BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22 M
23
N. III. nn
13-15-g 13

Digitized by Google

AVGVSTINI BARBOSÆ, I.V.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS, & inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij maioris,

NVNC-VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici,

COLLECTANEA DOCTORVM,

TAM VETERVM QVAM RECENTIORVM.

IN IVS PONTIFICIVM VNIVERSVM.

TOMVS TERTIVS.

IN QVO QVINTVS DECRETALIVM LIBER CONTINETVR.

Præfixi ſunt INDICES, Auctorum, Librorum, Titulorum, & Capitulorum; nec-non Capitulorum, & Legum incidenter diſcuſſarum, percommodi.

Vltima editio ab ipſomet Auctore aucta, recognita & à mendis expurgata.

LVGDVNI,

Sumpt. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, & PETRI BORDE.

M. DC. LXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Domus Romanae Cler. Reg. Ministrantium Infirmis

COLLECTANEA DOCTORVM,

IN LIBRVM QVINTVM DECRETALIVM.

De Accuſationibus , Inquiſitionibus , & Denunciationibus.

TIT. I.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioann. Andr. Aret. Anch. Felin. Mar. Socin. Panorm. Butr. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Guill. Duran. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 133. *& in ſpeculo iuris lib.*4. Ioan. de Londris *in breuiario SS. Canon. fol.* 178. Martin. Meſnart; *in epitom. Decretal. fol.* 107. Stephan. Ranchin. *in contin. titul. Decretal.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij à pag.* 550. Goffr. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſtici enarrat. pag.* 373. Lancel. *in inſtit. iuris Canon.* Caniſ *in ſum. eiuſdem iuris*, Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *l.b.* 5. *ſum. in Decretal. omnes ſub hoc tit.*

De Accuſationibus vide Clarum §. *fin. q.* 12. Farinac. *in praxi criminali, part.* 1. *q.* 12. & edictum de accuſationibus eſt prohibitorium, & admittitur quicunque non reperitur expreſsè prohibitus. Clar. *d.* §. *fin q.* 14. Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 87. *n.* 3. Coriolan. *de caſibus reſeruatis, iuxta regulam Clem. VIII. regularibus præſcriptam, part.* 2. *caſu* 5. *de accuſat.*

De Inquiſitionibus vide Greg. *tit.* 17. *in princ. verbo perquiſita, part.* 3. Perez *ad tit.* 1. *lib.* 8 *Ordin.* Farinac. *d. p.* 1. *q.* 1. Sayr. *in claui Reg. lib.* 12. *c.* 10. *n.* 8. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *qu. Reg. tom.* 1. *q.* 5. *art.* 1. Coriolan. *vbi proximè ſub tit de inquiſit.* & inquiſitio ceſſat per accuſationem, vt docet D. Barboſ. *in l. ſi quis poſtea quàm n.* 84 *ff. de indic.*

De Denunciationibus vide Azeued. ad *l.* 21. *tit.* 9. *lib.* 3. *noua recopil.* Fr. Emman. *d. tom.* 2. *q* 6. *art.* 1. Aldret. *de relig. diſcip. tuenda lib.* 1. *cap.* 5. Coriolan. *vbi proximè ſub tit. de denuntiatione.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſatoris de perſona priùs quærendum eſt in iudicio.*
2 *Iudex ex officio poteſt repellere accuſatorem non idoneũ.*

CAP. Si legitimus I. *Felix.*

ACcuſator quando non eſt legitimus reus, non eſt moleſtandus, nec trahendus ad iudicium. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarel. Ioan. Andr. Ananin. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 1. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 606. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 1. 1

Collige ex text. iudicem ex officio poſſe repellere accuſatorem non idoneum, vt docet Clar. §. *fin. q.* 15. *num.* 1. vbi Baiard. ex Conrado ita diſtinguit, quòd ſi accuſator ſit omninò, & prorſus inhabilis, vt Iudæus, hæreticus, infamis, & ſimilis, qui repelluntur odio ipſius perſonæ, tunc iudex ex officio, parte etiam non opponente, eos repellere poteſt, ſecus ſi non ſint omninò inhabiles, putà quia poſſunt expreſsè vel tacitè conſenſu partium habilitari, tales enim, parte non opponente, à iudice repelli non poſſunt. 2

SVMMARIVM.

1 *Denuntiare non poteſt is, qui legitimè & charitatiuè non præmonuit.*
2 *Epiſcopi, eorúmque cauſæ ſummo Pontifici immediatè ſubiiciuntur,*

CAP. Si quis II.

EPiſcopum ſuum denuntiare volens, debet priùs ipſum charitatiuè admonere, vt ſe emendet, alioquin non admittitur eius denunciatio. Colligunt ex ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 2 Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 606. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 8.

Sed nunc ad Primates, &c.] Videtur colligi ex his 2
verbis de cauſis Epiſcoporum criminalibus poſſe Primates cognoſcere, quod dubium facit cùm ſpeciali reſeruatione Epiſcopi, eorúmque cauſæ ſummo Pontifici immediatè ſubiiciantur, *c. quamuis* 3. *q.* 6. *cap. frater.* 16. *q.* 1. Borgaſ. *de irregularit. p.* 6. *tit. quis poſſit excommunicare, in fin.* Turrecrem. *in c. vbique* 15. *quæſt.* 7. *num.* 5. 6. *&* 7. cui obiectioni occurrit Felin. *hîc num.* 2. *notab. vlt.* dicendo text. probare Epiſcopi criminalem

cauſam eſſe ad Primatem deferendam, non autem quòd ipſe Primas ipſam definiat, aut Epiſcopum condemnet, ſed tantùm vt votum ſuum proferat, & ad Papam referat, nam licèt de iure antiquo, ſi contingeret criminaliter agi contra Epiſcopum, & crimen poſtularet diſpoſitionem ab Ordine, & dignitate Epiſcopali, examinanda eſſet cauſa ab omnibus Epiſcopis totius prouinciæ vnà cum Metropolitano, verùm ad minimum à duodecim Epiſcopis vltra Metropolitanum, vt notat gloſ. *in ſumm. verbo quod autem 3. q. 8.* per text. *in cap. ſi quis Epiſcopum criminaliter 16. q. 4.* Poſteà tamen iure recentiori, dicti Epiſcopi cognoſcere poterant vſque ad ſententiam tantummodo, ſententia autem & definitio reſeruabatur Papæ, vt *in cap. accuſatus, & in cap. quamuis, & in cap. multum ſtupet. 3. q. 6.* notat Alphen. Aluar. Guer. *in ſpec. iur. Pontif. c. 29.* & ideò nihil mirum ſi cauſa de qua agit text. ad Primatem deferretur, cùm ſolummodo ipſe vſque ad ſententiam poſſet cognoſcere: ſententia autem, & definitio ſoli Papæ reſeruaretur. Quid autem attento iure Concil. Trident. & modernarum conſtitutionum ſuper cauſis Epiſcoporum à ſummo Eccleſiæ Paſtore, ipſáque Sede Apoſtolica definitum ſit, egi in meo tract. *de officio. & poteſtate Epiſc. p. 3 alleg. 112.* & *ibi* dictis addendum duxi, Concilium Prouinciale non poſſe formare proceſſum contra Epiſcopum ad effectum tranſmittendi illum ad Papam, quia vult Concilium Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 5.* quod non ſolùm diffinitio, ſed etiam cognitio ſit tantùm Sanctiſſimi; poteſt tamen Metropolitanus cognoſcere cauſas ciuiles Epiſcoporum; in Concilio verò prouinciali tractari, & diffiniri poſſunt cauſæ criminales minores Epiſcoporum, etiam non exiſtentibus inibi duodecim Epiſcopis à Concilio requiſitis, quia conſtat Concilia prouincialia ex minore numero Epiſcoporum vt plurimum conſiſtere; nec obſtat quòd in cognoſcendis cauſis Epiſcoporum requiruntur duodecim Epiſcopi, quia illud procedit in cauſis maioribus. Ita Armendar. *in addit ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. 80.* Vnde hæreſis cauſa in Epiſcopo reſeruatur Papæ, *cap. inquiſitores, de hæret. lib. 6.* Concil. Trident. *d. cap. 5.* Penna *in direct. Inquiſit. p. 3. commento 77.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 81. verſ. aduertendum tamen*, etiamſi Epiſcopus ſit titularis. Molin. *de iuſtit. tract. 5. diſp. 28. num. 19.* Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha *de Confeſſoribus ſolicitantibus mulieres in confeſſione q. 12. num. 7. in princip.* à quo alia præclari laboris monumenta in dies expectamus, quorum cognitione, nominis & gloriæ tantum conſequutus eſt, vt eruditionis, ingenij candidi, & à maioribus ſuſceptæ nobilitatis cauſa Epiſcopatus Portalegrenſis munus obierit, & poſteà ad Portulagen. Epiſcopatum tranſlatus vigilantiſſimi Paſtoris ſuſtinuerit officium; nunc verò Bracharenſis Archiepiſcopus, Hiſpaniarúmque Primas magnâ omnium noſtrorum lætitiâ electus eſt, ille, inquam, *in d. ſuo tract. de Confeſſ. ſolicit. d. quæſt. 12. num. 6.* ex dictis infert Epiſcopos hæreticos non poſſe ab Inquiſitoribus Fidei puniri, & citat Viuald. *de hæretic. quæſt. 7. num. 15.* Simanch. *de Cathol. cap. 25. num. 7.* Penna *d. part. 3. commento 76.* Locat. *in opere indic. verbo Epiſcopus*, Rojas *ſing. 55. num. 2.* & eius Scholiaſtes Fr. Seraphin. à Freitas; addit Molin. *d. tract. 5. diſp. 28. n. 19.* & Farinac. *de hæreſi, quæſt. 186. à num. 113.* & procedere in Epiſcopis conſecratis, non verò in electis, niſi tamen ſint confirmati, docet idem Illuſtriſſ. Dominus meus *d. q. 12. n. 11.* faciunt quæ Molin. *d. tract. 5. diſp. 28. n. 19.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. diſp. 2. n. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio Prælati debet tractari coram illis, quorum intereſt.*

2 *Religioſus poteſt ſuum Abbatem accuſare nulla ad hoc prius impetrata licentia.*

3 *Monacho non permittitur quemquam accuſare præter proprium Abbatem.*

Cap. Illa præpoſitorum. III. *Greg.*

Accuſare debent illi, quorum intereſt, vt Monachi Abbatem, & cauſa eſt tractanda coram iiſdem vt reus liberetur, vel condemnetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collectar. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 2.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 606.* remiſſiuè Ximen *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 5.* 1

Aliquis de monaſterio, &c.] Ergo Religioſus, qui dicitur de monaſterio, poteſt ſuum Abbatem accuſare, eò quòd monaſterij vtilitatem procurare dicatur, accuſando Abbatem, vt tradunt gloſſ. *verbo alia, in cap. ex parte*, & *ibi* Felin. *paulo poſt princip. inſ. hoc tit.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 11. dub. 13. num. 5.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 12. n. 18.* vbi *n. 19.* aſſerit ad hoc nullam licentiam priùs eſſe impetrandam. & poſt Specul. Abb. & Innoc. citat pro hac parte Rebuff. *ad leges Galliæ tom. 1. tit. de ſententia prouiſ. in præfat. num. 104.* Vtrùm autem permittatur monacho quemquam accuſare præter proprium Abbatem, reſpondet negatiuè text. *in d. cap. ex parte*, qui intelligendus eſt niſi duplex concurrat conditio: prior eſt licentia Abbatis, poſterior vtilitas monaſterij; his enim concurrentibus poſſe quemcunque accuſare, reſoluunt citati per me ad *d. cap. ex parte*, vbi inuenies cætera quæ in hac materia deſiderari poſſunt, Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 13. num. 5.* 2 3

SVMMARIVM.

1 *Criminis reus delatus non poteſt pendente accuſatione ſeu denunciatione ad Ordines, aut Eccleſiaſticam dignitatem promoueri, & n. 2.*

3 *Accuſatus per maleuolos, & non grauatus apud graues & bonos viros pendente accuſatione ordinari poteſt.*

4 *Accuſatione pendente interim dum ad ſententiam deuenitur dicitur accuſatus infamis infamia facti.*

5 *Infamia iuris non ſolùm impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, infamia verò facti repellit quem à dignitatibus habendis, non tamen ab obtentis.*

Cap. Omnipotens. IV.

Accuſatus, vel denunciatus de aliquo crimine, pendente accuſatione, ſeu denunciatione ad Ordines, aut Eccleſiaſticam dignitatem promoueri non poteſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 2.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 607.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.* deſumitur ex D. Greg. *lib. 4. Epiſt. 34. cap. 87. indict. 13. regiſtri*, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 6.* 1

Hanc

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt, Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 16. *n.* 11. *verſ. quarto*, Roman. *ſing.* 438. Selu. *de benef. p.* 3. *q.* 5. *n.* 31. Nau. *conſ.* 6. *&* 7. *ſub hoc tit.* Zerol. *in praxi Epiſcop. c.* 2. *verbo Ordo* §. 1. Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *cap.* 7. *n.* 6. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſcipl. clericali*, §. 10. *à num.* 37. Seraphin. *deciſ.* 391. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16. *num.* 103. latè & eleganter Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 3. *diſt.* 81. vbi multipliciter declarat, & limitatur non procedere text. hunc in accuſato per maleuolos, & non grauatos apud graues, & bonos viros, & meritò, quia alioquin facillimè cuique pateret via optimos, & doctos impediendi ab acquiſitione bonorum per concurſum, ſi ſola accuſatio à quouis maleuolo, vel improbo facta, non ſecuta apud bonos, & graues viros infamia ſufficeret ad repellendum à concurſu, & petitione beneficij, quod eſſet abſurdum, & ita non dicendum, vt per Nauarr. *conſ.* 2. *ſub hoc tit. in antiq.* Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *cap.* 8. *n.* 7. quem refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 43. *n.* 14.
4 D. Roder. à Cunha *vbi ſupra, num.* 5. Et ideo pendente accuſatione interim dum ad ſententiam deuenitur, dicitur accuſatus infamis infamia facti, quæ incurritur cùm quis notatur de aliquo crimine apud bonos & graues, ſeu cum opinio alicuius grauata eſt apud bonos & graues ſuper aliquo crimine, ſeu peccato, Nicol. Garc. *d. cap.* 8. *num.* 12. Campan. *in diuerſorio iuris Canonici*, *rubr.* 11. *cap.* 18. *num.* 5. & alij citati per me *d. alleg.* 43. *num.* 17. poſt ſententiam verò declaratoriam de crimine famoſo, quod infamet, fit tunc infamis infamia iuris, *l. furti*, *ff. de his, qui not. infamia*,
5 Caputaq. *deciſ.* 90. *Infamia par.* 2. Inter huiuſmodi infamias iuris & facti magna eſt differentia, quia illa non ſolùm impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia. C. de decurionibus lib.* 10. *l. iudices. C. de dignit. lib.* 12. Couar. *practic. cap.* 19. *num.* 5. *concl.* 5. Nicol. Garc. *d. cap.* 8. *num.* 33. hæc verò ſcilicet facti, repellit quem à dignitatibus habendis, non tamen ab obtentis. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. §. 3. *in med.* Campan. *d. cap.* 18. *num* 5. *in fine*, Nicol. Garc. *d. cap.* 8. *num.* 35. *&* 36. & inhabilem reddit ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica, Cou. *lib.* 2. *var. c.* 8. *num.* 4. *in princ.* D. Barboſa *in l. cùm prætor.* §. *fin. n.* 196. *ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus per exceptionem criminis illum ab accuſatione ſua repellere non poteſt, quem antea ſua familiaritate neglexerit ſeparare.*
2 *Familiaris criminoſus Epiſcopi poteſt illum accuſare.*
3 *Epiſcopus accuſatus contra perſonam familiaris eum accuſantis opponere non poteſt.*
4 *Famulos, vel conſanguineos viros improbos habens in domo ſua ex eorum delictis tenetur.*
5 *Approbatum ſemel non poteſt amplius reprobari.*

Cap. Nulli. V. *Faſch. V.*

1 Epiſcopus ſi habet aliquem familiarem, & cum à ſe non ſeparat, ſi familiaris vult Epiſcopum accuſare, non poteſt Epiſcopus repellere eum ab accuſatione tanquam infamem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Bero. Mar. Soc. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Aretin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 3. Alagona *in compendio iuris Canonici*, *pag.* 607. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 5.

Collige ex text. quòd criminoſus licet regulariter non admittatur ad accuſandum, vbi tamen fuerit familiaris Epiſcopi, in pœnam tolerantis talem in domo, poterit ipſum Epiſcopum accuſare, vt per Baiard. *ad Clar.* §. *fin q.* 14. *num* 29. Non poteſt enim Epiſco- 2
pus accuſatus contra perſonam familiaris ſui cum accuſantis opponere, vt docet Clar. *d.* §. *fin. quæſt.* 15. *n.* 2. vbi etiam cum *gl. fin. in præſenti*, tenet quod adhuc poterit iudex ex officio ſuo illum repellere. 3

Et hinc colligitur quòd dominus famulos, vel conſanguineos habens in domo, qui eſſent viri improbi, ex ipſorum delictis tenetur, quia præſumendum eſt quòd perſeueratur in delictis ſuis, vt per Duen. *reg.* 303. *in princ.* 4

In gloſſ. *Familiaritate* ibi, *non enim modò poteſt reprobare etiam mores, quos priùs approbauit.* Quia approbatum ſemel, non poteſt ampliùs reprobari. Surd. *conſ.* 18. *num.* 2 *& conſ.* 351. *num.* 41 *& dec.* 132. *num.* 4. Thom. de Thomaſſetis *in flor. legum reg.* 37. Ant. Monach. *Bonon. deciſ.* 35. *num.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 6. *n.* 9. Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 2 *reſol.* 30 *n.* 25. 5

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus ſemel non poteſt ſuper eodem delicto iterum moleſtari, & inquiri, & num.* 2.
3 *Delictum extra regnum commiſſum, & iam pœna punitum, an poſſit iterum accuſari in regno, remiſſiuè.*
4 *Crimen mixti fori committens punitus & abſolutus ab vno iudice, an poſſit ab alio puniri, vel abſolui, remiſſiuè.*
5 *Sententia lata in cauſa criminali an præiudicet ciuili, remiſſiuè.*
6 *Inquiſitio formari non poteſt contra illum; qui per abſolutionem à iudice liberatus fuit.*
7 *Abſoluendus ob non probatum crimen ab accuſatore diffinitiuè abſoluendus eſt, & non ab obſeruatione iudicij.*
8 *Abſolutus in foro pœnitentiali poteſt accuſari in iudiciali.*

Cap. De his. VI. *Conc. Mag.*

Accuſatus de vno crimine, & abſolutus de eodem, non poteſt ſecundo accuſari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Bero. Mai. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Cened. *collect.* 113. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 3. Alagona *in compendio iuris Canonici*, *pag.* 607. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 1. refertur a Burchard. *lib.* 16. *Decretorum*, *c.* 9. & ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *c.* 4. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Ord. Reg. Luſit. *lib.* 5. *tit.* 131. Couar. *var. lib.* 2. *cap.* 10. *in princ.* Gregor. *l.* 12. *tit.* 2. *p.* 7. Marant. *de ordine iud. p.* 6. *in princ. tit. de inquiſit. à num.* 49. Clar. *in* §. *fin. q.* 57. *in princ. & quæſt.* 62. *num.* 5. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 1. *n.* 27. *cum ſeqq.* Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 2. *verbo abſolutus*, Bernard. *reg.* 6. Boër. *deciſ.* 289. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 8. *ex n.* 17. Anton. Scap. *de iure non ſcripto, lib.* 1. *cap.* 11. *ex n.* 13. latè Octanian. Spathar. *in aurea methodo de modo corrigendi Regulares, tract.* 10. *cap* 12. *& ſeq.* Tiraquel. *in tract. Res inter alios, & verſ. limita* 25. *& de pœnis temp. cauſa* 25. *n* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 591. Hortenſ. Caualc. *de brachio Regio*, *p.* 4. *num.* 244. Bonacoſ. *commun. crimin. verbo abſolutus ſemel*, Penia *in direct. Inquiſ. p.* 2. *ſchol.* 20. *col.* 5. Brunor. à Sole *q.* 17. *num.* 1. *iuncto n.* 5. *in fin.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 113. *num.* 1. quibus adde Caball. *reſolut. crimin. caſu* 93. *à princip.* latè Ieſeph Seſſe *Aragon. deciſ.* 106. 2

D. Barboſa *in 1. ff. de iudic. art. 4. num. 17. & 29.* Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ. 15. num.* Chald. Pereita *in comment. ad l. vnic. ex delictis defunct. p. 2. num. 39.* Aldret. *de religioſa diſcip. tuen. lib. 2. cap. 10. num. 9.* latiſſimè Farinac. *in praxi crimin. p. 1. q. 1. num. 51. & q. 4. à princ.* vbi plures affert ampliationes, & limitationes, quarum aliquas refert Ioſeph, Seſſe *d. deciſ. 106.*

Quòd ſemel punitus in foro Eccleſiæ poſſit iterum pro eadem culpa à iudice ſeculari puniri ad exceſſum culpæ, reſoluunt Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 12. num. 15.* Sigiſm. Scacc. *de iud. cauſ. lib. 1. cap. 12. num. 91.* Miranda *de ordine iudic. tom. 1. q. 1. art. 7. concl. 3.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 94. in gloſ. lit.* D. Madi *in tract. de ſacris Ordinib. cap. 15. num. 6.* Adam. Tanner. *in 2. 2. diſp. 5. q. 4. dub. 4. n. 93.* Cened. *canon quæſt. lib. 1. q. 36. n. 25.* Chald. Pereita. *de manu Regia p. 1 cap. 10. n. 12.*

3 An delictum extra regnum commiſſum, & iam pœna punitum poſſit iterum accuſari in Regno? vide Gam. *Luſit. deciſ. 33. num. 2.* D. Barboſ. *in l. hæres abſens §. proinde, in art. de foro delicti n. 60 ff. de iudic.* vbi *n. 127.* an etiam ratione domicilij, vel originis poſſit quis ibi accuſari de delicto alibi commiſſo.

4 Vtrùm autem committens crimen mixti fori punitus, vel abſolutus ab vno iudice, ab alio puniri, vel abſolui poſſit, vide citatos DD. *ad cap. cum ſit generale,*
5 *num. vlt. de foro compet.* Et an ſententia lata in cauſa criminali præiudicet ciuili, vide Surd. *conſ. 266. n. 7.* Bart. *in l. 2. §. 1. num. 3. in fine, verſ. prædicta verò ff de vi bonorum rapt.* D. Barboſa *in l diuortio §. fin. p. 2. num. 59. ff. ſoluto matrim.* Chald. Peita *ad l. vni. C. ex delictis defunct. in princ. num 67.*

6 In gloſ. *Replicari.* Notatur ad hoc quòd inquiſitio formari non poteſt contra illum, qui per abſolutiodem, ſeu compoſitionem à iudice liberatus fuit, vt per Farin. *d. p. 1. q. 6. num. 1.* Spathar. *d. tract. 10 cap. 12. num. 6.* vbi citat Clar. *q. 58. num. 3.* Curr. iun. *in. l. tranſigere num. 34.* & Padul. *ibid. num 51. de tranſact.* ſeu per viam diſpenſationis; dummodo diſpenſatio proceſſerit ab eo, qui habet poteſtatem diſpenſandi. Clar. *ſup n. 9.* Spathar. *d. tract. 10. cap. 13. n. 4.*

7 In ead. gloſ. ibi, *ſi verò abſolutus eſt,* &c. Notatur ad hoc quòd is, qui eſt abſoluendus ob non probatum crimen ab accuſatore, diffinitiuè abſoluendus eſt, & non ab obſeruatione iudicij, vt per Couar. *var. lib. 1. cap. 1. nu. 8. & in cap. Raynutius, in prin. n. 10. de teſtam.* Farinac. *d. quæſt. 4 num. 27.*

8 In ead. gloſ. ibi, *ſi autem pœnitentiam egiſſet occultè quoad Deum abſolutus eſt.* Notatur ad hoc quòd ille, qui fuit abſolutus in foro pœnitentiali, adhuc poteſt inquiri, & accuſari in foro iudiciali, non obſtante illa abſolutione, ſeu condemnatione, vide Hippol. *ſing. 639.* Simanch. *de hæret. cap. 9. num. 4.* Auguſt. *ad Angel. de maleſic. in verbo & ad querelam.* Clar. *§. fin. quæſt. 16. num 5. & q. 57. num. 10.* Tiraq *de pœnis temper. cap. 25. n. 4.* Perez *l. 1 gl. 1. p. 207. in addit. tit. 8. lib. 8. Ordin.* Parlad. *p. 3. differ. 12. §. 2. num. 12.* Couarr. *lib. 2. variar c. 10. num. 2. & in cap. alma p. 1. §. 11. n. 16. & in cap. Rainutius in princip. n. 18 de teſtam.* Gutier. *canon lib. 1. cap. 2. n. 13.* Zerol. *in prax. Epiſcop. p. 1. verbo abſolutio. §. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 34 n. 26.* Farinac. *d q. 4. n. 5.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quæſt. 6.* Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 20. num. 31.* Cened. *d. collect. 113. num. 2.* Spathar. *d. tract. 10. cap. 13. n. 3.*

In ead. gloſ. ibi, *putà ſi ſecundus accuſator primum doceat præuaricatum fuiſſe.* Notatur ad hoc quòd iterum poterit quis accuſari quando eſt abſolutus, quia primus accuſator præuaricatus fuit, vt per Cou. *d. c. 10. verſ. ſecundò tunc demum.* Clar. *d. loco num. 7.* Spathar. *tract. 10. cap. 12. n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Inimicis accuſati cohabitantes ab accuſatione repelluntur.*
2 *Inimicus alicuius præſumitur conuerſans cum eius inimico.*
3 *Inimici ab accuſanti repelluntur quamuis ſint reconciliati, niſi cauſa inimicitiæ iam diu ſit extincta, vt n. 4. & 5.*

Cap. Repellantur. VII. *Steph.*

Accuſati inimicis cohabitantes ab accuſatione re- 1
pelluntur. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc, Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Hoſt. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 4.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 607.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* deſumitur ex Steph. Papa I. *in epiſt. 2. ad omnes Epiſcopos,* refertur ab Anton. Auguſt *collect. 1. Decretal lib. 5. tit. cap. 7.*

Collige ex text. quòd inimicus alicuius præſumi- 2
tur conuerſans cum eius inimico, vt per Rebuff. *de reprob. teſtium num. 243.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 43. cum ſeqq. & conſ. 102. num. 11.* Farinac. *in praxi crimin. p. 2. q. 33. num. 44. & p. 4. conſ. 61. num. 2.* vbi *n. 16.* reſoluit quòd non præſumitur capitalis, ſi enim conuerſantes, & cohabitantes cum inimicis ac- 3
cuſati ab accuſatione repelluntur, à fortiori repellentur ipſi inimici, qui videntur ſemper habere animum ſumendi vindictam de inimico, vt aduertunt Maſcard. *de probat. concl. 98. num. 2. & concl. 1128. num. 6. & concl. 1248. num. 107.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6 præſumpt. 29. n. 26. & 27.* Farinac. *d. p. 4. conſ. 27. num. 9.*

Amplia in inimico reconciliato, nec enim iſte ac- 4
cuſare poteſt inimicum. *cap. accuſatores, 3. q. 5.* Roman. *ſing. 319.* Iaſ. *in l apertiſſimi num. 7. C. de iudic.* Alex. *conſ. 99. col. 1. vol. 1.* Hippol. *in l. 1. §. prætereà, n. 4. ff. de quæſt.* Alciat. *de præſumpt reg. 2. præſumpt. 11.* Gig. *de crim. læſæ maieſt. lib. 2. tit. qui & per quos q. 2. num. 15.* Clar. *lib. 5. § fin. q. 24. num. 6.* Gomez *tom. 3. variar. cap. 12. num. 14. col 3.* Menoch. *de arbitr. quæſt. 28. num. 4. & conſil. 2. num. 247.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 15. art. 3. verſ. 10.* plures per Cened. *ad Decretal. collect. 129. num. 2.*

Cæterùm ſi cauſa inimicitiæ iam dudum ſit extin- 5
cta, & amicitia longo tempore confirmata iam tunc, tanquam inimicus repelli non poterit, vt dicit gloſſ. *verbo inimicitias, in cap. 32. de ſimon.* & tenent Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa p. 1. limit. 6. num. 7.* Maſcar. *concl. 899. num. 10. & concl. 1046. n. 22.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſatoris calumnioſi pœnitentia ponitur.*
2 *Accuſare alium de delicto commiſſo an liceat abſque ſcrupulo, remiſſiuè.*
3 Carena *quid ſignificet, oſtenditur.*
4 *Quadrageſima tres, quibus qui ob peccatum aliquod pœnitere debet, an intelligatur de tribus, quæ veniunt in vno anno, an verò trium annorum, oſtenditur.*

Cap. Accuſaſti. VIII.

Accuſans calumnioſè aliquem innocentem, ſi oc- 5
cidatur innocens, in pane & aqua per quadraginta dies pœnitentiam agere debet, quæ Carena vocatur, & per ſeptem ſequentes annos pœniteat, ſi

verò innocens eſt mutilatus, & non occiſus, per tres quadrageſimas pœnitere debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. Antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Aretin. Anch. Butr. Bero. Mar. Soc. Felin. Panor. Hoſtien. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 4.* Alagona *in compendio iuris Canon. Pag.* 607. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refert Burchard. *lib. 19. Decretor. cap. 5.*

2 *In pane & aqua*, &c.] Vtrùm liceat abſque ſcrupulo alium accuſare de delicto commiſſo, vide Perez *l. 1. gloſſ. pag. 149. verſ. quæritur quintò, tit. 3. lib. 5. Ordinam.*

3 *Carena.*] Quid ſignificet verbum hoc, vide per citatos *ad cap. accepiſti, de ſponſa duor.* quibus adde illuſtriſſ. D. Roder. à Cunha ad *c. qui verò* 40. *n. 3. diſt.* 50. D. Iulium Lauor. *de Iubilæo & indulgent. part. 2. c. 10. n.* 37. vbi refert quòd olim quotieſcunque quis committebat aliquod graue peccatum, Prælati imponebant publicam pœnitentiam, id eſt, vt per tot annos non accederent ad Eccleſiam, non communicarent cum fidelibus, ſed arctam agerent pœnitentiam, ſingulis hebdomadis ieiunando, ſaltem feria ſecunda, quarta, & ſexta, & ſabbato ſic perſeuerando per ſeptem annos, & hæc pœnitentia quadragena quandoque acrior imponebatur vt ſolo pane, & aqua contenti eſſe deberent, qui eam peragebant, ac ſe abſtinerent ab omni commercio humano, lecto, & ſomno, & per quadraginta dies includebantur in aliquo cubiculo, & tunc dici ſolebat *carena*, ſeu *carentena* à vocabulo Longobardorum, quaſi carentia omnium ciborum, & nominum præter panem & aquam; ſicque ſonat, tanquam à carendo ſit vox tracta. Sed eſt ſumpta ex Gallico *Quareſme*, ſe neglecto in pronunciatione, & Italis *quareſma* contractè dicitur pro quadrageſima: & ſic *quarrena & carena* pro quadragena.

4 *Per tres debet quadrageſimas pœnitere.*] Intelligitur de tribus quadrageſimis, quæ ſcilicet veniunt ante Paſcha, ante feſtum Sancti Ioan. Baptiſtæ, & ante feſtum Natiuitatis Domini, & non de quadrageſima trium annorum, vt per Archid. poſt *gl. 1. in cap. 1. 22. q. 5.* & ſentit Iulius Lauor. *de Iubilæo & Indulg. part. 2. c. 14. num.* 122. quamuis Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. n. 8. verſ. tamen*, intelligat hunc text. de tribus quadrageſimis trium annorum, ſcilicet Paſcha.

5 In gloſ. *Debilitatus* ibi, *id eſt, mutilatus in membris*, ſic intelligit Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 2. cap. 11. in med.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſine accuſatore procedit ſuper euidentia patrati ſceleris, & n. 2.*
3 *Probatio per euidentiam facti adeò eſt clara, vt nihil magis, quàm illam iudex requirat ad rem ipſam cognoſcendam.*
4 *Euidentia ſceleris non admittit excuſationem.*
5 *Notorium non indiget probatione, nec proteſtatione.*
6 *Notorium quod dicatur remiſſiuè.*
7 *Sententia etiam ſuper notorio ferenda.*

Cap. Euidentia IX.

1 IVdex ſuper euidentia patrati ſceleris procedit ſine accuſatore. Colligunt ex ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 4. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 607. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. c. 1. & 2.* deſumitur ex D. Auguſt. *ſuper Geneſ. de morte Abel* & habetur in gloſ. interlineali Geneſis *cap. 4.* ſuper illis verbis *pax ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Sor. *de inſtit. lib. 5. quæſt. 6. art. 2. verſ. quinta concluſio*, & Cened. *ad decretal. collect.* 101. *num. 7. in fin.* vbi cum eod. Sor. intelligit, textum *in præſenti* quando patrator ipſe, vel manifeſtus eſt, vel infamia defectus. Item & quando 2
Iudex ſtans ſimul cum aliis pluribus videt committi delictum, Caiet. 2. 2. *quæſt. 67. art. 3.* Coriolan. *de caſibus reſeruatis part. 2. caſu 5. ſub tit. de accuſatione num. 4.* nam probatio per euidentiam facti adeò eſt clara, vt nihil magis, nec Iudex aliud quàm illam requirat ad rem ipſam cognoſcendam, vti docent Maſcard. *de prob. in procem. quæſt.* 8. Chald. Pereira *de empt. & vendit. c. 35. num. 39.* & dicit Menoch. *de arbitrar. caſu 235. num. 11.* quòd ſceleris euidentia non admittit excuſationem, 3
& Surd. *deciſ. 326. num* 82. quòd notorium non indiget probatione nec proteſtatione, de quo etiam Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. num. 265.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 3. cap. 3. num. 33.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 21. à num.* 80. Maſcard. *concl.* 1014. *num.* 3. idem Surd. *deciſ. 259. num. 14. & d. deciſ. 326. num.* 83. quod Iudex ex officio poteſt ſe informare de notorio. Quod autem dicatur notorium, & quotuplex ſit, vide Couarr. *lib. 3. variar. cap. 3. num. 4.* Menoch. *de arbitr. caſu* 166. Perez per text. *ibi in l. 7. gloſ. 2. tit. 14. lib. 3. Ordin.* Viuian. *tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 9. num. 29. cum ſeqq pag.* 478 & 479. Bellacomb. *eod. lib. 4. tit. 9. num. 275. pag.* 505. Menoch. *illuſtr. cap. 1. num. 11. & c. 20. n. 23.* Maſcard. *concl.* 1101. Clar. *§. fin. quæſt. 9.* Anton. Menoch. *Florent. deciſ. 46. num.* 55. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 6. art.* 4. Ignat. del Villar. *in ſylua reſponſ. lib. 2. reſp. 16. n. 51. & 52.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 2. quæſt.* 57. Farinac. *in praxi crim. part. 1. q. 21. num. 8. cum ſeq.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo notorium*, apud quos definitur notorium in genere ſumptum, vt ſit rei cui adiungitur, valde plena notitia inducens indubitatam, & finitam probationem diſcuſſione non egente, & ſufficit quod ſciatur à decem perſonis, vt ex hoc notorium dicatur, prout docent Fr. Emman. *d. art.* & Farin. *d. q. 21. num* 47. 4 5 6

In gloſſ. *Non indiget clamore*, ibi, *niſi quoad ſententiam tantum*, &c. Notatur ad hoc quòd etiam ſuper notorio ferenda eſt ſententia, vt per Clarum *lib. 5. § fin. quæſt. 9. num.* 8. Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 95 num.* 32. Vaſquez 1. 2. *quæſt. 96 art. 5. diſp. 170. c. 4. n.* 14. Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 22. num.* 15. 7

SVMMARIVM.

1 *Laici, vel inimici clericos accuſare non poſſunt.*
2 *Inimicitia oritur inter teſtem & eum, contra quem depoſuit in cauſa criminali.*
3 *Inimicus præſumitur teſtis abſque citatione offerens ſe teſtimonio in cauſa criminali, & tanquam ſuſpectus non probat.*
4 *Teſtis qui cauſam habet ſimilem eſt ſuſpectus.*
5 *Laicus contra clericum in criminibus exceptis teſtis eſſe poteſt.*
6 *Fœmina in exceptis teſtificari valent.*

Cap. Cùm P. X. *Alex. III.*

LAicus non admittitur ad accuſandum clericum, nec qui fuit teſtis in vno caſu, admittitur ad accuſandum in eodem caſu, præſertim ſi frater accuſati, accuſaſſet priùs de eodem crimine ſimoniæ eum, qui modò accuſat talem clericum, ſed accuſatus, quia infa- 1

matus, debet cum tribus Sacerdotibus ſe purgare. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Bellam. Anania, Aneh. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 5.* Alagona *in compendio iuris cononici, pag* 608. remiſſiuè Catal. *in annot.* & Ximen. *in con cord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib 5. tit. 1. cap. 12.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *p. 50. cap. 14.*

2 *Quia in teſtimonium illius cauſa adductus fuerat.*] Notatur ad hoc quod ex teſtimonio prolato in cauſa criminali oritur inimicitia inter teſtem, & eum contra quem teſtis depoſuit, vt per gloſ. *in præſenti, verbo illius cauſa, & in cap meminimus, hoc eod. tit. verbo teſtimonium tulerit*, Gig. *de crimine leſa maieſt. rubr. quando, & per quos crimin. leſa maieſt. prob q. 2. num 12.* Penia *ad direct. inquiſ. p. 3. q. 67. in ſexta cauſa repellendi teſtem à teſtimonio ferendo pag.* 608. Seraphin. *deciſ* 1377. *n. 4.* Menoch. *de arbitr. caſu* 487. *n. 5.* Maſcard. *de prob. concl.* 898. *n* 7. Farin. *in praxi crim. p. 1. q. 49. n. 76. & q. 107. num.* 253. Sigiſm. Scacc. *in tract. de iudic. cauſ. ciuil. crimin. cap. 10. ex num.* 80. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crim. differ. 98. ex num. 2.* Hæc verò concluſio quòd te-
3 ſtificatus contra me in cauſa criminali præſumitur meus inimicus, procedit & locum habet, ſi ſponte venerit ad teſtificandum, Abb. *in præſenti*, Felin. *in cap. quoties num 6. de teſtib.* Buccaron. *d differ. 98. num. 5.* vbi *num. 6.* ſecus dicit ſi venerit coactus & *num. 14.* oſtendit quomodo cognoſcatur an teſtis coactè depoſuerit, vel vltrò, Rebuff. *de reprobat. teſtium num. 69.* Hippol. *conſ. 18. num. 33. & conſ. 20. num. 40.* & ad hoc quòd teſtis abſque citatione ſe offerens teſtimonio tanquam ſuſpectus non probat, Menoch. *de arbitr. caſu* 474. *num. 37. & de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 55. num. 2.* Maſcard. *concl. 1311. num. 44. & concl. 1358. num. 63. cum ſeq & concl. 1368. num. 4.* Farin. *in praxi crim. queſt. 80. à princ. & p. 4. deciſ. 43. vbi addit lit.* C. Spin. *in ſpec. teſtam. p. 12. rub. num. 3.* Cardoſ. *in praxi iudici verbo teſtis n. 52.* Bobad. *in ſua politici lib. 1. cap. 3 n* 68.

4 *De cauſa ſimili*, &c.] Eſt enim ſuſpectus teſtis qui cauſam habet ſimilem, Maſcard. *concl. 1357. num. 54.* Bobad. *d. politica lib 5. cap. 2. num. 53.* Chald. Pereira *de empt cap. 21. n. 17. in fine.*

5 In gloſſ. *Laicus* 1. ibi, *niſi in criminibus exceptis.* Notatur ad hoc quòd Laicus contra clericum in criminibus exceptis, provt ſunt hæreſis, ſimonia, læſa maieſtas, & ſimilia, teſtificari poteſt, vt per Butr. *n. 4.* Abb. *n. 6.* Felin. *num. 9.* & alios *in cap. de cætero, ſup. de teſtib.* Camp. *de teſtibus reg. 98. in 5. fallent.* Maſcard. *de probat. concl. 462 num. 14. & concl. 962. num. 10. & concluſ. 1358. num. 58.* quos refert & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de clerico teſte* §. *5. num. 4. verſ. 3.* In quibus etiam fœminæ quæ in cauſa criminali nequeunt teſtificari, admittuntur, vt per Duen. qui hanc gloſſ. citat *reg. 315. verſ. tertiò fallit*, & in crimine læſæ maieſtatis Maſcar. *concl. 462. & concl. 962 num. 10. cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Abbatem malum poteſt monachus accuſare expenſis manaſterij, & n. 2.*
3 *Regulari accuſanti Abbatem debentur expenſa litis & alimenta à monaſterio donec cauſa finiatur.*
4 *Abbas dum accuſatur recipit alimenta & expenſas lite pendente.*
5 *Abbati accuſato parendum eſt à monachis dum pendet accuſatio.*
6 *Accuſare alium præter Abbatem quando liceat monacho, oſtenditur.*
7 *Denuntiare quemquam licitum eſt Monacho abſque Superioris licentia.*
8 *Monachus quando eſt in ſtudio habet licentiam agendi & ſe defendendi in geſtis ratione ſtudij.*
9 *Sequeſtratis bonis ſemper dominus ali debet de illis bonis ſequeſtratis.*
10 *Monacho accuſanti Abbatem debentur tantùm expenſa neceſſaria.*
11 *Abbas accuſatus debet habere expenſas vt ſe defendat vſque ad finem cauſa.*
12 *Monachus qui accuſat Abbatem, an ei teneatur obedire, oſtenditur,*

CAP. Ex parte XI.

MOnachus licèt non poſſit accuſare alios, poteſt 1
tamen accuſare ſuum Abbatem, cui ſunt adminiſtrandæ expenſæ de bonis monaſterij, donec cauſa finiatur, & non impedir eſſe ſub obedientia Abbatis, niſi impediatur ex alia cauſa, ſcilicet ſi ſit excommunicatus, inimicus, &c. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anhe. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Aretin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 4.* Alagona *in compen iuris Canon. pag.* 608. remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 13.* & eſt poſt Concil. Lateranenſ. ſub Alex. III. *part. 50. cap. 16.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Capt. 2
tom. 1 com opin. lib. 1. tit. 3. n. 15 pag. 165. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curia Archiep Neapol. p. 1. deciſ. 56. num* 16. Nam
certum eſt Regulari accuſanti Abbatem deberi ex- 3
penſas litis, & alimenta à monaſterio, donec cauſa debitum finem accipiat, vt per hunc text. docent *in præſ.* Butr. *num. 10.* & Socin. *num. 5.* Pur. *deciſ. 164. num. 1. lib. 1. in corr.* Boër. *deciſ. 303. num. 4. & ſeq. & deciſ. 325. num. 5.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter virum notab. 1. ampliat. 18.* §. *39. num. 2.* Nauarr. *comment. 2. de regularit. num. 65.* Benincaſ. *in tract. de paup. in 7. q. princ. in 2. ſpeciali num* 4. Rebuff. *ad ll. Gallia tract. de ſententia prouiſ. in præf. n. 104. cum ſeq. pag. 146.* Lara. *in l. ſi quis à liberis* §. *ſi vel parens, num. 58. cum ſeqq. ff. de lib. agnoſc.* Ferentil. *in annot. ad deciſ. 48. Buratt. num. 17.* & fuit dictum *in Senen monaſterij 5. Martij* 1608. coram bonæ mem. Card. Sacrato, & *in Leodien. ſeu Mamurten. Abbatiſſatus* 18. *Aprilis* 1622. coram bonæ mem. Buratto, inter eius deciſ. impreſſas *deciſ. 615.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 12. num. 20. cum ſeq.* vbi latè, & *num. 19.* reſoluit ad hoc nec veniam nec licentiam deſiderari, Menoch. *de præſumpt. lib. 1. q. 35. n. 21.* Ioſeph Ludou. *Peruſ. deciſ. 46. num. 3.* latè Surd. *de alim.*
tit. 1. q. 121. vbi *q. 127 n. 1.* reſoluit quod Abbas, dum 4
accuſatur, recipit alimenta, & expenſas lite pendente,
& *num. 2.* limitat, ſi depoſitus, vel priuatus ſit, & *n. 5.* 5
quòd ei parendum eſt à Monachis dum lis pendet ſuper accuſatione, Sanchez *d. lic. 6. c. 2. n. 68.* multipliciter etiam limitat. *d. c. 12. à num. 21.* videlicet niſi monachus accuſans habeat aliquod peculium.

In gl. *Licet in princip.* ibi, *alios verò accuſare non poſ-* 6
ſunt, &c. Notatur ad hoc quòd non permittitur monacho quemquam accuſare præter proprium Abbatem, niſi duplex concurrat conditio, prior eſt licentia Abbatis, poſterior vtilitas monaſterij, his enim concurrentibus poteſt quemquam accuſare, vt docent *hic* Innoc. ſtatim *in princ.* Hoſt. *num. 1.* Butr. *num. 10.* Panormitan. *num. 6.* Felin. *num. 2.* Henric. *n. 3.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 3. c. 8. num. 15. & 16.* Farinac. *in praxi crimin part. 1. q. 13. num. 24.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 11. dub. 13. n 5.* Sanchez *d. cap. 12. num. 27.* vbi *num. 28.*

num. 28. reſoluit quòd non habebit expenſas à monaſterio quando alium præter Abbatem accuſat, & *num.* 29. dicit quod ſi monachus ille ſit Epiſcopi cubicularius, poterit abſque licentia aliqua Epiſcopum accuſare.

7 In ead. gl. ibid. *denuntiare autem*, &c. Notatur ad hoc quòd integrum eſt monacho denuntiare quemquam abſque alia ſuperioris licentia, Ioan. Andr. *hîc n.* 9. Butr. *num.* 11. Panorm. *num.* 6. Felin. *num.* 2. Henric. *n.* 4. Clar. *§. fin. q.* 7. *num.* 8. Sanchez. *d. cap.* 12. *num.* 30. vbi itelligit de denuntiatione fraterna, non verò de denuntiatione iuridica, quæ tenderet ad punitionem, hæc enim interdicta eſt monacho præterquam proprij Abbatis, ſicut eſt accuſatio,

8 In ead. gloſſ. ibi, *ſed pone monachus eſt in ſcholis*, &c. Notatur ad hoc quòd quamuis monachus non habeat perſonam legitimam ſtandi in iudicio ſine Abbatis, vel alterius ſuperioris licentia, attamen quando eſt in ſtudio conceditur licentia agendi, ac defendendi in geſtis ratione ſtudij, pro iniuria ſibi facta, implorare officium iudicis, vt ſibi monaſterium alimenta præſtet, vt per Rebuff. *de priuil. ſcholar. priuil.* 156. Henric. *hîc num.* 3. Butr. *num.* 12. Anton. Cou. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 3. *num.* 38. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 9. latè Sanchez. *d. lib.* 6. *c.* 12. *num.* 24. vbi etiam quòd poterit tunc in electione Rectoris vocem habere inſtar aliorum ſcholaſticorum.

9 In gloſ. *expenſa neceſſaria*. fin. Notatur ad hoc quòd ſequeſtratis bonis ſemper dominus rerum poſitarum ſub ſequeſtro ali debet de illis bonis: vt per Laram *d. §. ſi vel parens, num.* 45 *&* 52. Menoch. *d. q.* 35. *n.* 23. Rebuff. *d. tit. de ſent. prouiſion. num.* 116. latè Surd. *d. tit.* 1. *q.* 123 *à princ.* Valaſc. *conſult.* 1. *num.* 1.

10 In ead. gloſſ. ibi, *& iſta expenſæ neceſſariæ tantum erunt*. Notatur ad hoc quòd monacho accuſanti Abbatem, vel Monaſterium, debentur tantùm expenſæ neceſſariæ, non verò vtiles, vt per Surd. *de tract. de alim. tit.* 4. *q.* 24. *n.* 39.

11 In gloſſ. *Alia rationabilis*, ibi *& ipſe Abbas debet habere expenſas vt ſe defendat vſque ad finem cauſæ*. Ita *hîc* Ioan. Andr. *num.* 8. Butr. *num.* 9. Abb. *num.* 15. Henric. *num.* 12. Felin. *paulo poſt princ.* Lara *d. §. ſi vel parens, num.* 48. Tapia *in auth. ingreſſi, verbo ſua, cap.* 18. *n.* 11. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Sanchez *d. cap.* 12. *num.* 24. quod quidem extendunt, quamuis Abbas ille eſſet ab adminiſtratione remotus.

12 In ead. gloſ. ibid. *non tenetur obedire ei*. Intellige quoad deſiſtendum ab accuſatione illa, in reliquis enim manifeſtum eſt teneri obedire, ita Abb. *hîc n.* 4. & Felin. *num.* 1. Sanchez *d. cap.* 12. *num.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter ebrioſus Miſſam celebrans non præmiſſa digeſtione, Eccleſia priuari debet.*

2 *Verbum*, conſtiterit, *in quibus probationibus verificetur, oſtenditur.*

3 *Beneficio priuandus an ſit qui non præmiſſa dormitione celebrauit.*

4 *Pœna priuationis pro graui duntaxat crimine imponitur.*

5 *Attentatorum reuocatio fieri debet etiamſi appellanti obiiciatur notorius defectus iuris in principali cauſa.*

6 *Recuperandæ poſſeſſionis remedium non conceditur commendatario è commenda deiecto.*

7 *Dictio*, per, *in compoſitione rem integram, & omnibus modis abſolutam oſtendit.*

CAP. Si conſtiterit XII.

PResbyter, cui Eccleſia eſt commendata, ſi eſt ebrioſus per totam noctem in taberna, & mane indigeſtus, id eſt, non præmiſſa dormitione, celebret, & de hoc eſt conuictus coram Epiſcopo ſuo, vel accuſatus fatetur ſponte, non poteſt repetere Eccleſiam, qua fuit priuatus. Si verò Eccleſia fuit ei canonicè collata in titulum, & poſtea non fuit conuictus de aliquo crimine, ob quod iure eſt ſpoliandus, vel ſi fuit ſpoliatus poſt appellationem, eſt reſtituendus in poſſeſſione pacifica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 6. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.* 608. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 1. *c.* 1. 1

Conſtiterit.] Per inſtrumenta ſcilicet, vel per teſtes, ſeu etiam per ſententiam, aut aliam claram probationem, habet enim huiuſmodi verbum hanc vim & efficaciam, vt docent Maſcar. *de prob. concl.* 75. *n.* 21. licèt aliquandiu referatur ad extraiudicialem cognitionem. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *procemiali n.* 233. 2

Nulla præmiſſa dormitatione Miſſam cantaſſet.] Notatur ad hoc quòd beneficio priuandus eſt, qui non præmiſſa dormitione celebrauit, de quo Menoch. *de arbitr. caſu* 406. *n.* 4. ſed *n.* 6. tenet per hunc text. non probari huiuſmodi aſſertionem, ſiquidem ita conſtituit Pontifex *in præſenti* aduerſùs ebrioſum, qui integram noctem in comeſſationibus & compotationibus conſumpſit, & manè incontinenti celebrauit, citat Bernard. *in pract. c.* 29. *n.* 2. aliàs *c.* 34. *n.* 2. *in nouiſſ. impreſſ.* 3

Et ſuper eadem Eccleſia, &c.] Notatur ad hoc quòd pro graui duntaxat crimine inponitur pœna priuationis, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de mod. amittendi benef. n.* 61. Flamin. *de reſig benef. lib.* 3. *q.* 16. *n.* 2. 4

Ipſam ei faciatis reſtitui.] Notatur ad hoc quòd reuocatio attentatorum fieri debet etiamſi appellanti obiiciatur notorius defectus iuris in principali cauſa etiam in cauſa, quæ ſuper Eccleſiaſtico beneficio tractatur, vt per Cou. *pract. c.* 23. *n.* 4. 5

In gloſſ. *Commendata, in fin.* Notatur ad hoc quòd remedium recuperandæ poſſeſſionis non conceditur commendatario è commenda deiecto, vt per Menoch. *rem* 8. *recup. n.* 38. *cum ſeqq.* 6

In gloſſ. *Pernoctauerit.* Notatur ad hoc quòd dictio, *per*, in compoſitione, & ſimpliciter rem integram, & omnibus modis abſolutam oſtendit, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam C. de reuocan. donat. verbo reuertatur n.* 194. Rebuff. *in comment ad l. vrbana* 166. *§. pernoctare verſ. notandum ff. de verb. ſignif.* Maſcard. *de probat. concl.* 1215. *n.* 2. Cened. *pract. quæſt.* 76. *num....* 7

SVMMARIVM.

1 *Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.*

2 *Abbatiſſæ minores annis quadraginta, & quæ per octo annos profeſſæ non fuerint, eligi & benedici per Epiſcopos non poſſunt, circa quam ætatem Epiſcopus diſpenſare non poteſt.*

3 *Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda.*

4 *Inimicus à teſtimonio repellitur.*

CAP. Meminimus. XIII.

EXcipere contra aliquem non poteſt ille, qui præſumitur manifeſtus inimicus, vt quia in illa, vel 1

in ſimili cauſa fuit teſtis alio accuſante. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Butr. Anch. Bero. Mat. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſt. Cened. *Collect.* 129. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 6. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 609. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1.

2 *Munus benedictionis impendere procurares.*] Hodiè ex decreto Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. c.* 7. minores annis quadraginta, & quæ per octo antè profeſſæ non fuerint eligi, & per Epiſcopos benedici in Abbatiſſas prohibentur, circa quam ætatem non poſſe Epiſcopum diſpenſare refert deciſum Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis n.* 102. & in propriis terminis reſoluit Nicol. Garc. *de*
3 *benef. part.* 7. *c.* 4. *num.* 71. vbi etiam tenet prædictos quadraginta annos debere eſſe completos. Abbatiſſa temporalis, illa ſcilicet, quæ non niſi ad triennium eligitur, ex conſtit. Gregor. XIII. de anno 1583. die 1. Ianuarij, non eſt iure benedicenda, niſi ſancta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſsè, vel ſeruet contrarium, ita Nauar. *conſ.* 4. *de regular. in antiq. & conſ.* 2. *de ſtatu monach. in nouis*, Quaranta *in ſumma bullarij, verbo Abbatiſſa in fine*, Ludou Miranda *in manu. Prælat. in fine tom.* 2. *tract. de ſacris monialibus queſt.* 7. *art.* 7. *concl. vnica.*

4 *Cùm idem illius manifeſtus fuerit inimicus*, &c.] Notatur ad hoc quòd inimicus à teſtimonio repellitur, vt per Clar. *in* §. *fin. q.* 24. *verſ. item quæro, in princ.* Anton. Gomez *var. tom.* 3. *c.* 2. *num.* 14. Menoch. *de arbitr, caſu* 110. *n.* 1. Maſcard *de prob. concl.* 899. *n.* 1. Farin. *in praxi crimin. part.* 2 *q.* 53. *à princ.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 129.

5 In Gloſſ. *Teſtimonium tulerit.* Notatur ad hoc quòd teſtificans contra me in cauſa criminali efficitur meus inimicus, de quo dixi latè ad *cap. P. ſup. hoc tit. num.* 2. & 3.

SVMMARIVM.

1 *Dicens coram iudice ſe aliquem accuſaturum, ante inſcriptionem poteſt ſine pœna deſiſtere, & non accuſare, ſed ei deſiſtenti ſilentium imponitur perpetuum.*
2 *Citatio fieri debet ad petitionem actoris.*
3 *Accuſare alium nemo regulariter compellendus eſt.*
4 *Dominus excuſatur ab expenſis ſi nuntius formam mandati exceſſit.*

Cap. Licet XIV. *Innoc. III.*

1 Dicens coram iudice ſe accuſaturum aliquem, poteſt deinde impunè ante inſcriptionem deſiſtere, ſed ei ſilentium imponi debet vt non poſſit amplius illum de tali crimine accuſare; committitur tamen Epiſcopo vt inquirat ſuper bona fama antequam abſoluatur accuſandus, quia iam erit infamatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Anch. Butr. Bero Mat. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viu. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 7. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 609. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *c.* 1. & altera pars huius Decretalis eſt *infrà in c. vlt. de purgat. canon.*

2 *Cùm autem iuxta tenorem,*] Ergo citatio debet fieri ad petitionem actoris, vt per Ceul. *com. contra com. q.* 821. *num.* 15. Vanti. *de nullitat. tit. ex defectu citatio. n.* 44. Perez *l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordin pag* 492. Menoch. *de præſumpt.* 23. *num.* 1.

3 *Nos igitur dictis Canonicis*, &c.] Notatur ad hoc quod nemo regulariter compellendus eſt alium accuſare, vt per Cou. *var. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 8. *ad fin.*

In gloſſ. *Quæſiuimus* 1. ibi, *ſed videtur quod iſti debuerunt puniri in expenſis*, &c. Notatur ad hoc quòd excuſatur dominus ab expenſis ſi nuntius formam mandati exceſſit, vt per Palat. *in repet. rubr. de donat. inter virum, & vxorem,* §. 66. *n.* 26. 4

SVMMARIVM.

1 *Procurator non admittitur ad proſequendum accuſationem criminalem, licèt poſſet allegare cauſam abſentiæ, ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum, & qui iurauit ſtare mandato alicuius non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute iuramenti ſibi fuit iniunctum, vt non accuſaret.*
2 *Procurator in cauſis criminalibus non admittitur.*
3 *Defendere qui ſe poteſt per procuratorem ex gratia Principis, poterit alia pars aduerſa ipſum accuſare etiam per procuratorem.*
4 *Procuratore admiſſo in criminalibus parte non opponente proceſſus cum eo factus non eſt nullus.*
5 *Carceratus in alio loco extra iudicis territorium poteſt in criminalibus per procuratorem ſe defendere.*
6 *Vniuerſitas ſi accuſetur, poteſt per procuratorem ſe defendere.*
7 *Dominus in criminalibus admittitur ad defendendum ſuum ſeruum, & extenditur ad patrem, & maritum reſpectu filij, & vxoris.*
8 *Procurator in criminalibus admittitur ad allegandas cauſas abſentiæ, & iuſta impedimenta facti, vel iuris.*
9 *Procurator in criminalibus an admittatur ad allegandas exceptiones quæ tangunt crimen, oſtenditur.*

Cap. Veniens. XV.

Procurator abſente reo in cauſa criminali non admittitur ad agendum, vel defendendum, licèt reus ſe excuſet quòd non venerit propter aliquas cauſas extrinſecas, vel friuolas, & reputatur contumax, ſed deputatur Auditor vt intelligat an poſſit illum excuſare. Item qui ſemel eſt confeſſus ſe calumnioſè aliquem accuſaſſe, & eidem iurat ſe ampliùs non accuſaturum, non eſt audiendus ſi accuſat eundem, ſed reo propter contumaciam, & infamiam eſt indicenda purgatio, & citatio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Ananic. Anch. Butr. Bero. Mat. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſt. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 7. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 609. remiſſiuè Ximen. *in concordant. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *c.* 2. 1

Nec procuratores eius in cauſa poſſemus recipere criminali.] Notatur ad hoc quòd in cauſis criminalibus procurator non admittitur, ita Ordin. Regia Luſitanorum *lib.* 5. *tit.* 124. §. 14. vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 12. *tit.* 5. *part.* 3. & *l.* 6. *tit.* 1. *part.* 7. Boſſ. *in praxi crimin. tit. criminal. iudic quis pro abſente interuenire poſſit*, Ant. Rub. *tract. de poteſtate procur. in cauſa criminali.* Clar. §. *fin.* 32. Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *num.* 12. Menoch. *de arbitr lib.* 1. *q.* 80. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. procurator* 2. & 4. Patlad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 20. *num.* 3. Perez *ad l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 532. *verſ. in cauſa criminali*, Azeued. *l. n.* 52. *cum ſeqq tit.* 1. *lib.* 8. *nouæ recopil.* Menoch. *vſufrequ. c.* 39. *num* 24. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 30. quibus adde Hortenſ. Caualc. *de brachio regio, p.* 1 *num.* 49. 2
verſ.

verſ. ſeptimo, Ceual.*commun. contra com.q.*237.*n.*1.*&* 2. Chald. Pereira *in comment. ad l. vnicam, C.de delict. defunct.p.*2.*num.*50.*cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi indic. verbo procurator.num.*55. latiſſimè Farin.*in praxi crimin.q.*99. *à princ.* In Regno Luſitaniæ per nouiſſimam reformationem iuſtitiæ conceditur Regium diploma, vt qui primo termino perſonaliter comparuerit, in aliis poſſit per procuratorem ſe defendere in cauſa criminali, exceptis criminibus naturalem, vel ciuilem mortem, aut membrorum mutilationem promerentibus, refert Thomas Valaſc. *allegat. iur. tom.*1. *allegat.*67.*num.*57.
3 *&* 58. & iſte, qui impetrat à Principe, vt in cauſa criminali per procuratorem poſſit ſe defendere, poterit etiam alia pars illum per procuratorem accuſare, vt docet Valaſc. ſenior. *conſult.*25.*n.*7.

4 Limita ſupradictam principalem concluſionem non procedere ſi procurator admiſſus fuerit in criminalibus parte nihil opponente, ex hoc enim proceſſum cum eo factum minimè eſſe nullum, tenent Gomez *d. cap.*1. *num.*16. Perez *d.l.*1.1. Clar.*d.q.*32.*num.*24. Mench.*vſufreq cap.*21. Chald. Pereira *de extinct.emphyt c.*17.*n.*10. *& in d.comment. ad l. vnicam, C. ex delict. defunct. p.* 2. *num.vlt.* Farinac.*d.q.*99.*num.*242.*cum ſeqq.* Cened.*d collect.*3.*n.*2.

5 Secundò limita in carcerato in alio loco extra iudicis territorium, vt tenent Clar. *d.q.*34.*n.*5. Menoch. *vſufreq.cap.*17.*num.*4. Rebuff. *in tract.except. num.*304. Menoch.*d.q.*80.*num.*87. Chald. Pereira *d.p.*2. *num.*65. *cum ſeqq.* Farin.*q.*11.*num.*54.*& d.q.*99.*n.*134. *cum ſeqq.* Sublimita ſi carceratio fuerit procurata alio in loco ad finem non comparendi, vt docent Surd. *deciſ.* 262. *n.*16. Farin.*q.*34.*à n.*87.*& d.q.*99.*n.*296.

6 Tertiò limita in vniuerſitate, quæ poterit per procuratorem ſe defendere ſi accuſetur, Bald.*in l. ſeruum quoque, §.publicè, num.*22 *ff.de procur.* Capyc. *deciſ.*5. *in princ.* Farin.*d q.*99.*n.*248.*cum ſeqq.* idem ſi accuſet, ex Bald.*in l.*3.*n.*35.*C.de accuſat.*

7 Quartò limita in domino reſpectu ſui ſerui, vt per Chald. Pereira *d p.*2.*num.*64. Farin.*conſ.*35.*num.*6.*& d. q.*99.*n.*154. vbi *n.*169. idem tenet in patre, & marito, pro filio, & vxore.

8 *Vt poſſent illud aliquatenus excuſare.*] Notatur ad hoc quòd in cauſa criminali admitti poteſt procurator ad allegandas iuſtas abſentiæ cauſas, & legitima impedimenta facti, vel iuris, vt per Couar. *in cap.alma mater. de ſententia excom. lib.*6. *part.* 1. §.7.*n.*11.*col.*4. Clar.*d. q.*34.*num.*5. Maranta *de ordin.iudic.*4 *part.princip.diſt.*1, *num.*58.*cum ſeqq.* Menoch.*d.q.*8.*num.*48.*&* 49. Rebuff. *in tract.except. num.*305. *& in declarat. arboris, num.*20. Parlad.*d.cap.*20.*num.*5.*cum ſeqq.* Mench. *vſufreq. c.*17. *n.*3. Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.p.*4 *coll.*1035.*verſ. limita ſecundò*, Sebaſt.Næu.*ad l.pen.§.crimen.ff.de publ. ind.*
9 Farinac.*d.quæſt.*99.*nu.*211.*cum ſeqq.* Valaſc. *conſult.*66. *num.*14. Camill.Borel.*in ſum.omn. dec.tit.*66. *num.*122. Vtrùm autem admittatur defenſor, vide Parlad.*d cap.*2. *num.*2. Ceual.*commun.contra com.q.*237.*num.*2. Farinac. *conſil.* 35.*num.* 2. *&* 3. & an admittatur procurator ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen, vide eund. Farinac. ſæpe citata *quæſt.*99.*num.*48.*cum ſeqq.& n.*112. *&* 214. *cum ſeqq.* vbi negatiuè reſoluit, ſecus dicens ſi crimen non tangant, & de opponente incompetentiam iudicis.

In gloſ.*Propter contumaciam*, fin.ibi, *aliàs punitur*, &c.
10 Et ſic hoc caſu, ſi citatio eſt nulla, non videbitur comparens illam validare per comparitionem, vt docent Tiraq.*de retract.tit.*1.§.9.*gl.*2.19. D.Barboſa *in l. alia, §.eleganter, n.*6 *ff.ſol.matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Denunciator, accuſator, & accipiens, an & quando ſe inſcribant, oſtenditur.*
2 *Talionis pœna quæ remiſſiuè?*
3 *Crimina quando opponuntur contra Clericos, aut Monachos teſtificantes ad eos repellendos à teſtimonio, laici teſtes contra ipſos tunc poſſunt admitti.*
4 *Accuſatos arbitrio Iudicis puniendum eſt.*
5 *Beneficiis obtentis nunquam quis priuatur propter infamiam facti.*
6 *Iudicis arbitrio relinquitur quod in iure expreſſum non eſt.*
7 *Iudicis arbitrio quoties aliquid committitur eſt locus appellationi intellige vt ibi.*
8 *Appellatio.ſeu prouocatio non admittitur à pœna legis.*

Cap. Super his. XVI.

CRimen tribus modis opponi poteſt, denunciando, 1
excipiendo, accuſando. Cùm denunciatur non eſt neceſſaria inſcriptio, quia tendit ad correctionem; cùm accuſatur, eſt neceſſaria, quia tendit ad pœnam; cùm excipitur non eſt neceſſaria, videlicet ad repellendum ab accuſatione, vel teſtificatione, vel vt excludatur aliquis à promotione officij, vel beneficij, & ante confirmationem obiicitur crimen, ſecus ſi poſt promotionem, veluti cùm ordinandus fuerit vel conſecrandus, quia tunc eſt neceſſaria; & excipiens eſt adſtringendus à Iudice ad extraordinariam pœnam, ſi defuerit in probando. Et quando diſcutitur de crimine per modum exceptionis poteſt interuenire procurator. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butt. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontificij pag.* 9. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.*610. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt.*collect.*1. *Decretal.lib.*5 *tit.*1 *cap.*3.

De materia inſcriptionis, & pœna talionis, de qua 2
agit text. an hodie locum habeat, tradunt præter DD. *hic*, Caſſan.*in conſuetud. Burgund. rubr.*1. *tit.des iuſtices, n.*15.*fol.*14. Duen.*reg.*27. Couar. *lib.*2.*var.c.*9. Clar.§. *fin.n.*12.& Baiard. ad eundem *q.*81.*n.*1. Zerol.*in praxi Epiſcopal. p.*1.*verbo accuſatio*, §.4. Buccaton.*de differ.inter iudicia ciuil.& crimin.differ.*3.*&* 4.

Vel teſtificatione, &c.] Notatur ad hoc quòd quando 3
opponuntur crimina contra Clericos, aut Monachos teſtificantes ad repellendum eos à teſtimonio; tunc contra ipſos poſſunt admitti teſtes laïci, cùm talis cauſa ſit ciuilis, non autem criminalis, quia agitur de crimine per viam exceptionis, & non ad pœnam ordinariam, ſed ad repellendum teſtimonium, vt per Fr.Emman. *quæſt.regul.tom.*2.*q.*10.*art.*5.*col.*2.

Ad pœnam ſecundum arbitrium, &c.] Notatur ad hoc 4
quòd arbitrio Iudicis puniendus eſt accuſator, vt per Couar. *lib.*1.*var.cap.*9.*num.*1.

Sed non deiicit iam promotum.] Notatur ad hoc quòd 5
propter infamiam facti nunquam quis priuatur iam obtentis beneficiis, vt per D.Barboſ. *in l.cùm prætor* §. *vlt.n.*193.*ff.de iudic.*

In gloſſ. *Arbitrium.* ibi, *vbi certa pœna expreſſa non eſt* 6
in iure, arbitrio Iudicis requiritur. Et ideò arbitrio Iudicis relinquitur quod iure definitum non eſt. Menoch. *de arbitr.lib.*1.*in proœm.num.*5.*& q.*14.*à n.*3. Moneta *de diſtribut.quot.d.p.*3.*q.*10.*num.*4. vbi *n.*5. cum Menoch. oſtendit id locum habere non modò in iure ſcripto, ſed etiam in ſuo non ſcripto, ſeu conſuetudine, & *n.*7. tenet procedere in pœnis, de quibus ſpecialiter loquitur hæc gloſſ.

7 In ead. gloſſ. ibi, *& tali pœna impoſita poteſt appellari*, &c. Notatur ad hoc quòd quoties aliquid committitur arbitrio iudicis, eſt locus appellationi, vt per Couar. *var. lib. 1. cap. 12. num. 5. verſ. ſecundò aduerſus*. Peralt. *in l. 1. num. 35. ff. de legat. 2.* Bernard. *reg.* 40. Anton. Gomez *var. tom. 3. cap. 1. num.* 63. Octauian. *de decretis tit. 1. lib. 1. num.* 8. Farin. *in praxi crim. p. 1. quæſt. 17. num.* 28. Caſſan. *conſ.* 68. *num. 23 & 24.* Bonacoſ. *comm. opinion. part. 1. verſ. mulctari quis illico non debet, pag. 117. & part. 2. verbo iudex in iis quæ eius arbitrio committuntur, pag.* 4. Rebuff. *de congrua poſt. verſ. vltimò ſi Epiſcopus*, præcipuè ſi cognoſcat vt iudex, ſecus ſi procedat vt vir bonus, Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 10. n. 1.* vel quando iudex indebitè procedit, & non ſecundùm regulas iuris, ſed ſolùm ex opinione, vel ceruice ſua, poteſt meritò in arbitrariis ab eo appellari, & reclamari ad ſuperiorem, vt docent Hipp. *conſ. 48. n. 2.* Quamuis locum non eſſe appellationi cùm iudex in arbitrio redargui non poſſit, teneant Menoch. *d. lib. 1. quæſt. 70. numero 5. cum ſeqq.* Hieron. Magon. *Lucenſi deciſ. 42. num. 21. p. 1.* Paul. Granat. *in ſuis communib. theor. 3. in fine*, Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 15. num. 2.* Salgado *de protect. Regia tom. 1. p. 3. cap. 13. ex num. 29.* vbi *ex n. 36.* reſoluit appellationem non eſſe licitam à ſententia iudicis, cuius conſcientiæ aliquid dicendum committitur.

8 In eadem gloſſ. ibi, *ſecus à pœna expreſſa in iure*. Notatur ad hoc quòd à pœna legis non admittitur prouocatio, ſeu appellatio, vt per Perez *l. 1. col. 14. verſ. dubitatur inſuper, tit. 3. lib. 3. pag. 522. & in rub. tit. 9. lib. 8. Ordinam. pag.* 218. Roman. *ſing. 216. à pœna legis*. Capyc. *deciſ. 1. num.* 19. Cornazan. *Lucenſi deciſ. 199. In cauſa N. ſub num. 5. verſ. ſexto*, Farin. *in praxi crimin. q. 101. limit. 12. num.* 65. Salgado *de protect. Regia tom. 1. p. 2. c. 5. num. 32.* vbi *num. 33.* ſubdit appellationem admitti à declaratione quòd aliquis inciderit, vel non inciderit in pœnam legis, & citat pro ſe gloſſ. *verbo priuatos in cap. cupientes, §. inſuper, de elect. lib. 6.* Gutier. *conſil. 10 num. 15.* Compan. *in diuerſ. iuris canon. rub. 11. cap. 15 ex num. 43.*

in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 117. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.* 600. remiſſiuè Xunen. *in concord. p. 1 & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 1. cap. 3.*

Qualibet occaſione.] Ergo occaſio in malam partem accipitur, de quo Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit. 13. num. 3.* Vide quæ dixi *de diction. vſufr. dict. 236.* 2

Ne inde naſcantur iniuriæ vnde iura naſcuntur] Vide Aymon. *de Antiquitate temporum p. 1. cap. 2. ampl. 13. num. 10. cum ſeq.* relatum *in libello de principiis vtriuſque iuris lit. 1. n. 23.* metipſum *in tract. axiom. vſufreq. axiom. 135. num. 3.* 3

Quæ inordinatè ſunt acta, &c.] Notatur ad hoc quòd reus iniuſtè contra ordinem iuris interrogatus, aut denuntiatus tuta conſcientia, ac ſine vllo peccato, etiam cum iuramento aſſerere poteſt ſe non feciſſe crimen illud, vt docent Petr. Nauarr. *de reſtit. lib. 2. c. 2. dub. 2. num. 136. p. 2. & p. 3 dub. 15. num* 349. Michaël. Salon. *2. 2. qu. 69. art. 1. concl. 2. & art. 2. controuerſ. 11. & controuerſ. 13. concl. 2.* & Valent. *tom. 3. diſp. 5. q. 13. puncto 2.* quos refert & ſequitur Sayr. *in claui Regia lib. 11. cap. 5. n. 6. verſ. reus igitur.* 4

Exceptis occultis criminibus.] Notatur ad hoc quòd non licet iudici inquiſitionem facere vbi crimen aut perſona eſt omninò occulta, oportet enim aliquam præcedere infamiam qua iudex ad inquirendum moneatur, vide Duen *reg.* 298. Nauarr. *in man. cap. 18. n. 38. & in cap. inter verba 11. q. 3. corol. 48. ex n.* 579. Petr. à Nauarr. *de reſtit. tom. 1. lib. 2. cap. 4 ex num. 149. verſ tertia igitur dubitatio*, Sot. *de iuſtit. lib. 5. qu. 6. art. 2. verſ. quinta concluſio*, & ideò non tenetur quis regulariter parere denuntiando, quando crimen eſt occultum, nec poteſt ab eo probari, & non vergit in detrimentum alicuius communitatis, Hippol. *ſing. 164. ex n. 2.* Roland. *conſ. 88. ex num. 10. vel 2.* Villadieg. *de hæred. q. 10. verſ generale tamen eſt*, Nauarr. *in man. cap. 17. num. 134. & cap. 18. n. 61. verſ. 34.* Sot. *d. lib. 5. quæſt. 7. art. 1. ſecunda concluſio.* Ioan. Garc. *reg. 130. n. 5.* Petr. à Nauar. *cap. 4. ex num.* 215. 5

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores generales ſi non ſeruauerunt debitum inquiſitioni ordinem, prudenter & cautè ſe corrigere debent.*
2 *Occaſio aliquando in malam partem accipitur.*
3 *Iniuriæ naſci non debent vnde iura naſcuntur.*
4 *Reus iniuſtè contra ordinem iuris interrogatus tuta conſcientia poteſt negare ſe non feciſſe crimen, de quo interrogatur.*
5 *Crimen aut perſona ſi ſit occulta, non licet iudici inquiſitionem facere, ſed oportet præcedere infamiam.*
6 *Teſtes non tenentur de criminibus occultis teſtificari.*

CAP. Qualiter. j. XVII.

1 INquiſitores generales ſi non ſeruauerunt debitum inquiſitionis modum, debent ſe corrigere, ſed cautè & prudenter ſuperſedendo, donec inueniatur congrua occaſio ne auctoritas illorum vileſcat. Forma iuramenti quam inquiſitores exigunt ab inquiſitis, eſt vt clerici iurent, quòd ſuper his, quæ ſciunt, & credunt etiam in ſua Eccleſia reformanda tam in capite, quàm in membris dicant meram & plenam veritatem inquiſitoribus, exceptis criminibus occultis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſt. Viuian.

SVMMARIVM.

1 *Iurans reſpondere tantùm ad interrogata, poſt confeſſionem auditur volens probare excuſationes, quæ confeſſionem non perimunt, ſed exponunt.*
2 *Dilatio prima ad probandum quando data fuit reo, poterit ipſe cæteris dilationibus renuntiare, dummodo non ſit in alterius præiudicium.*
3 *Interrogatus legitimè tenetur ſub peccato mort. veritatem fateri etiam cum periculo vitæ.*
4 *Actus ſi in ſe malus eſt, ad malum in dubio eſt referendus.*
5 *Declaratio, ſeu interpretatio fieri debet non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt.*
6 *Confeſſio iurata poteſt reuocari prætextu erroris.*
7 *Falſum committit qui interrogatus veritatem occultat.*

CAP. Cùm dilecti. XVIII.

INquiſitis quando iurat reſpondere ad interrogata, & confitetur aliquod crimen, poteſt deinde ſe excuſare interpretando confeſſionem, non tamen eam perimendo, & ſi ſufficienter probat illas exceptiones, liberabitur, dummodo poſſit probare quòd ſub hac forma iurauerit vel ſcripto, vel per teſtes. Et licèt inueniatur aliqua leuis culpa, tamen eſt indulgendum ei ob pudorem, quem ſuſtinuit; ſed ſi non poteſt probare illas excuſationes, vel iurauit ſua alia forma, id eſt, dicendi plenam, & meram veritatem, eſt puniendus 1

niendus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anan. Aretin. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. part.* 11. Alagona *in compend iuris Canonici, pag.* 610. refertur ad Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 5.*

2 *Nec productioni teſtium renuntiare curauerit.*] Notatur ad hoc quòd quando reo fuit data prima dilatio ad probandum, poterit ipſe cæteris dilationibus renuntiare, vt per Couar. *de ſponſ. p. 2. cap. 8. §. 12. num. 16.* ſed in alterius partis inuitæ præiudicium huiuſmodi dilationi renuntiare non poterit, niſi ſibi concedatur iure ſpeciali, ſcilicet reſtitutionis, tunc enim re integra illi renuntiari poteſt, & talis renuntiatio obeſt aduerſario, vt docet Valaſc. *conſult. 25. num.* 11. & faciunt quæ Perez *l. vlt. in fine pag. 57. tit. 5. lib. 3. Ordin.* Azeued. *l. 3. tit. 8. lib. 4. nouæ recopil.* Gutier. *pract. lib. 2. quæſt. 32. n. 3.*

3 *Niſi ad quæſita ſolummodo reſpondere,* &c.] Notatur ad hoc quòd legitimè interrogatus tenetur ſub peccato mortali veritatem fateri, etiam cum vitæ periculo, vt per Sot. *de iuſtit. lib. 5. q. 6. art. 1. & 2. concl. 5. in fine, & in relect. de tegendo ſecreto, memb. 2. quæſt. 7. concl. 1.* Nau. *manuali cap. 18. num. 57. & cap. 25. num. 36. & in c. inter verba 11. quæſt. 4. concl. 6. corol. 50. num. 586.* & latè *corol. 65. num. 725.* Valent. *tom. 3. diſp. 5. quæſt 13. puncto 1.* quos refert, & ſequitur Sayr. *in claui Regia lib. 12. cap. 16. n. 1.*

4 *Cum excuſatione,* &c.] Notatur ad hoc quòd ſi actus in ſe malus eſt, ad malum in dubio eſt referendus, licèt poſſit habere aliquam excuſationem, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. in præfat. num. 56.* & *cauſa 13. num. 16.* tenet quòd ea, quæ de ſui natura mala ſunt, & de genere prohibitorum, aliquo caſu poſſint excuſari, contra ea tamen ſemper præſumitur.

5 *Sed exponant,* &c.] Notatur ad hoc quod declaratio, ſiue interpretatio debet fieri non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. verbo libertis num. 14.*

6 *Non obſtantibus,* &c.] Aduerte quòd confeſſio iurata poteſt reuocari prætextu erroris vt per Gutier. *de iuram. confirm. p. 3. cap. 8. num. 9.* vbi reſpondet ad tex. *in præſenti*, quatenus videbatur contrarium probare, quòd Epiſcopus de quo *hîc*, non contendebat confeſſionem ſuam tanquam erroneam reuocare, ſed eam aliquo colore excuſare, quæ ſunt diſſimilia.

7 In gloſſ. *Meram.* Notatur ad hoc quòd falſum committit, qui interrogatus veritatem occultat ac ſi mendacium dixiſſet, vt per Cou. *var. lib. 1. cap. 2. n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio non fit de veritate criminum, niſi priùs conſtet de infamia, & tunc non inimici, vel periuri, ſed idonei viri ad proſequendam inquiſitionem, & ad teſtimonium admittuntur.*
2 *Inimicus meus eſt qui cum meo inimico conuerſatur.*
3 *Infamia debet præcedere inquiſitionem.*
4 *Inquirere non poteſt ſuperior de aliis criminibus præter ea, de quibus teſtes depoſuerunt.*
5 *Conuerſatione ex inhoneſta ſumitur contra aliquem argumentum.*
6 *Inimicitia, vt repellat teſtem à teſtimonio, debet eſſe capitalis.*

Cap. Cùm oporteat. XIX.

1 Niſi priùs conſtet de infamia alicuius, non eſt procedendum ad inquiſitionem illius criminis de quo fuit infamatus. Item quando eſt procedendum ad inquiſitionem, eius inimici non ſunt admittendi ad proſequendam inquiſitionem, nec ad teſtificandum, ſed veritas quæri debet à viris idoneis, & ſi nihil graue probatum fuerit contra Epiſcopum, indicatur ei purgatio Canonica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Anch. Aretin. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag.* 11. Alagona *in compendio iuris Canon pag.* 611. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. decret. lib. 5. tit. 1. cap. 1.*

Et cum eius hoſtibus conuerſentur.] Ergo ille, qui cum meo inimico conuerſatur, meus inimicus eſt, ad quod plures citaui Doctores ad *cap. repellantur, in princip. ſup. hoc tit.* 2

Diſcretioni veſtræ mandamus, &c.] Notatur ad hoc, 3 quòd fama ſeu infamia debet præcedere inquiſitionem, aliàs inquiſitio non procedit, vt per Duen. *reg. 298. in princ.* & plures alios apud Cened. *ad Decretal. collect. 101. num. 7.*

Notatur etiam ad hoc quòd generaliter non po- 4 teſt ſuperior inquiri de aliis criminibus, præter ea, de quibus teſtes depoſuerant, vt per Farinac. *in praxi crimin. part. 2. q. 37. num. 169.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib. 1. cap. 11 num. 12.*

In gloſſ. *Hoſtibus* 1. ibi, *& eſt argument. contra ali-* 5 *quem ex inhoneſta conuerſatione.* Notatur ad hoc quòd ex inhoneſta conuerſatione ſumitur contra aliquem argumentum, iuxta citatos DD. *ad cap. veniens 9. de eo, qui cogn. conſanguineam.*

In gloſſ. *Inimicos,* ibi, *& videtur quòd capitales.* No- 6 tatur ad hoc quòd inimicitia, vt repellat teſtem à teſtimonio, debet eſſe capitalis, vt per Maſcard. *de prob. concl. 857. num. 55. & 56.* quæ oritur tam ex cauſa criminali, quàm ex cauſa ciuili pecuniaria magnæ quantitatis, vt per Alex. *conſ. 99. n. 2.* Crauet. *conſ. 31. num. 3.* Menoch. *de arbitr. caſu 110. ex num. 4.* Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 99. num. 4.* Inimicitiæ autem capitales quæ dicantur, vide gloſſ. *verbo capitales, in l. licet, ff. de arbitr.* Menoch. *de arbitr. caſu 239. num. 8. & 11.* Fr. Emman. *quæſt regul. tom. 3. q. 15. art. 3.* Flamin. *de reſig. lib. 5. q. 3. n. 258.* Cardoſ. *in praxi iudic. verbo inimicitia & verbo teſtis num. 15.* Farinac. *in praxi crim. q. 49. à princ.*

SVMMARIVM.

1 *Concubinarius publicus excommunicatus, & conſpirator, & is qui non præmonuit, à denuntiatione repellitur.*
2 *Concubinarius publicus à teſtimonio repellitur.*
3 *Concubinarius publicus quis dicatur, oſtenditur.*
4 *Concubinarij publici vt incurrant pœnas ſtatutas in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 14. pro forma requiritur monitio ſpecialis in ipſam perſonam facta, nec ſuffragatur monitio generalis facta in Synodo.*
5 *Concubinarius clericus etiam publicus non eſt ipſo iure beneficiis priuatus, nec venit priuandus, niſi quando poſt legitimas monitiones indurato animo in concubinatu perſiſtit.*

Cap. Cùm dilectus. XX.

Concubinarius publicus ob id excommunicatus 1 non poteſt denuntiare, nec ille qui denuntiaturus priùs non præmonuit denuntiandum, v. g. Epiſcopum

pum de illo delicto, nec ille, qui conſpirauit in denunciandum. Item Epiſcopus non præſumat grauare clericos, quia legitimè appellarunt ad Regiam ſuper illo delicto, donec cauſa terminetur per mandatum Papæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. And. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſt. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontificij, pag.12.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 611.* remiſſiuè Ximen. *in concordant. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib.5. tit.1. cap.1.*

2 *Publice concubinarios.*] Ideo enim publicus concubinarius à teſtimonio repellitur, prout docent Rebuff. *in tract. de reprob. teſt. num.93.* Farinac. *in praxi crimin. part.2. quaeſt.56. num.284. cum ſeqq. & part.4. deciſ.40. num.2. & deciſ.125.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de clerico teſte §.2. num.12.*

3 Quis autem dicatur publicus concubinarius, declarat Concil. Baſilien. *ſeſſ.20. in princip.* per hæc verba, Publici concubinarij intelligendi ſunt non ſolùm hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in iure factam, ſeu per rei euidentiam, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari, notorius eſt, ſed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum ſuperiorem admonitus ipſam cum effectu non dirimit, refert Bernard. *in pract. cap. 82. numero 1. in nouiſſ. edit.* Vide Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de diſciplina cleric. §. 1. num. 45.* Et de pœnis contra clericos concubinarios vide Concil. Trident. *ſeſſ.25. de reformat. cap.14.* & Doctores *ibi* per me citatos quo attento ad incidendum in pœnas con-

4 tra clericos concubinarios latas monitionem ſpecialem in ipſam perſonam factam pro forma exigi, nec ſuffragari monitionem generalem factam in Synodo, etſi vim trinæ monitionis obtineat, reſoluit Alouſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtic. deciſ. 359. in 1. edit. & reſol. 307. num.3. in 2. edit.* & *num.4.* aſſerit procedere etiam in clerico concubinario notorio, qui abſque prædicta monitione beneficiis priuari non poteſt: quæ quidem monitiones contra concubinarios non tantùm in viſitatione, ſed & aliis quoque temporibus fieri poſſunt, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.4. tit.5. de ſtupro l.vni. num.4.* vbi *n.6.* quòd arbitrio Epiſcopi relinquitur quod tempus inter vnam, & aliam monitionem intercedere debet, & *num.7.* quòd poteſt Epiſcopus contra hos procedere incarcerando, quando timetur de fuga. Et iam hodie clericus concubinarius etiam publicus non eſt ipſo iure beneficiis priuatus, nec venit priuandus, niſi quando poſt legitimas monitiones indurato animo in concubinatu perſiſtit. Farinac. *lib. 1. conſ. 80.* vbi adducit Rotæ deciſionem.

SVMMARIVM.

1 *Crimen probatum per modum inquiſitionis regulariter pœna ordinaria non punitur.*
2 *Homicida quantumuis occultus, eſt irregularis.*
3 *Clericus propter homicidium non degradatur.*
4 *Inquiſitionis via qui damnatur, non punitur pœna ordinaria, ſed mitiori, & ſic arbitraria.*
5 *Executio poſt peractam pœnitentiam in nullo occulto crimine impeditur, præterquam in homicidio.*
6 *Infamia quaenam ſit ſufficiens, & quis rumor frequens, arbitrio prudentis relinquitur.*
7 *Diffamatus vt quis dicatur, non ſufficit quod duo vel tres teſtes deponant vidiſſe crimen perpetrari, ſed neceſſarium eſt, quòd rumor, & fama ad maiorem congregationis partem deuenerit.*
8 *Fama in inquiſitione requiritur.*
9 *Iudex quamuis ſciat crimen ſubditi non poteſt ex officio procedere ad eum accuſandum per viam inquiſitionis antequam ille accuſetur.*

Cap. Inquiſitionis. XXI.

1 Crimen alicuius per inquiſitionem probatum quando deponeret accuſatum criminaliter, & conuictum, ſi crimen eſt tale quod etiam poſt peractam pœnitentiam impediret executionem ſuſcepti Ordinis, vel retentionem beneficij, vt homicidium, vel ſimonia in Ordine, aut beneficio acquirendo, tunc eſt procedendum ſicut proceditur in iudicio accuſationis: ſi non eſt tale, danda eſt pœna arbitraria ſecundùm merita perſonæ, & qualitatem exceſſus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Aretin. Felin. Panorm. Hoſt. Viu. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag. 13.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.611.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib.5. tit.1. cap.2.*

2 *Putà ſi homicidium commiſiſſet.*] Ergo homicida quantumuis occultus, eſt irregularis, vt per Henriq. *in ſumm. lib.14. cap.19. lit.C.*

3 *Quod deponeret accuſatum.*] Notatur ad hoc quòd clericus propter homicidium non degradatur, vt per Clar. *§. homicidium, num.16. verſ. de iure autem Canonico,* Farinac. *in praxi crimin. part.5. q.119. n.46.*

4 *Pœnam poterit indicantis diſcretio moderari.*] Notatur, ad hoc quòd ille, qui damnatur per viam inquiſitionis, non punitur pœna ordinaria inducta à lege pro illo crimine, ſed mitiori pœna, & ſic arbitraria, vt per Marantam *de ordine iudic p.4. diſt.10. num.6.* pœna enim mitior magis imponitur per viam inquiſitionis, quàm per viam accuſationis, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 53. d. princ.*

5 In gloſſ. *Si homicidium ibi in nullo occulto crimine impeditur executio poſt peractam pœnitentiam præterquam in homicidio.* Defendit Perez *l.3. gloſſ.1 pag.98. tit.4. lib.8. Ordinam.*

§. Tertiæ.

6 Infamia, aut clamoſa inſinuatio quando non præceſſit contra aliquem, tunc non debent recipi depoſitiones contra eum, etiamſi plures iuramento affirment illum deliquiſſe eis videntibus, nec etiam eſt puniendus aliqua pœna, nec inquirendum ad petitionem eorum, qui in occulto porrigunt libellum infamationis continentem crimina. Colligunt Doctores *in princip. text. citati.*

7 *Vtrùm cùm duo vel plures, &c.*] Aduerte arbitrio prudentis iudicis relinqui diſcernere quænam infamia ſufficiens ſit, & quis rumor ſit frequens, conſideratis circunſtantiis loci, temporis, perſonarum, &c. & non requiritur ad infamiam teſtes eſſe occultos, ſatis namque eſt quòd à bonis viris fide dignis audierint, vel indicia, & coniecturas ſufficientes habuerint, vt per Sayr. *in claui Regia lib.12. cap.10. num.13.* Coriolan. *de caſibus reſeru. part.2. caſu 5 num.3.* Vnde vt quis dicatur diffamatus non ſufficit quòd duo, vel tres teſtes deponant vidiſſe crimen perpetrari, ſed neceſſarium eſt, quòd rumor & fama ad maiorem congregationis partem deuenerit, & ita ſit exorta infamia non à maleuolis, ſed à viris probis, eamque ſæpe ſuperior audierit, & non ſemel tantùm, quod clamor iniuit, & diffamatio clamat, vt docent Roland *conſ. 30. num.9. vol.3.* Leſſius *de iuſtit. lib.2. cap.29. dub.15.* Farinac. *in praxi*

praxi crimin.part.1.q.9.num.1. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda,lib.1.cap.7.n.9.*

7 *Nullum eſſe pro crimine ſuper quo aliqua non laborat infamia,* &c.] Ergo de crimine occulto iudex inquirere non poteſt, ſed oportet aliquam precedere infamiam, qua iudex ad inquirendum moueatur, de quo tamen vide Duen.*reg.*298.Nauar,*in cap.inter verba* 11. *quæſt.*3.*corol.*48.*ex num.*579.Salon.2.2.*quæſt.*69.*art.*2. *contro.*5.6.*&* 7. Petr. de Nauar. *de reſtit. lib.*2. *cap.*4.*ex* 149.*verſ. tertia igitur dubitatio,* Sot.*de iuſt.lib.*5.*q.*6.*art.*2. *verſ. quinta concluſio.*

8 *Cum inquiſitio fieri debeat ſolummodo*, &c.] Notatur ad hoc quòd in inquiſitione requiritur fama, vt per Duen.*reg.*298.*in princ.* Maranta *de ordine iudic. part.*6. *princip.tit.de inquiſ.num.*19.Clar.§ *fin. quæſt.*6.*in princ.* Menoch.*de arbitr.lib.*1.*quæſt.*78.*num.*1. Fatin. *d.part.*1. *quæſt.*1.*num.*50.

9 *Non ſufficere ad inquirendum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd licèt iudex ſciat crimen ſubditi, ſciátque etiam eſſe duos, vel tres, aut quatuor teſtes conſcios criminis, per quos probari valeat delictum alicuius, non tamen procedere poteſt ad eum puniendum ex officio via inquiſitionis, antequam ille accuſetur,vt per Sayr. *d.cap.*10.*n.*20.

10 *Nec ad petitionem eorum,qui libellum,* &c.] Vide Ceual. *comm.contra comm.q.*821.*n.*20.

11 In gloſſ. *Solummodo.* De infamia, vide, Fr. Emman. *quæſt.regul.tom.*2.*q.*21.*art.*6.

12 In gloſſ. *Dicta paucorum*, fin. Notatur ad hoc quòd teſtis deponendo ſuper infamia debet teſtificari quòd eſt infamia inter maiorem partem hominum, vel viciniæ illius loci, in quo erat fama, & à maiori parte audiuerit, vt docet Maſcard. *de probat.concl.*895. *num.*12.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem ſi petat ille, de cuius crimine in iudicio conſtat propter iudiciarium ordinem non ſeruatum, non eſt audiendus,ſed illum tanquam notorium criminoſum debet ſuperior de nouo priuare.*
2 *Cardinalis poteſt vt ſuſpectus recuſari ſi non ſit Legatus de latere.*
3 *Exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium ab initio nullum, poteſt quandocumque etiam poſt ſententiam opponi.*
4 *Princeps non tenetur iuris ordinem ſeruare.*
5 *Princeps poteſt iudicare ſolâ facti veritate inſpecta.*
6 *Periurus non eſt ipſo iure beneficij priuatus.*
7 *Reſtitutio ante omnia concedenda non eſt, cum ſcandalum inde eſt futurum.*
8 *Connexitatis ratione non procedit regula, res inter alios, &c.*

Cap. Ad petitionem. XXII.

1 VBi facto proceſſu conſtat de crimine, v.g. Abbatis, & deponitur non ſeruato iuris ordine, licèt verè eſſet deponendus, tamen eſt iniuſtè depoſitus propter ordinem iudiciarium non ſeruatum, & ſic reſtituendus; & ſi interim alius ſubſtituatur, eſt iniuſtè ſubſtitutus, cùm primus ſit iniuſtè priuatus, tamen Papa in iſto caſu voluit primum Abbatem remanere priuatum, & depoſuit ſecundùm ſubſtitutum, ſed quia ſecundus non fuit remotus, propter vitium perſonæ, vel defectum ſcientiæ, ſed ſolum propter ordinem iuris non ſeruatum, ideo Papa ipſum reſtituit in Abbatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Aretin. Panormit. Hoſtienſ. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontificij pag.*15. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 612. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *Collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.*1.*cap.*3.

Aſſerens habere ſuſpectum,&c.]Ergo Cardinalis poteſt vt ſuſpectus accuſari,de quo vide Boër. *deciſ.*289. *in fine.* Et quid ſi ſit legatus de Latere, vide Nauarr. *conſ.*1.*de appell in antiq.* Fr.Paulin.Berti Lucen.*in praxi crimin.regul. lib.*3. *cap.vnico,n.*13. Iacob. de Laurent.*de iudice ſuſp.cap.*2. *num.*20.*cum ſeqq.* Steph.Grat.*diſcept. foren.cap.*4.*n.*2.*cum ſeqq.* 2

Cum igitur, &c.] Notatur ad hoc quòd exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium ab initio nullum, ex defectu iuriſdictionis, quæ nec protogari potuit, nec prorogata cenſetur, poteſt quandocunque etiam poſt ſententiam apponi, & impedit executionem illius ſententiæ à quo non poſſit alioquin appellari, vt per Couar. qui hunc text.dicit optimum,*pract. cap.*33. *num.*2. *in princip.* D.Barboſ. *in l.* 1. *ff. de iudic. tract.* 4. *numer.* 45. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 22. *numer.* 9. *part.*1. Ordinatio Regia Luſitanorum *lib.*5.*tit* 49 §.2. *prope.fin.* ibi, *e elle for capax de prorog.*, vbi patens meus. 3

Et ſi reſtituendus foret.] Notatur ad hoc quòd Princeps non tenetur ſeruare iuris ordinem, vt docet *gloſſ.* 6.*col.*6. *ad fin. in l.* 1.*tit.*4. *lib.*1. *fori legum*, Perez *l.* 10. per text. *ibi gloſſ.*1.*tit.*4. *lib.*2.*Ordinam.*me citato *in hoc loc.*Mari.Cutel.*de donat.inter patr.& fil.tractat.*1.*diſt.*2. *partic.* 6. *num.*27. poteſt enim iudicare ſola facti veritate inſpecta,etiamſi iudiciarius ordo ſit omiſſus, vt per Palat. *in repet.cap.per veſtras,de donat.inter virum,* §.14.*num.*10.*&* 11. 4 5

Per ſententiam amouentes, &c.] Aduertendum quòd periurus non eſt ipſo iure beneficiis priuatus vt per Doctores citatos *in cap. ſeq. num.*3. quibus addo Azor. *inſtit. moral. part.*1.*lib.*11. *cap.*12.*quæſ.*9. Sayr. *in claui Regia lib.*5.*cap.*9.*num.*8. Illuſtriſſ.D.Roderic.à Cunha *in comment.ad cap.Pretbyter* 12. *num.*2. *in fine diſt.* 81. quamuis contrarium teneat Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.*223. vbi *in verſ. oppoſuit* reſpondens ad text. *in præſenti* aſſerit,verba *amouere*, & *ſpoliari,* debere intelligi ſecundùm materiam ſubiectam. 6

In gloſſ. *Reſtituendus*, ibi, *& fortè propter ſcandalum*, &c.] Notatur ad hoc quòd non eſt ante omnia concedenda reſtitutio, cùm ſcandalum inde eſt futurum,vt per Menoc.*remed.*1.*recup.num.*319. 7

In gloſſ. *Per conſequentiam.* Notatur ad hoc quòd ratione connexitatis non procedit reg. *res inter alios acta,* &c. vt per Tiraquel. *ſuper eundemmet tit.res inter alios acta limit.* 22.*pag.mihi* 28. 8

SVMMARIVM.

1 *Agenti poſſeſſorio adipiſcendæ in beneficialibus non obſtat exceptio criminis, niſi ſit de eo infamatus.*
2 *Beneficij Eccleſiaſtici collatio periuro facta auctoritate litterarum Apoſtolicarum eſt nulla.*
3 *Periurus an ſit ipſo iure priuatus beneficiis, an veniat priuandus, remiſſiuè.*
4 *Homicida eſt beneficiorum incapax.*

Cap. Accedens. XXIII.

AGenti poſſeſſorio adipiſcendæ in beneficialibus non obſtare exceptionem criminis, niſi de eo 1

ſit infamatus: & infamato, accuſatore non probante, vel non comparente, indici purgationem, in qua ſi defecerit, puniri vt conuictum. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 16. Alagona *in compendio iuris Canon pag.* 613. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib. 3. ſub tit. de conceſſ. preben. cap. 3.*

2 *Videlicet periuro.*] Ergo beneficij Eccleſiaſtici collatio periuro facta auctoritate litterarum Apoſtolicarum eſt nulla, de quo vide Nicol. Mil. *in repert. verb. periurus.* Clar. §. *periurium verſ. item Clericus.* Bernard. *in pract. c. 95. in fin. ſecundùm nouam impreſſ.* Lambert. *de iurepatron. part. 1. lib. 3. q. 9. art. 15.* optimè Couar. *in cap. quamuis pactum part. 1. §. 7. num. 3.* vide dicta *ad cap. querelam, de iureiur.*

3 An autem periurus ſit ipſo iure priuatus beneficiis, an verò priuandus, vide Bernard. & Lambert. *citatis locis,* Gutier. *Canon lib. 2. cap. 5. num. 95. cum ſeqq.* Soar. *de religion. tom. 2 tract. 5. lib. 3. cap. vlt. num. 6. 17. 21. & 22.* Camil. Borell. *in ſum. omn. deciſ. tit. 62. n. 23.* plures refert Doctores Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. cap. 10. num. 166. cum ſeqq.*

4 *Et homicidio.*] Notatur ad hoc quòd homicida eſt beneficiorum incapax, vt per Rebuff. *de pacif. poſſeſſ. num.* 210. & ſi ſit clericus, eſt per ſententiam beneficio priuandus. Salzed. *ad Bernard. c. 94. addit. 1.* Couarr. *in Clem. ſi furioſus p. 2. §. 3. n. 6.* Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter 12. num. 4. diſtinct.* 81.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Epiſcopi quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam.*
3 *Iudex, & accuſator debent eſſe diuerſa perſona.*
4 *Iudex contra neminem poteſt procedere ad accuſationem, niſi adſit aliquis accuſator.*
5 *Inquiſitio non præcedente fama nulla eſt, & inualida.*
6 *Statutum mandans poſſe de delicto inquiri contra non diffamatum non valet.*
7 *Fama vehemens, & à clamoſa inſinuatione procedens, requiritur, vt inquiratur contra infamatum.*
8 *Iudex habens à ſtatuto, ſeu Principe plenum arbitrium in procedendo & puniendo delinquentes, Adhuc non præcedente infamia inquirere nequibit.*
9 *Infamatio inquiſitionem præcedere debet, ſiue Iudex procedat ad partis querelam, ſiue etiam ex officio.*
10 *Fama præcedens inquiſitionem debet ortum habere à fide dignis, & non maleuolis perſonis.*
11 *Iudici aſſerenti in inquiſitione famam præceſſiſſe non creditur, niſi ad ea aliunde appareat per teſtes.*
12 *Iudex nulla præcedenti diffamatione in crimine hereſis vel læſæ Maieſtatis, procedere poteſt.*
13 *Inquiſitio fama non præcedente, ſi pars non apponat, valet.*
14 *Delegatus à Principe ſicut ipſe Princeps poteſt inquirere non præcedenti diffamatione.*
15 *Inquiſitio, quæ fit contra officiales, & eius familiam, ac miniſtros in ſyndicatu, etiam fama non præcedente valet.*
16 *Magiſtratus ex vſu vbique terrarum recepto ad crimina punienda quæ probari poſſunt, nulla præcedente infamia procedunt.*
17 *Inquiſitio contra regulares non debet fieri nulla præcedente infamia.*
18 *Religioſi poſſunt facilius quam clerici à ſuis adminiſtrationibus amoueri.*
19 *Iudex tanquam ſuſpectus in cauſis criminalibus poteſt recuſari.*
20 *Clericorum ſtatus, Monachorum ſtatu honoratior, eſt.*

CAP. Qualiter, & quando. ij. XXIV.

FAma, & clamor quando non à maleuolis, & maledicis, ſed à prouidis, & honeſtis non ſemel, ſed ſæpè peruenit ad aures ſuperioris contra aliquem ſubditum, vel Prælatum, tunc ſuperior quaſi nunciante fama, vel deferente clamore ex officio ſuo diligenter inquirère debet veritatem coram ſenioribus Eccleſiæ, & hoc diligentiùs eſt ſeruandum in Prælatis iudicandis, quia non poſſunt omnibus placere, cùm ex officio increpent, ſuſpendant, ligent, & ſic incurrunt odium, & inuidias multorum, ideo accuſatio criminalis, quæ intendit ad degradationem, admitti non debet, niſi præcedat legitima inſcriptio. Cùm verò aliquis eſt infamatus, itavt ſine ſcandalo non poſſit diſſimulari, nec ſine periculo tolerari, ad inquirendum procedere debet, & punire exceſſus, qui ſi ſunt graues, & non degradetur ab Ordine, tunc ab adminiſtratione omnino amouendus erit. Is autem contra quem fit inquiſitio, niſi contumaciter ſe abſentet, debet eſſe præſens, & ei ſunt exponenda capita ſuper quibus eſt inquirendum, & ſunt ei publicanda dicta, & monita teſtium vt ſe defendat. Et ſunt admittendæ exceptiones, & publicationes legitimæ. Circa Regulares verò perſonas non eſt vſquequaque ſeruandus iſte Ordo, ſed cùm cauſa requirit, faciliùs & liberiùs poſſunt amoueri à ſuis adminiſtrationibus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij. pag.* 17. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 613. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. pag. 1. & 2.* deſumitur ex Concilio generali Lateranenſ. ſub. Innocent. III. *cap.* 8. & refertur initium huius text. ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal lib. 5. tit. 1. c. 3. & 4.* 1

Qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam.] Concordat Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 6. in princip.* Azeued. *l. 4. num. 3. tit. 7. lib. noua recopilat.* & D. Ambroſius *de dignitate ſacerdotali lib. 6.* quem refero ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi part. 1. tit. 1. cap. 5. num.* 21. 2

Non tanquam idem ſit accuſator, & Iudex.] Ergo idem non debet eſſe accuſator, & Iudex, ſed in libello accuſatorio ſcribi debet nomen accuſatoris, & iudicis, vt aduertit Coriolan. *in tract. de caſibus reſeruatis, iuxta regulam Clementis VIII regularibus præſcriptam part. 2. caſu 5. de accuſat. numer. 1.* vbi *num.* 4. aliquos refert caſu in quibus poſſunt iudices procedere contra reum, quamuis non adſit accuſator. 3
Iudex enim contra neminem poteſt procedere ad condemnationem, niſi adſit aliquis accuſator, *cap. ſi quis poteſtatem 22. q. 4.* Coriol. *in d. caſ. ſub tit. de inquiſitione particulari n.* 11. 4

Denuntiante fama, &c.] Notatur ad hoc quòd inquiſitio non præcedente fama nulla eſt, & inualida, quia contra non infamatum non poteſt inquiri, vt per Duen. *reg.* 298. Clar. *lib. 5. §. fin. quæſt.* 6. Hippol. *conſ. 40. numer. 7. cum ſeqq. & conſ. 48. num. 10. cum ſeqq. & conſ. 49. numer. 7. & conſ. 50. num 1. cum ſeqq. & conſ. 53. num. 4. & cum ſeqq. & conſ. 63. num. 4. & conſ. 64. numer. 35. & conſ. 76. numer. 5. & conſ 78. num. 2. & conſ. 82. num. 16. & conſ. 117. n 6. & conſ. 128. num. 1.* 5

num. 1. & conſ. 130. mon. 5. Mench. conſ. 100. num. 58. cum ſeqq. Sayro in claui Regia lib. 12. cap. 10 n 19. cum ſeqq. Bonacoſ. communium criminal. part. 2. verbo diffamatio fol. 23. latiſſimè Farinac. in praxi crimin. part. 1. q. 9. num. 1. cum ſeqq. Cabed. part. 1 deciſ. 78. n. 2. Ad procedendum enim præcedere debet criminis diffamatio, quæ vicem accuſationis obtinet. Angel. de maleſic. verbo fama publica num. 2. Hippol. in pract. §. conſtante n. 12. Marant. de ordine iudic. p. 6 tit. de inquiſit. n. 19. Farin. in praxi crimin. p. 1. quæſt. 1. n. 50. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 78. num. 2. quos refert & ſequitur Torreblanc. in tract. de magia lib. 3. de criminis punit. cap. 16. num. 24. vbi n. 26. dicit quòd procedere ſine diffamatione, & dirigere inquiſitionem in peccatorem occultum, & ad detegendum eius peccatum interrogare teſtes eſt omni iure prohibitum cùm ſit contra charitatem qua tenemur diligere proximos ſicut noſmetipſos, Matth cap. 7. & 25.

6 Amplia primò, vt non valeat ſtatutum mandans poſſe de delicto contra non infamatum inquiri, vt per Hippol. conſ. 79. num. 5. & conſ. 82. num. 20. & conſ. 117. num. 10. & conſ. 130. num. 9. Duen. reg. 298. ampl. 2. Hieron. Magon. Lucenſ. deciſ. 22. n. 13. in fine part. 1. Farin. d. q. 9. n. 9.

7 Amplia ſecundò, vt fama præcedens inquiſitionem non ſufficiat ſimplex, ſed debeat eſſe vehemens, & à clamoſa inſinuatione procedens, ſæpiùs ad iudicis aures deueniens, & talis quod ſcandalum generaret, niſi iudex inquireret, vt per Clar. d. q. 6. verſ. quæro nunc, Maran. de ordine iudic. part. 6. tit. de Inquiſit. num. 10. Farin. d. q. 9. n. 5.

8 Amplia tertiò, vt procedat etiam in iudice, qui à ſtatuto, ſeu Principe plenum haberet arbitrium in procedendo, & puniendo delinquentes, adhuc enim non præcedente infamia inquirere minimè poterit, vt per Hippol. ſing. 14. & conſ. 25. n. 5. & conſ. 48. num. 10. & conſ. 50. num. 3. & in pract. §. conſtante n. 12. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 78. num. 2. Farin. d. quæſt. 9. num. 2.

9 Amplia quartò, vt diffamatio præcedere debeat ſiue iudex procedat ad partis querelam, & accuſationem, ſiue etiam ex officio, vt per Bonacoſ. communium crimin. part. 1. verbo inquiſitio eſt nulla pag. 93. plures refert Farin. d. q. 9. n. 4.

10 Amplia quintò, vt fama præcedens inquiſitionem debeat ortum habere à fide dignis, & non maleuolis perſonis, aliàs non ſufficit, vt ex ea formetur, inquiſitio, vt per Hippol. in practic. §. conſtante num. 33. & conſil. 118. num. 5. & conſ. 120. num. 27. & conſ. 130. n. 6. & conſ. 134 num. 6. Farinac. d. q. 9. num. 6. & 7. reſol- 11 uit quòd non creditur iudici aſſerenti in inquiſitione famam præceſſiſſe, niſi de ea aliunde appareat per teſtes, ſcilicet particulariter ſuper fama receptos, & n. 8. quòd inquiſitio nulla ob defectum præcedentis famæ, non conualidetur etiam quòd poſtea teſtes in ea producti plenè probauerint delictum, de quo inquiſitus non erat infamatus.

12 Limita primò quando crimen aliàs occultum vergit in perniciem ſpiritualem, vel temporalem alicuius communitatis, veluti ſi quis vellet tradere ciuitatem inimicis, aut ſit hæreticus etiam occultus, vel ducere aliquos in ſuam hæreſim occultam intendat, quia tunc etiam nulla præcedente diffamatione ad inquiſitionem iudex procedere poteſt, vt per Clar. d. quæſt. 6. verſ. item ſcias, Sot. de ratione tegendi ſecretum memb. 2. quæſt. 4. in 2. concl. pag. 35. Simanch. in Enchirid. tit. 23. & de cathol. inſtitut. cap. 19. ex num. 2. Rojas ſing. 46. Nauar. in man. cap. 25. num. 33. & in cap. inter verba 11. quæſt. 1. concl. 6. corol. 66. num. 981. verſ. lo terrero. Can. de locis Theolog. lib. 2. cap. 8. pag. 434. col. 2. Petr. de Aragon. 2. 2. quæſt. 33. art. 7. pag. 820. verſ. circa 2. concluſ. vbi Dom. Bannes art 8. col. 1246. verſ. quartò arguitur, Læli. Zechi. de caſibus reſeru. caſu 2. num. 3. verſ. ampliatur, & num. 4. in fine. Petr. à Nauarra de reſtit. lib. 2. c 4. ex num. 185. & num. 191. Anton. Corduba in quæſt. Theolog. lib. 1 quæſt. 43. in 2. dub. verſ. tertiò, Gutier. canon. lib. 1. quæſt. 11. ex num. 48. & num. 53. Menoch. conſ. 100. num. 63. cum ſeqq. Decian. conſ. 18. à num 42. Farinac. d quæſt. 9. num. 14. & 15. Sayro d. lib. 12. cap. 11. num. 11. cum ſeqq. & cap. 15 num. 8. Martin. Delri. diſquiſit. magic. lib. 5. q. 7 pag. 444.

Limitatur ſecundò parte non opponente de præcedente infamia, tunc enim valet, & tenet inquiſitio 13 etiam fama non præcedente, vt per Clar. d. quæſt. 6. verſ. vlteriùs ſcias, Duen. reg. 198. limit. 1. Farin. d quæſt. 9. num. 12.

Limita tertiò in inquiſitione formata de Princi- 14 pis mandato, & ſcientia, ſicut enim Princeps poteſt inquirere non præcedente diffamatione, & ita pariter poterit eius delegatus, vt per Duen. reg. 298. limit. 7. Clar. d. quæſt. 6. verſ. prætereà ſcias. Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæſt. 78. num. 4. Farin. d. quæſt. 9. num. 13. vbi etiam ſublimitat in inquiſitione facta de Principis mandato Motu proprio emanato, ſecus ſi ad poſtulationem partis.

Limita quartò non procedere in inquiſitione, quæ 15 fit contra officiales, & eius familiam, & miniſtros in ſyndicatu finito officio, & quæ generaliter & ſpecialiter etiam fama non præcedente indiſtinctè contra eos formari poteſt, vt per Clar. d. quæſt. 6. verſ. cæterum. Duen. reg. 298. limitat. 10. Farin. d quæſt. 9. num. 16. vbi n. 17. reſoluit quòd quando aliquis denuntiatur de crimine per aliquem probum virum, prædicta denunciatio eſt ſufficiens, vt inquiratur contra eum ſuper infamia tantùm, & non ſuper crimine, ſed reperta infamia poteſt inquiri de crimine.

Hodie communi vbique terrarum vſu receptum 16 eſt, vt magiſtratus ad crimina punienda procedant etiam occulta, quæ probari poſſunt, nulla præcedente infamia, vel ex officio, vel ad fiſcalis denuntiationem, Clar. lib 5. §. fin. quæſt. 3. num. 5. & quæſt. 6. num. 1. Bernard. in pract. cap. 6. num. 3. Farinac. d quæſt. 9. à num. 20. & hoc iure Hiſpania vtitur ex l. 1. & 6. tit. 1. lib. 8. nouæ recop. vnde rectè Leſſius de iuſtit. lib. 2. cap. 29. dub. 15. num. 132. hanc praxim ſuſtineri poſſe autumat in delictis, quæ Rempub. turbare ſolent, & quando non tam ad punitionem proceditur, quàm vt bono communi conſulatur, & maleficia impediantur, vt Reſp. criminibus purgetur.

Contra Regulares, &c.] Notatur ad hoc quòd con- 17 tra Regulares non debet fieri inquiſitio nulla præcedente infamia, vt per Duen. regul. 208. limit. vlt. vbi etiam aſſerit quòd cap. in ſingulis, ſupra de ſtatu Monach. loquitur quando illa inquiſitio fit per viſitatores. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 19. art. 6.

Faciliùs & liberaliùs ſuis poſſunt, &c.] Notatur ad 18 hoc quòd Religioſi poſſunt faciliùs quàm clerici à ſuis adminiſtrationibus amoueri, vt per Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. Prælat. Regul. dub. 102 numer. 6. Lauor. var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 23. num. 7. eleganter Ioſeph. à S. Maria in tribunali Religioſ. tract. 5. cap. 6. §. 1.

In gloſſ. *Ad inquirendum* ibi, *Item ſi ille*, &c. Nota- 19 tur ad hoc quòd in cauſis criminalibus iudex poteſt tanquam ſuſpectus recuſari, vt per Clar. in § fin. q. 43. à princip.

In gloſſ. *Faciliùs*, fin. Notatur ad hoc quòd clerico- 20 rum ſtatus, monachorum ſtatu honoratior eſt, quod illi non vitæ contemplatiuæ tantum, verùm etiam

actiuæ inſeruiunt, hi autem contemplatiuæ dumtaxat, ſicque in honoribus inferiores ſunt, vt per Mench. *controu. illuſtrium in præfat num.* 95. Vide D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 184. *per totam, & 186. art.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Metropolitani ad correctionem exceſſuum, & reformationem morum ſingulis annis facere debent prouinciale Concilium, in quo ſtatuere debent perſonas idoneas per ſingulas diœceſes, quæ ſolicitè inueſtigent, & in ſequenti Concilio referant corrigenda.*

2 *Concil. prouinciale quando celebratur, debent Prælati tendere de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis.*

3 *Archiepiſcopus ſolus poteſtate caret condendi ſtatuta totam prouinciam obligantia.*

4 *Archiepiſcopi attento iure Concil. Trident. poſſunt viſitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiam ſi non appareat de negligentia ſuffraganeorum.*

5 *Teſtes ſynodales. qui de ordine Epiſcopi viſitant diœceſim, aluntur ab Eccleſiis viſitatis.*

Cap. Sicut olim. XXV.

1 Metropolitani debent celebrare Concilium prouinciale ſingulis annis cum ſuis ſuffraganeis, & tractare de corrigendis exceſſibus, & reformandis moribus, præſertim in clero, ſecundùm iura addendo pœnas & ad hunc finem ſtatuendo idoneas perſonas per ſingulas diœceſes, quæ per totum annum ſimpliciter abſque vlla iuriſdictione obſeruent, quæ ſunt corrigenda, vel reformanda, & ea deferant ad Concilium prouinciale in anno ſequenti, & ſuper iis, & aliis prouideant, & quæ ſtatuuntur publicari faciant in Synodis Epiſcopalibus celebrandis annuatim per ſingulas diœceſes, & qui id neglexerit adimplere, ſuſpendatur ab executione ſui officij. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anan. Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 18. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 614. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1 *&* 2. deſumitur ex Concilio generali Lateranenſ. ſub Innoc. III. *cap.* 6. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 5.

2 *Diligentem habeant*, &c.] Notatur ad hoc quòd quando Concilium prouinciale celebratur, debent Prælati intendere de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, diligentemque præſertim in clero cum Dei timore habere tractatum, canonicas regulas, maximè quæ ſtatuta ſunt in generali Concil. Lateranen. relegentes, vt eas faciant obſeruari, debitam pœnam transgreſſoribus infligendo, vt aduertit Steph. Quaranta *in ſum. Bullar. verbo Concilium prouinciale, num.* 13. *verſ.* 37. *quaro.*

3 *Canonicas regulas*, &c.] Ergo Archiepiſcopus ſolus poteſtate caret condendi ſtatuta totam prouinciam obligantia, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 36.

4 *Per ſingulas diœceſes ſtatuant*, &c.] Hodie ex nouiori diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 3. poſſunt Archiepiſcopi viſitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiamſi non apparet de negligentia ſuffraganeorum, vide Cabed. *Luſit. deciſ.* 78. *num.* 3. *verſ. hinc etiam.*

5 In gloſſ. *Statuant.* ibi, *moderatos tamen ſumptus*, &c Notatur ad hoc quòd teſtes ſynodales qui de ordine Epiſcopi viſitant diœceſim, aluntur ab Eccleſiis viſitatis, vt per Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 64. *num.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Monachus accuſans Abbatem habet de bonis monaſterij expenſas non ſolum ad proſequendam litem, ſed etiam pro illa exequenda.*

3 *Expenſæ & ſumptus miniſtrati monacho accuſanti Abbatem non repetuntur, etiamſi monachus ſuccumbat.*

Cap. Olim. XXVI. *Greg. IX.*

Excommunicatio, ſuſpenſio, vel interdictum lata per Abbatem qui fuit denunciatus, vel alium eius nomine contra denunciantes monachos vel eis adhærentes relaxantur ſi fuerunt ſpoliati poſt inceptum negotium, & ſi pendente lite fuerunt ſpoliati ab Abbate, debent reſtitui, & iudices ſine ſtrepitu iudicij inquirere inquirenda in perſonas, & obſeruantias regulares, & corrigere, ac reformare tum caput, tum membra, & relaxare iuramenta de tacenda veritate; ſed lite pendente monachi ſint obedientes Abbati, ita vt lis non impediatur, & manifeſtentur denunciato Abbati dicta teſtium. Item expenſæ, quæ requiruntur profratribus, & perſonis idoneis denuntiantibus, & proſequentibus negotium, fieri debent de bonis monaſterij, quia monachi non habent proprium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 19. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 614. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

De bonis monaſterij cùm proprium non habeant miniſtrari.] Notatur ad hoc quòd Monachus accuſans Abbatem habet de bonis Monaſterij expenſas non ſolùm ad proſequendam litem, ſed etiam pro illa exequenda, vt per Palar. *in repet. cap. per veſtras de donat. inter virum & vxorem* §. 39. *num.* 2. vbi dicit hunc text. intelligendum quando lis mouetur ad vtilitatem monaſterij principaliter & mediatè, ſic etiam vxori, & filio litiganti tenetur maritus, & pater alimenta præſtare, vt docent Gonzal. *ad reg.* 8 *cancell. gl.* 2. *n.* 45. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 33. *num.* 27. *cum ſeqq. & cap.* 236. *à num.* 34. Et huiuſmodi ſumptus, & expenſæ non poſſunt repeti, etiam ſi quis ſuccumbat, Steph. Grat. *locis proximè citatis*, prout etiam de alimentis lite pendente præſtitis reſoluit Surd. *de alimentis tit.* 6 *q.* 20. *num.* 1. 2 3

De Calumniatoribus.

Tit. II.

Super hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Felin. Panormit. Mar. Socin. Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canonici*, Martin. Meſnarr. *in epitome Decret. fol.* 172. Stephan. Ranch. *in continuat. tit. Decret.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. pag.* 605. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſian. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* 1

Barthol.

Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.5. in ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Bernard. *in pract. c.59. aliàs c.68. in nouiſſima edit.* vbi Salzed. Duen. *reg.27. in princ.* Menoch. *de arbitr. caſu 321. & 322.* Baiard. *ad Clar. §. fin quaeſt.62. num.15. cum ſeqq.* Fr. Emman. *q. regul. tom 2. quaeſt.3. art.1.* Farinac. *in praxi crimin. part.1. quaeſt.16. à princ.* Aldret. *de relig. diſcipl. tuenda lib.2. c.23. de calumniatorum pœnis.* Coriolan. *de caſibus reſeruatis iuxta Regulam Clement. VIII. regularibus praeſcriptam part.2. caſu 5. de accuſat. numero 8.*

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus calumnioſè accuſans Diaconum, ſubdiaconatu priuatur, & publicè verberibus caſtigatur, & in exilium mittitur.*

2 *Clericus an verberari poſſit, oſtenditur, & multa traduntur circa intellectum huius text.*

3 *Exilij pœnam Eccleſiaſtici iudices clericis imponere poſſunt.*

Cap. Cum fortiùs I. *Greg.*

1 SVbdiaconus qui calumnioſè accuſat Diaconum eſt priuandus officio ſubdiaconatus, verberibus publicè caedendus, & in exilium mittendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. And. Anan. Anch. Hoſt. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuan. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.21.* Alagona *in compend. iuris Canon. p.616.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* deſumitur ex D. Gregor. *lib.9. regiſtri epiſtola 66.* refertur à Burch. *lib.2. Decretorum cap.201.* & ab Iuone *part.6. cap.174.* & Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.1. de accuſat. cap.2.*

2 *Et verberibus publicè caſtigatum*] Pœna haec verberum intelligi poteſt de illa, quae fit quando quis verberatur à Pœnitentiariis, vt ſolet fieri per Pœnitentiarios Vrbis: nam iſta poteſt imponi clericis, vt dicit Thomas de Argent. *in 4. diſtinct.14. art.6.* vel etiam intelligi poteſt, vt clericus cauſa diſciplinae poſſit verberari, prout intelligit Abb. *in c. vniuerſitatis, notab.2. infrà de ſentent. excom.* Vel denique poteſt intelligi vt fiat honeſtè intra ſepta Eccleſiae, ſecundùm eundem Abb. *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* Ibique publicè fieri dicitur ſi intra ſepta ſint ſex perſonae, text. *in c. quis aliquando § hac ergo, de pœnitent. diſt.1.* Prob. *in c.2. de conſtit. in 6. numero 67.* quicquid tamen ſit, verum eſt text. loqui de pœnitentia publica clericis infligi permiſſa abſque ignominia, non autem de fuſtigatione cum ignominia more Laicorum, quae eſt grauior pœnitentia ſolemni, & hodie huiuſmodi pœnam verberum generali conſuetudine in clericis non ſeruari, aſſerunt Clar. *§. fin. quaeſt.70. verſ. & etiam*, vbi particulariter loquitur de Mediolanenſi dominio, & de Regno Franciae, ac aliis locis, teſtatur Bernard. *in pract.* vbi Salzed. *cap.135. aliàs cap.137.* ſecundùm nouam impreſſionem: & in ſpecie quòd clericis non ſit imponenda pœna ignominioſa, & non ſint publicè, ſicut alij plebei dehoneſtandi, tenet Perez *l.1. tit.3. lib.3. Ordinam.*

3 *In exilium deportari.*] Ergo Eccleſiaſtici iudices pœnam exilij clericis imponere poſſunt, vt per Bernard. & Salzed. *in pract. cap.137.* ſecundum nouam impreſſ. Azeued. *l.3. in fine tit.1. lib.1. nouae recopil.* Fr. Emman. *quaeſt. Regul. tom.2. q.23. art.1.*

SVMMARIVM

1 *Denunciator in probatione criminum deficiens, ab officio, & beneficio ſuſpenditur donec innocentiam ſuam purget.*

2 *Calumniatores grauiùs ſunt puniendi, quouis alio delinquente.*

3 *Calumniatores vltra condemnationem expenſarum debent condemnari ad pœnam calumniae, quae eſt ſimilitudo supplicij.*

4 *Iudex poteſt procedere contra calumniatorem euidentem abſque accuſatore.*

5 *Calumniandi animum non habuiſſe praeſumitur, qui à fide dignis accepiſſe probabit.*

6 *Calumniari praeſumitur accuſator eo ipſo, quòd non probat propoſitam accuſationem.*

7 *Calumniae, ſeu malitiae praeſumptio ceſſat in notoriis.*

8 *Accuſator in crimine laeſae Maieſtatis, & in crimine ſimoniae ſi non probat non punitur de calumnia.*

9 *Calumniae praeſumptio ſublata omninò & extincta per iuramentum cenſetur.*

Cap. Cùm dilectus II. & fin.

Innocent. III.

PRaelatum ſuum denuncians, ſi deficit in probatione, eſt ſuſpendendus ab officio, & beneficio donec ſe purget canonicè, quòd non cauſa calumniandi denunciauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioann. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Anania, Mar. Socin. Felin. Panorm. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.22.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.616.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1 & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.2. cap.7.* 1

De calumniatoribus quòd grauiùs ſint puniendi quouis alio delinquente, dicit Menoch. *conſil.2. n.95.* 2
& quod vltra condemnationem expenſarum debent condemnari ad pœnam calumniae, quae eſt ſimilitudo ſupplicij, refert Baiard. ad Clar. *§. fin. quaeſt.62. num.19.* 3
vbi *num.18.* tenet quòd iudex poteſt procedere abſque accuſatore contra calumniatorem euidentem, & dare ei terminum ad faciendum defenſiones ſuas, & inter accuſatorem, denuntiatorem, ac calumniatorem nulla eſt differentia quo ad pœnam, vt reſoluit Aldret. *de relig. diſcip. tuendae lib.3. cap.23. num.8.* 4

Quòd non calumniandi animo, &c.] Aduerte quòd calumniandi animum non habuiſſe praeſumitur qui à fide dignis accepiſſe probauit, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 51. num.30.* 5

In gloſſ. *calumniandi*, ibi, *ſi denuncians non probat quod intendit, calumniari praeſumitur.* Notatur ad hoc quòd accuſator eo ipſo quòd non probat propoſitam accuſationem, praeſumitur calumniari, vt per Abb. *hic num.5.* Mar. Socin. *num.7.* Anania *num.19.* & Felin. *num.6.* Boſſ. *in tit. de accuſ. numero 19.* Clar. *§. fin. quaeſt 62. num.6.* Maſcard. *de prob. concl.25.* Menoch. *de arbitr. caſu 321. numero 4.* Salzed. de Bernard. *in pract. cap.78. litt. A.* Fr. Emman. *quaeſt. regul. tom.2. quaeſt.3. artic.1.* Hieronym. Crach. *in conſil. ſyndicatus num.222. & 258.* vbi *num.223.* dicit quòd dolus, & calumnia praeſumitur in illis, qui obiecta non probant. Illud tamen aduerte quòd calumniae, ſeu malitiae praeſumptio ceſſet in notoriis, vt per Sigiſmum. Scacciam *de appellat. quaeſt. 19. rem. 1. concluſ. 4. & 5. numero 26.* & accuſator in crimine laeſae Maieſtatis, & in crimine ſimoniae 6 7 8

ſi non probat non punitur de calumnia. Baiard. *ad Clar. d. quaſt. 6 1. num. 30.*

9 In ead. gloſſ. ibi, *videtur quod per iuramentum probari poſſit.* Notatur ad hoc quòd calumniæ præſumptio, ſublata omnino, & extincta per iuramentum cenſetur, vt per Claud. de Seyſel, *in l. Gallus num. 25. verſ. tertiò fallit ff. de vſucap.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. different. 11. num* 57.

De ſimonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

T I T. III.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr. ſcribentes.*
2 *Simoniæ materiam qui tractent, citantur.*
3 *Simonia definitur vt ſit ſtudioſa voluntas emendi, vt vendendi res ſpirituales, ſeu ſpiritualibus annexas.*
4 *Simoniæ tres ſunt ſpecies, mentalis, conuentionalis, realis, & ſigillatim declarantur.*
5 *Simoniæ vitium habet ſuam difformitatem ex tribus potiſſimum rationibus.*

1 SV P E R hanc rubr. ſcripſerunt Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Auan Butr. Anchar. Felin. Panormit. Mar. Socin. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Guillelm. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 136. *& in ſpeculo iuris, lib.* 4. Ioan. de Londris *in breuiar. ſanctorum Canon. fol.* 179. Martin. Meſnart. *in epitome Decretal fol.* 172. *verſc.* Steph. Ranchin. *in continuat. titulorum Decret.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, à pag.* 609. Goff. & Hoſtienſ. *in ſum. huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſt. enarrat. pag.* 381. Lancel. *in inſtit. iuris canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris*, Caniſ. *in ſum. etiam eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5 *ſumm. in Decret. omnes ſub hoc tit.*

2 De materia huius tit. integros tractatus edidere Guillelm. Rodoan. Barthol. Vgolin. Ioan. Carrafa, & Petr. Binsfeldius, & latè egerunt, D. Thomas 2. 2. *q.* 100. Silueſt. & alij Summiſtæ *in verbo ſimonia.* Sor. *de iuſtit. lib* 9. *quaſt.* 5. Clar. *lib* 5. § *ſimon.* Viui. Bonacoſ. & alij *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 15. Vela *de delictis cap.* 32. Maſcard. *de probat. concluſ.* 134. *& concluſ.* 1310. *à num.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 8. Nauarr. *in Manu cap.* 23. *à num.* 99. *& in repetit. cap. fin. inf. hoc tit.* Card. Tuſch. *lit S. concluſ.* 249. *cum ſeqq* Petr. de Ledeſma *in ſumm. part.* 2. *tract.* 12. Rebuff. *in praxi tit. de ſimonia in reſignat.* Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *à cap.* 55. *vſque ad c.* 66. Candelab. aur. *in appendice c.* 1. Flamin. *de reſignat. lib* 14. *& in tract. de confident.* Nicol. Garc. *de benefic. part.* 8. *c.* 1. Lorencana *in compendio caſuum tit. de ſimonia* Ludouic. Lopez. *in inſtructorio conſcientiæ part.* 1. *c.* 208. Iacob. de Graffiis *in deciſ. aur. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 98. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 94. *ſecundùm nouam impreſſ.* Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 37. Tiber. Decian. *in tractat. crimin. tom* 1. *lib.* 9. *cap.* 77. Stephan. Quaranta *in ſum. Bullarij verbo ſimonia.* Zerol. *in praxi Epiſcop. eod. verbo* Soar. *de relig. to.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de ſimon.* Leonard. Leſſius *de iuſtit. lib* 2. *c.* 35. *de ſimon.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.* 108. *cum multis ſeqq.* Aldret. *de religioſa diſciplin. tuend. lib.* 2. *c.* 16. § 5. *n.* 41. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 12. Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 27. Cantarel. *in decem. præcepta decalogi lib.* 2. *cap.* 52. *cum duobus ſeqq.* Raphaël. de la Torre *de Relig. tom.* 2. *quaſt.* 100. *de ſimonia*, Bonac. *variar. tract. tit. de ſimonia.*

Simonia, quæ non ex natura rei, ſed à primo eius 3 auctore, de quo *Actor. cap.* 8. Dicitur, *cap. quicumque, c. qui ſtudet, cap. Petrus* 1. *q.* 1. *cap. Saluator.* 1. *q.* 3. definitur vt ſit ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi res ſpirituales, ſeu ſpiritualibus annexas, ſecundùm gloſſ. receptam *in præſenti rub.* S. Thom. 2. 2. *qu.* 100. *art.* 1. Sot. *de iuſtit. lib.* 9. *q.* 5. *art.* 1. Nau. *in man. c.* 23. *num.* 100. Viger. *de iuſtit. c.* 5. § 6. Clar. *verbo ſimonia num.* 5. Curtel. *de primog. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 6. Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *partis* 1. *art.* 3. *qu.* 9. *num.* 11. & alij citati à Menoch. *de arbitr. caſu* 402. Soar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *de ſimon. cap.* 36. Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 1. *quaſ.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 33 *num.* 100. Bonacin. *variar. tract. q.* 1. *de ſimonia prop.* 1. *num.* 2. Pro qua definitione videtur text. *in d. cap. qui ſtudet*, & auctoritas Auguſt. *in lib. de hæreſib. in præfat. tom* 6. *& in Euang. Ioan. tract.* 10. *cap.* 2. *num.* 9. *& homil.* 23. *cap.* 10. *tom.* 10. quibus locis in ſola emendi, aut vendendi voluntate ſimoniæ vitium videtur conſtituere. Loco generis, ponitur *voluntas*, in qua veluti in ſubiecto verſatur, quemadmodum enim virtutes morales, quæ ordinant humanas actiones ad alterum, pro ſubiecto habent voluntatem, vt docet S. Thom. & Caiet. 1. 2. *quaſt.* 20. *art.* 4. ſic vitia his virtutibus contraria, inter quæ ſimonia numeratur, quod Theologi *citatis locis* docent: & illud adiuuat nec virtutis meritum nec peccati culpam ſine voluntate contrahi. *cap. cum voluntate, de ſent. excomm.* S. Thom. 1. 2. *q.* 71. *art. vlt.* Couarr. *in Clem. ſi furioſus p.* 2. *in princ.* Ponitur, *ſtudioſa*, id eſt, deliberata, quia ſine deliberatione ſimonia non fit. Additur, *emendi, vel vendendi ſpiritualia, vel annexa*, quia hoc eſt obiectum ſimoniæ, & his differentiis ab aliis vitiis diſtinguitur. Verbum autem *emendi* non ſolùm ſpiritualem venditionis contractum ſignificat, quo res pro pretio certo in pecunia numerata datur, ſed certum contractum non gratuitum, provt accipitur *in l. ſtatuliber. ff. de ſtatuliber. & in l. ſicut §. venditiones ff. quibus modis pign.* Tiraquell. *de retract. lig. lib.* 1. §. 1. *gloſſ.* 2. *in princ.* Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. p.* 2. *cap.* 1. *n.* 10. Ac proinde verba illa, *emendi aut vendendi*, non adhibentur ſolùm ad ſignificandum contractum emptionis, aut venditionis, ac ſi peccatum ſimoniæ ſolo contractu emptionis, & venditionis committatur, verùm etiam adhiberi ad ſignificandos cæteros contractus onerosos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, ſed æquiualent emptioni, & venditioni, pacto, tranſactioni, permutationi, &c. ita Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 1. *quaſ.* Valent. *tom.* 1. *diſp.* 6. *q.* 16. *puncto* 1. *verſ. ſequitur altera*, Valer. Reginald. *d. lib.* 33. *n.* 100.

Simoniæ tres ſunt ſpecies, ſeu gradus, mentalis ſci- 4 licet, conuentionalis, & realis: mentalis, quæ ſola voluntate committitur, nec in actum prodit exteriorem, quo animus deprauatus probetur, de qua *in cap. tua in* 2. *p. & in cap. vlt. hoc tit.* Conuentionalis, quæ in pactum à partibus deducitur, traditio tamen nulla fit, de qua *in d cap. tua, in princ. & in cap. cùm eſſent, hoc eod. tit.* Realis eſt, quæ rei traditione conſummatur, de qua agitur 1. *q.* 5. *& toto hoc tit.* Colligitur hæc trimembris diuiſio ex *Extrauag* 2. *de ſimon. inter com.* tradunt Felin. *in hac rubr.* Paul. *de irregul. & diſpenſ. p.* 6. *tit. de ſimon. num.* 7. Nau. *vbi ſup. num* 102. & perfectior eſt quàm illa, quam in mentalem, & conuentionalem tantùm faciunt Theologi. Habet autem hoc vitium ſuam deformitatem ex tribus potiſſimum rationibus. Prima eſt ex parte vendentis, qui vt rem poſſit vendere, ſeu quouis

quouis titulo in aliquem transferre, oportet vt dominus ſit, vel à Domino ſufficiens mandatum habeat. *l. tradito 20. ff. de acquir. rerum dom. l. ſi filius 14. de donat.* Cùm autem Eccleſiarum Prælati diſpenſatores ſint ſpiritualium, non domini, vt ait Paul. 1. *ad Corinth. 4. & 2. c. 6.* Bernard. *ad Eugen. lib. 3. cap. 4. cap. expedit* 12. *q.* 1. mandatum autem à Chriſto Domino non habeant niſi vt gratis diſpenſetur, *Matt. cap.* 10. neceſſario ſequitur graue peccatum committere eos, qui gratis non diſpenſant. Secunda deformitatis ratio prouenit ex comparatione rei ad pretium, habet enim illud venditio, & omnis non gratuitus contractus vt pretium rei, & res data acceptæ reſpondeat, & ideo multo iniuſtior erit contractus ſi res aliqua pretio detur, quæ nullam omnino habeat ad pretium comparationem, & hoc eſt quod Iureconſ. ſignificat *in l. ſi emptione. §. omnium. ff. de contrah. empt.* & ratio text. *in §. vlt Inſtit. eod.* Porrò res ſpirituales ſupernaturales omne temporale præmium ſuperant, iuxta illud prouerb. *3. pretioſior eſt cunctis opibus.* Tertia deformitatis ratio deducitur ex natura contractus, & rerum ſpiritualium, etenim venditio, & omnis contractus non gratuitus natura ſua habet, vt pretium vel aliquid loco pretij interueniat, aliàs liberalis erit donatio ex *l. 1. de donat.* natura verò rerum ſpiritualium ſupernaturalium eſt vt gratioſa ſint, & gratis dentur, iuxta præceptum Domini, de quo *ſup.* Quibus quarta ratio adiungi poteſt, nempe irreuerentia, quæ his rebus fit, dum temporalibus comparantur, quapropter & iure naturali, & ſupernaturali prohibetur ſimonia, Pontificio, ac ciuili, & aliquando hæreſis appellatur, interdum aliis prauis nominibus, de quibus *in cap. Presbyter, & in cap. quiſquis, & in cap. reperiuntur 1. q. 1. & in c. 1. 1. q. 3. & in cap. tanta, hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus pro Ordine ab eo conferendo, vel miniſtri, aut Notarij, nihil temporale exigere debent.*
2 *Ordinis cuiuſlibet collatio gratis eſt facienda.*
3 *Notarij an aliquid pro ſingulis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus poſſint recipere, oſtenditur.*
4 *Examinator committit ſimoniam ſi pro danda approbatione pretium recipiat.*
5 *Examinatores occaſione examinis aliquid recipientes puniuntur arbitrio Ordinarij.*

CAP. In ordinando. I. *Greg.*

1 EPiſcopus, vel miniſter, aut Notarius nihil accipere poſſunt pro ordinatione, vel vſu pallij, vel chartis, vel paſtellis, ſicut etiam qui ordinatur nihil pro his dare debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Hoſtien. Butr. Mar. Socin. Panotmit. Felin. Cened. *collect.* 177. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 22. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 617. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c.* 1.

2 Collige ex text. cuiuſlibet Ordinis collationem gratis eſſe faciendam, concordat Concil. Trident. *ſeſſ. 21. de reform. c.* 1. vbi ſtrictiſſimè prohibetur Epiſcopis, & aliis Ordinum collatoribus, eorúmque miniſtris ne pro collatione quorumcunque Ordinum etiam clericalis tonſuræ, aut pro litteris dimiſſoriis, teſtimonialibus, ſigillo, aut alia quacunque de cauſa, etiam ſponte oblatum aliquid quouis prætextu accipiant; pro cuius decreti declaratione vide Nauarr. *in manual. cap.* 22. *num.* 18. Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 17. *per totam*, & præcipuè *num.* 43. Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ fol.* 56. *n.* 3. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 23. *cap.* 14 *num.* 197. *in fin.* vbi *num.* 201. meminiſſe refert nunquam cenſeri donatum liberaliter, non item in pretium quod immediatè datur pro ordinatione, ſiue ante, ſiue poſt eam detur, & ſiue Epiſcopus fuerit alioquin gratis collaturus Ordinem, ſiue non & ſiue accipiens ſit ipſe Epiſcopus collator, ſiue alius, & ſiue dans ſit is, qui ordinatur, ſiue alius; qua tamen in re. ignorantia probabilis excuſat à peccato, & à pœna illud ſequente, adeò, vt is non ſuſpendatur ab Ordine, pro cuius ordinatione data eſt pecunia ipſo inſcio, vel ipſo conſcio quidem, ſed penitus contradicente, niſi poſtea certior redditus de facto ratificet. Vide Bonacin. *in tract de ſimon. q.* 4 §. 3. *n.* 3. vbi refert S. Congregationem declaraſſe per Concil. *citato loco* abrogatam fuiſſe conſuetudinem percipiendi ab Ordinatis forcipes, pectines, & mappas, præter faculas.

3 *Vel Notarius in ordinat.* &c.] Circa Notarios ita diſponit Concil. Trident. *in d. cap.* 1. *Notarij verò in iis tantùm locis in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi pro ſingulis litteris dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, decimam tantùm vnius aurei partem accipere poſſint: dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo, nec Epiſcopo ex Notarij commodis aliquod emolumentum ex iiſdem ordinum collationibus directè, vel indirectè prouenire poſſit: tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omnino decernit*, &c. pro cuius decreti declaratione, vide Zerol. *in praxi Epiſcopal. part.* 1. *verbo dimiſſoria* §. 7. *verſ. quarto* Valer. Reginald. *d. lib.* 23. *n.* 197. *&* 200. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 12. *c.* 5. *q.* 1. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tractat de ſimon. lib* 4. *cap.* 53. *n.* 6. *cum ſeqq.* Leſſius *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 10. Bonacin. *d.* §. 3. *num.* 4. Cened. *ad Decretal. collect.* 177. *num.* 1. vbi dubius reſoluit quòd poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poſſunt Notarij quod ab ordinatis ſponte offertur, recipere, de quo vide Matien *in dialogo relatoris, part.* 3. *c.* 25. *num.* 5. Petez *l.* 1. *gloſſ.* 1. *poſt medium tit.* 9. *lib.* 2. *Ordin.* Peccabit autem Notarius, accipiendo ſi aliunde ſalarium habeat pro munere & officio exercendo, & reus erit ſimoniæ, quia hoc ei vetitum eſt intuitu Religionis, & ad præcauendum ſimoniæ periculum, vt per Sot. *de iuſtit. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 1. Soar. *d. cap.* 53. *n* 8. Filliuc. *tract.* 45 *cap.* 12 *quæſt.* 5. *num.* 9. non tamen videtur reus excommunicationis aliquid accipiendo pro dimiſſoriis, vel ſigillo contra prohibitionem Concilij Trident. vt cum Leſſio, Soar. & Filliuc. reſoluit Bonacin. *d. n.* 4.

4 In gloſ. *Miniſter.* Notatur ad hoc quòd examinator committit ſimoniam ſi pro danda approbatione pretium accipiat, vt per Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 17. Non debere enim examinatores occaſione examinis aliquid recipere, alioquin puniendos arbitrio Ordinarij, cenſuit S. Congregat. apud Nicol. Garc. *de benefic. part.* 8. *c.* 1. *n.* 77. *verſ. ſeptimo*, & de eis vide latè Bonacin. *de ſimon q.* 7. *puncto* 2. *differt.* 1. *ex n.* 5.

CAP. Qui alium. II. *Ex Conc. Magunt.*

1 REctorem ab Eccleſia eiiciens mediante pecunia, & deinde illam Eccleſiam ſibi accipiens, eſt ea deponendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. And. Anan. Anch. Hoſt. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuan. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 23. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 617. remiſſiuè Ximen *in concord p.* 2. deſumitur ex Conc. Magunt. ſub Rabano Archiepiſcopo *c.* 12. refertur à Burch. *lib.* 3. *Decretorum.* 110. & Iuon. *p.* 3. *cap.* 86. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Catholicus quilibet admittitur ad accuſandum de crimine ſimoniæ.*
2 *Simonia eſt difficilis probationis.*
3 *Laicus teſtis contra clericum admittitur in crimine ſimoniæ.*
4 *Fœmina contra clericum in crimine ſimoniæ teſtis eſſe poteſt.*

Cap. Si Dominus. III. *Deodat.*

1 QVilibet Catholicus poteſt accuſare de crimine ſimoniæ. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Hoſtienſ. Mar. Socin. Felin Panorm. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag* 617. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 3.

2 Simonia cùm ſit difficilis probationis, Menoc. *in arbitr. caſu* 116. *num.* 12. *& conſil.* 67. *n.* 7. me citato *in hoc loco* Tamburin. *de iure Albatum cæterorúmque Prælatorum tam Regularium, quàm ſecularium Epiſcopis inſe-*
3 *riorum, tom.* 1. *diſp.* 20. *q.* 5. *n* 12. ad illius probationem quilibet Catholicus admittitur, licèt ſit laicus contra clericum vt docet Maſcard. *de probat. concluſ.* 962. *n.* 11. & fœmina, vt per Duen. *reg.* 315. *limit.* 3. Mattin.
4 Delri. *diſquiſitionum magicarum lib.* 5. *q.* 12. *p mihi* 452. & admittuntur etiam coniecturæ, & præſumptiones iuxta opinionem Butrij *in c. ſicut, hoc tit.* vbi Abb. *n.* 3, Aym. *conſ.* 212. *num.* 7. Clar. §. *ſimonia num.* 11. Flamin Patiſ. *de reſignat. l b.* 14. *q.* 8. Seraphin. *deciſ.* 1029. *n.* 2. Caualer. *deciſ.* 352. *n.* 3. Rot. *in Balneoregien. ſimonia* 17. *Maij* 1624. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano; huiuſmodi tamen coniecturæ, & præſumptiones debent concludenter probari, & eſſe adeò vrgentes quòd reum de crimine conuingant, vt dixi *in cap. ſicut* 13. *infr. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de ſimonia pendente accuſatione prohibetur ab adminiſtratione Diuinorum, &c. & n.* 2.

Cap. Accuſatum. IV.

1 ACcuſatus de ſimonia ſuſpenditur ne celebret ſolemnia Miſſarum, donec veritas cognoſcatur. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anani, Hoſtienſ. Anchar Butr. Henric. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 617. remiſſiuè Ximen. *in concord. pag.* 2. refertur ad Anton. Auguſt. *collect* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c.* 4.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 10. 38. Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſcop. Neapolit. c.* 27. *n.* 20. & ita videtur lite pendente priuari quaſi poſſeſſione officij, quando ſcilicet accuſatus erat infamatus de ſimonia, vt intelligit Corſet. *in ſingul. appellation.* 1. *in fine.* Et idem eſſe dicendum de accuſato, ſeu infamato de aliis delictis pendente infamia, ſeu accuſatione, poſt Hoſtienſ. *hic num.* 2. tenet Bellet. *d. num.* 38.

SVMMARIVM.

1 *Ordinato per ſimoniam prohibetur Miſſarum ſolemnia celebrare.*
2 *Simonia dicitur hæreſis ſaltem largo modo.*
3 *Crimen ſimoniæ committens eo ipſo, quòd impretiabile licetur, veriſimile eſt eum malè ſentire de ſanctitate Eccleſiæ.*

Cap. Quoties V.

ORdinans per ſimoniam prohibetur Miſſarum ſolemnia celebrare. Colligunt ex Ordinar. Abb. 1
antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 617. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *col. lect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c* 6.

Per ſimoniacam hæreſim.] Ergo ſimonia dicitur hæreſis ſaltem largo modo, de quo vide Caraf. *de ſimonia* 2
n. 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *num.* 30. *& præſumpt.* 8. *n.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1305. *n. vlt.* Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 7. *litt. K.* Iacob. *in tract. de Concil. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 74. *verſ. ex præmiſſis*, Campan. *in diuerſor iuris Canon. rubr.* 11. *c.* 27. *num.* 1. Flamin. *de confid quæſt.* 8. *num.* 22. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de ſimon. lib.* 4. *c.* 1. *num.* 5. Marta *de iuriſdict. part.* 2. *cap.* 37. *num.* 15. Emman. de Valle *de enſalmis, & incantat. ſect.* 3. *cap.* 22. vbi aſſerit quòd ille qui committit crimen ſimoniæ, eo ipſo quòd im- 3
pretiabile licetur, veriſimile eſt eum malè ſentire de ſanctitate Eccleſiæ, quaſi credat eam velle ſpiritualia licere, vel ſpirituale non eſſe impretiabile, additque ſacrum tribunale Inquiſitionis non ſe intromittere de hoc obiectiuè grauiſſimo delicto. Vberr. *ſimonia*, tenet quòd dicitur hæreſis propter immanitatem criminis, & quod eſt maximum peccatorum, & Lorin. *Act.* 6. *verſ.* 18. §. *ſimonia*, dicit quòd grauitas ſimoniæ tanta eſt, vt illa tolerabilior ſit hæreſis Macedonij, & eorum, qui errarunt contra ipſum Spiritum ſanctum.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus eſt deponendus.*
2 *Simonia vocatur peſtis, quia ratione auaritiæ, & ambitionis vt cancer ſerpit.*
3 *Simonia magnitudine ſua omnes alios morbos, omniaque alia crimina vincit.*
4 *Simoniaci dicuntur deteſtabiliores omni peccatore.*

Cap. Sicut. VI. *Luc.*

SImonia magnitudine vincit alios morbos, ideo quãdo conſtat per aliquam perſonam dignam, ſtatim eſt 1
ſimoniacus deponendus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 24. Alagona *in compendio iuris Canon.* 618. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 6.

Simoniaca peſtis] Vitium hoc ratione auaritiæ, & 2
ambitionis, quæ cum illo coniunguntur, nimium diffunditur, & vt cancer ſerpit; & ideo vocari ſolet ſimoniaca peſtis, vt per Gambar. *in Extrauag. Iulij II. de ſimon elect. Papa n.* 50. Flamin. *de confident. quæſt.* 8. *num.* 21.

*num.*21. Soar. *de Relig. tom.*1. *tract. de ſimonia lib.*4. *c.*3.
3 *num.*3. & quòd magnitudine ſua omnes alios morbos, omniáque crimina vincat, aſſerit Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.*23. *n.*161. *verſ. certe*, & quod ſit cæteris grauius dicunt Anton. Roſel. *in cap. quidam Epiſcopus n.*1.2. *quæſt.*1. Gaſp. de Peruſ. *de reſeruat. benefic. n.*28. Et ideo ſimoniacos dici deteſtabiliores omni peccatore, referunt Redoan. *de ſimon. part.*4. *cap.*12. *num.*14. Flamin. *d q.*8 *num.*27.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum accuſare poteſt ſeruus, meretrix & criminoſus.*
2 *Simoniacus in ordine dato pro collatione pretio, talis quantumuis occultus ſuſpenditur ab Ordine.*
3 *Simoniacus tam occultus, quàm publicus eſt ipſo iure ſuſpenſus.*
4 *Iura propter criminis atrocitatem tranſgrediuntur.*
5 *Fœmina in ſimonia teſtis eſſe poteſt.*
6 *Laicus in crimine ſimoniæ accuſare poteſt.*

Cap. Tanta. VII. *Deodat.*

1 Seruus, meretrix, & quilibet criminoſus poteſt accuſare ſimoniacum. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Marc. Socin. Panorm. Felin. Ximen. Toletan. *in concordantiis vtriuſque iuris cum legibus Caſtellæ p.*1. & 2. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*25. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*617. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*1. *cap.*7.

2 Probat hic text. quòd quando quis ſuſcipit Ordinem ſimoniacè, dato pro collatione pretio; talis quantumuis occultus, ſuſpenditur ab Ordine, id eſt, ſacros Ordines ſiue ſuſcipere, ſiue ſuſceptos exercere prohibetur; vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *n.*172. nam ſimoniacus tam occultus, quàm
3 publicus, eſt ipſo iure ſuſpenſus, Couar. *Clem. ſi furioſus part.*1. §.1. *n.*7. Sayr. *de cenſur. lib.*7. *cap.*12. *n.*19. Aldret. *de relig. diſciplina tuenda lib.*2. *c.*16. *n.*44.
4 *Serui.*] Et ſic propter criminis attrocitatem iura tranſgrediuntur, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. c.*49. *n.*20. vbi *num.*23. hunc text. citat. fœminæ enim in
5 crimine ſimoniæ teſtes eſſe poſſunt, vt per Duen. *regul.*315. *limit.*3. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.*5. *q.*12. *p.*451. Baiar. *ad Clar. quæſt.*24. *n.*11. item laicus in teſti-
6 monium admittitur contra Clericum in ſimonia, vt per Maſcard. *de probat. concl.*962. *n.*11. & poteſt accuſare Clericum Baiard. *ad Clar. §. fin. q.*14. *n.*41.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Simonia eſt pro ingreſſu monaſterij pecuniam accipere.*
3 *Spe lucri licitum non eſt ad ſpiritualia inuitare.*
4 *Simonia, & vſura in quo differant oſtenditur.*
5 *Pretij exactio pro ſepulturis prohibetur, non obſtante contraria conſuetudine.*
6 *Temporis diuturnitas quando peccatũ augeat, oſtenditur.*
7 *Chriſma, & alia ſacra Olea abſque alio intereſſe, quantumuis liberè oblato debent dari à Parochis.*

Cap. Non ſatis VIII. *Alex. III.*

1 Simonia eſt petere pecuniam pro ingreſſu Religionis, vel vendere Prioratum, aut capellam monachorum, ſeu clericorum, aut pro regimine ipſorum committendo, & tam dans, quàm recipiens & conſentiens eſt ſimoniacus, item pro ſepultura, pro Chriſmate, pro oleo ſancto, nec excuſat conſuetudo contraria. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Cened. *collect.*16. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib* 5. *iuris Pontif. pag.*25. Alagona *in compend. iuris canon. p.*618. remiſſiue Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1. habetur integrum Decretum poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.*2. *cap.*10. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5 *tit.*2. *cap.*2.

Collige ex text. ſimoniacum eſſe pro ingreſſu mo- 2
naſterij pecuniam recipere, vt docent Humada *l.*22. *gloſſ.*3. *tit.*7. *part.*1. Nauar. *in tract. de redditibus Eccleſ. monitu* 62. Spin. *in ſpec. teſt. gl.*7. *princ. n.*30. *cum ſeqq.* Gutier. *Canon. lib.*1. *cap.*32. *num.*21. Azo. *inſtit. moral. part.*1. *lib.*13. *cap.*9. & *part.*3. *lib.*12. *c.*16. *q.*1. *verſ. obiicies ibidem.* Cened. *ad Decretal. collect.*16. *num.*1 ... Bollo *in œconom. Canon. claſſ.*3. *c.*4. §. 4. *in princ. pag.*473. & §.15. *p.*482. Tuſch. *ſing.*31. *lit C.* & *de viſitat. lib.*2. *c.*18. *num.*23. Franc. Viuian. *commun. opin.*724. *n.*9. Viuald. *in candel. aureo tit. de ſuſpenſ num.*45 Bonacin. *de ſimon. q.*4. §.8. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verbo moniales*, Surd. *de alim. tit.*9. *q.*27. *n.*2. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.*2. *q.*48. *art.*1. ſecus reſoluentes ſi recipiatur pro ſuſtentatione, & alimentis rationalis. Non eſt enim licitum ſpe lucri ad ſpiritualia inuitare, vt tenent multi, quos refert Sanchez *de matrimon. lib.*1. *diſp.*49. *num.*1. vbi *num.*4. probabilius exiſtimat licitum eſſe offerre munera ea lege, & pacto, vt is, cui offeruntur, efficiat aliqua opera ſpiritualia, & *n.*7. dicit hunc text. non obſtare cùm in eo tantùm decidatur nihil conferendum eſſe Religioſis, vt aliquem ad religionem accipiant.

Tam ille, qui dederit, quàm ille, qui receperit, &c.] 3
Quamuis per vſuram & ſimoniam offendatur ſeptimum præceptum de non furando, nihilominus tamen vſura, & ſimonia in eo maximè differunt, quia in illa ſolùm peccat recipiens, non verò ſoluens, per ea quæ D. Thom. 2. 2. *q.*78. *art.*4. Sot. *lib* 6. *de inſtit. q.*1. *art.*5. Nauar. *in man. cap.*14. *num.*31. & *cap.*17. *n* 262. Couar. *in cap. quamuis part.*1. §.1. *num.*10. in hac verò tam dans, quàm recipiens, vt probat text. *in præſenti*; Ratio differentiæ eſt, quia vſura eſt prohibita in bonum proximi, ad præcauendam ſcilicet iniuſtitiam ne pretium pro eo quod non eſt vendibile, recipiatur, & ita iniuſtitia ſolùm viget ex parte recipientis, non autem ex parte dantis: at verò in ſimonia ex vtraque parte peccatur contra Dei iuſtitiam, quippe omnibus prohibuit, ne aliter quàm gratis ſpiritualia reciperent, & pro illis non darent temporalia, quam rationem explicat Sot. *lib.*9. *de iuſtit. q.*8. *art.*1. *col.*3.

Pro ſepultura.] Notatur ad hoc quòd pretij exactio 4
pro ſepulturis prohibetur, non obſtante contraria conſuetudine, quod non procedit ſi ipſe inducatur cum principis licentia, vt docet Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.*3. *q.*58 *art.*2. de quo plures Doctores citaui ad *cap. abolendæ, de ſepult.*

Quia diuturnitas temporis, &c.] Hoc intelligitur
quoad Deum, & in foro animæ, tunc enim diuturnitas 5
temporis auget peccatum, vt habetur *in cap. vlt. in princip. de conſuetud.* reſpectu autem pœnæ ciuilis, & criminalis imponendæ, quando delictum eſt antiquum, ſcilicet commiſſum iam vltra decem annos, eo caſu non debet puniri pœna ordinaria, ſed mitiori, *l. ſi diutino ff. de pœnis*, de quo vide Couar. *var. lib.*2. *cap.*9. *num.*2. *verſ. primum poſſe*, Clar. §. *fin. quæſt.*60. *num.*12. Tiraq. *de pœnis temp. cauſa* 29. Perez *in rub. tit.*1. *col.*1. *verſ.*

verſ. cùm item quando poſt commiſſum delictum, lib.4. Ordin. Cened. *d.collect.16.num.4.*

6 *Chriſmatis, & olei receptione*, &c.] Aduertendum nihil pro Chriſmate, & aliis olcis ſactis recipi poſſe à parochis quamuis libere oblatum, quare eorum, qui præpoſiti ſunt ad diſtributionem, conſuetudo eſt tollenda qui nolunt ea dare, niſi oua, aut aliquid aliud ipſis tribuatur, vt aduertit Fuſc. *de viſitat. lib.1. cap.9. num.13.* quem refert Vgolin. *de poteſt. Epiſc cap.4. §.3. n.2.* & illo citato ego ipſe *eod. tractat. par.2. alleg.31. num.21.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur.*
2 *Sacramenta gratis conferenda, quia pro eis conferendis, non licet aliquid exigere.*
3 *Sacramenta conferre nolenti, niſi dato aliquo temporali, an illud in extrema neceſſitate, vel ad redimendam iniuſtam vexationem dari liceat, oſtenditur.*
4 *Pecunia pro matrimonio dari poteſt.*

Cap. Cùm in Eccleſiæ. IX.

Ex Conc. Lateran.

SImoniacum eſt pretium exigere pro introducendis perſonis in ſedem Eccleſiaſticam, inſtituendis Sacerdotibus, ſepeliendis mortuis, benedicendis nuptiis, vel pro Sacramentis conferendis, vel collatis, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag 25.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.618.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.2. cap.8.* & deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *cap.7.*

Seu aliis Sacramentis conferendis.] Notatur ad hoc,
2 quòd non licet aliquid exigere pro ſacramentis conferendis, vt docent Soar. *de Relig. tom.1. tract. de ſimon. lib.4. c.10. num.5. & cap.11. n.3. & cap.14. num.2. & cap.47. num.5.* citati à Cened. *ad Decretal. collect.16. num.3.* Aldret. *de religioſa diſcip. tuend. lib.2. c.14. §.5. num.47.* Redoan. *de ſimon. p.3. c.17. num.18. & ſeq.* Filliuc. *tom.3. tract.45. c.3. quæſt.9. num.19.* Bonacin. *de ſimon. quæſt.4. §.2. à princ.* Azor. *inſtit. moral. part.3. lib.12. c.3. quæſt.1.* vbi etiam tenet non poſſe operam, & laborem in Sacramentis conferendis pretio emi, vel vendi, latè & eleganter Illuſtriſſimus D. Rodericus à Cunha *in comment. ad c.3. art.24. ex numero 5.* In
3 extrema tamen neceſſitate dare pecuniam iniquo miniſtro Sacramenti petenti illam, & nolenti aliter Sacramentum miniſtrare, non ſemper eſt emptio Sacramenti, ſed poteſt intentione dantis, habentiſque ad hoc ius ex neceſſitate vrgente ſeparari, vt per Fr. Emman. *tom.2. ſum. c.58. numero 7.* Gutier. *Canon. lib.1. c.29. num.18.* Soar. *d. lib.4. c.12. num.13.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.3. quæſt.14. num.4.* Azor. *d. quæſt.3.* Immo & aliquando ad redimendam iniuſtam vexationem poterit licitè dari temporale miniſtro aliter nolenti Sacramenta conferre, iuxta tradita per Sot. *de iuſtit. lib.9. quæſt.6. art.1.* Redoan. *de ſimon. part.1. c.6. num.8. & part.3. c.4. numero 16.* Soar. *d. c.12. à num.2.*

4 In gloſ. *Benedictionibus 2.* ibi, *licèt pro matrimonio aliquid dare, vel recipere non eſt peccatum.* Collige ex gloſſ. pro matrimonio poſſe pecuniam dari, idem affirmant *gloſ.1. in c. honorantur 32. quæſt.2.* Præp. *in c.3. de condit. appoſ.* ſed dubium facit, quia conſtat pro conferendis Sacramentis non poſſe aliquid exigi, ſed matrimonium eſt nouæ Legis Sacramentum gratiam conferens, vt de Fide definitum eſt in Conc. Trident. *ſeſſ.24. de reform. matrim. can.11.* vbi plures citaui DD. *in Remiſſion.* quibus adde Baſil. Pont. *in ſuo nouiſſimo tract. de Sacram. matrimonij lib.1. c.5. n.5.* ergo pro eo pecunia peti non poteſt: augeretur difficultas ex *l.2. ff. de donat. inter virum*, vbi dicitur matrimonia non debere eſſe venialia. Quare reſpondendum eſt in matrimonio interuenire pecuniam non ratione contractus humani, vt vulgariter dici ſolet, contractus enim matrimonialis inter Chriſtianos non eſt ſeparabilis à Sacramento, & per conſequens velut quid annexum ſpiritualibus non eſt pecunia æſtimabile, ſed quia matrimonium eſt etiam in officium naturæ ad mutuum obſequium, & cohabitationem, ad prolis ſuſceptionem, & educationem, atque ideo non conuenit, vt in hunc finem pecunia petatur ad hæc onera ſupportanda, quo modo rem explicat S. Thom. receptus *2.2. quæſt.100 art.2.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ pro conſecratione nihil poteſt exigi niſi procuratio.*
2 *Simonia committitur ſi pecunia tradatur pro actione conſecrandi.*
3 *Epiſcopus accedens ad conſecrandam Eccleſiam conſequitur alimenta, etiamſi Eccleſia ſit Epiſcopatui vicina.*

Cap. Cùm ſit X.

PRo Eccleſiarum conſecratione nihil eſt præter pro- 1
curationem exigendum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.26.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.618.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.2. cap.9.* & eſt poſt Concil. Lateranen. *p.2. cap.4.*

Nihil pro Eccleſiarum conſecratione, &c.] Notatur ad 2
hoc quòd ſimonia committitur ſi pecunia tradatur pro actione conſecrandi, Calices ſcilicet, templum, Altaria, Chriſma, agnos Dei, benedicendi corporalia, aquam, veſtimenta, incenſum, cereum Paſchalem, & ſimilia, nec non faciendi alias Ordinum functiones, vt per Sot. *de iuſtit. lib.9. quæſt.6. art.2.* Soar. *de Relig. tom.1. lib.4. de ſimon. cap.13. n.3.* Filliuc. *tract.45. c.4. quæſt.1. n.2.* Bonacin. *de ſimonia q.4. §.4. à princ.*

Præter procurationem.] Notatur ad hoc quòd Epiſ- 3
copus accedens ad conſecrandam Eccleſiam conſequitur alimenta ab Eccleſia, etiamſi Eccleſia ſit vicina Epiſcopatui, vt per Sutd. *de alim. tit.1. quæſt.64. n.3.* vbi *n.4.* hoc intelligit quando Eccleſia habet vnde ſoluat, aliàs conſecrat eam Epiſcopus proprio ſumptu.

SVMMARIVM.

1 *Conuictus de ſimonia, vel infamatus, qui ſe purgare non poteſt, deponendus eſt.*
2 *Beneficium promittere non licet pro ſuffragio, ſeu voce electionis.*
3 *Simoniaca eſt electio, ſi pro ſuffragio beneficium promittatur.*
4 *Simonia probatur ex partis confeſſione.*

5 Simonia

5 *Simoniacus eſt promittens aliquid pro obtinendo Epiſcopatum, vel Abbatiam, aut nominationem à Rege.*

6 *Commutationes facere in prouiſionibus beneficiorum eſt ſimonia contra ius poſitiuum.*

7 *Confeſſus de crimine extra iudicium non punitur, niſi confeſſus fuerit geminatè.*

8 *Mitius eſt agendum cum ſponte confeſſis, quàm cum conuictis.*

Cap. De hoc. XI.

1 Simonia quando eſt manifeſta, ſiue notoria, aut ſimoniaci confeſſi in iure, vel legitimè confeſſi ſunt, perpetuò ab Altaris miniſterio deponi debent, aliàs ſecus. Si tamen publica fama laborant, eis Canonica purgatio indici debet, in qua ſi deficiunt, vt rei puniendi ſunt, & ſeculares, qui aliquid receperunt, integrè Eccleſiæ reſtituere debent. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 27.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 618. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit.... cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateranen. *p. 2. cap.* 13.

2 *Vt vterque conſentiret eidem.*] Notatur ad hoc quòd non licet promittere beneficium pro ſuffragio, ſeu voce electionis, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 244. verſ. 2.* Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. ſimon. cap. 39. n. 14.* Simoniaca enim eſt electio ſi pro

3 ſuffragio, ſiue, vt dicunt, pro voce electoris beneficium promittatur, ita Azot. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. c. 7. quæſt. 1. verſ. & itidem,* vbi etiam cum Abb. *in præſenti* reſoluit Principes, & alios quoſlibet ſeculares recipientes pecuniam vt tanquam patroni in electione conſentiant, ſiue vt eam ratam habeant, ſimoniacos proculdubio eſſe, & reſtituere debere accepta Eccleſiæ, in qua eſt beneficium, quamuis non ſit ex illius Eccleſiæ bonis beneficium conſtitutum.

4 *Quod ſi manifeſtum,* &c.] Notatur ad hoc quod ex partis confeſſione probatur ſimonia, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 14. q. 9. num. 4. cum ſeqq.*

5 *Tanquam auctores tantis ſceleris.*] Ergo promittens aliquid pro obtinendo Epiſcopatum, aut Abbatiam, vel nominationem à Rege, eſt ſimoniacus, vt per Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 199.

6 *Præſtarent.*] Notatur ad hoc quòd commutationes facere in prouiſionibus beneficiorum eſt ſimonia contra ius poſitiuum, vt per Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia cap. 31. num. 14. & cap. 60. num. 5.*

7 In gloſ. *Confeſſi fuerint in iure,* in princ. Notatur ad hoc quòd confeſſus de crimine extra iudicium non punitur, vt per Bernard. *reg.* 125. ſi tamen confeſſus fuerit geminatè extraiudicialiter plenè probat delictum, Farin. *in praxi crimin. q. 82. num.* 13.

8 Notatur etiam ad hoc quod mitius eſt agendum cum ſponte confeſſis, quàm cum conuictis, vt per citatos ad *cap. vlt. num. vlt. de furtis,* Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 30. n. 1.* Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. 3. n. 1. diſt. 50.* vbi *n. 2.* ex hac gloſ. pariter colligit confitentem metu probationis pro conuicto eſſe habendum, ſed ab eo differre quoad pœnæ impoſitionem, & allegat Abb. *hîc n. 8.* dicentem hanc gloſ. ſingularem, & *in cap. at ſi clerici n. 8. in princ. de iudic.* & Tiraquel. *de cauſa 30. n. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum eſt pro temporali obſequio beneficium Eccleſiaſticum promittere.*

2 *Militia nobilitat.*

3 *Simonia committitur ſi quis habeat iuſpatronatus litigioſum, & cum cauſidico paciſcatur ſe nominaturum ipſum, ſi cauſam ſedulò, ac diligenter ageret.*

4 *Simonia eſt ſeruire alicui Prælato principaliter ſpe conſequendi ab eo beneficium Eccleſiaſticum ſecus ſi minus principaliter.*

Cap. Cùm eſſem. XII.

Promiſſio ſola rei ſpiritualis, v. g. Eccleſiæ dandæ ſi tale obſequium præſtet, facit ſimoniam, & illud præſtans non conſequitur Eccleſiam. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 27.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag* 619. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 11.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 2. cap. 14.* 1

Miles.] Ergo militia nobilitat, de quo vide Tiraq. *de nobilit. cap. 8. num. 2. cum ſeqq.* Gutierr. *pract. lib. 3. q. 17. num. 247.* 2

Promiſit ei dare Eccleſiam, &c.] Notatur ad hoc quòd ſimonia committitur ſi quis habeat iuſpatronatus litigioſum, & cum cauſidico paciſcatur ſe nominaturum ipſum ſi cauſam ſedulò, ac diligenter ageret, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 267. verſ. committo.* 3

In gloſ. *Promiſerat.* Celebris eſt gloſ. ad denotandum ſimoniam eſſe ſeruire alicui Prælato principaliter ſpe conſequendi ab eo beneficium Eccleſiaſticum, ſecus ſi minus principaliter, de quo vide Rebuff. *in praxi benefic. tit. quot modis beneficia acquirantur, n. 5.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap. 59. num. 9 & 10.* Couarr. *var. lib. 1 cap. 20. n. 3. verſ ſecundo.* Nauar. *in man. c. 13. ſub num. 100. verſ. quinto, & in cap. inter verba 11. q. 3. corol. 2. num 24. & conſ. 9. num. 4. ſub hoc tit. in antiq. & tract. de finibus human. actuum num.* 39. Card. Toler. *in inſtruct. Sacerd. lib. 5. cap. 90. n. 4.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo ſimonia* §. 11. Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract 5. c. 7. num. 9.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. de ſimonia lib. 4. cap. 39. n. 5 & 8.* Valer. Reginald. *d. lib. 23. n. 138.* Azor. *inſtit moral. p. 3. lib. 12. cap. 11. q. 2.* Flamin. Pariſ. *de confidens. q. 1. n. 38.* 4

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus notorius in beneficio, aut infamatus, qui ſe purgare non poteſt, ab illo deponitur.*

2 *Simoniacus an priuetur, ipſo iure, ſeu per ſententiam remiſſiuè.*

3 *Deficiens in purgatione, aut eam ſibi in iure indictam ſubire recuſans, præſumptione admodum vrgenti conuincitur.*

4 *Præſumptiones, & coniectura in ſimonia debent eſſe euidentes.*

Cap. Inſinuatum. XIII.

Beneficium ſimoniacè adipiſcens, ſi hoc eſt publicum, & notorium, beneficio ab Epiſcopo priuandus eſt: ſi non eſt publicum, & notorium, ſed tantùm publica laborat infamia, purgatio illi indici debet cum quinta, vel ſexta manu ſui Ordinis, & ſi in ea deficit, perpetuò priuatur beneficio. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif.* 1

Pontif. pag. 28. Alagona *in compendio iuris Canonici, p.* 619. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranen. *p.* 2. *cap.* 15.

2 *Amoueas.*] Ergo ſimoniacus non priuatur ipſo iure, ſed per ſententiam, de quo & an verum ſit, vide Boër. *deciſ.* 127. *num.* 1. Flamm. *de reſignat. benefic. lib.* 7. *q.* 2. *num.* 22. *cum ſeqq. & lib.* 14. *q.* 2. *num.* 1. *cum ſeqq.* Menoch. *remed.* 1. *recup. n.* 135. *&* 136. *& remed.* 3. *n.* 68. & *conſ.* 67. *num.* 4. Paul Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *q.* 41. Vgolin. *de ſimon. tab.* 1. *c.* 19. Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimon. cap.* 58. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 45. *cap.* 13. *queſt.* 9. *num.* 24. Bonacin. *de ſimon. q.* 7. *puncto* 2. *diffic.* 1. *ex num.* 1. latè Nicol. Garc. *de benef. p.* 8. *cap.* 1. *n.* 5. Farin. *fragment. crimin. p.* 1. *lit. C. num.* 299. aduertens hodie ſecundùm conſtit. *cùm deteſtabile*, Pauli II. eſſe inductam priuationem ipſo iure. Quid dicendum in ſimonia reali ab vtraque parte completa per dationem rei ſpiritualis & temporalis, vide eundem Garc. *d. c.* 1. *à num.* 16. *cum ſeqq.*

3 In gloſſ. *Perpetuò*, fin. ibi, *deficiens in purgatione punitur.* Notatur ad hoc quòd qui dicit in purgatione, aut eam ſibi in iure indictam ſubire recuſat, præſumptione quidem admodum vrgenti conuincitur, vt per Cou. *in cap. alma mater, de ſententia excom. lib.* 6. *p.* 1. *§.* 2. *n.* 4.

4 In ead. gloſ. ibi. *quod non eſt verum.*] Notatur ad hoc quòd præſumptiones & coniecturæ in ſimonia debent eſſe euidentes, vt per Clar. *§. ſimonia, num.* 12. Maſcard. *de probation. concl.* 1304. *n.* 27. *&* 28. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 14. *q.* 8. *num.* 14. cum aliis citatis ad *cap. ſicut tuis n.* 4. *infr. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum eſt pretio, vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione remouere.*

2 *Presbyteris prohibitum eſt, ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Epiſcopo, vel eius miniſtris.*

4 *Simonia eſt conferre beneficium prætextu conſanguinitatis.*

4 *Preces in fauore, & gratia niti ſolent.*

5 *Simonia committitur ſi poſt auditam confeſſionem pro abſolutione pecunia extorqueatur, ſiue pœnitens ſit dignus, ſiue indignus abſolutione.*

Cap. Nemo. XIV.

1 Simoniacus eſt presbyter qui aliquid ſpirituale, vel temporale acceperit à publicè peccante vt eius peccatum celet Epiſcopo, vel eius miniſtris; item qui reſpectu conſanguinitatis, vel familiaritatis dimittit quin peccatum illud Epiſcopo innoteſcat, item & ille, qui aliquem pœnitentem, vel minus dignè pœnitentem gratia, vel fauore adducit ad reconciliationem, & ei dat teſtimonium reconciliationis, vel qui dignè pœnitentem à reconciliatione remouet, ex liuore. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Butr. Anchar. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 28. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.* 619. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 13.

2 Difficilis eſt hic text. dum videtur probare ſimoniacum eſſe ſi clericus temporale aliquid accipiat, vt peccatum alterius celet, aut non denuntiet, item Prælatus, vt ſubditum non corrigat, quod ex hoc text. notant Gloſſ. *hic verbo celet*, Hoſtienſ. Abb. Zabarell. Felin. & reliqui ferè omnes DD. idipſum affirmat S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 4. *ad* 3. *& in* 4. *diſt.* 15. *q.* 5. vbi Palud. & alij, Angel. *verbo ſimonia* 3. *n.* 42. Sylueſt. *eod. verbo q.* 9. *verſ.* 5. S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 1. *c.* 5. *§.* 17. Sot. *de iuſtit. lib.* 9. *queſt.* 6. *art.* 2. *v. ad* 3. *argum.* Bonac. *de ſimon. q.* 4. *§.* 9. *n.* 43. Difficultas oritur ex definitione ſimoniæ, ſecundùm quam eius eſſentia in eo conſiſtit, vt aliquid temporale, tanquam pretium ſpiritualium detur, aut recipiatur, vnde fit, vt neceſſariò ab altera parte pretium, ab altera aliquid ſpirituale aut dari, aut promitti debeat, vt ſimonia iudicetur: at verò vbi aliquis pretium recipit, vt non denuntiet, ſeu vt non corrigat, planè nihil ſpirituale dat, aut promittit, ſed tantùm omittit facere, omiſſio autem curæ cùm nullum habeat actum poſitiuum, ſimoniam facere non poteſt, quia nihil ibi exiſtit, aut fit ſpirituale. Quare Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de ſimonia lib.* 4. *cap.* 22. *n.* 14. dicit illum duas habere partes, vnam à princ. vſque ad *verſ. nec quemquam* excluſiuè, & aliam in toto illo verſiculo vſque ad finem. In priori prohibetur presbyteris ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Epiſcopo, vel miniſtris eius, nullo de ſimonia facto verbo, nam hoc tanquam contrarium bonis moribus, & officio clericorum prohibetur, non verò tanquam religioni contrarium, nec vt ſimoniacum. In ſecunda autem parte prohibentur clerici reconciliare quempiam, vel reconciliationem alicui negare propter pretium, & de his ratio redditur, quia ſimoniacum eſt vtrumque, quæ verba ad hanc ſecundam, non autem ad priorem partem referuntur. Aliter etiam hunc text. exponi poſſe refert idem Soar. *eod. cap.* 22. *num.* 15. vt ſcilicet prima eius pars intelligi poſſit, & loqui videatur de presbytero, qui exercendo aliquo modo ſuam iuriſdictionem, ſeu paſtoralem curam ſubditi delictum Epiſcopo celat, cùm ad ipſum præsbyterum ex officio pertineat delicta hæc corrigere, vel deferre ad Epiſcopum, veluti ſi parochus non denuntiet ſubditum non ſuſcipientem Euchariſtiam in Paſchate, tunc enim hunc committere ſimoniam probabile dicit. Sed omiſſo gloſſæ Innoc. Hoſt. & aliorum *in præſenti* intellectu, dicendum mihi eſt ad exactam huius dubij explicationem, duobus modis poſſe contingere vt aliquis pretio peccatum alterius celet, ſeu non corrigat, aut per omiſſionem puram, cùm ſcilicet non denuntiat, aut correctionem omittit abſque vllo facto poſitiuo, vel per actum aliquem poſitiuum, vt ſi parochus ſubditis perſuadeat, vel præcipiat ne denuntient, cuius perſuaſionem actum ſpiritualem appellat D. Antonin. *d. §.* 17. vel à Prælato, & eius miniſtris obtinet, vt denuntiati nomen aut non ſcribant, aut de libris deleant, etenim cùm Prælatus, aut iudex, & clericus pretio ſubditum criminoſum à pœna abſoluit, crimen ipſum condonat, impunitatem concedit, aut præcipit ne aduerſus illum pro eo crimine procedatur, vel ad tempus, vel in perpetuum, his enim modis, & aliis ſimilibus ita à correctione abſiſtit, aut actum ſui muneris, aut iuriſdictionis Eccleſiaſticæ poſitiuè gerat. His ſuppoſitis reſoluendum eſt, quòd ſi priori modo per puram omiſſionem quis aut non denuntiet peccatum, aut non corrigat, quamuis ob id pretium recipiat, peccabit quidem grauiter, verumtamen ſimoniam non committit, & hoc caſu procedit ſententia Innoc. & antiquorum rationes, & argumenta contra communem adducta. Poſteriori verò modo ſi per actum aliquem poſitiuum id fiat, ſimonia erit, quia verè ſpiritualia pretio æſtimantur, & hoc caſu locum habet text. *in præſenti, & in d. §. qui autem*

&

& communis ſententia noſtrorum, & Theologorum de qua *ſuprà*.

3 *Conſanguinitatis.*] Ergo ſimonia eſt conferre beneficium prætextu conſanguinitatis, de quo vide Diu. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *ad* 2. Sot. *de iuſtit. lib.* 9. *quæſt.* 7. *art.* 4. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 107. Couar. *var. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 4. Azor. *inſtit. moral part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 1.

4 *Gratia, vel fauore.*] Id eſt, precibus, quia preces in fauore & gratia niti ſolent, vt per Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 10. Intellige de precibus rationem pretij habentibus, veluti ſi fiant ex pacto expreſsè, vel tacitè inito cum eo, qui ſpirituale confert, vt ſi quis det beneficium Titio vt oret Principem pro ſe, vel vt ipſum laudet apud Principem, ſeu alium, quia tunc huiuſmodi actiones pretio æſtimantur, & commutari videntur cum re ſpirituali: ſecus autem ſi nullum pactum præceſſit, vel ſi preces poſtulatæ non fuerunt è collatore beneficij, ſeu rei ſpiritualis, quia tunc cenſentur factæ gratis, ac proinde ſimoniæ culpam non inducunt, ita S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *ad* 3. Victor. *in relect. de ſimon. num.* 36. Redoan. *de ſimon. p.* 1. *cap.* 26. *ſub fin.* Nauarr. *in man. cap.* 23. *num.* 102. & 107. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæſt.* 3. Soar. *d. c.* 40. *num* 12. Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 45. *cap.* 9. Leſſius *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 21. *num.* 118. Bonacin. *de ſimon. q.* 1. §. 1. *numero* 13. Nec obſtat hic text. vbi abſolutè reconciliatio conceſſa gratia, vel fauore ſimoniaca vocatur, quia reſponderi poteſt cum Soar. nomine fauoris, vel gratiæ *in hoc text.* non intelligi fauorem & gratiam, quam facit is, qui preces exaudit, ſed quam ipſe intendit pro actione, quam facit, tunc enim ſimoniam committit, quia intendit temporale pro ſpirituali. Vel meliùs cum Bonacin. *d.* §. 1. *n.* 17. *verſ. reſpondetur enim,* poteſt dici hîc ſermonem eſſe de ſimonia latè accepta, vt importat quamlibet turpem actionem occaſione rei ſpiritualis præſtitam.

Vnde ex hac reſolutione plura ſcitu digniſſima colligit Bonac. *citato loco à numero* 13. vbi *in verſ. ex noſtra,* colligit ſimoniam committi dum Epiſcopus beneficium alicui promittit, vt pro ſe intercedat apud Principem, ſeu pro ſe petat aliquam gratiam, & *in verſ. ſecundò*, infert ſimoniam committi dum collator beneficij promittit alicui beneficium ſi de ſe honeſte locutus fuerit coram aliis, vel ſigna honoris exhibuerit, vel ſe ipſius conſanguineum eſſe profeſſus ſit, & *in verſ. tertio*, ſubdit ſimoniam committi dum collator intendens aliquem ſibi obligare, promittit ſe beneficium ei collaturum ſi ab eo petatur, & *num.* 14. tenet ſimoniam committi ab eo, qui pecunia induxit familiarem, vel amicum Epiſcopi ad petendum pro ſe, vel pro alio beneficium, quamuis pecunia tradatur ſolùm mediatori, ſeu interceſſori, non verò Epiſcopo, aut collatori *n.* 15. reſoluit ſimoniam non committi tradendo aliquid familiaribus Prælatorum, non vt intercedant, vel opitulentur, ſeu procurent, ſed ſolùm vt ſibi aditum, vel facilem ingreſſum ad Prælatum concedant, quod eſt obſequium merè temporale pretio æſtimabile, & *num.* 16. idem dicit ſi pecunia detur familiaribus, non vt intercedant, & procurent beneficium, ſed ſolùm vt certiorem faciant Prælatum de Oratoris meritis.

5 *Ad reconciliationem.*] Notatur ad hoc quòd committitur ſimonia ſi poſt auditam confeſſionem pro abſolutione conferenda pecunia extorqueatur, ſiue pœnitens ſit dignus, ſiue indignus abſolutione, vt per Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 2. omnes enim actus iuriſdictionis voluntariæ quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur materia ſunt ſimoniæ, idem Soar. *d. lib* 4. *c.* 20. *num.* 8. vbi *num.* 16. aſſerit quod actus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ etiam contentioſæ ſunt materia ſimoniæ, Bonacin. *de ſimon. quæſt.* 4. §. 17. *ex numero* 3.

In gloſſ. *Celet,* Notatur ad hoc quòd omiſſio actionis ſacræ, & ſpiritualis ob pretium, poteſt eſſe propria ſimoniæ materia, de quo vide Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 22. *n.* 4. *cum ſeq.* Vgolin. *de ſimon. tab.* 1. *cap.* 4. §. 3. Bonac. *d. q.* 4. § 9. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia emi, vel redimi non poteſt.*

2 *Capituli conſenſus requiritur etiam in diſtractu.*

3 *Contractus, & diſtractus à pari procedunt.*

4 *Diſpoſitio loquens in vno de æquè principaliter vnitis aliud non comprehendit.*

Cap. Querelam. XV.

Eccleſia non poteſt emi nec redimi. Item legitimè citatus ad pœnitentiam, ſi contemnit ſtare iudicio, pars contraria mittitur in poſſeſſionem rerum de quibus eſt controuerſia, nec ſunt moleſtandi abſque ordine iudiciario. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib* 5. *iuris Pontif. pag.* 29. Alagona, *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 2 *cap.* 14. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.* 2. *cap.* 14. 1

Eorum Capitulo inconſulto, &c.] Notatur ad hoc quòd conſenſus Capituli requiritur etiam in diſtractu, vt per Tiraq. *de iure mariti gloſſ.* 5. *num.* 13. Contractus enim & diſtractus à pari procedunt, & ſunt eiuſdem naturæ, *l. Pomponius* §. *præterea ff de acquir. poſſeſſ. l. de tutela C. de in integr. reſtit.* Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 22. *n.* 6. Chal. Pereira *de poteſtate elig. cap.* 7. *n.* 15. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 168. *num.* 7. & 10. *ſeqq.* Ceuall. *comm. contra comm. tom.* 4. *q.* 897. *numero* 86. Card. Mantic. *de tacitis & ambiguis conu. lib.* 1. *tit.* 2. *à num.* 15. D. Barboſa *in l. hæres abſens* §. *proinde, num.* 13. *ff. de iudic.* 2 3

In gloſſ. *Emi non potuit.* Notatur ad hoc quòd diſpoſitio loquens in vno de æquè principaliter vnitis, aliud non comprehendit, neque ad illud extenditur, vt per D. Barboſ. *in l. cùm Prætor* §. *fin. num.* 231. *ff. de iudic.* 4

SVMMARIVM.

1 *Pecunia ab Eccleſiis exigi non debet pro Chriſmate & num.* 2.

Cap. Ea, quæ XVI.

Simoniacum eſt pro Chriſmate ab Eccleſia pecuniam exigere, ſiue eam cathedraticum, ſiue Paſchalem præſtationem, ſiue conſuetudinem vocent. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin, Felin. Panorm. Imola, Hoſt. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 29. Alagona *in compend. iuris Canonici, p* 620. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 15. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt. D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. Sot. *de iuſtit. lib* 9. *q.* 6. *art.* 1. Turrecrem. *in cap. vlt.* 1. *quæſt.* 3. & vide quæ dixi ad *cap. ſatis* 8. *num.* 7. *ſub hoc tit.* 2

3 Probat etiam hic text. iuncto *cap. in tantum* 36. *infrà hoc titul.* nullius conſuetudinis prætextu obtineri poſſe, vt pro Chriſmate, aut oleo conſecrato exhibendo pecunia aliqua recipiatur, nec ex eo conſuetudinem excuſari quòd illa pecunia, cathedraticum, aut præſtatio Epiſcopalis, aut paſcnlum appelletur; vel alio quouis nomine, aut prætextu exigatur, idem probat text. *in cap. non ſatis, ad fin. hoc tit.* vbi conſuetudo quantumuis longæua quaſi iure diuino contraria improbatur ea ratione, quæ redditur *in cap. vlt. de conſuetud.* facit etiam *cap. ad noſtram, hoc tit.* Sed difficultatem facit, quòd ea pecunia tanquam cathedraticum, aut onus Eccleſiæ impoſitum exigi poteſt *cap. vlt. vt Eccleſiaſtica benef.* Obſtat etiam quòd Prælati videntur poſſe exigere expenſas, quas in oleo ex balſamo comparando, & aliis ad conſecrationem neceſſariis faciunt in gratiam Eccleſiarum, & ratione expenſarum videntur has pecunias exigere. Accedit quòd conſuetudo ſicut lex facit, vt illa temporalia, quæ à miniſtris ſpiritualium recipiuntur, non quaſi pretium, ſed quaſi ſtipendium, vel onus reale Eccleſiaſticis impoſitum, aut alia honeſta ratione recipi iudicentur, idque legis, aut conſuetudinis auctoritas, & Prælatorum expoſtulat, de quibus rectè cenſendum eſt, quod in hac materia colligitur *in cap. ad Apoſtolicam, hoc tit.* ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. iuuat *cap. mos antiquus, cum ſeqq.* 75. *diſt.* & quæ de poteſtate conſuetudinis ad excuſandum à culpa, & pœna tradit gloſ. & DD. *in cap. cum venerabilis, de conſuetud.* Barthol. *in l. ſi quis* §. *apud Labeonem ff. de ædilit. edicto.* Abb. *conſ.* 15. *lib.* 1. Iaſ. *in l.* 1. *numero* 62. *C. de ſumma Trinit.* Dec. *conſil.* 117. Couar. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 7. §. 3. *numero* 5. Vrget tandem quòd omnis diſpoſitio à conſuetudine interpretationem aſſumit, *l. vt liberis, Cod. de collation.* & *ibi* Iaſ. *numero* 7. ab eâque actus omnis interpretatur, *l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* cùm autem pecunia prædictis caſibus, vel tanquam cathedraticum, vt text. habet, vel tanquam cenſus, aut honeſtum aliquod tributum ad ſuſtentationem Prælatorum, vel pro expenſis licitè recipiatur, auctoritas conſuetudinis efficiet, vt ſic, & non tanquam pretium receptum videatur. Quamobrem licet DD. *prædictis locis* difficultatem non ſatis expendant, reſoluendum eſt in hoc text. *in d. cap. in tantum*, cum ſimilibus conſuetudinem quaſi iuri diuino contrariam quantumuis longæuam improbari, quia de prauo eius initio Romanis Pontif. ſemper conſtitit, vt ſcilicet pro conſecratione potius, quàm pro materia adeò exigua pecuniam illam extorqueri cenſeatur, ideo quod DD. docent non ſolùm illicitum eſſe pecuniam exigere ratione conſecrationis, ſed ne pro liquore ipſo olei peti poſſe, prout affirmant Ioann. Andr. Zabarell. Abb. Anania, *num.* 1. *in præſenti*, ita accipiendum eſt, vt velint docere DD. non ſolùm pro ſacramento Confirmationis, aut Vnctionis conferendo, ſed nec pro ipſo oleo conſecrato pecuniam recipi poſſe, non quia materia ipſa nequeat per ſe vendi, vt dixit Sot. *de iuſtit. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 1. *verſ. per hæc*; ſed quia cùm materia ſit adeò exigua, vt vix pretio aliquo valeat æſtimari, pecunia ratione conſecrationis exigi videtur.

SVMMARIVM.

1 *Homagium facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt.*

2 *Homagium non præſtant Clerici.*

3 *Simoniaci infamiam incurrunt, cùm per ſententiam de hoc crimine fuerint condemnati.*

Cap. Ex diligenti. XVII.

Homagium facere pro aliqua re ſpirituali acquirenda, vt pro beneficio, eſt ſimonia. Colligunt 1
ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Marian. Socin. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, p.* 29. Alagona *in compendio iuris Canonici, p.* 620. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 19.

Illicita.] Ergo clerici non præſtant homagium, vt 2
per Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 11. *num.* 9.

In gloſ. *Infamia*, ibi, *ſimoniaci enim infames ſunt.* Abb, 3
hîc num. 6. exiſtimat ſimoniacos non incurrere hanc infamiam iuris ipſo facto, ſed cùm per ſententiam de hoc crimine fuerint damnati (licèt antea poſſint incurrere infamiam facti) ſequuntur Armil. *verbo ſimonia num.* 55. Vgolin. *de ſimonia tab.* 1. *c.* 18. *cap.* §. 2. *n.* 8. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de ſimonia c.* 56. *n.* 11. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 11 *num.* 61. vbi aduertit non ſufficere eſſe ſequutam ſententiam ſuper crimine ſimoniæ, niſi in ea imponatur pœna dictæ infamiæ, ſaltem ſi ad alias pœnas eſt proceſſum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatio, vel conſecratio non cenſetur ſimoniaca, licèt Ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto.*

2 *Donatio præſumitur ſi quantitas ſcilicet data ſit parua, & tradens erat diues, & accipiens pauper, vel coniuncta perſona.*

3 *Simoniam non inducit modica res.*

4 *Munus, quod precibus acquiritur, non gratis datur.*

Cap. Et ſi quæſtiones XVIII.

In donis datis, vel acceptis à conferente aliquid 1
ſpirituale, vt cognoſcatur an ſit ſimonia, tria ſunt conſideranda. Primò qualitas perſonæ dantis, & accipientis, an dans diuiti ſit pauper, vel diues; ſecundò qualitas quantitatis muneris an ſit magni, vel minoris pretij; tertiò tempus donationis, vt ſi inſtante neceſſitate, vel alio tempore opportuno donatum ſit. Vnde ſi ipſa perſona electa offerat Ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, vel de vino, vel de aliis huiuſmodi, quæ ſunt modici pretij, & quæ non debent inclinare, vel mouere voluntatem recipientis, tunc nec accipiens, nec donans putantur peccare. Illud autem Iſaiæ 33. *Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere*, intelligitur de illis donis, quæ ſolent peruertere, vel allicere animum accipientis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect, Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania Anch. Butr. Marian. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 30. Alagona *in compendio iuris Canonici, p.* 620. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c.* 20. & poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 50. *cap.* 1.

Fortè donaret.] Notatur ad hoc quòd donatio præ- 2
ſumitur ſi quantitas ſimpliciter data ſit parua, & tradens erat diues, accipiens pauper, vel coniuncta perſona; vt per Anton. Gom. *tom.* 2. *var. cap.* 4. *num.* 5. *in fine*, & *l.* 45. Taur. *num.* 59.

Quæ modici pretij fuerint, &c.] Notatur ad hoc quòd 3
modica res non inducit ſimoniam, vt per Tiraquell. *in tract. de iudicio in rebus exig. v. trigeſimo*, Flamin. Pariſ. *de confident. q.* 27. *n.* 95. Rot. *in ciuitatis plebis prætenſa ſimonia* 13. *Ianuarij* 1620. coram bonæ mem. Buratto

inter

inter eius impreſſas *deciſ.*443. *num.*3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*24. *num.*166.*&* 219.Aloyſ.Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiepiſ. Neapol. deciſ.*208. *n.*6. *cum ſeqq.* Soar. *de relig. tom.*1. *tract. de ſimonia lib.*4. *cap.* 3. *num.*5. *cum ſeqq.* vbi *cap.*,8. *num.*2. aduertit in hoc text. non dici paruam pecuniam minimè ſufficere ad ſimoniam, ſi pro pretio detur, ſed probari quando datur paruum munus, & non conſtat datum eſſe pro pretio, tunc non præſumi tali intentione datum, præſertim quando aliæ circunſtantiæ non iuuant ad præſumptionem: & ideò in foro exteriori non repurari ſimoniacum, qui parua munuſcula Prælatus offert, reſoluit Fr. Emman. *quæſt. regul.tom.*2.*q.*47. *art.*3. *ad fin.* vnde dicit Bonacin. *de ſimon. quæſt.*3. *num.*13. *verſ. ſecundò,in fine,* quòd vt plurimùm paruitas pretij excuſare ſolet à ſimonia, quia modicum dari non ſolet pretium rei ſpiritualis, ſed cauſa beneuolentiæ, vel titulo gratitudinis, aliter enim ſimonia ratione paruitatis materiæ non poteſt eſſe veniale peccatum, vt per Vgolin. *de ſimon. tab.*1. *cap.*16. *&* *cap.*54.*num.*3. Soar. *d. lib.*4. *c.*2. *num.*3. Filliuc. *tom.*3.*tract.*43. *cap.*1. *quæſt.*6. *num.*13. Argum. huius text.tenet Tiraquell. *in tract. proximè citato verſ.*82.quòd licèt iudex ab omnibus omninò muneribus abſtinere debeat.vt cum omni puritate iudicium illius procedat,non tamen prohibetur accipere modica quædam talia, ſcilicet quæ iudicantis animum non immutent.

4 In gloſſ. *Non petenti.* Notatur ad hoc quòd non gratis datur munus quod precibus acquiritur, vt per Tiraquel. *de retractu conuent.in præf.num.*23. Vide dicta ad *cap. nemo num.*4.*ſup.hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Abbas, & maiores de Conuentu ſi pro receptione monachi receperunt pecuniam ex pacto, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, & taliter recepta pecunia reſtituitur, & in aliud monaſterium ita receptus transfertur.*
2 *Simonia cauſa datum,reſtituendum eſt danti.*
3 *Datum ob turpem cauſam non repetitur quando turpitudo verſatur etiam ex parte dantis.*
4 *Præſtatur intellectus ad hunc text.*
5 *Sumptus facti à patre in conuiuio cauſa nuptiarum, vel in die profeſſionis,aut occaſione Sacri à filio facti non ſunt computandi in eius legitimam.*

Cap. Veniens. XIX.

1 Abbas, & Monachi ſi pro ingreſſu Religionis aliquam pecuniam accipere conueniant, & ex conuentione accipiant, quamvis dicant hanc eſſe conſuetudinem. Abbas, & maiores perſonæ monaſterij ſunt ſuſpendendi ab executione officij, & pecunia eſt reſtituenda danti, & ita ingreſſus cum habitu ad aliud monaſterium tranſire debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell.Ioann.Andr. Bellem. Anania, Anchar. Burr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij*, *pag.*30. Alagona *in compendio iuris Canonici*, *pag* 611. remiſſiuè Caſal. *in annotat.* & Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Antonio Auguſtino *collect.*2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.*1.

2 *Ad reſtituendam*, &c.] Ergo datum cauſa ſimoniæ
3 reſtituendum eſt danti contra principia in materia titulorum *ff. & C. de condict. ob turpem cauſ.* ſecundùm quia non eſt locus repetitioni quando turpitudo verſatur etiam ex parte dantis, *l.*3. *l. ſi ob turpem,* *verſ. porrò, ff. illo tit.* & poſt Ordinarios *ibi*,Sot *de iuſtit.lib.*4. *quæſt.*7 *art.*1.*ad* 2. Nauarr. *in man.c.*17.*n.*30. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 82. *cum ſeqq.* Leſſiu. *eod. tract. lib.*2. *cap.*14. *num.*58. Rebell. *de obligation. iuſtitiæ part.*2.*lib.*18.*quæſt.*.9.*à num.*3.propter quæ Couarruu. *in reg. peccatum part.*2. § 2. *num. vltim.* dicit
text. procedere, quia ipſe fr.bon. fide dedit monachis exigentibus prætextu conſuetudinis ad prandium monachorum, cùm in hoc caſu non omninò manifeſta eſſet dantis turpitudo refert Soar. *de relig. tom* 1. *lib* 4. *de ſimonia c.*60.*num.*10.vbi tamen *num.*11. pro veriori huius text. intellectu aſſerit presbyterum, de quo *in præſenti*, factum fuiſſe religioſum, & propter ingreſſum ſimoniacum ſiue bona, ſiue mala fide ab ipſo perpetratum compelli tranſire ad aliud monaſterium, & ideò præcipi pecuniam illi reddi non in gratiam eius ſed monaſterij, ad quod transfertur. 4

Pro paſtu.] Vtrùm autem ſumptus facti à patre in conuiuio caſu nuptiarum, vel in die profeſſionis, aut occaſione Sacri à filio celebrati ſint computandi in eius legitimam,vide Molin. *de iuſtit. tract.*2. *diſp.*238. *verſ.de expenſis*, Bonacin. *de contractib diſp.* 3. *q.*6. *puncto* 6. § *vnic.num.*11. negatiuè reſpondentes, aſſentitur noſter Valaſc. *de partit. c.*13. *num.*37. vbi reſoluit propinæ,quæ dantur in locum epularum & conuiuij quod in die profeſſionis ſolet dari omnibus monialibus, non debent conferri. 5

SVMMARIVM.

1 *Simoniam committit ordinandus ſi præſentatori ſuo aliquid temporale promittat, vel det, vt ad Ordines ab ipſo præſentetur, & n.*2.
3 *Pecunia an quæcunque ſufficiat ad ſimoniam inducendam, remiſſiuè.*
4 *Vſura an ratione paruæ quantitatis dari poſſit, remiſſiuè.*

Cap. Ex tuæ. XX.

Simoniacus eſt ille, qui debens ordinari dedit præſentatori, v. g. Archidiacono pecuniam, id eſt, ſex ſolidos ex pacto, & ſi res eſt ſecreta, non eſt inuitè & coactè ſuſpendendus ab officio, ſed ei eſt iniungenda pœnitentia ſecreta, & ſine coactione eſt monendus, & inducendus vt fiat Religioſus, & perpetuò abſtineat. Colligunt eò Ordinar. Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabarell. Bellam.Ioann.Andr.Anania,Anchar. Butr.Mar. Socin.Felin.Panorm.Henric.Hoſtienſ.Viuian *in rationali lib.*5. *iuris Pontificij*, *pag.*31. Alagona *in compend. iuris Canonici pag* 621. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1. refertur ab Anton.Auguſt. *collect.*2. *Decretal.lib.*5.*tit.*2. *cap.*2. 1

Collige ex text.ordinandum committere ſimoniam ſi præſentatori ſuo aliquid temporale promittat, vel det, vt ad Ordines ab ipſo præſentetur, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*23. *numero* 199. *in fine.* 2

Sex ſolidos ſoluit.] Ergo quæcunque pecunia ſufficit ad ſimoniam, de quo vide Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exig. verſ.*30. Soar. *de Relig. tom.*1. *lib.*4. *de ſimonia cap.*38. *num.*2. 3

In gloſſ. *Sex ſolidos*, ibi, *quicquid ſorti accedit vſura eſt.* Ergo ratione paruæ quantitatis vſura dari poteſt,de quo vide S. Thom. 2. 2.*quæſt.*66. *art.*6. *ad* 3. Couarr. *var. lib.*1. *cap.*3. *num.*12. & citatos *ad proœm. Decretal. num.*48. 4

SVMMARIVM.

1 *Pecunia exigi non poteſt pro miniſterio Eccleſiaſtico exercendo, vel pro vicariis aſſignandis, vel pro Chriſmate.*
2 *Simoniæ materia ſunt omnes actus procedentes à poteſtate Ordinis.*
3 *Vicarius Epiſcopati non poteſt pretio conſtitui.*

CAP. Ad noſtram. XXI.

1 PEcunia exigi non poteſt pro miniſterio Eccleſiaſtico exercendo, vel pro vicariis aſſignandis, vel pro Chriſmate. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hent. Hoſt. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.32.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.622.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib.5. tit.2. cap.3.*

2 *Pro miniſterio Eccleſiaſtico.*] Notatur ad hoc quòd omnes actus procedentes à poteſtate Ordinis ſunt materia ſimoniæ, vt per Soar. *de Relig. tom.1. lib.4. de ſimonia cap.13. num.2.* & *cap.9. num.6.* reſoluit quòd abſolutio à cenſuris eſt materia ſimoniæ.

3 *Siue pro Vicariis aſſignandis.*] Notatur ad hoc quòd Epiſcopi vicarius non poteſt pretio conſtitui, vt per Soar. *d. lib.4. cap.24. num.5.* vbi *num.8.* etiam per hunc text. reſoluit quòd omnes actus iuriſdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, ſunt materiæ ſimoniæ. Vide quæ dixi *ad c. conſidere 38. infr. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſari poteſt cum ſimoniacè ordinato qui ſimoniacus non eſt.*
2 *Beneficij titulus per ſimoniam obtenti, etiam data probabili ex parte prouiſi ignorantia, eſt inualidus.*
3 *Epiſcopus diſpenſare poteſt, quando quis per ſimoniam promotus eſt ignoranter.*
4 *Epiſcopus in vim Decreti Concil. Trident. ſeſſ.24. de reformat. cap.6. an poſſit abſoluere ſacerdotem ſuum ſubditum in ſimonia occulta, & rehabilitate ad Ordines, & beneficia, remiſſiuè.*

CAP. De ſimoniacè. XXII.

Luc. III.

1 EPiſcopus poteſt diſpenſare cum his, qui ſimoniacè ſunt ordinati, ipſis tantùm neſcientibus, vt remaneant in ſuis ordinibus, quia non ſunt ſimoniaci. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.32.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 622.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.2. cap.18.*

2 *Vtpote ipſis ignorantibus,* &c.] Ergo titulus beneficij per ſimoniam obtenti, etiam data probabili ex parte prouiſi ignorantia, eſt inualidus, vt per Abb. *in c. pen. notab.1. de electione,* Couarr. *in reg. peccatum, p.2. §.8. n.8.* Soar. *tom.1. de Relig. lib.4. de ſimonia lib.4. cap.57. n.35.* Leſſius *de iuſtit. lib.2. cap.35. num.142.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract.6. c.15. num.79.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.23. num.178.* Bonacin. *de ſimon. q.7. puncto 2. n.19.* Ratio eſt, quia titulus beneficij ſimoniacè habitus non in pœnam criminis, ſed ex ipſa rei natura eſt inualidus, & ignorantia quantumcunque probabilis non ſuffragatur ad tollendam nullitatem, quæ non fuit inducta in pœnam, arg. gloſſ. receptæ *in cap ſtatutum, verbo numerandum, de praeben. lib.6.* ſingularis in id ſecundùm multos citatos à Con. *in c.3. n.4. de teſtam.* Quæ quidem reſolutio habet locum in ſolis beneficiis Eccleſiaſticis, non verò in aliis officiis ſecundùm Soar. *d c.57 n.46.* Vgolin. *de ſimon. tab.4 c.5. n.2.* Filliuc. *tract.45. c.13. q.8.* Bonac. *d puncto 2. n.21.* nec in penſionibus, quarum collationem ſimoniacè factam validam eſſe tenent proximè citati; ſed in praxi contrarium eſſe obſeruandum, notat Bonac. *vbi ſuprà num.22.* & tenet expreſsè Nicol. Garc. *de benefic. in addit. ad 1 p cap.5. num.16.* Limitatur etiam ſupradicta principalis reſolutio vbi ſimonia commiſſa fuerit cum vno ex electoribus, ſeu præſentatoribus, ſeu collatoribus inſcio electo, ſeu præſentato, quia tunc valida videtur electio, vel præſentatio, vt tenent Nicol. Garc. *p.8. c.1. num.12.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis tract.6. cap.15. num.8.* Bonacin. *d puncto 2. num.24 verſ. limitatur ſecundò* vbi *n.25.* limitat etiam modò ſimonia realis ſit & completa, non autem conuentionalis, & ſemirealis tantùm.

Vtrùm autem obtinens beneficium bona fide ignorans ſcilicet ſimoniam ab alio commiſſam, gaudere poſſit reg. de triennali poſſeſſore, ita vt elapſo triennio turbari nequeat, & moleſtari circa illud beneficium? vide Vgolin. *d. tab 4. c.6. §.9.* Valer. Reginald. *d lib.23. n.186.* Nicol. Garc. *d. p.8. c.1. n.14 & ſeq.*

In gloſſ. *Remanere*, ibi, *poteſt Epiſcopus cum talibus diſpenſare.* Notatur ad hoc quòd Epiſcopus diſpenſare poteſt quando quis per ſimoniam promotus eſt ignoranter, ſeu neſciens pro ſua promotione datam eſſe pecuniam, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.23. n.185.* Bonacin. *de ſimon. q.7. p.2. diffic.2. n 4.* An autem Epiſcopus in vim decreti Concilij Trid. *ſeſſ.24. de reformat. c 6.* poſſit abſoluere Sacerdotem ſuum ſubditum in ſimonia occulta, & rehabilitate ad Ordines, & beneficia tam obtenta, quàm obtinenda, vide Vgolin. *de ſimon. tab 4. c.6. §.7. num.2.* Henriq. *in ſum. lib.13. c.56.* qui tenent Epiſcopum poſſe diſpenſare, modò ſimoniacus nondum ſit condemnatus de ſimonia, ſed contrarium tuentur Soar. *de relig. tom.1. tract.3. lib.4. de ſimonia c.61. n.11.* Leſſius *de iuſtit. lib.2. cap.35. num.140.* Nicol. Garc. *de benefic. p.8. c 1, num.74.* Bonacin. *de ſimon. quaſt.7. puncto 2. diffic.2. in fine.* 3 4

SVMMARIVM.

1 *Electioni contradicens, & à contradictione ceſſans pro pecunia de voluntate electi tradita, facit vt ſic electus confirmatione ſubſequuta ſit ſimoniacus, & beneficio renuntiare teneatur.*
2 *Reuelare peccatum, & peccatorem pro conſilio habendo nullo modo licet.*
3 *Simoniæ labe non caret qui plurium electorum ſuffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti ne repugnando electionem impediat.*
4 *Simonia non eſt poſt ius quæſitum, ſeu obtentum beneficium, aut aliud ſpirituale donum redimere vexationem, quæ pro iure tollendo iniuſtè infertur, vel probabiliter timetur.*
5 *Litiganti an licitum ſit dare aliquid temporale iudici vt iuſtam ſententiam ferat oſtenditur.*
6 *Declaratur text. in præſenti, & n.7. & 8.*
9 *Eligendi ad dignitates ius non poteſt vendi.*

CAP.

Cap. Matthæus XXIII.

ELectioni ſi aliquis contradicat, & amici electi eo
1 conſcio & volente dederint munus contradicenti, & ſic ceſſante contradictione eligitur & adminiſtrat, ſimoniacus eſt, & tenetur ſtatim relinquere adminiſtrationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabareli. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 32.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 622.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib 5. tit. 2. cap. 21.* & eſt poſt Concil. Later. ſub Alex. III. *p. 40. cap. 4.*

2 *Secreta nobis inſinuatione monſtrauit.*] Ergo pro conſilio habendo peccatum & peccatorem reuelare licitum eſſe videtur, ſed ab hoc omni veritate alienum eſt, vt tenet Nauarr. *in cap. ſacerdos, de pœnitent. diſt. 7. n. 127. in fine*, vbi refert in hoc text. nullum verbum eſſe, quo ſignificetur Matthæum Cardinalem ſuſcepiſſe caſum relatum in Pœnitentia, ſed ſolùm ſecretè id retuliſſe Papæ.

3 *Quo magiſter diſcordiæ*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſimoniæ labe non caret, qui plurium electorum ſuffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti ne repugnando electionem impediat, vt per Azor. *inſtit. moral p. 3. lib. 12. cap. 7 q. 1. verſ quæres.*

4 Hîc ſedet materia redimendi vexationem in beneficiis, de qua tractant Doctores citati per Cened. *ad Decretal. collect. 164 num. 1.* quibus addo Bonacin. & ab eo citatos *in tract. de ſimonia quæſt. 6. puncto 5.* Concluſio eſt recepta poſt ius quæſitum, ſeu obtentum beneficium, aut aliud ſpirituale donum, non eſſe ſimoniam redimere vexationem, quæ pro iure tollendo iniuſtè infertur, vel probabiliter timetur, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de ſimonia in renunt. num. 18. cum ſeqq.* Redoan. *de ſimonia p. 2. c. 31. num. 48. & part. 3. cap. 2. num. 5.* Menoch. *conſ. 67. n. 17. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 80. num. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 13. n. 124.* Nauarr. *in manu. c. 23. ſub num. 102. & conſ. 48. num. 44. ſub hoc tit. in nouis*, Card. Tolet. *in ſum. lib. 5. cap. 90.* Gutier *Canonic. lib. 2. cap. 23. n. 37. cum ſeqq.* Proſp. de Auguſtino *ad Quarant. in ſumma bullary, verbo beneficiorum poſſeſſio, lit. B. verſ. quamuis*, Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 12. cap. 11. quæſt. 4.* Leſſius *de iuſtit. lib. 2. c. 35. dub. 18. num. 107. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. V. concl. 174. num. 1.* latè Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia cap. 19. num. 7. & cap. 50. à princip.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1.*
5 *diſp. 10. quæſt 4. num 5.* Filliuc. *tract. 25. c. 11. quæſt. 3.* Sic etiam in foro conſcientiæ licitum eſt litiganti ad redimendum vexationem iudici etiam publicum ſtipendium habenti dare aliquid temporale vt per ſe iuſtam ſententiam ferat, quando imminet periculum certum, aut omnino veroſimilius futurum quod euidens litigantis iuſtitia ab eodem iudice inique alioquin iudicaturo, peruertatur, vel iniuſtè differatur; nam ex parte ſic petentis datur iuſta cauſa petendi, nempe neceſſitas conſeruandi ius ſuum in iudicium deductum, vel vtilitas moralis in acquiſitione alterius iuris in iudicio prætenſi; ex parte verò iudicis concurrit promptitudo ad dictum opus de ſe licitum, nempe iuſtam ſententiam peccaminosè faciendum, ferendo eam iniuſtè, ita gloſ. *verbo ille, in cap. non ſanè 14. quæſt. 5.* Abb. *in c. cùm ab omni, num 8. de vita & honeſt. cleric.* Syluest. *verbo reſtitutio 2. § 1. & eod. verbo 4. §. 1.* Couar. *in reg peccatum p 2. §. 3. n 1 col 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 342. n. 8. & 9.* Molin. *de iuſtit. tract. 8. diſp. 88. n. 2. cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia lib 10. tract. 5. c. 3. n. 7.* Iacob. de Graſſis *in deciſionibus aureis p. 1. lib. 2. cap. 123. n. 1. cum ſeqq.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 2. c. 41. num. 7.* Leſſius *de iuſtit. lib. 2. cap. 14. num. 64.* Rebel. *de obligat. iuſtitiæ p. 2. lib. 18. q. 12. n 4.*

Reſtat nunc vt videamus quare in hoc text. ille re- 6
demptor ſuæ vexationis fuerit iudicatus ſimoniacus, quia à maiori & ſaniori parte electus proponitur, tum etiam, quia contradictionis auctor magiſter diſcordiæ appellatur. Inprimis gloſ. *hîc, verbo pacis*, intelligit contradicentes ius probabile habuiſſe ad electionem impugnandam, aut quia fuerat contemptus, contra *c. quod ſicut 28. & cap. coram 31. de elect.* vel aliquem patiebatur defectum electus ipſe, ex iis, quæ habentur *in c. cùm in cunctis, eod. tit. de elect.* ſicque non redimebatur vexatio, ſed potiùs ius ſpirituale. Ab hoc tamen intellectu recedunt Abb. *n. 4.* Anan. *n. 3.* quia vt aiunt, textum reſtringit, oſtendit enim aptis verbis Pontifex *in præſenti* contradictionem fuiſſe iniuſtam.

Quapropter Innoc. *hîc* intelligit in hoc text. non 7
fuiſſe licitum pecuniam dare, quia electus nondum fuerat confirmatus; nec poſſeſſionem adeptus beneficij, ſic docens licitum eſſe circa beneficium, aut aliud ius ſpirituale plenè quæſitum, & poſſeſſum vexationem redimere, quia ſpirituale nihil acquiritur, & ſic procedat recepta reſolutio circa vexationem redimendam, de qua *ſuprà*, cùm verò nondum plenè quæſitum eſt, ſed de iure quærendo agitur non eſſe licitum, quia tunc videtur ius illud pecunia comparare; & in his terminis procedat text. *in præſenti*, hanc Innocentij ſententiam probant Zabarel. Abb. & communis *in c. dilectus lib 1. hoc tit.* Syluest. *verbo ſimonia q. 13.* Angel. *eod. verbo in 2. §. 13.* teſtatur communem Præp. *in ſum. 1. q. 1. n. 30.* Soar. *d. lib. 4. c. 50. n. 8.* Bonacin. *d. p. 5. n. 4. in fin.* Sed hæc communis ſententia quamuis videatur conuenire hypotheſi huius text. nullum habet iuris fundamentum; etenim non ſemper licet circa ius quæſitum vexationem redimere, ſi aliter impedimendum commodè valeat remoueri. Nec item ad rem facit quòd beneficium nondum plenè ſit quæſitum, quoniam Canonicus electus eo modo ſuam poteſt electionem defendere, ſicut confirmatus, aut inſtitutus ipſum beneficium, atque ideo fruſtrà diſtinguũt DD. inter beneficium plenè acquiſitum, & non plenè, cùm vtroque caſu nihil aliud intendat redimens vexationem quam iniuſtum impedimentum remouere, atq; ideo ſimoniam non committit.

Ego igitur dicendum puto non ideo pecuniam il- 8
licitè fuiſſe datam quòd electus nondum fuerat confirmatus, vt malè Innoc. & communis exiſtimat, nec etiam, quia contradicentes iuſtam cauſam habebant, vt contra verba text. gloſ. vult, ſed quia conſtabat tantùm non eſſe aduerſarij potentiam, vt non potuiſſet electus commodè ius ſuum apud iudicem conſequi, & obiecta impedimenta remouere, quo pacto etiam procedit text. *in c. ad aures infr. immediatè ſeq. hoc tit.* poterat enim excommunicatus de quo *ibi*, ſuperiorem adire, vt gloſ. & DD. *ibidem* obſeruant. nam ex tribus, quæ inſimul concurrere debent ad vexationem iuſtè redimendam in ſpiritualibus, vnum eſt, vt vexatio ab eo fiat, qui ratione officij, diuitiatum, aut aliunde adeò ſit potens, vt niſi eo modo à lite, aut moleſtia remoueatur, non poſſet redimens commodè, aut ſine magno diſpendio ius ſuum pacificè poſſidere, conſequi, aut defendere, vel tantum ſit in mora periculum, vt magnum aliquod detrimentum immineat ſi iudicialis auctoritas expectetur, tradunt gloſ. *verbo abſolutionis, in d. cap. ad aures*, vbi Ioann. Andr. *& in d. cap. dilectus*, Abb. *num 4.* Anan. & Felin. *3.* & receptum teſtatur parum ſibi conſtans Redoan. *in tract. huius tit. part. 3. cap. 2. num. 17.* Et etiam non ineptè poteſt dici electum læſam habuiſſe conſcientiam, & ideo iubetur celeriter adminiſtrationem dimittere, ne fortaſſe ſi

ſcrupulum remouere non poſſit, maneat in peccato, ad quod etiam erroneam conſcientiam obliget, *c. vlt. de praeſcript.* & ideò ſummus Pontif. quod eſt tutius imperauit, iuxta text. *in cap. pen. de homicid.* Cui interpretationi conueniunt illa verba, ibi, *multum tibi conſulis*, &c. ſicque non conſtabat de ſimonia, ſed dubitabatur.

9 *Celeriter, ac ſponte dimittas.*] Notatur ad hoc quòd ius eligendi ad dignitates non poteſt vendi, vt per Soar. *d. lib. 4. de ſimonia cap. 20. num. 7.* Bonacin. *de ſimon. q. 4. §. 17 num. 3. verſ. quartò.*

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt materia pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione, & n. 2.*

3 *Vexationem redimere pecunia, an quis poſſit, vt abſolutionem obtineat ab excommunicatione, oſtenditur.*

4 *Simonia an committatur, ſi aliquis det pecuniam pro obtinenda abſolutione in ſacramento pœnitentiæ, ſi aliter ſacerdos nolit abſoluere, oſtenditur.*

Cap. Ad Aures. XXIV.

1 PRo abſolutione ab excommunicatione nihil poteſt peti, vel exigi. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Colleƈt. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 33.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 622.* remiſſiue Ximen *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *colleƈt. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 4.*

2 *Ipſum gratis faciatis abſolui.*] Nam pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione materia eſt ſimoniæ, vt per Soar. *de Relig. tom 1. lib. 4. de ſimonia cap. 19. num. 5. & cap. 50. num. 21.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 122. in fine* vbi idem tenet de aƈtu ferendi cenſuras. Intellige quando pretium, ſeu pecunia petitur pro abſolutione; ſi verò petatur loco pœnæ, veluti ſpreti mandati, iuſtè peti poteſt probant Hoſtienſ. *in ſum. ſub tit. de ſentent. excom. verſ. & qualiter col. 2.* S. Antonin. *part. 2. tit. 1 c. 5. §. 16.* S. Thom. *in 4. diſp. 25. q. 3. art. 2. ad 6.* Felin. & Anan. *in fine, in hoc text.* ſimili ratione ne concionator pro concione, eſt enim res quædam ſpiritualis illa explicatio Scripturarum ad noſtram vtilitatem ſpiritualem, nec fieri poteſt niſi ab habente ſpiritualem poteſtatem. *cap. ſicut in vno corpore, de haeretic.* & laicis prohibetur, *in cap. 2. eod. tit. de haeret. lib. 6. & in cap. noua, de pœnit. & remiſ.* de qua re per Sot. *de iuſtit. lib. 9. q. 6. artic. 2.*

3 In gloſ. *Abſolutionis.* Notatur ad hoc quòd poteſt quis pecunia vexationem redimere vt abſolutionem obtineat ab excommunicatione, contrarium tenet Innoc. *in praeſenti*: at verò Ioan. Andr. etiam *hic* conciliat vtramque ſententiam, aut excommunicato, inquit, imminet aliquod præiudicium ex dilata abſolutione, puta quia ſperatur eligi, vel debet eligere, & tunc locum habet opinio huius gloſſæ: aut non imminet tale periculum, & tunc verum eſt quod Innocent. dicit, quam diſtinƈtionem ſatis probabilem, & æquam eſſe dicit Panorm. *hic*, & refert Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. c. 11. q. 4 verſ. quaeres.* Sed verius eſt indiſtinƈtè aſſerere ſimoniam non committi tradendo pecuniam ad redimendam iniuſtam vexationem in ferendis cenſuris, vel in abſolutione impendenda, vt ſi excommunicatio iniuſtè feratur, aut abſolutio iniuſtè denegatur, aut per potentiam & vim impediatur, eo quòd pecunia tunc detur pro tollenda vexatione, & iniquo impedimento ac iniuria, non pro aƈtu ſpirituali, ita Soar. *d. lib. 4. cap. 50. ad fin. num. 43.* Bonacin. *in traƈt. de ſimon. q. 5. punƈto 5. n. 10*

Notatur etiam ad hoc quòd pro abſolutione in ſacramento Pœnitentiæ ſi aliter Sacerdos nolit abſoluere pœnitentem, non poteſt dari pecunia abſque labe ſimoniæ, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 7. princip. num. 36.* quod ea ratione fit, cùm Sacramentum pœnitentiæ non ſit ita neceſſarium ſimpliciter, ſicuti Sacramentum Baptiſmi, non poteſt recipi à ſimoniaco, ſicut Baptiſmus vt tradit Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. num. 7.* & Vgolin. *de ſimon. tab. 1. cap. 44. num. 5. & 6. & cap. 50. num. 7.* ſed verius quod dixi ad *cap. dileƈtus 28. infr. hoc tit.* 4

SVMMARIVM.

1 *Monachi per ſimoniam recepti in quas pœnas incurrant, oſtenditur*

2 *Simonia conſiſtit in venditione ingreſſus ad monaſterium.*

3 *Monaſterij pro ingreſſu non licet aliquid exigere, vel accipere, quaſi pretium.*

4 *Profeſſio in religione faƈta per ſimoniam eſt valida.*

5 *Monachus ob ſimoniam detrudendus eſt in arƈtius monaſterium, & poteſt ibi profiteri.*

6 *Eleƈtio ſimoniaca eſt, ſi aliquis ignorante eleƈto pro eo eligendo pecuniam dederit.*

Cap. De Regularibus XXV.

Clemens. III.

MOnachi ſi ſcienter per ſimoniam ſunt ingreſſi monaſterium, debent dimittere illum locum, quem adepti ſunt, & adire ſolitudinem, vel alia ſtriƈtiora monaſteria vbi agant pœnitentiam de tali exceſſu, ſi ipſis ignorantibus fuit data pecunia, cogendi ſunt renunciare eidem loco, & poſteà ſi ita expedierit, ſine ſcandalo reducendi in eundem, vel collocandi in alio, in quo ſeruiant Deo. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Colleƈt. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 24.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 628.* remiſſiue Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Aug. *colleƈt. 1. Decretal. lib. 5 tit. 2. cap. 7.* 1

Collige ex text. profeſſionem ſimoniacè in Religione faƈtam eſſe validam, nam cùm *in hoc text.* dicatur ſimoniacè profeſſum non debere manere in eodem monaſterio, ſed in aliud eiuſdem religionis detrudi, in quo pœnitentiam agat, ſi non reperiatur, debere ibi manere, iam probat profeſſionem fuiſſe validam & ideo ita tenent Nauar. *commento 4. de Regular. num 15.* Fr. Emman. *quaeſt. Regular. tom. 3. quaeſt. 63. art. 3.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſ. lib. 5. quaeſt. 228.* Sanchez *in praecepta Decalogi tom. 1. lib. 5. cap. 4. num. 49.* Peregr. *in commentar. ad conſtit. Cleric. Regular. p. 2. cap. 1. lit. C. §. 13.*

Qui per ſimoniam ingreſſum, &c.] Notatur ad hoc quòd in venditione ipſius ingreſſus conſiſtit ſimonia, vt per Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia cap. 17. num. 13.* Nam pro ingreſſu monaſterij non licet aliquid exigere, vel accipere quaſi pretium, licet tamen ſi monaſterium ſit tenue, quod non ſufficiat ad tot perſonas nutriendas, gratis quidem ingreſſum monaſterij exhibere, ſed accipere aliquid pro viƈtu perſonæ, quæ in monaſterium fuerit recipienda ſi ad hoc non ſufficiant monaſterij opes, ita D. Thom. 2. 2. 2

q. 100.

*q.*100. *art.*3.*ad* 4.*& in* 4. *diſt.*25. *q.*3.*queſtiunc.c. ad* 7. Azor. *inſtit.moral.p.*3. *lib.*12.*cap.*16.*queſt.*1.Barthol.de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſp.*1. *dub.*3. Merlin. *de legitima tit.*1. *lib.*2.*q.*14.*num.*6.

Omnino dimittant.] Ergo profeſſio in religione fa-
4 cta per ſimoniam eſt valida, cùm ſolummodo in pœnam prohibeatur talem Religioſum permanere in monaſterio in quo ſic profeſſus eſt, de quo vide Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*23. *num.*181. *verſ. ſecundum,* Vgolin. *de cenſur.tab.*1.*cap.*4.§.4.Soar.*d lib.* 4.*de ſimon.cap.*57.*num.*8. Leſſius *de iuſtit. lib.*2.*cap.*35. *dub.*23. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*5.*cap.*4. *n.*39. Filliuc. *tract.*45.*c.*13. *queſt.*6.*num.*1. Bonacin. *de ſimonia q.*7.*puncto* 2.*num.*7.

Seu alia monaſteria diſtrictiora adeant.] Notatur ad
5 hoc quòd monachus ob ſimoniam detrudendus eſt in arctius monaſterium, & poteſt ibi profiteri, vt per Sanchez *de matrim.lib.*4.*diſp.*13.*num.*3.

6 *Si autem ignorantibus*, &c.] Notatur ad hoc quòd electio ſimoniaca eſt ſi aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit, vt per Azor. *inſtit moral.p.*3. *lib.*12.*c.*7. *q.*1. *verſ. ſimoniaca,* vbi etiam idem dicit ſi renuente electo pecunia detur, etiamſi alioquin eſſet eligendus, intelligendo procedere quando pecunia data fuerit ſine dolo, & fraude.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatui renuncians eo quòd per ſimoniam ad illum ignoranter aſſumptus fuerat, ſi poſtea de nouo ex compaſſione ad eundem eligatur, non poteſt ex prima receptione ſibi aliquid vendicare.*
2 *Beneficium ante* 14.*annum nullus poteſt obtinere.*
3 *Prouiſio ſimoniacè facta ignorante prouiſo eſt nulla ipſo iure.*
4 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ſimoniaco ignorante, cum ſciente tamen ſolo Papa.*

Cap. Ex inſinuatione. XXVI.

1 SImoniacè promotus, v. g. ad Canonicatum ipſo inſcio, & deinde re cognita renuntiat Canonicatum in manu ſuperioris, ſi ſuperior, vel Capitulum compatiens de nouo illum eligit ad eundem Canonicatum, propter vltimam electionem obtinebit vltimum locum in choro, & in aliis officiis, & ipſe nihil poterit prætendere, vel ſibi vendicare ratione primæ electionis. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *In rationali lib.*5.*iuris Pontif.pag.*33. Alagona *in compend. iuris Canonici*, *pag.*623. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*6. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2.*Decretal. lib.*2. *ſub tit. de renunciatione*, *cap.*2.

2 *Cúmque ad annos diſcretionis*, &c.] Hodie ex noua diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.*23.*de reformat.cap.*6. nullus ante decimumquartum annum beneficium poteſt obtinere, vt per citatos à me *in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi p.*3.*alleg.*60.*num.*73.

Poſtremum locum in choro, &c.] Notatur ad hoc quòd Canonicus priuatus omni iure Collegij non recuperat primum locum ſi reſtituitur, ſed habebit locum, qui ei competit ſecundum tempus reſtitutionis, Felin. *in præſenti col.*2. Rebuff. *in tract. nominat. q.*21. Raguc.*de voce Canon.in Capitulo quæſt.*17.*n.*2.

3 In gloſſ. *Tibi*, ibi, *ignoranti*. Notatur ad hoc quòd prouiſio ſimoniacè facta ignorante prouiſo eſt nulla ipſo iure, vt per Caſſad. *deciſ.*3. *n.*3. *de ſequeſtr. poſſeſſ.* Gom. *in reg. de triennali p.*12. *verſ & iſta*, addit ad Capell. Tholoſ. *deciſ.*439.*num.*3. Veg. *in ſum.part.*2. *cap.* 101. *caſu* 33. Soar. *de relig.tom.*1. *tract. de ſimonia cap.* 38.*n.*35. Gutier.*Canon.lib.*2.*c.*13.*à num.*24.Raph.de la Torre *in* 1.2. *tom.*2.*q.*100. *art.*6.*diſp.*5. Leſſius *de iuſtitia lib.*2.*cap.*35 *num.*141. & alios, quos refert & ſequitur Nicol. Garc. *de benef. p.*8. *cap.*1.*n.*6. quamuis contrarium teneant Couarr. *in reg.peccatum p.*2.§.8.*num.*8. Corraſ. *p.*4.*c.*1.*num.*3.Nauar.*in man. cap.*25.*num* 113. *& conſil.*37.*num.*3. *& conſ.*95.*&* 96.*de ſimon.* Vgolinus *tab.*4 *cap.*7.

In gloſſ. *Elegerunt*. Notatur ad hoc quòd cum ſi- 4
moniaco ignorante poteſt Epiſcopus diſpenſare, cum ſciente tamen ſolus Papa, vt per Selu. *in tract.de benef. part.*3. *q.*51. *num.*4 *&* 5. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verbo ſimonia dub.*4.

SVMMARIVM

1 *Electio ſimoniaca eſt caſſanda, quamuis electus ignoret, niſi factum fuerit in eius fraudem, & Epiſcopus non diſpenſat cum electo reprobato per vitium ſimoniæ.*
2 *Simoniaca dicitur electio commiſſa cum vno ſolo patrono, intellige vt ibi.*
3 *Electio ſpe præmij, ſeu pretio interueniente fieri non poteſt.*
4 *Simoniaca eſt electio ſi aliquis eligendo inſcio pecuniam dederit, vt ille eligatur niſi data fuerit doloſè.*
5 *Beneficium poſſidens habitum cum ſimonia ſe ignorante commiſſa, habet titulum coloratum, & gaudet beneficio regulæ de triennali.*
6 *Electio ſimoniaca electo ignorante facta an ſit reprobanda vel ipſo iure nulla, oſtenditur.*
7 *Simoniaco beneficium reſignari non poteſt.*

Cap. Nobis. XXVII. *Cæleſt. III.*

ELectio ſimoniaca alicuius, ab aliis ipſo inſcio 1
commiſſa, eſt reprobanda, niſi conſtaret quòd ille malitioſè commiſerit ſimoniam in fraudem eligendi: Item cum ſimoniacè electo, & propter ſimoniam reprobato non poteſt Epiſcopus diſpenſare. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontificij,pag.*34. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*623. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2. *Decret.lib.*5.*tit.*2.*cap.*9.

Vni, vel omnibus eligentium.] Ergo ſimoniaca dici- 2
tur electio commiſſa cum vno ſolo patrono, vt per Abb. *hîc notab.*1. Nauarr. *in man.cap.*23.*n.*113.Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis*, *tract.*6. *cap.*15. *n.*8. Bonacin. *de ſimon. q* 7. *puncto* 2. *num.*24. *verſ. limitatur ſecundò,* & cenſuit Rota apud Farin. *deciſ.*22. *in* 1.*collect. nouiſſimarum*, aliàs *p.*4.*diu.* quam refert Nicol. Garc. *de benefic. p.*8. *cap.*1. *num* 10. *&* 12. intelligit procedere in eligentibus, præſentantibus, aut conferentibus vt vniuerſis, ſeu iure collegij, in quibus terminis loquitur text. *in præſenti*, quia tunc omnium vna eſt electio, præſentatio, aut collatio, & ſic ſimonia cum vno commiſſa tangit & vitiat electionem, præſentationem, aut collationem. Contrarium verò conſtituendum eſt in patronis præſentantibus vt ſingulis, quilibet enim præſentat de per ſe & tot ſunt præſentationes, quot patroni & ſic vna præſentatio vitioſa ſeu ſimoniaca non influit in alias, quo caſu procedit deciſio Rotæ apud eundem Farinac. *deciſ.*103. *in* 1.*collect.nouiſſ.alias p.*4. *diuerſ.*

Promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos.] Notatur ad hoc 3

 quòd

quòd electio, ſpe præmij, ſeu pretio interueniente fieri non poteſt, vt per Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 5. n. 37.*

Poteſt tamen pecunia abſque labe ſimoniæ dari electoribus beneficiorum eccleſiaſticorum volentibus indignum eligere, aut inique impedientibus electionem fieri, quia pecunia non datur pro electione, ſeu exercitio ſpiritualis muneris, ſed vt voluntas electorum abſtrahatur ab obiectis indignis, aut minus dignis, vel vt tollatur vexatio, quæ iniquè infertur tentando indignum, vel minus dignum eligere, aut iniuſtè impediendo electorem, ita Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimon. cap. 50. numero 36.* Bonacin. *in tract. de ſimonia q. 6. puncto 5. num. 11.* ſubdítque tamen nunquam redimendam eſſe iniquam vexationem in electionibus beneficiorum Eccleſiaſticorum dum abſque graui incommodo aditi poteſt ſuperior, qui vexationem impediat.

4 *Quia igitur ſuper hoc*, &c.] Notatur ad hoc quod ſimoniaca eſt electio ſi aliquis eligendo inſcio pecuniam dederit vt ille eligatur, niſi data fuerit dolosè, vt electioni noceret, ita Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 7. q. 1. verſ. quid ſi.* Nicol. Garc. *d. cap. 1. num. 8.* vbi *num. 9.* ampliat etiamſi elector ſeu collator eſſet aliàs electurus, ſeu collaturus ſi motus fuit conſilio vel in-

5 terceſſione illius, vnde qui beneficium tali modo adeptus eſt, beneficij fructus ſuos non facit, & collatio omnino nulla eſt, Ludou. Gom. *in reg. de trien. queſt. 12. verſ. & iſta*, Nicol. Garc. *d. cap. 1. num 6.* Leſſius *de iuſtit. lib. 2. cap. 35. num. 142.* Soar. *tom. 1. de Relig. tract. de ſimon. cap. 58. num 35.* quamuis contrarium teneant Couar. *in reg peccatum p. 2. §. 8. n. 8.* Nauarr. *in man c. 25. num. 113. & conſ. 37. num. 3. & conſ. 95. & 96. ſub hoc tit.* Vtrùm autem poſſidens beneficium habitum per ſimoniam ſe ignorante commiſſam habeat titulum coloratum, & gaudeat beneficio regulæ de triennali, vide Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num. 198. ad fin. verſ. etiam cum ſimonia*, Leſſium *de iuſtit. lib. 2. c. 25. n. 140.* Mantic. *Rotæ deciſ. 221. n. 3.* Garc. *d c. 1. n. 15.* Vgolin. *d. tab. 4. cap. 6. §. 4 n. 2.*

6 *Penitus reprobanda.*] Ideo in præſenti electio. ſimoniaca facta eſt reprobanda, & non ipſo iure, quia pecunia fuerat promiſſa vni eligentium pro omnibus ignorante electo, quo caſu non eſt tam odioſa electio, licèt ſit ſimoniaca, & caſſanda, ita Coſm. *in pragmat. ſanct. p. 1. tit. de electionib. c. ſicut §. quòd ſi aliter, verſ. ipſo iure*, Boët. *deciſ. 117. n. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænitent. lib. 23. n. 176. cum ſeq.* Cuius tamen contrarium, videlicet prouiſionem ſimoniacè factam ignorante prouiſo eſſe nullam ipſo iure, tenent citati Doctores *cap. præcedenti num. 3.*

7 *Obtinere de iure non poteſt.*] Et ideo ſimoniaco beneficium reſignari non poteſt, cùm & illud tanquam inhabilis obtinere non valeat, ita Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 4. q. 3. num. 20.* Vgolin. *de ſimon. tab. 4 cap. 6. §. 6. num. 2.* Leſſius *d. cap. 35. num. 139.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. de ſimonia cap. 58. num. 9.* Nicol. Garc. *d. c. 1. n. 56.* Non eſt tamen incapax ſi alter in gratiam ipſius emit, ſed hic rem ſciens contraxit ante collationem, vt tenet Henriquez *in ſum. lib. 3. cap. 37. §. fin.*

SVMMARIVM.

1 *Prælato dans pecuniam ne ipſum in iure ſuo de facto moleſtet, illam repetit ſi Prælatus promiſſa non ſeruat, & declaratur num. ſeqq.*

5 *Fidem non ſeruanti fides ſeruanda non eſt.*

6 *Vexatio ſuper beneficio vt redimatur poteſt quis ſoluere aliquid moleſtanti ipſum iniuſtè.*

7 *Simonia non committitur ſi detur pecunia Sacerdoti iniuſtè abſolutionem deneganti ad tollendam iniuſtam vexationem.*

8 *Epiſcopi non poſſunt decimas à ſuis ſubditis redimere etiamſi ab eis in earum ſolutione iniuſtè vexentur.*

Cap. Dilectis. j. XXVIII.

Moleſtatus in iure ſuo ſaltem de facto, quando pecuniam dat ſuperiori moleſtanti ne illum moleſtet, ſi deinde ſuperior contra pactum illum moleſtat, debet reſtituere pecuniam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 35.* Alagona *in compendio iuris Canonici, p. 624.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 10.* 1

Circa materiam redimendi vexationem dixi *ſupr. ad cap. Matthæus, hoc tit.*

Dum hic text. eum, qui pecuniam recepit vt ab omni grauamine ceſſaret, poſtea circa beneficia litem mouens ad reſtitutionem teneri ſi contra promiſſionem veniat, patitur non mediocrem difficultatem, videtur enim probare iuſtam eſſe tranſactionem à litigantibus de rebus ſpiritualibus factam, vt alter recepta pecunia liti cederet, contra *cap. cùm pridem, de pactis, & cap. niſi eſſent, de præbend.* & quæ in his iuribus dixi, & addidi, vbi præcipuè *in d. cap. niſi eſſent*, probaui ita demum licitum eſſe pecuniam recipere ſi pro bono pacis à iudice, vel ab arbitro mandatum ſit nulla partium conuentione præcedente. Auget difficultatem *cap. Matthæus 23. hoc tit.* vbi in caſu ſimili ea conuentio ſimoniaca iudicatur. Quapropter *gloſſ. 1. & 2. in præſenti*, putat pecuniam iuſtè quidem fuiſſe datam, quia is, qui dedit vexationem, iniuſtè redimebat, quod etiam in ſpiritualibus licere non dubitat, vbi nullum ius vexanti competit, iniuſtè tamen & cum labe ſimoniæ fuiſſe receptam, quia is, qui promiſit contra legem, id facere tenebatur, & ideo reſtituere iubetur, hanc gloſſæ ſententiam probat Innoc. *in præſenti*, ſequitur, & communem dicit Abb. *hîc* Anan. *num. 9.* Zabarel. & Felin. *num. 7.* Fab. *ad l. vlt. C. de tranſact.* & aliis relatis à Padil. *num. 13.* Præpoſ. qui alios refert *in ſum. num. 27. 1. q. 1.* Paul. Borg. *in tract. de irregul. tit. de ſimon. num. 58.* Verùm contra gloſſ. & communem illud maximè obſtat, quòd ſi in hoc text. ad redimendam vexationem pecunia fuiſſet data, recipiens indiſtinctè iuberetur reſtituere, etiamſi promiſſioni ſtaret, is enim, qui iuſtè datum recipit, iniuſtè in vtroque foro reſtituere compellitur, *l. 2. & 4. in § quoties ff. de condict. ob turpem cap. non ſanè 14. q. 5.* Nauarr. *in man. cap. 17. num. 33.* Sot. *de iuſtit. lib. 4. q. 7. art. 1.* & relati à Couarr. *in reg. peccatum p. 2. §. 3.* at verò Summus Pont. ita demum reſtituere iubet ſi contra promiſſionem factum probaretur, vt colligitur ex dictione, *ſi*, quæ efficit conditionale præceptum, *l. Titio ff. quando dies legati cedat*, cum aliis citatis per me *de diction. & clauſulis dict. 313.* conditio autem præceptum ad eum reſtringit caſum: quòd ſi non fuerit completa, non obligabit, iuxta reg. *in l. ac conditio, in princ. ff. de contr. empt. l. qui heredi § Plautius ff. de condition. & demonſtr.* DD. *in Clem. 1. de prob* Menoch. *conſ. 134. num. 7. & num. 29.* igitur fieri non poteſt vt iuxta ſententiam gloſſ. text. hic declaretur. Nec huic argumento ſatisfacit gloſſ. & DD. *vbi ſuprà*, dum aiunt ſupplendum eſſe verbum, *maximè*, vt idem ſit in caſu contrario, eſt enim abſurdum planè; & illa verba legibus addere, vel detrahere non licet, quæ ſenſum mutant, nec fas eſt credere legiſlatores adeo fuiſſe fatuos vt verba contraria ſuæ 2

intentioni

intentioni expreſſerint, nóſque miſerum refugium arbitramur, vt vulgatem editionem tot ſæculis receptam, quam quis non intelligit, corrigat.

3 Hoſtienſ. igitur hoc argumento motus ait credendum eſſe in eo text. auctoritatem ſuperioris interueniſſe, atque ideo ab vtraque parte compoſitionem fuiſſe iuſtam, & tunc demum reſtituendam pecuniam, cùm conditio non fuit obſeruata, vt text. habet, quem intellectum alij quoque probant *in præſenti*, & affirmant vtrumque defendi poſſe: diſplicet tamen Ananiæ, ea tantum ratione, quia huic titulo non conuenit. Nobis verò aliis argumentis non probatur, primò quia verbis text. non conuenit, ex quibus apertè conſtat pecuniam à Præpoſito fuiſſe promiſſam, & datam abſque vllo ſuperioris, & arbitri mandaro. Deinde vterque intellectus ſupponit promiſſionem ab Archidiacono factam fuiſſe ſpecialiter de nullo inferendo grauamine circa beneficia, de quibus erat controuerſia, quod quidem ſi rectum verborum ſenſum, & rationem iuris obſeruabimus, verum non eſſe deprehendemus, videlicet in hoc text. nullum grauamen circa beneficia fuiſſe illatum impedito, aut litem motam, ſed circa perſonam, & res alias, vt ex eo conſtat in illis verbis, *grauaminibus*, &c. promiſſio autem Archidiacono generaliter facta fuit de nullo grauamine inferendo, nec reſtricta ad res aliquas, & ob id pecuniam datam, & receptam fuiſſe abſque labe ſimoniæ, quia circa ſpiritualia nulla erat controuerſia à qua propter pecuniam ceſſaret Archidiaconus, qui poſtea cœpit controuerſias excitare circa beneficia, exiſtimans promiſſionem ſuam ad ea non pertinere, tum quia generalis promiſſio, aut tranſactio ad ea non trahitur, de quibus actum, & cogitatum non fuit, *l. obligatione generali ff. de pignorib. l. iubemus C. ad Velleian.* text. opt. *in l. ſi de certa C. de tranſact.* vbi Padil. *à n.* 1. multa congerit, obſeruat gloſſ. *verbo quod promiſit in cap. penult. de iureiur.* tum etiam quia promiſſio accipienda erat iuxta ſtatum, qui vigebat tempore, quo facta fuit, ex doctrina Bart. tenet Afflict. *deciſ.* 328. *num.* 4. Tiraq. *in l. ſi vnquam in præfat. n.* 130. Octauian. *Pedem deciſ.* 91. *num.* 3. Cùm ergo tempore factæ promiſſionis circa beneficia nullum grauamen inferetur, videbatur non poſſe ad ea promiſſionem extendi. Accedit quòd non poterat plus operari generalis promiſſio circa ſuas ſpecies, quàm ſpecialis circa beneficia, vnde qui aliquid in conuentione ſpecialiter deducerê non poteſt, ſi generaliter conueniat, non videtur illud contrahendi animum habuiſſe, vt in ſimili reſoluunt DD. *in cap. quanto, de iudic.* Roch. *de iurepatron. verbo ipſe velis, qu.* 29. *num* 65. Coſt. *in cap. ſi pater, verbo Trebellianica num.* 7. *verſ. quarto.* Cùm igitur Archidiaconus abſque ſimonia non poteſt pecuniam recipere vt à controuerſia beneficiorum ceſſaret, vt omnes volunt, planè ex ſua generali promiſſione non videbatur ad ſua beneficia obligari. His rationibus ſe potuit Archidiaconus excuſare, quæ Summo Pontif. dubitandi occaſionem præſtabant.

4 Quibus ſuppoſitis reſoluendum eſt in hoc text. illud definiri, tranſactionem ſcilicet de nullo grauamine inferendo generaliter receptam aliquo dato, & recepto ſimoniacam non eſſe, vbi de beneficiis, aut aliis ſpiritualibus actum non fuit, quia cùm nec verborum contrauentione expreſſa, nec partium intentione actuâli beneficia contineat, non poteſt ſimoniæ vitium facere, quamuis adeo generalia verba ſint, vt ad beneficia quoque, de quibus actum non eſt, conuentionem trahant. Ideo autem pecuniam reſtitui iubetur ſub ea conditione, quoniam oportebat iudici duo maximè examinare, vnum an promiſſio facta fuiſſet per verba adeò generalia vt grauamina circa beneficia comprehenderet, de quibus nulla erat contentio, nec inter partes actum, iuxta text. *in l. ſi pluribus* 16. *ff. de acceptilat.* & receptam doctrinam Bart. *in d. l. ſi* de certa, quo loco dicit quod ſi tranſactionis verba adeò ſint generalia, vt ſalua ratione recti ſermonis non poſſint reſtringi ad eas tantùm res de quibus erat controuerſia, omnes alias comprehendit, quæ ſub generalitate verborum continentur, licèt de illis actum non fuerit; probat poſt alios Alex. *ibid. num.* 3. Iaſon. *n.* 7. *&* 8. Padil. *num.* 3. *in fine*, qui communem eſſe affirmar, reſoluit Abb. videndus *in cap.* 1. *n.* 6. *de tranſact.* quo pacto Archidiaconus promiſſionem potuit violare circa beneficia Præpoſitum grauans, ſin autem promiſſio non fuerat adeò generalis, referenda erat ad res de quibus fuerat contentio, & non offendebatur. Alterum verò, vtrùm iuſtè vel iniuſtè grauamen inferret iuxta ſupradicta. Nec obſtat quòd etſi nulla fuiſſet ſimonia in ea conuentione, verſatur tamen manifeſta iniuſtitia ex parte recipientis, dum pecuniam recipiebat pro eo, quod omni lege facere tenebatur, vt probat text. *in l.* 3. *in princip. verſ. quoties ff. de condict. ob turpem*, Nauar. *in man. cap.* 17. *à num.* 33. reſpondetur enim hoc in eo text. pretium non fuiſſe, ſed tantùm de promiſſione violata actum, eo fortaſſe conſilio, quia nolebat Præpoſitus in controuerſiam vocare, vtrùm grauamina ab Archidiacono illata adeo fuiſſent iniuſta, vt non potuiſſet ita tranſigere, & ideò iuxta partis petitionem Summus Pontifex cauſam iubet definiri. Poſſet etiam tentari in hoc text. Præpoſitum pro redimenda vexatione pecuniam dediſſe, Archidiaconum verò promiſſionem non ſeruaſſe, propterea quòd pecuniam receperat pro re, quam non præſtabat ad reſtitutionem vrgeri, quoniam receptum eſt, & verùm eum, qui pecuniam recepit, vt aliquid faciat ſiue ex parte recipientis, ſiue vtriuſque detur turpitudo, reſtituere debere ei, qui dedit, ſi id, quod promiſit, non faciat, etſi iuſtum ſit, vt poſt Medin. docet Nauar. *vbi ſuprà n.* 30. *verſ. quarto.* Nec valuit Præpoſitus de ſimonia Archidiaconi agere, quia fortè non erat adeò explorata.

Contra promiſſionem ſuam, &c.] Notatur ad hoc quòd 5
non ſeruanti fidem fides non eſt ſeruanda, ad quod plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 174. *num.* 4. quibus adde Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *communium opinion. tit. de prob. it. Concl. vnica, verſ. qualibet enim, p. mihi* 437. Menoch. *conſil.* 1. *n.* 365. Seraphin. *de priuilegiis iuram. priu.* 74. *n.* 154. Surd. *conſ.* 359. *n.* 9. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli l.* 41. *n.* 26. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo fides n.* 2. Farinac. *in praxi crimin p.* 1. *q.* 29. *n.* 65. Alexand. Trentacinqu. *var. reſolut. lib.* 3. *tit. de verborum ſignificat. reſol.* 2.

In gloſſ. *Reſtituere quod accepit.* ibi, *ſed verius, & 6
æquius videtur*, &c. Notatur ad hoc quòd ad redimendam vexationem ſuper beneficio poteſt quis ſoluere aliquid moleſtanti ipſum iniuſtè, & vt per Anchar. *hîc not.* 2. *& num.* 2. *verſ. dic quòd quandoque*, Butr. *n.* 2. *in* 1. *notab. & num.* 3. *verſ. oppon.* Sarnen. *in reg. de annalib.* 2. *num.* 4. *verſ. & quamuis in beneficialibus.* Nauar. *conſ.* 64. *ſub hoc tit.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 14. *q.* 3. *n.* 7. Rot. *in Aretina capellania* 9. *Februarij* 1618. coram bonæ mem. Buratto, inter eius impreſſas *deciſ.* 307. *n.* 5. vbi etiam poſt Flamin. *lib.* 7. *q.* 1. *num.* 104. & Garc. *de benefic. part.* 11. *c.* 3. *num.* 249. ſubdit ſuperioris auctoritatem non requiri.

In ead. gloſſ. ibi, *excommunicatione iniuſta.* Nota- 7
tur ad hoc quòd ſimonia non committitur ſi detur pecunia Sacerdoti iniuſtè abſolutionem deneganti ad tollendum pravum effectum, ſeu iniuſtam vexationem, vt per Redoan. *de ſimon. p.* 3. *cap* 21. *num.* 6. Soar. *d. lib.* 3. *de ſimon. cap.* 19. *n.* 8. Bonac. *de ſimon. q.* 4. *§.* 16. *n.* 3.

In

8 In ead. gloſſ. ibi, *ſed non committeret Epiſcopus ſimoniam ſi quandoque redimeret decimas.* Colligc Epiſcopos non poſſe decimas à ſuis ſubditis redimere, etiamſi ab eis in earum ſolutione iniuſtè vexentur, nec aliter eas ſoluere velint; ita omnes per text. ibi, *in cap. decimas 16. quæſt. 3.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. c. 50. ſub num. 33.*

9 In gloſ. *Promiſſionem.* ibi, *ergo videtur*, &c. Dum in hoc text. decernitur, iniuſtum vexatorem qui pecuniam acceperat vt deſiſteret à vexatione cogendum eſſe ad reſtitutionem ſi non ſtetit promiſſis, videtur à contrario ſenſu probare cogendum non eſſe ad reſtitutionem ſi ſtetit promiſſis, & re ipſa ceſſauit ab iniqua vexatione, quod non eſt dicendum, vt hæc gloſſ. habet, ſed reiecta eius reſponſione exiſtimantis in hoc text. ſupplendam eſſe dict. *maximè*, melius reſpondetur Pontificem in præſenti ad interrogata reſpondiſſe, interrogabatur enim, & querela apud illum interponebatur ſolùm de non ſeruata promiſſione, & ipſe reſpondet promittentem cogendum eſſe ad reſtitutionem pecuniæ acceptæ, ſi conſtet non ſeruaſſe promiſſionem, ita Soar. *d. lib. 4. de ſimon. cap. 50. num. 16.* Bonacin. *in tract. de ſimon. quæſt. 6 punct. 5. ſub num. 4. verſ. reſpondeo ſecundò.*

SVMMARIVM.

1 *Benedictiones nubentium, & exequiæ mortuorum, vel ſuffragia gratis dari debent, nec pro eis aliquid exigi poteſt. & num. 2.*
3 *Sacerdos pro miniſtratione ſpiritualium poteſt aliquid exigere, ſi ei ſumptus deſint.*
4 *Sacerdos gratis miniſtrare ſpiritualia quando debeat, & poſſit aliquid accipere titulo ſuſtentationis.*
5 *Clericus vt locet operas ſuas, non eſt inconueniens.*
6 *Conſuetudo vbi adeſt, quòd aliquid detur in exequiis mortuorum, & ſimilibus, poteſt populus cogi ſaltem officio iudicis ad obſeruandam conſuetudinem.*

Cap. Suam. XXIX.

1 CApellanus pro benedictione nubentium, & exequiis mortuorum nihil poteſt accipere, & acceptum reſtituere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij. pag. 35.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 624.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib 5. tit. 2. cap. 1.*

2 Hanc eand. concl. ex hoc text. deſumunt Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia cap. 13. num. 2. & 5. & cap. 15. num. 5.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de bonis clericorum* §. 3. *à num. 19.* Azor. *inſtit. moral p. 3. lib. 12. c. 4. quæſ. 2.*

3 In gloſſ. *Pro exequiis.* ibi, *ſi ſumptus deſint.* Notatur ad hoc quòd ſacerdos pro miniſtratione ſpiritualium poteſt aliquid exigere ſi ei ſumptus deſint, ita Soar. *d. lib. 4. de ſimonia, cap 47. num. 11.* vbi dicit hanc gloſſam eſſe intelligendam de Sacerdote, qui ex officio miniſtrare non tenetur, vel certè addendum eſſe poſſe id facere cauſa approbata à Prælato ad quem ſpectat prouidere vt inferiores paſtores populorum ab eiſdem alantur ſufficienter.

4 In ead. gloſſ. ibi, *& tamen gratis dicitur celebrare.* Notatur ad hoc quòd ſacerdos gratis miniſtrare debet ſpiritualia ſi habet de ſuo, vt per Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 59. num. 3.* Vbi enim pro obligatione actionis ſpiritualis aliquid accipitur titulo ſuſtentationis, ſimonia non committitur, quia etiam hoc caſu dicitur gratis miniſtrare quatenus non accipitur indebitum, cùm non accipiat aliquid tanquam pretium ſacri miniſterij, ſed ad ſuſtentationem quæ iure debetur, ita eleganter Bonacin. *de ſimon quæſt. 6. puncto 2. num. 1.* nec habendum eſt in conſideratione ſi Sacerdotes aliunde habeant, quo ali poſſint, quia hoc per accidens eſt, nec illi obeſſe debet ad hoc vt recipere non poſſit id, quod ſibi ex natura rei debetur, cùm nemo etiam diues ſuis ſtipendiis militare teneatur, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 117.* Soar. *d. lib. 4 cap. 45. num. 7.* Valent. *tom. 3. diſp. 6. quæſt. 16. puncto 3. verſ. quoad etiam,* Bonacin. *vbi proximè*, reſoluentes etiam aliunde peccare poſſe, vt ſi ex officio miniſtrare teneatur, & ratione officij alios reditus habeat, tunc enim peccabit contra iuſtitiam cùm accipiat indebitum. Peccabit etiam iniuſtitiæ peccato, imo & incurret ſimoniæ ſuſpicionem ille, qui plures exigit pro ſuſtentatione quàm fuerat ratio laboris & operis, vt per Soar. *d. lib. 4. cap. 46. num. 9. & cap. 47. num. 5. cum ſeqq.* Filliuc. *tract. 45. cap. 10. quæſ. 7. n. 18 & ſeq.*

In ead. gloſ. ibi, *nec enim eſt inconueniens vt clericus* 5
locet operas ſuas. Ita Hoſtienſ. *hîc num. 4.* Abb. *num. 12.* Bellet. *d.* §. *3. num. 17.* plures, quos refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi p. 2. alleg. 24. num. 2.* quibus addo Leſſium *de iuſtit. lib. 2. c. 35. dub. 8. n. 45.* Bonacin. *de ſimon. quæſt. 6. puncto 3. num. 9.* Vnde ſimoniam non committi accipiendo aliquid pro obligatione manendi in tali loco, celebrandi tali hora, & ſimilibus, reſoluunt Soar. *d. lib. 4. cap. 21. num. 17.* Filliuc. *tract. 45. cap. 4. q. 11. num 49.* Bonacin. *vbi ſup. n. 8.* vbi *num. 7.* ſubdit ſimoniam quoque minimè committi accipiendo pretium pro longo itinere quod Sacerdos ſuſcepit cauſa celebrandi Miſſam. Vide poſita ad *cap. ſignificatum, 11. n 10. de præbend.*

In ead. gloſſ. ibi, *ſi tamen conſuetudo,* &c. Notatur ad 6
hoc quòd vbi adeſt conſuetudo quòd aliquid detur in exequiis mortuorum, & conſimilibus, aut legitimè appareat de quaſi poſſeſſione exigendi, vtpote vt dentur candelæ, cerei, prandia, nec non in adminiſtratione Sacramentorum, licèt clerico non detur actio ad petendum, vt per Hoſtienſ. *hîc num. 4.* Dec. *conſ. 214. per totum,* Vgolin. *in tract. de ſimonia in genere tab. 1. §. 10. numer. 1. 2. & 7.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 110. num. 9. & cap. 210. n. 11. 12. & 28.* Azor. *inſtit. moral. pag. 3. lib. 12. cap. 19. q 1.* Poteſt tamen cogi populus ſi non iure actionis, ſaltem officio iudicis ad obſeruandam honeſtam, & laudabilem conſuetudinem, ſi quæ ſuper his fuit, vt *infrà* dicam *ad cap. ad Apoſtolicam 42. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Monachum ſimoniacè fuiſſe receptum vbi per accuſationem conſtiteris, receptus & recipiens deponuntur; vbi verè per inquiſitionem hoc ipſum conſtiterit, receptus in arctius monaſterium detruditur, recipienti verò, & maioribus pœna condigna imponitur, & interim ab executione ſacrorum Ordinum ſuſpendi debent.*
2 *Connexitatis ratione res inter alios acta aliis nocet.*
3 *Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in Metropolitano.*
4 *Taxatio non cadit in his, quæ tantùm per liberalem donationem conferri poſſunt.*
5 *Res inter alios acta in iudicio aliis præiudicat, & prodeſt quoad quandam præſumptionem.*
6 *Munera poſſunt offerri infideli ea conditione vt Baptiſmum ſuſcipiat.*

7 Simonia

7 *Simonia abſque] vitio poteſt quis alteri aliquid dare vt peccatum vitet, vel vt opus ſpirituale faciat.*

Cap. Dilectus. ij. XXX.

1 QVando contra plures ſimoniacè per pretium in monaſteriis receptos Canonicè inſtituitur accuſatio, probato crimine iuridicè ſeueritas iuris eſt ſeruanda in dantibus & accipientibus; ſi verò non per accuſationem, ſed per ſolam inquiſitionem conſtet, recepti ſimoniaci in arctiora monaſteria ad agendam pœnitentiam mitti debent, ſed ſuperioribus, & officialibus, qui ſimoniacè illos receperunt, iniungenda eſt competens pœnitentia, & dum illam faciunt, ſuſpendi debent ab executione Ordinum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 36.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 524.* remiſſiuè Ximen. *p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 2.*

2 *Tam in dantes.*] Notatur ad hoc quòd ratione connexitatis res inter alios acta aliis nocet, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita igitur 22.*

3 *Vt hanc formam per ſuas diœceſes*, &c.] Notatur ad hoc quòd Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis, vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in Metropolitana vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapolitanæ cap. 71. num. 21.* vbi intelligit in illis, quæ de iure ſeruanda ſunt.

4 *Sine taxatione.*] Notatur ad hoc quòd in his, quæ tantùm per liberalem donationem conferri poſſunt, taxatio non cadit, ſecus in his rebus, quæ ex debito dantur per modum ſtipendij, ſi de modo, vel quantitate non conſtet ex lege, vel conſuetudine, vt per Soar. *de Relig. tom. 1 lib. 4. de ſimonia, c. 46. n. 6.*

5 In gloſſ. *Dantes.* Notatur ad hoc quòd res inter alios acta in iudicio aliis præiudicat, & prodeſt quoad quandam præſumptionem, vt per Couar. *practic. c. 13. num. 4.*

6 In gloſſ. *Inuitari.* Notatur ad hoc quòd poſſunt offerri munera infideli, ea conditione vt baptiſmum ſuſcipiat, vt per Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 39. n. 4. verſ. ſexto,* Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 6. de ſimonia cap. 16. num. 10.* Azor. *inſtit. moral p. 3. lib. 12. cap. 3. q 5.* me citato *in hoc loco* Cabreiros *de metu lib 2. cap. 17. n. 59.*

7 & ita ex hac gloſſ. colligitur poſſe quem abſque vitio ſimoniæ aliquid alteri dare vt peccatum vitet, vel vt opus ſpirituale faciat in ſolius operantis vtilitatem, relicta illi facultate & libertate faciendi tale opus, nec alia ratione peccare præciſo ſcandali periculo, ſiue tale opus ſit conſilij, ſiue ſupererogationis, ſiue præcepti, ita Nauarr. *in c. inter verba concl. 5 illat. 1.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 93. concl. 4.* Leſſius *de iuſtit. lib. 2 c. 35. dub. 12. num. 66.* Soar. *d. cap. 16. n. 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 152.* Filliuc. *tract. 45. cap. 4. quæſ. 4. n. 13.* Bonacin. *de ſimonia quæſt. 4. §. 7. n. 2. cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Abbas contra teſtes, qui depoſuerunt contra illum de ſimonia in iudicio inquiſitionis, excipere poteſt quòd ſunt inimici & conſpiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non poteſt.*
2 *Aſſertioni alterius facile credere non debemus.*
3 *Iudex non poteſt iudicare ſecundùm cauſam probatam & non deductam.*
4 *Fatuus eſt iudex, qui vltra petita iudicat.*
5 *Sententia vt valeat debet eſſe conformis libello.*
6 *Sententiæ verba obſcura interpretantur iuxta concluſionem libelli, limita in criminalibus.*
7 *Reus extraiudicialiter prius ab actore monendus ex vrbanitate, & non ex iuris neceſſitate.*

Cap. Licèt Heli. XXXI.

IN omnibus delictis notoriis, exceptis tribus modis procedi poteſt: primò per accuſationem, & debet præcedere legitima inſcriptio: ſecundò per denunciationem, quam debet præcedere charitatiuè correctio: tertiò per inquiſitionem, quam debet præcedere clamoſa inſinuatio per publicam famam, & frequentem inſinuationem, ne idem ſit Iudex, & accuſator, ſed fama accuſet, & Iudex inquirat, & audito aliquo contra clericum pœna digno, iudex non debet facilè credere, vel punire, ſed inquirere diligenter, & ſi quid probatur ſecundùm iura, punire poteſt dictando ſententiam ſecundùm formam iudicij. Abbas ſi eſt ſuſpectus de dilapidatione, eſt ſuſpendendus ab adminiſtratione Abbatiæ. Item ſi per viam inquiſitionis probatur ſimonia de Abbate, Abbas poteſt contra teſtes excipere quòd ſint eius inimici, & conſpiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non valet. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innoc. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib. 5 iuris Pontif. p. 36.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 625.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 2. c. 3. & lib. 2. regiſtri Innoc. III. circa finem*, vbi ex integra epiſtola clariùs intelliges, quæ ad hunc locum ſpectant. 1

2 *Non facilè credere debet.*] Notatur ad hoc quòd non debemus alterius aſſertioni facilè, citóque, ac temere credere, vt per Tiraquel. *de pœnis temperan. cauſa 51. num. 26.*

3 *Vt iuxta iudicij formam.*] Ergo ſi iudex iudicat ſecundùm cauſam probatam, & non deductam, certè iudicat vltra petita, quod fieri nequit à iudice ſine nota ſtultitiæ, vt per Afflict. *deciſ. 32. num. 1.* Valaſc. *de iure emphyt. q 6. n. 12. prope fin.* Nam fatuus eſt iudex, qui vltra petita iudicat. Vanti. *de nullit. tit. ex defectu proceſſus n. 97.* Cæſ. Barz. *Bononien. dec. 33. num. 9.* Azeued. *l. 10 num. 115 cum ſeqq. tit. 17. lib. 4. noua recop.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 49. de libello n. 127. & 128.* Valaſc. *conſ. 145. n. 8 cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l ſi cum dotem, in princ. n. 44. ff. ſoluto matrim.*

4 *Sententia quoque forma dictetur.*] Notatur ad hoc quòd ſententia vt valeat debet eſſe conformis libello, vt per Socin. *reg 442. num. 1.* nam verba obſcura ſententiæ interpretantur iuxta concluſionem libelli, ex Maſcard. *de probat. concl. 110. n. 4.* Menoch. *conſ. 110. num. 4.* Seraphin. *deciſ. 640. num. 2.* Eſcob. *de ratiocin. c. 18. num. 23. & 24,* Card. Tuſch. *tom. 7. lit. S. concl. 126. num. 22. 36. & 50.* Salgado *de protect. Regia tom. 1. p. 4. cap 12. num. 70.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium c. 33. num. 11. & Marchiæ deciſ. 214. num. 5. & 6.* Limita in criminalibus, in quibus non requiritur quod ſententia ſit conformis libello, imò in plus quàm ſit petitum poteſt iudex condemnare, vt per Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 39. col. 3. verſ. & confirmatur.* Bonacoſ. *commun crimin. p. 2. verbo ſententia, fol. 68. verſo;* Menoch. *conſ. 80. n. 34.* Camill. Borell. *in ſumma omnium dec. tit. 49. n. 127.*

5 In gl. *Inſcriptio.* Notatur ad hoc quòd reus extraiudicialiter priùs ab actore monendus ex vrbanitate, & non ex iuris neceſſitate, vt per Soar. de pace *in pract. tom. 1. p. 1. temp 2. num 1.*

SVMMARIVM.

1 *Teſtes criminoſi an & quando admittantur in crimine ſimoniæ.*
2 *Inimici capitalis teſtimonium repellitur in cauſis priuilegiatis, & criminibus exceptis.*
3 *Suſpectus de inimicitia capitali repellitur à teſtimonio.*
4 *Actio intentata contra eum, qui ob homicidium commiſſum inhabilis eſt reputandus ad beneficium conſequendum, ciuilis cenſetur & non criminalis.*
5 *Liti qui renuntiat ſimpliciter, non præſumitur id facere animo donandi.*
6 *Dignitas delinquentis in pœnis eſt attendenda.*
7 *Inimicitiæ quæ dicantur capitales remiſſiuè.*
8 *Inimicus capitalis reconciliatus & cum quo eſt ſecuta pax, teſtis eſſe poteſt.*

CAP. Per tuas. j. XXXII.

1 CVm *in cap. præcedenti* dictum eſſet quòd contra ſimoniacos admittuntur teſtes criminoſi, dummodo non ſint inimici, & ex odio, declaratur *in præſenti* illud intelligendum eſſe de æquitate iuris, ſi de crimine ſimoniæ agatur ciuiliter, & quando perſona contra quam agitur eſt Regularis, & inferioris gradus, & malæ famæ, & quæ facilè, ſine ſcandalo poſſit puniri, & ſi ſint alia adminicula vltra teſtes, tunc contra illos ſola exceptio inimicitiæ admittitur, & non aliorum criminum. Colligunt ex Ordinar. Abbas, antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Burr. Marian. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 36.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 626.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. pag. 1. & 2.* refertur ab Amon. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 2. c. 4.*

2 *Et inimicitias.*] Notatur ad hoc quòd inimici capitalis teſtimonium repellitur in cauſis priuilegiatis, & in criminibus exceptis, vt per Hippol. *conſ. 12. n. 11. & conſ. 20. num. 27. & conſ. 28. num. 7. & conſ. 29. num. 24. & conſ. 50. num. 31. & conſ. 65. num. 20.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. q. 28. n. 2. cum ſeqq.* Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib. 5. q. 2. pag. mihi 429.* Farin. *in praxi criminal. p. 2. tit. de expoſit. contra perſonas teſtium, q. 53. num. 5.* Fr. Paulin. Berti. Lucenſ. *in praxi criminal. regularium tit. 6. cap. 10. num. 40.* Prout in crimine hæreſis Menoch. *conſ. 149. num. 14. cum ſeqq.* Viuian. *tom. 1. communium opin. lib. 4. tit. 10 num. 137. pag. 527. verſ. ampliantur.* Maſcard. *de probat. concl. 857. num. 40.* Fr. Emman. *qu. Regular. tom. 2. qu. 15. art. 2.* Menoch. *d. qu. 28. num. 3.* Et in crimine læſæ Maieſtatis Maſcard. *de probat. concluſ. 462. n. 31. & concl. 1046. n. 3.* Farin. *d. c 53. n. 5.*

3 Amplia in ſuſpecto de inimicitia capitali, vide Felin. *in cap. cùm I. & A. n. 7. ſup. de re iudic.* Grammat. *deciſ. 33. à num. 7.* Hippol. *conſ. 15. num. 7. & conſ. 20. num 40. & conſ. 31. n. 15. 18. & 19.* Oſaſc. *conſ. 66. n. 12. & 26.* Maſcard. *concl. 899. num. 3. & concl. 1046. num. 3.* Farin. *d. q. 53. n. 24.*

4 *Sed ciuiliter.*] Notatur ad hoc quòd actio intentata contra eum, qui ob homicidium commiſſum inhabilis eſt reputandus ad beneficium conſequendum, ciuilis cenſetur, non criminalis, vt cenſuit Rota apud Farin. *deciſ. 622. num. 1. in 1. collect. nouiſſimarum*, aliàs *p. 4. diuerſ.* Cùm delinquens de ſe confeſſus per ſuam confeſſionem criminoſus efficiatur, iam in effectu videtur probare is text. talem eſſe audiendum aduersùs ſocium in quocumque crimine quando de illo non criminaliter, ſed ciuiliter agitur, ita in effectu gloſ. *verbo ciuiliter*, & alij *in præſenti*, apertiùs Abb. *n. 8. in c. 1. de confeſſ.* Dec. *in c. quoniam. in fin. de teſtib.* Ruin. *conſ. 105. lib. 4.* Menoch. *de arbitr. caſu 474. n. 66.* Facit pro hac opinione quia rationes relatæ *in l. fin. verſ. nemo C. de accuſat.* in quibus prohibitio interrogationis fundatur, nullo modo conueniunt caſu, quo aduersùs confeſſum delinquentem actio ciuiliter intentatur, eo quòd tunc temporis cùm de ſola partis ſatisfactione, & re familiari tractetur, non eſt cur dicatur propter conſortium ſocij delinquentis veniam pœnæ ſperare, nec eiuſdem priuilegium poſſe liberari. Igitur ſupradicta prohibitio procedit ſolummodo quando controuerſia criminaliter mouetur. Licèt enim reſponſio delinquentis facta in iudicio ciuili reciperetur, & faceret probationem ad faciendam condemnationem, nihilominus tamen attento iure talem effectum habere non poteſt in iudicio criminali aduersùs ſocium contra quem recepta eſt, vt docet Bart. *in l. 2. §. 1. ff. vi bonorum rapt.* reſoluunt Felin. *in cap. at ſi clerici n. 11.* vbi Dec. *n. 29. de iudic.* refert alios Boſſi. *in praxi titul. de plur. violent. num. 43.*

Non ſpectata ſententia quaſi malè conſcius ceſſit.] 5
Notatur ad hoc quòd liti qui renuntiat ſimpliciter, non præſumitur id facere animo donandi, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam C. de reuocandis donat. verbo donatione largitus n. 203.*

In gl. *Excellentioris.* Notatur ac quòd in pœnis eſt 6
attendenda dignitas delinquentis, vt per Ceu. *lib. 2. vari. cap. 9. n. 3.*

In gloſſ. *Inimicitias capitales.* Inimicitiæ capitales 7
quæ dicantur explicant Bart. *in l. 3. § vlt. ff. de alimentis leg. & in licet*, vbi gloſſ. *verbo capitales. ff. de arbitr.* Menoch. *de arbitr. caſu 239. n. 8. & 11. & d. præſumpt. lib. 3. præſ. 37. n. 26. cum ſeqq.* remiſſiuè Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit de fauore cleric. canonis §. 3. n. 19.* Card. Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib. 12. tit. 5. num. 4.* Fr. Emman. *d. q 15. art. 3.* Flamin. *de reſignatio. benef. lib. 5. q. 3. n. 258.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo inimicitia n. 1. & verbo teſtis num. 15.* Farin. *d. p. 2. q. 49. n. 1. cum ſeqq.* Maſobr. *in praxi habendi concurſum requiſ. 7. dub. 36.* ſecundùm Roman. impreſſ.

In ead. gloſſ. ibi, *redeant in amicitiam, &c.*] Notatur 8
ad hoc quòd Inimicus capitalis reconciliatus, & cum quo eſt ſequuta pax, teſtis eſſe poteſt, vt per Tiraquell. *in tract. ceſſante cauſa p. 2. limitat. 16. n. 7.* Maſcard. *concl. 899. num. 10. & concl. 1046. num. 21.* Surd. *conſ. 171. num. 17.* Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *d. cap. 10. num. 9.* Azeued. *l. 2. n. 52. tit. 8. lib 4. noua recopilat.* Farinac. *d. q. 53. n. 58.*

In ead. gloſſ. ibi, *non ſit recenſ.* Notatur ad hoc 9
quòd reconciliatus de recenti à teſtimonio repellitur, ſicut ſi eſſet inimicus, is enim adhuc odium & nocendi animum retinere præſumitur, vt per Couar. *practic. cap. 18. num. 3.* Anch. Gomez *tom. 3. var. cap 12. num. 14. verſ. quod ſubintellige*, Tiraq. *ceſſante cauſa p. 2. limit. 16. num. 7. & 8.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 28. n. 6.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 3. cap. 23. num. 21.* Maſcard. *concl. 857. n. 47. & concl. 899. n. 7. & concl. 1046. n. 21.* Farin. *d. q. 53. n. 59.*

In gloſſ. *Furti, & adulterij.* ibi, *quantumcunque ſit* 10
emendatus. Notatur ad hoc quòd periurus etiam emendatus de periurio à teſtimonio repellitur, vt per Clar. *lib. 4. periurium num. 7.* Maſcard. *concl. 1168. numer. 16. & 17. concl. 1356. n. 37.* Perez *l. 1. gloſſ. 1. pag. 186. tit. 6. lib. 8. Ordinam.*

In ead. gloſſ. ibi, *quia ſi ſemel eſt periurus, ad iura-* 11
mentum amplius non admittitur. Vnde teſtem in parte falſum & mendacem in totum reputari falſum, docent Clar. *in pract. §. fin. q. 53. verſ. ſed quæro*, Soar. *in theſauro recept. ſentent. lit. T. numer. 135.* Magon. *Lucenſi deciſ. 46. num. 22. & deciſ. 79. num. 10.* Maſcard. *concl. 743. &*

& concl. 1039. n. 9. Viui. tom. 1. comm. opinion. lib. 4. tit. 9. n 224. pag mihi 501. Donat. à Fina. lib 4. tit. 10 n. 556. pag. 517. Menoch. de præſump. lib. 5. præſ. 22. Bobadil. in ſua politica lib. 5. c. 2. num. 57. Farin. d. p. 2. q. 66. num. 111. cum ſeqq. & p. 3. conſ. 39. n. 12.

SVMMARIVM.

1 *Electo confirmato non imputatur, ſi eo prohibente pro illius confirmatione pecunia data ſit, & n. 2.*

3 *Conſanguineus, vel amicus electi ad aliquam dignitatem, qui pro ea obtinenda pecuniam dedit, non præſumitur dediſſe de mandato electi, niſi illius interuenerit ſcientia.*

4 *Simonia quia occultè committitur ſatis coniecturis probatur.*

5 *Verba,* ſub interminatione anathematis, *ſententiam ferendam & non latam continent.*

Cap. Sicut tuis. XXXIII.

1 OMnes etiam paruuli qui neſcientes per pecuniam aliorum ſunt adepti Eccleſias, tenentur illas dimittere, niſi prohibeant dari pecuniam, & in eadem voluntate perſeuerent, nec deinde conſentiant promiſſam pecuniam ſoluendo, vel reddendò ſolutam, quia tunc non eſt in culpa, nec etiam in pœna, cùm aliud ſit præbere conſenſum, & aliud expreſsè prohibere. Qui verò dederunt vel receperunt pecunias, pœna Canonica puniendi ſunt, ſi eorum exceſſus eſt manifeſtus, quia alioquin Eccleſia non iudicat de occultis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 37.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 627.* remiſſiuè Ximen. *p. 1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 5.*

2 Collige text. non imputari electo confirmato ſi eo prohibente pro ipſius confirmatione pecunia data ſit, vt per Syluestr. *in ſumm. verbo ſimonia quæſt. 13.* Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 12. c 7. quæſt. 1. verſ. quid ſi,* nam quando prouiſus ſciens, vel dubitans committi ſimoniam in ſui fauorem, contradixerit, & declarauerit ſe illi non conſentire, tunc non videtur irrita prouiſio, vt per Vgolin. *de ſimon. tab. 4. cap. 6. num. 1. & de irregul cap. 8. num. 3.* Tolet. *in inſtruct. Confeſſ. lib. 5. cap. 90. verſ. dico quartò,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num 178.* Bonacin. *de ſimon. quæſt. 7. puncto 2. num. 17. verſ Secundò intelligitur.*

3 *Cùm is nulla ſit tibi conſanguinitate coniunctus, &c.*] Notatur ad hoc quòd ſi conſanguineus, vel amicus alicuius electi ad aliquam dignitatem dederit pecuniam pro obtinenda aliqua dignitate, non præſumitur dediſſe de mandato electi, niſi illius interuenerit ſcientia, vt per Farin. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 134. num. 67.*

4 Notatur etiam ad hoc quòd ſimonia, quia occultè committitur, ſatis coniecturis probatur, vt per Menoch. *de præſumpt lib. 1. præſumpt. 58. num. 4.* Aym. *conſ. 132. num. 7.* Dummodo tamen huiuſmodi coniecturæ debeant eſſe euidentes, & claræ, & ſimoniam neceſſariò concludentes, ac reum de crimine conuincentes, vt per Felin. *in cap. ſuper his num. 12. de accuſat.* Alciat. *conſil. 2. num. 41. lib. 1.* Alexand. de Neuo *conſil. 64. num. 2. cum ſeqq.* Caputaq. *deciſ. 202 per tot. lib. 1.* Seraph. *deciſ. 1029. num. 1. & deciſ. 359. num. 2.* Rot. *deciſ. 108. num. 1. part. 1. recent. & deciſ. 358. num. 2. etiam recent.* & *in Romana. ſeu Hiſpalen. ſimonia. 7. Februarij* 1556. quæ habetur poſt *volum. 2. conſil Farin. ſub n. 108.* Rot. etiam *in Leodien. Canonicatus S. Ioannis 10. Martij 1619.* coram bonæ memor. Vbaldo, & *in Balneo regien ſimonia 17. Maij 1624.* corã Reuer. D. meo Coccino Decano. Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. diſp. 10. q 5. n. 12.*

5 In gloſſ. *ſub interminatione anathematis.* Notatur ad hoc quòd huiuſmodi verba, quæ ſolam comminationem ſignificant, ſententiam ferendam, & non latam continent, vt per Sayr. *in claui Regia lib. 5. cap. 8. num. 19.*

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt, ſi quis alicui Eccleſiæ ſua bona dederit, vt eligatur in Canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda, ſecus ſi hoc fiat ſine pacto, & n. 2.*

3 *Sacerdotia ſine peccato quis petere poteſt ratione mandati, aut nominationum ſine ratione alterius gratiæ.*

4 *Simoniam inducit ſola promiſſio de dando.*

5 *Simoniam veram non inducit ſola actuum correſpectiuitas, niſi probetur præcedens pactio, & conuentio.*

Cap. Tua nos. XXXIV.

1 CLericus ſi cum pacto, vel conditione dederit, ſeu obtulerit Eccleſiæ ſua bona vt recipiatur in Canonicum, & illa bona habeat pro præbenda, ſimonia eſt, ſecus ſi ſine pacto, vel conditione offerat, ſcilicet humiliter, vt admittatur in Canonicum, & retineat pro præbenda ſua bona, tunc poſſunt Canonici hoc facere purè ſine ſimonia, & hoc in foro interiori, in quo iudicatur de manifeſtis tantùm; ſi verò qui dat dicitur hac intentione vt per temporalia bona data adipiſcatur ſpiritualia, eſt ſimoniacus; ſimiliter ſi Canonici non eſſent eum recepturi, niſi perciperent temporalia, ſunt ſimoniaci in conſcientia. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Ioan. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mari. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali. lib. 5. iuris Pontificij, pag 37.* Alagona *in compendio iuris canonici pag. 628.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 6.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 244.* Azor. *inſtitution. moral. part. 3. lib. 12. cap. 7. quæſ. 2.* vbi etiam quòd in ſimoniæ peccatum non incideret ſi gratis & liberaliter ſua bona donaret, & poſtea peteret vt in Canonicum admitteretur, & Canonici abſolutè & gratis conſentirent, prout etiam tenet ſimoniam non eſſe ſi auctoritate & conſenſu Epiſcopi retineret ſibi poteſtatem præficiendi clericum ad præbendam ex ſuis bonis in Eccleſia inſtitutam.

3 *Rogans humiliter.*] Notatur ad hoc quòd ſacerdotia ſine peccato quis petere poteſt ratione mandati, aut nominationum, ſine ratione alterius gratiæ, vt per Rebuff. *in repet. l. Barbarius n. 3. ff de officio Præt.*

Notatur etiam ad hoc quòd ſola promiſſio de dando inducit ſimoniam, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 14. q. 7. num. 35.*

4 In gloſſ. *Purè.* Notatur ad hoc quòd niſi probetur præcedens pactio, & conuentio, ſola actuum correſpectiuitas non inducit veram ſimoniam, vt per Farin. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 75. num. 11.* ad conſtituendam enim concludentem probationem ſimoniæ, ſiue confidentiæ, eſt neceſſarium probare præcedentem tractatum, & concluſionem pacti, Alciat. *conſ. 3. num. 20. l. 1.* Rot. *deciſ. 108. num. 3. p. 1. & deciſ. 266. n. 2.* &

& *deciſ.*358. *num.*11. *part.*2. *recent.* & in *Leodien. Canonicatus S. Ioannis* 18. *Decembris* 1619. Coram bonæ mem. Vbaldo, & *in Toletana penſionis* 27. *Ianuar.* 1627. coram R. P. D. Dunozetto iun. quæ loquitur in materia confidentiæ, nec ſufficit probare ſolum tractatum, niſi probetur etiam ſequuta effectuatio. Rot. *in Romana ſeu Hiſpalen. ſimonia*, coram Card. Blanchetto poſt *d conſ.*75. Farin. *num.*80. Caualer. *deciſ.* 352. *num.*4. refert Ferentil. *in annot. ad deciſ.*445. Buratti *num.*13. Intellige ſi agatur ad effectum priuationis, ſecus autem ad effectum repellendi aliquem ab exequutione beneficij obtinendi, vel iudicio prælationis, Seraph. *dec.*316. *n.*3. & 4. Mareſcot. *var. lib.*2. *c.*33. *n.*19.

SVMMARIVM.

1 *Ordinem non debet quis ab eo recipere, quem credit ſimoniacum, ſed miniſtrare poteſt in illo, quem prius ab iſto recepit.*
2 *Circunſtantia conſcientiæ etiam erroneæ ligat.*
3 *Peccatum eſt facere contra conſcientiam errantem.*

Cap. Per tuas. ij. XXXV.

1 ORdinem, v.g. Subdiaconatum ab Epiſcopo accipiens, qui poſtea intelligit eſſe ſimoniacum, ſine ſcrupulo poteſt miniſtrare in ordine ſuſcepto, ſed durante tali conſcientia erronea ad ſuperiores aſcendere non poteſt, ne ædificet ad gehennam, niſi depoſuerit conſcientiam, vel errorem. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*38. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*628. remiſſiuè Ximen. *de concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*2. *cap.*17.

2 *Sed contra conſcientiam*, &c.] Notatur ad hoc quòd circunſtantia conſcientiæ etiam erroneæ ligat, vt per Nau. *in cap. conſideret, in princ. num.*53 *de pænit. diſt.*5.

3 Et eſt peccatum facere contra errantem conſcientiam, vt tenet Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*2. *c.*8. *q.*3. & faciunt quæ dixi *ad rub. de ſumma Trinit. num.*2.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt pro Chriſmate, vel inueſtitura Eccleſiarum aliquid exigere, nec excuſat conſuetudo, vel nominis variatio, & num.*5.
2 *Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam.*
3 *Conſuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem in Archidiaconi inueſtitura reprobatur.*
4 *Simonia committitur, cum aliquid datur pro inductione in corporalem beneficij poſſeſſionem.*
6 *Venditor, quando recuſat recipere pretium rei venditæ quid faciendum, oſtenditur.*

Cap. In tantum. XXXVI.

1 SImonia eſt aliquid pro Chriſmate accipere, licèt anticipetur ſolutio pecuniæ, & mutetur illius nomen vocando eam paſchalem, & non chriſmalem, contraria conſuetudine non obſtante. Item pro inueſtitura Eccleſiarum non poteſt aliquid accipi, & Ordinarius conſuetudinem tollere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bell. Ioan. Andr. Bell. Anan. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Marian. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.*5 *iuris Pontif. pag.*39. *part.*1. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*629. remiſſiuè Ximen. *in concord part.*1. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*3. *Decretal. lib.*5. *ſub tit. de exceſſib. Prælat. cap.*1.

De tua prouincia ſtudeas abolere.] Notatur ad hoc quòd Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam, putà in tollendo prauam conſuetudinem ab illa, ita Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.*70. *num* 10. 2

Per quam pro Eccleſiarum inueſtitura Archidiaconi, &c.] Notatur ad hoc quòd reprobatur conſuetudo exigendi, pecuniæ quantitatem, aut aliam rem temporalem in Archidiaconi inueſtitura, vt per Soar. *de Relig. tom.*1. *lib.*4. *de ſimonia c* 47. *num.*5. & *c* 48. *num.*4. 3

Nam ſimoniæ peccatum admittitur cùm aliquid datur, vel accipitur etiam poſt electionem, & confirmationem, pro inductione, & immiſſione eius in corporalem beneficij poſſeſſionem, Azor. *inſtit. moral. part* 3. *lib.*12. *c.*7. *quæſt.*1. *verſ. inſuper.* Nulla autem committitur ſimonia, tradendo pecuniam illi, qui iniuſtè impedit beneficij poſſeſſionem capi ab eo, qui habet ius ad illud per inſtitutionem, confirmationem, vel liberam electionem. Ratio eſt, quia non datur pecunia pro re ſpirituali, nec redimitur aliquod ius ſpirituale, ſed factum temporale, & eſt annexa ſpirituali quatenus pendet ex titulo ſpirituali; cùm ergo titulus ſpiritualis iam planè acquiſitus ſit per collationem, non intenditur poſſeſſio tanquam quid annexum rei ſpirituali, ſed per ſe, vt quid temporale eſt, & immediate, ita Nauarr. *in man c.*23. *num.*102. Soar. *d. lib.*4. *de ſimon. c.*50. *n.*43. Meſſi. *de iuſtit. lib.*2. *c.*35. *dub.*18. *num.*110. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.*23. *c.*11. *dub.* 3. *num.*130. Filliuc. *tom.*3. *tract.*45 *c.*11. *quæſt.*4. *n.*10. quamuis contrarium teneant Sot. *lib* 9. *de iuſtit. quæſt.*6. *art.*1. *ad* 5. Redoan. *de ſimon. p.*2. *c.*22. *num.*2. Vgolin. *in ſimili tract. tab* 1. *cap.*9 §. 8. *n.*5. 4

Variant.] Nam nominum variatio non excuſat, vt ait Lactant. *lib.*1. *cap.*5. *diuinarum inſtitut.* non obſtat appellationum diuerſitas, cùm ipſa ſignificatione ad vnum omnia reuoluantur. 5

In gloſſ. *Qui prius*, ibi, *pretium*, & *res deponatur apud ſequeſtrum.* Quando venditor recuſat recipere pretium rei venditæ conuentum, vel ab arbitratore declaratum, poteſt de iure emptor implendo è latere ſuo contractum, facere de illo depoſitum parte citata; & iudice auctore, & quod quidem depoſitum vim veræ ſolutionis habet, ex Barthol. *in l ſi ſoluturus num.*5 *de ſolution.* quem refert Aloyſ. Ricc. *Curia Epiſcop. deciſ.*21. & dicit per S. Rotam ſæpe decitum idem Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*4. *collect.*1274. *in fine.* 6

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Ordinandus in ſubdiaconum, titulum habere debet.*
3 *Ordinatus ad præſentationem beneficij cum pacto, quod nihil vnquam petierit à præſentante, ratione præſentationis, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare.*
4 *Simoniæ labes an conſideretur in caſibus propoſitis in hoc text. oſtenditur.*
5 *Simonia confidentialis, an in caſu huius text. conſiderari poſſit, oſtenditur.*
6 *Text. in præſenti, & cap. penult. infra hoc tit. complectuntur paciſcentem cum ordinatore, vel præſentatore, non autem cum patre, vel aliis.*

7. *Ordinatus*

7 *Ordinatus cum patrimonio ſibi donato cum conditione de reſtituendo poſt ordinationem, non incurrit vllam pœnam vel ſuſpenſionem.*

Cap. Per tuas iij. XXXVII.

1 ORdinatus in ſubdiaconum ad titulum, v. g. alicuius Eccleſiæ, ſi præſentatori promittit ſe non petiturum portionem in ea Eccleſia, quamuis exiſtimet ſe non malè facere, tamen non poteſt miniſtrare in ſuſcepto ordine, nec aſcendere ad ſuperiores, niſi fuerit cum eo diſpenſatum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Marc. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 40. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 628. remiſſiuè Ximen. *in concord. pag.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 2. *cap.* 1.

2 *Vellet in ſubdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet.*] Ergo ordinandus in Subdiaconum titulum habere debet, Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reformat. c.* 2. refero plures Doctores ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi part.* 2. *Alleg.* 19. *n.* 2.

3 *Vt ipſum ad Eccleſiæ ſuæ titul.* &c.] Notatur ad hoc quòd ordinatus ad præſentationis beneficij cum pacto, quòd nihil vnquam petierit à præſentante ratione præſentationis, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare, vt per Nauar. *ſub tit. de tempor. ordinat. conſ.* 17 *num. in nouis.* Auil. *de cenſur. part* 3. *diſp.* 2. *dub.* 5. *concl.* 1. *ad* 1. *argumen.* Bonacin. *eod tract. diſp.* 2. *quæſt* 6. *puncto* 5. *n.* 4. *verſ. eadem ſuſpenſione*, nouiſſimè Sanctarell. *var. reſolut quæſt.* 49 *numer* 20. *in med.* vbi dicit in ſpecie huius text. ſermonem eſſe pacto inito cum eo, qui ad titulum Eccleſiæ aliquem præſentauit, vt ſuſciperet Ordines, in quo caſu ſuſpenſionem incurrere, & ſimoniam committere reſoluit, & paulo pòſt cum Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1 *num.* 35. notat *in hoc text.* dici incurrere præſentatum ſuſpenſionem propter pactum initum cum præſentante ſe nullam petiturum portionem ab eodem præſentante, quamuis ex ignorantia iuris pactum illud fecerit, vt patet ex illis verbis, ibi, *etiamſi in hoc nihilo illicitum ſe agere intellexerit*, eſſe hoc intelligendum in foro externo, quia talis ignorantia non præſumitur iuſta, & probabilis; cùm ſit iuris, & in re clara, iuxta vulgaria iura.

4 Erit igitur non abs re perſcrutandum an in caſibus propoſitis *in hoc text. & in cap. penult. inf hoc tit.* ſimoniæ labes conſideretur? in quo dubio mihi probabilius videtur ſimoniæ labem conſiderandam, cum aliqua tamen reſtrictione ne illa ſit ſimonia, quæ ſub ſtricto, ſed largè ſumpto vocabulo comprehenditur, ita concludunt Anan. *in cap. penult. inf hoc titul num.* 3. & Butr. *num.* 5. ac Abb. etiam *num.* 5. Vgolin. *de ſimon. tab.* 4. *cap.* 4. *num.* 3. Campan. *in diuerſorio iuris Canonici rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 32. Quarant *in ſumma Bullarij verbo Ordo verſ. erit igitur pag.* 493. *in noua edit.* reſoluentes etiam aſſumptum ad Ordines prout *in hoc text. & in d. cap penult.* non eſſe afficiendum aliis pœnis à reliquis Canonibus, Pontificiiſque conſtitutionibus ſtatutis in ipſos ſimoniacos, & nominatim illis præſertim quas Paulus II. comminatur *in ſua Extrauagan. cùm deteſtabile, hoc tit.*

5 Deinde interrogari poteſt an in caſu huius text. propter interpoſitam fidem ab Ordinario de non petenda portione à Rectore illius Eccleſiæ, ad quam fuit aggregatus; vt ſub illius titulo ordinari poſſit, inducta ſit ſaltem ſimonia confidentialis, ſeu beneficialis confidentia, vt locum habeant pœnæ, & cenſura Extrauagan. Pij V. cui dubio reſpondet negatiuè Quarant. *vbi proximè verſ. ſed res dubia.* quamuis Flamin. *in tract de confident. benef quæſt.* 1. *num.* 93. Ex pluribus per eum congeſtis affirmatiuam partem firmare conatur.

Vlteriùs quæſtio eſt dubia an text. *in præſenti*, & 6 prædictum *cap. pen.* complectantur paciſcentem cum donatore, patre, & aliis; in qua verior eſt opinio negatiua, itaut tantummodo ſub his iuribus comprehendatur caſus tantùm inibi expreſſus de paciſcente cum ordinatore, vel præſentatore, ita Nau. *conſ.* 17. *num.* 2 *verſ. non inquam, de temper. ordin. in nouis, alias conſ.* 42 *in antiq.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd.* 1 *cap.* 13. *poſt n.* 5 Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *c.* 17. §. 3. *in commento lit. O.* vbi refert quam plures Theologos, vtriuſque iuris peritos conſultos approbaſſe, Nicol. Garci. *de benefic. part.* 2. *cap.* 5. *num* 168. Quamuis prædicta iura habere etiam locum quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum ad quem ordinatur ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, teneant Soar. *de religion. tom.* 1. *tractat.* 3 *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 4. & 5. & Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 15. *quæſt.* 1. malè etiam reſoluentes in hoc caſu non ſolùm committi peccatum indebitæ ordinationis, ſed etiam ſimoniam, niſi intelligant modo ſuprà explicato *num.* 4. Vnde ordinatum cum patrimo- 7 nio ſibi donato, eo tamen pacto ſeu conditione de illo reddendo & reſtituendo poſt ordinationem, non poſſe dici ordinatum ſine titulo, ac proinde non incurrere vllam pœnam ſeu ſuſpenſionem etiam ſtante Conſtitut. Sixti V. contra clericos malè promotos, quæ in hac parte Clementi. VIII. fuit redacta ad terminos iuris communis, reſoluunt Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 2 *cap.* 15. *num.* 3. Petr. de Ledeſma *in ſumm. part.* 1. *de ſacram. Ordinis cap.* 7. *concluſ.* 6. *difficult.* 3. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *à num.* 161. Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *c.* 17. §. 3. *in gloſſ. lit O. & lib.* 13. *cap.* 37. §. 2. Quarant *in ſum. Bullarij, verbo Ordo, verſ. quod intellige*, Cardin Tolet *in inſtitut. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 48. *num.* 5. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 18. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſſ.* 5. §. 10 *ex num.* 25. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 1 *cap.* 1. *art.* 7. *num.* 5. Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 16. Ægid. De Coninch *de Sacram diſp.* 16. *dub.* 5. *num.* 38. Squillan. *de obligat. Sacerd. part.* 1. *dub.* 4. Homobon. de bonis *de examine eccleſiaſtico part.* 2. *tract.* 21. *cap.* 10 *quæſt.* 22. Diana *reſol moral part.* 2. *tract.* 2. *miſcel. reſol.* 5. Contra Nau. *in man. cap.* 27. *num.* 157. Spin. *in ſpeculo teſtam* 18. *num.* 75. Fr. Emman *in ſumm. tom* 2. *cap.* 15. *num.* 1. Paul Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6 *quæſt.* 38. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſp* 32. *num.* 8. Bonacin *de Sacram. diſp.* 8. *quæſt. vnica puncto* 5. *n.* 24. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 17. *cap.* 5. *num.* 89. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib* 32. *tract.* 2. *c.* 15 *ſect.* 3. *num.* 72. Scort. *in Pontif. conſtit epit.* 14 *theorem.* 136. Ioan. de la Cruz. *in direct. Conſcient. part.* 2 *tit. de ſacram. Ordin. dub.* 6 *concl.* 2. D. Mari. Cutel. *de donat. inter patrem & filium tractation. primæ diſcurſ.* 2. *partcip.* 12. *ex num.* 41. exiſtimantes ſic ordinatum ad ſacros Ordines cum patrimonio ficto incurrere ſuſpenſionem, & poſtea celebrando irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia adminiſtratione rerum ſpiritualium.*

2 *Actus omnes iuriſdictionis voluntariæ quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, materia ſunt ſimoniæ.*

Cap. Conſulere. XXXVIII.

1 Vicariatum, ſeu aliam adminiſtrationẽ rerum Eccleſiaſticarum per pecuniam obtinere volens tam emens, quam vendens ſunt ſimoniaci, & excluduntur ab illa Eccleſia, cui facta eſt contumelia. Colligunt ex Ordinar. Abb antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr, Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pont. pag.* 41. Alagona *in compend. iuris Canon pag.* 629. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 2.

2 Collige ex text. omnes actus iuriſdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, materiam eſſe ſimoniæ, vt per Bonacin. *de ſimon. q.* 4. §. 17. *ex n.* 3. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia c.* 20. *n.* 8. vbi *cap.* 29. *num.* 3. tenet per hunc tex. temporalia officia Eccleſiæ, vel actus eorum vendi non poſſe ſine graui peccato. Et quòd pro adminiſtratione rerum Eccleſiæ pecuniam accipi non poſſit, tenent Panorm. & Anan. *in præſenti*, S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. S. Anton. *p.* 2. *tit.* 1. *c.* 5. §. 17. Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 7. *n.* 61. Syluest. *in ſum. verb. ſimonia*, §. 9. quia hoc eſt ſimoniacum, ſecundùm Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 14. *in princ.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 3 *q.* 54. *in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum eſt aliquid exigere pro conſecratione Epiſcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinatione clericorum.*

2 *Simonia ex parte vendentis incepit à Gieſio famulo Eliſæi, & ex parte ementis à Simone mago.*

Cap. Sicut. iij. XXXIX.

1 Simoniacus eſt ille, qui pro conſecratione Epiſcopi, benedictione Abbatis, vel ordine clericorum antè, vel poſt donat, aut recipit, & conſuetudo contraria reprobatur tanquam corruptela. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij*, *pag* 41. Alagona *in compendio iuris Canonici*, *p.* 630. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 3. & eſt in Concil. generali Lateran. ſub Innoc. III. *cap.* 61.

2 *Cum Gieſi, & Simone condemnetur.*] Nam ſimonia ex parte vendentis incepit à Gieſio famulo Eliſei, qui pro ſanitate ad preces eiuſdem Eliſæi collata Naaman Syro accepit munera 4. *Regum. c.* 5. Et ex parte ementis à Simone, vt habetur *in actibus Apoſtolorum cap.* 8. vide D. Thom. 2. 2. *q.* 100. Calepin. *verbo ſimonia*, Prate. *in ſuo lexic. iuris eod verbo*, Rebuff. *reſp.* 63. *verſ primo.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 1. *c.* 10. *num.* 8. Leſ. *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 1. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4 *de ſimonia, cap.* 9. *num.* 5. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi pretio recepti, vnà cum recipientibus è monaſterio ſunt repellendi, & in arctius ad agendam pœnitentiam detrudendi, & num.* 2.

3 *Simoniaci ſunt Monachi, & quiuis religioſi recipientes aliquem pretio ad Religionis habitum, niſi monaſterium ſit ita tenue, quòd ſuſtentari non valeant.*

4 *Declaratur text. in præſenti.*

5 *Receptio in ſorores ad moniales omnes pertinet.*

6 *Conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita.*

7 *Paupertatis prætextu non debet quis operari peccatum mortale.*

Cap. Quoniam. XL.

Simoniacus eſt qui aliquem pretio recipit monaſterio, & tam receptus, quàm recipiens ſunt à monaſterio eiiciendi, vt in arctiori perpetuam pœnitentiam ſine ſpe agant. Diœceſani vero ſingulis annis per ſuas Diœceſes hoc publicare faciant, nec excuſat paupertas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 41. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 630. remiſſiuè Ximen. *in concord. pag.* 1. & 2. refertur ad Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c.* 4. & eſt in Concil. Lateranen. ſub Innocent. III. *c.* 64 1

Collige ex text. monachos pretio receptos vna cum recipientibus è monaſterio eſſe depellendos, & in arctiora monaſteria ad agendam pœnitentiam detrudendos, ſed receptos ante Concil. generale Lateranen. ſub Innoc. III. ponendos eſſe in aliis eiuſdem Ordinis monaſteriis. Quòd ſi fortè propter nimiam multitudinem alibi nequiuerint commodè collocari, in eiſdem monaſteriis retinendos eſſe, ita tamen vt cedant prioribus locis, & inferiora ſcilicet loca illis aſſignentur, ita D. Thom. *in quæſt.* 100. *art.* 6. *ad* 5. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 19. *prope finem*, *verſ. ſi verò*, vbi etiam tenet quòd ſi monachi recepti ignorent ſimoniam ſiue ante Concilium, ſiue poſt facta fuerint ſimoniacè receptio, poſtquam renunciauerint poſſunt de nouo recipi locis prioribus mutatis. 2

Vnde probare videtur hic text. profeſſionem ſimoniacè factam in Religione eſſe validam, vt per Doctores, quos citaui *in collect. ad c. de regularibus* 25. *poſt. num.* 1. *ſuper. hoc tit.* 3

Collige etiam ex text. ſimoniacos eſſe monachos, & quo ſuis religioſos recipientes aliquem ad religionis habitum pretio ab eo accepto, non tamen quando monaſterium ita eſt tenue, vt redditus ſiue bona non habeat quæ ſufficiant ad monachos ſuſtentandos, tunc enim poteſt paciſci cum eo, qui petit ingreſſum, vt aliquid det vnde commodè ſuſtentetur, ita Menoch. *conſil.* 94. *n.* 4. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 16. *à princip.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia, cap.* 17. *num.* 14. vbi refert text. *in præſenti* ſpecialiter de monialibus facere prohibitionem ne pecunia pro earum ingreſſu exigatur etiam paupertatis prætextu, tunc enim dicitur aliquid verè, & propriè exigi prætextu paupertatis, quando monaſterium reuera pauper non eſt, & nihilominus illo titulo & colore aliquid exigit vel quando plus exigitur quam quod ad vnam perſonam ſuſtentandam commodè iuxta exigentiam talis ſtatus ſufficit, quod etiam refert Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *num.* 193. *in fine.* Nec etiam ab huius text. littera alienus eſt alius intellectus, quem adducunt Syluest. *in ſumma*, *verbo ſimonia, quæſt.* 15. *verſ. ſecundò*, *prope finem*, Azor. *d. cap.* 16. *quæſt.* 1. *verſ. obiicies id quod habetur*, aſſerentes Pontificiam prohibitionem ex eo procedere, quia moniales huiuſmodi recipiebant in ſorores in fraudem iuris pecunia ſcilicet recepta, quia in monaſterium admittebantur, ac ita ex pacto pecuniam ſoluebant receptæ quòd in ſorores admitterentur, non autem quòd eam pecuniam conferrent tanquam alimentum, quo ſuſtentarentur, idque illæ moniales faciebant nomine 4

nomine prætextúque paupertatis ſimoniam obtendentes.

5 *Recipiant ſorores.*] Notatur ad hoc quòd receptio ad moniales omnes pertinet, vt per Boër. *deciſ.*260. *n.*29. Nauarr. *comment.*3. *ad regul. num.*5. *& conſ.*6. *num.*2. *& conſ.*61. *ſub tit. de regular. in antiq.* Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſ.*83. *num.*9. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *q. regular. tom.*3. *q.*17. *art.*7.

6 *De his autem*,&c.] Notatur ad hoc quòd conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita, vt per Tiraquel. *in l ſi vnquam. C. de reuocandis donat. verbo reuertatur num.*305.

In gloſſ. *Paupertatis* 1. ibi, *prætextu enim paupertatis non debet quis operari peccatum mortale.*
7 Vide Surd. *de aliment. tit.*8. *priuil.*40. *num.*3. Et ſi nunquam liceat obtentu paupertatis delinquere, is tamen leuiùs peccat, qui ob paupertatem, vrgente videlicet fame ac neceſſitate, quicquam admittit, ideóque ſemper leniùs eſt puniendus, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa.*13. *à princ.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi nihil exigere debent vt permittant in Eccleſiis ſibi ſubiectis clericos inſtitui, monachos profiteri, vel mortuos ſepeliri, alioquin exacta reſtituuntur duplicata.*

2 *Sepulturam alicui vendere prohibetur quando locus ſacer eſt communis ad fidelium ſepulturas.*

Cap. Audiuimus. XLI.

1 EPiſcopi nihil exigere debent pro inſtitutione in Eccleſiis, nec pro ingreſſu alicuius in Religionem, nec pro ſepultura mortuorum apud Regulares, quia eſt abſtinendum non ſolum à malo, ſed ab omni ſpecie mali,& ſi quid accipiunt, duplum reſtituere debent conuertendum fideliter in vtilitatem loci, cuius diſpenſio fuit ſolutum. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Mat. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontificij*, *pag.*42. Alagona *in compendio iuris Canonici*, *p.*630. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *c.*5. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Innocent. III. *c.*65.

2 *Vel apud religioſos elegit ſepulturam*,&c.] Notatur ad hoc quòd quando locus ſacer eſt communis ad fidelium ſepulturas, prohibitum eſt ab Eccleſia ſepulturam alicui ibi vendere, vt per Soar. *de relig. tom.*1. *lib.*3. *de ſimonia c.*14. *n.*19. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*23. *n.*226.

Cùm igitur non ſolum à malo,&c.] Notatur ad hoc
3 quòd omnes exactiones de quibus *in præſenti*, prohiberi videntur non ſolum quæ verè malæ ſunt, ſed etiam illæ, quæ habent ſpeciem mali, vt per Soar. *d. lib.*4. *c.*17. *num.*13.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta ſunt liberè conferenda, cogit tamen laicos obſeruare laudabiles conſuetudines.*

2 *Populus cogi poteſt, ſi non iure actionis, ſaltem officio iudicis ad obſeruandam honeſtam,& laudabilem conſuetudinem, quòd aliquid detur pro ſepulturis, exequiis mortuorum & ſimilibus.*

3 *Pro ſepultura poteſt aliquid recipi in vim eleemoſynæ ex conſuetudine iam diu obtenta.*

4 *Simonia non eſt poſt adminiſtratum ſpirituale exigere etiam implorato iudicis officio, quod ſolidum eſt de ea cauſa conferri.*

5 *Eleemoſynam, ſi populus conſueuit Sacerdoti, vel Eccleſiæ erogare, poteſt cogi officio iudicis ad perſeuerandam.*

6 *Sacerdotes diuina donantes, ac Sacramentorum miniſteriis ſeruientes ali debent ab iis, quibus Sacramenta conferunt.*

7 *Conſuetudo laudabilis, qua populus aliquid dat pro ſepulturis, &c. ſeruanda eſt, etiamſi clerici ſint diuites.*

8 *Conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum.*

9 *Laici coram iudice Eccleſiaſt. poſſunt cogi ad obſeruantiam conſuetudinis dandi aliquid pro ſepulturis, &c.*

10 *Clerici tenentur ad obſeruantiam laudabilis conſuetudinis præſcriptæ, videlicet dandi ſingulis annis candelas ceræ albæ, &c.*

11 *Laici poſſunt acquirere ius ſepeliendi in eminentiori loco, habendi pacem à Sacerdote ſcamna,& huiuſmodi prærogatiuas in Eccleſia.*

12 *Ea, quæ recipi poſſunt ex laudabili conſuetudine pro ſpiritualibus adminiſtrandis peti non poſſunt, antequam adminiſtrentur.*

13 *Poſſeſſio quaſi non acquiritur in actibus meræ facultatis.*

14 *Declaratur text in præſenti, & numeris ſeqq.*

15 *Mortuorum ſuffragia vendi non poſſunt.*

Cap. Ad Apoſtolicam. XLII.

SAcramenta Eccleſiaſtica ſunt liberè conferenda, & 1
prauæ exactiones, vt pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, non ſunt faciendæ; Epiſcopi cogere debent laicos ſeruare laudabilem conſuetudinem, & piam erga Eccleſiam, quia ſunt aliqui hæretici, qui nituntur illa infringere ſub prætextu canonicæ pietatis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mat. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali, lib.*5. *iuris Pontificij*, *p.*43. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*630. remiſſiuè Ximen. *in concord. part* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *cap.*6. & in Concil. Lateranen. ſub Innoc. III. *cap.*66.

Collige ex text. populum cogi poſſe ſi non iure 2
actionis, ſaltem officio Iudicis ad obſeruandam honeſtam, & laudabilem conſuetudinem, quòd aliquid detur pro ſepulturis, exequiis mortuorum, benedictionibus nubentium, & ſimilibus, vt tenent *in præſenti gloſſ. fin.* & Hoſt. *num.*6. Abb. *num.*3. & Felin. *num.*2. idem Abb. *in rub. de paroch. num.*3. Caſſad. *deciſ. vnic. de conſuetud.* Felin. *in cap. veniens* 1. *n.*3. *de teſtib.* Ozaſc. *deciſ.*39. *n.*17. Lap. *alleg.*97. Caſtr. *conſ.*363. *in princ. volum.*1. Roman. *ſing* 433. *& conſil.*334. Rip. *in tract. de remed. præſeru. contra peſtem n.*111. Vgolin. *de ſimonia in genere tab.*1. §.10. *n.*1.2.7. *&* 12. Redoan. *eod tract. de ſimonia mentali p.*3. *c.*16. *num.*33. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*210. *num* 13. 14. 15. *&* 24. latè Soar. *de Religion. tom.*1. *tract.*2. *lib.*1. *de diuino cultu c.*5. *n.*12. *cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.*1. *tit. de bonis clericorum* §.3. *num* 21. Bonacin. *in tract. de ſimon. q.*6. *puncto* 5. *n.*2. vnde pro ſepulturæ pretio
poteſt aliquid recipi in vim eleemoſynæ ex conſuetu- 3
dine iam diu recepta, vt tenent Couarr. *var. lib.*1. *c.*17.
*num.*3. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*7. *num.*28. Non eſt 4
enim ſimonia poſt adminiſtratum ſpirituale exigere etiam implorato iudicis officio quod ſolidum eſt

de ea cauſa conferri, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.13. num.136.* 5 prout etiamſi eleemoſynam populus conſueuit erogare Sacerdoti, vel Eccleſiæ, cogi poteſt officio iudicis ad perſeuerandum, Surd. *de aliment. tit.1.q.60. n.6. & tit.7.q.9.num.18.* cum Sa- 6 cerdotes Diuina donantes, ac Sacramentorum miniſteriis ſeruientes ali debeant ab iis, quibus Sacramenta conferunt, vt per Lar. *in l. ſi quis à liberis. §. etſi impubes n.30. ff. de liberis agnoſcendis.*

7 Amplia huiuſmodi conſuetudinem eſſe ſeruandam etiamſi clerici ſint diuites, nam conſueta petere poſſunt, & ſolui debent, vt per Felin. *hîc num.2.* Abb. *in c. ſuam num.12. hoc titul.* Anch. *conſ.66.* Vgolin. *d.§.10. num.3. verſ. item locum, & num.7.* reſoluit quod datum vigore laudabilis conſuetudinis eſt perpetuò dandum, & per contrarium ſtatutum non poteſt tolli, de quo etiam Stephan. Gratian. *d.cap.210. n.27.* Quæ quidem 8 conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum. Felin. *hîc num.3. & in d.cap. ſuam num.3.* vbi Abb. *num.9.* Caſ- 9 ſad. *d.deciſ. vnic num.5. de conſuetud.* Cou. *d.cap.17. n.3.* Bellet. *d.§.3. num.24.* Et ad illam obſeruandam poſſunt cogi laici coram iudice Eccleſiaſtico, vt tenent *hic* Hoſt. *num.1. verſ. cauendum & num 6.* Abb. *n.3.* Felin. *num.1.* Alex. *conſ.123. vol.1.* Rebuff. *in tract. in quibus caſibus iudices num.6.* Bellet. *d. par.1. tit de fauore clericorum reali §.vlt.n.73.*

10 Amplia etiam quòd quemadmodum laici compelli poſſunt ad ſeruandam laudabilem conſuetudinem, ita etiam ipſi clerici tenentur ad obſeruantiam laudabilis 11 conſuetudinis præſcriptæ, puta dandi ſingulis annis candelas ceræ albæ, Federic. *conſ.155.* Felin. *hîc num.3.* Nam laici poſſunt etiam acquirere ius ſepeliendi in eminentiori loco, capellam inſtruendi, arma, & inſignia domus retinendi, & habendi oblationem à Sacerdote, & pacem habendi, ſcamna, & huiuſmodi prærogatiuas in Eccleſia, Pariſ. *conſ.149. vol.4.* Stephan. Gratian. *d.cap.210.n.32. cum ſeqq.*

12 Reſtringitur tamen vt ea, quæ recipi poſſunt ex laudabili conſuetudine pro ſpiritualibus adminiſtrandis, peti non poſſint antequam adminiſtrentur, non obſtante conſuetudine, Hoſt. *hîc num.4. & 6.* Abb *n.2.* & Felin. *in princip.* idem Felin. *in cap. abolendæ num.7. ſepultur.*

Reſtringitur pariter ſupradicta, ſi huiuſmodi conſuetudo ſpeciem & ſuſpicionem aliquam ſimoniæ, vel turpis auaritiæ præſeferat, quia cum induci non potuerit, ſic etiam obſeruari non debet. Vgolin. *d. tab.1. §.11.n.2.* Soar. *d.lib 4 de ſimon.c.49.n.8. verſ dico ergo.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib.13.n.137.* Bonacin. *d.puncto 6.n.2. verſ. ſecus dicendum.*

13 Non obſtat quòd in his, quæ ſunt meræ facultatis, non inducitur conſuetudo reſtrictiua liberæ poteſtatis, nec ex annua datione gratis facta, Bart. *in l. cum de in rem verſo ff. de vſuris.* Iaſ. *in l. quominus num.28. ff. de fluminib.* Abb. *in cap. ex parte n.10. de conceſſ. prabend.* Crauet. *conſ.96.num.4.* Caſtr. *conſ.340. vol.2.* in quibus actibus meræ facultatis non acquiritur quaſi poſſeſſio *l. fluminibus §.fin. & l. Proculus ff. de damno infecto*, niſi poſtquam interpellatus recuſauit, Nat. *conſ.106.num.9. & conſ.107. vol.1.* Surd. *conſ.127. numero 23, vol.1.* Quemadmodum etiam dicimus propter actus, qui fiunt ex gratia, vel amicitia, nunquam acquiri quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium *l.1.§. denique, & l. ſi in meo fundo. ff. de aqua pluuia arc.* Rebuff. *in tractat. de materia poſſeſſ. in præfat. n.169. & 170.* Quia reſpondetur huiuſmodi conſuetudinem ad cuius obſeruantiam tenentur laici, eſſe ſpecialem fauore Eccleſiæ, vt longo tempore populus ſic impendendo videatur velle inducere conſuetudinem in fauorem Eccleſiæ, Felin. *hic num.3.* Abb. *in d.cap. ſuam n.8.*

Videtur tamen hic text. in concluſione ex eo de- 1 ſumpta repugnantiam continere dum temporalium exactionem vetat, conſuetudinem tamen dandi laudat, & ex ea peti, & compelli iubet. Rurſus vrget in contrarium *cap. cùm Eccleſia 9. hoc eod. tit.* quatenus non ſolùm exigi prohibet, ſed omnem conſuetudinem improbat, idem habetur *in cap. non ſatis 8. ad fin. hoc eod. tit. & in cap. fin. de ſepultur.* Obſtat etiam quòd ſæpiſſimè funerales pompæ maximo cum apparatu celebrantur, & procul à parochia, collegia etiam & Sacerdotes aliunde vocantur, qui nulla ratione tenentur. Rurſus cantores, & alia huiuſmodi adhibentur, quæ ad exequias neceſſaria non ſunt, pro quibus dubium non eſt vel tanquam ſuſtentationem, vel quaſi mercedem laboris temporalia peti poſſe.

Communis DD. reſolutio habet pro ipſis exe- 15 quiis, quoniam actiones ſunt ſpirituales, quidquam exigi non poſſe abſque vitio ſimoniæ, vt citata iura probant, ſi tamen liberè, & piè offerri conſueuit, poſſit recipi etiam temporale, quo exequiæ, & alia ſpiritualia miniſtrantur: quòd ſi eo tempore non offerantur peractis liberè exequiis, poterunt officio iudicis compellere hæredes, vel exequutores, vt laudabilem conſuetudinem obſeruent, & conſuetas oblationes perſoluant; ita quando ſpiritualia miniſtrantur etiam prætextu conſuetudinis exigere non liceat, nec pignus, aut cautionem petere, poſtea verò officio iudicis liceat ad obſeruantiam conſuetudinis agere, quæ ſi ab exactionibus initium habuit tanquam irrationabilis non excuſabit, quo caſu intelligendæ ſunt authoritates ſuprà adductæ, quibus conſuetudines improbantur. Sin autem à pia fidelium deuotione inceperint, laudabiles erunt, & obſeruandæ, & ita text. hic procedat, ita gloſſ. *verbo laudabilem, in præſenti*, & poſt Hoſtienſ. & alios antiquos reſoluit Abb. *ibidem col fin.* Anania, *num.7.* teſtatur communem Felin. *num 2.* eandem etiam reſolutionem latiùs probant idem Abbas, Ananias, & Felin. *in cap ſuam, hoc eod. tit.* & colligitur ex S.Thom. *2.2. quæſt.100. artic.3. in corpore.* S.Antonin. *p.2. tit.1. cap 5.§ 22.* Sylueſt. *verbo ſimonia q.11.* Sot. *de iuſtit. lib.9. quæſt.6. artic.2.* Sed hæc communis reſolutio quamuis in ſe vera ſit, non tamen propoſitas tollit difficultates, adhuc enim dubitari poteſt an omnis exactio prohibeatur in exequiis? vtrùm etiam vera ſemper committatur ſimonia ab exigentibus? an id præſumatur, aut prohibeatur tantùm lege humana? item vtrùm in omnibus prohibitio procedat indiſtinctè, an verò in iis tantùm, quæ ex officio ad exequias tenentur.

Quapropter apertiùs, & veriùs reſoluendum eſt 16 eodem pacto circa exequias eſſe diſtinguendum, etenim ſi temporalia tanquam pretium exigantur, vera ſimonia erit, ſin minus, vera ſimonia non erit, nam leges Canonicæ non ſolùm ſpiritualium venditionem, ſeu appretiationem diuinis legibus interdictas prohibuerunt, ſed etiam omnes illos actus, qui venditionis imaginem habent, qualis eſt exactio antequam ſpiritualia conferantur, pactio, & his ſimilia, non quia in his vera ſimonia committatur, ſi intentio ad aliam cauſam referatur, quæ à pretio ſpiritualium ſit diuerſa, ſed quia talis exactio, & conuentio adeò ſunt commutationi, & dationi ſimiles, vt non leuis ſit præſumendæ ſimoniæ coniectura, aut certè manifeſtam habeat cupiditatis, & ſcandali rationem ideóque merito mala, & quæ mali ſpeciem habent, vel occaſionem in re tam periculoſa ſanctiſſimè prohibuerunt. Vnde præcitata iura, quæ in exequiis mortuorum temporalia exigi vetant, & conſuetudines damnant, non ſolùm intelligenda ſunt quando verè in ratione pretij exiguntur, ſed etiam abſolutè ſi exactio,

exactio, & pactio interueniat, nec præceptum legis effugiet qui rectam habuerit intentionem recipiendi ex conſuetudine ſi contra legis mandatum exigat, aut paciſcatur, leges enim prædictæ non ſolùm ſimoniam præſumunt ex eo facto, vt Syluest. & alij exiſtimant; ſed etiam factum ipſum ſua prohibitione efficiunt ſimoniacum, vt *infrà* declarabitur. Cùm ergo id, quod iuxta laudabilem conſuetudinem abſque vlla exactione vltrò à fidelibus offertur, aut poſt miniſterium petitur, nullam habeat mali ſpeciem; cùm manifeſta cauſa ſit ob quam recipitur, meritò text. *in præſenti* idem permittit, ſic ſacrorum Canonum prohibitionem in hac re declarans. Inſuper eſt hîc diſtinguendum vtrùm exequiæ ab illis fiant, qui ex officio tenentur, an verò ab illis qui nulla ratione ſunt obſtricti, etenim de illis tantùm præcitati Canones ſunt intelligendi, qui ex officij neceſſitate faciunt, nam cùm ab Eccleſia, & parochianis congruam ſuſtentationem habeant, ſic quòd exigunt pro eo ad quod tenentur non ratione ſuſtentationis, quam habent, nec ratione accidentalis laboris, qui illis iam incumbit, videntur exigere, ſed pro ipſis ſpiritualibus ſimoniacè, vel ſaltem auarè id facere ab Eccleſia iudicantur, etiamſi prætextu conſuetudinis petant, cùm poſſint poſt peracta ſpiritualia abſque vlla mali ſuſpicione recipere. Poſteriori verò caſu quando ad exequias vocantur alij, qui obſtricti non ſunt, nullum eſt inconueniens, vt vel ad ſuſtentationem, vel tanquam mercedem laboris accidentalis, ſi ibi reperiantur, temporalia exigant, de his enim prohibitio prædictorum Canonum non agit, quod poſt alios rectè aduertunt Syluest. S.Antonin.& nouiores *vbi ſuprà*. Nec etiam locum habent cùm aliàs in exequiis adhibentur, quæ neceſſaria non ſunt, & à ſpiritualibus diſtinguuntur, vt rectè docet Sot. *dicto loco*, quod verò poſt Caietan. ait Nau. *d. cap.* 23. *num.* 66. conſueta dari etiam ante exigi poſſe ad euitandas lites, tutum non eſt, niſi de iis intelligatur, qui ad exequias non tenentur propter expreſſam Canonum prohibitionem, quæ etiam prætextu conſuetudinis contra peti non patiuntur, & propter omnium DD. traditionem, qui contrarium citatis locis affirmant, & vltra eos S. Thom. 2. 2. *quæſt.*86. *art.* 1. *ad vlt.*

17 Quod verò ad conſuetudinem attinet, licèt Abb. & communis dictis locis ita diſtinguant vt ea, quæ initium habuit prauum nunquam excuſet, & de hac intelligantur prædicta iura, quæ conſuetudinem improbant, quæ verò à pia deuotione proceſſit iuſta ſit & obſeruanda, de hac loquitur tex. *in præſenti.* Illud adhuc difficultatis ſupereſt, quod vix poterit conſtare iuxta Doctorum diſtinctionem, quando conſuetudo bona ſit, aut praua, tum quia adeò eſt inueterata, vt memoriam hominum excedat, vt DD. fatentur, tum etiam quia materia ſubiecta videtur poſtulare, vt oſtendamus conſuetudinem offerendi aliquid propriis miniſtris, qui ex officio tenentur, à deuotione incœpiſſe. Vnde dicendum eſt quòd ſi conſuetudo, & vſus habeat vt temporalia tempore, quo ſpiritualia miniſtrantur, ab obligatis miniſtris pacto, vel exactione petantur, nec antea ſpiritualia conferantur, quàm temporale illud præſtetur, quantumuis longæua fuerit, veluti irrationabilis improbatur, quia ab inuitis videtur extorqueri, & ſimoniam præſeferre, vel ſaltem expreſſam imaginem ipſius, taleque videtur fuiſſe eius initium, qualis eius vſus nunc reperitur, & de hac planè agunt citata iura, quorum verba huic ſenſui maximè conueniunt. Sin autem conſuetudo ita habeat vt eius vſus ſit, vt aliquid à fidelibus liberè ſine exactione per longum tempus offeratur, & ita recipiatur, nec præterea ſpiritualia denegentur, quòd ante temporalia non præſtentur, tunc laudabilis eſt conſuetudo, & à pia deuotione iudicabitur incœpiſſe, & ita intelligatur text. *in præſenti.* Nec oportebit vnquam initium conſuetudinis aliter expendere quàm ex ipſius vſu, & progreſſu, quidquid DD. inuoluant, nec etiam locum habent Canones, qui conſuetudinem exigendi improbant in iis, qui non tenentur ex officio, ſi ratione ſuſtentationis, vel laboris accidentalis exigant, iuxta ſupradicta.

Verùm adhuc dubitant DD. quo pacto circa oblationes huiuſmodi, quæ in exequiis & aliis officiis diuinis offeruntur propriis miniſtris, conſuetudo quantumuis longæua poſſit neceſſitatem imponere, etenim receptum eſt per actus omninò liberos, qui meræ facultatis appellantur, abſque contradictione conſuetudinem, vel præſcriptionem introduci non poſſe, vt probat text. *in cap. Abbate* 25. *verſ. ad hoc autem, de verbor. ſignif. l.* 1. *§. denique Marcellus l. ſi in meo* 22. *ff. de aqua pluuia*, docet Bart. *in l. cùm de in rem verſo ff. de vſuris*, latè poſt alios Rip. *in c. cum Eccleſia, à num.* 43. *de cauſa poſſeſ. & in l. quominus* 132. *ff. de flumin.* Cou. *in reg. poſſeſſor. p.* 2. *§.* 4. *n.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 160. *à num.* 3. Qua ratione qui diu eleemoſynam præſtiterunt aliquibus perſonis, nunquam cogi poterunt, & qui diu obtinuerunt, nunquam alios prohibebunt, vt reſoluunt Dec. *conſ.* 215. *num.* 2. Roland. *conſ.* 21. *num.* 13. *lib.* 2. Aym. *conſ.* 134. *num* 9. Grammat. *deciſ.* 145. *num.* 1. Peſonal. *in tract. de adipiſc. poſſeſſ. num.* 162. *cum ſeqq.* Mouent difficultatem Innoc. & alij *in præſenti* fatentur idem Innoc. & Zabarel. conſuetudinem hanc nullo tempore neceſſitatem imponere, aiúntque in hoc text. ſingulos nolentes conſuetas oblationes dare cogi non poſſe, eos tamen qui voluerint conſuetudinem euertere perſuadendo aliis ne id faciant, per Epiſcopos compelli, quæ intelligentia confunditur ex illis verbis text. ibi *præcipimus obſeruari*, & optimè refutatur per Abb. *hic, & in d. cap. ſuam, inf. hoc tit.* & Socin. *in tract. de oblation. lib.* 3. *q.* 6. variis modis reſpondent, inter quos receptum eſt ex actibus meræ facultatis in fauorem Eccleſiæ conſuetudinem introduci poſſe, arg. text. *in c. ex parte de cenſib.* ita Anan. & Felin. *num.* 4. *in d. cap. ſuam*, Curt. iun. *in l. ſi certis annis num.* 28. *C. de pactis* Anch. *conſ.* 47. Corn. *conſ.* 226. *num.* 3. *lib.* 4. deciſ. Pedem. 99. *num.* 43. qui alios pleroſque citant. Verùm fauor Eccleſiæ efficere non poteſt, niſi aliud addatur, vt actus meræ facultatis ex tempore neceſſitatem imponant, repugnat enim naturalis ratio vt quis ad id compellatur inuitus, quod ſemper liberè abſque animo ſe obligandi fecit. Obſtat etiam quòd iuxta hanc communem ſententiam ſequeretur idem eſſe dicendum in quacunque pia præſtatione, quod DD. negant. Quare aliis duobus modis præcitati DD. intelligunt text. *in præſenti.* & aliter Roman *conſ.* 344. *n.* 1. *&* 2. Paul. *conſ.* 363. *lib.* 1. Dec. *vbi ſuprà*, ſed nemo difficultati ſatisfacit. 18

Ego igitur omiſſo intellectu, quem in Collectan. ad hunc text. præſtiti, qui iuxta ſupradicta vix ſuſtineri poteſt, dicendum puto quòd licèt per actus meræ facultatis non inducatur conſuetudo, vel aliqua obligatio, id tamen procedit ſi nihil aliud appareat, vnde neceſſitas dandi, aut animus ſe obligandi colligatur, quòd ſi appareat quamuis prima facie actus ſecundùm naturam ſuam facultatis videatur, nihilominus rectè conſuetudo, & obligatio iudicabitur introducta, ſeu potiùs per diuturnum tempus cenſebitur ea præſtatio, ſeu obligatio conſtituta, hoc enim caſu magis ex præſumpta patrium voluntate obligationem conſtitutam, quàm conſuetudine, ſeu præſcriptione acquiſitam veriùs exiſtimo, iuxta tex. *in d. l. cùm de in rem verſo, & l. ſi quis diuturno, in princip. ff. ſi ſeruitus vendi* 19

vendicatur, *l*. 2. ſic intelligenda de conſtituta ſeruitute per ſcientiam, & patientiam diuturni temporis, *C. de ſeruit. & aqua*, quicquid variis in locis ea de re Doctores contendant. Conſtabit autem voluiſſe partes diuturna præſtatione obligationem facere, ſi aut reciproca ſit, qualis inter dominum, & vaſallum, ſeu colonum diuturna præſtatione contrahitur, vt *prædictis locis* DD. reſoluunt, vel quando ipſi præſtanti hoc vtile fuerit, aut neceſſaria alia dandi cauſa; vel coniectura obligandi appareat. Cùm autem obligationes, quæ fiunt Sacerdotibus, non ſemper ſint liberæ facultatis, ſed aliquando neceſſariæ iure naturæ debitæ ante vllam legem ſcriptam, vel decimas introductæ, iuxta illud. *Exodi* 23. *Deuteron*.16. *Eccleſiaſt*.20. notatur *in c. omnis Chriſtianus, de conſecrat. diſtinct*. 1. & quatuor neceſſitatis caſus tradit D. Thom. ab omnibus receptus *d. art*. 3. Socin. *vbi ſuprà*, Syluest. *verbo decima quæſt*. 2. Sot. *de iuſtit. lib*. 9. *quæſt*. 3. *art*. 1. iuxta quæ videtur in propoſito populi conſuetudo naturalem illam obligationem certis diebus, & actibus determinare, vel ſaltem ita conſtituere, vt Sacerdotes ad corporalem reſidentiam, & illa miniſteria ſpiritualia meliùs peragenda alliciantur, maioremque habeant ſuſtentationem, vt aptiores ad illud munus reperiantur, & ne deficientibus decimis in egeſtatem deueniant, quæ omnia efficaces ſunt obligationis coniecturæ, quod videtur ſentire Syluester *vbi ſuprà*.

10 Sufficit autem ad huiuſmodi conſuetudinem inducendam decennium, vt *ſuprà* dixi *num*.8. tum quia conſuetudines præter ius etiam in foro Canonico decem annis præſcribuntur, ex doctrina *gloſſ*. 1. *in cap. vltimo de conſuetud. in ſexto*, reſoluit Abbas *in cap. vlt. num*. 11. *de conſuetud*. Felin. *in cap. ſtatuimus num*. 1. *de maiorit. & obedien*. Roch. *de conſuetud. ſect*. 3. *num*. 28. Aym. *de antiquit. part*. 4. *princip. num*. 7. Duen. *reg*. 139. tum etiam, quia conſuetudo hæc contra Laicos inducitur, quo caſu ſecundùm ius Ciuile ſiue contra, ſiue præter ius decem annis ſufficiunt, communis ex Iaſ. *in l. de quibus, num*. 41. *ff. de legibus*. Aym. *vbi ſuprà num*. 9. & ita in terminis huius conſuetudinis circa oblationes reſoluunt Abbas *in dicto cap. ſuam*, Felin. *in præſenti, in fine*, & à reliquis probari affirmat Roch. *vbi ſuprà num*. 3.

11 *Pro exequiis mortuorum*.] Notatur ad hoc quòd ſuffragia mortuorum vendi non poſſunt, vt per Redoan. *de ſimon. part*. 1. *c*. 30. *num*. 6. *& par*. 3. *cap*. 16. *num*. 34. *& c*. 18. *à princ*. Soar. *de relig. tom*. 1. *lib*. 4 *de ſimon. c*. 15. *num*. 6.

Quidam laici laudabilem conſuetudinem: &c.] Mirum eſt qua ratione ductus Innocentius III. dicat prætextu conſuetudinis pro ſpiritualibus quicquam recipi poſſe, ac proinde pias huiuſmodi conſuetudines obſeruandas eſſe, non obſeruantes per loci Epiſcopum eſſe compellendos, contra diſpoſita *in c. non ſatis* 8. *& in c. cum Eccleſia* 9. *hoc eod. de ſimon*. ac in aliis iuribus probantibus nullam conſuetudinem inducentem pro ſpiritualibus temporalia dari poſſe, piam eſſe, ac laudabilem appellari poſſe, vtpote quia ſimonia diuino teſtimonio damnata eſt tanquam rationi repugnans. Poſt aliquas reſponſiones Anton. Fuertes *canon. lect*. 1. *lib*. 1. *c*. 7. concludit Innocentium *in præſenti* loqui de conſuetudine à laicis introducta dandi aliquid gratis, & liberè ſine aliqua præcedenti clericorum exactione ac petitione, quaſi pro eleemoſyna, & in animarum redemptionem, ad *c. medicinam*, *de pœnit. diſtinct*. 1. quod cùm nullam contineat ſimoniam, ſiquidem contributione voluntaria procedit, pia, & laudabilis erit appellanda, prout eam ita appellat Innoc.

SVMMARIVM.

1 *Abbates Ciſtercienſes prohibentur ſolemniter inſtallari, & ponitur forma obedientiæ, quam præſtant ſuis Epiſcopis.*
2 *Inſtallatio quid ſit, oſtenditur.*
3 *Ius ſtalli, ſeu ſedendi certo loco in Eccleſia an vendi poſſit.*

Cap. Ne Dei. XLIII. *Honor. III.*

Abbates Ciſtercienſes prohibentur ſolemniter inſtallari, ſed ſatis eſt vt profiteantur coram Archiepiſcopo ſub forma profitendi conſueta in ſuo Ordine, vt habetur *in text*. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Marian. Socin. Panor. Felin. Viuian. *in rationali lib*. 5. *iuris Pontif. pag* 44. Alagona *in compendio iuris Canon. pag*. 630. remiſſiuè Ximen. *in concord p*. 1. 1

Inſtallationis ſolemnitates.] Inſtallatio eſt quando electus, & confirmatus introducitur in ſtallum, id eſt, ſedem, ſiue locum conſtitutum in choro, & Abbati deputatum ad ſedendum, notant omnes *in præſenti*. Et ideò inſtallatio notat veram & actualem poſſeſſionem. Abb. *in cap. tranſmiſſam num*. 3. *de elect*. Viuian. *in praxi iuris patron. part*. 1. *lib*. 5. *cap*. 1. *num*. 20. aliàs 102. *in nouiſſ. impr*. Raguſ. *de voce canon. in Capitulo quæſt*. 25. *num*. 1. 2

Ius ſtalli, ſeu ſedendi aut ſtandi certo loco in Eccleſia an vendi poſſit, vide Soar. *de relig. tom*. 1. *lib*. 4. *de ſimon cap*. 28. *ad fin. num*. 23. Bonacin. *de ſimonia q*. 4. *§*. 6. *in fine*. 3

SVMMARIVM.

1 *Probanda, & redditus debentur recepto in Canonicum conſuetudine non obſtante.*
2 *Canonici noui in receptione prohibita eſt prandij exactio.*
3 *Simonia eſt aliquid exigere à nouiter recepto in Canonicum, etiam modicum conuertendum in commodum, & vtilitatem Canonicorum, & beneficiatorum, ac perſonarum Eccleſiæ.*

Cap. Iacobus. XLIV. *Greg. IX.*

Canonici quando receperunt aliquem in Canonicum, & fratrem, tenentur ſtatim illi prouidere de præbenda, & prouentibus, ſicut vni ex aliis remota appellatione, & non obſtante conſuetudine in contrarium, v. g. habendi prius prandium. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib*. 5. *iuris Pontificis, pag*. 44. Alagona *in compend. iuris Canonici; pag*. 631. remiſſiuè Ximen. *in concord. p*. 1. *&* 2. 1

Collige ex text. exactionem prandij in receptione noui Canonici prohibitum eſſe, vt per Coſm. *in pragmat. ſanctionum part*. 2. *tit. de annatis fol. mihi* 105. *verſo*. Soar. *de relig. tom*. 1. *lib*. 4. *de ſimonia cap*. 47. *num*. 5. Azor. *inſtit. moral. part*. 3. *lib*. 12 *cap*. 11. *q*. 6. vbi quærit quid ſit dicendum de ſtatuto, quo decernitur, vt qui fuerit in canonicum receptus, certum quid ſoluat. Illud certiſſimum eſt à nouiter recepto, ſeu in admiſſione ad poſſeſſionem canonicatus, aut præbendæ, vel beneficij non poſſe exigi nec ſolui aliquid etiam modicum 2

modicum conuertendum in commodum, & vtilitatem canonicorum, & beneficiatorum, ac perſonatum Eccleſiæ, ſed eſt ſimoniacum, non obſtante aliquo ſtatuto, vel conſuetudine etiam immemoriali, vt per omnes *in præſenti. & in cap. cum M. de conſtitut.* vbi Abb. *num* 15. Felin. *num.*20. Dec. *à num.*110. Rip. *à n.*175. S.Thom.2.2.*quæſt.*100.*art.*4. Sot.*de iuſtit. lib.*9. *quæſt.*7.*art.*1. Gurierr.*canon. lib.*1 *cap.*29. *à numero* 16. Azeued. *ad curiam Piſan lib.*1. *cap.vltim.lit.B.* Card. Tuſch. *lit.S. concl.*152. *à num.*12. Cened. *ad Decretal. collect.*16.*num.*2. Nicol.Garc. *de benef.par.*8 *cap.*1.*n.*83. *& numero* 87. refert à Sacra Congregat. deciſum non poſſe de cætero ex quocunque ſtatuto imponi, vt aliquid ſoluatur in locum pium cedens, veluti pro fabrica, vel Sacriſtia Eccleſiæ, niſi fuerit per Papam ex certa ſcientia approbatum, & *num.*89. cum Gutier. *d. c.*29.*num.*28. reſoluit nec poſſe poſt Concil. Trid.capi pro rebus piis quod conſueuit capi pro commodo proprio, & *num.*90. tenet illud capi pro commodo proprio canonicorum, quod ſoluitur menſæ capitulari,ſeu conuertitur in reparationem bonorum menſæ capitularis, ex quo cedit, & redundat in vtilitatem ſingulorum.

4 Verùm in hac materia quinque concluſionibus omnem difficultatem dirimi poſſe cenſeo, quarum prima ſit. Si vacante beneficio onus aliquod temporale ſit impoſitum quòd certa pars fructuum,aut pecuniæ quantitas in pios vſus reſeruetur, vel ad ſuſtentationem miniſtrorum nulla facta conuentione, id erit abſque vlla controuerſia licitum, & ab omni mali ſuſpicione alienum. Probatur concluſio.quoties nihil temporale pro ſpiritualibus exigitur, nullave pactio ſit aut conuentio, nulla eſt ſimoniæ labes, ſed ſic contingit in propoſito; igitur,&c. probatur etiam euidenter ex *c.vnic. §. vlt. vt Eccleſiaſtica beneſic.* facit *cap. ſi propter, de reſcrip. in* 6. & omnes ſupracitati DD. hanc concluſionem admittunt etiam nulla extante conſuetudine, aut lege, & procul dubio eſt.

5 Secunda concluſio. Si vacanti beneficio hoc temporale onus appoſitum non ſit, ſed à perſonis recipiendis, inſtituendis, aut benedicendis exigatur nulla id conſtitutione,aut conſuetudine permittente, ſiue illud in profanos, aut proprios,aut in vſus pios conuertatur,ſimonia meritò iudicabitur. Probatur concluſio quando temporalia ab eo exiguntur,cui ſpiritualia miniſtrantur, ſimonia ab Eccleſia iudicatur, quoniam talis exactio pretij rationem habet,ſed vbi nulla lex, aut conſuetudo id permittit, manifeſta ſit exactio ab eo, qui recipit ſpiritualia, igitur ſimonia iudicabitur, maiorem probat *cap. quicquid, cum multis ſeqq.*1. *quæſt.*1. vbi omnis exactio damnatur, & gratioſa tantùm oblatio permittitur, idem probant *cap. non ſatis, c. cùm in Eccleſia, hoc tit.* Minor patet, conſequentia bona eſt, auctoritas verò expreſſa eſt *in cap.ex multis, hoc eod.tit.* vbi ſummus Pont.omnem exactionem prohibet etiamſi in vſus pios fiat,quam citati DD.intelligunt vbi nulla lex, aut conſuetudo viget,in idem facit *cap. tua nos, hoc eod. tit.* & hanc concluſionem omnes *ibidem* admittunt nemine contradicente.

6 Tertia concluſio. Si ex lege, aut conſuetudine à recipiendis Canonicis, clericis inſtituendis, aliiſve ſimilibus aliquid in proprios,aut recipientium vſus exigatur, ſimoniæ crimen incurritur, lexque,aut conſuetudo nullius erit momenti. Probatur, lex,aut conſuetudo iuri diuino, aut rationi contraria, & quæ manifeſtam præbet delinquendi occaſionem, nullius eſt momenti, *cap. vlt de conſuetud. cap. vlt. de præſcript. c. erit autem lex.*4. *diſtinct.* Hæc autem conſuetudo, aut lex, quæ aliquid temporale exigit ſub ea forma, repugnat iuri diuino, quia ſimoniam permittit, repugnat rationi, quia manifeſtam continet cupiditatem, & auaritiam, & præbet occaſionem delinquendi, quia ſub legis, aut conſuetudinis prætextu poterunt paſſim celari ſimoniacæ exactiones, & ſaltem negari non poteſt quin horum trium aliquod in his legibus aut conſuetudinibus reperiatur: igitur,&c. Probatur item concluſio auctoritate *d. cap. cùm in Eccleſia*, vbi nec ratione legis, aut longæuæ conſuetudinis licet aliquid recipere temporale à perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſedem, aut inſtituendis, improbatúrque conſuetudo quaſi iuri diuino, & rationi contraria; id ipſum facit Pontifex *in cap. in tantum, hoc titulo, in fine*, ibi, *prauam conſuetudinem*, text. *in præſenti*, ibi,*conſuetudine non obſtante*; hanc etiam concluſ. omnes DD. admittunt *citatis locis*, & hodie comprobata eſt in Concil.Trid. *ſeſſ.*24. *de reformat.cap* 14.quo loco damnantur conſtitutiones Epiſcoporum, & conſuetudines, quibus aliquid à recipiendis Canonicis, ſeu inſtituendis Clericis exigitur in alios,quam in pios vſus conuertendum.

Quarta concluſio. Si lex,aut conſuetudo temporale aliquibus caſibus recipi, aut præſtari iubeat, iuſtè fiet ſi ſpiritualia liberè conferantur, nec ideo ſubtrahuntur, quòd priùs temporalia data non ſint. Quod ſi ita exigatur pecunia, vt non aliter ſpiritualia miniſtrentur,quàm ipſa priùs perſoluatur, illicita erit exactio, & irrationabilis lex, aut conſuetudo, ſi ita fieri patiatur. Probatur concluſio, licitum eſt percipere ab his temporalia, quibus ſpiritualia conferuntur ex pia lege, & laudabili conſuetudine, ſed cùm lex, aut conſuetudo aliquid in pios vſus præſtari iubet, gratis tamen, & liberaliter priùs conceſſis ſpiritualibus, pia eſt,& laudabilis. Igitur,&c. Maior probatur *in cap.ad Apoſtolicam, hoc tit.* Minor patet, conſequentia bene colligit. Probatur etiam hoc prius membrum concluſionis auctoritate D. Thomæ 2. 2. *quæſt.*100. *art.*3. *in corpore*, & *ibi* etiam conſentiunt omnes DD. apertè comprobatur ex Concil.Trident.*vbi ſuprà.* Poſterior autem pars ſic confirmatur; quoties per ſubtractionem ſpiritualium temporalia prius exiguntur, expreſſa eſt venditionis ſpecies, ſed in his caſibus omnis exactio; quæ venditionis ſpeciem habet, interdicitur, nec lege, aut conſuetudine defenditur. Igitur, &c. Maiorem probat text.*in d.cap. in tantum,verſ.cùm verò*, ibi, *expreſſius exprimat venditionis ſpeciem.qui prius pretium*,&c. facit text. *in cap. veniens, hoc eod.* obſeruat S. Thom. *vbi ſuprà.* Minorem verò probat text. *in c. audiuimus, hoc tit.* apertè agens eo caſu, quo ſpiritualia denegantur antequam præſtentur temporalia, probat etiam hoc poſterius concluſionis membrum S.Thom. *vbi ſuprà, in* 4. *diſt.*25. *quæſt.*3. quem omnes Theologi ſequuntur, & Sot. *lib.*9. *de iuſtit. quæſt.*6. *art.*2.& ad terminos huius concluſionis reducendum eſt decretum Concilij Tridentini *vbi ſuprà*, quod licet improbet abſolutè conſtitutiones, & conſuetudines, quibus aliquid exigitur in vſus non pios, non propterea approbat omnes, quibus exigitur in vſus pios, quinimo in iis etiam iubet euitari quicquid ſimoniæ habent, vel habuerunt, atque ideo planè locum habet quando in vſus pios debitis modis temporale recipitur, idque fiet ſi liberaliter conceſſis ſpiritualibus poſtea temporalia petantur, iuxta doctrinam Sancti Thomæ, & ſupradictam concluſionem. Huic etiam concluſioni conuenit text. *in cap. quam pio* 1. *quæſt.*2. *ad finem*, ibi, *accedat gratis*, & vltra S.Thom. & alios Theologos *vbi ſupra.* Syluest. *verbo ſimonia.quæſt.*9. Viger. *de inſtitut. cap.*5.§.6.*verſ.*9. Victor.*in relect. de ſimonia num.*27. & teſtimonium Theologorum, qui in hac materia conſtanter docent nunquam licere per ſubtractionem ſpiritualium exigere etiam ad pios vſus temporalia,

poralia, quoniam licèt ex iuſtâ cauſâ petantur, habet talis exactio venditionis ſpeciem, oblatis tamen gratis, & liberè ſpiritualibus, docent illi licitum eſſe ſecundùm legem aut conſuetudinem temporalia petere ex cauſa iuſta, in eadem ſententia eſt Card. *in preſenti ad finem. & in d. cap. ad Apoſtolicam col. 2. ad med. hoc tit.* & iuxta hæc intelligendus eſt Dec. *in cap. cum M. de conſtitut.* & ſub diſtinctione huius concil vtriuſque partis argumenta diriмuntur, & communis ſententia defenditur, quibus adde vix probandum eſſe, quod de cautione exigenda ait Card. *dicto loco*, quoniam durum eſt, & ſcandalo plenum.

8 Quinta concluſio. Conſtitutiones, & conſuetudines, quibus aliquid temporale in vſus non pios ante vel poſt ſpiritualia exigitur, vel etiam ad pios per ſpiritualium ſubtractionem extorquetur, ita demum ſacris Canonibus improbantur ſi ab illis recipiantur temporalia, qui ex officio ſpirituale illud miniſterium confirmandi, aut inſtituendi, vel ſimile tenentur exhibere, quòd ſi non teneantur, non vti ſuſtentationis ſtipendium antea peti, & in proprios vſus poterunt conuerti. Probatur concluſio ea ratione quòd non licèt ſimoniacam receptionem iudicare, niſi eo caſu, quo non apparet honeſta recipiendi cauſa, vt per ſe patet; ſed tunc demum non apparet cauſa iuſta quando ab illis exactio fit, qui ex officio tenentur, ſiquidem cum aliunde habeant ſuſtentationis ſtipendium, nempe ex fructibus beneficij, vel ſalario officij, ſi pro actibus particularibus pecuniam exigant, non ad ſuſtentationem, ſed quaſi pretium, vel ſaltem ex auaritia videntur exigere. Ergo, &c. quod ipſum eminent omnia iura præcitata, quibus conſuetudines improbantur, agunt enim de Epiſcopis, Archidiaconis, & aliis Prælatis ad quos confirmatio, inſtitutio, receptio, & alia huiuſmodi pertinent, vt ex illis videre licet, & ſic etiam loquitur Concil. Trid. *vbi ſuprà.*

9 Ex quibus illud licet colligere, quòd vt in iis inſtitutionibus, confirmationibus beneficiorum, & Canonicorum receptionibus aliquid temporale iuſtè recipiatur à perſonis, tria ſimul requiruntur, primum vt conſtitutione, aut conſuetudine id receptum ſit: ſecundum vt in pios vſus conuertatur: tertium vt non exigatur prius per ſubtractionem, aut moram ſpiritualium, quæ tria ex præpoſitis concluſionibus, præſertim ex vltima colliguntur, vt per S. Thomam, & omnes Theologos, atque etiam noſtros Canoniſtas ſi rectè expendamus.

SVMMARIVM.

1 *Ordinandus conueniens cum ordinante, aut præſentante ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio aut alimentis, ſuſpenſus ſit ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium & n. 3.*

4 *Papa ſolus diſpenſat cum inhabili ad beneficium ſimoniacè acquiſitum, qui talem ſimoniam ſciuit, in eámque pro ſe factam conſenſit.*

Cap. Si quis. XLV.

1 Ordinans, vel præſentans aliquem ad Ordinem, recipiendo promiſſionem, vel iuramentum ab eo, quod non inquietabit Epiſcopum defectu tituli, vel patrimonij ſuper prouiſione ſua, tunc ordinans à collatione, præſentator ab executione Ordinum per triennium eſt ſuſpenſus; Ordinatus verò eſt ſuſpenſus ab Ordine ſuſcepto donec è ſede Apoſt. obtinuerit diſpenſationem; Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſtien. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag 46.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 631.* remiſſiuè Ximen. *in concord p. 1.*

Circa intellectum huius text. dixi aliqua ad *cap. per tuas 37. ſuper hoc tit.* 2

Si quis ordinauerit, &c.] Notatur ad hoc quòd ordinandus conueniens cum ordinante, aut præſentante ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, ſeu alimentis, ſuſpenſus ſanè fieret ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium. vt per Aual. *de cenſ. p. 3. diſt. 5. dub. 4. concl. 1.* Henriq. *in ſumm lib. 13. de excomm. c. 37. in princip.* Gonzal *ad reg. 9. cancel gloſ. 5. §. 10. num. 17.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 199. & lib. 32. tract. 2. n. 72. in fine*, Sanctarell. *var quæſt. 40. num. 20.* Campan. *in diuerſorio iuris Canonici rub. 8. c. 5. num. 31. verſ. ideo*, vbi de præſentante loquens exemplificat primitus in Archidiacono, qui Epiſcopi oculus appellatur, vel alia perſona in ſimili dignitate conſtituta, cuius officium eſt examinare ordinandos, inquirere an habeant ſufficientem titulum poſtea illos præſentare Epiſcopo ordinatori, ad tex. *in cap. vt noſtram, & in cap ad hæc, ſup. de officio Archidiac.* deinde exemplificat in Epiſcopo ordinario faciente litteras dimiſſorias ſuo ſubdito, vt promoueri poſſit ab alio Antiſtite, per quas ille approbatum & examinatum ex mandato Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 3.* dimittere debens, præſentate videtur; de quo etiam Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Ordo verſ ſubſequenter pag. 385 aliàs 494. in nouiſ. edit.* Ex quibus attende differentiam inter præſentatorem nominatum *in cap. per tuas, ſup. hoc tit.* & præſentatorem nominatum *in præſenti*, quia hic eſt præſentator ad Ordines, ille verò ad Eccleſiam, vt aduertit Campan. *loco proximè citato.* 3

In gloſ. *Sedem Apoſt.* Notatur ad hoc quòd cum inhabili ad beneficium ſimoniacè acquiſitum, qui talem ſimoniam ſciuit, in eámque pro ſe factam conſenſit, ſolus Papa diſpenſat, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib 23. num. 186. verſic. in ſexta.* Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 12. 23. à princip.* 4

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Monachi appellatione venit Abbas.*
3 *Simoniacus mentalis non tenetur ad reſtitutionem.*
4 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap. De Mandato. XLVI. & fin.

Papa quando mandat alicui vt diſpenſet cum monachis, qui per ſimoniam dato aliquo ſunt accepti in monaſterium, iuxta *cap. quoniam hoc tit.* intelligitur mandatum extendi ad diſpenſandum cum Abbate, qui eos ſimoniacè recipit. Item qui ſine pacto præcedente, & ſine aliquo dato, vel recepto, ſed ſolo affectu animi vtrumque acquirunt, ſpiritualia, & temporalia, non tenentur ea reſignare pro hac ſimonia, ſed ſatis eſt ſi eos pœniteat, & ſatisfaciant Creatori. Colligunt Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panor. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 47.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 631.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Etiam ad Abbates extendi.] Notatur ad hoc quòd appellatione monachi venit Abbas, vt per Bertach. *in repet. verbo Abbas num. 1.* Hippol. *conſil. 9. num. 2.* cum

cum citatis per me *de appellatina verb. vtriuſque iuris ſignif. appel. 214. num. 2.*

3 *Et ad ſignificationes* &c.] Probat hic tex. ſimoniacum mentalem non teneri ad reſignationem, aut reſtitutionem, vt per D. Thom. 2.2. *quæſt.* 100. *art.* 6. vbi Caiet. Syluest. *verbo ſimonia quæſt.* 20. Armil. *eod. verbo num* 58. Nauar. *in manu. cap.* 23. *num* 103. Angl. *in floribus Theol. tit. de reſtitut. quæſt. quis à reſtitut ſit liber, diffic.* 15. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 2. *à num.* 370. Tolet. *in inſtruct. conſcientia lib.* 5. *cap.* 93. Veg. *in ſumm par.* 2. *cap.* 101 *caſu* 7. 9. 21. *&* 23. Flamin. *de reſignation benefic. lib* 14 *quæſt.* 6. *num vlt & de confident quæſt.* 26. *num.* 40. Fr. Emman. *in ſumm tom.* 2. *cap.* 66 *num.* 1. Iacob de Graffiis *in deciſ. aureis part.* 1. *lib* 2. *cap.* 96. *n.* 18. Valent. *tom.* 3. *diſput.* 6. *quæſt.* 16. *puncto* 6. Vgolin. *de ſimonia tab.* 2. *de ſimonia mentali cap.* 2. Gutier. *canon lib.* 1. *c.* 23 *num.* 31. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. par.* 4. *deciſ.* 34. Gaſpar Roderic. *de annuis redit b lib.* 1 *quæſt.* 3 *num.* 25 *&* 26. Rebell. *de obligat. iuſtitiæ par.* 2. *lib* 18. *quæſt.* 21. *num.* 2. Azor. *inſtit. moral par.* 3. *lib* 12. *cap.* 20. *quæſt.* 2. Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub.* 11. *c.* 17. *num.* 4 *cum ſeqq.* Nicol. Garc *de benefic par.* 8. *cap.* 1. *n.* 45. Hæc quidem ſententia vera eſt in ſe, & ex litteræ textus conformis, quamuis contrarium tenuerunt aliter atque aliter diſtinguentes Maior *in* 4. *diſtin.* 15 *quæſt.* 7. § *ſed de ſimonia* Ioan. de Medina *in codice de rebus per vſuram acquiſitis quæſt.* 4 *de vſura reſtit. in* 2. *argum. verſ. iam ad rationes.* Barthol. Medina. *in ſumm. lib.* . *cap.* 14 § 20 *&* 21. Aragon. *in* 2. 2. *quæſt* 100. *art.* 5. vbi Salon *quæſt* 78. *art* 3 *controu.* 19. Petr. de Ledeſma *in ſumm part.* 1. *tract.* 12. *concluſ.* 43. *difficult.* 1. *&* 4. Soar *de relig. tom.* 1 *lib.* 4. *de ſimonia cap.* 53. *num.* 43 *cum ſeqq.* Raph. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thom. tom.* 2. *quæſt.* 100 *articul.* 6 *diſput* 6. Leſſi. *de iuſtitia lib* 2 *cap.* 35 *dub.* 28. Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tractat* 6 *cap.* 15. *num.* 99. Bonacin. *de ſimon quæſt.* 7 *punct.* 3. *difficul.* 1 *num.* 23. multipliciter intelligentes text. *in præſenti,* eiúſque litteram malè percipientes dum ſuam defendere intendunt opinionẽ, nam Ioan. de Medina *loco proximè citato,*
4 reſpondet in hoc cap. Pontificem ſolum loquutum fuiſſe de iudicio exteriori, non interiori conſcientiæ, alius verò Barthol. Medina ait in hoc cap. Pontificem ſequutum fuiſſe probabilem opinionem eorum, qui dicunt accepta per ſimoniam mentalem non eſſe reſtituenda. Denique Soar. & Leſſi. explicant text. in præſenti procedere in ſimonia commiſſa in ingreſſu religionis, in qua data fuit reſponſio, quæ non habet neceſſariò iniuſtitiam annexam, Sed his, & aliis reſponſionibus reiectis, quia nimium litteram textus reſtringunt, vt per ſe patet, non eſt cur à probabili huius text. deſumpta concluſione recedamus; qui quidem non obſtat quòd vſurarius mentalis teneatur ad reſtitutionem, *cap. conſuluit, de vſuris*, quia intelligitur quando mutuatarius coactè dat vltra ſortem ratione mutui, ſecus quando liberè, & ſponte & gratiosè dat, licèt mutuans iniquam habeat conditionem, & prauum animum, nempe accipiendi ratione & vi mutui, vt per Couar. *in regul. peccatum part.* 2. *in initio à num.* 4. Caballin. *de vſuris num* 7. *&* 8. Petrus Nauarrus *de reſtitution lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 171. *cum ſeqq.* Aragon. 2. 2. *quæſtion.* 78. *articul.* 2. vbi Bannes *articul.* 2. & Salon. *controverſ.* 10. Solis *de cenſib lib.* 1. *c.* 5. *num.* 13. Gaſp. Roderic. *d. quæſt.* 3. *num.* 21. & latè Campan *d. cap.* 27. *num.* 10. *&* 11.

Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

Tit. VI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitom. Decretal. fol.* 176. Steph. Ranchin. *in continuatione titulorum Decretal.* Dan. Venator, *in analyſi methodica iuris Pontificij. à pag.* 616. Goffr. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titul. iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decretal. omnes ſub hoc titulo.*

SVMMARIVM.

1 *Pecuniam dans vt Epiſcopalem vel ſpiritualem iuriſdictionem exerceat, officio ſuo priuatur & ſic conferens illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur.*

2 *Simoniacus eſt Epiſcopus, qui pretio recepto ſuas vices committit alicui.*

3 *Verbum* amittat *eſt ſententiæ.*

4 *Salarium accipiens ab Epiſcopo pro ſeruitio ei facto in iuriſdictione commiſſa exercenda ſimoniam non committit.*

5 *Vicarius recipere debet ſalarium de Camera Epiſcopi.*

Cap. Præterea I. *Alex. III*

EPiſcopalem iuriſdictionem pro pecunia data exercentes, priuantur officio ſuo, & Epiſcopi, 1
qui vendiderunt, amittunt poteſtatem conferendi tale officium. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vinian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 49. Alagona, *in iuris Canon. p.* 633. remiſſiuè Ximen *in concord. p.* 1. deſumitur ex Concil. Lateranen. *c.* 15. *incip. Cum in officiis § præterea quoniam* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 3 *cap.* 1.

Collige ex text. ſimoniacum haberi Epiſcopum, 2
qui pretio recepto ſuas vices committit alicui, hoc eſt, ſuam iuriſdictionem, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 14. *in princ.* vbi *q.* 1. reſoluit non eſſe ſimoniacum Vicarium, qui ab Epiſcopo, vel alio Prælato conſtituitur & recipit certum ſalarium.

Amittat.] Eſt verbum latæ ſententiæ, vt per Tiraq. 3
in l. ſi vnquam verbo reuertatur num. 151. *C. de reuocandis donat.* Couar. *in cap. ſi hæredes num.* 8. *ſup. de teſtam.* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *num.* 21. *verſic. fallit* quos refero *in meis remiſſionibus de dictionib. & clauſul. dict.* 21.

In gloſ. *Qantitate.* ibi, *ſed è conuerſo Epiſcopus ſi* 4
committat vices ſuas alicui poteſt & debet ei conſtituere ſalarium. Sed cur quæſo Epiſcopus ſimoniacus eſt committens pretio recepto ſuas vices alicui, non autem iſte pretium ab Epiſcopo recipiens; Reſpondet Panorm. *hîc* longè diuerſam eſſe rationem, quia Vicarius, ſeu alius ab Epiſcopo conſtitutus recipit debitum ſui laboris, & operæ ſtipendium, locat enim Epiſcopo ſuas operas, nec vllo iure cogitur ſuo ſtipendio militare, *cap. cùm ex officij de præſcript.* at verò Epiſcopus,

pus, qui Vicarium, vel alium conſtituit, pro ſua iuriſdictione exercenda, ſi pretium accipiat ex eo quòd ſuas vices committit, iuriſdictionem ſuam vendere videtur, cùm ſtipendium, ſiue ſalarium potiùs conferre deberet ei, refert Azor. *d.quæſ.* 1.*verſ.ſed. cur quæſo:* vbi etiam tenet ſimoniam ab eo Epiſcopo committi, qui Vicarium conſtituit eo pacto, vt ille ſit minori ſtipendio contentus quàm ſibi debeatur, vel ea lege, & conditione vt Epiſcopus habeat ſibi aliquam partem prouentuum ſpectantium ad Vicarium ratione muneris, & officij, quo ille fungitur.

In ead. gloſ. ibi, *de camera.* Ergo Vicarius recipere debet ſalarium de Camera Epiſcopi, vt reſoluit Sbrozz.*de Vicaria Epiſcopi, lib.*3.*q.*54.*n.*3.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*
2 *Vicarius qui dedit pecuniam Epiſcopo, vt faceret illum Vicarium, priuari debet officio Vicariatus.*
3 *Simoniam committit Epiſcopus, quando aliquid exigit pro re præſtanda, quam tenetur facere ratione ſui officij.*
4 *Prælatus iuriſdictionem temporalem vendens, ſi eam habet ab Eccleſia ſimoniam committit.*
5 *Simoniam committit Epiſcopus,cui data fuit pecunia,vt Vicarium faceret in temporalibus.*
6 *Iuriſdictio ordinaria non poteſt ab Epiſcopo concedi*

Cap. Quoniam. II.

1 PLebanus, vel Archipreſbyter, qui pretio ſtatuitur ad agendas vices Epiſcoporum, vel Archidiaconorum, ſeu ad terminandas cauſas eccleſiaſticas, remouetur à Clero, & Epiſcopus, qui diſſimulat peruerti ſuam iuriſdictionem, cenſura eccleſiaſtica puniri debet. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5.*iuris Pontif. pag.* 50. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 633. remiſſiuè Ximen. *in concord. pag.*1. refertur ad Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5.*tit.* 3. *c.*2. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part.*3.*cap.*1.

2 *Remoueatur à Clero.*] Notatur ad hoc quòd Vicarius, qui dedit pecuniam Epiſcopo, vt illum faceret Vicarium, priuari debet officio Vicariatus, vt per Lancel.*in inſtit.iuris Canon tit.de ſimonia* §. *demum.* Sbrozz. *de officio Vicarij lib.*3.*quæſt.* 54 *num.*1. vbi ex Abb. hoc optimè factum dicit ne ex huiuſmodi labe ſimoniæ Vicarij vt aliquid lucrentur præter ſortem inducantur per fas & nefas ad extorquendum pœnas in ære, vbi in corpore luendæ forent, & facere modicas culpas grauiores in ſubuerſionem iudiciorum, & diſpendium, ac grauamen ſubditorum.

3 In gloſ. *Pretio. ibi, maximè cùm iuriſdictio ſit ſpiritualis.* Aduerte tamen quòd vbicunque Epiſcopus gratis facere aliquid debet ratione ſui officij, ſimoniam committit, ſi aliquid exigat, vt per Soar. *de relig. tom.*1.*lib.*4.*de ſimonia cap.*20.*num.*19. vbi aduertit quòd per illam particulam, *maximè,* non poteſt fieri comparatio ad actus, qui procedunt à iuriſdictione temporali, cùm in eis ſimonia locum non habeat; ſenſus ergo eſse videtur, vel ob hanc maximè cauſam ibi interuenire ſimoniam, quòd iuriſdictio, à qua illi actus procedunt, eſt ſpiritualis, vel tunc maximè committi ſimoniam, quando actus ex vi obiecti, & materiæ eſt ſpiritualis. Nam verum eſt Prælatum iuriſdictionem temporalem vendentem, ſi eam habet ab Eccleſia, ſimoniam committere, eo quòd talis iuriſdictio iudicatur ſpiritualis dependenter, hoc eſt, reſpectu Summi Pontif. à quo habet dependentiam, ſecundùm Fr. Ludou. Beja Conluſitanum noſtrum *in reſpon. caſuum conſcientiæ. par.*1.*caſu* 37.*fol.mihi* 57.*verſo.* Vnde ſimoniam committere Epiſcopum, cui data fuit pecunia, vt faceret Vicarium in temporalibus, tenent Lancellot. *in inſtitut.Canon. tit. de ſimonia.* §. *demum, verſ. vices ſuas.* Sbroz.*d q.*54.*n* 4. 5

In gloſ. *Statuuntur.* Notatur ad hoc quòd ordinaria iuriſdictio non poteſt ab Epiſcopo concedi, vt per Sanch.*ad matrim.lib.*29 *num.*2. 6

Cap. Quoniam. ÿ. III.

ECcleſiæ regimen non debet Sacerdotibus committi ſub annuo cenſu. Colligũt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panormit. Marc. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 50. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*633. remiſſiuè Ximen.*in concord. pag.*2. refertur ab Anton. Auguſt.*collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.*3. *p.*3. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *par.*2.*cap.*2. 1

Vide poſita *in cap. præcedenti.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus Eccleſiarum ſub annuo cenſu concedi poſſunt.*
2 *Locatio fructuum Eccleſiæ, vel beneficij an poſſit fieri vltra triennium.*
3 *Fidei præſtatio eſt iuramentum quo ad Deum.*
4 *Promittens per fidem, ſcilicet humanam, ſi non adimpleat, non erit periurus, ſed ratione violatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines.*
5 *Expenſæ in vtilitatem Eccleſiæ dicuntur conuerſæ, ſi factæ fuerunt in rem perpetuò duraturam.*
6 *Succeſſor Prælati, alteriuſue beneficiati, non tenetur ſtare locationi per ſuum prædeceſſorem nomine proprio factæ.*
7 *Eccleſia multis modis dicitur.*

Cap. Querelam IV. & fin.

FRuctus, & obuentiones Eccleſiæ poſſunt locari ad certum tempus, v.g. ad ſeptennium pro certo annuo cenſu, & ſi conuentum fuerit intra illud tempus non auferre, ſtandum eſt promiſſis, nec poteſt auferri. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panor. Mar. Socin. Cened. *collect.* 76. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. p.*50. Alagona *in compend. iuris Canonici p.* 634. remiſſiuè Caſal.*in annot* & Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.* 5. *tit.*3.*cap.*4. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III.*par* 28.*c.*.1 1

Per ſeptennium ſuſcepiſſet, &c.] Quæret aliquis non extra rem quomodo Rector de quo *in text.* potuerit locare fructus ſuæ Eccleſiæ, vel beneficij ad ſeptem annos, cùm tantùm triennij tempus ad talem locationem, ſeu alienationem ſit à iure præfinitum variis adſcriptis pœnis contra aliter facientes *in Extrauag. ambitioſæ, deb. Eccleſ. non alien. inter communes,* & per eam reſoluunt citati *in meo tract. de offic. & poteſtat. Epiſc. par.*3.*alleg.*95. *num.*2. Cui quæſtio reſpondent quidam citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 76. *num.* 1. deciſionem huius tex. correctam eſſe per dictam *Extrauagan. Ambitioſæ,* cuius auctor fuit Paulus II. qui vixit in Pontificatu circa annos 1471. huius verò text. 2

Alexand.

Alexand.III. qui obiit circa annum 1181. Vel ſecundùm alios poteſt reſponderi illam Paul. II. conſtitutionem prohibuiſſe locationem rerum Eccleſiæ vltra triennium, ita quidem, vt ipſas res prohibeat locari, non tamen fructus, & redditus Ecclaſiaſticos, ſæpiſſimè enim contingit locari non ipſos fundos, nec ipſa Eccleſiarum prædia, ſed fructus & redditus ad aliquod beneficium pertinentes, vt euenire videtur in hoc text. quam quidem fructuum & redditųum locationem vltra triennium fieri poſſe reſoluunt Couarr.*var. lib.2. cap.16. num.6. in fine.* Redoan. *de rebus Eccleſiæ pag.350.à num.4. verſ. & aucta.* Greg. *l.9. verbo arrendar.tit.7.part.1.* Auend.*de exequendis mand part.1. cap.4.num.32. ad finem.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuen. tom.1.lib.5. tit.3. num.21.* Cened.*d collect. 76.num.3. & ad ſextum collect.32. num.2.* quamuis in puncto iuris contrarium verius reſoluendum puto cum Gama,& Gutier. quos refero,& ſequor *d.alleg.95. num.10.*

3 *Præſtita fide.*] Notatur ad hoc quòd fidei præſtatio eſt iuramentum quoad Deum, in dubio tamen promittens per fidem intelligit de humana per quam nobiles, vel qui ſe tales iactant, ſuam fidem ſolent ad-

4 ſtringere, & iſto caſu cùm non ſit iuramentum per rem ſacram, non erit periurus, ſed ratione uiolatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines, vide Couu. *in cap. quamuis pactum part.1. §.2. n.2.* Ferdinan. Mendoc. *lib.1.diſp.iuris c.6.quæſt.5. pag.241. cum ſeqq.* Pinell.*in l.2. C de reſcind. vendit p.3.c.1.n.3.* Perez *l.1.verſ.quæri ſolet vtrum. tit.6.lib.8. Ordin. pag. 186.* plures per Cened.*d collect.76.n.4.*

In gloſſ. *Terminum*,ibi,*in vtilitatem Eccleſiæ conuerſa*

5 *fuiſſet.* Aduerte expenſas in vtilitatem Eccleſiæ dici conuerſas ſi factæ fuerunt in rem Eccleſiæ perpetuò duraturam,vide Maſcard. *de probat.concluſ.*728. D.Barboſa *in l. filioſamil. §. fin. num.22. cum ſeqq. ff. ſoluto matrimon.*

6 In ead.gloſſ. ibi,*ſucceſſor ſtare non tenetur*,&c. Notatur ad hoc quòd ſucceſſor Prælati, alteriúſve beneficiati, non tenetur ſtare locationi per ſuum prædeceſſorem factæ, ſi Prælatus vel beneficiarius nomine proprio locet redditus ſuæ dignitatis, vel beneficij in ſuam vtilitatem, ſecus ſi nomine Eccleſiæ contraxiſſet, & pecunia inde recepta in vtilitatem Eccleſiæ conuerſa fuiſſet, ita reſoluunt plures citati per Cened. *d. collect 76.num.5.* quibus adde Mich. Graſſ. *tom.1. commun. opinion.l.4. tit.43. num.40.* vbi Viuian. *num.123.* Aloyſ. Ricciul. *in collect. deciſ.part.4. collect. 1007. & collect.1053. in fine, & in praxi Archiepiſc. Neapol. deciſ.112. à princip.* Modern. *de iuriſdiction. part.4. caſu 98. num.8. & in votis nouiſſ. deciſ. voto 180.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.37. à num.18.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo fructus num.23. & verbo locatio numero 6.* Cardin. Tuſc. *verbo locatio concl. 419.* Card.Mantic.*de tacit & ambig.conuention.lib.5.tit. 13.num.21.* Stephan.Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo alienatio rerum Eccleſiæ num.19.* Chald.Pereira *quæſt. forenſ. lib.2. quæſt.32. & de empt. cap.26.num.5.* Molina *de iuſtit. tract.2. diſput.492. ver. quod denique.* Azor. *inſtit. moral. part.3. lib.8. de locato, & conducto cap.6. quæſt.7.* Rebell. *de oblig iuſtitiæ part.2.lib.14.quæſt.11. num.17.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.25. cap 43. num.528. cum ſeqq.* Martin. Bonacina *de contractib. diſp 3.quæſt.7.puncto vlt. num.10.* Marc.Ant.Genuenſ. *in practicabilibus Eccleſiaſt. quæſt.137.* quos refero ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi part.3. alleg 94. n.1.* vbi *numeris ſeqq.* multipliciter limito, & declaro ſupradictam concluſionem. Et illa limitatio principalis eſt, vt ſcilicet ſucceſſor in Eccleſia teneatur ſtare locationi factæ per prædeceſſorem etiam nomine proprio, quando annus eſt inchoatus; & iam facta eſt impenſa neceſſaria, vel magna pars illius, vt quia terræ ſunt ſatæ, Bald.*in l.emptorem num.7.verſ.ſed pone colonus, C.locati*,Oraſc. *deciſ.82. num.10.* Surd. *deciſ.52. num.12.* Mareſcot. *var.reſol. lib.1.cap.18.num.7.in fine,* & hoc caſu ſi res de ſui natura vnicum fructum reddit ſingulo quinquennio, ſtandum eſt colono pro toto illo quinquennio, vt poſt Alex. & Gabr. notant Surd.*deciſ.52. num.vlt.* Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ. cap.606.n.19.* Notandum autem quòd in quibus caſibus ſucceſſor tenetur ſtare locationi factæ per anteceſſorem,vel poteſt ab ea recedere, in iiſdem colonus cogitur perſeuerare, vel poteſt recedere ne iudicentur ad imparia, ſed æqualitas inter eos ſeruetur, quia contractus claudicare non debet. Surd.*d. deciſ.52.n.9. & 10.* Stephan.Gratian. *d c.606.n.13.cum ſeqq.* refert Ferentill.*in annot. ad deciſ.482.Buratt.num.18.cum ſeqq.*

In gloſſ. *Eccleſiam*,fin.ibi, *Eccleſia multis modis dicitur*,&c. Vide Turrec. *in ſumm.de Eccleſia lib.1.cap.2. gloſ.1.per text.ibi in l.7. tit.5. lib.1.for. leg.* Perez *l.1. gloſ.2. in princip. tit.1.lib.1. Ordinam.& l.1.gloſ.5. verſ. tertio modo,pag.35. tit.1. lib.5. Ordinam.* Sanch.*de matrimon.lib.3. diſp.15.num.26.* dixi latè *ad rub. de Eccleſ. ædif.* Quomodo autem Eccleſia, diffiniatur tradunt Turrecrem.*d.lib.1.c.1.circa med.* Cardin.Bellarm. *lib.3. de Eccleſia c.2.* Ant.Ricc.*in tract.de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium,lib 1 c.3.à princip.* 7

De Magiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

Tit. V.

SVper hanc rubr.ſcripſerunt Collect.Zabar. Bell.Ioan. Andr.Anan.Butr. Anch. Panor.Felin.Mar. Socin.Petr.de Rauenna *in compend.iuris Canonici*,Martin.Meſnart.*in epitome Decret.fol.176.verbo.*Stephan.Rancin. *in contin.titul. Decretal.* Dan.Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, à pag 681.* Goffr. Holt.*in ſum huius tit.* Alex. Caſſan.& Anaſt.Germ. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* nouiſſimè Ioann. Honor. *lib.5. ſumm. in Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canonici*, Zypæ.*in analytica poſtremi iuris Eccleſ enarrat pag.384.*omnes ſub hoc tit.

Magiſtri qui dicantur, latè tradit Illuſtriſſ. D. meus Roderic.à Cunha *in comment.ad cap.miſerum 4.diſt.61.*

SVMMARIVM.

1 *Cathedralis Eccleſia prouidere debet Magiſtro de beneficio, qui clericos eiuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis doceat, & quid hodie attento Concil; Trident. oſtenditur, & n.2.*
3 *Magiſtri gratis diſcipulos docere debent.*
4 *Salaria aſſignari debent Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus.*
5 *Ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem diuitem.*
6 *Ordinari quis non poteſt abſque patrimonio, etiamſi habeat patrem diuitem.*
7 *Epiſcopus diſpenſando cum ſcholaribus cauſa ſtudij non debet aliquid ab eis exigere, vel accipere.*
8 *Venditio donorum intellectus, & voluntatis eſt ſimonia lato modo.*

Cap. Quoniam I.

Ex Conc. Lateranen.

1 Eccleſia Cathedralis debet prouidere de Magiſtro qui clericos, & pauperes Scholares doceat gratis & ei competens præbeatur beneficium. Item nullus exigat pretium pro licentia docendi, nec ab eis, qui docent aliquid exigant ſub prætextu conſuetudinis, nec interdicat alicui idoneo petita licentia legere, qui contra hoc præſumpſerit facere, beneficio priuari debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Butr. Anchar. Panorm. Hoſtienſ. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.*51. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*634. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexan. III. *cap.*18. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*3. *cap.*1.

2 Hodie ex noua diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.*5. *de reform. cap.*1. in Eccleſia Metropolitanis, vel Cathedralibus, & Collegiatis, quæ ſunt in aliquo inſigni oppido, etiam nullus diœceſis, ſi ibi clerus numeroſus ſit, operam Epiſcopus dabit, vt ſacræ Scripturæ lectio habeatur, & pro ſtipendio docentis præbenda primo libere vacans tribuatur, & ſi nulla, vel ſufficiens aliud adſit, Epiſcopus fructus alicuius ſimplicis beneficij aſſignabit, vel ſi neque hac ratione huic Theologo prouidere poſſit, tunc per eos, qui beneficia habent in ciuitate, diœceſi vel aliàs vt commodius fieri poterit, Epiſcopus de Capituli conſilio huic prouidebit, non tamen ob hanc, lectio alia omitti debet, ſed ea habenda, ſi haberi conſueuerat, de quo Concilij decreto agunt Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verbo præbenda Theologalis.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*20. *num.*53. Nicol. Garc. *de benefic. part.*5. *c.*4. *num.*155. *cum ſeqq.* Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi part.*3. *alleg.*56. *à princ.*

3 *Gratis.*] Notatur ad hoc quòd Magiſtri debent gratis diſcipulos pauperes docere, vt per Tiraquel. *de nobilit. c.*29. *num.*42. *& ſeqq.*

Competens aliquod beneficium præbeatur.] Notatur ad hoc quod Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus ſalaria aſſignari debent, & interdùm beneficium conferri propter docendam Theologiam, vt per Soar. *de Religion. tom.*1. *lit.*4. *de ſimonia cap.*18. *num.*7.

4 *Ne pauperibus, qui parentum opibus*, &c.] Notatur ad hoc quòd ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem diuitem, vt per Surd. *de aliment. titul* 7. *quæſt.*37. *num.*3. vbi *num.*2. malè reſoluit poſſe quem ordinari abſque patrimonio ſi habeat patrem diuitem, contra quem inſurgunt Flam. *de reſignat. benef. lib.*1. *quæſt.*6. *num.*28. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.* 26. §. 9. *num.*3. Campan. *in diuerſorio iuris Canonici rub.*8. *cap.*5. *numero* 3. quos refero ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi part.*2. *alleg.*19. *num.*60.

5 *Vel ſub obtentu*, &c.] Notatur ad hoc quòd Epiſcopus diſpenſando cum ſcholaribus cauſa ſtudij non debet aliquid ab illis exigere, vel accipere, aliàs quaſi ſimoniam committit, vt per Rebuff. *de priuileg. ſcholar. priuileg.*38.

In gloſſ. *Conſuetudinis*, ibi, *quaſi ſimoniacum reputatur hoc.* Probat hæc gloſſ. dantem pretio naturales ſcientias acquiſitas, ſimoniam quandam latè ſumptam committere, quæ quaſi ſimonia dici poteſt, & faciunt quæ Soar. *tom.*1. *de Religion. lib.*4. *de Simon. cap.* 8. *num.*5. Verùm in hoc caſu non committi ſimoniam rectiùs tenent Doctores communiter Theologi *in* 4. *diſtinct.*25. vbi Durand. *q.*3. Palud. *quæſt.*5. & Richard. *artic.*3. *quæſt.*2. S. Thom. 2.2. *quæſt.*71. *artic.*1. *ad* 2. *& quæſt.*100. *artic.*3. *ad* 3. Syluestr. *verbo ſimonia quæſt.*10. Nauarr. *in manual. cap.*13. *num.*100. Valent. *tom.*3. *diſputat.*6. *quæſt.*16. *puncto* 2. *colum.*3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *num.*112. Azor. *inſtitut. moral. part.*3. *lib* 12. *de ſimon. cap.*18. *quæſt.*4. Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *cap* 35. *dub.*13. *num.*74. Filliuc. *tractat.*45. *cap.*2. *quæſt.*5. Bonacin. *var. tract.* vbi de ſimonia, *quæſt.*4. §. 10. *ex num.*1. Non enim defendi poteſt hæc gloſ. etiamſi dicamus illam loqui de venditione ipſarum ſcientiarum quatenus ſunt habitus, & ſpirituales per eſſentiam, quia hæ nec de iure nec de facto in alium transferri poſſunt, atque ideo nemo erit adeò inſanus, qui ſic emere, aut vendere velit: eſt ergo intelligenda de venditione doctrinæ, per quam alij ſcientia communicatur, quæ pretio æſtimari poteſt, ac proinde in tali venditione nulla poteſt interuenire ſimonia etiam latè ſumpta, quinimo ſi is, qui publicum habet ſtipendium, ab aliquo pretium exigat, non ſcientiam vendere iudicandus eſt, vt docet S. Thom. *d. art.*3. *ad* 3. ſed id quod præſtare poteſt, nempe doctrinam, & docendi laborem, & tunc vltra iuſtum pretium iniuſtè petit, & ſic peccat contra iuſtitiam, Bonacin. *d.* §. 10. *num.*3. *in fine*; at verò ſi aliquis ſcientiam ipſam fruſtra vendere intenderet, nec nunc ſimonia eſſet, ſed iniuſta alieni contrectatio, dum pro re, quam præſtare non poteſt, pretium exigit, quod adeò verum eſt, vt etiamſi vendens ſcientiam, vel doctrinam intendat vendere ipſam veritatem, nec tunc ſimoniam committet, quia ipſa veritas non eſt aliquid ſupernaturale, & ſacrum, ac proinde non poteſt eſſe materia ſimoniæ, Soar. *d. lib.*4. *de ſimon. cap.*28. *numero* 11. Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*35. *dub.*13. *numero*75. Filliuc. *d. tractat.*45. *cap.*2. *quæſt.*5. *num.*4.

Hinc colligitur ſimoniam non committere qui 6
pretio docuerit Theologiam practicam, vel ſpeculatiuam, ſeu ſcholaſticam, aut interpretatiuam Scripturarum, quia actiones Magiſtri docentes Theologiam naturales ſunt, & labor atque opus ipſius eſt pretio æſtimabile, tum quia Theologia naturalibus iuribus comparatur, & ad exemplum eorum docetur, verſatúrque in deducendis concluſionibus ex principiis ſupernaturalibus: tum denique quia licet doctrina ipſa Theologiæ in ſe quidem ſupernaturalis ſit, actus tamen docendi non eſt ſupernaturalis, neque ex parte principij, cùm poſſit quis poſita reuelatione articulorum verſari circa illos actibus merè naturalibus independentibus ab auxiliis gratiæ ſupernaturalibus, neque eſt ſupernaturalis ex parte termini, quia per ſe non ordinatur ad ſalutem ſpiritualem, neque eſt ſupernaturalis quoad effectum cùm inſtruat intellectum quatenus naturaliter ab eo fieri poteſt ex vi diſcurſus; ita Victor. *relect.*1. *de ſimon. num.*6. Soar. *d. lib.*4. *de ſimon. cap.*18. *num.*9. Filliuc. *d. tractat.*45. *cap.*4. *quæſt.*7.

Cap. Prohibeas. II.

Pretium exactum pro licentia docendi eſt reſti- 1
tuendum, & promiſſum eſt remittendum, quia ſcriptum eſt, *Gratis accepiſtis, gratis date*, ceſſante appellatione, Item ſi inferior nondum inſtituit Magiſtros in locis debitis, ſuperior præficere debet viros prouidos, honeſtos, & diſcretos appellatione poſtpoſita,

ſita. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 51.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 634.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 3. tit. 3. c. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *par. 2. cap. 17.*

Vide poſita *in cap. præcedenti.*

Ne in Parochia tua pro licentia docendi exigatur aliquid, &c.] Quamuis prohibeatur *in præſenti* aliquid pro licentia ſtudendi exigere, tamen dando vel accipiendo pretium pro huiuſmodi licentia nulla ſimonia committitur, quia actus docendi non eſt res ſacra, nec actus poteſtatis ſpiritualis pro qua pretium dari non poteſt, ita Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimon. cap. 18. num. 19.* Filliuc. *tract. 45. cap. 4 quæſt. 8. num. 12.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. cap. 35. dub. 13. num. 82.* Bonacin. *var. tractat.* vbi de ſimonia, *quæſt. 4. §. 10. numero 10.* Quod quidem ex eadem ratione locum habet in vendente licentiam ad docendum Theologiam, ſecundùm Soar. *d. cap. 18. num. 14.* Filliuc. *d. cap. 4. quæſt. 7.* Bonacin. *d. §. 10. numero 11.* quicquid exiſtimet Leſſi. *citato loco* in hoc caſu dari ſimoniam iuris humani, non autem iuris diuini. Et demum locum habet in vendente magiſterium, ſeu Doctoratum Theologiæ, hunc enim non eſſe reum ſimoniæ reſoluunt Soar. *d. cap. 17. num. 15.* Filliuc. *d. cap. 4. quæſt. 8. num. 18.* Leſſi. *d. dub. 13. numero 83.* vbi ampliat etiamſi magiſterium ſeu ius docendi conferatur à Papa poteſtate ſpirituali.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia exigi non debet pro licentia ſtudendi, etiamſi hoc habeat conſuetudo.*
2 *Doctoratus eſt dignitas, & Doctor dicitur in dignitate conſtitutus.*
3 *Doctoratus dignitatem quis ſine peccato ambire poteſt.*

Cap. Quanto. III.

1 PEcuniam ne quis pro licentia docendi exigat prohibetur ſub pœna excommunicationis, & priuationis officij, & dignitatis, etiamſi hoc habeat conſuetudo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anch. Hoſtienſ. Butr. Felin. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 52.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 635.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part. 2. cap. 18.*

Diſtrictè præcipientes, &c.] Ex hoc text. Rot. *in Cracouien. iuris legendi 21. Maij 1627.* coram Reu. D. meo Coccino colligit idoneos magiſtros admitti ad legendum ſub pœna excommunicationis, & contrariam conſuetudinem tanquam iniquam, & irrationabilem damnari, proindéque non poſſe aliquam conſuetudinem introduci, quia titulus præſcriptionis erit ſemper iniuſtus, & cùm canon prohibeat præſcriptionem, bona fides nihil prodeſt. Abb. *in cap. cùm ex officij num. 4. de præſcript.* Pariſ. *conſ. 114. num. 8. & 27. lib. 1.* Cou. *in c. poſſeſſor part. 2. §. 8. num. 5. in fine, & n. 5.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 131. num. 4.* & quòd ſufficiat legem reſiſtere conſuetudini vt nulla valeat etiam quòd initij memoria non extet, Felin. *in cap. accedentes num. 6. verſ. fallit tertiò, de præſcript.* & quòd conſuetudo contra ius ſemel reprobata per legem non poſſit amplius introduci, Iaſ. *in l. de quibus n. 80. ff. de legib.*

Dignitatem aſſumunt.] Ergo Doctoratus eſt dignitas, & Doctor dicitur in dignitate conſtitutus, de quo vide Tiraquell. *de nobilit. c. 18. num. 2.* Marquard. *de Iudæis part. 2. c. 7. in princ.* Duen. *reg. 190. verſ. amplia. 3.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi par. 8. conſid. 12.* Roland. *conſil. 67. num. 9. volum. 4.* Cephal. *conſil. 117. num 23. vol. 1.* Caballin. *milleloq. 540.* Iacob. Benni. *de priuileg. Iureconſ. part. 3. priuil. 62.* Perez *l. 1 gloſſ. 3. ad fin. verbo en los Doctores tit. 1. lib. 4. Ordin. pag. 771.* Menoch. *conſ. 126. num. 7.* Cened. *ad Decretal. collect. 143. num. 3.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 130. art. 1.* Bobadill. *in ſua politica lib. 1. c. 10. num. 42.* Card. *in praxi iudicum verbo dignitas num. 6.* Azeued. *l. vlt. num. 61. tit. 21. lib. 4. noua recopil.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 48. §. 3. n. 78.* quam quidem dignitatem quis ſine peccato ambiturus petere poteſt, vt ex hoc text. colligit Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuil. 169.* 2

3 Doctor etiam nobilis eſt, & nobilitas priuilegiis fruitur. Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub. 4. §. 19. ex num. 1.* Tiraq. *de nobilit. cap. 20. num. 68.* Iacob. Benni. *d. part. 3. priuil. 56.* ac proinde ſi ex ſtatuto Eccleſiarum præbendæ debeantur nobilibus, Doctor admittitur; ſecundùm Mohed. *deciſ. 34.* Guid. Pap. *dec. 88. num. 1.* Rebuff. *de nomin. quæſt. 15. num. 10.* Seguta Daualos *in direct. iud. p. 1. c. 3. ex num. 3.* Viui. *lib. 2. commun. opin. 87.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Præbenda theologalis perditur per non reſidentiam.*
3 *Collegium in ſingulis Cathedralibus pro educandis pueris, quomodo inſtituendum remiſſiuè.*
4 *Docentis neceſſitas reuelari debet.*

Cap. Quia nonnulli. IV.

MAgiſter idoneus non ſolùm in Cathedrali, ſed in qualibet Eccleſia habente facultates ſufficientes conſtitui debet à Prælato cum Capitulo, ſeu cum maiori, & ſaniori parte Capituli eligendus, qui gratis clericos Eccleſiæ in Grammatica & alios iuxta poſſe inſtituat. In Metropolitana verò Eccleſia inſtituendus eſt Theologus, qui Sacerdotes, & alios inſtituat in Sacra Pagina, & præſertim in his quæ ſpectant ad curam animarum. Cuilibet autem Magiſtrorum aſſignari debent à Capitulo prouentus vnius præbendæ, & pro Theologo tantundem dum legit, non tamen propter hoc efficiantur Canonici: quòd ſi Eccleſia Metropolitana duobus nimis grauetur, Epiſcopus de Grammatico in alia Eccleſia ſufficienti ſuæ ciuitatis, vel diœceſis prouidere faciat. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Panor. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 12.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag. 635.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *c. 1.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. vnico.* 1

Vide poſita *in c. 1. ſub hoc tit.*

Quandiu perſtiterit in docendo. Ergo præbenda theologalis perditur per non reſidentiam, vt per Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de collat. §. 1. verſ. prouideatur fol. 122.* 2

In Grammatica facultate.] De collegio puerorum in ſingulis Cathedralibus inſtituendo pro edu- 3

candis pueris, & docendis in Grammatica, cantu &c. agit Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 18. de quo multa Zerol. *in praxi Epiſc. part.* 1. *verbo Seminarium*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. § 7. *n.* 68. *cum ſeq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 489. *in* 1. *edit. & reſolut.* 380. *in* 2. *edit.*

4 *Quæ ſufficere valeat.*] Nam docentis neceſſitas releuari debet, vt per Surd. *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 53. *num.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Prælati & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur, qui in abſentia redditus præbendarum ſuarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipiat, & ſi proprij redditus ad ſuſtentationem ſtudioſorum non ſufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis prouidere; Magiſtri verò donec docuerint integrè percipiunt fructus beneficiorum ſuorum.*

2 *Literati in Eccleſia Dei dicuntur radij Solis, Stellæ.*

3 *Eccleſia litteratis regitur, & ſuſtinetur, totúſque mundus illuminatur.*

4 *Docentes ſacram Scripturam in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia planè gaudent.*

5 *Docentes, priuilegio percipiendi fructus gaudent quamdiu docuerint.*

6 *Diſtributiones quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij.*

Cap. Super ſpecula. V. & fin.

Honor. III.

1 PRælati, & Capitula mittere debent ad ſtudium Theologiæ aliquos dociles, qui deinde poſſint in Eccleſia docere, quibus ſubminiſtrant neceſſaria, ſi proprij prouentus Eccleſiaſtici non ſufficiunt, & ſtudentes per quinquennium percipere debent fructus integros præbendarum, & beneficiorum; ſimiliter Doctores Theologi dum docent, non obſtante conſuetudine, vel ſtatuto contrario. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 53. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 636. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *In Dei Eccleſia velut ſplendor.*] Literati in Eccleſia dicuntur radij Solis, & ſtellæ, Mandoſ. *in reg.* 16.
3 *Cancel. quæſt.* 15. *num.* 3. Bald. *in auth. habita num.* 12. *C. ne filius pro patre*, quibus regitur & ſuſtinetur. Abb. *in cap. de multa num.* 5. *&* 7. *ſup. de præbend.* Felin. *in c. ſi quando n.* 7. vbi Nauar. *except.* 16. *num.* 5. *ſup. de reſcript.* Peregr. *ad Extrauag. ambitioſæ, verbo ex quibus Eccleſia n.* 21. *de rebus Eccleſiæ non alienan.* Hieronym. Giach. *in conſ. ſyndicatus. num.* 67. *&* 81 latè Carol. de Graſſis *in tract. de effectib. cleric. in præl ud. n.* 63. *cum ſeqq.* totúſque mundus illuminatur. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 27. Carol. de Graſſis *d. præl ud. num.* 88.

4 *Docentes verò, &c.*] Notatur ad hoc quòd docentes ſacram Scripturam in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia plenè gaudent, & fruuntur, ita Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *de reform. cap* 1. Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. de non reſid. num.* 25. *& in tract. de priuilegiis ſchol. priuil.* 29. *&* 31. Horat. Lut. *eod. tract. priuil.* 99. *&* 100. Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 10. Petr. Leſnaud. *in tract. de priuileg. Doctorum, part.* 2. § 22. Iacob. Benn. *in tract. de priuil. Iuriſc. p.* 1. *priuil.* 15. *num.* 1. Fr. Emman. *in ſumma tom.* 1. *c.* 33. *n.* 2. *& tom.* 2. *cap.* 36. *num.* 2. *& in addit. ad Bullam Cruciatæ. cap.* 7. *ad* 4. *concl. num.* 27. Veg. *in ſum. p.* 1. *c.* 36. *caſu* 41. Carol. de Graſſ. *in d. præl ud. à num.* 106. Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcop cap.* 19. *in princ. num.* 6. *& cap.* 43 § 2. Azor. *inſtit. moral part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſt.* 3. *& cap* 5. *quæſt.* 1. *&* 8. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar.* § 7. *proœm. num.* 180. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 446. Moneta *de diſtribut. quotidian. part.* 2. *quæſt.* 10. *à princip.* quos refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 56. *num.* 18. vbi *num.* 27. cum Nicol. Garcia *de benefic. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 59. *&* 60. aduerto ſupradictam reſolutionem eſſe intelligendam de iis qui docent conducti, ſeu ſalariati, aut ratione ſtipendij, ſeu cathedræ, quam habent, non verò de iis, qui ſponte, aut voluntariè legunt ſine ſtipendio & cathedra, niſi legant cum licentia vniuerſitatis, ſeu clauſtri, ſiue Collegij Doctorum.

Per annos quinque.] Refertur ad ſtudentes, nam do- 5
centes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent quandiu docuerint, vt per Abb. *hic num.* 4. *&* 5. Moneta *d. quæſt.* 10. *num.* 16.

Cætera quæ ad materiam huius text. pertinent, in- 6
uenies *ad cap. relatum ſup. de clericis non reſid.*

In gloſ. *Integrè.* Notatur ad hoc quòd diſtributio- 7
nes quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij, circa quod nihil innouaſſe Concil. Trident. referunt Gutierr. *canon. l.* 2. *cap. n.* 15. *num.* 12. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo diſtributiones quotidianæ*, § 3. Gonzal. *d.* § 7. *proœm. à num.* 78. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 112. Sandon. *de officio Eccleſiaſt. part.* 5 *cap.* 17. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo reſidentia, verſ. quod autem*, Moneta *cap.* 10. *num.* 23. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 166. *num.* 17. Vgolin. *d. c.* 19. § 2. *num.* 6. Aloyſ. Ricc. *in fori Eccleſiaſt. deciſ.* 495. *in* 1. *edit. & reſol.* 286. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. § 2. *de reſident. num.* 67.

De Iudæis, & Sarracenis & eorum ſeruis.

Tit. IV.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Anch. Za- 8
bar. Bell. Ioan. Andr. Anan. Butr. Panor. Felin. Marian. Socin. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canonici*, Guillel. Durand. *in ſpeculo iuris lib.* 4. *ſub hoc titulo, & in breuiario aureo iuris Canonici fol.* 138. *verſo*, Martin. Meſnard. *in epitome Decretalium fol.* 177. Stephan. Ranchin. *in continuat. titulorum Decretalium*, Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, à pag* 620. Goffr. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſt. enarrat pag.* 385. nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De Iudæis tractatum edidit Marquard. *de Suſannis*, & tractarunt Zaz. *in opuſculo de Iudæis*, Foller. *ad conſtit. Regni tit de Iudæis*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. par.* 2. *collect.* 434. Ioann. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.* 4. *cap.* 4. omnium latiſſimè Anton. Ricciul. *in*

in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium l. 2. per totum. Fatin. *fragm. crimin. part. 2. lit. I. num* 603. *cum ſeqq.* Vincent. Filliuc. *tom. 2. tract. 22. c. 5.* De fœtore & ludibrio Iudæorum, & Sarracenorum vide Iacob. Gretſerum *de ſancta Cruce tom. 1. l. 1. c. 98. pag.* 343. Et Iudæi quando cœperint ſic nominari, docent Hieronym. Roman. *de republ. Hebræa lib. 1. c. 3.* Pined. *in monarchia lib. 4. c. 6. §. 4.* Et de obſtinata eorum perfidia, & de iis, qui à Chriſtianitate ad Iudaiſmum nefariè & impiè tranſeunt, vel redeunt, latè Dominic. Garcia *in tract. contra Iudæos adhuc expectantes aduentum Meſſiæ* & Azor. *inſtit moral. part. 1. lib. 8. c. 22. à princip.*

Sarraceni vnde dicantur docent Cou. *variar. lib. 4. c. 9.* Nauar. *in cap. ita quorundam, notab. 4. num. 3. inf. hoc tit.* Pined. *in monarchia lib. 2. c. 3. §. 1.* Ferdinand. de Herrera *ad Garcillaſſum eclog. 2 p. 588. verbo Sarracino,* Pineda *in vita D. Ioannis Baptiſtæ par. 3 c. 15. §. 3.* Gueuar. *tom 2. epiſtolarum fol. mihi* 302. *verſo.* Azor. *inſtit. moral. par. 1. lib. 8. c. 23. quæſt. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Chriſtianum Iudæi ſeruum cuicunque permittitur redimere duodecim ſolidis, & n. 2.*

3 *Iudæi ſeruos Chriſtianos habere non poſſunt.*

4 *Princeps ſecularis non poteſt permittere in ſuo regno, quòd Iudæi habeant mancipia Chriſtiana.*

5 *Epiſcopi non poſſunt diſpenſare: vt Iudæi habeant mancipia Chriſtiana.*

6 *Seruus ſi aſſeratur emptus ab infideli cauſa mercimonij tunc ſi infra ſex menſes fuerit expoſitus, & emptorem non inuenerit, duodecim ſolidis perſolutis liber efficitur.*

Cap. Præſenti. I. *Ex Con. Maten.*

1 CHriſtianus nullus Iudæo ſeruiat, quia nefas eſt & blaſphemum, detinere redemptum à Chriſto, ideo quilibet Chriſtianus poteſt duodecim ſolidis captiuum Chriſtianum à Iudæo redimere ſiue ad ingenuitatem, ſiue ad ſeruitium; idem dici debet ſi ſeruus Iudæi deſiderat fieri Chiſtianus, & ei non permittitur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 56.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 637.* remiſſiuè Ximen. *in concord. pag. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Matiſconenſi, l. c. 16. refertur à Buchard. *lib. 4. Decretorum c. 88.* & Iuo. *part. 1. c. 282.* & Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 2.*

2 Collige ex text. cuilibet permitti Chriſtianum Iudæi ſeruum redimere duodecim ſolidis, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 17. opin. 2. num. 9.* Anton Ricciul. *in tract de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. l. 3. 28. num. 7.* vbi *num. 9* reſoluit pretium duodecim ſolidorum præfixum, & ſtabilitum eſſe vti pretium rationabile.

3 *Vt nullum Chriſtianum, &c.*] Notatur ad hoc quòd Iudæi ſeruos Chriſtianos habere non poſſunt vt per gloſ. Abb. Deci. & alios per text. *ibi in cap. conſuluit il 3. ſup. de appellat.* Foler. *in conſtitut. Regni tit. de Iudæis num. 8.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 18. num. 9.* late Anton. Ricciul. *d cap. 28. à princip.* vbi *num 3.* per *cap. ſi quilibet. 54. diſt.* extendit vt procedat ſiue ſeruus fuerit olim Chriſtianus, ſiue fuerit de recenti, aut nunc baptizatus. Nec etiam ad hoc habilitari poſſunt, aut tueri per principem ſecularem idem Ricciul. *d. c. 28. num. 12.* quia Princeps ſecularis non poteſt permittere in ſuo Regno, quòd Iudæi habeant mancipia Chriſtiana, Sigiſmun. Scacc. *de appellationibus quæſt. 16. limit. 1. num. 129.* Nec etiam poſſunt habilitari per diſpenſationem Epiſcopi, quia ille 4
non poteſt diſpenſare contra ius niſi expreſsè, vel tacitè permittatur, vt per Card. *in cap. ad hæc inf. hoc tit.* vbi Abb. *num. 2.* Socin. *num 5. verſ. extra gloſſam,* Felin. *ſub num. 3. verſ. vtrum autem Epiſcopus,* & Anania, *n. 6. verſ. ſed nunquid.* Nam Chriſtiani libertatem nanciſcuntur ſi Iudæorum fiant mancipia etiam iuſto bello capta, ſecundùm Cou. *in reg. peccatum par. 2. §. 11. num. 5.* Salon. *in tract. de dominio quæſt. 3. artic. 1. poſt. 3. concluſ.* Sayr. *in claui Regia lib. 9. c. 6. num. 12.* qui indifferenter loquuntur ſiue Iudæi ſint Chriſtianis Principibus ſubiecti, ſiue non. Quamuis contrarium, immo Chriſtianos fieri captiuos Iudæorum & fidelium ſi capiantur bello iuſto, & capientes non ſint ſubditi imperio Chriſtianorum, non ſine probabilitate teneant. Silueſt. *verbo furtum quæſt. 6. Sot. de iuſtit lib. 4. quæſt. 2. art. 2. poſt. 3. concl.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſput. 33. & diſp. 37. verſ. ab hac concluſione,* Leſſi. *eod. tract. lib. 2. c. 5. dub. 4. num. 12.* 5

In gloſ. *Datis.* ibi, *de mancipio empto cauſa mercimonij,* &c. Notatur ad hoc quòd ſi ſeruus aſſeratur emptus ab infideli cauſa mercimonij, tunc ſi intra tres menſes fuerit expoſitus venalis, & emptorem non inuenerit, duodecim ſolidis pro quolibet bono ſeruo perſolutis, ſi ille ad Eccleſiam confugiens ſuam voluntatem patefecerit, liber efficitur, vt per Anton. Ricciul *d. c. 28. num. 7.* 6

In gloſ. *Seruitium.* ibi. *locus erit gratificationi.* Notatur ad hæc quòd ſi plures ſimul eodémque tempore conuenerint ad huiuſmodi redemptionem, locus erit gratificationi, vt per Tiraq. *d c. 2. num. 9.* 7

SVMMARIVM.

1 *Iudæus Chriſtianum in ſeruum habere non poteſt, in adſcriptitium verò poteſt.*

2 *Iudæus poteſt hebere adſcriptitium Chriſtianum in conſequentiam ruris, quod poſſidet*

3 *Originarij. ſiue adſcriptitij liberi ſunt.*

4 *Iudæus ſi habeat cauſam cum Chriſtiano, iudicanda eſt ſecundùm æquitatem, ſed diſtingue vt ibi.*

Cap. Multorum. II. *Greg.*

IVdæus non poteſt habere mancipium Chriſtianum, tamen poteſt habere colonos agrorum Chriſtianos, qui diutius ibi manſerant, qui peragant omnia iura, quæ de colonis, vel originariis ſtatuuntur; ſed ſi Iudæus aliò illos transferat, vel in alio obſequio detinet, amittit ius coloniæ, & ius dominij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſt. Anchar. Burr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 56.* Alagona *in compend iuris Canon. pag. 637.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* deſumitur ex regiſtro B. Gregorij *lib. 3. indict. 13. epiſtol. 12.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 1.* 1

Collige ex tex. Iudæum poſſe habere adſcriptitium Chriſtianum in conſequentiam ruris, quod poſſidet, vt per Bero. *in c. 1. ſub. n. 19 c. verſ nec etiam product. ſup. de conſt.* Silueſt. *in ſumm. verbo Iudæus q. 2. dict. 2.* Angel. *eod. verbo num. 2.* Perez. *l. 6. in princ. tit. 1 lib. 8.* Ordinam. *pag. 60.* Marquard. *in tractat. de Iudæis part. 2. cap. 5. num. 20.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 22 quæſt. 8.* Sanch. 2

Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 31. *num.* 21. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium. Eccleſiæ exiſt. lib.* 1. *c.* 28. *num.* 21. quamuis enim Iudæus non poſſit principaliter poſſidere Chriſtianum mancipium, poteſt tamen in conſequentiam fundi, cui eſt adſcriptum, Tiraq *in tract. res inter alios acta, in princip. verſ. ſic & ſemper*, Rebuff. *in priuileg ſcholarium, priuil.* 106. *verſ.* 28. Quicquid non poſſe Iudæum emere fundum, cui ſunt adſcripti ſerui Chriſtiani, teneant Ioan. de Platea *in l. quemadmodum n.* 9. *verſ. ſed quid ſi vendidi, C. de agricol. & cenſ.* Surd. *de aliment. titul.* 8. *priuil.* 89. *num.* 2. eſt tamen verum quòd non poſſunt iſtis adſcriptitiis imponere aliquod onus vltra illa, quæ peragere debent coloni originarij, vt aduertit Anton. Ricciul. *d. cap.* 28. *n.* 23.

3 In gloſ. *ſint. liberi.* ibi, *nota originarios, ſiue adſcriptios liberos eſſe.* Vide Perez *loco proximè citato.* Valaſc. *de de iure emphyt. q.* 37. *num.* 3. *&* 4. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 19. *num.* 1.

4 In gloſ. *iuris ſeueritate.* Notatur ad hoc quòd ſi cauſa ventilatur inter Iudæum, & Chriſtianum, ſunt iudicandi ſecundùm rigorem, vt per Socin. *hic in fine*, Iaſ. *in l. & ſi poſt tres notab.* 1 *ff. ſi quis caut. & in l ſi inſulam, etiam notab.* 2 *ff. de verbor. obligat.* Corſet. *in cap. interpoſita § ſanè poſt princ. ſup. de appellat.* Socin. *conſ.* 62. *n.* 17. *lib.* 1. Lancel. *de attent. par.* 20. 12. *limit.* 11. *num.* 8 Decian. *in tract. crimin. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 15. Contrariam tamen opinionem, quòd vbicunque viget æquitas, illa ſit ſeruanda tam inter Iudæos, quàm etiam inter Chriſtianos, tenent Felin. *hic num.* 5. Roland. *conſil.* 35. *num.* 53. *lib.* 2. Foller. *in conſtit Regni tit. de Iudæis n.* 15. *cum ſeqq.* Tiraquel. *de iure primog. quæſt.* 66. *num.* 7. Natt. *conſ.* 610. *num.* 17. Roland. *conſ.* 35. *num* 18. *cum ſeqq.* & ex *num* 51. *lib.* 2. Menoch *remed* 8 *recuper. num.* 288. Farin. *fragm. crimin par.* 2. *lit. I. num.* 603. & hanc quamuis ſub dubio probare videtur Aym. *conſil.* 73. *ſub num.* 25. Sunt qui diſſidentes Doctorum opiniones nituntur fœdere diſtinctionis complanare, nempe vt ſi loquamur de æquitate non ſcripta procedat prior opinio huius gloſ. ſi verò loquamur de æquitate ſcripta tunc potior ſit opinio ſecunda, ita concordare nituntur Rip. *in l ſi inſulam n.* 10. *ff. de verborum ſignific.* quem refert, & ſequitur Marquard *de Iudæis par.* 2. *c.* 5. *ſub num.* 7. Laderch. *conſ.* 97. *num.* 4. Farin. *d tit.* 2. *n.* 615. & non diſſentit. Rota *in Romana alimentorum* 11. *Ianu.* 1621. coram R. P. D. Manzanedo.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis non permittitur in dominiis Principum Chriſtianorum nouas ſynagogas extruere, ſed tantum antiquas retinere, vt num* 2.

3 *Architectis, & fabris Chriſtianis non licet laborare in ædificandis, ſiue reſtaurandis Iudæorum ſynagogis.*

4 *Vendere non licet materiam, vt illa Iudæi vtantur ad cultum Iudaicum.*

CAP. Iudæi. III.

1 IVdæi permittuntur habere antiquas Synagogas, ſed non erigere nouas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 75. Alagona, *in compend. iuris Canon pag.* 637. remiſſiuè Ximen *in concord p.* 1. *&* 2. deſumitur ex regiſtro B. Gregorij *lib.* 7. *epiſt.* 5. *indict.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 5 *cap.* 4.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 8. *c.* 12. *quæſt.* 10. Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. par.* 4. *c.* 4. *n.* 50. vbi etiam aduertit poſſe Iudæos collapſas, & ruinam minantes Synagogas reſtaurare, non autem pretioſiores, aut ampliores eas exaltare, nec antiquas funditus dirutas in locis vbi fuerunt antiquæ ædificare.

Aduertendum eſt minimè licere architectis, & fabris Chriſtianis laborare in ædificandis, ſiue reſtaurandis Synagogis Iudæorum, vt reſoluit Anton. Ricciul. 3
de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib. 2. *cap.* 30. *num.* 7. quicquid huiuſmodi fabros non eſſe condemnandos ſi cauſa officij, quod profitentur, id faciant teneat Fructuoſus Biſbe *en el tratado de las comedias cap.* 16. *concl.* 3. *fol.* 83. ſi enim non licet vendere res ad hoc, vt illis Iudæi vtantur ad cultum Iudaicum, D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 169. *art.* 2. *ad* 4. Sylueſt. *in ſum. verbo infidelitas quæſt.* 4. *ad fin.* Valent. 2. 2. *diſp.* 1. *quæſ.* 10. *puncto* 5. Molin. *de iuſtit. tractat.* 2. *diſp.* 340. *colum.* 4
pen. verſ. quando aliquid Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 1. *c.* 7. *num.* 5. certè tanto minus licebit immediatè laborare in Synagoga, quia viget eadem, & maior ratio, *Auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ*

SVMMARIVM.

1 *Iudæis non licet in die Veneris ſancto tenere oſtia, vel feneſtras apertas, & num.* 2.

3 *Iudæorum ritus quando tendunt in opprobrium Chriſtianæ fidei non ſunt ferendi Iudæi in talibus ritibus.*

CAP. Quia ſuper. IV.

IVdæi in tota die Paraſceues, id eſt, Veneris ſancti, 1
habere debent clauſa oſtia, & feneſtras. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 57. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 637. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 5. *c.* 7.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit Repert. 2
Inquiſit. *verbo Iudæus § vltim.* Quando enim ritus Iu- 3
dæorum tendunt in opprobrium Chriſtianæ Fdei; non ſunt ferendi Iudæi in talibus ritibus, vt per Bald. *conſil.* 316. *verſ.* 8. *lib.* 1 Brun. *in tractat ſtantibus maſculis art.* 6. *num.* 60. *verſ. item Iudæi* Marant. *de ordine iudiciorum par.* 3. *verſ. iudicij tela num.* 60. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib* 2. *c.* 18. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicandi ſunt Chriſtiani, qui in domo ſeruiunt Iudæis, vel Saracenis, ſiue Paganis: & principes ſeculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos ſuis bonis ſpoliare præſumunt.*

2 *Habitare ſimul cum Iudæis, ſiue Saracenis prohibitum eſt.*

3 *Iudæi filius veniendo ad Catholicam fidem patris poteſtatem exit.*

4 *Iudæi filius veniens ad fidem Catholicam non poteſt prætextu ingratitudinis à parente exheredari, immo poteſt alimenta petere, & dotem.*

5 *Iudæi etiam inter Chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia.*

6 *Iudæi filius baptizatus retinet iura ſuſceptionis erga parentes, & reliquos.*

7 *Iudæus retinet iura ſucceſſionis in bonis parentis ad fidem conuerſi.*

8 *Iudæo*

8 *Iudæo in balneum ingredi non licet,nec ad eius nuptias, ludos, & choreas.*

9 *Excommunicari an quis poſſit poſt mortem, remiſſiuè.*

11 *Iudæus an inter Chriſtianos poſſit eſſe notarius, Doctor, Aduocatus, vel arbiter.*

12 *Iudæi à Chriſtianis hæredes inſtitui non poſſunt.*

Cap. Iudæi. ÿ. V.

1 CHriſtiani, qui præſumpſerunt habitare cum Iudæis, ſunt excommunicandi; Iudæi & Sarraceni in domo ſua mancipia Chriſtiana habere non poſſunt. Item qui conuertuntur ad fidem, non ſunt ſpoliandi ſuis bonis, & principes vel poteſtates locorum faciant ei reſtitui omnia bona integra ſub pœna excommunicationis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 57.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 638.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateran. *cap. 26.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 5.*

2 Collige ex text. in prima eius parte prohibitum eſſe Chriſtianis ſimul cum Iudæis, vel Sarracenis habitare, vt per Aloyſ. de Leo *in l. 1. num. 15. verſ. neque habitationem C. hoc. tit.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 31. num. 5.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib. 2. cap. 41. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* aduertit iure nouo ſolùm eſſe prohibitam habitationem ſimultaneam in eadem domo, ſed etiam in eodem loco, nam ex conſtit. Pauli IV. quæ eſt 3. in ordine Bullatij incip. *Cùm nimis abſurdum*, & ex alia Pij V. incip. *Romanus Pontifex*, omnes debent habitare in vno, eodémque loco, & ſi ille capax non fuerit, in duobus, vel tribus, vel quot ſatis ſint contigui, ad quos vnicus tantùm ingreſſus pateat, & quibus vnus detur exitus, & *n. 5.* cum Sanch. *d. cap. 31. num. 6. verſ. quare hinc colligitur*, declarat non procedere concluſionem ex text. deſumptam in Iudæis, & infidelibus, qui à Chriſtianis detinentur tanquam ſerui, cùm ſeruilis conditio excludat præſumptionem ſubuerſionis.

3 *Qui cum eis præſumpſerint habitare*, &c.] Ergo filius Iudæi veniendo ad Catholicam fidem patris poteſtatem exit, nam per conuerſionem ad fidem rumpuntur vincula patriæ poteſtatis, & efficitur ſui iuris, ita Marquard. *de Iudæis part. 3. c. 4. num* 8. Aſcan. *in tract. de patria poteſt. effectu 77. num. 6. & ſeqq. & n. 55.*

4 Vrſill. *ad afflict. deciſ. 151. num. 9.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 18. num* 4. Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 29. num. 5.* Et non poteſt prætextu ingratitudinis à parente exheredari Surd. *eod. tract. tit. 7. quæſt. 1. num* 44. Anton. Ricciull. *d. c. 29. num. 12. &* 16. quòd poteſt petere alimenta & filia poteſt petere dotem.

5 *A poſſeſſionibus ſuis*, &c.] Ergo Iudæi etiam inter Chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia, vt per Innoc. *in cap. quod ſuper num. 4. de voto*, Roman. *conſil.* 489. *incip. hæc domina.* Anton. Ricciull. *d. lib. 2. cap. 50. num. 1.* vbi *num. 2.* extendit etiam ad bona Eccleſiaſtica in emphyteuſim, & *n. 4.* limitat in ſtatu Eccleſiaſtico, in quo Iudæi nequeunt bona immobilia poſſidere ex ſpeciali conſtitut. Pauli IV. *in ord. 3. §. 2. in fine.*

6 *Vt portionem hæreditatis ſuæ*, &c.] Notatur ad hoc quòd filius Iudæi baptizatus ſuccedit patri, vt per Tiraquel. *de iure primog. quæſt. 66. num. 41.* Nauarr. *conſ. 5. ſub tit. de teſtamen. in antiq.* retinet enim iura ſucceſſionis erga parentes, & reliquos, non ſecus ac prius, quia dignitas adepta per baptiſmum non debet reddere illum deterioris conditionis, Marquard. *de Iudæis part. 3. cap. 2. num. 12.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. c. 29. num. 9. & 10.* vbi *num. 11.* quòd retinet iura ſuauitatis. Ita etiam cùm iura ſanguinis velut naturalia ſint indelebilia, *l. iuris ſanguinis ff. de regulis iuris, l. ius agnationis ff. de pactis.* Iudæus retinet iura ſucceſſionis in bonis parentis ad fidem conuerſi, *§. 1. Inſt. de legit. part. tutela*, Ant. Ricciul. *dict. lib. 2. c. 47.* quicquid dicat Bertrand. *conſil. 226. lib. 4 part. 1.*

In gloſſ. *Poſſeſſionibus.* Notatur ad hoc quòd Iudæus effectus Chriſtianus adhuc tenetur reſtituere mala ablata, & omne illud quod ciuiliter ex furto, ſeu alio delicto naſcitur, vt per Farin. *in praxi crimin. quæſt. 971 num. 156.* & alios citatos per illuſt. D. meum Rodericum à Cunha *in comment. ad cap. 1 diſt. 26. num. 7.* 7

In gloſſ. *Permittantur*, ibi, *quia repellit Iudæos à communione Chriſtianorum.* Et ideo non licet ſimul cum cum Iudæo in balneum ingredi, *c. nullus 28. q. 1.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. c. 12. in fine.* Sanch. *d. cap. 31. num. 11.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 41. num. 23.* nec eos inuitare ad conuiuium, vel eorum conuiuia accedere, *cap. omnes 28. q. 1.* idem Anton. Ricciul. *d. c. 51. n. 25.* Sanch. *d. c. 31. n. 12.* vbi *num. 17.* quòd nobis interdictum eſt cum Iudæis accedere ad eorum nuptias, ludos, vel choreas. 8

In ead. gloſſ. ibi, *excommunicandus eſt poſt mortem.* An autem poſt mortem quis poſſit excommunicari, vide Nauar. *in manu. c. 27. num. 271.* Caſtr. *lib. 2. de iuſta hæreticorum punit. c. 19. & 20.* Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 11. num. 8.* Azor. *inſtitut. moral. p. 2. lib. 5. c. 16. q. 2.* 9

In ead. gloſſ. ibi, *repellis enim eos à legitimis actibus*, Vide poſita *ad cap. pen. inf. hoc tit.* 10

In ead. gloſſ. ibi. *& ab officiis publicis.* De Iudæo an inter Chriſtianos poſſit eſſe notarius, vide Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 27.* & an poſſit eſſe Procurator, *cap. 26.* & an poſſit adipiſci gradum Doctoratus, *cap. 25.* & an inter Chriſtianos poſſit exercere officium Aduocati, *c. 24.* & an poſſit eſſe arbiter inter Chriſtianos, *cap. 23.* & an poſſit eſſe defenſor ciuitatis, vel conſequi alium patriæ honorem, *c. 22. n. 9.* 11

In ead. gloſſ. ibi, *ne ex teſtamento Chriſtiani aliquid capiant.* Ergo per directum prohibentur Iudæi ne à Chriſtianis hæredes inſtituantur, ad quod ſingularem dicit hanc gloſſam Roman. *ſingul. 735. incip. Chriſtianus*, quem refert Menoch. *de arbit. caſu 449. n. 18.* 12

SVMMARIVM.

1 *Chriſtiani Sarracenis arma, & lignamina deferentes galearum dum ad impugnandos Chriſtianos ea ſubminiſtrant, excommunicationi, aliiſque pœnis ſubiacent, & n. 2.*

3 *Sarraceni dicuntur omnes, qui impiæ, & nefariæ Mahometi ſectæ, atque perfidiæ inhærent.*

4 *Armorum nomine comprehenduntur ea, quæ tam ad defendendum, quàm offendendum, & pugnandum idonea, & oppoſita ſunt.*

5 *Pœna oppoſita contra aſportantes arma, non comprehendit eos, qui vaginas ad enſes recondendos aſportauerint.*

6 *Ferrum in hoc text. intelligitur tam factum, quàm infectum.*

7 *Lignamina galearum ſunt, & dicuntur ligna, ex quibus fieri ſolent triremes, & aliud quodlibet genus nauigij oblongi.*

8 *Prohibitio de non ferendis armis ad Sarracenos, intelligitur de inimicis nominis Chriſtiani, qui actu, vel habitu habent bellum cum Chriſtianis.*

9 *Pœnas plures vni delicto imponit Eccleſia propter ipſius delicti immanitatem.*

10. Excom

10 *Excommunicatus vnus poteſt iterum excommunicari.*
11 *Seruus ſit capientis, qui ad hoſtes arma aſportauerit.*
12 *Participium præteriti temporis etiam in dubio eſt latæ ſententiæ.*
13 *Seruitus de iure naturali inducta.*

Cap. Ita quorundam. VI.

1 CHriſtiani qui Sarracenis deferunt arma, ferrum, lignamina, & neceſſaria ad impugnandos Chriſtianos ſubminiſtrant; ſimiliter, qui in galeis, & piraticis nauibus Sarracenorum curam gubernationis exercent, ſunt excommunicati, ſiunt ſerui capientium, & rerum ſuarum per principes Catholicos, & conſules ciuitatum priuatione mulctantur. Denique præcipitur quòd in Eccleſiis maritimis crebrò proferatur excommunicatio ſolemnis contra tales. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Nauarr. *tom. 2 ſuorum operum relectionem fecit,* Vinian. *in rationali lib. 5. iuris Pontiſ. pag.* 58. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 633. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III *c.* 24. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 5. *c.* 6.

2 Probat hic text. quòd Chriſtiani Sarracenis arma, ferrum, & lignanima deferentes galearum, dum ad impugnandos Chriſtianos ea ſubminiſtrant, & qui in galeis & piraticis Sarracenorum nauibus regimen & curam gubernationis exercent, excommunicationi ſubiacent, & rerum ſuarum per Principes Catholicos, & conſules ciuitatum priuatione mulctantur, & ipſo iure capientium ſerui ſiunt. Iam hodie hæc excommunicatio eſt de reſeruatis Bullæ in Cœna Domini *c.* 7. & prohibitio multis pœnis per Chriſtianos Principes facta, prout extat in Ordin. Regia Luſit. *lib.* 5. *tit.* 109. vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 4. *tit.* 21. *p.* 4. *& l.* 22. *tit.* 5. *p.* 5. vbi Greg. Lopez, & *l. vlt. tit.* 12. *lib.* 1. *Ordin.* vbi Perez, & *l.* 10. *tit.* 2. *l.* 8. *noua recopil.* vbi Azeued. de materia vide Clar. *in pract. lib.* 5. *§ fin. q* 77. *n.* 25. Monach. *de arbitr. caſu* 95. *à num.* 24. *& caſu* 585. Mozz. *de contract. tract. de empt. tit. de rebus quæ emi vel vendi poſſunt num.* 47. Azeued. *d. l.* 10. *num.* 11. Bobadill. *in ſua politica lib.* 4. *c.* 5. *num.* 4. Sayr. *de claui Regia lib.* 9. *c.* 6. *num* 14. Farin. *in praxi crim. p.* 3. *quæſt.* 108. *n.* 6. Pradil. *in ſumma legum pœnalium part.* 2. *caſu* 100. Horten. Calu. *de brachio Regio part.* 6. *num.* 101. *verſ. ne Chriſtiani.* Cabed. *Luſit. deci.* 47. *n.* 1. *& deciſ.* 115. *per totam par.* 2. Molina *de iuſtit. tract.* 1. *diſp.* 243. *verſ. deinde prohibitum.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. l.* 5. *quæſt.* 8. Valer. Reginald *in praxi fori pœnitent lib.* 9. *n.* 292. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *c.* 23. *q.* 3. *cum multis ſeqq.*

3 *Saracenis.*] Omnes comprehendit, qui impiæ, & nefariæ Mahometi ſectæ, atque perfidiæ inhærent, ſiue ſint Turcæ, ſiue Tartari, ſiue Perſæ, ſiue Arabes, ſiue Ægyptij, Africani, & Mauri, vt per Franc. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ c.* 8. *num.* 3. Azor. *d. cap.* 2. *quæſt.* 4. vbi etiam reſoluit quòd licèt ex hoc text. *in præſenti* Chriſtiana arma ad Iudæos, Paganos, ſiue Ethnicos deferentes non ſint excommunicatione affecti, quoniam Iudæi, vel Pagani nomine Saracenorum minimè ſignificantur. At verò in conſtit. Pontificia, quæ dicitur Bulla in Cœna Domini, excommunicatio comprehendit etiam Chriſtianos, qui ad Iudæos arma deferunt, vel etiam ad Paganos, ſeu Ethnicos, dummodo ſint Chriſtiani nominis inimici, qui actu vel habitu bella cum Chriſtianis gerant.

4 *Arma.*] Comprehenduntur tam ea, quæ ad defendendum; quàm ea, quæ ad offendendum & pugnandum idonea, & appoſita ſunt, vt ſcuta, galeæ, loricæ, gladij, haſtæ, ſagittæ, tela, & alia id genus multa: item fuſtes & lapides, non ad ædificia, ſed ad machinas bellicas comparati, ſiue pilæ, ſiue globi lapidei, aut ferrei, qui vi tormentorum bellicorum ſolent excludi: ita Azor. *d. c.* 23. *q.* 10. Non comprehenduntur tamen aſportantes vaginas ad enſes recondendos, ex Decian. 5 *tractat. crimin. lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 57. quem refert parens meus *in remiſſ. ad Ordinar. Regias Luſitan. lib.* 5. *tit.* 109. *princip. num.* 2.

Ferrum.] Siue factum, ſiue infectum, vt *in l. nemo C. quæ res exportari non debeant*, nomine facti ferri intelligitur quicquid eſt ex ferro fabricatum, & poteſt vtile eſſe ad bellicos vſus, nomine verò infecti ipſa ferri lamina, ſeu maſſa exporrecta, vel conglobata, impolita, ac rudis, vt per Azor. *d. c.* 23. *q.* 12. 6

Et lignamina deferant galearum.] Lignanima galearum ſunt & dicuntur ligna, ex quibus fieri ſolent, aut poſſunt triremes, & aliud quodlibet genus nauigij oblongi, Azor. *d. c.* 23. *q.* 12. 7

Dum ad impugnandos Chriſtianos, &c.] Verba hæc referri debent ad illos, qui frequenter eos ſolent impugnare, quia prohibitio de non inferendis armis tantùm habet locum in Sarracenis, vel hoſtibus nominis Chriſtiani, qui actu vel habitu habent bellum cum Chriſtianis odio ſolo nominis Chriſtiani, vide Nauarr. *in repet. huius text. notab.* 4. Boër. *deciſ.* 178. *n.* 20. Cabed. *Luſit. deciſ.* 115. *n.* 4 *part.* 2. Vnde non comprehendi excommunicatione huius text. qui arma deferunt ad Sarracenos, qui bello Chriſtianos contra alios Sarracenos, vel Paganos, aut Hæreticos defendunt, vel adiuuant tenent Azor. *d. c.* 23. *q.* 8. 8

Tales igitur, &c.] Notatur ad hoc quòd propter immanitatem delicti, Eccleſia plures pœnas vni delicto imponit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. c.* 93. *n.* 58. 9

Notatur etiam ad hoc quòd vnus excommunicatus poteſt iterum excommunicari, & data abſolutione vnius excommunicationis, adhuc remanet alia excommunicatio, quæ tunc incipit habere effectum cùm abſoluitur à prima, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 13. *n.* 82. *&* 83. 10

Et capientium fieri ſeruos, &c.] Notatur ad hoc quòd ſi capiatur ille, qui ad hoſtes arma portabat, ſeruus ſit capientis, vt per Menoch. *illuſt. quæſt. cap.* 10. *num.* 3. vbi *etiam* reſoluit huiuſmodi ſeruum delicto effectum poſſe fugere tuta conſcientia, *& cap.* 9. *num.* 2. per hunc text. tenet à iure diuino quaſi ſupernaturaliter homines ſeruos pœnæ effici per peccatum, an autem poſſit aliquis ſeruus effici propter rebellationem in principem commiſſam, vide Morl. *in emporio iuris ciuilis part.* 1. *tit.* 12 *quæſt.* 5. 11

In gloſ. *Subiectos.* ibi, *& ſic ipſo iure ſunt excommunicati* Notatur ad hoc, quòd participium præteriti temporis etiam in dubio eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam. verbo reuertatur num.* 33. *C. de reuocandis donat.* Moneta *de diſtribut. quotid parte* 3. *q.* 7. *n* 18. 12

In gloſ. *Seruos* ibi, *Not. ſeruitutem de iure naturali inductam.* Vide Cæpol *de ſeruit. vrban cap.* 1. *num.* 1. 13

In gloſ. *Priuatione.* ibi, *hoc potuit Papa facere contra laicos ratione commiſſi.* Notatur ad hoc, quòd Papa poteſt ſtatuere vt laicus committens aliquod crimen, ſit ſeruus, vt per Nauarr. *hic notab.* 11. *in gloſſ.* 5. *& in gloſſ. pen. num.* 15. ſubdens aliquam ſeruitutem inductam eſſe iure Pontificio. 14

SVMMARIVM.

1 *Iudæi Synagogas de nouo exigere non poſſunt, ſed tantùm collapſas, & ruinam minantes reſtaurare & n.* 2.

3. Ædificare

3 *Ædificare prohibitus, non prohibetur readificare.*

4 *Res ſemel deſtructa, ſi reficiatur, non dicitur eadem, ſed noua & diuerſa.*

5 *Chriſtianis non licet quicquam vendere paganis ad eum finem ſcilicet, vt extruantur, fulciantur, aut muniantur idolorum fana, &c.*

Cap. Conſuluit. VII.

1 IVdæi non poſſunt conſtituere nouas Synagogas, ſed tantùm collapſas, & ruinam minantes reſtaurare, non tamen eas exaltare, vel ampliores, aut pretioſiores facere, quàm fuerunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 59.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 638.* remiſſiuè

2 Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 1.* Vide quæ dixi *ad cap. Iudæi 3. n. 2. ſub hoc tit.*

3 *Vt eas readificent.*] Ergo prohibitus ædificare non prohibetur reædificare, vt per Felin *in cap cùm acceſſiſſent num. 34.* & *ibi* Decian. *num. 19. ſup de conſtit.* Boër. *deciſ. 44. num. 3. cum ſeq.* Caſſan. *in conſuet. Burgundiæ rub. 13. verbo de nouueau fol 379.* Auiles ad *c. 22. Pretorum num. 24. num. ſeqq.* Anton. Gom *l 46. Tauri n. 15. & 16 verſ. & ita vide.* Chald. Pereira *de renouat emphyt. quæſt. 11. num. 30.* Bobadil. *in ſua politica lib. 3 c. 5. n. 13.* D. Baboſ. *in l. diuortio §. fin. num. 122. part. 1 ff. ſoluto matrim.*

4 *Quam antea fuiſſe noſcuntur.*] Notatur ad hoc quòd res ſemel deſtructa ſi reficiatur, non dicitur eadem, ſed noua & diuerſa, vt per Surd. *conſ. 121. num. 8. & 23.* quem refert & ſequitur Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 74 num 17.*

5 Aduerte minimè licere Chriſtianis quicquam vendere Paganis ad eum finem, videlicet, vt extruantur, fulciantur, reficiantur, aut muniantur idolorum fana, aut Sarracenorum delubra, vulgo meſquitas, quoniam hæc impio cultui, & ſuperſtitioni deſeruiunt: nec item ad eum finem, ſcilicet ad Synagogas Iudæorum ædificandas, eo quòd per ſe & natura ſua ad Iudaicos ritus, & cæremonias diriguntur, licèt enim Eccleſia ſinat Iudæos veteres Synagogas reficere, aut fulciri ruinoſas, non ideo fas eſt Chriſtianis vendere Iudæis ligna, cæmentum, & lapides, quibus reparentur, nam ea vendere in eos vſus, & ad eum finem ſua natura malum eſt. Ita Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 8. c. 24. quæſ. vlt. & lib. 9. c. 11 quæſ. 3. & p. 2. & lib. 12. cap. vlt* Nau. *conſ. 2. ſub hoc tit. in antiq.* Ant. Ricciul. *de iure perſonarum, extra gremium Eccleſiæ exiſt lib. 2. c. 39. num 5. & 6.* vbi *num. 6.* ampliat procedere etiamſi vendantur res indifferentes, videlicet communes bono, & malo vſui, licèt non vendantur ea intentione, vt Iudæus ad malum abutatur, ſi tamen Chriſtianus nouit Iudæum abuſurum.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtiani eſſe non debent in familiari ſeruitio Iudæorum.*

2 *Iudæorum communio, & familiaritas nobis eſt interdicta.*

3 *Chriſtianæ fœminæ non licet nutricis filij Iudæi munus ſubire, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi.*

4 *Nutrices Chriſtianæ etiam extra Iudæorum domos, eorum filios lactare non poſſunt.*

Cap. Ad hæc. VIII.

CHriſtiani ſunt cenſuris compellendi ne ſe Iudæorum ſeruitio aſſiduè pro mercede exponant. 1
Item obſtetrices, & nutrices non præſumant nutrire pueros in domibus Hebræorum; ne ob aſſiduam familiaritatem ſimplices peruertantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 59.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 638.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part. 20. cap. 2. §. ad hæc.*

Collige ex tex. Iudæorum communionem & familiaritatem nobis eſſe interdictam, quia ſubeſſe poteſt ſubuerſionis periculum, vt per Auiles *ad cap. Pretorum 26. in gloſſ apartamento à num. 2.* Perez *l. 10. tit. 13. lib. 8.* Ordin. Cened. *ad decretal. collect. 15. num 1.* Filliuc. *tom. 2. tract. 22. cap. 5. num. 126.* Sanch. *in præcepta Decal. tom. 1. lib. 2. c. 31. num. 2. cum ſeqq.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. l. 2. c. 38. num. 3.* reſoluentes etiam fideles à mortali peccato non excuſari ſi moniti huiuſmodi familiaritatem non vitent, quando peruerſionis periculum imminere poteſt, quòd quidem ſi abſit; & ſperari poſſit conuerſio infidelium, nulla remanet prohibitio quominus poſſimus cum illis communicare. 2

Et nutricibus eorum, &c.] Notatur ad hoc quòd non licet fœminæ Chriſtianæ nutricis filij Iudæi munus obire. Foler, *in conſtit. Regni tit. de Iudæis num. 10. in pragmatica Caroli V.* Azor. *inſtit. moral. part 1 l. 5. c. 22. quæſ. 9.* Ioan. Franc. Led. *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 4. c. 4. num. 44.* Sanch. *d c. 31. num. 19.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 28 num. 10. & 15.* reſoluit cum Fel. & aliis regulariter Epiſcopum non poſſe diſpenſare, vt Iudæus poſſit habere nutricem Chriſtianam. Et peculiari conſtit. Gregor. XII. 70. incip. *Antiqua Iudæorum*, Iudæus retinens nutrices contra ſacrorum Canonum ſtatuta poteſt puniri etiam ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, quia eſt vnus ex caſibus comprehenſis in iſta conſtitut. 3

In eorum domibus nutricê, &c.] Ergo extra domum poterunt Iudæi habere nutrices Chriſtianas, per quas ſuos infantes lactari faciant, vt tenent *in præſenti* Zabarel. *verſ. oppono*, Mar. Socin. *ſub n. 5 verſ ſecundus intellectus.* Abb. *ſub n. 2. verſ. & breuiter*, cum *gloſſ hîc ſub hoc verbo.* Verùm contrarium meliùs defendunt *hîc* Ioan. Andr. *in finalibus verbis*, Butr. *in fine.* Anan. *ſub n. 5. & 6.* Felin. *n. 3. verſ. ſed contrarium*, Syluest. *verbo Iudæus q. 2 dict. 3.* Armil. *eod. verbo n* 8. Aloyſ. Leo *in l. 1. n. 10. C hoc tit.* Azor. *d. cap. 22. quæſ. 9.* Franc. Leo *d. cap. 4. num. 44.* Sanch. *d c. 31. n. 19. & 27.* reſpondentes text. *in præſenti* dum dicit in eorundem domibus non potuiſſe eam particulam ad reſtringendam prohibitionem, ſed gratia frequentionis vſus, quia frequentiùs intra domum contingit nutritio. Quod adeò verum eſt vt nec Epiſcopi diſpenſare poſſint vt nutrices Chriſtianæ extra domos Iudæorum habitantes eorum infantes lactare & nutrire valeant, prout reſoluit Ioan. Franc. Leo *d. c. 4. num. 45.* & poſt Felin. & Aloyſ. de Leo, regulariter hoc eſſe verum teſtatur Anton. Ricciul. *d. l. 2. cap. 28. num. 18.* 4

SVMMARIVM.

1 *Iudæi inuiti non ſunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec ſine iudicio puniendi, aut rebus ſuis ſpoliandi, vel in*

in ſuis feſtiuitatibus moleſtandi, nec ipſarum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda.

2 *Iudæi ad Fidem ſeu Baptiſmum compellendi non ſunt.*

3 *Iudæorum & infidelium infantes, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, non poſſunt inuitis parentibus baptizari.*

4 *Iudæos expellere non poſſunt Principes Chriſtiani ex ſuo territorio ſine iuſta cauſa.*

5 *Iudæi ex Roma, Hiſpania, Francia, & aliis regnis olim eiecti fuerunt.*

6 *Pœnis alternatiuè impoſitis optio datur reo, quod intellige vt ibi.*

Cap. Sicut Iudæi. IX.

1 IVdæi non ſunt inuiti baptizandi, nec ad hoc cogendi, quia tunc non crederentur habere fidem Chriſti, nec ſine iudicio ſunt puniendi in bonis, vel corpore, nullus omnino debet bonas eorum conſuetudines immutare, & coacta ſeruitia ab eis exigere, niſi quæ conſueuerant facere. Item nemo audeat mutilare, vel inuadere eorum cœmeterium, nec humata corpora effodere, & ſi quis ſciens hoc decretum præſumpſerit contraire, niſi ſe corrigat ſatisfaciendo, eſt excommunicandus, vel mulctandus officio, aut honore. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Cened. *collect.* 59. Viuian *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij*, *pag.* 60. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 639. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 4. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part.* 20. *cap.* 1.

2 *Ad baptiſmum venire compell.* &c.] Ergo Iudæi ad Fidem, ſeu baptiſmum compellendi non ſunt, de quo vide D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 10. *artic.* 8. Riccard. *in* 4. *ſent. diſtinct.* 6. *art.* 3. *quæſt.* 1. & *ibi* Paul. *diſtinct.* 4. *quæſt.* 4. Durand. *quæſt.* 6. Sot. *diſt.* 5. *quæſt. vnic. art.* 10. Bald. Nouell. *de dote part.* 11. *num.* 47. Natt. *conſil.* 434 *num.* 1. Greg. *l.* 2. *gloſſ* 3. *tit.* 23. *part.* 2. Ioan. Franc. Leo *in theſ. fori Eccleſiaſt. part.* 4 *c* 4. *num.* Marquard. *de Iudæis part.* 3. *c.* 2. *num.* 8. Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 17. *&* 18 *lib.* 4. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.* 2. *c.* 31. *per totum* Chriſtoph. de Pace *ad l.* 84. *ſtyli num.* 5.

Verùm autem Iudæorum & infidelium infantes,
3 qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, poſſint inuitis parentibus, baptizari, quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua partem negatiuam, nempe quòd parentibus inuitis pueri ante vſum rationis baptizari licitè non poſſint, tenent D. Thom. *d. quæſt.* 10. *art. vlt.* Riccard. Palud. & Sot. *citatis locis*, D. Antonin. *in ſumm. part.* 2. *tit.* 12. *c.* 2. § *pueri Iudæorum.* Victor. *de Sacram. tit. de Baptiſmo, num.* 27. Zabar. Anania, Socin. Abb. & Felin. *in præſenti.* Simanch. *de catholic. inſtit. c.* 29. *à num.* 51 *& c.* 35. *num.* 13. Ioſeph. Angles *in floribus Theolog. quæſt.* 2. *de recipien. baptiſm. art.* 2 Reſtaur. *de Imper. cap.* 10. *num.* 315. Cuch. *inſtit. canon. lib.* 5. *tit. de baptiſmo n.* 130. Zanch. *in tract. de hæreticis c.* 36. *num.* 1. Borgnin. *deciſ.* 21. *num.* 14. *part.* 2. Cornel. Benincaſ. *tract. de pauper. in* 5. *ſpeci. in iud. num.* 8. Nau. *conſil.* 4. *tit. de conuerſ. infidel.* Burſat. *conſil.* 231. *num.* 1. *&* 2 *lib.* 3. Afflict. *deciſ.* 151. Natta *conſ.* 434. Marquard. *de Iudæis part.* 3. *c.* 8. Philip. Paſchal. *de patria poteſtate part.* 1. *c.* 2. *ſub num.* 3. Menoch. *illuſtr. lib.* 1. *c.* 8. *num.* 12. Petr. de Aragon. 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 8 *pag.* 286. *cum ſeqq. & artic.* 12. vbi Bannes *quæſt.* 10. *art.* 10. *colum.* 614. *cum ſeqq. & art.* 12. Perez *l.* 3. *verſ. de infidelibus verò nondum doli capacibus, tit* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 117. Gab. Vaſquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 1. *diſput.* 155. Ægid. de Coninch. *de Sacram. & cenſur. tom.* 1. *diſput.* 68. *art.* 10. Soar. *tom.* 3 *diſp.* 25. *ſect.* 3. Ioan. Franciſc. Leo *d. c.* 5. *à num.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 27. *num.* 68. Anton. Ricciul. *d. lib.* 2. *c.* 32. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 59. *num.* 1. Quamuis contrarium teneant Scot. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Gabr. Biel. Angl. Zazi. & alij quos refert, & improbat Anton. Ricciul. *d. cap.* 32. *num.* 2.

An denique poſſint Principes Chriſtiani Iudæos 4
ex proprio territorio expellere dubitauit Marquard. *in ſuo ſæpe citato tract. de Iudæis part.* 1. *c.* 6. *num.* 3. vbi affirmatiuam tandem opinionem ſequitur. Sed verius eſt quòd ex poteſtate ordinaria, & rationi regulata nequit Princeps ex ſola eius voluntate eiicere ex ſuo territorio, & ditione Iudæos pacificè, & bene viuentes, ita Oldrad. *conſil.* 87. *&* 264. Socin. *conſ.* 86. *lib.* 4. Roland. *conſil.* 25. *num.* 19. *lib.* 3. Pariſ. *conſil.* 2. *tom.* 15. *lib.* 4. Corſet. *de poteſtate Regis quæſt.* 81. Hermes *in tract. de inſtaur. relig. lib.* 2. *c.* 12. Cened. *ad Decretal. collect.* 15. *num.* 2. *& collect.* 83. *num.* 3. Ludou. Rodolph. *de ſuprema ſeu abſoluta Principis poteſt. cap.* 6. *num.* 106. Anton. Ricciul. *d. lib.* 2. *cap.* 51. *à princip.* Chriſtoph. de Pace *ad l.* 84. *ſtyli.*

Quando verò adeſſet iuſta cauſa eiiciendi Iudæos, 5
vt ſi periculum, vel ſcandalum immineret in terris Chriſtianorum, aut ſi ipſi Iudæi machinationes, & enormia contra Fidem præpararent, & ſimilibus, expellendi ſunt, nec tolerandi, quia cùm abutantur gratia, priuilegium amittere merentur tanquam ingrati, vt ſupracitati Doctores notant, & præcipuè Cardin. Tuſch. *lit. I. verbo Iudæus concl.* 371. *num.* 58. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *lit. I. num.* 614. Ricciul. *d. cap.* 51. *à num.* 9. vbi percurrit, ac recenſet iuſtas cauſas eiiciendi Iudæos. Olim enim è Roma iuſſi fuerunt diſcedere in actib. Apoſt. *c.* 18. *num.* 2. & pulſi per paganos, ſeu gentiles, vt ſcribit Ioſeph. *antiq. Iudaic. lib.* 19. *cap.* 10. Et edicto publico omnes fuerunt expulſi à Francorum regno anno 1182. & ſequenti, teſte Cened. *d. collect.* 15. *num.* 3. Et ab Hiſpaniarum Regnis per Ferdinandum & Eliſabetham Reges Catholicos expulſi fuerunt quadraginta millia Iudæorum, vt atteſtantur Rojas *de hæret. part.* 1. *num.* 565. *cum ſeqq. & ſing.* 37. *num.* 4. Perez *l.* 40. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 79. *in fin. & pag.* 80. Illeſc. *in Chronica Pontificali part.* 2. *lib.* 6. *c.* 20. §. 2. Cened. *d. collect.* 15. *num.* 3. Franc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo lib.* 4. *c.* 35 *prope finem.* Et de Sabaudia, Anglia, & ſtatu Mediolani multos fuiſſe expulſos aſſerit Ludouic. Rodolphin. *d. c.* 6. *num.* 111. *&* 112.

In gloſſ. *Aut excommunicationis*, fin. ibi, *& ita videtur* 6
in epitome iudicis quod iſtorum pro pœna imponat. Notatur ad hoc quòd in pœnis alternatiuè impoſitis optio datur reo, ſimilis gloſſ. *in cap. fraternitatis* 34. *diſt. & in cap. à crapula, de vita, & honeſt. cleric.* vtrobique ſcribente, Franc. *ad reg. in alternatiuis num.* 1. *de regulis iuris lib.* 6. Felin. *in cap. inter cæteras, num.* 5. *de reſcript.* vbi Deci. *num.* 9. multi de quibus Bernard. *in pract. cap.* 79. *num.* 3. *& reg.* 546. Anton. Gom. *tom.* 3 *vari. bap.* 1. *num.* 39. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæſt.* 10. *num.* 81. Cened. *ad Decretal collect.* 59. *num.* 4. Sayr. *in claui regia lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 14. Verum hoc ita indiſtinctè acceptum ſecurum non eſt, vt etiam ſupracitati Doctores fatentur, ideóque ex Doctrina Bart. *in l.* 1. *verſic. expilatores n.* 2. *ff. de effractorib.* quam ſequuntur Felin. & Dec. *dictis locis*, Clar. *in pract.* §. *fin. quæſt.* 85. *num.* 6. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæſt.* 94. *num.* 1. *cum ſeqq.* & alij, de quibus Cened. *vbi ſupra* diſtinguendum quòd ſi verba legis pœnas alternatiuè ignorantis ad iudicem inferantur, ipſius erit electio, & ita procedunt *l.* 1. *C. de his qui latrones, & cap. quoniam frequenter* §. *vlt. verſ. ſi autem ſup. vt lite non conteſt. l. ſi fugitiui*, vt Bald. *num.* 8. *C. de ſeruis fugit. cum*

ſimilibus

ſimilibus. Si verè reum reſpiciunt, veluti ſoluat centum, vel recedat à ciuitate, ad illum electio ſpectabit, & ita intelligitur *l.quicumque,in princ.iuncta gloſſ, 2. C. de ſeruis fugit.* quod quidem verum eſt quamuis reo electio tribuatur etiam caſu quo verba ad illum paſſiuè referantur, veluti patiatur hanc, vel illam pœnam, vt per Dec. *in d. cap. inter cæteras num.* 10. *& in d.l.ſi fugitiui num.96.* Menoch.*d quæſt.94.n.5.* quicquid contradicat Abb. *in præſenti*, per hunc text. qui tamen nihil obſtat, quia cum in altera parte alienatiuè agat de excommunicatione, quæ à iudice imponi debet, eodem etiam modo altera pars eſt intelligenda, nempe quòd à iudice priuatio de qua *ibi* fiat, arg. *l.1. cum ibi notatis ff. de reb. dub.* declarant Dec. *d.n.50.* Menoch. *num.6. vbi proximè.*

SVMMARIVM.

1 *Ponis duas indulgentias illorum, qui paganis prædicant.*
2 *Miſſis ad Iudæorum & Infidelium conuerſionem ſpecialiter conceſſum eſt, vt ſeruata temporum qualitate iuxta Canonicas ſanctiones liceat veſci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur.*
3 *Prædicare nemo poteſt ſine licentia ſui Prælati.*

Cap. Quàm ſit. X.

1 PRædicantes Paganis Fidem Chriſti poſſunt edere cibos miniſtratos à paganis, ſeruata qualitate ciborum ſecundùm ius Canonicum. Poſſunt etiam iis adhærere clerici & Religioſi idonei quæſita, & obtenta facultate à ſuperioribus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Burr. Mar. Socin. Panor. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.61.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.639.* remiſſiuè. Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.2. Decretal. lib.5. tit.4. cap.4.*

2 *Vt vobis his cibis,&c.*] Notatur ad hoc quòd miſſis ad Iudæorum, & infidelium conuerſionem ſpecialiter conceſſum eſt vt ſeruata temporum qualitate iuxta Canonicas ſanctiones liceat veſci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur, vt per Hoſtienſ. *hic in princip.* Burr. *numero 6.* Abb. *num.2.* & Socin. *numero* 1. Anton. Ricciul. *in pract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.2. cap.41. num.30.* quod eſt intelligendum dummodo cibi allati edantur vti res à Deo creatæ, ſecus ſi edantur tanquam res idolo conſecratæ, quia tunc famę mori magis debemus quàm illis veſci, *cap. ſic latius 23. quæſt.4.* quem ſic intelligunt *ibi* Archid. *num.1. & 2.* Bellam. *in fine*, Turrecrem. etiam *in fine*, Silueſt. *verbò Iudæus quæſt.1. dicto 2.* Roſel. *eod. verbo 1. num.1.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1. lib.2. cap.31. ſub num.7.*

3 *Et habita Prælatorum,&c.*] Ergo nemo prædicare poteſt ſine licentia ſui Prælati, de quo dixi *in meo tract. de officio, & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.76. à num.2.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Bello durante, nec pro redimendo captiuo non poſſunt arma ad barbaros infideles faciendos fortiores deferri.*
3 *Cenſura lata in admittentem aliquod delictum an liget mandantem, aut conſulentem, remiſſiuè.*
4 *Chriſtiani apud Turcas captiui & in eorum triremibus, catenis vincti contra Chriſtianos remigare coacti, an peccent mortaliter ſic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem, remiſſiuè.*

Cap. Significauit. XI.

TRanſeuntes ad terras Sarracenorum pro redimendis captiuis debent iurare coram Epiſcopo ſe non laturos in ſuis mercibus, & alio modo aliquid, quod erit commodum, & ſubſidium Sarracenis extra articulum redemptionis. Item qui tempore treugæ deferunt merces prohibitas Sarracenis cauſa lucrandi, ſunt excommunicati, ſic qui mittunt per nuncios. Item qui iurant non portare merces prohibitas, niſi ſit pax inter ipſos, & Chriſtianos, ſi deferunt tempore treugæ ſunt excommunicati. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali, lib.5. iuris Pontificij pag.37.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag.639.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.5. tit.4. cap.5.* 1

Collige ex text. quòd durante bello nec pro redimendo captiuo, poſſunt apta arma ad barbaros infideles faciendos fortiores ad pugnandum deferri, vt per Strach. *de mercat. p.2. num.41.* Clar. *§. fin. quæſt.77. n.25.* Azeued. *l.10. n.7. tit.2. lib.8. noua recop.* vbi à *numero 3.* ampliat hoc procedere etiam in tempore treugæ, & Cæpol. *conſ.31. lib.2.* dicit quòd eadem prohibitio quæ verſatur tempore belli, durat in tempore treugæ, quamuis Sanch. *d. part.2. num.43.* & Boër. *deciſ.178. num.18.* aſſerant quòd ceſſante bello, ſeu inita pace, vel factis induciis permiſſum eſſet, & quidem indiſtinctè Chriſtianis mercatoribus cum dictis hoſtibus & mercatoribus habere commercium, ſecum habitare, & ad eos quaſcunque merces exportare, ſeu exportari facere, quibus Sarracenis & hoſtibus commodum etiam & ſubſidium afferatur, dummodo non ſint merces prohibitæ. 2

Merces eis per nuncios, &c.] Fecit ad illam quæſt. an cenſura lata in admittentem aliquod delictum liget mandantem, aut conſulentem, de qua plures Doctores refert Sanch. *de matrim. lib.3. diſp.49. n.2.* 3

Aut ſubſidium prouenire.] Vtrùm autem Chriſtiani apud Turcas captiui; & in eorum triremibus, catenis vincti contra Chriſtianos remigare coacti peccent mortaliter ſic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem, vide Ludou. Beiam. *reſponſorum caſuum conſcientiæ p.3. caſu 13.* 4

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati ſunt qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præſtant ſubſidium.*
2 *Belli tempore omne commercium eſt prohibitum, & omnes merces ſunt prohibitæ portari ad hoſtes.*
3 *Papa an habeat ſupremam poteſtatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & ius bellandi eos, remiſſiuè.*
4 *Verbum* incidant, *latam ſententiam ſignificat.*

Cap. Quod olim. XII.

EXcommunicati ſunt qui tempore guerræ habent mercimonium cum Sarracenis, vel per ſe, vel per alios dant ſubſidia rerum vel conſilia. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif.* 1

*pag.*63. Alagona *in compendio iuris canonici pag.*640. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2. *Decret. lib.*5. *tit.*4. *cap.*6.

Quandiu inter nos, & illos guerra durauerit. Notatur
2 ad hoc quòd tempore guerræ omne commercium eſt prohibitum, & omnes merces ſunt prohibitæ portari ad hoſtes, ſi tamen non ſit guerra, tunc non intelligitur merces prohibita, & non incidit in pœnam portans quaſcumque merces ad Sarracenos, niſi eſſet aliqua de mercibus contentis *in cap. ita quorumdam, ſup. hoc tit.* vt per Xuar. *alleg.*18.*num.*3. *& conſ.*2. *de nauibus tranſuehendis num.*3. Greg. Lop. *l.*22. *verbo trigo tit* 5. *part.*5.

3 *Veſtræ igitur diſcretioni,*&c.] Vtrùm Summus Pontif. habeat ſupremam poteſtatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & ius debellandi eos, diſputaui in meo tract. *de officio. & poteſtate Epiſcopi p.*1. *tit.*2. *c.*2.

4 *Incidant.*] Hoc verbum latam ſententiam ſignificat, vt per Sayr. *in claui Regia lib.*3.*cap.*8.*n.*21.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi nutrices, vel ſeruientes Chriſtianos habere non debent, contrafacientibus interdicitur Chriſtianorum commercium.*

2 *Familiaritas ſeu conuerſatio cum Iudæis non eſt licita.*

3 *Prouerbia vulgaria poſſunt allegari.*

4 *Iudæi eam retributionem Chriſtianis impendunt, quam mus in pera.*

5 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis punire poſſunt Iudæos retinentes nutrices contra Sacrorum Canonum ſtatuta.*

6 *Chriſtus deſcendit in ſtomachum ſumentis ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum quandiu manent naturaliter ſpecies panis, & vini.*

Cap. Etſi Iudæos. III. *Innocent. III.*

1 IVdæi cùm ſint facti ſerui, & Chriſtiani liberi, non debent habere nutrices, vel ſeruientes Chriſtianos, ſi ſecus faciant, interdicetur Chriſtianis ſub pœna excommunicationis ne audeant habere aliquod commercium cum illis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Cened. *Collect.*15. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*63. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*640. remiſſiuè Caſal. *in annot.*& Ximen. *in concord.p.*1.*&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*3. *Decretal. lib.*5. *tit.*3. *cap.*1.

Collige ex text. poſſe Chriſtianum habere ſeruum Iudæum, ita tamen vt cum eo familiaritatem non ineat, vt per Syluestr. *verbo Iudæus quæſt.*3. *n.*1. Armil. *num.*7. Tabien. *quæſt.*3.*n.*4. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*2.*cap.*11. *num.*6.

2 *In noſtram familiaritatem.*] Notatur ad hoc quòd familiaritas, ſeu conuerſatio cum Iudæis non eſt licita, de quo citaui plures Doctores *ad cap. ad hæc* 8. *in princ. ſup. hoc tit.*

Iuxta vulgare prouerbium.] Ergo prouerbia vulga-
3 ria poſſunt allegari, vt per Felin. *in cap.*1.*num* 56.*de reſcriptis*, Iaſ. *in l.*1.*num.*36.*§.ſi certum petatur*, Pacian. *de probat.lib.*1 *c.*4.*n.*21. Illuſtriſſ. D. Rodericum à Cunha *in proœm Decreti n.*25.

4 *Mus in pera.*] Cùm igitur Iudæi eam retributionem Chriſtianis impendant, quam mus in pera, eorum conſortium fugere debemus, vt per Pett. de Aragona 2.2. *quæſt.*10. *artic.*9. *in explicat. articuli in princip. pag.*302. Cened. *d.collect.*15.*num.*1.

Nutrices. Hodie peculiari conſtit. Gregorij XIII. 5
*in ord.*70. *incipien. Antiqua Iudæorum*, poteſt ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis puniri Iudæus retinens nutrices contra ſacrorum Canonum ſtatuta, vide quæ dixi *ad c.ad hæc* 8.*verbo*, *& nutricibus, ſup. hoc tit.*

In gloſſ. *Effundere.* Aduerte quòd Chriſtus deſcen- 6
dit in ſtomachum ſumentis ſacroſanctum Sacramentum Euchariſtiæ quandiu manent naturaliter ſpecies illæ panis, & vini, quocunque deferantur, vide Caet. *repet. cap. ad limina* 30. *q.*1.§.6.*num.*109. Rebuff. *in repet. cap. omnis vtriuſque ſexus. verſ. imo dicunt ſup. de pœnit. & remiſſ. pag. mihi* 569. alios Doctores refert Cened. *d.collect.*15.*num.vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæus, qui percuſſerit clericum, temporaliter punitur, & ſi de facto puniri non poteſt, interdicitur illi Chriſtianorum commercium.*

2 *Iniuriam paſſus poteſt agere ad punitionem iniuriæ principaliter, ciuiliter vel criminaliter, & incidenter ad damna, & expenſas.*

3 *Iudex criminalis poteſt agnoſcere de cauſa ciuili incidenter ad criminalem.*

4 *Infidelis excommunicari non poteſt.*

5 *Chriſtianis licitum eſt cum Iudæis contrahere.*

Cap. Poſtulaſti. XIV.

SI Iudæus percuſſerit clericum, & ſub ditione Epi- 1
ſcopi, debet illum punire in re temporali, vel pecunia, & iurare vt læſo congruè ſatisfaciat; ſi eſt ſub dominio alterius, moneat dominum vt idem faciat, quòd ſi dominus negligit implere, Epiſcopus cenſuris interdicat Chriſtianis ne quis præſumat exercere commercia cum Hebræo donec ſatisfaciat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*64. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*640. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1.

Collige ex text. quòd Iudæus percutiens clericum non incurrit excommunicationem *canon. ſi quis ſuadente* 17.*quæſt.*4. ad quod plures ibi citant Doctores *n.*5.

Ipſum pœna pecuniaria, &c.] Notatur ad hoc quòd 2
iniuriam paſſus poteſt agere ad punitionem iniuriæ principaliter, ciuiliter vel criminaliter, & incidenter ad damna & expenſas, vt per Couu. *lib.*2. *var. cap.*10. *num.*7. *verſic. ſic.* Nam Iudex criminalis poteſt
cognoſcere de cauſa ciuili incidenter ad cauſam criminalem. D. Barboſ. *in l ſi ab hoſtibus* § *fin. num.*46. *ff. ſoluto matrim.* 3

Tu Chriſtianis omnibus per cenſuras,&c.] Ex eo quia 4
infidelis non poteſt excommunicari, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*11.*rub.num.*55.

Præſumat commercia exercere.] Ergo licitum eſt 5
Chriſtianis cum Iudæis contrahere, cùm enim in præſenti & ſimilibus iuribus propter delictum in pœnam interdicatur commercium Chriſtianorum cum illis, abſque difficultate, ſupponit commercium cum eis eſſe nobis licitum, ex reg. quòd priuato ſupponit habitum, *l. decem ff. de verbor. oblig.* & ideo ita reſoluunt Corſer. *in ſing. verbo ſocietas lib.*1. Foller. *in conſt. Regni tit. de Iudæis in pragm. & quia n.*9. Rom. *conſ.*488. *incip. hac domina Petra*, Petr. Simarna *de diſpenſat. mercat. in fine num.*21. Cornaz. *Lucenſi deciſ.*127 *n.*3. Marquard. *de Iudæis part.*1. *cap.*5. Henric. *de fideiuſſ. cap.*8. *à num.*

*à num.*116. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *l.*2.*c.*31. *n.*23. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extrà gremium Eccleſiæ exiſt. lib.*2.*c.*42.*à princip.* vbi *n.*3. extendit vt procedat etiam in Principe,& *n.*4. vt Iudæus poſſit contrahere etiam cum Eccleſia.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, & Sarraceni vtriuſque ſexus debent in terris Chriſtianorum vti habitu per quem à Chriſtianis diſcernantur, & in die paſſionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam Creatoris proſilire.*
2 *Iudæi debent à Chriſtianis qualitate habitus diſcerni.*
3 *Commixtio carnalis Chriſtiani cum Iudæa, & ex aduerſo, damnata eſt, & fœdiſſima reputatur.*
4 *Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ paſſionis in publicum prodire non debent.*
5 *Statutum prohibens artifices in certis feſtis artem exercere, non comprehendit Iudæos, niſi ſpecificè de illis loquatur.*
6 *Iudæorum illuſiones, & opprobria in ſpretum Fidei ſunt maximè damnata.*
7 *Iudæus carnaliter cognoſcens Chriſtianam, qua pœna ſit puniendus, oſtenditur.*
8 *Chriſtianus ignoranter cognoſcens Iudæum excuſatur.*

Cap. In nonnullis. XV.

1 IVdæi & Sarraceni habitu à Chriſtianis debent diſtingui, & in Dominica Paſſionis, ac in hebdomada ſancta non exire in publicum, ſi ſecus faciant, eos ſeculares Principes puniri faciant, ne Chriſtum blaſphemare præſumant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib.*5.*iuris Pontificij pag.*64. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*640. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *cap.*68. & refertur ab Anton. Aug. *collect.*4. *Decretal. lib* 5 *tit.*5.*cap.*1.

2 *Habitus diſtinguit diuerſitas.*] Notatur ad hoc quòd Iudæi debent a Chriſtianis qualitate habitus diſcerni, vt per Guillel. *in c. Raynutius, ſup. de teſtam. in princip. n.*63. *cum ſeqq.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum & vxorem* §.70. *num.*29. Perez *l.*8. 37. *&* 38. *tit.*3.*lib.*8. *Ordin.* Cened. *ad Decretal. collect.*59.*num.*3. hoc idem peculiari pragmatica ſanxit in Regno Neapolitano Carolus V. vt in *pragmatica incipient. Et quia perfidorum*, & Paulus IV. ac Pius V. Pontifices Maximi hoc pariter prouidis conſtit. ſanxerunt, ille *in conſtitut. incip. Cùm nimis abſurdum*, hic verò *in conſtitut.*3. *incipit Romanus Pontifex*, quarum conſtitutionum auctoritate ſancitum eſt vt maſculi biretum, fœminæ verò aliud ſignum patens, itaut nullo modo celare, aut abſcondi poſſit, palàm deferre teneantur, nec ſuper non delatione bireti, aut alterius ſigni huiuſmodi cuiuſuis eorum gradus, vel præeminentiæ, ſeu tolerantiæ excuſari, aut per Camerarium, aut Sedis Apoſt. Legatos abſolui poſſint cum ampliſſima derogatione priuilegiorum in contrarium quomodocunque facientium, refert Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.*2. *cap.*43. *num.*1. vbi *num.*5. cum Fulgoſ. *conſ.*55. *num.*2. *verſ. ſecundò ſciendum*, & Marquard. *de Iudæis p.*1. *cap.*4. *verſ. valeret tamen*, ac aliis per eum citatis, reſoluit huiuſmodi priuilegium de non deferendo ſignum ex cauſa bene viſa concedi poſſe Hebræis per ſummum Pont.

Ne igitur tam damnatæ commixtionis, &c.] Damnata 3
enim eſt & fœdiſſima omnino reputatur carnalis commixtio Chriſtiani cum Iudæa, & vice verſa, conc. *l. ne quis Chriſtianam* vbi Salicet. & Fulgoſ. *C. hoc tit.* Cor. *conſil.*114. *in princip. & num.*8. *lib.*1. Decian. *tract. crimin. lib.*5.*cap* 12.*num.*20.*in fine & num.*23. Menoch. *de arbitr. caſu* 290. *in princip.* Molin. *de Iuſt tom.*4.*tract.* 3.*diſp.*104.*num*,6. Gom. *l.*80. *Tauri n.*26. Felin. *in praxi crimin. q.*139.*n.*28.

In diebus autem lamentationis, &c.] Notatur ad hoc 4
quòd Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ Paſſionis in publicum prodire non debent, vnde in ſancta hebdomada, & feſto Paſchatis è domo Iudæos exire non poſſe Papiæ conſtitutum dicit Borgnin. Caualcan. *Fiuiz. deciſ.* 2.*num.*14.*cum ſeqq.* quem refert & ſequitur B.ınard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.*2. *concl.*5. *in coronide num.*8. *&* 9.

Vtrùm autem ſtatutum prohibens artifices in 5
certis feſtis artem exercere, comprehendat artifices Iudæos, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo negatiuè reſpondet Baid. *conſil.*112. *incip. Statuto cauetur lib.*4. quem refert & ſequitur Surd *conſ.*120. *ſub num.*18. *verſ & reſpectu ſolemnitatum.* quod quidem intelligendum eſt, niſi ſtatutum vlteriùs procedat, & ſpecificè de Iudæis, vel de infidelibus loquatur, tunc enim poſſunt ad feſtorum obſeruantiam arctari, non quia ſtatuentes velint per feſtorum obſeruantiam eorum ſaluti conſulere; ſed ne per exercitum nobis videantur illudere; quo fit vt cùm in Vrbe ex peculiari conſtit. Pauli IV. incip. *Cùm nimis abſurdum* §.2. Iudæi obligentur ad obſeruantiam feſtorum, quæ ſeruat Eccleſia, meritò ad illa tenentur, ita Anton. Ricciul. *d. lib.*2. *cap.*8. *à princip.*

Illud autem diſtrictiſſimè, &c.] Notatur ad hoc quòd 6
Iudæorum illuſiones, & opprobria in ſpretum Fidei ſunt maximè damnata, vt per Farin. *in praxi crimin. p.*5. *q.*139.*num.*26.

In gl. *Animaduerſione.* Notatur ad hoc quòd Iudæus 7
carnaliter cognoſcens Chriſtianam pœna pecuniaria vel alia temporalia eſt puniendus. Sed in hoc attendenda eſt conditio perſonarum, & maximè mulieris, an ſit honeſta matrona, ſeu mulier nobilis, an verò vilis conditionis, inhoneſtæ, ac meretriciæ vitæ; item an Iudæus ſit minor 25. annis, an vxoratus, vel ſolutus, an ſemel tantùm vel pluries, & cum pluribus mulieribus ſe commiſcuerit. His enim aut ſimilibus circunſtantiis del·ctum aggrauantibus, & magis turpe facientibus iudex quandoque leuem, ſeu pecuniariam, quandoque grauem, & corporalem, quandoque etiam grauiſſimam & mortis pœnam imponet. Vide Marquardi *de Iudæis p.*2. *cap.*3. *num.*2. *in fine, verſ. & quod in Iudæo, & num.*11. Decian. *d.cap.*12.*num.*20.*verſ. verum eſt*, Menoch. *d. caſu* 290. *num* 15. *in fine*, Petr. Caball *reſolut. crimin. caſu* 4.*num.*8. quos refert, & ſequitur Farin. *in praxi crimin. p.*3.*q.*139.*n.*8.

In gloſſ. *Erroris*, ibi, *ergo ſi ignoranter commiſceatur* 8
Chriſtianus Iudææ. dummodo non ſit craſſa ſiue affectata ignorantia excuſatur. Vide Marquard. *d.cap.*3.*num.*17. Menoch. *d. caſu* 290. *num.*6. *verſ. excuſatur.* Farinac. *d. quaeſt.*139.*num.*45.

SVMMARIVM.

1 *Iudæum, vel Paganum publicis officiis præponens, per Concilium Prouinciale corripitur, & præpoſito denegatur Chriſtianorum commercium donec diſpoſuerit officium, & in vſus Chriſtianorum pauperum reſtituet inde quæſita, ſecundùm Epiſcopi prouidentiam.*

2 *Iudæi ſunt incapaces cuiuſcumque iuriſdictionis, & poteſtatis inter Chriſtianos.*
3 *Iudæo, vel infideli inter Chriſtianos officium publicum committens debet nedum puniri, ſed dicitur ſacrilegium committere.*
4 *Pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios vſus potius, quàm in propriam vtilitatem Prælati erogare debent.*
5 *Pauperibus certæ quantitatis reſtitutio, & diſtributio pro ſatisfactione malè ablatorum debet fieri per Epiſcopum quando executor eſt ſuſpectus.*
6 *Diſpoſitio loquens de Iudæis non extenditur ad paganos niſi ex ſpeciali legis prouiſione.*

Cap. Cùm ſit. XVI.

1 IVdæi in officiis publicis poni non debent, qui autem illi commiſerit publicum officium, præmiſſa monitione à Concilio Prouinciali, quod ſingulis annis eſt celebrandum, compeſcatur, & cum Iudæo propoſito Chriſtiani nullum commercium habeant, donec dimiſerit officium acceptum, & conuerterit in vſum pauperum Chriſtianorum arbitrio Epiſcopi, quidquid acquiſiuit in officio, idem dicitur de paganis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabatell. Ioann. Andr. Bellam. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 65.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 640.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Innoc. III. *c. 69.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 2.*

2 *Prohibentes ne Iudæi publicis officiis, &c.*] Notatur ad hoc quòd nulla officia publica Iudæis debent iniungi, vt per Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 39. verſ. quintus eſt, ad fin.* Salzed. *in pract. cap. 22. verbo neophyti num. 3.* nam Iudæi ſunt incapaces cuiuſcunque iuriſdictionis, & poteſtatis inter Chriſtianos, de quo dicam *ad cap. ex ſpeciali, pen. hoc tit.*

3 *Si quis autem, &c.*] Committens enim officium publicum Iudæo, vel infideli inter Chriſtianos, debet nedum puniri, ſed dicitur ſacrilegium committere, *cap. nimis §. ſacrilegi 17. q. 4.* Anan. *hic ante num. 3.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib. 2. cap. 22. n. 12.*

4 *Donec in vſus pauperum, &c.*] Verba hæc præ cæteris à iudicibus Eccleſiaſticis, & Prælatis ſunt obſeruanda, vt pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios vſus potius, quàm in propriam vtilitatem erogare curent, vt per Cou. *lib. 2. var. c. 9. num 9. verſ. quartum.*

5 *Secundùm prouidentiam diœceſani, &c.*] Aduerte quòd licèt reſtitutio, & diſtributio certæ quantitatis pauperibus erogandæ pro ſatisfactione malè ablatorum poſſit & debeat fieri per executionem vltimæ voluntatis, quando tamen ſuſpectus eſt is, qui tenetur reſtituere, tunc ſolus Epiſcopus ius habet reſtituendi, vt per Cou. *in cap. nos quidem, num. 8. ſup. de teſtam.* Et ideo cùm text. *in præſenti* agat de Iudæo, qui officium publicum inter Chriſtianos exercens multa ab eis iniquè extorſit, de cuius fidelitate in reſtituendo cùm meritò dubitari potuiſſet, tum ob auaritiam ſuam, tum etiam ob odium contra Chriſtianos, quos expoliauerat, prudenter ordinatum fuit, vt reſtitutionem illam ſecundùm Epiſcopi prouidentiam faceret; ita Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 5. cap. 2. n. 18.* aduertens quòd quando probabiliter dubitaretur de fidelitate eius, qui reſtituere debet, tunc Epiſcopus illum compellere poteſt, vt eius interuentu reſtitueret, aut ſaltem cum conſilio parochi, vel Confeſſarij.

Hoc idem extendimus ad paganos.] Notatur ad hoc quòd diſpoſitio loquens de Iudæis non extenditur ad paganos, niſi fiat ex ſpeciali legis prouiſione, vt *in præſenti*, quæ ſpecialitas arguit, quòd regulariter diſpoſitio iuris communis eſſet in contrarium. Ita *in præſenti* tenent Anan. *num. 17.* Abb. *n. 3. verſ. item collige.* Marquard. *de Iudæis p. 2. cap. 2. n. 8.* 6

Cap. Ad liberandam. XVII.

REpetit quæ dicuntur *in cap. ita quorundam, hoc tit.* & addit quòd eis non aperiatur gremium Eccleſiæ, niſi priùs reſtituant in ſubſidium terræ ſanctæ totum, quod lucrati ſunt in commercio, & tantundem de ſuo, & ſi non ſunt ſoluendo, ita puniantur, vt alij terreantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in rationali, lib. 5. iuris Pontificij, pag. 65.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 641.* remiſſiuè Ximen. *in conc. p. 1. & 2.* 1

Vide poſita *ad c. ita quorundam, ſup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, vel pagani publicis officiis præficiendi non ſunt, & ſi eis Regalia iura vendantur, ad ea colligenda præficiendus eſt Chriſtianus non ſuſpectus.*
2 *Iudæus eſt prorſus incapax cuiuſcunque iuriſdictionis, & poteſtatis, tam ordinariæ, quàm delegatæ inter Chriſtianos.*
3 *Iudæi repelluntur ab oneribus, & honoribus publicis.*
4 *Neophytus an ad publica officia promoueri poſſit, remiſſiuè.*
5 *Chriſtianus vetus in honoribus aſſequendis præferendus eſt neophyto.*
6 *Neophyti, & qui à Iudæis, vel Mauris originem trahunt, ad quæ non admittantur in Regnis Portugaliæ & Caſtellæ, oſtenditur.*
7 *Gabellarius inter Chriſtianos an poſſit eſſe Iudæus, vel infidelis oſtenditur.*
8 *Pœnam minuere ob charitatem, vel amicitiam poteſt iudex.*

Cap. Ex ſpeciali. XVIII. *Greg. IX.*

REges ſunt inducendi vt in officiis publicis non præficiant Iudæos Chriſtianis, & ſi fortè iam vendiderunt ſuos redditus Iudæis, vel Sarracenis, tunc deputare debent Chriſtianum non ſuſpectum in grauamine deferendo clericis, vel Eccleſiaſticis per quem Iudæi, & Sarraceni ſine iniuria Chriſtianorum conſequantur iura regalia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panor. Fel. Viu. *in ration. lib 5. iuris Pontif. pag. 66.* Alag. *in com. iuris Canon. pag. 641.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Ne in officiis publicis Iudæos, &c.] Notatur ad hoc quòd Iudæus eſt prorſus cuiuſcunque iuriſdictionis, & poteſtatis incapax inter Chriſtianos, vt per Bart. *in rub ff. de iuſtit. & iure n. 1.* vbi Iaſ. *n. 2. & 8.* Anch. *conſ. 27. n. 2.* Alex. *conſ. 75. ante n. 1. lib. 5.* Rol. *conſ. 35. n. 41. l. 2.* Brun. *in tract. ſtantibus maſculis art. 6. ſub n. 60. verſ. & quòd Iudæi*, ſiue ſit iuriſdictio ordinaria, *l. fin. C. hoc tit.* Bart. & Fulgoſ. *in l. fin. C. de poſtulando*, vide Bart. *conſ. 16. incip. viſo quodam proceſſu, circa fin. l. 2.* Alex. *d. conſ. 75. ante n. 2.* ſiue delegata Albert. *in d. l. fin. C. hoc tit.* Iacob. de Nigris *in rubr. ff. de officio eius, cui eſt mandata iuriſd. n. 13.* latè Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib. 2. cap. 22. n. 1. & 5.*

Hinc

3 Hinc etiam Iudæi repelluntur à muneribus & honoribus publicis, ex Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 126. *num.* 10. Vtrùm verò neophyti ad publica
4 officia promoueri poſſint, diſputat Anton. Ricciul. *in tract. de neophytis cap.* 3. vbi plures Doctores refert, & affirmatiuè reſpondet, & *num.* 12. reſoluit Chriſtianum veterem in honoribus aſſequendis præferen-
5 dum eſſe neophyto, & citat Rip. *in cap. eam te num.* 32. *de reſcript.* Auendan. *de exequendis mand. p.* 1. *cap.* 19. *num.* 20. *verſ. cæteri verò.* Auguſt. Caput. *in tract. de regi-*
6 *mine Reip. cap.* 3. *num.* 78. *verſ. & nota quòd Chriſtiani antiquiores.* In Regno tamen Portugaliæ non ſolùm neophyti, ſi qui ibi fuerint, ſed nec etiam veterani Chriſtiani, originem tamen à Sarracenis, vel Iudæis trahentes ad vlla officia publica admittuntur ex Regio diplomate, & inhabiles ſunt ad canonicatus, & dignitates in Cathedralibus, & principales dignitates in Collegiatis, cæteráque Eccleſiaſtica beneficia curam animarum habentia intra ſeptimam generationem ex Apoſtolica conſtit. in forma Breuis felicis record. Clementis VIII. & altera ampliatiua felicis etiam record. Pauli V. quarum termini *in meo tract. de officio, & poteſtate Epiſc. p.* 1. *tit.* 3. *gloſſ.* 7. *n.* 30. *cum ſeq.* In Regno verò Caſtellæ huiuſmodi neophyti, & cæteri noui Chriſtiani non prohibentur ad omnia publica officia promoueri, ſed ſolummodo ad certa & deſtinata, de quibus agit Ignat. de Villar. *in Syluareſponſor. lib.* 1. *reſponſ.* 12. vbi *n.* 30. refert illos non admitti ad officia iudicum in ſupremis Conſiliis Regni; nec in Cancellariis, & *n.* 41. quòd etiam remouentur ab officiis domus Regiæ Caſtellæ, & *n.* 42. ab officiis ſanctæ Inquiſitionis, à collegiis ſcholarium, & à monaſteriis fratrum D. Hieronymi, & *n.* 43. à præbendis, & dignitatibus in Eccleſia Toletana, & *n.* 44. ab omnibus Ordinibus Militaribus, & *n.* 45. ad officio nutricum prolis Regiæ, & *n.* 46. ab officio medicorum domus Regiæ, & monaſteriæ D. Mariæ de Guadalupe, & in Regno Valentiæ, ab officio pharmacopolarum, & *n.* 47. in Regno Nauarræ ab officio aduocationis, & ab officiis iuſtitiæ.

7 *Et ſi fortè redditus ſuos,* &c.] Probat hic text. vt ſi fortè illuſtris Portugalliæ Rex ſuos redditus Iudæis vendiderit, vel paganis, Chriſtianum deputet grauaminibus inferendis clericis & Eccleſiis minimè ſuſpectum, cuius opera Iudæi, ſiue Sarraceni, ſine vlla Chriſtianorum iniuria Regalia iura conſequantur, ita Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *c.* 22. *q.* 10. Vnde non prohibentur Chriſtiani locare Iudæis redditus, & gabellas, immo permittitur, modò Rex, vel dominus terræ deputet aliquem fidelem Chriſtianum ad exigendum illas, & non permittat vt ipſe Iudæus per ſe, vel alium deputatum à ſe exigat, vt per Nau. *conſ.* 1. *q.* 23. *n.* 57. *ſub tit. de conſtit in antiq.* Aliter autem Iudæus, vel infidelis inter Chriſtianos non poteſt eſſe gabellarius iurium fiſcalium, vt ait Gutier. *de gabellis q.* 132. *n.* 5. vbi variis Catholicorum legibus apud Hiſpanos aſſerit eſſe diſpoſitum. Nec etiam poteſt eſſe ratiocinarius ciuitatis, neque fiſci, ex eo quia hoc munus eſt publicum, Barr. *in l.* 3. *§. circa carnis ff. de officio præfecti vrbis,* Garc. *de expenſis c.* 24. *n.* 26. Munnoz *de ratiocin. c.* 8. *num.* 3.

8 *Gerimus charitatis affectu.*] Notatur ad hoc quòd Iudex poteſt ob charitatem, vel amicitiam pœnam minuere, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 16. *à princip.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Baptizatus & mox baptizandus eodē vtūtur priuilegio.*
3 *Seruus Iudæi quomodo emendus, oſtenditur.*

CAP. Nulli. XIX. & fin.

IVdæo non licet emere, vel in ſuo ſeruitio tenere 1
hominem baptizatum, vel baptizari volentem. Item ſi Iudæus cauſa commercij emit hominem non conuerſum ad Fidem, & emptus baptizatur, vel vult fieri Chriſtianus, datis illis duodecim ſolidis liberatur ſeruus à ſeruitio. Item ſi Iudæus intra tres menſes non exponit venalem hominem talem; vel ſi emit eundem ad ſibi ſeruiendum, tunc nec Iudæus poteſt illum amplius vendere, nec alius enim emere, ſed ſine pretio fit liber. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif pag.* 66. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 641. remiſſiuè Vinien. *de concord. p.* 1. *&* 2.

Baptizatum, vel baptizari volentem.] Ergo baptiza- 2
tus & mox baptizandus eodem vtuntur priuilegio, vt per Tiraq. *de iure mariti gloſſ.* 2. *num.* 9. quia accingendus de proximo habetur pro accincto, vt per Doctores, quos citaui *in tract. Axiomatum iuris vſufreq. Axiom.* 6. *num.* 1.

Quod ſi quem, &c.] Probat hic text. quòd ſi mer- 3
cimonij, vel negotiationis cauſa Iudæus ſeruum non Chriſtianum emit, tunc ſi intra tres menſes fuerit expoſitus venalis, & emptorem non inuenerit, duodecim ſolidis pro quolibet bono ſeruo perſolutis, ſi ille ad Eccleſiam confugiens ſuam voluntatem patefecerit, liber efficitur, ita Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.* 2. *c.* 28. *num.* 7. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 2. *quæſt.* 43. *verſ. quinta propoſitio,* vbi etiam dicit prædictos duodecim ſolidos, id eſt, aureos dandos pro ſeruo optimo, eſſe minuendos, ſi ſeruus talis non ſit, & *verſ. quarta propoſitio,* tenet quòd trium menſium tempus inchoatur à die, quo emit Iudæus.

De Hæreticis.

TIT. VII.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rub. ſcribentes.*
2 *Hæreticorum materiam qui tractent, citantur.*
3 *Hæreſis vnde dicatur, oſtenditur.*
4 *Hæreſis quomodo definiatur, & n.* 5.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Col- 1
lect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Anchar. Butr. Panormit. Felin. Mar. Socin. Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canonici*, Guillelm. Durand. *in ſpeculo iuris lib.* 4. *ſub hoc tit. & in breuiario aureo iuris Canon fol.* 139. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum fol.* 180. Martin. Meſnart. *in epit. Decret. fol.* 178. *verſo,* Stephan. Ranch. *in continuat. titulorum Decret.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. pag.* 612. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumm. huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancelot. *in inſtitut. iuris Canonici*, Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* Caniſ. *in ſumm. eiuſdem iuris.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſtici enarrat. pag.* 386. Cafarel. *in erotem. iuris Canon.* Ioann. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decret. l.* omnes *ſub hoc tit.*

2 De materia huius tit. particulares tractatus edidere Corrad.Brun. *tom.11. tract. Doctor par.1.fol.272.cum addit.Penia.* Cundiſaluus de Villadieg.*eod.tom.11.par.2. fol.32.* Ioann.Rojas *eod.tom.11.part.2.fol.*208. Ioann. Nicol. Arelatanus *eod. tom 11. part. 2. fol* 9. Ludou. Correrius *eod.tom.11.part.2.fol.*42.Paulus Griland.*eod. tom.11.part.2 fol.*24.Zanchin.Vgolin.*eod.tom.11.part. 2.fol.*134. Bernard. Comenſis *in lucerna Inquiſitorum heretica prauitatis eod. tom 11. part. 2. fol.*133. Arnald. Albertin.*de hereticis & Catholicis aſſertionibus agnoſcendis eod. tom.11. part.2 fol.*42. Georgius Ederius *in malleo hereticorum*,agunt D.Thom.2.2.*quaſt.*11. Summiſtæ *verbo hereſis*, Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hereticorum punit.* Palat.*in alleg.in cauſa hereſis*,Simanch.*de inſtitut. Catholicis*, Clar. *in pract.* § *hereſis*, Zerol. *in prax.Epiſcop. part.1.verbo hereticus*,Cardoſ. *in praxi iudicum eod. verbo.* Couarr. *lib* 3. *var. cap.*1. Bernard. & Salzed. *in pract.canon. c.*114.*& ſeq. alias in nouiſſ edit.*Menoch.*de arbitr.caſu* 372 *& conſ* 92.*& de praſumpt.l.5 praſ.6. &* 7. Decian. *tract crimin.lib 5.cap.7. cum ſeqq.* Maſcard *de probation. concl.*855. *cum ſeqq.* Pradil. *in ſumma legum pœnalium part.*1.*cap.*1. Bernardin. Muſcatel *in pract. criminali tit. de crimine laſa maieſtatis diuina*, Petr. de Ledeſma *in ſumm part.2.tract.*1.*c.6.* Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*8.*c.9.&* 10. Ioan.Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.part.3.c.6.*Valer.Reginald *in praxi fori pœnitent. l.*17.*c.*4. optimè Sanch *in pracepta Decalogi tom.*1. *lib* 2. Anton. Riccini. *in tract de iure perſonarum extra gremium Eccleſia exiſtentium lib 5.de hereſi.* Ex profeſſo & elegantem de hæreſi tractatum edidit Proſper. Farinac. alium etiam de hac re nouiſſimè poſt hæc ſcripta viſum ad manus meas peruenit adm. Reuerendi P. Antonij Sanctarelli, vbi multis citatis Doctoribus materiam non minus eleganter & doctè diſponit, & tractat.

3 Hæreſis dicitur ab *αἱρέομαι capio*, *eligo*, & ſic hæreticus quaſi liberè proprio arbitrio eligens opinionem nouam contra fidem, hæreſis verò hoc eſt, electio eiuſdem nouæ opinionis, *cap. hereſis cum ſeq.*14. *quaſt* 3. Iſidor. *lib* 8. *etymolog. cap.*3. Rojas *in tract. de heret.ſingul.*73 *lit.H.* Simanch. *de Cathol.inſtit.cap.*31. *in princip.* Sylueſt. *verbo hereſis in princ.* Conrad.Brun. *de heret. lib.*1.*cap.*1. Dicitur etiam à nonnullis,*hereſis*, à verbo hæreo, quaſi hæreticus hæreat errori, hæreſis verò ipſa hæſio erroris dicatur in ſpectantibus ad Fidem, pro quo facit quod hæreticus non ille dicitur, qui ſimpliciter & quocunque modo, ſed qui pertinaciter, & cum obſtinatione errat, & ſic ille, qui adhæret errori, vt eſt text. ſingularis *in cap dixit Apoſtolus*, ibi,*nequaquam ſunt inter hereticos computandi*, 24. *q.*3.

4 Circa verò definitionem reddendam laborant Doctores tam noſtri quàm Theologi, præſertim Arnald. Albertin. *in rubr. de heret. lib.6. & de agnoſc. aſſertion. Cathol. quaſt.*1. Sylueſt. *verbo hereſis* 2. Simanch. *de Catholicis q* 1. Alphonſ. Aluar. Guerrero *in theſauro Religionis Chriſt. tit. de heret. colum.*11. *&* 12. Villadieg. Ludou. Carrer. Farinac. Sanctarell. & cæteri quotquot de hæreticis ſcripſerunt, inter quos poſt longas diſputationes vt plurimum in ea conueniunt definitione, vt videlicet hæreſis ſit opinio, ſeu dogma falſum Catholicæ veritati contrarium in eo, qui Chriſtianam Fidem profeſſus eſt, cuius definitionis; auctor eſt Turrec. *in tract. de poteſtate Papa lib.*4. *cap.*1. ſequitur Albertin. *dictis locis*, quæ tamen definitio in vno ſuperflua videtur, quia dum dicit dogma Catholicæ veritati contrarium, eo ipſo dicit dogma falſum, ſicque verbum, *falſum*, redundat; in alio verò diminuta videtur, nec hæreſis ſubſtantiam comprehendit, quæ poteſt non dari, licèt omnia, quæ ſunt in prædicta definitione, dentur ſi ille, qui taliter errat contra Fidem paratus ſit corrigi, & correctioni S. Matris Eccleſiæ ſe ſubmittat, & ita vel aliter in eo deficiat contumacia.

Poteſt igitur aptiùs hæreſis definiri vt ſit error quem quis pertinaciter tenet contra Fidem Catholicam, quam profeſſus eſt. Ponitur verbum *error* loco generis, quia pluribus aliis competit erroribus ſpecie differentibus, reliquæ particulæ loco differentiarum apponuntur. Ponitur enim verbum, *pertinaciter*, ad excludendos errores etiam contra Fidem, quos quis ita apprehendit vt paratus ſit corrigi, quo caſu non eſt error talis quòd hæreſim conſtituat, iuxta illud Auguſtini *lib.*1. *de Trinit.* errare potero, ſed hæreticus non ero, idem Auguſt. *in d.cap. dixi Apoſtolus* 24.*q.*3. Dixi, *contra Fidem*, quia non ſufficit quòd quis erret pertinaciter, ſed requiritur formaliter, quòd error verſetur circa ea, quæ ſunt Fidei, & ita ad excludendos errores in rebus naturalibus circa vim & naturam elementorum, numerum ſyderum, & alia huiuſmodi, in quibus Fides Catholica nihil certum determinat quod ſit Fidei contrarium. Dixi, *quam quis profeſſus eſt*, ad ſignificandum quòd error talis neceſſariò dari debet in Catholico, qui ſacramento Baptiſmi regeneratus eſt, & ita ad excludendos Iudæos, Sarracenos, Gentiles, & alios infideles extra Eccleſiam exiſtentes, qui licèt errent contra Fidem, non tamen formaliter hæretici ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Dubius in fide, infidelis eſt, & n.*2.

3 *Hereſis de ſubſtantia eſt, quòd ſit electio pertinax doctrina contraria veritati Fidei.*

4 *Dubitatio proueniens ex ſubreptitia tentatione, non facit hereticum.*

5 *Dubium proueniens ex ſimplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hereticum ſi ſuam opinionem non defendat, ſed Eccleſia ſubiiciat.*

Cap. Dubius. I. *Steph.*

Dubius in Fide infidelis eſt, nec eſt credendum ei qui Fidei veritatem ignorat. Colligunt ex Ordinar.Abb.antiq.Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Ancharan. Butr. Felin.Panormit.Mar. Socin. Cened. *collect.*66. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag* 70. Alagona *in compendio iuris Canonici pag* 643. remiſſiuè Ximen. *in concord p.*1.*&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decret.lib.*5.*tit.*6 *cap.*1. 1

An & quando dubius in Fide cenſeatur hæreticus, vide latè *in alleg. hereſis cap.*5. *incip. & per iſta* Can. *de locis Theologicis lib.*1. *cap.*9. Nauarr. *in man. cap.*11. *num.*17. *& in cap.ſi quis autem n.*18.19 *&* 49 *de pœnit. diſtinct.*7. *& in cap. inter verba concluſ.6. corol.*19. *n.*55. Perez *l.*1 *tit.*1.*lib.*1.*Ordin.verbo ſancta ſe pag.*16.*& l.*3. *verſ.ex quo requiſito tit.*4.*l.*8.*pag.*83. Menoch. *conſ.*149. *num.*48.*& à num.*51. Clar. *lib.*5.*§.hereſis num.*2. Iacob. Simanch. *de cathol.inſtit.c.*28.*n.*7.Lucern.Inquiſ. *verbo dubius in Fide*, Sanch. *de heret.c.*2.*n.*15. Rojas *eod.tract. p.*1. *n.*272.*&* 275. *ſing.*57. *verſ. ad rem igitur*, Hieron. de la Rua *in controu.*7.*ſcholaſtica verſ.nec ſum immemor. ex pag.*201. Petr.de Aragon.2.2.*q.*11.*à* 2.*pag.*335.*verſ. ſecundum dubium eſt*, Azeued. *l.*1.*num.*74.*cum ſeq. tit.*3. *lib.*8. *noua recop.* Tolet. *in inſtruct. conſcientia l.*4. *cap.*4. *in fine.* Valent. *in* 2.2. *diſp.*1. *quaſt.*11. *puncto* 1. *diff.c.*2. D. Barboſ. *in rub.ff.ſoluto matrim.part.*2.*num.*23. Penna *in direct.inquiſit.part.*2.*commento* 1. Cened.*ad Decretal collect.* 2

collect.66.num.1.Torres de Trinit. quæſt. 32. art.4. part. 3.comment. aſſer. 5. Soar. de Fide diſput. 19. ſect. 4. num. 10.latè Sanct de hæreſi c.1.à num.13. Azor. inſtit.moral. par 1 l.8.cap.9.quæſt.5.Valer Reginald.in praxi fori pœnit.lib.17.num.49. vbi in intellectu, Farin. in praxi crimin. part. 5. quæſt. 124. num. 114. & ſeq optimè Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2.c. 7. num.11 cum ſeqq. Anton. Ricciul. in tract.de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt.lib.5.c.4.Zerol in prax. Epiſcop part.1.verbo caſus, verſ.dubij.Villalob. in ſumm.tom.2 tract.1.dub. 10. num. 3.Sylui.2.2.S.Thom.quæſt.11.art 2.Fabr de ſacram. Ordinis diſtinct 25.quæſt 5.diſput.3.c.4.num.112.Homobon.de Bonis de examine eccleſiaſtico part. 2 tract 11.c. 4.quæſt.16.Molfeſ.in ſum. Theolog moral. tom. 1. tract 8. c.8.num.44.Lara in 2.2.quæſt. 11. art. 3. diſp.42.num. 5. Ægid.Coninch.de actib ſupernat.diſp.18.dub.7.Tanner. in 2.2.diſp.2.q.8 dub.6.n.109. Petean. etiam 2.2.quæſt. 11.art. 2.dub. 2. Portel. in addit. ad dubia Regular. verbo hæreſis num.4.Diana reſol. moral p.2.tract.2.miſcel. reſol. 53. vbi ſuſtinet dubium in Fide non eſſe hæreticum, quia de ratione hæreſis eſt electio erroris contra Fidem, ſed dubitans nondum aliquid elegit, ſed manet in dubio, & in ancipiti;ergo non eſt hæreticus, & reſpondet text.in præſenti dum aſſerit dubium in Fide eſſe infidelem procedere priuatiuè, quia ſcilicet priuatur certitudine aſſenſus neceſſaria ad habitum Fidei retinendum;non autem eſſe verum contrariè quaſi habeat actum Fidei contrarium cùm re vera non habeat; & ſecundò reſpondet quòd dubius in Fide dicitur infideli s quoad forum externum.

3 Cùm autem de ſubſtantia hæreſis ſit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati fidei cap. hæreſis, & cap.hæreticus 24. quæſt.3. Caiet. & Victor.2.2.quæſt.11. art.2.Caſtr. de iuſta hæreticorum punit.l.1 c. 9.Albertin. de hæret.quæſt.3. num. 3. in fine, Dried.de libertate Chriſtiana tit. 48. ſub num. 7. & dubitans non habeat aliquam electionem, ſed ſit dubius in vtramque partem, vt per ſe patet; ergo non videtur dicendum dubium in fide infidelem, vel hæreticum eſſe. Quare pro ſolutione quidam text.in præſenti, intelligunt non contrariè, quaſi huiuſmodi dubium in fide aſſenſus fidei contrarium habeat, ſed priuatiuè, quia priuatur certitudine aſſenſus neceſſaria ad habitum fidei retinendum. Alij reſpondent intelligi quoad fori externi præſumptionem, quia communiter cum eo dubio coniungitur conſenſus erroneus. Alij intelligunt quando dubitans reflectitur ſupra ſuum actum. Zerola verò in ſua praxi Epiſcop. loco proximè citato, intelligit de dubio in fide, qui pertinaciter ita inſiſtit dubitationi, quod non ſit paratus corrigi ad mandatum ſuperioris.

4 Quare dubitatio proueniens ex ſubreptitia tentatione,quæ contingit quando ex inopinata quadam cogitatione, aut diabolica illuſione quis incipit indeliberatè dubitare circa Fidem, in ſe tamen reuerſus captiuat intellectum ſuum in obſequium Chriſti, & deliberat credere quod credit Eccleſia, non facit hæreticum, ita Auguſt.de Ancona de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 28 art. 1. in reſol. Ioan. Andr. hîc num.1. Butr. num. 5. Anch.num.1.ver.& hoc verum. Henric.num. 2. Zabarel. in 1.oppoſ.Anan.num.1. Socin.num.7.& ſeq Abb.num.1. Felin. etiam num.1.verſ. primò dummodo dubiet.u. Albert. de hæret quæſt.6 num.3. Rojas eod. tract. part. 1.n.272. & ſing.56.n.3.Clar. d.§. hæreſis num. 2.in fine. Iacob.de Graffiis in aureis deciſ. part. 1.lib.2.tit.de hæret c.8.n.10. & ſeq Bann.2.2.q.11.art.1.verſ. ex his ſequitur.Decian. tract crimin. lib. 5. cap. 17. verſ.primò quando non dubitatur. Sic etiam quando dubium prouenit ex ſimplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum ſi ſuam opinionem non defend.t, ſed Eccleſiæ

ſubiiciat.Abb.hîc num.2.Socin.n.9.verſ prædicta tamen & Felin.n.2.Cott. in memorabil. verbo hæreticus non eſt Clar.d.§.hæreſis n.2.verſ.tertius dicit. Simanch.de cathol. inſtit tit.11 n.9 Gabri conſ.178.n.10.& ſeq lib.1.Decian. d.lib.5.c.18 verſ.28.& 30.

SVMMARIVM.

1 *Reuocare valens alios ab errore, & tacens, ſe ipſum errare demonſtrat, & n.2.*

3 *Corrigere alium in delicto committendo quilibet tenetur.*

Cap. Qui alios. II. *Leo.*

ERrare ſe demonſtrat qui alios non reuocat ab errore 1
cùm poteſt.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc. Collect.Zabarell. Bellam.Ioan.And.Anania,Hoſtienſ. Butr. Anchar. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. in rationali lib.5.iuris Pontif. pag. 71. Alagona in compendio iuris Canon. pag.643. remiſſiuè Ximen.in concord. part. 1.refertur ab Anton. Auguſt. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit.6.cap.2.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Perez 2
l.5.gloſſ.1.pag.108.& pag.310.& ſeqq.tit.4.lib. 8.Ordin. Azeued l.5.num.43.tit.1.lib 8.noua recop. & l.1.num.68. tit.3 eod. lib.8 & conſ 28.à num. 30.Sanch.de matrim.l.2. diſp.38.n.. verſ.quartò vbi n.20. verſ. ad quartum, dicit hunc text.loqui de errore culpabili, ſecus de inuincibili,nouiſſimè Illuſtriſſ.D.meus Roderic.à Cunha poſt primam huius libri impreſſ.à me viſus, in comment.ad c. 3.diſt.83,n.1. vbi adducit in hanc rem illud Senecæ in Med.carmin.

—Culpa cunctorum redit
Qui non vetat peccare, cùm poſſit, iubet.

Notatur ad hoc quod quilibet tenetur alium corrigere in delicto committendo, vt per Duen. reg. 99. 3
verſ. fallit ſecundo, Fr. Emman. in ſumm.tom.1.cap. 80. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus perſeuerans æternaliter damnatur, cui nec prodeſt Baptiſmus;nec eleemoſyna,vel martyrium,aut aliud quodcunque bonum quo ad hoc vt conſequatur vitam æternam.*

2 *Sarracenus hæreticus dici non poteſt,etiamſi negaret articulum Fidei.*

3 *Hæreticus eſt, qui ſentit contra id quod Eccleſia proponit ad credendum.*

4 *Hæreticus cenſendus eſt, tenens veram opinionem, ſed putans illam eſſe contra Catholicam Eccleſiam.*

Cap. Firmiſſimè. III. *D.Aug.*

HÆreticus, vel ſchiſmaticus,niſi reſipiſcat,in æter- 1
num damnabitur,nec ad ſalutem proderunt ei Baptiſmus, eleemoſyna & mori pro Chriſto. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innoc.Collect.Zabarell.Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr.Mar.Socin.Felin.Panorm.Hoſt.Viuian.in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.71. Alagona in compen.iuris Canon. pag.643. remiſſiue Ximen.in concord. part.2.refertur ab Anton.Auguſt.collect. 1.Decretal.lib.5. tit.6.c.1.

Catholicæ fuerit incorporatus, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd Sarracenus, vel infidelis hæreticus dici non poteſt, etiamſi negauerit articulum fidei;vt per Couar.lib. 3.variar.c.1.n.1. quod tamen intellige cum Sanctarel. de hæreſi cap.1.dub.2.num.8.

Qui Eccleſiæ Catholicæ,&c.] Aduerte hæreticum eſſe, qui ſenut contra id, quod Eccleſia proponit ad credendum, vt per Vaſquez 3.c. 2.*quæſt.*76.*art.*3 *diſp.* 126. *cap.in princip.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.*7.*num.*4.Sanctarel.*d.c.*1.*num.*19.vbi etiam aduertit ſatis eſſe ad veram hæreſim, ſi quis ex infirmitate, Siue paſſione contradicat auctoritati Eccleſiæ. Hinc etiam tenentem veram opinionem, & putantem illam eſſe contra Catholicam Eccleſiam, hæreticum dici cenſuerunt Henriq. *in ſumma lib.* 13.*c.*17.*num.*3. Sayr. *de cenſur. lib.*3.*c.* 4. *num.* 14. Petr. de Ledeſm. *in ſumm. tom.*2.*tract.*1.*c.*6. Ludouic. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis lib.* 3.*quæſt.*3.*n.*20. Sanch.*in præcep. Decal. lib.*2. *cap.*7.*num.*30. Farinac. *de hæreſi quæſt.*179.*ſub numer.*3. *verſ. quid è contra*, quos refert & ſequitur Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.*5.*c.*5 *num*1.

SVMMARIVM.

1 *Auctore damnato damnatur eius opera, ſiue ſint bona, ſiue mala n.*2.

3 *Amplia ſiue libri circumferantur impreſſi, ſiue manuſcripti.*

4 *Amplia etiam in libris ſcriptis, & editis, tam ante, quàm poſt damnationem.*

5 *Libros prohibitos habentes, aut legentes ſi ſint hæreticorum, ſubſunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini.*

6 *Libros hæreticorum retinere dicitur, non ſolum is, qui domi ſuæ illos retinet, ſed etiam qui in aliena.*

7 *Imprimentes libros hæreticorum ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ Domini, & poſſunt puniri tanquam illorum fautores,*

Cap. Fraternitati. IV. *Greg.*

1 AVctor quando damnatur, eius opera ſiue ſint bona, ſiue mala, non recipiuntur. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened.*Collect.* 8. Viuian.*in ration.lib.*5.*iuris Pontif. pag.*71. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 643. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.*1.*&* 2. deſumitur ex D. Greg. in regiſtro *lib* 7.*epiſtol.*47.*indict.*2. refertur ab Antonin. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 5. *cap.*4.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Hoſt. *hic num.*1. Innoc.& Butr.*num.*2. Panorm. *num.* 1. Socin. *num.* 1. *&* 3. Albert.*de hæreticis quæſt.*12.*num.* 13. Iacob. Simanch. *de Cathol. inſtit. c.* 38.*ex num.* 7. *& in enchirid. tit.* 39. *num.* 5. Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. l.* 2. *c.* 17. *col.* 3. *verſ. an autem de huiuſmodi*, Penia *in direct. Inquiſ. part.* 2. *ſchol.* 1. *comment.* 3. *verſ. primum damnato.* Cened. *ad Decretal. collect.* 8.*n.* 1. Anton de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ in Cœna Domini c.* 2. *diſp.* 13, *num.* 1. latè Sanctarel. *de hæreſi c.* 13. *dubit. vnic. num.* 11. *verſ. obiicies.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſon. lib.* 5. *c.*23. *à princip.* vbi *num.*4 *cum gloſſ. hic verbo Celeſtinus.*& Butr. *num.*3. ampliat procedere ſiue libri ſint boni, ſiue mali, quia auctore damnato ſemper libri intelliguntur damnati, niſi ſint expreſsè approbati.

3 Amplia ſupradictam text. concluſionem procedere; Siue libri circumferantur impreſſi, ſiue manuſcripti, vt per Vgol. *de cenſur. part.*2. *in gloſſ. verbo ac eorundem libro, verſ. quartò in excommun. incidunt.* Sanch. *in præcepta Decalogi l.* 2.*c.* 10. *num.*28. Farin. *in tract. de hæreſi quæſt.*180.*num.* 30. Anton. Ricciul.*d.c.*23. *n.*6. Soar. *tract. de fide diſp.* 20.*ſect.* 2.*num.* 10. nouiſſimè poſt hæc ſcripta viſus Sanctarel *de benefic c.* 13. *dub. vnic.num.*6. vti non tenet euadere excommunicationem Bullæ Cœnæ, qui legeret librum auctoris hæretici, quamuis non eſſet typis mandatus, nec à librario compoſitus.

Secundò amplia, vt procedat non ſolùm in libris iam ſcriptis tempore, quo auctor damnatur, ſed etiam in quibuſlibet aliis, ſiue ante, ſiue poſt damnationem editis, vt per Peniam *d. comment.* 3. *verbo monendi tamen verſ. iam illud.* Ricciul.*d.c.*24.*n.*8. 4

Libros prohibitos habentes, aut legentes, ſi ſint hæreticorum ſubſunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini, in 1. clauſula, & poteſt inquiri contra eos, tanquam contra ſuſpectos de hæreſi, de quo vide Viuald. *in candelabro aureo in explic. Bullæ in Cœna Domini*, *num.* 11. Maſcard. *de probat concl.*745. *num.*10 *& concl.* 862. Iacob de Graff. *in aureis deciſ. l.* 4. *c.*18. *num.* 29. plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect* 8.*num.*2. quibus adde Azor.*inſtitut. moral. part.*1. *lib.*8.*c.*16 *quæſt.*10. Zerol. *in praxi Epiſcop part* 1. *verbo caſus, verſ. libros*, Sayr. *de cenſur. lib.*3.*c.*5.*n.*12. Sanch. *in præcep Decal lib.*2. *c.*10. Sanctarel.*de hæreſi c.*13. *dub. vnic. à princ.* 5 Dicitur verò retinere hæreticorum libros non ſolùm is, qui domi ſuæ illos retinet, ſed etiam qui in aliena, Vgol. *verbo aut. retinentes in princip. n.*3. Sanch.*d.c.*50.*num.*51 Sayr.*de cenſur. lib.* 3.*c.* 5. *num.* 16. Soar.*de fide, diſp.* 20.*ſect.*2.*num.* 21. Sanctarel. *d c.* 13. *dub.vnic.num.*6 *in fine*, aduertens hoc procedere ſiue eos libros retineat nomine proprio, ſiue alieno, illoſque reddi ſuſpectos de hæreſi, etiamſi dicant, quod eos nunquam legerint. Quibus autem caſibus libros hæreticorum legentes in excommunicationem incidant, melius quam omnes tractat Sanctarel.*d. cap.*13.*à princ.* 6

Vnde contra imprimentes libros hæreticorum poſſe tanquam contra fautores hæreticorum procedi refert Sanctarel. *d. c.*13, *num.* 18. & eos incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ac ſimiliter cooperantes impreſſioni talium librorum, referunt Sayr *de cenſur.lib.*3.*c.*5.*num.*17. Iacob. de Graf. *d. lib* 4.*c.*18. *num.* 50. Quare in Conc. Lateranen. ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. & in Trid. *ſeſſ.* 4 prohibetur ne libri imprimantur, niſi priùs per Epiſcopum, & Inquiſitorem Apoſt. fuerint diligenter examinati, quòd ſi quis contra fecerit, ſtatim incurrat excommunicationem, & libri concrementur, prout referunt citati per me *de officio & poteſt. Epiſcopi p.*3.*alleg.* Sanctarel.*d.c.*13.*num.*18. *verſ. notandum.* 7

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus inſtituens in ſuo teſtamento hæreticos, aut paganos, excommunicatur, & n.*2.

3 *Inſtituens hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidit.*

4 *Mortuus eſt omnis cenſuræ incapax.*

Cap. Si quis Epiſcopus V.

EPiſcopus inſtituens in ſuo teſtamento hæredes hæreticos, aut paganos, in excommunicationem incidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panormit. Felin. Mar. Socin. Viuian.*in ration.lib.* 5.*iuris Pontif. pag.*72. Alagona *in compen. iuris Canon. pag.*643. remiſſiuè Ximen. *in concord. pag.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. African. *c.*48. in Conciliis Latinis, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* I. *Decretal. lib.* 5. *tit.*6.*c.*5. 1

Hanc

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc tex. deſumunt Angel. *verbo Hæreticus num.* 14. Anton. Ricciul *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 2.*c.*44.*num* 8. Sanctarel. *de hæreſi c.*15. *dub.* 3. *num.*8. & benè Couar. *in c.*1. *de teſtamen. num.*3. intelligit hunc text. vt in eo Epiſcopo locum habeat, qui hæreticos conſanguineos, aut extraneos hæredes inſtituit, & citat Roman. *ſing.*735. dicentem idem eſſe in quocunque alio Chriſtiano, quod in Epiſcopo.

3 *Vt ſaltem poſt mortem,* &c.] His verbis ſignificatur inſtituentem hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidiſſe, vt benè ponderat Sanctarel. *d c.*15. *num.* 10. aduertens ideò excommunicatione affici, quia inſtituens hæreticum hæredem redditur tunc de hæreſi ſuſpectus, Carrer. *de Hæreticis c.*2.*num.*69. Menoch *de præſumpt. l.*5. *præſumpt.*6.*n.*33. & ideo cùm mortuus ſit omnis cenſuræ incapax, ex Gloſ. *verbo autem, in cap. mulieres.* §. *fin de ſentent. excommun.* Couarr. *in cap. Alma mater part* 1. § 11.*num.*8. Nauar. *in manuali c.*27 *num.*15. Soar. *tom.*5. *diſp* 5.*ſect.*1. *num.* 3. neceſſariò debet concludi in excommunicationem incidiſſe, dum in teſtamento inſtituit hæredem, nec enim aliud tempus poteſt aſſignari, maximè quia inſtitutio eſt perfecta ſtatim atque teſtamentum fuit confectum cum ſolemnitatibus à iure præſcriptis, ac per conſequens tunc conſummatum delictum. Nec contra hunc intellectum obſtant ſupra adducta huius text. verba, quia vt ait Azor. *inſtitut. moral. part.*1.*c.*26. *quæſ.*2. ſunt intelligenda, id eſt, poteſt poſt mortem declarari hunc, vel illum cum hæreſi ex hac vita deceſſiſſe, ac proinde tanquam excommunicatum eſſe Eccleſiaſtica ſepultura priuandum, viuos non poſſe pro eo Miſſarum ſacrificia, aut preces offerre, & bona eius publicanda.

4 Notatur hic tex ad hoc quòd in crimine hæreſis etiam poſt mortem quis accuſari, & puniri poteſt, vt per Zanchin. *de hæret. c.*24. *num.*1. & 4. vbi Campeg. *lit. A.* Beniain *direct. Inquiſit.* 3.*pars. commento* 92.*verſ. in crimina*, Anton. Gom. *tom.*3. *var. c.*1.*num.*80. Pereg. *de iure fiſci lib.*4. *tit.*5. *num.* 29. Farin. *in praxi crimin. quæſt.*10.*num.*37.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi & Clerici inſtituentes hæreticos hæredes ſunt excommunicati n.* 2.

3 *Chriſtianus Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in teſtamento non poteſt.*

4 *Chriſtianus non poteſt hæretico, vel infideli donare inter viuos.*

5 *Hæretico relinqui teſtamento poteſt, & in vita donari cauſa pietatis, & ad eius neceſſitatem ſubleuandam.*

Cap. In eos. VI.

1 EPiſcopus ſi moriens inſtituat hæredem hæreticum, vel paganum, ſiue extraneum à ſua conſanguinitate, ſiue conſanguineum, ſaltem poſt mortem excommunicatur, vel declaratur excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin Socin. Viuian *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.* 73. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*644. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. deſumitur ex Concil. Africano, vt habetur in ſubſcriptione, ſed hoc nondum repertum eſt, habetur tamen in Concil. Carthagin. *c.*3. & apud Theodor. Balſam. in Synod. Carthagin. *c.* 25. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*5. *tit.*6. *cap.*9.

Probat hic text. non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam alios clericos inſtituentes hæreticos hæredes eſſe excommunicatos, vt per Hoſtienſ. *hîc num.*4. & Panorm. *num.* 1. Sanctarel. *in tract. de hæreſi c.*15. *dub.* 3 *num.*9. quod quidem multi ampliant ad quoſcunque fideles, qui inſtituunt hæreticos hæredes, vt teſtatur Sanctarel. *loco proximè citato*, & credit idem procedere in laicis, quod tex. diſponit in clericis. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum l.*2.*c.*44 *num.*12. ex ea ratione, quia negari non poteſt quin prohibitio facta de clericis ſub anathematis pœna non arguat factum prohibitum eſſe ſui natura malum. 2

Ex quibus infertur Chriſtianum Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in teſtamento non poſſe vt per Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 2.*c.*31.*num.* 22. Menoch. *conſil.* 185. *num.* 14 & *conſil.* 186. *num.* 14. Ricciul. *d. cap.*44.*num.*12.*in fine*, & citatos à Sanctarel. *d. cap.* 15. *num* 4. 3

In gloſ. *Conferant.* ibi, *non diſtinguitur in morte, vel in vita*, &c. Notatur ad hoc, quòd Chriſtianus non poteſt hæretico, vel Iudæo donare inter viuos, vt per Franch *in rubr. de teſtam. ſub num.* 29. *in fine* Ricciul. *d. cap.*44 *num.*12. 4

In ead. gloſ. ibi, *cauſa pietatis fortè poſſet eis dari, ne perirent fame*, &c. Notatur ad hoc, quòd hæretico relinqui teſtamento poteſt, & in vita donari ex cauſa pietatis, & ad eius neceſſitatem ſubleuandam, vt per Surd. *de alimentis tit* 9 *quæſt.*33.*num.*7.*cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.*2. *c.*14.*num.*4. Molin. *de iuſtit. tract.*2. *diſp.*154 *col.*2. *verſ. de iure Ciuil.* Ricciul. *d. c.* 44. *num.* 15. Sanctarel. *c.*15. *num.*7. 5

SVMMARIVM.

1 *Chriſtus Dominus fuit verus Deus, & verus homo & num.* 2.

Cap. Cùm Chriſtus. VII.

Alexand. II.

CHriſtus ſicut verus eſt Deus, ita verus eſt homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens, oppoſitum eſt hæreticum, & anathemati ſubiicitur, verbi gratia, ſi quis dicat Chriſtum non eſſe aliquid ſecundùm quòd homo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib* 5 *iuris Pontificij pag.*72. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 644. *remiſſiuè* Ximen. *in concord p.*1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*5.*tit.*6.*c.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *pag.*49. *c.*20. 1

Collige ex text. Chriſtum Dominum eſſe verè Deum & hominem, nam eſſe verum Deum de Fide credendum eſſe tradunt Clemens Roman. *lib.*8. *conſtitut. Apoſt cap* 18. Ignat. *in epiſt. ad Antioch.* & *in epiſt. ad Philadelph.* & *in epiſt. ad Philip.* Dionyſ. Areop. *lib. de myſtica Theolog. c.*2. Martial. *in epiſt. ad Burdegalen.* Iuſtin. *in lib de vera & recta Fide* & *in Apologia ad Antoninum Pium*, Clem. Alexand. *lib.* 1. *pedagog. cap.*6. *in princip* Cyprian. *lib.*2. *ad Quirin. cap.*6. Greg. Thaumat. *in confeſſione Fidei* quæ extat. *in tomis Conciliorum ante quintam Synodum*, & apud Greg. Nyſſen. *in orat. de eadem*, & Euſeb. *lib.*7. *hiſt. cap.*25. Et Chriſtum eſſe verum Deum & hominem credendum de Fide docent Concil. II. Conſtantinop. (quod eſt I. Synodus generalis) *can.*2. 7. 8. 10. & 11. Sexta Synod. gener. *act.*4. Concil. Hiſpalen. 2. *cap.* 18. Gregor. Nazianzen. *oration.* 2

oration. in Chriſti natiuitatem, Ambroſ. *lib. de incarnationis Dominicæ Sacramento c.6. & lib. de 2 Fide ad Gratian.* Auguſt. *lib.4. de Trinit. c.7.* Gregor. *lib.18. Moral. c.36.* Leo *epiſt.97. ad Leon. Auguſt.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati ſunt, & decedentes in hoc peccato in loco ſacro ſepeliri non debent, nec pro eis orari.*

2 *Defenſores hæreticorum, qui dicantur, oſtenditur.*

3 *Receptores hæreticorum excommunicantur in hoc tex & in Bulla Cœnæ Domini.*

4 *Receptores hæreticorum, qui dicantur, remiſſiuè.*

Cap. Sicut. VIII. *Ex Con. Lateran.*

1 HÆretici, & eorum fautores, vt qui eos tenent in domo, vel in terra ſua, vel fouent, vel præſumunt negationem exercere cum eis, ſunt excommunicati, & ſi in hoc peccato moriantur, non debent ſepeliri in loco ſacro, nec fieri oblatio pro eis, non obſtante quocumque indulto. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.12.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag.644.* remiſſiuè Ximen *in concord p.1 & 2.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *c.37.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. Decretal. l. b 5. tit.6. cap 6.*

2 *Defenſores.*] Dicuntur defenſores hæreticorum qui viribus, potentia, armis, & fauore hæreticos defendunt ſi in manus Inquiſitorum deueniant, vt tutò poſſint viuere, & ne ob cauſam hæreſis puniantur, accuſentur, denuntientur, & interrogentur, & ideo defenſores, & fautores hæreticorum idem ferè ſignificant. Simanch *de Catholicis inſtit. tit.15. num.11.* Penia *in direct. Inquiſitorum par.2. queſt.53. comment.78.* Item dicuntur defenſores hæreticorum, qui eos iuuant, ne contra illos fiat executio ſententiæ, Car. *lib.1. de iuſta hæreticorum punitione c.17.* Sayr. *de cenſur. lib.3 c.4. num.9.* Azor. *inſtitut. moral. par.1. lib.8. c.15. quaeſ.6.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanctarel. *in tract. de hæreſi c.11. num.25.* aduertens per aliquas Summorum. Pontif. conſtitutiones defenſores hæreticorum, eorúmque fautores illos dici, qui è manibus Curiæ hæreticum eruunt, & *num.26.* reſoluit excommunicationem, de qua *in hoc tex. & in Bulla Cœnæ Domini:* aliaſque pœnas impoſitas contra hæreticorum defenſores, non incurrere, qui eos defendunt in criminibus extra hæreſim.

3 *Et receptatores eorum.*] Notatur ad hoc, quòd receptatores hæreticorum excommunicantur, vt etiam habetur in conſtit. Nicolai III. & Pauli IV. apud Peniam *inter litteras Apoſtolicas*, ac etiam incurrunt excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, vt refert Sanctarel. *d. tractat. de hæreſi cap.12. num.8.* Et ſi per annum in excommunicatione permanſerint huiuſmodi receptatores hæreticorum, habentur pro hæreticis, & vt hæretici poſſunt condemnari, Læl. Zech. *in ſumma par.1. tit. de fide, rub. de hæreſi c.11 n.13.* & ipſo iure ſunt infames, & à publicis officiis reiiciuntur, vt patet ex conſtit. Federici Imperatoris, & Innocentij IV. apud Peniam *inter litteras Apoſt.* Et ſi fuerint clerici, omni officio, & beneficio per ſententiam iudicis priuandi ſunt, vt per Griland. *in tract. de hæreticis q 19. num.1.*

4 Qui dicantur receptatores hæreticorum, vide apud Simanch. *de Cathol. inſtitut. cap.15. num.11. cum ſeqq.* Graff. *in deciſ. aureis par.1. lib.4 cap.18. num.31.* Eymerd. *in 2. parte direct. Inquiſit. quaeſt.51.* vbi Penia *commen 76.* Aldouin. *conſil. 22. num.11.* Menoch. *de arbitr. caſu 374. num 13. conſ.149. num.32. & 35.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo hæreticus num.19.* Sayr. *de cenſur. lib.3. cap.5. num.3.* Decian. *in tract. crimin. l.5. cap.52. num.22.* Azor. *inſtitut. moral. part.1. lib.8. cap.15. quaeſ.2.* Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ cap.2. diſput.9.* Sanch. *in præcepta Decal. lib.2. cap.10. num.10.* Soar. *de fide diſput.24. ſect.1. num.4.* Sanctarel. *d. tractat. de hæreſi cap.12.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Matrimonium eſt Sacramentum verè, & propriè ex ſeptem legis Euangelicæ Sacramentis.*

3 *Hæretica eſt propoſitio, quæ in aliquo aduerſatur Catholicæ Fidei.*

4 *Clericus degradandus eſt antequam tradatur Curiæ ſeculari.*

5 *Hæreticus propter hæreſim priuatur beneficijs Eccleſiaſticis.*

6 *Hæreticus ipſo iure priuatur beneficiis Eccleſiaſt. ante ſententiam declaratoriam.*

7 *Beneficia hæretici quia ipſo iure vacant, poſſunt impetrari ante ſententiam criminis declaratoriam.*

8 *Hæretici poſt ſententiam criminis declaratoriam priuantur fructibus beneficiorum perceptis à die commiſſi delicti.*

9 *Hæretici, qui poſt deprehenſionem erroris continuò ad Fidem redeunt, errorem ſuum publicè ſuperioris arbitrio abiurantes, & ſatisfactionem congruam exhibere parati, euadunt hæreticorum pœnas.*

10 *Hæretici, quando dicantur continuò & ſponte redire ad Fidem, oſtenditur.*

11 *Hæreſis abiuratio fieri debet publicè, & in loco publico.*

12 *Abiurare in loco publico non debet, qui de hæreſi fuit leuiter ſuſpectus, vel antequam ſit accuſatus, & inquiſitus, ſponte ad Inquiſitores adit, &c.*

13 *Hæreticus ad arbitrium Epiſcopi debet vel ſtatim, vel poſt publicè abiurare.*

14 *Hæreticus quando dicatur incontinenter reuerſus, iudicis arbitrio relinquitur.*

15 *Relapſi qui dicantur, oſtenditur.*

16 *Relapſus dicitur fugiens è carcere illo effracto.*

17 *Relapſus dicitur non ſeruans pœnitentiam primi ordinis ſibi iniunctam.*

18 *Inquiſitores ſacræ Fidei quomodo Eccleſiæ reconcilient, oſtenditur.*

19 *Saccus benedictus, qui hæreticis pœnitentibus datur, vnde originem duxerit, remiſſiuè.*

20 *Hæretici relapſi, etiamſi ad Fidem conuertantur, Curiæ ſeculari traduntur, niſi ſponte redeant ad Eccleſiam.*

21 *Qui dicantur ſponte venire, & comparere oſtenditur.*

22 *Capitulum ſede vacante poteſt cognoſcere de crimine hæreſis.*

23 *Clericus verbaliter depoſitus fruitur priuilegio Canonis, ſi deferat habitum, & tonſuram, & inſtar clericorum viuat.*

24 *Clericus verbaliter depoſitus fori priuilegio fruitur.*

25 *Hæreticus probatur per facti euidentiam, vt quia publicè hæreſim prædicat.*

26 *Deprehenſus à iudice in delicto aliis præſentibus teſtibus facto, euidentia conuincitur.*

Cap.

Cap. Ad abolendam. IX. *Luc. III.*

1 HÆreticus eſt & excommunicatus qui ab Epiſcopo cum conſilio clericorum talis iudicatur, & qui non meruit aliter ſentire de ſacramentis quàm Eccleſia Romana prædicat, & obſeruat. Clericus qui manifeſtè in hæreſi eſt deprehenſus niſi ſtatim cognito errore ſponte recurrat ad vnitatem Fidei Catholicæ, & ſuum errorem ad arbitrium Epiſcopi regionis publicè cenſuerit abiurare, & congruam ſatisfactionem adhibere, debet degradari, ideſt, ſpoliari prærogatiua clericatus cum omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico,& tradi poteſtati ſeculari debitè puniendus, ſicut & laicus punitur, niſi ſtatim abiurauerit, &c. pro qualitate criminis. Item qui inueniantur notari aliqua ſola ſuſpicione niſi ad arbitrium Epiſcopi iuxta conſiderationem ſuſpicionis & qualitatem perſonæ congruè ſe purgauerint, ſubiaceant eidem ſententiæ. Item qui poſt abiurationem erroris, vel poſtquam ſe purgauerint in examine proprij Epiſcopi deprehenduntur incidiſſe in abiuratam hæreſim ſeculari iudicio ſine vlla penitus audientia relinqui debent. Item Rectores,& Barones ciuitatum,& locorum commoniti ab Epiſcopo iurent corporaliter promittendo quod requiſiti fideliter, & efficaciter adiuuabunt Eccleſiam contra hæreticos, & complices pro ſuo poſſe, & officio, & bona fide, quod ſi hoc obſeruare noluerint, honoribus, quos habent, priuandi ſunt, nec ad alios aſſumendi, & excommunicari, ac eorum terræ interdici debent. Item ciuitas, quæ reſiſtat his inſtitutis, & contra monitionem Epiſcopi negligit punire hæreticos, commercio aliarum ciuitatum carere debet, ac dignitate Epiſcopali priuari. Item qui ſunt exempti ab Epiſcopo, & ſoli Papæ ſubiacent, in his tamen, quæ ſunt inſtituta contra hæreticos, ſubiici debent Epiſcopis tanquam delegatis ſedis Apoſtol. non obſtantibus priuilegiis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Bellam. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 73. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 644. remiſſiuè Ximen. *in concord. p* 1 *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 11.

2 *Matrimonio, vel reliquis Eccleſiaſt. Sacramentis.*] Ergo matrimonium eſt Sacramentum verè & propriè ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, vt de Fide definitum eſt in Concil. Trid. *ſeſſ* 24. *de reformat. matrim. canon.* 1. & ita hanc Catholicam veritatem multis comprobant Tertul. *in exhortatione ad caſtitatem cap* 5. *verſ. vno matrimonio,* Iſidor. Hiſpal. *de officiis Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 19. latè Iodoc. Cocci. *tom.* 2. *theſauri Cathol. lib.* 9. *art.* 1. Perez *l.* 1. *verbo que es el Raraiſo tit.* 1. *lib* 5. *Ordinam.* Spin. *in ſpecul. teſtamen. gloſ.* 15. *princ. num.* 15. Sayr. *de Sacramentis in genere l.* 1. *cap.* 2. *q.* 2. *art* 4. *verſ. quoad verò matrimon.* Valen. *tom* 4. *diſp.* 10. *quæſt.* 1. *punct.* 5. Petr. Ledeſm. *in ſumma part* 1. *de ſacramen. matrimon. cap.* 2. *concl.* 1 *&* 19. Sanch. *de matrimon. lib.* 2. *diſp.* 10. Gutierr. *eod. tractat. cap.* 42. Bonac. *eod tract q.* 2. *punct.* 1. *num.* 2. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *diff.* 18. *num* 5. Rebell *de obligat. iuſtit. par.* 2. *lib.* 2. *q.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten. lib.* 31. *cap.* 1. *à num.* 2. Ægid. *de Sacram. tom.* 2. *diſp.* 24. *dub.* 2. *num.* 5. Henriq. *in ſumma lib* 11. *in procœm.* §. 3. *lit. M.*

3 *Prædicat, & obſeruat.*] Aduerte hæreticam eſſe propoſitionem, quæ in aliquo aduerſatur Catholicæ Fidei, ideſt, propoſitionibus, quæ in reſpicientibus Fidem continentur in veteri, vel nouo Teſtamento, vel diffinitionibus ab Eccleſia in Conciliis, vel extra firmatis aut receptæ Sanctorum Patrum ſententiæ, vt tradunt Can. *de locis Theologicis lib.* 12. *cap.* 7. Turrecrem. *in ſumma de Eccleſia l.* 4. *c.* 10. Locat. *in opere iudic. verbo credibilia n.* 8. *& ſeq* Simanch. *de Catholic. inſt. tit.* 5 4. *num.* 5. *& in ench. violatæ religionis tit.* 24. *num.* 1. quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 1.

Totius Eccleſiaſtici Ordinis prærogatiua nudetur.] Notatur ad hoc, quòd clericus degradandus eſt, antequam tradatur Curiæ ſeculari, vt docent *in præſenti,* Hoſtienſ. *num.* 6. Anch. *num.* 4. Panorm. *num.* 2. *&* 3. Zabarell. *in princip.* Anania *num.* 7. Butr. *num* 1. Ioan. Andr *in princip.* Clar. *in* §. *fin. q.* 36. *num.* 35. Conar *pract. q.* 32. *num* 2. Bobadill. *in ſua politica l.* 2. *cap.* 18. *n.* 54. *&* 76. Farinac. *in praxi crimin. q.* 8. *n.* 78. latè Sanctarell. *de tract de hæreſi c.* 26. *à princip.* 4

Et beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico.] Notatur ad hoc quòd hæretici propter hæreſim priuantur beneficiis Eccleſiaſticis, vt per Anton. Ricciull. *in tract. de iure perſonarum, l.* 5. *cap.* 19 *num* 8. Sanctarell. *d. tract. de hæreſi. cap.* 33. *num.* 1. vbi refert ex Pii V. conſtitut. Sedi Apoſt. eſſe reſeruatum ius conferendi beneficia, quibus clerici priuati ſunt propter hæreſim, & nunquam intelligi eſſe collata huiuſmodi beneficia, niſi in collatione fiat expreſſa mentio, quòd beneficia vacauerint propter hæreſim. 5

Extenditur ſuprà proxima reſolutio, vt priuatio fiat ipſo iure, nec requiratur ſententia priuatoria, vt reſoluunt Rebuff. *in praxi p.* 3. *tit. de modis amittendi beneficia, num.* 4. Couarr. *variar. l.* 2. *cap* 8. *num* 4. *verſ. nihilominus,* Burſatus *conſil.* 14. *n.* 18. *lib.* 1. Nauarr. *conſ.* 19. *ſub hoc tit.* Rojas *ſing.* 73. Bernard *in pract. cap.* 104. Menoch. *de arbitr caſu* 416. *num* 6. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 162. Flamin. *de reſig. l.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 31. *&* 32. Fr. Emman. *in ſumma tom.* 1. *cap.* 129. *num.* 3. Petr. Ledeſma *in ſumma p.* 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *concluſ.* 14. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *quæſt.* 3. *&* 8. *& p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 17. *in princip.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloſ.* 15. *num.* 66. Soar. *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 1. *num.* 4. *& de Fide diſp.* 21. *ſect.* 5. *num* 20. Nicol. Garc. *de beneficiis part.* 11. *c.* 10. *n.* 50. *cum multis ſeqq.* Farin. *de hæreſi. q.* 189. *n.* 77. Sanctarell. *eodem tract. cap.* 33. *num.* 1. Sanch *in præcept. Decal. tom.* 1. *l.* 2. *cap* 26 *num.* 5. Rota Romana *deciſ.* 707. *&* 718. *lib* 3. *p.* 3. *diuerſ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l.* 30. *tract.* 3. *num.* 318. Anton. Ricciul. *d. tract. de iure perſonarum, l.* 5. *cap.* 19. *num.* 19. Quamuis contrariam opinionem, nempe quod requiratur ſententia priuatoria, teneant Caſtr. *lib.* 2. *de iuſta hæreticorum punit. cap* 9. quem ſequuntur Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit.* 46. *num.* 72. & Salzed. ad Bernard. *d cap.* 114 *litt. A.* nam licèt iſtorum opinio in rigore diſp. defendi poſſet, vt aduerti *de officio, & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *alleg.* 57. *num.* 37. prior tamen eſt adeò recepta, vt videatur ab omnium ſententia diſcedere velle, qui illam impugnare auderet. 6

Cùm ergo beneficia hæretici ipſo iure vacent, poſſunt tanquam vacantia impetrari ante ſententiam criminis declaratoriam, & alteri conferri, prout tenent Rota *d. deciſ.* 797. *n.* 4. *p.* 3. *diuerſ.* Burſat *conſ.* 14. *n.* 18. *& ſeqq. lib.* 1. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt* 3. *num* 2. *& lib.* 3 *quæſt.* 1. *num.* 33. Decian. *tract. crimin lib.* 5 *cap.* 44. *num* 26. Sanch. *in præcepta Decal lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 12. Ricciul. *d. cap.* 19. *num.* 11. Sanctarell. *d cap.* 33. *num.* 8. Quamuis enim hæretici poſt ſententiam hæreſis declaratoriam non ſolum priuentur beneficiis, ſed etiam fructibus perceptis à die commiſſi delicti, vt reſoluunt Henriq. *in ſumma lib.* 15. *cap.* 13. *num.* 52. Molina *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 86. Ricciul. *d cap.* 19. *num.* 4. Sanctarell. *d. cap.* 33. *num* 9. ante tamen ſententiam criminis declaratoriam non tenetur ad dimittendum beneficium, neque ſe ſpoliandum, vt aduertunt plures citati per Ricciul. *d. cap.* 39. *num.* 12. quibus adde Soar. 7

in

*in tract de Fide diſput.*21. *ſect.*5. *num.*19. & Sanctatel. *d. num.*9.

9 *Niſi continuò*, &c.] Notatur ad hoc quòd hæreti-
ci, qui poſt deprehenſionem erroris continuò ad Fi-
dem redeunt, errorem ſuum publicè arbitrio ſupe-
rioris abiurantes, & ſatisfactionem congruam exhi-
bere parati, euadunt hæreticorum pœnas, adeò vt il-
lis beneficia Eccleſiaſtica, quæ obtinent, relinquan-
tur, & bona, ſi quæ ſunt illis ablata, reſtituantur, vt
docent *in præſenti* Ioann. Andr. Butr. Anania, Panorm. &
reliqui, Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de modis amittendi
beneficia ſub num.* 5. *&* 6. Ricciul. *d. cap.* 19. *num.*20. Et
quòd pœnitens in crimine hæreſis veniam obtinet,
& eximitur à pœnis corporalibus, dicit Sutd. *de alim.
tit.*7. *q.* 26. *n.*20. Spiritualem tamen pœnam non aufu-
gere aduertit Menoch. *de arbitr. caſu* 372. *n.*10.

10 *Continuè*] Dicitur continuò, & ſpontè redire ad
effectum vt poſſit beneficia retinere, ſi errorem fatea-
tur antequam fiat aliqua probatio contra ipſum, Abb.
*hic num.*6. Rebuff. *d. tit, de modis amittendi beneficia n.*12.
Ad alios verò effectus, nempe vt indulgeri ei poſſit
maiori, vel minori impoſita pœnitentia, quando di-
catur in continenti, & ſponte redire, conſulendus eſt
idem Abb. *in excommunicamus lib.*1. *ſub num.*10. *hoc
tit.* Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit.*47. *n.*7. Farinac.
de hæreſi quæſt 93. §. 2. quos refert Ricciul. *d. q.* 19 *n.*25.
aduertens *n.*25. quòd ſi hæreticus redeat poſt ſenten-
tiam, vel factas probationes, non poterit retinere be-
neficia, quæ obtinebat, nec alia obtinere, niſi ex
Apoſt. diſpenſatione.

11 *Publicè.*] Igitur abiuratio hæreſis fieri debet publi-
cè, & in loco publico, vt docent *hic* Butr. *n.*6. Socin.
*num.*8. Anania *num.*12. Direct. Inquiſ. *part.*3. *n.*126.
& 127. vbi Penia *comment.*42. Menoch. *d. caſu.*372.
num. 1. vbi *num.* 2. dicit hæreticum manifeſtum
12 hæreſim manifeſtè abiurare debere. Ille verò, qui
antequam ſit accuſatus, vel inquiſitus, ſpontè ad
inquiſitores adit, ſuos errores confitetur, & para-
tus eſt ſentire cum Romana Eccleſia, non debet in
loco publico abiurare, vt aduertunt Locatus *in iudi-
ciali Inquiſit. verbo Ordinarios n* 2. Rojas *ſing.*13. *n.*8.
& in tract de hæreticis part. 2. *num.*272. Sicut nec debet
publicè abiurare, qui de hæreſi fuit leuiter ſuſpectus
Direct. Inquiſit *part.* 3. *n.*161. vbi Penna *comment.*40.
verſ. præterea differunt, Marc. Anton. Genuen. *in praxi
Archiepiſcopali c.*84. *num* 9. Quamuis verò de hæreſi
leuiter ſuſpectus, non debet in loco publico abiura-
re, attamen ſecretè, & coram paucis perſonis eſt co-
gendus facere abiurationem, ita Scaccia *de iud. cauſa-
rum cap.*59. *num.*10. Simanch. *de Catholic. tit.* 1. *à n.*18.
quos refert, & ſequitur Sanctarell. *d. tract. de hæreſi c.*41.
*num.*4. Cuius quidem abiurationis formulæ variæ
ſunt in iure, prout vniuſcuiuſque criminis natura po-
ſtulat, vna præſcribitur *in cap. Ego Berengarius, de con-
ſec. diſt.*2. quam retulit Eymer. *part.*2. *pag.*181. & aliam
eiuſdem Berengarij, Pennia *part.*2. *comment.*24. *fol.*26.
aliam Turrec. *lib.*3. *de Eccleſia part.*2. *c.*1. aliam Caſtr.
*de iuſta hæretic. punit. l.*1. *c. fin.* aliam Rojas *ſing.*1. alias
referunt Zanchin. *de hæret. cap.*20. *num.*2. Cumen. *in
Lucerna Inquiſit. verbo abiuratio*, Brun. *lib.*3. *de hæret.
cap.*6. Albertin. *de agnoſc. aſſert. Cathol. q.*30. *ex n.*60.

13 *Ad arbitrium Epiſcopi.*] Illud verbum *arbitrium* re-
fertur ad tempus abiurationis, vt ſit ſenſus, ad arbi-
trium. Epiſcopi debere hæreticum, vel ſtatim, vel poſt
publicè abiurare; ita Menoch. *d. caſu* 372. *n.*7.

14 *Confeſtim.*] Iudicis arbitrio relinquitur, quando hæ-
reticus dicatur incontinenter reuerſus, vt per Menoch.
de arbitr. caſu 373. vide quæ dixi de hac dict. *in tract. de
diction. vſufr. dict.*65.

15 *In abiuratam hæreſim recidiſſe.*] De relapſis, & qua
pœna ſint puniendi, vide Peniam *in direct. Inquiſit. p.*3.
*comment.*38. *n.*150. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1. *verbo
hæretici*, §. 28. Azor. *inſtitut. moral p.*1. *lib.*8. *c.*14. Locat.
verbo relapſi, Menoch. *de arbitr. caſu* 374. Sanctarell. *de
hæreſi cap.*42. latè Torreblanc. *in tract. de Magia, lib.* 3.
*de criminis punit. cap.*22. *de relapſis*, apud quos dicun-
tur illi relapſi, qui ad hæreſim iterum reuertuntur,
poſtquam vt pœnitentes abiurarunt, vel poſt abiu-
ratam hæreſim non quidem relabuntur in eam, ſed
hæreticis fauent, illos defendunt, receptant, &c. vel
qui poſt indictam purgationem iterum in hæreſim
recincidunt, vt apud proximè citatos videre licet, &
præcipuè apud Sanctarell. qui plures caſus adducit, in
quibus hæretici in hæreſim vel relapſi, vel non relapſi
dicuntur.

Fugiens è carcere illo effracto dicitur relapſus, vi- 16
de Menoch. *de præſumpt. lib.*2. *quæſt.*89. *n.*47. Peniam
*in direct. Inquiſit p.*3. *comment.*35. *pag.*468. Zerol. *in
praxi Epiſcop. p.*1. *verbo hæretici*, §. 23. Maſquard. *de pro-
bat. concl.*820. *num.*23.

Pœnitentiam primi ordinis ſibi iniunctam non ſer- 17
uans dicitur relapſus, vide Menoch. *conſil.*82. *num.*107.
cum ſeqq. Clar. *in pract.* §. *hæreſis num.*11. An Inquiſi-
tores Fidei ſint iudices omnium cauſarum eorum, qui
habitum geſtant publicæ pœnitentiæ, vide Simanch.
*de Catholicis inſtitut. c.*47. *num.*18. Rojas *ſing.*98. Penia
in 3. *p.* 3. *Directorij, ſchol.*144. Cen. *ad Decretum collect.*
34. *num.*1.

Sacræ Fidei Inquiſitores aliquos Eccleſiæ reconci- 18
liant, eiſque ad certum tempus, vel ad vitam pœni-
tentiam iniungunt, & ideò paruulum quemdam ſac-
cum eorum humeris imponunt, qui cùm ab Epiſcopo
olim pœnitentibus daretur, cœpit ſaccus benedictus
vocari. Quare nunc ſaccus ab Inquiſitoribus impoſi- 19
tus, qui Hiſpanico ſermone dici ſolet, *Sambenito*, id
eſt, ſaccus benedictus, maximi apud Luſitanos, & Hi-
ſpanos dedecoris eſt & ignominiæ, vide Peniam *in
direct. Inquiſit. p.*3. *comment.*42. *pag.*498. Fr. Hieron.
Roman. *lib.*5. *de Repub. Chriſtiana, c.*28. Sebaſt. Couar.
de Orozco en el theſoro della lengua Caſtellana, *verbo
Sambenito.* Azor. *inſtitut. moral p.*1. *l.*7. *c.*32. *quæſt.*6. *in
fine*, Cened. *ad Decretal. collect.*103. *num.*5.

Seculari iudicio, &c.] Notatur ad hoc quòd hære- 20
tici relapſi, etiamſi ad fidem conuertantur, Curiæ ſe-
culari traduntur, vt per Butr. *num.*1. Panorm. *num.*1.
Hoſtienſ. *num.*9. Felin. *num.*2. *in præſenti*, Clar. §. *hære-
ſis num.*7. Simanch. *de Catholicis tit.*37. *num.*10. Boſſ. *ſub
tit. de hæreticis num.*19. Menoch. *de arbitr. caſu* 374. *n.*1.
Sanctarell. *d tract. de hæreticis c.*42. *num.*17. vbi etiam
rationem adducit, cur Eccleſia relapſos non recipiat,
ſed tradat brachio ſeculari. Si verò ſponte redeant ad
Eccleſiam, ſuúmque errorem coram Inquiſitore, &
ſponte fateantur, eorum vitæ parcitur, ita Reperto-
rium Inquiſit. *verbo relapſus, verſ. ſi tamen, & verbo mi-
ſericordia, verſ. ego tamen*, Caſtr. *de iuſta hæreticorum pu-
nitione lib.*2. *c.*2. Locat. *in iudic. Inquiſit. verbo abiurare*,
*num.*4. Menoch. *conſil.*82. *num.*260. Penia *in direct. In-
quiſit. p.* 3. *comment.*12. *verſ. ſed quid ſi relapſus.* Paramus
*de officio S. Inquiſitionis lib.*3. *quæſt.*4. *rubr. de forma, &
ordine iudiciario, num.*12. Illi verò dicuntur ſponte ve-
nire, & comparere, qui indiciis non præuenti com- 21
parent coram Inquiſitoribus; quando verò hæreti-
cus relapſus timet, ne ab aliquibus apud Inquiſit. ac-
cuſetur, vel facile id præuidere poteſt, tunc non di-
citur hîc ſponte redire ad Eccleſiam, ſed ex metu,
& tunc relapſorum vitæ non parcitur, ex Paramo
*in d. rubr. de forma, & ordine iudiciario n.*12. Decian. *in
tract. crimin. lib.*5. *cap.*56. *num.*12. Sanctarell. *d. cap.*42.
*num.*18.

In gloſſ. *Clerici.* Notatur ad hoc iuncto text. 22
quòd

quòd Capitulum. Sede vacante poteſt cognoſcere de crimine hæreſis, vt per Hoſtienſ. *num.2.& 4.*Henric. *num.4.* Panorm. *num.1.* Syluest. *verbo hereſis 2. num.2.* Molin. *de iuſtit. tract.5.diſp.28.num.2. in fine.*Sanctarel. *d.tract.de hereſi cap.40.num.4.*

23 In gloſſ. *Prærogatiua*, ibi, *Clericus depoſitus non habet priuilegium clericale.* Notatur ad hoc,quod clericus verbaliter depoſitus fruitur priuilegio Canonis ſi deferat habitum, & tonſuram, & inſtar clericorum viuat, vt per Abb. *hic num.11.*Toler. *lib.1.cap.17.*Tiraq. *in tract.ceſſante cauſa limit.15.num.4.* Henriq. *in ſumma lib.13.cap.55. num.3.* Sanctarell. *d.tract.hereſi cap.26. num.4.* ita & eodem modo clericus verbaliter depoſi-
24 tus fruitur priuilegio fori, nec enim poteſt conueniri coram iudice ſeculari, nec capi, aut ab illo puniri, niſi tradatur Curiæ ſæculari à iudice Eccleſiaſt. Marant. *de ordine iudiciario part.4.diſtinct.11.num.72.*Borgaſ. *de irregul.par.6. tit.de ſenten. depoſit. num.3.* Clar. *in §.fin. quæſt.36.num.32.cum ſeqq.* Menoch. *conſil.789. num.9.* Gama *de Sacramentis præſtandis vlt. ſupplicio damnatis quæſt.5.num.21.*Pennia *in direct.Inquiſit.par.3.ſchol.49. verſ.poſtremò quamuis.* Craſſ. *de effectib cleric. effectu 1. num.824.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt.8. n.73.* Bobadil. *in ſua politica l.2.cap.18. num.38.*Sanctarell. *d.c.26. num.5.* qui reſoluunt clericum actualiter degradatum amittere vtrumque priuilegium.

25 In gloſſ. *Deprehenſi*, ibi, *quia publicè prædicant hæreſim.* Notatur ad hoc,quòd hæreticus probatur per facti euidentiam, vt quia publicè quis hæreſim prædicet,ita direct. Inquiſit.*par.1.quæſt.55.*Marſcard. *de probat. concl.860. à princip.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30.tract.3. num.318.* vbi reſoluit manifeſtum hæreticum dici, qui dogma hæreticum publicè prædicat, & defendit.

26 In ead.gloſſ.ibi, *per teſtes, aut ſua confeſſione.* Notatur ad hoc; quod deprehenſus à iudice in delicto aliis teſtibus præſentibus facti euidentia conuincitur, vt per Farinac. *in praxi crimin.quæſt.21.n.143.* Aldret. *de religioſa diſcip.tuenda lib.2.c.6.n.2.*

SVMMARIVM.

1 *Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris imperij iudicis ſecularis fiſco.*
2 *Hæreticorum bona propter hæreſim confiſcantur.*
3 *Bona hæreticorum ipſo iure confiſcantur à die, quo incidunt in hæreſim,itaut non teneantur ante iudicis ſententiam illa fiſco offerre.*
4 *Hæreticus, antequam feratur ſententia declaratoria contra eum, habet rerum ſuarum poſſeſſionem.*
5 *Vſusfructus commoditas propter vſufructuarij hæreſim confiſcatur.*
6 *Debita, & iura conditionalia, ſi deſcendant ex contractu, quamuis adimpleatur conditio poſt condemnationem, confiſcantur propter hæreſim,ſecus ſi deſcendant ex vltima voluntate.*
7 *Emphyteuſis quæ ad extraneos hæredes tranſit propter hæreſim cum cæteris bonis emphyteutæ confiſcatur.*
8 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica propter emphyteutæ hæreſim confiſcatur.*
9 *Regnum propter Regis hæreſim per ſummum Pont.poteſt ab illo amoueri, & ad ipſum pertinet ius eligendi, ſi filij, cæterique propinquiores hæretici ſint.*
10 *Cenſui res obligata propter hæreſim fiſco deferuntur, reſeruato tamen iure, quod in eis dominus cenſus habet.*
11 *Bona futura, & acquiſita hæretico poſt condemnationem confiſcantur.*
12 *Peculium profectitium, quod pater in bonis filiorum habet, propter patris crimen non publicatur, ſed filio reſeruatur.*
13 *Aduentitiorum proprietas, ob paternum crimen, non publicatur, nec quoad proprietatem, quæ eſt filij, nec quoad vſumfructum viuente patre.*
14 *Aduentitiorum proprietas, etiam ob filij crimen non publicatur, ſed manet apud patrem conſolidata cum ipſorum vſufructu.*
15 *Caſtrenſia, vel quaſi filiorum ob paternum crimen non publicantur.*
16 *Caſtrenſe peculium,vel quaſi non publicatur publicatis filiifamilias bonis ob eius crimen, ſed defertur patri in patriæ poteſtatis ſolatium.*
17 *Feuda non confiſcantur in præiudicium domini recti.*
18 *Maioratus ob delictum poſſeſſoris. qui eius primus inſtitutor non eſt, confiſcari non poteſt.*
19 *Maioratus fructus vita hæretici poſſeſſoris durante non publicantur, ſed ſtatim cum ipſo maioratu tranſeunt ad ſequentem vocatum*
20 *Maioratus in inſtitutione clauſula appoſita, vt horâ præcedente ante commiſſum delictum maioratus tranſeat in ſequentem, valet.*
21 *Iuſpatronatus per ſe principale, & diſtinctum non venit in confiſcatione bonorum.*
22 *Dos vxoris Catholicæ neſcientis quod vir eſſet hæreticus, quando cum eo nupſit, non confiſcatur.*
23 *Crimen læſæ Maieſtatis committentes quas pœnas incurrant, oſtenditur.*
24 *Hæreticus per pœnitentiam non euadit pœnam confiſcationis bonorum.*
25 *Filij etiam Catholici paterna hæreditate priuantur propter hæreſim patris.*
26 *Filij etiam orthodoxi propter paternam hæreſim legitima priuantur.*
27 *Alimentis priuantur filij propter paternam hæreſim.*
28 *Dotem ex bonis parentis hæretici filiæ habere non poſſunt.*

CAP. Vrgentis. X. *Innocent. III.*

Bona hæreticorum publicantur, & confiſcantur 1
& in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Principum ſecularium, eorum fiſco, ad quod ſi ſint negligentes, poſſunt compelli à iudice cenſuris Eccleſiaſticis, nec talia bona ampliùs reuertuntur ad prædictos hæreticos. Si tamen conuertantur,& abnegent conſortium hæreticorum, ſi aliquis iudex voluerit,poterit miſericorditer condonare. Item filij hæreticorum amittunt hæreditatem ſicut in crimine læſæ maieſtatis, ergo multo magis læſi Dei, præſertim quia in multis caſibus pro parentibus temporaliter puniuntur ſecundùm ius Canonicum. Colligunt ex Ordinar.Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panormit. Felin.Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5.iuris Pontific.pag.75.*Alagona *in compendio iuris Canonici.pag.645.*remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1. & 2.* habetur integra *lib.1. regiſtri Innoc.III. epiſtola 1.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal.lib.5.tit.4 cap.1.*

Collige ex text. confiſcari hæreticorum bona propter hæreſis crimen, vt notant *hic* Ioan. Andr. Butr. *num.1.* Henric. *num.3.* Zabar. *num.1.* Anania etiam *n.1. & 9.* Clar.*in §.hæreſis num.8. ad finem, & num.13.& §. fin. quæſt.78.n.27.* Bonacoſ. *commun. crimin. par.1. verbo bona damnatorum, fol.17. & part.2. verbo confiſcatio, fol.16.* Cotta *in memorab. verbo confiſcatio.* Viu.Soar.& alij *tom.2. commun. opinion. lib.9. tit.31.* Petr.Greg.*ſyntagmatum iuris lib.32. cap.9. num.1.*Mench. *de ſucceſſionum progreſſu lib.1. §.4. num.166.* Menoch. *remed.1. recuper.*

recuper. num.308. & de arbitr. caſu 374. num.4. & conſil. 185. num.8. & conſ.285. num.10. Pereg. de iure fiſci l.5 tit.1. num.166. Surd. de alimentis tit.8. priuileg.35. & tit 9. quæſt.32. & deciſ.247. à princip. Franciſc. Torreblanca in epitome delictorum lib.3. cap.12. num.7. Decian. in tract. criminal. lib.5. cap.57. num.23. verſ. tertia D. Barboſa in l.1. part.4. à num.89. ff. ſolut. matrimon. Leſſius de iuſtit. lib.2. cap.29. num.8. Anton. Ricciul. in tract. de iure perſonarum lib.5. cap.31. Sanch. in præcepta Decal. cap.19. Farinac. in prax. crimin. p.1. q.25. n.10 & 11. & de hæreſi quæſt.198. n.3. Sanctarel. eodem tract. cap.20. à princip.

Quæ quidem bona hæreticorum ipſo iure confiſ-
3 cantur à die, quo quis incidit in hæreſim, & patet ex cap. cùm ſecundùm leges, de hæreticis in 6. & notat ibi gloſſ. verbo ipſo iure, Clar. § hæreſis, verſ. item bona condemnatorum. Anton. Gomez tom.3 variar cap.2. num.1. Scaccia in tract. de iudiciis cauſarum ciuilium, tom.1. cap.98 num.20. Azor. inſtitut. moral. par.1. l.8. c.12. q.1. Sanctarel. d. tract. de hæreſi cap.71. num.21. Non tamen ipſi hæretici, & alij, quorum bona ipſo iure confiſcantur ante iudicis ſententiam, illa fiſco offerre tenentur, vt docent Gomez d. tom.3. cap. vlt. num.3. Rojas ſing.26. num.5. & 6. Couarr. de ſponſalib. part.2. c.6. §.8. num.10. Simanch. de Catholicis inſtitut. tit.9. num.157. cum ſeqq. Valentia 1.2. diſput.7 quæſt.5. puncto 6. q.3. verſ. ea quæ deinde, & 2.2 diſput.1. quæſt.11. art.3. Arag. 2.2. quæſt.11. art.3. § his ſuppoſitis. Vaſquez 1.2. diſput. 170. cap.3. Peregr. de duello quæſt.7. num.14. Azor. d. part.1. lib.5. cap.7. quæſt.1. & 3. & lib.8. cap.12. quæſt.3. cum ſeq. Molin. de iuſtit. tom.1. diſput.65. verſ. contrariam ſententiam, Soar. de Fide diſput.22. ſect.2. n.3. Sanch. d. lib.2. cap.22. num.7. Sanctarel. d. cap.21. num.2. nam antequam feratur ſententia declaratoria contra hæreti-
4 cum, habet ille rerum ſuarum poſſeſſionem, vt docent Surd. de aliment. tit 9. quæſt.32. num.24. & alij, quos refert, & ſequitur Ricciul. d. lib.5. cap.31. num.10. Quamuis hæreticos, & alios, quorum bona ſunt ipſo iure confiſcata, teneri etiam ante latam ſententiam ea tradere Fiſco ſentiant minus bene Anton. Gomez ſibi ipſi contrarius tom.3. variar. cap.2. num.5. Nauar. in manuali c.23. num.67. Flamin. de reſignat. l.3. quæſt.1. num.12. & 81. Lorca 2.2. diſp.24. de legibus num.2. §. vlt. & alij ab eis citati.

Amplia primò principalem text. concluſionem in
5 vſufructu, cuius commoditas propter vſufructuarij hæreſim confiſcatur, vide tamen Anton. Gomez tom 2. variar. cap.15. num.18. Lucan. de priuil. fiſci, p.2 princ. tit. de publicatione bonorum n.2. Peregrin. eodem tract. lib.5. tit.1. num.73. & 116. Ioann. Garc. de expenſis, c.10. num.47. Vaſquez 1.2. q.96. art.5 diſp.169. cap.1. n.10. Surd. de alimentis tit 8. priuil.59. num.22. & 23. Molin. de iuſtit. tract.2. diſp.9. verſ. ex dictis facilius, Sayr. in claui Regia, lib.9. cap.7. Farin. in praxi crimin. q.25. num.150. Sanch. d. lib.2. cap.16. & num.3.

6 Amplia ſecundò in debitis, & iuribus conditionalibus ſi deſcendant ex contractu, quamuis adimpleatur conditio poſt condemnationem, ſecus dicendum, ſi debita, & iura conditionalia deſcendant ex vltima voluntate, veluti ſi ſint hæreditas, legata, aut fideicommiſſa conditionalia, quæ non publicantur, quando conditio extat poſt condemnationem. Ita Menoch. conſ.101. num.25. Quemad. in ſuis quæſt. fiſcal. quæſt.20. Azeued. l.5. num.42. & 142. tit.10. lib.4. nouæ recopil. Peregrin. de iure fiſci, lib.5. tit.1. num.132. Azor. inſtit. moral. p.1. lib.5. cap.7. quæſt 8. Vaſquez d. cap.1. num.7. Sanch. d. lib.2. cap.14. num 15. D. Barboſa in l. ſi conſtante 25. §. fin. num.4. ff. ſoluto matrimon. Farinac. d. q.6. n.25. §.143. & 144. & in tractat. de hæreſi q.190. §.1. num.13.

Amplia tertiò in emphyteuſi, quæ ad extraneos 7
hæredes tranſire poteſt non exiſtente aliqua ſpeciali prohibitione, quia publicatur cum cæteris emphyteutæ bonis, vide Ordin. Regiam Luſitan. lib.5. tit.1. §.2. Clar. §. emphyteuſis q.29. num. vnico, verſ. tu dic. Turzan. tom.2. commun. opinion. lib.9. tit.31. num.27. pag.554. Quemad. in ſuis quæſt. fiſcalib. q.11. Decian. tract. crimin. lib.5. cap.44. n.5. Didac. Cantera in quæſt. crimin. cap.1. num.46. Vaſquez in 2.2. q.96. art.5. diſp. 169. cap.3. num.25. Azor. inſtit. moral. part.1. lib.8. c.13. q.11. Molina de iuſtit. tract.2. diſp.481. concl.1. Farin. d. q.25. num.59. & remiſſiuè in tract. de hæreſi, q.190. § 4. num.63. Sanctar. eod. tract. cap.19. num.7. Sanch. d. lib.2. cap.19. à num 24. & num.26. reſoluit quòd poteſt fiſcus cogi ad inſtantiam domini directi, vt eam alienet, & transferat in perſonam, quæ non ita potens ſitque priuilegiis gaudens ſit, & num.27. tenet quòd ſi maneat apud fiſcum, tenetur fiſcus integrum ſuum ius domino ſeruare, quòd habebat in emphyteuſi dum à delinquente poſſidebatur.

Amplia quartò, in emphyteuſi Eccleſiaſtica, illa ſci- 8
licet, quæ accipitur ab Eccleſia, Xenodochiis, & locis piis, vt per Caſſan. in conſuetud. Burgundiæ rubr.2. §.2. in princ. num.10. Quemada in ſuis quæſt. fiſcalibus q.22. Simanch. de Catholicis inſtitut. tit.9. num.103. Farinac. d. q.25. num.56. verſ. ſed quod immò. Azor. d. p.1. lib.8. cap.12. quæſt.11. Sanch. d. lib.2. cap.19. num.29. vbi num.31. verius exiſtimat dari optionem Eccleſiæ vt intra biennium deliberet, an malit reuocare quàm fiſcum habere emphyteutam. Quamuis Eccleſiaſticam emphyteuſim non publicari teneant Clar. §. emphyteuſis quæſt.29. num. vnic verſ. breuiter. Bernard. in pract. c.132. n.4. Molina d. diſp.481. concl.2.

Amplia quintò in Rege hæretico, cuius regnum 9
per ſummum Pontificem poteſt amoueri, & ad ipſum pertinet ius eligendi, ſi filij, & cæteri quoque propinquiores hæretici ſint, vt per Azor. inſtit. moral. par.1. lib.8. c.12. q.17. & c.27. q.7.

Amplia ſextò in rebus cenſui obligatis, quæ fiſco 10
deferuntur, reſeruato tamen iure, quod in eis habet dominus cenſus, vt per Didac. Quanter. in quæſt. crimin. c.1. q.47. Sanch. d. lib.2. c.10. n.18. Farin. in tract. de hæreſi q.190. §.1. n.18.

Limita primò in bonis futuris, & acquiſitis ab hæ- 11
retico poſt condemnationem, quæ in confiſcationem minimè veniunt, vt per Baiard. ad Clar. § hæreſis n.19. Sanch. d. lib.2. c.14. n.7. cum ſeqq. Farin. de hæreſi q.190. §.1. num.25.

Limita ſecundò in peculio profectitio, quod pater 12
in bonis filiorum habet, quia ob patris crimen non publicatur, ſed filio reſeruatur, vide Cou. l.2. var. c.8. n.7. verſ. hinc apparet. Duen. reg.275. limit.7. Menoch. remed 9. recup. num.73. Farin. d. quæſt.25. n.16. Azeued. l.1. num.209. tit.3. lib.8. nouæ recopil. Peregr. de iure fiſci lib.5. tit.1. num.126. Sanch. d. lib.2. cap.16. à num.20. Et etiam ob filij delictum non publicari tenent Menoch. num.97. Pereg. num.125. Farin. num.1. dictis locis Azeued. d. l.1. num.110. Clar. d. quæſt.78. num.11. vbi Bajard. num.49. Aſcan. de patria poteſtate c.6. effect. 2. num.37. Card. Pereira in l. ſi curatorem, verbo læſis num.118. & num.152. verſ. ſed in propoſita ſpecie. Azor. inſtit. moral. par.1. lib.5. c.7. q.8. Leſſi. de iuſtit. lib.2. c.4. dub.3. num.12. Sanch. d. lib.2. c.15. à n.16. Sanctarell. de hæreſi cap.18. num.6.

Limita tertiò in proprietate aduentitiorum quæ 13
ob paternum crimen non publicantur, nec quoad proprietatem, quæ eſt filij; nec quoad vſumfructum viuente patre, vide Azeuedo d. l.1. n.208. Quantera d. c.1. n.41. Sanch. d. lib.2. c.16. n.9. Azor. inſtit. moral. part.1. lib.8. cap.12. q.15. Farinac. in tract. de hæreſi quæſt.190.

§.1.

§. 1. *num*. 27. Quam quidem aduentitiorum proprie-
tatem etiam ob filijſfamil. crimen non publicari, ſed
manere apud patrem conſolidatam cum ipſorum vſu-
fructu ad patrem pertinente, tenent Franc. Lucan. *in
tract. de fiſcor. part. 2. princip. tit. de publicat. bonorum
num*. 3. Menoch. *remed*. 9. *recuper. num*. 66. Maranta *de
ordine iudic. par. 6. actu fin. num*. 35. Peregr. *d tit. 1. num*.
128. Aſcan. *d. effectu 2. n*. 36. & 37. Mendez à Caſtro *in
l. cùm oportet n*. 85. & 92. *C. de bonis quæ liberis*, Sanch.
d. lib. 2 cap. 15 num. 9. Sanctarel. *d. tract. de hæreſi cap*. 18.
num. 3.

15 Limita quartò in caſtrenſi, vel quaſi filiorum, quod
ob paternum crimen non publicatur cùm ſit filij, vide
Azeuedo *d. l. 1. num*. 207. Quantera *in ſuis quæſtion. cri-
minal. tit. de quæſt. tangentibus punitionem delictorum
cap. 1. num*. 34. Sanchez *d. lib. 2. cap. 16. num*. 1. Vaſquez
16 1. 2. *diſput*. 169. *cap. 1. num*. 10. Sanctarel. *d. tract. de hæ-
reſi cap*. 18. *num*. 8. Et publicatis filijſfamil. bonis ob eius
crimen peculium caſtrenſe, vel quaſi non publicari,
ſed deferri patri in patriæ poteſtatis ſolatium, tenent
Menoch. *d remed*. 70 Clar. *d. quæſt*. 78. *num*. 13. Honded.
concil. 93. *num*. 37. *volum*. 1. Emman. Soarez de Ribeira
in addit. ad Anton. Gomez tom. 2. vari. cap. 15. *lit. D*,
Coſta *in §. cum in bello verbo patris num*. 11. Aſcani. *d.
effectu 2. num*. 37. Peregr. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num*.
124. Maſcard. *de probat concluſ*. 1158. *num*. 10. Men-
dez à Caſtro *in d. l. cùm oportet num*. 84. Farin. *in praxi
crimin. quæſt*: 23. *num*. 11 & 13. plures refert, & ſequitur
Sanch. *d. lib. 2. cap*. 15. *à num*. 4. & nouiſſimè Sanctarel.
d. tract. de hæreſi c. 19. *num*. 1. Quamuis hoc peculium
poſſe confiſcari tueantur Anton. Gom. *d. num*. 15. *ad
finem*. Quantera *d. cap*. 1 *num*. 40. Peregr. *d. tit. 1. n*. 130.
Azeued. *d. l. 1. n*. 210. Chald. Pereira *in l. ſi curatorem,
verbo læſis num*. 112. *verſ ſed in oppoſitum*. Azor. *d. par. 1.
lib. 5. cap. 7. quæſt*. 8. & *part. 2. lib. 2. cap. 22. q*. 8. Soar. de
Fide. *diſp. 22. ſect. 5. num*. 9.

17 Limita quintò in feudis, quæ non confiſcantur in
præiudicium domini directi, vide Simanch. *de Catho-
licis inſtit tit. 9. num*. 20. Guilelm. *in c. Raynutius, ver-
bo & vxorem num*. 244. Viuian. *tom. 2. commun. opin.
lib. 9. tit. 81. num. verſ. cæterum*. Quantera *d. cap. 1. n*. 19.
Penna *ad direct. Inquiſit par. 3. q*. 112. *comment*. 161 *verſ.
quid ſi clericus bona feudalia habeat*. Menoch. *conſ*. 304.
num. 13. Azor. *d par. 1. lib. 8. cap. 12. q*. 10. Farin. *in praxi
crimin. q. 25. à num*. 62. & nouiſſimè *in tract. de hæreſi.
q. 190. §. 4. à num*. 59.

18 Limita ſexto in maioratu, qui ob delictum poſ-
ſeſſoris, qui eius primus inſtitutor non eſt, confiſcari
non poteſt, vt per Simanch. *d. tit. 9. à n*. 252. Quantera
d. cap 1. à num. 51. Azor. *d part. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt*. 13.
Sanch. *d lib. 2. cap*. 18. Nec etiam ipſius maioratus fru-
19 ctus vita poſſeſſoris durante publicantur, ſed ſtatim
cum ipſo maioratu tranſeunt ad ſequentem voca-
tum. Ita Clar. *§ fin quæſt*. 78. *n*. 10. Gabr. *lib. 7. communi.
tit. de criminal. concl*. 24. *num*. 3. Menoch. *conſ*. 104. *n*. 42.
Farin. *d. q*. 25. *num*. 35. Sanch. *d. lib. 2. cap*. 18. *num*. 15.
nouiſſimè Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib. 1.
cap. 2. num*. 11. Contrariam tamen opinionem, immo
fructuum commoditates ad fiſcum durante poſſeſſo-
ris vita pertinere, tenent Molina *de primogen. lib. 1.
cap. 20. num*. 9 & *lib 4. cap. fin. num*. 11. Bajar. *ad Clar. d.
quæſt*. 78. *num*. 29. Peregrin. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1.
num*. 101. Sayr. *in claui Regia lib. 9. cap. 7. num. 7. in fin*.
Molina *de iuſtitia tract. 2. diſp. 470. verſ. id præterea*. &
diſp. 656. *num*. 6. Si tamen maioratus habeat clauſu-
lam in inſtitutione, vt hora præcedente ante commiſ-
20 ſum delictum maioratus tranſeat in ſequentem, va-
let huiuſmodi inſtitutio, nec dicitur clauſula hæc
appoſita in fraudem fiſci, licèt in vita delinquentis
priuetur commoditate, ex Bald. *in l. parentes num. 1. C.
de teſtib*. Telli. *l. 27. Taurt. à num*. 18. Molina. *de primogen.
lib. 2. c. 12. num*. 56. & *l. 4. cap. vlt. n*. 16. Gregor. *l. 6. ver-
bo que la no pudieſſe tit. 11. part. 6*. Menoch. *de præſumpt.
lib. 3. q. 224. n*. 50. & *conſ. 91. n*. 6. Pereg. *de iure fiſci lib. 5.
tit. 1. n*. 103. Gutier. *pract. l. 2. q*. 66. D. Barboſa *in l. ſi ab
hoſtibus §. fin. n. 21. ff. ſoluto matrimon*. Cabedo *par. 2.
Luſitan deciſ. 96. n*. 3. Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2.
c. 30. n. 4 & cap. 18. num*. 25. 21

Limita ſeptimò in iurepatronatus perſonali, & de
per ſe principali & diſtincto, quod non includitur in
confiſcatione bonorum, nec de per ſe iudex laicus po-
terit illud confiſcare ex defectu iuriſdictionis, & in-
capacitate, ſed remanebit penes delinquentem, do-
nec per iudicem Eccleſiaſticum priuetur tanquam in-
dignus, de quo vide Roch. *d. iurepatron. verbo ipſe,
vel is quæſt*. 29. *num*. 69. Clar. §. *fin. quæſt*. 78. *num*. 8.
Guillelm. *in cap. Rainutius verbo & vxorem deciſ*. 5.
num. 280 Simanch. *de cathol. tit*. 46. *num*. 63. Rojas *ſing*.
117. *num*. 4. Molina *de primogen. lib. 1. cap. 24. num*. 6.
Coſta *in c ſi pater verbo Trebellianica num* 7. Perez *ad
l. 1. verbo ſi el que fuere quæſt. 8. tit. 6. l. 1. Ordin*. plures
Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect. 5. num*. 3.
quibus adde Viuium *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 31.
n*. 2. Quanteram *d cap. 1. num*. 49. & 50. Spino *in ſpeculo
teſtam. gloſſ. 4. princip. num*. 115. D. Sahagun *in cap.
quanto, ſupra de indic. num. 2. cum ſeqq*. Surd. *de ali-
ment. tit. 9. quæſt. 22. num* 28. Decian *tract. crimin. lib. 5.
cap. 44. num*. 24. Azor. *inſtit. moral part. 2. lib. 8. cap. 12.
q. 9*. Farin. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 25. num*. 151. &
in tract. de hæreſi q. 190. §. 1. n. 24. Anton. Ricciul. *d. lib. 5.
cap*. 34. Sanctarell. *de hæreſi cap. 19. à num*. 1. multos citat
Sanch *in præcepta Decalog. lib. 2. cap. 19. à princ*. alios
congerit Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. cap. 9. n. 25. cum
ſequentibus*.

Limita octauò in dote vxoris Catholicæ neſcien- 22
tis quòd vir eſſet hæreticus, quando cum eo nupſit,
quæ non confiſcatur propter mariti hæreſim. Vide
Simanch. *de Catholicis inſtit. tit. 9. num*. 66. Quanteram
d cap. 1. num. 22. verſ. aut contraxit ignoranter, & *n. 24.
verſ. aut mulier ignorabat maritum*. Decian. *d. lib. 5.
c. 45 num* 10. Soar. *de Fide diſp. 21. ſect. 6. num*. 8. Vaſq.
1. 2. *diſp. 169. cap. 2. num*. 13. Sanctarell. *de hæreſi cap. 9.
num. 10. cum ſeqq*. Sanch. *d. l. 2. cap. 17. à num*. 3. Farin. *d.
quæſt. 25. à n*. 111. & nouiſſimè *in tract. de hæreſi q*. 190.
§. 3. num 43. vbi *num. 44. cum ſeqq*. ampliat ad bona pa-
raphernalia vxoris, ad donationem propter nuptias,
ad quæſita ab vxore conſtante matrimonio, & ad res
donatas vxori à conſanguineis viri, niſi expreſſè fue-
rit tempore donationis dictum, quòd donatur vt ma-
rito acquiratur.

Reis læſæ maieſtatis, &c.] De pœnis illorum, qui 23
committunt crimen læſæ maieſtatis plures Doctores
agentes refert parens meus *in comment. ad Ordin. Re-
giam Luſitan. lib. 5. tit. 6. §. 9. num*. 2. Et quòd ſint capite
puniendi, conſtituit eadem Ordin. ibi, *que morra morte
natural*. deſumpta ex *l. quiſquis, in princip. C. ad legem
Iuliam Maieſt*. ibi *gladio feriatur*, & ex *§ publica autem
Inſtit. de publicis iudic*. Decian. *tract. crimin. lib. 7. cap*. 39.
Bernard. Muſcatel *in pract. crimin. tit. de crimine læſæ ma-
ieſtatis humanæ à num* 35.

Niſi eis ad cor reuertentibus, &c.] Notatur ad hoc 24
quòd hæreticus per pœnitentiam non euadit pœnam
confiſcationis bonorum, vt per Felin. *hic not*. 2. Brun. *de
hæret. lib. 5. cap 6. in fine* Rojas *eod. tract. p. 1. num*. 118.
Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 42. n. 17, in fine*. Sanch. *in
præcepta Decalogi l. 2. cap. 14. n*. 12. nihilominus tamen
Principes ſiue Eccleſiaſtici, ſiue temporales, quibus bo-
na per confiſcationem ſunt acquiſita, ex miſericor-

dia hæretico pœnitenti bona confiſcata condonare poſſunt vt habet text. *in præſenti*, & gloſſ. *hîc verbo miſereri*, notant Anch. atque Abb. *n.2. in 3. not.* Felin. *ſub n.2. ibidem, n.3.* ex generali conſuetudine totius Italiæ receptum eſſe vt hæretico ad cor reuertenti bona confiſcata condonentur, ſcribunt Pariſ. *conſ.2. n.185. lib.4.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.196.* Clar. *§. hæreſis, ſub num.7.* Decian. *in tract. crimin. lib.5. tit.44. num.10.* Surd. *conſ.386. n.26.* Farin. *de hæreſi quæſt.190. n.144.* latè Anton. Ricciul. *d. l.5. c.42. à princip.* vbi *n.16.* poſt gloſſ. *hîc, verbo ad audientiam*, aduertit quòd relapſus quamuis in concernentibus animam admittatur ad pœnitentiam, tamen vbi traditur ſæculari, non remittitur illi confiſcatio bonorum.

25 *Exhæredatio filiorum*, &c.] Notatur ad hoc quòd ob paternam hæreſim filij etiam Catholici paterna hæreditate priuantur. Vide Couarr. *lib.1. var. cap.8. num.2. verſ. primum an ob crimen*, Clar. *§. hæreſis num.12. verſ. & ſcias*, Simanch. *de Catholicis inſt. tit.9. à n.4. & tit. 29. à num.1.* Menoch. *de arbitr. caſu 546. n.11.* Rojas *in hæret. part.2. num.191. & ſing.64.* Didac. Quantera *in quæſt. criminal. rub. de hæreticis cap.1. num.20.* Decian. *tract. crimin. lib.5. cap.45. à num.2.* Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis lib.2. cap.11. num.51. & ſeqq.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt.24. num.54.* & nouiſſimè *de hæreſi quæſt.191. à num.1.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.2. cap.27.*

26 Amplia primò vt filij propter paternam hæreſim etiam orthodoxi priuantur legitima, vide Griland. *in tract. de hæreticis quæſt.4. num.1. & 2.* Iacob. de Graffiis *d. cap.11. num.9.* Decian. *d. cap.46. num.3. verſ. & amplia.* Quemada *quæſt.24. num.2.* Farin. *d. quæſt.24. num 44 & 45. & d. quæſt.191. num.2.* Sanch. *d. l.2. c.16. à num.26.*

27 Amplia ſecundò vt ſicut filij propter paternam hæreſim priuantur legitima, eadem ratione priuantur etiam alimentis, vide Laram *in l. ſi quis à liberis §. ſi mater num.16. ff. de liberis agnoſc.* Bacc. *de non meliorandis filiabus cap.15. à n.25.* Peniam *in direct. Inquiſit. part.2. commento 9.* Quantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæreſi cap.1. num.54.* Decian. *tract. crimin. lib.5. cap.45. n.3. verſ. amplia.* Peregr. *de iure fiſci lib.5. tit.1. à num.34.* Molina *de iuſtit. tract.2. diſp.167. verſ. obſerua*, D. Barboſ. *in l.1. part.4. num.84. & 85. ff. ſoluto matrim.* Sanch. *d. lib.2. cap.16 à n.25. & c.27 n.16.* Rebello *de oblig. iuſtitiæ part.2. l.b.5 quæſt.4. num.33.* Farin. *in tract. de hæreſi q.191. n.5. & 6.* Chald. Pereira *in comment. ad l. vnicam C. ex delictis, par.5. n.10.*

28 Amplia tertiò, vt patre hæretico exiſtente filiæ fœminæ ex eius bonis, nec etiam dotem conſequi debent, vide Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit.9. num.23. & 24.* Peregrin. *d. lib.5. tit.1. num.76.* Surd. *de alimentis tit.6 quæſt.31. num.16.* Quemada *quæſt 24.* Quantera *d. c.1. ſub n.20.* D. Barboſ. *d. part.4. n.83. & 85.* Chald. Pereira *d. part.5. n.10.* Farin *d. quæſt.191. n.8.* Ignat. del Villar. *in ſylua reſponſ. l.1. reſp.12. num.11. & 54.* Rebello *d. quæſt.4. num.32.* vbi reſoluit fiſcum non teneri filiabus hæretici dotes præſtare, ſed potius dotes ab hæretico poſt lapſum in hæreſim datas repeti per fiſcum, etiamſi filiæ dotandæ natæ ſint ante commiſſum hæreſis crimen, quod etiam reſoluunt poſt multos à ſe relatos Sanch. *in præcepta Decalogi lib.2. cap.16. num.25.* & Ricciul. *lib.5. cap.40.*

SVMMARIVM.

1 *Aduocati, vel notarij hæretici, aut eorum defenſoribus fauentes, ſeu litigantibus ſub eis patrocinantes & pro illis inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt, & ab illo officio ſuſpenſi.*

2 *Expreſſum ſpecialiter plus roboris habet, quàm quod generaliter.*

3 *Aduocati infames fiunt ſi præſtent auxilium, conſilium, hæreticis & eorum fautoribus, &c.*

4 *Aduocati non in cauſa hæreſis, ſed in alia cauſa criminali pro hæretico aduocantes, an huius text. pœnam incurrant, oſtenditur.*

5 *Aduocati, & procuratores dari debent quando dubitatur an ſit aliquis hæreticus, & an id, de quo inquiritur, ſit hæreſis.*

6 *Bona defenſorum, & fautorum hæreticorum, ac credentium, &c. ipſo iure confiſcantur.*

Cap. Si aduerſus. XI.

ADuocati, & notarij, qui hæreticis, & eorum fautoribus in aliquo auxiliantur, conſilium dant, vel fauorem, aut patrocinium præbent, in cauſis, vel factis, ſeu aliis ſub examine prædictorum, aut ſi attentent facere ſcripta, vel inſtrumenta publica pro ipſis, ſi inquam, hoc præſumpſerint, ſunt ſuſpenſi ab officio, & ſubiacent perpetuæ infamiæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij pag.75.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag.646.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.4. c.2.* 1

Quia plus, &c.] Notatur ad hoc, quòd plus roboris habet quod ſpecialiter eſt expreſſum, quàm quod generaliter, vt per Tiraquell. *de iure mariti gloſſ.7 n.124.* 2

Vbis aduocatis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Aduocati infames fiunt, ſi præſtent auxilium, conſilium fauorem, & patrocinium, non ſolùm hæreticis, ſed etiam eorum fautoribus, defenſoribus, & credentibus, fiúntque inhabiles ad officium exercendum, vt notant omnes *in præſenti*, teſte Sanctarel. *in tract. de hæreſi cap.12. n.21. in fine.* Item excommunicati fiunt in conſtitut. Martini V. quam refert Penia *inter litteras Apoſt.* & docent Carret. *de hæreticis, num.114.* Decian. *in tract. crimin. l.5. cap.20.* Vgol. *in Bulla Cœnæ, verbo fautores, in clauſula 1. in princip. num.6.* vbi ait eſſe excommunicatos in Bulla Cœnæ, quod etiam dicit Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis l.5. c.18. n.39.* Vtrùm autem Aduocati huiuſmodi prædictas pœnas incurrant ſi patrocinium præſtent pro hæreticis, eorúmque credentibus, &c. non in cauſa hæreſis, ſed in aliis delictis & cauſis? affirmatiuè reſpondent Hoſt. *n.1. & 2.* Zabarel. *n.3.* & Henric *n.6. in præſenti.* Carrer. *de hæreticis n.119.* Angelus *in ſumma, verbo hæreticus n.20.* Alij verò dicunt non eſſe defenſorem hæreticorum ita vt propterea incurratur excommunicatio Bullæ Cœnæ, per eum, qui defendit hæreticum non in cauſa hæreſis, ſed in alia cauſa criminali, ita Syluest *verbo hæreticus 1. n.10.* Tolet. *lib.1. c.19. n.7.* quos refert, & ſequitur Sanctarel. *d. c.11. n.13.* 3

Intellige tamen principalem concluſionem procedere, quando conſtat inquiſitum eſſe hæreticum, nam quando dubitatur, an ſit hæreticus, ſeu an id, de quo inquiritur, ſit hæreſis, debent dari Aduocati, & procuratores, poſſúntque illi abſque aliquo pœnæ incurſu talem de hæreſi delatum, ſeu accuſatum excuſando defendere, Clar. *in §. hæreſis num 17.* Simanch. *de Catholicis tit.12. num.4.* Afflict. *in conſtitut. Regni de hæreticis rubr.1. n.94.* Penia *in 3. part direct. Inquiſit comm.36. num.139.* bene Zerola *in prax. Epiſcop. part.1. verbo hæretici §.15.* Sanctarel *d. c.11. n.24.* 4

In gloſſ. *Auxilium*, ibi, *cùm non ſolùm bona debeant confiſcari*, &c. Notatur ad hoc, quòd bona defenſorum; & fautorum hæreticorum, ac credentium, 5

&

& receptatorum ipſo iure confiſcantur, vt per Hoſt. *hic n.*1. Dec. *in tract.crimin.lib.*5.*cap.*51. *num.*79. Sanctarell. *d.cap.*11.*num.*28.*in medio.*

SVMMARIVM.

1 *Laici non debent prædicare, nec occulta conuenticula facere, nec Sacerdotes reprehendere.*
2 *Conuenticula occulta faciens habet præſumptionem contra ſe.*
3 *Prædicationis officium laici aſſumere non debent.*
4 *Prædicandi officium, an requirat Ordinem ſacerdotalem, an verò ſufficiat aliquis ex ſacris, vel minoribus, oſtenditur.*
5 *Epiſcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum ſpectet collatio beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium.*

Cap. Cùm ex iniuncto. XII.

1 LAici, qui celebrant occulta conuenticula, vel officium prædicationis Chriſti ſibi vſurpant, ſeu eludunt ſimplicitatem Sacerdotum, aſpernantes eorum conſortium, reprehenſione digni ſunt, quia Chriſtus lux odit tenebras, & iuſſit prædicari omni creaturæ in lumine, & ſuper tecta. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panor. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration.lib.*5. *iuris Pontific pag.*76. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*646. remiſſiuè Ximen. *in conc. p.*1.*&* 2. extat integra *lib.*1. *regiſtr.* Innocent. III. & refertur ab Anton. Auguſt *collect.*3 *Decretal.lib.*5.*tit.*4.*cap.*3.

2 *Occulta conuenticula.*] Vnde contra eos, præſumitur, Tiraq. *de retract.tit.*1.*in præfat.num.*13. *&* 14.*& de pœnis temp. c.*11.*num* 11 *cum ſeqq.*

3 *Officium prædicationis Chriſti ſibi vſurpant.*] Ergo laici prædicatoris officium aſſumere non poſſunt; verùm, qui ſacerdotio, aut aliis duobus ſacris Ordinibus inſignitus non eſſet, vtrùm aſſumi, vt prædicet, necne, poſſit, dubitatum fuit; & Nauar. *conſ.*2.*de tempor.ordin. in antiq.* aliàs *conſ.*7. *ſub tit. de Officio Ordinarij in nouis*, tuetur affirmatiuam partem, reſpondens text. dicenti, ne aliquis præter ſacerdotes Domini audeat prædicare, *in c.adiicimus*, 16. *q.*1. vt procedat in eo, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare præſumit, qualem quidem auctoritatem habent curati. Mihi tamen non exilis de hac Nauarri ſententia videtur dubitatio, ſi veritate fulcitur, quod tradit Henriq. *in ſumma lib.*7. *cap.*28.§.8.*in text.& comment.* quòd Paul. III. Societati Ieſu indulſerit, vt ipſius Regulares valeant prædicare, licet ſacris initiati non ſint, niſi enim ius contradiceret, incaſſum particulari priuilegio Paul. III. Ieſuitis conceſſiſſet.

Tam inſtitutio, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum ſpectet collatio beneficiorum exiſtentium in ſua diœceſi, vt per Ioſeph. Ludou. *tom.*3. *comm. opin. tit. de beneficiorum collatione, concl. vnic. in princ.* Flamin. *de reſig.l.*7.*q.*14.*n.*2. *cum ſeqq.* Chald. Pereira *de poteſtate eligendi c.*6.*n.*14.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Hæreticus purè mentalis non incurrit pœnas in hoc text. comminatas.*
3 *Iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor.*
4 *Hæretici qualiter per publicas, & ſupremas poteſtates ſint puniendi, remiſſiuè.*
5 *Inquiſitores & alij iudices Eccleſiaſtici tradentes reum Curiæ ſeculari nullam incurrunt irregularitatem, etiamſi reus mortis pœna afficiatur.*
6 *Clericus hæreticus prius degradatur, & iudici ſeculari poſtea traditur animaduerſione debita puniendus.*
7 *Bona clerici hæretici, quæ ex Eccleſia, vel eius reſpectu acquiſiuit, eidem Eccleſiæ reſtituenda ſunt.*
8 *Patrimonialia bona confiſcata propter crimen hæreſis ſunt applicanda fiſco Eccleſiæ Epiſcop.*
9 *Inuentus ille dicitur in delicto, contra quem maleficium probatur.*
10 *Hæreticus ipſo iure eſt cenſendus ille, qui propter cauſam ad fidem ſpectantem eſt excommunicatus, & per annum in tali excommunicatione permanſit.*
11 *Excommunicatus ex alio delicto propter hæreſim, & per annum in excommunicatione permanens, non eſt habendus, nec condemnandus tanquam hæreticus, ſed tanquam ſuſpectus de hæreſi.*
12 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt procedere, & inquirere contra perſiſtentem in excommunicatione per annum.*
13 *Inſordeſcens in excommunicatione ad effectum, vt ſuſpectus habeatur de hæreſi, quæ requirantur oſtenditur, & num.*14.
15 *Annus, quo quis ob peccatum hæreſis permanſit in excommunicatione, debet eſſe continuatus.*
16 *Verba*, ex tunc veteri hæretici, *&c. ſunt latæ ſententiæ.*
17 *Filij hæreticorum, quorum ſtatua combuſtæ fuerunt, an incidant in pœnas, ac ſi parentes verè ob hæreſim combuſti eſſent, oſtenditur.*
18 *Iudex, qui negligit facere iuſtitiam excommunicatur.*
19 *Iudex ex negligentia malè iudicans facit litem ſuam.*
20 *Credentes hæreticorum qui dicantur, oſtenditur.*
21 *Credentes hæreticorum excommunicantur, incurrúntque pœnas in iure ſtatutas contra hæreticos, & in excommunicatione per annum permanentes ipſo iure ſunt infames, & priuandi omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico.*
22 *Receptatores hæreticorum, qui dicantur, remiſſiuè.*
23 *Fautores hæreticorum qui dicantur, oſtenditur.*
24 *Hæretici eorúmque fautores ſunt infames.*
25 *Hæretici publica officia obire non poſſunt.*
26 *Hæretici non poſſunt creari defenſores ciuitatum, nec vocari ad conſilia, nec eſſe milites, aut Aduocati.*
27 *Hæretici, eorúmque fautores, defenſores, &c. repelluntur à teſtimonio.*
28 *Hæreticus teſtari non poteſt.*
29 *Teſtamentum hæretici, & qualibet alia diſpoſitio, etiam ad pias cauſas, eſt nulla.*
30 *Teſtari non poteſt hæreticus, ſiue poſt ſiue ante ſententiam declaratoriam criminis, etiam inter liberos orthodoxos.*
31 *Hæreticus cuiuſcunque ſucceſſionis eſt incapax, ſiue ſucceſſio illi deferatur iure communi, ſiue militari, aut fideicommiſſi, vel per viam contractus inter viuos, & num* 32.
33 *Hæreticus reconciliatus nanciſcitur vtramque teſtamenti factionem.*
34 *Alimentorum legati capax eſt hæreticus, quamuis cæterorum relictorum ſit incapax.*
35 *Hæretici non poſſunt eſſe iudices & proceſſus coram eis agitati ac ſententiæ per ipſos latæ ſunt ipſo iure nullæ.*
36 *Sententia lata ab excommunicato eſt nulla.*
37 *Inſtrumenta per notarium hæreticum confecta nullius ſunt momenti.*
38 *Delicta nonnunquam dignitate augentur.*
39 *Sepultura Eccleſiaſt. priuantur hæretici.*
48 *Prædicandi officium nullus poteſt ſibi aſſumere ſine ſuperioris licentia.*

41 *Epiſcopus volens prædicare in aliena diœceſi tenetur obtinere licentiam ab Epiſcopo illius diœceſis.*

42 *Secularis, vel regularis clericus prædicare volens qualiter teneatur ab Epiſcopo licentiam obtinere, oſtenditur.*

43 *Regulares in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicantes non obtenta Epiſcopi licentia, non ab eo, ſed à ſuis ſuperioribus puniri debent.*

44 *Epiſcopus non poteſt excommunicare regulares prædicantes ſine eius licentia.*

45 *Hæreſis crimine proceditur per inquiſitionem nulla præcedente infamia, aut diffamatione.*

46 *Teſtes duo fide digni & omni exceptione maiores ſufficiunt ad conuincendum hæreticum.*

Cap. Excommunicamus. j. XIII.

1 HÆretici omnes quocunque nomine dicantur excommunicationi ſubiacent. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 77. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 646. remiſſiuè Ximen. *in conc. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innocent. III. *cap.* 3. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 4. *cap.* 1.

2 Excommunicatio comminata in hoc text. & in prima clauſula Bullæ in Cœna Domini contra quoſcunque Hæreticos, Apoſtatas, & Schiſmaticos non comprehendit hæreticum purè mentalem, ſeu per occultum, qui mente ſolùm eſt hæreticus, nec vllis ſignis hæreſim internam manifeſtauit, ac proinde alias pœnas contra hæreticos impoſitas non incurrit, ita plures, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.* 103. *num.* 2. quibus adde Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *l. b* 5. *cap.* 10. *& lib* 8. *cap.* 10. *quæſt* 3. *cum tribus ſeqq. & cap.* 19. *quæſt.* 4. Vaſquez *part.* 2. *diſput.* 160. *num.* 20. Ludouic. Carbon. *de legibus lib.* 8. *diſp.* 14. Salas *eod. tract. diſput.* 19. *ſect.* 1. Valent. 2. 2. *diſput.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 7. *& quæſt.* 11. *punct.* 3. Becan. *de Fide cap.* 15. *quæſt.* 1. *num.* 2. Turrian. *eod. tractat. diſput.* 56. *dub.* 2. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 20. Auila *eodem tract. part.* 1. *dub.* 10. *concluſ.* 1. *& part.* 7. *diſput.* 2. *dub.* 1. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 1. *& diſp* 4. *ſect.* 2. *num.* 1. *& in tract. de legibus lib.* 3. *cap.* 13 *& lib.* 4. *cap.* 12. *& in tract de Fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 17. *quæſt.* 5. *num.* 58. Nicol. Garcia *de beneficiis part.* 11. *cap.* 10. *num.* 91. Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 2. *cap.* 8. *num* 2. *&* 3. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 13. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 192. *num.* 6. Sanctarell. *eodem tract. cap.* 3. *num.* 5. vbi *n.* 6. citat, & reprobat plures contrarium tenentes, videlicet hæreticos mentales, ſeu per ſe occultos eſſe excommunicatos, & Eccleſiam habere iuriſdictionem in actus purè internos, poſſeque illos punire per excommunicationem, ex quorum numero ſunt multi Iuriſperiti, vide Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur numero* 240. Ceual. *quæſt* 698. Azeued. *l.* 1. *num.* 151. *& ſeq. tit.* 3. *l.* 8 *nouæ recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſſ.* 7. *à num.* 13. Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *num.* 6. *&* 7. & alij plures ab ipſis relati.

§. Damnati.

3 Damnati de hæreſi tradi debent brachio ſeculari debita pœna puniendi, quorum bona, ſi ſunt laici, confiſcantur, ſi clerici, applicantur Eccleſiis, à quibus ſtipendia receperunt. Colligunt Doctores *in principio text.* citati.

Secularibus poteſtatibus, &c.] Nota, quòd iudex ſecularis in cauſa hæreſis merus executor eſt, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitoris, nec de crimine hæreſis, propter quod ei remittitur puniendus, cognoſcere poteſt, etiamſi mortis pœna imponenda ſit, de quo vide Lucern. Inquiſit. *in verbo executio contra damnatos*, Gondiſ. Villadiego *de hæret. quæſt.* 19. *verſ. an iudex ſecularis*, Ioan. Rojas *de priuileg. Inquiſ. num.* 450. Simanch. *de Cathol. inſtitut. cap.* 36. *ex num.* 4. Zanchin. *de hæret. cap.* 8. *in lit. A.* Penia *in direct. Inquiſit. part.* 3. *ſchol.* 99. *verſ. ex hac aſſertione*, plures DD. refert Cened. *ad Decretal. collect.* 55. *num.* 2. quibus adde Soar. de Pace *in pract. tom.* 2. *prælud.* 2. *n.* 60. Curia Philipp. *part.* 3. *§.* 3. *num.* 19. Ludou. Mirand. *de ordine iudiciario q.* 1. *art.* 5. *concl.* 5. Mendes à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 2. *c.* 1. *num.* 26. Farinac. *in tract. de hæreſi q.* 186. *num.* 162.

Animaduerſione debita puniendi.] Qualiter autem hæretici per publicas, & ſupremas poteſtates ſint puniendi, & an pœna mortis afficiendi, dicam ad gloſſ. *verbo puniendi, in cap. excommunicamus* 15. *infra hoc tit.* 4

Hinc nota Inquiſitores, & alios iudices Eccleſiaſticos tradentes reum iudici ſeculari nullam incurrere irregularitatem, quamuis reus pœna mortis afficiatur, vt docent Simanch. *de Cathol. inſtit. c.* 34. *n.* 38. Felician. *de cenſur. tit. de irregular. cap. de ſecunda ſpecie irregularitatis, quæ contrahitur extra bellum, verſ. Inquiſitor tradens*, Viuald. *in candelab. aureo tit. de irregul. ex homicid. var. num.* 246. Pen. *in direct. Inquiſ. part.* 2. *commento* 20. *ex pag.* 131. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. *§.* 2. *n.* 9. Couarr. *in Clement. ſi furioſus part.* 2. *§.* 5. *num.* 6. Penia *ad direct. Inquiſit. part.* 2. *comment.* 20. Perez *l.* 3. *verſ. ſed dubium occurrit, tit.* 4. *l.* 8. *Ordin.* Azeued. *ad Curiam Piſanam lib.* 2. *c.* 21. *n.* 1. Auila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 2. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo hæretici §.* 12. Sanctarell. *in tract de hæreſi cap.* 26. *num.* 7. vbi *num.* 8. cum Penia, Auila, Henriq. tenet Inquiſitores nullam irregularitatem incurrere, etiamſi non præmittant proteſtationem, & inſtent pro ſententiæ executione, ſi iudex ſecularis illam differat. 5

Prius à ſuis Ordinibus degradatis.] Notatur ad hoc, quòd clericus hæreticus prius degradatur, & iudici ſeculari poſtea traditur animaduerſione debita puniendus, vt per Cened. *d. collect.* 55. *num.* 5. & plures citatos à Sanctarel. *d. tract. de hæreſi cap.* 26. *num.* 1. vbi *num.* 2. ait clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos degradari tantùm verbaliter, & non realiter, antequam morti tradantur, & *n.* 6. quòd clericus abſens verbaliter degradatur, & per ſententiam relinquitur Curiæ ſeculari in tantum, quòd ſine alia actuali degradatione, etiam pœna mortis à iudice laico puniri poterit, addens ex aliis melius eſſe, vt priùs degradetur actualiter. 6

Applicentur Eccleſiis.] Notatur adhuc, quòd bona clerici hæretici, quæ ex Eccleſia, vel eius reſpectu acquiſiuit, eidem Eccleſiæ reſtituenda ſunt, de quo vide Couuar. 2. *var. cap.* 9. *num.* 12. Clar. *§. hæreſis num.* 13. *verſ. punctus eſt*, Simanch. *de cathol. inſtit. c.* 9. *num.* 89. Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib.* 5. *c.* 133. Penia *in direct. Inquiſ. part.* 3. *ſchol.* 154. refert DD. Cened *d. collect.* 55. *n.* 6. quibus adde Peregrinum *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 97. *in fine*, Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 5. *diſp.* 196. *c.* 2. *num.* 19. *verſ.* 9. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *quæſt.* 14. Chald. Pereira *in commentariis ad l. vnic. C. ex delict. defunct. part.* 5. *num.* 7. Sanch. *in præcep. Decal. l.* 2. *c.* 20. *num* 24. latè Sanctarell. *d. tract. de hæreſi c.* 23. *n.* 2. vbi aduertit, quòd quando clericus à pluribus Eccleſiis ſtipendia accepit, eius bona confiſcata pertinent ad omnes illas Eccleſias iuxta proportionem ſtipendij accepti. 7

Amplia,

8 Amplia, vt bona patrimonialia confiſcata clericorum applicanda ſint fiſco Eccleſiæ Epiſcop. vt per Zabarell. *in clementina 2. de hæreticis §. Inquiſitoribus num.* 3. & *ibi* Imola *num.* 8. Bernard. *in pract. cap.* 124. *num.* 4. Peregr. *de iure fiſci lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 31. Burſat. *conſ.* 43. *num.* 37. *&* 38. *lib.* 1. Syluest. *verbo hæreticus* 1. *num.* 13. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 190. §. 11. *num.* 154. *cum ſeqq.* Sanctarell. *d. c.* 23. quamuis alij velint eſſe applicanda fiſco ſeculari, vt per Azeued. *l.* 1. *num.* 200. *tit.* 3. *lib.* 8. *noua recopil.* Couarr. *lib.* 2. *variar. c.* 9 *num* 12. qui referunt in Regno Caſtellæ bona clericorum applicari fiſco ſeculari, idem etiam affirmat Salzed. *ad Bernard. d. cap.* 114. *lit. F*, dicens talem eſſe conſuetudinem in Hiſpania, & Gallia, quod de Gallia receptum eſſe affirmat Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo, & vxorem num.* 242. *cum ſeqq. de teſtam.*

§. Qui autem.

Suſpecti de hæreſi niſi debitè ſe purgauerint iuxta conſiderationem ſuſpicionis, & qualitatem perſonæ, debent excommunicari, & vitari donec ſatisfaciant, & ſi per annum perſtiterint in excommunicatione, tanquam hæretici condemnandi ſunt. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

9 *Inuenti fuerint*, &c.] Nota, quod ille dicitur inuentus in delicto, contra quem maleficium probatur, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notabil.* 3. §. 21. *num.* 14.

10 *Quòd ſi per annum in excommunicatione*, &c.] Notatur ad hoc, quod ille, qui propter cauſam ad fidem ſpectantem eſt excommunicatus, & per annum in tali excommunicatione permanſit, vt hæreticus debet haberi, vt per Vgol. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 14. §. 3. *num* 2. Direct. Inquiſit. *part.* 3. *quæſt.* 124. vbi Penia *comm.* 49. §. *quod ſi is*, Menoch. *de arbitr. caſu* 415. *num.* 6. Clar. *in* §. *hæreſis num.* 21. *verſ. hac autem concluſio*, Couarr. *in cap. alma mater. part.* 1. §. 7. *num.* 11. Simanch. *de catholicis tit.* 2. *n.* 9. *&* *tit.* 24. *num.* 2. Rojas *ſing.* 60. *num* 3. Scaccia *lib.* 1. *de indiciis cauſarum c.* 98. *num.* 36. Salzed. *ad Bernard. cap.* 116. *num.* 12. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 11. Cened. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 15 Sanctarell. *in tract. de hæreſi cap.* 4. *num.* 1. Ratio eſt, quia quando excommunicatio eſt lata pro crimine inferente priuationem ipſo iure perſiſtens in excommunicatione per annum, iuris præſumptione videtur fateri crimen, ob quod excommunicatur, *cap. rurſus* 11. *quæſt.* 3. cum ſimilibus citatis à Ricciul. *in tract. de iure perſon. lib.* 4. *cap.* 7. *num* 4. Extende huiuſmodi excommunicatum propter crimen hæreſis, & per annum in excommunicatione permanentem ipſo iure abſque alia ſententia condemnatoria eſſe habendum, vt hæreticum, vt per Hoſtienſ. *hic num.* 7. *&* 8. Ioan. Andr. *num.* 4. Panor. *num.* 11. Socin. *num.* 14. Aneh. *n.* 4. *&* 5. Anania *n.* 6. & Butr. *num.* 17. Requiritur tamen ſententia declaratoria, vt per Scaccia *d. c.* 98 *num.* 10. Sanctarell. *d. c.* 4. *n.* 2. aduertens cum Zanch. Tabien. Penia, & aliis, quod ad hoc, vt tanquam hæreticus condemnetur, debet citari ad ſe pugnandum de ſuſpicione, quòd ſit hæreticus, quia nempè per annum inſorduit in excommunicatione, & ſcribit Menoch. *d. caſu* 416. *num.* 69. iudicem antequam condemnet prædictum tanquam hæreticum, debere illum citare ad comparendum, & allegandam cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus, nam qui per annum permanſit in excommunicatione, non poteſt declarari tanquam ſuſpectus de hæreſi, ſi probet ſe fuiſſe legitimè impeditum, & ita non potuiſſe ſe præſentare, Salzed. *ad Bernard. d. c.* 116. *n.* 12. idem dicendum ſi infra annum petiit abſolui, Nauarr. *conſ.* 7. *num.* 7. *ſub hoc tit.*

Qui vero ex alio delicto præter hæreſim fuit excommunicatus, & in excommunicatione illa permanſit per annum, non eſt habendus, nec condemnandus, tanquam hæreticus, ſed ſolùm vt ſuſpectus de hæreſi, vt patet ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 3. ita docent Abb. *hic num.* 7. Locat. *in iudic. Inquiſit. verbo excommunicati num.* 2. Grillan. *de hæreticis, quæſt.* 8. *num.* 4. Couarr. *in cap. alma mater part.* 1. §. 7. *à num* 10. Duen. *à reg.* 153. *verſ. quarto amplia*, Rebuff. *in repetit. c. poſtulaſtis, de clerico excomm. miniſtr, à n.* 108. *& in praxi tit. declaratio noua prouiſ. in verb. teque abſoluentes, num.* 10. Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *cap. de contumac. num.* 35. direct. Inquiſit. *part.* 2 *quæſt.* 47. *n.* 6. *&* 7. Lælius Zech. *in ſumma part.* 1. *tit. de Fide rubr. de hæreticis c.* 15. *n.* 13. Maiol. *de irregul. lib.* 3. *c.* 21. *n.* 12. Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſcop. Neapolit c.* 84. *num.* 8. Fuſcus *de viſit. l. b* 1. *c.* 29. *n.* 2. Perez *l.* 1. *verſ. & excommunicatus perſiſtens tit.* 5. *& l.* 9. *in gloſ. verbo ſtuuiere tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Hamad. *l.* 32. *gloſſ.* 2. *à princip. tit.* 19. *partit.* 1. Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis lib.* 2. *c.* 76. *n.* 8. Salzed *ad Bernard. in pract. c.* 118. *n.* 4. *cum ſeqq. in nouiſſ. impreſſ.* Azeued *l.* 14 *n.* 14 *tit.* 1 *lib.* 4. *noua recopil. & l* 1 *n.* 213. *tit.* 5 *lib* 8. Fr. Emmanuel. *quæſt regul. tom.* 2. *quæſt.* 103. *art.* 3. Hic enim cenſetur malè ſentire de Fide, & de poteſtate Eccleſiæ, ac propterea Inquiſitores 12
poſſunt procedere contra eum, & inquirere quid de Fide, & poteſtate Eccleſiæ ſentiat, vt ex Simanch. Couar. Gutierr. & aliis comprobat Sanctarell. *in tract. de hæreſi c.* 4. *n.* 4. *in fine*, & ideo neceſſe eſt, quòd in caſu, in quo agitur contra excommunicatum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi, fiat proceſſus ab inquiſitoribus ſuper hæretica prauitate deputatis eſt conſtitut. Pij V. de qua meminerunt Seraphin. *deciſ.* 1285. *num.* 3. *&* 4. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſon. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 13.

Multa autem requiruntur, vt quis dicatur inſordeſcens in excommunicatione, id effectum vt ſuſpectus habeatur de hæreſi, priuetúrque beneficiis, quorum duo principaliora ſunt. Primum eſt, quòd perſeuerantia ſit cum animi pertinacia, quæ includat contemptum Clauium, vt cenſuit Rota *in Oſcen. Archidiaconatus* 16. *Maij* 1603. coram illuſtriſſimo Card. Lancel. apud Farin. *tom.* 2. *conſ deciſ.* 196. *n.* 5. & iterum *in ead.* 24. *Maij* 1607. coram R. P. D. Pamphilio apud Farinac. *deciſ.* 132. *n.* 7. *part.* 1. *recent.* Et ideò ad effectum docendi de inſordeſcentia, eſt opus docere in primis excommunicatum habuiſſe notitiam excommunicationis, aliàs ſine notitia non poteſt dari contumacia, & conſequenter contemptus. Rota *in d. Oſcen. Archidiac.* 11. *Iunij* 1602. coram Illuſtriſſimo Lancel. apud Farinac. *d. tom.* 2. *conſ. deciſ.* 181. *n.* 2. Sic etiam is qui intra annum inſtetit pro abſolutione, non poteſt dici quòd perſeuerauit in excommunicatione per annum, ita Rebuff. *in d. cap. poſtulaſtis num.* 256. Ant. Ricciul. *d. lib.* 4. *cap* 8. *n.* 5. Sanctarell. *d. cap.* 4. *n.* 3. *in princip.* vnde Rota *in d. Oſcen. Archidiacon.* 16. *Maij* 1063. cenſuit non poſſe dici perſeueraſſe in excommunicatione eum qui petiit abſolutionem, & obtinuit ſupplicationem ſignari, quamuis deinde eam non expedierit, etiam ex ſimplici mutatione voluntatis, & quamuis poſt petitam abſolutionem excommunicatus fecerit alios actus illicitos, & damnoſos, quia iſti operantur, vt de nouo dicatur excommunicatus, non autem, quòd tollatur actus præcedens petitæ abſolutionis. dic etiam non poteſt dici perſeueraſſe in excommunicatione, & conſequenter inſordeſcentiam contraxiſſe eum, qui fecit diligentias pro obtinenda abſolutione, & obtinere non potuit, vel aliquo impedimento impeditus non potuit comparere. Ricciul. *dict. c.* 8 *n.* 9. *&* 10. Sanctarell. *dict. cap.* 4. *n.* 3. *&* 4.

14 Secundum eſt, quòd poſt annum, ſeu aliud tempus præfixum ad inſordeſcentiam, moueatur priùs, vt reſipiſcat, vt tenet Marc. Anton. Genuen *in practicabilibus Eccleſiaſt. quæſt.*712. illud in præſentiarum aduertendum duxi perſiſtenti per annum in excommunicationem non prodeſſe abſolutionem, quæ datur à Papa in impetrationibus gratiarum, & collationibus beneficiorum ad effectum gratiæ conſequendæ: ita Roland. *conſil.*46.*num.* 37.*vol.*1. Nauar. *in manuali cap.*27.*n.*22. *& in cap. in quorundam, de Iudæis notab.*11. *num.*15. Rebuff. *d. tit. forma nouæ promiſsionis verbo téque abſoluentes num.*10. Henriq. *lib.*13. *c.*13. §.3. *& in commento lit.F.* Sayr. *de cenſur. lib.*2. *cap.*5. *num* 6. *&* 12. Auila *eod. tract part.*2. *cap* 6. *diſſ.*5. *dub.*2. *concl.*4. Nicol. Garcia *de benef. p.*7.*c.*13.*n* 61. & patet *ex reg.*65. *de inſordeſcentibus*, niſi Papa ſciret hunc inſorduiſſe per annum in excommunicatione, ita ex Auila adducit Sanctarel. *d c.*4.*n.*7.*in fine.*

15 *Per annum.*] Significat annum debere eſſe continuatum, & ideò annum, quo quis ob peccatum hæreſis permanſit in excommunicatione, debere eſſe continuatum, reſoluunt Archid. *in cap. cum contumacia, hoc tit. lib* 6. *num.*6. & *ibi* Franc. *num.*2. ac Gemin. *num.*9. Seraphin. *deciſ.*1285. *num.*4. *cum ſeqq.* vbi ait ſic declaraſſe Sacram Congregationem Concil. & ſic non ſufficere ſi quis ſteterit per ſex menſes in excommunicatione, & deinde obtenta abſolutione cum reincidentia poſt abſolutionem ſteterit per alios ſex, tenuit Rebuff. *in d. cap. poſtulaſtis num.*252. Nauar *ſua hoc tit. conſil.*7 *num* 3. Rota apud Farin. *tom.*2. *conciliorum deciſ.*196. *num.*5. Ricciul. *d. lib.*4. *cap* 8. *num.*1. & ſic totum annum debere eſſe elapſum aſſerunt Cou. *in cap. alma mater part.*1. §.7. *num.*11. Vgolin. *de cenſur. tab.*1. *cap.*14. §.3.*n.*2. Penia *in direct. inquiſit. p.*3. *comment.*49. §. *quod ſi is* quod refert Sanctarel. *d c.*4. *num.*6. *in fine.*

16 *Et tunc velut hæretici,*&c.] Hæc verba eſſe latæ ſententiæ aſſerit Tiraquel. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur num.*112.

17 In gloſſ. *Condemnentur.* Notatur ad hoc, quòd quando parentum ſtatuæ comburuntur, eo quòd vocati legitimè per edicta ab Inquiſit. non comparent, vt ſe tueantur ab hæreſi, de qua delati ſunt, eorum filij pœnas, ac ſi verè parentes ob hæreſim combuſti eſſent, non incurrunt, vt per Simanch. *de catholicis inſtitut. tit.*2. *num.*20. *&* 21. *& tit.*14. *in fine.* Penia *in direct. Inquiſit. part.*3. *comment* 49. *col* 3 *verſ. adueniente autem,* Flamin. Carth. *in tract. de execut ſententiæ contumacialis cap* 1. *num* 278. Scaccia *de iud. c lib.*1.*c.*28 *num.*25. & in crimine læſæ Maieſtatis poſt multos, quos citat, idem reſoluit Centolin. *in addition. ad Farinac deciſ.*62. *lit. B in limit.*3. *part.*1. contrariam tamen ſententiam, immò omnes incurri à filiis damnato ſic parente ob contumaciam defendunt idem Penia *d. part.* 3. *comment.* 164 *col.* 3. *verſ at in caſu noſtro.* Molin. *de inſtit. tract.*2. *tom.*3. *diſp.*658 *n.*19. Decian. *in tract. crimin. lib.*7. *c.*41. *num.*31 Sanch *in præcep. Decal. lib.*2. *c.*27. *num.*19. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 34. *num.*19.

18 In gloſſ. *Neglexerit,* ibi, *iudex qui negligit facere iuſtitiam excommunicatur.* Vide Farinach. *in praxi crimin. p.*3. *q.*111. *num.*416.

19 In ead. gloſſ. ibi *& facit litem ſuam.* Notatur ad hoc quòd iudex ex negligentia malè iudicans facit litem ſuam, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 341. *num.*1. *&* 8. Fr. Emman. *quæſt regul. tom.*2. *quæſt.*39. *art.*1. Farin. *d. quæſt.*111. *num.*398.

§. Credentes.

20 Receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum excommunicantur, & talis excommunicatus, ſi intra annum non ſatisfaciat, eſt infamis, nec admittitur ad publica officia, & concilia vel ad eligendos alios ad huiuſmodi, nec ad teſtificandum, nec poteſt teſtari, nec ſuccedere in hæreditate: nullus cogitur in quocunque negotio illi reſpondere, ſed ipſe tenetur reſpondere aliis: cauſæ non proferantur ad eius audientiam, nec ab eo ſententia lata valet: non poteſt patrocinari, nec ab illo facta inſtrumenta tenent. Si eſt clericus, deponitur ab officio, & beneficio, & qui contemnunt tales vitare, poſtquam ſunt ab Eccleſia notati, ſunt excommunicati donec ſatisfecerint. Nemo adminiſtret eis Eccleſiæ Sacramenta, nec eos Chriſtianæ tradat ſepulturæ, nec accipiat eleemoſynas, aut oblationes eorum; qui ſecus fecerit, priuatur ſuo officio, ad quod non erit reſtituendus ſine ſpeciali indulto ſedis Apoſt. & ſi ſint Regulares, non ſeruentur eorum priuilegia in illa diœceſi.

Credentes hæreticorum dicuntur, qui eorum erroribus contra Fidem aſſentiuntur, & implicitè credunt, quòd aliqui hæretici credunt, cùm tamen nullum eorum errorem, aut hæreſim in particulari, credant, ita Nauarr. *in man. cap.*27 *num.*55. Carrer. *de hæreticis num* 175. Simanch. *de Catholicis tit.*15. *num.*2. Tolet. *lib* 1. *cap.*19. *num.*5. Decian. *in tract. crimi. lib.* 5. *cap.*51. *num.*15. Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis part.*1. *lib.*4 *cap.*18 *num.*30. Vgol. *de cenſur. Papæ reſeruatis part.*2. *cap.*1. *verbo ac eorum credentes.* Penia *in direct. Inquiſit. part.*2 *comment.*75. Sayr. *de cenſur lib* 3 *cap.*5. *n.*1. Azor. *inſtit. moral part.*1. *lib* 8. *cap.*15. *quæſt.*1. Suar. *de cenſur. diſp.*21. *ſect.*2. *num.*6. *& in tract de Fide diſp.* 24. *ſect.*1. *num.*1 *cum ſeqq.* Sanch *in præcep. Decal lib.*2. *cap.*10. *à num.*1. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ cap.*2. *diſput.*8. Sanctarel. *de hæreſi cap.*11. *num.*29. *cum ſeqq.* Item & cenſentur credentes hæreticorum, qui illorum ſermonibus, ac concionibus frequenter interſunt, vt per Ananiam *hîc num.*12. Azor. Graf. Penia, & Sanctarel. *locis proximè citatis.* 20

Huiuſmodi credentes excommunicantur in præſenti, & in bullis Martini V. & Pauli IV. apud Peniam *inter litteras Apoſtol.* & in Bulla Cœnæ Domini, vt refert Sanctarel. *d cap.*11. *num.* 29 *in fine,* ſunt enim hæretici, ad eóſque extenduntur pœnæ, qui in iuribus Canonicis ſtatutæ ſunt contra hæreticos, vt per Henric. *num.*11. Ananiam *num.*1. *&* 11. Panorm. *n* 12. & Socin. *num.*36. *in præſenti,* Syluest. *verbo hæreſis* 2. *num.*10. Itaut ſi in excommunicatione per annum permanſerint, ipſo iure ſunt infames, nec ad publica officia admittantur, vt probat text. *in præſenti,* & notat *hîc* Innocent. *num* 1. *in verbo credentes,* Hoſt. *num.*19. Anchar. *num.*1. *&* 3. Grilan. *de hæreticis, quæſt.*9. *num* 1. Locat. *in iudicio Inquiſit. verbo credentes, num.*1. *& verbo excommunicati, num.*3. & ſunt etiam priuandi omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico, Director. Inquiſitor. *part.*2. *quæſt.*47. *num.*2. *&* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.*3. *cap.*51. *num.*3. quos refert, & ſequitur Sanctarel. *dict. cap.*11. *n.*32. 21

Receptatores, defenſores.] De receptatoribus, & defenſoribus hæreticorum, qui dicantur, & quas pœnas incurrant, dixi *ad cap. ſicut* 8. *ſupra hoc tit.* 22

Et fautores hæreticorum.] Illi dicuntur quo quouis modo, vt hæretici ſunt, opem præſtant ne à iudicis miniſtris comprehendantur, aut comprehenſi puniantur, aut quoquo modo illis fauent in ſua hæreſi tuenda, aut docenda, vel illos celant, & veritatem diſſimulant, aliíſque modis, quos latè proſequuntur *direct. Inquiſit. part.*2. *quæſt.*53. vbi Penia *commen.*78. Graf. *in deciſ. aureis part* 1. *lib.*4. *c.*18 *num.* 17. Vgol. *de cenſur. Papæ reſeruatis part.*2. *c.*1. *verbo fautores,* Azor. *inſtitut. moral. part.*1. *lib.*8. *c.*15. *quæſt.*7. Sayr. *de cenſur. l.*3. *c.*5. *num.*7. Sanc. *in præcept. Decal. lib.*2. *cap.*10. *num.*11. *cum ſeqq.* 23

ſeqq. Soar. *de Fide diſp.* 14. *ſect.* 1. *num.* 6. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ cap.* 2. *diſp.* 11. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 11. *à princip.* vbi *num.* 20. refert hæreticorum fautores eſſe excommunicatos in Bulla Cœnæ, & quòd ſi in excommunicatione per annum permanſerint, ipſo iure fiunt infames, & inhabiles ad publica officia, & ad hoc citat text. *in præſenti.*

24 *Ipſo iure ſit infamis*] Notatur ad hoc, quòd hæretici eorúmque fautores ſunt infames, vt per Peniam *in direct. Inquiſit part* 1. *comment.* 4. Grillan. *de hæreticis q* 3. *n.* 2. Azor. *inſtitut moral. part.* 1 *lib.* 8 *c.* 13. *quæſt.* 8. *verſ. ſeptima*, Soar. *de Fide diſp* 21. *ſect.* 5 *num.* 3. Sanctarell. *in tract. de hæreſi c.* 25. *num.* 10. Quam quidem infamiam incurrunt eo ipſo, quòd inciderunt in hæreſim, interueniente tamen ſententia declaratoria criminis, non verò neceſſariò requiritur condemnatoria; vt tenent Azor. *loco proximè citato*, & Sanch *in præcep. Decal. l.* 2. *c.* 26. *num.* 1. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 189. *n.* 56. Sanctarel. *eod. tract. c.* 25 *n.* 10. *in medio.* Quamuis hæreticos eſſe ipſo iure infames ante omnem iudicis ſententiam teneant Rojas *ſing.* 81. Penia *in direct. Inquiſit. part.* 1. *comment.* 4. Peregr. *de iure fiſci l.* 5. *tit.* 1. *n.* 12. *verſ. notandum tamen*, Azeued. *l.* 3. *n.* 32. *tit.* 3. *lib.* 8 *noua recopil.* Soar. *d. ſect.* 5 *num* 4.

25 *Nec ad publica officia &c.*] Nam cùm hæretici infames ſint, publica officia obire non poſſunt, vt per Socin. *hic num.* 34. Rojas *ſing.* 36. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 43. *num* 6. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 189. *num.* 44. Ricciul. *de iure perſon. lib* 5. *c.* 20 *num* 6. Sanctarell. *d.*
26 *c.* 25. *num.* 11. Et ideo non poſſunt creari defenſores ciuitatum, *l. iubemus, C. de Epiſcop. audien.* nec vocari ad conſilia text. *in præſenti. & authent. credentes, C. hoc tit.* referunt Ricciul. *d. c.* 26. *num.* 7. & Sanctarell. *d. n.* 11. *verſ. hæretici.* Nec item poſſunt eſſe milites, vt conſtat ex *l. quicunque §. nullum, C. hoc tit.* & ex aliis adductis per Decian. *lib.* 6. *c.* 43 *n.* 4. & Sanctarell. *loco proximè citato.* Non poſſunt gradum doctoratus adipiſci, aut aduocationis munere fungi, vt habetur *in præſenti, in dict. authentica credentes*, vt ex aliis docent Ricciul. *d. c.* 20. *n.* 11. *&* 13. Sanctarell. *d. n* 11. *verſ. nec poſſunt.*

27 *Nec ad teſtimonium admittatur.*] Notatur ad hoc, quod hæretici, eorúmque fautores, defenſores, receptatores, & credentes repelluntur à teſtimonio ferendo, vt per Menoch. *conſ* 149. *num.* 28. Rebuff. *de reprobat. teſtium. num.* 226. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 56. *num.* 206. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 25. *num.* 11. *prope finem.*

28 *Sit etiam inteſtabilis.*] Notatur ad hoc, quòd hæreticus teſtari non poteſt, vt per Burſat. *conſil.* 280. *num.* 1. Rojas *ſing* 61. *n.* 2. Spin. *in ſpeculo teſtamentorum gloſ.* 12 *rub. num.* 42. Greg. *l.* 7. *verbo Catholicos tit.* 7. *part.* 6. *& l.* 2 *verbo de ſus bijos, tit.* 26. *partit.* 7. Simanch. *de Catholicis tit.* 9. *à num* 3, Penia *in direct. Inquiſit. part.* 2. *comment* 9 Sanch. *in præcept. Decal l.* 2 *c.* 24. *num.* 1. *cum ſeqq.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum c* 28. *à princip.* Farinac. *de hæreſi, quæſt* 9. *num.* 89. Sanctarel. *eodem tract. cap.* 15. *num.* 1. & ſpeciale eſt in excommunicato propter hæreſim, cùm quilibet alius habeat vtramque teſtamenti factionem, ex Menoch. *Illuſtrium c.* 102. *num.* 5.

29 Amplia ſuprà proximè adductam concluſionem, vt procedat etiamſi hæreticus teſtetur ad pias cauſas; nihilominus enim teſtamentum, & quælibet alia diſpoſitio eſt nulla, Carrer. *de hæreticis, num.* 151. Locat. *in iudiciali Inquiſit. verbo pœna num.* 9. *verſ decimo ſeptimo*, Farinac. *d. quæſt.* 9. *num.* 92. Ricciul. *d cap.* 28. *num.* 5. Sanctarel. *d. cap.* 15. *num.* 1. *verſ. nec poteſt.* Secundò amplia, vt procedat, ſiue teſtatur teſtamento, ſiue codicillis, ſiue quolibet alio genere voluntatis, Rojas
30 *ſing.* 185 *num.* 6. Ricciul. *d. cap.* 28. *n.* 4. Tertiò amplia, vt neque poſſit teſtari inter liberos Orthodoxos, *gloſ. verbo ipſo iure, verſ. ſic puto in cap. cùm ſecundùm leges, de hæreticis lib.* 6. Simanch. *de catholicis tit.* 9. *n.* 4. Sanctarel. *d. num.* 1. *verſ. nec poteſt, in fine.* Quartò amplia, vt procedat ſiue teſtamentum ſit conditum poſt, ſiue ante ſententiam declaratoriam criminis, quia ad iſtum effectum ea ſequuta retrotrahitur ad diem patrati criminis, & teſtamentum habetur perinde, ac ſi fuiſſet conditum poſt ſententiam, ita Penia *in dir. Inquiſit. part.* 3. *comment.* 165. *verſ. rurſus*, Peregr. *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 172. *verſ. notandum tamen.* Ricciul. *d. cap.* 28. *num.* 9. quicquid contrarium, videlicet, quòd ante declaratoriam ſuſtineatur, ſed ea ſequuta reuocetur, teneant Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *c.* 40. *n.* 20. Tello *l.* 4. *Tauri num.* 34. Vaſq. 1. 2. *quæſt.* 96. *artic.* 3. *diſp.* 171. *cap.* 1. *num.* 11. Molin. *de iuſtit. tract.* 2 *diſp.* 95. *verſ ſciendum eſt*, Sanch. *d cap.* 24. *num.* 3. Sanctarel. *d. cap.* 15. *num.* 2.

Nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat.] Notatur ad 31
hoc, quòd hæreticus cuiuſcunque ſucceſſionis eſt incapax, vt per Quemada *in quæſt. fiſcal. q.* 18. Simanch. *de Catholicis, tit.* 9. *num.* 124. Menoch. *conſil.* 186. *num.* 14. Decian. *in tract. crimin lib* 5. *cap.* 44. *num.* 17. Rojas *ſing.* 79. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 169. *cap.* 3. *num.* 32. Azor. *inſtitut moral part* 1. *lib* 5 *cap.* 8. *quæſt.* 1. *& lib.* 8. *c.* 12. *quæſt.* 8. Farin. *de hæreſi quæſt.* 179. *num.* 94. Quamuis hæreticum poſſe ſuccedere, eſſéque capacem hæreditatis ante ſententiam criminis declaratoriam teneant Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 5 *num.* 52. Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 34. Sanctarel. *d. tract de hæreſi c* 15. *num.* 3. reſpondentes ad text. *in præſenti*, quòd ſcilicet procedat, quando credentes, fautores, &c. fuerunt declarati excommunicati, & per annum permanentes in excommunicatione noluerunt ſatisfacere; quæ quidem reſponſio licèt in terminis text. procedere videatur, prior tamen opinio ſicut eſt receptior, ita & verior, quare ad aliquas eius ampliationes, & limitationes deueniendum.

Amplia primò, vt procedat, ſiue ſucceſſio illi de- 32
feratur iure communi, ſiue iure militari, ſiue iure fidei commiſſi, inſtitutionis, aut legati particularis, vt poſt multos à ſe relatos reſoluit Ricciul. *d. l.* 5. *c.* 27. *num.* 3. *&* 4. Secundò amplia, vt procedat etiamſi ſucceſſio deferatur per viam contractus inter viuos, Azor. *d lib.* 5. *cap* 8. *quæſt.* 1. *& lib* 8. *cap.* 12. *quæſt.* 8. Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 36. Ricciul. *d. cap.* 27. *num.* 5. Tertiò amplia, vt procedat etiamſi ſucceſſio, aut relictum deferatur vigore maioratus, ſeu primogenituræ, vt per Meres *in tract. de maioratu part.* 1. *q.* 1. *num.* 59. *cum ſeqq.* quem referunt, & ſequuntur Sanch. *ſub d num.* 32. *circa medium*, Ricciul. *d. c.* 27. *num* 6.

Limita ne procedat in hæretico reconciliato, is 33
enim per reconciliationem nanciſcitur vtramque teſtamenti factionem, quæ ſibi ſuffragatur, vt in futurum poſſit teſtari, & hæres inſtitui, vt per Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 40. Ricciul. *d c.* 27. *n.* 17. Secundò limita ne procedat in legato alimentorum, cuius hæreticus eſt capax, quamuis cæterorum relictorum ſit incapax, vt per Boſ. *tit. de publicat. bonorum, n.* 72. Borgnin. *tract. de vſufructu. num* 238. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 33. *num.* 7. 8. *&* 9. Sanch. *d. lib* 2. *cap.* 14 *num.* 41. Molin. *tract.* 2. *diſp.* 154. *col.* 2. *verſ. de iure Ciuili*, Sanctarell. *d. tract. de hæreſi c.* 15. *n.* 7. Ricciul. *d. c.* 27. *n.* 19. quicquid contrarium velit Menoch. *conſ.* 185. *n.* 8.

Eius ſententia nullam obtineat firmitatem.] Notatur 34
ad hoc quòd hæretici non poſſunt eſſe iudices, & ab eis ſententiæ latæ ſunt nullæ ipſo iure, vt per Ioan. Andr. *num.* 15. Hoſtienſ. *num.* 19. Socin. *num.* 39. & alios in præſenti, Decian. *tract. crim. lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 3. *& cap.* 51. *num.* 79. Ricciul. *d. lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 9. *verſ.*

ſicuti, Sanctarell. *d. tract. de hæreſi cap. 25. num. 11. in medio.* Et proceſſus coram iudice hæretico agitatus eſt nullus ipſo iure, Marant. *de ordine iudic. part. 4. diſt. 16. num. 77.* Rojas *ſingul. 88. à num. 3.* Ricciul. & Sancta-
36 rell. *locis proximè citatis.* Et hinc notarunt aliqui ſententiam latam ab excommunicato eſſe nullam, vt per Marant. *part. 6. princip. num. 99.* Vantium *de nullit. tit. de nullit. ex defectu iuriſd. n. 137.*

37 *Si tabellio inſtrumenta*, &c.] Notatur ad hoc, quòd inſtrumenta per notarium hæreticum confecta nullius penitus momenti cenſentur, vt per Hoſtienſ. *num 19.* Henric. *num. 10.* Abb. antiq. *num. 2.* Anch. *num. 5.* Ioan. Andr. *num. 15.* & Socin. *num. 39.* in præſenti, quos refert Sanctarell. *d. tract. de hæreſi cap. 25. num. 11. ante finem.* quod eſt intelligendum de inſtrumentis factis à tabellionibus, poſtquam in hæreſim lapſi ſunt, vt notant Rojas *ſingul. 98. num. 2.* Scacc. *de iudic. cap. 98. num. 19.* ſi verò ad Fidem redierint, poterunt officium notarij exercere, vt ex Riminald. iuniori *conſil. 185.* aduertit Sanctarell. *loco proximè citato.*

38 *Vt in quo maior eſt culpa*, &c.] Notatur ad hoc, quòd delicta nonnunquam dignitate augentur, vt per Tiraq. *de nobilit. c. 20. num. 116. cum ſeq. & de pœnis temper. cauſa 31. num. 17.*

39 *Tradere ſepulturæ.*] Notatur ad hoc, quòd hæretici priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, vt per Zabar. *hîc n. 6.* Ananiam *num. 10.* Butr. *num. 38.* Syluestr. *verbo ſepultura num. 9.* Simanch. *de Catholicis tit. 18. num. 7.* Grillan. *de hæreticis quæſt 9. n. 2.* Rojas *ſing. 181.* Caſtr. *de iuſta hæreticorum punit. lib. 1. c. 18. verſ. at cum nullus.* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſ. 1. principali n. 17.* Penia *in directt. Inquiſit. part. 3. ſchol. 102. verſ. ſed alterum*, Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 13. quæſt. 8. verſ. ſexta.* Sanctarell. *de hæreſi cap. 28. num. 12.* vbi *in numeris ſeqq.* agit de excommunicatione text. *in cap. 2. hoc tit. lib. 6.*

§. Quia verò.

40 Probat hic §. ſine ſuperioris licentia nullum poſſe ſibi officium prædicandi aſſumere, vt pluribus ad id auctoritatibus adductis probare nititur Ludou. Mi-
41 randa *in manuali Prælatorum tom 1. quæſt. 50. art. 1. concluſ. 1.* Campanil. *in diuerſor. iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 6. cum ſeqq.* vbi *num. 7.* refert idem eſſe in Epiſcopo volente prædicare in aliena diœceſi, proindéque teneri habere licentiam ab Epiſcopo illius diœceſis, præcipuè ſi contradiceret, quod etiam tenent Aloyſ. Ricciul. *in deciſ. curiæ Archiep. deciſ. 180. part. 2.* & Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 393 à num. 9.* vbi *num. 11.* dicit priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare, iuxta illud *Matthæi 9. & Marc. vlt.* intelligendum, niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis illius loci, quaſi poteſtas prædicandi ſic intelligenda in proprio populo, non in alieno, Fuſc. *de viſit. l. 1. cap. 20. n. 21. in fine.* Nam in Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de reform. cap. 4.* deciſum eſt, vt nullus ſecularis, ſiue regularis etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat, & ita virtute illius decreti poterit Epiſcopus interdicere Regulari ne prædicet, etiam non reddita cauſa, vt deciſum atteſtatur Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part. 1. c. 8. n. 9.* quod quidem Conc. decretum de non prædicando contradicente Epiſcopo in Eccleſiis ſuorum Ordinum intelligendum eſt de illo tempore, & hora, qua Epiſcopus prædicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari, non verò aliàs, ne contradicere videatur alij decreto eiuſdem Concil. *ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2.* vbi ita habetur, Regulares verò cuiuſcumque ordinis niſi à ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in Eccleſia ſuorum Ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Eccleſiis verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Or-
dinum nullo modo prædicare poſſint, &c. Et ideo 42
cenſuit Sacra Congregatio Regulares in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volentes non teneri ab Epiſcopo licentiam obtinere, ſed tantùm à ſuis ſuperioribus de moribus & ſcientia examinari & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, ab eóque benedictionem petere, tametſi eam minimè obtinuerint, prout referunt Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 3. q. 32. art. 5.* Valer. Reginald. *d. lib. 18. n. 123.* Et licèt Pius V. cõſtitutione ſua incip. *Ad hæc nos Deus*, de ann. 1571. die verò 23. Septembr. Regularibus conceſſerit, vt irrequiſito, & contradicente Epiſcopo prædicare poſſint, in multiſque aliis Conc. Trident. decretis tam illa conſtitutione, quàm aliis cum ipſis Regularibus diſpenſauerit, pariterque inter eos tam mendicantes, quàm non mendicantes eadem priuilegia, & declarationes communicauerit; illa tamen omnia per Greg XIII. reuocata, & ad terminos iuris, & Concil. Trident. reducta fuerunt conſtitutione ipſius Gregor. incip. *In tanta rerum*, publicata Romæ Kalend. Martij anni 1572. qui quidem Gregor. licèt poſtmodum priuilegia mendicantium confirmauerit cum clauſula, *nullis contrariis etiam ſuis obſtantibus*, in ipſis tamen confirmationis litteris appoſita eſt alia clauſula, *in quantum decretis Concil. Trident. non ſunt contraria*, ita quòd nec poſteriores reconfirmationes reualident, d. decreta Pij V. in quantum aduerſantur Concil. Trident. quam clauſulam etiam alij Pontifices in ſimilibus ſuis confirmationibus ſemper apponi voluerunt vt ex ipſarum confirmationum tenore recognoſcere licet.

Regulares autem, qui in Eccleſia ſui Ordinis præ- 43
dicare auderent, non obtenta licentia Epiſcopi, controuerſum fuit à quo eſſent pœna plectendi, in quo dubio Sacra Congregatio ita reſpondit. Congregatio cenſuit Regulares, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, tametſi decreto Conc. *cap. 2. ſeſſ. 5.* contra fecerint, non poſſe tamen puniri ab Epiſcopo, ſed tantùm à ſuis Superioribus regularibus, refert Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo Priuilegia regularium.*

Excommunicationis vinculo innodentur.] Notatur 44
ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt excommunicare Regulares prædicantes ſine licentia Ordinarij, vel Sedis Apoſtol. vt per Simanch. *de catholic. inſtit. tit. 49.* Penia *in directt. Inquiſit. part. 2. cap. 13. com. 40.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verbo excommunicationis cauſa formalis*, §. 5. *dub. 4. pag. 139.* Cened. *practic. lib. 1. quæſt. 26. num. 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 130.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 20.*

§. Adiicimus.

Archiepiſcopi per ſe, vel per alias idoneas perſonas ſemel in anno debent Parochiam viſitare, in qua eſt fama habitare hæreticos, & aliquos improbos viros, vel ſi expedit, totam viciniam compellant iurare vt ſi duos hæreticos ſciuerint, vel conuenticula, vel vita, &

& moribus decedentes à communi vita, & moribus fidelium, eos Epiſcopo indicent, & Epiſcopus vocet ad ſe accuſatos, qui niſi ſe purgauerint ab obiecto reatu, vel ſi poſt purgationem relabantur in priſtinam perfidiam, puniantur canonicè; ſi verò obſtinatè renuerint iurare, ex hoc ipſo tanquam hæretici reputentur. Denique Epiſcopus ſi in purgando Epiſcopatu ſuo ab hæreſi negligentes, vel remiſſus fuerit, cùm id certis indiciis apparuerit, ab Epiſcopatu deponi debet, & alter idoneus ſubſtitui, qui velit, & poſſit hæreſi confundere. Colligunt Doctores *in principio tex.* citati.

45 Notatur hic §. ad hoc quòd in crimine hæreſis proceditur per iniquiſitionem, nulla præcedente infamia, aut diffamatione, vt per Duen. *reg.* 198. *verſ. limita nonò*, Adret. *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 13. Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *queſt.* 7. *pag. mihi* 444. *concl.* 1. vbi etiam extendit ad crimen læſæ maieſtatis, de quo etiam Menoch. *conſ.* 100. *n.* 64. Nauar. *in rubr. de iudic. num* 77. Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 43. *num.* 8. Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *q.* 9. *num.* 14. *&* 15.

46 *Tres, aut plures boni teſtimonij viros.*] Immo ſufficiunt ad conuincendum hæreticum duo teſtes fide digni, & omni exceptione maiores, vt per Maſcard. *de probat. concluſ* 855. Azeued. *l.* .. *num* 104. *cum ſeqq. tit.* 3. *lib.* 6. *noua recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtament. par.* 12. *rub. n.* 35. Zerola *in prax. Epiſcop. par.* 1. *verbo hæretici* §. 20.

Cap. Sicut in vno XIV. *Greg. IX.*

1 LAicis cuiuſcunque ordinis ſint, eſt interdictum officium prædicandi, quia ordo Doctorum eſt præcipuus in Eccleſia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij*, *pag.* 81. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 648. remiſſiuè Ximen. *in concord. par.* 2.

2 Vide dicta ad cap. *cùm ex iniuncto* 12. *num.* 3. *&* 4. *ſup. hoc tit, & ad cap. reſponſo* 43. *num.* 2. *de ſentent. excommun.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici omnes, qui ſunt excommunicati, & damnati ab Eccleſia, brachio ſeculari tradi, & ſi ſunt clerici, priùs degradari debent.*
2 *Verbum*, excommunicamus, *latam ſententiam ſignificat.*
3 *Magiſtratus ſecularis quemcumque hæreticum ſibi à iudicibus Fidei traditum debet vltimo ſupplicio afficere.*
4 *Hæretici ex generali conſuetudine hodie comburi ſolent, poſtquam priùs ſtrangulantur, niſi pertinaces ſint, quia tunc viui comburendi ſint.*
5 *Deprehenſi in hæreſi illi dicuntur, qui euidentia facti ſunt hæretici.*
6 *Deprehenſus in generali dicetur, qui in flagranti fuerit captus.*
7 *Carceris pœna perpetua quæ fuerit, & an ſit antiquata, oſtenditur.*
8 *Credentes hæreticorum hæretici ſunt.*

Cap. Excommunicamus. ij. XV.

HÆretici omnes, qui ſunt excommunicati, & damnati ab Eccleſia, brachio ſeculari tradi, & ſi ſunt clerici, priùs degradari debent, vt *in cap. excommunicamus li* 1. *ſup. eod.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 82. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 648. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2.

Excommunicationem, de qua *in hoc tex.* eſſe latæ ſententiæ aſſerit Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *n.* 25. 2

Animaduerſione debita puniendi.] Quærit gloſſ. *hic verbo puniendi*, qualiter iſti hæretici puniri debent ſecundùm leges poſtquam per Eccleſiam ſunt condemnati, & reſpondet vltimo ſupplicio puniri per iudices ſeculares cum certa diſtinctione, quam hodie non habere locum refert additio marginalis, aduertens, quòd magiſtratus ſecularis quemcunque hæreticum ſibi à iudicibus fidei traditum debet vltimo ſupplicio afficere, quod etiam tenent Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 10. *num.* 10. Syluest. *verbo hæreſis* 1. *num.* 14. Simanch. *de Catholicis tit.* 46. *num.* 42. Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 2. *num.* 1. Petr. *Gregor. ſyntagmatum iuris lib.* 33. *cap.* 8. *num.* 20. Afflict. *in conſtitut. Regni tit. de hæreticis rubr.* 1. *num.* 36. Albert. *de agnoſcendis hæreticis queſt.* 8. *& queſt.* 34 *num* 51. Caſtr. *de iuſta hæreticorum punit. lib.* 1. *cap.* 9. *lib.* 2. *c.* 12. Valent. 2. 2. *diſp* 1. *queſt.* 11. *punct.* 3. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *queſt. vlt. verſ. vltima pœna*, Menoch. *de arbitr. caſu* 374. *num.* 1. Turrian. *de Fide diſp.* 56. *dub.* 1. Soar. *eodem tract. diſp.* 23. *ſect.* 1. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 27. *num.* 3. Et ex generali omnium conſuetudine impij hæretici comburi ſolent, poſtquam prius ſtrangulantur, niſi pertinaces ſint, quia tunc viui comburendi ſunt, vt teſtantur Couar. *d. num.* 10. Gomez *d. num.* 1. Caſtr. *d. lib.* 2. *cap.* 12. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *de delictis cap.* 2. *num.* 1. Clar. §. *hæreſis num.* 8. Ioan. Rojas *ſing.* 91. Simanch. *de Cathol. inſtit. cap.* 46. *ex num.* 45. *& in enchirid tit.* 67. *ex numer.* 1. Andr. Gam. *de officio, & poteſt. Legati de latere, lib.* 8. *ex num,* 85. Sebaſt. Medic. *in ſum. omnium hæreſum part.* 1. *queſt.* 13. Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 8. Flamin. Chartar. *de execut. ſentent. capto bannito cap. fin. num.* 451. *& ſeq.* Hieron. Romanus *lib.* 1. *de Republica Chriſtiana. cap.* 20. *verſ. tiene o je la ſanta inquiſicion*, Perez *l.* 1. *in gloſſ. con animo pertinace, verſ. vlterius etiam dubitatur, tit.* 1. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 21. *& l.* 3. *verſ. eſt alia pœna tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 91 *& l.* 3. *verſ. quæritur præterea, tit.* 4. *eod. lib.* 8. *pag.* 101. Spin. *in ſpeculo teſtam. in gloſſ. rubr. p.* 12. *n.* 46. Menoch. *d. caſu* 374. *n.* 2. Gened. ad Decretal. *collect.* 55. *num.* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5 *cap.* 42. *num.* 4. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *ſect.* 16. optimè Sanctarel. *d. cap.* 27. *num.* 4. 3 4

§. Si quis.

Si qui prædictorum hæreticorum deprehenſi volunt redire ad pœnitentiam, in perpetuo carcere ſunt detrudendi. Item credentes erroribus hæreticorum iudicantur hæretici ab Eccleſia. Colligunt Doctores *n. princ. tex.* citati. 5

Deprehenſi.] Illi dicuntur deprehenſi in hæreſi, qui facti euidentia ſunt hæretici, putà, quia publicè prædicant hæreſim, vel legitima probatione, vel ex ſua confeſſione, vt per Palat *in cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 3. §. 21. *n.* 17. *&* 18. 6

Deprehenſus in generali dicetur qui in flagranti fuerit captus, vel ſi delictum fateatur, ſeu de eo ſit legitimè conuictus, vel ſi crimen ſit adeò notorium de facto, vt nullus ſit inficiationi locus, de quo vide Alex. de Neuo *conſil.* 59. *num.* 10. *in fine*, Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore Clericorum perſonali*, §. 7. *num.* 4.

In

7 *In perpetuum carcerem detrudantur.*] Olim qui perpetuò detrudebantur in carcerem, non ſolum verbaliter ab Altaris miniſterio remouebantur, ſed etiam actualiter degradabantur, vt per Albertin. *in c. quoniam, num. 55. de heret. lib. 6.* Aldrete *de reliosa diſcipлina tuenda lib. 2 cap. 27. num. 15.* Hodie tamen id antiquatum eſt, vt præfati doctores obſeruant. Pœna illa carceris perpetui grauiſſima reputatur, & capitali æqualis habetur & propterea indicenda non eſt, niſi pro enormi, & graui delicto. Bernard. & Salzed. *in pract. c. 139.* Menoch *de arbitr. lib. 1. q. 89.* Fr. Emman. *queſt. regul. tom. 2. queſt. 22. art. 4.*

8 *Credentes autem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd credentes hæreticorum hæretici ſunt, Tolet. *lib. 1. cap. 19.* Simanch. *de Catholicis tit. 15. num. 2.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 11. ſect. 2. num. 5.* Sanctarel. *de hæreſi cap. 11. num. 30.*

SVMMARIVM.

1 *Hæreticis adſtricti liberantur ab omni obligatione.*
2 *Vaſſalli liberantur ab omni debito fidelitatis præſtando, ſi ipſi domini manifeſtè in hæreſim labantur.*
3 *Filij propter hæreſim paternam liberantur à patria poteſtate.*
4 *Filius tenetur præſtare alimenta patri hæretico.*
5 *Mancipia Chriſtiana ob dominorum hæreſim libertatem conſequuntur, quamuis domini hæretici redeant ad fidem*
6 *Debitores ſunt liberi à debito ſoluendo ſuo creditori hæretico.*
7 *Iurans ſe aliquid ſoluturum certa die & antequam dies adueniat, is, in cuius fauorem eſt facta promiſſio, incidit in excommunicationem, an debeat illi fieri ſolutio, oſtenditur.*

Cap. Abſolutos. XVI. & fin.

1 Liberantur ab omni obligatione ſiue fidelitatis, ſiue homagij, ſiue iuramenti, &c. qui in manifeſtam hæreſim lapſi tenebantur adſtricti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marin. Socin. Cened. *collect. 162.* Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 83.* Alagona *in compendio iuris Canon pag. 648.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Perez *l. 3. ver. vnde quam citò aliquis, tit. 4. l. 8. Ordin. pag. 138.* Pennia *in direct. Inquiſit par. 3. ſchol. 159. alias comment. 168.* Simanch. *de Cathol. inſtit. cap. 46. ex num. 73. & cap. 23. num. 11. & in enchirid tit. 21. num. 9.* Ioſeph. Stephan. *in tract. de poteſtate coactiua Romani Pont. cap. 12 num. 17.* Ioan. Rojas *ſing. 212.* Læl. de Zanchis *de priuileg. Eccleſ. priuil. 143. num. 25.* Contad. Brun. *de heret. lib 4. cap 14.* Paul Layman *in Theologia morali lib. 2. tract. 1. cap. 16. num. 4. verſ. ſextò,* Gutier. *canonicar. lib. 1 cap. 1. à num. 18.* Cened. *ad Decretal collect. 162. n. 1.*

3 *Et totius obſequij.*] Ergo filij propter hæreſim paternam liberantur à patria poteſtate, ac ſui iuris fiunt, ſtatim ante vllam ſententiam criminis declaratoriam, de quo plures citat DD. Cened. *d. collect. 162. num. 2.* quibus adde Molin. *de iuſtit tract. 2. diſput. 9. verſ. ab hac reg. & diſput. 229. in tertio modo liberationis à patria poteſtate,* Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 9. num. 30. & lib. 9. cap. 7. num. 7.* Leſſius *de iuſtit. lib. 2 c. 3. dub. 5. num. 22.* Azor. *inſtit. moral par. 2 lib. 2. cap. 22. quæſt. 6.* Rebel. *de oblgat. iuſt par. 1. lib. 1 quæſt. 7. ſect. 2 num. 23.* Sanch. *in præcepta Deca. lib. 2. cap. 24 à num. 5.* Sanctarel. *de hæreſi cap 37. num. 1.*

4 Quòd autem filius teneatur præſtare alimenta patri hæretico, tenent Lara *in l. ſi quis à liberis, § etſi impubes, num. 10. ff. de liberis agnoſcendis,* Surd. *de alimen. tit. 7. quæſt. 14. n. 29. cum ſeqq.* Sanch. *d. c. 24. n. 7.* & plures alij quos refert, & ſequitur Sanctarel. *d. tract. de hæreſi cap. 37. num. 2.* quicquid in contrarium velint Bald. *in authen. bona damnatorum num. 4. C. de bonis damnatorum,* Tiraq. *de retract. ti. 1. § 1. gloſ. 9. num. 72.* Palat. *in repetit rubr. de donat. inter virum § 64. num. 13.*

5 Sic etiam mancipia Chriſtiana ob dominorum hæreſim libertatem conſequi, tenent Simanch. *de Catholicis tit. 61. n. 8.* Caſtr. *lib. 2. de iuſta hæreticorum punit. c. 7.* Io. Rojas *ſing. 76.* Dec. *in tr. crimin. lib. 5. c. 44. n. 22.* Pennia *in direct. Inquiſit. part 3. quæſt. 119. commen. 168.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 40.* Vaſquez *1. 2. diſp. 169. cap. 2. num. 19. & diſp. 172. cap. 3. num. 15.* Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt. 7. & lib. 5. cap. 7. quæſt. 8.* Sanch. *d. cap. 24. n. 10. cum ſeqq.* Paul Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. quæſt. 43. ad finem* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 17. num. 6. verſ. ſecundum,* Farinac. *de hæreſi quæſt. 197. num. 30.* Sanctarel. *eodem tract. c. 37. num. 3.* vbi cum Molin. Sanch. & Farinac. *citatis locis* ampliat dicta mancipia fieri ita libera vt quamuis hæretico redeunti ad Fidem bona reſtituantur liberalitate Principis, minimè propterea admittitur libertas à prædictis mancipiis, additque mancipia, quæ Chriſti Fidem non habent, ob hæreſim domini non acquirere libertatem, ſed cum aliis bonis delinquentis tranſire in fiſcum

6 In gloſ. *Aliquo pacto.* ibi, *ergo ſi ſub pœna,* &c.] Notatur ad hoc, quòd debitores ſunt liberi à debito ſoluendo ſuo creditori hæretico, vt per Abb. *hîc num. 1.* Ananiam *in princip.* Butr. *num. 3.* Socin. *in princip.* Zabarel. *num. 1.* refert, & ſequitur Sanctarel. *d. hæreſi cap. 37. num. 4.* vbi dicit hoc verum eſſe, quamuis debitor iurauerit ſe ſuo tempore ſoluturum, addens requiri ſententiam declaratoriam antequam debitores liberentur ab obligatione ſoluendi debita creditoribus hæreticis, & citat Burſat. *conſ. 14. num 18. cum ſeqq. lib. 1.* Azor. *d. part. 1. lib. 8. c. 13. quæſt. 2.* Sanch. *d. c. 24. num. 8.* Quæ quidem liberatio debitorum ab obligatione ſoluendi debita creditoribus hæreticis, non propterea fit, vt debitores ea debita ſibi acquirant, ſed ſolum, vt non teneantur ea ſoluere creditoribus hæreticis, ſed fiſco, cui eorum actiones omnes competunt, vt ſentire videntur Sanchez *d. cap. 24. numero 8.* Bec. *de Fide cap. 16. quæſt. 2. numero 16.* Sanctarel. *d. cap. 37. num. 5.*

7 Vtrum autem, quando quis iurauit ſe aliquid ſoluturum certa die, & antequam dies adueniat is, in cuius fauorem eſt facta promiſſio, incidit in excommunicationem, debebat illi fieri ſolutio? tres ſunt opiniones, vna eſt huius gloſ. aſſerentis non eſſe faciendam, quam etiam tenent Hoſtienſ. *in cap. veritatis, de dolo. & contumacia,* vbi Butr. *num. 24.* Vgol. *de cenſur. tab. 2. c. 20. § 2. num. 3.* Bald. *in cap. intelleximus 4. num. 3. de iudic.* Altera ſententia eſt Innoc. *in d. cap. veritatis.* aſſerentis in his terminis ſolutionem excommunicato eſſe faciendam excommunicatione non obſtante, quam tuentur Syluest. *in ſumma verbo excommunicatio 5. quæſit. 12.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 15. ſect. 8. num. 5.* Bonac. *eod. tract. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 6. § 2. num. 15. verſ. ex quo patet.* Tertia denique opinio habet pecunias non eſſe ſoluendas excommunicato, ſed deponendam apud ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam ad effectum, vt excommunicato ſoluantur poſtquam beneficium abſolutionis fuerit aſſecutus, ita gloſ. *verbo conſtricti. in cap. nos Sanctorum, 15. quæſt. 6.* Felin. *hîc in fine, & in cap. inter alia, num 4. de ſentent. excommunicat.* Abb. *in c. ſi verè num. 5. eod. tit. & in cap.*

veritatis

*veritatis num.*39.*de dolo*, *& contumacia*, Anania *hic n.*5. & hanc opinionem veriorem, & receptiorem eſſe profitetur Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.*4.*cap.*56.*num.*12. ex ea ratione, quia quamuis promiſſio reſtringatur ad licita, *cap. quanto*, *& cap. quoniam*, *de iureiuran.* tamen iuriſiurandi religio obligat nos ad obſeruantiam ſaltem de facto eo modo, quo ſeruari poteſt citra peccatum, *cap. debitores de iureiuran.* per depoſitum autem inducitur obſeruantia, ſaltem per æquipollens, nec requirit communicationem.

De Schiſmaticis, & Ordinatis ab eis

TIT. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rub. ſcribentes.*
2 *Schiſmaticorum materia vbi tractetur, oſtenditur.*
3 *Schiſma Græca vox, quæ Latinè ſciſſuram ſignificat.*
4 *Schiſma definitur vt ſit diuiſio per quam quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat.*
5 *Schiſma in quo differat à crimine hæreſis oſtenditur.*
6 *Schiſma datur quoties temere quis deſinit ſummo Pont. obedire, ſecus ſi data legitima cauſa.*
7 *Schiſmaticus quando hæreticus formaliter dicendus ſit, oſtenditur.*
8 *Schiſmatis ratio conſiſtit in ea inobedientia quæ habet annexam rebellionem in Pontificem ex parte ſui officij.*

1 SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel, Ioan. And. Aretin. Anchar. Felin. Marin. Socin. Panorm. Butr. Petr. de Rauena *compendio iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.*181. Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij à pag.* 628. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſum huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Cermon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* Lancel. *in inſtit. eiuſdem iuris.* Caniſ. *in ſum eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *l.b* 5. *ſumm. in decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

2 De materia tit. vide Simanch. *de catholicis inſtitut. tit.* 58. *& in enchiridion tit. de ſchiſmat.* Bernard. & Salzed. *in pract.* 115. Vgolin. *de irregul. cap.* 36. §. 3. *& de cenſuris Papæ reſeruatis part* 2. *c.* 1 *verſ. nec non ſchiſmaticos*, Petr. de Ledeſma *in ſumma tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *concl.* 3. *cum ſeqq.* Decian. *in tract. crimin lib* 5. *cap.* 60.
3 *cum ſeqq.* Valent. *tom.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 15. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *l.* 8. *cap.* 20. Sanch. *in præcept. Decal. l.* 2. *c.* 36. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 17. *cap.* 12. *num.* 111. *cum ſeqq.* Anton. de Soula *in ſelect. de cenſur. Bullæ Cœnæ cap.* 2 *diſp.* 18. Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 9. Sanctarel. *in tract. de hæreſi cap.* 43. Paul. Laymann. *in ſum. Theologiæ lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 11.

4 Schiſma Græca vox eſt, quæ latinè ſciſſuram ſignificat. *c. ſchiſma* 27. *quæſt* 1. Diffinitur autem à S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 1. vt ſit diuiſio per quam quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat in quantum Eccleſia eſt quoddam corpus myſticum ex vniuerſis fidelibus, & Romano Pont. tanquam capite conſtans, ſequuntur & latè explicant Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1.
5 *l.* 2 *cap.* 36. *num.* 1. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtent. lib.* 9. *cap.* 1 *ex num* 5 Differt autem ſchiſma eſſentialiter à crimine hæreſis, ſicut & ſchiſmaticus ab hæretico, nam ſchiſma in hac materia natura ſua ſolùm importat ſeparationem, ſeu diuiſionem temere factam ab Eccleſiæ vnitate, ſecundùm quod non Fidei, ſed charitati opponitur, qua fideles tanquam membra Eccleſiæ inter ſe vnita reperiuntur reſpectu Pontificis, cui tanquam Eccleſiæ capiti tenentur obedire, *Extrauag. vnam ſanctam, de maiorit.* Hoſtienſ. *in ſumm. de ſchiſmat.* conſtat ex *c. loquitur, cap. alienus* 24. *quæſt.* 1. *cap. vnic. in princ hoc tit. l.* 6. probauitque D. Hieron. *in epiſt.* 1. *Pauli ad Timoth. c.* 3. cuius auctoritas refertur à Gratiano *in cap. inter hæreſim* 24. *quæſt.* 3. vnde fit vt omnis hæreticus à fortiori ſit ſchiſmaticus, dum pertinaciter errans contra Fidem diuidit ſe ipſum ab Eccleſiæ vnitate, vt S. Thom. & cæteri Doctores agnoſcunt.

Dixi ſchiſma dari quoties temere quis deſinit ſummo Pont. obedire, quia ſecus erit data legitima cauſa, 6
veluti ſi ignorantia facti detur circa obedientiam præſtandam propter ambiguam de ipſo & alio in ſimul factam electionem, provt contigit tempore Vrbani VI. tunc enim cum vtrique inſimul obediendum non ſit, quia Eccleſia non diuiditur, eadémque eſt, & ſemper fuit, vt ex Cantic. conſtat ibi, *vna eſt columba mea, perfecta mea*, &c. & ex Paulo ad Epheſ. cap. 4. *vnum corpus, vnus ſpiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma*, habetur *in cap. hanc regulam* 1. *quæſt.* 1. *d. cap. loquitur* 24. *q.* 1. vnum enim eſt ouile, & vnus Paſtor, ex *Ioan. cap.* 10. tantùm obediendum erit illi, qui verus Pontifex & Chriſti vicarius declaratus fuerit à Concilio generali, ad quod eo caſu recurrendum eſt, ex text. celebri *in cap ſi duo forte contra fas* 79. *diſt.* vbi gloſ. ſingularis per Abb. *in cap. quia diligentia, num.* 3. *de elect. & in cap. licet de vitanda, eod. tit.* Roias *de hæret. part.* 2. *num.* 519. Nec ſchiſmaticus dicendus erit qui ſub tali dubio Pontifici obedientiam denegauerit, arg. text. *in cap. factus* 7. *quæſt.* 1. gloſ. *verbo qui verò, in cap.* 1. 24. *quæſt.* 1. ſingularis per Abb. *in d. cap. quia diligentia num.* 2. tradunt Paul. Griland. *de hæred. quæſt.* 2. Ludouic. Garter. *in ſimili tract. in* §. *Circa num.* 57. Simanch. *de Cathol inſtit. cap.* 58 *n.* 9. Clar. § *fin. q.* 77. *col. pen.*

Dixi hoc crimen de ſe, & natura ſua importare hæ- 7
reſim, quia ſecus erit ſi ſub eadem ſeparatione, ſeu diuiſione ab vnitate Eccleſiæ inuoluatur aliquis error intellectus, veluti ſi talis putet ſe iuſte facere, tunc enim hæreticus formaliter dicendus erit, arg. text. *in Clem. vnic* §. *ſanè, de vſuris.* iuncta *Clem. ad noſtram, de hæret.* tex. ſic intelligendus *in cap.* 1. *hoc tit.* vbi de hæreſiarchis, & ſchiſmaticis inſimul fit mentio, reſoluit Simanch. *vbi ſup. num* 4. *& in praxi hæreſeos c.* 5.

Dixi à capite ſeparari, vt intelligamus rationem
ſchiſmatis non conſiſtere in quacunque Papæ inobe- 8
dientia (aliàs quandocunque tranſgrederetur præceptum Eccleſiæ incideret in ſchiſma) ſed in ea inobedientia, quæ habet annexam rebellionem in Pontificem non ex parte rei præceptæ, ſed ex parte officij ipſius Pontificis, nempe quando quis recuſat ſubeſſe Pontifici vti capiti Eccleſiæ, & ſic ratione officij quo fungitur. Valent. 2. 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 15. *puncto* 1. Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruat. part.* 2 *c.* 1. *verſ. nec non ſchiſmaticos* §. 1. *num.* 4. Azori. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8 *cap.* 20. *quæſ.* 4. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 36 *ſub num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Ordinationes, beneficiorum collationes, & eccleſiaſticarum rerum alienationes per ſchiſmaticos factæ, ſunt irritæ, & à dignitate & Ordine ſuſpenduntur qui ſchiſma tenere iurant.*

2 *Schiſma*

2 *Schiſmatici geſta nullius ſunt momenti.*

3 *Sacramenta à ſchiſmatico adminiſtrata, an, & quando valida ſint, oſtenditur.*

4 *Epiſcopus ſchiſmaticus, excommunicatus, ſuſpenſus, vel degradatus confert Ordinis characterem, ſed non eius exequutionem.*

5 *Schiſmatici non ſunt irregulares.*

6 *Schiſmatici non ſunt abſolutè excommunicati in hoc text. ſed ſolum in Bulla Cœnæ Domini.*

7 *Beneficiorum collationes, & dignitatum, ac uniones, & priuilegia facta à ſchiſmaticis nulla ſunt.*

8 *Collatio facta à ſchiſmaticis non eſt irrita, ſed irritanda.*

9 *Suſpenſi ab Ordinibus & dignitate ſunt, qui ſponte iuramentum prabent de tenendo ſchiſmate.*

CAP. Quod à prædeceſſore. I.

* ORdinationes factæ à ſchiſmaticis, & ab ordinatis ab eis ſunt irritæ, & qui acceperunt dignitates Eccleſiaſticas, vel beneficia, carent impetratis. Alienationes factæ de rebus Eccleſiæ per ſchiſmaticos, vel laicos non valent, & rès ſine omni onere reuertuntur ad Eccleſias, & qui præſumit facere contra prædicta, eſt excommunicatus: & ſponte iurantes de tenendo ſchiſmate, ſunt ſuſpenſi à ſacris Ordinibus, & dignitatibus. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Matin. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.*110. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*662. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *cap.* 2. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1.*Decretal. lib.*5.*tit.*7.*cap.*2.

2 *Ordinationes ab Octauiano, &c.*] Notatur ad hoc, quòd geſta per Schiſmaticos regulariter nullius ſunt momenti, veluti in caſu, in quo actus eſt geſtus extra formam Eccleſiæ, tunc enim eſſet omnino nullus, ſiue ſit Sacramentum, quod vltra gratiam nullam executionem deſiderat, ſiue Sacramentum, quòd vltra gratiam requirat executionem, quia quicquid geritur contra formam Eccleſiæ nullum eſt, ita gloſ. *hic verbo irritas*, & Abb. *ſub num.*4. Anania *num.*2. & Socin. *n.*6. Triumph. *de poteſt. Papa quaſt.*25. *art.*3. *in reſponſ. ad* 3.
3 quos refert, & ſequitur Ricciul. *de iure perſon. lib* 9. *cap.*3. *num.*3. vbi *num.*5. declarat, vt procedat in ſchiſmatico exiſtente extra communionem Eccleſiæ, & *num.* 7. etiam declarat, quòd quando Sacramentum adminiſtratur à ſchiſmatico ſecundùm formam Eccleſiæ, eo quia intendit facere, quod facit Eccleſia, tunc ſiquidem verſamur in Sacramentis, quæ vltra gratiam, aliam executionem non expectant, prout ſunt confectio Corporis Chriſti, Baptiſmus, & vnctio ſacra, tunc tenet, quamuis recipientes ab eis peccent mortaliter, niſi in caſibus à iure permiſſis. Si verò verſemur in Sacramentis, quæ vltra gratiam, deſiderant executionem, prout eſt ſacramentum Ordinis, tunc reſpectu caracteris valet, quia cum illud ſit impreſſum in anima etiam à ſchiſmaticis confertur, vt docet gloſſ. *in præſenti in d. verbo irritas*, & *ibi* Abb. Reſpectu autem executionis non confertur niſi Sacramentum fuerit receptum ex ignorantia probabili; hæc tamen ignorantia tandiu ſuffragatur quandiu durat probilitas. Poſtquam autem res erit patefacta, requiritur diſpenſatio. Hæc Anton. Ricciul. *loco proximè citato.* Quod autem quilibet Epiſcopus ſchiſmaticus
4 excommunicatus, ſuſpenſus, vel degradatus conferat Ordinis characterem, ſed non eius executionem, per hunc text. tenent Couar. *in cap. alma mater p.*1.*§.*6.*n.*6. Azor. *inſt. moral. p.*2. *lib.*3.*c.*48.*q.*7.

Cum tex. *in præſenti* ſolas Ordinum collationes à 5
ſchiſmaticis factas, irritas reddat quoad vſum Ordinum in recipientes ſcienter, & nullam irregularitatem imponat, nec in iure impoſita reperiatur, dicendum eſt ſchiſmaticos non eſſe irregulares, prout expreſsè tenent Soar. *de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 23. *ſect.*2. *num.*7. Sanctarel. *d. tract. de hæreſi cap.*43. *num.*13. Sanch. *in præcep. Decalog. lib.*2. *cap.*36. *num.*20. Sayr. *de cenſuris lib.*7. *cap.*12 *num.*16. *verſ. tertiò, iuncto verſ. primus eſt de hæreſi*, qui bene addit exiſtente ſchiſmate notorio, hos fore irregulares irregularitate generali, quæ ex quouis crimine notorio, digno depoſitione oritur, quæ ceſſat ablata infamia per contrariam pœnitentiam. Licèt ſchiſmaticos irregularitatem incurrere minus benè defendant Clar. *in §. fin. quæſt.*77. *num.*27. Peñia *in direct. Inquiſit. part.*2. *quæſt.*48. *comment.*73. *verſ. cognitu dignum eſt*, Azor. *inſtitut. moral. part.*1. *lib.*8. *cap.*20. *q* 8.
Sic etiam nec huiuſmodi ſchiſmatici videntur ab- 6
ſolutè, & in vniuerſum excommunicati *in hoc text.* vt aduertunt Soar. *d. diſp.*23. *ſect.*3. *num.*1 *& à num.*4. Nicol. Garcia *de benef. part.*11. *c.*10. §.1. *num.*157. ſed ſolùm in Bulla Cœnæ Domini caſu 1. excommunicantur abſolutè vt per Azor. *d. c.* 10. *quaſ.*5. Soar. *d. tom.*5. *diſput.*21. *ſect.*2. *à num.*12. Petr. de Ledeſma *in ſumma part.*2. *tract.*3. *c.*12 *concl.*20. Acoſta de Andrada *ad Bullam Cruciata quaſt.*64. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ cap.*2. *diſput.* 18. Sanctarel. *d. cap.*43. *num.*8.

Seu beneficia per dictos ſchiſmaticos, &c] Notatur ad 7
hoc quòd collationes beneficiorum, & dignitatũ factæ à ſchiſmatico nullæ ſunt, vt per Corraſ. *de benef. part.* 3. *cap. vlt. num.*19. Nicol. Garcia *d. c.*10. *num.*159. Anton. Ricciul. *lib* 9. *cap.*4. *num.*4. Sanctarel. *d. c* 43. *num.*15. Et pari ratione nullæ reputantur vniones, vt fuit reſolutum *in Valentina vnionis* 2. *Iunij* 1606. coram Reuerendiſſimo D. Coccino Rotæ Decano. Sicut etiam nullum reputatur priuilegium, Seraph. *deciſ.*612.

Careant.] Notatur ad hoc, quòd collatio facta à 8
ſchiſmaticis non eſt irrita, ſed irritanda, vt per Soar. *d. diſp.*23. *ſect.* 3. *num.*4. quem refert, & ſequitur Sanch. *d. cap.*36. *num.* 20. ſed verbum hoc latam ſententiam continere tenet Sayr. *in claui Regia lib.*3. *cap.*8. *n.*16.

Illos verò qui ſponte, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſuſ 9
penſi ab Ordinibus, & dignitate ſunt, qui ſponte iuramentum præbent de tenendo ſchiſmate, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*32. *tract.*2. *num.* 74. *verſ. eſt item.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus à ſchiſmatico ab officio eſt repellendus niſi probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem.*

2 *Dictio*, incunctanter, *omnem dilationem, & omne temporis ſpatium excludit.*

3 *Diſpenſandi facultatem habens promouendo inhabilem adhibita cauſa cognitione præſumitur cum eo diſpenſare.*

4 *Schiſmatici etiam poſt peractam pœnitentiam inhabiles ſunt ad Eccleſiaſt. beneficia obtinenda abſque diſpenſatione.*

CAP. Fraternitati. II. & fin.

Innoc. III.

ORdinatus à ſchiſmatico eſt ſtatim repellendus ab officio, niſi legitimè probet ſecum fuiſſe diſpenſatum ab habente auctoritatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarel. Ioan.

Andr.

Andr Anania,Hoſt. Butr.Anch. Panor,Felin,Mar.Socin.Viuian.*in rationali lib.5.iuris Pontif.pag.*110.Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*962. remiſſiue Ximen. *in concord.p.*1.*&* 2.refertur ab Ant.Auguſt.*collect.*3.*Decret.lib.*5 *tit.*5 *cap vnic.*

2 *Incunctanter.*] Notatur ad hoc, quòd dictio hæc omnem dilationem, & omne temporis ſpatium excludit, ad pœnæ executionem latam ſententiam continere cenſetur,vt per Sayr.*in claui Regia lib.*3 *c.*8.*n.*27.

3 In gloſ.*Diſpenſatum.* Notatur ad hoc, quòd habens diſpenſandi facultatem promouendo inhabilem adhibita cauſæ cognitione, præſumitur cum eo diſpenſare, vt per Menoch.*de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.*20.*num*25. Maſcard. *de probat.concl.*1239.*num.*16. Henriq.*in ſumma lib.*13.*de excommunicat.c.*13.*num.* 3. Azor. *institut. moral. part.*1.*l.*5.15.*quæſt.vlt.* Fr. Emmanuel. *quæſt. regul.tom.*2. *quæſt.*46. *art.* 1. optimè Sanch. *de matrimon. lib.*8 *diſp.*4.*num.*15.vbi *num.*17.dicit ſibi magis placere opinionem aſſerentem cenſeri tunc etiam Principem inferiorem diſpenſare, quamuis cauſæ cognitionem non præmittat, latè & eleganter Illuſtriſſimus D. meus Roderic. à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem à me viſus, *in comment.ad cap ſi quilibet* 16. *ex num.*5.*diſt.*54.

4 In gloſ. *Poteſtatem.* ibi, *conuerſus ad vnitatem Eccleſiæ*, &c. Schiſmatici igitur etiam poſt peractam pœnitentiam inhabiles ſunt ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda abſque diſpenſatione, de quo vide Rebuff *in praxi tit. de modis amittendi beneficia num.* 29. Peña *in direct. Inquiſit. part.* 2. *quæſt.* 48. *comment.* 73. Vgolin *de irregul.cap.*36.§.3.*num.* 7. Soar.*tom.*4. *de cenſur.diſp.* 43.*ſect.*2.*num.*7.Azor.*d. part.*1.*l.*8.*cap.*20.*quæſt.*8.Sanchez *in præcep. Decal. lib.*2 *c.*36.*n.*18.Sanctarel.*in tract. de hæreſi cap.*43 *num.*12.Nicol.Garcia *de benef.part.*11. *cap.*10.§.1.*num.*161. vbi *à num.*163.tenet, quòd requiritur diſpenſatio Papæ, niſi delictum eſſet occultum ſchiſmatis,quia in eo poterit Epiſcopus diſpenſare virtute Trident.*ſeſſ.*24.*c.*5.*de reformat.*prout reſoluit Sanchez *d c.*36.*n.*18.vbi *num.*19.tenet pœnam illam priuationis ipſo iure beneficiorum ante ſchiſma adeptorum, tanquam fundamento deſtitutam non eſſe admittendam licèt contrarium tueantur Rebuff. *d. n.*29.& Flamin. *de reſignat.lib.*3.*q.*1.*num.*36.

De Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma.

TIT. IX.

SVPER hanc rubr.ſcripſerunt Zab.Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici, fol.* 239. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum fol.* 181. Martin. Meſnart.*in epitome Decretal fol.*181.Dan.Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif.à pag.*630. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag.*in expoſit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat.pag.* 391. omnes *ſub hoc tit.*

De Apoſtatis à Fide, ac eorum pœnis vide Simanch.*de Catholicis, tit.* 7.*& in ench.tit.*4. Bernard.& Salzed.*in pract.cap.*114.*in nouiſſima impreſſione*, Albert. Trot. *de vero, & perfecto clerico par.* 1. *l.* 2. *c.* 30. Caſtr. *de iuſta hæreticorum punit.lib.*1.*c.*7.*&* 23.Clar. *lib.*5.§. *fin quæſt.*78.*num.*4. Affl.*in conſtit. Neapolis.lib.*1.*rubr.*3. *& ſeq.* direct.Inquiſit *part.*2.*quæſt.*49.vbi Peña *in comment.*74. Menoch. *de arbitr. caſu* 421.*& caſu* 546. Maſcard.*de probat. concluſ.* 112. Vgol. *de cenſur Bullæ Cœnæ lib.*2. *cap.* 1. *verſ. & à Christiana Fide Apoſtatas & de irreg.cap.*36.§.4. Decian.*in tract.crimin lib.*5.*cap.*70 *cum ſeqq.* Petrus de Ledeſma *in ſumma part.* 2. *tractat.* 1. *cap.*7.Valent.*tom.*3.*diſp.*1.*quæſt.*12. Soar. *tom.* 5.*de cenſur. diſput* 43.*ſect.*1. *num.*1.*&* 2.Surd. *de aliment tit.* 8. *priuil.* 68. Perez *ad tit.*4.*verſ. quæritur* 19.*lib.* 8. *Ordin. part.*135.Turrian. *de Fide diſput.*57. *dubitat.*1. Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo apoſtaſia*, Card. Tuſch.*tom* 1.*lit A. concluſ.*424.*& ſeqq.* Azor. *institut. moral part.*1 *lib.*8.*cap.*21. Farinac. *fragmen crimin. parte* 1.*lit. A.numero* 235.Sanch.*in præcepta Decalog lib.*2. *cap.* 7.Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 17. *tractat.* 1.*c.*5.*à n.* 72. Anton. Ricciul. *de iure perſon.extra gremium Eccleſiæ exiſtentium l.*6. *de apoſtatis Fidei*, Sanctarel.*in tract.de hæreſi c.*2.

De Apoſtatis à religione, vide Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 2.*verbo apoſtata fol.*4.*&* 5.Azor *d part.* 1. *lib.*12.*c.*16. Proſper de Auguſt. *in addit.ad Steph.Quarantam verbo apoſtata*, Fr. Emmanuel.*quæſt.regul.tom.*1. *quæſt.*30. Aldret.*de religioſa diſciplina tuenda l.*2. *c.*18. Ludouic. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 41. Anton.Ricciul.*d.tract.de iure perſ.l.*8. *de apoſtatis à ſtatu Religionis regularis.*,Sanch.*in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*6 *c.*8.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*
2 *Clericus,vt priuilegio fori priuetur eo quod ſe enormitatibus immiſcuit, requiritur quod incedat ſine habitu, & tonſura.*
3 *Clericus, vt dicatur ſe in enormitatibus immiſceri ad hoc vt priuetur priuilegio fori, & beneficio, non ſufficit vnum delictum,ſed plura requiruntur.*
4 *Comprehenſus in enormitatibus quando quis dicatur oſtenditur.*
5 *Apoſtaſia triplex ſpecies*
6 *Apoſtata dicitur, ideſt, retro ſtans.*

CAP. Præterea I. *Alex.* III.

CLerici, qui relicto ordine clericali, & habitu ſuo tanquam laici conuerſantur in Apoſtaſia, ſi in crimine comprehenſi teneantur per cenſuram Eccleſiaſticam non liberantur. Colligunt ex Ordinat.Abb. antiq. Innoc.Collect.Zabar. Ioan.Andr.Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar.Socin.Viuian. *in rationali lib.*5.*iuris Pontif. pag.*112.Alagona *in compend.iuris Canon pag.* 664. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2.refertur ab Ant.Aug.*collect.*1.*Decretal. lib.*5.*tit.*8.*c.*2.& eſt poſt Concil. Later n.p 26.c.16. 1

Relicto Ordine clericali, & habitu.] Ergo clericus, vt priuilegio fori priuetur, eo quòd ſe enormitatibus immiſcuit requiritur quòd incedat ſine habitu, & tonſura, vt per hunc text.tenent Boſ.*ſub tit.de foro competenti n* 154.Clar.*in* §. *fin q.*26.*verſ cæterum*,Roland.*conſ.*4. *n.*32.*vol.*1. Farin.*in praxi crimin. p.*1.*q.*8.*num.*56.Diana *reſol.moral p.*1.*tract.*2.*reſol.*23. 2

Si in criminibus. Ergo ad priuandum clericum priuilegio fori & beneficio. ad hoc, vt dicatur ſe in enormitatibus immiſceri, non ſufficit vnum delictum, ſed plura requiruntur,Cou.*in pract.c.*32.*n.*2.*verſ tertiò*,Capyc. *deciſ.*161.*n.*1.Roland. *d. conſ.* 4.*num* 32 Alex. de Neuo. *conſ.*59 *n.*20.*&* 21.Cabal.*reſolut.crim.caſu* 60.*n.*17. me citato Diana *d.reſol.*23. 3

4 *Comprehenſi.*] Requiritur etiam ad priuandum clericum priuilegio fori, quòd in enormitatibus comprehendatur, Cæpol.*conſ.*11.*num.*34. Alexand.de Neuo *d conſ.* 59. *in fine* Roland. *d.conſ.*4 *num.*32. comprehenſus autem dicitur, ſi in flagranti fuerit captus, *l. palam.§. qua in adulterio ff.de ritu nupt. cap.ſi quis Diaconus*, vbi gloſ. *verbo deprehenſi* 50. *diſtinct.* vel ſi ipſe antequam opponat de priuilegio clericali delictum fateatur, de eo ſit legitimè conuictus, vel ſi crimen ſit adeo notorium de facto, vt nullus ſit inficiationi locus, vt per Alex.de Neuo *d.conſ.*59.*num.*10.*in fine* Bellet.*diſquiſit.clericalium par.*2.*tit.de fauore Clericorum perſonali* §.7.*num.*4.

Vtrùm autem clericus huiuſmodi, qui ſe miſcuit enormitatibus, amittat priuilegium fori abſque alia monitione, itaut ſine metu cenſurarum poſſit illum iudex laicus punire? quæſtio eſt dubia, in qua auctoritate huius text. & *cap.ex parte, de priuileg. & cap perpendimus . de ſent.excomm.* affirmatiuam partem tenentur Syluest. *in ſumm. verbo excommunicatio* 6. *num.* 7. Clar *in practic lib.*5.*quæſt.*36. *num* 23. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.*1 *l.b.*2.*c.* 20. *num* 151. Scacc. *de iudic.tom.*1. *c.*11.*num.*79. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2.*c.* 18.*num.*95. Farin. *in praxi crimin.quæſt.* 8.*num.* 54. Molin. *de iuſtit. tom.*4.*tract.*3 *diſp.*49.*num.*21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*19.*c.vlt.ſect.*1.*num.*70. Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſolut* 172.*num.*29.

Negatiuam verò partem ſequuntur magis communiter Doctores, eamque expreſsè tenent Tabien. *verbo excommunicatio* 5.*num.*25. Triniſ.*lib.*2.*deciſ.*45. *num.*17. Albert.*in cap.quamquam. de hæret quæſt.*14.*n.*11. Megal.*in* 3.*p.lib.*3.*c.*11.*n.*30.31.& 32. Franc. à Ponte *conſ.*24.*n.* 4. Paul.Comitol. *reſp.moral.lib.*1.*quæſt.*96. *n.*3. Ioan.de la Cruz *in direct. conſcient. p.*2. *de ſacram. Ordin.dub.*8. *concl.*4. Filliuc.*tom* 1.*tr.*16. *c.*11.*n* 314. Bonacin.*de legibus diſp.*10. *quæſt.* 2. *puncto* 1.§.1.*n.*4. Anguian.*in ſimili tract.lib.*1.*controu n.*19.21.& 24. Ambroſius *de immun. Eccleſ.c.*17.*n* 16. Fachin. *controu.lib.*9.*c.*28. qua retenta ſententia non obſtabunt iura ſupradicta, quia reſpondetur prout *ibid.* dixi.

5 In gloſ. *Apoſtaſiam* ibi, *eſt autem triplex*, &c. De hac triplici apoſtaſiæ ſpecie latè Ant. Ricc. *in tract. de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium. lib.* 6.7. & 8.

6 In ead.gloſ.ibi, *& dicitur apoſtata idest retro ſtans.* Ita Nauar.*conſ.*15.*n.*10.*ſub tit.de regul.in antiquis*, Fr.Emm. *quæſt.regul.tom.*1.*q.*30 *art.*1.

SVMMARIVM.

1 *Acolytus ſi occultè rebaptizanti præbuit miniſterium, promoueri poteſt, ſecus ſi publicè, niſi cum eo Religionem intrante diſpenſetur.*

2 *Rebaptizans cum peccato mortali & rebaptizatus irregularitatem contrahunt, quod intellige vt ibi.*

3 *Ob ætatem teneram, & floreſcentem mitius quis punitur.*

4 *Mitius punitur qui deliquit, vt conſuleret conſanguineo.*

5 *Rebaptizanti publicè miniſtrans irregularitatem incurrit.*

6 *Papa ſolus diſpenſat in irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptiſmi publica.*

7 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in irregularitate prouenien te ex rebaptizatione occulta.*

8 *Irregularis efficitur, qui baptizanti miniſtrat Acolyti, Diaconi vel Subdiaconi officio fungens.*

9 *Compatres ſcienter rebaptizationis participes, an aliquam irregularitatem incurrant, oſtenditur.*

10 *Delictum facilius expiatur ex quadam pietate commiſſum, quam vbi impietas præſtat cauſam delicto.*

11 *Irregularitas illa, quæ eſt ex proprio delicto ſuſcepa per profeſſionem non tollitur.*

Cap. Ex litterarum. II.

Acolytus in minori ætate quando adminiſtrauit ſacerdoti rebaptizanti, ſi peccatum eſt occultum poteſt promoueri ad ſuperiores Ordines, vt agat pœnitentiam, ſecus ſi peccatum eſt publicum, niſi fiat Religioſus, & in fauorem Religionis cum eo diſpenſetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. l.b.*5.*iuris Pontiſ. pag.*112. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*664. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1.& 2. refertur ab Ant.Aug. *collect.*1.*Decret.l.b.*5.*tit.*8.*c.*3.& eſt poſt Concil. Later. *part.* 26. *c.*1. 1

Collige ex text. ex culpabili iteratione Baptiſmi publica, vel etiam occulta contrahi irregularitatem, & conſequenter tam rebaptizantem cum peccato mortali quàm rebaptizatum fieri irregularem, de quo vide Maiol.*de irregul.lib.*3.*c.* 14. Victoriam *in ſumma; vbi de baptiſmo, n.*31.& 36. Couar. *in Clemen.ſi furioſus in initio p.*1.*n.*8. Bernard & Salzed. *in pract c.*15. Humad. *l.*9. *gloſſ.*3.*tit.*4.*part.*2. Viuald. *in candelabro aureo tit. de baptiſmo à n.*45. Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib* 30. *n.*173 *& ſeq.* Nug *p.*3.*q.*66.*art.*9.*concl.*4. Ceued.*ad Decretum collect.*63 *n.*4. Zerol.*in praxi Epiſc.p.*1.*verbo irregularitas* §.11. optime Ægid.*de Sacram.& cenſur.tom.*2. *diſp.*18.*dub.*5.*à n.*34. Bonac.*de cenſur.diſp.*7.*q.*3 *punct.*3. *n.*1. Sanctarel.*de hæreſi c.* 45. *n.*8. Intellige ſi rebaptizet cum intentione rebaptizandi, nam abſque ea non incurret irregularitatem, vt ex Henriq. Vgol. Auil. & Soar. colligit Bonac.*d.punct.*3.*n.*7. vbi.*n.*4. limitat in rebaptizante ſub conditione, quamuis temere, & non præmiſſa inquiſitione, de quo etiam Paul.Layman. *in Theologia moral.lib.*1.*tract.*5 *p.*5.*c.*2.*n.*1.*verſ.quarto.* 2

Minor ætas.[Notatur ad hoc, quòd ob ætatem teneram, & floreſcentem mitius quis punitur, vt per Tiraq. *de pœnis temperandis cauſa* 7 *à n.*1. 3

Et intentio fraternæ ſalutis.] Notatur ad hoc, quòd mitiùs punitur qui deliquit, vt conſuleret conſanguineo, vt per Tiraq.*d.tract.de pœnis temperandis c.*20.*n.*3. *cum ſeq.* 4

Si publicum eſt quod proponitur.] Notatur ad hoc, quòd vt miniſtrans rebaptizanti irregularitatem incurrat, debet eſſe crimen publicum, vt per Soar. *tom.* 3. *diſp.* 32. *ſect.*6.*dub* 3. Ægid.*d.diſp.*18. *dubitat.*3.*n.*36. Paul.Layman.*d c.*2.*n* 1.*verſ. ſunt verò* 5

Niſi ad religionem, &c.] In irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptiſmi publica, ſolus Papa diſpenſare poteſt, qui vix rebaptizantes diſpenſat, vt religionem ingrediantur, prout atteſtantur Tabien.*in ſumma verbo diſpenſatio.n.*13.*verſ.*14.& Salzed.ad Bernard. *d.c.*15.*lit.B.verſ. & non ſolùm, in fine.* In rebaptizatione 6
7 verò occulta poteſt Epiſcopus diſpenſare, quia poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex delicto occulto virtute Concil.Trid.*ſeſſ.*24.*de reformat. c.*6. vt tenent Ægid.*d.diſp.*5.*n.*36. & ex Tolet. Sayr. & aliis Bonac.*d.punct.*3 *n.* 9. vbi *n.* 10. tenet eodem modo poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate, quæ incurritur, quando quis alium publicè baptizat, ſed neſcitur vtrum qui baptizatur, fuerit antea baptizatus.

In gloſſ. *Acolytus.* ibi, *ſupple, qui miniſterium ſuum præſtitit rei nefandæ.* Ergo irregulares efficiuntur, qui rebaptizanti miniſtrant Acoliti, Diaconi, vel Subdiaconi officio fungentes, vt tenent Salzed, ad Bernard. *loco proximè citato.* Ægid. *d. dubit.* 5. *num.* 35. Pari etiam ratione idem dicendum videbatur de compatribus, ſcienti 8

ſcientibus, ſunt equidem iſti rebaptizationis participes, vt tenent expreſsè Marol. *de irregul. l. 3. c. 14 n. 6.* Ægid. *d. num. 34.* Salzed. *loco proximè citato.* Quamuis in rigore diſputationis contrarium eſſet reſoluendum cum text. *in præſenti* loquatur tantùm de Acolyto, & conſequenter non videatur extendendum niſi ad eos, qui inſeruiunt reiterationi Baptiſmi ex officio, vt optimè aduertit Bonac. *d. punct. 3. n. 1. in fine.*

10 In gloſ. *Intentio.* Notatur ad hoc, quòd facilius expiatur delictum ex quadam pietate commiſſum, quàm vbi impietas præſtat cauſam delicto, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 24. n. 2.*

11 In gloſ. *Religionis.* Notatur ad hoc, quod per profeſſionem non tollitur ea irregularitas, quæ eſt ex proprio delicto ſuſcepta, ſed quæ ex alieno peccato contrahitur, vt per Conar. *in Clement. ſi furioſus part. 1. §. 2 n. 6.* Xuar. *allegat. 15. num 3.* Flamin. *de reſignat lib. 5. quæſt. 3. num. 195.* Azor *inſtitut. moral. part. 1. lib. 12 c. 5. quæſt. 12. & part. 2. lib. 6. cap. 4. colum. 672.* Paul Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 106. num. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de Apoſtaſia deficiente probatione compellitur ad ſe purgandum & n. 2.*
3 *Clericus in Sacris conſtitutis receſſus ad ſeculum eſt interdictus.*
4 *Clericus, qui habitum, & tonſuram aliquo tempore dimiſſum reaſſumpſerit, non perdit fori priuilegium.*

Cap. Tuæ fraternitati III.

Innocent. III.

1 Clerici infamati de Apoſtaſia, id eſt, qui habitum dimiſerunt, non ſunt relinquendi in habitu ſæculari, ſed cenſuris cogendi, vt deficiente probatione canonicè ſe purgent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 113.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 664.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 6. c. vnic.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc tex. deſumit Bernard. *in pract. c. 114. prope finem in nouiſſima impreſſ.*

3 *Non ſunt in ſeculari habitu tolerandi.*] Quia clericis in Sacris conſtitutis receſſus ad ſæculum eſt interdictus, *c. 1. §. ſed ſi in Subdiaconatu, & cap. ſanè, de clericis coniugatis*, cum ſimilibus citatis per Anton. Ricciul. *de iure perſon. lib. 7. c. 6. n. 20.*

4 In gloſ. *Habitum.* Immo potiùs clericus, qui habitum & tonſuram aliquo tempore dimiſſum reaſſumpſerit, non perdit fori priuilegium, vt per Captam *conſ. 97. n. 33 cum ſeqq.* Alex. de Neuo *conſ. 61. n. 7.* etiam quòd tempore commiſſi delicti non geſſerit habitum, modò poſt delictum illum reaſſumpſerit, Conar. *pract. c. 31. num. 7. verſ. 5.* dummodo etiam reaſſumptio habitus non fuerit in fraudem, Clar. *in §. fi. q. 36. verſ. ſed hic quæro*; dummodo etiam non fuerit vnica omiſſio habitus, quia ad priuandum clericum priuilegio clericatus, neceſſaria eſt tanta perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus, vel quòd contrarius animus in eo diſcernatur, vt per Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæſt 8. num. 58.*

In gloſ. *Tolerandi*, vlt. ibi *de aliis inferioribus Ordinibus conſtitutis intelligi non poſſit, quia poſſunt intotum renuntiare Ordini clericali.* Intellige dimittendo habitum, & Tonſuram, vel exercendo negotia ſæcularia, & ita poteſt renunciare facto, non tamen verbo, vt tenent Collect. Barboſ. Tom. III. Ioan. Andr. & Anan. *num. 13. in præſenti.* Cepol. *conſ. 11. num. 16.* Farin *in praxi crimin. p. 1. quæſt. 8. num. 14.* Illuſt. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad c. non oportet, 3. num. 1. diſp. 42.* Vide quæ dixi ad *c. ſi diligenti, ampl. 2. de foro compet.*

SVMMARIVM.

1 *Baptizati alterius ſectæ, vel fidei, ritus dimittere compelluntur.*
2 *Apoſtata dicitur, qui omnino deficiens à Fide Chriſtiana ſacrilegis ſe cœtibus aggregat.*

Cap. Quidam. IV.

Baptizati voluntariè, ſi deinde ad priores ritus & ſuperſtitiones reuertuntur, ſunt per Prælatos coërcendi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 113.* Alagona *compend. iuris Canon. pag. 664.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innoc. III. *c. 7.* 1

Cùm prioris ritus reliquias retinentes, &c.] Dicitur ergo apoſtata, qui omnino deficiens à Fide Chriſtiana ſacrilegis ſe cœtibus aggregat, veluti tranſiens de Chriſtianiſmo ad Iudaiſmum, ſiue Paganiſmum, vt *in l. 1 & 2. C. hoc tit.* & per Innoc. *in c. 1. ſuprà hoc tit. n. 1.* Butr. *num. 4. verſ. quidam eſt.* Henric. *num. 1.* Socin. *n. 3. ad finem verſ. tertio.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 71. n. 4.* Menoch. *de arbitr. caſu 546. num. 63.* Farinac. *de hæreſi quæſt. 183. §. 2. n. 13.* Sanch. *in præcept. Decal. l. 2. c. 7. n. 16.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. c. 21. q.* Anton. Ricciul. *de iure perſon. lib. 6. c. 2. num. 1.* vbi *num. 6.* cum multis aliis, quos ibi citat, reſoluit apoſtatam dici non poſſe illum, qui ab improba ſecta in aliam reprobatam ſe tranſtulerit, veluti à Iudaiſmo ad Paganiſmum. 2

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata incarcerari & affligi poſſunt vt habitum reaſſumant.*
2 *Clericus quando induci non poteſt ad reaſſumendum habitum malè dimiſſum, quid faciendum, oſtenditur.*

Cap. A nobis. V. *Honor. III.*

Apoſtatæ, qui dimiſſo habitu detinentur in carcere, & nec minis, nec blanditiis adduci poſſunt, vt habitum reaſſumant, poſſunt, ſi videbitur, ſub graui cuſtodia reſeruari, itaut miſeram vitam ducant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pont. p. 113.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 664.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.* 1

Collige ex text. clericum, quando induci non poteſt ad reaſſumendum malè dimiſſum habitum, poſſe incarcerari ſub graui cuſtodia, ita quòd ſolùm ſibi vita miſera reſeruetur, donec à ſuæ præſumptionis nequitia reſipiſcat, vt per Bernard. *in pract. cap. 114. in fine, in nouiſſima impreſſ.* Nam ſi ſperatur correctio, & impeditio malorum, ſi coërceatur; vel detineatur apoſtata, tenetur Prælatus & corrigere, & cogere ad redeundum, vt per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 30 art. 1.* 2

SVMMARIVM.

1 *Monachus in apoſtaſia ordinatus non poteſt ſine Papæ diſpenſatione in ſuſcepto Ordine miniſtrare. & n. 2.*
3 *Ordinatus in apoſtaſia à religione cum ſit excommunicatus ſit irregularis.*
4 *Eiecti ab ordine ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios ſacros Ordines promoueri.*
5 *Apoſtata à religione quis dicatur, oſtenditur.*

Cap. Conſultationi. VI. & fin.

1 MOnachus in apoſtaſia ordinatus, licèt deinde fuerit Abbati reconciliatus, & pœnitentiam fecerit, tamen non poterit miniſtrare in illo Ordine ſuſcepto ſine diſpenſatione ſummi Pont. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 113. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 664. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Decian. *in tract. criminal. lib. 5. cap. 73. numero* 18. Soar. *tom 5. de cenſur. diſput.* 31 *ſect.* 3. Sayr. *eodem tract lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 16. Alderet. *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.*
3 18. *num.* 18. Ordinatus enim in apoſtaſia à religione, cùm ſit excommunicatus, ſit irregularis, vt docet Henriq. *in ſumma lib.* 13. *cap.* 39. §. 1. *prope finem, & cap.* 40.
4 §. Eiecti verò ab ordine, ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios ſacros ordines promoueri, vt per Nauar. *conſil.* 3. *ſub tit. de regular.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 30. *artic.* 24. quos refert, & ſequitur Ludou. Mirand. *in manuali Prælatorum tom.* 1. *quæſt.* 51. *art.* 3.

5 Apoſtata, in rigore loquendo, cenſendus eſt ille, qui recedit à monaſterio, & religiones inconſulto Prælato, & ſine habitu habens voluntatem firmatam in malum, & animum atque intentionem non redeundi ad religionem amplius, vt videntur tenere Calderin. *conſil.* 10. *ſub hoc tit.* Nauar. *conſil.* 10. *num.* 6 *ſub eod.* Clar. *in § fin. quæſt.* 78. *verſ. apoſtata punitur,* Ludou. Mirand. *d tom.* 1. *quæſt.* 51. *art.* 1. *concl.* 1. & ſecundùm Achil. *deciſ.* 1. *ſub hoc tit.* olim Rota *ſub die* 11. *Februarij* 1555. coram Oradino cenſuit, vt dicatur contracta apoſtaſia vera, & propria, quæ inferat inhabilitatem, requiri receſſum ſine licentia, & dimiſſione habitus cum animo illum amplius non reaſſumendi, adeò vt ſi appareret habitum eſſe dimiſſum voluntate illum reaſſumendi, non cenſeretur contracta apoſtaſia, quæ infert inhabilitatem, ſed tantùm illa, quæ infert excommunicationem; quare hæc opinio in apoſtaſia vera, & propria indubitabilis eſt, illa verò, quæ tenet ſufficere ſolum receſſum è religione, etiam ſi habitus deferatur, quam tuentur Decian. *in tract. criminal. lib.* 5. *cap.* 73. *num.* 21. & 25. Maſcard. *de probat. concluſ.* 12. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 546. *num.* 26. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæſt.* 6. & alij plures ab ipſis citati, procedit in apoſtaſia minus propria, & per quem ſola excommunicatio contrahitur.

De his, qui filios occiderunt.

TIT. XII.

SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabar. Ioan. And. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Mart. Meſnart. *in epit. Decret fol.* 181. *verſ.* Dan. Venat. *in analyſi methodica iuris Pont. à p.* 631. Gottfred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſtan. & Anaſt. Germ. *in paratit. l. ad quinque lib. Decr. ſub hoc tit.* Barth. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon. ſub eod tit.*

De materia tituli vide ſcribentes per text. *ibi in l.* 1. *verſ ſed ſi mater ff. ad legem Pompeiam de parricid. & in l.* 1. *in princip. C. eod.* Vela *de delict. c.* 27. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *c.* 3. *num.* 3. *in princip.* Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *c.* 8. Solorz. *de parricid. lib.* 2. *cap.* 10. Farin. *in praxi crim. quæſt.* 120. *n.* 106 *cum ſeqq.*

De parricidio, & eius atrocitate, vide Conrad. *in pract. tit de parricid.* Iodoch. *in pract c.* 87. Cou. *in Clem. ſi furioſus p.* 3. *in princ. n.* 12. Placa *in epitome delictorum c.* 22. Clar. *in pract § parricidium.* Ant. Gom. *d n.* 3. Petr. Greg. *ſyntag. iur. lib.* 36. *c.* 24. Viu. Circxon Soar. & alios *tom.* 2. *comm. opinion. lib.* 9. *tit.* 14. Dec. *d lib.* 9. *c.* 86. Menoch. *de arbitr. caſu* 356. Fachin. *contr. iuris lib* 9. *c* 86. Guid. Par. cyrol. *in theſauro var. lectionum lib.* 2. *c.* 236. latè Far. *d. q.* 120. Azor. *inſtit. mor. p.* 2 *lib.* 2. *c.* 25. *q.* 1. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tr.* 3. *diſp.* 26. Cardoſ. *in praxi iudic. verbo homicid. n.* 28. *& verbo mulier. n.* 25. Chald. Pereira *quæſt. forenſ. in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunct. p.* 2. *n.* 31. latè Solorzan. *in ſpeciali tract. de parricid.*

SVMMARIVM.

1 *Mulier occidens ſponte filium debet perpetuò in monaſterio pœnitere, ſi tamen timetur de incontinentia, datur, vel ſaltem non denegatur ſibi licentia nubendi.*
2 *Iracundia in delictis non excuſat à pœna, niſi ſit maxima, & iuſta.*
3 *Exhæredatio calore iracundiæ facta de filio, an valeat remiſſiuè.*
4 *Iracundiæ calor, quo contractus infringuntur debet eſſe talis, vt ob ira conſenſus penitus alteretur.*
5 *Mater filium occidens iracũdia calore ſubmoto, in monaſterium detruditur ad perpetuã pœnitẽtiam agendam.*
6 *Impedimentum impediens matrimonium an ſit interfectio proprij filij.*

Cap. Veniens. I. *Alex. III.*

MVlier, quæ ſponte, licèt ex iracundia, filium occidit eſt inducenda vt in monaſterio agat perpetuam pœnitentiam, & ſi nolit ad hoc induci, & timetur de incontinentia, dari debet licentia vt nubat ne inhoneſtè viuat. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Ioan. And. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panor. Mar. Soc. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. p.* 114. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 665. remiſſiuè Ximen. *in conc. p.* 2. refertur ab Ant. Angel. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5 *tit.* 9. *c.* 1. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part.* 50. *c.* 12. 1

Ipſa iracundia calore, &c.] Notatur ad hoc, quòd iracundia in delictis non excuſat à pœna, vt per Duen. *reg.* 292. *verſ. limita primò, & ſeq.* niſi ſit maxima, & iuſta, Ioſeph. Seſſe *Aragon. dec.* 104. *n.* 24. Carrer. *in pract. crimin.* 9. *homicidium verſ. ſeptimo excuſat. à n.* 1. Tiraq. *de pœnis temp. cauſa* 1. *à n.* 1. Bajard. *ad Clar § fin q.* 60. *n.* 36. Et in blaſphemia loquens, Far. *in praxi crim. p.* 1 *q* 20. *n.* 47. *& ſeq.* Et in exhæredatione iracundiæ calore facta de filio, quamuis cum iuſta cauſa, at non valeat, vide *l ſi filium* 2

filium, C. de in offic. teſtam. Menoch. conſil. 544. num. 6. &
4 conſ. 956. num. 41. & 42. Calor igitur iracundiæ, quo contractus infringuntur, talis eſſe debet vt ab ira conſenſus penitus alteretur, ac ſi quis ſuus ſit, ſed iræ motu ſic concitatus, vt quid agat ferè non percipiat, ita Panorm. & Felin. in cap. ſicut in 1. ſup. de iureiur. Dec. Cagnol. & Mayn. in l. quod calore ff. de regulis iuris. Bald. Salycet. & Iaſ. in d. l. qui filiam, Tiraq de cauſa 1. Menoch. de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 10. num. 516. Alciat. reſp. 477. num. fin. Socin. iun. conſ. 36. num. 10. lib. 2. Menoch. conſ. 544. n. 5. & 6. & de præſumpt. l. 1. præſumpt. 14. n. 21. Vide plura quæ de iracundia dixi ad c. dudum, de conuerſ. coniug.

5 *Ad aliquod monaſterium tranſeat.*] Notatur ad hoc, quòd mater filium occidens iracundiæ calore ſubmotò in monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam agendam, vt per Farin. in praxi crimin. part. 5. quæſt. 120. num. 19. vbi etiam dicit hunc dicit text. loqui in foro animæ, & pœnitentiali.

Et licentia in Domino nubendi, &c.] Ergo impedimentum impediens matrimonium eſt infectio proprij filij, de quo Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 6. n. 22

SVMMARIVM.

1 *Mulier occidens filium, propter hoc à viro ſeparari non debet, ſed alia pœnitentia ſibi imponitur.*
2 *Diſpenſandi leuior cauſa eſt habere filios.*
3 *Thorum ab vxore filium occidente ſeparari non licet.*

CAP. Intelleximus. II. *Luc. III.*

1 MVlier occidens filium, propter hoc à viro ſeparari non debet, vt alios filios gubernare valeat, ſed alia pœnitentia ſibi imponitur, etiamſi iuraſſet ſeparationem à viro. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 115. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 666. remiſſiuè Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. Aug. collect. 1. Decret. lib 5 tit. 4. c. 2. & eſt poſt Concil. Later. part. 50. c. 25.

2 *Illam alios habere filios*, &c.] Ergo habere filios eſt cauſa leuius diſpenſandi, vt per Tiraq. de pœnis temper. cauſa 26 n. 1. cum ſeq.

3 *Eidem viro reſtituas.*] Notatur ad hoc quòd propter homicidium filij non licet ſeparare thorum ab vxore filium occidente, vt per Palat. in repet. rub. de donation. inter virum & vxor. §. 78. num. 5. Vnde non videtur approbandum quod Plato dialog. 9. de legibus, prout eum refert Menoch. de arbitr. caſu 364. num. 15. ſcriptum reliquit in bene inſtituta Republ. eſſe ita faciendum. Si pater aut mater (accidit enim, quamuis rarò) per iram verberibus, ſeu quouis modo filium, vel filiam interficiat, perinde ac cæteri homines purgentur, & triennium exulent, & poſt ipſam reſtitutionem maritus ab vxore, vxórque à marito ſeparentur.

SVMMARIVM.

1 *Parentes circa quos pueri reperiuntur oppreſſi quam pœnitentiam agere debeant, oſtenditur, & quam culpam & pœnam incurrant, ibid. n. 1.*

CAP. De infantibus. III. & fin.

1 INfantes quando repetiuntur mortui in lecto, & neſcitur an ſint à patre, vel matre opreſſi, aut potiùs naturaliter mortui, parentes non debent eſſe omnino tuti, ſed agere debent aliquam pœnitentiam ad arbitrium ſuperioris. Si verò ſunt certi quod ipſi eos ſuffocarunt grauiter deliquerunt, & pœnitentiam agere tenentur ſecundùm aliquos trium annorum, quorum vnus ſit in pane, & aqua. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. In. Collect. Zabar. Ioan. And. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panor. Mar. Soc. Cened. collect. 48. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. p. 116. Alagona in compend. iuris Canon p. 666. remiſſiuè Ximen. in conc. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret. lib. 5 tit. c. vnic.

De parente, aut nutrice, quæ tenellum infantem dormiendo ſuffocauit in lecto, & quando culpam contrahat dolum, aut negligentiam, & quam pœnam incurrat, differunt Nauar. in man. c. 13. n. 13. vers. 58. & c. 27 n. 236. verſ. 25. Bonifac. de Vitalin. in tract. de malefic. tit. de parricid. n. 5. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub 1. §. 1. n. 34. verſ. quid de nutrice; Sebaſt. Medic. in ſumm. peccat. p. 1. tit. 4 q. 104. verſ. octauò ſi mater, Viuald. in candel aureo tit. de irregul. ex homicid volunt. ex n. 252. Boët. deciſ. 166. n. 2. verſ & incuria noſtra, vbi tradit quomodo cognoſcatur an fuerit infans à nutrice ſuffocatus, Stephan. de Gaeta in reper cap. ad limina 30. q 1. § n. 350. vbi quòd Epiſcopus poteſt facere conſtitutionem ſynodalem, quòd parentes non teneant filios paruulos in ſuis lectis. Ant. Hom. var. tom. 3. cap. 3. num. 3. Menoch de arbitr. caſu 327. Auendan de exequendis mand. lib. 1 cap. 1. num. 18. verſ. alia cuſtodia eſt nutricum, Cened. ad Decret. collect. 48. n. 1. Decian tract. crimin. lib. 9. c. 8. n. 20. & c. 16. n. 31. Henriq. in ſumm. lib. 14. de irregular. c. 15. prope finem, Paul Comitol. reſponſ. moral. lib. 4. c. 12. quorum duo poſteriores admonent quòd iacere in eodem lecto cum infante non caret culpa, cum res periculoſa ſit, nec ſit quis dominus eorum, quæ ſumno ſopitus agit; accidere tamen poteſt, vt huiuſmodi dubitatio culpa careat, v. g. ſi lectus ſit latus & puer implacabilis, aut qui aliter à frigore defendi non poſſit, & mulier in ſomno ſuum retineat ſitum, & locum. An & quando irregularitas incurratur à parentibus tenentibus in lecto infantem, ſi dum ipſi dormiunt, ſuffocetur, dixi ad cap. quæſitum, n. 4. de pœnit. 2

De Infantibus & languidis expoſitis.

TIT. XI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabar. Ioan. And. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Durand. in breuiario aureo fol. 140. Petr. de Rauen. in compend. iuris Canon. Mart. Meſnar. in epit. Decret fol. 181 verſ. Dan. Venat. in analyſi methodica iuris Pont. à p. 633. Goffred. & Hoſt. in ſum. huius tit. Alex. Caſſan. & Anaſt. Germ. in paratitlis ad quinque lib Decret. Barth. Carthag. in expoſit. tit. iuris Canon. nouiſſimè Ioan. Honor. lib. 5. ſumm. in Decretal. omnes ſub hoc tit.

Infans dicitur vſque ad ſeptimum annum excluſiuè, 3
vt per Duen. reg. 259. ampl. 2. Petr. à Placa in epit. delect. c. 32. n. 2. Menoch. de arbitr. caſu 57. n. 2. & 7. cum ſeqq. & de præſ. lib. 4. q. 47 n. 3. Farin. in praxi crimin. p. 2. quæſ. 58. n. 6. & q. 92. n. 4. Et propriè eſt infans qui exiſtimatur à iure fari non poſſe, non quidem tanquam voce priuatus, ſed tali præditus, quæ pro nulla iure habetur, Donel. in l. 1. n. 6. de verbor. oblig. vbi Aquilin. n. 100. Infantia ergo eſt ætas in qua fari neſcitur, & illic terminatur vnde oritur pueritia, ſeu pupillatitas, quæ in maribus ad 14. annum extenditur, in fœminis verò 12. annorum ſpatia deſiderat, vt poſt gloſſ. in proœm. Sexti Decretal. teſtantur Menoch. de arbitr. caſu 57. n. 1. & de præſumpt

præſumpt.lib 4.*quæſt*.157.*num*.38. Farin.*d.quæſt*.91.*n*.6. Et inici ſeptennium, & 14. annum maſculi, & 12. fœminæ impuberes nominantur *princip. Inſtit. quibus modis tutela finitur.* Proximis infantiæ dicitur poſt ſeptennium vſque ad 10. annum cum dimidio ſi maſculus ſit; ſi verò fœmina vſque ad nouem annos cum dimidio, gloſ. *in verbo infantiæ proximus in* 3. *pupillus, Inſtit.de inutil.ſtipul.* Anton. Gomez *var.tom*.3. *cap*.1. *num*.57, *verſ. Et dicitur proximus.* Chald.Pereira *in l.ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo poſt num*.53. Farin. *d.quæſt*.92.*num*.4.

Languidi deriuantur à verbo langueo, quod vltra alia ſignificata illud habet proprium quoad propoſitum, id eſt, infirmari, vt apud Calepin.Theſaur.& alios legi poteſt, ſicque languidus idem eſt quod infirmus, patet ex illo Ioannis *cap*.5. ibi, *reſpondet ei languidus,* & *cap*.11. bi, *quidem languens Lazarus,* & *Matth.c*.4. ibi, *curauit languidos eorum,* & non abs re inter languidos, & infantes idem ius ſeruatur, ſiquidem quoad curam vtrorumque par propenſio debet impendi. Hi languidi ſunt propriè infirmi, & morbo perpetuo detenti, tali quidem qui noceat rei cuicunque gerendæ, *l morbus ff.de verb. ſignif.* vbi Rebuff.vnde non ſufficit quemcunque breui aut leui morbo laborare, vt dicatur languidus, ſed debet eſſe grauis infirmitas, multum duratura, idque demonſtrat propria infirmitatis ratio, ſecundùm Gom. *in reg. de infirmis quæſt*.18. Azeuedo *in l.6. num.9. tit.5. lib.3. noua recop.* quòd autem duratura ſit ægritudo ſatis de iure præſumitur, dum contrarium non probatur, vt per Flamin. *de reſignat. lib*.5.*quæſt*.3.*num*.39. Menoch.*lib*.6. *de præſumpt.q* 44. *num*.2.

Expoſiti filij ſecundùm Azon. *in ſumma huius tit.* nominantur ſanguinolenti, quia pœna ſanguinis iſtud expoſitionis facinus luendum eſt; nam pater exponens necare videtur, arg. text. *in l. necare ff.de liberis agnoſc.cap.fin*.87.*diſtinct*. Azonem ſequitur Greg. Lop. *l*.4.*gloſſ*.1.*tit*.20.*part*.4.& idem tenuit gloſſ.*in l*.2. *C.de patribus, qui filios diſtraxerunt.* Sed verius dicendum eſt expoſitos quidem ſi infantes ſint ſanguinolentos nominari, quia de recenti nati adhuc ſanguine madere creduntur. Si verò expoſiti prouectioris ætatis ſint, tunc pater exponens dicitur ſanguinolentus, quia ſanguinis ſui partem (hoc eſt filium, arg. *l.vlt. C. de impuberum, & aliis ſubſtit.*) internecioni proſtituit. In ſumma expoſiti ſunt omnes ij, qui à patre, aut domino abiiciuntur, & veluti extra domum, familiam, & poteſtatem ponuntur.

Quæſtio eſt celebris: Vtrùm filij de quorum parentibus non conſtat, vt ſunt infantes expoſiti, cenſendi ſint legitimi, aut ſpurij? Et quod ſpurij ſint cenſendi & vti tales ad Ordines abſque diſpenſatione nullo modo promouendi securè docet Majol. *de irregul.lib* 1. *cap*.11. *num*.1. quem magis ſequitur Couarr. *in Clem. ſi furioſus part.2. in princip. num*.9. reſoluens quòd ipse conſuluerit ne promoueantur expoſiti, eaque ratione confirmat, quia non ſolent filij legitimi exponi, ſed potiùs expoſiti naſci ex furtiuis, & illicitis congreſſionibus, & Cou. opinionem ſibi magis placere ait Salzedo *in pract*.14. *lit.C. in fine,* Rebello *de obligation.iuſtit.part.2.lib.1. quæſt*.1.*ſect*.2.*n*.15. & hoc eſſe ſecuriùs concludunt Vgolin. *de irregul.c*.44.§.7.*num* 1. Alciat. *de præſumpt. præſ*.1. *num*.12. Henriq. *in ſumm. lib*.11.*cap*.20. §.2.& *lib*.14.*cap*.7. §.10. Vaſq. 1.2. *diſp*. 66.*num*.48. Tolet. *in ſumm lib*.1.*cap*.58.*num*.7. Caſtil. *lib*.2. *quotidian. controuerſ.c*.19.*num* 51. Auil. *de cenſur. part*.7 *diſp*.3.*dub*.9. Garc. *de benefic.part*.7.*cap*.2.*ex n*.8. Paul. Layman. *in Theolog moralil* 1. *tract*.5.*p*.4.*c*.5.*n*.4. Soar. *tom*.5 *de cenſuris diſp*.40. *ſect* 3. *num*.4. & Valer. Reginald. *in praxi lib*.30.*num*.77.*verſ*.7. expoſiti enim æquiparantur vulgo quæſitis, Pute.*part*.1.*deciſ*.435. D. Barboſa *in rubr. ff.ſoluto matrimon.part*.1.*n*.20. Epiſcopum tamen cum expoſitis huiuſmodi diſpenſare poſſe vt ad Ordines etiam ſacros, & Curata Beneficia promoueantur reſoluunt Cou. & Soar.Henriq. Auila. & Paul.Layman. *citatis locis,* quia licèt Epiſcopis iure ordinario conceſſum non ſit diſpenſare in irregularitate præſertim notoria, poſſunt tamen diſpenſare in caſu dubio, qualis iſte eſt.

Vtrùm Doctores magis communiter reſoluunt hos filios, de quorum parentibus non conſtat, legitimos eſſe cenſendos, ac ſucceſſionum Ordinum, ac dignitatum capaces. Ita Paleoth. *de nothis & ſpuriis cap*. 63.*num*.3. & 7. Bermond.*de publicis concubin. in verbo, qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, num*.90. Menoch. *de præſumpt.l.6. quæſt*.54.*num*.20. Maſcard.*de probat. concluſ*.799. Gironda *de priuilegiorum explicat. num*.1441. & *ſeq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *num*.15. & 16. & *conſ*.96. & *de præſumpt. lib* 6. *præſ*.54. *n*.29. Sayr. *de cenſur. lib.6. cap*.10.*num*.39. Salas 1.2.*quæſt*.8. *diſp vnic.ſect*.24.*n*.246. Armendar. *in addit. ad recopilat legum Nauarræ lib*.4.*tit*.29.*l*.1.§.2.*de hoſpital.& infantib. expoſitis n*.1 Sanctarell. *variarum reſol. quæſt*.44. Ego ipſe *de officio, & poteſt.Epiſcopi p*.3 *alleg*.51.*n*.150. Salas *in* 1.2.*S.Thom.tom*.2. *tract* 8.*diſp.vnic ſect*.24. *numero* 246. Filliuc. *in quæſt. moral. tom*.1. *tract*.19.*c*.5. *n*.143.& 143. Diana *reſol moral. part*.3.*tract*.1.*miſcel.reſol*.22. Fr.Emman. *quæſt.regul.tom*.1. *quæſt*.13.*art* 1.& *quæſt*.14.*art*.3.*col* 6. D.Sebaſt.Oroſco *in el theſoro de la lengua Caſtellana verbo encebado, ad finem.* Steph. Gratian. *diſceptat.forenſ.c*.135.*num*.31.*cum ſeqq.* & *c*.267.*n*. 22. Nam dubia ſtante origine potiùs iudicandum eſt pro legitimitate, vt per Puteum *lib.3. deciſ*.1. Peregr.*in fideicomm. art*.43.*num*.71. quos referr Steph. Gratian. *d.c*.135. *num* 43. Expoſiti tamen ſunt incapaces officiorum ſanctæ Inquiſitionis, Eccleſiarum, Collegiorum & Confraternitatum, in quibus habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiuſmodi, vt per Illuſtriſſ. D. meum Rodericum à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem à me viſum, *in comment.ad c.ſi expoſitus* 8. *num*.2.*diſt*.88. vbi ſubdit, quod licèt in dubio boni præſumantur, hæc præſumptio nihil operatur, niſi probetur, quando certa qualitas à ſtatuto requiritur, quia non ſufficit quòd qualitas adſit præſumptiuè. Perez de Lara *de anniuerſ. lib*. 2.*cap*.4. *num*.37. Gironda *vbi proximè n*.1443.& *ſeq.* & *n*.150. reſoluit expoſitum eſſe ciuem illius loci, & ciuitatis, cui exponitur, ita vt ſi aliquod legatum relinquatur, vel priuilegium concedatur, vel puellis naturalibus, vel ciuilibus alicuius ciuitatis, vel pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines, & puellæ expoſitæ comprehenduntur.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Parentes peccant qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſint.*

3 *Pater & patronus amittunt ius filiationis, & ſeruitutis cum filios, vel ſeruos exponunt.*

4 *Expoſitis, quorum parentes ignorantur, præſtantur alimenta ab Eccleſia, vel eius Rectore, & in defectu à communitatibus.*

5 *Expoſiti antiquitus alebantur in loco per Traianum ædificato.*

6 *Expoſitos pro filiis poſſunt parentes agnoſcere.*

7 *Pater exponens filiam, licèt perdat patriam poteſtatem, non tamen eximitur ab onere dotandi.*

8 *Expoſitum*

8 *Expoſitum filium, vel ſeruum alens repetit à patre, vel domino expenſas.*

9 *Expoſitis ſuccedit hoſpitale excluſo fiſco.*

CAP. Si à patre, vnic. *Gregor. IX.*

1 INfans expoſitus à patre, vel ipſo ſciente, vel ratum habente, eſt liber à patria poteſtate, ſic & libertus, vel ſeruus, aut languidus ſi exponitur, idem dicendum ſi eiſdem denegentur alimenta; illi verò, qui hos ſuſcipiunt, non acquirunt ius in eorum perſonis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Anania, Ioan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5 iuris Pontif. pag.*116. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.*666. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2.

2 *Relegatio pietatis officio*] Aduerte quòd peccant parentes, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſint, vt per Azor. *inſtitut. moral. part.*1. *lib.*1. *c.*26. *quaeſt.*2. Henriq. *in ſumm. part.*1. *lib.*11. *c.*19. § 3. Et iudicis arbitrio ſunt puniendi, Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *num.*5. Aloyſ. Ricciul. *in praxi aurea reſol.*26. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi part.*1. *alleg.*51. *num.*144. & me citato Sanctarell. *var. reſolut. quaeſt* 45 *num.*1. vbi *num.*8. cum Aloyſ. Ricciul. *in praxi aurea reſol.*28. *n.*2. reſoluit pœnam latam contra parentes exponentes filios comprehendere etiam eoſdem quando exponunt filios ſpurios. Limita tamen, niſi parentes ex iuſta cauſa filios infantes locis publicis, ſeu priuatis in quibus aliàs commodè poſſunt ſuſtentari, exponunt vt per Nauar. *in man. c.*15. *n.*17.

3 *A poteſtate patria fuit liberatus.*] Notatur ad hoc, quòd pater, & patronus amittunt ius filiationis, & ſeruitutis cùm filios, vel ſeruos exponunt, ſiue pater exponat filium, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente, quia idem eſt quoad perdendum ius patriæ poteſtatis, vide Paleoth. *de nothis, & ſpuriis cap.*63. *n.*6. Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *n.*11. Surd. *de alimentis tit.*4. *q.*18 *n.*2 *& tit.*8. *priuil.*63. *num.*4. *& priuil.*64. *n.*2. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ cap.*267. *à num.*1. *cum multis ſeqq.* Azor. *inſtitut. moral. part.*2. *c.*26. *q.*1. Sanctarell. *d. quaeſt.*43. *num.*2. Illuſtriſſ. D. meum Roderic. à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem à me viſum *in comment. ad cap. ſi expoſitus* 9. *num.*6. *diſt.*87.

4 Infantibus expoſitis, quorum parentes ignorantur, præſtantur alimenta ab Eccleſia, vel eius Rectore, vt per Abb. *hic num.*3. Surd. *de alimentis tit.*1. *q.*81. *num.*1. Anton. Sola *in tract. de capiendis debit. pro cauſa ciuili part.*3. *gloſſ. vnica num.*8. quod tamen intelligendum eſt quando in ciuitate non eſt conſtructum hoſpitale pro lactatione horum infantium, vt tradit Muños de

5 Eſcobar. *d. ration. cap.*25. *num.*45. *poſt princ.* Traianus Imper. pro expoſitis nutriendis in Monte Cælio locum ædificauit ampliſſimum, vt refert Sabellic. *in eius vita*, quem multis poſſeſſionibus dotauit, & ad columnam lactaeriam Soſpitæ Iunoni dicatam in foro Olitorio exponebantur infantes, ſicut referunt Eſcobar *d. cap.*23. *num.*46. & Steph. Gratian. *d. cap.*267. *num.*9. *&* 10. dicit quòd vbi Eccleſia non haberet ſufficientes redditus, vel vbi non extant publica hoſpitalia, conſueuere communitates locorum tales recipere, & nutricibus nutriendos dare publica impenſa.

6 Parentes poſſunt agnoſcere expoſitos pro filiis, qui tunc cenſebuntur legitimi, & ſui hæredes, vt per Stephan. Gratian. *d. cap.*267. *num.*14. vbi *à num.*14. reſoluit quòd licèt pater exponens filiam perdat pa-

7 triam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, quia ſolùm perdit patriam poteſtatem quoad ea, quæ ſunt ſibi vtilia, non circa ſibi oneroſa, & damnum afferentia, quod etiam docent in terminis Surd. *de aliment. tit.*6. *quaeſt.*18. *n.*19. Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*2. *cap.*26. *q.*10. Illuſtriſſ. D. meus *vbi ſuprà num.*10. Ego ipſe *d. alleg.*51. *num.*137. & me citato Sanctarell. *d. q.*45. *num.*4. Stephan. Gratian. *d. cap.*267. 8 *num.*41. tenet quòd alens ſeruum, vel filium expoſitum repetit à patre, & domino alimenta, etiam facta pro filio expoſito erudiendo in aliqua arte. Vnde videtur deduci quòd ſi filius expoſitus patrem poſtea occiderit, non tenetur crimine parricidij, ſed tantùm ordinarie homicidij ſupplicio erit afficiendus, vt tradunt Petr. Gerard. *ſing.*2. Plac. *de delict. cap.*22. *num.*15. *&* 17. Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *num.*14. Decian. *in tract. crimin. lib.*8. *cap.*15. *num.*29. Farin. *in praxi crimin. quaeſt.*120. *num.*164. Stephan. Gratian. *d. cap.*267. *num.*3. quicquid dicat Ioan. Solorzan. *de parricidij crimine cap.*5.

Expoſitis ſuccedit hoſpitale excluſo fiſco, vide Peregrin. *de iure fiſci, lib.*4. *tit.*3. *rubr. de bonis vacantibus, num.*16. Greg. *l.*4. *verbo echandolos, tit.*20. *part.*4. Lara *in l. ſi quis à liberis.* §. *ſi quis ex his num.*10. *ff. de liberis agnoſc.* Perez *tit.*4 *lib.*5. *Ordin. pag.*161. Farinac. *fragment crimin. part.*1. *litt. F. num.*134. 9

De Homicidio voluntario, vel caſuali.

TIT. XII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Felin. Martin. Socin. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum fol.*181. Petr. de Rauenn. *in compendio iuris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.*182. Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, à pag* 635. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagen. *in expoſitione titulorum iuris Canonici*, Zypæ, *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag.*394. Lancellot. *in inſtitut. Canon.* Caniſ. *in ſumma iuris Canon* Caſarel. *in erotem eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.*5. *ſumm. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Ordinar. Regiam Luſit. *lib* 5. *tit.*35. vbi parens meus, apud Caſtellanos *tit.*13. *lib.*8. *Ordin.* vbi Perez. & *tit.*23. *lib.*8. *noua recop.* vbi Azeued. Ægid. Boſſ. *in pract. tit. de homicid.* Carter. *eod. tit.* Clar. *lib.*5. §. *homicidium*, Anton. Gom. *tom.*3. *var. cap.*3. Hippol. *conſ.*7. Decian. *tract. crimin. lib.*9. *cap.*17. *cum ſeqq.* Piadil. *in ſumma legum pœnalium, part.*1. *c.*15. Farin. *in praxi crimin. part.*4. *de homicid.* Tyrer. *in ſpeciali tract. de homicid.* Petr. Gaball. *in tract. de omni genere homicidij*, Vela *de delictis cap.*15. Gutier. *Canon. lib.*1. *c.*5. *&* 6. Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis part.*1. *lib.*2. *c.*52. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.*3. *lib.*3. *de homicidio*, Filliuc. *tom.*2. *tract.*28.

SVMMARIVM.

1 *Homicida proditorius debet deponi, & tradi Curiæ ſeculari vt moriatur.*

2 *Declaratur text. in præſenti & num.*3.

4 *Proditor, & per inſidias delinquens non gaudet Eccleſiæ immunitate ſi ad eam confugiat.*

5 *Proditoriè quemquam occidere, aut per inſidias, idem eſt*

6 *Proditorium homicidium eſt cædes hominis nihil tale ſuſp.cantis.*

7 *Proditione, aut ex inſidiis vulnerans, an ſit Eccleſia euellendus, remiſſiuè.*

Cap. Si quis. I. *In Exodo.*

1 QVi per inſidias, & induſtriam proximum occidit, eſt deponendus, & ab Altari euellendus vt moriatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marin. Socin. Cened. *collect.* 136. Viuian. *in rationali iuris Pontif. pag.* 117. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 667. *& vol.* 4. *repet. in iure Canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Brunel. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur à Burchard. *lib.* 11. *Decret. cap.* 6. *& lib.* 19. *c.* 5. & Iuo. *part.* 13. *c.* 46. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 10. *cap.* 4.

2 Text. hic, qui, hæc tantùm continet verba. *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari meo euelles, vt moriatur,* deſumpta ex *l Exod. cap.* 21. variè intelligitur à Doctoribus tam noſtris, quàm Theologis in ea quæſtione examinanda an proditoriè, & per inſidias delinquens immunitate gaudeat Eccleſiaſtica, cuius quæſtionis reſolutio negatiua ex noſtro textu videbatur deduci, niſi extaret deciſio *cap inter alia ſup. de immunit. Eccleſ.* vbi habetur omnem etſi grauiſſimi criminis reum, immunitate perfrui ad Eccleſiam confugientem, præter famoſum latronem, & agrorum depopulatorem, nam cùm duos tantùm ille textus caſus excipiat, proinde regulam in contrarium dicit, *l. nam quod, cum vulgar b. ff de ſupellect. leg.* quo fundamento quamuis alium proditorem licet homicidam immunitatis beneficio gaudere exiſtimauit quidem modernus, reſpondens ad hunc text. quòd non de laico loquitur, ſed de clerico, qui cum grauiùs laicis peccet, in tanti, iámque ſacri Ordinis decus, Eccleſiæ ſubterfugio gaudere non debet, qui ipſam contumelia offendit: atque ideo ab Eccleſiaſtico iudice ſolemniter Ordinibus illis ſacris exauctoratus, & degradatus iudici ſit tradendus ſeculari, qui ipſum malè perdat, & occidat, nulla alia interim expectata contumacia, etſi incorrigibilis (vt iura aiunt Canonica) non ſit: huius intellectus auctor fuit Panorm. *hic*, & nouè amplexatur Gutier. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 7. & quod in clerico intelligatur homicidia docuerunt Albert. *in tract. de hæret. quæſt.* 1. *num.* 69. Tiber. Decian. *reſp.* 80. *num.* 18. *cum ſeqq. lib.* 3. Sed defendi non poteſt, vt rectè quidem illum improbans oſtendit Couarr. *var. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 7. nam clarum eſt *cap.* 12. *Exodi*, à quo deſumptus eſt text. *in præſenti*, de laico loqui, non de clerico, aut ſaltem de vtroque generaliter, neque ad clericum ſolummodo poſſe adaptari, vulgata hæc ſuſtinet verba editio. *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari meo euelles, vt moriatur.* Chaldaica verò tranſlatio ſic. *Et quando impiè egerit vir contra proximum ſuum, vt interficiat eum per inſidias, de conſpectu Altaris mei tolles eum, vt interficiatur.* Hebræa lectio ſub Bearma vocabulo continetur, id eſt, vt Lippoman. transfert *in catena cap* 21. *Et cùm ſuperbierit, vel cum temere egerit vir contra fratrem ſuum, vt occidat eum per inſidias*, &c. Et ſeptuaginta Interpretes, quorum in transferendis, & explicandis locis ſacrorum Bibl. maior eſt auctoritas, ex Græco ſermone ſic traduxere; *Si quis aggreſſus fuerit proximum ſuum, vt occidat eum dolo, & fugiat, ab Altari meo accipies eum vt occidatur.* vnde nec ex *d. cap.* 20. *Exodi*, nec ex aliis verſionibus deprehendi poteſt de clerico agi, & non de laico.

Deinde Innocent. & Godofred. malè intelligunt text. *in præſenti*, loqui de Altaribus veteris Teſtam. quæ non tantæ erant apud Hebræos exiſtimationis, qualia apud nos noſtra; quis enim credet Gregorium P.M. in hoc text. nihil decidere voluiſſe, ſed tantùm, quæ veteris erant Teſtamenti, referre. Simili modo non eſt admittenda alia interpretatio ad illa verba text. *vt moriatur*, id eſt, in peccatis, vel vt alij volunt, id eſt, pœnitentia plectatur, ſeu ſecundùm alios deponatur, ab Eccleſia non defendatur, offendunt enim litteram textus, & eius verum ſubuertunt intellectum. 3

Quare ad principalem quæſtionem reſpondendo pro certo tenendum proditorem, & per inſidias delinquentem non gaudere Eccleſiæ immunitate, ſi ad eam confugiat, itavt ille, qui conſultò occidit, etſi nullis interiectis inſidiis, immunitate minimè gaudeat, nam ante omnium nunc oculos eſt Gregorium P. M. ſtatuere eum, qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari euellendum, vt moriatur. Duæ ſunt partes huius cap. prior ſua oratione, & verbo concluſa integrum retinet ſenſum dum dicit, ſi quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, ſubſequitur tunc dictio *&*, & per inſidias: ſanè copula, *&*, poſt perfectam orationem non copulat, aut coniungit, ſed disiungit, & ſumitur pro, *aut, ſeu, vel,* ita B. rt. *in l Seia, § Caia, num.* 2. *ff. de fundo inſtr.* Alex. *conſil.* 66. *num.* 6. *lib.* 3. Parif. *conſil.* 38. *n.* 26. *lib.* 2. Alciat. *reſp.* 96. *n* 26. cum aliis adductis *in Bononien. Canonicatus* 28. *Iunij* 1611. coram Reu. D. meo Coccino Decano, id ipſum ex bonarum litterarum auctoribus, & puritatis linguæ latinæ obſeruatoribus docet Laur. Valla *in elegant. lib.* 2. *c.* 38. Quo ſanè fundamento ita ſuſtinent gloſ. *hic verbo per inſidias,* Abb. antiq. Anch. Butr. Anania, & Felin. Ferratien. *pract. tit. de forma inquiſit. verſ. ex his poteſt probabiliter quæri*, Guid. Papæ *deciſ.* 121. *à n.* 1. Remig. *de immun. Eccleſiaſt. fallent.* 12. *à n.* 12. Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 1. *n.* 112. Clar. *§. homicidium num.* 12. vbi hanc dicit opinionem totius orbis vſu receptam, Couarr. *d. cap.* 20. *num.* 7. *ad fin.* vbi hanc admittit, licèt putet homicidam, niſi inſidioſum, immunitate gaudere, conſultò licèt occiderer, Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſ.* 33. *num.* 4. *& lib.* 7. *parerg. cap.* 16. Papon. *lib* 1 *tit.* 2. *areſto* 18. Perez *l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 1. *& l.* 39. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 9. *num.* 2. *& cap.* 16. *poſt num.* 2. *verſ. quinto limita,* Boer. *deciſ.* 109. *num* 34. *& ſeqq.* Rebuff. *tom. ad leges Galliæ, tit. de immunit. Eccleſ. art.* 1. *q.* 5. Plot. *inter conſilia crimin. conſ.* 133. *à num.* 1. Gig. *in tract. de crimine læſæ maieſt. lib.* 1. *tit qualiter & à quibus crimen læſæ maieſt. quæſt.* 10. *num.* 17. Nan. rr. *in manu. cap.* 25. *num.* 21. Cur. Philip. *part.* 2. *§.* 12. *num.* 30. Azeued. *l.* 3. *num.* 6. *tit.* 2. *lib.* 1 *noua recopil.* Mench. *de ſucceſſ. creat. l.* 3. *§.* 22. *poſt num.* 53. *verſ. illud autem,* Humad. *ad Gregor. lib.* 4. *num.* 5. *tit.* 11. *part.* 1. Ioſeph. Ludou. *Lucan. deciſ.* 16. *num.* 33. Decian. *tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 12. *& lib* 7. *cap.* 30. *num.* 6. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. *§.* 3. *à num.* 113 Gutierr. *pract. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 2. *&* 8. *verſ. ſecundò reſpondeo, & lib* 3. *quæſt.* 4. *num.* 8. Bobadill. *in ſua politica lib* 2. *cap.* 14. *numero* 33. *&* 36. Anaſt. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 59. *cum ſeqq.* Fachin. *controuerſ. iuris lib.* 9. *cap.* 93. Peguer. *Cathal. deciſ.* 54. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 18 *num.* 74. *& quæſt.* 28. *num.* 21. *& conſ.* 76. *n.* 18. Modern. *de iuriſdict. part.* 2. *cap.* 51. *num.* 4. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij num.* 388. *cum ſeqq.* Camill Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 3. *de his qui ad Eccleſias confug. à num.* 76. Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tom.* 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. *diſput.* 7. *except.* 3. *verſ. nunquid ſunt.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 81. *num.* 5. 4

Soar.

Soar. *de Relig.tom.1.lib.2. tract.2. cap.11. num.10. cum ſeqq.* Henriq *in ſum. lib.14. de irregul cap.14. §.2. in commen. lit. O*, Cened. *ad Decretal. collect.136.* Molin. *de iuſtit.tract.3. diſp.23. num.4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib 30. num.97.* latè & eleganter Francis. Molinus *in lib. de ſacra homicidio amittenda immunitate necne antelud.3. & cap. ſeq.* vbi *in d. antelud. 3. num.17.* reſpondens *ad d. cap. inter alia, in princip. huius text. allegatum*, aſſerit illum cum hoc textu pugnare cùm poſterior ſit, & priori diſpoſitioni *d. cap. inter alia* addere potuerit, *l. non eſt nouum, cum l. ſeq. ff. de legib.*

5 Proditoriè autem quemquam occidere, aut per inſidias pro eodem apud nos reputatur, vt innuit Gutier. *pract. lib.1. quaeſt.2. num.9.* Menoch. *de arbitr. caſu 362. num.20.* Soar. de Pace *§.13. num.113. cum ſeqq.*
6 Peguer. *d deciſ.54. num.8.* Prodere enim, eſt vnum actibus oſtendere, & aliud mente gerere, vnde homicidium proditorium eſſe cædem hominis nihil tale ſuſpicantis, tenent Burg. de Pace *conſil.22. num.16.* Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij à num.398.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ cap.380 num.40.* & plures per Cened. *d. collect.136. n.2.*

7 *Occiderit.*] Ergo vulnerans proditoriè, aut ex inſidiis, non eſt ab Eccleſia euellendus, de quo an verum ſit, vide Cou: *d cap.20. poſt n.7.* Menoch *d. caſu 361. n.19.* Soar. de Pace *d. §.2. n.126.* Bobadil. *d c.13. n 34.* Peguer. *Cathal. deciſ.62.* Gutier. *practic. l.5 quaeſt.7. n.55.*

SVMMARIVM.

1 *Latronem interficiens cùm ſe poſſet aliter liberare, quam pœnitentiam agere debeat, oſtenditur.*

2 *Furem diurnum, vel nocturnum an, & quando liceat occidere, remiſſiuè.*

3 *Defendere ſe poteſt quilibet vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris.*

4 *Defendere ſua quis poteſt vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, præcipuè ſi probabilius ſpes non ſit aliter illa recuperandi.*

5 *Honoris proprij licita eſt defenſio, niſi arrepta fuga ſaluti ſuæ conſulere poſſit, dummodo non ſit miles, vel nobilis, quibus dedecus fugere.*

6 *Proximi vitam, ſeu bona, vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris defendere licet, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit.*

7 *Defendendi proximum obligatio in priuatis perſonis, prouenit ex lege charitatis; in aliis verò conſtitutis auctoritate publica ad audienda crimina, vel ad defendendum ſpecialiter conductis, prouenit ex iuſtitia.*

Cap. Interfeciſti. II.

1 LAtronem, ſeu furem occidenti cum poſſet aliter ſe liberare, imponuntur pœnitentiæ per quadraginta dies; Si verò non potuit aliter ſe liberare, & ſine odio occidit, non imponitur ei pœnitentia, ſed ſi vult, ieiunet, & faciat eleemoſynas, ſed ſi eſt Presbyter, non deponitur, debet tamen dum vixerit, pœnitentiam agere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened. *collect.96.* Viuian. *in rationali l.5. iuris Pontif. pag.117.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.667.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord part.1. & 2.* refertur à Burch. *lib.11. decretal. cap.60 & lib.19. c.5.* Iuo. *l. part.13. cap 46.* & Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal.5. tit.10. cap.4.*

2 *Interfeciſti furem.*] An & quando liceat occidere furem diurnum, vel nocturnum, dicam *cap. ſeq.*

Te.] Ergo poteſt quilibet ſe defendere vſque ad 3
occiſionem iniuſti aggreſſoris, vt reſoluunt Legiſtæ *in l. vt vim, ff de iuſtit.* & Canoniſtæ *in Clement ſi furioſus de homicid.* vbi Couarr. *part.3. §. vnic. num.1.* Clar. *§. homicidium, num.24.* Sylueſt. *verbo homicidium.1. n.5. in fine*, Anton. Gomez *variar. tom 3. cap.3. num.20. cum ſeqq.* plures refert Cened. *ad Decretum collect.29. num.2.* quibus adde Petr. Caball *in tract. de omni genere homicidij num.93.* Cardoſ. *in praxi iudicum & aduocat. verbo defenſio 2. & verbo homicidium 5.* Farinac. *in praxi crimin. part.5. quaeſt.125. num.3. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect decisionum part.4. collect.792.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.2. concluſ.110. conſid.1.* Ex doctiſſ. Patribus Societatis IESV Soar. *de cenſuris, diſp.22. ſect.1. num.53.* Molina *de iuſtit. tom.4. tract.3. diſp.11. à princip.* Leſſ. *eod. tract. lib.1. cap.9. num 41. cum ſeqq.* Rebell. *de oblig iuſtitiæ p.1. lib.3. q.12. à princip.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.4 quaeſt.10. à n.9.* Azor. *inſtit. moral. part.3. lib.2. c.1. quaeſt.1.*

Tuáque liberando.] Per hunc text. in præcitatis ver- 4
bis tenent aliqui de iure Canonico minimè licitum eſſe hominem occidere ad patrimonij, & rerum tutelam, niſi neceſſaria propriæ vitæ defenſio accedat, intelligendo verba illa, *te, tuáque liberando*, coniunctiuè. Verùm communis ferè omnium opinio tenet licitam eſſe rerum ſicut corporis defenſionem vſque ad iniuſti aggreſſoris occiſionem, præcipuè ſi ſint res magni momenti, nec ſit probabilis ſpes aliter illas recuperandi, quam quidem tuentur Duen. *reg.191.* Clar. *d. § homicidium, num.19.* Couarr. *d §. vnic. num.6 verſ. quinto*, Anton. Gom. *d. cap.3. num.20.* Maſcard. *de probat. concluſ.40. num.9. & concluſ.1126.* Sot. *de inſtit. lib.5. quaeſt 1 art.8.* Nauarr. *in man. cap.15. num.2.* Tolet. *in inſtr. conſcientiæ, lib.5. cap.6. verſ. tertius caſus*, Menoch. *illuſtr. cap.18. n.5.* plures quos refert Cened. *d. collect. 29. num.2. & ad Decretal collect.96. n.3.* quibus adde Mich. Graſſ. *tom.2. commun. opinionum, l.9. tit.10. n.13. pag.484.* Cardoſ. *d. verbo defenſio, num.4. & verbo homicidium n 8.* Farinac. *d. quaeſt.123. à n.168. & à n.118.* Sayr. *in claui Regia. lib.7. cap.10. & de cenſur. lib.6. c.17. n.24.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub.11. c.22. n.57.* Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ, part.2. caſu 23.* Bernard. Græuæ. *d concluſ.110.* Don. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l.58. à princip.* Molin. *d. tract 3. diſp.16. num.1. verſ. contrariam.* Leſſ. *d cap.9 à num.66.* Paul. Comitol. *d. quaeſt.10. num.10.* Rebell *d. quaeſt.12. num.2.* reſpondentes prædicta verba huius text. ita eſſe intelligenda non vt excludatur defenſio rerum abſque periculo perſonæ, ſi quidem in priori illius parte reſponſum eſt non licere cuiquam furem occidere, cùm abſque occiſione capi cum rebus poterat, poſteriori autem parte deciſum extat licitam eſſe occiſionem, vbi fur aliter capi non poterat quàm per occiſionem, & ideo dum hîc dicitur, *te, tuáque liberando*, intelligendum eſt alternatiuè, te, vel tua; ſi aliter capi non poterat, quem ſenſum ratio deciſionis inſinuat.

Amplia primò, vt non ſolùm corporis, vel rerum 5
licita ſit defenſio, ſed etiam honoris proprij, de quo vide Menoch. *illuſtr. cap.11. num.10 & cap.18. num.13.* Tiraq. *de nobil. cap.20. num 63. cum ſeqq.* Sayr. *d cap.10. num.27. cum ſeq.* Gom. *d. cap.3 num 22. colum.2.* Farin. *d. quaeſt.125. num.41. cum ſeqq.* Leſſi *d. c.9. à num.76.* Azor. *d cap.1. quaeſt.19 & part.3. lib.2. cap.1 quaeſt.14.* Bobadil. *in ſua politica lib.2 c.14. num.44.* vbi verò quis fuga arrepta ſaluti ſuæ conſulere poteſt, ſe ſubſiſtere non debet, ſed fugam capeſſere, niſi ſit miles, vel nobilis, quibus dedecus eſt fugere, vide Hippol. *in l.1. num.46. & 47. ff. de ſicar.* Clar. *§. homicidium num.32.* Menoch. *de arbitr.*

arbitr. caſu 177.*num.*14. Farin. *d.q.*125.*à n.*121. Azor. *d.c.*1.*q.*14. Paul.Comitol.*d q.*10.*n.*16.Bernard.Græuæ. *d.concl.*110.*conſid.*1.*à n.*14.

6 Amplia ſecundò non ſolùm poſſe quemlibet defendere ſe aut ſua, vt text. habet, ſed etiam vitam,ſeu bona proximi vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit, de quo repetentes *in d. l. vt vim*, & præcipuè Claud. *num.*125. Curt. *num.*49. Bolong. *num.*75. Hippol. Rimin. *d.num.*379. & Gom. *d. cap.*5. *num.*21.Couar.*d §. vnic.num.*5.*& in reg.peccatum part.*2.§.3.*num* 3.4.*&* 5. Clar. §.*homicidium num.*27 *&* 28.Greg. *l.*3 *gloſ.*1.*tit.*8. *part.*2. Molin. *d.tract.*3. *diſp.*18. *num.*1. Viuian. *tom.*2. *commun. opinion.l.*9.*tit.*10. *num.*27.Azor. *d.cap.*1.*q.*21. Leſſi. *d.cap.*9.*à num.*87. Farin.*d. quæſt.*125.*à num.*267. Ita vt in foro conſcientiæ teneatur ſub peccato mort. quilibet defendere vitam, aut bona proximi hanc defenſionem volentis, & ea indigentis, ſi commodè & abſque notabili damno potuerit, Molin. *d.diſp.*18.*n.*2. Couarr. *d.*§.3.*num.*4.*&* 5.Farin. *d.quæſt.*125.*num.*306. Flores de Mena *var. quæſt.*18. *num.*9. *&* 30. quæ quidem defendendi proximum obligatio in priuatis perſonis prouenit ex lege charitatis, vt tenent Sot. *de iuſtit. lib.*4.*quæſt.*7.*art.*2. Syluest. *verbo reſtitutio* 3.*q.*5. *verſ.*2 Nauarr.*in man.cap.*14.*ſub num.*17. Leſſ.*d cap.*9. *num.*88.*&* 93.Rebell.*de obligat.iuſtitiæ part.*1.*lib.*2.*q.*2. *num.*2. Menoch *caſu* 355.*num.*3.in aliis verò perſonis conſtitutis auctoritate publica, vt obuient criminibus, & iniuriis, ac in aliis, qui ad defendendum ſpecialiter conducti ſunt, vt ſunt milites, famuli, tutores curatores, vaſalli,& ſimiles, obligatio inducta eſt à iuſtitia,vt agnoſcunt D.Thom. 2.2.*quæſt.*62.*ad* 3. Nauar. *d.c.*24.*num.*18. Menoch. *illuſtr. cap.*16 *num.*6.*& cap.*11. *num.*22. Bonacin. *de cenſuris diſp.*7. *q.*4.*puncto* 8. *n.*37. vbi tenet huiuſmodi impedire tenentes ex iuſtitia incurrere irregularitatem ſi voluntariè non impediant. Menoch. *d.caſu* 355. *num* 3. Leſſ.*d.c.*9.*num.*94.Molin. *d.diſp.*18.*ſub num.*4.*col.*2. Rebell. *d. quæſt.*2.*num.*2. *& l.*1. *quæſt.*15. *ſect.*8. *à num.*55. cum quibus conſequenter obſeruandum eſt illos, qui ſic ex iuſtitia tenentur proximum defendere, ſi iuxta terminos huius ſuæ obligationis non defenderint, teneri ad reſtitutionem damni illati, prout efficaciter deducitur ex text. *in c. adminiſtratores* 23. *q.*5.

SVMMARIVM.

1 *Furem diurnum nemini licet occidere, nocturnum verò ſic, & num.*2.

3 *Dies dicitur à Solis ortu vſque ad occaſum.*

4 *Fugientem. qui me vulnerauerit,an inſequi,& occidere liceat, oſtenditur.*

Cap. Si perfodiens. III.

1 Occidenti furum nocturnum non eſt homicidium imputandum, ſecus ſi diurnum, quia in die poterat cognoſcere quòd venerat ad furandum, non ad occidendum, ideo non debebat occidi, vnde in legibus ſecularibus impune occiditur nocturnus fur, & non diurnus, niſi armis ſe defendendo. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*118. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.*667. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. deſumitur ex D. Auguſt. *in Exod* 22.*q.*84.referunt à Iuo. *part.*10.*cap.*53.& ab Anton.Aug. *collect.*1.*Decret. lib.*5. *tit.*10. *cap.*5.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *in Clem. ſi furioſus part.*3.§.*vnic.n* 6. Iodoc. Damhouder. *in praxi crimin.cap.*78. *ex princ.* Sot. *de iuſtit.lib* 5. *quæſt.*1. *art.*8. *verſ. de bonis autem temporalibus*,Nauarr. *in man.*15.*num.*5. Petr. à Nauarr.*tom.*1.*de reſtitut.lib.*2. *c.*3. *ex num.*400. Perez *l.*4. *in gloſſ. mutare tit.*13. *lib.*8. *Ordin.* Iacob. de Graſſis, *in aureis deciſ. part.*1.*l.*2.*c.*65. *num.*18.Cened. *ad Decretal.collect.*96.*n.*1. Polyd.Rip. *tract. de tempore nocturno cap.*24. *rub. de fure num.*29. Farinac. *in praxi crimin.part.*5. *quæſt.*125 *num* 252.*cum ſeqq.* Sayr.*in claui Regia,lib.*8.*c.*8.*num.*4.*cum ſeqq.*Paul. Comit. *reſponſ.moral.lib.*4.*quæſt.*10. *num.*4.Leſſ.*de iuſt. lib.*2.*cap.*9. *à num.*67. 2

Sol oriatur.] Ergo dies dicitur à Solis ortu vſque ad occaſum. *l.*1.*C de cuſtodia reorum,l hac verba, ff de ver. ſignif.* Tiraq.*de retract.lign.*§.1.*gloſſ.*11.*num.*3. Affl.ct.*in cap.*1. *quo tempore miles.n.*7.*lib.*2.*feud fol.mihi* 81. Caſſan. *in conſuet.Burgund. fol.*83.*& ſeqq.num.*18.*cum ſeqq.* Perez *l.*5.*gloſ.*5 *tit.*13.*lib.*4 *Ordin.* 3

In gloſſ.*Secularibus*,3.ibi,*nunquid poſſum eum præuenire.* Notatur ad hoc, quòd ſi is, qui te inuaſit, vulnerauit, & poſt vulnus inflictum, in fugam ſe dedit, tu fugientem inſequi, & occidere iure non potes, & ſi occidis, reus es homicidij voluntarij, non enim amplius vim repellis, ſed iniuriam acceptam vlciſceris, vide Clar.§. *homicidium num.*33. Couarr. *in Clem ſi furioſus,p.*3 §.*vn.num.*3. *verſ.ſecundo,*Maſcard. *de probat. concl.*490 *num.*23 *& concl.*1126.*num.*40.Farin *in praxi crimin.part* 5.*quæſt.*125.*num.*385.optimè Paul.Comit. *reſponſ.moral.lib.*4.*quæſt.*10. *num.*12. 4

SVMMARIVM.

1 *Illicitum non venit ſub generali pollicitatione, ſeu promiſſione etiam iurata.*

2 *Promittens aliquid abſolutè, ſi contingat poſtea illud facere obſeruantiam malam, non tenetur promiſſum adimplere.*

3 *Famulus iurans domino ſe illi obtemperaturum, non tenetur domino mandanti aliquid illicitum parere.*

4 *Iuramentum nunquam trahitur ad ea, de quibus veroſimiliter iurans non diſpoſuiſſet.*

Cap. Cum iuramento. IV.

Promittens & iurans ſe facturum aliquid in genere, non intelligitur ſi ſit illicitum, vt homicidium. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Felin. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*118. Alagona *in compendio iuris Canonic. pag* 668. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2. deſumitur ex D. Hieron. *ſuper Matth.c.*14.refertur à Burchard.*l.*12. *Decretor c.*16. Iuon.*par.*12.*c.*73. Ant.Auguſt. *collect.*1. *Decretal.lib.*5 *tit.*10.*c.*6. 1

Collige ex text. promittentem aliquid abſolutè ſi contingat poſtea aliquid quod faciat obſeruantiam malam, non teneri promiſſum adimplere, intelligitur enim promiſſio ita facta vt eius obſeruantia non vergat in diſpendium animæ, & ita iurans ſe daturum alicui quidquid peteret, vt fecit Herodes de quo in præſenti, quamuis iuramentum hoc poterat eſſe à principio licitum, intellecta debita conditione, ſcilicet ſi peteret licitum, ſi tamen petat aliquid illicitum, non eſt adimplendum iuramentum, quod Herodes adimplere non tenebatur cum ab eo petitum fuit caput Ioannis Baptiſtæ, immo adimplendo promiſſum grauiter peccauit, iuxta text. *in cap. eſt etiam* 22. *quæſt.*4. Vnde fit vt ſi famulus iurauit domino ſe illi obtemperaturum, 2

peraturum, non tenetur domino imperanti aliquid illicitum parere, D. Thom. 2. 2. *quæſt.*63. *art.*1. *ad* 3. 4 Sylueſt. *verbo iuramentum* 3.*quæſt.*1. *verſ.*9. Iuramentum enim nunquam trahitur ad ea, de quibus veroſimiliter iurans non diſpoſuiſſet, vt per Tiraq. *in l.ſi vnquam in præfat.num.*171. Chald. Pereira *poſt tract. de poteſtate elig. in reſp. pro D. Roderico à Sylua, ad fin.*

SVMMARIVM.

1 *Homicida eſt qui facit, vel dat ſortilegia, vel venena ſterilitatis.*

2 *Abortioni poculum præbens tanquam homicida punitur.*

3 *Abortum procurantes, conſulentes, conſentientes, quas pœnas incurrant, remiſſiuè.*

4 *Impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, vel generatio ſequatur, inſtar homicidæ tenetur, ſed non fit irregularis.*

5 *Abortum procurans an & quando tanquam homicida puniendus ſit.*

Cap. Si aliquis. V.

1 QVi cauſa odij, vel libidinis dat homini, aut mulieri remedia, vel venena vt non poſſint generare, concipere, aut naſci ſoboles, tenetur vt homicida. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marin. Socin. Cened. *collect.*32. Viuian. *in rationali iuris Pontificij pag.*119. Alagona *id compendio iuris Canon. pag* 668. remiſſiue Ximen. *in concord. p.*1. refertur à Burchard. *lib.*17. *Decret. cap.*57. & ab Anton. Auguſtin. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*57. *cap.*13.

Collige ex text. ſterilitatem in fœminis maleficio poſſe induci, vt per Ioan. Schenck *tom.*2. *obſeruat. medic. lib.*4. *obſeru.*117. & tunc cùm ſterilitatis maleficio conceptionis via impediatur, non licet mago quin ne Medico remedia etiam naturalia præſtare, quibus ſterilitas inducatur. Tabien. *in ſumm. verbo Matrimonium,* Caiet. 2.2. *quæſt.*154. *art.*1. Auguſt *in cap. aliquando* 32. *quæſt.*2. Niſi quando probabiliter conſtaret mulierem in partu vitæ diſcrimen ſubituram, vel quia nimis arcta, vel præ vteri anguſtia fœtum ferre nequeat, vt per Ludouic. Lop. *in inſtruct. conſcient. part.* 2. *cap.*63. Anton. Cordub. *in ſumm. quæſt.*173. & *quæſtionum Theolog. lib.*1. *quæſt.*38. *dub* 3. Arag. 2.2. *quæſt.*64. *art.*7. Sanch. *de matrim. lib.*9. *diſp.*20. *num.*15. ex Medicis Raſis *continent.*22. *tractat.*7. *cap.*2. Auic. *ſen.*21. *lib.*3. *tract.*2. *c.*17. Petr. Garcia *ad Galen. de locis affect. diſp.*74. *cap.*1.

2 *Ad potandum dederit.*] Probat hic text. tanquam homicidam puniri, qui poculum abortioni præbuerit, de quo vide Couarr. *lib.*2. *var. cap.*20. *num.*10. & *in Clem. ſi furioſus part.*2. §.3. *num.*1. Clar. § *fin. quæſt.*68. *n* 2. Gom. *tom.*3. *cap.*3 *num.*32. Ozaſc. *deciſ.*60 Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.*1. *lib* 2. *c.*63. *à princ.* Plac. *de delictis cap.*20. *numero* 3. & 6. & *cap.*5. *numero* 8. Læl. Zech. *de caſibus reſeruat. caſu* 9. Anton. Cordoua *in quæſt. Theolog. l.*1. *quæſt.*28. *verſ. dubitatur tertiò* Petr. à Nauarr. *de reſtitut. tom.*1. *lib.*2. *cap.*3 *ex num.*137. Viuald. *in candel. aureo tit. de irreg. ex homicid. volunt. ex num.*239. Menoch. *de arbitr. caſu* 357. plures alios Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.*32. *num.*1. quibus adde Soar. *tom.*2. *commun. opin. lib.*9. *tit.*1. *num.*71. *pag.*437. Sayr. *deciſ.*22. & 23. *ſub hoc tit.* & *in claui Regia lib.*7. *cap.*12. *num.*20. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.*1. *tit. de diſciplina clericali* §.5. *num.*26. *cum ſeqq.* Prax. Epiſcop. *part.*1. *verbo abortus.* Fr. Emman. *quæſt Regular. tom.*2. *q.*33. *art.*4. Alouſ. Ricc. *in collect. deciſ part.*3. *collect.* 590. Farin. *in praxi crimin. part.*5. *quæſt* 22 *num* 91. *cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit tom* 3. *tract.*3 *diſp* . Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. cap* 72. *num.*17. Ordin. Reg. Luſitan. *lib.*5. *tit.*35 *n.*2.

Item abortum procurantes, conſultantes, & conſentientes quocunque modo, incidunt in pœnas contentas in conſtit. Sixti V. incip. *Effrænatam*, Romæ publicata die 16. Nouembris 1588. moderata poſtea per Greg. XIV. pridie Kalend. Iunij 1591. incipien. *Sedes Apoſt.* quos refert Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo abortus*, nam Sixtus V. *in dicta ſua conſtit.* grauiſſimis pœnis proſequitur aduerſus omnes, qui abortum procurant, concilium, vel auxilium præſtant, venena præbent, vel manus inferunt, ſiue fœtus animatus ſit, ſiue nòn, quos præſertim maioris excommunicationis pœna ſedi Apoſt. reſeruata multauit, Gregorius verò pœnas ſibi quod ad procurantes abortum, aut poculum exhibentes, vel ſumentes venena ſterilitatis, aut quocumque modo auxilium, vel conſilium præbentes, ad terminos iuris communis reducit, cæteris in ſuo robore manentibus. Illud tamen in hac materia eſt ſcitu digniſſimum quod quando ex partu concepti euidens periculum apparet, vel quòd puerpera ſoleat ad extremum deduci, aut nimis arcta ſit, aut fama eius lædatur, aut aliter vitæ diſcrimen, exiſtimationis poſſit ſubire, bene poterit poculum abortionis præberi, dum fœtus tamen non ſit animatus, vt per S. Anton. *part.*3. *tit.*7. *cap.*2. § 2 Sylueſt *in ſumm verbo medicus quæſt* 4. Armil. *verbo abortus num.*2. Couar. *in Clem. ſi furioſus p.*2. §.3. *num.*1. Cordub. *in ſum q.*173. Sanch. *de matrim. lib.*9. *diſp* 20 *num.*9.

Vt non poſſit generare aut concipere,&c.] Notatur ad 3 hoc, quod impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, generatiove ſequatur vt homicida tenetur, hoc eſt inſtar homicidæ tenetur, quatenus vitam hominis ne ſequeretur ex ſuis naturalibus cauſis impediuit, quod graue eſt peccatum, ſicut qui hominem interficit, impedítque ne vita illius vlterius progrediatur, vide Molin. *d. diſp.*17. *n.*6. Decian. *tract. crim. lib.*9. *c.*18. *num.*17. Farin. *d quæſt.*122. *num.*105. & 106. Non eſt tamen irregularis, cùm irregularitas non contrahatur niſi actu ſequatur homicidium, ſeu detruncatio, vt per *gloſſ fin. hic,* Tabien. *verbo irregularitas* 3. §.14 & 15. Sayr. *de cenſur lib* 3. *c.*35. *n.*27. & *l.*7. *c.*2. *num.*5. quos citat Bellet. §.5. *num.*27. Ita etiam nulla irregularitas contrahitur ab eo, qui potionem, vel cibum ad inducendam ſterilitatem in muliere præbet, ſeu etiam viro medicinam ne generare poſſit, ſubminiſtrat, vt per Villadieg. *de irregul. cap.*6. *verſ ſed contrarium num.* 36. Nau. *in man.*27. *num.*222. Aul. *de cenſur. part.*7. *diſp.*6 *ſect.*4 *dub.*2. Sayr. *in ſimili tract. lib.*7. *c.*3. *num.*5.

Vel naſci ſoboles.] Inter medicinæ artis profeſſores 4 eſt communis ſententia quòd tanquam homicida puniendus venit, qui abortum procurat, aut poculum præbet prægnanti in quocunque tempore poſtquam à quinto menſe egreditur fœtus, nam vt talis eſt, & 5 toto anno ex quinto menſe legitimè naſcitur, per Horat. Angen. *in tract. quod homini non ſit certum tempus ad naſcendum lib.*1 & 2. Ioan. Schenk *tom.*2 *obſeru. medic. lib* 4 *tit de partu vital præcoc obſeru.* 53. & *ſeqq* Peramato *in lib. de hominum procreat cap.*9. Ferd. Bonauent. *in tract de octimeſt. l.*2. *cum tribus ſeqq.* Ludouic. Mercado *l.*4. *de affect. lib. mulier c* 1. Franc. Valeriol. *enarrat. medic l.*3. *c.*7. Franc. Valeſ. *l.*2 *controu c.*10.

Quia etiam dæmonis arte, & calliditate fieri poteſt vt mulier difficulter pariat, Griland. *de ſortileg quæſt.*6. Martin. Delri. *diſquiſ. magic. lib.*3. *part.*1. *quæſt.*4. *ſect.*3. Raph.

Raph. de la Torre *tom.2. de vitiis oppoſ. Relig.quaſt.96. art.2. diſp.10.* ideo huiuſmodi magi quando infantis, aut matris mors ſequitur, tenentur de occiſo, vt probat text. ſecus, ſi fiat, vt pariat, quia non tenentur de dolo *l.3. § hac adiectio ff.ad leg.Cornel.de ſicar.* Giland. *vbi ſup quaſt 12.num.10.* Anton.Gom. *var.tom.2.cap.3.* Baiard. *ad Clar.quaſt.68.ex n.7.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex diſcretus in pœnitentia imponenda debet attendere circunſtantias ex quibus augetur, vel minuitur delictum.*

2 *Ætatis ratio in pœnis imponendis habenda eſt.*

3 *Senectus an excuſet in delictis remiſſiuè.*

4 *Infans pupillus, & minor, an in delictis excuſentur remiſſiuè.*

5 *Furioſus, an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè.*

6 *Ebrius, an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè.*

7 *Dormiens delinquens an excuſetur remiſſiuè.*

8 *Excellens in aliqua arte, vel inſignis peritiæ vir, an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè.*

9 *Sexus ratio in pœnis infligendis habenda eſt.*

10 *Dignitas ac generis nobilitas an, & quando releuet aliquem à pœna ordinaria remiſſiuè.*

11 *Auxilium delinquenti præſtare quis præſumitur eo ipſo quod aſſiſtit cum illo armatus prope.*

12 *Auxilium vt dicatur præſtitum, requiritur aſſiſtentia animo doloſo & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati.*

13 *Gentis coadunatio non eſt punibilis, niſi facta doloſè, & appenſatè ad malum.*

14 *Auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.*

15 *Mandans an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè.*

16 *Mandatum ad delictum perpetrandum probatur per ſcripturam, & ſubſcriptionem mandantis.*

17 *Mandans, & mandatarius in eodem libello accuſari poſſunt.*

18 *Delictum, qui ſciuit committendum, & prohibere potuit, & non prohibuit, eadem pœna tenetur, qua ipſe delinquens.*

19 *Delicto committendo obuiare quando quis teneatur oſtenditur.*

20 *Defendere proximum, & damnum eminens euertere non valens, tenetur in foro conſcientiæ illud reuelare ei, cui imminet, vt per eum euertatur.*

21 *Denuntians damnum illi, cui imminet non incurrit irregularitatem, etiamſi ex eadem denuntiatione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis.*

22 *Obligatio reuelandi delictum illi, cui imminet, ita eſt intelligenda, vt prius præmittatur fraterna admonitio facienda iniuſto aggreſſori, niſi vbi verſerit in damnum Reipub.*

23 *Damnum proximo imminens etiam ſub fide ſecreti ſuſceptum detegere quis tenetur, etiam virtute monialium generalium.*

24 *Secretum aliunde non cognitum, niſi in Confeſſione ſacramentali, nullo caſu quocunque etiam ſuperiore iubente, etiam pro ſalute & ſcandalo Regni totius inuito pœnitente reuelari poteſt.*

25 *Secretum cognitum in confeſſione facta laico in extrema neceſſitate an cadat ſub ſtricto Confeſſionis ſacramentalis ſigillo, remiſſiuè.*

26 *Defendere tenemur iniuſtè aggreſſum ſiue clamet, ſiue non.*

27 *Excommunicatio non incurritur ex percuſſione clerici iniuſti aggreſſoris.*

28 *Defendere tenetur quis proximum etiam inimicum, & non Chriſtianum.*

29 *Delictum, vt furtum, &c. prohibens ne impediatur peccat mortaliter, & an teneatur ad reſtitutionem, oſtenditur.*

30 *Delictum perſuadens, hortans, & inſtruens punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.*

31 *Conſulens delictum, an puniatur eadem pœna qua ipſe delinquens, remiſſiuè.*

32 *Reſtitutio facienda eſt illi, à quo ablatum eſt, vel habenti cauſam ab eo.*

33 *Clericus conſulens delictum quod ſi ipſe commiſiſſet irregularitatem incurreret, an irregularis efficiatur, oſtenditur.*

34 *Clericus propter homicidium non degradatur, ſed deponitur.*

35 *Clericus homicida an ſit priuatus ipſo iure beneficiis, quæ habet, an veniat priuandus, remiſſiuè.*

36 *Irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum ſi poſtea aliquis occiſus fuit, etiam ſi ille nihil commiſiſſet.*

37 *Laicus poteſt fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia.*

38 *Clericus propter homicidium in monaſterium ſiue in carcerem detruditur per quinquennium.*

Cap. Sicut dignum j. IV.

IVdex diſcretus in qualitate pœnitentiæ imponendæ, debet conſiderare quantitatem & qualitatem delicti, ætatem, ſcientiam, ſexum, conditionem delinquentis, locum, & tempus in quo deliquit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.119.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.668.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.10.c.7.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex.III. *part.35.cap.1.* 1

Sed ætas.] Notatur ad hoc quòd in pœnis imponendis ætatis ratio habenda eſt, *l.1. § impuberes ff. ad Syllam.* Aloyſ.Ricc. *collectan.deciſ.part.5.collect.18.45.* Sed nunquid in delictis ſenectus excuſet, vide Mynſing. *tom.2.obſeru.54.* Grammat. *deciſ.23. num.11.* Theſaur. *deciſ.61.* quos refert Anton. Ricciul. *d. collect. 1845.in fine,* Tiber. Decian. *reſp.16. & 24.volum.3.* Menoch. *de arbitr. caſu 329.* Molin. *de iuſtit. tract.3. diſp. 37.* De infante, pupillo, & minore, vide Caroc. *in tract. de minore in delictis excuſando,* Ayrer. *de homicid.part.2. num.124. & ſeqq.* Theſaur. *Pedem.deciſ.161.* Hondedæ. *conſ.104.vol.1.* Raudenſ. *de analogis cap.22.n.78.* Molina *d.tract.3.diſp.36.* Caball. *in tract. de omni genere homicidij num 179.cum ſeqq.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon.rub.11.cap.23.à num 99.* 2

Scientia.] Gloſ. *in præſenti* hoc verbum explicat, ideſt, an ſit diſcretus; vel non ſanæ mentis, vnde ſi ſcire cupias an & quando furioſus delinquens excuſetur, vide Doctores per text. *ibi in l. Dignus ff. de officio præſid.* Ayrer. *d part.2. num.150.* Balb. *deciſ.60.* Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part.5. collect.1840.* Menoch. *de arbitr. caſu 325.* Fachin. *controuerſ. lib.9. cap.3.* Ceuall. *communium contra commun. quaſt.33.* Petr. Caball. *d. tractat. à num.179.* Molina *d.tractat.3, diſp.28. num.1. cum ſeqq.* 3

Ebrius delinquens an & quando excuſetur, vide Doctores per text. *ibi in l. omne delictum §. per vnum ff. de re milit.* Greg. *l.5. verbo embriagarſe tit.8. part.7.* Clar. 4

§ fin.

*§.fin quæſt.*60.*num.*12. VVeſemb. *in paratitlis ff. ad leg. Cornel.de ſi.ar.n.*24. Duen. *reg.*359 *verſ.amplia quartò*, Gom. *tom.*3.*var. cap.*1.*num.*73. Iodoch.*in praxi crimin. cap.*84. *num.*17.*&* 18. Menoch. *de arbitr.caſu* 326.*& caſu* 377. *à num.*3. Peguer. *deciſ.*18. *num.*22. Auend. *de exequendis mand. part.*2. *cap.*5.*num.*19. Maſcard. *concl.* 570. *num* 3. Reuſner. *deciſ.*14. quem refert Aloyſ. Riccius *d.collect.*1840. *verſ. & ob hanc*, Azor. *inſtitut. moralium part.*3.*lib.*2.*cap.*13.*verſ. primò notandum*, *& verſ. ſeqq.* Bellacomb. *tom.*2. *communium opinion. lib.*9. *tit.*15.*num.*79.*pag* 495. & Kirchou. *tit.*30. *num.*100. *pag* 547. Perez *ad rub. tit.*8. *l.*8. *Ordinamen. pag.*203. *cum ſeqq. & l.*1.*in fine in addit. eod tit.& lib.pag.*208. Azeued. *l.*1.*num.*32.*tit.*13.*lib.*4. *noua recop.* Paul. Comitol. *reſponſ. moralium lib.*5. *quæſt.*5.*&* 6.Pineda *in vita S. Ioannis Baptiſtæ lib.*3. *art.*2. *cap.*1. *pag. mihi* 142. Molina *d.tract.*3. *diſp.*38.*num.*5 .*cum ſeqq.* Petr.Caball. *d.tract.num.*187. Campan. *d.cap.*23.*à num.*108. Et an & quando irregularitas incurratur ab eo, qui ebrius exiſtens aliquem occidit, aut mutilat? vide Bonif. de Vitalin. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. num.*25. *&* 26. vbi Couarr. *part.*3.*in princ. num.*3.Nauarr. *in man.c.*27. *num* 230. Soar. *de cenſur. diſp.*46. *sect.*1. *num.*12. *verſ. nam communis*, Greg. Sayr, *eod tract. lib.*6. *cap.*17.*n.*34. *verſ.ſecunda opinio*, Auil. *in ſimili tract.part.*7.*rub. de homicidio directæ volunt*', *sect.*1. *dub.*15. *verſ. ſecunda concluſio*. Et an & quando ebrietas ſit peccatum mortale vide Nauarr. *in cap. ita quorumdam, notab* 9.*num.*36. *de Iudæ.* Turrec. *in cap. ſexto die num.*5. *diſt.*35.Perez *l.*1. *addit.*2.*tit.*8 *l.*8.*Ordin.* Gutierr. *canon.l.*2.*c.*4.*n.*30.latè Ludouic.Beja *reſponſ.caſuum conſcientiæ p.*3.*caſu* 20.

7 Dormiens delinquens an & quando excuſetur, vide Doctores per text. *ibi in l.*1.*§.adipiſcimur ff.de acquir. poſſeſſ.* Sebaſt.Medices *in tract de fortuitis caſibus q.*5. *num.*36. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 5. *ex num.*9. Menoch. *caſu* 327. Molina *d.tract.*3 *diſp.*38.*n.*10. *cum ſeq.* Reuſner. *deciſ.*16,quem refert Aloyſ.Ricc.*d p.*5.*collect.* 1841. Campan. *d.cap.*25. *num.*110.Cened.*ad Decretal. collect.*48.*num.*2.

8 Excellens in aliqua arte, vel inſignis peritiæ vir an & quando in delictis excuſetur,condonarique debeat, vide Doctores per text. *ibi in l. ad beſtias, ff. de pœnis*, Grammat. *deciſ.*23. Reuſner. *deciſ.*80.*&* 81. quos refert Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ.part.*5. *collect.*1842. Alex. Raudenſ. *de analog.c.*22.*n.*67.*&* 68.Tiraq. *de pœnis,tem.cauſa* 50.Farin.*in praxi crimin.p.*3.*q.*98.*à n.*134. Et de habente merita in Rempubl. Menoch. *de arbitr. lib.*1.*q.*92.*num.*9.

9 *Sexus.*] Notatur ad hoc quòd in pœnis infligendis ſexus ratio habenda eſt, vt per Tiraquel. *de pœnis temper.cauſa* 9.*à princip.& l.*1.*connub gloſ.*1.*num.*85.*cum ſeqq.& l.*9.*num.*177.*verſ.& huic opinioni*,Farin. *d.q.*98. *num.*1. *cum ſeqq.* Vnde leuius puniuntur mulieres quam viri. Reuſner. *deciſ.*20. Aloyſ.Riccius *d. part.*5. *collect.*1841.

10 *Atque conditio.*] An & quando dignitas ac generis nobilitas releuet aliquem à pœna ordinaria, vide Reuſner. *deciſ.*15. quem citat Aloyſ. Riccius *d. collect.* 1842.*in fine*, Ioſeph.Seſſe *Aragoniæ deciſ.*11.

§. Illi autem.

Socians homicidam animo occidendi; licèt non apponat manum, ſi tamen ex ſua cauſa mors ſequuta eſt, tenetur ferè pari pœna cum homicida. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

11 *Circa manuum iniectionem*,&c.] Ergo auxilium delinquenti præſtare quis præſumitur eo ipſo quòd aſſiſtit cum delinquente armatus propè, vt per Maſcard. *de probat. concluſ.*159. *num.*1.*cum ſeqq.* Fatin. *in praxi crimin.part.*3. *quæſt.*131. *num.*67.*cum ſeqq.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rubr.*11. *cap.*23. *num.*76.

Et ad hoc, vt illud præſtitum dicatur, requiritur aſſiſtentia animo doloſo & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati, Barzius *Bononien. deciſ.*179. Cacheran,*Pedem.deciſ.*104.Coadunatio enim generis non eſt punibilis, niſi facta doloſè & appenſatè ad malum, ex *l.*3.*§.homines ff.vi bonorum rapt.* Azeued. *l.*2.*tit.*6.*lib.*3. *noua recop.* Menoch. *conſ.*28. *num.*19. Farinac. *in praxi criminal. q.*113. 143. vbi *n.*144. reſoluit pœnam conuenticulæ, & congregationis habere locum quando à principio & principaliter facta eſt ad malum finem; ſecus ſi incidenter homines ſic conuenerint & ſe congregauerint. 12 13

§. Illi etiam.

Homicidam ſocians animo tantùm prohibendi, ne impediatur, tenetur paulo minori pœna. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

Qui occiſoribus opem,&c.] Ergo auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens de quo vide Clar. *§.fin. quæſt.*90. *num.*1. Iacob. Ayrer. *de homicid. part.*2.*num.*34. Menoch.*de arbitr. caſu* 249. *num.*7. Surd. *conſ.*40.*num.*45. Maſcard. *de probat. concl.* 159.*num.*18. Molina *de iuſtit.tom.*4. *tract.*3.*diſp.*6. latè Farin. *in praxi crimin. p.*3. *q.*131. *à princip.* vbi *q.*132. reſoluit quòd præſtans auxilium delinquenti poſt delictum, non tenetur eadem pœna, quia tunc dicitur delicto opem præſtitiſſe. 14

Nota quòd irregularitas incurritur ab eo, qui homicidio auxilium præſtat etiam non cooperatiuum, vt per Maiol. *de irregul. lib.*5 *cap.*48.*§.*4.*num.*1. Couar. *in Clem. ſi furioſus part.*2. *§.*2. *num.*2. Soar. *de cenſur. diſp.*44. *sect.*3. *num.*31. vbi ſubdit quòd non interueniente cooperatione incurritur irregularitas homicidij caſualis,& non voluntarij, Auil. *in ſimil.tract.par.*7. *diſp.*6.*sect.*2. *dub.*3. *concl.*1. *verſ. ſecundò probatur*, Sayr. *eod. tract. lib.*7.*cap.*4. *num.*11. Nicol. Garc. *de benefic. part.*7. *cap.*11. *ſub num.*8. *verſic. & eadem irregularitas.*

Mandans an & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, vide Anton. Gomez *tom.*3. *var. cap.*3. *num.*30. Menoch. *de arbitr. caſu* 353. *num.*2. Ayrer. *de homicid. part.*2. *à num.*42. Decian. *tract. crimin.lib.*9.*cap.*31. *cum ſeqq.* Ceuall. *commun. contra commun.quæſt.*166. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij num.*164. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo factum num.*6. Mandatum verò cùm ſit quid facti, non præſumitur, ſed probari debet, Maſcard. *concluſ.*1014. Pereg. *conſil.*107. *num.*1. *& ſeq.* Decian. *d.lib.*9. *cap.*34. *à princip.* Sed qualiter probetur, differunt Maſcard. *concluſ.*866. *& concluſ.*1015. Menoch. *conſil.*788. *à num.*2. Decian. *d. cap.*34. *num.*26. vbi reſoluit mandatum probari per ſcripturam, & ſubſcriptionem mandantis, & *num. fin.* tenet quod vnus teſtis deponens de mandato facit iudicium ad torturam contra mandantem. Et quòd mandans & mandatarius poſſint accuſari in eodem libello, ex Bart. *in l. ſed ſi vnius §. ſeruus meus, ff. de iniur.* tradit Farin.*in praxi crimin. quæſt.*135.*num.*147. An & quando irregularitas contrahatur ab eo, qui mandat homicidium fieri homicidio ſequuto, dixi *ad cap. fin. hoc tit.in* 6. 15 16 17

Qui potuit hominem liberare,&c.] Notatur ad hoc, quòd ille, qui ſciuit delictum committendum, & prohibere potuit, ſi non prohibuit, eadem pœna tenetur qua ipſemet delinquens teneretur, vt per Abb. *hic, num.*5. Butr. *num.*6. Couar. *in Clem ſi furioſus part.*2.*§.*2. *num.*7. *ad med.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 44.*num.*13. 18

Quiuis enim omni iure attento tenetur obuiare delicto, & alium defendere, ſi commodè, & abſque periculo poteſt, alias ſolueretur humana ſocietas, & dictamen rationis, quo mouemur ad alterum diligendum, offenderetúrque ſi à defenſione & tutela illius impiè retardaremur: vnde priuatæ perſonæ, quæ obſtare tenentur ex charitate, ſi in his terminis non obſtant omittentes commodam, & opportunam proximi defenſionem in perſona, aut in cæteris bonis, grauiter peccant, non tamen tenentur ad reſtitutionem damni illati, quippè quòd hæc earum obligatio prouenit non ex iuſtitia commutatiua, ſed ex charitate, cuius violatio non obligat ad reſtitutionem, non enim proponitur aliquid ab earum parte receptum, vel à lege ſub ratione iuſtitiæ commutatiuæ ſpecialiter iniunctum pro ſuſcipienda & ſuſtinenda proximi defenſione, nec quid aliud ex quo ea ſit illi adeo debita, vt ius ad eandem computari poſſit inter bona eiuſdem proximè defendendi, vide Nauarr. *in man. c.24. ſub num.17. & in cap. Sacerdos, de pœnit. diſtinct.6.n.23.* Sot. *de inſtit. lib.4. quæſt.7. art.3.* Sylueſt. *in ſumm. verbo reſtitutio in 3. quæſt.3. verſ. ſecundum, & quæſt.6. colum. 3. poſt princip.* Anton. Gomez *var. tom.3. cap.2. num.9.* Arag. *2.2. quæſt.62. artic.7.* vbi Salon. *controu.1. & 2.* Greg. de Valent. *tom.3. diſp.5. quæſt.6. puncto 3.* Flores *var lib.1. quæſt.18. num.30.* Menoch. *de arbitr. caſu 355. num 2.* Baiard. *ad Clar. §. fin. q.87. num.15.* Tiraq *de pœnis temper cauſa 44. num.69. & ſeq.* Gam. *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis quæſt.1. num. 5.* Farin. *in praxi crimin. quæſt.125. num.306.* Sayr. *in claui Regia lib.10. tractat.2. c.14. num.2.* Rebell. *de obligation. iuſtit. part.1. lib.1. quæſt.2. num.2.* Molin. *de iuſtitia tract.4. diſp.18. n 2.* officiales verò, & miniſtri publici, aliíque

19 qui ex officio, & conſequenter ex lege iuſtitiæ conſtituti ſunt, & abſolutè aſſumpti ad omnem etiam rigoroſam & periculoſam aliorum defenſionem, vt eſt ſeruus reſpectu domini, iuxta text. *in l.1. §. tuliſſe, & §. quod ſi vulnerati, ff. ad Syllan.* & vaſallus reſpectu domini feudi, iuxta text. *in cap.1. §. item qui dominum, quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi*; denique & milites, iuxta text. *in l.3. §. vlt. & in l. omne delictum §. qui in acie, & vlt. ff. de re milit.* hi etenim (quibus obligatio à iuſtitia prouenit, & per conſequens ſi illi non ſatisfecerint, ad reſtitutionem tenentur, vt *ſupra* dixi *ad c.2. in fine hoc tit.*) tenentur cum periculo propriæ vitæ, non tamen manifeſto defendere huiuſmodi perſonas, vbi ſcilicet earum defenſio ſibi poſſibilis præſumptiuè ſaltem videatur, vt reſoluunt Claud. *in repet. l. vt vim ff. de iuſtitia, & iure, num.130.* vbi Curt. *ſub num.60.* Bolognet. *ſub num.85.* Sylueſt. *verb. homicidium 2 num.10.* Farin. *quæſt.125. n.237.* quicquid limitent Put. *de ſyndicatu verbo officialis §. qualiter, num 8.* Anton. Correa *in fragmen. ad lib.5.* Ordin. Reg. Luſit. *in princip. verbo preſo verſ. ſeptimò requiritur n.72.* Leſſi. *de inſtit. lib.2. c.9. n.9.*

Ex quibus infertur irregularitatem non incurrere illum, qui videns aliquem vulnerari, & occidi, valens homicidium impedire non impediuit, ſi proximum ratione charitatis tenebatur ſolùm defendere, ſecus ſi illum defendere tenebatur etiam ratione iuſtitiæ, prout contingit in filiis, famulis, ſeruis, vxore, ſubditis, publicis officialibus, aliiſque ſimilibus; ita Maiol. *de irreg. lib.6. c 48. §.5. n.2. & ſeqq.* vbi ſubdit eſſe animaduertendum quòd in propoſito vbi quis ratione iuſtitiæ proximum defendere tenetur, non intelligitur vt teneatur eripere à morte, ſed ſufficit agere quicquid adiuuando, verbo, vel facto facere poteſt, vt mors impediatur, Tiraquell. *de pœnis temp. cauſa 44. num.13.* Soar. *de cenſur. diſput.45. ſect.4. num.3. & ex num.5.* Sayr. *eod. tract. lib.7. cap.4. num.3. & 4.* Auil. *in ſimili tract p.7. diſp.6. ſect.2. dub.7. verſ. inter has opiniones.*

Amplia vt quilibet alioquin non valens defende- 20
re proximum, & ab eo auertere damnum eminens teneatur in foro conſcientiæ illud ei reuelare, cui imminet, vt per eum auertatur; ita Abb. *in cap.1. ſub num.9. colum.2. ante med. de reſtit. ſpoliat. & in cap. nouit. num.44. de iudic.* Berol. *in cap.1. num.75. de offic. deleg.* Caiet. *2.2. quæſt.33. art.7.* Sot. *de ſecreto tegendo membr 2. quæſt.4. concl.2. & de iuſtit. lib.5. quæſt.5. art.1. ad 3.* Syluest. *verbo reſtitutio 3. num.6. col.2. in med.* Couar. *in reg. peccatum part.2. §.3. ſub num.3.* Nauarr. *in manu. cap.25. num.33. & cap.27. ſub num 213.* Mench. *illuſt. lib.1. cap.16. num.5.* Gutierr. *canon. lib.1. cap.11. à num.48. & num.73. & 75.* Menoch. *de arbitr. caſu 355. à princip.* Fr. Emman. *in ſumm. tom 2. c.7. ſub num.7.* Flores de Mena *var. quæſt.18. num.44. cum ſeqq.* Molina *d. tract.3. diſp.18. num.3. cum ſeqq.* Rebello *d. part.1. lib 1. quæſt.14. ſect.8. num.55, cum ſeqq.* Leſſi. *d. lib.2. cap.11. à num.57.* obſeruantes pro exemplis quotidianis poſſe nos & teneri ſi nouimus Titium eſſe furem, monere eos cum quibus habitat, vt ſibi caueant, aut ſi gerit ſe pro medico ille, cuius imperitiam nouimus, poſſe nos & teneri ægrotos val alios, quibus inde periculum imminet, monere, prout etiam poſſe nos teneri manifeſtare Petrum, v. g. auctorem homicidij ſi illud imponatur innocenti ob id plectendo, cum ſimilibus. Quod quidem verum eſt vt in eius 21
terminis neceſſario denuntians etiam iudicialiter non incurrat irregularitatem, etiamſi ex eadem denunciatione & ſubſequenti illarum culparum inquiſitione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis, vt per Couarr. *in Clem. ſi furioſus part.2. § 5. ſub num.5.* Nauarr. *in man. c.27. num.213.* Sot. *de inſtit lib.5. quæſt.5. art.1. ad 3.* Henriq. *in ſumm. lib.14 c.12 ſub n.8.* Fr. Emman. *in ſumm. tom 1. c.169. num.12.* Molin. *tr.2.* 22
diſp.109. n.5. Quæ quidem reuelandi obligatio nobis incumbens in ordine ad proximi defenſionem, ita eſt intelligenda vt priùs præmittere debeamus fraternam admonitionem & inductionem faciendam iniuſto aggreſſori quod à damno deſiſtat, ſi ſpes eſt eam profuturam, vt ita eius fama conſeruetur quoad fieri poſſit, nec perdatur ſi ipſe pœnituerit, & damnum reſarcinerit, vel illud non inchoauerit, vt benè reſoluunt omnes: doctores *ſuprà* citati, maximè Nauarr. *in man. c.17. ſub num.133.* Mench. *d. cap.17. ſub num.4.* Gutier. *d. c.11. num.51. & 73.* Fr. Emman. *d. col.2. ante med.* Leſſi. *d. cap.11. num.60.* contrarium cum aliis reſoluentes vbi crimen occultum verſerit in damnum Reip. prout eſt hæreſis, crimen læſæ maieſtatis, proditio, & ſimilia, quippe quòd in his adeſt periculum in mora, & vt plurimum non poteſt per hominem priuatum, & per eius admonitiones eorum contagio ſufficienter impediri: vnde vt plurimum ſine admonitionibus debent ad iudicium & ad miniſtros publicos competentes, vtpote potentiores ad eam contagionem impediendam deduci per denunciationem, vt reſoluunt D. Thom. *2.2. q.33. art.7. in corpore,* Abb. *d. cap. nouit. n.44.* Simanch. *de catholicis inſtit. cap.19. & cap.42. num.11.* Nauar. *in man. cap.24 num.14.* Rojas *in ſingul. Fidei verbo accuſare num.21.* Gutierr. *cap.11. n.53.* Flores de Mena *d. q.18. n.45. cum ſeqq.* Peña *in direct. Inquiſit. part.2. cap.24. commento 18.* ſic limitantes ordinem illum correctionis fraternæ, de quo *in d. cap. nouit.*

Subampliatur locum habere etiamſi crimen illud 23
proximo damnoſum & ex malitia criminoſi nolentis deſiſtere impendens, occultum fuerit, vel alieni dictum ſub fide ſecreti, vt ſi proximus iniuſtè ſit occidendus, vel furtum ſit committendum, aut ſimilia, adhuc

adhuc enim illud ſecretum ſuſcipiens detegere tene-
tur etiam in iudicio virture etiam monitorialium ge-
neralium ſub excommunicatione, vel aliàs etiam
abſque iudicis præcepto ſiue denuntiando, ſiue etiam
teſtificando: ita D. Thom. 2. 2. *quæſt.*70. *art.*1. *ad* 2.
Sylueſt. *verbo teſtis quæſt.*8. *columna* 2. *ante med.* Nauar.
in cap. inter verba 10. *quæſt.*3. *concluſ.*6. *ſub num.*2.
23. *& in man. cap.*25. *n.*33. *& in cap. Sacerdos ſub n.*24.
*de pœnit. diſt.*6. Sot. *de iuſtit. lib.*5 *quæſt.*7. *art.*1. *ad* 1.
*& de ratione tegendi ſecretum memb.*2. *quæſt.*7. *num.*21.
Cordub. *in ſuo quæſt. lib.*1. *quæſt.*43. *verſ.*3. *pag.*347.
Greg. *l.*35. *gloſ.*1. *tit.*16. *part.*3. Gutier. *d. cap.*11. *n.*48.
*& num.*75. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.*13. *cod.*30.
*dub.*4. Molin. *de iuſtit. tract.* 4 *diſput.*5. *num.*6. Modern.
*de iuriſdict. part.*2. *cap.*14. *num.*21. Leſſi. *d. lib.*2. *cap.*30.
24 *num.*43. 47. *&* 49. Secretum verò aliunde non cogni-
tum niſi in Confeſſione ſacramentali in ordine ad
eam, indubitanter conſeruandum eſt, & nullo caſu,
quocumque etiam ſuperiore iubente reuelandum in-
uito pœnitente, etiam pro ſalute, & ſcandalo Regni,
totius, ita D. Thom. *d. quæſt.*70. *art.*1. *ad* 2. Sot. *d. lib.*5.
*quæſt.*7. *art.*1. *ad* 1. *& d. memb.*2. *quæſt.*6. *concl.*3. *col.*2.
Cordub. *loco proximè citato*, Fr. Emman. *in ſumm tom.*2.
*cap.*7. *num.*8. Molin. *d. diſput.*5. *num.*6. *ad fin & num.*9.
Modern. *de iuriſdict. part.*4. *caſu* 194. *num.*5. *cum ſeqq.*
Flores de Mena *d. q.*18. *num.*46. Leſſi. *d cap.*30. *num.*45.
multipliciter ampliantes huiuſmodi obligationem
conſeruandi ſecreti Confeſſionis ſacramentalis adeò
vt eius detectio nullam fidem faciat in iudicio, eo
quòd ſcientia per Sacerdotem habita ex Confeſſione
ſacramentali nihil omnino pertinet ad controuerſiam
iudicialem, quippe quod in iudicio deponit quis de
illis, quæ nouit vt homo, Sacerdos in Confeſſione ſa-
cramentali nouit vt Deus, ita poſt Rip. Felin. & alios
optimè reſoluunt Cou. *de ſponſ. part.*2. *cap.*7. §. 12. *n.*10.
Maſcard. *de probat. concl.*377. *n.*5. *cum ſeqq.* & alij, quos
refert & ſequitur Cened. *ad Decretum collect.*60. *n.*2.
25 *in fine.* An idem ſit dicendum de confeſſione facta lai-
co in extrema neceſſitate, vide Cou. *d. n.*10. Nauar. *in
cap. ſi Sacerdos de pœnit. diſt.*6. *n.*117. *cum ſeqq.* Gutier.
*d. cap.*11. *n.*49. 74. *&* 50. Maſcard. *de probat. lib.*1. *q.*5.
*n.*51. Cened. *d. collect.*60. *n.*5.

26 Secundò amplia, ſiue iniuſtè aggreſſus clamet, ſiue
non, in vtroque enim caſu eum defendere tenemur,
cùm ad hoc ſatis ſit quòd hæc proximi cura nobis à
Deo mandata ſit, iuxta illud Eccleſiaſt. 17. *Vnicuique
mandauit Dominus de proximo ſuo*; vnde meritò ſic re-
ſoluunt communiter Doctores, vt per Claud. *in repet.
d. l. vt vim, n.*125. Gom. *tom.*3. *var. c.*3. *ſub n.*21. & alij,
quos aduersùs alios refert, & ſequitur Farin. *in praxi
crimin. q.*124. *n.*270. *& ſeq.*

27 Tertiò amplia, vt procedat ſiue iniuſtus aggreſſor
ſit laicus, ſiue clericus, adeò vt ex clerici ſic aggreſſo-
ris percuſſione non incurratur excommunicatio, vt
per Cou. *in Clem ſi furioſus p.*3. §. *vnic. n.*5. Gom. *ſub d.
n.*21. Clar. § *homicidium ſub n.*29. Farin. *d. q.*125. *n.*276.
Soar. *de cenſ. diſp.*22. *ſect.*1. *n.*39.

28 Quartò amplia, vt procedat in defenſione non ſo-
lum Chriſtiani iniuſtè aggreſſi, ſed etiam alterius non
Chriſtiani, imo & in defenſione inimici, ita poſt Man-
tuam reſoluit Farin *d. q.*125. *n.*268 *iuncto num.*272. &
in defenſione inimici etiam capitalis ſic conſtituit
etiam Fulgoſ. *d. l. vt vim ſub num.*4. vbi Iaſ. *num.*29.
Carrer. *in pract. crimin. in tract. de homicid.* § *quinto ex-
cuſet defenſio*, *num.*45.

29 Quintò amplia, vt procedat non ſolùm in eo, qui
delictum committendum non prohibet cum prohi-
bere potuerit, ſed etiam in eo, qui impedit volentem
impedire furtum, aut aliud damnum proximi, ſiue
perſonale ſiue externum, hunc namque grauiter pec-
cate reſoluunt Medin. *de reſtit. quæſt.*9. *in fine*, Nauar. *in
man. cap.*17. *ſub n.*140. Henriq. *d. lib.*14. *de irregul. c.*12.
*ſub num.*7. Fr. Emman. *in ſum. tom.*1. *c.*151. *num.*16. Mo-
lin. *d. tract.*2. *diſput.*755. *n.*4. Rebell. *d. part.*1. *lib.*2. *q.*14.
*ſect.*8. *num.*57. Circa tamen reſtituendi obligationem
damni inde ſequuti controuertunt ſuprà citati Do-
ctores agentes non quidem de impedientibus, qui ex
iuſtitia commutatiua defendere tenebantur, de qui-
bus, egi *ſuprà verſ. Qui potuit*, &c. *hoc eod.* §. ſed de illis
qui per ſe ad defendendum ex charitate tantum tenen-
tur, quos quidem ad huiuſmodi reſtitutionem obli-
gatos eſſe voluerunt Medin. Nauarr. Fr. Emman. *vbi pro-
ximè*, adeò, vt idem Nauarr. *in man. cap.*27. *ſub nume-
ro* 231. exiſtimet inſuper irregularem eſſe, qui auer-
tit alium à liberando proximo ab iniuſta deformitate,
quod tradit Henriq. *vbi ſuprà*, niſi bono animo ami-
cum diuertat, ne perinde ſe periculis obiiciat: at verò
Molina, & Rebell. *dictis locis* melius eos ita demum
teneri ſic reſtituere admittunt ſi dictum defenſorem
impedierint mediis contra iuſtitiam, veluti vi, dolo
aut fraude.

§. Qui verò.

Incitans alium ad homicidium, mitius punitur
quàm homicida; ſecus autem ſi incitauit ad certum
homicidium, quia eo ſequuto tenetur vt homicida.
Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.
Prouocaſſent.] Ergo delictum perſuadens; inflam- 30
mans, inſtigans, hortans, incitans; & inſtituens, puni-
tur eadem pœna, qua ipſe delinquens, vt per Farinac.
*in praxi crimin. part.*5. *quæſt.*129. *num.*26. *cum ſeqq.* vbi
*à num.*23. an conſulens delictum puniatur eadem pœ- 31
na, qua ipſe delinquens, de quo etiam Duen. *reg.*149.
Bernard. *reg.*175. *in princip.* Ayter. *de homicid. part.*2.
numero 35. Azor. *inſtitut. moralib. part.*3. *lib.*2. *capi-
te* 10. Campan. *in diuerſorio iuris Canonici rub.*11.
*cap.*23. *num.*79.

§. Eos inſuper.

Bona occiſi occupans non per hoc tenetur de ho-
micidio. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.
Eis, quorum fuerunt, &c.] Notatur ad hoc quòd 32
reſtitutio facienda eſt eidem à quo ablatum eſt, vel
habenti cauſam ab eo, non enim æqualitas iuſtitiæ
ſeruatur per reſtitutionem alteri factam eo inuito,
cap. ca te 22. *in princip. de iureiur. l. inuito* 12. *C. de ſo-
lution.* gloſſ. & communis *in reg. peccatum, de regulis
iuris in* 6. D. Thom. 2. 2. *quæſt.*62. *art.*5. Nec ſat eſt re-
ſtitutionem fieri pauperibus, vt dicit *hic* text. qui in-
telligendus eſt, vbi dominus, vel is, cui debetur, cer-
tus eſt, & citra ſcandalum, vel periculum poteſt ei-
dem reſtitui, aliter enim ſi ſit incognitus poſt adhi-
bitam diligentiam, vel ſi ſcandalum immineat, po-
teſt fieri reſtitutio pauperibus, quia ſic in effectu reſti-
tuitur domino, cui prodeſt quoad animæ ſalutem,
vide Couar. *in reg. peccatum part.*2. *in initio num.*6. *&
part.*3. §. 1. *num.*2. Mich. Salon. 2. 2. *q.*62. *art.*5. *contr.*5.
Petr. de Arag. *in reſp. ad* 3. Valent. *tom.*3. *diſp.*5. *q.*6.
puncto 4. latè Sayr. *in claui Regia lib.*10. *tract.*5. *cap.*2.
à princip.

§. Clericos.

Clerici præſtantes mortis auxilium, conſilium, vel
fauorem, quàm pœnitentiam incurrant, oſtenditur *hic*,
& colligunt Doctores *in princ. text.* citati.
Et illos, qui conſilium dedere, &c.] Notatur ad hoc quòd 33
clericus conſulens delictum, quod ſi ipſe commiſiſſet,

irregularitatem incurreret, irregularis efficitur ac ſi deliquiſſet, vt per Couar. *in Clem. ſi furioſus part.2. §.1. num.1.* Maiol. *de irregul. lib.5. c.48. §.2. num.1.* Soar. *de cenſur. diſp.44. ſect.3. num.10.* Sayr. *in ſimili tract. lib.7. cap.3. num.1.* Auil. *eod. tract. part.7. diſp.6. ſect.2. dub.3. concl.2. & 4.* Farin. *in praxi crimin. part.5. q.129. num.56.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. num 129.* Intellige quando quis conſulit alicui, qui ſine illo conſilio non erat facturus homicidium, ſecus ſi etiam ſine conſilio occidiſſet, Couarr. *in d. Clem. ſi furioſus p.2. num.1.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico l.2. cap.21. num.7.* Soar. *d. ſect.3. num.10. verſ. addo etiam*, Sayr. *d. cap.3. num.2.* niſi ex conſilio dato tali aliàs facturo deterior factus ſit, quia tunc conſulens, irregularis erit, licèt conſultus ſine conſilio occidiſſet, vt per Cou. *d. part.1. num.1. verſ. eſt igitur*, Soar. *d. num.10. verſ. ad irregularitatem verò*, Sayr. *d. num.2. verſ. immo verò*, Auila *d. dub.3. concl.3.* eodem modo irregularitas incurritur quando quis ſuo conſilio facit, vt alter faciliùs, vel citius, vel crudeliùs tale committat delictum, vt per Vgolin. *eod. tract. cap.16. num.1.* Bonacin. *eod. tract. diſp.7. quaeſt.4. puncto 7. num.19.* vbi ſecus dicendum concludit quando conſulens non auget voluntatem, ſed exiguè mouet, aut quando parato facere maius malum, ſuadet minus, puta quando parato occidere, vel mutilare, ſuadet tantummodo percutere, & citat Fr. Emman. *in ſumm part.1. c.178. concl. 20. num.21.* Henriq. *lib.14. cap.16. num.4.* Sayr. *de cenſur. lib.7. cap.3. num.13.* Auil. *d. dub.2. verſ. vnde inquirimus*, Sayr. *d. cap.3. num.13.* Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.17. dub.8. num.69.* Illud aduertere oportet quòd irregularitas non incurritur ab eo, qui poſt conſilium datum ad homicidium, antequam illud ſequatur, conſilium reuocat, reuocationem illi, cui conſilium dedit, manifeſtat, & occidendo notificat, vt præcaueat, ſicut docent Nauarr. *in man. cap.27. num.235.* Maiol. *de irregul. lib.5. cap.48. §.2. num.3. in 5. ampl.* Viuald. *in candel. aureo tract. de irreg. num.158.* Soar. *d. ſect.3. ex num.11.* Sayr. *d. cap.3. num.4. & 5.* Auil. *d. ſect.2. dub.4. verſ. tertia concluſio*, notificatio autem neceſſaria non erit, quando is, qui conſilium reuocauit, probabiliter, & bona fide credidit, ſic reuocato conſilio mortem non ſequuturam, quia tunc etiam ſequuto homicidio, & nulla facta notificatione occidendo vt ſibi caueat, irregularis non efficietur, vt aduertunt Maiol. *de irreg. lib 6. cap.48. §.2. num.5. in fine*, Soar. *d. ſect.3. num.12. in fine, verſ. quod tamen intelligendum eſt*, Sayr. *d. c.3. n.6. in princip.*

34 *Deponendos eſſe cenſemus.*] Notatur ad hoc quòd clericus propter homicidium non degradatur, ſed deponitur non ſolùm ſi illud propriis manibus committat, ſed etiam ſi illud fieri mandet, conſulat, perſuadeat, aut etiam aſſiſtat illi, vt per Farin. *d. par.5. q.119.*

35 *n.46. & 47.* An verò ipſo iure ſit priuatus beneficio quod habet, an veniat priuandus, vide Azor. *inſtit. moral. par.3. lib.1. c.16. in princip.*

36 *Quos conſtat armatos interfuiſſe, &c.*] Notatur ad hoc quòd irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum ſi poſtea aliquis occiſus fuit, etiamſi ille nihil commiſiſſet, vt per Specul. *lib.1. tit. de diſpenſat. §.4. num.5. & 6.* Candel. aureum *de irregul. num.273.* quos refert, & ſequitur Rota apud Farin. *deciſ.44. num.3. part.2. recent.*

37 *Et illos, qui, &c.*] Ergo laicus poteſt fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia, Rota *d. deciſ.44. n.4. & num 5.* ampliat etiamſi quòd in gratia adſit clauſula, *& cum abſolutione, &c.*

38 *Vſque ad ſeptennium, vel quinquennium.*] Notatur ad hoc quòd clericus propter homicidium in monaſterium, ſiue in carceres detruditur per quinquennium vltra depoſitionem, vt per Bern. *in pract. cap.88. alias 97. in vltim. edit. num.1.* vbi ponderauit *in hoc text.* non tractari de homicida, qua propriis manibus occidit, ſed de eo, qui aut conſuluit, aut armatus aſtitit, refert, & ſequitur Plac. *de delictis lib.1. cap.11. num.13. verſ. verum enim verò*; ſed quia contrarium decidere videbatur text. *in c. ſi Epiſcopus 50. diſt.* ibi, *quandiu vixerit*, ideo Farin. *d. quaeſt.119. num.54.* aduertit huiuſmodi detruſionem poſſe eſſe perpetuam, aut temporalem ſecundùm homicidij qualitatem.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit.*
2 *Magiſter nimis modum excedens percutiendo in capite, aut alio periculoſo loco, ex quo percuſſus obiit, aut deformatus eſt, irregularitatem incurrit.*
3 *Occidendi animus præſumitur ex occiſione facta in capite.*
4 *Vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere, ſi obiit poſt paucos dies.*
5 *Mortuus quis præſumitur ex vulnere etiamſi poſt illud acceptum ſurgat è lecto triduo iam tranſacto.*
6 *Conſcientiæ foro non punitur quis de homicidio ſine dolo commiſſo, etiamſi culpa præceſſerit.*
7 *Vulnus quando conſtat non fuiſſe lethale, tunc non præſumitur vulneratum ex illo propriè deceſſiſſe, ſed culpa, & negligentia Medicorum.*

Cap. Presbyterum. VII.

Presbyter qui intuitu diſciplinæ nimis modum excedens percutit puerum, v. g. in capite, itaut poſt paucos dies moriatur, ſi mortuus eſt ipſa percuſſione, vel infirmitatem incidit, ex qua deinde moritur, deponitur ab officio ſacerdotali, & perpetuò remouetur à miniſterio altaris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali iuris Pontificij pag.113.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 669.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.10. cap.8.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part.26. cap.7.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *in Clem. ſi furioſus, part.2. §.4. num.5. & §.2. num.9. verſ. quarto*, Bonac. *de cenſuris diſp.7. quaeſt.4. puncto 7. n.14.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ part.1. lib.2. c.66. num. 16.* Soar. *de cenſur. diſp.46. ſect.2. num.4.* Sayr. *eod. tract. l.7. c.6. n.2.* Auil. *in ſimili tract. p.7. diſp.4. ſect.1. dub.3.* Farin. *fragm. crimin. p.2. lit.I. n.508.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p.1. tit. de diſciplina clericali, §.5. num.32.* Henriq. *ſumm. part.2. lib.14. de irregul. cap.15. num.3. lit.S*, Molin. *de iuſtit. tom.4. tractat.3. diſput.77. num.6. in princ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. num.115.* qui aduertunt irregularitatem non incurri à magiſtro moderatè diſcipulum corrigente & verberante, etiam quod inde mors ſequatur. 2

Percuſſit in capite.) Notatur ad hoc quòd animus occidendi præſumitur ex vulnere, & occiſione facta in capite, vt magis periculoſa, ita Farinac. *in praxi crimin. par.5. quaeſt.126. num.196.* Petr. Caball. *de omni genere homicidij num.314.* vbi dicit quòd percutiens aliquem cum baculo in capite ita quod moriatur ſi habebat alia arma, pœna mortis punitur. 3

Cum

4 *Cùm poſt paucos dies.*] Notatur ad hoc quòd vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere ſi obiit poſt paucos dies, vt per Farin. *d. part.* 5. *quaſt.* 127. *num.* 29. Et latiùs ſi ſcire velis quando præſumatur quis mortuus ex vulnere, vide Clar. § *homicidium num.* 44. Hippol. *conſ.* 7. *num.* 27. *&* 28. Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 2. *verbo mortuus*, Menoch. *de arbitr. caſu* 275. Andr. Alcacer. *in ſua chirurgia lib.* 1. *cap.* 9. *in reſp. ad* 3. Boër. *deciſ.* 232. Chald. Pereira *de emptione, & vendit c. n.* 12. vide ad *cap.* 2. *n.* 3. *de clerico percuſſ.*

5 *Si ex ipſa percuſſione interiit*, &c.] An & quando poſt vulnus acceptum ſi quis ſurgat triduo iam tranſacto, & poſtea ſit mortuus, præſumatur ex vulnere, vide Boër. *deciſ.* 329. *n.* 19. *verſ. quare videtur* Ant. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 3. *n.* 29. *verſ. ex quibus venit reprobanda*. Farin. *d. q.* 127. *n.* 77. *cum ſeqq.*

6 In gloſſ. *Expiraſſe*. ibi, *quantum ad gratiam*, &c.] Notatur ad hoc quòd in foro conſcientiæ non punitur quis de homicidio ſine dolo commiſſo etiamſi culpa præceſſerit vt per Tiraquell. *de pœnis temper. cauſa* 13. *num.* 13. Couar. *in Clem. ſi furioſus. part.* 2. §. 4. *num.* 1. *col.* 2.

7 In gloſſ. *Aliam infirmitatem*, fini ibi, *ſed nunquid ſi poſtquam conualuit, recidiuauit, tenetur magiſter? ita* Vide Farin. *d. q.* 127. *num.* 77. Quando verò certum eſt vulnus non fuiſſe lethale, tunc non præſumitur ex illo vulnere deceſſiſſe, ſed ex negligentia, aut imperitia medicorum, & vulneraus tunc non tenetur de occiſo, ſed de vulnerato tantùm, vt per Boër. *deciſ.* 323. *num.* 7. Surd. *de aliment. tit.* 8 *priuil.* 69 *num* 8. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 185. *num.* 8. Farin. *d. quaſt.* 127. *num.* 25.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium in ludo commiſſum à clerico, quando irregularitatem operetur, oſtenditur, & num* 2.
3 *Vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, etiam quod poſt octo dies deceſſerit.*
4 *Clerici nullo modo poſſunt in eorum ludis aliàs illis permiſſis admixtos laicos habere.*
5 *Clericus choreis, ac ludis intereſſens, quorum occaſione homicidia ſequuta fuerunt, quando irregularitatem incurrat, oſtenditur.*

Cap. Continebatur. VIII.

1 CLericus, qui ludit aliquo ludo ſecularium, vel cum ſæculari, ſi caſu aliquis occiditur, non poteſt ordinari ſine diſpenſatione Papæ, nec miniſtrare in Diaconatu in aliquo tempore, poteſt tamen diſpenſari vt miniſter in Subdiaconatu. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 123. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 669. remiſſiuè Ximen. *in concordant. part.* 1. *&* 2. refertur ab Antonin. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. libro* 5. *titul.* 1. *cap.* 9. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III *part.* 26. *cap.* 12.

2 Homicidium in ludo commiſſum à clerico quando irregularitatem operetur, & de diſtinctione inter ludum licitum, & illicitum, & an præcedat culpa, vel non, ac denique de materia huius text. vide Couar. *in Clem. ſi furioſus, part.* 2. §. 4. *num* 8. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 124. Henriq. *in ſumm. p.* 2. *lib* 14. *de irregul. c.* 15. §. 3. *in commento lit. R.* Menoch. *de arbitr. caſu* 390. *n.* 3. Farin. *in praxi crimin. part.* 5 *q.* 126. *num.* 34. Molina *de iuſtit. tom.* 4. *tract* 3. *diſp.* 77. *n.* 6 *verſ. continebatur*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l.* 30. *n.* 114. Azeued. *l.* 2. *n.* 15. *tit.* 7. *lib.* 8. *noua recop.* vbi de ludo cauſa leuandi laborem

3 *Poſt dies octo.*] Ergo vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, etiam quòd poſt octo dies deceſſerit, vt per Boër. *deciſ.* 323. *num.* 12. *verſ. & idem videtur. ſi intra octo dies* Menoch. *de arbitr. caſu* 275. *num.* 2. Iacob. Ayret. *in tract. de homicid. p.* 2. *num.* 54. Farinac. *d. p.* 5. *q.* 127. *n.* 38

4 In gloſſ. *Eiuſdem* Notatur ad hoc quòd clerici nullo modo poſſunt in eorum ludis aliàs eis permiſſis admixtos laicos habere vt per Hoſt. *hìc num.* 1. & Abb. *num.* 3. Coſt. *in tract. de ludo, num.* 14. *in fine*; Viuian. *commun. opin.* 467. *num* 3. *&* 4. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 24. *num.* 17. Farin. *in praxi crimin p.* 3. *quaſt.* 119. *num.* 100. Aduerte clericum præſentem choreis, ac ludis, quorum occaſione homicidia ſequuta fuerunt, illo tantùm caſu irregularitatem incurrere, quando opus ſic illicitum fuit, cauſa homicidij, prout ludus noxius, indiſcreta correctio, & ſimilia, ſecus ſi opus illicitum nullo modo fuit cauſa homicidij, vt latè explicant Con. *in Clem. ſi furioſus*, §. 4. *num.* 9. *verſ. illud ſanè, & num.* 10. Nau. *conſ.* 21. *n.* 4. *ſub hoc tit.* quod refert, & ſequitur Rota *in vna Caſalen. irregularitatis* 29. *Nouembr.* 1610. coram reuerendiſſimo D. Damaſceno, relata apud Farinac. *deciſ.* 260. *num.* 2. *part.* 1. *recent.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa*
2 *Irregularis non efficitur, qui caſu in ludo publicè permiſſo ſocium interfecit.*
3 *Imprudenter, non de induſtria, aut doloſè delinquentes leuius puniuntur.*
4 *Arma portantes puniens ſtatutum non intelligitur de paruis cultellis.*

Cap. Lator. IX.

HOmicidium purè caſuale ſine culpa non impedit quin aliquis ordinetur, vt ſi quis me proiicit in terram, & caſu meus cultellus illum ferit, & moritur, ergo non ſum irregularis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 123. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 669. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 10. *c.* 10. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 26. *cap.* 14. 1

Collige ex text. irregularem non effici, qui caſu in ludo publicè permiſſo ſocium interfecit, vt per Menoc. *de arbitr. caſu* 400. *num.* 3. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 77. *num.* 7. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 124. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 6. vbi de intellectu, Farinac. *fragm. crimin. part.* 1 *litt. I. num.* 540. Nam ſi duo in colluctatione, (vt eſt caſus huius text.) vel ad brachia ludant, & vnus habeat gladium accinctum, vel falcem, & colluctans incautè percutiat manum ad falcem, vel gladium, & moriatur, gladio accinctus non tenebitur, de occiſo, Azeued. *l.* 2. *num.* 21. *&* 22. *tit.* 7. *lib.* 8. *noua recop.* quia illi, qui caſu, aut imprudentia, ſiue etiam facti ignorantia, non de induſtria, aut doloſè quidquam admiſerunt, aut non puniuntur, aut leuiùs puniri debent, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 13. *num.* 1. *cum ſeqq.* Vide Maiol. *tract. de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. *n.* 3. vbi diſtinguit. 2

inter ludum noxium, hoc eſt, periculum ad mortem, prout eſt haſtiludium, iactus lapidum, ludus, qui calcibus, aut pugnis exercetur, & inter ludum non noxium, nec periculoſum, prout eſt ludus pilæ, luctæ ſine armis, & ſaltationis, primo caſu quando ludus eſt noxius & periculoſus ſi ex eo ſequatur homicidium, abſque dubio incuritur irregularitas, ſecus ſecundo caſu, dummodo tamen ludens adhibuerit omnem diligentiam ne ſequatur homicidium.

4 *Cuius cultellus.*] Notatur ad hoc quòd ſtatutum puniens portantes arma non intelligitur de paruis cultellis idoneis ad ſcindendum pennas, vel panem, vt per Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis verſ.* 21. *pag. mihi* 35. Bobadil. *in ſua politica lib.* 1. *c.* 13. *num.* 73. Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *c.* 2. *num.* 9. *& in cap.* 3. *n.* 54. Farin. *in praxi crimin. quaſt.* 108. *n.* 77. *cum ſeq.* Ludou. Rodolphin. *vari. lib.* 2. *q.* 34. *n.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis efficitur is ex cuius opera illicita homicidium ſequitur.*

2 *Irregularis an ſi clericus cenſendus, qui ad neceſſariam rerum defenſionem raptorem occiderit, oſtenditur.*

3 *Irregularis eſt clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, ſi omiſſa fuga inuaſorem occidit*

Cap. Suſcepimus. X.

1 QVi ad defendendum ſua, ligant latrones, & alter ligantium ne deinde interimeretur, latrones occidit, ſimul peccant, & fiunt irregulares, quia pro conſeruandis rebus tranſitoriis homines non ſunt interficiendi, & fit contra manſuetudinem Eccleſiaſticam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 123. Alagona *in compend. iuris canonici pag* 670. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 10. *c.* 12. & eſt poſt Concil. Lateran. *p* 50. *c.* 27.

2 *Expediebat potius poſt tunicam*, &c.] Ergo pro ſola rerum defenſione non eſt licitum clericis inuaſorem occidere, de quo tamen vide Sylueſt. *in ſumm. verbo bellum* 1. §. 7. *n.* 12. *& verbo excommunicatio* 6. §. 4. *caſu* 9. *in fine.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 20. Briad. *ad Clar.* §. *homicidium num.* 82. Polyd. Ripa *de tempore nocturno cap.* 24. *de fure num.* 26. *in fine, & num.* 49. *cum ſeqq.* Boër. *deciſ.* 168. *num.* 5. Couar. *in Clem. ſi furioſus part.* 3. §. *vn. num. vlt.* Soar. *tom.* 5. *diſp.* 46. *ſect.* 2. *à num.* 4. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 11. *num.* 73. Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſput.* 18. *dub.* 9. *numer.* 80. *&* 88. Molin. *tom.* 4. *diſp.* 72. *num.* 5. Salon. 2. 2. *quaſt.* 64. *art.* 8. *controu.* 2. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *cap.* 11. §. 3. *lit. A.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 39. *num.* 105. Beller. *diſquiſition. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 5. *num.* 108. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 61. Nauarr. *in man. c.* 27. *num* 211. Villadieg. *de irregul. cap. de percuſſore col.* 14. Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom* 1. *tit.* 57. *de irregularitate, num.* 3. Ex quorum dictis hæc eſt dubia quæſtio, in qua tamen illa eſt verior reſolutio, quæ habet illum non eſſe cenſendum irregularem, qui ad neceſſariam rerum defenſionem furem aut raptorem occiderit his in caſibus, quibus ea occiſio iure licita ſit, reſpondentes in caſu huius text. maximum contingi defenſionis rerum exceſſum, cuius equidem ratione non potuit illud homicidium, nec ob defenſionem perſonæ, aut rerum neceſſitatiam, & moderatam à culpa excuſari, ſaltem ea, quæ ſit ſufficiens ad irregularitatem, vt gloſ. Abb. & Doctores *in præſenti* tradiderunt, teſte Cou. *n. vlt. verſ. vndecimo.*

3 In gloſ. *Interimeretur.* ibi, *ſed hoc non fuit licitum ei, immo potius debuit fugere*, &c. Notatur ad hoc quòd irregularis eſt clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, ſi omiſſa fuga inuaſorem occidit, ſimili gloſ. *verbo conſilium in cap. ſicut dignum* §. *clericos, ſup. hoc tit. & in Clem. ſi furioſus verbo non valens, eod. tit.* vbi Zabarel. *num.* 26. *quaſt.* 26. Anchar. *col.* 2. *num.* 5. *verſ. circa hoc*, & Imola num. 13 *&* 14. & Couar. *part.* 3. §. *vni nu.* 4. Sylueſt. *verbo excommunicatio* 6. *quaſt.* 3. Plac. *de delictis, c.* 28. *num.* 10. Gutier *d. c.* 6. *num.* 61. *verſ. idem de fuga*, & alij, quos refert & ſequitur Rendina *d. tit.* 57. *nu.* 4. aduertens hanc ſententiam ita ſanè debere intelligi, & temperari, ſi fuga fugienti periculoſa non ſit, nam ſi ei fuga mortis periculum induceret, vel ex eo quod inimici à tergo inſtarent, vel ex eo quòd aggreſſor ex fuga maiorem capiens audaciam, facilius fuiſſet fugientem ſequutus, vel quia ſciret clericus aggreſſorem certo cum curſu ſuperaturum, & ſic eum interfecturum, & tunc non tenetur ſe fugæ committere, nec irregularitatem incurret ſi fuga omiſſa aggreſſorem occiderit.

4 Vtrùm autem liceat ad honorem tuendum invaſorem poſt impactam alapam, fuſtem, vel vulnus fugientem inſequi, & occidere, quæſtio eſt dubia, in qua vna ſententia tenet affirmatiuam partem, quam ſequuntur Nauar. *in man. c* 15. *num.* 4. *ad fin.* Petr. à Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 383. Victor. *de iure belli quaſt.* 2. *num.* 6. Henriq. *in ſumm. lib* 14. *c.* 10. §. 3 *in commento lit. T.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part.* 1. *c.* 9. §. 1. *n.* 16. Sed contraria ſententia negatiua videtur mihi magis probabilis, & Chriſtianæ pietati conformis, eámque tuentur Card. Tolet. *in inſt. ſacerd. lib.* 1. *c.* 6. *num.* 16. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 135. *num.* 11. Salon. *in* 2. 2. *quaſt.* 64. *art.* 7. *controu.* 2. *concl.* 1. Ioan. de la Cruz *in director. Confeſſ part.* 1. *prac.* 5. *dub.* 6. *concl.* 1. Malder. *in* 2. 2. S. *Thomæ tract.* 3. *c.* 1. *dub* 14. vbi ita ait. Si poſtquam alapam impegit, quæ tibi ignominioſa eſt, ſeſe in fugam conuertat offenſor, non licebit eum perſequi, & tantum referire, quantum poſtulare videtur honoris reparatio, habet enim potius ſpeciem vindictæ quàm defenſionis, vnde primam affirmantem ſententiam non eſſe in praxi conſulendam, licèt ſpeculatiuè probabilem eſſe aſſerunt Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 9. *dub.* 12. *num.* 80. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib.* 21. *cap.* 5. *num.* 63. Filliuc. *in quaſt. moral. tom.* 2. *tract.* 29. *c.* 3. *num.* 51. Bonacin. *de contract. diſp.* 2. *quaſt. vlt. ſect.* 1. *puncto* 10. *num* 8.

SVMMARIVM.

1 *Homicidij, vel alterius mali cauſam dans tenetur de omni cauſato homicidio, vel malo, irregularitatemque incurrit, & n.* 2.

3 *Clericus dans operam rei illicitæ, ſi inde ſequantur vulnus, & cædes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa ſucceſſerint extra eius intentionem.*

4 *Cauſa remota non imputatur ad homicidium.*

5 *Delicto cauſam præbens, vt puniatur pœna ordinaria, quæ occurrere debent, oſtenditur.*

6 *Homicidio intereſſens, ſi non percuſſerit, quando irregularitatem incurrat, oſtenditur.*

Cap. De cætero. XI.

HOmicidio cauſam dans non poteſt promoueri. 1
Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect.

Zabar.

Zabar. Ioan. Andr. Anania. Hoſtien. Butr. Anchar. Felin. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 124. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 670. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *c.* 12.

2 Collige ex text. illum, qui homicidij, vel alterius mali, aut delicti cauſam dat, teneri de omni cauſato homicidio, malo vel delicto, irregularitatemque incurrere, vt per Farinac. *in praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 125. *num.* 63. Et clericus dando operam rei illicitæ, ſi inde ſequantur vulnera & cædes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa ſucceſſerint extra eius intentionem & propoſitum vt per eund. Farin. *d. part.* 5. *quæſt.* 126.
3 *num.* 74. & *fragm. crimin. part.* 2. *lit. I. ex num.* 513. Soar. *de cenſur. diſp.* 45. *ſect.* 6. *num.* 1. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 12. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 11. vbi intelligit quamuis ſufficientem adhibuerit diligentiam ne ſequatur homicidium.

4 In gloſſ. *Dediſſe.* ibi, *maximè cum propinquam cauſam dedit.* Ergo cauſa remota non imputatur ad homicidium, de quo vide Couar. *in Clem. ſi furioſus part.* 2. §. 4. *num.* 8. *column.* 4. Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit.* 20. *num.* 7. Nauar. *conſ.* 24. *num.* 4. *ſub hoc tit.* & *conſ.*
5 30. *num.* 1. Et ideo dans operam rei illicitæ, & delicto cauſam præbens vt puniatur ordinaria pœna ſubſequuti delicti, neceſſe eſt vt illa opera & præcedens cauſa ſeu culpa ſit proxima & immediata ad illud, quod ſequitur, ſecus ſi remota, Farin. *d. part.* 5. *quæſt.* 128. *num.* 79. vbi *num.* 81. limitat niſi præbens cauſam remotam haberet animum nocendi, quia tunc idem eſt ac ſi dediſſet cauſam proximam delicto, & *num.* 82.
6 tenet text. *in cap. preſbyterum, ſup. hoc titul.* non loqui in cauſa remota, ſed in propinqua, & cohærente. Vnde quamuis Tabien. *verbo irregularitas* 2. *num.* 31. Specul. *tit. de diſpenſa.* §. *iuxta num.* 56. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 4. *num.* 1. dicant indiſtinctè ad incurrendam irregularitatem ſufficere interueniſſe homicidio licèt quis non percuſſerit, tamen intelligendi ſunt de eo aſſiſtente, qui directè delicto cooperatus fuit, putà animando percuſſores, vel quid ſimile, ſecus de caſualiter reperto in loco, vbi committitur delictum, proue eos intelligit Rota apud Farin. *deciſ.* 260 *num.* 3. *part.* 1. *recent.* nam huiuſmodi intereſſentia niſi probaretur, participatio nullius eſſet conſiderationis, *c. vlt. in fine,* 23. *q.* 8. & Innocen. *in cap. ſententiam n.* 1. *in fine, ne cleric. vel mon.* Feder. de Senis *conſ.* 168. *in princ.* Pariſ. *conſil.* 152. *num.* 30 & 31. *lib.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam habuit.*

2 *Irregularis an quis cenſendus ſit in dubio facti homicidij, vel iuris oſtenditur.*

3 *Irregularitas contracta ex dubio facti homicidij, priuat ſuſceptione Ordinum, non vero beneficijs, & aliis ſimilibus.*

4 *Irregularem ſe gerere non tenetur, qui dubitat, an aliquem mutilauerit ſi facta diligenti inquiſitione adhuc dubitat.*

5 *Irregularis cenſendus eſt ille, qui fœmina grauida præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, ſed dubitat an fœtus eſſet animatus.*

6 *Irregularem ſe gerere tenetur, qui conſulit homicidium, quando dubitat vtrum ſuo conſilio operatum ſit.*

7 *Vulneratus ex vulnere præſumitur deceſſiſſe etiam quod aliquandiu poſt vulnus illatum deceſſerit.*

8 *Irregularitas etiamſi publica, quando naſcitur ex homicidio caſuali, poteſt Epiſcopus in vtroque foro diſpenſare ad Ordines minores.*

Cap. Ad Audientiam. XII.

Clemens. III.

Clericus corrigens ſuum famulum, & verberans 1]
cum cingulo quo cinctus erat, & caſu ex vagina egreſſus cultellus verberatum vulnerauit, & cùm aliquando vixiſſet & conualuiſſet à vulnere, poſtea alia grauiori infirmitate vexatus mortuus eſt, ſi cõſtat quòd potius ex alia infirmitate ſit mortuus quàm ex vulnere, Presbyter eſt liber, & poteſt celebrare: ſi eſt dubium an ex vulnere ſit mortuus, tunc Presbyter nõ debet in Sacris miniſtrare, & pœnitentiam ſalutarẽ agere tenetur, poſt tamen concedi vt in minoribus Ordinibus miniſtret, quia in dubio tutior ſententia eſt eligenda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 124. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 670. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1 & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 1.

Dubium habetur, &c.] Notatur ad hoc, quòd in du- 2
bio facti homicidij (quando ſcilicet certum eſt irregularitatem eſſe iure inductam, & dubium eſt an hic in eum caſum homicidij inciderit) in vtroque foro cenſendus eſt quis irregularis, cùm ſecus ſit in dubio iuris, ita Couar. *in Clement. ſi furioſus part.* 1. *in initio num.* 3. Franc Ludouic. *in inſtruct. conſcientiæ part.* 2. vbi *de irregul. c.* 22. *colum.* 2. & 3. Sayr. *de cenſuris lib.* 6. *c.* 2. *num.* 16. & *in claui Regia lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 23. & 24. Flores de Mena *variarum lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 18. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *cap.* 10. *quæſ.* 19. *in fine* & *q.* 11. Ægid. de Coninck. *de Sacramen.* & *cenſur. tom.* 2. *diſp.* 18. *dub.* 2. *n.* 23. Sanch. *de matrimon. lib.* 2. *diſput.* 41. *numer.* 9. Valent. *part.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. *puncto* 2. Vgolin. *de cenſur. cap.* 4. §. 2. *n.* 3. Soar. *tom.* 5. *de cenſuris diſp.* 40. *ſect.* 5. *num.* 18. & 19. & *ſect.* 9. *num.* 1. *cumſeq.* vbi *n.* 12. concludit nullam opus eſſe iudicis ſententia, aut declaratione, vt in dubio facti ſit irregularis, Salas 1. 2. *quæſt.* 21. *tract.* 8. *diſp. vni. ſect.* 10. *à num.* 170. Rebell. *de obligat. iuſtitiæ part.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 3. *ſect.* 2. *num.* 13. addens hoc verum eſſe, quamuis non ſit veriſimilius fuiſſe ſequutum homicidium, Bonacin. *de cenſuris q.* 1. *puncto* 4. *num.* 3. Filiuc. *in in quæſt. moralib. tom.* 2. *tract.* 21. *n.* 166. Ioan. Sanct. *in ſelectis diſput.* 42. *num.* 14. Quorum multi exiſtimant idem ſentiendum eſſe in quolibet dubio facti, eo quòd ratio Pontificis *in præſenti*, videlicet in dubio facti tutiorem partem amplectendam eſſe, in omni dubio locum habere videtur. Sed alij probabilius exiſtimant, tantummodo in dubio homicidij indicandum eſſe aliquem irregularem, quia text. *in præſenti*, cui ſimilis eſt *in cap. ſignificaſti hoc tit.* loquitur ſolum de dubio homicidij, tum quia verſamur in materia odioſa vt Soar. *diſput.* 40. *ſect.* 6. *n.* 8. & *ſeq.* Salas *d. diſput. vnic. ſect.* 18. *n.* 168. *in princip.* Auil *de cenſur. part.* 7. *diſput.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 5. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *cap.* 3. *num.* 4. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 48. Bonaci. *de puncto* 4. *num.* 3. *verſ. alij,* contra Valent. Vaſquez, & Rebell. *citatis locis.* De intellectu huius text. vide Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 9. *n.* 41. Filliuc. *in quæſt. moral. tom.* 2. *tract.* 21. *num.* 166. Ioan. Sanctius *in practicis diſputation. diſp.* 42. *n.* 14.

Quæ quidem irregularitas, quam qui contrahit in 3
dubio facti homicidij, modo ſupra relato, locum habet quoad priuationem ſuſcipiendi Ordines, ac in il-

lis miniſtrandi, non verò quoad alias pœnas, quæ à iudice imponi ſolent pro irregularitate contracta, qualis eſt priuatio beneficiorum, & aliæ ſimiles, quia pœna ordinaria ſtatuta delicto certo non eſt imponenda delicto dubio, ſed extraordinaria pro dubij qualitate, vt per Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 157. *num.* 3. Sayr. *claui Regia, lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 14. Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 19. *art.* 6. *diſp.* 66. *cap.* 1. *num.* 5. Salas *d. diſp. vnic. ſect.* 19. *num.* 176.

4 Ex quibus primò infertur eum, qui dubitat an aliquem mutilauerit, non teneri ſe tanquam irregularem gerere, ſi facta diligenti inquiſitione adhuc dubitat an mutilauerit, non enim verſatur in dubio facti homicidij, ſed in dubio mutilationis, quæ non eſt propriè homicidium, ita Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 49 Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 4. *verſ. ex dictis*, contra Nauarr. *in man. c.* 27. *num.* 206. & Henriq. *loco citato.* Secundò in-
5 fertur illum cenſeri irregularem, qui fœminæ grauidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, ſed dubitat an fœtus eſſet ordinatus, Fr. Emman. *in*
6 *ſumma cap.* 175. *num.* 4. Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 43. Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 6. Tertiò infertur illum, qui conſuluit homicidium, teneri ſe tanquam irregularem gerere, quando dubitat vtrùm ſuo conſilio operatum ſit aliquid circa homicidium patratum ab eo, cui dedit conſilium, ita Maſcard. *de probat. concluſ.* 419. *num.* 9. Auila *part.* 2. *c.* 5. *num.* 3. *dub.* 3. Sanchez *d. c.* 10. *num.* 44. Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 7. Vnde ille, qui conſuluit furtum, aut homicidium, vel aliter adiuuit, tenetur ad reſtitutionem damni, licèt dubitet num. ex ſuo conſilio fuerit ſequutum homicidium, vel furtum; cùm enim conſtet de iniuſta actione conſulentis, quæ apta eſt ad effectum producendum, & ex natura ſua illum aſſequitur, dum de effectu ſubſequuto conſtat, poſſeſſio eſt pro actione illa iniuſta; quod effectum aſſequuta fuerit, ita Tabiena *verbo conſilium num.* 4. Couarr. *in Clement. ſi furioſus part.* 2. §. 2. *num.* 2. *verſ. in eo verò caſu.* Auila. *de cenſuris, par.* 7. *diſputat.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 3. *concluſ.* 5. Sanchez *de matrimonio, l.* 2. *diſput.* 41. *num.* 17. Filiucius *in quæſt. moral. tom.* 2 *tract.* 32. *cap.* 3. *num.* 57. quos refert & ſequitur Ioan. Sanct. *d. diſp.* 42. *num.* 14.

7 *Vtrùm occaſione vulneris*, &c.] Ergo vulneratus ex vulnere præſumitur deceſſiſſe, etiam quòd aliquatenus poſt vulnus illatum, deceſſerit, de quo vide Boër. *deciſ.* 323. *poſt num.* 11. *verſ. & pro hoc.* Farinac. *in praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 127. *num.* 34.

8 *Sibi poteritis concedere*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando irregularitas naſcitur ex homicidio caſuali, etiamſi publica ſit, poteſt quis in vtroque foro diſpenſare ad minores Ordines, vt per Couarr. *in Clem. ſi furioſus, part.* 2. §. 3 *num* 5. Henric. *in ſumma lib.* 14. *c.* 19. *in comment. lit. S, & T.* quos refert Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 28.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis habendus non eſt qui ſedens equo, quando equus fractis habenis puerum in via exiſtentem conculcauit, & interfecit, quod ibi multipliciter declaratur, & num.* 2.

3 *Licita rei dans operam, non tenetur de quacunque cade qua inde ſequatur.*

4 *Homicidium actu commiſſum, & tamen abſque voluntate & culpa, non imputatur committenti quoad Ordines ſuſceptos, & ſuſcipiendos.*

CAP. Dilectus. XIII. *Innoc. III.*

CLericus quando licitè, vel ob licitam cauſam equitat, & equus ſine culpa ſeſſoris fracto fræno currit, & puerum interficit, non fit irregularis, & poteſt celebrare, quia non dedit operam rei illicitæ, nec actu, vel voluntate commiſit homicidium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Io. Andr. Hoſtienſ. Anch. Butr. Felin. Panorm. Mâr. Soc. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 124. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 670. tenuiſſinè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 7. *c.* 1. 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Couar. *in Clement. ſi furioſus, part.* 2. §. 4. *num.* 6. *verſ. poſterior*, Auila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 1 *dub.* 1. *verſ. fin.* Vgolin. *de irregul. cap.* 19. § 1. Sayr. *de cenſuris, lib.* 7. *c.* 6. *num.* 1. Iacob. de Graffis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 66. *num.* 14. Bonacin. *eod. tract. diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 7. *num* 23. hoc dicens verum etiamſi inſidens equo eſſet Franciſcanus, qui peccat equitando contra regulas ſuæ religionis, de quo etiam Sayr. *d. cap.* 6. *num.* 25. vbi ait quòd licet Franciſcanus peccet equitando contra ſuam regulam, quia tamen hoc non eſt res periculoſa, vel ordinata ad mortem, ideo non efficitur irregularis, quando equitando caſu inopinato puerum occidit, ſi debitam adhibuerit diligentiam, Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. *num.* 13. *verſ. præterea*, vbi ait, quòd iſto caſu incurritur irregularitas ſi equitans parum diligenter equi habenas cuſtodiat, puta vel quia illas contractas, vel inutiles ad cohibendum, & effrænatum equum habeat, ſecus ſi adhibita debita diligentia, debitiſque habenis equo adhibitis inconſideratè, & imprudenter quis equi frænum fregerit, & ob id furens equus aliquem interfecerit. Ayrer. *de homicid. part.* 3. *num.* 2. vbi exiſtimat reputari caſuale homicidium, ac per conſequens per illud non incurri irregularitatem quando aſcendens equum non bene habenis parentem, & laſciuire incipientem, ipſe, vt equi impetum infrænaret, vim intulit fræno, & equum calcaribus ſtimulauit adeò quòd fracto fræno currens equus infantem pertranſeuntem occidit, Farinac. *in praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 125. *num.* 25. vbi illud caſuale dici homicidium refert, quando quis equo currens, & non valens illum retinere incidens equus in tranſeuntem, illum in terram proiecit, occiditque, addens Doctores *in præſenti* declarare hoc procedere quando equitans non eſt in aliqua culpa, qui explicant quando dicatur in culpa, & quot modis, inter quos ponunt, quando equitans ſciebat vitium equi, quòd erat effrænatus, vel quòd ſciebat frænum eſſe leue, & fragile, nec potens ad retinendum equum à curſu, & non prouidit, Ludouicus Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ, part.* 1. *caſu* 40. *verſ. adde* Molin. *de iuſtit tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 77. *num.* 7. vbi etiam dicit quòd eodem modo pronuntiaretur, Capellanum, de quo *in text.* non incurriſſe irregularitatem, quamuis equo pergeret ad fornicandum, aut ad furandum, quoniam pergere equo ad fornicandum, vel ad furandum, licèt res eſſent illicitæ, non tamen quæ viam pararent ad id homicidium, quæve periculoſæ eſſent comparatione eius homicidij. 2

Non dedit operam illicitæ rei.] Ergo dans operam rei licitæ, minimè tenetur de quacumque cæde, ſeu delicto, quod inde ſequatur, vt per Farinac. *d. q.* 126. *n.* 75. 3

In gloſſ. *Nec actu.* Dicit hæc gloſ. homicidium actu commiſſum, & tamen abſque voluntate & culpa, imputari committenti quoad Ordines ſuſcipiendos, non tamen quoad ſuſceptos. Sed hanc gloſſ. reprobant 4

Abb.

Abb. Anan. *in præſenti*, & Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 2. §. 4. n. vlt.* annotantes verius eſſe nullum in hoc adeſſe differentiam inter promotum, & promouendum, id etiam tradunt Sayr. *de cenſur. lib. 7. c. n. 32.* & poſt Soar. Farin. *fragm. crimin. part. 2. lit. I. n. 546.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale non imputatur ei qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

2 *Irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum dè curru deponeret, & proſpiciendo priùs, ne quem offenderet, proiecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, caſuque puerum oppreſſit, qui inde mortuus eſt.*

Cap. Ex litteris. j. XIV.

1 IRregularis non eſt, qui dando operam rei licitæ, & adhibita diligentia aliquis interficitur, niſi contra eum graue ſcandalum oriatur, vel tanta laboret infamia vt ſit ei indicenda purgatio canonica, & ideo irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, facta priùs diligenti circumſpectione proiecit in terram perticam, caſûque puerum oppreſſit qui inde mortuus eſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124.* Alagona *in compend. iuris Canonici p. 671.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. cap. 2.*

2 In hoc text. pronuntiatur quendam clericum non incurriſſe irregularitatem, qui cùm fœnum de curru quodam deponeret, & proſpiciendo priùs ne quem offenderet, proiecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, caſûque puerum percuſſit, qui inde mortuus eſt; cùm enim is clericus adhibita ea diligentia non peccauerit contra quintum Decalogi præceptum, ita illum puerum interficiendo, neque dederit operam rei illicitæ, irregularitatem ſanè non incurrit: ita Molin. *de iuſtitia tom. 4. tract. 3. diſp. 77. n. 7.* Aduertere tamen oportet quòd ad effectum euitandi irregularitatem in hoc & ſimilibus caſibus non requiritur ſumma & exactiſſima diligentia, qualem adhibuiſſet vir diligentiſſimus, & maximè circumſpectus, ſed ſatis eſt quòd talem quis adhibuerit diligentiam, qualem conſiderata rei qualitate, & perſonarum & negotiorum, ac temporis ad viri prudentis arbitrium adhibere debuiſſet ita Abb. *in cap. quæſitum, num. 3. de pœnit. & remiſſ.* Syluest. *in ſumm. verbo homicidium 2. in princ. reg. 4.* Sayr. *de cenſur. lib. 7. c. 6. n. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Monachus ab irregularitate excuſatur, qui cum campanam à campanili deponeret, cadens lignum puerum oppreſſit, & n. 2.*

Cap. Ex litteris. ij. XV.

1 MOnachus ſubſeruiens ad deponendam campanam de campanili, & ipſo mouente lignum corruit, & occidit puerum, ſi rem neceſſariam agebat & vtilem, & in loco per quem aliquem tranſire non crederet, vel ibidem exiſtere, vel illuc de conſuetudine venire quando mouit lignum, non eſt irregularis, ſed poteſt promoueri ad altiores Ordines. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zebarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch Butr. Henric. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 124.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 671.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 3.*

Hanc eandem concl. ex hoc text Couar. *in Clement. ſi furioſus, part. 2. §. 4. n. 10. verſ. quinto & num. 5. verſ. tertio* Ludou. Baje *reſp. caſuum conſcientiæ. p. 1. caſu 40. verſ. & confirmatur*, vbi ex Sot. aſſerit monachum non fieri irregularem quamuis opus illud eſſet ſeruile, vel contra præceptum Prælati campanam depoſuiſſet, Henriq. *in ſumma lib. 14. de irregul. c. 15. §. 3. lit. X.* Molin. *de iuſt. tom. 4. tr. 3. diſp. 77. n. 8.* vbi obſeruat non ſatis eſſe aliquem dare operam rei de ſe periculoſæ ad homicidium, aut mutilationem, vt ſubſequuto homicidio, aut mutilatione cenſendus ſit irregularitatem incurriſſe, ſed opus eſſe vt illicitè illud efficiat. Sayr. *de cenſur. lib. 7 c. 6. num. 3. & 4.* vbi etiam quid de clerico pulſante campanas in ſignum quòd aliquis à miniſtris iuſtitiæ ſit furca ſuſpendendus, & *num. 13.* quærit quid dicendum de monacho, qui pulſando campanam tempore ſibi prohibito ſi adhibita per eum diligentia tintinnabulum cadit, & ex eo aliquis occidatur, & concludit ipſum non eſſe irregularem, licèt tempore prohibito pulſando campanam peccet, refert Farin *fragm. crimin. p. lit. I. n. 509.* 2

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Irregularis non ſit clericus incedens in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum ſi curſu conculcauerit hominem & occiderit.*

3 *Irregularis non ſit Minorita, ſi contra regulam equitaret mula manſueta, aut infirmus contra medici præceptum & cauſa aliquem occiderit.*

4 *Iurata alicuius aſſertioni in ijs, quæ ab eius animo pendent affirmanti, ſiue neganti creditur, & quid in criminalibus, n. 5.*

Cap. Significaſti. j. XVI.

CLericus equitans, cum equus illum proieciſſet in aquam, cum ſtimulauit calcaribus, & præter intentionem mulierem interfecit, ſi non ſciebat equum tale vitium habere, debet illi iniungi ad cautelam pœnitentia competens, qua peracta poteſt miniſtrare in ſuſceptis, & promoueri ad maiores. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag 124.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 671.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. c. 4.* 1

Qua peracta non impedias, &c.] Ergo irregularis non ſit clericus, ſi incedat in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum, itaut curſu conculcatus hominem occiderit, de quo vide Molin. *de iuſtit. tom. 3. tract. 4. diſp. 77. num. 8. verſ. ſimili modo*, Maiol. *de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 13. verſic. præterea ſi parum diligenter*, vbi dicit quòd iſto caſu incurritur irregularitas ſi equitans parum diligenter equi habenas cuſtodiat, vtpote vel quia illas contractas vel inutiles ad cohibendum, & effrenatum equum habeat, ſecus ſi adhibita debita diligentia, debitiſque habenis equo adhibitis inconſideratè, & imprudenter aliquis equi frænum fregerit, & ob id furens equus aliquem interfecerit, Couar. *in Clem. ſi furioſus part. 2. §. 4. num. 6. verſ. poſterior*, Sayr. *de cenſuris lib. 7. c. 6. num. 1. & n. 25.* 2

vbi

vbi loquitur de fratre Franciſcano, qui equitando caſu inopinato puerum occidit, Auila *eod. tract. part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub* 1. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *de irregul. c.* 15. §. 4. *poſt med.* vbi etiam adnotant quòd ſi Minorita per regulam prohibitus equitaret in mula manſueta, aut infirmus contra medici præceptum, & caſu occideret, non fieret irregularis, nam vt aduertit idem Henriq. *eod. lib.* 14. *cap.* 11. §. 1. *in fine* homicidium faciens eo caſu fit irregularis, quando dabat operam rei illicitæ, quæ vt cauſa ſit peccatum mortale, & moraliter influat in homicidium ſequutum.

In gloſſ. *Si eſt ita*, ibi, *per iuramentum proprium*, &c. Notatur ad hoc, quòd aſſertioni alicuius iuratæ in his, quæ ab eius animo pendent, ſiue affirmanti, ſiue neganti creditur, vt per Couar. *practic. c.* 33. *num.* 4. *ſub verſ. cæterum quidam, & l.* 2. *variar. cap.* 10. *num.* 1. *verſic. tertia admittenda eſt accuſatio.* Hippol. *in rubr. de probat. num.* 222 *& conſ.* 9. *num.* 32. *cum ſeqq. & ſing.* 653. Donat. à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 278. *cum ſeqq. pag.* 506. Herculam. *in tract. de negatiua num.* 275. Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 13. Menoch. *de arbitr. caſu* 185. *num.* 5. *& ſeq.* Grammat. *voto* 10. *num.* 28. Aym. *de antiq part.* 4. *num.* 153. Guid Pap. *deciſ.* 614. Maſcard. *de probat. concl.* 94. *num.* 5. *&* 6. *& concl.* 227. *& concl.* 881. *num.* 2. Fului. Pacian. *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 29. *à princip.* Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil.* 1. *num.* 1. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 5. *num.* 4. optimè Farin. *frag. crim. part.* 1. *lit. A. à num.* 245. Gratian *reg.* 270. *n.* 1. Cacheran. *deciſ.* 71. *num.* 24. *& deciſ.* 101. *n.* 24. Mandoſ. *ad reg.* 4. *Cancel. quæſt.* 4. *num.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 62. *num.* 6. & plures quos refert Sanctarel. *vari. reſol. q.* 48. *num.* 11.

In criminalibus tamen, & in his quæ ſunt de genere prohibitorum quando pro iuramento nulla adeſt præſumptio & contra iuramentum adeſt aliqua, hæc contraria præſumptio non tollitur iuramento, ſecus ſi pro iurante adſit aliqua præſumptio excluſiua doli, & delicti, vide Menoch. *d. caſu* 186. *nu.* 7. *& caſu* 298. *num.* 6. *& de præſump. lib.* 1. *præſumpt.* 77. *num.* 1. *cum ſeqq.* Vincen. Mancin. *de iuramen. part.* 4. *effectu* 44. *num.* 14. Maſcard *concl.* 90. *num.* 17. *& d. concl.* 94. *n* 20. Seraphin. *d. priuil.* 1. *num.* 24. *verſ. hoc tamen intelligendum,* 25. *& ſeq* Card. Tuſch. *verbo iuramentum concluſ.* 531. *numer.* 85.

Argumento huius text. tenet Rota quòd ad excludendam obligationem editionis alicuius ſcripturæ, ſufficit illum à quo exhibitio petitur, iurare ſe tales ſcripturas amiſiſſe, & quòd debitis diligentiis adhibitis illas reperire non potuit, ita *deciſ.* 267. *numer.* 4. *poſt vol.* 2. *conſ.* Farin. *& in Conuerſana iuriſdictionis* 10. *Nouembris* 1628. coram R. P. Duran, dummodo concurrant coniecturæ pro amiſſione inſtrumenti, Rot. *d. deciſ.* 267. *num.* 5. & non agatur de maximo præiudicio, Surd. *deciſ.* 326. *numer.* 94. Caualer. *deciſ.* 82. *num.* 8. & non adſit ſuſpicio aliqua, Afflict. *deciſ.* 330. *num.* 2. *circa medium*, & fuit dictum *in d. Conuerſana.*

SVMMARIVM.

2 *Homicida, & irregularis non cenſetur ille, cuius occaſione, eo tamen prohibente, & cauſam non dante ab eius amicis, famulis, vel conſanguineis homicidium remittitur, & n.* 2.

3 *Irregularitatem contrahit ille, qui dedit cauſam rixæ & eius amici, famuli vel conſanguinei alterum cum eo contendentem, vel pugnantem, occiderunt præter eius voluntatem.*

4 *Delictum à ſeruo, famulo, conſanguineo, vel amico factum non præſumitur commiſſum voluntate domini affinis, vel amici.*

5 *Irregularitatem incurrit ille, qui præſens fuit tractatui habito ſuper occidendo eius inimicum ab eius ſeruis, vel conſanguineis, & tamen tacuit.*

Cap. Petrus XVII.

Homicida non cenſetur, ac proinde nec irregularis ille, cuius occaſione, tamen prohibente, & cauſam non dante ab eius amicis, famulis, vel conſanguineis homicidium committitur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Anania, Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 672. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 7. *c.* 1. 1

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Villadieg. *tract. de irregular. c. de percuſſore.* Cou. *in Clement. ſi furioſus part.* 2. §. 2. *num.* 8. Iacob de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 1 *lib.* 2. *cap.* 64. *num.* 17. Non tamen excuſatur ab irregularitate ille, qui dedit cauſam rixæ & eius amici, famuli, vel conſanguinei alterum cum eo contendentem, vel pugnantem occiderunt præter eius voluntatem, ac contra eius prohibitionem, quia dedit culpam præambulam. vt reſoluunt Couarr. *d. n.* 8 *verſ. primum,* Iacob. de Graffis *d n.* 17. Riminald. iun. *conſ.* 441. *num.* 31. *vol* 4. Ozaſc. *deciſ.* 104. *num.* 5. Vgolin. *de irregul. cap.* 18. §. 2. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1 *tit. de diſciplina clericali* §. 5. *n.* 34. quicquid teneant Henriq. *in ſum. lib.* 14 *c.* 13. *n.* 4. Auil. *de cenſuris part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 3. *dub* 5. quos refert, & ſequitur Bonacin. *eodem tract.* 2. *diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 8. *n.* 34. 3

4 *Fuit ab ipſius conſanguineis attentatum.*] Ergo delictum à ſeruo, famulo, conſanguineo vel amico factum non præſumitur commiſſum voluntate domini, affinis vel amici vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 27. plures per Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *q.* 134. *n.* 67. *cum ſeqq.*

5 In gloſſ. *Contra prohibitionem*, ibi, *quia ſi eo audiente, & non contradicente*, &c. Notatur ad hoc, quòd irregularitatem incurrit ille, qui præſens fuit tractatui habito ſuper occidendo eius inimico, ab eius ſeruis, ac conſanguineis, & tamen tacuit, vt per Couar. *d. n.* 8. *verſ. quarto*, Iacob. de Graffiis *d. cap.* 64. *n.* 18. præſentia enim facit quem irregularem, ſi homicidio conſentiat, ſaltem per taciturnitatem, Rebuff. *in auth. habita C. ne filius pro patre, verbo Epiſcoporum pag. mihi* 575.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Peritis in arte credendum eſt.*

3 *Medicis non creditur ad iudicandum, an vulnus ſit lethale, & an vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel alia cauſa, niſi ad minus ſint duo, & communiter in arte periti reputentur.*

4 *Peritis in arte non creditur ſine iuramento.*

5 *Periti in arte duo, ſi non concordant, ſtandum eſt dicto ſenioris, & quid ſi ſit contentio inter medicos, & chirurgos.*

6 *Medicus vbi non adeſt niſi vnus in loco, quo quis fuit vulneratus, ille vnus ſufficit ad iudicandum, an vulnus fuerit lethale.*

7 *Vulnus lethale illud dicitur, cuius curatio, vel omnino impoſſibilis, vel difficillima eſt.*

8 *Vulnus in dubio an ſit iudicandum non fuiſſe, lethale & remiſſiue.*

9. Irregulares.

9 *Irregulares ſe gerere debent omnes, qui percuſſerunt, etiamſi non conſtet ex quo vulnere percuſſus obierit.*
10 *Irregulares ſe gerere debent omnes dubitantes, an à ſe lethale vulnus fuiſſet inflictum.*
11 *Percuſſus in foro exteriori à quo præſumatur, ſi rixantes plures ſint remiſſiuè.*
12 *Clericus excuſatur ab irregularitate ſi committat homicidium cum defenſione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
13 *Moderamen inculpatæ tutelæ ſiue defenſio inculpata in quo conſiſtat, oſtenditur.*
14 *Probatio exceſſus accuſatori incumbit.*
15 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruatum, quando quis non animo ſe defendendi, ſed vlciſcendi aggreſſorem percutit.*
16 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedens in occidendo non pœna ordinaria homicidij, ſed extraordinaria propter exceſſum iudicis arbitrio imponenda puniri debet.*
17 *Occidendi animus præſumitur, vel non præſumitur ex qualitate, ſeu genere armorum.*
18 *Clericus pro exceſſu in ſe defendendo, non incurrit excommunicationem, ſeu irregularitatem, niſi dolo, & propoſito occidat.*

Cap. Significaſti. ij. XVIII.

1 IRregularis cenſetur qui alium lethaliter percuſſit,
licèt ab aliis fuerit extinctus, idem ſi non apparet
an lethaliter; ſi etiam percuſſus ab aliis obiit, & non
conſtat ex cuius vulnere deceſſit, quia in dubio per-
cutiens habebitur irregularis, & homicida; idem ſi eſt
percuſſus non lethaliter, ſi animum occidendi habuit,
& ex aliorum vulneribus percuſſus expirauit. Colli-
gunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar.
Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Panorm. Fe-
lin. Mar. Socin. Alagona *in compendio iuris Canonici
pag. 6-2.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord.
p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decret.
lib. 5. tit. 6. cap. 2.*
2 *Vt peritorum iudicio medicorum,* &c.] Ergo quibuſ-
cunque in arte peritis credendum eſt, Maſcard. *de pro-
bat. concl. 1034. num. 1. cum ſeqq.* Fulu. Pacian. *eod. tract.
lib. 1. cap. 48. num. 10. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. p. 5.
quæſt. 127. num. 102.* Azeued. *conſ. 30. num. 63.* Seraphin.
deciſ. 665. n. 2. Rot. *in Peruſina pecuniaria, ſiue ſocietatis
1. Iulij* 1622. coram R. P. D. Merlino, Rot. Ianuen. *de-
ciſ. 196. n. 4.* Caualer. *deciſ. 114. n. 2.*
3 Notatur ad hoc, quòd medicis non creditur ad iu-
dicandum, & referendum an vulnus ſit lethale necne,
& an vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel ex alia cau-
ſa, niſi ad minus ſint duo, & communiter in arte pe-
riti reputentur, de quo Auil. *ad cap. 1. Prætor fol. 50.*
4 *n. 28.* Maſcard. *concl. 1034. n. 11. & 12. & concl. 1169.
num. 20.* Menoch. *remed. 5. adipiſcendæ, num. 162.* Chald.
Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minoribus, num. 18.* Farin.
d. quæſt. 127. num. 151. cum ſeqq. Et debent iurare, quia
peritis in arte non creditur ſine iuramento, Foler. *in*
5 *addit. ad Marant. de ordine iudic. part. 6. memb. 6. n. 69.
pag. 327.* & ſi non conueniunt, ſtandum eſt dicto
ſenioris ex Tiraq. *de iure primog. in præfat. num. 155.*
Caſſan. *in conſuetud. Burgund. fol. 70. num. 4.* Greg. *l. 16.
verbo è conocieren. tit. 8. n. 5.* Quid ſi ſit contentio inter
chirurgos, & medicos, vide Maſcard. *concl. 1169. n. 40.
cum ſeqq.* Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imper.
lib. 1. concl. 111. n. 10.*
Vbi verò in loco, quo quis fuit vulneratus, non
adeſt niſi vnus medicus, tunc ille vnus ſufficit, de quo
vide Clar. §. *homicidium. num. 34. verſ. ſcies autem,* Anton.
Gom. *tom. 3. var. tit. de homicid. num. 18. poſt med. verſ. &
ſi quæras,* Maſcard. *concl. 615. num. 7. & concl. 1034. n. 24.*
Fulu. Pacian. *eod. tract. lib. 1. cap. 47. n. 34. & ſeqq.* Farin.
d. quæſt. 157. num. 153. Chærin. *tom. 1. communium opin.
lib. 4. tit. 9. n. 161.* vbi ſecus dicit ſi cauſa ſit ardua, quia
tunc mittendum eſt ad loca vicina.
Aſſereretur non fuiſſe lethalis.] Vulnus lethale an ſit, 7
iudex ſe ex medicorum inſtruet iudicio, & illud dici-
tur, cuius curatio, vel omnino impoſſibilis, vel diffi-
cillima eſt, vide Caſſan. *in conſuet. Burgund. rubr. 1. §. 6.
verbo par leurs, num. 4.* Hippol. *conſil. 7. num. 29. & in l. 1.
num. 54. C. de ſicar.* Menoch. *de arbitr. caſu 265. à prin-
cip.* Baiard. ad Clar. §. *homicidium, num. 135.* Maſcard.
concluſ. 1077. num. 7. Farinac. *d. quæſt. 127. à num. 49. &
conſil. 100. num. 32.* optimè Bernard, Græuæ. *d. concl. 111.* 8
num. 27. cum ſeqq. In dubio autem vulnus non fuiſſe
lethale an ſit iudicandum, vide Menoch. *d. caſu 265.
numero vlt.* Maſcardus *concluſ. 1034. numero 44. & ſeq.
& concl. 1073. n. 6. & 7.* Farinac. *d. quæſt. 127. num. 20. &
conſil. 100. n. 14.* Alexand. Raudenſ. *de analogiis cap. 31.
num. 32.*
Quòd ſi diſcerni non poſſit, &c.] Notatur ad hoc, quòd 9
ſi plures percuſſerunt, & non conſtat ex quo vulnere
percuſſus obierit, debent omnes ſe tanquam irregu-
lares gerere, vt per Couarr. *in Clement. ſi furioſus, p. 2.
§. 2. n. 4.* Vgolin. *de irregul. cap. 14. §. 1. num. 1.* Soar. *de
cenſur. diſp. 45. ſect. 4. n. 11.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. cap. 4.
num. 14.* Rota apud Farinac. *deciſ. 44. n. 2. part. 2. recen-
tiorum,* ſequitur Bonac. *de cenſur. diſp. 7. quæſt. 4. puncto
8. num. 31.* vbi *num. 30.* reſoluit quòd quando plures
vulnera inflixerunt, quorum ſingula non ſunt ex ſe
mortalia, ſed ſimul iuncta, ſunt cauſa ſufficiens mor-
tis, ſinguli incurrunt irregularitatem, de quo etiam
Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 4. rubr. de opem præſtan-
te homicidio, n. 7. ad fin. verſ. ex his conſequens eſt & n. 8.*
Couarr. *in Clem. ſi furioſus, part. 2. §. 2. n. 4. verſ. quartò
conſtituitur,* Sayr. *d. lib. 7. cap. 4. num. 14.* Auil. *de cenſur.
p. 7. diſp. 6. ſect. 4. dub. 3. in fine, verſ. quinta concluſio;* ſic
etiam quando neſcitur quiſnam lethale vulnus infli- 4
xerit, omnes qui dubitant à ſe lethale vulnus infli-
ctum eſſe, debent ſe irregulares gerere, Vgolin. *ad §. 1.
num. 3.* Molin. *de iuſtit. tom. 4. diſp. 33. memb. 7. ad finem.*
Auila *de cenſur. p. 7. diſp. 6. ſect. 3. dub. 3. verſ. hinc ſequi-
tur,* quos refert, & contra Soar. ſequitur Bonac. *vbi pro-
ximè num. 29.* Quod procedere, etſi homicidium fuerit
iuſtum, & meritorium contra latrones publicos, te-
nent Corn. *conſil. 57. num. 10. lib. 4.* Nauarr. *conſil. 11.
n. 2. & conſil. 25. num. 1. & 2. ſub hoc tit.* quos refert,
& ſequitur Rota *d. deciſ. 44. num. 2. in fine.* Illud aduer-
tere oportet quod Speculat. *in tit. de diſpenſat. §. iuxta
num. 48. verſ. illud etiam nota,* per hunc text. quem alle-
gat dicit quòd ſi quis occidendi animo percuſſit la-
tronem, non tamen lethaliter, latro autem ex aliorum
vulneribus periit, primus ille percuſſor irregularis
eſt; cuius tamen contrarium per hunc eundem text.
firmaſſe videtur Sayr. *d. lib. 7. cap. 4. num. 15. in princip.*
vbi dixit quòd ſi vnus primus leuiter ſolùm percuſſit,
etiam animo occidendi, & debilitauit, nihilque in
animum ſecundi occiſoris influxit, ſolus ſecundus,
qui occidit, irregularis erit, & non primus. Quòd ſi
primus non leuiter, ſed lethaliter vulnerauit, tunc li-
cèt alter ſuperueniens occidat, vterque irregularis
erit, vt per Couar. *in Clem. ſi furioſus part. 2. §. 2. num. 4.
verſ. tertia,* Maiol. *de irreg. lib. 5. cap. 48. §. 4. n. 6.* Nauar.
in man. cap. 27. n. 223. verſ. octauo.
Verùm quod attinet ad forum interius, & conſcien- 10
tiæ, tunc vniuſcuiuſque rixantis conſcientiæ ſtandum
eſt, is enim qui certò ſcit ſe non vulneraſſe, vel quòd
vulnerauit, non tamen animo occidendi, nec lethali-
ter, tutus eſt in conſcientia, ac proinde non tenetur ſe
irregularem reputare, niſi dubitet, Sayr. *d. lib. 7. cap. 3.
num.*

num.13. verſ. quando autem dubium eſt Auila *d. dub.* 3.
11 *verſ. ſed quid quando plures.* Quando plures rixantur, & vnus in rixa ſit percuſſus, à quo in foro exteriori præſumatur percuſſus, vide Hippol. *in pract.* §. *quoniam num* 30. *& in l. repetit. num.* 21. *ff. de quæſt.* Clar. *in* §. *homicidium nu.*37. Menoch. *de arbitr. caſu* 362. *& conſ.* 108. *num.*8. Alex Raudenſ. *reſp.*27. *à num.* 32. Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignor. cent.* 1. *diſtin.* 40. *art.* 14. Flamin. de Rub. *conſ.*51. *à nu.*57. *vol.*1. Maſcard. *de probation. concl.* 1003 *n.* 53. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 8.

12 *Quia tamen id debet fieri cum moderamine,* &c.] Notatur ad hoc, quòd vt clericus excuſetur ab irregularitate propter homicidium, debet illud committere cum defenſione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad iniuriam propulſandam, nec aliud vult noua Concilij Trid. diſpoſitio *ſeſſ.*14. *de reformat. cap.*7. non enim loquitur de illo homicida, qui occidit modo ſuprà relato, ſed de eo qui eget diſpenſatione, quatenus in ſe defendendo exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, talis enim fit irregularis, non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſabilis, niſi à Papa, ſed illa, quæ ab Epiſcopo diſpenſari poteſt, vide Maiol. *de irregul. lib.*1. *cap.* 12. *num* 10. *verſ.*20. *& l. b.*5. *cap.* 48. *nu.* 10. *&* 11. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.*238. *verſ. ſecundo, & conſ.*8. *in antiq. aliàs* 36. *in nouis ſub hoc tit.* Banes *in* 2. 2. *D. Thomæ. quæſt.* 64. *art.*7. *verſ. ad* 2. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap* 173. *n.*1. Petr. Nauar. *lib.*2. *de reſtitut. cap.* 3. *nu.* 367. Henriq. *in ſumm. lib.*14. *c.*10. §.2. *& c.*19. §. 3. Veg. *in ſumm. part.* 2. *c.* 15. *caſu* 28. *verſ. nota.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect* 930. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.*65. *à princ. & præcipuè n.* 15. Soar. *de cenſur. diſp.* 46. *ſect.*1. *nu.*3. Auil. *eod. tract. part.*7. *diſp.*5. *ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo,* Farin. *fragmentor. crimin. part.*1. *lit. I. n.*475. Molina *de iuſtit. tom.*4. *tract.*3. *diſp.*72. *n.*5. *& diſp.*77. *nu.*9. Sayr. *de cenſuris lib.* 6. *cap.*7. *num.*22 *& diſp.*17. *nu.* 10. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.* 3. *cap.*9. *nu.* 29. Petr. de Ledeſma *in ſumm part.* 2. *tract.* 8. *de iuſtit. commutatiua, cap.* 18. *concl.* 14. *diffic.*2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30. *tract.*2. *n.* 112. Ægid. de Coninck. *de Sacram. & cenſur. tom.*2. *diſp.* 18. *à n.* 83. Cened *pract. & canon. quæſt. lib.*1. *quæſt.* 14 *n.* 13. *cum ſeqq.* Campan *in diuerſorio. iuris Canonici rub.* 11. *cap. vlt. n.* 20. *& n.* 129. Bellet *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali,* §. 5. *à. n.*103. Bonacin. *de cenſuris diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 6. *n.*1. *cum ſeqq.*

13 Moderamen inculpatæ tutelæ, ſeu defenſio inculpata qualis debeat eſſe, & in quo conſiſtat, inuenies apud Innoc. & Panor. *in cap. olim. li.*1. *num.*19. *de reſtit. ſpoliat.* Sot. *de iuſtit. lib.* 5. *quæſt.*1. *art.*4. Nau. *in man c.* 15. *nu.*3. Ludou. Lop. *in inſtruct. conſcient part.* 1. *c.*62. Salon. 2.2. *quæſt* 64. *art.* 7. *controu.*1. *concl.*3. vbi Arag. *dub. concl.* 2. Philiarch. *de offic. Sacerd. p.* 2. *lib.* 4. *cap.*9. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.*2. *c.*3. *n.* 349. Valent. *tom.*3. *diſp.* 5. *quæſt.* 8 *puncto* 4. *dub.*1. Ludou. Beja *reſponſ. caſuum conſcient. p.*2. *caſu* 21. Kirchou *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 10. *n.* 13. *verſ. ſed primo,* Sayr. *d. cap.*7. *à nu* 7. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo moderamen,* Farin. *in praxi crimin. part.*5. *quæſt.* 125. *n.*349. *cum ſeqq.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli. l.*58. *n.*5. Rebel. *de obligationib. iuſtitiæ part* 1. *lib.*3. *quæſt.*12. *n.*7. Azori. *inſtitut. moral. part.*3. *lib.*2. *cap.*1. *quæſ.*2. Bernard. Græuæ. *d. lib* 1. *concl.* 110. *conſid.*1. *n.*9. *cum ſeqq.* Petr. Caball. *de omni genere homicidii. num.*94. Bellet. *d.* §. 4. *nu.*104.
14 Bonacin. *d. puncto* 6. *nu.* 3. *verſ dixi non excedendo.* Ex quorum dictis illa eſt verior concluſio, dici clericum facere cum moderamine inculpatæ tutelæ, & eſſe in neceſſitate ineuitabili, quando eſt conſtitutus in tali neceſſitate, quam neque fuga, dummodo dando terga non ſit periculum, neque clamore, neque alio modo, niſi interficiendo, aut mutilando aggreſſorem euitare nequit. Et probatio exceſſus accuſatori iniuncta eſt, vt per Vincent. Honded. *conſ.*99. *num.*14. *&* 15. Viuian. Neapol. *deciſ.* 458 *n.* 8. Bernard. Græuæ. *d. conſid.*1. *nu.* 9. *cum ſeqq.*

Non ad ſumendam vindictam.] Ergo moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruatum quando quis non animo ſe defendendi ſed vlciſcendi aggreſſorem percutit, vt per Ayrer. *in tract. de homicidio neceſſario, part.*1. *num.*94. *&* 97. Maſcard. *concl.*1126. *n.* 56. Farin. *d. q.* 125. *num.*382. 15

Penitus excuſari.] Ergo ſi excedatur moderamen inculpatæ tutelæ in occidendo, non pœna ordinaria homicidij, ſed extraordinaria propter exceſſum iudicis arbitrio imponenda puniri debet, vt per Duen. *reg.* 192. *ampl.*5. Hippol. *conſ.*137. *num.*21. *cum ſeqq. & ſing.* 110. *incip. occidens aggreſſorem,* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 1. *nu.*9. Boer. *deciſ.* 168. *nu.*7. *verſ. vel etiam ſi ipſum,* Ant Gom. *tom.* 3. *var. c.*24. *n.* 24. Baiard. *ad Clar.* §. *homicidium num.*90. Maſcard. *concl.* 1126. *n.*48. Farin. *d. quæſt.* 125. *num.* 393. 16

Ratione inſtrumenti.] Notatur ad hoc quòd animus occidendi præſumitur, vel non præſumitur ex qualitate, ſeu genere armorum, ſic etiam an vulnus fuerit mortale, necne, præſumitur ex qualitate armorum, cum quibus fuit illatum, de quo vide Hippol. *conſ.* 7. *n.* 44. *cum ſeqq. & conſ.* 67. *n.* 18. *& l.*1. *C. de ſicar. n.*32. *cum ſeqq.* Aym. *conſ.* 205. *n.*5. Couar. *in Clem. ſi furioſus part.* 2. §. 1. *nu.* 1. Boer. *deciſ.*323. *n.*3. *verſ. & quæ circa mortem. & n.* 15. Bernard. *reg.* 33. *à princip.* Clar. §. *homicidium n.* 4. *verſ. dicitur etiam culpoſum* Anton. Gom. *tom.*3. *vari. cap.*3. *poſt. n.*17. Menoch *de arbitr. caſu* 175. *n.*7. *&* 8. *in fine, & de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.*40. *n.*4. Iacob. Ayrer. *de homicid. par.* 2. *n.* 61. Maſcard. *de probat. concl.* 97. *& concl.* 864. *n.*3. *cum ſeqq. & concl.* 1042. *& concl.* 1073. *n.* 9. Farin. *in praxi crimin. part.*5. *q.* 126. *n.* 117. *& q.* 127. *n.* 57. 17

In gloſſ. *Moderamine*, ibi, *nec dicitur excommunicatus qui excedendo modum non ex propoſito repercutit clericum* per hanc gloſſ. tenet Farin. *d. quæſt.*125. *n.*418. clericum pro exceſſu in ſe defendendo, nunquam incurrere excommunicationem, ſeu irregularitatem, niſi dolo & ex propoſito excedat, idem videtur tenere Iacob. de Graffiis *d. cap.*65. *num.* 14. At verò Couar. *in Clem. ſi furioſus part.* 3. §. 1. *n.* 2. *in fine.* ſimpliciter aſſerit irregularem eſſe illum, qui mutilat, aut occidit excedens modum in defenſione, quem ſequi videtur Vgolin. *de cenſur. part.*2. *c.* 11. §. *propoſuimus n.*4. *verſ. excipitur, & num.* 5. 18

SVMMARIVM.

1 *Relihioſus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiamſi ſit peritus & diligens, & hoc fecerit cauſa pietatis, ſed cum eo poſt ſatisfactionem miſericorditer poteſt diſpenſari.*

2 *Irregularis eſt monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apoſtema in gutture mulieris, quæ poſtea mortua eſt.*

3 *Clericus etiam in maioribus Ordinibus conſtitutus medicina, ſeu arte chirurgia peritus, ſi intuitu impietatis artem ſuam exercuerit, an ei imputetur ad irregularitatem, ſi ex tali exercitatione ſequuta fuerit mors, oſtenditur.*

4 *Declaratur text. in præſenti.*

CAP.

Cap. Tua nos. XIX.

1 Religioſus peritus chirurgus exercens chirurgiam cum omni diligentia, & cauſa pietatis, ſi ex ea mors ſequitur fit irregularis, quia deliquit vſurpando alienum officium, quod ei non congruebat, ſed poſt actam pœnitentiam poteſt cum eo diſpenſari vt celebret, ſi ſecus non cum diligentia, vel non cauſa pietatis, ei interdicatur executio Ordinis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Anch. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 125. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 673. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refert Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 3.

2 In ſpecie huius text. irregularis declaratur monachus qui omni adhibita diligentia aperuit apoſtema in gutture mulieris, quæ poſtea mortua eſt, vt referunt Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *de irregular. cap.* 11. §. 1. Soar. *de cenſuris diſput.* 45. *ſect.* 6. *num.* 10. Sayr. *eod. tract. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 114. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 5. *num.* 22. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *quæſt.* 4. *puncto* 5. *num.* 4. *& puncto* 7. *num.* 6. *verſ. ſecundus caſus*. 3 Sed aduertendum eſt quòd ſi medicus, ſeu chirurgus in maioribus etiam Ordinibus conſtitutus eiuſdem artis peritus intuitu pietatis artem ſuam exercuerit, non ei imputatur ad irregularitatem ſi ex tali exercitatione ſequuta fuerit mors, vt per Cardin. *hîc colum.* 1. quem referunt Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 11. Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali* §. 31. *n* 6. Dummodo faciat citra abſciſſionem, vel aduſtionem, itavt ſi ægrotus decederet ex cauſa talis aduſtionis, vel abſciſſionis licèt illi non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem, provt per text. *in præſenti*, tenent, *hîc* Abb. *num.* 3. *& in cap. ſententiam ſanguinis num.* 23. *de cleric. vel monach.* Patiſ. *conſil.* 96 *colum. vlt. volum.* 4. quos refert & ſequitur Bellet. *d. num.* 6. & tenet Auil. *de cenſur. par* 1. 7. *diſp.* 12. *ſect.* 1. *dub.* 2. Sanch. *in præcepta Deca. llib.* 6. *cap.* 14. *num.* 16. Clericum tamen maioribus Ordinibus initiatum non peccare, nec affici irregularitate incidendo, vel adurendo vrgente neceſſitate, v. g. tempore peſtis quando non adeſt alius, qui hoc munus præſtèt, reſoluunt Fr. Emman. *in ſum. part.* 1. *cap.* 177. Molina *de iuſtit. tom.* 4. *diſput.* 75 *num.* 3. Henriq. *d.* §. 1. Sayr *d. lib.* 7. *cap.* 11. *num* 11. Auil. *de cenſuris part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 10. quem refert & ſequitur Bonac. *d. puncto* 5. *n.* 4. *verſ. addo.*

4 Ad text. verò in præſenti multipliciter reſpondent Doctores, nam Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 9 *dub.* 15. *num.* 105. & alij aiunt monachum, de quo *in præſenti*, non adhibuiſſe debitam diligentiam, quamuis ipſe crediderit eam adhibuiſſe. Molina *d. num.* 3. *ad finem*, reſpondet denunciari irregulatem monachum, qui aperuit apoſtema in gutture mulieris, ex quo mortua eſt, quia ille monachus non aperuit apoſtema vrgente neceſſitate, cùm mulier illa poſſet chirurgos adire; tum quia monachus non præſumitur peritus chirurgiæ, & conſequenter in foro externo præſumendus eſt irregularis, vt bene ait Couar. *in Clem. ſi furioſus p.* 2. § 4. *n.* 3. Soar. *loco citato*, & Bonac. *d. puncto* 7. *n.* 9. *verſ. ſecundo reſponderi poteſt*, dicunt caſum de quo *hîc* eſſe ſpecialiter expreſſum in iure, & conſequenter excipiendum à doctrina generaliter tradita.

SVMMARIVM.

1 *Abortioni cauſam dans homicida eſt & irregularis, ſi conceptus erat animatus, aliàs ſecus.*

2 *Ludens illicitè cum muliere prægnante libidinis cauſa, ſi ex hoc contigerit abortio fœtus, irregularis fit.*

3 *Irregularis præſumitur ille, qui fuit moralis cauſa abortus cum peccato mortali, ſi fœtus erat animatus.*

4 *Saltans cum muliere prægnante ſaltatione immoderatâ ſequuto abortu fœtus animati, irregularis eſt.*

5 *Clerico prohibitum eſt ludere cum muliere.*

6 *Fœtus quando animetur remiſſiuè.*

Cap. Sicut ex litterarum. XX.

Abortioni cauſam dans homicida eſt, & irregularis ſi conceptus erat animatus, aliàs ſecus. 1 Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Felin. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 126. Alag. *in compend. iuris Canon. pag.* 673. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5 *tit.* 6. *cap.* 4.

Collige ex text. irregularem eſſe cenſendum ludentem illicitè libidinis cauſa cum fœmina prægnante ſi ex hoc contigerit abortio fœtus, vt per Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. *tit. de homicidio ex culpa, aut caſu, numero* 2. *verſ. quicquid dicitur.* Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 236. *verſ. vigeſimo quarto*, Couar. *in Clem. ſi furioſus part.* 2. §. 4. *num.* 10. Soar. *de cenſur. diſput.* 45. *ſect.* 6. *num.* 11. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 7. *cap.* 6. *numero* 15. vbi ampliat etiam quòd clericus, ſeu monachus ludens cum prægnante ſit eius affinis, vel conſanguinea, & quamuis cum ea moleſtè ludat, aut choræas ducat, Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 63. *n.* 25. *& cap.* 66. *n.* 13. vbi intelligit text. *in præſenti* de ludo noxio, ſecus dicens ſi ludens fuiſſet mulieris maritus, vel frater, vel coniunctus, ſic quod ludus licitus eſſet in perſonis, nec aliàs eſſet noxius in ſe, ſed gracilis, & agilis, &c. Vnde irregularem præſumi illum, qui fuit moralis cauſa aborſus cum peccato mortali ſi fœtus erat animatus, tenent Couar. *in Clem. ſi furioſus part.* 2. §. 3. *num.* 1. Trot. *de vero & perfecto clerico tit.* 2. *cap.* 14. Anton. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 3. *n.* 32. Tiraq. *in l. ſi vnquam C. de reuocandis donat. in princip. num.* 60. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *de irregul. cap.* 3. § 4. *in commento lit G*, Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 26. Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij verbo abortus.* Sic etiam ſaltans cum muliere prægnante ſaltatione immoderata ſequuto abortu fœtus animati irregularis eſt, quia dedit operam rei illicitæ & periculoſæ abſque ſufficienti diligentia ad abortum præcauendum, ita Vgolin. *de irregular. cap.* 18. §. 2. *num.* 5. Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 15. *num.* 4. Auil. *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 3. *ſect.* 2. *dub.* 6. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *diſput.* 77. *num.* 6. quos refert & ſequitur Bonacina *de cenſuris diſput.* 7. *quæſt.* 4. *puncto* 7. *num.* 22. vbi etiam cum Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. idem dicendum putat de eo, qui vtitur copula mulieris prægnantis abſque debita cautione, ſi mors fœtus animati inde ſequatur. Item de illo, qui fornicationis cauſa mulierem prægnantem ad ſe venire ſolicitauerit, ipſáque in acceſſu aliquid paſſa ſit vnde abortum fecerit, ita Maiol. *de irregularib. lib.* 5. *cap.* 48 §. 3. *num.* 15. *verſ. huc quoque ſpectant*, Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 235. *verſ.* 23. Auila *d. p.* 7. *diſp.* 1. *ſect.* 3. *dub.* 3. *verſ. ſed obiter aduertendum*, Sayr. *d. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 16. vbi de clerico, qui ad ſe venire facit prægnantem per loca periculoſa vt per tecta domus, aut per feneſtram ſi illa cadens aut moriatur, aut abortum fecerit.

Quaſi ludens, &c.] Quamuis nulla pœna imponatur illi, qui ludendo abortui cauſam dedit, tamen clerico prohibitum eſt ludere cum muliere, & ideo ſi ludendo dat cauſam abortui fœtus animati, efficitur irregu- 5

atis, ita Plac. *in epit. delictorum lib. 1. cap. 26.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 122. num. 160. cum ſeqq.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 11. §. 1. in commento lit. M.* quatenus dicit monacho de quo *in præſenti*, id prohibitum fuiſſe ob periculum, quod non præcauerit per diligentiam.

6 *Si nondum erat viuificatus conceptus, &c.*] Notatur ad hoc quòd irregularitas incurritur ab eo, qui abortui cauſam dat ſi fœtus animatus ſit, ſecus ſi nondum animatus erat, vt per Couar. *in Clem. ſi furioſus p. 2. §. 3. numero* 1. Soar. *de cenſur. diſp. 44. ſect. 2. n. 13.* vbi aduertit conſtitutionem Sixti V. volentem illo caſu irregularitatem intrare etiam quòd fœtus non ſit animatus, eſſe correctam & ad viam iuris redactam, per Gregor. XIII. Sayr. *eod. tract. de cenſur. lib. 7. c. 1. num. 12.* Auil. *eod. tract. p. 7. diſput. 6. ſect. 4. dubitat. 1.* Quando fœtus dicatur animatus tradunt Vgolin. *de irregul. cap. 4. §. 1. & cap. 16 §. 2.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 15. num. 1.* Quarant. & Nald. *verbo abortus*, Sayr. *de cenſur. l. 7. cap. 2. n. 3. &* Soar. *eod tract. diſp. 44. ſect. 2. num. 23.* Auila *p. 7. diſp. 6. ſect. 4. dub. 1.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 5. num. 26.* Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 2. cap 4. quæſt. 1.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 23. num. 20.* & vide quæ dixi ad Decretum *in princ. diſt. 4. num. 2. & ad cap. quòd verò 32. quæſt. 2. num. 1.* Et fœtus animatus, vel inanimatus in dubio præſumatur, dixi *in princ diſt. 5. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus ciuiliter iuſtitiam petens pro rebus ſibi ablatis ſi proteſtetur, non incurrit irregularitatem etiamſi ſequatur ſanguinis pœna, & n. 2.*

3 *Clericus etiamſi certò ſciat iudicem ſecularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, & quamuis valeat res ſuas alia via recuperare, poteſt ciuiliter agere cum proteſtatione pro rebus ſibi ablatis.*

4 *Clericus de malefactoribus ſuis, vel propinquorum, aut Eccleſiæ ſuæ poteſt conqueri cum proteſtatione coram iudice, abſque metu irregularitatis.*

5 *Denuntiare facta proteſtatione licet clerico, abſque periculo irregularitatis delictum tendens in perniciem & nocumentum publicũ, quod non poſſet aliter impedire.*

Cap. Poſtulaſti. XXI.

1 NOn imputatur ad irregularitatem clerico ciuiliter iuſtitiam petenti de laico ſiue pro rebus ablatis, ſiue pro iniuriis ſibi, ſeu eorum bonis illatis, ſi Iudex in laicum exerceat vindictam ſanguinis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 126. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 674. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hodie deciſio huius text. per text. *in cap. Prælatis, hoc tit. lib. 6.* non procedit niſi præſtando expreſsè ſe non intendere pœnam ſanguinis, etiamſi poſtea ſequatur mutilatio, vel mors, referunt, & ſupradictam concl. ex hoc text. deſumunt Cou. *in Clem. ſi furioſus part. 2. §. 1. n. 1.* Vgolin. *de irregul. cap. 6.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 98. cum ſeqq. in nouiſſ. editione*, Speeul. *in tit. de diſpenſat. §. 4. n. 49.* Farin. *fragmen. crimin. part. 1. lit. C. n. 424. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. n. 143.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 5. n. 116*, Bonacin. *de cenſur diſp. 7. q. 4. puncto 2. n. 3.* Ceual. *communium contra commun. q. 822. n. 115.* alioquin ſi clerici propter huiuſmodi metum irregularitatis taliter conqueri non auderent, daretur pleriſque materia eoſdem trucidandi, & ipſorum bona liberè deprædandi, vt habetur *in d. cap. prælatis*, Abb. *hîc n. 3.* Nau. *in manu c. 27. num. 226. & conſ. 3. de iniur.* Bellet. *d. num. 116. in fine.*

Amplia procedere etiamſi clericus certò ſciat iudicem ſecularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, & quamuis poſſit res ſuas alia via recuperare, ita Abb. *hîc n. 3.* Felin. *in verſ. nota non imputari*, Cou. *d. p. 2. §. 5. n. 1.* Soar. *de cenſur. diſp. 47 ſect. 2.* Henriq. *in ſum. lib. 14. de irregul. cap. 11. §. 4 & 5.* Vgolin. *de irregul. cap. 6. §. 4.* Bonacin. *d. puncto 2. num. 3.* Beller. *d. §. 5. num. 117.* vbi *num. 118.* reſoluit huiuſmodi clericum minimè etiam fieri irregularem etiamſi poſtmodum ei placeat, quòd fur, qui ſurripuerat res ſuas, ſiue ille, qui iniuriam ei fecerat, ſit propter hoc ſuſpenſus vel mutilatus, & *num. 127.* aduertit quod ſi tempore, quo agit ciuiliter pro iniuria ſibi illata cum dicta proteſtatione, in animo habeat quòd reus moriatur, ſequuta morte, vt mutilatione efficitur irregularis, quia verba non ſaluant eum in foro conſcientiæ, & citat Felin. & Anan. *in præſenti*, Ioan. Andr. Gemin. Archid. & Franch. *in d. cap. prælatis*, & S. Antonin. *part. 3. tit. 28. c. 2. §. 4.* Nau. *d. cap. 27. num. 226.* Tolet. *in inſtruct. Sacerdot. lib. 1. c. 82. num. 5. verſ. quinto.* 3

Intellige modò clericus conqueratur coram iudice de malefactoribus ſuis, non verò de iis, qui aliis damna intulerunt, quia *in d. cap. prælatis*, dicitur contra malefactores ſuos, ita Couar. *d. §. 5. num. 4.* Nauar. *d cap. 27. num. 213.* Sayr. *lib. 1. cap. 18.* Vgolin. *d. c. 6. §. 9.* Bellett. *d. §. 5. num. 119.* Bonacin. *d. puncto. 2. num. 4.* vbi cum Henriq. & Auila probabiliter exiſtimat licitum eſſe conqueri de illis, qui damnum ſuis propinquis, vel domeſticis intulerunt, quia illorum damnum cenſetur proprium, & *num. 5.* cum Molin. *tom. 4. diſp. 74. num. 11.* Sayr. *d. cap. 18. num. 3.* Fr. Emman. Henriq. & Soar. tenent clericum poſſe accuſare iuſtum damnificatorem bonorum ſuæ Eccleſiæ, & idem Bonacin. *numero 7. verſ. quartus*, tenet clericum excuſari ab irregularitate quando accuſat aliquem pro iniuria inferenda extraneis. 4

Sic etiam licet clerico facta proteſtatione abſque periculo irregularitatis denunciare aliquod delictum tendens in perniciem, & nocumentum publicum quod non poſſet aliter impediri quàm per denunciationem, ita Cou. *d. §. 5. num. 4.* Soi. *de iuſtit. lib. 5. quæſt. 5. art. 1. ad 4.* S. Thom. *2. 2. q. 33. art. 7.* vbi Caiet. Maiol. *de irregul. lib. 2. cap. 3. num. 4.* Sayr. *d. cap. 28. num. 12.* quos refert & ſequitur Bellet. *d. §. 5. num. 126.* 5

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit, animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo lapidem alium impegit, in capitéque fuit vulneratus, & medici imperitia mortuus, & n. 2.*

3 *Irregularis eſt qui proiicit lapidem in Titium, ſi lapis Titio illum declinante concidit in Caium, illúmque occidit.*

4 *Irregularitatem effugiunt pueri qui ſeipſos perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem ſi inde ſequuta ſit.*

5 *Abſolutionem ab excommunicatione petens non fatetur ſe excommunicatum.*

Cap. Exhibita. XXII.

IRregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit animo eum deterrendi, 1 ille verò alius fugiendo eum lapidem caſu in lapidem alium impegit, in capitéque fuit vulneratus, ac tandem

dem medici imperitia & incuria mortuus eſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panor. Felin. Mar. Socin. *in ration.* Viuian. *lib.5. iuris Pontif. pag.126.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.674.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit Molin. *de iuſtit. tom.4. tract.3. diſp.77. num.8.* Proiiciens tamen lapidem in Titium fit irregularis ſi lapis Titio illum declinante concidit in Caium, illúmque occidit, quia cenſetur actionem periculoſam homicidij exercuiſſe abſque ſufficienti diligentia, ne lapis ad Caium perueniret, vt per Vgolin. *de irregul. cap.18. §.2. num.5.* Sayr. *de cenſur. lib.7. cap.6. num.30.* Farin. *in prax. crimin. quæſt.126. ex num.17. & frag. crimin. part.2. lit. I. n.539.* refert, & ſequitur Bonacin. *eod. tract. diſp. quæſt. 4. puncto 7. num.19.* vbi ſecus dicendum putat ſi debitum adhibuit diligentiam, & fortè fortuna lapis tetigit Caium, adde Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. tit. de diſciplina clericali §.5. num.31.*

3 *Sed timorem incutiendi,* &c.] Aduerte pueros, qui ſe ioco perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem vel aliud graue damnum inde ſequuturum, ſi eueniat, excuſari poſſunt ab irregularitate, vt per Nauarr. *conſ.7. ſub hoc titul.* Molin. *d. diſp.78. num.9.* Bonacin. *d. puncto 7 num.26.* Sayr. *d. cap.6 num.31. & in claui Regia lib.10. tract.2. cap.12. num.28.* quorum aliqui reſoluunt illum eſſe irregularem, qui ioco terrorem alteri incutit, eſtque cauſa, vt ille eo terrore commotus, & per-
4 territus ſe det præcipitem; idem dicentes de incutiente terrorem mulieri grauidæ abortum facienti, quam terrefaciens ſciebat grauidam eſſe.

5 In gloſſ. *Poſtulauit.* Notatur ad hoc quòd petens abſolutionem ab excommunicatione, non fatetur ſe excommunicatum eſſe, de quo vide Cou. *in cap. alma mater p.1. §.12. n.1.* Don. à Fina, & Vezin. *tom.1. comm. opin. lib.7. tit.19 n.38.* Maſcard. *de probationib. conſ.501. & concl.700.* Farin. *in praxi crimin. part.4. deciſ.53. n.3.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*
2 *Irregularis non eſt, qui dum pulſat campanas caſu homicidij cauſam dedit.*
3 *Licitæ rei operam dans, adhibénſque ſufficientem diligentiam ne alicui noceat, ſi occidit aliquem non eſt homicida, nec peccat.*
4 *Irregularis an ſit qui campanis dat ſignum, quo aliquis ſuſpendendus eſt, oſtenditur.*
5 *Clericus illicitè pulſans campanam tempore interdicti, cuius tintinnabulum caſu cadens aliquem occiderit, an ſit irregularis, oſtenditur.*
6 *Homicidium caſuale ex ludo licito ſequutum, non facit quem irregularem.*

Cap. Ioannem. XIII.

1 Sacerdos dando operam rei licitæ, vt pulſando Campanam ad congregandum populum ad diuina, ſi caſu fortuito, & ſine ſua culpa aliquis interficitur, v. g. cadendo tintinnabulum, non fit irregularis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij pag.124.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.674.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.*

2 *Qui dabat operam rei licitæ,* &c.] Notatur ad hoc, quòd non eſt irregularis, qui dum pulſat campanas, caſu homicidij cauſam dedit, vt per Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.1 lib.2. n.66.* Farin. *crim. p.2. lit. I. n.509.* Nã dans operam rei licitæ, adhibénſque ſufficientem diligentiam ne alicui noceat, ſi caſu occidat aliquem, 3
non eſt homicida, nec peccat. Ratio eſt, quia tale homicidium eſt inuoluntarium, & ſine vlla culpa quando prædicta diligentia adhibetur, ſecus ſi talis diligentia non adhibeatur, ita Nau. *in man c.27. n.290.* Nicol. Garc. *de beneſic p.7. c.11. n.73* Farin. *fragm. crim p.2. lit. I, num.507.* Soar. *de cenſur. diſp.45. ſect 5. ex n.1.* Auila *in ſimili tract. p.7. diſp.6. ſect.1. verſ. ſecundò notandum eſt,* Sayr. *eod. tract. l.7. c.5. ex n.8. & c.14. n.3.* Bellet *diſquiſit. clericalium, p.1 tit. de diſciplina clericali, §.5. num.32.* Vnde illum non eſſe irregularem, qui campanis ſimpliciter dat ſignum, quo aliquis ſuſpendendus eſt, vt homines ſciant aliquem ad mortem duci exempli publici 4
gratia, ſecus verò ſi pulſet, vel pulſari iubeat, vt conuocetur populus quando reus ducitur ad ſupplicium, vt ita ſecuriùs ducatur ad mortem, vt per Vgolin. *de irreg. c.11. §.6. n.1.* Cou. *in Clem. ſi furioſus, p.2. §.4. n.1.* Auil. *de cenſur. p.7. diſp.5. ſect.2. dub.1. ad fin.* Bonacin. *eod. tract. diſp.7. q.4. puncto 1. n.14.* Maiol. *de irreg. lib.2. c.10. n.5.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.1 tit. de diſciplina clericali. §.5.93.* vbi etiam cum Maiol. *loco citato,* dicit irregularitatem incurrere illum, qui pulſat vel pulſare iubet campanam ad arma ſumenda pro captione alicuius rebellis latronis, vel malefactoris ſi ob illum ſonum ille reus fuerit captus, & deinde morte, vel mutilatione damnatus, aduertens ſecus eſſe in Epiſcopo, Clerico, ſeu Sacriſta, qui mihi dicit, ſeu facit, ſed laicorum arbitrio remittens tolerat quòd laici pulſent Campanas Eccleſiæ ad conuocandas gentes pro capiendis banniiis, &c. Vnde ſi clericus illicitè pulſaret campanam tempore interdicti, & caſu cadens tintinnabulum aliquem occiderit, præſumitur irregularis, quando 5
non bene ligauerat tintinnabulum, Henriq. *in ſum. lib.14. de irregul. c.15. §.3. lit. T,* vbi in commento dicit præſumi irregularem in foro exteriori ob quaſdam circunſtantias, at in conſcientia non eſſe, ſi non aduertit, nec ex officio tenebatur aduertere.

Campanas.] De campanis vide Martin. Delri. *diſquiſit. magic lib.6. cap.2. ſect.3. q.3.* 6
Quod cùm pulſaret, &c.] Ergo homicidium caſuale vt ludo licito ſequutum non facit quem irregularem, vt per Nau. *conſ.7. n.1. ſub hoc tit.* Molinam *de iuſtitia tom.4. tract.3. diſp.77. n.8. verſ item cap.*..

SVMMARIVM.

1 *Clericus pugnando etiam contra inimicos Fidei Catholicæ, ſi quempiam percuſſit, & de interfectione ipſum remordet conſciẽtia, à miniſterio Altaris abſtinere debet.*
2 *Clericus militans in bello quando incurrat irregularitatem, oſtenditur.*
3 *Dubius de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, in dubio excommunicatum, aut irregularem ſe gerere debet.*

Cap. Petitio. XIV

Clericus, qui contra inimicos Fidei Catholicæ 1
pugnat cum aliis, & hinc inde multi interficiuntur, ſi dubitat aliquem interfeciſſe, v.g. ex eo quòd aliquos percuſſit, in tali dubio vt irregularis à miniſterio Altaris abſtinere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Ioan. And. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panor. Felin. Mar. Soc. Viu. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.127.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag.672.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 Collige ex text. clericum militantem in bello tam iuſto quàm iniuſto incurrere irregulatitatem, quando in bello aliqui ſunt interfecti, vt per Specul. *in tit. de diſpenſat. §.iuxta num.*51. Plot.*de irregul.num.*20.Rota apud Farin. *deciſ.*3 *.in fine part.*2.*recent*. Cou. *in Clem.ſi furioſus,q.*2.§.3.*n.*2. Salzed.ad Bernard. *in pract. c.*104. *nouiſſ.imp.* Henriq.*in ſumm.l.*14.*cap.*23.*num.*1.*&* 2.Fr. Emman. *in ſumm.part.*1.*cap.*172. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.*1.*tit. de diſciplina clericali,* §.5. *num.*140. *cum ſeqq.* Bonacin. *de cenſuris,diſp.*7.*q.*4.*puncto* 4. Auil. *eod. tract.part.*7.*diſp.*5.*ſect.*3. latè & eleganter totam materiam declarat Illuſtriſſimus D. Rodericus à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem viſus *in comment. ad princip.*21. *diſt.ex num.*5. *& pracipuè num.*11. Poſſunt tamen clerici in bello iuſto ſiue offenſiuo, ſiue defenſiuo pro defenſione Eccleſiæ, vel Reip. vel Fidei abſque periculo irregularitatis hortari, conſulere, & incitare milites ad pugnandum, quamuis ſequantur ex vtraque parte homicidia, & mutilationes, niſi ipſe occidat, vel deformet, *cap. Dominus* 23. *quaſt.*1. *cap. igitur, cap. omni timore, cap. hortatu* 23. *quaſt.*8. Abb. *hîc num.*3.Nauarr. *in man. cap.*27. *num.*215.Rota *vbi ſuprà,* Specul. *in tit. de diſpenſat.* §.4 *num.*56. Vgolin. *de irregul.cap.*12.§.2. Sayr.*de cenſur.lib.*7.*c.*19.*n.*3. Soar. *eod tract. diſp.*47. *ſect.*6.*n.*8. Auila *part.*7. *diſp.*6. *dub.*2. Bonacin. *d. puncto* 4.*num.*7. Bellet.*d* §. 5.*n.*141. vbi *num.*142. ſecus dicit ſi bellum fuiſſet iniuſtum, quia tunc clericus fieret irregularis præſtans fauorem, vel auxilium, aut conſilium, dummodo inde ſequuta fuerit mors hoſtis, aut membri mutilatio etiam per alios, & citat Cou. *Clem ſi furioſus part.*2. § 3. *n.*2. Nau. *in man.cap.*27.*n.*224. quia dat operam rei illicitæ, Specul. *d.*§.4 *n.*55. Maiol. *de irregul. lib.*5.*c.*49. *num.*5. Immo poſſe clericum in bello pugnare ob neceſſariam defenſionem propriæ vitæ, perſonæ, & patriæ abſque irregularitatis incurſu, reſoluunt Couar. *d.*§. 3.*num.*2.*ad fin.* Henriq. *d.lib.*14.*c.*14.*n.*1.Molin.*de iuſtit.tract.*2. *diſp.*108. Soar.*d.ſect.num.*1.*&* 2.vbi *n.*4. loquitur de hoc text. extra quos caſus ſi clericus prælians in bello licèt iuſto aliquem mutilauerit, vel occiderit, irregularitatem incurret ſecundùm Cou.*d.*§.3. *n.*3. *poſt princip.* Henriq. *d l.*14 *c.*13. §.1 *in fine,* Soar. *d.ſect.*6.*n.*6. Et idem Bellet. *vbi ſup num.*143. aduertit quòd ſi clericus interſit in bello iniuſto ad pacem componendam, ſeu ad confeſſiones audiendas, quamuis ex hoc per accidens augeatur animus militibus, non fit tamen irregularis, etiamſi ſequatur mors, vel mutilatio, quia dat operam rei licitæ, & citat Nauar. *d.n.*124. Sylueſt.*verbo homicidium* 3.*q.*6.*verſ.*4.Henriq. *d.lib.*14.*c.*13. §.3. Vtrùm autem clerici fiant irregulares præbendo arma militibus in bello iuſto? negatiuè reſpondet Bonacin. *d. puncto* 4. *num.*11. vbi intelligit modò non præbeant arma ad occidendum hunc, vel illum in particulari, & *num.*12.tenet clericos pugnantes de licentia Summi Pont. non fieri irregulares ſequuta morte.

3 *Cum conſultius ſit in huiuſmodi dubio,*&c.]Notatur ad hoc, quòd qui dubitat de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur, & ſe excommunicatum, & irregularem in dubio exiſtimare debet, & conſequenter ab hominum communione, & à celebratione abſtinere, vt per Henriq. *d.lib.*14.*cap.*3.§. Sayr. *in claui Regia lib.*1.*cap.*13. *num.*23. Id enim intelligi debet de dubio practico, & tunc non eſt conſilium, ſed verè præceptum, vt docent Syluestr.*in ſumm.verbo dubium q.*2.§.4. Nau. *in cap ſi quis autem, de pœnit.diſt.*7.*num.*42. quos refert & ſequitur Sanch. *de matr. lib.*2. *diſp.*41.*n.*9. faciuntque citata per me *ad cap. iuuenis*, 3.*num.*5.*ſup de ſponſal.* & in terminis *ad cap.ad audientiam* 11.*hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Irregularis eſt ille, qui reficiendo tectum non monens, vel ſignum de more ponens, proiicit tegulam, ex qua occiditur viator.*

Cap. Quidam. XXV. & fin.

Gregor. IX.

PResbyter dum dabat operam rei licitæ adhibita diligentia,quam debuit, ſi ſequatur alicuius mors, non fit irregularis nec quoad officium, nec quoad beneficium, quia non tenetur prouidere omnes caſus fortuitos, vt *in cap. Ioannes, ſup.eod.* ſatis eſt quod tempeſtiuè & alta voce præmonuerit circunſtantes, quibus periculum imminebat, quod intelligere, & fugere poterant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*127. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.*674. remiſſiuè Ximen. *in concord p.*1.*&* 2. Caſal. *in annot.* 1

Ita tempeſtiuè,& alta voce pramonitis,&c.] Vnde colliges illum eſſe irregularem, qui reficiendo tectum proiicit tegulam ex qua occiditur viator, niſi monuerit vel ſignum de more poſuerit, quia in opere periculoſo non cenſetur adhibuiſſe ſufficientem diligentiam ad præcauendam alterius mortem; ſecus verò dicendum quando ſignum de more expoſuerit; ita Vgolin. *de irregul.c.*21.*n.*5. Nauar. *in man.c.*27.*n.*235. Sayr. *de cenſur.lib.*7.*cap.*6.*n.*27. quos refert,& ſequitur Bonacin. *eod. tract.diſp.*7. *quaſt.*4. *punct.*7.*n.*20. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ.part.*1.*lib.*2.*c.*66.*num.*2. Nau. *in man. cap.*27. *n.*237. *verſ. vigeſimo ſecundo*, Maiol. *de irregul. lib.*5.*cap.*48.§.3.*n.*20. Farin. *fragment crimin.p.*2.*lit.I.n.*543. Hinc etiam ſi quis proclamauerit aduertendo prætereuntes, vt caueant, ſi ex proiectione ex alto aliquis occiſus remanſit, proiicientis nulla eſt culpa, & homicidium dicitur caſu fortuito ſequutum, & conſequenter ex omni parte impunibile,vt per Iacob. Ayrer. *de homicid part.*3.*num.*10. Farin. *in praxi crimin. p.*5.*q.*126.*n.*22.*&* 23. vbi loquuntur in muratore, ſeu architecto ex alto proiiciente ligna, lapides, tegulas, & alia ſimilia. 2

De Torneamentis.

Tit. XIII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm.Mar. Socin. Petr.de Rauenna *in compend iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decret.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. à pag.*604. Goffred.& Hoſt.*in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon.*in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon.* Zypæ.*in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag.*398. nouiſſimè Ioan.Honor. *lib.*5.*ſumm.in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tituli vide Emman. Sà *in aphoriſm. verbo torneamentum,* Franc.Emman.*in ſumm.tom.*1 *c.*73. Lancellot.Conrad. *in templo omnium iudicum lib.*1.*c.*1.§.3. *verſ.*13.Perez *per text.ibi in l.*1.*tit.*9.*l.*4.*Ordin.*

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta fieri non debent, & n. 2.*
3 *Taurorum, aliarumque ferarum agitationes à quo tempore inceperint, oſtenditur.*
4 *Taurorum agitationes Bulla Pij V. prohibet in regnis Hiſpaniarum, quoad laicos & Fratres Milites reuocata fuit per Greg. XIII.*

Cap. Felicis. I. *Conc. Later.*

1 Torneamenta ad oſtentationem virium, & audaciæ, vnde mortes proueniunt, prohibentur; & ſi quis in his moritur, ſepultura eccleſiaſtica carere debet, petenti tamen detegenda non eſt pœnitentia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 13. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 129. Alagona *in compendio iuris Canon pag.* 676. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *cap.* 20. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *cap.* 1.

2 Collige ex text. torneamenta fieri non debere ex eo quod, vt plurimum ex illis reportantur cædes, & grauia vulnera, quando magno armorum conflictu in equis exercitantur, niſi cum tali moderamine fiant, vt eſſet periculum, licèt rarò, & per accidens ſequatur alicuius mors, aut vulnus, vt per Viuald. *in candelab. aureo, part.* 2. *tit. de interdictis num.* 112. Henriq. *in ſumma lib.* 7. *cap.* 56. §. 4. *lit. R.* Bannes 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 1. *col.* 1386. *verſ. circa ſolutionem*, vbi de intellectu huius text. Cordub. *in tract. caſ. conſcient. quæſt.* 42. plures per Cened. *ad Decretal collect.* 13. *num.* 1. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 61. *art.* 1. *verſ. decimo*, vbi ex Sylueſt. ait quòd haſtiludium, & torneamentum non ſunt idem, & conſequenter quod neque ſemper prohibitio torneamenti habet locum in haſtiludio, ſed ſolùm quando inde imminet probabiliter periculum.

3 Similiter ex taurorum aliarúmque ferarum agitationibus cædes & maxima vulnera, & membrorum mutilationes reportantur, quia non eſt mirum hoc euenire illis, qui ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ in publicis, priuatiſque ſpectaculis cum tauris, & aliis feris beſtiis congredi non ceſſant, à quo autem tempore inceperint huiuſmodi taurorum agitationes, tradunt Fr. Hieron. Roman. *lib.* 10. *de repub gentilitia cap.* 6. Orozco *en el theſoro de la lengua Caſtellana, verbo toro animal.* Vnde ſuper prohibitione agitationum taurorum, aliarúmque ferarum, & annullatione votorum, & iuramentorum ſuper eiſdem pro tempore interpoſitorum extat Bulla Pij V. Romæ publicata die 1. Nouembris 1567. quam referunt Nauarr. *in man.* 15. *num* 18 *cum ſeqq.* Stephan. Quarant. *in ſumma bullarij, verbo torneamenta.*

4 Neque ignorandum eſt quòd prædictæ conſtitutionis pœnæ, & cenſuræ in Regnis Hiſpaniarum quoad laicos, & fratres Milites tantùm quarumcunque militiarum (dummodo ſacris Ordinibus initiati non fuerint) reuocatæ fuerunt per Gregor. XIII. duabus adhibitis conditionibus, ſcilicet vt agitationes taurorum feſtis diebus non fiant, necnon prouiſo per eos ad quos ſpectabit, quod exinde alicuius mors quoad fieri poterit, ſequi non poſſit, per quem in reliquis à Pio V. ſancitis nihil immutatur, vt latiùs in quibuſdam litteris ab eo editis die 25. Auguſti anno Domini 1575. continetur, quarum litterarum tenorem recenſent Salzed. ad Bernard. *in Barboſ. Collect. Tom. III. pract. cap.* 72. *aliàs* 35. *in nouiſſ. edit.* Stephan. Quaranta *d. verbo torneamenta.*

5 Inſuper in eiuſdem Hiſpaniarum Regnis duntaxat, ac cum eiſdem conditionibus Clemens VIII. abundantiùs prædictas pœnas, & cenſuras in Pij V. conſtitutione contentas ſuſtulit, & amouit, ſcilicet quoad omnes in ea expreſſos (exceptis monachis, & Fratribus Mendicantibus, cæteriſque Regularibus cuiuſcunque Ordinis, & inſtituti) illam ad terminos iuris communis reducendo, non tamen illi derogando. Monet tamen Sua Sanctitas, ac in Domino hortatur clericos ſeculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris Ordinibus, ſeu in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutos exiſtentes ne paterna hac eius benignitate abutantur, prout pleniùs in ſuis litteris datis Romæ ſub die 13. Ianuarij 1596. habetur, quarum litterarum contextum referunt Quarant. *vbi ſuprà*, & Franc. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 68. *art.* 2. vbi notat aliqua non contemnenda.

6 De quarum conſtitutionum intellectu multa tradunt Nauarr. *d. num.* 18. *cum tribus ſeqq.* Petr. Nauar. *in tract. de reſtit. lib.* 2. *cap.* 3. *numero* 20. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 2. *princip. à num.* 27. Fr. Emman. *in ſumm part.* 1. *cap.* 73. Ioan. Garcia *de expenſis cap.* 21. *num.* 29. Gutierr. *canon. lib.* 1. *cap.* 7. & citati à Cened. *d. collect.* 13. *num.* 3. Azor. *inſtitut. moral part.* 3. *lib* 2. *cap.* 15. *à princip.* Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Preſbyteri* 19. *num.* 4. *diſt.* 34. Marian. *tract. de ſpectaculis cap.* 23. & 25. Ameſcua *de poteſt. in ſe ipſum lib.* 2. *cap.* 11. Amaia *lib.* 3. *obſeruat. iuris cap.* 5. *à num.* 69. Hieron. Roderic. *in compendio quæſt. Regul. reſol.* 134.

7 *Eccleſiaſtica tamen careat ſepultura*, &c.] Notatur ad hoc quòd morienti in torneamento (quod quidem de eo, qui venit cauſa ſe exercendi, non autem de ſtante intelligitur) licèt cum vulnere lethali ſuperuixerit, & pœniteat, atque ei Euchariſtia non denegetur, eccleſiaſtica carebit ſepultura, vt per Fr. Emman. *d. art.* 1. *verſ. decimo*, vbi ſimiliter denegandam aſſerit armigeris, & ſeruientibus in armis. Sic eodem modo morientes in duello ſepultura eſſe priuandos definiuit Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap* 19. D. Martin. Carrillo *en la explicacion della Bulla de los defunctos, part.* 1. *cap.* 4. *num.* 55. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 21. *num.* 76. *verſ. accedit.* Non autem ſunt priuandi eccleſiaſtica ſepultura morientes in congreſſibus cum tauris, aliiſque beſtiis, quia Clemens VIII. non ſolùm pœnam excommunicationis, ſed etiam alias pœnas poſitas à Pio V. omnino ſuſtulit, reducendo eos ad terminos iuris communis, in quo talis priuatio ſepulturæ non inuenitur contra taliter decedentes, ita poſt Fr. Emman. & Alcozer reſoluit Hieronymus Rodericus *d. reſol.* 134. *num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Ludenti appoſita pœna, an comprehendat etiam ludum ſpectantem remiſſiuè.*

Cap. Ad audiendam. II. & fin.

Alexand. III.

1 Accedens ad locum torneamenti non animo pugnandi, ſed alia cauſa, veluti exigendi debita, ſi caſu moriatur, in loco ſacro eſt ſepeliendus. Colligunt

ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mart. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 129.* Alagon. *in compend. iuris Canon. pag. 677.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *coll. 2. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. vnic.*

2 *Non animo ludendi, ſed percipiendi,* &c.] An pœna appoſita ludentibus comprehendat etiam ludum ſpectantes, vide Auil. *ad c. 29. Pretorum, verbo ni tableros n. 2.* Azeued. *l. 2. n. 32. cum ſeqq. tit. 7. lib. 8. nouæ recop.* Ludouic. Boninſing. *de iuſtis negot. tract. de ludo cap. 3.* Rebell. *de obligat. iuſtitia, part. 2. lib. 12. quæſt. fin. n. 6.* Farin. *in praxi crimin. part. 3. quæſt. 109. n. 34.* vbi *n. 37.* de participante, quos refert parens meus *in annot. ad Ord. Regias Luſitan. lib. 5. tit. 82. in princip. num. 1.*

De Clericis pugnantibus in duello.

TIT. XIV.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Mart. Socin. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol. 284. verſo*, Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. à pag 641.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſtici enarrat. pag. 395.* omnes *ſub hoc tit.*

De duello, illius prohibitione, & pœnis vide Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 19.* Pium V. *in ſua conſt. incip. ea quæ à prædeceſſoribus. ſub Dat. Idibus Nouemb.* 1560. Greg. XIII. *in ſua conſtit. incip. Ad tollendum, ſub Dat. 24. Decemb.* 1582. Clement. VIII. *in ſua conſtit. incip. Illius vices, ſub Dat. 2. Septemb.* 1592. apud Luſitanos Ordin. Regiam [illegible] *tit. 43.* vbi norat parens meus, Ioan. de Lign. *tom. 1* [illegible] *ct. Doctor. fol. 281.* And. Alciat. *eod. tom. 12. fol. 295.* Antonius Maſſa Galleſius *tom. 12. fol. 313.* Iacob. de Caſtello, aliàs de Villaſancta, *tom. 12. fol. 284.* Iuli. Ferret. *tom. 12. fol. 308.* Henric. Bocer. Luc. Floron. Anton. Alexand. Peregrin. *in particularibus tract. de duello*, Caiet. Armil. Syluest. & alios ſummiſtas verbo *duellum*, Nauarr. *conſ. 1. & 2. de purg. vulgari*, Perez per text. *ibi in l. 3. gloſſ. 1. per totam tit. 13. lib. 8.* Ordin. Azeued. *l. 10. num. 18. tit. 8. lib. 8 nouæ recop.* Mench. *illuſtr. cap. 49. num. 11. cum ſeqq.* Lancellor. Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 1. c. 1. §. 3. verſ. 13. & in ſuo tract. de duello*, Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 100. alias 103. in nouiſſ. edit.* Alciat. *in lib. de ſingulari certamine, & in conſ. de materia duelli in fine d. libri*, Maior. *de irregul. lib. 5. cap. 18.* Petr. à Nauarr. *de reſtit. tom 1. lib. 2. cap. 3. num. 280. cum ſeqq.* Mich. Salon. *2. 2. quæſt. 64. art. 2. controu 3.* Viuald. *in candel. aureo tit. de ſuſpenſ. num. 68. cum ſeqq.* Burg. de Pace *in l. 1. Tauri ex num. 413. vſque ad num. 421.* Ioſeph. Ludouic. *Lucenſi deciſ. 11.* plures refert Doctores Cened. *ad Decret. collect. 117. num. 4.* quibus adde ex noſtris Viuian. *tom. 2. commun. opinion. in fine tract. de feudis, tit. 2. n. 85.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo duellum*, Steph. Quarant. *in ſumma bullarij eod. verbo*, Galett. *in margarita caſuum conſcientiæ eod. verbo*, Bobadill. *in ſua politica lib. 1. cap. 14. num. 41.* Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidij, num. 76. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part 4. q. 119. num. 23 & conſ 9. lib. 1.* Et ex Theologis Henriq. *in ſum. part. 2. lib. 13. ca. 29. num. 3.* Bañes *2. 2. quæſt. 64. art. 7. dub. 3.* Sayr. *in claui Regia lib. 7. cap. 13. à num. 12. & d. conſ. lib. 3. cap. 31. à num. 29.* Soar. *eod. tract. diſp. 31. ſect. 4.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 62. art. 1. verſ. decimo*, Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quæſt. 13. cum ſeqq.* Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 2. cap. 5.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 4. cap. 4. ſect. 2.* Mol[illegible] *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 17.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 21. c. 7. num. 75. cum ſeqq.* Bonac. *de cenſur. diſput. 2. quæſt. 6. puncto 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 39. n. 19. cum multis ſeqq.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp. 2. quæſt. 3. puncto 48.* Molfeſ. *in ſumm. Theolog. mor. tract. 7. c. 18. n. 17. cum ſeqq.* Filliuc. *tom. 1. tract. 15. n. 103. cum ſeqq. & tom. 2. tract. 29. cap. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus iniens duellum ſiue obtulerit ſiue ſuſceperit, deponendus eſt, poterit tamen Epiſcopus cum eo diſpenſare ſi mors, vel mutilatio membri non ſit inde ſequuta.*

2 *Clerici pugnantes in duello, ſeu ad illud prouocantes ſunt ſuſpendendi.*

3 *Duello pugnantes quas pœnas hodie incurrant, iuxta varias Summorum Pontificum conſtitutiones, oſtenditur.*

4 *Suſpendendus attento iure communi erat clericus propter duellum ſequuta pugna.*

5 *Clericus pugnans in duello ſuſpendendus erat.*

6 *Papa ſolus abſoluere poteſt à pœnis incurſis per pugnantes in duello.*

7 *Epiſcopus virtute Conc. Trid ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. an poſſit abſoluere duellantes, ſi delictum ſit occultum, oſtenditur.*

CAP. Porrò. I. *Alex. III.*

CLericus ſi ſponte alicui duellum obtulit, vel oblatum acceptauit, eſt deponendus, ſed ſi non eſt ſequuta mors, vel mutilatio, poteſt cum eo Epiſcopus, diſpenſare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 131.* Alagona *in compend. iuris Canonici pag 677.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret lib. 5. tit. 32 c. 1.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part. 26. cap. 5.* 1

Collige ex text. clericos pugnantes in duello, ſeu ad illud prouocantes, eſſe ſuſpendendos, vt per Bernard. *in pract. cap. 103.* vbi Salzed. *in addit.* Henriq. *in ſumm. lib 13. de excomm. cap. 39. num. 23.* Soar. *tom. 5. diſp. 31. ſect. 4. num. 48.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 73. in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 2. c. 39. num. 18.* Bonacin. *de cenſur diſp. 2. quæſt. 6. punct. 1. n. 13.* Rurſus in Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 19.* excommunicantur ipſo iure. Præterea Pius IV. *ſua conſtit. incip. Ea quæ. Idib. Nouemb. 1560.* præter excommunicationem illos priuat eo ipſo omnibus & ſingulis Eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus & aliis beneficiis Eccleſiaſticis per eos obtentis, ſeu in quibus, & ad quæ eis ius competit, facitque illos inhabiles ad illa, ſeu alia in poſterum obtinenda. Poſtea Greg. XIII. *ſua conſt. incip. Ad tollendum. ſub Dat. die 24. Decembris 1582.* prædictum Concilij Decretum, & Pij IV. conſtitutionem extendit ad omnes illos, qui ex condicto ſtatuto tempore, & in loco conuento monomachiam commiſerint, etiamſi nulli patrini, ſociiue ad id vocati fuerint; nec loci ſecuritas habita, nullæve prouocatoriæ litteræ, aut denuntiationis chartulæ præceſſerint,

ceſſerint. Denique Clemens VIII. *ſua conſtit. incip. Illius vices*. Romæ publicata *die 2. Septembris*. 1592. extendit, & ampliat præd. Concilij Decretum, ac ſupradictas conſtitutiones contra pugnantes in duello publicè, vel priuatim, necnon contra mittentes, ſcribentes, aut diuulgantes chartulas prouocatorias, aut ſcripta, quæ dicuntur manifeſta, eorúmque fautores & complices, quas omnes conſtitutiones refert Stephan. Quarant. *in ſumm bullary verbo duellum*. Vide aliqua ad *c. 1. de purg vulg*.

4 *Siue victor, ſiue victus fuerit.*] Ergo non ſatis eſt prouocatio ad duellum, illiuſve acceptatio, vt attento iure huius text. clericus duellum ſuſcipiens ſuſpendendus eſſet, niſi pugna ſequatur, vt Soar. *d. ſect*. 4. *num*. 48.

5 *Deponendus.*] Ergo clericus huius criminis reus non eſt ſuſpenſus, vt dicit Syluest, *verbo ſuſpenſio verſ*. 11. ſed deponendus, ex Nauar. *in man. c*. 27. *num*. 156. quem refert, & ſequitur Salzed. ad Bernard. *d cap*. 103. *Statim in princ*. Peregrin. *de duello quæſt*. 6. *num*. 5. Floron *c*. 5. *n*. 22. *cum ſeqq*. Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp*. 3. *quæſt*. 1. *puncto* 48. *num*. 21. vbi refert Pium IV. priuare beneficiis, dignitatibus, & officiis eccleſiaſticis clericum pugnantem in duello, & facere illum inhabilem ad illa, vel alia impoſterum obtinenda.

6 *Si cum ipſo ſuus Epiſcopus*, &c.] Hodie per ſupradictam Clementis VIII. conſtitutionem à pœnis excommunicationis maioris, priuationis omnium dignitatum, beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum, inhabilitatiſque ad illa, & alia in poſtremum obtinenda, nullus poteſt abſoluere niſi Romanus Pontifex: dubium tamen eſt an virtute concilij Tridentini *ſeſſ*.
7 24. *de reform. cap*. 6. poſſit Epiſcopus abſoluere quando delictum eſt occultum, vide Bonacin. *de cenſur. part*. 2. *quæſt*. 4. *puncto* 2. *n*. 15. vbi affirmatiuè reſpondet, & *in verſ. tertio*, reſoluit Religioſos poſſe abſoluere iuxta ſua priuilegia, modò reuocata non fuerint, ſicut de facto reuocata fuerunt per Clem. VIII. *in d. ſua conſtit*. de qua *ſuprà* mentio facta fuit, quod etiam repetit idem Bonacin. *d. puncto* 48. *n*. 39.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt clericus non ſolùm ſi ipſe interficit per ſe, ſed etiam ſi pugil ab eo datus aduerſarium occidit.*
2 *Monomachiæ purgatio nullo iure permiſſa.*
3 *Irregularitatem non incurrit dans in bello iuſto ante conflictum haſtam ſiue enſem, ſiue aliud genus armorum militi pugnanti.*
4 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario quoad ſimplex beneficium oſtenditur.*

Cap. Henricus. II. & fin.

Clemens III.

1 CLericus, qui ſecundùm conſuetudinem patriæ in aliqua lite deficiente probationem introducit pugilem, qui in duello pugnet cum ligitante, ſi aliquis interficiatur, eſt irregularis, quia homicidium committitur non ſolùm facto, ſed etiam præcepto, conſilio, defenſione, cum eo tamen circa beneficium poterit Epiſcopus diſpenſare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib*. 5. *iuris Pontif. pag*. 132. Alagona *in compend. iuris Canon. p*. 677. remiſſiuè Ximen. *in conc. p*. 1. refertur ab Ant. Aug. *collect. 2. Decret. lib*. 5. *tit*. 8. *cap*. 2.

Secundum prauam terræ conſuetudinem, &c.] Notatur 2
ad hoc quòd monomachiæ purgatio nullo iure permiſſa eſt, & ideo omnis conſuetudo in contrarium inualida eſt, vt per Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib*. 4. *c*. 3. *quæſt*. 4 *ſect*. 2. *verſ. vt eſt*.

Licet non ipſe, ſed alius pro eo, &c.] In bello tamen 3
iuſto ante conflictum poteſt quis abſque metu irregularitatis dare haſtam, ſiue enſem, ſiue aliud genus armorum militi pugnanti, Specul. *in tit. de diſpenſat*. § 4. *num*. 34. Tabien. *verbo irregularitas*, 3. §. 21. *concl*. 14. Bellet. *diſquiſit clerical. part*. 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 5. *num*. 115. Bonacin. *de cenſuris, diſp*. 7. *q*. 4. *puncto* 4. *num*. 11.

Poterit tamen cum eo, &c.] Notatur ad hoc quòd 4
Epiſcopus poteſt cum homicida etiam voluntario quoad ſimplex beneficium obtinendum diſpenſare, vt per Gutier. *canon. lib*. 1. *cap*. 13. *num*. 19. Farin. *in praxi crimin. part*. 5. *quæſt*. 119. *num* 50. vbi *num*. 60. aſſerit procedere niſi Epiſcopus diſpenſaret in præiudicium illius, qui beneficium homicidæ impetrauit, tunc non valet talis diſpenſatio etiam ante litis pendentiam, ex quo impetranti iam eſt ius quæſitum ad illud beneficium, & *num*. 61. dicit ſecus eſſe quoad beneficium cum cura animarum, & quoad miniſterium Ordinis, & altaris; ad hæc enim non Epiſcopus, ſed ſolus Pontifex diſpenſare poteſt, quod etiam tenent Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num*. 263. Flamin. *de reſignat. benefic. lib*. 9. *q*. 16. *num*. 52. *& ſeq*. Azor. *inſtit. moral. p*. 2. *lib*. 7. *cap*. 18. *q*. 2. *verſ. quæres poſtremo*. Et iam hodiè concil. Trident. *ſeſſ*. 14. *de reformat. cap*. 7. is, qui homicidium voluntarium commiſit, nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poteſt, nec illi aliquod Eccleſiaſticum beneficium etiam ſine cura conferendum, quod ex illo tradunt Gutier. *d. cap*. 13. *num*. 13. Sayr. *de cenſur. lib*. 6. *cap*. 7. *num*. 14, *&* 15. Farinac. *d. q*. 119. *num*. 62.

De Sagittariis.

Tit. XV.

SVper hanc tit. ſcripſerunt Zabar. Ioan. And. Anch. Butr. Panorm. Mar. Soc. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon*. Dan. Venat. *in analyſi methodica iuris Pontificij pag*. 642. Goffred. & Hoſt. *in ſumm huius tit*. Alex Caſſan. & Anaſt. Germ. *in paratitl. ad quinque lib. Decret*. Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon*. nouiſſimè Ioan. Honor. *lib*. 5. *ſum. in Decret*. omnes *ſub hoc tit*.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicandi ſunt baliſtarij & ſagittarij contra Chriſtianos.*
2 *Sagittarij, ſeu baliſtarij qui ſunt oſtenditur.*
3 *Lex continens verba ſolùm comminatoria ferendam ſententiam nuntiat.*

Cap. Artem. vnic. *Honor. III.*

EXcommunicandi ſunt, qui exercent mortiferam 1
artem baliſtarum, & ſagittariorum contra Chriſtianos, & Catholicos. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib*. 5. *iuris Pontificij pag*. 133. Alagona *in compendio*

iuris canonici pag. 678. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2 refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 19. *c. vnic.*

2 *Baliſtariorum.*] De arte baliſtariorum vide Syluestr. *in ſumm. verbo ars quaſt.* 3. quem refert Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 15. *in fine.* Baliſtarij, ſeu ſagittarij ſunt certi homines, qui fœderantur dæmoni, eique animæ & coporis dominium addicunt, illeque viciſſim pollicetur ſe adfuturum vt quem longiſſimè diſſitum volent, infallibili ictu traiiciant, ita Mall. *p.* 2. *q.* 1. *c.* 16. Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 3. *c.* 1 *q* 4. *ſect.* 4. *in princip. pag. mihi* . 09. & Torreblanc. *in tract. de Magia, lib.* 2 *cap.* 39 *ex num.* 24. vbi *num.* 26. ſubdit quòd Diabolus hoc præſtare ſolet ad ſacræ parœmiæ imitationem, dum ſimili facto propheta Syriam delere profitetur Regi Iſrael. Reg. 4 *cap.* 13. *Tolle ſagittas, qui cùm tuliſſet, rurſus dixit ei, Percute iaculo terram, & cùm percuſſiſſet tribus vicibus, & ſletiſſet, iratus eſt vir Dei contra eum. & ait, Si percuſſiſſes quinquies, aut ſexies, aut ſepties, percuſſiſſes Syriam vſque ad conſummationem, nunc autem tribus vicibus percuties eam.*

3 In gloſ. *Sub anathemate*, fin. Notatur ad hoc quòd quando lex continet verba ſolum comminatoria, vt ſi dicatur, ſub anathemate, ſub pœna, ſub interminatione, ſub diſtrictione, ſub maledictione, &c. tunc eſt caſus ferendæ ſententiæ, gloſ. ſimilis *verbo ſub interminatione in cap. ſicut il.* 2. *de ſimon.* Caſtr. *de poteſtate legis pœnalis lib.* 2. *cap.* 1. *verſ. prima regula*, Tiraquel. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur num.* 254. 255. & 260. Ludouic. Carbon *in tract. de legibus lib.* 8. *diſp.* 6. *in princip. verſ prima.* plures quos refert, & ſequitur Cened. *ad Decretal. collect.* 38. *num.* 1. quibus adde Butr. *deciſ.* 129. *part.* 3. *ſecundum* 1. *impreſſ.* Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *de excommunicat. c.* 10. *num.* 2. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 74. *num.* 3. Spin. *in ſpeculo teſtam gloſſ* 11. *rubr num.* 41. Menoch. *de præſumpt. lib* 5. *præſumpt* 49. *num.* 13. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *num.* 19. Monet. *de diſtribut. quotid. part* 4. *quaſt.* 6 *num.* 53. qui hoc limitant, quando ſimul cum his verbis apponerentur alia importantia latam ſententiam, vt ſi dicatur, ſub pœna excommunicationis, quam ſtatim contrauenendo incurras, quam ipſo facto incurras, &c.

De Adulteris, & ſtupro.

Tit. XVI.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarell. Anch. Butr. Ioan. Andr. Panorm. Mari. Soc. Guillelm. Durand *in Breuiario aureo iuris Canon. fol.* 141. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 184. *verſo*, Dan. Venat. *in analyſi methodica iuris Pontificij pag.* 643. Goffred. & Hoſt. *in ſumm. huius tit.* Alex Caſſan. & Anaſt. Germ. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* Lancellot. *in inſtitut. Canon.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon.* Zipæ, *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. p.* 198. Caniſ. *in ſumma iuris Canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De adulterio, eiúſque pœnis, vide apud Luſitan. Ord. Regiam *lib.* 5. *tit* 25. vbi notat parens meus, & apud Caſtellanos *tit.* 17. *part.* 7. vbi Greg. Lopez, & *tit.* 7 *de los adulteros lib.* 4. *leg fori, & tit.* 15. *lib* 8. *Ordin.* vbi Perez, & *tit.* 20. *lib* 8. *noua recopil.* vbi Azeued. Clar. *in pract.* §. *adulterium*, Anton. Gomez *l.* 80. *Tauri num.* 46. *cum ſeqq.* Bermond. *de publicis concubin. tit. de adulter.* Vela *de delictis cap.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 419. & *conſ.* 31. *num.* 4. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probation. concluſ.* 57. Viuian. Soar. Kirchou. & alios *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 7. *pag.* 464. Petr. Cabell. *reſolut. crimin. caſu* 200. Ceuall. *communium contra commun. quaſt.* 734. Cardoſ. *in praxi iudicum*, *verbo adulterium* Pradill. *in ſumma legum pœnal.*. *part.* 1. *cap.* 9. Don. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli il.* 61. *à princip.* & *l.* 93. Farin. *in praxi crimin. quaſt.* 141. & 142. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 89. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib* 3. *cap.* 7. & 8. Horrenſ. Caualcan. *de brachio Regio part.* 1. *num.* 282. *verſ. in ſumma* Et de pœnis contra adulteros apud varias nationes nuncupatim Chriſtoph. de Pace *d. l.* 62. *à princip.* Sayr. *in claui Regia lib.* 8. *cap.* 3 *num.* 3. & 4. Farin *d. quaſt.* 140. *num.* 11. Pineda *è Societate Ieſu tom.* 2. *in Iob. cap.* 31. *verſ.* 12. *pag. mihi* 522. Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 235. De huius criminis grauitate, & atrocitate, vide Perez *l.* 2. *verbo è fiziere adulterio tit.* 15. *lib.* 8. *Ordinam pag.* 288. Menoch. *conſ.* 31 *num.* 2. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 17. *princ. à num.* 77. Ceuall. *d quaſt.* 744. *num.* 8. & 9. Peneda *in vita S. Ioannis Baptiſta lib.* 3. *art.* 1. *cap.* 1. *pag.* 13. Farin. *d. quaſt.* 141. *à princip.* Gilganet. *de iure publico lib.* 1. *tit.* 35. *num.* 36. *cum ſeqq. vſque ad finem*

De ſtupro vide Clar. *in pract.* §. *ſtuprum*, Bermond. *de publicis concub. tit. de ſtupro*, Conlad. *in pract. tit de ſtupratoribus.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 30. *c.* 9. *de ſtupro* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo ſtuprum.* Sayr. *in claui Regia lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 9. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 11. Farinac. *in praxi criminal. quaſt.* 147. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 86. *in nouiſſ. edit.* Beller. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore clericali* § 4. *à num.* 116. Galganet. *d. tit.* 35. *à princip. vſque ad num.* 36.

SVMMARIVM.

1 *Virginem ſtuprans tenetur eam dotare, & ducere in vxorem.*

2 *Virginem carnaliter cognoſcens abſque ſeductione, non tenetur eam dotare.*

3 *Minor virginem ſtuprans pœna huius cap. tenetur.*

4 *Virginitas quomodo probetur, remiſſiuè.*

5 *Stuprata aſſerenti ſe virginem tempore ſtupri creditur cum iuramento.*

6 *Scholaris incipiens corrumpere virginem, ſed non perficiens, non tenetur de defloratione.*

7 *Virginem corrumpens an copulatiuè teneatur illam dotare, & in vxorem ducere, remiſſiuè.*

8 *Virginem ſtuprans nondum viripotentem, qua pœna puniatur, oſtenditur*

9 *Virginem vita vilis, & minus honeſta ſtuprans non tenetur de ſtupro.*

10 *Doctores referuntur de fuco fœminarum multa ſcribentes.*

11 *Stuprum in caupona famulam commiſſum non eſt punibile propter vilitatem officij.*

12 *Dos mulieris propter ſtuprum præſtanda quomodo æſtimanda, oſtenditur.*

Cap. Si ſeduxerit.

VIrginem non deſponſatam ſeducens, & dormiens 1
cum ea, dotabit illam, & habebit eam in vxorem, & ſi pater originis nolit eam dare, dotabit eam, ſecundùm morem regionis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.*

collect.37. Viuian. in rationali lib.5. iuris Pontificii p.133. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 678. remiſſiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. Caſal. in annot. deſumitur ab Exod. cap. 22. refertur ab Anton. Auguſt. collect. 1. Decretal. lib.5. tit. 13. c.1. & Iuon p.16. c.162. & 263.

2 *Si ſeduxerit.*] Ergo ſi non ſeduxerit, non tenetur pœna huius text. de quo vide Ruin. conſ.189 n.9. Perez in rubr. tit. 15. pag. 278. col. 1. & 2. lib.8. Ordin. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis* diſp.3. dub. 4. num. 24. vbi ſubdit puellam in dubio præſumi ſeductam in foro exteriori, quamuis vir aſſerat ſe non ſeduxiſſe; nam cognoſcentem carnaliter virginem abſque ſeductione non teneri eam dotare niſi importunis precibus fuiſſet adducta, reſoluunt Nauar. in man. cap. 12. n. 16. Gom. l. 80. Tauri num.10. Bernad. in pract. cap.86. n.5. vbi. Salzed. verbo non debeat. Azor. inſtit. moral. part.3. lib. 5. cap. 6. quæſ. 1. plures refert Sanch. de matrimon. lib. 6. diſp. 14. num.11. vbi contra nonnullos tuetur, hoc caſu nihil teneri parentibus, aut tutoribus reſtituere, eo quòd iis non irrogatur iniuria, cùm ipſa ſit ſuæ virginitatis Domina, & nuptiarum iacturam pati volens poſſit renitente patre, ſequitur Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 10. comp 19. num.140.

3 *Quis.*] Etiamſi ſit minor, nam & is delinquens in hoc crimine non excuſatur, vt per Chald. Pereira *in l. ſi curatorem. verbo vel aduerſarij dolo* num.55.

4 *Virginem*] In dubio puella virgo præſumitur, ſicut virgo naſcitur, & ſtupratori neganti puellam fuiſſe virginem, incumbit onus probandi, Panorm. num.5. in præſenti, Clar. §. ſtuprum num.4. verſ. ſed pone quòd ſtuprator. Rot. deciſ.776. num.5. & 6 part.4. diuerſ. Barthol. de Vecchis d. dub.4. num.24. in fine Quomodo autem probetur virginitas, & per conſequens ſtuprum commiſſum, vide Theſaur. Pedem. deciſ.3. n.2. Baiard. ad Clar. ſtuprum num.41. Fulu. Pacian. de probation. lib. 2. cap. 2. à num. 6. Maſcard. eod. tract. concl.140. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt.89. Gutier. canon. lib.1. c.37. n. 7. Cardoſ. in praxi iudicum. verbo probatio num.9. Farin. in praxi crim. quæſt. 147. num. 130. cum ſeqq. vbi n. 141. tenet in hoc obſtetricum relationi, & iudicio ſtari, & num. 148. aſſerit ex eo probari virginem fuiſſe defloratam ſi illius camiſia tempore ſtupri fuiſſet reperta ſanguine aſperſa, vel linteamina in quibus cubuit cum viro ſanguinolenta, & num. 150. reſoluit quòd per vociferationem, & clamorem mulieris magnum ſtupri indicium oritur.

Vnde in virginitatis amiſſione, & primo viri congreſſu propter ruptionem virginibus dolorem eſſe, & profluuium ſanguinis, cùm virginitas conſtet ex panno, vel camiſia ſanguine madida, tradunt Ioan. Alphonſ. de Fontecha in ſpeculo medic. Chriſt. num.3. Petr. Garc. Carrero ad Galen. de locis affect. diſp. 67. cap.1. Sed probabilius eſt in virginitatis amiſſione, ſeu virginis ſtupratione membrum non rumpi, quia in ore vuluæ neque in aliqua eius parte aliquid eſt in cuſtodiam virginitatis, quod deſtruat violator, vt tradunt Andr. Laur. lib.7. de re anotom. cap. 12. Marcel. Donat. lib. 4. de admirab. medic. cap.15. Fernel. lib.1. c.7. Virginitas igitur ſine vlla membranula eſt in ſola labiorum compreſſione, & ſymphyſi, ſeu coaleſcentium partium anguſtia, quæ cùm ſine dilatione membrum viri admittere nequeant, ex venarum coaleſcentium ruptione fit dolor, & ſanguis, vt docent Io. Alponſ. & Petr. Garc. citatis locis. Horat. Auger. tom.2. epiſt. 1. cap.4. Franc. Valles de ſacra philoſoph. cap.25. & ideo ſanguinem non eſſe ſignum virginitatis, quia ſine ſanguinis emiſſione virgo cognoſci poteſt à viro, vt tradit Ioan. Fragoſo de arte medendi, tract. de explanat. quæ omnia eleganter tractat Torreblanc. lib.2. de Magia operatrice, cap. 19. de virginitate reſtituenda.

Aduertendum duxi quòd ſtupratæ aſſerenti ſe fuiſ- 5
ſe virginem tempore ſtupri creditur cùm iuramento, tum in odium delinquentis, tum etiam, quia talis aſſertio habet præſumptionem naturæ pro ſe; vide plures, quos citat Salzed. ad Bernard. in pract. c. 86. verſ. nec ad huiuſmodi, Perez ad rub. tit. 15. 8. Ordin. pag. 279. colum. 1. verſ. dubitatur, & poſt Salced. Maſcard. Menoch. Gutier. Cardin. Tuſc. alios, quos refert, ita reſoluit Farinac. d. quæſt. 147. num. 135. cum ſeqq. Rot. apud eundem Farin. deciſ.74. n.6. part.4. ſua praxis crimin.

Dormieritque cum ea.] Intellige perfectè, nam ſi ſcho- 6
laris cœperit corrumpere virginem, ſed non perfecit, non tenetur de defloratione, vt per Perez l. 42. in addit. tit.19. lib.8. Ordin. pag.392. quem refert parens meus in annot. ad Ordi. Regiam Luſitan. l.5. tit. 12. in princip num.1.

Dotabit. eam, & habebit uxorem] Hæc duo non re- 7
quiruntur copulatiuè, ſed alternatiuè, quod aut dotare, aut in vxorem ſtuprator ſtupratam mulierem ducere teneatur, vt ſentire videntur hîc Hoſt. ſuper verbo noluerit, & Ioan. Andr. num.5. Anan num. 4. Anch. n. 4. & in c.2. num.3. vbi etiam Butr. num.2. & ita eſſe in vſu docent Gom. d. l. 80. Tauri num. 8. Clar. §. ſtuprum. verſ. ſed quæro. Et quamuis nonnulli Canoniſtæ, præſertim Innocent. & Hoſtienſ. in præſenti tenuerint defloratorem etiam inuitum auctoritate iudicis cogendum eſſe ad matrimonium contrahendum, nihilominus contrariam ſententiam vſu iudiciorum receptam eſſe teſtantur Anton. Gom. loco citat. & Gutier. loco infra citando, & alij per text. in cap. 2. infrà hoc. tit. per quem temperatur diſpoſitio huius cap. iubens virginem defloratam &, ducendam; & dotandam ſimul; vnde Rot. deciſ. 779. p.4. diuerſ. cenſuit ex hoc tex. & cap. ſeq. hanc deduci ſententiam menti legiſlatoris conformem, vt qui virginem deflorauerit, cum ea præcisè matrimonium contrahere compellatur, ſed cauſatiuè, Anch. hîc not.5. num.5. & Mar. Socin. num.13. in fine, Gutier. can. li.1. c.37. num. 11. ad hoc enim vt ſtuprator dicatur ducere corruptam, ad hunc effectum ſatis eſt ſi conſtituat ei dotem, quam iuxta qualitatem puellæ & conſuetudinem regionis foret habitura. Si verò renuat illam in vxorem ducere, tenetur ad ſupplendum illud vltra dotem ordinariam, quo illa indiget ad inueniendum virum ſibi æqualem, vt bene inquiunt Ioan. Andr. hîc num. 9. in fine, Anch Panorm. num.4. Couarr. de ſponſal. part. 2. cap.6. §.8. num.15. & alij.

Pro totius tamen materiæ cognitione, & faciliori text. explicatione conſule Nau. in man. cap.19. ex n.16. Petr. à Nauar. de reſtitut. tom.1. lib.2. cap.3. ex num.453. Cordub. in quæſt. Theolog. lib.1. quæſt.13. Perez in rub. tit. 15. lib. 8. Ordin, Menoch. de arbitr. caſu 288. num.15. in addit. Caball. reſolut. crimin. caſu 196. num. 12. verſ. non enim tenetur præcisè, Gutier. canon. lib.1. cap.37. per tot. Cardin. Tuſch. tom.7 concl.709. num.28. & ſequenti, Azor. d. part.3. lib.5. cap.5. quæſ.1. in fine. Sylueſt. in ſum. verbo luxuria quæſt.5. Beller. diſquiſit. clerical. part.1. tit. de fauore clericorum reali §. 4. n. 117. Mench. quæſt. frequent. c.7. num.22. & 23. Mol. in emporio iuris part.1. tit. 1. quæſt.9. num.25. Chald. Pereira d. verbo vel aduerſarij dolo à n. 58. Sayr. in claui Regia lib 11. cap. 12. n.22. cũ ſeqq. Molin. de iuſtit tom.4. tract.3. diſp.104. à n 9. Leſſi. eod. tract. l.2. cap. 10. dub.3. Rebell. de obligation. iuſtitiæ part. 1. lib. 3. quæſt. 9. Paul Comitol. reſponſ. moralium lib.4. quæſt.16. & 17. num.2. Sanch. de matrim. lib.4. diſp. 13 n.2. in med. Rota apud Farin. deciſ. 779. in 1. collect. nouiſſ. aliàs part.4. diuerſ. idem Farin. in ſua praxi crimin. part.5. quæſt.147. num.97. cum multis ſeqq. vbi nu.98. refert veritatem eſſe quòd ſi vult ducere vxorem, tenetur

tenetur etiam eam dotare. Quia tamen in hoc mirè variant DD. ſe tutiùs duxi in hac re tenendam eſſe ſententiam, quam olim amplexa eſt Rota *in Taurinen. matrimonij*, 15. *Iun.* 1590. coram D. Penia, duæ ſit ait. Quantum ad primam partem dubij domini conformiter cenſuerunt Bonnum præciſè, & abſoluè non eſſe cogendum ad Alaſinam ducendam, iuxta *cap. 2. de adulter.* vbi præceptum de ducenda, & dotanda virgine deflorata non ponitur copulatiuè, vt *in cap.* 1. ſed diſiunctiuè, tametſi veteres Canoniſtæ, Innoc. Hoſt. Butr. Zabarel. & plerique alij *in d cap.* 1. *de adulter.* tenuerint defloratorem etiam inuitum iudicis auctoritate cogendum ad matrimonium contrahendum, ſpeciale ibi eſſe dicentes ratione delicti, vt quis inuitus nuptias inire cogatur. Nihilominus contrariam ſententiam eſſe receptam teſtatur Gom. *ad l.* 80. *Tauri.* ... 3. 8. *verſ ſed his non obſtantibus.* Clar. *in §. ſtuprum n.* 3. *verſ. ſed quæro quæ ſit pœna* ſenſit Panorm. *in d. c.* 1 *de adulter.* Couar. Ioan. Gutier. S. Antonin. & alij paulo antè relati per tex. *in c. 2. de adulter.* per quem temperatur diſpoſito *c.* 1. iubentis virginem defloratam & ducendam, & dotandam ſimul, nam ex duobus illis capitulis ſimul iniunctis domini cenſuerunt hanc deduci ſententiam menti Legiſlatorum conformem, vt qui virginem deflorauit, cum ea præciſè matrimonium contrahere non compellatur, ſed cauſatiue, Ranch. *in c.* 1. *de adulter. not.* 2. *num.* 3. *& quæſt.* 5. S. Antonin. *part.* 2. *tit.* 2. *c.* 6. §. 1. *verſ hodie autem* Ruin. *conſ.* 189. *num* 8. *lib.* 2. Ioan. Gutier. *canon. quæſt lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 11. Nec obſtat ſi dicatur, quòd. *c.* 1. *de adulter.* eſt deſumptum ex veteri Teſtamento *Exodi c.* 22. vbi recenſentur præcepta iudicialia, quòd cùm fuerit relatum in ius Canonicum, per poteſtatem habentem debet præciſè ſeruari, S. Thom. *part.* 2. *quæſt.* 104. *art.* 5. Syluest. *in ſumm. verbo Luxuria, quæſt.* 5. Pariſ. *cõſil.* 68. *num.* 106. *lib.* 4. Imol. *in c. cum tanto, num.* 7. *&* 8. *de conſuetud.* quoniam dixerunt domini quod idem legiſlator, qui in corpus Iuris Canonici reduxit, & viuificauit illud præceptum ex veteri Teſtamento, quod aliàs erat mortuum, ſtatim *ſub eod. tit. de adulter. c.* 2. appoſuit aliam diſpoſitionem diſiunctè, in qua cenſetur voluiſſe præceptum *c.* 1. obſeruandum cum illa qualitate, de qua *in c.* 2. Hactenus Rotæ deciſio. Et quòd contracto matrimonio aduersùs Sac. Concilij Trident. formam ſponte & voluntariè, mulier à præſumpto marito deflorata fuerit, ab eo eſt dotanda, reſoluit Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 19 *num.* 143. *cũ ſeqq.* Aduerto reperiſſe apud. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *n.* 20. *cum ſeqq.* Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcient. & ignor. cent.* 2. *diſt.* 12. *num.* 12. diſpoſitionem huius text. & ſeq. tria requirere, ſeductam fœminam, ſequutam copulam, & virginitatem deperditam.

8 Qua autem pœna puniatur ſtuprans virginem nondum viri potem, vide Menoch. *d. arbitr. caſu* 94. Gom. *l.* 80. *Tauri. num.* 42 *& tom.* 3. *vari. cap.* 1 *num* 60. *verſ. ex quibus* Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part part.* 4. *collect.* 1412. Perez *ad rub. tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin. pag* 280. Chald. Pereira *d. vero vel aduerſarij dolo n.* 56. Cened. *d. collect.* 37. *num.* 2.

9 Limita principalem text. concluſionem non procedere quando virgo erat vitæ vilis, & minus honeſtæ, vel vagans paſſim, non ſeruato verecundiæ pudore, vt per Burſat. *conſ.* 69 *n.* 13. *lib.* 1. Menoch. *d. caſu* 288. *in addit. n.* 18. Farin. *conſ.* 90. *n.* 1. *cum ſeqq.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 5. *n.* 44. *cum ſeqq. & c.* 35. *n.* 34. reſoluit quòd ſtuprum ceſſabit, neque erit accuſabile ſtante vilitate perſonæ in moribus ſcilicet, non verò reſpe-
10 ctu generis, vel paupertatis. Genus illud mulierum, quæ fucis vtuntur, rubeo, & aquis ſtillantibus impudicitiæ ſignum oſtendit, ſecundùm Terent. *dum moliuntur, dum comuntur annus eſt*, contra quas inuehit S. Cyprian. *in lib. de habitu Virginum*, dum ait quòd manus Deo inferunt, quando illud, quod ille formauit, reformare contendunt, & certè niſi communis abuſus eſſet iſte mulierum ferè omnium, non excuſarentur, ex S. Thom. 2. 2. *q.* 16. *art.* 2. Multa de fuco fœminarum tradunt citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 31. quibus adde Ludouic. Beiam *reſponſ. caſuum conſcien. part* 2. *caſu.* 17. Henriq. *in ſum. lib.* 8. *c.* 57. *& in commento lit. X.* Ioan. Pined. *in Iob. tom.* 2. *c.* 42. *verſ.* 14. *pag. mihi* 965. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 4. *cap.* 4. *dub.* 14. Bobadil. *in politica l.* 2. *cap.* 17. *num.* 14. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib.* 8. *c.* 6. *num.* 8. Hortenſ. Caluacan. *de brachio Regio, part.* 6. *n.* 68. *verſ. præterea.*

Vnde ſtuprum in cauponæ famulam commiſſum 11
non eſſe punibile propter vilitatem officij, tenent Gregor. *l.* 3. *verbo ni tauermiera tit.* 14 *part.* 4. Alciat. *in l. inter ſtuprum, num.* 5. *ff. de verbor. ſignif.* Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 14. *num.* 17. *& de nobil. c.* 34. *num.* 44. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part.* 11. *conſ.* 28. Farin. *conſ.* 90. *num.* 3.

Si verò pater virginis, &c.] Notatur ad hoc quòd 12
ſi pater puellæ defloratæ recuſet illam nubere cum ſtupratore, vel etiam ipſa deflorata recuſet, tunc ſtuprator tenetur eam dotare, vt per Farin. *d. quæſt.* 147. *num.* 105. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 4. *n.* 25. etiamſi defloratam remiſerit dotem, quia ſi habeat parentes, ac ſubinde ſui iuris non ſit, remiſſio hæc ſtupratori non prodeſſet, ſicut reſoluunt Baiard. *ad Clar.* §. *ſtuprum num.* 119. Farin. *d. quæſt.* 147. *num.* 117. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 4. *n.* 27.

Reddet pecuniam iuxta modum dotis, &c.] Circa æſti- 13
mationem dotis mulieris propter ſtuprum præſtandam Ioan. Andr. Abb. & alij huius text. deciſionem ſupplent quòd corruptor ipſe dare teneatur illud, quod pluris indiget puella cùm corrupta ſit ad inueniendum virum ſibi æqualem. Quæ quidem interpretatio minimè placet Ananiæ *in præſenti*, cum ex ea text. hic non vulgarem violentiam patiatur. qui prout iacet ſine vlla additione intelligendus eſt quando corruptor vult matrimonium cum corrupta contrahere, ipſa verò, vel eius pater nolit, hoc equidem caſu ſufficit ei dotem conſtituere, quæ ſufficiens foret ſi virgo fuiſſet: quam quidem Ananiæ ſententiam veriſſimam iudicat Couar. *de Sponſal. part.* 2. *c.* 6. §. 8. *n.* 15. quando corruptor eſt eiuſdem qualitatis, vt matrimonio cum puella copuletur, & iniuſtè ab ea, vel ipſius parentibus recuſatur, alioquin Ioan. Andr. & Abbatem ſequitur, quorum ſententia veriſſima eſt, & ſeruanda, quia text. *in præſenti* interpretatur vt procedat quando corrupta cum dote conſequitur maritum ſibi æqualem, ſecus verò aliàs. Dotis æſtimatio quomodo facienda, vide Salzed. *ad Fernard. c.* 86. *lit. E.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 36. *d. num.* 8. Farin. *d. quæſt.* 147 *num.* 124. *cum. ſeq.* & quæ quantitas conſtituenda ſit à ſtupratore puellæ ſtupratæ, arbitrio iudicis relinquitur, vt tenet Menoch. *caſu.* 288. *à num.* 18. Farinac. *d. quæſt.* 147. *num.* 125. & eſt conſtitutum apud Luſitanos per Ordin. Regiam *lib* 5. *tit.* 23. *in princip. verſ. for. arbitrada pello iulgador.*

Virùm autem habens rem cum puella virgine, ipſa tamen conſentiente committat ſtuprum continens malitiam ſpecie diſtinctam à ſimplici fornicatione, & neceſſario in confeſſione explicandam, quæſtio eſt dubia, in qua vna ſententia affirmat ex eo, quia in tali defloratione virginis reperitur iniuſtitia, non contra ipſam perſonam virginis, quia conſentienti non fit iniuria, ſed contra finem naturæ, ad quam conceſſit virgineum clauſtrum, cui non poteſt puellam

lam renuntiare, eſt enim cuſtos, non domina illius ſignaculi; tum quia per ſtuprum infertur iniuria patri, qui cuſtos eſt corporis filiæ ſuæ ſiue illa conſentiat, ſiue diſſentiat, nam per filiæ conſenſum non ſubtrahitur filia à cuſtodia, & cura patris, vel tutorum qui gerunt curam patris; quare hanc partem ſuſtinent Caiet. 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 6 *ad* 1. *dub.* Iacob de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 79. Soar. tom. 5. *diſp.* 22. *ſect.* 4. *num* 6. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 30. *c.* 3. *n.* 66. Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 30. *diffic.* 10. *n.* 6.

1 Altera verò ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet ſtuprum ſi fiat conſentiente puella non continere ſpecialem deformitatem, vel iniuriam ſupra ſimplicem fornicationem. Ratio eſt quia non non reperitur in ſtupro ſpecialis deformitas, niſi adſit ſpecialis iniuria, ſed quando puella voluntariè conſentit, non infertur iniuria, nam ſcienti & conſentienti non fit iniuria, ergo in ſtupro propter conſenſum puellæ non reperitur ſpecialis malitia; nec valet dicere quòd in ſtrupro ſaltem reperitur iniuria contra parentes, vel tutores inuitos, hoc enim falſum eſt, nam puella eſt domina ſuæ virginalis integritatis; & ideo hanc ſententiam tuentur Vaſq. *in opuſc. de reſtit.*

2 *c.* 3. §. 1. *dub.* 1. *n.* 6. Ægid. de Coninck *de ſacram. tom.* 2. *diſp.* 7. *dub.* 4. *n.* 19. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 14. *n.* 1. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 1. Ioan. Sanctius *in ſelect. diſp.* 29. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Stuprator, qui non vult puellam in vxorem ducere, quomodo caſtigetur, oſtenditur.*

2 *Stuprator an poſſit per procuratorem ſe defendere, remiſſiuè.*

Cap. Peruenit. II. *Greg.*

1 Virginem decipiens, & ſtuptans, debet eam in vxorem ducere, & ſi eam renuit corporaliter caſtigatus, & excommunicatus in monaſterium detrudendus eſt in quo agat pœnitentiam, & à quo non egrediatur ſine licentia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocentius, Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 132. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 678. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 2. *regiſtr. epiſt.* 42. *cap.* 81. *indict.* 11. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 2.

2 *Corporaliter caſtigatus*, &c.]. Notatur ad hoc quòd ſi ſtuprator non vult puellam in vxorem ducere, verberibus caſtigatur à iudice, prout ei viſum fuerit, & excommunicatus in monaſterium detruditur ad agendam pœnitentiam, vt per Anton. Gom. *l.* 80. *Tauri. n.* 8. *&* 9. Clar. *in* §. *ſtuprum num.* 3. *verſ. ſed quæro quæ ſit pœna.* Perez *ad rub. tit.* 15. *gloſ.* 1. *pag.* 279. *lib.* 8. *Ordin.* Mench. *vſufrcq. cap.* 7. *num.* 2. Mori. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 25. Petr. Gregor. *ſyntag. iuris lib.* 36. *ca.* 9. *tit. de ſtupro, num.* 5 *in fine verſ. punitur, & alia pœna*, Theſaur. *Pedem. deciſ.* 1. *num.* 3. *verſ. & ſi nolit. deſponſari*, Gutier. *canon lib.* 1. *c.* 37. *num.* 11. *Ros deciſ.* 74. apud Farin. *part.* 4. *ſuæ praxis crimin.* eund. Farin. *part.* 5. *quæſt.* 147 *num.* 100. *&* 109. Barthol. de Vecchis *in praxi nouit. diſſ.* 3. *dub.* 4. *num.* 28. An hoc caſu poſſit reus per procuratorem ſe defendere, vide Hippol. *conſ.* 9. *num.* 5. Tiraq. *in tract. res inter alios pag. mihi* 7. Clar. §. *fin. q.* 32. *num.* 9. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 80. *à num.* 17. *& num.* 103. *&* 104. Farin. *in praxi crimin. q.* 99. *num.* 32. vbi negatiuè reſoluit.

Vtrùm autem huiuſmodi ſtuprator, qui ſua egeſtate non potuit dotare puellam ſtupratam, ac proinde in ſubſidium corporaliter caſtigatus fuit, ſi peruenerit ad pinguiorem fortunam, teneatur dotem conſtituere? in quo dubio negatiuè eſt reſpondendum, quia per luitionem in corpore dicitur ſatisfactum, & ſic illa caſtigatio loco ſolutionis ſuccedit, vt arg. text. *in l. ſed ſi vnus. ff. de iniur.* reſoluit Buccaron. *de different. inter iudicia ciuil. & crimin. differ.* 191. *ex num.* 2. vbi citat inter alios Petr. Caball. *reſol. crimin. caſu* 77. *n.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Maritus retinens adulteram coniugem, non peractâ pœnitentia particeps eſt delicti, ſecus ſi egit pœnitentiam.*

2 *Vxorem in adulterio perſiſtentem tenetur vir deſerere ſub culpa mortali.*

3 *Verba, reus erit, non ſunt latæ ſententiæ.*

4 *Turpitudinis patronus cenſetur, qui vitium vxoris celat.*

5 *Adulteram vxorem reſipiſcentem fas eſt viro ſibi reconciliare, non ſæpè tamen adulteram admittere.*

6 *Declaratur text. in cap. quemadmodum in fine, de iureiurando.*

Cap. Si vir. III. *Conc. Arelat.*

Maritus ſciens ſuam vxorem deliquiſſe, nec egiſſe pœnitentiam, cùm adhuc in fornicatione permaneat, ſi vixerit cum illa, erit reus, & particeps delicti. Si verò mulier dimiſſa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum reuerti, debet, ſed non ſæpe, recipere peccatorem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 137. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 134. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 678. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 3. 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 4. Sot. *in* 4. *diſt.* 36. *q. vnic. art.* 1. *&* 2. Clar. § *adulterium num.* 18. *verſ. quintò*, Mozz. *de contract. tit. de matrim.* § *fin. num.* 70. *verſ. quod debitum*, Perez *l.* 2. *verſ. & maritus habens tit.* 15. *lib.* 8. *Ordinam.*

Sed permanet in fornicat. &c.] Ergo vir ſub culpa lethali tenetur vxorem in adulterio perſiſtentem deſerere, de quo Perez *l.* 2. *verſ. quæritur vlteriùs quanto tempore, tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 308. Petr. de Ledeſma *de matrim. q.* 61. *art.* 2. *concl.* 2. ac proinde peccatum mortale tunc eſſe non abſtinere à copula carnali coniugali, ſiue petendo, ſiue reddendo tenent Gou. *de ſponſalib. p.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 4. Iacob de Graffiis *in aureis deciſion. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 84. *num.* 6 Matien. *in rub. tit.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 101. *lib.* 5. *noua recop.* D. Barboſ. *in l.* 2. *p.* 1. *princip num.* 102. *ff. ſolut. matrim.* 2

Reus erit.] Non eſt latæ ſententiæ, vt per Sayt. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 20. 3

Et eius peccati particeps.] Notatur ad hoc, quòd particeps cenſetur turpitudinis, qui vitium vxoris celat, & qui illam in adulterio deprehenſam retinet, lenocinij reus cenſetur, vt per Baiard. *ad Clar.* §. *adulterium num.* 119. Sanch. *de matrim. lib.* 10. *diſp.* 5. *num.* 5. *verſ. non autem cenſebitur*, Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 142. *num.* 74.

Quòd ſi mulier dimiſſa. &c.] Notatur ad hoc, quòd fas eſt viro vxorem adulteram reſipiſcentem ſibi reconciliare, non ſæpe tamen adulteram amittere, vt 4

per

per Sanch. *de matrim. lib.* 10. *diſp.* 13. *num.* 3. Ad tex. verò *in cap. quemadmodum*, *in fine*, *ſup. de iureiur.* quatenus huic obſtare videtur, dum habet, virum poſſe ſæpe vxori adulterium remittere, reſpondet D. Barboſ. *d. num.* 102. & Sanch. *d. num.* 3. quod quamuis vir poſſit ſæpe remittere, Eccleſia tamen non intercedit pro adultera ſæpe relabente, ne peccandi anſam offerre videatur. Ad illud autem concilium *Matth.* 18. ibi, *non dico tibi ſepties, ſed vſque ad ſeptuagies ſepties.* reſpondit idem Sanch. *loco citato*, quòd non intelligitur de pœna externa delicto debita, qualis eſt diuortium, quando ſpes veniæ anſam præbet in delicto perſiſtendi, & correctionis ſpes ceſſat: quia, vt inquit Sot. *in* 4. *diſt.* 36. *quæſt. vni. art.* 2. *concl.* 1. quamuis ſæpe conſilium ſit vxorem adulteram reſipiſcentem admittere, ne viro deſtituta, & inopia preſſa libidini vacet, quo quæſtum acquirat, ſi tamen multoties reconciliata abutens venia ad priſtinum more canis vomitum redeat, præſtabit vtique eam non admittere, quoniam ſpem omnem correctionis adimit.

SVMMARIVM.

1 *Maritus propter ſuſpicionem poteſt accuſare vxorem de adulterio, & in accuſando præfertur cæteris.*
2 *Maritus poteſt accuſare vxorem ob violentam adulterij ſuſpicionem.*
3 *Maritus ſolus de iure Luſitano, & Caſtellæ contra vxorem, & adulterum querelam intentare poteſt.*

Cap. Maritis. IV. *ex Conc. Pariſ.*

1 Maritus ex ſuſpicione poteſt vxorem de adulterio accuſare & in accuſando præfertur aliis, ſic & in defendendo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Henriq. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 135. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 679. remiſſiuè Ximen. *in conc. p.* 2. refertur à Buchar. *lib.* 16. *Decret. c. vlt.* & ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 13 *cap.* 5.

2 Collige ex text. poſſe maritum accuſare vxorem ob adulterij ſuſpicionem, violentam ſcilicet, ſecundum *gloſ. hic. verbo ex ſuſpicione*, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 11. *de matrim. cap.* 17. *n.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 10. *diſput.* 12. *num.* 41. Morl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 1. *quæſt.* 9. *num* 52.

3 *Et ipſis plus cæteris de adult.* &c.] De iure Regni Luſitaniæ per Ordin. Reg. *lib.* 5. *tit.* 23. §. 3. maritus ſolùm contra vxorem, & adulterum querelam intentare poteſt, quod & apud Caſtellanos conſtitutum eſt *l.* 2. *tit.* 17. *par.* 7. vbi Gregor. *gloſ.* 1. & 2. prout antea Cæſareo iure erat diſpoſitum *in l. quamuis la* 2. *C. ad leg. Iul. de adulter.* vide Padil. *in l. transfire n.* 92. *C. de tranſact.* Gomez *l.* 80. *Tauri num.* 49. Auendan. *ad c.* 27. *Pretorium gloſ. manceba num.* 2. Ant. Gama *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis q.* 4. *num.* 9. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 1. *collect.* 236. D. Barboſ. *in l.* 2. *part.* 1. *num.* 111 *ff. ſolut. matrim.* Petr. Cabal. *reſolut. crimin. caſu* 110. *num.* 1. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 104. *num.* 36. *cum ſeq.* Thom. Valaſc. *allegationum iuris tom.* 1. *alleg.* 13. *n.* 111. *cum ſeqq.* Benedict. Ægid. *de iure, & priuilegio honeſtatis art.* 6. *num.* 21. Iudex tamen ex officio poteſt procedere & proſequi accuſationem, à qua maritus acceſſor deſtitit, vt per Baiard. *ad Clar.* §. *adulterium. n.* 14. & 20. Farin. *d. quæſt.* 141. *num.* 43.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non debet puniri ad ſolam mulieris confeſſionem aſſerentis ſe commiſiſſe adulterium cum Sacerdote, ſed ſibi infamato poteſt iudici purgatio, quam ſi præterierit abſoluitur, deficiens verò ſuſpenditur ab officio.*
2 *Confeſſarius poteſt audita in Confeſſione de confitentis licentia reuelare.*
3 *Eccleſia non polluitur per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis.*
4 *Adulterium non probatur contra alium ſola mulieris confeſſione.*
5 *Adulteri abſolutio prodeſt adulteræ, ſed condemnatio non nocet*
6 *Clericus pro adulterio deponitur, & in monaſterium detruditur.*
7 *Clericus repertus in notoriis oſculis, vel amplexibus cum vxorata, an velut adulter ſit puniendus, remiſſiuè,*
8 *Oſculum luxurioſum quando dicatur, remiſſiuè.*

Cap. Significaſti. V. *Alex. III.*

Qvando mulier publicè fatetur ſe intra Eccleſiam peccaſſe cum Sacerdote, eſt imponenda mulieri condigna pœnitentia, & Eccleſia reconcilianda aſperſione aquæ benedictæ. Si Sacerdos negat crimen, debet ei canonica ad arbitrium purgatio coram quinque Presbyteris indici, & ſi ſe purgare poteſt, permittatur miniſtrare in officio ſuo, ſi non poteſt, ab eo ſuſpendatur & hoc fiat etiamſi Presbyter, qui nunc negat, iam confeſſus fuerit coram alio Sacerdote, qui hoc affirmat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 135. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 679. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decret. l.* 5. *tit.* 13. *cap.* 6. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 50. *cap.* 21. 1

Huiuſmodi delictum confeſſos fuiſſe, &c.] Quomodo presbyter, de quo hîc, detegere poterat quandam mulierem ipſi confeſſam adulterium, non abs re Doctores inueſtigant, ex quibus Nauar. *in c. Sacerdos, de pœnit. diſt.* 6. *num.* 126. aſſerit id hîc factum fuiſſe de confitentis licentia, nam illa data poteſt Confeſſarius audita in Confeſſione reuelare, vt per Martin Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 6. *cap.* 1. *ſect.* 2. *verſ. duo denique pag. mihi* 474. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 51. *num.* 112. Bonacin. *de Sacram. diſp.* 5. *puncto* 4. *num.* 7. *verſ. dixi abſque licentia pœnitentis*; Verùm idem Nau. *loco citato n.* 127. dicit ſenſum huius text. eſſe quod adultera illa confeſſa fuerit, & ſe, & adulterum cuidam Sacerdoti fuiſſe confeſſos confeſſione extraiudiciali, quod fecerunt aliqua de cauſa tunc occurrente. 2

Reconciliare procures.] Per hunc text. tenent aliqui Eccleſiam non pollui, nec reconciliatione indigere per concubitum coniugalem, etiam extra caſum neceſſitatis, vt per gloſſ. *verbo ſemine*, *in cap. Eccleſiis, de conſec. diſt.* 1. & alios quos refert Sanch. *de matrim. l.* 9. *diſp.* 15. *num.* 7. Verùm cùm *in hoc text.* non decernatur ob ſolum adulterium violari Eccleſiam, ſed decernatur in caſu particulari, aliàs probaret per ſimplicem fornicationem Eccleſiam minimè pollui, tenendum omnino per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis Eccleſiam violari, reſoluunt Couar. *de ſponſal. parte* 2. *cap.* 5. §. 2. *num.* 3. Perez *l.* 1. *verſ. quæri poteſt vtrum copula*, *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Matrien. 3

in

in rub. tit. 1. *gloſ.* 1. *num.* 99. *lib.* 5. *noua recop.* Sanch. *d. num* 7.

4 *Cùm negante adultero mulieri*, &c.] Ergo adulte-
rium non probatur contra alium ſola mulieris con-
feſſione, vt per Baiard. *ad Clar.* §. *adulterium num.* 40.
5 *& num.* 94. dicit quòd abſolutio adulteri prodeſt adul-
teræ, ſed condemnatio non nocet, de quo etiam Perez
l. 2. *prope finem, verſ. quæri etiam poteſt, tit.* 15. *l.* 8. *Ordin.*
pag. 312.

6 *Prædicto autem Sacerdoti*, &c.] Notatur ad hoc,
quòd clericus pro adulterio ſuſpenditur, & nonniſi
creſcente contumacia in eodem crimine deponitur,
vt per Bermond. *de publicis concub. rub. de adulter.*
num. 26. *& ſeq.* Griland. *de pœnis omniſ. coitus. quæſt.* 6.
à princip. Verùm pro adulterio clericum deponi, &
in monaſterium detrudi, tenent Decian. *tract. crimin.*
lib. 6. *cap.* 23. *num.* 14. Menoch. *de arbitr. caſu* 419.
num. 60. poſt Clar. Tiraq. Bernard. Salzed. & alios
ſequitur Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæſt.* 141. *n.* 29.
quibus adde Pradil. *in ſumma legum pœnalium. part.* 1.
cap. 9. *n.* 8. Molin. *de inſtit. tom.* 4. *tract.* 2. *diſp.* 98. Quid
ſi ignoret mulierem cum qua ſe immiſcet eſſe nuptam,
vide D. Barboſ. *in l.* 2. *in princip. part* 1. *num.* 96. *ff. ſoluto*
7 *matrim.* Farin. *d. quæſt.* 141. *à num.* 97. Quid ſi reperia-
tur in mutuis oſculis, vel amplexibus, an velut adul-
terus ſit puniendus? vide per ea, quæ Surd. *de ali-
ment. tit.* 7. *quæſt.* 16. *à num.* 32. Menoch. *de præſumpt.*
lib. 5. *præſ.* 41. *à num.* 26. D. Barboſ. *in l.* 2 *ff. ſoluto ma-
trim. part.* 2. *num.* 70. Don. Chriſtoph. de Pace *in ſcho-
liis ad leges ſtyli, l.* 62. *ſchol.* 2. *num.* 15. Molin. *de inſtit.*
tract. 3. *diſp.* 91. *n.* 81. Farin. *d. part.* 6. *quæſt.* 142. *n.* 154.
cum ſeqq. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 91. *num.* 38. *& l.* 9.
diſp. 46. *n.* 7. *& lib.* 1. *diſp.* 4. *à num.* 11. *& diſp.* 12. *à n.* 46.
8 vbi de litteris amatoriis. Quando dicatur oſculum
luxurioſum, vide Thom. Triuiſ. *Venetiæ deciſ.* 47.
part. 2. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1 *col-
lect.* 47. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Coniux coniugem de adulterio impetere non poteſt ſi & ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur.*
2 *Adulter laicus tam maſculus, quàm fœmina excommunicatur.*
3 *Vxor à marito de adulterio accuſata poteſt etiam excipere de adulterio ipſius mariti, vbi agitur ad thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem.*
4 *Exceptio de adulterio ab vxore propoſita contra virum agentem ad ſeparationem thori, & dotis amiſſionem, poteſt etiam poſt litis conteſtationem deduci.*
5 *Maritus ſi contra vxorem agat criminaliter ad pœnam, non poteſt vxor excipere contra illum de ſimili adulterio.*
6 *Adulterium ad impediendam reſtitutionem non poteſt per teſtes probari.*
7 *Confeſſio coniugis aſſerentis proprium adulterium, ſatis eſt vt illud probatum cenſeatur.*
8 *Delicta paria mutua compenſatione tolluntur, niſi commiſſa ſint circa diuerſa, & ſeparata.*

CAP. Intelleximus VI.

Innocent. III.

1 CONiux ſeparata à viro ſi petat ſibi reſtitui vi-
rum, vir eſt cogendus accipere mulierem; ſed ſi
conſtet per euidentiam rei, vel legitimam confeſſio-
nem mulieris ſponte fuiſſe adulteratam, non eſt co-
gendus vir illam aſſumere, niſi per legitimos teſtes,
qui non poſſunt à viro reprobari, conſtet virum
etiam fuiſſe adulteratum, tunc enim vir cogetur ac-
cipere vxorem affectu maritali, quia cum ius matri-
monii in vtroque læſum ſit, paria delicta tolluntur
mutua compenſatione. Colligunt ex Ordin. Abb. an-
tiq. Innocent, Collect, Zabarel. Ioan. Andr. Anania,
Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin.
Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 136. Ala-
gona *in compendio iuris Canonici pag.* 679. remiſſiuè
Ximen *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Au-
guſtin. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 8. *cap.* 1.

Vinculo excommunicationis adſtrinxit, &c.] Notatur 2
ad hoc, quòd laicus tam maſculus, quàm fœmina pro
adulterio excommunicatur; vt per Couar, *ſponſal.*
part. 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 20. Clar. §. *adulterium, num.* 7.
verbo de iure autem Canonico, Salzed. ad Bernard. *in
pract. cap.* 86. *verbo adulteri, lit. B. verſ. laici verò, in no-
uiſſ. edit.* Menoch. *de arbitr. caſu* 419. *n.* 61. Farin. *in prax.
crimin. part.* 5. *q.* 140. *n.* 23.

Replicauit in ipſum quòd fuerat fornicatus.] Ergo vxor 3
accuſata de adulterio à marito poteſt etiam excipere
de adulterio ipſius mariti, vt per Guilelm. Benedict.
in repet. cap. Raynutius, verbo cuidam Petro tradiderunt,
num. 112. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum* §. 20.
num. 2. Couar. *de ſponſal. part.* 2. *ca.* §. 6. *num.* 5. Anton.
Queſada *diuerſ. quæſt. cap.* 18. *verſ. quintus ſi ipſe*, Ma-
tienſ. *ad rub. tit.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 102. *lib.* 4. *noua recop.*
Surd. *de aliment. tit.* 7. *quæſt.* 4. *num.* 8. Sanch. *de matri-
mon. lib.* 10. *diſp.* 6. Intellige vbi agitur ad thori ſepa-
rationem, ex Sanch. *eod. lib.* 10. *diſp.* 5. *num.* 2. *& diſp.* 8.
num. 29. *cum ſeqq.* & Farin. *d. part.* 5. *quæſt.* 143. *num.* 69.
cum ſeqq. Vel ad dotis, & donationis propter nuptias
amiſſionem, quia etſi vxor accuſata de adulterio
dotem, & donationem propter nuptias amittat, po-
teſt tamen contra virum de eodem adulterio excipe-
re, & ſic vnius adulterium cum altero compenſare,
Bernard. *reg.* 216. *verſ. quartò limita.* Boer. *deciſ.* 338.
num. 3. *&* 4. Tiraq. *l.* 13. *connub. gloſ.* 1. *num.* 48. *cum ſeqq.*
Couar. *d. cap.* 7. §. 6. *num.* 5. Roias *ſingul.* 214. *in fi-
ne.* Garc *reg.* 596. *num.* 9. Perez *l.* 1. *verbo tres bienes tit.*
1. *lib.* 5. *Ordin pag.* 21. *& l.* 2. *verbo loque quiſiere tit.* 15.
lib. 8. D. Barboſ. *in l.* 2, *in princip. part.* 1. *num.* 97. *cum
ſeqq. ff. ſoluto matrim.* Azeued. *lib* 3. *num.* 24. *& lib.*
4. *num.* 30. *tit.* 20, *lib.* 8. *noua recop.* Surd. *d. tit.* 7. *quæſt.* 16.
num. 47. *cum ſeqq.* Chald. Pereira *in comment. ad l. vnic.*
C. ex delictis defunct. part. 2. *num.* 54. Cened. *ad Decre-
tal collect.* 166. *num.* 3. Sanch. *d. diſp.* 8. *num.* 29. Farin. *d.*
part. 5. *quæſt.* 142. *num.* 35. *cum ſeqq.* Buccaron. *d. diffe-
rent. inter indicia differ.* 132. *num.* 1. Quæ quidem ex-
ceptio ab vxore propoſita contra virum agentem ad 4
ſeparationem thori, & dotis amiſſionem, poteſt etiam
poſt litem conteſtatam deduci, ex Couar. *d.* §. 6. *num.* 6.
Baiard. *ad Clar.* §. *adulterium num.* 88. Cened. *d. collect.*
166. *num.* 4. Sanch. *d. lib.* 10. *diſput.* 6. *num* 12 *& diſp.* 9.
numero. 25. vbi an poſt latam diuortij ſententiam
poſſit accuſari coniux ille reputatus innocens de
priori adulterio; & *numero.* 27. an ſi lata ſententia
diuortij contingat innocentem labi in adulterium
compenſentur mutuo delicta ac proinde compel-
lendus ſit ad coniugem adulterij cauſa dimiſſum
redire.

Si verò maritus contra vxorem agat criminaliter 5
ad pœnam, non poteſt vxor excipere contra maritum
accuſatorem de ſimili adulterio, vel quòd publicè re-
tinuit concubinas ad effectum repellendi illum à di-
cta accuſatione, id expreſsè deciditur apud Caſtella-
nos *l.* 3. *tit.* 20. *lib.* 8. *noua recop.* & reſoluunt Sot. *in* 4.
diſt. 37. *q. vnic. art.* 3. *ad finē corporis, & art.* 4. *in fine cor-
poris*, Butr. *in c fin. n.* 5. *hoc tit.* Couar. *d.* §. 6. *n.* 5. Canter.
in ſuis quæſt. crimin. tit. de tangentibus punitionem delicti

*cap.4. num.*46. Petr. de Ledeſm. *de matrimon. quæſt.*62. *art.* 1. *dub.* 3. Perez *d. l. verbo tres bienes* Cened. *d. collect.* 166. *num.* 4. *verſ. ex quibus ſolue*, quod refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.*7. *num.*34. quibus adde Anton. Scap. *in tract. de iure non ſcripto, lib.* 1. *tit. de perſonis & rebus Eccleſiæ, cap.* 60. Baiard. *ad Clar.* §. *adulterium, num.*18. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 141. *num.*104. Hieron. Buccard. *d. differt.* 132. *num* 2. Quamuis audiri exceptionem vxoris adulteræ accuſatæ ad mortem allegantis virum publicè habuiſſe concubinam dicat Henriq. *in ſumm. lib.* 11. *de matrimon. cap.* 17. *num.* 3. *lit. F.* Quicquid etiam non poſſe iudicem capite damnare vxorem adulteram ſi vir quoque adulter ſit tueantur Fr. Emman. *ſumm. part.* 1. *cap.*127 *caſu* 3. Gutier. *pract. lib.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 23. Et licèt D. Barboſ. *in d. l.* 2. *in princip. part.* 1. *num.* 99. *in fine*, à quo non videtur diſſentire Surd. *d. q.* 16. *à num.*56. ſub declaratione probare nitatur quòd mulier oppoſita exceptione adulterij contra maritum impudicum, poteſt ipſum ab accuſatione repellere, per text. *in l. ſi vxor* §. *iudex ff. de adulter.*

6 *Vel per euidentiam rei*, &c.] Ergo ad impediendam reſtitutionem non poteſt adulterium per teſtes probari, vt per Abb. *hîc num.*4. Sanch. *d. lib.*10. *diſp.* 12. *num.* 26. vbi refert gloſſam *in præſenti, verbo euidentiam*, ibi, *vt quia publicè fuit fornicata*, eſſe intelligendam cum Abb. *num.* 6. & Anan. *num.* 10. in illo verbo *publicè*, non vt omnibus videntibus ſi publicè proſtituta, ſed recedens à viro adhæſit publicè concubinario illum in eadem menſa & lecto retinens, vel paſſim admittebat viros ad adulterandum, vel filium habet cùm tanto temporis interuallo à marito ſeparata ſit, vt ex illo concipere nequiuerit, veluti ſi à partus tempore tranſactus ſit annus, ex quo non habitat cum marito.

7 *Vel per confeſſionem legitimam mulieris.*] Ergo ſatis eſt confeſſio coniugis aſſerentis proprium adulterium, vt illud probatum cenſeatur, ita Sanch. *d. l.* 10. *diſp.*12. *num.* 49. vbi intelligit quando confeſſio facta eſt in iudicio.

8 *Paria delicta mutua compenſatione tollantur.*] Vide ad hoc Farin, *fragmen. criminal. part.* 1. *lit. D. num.* 110. *cum ſeqq.* Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ.* 59. *num.* 3. Hippol. *ſingul.* 234. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor.* §. 20. *num.* 5. Battazol. *in repet. l. ſi qui maior. num.* 430. *C. de tranſact.* Sanch. *d. lib.* 10. *diſput.* 8. *num.*29. Cardinal. Tuſch. *tom.*1. *lit. C concluſ.* 489. *num.* 15. *& ſeq.* Cæſar. Argel. *de contrad. legitimo quæſt.* 20. *num.* 101. & plures per me citatos *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 68. *num.* 3. Limita quando delicta ſunt commiſſa circa diuerſa & ſeparata, Thom. de Thomaſ. *reg.* 219. Farinac. *d. lit. D, num.* 128. Limita etiam quando agitur criminaliter, & ad pœnam, Cardoſ. *in praxi iudicum & aduocat. verbo delictum num.*37. Farin. *d. lit. D, num.* 139. Buccaron. *d. differt.* 132. *n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium quoad thorum ſeparari non debet propter adulterium quando ambo coniuges fuerunt adulterati*

2 *Compenſatio delictorum admittitur quocunque tempore.*

3 *Separatione matrimonij facta propter adulterium ſi innocens coniux fornicetur, reintegratur matrimonium.*

4 *Adulteria compenſantur ſi lata diuortij ſententia coniux prius innocens adulteretur.*

5 *Coniuges ius diuortij & accuſandi cenſentur per copulam ſibi remittere.*

6 *Adultera coniux notoriè poteſt expelli propria auctoritate.*

Cap. Tuæ fraternitatis. VII. & fin

Coniugi in adulterio deprehenſæ denegans debitum coniugale, ſi deinde ipſe manifeſtè adulteretur cum alia, debet coniugem affectu maritali tractare, quia paria crimina mutua compenſatione delentur. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Marian. Socin. Cened. *collect.* 166. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 138. Alegona *in compendio iuris Canonici pag.*680. remiſſiuè, Ximen. *in concord. p.* 1. *&.* 2 refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 8. *cap.* 2. 1

Vide poſita *in cap. præced.*

Si poſtmodum ipſe, &c.] Ergo compenſatio delictorum admittitur quocunque tempore de quo D. Barboſ. *in l. viro num.* 5. *ff. ſoluto matrimon.* Vnde ſi poſt factam ſeparationem innocens coniux fornicetur, tunc matrimonium reintegrari, & locum fieri compenſationi officio iudicis tenent Abb. *hîc num.* 1. & alij, quos refert & ſequitur Beller. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *titul. de fauore clericorum reali* §. 4. *num.*81. Clar. §. *adulterium num.* 14. *ſub verſ. facta autem*, Farinac. *in praxi criminal. quæſt.* 143. *num.* 35. *verſ. limita ſexto.* Buccaron. *de differentiis inter iudicia ciuilia & crimin. differ.* 131. *num.*9. 2 3

In gloſ. *Fornicationis*, ibi, *an delictum ſuperueniens rei iudicatæ de iure, vel facto afferat præiudicium.* Notatur ad hoc, quod ſi lata diuortij ſententia coniux prius innocens adulteretur, compenſantur adulteria, & iure actionis competit coniugi dimiſſo repetitio alterius, vt per Couar. *d.* §. 6. *num.* 5. Nauar. *conſil.* 1. *num.* 2. *&* 3. *ſub tit. de diuort.* Iacobum de Graſſiis *in aureis deciſion. part.*2. *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 73. *caſu* 3. Surd. *d q.* 17. *n.* 52. D. Barboſ. *in d. l. viro num.*40. *num.* 3. 4

In ead. gloſ. ibi, *vt eam poſtea accuſare non poſſit.* Notatur ad hoc, quòd coniuges ius diuortij, & accuſandi cenſentur per copulam ſibi remittere, vt per Couar *de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 7. §. 6. *num.* 7. Gam. *Luſit. deciſ.* 234. *num.* 6. Clar. §. *adulterium num.* 18. *verſ. caueat etiam*, Soar. *commun. opinion. verbo adulterium num.* 85. Nozz. *de contract. tit. de matrim.* §. *fin. num.* 70. *verſ. quintò limita.* Matienſ. *in rub tit.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 102. *ad fin. lib.* 5. *nouæ recopil.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *quæſt.* 2. *num.*30. Padil. *in l. tranſigere num.*94. *C. de tranſaction.* Surd. *de alimen tit.* 7. *quæſt.*4. *num.*23. *& quæſt.*16. *num.*102. D. Barboſ. *in l.* 2. *in princip. part.* 1. *num.*101 *ff. ſoluto matrim.* Sanch. *de matrim. l.* 1. *diſp* 66. *num.*2. 5

In ead. gloſ. ibi. *quod poſſit eam repellere à ſe*, &c. Notatur ad hoc quòd vxor notoriè adultera poteſt expelli propria auctoritate, de quo vide plures Doctores, quos citaui ad *cap. ex parte* 9. *num.* 9. *de ſponſalib.* & ibi allegatis adde Cott. *in memorab. verbo vxor, pag. mihi* 938. Surd. *de alimentis tit.* 7. *quæſt.* 16. *num.* 18. Nauarrus *conſil.* 5. *in fine ſub tit. de conuerſ. coniug. in antiq. & conſil.* 10. *num.* 1. *& conſil.* 14. *in fine ſub eod. tit. in nouiſ.* Cened. *ad Decretal, collect.* 166. *num.* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 102. *num.* 25. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 5. *quæſt.* 135. Baſil. Ponci. *de impedim. matrimonij cap.* 30. §. 2. *verſ. ſecunda.* 6

De

De Raptoribus, & Incendiariis, & violatoribus Eccleſiarum.

TIT. XVII.

SVPER hanc tub. ſcripſerunt Zabarell. Anch. Butr. Ioan. Andr. Mar. Soc. Panor. Durand. *in Breuiario aureo iuris Canon.* Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 185. Dan. Venat. *in analyſi methodica iuris Pontificij à pag.* 659. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumm. huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germ. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* Barthol. Catthagen. *in expoſit. iuris Canonici* Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De raptu fœminarum, quid de raptoribus, & vbi iudicandum, vide Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 6. Prax. Epiſcop. *part.* 1. *verbo raptus* Nauar. *conſ.* 32. *de ſponſalib.* Perez *l.* 2. *verbo fuere deſponſanda tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 232. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 1. *n.* 101. Cancer. *vari. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 12. *cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 4. *&* 5. Petr. de Ledeſma *in ſum. p.* 1. *de matrimon. cap.* 26. plures per Sanch. *eod. tract. lib.* 7. *diſp.* 13. quibus adde Aloyſ. Riccium *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 911. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ pag.* 194. *cum ſeqq.* Rebell. *de obligat. iuſtitiæ part.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 11. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 22. *num.* 28. *cum ſeqq. & lib.* 31. *à num.* 164. Ægid. de Coninck *de Sacrament. & cenſuris tom.* 2. *diſp.* 31. *à num.* 46. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 10. *num.* 31. *cum ſeqq.* Baſil. Ponc. *de impedimentis matrimon cap.* 39. Cardin. Tuſc. *tom.* 6. *verbo raptor,* Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *quæſt.* 145. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *diſp.* 105. Leſſ. *eod. tract. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 68. *cum ſeqq.* Gutier. *de matrimon. cap.* 86. Bonacin. *eod. tract. quæſt.* 4. *puncto* 18. Galganet. *de iure publico lib.* 1. *tit.* 31.

De Incendiariis, corúmque pœnis, vide apud Luſitanos Ordin. Regiam *lib.* 5. *tit.* 86. vbi notat parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 9. *tit.* 10 *part.* 7. vbi Gregor. Perez. *l* 1. *verbo quemen las caſas tit.* 18. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 350. Lælij Zech *de caſibus reſeru. caſu.* 16. Felician. *de cenſur. tit. de excommun. c.* 14. *verbo incendiarij,* Angel. *de maleſic. in verbo incendiario,* Polyd. Ripa *de nocturno tempore cap.* 17. Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *cap.* 5. Boſſ. *in pract. tit. de incend.* Menoch. *de arbitr. caſu* 390. Ioſeph. Seſſe. *Aragonia deciſ.* 211. Bernardin. Muſcatel. *de cognit. delict. ſub tit. de incendio.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 105. *aliàs* 108. *in nouiſſ. edit.* Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 110. Petr. Greg. *ſyntagm. iuris lib.* 36 *cap.* 19. Vincent. Carot. *de locato tit. de incendio,* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 797.

SVMMARIVM.

1 *Forum quis ſortitur ratione rapinæ.*

2 *Diœceſis tota dicitur parochia Epiſcopi.*

3 *Delinquens remittendus eſt ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, quamuis ſit vagabundus.*

CAP. De illis I. *Ex Conc. Meld.*

1 DE prædantes, vel rapientes in aliena diœceſi ſunt excommunicandi à Prælatis illius loci, nec exire

poſſunt à parochia, donec plenè ſatisfaciant, & excommunicatio eſt ſignificanda proprio Epiſcopo, ne eos recipiat, donec reſtituant in loco furti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 137. Alagona *in compend. iuris Canon. pag* 680. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Melden. *cap.* 2. vt refert Burcard. *lib.* 11. *Decretal. cap.* 45. & Iuo. *p.* 14. *c.* 109. habetur apud Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret lib.* 5. *tit.* 14. *cap.* 1.

2 *Vt ab illius loci Prælato.*] Ergo tota diœceſis dicitur parochia Epiſcopi, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. cap.* 57. *num.* 7. & alios quos retuli *de officio, & poteſtate Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 80. *num.* 12.

3 *Antequam illuc redeant, vbi rapinam fecerunt.*] Ergo delinquens remittendus eſt ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, & Reip. læſionem compenſandam, vt per Couar. *practic. cap.* 11. *num.* 4. *verſ. ſecundo,* latè D. Barboſ. *in l. hæres abſens §. proinde ff. de iudic. in art. de foro delicti,* quamuis ſit vagabundus, ex Duen. *reg.* 378. *limit.* 4. Couar *d. c.* 11. *n.* 7. bene Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 9. *in addit. lit. D.* Perez *l.* 2. *col.* 2. *tit.* 17. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 338. Azeued. *l.* 1. *num.* 62. *cum ſeqq. tit* 16. *l.* 8. *noua recopil.* D. Barboſ. *d. art. de foro delicti n.* 12. vbi *num.* 13. reſoluit hanc opinionem procedere, ſi pars læſa petat remiſſionem ad locum delicti, aliàs ſi accuſator velit proſequi cauſam in loco in quo reperitur vagabundus, admittenda eſt illius accuſatio, nec eſt locus remiſſioni ad locum delicti. Cætera ad hanc materiam pertinentia inuenies *in cap. poſtulaſti* 14. *ſup. de foro comp.*

4 In gloſ. *Excommunicentur,* fin. Notatur ad hoc, quòd ſi delinquens pro delicto alibi commiſſo detentus & captus ſit per iudicem ſui domicilij, vel originis procedentis ex officio, non vero ad partis petitionem, tunc remitti debet iudici loci delicti petenti ſibi remitti, vt ibidem contra eum procedatur, & puniatur, vt per Clar. *in §. fin. q.* 38. *n.* 19. *in princip.* Azeued. *l.* 1. *n.* 24. *tit.* 16. *lib.* 8. *noua recop.*

SVMMARIVM.

1 *Raptor manifeſtus, vel Eccleſiæ violator, ſi reſtituit, vel de reſtituendo cauet in vita & in morte, ad pœnitentiam, & ad ſepulturam admittitur, aliàs ſecus.*

2 *Pœnitentiæ beneficium denegandum eſt manifeſto raptori, & Eccleſiæ violatori, niſi prius ablata reſtituat ſi poteſt, vel emendandi firmam, & plenam ſecuritatem fecerit.*

3 *Eleemoſyna receptio à raptoribus, ſeu violatoribus, dum non reſtituunt, prohibetur.*

4 *Pœnitentia ſolemnis & publica quæ ſit, & de illius ritibus, & ſolemnitatibus, remiſſiuè.*

5 *Epiſcopus proprius non poteſt clericum propter rapinam depoſitum reſtituere abſque Papa diſpenſatione.*

6 *Eccleſia non recipit oblationes raptorum hominum.*

CAP. Super eo. II. *Eug. III.*

1 POEnitentia non eſt danda his, qui violenter rapiunt, vel ei, qui deprehenditur manifeſtè violare Eccleſiam, niſi prius reſtituat, ſi poteſt, & ſi non poteſt, niſi det firmam, & plenam ſecuritatem emendandi, tunc enim poteſt dari pœnitentia, & ſi moriatur, ſepultura, aliàs ſecus; quod ſi preſbyteri, vel clerici tentauerint prædictis ſiue in vita ſiue in morte dare pœnitentiam, vel intereſſe ſepulturæ, vel acceptare,

eorum eleemoſynas, vel eſſe participes de rapinis, deponuntur ab Ordine, & beneficio, de peccato autem contrito non eſt denegandum viaticum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 137. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 680. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Aug. *collect.*
2 1. *Decret. lib. 5. tit.* 14. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part.* 34. *cap.* 1.

Diſpoſuit hic text. pœnitentiæ beneficium penitus denegandum manifeſto raptori, vel Eccleſiæ violatori, niſi priùs ablata reſtituat ſi poteſt, vel emendandi firmam, & plenam ſecuritatem fecerit & inſuper ſolemnitatem pœnitentiæ parum ei prodeſſe, qui in ſanitate obſtinata mente non pœnituerit, vel ſe emendauerit, & in morte ſecuritatem præſtare nequiuerit, ſed de peccato contrito corde pœnitenti viaticum non denegandum, ita tamen quod nullus clericorum ſepulturæ illius interſit, nec eius eleemoſynam præſumat recipere, ita Bernard. *in pract. c.* 109. *ſecundum nouiſſ. im-*
3 *preſ. n.* 1. *&* 2.

Ideo in præſenti prohibetur receptio eleemoſynæ à raptoribus, ſeu violatoribus dum non reſtituunt, non tantùm in pœnam & odium delicti, ſed quia omnia illorum bona aliena ſunt, & ſubiecta reſtitutioni, ideoque de illis tanquam de alienis abſque iniuſtitia eleemoſynæ recipi non poterant, vt interpretatur Soar. *de*
4 *relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 6.

Solemnitas pœnitentiæ.] Non intelligitur de pœnitentia ſolemni, de qua *in cap. in capite* 50. *diſtin.* hæc enim ob varios ritus, ceremonias, ac multa alia, quæ continebat, deſiderat longiorem vitam, quàm vt raptori in articulo mortis conſtituto, de quo *hic* imponi poſſit. Quæ autem ſit pœnitentia ſolemnis, & in quibus differat à pœnitentia publica, de qua *in cap. quæſitum*, *infr. de pœnitent. & remiſſ.* & de illius ritibus, & ſolemnitatibus vide Couar. *lib.* 2. *vari. cap.* 10. *num.* 3. Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 54. *num.* 37. Viuald. *in candelabro aureo tit. de pœnit. n* 10. *cum ſeqq.* Cardin. Bellarm. *in ſuis controuerſ. tom.* 2. *lib.* 1. *de pœnit. cap.* 21. *&* 22. Henriq. *in ſumm. lib.* 5. *cap.* 21 *num.* 7. qui triplicem pœnitentiæ ſpeciem, ſolemnem ſcilicet, publicam, & priuatam, ac pœnitentium quoque quinque gradus conſtituunt, & ex-
5 plicant.

Ordinis ſui damnum irrecuperabiliter, &c.] Abb. *hic* poſt Ioan. Andr. referunt denotare hæc verba quòd Epiſcopus proprius non poſſit clericum propter rapinam depoſitum reſtituere abſque Papæ diſpenſatione, quos citat, & ſequitur Bernard. *d. c.* 109. *num.* 3. quæ quidem depoſitionis pœna non ipſo iure incurritur, ſed per iudicem eſt imponenda, vt ex Abb. *hic*
6 obſeruat Soar. *de cenſur. diſput.* 42. *ſect.* 5. *num.* 6. *in fine.*

In gloſ. *Denegetur.* ibi, *valebit ad mitius ſupplicium ſubeundum.* Declarat cùm Couar *in cap. alma mater*, *part.* 1. §. 4. *num.* 12. *ad finem*, Soar. *tom.* 3. *de pœnit.*
7 *diſp.* 37. *ſect.* 2. *n* 9.

In gloſſ. *Dare.* ibi, *oblationes talium non ſunt accipiendæ.* Notatur ad hoc, quòd Eccleſia non recipit oblationes raptorum hominum, vt per Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 7. *c.* 38. *q. vlt.* Soar. *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 6. *num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari debent, qui capiunt, vel ſpoliant fideles ex iuſta cauſa nauigantes, illi verò qui naufragos ſpoliant bonis, niſi ablata reſtituant, ſunt excommunicati.*
2 *Excommunicationi in hoc tex. ſubduntur illi, qui fideles ex iuſta cauſa nauigantes capiunt, vel deprædantur.*
3 *Bulla in Cœna Domini excommunicatione tertia declaratur.*
4 *Cenſuram Bullæ in Cœna Domini clauſula 3. non incurrunt maritimi latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, nec illi, qui in ſolis fluminibus, ſiue titulo belli deprædantur.*
5 *Infideles deprædans non incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini clauſula 3.*
6 *Abſolutio excommunicationis, quam incurrunt deprædantes, ſeu nauigantes fideles, an, & quando ſit Epiſcopalis, oſtenditur.*
7 *Naufragantium bona ſuſcipiens, in quibus caſibus excuſetur à cenſura Bullæ in Cœna Domini clauſula 4. oſtenditur.*
8 *Leges principum bona naufragantium eorum fiſco pertinere declarantes ſunt iniquæ, ac regulæ fidei aduerſari dicuntur.*

Cap. Excommunicationi. III.

Ex Conc. Lateran.

PRæſumentes capere, vel ſpoliare rebus Chriſtianos nauigantes excommunicari debent, illi autem 1
qui naufragos ſpoliant bonis, niſi ablata reſtituant, ſunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panormit. Maran. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 138. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 681. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *cap.* 24. §. *excommunicamus quoque*, & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 14. *cap.* 2.

Probat hic text. in prima eius parte, excommunicationi ſubdit illos, qui fideles ex iuſta cauſa nauigantes 2
capiunt, vel deprædantur, vt per Clar. *in fin. q.* 77. *n.* 24. Tolet. *in inſtructorio Sacerd. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 7. Molina *de iuſtit. tract.* 3. *diſp.* 694. *n.* 3. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 962.

Hodie in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur, 3
& anathematizantur omnes piratæ, curſarij, ac latrunculi maritimi diſcurrentes mare Eccleſiæ, præcipuè à monte Argentario, vſque ad Terracinam; ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores, vt habetur *in* 3. *excommunicatione eiuſdem Bullæ in Cœna Domini*, pro cuius intellectu, vide *ibi* Tolet. Vgolin. Iacob. de Graffiis Viuald. Sayr. Horat. Gambarupta, Fr. Anton. de Souza, Franciſ. Coriolan. & nouiſſimè Bonacinam, ac cæteros ſcribentes. Illud tamen non eſt ignorandum quòd licèt aliqui tenuerint prædictæ Bullæ cenſura non ſolùm excommunicari diſcurrentes mare Eccleſiæ, ſed omnes piratas deprædantes in mari Chriſtianorum, ex quorum numero ſunt Iacob de Graffiis *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *c.* 17. *n.* 67. exponens Bullam Sixti V. & Soar. *de cenſur. tom.* 5 *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 18. exponens Bullam Clementis VIII. & Franciſc. Corolian. *in explicat. Bullæ in Cœna Domini excomm.* 3 *in princip.* exponens Bullam Greg. XV. probabilius tamen eſt ſolos latrones maritimos, qui diſcurrunt mare Eccleſiæ, præſertim à monte Argentario, vſque ad Terracinam illo loco excommunicati, vt tenent Tolet. *d. cap.* 20. *verſ. aduertendum autem eſt.* Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruatis ſuper illa verba Bullæ, Item excommunicamus*, §. 2. *verſ. tertio*, Fr. Anton. de Souſa *in relect. Bullæ Cœnæ Domini cap.* 4. *diſp.* 25.

Hic

Hinc etiam non abs re aduertendum duxi cenſuram prædictæ Bullæ non incurrere maritimos latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, vt tenent Viuald. *in candelabro aureo in explicat. Bulla Cœna n.*20. Sayr. *de cenſuris lib.*3. *cap.*7. *num.*7. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.*4. *diſp.*26. Franc. Coriolan. *loco proximè citato:* quamuis illos eſſe vere excommunicatos, licet nihil deprædentur, exiſtiment Tolet. Vgolin. & Soar. *dictis locis.* Nec etiam qui in ſolis fluminibus deprædantur, ex Nauarr. *in man. cap.*27. *num.*59. Graffiis *d.c.*18. *num.*66. Vgolin. *ad illa verba, item excommunicamus,* §. 3. *verſ. quarto,* Sayr. *d. cap.*7. *num.*6. Soar. *d. diſp.*21. *ſect.*2. *num.*25. Molin. *d. diſp.*694. *num.*3. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.*4. *diſp.*27. vbi *num.*9. aſſerit quòd cenſura huius text. quod locum extenditur ad plura, quàm cenſura prædictæ Bullæ, quoad aliud verò reſtringitur cùm de nauigio vectis loquatur. Item & eodem modo ſub cenſura prædictæ Bullæ non comprehenduntur deprædantes titulo belli ſiue iuſti, ſiue iniuſti, vt per Nau. *num.*59. Viuald. 23. Iacob. de Graffiis 65. Vgolin. §. 3. *verſ. ſecundo,* Soar. *num.*24. Sayr. *num.*4. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.*4. *diſp.*29. Franc. Coriol. *verſ. Cardinalis, dictis locis.*

5 *Aut alios Christianos.*] Ergo deprædantes infideles ſub excommunicatione huius text. non comprehenduntur, prout etiam in terminis cenſuræ 3. Bullæ in Cœna Domini reſoluunt *ibi* Viuald. *num.*30. Tolet. *d. cap.*20. Vgolin. *d.* §. 3. *verſ. ſecundo,* Soar. *d. ſect.*2. *n.*21. Sayr. *d. cap.*7. *numero* 9. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.*4. *diſp.*30.

6 *Excommunicationi ſubdantur.*) Cùm Concil. Lateranen. de quo *in hoc text.* nemini reſeruauerit abſolutionem huius excommunicationis, hodie etiam videtur Epiſcopalis, niſi quoad eos, qui rapuerint, aut ſcienter naufragorum bona, de quibus *in* 2. *parte textus,* ſibi acceperint, aut ab aliis rapta, aut accepta ſcienter acceperint, horum enim ſolam excommunicationem reſeruat Bulla *in Cœna Domini*, ita Nau. *conſ.*1. *ſub hoc tit. de pœnitent. & remiſſ. in antiq. aliàs conſ.*39. *ſub tit. de ſentent. excomm. in nouis,* Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de pœnit. deciſ.*1.

7 *Illi etiam qui Chriſtianos naufragium,* &c.] Hodie etiam per Bullam *in Cœna Domini excomm.*4. excommunicantur, & anathematizantur omnes & ſinguli, qui Chriſtianorum quorumcunque nauibus tempeſtate ſeu in tranſuerſum (vt dici ſolet) iactis, vel quoquomodo naufragium paſſis, ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex eiſdem iacta in mari, vel in littore inuenta, cuiuſcunque generis bona tam in Tyrrheni, & Adriatici, quam in cæteris cuiuſcunque maris regionibus, & littoribus ſurripuerint, itavt nec ob quodcunque priuilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcunque prætextum excuſari poſſint. In multis limitatur hæc aſſertio. Primò quando ſuſceperint ea bono animo, vt reſtituant ſuo domino, niſi fuerint in mora, quia tunc ratione illius moræ ſunt excommunicati per Concil. Lateranen. de quo in hoc text. Secundò quando ignorarent ea eſſe talia, id eſt, bona naufragantium, quia putabant eſſe aliorum. Tertiò quando dominus ea eieciſſet animo non recuperandi, vel ſi habuerit illa pro derelictis, quia tunc fierent occupantis, vide Zerol. *in prax. Epiſcop. part.*2. *verbo naufragium*, Tolet. Vgolin. Iacob. de Graffiis, Horat. Gambar. Diuald. Fr. Anton. de Souſa, Franciſc. Coriolan. Bonac. & cæteros ſcribentes *ſuper* 4. *excommun. Bulla in Cœna Domini,* Aloyſ. Riccius *in praxi aurea reſol.*191.

Secundùm regulam fidei.] Hinc colligunt Doctores iniquas eſſe Principum leges, quibus ſtatuitur, vt bona eorum, qui naufragium patiuntur, ſint fiſci Regis vel alterius, neglectis aut prætermiſſis dominis, tales enim leges regulæ fidei aduerſari dicuntur, cum ſecundùm fidei regulam proximum ſicut nos ipſos diligere teneamur, *Matth.*22. Notant Nauarr. *in man. cap.*27. *num.*118. Zerol. *in praxi Epiſcop. de verbo naufragium,* §. 1. *in fine,* Azor. *inſtitut. moral. part.*2. *lib.*11. *cap.*6. *verſ. præterea iniqua.*

SVMMARIVM.

1 *Prælati ex Principis delegatione poſſunt de raptu & aliis criminibus iudicare, pœnam tamen ſanguinis infligere non poſſunt.*
2 *Raptus etiam propriè dicitur in viris.*
4 *Prælati ſicut & alij Eccleſiaſt. viri poſſunt in cauſis laicorum, etiam criminalibus, vbi pœna ſanguinis non infligitur, iudices delegari, quod intellige vt ibi.*
5 *Criminis punitio ad merum imperium pertinet.*
6 *Cauſa meri Imperij an ſint delegabiles remiſſiuè.*
7 *Merum imperium quid ſit, & quæ ſub mero Imperio contineantur, remiſſiuè.*

CAP. In Archiepiſcopatu IV.

Alexand. III.

Epiſcopi ex delegatione Principis, poſſunt de raptu & aliis iudicare, & punire in pecunia; vel fuſtibus, excepta tamen vindicta ſanguinis; ſed quando crimen meretur mortem; vel mutilationem, ad Principem remitti debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Caſal. *in annot.* Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*138. Alagona *in compend iuris Canon. pag.*681. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2. *Decretal. lib.*5. *tit.*4. *cap.*3. & eſt poſt Concil. Lateranen. *part.*50. *cap.*46. 1

Et pueros rapiunt.] Ergo non ſolùm in fœminis, ſed in viris etiam raptus propriè committitur, de quo, & an eadem in vtroque caſu pœna incurratur, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 291. *n.*11. Decian. *tract. crimin. lib.*8. *cap.*7. *num.*27. Sanch. *de matrim. lib.*7. *diſp.*12. *n.*24. *cum ſeqq.* Farinac. *in praxi crimin. part.*5. *quæſt.*145. *num.*41. 2

Et eis abuti.] Scilicet contra naturam, vt interpretatur gloſſ. *hic*, de cuius delicti materia, & pœnis agunt Doctores citati ad *cap. clerici* 4. *inf. de exceſſib. Prælat.* 3

Tibi, & aliis Epiſcopis.] Ergo Prælati ſicut & alij Eccleſiaſtici viri, poſſunt in cauſis laicorum etiam criminalibus, vbi pœna ſanguinis non infligitur, iudices delegati, vt poſt *gloſſ. hic* notant Innocent. Hoſtienſ. Anania, Anch. *num.*1. Abb. 3. & Socin. 4. dicit ſingularem Aretin. *conſil.*58. *col.*3. comprobant Calder. *conſ.*6. *de officio deleg.* Rip. *in cap.*3. *numero* 47. *de iudic.* Cur. Piſan. *lib.*2 *cap.*21. *numero* 1. Farinac. *part.*1. *fragment. criminal. lit. C. num.*388. adducentes etiam text. *in cap. ſæpe* 23. *quæſt.*8. *& in cap. inter dilectos verſ. ſecundo,* ibi, ex delegatione Ludouici, *de fide inſtrumen.* Verum quia in contrarium obſtaut, *cap. te quidem, verſ. neque crim.*11. *q.*1. *cap. ſed nec* 4. *in princip. ne clerici vel monachi,* vbi huiuſmodi ſeculares delegationes in ſpecie videntur prohibitæ, proindéque ipſas ſuſcipientes grauiter peccare poſt Butr. *in cap.*2. *de iudic.* concludunt *ibi* Abb. *n.*8. & Iaſ. *in rub. ff. de officio eius n.*3. quare aliqui prout ſunt Dec. *in d. c.*2. *num* 7. & Abb. *in d. cap. ſed nunc num.*5. intelligunt hunc text. agere de delegatione ad 4

ad vnam cauſam, procedereque iuxta limitationem eorum, qui tenent dictam prohibitionem non obtinere locum reſpectu vnius cauſæ, ſed multarum: ſicut enim in multis viget ratio prohibitionis, quòd clerici à Diuinis abſtrahantur, ita per contrarium in vna tantum ceſſare tenent Abb. *d. num* 5. Clar. *in pract.* §. *fin. quæſt.* 42. *num.* 9. Couar. *in Clem. ſi furioſus, part.* 2. §. *vlt. num vlt. in fine.* Sed hic intellectus conuincitur ex text. *in præſenti*, ibi. *huiuſmodi exceſſus*, &c. Verius igitur dicendum puto delegationem in propoſito licitam fuiſſe, quia facta fuit in fauorem, & commodum totius religionis Chriſtianæ, & Eccleſiarum vtilitatem ad puniendum videlicet, & tollendum opprobrium, quod eiſdem ex criminibus à Sarracenis commiſſis fiebat, vt intelligunt Abb. *hîc num.* 3. Anan. 1. Socin. 4. idem Abb. *in d. c.* 2. *num.* 8. & *ibi* Rip. *num.* 47. Accedit quod text. *in præſenti*, agit etiam de crimine Sodomiæ; quòd cùm mixti fori ſit, & Epiſcopus de illo iure propriæ iuriſdictionis cognoſcere poſſit, vt reſoluunt plures citati à patre meo *in commentar. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 2. *tit.* 9. *in princ. num.* 4 nihil mirum ſi ex delegatione quoque cognoſcere valeret, intendit Rip. *d. num.* 47. *ad fin. verſ vel aliter.*

5 *Commiſerint puniendos*, &c.] Cùm punitio criminum ad merum imperium pertineat, iuxta text. *in l.*
imperium in princ ff. de iuriſd. omnium iud. vbi Doctores,
6 videtur probare text. *in præſenti*, cauſas meri imperij delegabiles eſſe; verùm quia materia hæc eſt ardua, & difficilis, longioreque indiget diſputandi campo, qui eam ediſcere cupit, eiúſque veritatem inueſtigare, conſulat Ordinarios *hîc.* & *in cap. quod ſedem, de officio Ordin.* & *in l.* 1. *ff. de officio eius.* Morl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 2 *quæſt.* 17. *n.* 32. Couar. *lib.* 3. *var c.* 20. *à princip.* & *in Clem. ſi furioſus part.* 2. §. 5. *num.* 8. Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *diſt.* 5. *num.* 67. Soar de Pace *tom.* 2. *prælud,* 3. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 74. *num.* 43. *cum ſeqq* & *quæſt.* 54. *num.* 7. *cum ſeqq.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij lib.* 1. *tit.* 29. *axiom.* 3. D. Barboſ. *in l. cum prætor,* §. 1. *n.* 517. *ff. de iudic.* & plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 61. *n* 5.

7 Quid autem ſit merum imperium, & quæ ſub mero imperio contineantur, diſputant ſcribentes *in d. l. imperium*, vbi Batt. *num* 6. & 7. *cum ſeqq.* Iaſ. *à num.* 16. Alex. 17. Gaſp. Valaſc. *num.* 3. & 62. & noſtri *in d. cap. quod ſedem*, vbi Abb. *num.* 6. Imol. 7. Alciat. 53. idem Alciat. *lib.* 2. *paradox. cap.* 7. Lorior *de iuriſdict.* & *imperio axioma* 25. Quintanad. *eod. tract lib.* 1. *tit.* 8. & *lib.* 2. *tit.* 2. Corraſ. *lib.* 3. *miſcel. c.* 17. Duaren. *in tit. de iuriſdict. cap.* 3. & *ſeqq.*

8 Furcarum erectio eſt actus iuriſdictionalis de mero imperio, Maſcard. *de probation. concl.* 946. *num.* 10. Auendan. *de exequendis mand. par.* 2. *c.* 21. *num.* 3. qui poſt Fabr. *in* §. *retinendæ num.* 23. *Inſtit. de interdictis*, dicit quòd furca erecta ab extraneo iudice poteſt armata manu demoliri.

9 Merum enim & mixtum imperium nemo exercet in Regno abſque expreſſa & ſpeciali conceſſione, Afflict. *in prælud conſtit. quæſt.* 6. *num.* 4. & *deciſ.* 122. Franch. *deciſ.* 116. *num.* 3. Tapi. *ad l. fin. de conſtitut. Princip. p.* 1 *c.* 2. *num.* 3.

10 An autem ſimpliciter iuriſdictione conceſſa illud veniat? quæſtio eſt dubia, in qua licèt negatiuam partem tueantur Afflict. *in conſtit. ea, quæ decus num.* 13. & *in c.* 1. §. *fin. num.* 9. *de pace tenenda*, Tap. *d. c.* 2. *ſub num.* 42. *verſ. ſequor tamen*, Intrigl. *de feudis cent.* 2. *art.* 80. *num.* 5. affirmatiuam magis communiter tenent DD. vt fatentur Iaſ. *in l. impedimentum ff. de iuriſd. omn. iudic.* & alij, quos refert Roland. *conſ.* 42. *ſub n.* 20. *vol.* 2. quam ſequitur Ecc. *in d. l. imperium, num.* 20. vbi Purpur. *num.* 61. Abb. *in cap. quod ſedem*, vbi Felin. *col. fin.* & Alciat, *num.* 41. *de offic. Ordin.* Bald. *in d. l. fin.* 6. vbi Iaſ. *n.* 9. Cou. *practic. c.* 1. *n.* 10. *verſ. primum*, Pereg. *de iure fiſci lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 88.

SVMMARIVM.

1 *Incendiarius Eccleſiæ in morte pœnitens, & abſolutus in cœmeterio ſepeliendus eſt, & hæredes compelli debent ad ſatisfaciendum iuxta facultates defuncti.*

2 *Hæres tenetur & cogitur exonerare conſcientiam defuncti.*

3 *Hæres abſque iuſta cauſa per tempus notabile differens exequi defuncti voluntatem grauiter peccat.*

4 *Defunctus qui è viuis diſcedens ſufficienter prouidit reſtitutionem, an ex hoc liberetur, etiam ſi eius hæres negligat reſtituere, oſtenditur.*

5 *Declaratur tex. in præſenti.*

Cap. In litteris. V.

INcendiarius Eccleſiæ ſi pœniteat in morte, poteſt 1
abſolui, & in loco ſacro ſepeliri, & hæredes debent reficere damna de bonis relictis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 40. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 138. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 681. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 14. *c.* 6. & eſt poſt Concil. Lateranen. *p.* 34. *cap.* 2.

Et hæredes eius moneas & compellas] Notatur ad hoc, 2
quòd hæres tenetur & cogitur exornare conſcientiam defuncti, & ſoluere eius debita, & damna ab eo illata reſarcire, vt per Cened. *ad Decretal. collect.* 40. *n.* 4. Grauiter enim peccat deferendo abſque iuſta cauſa
per tempus notabile exequi defuncti voluntatem, id- 3
que tum aduersùs eos, quibus bona defuncti ſunt debita, contra quorum voluntatem iniuſtè ea bona detinentur, eorúmque vſu priuantur; tum etiam aduersùs defunctum ipſum quoad eleemoſynas, ſuffragia, & alia legata pia, eorum quippè executio licet defunctorum merita non augeat, ſatisfactionem tamen pro peccatis eorum operatur, atque adeo in cauſa eſt, vt citiùs à Purgatorij pœnis exuantur, diuinóque fruantur conſortio, cùm habeant ſuffragia vnde ſubleuentur; colliguntur hæc ex Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 3. *c.* 4. *à nu.* 167. & *lib.* 4. *c.* 4. *n.* 75. Fr. Emman. *in ſumm. c.* 133. *num.* 8. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 15, *in fine* Martin. Carrillo *in explicat Bullæ defunctorum part.* 2. *cap.* 15. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſt.* 251. *num.* 11.

A peccato valeat liberari.] Ergo defunctus à peccato 4
non liberatur ſi eius hæredes omittant, vel negligant reſtituere; communiter tamen reſoluunt Doctores defunctum, qui reſtitutionem hæredibus faciendam reliquit, interim quod hæredes non reſtituunt, non detineri ob hanc cauſam in Purgatorio: qui enim è viuis diſcedens ſufficienter prouidit reſtitutionem, præcipiendo hæredibus vt ea reſtituant & ſoluant, etiamſi hæredes omittant aut negligant reſtituere, liberabitur è Purgatorio, nec ampliùs ibi detinebitur, quàm exigunt pœnæ debitæ pro aliis culpis, & negligentia ſua in non reſtituendo. E contra verò ſi culpabiliter omiſit reſtituere, hoc eſt, non prouidit vt hæredes reſtituerent cùm haberet vnde ſolueret, etiamſi hæredes reſtituant pro illo peccato & omiſſione reſtitutionis faciendæ à pœnis inferni non liberabitur. Colligunt hæc ex Sot. *de iuſtit. lib.* 4. *quæſt.* 5. *art.* 1. *ad.* 1. *in fine*, Nauar. *in manu. cap.* 17. *num.* 68. *verſ. quæſitum.*

Fr.

Fr. Ludou. *in inſtructorio conſcientiæ part.1. cap.121. verſ. an defunctus pag.267.* Petr. Nauarr. *de reſtit. lib.1. cap.2. n.23. & lib.4. c.4. dub.12. num.75.* Ludou. Carbo *de reſtitut. q.90. verſ. tertia dubitatio.* Ioan. Baptiſta Conrad. *de caſibus conſcientiæ quæſt.160.* Mich. Salon. *in 2. 2. q.5. de dominio art.5. in princip. & quæſt.62. art.1. in fine.* Greg. de Valent. *in 2. 2. diſput.5. quæſt.6. puncto 2.* Dim. Serpi *in tract. de Purgatorio c.47.* Vega *in ſum. part.2. c.114. caſu 8. verſ. el qual,* Card. Bellarmin. *tom.1. contr.6. lib.2. de purgatorio cap.16. ad fin.* Henriq. *in ſum. lib.1. de pœnitent. c.6. §.1. in commento lit. A,* Spin. *in ſpeculo teſtamen. gloſſ.28. princip. n.7. & 8.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.1. lib.1. cap.26. num.15.* Sayr. *in claui Regia lib.10. tract.1. cap.2. num.6.* Martin. Carillo *d. part.2. cap.14. num. fin.*

5 Qua quidem opinione retenta reſtat non reſpondere ad text. *in præſenti*, quatenus ei obſtare videtur: Nauar. enim *in man. cap.17. num.68.* aſſerit eius literam mendoſam eſſe, cùm legendum ſit *valeant*, & non *valet*, quaſi ipſi hæredes ſint, qui reſtituendo & ſatisfaciendo pro defuncto à peccato liberentur, non verò ipſe defunctus: additque Viuald. *in candelabro aureo part.1. tit. de Purgatorio n.16.* quòd ſi text. de defuncto eſſet intelligendus, potiùs loqueretur in generali, ſcilicet à peccatis valeat liberari, quàm in particulari à peccato: deinde aduertit quòd eſſet impropria loquutio text. dicere vt defunctus valeat à peccato liberari, cùm iam per Sacramentum, aut per contritionem fuerit à peccatis liber, & tantum remaneat pœnis luendis obnoxius, quemadmodum impropriè diceretur de aliquo, qui vltimo ſupplicio erat puniendus, & Rex illi pepercit, ſi eſſet incarceratus propter expenſas factas, parentes ſoluant expenſas vt ille valeat à morte liberari, & ideo licet hanc ſolutionem diuinatoriam appellet Petr. Nau. *d. cap.4. num.75.* ei tamen ſe ſubſcribunt Ludou. Lopez, Ludou. Carlo, Spino, Carrillo *cap.14.* Sayr. *num.6. in fine, dictis locis:* vide plura quæ tradidi ad *reg. peccatum, de regulis iuris lib.6.*

SVMMARIVM.

1 *Raptus non dicitur vbi volens pro matrimonio adducitur, raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere poteſt, & poſt conſummationem matrimonij, alter ſine conſenſu alterius Religionem ingredi non poteſt.*

2 *Raptor non dicitur, ac proinde puniri non debet, qui mulierem rapuit à principio conſentientem, ac cum raptore tractantem de inſimul contrahendo matrimonium.*

3 *Raptor an dicatur attento Conc. Trid. qui rapit conſentientem neſcientibus parentibus.*

4 *Sponſam rapere licet, & Conc. Trid. non comprehendit raptum, quo ſponſus rapuit propriam ſponſam.*

5 *Vxor profeſſa abſque viri licentia ei reſtituenda eſt, ſi ipſa fateatur ante ingreſſum fuiſſe conſummatum matrimonium.*

6 *Confeſſio ſola profeſſi in aſſertione matrimonij ſpiritualis religionis aduerſus religionem, nihil operatur.*

CAP. Cum cauſam. VI.

Innoc. III.

1 RAptus non eſt quando mulier conſentit, & ſi fiat matrimonium tenet, & ſi conſummetur, non poteſt ingredi Religionem, vel continentiam profiteri ſine conſenſu viri, & poteſt probari matrimonium fuiſſe, vel ex probationibus viri, vel ex confeſſione mulieris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.139.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.681.* remiſſiuè Ximen. *p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.7. cap.4.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part.50. cap.29.*

Vbi nihil ante de nuptiis agitur.] Notatur ad hoc, quòd raptor non dicitur, ac per conſequens puniri non debet, qui mulierem rapuit illa à principio conſentiente, ac cum raptore tractante de inſimul contrahendo matrimonio; de quo vide Ludou. Peguer. *crimin. deciſ.42. num.5. verſ. neque enim obſtat text.* Decian. *in tract. crimin. lib.7. cap.7. numero 20. & cap.13. numero 46. & ſeq.* Farin. *in praxi crimin. part.5. q.145. num.134. & ſeq.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.96. num.29.* vbi *n.12. & 21.* reſoluit de iure Canonico raptum non committi, vbi præceſſit tractatus matrimonij, licet aliter de iure Ciuili, de quo etiam Sanch. *de matrim. lib.7. diſp.12. num.15.* Attento verò iure nouiſſimo Concilij Trid. *ſeſſ.24. de reform. matrim. cap.6.* quo habetur inter raptorem, & raptam quandiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium, niſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta illum in virum habere conſenſerit &c. dubitatur an raptor dicatur qui mulierem rapit conſentientem in terminis huius textus? in quo dubio mihi dicendum videtur hunc non dici raptorem, quando enim nulla vis infertur in abducenda fœmina, ſed fœmina ipſa ſponte aut etiam precibus non adeo importunis diſcedit cum amatore neſcientibus non eſt proprie raptus, ſed potius fuga voluntaria cùm nulli vis inferatur, vt tenet Sanch. *de matrim. lib.7. diſp.13. num.9.* Gutierr. *eod. tract. cap.86. num.12.* Bonacin. *eodemmet tract. q.4. puncto 18. numero 5.* Dixi, *neſcientibus parentibus*, quia quando puella ſub parentum cuſtodia conſtituta ex eorum domo ipſis inuitis adducitur, quamuis ipſe conſentiat, illis tamen vis fieri dicitur, ac per conſequens in hoc caſu dari verum raptum, & in eo procedere diſpoſitionem Concilij Trid. citato loco reſoluunt Zerola *in prax. Epiſcop. p.2. verbo raptus, §.1.* Fr. Emman. *in ſum. tom.1. cap.232. numero 1.* Petr. de Ledeſm. *in ſum. part.1. de ſacram. matrimon. cap.16. concl.2. dub.1.* Card. Tuſc. *tom.6. verbo raptor concluſ.5. numero 4.* Henriq. *in ſumm. lib.12. cap.14. num.4.* Rebello *de obligat. iuſtitiæ part.2. lib.3. quæſt.11. num.6.* Farin. *d. quæſt.145. num.121. & ſeq.* Gutier. *d. c.86. num.17.* Bonacin. *d. puncto 18. num.5.* Quamuis contrarium, immo diſpoſitionem Concilij dicto loco non procedere cum puella ſponte conſentit repugnantibus parentibus teneant Sanch. *d. lib.7. diſp.13. n.13.* Leſſi. *de iuſtit. lib.4. cap.3. dub.9. num.70.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.22. num.31. & lib.31. num.165. verſ. quinto*, & Ægid. Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.31. num.48.* 2 3

Et prius eam deſponſauerit. Ergo licet ſponſam rapere, vt per Baiard. ad Clar. §. *raptus num.6.* Petr. Caball. *reſolut. criminal. caſu 196. num.8.* Sanch. *d. lib.7. diſput.12. num.15.* Farin. *d. quæſt.145. num.88.* Ac proinde decretum Concil. Trid. loco citato non comprehendere raptum, quo ſponſus rapit propriam ſponſam, tenent Fr. Emman. *d. cap.232. num.4.* Henriq. *d. cap.14. num.4.* Sanch. *d. num.15.* Rebell. *d. quæſt.12. num.5.* Leſſi. *d. num.70. verſ. tertium,* Farin. *d. quæſt.145. n.86. verſ.87.* Marc. Anton. Genuen. *in practicab. eccleſiaſt. quæſt.6. n.91.* Bonacin. *d. puncto 18. num.11.* Ioſeph. Seſſe *d. deciſ.36. num.4.* 4

Vel ex mulieris confeſſione claruerit.] Colligit ex text.

 vxorem

vxorem profeſſam abſque viri licentia ei reſtituendam fore, ſi ipſa fateatur ante ingreſſum fuiſſe conſummatum matrimonium, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 10. *diſp.* 12. *num.* 50. vbi cum Abb. *hic num.* 6. *& in cap. veniens, num.* 2. *de conuerſ. coniug.* hoc intelligit quando vxor profeſſa continens in iudicio præuiam matrimonij conſummationem, vel præcedens adulterium re vera ſtat pro ipſa profeſſione, & ſuperiore conniuente eam confeſſionem fecit, tunc enim non eſt veriſſimile eam contra ſe mentiri, ac ſubinde confeſſio ſibi
6 præiudicat, & monaſterio. Nam in aſſertione matrimonij ſpiritualis religionis ſola confeſſio profeſſi aduersùs profeſſionem nihil operatur, *cap. vidua, de regular. cap. quod interrogaſti* 27. *diſt.* Maſcard. *de probat. concl.* 1026. *n.* 8. Nau. *conſ.* 1. *n.* 4. *ſub tit. de adulter.* quos refert Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 15. *n* 43.

SVMMARIVM.

1 *Rapta poteſt matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo.*

2 *Matrimonium inter raptorem & raptam validum eſt, ſi clarè appareat de libera mulieris voluntate.*

3 *Raptor cum rapta contrahere non poterat ſecundum antiquos Canones.*

Cap. Accedens. VII. & fin.

Innocent. III.

1 Rapta cum raptore poteſt contrahere ſi ambo conſentiant, licèt priùs diſſenſerint, dummodo ſint legitimæ perſonæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 92. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 140. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 682. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 3. *cap. vnic.*

2 Collige ex text. validum eſſe matrimonium inter raptorem & raptam, modò appareat clarè de libera mulieris voluntate quæ hodie attenta nouiſſima Concilij Trident. diſpoſitione *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. c.* 6. clarè apparebit ſi rapta extra raptoris poteſtatem abducta, ac loco tuto & libero conſtituta liberè in matrimonium conſentiat: vide Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *c.* 13. *n.* 48. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1 *c.* 232. *n.* 4. Matien. *in rub tit.* 1. *gl.* 1. *n.* 142. *lib.* 5. *noue recop.* Henriq. *in ſum. lib.* 12. *c.* 14. *n.* 4. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 42. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 4. *c.* 6. *dub.* 9. *n.* 68. *cum ſeqq.* reſoluentes attento hoc cap. non deſiderari vt puella extra raptoris poteſtatem conſtituta, ac in priſtina libertate poſita conſenſum præbeat, ſed ſatis eſſe vt valeat matrimonium ſi rapta adhuc ſub raptoris poteſtate exiſtens verè liberè conſentiat.

3 In gloſſ. *Cum raptore*, ibi, *ſecundùm antiquos Canones, & ſecundùm leges non poterat raptor contrahere cum rapta.* Vide Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 41. Fr. Baſil. Ponc. *de impedimentis matrim. c.* 39. *verſ. dixi quidem.*

De Furtis.

Tit. XVIII.

Svper hanc rub. ſcripſerunt Zab. Anch. Butr. Ioan. And. Mar. Socin. Panorm. Guillel. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon fol.* 142. *verſo* Petr. de Rauen. *in compendio iur. Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 186. Dan. Venat. *in analyſi methodica iur. Pontificij pag.* 659. Goffred. & Hoſt. *in ſumm. huius tit.* Alex. Caſſan. Anaſt. Germon. *in paratitl. C. ad quinque libros Decretal.* Lancel. *in inſtitut. Canon.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag.* 398. Caniſ. *in ſumm. iuris Canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia huius text. tractatus edidere Ioannes Bonifac. & Prop. Farinac. & agunt Ordin. Regia Luſit. *lib.* 5. *tit.* 60. vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 1. *tit.* 14. *part.* 7. vbi Greg. *& tit.* 16. *lib.* 8. *Ordin.* vbi Perez, *& tit.* 11. *lib.* 8. *noue recopil.* vbi Azeued. S. Thom. 2. *quaeſt.* 66. & Caiet. *ibi*, Sot. *de iuſtit. lib.* 5. *quaeſt.* 3. *art.* 1. Angel. Syluest. Roſel. Armil. Tabien. & alij Summiſtæ *verbo furtum*, Couar. *in reg. peccatum part.* 2. §. 1. Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 93. *in nouiſſ. edit.* Redina *in promptuario receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 55. *de furtis*, Vela *de delictis cap.* 12. Boſſ. *eod. tract. tit. de furtis*, Viu. Kirchou. & Soar. *tom.* 2. *commun opin. lib.* 6. *tit.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 295. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 822. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia lib.* 9. *cap.* 13. Aloyſ. Riccius *in collectan. deciſ. part.* 2. *collect.* 282. *cum ſeqq.* Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 29. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part.* 7. *quaeſt.* 165. *cum ſeq. vſque ad q.* 177. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 11. *cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tom.* 3. *tract.* 3. *diſp.* 680. *cum ſeqq.* Leſſi. *eod. tract lib.* 2. *cap.* 12. Rebell. *de obligat. iuſtitiæ part.* 1. *lib.* 3. *quaeſt.* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *à princip.* De furtorum pœnis agit Henric. Bocerus, & de furtis, ſeu re furtiua penes tertium reperta Vincent. Caroce.

Cap. Qui cum furatur. I. *ex Exod.*

Qvi furatur hominem, & vendiderit, conuictus morte moriatur. Hæc ſunt formalia verba huius text. ſuper quo ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *Pontif. pag.* 240. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 682. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 26. *c.* 1. 1

De pœna furantis hominem, & cum vendentis vide *l.* 1. vbi gloſſ. 4. *tit.* 14. *lib.* 3. *for. legum.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli* 80. *per text. ibi n.* 12. 2

SVMMARIVM.

1 *Furibus & latronibus in peccato obeuntibus Sacramenta eccleſiaſtica deneganda ſunt, ſecus ſi in morte eos pœnituit.*

2 *Occiſus in fragranti aliquo delicto in publico obſtinatus cenſetur, ac per conſequens pro eo non eſt orandum.*

3 *Damnatis ad mortem non eſt denegandum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum.*

4 *Sententia corporis afflictiua non eſt mandanda executioni eo die, quo condemnatus ad mortem, ſumpſit ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum.*

5 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap. Fures. II. *Ex Conc. Tibur.*

Fvres, & latrones, ſi in peccato occiduntur, non eſt pro eis orandum, ſed ſi vulnerati confitentur ſuo Presbytero, vel Decano, illis non denegatur communio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. 1

Zabar.

Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 141. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 682. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur in appendice Concilij Lateranen. ſub Alex. III. *p.* 34. *cap.* 2. & à Burcard. *lib.* 11. *Decretor. cap.* 59. Iuon. *p.* 13. *cap.* 45. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 26. *cap.* 4.

2 *Viſum eſt pro eis non eſſe orandum.*] Vult text. *in præſenti* pro eo, qui occiditur in fragranti aliquo delicto, non eſſe orandum, neque oblationem in Miſſa fieri debere tanquam pro eo, qui eſt in publico peccato obſtinatus & excommunicatus, ita Fr. Baſil. Ponc. *de impedimentis matrimonij, c.* 35. *in fine*, vbi refert hîc agi de raptoribus rerùm Eccleſiaſticarum, in quos lata eſt excommunicationis ſententiâ. Et hunc text. intelligendum eſſe de illis, qui furando, capiendo, vel aliàs mortaliter delinquendo occiduntur, dicit Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 61. *art.* 2. *in finè.*

Presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint.] Intellige text. loqui de oſtendente ſigna confeſſionis & pœnitentiæ, cui non eſt deneganda Communio, ſpecialiter præterea fit in præſenti mentio Sacerdotis, & Diaconi, quia à Sacerdote poteſt abſolui, & excommunicari, Diacono vero quamuis nequeat illum abſoluere, fit tamen ei poteſtas in illo articulo, & deficiente Sacerdote eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrandi illi, dummodo aliàs ſe ſufficienter diſpoſitum oſtendat, ita ex Soar. tradit Ioan. Baptiſta Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 127 *num.* 31.

3 *Communionem.*] Ex hoc text. Colligunt aliqui aſſumptionem corporis Domini Noſtri IESV-CHRISTI damnatis ad mortem eſſe concedendam, quod nouè diſpoſitum eſt apud noſtros Luſitanos per Ordin. Reg. *lib.* 5. *tit.* 138. §. 2. vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 9. *tit.* 1. *lib.* 1. *nouæ recop.* vbi Azeued. & tenent Tolet. *lib.* 2. *ſumm. cap.* 28. Emman. Sà *verbo Euchariſtia num.* 2. Henriq. *in ſum. lib.* 8. *c.* 5. Couarr. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *num.* 11. Clar. *lib.* 5. § *fin. quæſt.* 99. *num.* 3. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 6. *verſ. item adde.* Gam. *in ſpeciali tract. de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis*, Henriq. *in ſumm. lib.* 8. *c.* 5. *num.* 4. Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 23. *& conſ.* 16. *ſub tit. de pœnit. & remiſſ. in antiq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 109. *art.* 3. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *quæſt.* 3. Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *ſect.* 18. *pag. mihi* 423. Hortenſ. Caluacan. *de brachio Regio part.* 3. *n.* 306. Soar. *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 69. *ſect.* 3. *&* 4. Valer. Reginald. *in praxi for. pœnit. lib.* 29. *num.* 70. *&* 71. Ioan. Sancius *diſp* 40. *num.* 3. *&* 4. Stephan. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 3. *lib.* 1. *c.* 4. *num.* 3. *&* 4. plures ex antiquioribus refert Ceued. *ad Decretum collect.* 4. *num.* 1. Sententia verò corporis

4 afflictiua executioni non eſt mandanda eo die, quo condemnatus ſumpſit corpus Sacratiſſimum D. N. IESV-CHRISTI, vt per Clar. *d. q. num.* 3. Cened. *d. collect.* 4. *num.* 3. & ſeruari Mantuæ aſſerit Hoſtienſ. Caualcan. *d. num.* 306.

5 Verùm hæc prædictorum Doctorum opinio in ſe vere non probatur ex hoc text. nam quicquid dicat gloſſ. *hîc verbo communionem*, huiuſmodi verbum non de Euchariſtiæ communione, ſed de communione Eccleſiaſtica, iuxta quam & oratur pro mortuis, & offertur ſacrificium (eorum nomina ad altare recitari conſueuerant) ac conceditur eccleſiaſtica ſepultura, iuxta illud, cui communicamus viuo, communicamus etiam defuncto, de quo *in c. ex parte* 11. *in fine, de ſepultur.* Opponit enim text. hic duo illa hominum genera, & eos, qui in crimine comprehenſi occiduntur, nullis pœnitentiæ ſignis exhibitis, & eos, qui ſignis exhibitis pœnitentiæ decedunt, illis negat communionem, ſepulturæ ſcilicet, & oblationum, & orationum ergo eandem concedit iſtis, atque hunc eſſe ſenſum huius text. conſtabit legenti ea, quæ præceſſerunt illa *part.* 30. *cap.* 1. *&* 2. *in cuius fine*, adducitur ab Alex. III. Nec huic intellectui obſtant ſequentia verba huius text. ibi, *ſed ſi comprehenſi, aut vulnerati Presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint, communionem ei non negamus*, quia presbyter & diaconus nominati ſunt non tanquam abſolutionem impendentes, & confeſſionem excipientes, quamuis idoneus miniſter Presbyter ſit, ſed tanquam teſtes ſignorum pœnitentiæ, ob quæ ſola etiam furi decedenti vult Eccleſia non negari communionem Eccleſiaſticam, & abſolutionem ab excommunicatione lata contra raptores rerum Eccleſiaſticarum, ita ſubtilis Baſil. Ponc. *loco ſupra citato.*

SVMMARIVM.

1 *Furtum ex neceſſitate non multum vrgente committens, peccat, ſed non grauiter, vnde imponenda eſt ei leuis pœnitentia.*
2 *Furans in extrema neceſſitate non peccat.*
3 *Furans aliquid in extrema neceſſitate, quo ſibi ſubueniat indigenti, an poſtea factus locupletior debeat tandem reſtituere, oſtenditur.*
4 *Furans in extrema, neceſſitate aliena non peccat.*
5 *Mulier fornicans propter neceſſitatem famis cur peccet, non autem propter eandem furans, oſtenditur.*

Cap. Si quis propter. III.

Ex Pœnit. Theodori.

SI quis propter neceſſitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, veſtem, vel pecus, pœniteat hebdomadas tres, ſi reddiderit, non cogatur ieiunare, hæc ſunt formalia verba huius text. ſuper quo ſcripſerunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 141. Lagona *in compend. iuris Canon. pag.* 682. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 16. *cap.* 5. 1

Textus iſte, quatenus ait imponendam eſſe pœnitentiam, ei qui furatus fuit propter neceſſitatem famis, &c. intelligendus neceſſario venit de graui neceſſitate, in qua conſtituto non licet etiam occultè ſurripere ab opulentis, quia etiamſi Diuites poſſint, & debeant ſubuenire talem neceſſitatem patienti, tamen ſunt multi alieni egeni occurrentes in pari neceſſitate conſtituti, quibus ſubuenire conuenientius eſſe iudicabunt, nam arbitrio eorum relictum eſſe hoc cenſetur, & re vera eſt, quia præceptum eleemoſynæ non datur determinatum ad certam circunſtantiam; quare ita reſoluunt Sot. *de iuſtit. lib.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 4. Turrian. *in* 2. 2. *diſp.* 81. *dub.* 8. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 6. *puncto* 5. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 12. *cap.* 8. *quæſt.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 267. Salon. *in* 2. 2. *quæſt.* 66. *art.* 7. *concl.* 2. vbi ſubdit, hoc ita eſſe, quia grauis neceſſitas non facit res communes, vt facit extrema, nec tribuit ius in aliena: ille enim qui in extrema neceſſitate conſtitutus eſt, (quando ſcilicet, aut imminet alicui ſtatim mors niſi ei ſuccurratur, aut imminet periculum alicuius grauiſſimæ infirmitatis, & miſeriæ, quæ moraliter loquendo homines conficere ſoleat) licitè poteſt neceſſaria ſibi accipere 2

accipere ex rebus alienis abſque peccato furti, aut rapinæ, quando aliter ſuæ neceſſitati prouidere non poteſt: nam extrema neceſſitas reddit res communes, atque adeo dominus rei non poteſt in tali caſu rationabiliter ægrè ferre, quod indigens rem ſuam accipiat, quod intelligendum eſt, dummodo rei ablatæ dominus non ſit in pari neceſſitate conſtitutus, tunc enim non licet illum re ſua priuare cùm in pari periculo, & neceſſitate melior ſit conditio poſſidentis Colliguntur hæc ex D. Thom. 2. 2. *q.* 66. *art.* 7. vbi Caiet. Bañes, Mich. Salon. & Petr. de Alagona. Clar. *lib.* 5. §. *furtum num.* 24. Ioan. Medin. *in Cod. de Eleemoſyna quæſt.* 6. *&* 7. Petr. Nauar. *lib.* 3. *de reſtit. lib.* 3. *p.* 4. *dub.* 5. *num.* 371. *& dubit. vlt. numer.* 415. Nauar. *in man. c.* 17. *nnmer.* 5. *verſ. quarto, & numer.* 118. *verſ.* 25. Couar. *in reg. peccatum part.* 2. §. 1. *num.* 3. Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 1. *verbo famis fol.* 68. Titaq. *de pœnis temper. cauſa* 33. Brun. *de ceſſione bonorum. part.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 4. *verſ. & ideo*, Tolet *in inſtruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 15. Mex. *in tract. taſſæ panis concl.* 1. *num.* 12. Lara *in l. ſi quis à liberis, in princip. numer.* 41. *ff. de liberis agnoſc.* Benincaſ. *in tract. de paupertate quæſt.* 7. *ſpec.* 9. *num.* 20. *cum ſeqq.* Surd. *de alimentis tit.* 8. *priuil.* 39. Menoch. *remed.* 10. *recup. num.* 97. *& de arbitr. caſu* 132. *num.* 27. *& conſ.* 31. *num.* 11. *& num.* 30 *cum ſeq.* Didac. Quanter. *in quæſt. crimin. tit. de furt c.* 8. *num.* 3. *verſ. & quando licebat.* Ioan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſidiar. remed.* 106. *illat.* 7. Sayr. *in claui Regia, lib.* 9. *c.* 14. *num.* 17. *cum ſeqq. & lib.* 10. *tract.* 5. *c.* 1. *num.* 20. *&* 41. Farin. *in praxi crimin. part.* 7. *de furtis quæſt.* 174. *numer.* 68. *cum ſeq.* Azor. *inſtitution. moral. part.* 2. *lib.* 12. *c.* 8. *q* 6.

3 Quæſtio eſt dubia, an huiuſmodi in extrema conſtitutus neceſſitate alienum accipiens, quo ſibi ſubueniat indigenti poſteane factus locupletior debeat tantundem reſtituere; in qua quæſt. licèt affirmatiuam partem ſequantur Nauar. *d. c.* 17. *num.* 61. Couar. *d.* §. 1. *num.* 4. Benincaſ. *d. ſpec.* 9. *numer.* 37. Leſſi. *lib.* 2. *de iuſtit. cap.* 16. *dub.* 1. *num.* 8. verior tamen eſt negatiua in rebus vſu conſumptibilibus, ex ea ratione, quia omnis obligatio reſtituendi naſcitur, vel ratione rei acceptæ, vel ratione acceptionis, ſed is, qui conſumit aliena in extrema neceſſitate non obligatur ratione rei acceptæ, quia apud ſe non haber cum bona fide conſumpſerit: nec tenetur ratione acceptionis cum non fuerit iniuſta, quia accepit in extrema neceſſitate, &c. ex alia parte non accepit per contractum, vel quaſi contractum ex quo alioquin teneretur, ergo nulla eſt obligatio reſtituendi, ita Surd. *d. priuil.* 39. *num.* 11. *cum ſeqq.* Azori. *d. c.* 8. *quæſ.* 7 *& cap.* 9. *quæſt.* 1. *& part.* 3. *lib.* 4. *c.* 39. Sayr. *d. c.* 6. *à num.* 11. nouiſſimè Illuſtriſſimus D. meus Rodericus à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem à me viſus, *in comment. ad cap. ſicut* 8. *numer.* 7. *diſp.* 47. plures per Cened. *ad Decretum collect.* 48. *num.* 5.

4 Amplia procedere ſupradictam reſolutionem non ſolùm in extrema neceſſitate propria, ſed etiam aliena, ex Nauar. *comment.* 2. *de regul. num.* 18. Surd. *d. priuil.* 39. *num.* 6. vbi *num.* 9. tenet licitum etiam eſſe furtum aliarum rerum quàm comeſtibilium, quando comeſtibilia non inueniuntur, quia poteſt quis aliam rem capere, & ex eius venditione pretium comparare ad emendum panem, nam regula eſt, quòd omnia ſunt communia neceſſitatis tempore, & text. in præſenti, dum facit mentionem de veſte, & pecore, loquitur, per modum exempli, quod non reſtringit regulam, & paria ſunt quod quis panem rapiat, vel aliud ad comparandum panem. Amplia etiam procedere in valde graui etſi non extrema, puta ſi fuerit neceſſitas morbi, famis, nuditatis, &c. nam cum diues in illo caſu teneatur dare, ita pauper poteſt accipere abſque iniuria ipſius, nam facit id ad quod ipſe tenetur, ita Angel. *verbo furtum num.* 37. Emman. Sà *eod. verbo n.* 1. petr. à Nauar. *de reſtit. lib.* 3. *part.* 4. *c.* 1. *dub.* 5. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 12. *dub.* 12. *n.* 71. Malder. in 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 6. *dub.* 6.

In gloſſ. *pœnitent.* ibi. *ſed quare non excuſatur mulier à fornicatione propter neceſſitatem famis.* Reſpondet Surd. *d. tit.* 8. *priuil.* 40. vel quia tempore neceſſitatis res omnes ſunt communes, humana autem creatura non eſt in fructu, & mulieres non ſunt communes: vel quia fornicatio non extinguit famam ſicut furtum, vel quia fames cogit immediatè ad furandum, fornicatio verò mediatè. Vnde bene Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 8. *num.* 3. *in comment. lit. G.* quærit quare in extrema neceſſitate liceat accipere rem alienã, & occidere inuaſorem, nec id eſt contra quintum, aut ſeptimum præceptum, & reſpondet, quia eſt medium per ſe ordinatum in finem conſeruationis, & defenſionis propriæ, non tamen licet fornicari, aut mentiri, quia non eſt medium per ſe. 5

SVMMARIVM.

1 *Furem non indicans propter lucrum quod ab eo conſequitur, reus peccati eſt.*
2 *Furem, aut furtum non indicans, quando peccet, & ad reſtitutionem obligetur, oſtenditur.*
3 *Epiſcopi, & eius Vicarij poſſunt etiam ad inſtantiam partis concedere monitorias generales contra occultantes bona alicuius, & non manifeſtantes, quod intellige vt ibi.*
4 *Furans rem alienam ſi ea indiget ad ſubleuandam propriam neceſſitatem, an teneatur vi monitorialium, oſtenditur.*
5 *Defendere vitam, & bona proximi defenſione indigentis, & volentis quilibet tenetur ſub peccato mortali, ſi commodè, & abſque notabili damno poterit.*
6 *Turpiter accipit, qui gratis tenetur praſtare.*
7 *Declaratur l.* 4. §. *ſi tibi ff. de condict. ob turpem cauſam.*
8 *Inuentor rei alienæ an teneatur gratis domino reſtituere, oſtenditur.*

Cap. Qui cum fure. IV.

Non ſolùm fur, ſed furti conſcius, qui quærenti poſſeſſori furem non indicat, reus eſt furti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 141. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 682. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex D. Hieron. ſuper Parabolas *Prouerb. cap.* 29. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 26. *cap.* 6. 1

Non fur ſolùm] Aduertit Couar. *in reg. peccatum. part.* 2. §. 3. *num.* 4. *&* 5. quod etſi in præſenti furti conſcius id non reuelàns poſſeſſori, & domino, fur appelletur, id verum eſt quoad furti culpam, non tamen quoad obligationem reſtituendi. Et Flores de Mena *vari. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 8. dicit quòd præterquam quòd loquatur quoad forum interius, loquitur etiam de indicando furto, & non de indicando fure, quia aliud eſt indicare furem, & ad hoc non tenetur ſciens, & aliud iudicare furtum, aut rem furatam, & ad hoc tenetur ſciens, prout text. hic decidit. 2

Quærente poſſeſſore non indicat.] Ergo Epiſcopi, & eius Vicarij poſſunt etiam ad inſtantiam partis concedere 3

cedere monitorias generales ſub excommunicatione contra eos, qui alienum vel iniuſtè detinuerint, & intra certum tempus non reſtituerint, vel ab alio ſic detentum ſcientes non reuelauerint, vt per Abb. *hic n.*2. Fr. Emman. *in ſumm. tom.*2. *cap.*79. *in princip.* & præcipuè *à num.*2. Nau. *in man. cap.*17. *num.*119 9 *&* 145. *& cap.*18. *num.*40. Gutier. *canon. lib.*1. *c.*11. *num.*1. *cum ſeqq.* Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *c.*30. *ſub num.*43. *&* 50. Couarr. *in reg. peccatum, part.*2. §.3. *num.*5. Flores de Mena *var. quæſt. lib.*2. *quæſt.*18. *num.*58. *&* 59. Cordub. *in ſuo quæſtion. lib.*1. *quæſt.*43. *dub.*2. *verſ. contra ſupra dicta.* Quæ quidem reſolutio limitatur quando accipiens alienum, retinuerit illud in compenſationem iuſtam alicuius debiti legalis, cuius ſolutionem aliter obtinere commodè non potuerit, tunc enim ipſe detinens & compenſans non tenetur reſtituere, & reſpondere dictis monitoriis, ſicut nec alij, qui certò & bene nouerint iuſtitiam dicti debiti ſic compenſati, vt bene reſoluunt Syluest. *in ſumm. verbo furtum* 1. *quæſt.*5. Nauar. *d. num.*114. Gutier. *d. cap.*11. *num.*67. *cum ſeqq.* Leſſi. *d. num.*50. & alij, quos refert, & ſequitur Fr. Emman. *d. cap.*79. *num.*11. rectè aduertentes ab huiuſmodi reuelatione non excuſari illum, qui dicti debiti legalis certus non fuerit; ſed dubius, licèt taliter compenſans, eſſet eius fidei, virtutis, & auctoritatis, vt meritò propter ſolum eius dictum deberet audiens depellere hanc dubietatem, iuxta ſententiam gloſſ. *verbo actiones, ad fin. in l. Titio fundus* 73. *ff. de condit. & demonſt.* quam in hoc vt ſingularem commendat Nauar. *d. num.*114. *in fine*, Fr. Emman. *d. num.*11.

4 Deinde limitatur, quando ipſe, qui rem alienam furatus eſt, indiget ea ad ſubleuandam propriam neceſſitatem, vt quia facta ipſius reſtitutione, incideret in extremam inopiam, vel etiam ſuſtineret grauiſſimam ſui ſtatus iuſtè obtenti iacturam ob calamitatem abſque ſui culpa ex improuiſo eidem ſuperuenientem, & ad eas anguſtias redigentem vt hanc reſtitutionem rei olim furatæ facere non poſſit abſque dicti ſtatus iactura, & inſimul ſupponatur ex hac reſtitutionis dilatione leue ſolum detrimentum imminere creditori; etenim in hoc etiam caſu damnum hoc ex dicto furto præterito imminens eidem creditori, eſt accidentale tantum, nec dici poteſt imminere ex actuali malitia furis, quippe quod eam non habet dum non reſtituit in his indigentiæ terminis, quia ſcilicet huiuſmodi indigentia dum durat, ſolet à reſtitutione excuſare quantumuis debitum procedat ex furto, vel alio quolibet delicto, iuxta ea, quæ ad intellectum & limitationem text. *in reg. peccatum, de regulis iuris in* 6. *& in cap. ſi res aliena* 14. *quæſt.*6. cum ſimilibus reſoluunt poſt alios Couar. *in ead. reg. peccatum part.*1. *in initio num.*2. Nauar. *in man. cap.*17. *n.*55. *in fine, cum ſeqq.* Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*15. *à num.*26. quidquid oppoſitum quoad prædictam ſtatus iacturam in debito proueniente ex delicto crediderint in ſola reſtitutionis dilatione ob extremam neceſſitatem conſentientes cum aliis per eoſdem relatis Molin. *de reſtit. tractat.*2. *diſput.*754. *ſub num.*2. *col.*2. *in med.* Rebell. *de obligat. iuſtitiæ, part.*1. *lib.*2. *quæſt.*17. *ſect.*4. *num.*24. *&* 26. *iunctis præcedentibus à num.*21. vnde bene Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib* 5. *cap.*6. *numero* 31. reſoluit abſcondentem bona aliqua in fraudem creditorum ea in ſuam ipſorum ſolutionem ex legitima adiudicatione prætendentium ne ab illis capiatur, ſi ei eſſent neceſſaria ad vitam ſuſtentãdam, poſſe etiam rogatum à iudice iurare amphibologice ſe nulla bona abſcondita habere, atque item poſſe iurare idem ſcientes, dummodo illis conſtet licitè eum abſcondere ad dictum finem, intelligendo ſcilicet ſecum non habere bona abſcondita, quæ ipſe teneatur iudici manifeſtare, quaſi hæc, & non alia ſit; nec eſſe poſſit intentio legitima huius interrogationis, & cætera.

In gloſſ. *Indicat*, ibi, *vt non peccat, qui aliquid accipit, vt indicet.* Opponit gloſſ. hæc de text. *in l.*4. §. *ſi tibi ff. de condict. ob turpem cauſam, & in l. ſolent verſ. ſolent. ff. de præſcriptis verbis*, dum probant poſſe quemlibet pecuniam, vel quid aliud accipere, etiam ex pacto pro ſeruis fugitiuis, vel aliarum rerum furibus indicandis, difficultas ex eo oritur, quia ſub peccato mort. 5
quilibet tenetur defendere vitam; aut bona alia proximi huiuſmodi defenſionem volentis, & ea indigentis, ſi commodè, & abſque notabili damno potuerit, vt per Couar. *in reg. peccatum, part.*2. §.3. *ſub num.*4. *&* 5. Clau. *in repet. l. vt vim vi, ff. de iuſtitia, ſub num.*127. vbi Curt. *num.*59. Hippol. Rimin. *ſub num.*391. & Bologn. *num.*79. Molin. *de inſtit. tom.*4. *tract.*3. *diſp.*18. *num.*2. Flor. de Mena *var. quæſt.*18. *num.*9. *&* 10. Farin. *in pract. crimin. quæſt.*125 *num.*306. ac proinde non poſſet pro huiuſmodi defenſione accipere ex pacto aliquam pecuniam, quia ſcilicet turpiter accipiet cum gratis teneretur implere hanc ſuam obligationem, iuxta text. *& ibi* notata *in l.*2. *& in l.*4. *& in l. vlt. ff. de condict. ob turpem cauſ.* poſt alios Anton. Gomez *var. tom.*3. *c.*2. *ſub num.*8. Couar. *d.* §.5. *num.*6. Molin. *de iuſtit. tract.*2. *diſp.*93. *à num.*1. *cum ſeqq.* Leſſi. *eod. tract. lib.*2. *cap.*14. *à num.*62. Quare dicendum eſt *in d. l.*4. *& in d. l. ſolent*, 6
non fuiſſe pecuniam acceptam, vel promiſſam in præmium pro ſola ſimplici manifeſtatione ſerui fugitiui, vel furis, vel rei furtiuæ: pro hac enim manifeſtatione, vtpote continente debitam bonorum proximi defenſionem, accipi nihil poſſet ab eo, qui abſque labore, & expenſis rem ipſam inueniret, aut noſceret eius locum, vel eundem met furem ſine cuius indicatione res furtiua domino reddi fortaſſe non poſſet, vt poſt alios aduertit Couar. *d.* §.3. *ſub num.*5. Molin. *d. diſp.*93. *num.*3 *cum ſeqq.* Leſſi. *d. cap.*14. *num.*66. *&* 69. fuit ergo in terminis prædictorum iurium accepta vel promiſſa pecunia in præmium pro alio diuerſo & licito reſpectu, videlicet pro labore & induſtria inquirendi ſeruum fugitiuum, aut aliam rem furtiuam, eiúſque furem, vt benè intelligit Couar. *vbi proximè*, Molin. *d. num.*3. *poſt princip.* Leſſi. *d. num.*66. *&* 69. & ſatis indicant verba text. *in d l. ſolent*, ibi *ſolent etiam mercedem huius rei accipere*, &c. iuncta proprietate verbi, *mercedem*, quæ propriè datur pro labore, iuxta illud vulgare, *Dignus eſt operarius mercede ſua*, & iunctis etiam his, quæ in quolibet alio opere in alterius commodum cedente reſoluit Leſſi. *vbi proximè*, & Molin. *d. num.*3. *col.*2. *verſ. iuxta poſteriorem*, inde conſtituens, quod licet illud opus ſit in obligatione ex præcepto charitatis, tamen compenſandum eſt ab eo, in cuius vtilitatem cedit, pro modo ſcilicet laboris, & ſumptuum, ſi hæc pretio digna ſint, id conſequenter obſeruans ad curam medicorum, ad patrocinium aduocatorum, & ad exhibendum cibum extremè indigenti aut equum ad euadendam mortem iniuſtam, & ad domum proximi ab incendio, aut direptione liberandam, & ad alias ſimiles ſubuentiones erga proximum, ad quas licet quilibet dum poteſt, ex charitate obligetur, ſed pro pretio labori & ſumptibus reſpondente, ſi dictis ſolutionibus indigens ſoluendo fuerit, quod etiam obſeruat Nauar. *in man. cap.*17. *à num.*61. 7

Iuxta quam reſolutionem intelligenda etiam ſunt & limitanda verba text. *in l. falſus* §. *qui alienum ff. hoc tit.* vt ſcilicet dum dicunt improbè peti aliquid pro reſtitutione rei inuentæ domino faciendæ, intelligantur procedere non quidem vt excludant iuſtam compenſationem laboris, induſtriæ, & expenſarum factarum 8

rum in inuentione eiuſdem rei, iuxta ſupraporſitam reſolutionem, ſed ſolùm procedant quando eorum nihil impenſum eſt, tunc enim gratis reſtituere tenetur inuentor, vt poſt Bart. *in d. §. qui alienum*, & eſt poſt Alber. & Iaſ. *in d. §. ſi tibi*, & poſt alios alibi reſoluit Couar. *d. §. 3. num. 3.* Azeued. *l. 6. num. 55. & 60. tit. 15. lib. 4. nouæ recopil.* Anton. Gomez *tom. 3. var. cap. 5. ſub num. 3.* Leſſi. *d. cap. 14. num. 66. & 72.* Molin. *d. tract. 2. diſp. 83, num. 6.* Rebell. *d. quæſt. 20. num. 3.* bene inſuper aduertens poſſe inuentorem recipere iuſtè & retinere datum etiam ob ſolam reſtitutionem rei ſine vllo labore, aut impenſis inuentæ, ſi tamen legitimè appareat ſaltem ex coniecturis id ſibi gratis, & ſponte à domino datum fuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem & pœnitentiam ad ſacros ordines promoueri.*
2 *Calicem rapiens ſacrilegium committit.*
3 *Confeſſus ſponte mitius punitur.*
4 *Criminoſi & infames occulti ſi promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi.*

Cap. Ex litteris V. & fin.

Alexand. III.

1 Fur occultus, id eſt, de quo non eſt nota, & infamia manifeſta, facta ſatisfactione, & ſaltem aliqua parte pœnitentiæ, poteſt ordinari ſi illud non obſtat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 142.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 683.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 26. cap. 7.*

2 *Calicem quendam in Eccleſia, &c.*] Et ita rapiens Calicem ſacrilegium committis ratione rei ſacræ, de quo vide Leſſi. *de iuſtitia lib. 2. cap. 45 de ſacrileg. n. 15. cum ſeqq.* Soar. *de relig. tom. 1. tract. 3. de ſacrileg. lib. 3. c. 5 à n 4. & cap. 6. à princip.*

3 *Si ſponte confeſſus.*] Ergo mitius punitur qui ſponte confeſſus eſt, de quo vide Tiraq. *de pœnis temper. c. 30. à princ.* Clar. *in pract. §. fin. quæſt. 60. verſ. non deſunt*, Direct. Inquiſit. *part. 3. commento 12. tom. 12. col. 5.* Farin. *in praxi crimin. quæſt. 81. num. 26. & 172.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 20. verſ quartus, & reſol. 35. n. 2.* Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in commentar. ad c. 3. num. 1. diſt. 50.*

4 *Ad ſacros Ordines non dubites promouere.*] Notatur ad hoc, quòd criminoſi & infames occulti ſi promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi, vt per Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 10. num. 36.*

De Vſuris.

Tit. XIX.

Svper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. latè Mar. Socin. Anchar. Butr. Panorm. Aloyſ. Riccius *collect. 2045.* Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol. 144.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol. 181.* Petr. de Rauen. *in compendio iur. Canon.* Martin. Meſnar. *in epitome Decretal. fol. 186. verſo*, Dan. Venar. *in analyſi methodica iur. Pontificij à pag. 662.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Callan. Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancell. *in inſtitut. Canon.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag. 399.* Canıſ. *in ſumm. iuris Canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia huius tit. agunt Ordin. Regia Luſitan. *lib 4. tit. 67.* vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l. 64. tit. 6. part. 1.* vbi Gregor. Lop. & *l. 1. tit. 2. lib. 8. Ordin.* vbi Perez & *l. 4. tit. 6. lib. 8. nouæ recop.* vbi Azeued. Clar. *in pract. §. vſura*, Couarr. *var. lib. 3. cap. 1. cum ſeqq.* Nauarr. *in manu. cap. 17. num. 206. cum ſeqq. & in comment. de vſuris ad cap. ſi fœneraberis 14. quæſt. 3.* Viuian. Soar. Kirchou. & alij *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 22. pag. mihi 595. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu 398. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 122.* D. Barboſ. *in l. 2. part. 1. ff. ſoluto matrimon.* Caſp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 3. quæſt. 4.* Felician. *de cenſib. lib. 1. cap. 5.* Cur. Philipp. *part. 2. lib. 2 cap. 1.* Decian. *in tract. crimin. lib. 2. c. 27.* Morl. *in emporio iuris part. 1. tit. 8. quæſt. 68.* Vela *de delictis cap. 38.* Gutierr. *canon. l. 2. cap. 18.* Maſquard. *de infidelib. part. 1. cap. 11.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 91. & 92. in nouiſſ. edit.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ. 148.* Don. Garc. Maſtrill. *Siciliæ deciſ. 106.* Bobabil. *in ſua politica lib. 2. c. 17. num. 42.* Valaſc. *conſ. 56. num. 2. & conſ. 70.* Pradil. *in ſumma legum pœnalium lib. 1. c. 30.* Bernardin. Muſcatel. *in praxi crimin. tit. de vſuris*, Cardoſ. *in praxi iudicum & aduocat. verbo vſura*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum collect. 2732. 56. 622. 1384. 2045. 2046. & 2078.* Galganet. *de iure publico lib. 1. tit 43.* Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 127 de vſuris*, Paul. Layman. *in theologia morali lib. 3. tract. 4. c. 16.* Et de vſuris integros tractatus edidere Alphonſ. de Villagut, Laurent. de Rodulphis, Orthomanus, Lup. Geminianus; circumfertur quoque volumen continens tractatus illorum trium eruditiſſ. virorum Petri Gregor. Alphonſ. à Neapoli, & Lælij Zecchij. Item Theologi de vſuris agunt *in 4. diſt. 15.* vbi Gabr. *quæſt. 11.* & Mai. *quæſt. 29.* D. Thom. & eius interpretes *2. 2. quæſt. 78.* Sot. *de iuſtit. lib. 6. quæſt. 1.* Conrad. *de contractib tract. 2 per 37. quæſtiones.* Medin. *de rebus reſtituendis ex vſura*, D. Antonin. *part. 2. tit. 1. c. 6. cum ſeqq.* Angel. & Roſel. Syluest. Armil. Caiet. & cæteri Summiſtæ *verbo vſura*, Petr. Nauar. *lib. 3. de reſtit. part. 2. c. 2.* Bonacin. *de contractib diſp. 3. quæſt. 3. puncto 2.* Et ex doctiſſ. Patribus Societatis Iesv, Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 305. cum ſeqq* Leonard. Leſſi. *eod. tract. lib. 2. c. 20. dubit. 4. cum ſeqq.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ p. 2. lib. 8. de vſuris*, Azor. *inſtit. moral p. 3. lib. 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 44. cum ſeqq.* Ioan. de Salas *de contract. tract. de vſuris.*

SVMMARIVM.

1 *Vſura eſt lucrifacere fructus rei pignoratæ fallit in caſu hîc excepto.*
2 *Declaratur text. in præſenti.*
3 *Vſurarum crimen ad Eccleſiam pertinet.*
4 *Vſuras faciens à clericatu reiicitur.*
5 *Fructus intelliguntur deductis expenſis.*

Cap. Plures. I. *Alex. III.*

Poſſeſſiones in pignus data pecunia accipiens, debet fructus pignoris deductis expenſis in ſortem 1
principa

principalem computare, qua expleta reddendum eſt pignus liberè, & ſi non eſt expleta, ſi ſoluatur id quod reſtat, pignus reſtituere tenetur, alioquin eſt vſura. Item clericus, qui eſt vſurarius, deponitur ab officio eccleſiaſtico. Item ſi laicus aliquis habet iuſtè poſſeſſionem Eccleſiæ, quæ in beneficium clerico fuit data, poteſt clericus illam in pignus recipere, & non computare fructus, ſed pro ſe retinere, & non eſt vſura, quia ſuum recipit, vel ſaltem hoc modo reddit res ad Eccleſiam. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collectar.; Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Boich. Panorm. Bero. Henric. Caniſ. Petrus Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 143. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 683. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 1. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 16. *cap.* 9.

2 *Poſſeſſio liberè ad dominum reuertatur.*] Id eſt, proprietas, quia cum ex contractu vſurario, qui eſt ipſo iure nullus, non transferatur dominium, vtpote lege reſiſtente; ideo actor ſemper manſit dominus, & pro recuperanda re ei competit actio rei vendicationis, vt per Valaſc *conſil.* 70: *num.* 8.

3 *Eccleſiaſtici officij.*] Ergo vſurarum crimen ad Eccleſiam pertineret, vt per Alex. *concil.* 29. *num* 6. *lib* 4. Deci. *conſ.* 170. Iaſ. *conſ.* 153. *lib.* 4. vide tamen inf. ad *cap. poſt miſerabilem, hoc tit.*

4 *Periculum patiatur.*] Ergo à clericatu reiicitur qui vſuras fecerit, vt per Bellet. *diſquiſit clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 10. *n.* 35.

5 In gloſ. *Deductis expenſis.* ibi, *deducendæ ſunt expenſæ, & quod ſupereſt eſt fructus.* Notatur ad hoc, quòd fructus intelliguntur deductis expenſis, vt per Tiraquel. *de retract. lig.* §. 15. *gloſſ.* 1. *in princ.* Xuar. *tit. de las arrhas num.* 6. Menoch. *remed.* 15. *recop. numer.* 574. Cott. *in memorab verbo ſtatuto fol.* 721. Mexi. *in tract. taſſæ panis concl.* 2. *num.* 88. *cum ſeqq.* Surd. *de alim. tit.* 9. *queſt.* 12. *num.* 15. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proœm. numer.* 163. Gemin. *de vſur. comment.* 3. §. 6. *n.* 146. Cenal. *commun. contra commun. queſt.* 893. *n.* 516. Perez *in rubr. tit.* 2. *gloſſ.* 1. *pag.* 17. *lib* 8. *Ordin.* & alios per me citatos *in tract. de appellatiua verb. vtriuſque iuris ſignif. appell.* 103. *num.* 22.

SVMMARIVM.

1 *Recipientes ſortem ſuam, deductis expenſis, de poſſeſſionibus, vel fructibus arborum, quas in pignore tenent, poſſeſſiones ſuis dominis reſtituere debent.*

2 *Vſuræ omni iure reprobantur.*

3 *Creditor non poteſt ſibi retinere fructus pignoris, ſed debet eos in ſortem computare.*

Cap. Quoniam. II.

1 REcipientes ex fructibus ſortem principalem, deductis expenſis, ad reſtituenda pignora diſtrictione Eccleſiaſtica ſunt compellendi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Henric. Caniſ. Panor. Bero. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 143. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 684. remiſſiue Ximen. *in conc. p.* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateran. *p.* 16. *c.* 3.

2 *Periculum eſt vſurarum lucris intendere.*] Generaliter enim reprobantur omni iure, naturali, diuino, & humano, vt per Couar. *d. c.* 1. *num.* 3. *&* 5. Ozaſc. *Pedem deciſ.* 137. *num.* 7. Alphonſ. Caſtro *lib.* 14. *aduerſus hæreſes, verbo vſura*, Roland. *conſ.* 35. *num.* 26. *vol.* 1. Simanch. *de cathol. inſtit. cap.* 66. *à princip.* Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib.* 4. *cap.* 169. *ex num.* 2. Spin. *in ſpeculo teſtam.* gloſ. *rub.* 13. *ex num.* 7. Mexia *in tract. taſſæ panis concluſ.* 2. *num.* 69. Gutier. *de iuram. ſiconfirmator. part.* 1. *cap.* 2. *numer.* 2. Alphonſ. Villag. *in tract. de vſuris q.* 3. *cum ſeqq.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 41. *num.* 1. quibus addo Felician. *de cenſib. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 15. Azori. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 2. Morl. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 1. *in prælud. numer.* 47. *prope fin. & tit.* 8. *queſt.* 25. *numer.* 11. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo vſura numer.* 2. Pradil. *in ſumma legum pœnalium, part.* 1. *cap.* 30. *numer.* 3. Caſtil. *quotid. lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 13. *& lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 66. Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imp. lib.* 2. *concluſ.* 5. *in coronide*, Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto* 213. *numer.* 1. Molin. *de inſtit. tract.* 2. *diſputat.* 304. Rebell. *de obligat. iuſtitia, part.* 2. *lib.* 8. *queſt.* 2. *ſect.* 2. *numer.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *à num.* 48. Ioan. de Salas *de contract. tract. de vſuris, dub.* 3. *art.* 1. Hieron. de Laurent. *Auenionen. deciſ.* 48. Camill. Bottel. *conſ.* 79. Rota *deciſ.* 114. *num.* 4. *& deciſ.* 296. *num.* 4. *& deciſ.* 307. *num.* 2. *apud* Farin. *collect.* 2. *nouiſſ.* aliàs *part.* 4. *diuerſ.* Chald. Pereira *de empt. cap.* 29. *num.* 23. De iure diuino veteri conſtat *in Exodo cap.* 12. *Ezechiel.* 18. *Pſalm.* 14. *&* 54. vbi non fit diſtinctio inter fratres & alienigenas, nec inter vnius, vel alterius Religionis ſectatores: de iure etiam Euangelico ex Luc. cap. 5. *Mutuum date, nihil inde ſperantes*, cuius dicti quamuis prima pars, ſcilicet *mutuum date*, communiter contineat conſilium, attamen poſterior pars, nempe *nihil inde ſperantes*, continet præceptum, vt *in d. c. quia in omnibus, & in c. ſuper, & in c. conſuluit, de vſur.* & bene S. Thom. 2. 2. *queſt.* 78. *art.* 1. *ad* 4. & ita videtur etiam intellexiſſe Vrbanus III. *in d. c. conſuluit*, & aptè Franciſc. de Pitigianis *ſuper* 4. *ſent. diſtinct.* 15. *queſt.* 2. *art.* 2. *verſ. dico quarto.* De iure autem Canonico non dubitatur, & extant textus rotundi *in cap. quia in omnibus, ext. de vſuris, & Clem. ex graui, eod. tit. & diſt.* 46. *&* 47. per plura capita, *&* 14 *queſt.* 1. *& queſt.* 4. Idemque in pluribus ſacroſanctis Conciliis diffinitum fuit, vſuras nempe illicitas eſſe, & ſignanter in Synodo Nicæna Luc. *c.* 17. & cùm Iuſtinianus *in l.* 1. *&* 2. *& in l. non reddentes*, §. *ſuſcepimus, C. de ſumm. Trinit. & in* §. 1. *auth. de eccleſiaſt. tit.* eiuſdem Nicænæ Synodi obſeruantiam perpetuò manſuram voluerit, & iuſſerit, illiúſque dogmata, ſicut ſanctas Scripturas accipiendas, & regulas ſicut leges ſeruandas eſſe mandauerit. Hinc rectè deprehenditur hodie etiam ex iure Ciuili ſaltem nouiſſimo vſuras eſſe prohibitas, quemadmodum docuit gloſſ. *in d. l.* 1. *in verbo Petrum Apoſtolum*, & Gregor. Tholoſ. *ſyntagm. iuris lib.* 22. *cap.* 4. *num.* 18. *verſ. iure hoc.* Fachin. *controuerſ. iuris lib.* 9. *cap.* 30. *verſ. mouet me potiſſimum.* Verùm & ipſo iure naturæ prohibita eſt vſura, & reſiſtit eius dictamini ipſique Philoſophi ethnici ſolo lumine naturæ eam damnarunt, vt Ariſtot. 1. *politic. cap.* 3. *&* 4. *Ethicor. cap.* 1. *ad fin.* vbi mutationem vſurariam eſſe maximè præter naturam probat, pecunia enim ſua natura non eſt apta nata fructificare, vel parere, nec nummus gignit nummum. Præterea per mutuum transfertur dominium in mutuatarium, nec vſus pecuniæ diſtinguitur à ſubſtantia eiuſdem pecuniæ, & vſus eſt illius alienatio, & quaſi conſumptio ſubſtantiæ. Vnde iuris naturalis dictamini repugnat quod res alterius alteri ex iuſtitia pariat emolumentum vltra ſortem, & quòd mutuans habeat vſum pecuniæ quæ penes mutuantem reperitur, vt

appoſitè comprobat S. Thom. 2. 2. *quaſt.* 78. *art.* 1. Conrad. *de contract. quaſt.* 22. *verſ. ſecunda concluſio*, Sot. *de iuſtit. lib.* 6. *quaſt.* 1 *art.* 1. Bald. *concil.* 449. *num.* 2. *lib.* 3. Oſaſc *deciſ.* 137. *num.* 7. Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 304. *numer.* 7. ita eleganter Rot. *in Romana vſurarum* 13. *Iunij* 1629. coram R.P.D. Merlino.

3 *Sortem deductis expenſis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd creditor non poteſt ſibi retinere fructus pignoris, ſed debet eos in ſortem principalem computare, vt per Doctores citatos *ad cap. cùm contra, ſup. de pignorib.* quibus adde Curi, Philipp. *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 8. Salas *de contract. tract. de vſuris dub.* 28. Bonacin. *eod tract. diſp.* 3. *quaſt.* 3. *puncto* 9. *n.* 1. Valer. Reginald. *in d praxi lib.* 25. *n.* 240. *& ſeq.* Intellige de fructibus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt ſaltem diu, quibus creditor vti poteſt; ac eos conuertere in vſum ſuum, vel vendere, dummodo tamen valorem cómpenſet in ſortem principalem: ſi tamen eſſent tales fructus, qui poſſent durare in tempus, quo deberet res reſtitui debitori, tunc creditor neque cogeretur, immo neque poſſet illos diſtrahere, ſed deberet ſoluto debito illos creditori reſtituere, vt per Gregor. Lopez *l.* 2. *verbo tenudo tit.* 13. *part.* 5. Gemin. *de vſuris commento* 3. §. 6. *n.* 143. *&* 144. vbi reſoluit quod fructus non dicuntur conſumpti, licèt ſint commixti cumi aliis fructibus, & quòd debet conſumptio probari per allegantem, cum in dubio non præſumatur; additque fructus in vino, oleo, frumento, & ſimilibus non præſumi durare vltra triennium, illos verò, qui conſiſtunt in pecunia, vt ſunt penſiones domorum, perinde eſſe ac ſi conſumpti eſſent, nam ſtatim extenuant debitum.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarij manifeſti ad communionem Altaris, & eccleſiaſticam ſepulturam, & oblationem offerendam admitti non poſſunt, & clerici contra hoc facientes puniuntur.*

2 *Vſurarij manifeſti qui dicantur, oſtenditur.*

3 *Vſurarius non admittitur ad Euchariſtiam, donec publicè ſatisfecerit.*

4 *Vſurarius manifeſtus decedens in hoc peccato carere debet Eccleſiaſt. ſepultura.*

5 *Vſurarij non admittuntur ad oblationem faciendam.*

6 *Vſurarios manifeſtos recipiens ad Communionem altaris vel ad Eccleſiaſt. ſepulturam. quam pœnam incurrat, oſtenditur,*

7 *Conſuetudo non valet de praſtandis, ſeu ſoluendis vſuris.*

8 *Statutum non valet vſuras inducens.*

Cap. Quia in omnibus III.

1 VSurarij manifeſti admitti non debent ad Communionem Altaris, & ſi ſic moriuntur nec ad ſepulturam nec eorum oblationes ſunt reſtituendæ, & Clerici, qui ab ipſis accipiunt, vel eos ſepeliunt, accepta reſtituere tenentur, & ſunt ſuſpenſi donec ſatisfaciant ad arbitrium Epiſcopi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Bero. Petr. Bienſfeldius, & Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 143. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 684. *& vol.* 4. *repetit in iure Canon ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Grot. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Alex. III. *c.* 25. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 15. *c.* 2.

Vt vſurarij manifeſti] Dicuntur quicunque ſunt notorij, vel per ſententiam iudicis, vel per propriam confeſſionem in iudicio, vt per Abb. *hìc* Angel. *verbo vſura* 2. *n.* 19. Sylueſt. *eod. verbo* 9. *quaſt.* 2. Nauar. *in man. c.* 17. *n.* 180. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 18. *verſ. quares quid*, vbi etiam dicit ex hoc ſequi non ſufficere ſi vſurarius crimen fateatur etiam coram teſtibus, aut Sacerdote extra confeſſionem, nec ſufficere ſi vſuratius infamia laboraret, aut quod adſint argumenta, vel iudicia vſuræ contra eum. 2

Nec ad Communionem admittantur. Altaris] Notatur ad hoc, quod vſurarius non admittitur ad Euchariſtiæ perceptionem donec publicè ſatisfecerit vt per Emman. Sà *verbo vſura num.* 7. Card. Tuſch. *tom.* 8. *concluſ.* 354. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 334. Illuſtriſſ. D. meum Roderà Cunha *in comment. ad cap. eiiciem* 11. *numer.* 5. *diſt.* 88. Bonacin. *de contract. diſp.* 2. *quaſt.* 3. *puncto vlt. num.* 1. Quamuis Panorm. *in praſenti*, Angel *verbo vſura* 2. *n.* 5. Gemin. *in comment.* 4. *de vſuris ſub præfat. n.* 10. prædicta huius tex. verba intelligant, id eſt, ne ad Eccleſiam admittantur quando celebrantur diuina, quia aſſiſtentes in Eccleſia debent admitti ad Communionem Altaris. 3

Nec Chriſtianam, &c.] Notatur ad hoc, quòd vſurarius manifeſtus decedens in hoc peccato carere debet Eccleſiaſtica ſepultura, & ſic non eſt ſepeliendus in cœmeterio Eccleſiaſtico, nec clerici ſepulturę interueniendi ſunt vide Gemin. *in de præfat. n.* 11. Salas *de contract. tit. de vſuris dub.* 47. *n.* 9. Bonacin. *d. n.* 1. *verſ. ſecunda*, Perez *in rub. tit.* 2. *gloſſ.* 1. *p.* 26. *lib.* 8. *Ordin.* Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 3. *&* 12. 4

Sed nec oblationes eorum, &c.] Notatur ad hoc quòd vſurarij non admittuntur ad oblationem faciendam, ſed eam debet clericus reſpuere, vt per Gemin. *d. commento* 4. *in præfat num.* 2. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 38. *quaſ. vlt.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 95. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 7. Squillante *de oblig. cleric. part.* 4. *n.* 90. vbi intelligunt de obligationibus quæ fiunt in Miſſa ad offertorium. 5

Qui autem acceperit, &c.] Notatur ad hoc quòd recipiens ad Communionem Altaris, vel Eccleſiaſticam ſepulturam manifeſtos vſurarios de quorum pœnitentia non conſtat ſuſpenditur ab exequutione ſui officij, donec ad arbitrium ſui Epiſcopi ſatisfaciat vt per Valer. Reginal. *in praxi lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 73. *in princip.* 6

Inualuit, &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet conſuetudo de præſtandis, ſeu ſoluendis vſuris, vt per Abb. *conſ.* 22. *num.* 2 *verſ. non obſtat generalis conſuetudo, lib.* 2. vbi dicit quòd quęlibet conſuetudo etiam totius Orbis non poteſt excuſare homines exercentes improbum fœnus vſurarum, Beroi. *conſil.* 167. *n.* 10. *verſ. non obſtat, quòd conſuetudo. lib.* 1. Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 8. Clar. *in* §. *vſura. n.* 7. Alex. de Neuo, qui loquitur de conſuetudine Hebræorum fœnerandi. *concil.* 102. *num.* 15. Cacheran *conſ.* 51. *num.* 6. *&* 7. Flamin. *de confident. quaſt.* 5. *n.* 34. Rota *in Romana ſocietatis* 2. *Iunij* 1570. coram Card. Lancelloto ſen. & *in Romana cenſus* 13. *Iunij* 1594. coram Blanchetto, & *in Vrbeuetana cenſus* 6. *Iunij* 1594. coram Giptio, & *in d. Romana vſurarum* 13. *Iunij* 1629. coram. R.P.D. Merlino, & *deciſ.* 193. *n. p.* 1. *diuerſ.* & apud Farin. *deciſ.* 552. *n.* 13. *p.* 1. *recent.* Nam conſuetudo non ſuffragatur in materia vſuræ, Rot. *deciſ.* 336. *n. vlt. & deciſ.* 338. *n.* 2. apud Farin. *coll.* 1. *nouiſſ.* Nec valet ſtatutum illam inducens Surd. *de aliment. tit.* 1. *q* 45. *n.* 25. 7

SVM

SVMMARIVM.

1 *Vſurarum crimine quis inuolui non debet etiam pro redimenda vita captiui.*

2 *Vſura iure naturali prohibita ſunt, & Diuino.*

3 *Vſurarius contractus à Papa confirmari non poteſt.*

4 *Mendacium omne, quod proximum lædit, vel in iudicio dicitur, eſt peccatum mortale.*

5 *Mendax omnibus odioſus eſt.*

6 *Mendax ſemper doloſè, & cum fraude procedere præſumitur.*

7 *Mendax non punitur niſi in caſibus à iure expreſſis.*

8 *Mala non ſunt facienda, vt inde eueniant bona.*

9 *Malum minus conſulere licitum eſt, gratia vitandi maioris, quando is, cui conſulitur, conſtitutum apud ſe habebat maius illud malum perpetrare.*

10 *Malum minus cum præiudicio tertij in particulari ſuadere non licet.*

11 *Vſurarum crimine nec pro redimenda vita captiui inuolui quis poteſt.*

12 *Iuramentum ab infideli parato iurare per falſos Deos ad redimendam ſuam neceſſitatem, & vexationem licitò quis petere poteſt.*

13 *Iuramentum à fideli, quem moraliter ſcit, aut præſumit paratum eſſe ad iurandum falſum, poteſt quis ad redimendam vexationem in caſu neceſſitatis, aut debiti exigere.*

14 *Sacramenta à ſacerdote parato conferre in peccato mortali poteſt quis exigente neceſſitate petere.*

15 *Miniſtro ad redimendam vexationem poteſt quis licitè dare temporalia pro Sacramentis conferendis, ſi aliter conferre nequeat.*

16 *Maleficium vt ſoluat poteſt quis aliquando à malefico parato petere, quando poteſt licitè modo ſibi noto facere.*

Cap. Super eo. IV.

1 NOn poteſt quis vſurarum crimine inuolui vt redimat vitam captiuorum, quia vſura in vtroque teſtamento prohibetur, nec in ea poteſt dari diſpenſatio, & ſi eſt prohibitum mentiri etiam pro ſaluanda vita alterius, multo magis vſuram accipere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Hentic. Caniſ. Panorm. Bero. Petr. Binsfeldius, Cened. *collect.* 41. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 148. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 684. *& col.* 4. *repet. in iure Canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioa●. Crot. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 15 *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part.* 16. *cap.* 1.

2 *Cùm vſurarium crimen*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vſuræ iure naturali, & Diuino prohibitæ ſunt, ad quod vide Doctores citatos *ad cap.* 2. *num.* 2. *ſub hoc tit.*

3 *Super hoc diſpenſationem aliquam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd contractus vſurarius à Papa confirmari non poteſt, vt per Perez *in rub. tit.* 2 *gloſſ.* 1. *pag.* 20. *verſ. tertio lib.* 8. *Ordin.* Rot. *deciſ.* 114. *num.* 3. *& deciſ.* 296. *n.* 4. apud Farin. *collect.* 2. *nouiſſ.* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 10. *num* 8.

4 *Pro alterius vita mentiri.*] Notatur ad hoc, quòd pro ſaluanda alterius vita mentiri non licet, vt per Alphonſ. de Caſtro *lib.* 10. *aduerſus hæreſes, verbo mendacium*, Anton. Cordoua *in quæſt. Theolog. lib.* 1. *quæſt.* 29. Sot. *de ratione tegendi memb.* 3. *quæſt.* 3. *concl.* 1. Burg. de Pace *in proœm. legum Tauri num.* 231 *in princ.* Petr. Martin. *in cap. afferre, de præſumpt. verbo afferre in* 1. *p. n.* 31.
verſ. rationem reddit, Omne mendacium quod proximum lædit, eſt peccatum mort. vide Nauar. *in cap. negotium num.* 7. *& in cap. fratres, num.* 14. *&* 22. *de pœnit. diſt.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 3. *num.* 53. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia lib.* 13. *cap.* 2. *à num.* 14. Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil.* 31. *num.* 41. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib* 24 *à num.* 31. Fr. Ludou. Beiam. *reſponſ. caſuum conſcientiæ part.* 2. *caſu* 13. Zerol. *in prax. Epiſcop. part.* 1. *verbo excommunicatio pag. mihi* 141. Item & aliud quod dicitur in iudicio, Cou. *lib.* 1. *var. c.* 1. *num.* 1. Mexi. *in tract. taſſæ panis concluſ.* 3. *num.* 13. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. Sayr. *d. cap.* 2. *num.* 16. *&* 19. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *l.* 5. *c.* 28. *quæſt.* 2. plures per Cened. *ad Decretum collect.* 43. *n.* 11.
Dicitur enim delictum, & turpitudo, Farinac. *part.* 4. 5
conſ. 60. *num.* 130. & ideo mendax omnibus odioſus eſt,
vt refert Hortenſ. Caualcan. *in pract. de teſtib. part.* 4.
num. 96. ſemper doloſè, & cum fraude procedere præ- 6
ſumitur, Maſcard. *de probat. concl.* 631. *num.* 19. Surd. *deciſ.* 165. *n.* 14. Caual. *communium contra commun. q.* 801. *num.* 4. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *q.* 89. *n.* 104. *& p.* 4.
conſ. 40. *n.* 18. Menoch. *de præſumpt. l.* 5. *præſ.* 3. *n.* 53. Non 7
punitur tamen niſi in caſibus à iure expreſſis. Menoch. *de arbitr. caſu* 276. *num.* 4. Garc. Giron. *de priuileg. num.* 1012.

Notatur hîc text. ad hoc quòd mala non ſunt fa- 8
cienda, vt inde eueniant bona, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 52, *num.* 8. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 6. *num.* 2. *&* 3. & alios per me citatos *in tract. de Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 141. *n.* 3.

Multo magis prohibendus, &c.] Ergo illicitum eſt 9
minus malum conſulere illi, qui maius perpetrare animo conſtituit, vt per Gabr. Caiet. Sylueſt. Conrad. Couar. Valent. & alios citatos à Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 11. *num.* 14. Contrarium tamen, immo licitum eſſe conſulere minus malum gratia vitandi maioris, quando is, cui conſulitur conſtitutum apud ſe habebat maius illud malum perpetrare, tenent *in præſenti*, Innocent. *in fine*, Ioan. Andr. *num.* 2. Abb. & Anch. *in fine*, Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 9. *verſ. lo quarto*, Iacob. de Graffiis *in aureis deciſion. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 117. *num.* 11. Matien. *in rub. tit.* 2. *gloſſ.* 1. *n.* 151. *lib.* 2. *noua recop:* Henriq. *in ſum. lib.* 4. *de pœnit. cap.* 27. *num.* 9. Molin. *de inſtit. tract.* 2. *diſp.* 335 *num.* 9. Leſſi. *eod tract. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 19. *& lib.* 4 *c* 3. *à num.* 33. Sanch. *de matrim d. diſp.* 11 *à num.* 15. vbi *n.* 30. reſpondens ad hunc text. dicit illum ſolum probare non licere cuipiam vſuras exercere, vt captiui vitam redimat, quia memini licèt etiam veniale admittere ad maius malum in altero vitando, at non probat minimè licere id minus ſuadere malum ad maius vitandum: & ita facienda eſt differentia inter electionem ex duobus malis faciendam in alio, & inter faciendam in ſe ipſo; etenim in alio actualiter parato poſſumus etiam ſuadendo, non autem abſolutè approbando, eligere abſque iniuſto tertij præiudicio in particulari minus malum, ſiue exiſtimatum ſolummodo, ſiue etiam verum ad vitandum maius, quod aliter impediri non poſſit, in quibus terminis indiſtinctè procedit reg. illa ex duobus malis minimum eſt eligendum, de qua *in c. duo mala* 13. *diſt.* At verò in ſe ipſo non ita, ſed diſtinguendum inter duo mala, & peccata per ſe talia, & inter ea, quæ per ſe talia non ſunt, ſed exiſtimantur inuincibiliter ab ignorante, etenim ex prioribus illis malis nemini licet in ſe ipſo alterum etiam leuius eligere; quia non ſunt facienda mala aliqua, vt maiora impediantur, vel etiam vt eueniant bona, & in hoc caſu non procedit regula prædicta, procedit tamen in ſecundo, & ſecundum eam ex dictis poſterioribus malis exiſtimatis poterit

quilibet etiam in ſe ipſo eligere minus] ad vitandum
maius, quas diſtinctiones, & explicationes ad *d. reg. ex*
duobus malis, ſentiunt Sanch. *d. diſp.* 11. *n.* 27. Leſſi. ſic
intelligendus *d. c.* 3. *ſub n.* 34. & colliguntur etiam ex
dictis per Archid. Domini. Præpoſ. & Turred. *in d. cap.*
duo mala.

10 Dixi, *abſque iniuſto tertij præiudicio*, quia non licet
ſuadere minus malum cum præiucidio tertij; in parti-
culari, niſi tertius ille moleſtè non ſuſcipiat, aut niſi
fuerit alioquin obligatus ad illud ſuſcipiendum, vt re-
ſoluunt Sanch. *d. diſp.* 11. *num.* 24. Molin. *de diſp.* 335. *ſub*
num. 9. Leſſi. *d. cap.* 13. *num.* 20. Vnde conſequentur pa-
ter in quo peccauerit Loth, qui (vt refertur *Geneſ.* 19.)
filias ſuas impiis ſodomitis obiecit, vt maius malum
hoſpitibus imminens vitaret, vltra varia, quæ in hoc
ſuper illud *Geneſ.* 19. adducunt Thom. Anglicus, Abu-
len. Hugo, Dionyſ. Honcala, Oleaſter, Ferus, Pereira,
& alij ſcribentes, peccauit videlicet in eo, quia illas
obiecit cum damno ſuæ pudicitiæ, cùm tamen ipſi
de illis non cogitarent, non peccaturus alioquin ſi
hoc illarum præiudicium non obſtaret, etiamſi eos ad
illarum vſum iuduceret, ſi ita intenderet manus illud
malum auertere, quod aliter auerti non poſſet, & ita
in ſpecie obſeruant Molin. *d. diſp.* 335. *n.* 12. Leſſi. *d. c.*
13. *num.* 20.

11 *Nec etiam pro redimenda*, &c.] Ergo prohibendus
eſt quilibet ne etiam pro redimenda vita captiui vſu-
rarum crimine inuoluatur, licèt autem ex parte mu-
tuantis ſemper ſit peccatum mortale grauiſſimum
dare pecuniam ſub vſuris, etiamſi dederit vt ex lu-
cro per huiuſmodi contractum mutui collecto ali-
quid boni faciat, ac etiam ex parte mutuatarij ſi mu-
tuantur etiam paratiſſimum induceret ad vſuras, di-
cendo, mutua mihi ſub vſuris, quia conſentit, & par-
ticipat peccato illius, tamen licitum eſt ad redi-
mendam vexationem petere mutuum ab eo, qui pa-
ratus eſt non mutuare niſi peccaminosè ſub vſuris,
ex ea ratione, quia opus petitum nempe mutum li-
citum eſt, & bonum, vtpote opus charitatis Deo
acceptiſſimum, iuxta illud *Pſalm.* 111. ibi, *iucundus*
homo quî miſereretur, & *commodat*, ſiue mutuat, iuncto
illo *Matth.* 19. ibi, *centuplum accipetis* &c. tum quia
vſuratius mutuans paratus eſt illud ex malitia ſui
opus peccaminosè præſtare, cùm tamen ſi vellet poſ-
ſet huiuſmodi opus licitè, immo & meritoriè exhibe-
re, tum denique quia ſupponitur iuſta cauſa petendi
hoc mutuum, videlicet neceſſitas, vtilitas moralis
petentis, ac proinde reſultat ſic petentem non coope-
rari peccato vſurarij, ſed ſolùm vti peccato eius vo-
luntario ad conſulendum propriæ neceſſitati: vnde
meritò ſic reſoluunt D. Thom. 2. 2. *quaſt.* 78. *art.* 4.
Couar. *in cap. quamuis pact.* 1. §. 1. *num.* 10. *col.* 1.
in fine, Iacod. de Graffiis *in aureis deciſ. lib.* 1. *cap.* 108 *à*
numer. 3. Sot. *de iuſtit. lib.* 6. *quaſt.* 1. *ar.* Soar. *de relig.*
tom. 2. *tract.* 5. *lib.* 3. *cap.* 13 *ſub num.* 3. 9. *&* 11. Molin. *de*
iuſtit. tract. 3. *diſp.* 335. *concl.* 5. Leſſi. *eod. tract. lib.* 2.
cap. 44. *ſub num.* 35. Martin Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 6.
ſect. 1. *quaſt.* 2. *col.* 6. *in fine*, Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.*
95. *num.* 7. *& in pracepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 41. *n.* 5.
Azori. *inſtit, moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 17. *quaſ.* 12. aduer
tentes in his terminis dari tres illas conditiones ne-
ceſſarias, vt dicta petitio, & redemptio vexationis li-
12 citè poſſit fieri. Prima, eſt quòd petat licitum; ſecun-
da quòd petat ab eo, qui ſine peccato præſtare poteſt
tertia quod ipſa præſtatio, etſi cum peccato fiat, ad
aliquod bonum petentis ordinetur. Sic etiam ex ea-
dem ratione ad redimendam neceſſitatem, & vexa-
tionem licitè petere quis ad ſuum bonum poteſt abſo-
lutè iuramentum ab infideli parato iurare per falſos
Deos, vt expreſsè probat D. Auguſt. *in cap. monet, verſ.*
ac per hoc 22. *quaſt.* 1. D. Thom. *d. art.* 4. *ad* 4 *& quaſt.* 78.
art. 4. *in corpore*, Nauar. *in cap.* 1. §. *Sacerdos à num.* 6. *de*
pœnit. diſp. 6. Sot. *lib.* 8. *de iuſtit. quaſt.* 2. *art.* 3. Couar. *d.*
§. 1 *num.* 9. 10. Soar. *d. c.* 13. Sanch. *diſp.* 95. *num.* 7. Soar.
in claui Regia lib. 5. *cap.* 3. *num.* 19. Azori. *inſtit. moral. p.*
2. *l.* 12. *c.* 19. *quaſ.* 6. *reg.* 2. *& c.* 17. *quaſ.* 10. Martin. Delri.
d. quaſt. 2. *verſ. dico ergo tertiò.* Prout etiam aliquando 13
poteſt quis ad redimendam vexationem in caſu ne-
ceſſitatis, aut debiti exigere iuramentum etiam à fide-
li, quem moraliter ſcit, aut præſumit paratum eſſe ad
iurandum falſum, concurrentibus ſcilicet tribus ſu-
pradictis conditionibus, &c. iuxta tradita per Sot. *lib.*
8. *quaſt.* 2. *art.* 4. Couar. *d. p.* 1. §. 6. *n.* 2. *in fine*, Soar. *d. tract.*
5. *lib.* 3. *c.* 14 *à n.* 10. Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 3. *n.* 19. Leſſi *d. lib.* 2.
cap. 42. *dub.* 10. *ſub num.* 49. Rurſus etiam ex eadem re- 14
dimendæ vexationis facultate cum concurrentia præ-
dictarum trium conditionum poteſt quis exigente ne-
ceſſitate, vel alio debito petere Sacramenta à Sacer-
dote parato conferre in peccato mortali, vt reſoluunt
Nauar. *in man. cap.* 9. *num.* 10. *ad fin.* Martin. Delri. *d. col.*
6. *in fin.* 8. Sot. *in* 4. *diſt.* 1. *quaſt* 5. *art.* 6. *verſ. prima itaque*,
Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruciata.* §. 9. *num.* 30. Gu-
tier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 47. *cum ſeqq.* Azori. *ſub d. reg.*
2. *&. d. cap.* 17. *q.* 7. vbi teſtatur hanc eſſe communem,
& *ibi* etiam agunt de Sacerdote excommunicato. Im- 15
mo & aliquando ad redimendam iniuſtam vexatio-
nem poterit licitè dari temporale miniſtro aliter no-
lenti Sacramenta conferre, iuxta tradita per Archid.
& Domini *in cap. baptizandis* 1. *quaſt.* 1. Sot. *de iuſtit. lib.*
9. *quaſt.* 6. *art.* 1. Redoan. *de ſimonia part.* 11. *cap.* 6. *num.*
8. *& part.* 6. *cap.* 5. *num.* 19. Nauar. *in man. cap.* 23. *numer.*
102. *in fine*, ſic explicandus pro hac parte, licèt pro
contraria inaduertenter citari ſolet. Vlterius, & pro
vexatione redimenta poteſt quis aliquando à male fi-
co parato petere, vt maleficium ſoluat quando poteſt 16
licitè modo ſibi noto id facere, licèt ipſe maleficus
malitia ſua illicito modo ſit deſtructus, vide Na-
uarr. *in man. cap.* 11. *numer.* 20. *in fine.* Iacob. de Graffiis
d. lib. 2. *cap.* 6. *num.* 11. Petrus de Ledeſma *de matrim.*
quaſt. 58. *art.* 2. *dub.* 2. accedit F. Emman. *in ſumm.*
tom 1. *cap.* 233. *ſub. numer.* 3. exprimit Soar. *tom.* 1. *de*
relig. tract. 3. *lib.* 2. *cap.* 19. *numer.* 9. Henriq. *in ſumma*
lib. 2. *de matrim. cap.* 8. *numer.* 3. *in fine* Sanch. etim
de matrim. lib 7. *diſp.* 95. *ſub numer.* 11. *& in pracepta De-*
calogi lib. 2. *cap.* 41. *num.* 13. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 44
dub. 6. *num.* 46.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarij, qui ſunt ſoluendo coguntur, per pœnas Latera-*
nenſis Concilij vſuras reſtituere etiam quas ante Con-
cil. receperunt, & facultatibus non extantibus debent
poſſeſſiones empta ex pecunia funebri vendi, & deben-
tibus recipere ſatisfieri.
2 *Reſtitutio rei inuenta fieri debet pauperibus. ſi dominus*
facta diligenti inquiſione incertus eſt.
3 *Acquiſita per vſuras tenetur vſurarius ſemper reſtitue-*
re, niſi veniat in extremam neceſſitatem, quia tunc ſibi,
& ſuis ſeruare poteſt, vt parcè viuat.
4 *Poſſeſſio aliquando pro iure proprio rei, & ſic pro domi-*
nio, & re poſſeſſa accipitur.
5 *Vſurarum dominium non tranſit in vſurarium.*
6 *Vſurarij bona an ſint tacitè hypothecata pro reſtituendis*
rebus per vſuras malè acquiſitis, oſtenditur.
7 *Lex omnis pœnalis vtens verbo, aut participio ſignifi-*
cante actionem futuri temporis ſententiam ferendam
à iudice continet.
8 *Conſtitutiones odioſa edite in vſurarios à ceſſant vſuris*
ceſſantibus.

9 *Decla*

9 *Declaratio retrotrahitur ad tempus factæ diſpoſitionis.*
10 *Lex declaratoria trahitur ad præterita.*
11 *Reſtitutio facienda eſt expenſis creditoris abſentis, quoties longè abeſt à loco, vbi debitor habitat.*
12 *Vſurarius, qui poſt ceſſionem deuenit ad meliorem fortunam, poteſt ſibi retinere quantum ſufficit pro alimentis.*
13 *Vſurarius quamuis cedat omnibus bonis, eius tamen neceſſitati non ſubuenitur beneficio talis ceſſionis.*

Cap. Cùm tu V.

1 VSurarij ſunt cogendi pœna vt reſtituant iis, à quibus acceperunt, vel eorum hæredibus, qui ſi non ſuperſint, pauperibus, & ſi non habent vnde reſtituant, non debent affici pœna, quia paupertate excuſantur, ſi tamen habent prædia ex pecunia funebri empta, illa vendere debent, & debentibus recipere ſatisfacere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabatell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Henr. Caniſ. Petr. Binsfeldius, Panorm. Beroi. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 145. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 684. *& vol.* 4. *repet. in iure Canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Crot. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 15. *c.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part.* 16. *cap.* 5.

2 *Vel his ſuperſtitibus pauperibus.*] Notatur ad hoc quòd reſtitutio rei inuentæ fieri debet pauperibus, ſi dominus facta diligenti inquiſitione incertus eſt, vt per Couar. *in reg. peccatum part.* 3. §. 1. *num.* 2. Salon. 2. 2. *quaſt.* 62. *art.* 5. *controu.* 5. vbi Petr. de Aragonia *in reſp. ad* 3. Gregor. de Valentia *tom.* 3. *diſp* 5. *q.* 6. *puncto* 4. Petr. Nau. *de reſtit. lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 2. *n.* 39. optimè Sayr. *in claui Regia lib.* 10. *tract.* 5. *c.* 2. *in princip.* Azor. *inſtit moral. p.* 3. *lib.* 4. *c.* 26. *q.* 1.

3 *Dummodo in facultatibus habeant.*] Notatur ad hoc, quòd qui per vſuras, iniuſtas extorſiones, & exactiones rei alienæ ſtatum acquiſiuit, tenetur ſtatim reſtituere etiam cum iactura talis ſtatus, niſi veniat in extremam neceſſitatem, quia tunc ſeruare ſibi poteſt, & ſuis, quæ ſimpliciter, & omnino videt neceſſaria, vt parcè viuat, ita Sayr. *de tractat.* 5. *cap.* 6. *num.* 36. *cum ſeqq.*

4 *Poſſeſſiones verò*, &c.] Poſſeſſio hîc accipitur pro iure proprio rei, & ſic pro dominio, & re poſſeſſa, vt per Chald. Pereira *de extinct. emphyt.* 1. *n.* 3. Poſſeſſionis appelatione quid veniat, latè dixi *in tract. de appellatiua verbor. vtriuſque iuris ſignif. appell.* 207.

5 *Et ipſarum propria*, &c.] Ergo dominium vſurarum non tranſit in vſurarium, de quo vide Perez. *l.* 5. *gloſſ.* 1. *pag.* 363. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* vbi ponit duas contrarias opiniones, & eas componit, latè Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 4 *c.* 11. *&* 12. Couar. *lib.* 3. *vari. cap.* 3. Sot. *de inſtit. lib.* 6. *quaſt.* 1. *art.* 4. Binsfel. *in præſenti quaſt.* 1. *concluſ.* 1. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 3. *c.* 2. *numer.* 383. Molin. *de iuſtit tract.* 2. *diſput.* 216. Leſſi. *de iuſtit lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 18. *numer.* 156. Paul. Layman *in Theologia morali lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 15. *numero* 7. vbi reſoluit vſurarium non comparare dominium rei per vſuram acceptæ, nam deeſt titulus, ſiue iuſta cauſa accipiendi, abſque titulo autem rerum dominia non acquiruntur, excipit tamen niſi pecunia, v. g. vſuraria cum aliis iuſtè acquiſitis permixta ſit, vt diſcerni non poſſit.

6 Verùm verò bona vſurarij ſint tacitè hypothecata pro reſtituendis rebus malè acquiſitis per vſuras, vide latè Rebell. *de obligation. ib. iuſtitiæ, part.* 2. *lib.* 8. *quaſt.* 14. *à princip.* Couar. *lib.* 3 *var. cap.* 3. *num.* 6. vbi reſoluit generaliter bona vſurarij etiamſi ſint empta ex pecunia vſuraria, non eſſe ipſo iure tacitè hypothecata realiter pro vſuris ſoluendis, & refert tex. *in præſenti*, non probare id, quod ex eo deducunt gloſ. *verbo facultates in cap. quamquam, hoc tit. lib.* 6. Bald. Rip. & alij, videlicet omnia bona vſurarij generaliter eſſe tacitè hypothecata, eo quòd hîc ſtatutum ſit quòd bona empta ex pecunia vſuraria ſi ſint penes tertium lucratiuo titulo, deficientibus aliis vſurarij bonis vendantur pro reſtituendis vſuris, hoc tamen non ideo fit, quia illa bona ſint hypothecæ titulo ſubiecta, nam ſi ita eſſent vendenda, forent etiam quando tertius ea poſſideret oneroſo titulo, non diſſentiunt Perez *ad tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 126. Molin. *de iuſtitia tract.* 2. *diſputat.* 316. *numer.* 8. Rebell. *d. quaſt.* 14. Chald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis deſunct. part.* 4. *num* 6. & poſt Caiet. *in opuſcul. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 4. Sot. *de iuſtit. lib.* 6. *quaſt.* 1. *art.* 4. *ad* 3. & Syluest. *verbo vſura* 6. *quaſt.* 5. ſequitur Azor *d. lib.* 5. *cap.* 13. vbi in fine reſponſionem addeicit ad hunc text. quæ coincidit cum ſupradicta, nam ibi aſſerit Pontificem hîc loqui de poſſeſſionibus acquiſitis ex pecunia vſuraria; ſed adhuc manentibus apud ipſum vſurarium, & ideo meritò ex iure Pontifex conſtituit vt vendantur, non quia ſint illæ poſſeſſiones tacitè hypothecatæ pro reſtitutione vſuræ; ſed quia quandiu ſunt apud vſurarium, obligatione perſonali ipſius vſurarij ſunt obligata pro reſtitutione vſuræ, ad quam ipſe vſurarius eſt perſonaliter obligatus, & ratione ipſius omnia bona eius, & non ſolùm poſſeſſiones ex vſurarij pecunia emptæ; & hinc fit quod ſi illæ poſſeſſiones tranſeant ad alium tertium, nullam habeant hypothecam, quia perſonalis obligatio non tranſit ad tertiam perſonam, niſi illa ſit hæres, quæ eo ipſo quòd repræſentat perſonam defuncti ſuccedit in eius obligationibus, & iuribus etiam perſonalibus. Et hæc opinio, & reſponſio ad text. *in præſenti* veritate fulcitur, quicquid poſſeſſiones ſiue res emptas ex pecunia vſuraria eſſe tacitè hypothecatas teneant Lap. *alleg.* 74. Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum*, §. 65. *num.* 23. Tiraq. *de retractu lig.* §. 32. *gloſſ.* 1. *n.* 14.

In gloſſ. *Priuandos.* Notatur ad hoc quòd omnis lex pœnalis vtens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis, ſententiam à iudice ferendam continet, vt per Tiraq. *ad l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 39. *&* 177. Sayr. *in claui Regia l. b* 3. *c.* 8. *num.* 20. Monet *de diſtribut. quotid. p.* 1. *q.* 7. *n.* 41. *& n.* 28. reſoluit participium præterita temporis regulariter importare latam ſententiam. 7

In gloſ. *Donec* Notatur ad quòd hoc odioſæ conſtitutiones editæ in vſurarios ceſſant vſuris ceſſantibus, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, p.* 1. *n.* 192. 8

In gloſſ. *Siue poſt.* Notatur ad hoc quòd declaratio retrotrahitur ad tempus factæ diſpoſitionis, vt per Surd. *deciſ.* 70. *n.* 2. Brun. à ſole *in locis commun. verbo declaratio* 1. Morl. *in emporio iuris part.* 1. *tit.* 1. *q.* 6. *n.* 18. *& à num.* 11. Et lex declaratoria trahitur ad præterita, Don Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli l.* 200. *n.* 7. *&* 29. *verſ. oritur.* Chald. Pereira *de poteſt. elig. c.* 11. *num.* 30. Henriq. *conſ.* 7. *à n.* 75. Anton. Gabr. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de regulis iuris concl.* 3. *n.* 10. 9 10

In gloſſ. *Non ſuperſtitibus.* Notatur ad hoc quòd reſtitutio, quoties creditor cui eſt facienda, longè abeſt à loco vbi debitor habitat, facienda eſt expenſis creditoris abſentis, vt per Couar. *in reg. pecatum, part.* 1. *num.* 7. 11

In gloſſ. *In facultatibus.* ibi, *ſi tamen ad pinguiorem fortunam*, &c. Notatur ad hoc, quod vſurarius, qui poſt ceſſionem deuenit ad meliorem fortunam 12

poteſt ſibi retinere quantum ſufficiat pro alimentis vt per Couar. *lib. 2 vari. c. 1. n. 6. & in d. reg. peccatum in princip. n. 2.* Lara *in l. ſi quis à liberis §. ſolent. n. 39. ff. de liberis agnoſc.* Gemin. *de vſuris commento 4. §. 4 n. 64.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuil. 18. n. 6.*

13 In ead. gloſ. ibi, *nec habetur ratio ne egeat.* Notatur ad hoc quòd quamuis vſurarius cedat omnibus bonis, eius tamen neceſſitati non ſubuenitur beneficio talis ceſſionis vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l. 23. n. 99. verſ. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem pluſquam valeat, quia ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit an tempore ſolutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit.*

2 *Venditio credito maiori pretio fieri non poteſt, quàm ea quæ agitur præſente pecunia.*

3 *Cenſus rectè conſtitui, & emi poteſt ad vitam ementis.*

4 *Doctores referuntur explicantes Bullam Pij V. ſuper forma creandi cenſus.*

5 *Contractus talis præſumitur, qualis fuerit denominatus.*

Cap. In ciuitate. VI.

1 Venditio credito, id eſt, expectata pecunia, maiori pretio fieri non poteſt quàm ea, quæ agitur præſenti pecunia, nam licèt in foro exteriori forma contractus non iudicetur vſuraria, quia non excedit dimidium iuſti pretij, tamen ſic vendens peccat contra iuſtitiam, niſi dubium ſit an merces venditæ plus minúſve ſolutionis tempore valituræ eſſent, & venditor non erat venditurus, tempore quo vendidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Archar. Butr. Beroi. Henric. Caniſ. Petr. Binsfel. Panorm. Bero. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 145.* Alagona *in compend. iuris Canon pag. 685 & vol. 4. repetit in iure canonico ad l. b. 5. Decretal.* Ioan. Crot. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lit. S. tit. 15. cap. 8.* & eſt poſt Concil. Lateran. *p. 16. c. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc tex. deſumunt, declarant, & ad varias quæſtiones decidendas conducunt. Sot *de inſtit. lib. 6. quæſt. 4 art. 1.* Ludou. Lopez *in inſtructor. Conſcient part. 2. c. 63. 65. & 74.* Rodulph. *in tract. de vſuris part. 2. quæſt. 23.* latè Cened. *ad Decretal. collect. 47. num. 4. cum ſeqq.* Syluest. *in ſumm verbo vſuram quæſt. 2. & ſeq.* Angel. *eod. verbo num. 58. & 59.* Nauar. *in man. cap. 23. num. 81. & c. 17. num. 206. & 228* Conrad. *de contract. quæſt. 59.* Couar. *lib. 2. var. cap. 8. num. 6.* Gemin. *de vſuris comment. 3. §. 5. à numer. 99.* Boninſig. *in tract. de vendit ad tempus c. 11.* Perez *l. 2. col. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Ordin. pag. 43.* Gutier. *canon. lib. 1 cap. 39.* Matienzo *l. 2. gloſſ. 9. tit. 11. lib. 5. noua recop.* Curi. Philipp. *part. 2. lib. 2. cap. 1. num. 16.* Azor. *inſtit. moral part. 3. lib. 8. cap. 8. & 9.* Ludou. Beiam *reſp. caſuum Conſcientiæ part. 1. caſu 6. & 24.* Rebell. *de obligat. iuſtitiæ p. 2. lib. 9. quæſt. 13.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. cap. 3. dub. 3. n. 33. verſ. neque etiam,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 25. n. 227. & 314. cum ſeqq.*

3 Vnde Hoſtienſ. Innocen. Ioan. Andr. Panorm. & cæteri *in præſenti*, excepto Anania, docuerunt cenſum rectè & iuſtè conſtitui & emi poſſe ad vitam ementis, ac per conſequens contractum dici licitum, quia ſicut poteſt diu viuere, ita poteſt cito mori, & dubius euentus, finiſque incertitudo contractum iuſtificat, ſequuntur Sot. *l. 6. de iuſtit. quæſt. 5. art. 2.* Syluest. *verbo vſura 2. quæſt. 12.* Medin. *de rebus per vſuram acquiſitis quæſt. 14.* Nauar. *in comment. de vſuris ſuper Bullam. Pij V. quæſt. 45. num. 128.* Viuian. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 22. numer. 69. pag. 602.* Gemin. *d. commento 3. §. 4. num. 96.* Surd. *conſ. 162. num. 56. & de alimentis tit. 9. quæſt. 11. numer. 2.* Farin. *part. 4. deciſ. 30.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. q. 25.* Azor. *d. part. 3. lib. 10. cap. 17. quæſt. 7.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſſ. 18. part. 3.* Ioan de Salas *de cenſib. dub. 5. & ſeq.* Filliuc. *in tract. 35. de cenſib. part. 2. c. 2 num. 284. & ſeq.* Cencil. *de cenſib. lib. cap. 1. quæſt 4. n. 3. in quæſt. 12. & 13.* me citato *in hoc loco* Rot. *in Bononien. Saluiani 25. Iunij 1629.* coram Illuſtriſſimo Cardin. Virili, quod quidem aliqui extendunt quamuis tanto tempore is ſuperuixerit, quòd fructus excedant pretium ſolutum ex Gemin. *loco proximè citato*, & Surd. *d. quæſt. 11. num. 8.* & vide caſum per Beiam *reſponſ. caſuum conſcient. p. 3. caſu 34. & part. 4. caſu 27.* Et pro explicatione Bullæ Pij V. ſuper forma creandi cenſus, vide Molin. *de inſtit. tract. 2. à diſp. 389 vſque ad diſp. 395.* Azor. *d. lib. 10. cap. 19.* & quod hodie non obliget dicit. Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verbo contractus cenſuales. §. 1.* Et an in Hiſpania, vide Henriq. *in ſumm. lib. 7. c. 10. §. 1. lit. I.* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ pag. mihi 218.* Valaſc. *conſil. 133. num. 20.* Et quid apud Germanos Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 7. in coronide.* Et quid apud Belgas, Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. cap. 25. dubit. 3. num. 33.* 4

Licèt autem contractus, &c.] Notatur ad hoc, quòd contractus talis præſumitur, qualis fuit denominatus, vt per Honded. *conſ. 35. n. 4. lib. 2.* Menoch *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 105. n. 2.* Anton. Menach. *Florent. deciſ. 51. n. 5.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 96. n. 30.* & alios per me citatos *in tract. de Axiomat iuris vſufreq. Axiom. 108. n. 4. pag 72.* 5

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius monitus non deſiſtens, ſi clericus eſt de officio & beneficio ſuſpenditur, ſi laicus excommunicatur.*

2 *Vſurarius monitus, & non deſiſtens, ſi clericus fuerit, ab officio & beneficio ſuſpenditur.*

3 *Vſurarius repellitur à beneficio obtinendo.*

4 *Ad Beneficia aſſumi non poſſunt infames.*

Cap. Præterea. VII.

Epiſcopum ſuum Parochianum vſurarium vbi admonitus non deſiſtit, ſi eſt clericus, debet ab officio, & beneficio ſuſpendere, ſi laicus, excommunicare donec ſatisfaciant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panor. Petr. Binsfeldius. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 146.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 685.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal lib. 5. tit. 15. cap. 9.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part. 20. cap. 2. verſ. præterea.* 1

Eos ab officio, beneficióque ſuſpendas] Probat hic tex. vſurarium monitum non deſiſtentem, ſi clericus fuerit, ab officio & beneficio eſſe ſuſpendendum, vide Couar. *lib. 2. vari c. 3. num. 3.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 19. num. 2.* Gemin. *de vſuris commento 4. in præfat. n. 6. cum ſeqq.* Farin. *in fragm. criminal ib. part. 1. lit. C. verbo clericus n. 117.* & alios citatos per Cened. *ad Decretal. collect. 7. num. 13.* nouiſſimè Illuſtriſſimus Dominus meus Rodericus à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem à me viſus *in comment. ad c. 1. n. 1. diſt. 47.* vbi limitat, niſi clericus deſiſtat, à crimine vſurarum. 2

In

3 In gloſ. *Suſpendas.* ibi, *& repellitur ab obtinendo multò fortius.* Notatur ad hoc quòd vſurarius repellitur à beneficio obtinendo, vt per Couar. *d. c. 3. num. 3.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. c. 8. num.* 30. Nec poteſt ad illud eligi, ſeu præſentari, vt poſt Bertacin. *de Epiſcopo 1. part. 2 lib. q. 35.* Lambertin. *de iure patron. 2. l. 1. part. princip. part. 21. quæſt. 9.* reſoluunt Salzed. *d. c. 91. lit. A.* & Nicol. Garc. *d. c. 8. n. 31.* Farin. *d. verbo clericus n. 120. cum ſeqq.*

4 In ead. gloſ. ibi. *ſed nunquid Epiſcopus poteſt cùm talibus diſpenſare? Dico quòd ſic.* Intelligunt procedere quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda quæ infames aſſequi non poſſunt, Couar. & Salzed *itatis locis.*

SVMMARIVM.

1 *Fructus pignorata computari debent in ſortem, & excipit vnum caſum.*
2 *Fructus in quocumque contractu pignoratitio computandi ſunt in ſortem & illam extingunt.*
3 *Feudalis rei dominus directus, qui eam à vaſallo in pignus accepit, iuſtè poteſt fructus pignoris perceptos vltra ſortem habere.*
4 *Dominium directum alicuius rei habens ſi eam tradat in pignus illi, qui vtile habet, acquirit ſibi fructus rei pignoratæ.*
5 *Emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad vſuras pretij non ſoluti.*
6 *Vſura non eſt, quod accipitur cauſa intereſſe.*
7 *Doctores referuntur agentes de intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis.*
8 *Vſura regulariter committitur in contractu mutui.*
9 *Doctores referuntur de contractu & pacto venditionis de retrò agentes.*
10 *Vſurarius an cenſeatur contractus data modicitate pretij iuncta cum pacto de retrouendendo, oſtenditur.*
11 *Pactum de retrouendendo an minuat valorem rei, remiſſiuè.*

Cap. Conqueſtus. VIII.

1 Fructus pignoris computantur in ſortem, qua expleta redditur pignus, niſi pignus ſit terra de feudo monaſterij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Henriq. Caniſ. Petr. Binsfeldius, Viuian, *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 146. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 685. *& vol. 4. repet. in iure Canonico ad lib. 5. Decretal.* Ioan. Crot. remiſſiuè Caſal, *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 16. cap. 10.*

2 *Titulo pignoris.*] Ergo in quocunque contractu pignoratitio, ſiue ſimus in pignore iudiciali, ſiue conuentionali, fructus ſunt computandi in ſortem, & illam extingunt, vt per Surd. *conſ. 194. num. 1. cum ſeqq. & conſ. 327. n 29.* optimè Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. c. 14. num. 10. cum ſeq.* & vide citatos Doctores *ad c. 2. num. 1. ſub hoc tit.*

3 *Niſi terra ipſa de feudo,* &c. Notatur ad hoc, quod dominus directus rei feudalis, qui eam à vaſallo in pignus accepit, iuſtè poteſt fructus pignoris perceptos vltra ſortem habere, ad quod citaui plures Doctores *in c. 1. de feudis.* Vnde colligitur habentem dominium

4 directum alicuius rei, ſi eam tradat in pignus illi, qui vtile habet, acquirere ſibi fructus rei pignoratæ, vt per Laram *in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his num. 294. & 295. ff. de liberis agnoſ.* vbi ſecus dicit ſi vſufructuarius rem in qua vſumfructum habet, domino in pignus daret, quia tunc ipſe dominus fructus ſuos non facit; nam fructus ſpectant ad eum, qui habet dominium, Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 1. quæſt. 6. num. 13. & num.* 45.

In gloſ. *De feudo.* ibi, *vt cùm vendo tibi prædium, & trado, & percipis fructus, nec ſoluis mihi pretium ad terminum,* &c. Notatur ad hoc, quòd emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad vſuras pretij non ſoluti, Viuian. *tom 1. commun. opin. lib. 4. tit. 34. num. 6. pag. 641.* vbi Bellacomb. *num. 24. pag.* 643. Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opinion. lib. 3. tit. de empt. concl. 3. pag.* 186. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 3. quæſt. 7. n.* 107. Surd. *de aliment. tit. 7. quæſt. 17. num. 7.* D. Barboſ. *in l. de diuiſione num. 13. cum ſeqq & num. 57. & à num. 67. ff. ſoluto matrimon.* Fachin. *controu lib. 2. c. 32.* Gam. *Luſit decis. 1. num. 2. & deciſ. 96. n. 1.* Gabed. *part. 1. deciſ.* 166. Aloyſ. Ricc. *collect. deciſ. part. 1. collect.* 199. Chald. Pereira *quæſt. forenſ. conſil. 35. num. 31. & de empt. c. 23. num. 10. cum ſeqq. & à num. 14.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. c. 2. n. 3.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſput. 368. verſ. ſecunda concluſio,* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 1. tit. 9. num. 19. & lib. 4. tit. 16. num. 42. & tit. 24 num. 12 cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3 quæſt. 18. à princip. & q. 35. num. 5.* Farin. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 91. n. 1.* Rebell. *de obligat. iuſtitiæ par. 2. lib. 9. q. 14. à num. 11. & q. 17. à n. 10.* 5

In ead. gloſſ. ibi, *quaſi intereſſe petuntur.* Et ſic illud quod accipitur cauſa intereſſe non eſt vſura, Perez *ad rub. tit. 1. gloſ. 1. pag. 19. verſ. præterea lib. 8. Ordin.* nam verum intereſſe ſiue ratione lucri ceſſantis, ſiue damni emergentis, rectè peti poteſt, Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 45. num. 28. cum ſeqq.* Et de huiuſmodi intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis, vide Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 18. num. 71.* Menoch. *de arbitr. caſu 119. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl. 472. num. 8. cum ſeqq.* Gabr. *lib. 3. commun. tit. de ſolut. concl. 10.* Vincent Carot. *de locato part. 1. de lucro ceſſante.* Ariſm. Tepat. *var. lib. 1. tit de intereſſe.* Seraphin. *de priuileg. iuram priuil. 31.* Rebell. *d part. 2. lib 8. à quæſt. 5.* Ludou. Beia *part. 3. caſu 32.* Chald. Pereira *de empt. cap. 29.* Celebris eſt doctrina Pauli de Caſtro *in l. 3 § fin. ff. de eo quod certo loco,* nempe quòd vt debeatur intereſſe lucri ceſſantis, ſit neceſſaria mora debitoris, quòd creditor ſit ſolitus negotiari, & quòd occaſio lucrandi fuerit in promptu, & ob defectum pecuniarum fuerit amiſſa, ſequuntur Riminald. iun. *conſil. 218. num 99. cum ſeqq.* Burſat. *conſil. 72. à num. 8.* Honded. *conſil. 50. num. 3. lib. 1. & conſil 39 num. 2. lib 2.* latè Scacc. *de commerc. & camb. §. 1. quæſt. 7. §. 2. ampl 8. à num 99. vſque ad numer.* 268. Rota paſſim ſequitur, vt apud Mohedan. *deciſ. 3. de vſur.* Pute. *deciſ. 231 lib. 1. in correct.* Seraphin. *deciſ. 314. num. 2. in fine, & deciſ. 946. num. 5.* apud Zachiam *de ſociet. offic. deciſ. 7. num. 3 & ſeq. & deciſ. 42. num. 2 & part. 4. diuerſ. deciſ. 247. in fine,* & poſt 2. vol. concil. Farin. *deciſ. 225. num. 7. & in Anconitana computorum 26. Martij* 1610. coram Card. Pamphilio iun. & *in Romana cenſus 11. Decembris* 1617. coram bonæ memo. Patriarcha Mazanedo, & *in Ferrarien. pecuniaria 31. Ianuarij* 1629. coram R. P. D. Motmanno, vbi quòd Rota conſtanter ſequitur hanc Pauli de Caſtro doctrinam vti æquam & rationabilem. 6 7

In ead gloſ. ibi, *illud poteſt intelligi mutuo.* Notatur ad hoc, quòd vſura regulariter committitur in contractu mutui, vt per Viuian. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 22. n. 73. pag.* 604. 8

In ead gloſ. ibi, *item ſi vendo tibi fundum iuſto pretio ea lege,* &c. De contractu & pacto venditionis de retro, de quo *in l. 2. C. de pactis inter empt.* quam citat gloſ. *in præſenti,* agunt apud Luſitanos *Ordin. Regia lib. 4. tit. 4.* 9

M 4

tit.4. vbi parens meus, & apud Caſtellano 5.l.4.tit. 6. lib.8 nouæ recop. vbi Azeued. Couar. lib.3. vari. c.8.n.4. Nauar. in man. cap.17.à num. 243. Anton. Gomez. tom.2. vari. c.2. num. 27. Affl. deciſ. 85. Thom. Boninſign. de iuſtis negotiat. tract. de vendit. ad tempus c.14. Boër. deciſ. 102. & 183. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub. 11. §.1. in principio, Corta in memorab. verbo pactum de retrouendendo, Tiraquel. de retract. tit. 2. in præfat num. 2. & ſeq. Mozzi. de contract. tit. quibus modis annulletur emptio num 19. Menoch. de arbitr. caſu 217. num. 1. Caballin. milleloq. q. 416. Perez. l. 1. colum. 1. verſ. & hoc etiam dignoſcitur tit. 2. lib. 8. Ordinam. Maſcard. de probat concl. 441. num. 3. Brunor. à Sole in locis communib. verbo pactum 9. Raudenſ. de analog. lib. 1. cap. 30. Fachinæ. l. 2. controuerſ. c. 2. & c 13. cum ſeqq Felician. de cenſibus lib. 1. cap. 6. n. 8. Morl. in emporio iuris ciuilis part. 1. tit. 9. quæſt. 10. Aloyſ. Riccius in collect. deciſ. part. 1. collect. 5. Cardin. Mantiq. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 31. à num. 1. cum ſeq. & tit. 32. num. 105. & lib. 8. tit. 20. num. 3. Farinac. de falſitate, & ſimulat. quæſt. 163. à num. 20. cum ſeqq. Bernard. Cranz. ad practicam Cam. Imper. l. 2. concl. 16. plures Doctores refert Caſtill. lib. 2. quotid. quæſt. c. 25. num. 5. cum ſeqq. alios ex antiquioribus citat Cened. ad Decretal. collect. 28. Ex noſtris Luſitan. vide Gam. deciſ. 28. 128. 138 & 178. Chald. Pereira in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate n. 67. Valaſc. conſult. 70. & 154. Ex ſummiſtis Angel. verbo vſura 1. §. 66. & aliquot ſeqq. Syluest. vſura 2. quæſt. 15. Roſella vſura 1. q. 45. & 46. Ex Theologis Conrad. de contract quæſt. 83. Sot. lib. 6. de iuſtit. quæſt. 5. art. 3. Ludou. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ part. 1. caſu. 7. Molin. de iuſt. tract. 2. diſp. 320. & diſput. 374 cum ſeqq. Azor. inſtit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 12. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 20. dub. 16. num. 138. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 25 à n. 291.

10 In ead. gloſ. ibi, aliàs ſi modicum eſſet pretium, præſumitur contractus in fraudem vſurarum. Tenet hæc gloſ. data modicitate pretij iuncta cum pacto de retrouendendo contractum cenſeri vſurarium, præcipuè ſi emptor fuerit per prius ſolitus fœnerari, de quo an verum ſit, vide Couar. d. cap. 8. num. 3. Tiraquel. in d. præfat. num. 5. cum ſex. Affl. Neap. deciſ. 65. Gramm. deciſ. 76. Ozaſc. Pedem deciſ. 41. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 484. part. 1. Boër. deciſ. 101. Mynſing. centur. 3. obſeru. 62. Anton. Fab. in ſuo C. ſub tit. plus valere, quod agitur, definit. 7. Gam. Luſitaniæ deciſ. 138. num 1. Maet. in votis nouiſſimarum deciſ. voto 54. à princip. Kirchou. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 5. de obligat. & actionibus num 36. pag. 468. Mich. Craſſ. tom. 2. lib. 8. tit. 28. de euictionibus num. 14. pag. 398. Viuian. d. lib. 4. tit. 26 de contrahen. empt. num. 142. pag. 628. Menoch. de præſumpt. lib. 3. quæſt. 122. num. 30. & conſ. 343. num. 10. Felician. de cenſib. lib. 1. c. 6. à num. 12. cum ſeqq. & cap. 7. num. 7. Mozzi de contract. tit. ex quibus cauſis annulletur emptio num. 31. Achill. Pedroch. conſil. 36. num. 82. Fachin. lib. 2. controuerſ. c. 12. Maſcard. de probationibus. concluſ. 447. Molin. d. tract. 2. diſput. 375. verſ. hoc loco, Ceual. communium contra communes quæſt. 224. Card. Mantic. d. tit. 20. num. 5. cum ſeqq. latè Gaſpar Roder. de annuis redditib. lib. 2. quæſt. 3 num. 8 cum ſeqq. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 258. num. 1. Farin. de falſitate, ſimulat. quæſt. 163 à num. 40. Cardoſo in praxi iudicum. & aduoc. verbo emptio num. 56. & verbo vſura, n. 10. Valaſc. conſult. 70. num. 3. & 9. Chald. Pereira in l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num. 56. cum ſeq. & de reſolut. emphyt. cap. 13. num. 26. & de emptione cap. 8. num. 25. Honded. conſil. 31. num. 68. lib. 1. & conſil. 33. num. 66. lib 2. Sed quicquid inuoluant hi Doctores, Rota ſemper tenuit ſufficere modicitatem pretij cum pacto de retrouendendo vt contractus ſit fœneratitius, quamuis emptor non ſit ſolitus fœnerari, vt apud Caſſad. deciſ. 1. num. 1. de vſuris, & in Imolen. bonorum coram Orano, quæ eſt deciſ. 99. ſub num. 1. poſt 2. vol. conſil. Farin & repetita deciſ. 801. part. 4. diuerſ. & in Bononien. de Ballis 19. Martij 1607. coram bonæ mem. Card. Marquemont. & in Turritana palat- 5. Maij 1604. coram Ortenbergo, & in Romana ſimulationis contractus 24. Februarij 1610. coram Remboldo, & in Bononien. affrancationis 26. Ianuarij 1622. coram Reuerend. D. meo Coccino Decano, & in alia Romana ſimulationis contractus 14. Februarij 1631. coram R. P. D. Dunzetro iun. & allegat pro ſe Cagnol. in l. 2. num. 50. de pactis interempt. Pariſ. conſil. 54. num. 62. vol. 1. & conſil. 81. num. 29. volum. 3. Crauet. conſil. 156. num. 7. Roland. conſil. 40. num. 21. & 42. lib. 2. Rimin. iun. conſil. 228. num. 122. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 600. num. 1. Pretij verò modicitas ad arguendum fœneratitium contractum cum pacto de retrouendendo decet eſſe vltra dimidiam iuſti pretij Roman. conſil. 304. in princip. Roland. conſil. 69. num 33. & ſeqq. lib. 2. & d. conſ. 58. num. 11. cum ſeqq. lib. 4. Cephal. conſil. 289. num. 37. lib. 2. cum aliis per Honded. d. conſ. 31. num. 69. lib. 1. & d. conſil. 33. num. 62. lib. 2. Stephan. Gratian. d. c. 600. num. 2. Rot. deciſ. 256. num. 9. poſt 2. vol. conſil. Farin. & in Ferrarien bonorum 4. Iulij 1629. coram R. P. D. meo Piton. no. Concurrentibus tamen aliis coniecturis contractus huiuſmodi iudicatur fœneratitius, licet læſio non ſit vltra dimidiam, Pariſ. d. conſ. 54. num. 69. lib. 1. Afflict. deciſ. 40. num. 19. poſt princ. & ſufficere læſionem vſque ad tertiam partem tantùm vbi adſunt aliæ coniecturæ, fuit dictum in citata Bononien. affrancationis, & quòd ſine modicitate pretij ſufficiant aliæ coniecturæ, Roland. d. conſil. 40. num. 42. lib. 2. Rot. in Mediolanen. pecuniaria 22. Ianuarij 1593. coram bonæ mem. Card. Millino. Quid in ruſtico emente cum prædicto pacto, & pretij modicitate, vide Tiraquell. in d. præfatione num. 34. & 35. Menoch. d. lib. 3. de præſumpt. quæſt. 122. num. 40. & de arbitrariis caſu 194. n. 4. & conſ. 343. n. 17. Car. Mantic. d. lib. 8. tit. 15. n. 13. vbi n. 14. de minoribus, mulieribus, & militibus.

Vtrùm autem pactum de retro minuat valorem rei, vide Couar. d. lib. 3. c. 19. num. 1. Tiraquell. in d præfat. num. 20. Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vendit. part 3. cap. fin. num. 19 Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 97. num. 6. Maſcard. de probat. concluſ. 960. num 13. Menoch. conſ. 358. num. 26. Gemin. de vſuris commento 2. §. 1 num. 129. Cened. ad Decretal. collect. 28. num. 4. Card. Mantic. d. tit. 20. n. 41. Molin. d. diſput. 375. verſ. rem venditam, Azor. inſtit. moral. part. 3. lib 8. cap. 12. quæſt. 2. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 25. num. 293. Cam. deciſ. 138. num. 2. & deciſ. 168. num 8. Chald. Pereira ad l. ſi curatorem verbo ſua facilitate num. 83. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 10. num. ad finem, & d. conſ. 60. num. 10. Stephan. Gratian. d cap. 600 num. 8. Honded. d. conſil. 33. num. 32. lib. 2. Roland. d. conſ. 57. à n. 11. lib. 4. Surd. conſil. 216. num. 21. Rot. d deciſ. 240. num. 2. & 3. poſt. 2. volum. conſil. Farin. & in Romana fideiuſſionis 14. Martij 1617. coram bonæ mem. Andrea, & deciſ. 746. ſub num. 5. verſ. ita quod part. 4. diuerſ. quorum receptior ſententia tenet quòd in conſtituendo iuſto pretio ad effectum cognoſcendi modicitatem prædictam, eſt habenda ratio pacti de retrouendendo quod minuit de vero valore circa quartam partem. Verum hoc procedit quando pactum huiuſmodi eſt perpetuum & liberum, non autem quando eſt ad certum tempus, vt loquuntur Doctores citati & declarat Rot. in d. 5. Bononien. affrancationis, tunc enim quando pactum eſt temporale, æſtimatur in ſexta tantum parte, ſecundum opinionem Rotæ, vt coram Buratto deciſ. 62. num. 8. & deciſ. 471. num. 3. Vel æſtimari debet habita ratione temporis pacti appoſiti 11

ſiti, vt fuit reſolutum *in Romana domus de Mategatiis* 29. *Nouembris.* 1591. coram Orano. Niſi tamen pactum hoc eſſet conceptum negatiuè, & limitatum in damnum venditoris, nempe vt non poſſit redimere, niſi elapſo tanto temporis ſpatio, tunc enim pro tempore pro quo redimi nequit pactum, nihil minuit de vero valore, Tiraq. *in d. praf. num.* 26. & fuit reſolutum *in d. Romana ſimulationis contractus* 14. *Februarij* 1631. coram R.P. D. Dunozetto.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarij hæres, filius vel extraneus vſuras extortas per defunctum reſtituere compellitur.*

2 *Vſurarij heredes compellendi ſunt reſtituere, vſuras per vſurarium extortas.*

3 *Res tranſit ad ſucceſſorum cum ſuo onere*

Cap. Tua nos IX.

1 VSurariorum hæredes, filij, vel extranei iiſdem pœnis ſunt cogendi ad reſtituendas vſuras, quibus cogerentur defuncti vſurarij, ſi viuerent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 147. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 685. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 11.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *lib.* 3. *vari. cap.* 3. *num.* 7. Anton. Gom. *vari. tom.* 2. *c.* 10 *n.* 4. *colum.* 2. *in princip.* Neguzant. *de pignorib. part.* 2. *memb.* 4. *num.* 155. Salon. 2.2. *quæſt.* 78. *art.* 3. *controu.* 8. vbi Bann. *dub.* 4. Chald. Pereira *in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunct. part.* 4. *num.* 4. Ioan. de Salas *d. contract. tit. de vſuris dub.* 42. *num.* 2. Bonacin. *eod. tract. diſp.* 3. *quæſt.*

3 3. *puncto* 9. *num.* 14. Res enim tranſit ad ſucceſſorem cum ſuo onere, vt habetur hîc in poſitione caſus, de quo Tiraq. *de retract. lig* § 1. *gloſ.* 9. *n.* 102. Menoch. *conſ.* 2. *n.* 32. *& conſ.* 63. *num.* 11. *& conſ.* 80. *n.* 79. Cabed. *Luſit. deciſ.* 52. *n.* 1. *part.* 2. D. Barboſ. *in l. poſt dotem. num.* 5. *ff. ſoluto matrim.* Chald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 30. *& n.* 33. *& de emp & vend. cap.* 10. *num.* 10. *& cap.* 27. *num.* 79. Ioan. Martinus à Coſta *in addit. ad tractat. libellorum annot.* 6.

4 *Succedunt.*] Secus ſi abſtinuerit ab hæreditate paterna: nolentes ſe negotiis hæreditatis implicari, vt per Duen. *reg.* 277. *ver. fin.*

5 *Cogeretur.*] Etiam de iure ciuili, vt per Duen. *reg.* 13. *limit.* 11.

6 In gloſ. *Cogendi.* ibi *quia omnia bona defuncti erant illi obligata.* De hoc vide quæ dixi *ad cap. cùm tu, ſup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius mentalis, ideſt, mutuans ea mente vt vltra ſortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud reſtituendum ſi ex hoc aliquid conſecutus eſt.*

2 *Vſurarius mentalis an, & quando teneatur reſtituere, oſtenditur.*

3 *Vſurarium in foro conſcientia facit quem ſola intentio, & ſpes.*

4 *Vſurarius mentalis cur teneatur ad reſtitutionem non ita ſimoniacus mentalis, oſtenditur.*

5 *Emens rem viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, vel vendens cariori ob dilatam, an committat vſuram, oſtenditur.*

6 *Vſurarium facit quem mentalis intentio, & ſpes lucri, quando eſt principalis, & primaria.*

Cap. Conſuluit. V, *Vrb. III.*

VSurarius mentalis, ille ſcilicet qui ſine conuentione, ſed eo animo mutuat vt aliquid plus vltra ſortem accipiat, & ſecus non mutuaret, in conſcientia tenetur reſtituere; idem in non dante parabolam iuramenti niſi aliquid inde recipiat; & idem in vendente rem pluſquam valet, quia differt ſolutionem. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Anchar. Panor. Laurēt. de Rodulphis, Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 147. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 686. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 12. 1

Hîc ſedet materia vſurarij mentalis, de quo an, & quando teneantur reſtituere, vide Caiet. *in ſumm. verbo vſura mentalis*, Syluelt. *eod. verb.* 6. *quæſt.* 4. Armil. *eod. verbo num.* 35. Sot. *de iuſtit. lib.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 4. Couar. *in reg. peccatum, part.* 2. *in initio à num.* 4. Cabalin. *de vſuris num.* 7. *&* 8. Ludou. Carbo *in reſtit. quæſt.* 57. *concl.* 11. Ludou. Lopez *in inſtruct. conſcien. tom.* 1. *c.* 205. Aragon. 2.2. *quæſt.* 78. *art.* 1. vbi Ban. *art.* 3. & Salon. *controu.* 10. Genin. *de vſuris commento* 4. §. 2. *num.* 49. *cum ſeqq.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *cap.* 1. §. 3. *verſ. quarto decimo*, Ceual. *communium contra commun. quæſt.* 483. Perez *l. fin gloſ. pag.* 65. *tit.* 21. *lib.* 7. *Ordin.* Gutier. *canonic. lib.* 3. *cap.* 39. Petr. Nauarr. *de reſtit. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 172. *cum ſeqq.* Solis *de cenſibus lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 13. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 23. Soar. *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *l.* 4. *de ſimonia cap.* 59. *num.* 45. *cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 3. *quæſt.* 34. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *ſub tit. de vſura cap.* 16. *de vſurario mentali* Nicol. Garc. *de benefic. part.* 8. *c.* 1. *num.* 47. *cum ſeqq.* quorum eſt recepta, & communis opinio text. *in præſenti* vſurarium mentalem teneri ad reſtitutionem quando mutuatarius coactè det vltra ſortem ratione mutui, ſecus verò quando liberè, & ſponte, & gratioſè dat licèt mutuans iniquam habeat intentionem, & prauum animum, nempe accipiendi ratione, & vi mutui: & ideo ceſſante vſura mentali poſſe capere à ſponte dante, tenent Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 29. *num.* 9. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 141. *n.* 16. Nam ſola intentio, & ſpes facit quem vſurarium in foro conſcientiæ vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *n.* 83. Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 28. *ſub n.* 8. Farin. *in prax. crimin. part.* 9. 5. *q.* 142. *n.* 108. 2 3

Plures à Doctoribus aſſignantur differentiæ rationes inter vſuram, & ſimoniam, cur ſcilicet vſurarius mentalis teneatur ad reſtitutionem, vt probat text. *in præſenti*, non autem ſimoniacus mentalis, vt habetur *in cap. fin. ſup. de ſimonia*, quas adducunt Nauar. *in man. cap.* 23. *num.* 102. *verſ. tum quia*, Flamin. *de confident. quæſt.* 26. *n.* 40. Vgolin. *de ſimon. tab.* 2. *de ſimonia mentali cap.* 2. Veg. *in ſumm. part.* 2. *cap.* 101. *caſu.* 7. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 46. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 2. *cap.* 66. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6 *quæſt.* 16. *puncto.* 6. Lorencana *in compendio caſuum conſcientiæ, tit. de ſimonia cap.* 114. & alij, ex quorum dictis verior videtur ratio illa, nempe quod id, quod datur vſurario, non datur ſponte, ſed inuoluntariè; quod autem datur ſimoniaco, datur voluntariè per viam contractus voluntarij emptionis & venditionis, ſeu commutationis, &c. Nec etiam diſplicet ratio, quod in vſura afficitur iniuria ille à quo ea exigitur, & ideo illi reſtituenda eſt; ſed in ſimonia non fit iniuria illi, qui libenter dedit pecuniam, 4

cuniam; ſed iniuria facta eſt rebus ſacris, & ſpiritualibus, & ideo nulla rèſtitutio eſt illi facienda de iure diuino, &c.

5 *Et an negotiator*, &c.] Vide Doctores, quos citaui *ad c. in ciuitate ſup. hoc tit.* quibus adde Cened. *ad Decretal. collect.* 47. *num.* 3. qui in hæc verba eleganter prorupit. Ego tamen aduertendum cenſeo in hac materia, quæ valde difficilis eſt, pro eius ſumma intelligentia, & ornatu in foro exteriori minimè iudicari debere contractum vſuratium illum, in quo & vera pretij anticipatio, & eiuſdem pretij diminutio, aut iniuſtitia interuenerit, ſi de alio tertio requiſito non conſtiterit, ſcilicet ſecundum propter primam interueniſſe, ideſt, iniuſtitiam, & diminutionem pretij propter ipſius anticipationem contigiſſe: illud quippe, quod dici ſolet ementem rem viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, vel vendentem cariori ob dilatam committere vſuram, intelligendum eſt dummodo de ea intentione iudici conſtet. Nec enim ad conuincendum vſuram in foro exteriori ſufficit, & pretium anticipari, & iniuſtitiam caſualiter adeſſe. Cùm bene ſtet emptorem pecuniam anticipantem, non ideo exiguum, & iniuſtum pro re empta pretium obtuliſſe, quia illud anticipabat, ſed quia mercem (ita pecunia præſenti ſicut ad terminum emendo) pluris non æſtimabat, licèt minus iuſtè æſtimet, & ſic venditorem in pretio decipiat, ſed neceſſe eſt in exteriori foro de hac praua intentione conſtare ementem, ideò vilius iuſto pretio emiſſe, quia illud ſtatim anticipabat, mercem expectaturus, vel etiam vendentem ideò carius iuſto pretio vendidiſſe, quia eius ſolutionem expectabat mercem illicò traditurus; & ſic quod in primo caſu diminuatur de pretio propter eius anticipationem, in ſecundo verò augeatur propter dilationem datam ad ſoluendum, & quod vtroque caſu tam diminutio, quàm exceſſus iuſti pretij propter temporis dilationem, quæ hos contractus vſurarios reddit, contingat; licet in interiori foro, quomodocunque id contigerit, obliget decipientem ad obligationem reſtituendi, prout apertè probat textus *in præſenti*, vbi ſic diſtinguit *gloſ. fin.* ita concilians hunc textum cum *cap. in ciuitate*, *ſuprà hoc titulo.* Hæc Cened. *d. loco*, & in terminis ita Gutierez *canon lib.* 1. *cap.* 39. *n.* 11. *cum ſeqq.* vbi *n.* 11. affirmat ſæpiſſimè in foro Eccleſiaſtico ſe ita obtinuiſſe.

6 In gloſ. *Sperantes.* ibi, *ſpe lucri principaliter poſita.* Notatur ad hoc, quòd non peccat, qui principaliter mutuat pecuniam, vt iuuet conſanguineum, amicum, & proximum, quamuis minus principaliter & ſecundariò ab eis ex hoc aliquid ſperet, vt per Nauar. *in man. cap.* 17. *num.* 209. *& conſ.* 51. *ſub tit. de ſimon.* & alios quos refert Flamin. *de conſid. quæſt.* 1. *num.* 42. Vnde notatur etiam ad hoc, quòd mentalis intentio & ſpes lucri facit quem vſurarium quando eſt principalis, & primaria, de quo an verum ſit, vide Caiet. 2. 2. *q.* 78. *art.* 1. *ad* 4. Sot. *lib* 6 *de iuſtit. q.* 1. *art.* 2. Medina *de vſura q.* 1. Azor. *d. c.* 16. *de vſurario mentali*, *quæſt.* 3. Nau. *in comment. de vſuris n.* 19. *& in tract. de finib human. act. n.* 39. Farin. *conſ.* 75. *n.* 84.

In gloſ. *Malè agere.* Hæc gloſ. tota eſt in conciliando text. *in præſenti*, cum cap. *in ciuitate*, *hoc tit.* vt ſcilicet *d. cap. in ciuitate*, procedat in foro exteriori, in quo minimè iudicari debet contractus vſurarius ille, in quo eſt vera pretij anticipatio, & eiuſdem pretij diminutio interuenerit, niſi conſtet iniuſtitiam & diminutionem pretij propter ipſius anticipationem, aut temporis dilationem contigiſſe abſque alio reſpectu; at vero tex. *in præſenti* procedit in foro interiori, in quo quomodocunque id contigerit, ſemper obligat decipientem ad reſtitutionem, ſequuntur hanc diſtinctionem *in hoc tex.* Hoſtien. & Andr. *in fine*, Butr. *num.* 2. *&* 6. Anan. *col fin.* & Panorm. *num.* 6. *& in d cap. in ciuitate* idem Hoſtienſ. & Anan. *num.* 5. Ioan. Andr. *col. fin.* Panorm. *num.* 5. Bero *num.* 2. 3. *&* 8. Card. *num.* 4. *in* 3. *oppoſ.* Laurent de Rodulph. *in tract. de vſuris part.* 2. *in princ. num.* 9. Soc. iun. *conſ.* 83. *num.* 9. 19. *&* 20. *in fin. volum.* 2. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 39. *ex n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius manifeſtus appellans ad ſubterfugiendam reſtitutionem audiendus non eſt, & n.* 2.

3 *Appellatio non datur in notoriis.*

Cap. Quàm pernicioſum. XI.

VSurarius manifeſtus quando conuenitur de vſuris, ſi appellat ad ſubterfugiendam ſolutionem, non admittitur appellatio, maximè ſi vſuris publicè renuntiauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 148. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 686. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 10. *cap.* 1. 1

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Perez *ad rub. tit.* 2. *gloſ.* 1. *pag.* 26. *col.* 1. *verſ. præterea*, *lib.* 8.
Ordin. Nam in notoriis non datur appellatio tam in 3
ciuilibus, quàm in criminalibus, in quibus non obſtante appellatione poteſt iudex ad exequutionem ſuæ ſententiæ deuenire, vt probat *cap. cùm ſit Romana* 5. §. *præterea*, *ſup. de appellat.* per quod ita reſoluunt Balb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 14. *n.* 10. *pag.* 321. Ant. Gom. *tom* 3. *var. c.* 1. *num.* 47. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 21. *n.* 117. Sigiſmond. Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 4. *à num.* 13.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi per ſubtractionem communionis Chriſtianorum & per Principes ſæculares cogendi ſunt ad vſuras reſtituendas*

2 *Iudæis vſuras exercere non licet.*

3 *Vſuræ ita ſunt prohibitæ Iudæis, ſicut Chriſtianis.*

4 *Iudex ſecularis in cauſis vſurarum an iudex eſſe poſſit, remiſſiuè*

5 *Commercium cum Iudæis nobis eſt licitum.*

6 *Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis eccleſiaſt. ſi fœnus exerceat.*

Cap. Poſt miſerabilem. XII.

1 PRincipes ſeculares cogere debent Iudæos vſuras Chriſtianis remittere, & Chriſti fideles abſtinere tenentur ſub pœna excommunicationis à commerciis, & omnimoda communione cum Iudæis, donec prædictas vſuras remittant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Cened. *collect.* 38. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 148. Alagona *in compend. iuris Canon p.* 686. remiſſiue Ximen. *in conc. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 10. *cap.* 2.

2 *Iudæos ad remittendas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Iudæis vſuras exercere non licet, vt per Gregor. Lop. *l.* 22. *verbo à alguno Iudio*, *tit.* 12. *part.* 5. Tiraq. *de iure primog. q.* 66. *n.* 5. Bonac. *commun. crimin. verbo Iudæi prohibentur.*

bentur. Azeued. *l.1.num.185.tit.21.lib. 4. noua recop.* D. Barboſ. *in l. Titia, num.53. ff. ſoluto matrim.* plures per
3 Cened. *ad Decretal.collect.30.num.1.* Nam vſuræ ita ſunt prohitæ Hebræis, ſicut Chriſtianis, Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtit. lib.2 cap.19. num.2.* Latè, & eleganter Rot. *in Romana vſurarium 14. Iunij* 1629. coram R.P. D. Merlino, vbi diſertiſſimis verbis probat toto cœlo hallucinari Hebræos dum putant impiam eorum vſurarum exactionem à Chriſtianis poſſe tueri ex *Deuteron. cap. 23.* ibi *non fœneraberis fratri tuo, ſed alieno*, & ſic ex lege Moyſis Deum ſibi ipſis indulſiſſe fœnori exteris. Nam pro obiecti reſolutione præmonendi ſunt vſuram ex iure diuino, ex iure canonico, & iure etiam naturali prohibitam eſſe, vt oſtendimus ad *cap.2. ſub hoc tit.* Si autem principiis naturæ aduerſatur vſura, eſt prohibita; quia mala in ſe, & intrinſecè, non mala quia prohibita, ergo non rectè fit diſtinctio inter fratres & alienigenas cùm ius naturæ ſit commune cunctis hominibus, immo S. Thom. *q.12 de malo art.vlt.* & *2.2.quæſt.78.art.1.* docet cunctos mortales eſſe inuicem fratres & proximos, ex parabola *Luc.c.10.* Nec illa aduerſatiua, *ſed alieno*, fuit diſpenſatio, ſeu relaxatio, lex enim naturalis eſt indiſpenſabilis, & nihil iuri naturæ aduerſum licuit vnquam Iudæis, nec tanquam licita in eo loco permiſſa fuit vſura Hebræis; ſed ſolùm tanquam impunita ad maiora mala euitanda, quemadmodum & libellum repudij permiſit Moyſes ad interfectionem vxorum euitandam, & ſi hæc vſurarum permiſſio comparatiua fuit ex quadam diſſimulatione, ne ſcilicet quod turpius erat fratres ſuos Deum colentes vſuris exhaurirent Hebræis ad quòd fœnus proni admodum, & procliues erant, ita explicat Guilel. Pariſ. Epiſcop. *de legib. circa princip.* Alexand. de Ales *3.part.quæſt.59.memb.4.art.1.* D. Thom. *2 2. quæſt. 78. art.1.* & *ibi* Caiet. Turrec. Sot. & alij relati per Couar. *lib.3.var.c.1.n.7.* Bermon. *de publ.concub.§.de finali ſpecie num.6.* & *7.* vtiturque congruo exemplo Lothi, Bensfeld. *in cap. quia in omnibus quæſt.2.per tot. de vſuris*, Alex. de Neuo *conſ.101.num.1.* & *2.* & *conſ. 102 num.3.* Ludou. Peguer. *deciſ.30.n.10.* Lup. *de vſuris §.4.num.69.* & *70.* Leſſi *de iuſtit. lib.2.cap.20. de mutuo & vſuris, dub. 4.n.30.* Molin. *de iuſtit. tract.3. de contract diſp.304.num. 15. cum. ſeq* Hieron de Luc. *de camb.§.reſtat videre.n.19.* Fr. Sixtus *de fœnore Hebræorum lib.2. cap.3.4.* & *5. d.c.3.* atteſtatur Romæ á Philipp. Archinto Vicario Papæ, & poſtea Archiepiſcopo Mediolan. præuio reſponſo peritiſſimorum Rabbinorum declaratum fuiſſe per ſententiam nullo modo citra peccatum etiam attenta lege Moyſis licere Hebræis neque in ſuos neque in alienos exercere vſuras, Rabbinique illi retulerunt verba *Deuteron. d.c.23.* non ſuffragari. Et idem etiam per laudum Ferrariæ pronuntiauit ab ipſis Hebræis arbiter deputatus Paulus Contugus, eximius, & magni nominis Iureconſultus, aſſentientibus Doctoribus Lombardiæ Rabbinis. Vel, ſaltem dicendum eſt Moyſem per illa verba, *ſed alieno*, non conceſſiſſe mutationem veram vſurariam, ſed ſimilitudinariam, cùm enim Gentiles detinerent terram promiſſionis iniuſtè, quia Hebræorum erat: nec hi bello eam vendicare valerent, poterant ſub palliato nomine vſuræ aliqua ex parte ab hoſtibus recuperare, quod eorum erat, & illud non erat alienum rapere, ſed quod ſuum erat redimere, neque erat accipere lucrum ex mutuo, ſed occaſione aliunde vendicare debitum, in quo propriè vſura non cadit, ſed tantum ſimilitudinariè *c.1. hoc tit. de vſur.* & *ibi gloſ vlt.* & ita illum locum *Deuteron. cap.23.* temperant. & exponunt Anan. *in d.cap.1. num.6.* Ludou. Peguera *d.deciſ.30.num.10.* Molin. *d.diſp. 304 num.16.* Petigian. *in 4. ſentent. diſt.35.quæſt.2.art.3. verſ. poteſt & aliter.* Hieron. de Luc. & Couar. *citatis locis*, Alex. de Neuo *conſ.100.n.1.* & *conſ.101.* & *102.n.3* Clar. *§. vſura num.7. verſ. hoc tamen*, Lup. *de vſuris §.4. num.71.*

per principes, & poteſtates, &c.] Ergo ſæcularis in cau- 4
ſis vſurarum iudex eſſe poteſt, de quo an & quando verum ſit, vide Couar. *lib.3.var.cap.3.num.1.* & *de ſponſalib.part.2 cap.7.§.12 ex num.4.* Caball. *in milleloq.305.* Auil. *ad cap.50. Prætor. in verbo vſuras num.1.* Perez. *l.4. in gloſ. exception. de vſura tit.8.lib.3. Ordin.* & *in rub.tit.2. pag.27. verſ. eſt etiam puniendus, lib. 8.* & *l.5.col.1.verſ. dubitari etiam ſolet tit.19.eod.lib.8. Ordin.* Barthol. Humada *l.58. gloſ.2.ex num.1. tit.6. part.1.* Matienſ. *l.9. in gloſ.2.tit.18.lib 5. noua recop. deciſ. Pedem.137.* & plures Doctores citati per Cened. *d.collect. 30. num.2.* quibus adde Bellet *diſquiſit. cleric. tit. de fauore cleric. reali §.4 n. 130.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.3.cap.12. num.51.* Soarez. de Pace *in pract. tom.2. prælud.2.num.26.* Salzed. ad Bernard. *cap.88.tit.C.* Pradil. *in ſumma legum pœnalium, part.1.cap.30.* Marta *de iuriſdict. part.2.cap.7.* Gaſpar. Roder. *de annuis redditib. cap.3.quæſt.4.à num. 122.* Bobad. *in ſua politica, lib.2.cap.17.num.40.* Molin. *de iuſtitia, tract.2.diſp.333.à princip.* D. Barboſ. *in l. Titia, num.46. ff. ſoluto matrim.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.23.à n.93.* Stephan. Gratian. *diſceptation. forenſ. cap.14.n.23.* Camill. Borrel. *in ſumm. omnium deciſ. tit.43. de foro comp. à n.135.* & *de compromiſſis, 3. gloſ.1. à n.100* latè Seſſe *deciſ.148.*

Tam in mercimoniis, &c] Ergo cum in hoc tex. pro- 5
pter delictum Hebræis in pœnam interdicatur commercium Chriſtianorum, abſque difficultate ſupponit commercium cum eis eſſe nobis licitum, ex reg. quod priuatio præſupponit habitum, *l. decem ff. de verb. obligat*, atque ita reſoluunt. Marquat. *in tract de Iudæis, p.1.c.5.* Corſet. *in ſing. Societas il.1.* Cornaz. *Lucenſi deciſ.127.n. 4.* Anton. Hering. *de fideiuſſ. c.8.n.116. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.1.lib.8.c.12.q.4.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom 1.lib.2.c.31.n.23.* latè Anton. Ricciul. *d.lib.2.cap.42.* vbi multipliciter ampliat.

Per excommunicationis ſententiam, &c.] Ergo Iudæus 6
poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſtici ſi fœnus exerceat, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 449. num.17.*

In gloſ. *Principes*. ibi, *quorum legibus in temporabilibus* 7
ſubiiciuntur Iudæi. Notatur ad hoc, quòd Iudæi ligantur ſtatutis locorum, quæ habitant, vt per Roland. *conſil.25. num.25 lib.2.* Tiraq. *de iure primog. quæſt.66.num.19.* Bec. *conſ.84.num.7.* quia ſunt de populo ciuitatis, quamuis non ſint de populo Eccleſiæ, Socin. *conſil.70.num.3.lib. 1.* Bec. *d.conſil.84.num.6.* Ant. Ricciul. *d.lib.2.cap.14.n.4.* quod quidem extendunt, vt procedat non ſolum in lege ſcripta, ſed etiam in conſuetudine. Tiraquel. *d.quæſt.66. n.1.* & *2.* Roch. de Curt. *in cap. fin. de conſuetud. à n.752.* Anton. Piagg. *in eod. tract. quæſt. 8. num. 106.* Molfeſ. *ad conſuetud. Neapol. part.2. quæſt. 32.* Rota *in Romana alimentorum 2. Ianuarij 1621. coram. Illuſt. Manzanedo.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere poteſt, non obſtante iuramento de non repetendis vſuris per debitorem præſtito.*
2 *Declaratur tex. in præſenti.*
3 *Index ſæcularis an poſſit eſſe competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vſuras, remiſſiuè*

Cap

Cap. Tuas dudum. XIII.

1 IVdex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras vel eas non exigendas per cenſuras eccleſiaſticas appellatione remota compellere poteſt, non obſtante iuramento, quod exigunt vſurarij ab iis, à quibus vſuras petunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panor. Petr. Binsfeldius. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 148. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 686. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 10. cap. 3.*

2 *Ab earum exactione deſiſtere.*] Ergo ex iuramento de ſoluendis vſuris videtur ad illas petendas ipſis creditoribus actionem competere, iuuat tex. *in cap. debitores, verſ. cogendi ſunt, &c. ſup. de iureiurando*, dum ſignificare videtur hanc coactionem eſſe faciendam ad inſtantiam creditorum, ac per conſequens ipſis actionem competere, quod quidem intelligendum eſt quando vſuræ non petuntur ex contractu euidenter vſuratio, ſed ſub forma contractus apparenter liciti, v.g. emptionis, & venditionis, vel ſimilis cum teneamur in dubio eam facere interpretationem, vt dolus non præſumatur. *l. merito ff. pro ſocio*, cùm ſimilibus: at verò quando petuntur vſurę concipiendo libellum ſub ea forma, quòd vſurę ſoluantur ex vi iuramenti, & conſtat euidenter de iniquitate contractus, & creditoris vſuras petentis, tunc in hoc caſu dicendum eſt nullam actionem competere creditoribus vſurariis aduersùs debitores, qui iurans vſuras ſoluere. iuxta *l. licet*, §. *hæc obligatio iuncta gloſ. verbo part. ff. de procurat. Princ. Inſtit. de action.* Colligunt hæc ex Bald. *in cap 1. n. 6.* vbi Abb. *col vlt. de iureiur.* Bellamer. *in d. cap. debitores, n. 27.* Soar. *de relig. tom. 2. tract. 3. lib. 2. de iuram. c. 27. n. 5.* Cætera quæ facere poſſunt ad intellectum huius text. inuenies *ad d. c. debitores.*

3 *Per cenſuram Eccleſiaſticam.* &c.] Vtrùm iudex ſecularis poſſit eſſe competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vſuras, & an ad abſolutionem ab huiuſmodi iuramento de ſoluendis vſuris ſit neceſſaria partis citatio, vide Cou. *lib. 1. vari. cap. 4. n. 5. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius repetens vſuras non auditur niſi prius reſtituat extortas.*
2 *Legis auxilium fruſtra inuocat, qui committit niſi legem.*
3 *Vſurarius repetens vſuras ſibi debitas non auditur in prius reſtituerit quas ab aliis apparebit extorſiſſe.*
4 *Dictio,* nullatenus, *negat omnes caſus, & omnem potentiam*

Cap. Quia fruſtra. LXV.

1 VSurarius ſi impetrat litteras vt ſibi reſtituantur vſuræ, quas ab eo alius extorſit, non auditur ſi priùs ipſe non reſtituat eas quas ab aliis accepit, quia qui peccat in legem, fruſtra inuocat legis auxilium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 149. Alagona *in compendio iuris Canon. pag* 687. remiſſiuè Caſal. *in annot.* Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 10. cap. 4.*

2 *Fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit,* &c.] De hoc principio vide plures Doctores citatos *in bello de principiis vtriuſque iuris lit. F. num. 56.* & per me *Axiom 136. num. 21.* Intellige, quando deliquit in eandem legem, cuius auxilium implorat, ſecus, ſi delinquat in aliam diuerſam, vt per D. Barboſ. *in l. viro atque vxore, n. 20. ff ſoluto matrim.*

Niſi prius ipſe reſtituerit vſuras.] Notatur ad hoc, 3
quòd vſurarius repetens vſuras ſibi debitas, vel agens vt fructus computentur in ſortem, non auditur niſi priùs reſtituerit vſuras, quas ab aliis apparebit extorſiſſe per ſe, per patrem, vel defunctum: cuius ſit hæres, quæ exceptio admitti debet in quocunque iudicio, tam ordinario, quàm delegato, vt per Gemin *de vſuris commento 4. in præfat. num.* 14. Fulu. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 59. num.* 54. vbi tenet quòd eſt iſte caſus ſpecialis in quo ratione doli ſit compenſatio circa diuerſa, D. Barboſ. *d. l. viro atque vxore, num.* 17. Farin. *fragm. criminal. part. 1. lit. D, verbo delicta, numer.* 119. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. numer. 99.* vbi etiam dicit quòd hoc fallit in clerico, vel procuratore repetente vſuras à ſe ſolutas nomine Eccleſiæ, auditur enim ſic repetens quantumuis & ipſe ſit vſurarius.

Nullatenus.] Dictio hæc negat omnes caſus, & om- 4
nem potentiam, vt per Menoch. *concil. 383. num.* 14. Modern. *de iuriſdict. part. 4. caſu* 143. *num.* 10. Cened. *practic. ſing* 69. *num.* 3. Et habet vim præciſæ prohibitionis, Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 51. n.* 18. Ego ipſe *tract. de diction. vſufreq. dict.* 226.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius tex. refertur.*
2 *Vſurarius manifeſtus quis dicatur remiſſiuè.*
3 *Vſura indiciis, & coniecturis probatur.*
4 *Vſura eſt difficilis probationis.*
5 *Contractus in dubio fauore animæ in materia, quæ ſapit vſuram, præſumi debet fœneratitius*
6 *Doctoribus iuris Canonici, an verò Magiſtris in Theologia ſit potius adhærendum in iudicando, quando actus continet vſuram remiſſiuè.*

Cap. Cùm in diœceſi. XV.

ORdinarius poteſt procedere cum pœnis *cap. quia* 1
in omnibus, ſup. eod. contra vſurarios manifeſtos aliis argumentis, ſi nullus accuſator apparet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Petr. Binsfeld. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 149. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 687. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 10 cap. 5.*

Vſurarij manifeſti.] Qui ſint dixi *ad cap. quia in omni-* 2
bus, 3. n. 2. ſup. hoc tit.

Si tamen aliis argumentis, &c.] Notatur ad hoc, quòd 3
vſura indiciis & coniecturis probatur, ex eo quia fœneratores tam occultè, & fraudulenter ſuos ineunt contractus vt de prauitate fœnoris vix conuinci poſſint de quo vide Tiraquel. *de retractu conuent. in præfat num. 36. & 37.* Auendan. *de exequendis man. part. 2. cap. 29. n. 2.* Menoch. *de arbitr. caſu* 235. Perez *ad lib. 8. Ordin. pag.* 42. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 8. tit. 17. num. 6.* Pradil. *in ſumma legum pœnalium p. 1. c. 30. num. 4.* Valaſc. *conſult. 56. num. 2.* Cardoſ. *in praxi iudicum & aduocat. verbo vſura. n.* 19. Mendez 4
à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 3. cap. 22. num. 29.* eſt enim vſura difficilis probationis. Auendan. *de tract. part. 1. cap. 1. num.* 17. Maſcar. *de probat concluſ.* 1417. *num. 3. cum ſeqq.*

5 In dubio fiuore animæ in materia, quæ ſapit vſuram, contractus præſumi debet fœneratitius, vt per Tiraquel. *de retract. conuent. num.* 128. Menoch. *conſil.* 109. *num.* 3. Maſcard. *de probation. concluſ.* 1398. *num.* 1. Valaſc. *concil.* 154. *num.* 16. Maria *de iuriſdict.*
6 *part.* 2. *cap.* 7. *num.* 23. Cardin. Mantic. *d. lib.* 8. *tit.* 17. *num.* 9. & 10. An verò in indicando quando actus contineat vſuram ſit potius adhærendum Doctoribus iuris Pontificij, quàm Magiſtris in Theologia, vide Fr. Emman. *queſt. regul. tom.* 1. *quaeſt.* 11. *art.* 4. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 3. *queſt.* 4. *à num.* 64. Azor. *inſtit. moral part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *poſt princip.* & *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 18. Modern. *d. c.* 7. *num.* 13. & *in votis nouiſſ. deciſ. voto* 14. *n.* 5. Card. Mantic. *d. tract. de tacitis & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 58. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 29. *n.* 8.

7 In gloſ. *Manifeſtos.* ibi, *& ideo per famam & alia argumenta puniuntur,* &c. Vide Maſcard. *de probation. concl.* 446. *num.* 14. *concluſ.* 1103. *num.* 14. & *concluſ.* 1223. *n.* 22.

SVMMARIVM.

1 *Maritus recipiens pignus pro dote promiſſa non tenetur fructus in ſortem computare.*

2 *Maritus non tenetur fructus ſibi pignori datos pro ſolutione dotis in ſortem computare.*

3 *Maritus, & gener poſſunt inuicem paciſci, vt quid certum interim detur, donec dos ſoluatur.*

4 *Gener non ſolùm poteſt à ſocero ſuo fructus pignoris dotalis accipere, quandiu ei dos non ſoluitur, ſed etiam ab alio quocunque extraneo.*

5 *Maritus mercator ſolidus negotiari in pactum, poteſt deducere intereſſe interim, dum dos ei non ſoluitur, ſiue fuerit promiſſa à patre, ſiue ab extraneo, quia dotare non tenetur.*

6 *Abbatiſſa poteſt recipere certam pecuniæ quantitatem donec conuentui dos promiſſa pro nouitia profitente ſoluatur.*

7 *Maritus per decennium tacens non petendo intereſſe dotis, adhuc illud petere poteſt.*

8 *Matrimonio ſoluto non poteſt maritus intereſſe dotis non ſolutæ petere.*

9 *Mulier non poteſt in contractu matrimonij conuenire vt eo ſoluto morte viri, donec dos ſibi ſoluatur, quid certum detur loco intereſſe.*

10 *Maritus, qui non ſuſtinet onera matrimonij, non poteſt vſuras dotis conſequi*

11 *Mariſus non poteſt vſuras dotis conſequi data ab eo dilatione ad illius ſolutionem.*

12 *Pactum excedens intereſſe certum à lege, aut ſtatuto vel conſuetudine taxatum, eſt nullum.*

CAP. Salubriter. XVI.

1 SOcer quando dat genero in pignus poſſeſſionem pro dote numerata obligata, gener non tenetur computare fructus pignoris in ſortem principalem cum frequenter dotis fructus non ſufficiant ad ſupportanda onera matrimonij. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabatell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Vignate, Panorm. Cened. *collect.* 44. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 105. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 687. & *vol.* 4. *repetit in iure canonico ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. Crot. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 7. *c.* 1.

Hanc eandem concluſ. ex hoc tex. deſumunt, & de illius intellectu agunt Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 3. *cum ſeqq.* Palat. *in repet. c. per veſtras, de donation. inter virum notab.* 6. §. 8. Medin. *de contract. q. de vſuris*, §. *ad cap. ſalubriter*, Barthol. de Medina *in ſumm.* §. 21. Plot. *de in litem iurando* §. 11. *ex num.* 14. Hieron. Leo Valent. *deciſ.* 62. Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.* 68. *num.* 10. *cum ſeqq* Sot. *de iuſtit. lib.* 6 *quaeſt.* 1. *ſub finem art.* 2. Neguzan, *de pignorib. part.* 4. *num.* 6. *verſ. tamen,* & *part.* 5. *memb.* 5. *num.* 17. *cum ſeqq.* Anton. Gomez *vari. tom.* 2. *c.* 11. *num.* 42. *ad fin.* & *l.* 50. *Tauri num.* 30. *col.* 1. & 2. Capyc. *deciſ.* 65. *à num.* 4. & *deciſ.* 183. *num.* 2. Gaſp. Caballin. *in milleloquio iuris, part.* 1. *milleloq.* 426. & 432. & 434. Alphonſ. à Neapoli *in tract. de vſuris quaeſt.* 22. Nauar. *in repet c.* 1. 14. *quaeſt.* 3. *n.* 21. *cum ſeqq.* Theſaur. *Pedem deciſ.* 41. & 45. Petr. à Nauarra *lib.* 3. *de recti. c.* 2. *à num.* 352. *tom.* 2. Mich. Palat. *de contract. lib.* 4 *c.* 5. *verſ. de pignoribus autem dotalibus*, Medin. *in codice de acquiſitis per vſuram quaeſt.* 2. *verſ. ad c. ſalubriter.* Mozz. *de contractib. tit de pignore.* §. *de naturalibus pignoris hypotheca, num.* 9. Larani *in l. ſi quis à liberis* §. *ſi quis ex his num.* 56. *cum ſeqq ff de liberis agnoſc.* Mexi. *in tract. taſſa panis concluſ.* 2. *num.* 77. *cum ſeqq.* Gemin. *de vſuris commento* 1. § 4. *num.* 74. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. in gloſ.* 14. *rub. à num.* 44. Salon. *in* 2. 2. *quaeſt.* 78. *art.* 2. *controu.* 14. Perez *in rub. tit.* 2. *gloſ.* 1. *verſ. ex eadem ratione infertur, pag.* 20. *lib.* 8. *Ordin.* Azeued. *l.* 1. *num.* 49. *tit.* 6. *lib* 8. *nouæ recopil.* Menoch. *de arbitr. caſu* 194. *num.* 56. & *conſil.* 7. *num.* 11. *cum ſeqq* & *conſ.* 110. *num.* 57. Surd. *de aliment. tit* 1. *quaeſt.* 42. & 43. & *quaeſt.* 45. *à num.* 31. nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compendio quaeſt. Regul. reſol.* 98. *num.* 20. Felician. Solis *de cenſib. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 20. *cum ſeqq.* Petr. de Ledeſm. *in ſumm. p.* 2. *tract.* 8. *de iuſtit. commut. cap.* 33. *concl.* 13. *dub.* 1. Ludou. Beia *reſponſorum caſuum Conſcientiæ, p.* 1. *caſu* 56. *à princ.* Valaſc. *conſ.* 8. Ceuall. *communium contra communes, quaeſt.* 394. *è princip.* Gaſp. Roderic. *de annuis redditibus, lib.* 3 *quaeſt.* 7. *n.* 49. *cum ſeqq.* Peregr. *conſ.* 100. *ex num.* 5. *lib.* 1. & *conſ.* 9. & 88. *lib.* 2. & *conſ.* 74. & 98. *lib.* 3. D. Barboſ. *in l. de diuiſione num.* 1. *cum ſeqq.* & *in l. poſt dotem. num.* 64. *ff. ſoluto matri.* Trintacinq. *variarum tit. de pignorib. & hypothecis reſolut.* 2. *ex num.* 13. & *ex tit. de iure dotium reſolut.* 6. Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuentio. lib.* 11. *tit.* 10. *num.* 39. *cum ſeqq.* Nicol. Garcia *de benef. part.* 5. *cap.* 5. *num.* 13. Caſtil. *lib.* 3. *quoditianarum. cap.* 23. *num.* 8. Curiam Philipp. *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 1. *num* 8. Franc. Molin. *de ritu nuptiarum lib.* 3. *q.* 39. Molina *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 321. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib.* 25. *n.* 222. *cum ſeqq.* Chald Pereira *quaeſtionum forenſium conſil.* 14. *num.* 15. Rebel. *de obligationib. iuſtitiæ part.* 2. *lib.* 8. *q.* 12. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 7. *c.* 9. Bonacinam *de contract. diſp.* 3. *q.* 3. *punct.* 8. *à princ.* Scacc. *de camb.* §. 1. *q.* 7. *part.* 2. *ampl.* 8. *num.* 164. Giurba *deciſ.* 74. *num.* 1. Fontanel. *de pactis nuptial. clauſ.* 6. *gloſ.* 2. *num.* 2. *p.* 6. latiſſimè Hermonſilla *l.* 10. *gloſ.* 42. *tit.* 1. *part.* 5. *num.* 149. *cum ſeqq fol.* 127. *cum ſeqq.* & pleniſſimè Rot. *in Tyburtina dotis* 9. *Iunij* 1623. coram R. P. D. Nauarro, & eleganter *in Romana fructuum dotis* 21. *Maij* 1625. coram R. D. Coccino Decano.

Amplia primò principalem huius textus concluſionem procedere etiam illo caſu, quo maritus, & gener paciſcuntur inuicem, vt quid certum interim detur donec dos ſoluatur pro oneribus matrimonij ſuſtinendis; nam ſi conceditur marito paciſci, vt ei liceat rei pigneratæ fructus lucrari, donec ſoluatur dos, vt hic textus habet, idem identitate rationis licebit in hoc caſu, cùm nulla exacta differentiæ ratio inter vtrumque dari poſſit, quinimmo eadem pro ſupportandis matrimonij oneribus, quæ ſic in vno, ac in alio caſu militat; quàm ampliationem ſequuntur Anania. & Abb. *hîc. num.* 3. Alex. *conſ.* 32. *colum.* 2. *lib.* 6. Corn. 3

conſ vlt. colum. 4 lib. 2. Bald. Nouell. tract de dote. part. 7. ſpecial. 3. poſt princip Campeg. eodem tract. part. 2. q. 6. colum. 2 Ruin. conſ. 124. num. 14. lib. 1. Gemin. de vſuris comment. 1. §. 4. num. 75. Roman. conſ. 517. num. 4. Anch. Regien. quæſt. 33. num. 4. & 5. Couar. lib. 3. variarum, cap. 1. num. 3. verſ. 4. Sylueſt. in ſumma verbo vſura 3. §. 3. Nauar. in man. cap. 17. num. 213. verſ. ſecundum poſſe maritum, Sylnan. conſil. 10. num 46 Caball. de commer. & vſur quæſt. 74. num. 523. Neguzant. de pignorib part. 5. membr. 5. num. 16. Viuius opin. 1048. Ioſeph. Ludouic. Lucan. deciſ. 21. num 37. Villag. tract. de vſur. quæſt. 12. concl. 9. Capvc. deciſ. 65. Caual. deciſ. 35. n. 21. part. 1. Iacob. de Graff. in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. cap. 106. num. 3. Ranch. part. 5. concl. 377. Mex. in tract. taſſæ panis, concluſ. 2 num. 26. Surd. de alimentis tit. 1. quæſt. 42. num. 23. cum ſeqq. Felic. Solis de cenſib. lib. 2. cap. 1. num. 19. Cenal. dicta quæſt 194. Ludouic. Beia d. caſu 56. Gaſpar. Roder. d. quæſt. 7. à num 43 cum ſeqq. & præcipuè num. 60. Chald. Pereira de empt cap. 23. num. 24. Petr. de Ledeſma d. conc. 13. dub. 1. diſt. 3. Rebell. d. quæſt. 12. num. 7. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 48. art. 7. verſ. pro huius, Bonacin. d. puncto 9. n. 3. verſ. ſecundò, Azor. d. c. 9. verſ. cæterum. Quamuis pactionem hanc illicitam, & vſurariam fore crediderint minus benè Ioan. Andr. Butr. Zabarel. Ioan. de Lign. & Ambroſ. de Vignate in præſenti, Cotta in memorabilibus verbo dos ſoluto matrimonio, Alex. conſ. 27. lib. 4. & conſil. 74. & conſ. 141. num. 6. lib 5. S. Antoninus in ſumma part. 2. tit. 1. § 7. n. 27. Laurent de Rodulph. in tract. de vſuris part 2 q. 53. & alij relati per Caualc. d. deciſ. 25. n. 421.

Vnde ſi frater promittat viro ſuæ ſororis ſoluere certam dotem intra certum tempus pacto adiecto quòd ſi in ſolutione defecerit in terminis expreſſis teneretur ſoluere fructus iuxta formam ſtatutorum, non eſt dubium teneri ad fructus conſtante matrimonio decurſos ex prædicto pacto per tex. in præſenti qui licèt loquatur quando datur pignus, nihilominus eadem eſt ratio quando in pecuniâ dos promittitur, vtrobique enim conſideratur iuſtum intereſſe propter onera matrimonij, Abb. in præſenti num 3. & Ambroſ. de Vignate num. 13. verſ. ſecundo. caſu Dec. in cap. cum venerabilis num 63. & ſeq de except. Bald. Nouell. de dote part. 7. priuil. 3. ex num. 4. vſque ad fin. Nauar. in man. c. 17. ſub num. 13. verſ. ex qua, Couar. var. lib 3. cap 1. num. 3. verſ. contrarium tamen, Conrad. de contract. tract. 2. quæſt. 25. concl. 5. fol. 158. & concl. 7. fol 179 Lup. in cap. per veſtras §. 8. incip. octauò infertur num. 2. de donat. inter virum, Molin. de primog. lib. 4. c. 5. num 6. Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 42 num. 147. Azor. d. cap. 9. col. 1. poſt med. & fuit dictum in cauſa Romana dotis 5. Iulij 1599. coram Iuſto, quæ eſt deciſ 129. poſt primum vol. conſil. Farin. & in Romana fructuum dotis 21. Maij 1624. coram R. D. meo Coccino,

4 Secundò amplia generum non ſolùm poſſe à ſocero ſuo fructus pignoris dotalis accipere quandiu ei dos non ſoluitur, ſed etiam ab alio quocunque extraneo, vt per Nauar. in cap. ſi fœneraberis 14. quæſt. 3. n. 65. & 66, Valaſc. conſult 8. num. 2. Surd. conſ. 269. num 10. Gaſpar. Roderic. d. quæſt. 7 num 52. Molina d. diſputatione 321 verſ. hinc. r. Valer Reginald. d. lib. 25 n 223.

5 verſ. ſequitur ſecundò, Rebell. d. diſput. 12. num. 4. Immo & poteſt maritus mercator ſolitus negotiari in pactum huiuſmodi intereſſe deducere, ſiue dos fuerit à patre promiſſa, ſiue ab extraneo, qui dotare non tenetur, ita Couar. d cap. 1. num. 3. verſ. hinc primo apparet, Ioſeph. Ludouic. d. deciſ. 21. num. 42. Surd. d q. 45. num 30. quos refert, & ſequitur Franc. Molin. d. q. 39. num 12. vbi num. 12. extendit ſiue gener, qui in pactum deducit hoc intereſſe, ſit mercator ſolitus negotiari aut non ſit, nihil enim refert, cum matrimonij onera ſic ſuſtineat is, qui non eſt mercator, ſicut qui ſolidus eſt mercari.

Tertiò amplia in matrimonio ſpirituali, quòd con- 6
trahitur à Moniali per profeſſionem religionis Abbatiſſa enim poteſt recipere certam pecuniæ quantitatem, donec Conuentui dos promiſſa pro nouitia profitenti ſoluatur, vt per Fr. Emman. quæſt. regularium tom. 2. quæſt. 48. art. 7. & tom. 3. ſumm. cap. 144. num. 8. vbi intelligit dummodo dicta quantitas non excedat in aliquo damnum quòd ex dilata ſolutione monaſterio de facto contingit, puta quia ex dote conſtituendus, vel redimendus erat cenſus, ſed tantúm ſoluatur quod victui Monialis pro quolibet anno ſufficiens iudicabitur, idque habere locum aſſerit in omnibus monaſteriis, etiam vbi dotes ſtatim conſumuntur, dos enim datur ad alimoniam Monialis, quæ ratio etiam militat in omnibus monaſteriis etiam opulentis, & ſe corrigit de hoc vltimo quod reſoluerat d. art. 7. Et quod huius text. deciſio extendatur ad dotes Monialium tenent Ludou. Miranda de ſacris Monialib. q. 8. art. 10. concl. 1. Hieron. Roder. in compendio q. Regul. reſol. 98. n. 20.

Quartò amplia quamuis maritus per decennium 7
tacuerit intereſſe dotis non petendo, adhuc enim illud petere poſſe cùm non cenſeatur remiſiſſe reſoluunt Ozaſc. deciſ. 132. Maſcard. de probat. concl. 1372. num. 98. Surd. conſ. 290 n. 12. Menoch. de præſum. lib. 2. præſ. 15. n. 2 & 3. Valaſc. conſult. 8. n. 9. D. Barboſ. in l. quæ dotis num. 46. ff ſoluto matrimonio, Gaſpar. Roder. d. quæſt. 7. num. 65. vbi num. 66. dicit procedere, quamuis dum vixerit, non petierit ſibi ſolui, & num. 69. extendit quamuis maritus receperit dotem ipſam nulla adhibita poteſtatione de petendis vſuris, ſi vſuræ debeantur iure actionis, quia promiſſæ fuerunt. Fontanel. de pactis nuptial. clauſ. 6. gloſ. 2. part. 6. num. 18. cum ſeqq.

Quintò amplia ſiue dos conſiſtat in pecunia, ſiue in fundo, ſiue in minoribus iocalibus, ſiue in aliis, Queſad. diuerſ. quæſt. 26. col. 6. in fin. Caualcan. part. 4. deciſ. 22. n. 39. Hermoſill. loco citato n. 153. vbi limita quando bona mobilia non dantur æſtimata.

Sextò amplia, etiamſi à principio contactus matrimonij quantitas non aſſignatur, ſed arbitrio tertij declaranda committatur, Auedan. de cenſib c. 10. num. 15. Surd. deciſ. 266. n. 3. Ioſeph. Ludou. Lucenſ. deciſ. 21. n. 49. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 143. n. 11. Hermoſill. loco citato n. 155.

Limita primo ſupradictam huius text. concluſio- 8
nem non procedere ſoluto matrimonio. Ratio eſt, quia titulus dotis extinctus eſt, & fructus non poſſunt ſolui ampliùs pro intereſſe matrimonij, ſed ſimpliciter pro vſura: ita in præſenti Innoc. num. 1. & 2. Hoſt. num. 5. & 6. & Ioan. Andr. col. pen. Bald. in rub. C. de vſuris verſ. quartò quæro, & in l. fin. §. propterea num. 10. & in l. pro oneribus num. 3. C. de iure dot. Alex. conſ. 74. num. 13. & conſ. 141. num. 2. in princ. lib 5. Neguzant. de pignorib. part. 5. membr. 5. num. 17. Roland. conſ. 55. ex num. 1. lib. 2. Caran. ſuper ritus magnæ Curiæ cap. 94. ex num. 1. Mantic. deciſ. 171. num 4. Couar. d. cap. 1. num. 3. verſ. 6. Gaſpar. Roder. d. quæſt. 7 num 53. Valaſc. conſult. 8. num. 4 verſ. 4. & de partit. cap. 6. num. 32. Sanch. de matrimonio lib. 7. diſput. 87. num. 30. D. Barboſ. in l. 2. num. 40. in principio ff. ſoluto matrimon. Gratian. Marchiæ deciſ. 126. & diſcept. forenſium cap. 240 num. 3. & 4. Bonacina d. puncto 9. num. 3. verſ. ex quo. Caſtill. lib. 3. controuerſ. cap. 13. num. 58. Fontanel. d. clauſ. 6. gloſ. 2. part. 1. num 26. cum ſeqq. Hermoſill. citato loco num. 163. Etiamſi per mortem ipſius mariti diſſoluatur matrimonium, Queſad. diuerſ. quæſt. cap. 25. n. 17. Alexand.

Trenta

Trentacinq *var reſolut. lib. 5. de pignorib. reſolut. 2. num. 13. in verſ. hac texta*, Caſtil. *d. lib. 3. cap. 23. n. 60.* Fontanel. *clauſ. 5. gloſ. 9. part. 15. num. 38. & clauſ. 6 gloſ. 2 part. 1. num. 28.* Hermoſill *citato loco, num. 164.* vbi *num. 165.* extendit etiamſi per diuortium diſſoluatur matrimonium, & *num. 166.* etiamſi ſuperſint filij marito mortua vxore, & è contra, & *num 169.* limitat quando diuortium eſt illius qualitatis quod non annullat matrimonium & non facit res dotales deſinere eſſe dotales, & *num. 170.* idem eſſe dicendum ait, ſi diuortium fiat per ſæuitiam mariti, & maritus vxori ſeorſim habitandi præſtat alimenta, & à *num. 177.* diſputat vtrum ceſſionarius mariti poſſit conſequi intereſſe dotale. Vnde non
b poſſe mulierem in contractu matrimonij conuenire, vt ſoluto matrimonio morte viri donec dos ſibi ſoluatur, quid certum detur loco intereſſe, contra Laurentium Rodolph. *de vſuris quæſt. 65.* tenuerunt Ceph. *conſil. 133 num. 130. lib. 1.* Surd. *conſil. 194. num. 14 & 15. & de alimentis tit. 1. q. 45. num. 17.* quos refert, & ſequitur Franc. Molin. *d. quæſt. 39. num. 28. cum ſeqq.* vbi *num. 39 cum ſeq.* reſoluit non valere conuentionem factam per mulierem de ingrediendo poſt mortem viri propria auctoritate bona illius ſibi pro dote hypothecata, & eadem ipſa retinendi pro ſecuritate ſua, percipiendo fructus, ſuóſque faciendo, interim dum dos ei non ſoluitur, & *num. 69. cum ſeqq.* reſoluit poſſe mulierem paciſci cum hæredibus mariti occaſione dilatæ ſolutionis ab ea, vt interim ſibi aliquid annuum ſoluatur pro alimentis, dum id fiet in caſibus, in quibus poteſt vidua poſt annuum conſequi intereſſe dotis non ſolutæ, quos refert Surd. *d. tit. 1. quæſt. 45. à princip.* & in hanc ſententiam citat, Couar. *d. cap. 1. num. 4.* Gemin. *de vſuris commen. 1. §. 4. num. 81.* Nauar. *in man. cap. 15. num. 213.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſionibus part. 1. lib. 2. cap. 106. num. 4.* Surd. *d. quæſt. 45. num. 74. 75. & 76.* Atque etiam procedit ſuperior traditio vbicunque eſt ſtatutum, prout eſt in vrbe 137. *lib* 1. & obſeruantia Regni Aragonum ch Seſſe *vbi ſuprà num. 28.* & foro Regni Valentiæ vt teſtatur Hieron. Leo *in deciſ. Valentina 62.* vel conſuetudo aliquid certum taxaret vxori pro alimentis, interim dum dos ei ſoluitur, valeret enim pactum, quo idem deducitur in conuentionem, quòd à lege municipali, vel conſuetudine taxatur, nam & ſtatutum huiuſmodi, ſiue talis conſuetudo valet, vt tenent plures, quos recenſent Couar. *d. cap. 1. n. 4 verſ. 8.* Nauar. *in comment. de vſuris num. 68.* Ceual. *d. part. 1. deciſ. 25. num. 27.* Roch. de Court. *cap. vlt. quæſt. 1. num. 19. de conſuet.* Iacob de Graffiis *d. num. 4.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat inter virum §. 24. num. n. 3.* Menoch. *remed. 3. retinendæ n. 179.* Surd. *d. tit. 1. quæſ. 42. n. 45.* qui contrarium ſequitur, immo talem conſuetudinem. vel ſtatutum non valere, illud autem aduertere oportet viduæ fructus dotis non deberi niſi duobus concurrentibus, nempe inopia ipſius, viduæ & diligentia pro dote effectualiter habenda, Pariſ. *conſ. 64. n. 1. vol 4.* Crauer. *conſ. 189. num. 7. verſ. ſextus caſus*, Cou. *var. lib. 2. c. 1. verſ. ſextò hinc etiam*, Rot. *in Peruſina dotis 9. Iunij* 1614. coram bonæ mem. Vbaldo, & *in Romam fructuum dotis 14. Maij* 1612. coram Patriarcha Manzanedo, & *in Firman. ſeu Maceratom. dotis 23. Ianuarij* 1621. coram R. P. D. meo Pirouano.

Declara ſupradictam limitationem procedere licèt ex matrimonio remanſerint filij, quia ceſſat ratio huius text. ſcilicet alimentario vxoris, in quo principaliter conſiſtunt onera matrimonij ſecundum dignitatem illius, & quantitatem dotis, Ioan. Anan. *in præſenti col. pen. circa med. verſ. ex prædictis videtur*, Lup. *in d. cap per veſtras, num. 4. verſ. ex quo*, Alexand. *conſil. 74. n. 15. poſt med. verſ. poſtremo circa tertium, & num. 16. lib. 5.* Ruin. *conſil. 162 num. 3. lib. 5.* Pereg. *conſ. 99. num. 5. cum ſeqq. lib. 3. conſil. 70. num 5. ante med. verſ. attamen ſoluto matrim. & conſ. 71. num. 6. & conſ. 37. n. 2. verſ. de iure autem lib. 4.* Giurba, qui teſtatur hoc vetius viſum fuiſſe magnæ Curiæ ſuper conſuetud, Meſſanen. *part. 1. cap. 3. gloſſ. 5. ſub num. 28. ad fin verſ. ſed ab his*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ cap 427. ex num. 4. vſque ad num. 29. lib. 3.* Scacc. *de camb. & commerc. §. 1. q. 1. part. 2. ampl. 8. num. 176. poſt med. verſ. extende ſecundò* bene Iaſ. *in l de diuiſione num. 2. poſt princ. ff. ſoluto matrim.* vbi ad effectum vt fructus debeantur, tria requiruntur, promiſſio dotis, matrimonium & ſuſtentatio onerum.

Non obſtat quòd ſi filij extant onera matrimonij non extinguntur, quæ conſiſtunt ne dum in alimentis vxoris, ſed etiam filiorum Bart. *in l. poſt dotem n. 22. ff. ſoluto matr.* Calderin. *conſ. 1. col. 1. ad med. de donat inter virum & vxor.* Socin. iun. *conſ. 35. num. 16 verſ. quo ratione ſuadetur lib. 1.* Bero. *conſ. 140. n. 10. lib. 2.* Hieron. Gabr. *conſil. 154. num. 6. lib 1.* Franchis *deciſ. 283. n. 14.* & fuit dictum *in cauſa Senogallien dotis 26. Iunij* 1606. coram Illuſtriſſimo Card. Illuſtriſſimo, & *in cauſa Ceſenaten. dotis 2. Decembris* 1616. coram bonæ mem. Rembaldo, cum aliis adductis per Cæſ. Manent. *de iur. cauſa ciuil. pacto 14. n. 80. cum ſeqq.* quibus rationibus motus reſoluit quòd fructus dotis debentur viro diſſoluto matrimonio per mortem vxoris ſi extant filij quod etiam conſiderat Borgnin. *deciſ. 26. ſub num. 24 part. 3. & deciſ. 22. num. 18. in fine part. 4.* & ante omnes hanc ſententiam tenuit Carauita ſuper ritus magnæ Curiæ *cap. 93. n. 22.* qui mouentur ex *l. ſi filiam §. 1. & l. ſi maritus ff. famil. hercisc.* huic motiuo fuit reſponſum malè Cæſarem Manent. & Borgninum applicare concluſionem prędictã ad caſum de quo agitur, quia Doctores prędicti loquuntur in terminis conſuetudinis Martini quòd extantibus filiis dos non reuertatur ad patrem ſed remaneat penes maritum, non enim extinguntur onera matrimonij vbi extant filij. Nam licèt onus liberorum ſit onus naturæ, non matrimonij, tamen originem à matrimonio habet, vt conſiderat Chalder. *d. conſ. 1. col. 1. in fine* & ſic quamuis res patiatur onus naturæ, alimentatio ſpectat ad patrem, qui ideo non poteſt petere intereſſe dotis, vt his terminis aduertit Lub. *in d. cap. per veſtras, §. octauò infertur num. 4. verſ. ceſſat etiam hoc caſu*, Stephan. Gratian. *diſcept. foren. cap. 428. num. 27.* & adſunt iura clara *in l. ſi quis à liberis ff. de liber. agnoſ. & l. qui liberos §. fin ff. de ritu nupt.* Dum verò onus liberorum conſideratur tanquam habens originem à matrimonio, debetur dos, cuius contemplatiòne fuit promiſſa, itaut non debeat reſtitui ſocero, ſed debeat remanere penes generum, & ita loquuntur deciſiones Rotales, hinc etiam videtur ſatis reſponſum ad Doctores per Gratianum citatos *in appen. ad c. 428. col. 1. ante fin.*

Ad Carauit. *in dicto ritu* reſpondetur vel quod loquitur in terminis illius ritus, vt aduertit Scac. *de camb. §. 1. q. 7. n. 1177. verſ. non obſtat*, vel quòd loquatur ſine ratione, quia, vt dictum eſt, mouetur ex *l. filia 20. §. 1. ex l ſi maritus 47. ff. famil. hereſic.* nam tex *in l. filia.* ſolum dicit quòd pluribus fratribus extantibus ſi vnus habeat vxorem, debeat habere dotem patri datam, quia ipſe ſuſtinet onera matrimonij, ſed vt benè aduertit *loco prædicto*, Lup. licèt filij ſint reliquiæ matrimonij & ex dote matris ſint alendi, *in d l. maritus*, & ſubdit quòd inde eſt quòd quamuis vxor conſtante matrimonio poſſit petere dotem à marito vergente ad inopiam mortua tamen vxore filij non poterunt illam petere, Bart. *in l ſi conſtante col. 4. ff. ſoluto matr.* & ita eſt intelligendus Rom. & iura per eum adducta *conſil 517 col. 2. poſt med.*

& ita etiam intelligendi ſunt Beroi. *conſil.* 6 *num.* 10. Mandell. *conſil.* 315. *num.* 6. *lib.* 2. Franc. *deciſ.* 385. *numer.* 14. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. part.*... *n.* 23.

Declarata etiam ſupradictam limitationem procedere etiam quando fructus fuerint deducti in conuentione inter partes quòd debeantur etiam ſoluto matrimonio, quia permiſſio intereſſe non ſuſtinetur niſi conſtante matrimonio vt patet ex Doctoribus allegatis *in princ. huius limit.* illo autem diſſoluto ſicuti non debentur fructus, quos ſoluere eſſet vſura, ita promiſſio fructuum non poteſt vetare vſuras, cum non ſolum diuino, ſed omni iure prohibitæ ſint, quare hanc declarationem tenent Anguiſ. *conſil.* 16. *num.* 2. *& num.* 5. *verſ. & ſic ceſſante lib.* 5. Molin. *d. quæſt.* 39. *num.* 14. *& ſeq.* immo ſi aliter fuiſſet expreſsè conuentum, nulliter etiam eſſet conuentum, Anguiſ. *d. conſil.* 16. *per tot.* Gabriel. *conſ.* 152. *ex num.* 3. *cum ſeqq.* Molin. *d. num.* 14 *& ſeqq.* Surd. *conſil.* 194. *num.* 14. *lib.* 2. Quamuis Rot. *in d. Tiburtina dotis*, coram D. Nauarro ex Gratian. & eadem et *in Romana fructuum dotis* 12. *Iunij* 1606. coram bonæ mem. Penia, contrarium reſoluat, quia verum non eſt, immo penitus falſum quòd Rota *in d. deciſ.* coram bonæ mem. Penia aliàs admiſerit pro valida iſtam promiſſionem fructuum etiam ſoluto matrim. quia illa deciſio loquitur in vidua non habente vnde aliunde ſe ſe aleret, in quibus terminis loquitur etiam deciſio *in Ceſenaten. fructuum dotis* 13. *Iunij* 1603.

10 Secundo limita ſi non maritus, qui ſuſtinet onera matrimonij, ſed ſocer, aut extraneus ea ſupportaret, tunc enim maritum non poſſe dotis vſuras conſequi, qui vxorem non alit, tenuerunt Palat. Lara, & alij, quos refert, & ſequitur Surd. *d. quæſt.* 42. *n.* 30. *cum ſeqq.* nam ceſſante matrimonij onere ceſſat quoque deciſio huius tex. Caſtil. *d. lib.* 3. *cap.* 23. *n.* 53. Fontanel. *clauſ.* 6. *gloſ.* 2. *part.* 1. *num.* 4. *& part.* 6. *num.* 34. Hermoſill. *citato loco n.* 161.

11 Tertiò limita quando poſt pactum initum de recipiendo aliquid pro intereſſe, maritus dilationem ſoluendæ dotis dediſſet, quoniam data dilatione, in conſequentiam videtur voluiſſe vt interim intereſſe conquieſceret, vt per Couar. *d. cap.* 1. *num.* 3. *verſ.* 5. Palat. *in repet. d. cap. per veſtras notab.* 6. §. 8. *num.* 3. *verſ.* 8. Nauar. *d. cap.* 17. *num.* 213. Ioſeph. Ludou. *d. deciſ.* 21. *num.* 44. *&* 45. Surd. *d. quæſt.* 42. *num.* 53. *cum ſeqq.* Polydor. Ripa *obſer.* 19. *num.* 2. Giurba *deciſ.* 72. *num.* 3. Fontanel. *clauſ.* 6. *gloſſ.* 2. *part.* 6. *num.* 8. Hermoſil. *loco citato num.* 205. Quamdam ſecus foret vbi gener promiſſa dote liberè dilationem dediſſet ſocero hoc expreſſim pacto, vt interim pendente dilatione ſibi certum intereſſe daretur, & licèt aliqui diſſentiant, exiſtimantes id fieri non poſſe, quales ſunt Rubens *conſil.* 108. *à principio* Crauet. *conſ.* 1089. *num.* 7. contraria tamen opinio verior eſt, cùm, vt animaduertit. Couar. *loco proximè cit.* iuſtiori de cauſa habet locum perceptio fructuum, alteriuſve quantitatis loco intereſſe, quando libera ex pacto facultas datur debitori fruendæ dotis, quam ſi creditori licitum foret eam quocunque die petere, ſequuntur Gemin. *comment.* 1. *de vſuris* §. 4. *n.* 75. Caual. *d. p.* 1. *deciſ.* 35. *n.* 21. Ioſeph. Ludou. *d. deciſ.* 21. *n.* 42. Cancer *variarum reſolut. lib.* 3. *c.* 7. *n.* 58. *&* 59

12 Quartò limita in pacto excedente intereſſe certum à lege aut ſtatuto, vel conſuetudine taxatum, quoniam eſſet nullum, & vſurarium, licet verè maritus ſublato pacto poſſet agere via ordinaria ad id, quod plus ſibi intereſt ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, ſi pecunias ad manum habuiſset, & foret mercator, & talis perſona, quæ ſolita erat negotiari. Ita concludunt Caualc. *d. deciſ.* 35. *n.* 23. Surd. *d. quæſt.* 42. *n.* 8. *&* 9.

Cap. Michaël. XVII.

Vſuras à ſe, vel ſuo patre extortas ſi quis repetat ſibi reſtitui, non auditur, ſi ipſe non reſtituit vſuras, quas ipſe, vel ſuus pater fecit, & ipſe eſt heres. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Petrus Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 150. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 687. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 7. *cap.* 2. 1

Vide poſita *ad cap. quia fruſtra* 15. *n.* 3. *ſuprà hoc tit.* 2

In gloſ. *Pater*, vlt. ibi, *ſed nunquid repelli poteſt ab agendo*, &c. Ex his verbis colligit Zabarel. *hic ante fin. verſ. tu autem dic*, proxenetam, ſeu mediatorem in contractu vſurario ad reſtitutionem vſurarum non teneri. Verùm contrarium docuerunt *in præſenti* Hoſtienſ. *ad fin. verſ. ſed nunquid*, Anan. *colum.* 4. *num.* 10. *verſ. tu conſidera*, Lap. *alleg.* 93. *num.* 4. *colum.* 4. Crebrior tamen eſt opinio exiſtimantium proxenetam ad vſurarum reſtitutionem minimè adſtringi, niſi in ſubſidium principali non exiſtente ſoluendo, aliàs ſecus, ita *hic* Ioan. Andr. *ad fin.* Anchar. *num.* 5. *verſ. quærit vltimo*, Butr. *num.* 7. *verſ. vltimo*, Panorm. *num.* 6. Quintil. Mandoſ. *in addit. ad Lap. d. alleg* 93. *litt. H.* Maſquard. *de probat concl.* 1040. *n.* 24. *verſ. limitatur duodecimò*, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 127. *de vſuris num.* 8. 3

SVMMARIVM.

1 *Iudæi etiam compellendi ſunt ad reſtituendas vſuras extortas à Chriſtianis, & ad ſoluendas decimas, vel oblationes de eorum poſſeſſionibus.*

2 *Per vſuram homines nimis grauantur.*

3 *Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis ſi fœnus exerceat.*

4 *Princeps ſecularis an poſſit concedere facultatem Iudæis fœnerandi, remiſſiuè.*

5 *Decima an debeatur ex iis prædiis, ex quibus Eccleſia non erat ſolita percipere remiſſiuè.*

6 *Onus adiectum rei facit vt res tranſeat cum illo.*

Cap. Quando XVIII.

Ivdæi ſi graues & immoderatas vſuras extorſerint à Chriſtianis, participium Chriſtianorum eis ſubtrahi debet, donec de immoderato grauamine ſatisfecerint competenter; & ſi opus fuerit, compellantur Chriſtiani cenſuris eccleſiaſticis poſtpoſita appellatione abſtinere ab eorum commerciis. Iiſdem pœnis compellendi ſunt Iudæi ſatisfacere pro decimis, & oblationibus debitis, quas ſoluebant domus, & poſſeſſiones eorum, quæ prius erant Chriſtianorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panor. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontific. pag.* 150. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 688. deſumitur ex Concil. general. Lateran. Alex. III. *cap.* 67. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 7. *cap.* 3. 1

Aggrauentur.] Ergo per vſuram homines nimis grauantur. 2

grauantur vt per Perez *ad rub. tit. 2. gloſſ. 1. verſ. quæri poteſt pag. 24. lib. 8. Ordin.* Morl. *in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 128.*

3 *Per cenſuram eccleſiaſticam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis ſi fœnus exerceat vt per Menoch. *de arbitr. caſu 449. n. 17.*

4 *Principibus autem iniungimus*, &c.] An princeps ſecularis poſſit concedere Iudæis facultatem fœnerandi, conſule Theſaur. *deciſ. 57.* Alexand. de Neuo *conſil.* 100 quos refert Anton. Ricciul. *tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 2. cap. 19. num. 10.*

5 *Antequam ad iudæos quocunque titulo deueniſſent.*] Ergo à contrario ex iis prædiis, ex quibus Eccleſia ſolita non erat percipere, decima minimè debetur, de quo tamen vide Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 7. cap. 25. poſt princ.* Soar. *de relig. tom. 1. lib. 2. c 6. numero 12.*

6 In gloſ. *Deueniſſent.* ibi, *& ita res tranſit cum ſuo onere.* Notatur ad hoc, quòd onus adiectum rei facit vt res tranſeat cum illo, vide *l. is, cui opus*, vbi latè Iaſ. *num. 6. ff. de noui operis num.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 9. num. 102.* Menoch. *conſil. 2. num. 31. & conſ. 63 num. 11. & conſil. 80. num. 79.* Cabed. *Luſit. deciſ. 52. num. 1 part. 2.* D. Barboſ. *in l. poſt dotem num 5. ff. ſoluto matrim.* Chald. Pereira *de extinct. emphyt. c. 3. num 33. & de emptione & vend. cap. 10. num. 10. & cap. 27. num. 79.* Ioan. Martin. à Coſta *in addit. ad tract. libellorum, annot. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius eſt, qui à debitore recipit aliquid vltra ſortem, etiamſi ſuſpiciat in ſe periculum.*

2 *Declaratur text.* in præſenti, *pluréſque Doctores referuntur de eius intellectu agentes.*

3 *Vſura committitur quantumcunque minimum ſit lucrum.*

Cap. Nauiganti XIX. & fin.

Gregor. IX.

1 VSuratius eſt qui mutuat v. g. nauiganti & eunti ad nundinas pecunias, & ſuſcipit in ſe periculum pecuniarium, ſi ex hoc accipit aliquid vltra ſortem. Item qui dat, v. g. decem aureos, vt in alio tempore v. g. meſſis reddantur totidem menſuræ grani vel olei, vel vini, licèt quando dantur pecuniæ plus valeant menſuræ, tamen ſi dubitatur veriſimiliter an tempore ſolutionis ſint valituræ plus, vel minus, non eſt iudicandus vſurarius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Henric. Caniſ. Petrus Binsfeldius, Panorm. Bero. Cened. *collect. 47.* Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 151.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 688. & tom. 4. repet. in iure Canonico ad 5. Decretal. librum* Ioan. Crot. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.*

2 Plura circa intellectum huius tex. & an, & quando ſuſcipiens in ſe periculum pecuniæ mutuatæ ratione aſſecurationis mutui poſſit aliquid à mercatoribus, vel venditoribus ad creditum exigere, vide Couar. *vari. lib. 3. cap. 2. num. 5.* Medin. *in Codice de reſtitut. quæſt. 37. in 3. cauſa col. 4.* Sebaſt. Medic. *in ſumm. peccat. part. 1. tit. 6. quæſt. 75.* Nauar. *in man. c. 17. num. 221.* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter. vir. & vxor.*

notab. 6. §. 9 num. 6. Petr. Santerna *in tract. de aſſecurat. & ſponſion. part. 1. ex num. 5.* Franch. Garcia *de contract. part. 1. c. 15. pag. 457. cum ſeqq.* Ludou. Peguera *in quæſt. crimin. 32. num. 15.* Latè & eleganter Gabriel Pereira de Caſtro *Luſitan. deciſ. 56. ex num. 1:* vbi intelligit hunc text. & ſecus ait vbicunque aſſecuratio cum debitis circunſtantiis, fiat, & ſoluta ſit pecunia mercedis aſſecurationi correſpondens, & *num. 5.* ſubdit iuſtum intereſſe in aſſecurationibus ſemper eſſe æſtimandum ex natura contractus & communi hominum exiſtimatione. Gaſp. Cabal. *in milleloquio iuris. p. 1. milleloq. 299.* Gaſp. Roder. *de annuis redditib. lib. 3. quæſt. 5. num. 55. cum ſeqq.* Morl. *in emporio iuris part. 1. tit. 8. quæſt. 25.* Sot. *de iuſtit. lib. 6. quæſt. 7. artic. vnic.* Angl. *in floribus Theologicis in quæſt. de contractu mutui art. 2. concl. 1. & 2.* Strach. *de aſſecurat in præfat. num. 26. cum ſeqq.* Villag. *in tract. de vſuris quæſt. 16.* Geminian. *eod. tract. commento 3. à princip.* Paul Comitol. *reſponſ. moralium lib. 3. q. 25. n. 5.* Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 7. c. 7. quæſt. 8.* Cari. Philip. *part. 2. lib. 2. c. 1. à n. 18.* Salas *de contract. tit. de vſuris dub. 23. num. 3.* Bonacin. *eod tract. diſp. 3. quæſt. 3. puncto 5. num. 1.* Bernatius *de vtilitate legendæ hiſtoriæ lib. 2. in princip.* vbi ait *in princip. huius tex.* mendum irrepſiſſe omiſſione voculæ, *non*, vt claræ colligitur ex connexione ſequentium verborum ibi, *ille quoque*, &c. Paul. Layman. *in Theologia moral. lib. 3. tract. 4. c. 15. n. 12. verſ. quare,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœniten lib. 25. num. 211.* Valaſc. *conſil. 18. num. 4.* vbi refert ideo *in præſenti* cenſeri vſurarium, qui mutuat nauiganti, vel eunti ad nundinas, licèt ſuſcipiat in ſe periculum, ſi aliquid inde percipiat vltra ſortem, quia mutuum factum; & id quod datum eſt vltra ſortem, non fuit expreſsè pro ſuſceptione periculi, ſed ſimpliciter, & ideo præſumitur vſura, & hæc videtur intentio & mens huius text. vt quando datur ſimpliciter pecunia mutua ituto per loca periculoſa; vel aliàs & mutuans eam ſimpliciter ſuſcipit ipſius pecuniæ periculum, & pactus eſt ſibi dari aliquid vltra ſortem; non exprimens an recipiat pro aſſecuratione, & ſuſceptione periculi, vel ratione mutui, præſumit vehementer lex Canonica *in præſenti,* quod pro mutuo, & quod aſſecuratio, ſeu periculi ſuſceptio fuit interpoſita ad palliandam vſuram, & ſic ad tollendam iſtam palliationem vſuræ ſub colore aſſecurationis, & ad hoc eſt lata conſtitutio huius tex.

Ratione huius dubij, &c.] Vtrùm autem liceat rem credito carius quam præſenti pretio vendere quando rei dominus non erat tunc vendirurus? Vide Sot. *de iuſtit. lib 6. quæſt. 4. art. 2.* Couar. *var. lib. 2. c. 3. num. 6.* Ludouic. Lopez *in inſtruct. conſcient. pag. 2. c. 66.* Gemin. *in repet. huius text. §. 5. num. 120.* Sebaſt. Medic. *in ſumm. peccat. p. 1. tit. 6. quæſt. 97. verſ. quando venditor,* Gutier. *canon. lib. 2. c. 39 à princ.* 3

An habens centum aureos ſoluendos in fine anni, poſſit eo quòd in principio anni eos ſoluit demere aliquid de centum illis aliàs in fine anni ſoluendis, & ſic minoris emere debitum ſoluendum in futurum? Vide Angel. *verbo vſura il 1. num. 63.* Syluest. *eod. verbo il 2. num 14.* Sot. *lib. 6 de iuſtit. quæſt. 4. art. 1. col. antepen.* Nauar. *in man. cap. 17. ex num. 230.* Thom. Mercado *lib. 2. de contract. 16.* Franc. Garc. *in ſimili tract. part. 1. c. 10.* Ludouic. Lopez. *in inſtruct. conſcient. part. 2. c. 57. verſ. porrò & illa quæſtio, & in inſtruct. negotiant. lib. 1. c. 4. ex pag. 7.* Petr. à Nauarr. *de reſtitut. tom. 2. lib. 3. c. 2. num. 162. cum ſeqq.* Vtrùm vſura ſit tempore autumni mutuo dare frumentum ea lege vt verè reſtituatur vel vendere frumentum in autumno eo pacto vt pretium ſoluatur quanti illud valiturum erit tempore veris? Vide Couarru *libro 2. var. capite 3. numero 6.* Petrus Nauarrus *de reſtitutione* 4

lib.5.cap.2.num. 280. Molin. *de iuſtit. tract.2.diſp.*255. Leſſi.*de iuſtit.lib.2.cap.20.n.*145.*&* *c.21.n.*8.Paul.Layman.*d c.15.n.*14.

5 *Recepturus aliquid.*[Ergo vſura committitur quantumcunque minimum ſit lucrum, quod ratione mutui vltra ſortem percipitur, quæ nec etiam in minimo permitti poteſt, vt per Tiraquel. *de iudicio in rebus exiguis verſ.*24.*fol.mihi* 52.Melch.Phœbos *Luſitaniæ deciſ.* 7.*num.*6.

6 Circa materiam cambiorum illud aduertere oportet quòd vt illa dicantur iuſta & realia, & vt talia debeantur, conſtare debet de litterarum tranſmiſſione, illarúmque acceptatione, & effectuatione, vt *in conſtit. Pÿ V.* 147. & tradunt Rot. Ianuenſ. *deciſ.* 37. *num.*11.Nauar.*in man. cap.*17.*tit. de vſuris circa camb. verſ. quare*. Rot. *deciſ.*52.*num.*4.*part.*1.*recent.* & fuit dictum *in Romana ſeu Florentina cambiorum* 12. *Ianuarÿ* 1615. coram bonæ mem. Dunozetto ſen. & *in Romana pecuniaria* 13. *Iunÿ* 1616. coram Card. Pamphilio iun. & *in Romana pecuniaria de Falconeriis* 14. *Maÿ*, *&* 13. *Iunÿ* 1618. coram bonæ mem. Vbaldo ſen. & *in Romana frumenti* 29. *Nouembris* 1627. coram R. P. D. Pirouano, & *in Ferrarien. pecuniaria* 12. *Iunÿ* 1627. coram R. P. D. Vbald. iun. & *in Antonitana cambiorum* 8. *Fubruarÿ* 1629. coram eodem, vbi etiam fuit dictum quòd ad probandam cambiorum realitatem non eſt neceſſarium exibere litteras, quas mercatores vocant *dell'andata*, quia cùm huiuſmodi litteræ tranſmittantur ad correſponſales, impoſſibile eſt illas per ſcribentes exhiberi, & ideo ſufficit probare tranſmiſſionem per ſolas litteras, quas vocant *del retorno.*

7 Quoad acceptationem litterarum cambij ſciendum eſt illas acceptatas dici quando à mercatoribus abſque vlla contradictione receptæ fuerunt, vt de litteris miſſiuis in genere, Bald. *in rub. C. de fide inſtr.n.*37. *verſ quæro quid de litteris*, Gabr. *commun.tit de præſumpt. concl.*2. *ex num.* 1.Rot. *deciſ.*811.*num.* 9 *p* 1. *diuerſ.* *&* *in ſpecie de litteris cambij* Rot. Ianuenſ. *deciſ.*24.*num.*4. *&* *deciſ.*1120.*num.*1.*&* *deciſ.*133. *num.* 2. Scac. *de camb.* §.2.*gloſſ.*5. *num.*336. & fuit dictum *in Toletana litterarum cambij* 20. *Martÿ* 1620. coram Cardin. Veroſpio. Limitatur tamen in litteris vulgò dictis, *deaueſo.* quas licèt mercatores abſque contradictione receperint, non tamen dicuntur acceptaſſe litteras cambij, & ideo cogi non poſſunt ad ſoluendum illarum vigore Gam. *Luſit.deciſ.*336.Scac.*d.gloſ.*5.*n.*337.Probatur etiam litterarum cambij acceptatio ex eo quòd mercatores in ipſo acceptationis litterarum actu certam pecuniæ quantitatem erogarunt, vt fuit reſolutum per Rot. *in d. Toletana litterarum cambij*, refert Ferentil. *ad deciſ.* 487. *Buratti ex n.*7.vbi *n.*10.ex ead. Toletana litterarum cambij ſubdit non eſſe neceſſarium quod litterarum cambij acceptatio in ipſis litteris inſeratur cum ſufficiat aliunde de illa conſtare.

De Crimine falſi.

Tit. XX.

1 SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Guilielmus Durand. *in Breuiario aureo iuris Canon. fol.* 144. *verſo*, Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canon. fol.* 181. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretalium. fol.*188. Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, à pag.*668. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagen. *in expoſit. tit. iuris Canon*, Zipæ *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag.* 417. Lancel. *in inſtit. Canon.* Caniſ. *in ſum. eiuſdem iuris*, Cafarel. *in erotem eiuſdem iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc titulo.*

De materia tit. vide apud Luſitatos Ordin. Re- 2
giam. *lib.*5.*tit.*52. *cum ſeqq.* vbi parens meus notat, & apud Caſtellanos *l.* 57. *tit.*6. *part.*1. vbi Greg. Lop. & *tit.*12.*lib.*4.*fol. leg.* *&* *tit.* 6.*lib.*8. *Ordin.* vbi Perez Velam *de delictis. c.*10. Clar. *lib.*5.§. *falſum*, Farin. *in praxi crimin. part.*6. *de falſitate, & ſimulat.* Bonacoſ. *commun.crimin.verbo falſum.* Zerol. *in paxi Epiſcop. part.*1. *verbo falſarij*, Bernard. & Salzed. *in pract.c.*119.*in nouiſſ. impreſſ.*

De falſificantibus ſignum, aut ſigillum Regis, agunt 3
Ordin. Regia Luſitan. *lib.*5. *tit.* 52. vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l.*3.*tit.*6. *lib.*8. *Ordin.* vbi Perez *&* *l.*3.*tit.*17.*lib.*8.*nouæ recop.* vbi Azeued. Pradill. *in ſumma legum pœnalium p.*1.*c.*21.Caſtill.*lib.*3.*quotidian.c.*20 *n.*8. *cum ſeqq.*

De facientibus falſas ſcripturas aut illis vtentibus, 4
vide Ordin. Regiam Luſit. *d. lib.*5.*tit.* 53. vbi parens meus notat, & apud Caſtellanos tit. 7. part. 7. vbi Gregor.Lop.Farinac. *in praxi crimin. quæſt.*155. *à princip.* Cardin. Tuſch. *lit. F. concluſ.* 41. Molin. *de iuſtit. tom.* 3. *tract.* 1. *diſp.* 700. Et de pœnis falſarij tabellionis, vide Velam. *de delictis cap.* 24. Clar. *in* §. *falſum n.*17.

De teſte falſum deponente agunt Ordin. Regia 5
Luſit. *d lib.*5. *tit.* 54. vbi notat parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 26 *tit.* 11. *part.*3. vbi Greg. Lop. *&* *l.*4. *&* 7.*tit.* 17. *lib* 8. *nouæ recop.* vbi Azeed. Otozc. *in emblem moralib.lib.*3. *embl.*47. Anton. Gabri. *commun.lib.*2. *ſub tit. de iureiur. concl.*6. Ioſeph. Ludou. *lib.*3. *ſub eod. tit. concluſ.*1. Perez *tit.*6.*lib.*8.*Ordin. pag.*188. *cum ſeqq.* Auedan. *de exequendis mand. part.* 2. *c.*27. Maſcard. *de probation concl.*955.*n.*19. Fachin. *controuerſ. lib.*1. *cap.* 14. Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil* 64. Surd. *conſil.* 37. Decian. *tract.crimin.lib.*6.*c.*10 *cum ſeqq* Vela *de delictis c.*37. Farin. *in d. p.*6. *q.*160. *à princip.* Galganet. *de iure publico, lib.*1.*tit.*38.

De falſitate commiſſa in ſupponendis partibus 6
agunt Doctores *in l.* 1. *&* *ſuppoſito C. ad legem Cornel. de falſis.* noſtri in Ordin. Regia *d. lib* 5. *tit.*55. Caſtellani *l.*5.*tit.*7. *part.*7. vbi Greg. Lopez, Boſſ. *de delictis, tit de partus ſuppoſitione*, Anton. Gom. *l vlt. Tauri n.*12. Menoch. *de arbitr.caſu* 306.*num.*3.*&* *de præſumpt.lib.*5. *præſ.*24. Quanier. *in quæſt. crimin.c.*77 *à num.*33. Vincent. de Franch. *deciſ.*332. Maſcard. *de probat.concl.*1147. Molin. *de iuſtit.tom.*3.*tract.*2.*diſp.*701. Thom. Valaſc. *allegationum iuris tom.*1.*alleg.*13.*n.*50.*cum ſeq.* Farin. *d.p.*6.*q.* 150.*n.*239 *cum multis ſeq.* Galganet. *de iure publico, lib.*1. *tit.*41.*n.*9.*&* 15.

De aurifice adulterinas gemmas, ſeu lapillos illi- 7
gante agunt Ordin. Regia Luſit. *d. lib.*5. *tit.*56. Auendan. *de exequendis mand. part.*1.*c.*19. *num* 30, Pradil. *d. part.*2.*caſu* 7. Farin. *d.praxi.crim.tit.de furtis, quæſt.*166. *num.*44.

De pharmacopolis vendentibus medicinas adul- 8
teratas, vide Luc. de Pena *in conſtitut. Neapol. lib.* 3. *tit.* 49. *fol. mihi* 110. Bellac. *tom. communium. opinion. lib.*9. *tit.* 17.*num.*12.*pag.*505. Maſcard. *concluſ.*5. *n.*32.

De vendentibus vinum limphatum, vide apud Ca- 9
ſtellanos *l.*8.*&* 9.*tit.*17. *part.*7. vbi Greg. Lopez, Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ, tit. de hoſtibus verſ. duodecima concluſio*, Azeued. *l.*5.*tit.*11.*lib.*5.*nouæ recop.* Sebaſt.

Neui.

Neui. *in remiſſ. ad l. is, qui in puteum*, 11. *ff. quod vi aut clam.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *c.* 4 *n.* 90. Auendan. *d. c.* 19. *n.* 30. *verſ. quinto* vbi de admiſcentibus vinum vetus cum muſto.

10 De portantibus in ſacris merces deſuper bonas, & inferiùs corruptas, ac de illis, qui in principio caniſtri ponunt poma meliora, vide Azeued. *l.* 3. *n.* 4. *cum ſeqq. tit.* 5. *lib.* 1. *noua recop.* Matien. *l.* 1. *gloſſ.* 9. *n.* 11. *tit.* 14. *lib.* 5. *eiuſdem noua recop.*

11 De vtentibus falſis ponderibus, & menſuris, vide Ordin. Regiam Luſit. *lib.* 5. *tit.* 58. vbi notat Parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 7 *&* 8 *tit.* 7. *p.* 7. vbi Greg. Mexi. *in tract. taſſæ panis concl.* 5. *n.* 30. *cum ſeqq.* Matien. *l.* 2. *gloſ.* 5 *&* 6. *tit.* 13. *lib* 5. *noua recop. & l.* 1. *gloſ.* 9 *tit.* 14. *eod. lib.* Moder. *de iuriſd. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 3. *n.* 16. *cum ſeqq.* Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio, p.* 6. *n.* 354. *cum ſeq.* Ludou. Rodolph. *var. q. lib.* 2. *q.* 40. *n.* 13. Galganet. *de iure publico lib.* 1. *tit.* 40.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis falſidicus tres lædit, Deum, Iudicem & partem & falſus eſt non ſolum qui mendacium dicit, ſed etiam qui veritatem occultat.*
2 *Interpretatio in dubio fieri debet, vt excuſetur quis à periurio.*
3 *Teſtis falſi crimen in eo cognoſcitur quàm deteſtabile ſit, quia Deo, iudici & hominibus obnoxius eſt.*
4 *Iudex ſecularis teſtem in teſtimonio coram ſe ferendo delinquentem punire non poteſt.*
5 *Falſitas nemini nociua non punitur pœna ordinaria.*
6 *Falſum deponere dicitur, qui tacet veritatem.*
7 *Sententia poteſt allegari nulla vſque ad triginta annos.*

Cap. Falſidicus I.

D. Auguſt.

1 TEſtis falſus tribus perſonis eſt obnoxius, Deo; Iudici, innocenti. Item falſus teſtis eſt qui mendacium dicit, & qui veritatem occultat, quia ille vult nocere, hic non vult prodeſſe. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened *collect.* 139. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 156. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 690. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. Verba huius text. non ſunt Auguſtini, ſed Iſidori *lib.* 3. *de ſummo bono, c.* 59. refert Burchard. *lib.* 5. *Decret c.* 11. habetur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *cap.* 2.

2 *Falſidicus teſtis.* [Aduerte, quòd in dubio ſemper fieri debet interpretatio, vt excuſetur quis à periurio; ex Decian. *tract. crimin. lib.* 6 *cap.* 11. *num.* 58. *& cap.* 12. *numero* 20. Et ad euitandam falſitatem teſtium dicta ſunt impropriè intelligenda, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, num* 100. Surd. *deciſ.* 263. *num.* 9. *& deciſ.* 283. *num.* 11. *cum ſeqq.* dummodo non ſequatur abſonus intellectus, Horten. Caualcan. *in pract. de teſtib. par.* 3. *num.* 67. *&* 68.

3 *Tribus perſonis eſt obnoxius*, &c.] In eo potiſſimum dignoſcitur, quàm deteſtabile ſit falſi teſtis crimen, quia Deo, iudici & hominibus obnoxius eſt, vt per Farin. *in praxi crimin p.* 2. *q* 67. *n.* 1. *&* 9.

4 *Deinde iudici quem mentiendo fallit.*] Intellige quando eſt competens falſidici teſtis, nam ſecularis iudex nec officio nec ad partis inſtantiam, nec in bonis nec in corpore, nec principaliter nec incidenter iudicare poteſt, aut punire clericum in teſtimonio coram ſe ferendo delinquentem, vt per Cou. *pract. c.* 18. *num.* 8 Marant *de ordine iudic. part.* 6. *cap. de inquiſit. num.* 150. *& actu* 12. *à n.* 1. Clar. *§. fin. quæſt.* 38. *n.* 14. *verſ. hinc quæro*, Roland. *conſ.* 12. *n.* 26. *vol.* 2. Afflict. *deciſ.* 230. Tuſch. *ſing.* 111. *lit. A, & de viſit. lib.* 2. *c.* 21. *n.* 33. Ioan. Garc. *reg.* 9. *n.* 6. Viui. *lib.* 2. *opin.* 47. Auil. *ad cap.* 48. *Prætor. in gloſſ. qualeſquier iuris n.* 5. Gutier. *pract. lib* 1. *quæſt.* 24. *ex n.* 1. Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib.* 1 *cap.* 11. *n.* 1. Craſſ. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9 *tit.* 17. *n.* 138. *pag.* 511. Rebuff. *in tract. quando ſeculares n.* 88. Bernard. *in pract. c.* 96. *n.* 2. vbi Salzed. *in addit. verbo non poteſt puniri* refert plures Doctores Mexi. *in tract. taſſæ panis concl.* 5. *n.* 34. Fachin. *lib.* 9. *controu c.* 27. *verſ. tertia verior* Perez *l.* 1 *verſ. ſed dubitari poteſt, tit.* 6. *lib.* 8. *Ordin pag.* 189. Azeued. *l.* 1. *n.* 97. *cum ſeqq. tit.* 16. *lib.* 8. *noua recop.* Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo caſus pag.* 79. Morl. *in emporio iuris, p. tit.* 1. *in prælud. n.* 153. Marta *de iuriſdict. part.* 4. *caſu* 128. *n.* 7. *cum ſeq.* Azori. *inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 13. *q.* 2. Pradill. *in ſumma legum. pœnalium. p.* 1. *c.* 22. *n.* 8. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 26. Hortenſ. Caualcan. *in pract. de teſtibus p.* 5. *n* 218. plures alios ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretum collect.* 37. *num.* 10. *& ad Decret. collect.* 138. *num.* 2.

Quem falſo teſtimonio lædit.] Hinc falſitatem nemini nociuam non puniri pœna ordinaria tenuerunt Felin. *in tract. quando conatus puniatur. verſ fallit. ſecundò*, Couar. *in cap. quamuis pactum p.* 1. *§.* 7. *num.* 6. *in fine*, Clar. *lib.* 5. *§ falſum, num.* 35. *& §. periurium num.* 11. Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 2. *verbo falſitas fol. mihi* 28. Menoch. *de arbitr. caſu* 306. *num.* 14. 23. *&* 30. *cum ſeqq.* Surd. *deciſ.* 282. *numero* 18. Flores de Mena *var. lib.* 2. *quæſt.* 20. *num.* 81. Farin. *in praxi crim. part.* 6. *ſub tit. de falſit. quæſt.* 150. *num.* 291. Et falſitatem commiſſam in re modica leuiùs eſſe puniendam reſoluunt Tiraquel. *de iudicio de rebus exig. pag. mihi* 49. Menoch. *de arbitr. caſu* 306. *num.* 36. Farin. *d. part.* 6. *quæſt.* 150. *num.* 111. *&* 292. 5

Et qui veritatem occultat.] Notatur adhoc, quòd teſtis, qui tacet veritatem dicitur falſum deponere, vt per Tiraquel *de pœnis temp. cauſa* 44. *num.* 15. *cum ſeqq.* Zanchin. *de hæret col.* 14. *num.* 2. Pena *in direct. Inquiſit. part.* 3. *quæſt.* 73. *commento* 122. *verſ. falſum autem teſtem*, Maſcard. *de probat. concluſ.* 743. *num.* 12. *& in præfat. quæſt.* 5. *à num.* 70. Decian. *tract crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 30. Farin. *d. quæſt*, 67. *à num.* 220. vbi *num.* 225. ampliat etiam ad illum teſtem, qui dicit ſe non recordari de eo, quod vel certum eſt ipſum recordari, vel ſaltem debet veriſimiliter recordari, & *n.* 223. ampliat ad teſtem, qui deponit obſcurè, verſutè, vel per malitiam, ad hoc vt eius depoſitio producenti non proſit. Aduerte tamen tacentem verum non peccare niſi quando productus eſt vt teſtis Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 9. *q.* 27. *n.* 5. 6

In gloſ. *Iudici.* ibi, *vſque ad.* 20. *annos.* Immo vſque ad 30. poteſt ſententia allegari nulla, gloſſ. *in c. vnde quæritur* 35. *q.* 9. Viuian. & Bellac. *tom.* 2. *commun. opin. lib* 7. *tit.* 15. *n.* 131. *cum ſeqq.* Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. part.* 3. *num.* 50. *& in auth. niſi num.* 12. *eod tit.* Perez *ad tit.* 15. *lib.* 3. *Ordin. p.* 738. Tiraq. *de retract. lig. §.* 36. *gloſſ.* 2. *n.* 38. 7

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per ſe falſas litteras non debet executioni mandare.*
2 *Sententia falſa non eſt exequenda.*
3 *Sententia ex falſis inſtrumentis nunquam tranſit in rem iudicatam.*
4 *Falſitatis ſola ſuſpicio in litteris Apoſtol. fidem eis tollit*

5 *Nullitates ex defectu iuriſdictionis emanantes ſummè attendendæ ſunt.*
6 *Iuriſdictionis defectus dicitur inſanabilis.*

Cap Super eo. II.

Luc. III.

1 Sententia lata authoritate litterarum falſarum, non eſt executioni mandanda. Item quando Ordinarius videt reſcriptum Papæ eſſe redarguendum falſitatis, non debet ei adhibere fidem, nec obſeruare quod per illud mandatur, ſed retinere diligenter eum, qui reſcriptum præſentauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 157. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 691. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal ſub tit. de re iudic. cap.* 4.

2 Collige ex text. falſam ſententiam non eſſe exequendam, vt per Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tract. de ſentent. execut art. vlt. num.* 10. *pag. mihi* 256. ſicut & illam quæ ex falſis probationibus lata fuit, vt probant Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 75. *in princip. & tit.* 87. §. 1. vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 13. *tit.* 22. *p.* 3. vbi Gregor. Mench. *vſufreq. c.* 36. Amat. Roderic. *in pract. c.* 9 *num.* 9. *&* 10. Alexand. Trentacinq. *vari. lib.* 2. *tit. de ſentent. reſol.* 3. *n.* 13. Curi. Philip. *p.* 1. §. 18. *n.* 12.
3 Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 1502. Nam ſententia ex falſis inſtrumentis nunquam tranſit in rem iudicatam Chald. Pereira *conſ.* 36. *à princip.* vbi *num.* 12. declarat ſi is pro quo lata fuit ſententia, ſciat falſas eſſe probationes.

4 *Redarguenda videris falſitatis.*] Ergo ſola ſuſpicio falſitatis in litteris Apoſtolicis fidem eis tollit, & earum impedit executionem, vt per Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 151. *n.* 31.

5 In gloſſ. *Falſarum.* 1. ibi. *quia defectus eſt in iuriſdictione.* Aduerte nullitates ex defectu iuriſdictionis emanantes ſummè attendendas eſſe, vt per Ioan. Bauman. *de ſequeſt. c.* 16. *num.* 1. *&* 4. *cum ſeqq.* Azin. *in praxi Florent.* §. 13. *c.* 32. Caualcan. *deciſ.* 28. *n.* 46. *cum ſeqq.*
6 *vol.* 1. Nam defectus iuriſdictionis dicitur inſanabilis. Æmil. Verall. *deciſ.* 38. *num.* 2. *lib.* 3. Thom. Triuiſ. *Venetiæ deciſ.* 11. *num.* 2. *lib.* 2. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 41. *num.* 124. & eſt legibus adeo exoſus, vt quamuis ſe de nullitate non appoſiturum quis iuraſſet, tamen hanc nullitatem ex defectu iuriſdictionis apponere poterit, vt ex Felin. Ruin. & aliis colligit Cranet. *conſ.* 383. *num.* 16. & reſoluit Anton. Gabr. *tom.* 3. *commun. opin. lib.* 6. *tit. de ſtatutis concl.* 3. *n.* 7. *pag. mihi.* 355.

SVMMARIVM.

1 *Clericus falſans ſigillum Principis deponitur, item ei character imprimitur, & in exilium mittitur.*
2 *Sigillum Principis clericus, qui falſauit, eſt deponendus.*
3 *Delinquentibus ſignum an fas ſit imponere, oſtenditur.*

Cap. Ad audientiam. III.

Vrban. III.

1 Clericus falſans Sigillum Principis non punitur pœna ſanguinis, ſed degradatur, & imprimitur in eo character, ſeu ſignum vt ab aliis diſcernatur, & in exilium extra prouinciam mittitur. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 157. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 691. remiſſiue Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 9. *cap.* 2.

Probat hic tex. clericum, qui falſauit ſigillum Principis, aut alicuius Regis, eſſe deponendum, ſibique characterem imprimendum, ac in exilium mittendum, vt per Duen. *reg.* 100. *limit.* 1. Boër. *deciſ.* 82. *col.* 1. Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 281. Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat verbo clericus n.* 86. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *c.* 17. §. 3. *n.* 22. Galgan. *de iure publico, lib.* 1. *tit.* 41. *n.* 24. 2

In ſignum maleficij characterem, &c.] Olim apud noſtros Luſitanos in antiqua Ordin. *lib.* 5. *tit.* 37. §. 2. furibus auriculas abſcindi iubebatur, quia tamen hæc inſcriptio, ſeu potiùs maleficij ſignum faciebat vt aliqui longis capillis, aut auritis pileis mutilatas aures occultarent, nec conueniebat iam patenti ſigno turpitudinem oſtendere, ob quam Imperator Conſtantinus vultus deturpationem lege vetuit, ſic reſcribens ad Eumelium. Si quis in ludum fuerit, vel in metallum pro criminum deprehenſorum qualitate damnatus, minimè in eius facie ſcribatur, dum in eius manibus, & in furis poſſit pœna damnationis vna ſcriptione comprehendi, refert Cardin. Cæſar. Baron. *in addit. ad martyrologium Romanum die* 22. *Decembris,* ideo in nouiſſima iuſtitiæ reformatione prædicta aurium abſciſſio ſublata fuit, & illius loco iubetur, vt pro primo furto prima littera territorij, vbi inuenitur, pro ſecundo verò furcæ ſignum in humero candenti ferro imprimatur, & de hac bullatione agit Farin. *d. part.* 6. *quæſt.* 170. *num.* 84. apud Caſtellanos verò per *l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recop.* vbi Azeued. *n.* 12. character imprimi iubetur ei, qui duas vxores ſimul duxit, & idem Azeued. *l.* 3. *n.* 21. *tit.* 17. *lib.* 8. *eiuſdem nouæ recopil.* agit de charactere imprimendo falſanti ſigillum Regis. 3

SVMMARIVM.

1 *Litteras Apoſt. non recipiat exiſtens in curia, niſi de manibus Papæ, vel officialium ab ipſo deputatorum, perſonæ tamen ſolemnes per nuncios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contrafaciens ſi laicus eſt, excommunicationi ſubiacet; ſi clericus, ab officio. & beneficio deponitur.*
2 *Apoſtolicas litteras recipientes in Curia de manu alterius quàm Summi Pontif. vel deputatorum ſunt excommunicati.*
3 *Verbum, ſubiaceat, non eſt latæ ſententiæ.*
4 *Verbum præſentis temporis imperatiui modi, quod ad iudicem dirigitur, importat ſententiam ferendam.*

Cap Dura. IV. *Innocent. III.*

Litteras Apoſt. non recipiat exiſtens in curia, niſi de manu Papæ, vel eius officialium ad id deputatorum, & ſi perſona eſt tantæ auctoritatis vt ita deceat, nuntium ad Cancellarium Papæ, vel ad Papam mittere debet, qui modo prædicto accipiat illos. Qui contrafecerit, ſi eſt laicus, eſt excommunicandus, ſi eſt clericus eſt ſuſpendendus ab officio, & beneficio, & ab Ordinario, à quo mox non poteſt abſolui. Item qui habens litteras falſas Apoſt. eas intra viginti dies non reſignet, vel deſtruat, eſt excommunicatus, à qua excommunicatione ſolus Papa abſoluit. Colligunt ex Ordin. 1

Ordin Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan.
Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar.
Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 158
Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 691. remiſ-
ſiue Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant.
Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. ſub tit. 11. de falſariis
cap. 1.*

2 Probat hic text. recipientes litteras Apoſt. dum ipſi
ſunt apud Sedem Apoſt. de manu alterius, quàm Sum-
mi Pontif. vel deputatorum ad illud officium, eſſe
excommunicatos, vt per Clar. *in pract. lib. 5. §. fin. q. 77.
num.* 17. Mart. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excomm. lib. 5.
cap. 5. diſp. 7. verſ. rurſus,* vbi latè, *& in verſ. quamobrem,*
aduertit quòd *in hoc text.* duplex continetur excom-
municatio, alia latæ ſententiæ, quam incurrunt ipſo
iure illi, qui litteras Apoſt. accipiunt ab alio, quàm
de manibus Papæ, vel officialium, aut Bullatorum, niſi
ſint perſonæ inſignes, alia eſt ſententiæ ferendæ, qua
excommunicandi ſunt per Ordinarium illi, qui ha-
bent litteras falſas, ſi poſtquam ſciuerint eas eſſe fal-
ſas infra vigenti dies non lacerauerint, aut reſignaue-
rint, & ſemel excommunicati non poſſunt ab alio ab-
ſolui (præterquam in mortis articulo) niſi Papa, & *in
verſ. ſecundò*, circa eandem excommunicationem pro-
latam in eos, qui litteras Apoſt. accipiunt ab alio, quàm
ab ipſo Papa vel officialibus, notat hanc excommuni-
cationem afficere alios tantum, qui apud Sedem Apoſt.
commorantur, vt habetur *in textu, & in verſ. tertiò*, no-
tat Doctores communi conſenſu aſſerere hanc excom-
municationem abiiſſe in deſuetudinem, & hodie non
ſeruari in Curia.

3 In gloſ. *Subiaceat.* ibi, *ſed non credo.* &c. Notatur ad
hoc, quòd verbum *ſubiaceat*, non eſt latæ ſenten-
tiæ, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis do-
4 nat. verbo reuertatur num.* 149. Nam verbum præſentis
temporis imperatiui modi, quod ad iudicem dirigi-
tur, importat ſententiam ferendam, vt per Vgolin.
de cenſuris tab. 1. cap. 9. §. 6. numer. 7. Carbon. *tract. de
legibus lib. 8. diſput. 6. verſ. tertia regula,* quos refert &
ſequitur Monet. *de diſtrib. quotid. p. 3. quaeſt. 7. num.* 21.
& in terminis huius text. Mart. Alter. *d. diſp. 7. c. 5. col. 3.
lit. D. & E.*

SVMMARIVM.

1 *Ponit nouem modos falſandi litteras Papales.*
2 *Scriptura raſa falſa præſumitur.*
3 *Falſitas præſumitur ex cancellatione in aliqua ſcriptura reperta.*
4 *Falſitatem arguit abraſio reperta in aliqua ſcriptura.*
5 *Diuerſitas manus in ſcriptura falſitatem arguit.*
6 *Falſitas arguitur ex apoſtillis, ſeu additionibus, præſertim in inſtrumentis, ſeu in aliqua ſcriptura repertis.*
7 *Inſtrumentum interlineatum, ſeu reſeruatum ſi redigatur in publicam formam, debet notarius in tranſumpto mentionem facere de illis interlineamentis, ſeu raſuris, aliàs manet ſuſpectum.*
8 *Mutans in litteris Apoſt. poſtquam eas receperit ab officiali, aliquid etiam minimum, verè falſat illas.*

Cap. Licet V.

1 PApa declarat nouem modos cognoſcendi falſita-
tem in ſuis litteris. Primus, vt falſa Bulla falſis
litteris apponatur. Secundus vt filum de vera Bulla
extrahatur ex toto, & per aliud filum immiſſum fal-
ſis litteris inſeratur. Tertius vt filum ab ea parte in
qua charta plicatur inciſum cum vera Bulla falſis lit-
teris immittatur. Quartus cum à ſuperiore parte Bul-
læ altera pars ſibi ſub plumbo reſcenditur & per idem
filum litteris falſis inſerta reducitur infra plumbum
Quintus cùm litteris bullatis, & redditis in eis ali-
quid per raſuram tenuem immutatur. Sextus cùm
charta artificiis dealbatur, & iterum inſcribitur. Septi-
mus cùm chartæ abolitæ & abraſæ alia ſubtiliſſima
charta conglutinatur. Octauus cùm non recipiunt
litteras de manu Papæ, vel Bullatoris. Nonus qui fal-
ſas litteras ſub Bulla vera proiiciunt. Sed in his duo-
bus falſitas difficile cognoſcitur, niſi vel ex modo
dictaminis, vel ex forma ſcripturæ, vel ex qualitate
chartæ; in aliis verò faciliùs, vt in adiunctione filo-
rum, vel in collatione Bullæ, vel monitione, vel obtu-
ſione, præſertim ſi Bulla non ſit æqualis, ſed alibi ma-
gis tumida, alibi magis depreſſa. Colligunt ex Ordin.
Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Ana-
nia, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.
5. iuris Pontif. pag.* 159. Alagona *in compendio iuris Ca-
non. pag.* 692. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in
concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. De-
cret. lib. 5. tit. 11. cap. 2.*

In eis aliquid per raſuram, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd raſa ſcriptura falſa præſumitur, & tanquam fal-
ſa reiicitur, vt per Maſquard. *de probat. concluſ.* 1254 *à
princip.*

Totaliter abolitæ.] Notatur ad hoc, quòd ex cancel- 3
latione in aliqua ſcriptura reperta præſumitur falſitas,
vt per Baiard. *ad Clar. §. falſum n.* 197. Menoch. *de præ-
ſumpt lib. 1. præſumpt. 99. n. 3. cum ſeqq. & de arbitr. caſu*
187. *à n.* 34. Anton. Gom. *l. 3. Tauri n. 91. & l. 45. n.* 145.
ad fin & n. 146. Brunor à Sole *in locis comm. verbo Apo-
ſtilla, n.* 1. Surd. *conſil.* 16. Farin. *in praxi crimin. p. 6. q.* 151.
n. 31. cum ſeqq.

Vel abraſæ] Notatur ad hoc, quòd abraſio reperta in 4
aliqua ſcriptura falſitatem arguit, vt per Menoch. *d.
praeſ. 99. n. 3. cum ſeq. & de arbitr. caſu* 187. *n.* 41. Maſcard.
concl. 1254. Farin. *d. q. 151. à num.* 64.

Falſis litteris immutatur.] Nam diuerſitas manus in 5
ſcriptura falſitatem arguit, vide Menoch. *conſil.* 199.
n. 7. verſ. tertiò arguitur, & de præſumpt. lib. 5. præſumpt.
20. *num.* 9. 18. *&* 19. Maſcard. *conc.* 740. *num.* 11. Farin.
d. quaeſt. 151. *à num.* 112. Ex Apoſtillis etiam, ſeu addi- 6
tionibus præſertim in margine alicuius inſtrumenti,
ſeu ſcripturæ repertis, arguitur falſitas, vt per Franc.
Marc. *deciſ. 243. num. 4. & deciſ. 702. num. 1. part. 1.* Ba-
iard. *d. §. falſum num. 197. verſ. item ſi ſcriptura,* Farin. *d.
quaeſt. 151. à princ.* Et de interlineaturis vide Menoch. 7
d. caſu 187. num. 40. & Maſcard. *d. concl.* 1254. *numer.* 8.
Et in hoc aduerte quòd ſi inſtrumentum interlinea-
tum, ſeu reſeruatum redigatur in publicam formam,
debet notarius in tranſumpto mentionem facere de
illis interlineamentis, ſeu raſuris aliàs manet ſuſpe-
ctum, Bonacoſ. *commun. crimin p. 1. verbo falſum fol.* 65.
in fine Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4 tit.* 11.
num. 241. pag. 582. Azeued. *l. 13. n. 49. tit. 25. lib. 4. nouæ
recop.* Menoch. *conſ. 395. n.* 57. Maſcard. *d. concl.* 1254.
n. 16.

In gloſ. *Tenuem.* ibi, *quicunque radit, vel immutat* 8
*reſcriptum D. Papa ſibi aſſignatum, excommunicatus
eſt, & falſarius.* Notatur ad hoc, quòd etiam ille,
qui in litteris Apoſtol. poſtquam eas recepit ab offi-
ciali, mutat aliquid etiam minimum, verè fallit illas,
vt per Mar. Alter. *de cenſuris tom. 1. lib. 5. diſp. 7. c. 2. col. 3.
lit. D.*

SVMMARIVM.

1 *Falſa ſunt litteræ Papæ in quibus Epiſcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel vni ſcribitur in plurali.*

2 *Papa*

2 *Papa fratres vocat Patriarchas, & Archiepiſcopos, & Epiſcopos cæteros autem Reges, & Principes filios.*
3 *Falſitas arguitur ex diuerſitate ſtyli.*
4 *Stylus ſeruatur pro lege.*
5 *Stylus in dubio non præſumitur.*
6 *Stylum introducere ſolis ſupremis iudicibus permittitur.*
7 *Stylus contra ius non eſt obſeruandus.*

Cap. Quam graui. VI.

1 Litteræ Apoſtolicæ in quibus Papa vocat Epiſcopum dilectum filium, & non fratrem, vel cum loquitur vni, ponit in plurali veſtras, ſunt falſæ, quare falſitas litterarum cognoſcitur tum in Bulla, filo, & charta, tum in ſtylo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mat. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontif. pag.* 158. Alagona *in compendio iuris Canon. pag* 693. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 11. *cap.* 3.

2 *Ut Patriarchas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Papa fratres vocat Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, cæteros autem Reges, & principes filios, vt per Decian. *in cap. venerabilis num.* 2. *de except.* Coſin. *in pragmat. Sanctionum tit. de numero Cardinalium gloſſ. Cardinales.*

3 *Quam in ſtylo.*] Notatur ad hoc, quòd ſi falſitas arguitur ex diuerſitate ſtyli, Menoch. *conſ.* 199. *num.* 9.
4 & 10. Maſcard. *de probation. concl.* 1269. *num.* 4. ſtylus enim ſeruatur pro lege, itaut iudex contra ſtylum iudicans, faciat litem ſuam, ac ſi faceret, & iudicaret contra legem, vt per Doctores citatos ad *c. ex litteris* 11. *à num.* 3. *ſup. de conſtitut.* Multa de ſtylo, & quòd ad vnguem debeat obſeruari, congerunt Cardin. Pute. *deciſ.* 353. *lib.* 3. *in antiq.* Pincl. *in l.* 2. *C de reſcind. vendit. part.* 2. *cap* 4. *num.* 2. Rot. *Genuenſ deciſ.* 206. & cæ-
5 teri citati ad *d. cap.* 4. *ex litteris, num.* 7. In dubio ſtylus non præſumitur quamuis iudiciorum, ex Maſcard. *de probationib. concl.* 258. *ſub num.* 1. *& concl.* 1338. *n.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 8. *num.* 7. *& conſil.* 717. *num.* 6. *verſ. reſpondetur primò*, Peregr. Iannin. *de reali citat. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 72. Sed alleganti eius probatio incumbit, ex Maſcard. *d. concluſ.* 1338. *num.* 2. Farinac. *part.* 4. *conſil.* 19. *num.* 12. excepto ſtylo notorio Curiæ, cuius nec allegatio, nec probatio requiritur, ſed iudex ſupplere in eo debet, vt per Vi-
6 uian. *deciſ.* 297. *numero* 6. quem quidem ſtylum introducere ſolis ſupremis iudicibus permittitur, Bart. *in l. de quibus num.* 10. *ff. de legibus*, Menoch. *conſil.* 187.
7 *num.* 56. Farin. *conſ.* 85. *num.* 17. Stylum tamen contra ius non eſſe obſeruandum annotarunt Perez *l.* 4. *verſ non obſtat etiam, tit.* 4. *lib.* 2. *Ordin. p.* 240. Farin. *conſ.* 85. *num.* 18. D. Barboſ. *in l. cum prætor.* §. 1. *n.* 285. *cum ſeqq. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Falſificantes litteras Papæ quas pœnas incurrant, oſtenditur.*
2 *Falſificantes litteras Papæ ipſo iure excommunicationem incurrunt cum ſuis fautoribus, & defenſoribus.*
3 *Papæ litteras falſificantes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini clauſul.* 6. *de qua referuntur D. D. agentes.*
4 *Excommunicatio, quam incurrunt falſificantes litteras Papæ in hoc text. in quo differat ab illa Bullæ Cœnæ oſtenditur.*
5 *Surreptitias, vel obreptitias litteras impetrantes non incurrunt excommunicationem huius text. & Bullæ in Cœna Domini.*
6 *Excommunicationis pœnam non incurrunt, qui in litteris Apoſt. aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non ſit mutatio in ſubſtantia.*
7 *Falſificatio vna ſufficit, vt quis puniatur pœna huius text.*
8 *Beneficium ipſo iure vacat propter falſitatem litterarum Apoſt.*
9 *Falſificans litteras Papæ degradatur, & traditur Curiæ ſeculari puniendus pœnis legalibus.*
10 *Clericus fabricans falſam monetam Papæ an actualiter ſit degradandus, remiſſiuè.*
11 *Falſam dicens non excuſatur prætextu ignorantiæ.*
12 *Clerici vtentes falſis dimiſſoriis ignoranter, qua pœna puniantur remiſſiuè.*
13 *Pœna mitior imponenda eſt reo cùm agitur ciuiliter quàm cùm agitur criminaliter.*
14 *Clerico Curiæ ſæculari tradito pœna imponenda debet eſſe vltimi ſupplicij.*
15 *Pœna vltimi ſupplicij, & degradationis locum habet in mandantibus falſificare litteras Papæ.*
16 *Papa litteris falſis vtens mitius punitur, quàm illas falſificans.*
17 *Negligentia quandoque dolo comparatur.*

Cap. Ad falſariorum. VII.

Falſarij omnes litterarum Apoſtolicarum qui per 1
ſe, vel alios exercent vitium falſitatis, ſunt excommunicati, & ſi ſunt clerici perpetuò ſunt priuati omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico, & tradi debent Curiæ ſeculari puniendi vt laicus falſarius. Item qui falſis litteris vtuntur tanquam Apoſtolicis, ſi ſunt clerici, officio, & beneficio ſpoliandi ſunt, & ſi laici tandiu ſunt excommunicati, donec ſatisfaciant, & in vtriſque grauius puniri debet malitia quàm negligentia, & tenentur diligenter prius examinare litteras quibus vtuntur, quia ignorantia non excuſabit, idem obſeruandum circa eos, qui falſas litteras impetrant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mat. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 160. Alagona *in compendio iuris Canon. pag* 693. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *ſub tit. de falſitate c.* 4.

Anathematis vinculo, &c.] Notatur ad hoc, quod 2
falſificantes litteras Papæ ipſo iure excommunicationem incurrunt cum ſuis fautoribus, & defenſoribus vt per Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 22. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 4. *cum ſeqq.* Farin. *in prax. crim. part.* 6. *de falſitate quæſt.* 151. *num.* 7. Fr. Bnton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini cap.* 7. *diſp.* 45. *num.* 2. Aloy. Riccius *in deciſionibus Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. part.* 1. *deciſ.* 36. *n.* 1. vbi *n.* 3. tenet falſificantem litteras Cardinalis ſcribentis nomine Sanctiſſimi non incurrere pœnas huius tex. cùm verè non dicatur falſare litteras Papæ, Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſt.* 2. *q.* 3. *puncto* 3.

Excommunicantur etiam huius criminis Rei per 3
Bullam in Cœna Domini excom. 6. his verbis, *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falſarios litterarum Apoſt. etiam in forma Breuis, ac ſupplicationum gratiam vel iuſtitiam concernentium per Romanum Pontif. vel S. R. E. Vicecancellarium, aut gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Romani Pontif. ſignatarum: necnon falsò fabricantes litteras Apoſt. etiam in forma Breuis, ac etiam falsò ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine* Romani

Romani Pontif. ſeu Vicecancellarij, *aut gerentium vices prędictorum*, quam commentantur, & explicant Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 119. Rebuff. *poſt. prax. benefic. in Bulla Cœnæ Domini*, Viuald. *in candelabro aureo in explicat. Bullæ num.* 46. *cum ſeqq.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 87. *cum ſeqq.* Sayr. *d. lib.* 3. *c.* 10. Vgolin. *de cenſuris Bullæ Cœnæ part.* 2. *c.* 6. Soar. *tom* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 44. *cum ſeqq.* Coriolan. Capuccin. *poſt ſuum, tractat. de cenſibus reſeruat. in explicat Bullæ in Cœnæ Domini*, *excomm.* 6. Latè Fr. Anton. à Souſa *d. c.* 7. *per totum.* latiſſimè Maritus Alter. *de cenſuris tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 7. & nouiſſimè Bonacin. *de cenſuris Bullæ in Cœnæ Domini*, ac Leonard. Durad. *in comment. ad Bullam Cœnæ Domini.*

4 In hoc differt excommunicatio de qua in hoc text. ab illa, quæ habetur in ſupradicta ſexta excommun. Bullæ in Cœna Domini, quia ſub illa includuntur qui per alios falſificant litteras Apoſt. omnes fautores, & defenſores falſariorum, vt text. dicit, & ex eo deducunt Farin. *d. quæſt.* 151. *num.* 9. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.* 7. *diſp.* 45. *num.* 2. ſub hac verò minimè, vt per Iacob. de Graffiis *d. cap.* 18. *num.* 93. *&* 95. Soar. *d. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 48. Fr. Anton. de Souſa *d. diſp.* 45. *n.* 1. Coriolan. *in explicat. ſextæ excommunic. Bullæ in Cœna Domini verſ. qui verò*, Maritus Alter. *d. diſp.* 7. *cap.* 5. Sic etiam in altero differt, quia ſub illa huius text. includuntur vtentes litteris falſis Papæ, ſub hac verò Bullæ in Cœna Domini minimè Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 61. Iacob. de Graffiis *d. loco n.* 99. Viuald. *vbi ſuprà n.* 50. Vgolin. §. 3. *verſ. octauò* Soar. *d. ſect.* 2. *n.* 48. Coriolan. *loco proximè citato.*

5 Illud in præſentiarum aduertendum duxi impetrantes litteras ſubreptitias, vel obreptitias, non ligari excommunicatione, de qua *in hoc text.* vt per S. Antonin. *part.* 3. *tit.* 35. *cap.* 13. Syluest. *verbo excommunicatio* 7. *num.* 8. *excommunic.* 4. *verſ. & ſecundò*, Caiet. *eod. verbo cap.* 26. quos refert, & ſequitur Coriol. *loco citato*,
6 *verſ. dubitatur.* Prout etiam non ligantur prædicta ſexta excommun. Bullæ in Cœna Domini, vt per Viuald. *d. num.* 51. Iacob. de Graffiis *d. numer* 95. Vgolin. *d.* §. 3. *verſ. quartò*, Soar. *d. ſect.* 2. *n.* 50. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ. gloſſ.* 57. *num.* 45. Salzed. *d. cap.* 119. *lit A. verſ. nec incurrit.* A qua excommunicationis pœna immunes etiam ſunt, qui in litteris Apoſtol. aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non mutatur ſubſtantia, Nouar. *d. cap.* 27. *num.* 61. *verſ. ſexta*, Vgolin. *d.* §. 3 *verſ. ſecundò*, Soar. *d. ſect.* 2. *numer.* 46. *&* 47. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 11 *num.* 11. Salzed. *d cap.* 119. *verſ erit autem.* Coriolan. *d. excommun.* 6. *verſ. interrogabis.*

7 *Exercent.*] Aduerte quòd quamuis propter huiuſmodi verbum requiri videatur iterationem delicti, tamen in diſpoſitione pœnali vnica tantum vice verificatur, & ſic pro vnica falſificatione pœna de qua in hoc text. locum habet, vt per Farinac. *d. quæſt.* 151. *n.* 31.

8 *Perpetuò ſint priuati.*] Ergo propter crimen falſitatis litterarum Apoſtol. vacat beneficium ipſo iure, vt per Petr. Gregor. *de benefic cap.* 26. *num.* 12. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n.* 204. *& in praxi benefic. tit. de modis amittendi beneficia n.* 43. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ* 15. *n.* 78. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *n.* 170. quos refero ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 57. *n* 234.

9 *Seculari tradantur poteſtati.*] Notatur ad hoc, quòd falſificans litteras Papæ degradatur & traditur Curiæ ſeculari puniendus pœnis legalibus, quibus laici puniuntur, vt per Clar. *in pract. lib.* 5. § *fin. quæſt.* 36. *n.* 39. Boër. *deciſ.* 82. *à num.* 3. Gregor. Lop. *l.* 60. *tit.* 6. *par.* 1. *& l.* 6. *in gloſſ. de Papa, ô de Rey tit.* 7. *part.* 7. Afflict. *deciſ.* 22. *num.* 2. Bernard. *d. cap.* 119. vbi Salzed. *in addit. A.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 36. *c.* 5. *numer.* 8. Perez. *l.* 21. *in gloſ. falſa nueſtro ſello tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Cened *ad Decretal. collect.* 26. *n.* 1. latè Farin. *d q.* 151. *à princ.* Prax. Epiſcop. *part* 1. *verbo falſarij.* Bobadil. *in ſua politica lib.* 2 *c* 17. *num* 95. Marta *de iuriſdict. p.* 2. *cap.* 28. *num.* 14. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *c.* 17. *à n.* 21. 10 An clericus fabricans falſam monetam Papæ ſit degradandus actualiter, vide Perez *l.* 23. *verſ. quartò principaliter tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Salzed. *ad Bernard. d c.* 119. *verſ. ſed an puniatur*, Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli l.* 78. *n.* 97. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. q.* 151. *n.* 33.

11 In gloſ. *Dixerunt.* Notatur ad hoc, quòd in dicente falſum non admittitur excuſatio ignorantiæ, vt per Fr. Emman. *q. Regul. tom.* 2. *q.* 14. *art.* 1. 12 Qua verò pœna puniantur clerici vtentes falſis dimiſſoriis ignorantes eſſe falſas, vide Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ* 89. *p.* 1.

13 In gloſ. *Deprehenſi.* ibi, *vbi ciuiliter agitur, mitiùs eſt agendum.* Notatur ad hoc, quòd mitior pœna imponenda eſt reo, cum agitur ciuiliter, quàm cùm agitur criminaliter, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur num.* 315. Perez *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 696. & ideo mitius eſt agendum cum clerico de falſitate ciuiliter conuicto, vt per Farin. *d. q* 151 *n.* 28. vbi *n.* 29. refert opinionem huius gloſſæ procedere in pœnis, quæ ipſo facto non infliguntur, ſed per iudicem ſunt infligendæ, aſſerens pœnas quæ à iure imponuntur falſantibus litteras Papæ ipſo facto, vbicunque conſtat de delicto ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter agatur, eo ipſo locum habere.

14 In gloſ. *Legitimas.* ibi, *vltimo ſupplicio punitur.* Notatur ad hoc, quòd clerico curiæ ſæculari tradito pœna imponenda debet eſſe vltimi ſupplicij, vt per Duen. *reg.* 290. *verſ. limita primò ad fin.* Boër. *deciſ.* 82. *n.* 6. Farin. *d q.* 151. *n.* 4.

15 In ead. gloſſ. ibi, *& hæc pœna imponitur.* &c. Notatur ad hoc, quòd pœna vltimi ſupplicij, & degradationis locum habet in mandantibus falſificare litteras Papæ, vt per Farin. *d. q.* 191. *n.* 12.

16 In gloſ. *Sub nomine veſtro.* Notatur ad hoc, quòd vtens falſis litteris Papæ, mitius punitur, quàm illas falſificans, vt per Farin. *d q* 151 *n.* 65. *cum ſeqq.*

17 In gloſ. *Negligentia*, fin. ib, *hæc tamen quandoque dolo comparatur.* vide D. Barboſ. *in prælud. ad l. ſi mora n.* 9. *ff. ſoluto matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Falſare litteras de ſimplici iuſtitia quis non præſumitur, nec punitur ſi hoc comperto deſtiterit illis vti.*
2 *Supplicationes concernentes iuſtitiam, quæ dicantur, oſtenditur.*
3 *Falſitas in dubio non præſumitur.*
4 *Falſarius nemo præſumitur.*
5 *Teſtis in dubio non præſumitur falſus.*
6 *Error in dubio potius præſumitur, quàm falſitas.*
7 *Falſitas in ciuilibus probatur præſumtionibus.*
8 *Falſum iudicatur, quod affirmatur impoſſibile ſcitu.*
9 *Dolus ex perſpicuis iudiciis probari debet.*
10 *Dolus in dubio non præſumitur.*

Cap. Accedens. VIII.

1 Litteras Apoſt. habentes formam de ſimplici iuſtitia quando quis importauit, & depræhenditur in eis falſitas, ſi importans cognoſcens illas eſſe falſas, illis vtitur, non eſt puniendus, nec priuandus, officio,

officio, vel beneficio, quia non præſumitur falſificaſſe, cum huiuſmodi litteræ facile obtineantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 160. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 693. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 8 cap.* 1.

2 *De ſimplici iuſtitia.*] Aduerte ſupplicationes iuſtitiam concernentes illas dici, quibus quis petit id quod ius concedit, ſed alio modo, vtpote vt detur ſibi iudex, & vt cauſa alicui committatur, dicuntur enim de iuſtitia, quia vult vt Iudex datus ſecundum iuſtitiam cauſam definiat, ita Fr. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini cap. 7. diſp.* 41. *num.* 4.

3 *Cùm præſumi non debeat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd falſitas in dubio non præſumitur, vt per Perez
l. 3. in med verſ. falſitas ergo, tit. 6. lib. 8. Ordin. & gloſſ. 1.
pag. 691. *verſ. quæro* 11. *tit.* 12. *lib.* 3. *eiuſdem Ordin.* Valaſc. *conſult.* 181. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. part.* 4.
deciſ. 67. *numero* 5. & Centol. *ad eund. deciſ.* 70. *lit. B.*
4 Et nemo præſumitur falſarius, Maſcard. *de probat.*
5 *concluſ.* 745. nec in dubio teſtis præſumitur falſus,
Maſcard. *concluſ.* 1003. *num.* 29. Menoch. *de arbitr. caſu*
309. *numero* 8. & 9. Farin. *in d. praxi crimin.* 2. *quæſt.* 67.
6 *num.* 103. Immò in dubio potius præſumitur error
quàm falſitas, Perez. *in d. verſ. falſitas ergo*, Menoch. *d.*
caſu 309. *num.* 8. Farin. *in d. praxi p. 6. de falſitate q.* 150.
num. 274. & Centol. *ad eund. part. 4. deciſ.* 74. quoad effectum ſcilicet criminalem, ideſt, ad euitandam pœnam falſi, vt per Grammat. *conſ.* 23. *num.* 4. & *conſ.* 30. *num.* 7. & *conſ.* 32. *num.* 10. Burſat. *conſ.* 111. *n.* 14. Hieron. Gabr. *conſ.* 181. *num.* 9. *in fine lib.* 1. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 67. §. 3. *num.* 78. quos refert & ſequitur Buccaron. *de different. inter iudic. ciuil. & crimin. differ.* 110. *num.* 14. vbi cum Bertaz. *conſ.* 194. *num.* 19. ſubdit quòd qui aſſerit non doloſè depoſuiſſe falſum, ſed per errorem & ignorantiam, habet præſumptionem iuris pro ſe, quia falſum in dubio non præſumitur. Quoad effectum verò ciuilem, id eſt, quoad effectum probationis præſumitur in dubio potius teſtem falſum dixiſſe ſcienter, quàm ignoranter, Menoch. *de arbitr. caſu* 308. *n.* 2. *cum ſeqq* Maſcard. *de probat. concl.* 743. *n.* 8.
Farin. *d quæſt.* 47. §. 8. *num.* 243. & *ſeq.* Buccarron. *d. dif-*
7 *fer.* 110. *num.* 15. In ciuilibus falſitas præſumptionibus probatur, nam ſola ſuſpicio falſitatis habetur pro falſitate, ne inſtrumento fides detur, vide Sylnan. *conſ.* 7. *num.* 16. & *cum ſeqq.* & *conſ.* 68. *num.* 9. Clar. *lib.* 5. § *falſum n.* 30. Capyc. *deciſ.* 30. Bonacoſ. *commun. crimin part.* 1. *verbo falſum fol.* 66. & *part.* 2. *verbo ſuſpicio fol.* 77. Menoch. *remed* 4. *adipiſc num.* 700. & *conſil.* 23. *num.* 17 & *conſ.* 42. *num.* 33. & *conſil.* 45. *num.* 16. Maſcard. *de probat. concl.* 739. *numer.* 4. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. ad fin part.* 5. §. 11. *num.* 37. Vbi verò criminaliter agitur, debet falſitas concludenter & euidentiſſimè probari, ex Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ.* 109 *num.* 19. & 20.

8 *Quæ poſſunt facilè obtineri.*] Vnde falſum iudicari, quòd affirmatur impoſſibile ſcitu refert. Farin. *in praxi crimin. part. 2. quæſt.* 65. *num.* 149. Idem eſt quando quis vult affirmare illud, quod quilibet in voluntate habet, cum ſolus Deus ſit ſcrutator cordium Oldrad. *conſil.* 210. *num.* 9. & alij per Menoch. *conſil.* 149. *n.* 26.

9 In gloſ. *Præſumi.* ibi, *ſed dolus ex perſpicuis indiciis probari debet.* Vide Maſcard. *concluſ.* 530. Pute. *deciſ.* 18. *num.* 53. *in antiq.* Flam. *de reſignat. benefic. lib.* 13. *quæſt.* 1. *num.* 101. *cum ſeqq.* & *quæſt.* 3. *num.* 16. & à *num.* 20 Farin. *in praxi quæſt.* 86. *num.* 16. Valaſc. *conſult.* 56. *n.* 2. Cardoſ.
in prax Iudicum, verbo dolus num. 12. Ioſeph. Seſſe *Ara-*
goniæ deciſ. 211. *n.* 19. In dubio enim non præſumitur, 10
Tiraq. *de retractu lig. §. 26. gloſſ.* 1. *n.* 35. Maſcard. *concluſ.* 531. & 814. *cum ſeq.* Card. Tuſch. *lit. D. concl.* 573. Farin. *d. quæſt.* 89. à *n.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt* 3. *n.* 42. Surd. *de aliment. tit. 4. quæſt.* 15. *n.* 51. Ioſeph. Seſſe *d. deciſ.* 109 *n.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum non probatur falſum propter paucarum litterarum raſuram in loco non ſuſpecto.*
2 *Falſitas non dicitur fieri per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto.*
3 *Raſura facit inſtrumentum ſuſpectum de falſitate.*
4 *Renuntiare iuri ſuo cuilibet permittitur.*

Cap. Ex conſcientia IX. & fin.

RAſura paucarum litterarum quæ animum ſapien- 1
tis non debent mouere ad dubitandum, v.g. in loco non ſuſpecto, non probat litteras eſſe falſas. Et ſi pars contraria obligauit ſe ſub periculo cauſæ probare litteras eſſe falſas, & tantùm oſtendit hanc raſuram, non probat, & cauſam perdit, cui libere renunciauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 161. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 693. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib.* 5. *tit.* 8. *cap.* 2.

Niſi paucarum litterarum raſura, &c.] Notatur ad 2
hoc, quòd per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto falſitas non dicitur fieri, vt per Fr. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini cap. 7. diſp.* 42.
num. 7. Nam raſura in loco ſuſpecto facit inſtrumen- 3
tum ſuſpectum de falſitate. Menoch. *de arbitr. caſu* 187. *num.* 34. *cum ſeqq.* Brunor. á Sole *in locis communib. verbo apoſtilla* 1. Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 1. *tit.* 78. §. 4.

Cùm quilibet ad renuntiandum iuri ſuo, &c.] Concor- 4
dat *l. ſi quis conſcribendo C. de pactis*, ibi, *omnes licentiam habere his, quæ pro ſe introducta ſunt, renuntiare*, cum aliis citatis à Socin. *regul.* 339. Alphan. *collect.* 447. Tiraquel. *de iure primogen. quæſt.* 24. à *num.* 4. Gail. *lib. 1. obſeruat.* 40. Buttig. *de renuntiat iuris ciuilis benef.* 4, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1269. Menoch. *de præſumps. lib. 6. præſumpt.* 41. & *conſil.* 910. *num.* 1. Surd. *conſil.* 198. *num.* 2. Donel. *comment. iuris ciuilis lib.* 18. *cap.* 3. *colum* 9. *verſ. deinde* Morl. *in emporio iuris ciuilis part.* 1. *tit.* 1. *in prælud. numer.* 19. & *tit.* 10. *de locato quæſt.* 2. *n.* 12. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 22. *quæſt.* 10. Cardin. Tuſch. *tom* 6. *lit. R. concl.* 170. *cum ſeq.* Soar. *de legibus lib* 8. *cap.* 35. D. Barboſ. *in l. alia* §. *eleganter à num.* 12. *ff. ſolut. matrim.* cum pluribus citatis *in tractat. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 135. *num.* 13. & 14.

De ſortilegiis.

Tit. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rub. ſcribentes.*
2 *Sortilegiorum materiam qui tractent, citantur.*

2 *Augurum*

3 *Augurum materia vbi tractetur, oſtenditur.*
4 *Striges quæ, & an contra illas procedant Inquiſitores Hiſpaniæ.*
5 *Maleficium ligaminis quòd remiſſiuè.*
6 *Maleficia deſtrui poſſunt licitè per amotionem ſignorum.*
7 *Aſtronomia materiam qui tractent, referuntur.*
8 *Ægritudines, caſus, & euentus, ac tempeſtates minimè ab aſtris pendent.*
9 *Chiromantia quæ remiſſiuè*
10 *Somniis credere ſuperſtitioſum, & impium eſt.*
11 *Necromantia quæ, remiſſiuè.*
12 *Hydromantia quæ, remiſſiuè.*

1 SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panormit. Marian. Socin. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici fol.* 145. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Matt. Meſnatt. *in epitome Decretal fol.* 189 *verſo,* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. à pag.* 679. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancel. *in inſtitut. Canon.* Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum iuris Canonici,* Zypæ, *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag* 418. Caniſ. *in ſumm. iuris, Canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris,* nouiſſime Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

2 De materia tituli vide Syluest. Tabien. Angel. & cæteros ſummiſtas *verbo ſortilegium*, Velam *de delictis c.* 34. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *c.* 1. §. 3. *verſ. vigeſimo quarto.* Gaſpard. Caballin. *in milleloq. iuris part.* 1. *milleloq.* 78. Azeued. per text. *ibi in l.* 12. *tit.* 14. *lib.* 5. *noua recop. & l.* 5. *titul.* 1. *lib.* 8. *eiuſdem noua recopil.* Griland. *in tract. de ſortileg.* Bernard. Comenſ. *in lucerna Inquiſitorum, in verbo ſortileg.* Simanc. *de Catholicis inſtitut. cap.* 62. Eymeric. *ad direct. Inquiſit. part.* 2. *cap.* 42. & *ibi* Pena *commento* 67. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo ſortilegium.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 34. *cap.* 1. *cum ſeqq.* Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 3. *part.* 1. *quæſt.* 1. *cum ſeq. & lib.* 4. *cap.* 4. *quæſt.* 1. Azori. *inſtitut. moral part.* 1. 3. *lib.* 9. *cap.* 21. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 38. *numer.* 56. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 9. Raph. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thoma tom.* 2. *quæſt.* 95 *artic.* 8. *pag. mihi* 330. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 38. *à numero.* 56 Ioan. Baptiſta Coſta *cent.* 2. *diſtinct.* 14. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 20. *à numer.* 72. *& hæreſi quæſt.* 181. Ioan Franciſc. Leo *in theſauro foro Eccleſiaſt. part.* 3. *cap.* 5. Sayr. *in claui Regia lib.* 4. *cap* 5. *à num.* 14. Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 22. Emman. do Valle *de incantation & enſalmis ſect.* 3. *cap.* 6. *numer.* 31. *cum ſeqq.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 110. *ſecundum nouiſſ. impreſſ.* Marta *de iuriſd. p.* 2. *c.* 12. latè Torreblanc. *lib.* 1. *de magia c.* 22.

3 De Auribus, vide repert. Inquiſit. *verbo hæreticus. verſic. an intendens auguriis, & verbo augurium,* Decian. *tractat. criminal. lib.* 5. *c.* 17. *verſ. item obſeruantes auguria,* Leſſi. *d. c.* 43. *dub.* 7. Iacob. de Graffiis, *in deciſ. aureis lib.* 2. *c.* 3. *n.* 20. Martin. Delri *d. lib.* 4. *c.* 2. *q.* 7. *ſect.* 1. *art.* 2. Sanc. *d. lib.* 2. *c.* 38. *à num.* 38. Torreblanc. *d. lib.* 1. *c.* 21. *de Augurio.*

4 De Strigibus vide Carrer. *in tractat. de ſtrigibus,* Bonacoſ. *commun. criminal. part.* 2. *verbo paruulis fol. mihi* 65. & Inquiſitores Hiſpaniæ contra eas procedunt teſte Emman. do Valle *d. ſect.* 3. *cap.* 5. *numer.* 16.

5 De maleficio ligaminis vide Sprenger. *part.* 1. *malle i quæſt.* 7. *&* 8. Nicol. Remig. *lib.* 2. *de monolatria cap.* 5. Petrus Gregorius *ſyntagm. iuris lib.* 34. *cap.* 9. *numer.* 3. *cum ſeqq.* Martin. Delri. *lib.* 3. *part.* 3. *quæſt.* 4. *ſect.* 8. *tit. de maleficio ligaminis,* Rebello *de obligat. iuſtitiæ part.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 6. *à num.* 19. Raph. de la Torre *d. tom.* 2 *quæſt.* 96. *artic.* 2. *diſput.* 10. *pag.* 414. *cum ſeqq.* Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 181. *num.* 50. Contra maleficia 6
vnicum tantùm remedium naturale adhiberi poteſt, per amotionem ſcilicet ſignorum maleficij quæ magus adhibuit, vt donec eſſent appenſæ, dæmon malum continuaret, & hoc licitum eſſe vt opera Diaboli deſtruantur, tradunt Sot. *in* 4. *diſtinct.* 34. *quæſt.* 1. *art.* 3. Ioſeph. Angles *in floribus Theolog. quæſt. de arte magica artic.* 6. *difficult* 2. Caſtr. *lib.* 2. *de iuſta hæret. punit c.* 15. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 6. *ex num.* 36. Raphael de la Torre *d. quæſt.* 96. *artic.* 4. *diſput.* 3. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſputat.* 96. *ex num.* 3. *& in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 41. *num.* 19. & de vidua & presbytero ſigna concremantibus, quo maleficia ceſſarunt, narrat Codron. *lib.* 1. *de morbis benef.* & de comite ollam maleficij amouente, refert Spreng. *in mall part.* 2. *quæſt.* 1. *cap.* 1. de loci amotione Cæſalpin. *in lib. de inueſtig. dæmon. cap.* 17. de nodi diſſolutione Ronſæus *in medit. venat. cap.* 50 Et de diuinis remediis, quibus maleficia tolluntur, & dæmones fugantur, latè Torreblanc. *lib.* 2. *de magia capite* 53. *per totum.*

De Aſtronomia vide Blaſ. Aluarez Mirabal. *de la* 7
conſeruacion de la ſalud. cap. 82. Barthol. Valentin. *en el repertorio del mundo lib.* 2. *cap. de Aſtrolog.* Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij verbo Aſtrologia.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *cap.* 7. *num.* 3. Sayr. *in claui Regia lib.* 4 *cap.* 5. *num.* 2. Benedic. Pereira *de Magia lib.* 3. *cap.* 1. *cum multis ſeqq.* Soar. *tom.* 1. *de Religione lib* 2 *de ſuperſtit. cap.* 11. *num.* 8. *Azor. d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 13. Ioan. de Torres *de la Philoſophia moral. de Principe; lib.* 6 *cap.* 6. Salas 1. 2. *quæſt.* 9. *artic.* 5. *diſputat.* 2. *ſect.* 8. *num.* 79. Leonard. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6 *à num.* 32. Martin. Delri *d. lib.* 4. *cap.* 3. *quæſt.* 1. Fr. Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thom. tom.* 2. *quæſt.* 95. *artic.* 5. *pag.* 331. *cum ſeqq.* Farinac. *in praxi criminal. quæſt.* 20. *numer.* 111. & nouiſſimè de hæreſi, *quæſt.* 181. *numer.* 55. Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 38 *à numer.* 27. Circa Motum Sixti V. contra exercentes iudiciariam artem, vide Sayr. *d. cap.* 5. *num* 2. Soar. *dicto lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 5. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *cap.* 17. *numer.* 73. Sanchez *d. cap.* 38. *num.* 44. Aloyſ. Riccius *in praxi aurea reſol.* 186. Torreblanc. *lib.* 1. *de magia diuinatrice cap.* 8. *de vanitate Aſtrologiæ indiciariæ. & in appendice prætermiſſorum ad cap.* 8. *num.* 19. *ad fin.* vbi refert verba Franciſci Valleriola *in appendice ad librum de locis cimmunibus cap.* 8. ita loquentis. Deſinant itaque Aſtronomi, & qui eos ſequuntur parum cordati medici nobis ſuis fallaciis techniſque imponere, graueque facinus arbitrentur malum cælo ac aſtris tribuere, vnde bona ad nos omnia veluti à fonte puriſſimo manant, illúdque cogitent vanas eſſe quæ de hiſce rebus tradunt Aſtronomorum regulas prorſúſque fallaces. Hactenus Valleriola, nam ægritudines, 8
caſus, & euentus ac tempeſtates minimè ab aſtris pendent, vt indocti medici, imperiti naucleri, & barbari agricolæ tumultuant, ſed naturæ curſu, vel ab exhalationibus ab impuris locis manantibus, vt multis argumentis atque rationibus probant Galen. *lib. de different. febri. cap.* 4. Andr. Laurent. *lib* 3. *de criſibus capite* 6. Baptiſta Codron. *de morbis benef. capite* 6. Ioannes Huchor. *in therapent. libro* 4. *cap.* 5.

De chiromantia vide Vgolin. *de cenſuris Pontifici* 9
reſeruatis part. 2. § 2. *numer.* 10. Raphael de la Torre *dict. tom.* 2. *quæſt.* 95. *artic.* 7. *diſput.* 3. *de chiromantia*

pag 326. Farinac. *in praxi crimin quæſt.*20.*num.*112. & *in tract. de hæreſi quæſt.*181.*num* 56 Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio part.* 3. *num.*84. Torreblanc. *de Magia lib.*1.*c.*10. Sanchez *d. lib.*2.*c.* 38. *num.*47. vbi reſoluit ſuperſtitioſum per manuum lineas bonam vel malam fortunam indicare, ſecus ſi complexiones, humores, & aptitudinem, & *num.* 49. aſſerit mortale eſſe peccatum interrogare Ægyptianam de bona vel mala fortuna, ſi fiat animo firmiter credendi illius dictis; vel etiam animo ridendi, dummodo, notabile detur ſcandalum.

10 De ſomniis, & quòd ſit ſuperſtitioſum & impium illis credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ægritudine, aut illuſione dæmonum, aut ex cauſis naturalibus eorum imagines & phantaſmata prouenire ſolent, vide Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis lib.*2.*cap.*3. *num.*16. Petr. Binsfeld. *in comment. ad lib.*3. *C. de maleficiis & mathem. quæſt.*2. Gregor de Valentia 2.2. *quæſt.*95. *artic.* 6. *quæſt.*12. *diſput.*6. *puncto* 3. *verſ. tertiò quoad ſomnia* Benedict. Pereira *de Magia lib.* 2. *cap.*1, *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom* 1. *lib.*2. *de ſuperſtit. cap.*13. Medina *lib.*2. *Paraneſ. cap.* 2. Franciſc. Pic. *lib.* 6. *pranot. cap.* 8. Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 4. *cap.* 3. *quæſt.* 6. *de coniectatione ex ſomniis*. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.*9. *cap.*17. Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *cap.* 43. *dub.* 8. Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 38. *numer.* 49. *cum ſeqq.* Fr. Raphael. de la Torre *in* 2.2. *D. Thomæ tom.*2. *quæſt.*95. *art.*6. *pag.*272. *cum ſeqq.* Torreblanc. *lib.*2. *de magia diuinatrice cap.*25. *de obſeruatione ſomniorum.*

11 De Necromantia vide Lælium Zechium *in ſumm. tit. de Fide cap.*19. *de necromanticis* Repert. Inquiſit *verbo Necromantia.* Tolet *in inſtruct. Sacerdot lib.*4. *cap.*15. *num.*15. *verſ. aliquando* Benedict. Pereira *de Magia lib.* 1. *cap.*11. *de Necromantia* Martin. Delri. *lib.*2. *quæſt.*26. *ſect.*1 *cum multis ſeqq.* & *lib* 4 *c.*1. *quæſt.*6. *ſect.*2. Azor. *de part.*2. *lib* 9 *c.*20. *de diuinatione, quæ ducitur ex mortuorum vmbris & cadauer.bus.* Fr. Raphael. de la Torre *in* 2.2. *D. Thomæ tom.*2. *quæſt.*95. *art.*3. *diſput.*3 *de Ne-*
12 *cromantia, pag.*195. *cum ſequentib.* Torreblanc. *lib.*1 *de Magia c.* 16. *de necromantia.* De hydromantia vide *cap. nec mirum* 26. *quæſt.*5. ibi, *eſt enim hydromantia in aqua inſpectione vmbras dæmonum obſeruare.* Martin. Delri. *ad Senec. in trag.* Raphael. de la Torre *diſp* 3. Torreblanc. *d. lib.*1. *c.*10. *ex n.*5.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia pro furtis inueniendis, vel diuinationibus ciendis prohibetur, & contrafacientibus pœna imponitur.*
2 *Sorte furta inueſtigare prohibitum eſt.*
3 *Sortilegij Clerici, & laici pœna quæ ſit, remiſſiuè.*
4 *Sortilegij crimen perpetrantes quando Inquiſitorum hæreticæ prauitatis iudicio ſubiaceant, remiſſiuè.*

Cap. In tabulis. I.

Ex pænit. Theodori.

1 FVrta ſortilegiis inquirere præſumentes, vel obſeruare aliquas diuinationes, pœniteant quadraginta dies. Colligunt ex Ordin Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5 *iuris Pontif. p.*163. Alagona *in compend. iuris Canon. p.*694. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.*2. referunt, Burcard. *lib.*11. *Decreter. cap.*19. Iuo *part.*11.*c.*52. Ant. Auguſt. *in collect.*4. *Decret. lib.*5. *tit.*17. *cap.*1.

Collige ex text. prohibitum eſſe ſorte furta inueſtigare cum incantationibus, & malis artibus, vt per Farin. *in praxi crim. p.*6. *q.*176. *n.*95. Perez *l.*9. *gloſſ.*1. *p.*10. *tit.*1. *lib.*8. *Ordin.* 2

Quadraginta dies pœniteat.] Pœna clerici ſortilegij qualis ſit, vide apud Bernard. *in pract. cap.* 110. *num.* 2. vbi Salzed. *in addit. lit. B.* ponit qua pœna à iudice eccleſiaſtico puniatur laicus ſortilegus, vide Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.*2. *cap.*22. *num.* 5. *cum ſeqq.* Soar. *tom.*1. *de relig. lib.*2. *de ſuperſtit. c.* 19. *à num.*12. Emman. do Valle *de enſalmis, & incantat. ſect.* 5. *cap.*6. *num.*34. Et generaliter quando crimen ſortilegij perpetrantes Inquiſitorum hæreticæ prauitatis iudicio ſubiaceant, vide Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib.* 1. *cap.* 13. Eymer. *part.* 2. *direct. inquiſit. quæſt.* 42. *numero* 4. Baiard. *ad Clar. verbo hæreſis num. vlt.* & plures alios, quos referunt Salzed. *loco proximè citato*, & Emman. do Valle *d.c.*6. *num.*32. 3 4

SVMMARIVM.

1 *Presbyter, qui per inſpectionem aſtrolabij furta requirit, ad tempus ſuſpenditur ab Altaris miniſterio.*
2 *Clericus, qui bono zelo, & ſimplicitate ſortilegio vſus fuit, ſuſpenditur à Diuinis & c. per annum.*
3 *Mala non ſunt facienda, vt inde eueniant bona.*
4 *Simplicitati ignoſcitur.*
5 *Aſtrologia res occultas inueſtigans eſt ſuperſtitioſa.*
6 *Sortilegio clerico Epiſcopus debet imponere annuam ſuſpenſionem, & amplius ſpatium annuo relinquitur eius arbitrio.*

Cap. Ex tuarum. II.

Alexand. III.

PResbyter qui per inſpectionem aſtrolabij furta requirit, etiamſi ſint bona Eccleſiæ, & ex bono zelo, & ſimplicitate faciat, tamen ſuſpenditur ab Altaris miniſterio per annum, ſi ita videtur Epiſcopo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*165. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*694. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.*5. *tit.*17. *c.*3. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.*50. *c.*6. 1

Collige ex text. clericum, qui bono zelo, & ſimplicitate cordis ductus ſortilegio vſus fuit, ſuſpendi à Diuinis, & miniſtrio Altaris per annum, & amplius, prout iudex arbitratus fuerit, vt per Torreblanc. *de Magia lib.*3. *de crimin. punit. cap* 14 *n.*6. Griland. *de ſortileg. quæſt.*14. *n.*3. Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.*5. *ſect.* 16. Menoch. *de arbitr. caſu* 388. *num.*6. Soar. *de relig tom.* 1. *lib.*2. *de ſuperſtit. c.*18. *num.*13. Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda lib.*2 *cap.*22. *n.*4. Et hoc ſortilegium non eſt hæreticale, ſicut omne aliud, quod tendit ad alicuius occulti cognitionem, etiamſi dæmonis expectetur auxilium; vt reſoluit Torreblanc. *de magia lib.*3. *de criminis punit. c.*8. *n.*12. 2

Furtum cuiuſdam Eccleſiæ, &c.] Notatur ad hoc, quòd non ſunt facienda mala, vt inde bona proueniant, vt per Palat. *in repet c. per veſtras, ſup. de donation. inter virum, & vxor. notab.*6. *n* 2. & 3. Tiraq. *de pœnit. temper. cauſa* 52. *n.*8. 3

Et

Et ſimplicitate.] Ergo ſimplicitati ignoſcitur, vt per Tiraquel. *de pænis temper. cauſa* 11. *num.* 2. *cum ſeqq.* Si verò dolo malo fecerit, deponendus eſt ab Ordine ſacro, & omnibus beneficiis priuari debet, & in monaſterio perpetuò detrudi, ac degradari, *cap. ſi quis Epiſcopus* 26. *quæſt.* 5. Dicetur namque Presbyterum dolo malo ſortilegiis vti ſi celebret ſuper rebus profanis, quæ putantur apta ad ſortilegia, vt cuticula, qua infantis caput naſcentis eſt inuolutum, panis incoctus ſiue maſſa cruda, hoſtia ſanguineis litteris circunſcripta, vt per Griland. *d. quæſt.* 14. Menoch. *de arbitr. caſu* 388. *ex num.* 10. Farin. *in praxi crimin. q.* 20. *numer.* 107. idem dicendum ſi conſueta luminaria extinxerit, *cap. quicunque* 26. *quæſt.* 5. ſi vaſibus, aut veſtibus ſacris abutatur, vel Miſſas defunctorum pro viuis celebrauerit vt citiùs moriantur, *cap. admoneant* 26. *q.* 7. *de benedictione* 32. *q.* 1. Griland. *de ſortileg. q.* 16. Farinac. *q.* 19.
5 *n.* 49.

Id tam grauiſſimum fuit, &c.] Notatur ad hoc, quòd Aſtrologia res occultas, ſiue præteritas, ſiue præſentes, vt furtum occultum, theſaurum, virginitatem, &c. inueſtigans, eſt ſuperſtitioſa, & omni iure interdicta. Primò enim damnat ius diuinum *Leuit. cap.* 19. *Deuter. cap.* 18. *Iſai. cap.* 47. *Hierem. cap.* 10. *Sapient. cap.* 9. *Reg.* 1. *cap.* 28. *& Reg.* 4. *cap.* 23. Secundò damnat ius Canonicum, *cap. illud* 6. *cap. ſed & aliud* 9. 26. *quæſt.* 2. *cap. conſuluiſti, cap. ſciendum, cap. igitur,* 26. *quæſt.* 2. *cap. non ſtatim, c. non licet* 25. *quæſt.* 5. text. *in præſenti.* Tertiò ius ciuile, *l. item apud Labeonem,* §. *ſi quis Aſtrologos, ff. de iniur. l.* 2. *l. nemo aruſpex, C. de malef. & mathem. l. mathematicos, C. de Epiſcop. aud.* Quarto damnat ius Regium Luſitan. *lib.* 5. *tit.* 3. §. 3. & apud Caſtellanos *l* 2. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin. & l.* 1. *tit.* 17. *part.* 3. *& l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 8. *noua recop.* Quintò damnant Patres Orthodoxi, S. Ambroſ. *lib.* 4. *Hexamer. cap.* 4. S. Ioan. Chryſoſt. *in Matt.* 2. S. Auguſtin. *lib.* 2. *ſuper Geneſ. ad litter. c.* 17. *& de ciuitate Dei lib.* 5. *per tot. & lib.* 6. *c.* 9. *& lib.* 14. *c.* 4. Sexto Theologi tam veteres, Magiſt. Palul. Gabr. Maior, Richar. & alij *in* 4. *ſentent.* S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 95. *artic.* 5. quam recentiores Ioan. Picus Mirand. aduersùs Aſtrologos per *lib.* 12. Franciſc. Picus eius nepos *lib.* 5. *prænoſt.* Petr. Ciruel. *de ſuperſtit. part.* 2. *c.* 3. *& lib.* 1. *Aſtrolog. Chriſt. c.* 1. Mich. Medina *lib.* 2. *de recta in Deum fide. cap.* 2. Fr. Emman. *in ſumm tom.* 1. *c.* 7. *num.* 4. Sot. *lib* 8. *de inſtit. quæſt.* 3. *artic.* 2. *circa ſolut. ad* 3. *verſ. in his autem Aſtrologis* Salas 1. 2. *quæſt.* 9. *artic.* 5. *tract.* 5. *diſput.* 2. *ſect.* 8. *num.* 79. *in fine,* Soar. *d. lib.* 2. *c.* 11. *num.* 27. *& c.* 19. *num.* 12. Martin. Delri. *lib* 4. *c.* 2. *quæſt.* 7. *ſect.* 4. Sanch. *de matrimon. lib* 7. *diſp.* 95. *numer.* 1. *& in præcepta Decalogi, l.* 2. *c.* 38. *ex num.* 33. Emman. de Valle *de incantation. & enſalmis, ſect.* 3 *c.* 5. *num.* 24. Septimò damnant Iuriſperiti, vt per Abb. Anan. Anch. & alios *in præſenti*, Troil. Malvet. *de ſortib. part.* 2. Bald. & Salicet. *in l.* 2. *&* 5. *C. de malef. mathem.* Griland. *de ſortileg. quæſt.* 3. *ex num.* 8. *& quæſt.* 11. *ex n.* 16. Clar. §. *hæreſis num.* 25. Damhaud. *in praxi cap.* 61 *num.* 80. Sebaſt. Medic. *in ſumm. hæreſum part.* 3. *cap. de Aſtrolog. & in ſumm. peccat. part.* 1 *tit.* 2. *quæſt.* 36. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *cap.* 1. §. 3. Menoch. *de arbitrar. caſu* 388. Farinac. *in praxi criminal. pag.* 1. *q.* 20. *num.* 112. *cum ſeqq.* Octauo damnant Philoſophi, Plato *in Cratyl.* & eius diſcipulus Ariſt. *lib.* 2. Cicer. *lib.* 2. *de diuinat.* & Phauorin. apud Aul. Gell. *lib.* 14. *noctium Atticarum cap* 1. Nonò damnant Medici, Galen. *lib.* 1. *de ſanit. tuenda.* Franc. Valles *de ſacra philoſophia c.* 31. Leuinus Lemnius *epiſt. ad Politianum lib.* 12. Ioan. Langius *epiſt.* 35. Decimò damnant Hiſtorici, Corn. Tacit. *lib.* 2. *& lib.* 17. *annal.* Euſeb. *lib.* 6. *hiſtoria Eccleſ. c.* 6. *&* 7. Mariana *de rebus Hiſpan. lib.* 17. *cap.* 14.

In gloſſ. *Si tibi viſum.* ibi, *ſed minorem pœnitentiam anno non poſſet.* &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus annuam ſuſpenſionem tenetur imponere clerico ſacrilego, & ſolùm amplius ſpatium annuo relinquitur eius arbitrio, vt per Sanch. *d. tract. de matrimon. lib.* 6. *diſp.* 34. *num.* 32. 6

SVMMARIVM.

1 *Electio per ſortes fieri non debet.*
2 *Sortis vſus in Eccleſiaſticis electionibus non probatur.*
3 *Sorte qui eligitur, humano iudicio non comprehenditur.*
4 *Sorte an ſit dirimenda quæſt. illa de duobus fratribus, qui ex vno pariter naſcuntur partu ſi cognoſci non poſſit quiſnam prius editus ſit in lucem, remiſſiuè.*
5 *Sortium trimembris diſtinctio declaratur, & reſpondetur aliquibus obiectionibus,*

CAP. Eccleſia. III. & fin.

Honor. III.

Epiſcopus per ſortes eligendus non eſt, electio enim per ſortes damnatur, nec compromiſſarij per ſortes eligi debent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 167. Alagona *in compendio iuris Canon. p.* 695. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. 1

Sortis vſum in electionibus, &c.] Probat hic text. ſortis vſum in Eccleſiaſticis electionibus improbari, vt per D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 8. *in corpore. verſ. quartò* Troil. Maluaſc. *de ſortibus part.* 3. *num.* 7. Nauat. *in manu c.* 11. *num.* 38. Petr. Gregor. *ad tit. de elect. cap.* 3. *num.* 20. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 12. *quæſt. vnic. verſ. at verò in electionibus, & part.* 2. *l.* 4 *c.* 5. *verſ. exploratum, & lib.* 9 *c.* 12. *quæſt. vnic. verſ. at verò,* Campan. *in diuerſ. rub.* 7. *c.* 6 *num.* 63. Lauor. *var. tit.* 4. *c.* 20 *ex n.* 33. Franc. Sigiſm. *de elect. dub.* 27. Sayr. *in claui Regia lib* 4. *cap.* 5. *num.* 20. *&* 21. Martin. Delri. *diſquiſit magic lib.* 4. *c.* 4. *quæſt.* 1. Leſſi. *de iuſtit. lib* 2. *c.* 43. *dub* 9. *num* 58 *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *de ſuperſt. cap.* 12. *à numer.* 3. Emman. Sà. *in aphoriſmis verbo. ſortes.* Matthi Felicium *in elucidat. Decalogi cap.* 55. *verſ. tertium genus;* Sanch. *in præcepta Decalogi lib* 2. *c.* 38 *num.* 71. amplianres non ſolùm electionem ad beneficium, ſed etiam ad officia Eccleſiaſtica. Tiraq. *de iure primog. c* 17. *opin.* 1. *n.* 15. *cum ſeqq.* Et iuſtiſſimis rationibus comprobatur; oportet enim dignos eligi ad Epiſcopatus, & alias Eccleſiaſticas dignitates, cùm nihil vtilius ad Dei gloriam; & populorum ſalutem fieri poſſit quam bonos paſtores; & Eccleſię gubernandę idoneos promoueri, & nihil per contrarium magis pernicioſum poſſit contingere; quàm ſi promoueantur indigni moribus, ſcientia, & aliis qualitatibus, quos D. Paulus, Concilium Trident. Summi Pontif. Sanctique Patres in Epiſcopis, & aliis, quibus Eccleſiarum creditur regimen, prærequirunt; quas latè proſequuti fuimus in meo *tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 1 *tit.* 2. *de munere Epiſcopali,* quòd ſanè iudicium, & qualitatum, ac meritorum examen, quod Spiritus ſancti inſpiratione fieri debet, vt ex Beda notauit D. Thom. *verſ. quartò,* & deducitur ex text. *in cap. cùm Eccleſia* 3. *in princip. de cauſa poſſeſſ. & propr.* fortunæ, id eſt, ſortis temerario, & incerto euentui committi non debuit, quia, vt ait D. Ambroſ. qui 2

qui ſorte eligitur, humano iudicio non comprehenditur, & quia cæca res eſt ſors, & fortuna, quæ ſæpe indignos præmouet, dignos premit, vt eleganti carmine de fortuna cecinit ille.

O fortuna potens, quàm variabilis.
Euertiſque bonos, eligis improbos,
Fortuna immeritos auget honoribus.

Breuiùs Seneca in Hercule furente,

Fortuna viris inuida fortibus,
Quam non æqua bonis præmia diuidis.

cum multis, quæ ex ipſo, aliiſque Pœtis, Philoſophis, & Patribus proſequitur Nanius *in polyanthea*, *verbo fortuna.*

4 Vtrùm in contrarium vrget, quia ſors nihil mali eſt, ſed res inhumana dubietate diuinam indicans voluntatem, vt ait D. Auguſt. relatus à Gratiano *in cap. ſors 26. quaſt. 2.* ideòque licitum eſſe & laudabile quoties de honore, dignitate, vel aliis ſimilibus dubium eſt, aut inter plures contentio, ſorte eam dirimere probat text. *in l. ſed cùm ambo* 14. *ff. de indic.* text. opt. *in l. fin. in princip. C. communia de legatis*, latiſſimè Curiel. *de primogenitura, quaſt. 9. per totam*, Tiraquel. *de primogeniis, quaſt. 17. opin. 1.* Gom. *l 40. Tauri numer. 68. verſ. quinta*, Ceuall. *communium contra commun. tom. 1. quaſt. 248. à num. 19.* diſputantes latiſſimè illam controuerſam quæſtionem de duobus fratribus, qui ex vno pariter naſcuntur partu, ſi cognoſci non poſſit quiſnam prior editus ſit in lucem, quam quæſtionem ſorte dirimendam reſoluunt plures quos iſti referunt. Hinc etiam licitum eſſe contractum ſortium apud noſtrates ſatis vſitatum, quando ſcilicet plures contribuunt ad res aliquas pretioſas, vel ſupellectilia emenda, & deinde inter omnes mittitur ſors, notant omnes, & ex profeſſo omnium latiſſimè contra Conrad. explicant Martin. Delri. *d. cap. 4. quaſt. 2.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 509.* Leſſi. *d cap. 43. num. 58.* Et generaliter ex eiſdem rationibus licitas eſſe ſortes diuiſorias, in quibus agitur quid cui ſit adhibendum, ſiue ſit honor, vt in magiſtratibus ſortiendis frequens erat Romanorum vſus, conſtat ex *auth. de conſulibus in princ.* Dionyſ. Halicarnaſ. *lib. 6. antiquit.* Valer. Maxim. *lib. 3. cap. 7.* quod ex Athenienſibus habuit originem qui magiſtratus in Areopago coniectis in vnam variis litteris nomina ſortiebantur, vt ex Demoſth. Ariſtoph. & aliis tradit Aſcon. Sigon. *lib. 3. de republ. Athenien.* hinc Proconſules ſortiri probat *l. emancipati, de adopt.* atque quæſtores *l. 1. de quaſtor.* Cic. *pro Muren. & act. 3. in Verrem.* nec non Prætores, Sueton. *in Caſar. cap. 18.* & *in Auguſtum 3.* hinc colonias diuiſas, domos, & alia narrat Alciat. *lib. 5. Parerg. cap. 22.* ex quibus etiam hodie inter ſeculares hoc licitum eſt poſt multos, quos refert, comprobat Sanch. *vbi ſub num. 58.* ſiue etiam pœna ſit, vt inter milites fieri ſolet, quod ex bonis auctoribus comprobat Claud. Cotor. *de iure militum, lib. 3. cap. 8.* ſiue etiam actio ſit, veluti quando inter plures mittitur ſors ad iter peragendum, vel aliud ſimile, vt de omnibus notat D. Thom. *d. art. 8.* quem ſequuntur reliqui omnes, Maluef. *d. part. 3. à num. 20.* Nauar. Azor. Leſſi. Soar *d. num. 16.* Sanch. *à num. 57.* dictis locis, & ſic indicium ſortis frequentiſſimum in iure probant Aſcon, Sigon. *lib. 2. de indic. cap. 12.* Mynſing. *lib. 4. obſeruat. cap. 37.* Tandem hoc ipſum comprobatur ex ipſa ſacra Pagina vtriuſque Teſtamenti, ex qua ſatis electionis vſus videtur per ſortes comprobatus; nam per ſortem terra promiſſionis diuiſa eſt, *Deut. c. 1.* Sorte Saul electus fuit *1. Reg. c. 1.* & Mathias in Apoſtolum *Act. c. 1.* atque etiam Zacharias, vt incenſum poneret, *Luc. 1.* Ionas à facie Domini fugiens ſorte deprehenſus, & in mare deiectus eſt, *Iona c. 1.*

Probat reſolutione tamen omiſſa diſtinctione trimembri ſortium, in diuinatorias, quibus quæritur, quid ſit futurum, conſultatorias, quibus quæritur quid agere oporteat, & diuiſorias quibus quæritur, quid cui ſit tribuendum, quas latè explicat D. Thom. *d. art. 8. in corpore*, & ab omnibus receptum teſtatus Sanch. *numer. 56.* & ſequuntur reliqui omnes ſupra citati ac propter eos Turreblanc. *lib. 1. de Magia cap. 22. num. 20.* & ad duas ſpecies reducere nititur Soar. *d. cap. 12. à num. 2.* certum eſt inter duas illas priores, & vltimas maximum intereſſe diſcrimen, nam diuinatoriæ ſemper illicitæ ſunt, *cap. 1. 16. quaſt. 1. cap. 1. ſup. hoc tit. & text. in præſenti.* Conſultoriæ rarò ſunt licitæ, quia non vult Deus voluntatem ſuam ſortibus indagari, ſed Sanctorum precibus, & orationibus, explicant poſt Syluest. Azor. & alios Sanch. *num. 85.* & latè poſt Abulenſ. *1. Reg. c. 14. quaſt. 20.* Soar. *num. 18.* vtramque ſpeciem ſortium conſultorias, ſcilicet, & diuinatorias ſub vnica concluſione eademque ratione deprehendens; vltimas verò diuiſorias regulariter, & natura ſua, ſi ratione alicuius circunſtantiæ aliquid mali non accedat, licitas eſſe probatur ex prædicta D. Auguſtini auctoritate *in c. ſors, 26. q. 2.* & ex dictis iuris Ciuilis auctoritatibus *in l. ſed cùm ambo*, & aliis, de quibus *ſuprà*; ſciendum in electionibus ſecularibus ſortes licitas eſſe vſu, & experientia rerum omnium magiſtra, iuxta *cap quàm ſit 6. in principio, de electionibus in 6.* doceri, & iure probari *in d. auth. de conſulibus.* iunctis aliis, quæ *ſuprà* adduximus. In ſola autem electione ad Eccleſiaſticas dignitates ſpecialiter hoc eſſe prohibitum per textum *in præſenti*, reſoluit S. Thom. & reliqui omnes, poſt ipſum ſuprà citati. De ſpecialis ratione non ita conſtat, S. Thom. & alij communiter prædictam aſſignant, quòd electiones eccleſiaſticæ Spiritus ſancti inſpiratione fieri debent, vt ſcilicet digni ad eccleſiaſticas dignitates aſſumantur, & ideo ex Beda reſpondetur electionem Matthiæ factam fuiſſe ante Pentecoſtem, quando nondum plenitudo Spiritus ſancti in Eccleſiam aduenerat, ſeptem verò Diaconos poſtea non ſorte, ſed diſcipulorum electione fuiſſe ordinatos *Act. 6.* eandem reſponſionem adducunt Alexand. de Ales, & poſt eum Sayr. *numer. 20. ad finem*, Soar. *num. 20.* & Delri locis proximè citatis: indeque ſimiliter reſpondent ad omnia exempla veteris Legis, in quibus Saul, & alios ſorte electos legimus, quia nondum Spiritus ſancti plenitudo effuſa erat, quo inſpirante in lege Euangelica electiones Eccleſiaſticas oportet fieri. Vera tamen, & ſpecialis ratio meliùs deducitur ex forma in electionibus lege Canon. requiſita *in c. quia propter, & in c. cùm terra*, cum ſimilibus *de elect.* quæ non reperitur, nec ſeruatur in ſortibus, vt notant gl. & DD. communiter *hîc*; & aduertit Iul. Lauor. *vari. lucubration. tom. 1. tit. 4. c. 20. n. 34. verſ. quartò*, indeque facilis ſolutio apparet ad omnia exempla veteris, & Actuum Apoſtolorum in electione Matthiæ, quòd ſcilicet, ſecluſa prohibitione poſitiua iuris Eccleſiaſtici, quæ illis temporibus non vigebat, licite ita eligere potuerunt, vt multis latè comprobat, & explicat Suar. *d. cap. 12. numer. 20. & 22.* Neque obſtat ſi dixeris, ſemota omni iuris Eccleſiaſtici prohibitione videri ex ipſa lege naturali in quibuſcunque electionibus, etiam ad ſecularia officia prohibitum eſſe ſortis vſum, quia id concludit ratio de periculo aſſumendi indignos in graue damnum ipſius Reipub. Reſpondetur enim hoc quòd dicimus, quòd electio ſecularium dignitatum, vel etiam Eccleſiaſticarum ante Canonicam prohibitionem ſorte fieri poſſe, intelligendum eſſe debitis ſeruatis circunſtantiis, & imprimis ne fiat ſtultè & promiſcuè inter dignos, & indignos ita vt boni 5

&

& mali ſorti ſubiiciantur, eaque cadere poſſit ſuper indigno, ſed tunc demum licita cenſebitur, ſi ſors mittatur in perſonas, quas dignas eſſe conſtat, vt factum fuit Apoſtolis in electione Mathiæ, non enim promiſcuè inter omnes diſcipulos miſerunt ſortem, ſed inter Mathiam, & Barnabam, quos digniſſimos inter omnes iudicarunt, vt cognoſcerent cuiuſnam electio Deo eſſet acceptior, atque ita benè explicant Caiet. 2. 2. *quæſt. 95. art. 8 dubio* 1. Nauar. Azor. Leſſ. Delr. Suarez *num. 6. & 15. ad finem*, Sanchez. *num. 67. dictis locis*. Caſtellin. *de elect. cap. 7. n.* 21. Lauor. *d. c.* 20. *num. 37. in fine*. Quòd ſi inſtes hoc caſu etiam in electionibus eccleſiaſticis licitam, & minimè prohibitam videri electionem hoc modo factam, reſpondebitur in terminis legis naturalis ſemota Eccleſiaſtica prohibitione veram eſſe conſequentiam ex dictis, ſed illicitam reddi ex eccleſiaſtica prohibitione, vt explicat Suarez *d. num. 6. cum ſeqq.*

De Colluſione detegenda.

TIT. XXII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Anania, Panorm. Mat. Socin. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici. fol.* 145. Ioan. de Londr. *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 181 *verſo*, Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canonici*, Martin. Meinard. *in epitome Decretal. fol.* 189. Darmei. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij pag.* 684. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſin. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Bartol. Carthag. *in expoſitione titut. iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

Colludere eſt quando actor, & reus litem inter ſe ſimulant, alterque ſe patitur ſuperari vt tertio cuipiam noceat, veluti quando accuſator ſubornatus proprias ſubornationes diſſimulat, falſas verò admittit, vt crimen occultet in præiudicium fiſci, quo caſu, in criminalibus ſcilicet, dicitur tantum colludi, non autem in ciuilibus, quia in eis licita eſt concordia & amicitia inter litigatores, de quorum ſolummodo intereſſe agitur. & ſic partes non poſſunt dici colludere Ita Natt. *conſil.* 537. *n.* 31. *lib.* 3. Maſcard. *de probat. concl.* 322. *n.* 6. Sigiſ. Scacc. *in tract. de iudic. cauſ. ciuil. crim. &c. lib. 2. c. 9.* 11. *n.* 965. Buccar. *de differ. inter iudicia ciuil. & crimin. differ.* 182. *n.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatore deſiſtente ab accuſatione poteſt index ex officio ſuo inquirere ſuper crimine illato.*

2 *Iudex, quando videt accuſationem eſſe ſuſpectam de colluſione, non debet ceſſare ab inquiſitione.*

3 *Abſolutus à iudice per ſententiam diffinitiuam, an poſſit iterum accuſari, vel inquiri de eodem crimine, oſtenditur.*

4 *Contraria duo poſſunt procedere diuerſis reſpectibus.*

CAP. Scripta. I.

Greg.

1 ACcuſator quando deſiſtit ab accuſatione, & conuenit cum accuſato in amicitia, iudex ex officio poteſt inquirere ſuper illo crimine, ne concordia ſit ex præmio facta, & non ex charitate. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panor. Mat. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p.* 167. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 695. remiſſiue Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* deſumitur ex D. Greg. *lib. 2. regiſtri epiſt. 38. c. 77.* apud Ioan. Diac. *lib. 4. c. 32. de vita B. Greg.* refertur ab Ant. Aug. *collect.* 2. *Decret lib. 5. tit. 18. c.* 1. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p. 48. c. 2.*

Vt ea, quæ audiuimus, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando iudex videt accuſationem eſſe ſuſpectam de colluſione non debet ceſſare ab inquiſitione, vt per Marant. *de ordine iudic. p. 6. in princ. n.* 45. 2

Hoc neceſſe eſt faciliùs perſcrutari] Notatur ad hoc, quòd poſtquam quis abſolutus eſt à iudice per ſententiam diffinitiuam nullo modo poteſt accuſari ab extraneo, vel à iudice inquiri ſuper eodem delicto, niſi prius doceat de præuaricatione primi accuſatoris, vel iudicis, vel teſtium vel tabellionis, vt per Ant. Gom. *var. tom. 3. c. 1. n.* 26. 3

In gloſſ. *Qualitas.*] Notatur ad hoc, quòd duo contraria poſſunt procedere diuerſis reſpectibus, vt per Tiraq. *de nobilit. cap.* 28 *n.* 13. Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum reg.* 101. Farin. *in praxi crimin. p. 4. conſ.* 30. *n.* 62. aſſerit quòd malum ſub ſpecie boni nequaquam admitti debet exemplo Iudæorum, qui Chriſtum D. N. crucifixerunt, licèt bonum, & vtile fuerit, quia fuimus redempti, tamen puniri fuerunt, quia malo animo, & malo modo fecerunt. 4

SVMMARIVM.

1 *Accuſatore & accuſato deſiſtente iudex proſequitur.*

2 *Iudex intermiſſam quocunque modo accuſationem ſuſcipere, & ad ſententiam vſque proſequi poteſt.*

3 *Fiſcus proſequitur accuſationem, deſiſtente accuſatore & accuſato.*

CAP. Crimina. II.

CRimina ſemel audita, etiamſi deindè accuſator deſiſtat, & paciſcitur cum accuſato, iudex debet punire. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Soc. Viuian. *in ratoinali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 168. Alagona *in compend. iuris Canon p.* 695. remiſſiuè Ximen. *in conc. p. 1. & 2.* Sunt verba Ioan. Diac. in vita B. Greg. *lib. 4. c.* 32. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 18 cap. 2.* 1

Probat hic text. poſſe iudicem intermiſſam quocunque modo accuſationem ſuſcipere, & ad ſententiam vſque proſequi, vt per Corream de Sà *in fragmentis ad l. 5 Ordin. Regia Luſitan. verbo crimen n.* 51. *fol.* 20. Deſiſtente enim accuſatore, & accuſato fiſcus proſequitur, Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part. 5. collect.* 1813. & in crimine vſuræ. Minal. *deciſ.* 39. Vinc. de Franc. *deciſ.* 552. In quibus verò caſibus apud noſtros Luſitanos poſſit iudex intermiſſam accuſationem proſequi, declarat Ordin. Reg. *lib. 5. tit.* 122. faciunt quæ ad illius intellectum tradit Chald. Pereira *q. forenſ. in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunc. p. 1. n.* 73. 2

Etiamſi accuſatus cum accuſatore in gratiam rediiſſet.] Immò ex hoc argumentum & indicium inducitur quòd inſimul colluſerint, ſecundùm Bartol. *in l. 1. §. præuaricatorem, ff. ad Turpill.* vbi dixit ex accuſati, & accuſatoris familiaritate ſatis probari præuaricationem, quod nititur comprobare à ſimili, quia inquit, ſicut præſumitur leno, 3

qui ex adulterio ſuæ vxoris non indignatur, nec iraſcitur *r. mariti lenocinium, ff. de adulter.* ita qui non obſtante accuſatione criminali familiariter conuerſatur cum accuſatore, præſumitur colludere, refert, & ſequitur Buccar. *de differ. inter iudicia ciuilia, & crimin. differ.* 182.*n.*3.& 4.

SVMMARIVM.

1 *Colludens in cauſa beneficiali priuari debet beneficio.*
2 *Colluſio inter crimina, & delicta connumeratur.*
3 *Clericus colludens in cauſa beneficiali debet beneficio priuari.*
4 *Colluſio quid ſit, & ex quibus actibus iudicetur, oſtenditur.*
5 *Vnica ſuſpicio non ſufficit ad colluſionem probandam.*
6 *Colluſio non præſumitur ex amicitia.*
7 *Epiſcopus quibus caſibus poſſit in beneficiis penſionem imponere, remiſſiuè*

Cap. Audiuimus. III.

Alexand. III.

1 Beneficiis priuari debent clerici, qui colluſionem faciunt in cauſa beneficiali, v.g. vt ſi beneficiarius patiatur ſe moleſtari ab alio, & poſtea quaſi tranſegerint, actor cedit liti, & reus dat illi penſionem cum futura ſucceſſione. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib* 5. *iuris Pontif. p.* 166. Alagona *in compendio iuris Canon. p.* 195. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18 *c.* 3. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part* 28. *c.* 12.

2 *Per colluſionem huiuſmodi,* &c.] Notatur ad hoc, quòd colluſio inter crimina, & delicta numeratur, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 26. *n.* 1.

3 *Non differas perpetuò ſpoliare.*] Ergo clericus colludens in cauſa beneficiali debet beneficio priuari, vt per Clar. *lib.* 5. *§. fin. q.* 73. *n.* 7.

4 In gloſ. *Colluſione.* ibi, *colluſio eſt inter actorem,* &c. Colluſio nihil aliud eſt quàm quædam fraudulenta conuentio inter actorem, & reum, qua interueniente quandoque delicta manent impunita, vt per Menoch. *conſ.* 175. *n.* 17. Et præſumitur in negligenter ſe in cauſa gerente, omitente interrogare, probare, appellare &c. Ant. Monach. *Florent. deciſ.* 17. *n.* 11. *cum ſeq.* Vel ſi cura non fuit de ſuo iure docere, Ant. Monach. *d. deciſ.* 17. *n.* 14.

5 Et denique colludere duos litigantes quibus detegatur coniecturis, agit latè Menoch *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 26. Et vnica ſuſpicio ſufficit ad colluſionem probandam. Crauet. *conſ.* 997. *n.* 17. Ant. Monach. *d. deciſ.* 17. *n.* 15.

6 Ex amicitia tamen non præſumitur, vt per Salicet. *in l.* 2. *C de colluſ. deteg.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 322. *n.* 6. quos refert, & ſequitur Flamin. *de confident. quæſt.* 75. *num.* 7.

7 In gloſ. *Penſionem.* ibi *hac penſio conſtitui non poteſt ſine auctoritate Epiſcopi.* Per hunc text. tenet Butr. Epiſcopum poſſe gratia litis & controuerſiæ componendæ penſionem imponere alteri ſoluendam, vt per Azor *inſtit. moral.* 2. *lib.* 8 *cap.* 6. *q.* 1. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia, c.* 51. *n.* 18. Epiſcopi an poſſint imponere penſiones, & quando. vide Flamin. Pariſ. *in confid. benef. q.* 28. *n.* 120. Gig. *de penſion. q.* 17. *n. vnic.* & *q.* 95. *n.* 11.

Cap Intantum. IV. & fin.

Gregor. VI.

Crimina quando per colluſionem abſoluuntur, poteſt vbi hoc conſtiterit, de nouo acquiri, & accuſari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 168. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 696. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Vide notata *ad cap de his, ſup. de accuſat.*

Si de huiuſmodi colluſione, ac corruptione conſtiterit.] etiam per coniecturas & præſumptiones, vt per Ioan. Andr. *in cap. audiuimus, col.* 1. *ſuprà hoc tit.* Buccar. *different. inter iudicia ciuilia, & crimin. different.* 182. *num.* 1. quia delictum hoc præuaricationis, ſiue colluſionis Doctores dixerunt eſſe difficilis probationis, præſertim Abb. *in d. cap his, numer.* 8. & Afflict. *in conſtit. Neapol. incip. ſæpè contingit lib.* 2. *num.* 9. Inter alias coniecturas per quas Doctores voluerunt poſſe probari colluſionem, hæc numeratur, videlicet, ſi inter actorem, & reum poſt litem conteſtatam incipiat quidam magnus vſus, familiaritas, ſeu frequens conuerſatio, quemadmodum dicit Abb. *in d. cap. de his,* Bart. *in l.* 1. *§. præuaricatorem ff. ad Turpil.* quos refert & ſequitur Marant. *de ordine iudic. in* 6. *& vlt. part. princ. num.* 51. 2

In gloſ. *Tergiuerſatione.* De tergiuerſatoribus, præuaricatoribus, & calumniatoribus, vide Boſſ. *in pract. crimin. tit. de præuaricat.* 3

De Delictis puerorum.

Tit. XXIII.

Super hanc rubr. ſcripſerunt Zabatell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panormit. Marian. Socin. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 145. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum fol.* 181. *verſo,* Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pont. à pag* 687. Goffr. & Hoſt. *in ſumm huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſt. Germon. *in paratit. ad quinque libros Decret.* Barth. Carthagena *in expoſit. titulorum iuris Canonici,* nouiſſime Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.* 1

De materia huius tit. & an, & quando minores propter delicta ab eis perpetrata puniri debeant, vide apud Luſitanos Ordinar. Regiam *lib.* 5 *tit.* 136. vbi notat parens meus & apud Caſtellanos *l.* 8 & 9. *tit.* 1. *part.* 7. Doctores *in l. auxilium, §. in delictis, ff. de minorib.* Bonacoſ. *communium crimin. part.* 1. *verbo minor. fol.* 114. *verſ. & p.* 2. *eod. verbo fol.* 49. Hippol. *conſ.* 48. *num.* 54. Ant. Gom. *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *num.* 53. Cou. *in Clem. ſi furioſus, p.* 3. *in initio n.* 5. *ad finem, verſ. hoc ipſum obtinet, & de ſponſalib. p.* 2. *c* 5 *n* 5 *ad fin.* Duen. *reg.* 259. Clar. *lib.* 5. *§. fin. q* 60. *à princ.* Grammat. *deciſ.* 23. *num.* 10. & 11. Theſaur. *deciſ.* 161. Plac *de delictis, c.* 32. *à num.* 10. Tiraq. *de pœnis temper, cauſa* 7. & 10. Menoch. *de arbitr. caſu* 329. & *conſ.* 100. *n.* 28. *cum ſeqq.* & *conſ.* 102. *num.* 47. Maranta *de in integrum reſtit. c.* 153. Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib* 1. *cap.* 19. *verſ. in delictis,* Chald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo num.* 50. *cum ſeqq.* Morl. *in emporio iuris, part* 1. *tit.* 5. 2

tit 5. quæſt. 7. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 3. q. 34 art. 10. latè Farinac. in praxi crimin. part. 3. quæſt. 92. num. 42. cum ſeqq. Molin. de iuſtitia, tom. 4. tract. 3. diſp. 36. n. 6. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 5. collect. 1845. Cardoſ. praxi iudicum verbo homicidium, num. 31. plures refert Cened. ad Decret. collect. 18. n. 1.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes puniuntur in commiſſis peccatis, ſed mitiùs quàm puberes.*
2 *Infantiæ proximus an in delictis excuſetur oſtenditur.*
3 *Minores mitiùs puniuntur.*
4 *Pœna ratione minoris ætatis an & quando ſit minuenda, oſtenditur.*
5 *Minor an, & quando aduerſus confeſſionem delicti factam in iudicio reſtituatur, remiſſiuè.*

Cap. Pueris. I.

Gregor.

1 PVeri grandiuſculi puniuntur in commiſſis peccatis, vt in furto, mendacio, periurio, &c. Sed mitius quàm puberes. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Caſal. in annot. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 168. Alagona in compend. iuris Canon pag. 696 remiſſiuè Ximen. in concord. p. 1 & 2. refertur ab Ant. Auguſt. collect. 1. Decret. lib. 5 tit. 20. c. 1. vbi tribuitur Auguſtino.

2 Hunc text. loqui de impuberibus doli capacibus, & proximis pubertati, aduertit Farin. in praxi crimin. part. 3. quæſt. 92. num. 53. vbi n. 51. reſoluit proximum infantiæ in delictis ipſo iure, & abſque reſtitutionis ope excuſari, quod etiam tenent Anton. Gom. tom. 3. variar. cap. 1. n. 57 verſ. & idem eſt. Menoch. remed. 9. recup num. 36. & ſeqq Sfort. de in integrum reſtit. part. 2. quæſt. 80. num. 44. Chald. Pereira in l ſi curatorem. verbo vel aduerſarij dolo, num. 53. Nam infantes, & infantiæ proximos etiam doli capaces excuſari in delictis tenent Anton. Gom. d. num. 57. verſ. in tantum eſt verum, Chald. Pereira d num. 53. Farinac. d. quæſt. 92. num. 54. vbi num. 57. aduertit text. in præſenti debere intelligi non de doli capace infante, ſeu proximo infantiæ ſed de proximo pubertati, ante enim hoc tempus nullus in impubere conſideratur dolus, & ideò malè gloſſa, & Doctores in præſenti, intelligunt hunc text. de puero in ſeptennio, quia debet intelligi de proximo pubertati, prout etiam intelligunt Couar. de ſponſalib. part. 2. c. 6. num 5. in fine. Duen. reg. 259. limit. 3. verſ. & circa. Plac. de delictis, cap. 32. n. 4. verſ ex his omnino falſa eſt.

3 *Quamuis in eis non ita. vt in minoribus, &c.*] Notatur ad hoc, quod minores mitiùs puniuntur, vt per Bonacoſ. commun crimin. part. 1. verbo minor non debet puniri, Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 5. collect. 145. Molin. de iuſt. tom. 5 tract. 3. diſp. 36. n. 6. Farin. d. q. 92. n. 41. cum ſeq.

4 An & quando ratione minoris ætatis pœna ſit minuenda, vide Tiraq. de pœnis temper. cauſa 7. Duen. reg. 259. Menoch. de arbitr. caſu 329. Ant. Gom. tom. 3. vari. c. 1. n. 62. cum ſeq. Morla in emporio iuris part. 1. tit. 5. q 7. n. 7. 8. & 9. An & quando aduerſùs confeſſionem delicti factam in iudicio minor reſtituatur, vide Iaſ. in l. ſi is qui §. . n. . de iureiur. Hippol. in l. 1. §. fin. n. 96. ff de quæſt. & l inde minore in princ. n. 57. ff eod. Chald. Pereira d l ſi curatorem verbo vel aduerſarij dolo à n. 39. Sfort. de in integr. reſtit. quæſt. 65. num. 37. Fachin. controuerſ. lib. 1. cap. 72. Morl. d. quæſt. 7. num. 12. Gutier. in authent. Sacramenta puberum, num. 131. C. ſi aduerſùs vendit. Farin. quæſt. 81. num. 374. cum ſeqq. Sanch. de matrimon lib. 7. diſp. 112. num. 17.

5 In gloſſ. *Grandiuſculis*, 1. in addit. De illo quod ſcripſit D. Gregor. cap. 19. lib. 4. dialog. infantem ſcilicet quinque annorum à manibus parentum propter aſſiduas infantis blaſphemias à diabolo ereptum fuiſſe: & de illo quod aſſerit D. Auguſt. ad Rhenatum Epiſcopum, puerum ſcilicet ſeptennem, & mentiri, & negare, & confiteri poſſe, vide Farin. d. quæſt. 92. num. 48.

SVMMARIVM.

1 *Puer non debet ita ſeuerè puniri ſicut maior, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.*
2 *Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio non valet.*
3 *Conſuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria non valet.*
4 *Minorem ſe dicenti incumbit probatio.*
5 *Pubertati proximus, etiamſi doli capax ſit, ſi delinquat mitiùs punitur.*
6 *Pupillus non ligatur, nec comprehenditur ſub ſtatuto generaliter loquente.*
7 *Pater pro filio non eſt conueniendus.*
8 *Lex vel ſtatutum, quod alter pro alterius delicto puniatur eſt odioſum, & rigore plenum.*
9 *Pater non tenetur ſoluere pœnam pecuniariam pro delicto filij, etiam ex bonis, quæ pro legitima parte filio deberentur.*
10 *Puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit.*
11 *Appellandum eſt à iuriſdictione temporali Epiſcoporum ad Papam.*

Cap. Referentem. II. & fin.

Alex. III.

PVer mitius punitur quàm maior, vnde ſi puer minor 14. annorum ſagitta alium interficiat, conſuetudine loci minimè obſtante, non eſt puniendus in pecunia, nec pater pro ipſo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Caſal. in annot. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 169. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 696. remiſſiuè Ximen. in conc. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 20. cap. 2. 1

Secundum conſuetudinem illius terræ.] Quæ quidem irrationabilis erat, & per conſequens non obligans, nam eodem modo ſtatutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, cùm occaſionem delinquendi præſtet, non valere reſoluunt Duen. reg. 345. verſ. 14. Couar. variar. lib. 2. cap. 9. num. 2. verſ. deinde, Clar. § homicidium, num. 15. verſ. ſed nunquid, Kirchou. tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit 15. num. 70. pag. 499. Perez. ad l 8 Ordin. pag. 255. late Farin. in praxi crimin part. 5. quæſt. 119 num. 27. cum ſeqq. vbi num. 30. reſoluit quod nec valet conſuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria. 2 3

Si conſtiterit, &c.] Id eſt, per probationem ab ipſo minore factam, cum dicenti ſe minorem, incumbat probatio, vt per Viuian. tom. 1. commun. opin lib. 4. tit. 9. de probat. num. 59. pag 480. Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ. 56 Maſcard. de probat. concluſ 666. num. 2. & concluſ. 1059. num. 8. Sfort. de in integr. reſtit. part. 1. q. 37. 4

Menoch.

Menoch. de præſumpt. lib. 2 præſ. 50. n. 18. Chald. Pereira in l. ſi curatorem verbo minorib n. 10. Sanch. de matr. lib. 2. diſp. 41. num. 39. Nicol. Garc. de beneſic. part. 6. cap. 2. à n. 185.

5 Infra decimumquartum, &c.] Ergo proximus pubertati, etiamſi doli capax ſi delinquat mitiùs punitur, vt per Tiraq. de pœnis temper. cauſa 7. n. 6. ad fin. Couar. in Clem. ſi furioſus. part. 3. in initio num. 5. poſt. verſ. quis autem dicatur, Ant. Gom. tom. 3. var. cap. 1 num 62. Clar. §. fin quæſt. 60. verſ ſed in omnem caſum, Menoch. de arbitr. caſu 329. num. 2. Sfort. de in integr reſtit. part. 2. quæſt. 80. à num 47. Maurit. eod. tract. cap. 161. num. 1. Farin. d. praxi crimin quæſt. 92. num. 62. vbi declarat verbum inultum, de quo in præſenti, id eſt, non perfectè vltum, & n. 120. reſoluit proximos pubertati, & doli capaces non in totum ſi occiderint excuſari, ſed bene mitius eſſe puniendos.

6 Propter illam conſuetudinem non exigat. &c.] Notatur ad hoc, quòd pupillus non ligatur, nec comprehenditur ſub ſtatuto generaliter loquente, vt per Tiraquel. de præſcript. fol. 105. Bonacoſ. tom. 2. communium opin. lib. 9. tit. 13. num. 74. pag. 500. Surd. deciſ. 49. num. 9. Farin. in praxi crimin. part. 1. quæſt. 15. n. 51. & 52. Iaſ. in §. actiones autem, num. 83. Inſtit. de actionib. Marſil. ſing. 581. n. 4. & ſing. 361. in fine, Neuizan. conſil. 17. n. 77. prope med. Roman. ſing. 816. incip. Tu vidiſti. Contrarium vero, immo conſtitutionem ſimpliciter loquentem ſe extendere etiam ad minores, ex l. ſi ſine, §. Lucius ff. de admin. tutor. & cap. conſtitutus, de in integr. reſtit. tenent Bald in l 1. n. 29. verſ iuxta hoc quæro, C. de confeſ. Natt. conſ. 540. num. 2. lib. 3. Farin. de reſtit. in integr. quæſt. 15. art. 2. num 62. Tiraquel. de legib. connub. gloſ. 2. num. 191. Hinc ſtatutum deferens lucrum dotis vxore præmoriente ſine filiis, locum habet etiam in minore dante dotem, ſeruatis ſolemnitatibus, Bald. in l. 1. col. 1. C. ſi aduersùs dotem, vbi Caſtr. num. 4. cum ſeqq. Cuman. conſil. 109. in princ. verſ. ad primum, & ſtatutum adimẽs robur inſtrumentis non regiſtratis comprehendit quoque minores, Alexand. conſil. 119. num. 34. verſ. 9. dict. lib. 6. Natt. conſil. 541. num. 16. & 17. lib. 3. Roman. conſil. 166. num. 2. verſ. nos autem loquimur, & conſ. 394. num. 5. verſ. 2. Sed vtraque ſententia facili negotio componitur, aut enim agitur vt quis teneatur ex aliquo facto extrinſeco per ipſum perpetrato, & tunc minor non comprehenditur ſub lege, aut ſtatuto, & ita procedit text. in præſenti, & Doctores citati pro eo; aut verò agitur vt ex ſola lege, aut ſtatuto reſultet præiudicium minori ſine aliquo ipſius facto extrinſeco, & tunc aut minor eſt habilis & continetur, aut non eſt habilis, & non comprehenditur, Alexand. conſ. 119. num. 8. verſ. ſexto. lib 6. conſ. 61. num. 18. lib. 7. Roman. conſ. 120. num. 1. cum ſeqq. Beroi. conſ. 68. num. 21. verſ. faciunt, Rot. in Sabien. Caſtri montis rotundi 8. Febr. 1627. coram, Reu. D. meo Coccino verſ. quantum attinet, cum ſeq.

7 In gloſ. Inultum. ibi. & pater pro filio non eſt conueniendus. Vide Couar. lib. 2. vari. cap. 8. num. 7. verſ. hîc
8 apparet, Clar. lib. 5. §. fin. quæſt. 87. num. 8. Et lex, vel ſtatutum quòd alter pro alterius delicto puniatur, eſt odioſum, & rigore plenum, ex Menoch. conſil. 53. n. 10. & conſ. 119. num. 118. vbi num. 119. dicit quòd ſtatutum obligans patrem pro debitis filij, odioſum eſt, & num. 120. idem dicit de ſtatuto obligante fratrem pro debito fratris, & conſ. 100. num. 161. aſſerit hunc text. procedere, vbi agitur de pœna & odio rationali nempe vt vnus pro alio, videlicet pater pro filio, puniatur. quod eſſet irrationale, & odij plenum, idem Menoch. conſil. 25. num 56. & conſil. 99. numer. 18. Marſil. ſingul. 244. Filius, & ſingul. 361. ſtatutum. Pater enim ex contractu filij non obligatur, Pariſ. conſil. 93. numer. 14. lib. 1. Mantic. deciſ. 308. numero 1.

In ead. gloſſ. ibi, ſi pecuniaria pœna eſſet ſibi impoſita. 9
Notatur ad hoc, quod pater non tenetur ſoluere pœnam pecuniariam pro delicto filij, etiam ex bonis, quæ pro legitima, à patre filio deberentur, vt per Cou. lib. 2. var. c. 8. n. 7. Perez l. 1. col. 9. tit. 16. lib. 8. Ord. p. 323. Greg. l. 2. verbo de la pagar, tit. 19. p. 4.

In ead. gloſ. ibi, irregularis tamen non fuit effectus. No- 10
tatur ad hoc, quod puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit, vt per Paul. Comitol. reſp. moral. lib. 6. q. 19. à n. 2.

In gloſ. Infra decimum quartum, fin. ibi, & poteſt ſu- 11
mi arg. ex hoc quod ab Epiſcopo, &c. Hæc gloſſa quatenus dicere videtur à iuriſdictione temporali Epiſcoporum ad Papam, & non ad Principem ſecularem eſſe appellandum, communiter reprobatur, vt per Franciſ. Marc. deciſ. 455. numer. 10. & 11. part. 1. Salzed. ad Bernard. reg. 397. Bobadill. in ſua politica, lib. 2. cap. 17. n. 197.

De Clerico venatore.

TIT XXIV.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panor. Mar. Socin. Guillelm. Durand. in Breuiario aureo iuris Canon. fol. 145 Petr. de Rauenna in compend. iuris Canon. Mart. Meſnard. in epitome Decretal. fol. 189. verſo, Dan. Venator. in analyſi methodica iuris Pontificij, à pag. 688. Goffred. & Hoſt. in ſumma huius tit. Alex. Caſſan. & Anaſt. Germon. in paratitlis ad quinque libros Decretal. Barthol. Cartag. in expoſit. tit. iuris Canon. nouiſſime Ioan. Honor. lib. 5. ſum. in Decretal. omnes ſub hoc tit.

De materia tituli, vide Emman. Sà in aphoriſmis verbo venatio, Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. c. 35. cum duobus ſeqq. Bernard. & Salzed. in pract. c. 70. in nouiſſ. impreſſ. Marta de iuriſdict. part. 4. cent. 1. caſu 37. à num. 17. latè Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 19. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 23. à num. 38.

Plura de venationibus, & earum permiſſione, & prohibitione, multiplicique ſpecie referunt Ordin. Reg. Luſitan. lib. 5. tit. 88. & apud Caſtellanos, l. 1. cum ſeq. tit. 8. lib. 7. noua recop. Perez l. 1. gloſ. 1. p. 422. tit. 22. lib. 2. Ordin. Menoch. caſu 413. Sebaſt. Medic. in tract. de venat. & piſcat. plures refert Cened. ad Decretum, collect. 56. quibus adde Bernard. Græne ad pract. Cameræ Imp. lib. 2 concl. 66. Bellet. d. §. 16. Thom. Valaſc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 31. Sayr. in claui Regia lib. 11. c. 9. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 43. Leſſi. eod. tract. lib. 2. cap. 5. dub. 6. cum ſeq. Azor. inſtit. moral. p. 3. lib 5. c. 16. Rebell. de oblig. iuſtitiæ, part. 1. lib. 1. q. 14. à n. 7. cum ſeq. Vaſquez. in opere moral. tract de reſtit. c. 5. §. 2.

SVMMARIVM.

1 Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur.
2 Venatio periculoſa, & clamoroſa clericis interdicitur.
3 Venatio in dubio præſumitur, facta cauſa recreationis.
4 Monachis nec recreationis cauſa venatio eſt licita.
5 Piſcatio clericis eſt permiſſa.

6 Venatio

9 *Venationem prohibitam exercens clericus quàm pœnam incurrat, oſtenditur.*
7 *Princeps iuſtis de cauſis venationem prohibere poteſt.*
8 *Lex à Principe lata venationem prohibens an obliget ad mortale, remiſſiuè.*
9 *Venationis ſpecies triplex.*
10 *Subdiaconus venationem ſæpius exercens in caſibus ſibi non permiſſis eadem pœna, qua Diaconus, puniendus eſt.*

Cap. Epiſcopum. I.

Ex Conc. Aurel.

1 EPiſcopo Preſbytero, vel Diacono non licet habere canes, accipitres vel huiuſmodi ad venandum, quòd ſi quis in his ſæpe detinetur ad voluptatem, ſuſpendatur Epiſcopus à communione tribus menſibus, Preſbyter duobus, diaconus ab omni officio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 170.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 696.* remiſſiuè Ximen *in concord. p. 1. & 2.* & Caſal. *in annot.* referunt Burchar. *lib. 1. Decretor. c. 213.* & Iuo *part. 5. cap. 366. & part. 6. cap. 388. & part. 13. cap. 30.* & Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 22. cap. 1.*

2 Collige ex text. venationem clericis interdicti, quod Doctores modo referendi intelligunt ſi ſit periculoſa, vt venatio aprorum, & clamoroſa, & ſit cum armis, aſſerúntque ſanitatis, vel recreationis cauſa clericos venationibus vti non prohiberi dummodo id faciant cum ſilentio, & modeſtia, ita Bernard. *in pract. cap. 70 per totum ſecundum nouiſſimam impreſſ.* Guillelm. Benedict. *in c. Rainutius, de teſtamentis, verbo, & vxorem nomine Adelaaſiam, num* 875. Nauar. *commento de regul. num. 27.* Menoch. *conſill. 221. num. 50.* Sylueſt. *verbo venatio circa med.* Sebaſt. Medic. *de venat. piſcat & aucupio part. 2. quæſt. 7. ex n. 17.* Franc. Marc. *dec. 529. n. 9. part. 1.* Illuſtriſſimus D. meus Roderic. à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem viſus *in comment. ad c. 2. diſt. 34.* plures quos refert Cened. *ad Decret. collect. 56 n. 8. & 9.* quibus adde Sebaſt. Neui. *in remiſſ. ad lib. 2. feudorum tit. 56. quæ ſint regalia, n. 273. cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib. 11. cap. 9. n. 7.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 19.* Rebell. *de obligat. iuſtitia, p. 1. lib. 1. q. 14. n. 9.* Thom. Valaſc. *alegat. iuris tom. 1. alleg. 31. n. 13.* vbi refert ad hoc conſtitutiones ſynodales diœceſum Brachar. Oliſſipon. Elbor. Colimb. Portugal. Viſen. & Lamacen. bene Marta *de iuriſdict. part. 4. cent. 1. caſu 57. à n. 17.* vbi aduertit

3 clericos per hunc text. non eſſe regulariter prohibitos venari, ſed tantùm ſi ad voluptatem venati fuerint, & ſæpiùs in ipſa voluntate detendi: in dubio tamen venationem præſumi factam cauſa recreationis tenent Anania hîc *colum. 1.* Alexand. *conſil. 72. numer. 13. vol. 1.* Menoch. *d conſil. 221. num. 51 & de præſumpt. lib. 5. præſ. 3. num. 116.* Bellet. *d. §. 19. n. 7.* Monachis verò quòd nec

4 recreationis cauſa venatio licita ſit, quamuis proprios redditus in venatione habeant, aſſerit Perez *l. 1. tit. 22. lib. 2. Ordin.* quam refert, & ſequitur Salzed. *ad Bernard. d. c. 70. lit. C.*

5 Piſcatio autem eſt clericis permiſſa, tum quia ceſſant in ea illæ rationes quibus eſt prohibita venatio, tum etiam quia piſcatio habet exempla virorum Sanctorum, nempe Apoſtolorum, quos piſcatores ad ſe Saluator noſter vocauit *Matt. 4. Marci 1. & Lucæ 5.* ita Salzed. ad Bernard. *d. c. 70. lit. A. verſ. piſcatio,* Menoch. *de arbitr caſu 413. num. fin.* Iacob de Graffiis *in aureis deciſ. part. 2. lib. 3. cap. 3. verſ. ſexta,* Azeued. *l. 1. num. 3. verſ. niſi & piſcatio, tit. 8. lib. 7. noua recop.* Bellet. *d. §. 19. numero 8.* vbi intelligit dummodò non fiat in ſolemnitatibus maioribus, aut animo negotiandi.

Si Epiſcopus eſt, tribus menſibus, &c.] Nota Epiſcopum venationem prohibitam exercentem, id eſt, in voluptate venandi ſæpius detentum, ſuſpendi tribus menſibus, Preſbyterum duobus, Diaconum verò ab omni officio, ita Bernard. *d c. 70. n. 1.* vbi refert huiuſmodi pœnam habuiſſe originem à Concilio Aurelian. de quo in hoc tex. & *in c. Epiſcopum 34. diſt.* & *ibi* aduertit hæc iura non inueniri in d. Concilio Aurel. ſed in Concililio Agathenſi *can. 55.* qui incip. *Epiſcopis,* additque magnam eſſe differentiam inter pœnam Preſbyteri & Diaconi de qua hîc, eo quòd cum Preſbytero habente præfinitum tempus ſuſpenſionis diſpenſare non poteſt Epiſcopus, cum Diacono verò maximè. Illud tamen aduertere neceſſe eſt Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum antequam puniantur admonitos debere eſſe tribus præceptis ne venentur, Menoch. *d. conſ. 221. n. 52.* Bellet. *d. §. 19. n. 6. veruntamen.* 6

Quamuis libertas venandi ſit de iure naturali, ſeu gentium ex *l. 1. in fine cum ſeq. ff. de acquirendo rerum dominio. §. feræ Inſtit. de rerum diuiſ.* poterit Princeps iuſtis de cauſis venationem prohibere, inferioréſque teneri ad parendum huic mandato, vt reſoluunt plures quos refert Cened *d. collect. 56 n. 3.* quibus adde Mich. Salon. *2. 2. quæſt. 62. art. 3. contrrou. 3.* vbi Barn. *dub. 5.* & Petr. de Aragon. *dub fin.* Gregor. de Valent. *tom. 3. diſp. 5. q 6. puncto 5. dub. 6.* Fr. Emman. *in ſum. p. 1. c. 35.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ part. 4. collect. 104.* Lodou. Rodolph. *de ſuprem. ſeu abſoluta Principis poteſt concluſ. 16. n. 122. cum ſeq.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2. concl 68. conſid. 1.* Marta *d. part. 4. caſu 57. n. 10.* Molin. *de iuſtit tr. 2. diſp. 43.* Farin. *in praxi crim. q. 174. n 92.* Sayr. *d. c. 9. n. 6.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. c. 5. dub. 7.* Azor. *inſtit. moral part. 3. lib. 5. c. 16. q. 1.* Vtrùm autem lex à Principe lata venationem prohibens obliget ad mortale, vide Mexi. *in tract. taſſæ panis, concl. 3. n. 29.* & per citatos à Cened. *d. collect. 56 n. 6.* quibus adde Azor. *d. c. 16. quæſt. 5.* Leſſi. *d cap. 5. dub. 9.* Rebell. *d. q. 14. n. 15.* Vaſquez *in opere moral. tract. de reſtit. c. 5. §. 2. dub. 5.* Et an liget clericos, vide Salzed. ad Bernard. *d. cap. 70. verſ. ſed quid,* Marta *loco proximè citato.* 7 8

In gloſſ. *Voluptate.* ibi, *quædam enim venatio dicitur oppreſſiua,* &c.] De multiplici venationis ſpecie, oppreſſiua ſcilicet arenoſa, & ſaltuoſa, vide Menoch. *d. caſu 413. num. 3.* Iacob. de Graffiis *d. c. 3. num. 1.* Cened. *collect. 56. n. 1.* 9

In gloſſ. *Officio.* ibi, *vel ſubdiacono.* Notatur ad hoc, quòd ſubdiaconus venationem ſæpiùs exercens in caſibus ſibi non permiſſis, vt *ſuprà* eadem pœna, qua & Diaconus puniendus eſt, vt pêr Bernard. *d. c. 70. n. 2.* vbi *n. 3.* reſoluis cæteros clericos in minoribus arbitrariè eſſe puniendos, ex quo pœna non eſt ſtatuta, vide *ibi* Salzed. *lit. B.* 10

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text refertur.*
2 *Venationes, & ſyluatica fatigationes cum canibus, & accipitre omnibus Religioſis interdicuntur.*
3 *Canes accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere prohibitum eſt clericis.*

Cap.

Cap. Omnibus II. & fin.

1 VEnationes,& ſyluaticę vagationes cum canibus,& accipitribus,ac falconibus interdicantur omnibus ſeruis Dei.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq. Innoc.Collect. Zabarell. Ioan.Andr.Anania, Hoſt.Anch.Butr.Panorm.Mar.Socin.Viuian.*in rationali lib.5.iuris Pontif.p.*170. Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*698.remiſſiuè Ximen.*in cont.p.*2.refertur.Burcard.*lib.*2.*Decretor.c.*114. Iuo.*part.*6.*c.*289.*p.*12.*c.*29.& Ant.Auguſt.*collect.*1.*Decret.lib.*5.*tit.*22.*cap.*2.

2 Probat hic text. omnibus religioſis interdici venationes, & ſyluaticas fatigationes cum canibus,& accipitre, aut falcone, vt per Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*18.*num.*407. Monachis autem nec recreationis cauſa venatio licita eſt etiamſi proprios redditus in venatione habeant vt per Salzed. ad Bernard.*in pract.c.*70.*lit.C.*

3 *Et accipitres, & falcones*, &c.] Notatur ad hoc, quòd canes, accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere clericis prohibitum eſt, vt per Franc.Marc.*deciſ.*529.*n.*5.Camil.Borel.*de Magiſt.edict.lib.*4.*c.*3.*n.*58.*& in ſumm.omnium.deciſ.tit.*11.*n.*42.

De Clerico percuſſore.

Tit XXV

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan.Andr. Anch. Butr. Anania, Panor. Mar.Socin.Petr.de Rauenna *in compend. iuris Canon.*Matt.Meſnard.*in epitome Decretal. fol.*189.*verſo*, Daniel.Venator.*in analyſi methodica iuris Pontificij, à pag.* 692. Goffred.& Hoſt.*in ſumma huius tit.* Alex.Caſtan.& Anaſt.Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.*Barthol.Cartag.*in expoſit tit.iuris Canon.*nouiſſimè Ioan.Honor.*lib.*5.*ſum. in Decretal.*omnes *ſub hoc tit.*

Cap. Si qui. I.

Ex Concil. Agathen.

1 CLericus in Sacris ſi eſt percuſſor,corripiendus eſt à crimine,& ſi ſe non emendat, deponendus. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar.Ioan. Andr.Anania, Hoſt.Butr.Anchar. Panorm.Mar.Socin. Viuian. *in rationali lib.*5.*iuris Pontif.p.*170. Alagona *in compend. iuris Canon.pag.* 697. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2.referunt Burchard.*lib.*2.*Decretor.c.*190.& Iuo. *p.*6.*c.*215.& Ant.Aug. *collect.*2.*Decret.lib.*5.*tit.*8.*c.*1.

2 Notatur hic text. ad hoc quòd clerici ob ſtatus decentiam ab omni debent ſe abſtinere percuſſione tam priuata, quàm publica auctoritate facta, vt per Sayr. *in Claui Regia,lib.*7.*c.*11.*num.*2. Filij Aaron Sacerdotes clangent tubis,vt eſt *num.*10.*verſ.*8.non pulſabunt hoſtem manibus, increpuitque Petrum quantumuis pro ſe pugnantem, Chriſtus *Math.*26. Clericum etenim non eſſe percuſſorem exigit *Apoſt.*1.*Timoth.*3.*& ad Titum* 1.Neque ſolùm exemplo,ſed & verbo percuſſorem condemnat Dominus *Matth* 24.de hac re Concil.Trid. *ſeſſ.*13.*de reform c.*1.Sunt tamen & Eccleſiaſticis ſua arma,ſed ſpiritualia, Apoſt.2.*ad Corinth.*19.& arma lucis ad *Roman.* 13. quæ arma ſunt lectio, & oratio, his diabolus expugnatur,vitia reprimuntur, virtutes nutriuntur, æterna beatitudo acquiritur, vt ex S.Auguſtin. referunt Burchard,*lib.*2. *Decretal.c.*10.Iuo.*p.*6.*c.*177.

Svmmarivm.

1 *Epiſcopus, qui crudeliter aliquem fuſtigare facit, ſuſpenditur duobus menſibus à Miſſarum adminiſtratione & n.*2.

3 *Vulneratus ex longo interuallo non præſumitur ex vulnere deceſſiſſe.*

Cap. Præterea. II.

Greg.

EPiſcopus qui crudeliter iubet aliquem fuſticari,licèt ex hoc non moriatur,quia poſt octo menſes moritur tamen duobus menſibus à Miſſarum adminiſtratione ſuſpenditur.Colligunt ex Ord.Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr.Hoſt.Anch.Butr.Panorm. Mar. Socin.Viuian.*in rationali lib.*5.*iuris Pontif. p.*171.Alagona *in compendio iuris Canon. p.* 697.remiſſiuè Ximen. *concord.p.*1.deſumitur ex D.Greg. *lib.*2.*regiſtri epiſt.*44. *c.*83.*indict.*11.referunt Burchard. *lib.*1.*Decret.c.*195.& Iuo *part.*5.*c.*310.& Ant. Auguſt. *collect.*3.*Decret.lib.*5. *tit.*21.*c.*2. 1

Probat hic text. duobus menſibus à Miſsarum celebratione ſuſpendendum Epiſcopum, qui crudeliter aliquem fuſtigare fecit; oportet enim Epiſcopum non eſſe percuſſorem, id eſt non ad vindictam facilem.Greg.*lib.*11.*epiſt.*46.relatus *in c.ſi quid* 86.*diſtinct.* Octauus canon, qui Apoſtolorum eſt, hunc in modum habet. *Epiſcopum, aut Preſbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiuſmodi volentem timeri, deiici ab officio ſuo præcipimus; quia nunquam nos docuit hoc Dominus, ſed è contrario ipſe cum percuteretur non repercutiebat, cum maledicerentur non maledicebat, cum peteretur non comminabatur.*Clericum profectò ſummopere dedecet,vt eas violenter manus alicui iniiciat, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, quæ extenſæ pro omnibus numini ſupplicant, quæ in eius honorem tremenda corporis, & ſanguinis Chriſti myſteria peragunt.Multa ad hoc propoſitum cumulaui *in meo tract.de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.*1.*tit.*2.*gloſſ.*12. 2

Cum poſt octo menſes deceſſerit, &c.] Ergo ex diuturnitate temporis,& ex logo interuallo vulneratus non præſumitur deceſſiſſe ex vulnere, de quo, & an verum ſit,& quomodo intelligẽdum vide Doctores per me citatos *ad c.Preſbyterum* 7.*n.*4.*&* 5.*ſup.de homicid.* quibus adde Ayrer. *in tract. de homicidio, part.*2.*num.*51.*& num.*64. *verſ. primum itaque*, Farin. *in praxi crimin. part.*5 *quæſt.* 127.*n.*31.*&* 40. Maſcard. *de probat. concl.* 1073.*num.*4. Baiard.*ad Clar.§.homicid. poſt.n.*166. vbi tenet poſſe iudicem arbitrari vulneratum ex vulnere deceſſiſſe, etiam poſt octo menſes, quando vulnus eſt mortale. 3

Svmmarivm.

1 *Clericus vt homicida non punitur ſi fuit ipſe in conflictu pro parte violentiam repellentium, licet ibi aliqui mortui ſint, & ipſe lapides proiecit, ex quo nullum ipſe percuſſit.*

2 *Prohibitum ad tempus, poſt illud cenſetur permiſſum.*

Cap

Cap. Præſentium. III.

Alexand. III.

1 CLericus qui eſt pręſens in conflictu, ſed ex parte repellentium vim, & lapides iecit, & nullum percuſſit, ſunt tamen ab aliis aliqui interfecti, ſuſpenditur per biennium à celebratione Miſſarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocen. Collect. Zabarrell. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 171. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 697. remiſſiuè Ximen *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 3.* & eſt poſt Concil. Lateran. p. 26. c. 11.

2 *Decurſo huiuſmodi temporis ſpatio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd prohibitum ad tempus, poſt illud cenſetur permiſſum, vt per Tiraq. *de retractu conuent. §. gloſſ. 2. num.* 48. Surd. *deciſ. 75. n. 1. & conſ. 257. n. 18. & conſ. 294. n. 6.* D. Barboſ. *in l. cum prætor in princip. n. 45. ff. de iudic.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 65. n.* 8. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo prohibitio* 16. Et limitatum ad tempus, non extenditur vltra illud tempus, Menoch. *conſil. 151. n. 46.*

Cap. Continentia. IV. & fin.

Cæleſt. III.

1 CLericus qui in iuſto conflictu, v. g. ad reſiſtendum prædonibus cum aliis arma ſumpſit, in quo aliqui fuerunt interfecti, ſed ipſe neque facto, neque conſilio interfecit, poteſt vlterius ordinari in ſubdiaconatu tantùm, & miniſtare ex diſpenſatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Henric. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p.* 171. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 698. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 10. c. vnic.*

Vide quæ dixi *ad cap. petens 17. ſup. de homicid. pag.* 243.

De Maledicis.

Tit. XXVI.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panorm. Mar. Socin. Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Mar. Meſnard. *in epitome Decretal. fol.* 190. Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, à p* 694. Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Bartol. Carthag. *in expoſitione titut. iuris Canon.* Zipæ *in analytica poſtremi iuris Eccleſ. enarrat. pag.* 420. Caniſ. *in ſumm. iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia huius tit. vide Bernard. *in pract. cap. 69. in nouiſſ. impreſſ.* Decian. *tractat crimin. lib. 7. c. 50.* Bernard. Muſcatell. *in pract. crim tit. ſi quis Imperatori maledixerit*, Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi part. 5. conſid. 6.* Menoch. *de arbitr. caſu* 377. Perez *l. 34. verſ. vtrùm autem liceat, tit. 3. lib 8. Ordin pag. 75. & l. 1. verſ. eſt præterea adnotandum tit. 7. eodem lib. 8 pag.* 197. plures Doctores, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 146. n. 1.* quibus add. Molin. *de iuſtitia tract. 2. diſp. 688. verſ. qui autem Principi*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. q. 32. art. 4.* Cardoſ. *in praxi fori iudicum, verbo maledictio n. 4.* Farin. *in praxi crim. in. part. 3. 9. q. 105. inſpect. 10. & part. 4 quæſt. 113. inſpect. 1. n. 1. in fine*, Pradil. *in ſumma legum pœnal. part. 1 cap. 4.* Illuſt. D. meum Rodericum à Cunha *in comment. ad c. clericus maledicus 5. diſt. 46.* & agit apud Luſitanos Ordin. Regia *lib. 5. tit. 7.* & apud Caſtellanos *l. final. tit. 2. p. 7. & l. 3. tit. 8. lib. 8. Ord. & l. 3. tit. 4. lib. 7. noua recop & l. 11. tit. 26. eodem libro.*

SVMMARIVM.

1 *Maledicus Papæ puniendus eſt, vt alij deinceps deterreantur.*
2 *Papæ maledicens eſt puniendus,*
3 *Papatus dicitur beneficium.*
4 *Iniuria dicitur grauis illa, quæ multis adſtantibus, videntibus, & audientibus facta eſt.*
5 *Maledicentes contra Romanam Eccleſiam puniuntur.*
6 *Iniuria non cenſetur remiſſa in foro fori per Confeſſionem peccatorum.*

Cap. Innotuit. I.

Clem. III.

VErba proferens contra officium, vel beneficium 1
Papæ eſt puniendus, ne de cetero contra Eccleſiam Romanam loquatur, & aliis ſit terror. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 146. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontificij, pag.* 172. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 698. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 11. de clerico maledico, c. vnic.*

Collige ex tex. maledicentem Papæ eſſe puniendum, 2
vt per Bernard. *in pract. c. 69. in nouiſſima edit.* Plac. *de delictis, lib. 1. c. 4. n. 2. in fine*, Farin. *in praxi crim. p. 3. q. 105. n. 394. cum ſeqq.*

Illud profectò demiſſi, & patientiſſimi iniuriarum animi exemplum eſt quòd de ſanctæ mem. Pio V. narrat Petr. Matthæus *in ſumma conſtitutionum ſummorum Pont. Bulla 3. eiuſdem Pij V. in fine p. mihi.* 514. & habetur in breui enarratione geſtorum ſanctiſſimi Pontif. Pij V. ex proceſſibus & probatis auctoribus digeſta per Fr. Archangelum Caracciam *pag.* 35. nam cùm nebulo quidam obſcurus famoſum carmen contra Summum Pont. ineptum quidem atque inſulſum, ſed maledicum, ac contumelioſum Paſquillo affigeret, ſummo ſtudio, ac diligentia inueſtigatus ex quibus indiciis eſſet, & tandem comprehenſus, & Pontifici oblatus, exiſtimarunt omnes grauiſſimè fore animaduertendum. Iuſſus eſt à Pontifice carmen ſuum recitare, deinde interrogauit quo conſultore, aut impulſore ea auſus eſſet, conſtanter reſpondit ſe non niſi mali dæmonis id inſtinctu compoſuiſſe; quòd cùm pro ſua benignitate crediſſet, addidit benignitati clementiam, atque animi magnitudinem ſingularem. Si tu, inquit, mihi vt Summo Pont. maledixiſſes, non ferres impune; verùm quia in Pium V. non es conuitiatus, ſed in Fratrem Michaëlem, in monachum Scarpon. in Cardinalem Alexandrinum conuicia iactaſti, id ego non proſequar, nec tu Gubernatorem eo nomine, vel pœnam aliquam metuens, abi liber quo velis; ego verò humilitatem generis mei, vitæ, & habitus (ſiquidem & calceos craſſiores in conuicium vocas) ſemper & animo retinebo, & libens confitebor, & ero vilis in oculis meis, & abiectus coram Domino.

Beneficij

3 *Beneficij noſtri.*] Ergo Papatus dicitur beneficium, vt per Corraſ. *part.1.parap.cap.1.num.3.* Selua *de beneficiis, part.1.quæſt.2.num.8.& 26.* Rebuff. *in praxi beneſ. part.1.tit. ſeculare beneficium, quotuplex ſit n.3.* Cened. *ad Decret. collect.146.n.5.* Gonz. *ad reg.8.* *Cacell. gloſ.4.n.61.* vbi *n.62.* tenet quod Papa debet habere maiorem ſcientiam reliquis omnibus, cum ſit Præpoſitus curæ totius Chriſtianitatis. Seb. Cæſar. *de eccleſ. hierarch. q.2. proœm. §.4.n.2.*

4 *Multis coram adſtantibus.*] Notatur ad hoc, quòd illa iniuria dicitur grauis, quæ multis adſtantibus, videntibus, & audientibus facta eſt, vt per Nicaſ. *in §. atrox num.3. Inſt. de iniur.* Anton. Gomez *variar. tom.3. c.6. ſub num.4.* Menoch. *de arbitr. caſu 263.n.24.* Farin. *in praxi crimin. p.3. quæſt.105.n.185. & conſil.30. num.28. lib.1.*

5 In gloſ. *A temeritate.* ibi, *ſed quatenus contingit. Romanam Eccleſiam.* Notatur ad hoc, quòd maledicentes contra Romanam Eccleſiam puniuntur, vt per Farin. *d. quæſt.* 105. *num.* 397. Qua autem pœna puniantur Principi, vel cuicunque alij maledicentes, vide Syluest. *in ſum. verbo maledicto,* Gig. *de crimine læſæ maieſt. lib.1. quæſt.40.* Nauar. *in man. c.23. num.117.* Sebaſt. Medic. *in ſumm. peccat. part.1. tit.4. ex quæſt.68.* Mandoſ. *in praxi tit. de ingrat. c.62. caſu 100.* Auil. *ad c.25. Prætor. in gloſſ. le pragmatica num.4.* Perez *l.34. ex pag.75. in fine verſ. vtrum autem liceat aliquem maledicere, tit.3. lib.8. Ordin. & l.1. verſ. eſt præterea adnotandum tit.7. eod. lib.7. p.19.* Menoch. *caſu 377.*

6 In ead. gloſſ. ibi, *ſed rancorem ſic.* Notatur ad hoc, quod iniuria non cenſetur remiſſa per confeſſionem peccatorum dum pœnitens in manibus ſacerdotis illam iniurianti remittit, talis enim remiſſio intelligitur facta quoad rancorem, & odium non autem quoad ſatisfactionem, & in foro fori, vt per Couar. *variar. lib.2. c.10. num.17. in princip. & verſ.3. conſtat.* Clar. *in pract. § fin. quæſt.58. verſ. ſed in propoſito,* Iacob de Graffiis *in aureis deciſionibus, part.1. lib.1. c.137. num.4 in fine,* Maſcard. *de probat. concluſ.902. num.3. & concl.1156. à n.25.* Farin. *d. quæſt.105. n.376.* vbi *n.377.* limitat niſi in manibus Sacerdotis ſit per pœnitentem facta plenè remiſſio, tunc enim cenſetur etiam remiſſa iniuria in foro contentioſo.

SVMMARIVM.

1 *Pœna blaſphemãtis Deum vel aliquem ſanctum & præcipuè glorioſiſſimam Virginem, ponitur.*

2 *Doctores referuntur de blaſphemiis, & blaſphemantibus agentes.*

3 *Blaſphemans calore iracundiæ an mitius ſit puniendus, remiſſiuè.*

4 *Blaſphemantes ebrij minores mulieres. & ruſtici, quibus pœnis puniantur, remiſſiuè..*

5 *Blaſphemantes contra aliquem Sanctorum, quas pœnas incurrant, remiſſiuè.*

6 *Blaſphemia crimen eſt mixti fori.*

7 *Iudex eccleſiaſt. pro executione ſuæ ſententiæ poteſt implorare brachium iudicis ſæcularis.*

8 *Iudex ſecularis ſub pœna excommunicationis poteſt cogi ad præſtandum brachium ſuum Eccleſiaſtico.*

9 *Nobiles mitius puniuntur.*

10 *Moneta debet ſolui vſualis, & in loco frequentata.*

11 *Debitor tenetur recipere ſuum debitum, vel condemnationem in ſuum fauorem factam in moneta quantumcunque minutiſſima.*

12 *Aureos auri qui tenetur ſoluere non poteſt ſoluere niſi aurum.*

13 *Monetam ſciens eſſe mutandam ſi ſoluat, mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè.*

Cap. Statuimus II. & fin.

Greg. IX

EPiſcopus præcipiat, vt blaſphemans publicè per 1
ſeptem dies Dominicos exiſtat præ foribus Eccleſiæ in manifeſto, dum fiunt Miſſarum ſolemnia, & vltimo die pallium, & calceamenta non habeat, & ligatus corrigia circa collum, & ieiunet ſeptem feriis præcedentibus in pane, & aqua, nec in Eccleſiam ingrediatur, & ſi poteſt quolibet die horum reficiat tres, vel duos, vel vnum pauperem, vel ſi non poteſt reficere, alia pœnitentia iniungi debet, & ſi non vult facere prædictam pœnitentiam, interdicendus eſt ei ingreſſus Eccleſiæ, & in morte eccleſiaſtica ſepultura priuandus. Item Princeps ſecularis hunc punire tenetur ſi eſt diues in quadraginta ſolidis, alioquin in triginta, vel viginti, vel ſaltem in quinque & hoc ſiue blaſphemet Deum, ſiue Sanctos, & multo magis B. Virginem, & ſi iudex ſecularis eſt negligens, Epiſcopus illum cogat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Cened. *collect.126.* Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.173.* Alagona *in compend. iuris Canon. p.698.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

Hic ponitur pœna blaſphemantibus Deum, aut ali- 2
quem Sanctum, de qua etiam habetur apud Luſitanos in Ordin. Regia *lib.5. tit.2.* vbi Parens meus, & apud Caſtellanos *l.1. tit.28. p.7.* vbi Greg. *& l.5. tit.4. lib.8. nouæ recopil.* vbi Azeued. agunt etiam Clar. *in pract. §. blaſphemia,* Bonac. *commun. crimin. part.1. verbo blaſphemia. fol.16.* Boër. *deciſ.301.* Iacob. Simanch. *in enchir. tit.9. & de Cathol. inſtit. tit.8.* Mantu. *ſing.545.* Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.1. c.12.* Nauar. *in man. c.12. ex num.81. & in cap. inter verba 11. quæſt.3. corol.57. ex num.613.* Maiol. *de irregular. lib.5. c.32.* Ludou. Lop. *in inſtruct. conſcient. part.1. c.51.* Cabalin. *milleloq.500.* Roias *de hæret. p.2. aſſert.12. ex num.168. vſque ad n.180.* Lel. de Zanchis *de priuil. Eccleſ. priuil.150.* Petr. de Salazar *de vſu & conſuetud. c.5. ex num.26.* Humad. *l.60. ad textum ex num.3. tit.6. part.2.* Auend. *de exequendis mand. lib.2. c.5.* Anton. *cap. de iure non ſcripto lib.5. c.135.* Illuſtriſſimus D. Roderic. à Cunha *in comment. ad c.4. num.7. diſt.25.* Menoch. *de arbitr. caſu 319. num.16. cum ſeqq. & caſu 375. & ſeq. & de præſumpt. lib.5. præſumpt.6. num.29.* Maſcard. *de probat. concluſ.194. cum ſeqq.* Perez *ad rub. tit.8. lib.8. Ordin. pag.137. & pag.203.* Rebuff. *de reprobat. teſt. num.55.* Azeued. *l.1. tit.4. lib.8. nouæ recopil.* Auend. *de exequendis mandatis, part.2. c.5. à princip.* Flamin. *de reſignat. lib.5. quæſt.6. num.65.* Decian. *in tract. crimin. tom.2. lib.6. c.1. cum ſeqq.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.113. in nouiſſ. edit.* Vincent. de Franch. *deciſ.504.* Theſaur Pedemon. *deciſ.242,* Franch. Narc. *deciſ.509.* plures quos refert Cened. *ad Decretal. collectan.126.* Steph. Quarant. *in ſumma Bullarij verbo blaſphemi,* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verbo caſus,* Farin. *in praxi crimin. part.1. quæſt.20.* Sayr. *in claui Regia lib.6. c.13. num.23. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.4. quæſt.9.* Bernard. Muſcatel. *in pract. crimin. tit. de blaſphemia.* Marta *de iuriſdict. part.2. c.13.* Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.11. c.3. q.2.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.2. c.32.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.18. n.195. cum ſeq.* Camp. *in diuerſ. iuris Canon. rub.11. c.24. à n.66.*

Vtrùm verò ille, qui calore iracundiæ blaſphema- 3
uit

nit mitiùs ſit puniendus, vide Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſa* 1. n. 14. Viuian. *deciſ.* 275. Barz. *Bononiæ deciſ.* 135. quos refert Aleyſ. Riccius *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 75. *in medio.* Cened. *ad Decretal. collect.* 126. *n.* 3. Menoch. *caſu* 319. *à n.* 32. *& caſu* 475. *n.* 32. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 9. Auendan. *d. cap.* 5. *n.* 12. *in princ.* Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 47. *cum ſeqq. & quæſt.* 91. *n.* 9. De
4 ebrio vide Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib.* 5. *c.* 135. *ex n.* 2. Perez *ad rub. tit.* 8. *lib.* 8. *Ordin. verſ. vtrum autem ebrius, pag.* 203. Humad. *l.* 60. *n.* 6. *tit.* 6. *part.* 1. Aragona *in addit. ad Palat. in alleg. de hæreſi lit. B. la* 2. vbi etiam de mente capto, blaſphemo. Auendan. *d. c.* 5. *num.* 19. Decian. *d. cap.* 5. *num.* 8. Farin. *d. q.* 10. *n.* 50. de minore vide Decin. *d. cap.* 5. *n.* 5. Farin. *part.* 3. *tit. de pœnis temperandis, quæſt.* 92. *num. fin.* De muliere vide Farin. *d. part.* 3. *quæſt.* 98. *num.* 19. vbi refert ſe vidiſſe Venetiis plures flagitioſas fœminas propter blaſphemiam in linguæ abſciſſione punitas. De ruſtico vide Decian. *d. cap.* 5. *num.* 10. Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 51. *cum ſeqq.* & de omnibus Campan. *d. rub.* 11. *cap.* 26. *n.* 85. remiſſiuè Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 51. *num.* 105.

5 *Vel aliquem Sanctorum ſuorum.*] De blaſphemantibus contra aliquem Sanctorum, & quas pœnas incurrant, vide citatos per Me *d. alleg.* 61 *n* 91. & Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 25. *cum ſeqq.* Soar *de Religione tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 6. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 19. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 32. *n.* 17. Et an blaſphemia in Deum, ſeu B. Virginem ſpecie diſtinguatur ab ea, quæ emittitur in Sanctos, vide Campanil *d cap.* 26. *num.* 79.

6 *Per temporalem præterea Poteſtatem,* &c.] Ergo blaſphemiæ crimen, tanquam mixti fori poteſt etiam per temporalem poteſtatem puniri, de quo vide Ordina. Regiam Laſiran. *lib.* 2. *tit.* 9 *in princip.* Auend. *d. cap.* 5. *num.* 11. *&* 12. Curiam Philip. *part.* 3. §. 2 *n.* 15. Marta *de iuriſdict. part.* 2. *cap.* 13. Azor. *d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 28. *q.* 5. Sanch *d. lib.* 2 *c.* 33. *n.* 37. poſt Clar. Couar. & alios Marian. Antonin. *vari. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 12. *n.* 1. & plures quos refero ego ipſe *d. alleg.* 51. *n.* 94. Farin. *d. quæſt.* 20. *n.* 39. *& tract. de hæreſi, quæſt.* 178. *n.* 76. vbi reſoluit contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare non ceſſantem Inquiſitores poſſe procedere. Et de hæreticalibus blaſphemiis, & quod de eis Inquiſitores cognoſcunt, dixi *d. alleg.* 51. *n.* 89.

7 Notatur etiam ad hoc, quòd iudex Eccleſiaſticus pro executione ſuæ ſententiæ poteſt implorare brachium iudicis ſecularis, & dictus ſecularis iudex tenetur illud impertiri, & ſententiam prædictam exequi, vt per Cou. *practic cap.* 10. *n.* 1 Farin. *in praxi crimin. p.* 3 *q.* 97. *n.* 81. *cum ſeqq.*

8 *Coactione.*] Ergo ſi iudex ſecularis non vult brachium ſuum præſtare Eccleſiaſtico, poteſt ad id cogi, ſub pæna ſcilicet excommunicationis, vt per Marant. *diſput.* 1. *n.* 8. *verſ. item poteſt index* Menoch. *de arbitr. caſu* 452. Ballacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 118. *pag.* 367. Auiles *ad cap.* 10. *Pretor. verbo vſurpan. n.* 21. Perez *l.* 4. *tit.* 1. *lib.* 3 *Ordin. pag.* 473. Decian. *d. lib.* 4. *cap.* 10. *n.* 3. *verſ. Octauo.* Bobadil. *d. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 80. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom* 1 *quæſt.* 8. *art.* 14. Farin *in praxi crimin. quæſt.* 97. *num.* 82. Modern. *de iuriſdict part.* 1. *c.* 52. *num.* 1. Ludouic. Rodolphin. *in tract. de brachio ſeculari num.* 45. Sanctar. *de hæreſi c.* 6. *dub.* 4. *n.* 23. *me citato* Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 120.

9 *Nullam in hos miſericordiam,* &c.] Notatur ad hoc quòd nobiles mitiùs puniuntur, etiam quòd lex, ſeu conſtitutio pœnalis expreſſè dixiſſet delinquentem, nullam miſericordiam conſecuturum, vt per Tiraq. *de pœnis temperan. cauſa* 31. *n.* 2. *de nobilit. c.* 20. *n.* 19. Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 98. *num.* 97.

Vſualis moneta.] Ergo moneta debet ſolui vſualis, 10
& in loco frequentata, prout cum communi reſoluit Chald. Pereira *de emptione, & vendit. cap.* 22. *n.* 36. in
qua quantumcunque minutiſſima tenetur debitor 11
recipere ſuum debitum, vel condemnationem in ſuum fauorem factam, de quo vide Tiraquel. *de retract. tit.* 1. §. 1 *gloſ.* 20. *n.* 4. *&* 5. Mexi *in tract. taſſæ panis concl.* 7. *verbo marauedis pag mihi* 130. Gutier *pract. lib.* 2. *q.* 173. *à princip.* Gaſp. Roderic. *de annuis reddit. lib.* 2. *quæſt.* 15.
num. 92. *verſ. ſed quid* qui enim tenetur ſoluere aureos 12
auri, non poteſt ſoluere niſi aurum, ſi liquidò conſtet id actum fuiſſe, quod pretium in aureo ſolueretur, non in argentea pecunia, ſecus ſi nullus fuerit habitus reſpectus aureæ pecuniæ, ſed quantitatis duntaxat, de quo vide Couar. *in tract. de veterum numiſmatum collat. cap.* §. 7 *vri. num.* 2. Surd. *conſil.* 405. *num.* 32. Paul Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 3. *quæſt.* 44. *num.* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 55. *n.* 26. *cum ſeqq.* Chald.
Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 14. *n.* 17. An ſciens mo- 13
netam eſſe mutandam ſi ſoluat, mutuat, vel det illam ante legem, teneatur ad reſtitutionem, vide Afflict. *deciſ.* 399. *n.* 9. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 22. Anton. Gomez *tom.* 1 *variar cap.* 2. *n.* 32. *in fine,* Menoch. *de arbitr. caſu* 185. *num.* 20. *&* 21. Mexia *in d. tract. taſſæ panis concluſ.* 6. *num.* 6. Zerol. *in prax. Epiſcop. part.* 1. *verbo pragmatica,* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 5 *num.* 1. Paul Comitol. *lib.* 3. *quæſt.* 32. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 25. *num* 188. Ioannes Salas *de contract. tractat. de empt. dub.* 22. *in fine.*

De Clerico excommunicato, depoſito, vel ſuſpenſo miniſtrante.

TIT. XXVII.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioan. And. Anchar. Butr. Anania. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 25. Petr. de Rauenna *in compendio iuris Canonici.* Martin Menart *in epitome Decretal. fol.* 190. Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij à pag.* 698. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Caribag. *in expoſit. titul. iuris Canonici,* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

CAP. Si quis Epiſcopus I.

Ex Concil. Apoſt.

CLericus depoſitus iuſtè pro certo crimine ſi auſus fuerit attrectare miniſterium ſibi iam com- 1
miſſum, abſcindatur ab Eccleſia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 174. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 699. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Canon. Apoſtolorum *c.* 28. ex Theodoro, & refertur ab Anton. Auguſt. *Collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 32. *cap.* 1.
Notatur hic text. ad hoc, quòd clericus excommu- 2
nicatus maiori excommunicatione, interdictus, vel ſuſpenſus ab officio; qui ſciens aut ſcire debens ſe eſſe excommunicatum, interdictum, aut ſuſpenſum, celebrat Officia diuina, aut facit ſolemniter aliquid

alicui certo Ordini ſuo deputatum, tanquam ille ordinatus eſt irregularis, vt per Cened. *ad Decretal. collect.* 25. *n.* 1. & vide plenius *ad cap. ſequens.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans & monitus non deſiſtens excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſecularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur.*

2 *Clericus excommunicatus eſt inhabilis ad exercendos actus tributos Ordini, & ſi aliquem illorum exerceat, efficitur irregularis.*

3 *Clericus in minoribus conſtitutus, etiam irregularitatem contrahit, ſi poſt excommunicationem faciat actum tributum Ordini.*

4 *Eccleſia pœnam exilij non habet.*

5 *Clericus prohibitus ne celebret ſi vtatur debita materia, & forma conficiet Sacramentum.*

6 *Excommunicatus tenetur dicere horas Canonicas.*

Cap. Si quis. II.

Ex Conc. Antioch.

1 Degradatus, vel pro certo crimine ab officio depoſitus, ſi per contemptum, vel ſuperbiam præſumptuoſe miniſtrat in aliquo prohibito, & correctus ab Epiſcopo adhuc præſumptuoſè perdurat, omni modo excommunicari debet, & qui cum eo communicat excommunicatus, quod etiam eſt obſeruandum de aliis excommunicatis. Quod ſi adhuc perſiſtit in eodem, & Epiſcopus non poteſt cum emendare, iudicio Regis ad requiſitionem Eccleſiæ damnetur exilio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin, Cened. *collect.* 65. *Viuian. in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 174. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 699. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. deſumitur ex Concil. Antiocheno, & referunt ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 23. *cap.* 2.

2 *Similiter de Clericis,* &c.] Probat hæc tex. pars clericum excommunicatum eſſe inhabilem ad exercendum actus tributos Ordini, & ſi aliquem illorum exerceat, effici irregularem, vt per Couar. *in cap. alma mater par.* 1. §. 10. *num.* 1. Nauar. *in manuali cap.* 27. *n.* 163. Maior. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 1. & 2. Marian. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 1. quos refert. & ſequitur Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 2. vbi etiam cum Ioan. Andr. *hic num.* 3. & Anchar. *num.* 1. extendit, vt procedat ſiue actus ſit attributus Ordini ſacro, ſiue attributus Ordini minori, & idem Ricciul. ac Marian. Alter. *numeris ſeqq.* citatis locis, extendunt ad Epiſcopum, & Abbatem, qui ex priuilegio Apoſt. confert Ordines minores, & ad ſacerdotem, cui per ſedem Apoſt. indultum eſt, vt poſſit miniſtrare Sacramentum Confirmationis, aut alium actum ex illis, qui ordinaria facultate pertinent ad Epiſcopum. Extenditur denique ſupradicta concluſio, vt procedat non ſolùm in Epiſcopo, Abbate, vel alio, qui ex priuilegio Apoſt. miniſtret Sacramenta, dum eſt excommunicatus, ſed etiam ſi faciat alios coram ipſo miniſtrare, adeò quòd Epiſcopus excommunicatus mandans Sacerdoti, vt Miſſam celebret coram ipſo, efficiatur irregularis, ita gloſ. *verbo celebrari in Clem.* 2. *de priuileg.* quam ibi ſequuntur Zaharel. *num.* 11. Imola *num.* 9. Couar. *d. part.* 1. §. 6. *in fine.* Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 244. *in fine.* Marius Alter. *de cenſuris tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. vbi *cap.* 5. agit quis poſſit diſpenſare in caſibus prædictæ irregularitatis.

Aut alius clericus.] Ergo clerici in minoribus conſtituti etiam irregularitatem contrahent, ſi poſt excommunicationem faciant actum tributum Ordini, ita in præſenti tenent Hoſtien. Ioan. Andr. & Panorm. Maiol. *d. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 5. & 8. Mar. Alter. *d. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 1. *cap.* 1. *verſ. altera eſt opinio*, quicquid aliter teneant D. Antonin. *part.* 3. *tit.* 28. *cap.* 1. *verſ. ſi vero clericus.* Paludan. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *in quinto effectu*, vbi Sot. *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *in art.* 3. Nauar. *conſ.* 44. *n.* 10. & *ſequenti ſub tit. de ſententia excommunicat.* Qualiter autem, & quando dici poſſit, quod clericus conſtitutus in minoribus ſolemniter actum adnexum Ordini facere dicatur, differunt Mar. Alter. *d. c.* 1. *verſ. hanc opinionem*, & Anton. Ricciul. d. c. 2. n. 5. 3

Regis iudicio, &c.] Notatur ad hoc, quòd Eccleſia pœnam exilij non habet, vt per Dec. *in cap. cùm non ab homine nu.* 13. *de iudic.* Palat. *in repet. cap. per veſtras*, *de donat. inter virum. notab.* 2. §. 1. *n.* 14. 4

In gloſ. *Degradatus*, ibi. *nunquid conficit*, &c. Notatur ad hoc, quòd licèt Eccleſia prohibeat ne degradatus celebret, nihilominus ſi talis clericus prohibitus, vtatur debita materia, & forma cum intentione, conficiet Sacramentum, vt per Marant. *de ordine iudiciorum p.* 4. *diſt.* 11. *n.* 73. Couar. *variar. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 8. Roias *ſing.* 83. *verſ. ſed ſupra dictis.* Maiol. *de irregular. lib.* 3. *cap.* 22. *n.* 9. & *lib.* 4. *cap.* 26. *n.* 2. Viuald. *in candel. aureo, tit. de ſacram. Euchariſtiæ n.* 58. Stephan. Gaeta *in cap. ad limina* 30. *q.* 1. §. 6. *n.* 61. Perez *l.* 1. *verſ. Ego tamen. tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinam. pag.* 61. Nauar. *in c.* 1. §. *laboret. num.* 4. & *in cap. fin. num.* 13. *de pœnit. diſt.* 6. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *cap.* 22. *n.* 25. *cum ſeqq.* Bonac. *eodem tract. diſp.* 4. *de degradat. punct. vnic. n.* 5. Cened. *ad Decretal. collect.* 65. *n.* & *pract. ac canonicar. qu. lib.* 1. *q.* 30. *n.* 85. Caph. *in diuerſorio iuris Canonici rub.* 1. *n.* 107. Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha poſt primam huius libri impreſſionem à me viſum *in comm. ad c. accedens* 10. *n.* 3. *diſt.* 50. 5

In gloſ. *Præſumpſerit* ibi, *poteſt dicere horas ſuas*, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non excuſatur ab iis, quæ ſunt oneris, & ideò tenetur dicere horas Canonicas tanquam particularis, & ſecretè, ac ſine ſocio, & omittere illum verſiculum, *Dominus vobiſcum*, ac illius loco more laicorum dicere, *Domine exaudi orationem meam*, de quo vide Felician *de cenſur. tit. de depoſit. & degradat. cap.* 25. *porrò depoſitus*, *pag.* 398. Gig. *de penſion q.* 64. Barthol. Humada *l.* 18. *gloſ.* 2. *tit.* 9. *part.* 1. & *l.* 34. *gloſ.* 1. *num.* 2. *verſ. tertiò ampliatur, tit.* 6. *part.* 1. Steph. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib.* 3. *c.* 22. *num.* 12. Couar. *in cap. alma mater part.* 1. §. 3. *num.* 8. & *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 8. Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordinam pag.* 591. & *l.* 1. *colum.* 11. *verſ. item etiam, tit.* 5. *lib.* 8. *pag.* 173. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 20. & *num.* 36. *verſ. ad quintum, & in tractat. de oratione c.* 7. *num.* 16. Cened. *d. collect.* 65. *num.* 5. latè Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *de excomm. lib.* 1. *diſput.* 10. *cap.* 4. vbi etiam reſoluit excommunicatum committere peccatum ſi recitet horas cum alio, & in eandem culpam incidere alios, ſi audiant ipſum excommunicatum recitantem horas. 6

SVMMARIVM.

1 *Interdictus & excommunicatus celebrans monitus non deſiſtens deponitur.*

2 *Excommunicatus monitus & non deſiſtens diuina officia celebrans pœnam incurrit perpetuæ depoſitionis.*

3 Excommu

3 *Excommunicatus à tota ſynodo diſpenſari non poteſt.*

4 *Depoſitus verbaliter poteſt per ſolum Epiſcopum reſtitui, ſecus in actualiter degradato, quem ſolus Papa reſtituit.*

Cap. Clerici. III.

Alexand. III.

1 Clerici excommunicati, vel interdicti, ſi ante abſolutionem diuina officia celebrare præſumunt, & moniti non deſiſtunt, ſunt perpetuò deponendi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p.* 175. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 699. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 23. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.* 26. *cap.* 10.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Mar. Alter. *de cenſuris tom.* 1. *de excommun. lib.* 1. *diſp.* 13. *c.* 2. *in fine.*

3 In gloſſ. *Moniti.* ibi, *nec etiam ſynodus in hoc diſpenſare poteſt.* Notatur ad hoc, quod excommunicatus à tota Synodo diſpenſari non poteſt, vt per Bonac. *comm. crimin. p.* 1. *verbo excommunicatus, verſ. excommunicatus à tota, fol.* 59.

4 In ead. gloſſ. ibi. *ſed poteſt quæri vtrùm idem ſit. in depoſito, vt ſolus Papa ipſum reſtituat.* Nota verbaliter depoſitum poſſe per ſolum Epiſcopum reſtitui, ſecus in actualiter degradato, quem ſolus Papa reſtituit, vt per Abb. *in cap. tranſmiſſa. n.* 8. *de re iudic.* Bellet. *diſquiſit. cler. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 10. *n.* 9. *pag.* 254. quem refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 110.

5 In ead. gloſ. ibi, *ſed nunquid Epiſcopus cum talibus diſpenſaret, ſiue Legatus de latere domini Papæ miſſus*, &c. An Epiſcopus vel ſaltem legatus de latere poſſit diſpenſare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione, vide Mar. Alter. *d. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 1. *cap.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati vel interdicti celebrantes deponi debent, niſi propter multitudinem mitigetur pœna.*

2 *Multitudo vbi deliquit, mitius de pœna ſtatuendum.*

3 *Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio, oſtenditur.*

4 *Epiſcopus ſuſpendens aliquem ab officio, vel beneficio, ille à neutro ſuſpenſus eſt propter dubium.*

Cap. Licentia. IV.

1 Qvando multi excommunicati, vel interdicti præſumunt celebrare diuina Officia, ſi non excedunt numerum quadraginta, omnes deponuntur ab officio ſacerdotali in perpetuum. Si verò excedunt, & eſt multitudo magna, tunc deponuntur in perpetuum tantum hi, qui magis dederunt cauſam delicti, alij verò ad tempus, ſed omnibus iniungitur pœnitentia arbitrio Ordinarij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Nar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p.* 175. Alagona *in compend. iur. Canon. p.* 699. remiſſiuè Ximen. *in conc. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 23. *c.* 4. & poſt Concil. Later. *p.* 50. *c.* 51.

2 *Si verò multitudinem magnam*, &c.] Ergo vbi deliquit multitudo, mitiùs de pœna ſtatuendum eſt, vt per Tiraq. *de pœnis temperandis, cauſa* 47. *à princ.* Clar. §. *fin. q.* 60. *n.* 30. Maſcard. *de probat. concl.* 1415. *à num.* 3. Bened. *pract. lib.* 1. *q.* 9. *n.* 30. Vnde prouenit verſiculus ille, Ob populum multum crimen pertranſit inultum, quem refert. Tuſch. *de viſit. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 53.

In gloſſ. *Ab officio.* ibi, *& etiam à beneficio.* Tenet hæc 3
gloſ. ſuſpenſum ab officio, eſſe ſuſpenſum à beneficio, vt per Titaq. *in tract. ceſſante cauſa. part.* 1. *n.* 49. & per citatos à Sanch. *de matr. lib.* 3. *diſp.* 51. *num.* 11. Sed contrarium, immò ſuſpenſum ab officio, non eſſe ſuſpenſum à beneficio, tenent Nauar. *conſ.* 41. *n.* 2. *ſub tit. de homicid.* Perez *l.* 1. *verſ. in oppoſitum tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. p.* 3. Sanch. *d. diſp.* 51. *num.* 12. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *tract.* 2. *n.* 10. *cum ſeq.* Quæ quidem contrariæ opiniones bene componi poſſunt cum diſtinctione quam præſtat Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 4. *c.* 9. *ex n.* 55. *cum ſeq.* vt ſcilicet prima procedat quando clericus condemnatus ſuſpenſus eſt ab officio perpetuò, & abſque temporis limitatione quia talis ſuſpenſio perpetuò habet vim priuationis, & eſt idem quod depoſitio. Secunda verò contraria opinio aſſerens ſuſpenſum ab officio non eſſe ſuſpenſum à beneficio, procedit quando per ſententiam quis eſt ſuſpenſus ab officio non perpetuò, ſed ad tempus, vel etiam ſimpliciter, nec addita perpetuitate, nec etiam præfinitione temporis, ſed ſimpliciter ſuſpenditur ab officio. Quoad ipſam præbendam, ſeu groſſam, aut aliud beneficium ſimiliter diſtinguit idem Salgado *d. c.* 9. *ex num.* 60. inter ſuſpenſum ab officio per ſententiam propter crimen graue, ſeu atrox, & inter ſuſpenſum propter crimen leue, aut etiam infamiam, aut contumaciam, vt ſcilicet in primo caſu intelligatur etiam ſuſpenſus à beneficio, & ſubtrahantur ei fructus non ſic in ſecundo.

In ead. gloſ. ibi, *quid ſi Epiſcopus ita dicat. Suſpendo te* 4
ab officio, vel beneficio, & ibi, à neutro ſuſpenſus eſt propter dubium. Sequuntur Titaq. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 6. *n.* 10. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 22. §. 4. *in commento lit. E.* Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 2. *n.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis notitiam per ſolam famam habens ſi celebret de rigore deponi debet, licèt cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari.*

2 *Notorium, & publicum præſumitur omnes ſcire.*

3 *Excommunicatio probatur per famam.*

4 *Excommunicatio cùm agitur de pœna, debet probari plenariè, & concludenter.*

5 *Pœna minuenda eſt in iis, quibus ex ſola fama proceditur ad condemnationem.*

6 *Dubiis tutior pars eſt eligenda.*

7 *Dubitans de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partē tutiorem eligere tenetur.*

8 *Communicans cum excommunicato peccat, & ipſe cum aliis fidelibus.*

Cap. Illud. V.

Innoc. III.

Dvbitans an ſit excommunicatus, quia ſcilicet du- 1
bitat an contra eum ſit lata ſententia, aut quia per ſolam famam audiuit, debet ſe gerere tanquam excommunicatum, & non tractare Sacramenta, ſin minus, incidit in pœnas Canonum contra excommunicatos celebrantes; ſed cum eo miſericorditer ſolus Papa ſolet diſpenſare, & dum eſt excōmunicatus, debet multo magis alios vitare quàm vitari. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. And. Anan. Hoſt. Butr. Anc.

Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontificij pag.* 176. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 700. remiſſiuè Ximen. *in conc.p.1.& 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib. 5. tit. 12. c. 1.* & alia pars huius Decretalis, eſt *in cap. illud Dominus, in ſſ. de maior. & obed.*

Diuina ſibi fecit, &c.] Notatur ad hoc, quòd irregularitatis pœnam præſcriptam contra clericos maioribus, vel minoribus Ordinibus inſignitos, qui excommunicati, vel ſuſpenſi Diuina celebrauerint, incurrunt etiam illi, qui auctores ſunt, vt alij ſe præſentibus Diuina faciant, notant gloſſ. *verbo celebrare in Clem. 2. de priuil.* recepta ſecundùm omnes *ibi*; vt per Nauar. *in man cap. 27. num. 144. in fine,* Vgol. *de cenſur. tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 11.* Henriq. *in ſumm. lib. 14. cap. 7. §. 3. iuncta lit. T.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap 33. lit. A. in princip.* quicquid dicat Soar. *tom. 5. diſput. 11. ſect. 3. num. 5. & diſput. 34. ſect. 4. num.* 10.

Non poſſet in partibus non eſſe notorium.] Notatur ad hoc, quòd notorium, & publicum præſumuntur omnes ſcire, vt per Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 4. num. 27.* Menoch. *remed. 16. recup. n. 34. & lib. 6. de præſumpt. præſ. 23. n. 70.*

Præſertim cùm ei non niſi per famam, &c.] Notatur ad hoc, quòd fama probat excommunicationem prolatam, & produci plenam notitiam, vt ligatus abſtinere teneatur, & ab aliis euitetur, idem probat text *in cap. cùm deſideres 15. verſ. ſecundæ queſtionis, de ſentent. excom* tradunt gloſ. *verbo in hoc, Abb. num. 4.* & alij *in præſenti,* Felin *num. 3. in cap. cùm contingat, de reſcript.* Duen. *reg. 299. limit 19.* Villadieg. *de irregul. cap. 2.* Couar. qui alios refert, *in cap. alma mater, part. 1. §. 2. num. 4.* nam cùm notitia cenſurarum non ſit neceſſaria, niſi ad tollendam excuſationem ignorantiæ, quæ aliâs ab obſeruantia cenſuræ poteſt excuſare, iuxta *reg. ignorantia n. 6.* & notitia per famam ſufficiat ad prædictam excuſationem tollendam, neceſſariò dicendum eſt interueniente prædicta notitia, ſtatim dari obligationem abſtinenti è communione, prout colligitur ex hoc text. Nam per famam tantùm ſe excommunicatum eſſe ſciens debet gerere ſe pro excommunicato, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 60.* Intellige vel quando non agitur de præiudicio alterius, vel in foro animæ, vt per Couar. *in cap. alma mater, part. 3. §. 2. num. 4. & 5.* Maſcard. *de proba. concl. 701. & concl. 753. num. 43.* Duen. *reg. 249. limit. 15.* Cùm verò agitur de pœna, probationes ad probandam excommunicationem debent eſſe plenariæ, & concludentiſſimæ, Rot. *deciſ. 534 ſub num. 2. & deciſ. 602. num. 3. part. 1 tom 2. recent.* Anton. Ricciul, *in tract. de iure perſonarum, lib. 4. cap. 13. in fin.* in hoc enim text. non probatur poſſe ſolam famam excommunicationis reiicere aliquem à limine iudicij in foro contentioſo, quia loquitur in foro animæ, vt tutior via eligatur, ne quis incidat in irregularitatem ita Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excomm. lib. 1. diſp. 11. cap. 1.*

Licèt autem in hoc, &c.] Notatur ad hoc, quòd pœna minuenda eſt in iis, quibus ex ſola fama proceditur ad condemnationem, vt per Tiraquel. *de pœnis temp. cauſa 27. n. 5.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 133. n. 136.*

Quia tamen in dubiis via eſt tutior eligenda.] Vide Doctores citatos *ad c. iuuenis, n. 5. ſup. de ſponſal & in tract. de Axiom. iuris vſufreq. Axiom. 77 n. 2.*

Debuerat tamen potius ſe abſtinere, &c.] Notatur ad hoc, quod qui dubitat de facto, propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur, & ſe excommunicatum, & irregularem in dubio exiſtimare debet, & conſequenter ab hominum communione & celebratione abſtinere, vt per Henriq. *in ſumma lib. 14. c. 3. §. 4.* Sayr. *in claui Regia, lib. 1. c. 13. n. 23.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excomm lib. 1. diſp 9 c. 1. lit. C.* Hac de re eleganter Ioan. Sanctus *in ſelect. & practicis q diſp. 42. n. verſ. poſtremo,* ibi. *Poſtremo infert Garcia citato loco n* 18. (ſcilicet *de benefic. p. 7. c. 2.*) quòd ſi quis dubitet an occiderit hominem, vel aliud commiſerit, ob quod incurratur irregularitas, talem cenſeri debere irregularem ad effectum abſtinendi ab Ordinibus; vel ceſſandi ab officio non ſolùm in foro interiori (quicquid contradicat Henriq. *lib. 14. cap. 3 §. 4. & c. 14. §. 3. & c. 15. §. 5.* Auila *de cenſur part. 7. diſp. 2. dub. 5.* qui licèt conſentiat cum Garcia in caſu homicidij, non eſſe verum ait in aliis irregularitatibus) ſed etiam habendum fore illum in foro exteriori tanquam irregularem, quod verum eſſe ſemper iudicaui propter periculum errandi contra ſalutem animæ, & etiam poſt adhibitam diligentem inquiſitionem, quod docent Abb. *in cap. ad audientiam n. 3. & cap. ſignificaſti num 4.* quem ſequuntur Anan. & Felin. *n. 1. in d. c. ad audientiam.* Mar. Socin. *ibid. num. 46.* Roſell. *verbo dubium,* Angel *n. 1. & 2.* Sylueſt. *quæſt. 4.* Armil. *verbo dubitatio n. 3.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 2. num 16.* & clariùs *in claui Regia lib. 1. cap. 13. num. 23. & 24.* Tolet. *lib. 2. cap. 57. in fin.* Quicquid in contrarium aſſerat Nauar. *in cap. ſi quis autem, de pœnit. diſt 7. à num. 35 c. in manu. c. 27. n. 193. & conſ. 6. & 49.* aliàs 11. & 12. *de homicid.* &c. Hactenus Ioan. Sanctius.

In gloſſ. *Vitari.* Notatur ad hoc, quòd communicans cum excommunicato peccat, & ipſe cum aliis fidelibus, vt per Perez *l. 1. verſ. tum etiam tit. 3. lib. 8. ordinam; pag. 592.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus celebrans à beneficio deponitur.*

2 *Anathema quid ſignificet, oſtenditur.*

3 *Verbum,* ſpoliare, *ſignificat, & declarat latam iam eſſe ſententiam.*

Cap. Fraternitati. VI.

Excommunicati ſi præſumpſerint celebrare, omnibus beneficiis ſunt ſpoliandi. Colligunt ex Ordin. 1
Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. And. Anania, Hoſt, Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 176.* Alagona *in compend. iuris Canon, p.* 700. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 12. cap. 2.*

Anathematis.] Verbum hoc eſt Græcum, & compo- 2
nitur ab ἀνατίθημι quod eſt repono, vel ſurſum pono, ſumpta ſimilitudine ab antiquis, qui capta in bello appendebant ſeparata, & ſeiuncta à cæteris; propriè tamen ſignificat quandam imprecationem, ſeu deteſtationem, vel maledictionem, ex qua maledictione fluxit in Eccleſia conſuetudo quod quando aliquis excommunicatus ita eſt contumax, quòd non reſipiſcit, tunc aggrauantur cenſuræ, quæ fiunt cum illis maledictionibus, & execrationibus, & talis reaggrauatio dicitur anathema non quòd ſit diuerſa, & diſtincta excommunicatio ab excommunicatione maiori, ſed ipſam excommunicationem maiorem auget illis maledictionibus, & ſolemnitatibus, quibus imponitur aduerſus rebelles: differunt tamen in forma, quia prius imonnitur excommunicatio, deinde ſubſequitur

quitur anathema, de cuius verbi origine & etymologia & ſignificatione agunt Cotta *in memorabil. verbo de cenſur anathema*, *pag.*26.Tuſc. *lit.C.ſing.*23. *in fine.* Felic.*tit.de excomm.cap.*8. Viuald. *in candel. aureo tit. de excomm.ex num.*15.Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*11.*rub. num.*11.Ægid.de Coninck.*de ſacram.diſp.*14.*de excom. dub.*2.*num.*4 *in fine*, Soar.*tom.*5.*de cenſur.diſp.*8.*ſect.*4.*ex num.*4. Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ*,*cap.*2.*num.*5.Bonac.*de cenſuris, diſp.*2.*q.*1.*punct.*1.*verſ.nomen anathema.*

3 *Spoliare.*] Verbum hoc,quia ſonat in merum factum, & iuris executionem, ſignificat, & declarat latam iam eſſe ſententiam, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam,verbo reuertantur n.*167. vbi *n.*168. ſubdit non exigere iuris ordinem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio excommunicato facta non tenet, & ſcienter talibus conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur.*

2 *Excommunicatus incapax eſt ad beneficia obtinenda,ita ut collatio ei facta ſit nulla ipſo iure.*

3 *Amplia ſiue excommunicatio ſit lata à iure, ſiuè ab homine, ſiue per ſententiam generalem, ſiue particularem.*

4 *Excommunicatus etiam iuſte eſt incapax beneficij,dummodo excommunicatio ſit ritè lata.*

5 *Beneficium excommunicato collatum ab ipſo in foro Conſcientiæ retineri non poteſt.*

6 *Collatio beneficij facta excommunicato etiam Motu proprio non valet.*

7 *Denuntiatio excommunicationis ad effectum. vt excommunicatus non poſſit obtinere beneficium, non eſt de ſubſtantia.*

8 *Collatio beneficij facta excommunicato etiam occulto eſt nulla.*

9 *Excommunicatus etiam reputatus communi opinione abſolutus eſt incapax ad obtinendum beneficium.*

10 *Abſolutio ſequens non tollit incapacitatem excommunicati.*

11 *Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque beneficij minoris, maiores, ſecularis, ſiue regularis.*

12 *Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque dignitatis,& officij eccleſiaſtici habentis annexam iuriſdictionem.*

13 *Excommunicatus eligi non poteſt.*

14 *Poſtulari non poteſt excommunicatus.*

15 *Præſentari non poteſt excommunicatus.*

16 *Impetratio litterarum ad beneficia vacatura per excommunicatum non valet.*

17 *Penſionis ſuper eccleſiaſtico beneficio incapax eſt excommunicatus.*

18 *Permutatio beneficiorum fieri non poteſt ab excommunicato.*

19 *Excommunicatus excommunicatione nulla non eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici.*

20 *Poſſeſſor triennalis alicuius beneficij non poteſt moleſtari,non obſtante quod collatio ſibi fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus.*

21 *Acceptatio facta ab excommunicato de beneficio iam ſibi collato eſt valida.*

22 *Excommunicatio ſuperueniens poſt collationem vel electionem factam non præiudicat.*

23 *Excommunicatus poſt interpoſitam appellationem pendente cauſa appellationis eſt capax collationis.*

24 *Prouiſio Papæ, vel legati cum clauſula abſolutionis ad effectum, &c.eſt valida.*

25 *Doctores referuntur de clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum, &c.agentes.*

26 *Poſſeſſio beneficij capta ab excommunicato eſt valida.*

27 *Diſpenſari poteſt cum excommunicato habita abſolutione, vt retineat beneficium ſibi collatum tempore excommunicationis.*

28 *Diſpenſatio non ſemper exiſtente iuſta cauſa eſt debita.*

29 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis.*

30 *Epiſcopus ignoranter,& bona fide conferens beneficium excommunicato poteſt cum eo diſpenſare.*

31 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare,vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ſi collatio eſt facta per Papam.*

32 *Celebrare præſumentes diuina Officia in loco interdicto, quam pœnam incurrant, oſtenditur.*

33 *Excommunicatus iniuſtè ſi clericus fuerit,& in diuinis ſe immiſcuerit, irregularis efficitur.*

34 *Excommunicatus intra annum non poteſt deponi, nec beneficiis priuari.*

Cap. Poſtulaſti. VII.

EXcommunicatis non poſſunt conferri beneficia, & 1
collatio non tenet, & qui ſcienter illis confert, ſuſpenditur à collatione beneficiorum, donec ſuper hoc veniam conſequi mereatur. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq.Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch.Butr.Panorm.Mar.Socin.Rebuff.Viuian.*in rationali lib.*5.*iuris Pontif.p.*177.Alagona *in compend.iuris Canon. pag.* 700. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *cap.*3.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Gig. 2
de penſ. quæſt. 41. *numer.* 1. Couar. *in cap. alma mater, part.*1. §. 7. *num.*1. Selua *de benef. part.*3. *quæſt.* 4. Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, num.*280.& *conſil.*53. *per totum*, & *in concordat. de excommunicatis non vitand. verſ. aduertendum eſt*; Tolet. *in ſumma*, *lib.*1. *cap.* 13. Flam. *de reſig. benef. lib.* 4 *quæſt.* 3. *num.* 32. *cum ſeqq.* & *lib.* 5. *quæſt.*6.*à num.*77.Vgol. *de cenſur.tabul.*2.*c.*13. §.1. Sayr. *eodem tract.lib.*2. *cap.*5. *à princip.* Bonac.*eod. tract diſp.*2.*q.*1.*punct.*4.§.1.Soar. *tom.*5.*diſp.*13. *ſect.*1. Mar.Alter.*eod tract.de cenſuris tom.*1.*lib.*2.*diſp.*6.*cap.*2. Ioan.Cochier.*de permut.benef.c.*33.*n.*5.Azor *inſtit. moral part.*1.*lib.*6.*c.*7.*quæſt.*2.Camil.Borrel.*in ſum.omnium deciſ.tit.*20.*num.*14.Leſſi. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*34.*dub.*23. *num.*118.& 119.Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*32.*num.*43.*cum ſeq.*latè Nicol.Garc.*de benef. part.*7.*cap.*13.*à principio*, Ant. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium lib.*4. *cap.* 6. Beller. *diſquiſit.cleric. part.*1.*tit.de diſcipl cleric.*§.10.*n.*4.Campan. *in diuerſorio iuris Canon.rub.*11.*c.*15.*n.*11.Squillante *de obligat. cler. part.* 3. *à num.* 70. Hurtado *de cenſuris diſp.*6.

Amplia primò vt procedat; ſiue excommunicatio 3
ſit lata à iure, ſiue ab homine, nam in vtraque eadem militat ratio, ita Rebuff. *hic num.*46. & *in pract. tit. de forma nouæ prouiſionis, verbo, teque abſoluentes num.*4.Couar. *d.*§.7.*ante num.*2.*verſ. tertiò conſtat*, Anton. Ricciul. *d. cap.*6. *num.* 4. ſiue per ſententiam generalem, ſiue per particularem Soar.*d.diſput.*13.*ſect.*1. *num.*39. Mar. Alter. *d. cap.*2. *verſ. quare concludendum pag.*229.

Amplia ſecundo; vt procedat etiam in excommu- 4
nicatione iniuſta dummodo ſit ritè lata, vt per Rebuf. *hic num.*67.Couar.*d.*§.7.*num.*7.*in fine*,Lancel.*de attent. part.*3.*cap.*24.*q.*3.*n.*8. Cald. *deciſ.*1. *de præbend.* Sayr. *d.cap.*5.*n.*10. Henriq. *in ſumma lib.*13. *cap.* 14. §.1. *in commento lit.A.*& *cap.*15.§.2. Anton. Ricciul. *d cap.*6. *num.*34.

5 Amplia tertio, etiam in foro Conſcientiæ, in quo beneficium excommunicato collatum ab ipſo retineri non poteſt, vt per Vgol. *d.c.*13.§.6.*num.*1. Sayr. *d.c.*5. *num.*21.Valer.Reginald.*d.lib.*32.*num.*48.*in fine*, etiam poſt abſolutionem à cenſura ſine noua collatione, cum fuerit ab initio nulla, nec per abſolutionem validatur.arg *cap.non firmatur. de regul.iuris l.6.& l. quod ab initio, ff. de regul iuris*, & conſequenter nec fructus perceptos ex tali beneficio poterit retinere dum illos excommunicatus accepit, & beneficium non erat ſuum, Couar. *d.*§.7.*num.*5.*verſ.*7. Squilante *d.part.*3. *num.* 72. poſſe tamen excuſari à reſtitutione fructuum perceptorum ex eo beneficio ſi exercuerit bona fide aliquod officium ratione ipſius beneficij, propter quod congruentem mercedem iuſtè poteſt accipere ex fructibus ratione operis, quia inſeruiuit Eccleſiæ, vel ſi plures fructus acceperit, & conſumpſerit bona fide, nec locupletior eſt effectus Soar. *tom.*5.*d. cenſ. diſp.*13. *ſect.*1.*n.*4.Squillante *d p.*4.*n.*72.

6 Amplia quartò etiamſi collatio ſit facta Motu proprio, vt per Couar. *d.* §. 7. *num.* 1. Rebuff. *in præſenti numer.* 47. *& d. tract. de excom. non vitan. verſ. aduertendum*, Gabr.*commun.tit.de clauſul. concluſ.*2. *num.*43. Nicol. Garcia *d.cap.*13. *num.*5. Marian. Alter. *d. cap.*2. *verſ. ſimiliter. eadem ratio eſt*, Ant. Ricciul. *d. cap.* 6. *num.*6.

7 Amplia quintò, vt procedat etiamſi excommunicatus non ſit adhuc denuntiatus, quia ad effectum, vt non poſſit obtinere beneficium, denuntiatio non eſt de ſubſtantia *cap. Rodulphus* vbi Felin. *ſub num* 38. *verſ.limita quarto de reſcriptis*, Abb. *hîc num.*4. Couar. *d.num.*2.Dec.*conſil.*145. *num.*4. Rebuff. *conſil.* 53.*n.*6. Cæſ.de Graffiis *deciſ.*2. *num.*12. *&* 15.*de ſent. excomm.* Franc.Marc. *deciſ.*967. *n.*5.*p.*1. Anton.Ricciul.*d.cap.*6. *n.*9.Rot.*in Placentina benef.* 20.*Nouemb.*1613.coram R. P.D.Vbaldo, quæ eſt apud Fachin.*deciſ.*534.*n.*1.*p.*1.*tom.* 1.*recent.*

8 Amplia ſexto, vt procedat etiamſi ſit excommunicatus occultus, nam nihilominus collatio eſt nulla, quia in his, quæ geruntur iure priuato, nulla eſt differentia inter excommunicatum occultum, & publicum, vt per Vgolin.*d c.*13.§.1.*num.*2.Henriq.*in ſumm. lib.*13. *cap.*3 §.3. *& cap.*13. §.1. Couar. *d* §.7.*n.*2 *verſ. hæc principalis*, Nauar. *in manuali cap.*27. *n.*21. *&* 271. *&* 273.*& conſil.*13. *num.*4. *ſub hoc tit. in nouis*, Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. de prouiſ verſ. clauſula, vt cum abſolutione à ſenſuris*, Cæſar de Graffiis *d. deciſ.*2.*n.*12. Caſſad.*deciſ* 1.*de præbend.* Franc.Marc. *d.deciſ.*967. *n.*2. Soar. *d.diſp.*13. *ſect.*1.*num.*25.*&* 30. Sayr. *d.cap.*5.*n.*8. *&* 9.Azor *d. part.*2.*lib.*6.*c.*8. *quæſt* 8.Put.*deciſ.*67.*lib.*1. Salz.ad Bernard. *in pract.c.*53.*addit.*1. Lancel.*de attentatis part.*3.*c.*24 *quæſt.*3.*num.*7. Campanil.*d.c.*15.*n.*11. Nicol.Garc. *de benefic.part.*7.*c.*13. *n.*9. Auil.*de cenſuris p.*2.*diſp.*5.*dub.*2.Leſſi. *de iuſtit.lib.*2.*c.*34.*num.* 117Paul. Layman *in Theolog. morali lib.*1. *tract.*5.*p.*2.*c.*2.*n.*7. *in princ.*

9 Amplia ſeptimò, vt procedat etiamſi communicatus reputetur communi opinione pro abſoluto, quia in hac materia, in qua agitur, vt excommunicatus ſit incapax ad obtinendum beneficium, veritas præualet opinioni, in gloſ. *verbo ſolet, in cap. final. de ſententia excommun.* Abb.*in cap. paſtoralis* §.*verum n.*15. & ibi Franch. *num.* 11. *de appell.* Rebuff. *hîc num.* 61. Caſſad. *d. deciſ.*1. Mar.Alter.*d lib.*2. *diſp.*6.*c.*6. Anton. Ricciul. *d. c.* 6. *num.*12. Et etiamſi clericus ignorauerit probabiliter ſe eſſe excommunicatum, quia licèt excommunicationis ignorantia valeat ad non incurrendam irregularitatem & pœnas ſtatutas illis perſonis, qui in eo ſtatu aliquid fecerint prohibitum, tamen, non valet ad aliquem habilem faciendum, ad quæ eſt inhabilis per illam, ita Couar. *d.*§.1. *num.*3. Leſſi. *d dub.*22.*num.*117.Squillante *d.p.*3.*nu.*71.contra Nau. *in cap.fratres de pœnit.diſt.*4.*nu.*45.

10 Amplia octauò, vt procedat etiamſi poſt collationem ſequatur abſolutio, quia ſequens abſolutio non tollit incapacitatem præcedentem, cum in iſtis ſpectetur initium, *cap. dudum de elect.* Rebuff. *hîc num.*50. Couar.*d.*§.7.*nu.*2. *verſ.ſeptimo*, Soar.*d.ſect.*1 *ante nu.* 3. Nicol.Garc. *d.cap.*13. *num.*8. Ioan. Cockier *d.cap.*33. *num.*8. Marian. Alter. *de cenſuris tom.* 1. *lib.* 2. *cap.*2. *pag.*227. *ſub lit. B. verſ. item eadem concluſio, & cap.*7. *in princip.* Anton.Ricciul. *d.cap.*6. *num.*32. Et etiamſi excommunicatus eſſet abſolutus cum reincidentia poſt aliquod tempus, quia ſi poſt tempus præfixum ac reincidentiam fiat ſibi collatio, eſt nulla, non obſtante quòd non adfuerit aliqua iudicis declaratio, vt per integram conſultationem reſpondit Dec. *conſ.* 145. *& in cap. intelleximus, num.* 3. *de iudiciis*, Ripa *in cap.*1. *num.*25.*eodem tit.*

11 Amplia nonò in quocunque genere beneficij Eccleſiaſtici, ſiue ſint beneficia minora, ſiue ſint maiora, vt dignitates Epiſcopatus, ſiue ſint ſecularia, ſiue regularia, vt poſt alios plenè docet Valer. Reginald. *d lib.*32 *num.*48. Soar.*d.ſect.*1.*nu.*4. Mart.Alter.*d.tom.*2. *lib.*2.*diſp.*6.*c.*6.*verſ dubitari contingit*, Anton. Ricciul. *d.c.*6.*n.*21. Hurtado *de cenſur. diſp.*6.*de excom. diffic.*3. *n* 6. *verſ.nomine.*

12 Amplia decimò non ſolùm in quibuſuis beneficiis Eccleſiaſticis, quæ conferuntur in titulum, ſed etiam in quacumque dignitate, & officio Eccleſiaſtico habente annexam iuriſdictionem, vt eſt munus Vicarij, Gubernatoris, Legati, Delegati, aut Inquiſitoris, vt per Vgolin. *c.*13.§.3.*num.*3.*&* 4. Henriq. *d c.*13. §.2. Soar.*d.ſect.*1.*num.*6.Sayr.*d.c.*5 *num.*35. Auila *de cenſuris part.*2.*c.*6.*diſp.*6.*dub.*7.*ad finem*, Bonac. *eodem tract. diſp.*2.*quæſt.*2.*punct.*4.§.1.*num.*3.Anton.Ricciul.*d c.*6. *num.*22. Paul.Layman. *d.c.*2.*num.*7. *verſ.monet.*

13 Amplia vndecimò in electione, *c illa. c.per inquiſitionem.de electione*, cum aliis ſimilibus, de quibus Cou. *d.*§.7.*ſub num* 1. Bertach. *de Epiſcopo.part.*1. *lib.*2.*q.*4. Rebuff. *in præſenti, num.*85. Franciſc. Marc. *deciſ.*924. *num.*11.*par.*1. Soar. *d.ſect.*1.*num.*10. Azor. *inſtit. moral. part.*2.*lib.*6.*cap.*7.*quæſt.*8. Flamin.*de reſignat. lib.*5.*q.*6. *num.*80.Sayr.*d.c.*5.*à num.*16.Nicol.Garc.*d.part.*7.*c.*13. *num.*14. Marian. Alter. *d.tom.*1. *lib.*2.*diſp.*6. *cap.*4. Anton.Ricciul *d.lib.*4.*c.*6.*num.*23. Campanil.*d.c.*15.*n.*13. Lauor. *vari.lucubrat. tom.*1.*tit.*4. *c.*16.*nu.*85. quod intelligendum eſt, etiamſi talis excommunicatus eligatur ignorantibus inuincibiliter tam electoribus, quàm ipſo electo, quia etiam tunc electio de illo facta, eſt ipſo iure nulla, Leſſi.*de inſtit.lib.*2.*c.*34.*dub.*22.*nu.*117. Auil.*de cenſur.part.*2.*c.*6.*diſp.*5.*dub.*2. *concl.*1. Sigiſm. à Bononia *de electione dub.*66.*num.*3. Lauor.*d.cap.*16. *num.* 86.

14 Amplia duodecimò in poſtulatione *c* 1. *de poſtulat.* gloſ.*verbo irritas,& inanes, poſt medium, verſ.& ita nec eligere in cap.vlt. de exceſſ. Prælat.* Rebuff. *hîc num.*95. Marian.Alter.*d.c.*3.*verſ.quod probatum eſt*, Anto.Ricc. *d.c.*6.*nu.*24.Hurtado *d.diſp.*6.*diffic.*3. *nu.*6.

15 Amplia decimotertiò, vt procedat etiam in præſentatione, gloſ.per tex. *ibi in c.fin.de elect. lib.*6. Rebuf. *hîc nu* 97. Roch.*de iure patron.verbo honorificorum q.*4. *num.*19.Lamber.*eod.tract.part.*1 *lib.*2 *quæſt.*6 *principal. art.*1. Couar. *ſub.d n.*1.*verſ.*2.*eſt ad idem.* Gig. *de penſ. quæſt.*18.*num.*8. Flam.*d.lib.*5.*quæſt.*6.*num.*80. Vgolin. *d.c* 13.§.2. Sayr.*d.cap.*5.*num.*16 *&* 17. Leſſi.*d.cap.*34. *nu.*116.Marian.Alter.*d.c.*3.*verſ.eodem modo*, Campanil. *d.c.*15.*nu.*14.Valer.Reginald.*d.lib.*32.*num.*45. Anton. Ricciul. *d.cap.*6.*num.*25. vbi *num.*26. extendit ad nominationem, quæ fieri ſolet per Reges, & Principes in

in quibuſdam Eccleſiis, & *num* 27. extendit etiam quando beneficium datur in commendam.

16 Amplia decimo quartò, vt procedat etiam in impetratione litteratum ad beneficia vacatura, vt per Abb. *in cap.penult.n.*6. *hoc tit.* Gig. *de penſ.queſt.*14 *ſub nu.*2. Couar. *ſub d.num.*1 *verſ.ex dictis etiam infertur*, Anton. Ricciul. *d.c* 6 *n.*28.

17 Amplia decimoquintò, vt procedat etiam in penſione ſuper eccleſiaſtico beneficio; vt per Couar. *loco cit.ſub num.*2. *verſ.*9. *idem in penſ.* Vgol. *d cap.*13. §.2. *num.* 8. Soar. *d.diſp.*13. *ſect.*1. *num.*7. *&* 8. Flam. *de reſign. benef.lib.*4. *queſt.*3. *num* 48. Ioan. Cockier. *eodem.tract. cap* 33. *num.*8. Henriq. *d.lib.*13. *cap.*13. §.2. Sayr. *d.cap.*5. *num.*15. Nicol. Garcia *de benef. part.*1. *cap.*5. *num.*130. Marian. Alter. *d.cap.*4. *verſ.ex his diuerſis modis*, Valer. Reginald. *d.lib.*32. *num.*45. Anton. Ricciul. *d. cap.* 6. *n.*29. Rota *in Pacen. penſionis* 20 *Nouembris* 1609. coram Card. Marquemontio, Campanil. *d cap.*15. *num.*17. Paul. Laymann. *in Theolog.morali lib.*1. *tract.*5. *part.*2. *cap.*2. *num.*8. Auil. *de cenſur. part.*2. *cap.* 6. *diſputat.*5. *dub.* 5.

18 Amplia decimotertiò in permutatione beneficiorum, vt per Couar. *d.*§.7. *ſub num.*2. *verſ.*5. Rebuff. *hîc num.*105. *& d.tit. de excom. non vitand. verſ. nec valet etiam & verſ.*8. Vgol. *d.c.*13. §.2. *num.*6. Flam. *d.lib.*4. *queſt.*3. *num.*45. Soar. *d.ſect* 1. *num.*11. Sayr. *d. cap.*5. *num.*14. Azor. *d.cap.*7. *queſt.*8. Marian. Alter. *de cenſuris, tom* 1 *diſp.*13. *lib.*2. *cap.*2. *verſ. hinc ſequitur permutationem*, Nicol. Garcia *d.part.*7. *cap.*13. *num.*15. Ioan. Cockier *d.cap.*33. *num.*7. *&* 11. Bonac. *de cenſur.diſp.*2. *q.*2. *puncto* 4. §.1. *num.*6. Anton. Ricciul. *d.cap.*6. *num.* 18. vbi extendit etiamſi admiſſio ex cauſa permutationis, aut reſignationis ſit facta ante excommunicationem, aduertitque cum Garcia *numer.*17. & Ioan. Cockier. *cap.*33. *num.* 8. *dictis locis* permutationem huiuſmodi valere, quoad permutantem non excommunicatum, quia in eo non conſideratur incapacitas, ſicut in excommunicato. Quicquid contra hanc ampliationem teneant Greg. *l.*1. *tit.*6. *partit.*6. Conan. *comment. iuris Ciuil.lib.*3. *cap.*1. *n.*7. Spin. *in ſpeculo teſtament. in rubr. part.*11. *num.*68.

19 Limita primò, vt non procedat ſi excommunicatio ſit nulla, vt per Couar. *d.*§.7. *num.*5. Nauar. *in cap.cum contingat, de reſcriptis remed.*6. *num.*9. *&* 11. Vgol. *d. cap.*13 §.1. *numer.*2. Sayr. *d.cap.*5. *num.*10. Henriq. *d. lib.*13. *cap.*14. §.1. *& cap.*15. §.2. *in commento, lit. A*, Valer. Reginald. *d.lib.*32. *num.*47. Anton. Ricciul. *d. lib.*4. *cap.*13. *num.*1.

20 Limita ſecundò, quando prouiſus eſſet poſſeſſor triennalis, quia tunc non poteſt moleſtari, non obſtante quòd collatio ſibi fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus. Ita Nauar. *in cap. ſi quando except.*10. *nu.*9. *de reſcriptis*, quem ſequuntur, Nicol. Garcia *d.part.*7. *cap.*13. *num.*7. Anton. Ricciul. *d.lib.*4. *c.*13. *num.*2. Quicquid contrarium teneat Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, num.*253.

21 Limita tertiò, vt non procedat in beneficij iam collati acceptione factâ ab excommunicato, vt per Couar. *d.*§.7. *num.*4. *& lib.*3. *variar. cap.*16. *num.*4. Anton. Gabr. *communius tit. de probat.concluſ.*8. *nu.*53. Nauar. *de except.*10. *num.*9. Rebuff. *hîc num.* 124. *& d.tit. de excommunicatis non vitandis ſub gloſſ.*1. *verſ.tertiò fallit*, Vgol. *d cap.*13. §.1. *num.*2. *&* §.2. *num.*7. Soar. *d.diſp.*13. *ſect.*1. *num.*15. *&* 16. Henriq. *d.cap.*13. §.3. Zerol. *in praxi Epiſco.part.*1. *verbo beneficia*, §.6. *dub.*3. *& verbo excommunicationis cauſa formalis.dub.*8. Sayr. *d.c.*5. *nu.*11. Flam. *de reſign.lib.*10. *queſt.*8. *nu.*39. Azor. *inſtitut.moral. part.*2. *lib.*6. *cap.*7. *queſt.*9. *& lib.*7. *cap.*23. *queſt.*5. Gonzal. *ad regul.*8. *Cancellariæ gloſſ.*58. *num.*26. Anton. Ricciul. *d.lib.*4. *cap.*10. *à princip.* Campanil. *d.cap.*15. *num.*19. Aloyſ. Riccius *in praxi aurea reſol.*314. Marian. Alter. *d.lib.*2. *diſp.*6. *cap.*5. Rendina *in promptuario recept.ſentent.tit.*7. *n.*5. Squillante *d.p.*3. *n.*73. vbi *n.*75. an peccet per talem acceptationem.

Limita quartò, quando excommunicatio ſuperuenit poſt collationem, vel electionem factam, quia licèt nondum ſit effectuata, tamen valet, Rota *deciſ.*534. *numer.*10. *part.*1. *tom.*2. *recent.* poſt Abb. Felin. Dec. & Rebuff. ita tenet Anton. Ricciul. *dict. lib.* 4. *cap.*13. *num.* 7. 22

Limita quintò ſi verſemur in eo, qui fuit excommunicatus poſt interpoſitam appellationem, quia pendente cauſa appellationis eſt capax collationis, vt per Couar. *d.*§.7. *ſub num.*5. Rebuff. *hîc num.*71. Marian. Alter. *de cenſur. tom.*2. *diſput.*6. *cap.*6. *verſ. vnde*, poſt Gemin. Anton. Ricciul. *d. cap.*13. *num.*4. vbi *num.*5. hoc intelligit, quando eſt certum appellationem eſſe validam, ſecus ſi eſſet notorium eam non valere, quia friuola appellatio non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, & *num.* 6. reſoluit, quòd quando appellatio eſſet dubia, tunc validitas, vel inualiditas collationis regulatur à futuro euentu, itavt ſi conſtabit appellationem, fuiſſe legitimam, collatio erit valida, ſin autem contrà, erit nulla. 23

Limita ſextò, vt non procedat in prouiſione Papæ, vel Legati facta in fauorem excommunicati cum clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum gratiæ duntaxat conſequendum, in litteris Apoſtolicis apponi ſolita, por illa verba, *Teque à quibuſvis*, &c. De qua clauſula, & quòd non proſit inſordeſcentibus & irregularibus, multáque alia de eius intellectu, & materia agunt Rebuff. *hîc num.*67. *cum ſeqq. & in praxi, in forma, & declaratione noua prouiſionis in verbo, Teque abſoluentes, & in concordatâ in forma mandati Apoſt. verbo quauis occaſione* Nauar. *in cap.ita quorundam notabili* 11. *à num.*14. *de Iudæis*, Fr. Emman. *in ſumma tom.*1. *cap.*29. *num.*5. Vega *in ſumma part.*1. *cap.*36. *caſu* 15. Campanil. *d.cap.*15. *num.*22. *cum ſeqq.* Flamin. *d.lib.*4. *queſt.*3. *num.*53. *&* 92. *& lib.*8. *queſt.*7. *num.*110. *cum ſeqq.* Marta *de clauſulis part.*1. *clauſ.* 47. Vgol. *de cenſuris tabul.*1. *c.*4. §.5. *num.*17. Henriq. *d lib.*13. *cap.*13. §.3. Gutier. *canonic. lib.*2. *cap.*5. *num.*94. Sayr. *d.cap.*4 *num.*6. *&* 12. Auil. *d cap.*6. *diſput.*5. *dub.*2. Rota *in Tuden beneficij* 5. *Aprilis* 1604. coram Pena, Nicol. Garcia *d. cap.* 13. *num.*60. *cum ſeqq.* latè Anton. Ricciul. *d.lib.*4. *cap.*9. *in princip* vbi *num* 5. reſoluit taliter abſolutum non poſſe celebrare, nec Diuinis intereſſe, nec Ordines ſumere, & alia ſimilia facere, & *num.*6. ſimiliter non poſſe obtinere aliud beneficium ab Ordinario, vel ab alio collatore, niſi de nouo abſolueretur ad illum effectum, quia effectus clauſulæ eſt in prima abſolutione conſumptus, & *num.* 11. tenet cum aliis, quos *ibi* refert, poſſe Epiſcopum apponere in eius collatione huiuſmodi clauſulam, ſed abſolutio in tali caſu non operatur, niſi in caſibus, in quibus poterat abſoluere Ordinarius. 24 25

Limita ſeptimò vt non procedat in poſſeſſione beneficij capta ab excommunicato, quæ valida eſt, non obſtante excommunicatione, ita Zerol. *in praxi Epiſcop.d.verbo excommunicatio.cauſa formalis, dub.*8. Henr. *d lib.*13. *cap.*13. §.3. Sayr. *d.c.*5. *n.*11. Azor. *d.part.*2 *lib.*6. *cap.*7. *q.*10. 26

Niſi fortè cum eis, &c.] Ergo ſequuta abſolutione poteſt diſpenſari cum excommunicato, vt retineat beneficium collatum ſibi tempore excommunicationis, vt per Vgol. *d.tab.*2. *cap.*13. §.1. *num* 2. Azor. *d.part.*2. *lib.*6. *cap.*7. *queſt.*2. Anton. Ricciul. *d lib.*4. *cap.* 12. *à princip.* quæ quidem diſpenſatio vim obtinet collationis, Zabarel. *hîc ſub.num.*5. *verſ ſolutio*, ideóque diſpenſatione ſecuta non eſt opus noua collatione, vt mani- 27

feſtè probatur in hoc text. dicit enim excommunicatum non poſſe obtentum beneficium retinere, niſi cum eo fuerit diſpenſatum; ergo per argumentum à contrario ſenſu ſi diſpenſatum fuerit, poterit retinere abſque alia collatione, quare ita tenent Abb. *hic ſub num.*8. *verſ. intelligo,* Soar. *d diſ.*13.*ſect.*1. *ſub nu.* 34. *verſ.ratio,*Rebuff. *hic in gloſſ.n.*70. Sayr.*cap.*5. *num.*21. Anton.Ricciul. *d.cap.*12.*nu.*2.

28 *Miſericorditer diſpenſatum.*] Ergo non ſemper exiſtente cauſa iuſta d.ſpenſatio eſt debita, quia quandóque eſt debita, quandoquoque etiam gratia, vt per Sanch *de matrimon lib.*3.*diſp.*1.*n.*3.

29 In gloſſ.*Diſpenſatum.*] Tenet hæc gloſſa poſſe Epiſcopum diſpenſare vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ex regula, quòd omnis diſpenſatio, quæ in Canone non reſeruatur Papæ poteſt concedi ab Epiſcopo, arg *cap nuper de ſenten. excommunicationis.* cum ergo in hoc text. diſpenſatio non ſit reſeruata Papæ, conſequens eſt, vt poſſit concedi etiam ab Epiſcopo: quâ ratione ducti hanc gloſſ. ſequuntur Abb. *hic num.* 8. & Rebuff. *num.* 64. Couar. *in d.cap alma mater part.*1. §.7. *num* 8. Duen. *reg.*248. *num.*2. *verſ. contra quam,* Vgol. *d.cap.*13.§.1. *num* 21. Gomez *in expoſitione Bullæ Cruc clauſ.*10.*n* 57. Henriq. *in ſumma lib.*14. *cap.*19. §.2. Soar. *d. ſect.*1. *ſub num.*34. Sanch. *de matrimon.lib.*8. *diſputat.*5.*num.*1. Azor. *d part.*2. *lib.*6. *cap.*7. *quæſt.*2. Anton. Ricciul. *d. cap.*12. *num.*5.

30 Amplia primò huius gloſſ. reſolutionem procedere etiam in eodem Epiſcopo, qui contulit beneficium excommunicato ignoranter, & bona fide, putans illum, cui facta eſt collatio, non eſſe excommunicatum, vt per Abb. *hic num.*9. Soar. *d.ſect.*1. *ſub num.*36. Anton. Ricciul. *d cap.*12.*n.*6. Amplia ſecundò, vt procedat etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus ſufficit diſpenſatio Epiſcopi, Abb. *hic num.*9. *verſ.& intellige,* dummodo tamen is, ad quem ſpectat collatio, diſpenſationi conſentiat, & non aliàs, vt doctè ſcribit Couar. *d.* §.7.*num.*8 *verſ.ego verò non admitterem,* quem ſequitur Soar.*d.n.*36.*verſ.addit Panorm.*

31 Limita huiuſmodi gloſſæ reſolutionem ne procedat quando collatio eſſet facta per Papam, tunc enim non poſſet inferior etiam diſpenſando ſe ingerere, vt per Abb. *hic ſub num.*10. *verſ. ſed ſi collatio,* & Rebuff. *n.*66. Couarr. *d.*§.7. *ſub num.* 8. *verſ. quod ſi Romanus Pontif.* Sayr. *d cap.*5. *num.* 22. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloſſ* 54 *num.*22. Nicol.Garcia *de benef. part.*7. *cap.*13.*num.*18. Limita etiam ne procedat in eo Epiſcopo, qui ſcienter contulit beneficium excommunicato vt per Abb. *hic num.*9.*verſ. dum tamen,* Sayr.*d.num.*22. *verſ.*3. latè Anton.Ricciul. *d.cap.*12,*num.*10. *cum ſeqq.* quamvis contrarium videlicet, quod idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit excommunicato, habeat poteſtatem diſpenſandi, teneant Soar. *d. ſect.* 1. *num.* 36. & Nicol.Garc. *d.cap.*13. *à num.*84. *vſque à num.*98. Limita denique ne procedat, quando ſimul cum excommunicatione concurrit ſcienter intruſio in beneficio, vt per Garcia *d.cap.*13.*nu.*88. Anton.Ricciul.*d.cap.*12. *num.*13.*verſ. tertiò declaratur.*

§. Quæſiuiſtis.

32 Probat hic §. præſumentes celebrare Diuina officia in loco interdicto ſpoliandos eſſe beneficiis ſi ſunt Clerici, ſi verò monachi ſunt, aut moniales, in arctiora monaſteria ad agendam pœnitentiam detrudendi, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.*3.*num.*48. *verſ.quæ ſunt,* vbi cum Soar. exiſtimat ad eam pœnam incurrendam cum interdicti violatione requiri contumaciam, cum qua prædicti in violatione ipſa perſeuerantes fuerint excommunicati; ac proinde nota Clericum celebrantem in loco interdicto omnibus beneficiis Eccleſiaſticis obtentis eſſe priuandum, vt per Vgol. *de cenſur.tab.*6. *cap.*11. §.1.*nu.*8. Sayr. *eodem tract. lib.*5 *cap.*14 *num.*8. Item certum eſt pœnam irregularitatis iure eſſe ſtatutam ſi Clerici vel interdicti, vel in loco celebrent interdicto ſcienter, vel actum ſui Ordinis proprium exerceant, vt decidit text. *in cap.is qui* 18.§ *vlt. iuncto cap.is, cui* 20. *in princip. de ſententia excommun.lib.*6. quorum iurium auctoritate ita notarunt Couar. *in cap.alma mater par.*2.§.2. *num.*2. *cum ſeqq.* Nauar. *in manu. cap.*27. *num.*187. *in fine, iuncto* 25.*num.*83.& 94. Vgol. *d cap.*11.§.1.& *c.*17. §.1. poſt Sot. Angles, Maiol. & plures alios, quos refert Sayr. *d.cap.*14.*num.*18. Soar. *tom.*5. *diſp.*23. *ſect.* 3. & *diſp.*34. *ſect.*4. *à num.*14. Auila *de cenſuris part.* 6. *diſp.*5. *dub.*4 *concl.*3.

In gloſſ. *Spoliandi.* Notatur ad hoc, quòd excommunicatus iniuſtè, ſi Clericus fuerit, & in Diuinis ſe immiſcuerit, irregularis efficitur, vt per Couar. *d.*§.7. *ſub num.*7. *verſ. his equidem.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.*11.*rubrica num.*29. Humad. *l.*20. *gloſſ.*2. *à num.*1. *tit.*10 *part.*1. Cened.*ad Decretal.collect.*1.*n.*7. Farinac. *fragmen.crimin.part.*1. *lit. E, verbo excommunicatus n.*31. vbi *num.*32. reſoluit, quòd nulliter excommunicatus non efficitur irregularis immiſcendo ſe in diuinis, & celebrando. 33

In gloſſ. *Retinere.* ibi, *immo ſi prius alia beneficia habebant, eis ſunt priuandi.* Verius tamen eſt Clericum excommunicatum pro aliquo delicto, & contumacem habere annum ad comparendum, & ſe purgandum, & intra hunc annum non poſſe deponi, nec beneficiis priuari, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 416.*num.*19.*cum ſeqq.* Farinac. *fragment. crimin. part.* 1. *verbo Clericus num.*264. *cum ſeqq.* 34

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio ei facta, qui prius fuit excommunicatus & poſtea abſolutus, valet.*
2 *Beneficij collatio facta excommunicato nulla eſt.*
3 *Poſſidens olim, hodie quoque poſſidere præſumitur.*
4 *Excommunicatus, & denunciatus ſemel, ſemper præſumitur excommunicatus.*

Cap. Propoſuiſti. VIII.

Excommunicatus ſi aliquis fuit, & poſtea abſolutus, ſi ei confertur beneficium, collatio tenet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania. Hoſtienſ. Butr. Arch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.* 178. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*701 remiſſiuè Caſal. *in annot.*& Ximen. *in concord.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.*5. *tit.*9. *cap.vnic.* 1

Probat hic text. collationem beneficij factam excommunicato nullam eſſe, modo conſtet eum excommunicatum fuiſſe tempore collationis, nec etiam ſatis eſt probare poſt collationem ipſum in excommunicatione manere, aut ea cenſura affectum eſſe, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.*1. §.7.*n* 2.*verſ.*8. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ.tit.*20. *num.*14. 2

Inueſtituræ ſuæ tempore.] Notatur ad hoc, quod poſſidens olim, hodie quoque poſſidere præſumitur, etiam in eis caſibus, in quibus pro forma requiritur determinata probatio certi temporis, vt per Maſcard. *de probat.concl.*1195 *num.*16. 3

In

4 In gloſſ. *De abſolutione.* ibi, *qui fuit excommunicatus, præſumitur quod adhuc ſit excommunicatus.* Notatur ad hoc, quòd ſemel excommunicatus, & denunciatus, ſemper præſumitur eſſe, & perſiſtere in eadem cenſura, & erit vitandus, niſi oſtendat ab illa abſolutum fuiſſe, vt per Couar. *in capit. alma mater, part.* 1. §. 2. *num.* 6. & 9. Bernard. *regul.* 631. *verſ. limita*, Perez *l. fin. tit.* 5. *lib.* 8. *Ordinar. pag.* 176. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 7. Maſcard. *de probat. concluſ.* 12. & *concluſ.* 704.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus vel excommunicatus ignoranter, celebrando nulla indiget diſpenſatione reſpectu irregularitatis, alias ſecus, & n.* 2.

3 *Excommunicatio regulanda eſt per intentionem excommunicatoris.*

4 *Declaratio producit effectum ex eo tempore tantum, quo fit.*

5 *Collatio facta excommunicato occulto etiam ignoranti, eſt nulla.*

Cap. Apoſtolicæ. IX.

Gregor. IX.

1 SVſpenſus celebrans cum ignorantia probabili, non fit irregularis, ſecus ſi ignorantia fuit craſſa, ſupina, aut erronea. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in compend. iuris Canon. p.* 701. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Collige ex text. excommunicatum celebrantem à pœna irregularitatis excuſari ob legitimam excommunicationis ignorantiam, vt per Cou. *in c. alma mater, p.* 1. §. 7. *n.* 6. *col.* 2. Nauar. *in cap. conſideret, de pœnit. diſtinct.* 1. *n.* 72. Henriq. *in ſumma lib.* 14. *c.* 3. §. 6. Cened. *ad Decret. collect.* 25. *n.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 181. *verſ. quorum* Aloyſ. Riccius *part.* 2. *collect.* 429. Salzed. *ad Bernard in pract. c.* 33. *lit. A. verſ. excuſabitur*, Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 14. §. 1. *n.* 12. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 11. *ſect.* 3. *n.* 5.

3 In gloſſ. *Probabili.* ibi, *idem ergo erit ſi litteras obtinuerit pro beneficio, vel alio negotio*, &c. Vide Perez *in l.* 1. *gloſſ.* 5. *verſ. hinc impetratio tit.* 12. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 699.

4 In eadem gloſſ. ibi, *vt ſi excommunicator voluit*, &c. Notatur ad hoc, quod ad intentionem excommunicatoris regulanda eſt excommunicatio, vt per Palat. *in repetit. c. per veſtras, de donat. inter virum*, §. 17. *n.* 12. *verſ. ex quo.* Nauar. *in cap. fratres n* 46. *de pœnit. diſt.* 1. Perez *l. fin. verſ. quam contl tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin p.* 176.

5 Notatur etiam ad hoc, quòd declaratio producit effectum ex eo tempore tantum, quo fit, vt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 257.

6 In ead. gloſſ. ibi, *non credo quòd electio*, &c. Notatur ad hoc, quòd collatio facta excommunicato occulto, & ignoranti etiam probabiliter, & inuincibiliter eſt nulla, de quo vide Doctores citatos ad *c. poſtulaſti* 7. *ampl.* 6. *ſup. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori celebrans non eſt irregularis, ſed peccat, & poteſt eligere.*

2 *Matrimonium celebrans cum excommunicatione mortaliter peccat.*

3 *Excommunicato minori excommunicatione facta collatio, electio, ſeu præſentatio, an veniat per ſententiam irritanda, remiſſiuè.*

4 *Excommunicatus minori excommunicatione, quamuis celebret non fit irregularis.*

5 *Suſpenſis ab officio beneficia conferri non poſſunt.*

6 *Excommunicatus minori excommunicatione conferendò Eccleſiaſt. Sacramenta, an ſolum peccet venialiter, remiſſiuè.*

7 *Excommunicatio minor paſſiua tantùm Sacramentorum participatione priuat.*

8 *Celebrare dicitur in contemptum Clauium qui ſciens ſe excommunicatum celebrat.*

Cap. Si celebrat. X. & fin.

EXcommunicatus excommunicatione minori ſi celebrat peccat, ſed non fit irregulularis, & poteſt eligere, & exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis. Item ſi talis excommunicatus fuerit ſcienter electus, eius electio erit irritanda. Item peccat conferendo Sacramenta, ſed collata tenent, quia eſt remotus à perceptione, & non à collatione Sacramentorum, dummodo hoc non faciat in contemptum Eccleſiæ, id eſt, contra prohibitionem Eccleſiæ ſe ingerat communioni excommunicatorum, quia tunc eſſet excommunicatus maiori & priuandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 178. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 701. remiſſiuè Ximen. *in concord.* 1. & 2. 1

Licèt grauiter peccet.] Per hunc tex. tenent Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 9. *n.* 5. mortalem culpam incurrere, qui matrimonium celebrat cum excommunicatione minori ante abſolutionem ab illa. 2

Si tamen ſcienter talis electus fuerit, &c.] An collatio, electio, ſeu præſentatio facta excommunicato minori excommunicatione veniat per ſententiam irritanda ſi ignoranter fuerit facta, an verò ſi ſcienter, quæſtio eſt dubia, de qua, & de hac materia, ac huius text. intellectu conſule Couar. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 8. *n.* 3. Viuald. *in candelab. aureo. tit. de excommunicatione, num.* 48. Rebuff. *in repetit. cap. poſtulaſti, ſupra hoc tit. notabili* 2. *num.* 22. & 51. & 93. Vgol. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 6. §. 3. *num.* 2. Azor. *inſtitut moral. part.* 1. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſt.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellaria, gloſſ.* 58. *num.* 25. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 22. *num.* 23. Aulam *eodem tract. part.* 1. *cap.* 6. *diſput.* 15. *dub.* 4. Soar. *tom.* 5. *diſput.* 24. *ſect.* 2. *num.* 13. *cum ſeqq.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 65. *num.* 2. Lauor. *var. lucub. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16. *num* 92. Leſſi. *de iuſtitia lib.* 2. *c.* 34. *n.* 116. Fr. Emman. *in ſumma tom.* 1. *cap.* 195. *num.* 1. Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *cap.* 31. §. 3. *iuncto commento, lit. V.* & *X* & *cap.* 13. §..... Paul. Comitol. *reſponſorum moral. lib.* 6. *c.* 28. *num* 4. Mat. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 3. *diſputat.* 4. *cap.* 2. *lit B.* Vaſq. *tom. de Pœnit. tract. de excommu. dub.* 6. *num.* 11. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 13. *cap.* 2. *num.* 31. Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *cap.* 13. *num.* 27. Ioan. Sancii *in ſelectis diſp.* 32. *num.* 11. *verſ.* & *ſanè.* Ego tamen breuiter dicendum puto huiuſmodi electionem, ſi de facto fiat de excommunicato minore excommunicatione mero iure validam eſſe, vt reſoluunt multi ex hoc text. *in verſ. ſi tamen*, ibi, *electio eſt irritanda*, quaſi donec per ſententiam irritetur, valeat, ita Felin. *in cap. dilecta num.* 4. *ad fin. de exception.* Ricard & alij quos refert, & ſequitur Soar. *tom.* 5. *diſput.* 24. *ſect.* 2. *à num.* 21. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 4. Verùm contrariam ſententiam, quod ipſo iure non 3

valeat

valeat, tenent Hoſt. cuius ſententiam magis communiter receptam teſtatur, & ſequitur Cou. *in cap. alma mater, part.* 1. § 18. *num.* 3. Vgolin. *de cenſuris tab.* 3. *cap.* 6. §. 3. Viuald. *in candelabro aureo, lit. de excommunicat. num.* 48. qui mouentur ex ratione, quam text. reddit, quæ videtur concludere, non ſolùm illicitam, & irritandam, ſed pro iure inualidam eſſe electionem huiuſmodi, ſiquidem ad ea ſuſcipienda eligitur, à quorum ſuſceptione priuatus eſt. Ad verba autem text. ibi, *irritanda*, reſpondent ſecundùm ſubiectam materiam eſſe explicanda, irritam eſſe declaramus, vt in multis aliis locis gloſſatores explicarunt, *gloſſ. vlt. in cap. & ſi Chriſtus, de iureiur.* cum ſimilibus. Sed priori ſententiæ adhærendum exiſtimo, quòd ſcilicet electio mero iure valeat, tum ex verbis huius text. quæ non poſſunt ſine violatione aliter intelligi; tum quia ea ratione manifeſtè comprobatur, vel enim huiuſmodi electio eſt nulla ipſo iure, vel ſpeciali iuris Pontificij conſtitutione, vel ratione ſubiectæ materiæ, & ex defectu alicuius cauſæ eſſentialis, iuris Pontificij auctoritas neceſſario non concludit, ſi aduertas electum ad beneficia non directè eligi ad Sacramenta ſuſcipienda, ſed potiùs ad ea conferenda ſubditis, atque ita licèt aliquando contingat neceſſarium eſſe ſuſcipere, vt aliis conferat, hoc tamen non eſt quod directè, & principaliter agitur, & per conſequens ſtando in mero iuris rigore illud, quod minus principale eſt, attendi non debuit, nec ſufficiebat ad actum annullandum, ex reg. *l.* 1. ibi, *prima enim ratio ff. de auctorit. tut.* cum multis ſimilibus, quæ adducit Mant *paralip dialogo* 47. Ex quibus atque etiam ex ea ratione, quod lex Canonica ſolùm irritandam decernat, & pœnæ extendendæ non ſunt, reg *in pœnis lib.* 6. cum vulgaribus, merito ſequitur veriorem eſſe in rigore primam opinionem contra communem.

Vtrùm autem ſupradicta huius text. deciſio procedat in beneficiis ſimplicibus, vel aliis quæ nullo modo in ſuo munere requirunt alicuius Sacramenti ſuſceptionem, vt ſcilicet ſi ad ea eligatur minori excommunicatione ligatus, electio debeat irritari? Partem affirmatiuam tuetur Soar. *d. ſect.* 2. *n.* 14. *& ſeq.* ea ratione, quia deciſio huius text. generalis eſt, ideoque generaliter intelligenda, iuxta reg. *l.* 1. ibi, *prater enim ſimpliciter ait ff. de adulteris* cum ſimilibus. Verum contraria ſententia negatiua tuenda videtur: ratio enim qua tex. nititur ibi, *cùm ad ſuſceptionem eorum eligatur.* &c. minimè conuenit his beneficiis ſimplicibus, quorum inſtitutio non ordinatur ad Sacramenta ſuſcipienda, neque etiam conferenda; ſed ſolum ad diuinas laudes Deo recitandas, idòque ſimplicia dicuntur, neque requirunt quòd quis ad Sacerdotium promoueatur, vt argumento text. *in c. vlt. de prabendis*, cum ſimilibus, explicat Rebuff. *in praxi benefic. art.* 1. *tit. ſeculare beneficium quotuplex n.* 12. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, lib.* 17. *cap.* 13. *à num.* 6. & per conſequens dictum huius text. per eius rationem debet reſtringi iuxta celebrem reg. text. *in l. cùm pater, §. dulciſſimi, ff de legat.* 2. cum ſimilibus, de quibus Mantic. *de coniect. vltimarum volunt. lib.* 6. *tit.* 14. *num.* 10. Aluarad *de coniecturata mente defuncti, lib.* 4. *cap.* 4. *à princip.* & omnino refert innumeros Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. quod præcipuè in propoſito admittendum eſt cùm materia pœnalis ſit & odioſa, ſcilicet de irritanda electione, & per conſequens reſtringenda, iuxta reg. *odia, & reg. in pœnis lib.* 6. Nec obſtat quod Soar. conſiderat, ſcilicet omnia beneficia etiam ſimplicia ex intentione Eccleſiæ ad hunc finem ordinari vt diuina Sacramenta beneficiarius ſuſcipiat, & celebret: negamus enim cùm ex dictis conſtet inſtitutionem ſimplicium beneficiorum ſolùm dirigi ad recitationem diuinarum laudum, facilius autem ex eadem ratione conſequitur eam deciſionem ad electionem officij ſæcularis trahi non poſſe, cùm illis ea ratio longè minus conueniat, atque ita in illis nobiſcum libenter conſentit Soar. *d. loco n.* 14.

Vtrùm denique ſi minori excommunicatione ligatus ad beneficium Eccleſiaſticum igoranter eligatur, debeat electio irritari? Partem affirmatiuam tuetur gloſſ. *verbo ſcienter, hìc* quam ſequuntur DD. communiter *in præſenti.* vt teſtatur & ſequitur Couar. *num.* 3. Viuald. 49. Vgoliu. 2. Soar. ex *num.* 15. *dictis locis*, qui eo mouetur fundamento, quia in iis quæ reſpiciunt ipſius excommunicati commodum, nihil refert an actus fiat ſcienter, an ignoranter, iuxta doctrinam Innocen. *in cap. cum dilectus, de conſuetud.* iunctis iis, quæ circa *Extrauag. ad euitanda* notant DD. facit reg. text. *in l. ignorantia* 7. *ff. de iuris & facti ignor.* dum probat ignorantiam acquirere volentibus non prodeſſe, & per conſequens cùm valere electionem interſit excommunicatis volentis acquirere beneficium ad quod electus eſt meritò, quòd ipſe vel electores excommunicationem ignorauerint, prodeſſe non debet quò magis valeat electio. Confirmatur deinde, quia ratio, quam tex. reddit videtur ponere defectum in perſona ipſius electi, quem habilem reddere non poteſt ſola ignorantia, ac ſubinde cùm ratio generalis ſit, per eam ampliari debet deciſio etiam ad ignorantes, iuxta reg. *l. regula* 6. *fin.* ibi, *conſtitutionis initium generale eſt ff. de iuris, & facti ignor.* cum aliis, quæ latè exornant Mantica, Aluarad. & Molin. *ſuprà citatis locis.*

Verùm contraria ſententia, quòd electio ignoranter facta de ligato minori excommunicatione valeat, tenet Raymund. gloſſator antiquus, quem refert, & ſequitur Sylueſt. *verbo excommunicatio* 4. *num.* 4. & plures, quos etiam ſequitur Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *cap.* 3. §. 3. iuncta *lib.* 5. *& ſeq.* Mouentur primò auctoritate huius tex. *in eod. verſ. ſi tamen*, ibi, *ſcienter*, & per conſequens ad ignorantes trahi non debet, iuxta reg. text. *in cap. pœna, de pœnit. diſt.* 1. cum ſimilibus. Secundo confirmatur ex dictis, reſoluimus enim rationem, qua vtitur Pontifex *in præſenti in dict. verſ. per ſe*, non concludere, nec ponere defectum in cauſa aliqua eſſentiali, qui ſufficeret ad electionem inualidandam, & per conſequens cùm ſit lex noua, & pœnam imponat, ſuccedit reg. *quæ in iure*, cum vulgaribus, quæ docent ex identitate rationis in pœnalibus, vel exorbitantibus non fieri extentionem de caſu ad caſum. Neque hac ſecunda opinione retenta obſtant quæ pro communi adduximus, ſi aduertas aliud eſſe quærere an quando actus nullus eſt propter iuris impedimentum, vel perſonæ inhabilitatem valeat actus ab ignorante geſtus, eóque caſu eſt veriſſimum ignorantiam non prodeſſe, quia habilem non facit eum, qui ex iuris impedimento inhabilis eſt, & procedit prædicta doctrina Innocent. *in d. cap. cum dilectus num.* 5. *de conſuetud.* quam ſingulariſſimam dicit Felin *in cap. Rodulphus, num.* 43. *poſt med. de reſcript.* & propterea collationem beneficij factam excommunicato ignoranter inualidam eſſe meritò reſoluit *gloſ. penult. ad med. in cap. Apoſtolicæ, hoc tit.* recepta per omnes *ibi*, vt teſtatur Couar. *in cap. alma p.* 1. §. 7. *num.* 3. aliud verò eſt quærere an pœnæ per legem impoſitæ ſcienter facientibus extendi debeant ad ignorantes? in quo caſu certum eſt ad ignorantes probabiliter non extendi, neque etiam ſecundum magis receptam ſententiam ad ignorantes craſsè, vt reſoluit gloſſ. *verbo, putabat* per text. *ibi in l.* 1. §. *ſi quis ff ne vis fiat ei*, cum multis aliis de quibus Tiraq. *de pœnis temper. caſu* 14. *num.* 7. & fatetur D. Barboſ. *in prælud. l. ſi mora num* 9. *ff. ſoluto matrim.*

Nullius

4 *Nullus tamen notam irregularitatis incurrit*] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus minori excommunicatione, quamuis celebret, non ſit irregularis, vt per Couar. *d.* §.8. *nu.* 1. Salzed. ad *Bernardum in pra. Eticat. cap.* 3. *in noniſſe dit. lit.* D. & E Cened *ad Decretal.collect.* 25 *num.* 8. Valer Reginald. *in prax iſori pœnit. lib.* 50. *num.* 182. Mar Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excom. lib.* 1. *diſp.* 6. *cap.* 3. *verſ. ſecundò quæri poteſt*. Nam vltra illam generalem rationem quòd hoc caſu irregularitas iure expreſſa non ſit, vt eſt neceſſarium, iuxta reg. text. *in capitis, qui,* 18 *in princ. de ſentent. excomm. lib.* 6. oſtenditur efficaci ratione, quia verum eſt eos ſolos hanc irregularitatem contrahere, qui geſſerint actum Ordinis, à cuius exercitio per cenſuram prohibiti ſunt, vt deducitur ex *c. ſi quis Epiſcopus* 711. *q.* 3 *& cap.* 1. *de re iudic. lib.* 6. *& ex c. is, cui* 20. ibi. *in ſuo officio, de ſentent. excomm. eod, lib.* Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 244. Couar. *in cap. alma mater, part.* 2. §. 2. *num.* 3. latè Vgolin. *de cenſur. tab. cap.* 14. §. 1. conſtat autem per minorem excommunicationem non prohiberi exercitium alicuius Ordinis, ſed ſolum participationem paſſiuam Sacramentorum, vt *infrà* notabitur; ergo rectè decidit Pontifex ſic celebrantes irregulares non eſſe. Neque obſtat quòd minori excommunicatione ligatus celebrando grauiter peccat, vt fatetur Pontifex *in præſenti*; reſpondetur eum peccare quatenus celebrando paſſiuè participat, quæ participatio ei non competit ratione ſui Ordinis, ſed potius communis eſt tam Clericis, quàm laicis; conſtat autem ad hanc irregularitatem contrahendam neceſſarium eſſe vt fiat actus aliquis clerico ratione ſui Ordinis competens, non ita ſi fiant actus, quos etiam laici facere conſueuerunt, quare meritò hanc rationem ad hunc text. poſt Abb. Henric. & alios communiter *ibi*, explicarunt Couar. *d* §.8. *num.* 1. *& in Clem. ſi furioſus part.* 1. *verſ. quinto* Vgolin. *de cenſur. tab.* 3. *c.* 8. *num.* 3. Nauar. Sot. & alij quos refert communem teſtatus Henriq. *li.* 13. *c.* 3. §. 1. *iuncta lit. M.* quibus adde Salzed. in *pract. Bernardi c.* 3; *lit.* D. Soar. *de cenſur. diſp.* 24. *ſect.* 2. *n.* 5. Rationem verò differentiæ inter hunc caſum, & illum, de quo *in d. cap. is cui*, de eo, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ. vide per Cou. *d. verſ. quinto*.

5 *Ad ſuſceptionem eorum eligitur.*] Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſis ab officio beneficia conferri in non poſſint, ſed illorum ſunt incapaces, itaut prouiſio eis facta ſit nulla, vt per Coraſ. *de beneficio part.* 4 *cap.* 3. *n.* 22. Nauar. *in man. cap.* 24. *num.* 133. *& conſil.* 10 *de temporibus ordinat* Viuald. *in candelab. aureo tit. de ſuſpen. n.* 139. Vgol. *de cenſuris, tab.* 4. *de ſuſpenſ. cap.* 6. §. 7. *num.* 4. *& cap.* 8. §. 6. *num.* 1. Flamin. *de reſign. benef. lib.* 5. *quæſt.* 6. *nume.* 84. Azor. *inſti. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſ.* 2. Leſſ. *d. cap.* 34 *num.* 116. quamuis Soar *tom.* 5. *diſp.* 26. *ſect.* 3. *n.* 8. minus bene dicat electionē factam ſuſpenſo ab officio non eſſe ipſo iure irritam, ſed irritandam, nec ſuſpenſum ab officio eſſe perſonam in habilem, ſed prohibitam, quod etiam dicit de ſuſpenſo à beneficio, *diſp.* 27. *ſect.* 1. *num.* 26.

6 *Peccat autem conferendo eccleſiaſt. Sacramenta.*] An autem excommunicatus minori excommunicatione conferendo eccleſiaſtica Sacramenta peccet mortaliter, an ſolummodo venialiter, & multa circa intellectum huius text in proximè adductis verbis, vide Nau. *man. cap.* 27. *n.* 24. Paul. Comitol. *reſponſorum moral. lib* 6. *cap.* 28. *n.* 1. latè Mar. Alter. *d. diſp.* 4. *cap.* 3. *per totum.* Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 1. *num.* 140 *cum ſeqq.* Bonacin. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *num* 4. qui plures ex antiquioribus referunt, in quo dubio quidam tenent huiuſmodi peccatum committere mortale, vt Innoc. *in præſenti*, & Sylueſt. *verbo excommunicatio* 2. *num.* 1. Vaſq. *tom.* 1. *de pœnit. tract. de excommunicat dub.* 4. Ioan. Sand. *in ſelect* 6. 32. *num.* 11. *verſ. nec ſcio.* Archid. *in cap. vir cum propria* 33. *quæſt.* 4. à quo non diſſentit, immo memoriæ tenendum monet Couar. *d.* §. 8. *num.* 2. *verſ. ſed etſi,* & Adrian. *de Clauib q.* 3. ex actoritate huius text. dum ſimpliciter inquit peccare conferendo, quòd magis propriè adaptatur peccato mortali, accipiendo verbum *peccat* à principali ſignificatione, iuxta reg. *c. pen. de ſentent. excom.* Nullum peccatum ipſum committere non deſunt, qui ſentiant, vt Nauar. *d. n.* 24. Henriq. *in ſumma lib.* 13. *cap.* 3 §. 1. Vgolin. *de cenſur.* § *cap.* 6 § 2. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 13 *c.* 1. *n.* 24. & vi difficultatis preſſus cogi ſe eidem adhærere concludit Soar. *tom.* 5. *diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 8. *&* 9. ad litteram huius text. reſpondentes procedere in eo, qui non ſolùm confert, ſed conferendo ſimul ſuſcipiendo participat, ideóque peccare, vt hic text. habet, non quatenus confert aliis, ſed quatenus ipſe ſibi ſuſcipit, atque intelligunt *verſ. peccat autem*, conſonare principio textus, vbi de celebrante agitur. Sed cæteri (quorum communior ſanè apparet opinio) medium tenentes affirmarunt illum veniale peccatum committere, intelligentes ſupradicta text. verba, nempe, *venialiter*, cùm præterierit dictionem illam, *grauiter*, quam adiunxerat antea cum de participatione paſſiua dixerat; ita Anch. *hic*, Caiet. *verbo excommunicatio minor*; Tolet. *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. Sot. *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 3. & plures alij, quos refert; & ſequitur Sayr. *de cenſur. lib.* 2 *cap.* 22. *num.* 17. Couar. *d.* §. 8 *num.* 2. Medin *in ſumm lib.* 1. *cap.* 11, §. 6. *in fine.* Auila *de cenſuris p.* 2. *c.* 6. *diſp.* 12. *dub.* 3. expendentes etiam illam rationem, quia licèt excommunicati minori excommunicatione nullum legis præceptum directè offendant; ac ſubinde non peccent mortaliter, non tamen ſeruant debitum rationis modum à lege intentum; ſed potius irreuerenter agunt ea tractando, & aliis conferendo, quæ lex prohibet ab ipſis ſuſcipi, quam irreuerentiam ſufficere ad culpam venialem notant ex doctrina S. Thomæ *part.* 3. *q.* 64. *art.* 6. recepta ex multis, de quibus Henriq. *lib.* 1. *c.* 19. §. 1. *&* 3.

A collatione ſeu participatione, &c.] Ergo excommunicatio minor paſſiua tantùm Sacramentorum participatione priuat, de quo vide Vgol. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 7. *in initio*; Valer Reginal *d. lib.* 32. *num.* 1. Mar. Alter. *diſp.* 4. *cap.* 1. Bonacin. *de cenſuris diſp.* 1 *quæſt.* 3. *num.* 1. Couar. *in cap. alma mater. part.* 1. *in initio, num.* 4. *&* §. 8. *num.* 1, Soar. *tom.* 1. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *& ſeqq.* & cum hoc tex. conſonant *cap. pen, de ſentent. excomm. cap.* 2. ibi, *tantùm à Sacramentorum participatione, de exception.* Verùm præſtat tex. difficilis *in cap. vlt.* 3. *quæſt.* 4. dum de minori excommunicatione loquens, inquit, eam à fraternà ſocietate ſeparare, deinde quia variis in locis variæ reperiuntur excommunicationes, quæ aliqua tantum priuant eccleſiaſtica communione, & per conſequens ad maiorem reduci non poſſunt, & tamen communio, qua priuant, alia eſt longè diuerſa à Sacramentorum participatione; *cap.* 1. *in fine* 34. *diſt.* ibi, *à veſtro collegio excommunicatus abſcedat, cap. Epiſcopi* 6. ibi, communio illis vſque ad tempus ſynodi, 11. *quæſt.* 3. cum ſimilibus, de quibus gloſſ. *verbo ſuſpenſi, in Clem. cupientes, de pœnis*; quorum difficultate preſſus Vgolin. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 1. multis contendit varias eſſe excommunicationis ſpecies, vnam quæ priuat Sacramentorum participatione, aliam verò, quæ priuat fraterna ſocietate, vel aliqua alia eccleſiaſticæ communionis parte, & ita interpretatur text. *in d. cap. vlt.* cum ſimilibus, quæ proximè retulimus, contra quem tamen inſtat irrefragabiliter text. *in d. cap.* 2. cum ſimilibus, in quibus per illam taxatiuam *tantùm*, explicant minorem excommunicationem ſola priuare Sacramentorum participatione. Quare aduertendum eſt, quòd licèt negandum 7

gandum non ſit dari poſſe tanquam poſſibiles varias minoris excommunicationis ſpecies, potuit tamen Eccleſia ſub alio modo,& forma minorem excommunicationem inſtituere, illique hunc, vel illum effectum, vel plures hoc,vel illo caſu tribuere, ſecundùm tamen præſentem Eccleſiæ vſum certum eſt vnam tantùm inſtituiſſe, illique vnum ſolum effectum tribuiſſe, ſcilicet quod à Sacramentorum ſeparet perceptione,vt conſtat ex *d.cap.2.& d. cap. pen.* cum ſimilibus:quinimmo ſecundùm antiquiorem Eccleſiæ vſum vnam tantùm fuiſſe excommunicationem minorem, vnúmque illius effectum probabilius eſt cum communi ſententia, vt conſtat ex præcitatis.

Neque obſtant quæ in contrarium adduximus,nam *ad d. cap. vlt. 3. quæſt.4.* reſpondent Archid. Turrec. Alexandrin. & alij communiter *ibi*, quòd cùm in Sacramentorum participatione fideles inter ſe fraternitatem contrahant, vt Deum patrem vocare poſſint, vt inquit text. *in cap. ad menſam 11.quæſt.3.*qui per minorem excommunicationem ab hac Sacramentorum participatione ſeparatur, rectè etiam à fraterna ſocietate dicitur ſeparatus, vnde etiam intelliguntur plura iura antiqua, vbi minor excommunicatio ſimpliciter excommunicatio dicitur *cap.de presbyterorum*, 17. *q.* 4. *cap. Sacerdote, de conſec. diſt.* 1. cùm iam hodie de ſola maiori intelligi hoc nomen, *excommunicatio*, ſimpliciter prolatum,decidat text.*in cap.pen.de ſentent.excomm.* Cuius rei ratio eſt, quia in primitiua Eccleſia ardentior erat zelus charitatis, quæ poſtea paulatim cœpit frigeſcere,ac ſubinde primis illis temporibus grauiſſimum reputabatur priuari ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, & aliorum Sacramentorum perceptione,ideóque hac ſacra Communicatione priuatus non immerito ſimpliciter excommunicatus illis temporibus dicebatur, vt ex aliis notant. Henriq, *in ſum.lib.*13. *c.* 2. §.1.

Ab alia reſpondetur pœnas de quibus *ibi*, propriè cenſuras Eccleſiaſticas non eſſe, neque ad excommunicationem ſtrictè quà cenſura eſt poſſe reduci; & quod attinet ad *d. cap. Epiſcopi*, quo præcipuè nititur Vgolin. patet, quia priuatio communionis reliquorum Epiſcoporum ibidem ad tempus certum præſcribitur, ſcilicet vſque tempus ſynodi, ſicut *in cap. in loco*, 5. *quæſt.* 4. fertur excommunicatio etiam ad tres dies,& *cap. præſenti* 5 *quæſt.7.*ad vnum, vel duos,quod longè abeſt à propriæ cenſuræ ratione,quæ eſſe noſcitur vt minimè ad tempus præfinitum durare debeat, ſed tantùm donec durauerit contumacia, *cap. ex litteris,de conſtitut.*Rurſus in intrinſeca cenſuræ ratione eſt quòd priuet bono aliquo ſpeciali, qua tale eſt, iuxta principia in materia cenſurarum, planè tam *in d.c.Epiſcopi*, dum illi priuantur aliorum Epiſcoporum communione, quàm *in d. cap.*1. 34.*diſt.*dum veneratorem à collegio non excommunicat, non priuantur iſti bono aliquo ſpirituali; ſed vel collegij, aut coepiſcoporum communione circa negotia communia, qua ciuilis communio eſt, vt benè ſenſit gloſſ. *vlt.in d. cap.* 1. quod verò illi text. vtatur verbo,*excommunicatus*, non inconuenit, ponitur enim ibi in generali ſignificatione, quatenus ſignificat, & idem importat ac excluſus, ſeu exterminatus.

Ad text.verò *in cap.placuit*,18.*diſt.*10.dum non venientem ad ſynodum iubet Eccleſiæ communione eſſe contentum, reſpondetur quòd ſi prohibitio illa reſpectu aliarum Eccleſiarum cenſura eſt Eccleſiaſtica, magis reducitur ad interdictum quaſi reſpectu earum ſit prohibitus, inductus cenſeatur; deinde verius eſſet cum *gloſſ vlt.ibi*,cui ſimilis vlt.*in d.cap.præſenti*,pœnam de qua ibi, cenſuram non eſſe, neque bono ſpirituali priuare, neque Sacramentorum, & diuinorum perceptione etiam in aliis Eccleſiis, ſolùmque impedire ne ille Epiſcopus, qui ad ſynodum venire contempſit, ad negotia communia cum aliis Epiſcopis admittatur, quòd cenſuræ non conuenit, ex dictis. Quæ omnia licèt in rigore veriſſima exiſtimem, non tamen inficior valde probabile eſſe ſecundum antiquum Eccleſiæ vſum diſtingui poſſe duplicem illam minoris excommunicationis ſpeciem, quam tradit Vgolin. *dicto loco*, & ante eum Anan. *in rubr. num.* 4. *&* 5. *huius tit.* quamuis iam certum ſit ſecundùm præſentem Eccleſiæ vſum vnum tantùm eſſe minoris excommunicationis modum, qui conſiſtit in ſola Sacramentorum perceptionis priuatione, iuxta *d. cap.* 2. *ad cap. pen. & text.in præſenti.*

Dummodo non in contemptum, &c.] Notatur ad hoc, quòd celebrare dicitur in contemptum Clauium, qui ſciens ſe excommunicatum celebrat, vt per Maſcard. *de probat. concluſ.* 433. *num.* 3. vbi *num.* 1. dicit quòd contemptus probatur ex coniecturis, & indiciis quando ſciens, vel prudens repugnat prohibitioni Superioris. 8

In gloſſ.*Scienter.* Hæc gloſſ. dum habet excommunicatum inhabilem eſſe ipſo iure ad beneficium conſequendum, & electionem de excommunicato factam non tenere,ac ſcienter eligentes excommunicatum minori excommunicatione ad beneficium priuatos eſſe eligendi poteſtate, reprobatur à Mar. Alter.*d. diſp.* 4. *cap.* 3. *lit.C.* 9

De Clerico non ordinato miniſtrante.

TIT XXVIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Marian. Soc. Durand. *in breuiario iuris Canonic. fol.* 146.*verſo*, Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Marr. Meſnart. *in epitome Decret.fol.* 191. Dan.Venator.*in analyſi methodica iuris Pontif. pag.* 699. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Bartho1. Cathagene *in expoſit. titulorum iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag.*422. nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.*5.*ſumm.in Decretal.*omnes *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus miniſtrans in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet, deponendus eſt, & amplius non ordinandus.*
2 *Clericus non ſacerdos etiam in extrema neceſſitate baptizans ſolemniter ſit irregularis.*
3 *Diaconus ſolemniter miniſtrans Baptiſmum ſaltem cum licentia Epiſcopi. vel Parochi, an fiat irregularis, oſtenditur.*
4 *Irregularis fit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo ſcienter, & ſeriò, & ex officio miniſtret.*
5 *Baptizans laicus ſolemniter nullam irregularitatem currit.*
6 *Ordinis aliquem actum quando quis dicatur ſolemniter, vel ex officio exercere: oſtenditur.*
7 *Clericus non ſacerdos aliquem ſeriò ſacramentaliter abſoluens eſt irregularis.*

CAP.

Cap. Si quis baptizauerit. I.

Hormiſda.

1 BAptizans temere ſine ordine, vel alia officia ordinis exercens, debet eiici ab Eccleſia, & nunquam ordinari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif pag.* 179. Analoga *in compendio iuris Canon pag.* 702 remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. &* 2. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 24. *c.* 1.

2 *Baptizauerit.* [Nota Clericum non ſacerdotem etiam in extrema neceſſitate baptizantem ſolemniter fieri irregularem, vt per Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 7. Gregor. de Valentia *tom* 4. *diputat.* 4. *queſt.* 2. *princ.* 1. Soar. *tom.* 3. *queſt.* 71. *art.* 4. *diſput.* 31 *ſect.* 4. Bonacin. *de Sacrament. diſput.* 2. *quaeſt.* 2. *puncto* 4. *n.* 3. *& de. cenſur. diſput.* 7. *queſt.* 3. *part.* 6. *num.* 5. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 5. Henriq. *in ſumma lib.* 2. *de Baptiſmo cap.* 29. §. 1. *& lib.* 12. *de irregul cap.* 6. §. 2. vbi etiam tenet, quòd dicitur ſolemniter baptizare, qui falſo vſurpans nomen Sacerdotis ſic baptizat: nam exercet actum proprium ſacerdotis, vt per citatos à Bonacin. *d. tract. de Sacra-*

3 *mentis diſput.* 2. *queſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 2. Vtrùm verò Diaconus ſolemniter miniſtrans Baptiſmum, ſaltem cum licentia Eiſcopi, vel Parochi, fiat irregularis? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua pars affirmatiua verior videtur, nam ſi miniſter ſolemnitatis, & ex officio eſt Sacerdotis, vt DD. communiter reſoluunt iam Diaconus exercet officium, & actum ſibi non competentem, ac per conſequens intrat diſpoſitio huius text. dum habet irregularem eſſe clericum miniſtrantem in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet; quare Diaconum baptizantem ſolemniter de licentia, ſiue iuſſu parochi irregularitatem incurrere tenuerunt Nauar. *conſil.* 1. *&* 2. *ſub hoc tit.* Marian, Antonin. *vari. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 16. *num.* 6. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 1. Chamerota *de Baptiſmo cap.* 4. *dub* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 27. *cap.* 6. *num.* 40. & Bonac. *locis ſuprà citatis*, licèt idem Nauar. *conſil* 70. *ſub. tit. de ſententia excommun. in antiq. alias* 3. *ſub hoc tit. in nouiſſ.* & Sayr. *in floribus deciſ. ſub. tit de ſententia excommun. deciſ.* 67. tenuerint contrarium in foro fori, tamen ſi benè Nauar. opinio conſideretur, non eſt fundata neque iure, neque auctoritate, & tandem neſcit figere pedem, immo dicit eum in foro contentioſo eſſe irregularem. Ad text. verò *in cap. Baptiſma, de conſecr. diſtinct.* 4. reſpondetur in hoc tempore iam non eſſe in vſu, vt Diaconus ſolemniter baptizet, cùm adſit copia Sacerdotum; vel reſponderi poteſt cum Mario Antonin. *d. num.* 6. *verſ tum quia*, prout apud eum probari poteſt.

4 *Exercuerit non ordinatus.*] Notatur ad hoc, quòd irregularis fit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo ſcienter, & ſeriò, & ex officio miniſtret, vt per Vgol. *tract. num.* 1. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 11. *ſect.* 3. *num.* 22. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 191. *verſ. ſexta*, Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7.

5 *queſt.* 3. *punct.* 6. *num.* 2. Hanc tamen irregularitatem non incurrit laicus ſolemniter baptizans, quia text. *in præſenti*, de clerico loquitur, cùm debet intelligi iuxta tit. ſub quo ponitur, quia loquitur de Clerico non ordinato miniſtrante, ita Henriq. *lib.* 2. *Baptiſ. cap.* 29. §. 1. *prope finem.* Soar. *d. diſput.* 21. *ſect.* 3. *n.* 22. Sayr. *d. cap.* 10. *n.* 6. Valer. Reginald. *d. lib.* 30. *n.* 191. Bonac. *dict punct.* 6. *n.* 1. *verſ. dixi clericus.* Dicitur autem quis actum aliquem Ordinis exercere ſolemniter, vel ex officio, quando actus talis eſt, vt ab alio non poſſit exerceri, quam ab eo, qui talem Ordinem habet; quando verò poteſt eodem modo ab alio exerceri, non dicitur exerceri ſolemniter, & ex officio; vnde quando laicus inſeruit Miſſæ deferendo vrceolos ad Altare, illóſque porrigendo Sacerdoti, non dicitur Ordinem Acolytatus exercere, eo quòd hoc munus ex conſuetudine poſſit non ſolùm à Clericis præſtari, ſed etiam à laicis: Clericus verò nondum initiatus Ordine ſacro canendo Epiſtolam cum manipulo, aut Euangelium cum Stola, dicitur canere ſolemniter, & Officio, ita ex aliis refert Bonacin. *d. puncto*, 6. *n.* 9. Vnde cùm quæreretur an Clericus excommuni- 6
catus incurriſſet irregularitatem ſeruiendo Sacerdoti celebranti Miſſam, fuit negatiuè reſponſum, vt refert Marius Antonin. *reſolut* 16. *num.* 10. vbi *num.* 7. *verſ. ſecundus* refert fuiſſe reſolutum Diaconum alba & ſtola indutum Aquam ſolemniter in Eccleſia ad fontem benedicentem eſſe irregularem, cum benedictio aquæ & illius exorciſmus ſpectet ſolùm Ordinem ſacerdotalem, de quo etiam Franc, Leo *in theſauro fori eccleſ.* 1. *c.* 6. *n.* 13.

Ex quibus colliges Clericum nondum initiatum 7
Sacerdotio, qui aliquem ſeriò, & ſacramentaliter abſoluit, eſſe irregularem, vt tenent Nau. Sot. Vgol. Aul. & alij, quos refert & ſequitur Bonac. *d punct.* 6. *num.* 4. quibus adde Henriq. *in ſumma lib.* 6. *de Pœnit. cap.* 2. §. 7. *lit. H.* Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda lib.* 2. *c.* 19 à *n.* 14. Et quod laicus ſic abſoluens non fiat irregularis tenent Henriq. *loco proximè citato*, & Sayr. *d. lib.* 7. *c.* 10. *n.* 8. Hodie ex conſtitutione Clementis VIII. ſub die 4. Decembris 1601. incipien. *Etſi alias*, habetur Confeſſionem ſacramentalem audientes ad ſacrum Presbyteratus Ordinem nondum promotos à iudicibus Sanctæ Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Eccleſiæ miſericordiæ indignos à foro Eccleſiaſtico abiiciendos, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint, ritè degradatos, & ſtatim Curiæ ſeculari eſſe tradendos per iudices ſeculares debitis pœnis plectendos, quam refert Quaranta *in ſumma Bullarij. verbo Ordo, in fine*, & Fr. Emmanuel. *queſt. regul. tom.* 2. *q.* 25. *ar.* 2. aduertit tantùm eſſe caſum S. Inquiſitioni commiſſum, quando ille, qui ſacro Presbyteratus ordine non eſt inſignitus, Confeſſionem audit, & ſimul abſolutionem impertitur: ille verò, qui ordine ſacro Presbyteratus eſt inſignitus, non committit crimen S. Inquiſitioni ſubiectum ſi ſine iuriſdictione actuali confeſſiones audiat.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus Miſſam celebrans ad Sacerdotium non promouetur & à Diaconatu ſuſpendditur. ſed in beneficio poterit ad tempus diſpenſari.*

2 *Miſſarum celebrationem nondum Presbyteri vſurpare præſumentes quam pœnam incurrant. oſtenditur.*

3 *Cleritum ſe dicens, & ingerens ſe actibus clericorum cùm non ſit. eſt falſarius & punitur.*

3 *Epiſcopus diſpenſat cum Diacono, qui Miſſæ ſacrificium facit, ut in ſuo officio permaneat & retineat beneficium.*

Cap. Ex literis. II. & fin.

Vrban.

DIaconus ſi Miſſam celebrat, non poteſt promoueri ad Sacerdotium, ſed debet manere ſu- 1

ſpenſus per duos, vel tres annos arbitrio Ordinarij, & miſericorditer conceditur ei beneficium ne cogatur reuerti ad negotia ſeculi, ſed interim curetur vt dignam pœnitentiam faciat, & melius eſſet ſi fieret Religioſus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Inno. Collect. Zabarell. Ioan. A Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. v ian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag. 180.* Alagona *in compendio iuris Canonici pag. 701.* remiſſiuè Ximen. *p. 1.* & 2. refertur ab Anton Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 24. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *part. 50. cap. 62.*

Miſſarum celebrationem vſurpare, &c.] Felic. record.
2 Clemens VIII. anno à Natiuitate Domini. 1601. ſub die 4. Decembris per ſuam conſtitutionem incipien. *Et ſi alias*, ſtatuit deperditos, & nefarios homines ad ſacrum Presbyteratus ordinem non promotos Miſſarum celebrationem vſurpare præſumentes, non ſolùm actus idololatriæ, ſaltem extrinſece, ſeu per externa & viſibilia Religionis, & pietatis ſigna exercere, ſed etiam quantum in ipſis eſt efficere, vt Chriſti fideles, qui credunt eos ordinatos eſſe, & ritè conficere Sacramentum Euchariſtiæ, idololatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem, & vinum, & tanquam verum Chriſti Domini Corpus, & Sanguinem eiſdem adorandum proponentes à iudicibus S. Inquiſitionis, vel locorum ordinariis tanquam Eccleſiæ miſericordiæ indignos à foro Eccleſiaſtico abiiciendos, & ab ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint, ritè degradatos, & ſtatim Curiæ ſeculari tradendos per iudices ſeculares debitis pœnis plectendos: quam quidem Conſtitutionem refert Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij verbo Ordo, in fine*, & de materia agunt Fr. Emman. *queſt. regul. tom. 2. queſt. 27. art. 2.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. c. 20. n. 14.*

Notatur etiam ad hoc, quòd dicens ſe Clericum,
3 & ingerens ſe actibus Clericorum, cùm non ſit, eſt falſarius, & punitur vt per Bernard. *in pract. cap. 12. nu. 2.* Auiles *ad cap. 51. Pretorum, gloſſ. vlt. num. 21.* Petrus Gregorius *lib. 4. partit. iuris lib. 4. tit. 4. cap. 1.* Et falſitas probari poteſt recurrendo ad Matricem, ſi ex ea non conſtet eſſe deſcriptum in catalogo ordinatorum, quæ fit de omnibus ordinatis, ex traditis per Conar *practic. cap. 19. verſ. quarto*, Menoch. *remed. 4 adipiſcenda num. 736. & de arbitr. caſu 187. num. 431.*

De beneficio autem miſericorditer, &c.] Notatur ad
4 hoc quòd Epiſcopus diſpenſat cum Diacono, qui Miſſæ ſacrificium fecit vt in ſuo officio permaneat, & retineat beneficium, quod habebat, vt Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 3. cap. 50. in fine, verſ. diſpenſat preterea.* vbi etiam dicit gloſſ. *hic verbo Miſericordiam*, poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt ad Sacerdotium promoueatur: verùm in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, ſolum Summum Pontificem diſpenſare poſſe, vt ad altiorem promoueatur Ordinem, tenent Syluest. Vgolin. Collect. Sayr. & Auila, quos refert, & ſequitur Bonacin. *de cenſur. diſput. 7. quaſt. 3. punct. 6. n. 10.* quibus adde Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. n. 16. verſ. tertius.* Si verò delictum ſit occultum, tunc Epiſcopus diſpenſare poterit, vt alios ſuſcipiat, per Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reformat, cap. 6.* vt aduertunt Bonacin. *d. n. 20. in fine.* Vgolin. *de officio & poteſtate Epiſcopi cap. 57. 3. n. 2. verſ. ſi etiam*, ego ipſe *eodem tract. part. 2. aleg. 39. num. 43.*

De Clerico per ſaltum promoto.

TIT. XXIX.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Marian. Soc. Durand. *in breuiario iuris Canonic. fol. 146. verſo*, Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Matt. Meſnart. *in epitome Decret. fol. 191.* Dan. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. pag. 699.* Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Cathagena *in expoſit. titulorum iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag. 422.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſumm. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Bernard. & Salzed. *cap. 24.* Henriq. *in ſumma lib. 13. c. 35. prope finem* Bonac. *de cenſuris diſp. 7. q. 3. puncto 4. n. 5.* latè Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici rub. 10. cap. vnic.* Mar Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 10. c. 5.* & plures alios citatos per me *de officio & poteſtate Epiſcopi p. 2. alleg. 47.*

SVMMARIVM.

1 *Presbyter de ſubdiacono per ſaltum ignoranter factus poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & poſtea poteſt ſecum in Sacerdotio diſpenſari.*
2 *Clericus per ſaltum promotus non poteſt adiuuari.*
3 *Clericus per ſaltũ promotus, an ſit irregularis, oſtẽditur.*
4 *Credulitatis iuſtam cauſam habet illud, quod dicitur à fide dignis.*
5 *Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint promoti.*
6 *Ordinatus ante annos diſcretionis recipit characterem.*
7 *Ordinatus Sacro ordine ante vſum rationis non tenetur vi voti ad ſeruandam caſtitatem.*
8 *Ordinatus per ſaltum recipit charecterem Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non eius executionem.*
9 *Ordinem ſacrum benè quis recipit etiamſi nullum habeat de minoribus.*
10 *Epiſcopalem Ordinem nullus recipere poteſt niſi ſit ſaltem Sacerdos.*

CAP. Tuæ. Vnic. *Innocent. III.*

QVi ignoranter de Subdiacono fit Presbyter omiſſo Diaconatu, digna pœnitentia ei iniungi debet, 1
quia ignorantia fuit craſſa, ſeu negligentia, qua peracta in Diaconum ordinari debet, quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur, ſed mox vt in ſacerdotio miniſtrare poſſit, permittatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſtien Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viui. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 180.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 703.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 13. cap. vnic.*

Collige ex text. clericum per ſaltum promotum 2
non poſſe ordinari, vt per Bernard. *in pract. c. 24. n. 1.* non fieri irregularem tenent Vgolin. *de irregularit. cap. 39. §. 1.* Valentia, *tom. 4. diſput. 38. q. 1. ſub punct. 3.* Sayr. *de cenſur. lib. 7. cap. 10. num. 30.* Zerol. *in prax. Epiſ.*

part.

part. 2 verbo irregularitas Valer. Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 30. numer. 191. Verùm alij probabiliùs tenent recipientem Ordines per ſaltum, non eſſe irregularem per ſuſpenſum, quia nullus eſt text. vnde talis irregularitas colligatur, ita ſentiunt plures, quos refert, & ſequitur Bonac. de cenſur. diſp. 7. quæſt. 3. punct. 4. num 5. quibus adde Fr. Emman. in ſumma tom. 2. c. 17. num. 7. cum ſeqq. Henriq. in ſumma lib. 13. de commun. cap. 35. prope finem, Soar de cenſur. diſp. 31 ſect. 1. num. 49. verſ. nihilominus dicẽdum, Auil. eodem tract. part. 7. diſp 9. ſect. 1. dub. 2. verſ prima concluſio. Greg. Lopez. l. 18. verbo no deue. tit. 6. part. 1. Salzed. ad Bernard d. cap. 24. in addit. lit C. qui præcipuè duo vltimo loco citati aduertunt huiuſmodi ſuſpenſionem incurri ipſo iure, quando quis fuit ſcienter per ſaltum promotus per ambitionem, vel ſuperbiam, quia tunc doloſè offendit mentem tit. de clerico non ordinato miniſtrante, cùm idem videatur non eſſe ordinatum, vel non debito modo, quo caſu celebrans efficitur irregularis, ſiue celebret in ordine ſuſcepto, ſiue in ordine prætermiſſo; at verò, quando per negligentiam, ſiue incuriam quis fuit per ſaltum ordinatus, non fit ipſo iure ſuſpenſus, ſed venit ſuſpendendus, vt præter omnes meliùs declarat Salzed. loco proximè citato.

Quòd autem promotus per ſaltum ſit ipſo iure ſuſpenſus ab adminiſtratione Ordinis ſic ſuſcepti, expreſsè tenent Hoſtienſ. & Panorm. in præſenti, Sylueſt. in ſumma verb. irregularitas quæſt. 11. Sot. in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 4. poſt concl. 5. verſ. tertius, Maiol. de irregul. lib. 4. cap 12. num. 1. Nauar. in man. ſup. 27. n. 242. Viuald. in candel aureo tit. de ſuſpenſ. num. 48. Philiarch. de offic. Sacerd. lib 4. cap. 12. num. 5. Henriq. in ſumm. l. 14. cap. 6. §. 3. Tolet. in inſtruct. Sacerd lib. 1. cap. 50. n. 17. Valent. tom. 4. diſp. 7. q. 19. puncto 3. §. 5. Zerol. in praxi Epiſcop. part. 1 verbo dimiſſoria §. 3. & 4. Soar. de cenſur. diſp. 32. ſect. 1 dub. 2. concl. 2. Sayr. in ſimili tract. lib. 7. cap. 10. num. 31.

Non eſt autem promotus per ſaltum ſuſpenſus ab ordine ritè ſuſcepto, & ideo in illo miniſtrare poterit abſque periculo irregularis, vt docent Gregor. Lopez l. 63. tit. 5 part. 1. Henriquez Soar. d. l. 14. cap. 6. §. 3. & in commento lit. H. Soar. d. ſect. 1. n. 42. Auila de cenſur. part. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 2. verſ. ſecunda concluſio ad fin. contra Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 12. & Nauar. d. c. 27. n. 242. exiſtimantes talem ſuſpenſum eſſe ab ordine tam ritè quàm malè ſuſcepto.

Credebat aſſertioni, &c.] Notatur ad hoc, quòd id,
4 quod dicitur à fide dignis, habet iuſtam cauſam credibilitatis, vt per Tiraquel. de pœnis temperandis caſu 51. num. 30.

Miniſtrare permittas, &c.] Hodie ex noua diſpoſi-
5 tione Concilij Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 14. in fine Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum vt prætermiſſum ordinem ſuſcipiant, & vt in ordine male ſuſcepto miniſtrent, & ad ſuperiores aſcendant ſi non miniſtrauerint in ordine ſuſcepto, ita Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 12. numer. 2. Nauar. in man. cap. 2. numer. 71. Henriq in ſumm. lib. 14. cap. 6. §. 3. Fr. Emman. in ſumm. part. 2. cap. 17. numer. 9. Soar. de cenſur. diſput. 31. ſect 1. num. 51. Sayr. eod tract. lib 5. cap. 14 numer. 26. & 27. Auil. in ſimili tract. part. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 1. verſ. ſequitur ſecundò, quod intelligit Mar. Alter, de cenſur. tom. 2. diſp. 10. c. 5. verſ. hoc in loco, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint ita promoti, quia Conc. Trid. non diſtinguit de ordinato ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter ſed ſimpliciter loquitur, quod etiam verum eſt non ſolùm in promotis aliquo Sacrorum ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantùm, vt refert deciſum Armendariz in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 38. l. 7. de Epiſcopis, numer. 53. verſ. item; vnde à contrario ſenſu aperte conſtat prohiberi id facere cum eo, qui miniſtrauit nullâ præhabita diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ, eo quòd ſimpliciter loquitur Concil. Trid. d. cap. 14. & ita vigore illius concludendum eſt ſemper indigere Apoſt. diſpenſatione, qui ſaltuatim, Ordinibus inſignitus miniſtrauerit, ita Maiol. de irregul lib. 4. cap. 12. num. 2. Salzed ad Bernard. d. c 24. in addit. lit. D. Marius Alter. d. cap. 5. verſ. hoc in loco quos refero ego ipſe de officio. & poteſt. Epiſcopi p. 2. alleg. 47. num. 8. Verùm ſi huiuſmodi per ſaltum promotus miniſtrauerit in ordine malè ſuſcepto, vel in derelicto crimen ſit occultum, poterit Epiſcopus cum eo diſpenſare vt prætermiſſum ordinem ſuſcipiat, miniſtret in malè ſuſcepto, & aſcendat ad ſuperiores, vigore Concil. Trident. ſeſſ 24. de reformat. cap 6. Ita docent Maiol. d. cap. 12. num. 2. Henriquez d. lib. 14. cap. 6. §. 3. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 10. num. 40. Auil. d. part. 7. diſputat. 9. ſect. 1. dub. 2. § ſequitur ſecundò, Bonacin. de cenſur. diſp. 7. q. 3. puncto 6. n. 10. Ego ipſe de officio Epiſcopi p. 2. alleg. n. 43.

In gloſſ. *Diſcretionis*, ibi, *bene recipit quis ſacros Or-* 6
dines. Notatur ad hoc, quòd vbi aliquis ante annos diſcretionis ordinatur, recipit characterem, itaut quamuis peccet celebrando, conficiat verum Sacramentum, vide Concil. Colon. in tractat. de Sacramento Ordinis, Richardum & commun. in 4. diſtinct. 25 quæſt. 1. artic. 4. vbi Sot. Nauarr. in man. cap. 27. num. 202 Bonacin. de ſacramentis diſp. 8. q. vnic. punct. 1. num 1.

In ead. gloſſ. ibi. *ſed nunquid iſti taliter ordinati* 7
tenentur continere, &c. Notatur ad hoc, quòd initiatus ordine ſacro antequam ad rationis vſum peruenerit, non tenetur ex vi voti ad ſeruandam caſtitatem poſtquam peruenerit ad vſum rationis, niſi votum ratificauerit, quia votum eſt deliberata promiſſio; carens autem vſu rationis, non poteſt deliberatè promittere vt per Henriquez in ſumma lib. 10. cap. 14. num. 3. Fornac. de Ordine, cap. 3. numero 6. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 13. cap. 14. quæſ. 9. quos refert, & ſequitur Bonacin. de Sacramentis, diſputat. 8. quæſt. vnic. puncto 5. numero 1. obſeruans num. 3. hanc eſſe differentiam inter pueros vſu rationis carentes, & amentes, quòd pueris validè cõferri poſſunt Ordines etiamſi illos nunquam petierint, illis verò qui poſt vſum rationis inciderunt in amentiam non validè conferuntur Ordines, ſi eos nullo modo prius expetierint; cenſentur enim habitualiter Ordines nolle ſuſcipere.

In gl. *De miſericordia* ibi, *ſed quid ſi ordinatur in Epi-* 8
ſcopũ prætermiſſo Diaconatu, &c. Notatur ad hoc, quòd promotus per ſaltum, videlicet qui omiſſo ſubdiaconatu ſacerdos, & Epiſcopus conſecratur ſuſcipit characterem Ordinis, ſed non eius executionem, quia Ordines illos conferre non poterit, quos non accepit, vt ex D. Tho. reſoluit Salz. ad Bernard. 2. d cap. 24. addit. 1. lit. A. verſ inter promotos. Mar Alter. de cenſur tom. 2. de ſuſpenſ. diſp. 10. cap. 5. in fine, verſ. quoad primam partem, Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub. 10. cap. vnic. num. 3.

In ead. gloſſ. ibi, *benè recipit quis ſacrum Ordinem,* 9
etiamſi nullum habeat de minoribus Similis gloſſ. in cap. ſolicitudo 52. diſtin. tradunt D. Thom. & omnes Theologi in 4. ſenten. diſtin. 24. Sylueſt. in ſumma verbo Ordo 5. quæſt. 5. quos refert. & ſequitur Salz. d. cap. 24. lit. B. & cap. 32. numer. 2. Tolet. in ſumm. lib. 2. c. 50. num. 19. Couar. lib. 1. var. cap. 10. num. 16. verſ. cæterum, Nauar. in man cap. 27. numer. 242. Henriquez in ſumm. lib. 10. de ſacrament. Ordinis cap. 14. §. 2. in commento lit. Q.

& lib.14. de irregul.cap.7.§.3.& in commento lit.C. Auil *de cenſur. part. 7. diſt.9.ſect.2. dub.2.*

10 In ead. gloſſ. ibi, *præter Epiſcopalem,quem nemo recipere poteſt, niſi ſit ſaltem Sacerdos.* Sequuntur Hoſtien. *hic poſt.n 2.* Borgaſ.*tract.de irregul. part. 5. ſub hac rubo num. 3.* Sylueſt. *verbo Ordo 1. num. 1.* Emma Sà *verb- Ordo num. 25.* Maiol. *de irregul.lib.4.cap. 12.n.3.* Henriq *lib. 10.cap.7.§.1.* Salzed *d.cap.24 addit.1.verſ. inter promotos, in fine.* Azor. *inſtit. moral.part.2.lib.3. cap. 30. quæſt.9.* Cardin.Bellarm. *lib.1 de Ordine cap.5.* Soar.*de cenſur. diſp 31.ſect. 1.n.53.* Toler *in ſum. lib. 1. cap. 50. n. 19.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract.1.num 19.verſ. tertium eſt.* Quicquid contrarium teneant Archidiac. Sor. Gemin & alij,quos refert & ſequitur Campan *in d cap.vnic.n.3.*& tenet Gouar.*lib.1. var.c.10.num.vlt.*

De Eo, qui furtiuè Ordines ſuſcepit.

Tit. XXX.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Marian. Socin. Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Mart. Meſnart. *in epitome Decret. fol. 191. verſo*, Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontif. pag. 700.* Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulor. iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag.422.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.5.ſumm. Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Henriq. *part.2. lib.13.de excommunicatione ca.10. §.1.in princip.& lib.14.de irregul.c. 6. §.4.* Xaler. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib. 32. tract. 2. num. 71.* Bernard. & Salzed. *in pract.c. 25.* Maiol. *de irregul.lib.8.cap.8.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinem furtiuè recipiens (ſi contra hoc facientem lata erat excommunicatio) ſine diſpenſatione Papæ in ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere non poteſt; ſed ſi excommunicatio lata non erat, Epiſcopus poterit diſpenſare.*

2 *Ordinatus furtiuè ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes non poteſt in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine Papæ diſpenſatione.*

3 *Verba*, ſub interminatione anathematis, *ſententiam ferendam continent.*

4 *Excommunicatio ab Epiſcopo lata in accedente ad Ordines contra ipſius prohibitionem non ſolum cadit in ſubditos ipſius Epiſcopi, ſed etiam in exemptos.*

5 *Excommunicatus recipiens Ordines etiam minores fit irregularis.*

6 *Ordines furtiuè quando quis dicatur recipere oſtēditur.*

Cap. Veniens. I. *Alex. III.*

1 ORdinem furtiuè ſuſcipiens, ſi contra hoc facientes erat lata ſententia excommunicationis; non poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare vt vlterimus ordinetur, monendus eſt vt fiat Regularis, ad hoc vt miſericorditer cum eo diſpenſetur auctoritate Papæ; ſed ſi excommunicatio lata non erat, Epiſcopus poterit diſpenſare impoſita prius condigna pœnitentia arbitraria. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Io. Andr. Hoſt. Anch. Panor. Mar. Soc. But. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif.* 181. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 703.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt.*collect.1. Decretal.lib.5. tit.25. cap. vnic.* & eſt poſt Concil Lateran. ſub Alex III. *part. 26. cap. 9.*

Probat hic text. furtiuè ordinatum, ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poſſe in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine Papæ diſpenſatione, Epiſcopum verò poſſe diſpenſare ſi excommunicatio lata non erat, ita Soar.*tom. 5.diſp.31.ſect.1.num.54.cum ſeqq.* Valer Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.52. tract.1. num.71.* Bernard. *in pract.cap.25.num.3.* vbi Salzed.*in addit. lit. B*, aduertit quòd iam de more conſueuerunt Epiſcopi in Ordinibus conferendis ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna prohibere ne quis audeat ſe ingerere, qui non fuerit approbatus, & tunc ſic ordinatus, non poterit in ſuſcepto Ordine miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere ſine Romani Pontificis diſpenſatione, niſi crimen hoc occultum fuerit, & non deductum ad forum contentioſum vigore priuilegij conceſſi in Trid. Concil.*ſeſſ. 24. de reformat.c. 7.* vt reſoluunt Salzed.*loco proxime citato*, & plures per Bonac. *de cenſur. diſp.7.q.3.punct.4.n. 5.in fine*, quos refero *de officio & poteſt. Epiſcopi part. 2.alleg. 38. n. 39.* Additque idē Salzed cum Rebuff. *in praxi beneficial. tit.de clericis ad ſacros. Ordines malè promotis*, quod ſi Epiſcopus eo tempore quo confert Ordines, his verbis vtatur, non intendimus ordinare non examinatos & approbatos, tunc qui ſe ingeſſit non erit Ordinatus. ideo oportet denuo ordinari, iniungendaque prius illi erit pœnitentia, quia valde deliquit ſe ingerendo ſuſceptioni Ordinum ante approbationem. 2.

Sub. interminatione anathematis,&c.] Hæc verba ſententiam ferendam continent, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur à num.235.* Sayr.*in claui Regia l. 3.cap.8.num.19.* Coriola.*de caſibus reſer.part.1.caſu 3.n. 52.pag.502.* & relatos *ad c.vnic.n.3. ſup.de ſagitt.* 3

Aduerte hanc excommunicationem ab Epiſcopo latam in accedentes contra ipſius prohibitionem non ſolùm cadere in ſubditos ipſius Epiſcopi, verum etiam in exemptos, vt cum Fornar.& aliis reſoluit Bonac. *de Sacramentis, diſp.8.q.vnic.punct.4.n.32.* 4

Si verò interminatio, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus qui ſic recipit Ordines etiam minores, fit irregularis, vt per Henriq.*in ſumma lib.13.de excommun. cap.10.§. 1. in princip.* vbi extendit ad ſuſpenſum, & perſonaliter interdictum, & *lib.14. de irregul.cap.6. §.4.* 5

In gloſſ. *Furtiuè*, 1. Notatur ad hoc, quòd dicitur quis furtiuè Ordinem recipere, quando ſine ordinatione, & ſententia ſuperioris, & ſine examinatione quis ingerit ſe cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatore, & ſic Ordines recipit, vt per Bernard.*in pract.c. 25.n.1.* Et aduertit Campanil. *in diuerſor. iuris Canon. rub. 3.n.6.* quòd ſi quis nullo præmiſſo examine (loquitur enim vbi non adeſt prohibitio ſub pœna excommunicationis) nullaque præhabita inquiſitione fuerit ordinatus, deponendus eſt, quamuis dignus, ſi tamen ignotus fuerit, Sylueſt *verbo Ordo 2.n.2.* vel ſi cognitus, ſed inhabilis, etiamſi impedimentum nouerit ordinans, nec diſpenſauerit expreſsè, *cap. ſi quis ſine examinatione 81. diſt.* Henriq. *in ſumma lib.10. cap. 18. §. 1. iuncto commento littera B.* idque multò magis ſi ignotus, & indignus eſſet, vt omnium eſt conſenſus: quòd ſi eſſet cognitus & dignus nec peccaret, nec deponeretur, ſi abſque præcedenti ſcrutinio 6

fuerit

fuerit Ordinibus inſignitus, *cap nullus 24. diſt.* Sylueſt. *d. n.* Maiol. *de irregul. lib. 4. cap 9. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius textus refertur.*
2 *Ordines minores, & Subdiaconatum eidem conferri vna die ſine Papæ licentia non poteſt niſi adſit conſuetudo.*
3 *Subdiaconatum ſimul cùm minoribus Ordinibus ſuſcipiens temerario auſu. poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt miniſtret in Ordinibus non furtiuè ſuſceptis.*
4 *Ordines minores vna die conferri poſſunt.*

CAP. Cum H. II. *Cæleſt. III.*

SVbiaconatum furtiuè accipiens, minoribus Ordinibus anceptis, Epiſcopus poteſt permittere vt in minoribus ſe exerceat, ſecus de maiori, niſi ingrediatur Religionem, & poſtquam ibi honeſtè vixerit, Abbas in omnibus Ordinibus poterit diſpenſare. Colligunt ex Ordin. Abb. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſtien. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect. 173.* Viui. *in ration. lib 5 iuris Pontif. pag. 181.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 704.* remiſſiuè Ximen *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 12. cap. 1.*

Collige ex text. minores Ordines, & Subdiaconatum
2 eidem conferri vna die non poſſe ſine Papæ licentia, vt per Armil. *in ſumma verb. Ordines n. 6.* Angel. *verbo Ordo 6. num. 1.* Sot. *in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3.* Bernard. *in pract. cap. 15. in fine*, vbi Salzed, *in addit. lit C.* Bonac. *de Sacramentis. diſp. 8. quaſt. vnic. puncto 5. num. 36.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. tractat. 2. num. 70. verſ. ad hanc*, Campanil. *in diuerſor. iuris Canon. rub. 6. cap. 3. num. 13.* Quinimò hodie necdum ſimul dari non poſſunt, at præterea neque intra annum, cum non niſi poſt annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quis promoueri poſſit ex diſpoſitione Conc. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 11.* vbi Decretum eſt, quod ſupra dixi, non tamen aufert conſuetudinem, quæ permitteret, vt poſſint ſimul minores Ordines dari cum Subdiaconatu, nam vbi ea extaret licitè his quoque temporibus eos ſimul conferret Epiſcopus, prout tenent Nauar. *in manuali c. 25. num. 71. verſ. 8.* Henriq *in ſumma lib. 10. cap. 11. §. 4.* Rebuff. *in praxi beneficiali. tit. de clericis malè promotis, gloſſ. 1. numer. 18.* Viuald. *in condelabro aureo. tit. de Sacramento Ordinis, num 36.* Gutier. *canonicarum lib. 1. cap. 36. n. 31. & 23.* F. Emmanuel. *quaſt. regul. tom. 3, quaſt. 23. art. 4.* Soar. *tom. 5. diſp. 31 ſect. 1. num. 41.* Valer Reginald. *d. num. 70. verſ. ad hanc.* Thom. Valaſc. *allegat. iuris, tom 1. alleg. 4. numer. 2.* Mar. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. fin. caſu 26.* Campanil. *d. cap. 3. numer. 10.* quamuis ab ipſo Concilio ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem minus benè exiſtimauerint Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 11. numer. 1.* & Sazed. *dicto cap. 25. in addit. litt. C.* ac Menoch. *de. arbitr. caſu 564. num. 8.*

3 *In minoribus duntaxat Ordinibus. &c.* [Ergo quando quis Subdiaconatum ſimul cum minoribus Ordinibus temerario auſu recipit, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, vt miniſtret in ordinibus non furtiuè ſuſceptis, ita Valer. Reginald, *d. praxi fori pœnit, lib 30. num. 27. verſ. ſecundus.*

In gloſ. *Minores*, 1. ibi. *Hic ergo habes expreſſum, quòd omnes minores Ordines, vna die conferri poſſunt.* Notatur ad hoc, quòd minores Ordines eidem perſonæ poſſunt ſimul conferri, vt per Nauar. *in manuali cap. 25. num. 71. verſ. 8.* cuius ſententiam ſequitur Campanil. *d. rub. 6. cap. 2. num. 20.* quatenus concurrat conſuetudo, aut intercedat diſpenſatio, aduertens quòd licèt Concil. Trident. *d. cap. 11.* præcipiat minores Ordines eſſe per temporum interſtitia conferendos, nihilominus ſubiungit, niſi aliter Epiſcopo magis expedire videatur, &c. ergo concedit diſpenſationem Epiſcopalem poſſe intercedere, quòd quidem Concilij decretum, quia conſuetudinem non aufert, ideo illa adhuc hodie ſeruanda foret vbi adeſſet, prout probant DD. ſupracitati: quamuis Henriq. *d. lib. 10. cap. 11. §. 4.* conſtituat regulam affirmatiuam, vt poſſint eidem ſimul eadem die conferri niſi conſuetudo contrarium obtineat.

SVMMARIVM.

1 *Nullus duos ſacros Ordines eodem dio recipere, & ſi præcedente ex communicatione eos ſuſcipit, in ſuſceptis miniſtrare non poteſt.*
2 *Epiſcopus ſtatuendo poteſt adiuuare ius commune.*
3 *Ordinis Sacramentū verè datur excommunicato quoad characterem, non quoad Ordinis executionem.*
4 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato accipiente Ordinem ſi religionem ingrediatur, vt miniſtret in ſuſcepto.*

CAP. Innotuit. III. & fin.

QVi præcedente ſententia excommunicationis ne 1
quis ſe ingerat ad duos ſacros Ordines ſuſcipiendos, eos ſuſcipit, in ſuſceptis miniſtrare non poteſt, & ſi fiat Religioſus, peracta debita pœnitentia de licentia Papæ poterit cum eo diſpenſari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anch. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5 iuris Pontif. pag. 181.* Alagona *in compendio iuris Canon pag. 704* remiſſiuè Ximen. *in concord p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 12. c. 2.*

Cumque ab eodem Epiſcopo, &c.] Notatur ad hoc, 2
quod Epiſcopus ſtatuendo poteſt adiuuare ius commune, apponendo ſcilicet pœnam, vbi ius non imponit, vel aggrauando pœnam à iure impoſitam, vt per Duen. *reg 251.*

Miniſtrare non debent.] Notatur ad hoc, quòd Sacra- 3
mentum Ordinis verè datur excommunicato quoad characterem, licèt non quoad executionem, vt per Conarr. *in cap alma mater, p. 1. §. 6. n. 6.* faciunt quæ Bonac. *de cenſuris. diſp. 2. quaſt. 2. puncto 2. §. 1. à n. 1.*

Cum eis poteris de noſtra licentia diſpenſare.] Notatur 4
ad hoc, quòd cum excommunicato accipiente Ordinem, ſi Religionem ingrediatur, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſcepto, ita Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib 30. n. 27. in princip.*

De Exceſſibus Prælatorum, & ſubditorum

TIT. XXX.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panor. Merian. Socin. Ioan. de Lundris *in breuiario ſanctorum Canonum. fol. 181. verſo*, Petrus de Rauenna *in compendio iuris Canon.* Martin. Meſnart *in Epitome Decret. fol. 191. verſo*,

Daniel. Venator *in analyſi methodica iuris Pontificij, pag.*700. Goff. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit tit. iuris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag.*423. nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Excommunicari nullus poteſt niſi iudiciario ordine.*
3 *Epiſcopus non poteſt ſententiam interdicti proferre, vel Clericos ſuſpendere ſine iudicio Capituli.*
4 *Excommunicatio lata non præmiſſa trina Canonica monitione valet.*

Cap. Peruenit. I.

Alexand. III.

1 EPiſcopi, ſeu Prælati ne Presbyterum irrationabiliter grauent, vel inhoneſtè tractent, mandatur in præſenti, ne talens, & exactiones ſudebitas præſumant in eos exercere, nec ſine iudicio eos ſuſpendant, vel eorum Eccleſias ſubiiciant interdicto, nec eos excommunicēt ſine ordine iudiciario, nec permittant eos habere duas Eccleſias, quarum vna ſufficit, ſub pœna, quæ ſit ad timorem aliorum. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar Panormitan. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 181. Alagona *in compend iuris Canon. pag.*704. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 27. *c.* 1. & eſt poſt Concil. Lateranenſe ſub Alex. III. *p* 2 *c.* 7.

2 *Nec aliquem excommunicare ſine ordine*, &c.] Nullus ergo excõmunicari poteſt, niſi iudiciario ordine, videlicet probata cauſa, & præmiſſis debitis monitionibus canonicis, vt latè oſtendit Bellet, *diſquiſ. clericalium, p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis* §. 4.

3 *Sine iudicio Capituli ſuſpendere.*] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt ſententiam interdicti proferre, vel clericos ſuſpendere ſine iudicio Capituli, vt per Fr. Emman. *q regul. tom.* 2. *q.* 21. *art.* 7. vbi etiam dicit hoc ſeruandum, quando de re graui, & ſeuera pœna imponenda tractatur.

Eſt igitur in hoc text. ſancitum in grauibus cauſis in quibus procederetur ad ſententiam ſuſpenſionis, fore neceſſarium, Capituli iudicium, id eſt, conſenſus, vt explicant Felin. poſt alios *in cap. irrefragabili ſub n.* 3. *ver. ſed dic quod immo, de officio Ordin.* quamuis in leuibus ſufficiat conſilium, vt poſt Salzed. *in pract. crimin. canon. cap.* 3. tradit Fr. Emman. *loco cit.* Ad quos poſtea forſan animaduertens Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 6. diſpoſuit vt Capitulum initio cuiuſlibet anni eligat ex capitulo duos, de quorum conſilio & aſſenſu, Epiſcopus, vel eius Vicarius tam in formando proceſſu, quàm in cæteris omnibus actibus vſque ad finem cauſæ incluſinè, coram notario tamen ipſius Epiſcopi, & in eius domo, aut conſueto tribunali procedere teneantur, vnum autem tantum ſit vtriuſque votum, poſſitque alter Epiſcopo accedere cùm Epiſcopus extra viſitationem proceſſerit, de quo vide Franc. Leon. *in theſauro fori eccleſiaſt part.* 2. *cap. n.* 64. Riccius *in collect. deciſ par.* 4. *collect.* 751. *& in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 566 *in* 1. *edit & reſol* 488. *in* 2. *edit.* Mantic. *deciſ* 180 *per totam.* Garc. *in addit. ad ſuum tract. de benefic. part.* 4. *cap.* 5. *num.* 96. Illud quod in Conci. Trid. nouè ſtatutum eſt de adhibendis his duobus adiunctis ſeruatur in Capitulis exemptis, prout in Sacra Congreg. Concilij & Rota deciſum fuiſſe teſtatur Seraphin. *deciſ.* 743. Aloyſ. Riccius *reſol.* 488. *num.* 6. *&* 7. Et habere locum tam in delictis grauibus, quàm in leuibus, cùm in omnibus neceſſe ſit vt cum adiunctis procedat Epiſcopus, fuit dictum in Rota *in vna Carthaginen iuriſdictionis*, 25. *Nouembris* 1585. coram Illuſtriſſimo Seraphino, vt patet in eius *deciſ.* 710. vbi etiam quod poſſit procedere ex officio, vt refert Aloyſ. Riccius *d. reſol.* 488. *num.* 4. vbi *num.* 5. ampliat vt procedat etiam in leuibus in quibus non eſt opus tela iudiciaria, ſed in his opus non eſſe adiunctis dicit Seraphin *deciſ.* 710. *num.* 1. *&* 4. Quos quidem duos Canonicos à Capitulo initio anni eligendos, ſi quando pro formando libello, ſeu aliis actibus ſine fraude tempore Diuinorum officiorum eos abeſſe contingat, priuandos non eſſe quotidianis diſtributionibus tanquam abſentes propter Eccleſiæ vtilitatem ex officio ſibi attributo reſoluit Monet. *de diſtribut. quotid. part.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 19. Limitatur tamen prædicta Concilij Trid. diſpoſitio vbi ageretur de crimine per totum Capitulum perpetratum, vt nec quidem ſuperſint duo innocui, qui poſſint adhiberi, hoc enim caſu Epiſcopus procederet ſolus ex his, quæ conſuit Rot. apud Seraphin. *deciſ.* 1050 *num.* 1 *&* 4. prout nec obtineret illud decretum ſi procederetur contra aliquem Capitularem, qui accidentario eſſet ſubiectus liberè, & abſolutè poteſtati Epiſcopi: idem Seraphin, *deciſ.* 1058 *à num.* 2. Hinc etiam non ineptè me aduertiſſe cenſeo iſtos adiunctos omnino aſſumendos eſſe ex perſonis, quæ, verè ſint Capitulo, non inſpecto an ſint tales de iure communi, quales ſunt ſoli Canonici, vel potius de iure ſpeciali, quales ſunt dignitates, vel etiam portionarij, ſeu beneficiati Eccleſiæ, vt ex mente S. Congreg. cenſuit Rota *deciſ.* 708. *num.* 6. *& per tot. part.* 2. *recent.* Deinde aduerto concordias deſuper in contrarium initas inter Epiſcopos, & Capitula non obſtare, ipſaſque ſublatas eſſe per Concil. Trid. *ſeſſ.* 6 *cap.* 4. in illis verbis, concordiis, quæ tantum ſuos obligant auctores, quod ſanè eſt accipiendum, vt non intelligatur de concordiis circa modum procedendi factis, & ſpecificè confirmatis per Sedem Apoſt. prout ſæpe fuit per S. Congreg. reſponſum, Seraphin. *d. deciſ.* 475. *num.* 3. & Mantic. *deciſ.* 202. *num.* 10. id atteſtantes.

In gloſſ. *Iudicario.* ibi, *lata tamen tenet.* Notatur ad hoc, quòd ſi excommunicatio lata fuerit non præmiſſa canonica, & trina monitione, ac per conſequens ordine excommunicandi iudiciario non ſeruato valet, licèt ſit iniuſta, vt per Couar. *in cap. alma mater. part.* 1. §. 9. *numer.* 7. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 26. Bellet. *d. tit de fauore Clericorum Canonis.* §. 5. *num.* 1. Vide tamen dicta ac *cap. ſacro, inf. de ſentent. excommunic.* 4

Cap. Ad hæc. II.

EPiſcopus non poteſt priuare presbyteros ſuis Eccleſiis, iuribus, redditibus, conſuetudinibus, vel eos minuere. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collectan. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 182. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 701. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 27. *c.* 2. & eſt poſt Concil. Lateranenſe. *part.* 24. *cap.* 4. 1

Plenariè conſeruentur.] Niſi prætextu priuilegij exemptionis ſuæ Ordinarium opprimerent, tunc enim 2

enim iure exemptionis cadent. Caſſad. *deciſ. 6. num. 4. ſub tit. de priuileg.* Eraſm. Cockier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par. 3. q. 17.*

Cap. Adaures. III.

1 Beneficium conferre, vel Eccleſiam prouidere valens, illud ſibi pro ſuo vſu retinere, vel conferre non poteſt, & ſi faciat, collatio non tenet, & Eccleſia eſt alij danda, & ipſe puniendus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Sutr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij pag.* 183. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 705. remiſſiuè Ximen. *concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib. 5. tit. 27. c. 3.* & poſt Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *c.* 24. *c.* 3.

2 *Auctoritate propria intrudere non verentur.*] Intruſus quis; & quot modis dicatur, tradunt Rebuf. *in cap. in noſtra, ſupra de reſcriptis.* Flamin. *de reſig. beneficiorum, lib. 7. qu. 1. n.* 114. Spin. *in ſpecul teſtament. gloſſ. 4. princip. n.* 91. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 35. q.* 10. Rota *deciſ.* 741. *n.* 2. apud Farin. *p. 2. recentiorum.* Maſcard. *de probat. concl.* 936. *n.* 20. latè Aloyſ. Riccius in *praxi aurea reſolut. 224. per totam.*

3 Ad illud verò, quod poteſtatem eligendi, aut præſentandi in beneficiis habentes, non poſſint ſe ipſos eligere, inſtituere, aut præſentare, dixi *ad cap. cùm in iure 33. à n. 5. ſup. de electione.*

SVMMARIVM.

1 *Sodomitæ quâ pœnâ ſint puniendi, oſtenditur.*
2 *Diabolus fugit quando ſodomia peccatum committitur.*
3 *Doctores referuntur de vitio ſodomiæ, eiúſque ſpeciebus agentes.*
4 *Clericus infandum crimen perpetrans deponitur, ac in monaſterium detruditur.*
5 *Clerici ſodomitæ quamuis in Ordinibus ſacris miniſtrent. ac celebrent, irregulares non fiunt.*
6 *Clerici ſodomitæ attenta Conſtit. Pij V. quas pœnas incurrant, oſtenditur.*
7 *Sodomitæ ſub Conſtitutione Pij V. includuntur, qui quaſi ex vſu continuato huiuſmodi vitium exercent.*
8 *Conſtitutio Pij V. comprehendit ſolum habentem copulam ſodomiticam conſummatam ſi naturale ſemen intra vas effundatur.*
9 *Sodomita, notorius, non verò occultus Conſtit. Pij V. comprehenditur.*
10 *Conſtit. Pij V. an comprehendat illum, qui muliere retro abutitur, oſtenditur.*
11 *Clericus vitio beſtialitatis laborans. & cum animali bruto turpiter coiens non incurrit pœnas Conſtitutionis Pij V.*
12 *Sodomitæ totius Chriſtiani Imperij legibus igni traduntur. niſi ſint minores.*
13 *Bona ſodomitæ confiſcantur.*
14 *Infames fiunt ſodomitæ.*
15 *Teſtamenti factionem amittunt ſodomitæ.*

Cap. Clerici. IV.

1 Sodomiâ laborantes ſi ſint clerici, debent deiici à clero, & in monaſterium detrudi, ſi laici, excommunicandi ſunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 130. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pótificij pag.* 183. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 705. remiſſiuè Ximen *in concord. p.* 1. deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *cap.* 11. & refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib. 5. ſub tit. de cohabitat clericorum, & mulierum cap.* 11.

Conſtitueram in præſenti de hac fœdiſſima ſodomiæ materia nequicquam tractare, ſi multum honeſtè fecerunt noſtri interpretes eam ſilentio prætereuntes, & non immeritò vulgò nomen ſortitum eſt vitij nefandi, eo quòd nec fari quidem de eo liceat, in tantum, quòd diabolus fugit, quando tale nefandum crimen committitur, vt tradit Afflict. *in conſtitut. Neapolit. l. 3. rub. 42. num.* 11. & memorabile eſt illud, quòd ſcribit D. Hieronymus *ſuper Iſaiam, & Iob.* quod in illa nocte, qua Chriſtus redemptor noſter natus eſt ex Virgine Maria, omnes ſodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratiſſimus Poëta, qui illo morbo laborabat, vt ex Bermond. refert Salzed. ad Bernard. *in pract. cap. 89. addit* 1 *lit A.* & ex aliis referunt etiam Ceual. *commun. contra communes, quaeſt.* 248. *num.* 10. Emmanuelo Valle *de incantat. & enſal. ſect. 3. cap. 4. num.* 12. vbi *num.* 26. dicit, quod Caluinus hæreticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate magiſtri, ſodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplandæ abſtinuit ſe ab omni delectatione venerea. 2

Multa circa huius criminis deteſtationem, & de eius ſpeciebus, ac variis diuerſarum nationum pœnis vide apud noſtros Luſitanos Ordin. Regiam *lib. 5. tit.* 13. vbi notat parens meus, & apud Caſtellanos, *l. 2. tit. 21. partit.* 7. vbi Greg. *& l. 1. tit. 22. l. 8. noue recopilat.* vbi Azeued. S. Thom. 2. 2. *q.* 154. *art.* 11. Lambert. *de iurepatron. part. 1. lib. 2. quaeſt. 9. art.* 18. Lactant. *in lib de falſa Religione, cap. 10. num.* 36. Clar. *lib. 5. Sodomia,* Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 1. §. 1. num.* 6. Duen. *reg.* 103. Alphan. *collect.* 236. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum l. 1. cap. 9. de Pretore §. 3. tit. de ſodomitis,* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib. 2. cap.* 2. Ioſeph. Ludouic. *Lucenſi deciſ. 17. ex num.* 22. Caſſan. *in conſuet. Burgun. rub. 7. §. 3. verbo à faire teſtament, ex num.* 4. Bonacoſ. *commun. crimin. verbo ſodomia,* Sebaſt Medic. *in ſumma peccat. part. 1. tit. 8. quaeſt.* 34. Simanc. *de cathol. inſtit. tit. 64. ex num.* 73. Ioan. Garcia *reg* 55. *ex num* 40. Anton. Scap. *de iure non ſcripto lib. 5. cap.* 143. Ægid. Boſſi *in prax. tit. de ſtupro deteſt. in maſculos.* Plot. *de in litem iurando §. 6. ex num.* 42. Menoch. *de arbitr. caſu* 286. Maiol. *de irregul. lib. 5. cap.* 43. Franc. Viuian. *lib. 2. opin.* 726. *& ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtan gloſ.* 19. *princ n.* 50. Cotta *in memorab. verbo predicones,* Anton. Gomez. *l.* 80. *Tauri, num.* 32. *cum ſeqq.* Ioan. Vella *de pœnis delictorum. cap.* 23. Viuian. *commun. opinionum, verbo Sodomiæ delictum, & tom. 2. li. 9. tit. 7. num.* 154. *pag* 479. Peguer *deciſ.* 72. *cũ ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 186. Zerol. *in prax. Epiſcop. part. 1. verbo, nefandum.* Stephan. Quatant. *in ſummâ bullarij verbo ſodomia.* Cardoſ. *in praxi Iudicum. eod. verbo,* Bernard. Muſcatel. *in pract. crimin. tit. de adulterio. &c. n. 26. cum ſeqq.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus. n.* 208. Aued. *reſponſo* 31. Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 89. in nouiſſima impreſſ.* Maſcard. *de probat. concl.* 1313. Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. par. 1. collect.* 184. *& part. 3. collect.* 525. Card. Baron. *annalium Eccleſiæ, tom. 3. anno Chriſti* 343. *pag. mihi* 405. Ceual. *commun. cõtra communes, quaeſt.* 248. Pradil. *in ſumma legum pœnalium. part. 1. cap.* 11. Farinac. *in praxi criminal. part. 5. quaeſt. 148. num. 15. cum ſeqq & conſ. 25. num. 8. & num.* 59. Campanil. *in diuerſ. iuris Canon rub. 11. cap.* 22. Cened *ad Decretal. collect.* 130. Petr. de Ledeſma *in ſumma part. 2. tract. 27. cap.* 5. latè Emman. do Valle *de incantat & enſalm. ſect. 3. cap. 4.* Sayr. *in claui Regia. lib.* 8. 3

cap. 5. num. 16. Azor *inſtit.moral. p.* 2. *lib.*7.*cap.*18.*q.* 3. *& p.* 3 *l.* 3. *cap.* 18. *cum ſeqq.* Fr. Emma. *quæſt. regul. tom.*2.*quæſt.*28.*art.*1.Ioan.Pineda *in Iob. tom.*2. *cap.* 36. *verſ.* 14.*pag* 708. Valer. Regnal. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *lib.* 22. *à. num.* 49. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib.*2. *cap* 15. §. 5.Fr. Franciſc. Coriolan. Capuccin. *in tract. de caſibus reſeruatis. p.* 2.*caſu* 9. §. 10. *n.* 10.*cum ſeqq.* Ludou.Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.*52. *art.*2. *concl.*4.

4 *Deiiciantur à clero*, &c.] Notatur ad hoc quòd clericus nefandum hoc ſcelus perpetrans deponitur, ac in monaſterium detruditur, vt per Bernard. *d. cap.*89. *num.* 4. Bermond. *de publicis concubinariis. tit.de peccato ſodomiæ,num* 37. Duen. *reg.* 101. *limit. vlt.* Campanil. *d.cap.*21. *num.*7. *&.* 10. *verſ. ſunt præterea*; quare ſi in Ordinibus miniſtrare, vel celebrare audeant, irregulares fieri à ſolo Papa diſpenſandos opinati ſunt, Foler. *in praxi crimin. Canonica. part.* 6. *cap.* 37. *numer.* 11. Clar. *in §. ſolemnia, num.* 5. Lambertin. *de iurepatron. part.* 1.*lib.* 2. *quæſt.*2.*art.*18.*num.*4. Cou. *in Clem. ſi furioſus, part.* 1. *num.* 6. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 687. *num.* 16. *part.*2. Salzed. *ad Bernard. d. cap.* 86. Verùm hæc reſolutio impugnatur ab Aretin. *in cap.*
5 *cum non ab homine. de iudic.* cúmque multis additis rationibus ſequitur Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 249. & eſt recepta opinio apud recentiores, quam etiam tuentur. Sayr. *de cenſur.l.b* 7 *cap.* 12 *nu.*22. Valentia *tom.*4. *diſput.*7 *q* 19. *punct.* 3 *circa finem,*Soar. *tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.*4. *num.*20. Fr.Emma.*d. quæſt.* 28. *art.* 1. Aldret. *d. cap.*15. *num.* 34. Henriq.*in ſumm. lib.*3. *cap.*36. §.1. *in commento litt. M.& lib.*14.*cap.*5.§. 1. *litt. F.* Floron.*de caſib.reſeru. p.*2.*caſu* 7.§.1.*num.* 7. Finell. *in ſimili tract. caſu* 6.*n.*6. me citato *in hoc loco,* Diana *reſol. moral. p.* 2. *tract.* 3. *miſcel.reſol.*69. Campanil. *d. cap.* 22. *n.*9. vbi *num.* 40. refert, ſe vidiſſe quandam apoſtillam ſcriptam manu Cardin. Lutij Saxi cùm regens ſummi Prætorij pœnitentiariæ erat, qui in manuali Nauarri *loco proximè citato.* poſt illa verba, *ſed ſolum exercentem*, quibus ait non omnem clericum ſodomitam fieri irregularem vigore conſtitut.Pij V. de qua *infrà*, ſed exercentem tantùm; addit hæc formalia verba, *nec exercentem. prout aliàs idem ſanctiſſimus D. N. dixit, at verò facto verbo in Signatura. id eſt, pœnitentiaria. tenuit. P. Tolet. negatiuam.*

6 Rigidiùs cum ſodomitis procedendum dixit Pius V. in ſua conſtitut.incip. *Horrendum ſcelus,*de anno 158. ſub Dat. Romæ die 3. Septembris, per quam omni priuilegio clericali, officio, beneficio, & dignitate priuati degradantur, ac brachio ſeculari traduntur in illis verbis ibi, *omnes, & quoſcunque Presbyteros, & alios clericos ſeculares, & regulares, cuiuſcunque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omniq; officio dignitate,& beneficio Eccleſiaſtico præſentis Canonis autoritate priuamus*; *ita quod per iudicem Eccleſiaſticum degradati poteſtati ſtatim ſeculari tradantur, qui de eis illud idem capiat ſupplicium, quod in laicos hoc in exitio deuolutos legitimis reperitur ſanctionibus conſtitutum,* refero ego ipſe de *officio, & poteſt.Epiſcopi, part.*2. *alleg.* 46. *n.* 21. quæ quidem Piana conſtit.tantùm pertinet ad forum exterius, ſicut tenet Iacob. de Graffiis *d.cap.* 90.*num.* 4.*&*5. & in foro conſcientiæ vſu recepta non eſt, vt reſoluunt Auil. *de cenſur. p.* 7. *diſp.* 4. *dub.*7. *concl.*7. *in fin.*Filiuc. *de caſib. reſeru. p.*2. *c.*7.§.1.*num.* 8.Belloch.*in praxi de caſib. reſeru. part.*2. *q.*1.*num.*221. Diana *d. tract.* 3 *miſcel.reſol.*61.

7 Circa quam conſtitutionem notandum eſt primò, quòd ſub illa non includuntur quilibet ſodomitæ, ſed ſolùm exercentes, illi ſcilicet, qui quaſi ex vſu continuato id exercent, vt poſt Nauar. & alios reſoluunt Fr.Emman. *quæſt.regul.tom.*1.*q.*30.*art.*19.Sayr.*de cenſ. lib.*7. *cap.*12. *num.*23. Auila *eod. tract. p.*7.*diſp.*4.*dub.*7. Henriq.*in ſumm.lib.*13.*cap.*26.*in gloſſ.litt. N,& lib.*14. *c.*5.*lit. F.*Petr. de Ledeſma *d. tract.* 17. *cap.*5. *concl.*4. Marta *de iuriſdict part.* 2.*c.* 16. Belloch. *in praxi de caſibus reſeruat part.*2.*q.*1.*n.*217. Homobon. *de caſibus reſeru. part.*2.*c.* 4. *ſect.* 5. Floron. *in ſimili tract.part.*2. *caſu* 7. §. 1. *n.*9.Finel.. *eod. tract. caſu* 9. *num.*6. Filliuc. *tom.* 2. *tract.*17.*c.*17.*num.* 127. Diana *d. tract.*3.*miſcel. reſol.*65.Soar. *de cenſur. diſp.*31.*ſect.*4.*n.*20.Marc. Ant. Genueuſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, cap.*67. Emman. do Valle *d. ſect.*3.*cap.*1. *n.*21. Nicol. Garc. *de benefic. part.*11.*cap.* 10.*n.* 198. Aldret. *d. c.*15. §.5.*n.*27 Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.*7. *cap.*18.*q.*3. Campanil.*d.cap.*22. *num.*11. Coriolan.*d.*§.10.*num.*25. & hæc eſt omnino tenenda ad prædictam conſtitut. reſtrictio, exploſa contraria ſententia Ioan. Vella *d. cap.* 33.*verſo.hodie autem,* Salzed. *d.cap.*89. *in addit. litt. D, verſ vnum tamen*, Flan Cherubin.*in compend. Bullarij conſtitut.* 72. *Pij V.ſchol.* 2. Ceual.*loco citato, ſub n.*4. quorum reprobaui opinionem *d. tract. de officio,& poteſtate Epiſcopi. part.* 2.*alleg.* 46.*num.* 25. & ideo in Curia non facilè admittuntur impetrationes de beneficio ob crimen nefandum, prout aliquando ego vidi, nam cùm ab hinc tribus annis coram Reuerendiſſimo D. Vulpio, tunc S. D. Gregorij XV. Datario, duo ſuper hoc in contradictorio eſſent, ſupplicatione in fauorem vnius contra alium propter crimen ſodomiæ iam ſignata,& hinc inde ab iiſdem pluribus adddúctis me præſente, ipſe Dominus prædictam ſupplicationem lacerandam iuſſit, perpetuum ſilentium tam deteſtabili controuerſiæ imponendo, affirmans ignotam, & inauditam in Curia impetrationem, & ſe audiuiſſe tempore Clementis VII. Summi Pont. ſimilem gratiam ei fuiſſe expoſtulatam, cui ille in ſupplicatione ſubcripſit, Pugionem quæris.

Secundò notandum eſt non comprehendere illam 8
conſtitutionem omnem exercentem luxuriam contra naturam, quæ comprehendit omnem pollutionem extraordinariam, neque exercentem omnem actum ſodomiticum, qui comprehendit omnem pollutionem habitam cum alio, vel alia extra vas ordinarium, ſed ſolùm habentem copulam ſodomiticam conſummatam, ſi naturale ſemen intra vas effundatur, prout tenent Lælius Zcchius *in ſuis reſponſionibus ad caſus conſcientiæ.caſu* 1. *rubr. irregularitate prouenientæ ex delicti qualitate,verſ.quod ſi ob auctoritatem.*Salzed.*d.c.*89. *in fin.*Fr.Emman.*d. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 28. Campanil. *d. cap.* 22. *num.* 14. Coriol.*d.* §. 10. *n.* 25. *verſ præterea,* Iacob de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1.*lib.* 2. *c.*90.*n.* 11. Zanard.*in direct.Theolog. part.*2. *præc.*6.*c.*9.Azor.*inſtit. moral. part.*3. *lib.* 3. *c.*19.*qu.*4. Chapeauil. *de caſibus reſeru cap.*15 *q.* 3.*part.* 2. Finel. *de. caſu* 9.*num.*6.Floron. *eod.tract. part.*2. *caſu* 7. *n.* 8. *&* 9. Belloch. *in praxi de caſib.reſeru.p.*2.*q.*1. *n.* 220. Filliuc. *tom.*1. *tract.* 17. *c.*7. *n.* 127. Soar. *de cenſur. diſp.*31. *ſect.* 4. *n.* 21. Ad incurrendum enim caſum reſeruatum ſodomiæ neceſſarium eſt vt ſemen intra vas effundatur, ſiu aliter non erit propriè ſodomia, & per conſequens nec caſus reſeruatus, ita Iacob.de Graff. *tom.*1. *lib.* 5. *conſ.* 3. *n.*20. *de adulter.* Bonacin. *de matrim. qu.* 4.*puncto* 11. *num.*2. Finell.*d.caſu* 9.*n.*6.Homobon.*de examine eccleſ.part.* 1. *tract.*7. *c.* 18. *q.* 114. aſſerit tunc ſodomiam eſſe caſum Epiſcopo reſeruatum quando delictum eſt conſummatum & perfectum, quoad accidit quando ſeminatio facta eſt in vaſe obſcœno.

Tertiò notandum eſt neque omnem exercentem 9
prædicta conſtitut. obligari, & deuinci, ſed notorium, non ita occultum, vt expreſsè tenent Vgol. *in tract. de irregularit.c.*43.§.2.*nu.*4.& Iacob. de Graff. *in aureis deciſionibus.lib.*2.*c.*90.*ſub n.*13. Henriq. *in ſumm.*

*lib.*14.

lib. 14. *cap.* 5. §. 1. Azor. *d. part.* 3. *c.* 19. *q.* 6. *&* 7. Campan. *d. cap.* 22. *n.* 12. Ego ipſe *d. alleg.* 46. *n.* 27.

Quartò notandum eſt diſpoſitionem præfatæ con-
10 ſtitutionis non ſolum ad clericorum maſculorum concubitorem, ſed ad illum quoque, qui muliere retro abutitur, extendendam eſſe, vt per Farin. *in praxi crimin. q.* 148 *ſub num.* 36. & Campanil. *d. c.* 22. *n.* 16. Aloyſ. Ric *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1877. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 23. Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 10. § 2. *num.* 207. Contraria tamen opinio non eſt improbabilis, quam defendit Floron. *de caſib. referu. part.* 2. *c.* 7. §. 1. *num* 9. Belloch. *in praxi de caſib. reſeru. part.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 219. Azor. *d. cap.* 19. *quæſ.* non enim committere propriè ſodomiam cognoſcentem præpoſterè mulierem, reſoluunt Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 17. §. 6. *in commento litt. A, & B,* Valent. *tom.* 3. *diſp.* 9. *q.* 3. *puncto* 3. Tanner. 2. 2. *diſp.* 3. *p.* 3. *puncto* 6. *n.* 149. Petr. Ledeſma *in ſumm. p.* 2. *tract.* 27. *cap.* 15. *concluſ.* 2. Bonacin. *de matrim. q.* 4. *puncto* 11. *prop.* 1. Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 1. *præc.* 7. *art.* 7. *dub.* 8 *concl.* 1. ac proinde talem non incurrere in caſum reſeruatum ſodomiæ, docent Syluest. *in* 2. 2. *S. Thom. diſput* 154. *art.* 12. Chapeauil. *de caſibus reſeru. cap.* 15. *q.* 2. Floron. *in ſimili tract. p.* 2. *caſu* 7. *n.* 6. Bonacin. *d. puncto* 11. *præpoſit.* 1. *num.* 5. quia licèt vas ſit contra naturam, non eſt tamen peccatum ſodomiticum, quia ſodomia eſt concubitus, in quo non ſeruatur debitus ſexus, ac per conſequens eſſe coitum perſonarum eiuſdem ſexus, nempe maris cum mare, ſeu fœminæ cum fœmina, tenet Ioan. Baptiſta Conrad. *in ſuis reſponſis caſuum conſcient. quæſit.* 29. *part.* 1. Sed prima opinio verior, in hoc enim caſu veram dari ſodomiam tenent multi, quos refert, & ſequitur Menoch. *de arbitr. caſu* 286. *num.* 5. quibus addo Lambertin. *de iurepatron. part.* 1. *lib.* 2. *in artic.* 1 *princ. num.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 22. *cap.* 3 *ſect.* 10. *num* 49. Homobon. de Bonis *de examine eccleſ. p.* 1. *tract.* 7. *cap.* 18. *quæſt.* 114. Vnde Gambatupt *de caſibus reſeru. caſu* 2. *num.* 3. Homobon. *in ſimili tract. part.* 2. *caſu* 5. *ſect* 5. tenent concubitum cum fœmina contra naturam eſſe includendum in caſu reſeruato ſodomiæ.

Quinto notandum prædictæ conſtitutionis pœnas
11 non incurrere clericum vitio beſtialitatis laborantem, cum animali bruto turpiter coëuntem, vt tenent Nicol, Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 204. *& ſeqq.* me citato *in hoc loco* Dian. *d. tractat.* 3. *miſcel. reſol.* 66. quamuis contrarium defendant Menoch. *d. caſu* 286. *num.* 6. & Quaranta, quem citat Farinac. *d. quæſt.* 148. *num.* 47. Campanil. *d. c.* 22. *num.* 18. Petr. de Ledeſma *in ſumm. tom.* 2 *tract.* 27. *c.* 11. *concluſ.* 4. Homobon. de Bonis, *de examine eccleſ. p.* 2. *tract.* 11. 11 *c.* 12. *q.* 26. Narbona *in* 3. *p. recopil. lib.* 5. *tit.* 1. *l.* 20 *gloſſ.* 8. *num.* 13. Belloch. *de caſib. reſeru. p.* 2. *q.* 2. *n.* 39.

Sextò notandum in pœnas dictæ conſtitutionis incidere clericos tam agentes vitium ſodomiticum, quàm patientes, vt per Floron. *de caſibus reſeru part.* 2. *caſu* 7 §. 1. *n.* 6. Coriolan. *in ſimili tract. p.* 2. *caſu* 9. §. 10. *n.* 30. Diana *d. tract.* 3. *miſcel. reſol.* 64. Vnde Bonacin. *de matrim q.* 4. *puncto* 11. *num.* 2 Finelli. *tract. de caſib. reſeru. caſu.* 9. *num.* 5.

Septimò notandum ad incurrendas pœnas ſupradictæ Conſtitutionis exigi ſententiam iudicis, ita vt ante illam clerici dictas pœnas non incurrant in foro conſcientiæ, ita Henriq. *in ſum. lib.* 14. *c.* 5. §. 1. *in gloſ. lit.* F. Soar. *de cēſur. diſp.* 31. *ſect* 4. *n.* 22. Auil. *eod. tr. p.* 7. *diſp.* 4. *dub.* 7. *concl* Sayr. *in ſimili tract. lib.* 7. *c.* 12. *n.* 24. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 46. *n.* 18. Homobon. de Bonis *de examine eccleſiaſtico p.* 1. *tr.* 5. *c.* 8. *q.* 15. *& part.* 2. *tract.* 11 *c.* 12. *q.* 26. Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 3. *c.* 19. *q.* 5. Bonacin. *de matrim. q.* 4. *puncto* 11. *n.* 2. Floron. *de caſib reſeru part.* 2. *caſu.* 7. §. 1. *n.* 8. Finell. *eod. tract. caſu* 9. *n.* 6. Filiuc. *in quæſt. moral. tom.* 1. *tract.* 17. *n.* 127.

Si laici excommunicationi ſubdantur, &c.] Quærit Azor. *d. lib.* 3. *c.* 19. *quæſit.* 1. an prædicta Conſtitutione Pij V. ſit aliqua pœna contra ſodomitas, laicos conſtituta; & reſpondet negatiuè, hi enim totius Chriſtiani Imperij legibus igni traduntur, vt referunt Gomez *l.* 80. *Tauri, num.* 32. *ad finem,* Menoch. *d. caſu* 286. *n.* 2. Farin. *d. q.* 148. *n.* 1. *&* 4. Azor. *d. lib.* 3. *c.* 16. *in princip.* Moder, *de iuriſdict p.* 2. *cap.* 2. *à n.* 15. Clar. *in* §. *ſodomia, n.* niſi ſint minores, qui iudicis arbitrio veniunt puniendi, Menoch. *caſu* 286. *nu* 19. Farin. *q.* 92. *n.* 83. *cum ſeq & q.* 148. *n.* 76. *& conſ.* 33. *n.* 15. Hortenſ. Caualc. *de brachio Regio. p.* 4 *n.* 79. *lit. E.* Et eorum bona confiſcan- 12
tur. Gomez *d. l.* 80. *n.* 32. *in fine,* Menoch. *d. caſu* 286. *n.* 9. Peregr. *de iure Fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 169. Farin. *d. q.* 148. *n.* 12. Infames fiunt, Donel. *commentar. iuris Ciuilis, lib.* 18. *c.* 7. *colum.* 1. Fatin. *d q.* 148. *n.* 11. Cardoſ. *in praxi in-* 14
dicum verbo ſodomia, num. 8. Et teſtamenti factionem amittunt, Conat. *in Clemen. ſi furioſus, p.* 1. §. 1. *n.* 6. *col.* 4. 15
Guillelm. *in cap. Raynutius verbo mortuo, n,* 139. Menoch. *d. caſu* 286. *n.* 10. *& caſu* 360. *n.* 59, *&* 60. Auend. *ad l.* 40. *Tauri, gloſſ.* 7. *n.* 16. Farin. *d.* q. 148. *n.* 16.

SVMMARIVM.

1 *Subditus non tenetur carere ſuperiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem ſui priuilegij.*

2 *Prælati exempti ſola obedientia non ſufficit ad transferendam poſſeſſionem ſubiectionis in Epiſcopum, ſed requiritur totius Conuentus.*

3 *Exemptioni an renuntiari poſſit, oſtenditur.*

Cap. Sanè. V.

SVbditi non tenentur obedire ſuperiori in his, in 1
quibus ſunt liberi per priuilegium Papæ, & ideo Abbas non tenetur obedire Epiſcopo quando agitur de libertate Ordinis conceſſa à Papa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali, lib.* 3. *iuris Pontif pag.* 184. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 705. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *c.* 1.

Contra libertatem Ordinis. Quid ſi Abbas obedierit an inducat quaſi poſſeſſionem ſubiectionis, ſi Conuentus non conſentiat? cui quæſito reſpondet Panor. *in cap. cùm dilectus, num.* 7. *de Religioſis domibus,* in hæc verba. *Nota hìc, quòd ſola obediētia Prælati exempti, non ſufficit ad transferendum poſſeſſionem ſubiectionis in Epiſcopum, ſed requiritur totus Conuentus,* refert, & ſequitur Eraſmus à Cockier, in præiudicium monaſterij dumtaxat, *in ſuo tract. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p.* 3. *quæſt.* 11. *in princip. & quæſt.* 34. quærit an renunciari poſſit exemptioni, & diſtinguit cum Angel, *in* § *idem iuris, num.* 44. *Inſtit. de exemptionibus.* inter exemptiones toti alicui Ordini, aut particulari perſonæ conceſſas; ita vt conceſſis toti Ordini renuntiari nequeat, at vero ſi particulari perſonæ exemptio conceſſa eſt, renuntiari poſſit, intelligitque, ac ſequitur ſi exemptiones principaliter renuntiantis perſonam reſpicerent.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Eccleſiæ, vſurpans ſibi ipſius Eccleſiæ perſonatum contra præſtitutum iuramentum ad officij ſui*

executiſe

executionem admitti non debet.

2 *Periurus beneficio eſt per ſententiam priuandus.*

Cap. Illud. VI.

1 Vicarius qui contra fidem, & iuramentum conuictus, vel confeſſus fuerit, falſo ſibi aſſumpſiſſe perſonatum, ad executionem ſui Ordinis in eodem Epiſcopatu admitti non debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 184. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 705. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *ſub tit. de iureiurando, c.* 1. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexandr. III. *p.* 39. *c.* 2.

2 In gloſſ. *Falſo*, ibi, *vnde tanquam indigni priuandi ſunt.* Notatur ad hoc, quòd periurus beneficiis eſt per ſententiam priuandus, de quo vide Gutier. *canonica. lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 96. Soar. *de Religione, tom.* 2. *tractat.* 5. *lib.* 3. *cap. vlt. numero* 6. 17. 21. *&* 22. Sayr. *in claui. Regia, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 8. Azor. *institut. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 18. *q.* 4. Nicol. Garc. *de benefic. par.* 11. *cap.* 10. *n.* 166. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata contra ſubditum. quia non paret quibus erat priuilegiatus, non tenet.*

2. *Decretum Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 3. *refertur.*

4 *Sententia Ordinarij lata in exemptum tanquam ab incompetente iudice prolata eſt nulla.*

Cap. Cùm ad quorundam. VII.

Clemens. III.

1 Excommunicatio lata contra aliquem priuilegiatum ex eo quia non obediuit in his, quibus erat priuilegiatus, non tenet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 184. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 705. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 3.

2 *Numerum euectionis, & perſonarum*, &c.] Hodie Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 3. ſuper hac eadem re ita diſponit. Interímque caueant ne inutilibus ſumptibus cuiquam graues, oneroſi ve ſint; nève ipſi, aut quiſquam ſuorum quicquam procurationis cauſa pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pios vſus præter id, quod ex relictis piis iure debetur, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus quodcunque ſit etiam, qualitercumque efferatur, accipiant, non obſtante quacunque conſuetudine, etiam immemorabili exceptis tamen victualibus, quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, moderatèque pro temporis tantùm neceſſitate, & non vltrà, poterunt miniſtrare, de cuius decreti materia, & intellectu plura tradit Prax. Epiſcop. *verbo viſitatio*, §. 6. vbi *dub.* 3. reſoluit ſubditos non teneri miniſtrare equitaturas viſitatori.

3 *In Lateranen. Concilio.*] Sub Alexand. III. *c.* 4. & adde aliud Innoc. III. *c.* 4.

4 *Ipſum decernimus non tenere.*] Mota ſententiam Ordinarij latam in exemptum, tanquam ab incompetente nullam eſſe, vt per Caſtr. *conſil.* 431. *par.* 1. & alios plures quos refert, & ſequitur Eraſm. à Chockier *de iuriſdict. Ordinarij in exempto: part.* 2. *qu.* 40. *num.* 1. vbi *num.* 2. extendit ad ſententiam excommunicationis latam à quolibet Ordinario, quæ exemptos afficere non poteſt, etiamſi excommunicans ſit in quaſi poſſeſſione excommunicandi, vt tenet idem Chockier *d. p. d. q.* 7. *n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus inferior citra Epiſcopum non poteſt ſuam Eccleſiam, vel ſibi ſubiectam alteri vnire ſine Epiſcopi conſenſu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente.*

2 *Papa ſolus poteſt vnire Epiſcopatus.*

3 *Epiſcopus beneficia, & Eccleſias ſuæ diœceſis vnire poteſt, amplia vt ibi.*

4 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire ſine ſpeciali mandato, etiamſi data ſit facultas conferendi cum clauſula generali.*

5 *Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus. dummodo ſibi non veniat, & nihil pereat de iure Epiſcopali.*

6 *Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi, non autem in diœceſibus ſuffraganeorum.*

7 *Abbates, atque alij Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt iure beneficioriorum vnionem facere.*

8 *Legatus de latere poteſt beneficia prouinciæ ſuæ legationis abſque Epiſcopi præiudicio vnire.*

9 *Vnio quæ per Epiſcopum fieri poterat de iure communi, in quibus caſibus innouetur, & corrigatur per Concil. Trid. oſtenditur.*

Cap. Sicut vnire VIII.

Celeſt. III.

Epiſcopi ſicut non poſſunt vnire Epiſcopatus ſine conſenſu Papæ, ſic nec inferiores poſſunt vnire Eccleſias ſine conſenſu Epiſcopi, nec ſufficeret ſolus conſenſus Metropolitani, quia Metropolitanus non debet aliquid tentare in diœceſi ſui ſuffraganei ſine illius conſenſu. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 87. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 184. Alagona *in compend. iuris Canonici pag.* 706. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap* 4. 1

Ad Summum. Pont. pertinere dignoſcitur.] Notatur ad hoc, quòd ſolus Papa poteſt vnire Epiſcopatus, vt per Rhenat. Chopin. *de ſacra politia lib.* 2. *tit.* 4. *ex num.* 10. Duaren. *de beneficiis, lib.* 5. *cap.* 6. Hoieda *de incompatibilitate beneficiorum. cap.* 3. *num.* 7. Rebuf. *in praxi benefic. tit. de vnion. à n.* 22. Caned. *ad Decretal. collect.* 87. *n.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 12. *cap* 2. *nu.* 60. *cum ſeq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 299. 2

Ita Epiſcopi eſt, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus beneficia, & Eccleſias ſuæ diœceſis vnire poteſt, vt per Rebuff. *in praxi tit de vnionib. num.* 22. *& in repet. cap. extirpãda*, §. *qui verò de prabend. proœm.* 4. *& notab.* 3. *verſ. de iure autem.* Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 19. Azor. *inſtitut. moral part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 28. *quæſ.* 6. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 12, *cap.* 2. *num.* 62. quos refero ego ipſe *de officio. & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 66. *n.* adde Ioan. Baptiſtam Coſtam *de remed. ſubſid. remed.* 74. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 147. vbi *n.* 148. hoc ipſum verum dicit non tantùm ſi velit vnire Eccleſiam ſecularem ſeculari,

ſed

ſed etiam ſi velit vnire religioni alicui Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis, & *num.* 149. quamuis collatio illius beneficij ob Epiſcopi negligentiam deuoluta eſſet ad Papam, & *num.* 150. etiam illa reſeruata ſint à Pontifice, dummodo ex huiuſmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apoſt. beneficia illa.

4 Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire ſine ſpecial. mandato, etiamſi ſibi data ſit facultas conferendi cum clauſula generali, *& ad omnia alia etiam requirentia generale mandatum*, vt per Socin. *hîc art.* 3. *n.*43 Sbroz *de Vicario Epiſcopi*, *lib.* 2. *quæſt.* 115. Rebuf. *in praxi benef. tit. forma Vicariatus*, *n.*102. *& d. tit. de vnion. n.*37. Azor. *d. lib.*6. *cap.* 28. *quæſ.* 10. Nicol. Garç. *d. cap.* 2. *n.*69. Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum*. *part.* 1. *n.* 223. Aloyſ. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 492. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 383. *ante n.* 1. *in* 2 *edit.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*278. *n.*35. quos refero ego ipſe *d. allegat.* 66. *num.* 7. adde Sanch. *d. c.* 29. *n.*153. vbi reprobat Hieron. Gabr. *conſil.*200. *n.*3. *vol.* 1. dicentem hoc poſſe Vicarium ex ſuo officio, & fuit dictum in Compoſtellana Parochialis 10. Ianuarij 1615. coràm D. Manzanedo.

5 Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo ſibi non vniat; & nihil pereat deinte Epiſcopali, vt per Socin. *hîc art.* 3. *n.*40. *quæſt.*6. Caccialup. *de vnionib. art. num.*19. Peruſin *eod. tract. cap.* 5. *n.*46. Rebuf. *d. tit. de vnionib. n.*36. Azor. *d. lib* 6. *cap.*28. *quæſ.* 9. Quarant. *in ſumma bullarij verbo Capitulum Sede vacante q.*9. *verſ. quæ concluſio.* Nicol. Garc. *d. c.*2. *n.*67. *&* 68. Sanch. *d. c.* 29. *num.*155.

6 Archiepiſcopus vnire poteſt benficia in ſua diœceſi, cùm in ea eandem iuriſdictionem exerceat, quam Epiſcopus in ſua: at nequit vnire beneficia in diœceſibus ſuffraganeorum, vt per Abb. *hîc n.*4. & Socin. *art.* 3. *quæſt.*4. *n.*35. Azor. *d. lib.*6. *c.* 28. *quæſ.*7. Sanch. *d. c.*29. *n.*156. & probatur in hoc text. ibi, cum in diœceſi ſui ſuffraganei, &c.

7 Abbates, atque alij Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt hanc vnionem facere, niſi hoc vniendi ius ex priuilegio aliquo Pontificio, aut legitima præſcriptione acquiſierit, vt per Innocent. *num. vnic.* Ioan. Andr. *n.*2. Butr. *n.* 5. Anch. *n.* 3. *notab.*3. Zabarel. *num.* 3. *oppoſit.* 2. *in præſenti*, Rebuf. *d. tit de vnion. num.* 32. *&* 33. Azor. *d. c.*28. *quæſ.* 10. Nicol. Garc. *d. cap.*2. *à nu.* 71. Aloyſ. Riccius. *de reſol.*383. *n.*3. Sanch. *d. c.* 29 *n.*159. vbi *n.* 160. contra ſupracitatos reſoluit eos poſſe hanc vnionem facere, quando ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias, habent, vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur.

8 Legatus à latere, qui poteſt in ſua prouincia quicquid Epiſcopi in ſuis diœceſibus, poteſt beneficia prouinciæ ſuæ legationis abſque Epiſcopi præiudicio vnire, vt tenent Panorm. *hîc num.* 4. Gamb. *de officio*, *& poteſtate legati*, *lib.* 5. *de poteſtate legati in vniendo beneficiis*, *num.*40. *& ſeqq.* Azor *d. p. lib.*5. *c.*29. *quæſ.*13. Nicol. Garc. *d. cap.*2. *n.*65. Vgolin. *de officio Epiſcopi*, *c.*52. *§.*1. *n.*1. Aloyſ. Riccius *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.*492, *in* 1. *edit. & reſol.*383. *n.*2. *in* 2. *edit.* Sanch. *d. c.*29. *n.*158. vbi in fine aduertit Legatum, qui non eſt de latere, non poſſe vnire.

9 Concluſio, quam ex hoc text. deduximus *num.*3. in aliquibus ampliatur, in aliis verò corrigitur per Concilij Trident. decreta: ampliatur namque in eo, quod ſicut attento iure huius text. poterat Epiſcopus facere quorumcunque beneficiorum vniones, etiamſi illa reſeruata eſſent, ita etiam attento Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 5. cum illa tamen declaratione, quòd licèt iure antiquo huius text. hoc poſſet facere ſola poteſtate ordinaria, illo verò Concilij Trident. attento poteſt quoque poteſtate delegata, vt conſtat ex verbis eiuſdem Concil. *d. cap.* 5. ibi, *poſſunt Epiſcopi etiam tanquam Apoſt. Sedis delegati.* An autem liceat Epiſcopis vtraque poteſtate in his vnionibus procedere, & quid ſi non conſtat qua poteſtate procedit, vide quæ dixi *in meo tract. de officio*, *& poteſt. Epiſcopi part.* 3. *alleg.*92. & in his terminis Sanch. *d. c.*29. *n.*181. Sic etiam, & ampliatur in eo quòd ſicut iure communi huius text attento integrum erat Epiſcopo vnire regioni beneficium aliquod, ita & hodie ſtantibus decretis per Concil. Trident. cum duplici tamen limitatione adducta per Sanch. *d. cap.*29. *num.*187. apud quem vide, ſi libet. Corrigitur verò quippe, quod attento iure communi huius text, vt ex eo deducit Socin. *hîc art.*4. *quæſt.*13. *nu.*80. *& art.*6. *concl.* 11. *cum ſeqq.* integrum erat Epiſcopo vnire beneficia ſuæ diœceſis cum altero alienæ diœceſis accedente conſenſu Epiſcopi illius; at verò attento Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *de reform. cap.* 9. nulla ratione licet vnire beneficia diuerſæ diœceſis. Corrigitur deinde in eo quòd attento iure communi non erat reſtricta facultas Epiſcopi ad vnienda beneficia curata monaſteriis, aut aliis beneficiis: at verò attendo Concil. Trident. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*12. interdicitur vnio cuiuſcunque beneficij curati monaſterio, aut cuicunque operi pio, aut beneficiis ſimplicibus.

10 Cætera, quæ ad hanc materiam vnionum pertinent inuenies in notis *ad Clement.* 2. *de rebus Eccleſiæ non alienan.* interim tamen vide per me adducta 2. *alleg.*66.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui de ſuo crimine publicè gloriatur, ſuſpendi debet.*

2 *Peccat, qui gloriatur, & ſibi complacet in referendis, & exponendis ſuis peccatis mortalibus.*

3 *Confeſſio extraiudicialis deducitur in iudicio tanquam delictum particulare.*

4 *Iactans ſe faciliter per lubricum linguæ non debet ad pœnam trahi.*

5 *Clericus ab officio, & beneficio ſuſpenditur ob fornicationem notoriam frequenter.*

Cap. Quàm ſit graue. IX.

Innocent. III.

Clericus, qui publicè gloriatur de crimine quod commiſit, puta quòd cognouerit fœminam, debet ſuſpendi à beneficio, & ab officio ſi ſcandalum ſit ſequutum, v. g. ſi maritus dimiſit vxorem cognitam à clerico. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell, Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin, Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 185. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 706. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*24. *cap.*2. 1

Cùm maleſecerint gloriari.] Notatur ad hoc, quòd qui gloriatur, & ſibi complacet in referendis, & exponendis ſuis peccatis mortalibus, peccat, vt per Petr. Nauar. *lib.* 2. *de reſtitut. cap.* 4. *part.*2. *dub.*1. *num.*121. *&* 122. Couar. *variar lib.*1. *cap.* 2. *numer.* 8. quos refert, & ſequitur Sayr. *in claui Regia*, *lib.*3. *cap.* 5. *num.*34. 2

Non erubuit confiteri, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando confeſſio extraiudicialis deducitur in iudicium 3

cium tanquam delictum particulare, & de per ſe, veluti quando clericus de delicto ſe extollit, præſertim ſi talis gloriatio tendat in infamiam alterius, tunc talis confeſſio ſufficit ad inponendam aliquam pœnam extraordinariam arbitrio iudicis, vt per Hippol. *in l. de minore, in princip num.* 51. *ff. de quaſt. & in l. eos num* 21. *ff de falſis*, Bernard. *reg.* 225. *limit.* 6. Anton. Gomez *tom.* 3. *variarum cap.* 13. *n.* 8. *in fine.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 350. *n.* 36 *cum ſeq. & concluſ.* 497. *n.* 15. Ioſeph. Ludouic. *Lucan. deciſ.* 32. *n.* 13 *cum ſeqq.* optimè Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *q* 82. *num* 22.

4 Ille verò, qui ſe faciliter; & per lubricum linguæ iactat, non debet ad pœnam trahi, vt Bonacoſ. *commun. criminal. p.* 1. *verbo iactans ſol.* 85. Maſcard. *de probat. concluſ.* 781 *n.* 7.

5 *Ab officio. & beneficio ſuſpendere.*] Notatur ad hoc quòd clericus ab officio & beneficio ſuſpenditur, eo quòd gloriatus eſſet ſe virginem corrupiſſe, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 331. *num.* 3. *cum ſeq. & caſu* 332. *n.* 1. Clericus enim ab officio & beneficio ſuſpenditur ob fornicationem notoriam frequenter, & diu continuatam, & alios offendentem, vt per Azor. *inſtitution. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quaſt.* 13. Duen. *reg.* 101. *limit.* 4.

6 Ex quibus etiam verbis colligi videtur clerici confeſſionem extraiudicialem eſſe ad condemnationem ſufficientem, contra id quòd habetur *in cap. de hoc. de ſimon. & in l. Diuus.* 3. *ff. de cuſtod. reorum*; pro intellectu tamen vide Anton. de Fuertes *Canon. ſect. lib.* 1. *cap.* 12. vbi ait Clericum de quo hoc tex. puniri non propter extraiudicialem confeſſionem, & gloriationem publicè factam, ſed per legitimas probationes, de quibus iudici conſtare debuit, vt ſignificat illa text. clauſ. *ſi ſibi conſtiterit*, quæ importat plenam & legitimam probationem. *cap. conſtitutus, de filiis presbi. cap. ſi conſtiterit* 22. *de accuſat.* qua deficiente abſque dubio clericus non fuiſſet ſpenſus ab officio.

SVMMARIVM.

1 *Clericus auctoritatem, vel conſilium directè, vel indirectè homicidio præſtans, irregularis efficitur.*
2 *Epiſcopus vbi temporalem habet iuriſdictionem laicum iudicem conſtituit, qui in cauſis criminalibus ius dicat.*
3 *Clericus iuris peritus ſi faciat conſilium quod dedit cauſam morti, eſt irregularis.*
4 *Conſultores in cauſa ſanguinis ſunt irregulares ſequuta morte, vel mutilatione membri ob eius dictum.*
5 *Irregularis non fit qui in genere interrogatus, in genere aperit ius in cauſa ſanguinis.*
6 *Clerici aſſiſtentes executioni ſententiæ quando irregulares ſint oſtenditur.*
7 *Homicida clericus propter homicidium venit beneficiis priuandus.*
8 *Presbyter qui non eſt, non poteſt in Epiſcopum conſecrari.*
9 *Epiſcopus criminoſus cogitur Epiſcopatum renunciare*

Cap. Ex litteris. X.

1 Epiſcopo prohibitum eſt indicere purgationem ferro candenti, nec debet præſtare auctoritatem ſpecialiter, nec perſonaliter intereſſe vt pœna corporalis alicui infligatur; quòd ſi directè, vel indirectè ſuo conſilio, vel auctoritate homicidium ſequatur, fit irregularis, vnde reputatur indignus Altaris miniſterio, & quia ſine illo non poteſt implere officium Pontificale, eſt amouendus ab Eccleſia, & alius idoneus eligendus. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innocent. Collectan. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Mariam Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif pag.* 185. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 706. remiſſiuè Ximen *in concord. p* 1 *&* 2. refertur. b Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 14. *c.* 3.

Ad eius iuriſdictionem ſpectante, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus vbi temporalem habet iuriſdi- 2
ctionem laicum iudicem conſtituit, qui in cauſis, quæ criminales dicuntur, ius dicat, vt per Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib* 3. *c* 32. *q.* 9 *in princip.* Valer Reginald. *in praxi fori pænit. lib* 30. *num.* 125. vbi *n.* 134. reſoluit per hunc text. clericos, qui interſunt executioni pœnæ, fieri irregulares, ſi præſentes præſtent aliquid auctoritatis in ea executione.

Qui reſpondit, &c. [Notatur ad hoc, quòd ſi cleri- 3
cus iuriſperitus faciat conſilium ſuper caſu occurrenti, & tale ſuum conſilium det cauſam morti, talis clericus eſt irregularis, quamuis iuſte, & recte conſuluerit, vt per Hippol. de Marſil. *conſil.* 10. *num.* 49. Con-
ſultores enim in cauſa ſanguinis eſſe irregulares ſecu- 4
ta morte, vel mutilatione membri ob eius dictum, quando conſulunt in caſu aliquo particulari, tenent Sayr *de cenſur lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 28. Bonacin, *eod. tract. diſput.* 7. *quaſt.* 4. *punct.* 1. *num.* 6. quamuis poſtea ante perpetratum facinus conſilium reuocauerint multas rationes ad diſſuadendum adhibentes, ita Molin. *de iuſtit. tom.* 3. *tract.* 2. *diſpu.* 731. *num.* 1. Leſſi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 13. *dub.* 3. *num.* 17. Megala *in* 2. 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *quaſ.* 3. *num.* 26. Barthol. à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ. diſput.* 4. *quaſt.* 69. *num.* 3. Malder. *in* 2. 2. *tract.* 4. *cap.* 2. *dub.* 3. Nec obſta quòd mandans fieri homicidium non incurrit irregularitatem ſi reuocauit mandatum, & poſt reuocationem huiuſmodi mandatario intimatam & notificatam commiſit ille homicidium, vt reſoluimus *in collect. ad Clem. ſi furioſus num.* 9. *de homicid.* quia hæc eſt differentia inter mandantem & conſuſentem, nam mandatarius non exequitur madatum nomine proprio, ſed nomine, & in in gratiam mandantis, & ideo poſtquam reuocatum eſt mandatum, & hoc eis notificatum, ſi mandatarius his non obſtantibus committat debitum, illud committit, nomine proprio arbitrio, & proinde ei imputabitur: ſecus in conſulente, quia oſtenſione commodi vel honoris, conſulens voluntatem alterius ad damnum inferendum permouit, & hæc motio tandiu durat, quandiu ipſe tali conſilio incitatus damnum conceptum vult exequi quicquid contrarium in materia reſtitutionis exiſtimauerint Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 17. Salon. 2. 2. *quaſt.* 62. *art.* 7. *contr.* 9. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 4. *cap.* 11. *quaſt.* 2. Valer Reginald. *lib.* 10. *cap.* 10. *queſt.* 2. *n.* 108. Vnde patet Doctorem
qui in genere interrogatus, & in genere aperit ius, vel 5
in caſu aliquo particulari non dicit, quod ipſe ſentit, ſed tantùm refert opiniones, & ſententias DD. non fieri irregularem, vt tenent Syluest. *verbo homicidium* 3 *q.* 7. Sayr *d c.* 18. *n.* 25. Henriq. *lib.* 14 *c.* 12 *n.* 6. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 74. *n.* 5 quos refert, & ſequitur Bonac. *d. punct.* 1. *n.* 7.

Verùm etiam præſentiam. &c.] Notatur ad hoc, quòd 6
clerici aſſiſtentes exequutioni ſententiæ irregulares ſunt, ſi cum ſua præſentia præbeant auctoritatem ſupplicio, ſecus ſi ſolummodo aſſiſtant, nec ad illam cooperentur; ita Bonacin, *d. punct.* 1. *num.* 16. vbi in fine aduertit intelligendam principalem concluſionem de clericis habentibus iuriſdictionem temporalem, qui ſua præſentia aliquo modo præſtant auxilium.

Ipſum

7 *Ipſum indignum Altaris miniſterio reputans.*] Ergo clericus homicida propter homicidium venit beneficiis priuandus, non tamen ipſo iure illis priuatus eſt, de quo vide Couar. *in Clement. ſi furioſus part. 2. §. 3. num.6.* Clar. *§. homicidium num.21.* Gutier. *canonicarum lib.2. cap.5. num.6.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1 verbo priuatio §. 1. & part.2. verbo clericus §.6. & verbo homicidia §. 11.* Ceual. *commun. contra commun. q. 147. n. 9. & q. 569.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 44. ſect. 4.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 17. q. 1.* Farin. *in praxi crimin. part. 6. q. 129. n. 63.* Gonz. *ad reg. 8. Cancellariæ gloſſ. 15. n. 70. & 80.* Nicol. Garc. *de beneſ. part. 11. cap. 10. n. 39. cum ſeqq.*

8 *Sine Altaris miniſterio, &c.*] Ergo is, qui Preſbyter non eſt, verè non poteſt in Epiſcopum conſecrari, de quo vide DD. citatos *ad c. vnic. in fine, de clerico per ſaltum promoto.*

9 *Vt Epiſcopatui cedat.*] Notatur ad hoc, quòd criminoſus Epiſcopus cogitur renuntiare, vt per Flamin. *de reſignat beneſ. lib. 3. q. 17. n. 18.* vbi dicit, quod Epiſcopus in præſenti conſenſit homicidio, indignus eſt Altaris miniſterio, & per conſequens non poteſt Pontificale officium exercere.

10 *Faciatis eidem, &c.*] Ergo per diſpoſitionem & priuationem vacat beneficium ipſo iure, vt per Gonzal *ad reg. 8. Cancellariæ gloſſ. 15. n. 97.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta indigno occultè caſſari debet, & conferens ſecundo ante caſſationem primæ collationis, priuandus eſt ea poteſtate conferendi.*
2 *Succentor quis dicatur, oſtenditur.*
3 *Aleatores publici ſunt infames.*
4 *Aleatori facta collatio beneficij eſt nulla.*
5 *Doctores referuntur de ludis, & aleatoribus agentes.*
6 *Vſurarius clericus contrahit infamiam iuris.*
7 *Infames ad beneficia promoueri non poſſunt.*
8 *Infamis infamia iuris priuatur beneficiis obtentis.*
9 *Statutum, ſeu conſuetudo ludi permiſſiua in clericis vti corruptela omninò improbatur.*

CAP. Inter dilectos. XI.

1 PErſonis indignis, & vilibus non ſunt dandæ dignitates, & ſi probetur aliquem eſſe publicum aleatorem, & manifeſtum vſurarium, vt qui in ludo mutuat vndecim denarios pro duodecim, non obſtante conſuetudine, quæ corruptela eſt, collatio dignitatis illi facta eſt irritanda, & ſic improbantur ludi voluptuoſi. Item quando contra aliquem improbantur quòd in litteris ipſius fuit poſita quædam clauſula præter conſcientiam iudicum, & ſic videretur falſarius, tamen ſi non probatur quòd dictus accuſatus appoſuerit illam clauſulam, vel quòd procurauerit vt ab alio poneretur, vel quòd ſcienter ſit vſus litteris falſificatis,, non habetur falſarius præſertim ſi poſtquam fuit illi hoc obiectum, non fuit illis vſus. Item ſi conceſſio beneficij prius fuit facta alicui, deinde fuit facta alteri, ſecunda conceſſio irritatur, licèt primus deinde ſit repertus indignus, & qui prima conceſſione non reprobata, ſecundo conceſſit propter hanc inconſtantiam poteſtatem concedendi debet pro illa vice priuari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 186.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 707.* remiſſiuè Caſal *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 14. cap. 4.*

Super ſuccentoria.] Succentor in quibuſdam Eccleſiis maximè Cathedralibus, ſolet eſſe beneficiarius, cius autem munus, & officium eſt abſente Cantore, ſeu præcentore incipere cantum in choro, Antiphonas, & Pſalmos inchoare; vnde in quibuſdam Eccleſiis vocatur vicecantor, quia cantoris vice fungitur, ita Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 22. in fine.* 2

Publicum aleatorem.] Notatur ad hoc, quòd aleatores publici ſunt infames, vt per Viuian. *tom. 1. commun. opinionum lib. 3. tit 29. de religioſis & ſumptibus funerum num. 4. verſ. vbi Ioan. Andr. pag. 431.* Maſcard. *de probat. concl 995.* Rebuff. *de reprobat. teſtium. num. 23.* Molina *de iuſtit. tract. 2. diſput. 159. verſ. nihilominus,* Chald. Pereira *in comment. ad §. ſoror. num. 44. verſ. cinædi, Inſtitut. de inofficioſo teſtamen.* Ac per conſequens collatio facta Clerico aleatori eſt nulla, ſi de hoc conſtabat tanquam facta indigno, & ſi non conſtabat, quia erat occultus, debet irritari, de quo vide Perez *l. 2. in princip. tit. 10. lib. 8. ordinamen. pag. 232. & l. 27. colum. 2. tit. 19. eod. lib. 8. pag. 385.* Menoch. *de arbitr. caſu 389. num. 3.* Azeued. *l. 2. num. 59. cum ſeqq. tit. 7. lib. 8. nouæ recopil.* Flamin. *de reſignat. beneſ. lib 4. quæſt 3. num. 65. cum ſeqq.* Ludouic. Beia *reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 1. caſu 61.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2 quæſt. 57. art. 2.* Nicol. Garcia *de beneſ. part. 7. cap. 8. num. 39.* vbi *num. 40.* refert. Rotam *deciſ. 426. num. 2. part. 1. diuerſ.* cenſuiſſe clericum aleatorem indignum eſſe, cui beneficium conferri debeat, & ſi eſt publicus, eſſe ipſo iure irritandam collationem, itaut ratione conſuetudinis excuſandus non ſit. 3 4

Cætera, quæ in hac materia circa clericos luſores, & quis ludus illis ſit permiſſus, inuenies *ad cap. clerici 15. ſuprà de vita, & honeſtate clericorum.* De ludis autem, & aleatoribus in communi ſi multa ſcite cupias conſule Clar. *in pract. lib. 5. §. ludus,* Couarr. *in regul. peccatum. p. 2. §. 4. num. 5. cum ſeqq.* Auiles *ad c. 29. Prætorum. verbo juegos,* Stephan. Coſta *in tract. de ludo,* Bernard & Salzed. *in pract. c. 73. in nouiſſima impr. ſſ.* Ioan. Vella *de pœnis delictorum cap. 22.* Auendan. *de exequendis mandatis part. 2. cap. 9.* Petr. Gregor. *ſyntagmatum iuris lib. 30. c. 2.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo ludus,* Guid. Pancirola *in theſauro variarum lectionum lib 1. cap. 48.* Morla *in emporio iuris ciuilis part. 1. tit. 7.* Perez *l. 37. in addit. tit. 19. lib. 8. ordinam. pag. 385.* Maſcard. *de probat. concl. 995.* Viuian. & alios *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 29.* Gutier. *de iuramento confirmatorio p. 1. c. 35.* Marc. Anton. de Amat. *Marchiæ deciſ. 137.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 109. & ſeqq.* Pradil. *in ſumma legum pœnal p. 1. c. 35.* Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio p. 6. n. 202. verſ. nec Chriſtianis,* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipl. clerical. §. 24.* Ex Theologis vide Fr. Thom. Bomn. *de iuſtis negotia. tract. de ludo,* Sayr. *in claui Regia lib. 11. c. 13.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. q. 37. art. 1.* Iacob. de Graff. *tom. 1. conſiliorum tit. de voto conſ. 3.* ex doctis Patribus Societatis Ieſu, Henriq. *in ſum. p. 1. lib. 8. c. 59.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 51.* Leonard. Leſſius *eodem tract. lib. 4. c. 4. dub. 13.* Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 5. c. 25.* Paul. Comit. *reſponſor. moral. lib. 3. q. 7. n. 3. & q. 8. 9. & 10.* Rebel. *de oblig. iuſtit. p. 2. lib. 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 10. n. 374. cum ſeqq.* Ioan. de Salas *de contract. tract. de ludo.* 5

Ac vſurarium] Notatur ad hoc, quòd clericus vſurarius contrahit infamiam iuris, vt per Couar. *lib. 3. variar c. 3. n. 3. in princ verſ. clericus vſurarius,* Bernard. *in pract. c. 91. ante n. 1. verſ. prima ſe offert.* Ludouic. Peguer. *crim deciſ. 31. n. 3.* Gemin. *de vſuris commen. 4. in præfat. n. 7. cum ſeq.* Farin. *fragm. crim. p. 1. lit. C. verbo clericus, n. 119.* 6

7 *Cum perſonis vilibus, & indignis*, &c.] Ergo infames ad beneficia promoueri non poſſunt, vt per Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 6. c. 7. quæſt. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib 30. num. 199.* latè Nicol. Garcia *d. cap. 8. à princip.* Et propter infamiam iuris non ſolùm priuatur infamis officiis, vel beneficiis obtinendis, ſed etiam obtentis, vt per Azeued. *l. 7. à num 4. tit. 9 lib. 3. noua recopil.* D. Barboſ. *in l. cum Prætor. §. vlt. n. 282 ff de iudic.* Nicol. Garc. *d part. 7 c. 8. num. 33. cum ſeq.* vbi *n. 47.* reſoluit, quòd collatio, electio, ſeu prouiſio facta infami, vel criminoſo crimine non inducente irregularitatem, ſeu inhabilitatem ad beneficia, non eſt nulla ipſo iure.

8 *Quæ per prauam conſuetudinem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſtatutum, ſeu conſuetudo ludi permiſſiua in clericis vti corruptela omninò improbatur, vt per Steph. Coſta *in tract de ludo art. 4. num. 6. verſ. & aduerte* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 25. numer. 4.* Farinac. *in praxi criminal. part. 3. quæſt 106. num. 47.* vbi aduertit, quòd licèt text. *in præſenti* loquatur in conſuetudine clerici ludentis, & etiam mutuantis pecuniam in ludo, ad vſuram, procedit tamen etiam quòd clericus in ludo ad vſuram non mutuet.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi munus eſt cognoſcere de cauſa matrimoniali pœnitentias publicas, & indulgentias concedere, vnde inferior Prælatus de his ſe intromittere non poteſt, niſi ei competat de iure ſpeciali.*
2 *Matrimonialis cauſæ cognitio Epiſcopalis eſt dignitatis*
3 *Prælatus inferior poteſt ex conſuetudine acquirere iuriſdictionem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus.*
4 *Indulgentias an poſſint concedere Prælati inferiores Epiſcopis, oſtenditur.*

Cap. Accedentibus. XII.

1 AD dignitatem Epiſcopalem ſpectat cognoſcere de cauſa matrimoniali, iniungere publicas pœnitentias, concedere litteras Indulgentiarum, & ſimilia, & nullus eo inferior, vt Abbas, poteſt niſi de ſpeciali conceſſione, vel alia legitima poteſtate. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 186.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 708.* remiſſiue Ximen. *in part. 1. & 2.* deſumitur ex Conc. generali Lateran. ſub Innoc. III. c. 60. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 10. c. vnic.*

2 *Epiſcopus dignitatis.*] Ergo cognitio cauſæ matrimonialis eſt Epiſcopalis dignitatis, vt per Sanch. *de matr. lib. 3. diſp 39 n 17.* & plures alios, quos refero ego ipſe *de offic & poteſtate Epiſcopi p. 3. alleg. 84.* quibus adde Aloy. Ricc. *p. 4. collect. 1154.*

3 *De cauſis matrimonialibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd inferior Prælatus poteſt ex conſuetudine acquirere iuriſdictionem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus vt per Palat. *in repet. cap per veſtras, de donat. inter virum, & vxorem notab. 2. § 1. n. 3.*

4 *Concedendo etiam indulgentiarum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Prælati inferiores Epiſcopis, id eſt, Prælati, qui non habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quales ſunt Curati, Priores, Guardiani, & cæteri Prælati locales, non habent ex officio vllam poteſtatem ordinariam iure Diuino tributam ad concedendas Indulgentias, nam poteſtas huiuſmodi pertinet præciſè ad dignitatem, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 86. articul. 1.* vbi *in verſ. 2. dico*, tenet Prælatos religionum habentes iuriſdictonem Epiſcopalem, quales ſunt Generales, & prouinciales, poſſe indulgentias concedere, & reſpondet ad text. *in præſenti*, quòd hîc comprehendentur Abbates ſubditi Epiſcopis cognoſcentes de cauſis matrimonialibus, & beneficiariis, & ſi erant Abbates exempti (quod ipſe non admittit) erant quidem Præfecti locales non habentes iuriſdictionem Epiſcopalem. Si verò dicamus loqui de Abbatibus exemptis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, reprehenduntur, quia forſan credebant Indulgentias non ſolum ſuis ſubditis, ſed etiam ſecularibus, & Religioſis ſub aliorum iuriſdictione militantibus prodeſſe poſſe. Verum ſupradicta reſolutio, & reſponſio ad text. *in præſenti*, quam præſtat Fr. Emmanuel *loco citato*, admittenda non eſt, cùm eius litteram nimis reſtringat; verior enim opinio abſolutè tenet Prouinciales, & Generales religionum ſuis ſubditis Indulgentias concedere non poſſe, vt dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 88. n. 19.* & me citato idem tenet Sanctarel. *in tract de iubilæo c. 3. dub. 2. lit. E*, immo regularem neminem Epiſcopo inferiorem Indulgentias poſſe concedere tradunt per text. *in præſenti*, Nauar. *in tract. de Indulgentiis, notab. 31.* Bellarm. *eod. tract. lib. 1. cap. 11. quæſt. 3.* quos refert, & ſequitur Eraſm. à Chockier. *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos part. 4. q. 58. n. 1.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. p. 1 c. 7. n. 19.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 2. cap. 55. q. 3.* Bonac. *de Sacram diſp. 6. q. 1. puncto 3. n. 18.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo c. 3 dub. 2. lit. D.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos compelli non poteſt ad reuelandum peccatorem, ſiue peccatum in pœnitentia confeſſum.*
2 *Sacerdos audita in Cõfeſſione reuelare non cogitur etiamſi præciperetur ſub quacunque anathematis cõminatione, & à quocunque Prælato, etiam ſummo Pont.*

Cap. Dilectus. XIII.

Honor. III.

SAcerdos non poteſt, nec debet cogi ad reuelandum peccatorem, ſiue peccatum auditum in confeſſione. 1
Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 187.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 708.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.*

Amplia etiamſi præciperetur ſub quacunque anathematis comminatione, vel iuramento à quocunque Prælato, etiam Summo Pontifice, nam verè reſpondere poteſt ſe neſcire, & iurare quod neſcit, ſubintelligendo tanquam homo, vel homini ſubiectus, ita Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part. 1. lib. 1. cap. 23. num. 2.* Onuphr. *de ſigillo. ſect. 2. quæſt. 2. dub. 1. verſ. reſpondeo dubitationi.* Soar. *de pœnit. diſput. 33. ſect. 6. num. 6.* Mart. Delrius *diſquiſit magicar. lib. 6. c. 1. ſect. 2.* Nugn. *in addit. quæſt. 11. art. 3. diffic. verſ. ad quartum argumentum* Vaſquez *quæſt. 93. art. 4. dub. 12. num. 4. 5. & 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3 num. 22.* Bonacin. *de Sacramen. diſp. 5. q. 6 ſect. 5 punct. 4. n. 31.* Quod quidem ſacramentalis Confeſſionis ſecretum detegendum non eſt, etiam quo ad crimen committendum 2

in

in perniciem Reip. ſaltem nominato actore, vt per Palar. *in repet. c. per veſtras de donat. inter virum, notab.* 3. §. 26. *n.* 9. Couar. *de ſponſ part.* 2 *c.* 8. §. 12. *n.* 10. Nau. *in c. Sacerdos, n* 116. *de pœnit. diſtinct.* 6. & alios quos citaui *ad c. omnis vtriuſque ſextus, infrà de pœnit. & remiſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Collegium regulariter conſtituere non poſſunt priuati homines, nec habere ſigna Collegij, niſi illis aliter concedatur, & n.* 2.

3 *Beneficiati plures alicuius Eccleſiæ parochialis non faciunt propriè Capitulum.*

4 *Sigillo ſingulari, & proprio vtens poteſt alijs prohibere ne tali ſigillo vtantur.*

Cap. Dilecta. XIV.

1 QVi non faciunt vnum corpus, & conſequenter non ſunt Collegium, non poſſunt habere commune ſigillum, niſi à ſuperiore concedatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif p.* 187. Alagona *in compend. iuris Canon p.* 708. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Probat hic text. priuatos homines regulariter collegium conſtituere, & eius ſigna erigere non poſſe, niſi eis concedatur, vt per Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 3. *collect.* 633. Guido Pap. *deciſ.* 238. vbi refert nonnulla ſigna.

3 *Nec ſint vnum corpus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd plures beneficiati alicuius Eccleſiæ Parochialis, quamuis ad inſtar Capituli congregentur, non faciunt propriè Capitulum, aut collegium, nec conſtituunt vnum corpus, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 19. *num.* 15. *& ſeqq.* & vide Boer. *deciſ.* 115. Quid autem ſit Capitulum, & quid Collegium, vide apud Anton. Ragug. *in tract. de voce Canonicorum in Capitulo quæſit.* 1.

4 *Non conſueuerint proprium habere ſigillum.*] Notatur ad hoc, quòd ſemel certò vtens ſingulari, & proprio ſigillo poteſt alios prohibere ne illo tali ſigillo vtantur, quando cognoſcit, quòd in ſui vterentur præiudicium, vt per Guillelm. *in c. Rainutius, de teſtam in princip. n.* 59. Matien *l* 6. *gloſſ.* 1. *n* 3. *tit.* 12. *lib.* 5 *noua recop.* Cur. Philip *tom.* 2. *lib* 1 *c.* 7. *n.* 5. & quilibet inſignis artifex poteſt prohibere ne alius ſuo ſigno vtatur, Ant. Gom. *l.* 45. *Tauri n.* 77. Auendan. *de exequendis mandat. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 32. Matien. *l.* 6. *gloſſ.* 1. 2. *&* 3. *tit.* 12. *lib.* 5. *noua recop.* Perez de Lara *de anniuerſ. & capell lib.* 1. *c.* 7. *n.* 36. *cum ſeq.* Et vt euitentur damna, & diſſenſiones, quæ oriri poſſunt ex ſimilitudine ſigillorum, poteſt iudex ex officio prohibere ne vnus alterius ſigillo vtatur, vt per Bart. *in tract. de inſignijs & armis n.* 6. 7. *&* 8. Auend. *ad c.* 19. *Pratorum, n.* 32. *lib.* 1. Azeued. *l.* 8. *n.* 3. *tit.* 1. *lib* 4. *noua recop.*

SVMMARIVM.

1 *Deponi debet qui contra iuramentum negat prælatum dominum ſuum, vel coram iudice ſeculari de ipſo conqueritur, vel ipſum inuadit.*

2 *Declaratur text in præſenti.*

3 *Beneficium vacat ipſo iure per depoſitionem, & priuationem.*

Cap Grauem. XV.

1 ARchidiaconus, qui contra iuramentum negat Epiſcopum eſſe dominum ſuum, vel in foro ſeculari deponit quæſtionem de re ſpirituali contra eum, vel qui dat cauſam, aut conſilium inuaſoribus Epiſcopi, & ſociorum, perpetuò abſcindatur ab Eccleſia, & eius beneficia aſſignentur idoneis. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 188. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 708. remiſſiue Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Epiſcopum ſuum eſſe dominum negaſſe.*] Innocent. & communis *in præſenti*, tenet Archidiaconum; de quo text. loquitur, ideo puniri tanquam periurum, quia negauit Epiſcopum dominum, quem antea dominum iurauerat, vel meliùs dic ius Canonicum velle, vt Epiſcopis tanquam dominis deferatur à ſubditis, maximè à præſtantibus iuramentum fidelitatis, & obedientiæ, ac reuerentiæ, licet, ipſi verè domini non ſint, & ea ratione puniri huiuſmodi Archidiaconum, quia reuerentiam debitam Epiſcopo, & præſtitam per iuramentum negauit

3 *Beneficia ſua faciente,* &c.] Notatur ad hoc, quòd vacat ipſo iure beneficium per diſpoſitionem, & priuationem, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 15. *n.* 97. quem refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 57. *n.* 247.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis præcipitur ne grauamina Religioſis inferant.*

2 *Religioſi poſſunt eligere ſepulturam ſi ſunt in remotis extra ſua monaſteria.*

3 *Religioſorum numerus in quolibet monaſterio conſtituendus, quantus debeat eſſe ex Conc. Trid. oſtenditur.*

4 *Lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi quamuis ſit temporis præſentis, ſententiam continet ferendam.*

Cap Nimis. j. XVI.

Greg. IX

1 EPiſcopis præcipitur ne grauamina inferant Religioſis, & enumerantur 25. illis ab Epiſcopis illata circa Sacramenta, ſepulturas, Miſſas, eleemoſinas & oblationes. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif p.* 188. Alagona *in compendio iuris Canon. p* 709. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Eligant ſepulturam.*] Ergo Religioſi poſſunt eligere ſepulturam, ſi ſunt in remotis extra ſua monaſteria, vt per Boer *deciſ.* 175. *n.* 6. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 3. *q.* 60. *art.* 2.

3 *Volunt quoque in domibus eorum certum numerum, &c.*] Hodie ſuper numerum Religioſorum in quolibet Conuentu conſtituendum ordinauit Concil. Trid. *ſeſſ* 25. *de regul. c.* 3. in hæc verba. *In prædictis autem monaſterijs, & domibus, tam virorum, quam mulierum bona immobilia poſſidentibus vel non poſſidentibus, is tantùm numerus conſtituatur, ac impoſterum conſeruetur qui vel ex redditibus proprijs monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſſint ſuſtentari.* Quod quidem decretum poſtea Pius V. ſua conſtitutione incipien. *Circa Paſtoralis officij,* ſub datum Romę anno Incarnationis Dominicæ 1566. IV. Kalendas Iunij, quoad moniales confirmauit,

auxitque, & Greg. XIII. iniunxit Ordinariis, vt præfatum ſtatuant numerum in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam in exemptis, cum illorum tamen ſuperiorum interuentu, de quo Concilij decreto, prædictiſque conſtitutionibus, vide Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2, quæſt. 48. art. 1.* Azor. *inſtitut. moral. p. 1. lib. 13. c. 9. quæſt. 1.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. c. 16. num. 7. & n. 14.*

4 In gloſ. *Abſcendatis.* ibi, *per ſententiam.* Notatur ad hoc, quòd lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi, quamuis ſit temporis præſentis, ſententiam continet ferendam, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam. verbo reuertatur, num. 49.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 8. n. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis mandatur vt deſiſtant grauare Religioſos.*

2 *Proceſſionibus publicis intereſſe debent hodie Regulares quicunque, niſi in ſtrictiori clauſura perpetuò viuant, vel abſint à ciuitate vltra dimidium miliare.*

3 *Clauſula,* arbitrio tuæ voluntatis, *importat arbitrium boni viri.*

Cap. Nimis. ÿ. XVII.

1 EPiſcopis mandatur vt deſiſtant agrauare Religioſos vt Prædicatores, & Minores, enumerãtur duodecim grauamina. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 189.* Alagona *in compendio iuris Canon. p. 709.*

2 *Cum eis proceſſionaliter veniant.*] Hodie per Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regul. cap. 13.* exempti omnes tam clerici ſeculares, quam regulares quicunque, etiam Monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere compelluntur, iis tantùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, de cuius intellectu & materia vide Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 36. art. 1.* prax. Epiſcop. *part. 1. verbo proceſſiones §. 2.* Aloyſ. Ricc. *deciſ. 90.* Stephan. Gratian. *Aſcrchia deciſ. 232.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon rub. 12. cap. 13. numero 117. cum ſeqq.* & plura adduxi *de offic. & poteſt. Epiſcopi. part 3. alleg. 78.* & etiam hodie regulares, qui clauſuram ſeruant, vt ſunt Benedictini, & Ciſtercienſes eximuntur, ne inuiti compellantur ab Epiſcopo, aut ab aliis quauis dignitate fulgentibus, intereſſe publicis proceſſionibus, ſeu ſupplicationibus, aut funeralibus publicis, etiam Principum, vt tenent Henriquez *in ſumma lib. 7. cap. 26. §. 3.* Fr. Emman. *d. quæſt. 26. art. 2.* Sic etiam non procedit prædictum Concilij decretum in regularibus, qui abſunt à Ciuitate vltra dimidium milliare, vt teſtatur Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 361. num. 1. & 3. in 1. edit. & reſolut. 308. in 2. edit.*

3 *Pro ſua arbitrio voluntatis.*] Notatur ad hoc, quòd commiſſio facta alicui his verbis, arbitrio tuæ voluntatis, tunc huiuſmodi verba important arbitrium boni viri, vt per Socin. *reg. 85. limit. 2.* & faciunt quæ Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D. concl. 307.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum non ſeruans ſuſpenſus eſt ab officio, & beneficio, & omni iuriſdictione.*

2 *Excommunicandi poteſtas ad iuriſdictionem pertinet.*

3 *Celebrare compellens Sacerdotes tempore interdicti praſumitur impuliſſe in contemptum.*

4 *Intruſus dicitur, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi.*

5 *Beneficium poſſidens alteri de facto, & iniuſtè ablatum dicitur intruſus.*

6 *Interdictum violans exercendo actum proprium ſui Ordinis inhabilis eſt, etiam ad requiſitum beneficium obtinendum.*

7 *Crimen ſi quis committat inducens priuationem dignitatis ipſo iure poſſunt ſubditi ab eius obedientia ſe ſubducere.*

8 *Excommunicatus Epiſcopus non poteſt beneficia conferre etiam per Vicarium non excommunicatum.*

9 *Religioſus nullo Ordine initiatus, ſi violet interdictum quam pœnam incurrat oſtenditur.*

Cap. Tanta. XVIII. & fin.

INterdictum non ſeruans eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, & ab omni iuriſdictione, & collatio beneficiorum facta ab eo poſt violationem eſt irrita, & intruſi ſunt ſuſpendendi ab ipſis beneficiis, & omnibus aliis: ſimiliter excommunicatio, vel ſuſpenſio lata ab eodem eſt nulla. Item qui extendit manus temeratias in clericos, compellatur ire Romam, inuocato, ſi opus eſt, ad id brachio ſeculari. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Zabrell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 189.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 709.* remiſſiuè Ximen. *in concord p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. quoad primam partem de clerico violatore interdicti quod incurrat ſuſpenſionem ab officio, & conſequenter à iuridictione, ex hoc text. deſumunt Sylneſt. *in ſumma verbo interdictum 6. quæſt. 3.* Couar. *in cap. alma matr. part. 2. §. 2. num. 2.* Auil. *de cenſur. part. 5. diſp. 5. dub. 4. concluſ. 2.* Soar. *tom. 5. diſp. 34. ſect. 4. num. 16.* Paul. Layman. *in Theolog morali lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 3. num. 3. verſ. tertia,* vbi, *in verſ. ſecunda,* ſubdit clericum perſonale, aut locale interdictum violantem, exercendo actum ſacri ordinis, vel celebrando officia diuina, fieri inel gibilem tam actiuè, quàm paſſiuè, per *c. 1 de poſtulat. Prælat. & cap. is qui, §. is verò, de ſent. excom. lib. 6.* 2

Tanta eſt clauis Petri] Pontifex in his verbis clauis meminit in numero ſingulari, & *infrà* clauium mentionem fecit in numero plurali, prout etiam alibi; ob quod gloſ. *verbo dedit, in princip. diſt. 20.* ait quòd duæ ſunt claues, altera ſcientiæ, altera poteſtatis: claues ſcientiæ plerique referunt ad habitus ſcientiarum, ſacræ ſcilicet Theologiæ, ſacrorumve Canonum, qui in ſcholis addiſcuntur, ita d. gloſ. *verbo dedit,* vnde Alexand. *ibi num. 7.* notat ſacerdotibus imperitis non dari clauem ſcientiæ in ſua ordinatione, quam etiam ſententiam tribuit Magiſtro; ſed eleganter improbat Sot. *in 4. diſtinct 20. quæſt. 1. art. 1. ad fin.* Conuincitur etiam, tum quia repugnat Extrauag. *quia quorundam, verſ. item, quia, de verb. ſignif.* dum ait Sacerdotes in ſua ordinatione claues recipere, cùm tamen liqueat non recipere habitus ſcientiarum, tum quia inconueniens eſt fateri imperitos ſacerdotes alteram tantùm clauem habere. Vnde mihi dicendum videtur poteſtatem eccleſiaſticam, ſeu ſpiritualem, quæ nomine Clauium ſignificatur, quoad ſubſtantiam, & eſſentiam vnicam eſſe, & ſic intelligitur text. *in præſenti,* dum *in princ.* clauis meminit in numero ſingulari, eam nihilominus poteſtatem duplicem 3

duplicem habere actum, duplicémque diſtinctam facultatem affirmat, alteram decernendi an is, qui admittitur ad Regnum Dei, dignus ſit, & qua pœnitentem cogi, vt plenè peccata pandat, vt ſtatum ipſius cognoſcat, & hæc dicitur ſcientiæ; alteram verò qua is, qui dignus decernitur, admittitur, & abſoluitur, vel ſi indignus eſt, repellitur, & hæc dicitur poteſtatis, & confirmatur, quia licèt aliquando is, cui committitur cognoſcere, iudicare non poſſit, Extrauag. *quia quorundam, verſ. ei autem*, is tamen qui iudex conſtituitur, & cui iudicare committitur, neceſſariò de qua re iudicabit, primum cognoſcere debet, *cap. 1. verſ. oportet, de Pœnit. diſp. 7.* text. ſic intelligendus *in l. de qua re. ff. de iudic.* Quare rectè pontifex *in d. Extrauag. verſ. quare reſtat*, concludit in iudice eccleſiaſtico vtramque clauem eſſe neceſſariam, cognoſcendi ſcilicet, & definiendi, quaſi altera ſine altera ſubſiſtere non poſſit, nec enim quilibet quamuis doctus, ſi ordinatus non ſit, clauem habet ſcientiæ, quia non habet facultatem illam decernendi, de qua *ſuprà*, nec etiam Sacerdos indoctus caret claue ſcientiæ, quia quamuis habitus ſcientiarum non habeat, habet tamen facultatem decernendi an pœnitens dignus, vel indignus ſit, quæ omnia colliguntur ex Sot. *d. art. 1. concl. 2.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part. 1. lib. 1. c. 13. num. 9.*

3 *Immo compulit non ſeruare.*] Notatur ad hoc, quòd quando quis compellit Sacerdotes celebrare tempore interdicti generalis, præſumitur per contemptum impuliſſe, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 5 præſumpt. 44. num. 13.*

4 *Intruſit*] Notatur ad hoc, quòd ille dicitur intruſus, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi, vt per Maſcard. *de probat. concl. 936. num. 20.* Et notatur etiam ad hoc, quòd poſſidens beneficium alteri de facto, & iniuſtè ablatum, dicitur

5 intruſus, vt per Rebuf. *in addit. ad reg. Cancel reg. 29. verſ. quartò*, Cæſat. Angel. *de contradictore legitimo quaſt. 15. num. 78.*

6 *Non ſolùm à beneficiis ipſis*, &c.] Notatur ad hoc, quod violans interdictum exercendo actum proprium ſui Ordinis inhabilis eſt non ſolùm ad acquirendum beneficium, ſed etiam ad acquiſitum retinendum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 32. tract. 1. n. 48 verſ. quæ ſunt.*

7 *Suſpendas auctoritate Apoſtolica*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi quis crimen commiſerit quod priuationem dignitatis inducit ipſo iure, poſſunt ſubditi ab eius obedientia ſe ſubducere, & illius iura denegare, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur. num. 366.*

8 In gloſſ. *Irritas, & inanes.* ibi, *conferre non poteſt* Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non poteſt beneficia conferre, vt per Couar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 7. num. 9.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. cap. 3. num. 1.* quod extende, vt excommunicatus neque poſſit conferre per Vicarium non excommunicatum, Rebuf. *in cap. poſtulaſti, num. 58. de cleri. excomm. miniſt.* Marian. Alter. *de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſput. 5. cap. 1. verſ. tandem poſtulaſtis*, Antonius Ricciullus *d. cap. 3. num. 3.* vbi *num. 14.* tenet, quod excommunicatus nondum declaratus poteſt ritè conferre, & poſt multos DD. quos *ibi* refert, citat etiam Rotæ deciſ. apud Farinac. *tom. 2. conſil. deciſ. 168.* & iterum apud eundem Farinac. *deciſ. 534. n. 3. & ſeqq. & deciſ. 602. part. 1. tom. 2. recen.*

9 Notatur etiam ad hoc, quòd ſi religioſus nullo ſit ordine initiatus, & violet interdictum, quamuis in irregularitatem non labatur, quia non eſt id iure

cautum, his tamen pœnis, quæ in huiuſmodi ſtatum cadere poſſunt, irretitur, videlicet, vt nec eligi, nec eligere poſſit, nec ea Diuina celebrare, quæ ex officio ſolet, quæ quidem pœnæ habent etiam locum in fœminis religioſis, vt per Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quaſt. 50. num. 4.*

De Noui operis nuntiatione

Tit. XXXII.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Ater. Ancharan. Panorm. Butr. Mat. Socin. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum. fol. 18 a verſo*, Mar. Meinard. *in epitome Decretal. fol. 193. verſo*, Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canonici*, Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, pag. 701.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Bartol. Catthag. *in expoſitione titut. iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Gomez *l. 46. Tauri num. 34. cum ſeqq.* Viuian. & alios *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 6.* Fachin. *controuerſ. lib. 8. cap. 48.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo nuntiatio noui operis*, Molin. *de iuſtit. tom. 3. tractat. 2. diſput. 706.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Camaræ Imper. lib. 1. concluſ. 16.* Stephan Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 384.* Rendin. *in prompt. recept. ſent. tom. 1. tit. 88.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ædificata poſt nunciationem noui operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis.*

2 *Pontificio iuri ſtandum eſt in foro Ciuili; quando caſus eſt dubius.*

3 *Pontificium ius obſeruatur apud Caſtellanos deficientibus legibus Regiis, & conſuetudinibus prouinciarum.*

4 *Pontificium ius obſeruatur apud Luſitanos, vbi agitur de materia, quæ peccatum concernit.*

5 *Canone deficiente in cauſis Eccleſiaſticis, & ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, ſed Cæſareum eſt deueniendum.*

6 *Conſtitutionibus ſynodalibus ſtantibus, an potius ad illas, quàm ad ius commune ſit recurrendum, remiſſiuè*

Cap. Intelleximus. I.

Luc. III.

POſt denunciationem noui operis ſi quid ſiue iure, ſiue iniuria conſtruatur, debet ſecundum leges demoliri. Item ſi Eccleſia in præiudicium alterius conſtituatur, debet demoliri, prout præcipiunt leges, & Canones, quia leges non dedignantur imitari ſacros Canones; & canones adiuuantur legibus Principum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ratoinali lib. 5. iuris Pontif. pag. 192.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 710.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. ſub tit. de Eccleſiis ædificandis cap. 3.* 1

2 *Quia ſicut leges*, &c.] Quando in foro ciuili caſus eſt dubius, iuri Pontificio ſtandum eſt, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 30. num. 3. quæſt. 74 n 54. & caſu 185. num. 11. & 12 & conſ. 93. num. 31. & 32.* Vnde apud Ca-
3 ſtellanos deficientibus legibus Regiis, & conſuetudinibus prouinciarum recurri ad ius Canonicum atteſtantur Perez *in proœmio Ordinam. q. 3.* Burg. de Pace *l. 1. Tauri num. 62. cum ſeq.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. annot. 5. ſub num. 36.* Morla *in emporio iuris part. 1. tit 1. quæſt. 16. num. 36.* Azeued. *l. 5. num 6. tit. 1. lib. 2. noua recop.* plures, quos refert Cened. *ad Decret. collect. 70. n. 4* Apud Luſi-
4 tanos tamen ex Ordin. Regia *lib. 3. tit. 64. in princ.* ad ius Canon recurritur, vbi de materia agitur, quæ peccatum concernit.

5 Leges extra corpus iuris, ſiue ſint communes, ſiue ſint locales, quas DD. vocant inferiorum, non obtinent in foro Eccleſiæ niſi ſpecialiter fuerint approbatæ, vnde deficiente Canone in cauſis Eccleſiaſticis, & Ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, ſed ad Cæſareum eſt deueniendum, vt per Fr. Emman. *d. art 2. verſ. ſecunda regula*, Chald. Pereira *de emptione cap. 1. à num. 9.* vbi dicit ita decretum fuiſſe à Collegio Cardinalium in cenſura ad Synodum Prouincialem Bracharenſem IV. *art. 2. cap. 16. & 18.* vbi fuerat ſancitum, vt Regiæ ſanctiones, quæ Ciuilis iuris in Luſitaniæ Regno vim habent, cùm illarum diſpoſitio ad mores noſtros ſit accommodata, obſeruarentur in Eccleſiaſtico iudicio, & ſi quid incideret, quod nec ex ſacris Canonibus, nec ex ſynodalibus conſtitutionibus decidi poſſet, id ex Regiis ſanctionibus, quoad fieri poſſet, æquiſſimè decerneretur, etiamſi aliud ex iuris, communis diſpoſitione ſtatuendum videretur. Hoc decretum Cardinalium collegium omninò delendum cenſuit. Nam clerus, ſeu ſtatus Eccleſiaſticus coram Romano Pontifice querimoniam propoſuit ex
6 multis cauſis, quibus illud decretum, tanquam noxium, & pernicioſum Eccleſiaſticæ libertati abrogatum eſt. An autem ſtantibus conſtitutionibus Synodalibus potius ad illas, quàm ad ius commune ſit recurrendum; affirmatiuè reſpondet Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ gloſſ. 9. §. 1. num 18.* Intellige de conſtitutionibus ſynodalibus, quæ contra ius commune non diſponunt, quia tunc eſſent inualidæ, Rot. coram Gregor. XV. *deciſ. 339. num 6.* & *in Toletana conſtitutionum ſynodalium 9. Februarij* 1624. coram Reu. D. meo Coccino Rotæ Decano, vbi etiam fuit dictum dari appellationem à Concilio ſynodali ad effectum tantùm deuolutiuum, non verò ſuſpenſum, ſi conſtitutio ſynodalis ſit iuridica & vniuerſalis. Nota conſtitutionem ſynodalem ligare omnes exiſtentes infra terminos diœceſis, Seraphin. *deciſ. 812. num. 2.* & ex temporis diuturnitate præſumitur à ſede Apoſt. confirmata, idem Seraph. *deciſ. 507. n. 3.* Rot. *in Plancentina decimarum de Truxillo 15. Nouemb.* 1621. coram bonæ mem. Burrato.

7 *Adiuuantur.*] Notatur ad hoc, quòd Leges, & Canones adiuuantur inter ſe, vt per Rebuff. *in tract. nominat. quæſt. 5. num.* 14. Vnde differentias inter ius Canonicum, & ciuile non eſſe nouè introducendas, ſed potius reſtringendas ad caſus expreſſos, tenuit Surd. *deciſ. 136. num. 3.*

SVMMARIVM.

1. *Ædificatum poſt denunciationem noui operis totum eſt demoliendum.*
2. *Opus ipſum quod demoliatur pati non debet iudex, quando ei euidenter conſtaret de iniuſtitia & malitia denunciationis.*
3. *Perſona religioſa, & valde Catholica præſumitur quòd bono zelo litem mouerit.*
4. *Perempta re pereunt illius iura tam actiua quàm paſſiua.*
5. *Eccleſia deſtructa auctoritate Superioris iam non comprehenditur ſub nomine Eccleſiæ.*

Cap. Cùm ex iniuncto. II.

Innocent. III.

QVicquam fuerit ædificatum poſt denuntiationem noui operis, totum eſt demoliendum, etiamſi ædificatum fuit abſente domino, & prætendat de iure ſibi competere ædificare, quia ei denegatur actio Item ſcandala fugienda ſunt, omittendo illa, quæ ſine peccato mort. fieri poſſunt, faciendo, quæ ſine peccato mort. omitti poſſunt, & non alia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 192.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 710.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret lib. 5. ſub tit 15. c. vnic.* 1

Facias penitus demoliri] Quando autem conſtaret euidenter iudici de iniuſtitia, & malitia nunciationis, non debet ipſe pati, quod opus demoliatur, quamuis prohibitio præceſſerit, arg. text. *in l. æquiſſimum 2. in princ. ff. de bonorum poſſeſſ. ſecundum. tab.* tenent Bonacoſ. *commun. crimin. part. 2. verbo nunciatio fol. 54 & verbo opus nouum fol. 55.* Greg. 80. *verbo fuere rebel. d. tit. 32. part. 3.* Surd. *conſ. 154. n. 20.* Steph. Gratian. *diſcept. foren. c. 84. n. 36. cum ſeq.* 2

Quod non feciſſent, &c.] Notatur ad hoc, quòd perſona religioſa, & valde Catholica etiamſi nulla litigandi cauſa appareat, præſumitur, quod bono zelo litem mouerit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. n. 109.* 3

In gloſ. *Non teneat principale* ibi, *deſtructa enim re, deſtruuntur priuilegia.* Regulare eſt in iure, quod perempta re, pereunte illius iura tam actiua, quàm paſſiua, latè Albert. Brun. *tract. de interitu, & peremptione concluſ. 5 per totam.* Ratio eſt, quia per huiuſmodi deſtructionem fit mutatio ſtatus, & quædam velut capitis diminutio. Petrus de Peruſ. *in tract. de mutatione ſtatus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum.* præcipuè ſi deſtructio fiat auctoritate iuridica ſuperioris, Brun. *d. concl. 5. n. 13.* Gail. *lib. 2. obſeru. 61. num. 1. & 6.* Secus verò ſi violentia, aut propria priuati auctoritate *gloſ.* & Franch. *in cap. priuilegium, de regul. iuris in 6.* Gail. *d. obſeru. 61. num. 6. & 7.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 3. num. 16.* Hinc etiamſi Eccleſia deſtructa ſit auctoritate Superioris, iam non comprehenditur nomine Eccleſiæ, ita vt gaudeat immunitate Eccleſiaſtica aut per copulam in ea habitum, aut ſanguinis effuſionem ibi factam polluta cenſeatur, de quo vide Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 28. n. 70.* Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 15 n. 47.* Curia Philippica *p. 3. §. 12. n. 1.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum, tit. de iis, qui ad Eccleſias confugiunt, num. 39.* 4 5

SVMMARIVM.

1. *Nunciantis nouum opus in optione eſt vel intra tres menſes de præiudicio ſuo oſtendere interim ceſſando ab opere, vel recepta cautione de opere demoliendo, ſtatim ædificari permitti.*
2. *Ædificatio inhibetur per nunciationem noui operis iure vel iniuria facta.*
3. *Dictio, incontinenti, quam vim & effectum habeat remiſſiuè.*

4 Non

4 *Nunciationis noui operis remedium duntaxat competit aduerſus ædificationem futuram, non iam factam.*

Cap. Significantibus. III.

Honor. III.

1 NVncians nouum opus poteſt vel oſtendere de ſuo præiudicio, v.g. probando plateam ad ſe pertinere, & interim ceſſetur ab opere, vel recepta cautione de demoliendo opere permittere ſtatim ædificari. Item quicquid poſt appellationem teneatur eſt irritum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 192. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 711.

2 Probat text. quod per nunciationem noui operis iure vel iniuria factam inhibetur ædificatio, vt per Surd. *conſ.* 121. *n.* 10. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 16. *n.* 2. vbi *n.* 5. *cum ead.* Surd. *conſ.* 154. *ſub n.* 23. hoc declarat quando nuncians eſſet dominus, vel ſaltum poſſideret.

3 *Incontinenti.*] De vi, & effectibus huius dictionis vide Menoch. *de arbitr. caſu* 9. *cum tribus ſeqq.* Ceued. *ſirg.* 56. *num.* 7. & alios plures quos refero ego ipſe *de dict. & clauſ. dict.* 133. alias *dict.* 155. ſecundum Lugd. impreſſ.

4 *Ædificium prohiberi*] Ratio eſt, quia noui operis nunciationis remedium duntaxat competit aduerſus ædificationem futuram, non iam factam, vt per Damhaud *in praxi ciuili cap.* 15. *verſ. nonique ita operis nunciatio,* Marant. *conſ.* 56. *numer.* 3. Caualcan. Fiuiz. *deciſ.* 23. *num.* 16. *part.* 2. Bernard. Græuæ. *d. concluſ.* 16. *num.* 8.

Quicquid poſt appellationem huiuſmodi, &c.] Ergo à ſententia lata ſuper demolitione ædificij conſtructi, atque confecti poſt noui operis nunciationem appellatio admittitur quoad vtrumque effectum ſuſpenſiuum & deuolutiuum, cuius contrarium reſoluit Lancel. *de attent. part.* 3. *cap.* 28. *num* 78. dicens quòd à ſententia deuolutionis noui operis non appellatur, quia denegatur audientia per *l.* 1. *§. ſi is ff. hoc tit.* Quare idem Lancel. *vbi ſup. num.* 97. & 98. ac latè Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 2. *cap* 8. *ex num.* 45. varios intellectus ad hunc text. præſtant, ſed meliùs huic vltimo loco citato, ait textum non procedere, nec loqui in ſententia reuocationis ædificij conſtructi poſt nunciationem noui operis, & ſic in demolitione operis, quod ædificans proſequutus eſt attentans ſpreta, & contempta denunciatione, ſed tantùm in caſu illius veluti quando cauſa noui operis ſimpliciter tractabatur ceſſantibus fabris, & vacantibus à labore in ædificio poſtquam ſibi denunciatum fuerat à Canonicis nihil aduerſus denunciationem conficientibus inſuper, & vide eundem Salgad. *d. part.* 2. *cap.* 12. *ex num* 7.

5 In gloſſ. *Incontinenti.* ibi, *quia idem eſt, ſi vſque ad tres menſes.* Vide quæ ego ipſe adduco *d. tract. de dict. & clauſ. dict.* 133. *num.* 4. *cum ſeqq.* aliàs *dict.* 155. ſecundùm Lugd. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nunciator ſe offerret intra trimeſtre tempus de ſuo iure velle probationes perficere.*

3 *Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſum trium menſium circunſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo.*

4 *Cautione præſtita de demoliendo ſuis ſumptibus ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, poterit opus perfici.*

5 *Nunciatio noui operis non competit pro ſeruitutibus ruſticis.*

6 *Ædificium ſuum vnicuique licitum eſt vſque ad cœlum extollere.*

7 *Ædificatio ad æmulationem vicini licita non eſt.*

8 *Cautio admittenda non eſt, quando nuncians vult incontinenti probare.*

Cap Is, cui. IV. & fin.

Greg. IX.

SI is qui denunciat vult probare ſuum ius, is qui ædificat, etiamſi offerat cautionem de deſtruendo opere, tenetur expectare per tres menſes, & interim ceſſare ab ædificio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 192. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 711. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. 1

Tenetur te per trium menſium ſpatium, &c.] Notatur ad hoc, quòd nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nuntiator ſe offerret intra trimeſtre tempus de ſuo iure velle probationes perficere, vt per Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib.* 1. *concl.* 16. *numer.* 18. & citat Fachin. *controuerſ. iuris lib.* 8. *cap.* 48. *verſ. poſtrema igitur.* Declaratur hæc principalis concluſio tunc demum procedere, quando nunciatum eſſet ab initio antequam ædificans expenſas multas feciſſet in cæmentis, & inſtrumentis ad ædificandum, & non eſſet ædificare volenti graue ſuperſedere per tres menſes, nuncianſque allegaret ſe habere iura, quæ tamen allegationis tempore producere non poſſet, ſed trium menſium tempus faciendæ probationi peteret. Quando verò è contra res non eſſet ædificandi integra, ſed periculum in mora, & ex aſpectu, aliàve ex cauſa iudex animaduerteret nunciationem eſſe calumnioſam, cautio admittenda ſtatim foret, non expectato trium menſium lapſu, ita Theſaur. *Pedem deciſ.* 204 *ſub num.* 4. Vincent. Carot. *deciſ. caſu* 19. *n.* 23. quos refert, & ſequitur Bernard. Græuæ. *d. concl.* 16. *n.* 19. 2

Primò aduertendum duxi minori dari reſtitutionem in integrum aduerſus omiſſam iuſto trium menſium circunſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo, vt per Fachin. *d. lib.* 8. *cap.* 49. quem refert, & ſequitur Bernard. Græuæ *d. concluſ.* 16 *num.* 20. Minori tamen, qui denuntiationi non obtemperauit, reſtitutionis auxilium denegandum eſſe, ac proinde opus nouum factum poſt nunciationem demoliendum, reſoluit Chald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo, num.* 67. vbi *num.* 69. tenet, quod poterit reſtitutionem petere aduerſus non peritam remiſſionem nunciationis, quam præſtans cautionem poſſit euitare, quæ reſtitutio ſibi erit vtilis, quia ædificium non demolietur, niſi cum aduerſarius iuſtè ſe nunciaſſe monſtrauerit. 3

Secundò aduertere oportet, quòd ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, poterit præſtita cautione de demoliendo, ſuis ſumptibus opus perficere. Iaſ. *in l.* 1. *ff. hoc tit.* Viuian. *tom.* 2. *comm. opin. lib.* 8. *tit.* 6. *n.* 6. *p.* 338. Bern. Græuæ. *d. concl.* 16. *n.* 16 *cum ſeq.* 4

auxitque, & Greg. XIII. iniunxit Ordinariis, vt præfatum ſtatuant numerum in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam in exemptis, cum illorum tamen ſuperiorum interuentu, de quo Concilij decreto, prædictiſque conſtitutionibus, vide Fr. Emman. *quaſt. regul. tom. 2, quaſt. 48. art. 1.* Azor. *inſtitut. moral. p. 1. lib. 13. c. 9. quaſt. 1.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 12 c. 16. num. 7. & n. 14.*

4 In gloſ. *Abſcendatis.* ibi, *per ſententiam.* Notatur ad hoc, quòd lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi, quamuis ſit temporis præſentis, ſententiam continet ferendam, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam. verbo reuertatur, num. 49.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 8. n. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis mandatur vt deſiſtant grauare Religioſos.*
2 *Proceſſionibus publicis intereſſe debent hodie Regulares quicunque, niſi in ſtrictiori clauſura perpetuò viuant, vel abſint à ciuitate vltra dimidium miliare.*
3 *Clauſula,* arbitrio tuæ voluntatis, *importat arbitrium boni viri.*

Cap. Nimis. ij. XVII.

1 EPiſcopis mandatur vt deſiſtant agrauare Religioſos vt Prædicatores, & Minores, enumerantur duodecim grauamina. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. p. 189.* Alagona *in compendio iuris Canon. p 709.*

2 *Cum eis proceſſionaliter veniant.*] Hodie per Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regul. cap. 13.* exempti omnes tam clerici ſeculares, quam regulares quicunque, etiam Monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere compelluntur, iis tantùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, de cuius intellectu & materia vide Fr. Emman. *quaſt. regul. tom. 3. quaſt. 36. art 1.* prax. Epiſcop. *part. 1. verbo proceſſiones §. 2.* Aloyſ. Ricc. *deciſ. 90.* Stephan. Gratian. *Ατ*rchia *deciſ. 232.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon rub. 12. cap. 13. numero 117. cum ſeqq.* & plura adduxi *de offic. & poteſt. Epiſcopi. part 3. alleg. 78.* & etiam hodie regulares, qui clauſuram ſeruant, vt ſunt Benedictini, & Ciſtercienſes eximuntur, ne inuiti compellantur ab Epiſcopo, aut ab aliis quauis dignitate fulgentibus, intereſſe publicis proceſſionibus, ſeu ſupplicationibus, aut funeralibus publicis, etiam Principum, vt tenent Henriquez *in ſumma lib. 7. cap. 26. §. 3.* Fr. Emman. *d. quaſt. 26. art. 2.* Sic etiam non procedit prædictum Concilij decretum in regularibus, qui abſunt à Ciuitate vltra dimidium milliare, vt teſtatur Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 361. num. 2. & 3. in 1. edit. & reſolut. 308. in 2. edit.*

3 *Pro ſua arbitrio voluntatis.*] Notatur ad hoc, quòd commiſſio facta alicui his verbis, arbitrio tuæ voluntatis, tunc huiuſmodi verba important arbitrium boni viri, vt per Socin. *reg. 85. limit. 2.* & faciunt quæ Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D. concl. 307.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum non ſeruans ſuſpenſus eſt ab officio, & beneficio, & omni iuriſdictione.*
2 *Excommunicandi poteſtas ad iuriſdictionem pertinet.*
3 *Celebrare compellens Sacerdotes tempore interdicti praſumitur impuliſſe in contemptum.*
4 *Intruſus dicitur, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi.*
5 *Beneficium poſſidens alteri de facto, & iniuſtè ablatum dicitur intruſus.*
6 *Interdictum violans exercendo actum proprium ſui Ordinis inhabilis eſt, etiam ad requiſitum beneficium obtinendum.*
7 *Crimen ſi quis committat inducens priuationem dignitatis ipſo iure poſſunt ſudditi ab eius obedientia ſe ſubducere.*
8 *Excommunicatus Epiſcopus non poteſt beneficia conferre etiam per Vicarium non excommunicatum.*
9 *Religioſus nullo Ordine initiatus, ſi violet interdictum quam pœnam incurrat oſtenditur.*

Cap Tanta. XVIII. & fin.

INterdictum non ſeruans eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, & ab omni iuriſdictione, & collatio beneficiorum facta ab eo poſt violationem eſt irrita, & intruſi ſunt ſuſpendendi ab ipſis beneficiis, & omnibus aliis: ſimiliter excommunicatio, vel ſuſpenſio lata ab eodem eſt nulla. Item qui extendit manus temerarias in clericos, compellatur ire Romam, inuocato, ſi opus eſt, ad id brachio ſeculari. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Zabrell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 189.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 709.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. quoad primam partem de clerico violatore interdicti quod incurrat ſuſpenſionem ab officio, & conſequenter à iuridictione, ex hoc text. deſumunt Syluest. *in ſumma verbo interdictum 6. quaſt. 3.* Couar. *in cap. alma mater. part. 1. §. 2. num. 2.* Auil. *de cenſur. part. 5. diſp. 5. dub. 4. concluſ. 2.* Soar. *tom. 5. diſp 34. ſect. 4. num. 16.* Paul. Layman. *in Theolog morali lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 3. num. 3. verſ. tertia,* vbi, *in verſ. ſecunda,* ſubdit clericum perſonale, aut locale interdictum violantem, exercendo actum ſacri ordinis, vel celebrando officia diuina, fieri ineligibilem tam actiuè, quàm paſſiuè, per *c. 1 de poſtulat. Pralat. & cap. is qui, §. is verò, de ſent. excom. lib. 6.* 2

Tanta eſt clauis Petri] Pontifex in his verbis clauis meminit in numero ſingulari, & *infrà* clauium mentionem fecit in numero plurali, prout etiam alibi; ob quod gloſ. *verbo dedit, in princip. diſt. 20.* ait quòd duæ ſunt claues, altera ſcientiæ, altera poteſtatis: claues ſcientiæ pleriquæ referunt ad habitus ſcientiarum, ſacræ ſcilicet Theologiæ, ſacrorumve Canonum, qui in ſcholis addiſcuntur, ita d. gloſ. *verbo dedit,* vnde Alexand. *ibi num. 7.* notat ſacerdotibus imperitis non dari clauem ſcientiæ in ſua ordinatione, quam etiam ſententiam tribuit Magiſtro; ſed eleganter improbat Sot. *in 4. diſtinct 20. quaſt. 1. art. 1. ad fin.* Conuincitur etiam, tum quia repugnat Extrauag. *quia quorundam, verſ. item, quia, de verb. ſignif.* dum ait Sacerdotes in ſua ordinatione claues recipere, cùm tamen liqueat non recipere habitus ſcientiarum, tum quia inconueniens eſt fateri imperitos ſacedotes alteram tantùm clauem habere. Vnde mihi dicendum videtur poteſtatem eccleſiaſticam, ſeu ſpiritualem, quæ nomine Clauium ſignificatur, quoad ſubſtantiam, & eſſentiam vnicam eſſe, & ſic intelligitur text. *in præſenti,* dum *in princ.* clauis meminit in numero ſingulari, eam nihilominis poteſtatem 3

duplicem

duplicem habere actum, duplicémque diſtinctam facultatem aſſirmat, alteram decernendi an is, qui admittitur ad Regnum Dei, dignus ſit, & qua pœnitentem cogi, vt plenè peccata pandat, vt ſtatum ipſius cognoſcat, & hæc dicitur ſcientiæ; alteram verò qua is, qui dignus decernitur, admittitur, & abſoluitur, vel ſi indignus eſt, repellitur, & hæc dicitur poteſtatis, & confirmatur, quia licèt aliquando is, cui committitur cognoſcere, iudicare non poſſit, Extrauag. *quia quorundam, verſ. ei autem*, is tamen qui iudex conſtituitur, & cui iudicare committitur, neceſſariò de qua re iudicabit, primum cognoſcere debet, *cap. 1. verſ. oportet*, *de Pœnit. diſp. 7.* text. ſic intelligendus *in l. de qua re. ff. de iudic.* Quare rectè pontifex *in d. Extrauag. verſ. quare reſtat*, concludit in iudice eccleſiaſtico vtramque clauem eſſe neceſſariam, cognoſcendi ſcilicet, & diffiniendi, quaſi altera ſine altera ſubſiſtere non poſſit, nec enim quilibet quamuis doctus, ſi ordinatus non ſit, clauem habet ſcientiæ, quia non habet facultatem illam decernendi, de qua *ſuprà*, nec etiam Sacerdos indoctus caret claue ſcientiæ, quia quamuis habitus ſcientiarum non habeat, habet tamen facultatem decernendi an pœnitens dignus, vel indignus ſit, quæ omnia colliguntur ex Sot. *d. art. 1. concl. 2.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part. 1. lib. 1. c. 13. num. 9.*

3 *Immo compulit non ſeruare.*] Notatur ad hoc, quòd quando quis compellit Sacerdotes celebrare tempore interdicti generalis, præſumitur per contemptum impuliſſe, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 5 præſumpt. 44. num. 13.*

4 *Intruſit*] Notatur ad hoc, quòd ille dicitur intruſus, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi, vt per Maſcard. *de probat. concl. 936 num. 20.* Et notatur etiam ad hoc, quòd poſſidens beneficium alteri de facto, & iniuſtè ablatum, dicitur

5 intruſus, vt per Rebuf. *in addit. ad reg. Cancel reg. 29. verſ. quartò*, Cæſar. Angel. *de contradictore legitimo quæſt. 15. num. 78.*

6 *Non ſolùm à beneficiis ipſis*, &c.] Notatur ad hoc, quod violans interdictum exercendo actum proprium ſui Ordinis inhabilis eſt non ſolùm ad acquirendum beneficium, ſed etiam ad acquiſitum retinendum, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 32. tract. 1. n. 48 verſ. quæ ſunt.*

7 *Suſpendas auctoritate Apoſtolica*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi quis crimen commiſerit quod priuationem dignitatis inducit ipſo iure, poſſunt ſubditi ab eius obedientia ſe ſubducere, & illius iura denegare, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur. num. 366.*

8 In gloſſ. *Irritas, & inanes.* ibi, *conferre non poteſt* Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non poteſt beneficia conferre, vt per Couar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 7. num. 9.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. cap. 3. num. 1.* quod extende, vt excommunicatus neque poſſit conferre per Vicarium non excommunicatum, Rebuf. *in cap. poſtulaſti, num. 58. de cleri. excomm. miniſt.* Marian. Alter. *de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſput. 5. cap. 1. verſ. tandem poſtulaſtis*, Antonius Ricciullus *d. cap. 3. num. 3.* vbi *num. 14.* tenet, quod excommunicatus nondum declaratus poteſt ritè conferre, & poſt multos DD. quos *ibi* refert, citat etiam Rotæ deciſ. apud Farinac. *tom. 2. conſil. deciſ. 168.* & iterum apud eundem Farinac. *deciſ. 534. n. 3. & ſeqq. & deciſ. 602. part. 1. tom. 2. recen.*

9 Notatur etiam ad hoc, quòd ſi religioſus nullo ſit ordine initiatus, & violet interdictum, quamuis in irregularitatem non labatur, quia non eſt id iure cautum, his tamen pœnis, quæ in huiuſmodi ſtatum cadere poſſunt, irretitur, videlicet, vt nec eligi, nec eligere poſſit, nec ea Diuina celebrare, quæ ex officio ſolet, quæ quidem pœnæ habent etiam locum in fœminis religioſis, vt per Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quæſt. 50. num. 4.*

De Noui operis nuntiatione

Tit. XXXII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Aret. Ancharan. Panorm. Butr. Mar. Socin. Guillelmus Durand. *in breuiario aureo iuris Canonici.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum. fol. 18 a verſo*, Mat. Meinard. *in epitome Decretal. fol. 193. verſo*, Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canonici*, Daniel. Venator. *in analyſi methodica iuris Pontificij, pag. 701.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma huius tit.* Alexand. Caſſan. & Anaſt. ſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Bartol. Carthag. *in expoſitione titul. iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Gomez *l. 46. Tauri num. 34. cum ſeqq.* Viuian. & alios *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 6.* Fachin. *controuerſ. lib. 8. cap. 48.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo nuntiatio noui operis*, Molin. *de iuſtit. tom. 3. tractat. 2. diſput. 706.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 16.* Stephan Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 384.* Rendin. *in prompt. recept. ſent. tom. 1. tit. 88.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ædificata poſt nunciationem noui operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis.*

2 *Pontificio iuri ſtandum eſt in foro Ciuili, quando caſus eſt dubius.*

3 *Pontificium ius obſeruatur apud Caſtellanos deficientibus legibus Regiis, & conſuetudinibus prouinciarum.*

4 *Pontificium ius obſeruatur apud Luſitanos, vbi agitur de materia, quæ peccatum concernit.*

5 *Canone deficiente in cauſis Eccleſiaſticis, & ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, ſed Cæſareum eſt deueniendum.*

6 *Conſtitutionibus ſynodalibus ſtantibus, an potius ad illas, quàm ad ius commune ſit recurrendum, remiſſiuè*

Cap. Intelleximus. I.

Luc. III.

POſt denunciationem noui operis ſi quid ſiue iure, ſiue iniuria conſtruatur, debet ſecundum leges 1 demoliri. Item ſi Eccleſia in præiudicium alterius conſtituatur, debet demoliri, prout præcipiunt leges, & Canones, quia leges non dedignantur imitari ſacros Canones, & canones adiuuantur legibus Principum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtien. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 192.* Alagona *in compend. iuris Canon. p. 710.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. ſub tit. de Eccleſiis ædificandis cap. 3.*

2 *Quia ſicut leges*, &c.] Quando in foro ciuili caſus eſt dubius, iuri Pontificio ſtandum eſt, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 30. num. 3. quæſt. 74 n 54. & caſu 185. num. 11. & 12 & conſ. 93. num. 31. & 32.* Vnde apud Ca-
3 ſtellanos deficientibus legibus Regiis, & conſuetudinibus prouinciarum recurri ad ius Canonicum atteſtantur Perez *in proœmio Ordinam. q. 3.* Burg. de Pace *l. 1. Tauri num. 62. cum ſeq.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. annot. 5. ſub num. 36.* Morla *in emporio iuris part. 1 tit 1. quæſt. 16. num. 36.* Azeued. *l. 5. num 6. tit. 1. lib. 2. noua recop.* plures, quos refert Cened. *ad Decret. collect. 70. n. 4.* Apud Luſi-
4 tanos tamen ex Ordin. Regia *lib. 3. tit. 64. in princ.* ad ius Canon recurritur, vbi de materia agitur, quæ peccatum concernit.

5 Leges extra corpus iuris, ſiue ſint communes, ſiue ſint locales, quas DD. vocant inferiorum, non obtinent in foro Eccleſiæ niſi ſpecialiter fuerint approbatæ, vnde deficiente Canone in cauſis Eccleſiaſticis, & Ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, ſed ad Cæſareum eſt deueniendum, vt per Fr. Emman. *d. art 2. verſ. ſecunda regula*, Chald. Pereira *de emptione cap. 1. à num. 9.* vbi dicit ita decretum fuiſſe à Collegio Cardinalium in cenſura ad Synodum Prouincialem Bracharenſem IV. *art. 2. cap. 16. & 18.* vbi fuerat ſancitum, vt Regiæ ſanctiones, quæ Ciuilis iuris in Luſitaniæ Regno vim habent, cùm illarum diſpoſitio ad mores noſtros ſit accommodata, obſeruarentur in Eccleſiaſtico iudicio, & ſi quid incideret, quod nec ex ſacris Canonibus, nec ex ſynodalibus conſtitutionibus decidi poſſet, id ex Regiis ſanctionibus, quoad fieri poſſet, æquiſſimè decerneretur, etiamſi aliud ex iuris, communis diſpoſitione ſtatuendum videretur. Hoc decretum Cardinalium collegium omninò delendum cenſuit. Nam clerus, ſeu ſtatus Eccleſiaſticus coram Romano Pontifice querimoniam propoſuit ex
6 multis cauſis, quibus illud decretum, tanquam noxium, & pernicioſum Eccleſiaſticæ libertati abrogatum eſt. An autem ſtantibus conſtitutionibus Synodalibus potius ad illas, quàm ad ius commune ſit recurrendum; affirmatiuè reſpondet Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ gloſſ. 9. §. 1. num 18.* Intellige de conſtitutionibus ſynodalibus, quæ contra ius commune non diſponunt, quia tunc eſſent inualidæ, Rot. coram Gregor. XV. *deciſ. 339. num. 6.* & *in Toletana conſtitutionum ſynodalium 9. Februarij 1624.* coram Reu. D. meo Coccino Rotæ Decano, vbi etiam fuit dictum dari appellationem à Concilio ſynodali ad effectum tantùm deuolutiuum, non verò ſuſpenſum, ſi conſtitutio ſynodalis ſit iuridica & vniuerſalis, Nota conſtitutionem ſynodalem ligare omnes exiſtentes infra terminos diœceſis, Seraphin. *deciſ. 812. num. 2.* & ex temporis diuturnitate præſumitur à ſede Apoſt. confirmata, idem Seraph. *deciſ. 507. n. 3.* Rot. *in Placentina decimarum de Truxillo 15. Nouemb. 1621.* coram bonæ mem. Buttato.

7 *Adiuuantur.*] Notatur ad hoc, quòd Leges, & Canones adiuuantur inter ſe, vt per Rebuff. *in tract. nominat. quæſt. 5. num. 14.* Vnde differentias inter ius Canonicum, & ciuile non eſſe nouè introducendas, ſed potius reſtringendas ad caſus expreſſos, tenuit Surd. *deciſ. 136. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Ædificatum poſt denunciationem noui operis totum eſt demoliendum.*

2 *Opus ipſum quod demoliatur pati non debet iudex, quando ei euidenter conſtaret de iniuſtitia & malitia denunciationis.*

3 *Perſona religioſa, & valde Catholica præſumitur quòd bono zelo litem mouerit.*

4 *Perempta re pereunt illius iura tam actiua quàm paſſiua.*

5 *Eccleſia deſtructa auctoritate Superioris iam non comprehenditur ſub nomine Eccleſiæ.*

Cap. Cùm ex iniuncto. II.

Innocent. III.

QVicquam fuerit ædificatum poſt denuntiationem noui operis, totum eſt demoliendum, etiamſi ædificatum fuit abſente domino, & prætendat de iure ſibi competere ædificare, quia ei denegatur actio 1
Item ſcandala fugienda ſunt, omittendo illa, quæ ſine peccato mort. fieri poſſunt, faciendo, quæ ſine peccato mort. omitti poſſunt, & non alia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 192.* Alagona *in compendio iuris Canonici. pag. 710.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret lib. 5. ſub tit 15. c. vnic.*

Facias penitus demoliri.] Quando autem conſtaret 2
euidenter iudici de iniuſtitia, & malitia nunciationis, non debet ipſe pati, quod opus demoliatur, quamuis prohibitio præceſſerit, arg. text. *in l. æquiſſimum 2. in princ. ff. de bonorum poſſeſſ. ſecundum. tab.* tenent Bonacoſ. *commun. crimin. part. 2. verbo nunciatio fol. 54 & verbo opus nouum fol. 55.* Greg. 80. *verbo fuere rebel. d. tit. 32. part. 3.* Surd. *conſ. 154. n. 20.* Steph. Gratian. *diſcept. foren. c. 84. n. 36. cum ſeq.*

Quod non feciſſent, &c.] Notatur ad hoc, quòd 3
perſona religioſa, & valde Catholica etiamſi nulla litigandi cauſa appareat, præſumitur, quod bono zelo litem mouerit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. n. 109.*

In gloſ. *Non teneat principale*, ibi, *deſtructa enim re, deſtruuntur priuilegia.* Regulare eſt in iure, quod pe- 4
rempta re, pereunte illius iura tam actiua, quàm paſſiua, latè Albert. Brun. *tract. de interitu, & peremptione concluſ. 5 per totam.* Ratio eſt, quia per huiuſmodi deſtructionem fit mutatio ſtatus, & quædam velut capitis diminutio. Petrus de Peruſ. *in tract. de mutatione ſtatus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum.* præcipuè ſi deſtructio fiat auctoritate iuridica ſuperioris, Brun. *d concl. 5. n. 13.* Gail. *lib. 2. obſeru 61. num. 1. & 6.*
Secus verò ſi violentia, aut propria priuati auctorita- 5
te gloſ. & Franch. *in cap. priuilegium, de regul. iuris in 6.* Gail. *d. obſeru. 61. num 6. & 7.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 3. num. 16.* Hinc etiamſi Eccleſia deſtructa ſit auctoritate Superioris, iam non comprehenditur nomine Eccleſiæ, ita vt gaudeat immunitate Eccleſiaſtica aut per copulam in ea habitum, aut ſanguinis effuſionem ibi factam polluta cenſeatur, de quo vide Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 28. n. 70.* Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 15 n. 47.* Curia Philippica *p. 3. §. 11. n. 1.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſionum, tit. de iis, qui ad Eccleſias confugiunt, num. 39.*

SVMMARIVM.

1 *Nunciantis nouum opus in optione eſt vel intra tres menſes de præiudicio ſuo oſtendere interim ceſſando ab opere, vel recepta cautione de opere demoliendo, ſtatim ædificari permitti.*

2 *Ædificatio inhibetur per nunciationem noui operis iure vel iniuria facta.*

3 *Dictio, incontinenti, quam vim & effectum habeat remiſſiuè.*

4 Non

4 *Nunciationis noui operis remedium duntaxat competit aduerſus ædificationem futuram, non iam factam.*

Cap. Significantibus. III.

Honor. III.

1 NVncians nouum opus poteſt vel oſtendere de ſuo præiudicio, v.g. probando plateam ad ſe pertinere, & interim ceſſetur ab opere, vel recepta cautione de demoliendo opere permittere ſtatim ædificari. Item quicquid poſt appellationem teneatur eſt irritum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collectar. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij pag.* 192. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 711.

2 Probat text. quod per nunciationem noui operis iure vel iniuria factam inhibetur ædificatio, vt per Surd. *conſ.* 121. *n.* 10. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 16. *n.* 2. vbi *n.* 5. *cum eod.* Surd. *conſ.* 154. *ſub n.* 23. hoc declarat quando nuncians eſſet dominus, vel ſaltum poſſideret.

3 *Incontinenti.*] De vi, & effectibus huius dictionis vide Menoch. *de arbitr. caſu* 9. *cum tribus ſeqq.* Cened. *ſing.* 56. *num.* 7. & alios plures quos refero ego ipſe *de dict. & clauſ. dict.* 133. aliàs *dict.* 155. ſecundùm Lugd. impreſſ.

4 *Ædificium prohiberi*] Ratio eſt, quia noui operis nunciationis remedium duntaxat competit aduerſùs ædificationem futuram, non iam factam, vt per Damhaud *in praxi ciuili cap.* 15. *verſ. nouique ita operis nunciatio,* Marant. *conſ.* 56. *numer.* 3. Caualcan. Fiuiz. *deciſ.* 23. *num.* 16. *part.* 2. Bernard. Græuæ. *d. concluſ.* 16. *num.* 8.

Quicquid poſt appellationem huiuſmodi, &c.] Ergo à ſententia lata ſuper demolitione ædificij conſtructi, atque confecti poſt noui operis nunciationem appellatio admittitur quoad vtrumque effectum ſuſpenſiuum & deuolutiuum, cuius contrarium reſoluit Lancel. *de attent. part.* 3. *cap.* 28. *num* 78. dicens quòd à ſententia deuolutionis noui operis non appellatur, quia denegatur audientia per *l.* 1. §. *ſi is ff. hoc tit.* Quare idem Lancel. *vbi ſup. num.* 97. & 98. ac latè Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 2. *cap* 8. *ex num.* 45. varios intellectus ad hunc text. præſtant, ſed meliùs huic vltimo loco citato, ait textum non procedere, nec loqui in ſententia reuocationis ædificij conſtructi poſt nunciationem noui operis, & ſic in demolitione operis, quod ædificans proſequutus eſt attentans ſpreta, & contempta denunciatione, ſed tantùm in caſu illius veluti quando cauſa noui operis ſimpliciter tractabatur ceſſanticus fabris, & vacantibus à labore in ædificio poſtquam ſibi denunciatum fuerat à Canonicis nihil aduerſùs denunciationem conficientibus inſuper, & vide eundem Salgad. *d. part.* 2. *cap.* 12. *ex num* 7.

5 In gloſſ. *Incontinenti.* ibi, *quia idem eſt, ſi vſque ad tres menſes.* Vide quæ ego ipſe adduco *d. tract. de dict. & clauſ. dict.* 133. *num.* 4. *cum ſeqq.* aliàs *dict.* 155. ſecundùm Lugd. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nunciator ſe offerret intra trimeſtre tempus de ſuo iure velle probationes perficere.*
3 *Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſum trium menſium circumſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo.*
4 *Cautione præſtita de demoliendo ſuis ſumptibus ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, poterit opus perfici.*
5 *Nunciatio noui operis non competit pro ſeruitutibus ruſticis.*
6 *Ædificium ſuum vnicuique licitum eſt vſque ad cœlum extollere.*
7 *Ædificatio ad æmulationem vicini licita non eſt.*
8 *Cautio admittenda non eſt, quando nuncians vult incontinenti probare.*

Cap Is, cui. IV. & fin.

Greg. IX.

SI is qui denunciat vult probare ſuum ius, is qui ædificat, etiamſi offerat cautionem de deſtruendo opere, tenetur expectare per tres menſes, & interim ceſſare ab ædificio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 192. Alagona *in compendio iuris Canonici pag.* 714. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. 1

Tenetur te per trium menſium ſpatium, &c.] Notatur ad hoc, quòd nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nuntiator ſe offerret intra trimeſtre tempus de ſuo iure velle probationes perficere, vt per Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib.* 1. *concl.* 16. *numer.* 18. & citat Fachin. *controuerſ. iuris lib.* 8. *cap.* 48. *verſ. poſtrema igitur.* Declaratur hæc principalis concluſio tunc demum procedere, quando nunciatum eſſet ab initio antequam ædificans expenſas multas feciſſet in cæmentis, & inſtrumentis ad ædificandum, & non eſſet ædificare volenti graue ſuperſedere per tres menſes, nuncianſque allegaret ſe habere iura, quæ tamen allegationis tempore producere non poſſet, ſed trium menſium tempus faciendæ probationi peteret. Quando verò è contra res non eſſet ædificandi integra, ſed periculum in mora, & ex aſpectu, aliàve ex cauſa iudex animaduerteret nunciationem eſſe calumnioſam, cautio admittenda ſtatim foret, non expectato trium menſium lapſu, ita Theſaur. *Pedem deciſ.* 204. *ſub num.* 4. Vincent. Carot. *deciſ. caſu* 19. *n.* 23. quos refert, & ſequitur Bernard. Græuæ. *d. concl.* 16. *n.* 19. 2

Primò aduertendum duxi minori dari reſtitutionem in integrum aduerſùs omiſſam iuſto trium menſium circumſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo, vt per Fachin. *d. lib.* 8. *cap.* 49. quem refert, & ſequitur Bernard. Græuæ *d. concluſ.* 16 *num.* 20. Minori tamen, qui denuntiationi non obtemperauit, reſtitutionis auxilium denegandum eſſe, ac proinde opus nouum factum poſt nunciationem demoliendum, reſoluit Chald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo, num.* 67. vbi *num.* 69. tenet, quod poterit reſtitutionem petere aduerſùs non peritam remiſſionem nunciationis, quam præſtans cautionem poſſit euitare, quæ reſtitutio ſibi erit vtilis, quia ædificium non demolietur, niſi cum aduerſarius iuſtè ſe nunciaſſe monſtrauerit. 3

Secundò aduertere oportet, quòd ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, præſtita cautione de demoliendo, ſuis ſumptibus opus perficere. Iaſ. *in l.* 1. *ff. hoc tit.* Viuian. *tom.* 2. *comm. opin. lib.* 8. *tit.* 6. *n.* 6. *p.* 338. Bern. Græuæ. *d. concl.* 16. *n.* 16 *cum ſeq.* 4

Priuilegiis ſcholarium, Horat. Lucius *tom.* 17. *fol.* 67. & Petr. Rebuff. *tom.* 18. *fol.* 32.

Priuilegiis Regularium, Fr. Emmanuel Rodericus Conluſiiarus noſter.

Priuilegiatis, Felicianus Epiſcopus Scalenſis.

3 *Priuilegium* tam apud vtriuſque iuris, quam Latinæ linguæ Auctores, & in ſacris litteris diuerſimodè accipitur, ſæpe enim pro prærogatiua ponitur, qua aliquis præ aliis potitur, ſeu pro iure prælationis quo alios antecedit, vt in illo Ruth. cap. 4. *Tu meo vtere priuilegio*, ideſt, cedo tibi ius propinquitatis quod mihi iuxta morem Iſraël, de quo *Deuter. cap.* 5. competebat ad ducendam vxorem propinqui ſine prole demortui, vt *ibi* poſt ſanctos Patres latè explicat Abulenſis. Sic etiam *in tit. ff. de priuilegiis creditorum*, accipitur pro iure prælationis, quam vnus creditor habet reſpectu alterius, in hunc ſenſum priuilegium inter actiones poni perſonales, dicit Iureconſ. *in l. ſi ſponſa* 77. *ff. de iure dotium* notat. Briſſon. *de verborum iuris ſignif. verbo priuilegium quoque prælatio.* vbi *in verb. priuilegium*, etiam bene obſeruat poni aliquando priuilegia pro ipſis creditoribus, quibus competunt vt *in l. ſi hominem.* §. *quoties*, *ff. depoſiti.* Accipitur etiam priuilegium pro charta, ſeu inſtrumento, in quo gratia, beneficium, ſeu indulgentia Principis continetur, vt *in cap. cùm dilecta*, *de confirm. vtili*, ibi, *priuilegia quaſi iam nimia vetuſtate conſumpta*, &c. Conſonat *c. ex parte*, *cap. quia*, *infr. hoc tit.* Frequentius tamen, & magis propriè accipitur pro indulgentia ipſa, ſeu Principis conceſſione, & in hunc ſenſum dupliciter, vel latè, vel ſtrictè priori modo omnem importat conceſſionem, quæ fiat à Principe, vel alio ſuperiore alicui ſpecialiter concedente: poſteriori autem modo, ſcilicet ſtrictè pro ea qua aliquid contra ius commune indulgetur, poſt gloſ. *in rub. de reſcript. in* 6. omnes *in hac rub.* vbi Rip. *n.* 21. Bald. *in prælud. feudorum num.* 18. Syluest. *verbo priuilegium q.* 2. Rebuff. *in praxi tit. differentiæ inter priuilegium & reſcriptum n.* 5. Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib* 5. *c.* 22. *q.* 5.

4 Priuilegia ſiue ſtrictè, ſiue etiam latè accepta, dicuntur quaſi priuilegia, quia priuatæ ſunt leges, quæ de ſingulis feruntur, ex Cicer. *de legibus lib.* 3. vbi agens de lege 52. duodecim tabularum, Priuilegia ne irroganto, ait, maiores noſtri in priuatos homines leges ferre noluerunt, id eſt, non priuilegium, cum ſimilibus, quæ adducit diligenter Nizol. & Gell. *noctium Atticar. lib.* 10. *cap.* 20. vbi ſic ſcribit. *Non ſunt generalia iuſſa, neque de vniuerſis ciuibus. ſed de ſingulis concepta, quocirca priualegia potiùs vocari debent, quia veteres priua dixerunt, quæ nos ſingula dicimus*, hæc Gel[illegible]s; vnde S. Iſidor. *etymol. lib.* 5. *cap.* 18. relatus *in cap. priuilegia* 3. *diſt.* ſic ait. *Priuilegia ſunt leges priuatorum, quaſi priuatæ leges, nam priuilegium inde dictum eſt, quod in priuato feratur*, & ex B. Greg. & Hieronym. tradit Gratian. *in cap. vlt. verſ. neque* 25. *quæſt.* 1. ibi, *quaſi priuata legia*, &c.

5 Priuilegium igitur ſtrictè, & in ſpecie ſumptum communiter definitur, quòd ſit lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum, ita Hoſt. *in ſumm. huius tit.* §. 1. *gloſ. in rub. de reſcr. in* 6. vbi etiam ſequuntur omnes Abb. *in c. olim. num.* 7. *de verb. ſignif.* Petr. Gregor. *de iuris arte cap.* 7. *num.* 14. Henric. Caniſ. *in ſumm. iuris Canonici lib.* 1. *tit.* 2. §. *duplex genus placitorum.* Reuald. *tom.* 1. *ad leges duodecim tabularum, cap.* 2. Medic. *tom.* 1. *de legib. & ſtatut. part.* 4 *quæſt.* 13. & *de definit. quæſt.* 17. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *quæſt.* 1. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 7. *articul.* 1. Portel. *in dubiis. Regularib. verbo priuilegium à num.* 4. Soar. *de legib. l.* 8. *cap.* 1. Hieronym. Roder. *in compend. quæſt. Regul. reſol.* 116. *num.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 35. *ex num.* 5. plenè diſputans an aliqua ſit differentia inter priuilegia, & indultum. Ponitur, *lex priuata ſeu ius ſingulare*, loco generis tum quia vtrumque eandem habet ſignificandi vim, tum quia legis priuatæ & iuris ſingularis appellatio latius patet quàm priuilegij; quamuis enim Doctores certent an ius ſingulare, de quo *in l. ius ſingulare*, *ff. de legib.* idem ſit ac priuilegium, affirmantibus pluribus ex *ſuprà* citatis, & negantibus aliis, qui docent ius ſingulare non eſſe indulgentiam illam, quæ contra ius commune conceditur, ſed eam iuris partem, quam iuris prudentes auctoritate ſua conſtituerunt, de qua *in* §. *reſponſa prudentum*, *Inſtit. de iure natur.* vt explicat Conan. *comment. iuris Ciuilis lib.* 1. *cap.* 5. *numero* 15. & partim conſentit Cuiac. *lib.* 15. *obſeruat.* 8. & *in l. ſi is qui pro emptore*, *in princ. ff. de vſucap.* Melius tamen ſentit Alexand. Turamini *in l.* 1. *numer.* 9. & 10 *ff. de legib.* diſtinguitur priuilegium à iure ſingulari tanquam genus à ſpecie; nam ius ſingulare ex vi nominis ſignificat quicquid ſpecialiter conceditur, ratione verò adiecti vel priuilegium erit in ſpecie ſi contra ius commune concedatur, vt *in d. l. ius ſingulare*, ibi, *contra tenorem rationis*, id eſt contra ius commune, vel aliud iuxta qualitatem quæ fuerit adiecta; bene igitur locò generis ponuntur illæ particulæ, differentiæ verò loco adiicitur illa, *contra ius commune*, vt per eam à reſcripto ſtrictè ſumpto, quod ad iuris communis obſeruantiam emanat, & à beneficio, quod præter ius conceditur, diſtinguatur.

Non obſtat contra ſupradictam definitionem quòd multi abſolutè negant priuilegia habere rationem legis vt ex D. Thom. tradit Sot. *de iuſtit. lib.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 2. & ſic loco illius particulæ *lex priuata*, de qua in definitione, ponunt aliqui placitum, alij indulgentiam, alij conceſſionem, ex eo quia de ratione legis eſt quod in commune feratur, non in ſingulos, *cap. erit autem lex* 4. *diſt. l.* 1. ibi *commune præceptum l. iura* 8. *ff. de legib.* Reſpondetur enim quòd licèt priuilegia certæ perſonæ concedantur, ſemper tamen in commune bonum ordinantur, & in eo habent fundamentum, nec etiam obſtat quòd omnis lex præceptum continet, *d. l.* 1. cuius eſt proprium neceſſitatem imponere, *cap. vlt. verſ. quòd præcipitur* 4. *quæſt.* 1. quod etiam non conuenit priuilegio, cui etiam partes libere poſſunt renuntiare. *l. pen. C. de pactis*, *cap. ſi terra*, *hoc tit.* quia reſpondetur hoc nihil concludere reſpectu priuilegiorum, quæ fauorem publicum concernunt, & quibus partes nequeunt renuntiare, iuxta *capit. ſi diligenti*, *de foro comp.* deinde etiam in aliis, quæ priuatum fauorem reſpiciunt, neceſſitatem importare aliquo modo, licèt enim priuatis, quibus conceduntur priuilegia, præceptum impoſitum non ſit, vt illis neceſſariò vti debeant, reſpectu tamen aliorum ſiue iudicum, ſiue priuatorum neceſſitas imponitur, quia ea obſeruare tenentur, & conſequenter præceptum, & veram legis rationem obtinet, quemadmodum etiam videmus leges primitiuas delinquentibus, in quos feruntur, nullam exequendi neceſſitatem imponere, & tamen iura ſunt leges, quia eas exequi, & ſecundùm eas iudicare obligantur iudices, vide Soar. *de legib. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 8. & *lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 3. & *c.* 23. *à princ.* & omnino *à n.* 7. Nec denique obſtat quod aliqui aſſerunt, ſcilicet ad perfectam priuilegij rationem non requiri quòd ſit contra ius, ſed ſufficere quòd præter ius commune aliquid concedatur, vt tenet conſtanter Soar. *lib* 8. *de legib. c.* 1. ex *n.* 7. & poſt eum Salas *in ſimili tract. diſp.* 17 *ſect.* 1. loco particulæ, *contra ius commune*, de qua in definitione; reponentes eius loco particulam, *ſpecialiter*, quia latè reſpondent Doctores *proximè citatis locis*; vide apud eos.

Priuilegium

7 Priuilegium ſecundum varias conſiderationes ſolet, & poteſt diuidi, in primis enim ex parte cauſæ efficientis diuiditur in diuinum, & humanum. Priora ſunt, quæ à Deo ipſo conceduntur, de quibus agit, text. *in cap. gaudemus, verſ. nec vlli, de diuort.* plura adducens exempla reuelationis diuinę factæ ſanctis Patribus, de hac enim impropriè intelligitur text. *in cap. licèt, poſt princ. de regularib.* ibi, *ex lege priuata, quæ publicæ legi præiudicat*; licet enim gloſ. *ibi* legem priuatam intelligat legem charitatis, magis propriè, & ad litteram intelligitur, ſecundùm Abb. *notab 5. de diuina reuelatione*, quæ à Deo priuatim homini facta cum liberat à lege communi, cętera diſtinguntur, vt explicat Vrban. Pont. *in cap. duæ ſunt 19. quæſt. 2.* Poſteriora verò, humana ſcilicet, in eccleſiaſtica & ciuilia diſtinguntur, hæc ſunt, quæ à ſeculari poteſtate, illa quæ ab eccleſiaſtica procedunt.

8 Deinde priuilegia quædam ſunt clauſa in corpore iuris, alia non ita: dicuntur clauſa in corpore iuris ea quæ in volumine iuris Cæſarei continentur, vt colligitur ex 1. *in princ. C de rei vxor. act.* notat. Viuald. *in candel. aureo part. 4. capit.* 10. Per contrarium non clauſa in corpore iuris dicuntur quæ priuatis Principis reſcriptis fiunt, vel aliàs extra iuris volumina vagantur; horum frequentiſſima ſunt exempla, illorum verò in iure aſſidua fit mentio, *in tit. C. de priuil. dotis, C. de priuileg. fiſci, per tot. ff. de militari teſtamen.* Inter vtraque eſt notabilis differentia, nam per clauſulam derogatoriam, *non obſtantibus priuilegiis in contrarium*, non cenſetur derogatum iis quæ in iuris corpore clauſa ſunt, non verò aliis, quæ in eo clauſa reperiuntur, niſi additum ſit, *etiam clauſis*, &c. notauit. *gloſſ.* 1. per text. *ibi in l. 3. C. de ſilentiar. lib.* 12. & reſoluunt Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri num.* 137. & plenè relati per Ceued. *ad ſextum collect.* 14 *num.* 4. quibus addo D. Barboſ. *in l. 1. part. 1. num. 9. & 12. ff. ſoluto matrim.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 36. ex num.* 34. Coſta *de facti ſcientia, & ignorant. inſpect. 5. à num. 5.* cuius differentiæ rationem eam eſſe aſſerit Menoch. *lib. 6. præſ.* 40. *num.* 25. quia priuilegia clauſa in corpore iuris non ſunt priuilegia, ſed ius commune, & conſequenter non verificantur in illis clauſulæ derogatoriæ priuilegiorum.

9 Ex cauſa verò ſubiectiua, ſeu materiali remota longiſſimam diuiſionem priuilegiorum in multiplicem ſpeciem faciunt ſcribentes, vt per Hoſtienſ. *in ſumm. hoc tit.* §. 3. Henriq. Boich. *in hac rub. n.* 3 Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 22. quæſt.* 2. & poſt ſummiſtas Viuald. *d. part. 4 cap. 10. n.* 9. Sed adæquatè omnia illa ad duo membra reducuntur, quòd ſcilicet vel ſunt realia, vel perſonalia, vt deducitur ex text. *in l. priuilegia 157. ff de regul iuris* Hieron. Roder. *d. reſol.* 116. *num.* 2. perſonalia vulgò dicuntur ea, quæ in perſonam, realia, quæ in rem diriguntur, ita colligunt omnes ex *d. l. priuilegia, & l. 1. §. perſonis, ff de iure immun. l. 1. § permittitur ff. de aqua quotid.* noſtri *in reg. priuilegia lib. 6* vbi latè dixi, & eſt recepta traditio ex relatis à Tiraq. *de iure primog. quæſt. 59. num.* 1. D. barboſ. *in l. quia tale n. 2. verſ ſed diſtinctius, ff. ſoluto matrim.* plenè Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ.* 103. Soar. *de legib.*

10 8 *c.* 3. Priuilegia autem huiuſmodi perſonalia, & realia in aliquibus conueniunt, & in aliis differunt: conueniunt, quia ſicut priuilegium perſonale extincta perſona extinguitur, ita etiam reale extinguitur extincta re, vt probat text. & notauit *gloſſ. vlt. in cap. Abbate de verbor ſignif.* melior text. *in cap 2. de noui oper. nunc.* gloſ. *verbo deſtructa* per text. *ibi in cap. & hoc diximus 16. quæſt. 7. & in reg. priuilegium lib. 6.* vbi deprauatè allegat text. *in l ſi vſufructu, ff quando dies legati cedat*, volens allegare *l. ſi vſusfructus 21. ff. quibus modis vſufruct. amit.* Differunt autem, quia realia licèt extinguatur perſona, quæ ea acquiſiuit, non extinguuntur, ſed in hæredes tranſeunt, & in ſucceſſores ad quos res peruenerit, perſonalia non ita, *d. l. priuilegia d. reg. priuilegium*, cum ſimilib.

Huic proxima eſt alia priuilegiorum diuiſio, ſcilicet in perpetua, & temporalia, quam tradunt, in eaque explicanda multum laborant Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 9. art.* 4. Soar. *de legib. 8. cap.* 5. Salas *d. diſp. 17. ſect. 2. ex num.* 13. qui benè reſoluunt temporale eſſe priuilegium, quòd cum temporis certi præfinitione conceditur, veluti ad triennium, & ſimilia. Perpetuum verò, quod adhæret rei de ſe perpetuæ, vel ſine aliqua temporis præfinitione conceditur; falluntur tamen dum docent temporale eſſe quando perſonæ conceditur, quia cùm perſonæ vita finitur, atque etiam illud, quod datur ad vitam concedentis, vel eius, cui conceditur, nam verius eſt perpetuum eſſe cenſendum priuilegium datum ad vitam concedentis, vel priuilegiati, vt probat text. opt. *in l. 1. ff. pro ſocio*, dum ait, *ſocietas coueniri poteſt, vel in perpetuum, id eſt. dum viuunt*, &c. notat Briſſon. *verbo perpetuum, ad fin.* & latè adducti à Tiraq. *de retract. leg. §. 1 gloſ. 6. num.* 9. ratio autem deducitur ex reg. *l. ſufficiat ff. de condict. indeb.*

Ex cauſa materiali proxima illa notari poteſt diuiſio priuilegiorum, quòd alia ſunt affirmatiua, alia negatiua: hæc quando aliquid omittendum conceditur, ſeu ne fiat, quod quis facere iure communi tenebatur: illa vt fiat quod iure communi vetitum eſt, hanc diuiſionem ponit Salas *d. ſect. 2. num.* 19. ſed ad praxim aut nullius, aut parui momenti eſſe benè aduertit Soar. *d. l. b 8. c. 6. n.* 9. 11

Ex cauſa verò finali receptiſſima eſt priuilegiorum diuiſio: quod aliud priuilegium bonum publicum reſpiciat, aliud priuatum, iis poſſunt partes renuntiare, iuxta reg. *c. ſi de terra 6 inf. hoc tit.* cũ ſimilibus illis non ita, *l ius publicum ff. de pactis, l. 2. § ſed quia veremur. C. de iureiur, prop. cal. c ſi diligenti de foro comp.* notant. Cou. *in c quamuis pactum part. 2. §. 1. à num. 5. & 6.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. c. 1. à num. 2. & c. 16. num.* 50. Alexand. Turam. *de legib. part. 2. c. 6. à num. 2.* D. Barboſ. *in l. 1. part. 1. num. 63. ff. ſolut. matrim. & in l. alta, §. eleganter, ex n. 14. ff. eod* Soar. *d. lib. 8. c. 6. à princip.* Quare autem, & qua ratione priuilegia in publica & priuata diuidantur, cùm omnia priuatæ leges dicantur, iuxta *d. cap. priuilegia*, & definitionem *ſuprà* poſitam, poterit ab aliquibus in dubium reuocari: ſed illud facile reſoluitur ſic diſtinguendo, vel enim priuilegium reſpicit vtilitatem alicuius communitatis, aut ordinis, quia ſcilicet in fauorem totius communitatis, aut totius ordinis conceſſum eſt, vt in priuilegio fori clericis conceſſo ne ad forum ſeculare trahantur, vt declarat Pont. *in d. cap. ſi diligenti*, inde meritò inferens ſingulos clericos tali priuilegio renuntiare non poſſe; & ratio eſt manifeſta, quia licèt priuatum ius ex ſingulorum pendeat voluntate, non ita illud, quod reſpicit totam communitatem, & quia quælibet priuatorum diſpoſitio alteri tertio nocere non poteſt, *cap. cum contingat, in fine, de foro comp. c. quamuis pactum de pactis lib. 6.* cum ſimilibus. Huc etiam pertinent exempla, quæ ponit iureconſ. *in l. 1. §. huius ſtudij ff. de iuſtit.* Aut priuilegium conceditur ſingularibus, & priuatis perſonis, & tunc ſubdiſtinguendum eſt, vel enim principaliter reſpicit earum fauorem, & ſecundariò bonum publicum, quatenus ſcilicet lex, vel Princeps rectè diſponendo res priuatorum intendit, etiam communem vtilitatem, quæ reſultat ex eo, quòd ciuitas, ſeu Regnum opibus abundet, & ciues habeat locupletes, & in hoc caſu procedit reg. *quòd iis*, quæ pro ſe

ſe introducta ſunt, (ſi aliud non impediat) quilibet renuntiare poteſt, nec attenditur vtilitas Reip. ſecundaria, & minus principalis, iuxta reg. *l.* 1. ibi, *prima enim ratio*, &c. *ff. de auctor. tutor.* & in ſimili de præiudicio tertij minus principali, notat *gloſſ. vlt. in d. cap. quamuis pactum*, recepta ex multis, de quibus Couar. *ibi part.* 3. §. 3. *numer.* 7. & optimis exemplis explicat Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *c.* 9. *numer.* 31. *&* 39. Vel lex, aut priuilegium diſponendo de priuatorum bonis non reſpicit principaliter eorum priuatum fauorem, ſed publicam vtilitatem, quia non tam ciuium vtilitati conſulit, quàm publico incommodo, vt contingit in iuramento calumniæ, iuxta *d.* §. *ſed quia veremur*, & in aliis in quibus lex principaliter litibus, aut fraudibus obuiare intendit, iuxta reg. text. *in l. properandum. C. de iudic. cap. finem litibus. de dolo, & contum. l.* 1. *ff. de vſucap.* atque ita hanc eſſe communem Doctorum ſententiam poſt Abb. Felin. & alios *in d. c. ſi diligenti*; teſtatur D. Barboſ. *d. l.* 1. *p.* 1. *num.* 64. Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. l. concl.* 511. *numer.* 28. Soar. *d. lib.* 8. *cap.* 6. *à princ.*

14 Sed alia vtilis, immo ad praxim neceſſaria eſt, alia priuilegiorum diuiſio, quæ ad cauſam formalem poteſt reduci, quia ex mente concedentis verbis explicita deducitur, quod ſcilicet aliud ſit pro foro interno, qui conſcientiæ dicitur, aliud pro externo, qui contentioſus, ſeu forus fori ſolet nuncupari, meminit huius diſtinctionis *cap. vlt. ad fin.* ibi, *iure fori, non iure poli*, 17. *quæſt.* 4. Vnde modum loquendi accepit *gloſſ.* 1. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſt.* ſed hac de re latè dixi *in tract. de locis communib.* argum. iuris, *verbo forus, loco, & ad rub. de foro compet.* ideo in præſenti ſuper hoc immorandum non eſt.

15 *Exceſſibus.*] In iure noſtro Pontificio, & apud vtriuſque iuris Auctores nomen *exceſſus*, frequentiſſimè vſurpatur pro errato, ſeu culpa, aut delicto, vt *in rub. de exceſſib. Prælat. & in cap. irrefragabili in princ. verſ. exceſſus, de offic. Ordin. cap. cùm contingat, de foro compet. cap. cum ſpeciali*, §. *porro de appellat.* Hanc tamen acceptionem barbaram eſſe ſcribit Epigrammaticè *verbo exceſſus*, quia nuſquam apud bonos Auctores, & Iureconſultos reperitur, quod etſi fateremur, non ideo barbara vox cenſeri debet, quia ex vſu verborum elegantia eſt iudicanda: pleraque enim quæ apud antiquos in pretio fuerunt, vſu ſunt obſoleta, ideoque melius Horat. omnem vim & poteſtatem circa verba, eorúmque proprietatem vſui tribuit, dum ait.

—— ſic volet vſus,
Quem penes arbitrium eſt, & ius, & forma loquendi.

conſonat text. *in l. librorum*, §. *quod tamen, verſ. nam & in vſu. ff. de legat.* 3. *l. cùm de lanionis*, §. *aſinam. verſ. optimum, ff. de fundo inſtructo*, cum ſimilibus, de quibus Euerard. *in topic. loco* 7. Mantu. *locor. lib.* 2. *c.* 3. multòque magis in eo, de quo agimus, propoſito, quia conſtat hanc acceptionem, *exceſſus*, in ipſa nominis pro-
16 prietate habere fundamentum, nam vltra prædictas ſignificationes, *excedo* in omni rigore pro tranſgredi, & exceſſus pro tranſgreſſione reperitur; vnde *in l. diligenter ff. mandati*, dicitur exceſſus mandati, ſicut exceſſus mod. *in l. ab executione, C. quorum appellationes non recip.* Vnde noſtri Pontifices eundum loquendi modum ſunt mutuati *in cap. ſuper quæſtionum. in princ. de offic. deleg. & in cap. qui ad conſultationem. de re iudic. & in cap. nouit de appellat. & in c. irrefragabili, in princ. de offic. ordin. & in c. cùm ad quorundam de exceſſib. Prælat.* & magis ad noſtrum propoſitum ipſe Tull. *paradox. vlt.* ait, *peccatum eſt excedere licitum*; ſi igitur cum adiecto propriè dicimus excedere, vel excedere iuſtum, aut modum pro culpa, ſeu peccato; quare non licuit Pontificibus, aliiſque Doctoribus eodem nomine pro eodem vti ſine adiecto? quæ ſufficiant ad noſtros Pontifices liberandos à barbaria, quam eis frequenter obiiciunt ſeueriores iſti verborum trutinatores ſonum verborum, non pondus ſententiarum conſiderantes; quos pulchrè ſcribit Petr. Pech. *in præfat. ad tit. de regul. iuris in* 6. quod non ad hunc tit. attinet.; vel ipſos fateri oportet propriè exceſſus priuilegiatorum dici actus, quos priuilegiati exercent, excedendi metas, & fines priuilegiorum ſuorum, quæ eſt materia totius tituli, patet ex *c.* 3. *in princ.* ibi, *priuilegia excedentes, c. petitis* 20. ibi, *priuilegiorum ſuorum fines exceſſerit, & in c. porrò eod. tit. & in c. vt priuilegia, in princ. eod. tit.* ſicut etiam *libro ſexto, in c.* 1. *eod. tit.* ibi, *& ipſi eius limites non excedant.* Vnde fit conſequens in omni diſpoſitione in qua de exceſſibus fit mentio, ſi aliud ex materia ſubiecta, vel aliunde non conſtiterit; veluti ſi Ordinarius alicui committat vt ſubditorum exceſſus corrigat, venire omnia, & quæcumque delicta, ſicut ex Bald. & Alexand. obſeruat Tiber. Decian. *in tract. crim. lib.* 1. *c.* 0. *num.* 2.

Priuilegiatorum.] Barbaram eſſe hanc denominatio- 17
nem, quia priuilegiarij dicuntur *in l. reſcriptum ff. de pactis, & in l.* 3. *ff. quod cum eo*, ibi, *niſi quis priuilegiarius veniat, & in l. ſi ventri* §. *vlt. ff. de priuileg. credit.* ſcribit Spieg. *in lexic. iuris, verbo Priuilegiarius*, ſimilia adducit Briſſon. *de verborum ſignif. lib.* 14. *verbo priuilegium, ad fin.* Verùm non tam rigidè Grammaticorum deriuationibus eſt adhærendum, vt receptiſſimum loquendi vſum improbemus, tum ex dictis *ſuprà num. præcedenti*, tum quia deriuatio ipſa non ita à regulis latinitatis abhorret, vt barbara dici valeat, tum denique, quia in veteribus codicibus *in d. l.* 3. legitur niſi quis priuilegiatus veniat, licèt in nouioribus priuilegiariis ſit emendatum, in quo amplius immorari nullam habet vtilitatem.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus, & populoſis.*

2 *Epiſcopi non in villis, caſtellis, aut mancipiis, vel modicis ciuitatibus ſunt præficiendi.*

3 *Ciuitas dici non poteſt ea, quæ proprium Epiſcopum non habet.*

4 *Epiſcopatus nouus quando erigitur villa, vel oppidum vbi erigendum eſt, priùs ciuitatis honore decoratur.*

5 *Epiſcopis prima debetur ſedes, & præcipua omnium rerum gerendarum auctoritas.*

6 *Epiſcopalis dignitas quomodo dicatur vileſcere in pagis, & villis oſtenditur.*

Cap. Epiſcopalia I. *Leo.*

EPiſcopalis dignitas non debet concedi, vel reſide- 1
re niſi in ciuitatibus numeroſis, & inſignibus ne vileſcat numeroſitate ſui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mat. Socin. Decian. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 193. Alagona *in compend. iuris Canon. p.* 712. deſumitur ex Leone Papa I. *ad Epiſcopos Africæ epiſt.* 85. *c.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 28. *cap.* 1.

Probat hic text. Epiſcopos non in villis, Caſtellis 2
aut mancipiis, vel modicis ciuitatibus eſſe præficiendos, ſed ſolùm in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus vt per Abb. *hîc notab.* 2. Alciat. *in c.* 1. *num.* 1. *de off. ordinarij.* Verum ex verbis huius text. colligi,

colligi videtur ad ſubſtantiam, & eſſe ciuitatis non re-
quiri quòd habeat Epiſcopum, nam dum de maioribus
ciuitatibus loquitur, in modicis, ſeu paruis contrarium
ſupponit, cui obiectioni occurrit Decian.dicens com-
paratiuum illud, *maioribus & frequentioribus*, quatenus ad
Epiſcopos ſimplici gradui refertur pro poſitiuo accipi,
ideſt, magis populis, & frequentibus ciuitatibus, vt in
multis aliis iuris articulis reperiri obſeruat *l. benignius,*
3 *ff.de legibus*. Receptum enim eſt ciuitatem dici non poſ-
ſe eam, quæ proprium Epiſcopum non habet, docente
Bart. *in l.vlt.n.3.verſ.nam in vſu ff.de Collegiis illicitis, &
in Extrau.qui ſint rebelles, verbo Lombardia*, refert, & ſe-
quitur Rebuff. *in conc.tit.de collationib §.volumus,verbo in
ciuitatib.* & alij, quos refert. Cened. *ad Decret.collect.* 101.
4 *n.1.* Vnde quando nouus erigitur Epiſcopatus, villa vel
oppidum, vbi erigendum eſt, priùs ciuitatis honore de-
coratur, vt optimè probat text. *in Extrau.ſaluator.verſ.
volentes.de prabendis inter communes*, & poſt Bart. notat.
Petr.Greg. *rei beneficiaria,c.17.n.2.*
5 *Cui debent excellentiora.*] Notatur ad hoc, quòd Epiſ-
copis prima debetur ſedes & præcipua omnium rerum
agendarum auctoritas, vt ait Concil.Trid. *ſeſſ.25.de re-
form c.6.verſ.Epiſcop. præterea*, Soroz. *de officio Vicarij in
præfat.n.9.cum ſeq.* Et Angelis præcedunt, quatenus Ec-
cleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum
eſt, vt per Thom. Boſſ. *de ſignis Eccleſiæ tom. 2. lib. 16.
cap.9.*
6 *Sui numeroſitate vileſcat.*] Ad illum abuſum tollendum
eorum, qui Epiſcopos diuites venerantur, & colunt,
pauperes verò deſpiciunt, aiũt Doctores alludere Pon-
tificem *in præſenti, & in c.Epiſcopi & c. præcipimus*, 16.q.
1. dum probant vileſcere Epiſcopalem dignitatem in pa-
gis, & villis, ſcilicet quoad popularem exiſtimationem,
non verò in rei veritate, & quoad doctos, apud quos
Epiſcoporum dignitas eiuſdem eſt meriti inter omnes
Epiſcopos, quia nec diuitiarum potentia, nec pauper-
tatis humilitate debent pluris, vel minus æſtimari.

SVMMARIVM.

1 *Laicus Eccleſiæ malefactor per Eccleſiam puniri poteſt non obſtante priuilegio fori.*
2 *Laicos violentiam, vel præiudicium rebus eccleſiaſt. inferentes coercere poteſt Eccleſia.*
3 *Sacrilegi qua pœna puniri debeant oſtenditur.*
4 *Eccleſia gladium habet ſpiritualem, quo viuificat, non materialem. quo mortificat.*
5 *Laicorum coercio res Eccleſiæ inuadentium quomodo. & quando ad Eccleſiaſticum, vel ſecularem pertineat, oſtenditur, & n.6.7.& 8.*
9 *Sacrilegium eſt crimen mixti fori.*
10 *Sacrilegio, eiuſque ſpeciebus qui D. D. agant oſtenditur.*
11 *Sacrilegium committitur à laicis inuaſoribus rerum mobilium, vel immobilium, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ.*
12 *Obiicitur contra tex.*
13 *Reſpondetur obiectionibus contra tex oppoſitis.*
14 *Eccleſiaſticus iudex an ſit competens contra laicos, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis eius rebus quoquomodo præiudicant*
15 *Eccleſiaſticus iudex an cognoſcere poſſit contra laicos rerum clericorum inuaſores, oſtenditur.*
16 *Lex Canonica & ciuilis poteſt altera alterius prohibitionem nouis pœnis coadiuuare.*

Cap. Sicut in iudiciis II.

Gregor.

Eccleſia in iudiciis non vult turbare priuilegia lai- 1
corum, ſed vult reſiſtere laicis præiudicãtibus Eccle-
ſiæ, & dum tales laicos coercet, non agit contra legem,
ſed legi fert ſubſidium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq.
Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anch.
Butr. Panorm. Mar. Socin. Dec. Viuian. *in rationali lib.5.
iuris Pontif p.193.* Alagona *in compend.iuris Canon.p.712.*
remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* deſumitur ex D.Greg.
in regiſtro, lib.2 indict.11.epiſt.5.aliàs c.44. & refertur ab
Ant. Auguſt. *collect.3.Decret.lib 5 tit.18 c.2.*
Collige ex text. poſſe Eccleſiam laicos violentiam 2
vel etiam præiudicium rebus Eccleſiaſticis inferen-
tes coërcere, vt per Boſſ. *in praxi crimin.tit. de ſacrileg.
num.7.* Fuſc. *de viſit.lib.2.c.21. num.28.* Decian. *in tract.
crimin.lib.8 c.36.à princ.* Bernard. & Salzed. *in pract.c.
87 aliàs 90.in nouiſſ impreſſ.* Soar. de Pace *in praxi tom.1.
prælud.2.n.19.* Card.Tuſc. *tom.4.lit.I.concl.446.n.19.&
concl.446.n.10.*
Verùm obſtat, quia pœna ordinaria ſacrilegij capi- 3
talis eſt, *l. ſacrilegij ff.ad legem Iuliam pecul.l. aut facta §.
locus ff. de pœnis*, & ex lege duodecim tabularum atque
bonis Auctoribus apud omnes gentes receptum fuiſſe,
vt ſacrilegi capite plecterentur, vel vt ex ſaxo præcipi-
tarẽtur, vel acerbiſſima culei pœna, quæ parricidis infli-
gitur, & eam deſcribit Imperator *in §.alia deinde, Inſtit.
de pub.iud.* & in noſtro propoſito poſt Cælium Rhod. *le-
ctionum antiq lib.12.c.13.* probat Petr.Greg. *ſyntagm.iu-
ris lib.33.c.15.* Dec. *in d.lib.6.c.23.* Solorz. *de parricid.lib.
1.c.8.* conſtat autem Eccleſiam pœnæ capitali neminem 4
coërcere, gladiũ enim habet ſpiritualem quo viuificat,
non materialẽ, quo mortificat *c.inter hæc.33 q.2.c.ſẽten-
tiã ſanguinis, ne clerici, vel monachi in c Arch.de raptorib.*
explicat Decian. *lib.1. c.20. à princ.* obſtat etiam, quia
contra ſacrilegos rerum Eccleſiaſticarum inuaſores ſi
laici ſint mandatur coërcio ſecularibus magiſtratibus *in
l.ſi quis in hoc genus, 10.c.de Epiſc.& clericis*, vbi eorum
excitans officium expreſsè videtur Imp. hoc Eccleſia-
ſticis denegare, in illis verbis, ibi, *nec ſpectent, vt Epiſco-
pus iniuriæ propriæ vltionem depoſcat, cui ſanctitas ignoſ-
cendi gloriam dereliquit.*
Propter quæ, & alia, difficultates contra text. ex-
citatæ à Doctoribus diuerſimodè ſoluuntur, imprimis 5
enim Ioan. Andr. *in addit ad Specul. lib.4.tit.de off.c. Or-
dinarij in fine principij*, & Turrec. *in c.de preſbyterorum, in
fine 17.quæſt.4.* & alij, quos refert Decian *d.c.36.num.4.*
quorum ſententiam receptam in praxi apud Neapo-
litanos, & Gallos teſtatur Clar. *in praxi §. fin.quæſt.37.
num. 6.* contendentes coercionem laicorum, qui res
Eccleſiæ inuadunt, atque hoc ſacrilegij genus com-
mittunt, principaliter ad iudices ſeculares pertinere,
& ab illis tantùm laicos eſſe puniendos; ad Eccleſia-
ſticos verò non aliter, quàm in defectu iuſtitiæ ſecu-
larium, argumento rationis, quam adducit text. *in cap.
cùm ſit generale, de iudiciis*; ſed loquuntur apertè contra
ipſius deciſionem, dum decidit poſſe Rectores Eccle-
ſiarum eligere Eccleſiaſticum, vel ſecularem iudicem,
quem maluerint: quòd verò expendunt de ratione illa
ex defectu iuſtitiæ reſpondetur, quòd non requiritur à
Pontifice neceſſariò & conditionaliter ſed occaſionali-
liter, quia ſcilicet illa fuit cauſa ſic ſtatuendi, vt patet ibi,
ſæpè in iudicio ſunt remiſſi, qua occaſione ſeu motiuo
deficiente, non deficit depoſitio generalis, argumento
text. *in l.1.verſ origo ff.de poſtulando*, & quæ notantur *in
l.nam ad ea ff.de legib.*
Vnde etiam conuincitur ſecunda opinio eorum, 6
qui dicunt iudicem ſecularem inſimul cum Eccle-
ſiaſtico

ſiaſtico debere hoc caſu iudicare, vt voluit gloſſ. *verbo committunt, in l.* 1. *C. de crimine ſacrilegij*, quam *ibi* ſequitur Salic. argumento text. *in authent. de mandatis Principum*, §. *neque*, *verſ. ſi verò canonicum*, *collat.* 3. apertè enim text. *in præſenti*, cum ſimilibus tribuit ſoli Eccleſiaſtico coërcitionem laicorum nō in ſimul cum laico, neque obſtat *d. verſic. ſi verò canonicum*, omiſſa enim interpretatione gloſſ. *ibi*, intelligentis de crimine hæreſis à laico commiſſo contra text. *in cap. vt inquiſitionis, verſ. prohiben us*, *de hæret. lib.* 6. faciliùs reſpondebis text. ibi, *canonicum*, non eſſe intelligendum de crimine Eccleſiaſtico, ſed de præſtatione annua religionis occaſione facienda fiſco, vt ſuadent ſequentia verba, ibi, *indemnitatem procuret fiſcalibus*, atque etiam nominis proprietas, ſecundùm quam Canon, & Canonicum frequentiſſimè ponitur pro annua præſtatione, vt conſtat ex innumeris Imperatorum locis, quæ diligenter adducit Briſſon. *de verborum iuris ſignificatione*, *verbo canon*, ſicut etiam nomen illud *Metropolitana* non refertur ad Epiſcopum, vel Archiepiſcopum, ſed ad Rectorem Prouinciæ, quæ ipſius caput eſt, vt multis etiam comprobat idem Briſſon. *verbo metropolis.*

7 Ex eadem etiam ratione conuincitur tertius intellectus, quem affert Cardin. *in Clement.* 1. *verbo Ciuitas*, *n.* 5. *de pœnis*, diſtinguens inter qualitatem pœnarum, nam ſi agatur de pœna ſpirituali, ad Eccleſiam ait pertinere, iuxta *c. nulli* 12. *q.* 2. cum ſimil. ſi verò agatur de pœna temporali, vel ſatisfactione partis ad ſæcularem, iuxta *d. l. ſi quis in hoc genus*, ſed repugnat *d. c. cùm ſit generale*, & liberam electionem tribuens Rectori Eccleſiæ læſæ, vt laicum conueniat coram quo iudice maluerit, Eccleſiaſtico, vel ſæculari.

8 Tandem conuincitur aliorum reſolutio, qui hoc ſacrilegium ponunt inter crimina Eccleſiaſtica, quaſi eius cognitio principaliter, & priuatiuè ad Eccleſiam pertineat, etiam contra laicos, quod voluit Bald. *in authen. clericus, n.* 7. *C. de Epiſcopis*, *& cler.* & alij, de quibus Dec. *d. c.* 36. *n.* 3. atque etiam Nauar. *in c. nouit. notab.* 6. *n.* 4. *de iudic.*

9 Vera igitur reſolutio eſt frequentiſſimo Doctoris calculo comprobata, ſacrilegium mixti eſſe fori, itavt non minus, ſed æquè principaliter de eo aduersùs laicum cognoſcere poſſit Eccleſiaſticus iudex, atque ſæcularis, & inter eos locus ſit præuentioni, iuxta *c. propoſuiſti, de foro comp.* & probat efficaciter text. *in d. cap. cùm ſit generale, & in c. felicis, verſ. per hoc, de pœnis in* 6. & ex Abb. Gail. Anfrer. Mantua, atque aliis magis communem profitetur Decian. *d. c.* 33. *n.* 7. ſequuntur Oſaſc. *deciſ.* 103. *n.* 7. Farin. *in praxi crim.* 8. *n.* 132. *& q.* 172. *n.* 16. Gutier. *practicarum l.* 3. *q.* 1. *n.* 13. D. Barboſ. *in l. Titia, n.* 51. *ff. ſoluto Matrim.* Marta *de iuriſdict. p.* 2. *c.* 11. *& in votis nouiſſimarum deciſ. voto* 235. *n.* 1. Curia Philipp. *p.* 3. §. 2. *n.* 7. Cardoſ. *in praxi iudicum*, *verbo ſacrilegium, n.* 15. Bobadil. *in ſua politic. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 238. Marian. Antonin. *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 38. *num.* 2. me citato *in hoc loco* Diana *reſolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 81.

10 De ſacrilegio, & in quas ſpecies, & modos diſtinguatur, vide D. Thom. 2. 2. *q.* 93. *art.* 3. Nauar. *de redditib. monit.* 18. *n.* 1. Dec. *d. lib.* 3. *c.* 14. *&* 15. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 9. *c.* 27. *q.* 2. Iacob. de Graff. *in aureis, deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 68. *n.* 3. Card. Tuſch. *tom.* 7. *lit. S, concl.* 6. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 45. *de ſacrilegio*, Suarez *de religione*, *tom.* 1. *tract. de ſacrilegio, lib.* 3. *c.* 1. *&* 5.

11 *Violentos itaque laicos coërcere.*] Sacrilegium committitur à laicis inuaſoribus rerum mobilium, vel immobilem, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ratione cuius Eccleſiaſticus eſt competens iudex, non tamen excludendo ſæcularem, cùm mixti fori ſit crimen, vt citati Doctores reſoluunt, nam crimen mixti fori ea eſſe conſtat, quæ cùm natura ſua eſſent temporalia, lege aliqua vtrique foro cumulatiuè ſunt reſeruata, tale namque eſt huiuſmodi ſacrilegium, cum conſtet res, quæ ſolum ſunt in dominio Eccleſiæ, natura ſua temporales eſſe, & conſequenter earum iniuriam, ſeu violationem, in qua conſiſtit tota criminis deformitas, abſque vlla ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi potuiſſe; conſtat deinde legibus Canonicis vtrique foro cumulatiuè fuiſſe reſeruatam talis criminis cognitionem, vt apertè probat text. *in d. c. cùm ſit generale*, ibi, *in fauorem Eccleſiæ eſt introductum*, iuncto ibi, *ſub quo maluerit iudice*, quæ verba apertè ſupponunt attenta natura ſua, & ſemoto ſpeciali Eccleſiarum fauore laicos de hoc crimine coram ſuo ſæculari iudice conueniendos fuiſſe, iuxta quod formaliter decidit text. *in d. l. ſi quis in hoc genus*, fatemur enim ſecundùm iuris antiqui rigorem laicos rerum Eccleſiaſticarum inuaſores coram ſolo ſæculari iudice conueniri potuiſſe, ſed legibus Canonicis ob Eccleſiarum fauorem iuſtiſſima ratione fuiſſe conſtitutum; & confirmabis ex omnibus iuribus de hoc ſacrilegio agentibus, quæ ſemper vtuntur verbis improprietatem & ſimilitudinem denotantibus, ſic dictum *cap. nulli*, *& cap. prædia* 12. *q.* 2. ibi, *vt ſacrilegus iudicetur*, *d. cap. cùm ſit generale*, ibi, *ſacrilegi cenſendi, cap. conqueſtus, de foro compet.* ibi, *tanquam ſacrilegi*, iunctis multis quæ de huiuſmodi dictionibus notant Doctores communiter poſt gloſſ. *verbo tanquam*, *in cap. ſolitæ, de maioritate*, & plures de quibus Hippol. *ſing.* 236.

Verùm contra ſupradictum diſcurſum, quem nouè ex Præceptorum lectionibus ad hunc text. prænotaui, obſtat, ſi aduertas text. hunc eſſe Gregorij I. quem conſtat ſexcentos ferè annos præceſſiſſe Lucium III. auctorem dicti *cap. cùm ſit generale*, ac proinde non poſſe procedere ex ratione, quòd ſacrilegium ſit mixti fori ob ſpecialem fauorem legibus Canonicis inſtitutum, cùm adhuc fauor ille Eccleſiarum vſu receptus non fuerit. Deinde ex integra Epiſtola D. Gregorij, ex qua deſumptus fuit text. *in præſenti*, conſtat laicos violentiam intuliſſe non Eccleſiæ, vel eius rebus, ſed cuidam viduæ, atque ita inter laicos de rebus profanis ratam fuiſſe quæſtionem, neque enim in integra reperitur particula, *nobis*, quæ poſt verbum *præiudicantibus* eſt in vulgatis Decretalibus; facit etiam ratio, quod cum *d. c. cùm ſit generale*, fauorem illum Eccleſiarum tunc demum conſiderat, quando in ſæculari iudice datur defectus iuſtitiæ, quæ in hoc text. minimè proponitur. 12

Sed huiuſmodi obiectiones facilem habent ſolutionem; nam prima ſoluitur ſi aduertas, quòd non dicimus Lucium III. *in d. cap. cùm ſit generale*, fuiſſe primum auctorem illius fauoris Eccleſiarum, quòd inuaſores rerum ſuarum ab Eccleſiaſtico iudice valeant puniri, ſed id referre velut antiquum, & iam antea introductum à Bonifacio, Pio, Anacleto, Vrbano, & pluribus aliis, qui ipſum Gregorium præceſſerunt, atque etiam ab ipſo Gregorio, vt ſingula ſingulis referendo conſtat ex *cap. nulli, cap. prædia, cap. quia abſtulerit* 12. *quæſt.* 2. *cap. attenden. cap. ſacrilegium* 17. *q.* 4. & ſonant verba dicti *cap. cùm ſit generale*, ibi, *in fauorem Eccleſiæ eſt introductum*, quæ non præſentis, ſed præteriti temporis conſtitutionem important, quaſi Pontifex rem notam, & ſæpiùs iam antea conſtitutam voluerit inculcare. Secunda obiectio fragilis eſt ſi aduertas in Decretalibus, quas Gregorius IX. in hoc volumine inſeruit, licitum nobis non eſſe arguere ex parte conciſa, ſeu reſecata, ſed ſolùm vim legis habere, vt talem allegari poſſe in his, quæ in hac compilatione repoſuit, vt ipſe expreſsè profitetur 13

in fine proœmij harum Decretalium, ibi: *Reſecatis ſuperfluis*, vbi dixi, cùm ergo Gregor. IX. plura in hac Decretali mutauerit, quæ ſenſum efficiunt longè diuerſum ab eo, qui eſt in originali Gregor. I. hic enim inquit præſentium latrici præiudicium faiſſe irrogatum, ille autem poſt particulam, præiudicantibus, reponit *nobis*, quæ etiam deeſt in antiqua collectione Anton. Auguſt. de qua *ſuprà* mentionem feci in principio textus *n*. 1. vt ſignificarem iuriſdictionem Eccleſiaſtico iudici tribuere contra laicos Eccleſiæ præiudicantes, non ita quando præiudicium mulieri vel laico infertur, ſicque hæc deciſio apud Gregor. IX. alia eſt, non illa Gregor. I. atque ideo non ſecundùm originale antiquatum, vel antiquam collectionem, ſed ſecundùm nouam Gregor. IX. legi, & intelligi debet: & hinc colliges rationem, quare nec immeritò antiqui Decretales Codices hunc textum Gregor. IX. tribuunt. Quòd ſi adhuc quæras rationem, quare Gregor. I. laicos viduæ præiudicantes per Eccleſiaſticos iudices eſſe coërcendos reſcripſerit contra regulam text. *in c. cùm ad verum*, 96. *diſt.* cum ſimilibus, facilè reſpondebitur vltra caſum illum, de quo *in cap. ex tenore, de foro compet.* vbi viduis conceditur, vt ſi iudex ſæcularis in miniſtranda iuſtitia negligens fuerit, valeant laicum coram Eccleſiaſtico conuenire, illum etiam ſpecialem expreſſum reperiri, vt poſſit viduæ ſpoliatores, ſeu inuaſores violentos rerum ſuarum ad iudicium trahere Eccleſiaſticum, vt videtur probare text. *in cap. ex part.* 15. *de foro compet. verſ. ad hoc*, vbi notat Abb. *n*. 11. & alij communiter, teſte D. Barboſ. *in l.* 1. *p.* 1. *n.* 49. *ad fin. ff. ſol. matrim.* & eſſe communi omnium conſenſu receptum, fatetur Couar. *pract. c.* 6. *n.* 1. *verſ. imò*, licèt non ſatis iure probari contendat, & ad *cap. ex parte*, nitatur reſpondere dari ibi præſumptionem defectus iuſtitiæ. Quæ reſolutio magis conuenit verbis Gregor. I. dum in fine ait *in integra*, dum illuc auxilium non inueniunt.

14 Ex dictis infertur efficacem videri auctoritatem huius textus ad confirmandam communem ſententiam eorum qui docent eſſe mixti fori, & ad Eccleſiaſticum iudicem trahi poſſe, non ſolùm inuaſores rerum Eccleſiaſticarum, quando per vim eas occupant, verum etiam omnes alios, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis eius rebus præiudicant quoquomodo, per fraudem ſcilicet, vel aliter contra iuſtitiam, quod ſatis deducitur ex text. *in præſenti*, ibi, *præiudicantibus nobis*, & ex generalitate text. *in d. cap. cum ſit generale*, ibi, *malefactores*, quæ in quocumque præiudicio, ſeu damno rerum Eccleſiaſticarum abſque violentia propria, & ſecundùm omnem rigorem verificantur, vt eſt doctrina recepta, quam tenuit Innoc. & Abb. *n*. 6. Anch. *n.* 7. & 8. Card. *ibi*, & teſtatur receptum ab omnibus Barbat. *à n.* 129. Felin. *in princ. ad gloſſ. verbo malefactores*, Marant. *de ordine iudiciorum, p.* 4. *diſtinct.* 11. *n.* 6. & poſt Lap. *alleg.* 59. Card Tuſch. *tom.* 4. *lit. I, concluſ.* 447. *à n.* 13. & ante eos conſtanter Dec *hic à n.* 4. à nemine citatus, idem ex eiſdem rationibus reſoluens *à num.* 3. in vi turbatiua, vt latè comprobat Menoch. *remed.* 3. *retinenda, n.* 361. *cum ſeqq.* & in facti contingentia ſe obtinuiſſe teſtatur Ioſeph. Seſſe *inhibitionum, c.* 9. §. 3. *n.* 33. Et confirmatur ex alia communi reſolutione Doctorum per text. *ibi in c.* 1. *& in cap. conſtitutus, de reſtitut. in integr. & in c. ad noſtram, de reb. Eccleſiæ non alien.* quibus probatur Eccleſiam læſam in contractu, de cuius nullitate, vel reſciſſione agitur per in integrum reſtitutionem, laicos coram Eccleſiaſtico iudice poſſe conuenire, quod ex Innoc. ſingulare dicit Roman. *ſing.* 112. Marant. *vbi proximè, num.* 16. & eſſe communem multis adductis fatetur Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 4. *num.* 2. Gutier. *lib.* 1. *Canon. c.* 34. *num.* 10. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo implorandum, n.* 32. me citato *in hoc loco*, Diana *d. reſolut.* 81. generale, ſeu magis vulgare adducentes Brocardicum & Innocent. quod quoties Eccleſia vtitur priuilegio aliquo, ſeu iure ſpeciali contra laicos coram Eccleſiaſtico iudice agere poteſt.

Similiter ex dictis infertur, & ex verbis huius textus deducitur notabilis ampliatio ad eius principalem concluſionem, vt procedat non ſolùm in rebus Eccleſiæ, ſed etiam in rebus Clericorum, itavt laici earum inuaſores coram Eccleſiaſtico iudice conueniri, & ab eo valeant coërceri, vt concludit illa particula *nobis*, quæ adiuncta verbo, *præiudicantibus*, apertè videtur denotare, agere Pontificem de præiudicio non Eccleſiæ rebus, ſeu Clericorum, ſeu Epiſcoporum illato, & manifeſtiùs videtur probare text. *in cap. ſi Clericus, laicum, de foro comp.* vbi Pontifex in hac materia æquiparat res Eccleſiarum, & Clericorum, ibi, *ſuis vel Eccleſiæ* iuncto ibi, *res ipſas non Eccleſiæ eſſe, aut Clerici*, & conſequenter ſicut laicus conuentus ſuper re, quam Eccleſiæ eſſe fatetur, coram Eccleſiaſtico conuenitur, ita etiam eo coram conueniendus videtur ſi eam Clerici eſſe fateatur. Vrget etiam pro hac parte text. *in cap. ſi quis de potentibus*, 24. *q.* 3. eiuſque rei rationem reddit text. *in cap. ſimiliter*, ibi, *quia res Epiſcoporum eſſe Eccleſiæ non dubitatur*, 16. *q.* 1. & deinde, quia ſi Eccleſiaſticus iudex competens eſt in cauſa violentiæ, quæ mendicis, & aliis miſerabilibus perſonis infertur, iuxta dictum *cap. ex parte, de foro comp.* quare non erit competens in violentia Clericorum, quibus fundamentis ita tenuerunt Abb. *n.* 3. *in d. cap. ſi Clericus, & in d. cap. cùm ſit generale, n.* 4. & alij communiter teſte Soar. de Pace *in praxi, tom.* 2. *præl.* 2. *n.* 19. & ante eum conſtanter Dec. *hic à n.* 9. & ſatis videtur exprimere Ordin. Luſit. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 5. *in princ.* Quod faciliùs admittunt in rebus patrimonij, ad cuius titulum Clericus fuit ordinatus, vt poſt gloſſ. *vlt. in cap. Epiſcopus, de præbend.* notant omnes communiter ibi, & alij, quos refert Couar. *d. c.* 4. *n.* 4. Salzed. *ad Bernard. c.* 18. *n.* 14. Quicquid contrarium in rigore diſputationis tenuerint alij maximæ auctoritatis Auctores, contendentes minimè res Clericorum potiri priuilegio rerum Eccleſiaſticarum, neque propter violentiam in eis illatam poſſe laicos trahi ad Eccleſiaſticum iudicium, ex quorum numero ſunt Barbat. *in d. c. cum ſit generale, n.* 68. *in fine*, diſputans *à n.* 62. Couar. *vbi proximè, n.* 3. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *c.* 30. *num.* 23. Cald. Pereira *d. verbo implorandum, n.* 32. *in fine.* 15

Non contra legem eſt agere, &c.] His verbis confirmari videtur recepta Doctorum traditio aſſerentium, quòd licèt lex Canonica leges ciuiles iuſtam pœnam crimini infligentes, è conuerſo lex ciuilis Canones, vel pœnas eis inflictas tollere non poſſit, poteſt tamen altera alterius prohibitionem nouis pœnis adiectis coadiuuare, & eſt celebris doctrina gloſſ. *verbo tolli, in Clem. ne Romani, de elect.* recepta ex multis, de quibus Couar. *de ſponſ. p.* 2. *c.* 6. *in princ. num.* 18. Duen. *reg.* 251. & alij, de quibus Cenall. *commun. contra communes, q.* 11. *n.* 11. 16

SVMMARIVM.

1. *Religioſi etiam exempti Eccleſias, & decimas non debent à laicis recipere ſine conſenſu diœceſanorum.*
2. *Religionem plantare, ſeu approbare reſeruatum eſt Summo Pontifici.*
3. *Apoſtolica Sedes non poteſt errare in approbatione religionum.*

4 Templarij

4 *Templarij quando inceperint, oſtenditur.*
5 *Templariorum religio quando, & ob quæ extincta fuerit, oſtenditur.*
6 *Ordo Chriſti in Portugallia quando inceperit, oſtẽditur.*
7 *Hoſpitalarij quando inceperint.*
8 *Templarij, & Hoſpitalarij verè ſunt religioſi.*
9 *Scandali de materia plures DD. agentes referuntur.*
10 *Decimas de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu religioſæ perſonæ recipere non poſſunt.*
11 *Eccleſias de manibus laicorum ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt religioſi accipere.*
12 *Ratio expenditur, quare in donatione Eccleſiæ quam laicus detinet, in locum religioſum Epiſcopi conſenſus neceſſarius ſit, non ita requiratur in donatione iuris patronatus facta in locum religioſum.*
13 *Religioſi priuilegiati, & exempti tenentur vitare excommunicatos, & nominatin interdictos.*
14 *Declaratur text. in præſenti, &* in cap. nulli, de ſententia excommunicationis.
15 *Excommunicatus, vel interdictus in vno Epiſcopatu in omnibus vitari debet.*
16 *Suſpenſus ab officio vbique & in aliis Epiſcopatibus ſuſpenſus cenſetur.*
17 *Sententia iudicis neque extra territorium, neque eos, qui ſubditi non ſunt ligare poteſt.*
18 *Suſpenſus à beneficio in alio loco beneficium habere poteſt.*
19 *Bannitus excommunicato æquiparatur.*
20 *Legitimatio facta à principe aliquo non extenditur ad bona ſita extra ipſius territorium.*
21 *Excommunicatus in vno Epiſcopatu, cur in altero extra territorium excommunicantis vitandus ſit, rationes referuntur, quæ improbantur, & tandem* n. 22. *vera referuntur.*
23 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt extra territorium ſuo ſubdito communionem prohibere.*
24 *Excommunicatus, vel interdictus nominatim dicitur, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili ſigno demonſtratur.*
25 *Declarantur verba text. ibi, nominatim interdictos.*
26 *Pleno iure quando dicantur Eccleſia ad aliquem pertinere remiſſiuè.*
27 *Vicarij inſtituendi ab Epiſcopo in parochialibus Eccleſiis, an debeant eſſe in ſacerdotali Ordine conſtituti, oſtenditur.*
28 *Prouiſus de beneficio curato debet ſaltem eſſe prima Tonſura initiatus, & in ea ætate conſtitutus, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri valeat.*
29 *Sacerdotalis Ordo quando tempore prouiſionis requiratur, oſtenditur.*
30 *Beneficij repræſentatio perſonaliter eſt Epiſcopo faciẽda.*
31 *Repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis.*
32 *Præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronũ Epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet legitimè facta.*
33 *Declaratur text.* in cap. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælatis.
34 *Præſentati à patronis debent ſe Epiſcopo perſonaliter repræſentare, & non tenetur eos per Procuratorem admittere.*
35 *Inſtitutio in Eccleſiis, quæ ad religioſorum præſentationem ſpectant, fieri non poteſt niſi præcedente ipſorum præſentatione.*
36 *Patroni de temporalibus rationem exigere poſſunt à Presbyteris, qui ad eorum præſentationem fuerunt inſtituti, quod an verum ſit, oſtenditur*, n. 37.
38 *Doctores agentes de interdicto Eccleſiaſtico referuntur.*
39 *Diuinorum officiorum nomine quæ veniant, remiſſiuè.*
40 *Sepultura vſus Eccleſiaſtica prohibetur per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale.*
41 *Confratres, qui in proprietatibus ſuis, & in ſæculo remanent, nec oblati ſunt religioni, aut conuerſi Epiſcopis, & Eccleſiaſticæ poteſtati ſunt ſubiecti.*
42 *Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ pia, & religioſa loca ſunt, & à ſæculari poteſtate, & iuriſdictione exempta.*
43 *Oblati, qui in totum ſe religioni non tradiderunt, Eccleſiaſticæ perſonæ non ſunt.*

Cap. Cùm & plantare. III.

Alex. III.

Religioſi etiam exempti non debent decimas accipere de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcopi, nec debent excedere priuilegia illis conceſſa agendo contra auctoritatem Epiſcopalem cum ſcandalo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Marian. Socin. Decian. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 194. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 712. deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Alex. III. *c.* 9. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib. 5. tit. 26. c.* 3. 1

Plantare ſacram religionem, &c.] Notatur ad hoc, quòd reſeruatum eſt Summo Pontif. religionem plantare, ſeu approbare, vt per Dec. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, à n.* 14. *aliàs à n.* 52. *ſup. de conſt.* Card. Bellarm. *controu. tom.* 1. *de monachis lib.* 2. *c.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 421. *à n.* 18. Læli. Zech. *de repub. Eccleſ. tit. de relig. c.* 1. *n.* 8. Henriq. *in ſum. lib.* 12. *c.* 5. §. 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *c.* 23. *q.* 5. *cum ſeqq.* Ludou. Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 6. Fr. Emman. Valer. Reginald. & alios, quos refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 56. *n.* 40. Et in huiuſmodi approbatione religionum Apoſtolica Sedes errare non poteſt. Bann. *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *dub.* 8. *concl.* 3. Fr. Emman. *q. Regul. tom.* 1. *q.* 1. *art.* 4. *ad med.* 2 3

Fratres Templi & Hoſpitalis. Templarij poſt recuperatas à barbaris Hieroſolymas ſuum habuerunt initium. Nouem enim Latini proceres promiſſa apud Patriarcham caſtitate & obedientia frequenti clientũ comitatu iuſſi ſunt Chriſtianis peregrè illuc venientibus iter tutum à latrociniis impiorum præſtare, area eis attributa prope templum Domini ad ædes conſtruendas, quò ſe reciperent, vbi arma caperent, & inde Templarij ſunt dicti, primum toga candida ſine Cruce circa annum Domini 1128. Pontifice Gelaſio II. mox Cruce rubea ſuper albam veſtem donati ſunt. Ita rem narrant Paul. Æmil. *de rebus geſtis Francorum, lib.* 5. *ſub Ludouico Craſſo pag.* 105. Polydor. Virgil. *de inuentoribus rerum lib.* 7. *c.* 5. Petr. Mexia *in ſua ſylua lib.* 2. *c.* 4. *cum ſeqq.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 9. *conſid.* 5. Petr. Greg. *ſyntagm. iuris lib.* 15. *c.* 34. *cum ſeqq.* & latè proſequuntur omnes Eccleſiaſticæ hiſtoriæ auctores, Platina, Illeſcas *in vita Gelaſij II.* & Clem. V. & poſt illos Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana lib.* 7. *c.* 4. *& c.* 7. *cum ſeqq.* Bene Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 5. *q.* 3. *cum ſeqq.* Orozco *en el theſoro de la lengua Heſpañola, lit. T. fol.* 41. Cardiol. *de la nobleza de Heſpaña, c.* 34. *fol.* 87. Curita *en los annales de Aragon. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 73. *&* 99. 4

Templariorum religio per ducentos deinde annos feliciter propagata non parua habuit incrementa, ita vt facultates maximas, & oppida quam plurima vbique gentium poſſideret. Sed tandem circa annum Domini MCCCXI. in Concilio Viennenſi à Clement. V. damnata eſt, & Templarij omnes deleti, eorumque bona partim Rhodiis Militibus, partim aliis familiis ſunt aſſignata, vt ſub Philippo pulchro, cuius temporibus hoc contigit, latè explicat Paul. Æmil. *lib.* 8. *fol.* 176. *verſo.* Et illos illuſtriſſimè damnatos, eorumque Ordinem deletum fuiſſe propter delictum ſectæ, 5

quam profitebantur hæreſeos, aliis criminibus cumulatæ, tenent Paul. Æmil. Volateran. Caſſan Polyd. Virgil. Palatina, Illeſc.& Hieronym.Roman. *citatis locis*, Petr Gregor.*d.lib.15.cap.33.n.10.*Petr. Matthæ. *in fine conſtit. Clement.V.* vbi refert Aluar. Pelag.& alios, Card.Tuſch *lit.T,concl.25.*Fr.Emman.*quæſt.regul.tom.1. quæſt.5.art.1.*Galganet.*de iure publico,lib.2.tit.44.*& de Templariis præter *ſupr.*citatos multa ſcripſerunt Miræ. *in origine equeſtri*, Menenius *in deliciis equeſtr. tit. de Templariis*, Arnold. *in ligno vitæ, lib.1.cap.96.* Sylueſt. Marul.*in Oceano, lib.3.pag.205.*Naucler.*tom.2.chronogr. gen. 37.* Sanſon. *de origine Equitum, tit. de Templariis*, Morigia *lib.4.c.2.* Bernard. de Britto *in chronica Ciſterclenſi, lib.2.c.27.* Mariana *in hiſtoria Hiſpaniæ, lib.15. cap.10.*

6 Omnia verò priuilegia, quibus gaudebant huiuſmodi Templarij, Chriſti Militibus Regni Portugalliæ ſunt communicata ex auctoritate Apoſtolica, & poteſtate ab Eugenio IV. Ioanni Vicenſi Epiſcopo conceſſa circa annum 1434. Qui Ordo Chriſti in noſtra Luſitania ſub Dionyſio Rege à Ioanne XXII. approbatus eſt circa annum 1326. cuius caput eſſe noſcitur nobiliſſimum illud cœnobium apud oppidum de Thomas, quò tranſlatum eſt ex oppido de Caſtro Marin, vbi naſcens prima nonit initia, eique bona omnia, quæ in hoc Regno habebant Templarij, ſunt applicata, vt vicinorum Saracenorum incurſionibus reſiſterent, de quo meminit Volater. *ſuprà citato loco*,Caſſan. *d p.9.conſid.8.* & Hieronym.Roman.*lib.7.c.5.12.& 13.* Petr.de Mariz. *varia hiſtoria dialog. 3.fol.9c.* Eduard. Nunez Galuan.Pina,& alij noſtri hiſtoriographi *in vita Regis Dionyſij*, Orozco *en el theſoro de la lengua Hiſpanola, fol.248.* Miræ.*de origine Relig.Ciſterc.lib.2.c.30.& lib.5.origin.Monaſt.c.9.* Syluest. Marul.*in Oceano, lib.3. pag.225.*Hieron.Roman.*de Republ.Chriſtiana,lib.7.c.13.* Iacob.Boſſ. *in hiſtoria militum, tom.2. lib.1. anno 1316.* Arnold.*in ligno vitæ, lib.1.c.91.* Fr.Barnab. Montalu. *in chron.Ciſterc.lib.2.cap.18.* Menenius *in delic. equeſtr.tit. Equitum Chriſti Ordo*, Llam.*in methodo,p.3.c.24.*Carol. Tapia *in auth. ingreſſi, verbo Monaſteria, cap.42.n.13.& c.49.n.1.*

7 Hoſpitalariorum initium fuit antequam noſtri terram Sanctam bello de barbaris reciperent, circa annum 1099. initio facto ab Italis mercatoribus, qui Hieroſolymas petentes ab Imperatoribus, & Satrapis impiorum ius impetrarunt templi Beatæ Virgini ædificandi, vbi Sacra Latino ritu fierent, duo facta ſunt templa, duoque cœnobia virorum, & mulierum, quo ſanctius vterque ſexus ſeparatim coleretur, aditumque Xenodochium, & valetudinem, ac ædicula D. Ioanni ſacra, ibi commorabantur profeſſi caſtitatem & obedientiam, qui reliquis ſoluti muneribus peregrinos, & ægros curarent; & quia præcipua eorum cura erat hoſpites recipere Latinos ad ſepulchrum Domini venientes, & Hoſpitalarij ſunt vocati,qui Cruce alba inſigniebantur. Deinde Rhodum Inſulam, ſiue, vt aliqui volunt, à Gothifredo Bullonio primo Hieroſolymorum Rege dono datam, ſeu, vt aliis magis placet, à Barbaris, & aliis captam, quam fortiter vſque ad noſtram ferè ætatem ab hoſtium incurſionibus tutati ſunt, indéque Rhodienſes Milites ſunt vocati. Sed poſtmodum anno 1523. à Turcis ſeparati Inſulæ Imperium amiſerunt, ob eamque cauſam Inſulam Melitam tranſmigrarunt, quam Caroli V. Imperatoris beneficio, ac munere acceptam obtinent vſque ad hodiernam diem, & inde Melitenſes appellantur, de quibus latè Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib.7. cap.7.* Gardiol. *de la nobleza de Eſpaña, cap.34. fol.88.*Iacob.Boſſi.*in hiſtoria Molienſi*, tribus tomis Italicè edita, Ioan. Anton. Viperan. *de bello Melitenſi*, Caſſan.*in catal. part.9.conſid.4.* Aubert. Miræ. *de orig. equit.lib.1.* Syluest.Marul.*in Oceano lib.3.p.219.* Iacob. de Vitriaco *hiſtoria orient. cap.64.* Santouin. *de origine equit. lib.1. pag.27.* Menen. *in deliciis equeſtrib. de Hieroſolym.equit.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap.5. quæſt.2.*

Et alij Religioſi.] Ergo Templarij, & Hoſpitalarij 8
verè ſunt Religioſi, id enim concludit dictio, *alij*, quæ non refertur niſi ad ſimilia, vt per citatos à me *in remiſſion.de diction.& clauſul.dict.17.n.1.* & ideo ex text. *in præſenti*, ita notarunt Dec. *hic n.4.* & ante eum poſt *gloſſ.1. in fine, in cap. duo ſunt 12. quæſt. 1.* & Calder. *conſil.7. verſ. ad prædicta, de iudic. aliàs conſil.121.* teſolunnt Card.Tuſch. *tom.8. litera T, concluſ.26.* Duen. *reg.100.ampl.5.* Petr.Gregor. *d.lib.15.c.33.n.8.& c.34. num.3.*

Quæ, & ſcandalum pariunt.] Materiæ ſcandali pro- 9
pria ſedes eſt *in cap. qui ſcandalizauerit, infr. de regulis iuris hoc libro, & in cap. 2. de reſcript. & in cap. 2. de noui operis nunt.* Latè Couar. *in reg. peccatum, part. 1. in princ. num.4.* Gutier. *canon. lib. 1. cap.38. à num.20.* Iacob.de Graffiis *in aureis deciſion. part.1. lib.2.cap.68.* D.Thom. *2. 2. quæſt. 43. artic. 7.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 12. cap. 16.* Sayr. *in claui Regia, lib. 7. cap. 6. à numer. 8.* Soar. *de legibus, lib. 1. cap. 9. in fine.*

Et decimas de manu laicorum, &c.] Ex his verbis 10
colligitur non poſſe religioſas perſonas de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu decimas accipere, vt per Butr. *num.5. & 24.* Anchar. *num.2.* Zabarel. *in princip. hic*, Rebuff. *de decimis,quæſt.10.num.31.* Mench.*illuſt.c.89. à num.2.* Gutier. *pract.lib.1. cap.14. cum ſeq.* D.Barboſ. *in l.Titia, num.45. ff. ſoluto matrim.* Fachin. *controuerſ. lib.7.cap.72.*Azor.*inſtit.moral. part.1.lib.7.cap.36.q.13.* latè Soar. *de relig. tom. 1. tractat. de decimis, lib. 1. cap.26. à num.7.* vide latiùs *ad cap. prohibemus, ſupr. de decimis.*

Eccleſias.] Notatur ad hoc, quòd non poſſunt re- 11
ligioſi de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi, conſonat text. *in cap. decimas 16. q.7. & in cap.quod autem, in fine, & in cap. illud, verſ. tum quia, & in cap. nullus, de iurepatronatus*, notant Butr. Abb. & alij *in præſenti*, latè Bero. *in d. cap. illud à num.6.* plenè Lamber.*de iurepatronatus, p.2.lib.1. q.1. art.9.& 10.*Quæ iura ſupracitata cum textu *in præſenti*, ex communi reſolutione procedunt in Eccleſiis, quæ de facto iniuſtè, & indebitè à laicis in proprietatem detinentur, teſte Lambertin. *d. art. 9. à num. 8.* apertè enim deducitur ex text. *in cap. cum Apoſtolica, de iis, quæ fiunt à Prælatis*, qui text. refert auctoritatem Concilij Lateran. de quo *in præſenti*, ne laici Eccleſias, & decimas transferant in Religioſos ſine conſenſu Epiſcopi, per quod, inquit, indirectè datur intelligi hoc licitum eſſe de Epiſcopi conſenſu: in verſiculis autem præcedentibus explicat, & decidit hoc de illis decimis, & Eccleſiis eſſe intelligendum, quæ à laicis erant malè detentæ, tum etiam ex auctoritate D. Hieronymi, quam refert in principio, ibi: *Aliquando fuerint à laicis malè detentæ*, & habetur *in cap. vlt. 16. quæſt. 1.* iuncto *verſ. auctoritates*, vbi explicat, & rationem reddit, quia dum malè detenta à laicis alteri Eccleſiæ, vel religioſo loco donantur, vtilitati Eccleſiæ conſulitur, eiuſque conditio melior efficitur, dum ad vſus Eccleſiaſticos reuocantur, iuncto *cap. 2. §. ſanè, de decimis, lib. 6.* Quæ omnia cum ſua proportione applicanda ſunt Eccleſiis, nam vel huiuſmodi Eccleſiæ (ſicut, & decimæ de quibus ibi) violenter ſine aliquo titulo à laicis occupatæ ſunt, & fateri oportet teneri eas dimittere, & reſtituere illi, ad quem de iure pertinent, neque aliam Eccleſiam,

vel

vel religioſum locum ea recipere poſſe de manibus laicorum, etiam de Epiſcoporum conſenſu, quia Epiſcopi conſenſus nihil noui tribuit, ſed ab alio, qui dare poteſt, datum confirmat, iuxta regulam text. *in cap. inter dilectos, de fide inſtrument. cum ſimilibus.* Aut huiuſmodi Eccleſiæ detinentur iniuſtè, ſed tamen ex titulo aliquo, veluti habito ab inferioribus Prælatis, & per argumentum à contrario ſenſu, text. *in præſenti*, concludit eas poſſe religioſos accipere de manibus laicorum accedente Epiſcopi conſenſu, vt expreſſit *d. c. cum Apoſtolica.* Neque obſtant fundamenta, quibus de hoc intellectu dubitauit ſibi contrarius Abb. *in c. de Monachis, n. 11. verſ primus, de præbendis*, benè enim ſatisfacit Lamber. *d. cap. 9. n. 10.* & ex dictis patet reſolutio, nam ad illud, quòd transferre non poſſunt, quod non habent, nec iuſtè detinent, reſpondetur ab Eccleſia permiſſiuè conceſſum fuiſſe. Ad aliud ex *d. cap. cum Apoſtolica, in fin.* dum titulum exigit feudi perpetui, reſpondetur non requirere titulum iuſtum, ſed habitum de facto ab inferioribus Prælatis. Aut tandem detinentur à laico huiuſmodi Eccleſiæ in proprietatem auctoritate Pontificis, qua temporales redditus in perpetuum ſunt diſmembrati, & laico applicati, & tunc nullum videtur inconueniens fateri, quòd ſine Epiſcopi auctoritate transferri poſſint in locum religioſum, quia per talem diſmembrationem laicales efficiuntur. Quartum caſum, quem ait non tangere Doctores ponit Lambertin. *d. art. 9. n. 18.* quando ſcilicet laicus eſt tantum patronus, & Eccleſiam in proprietatem, vel eius redditus temporales non detinet, & conſtat iuſpatronatus, quod non habet, transferre nolle, ſed Eccleſiam ipſam donat loco religioſo, & tanquam certum reſoluit in nihilo valere donationem etiam de Epiſcopi conſenſu, cùm donet, quod non habet, contra regulam text. *in cap. Daibertum 1. quæſt. 7. & d. cap. quod autem*, & ceſſat ratio permiſſionis, quam *ſuprà* conſiderauimus.

12 Vnde iam colliges veram rationem, quare in donatione Eccleſiæ, quam laicus detinet, in locum religioſum Epiſcopi conſenſus neceſſarius ſit, & abſque eo non valeat, iuxta text. *in præſenti*, non ita tamen requiratur in donatione iuriſpatronatus facta loco religioſo, iuxta text. *in c. 1. in principio, de iurepatronatus, lib. 6.* nam cùm iuſpatronatus transferatur in patrono, qui verus eſt ipſius Dominus, illudque iuſtè poſſidet ex Eccleſiæ conceſſione, ratione fundationis, vel dotationis, iuxta text. *in cap. decernimus*, cum multis *ibid. 16. q. 7. c. 3. & per totum, de iurepatronatus*, Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9.* cum multis citatis per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. allegat. 70.* meritò talis donatio facta à Domino, qui magis capax, & habilis eſt ad illud obtinendum, rata, & firma manere debet abſque aliquo Epiſcopi conſenſu: at verò laicus detinens Eccleſiam iniuſtè donat id, quod ſuum non eſt, nec retinere poteſt, & ideò ius illud transferendi Eccleſiam minimè ad eum pertinet, ſed ad Epiſcopum, iuxta generalem regulam text. *in c. omnes Baſilicæ 16. q. 7.* meritóque Pontificiæ leges, quæ permiſerunt Eccleſias, ſic malè detentas in locum religioſum transferre, requirunt eiuſdem Epiſcopi conſenſum, vt poſt Roch. multis explicat latè Lambert. *d. art. 9. num. 36. cum ſeqq.*

§. Excommunicatos.

Religioſi etiam exempti non debent admittere ad Diuina excommunicatos, & interdictos nominatim à quocumque. Colligunt Doctores *in princip.* text. citati.

Ab illis, &c.] Probat hic text. Religioſos priuilegiatos & exemptos teneri vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, intelligendo verba, *ab illis*, id eſt, religioſis Templariis, & Hoſpitalariis, conſonat text. *in cap. nulli, de ſententia excommunic.* vbi latè dum generalem regulam conſtituit, quod nemini ſuffragari poteſt priuilegium Sedis Apoſt. quominus excommunicatos vitare debeat, iuncta integra, quam refert Ant. Aug. *in 1. collect. Decretal. ſub illo tit. c. 10.* vbi ſic incipit: *Nulli autem Monachi Templarij*, &c. ex quibus poſt gloſſ. & Abb. *n. 1. hîc*, notant Couar. *in c. alma, p. 1. §. 1. n. 2.* Vgol. *de cenſuris tabul. 2. c. 23. in principio, n. 2. cum ſeqq.* Sayr. *eod. tract. lib. 2. c. 11. n. 32.* 13

14 Verùm in reddenda ratione maxima inter eos concertatio eſt, alij enim inquiunt præceptum de euitandis excommunicatis iuris diuini eſſe, & conſequenter non poſſe ſaltem in Diuinis relaxari ab ipſo Pontifice: alij verò aſſerunt text. *in præſenti, & d. in cap. nulli*, non negare poteſtatem Summo Pontifici concedendi priuilegium aliquibus, ne teneantur vitare excommunicatos, ſed ſolùm huiuſmodi priuilegiis ſe tueri non poſſe priuilegiatos in genere ex defectu iuſtæ cauſæ, vt voluit Ioan. Andr. & alij communiter, teſte Iacob. de Graff. *in aureis deciſionib. p. 2. lib. 4. c. 12. n. 11.* Verùm reiectis his, & aliis vera ratio eſt, ſcilicet Templarios, de quibus *hic, & in d. c. nulli*, non habuiſſe priuilegium in ſpecie, ne excommunicatos vitare teneretur, ſed quia erant exempti à poteſtate Ordinariorum virtute huius priuilegij, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos, & interdictos ab ipſis Ordinariis, quod Pontifex meritò reprehendit, quia licèt priuilegium generale exemptionis proſit exemptis ne ab Ordinariis, à quorum iuriſdictione exempti ſunt, valeant excommunicari ex reſolutis per Sayr. *d. lib. 1. cap. 5. n. 36.* ſicut etiam religioſis prodeſſe poteſt priuilegium, ne excommunicari valeant, iuxta text. *in c. ne aliqui, hoc tit. lib. 6.* minimè tamen ex eo quòd exempti ſunt, ſequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis ritè ſunt excommunicati, vt benè ex communi notauit Vgolin. *tab. 1. c. 13. §. 8.* quia obligatio eos vitandi non prouenit ex iuriſdictione Ordinarij excommunicantis, à qua exempti ſunt, ſed ex legis diſpoſitione, à qua Religioſi non eximuntur, vt conſtat ex iis, quæ *infrà* dicentur.

Quam ab aliis omnibus, &c.] Ex his verbis colligunt Abb. *n. 1.* Dec. *à n. 5. & 15.* ac alij *in præſenti* communiter regulam, quòd excommunicatus, vel interdictus in vno Epiſcopatu in omnibus aliis, & ab omnibus non ſubditis excommunicantis, atque etiam ab exemptis vitari debet, notat gloſſ. *verbo ſubtrahuntur, in cap. paſtoralis, §. verum, de appellat. cum ſimilibus*, quam poſt Felin. Nauar. & alios adducit Couar. *in cap. alma, p. 1. §. 3. num. 2.* Vgolin. *de cenſuris, tab. 1. cap. 13. §. 10.* Sayr. *eodem tract. lib. 2. cap. 11. num. 25. cum ſeqq.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. cap. 24. §. 1. & c. 26. §. 3.* Soar. *tom. 5. diſp. 18. ſect. 1. à num. 4.* 15 16 Eandem concluſionem in ſuſpenſo ab officio, vt vbique & in aliis Epiſcopatibus ſuſpenſus cenſeatur, notat gloſſ. *d. verbo ſubtrahuntur*, gloſſ. ſimilis *in cap. ſi quis Preſbyter. 7. q. 1.* quas cum aliis communiter receptas teſtatur Vgolin. *tabul. 4. de cenſur. cap. 6. §. 2.* Soar. *d. tom. 5. diſput. 27. ſect. 1. à num. 9.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 5. num. 7. cum ſeqq.*

17 In contrarium tamen facit, quia ſententia iudicis neque extra territorium, neque eos, qui ſubditi non ſunt, ligare poteſt, ex regul. *l. vlt. ff. de iuriſdict. omnium iudicum, & cap. 2. de conſtit. in 6.* text. optimus in eodem propoſito *in cap. à nobis 21.* ibi: *Non niſi ſubditi obligantur, de ſententia excommunicat.* ſic per ſententiam, quæ ſuſpendit ab officio poſtulandi, prohibitus

18 tantùm cenſetur in Prouincia Præſidis iudicantis, *l. ex ea verſ. in ea, ff. de poſtuland.* & inde ſuſpenſum à beneficio in alio loco beneficium habere poſſe notat gloſſ. *d. verbo, ſubtrahuntur.* Vgolin. *tab. c.* 8. §. 5. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 26. *ſect.* 1. *n.* 29. Et bannitum, qui excom-
19 municato æquiparatur *in c.* 1. *in fine principij, hic finitur lex, in vſibus feudorum,* Gail. *de pace publica, lib.* 2. *c.* 1. *n.* 26. Card Tuſch. *tom.* 1. *lit. B, concl.* 11. licèt impunè poſſit occidi, non ita tamen extra territorium iudicis bannitum habere effectum ſuum notauit Bald. *in l.* 1. *n.* 6. *C. de hæredibus inſtit.* & alij de quibus Card.
20 Tuſch. *d. lit. B. concl.* 16. Et legitimationem factam à Principe aliquo non extendi ad bona ſita extra ipſius territorium, notant Abb. Præpoſ. Dec. & alij communiter, quos refert, & ſequitur Cou. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 8. §. 8. *n.* 14. Gabr. *Luſit. deciſ.* 69. *n.* 19. *p.* 2. & magis communem multis adductis comprobat Fachin. *controuerſ. lib.* 3. *c.* 58.

21 Propter has difficultates variæ ſunt in hoc articulo reſolutiones, multi enim abſolutè negant excommunicatum in vno Epiſcopatu, in altero extra territorium excommunicantis vitandum eſſe, ita Scot. *in* 4. *diſt.* 19. *q.* 1. *art.* 5. ſed apertè loquitur contra text. *in præſenti, & in cap. cura* 11. *q.* 3. *cum ſimilibus*, ideóque meritò ab omnibus *ſuprà* citatis reprehenditur. Alij autem eam afferunt rationem, quia obligatio vitandi excommunicatos eſt de iure diuino, quod obligat omnes vbique, abſque territorij diſtinctione. Ita Ledeſma *in* 2. 4. *q.* 24. *art.* 1. *ad finem*, ſed conuincitur, cùm præceptum hoc de excommunicatis vitandis, purè humanum ſit, licèt poteſtas excommunicandi, & ferendi cenſuras à iure Diuino procedat, vt colligitur ex reſolutis per Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 2. §. 3. *verſ. modus.* Sayr. *lib.* 1. *de cenſur. c.* 4. *n.* 8. Auil. *eod. tract. p.* 2. *c.* 6. *diſp.* 7. *dub.* 1. *concl.* 3. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 2. *ſect.* 1. *num.* 9.

22 Vera igitur reſolutio eſt ſtando in lege Diuina, & ex vi ſuæ iuriſdictionis non potuiſſe Epiſcopos directè per excommunicationem ligare non ſubditos, ſed Eccleſiam, Legéſque Pontificias ex Apoſtolorum inſtitutione hanc formam, & naturalem proprietatem excommunicationi tribuiſſe, vt excommunicatus communibus Eccleſiæ ſuffragiis priuetur, & ab vno Epiſcopo excommunicatus, ab omnibus aliis vbique vitari debeat in Diuinis, & humanis, adeò vt nec Epiſcopus ipſe, qui excommunicationem protulit, cum eo communicare valeat, quod poſſet ſi hoc ſuæ iuriſdictioni eſſet tribuendum, atque ita DD. colligunt hunc diſcurſum *in cap. ſicut Apoſtoli, cum ſeqq.* 11. *q.* 3. & poſt Sot. latè explicant Henriq. Sayr. & Soar. citati ſtatim poſt verba text. quæ proximè adduxi, hinc reſpondentes ad generalem regulam *d. cap. à nobis*, cum ſimilibus, quæ probant nullam inferioris iudicis ſententiam extra territorium non ſubditos ligare, vt ſcilicet procedat directè, & ex vi ſuæ poteſtatis, limitari autem excommunicatione, quæ ex Eccleſiæ inſtitutione hoc habet, vt vbique ſuos habeat effectus, & omnes fideles obliget excommunicatum vitare. Quæ ſolutio licèt excommunicationi conueniat, non tamen plenè tollit difficultates.

23 Quare in hoc articulo duo puncta inuoluuntur, quæ meliùs diſtinguit Soar. *d. diſp.* 18. *ſect.* 1. *n.* 4. quorum vnus eſt, an iudex Eccleſiaſticus ex vi ſuæ iuriſdictionis potuerit excommunicatum arcere à communione fidelium extra ſuum territorium, eidem prohibendo ne cum aliis fidelibus communicet. Aliud, an poſſit alienis ſubditis prohibere communionem cum ſuo ſubdito excommunicato. Circa primum, quòd poſſit extra territorium ſuo ſubdito communionem prohibere, non eſt dubium, & poſſe etiam tam ab officio, quàm à beneficiis extra territorium exiſtentibus ſuſpendere, ſi id intendat. Nec obſtabit text. *in d. l. ex ea*, reſponderi enim poteſt non negare Iuriſconſultum quòd poſſit iudex per ſententiam ſuam prohibere aliquem ab officio poſtulandi in omni loco, ſed interpretari intentionem ipſius eſſe prohibere ſolùm intra ſuum territorium, vt in ſimili circa ſententiam ſuſpenſionis à beneficiis, quod interpretanda ſit de beneficiis exiſtentibus in territorio iudicis ſententiam proferentis, argumento text. *in cap. ſi compromiſſarius, verſ. reſtringitur, de elect. lib.* 6. notat Abb. *in cap. poſtulaſtis, num.* 11. *de foro competenti*, Soar. *tom.* 5. *diſput.* 27. *ſect.* 1. *num.* 22. Vnde quæſtionem poteſtatis in hoc propoſito diſtinguere oportet à quæſtione voluntatis, ſeu intentionis, poteſt enim, ſed in dubio non intendit, niſi qualitas cauſæ id poſtulauerit, vt ſunt ſententiæ, quæ efficiunt perſonam, vel eius ſtatum minuunt, veluti quando infamiam irrogant, iuxta *d. l. ex ea, in principio,* & in ſeruo pœnæ, iuxta *l.* 3. *ff. de his, quæ pro non ſcriptis, & in l. qui vltimo, ff. de pœnis* iuncta *auth. ſed hodie, C. de donationibus inter virum.* Huiuſmodi ſunt etiam excommunicatio, interdictum, ſuſpenſio ab officio, & reliqua, de quibus Doctores dicere ſolent, quod ſuam ſecum trahunt executionem, id eſt, quæ abſque hominis miniſterio ſuos operantur effectus, vt loquitur text. *in d. cap. paſtoralis, §. verum.* Circa ſecundum verò de alienis ſubditis, quòd non poſſet Epiſcopus ex vi ſuæ iuriſdictionis illis communionem cum ſuo excommunicato prohibere, ideóque recurrendum ſit ad ſpecialem Eccleſiæ inſtitutionem, quæ præcipit, vt omnes fideles teneantur excommunicatum ab vno Epiſcopo vbique vitare, indeque ſequitur non ſolùm alienos ſubditos, ſed etiam exemptos teneri huiuſmodi excommunicatos vitare, quia hoc præceptum non procedit à iuriſdictione Ordinariorum, à qua exempti ſunt, ſed à iure communi Canonico, à cuius obſeruantia eos non eximit tale exemptionis priuilegium, vt deducitur ex ſupradictis.

Nominatim.] Dicitur nominatim excommunicatus, 24
vel interdictus, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili ſigno demonſtratur, vt per gloſſ. *hic verbo nominatim,* cui ſimilis *verbo nominatim in cap. conſtitutionem, de ſententia excommunicat.* quas cum aliis communiter receptas teſtantur Couar. *in cap. alma, p.* 1. §. 2. *n.* 8. Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 27. Iacob. de Graff. *in aureis deciſionibus, p.* 1. *lib.* 4. *c.* 11. *num.* 6. Sayr. *de cenſuris, lib.* 2. *c.* 12. *n.* 17. *& lib.* 5. *c.* 4. *num.* 11. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 9. *ſect.* 2. *num.* 10. hinc meritò reprobantes doctrinam gloſſ. *in cap. à nobis, de ſententia excommunicat.* dum tenet nominatim excommunicatos dici poſſe, qui committunt furtum, vel ſimilem actum contra Canonem, vel generalem ſententiam excommunicationem facienti talem actum imponentem, vt in forma illius text. quiſquis furtum fecerit ſit excommunicatus. Et confirmatur ex text. *in l. quoties, §. ſi quis nomen, ff. de hæredibus inſtituendis,* iuncto §. *nominatim, Inſtit. de exhæredatione liberorum,* cum ſimilibus, quæ explicant Couar. *in cap. cum tibi, n.* 5. *de teſtam.* Anton. Gom. *tom.* 1. *variar. cap.* 2. *num.* 6. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 19. *n.* 5. *cum ſeqq.*

In præſenti dictio illa, *nominatim,* iungitur interdi- 25
ctis, nec ad excommunicatos refertur, vt patet ex litera ibi, *excommunicatos quoque, & nominatim interdictos,* quaſi velit excommunicatos indiſtinctè ab omnibus eſſe vitandos; interdictos autem tunc demum, quando nominatim interdicuntur. Ratio autem differentiæ eſt, quia ſecundùm iuris antiqui regulas quocunque modo ad fidelium notitiam deuenerit, vel per famam,

famam, vel aliter, etiam occultè aliquem incidiſſe in excommunicationis ſententiam etiam generalem ipſum vitare debuerunt, ſaltem occultè, iuxta text. *in cap. cùm non ab homine, de ſentent.excomm.cap.illud, de Clerico excommunicato miniſtrante*, cum aliis, de quibus Couar.*d.§.2.n.3.* Vgolin.*tab.1.c.13.§.7.num.9. verſ. ex iis*, Sayr. *d. lib. 2. c.12.num.1.* optimam afferentes rationem, quia excommunicatio ſuam ſecum trahit executionem, nec vt liget denuntiatione opus eſt, *d. cap. paſtoralis*, §. *verum*; ac proinde ſemoto ſpeciali fauore *Extrauag. Ad euitanda*, quicunque ſciuerit alium eſſe excommunicatum, ſiue per generalem, ſiue ſpecialem ſententiam, eum vitare debuit. In interdicto autem diuerſa conſideratio occurrit ſecundùm varias illius diſtinctiones, & differentias, quarum illa ad noſtrum propoſitum notabilis eſt, quòd interdictum perſonale, vel generale, vel ſpeciale eſt, generale veluti quia interdicitur populus alicuius ciuitatis: ſpeciale quando interdicuntur certæ tantùm perſonæ: inter vtrumque illa eſt differentia, quòd licèt quandiu ſingulares perſonæ ſunt de illo populo, interdictæ cenſeantur etiam generali interdicto, nec ibi, nec alibi Diuinis intereſſe poſſint, ex ratione, quam reddit text. *in cap. ſi ſententia, verſ. cùm verò, de ſentent. excomm. lib.6.* ſi tamen ſinguli de populo illo eſſe deſierint, veluti quia aliò domicilium mutarunt, ſi culpabiles non ſint, deſinunt eſſe interdicti, quia cùm non interdicantur vt ſinguli, ſed tanquam pars illius populi, ſi de eo deſinant, iam illos interdictum non conſtringit quod in eos, vt tales, ferebatur, vt ex Anchar. & aliis *in d. cap. ſi ſententia*, notat Couar.*var.lib.2. c 8.n.10.* & aliis adductis Henriq. *in ſumm.lib.13.c.42.§.2.* Vgolin.*tab.5.de cenſuris, c.20.§.4.* Soar.*tom.5.diſp.32.ſect.2.n.11.iuncto num.18.* Sayr.*de cenſur.lib.5.c.4.à princ.* Cùm ergo text.*in præſenti*, agat de excommunicatis, & interdictis vbique vitandis etiam extra territorium proferendis, & hæc regula abſolutè vera ſit in excommunicatis, & interdictis nominatim, & per contrarium deficiat in interdictis generaliter nomine populi, quia ſolùm vitandi ſunt donec ſunt de eodem populo, non immeritò in hoc text. in interdictis adiecta fuit dictio illa, *nominatim.*

§. In Eccleſiis.

Religioſi in Eccleſiis, quæ ad ipſos pleno iure non pertinent, cùm vacant non inſtituantur, ſed inſtituendos Epiſcopo præſentent, & ei de cura ſpirituali reſpondeant, nec inſtitutos inconſulto Epiſcopo amoueant, & Religioſis rationem reddant de temporalibus. Colligunt Doctores *in princ.text.*

26 *Pleno iure.*] Quando autem pleno iure dicantur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, dicam commodiùs ad *cap. quoniam, 21.infrà hoc tit.*

27 *Preſbytero.*] Cùm vulgare principium ſit, quòd qualitas iuncta verbo ſignificat iuxta terminos verbi, *l. in dilectis, §. ſi extraneus, ff. de noxalibus*, cum aliis de quibus Dec.& alij relati à Menoch. *remed. 16. recup.n.23.* videtur ex verbo, *Preſbyteros*, iuncto verbo, *inſtituendos*, probare text.*in præſenti*, neceſſarium eſſe quòd Vicarij inſtituendi ab Epiſcopo in Eccleſiis, quæ non pleno iure Monaſteriis vniuntur, tempore inſtitutionis ſint in Sacerdotali Ordine conſtituti, vel ſi prædictum verbum adiungatur ſequenti, *repræſentent*, quod tempore repræſentationis Sacramento illo ſint inſigniti, & confirmatur ex *cap. nemo, 15.* ibi, *ætate legitima*, & Sacerdotio, *de elect.lib.6.* & ex generali regula, quòd qualitas requiſita ad beneficij habilitatem requiritur tempore prouiſionis, *cap. ſi eo tempore 9.de reſcriptis, cap. cùm de benef. de præbendis, eodem lib.*

Verùm contrarium deprehenditur ex text. *in c.2. de inſtitut.lib.6.& in cap.ei, cui 20.de præbend. eod.lib.* & ex communi DD. reſolutione aſſerentium ſufficere ad validitatem collationis cuiuſcunque beneficij etiam curati, quòd prouiſus ſit prima tonſura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per Rebuff.*in praxi tit.requiſita ad collationem, n. 24.* Roch. *de iurepatron. verbo honorificum, n.24.* Gutier.*canon.lib.2.c.15.n.33.* Petr.Greg.*in beneficiaria, c.25.n.8.* Nicol. Garc.*de benef. p.3.c.4.n.2.cum ſeqq.* neque dici poteſt prædictam reſolutionem procedere in principalibus Eccleſiarum Rectoribus, at vero in earum perpetuis Vicariis aliquid ſpeciale reperiri, per text. *in præſenti*, iuxta ea quæ Doctores per text. *ibi in cap. vlt. de officio Vicarij, & in Clem. 1. eod. tit.* 28

29 Cuius veriori ſententiæ non obſtat verbum, *Preſbyteros*, quo text.*in præſenti*, vtitur, quia non adiicitur hic tanquam præcisè neceſſarium tempore repræſentationis, vel inſtitutionis contra iura prædicta, quæ expreſsè contrarium decidunt, ſed gratia frequentioris vſus, iuxta *regul.l.nam ad ea, ff.de legib.* atque etiam quia conuenientiùs, & cautiùs neceſſarium ad euitandã ſcilicet Ordinarij coactionem, & pœnam priuationis, ſi intra terminum ab ipſo latum, vel intra annum ſecundùm ius hodiernum non promoueantur, quod vt facilius percipiatur aduertere oportet celebrem eſſe Ioan. Andr. diſtinctionem *in d. cap. ei, cui* quem *ibi* ſequuntur Domin.*n.12.*& Franch. *n.6.*& alij communiter *ibi*, dum reſoluunt tribus modis beneficium, ſeu præbendam ſacerdotalem dici poſſe, vel quia ex inſtitutione, priuilegio, aut conſuetudine ſolis Sacerdotibus debet conferri, quo caſu certum eſt tempore prouiſionis Sacerdotij Ordinem eſſe neceſſarium, vt frequenter vidimus obſeruari in inſtitutionibus capellarum, & maioratuum, quibus adiicitur, vt vnus Sacerdos bonæ vitæ eligatur, proſequitur Hoied. *de incompatib. benefic. p. 1. c. 24. num. 10.* aut quia Ordo ille requiritur, quia ſi ad eum non promoueatur, beneficio ipſo priuatur, iuxta terminos *cap. licet canon.de præbend.lib.6.* aut tandem quia ſi non promoueatur, priuatur fructibus, iuxta *d.cap. vlt.de officio Vicarij.* Quare his caſibus vltimus tempore prouiſionis Ordo Sacerdotalis neceſſarius non eſt, ſed ſufficit, quod deinde intra annum promoueantur, & conſequenter iuxta hos terminos rectè procedit text. *in præſenti*, & verbum illud *Preſbyteros*, licet enim ex illo conuincatur Vicarias perpetuas Parochialium ſacerdotales eſſe, non tamen inde ſequitur neceſſario Sacerdotij Ordinem neceſſarium eſſe tempore prouiſionis.

Epiſcopis repræſentent.] Ergo repræſentatio beneficij perſonaliter eſt Epiſcopo facienda, itavt præſentatus eidem perſonaliter exhibeatur, neque ſufficiet quod per literas, aut procuratores abſens ipſe Epiſcopo nominetur, quod in primis ſuadet proprietas verbi *repræſentent*, quod propriè ſignificat præſentiam ſui facere, *l.maritus, 15.§.1.ff.ad leg. Iul.de adult.* melior text.*in l.conſentaneum*, quomodo, & quando iudex, ibi, *vt præſentiam ſui faceret*, iuncto ibi, *vt ſeſe repræſentent*, cum multis aliis, quæ adducit Briſ.*de verborum iuris ſignificatione, verbo repræſentare*, vnde rectè dicit, *gloſſ. verbo repræſentare, in Clem. dudum, de ſepulturis*, quod repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporis, ex *l. 1. in princ.ff. de verborum obligat.* & eſt recepta communiter ex multis, de quibus Tiraquel. *de iure mariti, gloſſ. 6. n. 31.* Selua *de benefic. p.3.q.1.n.7.* Lambert.*de iurepatron. art.1.q.11.part.1. lib.1.* 30 31

32 *lib.2.num.12. cum ſeqq.* Indeque præſentatio nec ſolet à Doctoribus communiter definiri, quòd ſit exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitimè facta, ita Abb. *in cap. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælatis*, Roch. *de iurepatronatus in principio, q.3.* Rebuff. *in praxi, tit. de præſent. num.2.* Card. Tuſch. *tom.6. lit. P, concl.191.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 4. c. 1. num. 16.* quare non eſt neceſſarium in inſtrumento præſentationis exprimi quòd præſentatus eſt præſens, maximè ſi in dicto inſtrumento dicatur *N. præſentat N.* ita gloſſ. *verbo præſentari*, per text. *ibi in Clem. dudum, §. ſtatuimus, de ſepult.* Rot. *deciſ. 3. de iurepatron. in nou.* Paul. de Cittad. *de iurepatron. p.6. art.3. q.22. n.37. & 38.* & fuit reſolutum *in Gerunden. beneficij 28. Ianuarij* 1600. coram Corduba. Vnde non valere præſentationem de abſente factam, nec Ordinarium teneri admittere præſentatum, qui ſe perſonaliter non exhibet, notant omnes proximè citati, idem Abb. *conſ. 76. n.2. p.2.* Roch. *verbo honorificum, q.6. num.27.* Corraſ. *de ſacerd. p. 4. c. 6. num.18.* Lambertin. *de iurepatron. lib.2. p.1. quæſt.1. art.1. quæſt. 11. art.2.* Lotter. *de re benefic. lib.2. q.6. ex num.35. vſque ad num.50.* Rot. *in Calaguritana beneficij de guarda 25. Maij* 1587. *& in Romana iuriſpatronatus 8. Iunij* 1598. coram Orano & *in Regien. Prioratus 26. Iunij* 1587. coram Card. Pamphilio ſen. & *in Hipporegien. Plebaniæ 25. Iunij* 1610. coram Ottembergo, Greg. *deciſ.34. num...* & *ibi* Beltramin. *num.4.* refert Ferentil. *in annot. ad deciſ. 481. Buratti, lit. B n.12.* Non obſtat *d. cap. ea noſcitur*, ibi, *per ſe, aut per literas perſonas idoneas Epiſcopis Diœce-*
33 *ſanis præſentent*, quia procedit quando patronus abſens per literas facit præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet, & hoc licitum eſſe dubitari non poteſt, vt euincunt text. *in d. cap. ea noſcitur, & in cap. vlt. de conceſſione præbend. & in Clem.1. verſ. Præſentatus, de exceſſibus Prælatorum*, nam vt præſentatio de abſente illi ſuffragetur, debet in termino iuris dato ad præſentandum ſe præſentare coram Ordinario habente inſtituere, Rot. *deciſ.4. de iurepatron. in nouis*, Lambertin. *de iurepatron. lib.2. p.1. q.4. art.16. ſub n.2. verſ. & prædicta.* Nicol. Garc. *d.c.1. n.25.* Beltramin. *ad deciſ.34.* Gregor. XV. *num.8.* Ferentil. *in annot. ad deciſ. 481. Buratti, n.20.* & procedit praxis receptiſſima ſecundùm quam nunquam, aut rarò patroni tempore præſentationis perſonaliter exhibent Epiſcopo præſentatos, ſed præſentati cum inſtrumento repræſentationis ſe exhibent Ordinariis, qui illos admittunt, & inſtituunt, de qua meminerunt gloſſ. *in d. Clement.1.* Lambert. *d. art.1. num.5.* Nicol. Garc. *d. cap.1. num.19.* Card. Tuſch. *d.*
34 *lit. P. concl.592. num.24.* At verò veriſſima, & receptiſſima eſt reſolutio præſentatos perſonaliter debere ſe Epiſcopo repræſentare, Epiſcopúmque non teneri præſentatos per procuratorem admittere, tum ex dictis, tum ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia ſcilicet cederet huiuſmodi præſentatio in graue ipſius Eccleſiæ præiudicium ex dilatione, ſi præſentatus per literas differret aduentum ſuum; tum quia præſentati debent ab Ordinario examinari an ſint idonei, tam in Parochialibus, & Curatis, quàm in ſimplicibus ex Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reformat. c.13.* quod examen cum perſonale ſit, & per procuratorem fieri non poſſit, neceſſariò ſequitur præſentatos teneri ſe Epiſcopis perſonaliter exhibere. Vtrùm autem abſens præſentatus inſtitui ab Epiſcopo poſſit, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè, dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.72. num.118.* & ibi dictis addendum duxi præſentationem regulariter de abſente fieri poſſe, quando ille ita notus eſt habenti inſtituere quòd nullo opus ſit examine, Lambert. *d. lib.2. p.2. q.11. art.3.* Rot. *deciſ.185. in fine, p.2. diuerſ. & in d. Regien. Prioratus 26. Iunij, & 14. Decembr.* 1587. coram Card. Pamphilio, & *in Amerina iuriſpatronatus 17. Nouembr.* 1614. coram R. P. D. meo Pirouano. Intellige tamen dummodo abſens infra terminum datum ad præſentandum per ſe, vel procuratorem ad hoc ſpecialiter conſtitutum præſentationem acceptet, Lambert. *d. art.3. n.2.* Rot. *in d. Regien. Prioratus* coram Card. Pamphilio, & *in Firmana beneficij 20. Iunij* 1597. coram Penia, *& in Aurien. Parochialis 11. Ianuarij* 1613. coram bon. mem. Vbaldo, Lotter. *de re benef. lib.3. q.6. n.38.* Præſumitur tamen quis notus Ordinario eo ipſo quòd eſt illius diœceſanus, Buratt. *deciſ. 22. n.30.* quam præſumptionem ſufficere ad hunc effectum vt ſuſtineatur præſentatio de abſente, dixit eadem Rot. *in d. Amerina iuriſpatronatus* coram R.P.D. meo Pirouano. Declara tamen procedere dummodo examen non ſit neceſſarium omnino, vt in Parochiali, tunc enim non ſufficit quod præſentatus ſit notus Ordinario, Lambertin. *art. 3. num. 5. & 9.* Rot. *in Papien. iuriſpatronatus 13. Ianuarij* 1594. coram Card. Millino.

Ex eiſdem huius text. verbis, ibi, *Epiſcopis repræ-* 35
ſentent, iuncto ibi, *inſtituendos*, etiam deducitur, quòd inſtitutio in Eccleſiis, quæ ad religioſorum præſentationem ſpectant, fieri non poteſt niſi præcedente ipſorum præſentatione, adeo vt inſtitutio, ſeu prouiſio aliter facta, ſpreto ſcilicet patrono, nullius momenti ſit, vt notant DD. per text. ibi, *in cap. decernimus, 16. q.7. & in cap. illud, de iurepatronatus*, Abb. *in cap. cum Bertoldus, num.13.* vbi Felin. *n.8. de re iudicata*, Roch. Lambert. Sylueſt. & alij, de quibus Garc. *d. benef. p.5. c.9. ex num.231.* Cabed. *de patron. Regiæ Coronæ, c.1. num. 3. & 6.* qui omnes benè notant hanc nullitatem tunc demum locum habituram, ſi patronus intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre ad præſentandum ſibi à iure conceſſum reclamauerit, aliter enim ſuſtineri, ac valere prouiſionem Epiſcopi reſoluunt præcitati Doctores, & vltra illos Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 4. princ. num.99.* Flamin. *de reſignat. benef. lib.8. q.10. num.10.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo ius publicum, n.8.* cenſuit Rot. *deciſ. 77. num. 4. p.1. diuerſ.* cuius reſolutioni varias rationes afferunt ſcribentes, vt proſequitur Garc. *d. c.9. à num. 233.* Sed facilis eſt illa, quam affert *num.237.* atque etiam Cabed. *d.c.1. n.7.* quia ſcilicet huiuſmodi nullitas in fauorem patroni, qui Eccleſiam fundauit, vel dotauit, inducta eſt, & conſequenter ſemper habet tacitam conditionem, ſi ipſe patronus declarauerit, vt in ſimili circa pœnam commiſſi ob non ſolutum canonem probat text. *in l.2.* ibi, *ſi dominus voluerit, C. de iure emphyt.* & *ibi* notauit gloſſ. *verbo volente*, recepta ex multis, de quibus Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.10.* Mench. *vſu freq. c. 34. n.5.* Corbul. *in tract. quibus modis emphyt. amittatur, tit. de cauſa priuationis ob non ſolutum canonem, n.9.* & in caſu quotidiano de excommunicatione ob non ſolutam penſionem quod non incurratur niſi poſtquam pars declarauerit ſe ea vti velle, Caſſad. *deciſ.2. & 3. de locat.* Nauar. *in man. c.23. num.104.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 20. ſect. 2. num. 10.* vbi de ſtylo atteſtatur, & poſt illum ac Mandoſ. Flamin. Tolet. & alios, Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap.5. num. 581.*

Ipſis verò pro rebus temporalibus reddant rationem.] 36
Ergo patroni de temporalibus rationem exigere poſſunt à Presbyteris, qui ad eorum præſentationem in Eccleſiis, quæ ſuæ ſunt ratione iuriſpatronatus, fuerunt inſtituti, atque ita poſt Innoc. notant Butr. *num. 14.* Abb. *num.3.* Henric. & alij communiter *hic*,

consonat

conſonat text. vbi etiam notauit Abb. & alij communiter, *in cap. in Lateran. de præb. & in cap. ex literis in fine, de iurepatronatus*, vbi Bero. *n.* 17. eamque concluſionem procedere in Eccleſiis, quæ ratione ſolius iuriſpatronatus, ſeu præſentationis ad Religioſos pertinent reſoluit Abb. *in cap. de Monachis, n.* 6. *de præb.* ſequitur eandem Roch. *de iurepatron. verbo honorificum, n.* 100. & Lambert. *eod. tract. lib.* 3. *art.* 5. *q.* 2. & ante ſe ita omnes Doctores tenuiſſe ſcribit Rebuff. *de congrua portione, n.* 41. qui omnes explicant huiuſmodi rationem reddendam eſſe non minuatim, de illo ſcilicet quod ſingulis diebus expenderint in panibus, carnibus, piſcibus, & ſimilibus.

37 Verùm, quicquid Doctores diſtinguant inter patronos laicos, & Eccleſiaſticos, vera non eſt ſupradicta reſolutio, nec in hoc text. & ſimilibus probatur, ſiue enim Patronus Eccleſiaſticus ſit ſiue laicus, qua talis eſt, ſcilicet, ſi non proponamus temporalia ad illum alia ratione pertinere, nunquam de illis poterit à Rectore, ſeu Vicario, quem præſentauit, exigere rationem, quia ratione iuriſpatronatus nihil aliud patronis etiam Eccleſiaſticis noſcitur eſſe conceſſum, quàm vt de rebus Eccleſiæ habeant ſollicitudinem, vt denuntient Epiſcopo, vel iudici, quæ viderint corrigenda, minimè verò, vt in temporalium, quæ pro portione Vicarij vel fabrica relinquuntur, adminiſtrationi ſe intromittant, vt benè deducitur ex *cap. filiis, vel nepotibus* 16. *q.* 7. *& ex cap. præterea, de iurepatron.* & meliùs ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 9. vbi indiſtinctè interdicit omnibus patronis cuiuſcunque Ordinis, etiamſi collegia, & communitates Clericorum, vel laicorum exiſtant, ne in perceptione fructuum beneficij ſui patronatus ſe ingerant, ſed eos liberè Rectori diſtribuendos dimittant, & ante Concil. Trident. idem tenuit Dec. *hîc n.* 4. *&* 20. & conſtanter Rebuff. *de congrua portione, n.* 42. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 4. *n.* 91. vbi reſpondent noſtrum text. & *d. cap. in Lateran.* loqui de Eccleſiis, in quibus temporalia ad Religioſos pertinebant, quæ ex illa particula, *ſuis*, benè etiam aduertit Decian. *ibi n.* 21. ſed manifeſtiùs probatur ex text. *in cap. ſanè* 6. *q.* 2. ibi, *Abbati verò pro rebus temporalibus ad Monaſterium pertinentibus debitam ſubiectionem exhibeant.*

§. Quòd ſi Templarij.

Templarij & Hoſpitalarij in Eccleſia interdicta ſolùm ſemel in anno admitti debent ad diuina Officia, nec tunc ibi ſepelienda ſunt corpora defunctorum. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

38 De interdicto Eccleſiaſtico, de quo hic agitur, vide Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 164. *cum ſeqq.* Couar. *in cap. alma, p.* 2. §. 1. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 41. Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. Auil. *eodem tract. p.* 5. Soar. *eodem tract. diſput.* 32. Bonac. *eodem tract. diſp.* 5. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 37. Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 4. Coninck. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 17. *dub.* 1. & aliqua tractabimus *in collect. ad cap. alma mater, de ſentent. excommun. lib.* 6.

39 *Ad Eccleſiaſticum officium.*] Sub nomine Eccleſiaſticorum, vel Diuinorum officiorum, quæ contineantur, inuenies ad *cap. non eſt vobis* 11. *n.* 5. *de ſponſ.* & *ibi* citatis adde Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 4. *n.* 32. & Bonacin. *d. diſp.* 5 *p.* 3.

40 *Nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.*] Notatur ad hoc, quòd per omne interdictum, ſiue locale, ſiue perſonale, vſus Eccleſiaſticæ ſepulturæ prohibetur, de quo vide Nauar. *d. c.* 27. *num.* 171. Couar. *d.* §. 1. *num.* 3. *verſ. hoc autem.* Vinald. *in candelabro aureo, ſub tit. de interdict.* §. 1. *n.* 39. Vgol. *d. tabul.* 5. *c.* 9. Fr Emman. *quæſt. Regul tom.* 2. *q.* 110. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 35. *ſect.* 1. Auil. *d. p.* 5. *diſp.* 2. *ſect.* 3. Sayr. *d. lib.* 4. *c.* 7. Paul. Layman. *d. p.* 4. *c.* 2. *num.* 3. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 37. vbi aduertit hunc effectum priuationis ſepulturæ habere locum non tantùm in adultis, ſed etiam in infantibus baptizatis, itavt in loco interdicto iis perinde, ac illis ſit deneganda Eccleſiaſtica ſepultura, latè Bonac. *d. diſp.* 5. *pract.* 4. *à principio*, vbi *n.* 9. agit de infantibus, vel amentibus, & *n.* 6. contra Vgolin. *d. tabul.* 5. *cap.* 9. §. 3. reſoluit laicos habentes priuilegium aſſiſtendi Diuinis officiis poſſe ſepeliri in loco ſacro.

§. Confratribus.

Confratres Religioſorum, qui non omnino ſe eis dederunt, ſed remanent in ſuis proprietatibus ſunt, ſubditi Epiſcopo vt cæteri laici. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Ab Epiſcoporum ſuorum, &c.] Notatur ad hoc, 41 quòd confratres, qui in proprietatibus ſuis, & in ſæculo remanent, nec oblati ſunt Religioni, aut conuerſi, Epiſcopis, ac proinde Eccleſiaſticæ poteſtati ſunt ſubiecti, vt per Butr. *hîc, n.* 11. Abb. *n.* 4. Anchar. 7. & Henric. *in cap. vt priuilegia, infr. hoc tit.* Vnde poteſt 42 adduci text. hic pro reſolutione eorum, qui docent confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutas pia eſſe, & religioſa loca, & ideò à ſæculari poteſtate, & iuriſdictione exempta, præcipuè ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur hoſpitalitas, aut Miſſæ dicantur, & alia pia opera exerceantur. de quo vide Couar. *in cap. officij, n.* 12. *de teſtam.* Paul. Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 14. *n.* 4. *&* 7. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo confraternitas*, §. 4. Renat. Chop *de ſacra politia, lib.* 3. *c.* 6. *num.* 6. Azeued. *ad l.* 10. *num.* 26. *&* 29. *& l.* 3. *tit.* 14. *lib.* 8. *noua recop.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 35. *à num.* 9. Petr. Greg. *de Repub. lib.* 14. *c.* 2. *n.* 8. Menoch. *remed.* 13. *recuperandæ, num.* 34. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 28. *n.* 4. *& tom.* 4. *lit. F, concl.* 435. Valaſc. *conſult.* 105. *à n.* 5. Perez de Lara *de capellaniis, lib.* 2. *c.* 1. *à n.* 5. Cabed. *de patron. Regiæ Coronæ, c.* 42. Marta *de iuriſdict. p.* 4. *caſu* 113. *num.* 7. *cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 18. *num.* 228. Benedict. Ægid. *in repetit. l.* 1. *C. de Sacroſanct. Eccleſ. p.* 1. *in initio, n.* 54. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *n.* 601. *cum ſeqq.* Vnde iuſpatronatus confraternitatem laicorum auctoritate ordinarij erectarum, præſertim ſi habeant Eccleſiam, eſſe Eccleſiaſticum, tenent Hieron. Paul. *in praxi Cancellariæ, in tit. declaratoria ſuper proponente, ſeu vouente ingredi, col.* 39. *verſ. in cauſa mea maioricen. fol. mihi* 444. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *p.* 1. *art.* 10. *n.* 4. vbi diſtinguit quòd ſi iſtæ confraternitates faciunt ſolum collegium, & non ſunt affixæ alicui Eccleſiæ, iuſpatronatus eſt laicale; ſi verò ſunt alicui Eccleſiæ annexæ, iuſpatronatus eſt Eccleſiaſticum, Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 35. *n.* 30. Aldobrand. *conſil.* 30. *n.* 5. *cum ſeqq. lib.* 1. Rot. *in Romana beneficiatus* 22. *Maij* 1623. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, confirmata 24. *Ianuar.* 1624. *coram eod.*

Cæterùm iuſpatronatus huiuſmodi eo caſu laicale erit quando confratres non induuntur, aut diſtinguuntur aliquo ſigno Religionis, & beneficium fuit à laico fundatum, ac de bonis profanis, ſecundùm Felin. *in tract. quando literæ Apoſtol. præiudicent patron. col.* 7. *circa med. limit.* 4. *verſ. induxit etiam dictam deciſionem*, Roch. *de iurepatron. verbo ius, num.* 18. *quæſt.* 3. Couar. *practic. c.* 36. *num.* 8. Gambar. *de poteſt. legati in confer. num.* 414. Tuſch. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 12. *ad fin.* Zerol.

Zerol. *in praxi Epiſcop. p.4. verbo iuſpatronatus*, §. 33. Azeued. *l.1.n.6. tit.4.lib.1. nouæ recop.* Nicol. Garc. *de benef. p.5. c.1. n.604. circa fin.* Azor. *inſt.1. moral. p.2. lib.5. c.28. col.2. verbo iuſpatronatus eſt profanum*, Cened. *pract.& canon. quæſt. lib.1. q.22. n.1. circa fin. verſ. eam tamen*, Rota *in Romana beneficiatus S. Laurentij in Damaſo 7. Februarij 1628.* coram R.P.D. Duran. Non obſtat quòd confraternitas ſit de foro Eccleſiaſtico, & quòd confratres debeant in eo conueniri, quia hoc non facit quòd iuſpatronatus competens confratribus ſit Eccleſiaſticum, cum alioquin non eſſet dare in beneficiis Eccleſiaſticis aliquod iuſpatronatus laïcale, quia etiam quilibet patronus laicus coram iudice Eccleſiaſtico poteſt conueniri pro iurepatronatus laïcali.

43 *Si non ſe prædictis fratribus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd oblati, qui in totum ſe religioni non tradiderunt, Eccleſiaſticæ perſonæ non cenſentur, nec Eccleſiaſtici fori priuilegio gaudent, quemadmodum per contrarium gaudent illi, qui ſe, & ſua in totum religioni tradiderunt, vt per Nauar. *conſ.49. de regularib. in nouis*, Dec. *in tract. crimin. lib.4. c.9. n.28.* Azeued. *ad l.1. n.8. tit.14. lib.6. nouæ recop.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. q.21.* Card. Tuſch. *tom.5. lit. O, concl.16.* Flores de Mena *var. lib.2. q.21. à n.194.* Modern. *de iuriſd. p.4. caſu 116. n.37.* Peregr. *var. lib.6. n.71.* Fr. Paulin. *in praxi crimin. regul. tit.1. c.3. n.3.* Verùm cùm in Sacra Congreg. Concilij iuſſu S.D.N. propoſitum eſſet infraſcriptum dubium. An oblati alicuius Religionis iudicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, adeò vt fori priuilegio, & immunitate à vectigalibus gaudeant. Si Congregatio dubio ſemel atque iterum examinato cenſuit, oblatos priuilegio, & exemptione ita demum debere potiri ſi in forma iuris valida perpetuò, irrefragabiliter, & cum effectu ſe ipſos, & bona ſua omnia, præſentia, & futura, nulla prorſus quamvis minima eorum portione neque in proprietatem, neque in vſumfructum ſibi reſeruata, Religioni obtulerint: quòd ſi omnia prædicta ſimul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à ſæcularibus exactionibus frui poſſe.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiis ſuis priuandus eſt qui alienis derogat.*
2 *Iudex, qui iuſtitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apoſtolicæ non ſeruat, ſuis priuilegiis eſt priuandus.*
3 *Iudex in adminiſtranda iuſtitia negligens, aut per dolum, vel imperitiam malè iudicans, quas pœnas ciuiles incurrat, oſtenditur.*
4 *Iudex per dolum, aut imperitiam malè iudicans, qualiter criminaliter puniatur, oſtenditur.*
5 *Iudex iniuſtitiam faciens non poſitiuè, ſed omittendo, an eaſdem pœnas incurrat, oſtenditur, & num. ſeqq.*

Cap. Dilecti. IV.

1 QVi non timet obuiare ſcriptis Romanæ Eccleſiæ, ſuis priuilegiis priuandus eſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vin. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.196.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.713.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib.5. tit.24. cap.4.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part.44. cap.6.*

Iuſtitiam facere non vultis, &c.] Probat hic text. iudicem, qui iuſtitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apoſtolicæ non ſeruat, ſuis priuilegiis eſſe priuandum. Ratio decidendi illa eſt, vt ſcilicet qui alienis priuilegiis derogat, priuetur propriis, vt in eodem genere in quo deliquit, ipſe puniatur, iuxta reg. text. *in cap. literas 13. de tempor. ordin. cum ſimilibus*, non ob id tamen text. hic excludit alias pœnas contra iudices in adminiſtranda iuſtitia negligentes, vel per dolum, aut imperitiam malè iudicantes iure præſcriptas, præcipuáque illa eſt vt litem faciant ſuam, *l. ſi filiusfam. 15. ff. de iudic.* vbi latè explicat D. Barboſ. vt ſcilicet, vel in ſolidum damnum, vel diſpendium litis parti, quam iniuſtè condemnat, reſarcire teneatur, iuxta eandem *l. filiusfam. & l.2. C. de pœna iudicis, qui malè iudicauit*, vel quantum de ea re iudicantis Religioni, æquum videbitur, iuxta *l. vlt. ff. de variis, & extraord. cognit.* vnde ſumptum eſt *princ. Inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delicto*, vbi recentiores omnes latè explicant, Paris de Put. *de ſyndicatu, verbo negligentia, & verbo Index malè iudicans*, & poſt Felin. Dec. & alios, Bern. & Salzed. *regul.273.* Garc. *reg. 301.* Card. Tuſch. *tom.4. lit. I, concl.404. & concl.405. n.3. & concl.475.* expreſsè agens de caſu huius text. de eo ſcilicet, qui iuſtitiam facere negligit, & quoad forum conſcientiæ explicant Nau. *in man. c.25. n.12.* Molin. *de iuſtit. tom.3. tract.7. diſp.710. à princ.* Quæ quidem reſolutio, videlicet, quòd iudex malè iudicans damnum litis parti reſarcire teneatur, procedit etiamſi pars ipſa à ſententia non appellauerit, vel appellationem interpoſitam non proſequatur, vt notarunt Barth. *q.9. incipien. Iudex per imperitiam, à n.15.* Auil. *ad c.1. Prætorum, verbo à las partes, n.9.* Auend. *reſpect.11. n.2.* D. Barboſ. *in d. l. filiusfam. à n.29.* latè Farin. *in praxi crimin. q.111. n.509. & n.521.*

Quinimo non ſolùm ciuiliter ad intereſſe partis, ſed etiam criminaliter ſecundùm iudicis arbitrium puniri poſſe, argum. text. *in d. l. vlt.* notant vltra præcitatos Menoch. *de arbitr. caſu 229.* Valaſc. *conſult.46. ad finem*, Petr. Gregor. *ſyntagm. lib.50. c.2. n.49.* Attento autem iure Canonico contra iudices Eccleſiaſticos, qui contra conſcientiam, & iuſtitiam in grauamen partis quicquam fecerint per gratiam, vel per ſordes, vltra æſtimationem litis parti faciendam, pœna ſuſpenſionis ab officio per annum imponitur, atque etiam irregularitatis, ſi ſuſpenſione durante Diuinis ſe ingeſſerint, vt decidit text. *in c. 1. de re iudicata, lib.6.* & vltra Ordinarios *ibi*, explicant Nauar. *in man. c.27. n.157. verſ. decima.* Henriq. *in ſumm. lib.13. c.39. §.4. iuncta lit. M*, Viuald. *in candelabro, p.4. c.9. n.60.* Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis, p.1. lib.3. c.6. n.15.* Sayr. *de cenſur. lib.4. c.13. n.3.* Farin. *in praxi crimin. q.111. n.171. cum ſeqq.* Quæ quidem, ac aliæ pœnæ cumulatiuè ponuntur, & vna cum alia, vel aliis non confunditur, itavt in iudicis ſit arbitrio, vel omnes, vel vnam, quam maluerit, imponere, prout ex doctrina Barth. *in l. ſanctio legum, ff. de pœnis*, proſequuntur Dec. *in tr. crimin. lib.8. c.39. n.18.* Menoch. *d. caſu 342. à n.15.* plenè Farin. *d. q.111. à n.80.* benè etiam aduertens *n.93.* pœnam ſuſpenſionis, de qua *in d. c. 1.* non confundi cum aliis pœnis Canonicis, & ciuilibus, vt deducitur ex vltimis verbis illius text. iuncta gloſſ. *vlt.* additque illius deciſionem procedere tribus concurrentibus: primò quòd per ſordes, vel gratiam: ſecundò quòd contra iuſtitiam: tertiò quòd in grauamen partis iudex Eccleſiaſticus iniuſtam proferat ſententiam, notant Nauar. Sayr. & omnes alij poſt illum citati.

Vtrùm autem pœnæ ſupradictæ in eo locum habeant, qui iniuſtitiā facit, non poſitiuè, ſed omittendo, 5

ſeu

ſeu per negligentiam, de quo propriè loquitur text. *in præſenti*, non leuiter Doctores controuertunt, in quo dubio, quoad pœnam Canonicam ſuſpenſionis dicendum videtur in eo locum non habere, vt per Anchar.*n.3.* Abb.*n.2.hîc*, Nauar. Sayr. & reliqui omnes *citatis locis*, requirentes ad illam pœnam ſuſpenſionis incurrendam tria illa, quæ ſuprà diximus, quorum primum apertè deficit in eo qui ſtat in puris terminis negligentiæ, & nihil poſitiuè facit contra iuſtitiam. De pœna autem illius iudicis, qui malè iudicauit, vt litem ſuam faciat, negauit eam propter ſolam negligentiā incurri, Bart.*in d.l.vlt.verſ.quæro,ff.de varijs, & extraord.* Paris de Puteo *de ſyndicatu, verbo negligentia, n.16.* quos refert & ſequitur Auil. *n.28.* D. Barboſ. *à n.64. dictis locis*, etiam reſoluentes, quòd licèt huiuſmodi iudices negligentes facere iuſtitiam conueniri poſſint etiam à parte ad iuſtum intereſſe per actionem in factum, & alias legitimè competentes, non faciunt litem ſuam, vt eius diſpendia præſtent, nec pœna criminalis venit infligenda, de qua *in d.l.2.* cum ſimilibus, quæ de malè iudicantibus ſolùm loquuntur, atque ita factum poſitiuum exigunt, vt comprobat idem Barboſ.*n.74.vbi ſuprà.*

6 Contrariam tamen ſententiam affirmatiuam, quòd iudex negligens facere iuſtitiam pœnam ſuſpenſionis Canonicam incurrat, tenuit Dec. *hîc n.18. cum ſeqq.* & eſt gloſ.notabilis *verbo neglexerit, in c.excommunicamus, §.moueantur, de hæreticis*, dum probat excommunicari iudicem, qui iuſtitiam partibus adminiſtrare negligit, recepta ex Clar. & aliis, de quibus Menoch. *d. caſu 341.in principio*, & quòd iudex negligens facere iuſtitiam litem ſuam faciat tenuit gl. *vlt. in cap. hoc etiam, 2.q.6.gloſ.vlt.in c. Dominus 23.q.2.* quas communiter receptas teſtatur, & ſequitur Menoch. *caſu 341.* immo iudicem requiſitum ſi negligat iuſtitiam facere durius puniri, quàm malè iudicantem, reſoluit Alex *in l.4.ff.de damno infecto*, Auend.*reſponſ.11. n.7.* & criminaliter etiam puniri iudicem, qui renuit audire partes, ex Bald. notat Valaſc. *de conſult.26. in fine.*

7 Quas quidem contrarias ſententias ſub diſtinctione eſſe componendas probabilius duxi, itavt prima negatiua procedat in pura omiſſione, poſterior verò affirmatiua, quando omiſſio, ſeu negligentia habet factum admixtum, quod eſt caſus huius text. nam ſi diligentiùs eius litera inſpiciatur, in eo non ſolùm proponitur negligentia iudicis in omittendo, ſed magis ſonare videtur in eam, quæ factum habet admixtum, vt deducitur ex vltimis verbis huius text.ibi, *ſcriptis authenticis obuiare minimè timeatis*, quaſi per hæc explicentur præcedentia, & iuſtitiam non facere, & priuilegia non reſpicere, vt antea dixerat, non fuerat ſolummodò negligendo, ſed actum, & poſitiuè obuiando, ſeu reſiſtendo, ne priuilegia ſeruentur. Vnde caſus huius text. figurari poteſt in iudice, cui priuilegia Apoſtolica exhibentur, eaque contemnit, vel quia in totum ea legere, aut inſpicere recuſans, vel quia eorum formam, & tenorem non ſeruans priuilegiatis grauamen infert, eos cogendo ſecundùm iuris communis regulas id præſtare, à quo Apoſtolicis priuilegiis erant exempti, quod quidem negligentiæ genus, quando non manet in puris terminis negligentiæ, ſed in factum reſoluitur, eique admixta eſt, puniri pœna æſtimationis litis, atque aliis, de quibus *ſuprà* apud omnes compertum eſt.

8 Plures alias declarationes circa pœnas ciuiles, & criminales iudicis negligentis facere iuſtitiam proſequitur latè Farin.*d.q.111.à n.396.* vbi *à n.435.* multa proſequitur circa pœnas iudicis per imperitiam malè iudicantis, & ex *n.71.* circa pœnam Canonicam ſuſpenſionis, de qua *in d.c.1. de re iudicata lib.6.* quam obſeruabis Epiſcopos, de quibus noſter text. agit, non incurrere ex ratione text.*in c.quia periculoſum, de ſententia excommunic. lib.5.* vt poſt gloſ.*in eodem c.1.* & Nauar. *d.c.27.n.157.* obſeruat Sayr. *de cenſuris lib.4. c.13.n.3.verſ.primum eſt.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Excommunicatorum corpora, ſi in Eccleſiis, aut cœmeteriis à priuilegiatis ſepeliantur, exhumanda ſunt, & extra eiicienda.*
3 *Excommunicatum ſepeliens quare excommunicationem incurrat, oſtenditur.*
4 *Prohibitio, & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, quare introducta, oſtenditur.*
5 *Mortui an poſſint excommunicari diſcutitur.*
6 *Cœmeterium vnde, & quibus modis dicatur, remiſſiuè.*
7 *Cœmeterij nomine, in quo excommunicatis denegatur ſepultura, continetur quicunque locus ſacer, etiam inter ipſam Eccleſiam.*
8 *Ratio eadem eſt, idémque ius de re aucta, & de principali, quod augetur.*
9 *Excommunicatus poteſt ſepeliri in ea parte, quæ ſine Epiſcopi auctoritate aucta fuit cœmeterio.*
10 *Communicans cum excommunicatis defunctis excommunicationem incurrit minorem, ſi ſcienter verò maiorem.*
11 *Excommunicatorum oſſa in Eccleſia, vel loco ſacro ſepulta eiicienda ſunt ab eo, ſi à non excommunicatis diſtingui poſſint, aliàs non.*
12 *Excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerint, & abſolutionem dum viuerent, petierunt, ſed morte præuenti abſoluti non ſunt, an Eccleſiaſtica ſepultura priuandi ſint, oſtenditur.*
13 *Abſolutio excommunicationis præſtita in foro Conſcientiæ non ſufficit ad hoc, vt excommunicatus poſſit ſepeliri in loco ſacro.*

Cap. Ad hæc. V.

PRiuilegiati non poſſunt ſepelire excommunicatos in cœmeteriis, ſed ſi admittant, debent eos adiicere, & ſi nolunt facere, Epiſcopus exequatur. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viu. *in ration.lib.5. iuris Pontif. pag.196.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.713.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib.5. tit. 28. cap. 6. part. 31. cap. 5.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Nauar. *in manual.c.27.num.23. verſ.17. & conſil.4. num.1. de ſepulturis*, Vgol. *de cenſur.tabul.2.c.9.§.5. & 6.* Tolet. *in inſtructorio Sacerdotum, lib.1.c.13.num.10.* Henr. *in ſumm.lib.13.cap.11.§.3.* Fr. Emman. *quæſt.regul.tom.3. quæſt.61.art.1.verſ.6.* Soar. *tom.5.diſput.11.ſect.4.* Sayr. *de cenſuris, lib.2.c.4. n.10. cum ſeqq.* Auil. *eodem tract. part.2.cap.6.diſp.4.dub.8.* Bonacin. *eodem tract.diſp.2. q.2. punct.3.§.3.* qui omnes huius prohibitionis rationem aſſerunt ex text.*in d.cap ſacris*, ibi, *quibus non communicamus viuis, non communicamus defunctis*, quam etiam expreſſerat Alex. III. in integra huius text. his verbis: *Quoniam graue ſit eis in morte communicare, quos dum viuerent, Eccleſia à ſuo ſinu pro ſuis exceſſibus ſegregauit*, & deducitur ex text. *in cap.1. cum ſeqq.24. quæſt.2.* & ex iure Ciuili comprobatur eleganti ſimilitudine 2

litudine ex *l.2.ff.de cadaueribus punitorum*, dum decidit cadauera eorum, qui in inſulam deportabantur, v l relegabantur, non poſſe poſt mortem inde in ciuitatem transferri, ſed poſt mortem manere pœnam, explicat poſt alios Couar. *lib.2.variar.c.1.n.11.* indéque notauit Bart. eum, cui in ciuitate morari interdicitur, poſt mortem ad ſepulturam in ciuitatem reduci non poſſe, pluraque alia infert Dec. *hic n.18.* ergo cùm excommunicatis prohibitus ſit ingreſſus Eccleſiæ, & qualibet communio cum fidelibus, meritò poſt mortem illis ſepultura in Eccleſia denegatur.

3 Neque obſtant rationes, quibus H ſt. *hic* contendebat nullam excommunicationem incurrere ſepelientem excommunicatos maiori excommunicatione, vel aliter eis communicantes defunctis, eo quòd prohibitio excommunicationis ſolum vetat ne cum homine excommunicato communicemus, quæ ſubinde communicantem cum mortuo non comprehendit, quia mortuus homo non eſt homo, homo enim ex coniunctione animæ, & corporis ſubſiſtit, vt explicat Innocent. III. *in cap. in quadam, verſ. ſed aduerſus, de celebratione Miſſarum*, iuncta *Clemen.1. §. porrò, de ſumma Trinitate*, ex Ariſtot. S. Auguſtin. & S. Thom. explicat Nauar. *in manuali prælud. . n.11.* Anton. Gomez *tom.2. variarum cap.2.num.22.* nec etiam in mortuo conſiderari poteſt finis præcipuus excommunicationis, vt excommunicatus rubore ſuffuſus reſipiſcat, iuxta *cap. pia, de ſentent. excommunicat. lib.6.* Non, inquam, obſtant huiuſmodi rationes, quia reſpondetur non eſſe inconueniens, quòd propter culpam viuentis pœna maneat poſt mortem continuatiuè, ita vt ſi ſemel viuentem cœpit afficere, duret in cadauere, formaliter decidit text. *in d.l.2. ff. de cadaueribus punitorum*, & videmus in iis, qui pœna mortis puniuntur, & deinde in partes ſecantur, vel comburuntur, aut beſtiis obiiciuntur, vt probat text. *in l. capitali, §. famoſos, ff. de pœnis*, & proſequitur Tiraquel. *de pœnis temperandis cauſ. 49. n. 42.* quod multò magis conuenit priuationi ſepulturæ, quæ corporum mortuorum propria eſt, ac ſubinde mirum videri non debet, ſi Eccleſia mortuos eius vſu priuet, nam viuentes ad talem ſepulturam, dum in excommunicatione manent, ius non habuerunt; ergo nec poſt mortem illud habere dicendum eſt, vt benè conſiderat Soar. *d. ſect.4. num. 2. ad finem.*

4 Deinde quoad noſtrum propoſitum meliùs reſpondetur prohibitionem hanc, & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, non propriè dirigi in corpus ipſum, ſeu cadauer defuncti, ſed in fideles viuentes, iuxta generale Apoſtolorum præceptum, quod non ſolùm in excommunicatos dirigitur, ne communicent cum fidelibus, ſed etiam in ipſos fideles, ne communicent cum excommunicato, *cap. ſicut Apoſtoli, cum ſeqq. 11. quæſt. 3.* Nec de poteſtate eſt dubitandum iuxta pleniſſimam illam Chriſti Domini conceſſionem, *quodcumque ligaueris*, &c. Nec etiam de voluntate, quæ manifeſta eſt ex illa ratione, quam Summi Pontifices exprimunt in integra huius text. *& in d. cap. ſacris*, cui non communicamus viuo, nec communicemus defuncto. Nec huiuſmodi reſponſionem in aliquo infringit text. *in cap. ſi quis Epiſcopus, de hæreticis, & cap. ſanè 2. 24. quæſt. 2.*

5 *cum ſimilibus*, quibus probari videtur mortuos excommunicari poſſe, quia reſpondendum erit in illis iuribus excommunicationem propriè, & directè non proferri in mortuos, ſed viuis Eccleſiam imperare, ne communicent cum illis, quos conſtat in excommunicatione deceſſiſſe, non faciendo pro eis ſuffragia, vel ſepulturæ tradendo. Qua etiam ratione Eccleſia excommunicatos mortuos abſoluit, iuxta text. *in cap. à nobis 28. verbo nec obſtat, de ſententia excommunicationis*, non quòd directè in eos exerceat iuriſdictionem, quæ ad abſoluendum neceſſaria eſt, iuxta regulam *cap. verbum, de pœnit. diſtinct. 1.* quæ videtur deficere reſpectu mortuorum, iuxta rationem, de qua Pontifex *in eodem cap. à nobis*, quia Chriſtus Dominus Eccleſiæ dedit poteſtatem ſuper terram, iuxta prædictam auctoritatem, *quodcunque ligaueris ſuper terram*, &c. Non autem in ſepultos ſub terra: ſed quia per huiuſmodi abſolutionem viuis facultatem facit communicandi cum excommunicatis, qui in excommunicatione deceſſerunt, vt pro eis preces fundere, & ſuffragia facere poſſint, vel etiam ſepulturæ mandare, vt bene explicant Caſtr. *de iuſta hæreticorum punitione, lib.2. cap. 20. ad finem.* Couar. *in cap. alma, p.1. §. 11. num. 8.* Nauar. *in manuali cap. 27. num. 171.* Soar. *diſp. 6. ſect. 1. num. 5.* Sayr. *lib. 1. cap. 8. à num. 8.* Ad illud autem, quòd in mortuis ceſſat ratio, & finis cenſuræ, ſiue excommunicationis, vt excommunicatus rubore ſuffuſus reſipiſcat, bene reſpondet Vgol. *tab. 2. de cenſuris, cap. 23. §. 12. num. 2. verſ. poſtremo*, non eſſe hanc ſolam rationem, & finem excommunicationis, ſed etiam alios, illúmque præcipuè, vt cenſura Eccleſiaſtica timeatur, vt expreſſit text. *in d. cap. pia, in principio*, quare licèt vna ex pluribus rationibus deficiat, non ceſſat diſpoſitio, iuxta regulam text. *in §. affinitatis, Inſtit. de nuptiis*; reſpondetur etiam finem illum correctionis aliquo modo reſpectu mortui conſiderari poſſe, ſi enim intelligatur effectum excommunicationis etiam poſt mortem perdurare, faciliùs conuertetur viuens ad pœnitentiam.

Cœmeteriis.] Varias Etymologias huius nominis, & 6
vtrùm cœmeterium dicendum ſit, tradunt DD. poſt gloſſ. *eodem verbo in d. cap. ſacris, de ſepult.* Durand. *in rationali diuinorum, lib. 1. c. 5.* Spin. *in ſpeculo teſtamentorum, gloſ. 2. princ. num. 33.* latè Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 1. c. 23.* Quibus omiſſis dic cœmeterium dici locum mortuorum ſepulturæ deſtinatum auctoritate Epiſcopi benedictum, iuxta formam text. *in cap. nemo Eccleſiam, de conſecr. diſtinct. 1.* cum aliis, quæ ex Iuon. & Gregor. Turonen. explicat Durant. *d. cap. 23. num. 5.* indéque intelliges in hac materia nomine cœmeterij, 7
in quo excommunicatis denegatur ſepultura, contineri quemcunque locum ſacrum, etiam intra ipſam Eccleſiam, vt benè notant Card. *in Clement. 1. n. 10. de ſepult.* vel locum, in quo Miſſæ dici conſueuerunt, vt explicat Soar. *d. tom. 5. diſput. 12. ſect. 4. n. 6.* cœmeterij autem frequenter in iure noſtro fit mentio quoad hunc effectum, quia olim regulariter intra Eccleſiam ſepultura non concedebatur, niſi Epiſcopis, aut aliis perſonis inſignibus, iuxta text. *in cap. nullus 13. q. 2.*

In illa autem quæſtione, vtrùm ſi cœmeterium 8
auctum ſit ſine Epiſcopi auctoritate in ea parte aucta poſſit excommunicatus ſepeliri, Doctores non ſatis conueniunt. Pro parte negatiua facit vulgaris regula, quòd eadem eſt ratio, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, *l. etiam, ff. ſoluto matrim.* cum ſimilibus, de quibus Albert. Brun. *in tract. de augmento, q.9.* Mantu. *lib. 1. obſeru. 49.* & alij de quibus Alphan. *collect. 443.* & poſt Tiraquell. & multos alios Garc. *reg. 302.* quibus adde D. Barboſ. *in rubric. ff. ſolut. Matrimon. part. 3. num. 66.* vnde ad noſtrum propoſitum inferebat Guillelm. de Monte Laud. relatus à Card. *in d. Clem. 1. num. 11.* agens ſpecificè de clauſtro, quod de nouo additum eſt clauſtro religioſorum. Sed 9
contrariam ſententiam meliùs tenent alij, quos refert, & ſequitur Card. *d. num. 1. & ibi* Anchar. *num. 4.* quos etiam ſequutus eſt Vgol. *tab. 2. de cenſuris, cap. 9. §. 5. verſ. poſtremò*; & ratio eſt, quia argumentum illud

de

de augmento, quod ſequatur naturam principalis, quod auctum eſt, procedit quando in vtroque eadem eſt ratio, non ita ſi diuerſa detur inter vtrumque, iuxta regulam *l. Papinianus exuli ff. de minoribus*, quæ in hoc propoſito manifeſtiſſima apparet, nam vt cœmeterium ſit, & ſepultura Eccleſiaſtica dicatur, neceſſarium eſt, quòd locus auctoritate Epiſcopi deſtinatus ſit ad mortuorum ſepulturam, cum ſpeciali benedictione,
9 quam ſolemnitatem ſupponimus deficere in hac parte cœmeterij, quæ aucta eſt, & in ſimili de re aucta bonis maioratuum, ſi expreſsè habita non ſit cum eadem qualitate maioratus, benè explicat Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 3. *&* 4.

10 In gloſ. *Sepelierint*. ibi, *communicando eis, qui morte inciderant in excommunicationem*. Notatur ad hoc, quòd communicans cum excommunicatis defunctis, excommunicationem incurrit, ſcilicet minorem, gloſſam ſequuntur poſt Ioan. Andr. Abb. *n.* 2. & alij communiter, teſte Dec. *hic à n.* 18. exemplum proponentes in veſtiente, lauante, aut aſſociante excommunicatum maiori excommunicatione defunctum, his enim modis verè ei communicare dicuntur, reſoluunt hoc ipſum Card *d. Clem.* 1. *n.* 19. *de ſepult.* teſtantur communem, & latè tuentur Vgol. *tab.* 2. *de cenſuris c.* 23. §. 12. *n.* 2. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 12. *ſect.* 4. *n.* 8. & poſt Nauar. Auil. *d. p.* 2. *c.* 6. *diſp.* 4. *dub.* 8. *concl.* 2. *& diſp.* 10. *n.* 3. Sayr. *lib.* 3. *c.* 23. *n.* 12. Bonacin. *de cenſuris diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 3. *n.* 8. qui aduertunt iam nouiori iure *in d. Clem.* 1. hanc pœnam auctam, & minorem excommunicationem in maiorem eſſe commutatam contra eos, qui ſcienter excommunicatum vitandum in loco ſacro ſepelierint, quæ pœna *d. Clem.* vt locum habeat multa requiruntur, quæ commemorant *ſuprà* citati DD. Vtrùm autem ſepeliens excommunicatum vitandum non ſolùm incurrat maiorem excommunicationem relatam *in d. Clem.* 1. verùm etiam minorem, quam communiter incurrunt participantes cum excommunicato vitando; in quo dubio pars negatiua verior eſt, quia minor excommunicatio iam videtur commutata in maiorem, & nulla neceſſitas cogit multiplicare cenſuras, ita Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 12. *ſect.* 2. *n.* 15. Bonac. *d.* §. 3. *n.* 9. quamvis incurrere etiam minorem excommunicationem aſſerant Nauar. *in manual. c.* 27. *n.* 37. Auil. *diſp.* 4. *dub.* 8.

11 In gloſ. *eiiciant*, vlt. ibi, *ſi potuerint diſcerni oſſa eorum ab oſſibus aliorum, aliàs non*. Hinc nota concluſionem principalem huius text. procedere, quando oſſa excommunicatorum à non excommunicatis diſtingui, aut diſcerni poſſunt, quod ſi ita fieri non poteſt, non debent exhumari, ne fortè contingat, vt cum excommunicatorum oſſibus oſſa fidelium extumulentur, vt expreſſit text. *in d. cap. ſacris*, notant omnes *ibi*, Vgol. *d. c.* 9. §. 1. *verſ.* 5. Soar. *diſp.* 12. *ſect.* 4. *n.* 4.

12 In ead. gloſ. ibi, *& niſi fortè tales fuerint*, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerunt, & abſolutionem, dum viuerent, petierunt, ſed morte præuenti abſoluti non ſunt, Eccleſiaſtica ſepultura priuandi non ſunt, vt ex Innoc. & Marian. Socin. receptum comprobat Vgol. *dict. tab.* 2. *c.* 9. §. 5. *verſ.* 5. Sayr. *de cenſuris lib.* 2. *c.* 4. *n.* 13. Contrarium tamen videbantur concludere generalia principia ſuprapoſita, quòd non communicamus mortuis, quibus viuentes communicare non poſſumus, ſed per ſe manifeſtum eſt, & apud omnes vbique receptum viuentibus excommunicatis, quamvis oſtendant ſigna pœnitentiæ, antequam abſoluantur, communicandum non eſſe, vt ſatis deducitur ex *d. cap. à nobis* 28. *verſ. nos igitur, de ſententia excommunicat.* ergo etiam mortuis, qui ante abſolutionem deceſſerunt, quamvis ſigna pœnitentiæ oſtenderint, ſepultura Eccleſiaſtica danda non eſt, nec quoad ſuffragia eis eſt communicandum, vt expreſsè probat text. *in d. cap. à nobis*, in principali deciſ. quæ habetur *in verſ. vnde*, indeque ad ſepulturam, in qua eadem eſt ratio, ex dictis refert Soar. *d. diſp.* 12. *ſect.* 4. *n.* 3. Quare aduerte in hoc art. de excommunicatis ante abſolutionem cum ſignis pœnitentiæ decedentibus, de duobus poſſe dubitari. Primò an licitè poſſint ſepeliri in Eccleſia, aut cœmeterio. Secundò an ſepulti inde ſint eiiciendi. Primo caſu certum eſt, quòd licitè in loco cœmeteriato ſepeliri non poſſint, vt euincit ratio facta contra doctrinam huius gloſſ. in ſecundo verò caſu reſoluendum eſt cum gloſſ. *in præſenti*, cui ſimilis pœna *in d. cap. ſacris*, quod ſepulti non debent inde eiici, ſed potiùs, & ſtatim, & quamprimum potuerint, debent abſolui, iuxta *d. cap. à nobis*, atque ita rectè ſtat quoad hunc effectum reſolutio huius gloſ. ac per conſequens limitatio ad text. *in præſenti*, quòd ſepulti in cœmeterio inde non eiiciantur, non verò ad aliam regulam, quòd in cœmeterio non ſepeliantur, vt benè diſtinguunt Soar. & Sayr. *dictis locis*.

Vtrùm autem in hoc propoſito ſufficiat abſolutio 13
excommunicationis præſtita in foro Conſcientiæ, quæſtio eſt non leuis inter ſcribentes, in qua partem affirmatiuam arg. text. *in cap. vlt. de ſepult.* tuetur Capell. Tholoſ. *deciſ.* 368. vbi ſic obſeruari vidiſſe teſtatur, ſequitur Vgol. *d. c.* 9. §. 5. *verſ. his igitur rationibus*, ratione confirmans, quia ceſſante cauſa ceſſat effectus, *cap. cùm ceſſante, de appellation. cum ſimilibus*; cùm ergo cauſa, propter quam excommunicatis denegatur Eccleſiaſtica ſepultura, ſit ipſa excommunicatio, & ea per abſolutionem tollatur etiam in foro interiori præſtitam, rectè ſequitur ſic abſolutis ſepulturam Eccleſiaſticam denegandam non eſſe. Sed meliùs contrariam ſententiam, cùm hic caſus ſua tempeſtate ſæpè numero accidiſſet, ſe obſeruari vidiſſe teſtatur, & ſequitur Aufr. *ad Capel. vbi ſuprà*, eaque ratione factum putat, quia ſi contraria ſententia Capel. obſeruaretur, creditores difficilius debitum ſuum conſequerentur, & Eccleſiaſtica cenſura minus timeretur, ſed magis vrget, quia abſolutio præſtita in interiori foro pœnitentiæ quoad effectus exteriores nullum operatur effectum, ſed proinde habetur quoad illos, ac ſi præſtita non eſſet, ex reſolutis per Nauar. *in manuali c.* 27. *n.* 278. *ad finem, & conſ.* 5. *ſub hoc tit. in antiquis, & conſ.* 4. *à n.* 8. *ſub tit. de iudiciis, in nouis*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 61. Soar. *de legibus lib.* 8. *c.* 6. *à n.* 1. & in ſpurio legitimato, ſeu diſpenſato pro foro Conſcientiæ diſputat Sanch. *de Matrimonio lib.* 8. *diſp.* 34. *à n.* 43. *&* 49. cùm ergo vſus Eccleſiaſticæ ſepulturæ ad forum exteriorem pertineat, minimè quoad hunc effectum prodeſſe poteſt abſolutio præſtita in foro interiori pœnitentiæ, & vide, quæ pro eadem reſolutione notabiliter tradit Nauar. *conſ.* 4. *num.* 1 *ſub tit. de ſepult.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Eccleſiæ præſcribitur ſpatio triginta annorum.*

2 *Priuilegium, quòd Religioſi, ſeu Monaſteria habent de decimis non ſoluendis, præſcribitur tempore triginta annorum.*

3 *Declarantur, & conciliantur text. in præſenti*, & in cap. accedentibus 15. hoc tit. *& n.* 4. 5. 6. *&* 7.

8 *Priuilegia in eo valent, & tenent, in quo vſitata, & obſeruata fuerint.*

9 *Iuri ſuo renuntiare vnicuique liberum eſt.*

Cap. Si de terra. VI.

1 Contra priuilegium Eccleſiæ præſcribitur ſpatio triginta annorum, quia videtur in tanto tempore renuntiare ſuo iuri. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 96.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 713.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 28. c. 9.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p. 38. c. 4.*

2 *Per triginta annos decimas perſoluiſtis.*] Probare videtur text. *in præſenti* tempus triginta annorum ſufficere, vt præſcribatur priuilegium, quod Religioſi, ſeu Monaſteria habent de decimis non ſoluendis; ſed obſtat ex diametro text. *in cap. accedentibus*, 15. *hoc tit.* vbi in eadem ſpecie, eiſdémque terminis priuilegij de non ſoluendis decimis requirit text. tempus quadraginta annorum, & confirmatur ex generali regula text. *in cap. de quarta, & in cap. illud, & in cap. ad aures, & per totum, de præſcript.* vbi in omnibus præſcriptionibus contra quaſcunque Eccleſias, etiam inferiores ſola quadragenaria admittitur, non verò minoris temporis præſcriptio.

3 Quare communis diſtinguit inter antiquum ius, & nouum, itaut text. *in præſenti* procedat attento iure antiquo, quo præſcriptio triginta annorum ſatis erat contra Eccleſias, & Monaſteria iuxta text. *in c. 1. cum ſeqq. 16. q. 3.* at verò text. *in d. cap. accedentibus*, procedit ſecundùm ius nouum *in d. cap. de quarta, cum ſimilibus*, in quibus abrogata præſcriptione triginta annorum conſtitutum eſt vt ſolùm quadragenaria contra Eccleſias admittatur, vt habetur in ſummario huius text. notat Abb. *in d. cap. accedentib. n. 4. ad finem*, Felin. *in cap. cùm acceſſiſſent, n. 99. verſ. & hinc eſt, de conſtit.* Conuincitur tamen huiuſmodi intellectus, quia ante Alexand. III. huius text. auctorem abrogata illa tricennali præſcriptione quadragenaria contra Eccleſias conſtituta eſt à Gregor. I. & aliis Pontificibus antiquis, vt Vrban. II. ex eodem B. Gregor refert *in c. 1. cum ſeqq. 16. q. 4.* à Iuſtiniano enim Imp. iam antea huiuſmodi præſcriptio Eccleſiis erat conceſſa *in auth. hac conſtitutio innouat. & in cap. de Eccleſiaſt. titul. §. pro temporalibus*, explicat latè Couar. *in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 2. à princip.*

4 Vnde *gloſſ. 1. ad medium, in d. c. accedentibus*, reſpondet *ibi* quadraginta annorum fieri mentionem; at verò in noſtro text. ſolummodo triginta, quia in caſu vtriuſque deciſionis ita accidit, quia ſcilicet hic vſus contrarius priuilegio per triginta annos allegabatur, illic verò per quadraginta, cum autem text. principaliter ſupponere voluerit per contrarium vſum priuilegium amitti, & quæſtionem circa tempus non decidat principaliter, ſupponendi ſunt termini habiles ex aliis principiis in materia præſcriptionum, iuxta reg. text. *in l. qui teſtamento, ff. de teſtam. & in l. item veniunt, §. aptanda, ff. de petitione hæred.* Sed huiuſmodi intellectus minimè difficultatem reſoluit, neque explicat an, & quando vnus actus ſufficiat contrauentionis, vel vtrùm triginta, aut quadraginta anni ſint neceſſarij, vt amittatur, ſeu præſcribatur priuilegium, quod ſi dicamus ex principiis generalibus quadraginta annos requiri, iuxta *d. cap. de quarta*, cum ſimilibus, non explicat quare triginta annorum tempus in hoc text. ſufficiat.

Quibus, & aliis intellectibus omiſſis, ſciendum eſt priuilegium dupliciter poſſe amitti, vel per modum, & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renuntiationis ex non vſu; de primo modo agit *d. cap. accedentibus*, id eſt, de vera, & propria præſcriptione, ideóque, vt per eam Monaſterium amittat ſuum priuilegium, quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in d. cap. de quarta*, cum ſimilibus, de ſecundo verò modo agitur in hoc text. id eſt, de ſola amiſſione priuilegij per modum tacitæ renuntiationis, quæ deducitur ex non vſu, ſeu magis contrario vſu eiuſdem priuilegiarij, & ideo meritò non exigit tempus præſcriptionibus neceſſarium, vt clarè Pontifex ſignificat, ibi: *Priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis*, atque ita interpretatur Innocent. *in d. c. accedentibus, in ſecundo intellectu*, Goffred. & alij antiquiores, de quibus Ioan. Andr. & Innocent. *in præſenti*: poteſt autem pro vtriuſque deciſionis differentia conſiderari quòd in hoc text. Ciſtercienſes per triginta annos contra formam ſui priuilegij decimas perſoluerunt Canonicis, ad quos de iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt ſibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præſcriptio neceſſaria, ſed ſufficiebat, quòd priuilegium ceſſaret per renuntiationem, vel amiſſionem, vel alium quemcunque modum, vt eo ceſſante ſecundùm ius commune decimæ remaneant penes Eccleſiam parochialem, iuxta regulam text. *in cap. vlt. de Parochiis*, cum ſimilibus, de quibus Mant. *dialog.* 82. At verò *in d. c. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos perſoluerunt decimas contra ſuum priuilegium Monachis quibuſdam, ad quos de iure communi non pertinebant, & ideò, vt eas Monachi acquirere, & exigere poſſent, non ſufficiebat renuntiatio Templariorum, ſeu amiſſio ex parte ipſorum, ſed neceſſaria fuit præſcriptio legitima, & completa, per quam contra ius commune eas acquirant; planum verò eſt completam non eſſe præſcriptionem contra Eccleſias minori ſpatio, quam quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta*, cum ſimilibus. Verùm adhuc contra huiuſmodi intellectum obſtat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas ſoluerint*, *eis renuntiaſſe tacitè præſumuntur*, quæ verba apertè videntur ſignificare deciſionem Pontificis non fundari in præſcriptione, ſeu poſſeſſione Monachorum, ſed ſolùm in renuntiatione priuilegij reſultante ex non vſu ipſorum Templariorum, quibus competebat; ſed facilè diſſoluitur ſi diligentiùs vtriuſque text. verba videantur, in hoc enim ſolummodo Pontifex expendit non vſum, ſeu contrarium vſum priuilegiariorum, patet ibi, *per triginta annos eis decimas perſoluiſtis*, & deinde in ratione ſolùm expendit tacitam renuntiationem eorundem, ibi, *verbis detrahere voluiſtis*: at verò *in d. cap. accedentibus*, principaliter expendit vſum, & poſſeſſionem Monaſterij contra priuilegiarios recipiendo ab eis decimas, patet in principio, ibi, *diu quietè poſſiderunt*, & ibi, *per quadraginta annos & amplius pacificè poſſediſſent*, & in deciſione ibi, *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperint*, quæ omnia apertè ſignificant reſpexiſſe Pontificem principaliter vſum, & poſſeſſionem Monachorum percipientium decimas à Templariis contra formam ſui priuilegij, atque ita veram, & propriam præſcriptionem ex parte Monaſterij poſſidentis, quamvis etiam in ratione expendat tacitam renuntiationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè perſoluentes, priuilegio, quo ab illis ſoluendis exempti erant, videntur renuntiaſſe, in conſequentiam ſcilicet poſſeſſionis pacificæ, & iuris per eam Monachis præſcribentibus acquiſiti, vt regulare eſt in quacumque præſcriptione, iuxta regulam text. *in l. alienationis, 28. ff. de verbor. ſignific.*

Cur

6 Cur autem text. *in præſenti, & in d. cap. accedentibus*, vltra vſum contrarium priuilegio requirat tempus triginta annorum, vel quadragenariam præſcriptionem ſecundum intellectum ſuprapoſitum, cùm vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius factus à priuilegiariis ſcientibus ſufficere videatur ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in d. cap. acceſſiſſent?* vide *ibi* dicta per me *n. 6.* & modò adde expeditum non eſſe in iure, quodnam tempus ſufficiat, aut neceſſarium ſit vt priuilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum priuilegio ſuo renuntiare videatur; licèt enim *ſuprà* reſolutum ſit ad præſcriptionem contra formam priuilegij ex poſſeſſione, & vſu aduerſarij inſurgentem requiri, & neceſſarium eſſe tempus, quod in aliis præſcriptionibus leges requirunt, atque ideò quadraginta annos contra Eccleſias, & ſecundùm verum intellectum huius text. Pontifex contentus ſit ſpatio triginta annorum, vt priuilegiatus non vtens priuilegio, ſed decimas ſoluens contra ipſius formam ei renuntiare videatur; adhuc tamen non conſtat, an huiuſmodi tempus triginta annorum ſufficiat, & neceſſariò requiratur, communis reſoluit ad hunc effectum idem tempus requiri, quod in aliis præſcriptionibus neceſſarium eſt ſecundùm qualitatem perſonarum, contra quas præſcribit, atque ita decem annos inter priuatos præſentes, & viginti inter eoſdem abſentes, iuxta *l. 1. ff. de nundinis*, contra Eccleſias verò triginta annos eſſe neceſſarios iuxta *d. cap. accedentibus*, ita poſt Abb. & alios comprobant Gail. *lib. 2. obſeru. 60. num. 1.* Balb. *de præſcript. 5. part. 5. princ. q. 4.* Padil. *in l. falsò, n. 3. C. de diuerſis reſcriptis*, Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſump. 41. n. 16.* Maſtril. *Siciliæ deciſ. 96. n. 1. p. 1.* Soar. *de legibus, lib. 8. c. 34. n. 19. & c. 35. n. 19. cum ſeqq.* Sed tota remanet difficultas circa literam huius text. in quo ad præſentem effectum dixi conſideraſſe Pontificem tempus triginta annorum reiecta differentia inter ius Canonicum, & antiquum. Quare ea retenta reſolutione occurrit Soar. *d. cap. 35. num. 21.* quòd licèt Alexand. III. in aliis præſcriptionibus tempus quadraginta annorum contra Eccleſias neceſſarium eſſe voluerit, in hac tamen, quando agitur de amittendo priuilegio ex vi tacitæ renuntiationis ex tempore inſurgentis minori tempore fuit contentus, quia eam non conſiderat, vt puram præſcriptionem, ſed vt coniunctam voluntariæ renuntiationi, per quam res deducitur ad ius commune, & ideò fauorabilis eſt. Addit deinde Innoc. III. *in d. cap. accedentibus*, regulam illam de tempore quadraginta annorum in præſcriptionibus contra Eccleſias neceſſariò extendiſſe ad caſum iſtum, quando agitur de priuilegio per non vſum, vel contrarium vſum amittendo.

7 Verùm huiuſmodi reſolutio Soar. ſalua tanti Præceptoris pace, minimè reſoluit difficultatem, incidit enim in aliam, quam improbaui, quòd ſcilicet huius text. deciſio quoad tempus abrogata ſit per *dict. cap. accedentibus*, quod non eſt Innoc. III. vt ipſe inaduertenter ait, ſed eiuſdem Alex. III. huius text. auctoris. Quare adhærendo prædicto intellectui, quod text. *in præſenti*, agit de renuntiatione tacita collecta ex temporis diuturnitate, text. verò *in d. cap. accedentibus*, de vera præſcriptione, reſpondendum exiſtimo ad difficultatem in his terminis etiam contra Eccleſias triginta, vel quadraginta annos neceſſarios non eſſe, neque Pontificem illos requirere, vt neceſſarios, & ſine quibus renuntiatio illa tacita non præſumeretur, ſed ſolùm decidere, quòd ſi Canonici ad quorum Parochiam decimæ pertinebant, probauerint per triginta annos illos ab ipſis Religioſis recepiſſe, non prodeſt Religioſis priuilegium in contrarium, neque illo ſe poſſunt tueri, quia eidem videntur tacitè renuntiaſſe, neque inde efficax deduci poteſt argumentum, quòd ſi tempus decem, vel triginta annorum proponeretur, contrarium Pontifex reſponderet, imo ex ſolo priuilegij non vſu, vel contrario vſu per longum tempus eandem præſumptionem procedere tam in priuatis, quàm etiam in Eccleſiis deducitur ex communi ſententia Doctorum, qua tradunt præſumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præſtationibus deducitur, & alia ſecundùm quam ex eodem ſpatio omnia præſumuntur acta ſolemniter, iuxta reg. *l. cùm de in rem verſo, in princip. ff. de vſuris, & in l. ſi filiuſfamil. C. de petit. hæreditatis*, cum ſimilibus, de quibus Gabr. *commun. tit. de præſumpt. concl. 1.* pariter procedere contra Eccleſias, vt communem comprobat multis adductis idem Gabr. *ibi n. 3.* & ſuadetur ex ratione, quam adducit idem Soar. *d. c. 34. n. 18. & n. 24.* quòd priuilegia hæc à principio conceduntur ſub tacita conditione, vt per non vſum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Eccleſiis. Vtrum autem in caſibus, in quibus priuilegia per non vſum amittuntur, hoc procedat tantùm in foro exteriori, an etiam in interiori conſcientiæ, quæſtio eſt, quam à nemine tractatam ſe vidiſſe ait latè diſputans Soar. *d. c. 34. n. 25.* in qua breuiter eſt reſoluendum nullam habere dubitationem, quando amittuntur per viam præſcriptionis, hæc enim ſine dubio præſcribentem tutum reddit in conſcientia, ex iis, quæ plenè reſoluunt Doctores *in rub. de præſcript.* vbi autem amittuntur per modum tacitæ renuntiationis, etiam ex dictis ſequitur licitè amitti in foro conſcientiæ, dixi enim à principio concedi à Principe ſub tacita conditione, vt non vtendo per longum tempus amittantur, quæ ratio etiam concludit reſpectu fori conſcientiæ.

Notatur communiter hic text. ad hoc quòd priuilegia in eo valent & tenent, in quo obſeruata & vſitata fuerunt, vt per Molin. *de primogen. lib. 2. c. 7. n. 71.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 5. c. 10. n. 10.* Garc. Girond. *de priuileg. explicat. n. 265.* 8

Cùm liberum ſit vnicuique iuri ſuo renuntiare.] Conſonat text. *in l. ſi iudex 42. ff. de minorib. l. vlt. §. pen. ff. ad Velleian. l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcopis & Clericis, l. penult. C. de pactis, cap. tuis, verſic. niſi, de teſtibus*, multa ad hoc propoſitum cumulant Tiraq. *de iure primog. q. 24. à n. 4.* Socin. *reg. 339.* & alij, de quibus Alphan. *collect. 447.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. R, concl. 170. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. alia, §. eleganter, à n. 12. ff. ſolut. matrim.* Morla *in emporio iuris, p. 1. tit. 10. de locato, q. 2. n. 12.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 10.* & latè Soar. *de legib. lib. 8. c. 33.* Ego ipſe *in tract. de Axiom. iuris vſufr. Axiom. 135. n. 13. & 14.* 9

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia quantum valeant, & quomodo ſint ſeruanda, cognoſcetur ex tenore, vltra quem non eſt egrediendum.*

2 *Bona acquiſita per priuilegiatos aſſumunt naturam priuilegiatorum.*

3 *Iuſpatronatus, quod à laico donatur Eccleſiæ, Eccleſiaſticum cenſetur quoad omnes iuris effectus.*

4 *Bona, quæ antea laicorum erant, & ad Eccleſias peruenerunt, gaudent priuilegio exemptionis à tributis.*

5 *Priuilegium non præſumitur, ſed ab eo, qui allegat probandum eſt.*

6 *Priuilegia, quæ in corpore iuris cauſa ſunt, præſumuntur, & ideò ea priuilegiati oſtendere non tenentur.*

7 *Priuilegij tenor attendendus eſt, nec de illo iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto.*

8 *Inueſtituræ tenor in feudis inſpicitur.*

9 *Maioratus tenor diligenter inſpiciendus, & ſeruandus.*

10 *Priuilegij tenor inſpiciendus non ſolum quoad verba, ſed etiam quoad mentem.*

11 *Priuilegium ſtrictè eſt interpretandum, etiamſi conceſſum ſit à Principe, qui legem condere poſſet.*

12 *Priuilegium non priuatis perſonis, ſed toti Religioni conceſſum adhuc non eſt vt fauorabile interpretandum.*

13 *Priuilegia per quæ conſuetudini, aut alteri priuilegio derogatur, fauorabilia ſunt, & latiſſimam recipiunt interpretationem.*

14 *Declaratur text.* in cap. olim, de verb. ſignificat.

CAP. Porrò. VII.

1 PRiuilegiorum tenor attendendus eſt, nec de illo iudicandum niſi ipſorum tenore inſpecto, & ſecundùm continentiam eorum ab omnibus ſubditis ſuat ſeruanda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 196. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 713. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 28. *c.* 10.

2 *Non dubitamus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd bona acquiſita per priuilegiatos aſſumunt naturam priuilegiatorum, vt per Abb. & Dec. *notab.* 2. Socin. *n.* 5. *cum ſeqq.* & alios *hîc*, multiſque rationibus, & ſimilibus confirmantes, & in primis ex generali regul. quod ex mutatione perſonæ, & ſtatus rei mutatur, vt pro regula tradit Iuriſconſultus *in l. Paulus*, aliàs *procuratorem, ff. de acquirenda hæredit.* ibi, *caſtrenſia eſſe mutatione perſonæ deſierunt*, cum ſimilibus, quæ adducit Tiraq. *ceſſante cauſa. p.* 1. *n.* 217. & poſt Anchar. Card. Tuſch.

3 *tom.* 5. *lit. M, concl.* 436. Vnde iuſpatronatus, quod à laico donatur Eccleſiæ, Eccleſiaſticum deinde cenſeri quoad omnes iuris effectus probat text. *in cap. vnic.* §. 1. *de iurepatron. lib.* 6. explicant Conar. *pract. c.* 36. *num.* 5. *verſ.* 2. Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ, cap.* 3. *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 18. *num.* 5. Nicol. Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 5. *num.* 559. *cum ſeqq.* Quid autem de iurepatronatus Eccleſiaſtico in laicos titulo oneroſo permutationis tranſlato an cenſeatur Eccleſiaſticum, vel potiùs laicale, dixi ad *cap. dilectus, num. vlt. de offic. legati.* Hinc etiam colligi poteſt quòd quamvis patronatibus Regiis non ſoleat Summus Pontifex derogare, hoc tamen non procedit in iis, quæ eiuſdem Regis donatione ad Monaſteria, vel Eccleſias deuenerunt, iam enim Eccleſiaſticæ cenſentur, ac ſubinde illis applicari debet reg. text. *in cap. dilectus, de iurepatron.* & quæ de eius materia latè tradunt Felin. *in tract. quando litera Apoſtolica*, & alij, de quibus Gonzal. *d. gloſſ.* 18.

4 *n.* 2. *cum ſeqq.* Nicol. Garc. *p.* 5. *c.* 9. *n.* 208. *cum ſeqq.* Hinc etiam bona, quæ antea laicorum erant, & ad Eccleſias peruenerunt, gaudere priuilegio exemptionis à tributis, & gabellis poſt Feſtaz. *d. collect.* ex *n.* 43. teſtatur Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 13. à *n.* 41. plenè Card. Alban. *in tract. de immunitate Eccleſiarum*, pleniſſimè Soar. *contra Anglicanæ ſectæ errores, lib.* 4. *c.* 20. *n.* 6. *cum ſeqq* quicquid diſtinguant, pluraque inuoluant Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 17. & Cabed. *Luſit. deciſ.* 64. *p.* 2. ac Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 458. & *diſp.* 662.

5 *Quod totum ex inſpectione priuilegiorum*, &c.] Ergo oportet oſtendere, & inſpicere priuilegium, nec allegandi creditur, ad quod quotidie hunc text. allegari ſolitum ait Abb. *n.* 2. ſequuntur Dec. & alij communiter *in præſenti*, & reliqui omnes, qui variis in locis ſcripſerunt priuilegium non præſumi, ſed ab eo, qui allegat probandum eſſe, vt proſequuntur Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *c.* 18. *à n.* 3. & *cap.* 20. *n.* 6. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 762. Maſcard. *de probat. concl.* 1200. *n.* 37. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 14. *n.* 15. optimè Cabed. *Luſit. deciſ.* 93. *n.* 2. *p.* 2. & ratione confirmatur, quia priuilegia facta ſunt, nec præſumuntur, ſed ab eo, qui allegat, debent probari, vt vulgo colligitur ex text. *in l. in bello, §. factæ, ff. de captiuis*, qui tamen nihil probat, vt benè aduertit Alciat. *de præſumpt. p.* 3. *præſ.* 5. *ad fin.* & fatetur Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 4. ſed probatur *in l. quæcumque*, §. 1. *ff. de publ. in rem actione, l. ſi emancipati, C. de collat.* cum aliis, quæ latè adducunt Menoch. & Mantic. *d. locis*, & alij relati ab Alph. *collect.* 719. quibus adde Garc. *reg.* 384. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. P, concl.* 10.

Limitant autem DD. principalem noſtri text. concluſionem non procedere in priuilegiis, quæ in corpore iuris clauſa ſunt, quia inquiunt eſſe notoria, & eorum ſcientiam præſumi, ſicut ipſarum legum, iuxta *c.* 1. *de conſtit. in* 6. quare ea allegare priuilegiatos non teneri ex Felin. receptum teſtatur Maſcard. *concl.* 1109. & in priuilegiis ſcholaſticorum, de quibus *in auth. habita, C. ne filius pro patre*, Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. priuilegio* 154. à *n.* 267. Verùm aduerte, quòd licèt DD. rectè doceant huiuſmodi priuilegiorum probationem neceſſariam non eſſe, falsò tamen ſcribunt eorum allegationem non requiri, nam contrarium euincit receptiſſima doctrina, quod eorum, quæ notoria ſunt, licèt probatio neceſſaria non ſit, requiritur tamen allegatio, *l. ſi adulterium cum inceſtu, §. eidem, ff. ad l. Iuliam de adulter. gloſſ. celebris, verb. cauſas in Clem. appellanti, de appellat.* quam latè explicat Felin. *in c. cùm ordinem à n.* 11. *de reſcriptis*, & eſt recepta ex multis, de quibus Marant. *de ordine iudiciorum, p.* 6. *c. de appellat. n.* 141. Menoch. *remed.* 1. *recuperandæ, num.* 165. & *remed.* 15. *n.* 264. Bellon. *lib.* 2. *ſupput. c.* 6. Garc. *reg.* 29. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 70. *à n.* 4. & pro vera huius articuli reſolutione conſule D. Barboſ. *in l. ſi quis ex aliena, n.* 3. *cum ſeqq. ff. de iudic.* 6

Priuilegiorum ſeruare tenorem.] Notatur ad hoc, quòd priuilegij tenor attendendus eſt, nec de illo iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto, conſonat text. *in cap. recepimus* 8. & *in cap. vlt. infra hoc tit.* notat Abb. Butr. Anchar. Dec. & Socin. *hîc*, & plures alij ex antiquioribus, quos refert Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, n.* 8. videndus à *n.* 4. Burg. de Pace *q.* 2. *n.* 17. Surd. *conſ.* 1. à *n.* 31. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 19. *num.* 8. Ego ipſe *in tract. de Axiom. iuris vſufr. Axiom.* 190. *n.* 7. 7

Sic in feudis tenor inueſtituræ inſpicitur, *c.* 1. *de duob. fratr.* notant omnes præcitati, & ex aliis Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis matern. p.* 3. *n.* 84. *in fine*, Menoch. *conſ.* 40. *n.* 2. & tenor pacti *in l. ſancimus, C. de fideiuſſ.* & *in l. ad probationem, C. d. probat.* cum aliis, de quibus Burg. *d. q.* 2. *n.* 16. Vnde maioratus tenorem diligenter inſpiciendum, & ſeruandum, arg. text. *in l. cùm ita, §. in fideicomm. ff. de legat.* tenent Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 27. & alij, de quibus Burg. *d. q.* 2. *n.* 12. Caſtil. *rerum quotid. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 4. *cum ſeqq.* & deducitur ex generali reg. quòd cui verba non conueniunt, non conuenit diſpoſitio, *l.* 4. 6. *toties, ff. de damno infecto*, verba enim ſunt ſigna mentis, & demonſtrant voluntatem animi, *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de ſupellectili leg.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriuſque iuris, lit. V, n.* 3. 8 9

Intellige tamen tenorem priuilegij inſpiciendum non ſolùm quoad verba, ſed etiam, multóque magis quoad mentem, vt ſi de illa appareat, à verbis recedamus, vt quod ſenſerit concedens, potiùs ſequamur, vt probat 10

probat text. opt. *in cap. quanto 26.* vbi gloſſ. *verbo ſola, infrà hoc tit.* id ipſum probant Butr. & Socin. vterque *num. 2. in preſenti*, cum aliis multis, ex quibus ita huius text. regulam eſſe intelligendam aduertunt Henriq. *in ſumm. lib. 3. c. 30. in principio, iuncta lit. C.* Sanch. *de Matrim. tom. 3. lib. 8. diſp. 1. num. 11.* & probat ex generali reg. text. *in cap. intelligentia, de verbor. ſignificat.*

11 *Quod eorum metas transgredi*, &c.] Notatur ad hoc, quòd priuilegium ſtrictè eſt interpretandum, etiamſi conceſſum ſit à Principe, qui legem condere poſſet, vt per Felin. *in cap. poſtulaſti, n. 9. de reſcript.* Tap *ad l. fin. ff. de conſtit. Princip. c. 6. in fine, n. 12.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 29.* Soar. *de legibus, lib. 8. c. 28. n. 5.* reprobantes Aretin. *in cap. at ſi Clerici, §. de adulteriis, n. 33. cum ſeqq. ff. de iudic.* reſoluentem priuilegium à Principe, qui legem condere poſſet, conceſſum latè interpretandum, & extendendum eſſe, quia vim legis obtinet, ac ſubinde latam recipit interpretationem, loquentem contra expreſſam huius text. deciſio-
12 nem, & *in c. 1. §. vlt. de filiis Preſbyt. lib. 6.* Vnde ex clara huius text. deciſione deprehendes quàm falſa ſit illorum reſolutio, qui aſſerunt priuilegium non priuatis perſonis, ſed toti religioni conceſſum, vt fauorabile interpretandum, & latè eſſe extendendum, ex quorum numero ſunt Oldrad. *conſ. 300. n. 4. verſ. conſiderandum,* Henriq. *in ſumm. lib. 7. c. 22. §. 3. iuncta lit. M, & c. 24. n. 4. iuncta lit. F,* Sanch. *d. diſp. 1. n. 13.* Soar. *d. c. 27. n. 7.* nam text. *in preſenti*, de priuilegio agit Templariis, & Hoſpitalariis conceſſo, & ſic vniuerſo eorum Ordini, & tamen extendendum negat. Neque rationes, quas adducunt, aliquid concludunt, nam prima ex fauore Religionis, iuxta *l. ſunt & perſonæ, ff. de religioſis & ſumpt. fun.* ſolùm euincit huiuſmodi fauorem iuſtam cauſam eſſe, vt rationabilia iudicentur quæcumque etiam ampliſſima priuilegia à Principe religioni conceſſa, non itavt priuata auctoritate liceat priuilegia extendere extra eorum metas contra huius text. regulam. Secunda verò, quòd lex cenſeatur in perpetuum duratura, retorquetur, quia etiam in legibus ſi exhorbitant à iure communi, extenſio non admittitur, iuxta regulam *quæ à iure, de reg. iur. lib. 6.*

13 Limita tamen regulam huius text. non procedere in priuilegiis per quæ conſuetudini aut alteri priuilegio derogatur, quia tunc per priuilegia ad ius commune reducimur, ac ſubinde fauorabilia ſunt, & latiſſimam recipiunt interpretationem, ex reg. text. *in l. ſi vnus, in fine principij, ff. de pactis,* gloſſ. *verbo numerandum, in cap. ſtatutum, de præbendis in 6.* cum aliis, quæ plenè adducunt Tiraq. *de iureprimog. q. 24. à n. 5.* Couar. *lib. 2. var. c. 6. n. 4.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 29. n. 4. & c. 51. n. 8.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 12. n. 2. verſ. 2. quia, & d. lib. 8. diſp. 1. n. 12.* Vnde Butr. *n. 6. in fine*, & Abb. *n. 5.* ac alij *in cap. olim, de verb. ſignif.* notabilem deducunt intellectum ad text. *ibi*, quatenus decidit latiſſimam faciendam eſſe interpretationem de priuilegio, quod alicui conceditur, vt diſtributiones quotidianas percipiat, nam vltra varios intellectus, qui forſan veriores ſunt, de quibus *gloſſ. penult.* & alij *in cap. vnico, de Clericis non reſidentibus, lib. 6.* Rebuff. *de priuilegiis ſcholarium, priuil. 31. n. 6.* Horat. Lut. *eod. tract. priuil. 98. verſ. 1.* interpretantur Butr. & Abb. agere text. de Eccleſia, in qua erat ſtatutum, aut conſuetudo, quod reſidentes non recipiant diſtributiones intra certum tempus, ſi enim priuilegium concedatur, vt aliqui, ſicut vni ex reſidentibus prouideatur de fructibus beneficij latè ſit interpretatio, etiam quoad diſtributiones quotidianas, quia ſit redditus ad ius commune: ſic etiam non ineptè intelligitur text. *in cap. ex parte 27. de decimis*, quòd ſcilicet agat de decimis percipiendis à Parocho intra propriam Parochiam, quæ per conſuetudinem, aut præſcriptionem penes alios exiſtebant, & ideò extenditur priuilegium ad noualia, quia ſit regreſſus ad ius commune, ſecundum quod decimæ ad Parochianum pertinent in propria Parochia, iuxta *cap. vlt. de Parochiis.* Illa verò quæſtio an priuilegium Principis ſtrictè, vel large ſit interpretandum, ſolet in præſenti à Doctoribus excitari, inter quos illa reſolutio magis communiter tradi ſolet, quòd priuilegium latiſſimè debet interpretari, dum tangit iura concedentis, ſtrictè verò quatenus concernit tertij præiudicium, ita Innoc. *in cap. cùm dilecti, de donat.* Hoſt. Ioan. Andr. & Abb. *not. 3. in præſenti*, Bald. *conſil. 456. lib. 3.* Hippol. *ſing. 483.* Surd. *conſ. 140. num. 73. & 74.* Farin. *conſ. 45. n. 28. vol. 1.* Cancer. *lib. 3. var. c. 3. num. 165.* Morot. *conſ. 20. n. 13.* Maluaſ. *conſ. 18. n. 26.* à Ponte *conſ. 2. n. 21.* Carol. Bardel. *conſ. 137. n. 4. & conſ. 182. n. 28. vol. 2.* Giurb. *deciſ. 23. n. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum non probatur per ſolutionem cenſus, quæ ſit Romanæ Eccleſiæ.*

2 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex hoc, quòd aliqui ſpecialiter iuris B. Petri exiſtant, niſi concurrat ſolutio cenſus.*

3 *Declaratur text.* in cap. ſi Papa, verſ. ſi autem, hoc tit. lib. 6.

4 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ, niſi appareat quòd ſit in ſignum ſubiectionis.*

5 *Cenſus quibus modis dicatur, & quas habeat ſignificationes, oſtenditur.*

6 *Solutio cenſus quando in ſignum ſubiectionis facta præſumatur, oſtenditur.*

7 *Exemptio ab Ordinariorum poteſtate non probatur ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.*

8 *Protegere, & protectores quid ſignificent, oſtenditur.*

9 *Priuilegij verba ſi exemptionem concludant iuri, & iuriſdictioni Epiſcopi derogatur.*

Cap. Recepimus. VIII.

Exemptus quis non probatur à iuriſdictione Epiſcopi ex eo quòd ſoluit cenſum Eccleſiæ Romanæ, quia non omnes, qui annuum cenſum ſoluunt, ſunt ſeruati iuriſdictione Eccleſiæ Romanæ, ſicut nec omnes, qui ſpeciatim ſunt ſub iuriſdictione Eccleſiæ Romanæ ſoluunt cenſum. Quare inſpicienda ſunt priuilegia, & eorum tenor diligenter conſiderandus an ſint exempti, & vtrum ad indicium libertatis ſoluat cenſum, vel non, ſed ſolum in ſignum perpetuæ protectionis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Decian. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 713.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 197.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 14. cap. 1.* 1

Qui ſpecialiter B. Petri iuris exiſtunt, &c.] Ex his verbis, iuncto fine, benè colligitur ex eo quòd aliqui ſpecialiter iuris Beati Petri exiſtant, non probari exemptionem à poteſtate Ordinariorum, niſi concurrat ſolutio cenſus in ſignum ſubiectionis facta, & quòd ita indiſtinctè in eo videatur probari benè notauit contra alios Dec. *hic*, *n. 11.* Verùm in con- 2

trarium adeſt expreſſa deciſio text. *in cap. ſi Papa, verſ. ſi autem, hoc tit. lib. 6.* dum decidit ex verbis priuilegij, in quibus continetur vt quis exiſtat iuris B. Petri, vel ſpecialiter pertineat ad Romanam Eccleſiam, aut ſimilibus, plene probatam indicari exemptionem, per quem ita reſoluunt Abb. *n. 2.* Socin. *n. 7. & 32. hic.* Maſcard. *de probat. concl.* 713. Card. Tuſch. *tom. 3. lit. E. concluſ.* 552. *n.* 11. Eraſm. à Cockier. *d. p. 1. q. 9. n. 1.* Sed dic Pontificem ibi agere de verbis prolatis in priuilegio, vel ſententia, in quibus de ipſo exemptionis priuilegio principaliter agebatur, hic verò non ita, ſed de cenſu quæſtio erat, incidenter verò narratum eſt eſſe de iure B. Petri, in quo caſu planum eſt per talia verba exemptionem, aut libertatem non probari, & conſtat ex generalibus principiis, quæ docent verba narratiua, quæ non proferuntur principaliter propter ſe, plenam probationem non efficere, vt probat text. vbi notant omnes, *in l. ex his verbis, C. de teſtam. militis*, cum ſimilibus, de quibus Garc. *regul.* 165. *& regul.* 483. Maſcard. *de probat. concl.* 622. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit.* 12. Card. Tuſch. *tom. 8. lit. V. concl* 81. Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 133. à princip.*

4 *Non omnes cenſuales ab Epiſcoporum ſubiectione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ exemptio non probatur à poteſtate Ordinariorum, niſi appareat, quod ſit in ſignum ſubiectionis, & perceptæ libertatis, conſonat text. *in d. cap. ſi Papa, verſ. & eſt idem*, iuncto verſ. *ſi verò dicatur ſimpliciter*, vbi notauit Franc. & poſt Abb. *hic* Socin. *num. 3.* & Dec. *n. 2. cum ſeqq.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 32. n. 6.* & poſt eum Felician. *de cenſibus in proœmio*
5 *n. 6.* Eraſm. à Cockier. *d. p. 1. q. 10. n. 6.* & ratione confirmatur, quia nomen cenſus, æquiuocum eſt, varias habens ſignificationes, aliquando enim bonorum, & perſonarum deſcriptionem ſignificat *l. 2. §. poſt deinde, ff. de origine iuris*; aliquando tributum, *l. 2. C. ſine cenſu*, aliquando facultates, ſeu redditus, vt *in l. vlt. §. ſin autem, C. de iure deliberand. l. cum etiam* 7. ibi, *nihil in cenſu habent, C. qui bonis cedere poſſunt*, aliquando etiam ſignificat emphyteuſis penſionem, *cap. conſtitutus, de religioſis domibus*, vel locationes, *cap. vlt. ne Prælati vices ſuas*, aliquando contractum cenſualem, de quo *in Extrauag. 1. & 2. de emptione*, & Motu proprio Pij V. ſuper forma creandi cenſus: aliquando etiam annuam præſtationem, vel in ſignum ſubiectionis, vel protectionis, iuxta text. *in præſenti*, cum ſimilibus: & denique multa alia, quæ latè proſequuntur Briſſon. *de verborum iuris ſignif. verbo cenſus*, Roderic. *de annuis redditibus, lib. 2 q. 22. à num.* 66. Valaſc. & Felician. *dictis locis*. Rectè igitur ſequitur ex ſolutione cenſus neceſſariò non probari ſpecialem exemptionem ab Ordinariorum poteſtate, iuxta vulgarem regulam quod probatio debet concludere per neceſſe, non per poteſt eſſe, vt DD. colligunt ex *l. neque naturales, C. de probat. & ex cap. in præſentia, eod. tit.* cum ſimilibus, de quibus Card. Tuſch. *tom. 6. lit. P, concl.* 765.

6 Verùm quando cum ſolutione cenſus aliæ concurrunt coniecturæ, deficere poteſt regula ſupradicta, ſuccedit enim alia vulgaris, ſingula quæ non proſunt, multa collecta iuuant, de qua gloſſ. *verbo legitimis, in l. 2. ff. de excuſat. tutorum*, recepta ex infinitis, quos latè adducit Gabr. *commun. tit. de probat. concl. 1. à princ.* Exemplum ad noſtrum propoſitum adducunt DD. veluti ſi Eccleſia ſoluens cenſum exiſtat in diœceſi Epiſcopi, cui ſoluitur, nam cùm Epiſcopus in tota ſua diœceſi habeat iure communi fundatam intentionem, *cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordinarij, in 6.* meritò ſolutio cenſus facta ab Eccleſia intra eandem diœceſim exiſtente concludit, quòd ſit in ſignum ſubiectionis, vt conſuluit Federic. de Senis, quem referunt, & ſequuntur Abb. per text. *ibi in c. 1. n. 4. de religioſis domibus*, & Dec. *hic, n. 6.* Nec obſtat ſi replices ex deciſione huius text. vbi cum ſolutione cenſus concurrebat receptio ſub protectione Papæ, vel etiam quod de iure B. Petri exiſtebat, & tamen hæc duo vel tria ſimul iuncta non ſufficere ad probandam exemptionem decidit Pontifex, & notant poſt Abb. *num.* 1. Socin. *n. 8. & 43.* Dec. *in princ.* & alij omnes *hîc*. Reſpondetur enim dictum illud vulgare, *ſingula quæ non proſunt*, &c. procedere, quando ſingula genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa ſint, & genere ſuo imperfecta, vt ſcripſit Bald. *in l. 1. n. 2. C. de legitimis hæredib.* commendat Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 39. n. 6.* & faciunt multa, quæ copioſè adducit Gabr. *d. concl. 1. n. 33. cum ſeqq.* cùm ergo ex dictis conſtet cenſum eſſe quid æquiuocum, & inde ſubiectionem non inferri, & ex dicendis etiam appareat friuolam, & debilem eſſe aliam coniecturam ex receptione ſub protectione, atque aliam de iure B. Petri ex *ſuprà* reſolutis, meritò neque omnia ſimul iuncta concludunt.

Ad iudicium perceptæ protectionis, &c.] Notatur ad 7
hoc, quòd ex receptione, ſub protectione Sedis Apoſt. exemptio ab Ordinariorum poteſtate non probatur, ſiue de Eccleſia ſub tali protectione recepta agatur, vt *hîc*, ſiue de perſona ſingulari, vt *in cap. ex parte*, 18. *inf. eod.* notant Abb. *n. 3.* Zabar. *in princ.* Socin. *à n. 7.* Dec. *à n. 13. in præſenti*, Gail. *lib. 2. obſeru. 54. à princ.* vbi *n. 4.* teſtatur eſſe communem omnium ſcribentium ſententiam, Maſcard. *de probat. concl.* 713. *num. 2.* Petr. Frider. *de proceſſ. mandatis in Imper. Camer. extrahendis, lib. 2. c. 14.* Eraſm. à Cockier. *d. p. 1. q. 9. num.* 3.

Ratio autem facilis eſt, nam protegere idem eſt, ac 8
defendere, vt notat gloſſ. *in l. deſertorem, §. vlt. ff. de re milit.* ac ſubinde non importat ſuperioritatem, imo in inferiore ſicut & defenſio verificatur, vt patet de militibus qui pro ſalute Regis, & patriæ ad illius aſſiſtunt cuſtodiam, vt per gloſſ. *in rubr. C. de domeſticis, & protectoribus, lib. 12.* vbi *in l. 1.* benè explicat Cujac. protectores dici eos, qui armatam militiam ſubeuntes non ſolùm defendendi corporis ſui, verùm etiam protegendi lateris Principis ſollicitudinem patiuntur. Non obſtat text. *in cap. ad audientiam 34. de appellat.* quia non conſiſtit in ſuſceptione inſurgente ex eo, quòd ille ſe poſuerit ſub protectione Sedis Apoſt. ſed in vi, & virtute tacitæ appellationis, quæ illis verbis includitur, vt explicant eleganter Præpoſ. *ibi à n. 3. cum ſeqq.* & poſt eum Marant. *de ordin. iudic. p. 6. cap. de appellationibus, n.* 133. ſicut in ſimili de arreptione itineris ad Papam ex cauſa grauaminis, probat text. *in cap. meminimus, 9. & in cap. dilecti, 52. de appellat.* ex quibus, & aliis proſequitur latè Lancel. *de attentat. p. 2. c. 12. ampl. 6.* Vnde cauebis à Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 63. art. 3. in fine*, dum inaduertenter ſcribit per receptionem in ſua protectione, quam ſæpè facit Papa in priuilegiis religionibus conceſſis, facilem induci exemptionem à poteſtate Ordinariorum, deceptus auctoritate prædictorum iurium, quæ effectum tribuunt prædictæ appellationi tacitè ex ſubiectione ſub protectione Papæ, in qua euidens diſcriminis ratio cernitur ex dictis.

Non ex hoc iuri diœceſani, &c.] Ex his verbis col-
ligitur à contrario ſenſu, quod ſi verba priuilegij 9
exemptionem includunt, iuri, & iuriſdictioni Epiſcopi derogatur, quia ſcilicet ab ea in totum eximuntur exempti, & ſolo Romano Pontif. immediatè manent ſubiecti, *cap. cum tempore, in fine, de arbitr. cap. penult.*

penult.de off.Ordinarij,cap.cùm Epiſcopus,eodem tit.in 6. notat gloſſ. *verbo ſedis Apoſt.in cap. auctoritate, eodem tit.& lib.* pulchrior gloſſ.*verbo Acephalos,in cap. nulla* 93. *diſtinct.* cum multis ſimilibus, quæ latè explicant Socin.*hic n.*53.*cum ſeqq.* Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.* 2. *q.*63.*art.*9.*&* 11.Card.Tuſch.*tom.*3.*lit.E,concl.*294.*& concl.*565. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 43. *num.*190.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium vni conceſſum non poteſt ad alium extendi propter identitatem rationis,*& n. 2.

3 *Filij priuilegiis, quæ perſonaliter parentibus conceduntur, gaudere non poſſunt.*

4 *Priuilegium militare, & miniſterij, ſeu Doctoratus filiis non prodeſt.*

5 *Nobilitas in filios deriuatur.*

6 *Priuilegium perſonaliter marito conceſſum ad vxorem non extenditur.*

7 *Correlatiuorum regula non procedit in indulgentia facta à Principe vni ex correlatiuis.*

8 *Priuilegia, quæ alicui certæ perſonæ conceduntur per modum contractus, vel ob benemerita ad hæredes tranſeunt.*

9 *Beneficium reſtitutionis in integrum ad hæredes tranſit.*

10 *Priuilegium eſt lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum.*

Cap. Sanè. IX.

1 PRiuilegia, quæ Papa alicui concedit, inſpecta certa ratione alius non debet ſibi præſumere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Panorm. Decian. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*197. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*714. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.*1.

2 Ratio huius deciſionis ea eſt, quia in priuilegiis extenſio non fit de perſona ad perſonam, etiam, ex tacita, & veroſimili mente diſponentis. Cabed. *Luſit. deciſ.* 140. *num.*2. *part.* 1. etiam vbi non verſamur in materia pœnali, & correctoria, Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.*43. *num.*54. conſonant iura omnia, quibus probatur priuilegia priuatas eſſe leges, quæ ſingulis, non omnibus fauent, neque communem legem faciunt, ideóque aliis exemplo eſſe non poſſunt, niſi his tantùm, quibus conceduntur, *cap. hinc eſt, verſ. quod priuilegium,* 16. *quæſt.* 1. *cap. non exemplo* 26. *quæſt.* 2. *cum ſimilibus*, deinde confirmatur, quia priuilegia omnia eſſentialiter illud habent, vt aliquid contra ius commune conſtituant, ac ſubinde, quatenus à iure communi exorbitant, odioſa cenſentur, & neceſſariò reſtringenda, iuxta *reg. quæ à iure communi, & reg. odia lib.*6. *cum ſimilibus,* de quibus *ad cap. porrò infr. eodem*; vnde meritò generalis reg. recepta eſt, quòd priuilegium certæ perſonæ conceſſum, ipſam ſequitur, & ad alias etiamſi ipſius hæredes ſint, non extenditur, *l. in omnibus cauſis,* 60. *l. priuilegia,* 157. *ff. de regulis iuris, l.* 1. *§. permittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiua, l. quia tale, ff. ſolut. Matrim. l.* 2. *ff. de cenſibus,* text. optimus *in l. ſordidorum, C. de excuſat. mun. lib.* 10. ex quibus deſumpta eſt *reg. priuilegium, lib.*6. vbi noſtri omnes, cum multis aliis, quæ poſt antiquiores adducunt, & explicant D. Barboſ. *in d. l. quia tale, per totam,* Menoch. *conſ.* 1007. *à n.*95. *vol.* 11. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 103. *num.*45. Andr. Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 144. *n.*6. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom.*6. *litera P. concl.*746. Suar. *de legibus, lib.*8. *cap.*10. & 11. Salas *eodem tract. diſp.*17. *ſect.*6. & 8. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.*21. *n.*203.

Intellige ſupradictam concluſionem, & amplia 3
procedere etiam in filiis, vt ſcilicet priuilegiis, quæ
parentibus perſonaliter conceduntur, gaudere non
poſſint, vt probatur ex variis iuris Ciuilis auctoritatibus
vt *in l. in honoribus, §. vacationum, ff. de vacationibus,
& excuſat. munerum*, in hæc verba. Vacationum
priuilegium non ſpectat ad liberos veteranorum,
quum generaliter de omnibus priuilegiis veteranorum
interpretatur. Cottor. *de iure milit. lib.* 1. *cap.*24.
& in l. penult. §. ſi puella, ff. de ritu nuptiarum, & de priui- 4
legio militari, & magiſterij, ſeu Doctoratus, quod
filiis non proſit, probatur *in l. priuilegio, in princ. & in l.
in filiis, C. de decurionib. lib.* 10. notat gloſſ. *vltim. in l. ex
pluribus, ff. de adminiſtr. tutorum,* gloſſ. etiam *vlt. in cap.
licet, de cenſib.* quas communiter receptas eſſe conſtat
ex Bart. Alexand. & aliis, de quibus Tiraquel. *de iure
primog. quæſt.*59. *num.*4. D. Barboſ. *in l. maritum, n.*80.
ad finem, Soar. *de legib. lib.*8. *cap.*11. *num.*4. *cum ſeqq.*
Ex quibus vera eſt huiuſmodi reſolutio, quòd priuilegium
patri perſonaliter conceſſum, non eſt ſine lege
ad filios trahendum; illa verò iura, quæ pro contraria
parte ſolent allegari, locum habent, & loquuntur,
vbi priuilegium non ſimpliciter patri conceditur, ſed
ſub ampliori forma, pro eo ſcilicet, & poſteris, vel
cum alio ſimili adiecto, quo aliquando filij, aliquando
deſcendentes continentur; vel quando ex natura rei,
& qualitate materiæ ſuſceptæ filij participant priuilegium,
id eſt, conceſſionem legis, vel Principis patri
factam, vt contingit in nobilitate vel dignitate, quam
naturalem DD. appellant, quæ ſcilicet competit ex
origine, & Maiorum claritudine, hanc enim etiam à 5
patre in filios deriuari naturalis, & ciuilis ratio poſtulat,
ſicut in arboribus, qui viret in foliis, venit ex
radicibus humor, vt ait Ouid. cum multis aliis, quæ
adducunt Tiraquel. *de nobilit. cap.*15. Caſſan. *in catal.
gloriæ mundi, p.*8. *conſider.* 24. Garc. *de nobilit. gloſſ.*7.
*n.*17. *& gloſſ.*20. *num.*11. Azeued. *ad l.* 1. *n.*85. *cum ſeqq.
tit.* 1. *lib.*6. *nouæ recop.*

Amplia etiam & intellige, principalem huius text. 6
concluſionem procedere in vxore, ad eam enim extendi
non poſſe priuilegium perſonaliter marito conceſſum,
tradit Ioan. Andr. per text. *ibi in cap. ne aliqui,
hoc tit. lib.*6. expendens de Regibus, & Reginis ibi fieri
mentionem, quia aliàs priuilegio, quod ſimpliciter
Regi conceditur, Regina non gaudet, proſequuntur
D. Barboſ. *in l. quia tale, à num.*22. *verſ. vltima ampliatio,*
Sanch. *de Matrim. lib.*7. *diſp.*47. *n.*1. *&* 3. Soar. *d. lib.*8.
*c.*11. *n.*1. Et illud, quòd maritus, & vxor, correlatiua
ſunt, *l.* 1. *ff. de ritu nuptiarum,* cum ſimilibus, reſpondetur 7
regulam correlatiuorum non procedere in indulgentia
facta à Principe vni ex correlatiuis, vt reſoluit
Bapt. de S. Blaſio *in tract. de correlatiuis, n.*57. vnde de
caſu ad caſum in correlatiuis non fieri extenſionem
communiter, & receptum comprobat ex Baldo, &
aliis Card. Tuſch. *tom.* 2. *litera C. concl.*1041. *num.*25.
Ad alia verò iura, quæ in contrarium citari ſolent,
ſimiliter reſpondetur procedere, vel ex tenore ipſius
priuilegij, quia de certis perſonis, & earum vxoribus
expreſſam facit mentionem, vel ex vi aliorum iurium,
quæ communicant mariti priuilegium eius
vxori.

Limitatur tamen principalis huius text. concluſio, 8
vt non procedat in priuilegiis, quæ alicui certæ perſonæ
conceduntur ob benemerita, vel egregia facta,
ſunt enim realia cenſenda huiuſmodi priuilegia, & vti
talia ad hæredes tranſeunt, iuxta regulam text. *in d. l. in
omnibus cauſis,* cum ſimilibus. Quorum præcipua ratio
eſt quòd huiuſmodi priuilegia ob benemerita in con-

tractum tranſire videntur, docente Bald. *in l. qui ſe patris, num.* 14. *C. unde liberi*, & probatur ex regula text. *in l. ſi cùm mihi*, 35. *ff. de dolo*, ex quo *ibi*, notauit Bald. quòd quando priuilegium datur propter factum quod habet commenſurationem cum priuilegio, in contractum tranſire dicitur, certum autem eſt, quòd omnes contractus ad hæredes tranſeunt, iuxta text. *in l. ſi pactum, ff. de probat.* cum ſimilibus. Qua ratione, quòd priuilegium per modum contractus perſonaliter conceſſum ad hæredes tranſeat, tenent DD. communiter ex Iaſone *in l. ſi ſic à num.* 12. *ff. de verborum obligat.* & pluribus aliis quos refert D. Barboſ. *in d. l. quia tale, num.* 43. *verſ.* 3. *principaliter ff. ſolut. Matrimonio*, ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 703. *n.* 2. conſequenter reſoluens *à n.* 11. priuilegia ob benemerita ad hæredes tranſire, poſt Anch. Socin. Tiraquel. & alios, quos *ibi* refert. Verùm quamvis hæc limitatio ad noſtrum text. probabilitate non careat, probabilius eſt in his terminis non limitari, ſed magis ampliari, vt tenent multi, quos referunt, & ſequuntur D. Barboſ. *in l. quia tale, num.* 6. *cum ſeqq.* & Soar. *d. lib.* 8. *cap.* 4. *à principio*, & præcipuè *num.* 8. & vide apud eos.

9 Deinde limitatur eadem huius text. deciſio vt non procedat in priuilegio, quod perſonæ conceditur, ſi cauſa proxima concedendi non ſit ipſa perſona, ſed aliqua conditio, ſeu cauſa exiſtens in perſona, exemplum proponentes in beneficio reſtitutionis in integrum, quod licèt perſonale ſit, eo quòd minorum perſonis conceditur perſonaliter, quia tamen principalis cauſa illud concedendi eſt læſio, iuxta text. *in l. non omnia, & in l. quod ſi minor, §. non ſemper, ff. de minoribus*, cum ſimilibus, concludunt DD. ideò ad hæredes tranſire, iuxta text. *in l. non ſolùm, ff. de reſtitut. in integrum, & in l. minor,* 19. *§. vlt. ff. de minorib.* quas ſic interpretantur Dyn. *in reg. priuilegium, num.* 7. *de reg. iuris, lib.* 6. & alij communiter ſecundùm Pech. *n.* 10. *in ſolut. ſecundæ difficultatis ibidem*, Dec. *in d. l. in omnibus cauſis, n.* 4. Gomez *variar. tom* 2. *cap.* 14. *n.* 6. Menoch. *d. lib.* 3. *præſumpt.* 103. *à num.* 16. & alios relatos à D. Barboſ. *in d. l. quia tale, n.* 49. & eſſe communem teſtatur Card. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minorib. num.* 44. quod etiam videtur voluiſſe Maurit. *de reſtitutione in integrum, c.* 15. & illum ſequutus Mynſing. *lib.* 4. *obſeru.* 19. & cæteri, qui dicunt huiuſmodi beneficium reſtitutionis reale eſſe, & ideò ad hæredes tranſire, quia ſcilicet cauſæ datur, ſeu læſioni, vt explicat Soar. *d. lib.* 8. *c.* 3. *num.* 6.

10 In gloſſ. *Singularibus*, ibi, *id eſt, priuilegiis, quæ ſingularia ſunt, & priuata à lege communi.* Vnde benè definitur priuilegium quòd ſit lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum, ita Hoſt. *in ſumma huius, tit.* §. 1. & gloſſ. *in rub. de reſcript. lib.* 6. Henric. Caniſ. *in ſumma iuris Canon. lib.* 1. *tit.* 2. §. *duplex genus placitorum*, Petr. Greg. *de iuris arte, c.* 7. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 35. *à n.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Campanæ publicè teneri non poſſunt in oratoriis priuatis etiam per Religioſos.*

2 *Literæ clauſæ in iudicio fidem non faciunt, ſed patentes, quod intellige vt ibi.*

3 *Literas alicui iudici directas clauſas qui recipit, non debet eas aperire, ſed iudici aperiendas tradere, aliàs punitur.*

4 *Literas patentes recipiens, in illis contenta videtur approbare, non ita ſi clauſas.*

5 *Declarantur, & conciliantur text. in præſenti,* & in cap. nimis, verſ. nec ſuſtinentis, de exceſſibus Prælatorum.

6 *Religioſi in priuatis Oratoriis publicè pulſare campanas non poſſunt.*

7 *Exempti ſi excedant metas priuilegiorum, ſiue publicè deliquerint, poſſunt ab Epiſcopo coërceri.*

Cap. Parentibus. X.

Cæleſt. III.

CAmpanas in Oratoriis domi exiſtentibus nullus 1
etiam exemptus habere poteſt, & exempti coërcendi ſunt ab Epiſcopo cenſuris, vt ita ſint ſuo iure contenti vt non impediant iuſtitiam aliorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Dec. Marian, Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 197. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 14. *c.* 2.

Patentibus literis, &c.] Ex his verbis colligunt *hic* 2
Hoſt. Zabar. Butr. *n.* 7. Anch. *n.* 1. literas clauſas, in iudicio fidem non facere, ſed patentes, quod tamen rectè intelligunt procedere, quando non ſunt authenticæ, veluti quia fracto ſigillo, aut remoto præſentantur, ſi enim ſigillo integro, & debito modo iudici, ad quem diriguntur, fuerint præſentatæ, & in acta redactæ, eis ſicut aliis actis iudicialibus, credendum eſt, imo clauſas minus ſuſpectas eſſe, quàm patentes, ea ratione probant, quia teſtamentum claudi ſolet, vt ſolemne, & non ſuſpectum ſit, §. *ſed his, Inſtit. de teſtament. l. ſi vnus, C. eodem tit. & per totum ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur*, & deducitur totus diſcurſus *in cap. cùm olim,* 33. vbi notant ſcribentes omnes, *de officio delegati*, ibi, *nobis fideliter præſentaſſe, & in cap. inter dictos* 11. *verſ. præterea cum ſeqq. de exceſſ. prælatorum*,
ex quibus praxis inoleuit, quod is, qui literas alicui 3
iudici directas clauſas recipit, non debet eas aperire, ſed eidem iudici aperiendas tradere, aliàs punitur iuxta qualitatem facti, & probat text. *in d. cap. cùm olim, & d. §. præterea*, & quæ latè in propoſito poſt Ordinarios, & alios recentiores tradunt Menoch. *de arbitr. centur.* 6. *caſu* 538. Decian. *in tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 17. *n.* 46. Farinac. *in praxi crimin. part.* 6. *de falſitate, q.* 150. *à num.* 114. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *q.* 35. *art.* 2.

Alia etiam differentia inter literas, quas quis pa- 4
tentes recipit, aut clauſas, notabilis eſt, nam is, qui eas apertas accipit, omnia in illis contenta videtur approbare, *l. ſi filiusfam.* 2. *ff. ad Maced. & Clem.* 1. *de procurator.* cum multis aliis, quæ latè proſequuntur Gabr. *tom.* 1. *commun. tit. de præſumpt. concluſ.* 2. Maſcard. *de probation. concluſ.* 480. Card. Tuſch. *tom.* 1. *litera L. concluſ.* 374. non ita in clauſis oſtenditur, quia vt in patentibus, & apertis procedat concluſio illa, requirunt DD. communiter, quòd recipiens eas aperiat, & legat, atque ita ſcientiam habeat eorum, quæ in eis continentur, vt ex Matheſ. *ſing.* 21. explicat Gabriel. *d. concluſ.* 2. *num.* 11. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 374. *num.* 5.

Liceat eis campanas in eis ponere, &c.] Deciſioni 5
huius text. quatenus negat poſſe Templarios, & alios Religioſos in Oratoriis ſuis habere, & publicè pulſare campanas, opponi ſolet text. *in cap. nimis, verſ. nec ſuſtinentes de exceſſib. Prælat.* dum inter alia grauamina, quæ Prælati inferebant Religioſis, illud commemorat, quòd illis prohibeant habere campanas in Eccleſiis, & Oratoriis ſuis, de vtriſque enim ſimul promiſcuè fecit mentionem. Pro concordia DD. varios afferunt

runt intellectus, nam Hoſtienſ. quem ſequitur Butr. interpretantur, quòd vnam campanam in Oratoriis habere licitum eſt, iuxta *d.cap.nimis*, quod in ſingulari de campana loquitur, non verò plures, iuxta text. *in præſenti*, qui loquitur in plurali: ſed abſurdus videtur intellectus: nam de campanis in plurali loquitur Pontifex diſtributiuè, referendo ad plures Religioſos, Templarios ſcilicet, & alios, de quibus dixerat, vt de ſimili eorundem priuilegio interpretatur Pontifex *in cap. vt priuilegia* 24. *ad finem infrà hoc tit.* quare Innocent. & poſt eum Zabarel. & Abb. *num.* 5. *verſ. ſed extra*, aiunt text. *in præſenti*, ius commune continere, at verò *d.cap.nimis*, procedere ſuppoſito ſpeciali priui-
6 legio Religioſorum, de quibus *ibi*. Ego verò pro comperto habeo in priuatis Oratoriis licitum non eſſe etiam Religioſis, habere, publicéque pulſare campanas, in eis enim etiam priuatim non licet celebrare ſine Epiſcopi auctoritate, vt benè notat Dec. *in præſenti à num.* 12. licèt Abb. *hîc, & in cap.vlt.de cenſibus*, aliud docere videatur: Miſſæ tamen iſtæ publicè non fiunt ad populum, vt ipſe *ibi*, aut clerus conueniat, ſicut in Eccleſiis, imò in hoc Oratoria ab Eccleſiis diſtingui conſtat ex iis, quæ de eorum differentiis tradit Durant. *de ritib. Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 1. *à principio, & n.* 13. & conſequenter huiuſmodi priuatis Oratoriis non conuenit publicè pulſare campanas, vnde facilè intelligitur text. *in præſenti*, dum in his priuatis Oratoriis prohibet ponere, publicéque pulſare campanas, ſi aduertas quòd de his priuatis Oratoriis agit, & copulatiuè prohibet in eis campanas ponere, & publicè pulſare, ſic ſignificans priuatim pulſare prohibitum non eſſe, ſed potiùs à contrario licitum eſſe, atque ibi campanulam habere, quæ priuatim pulſetur, vt notarunt Butr. *num.* 3. Abb. & Anchar. *n.* 2. Dec. *n.* 8. *&* 23. Roch. *de iurepatron. verbo conſtruxit, n.* 28. Lambertin. *eodem tract. art.* 11. *quæſt. princip.* 1. *p. lib.* 2. *n.* 5.

7 In gloſſ. *Potius*, ibi, *argument. quod ſi excedant metas priuilegiorum, ſiue publicè deliquerint, quod poſſint ab Epiſcopo coërceri.* Eſt contra text. *in c.* 1. *verſ. nunquid*, ibi, *dummodo ſit in loco exempto, hoc tit. lib.* 6. notat Abb. *hîc n.* 4. *verſ. in gloſſ.* Quare meliùs ipſe Abb. ea ratione, inquit procedere text. quia licèt in loco exempto delinquere incipiat, effectus tamen, & complementum porrigitur extra locum exemptum, quia ſcilicet ſonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipſum locum, quod pluribus ſimilibus *ibi* exornant, ſed latiùs Dec. *à n.* 15. Socin. *à n.* 6. & alij. Verùm ſi verum fateri licet, meliùs aduertunt Hoſt. & Butr. *n.* 11. text. non probare huiuſmodi concluſionem quia ſpecialiter procedit in priuilegiatis excedentibus metas ſuorum priuilegiorum, quia ea ob id merentur amittere, vt probatur *in cap. ſeq. ad finem.*

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalarij, qui mittunt pro eleemoſynis cruce falsò ſignatos, in tota prouincia exhortationis officio priuantur, & ſi miſſi ſunt laici, excommunicantur, ſi ſunt clerici, ab officio & beneficio ſuſpenduntur.*

2 *Eccleſia polluitur, ſeu violatur per ſanguinis effuſionem.*

3 *Sanguinis effuſio, propter quam violatur Eccleſia, debet ſecum trahere abundantiam, itavt non ſufficiant paucæ guttæ.*

4 *Eccleſia non indiget reconciliatione, ſi quis in ea percutiatur, vel alia iniuria afficiatur citra ſanguinis effuſionem, quod intellige vt ibi.*

5 *Sanguinis effuſio per quam polluitur Eccleſia, debet eſſe iniurioſa.*

6 *Sanguinis effuſio, propter quam polluitur Eccleſia, debet eſſe publica.*

7 *Eccleſia polluitur ſi ſanguis hominis viuentis, non autem cadaueris effundatur.*

8 *Eccleſia cenſetur violata ſi quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniurioſè percutiat.*

9 *Sanguinis, aut ſeminis effuſio, vt per eam Eccleſia violetur debet fieri intra eandem Eccleſiam, non ſupra tectum vel infra Eccleſiam.*

10 *Eccleſiæ nomine in materia pollutionis intelligitur ea, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta.*

11 *Suſpenſus Presbyter ab officio ab aliis etiam exemptis ad diuina officia reſtitui, ſeu abſolui non poteſt.*

12 *Abſoluere nemo poteſt à ſuſpenſione, & aliis Eccleſiaſticis cenſuris ab homine latis, niſi is, qui eas tulit.*

13 *Laici non poſſunt presbyteros ſuſpendere ab officio, nec etiam eoſdem ad Diuina reſtituere, niſi eis à ſolo Papa hæc poteſtas demandata fuerit.*

14 *Abſoluendi à cenſuris poteſtas etiam in mortis articulo laicis non conceditur.*

15 *Quæſtores ſacræ pecuniæ qualiter olim permitterentur, oſtenditur*, & n. 16.

17 *Quæſtorum vſus qualiter attento Concil. Trident. prohibitus, oſtenditur.*

18 *Luſitani ad obſeruantiam Concil. Trident. non admittunt quæſtores eleemoſynarum, niſi literas Regias oſtendant.*

19 *Caſtellani, & Galli idem ferè obſeruant.*

20 *Eccleſiaſticus iudex poteſt punire ſæculares quæſtores falſas eleemoſynas petentes.*

21 *Archiepiſcopus poteſt interdicere prædicationem in tota prouincia.*

22 *Habitum religionis, aut Crucem falsò portantes puniendi ſunt.*

23 *Inſignibus alienis vtentes in crimen falſi incidunt.*

24 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire laicos falsò portantes religionis habitum.*

25 *Priuilegium meretur amittere, qui illo abutitur.*

26 *Priuilegia quando dicantur amitti per vſum, vel contrarium vſum, vel etiam per abuſum, & in quibus differant, oſtenditur.*

27 *Exempti ſi delinquant extra locum exemptum ab Ordinariis puniri poſſunt, non obſtante exemptionis priuilegio.*

28 *Declaratur text.* in cap. 1. §. in eos, de priuileg. lib. 6.

29 *Suſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur.*

30 *Habitum religionis falsò, ſeu fictè portans religioſus non fit.*

CAP. Tuarum. XI.

Innoc. III.

FRatres Hieroſolymitani S. Ioannis ſi ad colligendas eleemoſynas mittant non Religioſos, ſed alios falsò Cruce ſignatos, ſunt priuandi officio prædicationis, & miſſi, ſi ſunt laici, excommunicandi, ſi clerici, ſuſpendendi ab officio & beneficio, non obſtante priuilegio, vel appellatione. Item qui celebrat in Eccleſia interdicta, eſt ſuſpendendus. Item ſuſpenſus ab Ordinario ſi celebrat, ſuſpenditur. Deinde priuilegiati non poſſunt alios priuilegiare, vel facere exemptos, vt v. g. non reſpondendi in iudicio. Item qui abutitur permiſſa ſibi poteſtate, meretur amittere priuilegium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. 1

Collect.

Colleꝯt. Zabar. Ioan. Andr. Butr. Anch. Marian. Socin. Dec. Panorm. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 198. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. & Caſal. *in annot.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 16. cap.* 1.

2 *Eccleſiam ſanguinis effuſione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd per ſanguinis effuſionem Eccleſia polluitur, ſeu violatur, vt per Nauar. *in man. c. 27. à n.* 256. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſion. p. 1. lib. 2. c.* 48. *n.* 22. Henriq. *in ſumm. lib. 9. c.* 27. Card. Tolet. *in ſumm. lib. 5. cap. 8. à n.* 12. Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 16. à princip.* Auil. *eod. tract. p. 5. diſp.* 7. Soar. *tom. 3. diſp.* 81. *ſect.* 4. plures alios Doctores ex antiquioribus refert Cened. *p. 3. collect.* 11. *à princip.*

3 Multa requiruntur, vt ſupradicta Doctorum reſolutio procedat. Primò ergo requiritur quòd huiuſmodi effuſio ſanguinis abundantiam ſecum trahat, itavt non ſufficiant paucæ guttæ, vt per Nauar. *d. num.* 256. *verſ. Dixi effunditur*, Stephan. Coſta *in cap. is, qui* 18. *num. 2. de ſentent. excommun. lib.* 5. Fr. Ludou. *in inſtructorio Conſcientiæ, part. 1. cap. 33. verſ. ſed circa ſecundum*, Graffiis *n.* 25. Soar. *verſ. ſecundò*, Sayr. *num.* 5. 4 *dictis locis*. Vnde Eccleſia non indiget reconciliatione ſi quis in ea percutiatur, vel alia iniuria afficiatur citra ſanguinis effuſionem, etiamſi carnes conterantur, & oſſa confringantur, niſi fortè tumorem cauſauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus ſit vt tumor, ſeu liuor ferro aperiatur, dicetur tunc Eccleſia polluta, quia percuſſio iniurioſa fuit, & efficax cauſa effuſionis ſanguinis, quæ deinde ſequuta eſt, vt per Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 8. Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verbo pollutio Eccleſiæ*. Vel niſi citra ſanguinis effuſionem homicidium ſequatur, quod fit per ſuffocationem in ipſa Eccleſia, vel ſuſpendium, vt per Nauar. Fr. Ludou. Henriq. Soar. Auil. Sayr. *à num.* 14. Graffiis *num.* 21. *dictis locis*, Decian. *crimin. lib. 6. cap. 24. à num.* 36.

5 Secundò requiritur, quòd effuſio ſanguinis iniurioſa ſit, nam ſi homicidium, aut vulnus caſu contingat, aut in neceſſariam defenſionem, aut quia ſanguis naturaliter ſoluitur, nulla iniuria infertur loco ſacro, & conſequenter pollutus cenſeri non debet, vt per Nauar. & Fr. Ludou. *dictis locis*, & Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 14. & 15. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 125. *num.* 22.

6 Tertiò requiritur, quòd effuſio ſanguinis publica ſit, nam ſi occulta fuerit, reconciliatione non indiget Eccleſia, vt per gloſſ. *verbo pollui, in cap. 1. de immunit. Eccleſ. lib.* 6. recepta per Stephan. Coſta *in d. cap. is, qui, num.* 4. Syluest. Nau. Sot. Henriq. Graff. Tolet. & alios, quos refert, & ſequitur Sayr. *d. c.* 16. *n.* 10. Soar. *d. ſect. 4. verſ. ſecundò dubitari ſolet*, Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp.* 15. *n.* 10.

7 Quartò requiritur, quòd ſanguis hominis viuentis effundatur, itavt non ſufficiat, quòd ſanguis è cadauere fluat, vt contingere poteſt in anatomia, vel quòd ſanguis ſit brutorum animalium, vt poſt Nauar. Ledeſm. & Viuald. notat Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 6. Cened. *d.* 8 *collect.* 11. *in princ.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur ſanguis, ſi enim quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniurioſè percutiat, cenſebitur Eccleſia violata, & reconciliatione indigebit, vt per gloſſ. *verbo ſanguinis, in d. cap.* 1. Soar. Auil. & Sayr. *num. 4. in fine, dictis locis*.

9 Quintò requiritur, quòd hæc iniurioſa, & publica humani ſanguinis, aut ſeminis effuſio fiat intra eandem Eccleſiam; nam ſi extra contingat, nulla fit iniuria ipſi loco ſacro, & conſequenter violatus cenſeri non debet, vnde Eccleſia non polluitur ſi occidatur exiſtens ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in aliqua cauerna, aut ſpelunca, vel in aliqua camera, aut ſella, vel in Choro, Sacriſtia, Turri cymbalorum, aut Cõfeſſionariis extra Eccleſiæ corpus, quia illis omnibus, & ſimilibus caſibus dicitur extra Eccleſiam contigiſſe, vt per gloſſ. *verbo ſanguinis, in d. c.* 1. quam ſequuntur Nauar. & alij omnes, vt per Graffiis *à num.* 23. Soar. *col. 2. verſ. quod autem ſanguis*, Tolet. Sà, & alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *num.* 8. Auil. *dub. 1. dictis locis*: & plenè congeſti à Sanch. *d. diſp.* 15. *num.* 21. *cum ſeqq.* Eccleſiæ autem nomine in hoc propoſito intelligunt 10 eam, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, & deputata, vt ibi Diuina fiant officia, nec requiritur ad hoc, vt polluta maneat, quod ſit conſecrata, ſicut per contrarium ſi ſaltem benedicta non ſit, non polluitur, neque reconciliatione indiget, quamvis ibi Diuina officia fuerint celebrata, veluti in priuatis oratoriis, atque ita deducitur ex text. *in cap. vlt. ſup. de conſecrat. Eccleſ.* vbi notauit gloſſ. *verbo non conſecrata*, & poſt Nauar. & alios Henriq. §. 5. & poſt Graffiis, Fr. Emman. & alios Sanch. *num.* 24. Sayr. *num. 9. dictis locis*, Auila *diſput. 7. dub. 2. concluſ.* 1. Decian. *d. lib. 6. cap.* 24. *num.* 24. Quorum Sanch. & Auila tenent quoad immunitatem Eccleſiarum latiorem eſſe faciendam loci ſacri interpretationem, per text. *in cap. pen. ſuprà de immunit. Eccleſ.* dum probat ſufficere, vt Eccleſia gaudeat immunitate quòd Diuina celebrata ſint, licèt conſecrata, aut benedicta non ſit. At verò quoad violationem, de qua agimus, incurrendam, accipitur locus ſacer ſtrictiùs, pro eo ſolummodo, qui vel conſecratus, vel benedictus eſt.

Alios verò Presbyteros, &c.] Notatur ad hoc, quòd 11 Presbyteri ab officio per Epiſcopum ſuum ſuſpenſi ab aliis etiam exemptis ad Diuina officia reſtitui, ſeu abſolui non poſſunt, vt per Butr. *hîc num.* 8. Abb. *n.* 3. Dec. *à n.* 12. Socin. *n.* 2. & 14. Ex ea ratione, quia à 12 ſuſpenſione, & aliis Eccleſiaſticis cenſuris ab homine latis nemo abſoluere poteſt, niſi is qui eas tulit, vel legitimus eius ſuperior, vt argum. text. *in cap. cùm ab Eccleſiarum, & in cap. paſtorali, §. præterea, ſuprà de officio Ordin.* notant Doctores communiter *ibi*, teſte Felin. *n. 9. verſ. amplia regulam*, Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 162. Vgol. *de cenſur. tab. 1. c. 4. à princip. & tab. 4. c. 2. per totum*, & poſt alios, & Henriq. Sayr. *eodem tract. lib. 4. cap. 17. à n.* 24. Auila *p. 3. diſp. 6. dub. 1. concluſ.* 5. Soar. *tom. 5. diſp.* ... *ſect. 2. à n. 1. & diſp. 29. ſect. 1. num.* 15. Tolet. *in ſumm. lib. 1. cap. 46. à num.* 2. Sed melior ex 13 litera huius text. deducitur ratio, ibi, *cùm ſint laici*, generaliter enim, & indiſtinctè verum eſt laicos neque ſuſpendere poſſe Presbyteros ab officio, neque etiam eoſdem ad Diuina reſtituere, cùm vtrumque ſit actus Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, cuius poteſtatis laici omnino ſunt incapaces, iuxta reg. text. *in cap. bene quidem, 96. diſt. & in cap. Eccleſia, de conſtitut.* comprobat latè Vgolin. *d. tab. 1. cap. 2. §. 10. à num.* 2. adeò vt à ſolo Papa laicis hanc poteſtatem poſſe demandari doceat gloſſ. *verbo laico, & verbo præter Romanum, in d. cap. bene quidem*, melior gloſſ. de ſuſpenſione agens *in c. præter, verbo ducibus, 22. diſt.* quas receptas communiter multis adductis comprobat Graff. *in deciſ. aureis, lib. 4. cap. 5. num.* 1. Sayr. *de cenſuris, lib. 1. cap. 5. n. 15. & lib. 2. c. 21. n.* 2. Soar. *eodem tract. tom. 5. diſp. 2. ſect. 3. n.* 12. Vnde poteſtatem abſoluendi à cen- 14 ſuris etiam in mortis articulo laicis non concedi verius ſuſtinent poſt gloſſ. *verbo præterquam in mortis articulo, in d. §. præterea*, Couar. *in cap. alma, p. 1. §.* 11. *num.* 9. Vgolin. *tab. 1. cap. 4. §. 5. à n.* 7. Sayr. *lib. 2. cap.* 21. *à num.* 3.

Pro

15 *Pro colligendis eleemoſynis,&c.*] De quæſtoribus ſacræ pecuniæ per diuerſa tempora diuerſum ius ſtatutum eſt. Nam à principio eorum vſus frequens erat, & liberè permiſſus, atque etiam prædicandi officium, iuxta text. *in præſenti, & in cap. cum ex eo, infr. de pœnit. & remiſſ.* vbi Summus Pontifex deſcribens qualitates quas hi habere debent, dicit, quòd ſint modeſti, diſcreti, nec in tabernis, aut aliis locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, notant *hic*, Dec. *à n.3.* Socin. *n.6.* & proſequitur latè Paul. Fuſch. *de viſit. lib. 1. c. 30. n. 36.* Petr. Bollo *in œconom. canonica claſſ. 3. c. 2. §. 4.* Nauar. *de indulg. not. 31. à n. 46.* Henriq. *in ſumm. lib. 7. c. 29. in princ.* bene Iul. Lauor. *de indulg. p. 2. c. 12. à princ.* Vnde admittendos non eſſe huiuſmodi quæſtores ſine Epiſcoporum, vel Apoſtolicis veris literis, ex quibus conſtet de eorum moribus, & petitorij cauſa, ſeu neceſſitate, ſanctiſſimè in generali Concil. relato *in d. cap. cum ex eo,* prouiſum fuit.

16 Deinde hoc idem ſtrictiùs in Viennenſi Concil. fuit prouiſum, & ſtatutum *in Clem. 2. de Pœnit.* Cernens enim Concil. abuſus huiuſmodi quæſtorum excreſcere in maximum totius Chriſtiani Orbis ſcandalum, dum in prædicationibus multa confingebant mendacia de reliquiis, & indulgentiis, quas infinitas propè falsò prædicabant ad aurum extorquendum, eis omnino interdicit prædicandi officium relicta ſolùm facultate dicendi, quod in literis Apoſtol. aut Epiſcoporum continebatur, quod Decretum ab impiorum calumniis rectè tuetur Card. Bellarm. *in controu. Cathol. tom. 2. de indulg. lib. 2. c. 20. verſ. igitur.*

17 Poſtmodum cùm quæſtorum malitia magis, ac magis excreſceret, atque etiam fidelium ſcandalum, indéque è peruerſis eorum factis anſa hæreticis data eſt in vſu indulgentiarum debacchandi, ſanctiſſimè Concil. Trident. *ſeſſ. 5. de reformat. c. 2. ad finem, verſ. quæſtores verò,* indulgentias per ſe vel per alios prædicare prohibuit, & *ſeſſ. 21. de reformat. c. 9.* ſtatuit, vt quæſtuariorum nomen atque vſus penitus aboleatur, neque ad hoc officium exercendum nullatenus admittantur, non obſtantibus priuilegiis Eccleſiaſticis, Monaſteriis, aut hoſpitalibus conceſſis, de cuius decreti praxi plures refert Doctores Cened. *ad Sextum collect. 9.* quibus adde Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 26. in fine,* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo quæſtores, pag. 302.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 57. art. 7. & q. 98. art. 1.* Card. Tuſch. *tom. 6. verbo quæſtores, concl. 46.* Et ſub illius Concilij Decreto non comprehendi Mendicantes religioſos pro ſuorum Conuentuum ſuſtentatione eleemoſynas quæſtuantes, tenent Nauar. *lib. 3. conſil. ſub tit. de Regularib. conſil. 79. num. 3.* Fr. Emman. *part. 7.*

18 Vnde etiam apud Luſitanos prudenter conſtitutum eſt in Ordin. Regia *lib. 5. tit. 103.* ne petitoria cuiuſvis Sancti nomine permittantur à Magiſtratibus Regiis, niſi Regiæ literæ oſtendantur, quibus expreſsè nominetur perſona, quæ eleemoſynas quæſitura eſt, & ne per ſe, vel per alios prædicare faciant, vel indulgentias publicare, quemadmodum *in d. Clem. 2.* & dictis Trid. decretis conſtitutum eſt, quod ſi aliter factum ſit, omnes pecunias ab illis quæſitas quæſtori redemptionis captiuorum ſtatim tradendas præcipit, quod in facti contingentia tempore Illuſtr. Card. Alberti obſeruatum fuiſſe refert Cabed. *p. 1. Luſit. deciſ. 193.* & reſoluit Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo eleemoſyna, num. 2.* Et nouiſſimè anno Domini 1610. die verò 9. Iulij Regium editum fuit diploma, vbi conſtitutum eſt quòd exactores maximi à Rege pro colligendis eleemoſynis ad redimendos captiuos conſtituti, vt poſſint concedere licentias ad annum tantùm duraturas fratriis pro certo pretio, in quo conuenerint, vt extra Eccleſias poſſint petere, cuius compoſitiones immunes reddit fratrias Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, & ſodalium Miſericordiæ.

Similem legem habent Caſtellani, vt conſtat ex *l. 1. & 2. tit. 8. lib. 1. Ordin.* vbi Perez, & habetur *l. 1. tit. 9. lib. 1. noua recop.* vbi latè Azeued. *& l. 37. tit. 6. lib. 3. eiuſdem recop.* Auil. *ad cap. 51. Prætorum,* & Auend. *de exequendis mand. lib. 2. c. 30.* Et apud Gallos decretis Regij Senatus ſimiliter prouiſum eſſe explicat Renat. Chopin. *de ſacra politica, lib. 3. tit. 5. à num. 23.* 19

Si laici fuerint excommunicationis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Eccleſiaſticus iudex poteſt punire ſæculares quæſtores falſas eleemoſynas petentes, vt per Auil. *ad c. 51. Prætorum, gloſſ. ni conſentir, n. 1.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 17. n. 43.* 20

Per totam, &c.] Notatur hic text. etiam ad hoc, quòd Archiepiſcopus poteſt interdicere prædicationem in tota prouincia, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c. 70. n. 16.* 21

Cruce falsò ſignatos inueneris, &c.] Notatur ad hoc, quòd puniendi ſunt falsò portantes Crucem, aut religionis habitum, vt per Abb. Dec. & Socin. *hic,* Plac. *in epitome delictorum, c. 5. à n. 3.* Farin. *in praxi crimin. p. 6. de falſitate, & ſimul. q. 150. à n. 80.* iunctis [illegible] latè reſolutis per Menoch. *de arbitr. caſu 320. à n. 12.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 76. art. 7.* & apud Luſitanos *in Ordin. Regia, lib. 5. tit. 93.* ſtrictè prohibetur ne quis in Indis vel extra eos vtatur habitu trium Ordinum Chriſti, Diui Iacobi, & de Auis ſub pœnis ſpecialiter *ibi* expreſſis. 22

Vnde etiam ſimili modo in crimen falſi incidunt, & pœna falſi puniendi ſunt, qui illicitis, id eſt, alienis, quæ ad ipſos non pertinent, vtuntur inſignibus, provt colligunt ex text. *in l. eos, §. qui ſe pro milite, ff. ad legem Cornel. de falſis,* Dec. *hic à n. 41.* Menoch. & Farin. *dictis locis,* Cott. *de iure militum, lib. 3. c. 10.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, lib. 36. c. 4. num. 6.* Et apud Luſitanos in Ordin. Regia *lib. 5. tit. 92.* pœna præſcribitur amiſſionis omnium bonorum, & honoris, & priuilegiorum nobilitatis contra eos, qui vtuntur nomine & inſignibus alicuius familiæ, quæ ad ipſos non pertinent, quia maximè intereſt ne nomina, & inſignia eorum qui ob egregiè facta ſibi, poſteriſque ſuis ea acquiſierunt, confundantur, & ab illis vſurpentur, qui tali non gaudent nobilitate, & æqualibus non iuuantur meritis, quam rationem ſumpſiſſe videtur Luſitanus Legiſlator à Iureconſ. *in l. 1. §. quamvis, verſ. publicè, ff. de ventr. inſpic.* dum ait publicè intereſſe, vt Ordinum dignitas, familiarúmque ſalua ſit, exornant Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius, verbo Raynutius de Clera, à n. 57.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 2. conſid. 21. cum ſeqq.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 18. à n. 1. & lib. 2. c. 14. num. 17.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 14. num. 8. cum ſeqq.* 23

Notatur etiam ad hoc, quòd laici falsò portantes religionis habitum per iudices Eccleſiaſticos puniri poſſunt, quod ea generali regula confirmatur, quia laici falsò portantes huiuſmodi habitum abutuntur inſignibus religionis, & religioni iniuriam inferunt, conſequenter de foro Eccleſiæ efficiuntur iuxta notata *in cap. cùm ſit generale, de foro competenti,* & poſt Oldrad. *conſ. 86.* notauit Dec. *num. 2.* Socin. *num. 5. hic* & comprobatur *in noſtro text.* ibi, *miſſos eſſe conſtiteris,* &c. obſeruando differentiam inter laicos, quos excommunicationis pœna, & Clericos, quos pœna ſuſpenſionis coërcendos conſtituit, quia in laicos non cadit ſuſpenſio, cum incapaces ſint alicuius officij 24

ſuſpenſionis ſpiritualis, ad quod hunc text. commendat, & ex aliis latè comprobat Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 16.

25 *Priuilegium meretur amittere,*&c.] Conſonant text. *in cap. vbi* 74. *diſtinct. & in cap. priuilegium* 11. *q.* 3. *& in cap. vt priuilegia, in princ. infr. hoc tit. & in cap. contigerit*, 2. *de ſent. excomm. & in l. quis ſine* 40. ibi, *videntur abuti*, iuncta gloſſ. *ff. de negotiis geſtis*, cum multis aliis, de quibus poſt gloſſ. eiſdem locis, Damaſ. *in tract. de brocard. memb.* 3. *n.* 28. Aufrer. *in Clem.* 1. *n.* 12. *de offic. Ordin.* Nep. de Monte Alban. *de except. art.* 2. *num.* 13. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 754. latè Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 36. Ego ipſe *in tract. de Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 199. *n.* 3. eandem concluſionem ad varios caſus adducentes in primis, quòd ſcholaſtici otioſi, qui non ſtudent, & ſcholas non frequentant, non gaudent priuilegiis ſcholaſticorum, & præcipuè, vt abſentes cauſa ſtudij fructus percipiant ſuorum beneficiorum, iuxta *cap. licet de præbend.*

26 Licèt autem multi ex noſtris Doctoribus, atque etiam Sylueſt. *verbo priuilegium*, *q.* 10. paſſim confundant hos terminos quòd priuilegium amittatur per non vſum, vel per contrarium vſum, vel etiam per abuſum, longè tamen differunt, de prioribus, ſcilicet non vſu, vel contrario vſu, dixi *ad cap. ſi de terra*, *ſuprà hoc tit.* Per abuſum autem propriè amitti dicitur priuilegium, quando priuilegiatus metas priuilegij ſui excedit, vt *in d. cap. vt priuilegia*, quia ſcilicet Religioſi, de quibus *ibi*, confratres tempore interdicti tradebant Eccleſiaſticæ ſepulturæ praua interpretatione priuilegiorum, quæ minimè competebant eo caſu, neque confratres comprehendebant, atque etiam ex text. *in præſenti*, vbi laici miſſi ab iiſdem Religioſis pro eleemoſynis colligendis Presbyteros ab Epiſcopis ſuſpenſos abſoluebant, & falsò cruce ſignati prædicationis officium exercebant contra priuilegiorum formam, & prohibitionem iuris communis, vt per ſe patet.

27 *Nullo prorſus priuilegij beneficio,*&c.] Ex his verbis colligit gloſſ. *hic verbo priuilegij*, generalem concluſionem, quod exempti ſi delinquant extra locum exemptum ab Ordinariis puniri poſſunt, non obſtante exemptionis priuilegio, conſonat text. *in auth. qua in prouincia*, ibi, *omni priuilegio ceſſante*, *C. vbi de criminibus agi oporteat*, text. difficilis *in c.* 1. *in princ. hoc tit. lib.* 6. dum generaliter decidit exemptos ratione delicti, coram Ordinariis conueniri poſſe, non obſtante libertatis, ſeu exemptionis priuilegio, & in fine eiuſdem principij concludit idem eſſe dicendum de illis, quibus conceſſum eſt priuilegium, vt non niſi coram certo iudice valeant conueniri, quæ Decretalis innouata, & ampliata eſt, per Concil. Trid *ſeſſ.* 7. *de reform. c.* 14. ex quibus, atque aliis, quæ latiſſimè adducunt, hanc eſſe communem DD. ſententiam colliges ex Abb. *in cap. vlt. n.* 11. & *ibi* Felin. *n.* 5. *de foro competenti*, vbi eam latè tuentur, atque etiam Dec. *hic à n.* 49. Nauar. *de regular. comment.* 2. *n.* 60. Paul. Fuſch. *de viſit. lib.* 2. *c.* 13. *à princ. & c.* 20. *à n.* 7. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E*, *concl.* 244. *& concl.* 565. Azened. *l.* 1. *n.* 118. *cum ſeqq. tit.* 16. *lib.* 8. *noua recop.* Dec. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 17.
28 *n.* 13. *cum ſeqq.* Verùm vrget in contrarium text. *in eod. c.* 1. §. *in eos*, pro cuius intellectu varias adducunt concordias gloſſ. *in d. verbo priuilegij*, *hic* Butr. *n.* 17. & Abb. *n.* 8. etiam in præſenti, Socin. *in cap. recipimus à n.* 87. *&* 70. *ſup. hoc tit.* & tandem concludunt eſſe diſtinguendum inter priuilegium exemptionis, quod ſimpliciter datur perſonis, quod reſoluunt prodeſſe etiam quoad delicta, quæ poſtea perpetrarunt, iuxta *d.* §. *in eos*, & text. *in cap. cum capella, ſup. hoc tit.* & inter illud, quod datur ratione loci, ita vt certo loco priuilegium ipſum ſit circumſcriptum, quo caſu inquiunt procedere text. *in d. c.* 1. *in princ.* in eum ſenſum, vt ſi priuilegiatus extra locum illum delinquat, priuilegio iuuari non poſſit, eandémque reſolutionem ſequitur latè comprobans Couar. *pract. c.* 11. *n.* 5. Hæc tamen diſtinctio manifeſtè offendit, & violenter reſtringit literam text. *in d. c.* 1. & ideo plures caſus diſtinguere neceſſarium duxi, quos *ibi* poteris videre.

Ab officio, beneficióque ſuſpendas.] Ergo ſuſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur, vt per Perez *l.* 1. *verſ. in oppoſitum*, *pag.* 31. *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam.* Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 51. *p.* 12. 29

In gloſſ. *Signatos.* Communiter recepta eſt hæc gloſſ. dum reſoluit falsò, ſeu fictè portantes habitum religionis, Religioſos non fieri, iuxta illud vulgare, habitus non facit Monachum, ſed profeſſio, de quo *in cap. porrectum, de regular.* cum ſimilibus, ſequuntur Butr. *n.* 17. Abb. *n.* 6. Dec. *à n.* 33. *hìc*, dicit notabilem Palat. *in alleg. hæreſis ad finem*, iunctis iis, quæ de promiſſione ſine animo ſe obligandi religioni poſt Nau. *comment.* 4. *de regul. n.* 75. Henriq. *lib.* 11. *c.* 11. §. 3. *in fine*, & poſt Sot. Arag. Fr. Emman. & alios explicat Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 11. *num.* 2. *& lib.* 4. *diſp.* 15. *n.* 5. *verſ.* 4. *probatur*, *& in præcepta Decalogi*, *lib.* 4. *c.* 1. *à n.* 22. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 22. *n.* 24. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *c.* 4. *q.* 2. *& c.* 13. *q.* 9. 30

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenti deperditi tenor, & contenta in eo probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt, ſi deponunt à tenore, & quod erat ſine vitio.*

2 *Innouationem priuilegij, vel inſtrumenti poteſt pars aduerſa impedire.*

3 *Citatio, ſeu præſentia partis requiritur in extractione inſtrumenti à notis notarij demortui.*

4 *Priuilegia, ſeu inſtrumenta deperdita, & ea, quæ in illis continebantur, probari poſſunt per teſtes deponentes de amiſſione, & illius tenore.*

5 *Innouatio, quando eſt facienda de priuilegio, ſeu inſtrumento amiſſo, tria neceſſario per teſtes probanda ſunt, actus ſcilicet geſtus, amiſſum inſtrumentum, & ipſius tenor.*

6 *Teſtes in amiſſione priuilegij deponentes debent deponere etiam inſtrumentum omni vitio caruiſſe, & de perfecta literarum notitia, de die, & conſule.*

7 *Inſtrumentum, ſeu priuilegium ſi reformetur cum omnibus requiſitis, habet eoſdem effectus, quos haberet illud prius, quod amiſſum eſt.*

8 *Cardinalium dicta propter excellentiam ſine iuramento faciunt præſumptionem.*

9 *Cardinali teſtificanti ſine iuramento non creditur in præiudicium tertij.*

10 *Cardinales vocantur fratres à Summis Pont.*

11 *Excommunicatio maior priuat omni externa communione tam in oratione, quàm cibo, potu, oſculo, & cæteris ſimilibus actibus.*

12 *Papa communicans cum excommunicato, an peccet, oſtenditur.*

13 *Papa in eadem cauſa poteſt eſſe iudex & teſtis.*

14 *Teſtis non iuratus ſi ſit aliàs probus, & honeſtus, facit præſumptionem.*

15 *Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati.*

16 *Cardinalis Legatus de Latere plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe legatum.*

17 *Exempti ſunt, qui arripiuntur à iuriſdictione Ordinarij.*

Cap. Cùm olim. XII.

1 PRiuilegiatus quando inſtrumentum perdidit, poteſt probare ſuum priuilegium per teſtes, qui deponant de tenore inſtrumenti, & quod non erat falſificatum, præſertim in Bulla, charta, & litera, & ad ſeruandam æqualitatem pars aduerſa poteſt producere ſuos teſtes. Item quando Papa ſcienter, & re cognita admittit ad oſculum aliquem qui putatur excommunicatus, præſumitur iam non eſſe excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 198. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. remiſſiuè Caſald. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *c.* 2.

2 *Propter contradictionem,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi aliquis petat priuilegia, vel inſtrumenta innouari, poteſt pars aduerſa ſe opponere, & docens de iure ſuo innouationem impedire, vt per Abb. *n.* 3. Socin. *n.* 2. & alij communiter *hic*, conſonat text. *in cap. cùm dilecta, in principio, de confirmatione vtili*, vbi etiam notauit Abb. & poſt eum Dec. *à n.* 34. Bero. *à n.* 9. Alex. de Neuo *num.* 7. eius concluſionis afferentes rationem, quia innouatio priuilegij in partis aduerſæ præiudicium poterit redundare, vel quia priuilegia per longiſſimi, aut immemorialis temporis præſcriptionem ſunt reuocata, vel alia legitima exceptione ſublata, ac ſubinde renouatio huiuſmodi materiam poſſet litigandi in futurum generare, vt in eodem *cap. cùm dilecta*, Canonici allegabant contra Abbatiſſam, quæ petebat innouationem, vel quia ſi agatur de probando tenore priuilegij amiſſi, vt *in* 2. *part. huius text.* poſſunt afferri teſtes ſuſpecti, vel aliàs minus idonei, & conſequenter non niſi citatis, & auditis partibus innouatio eſt facienda, iuxta eundem text. & generalem regulam *c.* 2. *de teſtibus, & l. de vnoquoque* 46. *ff. de re iudicata*, cum vulgaribus, de quibus Maſcard. *de probationib. concluſ.* 683. *à princip.* Et confirmatur ex communi ſen-
3 tentia, quæ in exemplari inſtrumenti, ſeu extrahendo à notis Notarij demortui requirit partis citationem, ſeu præſentiam, vt per ſcribentes omnes *in cap. vlt. de fide inſtrumentorum, & in auth. ſi quis in aliquo, C. de edendo*, vbi Bart. & alij omnes, Couar. *practicarum c.* 21. *n.* 4. *ad finem*, Octauian. Veſtr. *de ſtylo Curiæ lib.* 6. *c.* 1. *n.* 15. Padil. *in l.* 3. *num.* 6. *de diuerſis reſcriptis*, Azin. *in praxi*, §. 7. *c.* 5. *limit.* 95. Maſcard. *concl.* 928. & 1394. Intellige ſpecialem requiri citationem, quando certa eſt perſona, cuius damnum, ſeu intereſſe vertitur ex innouatione, quòd ſi certa non ſit, vel de loco, vbi citari poſſit, non conſtet, ſufficit, & requiritur citatio per edictum, ſeu proclama generale, vt ſcilicet compareat, qui ſua putauerat intereſſe, iuxta reg. text. *in l.* 1. §. *denuntiari, ff. de ventre inſpiciendo*, & quæ notat Bartol. per text. *ibi in l. ſi eo tempore, C. de remiſſione pignoris*, notant Abb. *num.* 3. & Socin. *num.* 2. *hic*, Dec. *in d. authent. ſi quis in aliquo, n.* 10. & ex aliis explicat Maſcard. *concl.* 928. *n.* 23. *cum ſeqq.* & latiùs *d. concl.* 1394. *à n.* 24.

4 *Super amiſſione, ac tenore,* &c. [Notabilis eſt hic text. & paſſim à DD. commendatur, dum iudicem inſtruit, & formam præſcribit in priuilegiorum innouatione obſeruanda, decidens veritatem priuilegij, ſeu inſtrumenti, quod perditum eſt, & eorum, quæ in eo continebantur, probari per teſtes deponentes de amiſſione, & illius tenore, & ex illorum dictis poſſe ad partis petitionem innouari, conſonat text. *in l. teſtium, in fine, C. de teſtib. & in l. emancip. C. de fide inſtrument. l.* 10. vbi Gregor. *tit.* 14. *p.* 3. & latè multa in hoc propoſito, vtiliter, & magiſtraliter Abb. *n.* 4. & 8. Socin. *à n.* 21. *hic*, Dec. Bero., & Alex. de Næuo *in d. cap. cùm dilecta*, latè Hippol. *in rubr. de probationibus, n.* 39. & 333. *cum ſeqq.* refert plures hunc text. commendans Tiraq. *de retract. conuent.* §. 1. *gloſſ.* 7. *à n.* 55. & melius quàm omnes explicauit Valaſc. *de iure emphyt. q.* 7. *à n.* 58. & poſt eum Surd. *conſ.* 144. Maſcard. *de probat concl.* 909. Azeued. *l.* 1. *à num.* 7. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua recopil.* Thom. Valaſc. *allegat. iuris, tom.* 1. *alleg.* 22. *cum ſeqq.* Garc. Girond. *in tract. de priuil. ſeu exemptionum explicatione, num.* 78.

Illud maximè aduertendum eſt ad priuilegij amiſſi, 5
ſeu inſtrumenti innouationem faciendam tria neceſſariò per teſtes probanda eſſe, actum ſcilicet geſtum, amiſſum inſtrumentum, & ipſius tenorem, vt per Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 60. Hippol. *d. num.* 39. & 340. Gomez *l.* 41. *Tauri, num.* 3. Viuian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 75. *verſ. declaratur etiam, pag.* 486. *in fine*, vbi Bonacoſ. *tit.* 11. *num.* 206. *pag.* 580. Auend. *ad l.* 41. *Taur*, *gloſſ.* 4. Gregor. *l.* 10. *verbo que es perdida, tit.* 19. *partit.* 3. Maſcard. *concl.* 908. *num.* 15. & *concluſ.* 245. *num.* 2. & *concluſ.* 1075. *num.* 31. & *concluſ.* 990. & *concluſ.* 1018. *n.* 15. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſumpt.* 66. Surd. *conſ.* 109. *à n.* 13. & *conſ.* 144. *à principio*, Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 14. *n.* 44. *cum ſeqq.* Stephan. Grat. *diſcept. foren. c.* 168. *num.* 14. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 37. *num.* 7.

Amplia oportere, quòd teſtes deponant non ſolùm 6
vidiſſe inſtrumentum, ſed etiam omni vitio caruiſſe, ex iis quæ notantur *in l. vlt. C. de edicto D. Adriani*, text. opt. *in præſenti, ad finem*, ibi, *ſine reprehenſione bullæ, chartæ, vel literæ apparebat*, vbi notauit gloſſ. & reliqui omnes poſt eam, & vltra adductos in principio Burg. de Pace *q.* 5. *ciuili*, & deinde quòd habebat inſtrumentum omnia ad ipſius ſubſtantiam, ſeu validitatem neceſſaria: deinde debent deponere de plena, & perfecta literarum notitia, de die, & conſule, quo ſcriptum fuit inſtrumentum, vt per Hippolyt. *d. num.* 340. *cum ſeqq.* Couar. *pract. c.* 11. *à n.* 2. Maſcard. *concl.* 711. Valaſc. *d. quæſt.* 7. *num.* 38. *verſ. cognita*, & vltra amiſſionis probationem, de qua latè Valaſc. *vbi ſuprà, verſ. ſed ſi non requiritur*, Maſcard. *concluſ.* 910. Garc. *reg.* 31. oportet probare ſcripturæ tenorem, quam particulam bene explicant Abb. Socin. Hippol. Valaſc. *à num.* 20. & reliqui omnes *ſuprà* adducti, inde ſpeciatim notantes, quòd ſi teſtes ſolum amiſſum eſſe inſtrumentum deponant, non verò de eo, quod continebat, nihil eſt actum, neque teſtes concludenter probant, vt ſcriptura poſſit, aut debeat innouari, ita Bart. *in l. ſicut à num.* 1. *C. de fide inſtrumentorum*, Lanfr. Dec. & plures alij, quos referunt Maſcard. *d. concluſ.* 909. *à num....* P. Auendan. *d. gloſſ.* 4. *à num.* 17. Debent igitur ijdem teſtes deponentes de amiſſione, vel alij, deponere etiam de eo, quod in inſtrumento deperdito continebatur, neque enim oportet, quòd ijdem, qui de amiſſione deponunt, deponant inſimul de tenore, ſed ſufficit, quòd ex pluribus teſtibus alij de vna deponant qualitate, alij de altera, ita vt ex omnium dictis ſimul iunctis perficiatur probatio, vt ex Bart. pluribuſque aliis comprobat Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 6. *à num.* 34. & poſt eum Azeued. *d. l.* 1. *num.* 12. Vnde iam intelligi poteſt text. *in præſenti*, dum meminit de decem teſtibus, de amiſſione, & tenore deponentibus, quòd non ſimul omnes de vtroque deponebant, ſed alij de amiſſione, alij de tenore. Tandem obſeruabis, quòd licèt de omnibus ſubſtantialibus inſtrumenti oporteat teſtes deponere, non tamen omnia, & ſingula eius verba formaliter referre oportet, ſed

quòd in effectum; & finem eius, quod priuilegium concedebat, conueniant, & concordent, iuxta reg. *l. qui ſententiam, C. de pœnis*, & varia exempla, quæ adducit Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 64. num.* 146. *cum ſeqq.*

7 Inſtrumentum, ſeu priuilegium ſi reformetur, ſeu innouetur ſolemniter cum omnibus ſupradictis qualitatibus, vocatis his quorum intereſt, eoſdem habet effectus, quos haberet illud prius, quod amiſſum eſt, vt per Xuar. *in l. poſt rem iudicatam, in declarat. legum Regni limit.* 3. Perez *l.* 4. *verſi otras qualeſquier, tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin.* Stephan. Gratian. *d.c.* 168. *n.* 17. Quamvis contrarium teneant multi, quos tueri latè contendit Felin. *in cap. ſicut, n.* 4. *de re iudic.* Hippol. *in d. rubr. n.* 338. quos etiam ſequutus eſt Maſcard. *d. concl.* 909. *num.* 5.

8 *Tam per depoſitiones teſtium*, &c.] Ex his verbis colligitur differentia inter depoſitiones teſtium, & dicta Cardinalium in eo conſiſtere, quia teſtibus cum iuramento deponentibus plena adhibetur fides, his verò non ita, etiamſi Cardinales ſint Romanæ Eccleſiæ, quia deponebant ſine iuramento iuxta generalem regulam text. *in l. iuriſiurandi, C. de teſtibus, & cap. tuis*, 5. *ſup. eod tit.* ex quibus ita notauit gloſſ. *hìc*, quam communiter receptam teſtantur Azor. *in praxi Florentina*, §. 7. *c.* 5. *limit.* 14. *n.* 5. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 78. *& concl.* 270. *n.* 4. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *de teſtibus, q.* 64. *n.* 78. qui omnes fatentur cum gloſſ. *in præſenti*, quòd propter excellentiam, & dignitatem perſonæ aliquam faciunt præſumptionem iſtorum dicta, etiam ſine iuramento, & vltra præcitatos comprobat Card. Tuſch. *tom.* 8. *lit. T, concl.* 166. *n.* 25. *&* 36. Farin. *d. p.* 2. *q.* 63. *n.* 73. Et ratio gloſſæ ea eſt, quia licèt Epiſcopi, Cardinales, & alij in ſacris conſtituti reuelentur à iurando tactis Euangeliis, & ſufficiat illis propoſitis, aut ſuper pectore iurare, iuxta text. *in cap. vlt. ſuprà, de iuram. calumn. & in l. ſed iudex, C. de Epiſcop. & cleric.* nunquam tamen à regula illa generali quòd ſine iuramento admittantur, reperiuntur excepti, vt bene vltra prædictos proſequitur Octau. Veſt. *de ſtylo Curiæ, lib.* 6. *c.* 2. *num.* 6.

9 *&* 7. & ideo Cardinali teſtificanti ſine iuramento non creditur in præiudicium tertij, vt per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, n.* 297. Cott. *in memorab. verbo teſtis, verſ. & ideo dicebat, pag.* 870. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 13. *art.* 8. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 51. *n.* 136.

10 *Quorundam Fratrum noſtrorum.*] De Cardinalibus Romanæ Eccleſiæ ſunt intelligenda huiuſmodi verba per ea, quæ notant Doctores per text. *ibi in cap. per venerabilem*, §. *ſunt autem, qui filij ſint legit. & in cap. fundamenta*, §. *decet, de electione, lib.* 6. & explicat Card. Paleoth. *de conſult. ſacri Palatij, p.* 1. *q.* 3. *à princ.*

11 *Admiſit ad oſculum.*] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio maior priuat omni externa communione, tam in oratione, quàm cibo, potu, oſculo, & cæteris ſimilibus actibus, quorum meminit text. *in cap. ſicut Apoſtoli, & in cap. excommunicatos, cum ſeqq.* 11. *q.* 3.

12 Deinde Summum Pontificem licet excommunicando cum excommunicato ſine cauſa nullam contrahat pœnam iuris humani, à culpa tamen non excuſari, docuit gloſſ. inſignis *verbo expectare, in cap. ſi inimicus* 93. *diſt.* & ſcribentes communiter, per text. *ibi in cap. cùm deſideres, de ſent. excomm.* in quibus omnibus non immoror, quia ſuis locis opportunius dicam, Deo dante, interim vide Couar. *in cap. almæ, p.* 1. §. 1. *n.* 3. *&* §. 2. *n.* 2. Vgol. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 2. §. 2. *à n.* 2. *& tab.* 2. *c.* 23. §. 12. *n.* 3. Soar. *eod. tract. tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 5. *à n.* 12. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 1. *&* 13. Auil. *p.* 2. *c.* 6. *diſp.* 9. *dub.* 1. *concl.* 3. *cum ſeqq.*

Quando fuit nobis oſtenſum, &c.] Ex his verbis colligit Socin. *hìc, n.* 9. poſſe Papam in eadem cauſa eſſe iudicem & teſtem, & atteſtari de eo, quod in eadem cauſa vidit, contra generalem regulam & receptiſſimam traditionem, quòd nemo in eadem cauſa poteſt eſſe iudex, & teſtis, ſiue coram eo pendeat, ſiue iam finita ſit, ſiue in eadem, ſiue in alia inſtantia, veluti appellationis, vt per text *in cap. ſtatuendum* 2. *q.* 6. notat gloſſ. *verbo magiſtratus, in l. ob carmen, ff. de teſtibus*, recepta ex infinitis, quos refert Maſcard. *de probat. concl.* 124. *concl.* 952. *à n.* 8. & plures Farin. *d. p.* 2. *q.* 60. *à n.* 89. 92. *&* 94. Verùm minimè in hoc text. probatur hæc Socin. limitatio, nam Summus Pontifex *hìc*, non depoſuit teſtimonium vt teſtis, ſed ex his, quæ extraiudicialiter vidit, firmauit animi ſui motum ad confirmandam & coadiuuandam probationem, quæ ex aliorum teſtimoniis, & Cardinalium dictis apud iudices delegatos legitimè facta fuerat. Hoc autem etiam in aliis inferioribus regulariter licitum eſſe ad meliorem cauſæ inſtructionem comprobat ex aliis Maſcard. *d. concl.* 124. *n.* 18. *cum ſeqq.* & poſt Farin. *d. q.* 60. *n.* 127. *&* 140. 13

In gloſſ. *Fratrum.* Notatur ad hoc, quòd ſi teſtis non iuratus, ſit aliàs probus & honeſtus, facit præſumptionem, aliorúmque teſtium fidem corroborat, vt per Tiraq. *de pœnis temper. caſu* 51. *n.* 137. 14

In gloſſ. *Sine.* Notatur ad hoc, quòd Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati, vt per Maſcard. *concl.* 140. 15

Notatur etiam ad hoc, quòd Cardinalis legati de Latere atteſtatio plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe legatum, vt per Maſcard. *concl.* 269. *à num.* 1. 16

In gloſſ. *Diœceſani.* Notatur ad hoc, quòd exempti ſunt, qui eripiuntur de iuriſdictione Ordinarij, vt per Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 11. *num.* 3. Gutier. *conſ.* 5. *num.* 13. 17

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum innouatio nouum ius non tribuit, ſed antiquum conſeruat*, & n. 2.

3 *Innouatio, ſeu confirmatio alia dicitur ex certa ſcientia, alia in forma communi.*

4 *Confirmatio ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit.*

5 *Innouatio, ſeu confirmatio in forma communi non reddit actum validum, ſed illum confirmat prout antea erat.*

Cap. Ex parte. j. XIII.

Priuilegium quando innouatur, non conceditur nouum ius, ſed ſolum ius antiquum conſeruatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Decian. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 190. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 715. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *cap.* 3. 1

Non plus iuris accreſcat, &c.] Notatur ad hoc, quòd innouatio priuilegiorum nouum ius non tribuit, ſed ſolum antiquum conſeruat, eſt text. ſimilis *in cap. quia intentionis*, 29. *hoc tit. & in cap. cùm dilecta, verſ. nolentes, de confirmat. vtili*, vt per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 2. latè Soar. *de legibus, lib.* 8. *c.* 20. *per totum.* 2

Innoua

3 Innouatio, ſeu confirmatio alia dicitur *ex certa ſcientia*, alia in forma communi, quæ fit ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit, 4 & validitatem, iuxta text. *in c.1. de tranſact. in fine*, quod in hac confirmatione procedere notauit gloſſ. *in cap. quia intentionis*, 79. *hoc tit.* & ſequuntur *ibi* omnes, & latè Dec. *in d.c.2. à n.46.* & poſt Tuſch. & alios Soar. 5 *d.c.18. à n.12.* Quæ autem fit in forma communi, non reddit actum validum, ſed illum confirmat, prout antea erat, & in eodem robore & ſtatu illum relinquit, iuxta *cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. prebend.* cum ſimilibus, quæ adducit Molin. *de primog. lib.2.c.7.n.9.* Soar. *d.c.18. n.8.* Fr. Emman. *d. q.8. art.3.* Marqueſ. *de commiſſ. p.6.c.21.§.2.n.6. pag.233.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, quæ ſe defendit duobus priuilegiis, v. g. Epiſcopi, & Papæ, ſi ſuccumbat in vno, poteſt defendi cum altero.*
2 *Colimbria ciuitas Portugalliæ vnde, & qualiter ita dicatur, oſtenditur.*
3 *Monaſterium S. Crucis Conimbricenſis laudatur.*
4 *Canonicorum Regularium nomen, & inſtitutio, quæ fuerit, remiſſiuè.*
5 *Monacho ſimplici poteſt cauſa à Sede Apoſtolica committi, ſeu delegari.*
6 *Monachus in Vicarium ab Epiſcopo poteſt eligi.*
7 *Inſtantia ſecundùm ius Ciuile in cauſa ciuili per triennium expirat.*
8 *Exemptio non valet collata Monaſterio ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, ſecus eo interueniente.*
9 *Portarius Regis dicitur nuntius, aut curſor, quaſi portator literarum.*
10 *Regularis Epiſcopus factus eſt dominij incapax, & quicquid acquirit, Epiſcopatui acquirit.*
11 *Prælati ſæculares de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis donare poſſunt etiam immodicè, & in profanos vſus.*
12 *Morabatini aurei fuerunt in Portugallia temporibus Alphonſi Henrici, & Sanctij filij.*
13 *Morabatinorum, & Marauedinorum differentia, & æſtimatio, quæ fuerit, remiſſiuè.*
14 *Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt.*
15 *Religioſi Monaſterium fundare non poſſunt ſine licentia Papæ.*
16 *Reſtitutio aduerſus ſententiam, quomodo alternatiuè peti poſſit, oſtenditur.*
17 *Inſtrumentum raſuras habens in loco ſuſpecto non probat.*
18 *Monaſterium an præſcribere poſſit libertatem, & exemptionem à iuriſdictione Epiſcopi oſtenditur, & de intellectu* cap. cum non liceat de præſcriptione.
19 *Originale huius text. diminutum, & vitioſum proponitur ab Antonio Auguſtino.*
20 *Declaratur text. in præſenti.*

CAP. Cùm olim. ij. XIV.

1 ECcleſia, quæ ſe defendit duobus priuilegiis, v. g. Epiſcopi, & Papæ, ſi ſuccumbit in vno, v.g. Epiſcopi, poteſt defendi cum altero; ſic ſententia lata à delegatis poteſt in parte infirmari, & in parte confirmari. Exemptus non tenetur promittere obedientiam diœceſano, vigore tamen exemptionis non poteſt ſine licentia diœceſani Eccleſiam conſtruere in loco non exempto, & ſi de facto in eo conſtruit Eccleſiam, cedit iuri Epiſcopi. Colligunt ex Ordin. Abb.

antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.199.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.715.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.16. c.4.*

In ſuperſcript. text. ibi, *Colubrienſi Epiſcopo.* Colubrienſem Epiſcopum, & Colubrienſem Eccleſiam vocant Greg. IX. *in cap. vlt. de exceſſ. prælat.* & Innoc. III. *in cap. cum in partibus 17. de verbor. ſignif.* Colimbriam etiam appellat Innoc. VI *in cap. grandi, in fine, de ſupplenda neglig. prælat.* ſic eam appellat D. Iſidor. vt refert Ioannes Vaſæus *de Hiſpania antiq. c.20.* & Raph. Volater. *in Geographia, lib.2. in Hiſpania, fol.5.* & ſic dicitur à collibus, quibus vndique coronatur, vt ex Ioanne de Barros tetigit Mariz. *in dialogis variæ hiſtoriæ Regum Portugalliæ dialogo 1.c.1.* Alij verò Conimbricam frequentiſſimè nominant, vt ex Plinio *lib.4. c.21.* legit Reſendius *lib.1. antiq fol.71.* Plura de Conimbrica ciuitate, & Academia, vide apud Vaſæum *d.c.20.* Amat. Arraëz *dialog.3.c.8.* Fr. Hieron. Roman. *de republ. Chriſtiana, p.1. lib.5.c.20.* & aliqua dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.77. à n.19.* 2

Priorem, & Canonicos Monaſterij S. Crucis.] Monaſterium Sanctæ Crucis ſitum eſt in ciuitate Conimbricenſi, diuerſam ab illius territorio ſedem & iuriſdictionem habens, extructum fuit ab Alphonſo Henrico primo Portugalliæ Rege, & ab Emmanuële reſtauratum, ac perfectiſſima Religione, in qua hodie floret, cura & opera Ioannis III. reformatum, vbique gentium celebratiſſimum ob perpetuam clauſuram, quam Monachi ſeruant, item etiam ob Sancti Theotonij, ac beatorum quinque Marrochienſium Martyrum ſanctas reliquias, ac ob corpora illa primorum Portugalliæ Regum Alphonſi, & Sanctij filij, de cuius Monaſterij laudibus videbis plura apud Mariz. *fol.46.* & Eduardum Nonium Leonem *in vita Alphonſi I. fol.55. verſo*, Fr. Ludou. de Angelis *de vita Beati Auguſtini, lib.4.c.21. pag.112.* Fr. Emman. Roder. *quæſt. Regul. tom.1. q.3. art.1.* Pennot. *de generali totius ſacri Ordinis clericorum Canonicorum hiſtoria, lib.1. c.32.* & de inſtitutione huius Ordinis dixi ad *rubr. de ſtatu Monach. n.29.* 3

De nomine, inſtitutione, ac regula Canonicorum Regularium, quam profitentur huiuſmodi Monachi, fusè ſcribunt Nau. *comm.2. de regular. à princ.* Zecch. *de republ. Eccleſ. tit.24. de Canon. n.2.* Fr. Emman. *q. Regul. tom.1. q.1. art.3. & q.3. art.1.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.12. c.22.* plures per Cened. *ad Decret. collect.165.* Fr. Ludou. ab Angelis *d. tract. lib.6.c.9.* Penot. *d. tract.* 4

Abbatibus, & F. Monacho.] Notatur ad hoc, quòd non ſolùm Abbatibus, ſed etiam ſimplici Monacho poteſt cauſa à Sede Apoſtolica committi, ſeu delegari, vt per gloſſ. *hîc verbo Monacho*, & per text. *in c. conqueſtus*, in ſuperſcriptione, *de foro comp.* ſequitur Abb. *n.13.* Socin. *n.7. & 28. hîc*, commendat text. noſtrum Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſd. delegatæ, n.79.* imo ab Epiſcopo Vicarios, aut delegatos poſſe conſtitui Monachos auctoritate gloſſ. *in cap. ſi quis*, ibi, item quod vicedominus Epiſcopi, *58. diſt.* & poſt Abb. *in cap. cauſam, quæ, n.9. de iudic.* & Rebuff. *in praxi tit. de Vicariis Epiſcoporum, n.30.* Iacob. Sbroz. *de Vicariis Epiſc. lib.1. q.38. à n.4.* & ita tenere omnes *in cap. ſtatutum, de offic. deleg.* volens allegare *de reſcript. in 6.* aſſerit Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.2. q.124. art.1.* Et procedit, quia Summus Pontifex ex certa ſcientia Monacho Alcobatiæ, & in *d. cap. conqueſtus*, Canonico S. Trinitatis cauſam commiſit, expreſſo ſcilicet nomine monachatus, quæ commiſſio valet cùm Pontifex ſit ſupra humanum ius, & poteſt committere cauſas etiam Eccleſiaſticas cuicunque laico, iuxta reſolutionem gloſſ. *verbo laico,* 5 6

& verbo Romanum, in cap. bene quidem, 96. diſt. atque ita in hoc caſu ſine controuerſia procedit text. *in præſenti*, & receptum conſtat ex Calder. Abb. Felin. & aliis poſt gloſſ. *hîc*, & bene comprobat Gom. *in cap. ſtatutum, de reſcript. in 6. n. 51.* & per noſtrum text. poſt Innoc. Vant. *de nullitatib. tit. ex defectu iuriſdict. deleg. num. 79.*

7 *Per quadriennium.*] Per text. *in præſenti, & in cap. penult. de iudic. & in cap. tum ex literis, in princ. de reſtit. in integr.* communiter recepta eſt à ſcribentibus differentia inter ius Canonicum, & Ciuile, quòd ſecundùm ius Ciuile inſtantia in cauſa ciuili per triennium expirat, iuxta *l. properandum, in princ. C. de iudiciis*, non ita tamen attento iure Canonico per text. *in præſenti*, cum ſimilibus, notat *gloſſ. 1. in cap. vlt. de dolo, & contum.* Abb. *hîc, n. 3.* Socin. *n. 10.* aſſerens ad hoc eſſe expreſſum text. noſtrum, & meliùs concluſionem prædictam in eo probari, quàm *in d. cap. pen.* vbi etiam notauit Abb. *n. 5.* Bero. *n. 15.* teſtatur communem omnium Canoniſtarum & Legiſtarum, atque etiam Marant. *de ordin. iudic. p. 5. n. 5. & 14.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis Ordin. num. 126.* Gutier. *de iurament. confirmat. p. 5. c. 5. à num. 3.* Azin. *in praxi Florentina in princ. cap. 3. num. 22. cum ſeqq.* Garc. Falcon. *reg. 242.* Soar. de Pace *in pract. in initio annot. 2. num. 11.* Card. Tuſch. *tom. 4. lit. I, concluſ. 202. cum ſeq.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. q. 15. num. 265.*

8 *Infirmantes ſua ſententia libertatem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet exemptio collata Monaſterio ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, & à contrario valere poteſt, ſi huiuſmodi conſenſus legitimè interueniſſet, notant *hîc*, Butr. *n. 11.* Card. 1. Abb. 4. Soc. 11. Ioan. Raudenſ. *in tract. de diſpenſat. Epiſcoporum caſu 9.* quod etiam Doctores notare ſolent ex text. *in cap. ſicut venire, de exceſſ. prælat.* ibi, *Epiſcopi eſt Eccleſiarum vnio, & ſubiectio*, quem ſic intelligunt Doctores communiter, interueniente ſcilicet Capituli conſenſu, iuxta text. *in cap. paſtoralis, in fine, de donat. & in Clem. de rebus Eccleſiæ*, vt reſoluunt Petr. de Peruſ. *in tract. de vnionib. c. 4. à n. 21. & c. 5 à n. 15. in fine*, & reliqui recentiores, vt proſequuntur Paul. Fuſch. *de viſit. lib. 2. c. 8. n. 7. & in c. 20. n. 5.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Epiſcopus, §. 18.* Card. Tuſch. *tom. 7. litera P, concl. 276.*

9 *Per portarium Regis extorto.*] In integra Antonij Auguſtini, & ſententia originali, quæ recondita hodie exiſtit in prædicto Monaſterio Sanctæ Crucis, legitur per præconem Epiſcopi, & portarium Regis. Innoc. antem Hoſt. Zabar. Anchar. *n. 15.* Butr. 30. Socin. 39. interpretantur portarium Regis dici nuntium, aut curſorem, quaſi portatorem literarum, quibus Rex Canonicis imperabat, vt exemptionem prædictam approbarent, contradictoribus grauiſſimas inferens minas, ac iuſtum metum, quo ſubinde conſenſus extortus dicitur in textu.

10 *Præterea quia eidem M*, &c.] Pontifex in his verbis, & ſequentibus delegatorum ſententiam confirmans decidit non valuiſſe donationem pecuniæ, quam Michaël factus Epiſcopus Monaſterio dedit, & Monaſterium ad reſtitutionem condemnat, ex eo quia Regulares quamvis in Epiſcopos promoueantur, verè manent religioſi, & dominij incapaces, & ſicut ante Epiſcopatum quicquid acquirebant, Monaſterio acquirebatur, ita promoti in Epiſcopos quicquid acquirunt, Epiſcopatui acquirunt, iuxta text. *in cap. ſtatutum 18. q. 1.* ſic text. hunc interpretantur Zabar. *oppoſit. 9.* Butr. *n. 55. hîc*; & confirmabis ex his, quæ bene

11 reſoluit Molin. *de primog. lib. 2. c. 10. n. 28.* Prælati tamen ſæculares poſſunt de huiuſmodi bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis donare etiam non modicè, & in prophanos vſus, ex gloſſ. *verbo reſeruari, in cap. vlt. de offic. Ordin. in 6.* quam Doctores communiter ſequuntur teſte Cou. *in c. 2. n. 1. de teſtam.* Molin. *d. c. 10. n. 33.* P. Molin. *de iuſtit. diſp. 148. concl. 4.* Fachin. *controu. iuris, lib. 5. c. 89. à princ.* indéque aſſerentes text. *in cap. ad hac, de teſtam.* procedere in donatione, quæ fit à Prælato in ægritudine conſtituto, ex qua deceſſit, tunc enim præſumitur cauſa mortis facere in fraudem legis, quæ de illis bonis teſtari prohibet, iuxta text. *in l. filia mea, ff. ſolut. matrim.* cum aliis, quæ addncit Molin. *d. c. 10. n. 38. & ſeq.* & eſſe communem intellectum teſtatur Cou. *in cap. cùm in officiis, n. 5. de teſtam.* Quamvis Abb. *hîc, n. 15.* & P. Molin. *d. concl. 4.* & plerique ex præcitatis exiſtiment Prælatos, tam ſæculares, quàm Religioſos poſſe facere modicam, non verò magnam donationem, auctoritate text. *in cap. cæterum, de donat.* non aduertentes text. illum non agere de bonis quæſitis à Prælatis Regularibus ex fructibus Epiſcopatus, ſed de donatione bonorum Eccleſiæ, & vt donationem licitam cenſeat attendi præcipit Eccleſiæ conſuetudinem, & cætera de quibus text. agit.

Duo millia Marabatinorum.] Marabatini, de quibus 12
in noſtro text. aurei fuerunt temporibus illis Alphonſi Henrici, & filij Sanctij, quibus hæc donatio facta, & lis agitata fuit, conſtat eos habuiſſe valorem, quem hodie habent aurei, Luſitanè, *cruzados*, & Italicè *ſcudi*, vel circiter, vt teſtantur Mariz. *in dialogis varia hiſtoria Regum Portugallia dialogo 2. c. 9. ad finem*, de teſtamento eiuſdem Sanctij agens, Eduardus Nunez *in chronica Regum Portugallia in vita Regis Dionyſij fol. 134.* De multiplici Marabatinorum, & Marauedi- 13
norum differentia, & eorum varia ſecundùm temporum varietatem æſtimatione tradunt multa Montaluus *l. 1. gloſſ. cien marauidis, tit. 5. lib. 2. fori & l. 9. gloſſ. 14. tit. 4. p. 5.* Couar. *numiſmat. c. 5. per totum, & lib. 1. var. c. 11. n. 4. verſ. tertiò*, Gom. *in reg. de valore, q. 9. verſ. rurſus, fol. 464.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 7. à n. 20.* Don. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 114.* & videtur à Mauris hoc nomen habuiſſe initium per ea, quæ Lud. Marmor. *in 1. part. Africa, lib. 2. c. 30. fol. 149.*

Præter Epiſcopi Colubrien. &c.] Notatur ad hoc, 14
quòd Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt, conſonant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de conſecrat. diſt. 1. & in cap. adhuc, de Religioſis domibus*, cum ſimilibus, de quibus Roch. *de iurepatr. verbo conſtruxi, n. 8.* Lambertin. *eod. tract. art. 3. 2. quæſtionis principalis 1. partis, lib. 2. n. 3. cum ſeqq.* Selua *de benef. 1. part. q. 6. à n. 9.* Paul. Fuſch. *de viſit. lib. 2. c. 10. n. 2.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Eccleſia, in princ.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, lib. 2. c. 1. à n. 10.* Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 1. c. 2. n. 7. & c. 25. & 24. n. 5.*

Amplia, quòd ſi Religioſi Monaſterium fundare 15
voluerint, hic conſenſus Epiſcopi non ſufficit, ſeu auctoritas Romani Pontificis eſt neceſſaria, non obſtantibus priuilegiis quibuſcunque religionum, ſi de huiuſmodi prohibitione non fecerint ſpecialem mentionem, vt decidit text. *in c. 1. de exceſſ. prælat. lib. 6.* Et quamvis Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 49. art. 3. cum ſeqq.* voluerit attento Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de regularib. c. 3. in fine*, poſſe Religioſos virtute ſuorum priuilegiorum abſque hac Sedis Apoſtolicæ auctoritate Monaſteria ædificare, quia Concilium ſolum Epiſcoporum exigit conſenſum, contrarium tamen videntur reſpondiſſe Illuſtr. Card. in vltima declaratione ſuper eodem Decreto, his verbis: *Monachi ædificare non poſſunt Monaſteria in Parochia, in qua ea non habent ſine origine, & licentia Papæ*, vide quæ dixi ad *d. cap. ad hac, & de off. & poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 26.*

Tandem

16 *Tandem procurator Monaſterij*, &c. Notabilis eſt text. iſte dum tradit formam petendi reſtitutionem aduersùs ſententiam alternatiuè, quòd ſcilicet, vel ſententiam nullam fuiſſe declaretur, vel contra eam, ſi valida fuit, reſtitutio concedatur, conſonat text. *in cap. conſtitutus, de reſtit. in integrum*, ibi, *nuntiari nullam, vel cum adhuc exiſtat*, &c. vbi omnes, & Abb. *hic n.* 10. Socin. *n.* 20. & ad hanc concluſionem ſingularem dicit hunc text. Caſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rub* 9. §. 21. *gloſſ. vlt. n.* 7. & pluribus ſimilibus confirmat Vant. *de nullitatib. tit. quot, & quibus modis nullitas, à n.* 5. *&* 8.

17 *Aliquas habuiſſe raſuras.*] Senſus Pontificis *in præſenti*, ille eſt, quod ſcilicet inſtrumentum conceſſionis factum ab Epiſcopo ſuſpectum erat, nec ei fides habebatur, quia raſuras habebat in loco ſuſpecto, vt explicat gloſſ. *verbo raſuras, hìc*, & probatur ex text. *in cap. ex literis, de fide inſtrument. & in cap. inter dilectos*, iuncta gloſſ. *verbo lituræ, eod. tit.* text. iuncta gloſſ. *vlt. in cap. cùm venerabilis, de relig. domibus, & in c. licet, verſ. quinta, de crimine falſi*, cum aliis, quæ latiſſimè explicat poſt alios Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. à num.* 699. *& de arbitr. caſu* 187. *à n.* 40. *& de præſumpt. lib.* 1. *quæſt. præſ.* 99. *à num.* 3. plenè Maſcard. *de probat. concl.* 1260. pleniſſimè Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *de falſitate, q.* 151. *à n.* 40. *à n.* 60. *&* 65.

18 *Aliis ceſſantibus præſcripſiſſe*, &c.] Difficilis eſt text. hic dum probat præſcribere potuiſſe Monaſterium libertatem, & exemptionem à iuriſdictione Epiſcopi, contra reg. text. *in cap. cùm non liceat, ſupr. de præſcript.* Sed dicendum eſt text. *in præſenti*, procedere in præſcriptione per quam de Ordinario in Sedem Apoſtolicam transfertur, vt patet ex verſ. *Nos igitur*, ibi, *Ius noſtrum, & Eccleſiæ Romanæ iuſtitiam*, in quibus terminis non tam agunt ſubditi de præſcribenda exemptione, quàm ſuperior de acquirenda iuriſdictione. At verò *in d. cap. cùm non liceat*, procedit in præſcriptione per quam extinguitur obedientia Prælatis debita, quem quidem intellectum ſentit gloſſ. *hic, verbo præſcripſiſſet*, ſequuntur alij communiter, teſte Bald. *de præſcript.* 1. *p.* 5. *quæſt.* 12. *à princip.* & vide quæ in hac materia de priuilegio quæſito per præſcriptionem latè ſcribit Soar. *de legibus, lib.* 8. *c.* 7.

19 Difficilis pariter eſt text. iſte, & vix intelligi poteſt, qua ratione iudices delegati ad definitiuam ſententiam procedere potuerunt pendente appellatione ad Summum Pontificem interpoſita, contra reg. text. *in l.* 1. *& per totum, ff. nihil nouari appell. pend. & cap. non ſolum, de appellat. in* 6. cum ſimilibus, qui probant per appellationem ſuſpendi iuriſdictionem inferiorum iudicum à quibus, & ad ſuperiores in totum deuolui. Sed Doctores noſtri in hac difficultate reſoluenda nihil certum tradere, aut affirmare potuerunt, cùm deciſio conciſa referatur, & originale diminutum, & vitioſum proponatur ab Anton. Auguſtino *collect.* 3. *Decretal. c.* 4. *ſub hoc tit.*

20 Quare recurrendum eſt ad integram Innocent. III. ſententiam ſeruatam in archiuio publico prædicti Monaſterij S. Crucis, quam ego vidi, ex qua apertiſſimè conſtat iudices, qui hanc ſententiam protulerunt, non fuiſſe Abbates de Alcobatia & Seica, quibus Pontifex cauſam commiſit ſub ea forma, vt liceret coram eis proponere, & probare, quæ partes proponenda viderint aut probanda, ſed alios diuerſos, Epiſcopum ſcilicet Zamorenſem, & Aurienſem Decanos, quibus ex conuentione Epiſcopi, & Capituli Conimbricenſis cum Monaſterio Pontifex cauſam commiſit principalem cum incidentibus, iam inſtructam ex probationibus factis coram Abbatibus Alcobatiæ & Seicæ. Ex integra enim originali apparet ante hunc verſ. *Iudices autem*, ſub illo *infrà* immediatè proximo, multa contineri, quæ Gregor. IX. reſecauit, & præcipua omnia, quæ pertinebant ad hanc ſecundam commiſſionem; *Nos ergo dictis Epiſcopis & Decanis dedimus in mandatis, vt ſi pars ſanctæ Crucis ratum vellet habere, quod à dictis Canonicis erat actum, receptis teſtibus & inſtrumentis ipſius ſuper capitulis ſupradictis, ſi tamen infra quadraginta dies poſt ſuſceptionem literarum noſtrarum eis eſſent exhibita, & atteſtationibus tuis publicatis ſecundùm formam iuris in prædicta cauſa procederent, & eam appellatione poſtpoſita ſine debito terminarent. Quod ſi forſitan ratum nollent habere, quòd à prædictis Canonicis erat actum, cum eorum contumacia non intelligatur purgata, ſed aucta, in eos tanquam contumaces procederent, & receptis atteſtationibus diligenter inſpectis cauſam ipſam appellatione remota deciderent, & ſententiam diffinitiuam executioni mandarent.* Et licèt ſuper iuriſdictione horum iudicum diu fuerit decertatum occaſione compromiſſi facti inter Decanum Colubrienſem, & Procuratores Monaſterij in Regem ipſum, & Priores de Coſta, & Vimarienſem. Idem tamen Pontifex Innocent. III. pronunciauit illud impedimento non eſſe, quominus delegati prædicti Zamorenſes virtute ſuæ commiſſionis in cauſa poſſent procedere, vt de facto & cum effectu proceſſerunt definitiuam proferentes, quæ in hoc text. *in verſ. Iudices autem*, continetur. Atque ita manifeſtiſſimum fit iudices, de quibus *in d. verſ. iudices autem*, non eſſe illos Alcobatiæ, de quibus agitur *in verſ. Interim*, præcedenti, ſed alios diuerſos, ſcilicet Zamorenſes, quibus Pontifex cauſam inſtructam de nouo commiſit, poſtquam Priores Alcobatiæ & Seicæ atteſtationes receperunt, & ad Sedem Apoſtolicam remiſerunt, iuxta formam ſuæ commiſſionis, atque iam hinc facilè reſoluuntur difficultates, quas Doctores mouent in hoc propoſito, putantes text. agere de eiſdem iudicibus, à quibus fuerat appellatum. Vnde colliges quàm vitioſè legatur huius text. integra ab Antonio Auguſtino, & vbi dicit Caſtro *Lateranenſi*, legendum eſt *Leirinenſi*, aut *Leurienſi*.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia Eccleſiæ minori ſpatio quadraginta annorum non præſcribuntur.*

2 *Præſcriptio currere non poteſt, ſi non datur continua & pacifica poſſeſſio.*

3 *Præſcriptio interrumpitur, ſi naturaliter interrumpatur poſſeſſio, vel ciuiliter per citationem.*

4 *Probatio ſolutionum trium annorum præteritorum ſufficit ad hoc, vt præſumatur annis retrò lapſis ſolutum fuiſſe.*

5 *Verbum*, continuatè, *&* continuè, *nullam recipit interpellationem.*

6 *Priuilegium continuè, & abſque lite non ſeruatum per triginta, vel quadraginta annos per deſuetudinem, & vſum contrarium perditur.*

7 *Priuilegij immunitas perditur, ſi immunitatem habens paſſus eſt ſe deſcribi in libros ſoluentium.*

8 *Priuilegium quando acquiritur per contractum, aut pecuniam non amittitur per non vſum.*

9 *Priuilegium quoto temporis ſpatio per non vſum amittitur, remiſſiuè.*

CAP. Accedentibus. XV.

SI aliquis locus Eccleſiaſticus ſpatio quadraginta annorum ſoluit ſpecificè decimas alteri loco Eccleſiaſtico, intelligitur præſcriptum contra ipſius 1

priuilegium, ſi illud habebat non ſoluendi decimas.
Item ſi vna pars probat, altera cogitur ſoluere, ſi non
probat, altera liberatur. Colligunt ex Ordin. Abb. an-
tiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar.
Butr. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viuian. *in ration.
lib. 5. iuris Pontif. pag.* 200. Alagona *in compend. iuris
Canon. pag.* 715. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1.
refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit.* 12.
cap. 5.

2 De materia huius text. & concordia cum *cap. ſi de
terra, ſuprà hoc tit.* plenè *ibidem* dixi.

3 *Continuè perceperunt ſine lite.*] Notatur ad hoc quòd
præſcriptio currere non poteſt ſi non datur continua,
& pacifica poſſeſſio ſine lite, conſonat text. *in cap. ſan-
ctorum*, ibi, *quietè*, *cap. illud*, ibi, *inconcuſsè, de præſcript.*
& deducitur ex definitione vſucapionis, ſeu præſcri-
ptionis, de qua *in l. 2. ff. de vſucap.* ibi, *per continuatio-
nem poſſeſſionis*, cum aliis, quæ latè explicat Mench.
illuſtrium, cap. 58. *à princip.* vnde præſcriptionem in-
terrumpi, ſi naturaliter interrumpatur poſſeſſio, vel
ciuiliter per citationem, aut litis conteſtationem, latè
explicant Couar. *in reg. poſſeſſor, part.* 2. §. 1. Maſcard.
de probat. concluſ. 1201. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6.
præſumpt. 54.

4 Notatur etiam ad hoc quòd in ſolutione cuiuſpiam
rei annuæ non eſt ſatis probare ſolutionem primi, &
poſtremi anni, ac nec ſimul alicuius medij, vt præſu-
meretur ſolutio integri temporis, veluti decem anno-
rum, ſed neceſſe eſt, quod probetur ſolutio facta quo-
libet anno, vt per Tiraq. *in tract. de præſcript. verbo con-
tinuetur, gloſſ. 5. verſ. illud autem, pag. mihi* 115. Maſcard.
de probat. concl. 1195. *num.* 9. Probatio verò ſolutionum
trium annorum præteritorum ſufficit ad hoc, vt præ-
ſumatur annis retro lapſis ſolutum fuiſſe, ex *l. quicun-
que, C. de apochis publicis, lib.* 10. Bellacomb. *tom.* 1. *com-
munium opinionum, lib. 4. tit. 44. num.* 11. *pag.* 682. vbi
Soar. *num.* 226. *& ſeq.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 137.
Guilellm. *in c. Raynutius, verbo ſi abſque liberis, n.* 187.
Anton. Gabr. *de præſumpt. concl.* 11. *num.* 2. Maſcard. *de
probat. concl.* 1321. *n.* 2. Corbul *de iure emphyt cauſa* 15.
ob non ſolutionem Canonis, quæſt. 4. *num.* 2. Felician. *de
cenſibus, tom. 2. lib. 3. cap. vlt. num. 5. verſ. ſed an probatis,*
Cenzi. *eod. tract. part. 2. c. 2. quæſt. 4. art. 6. à num.* 26 vbi
num. 27. cum Menoch. Corbul. Caſſan. & aliis hoc in-
telligit, dummodo ſint tres ſolutiones diſtinctæ, &
ſeparatæ, & de illis appareant tres apochæ, & dum-
modo dictæ tres ſolutiones ſint pro tribus annis pro-
ximè præteritis, & immediatè præcedentibus, ſecus ſi
reſpiciant tres annos iam retro effluxos, & interpella-
tè decurſos. Intellige etiam dummodo contineant ſo-
lutiones pro tribus annis, nec ſufficeret, quòd conti-
nerent ſolutiones pro tribus ſemeſtribus, Alex. *conſ.*
105. *num.* 3. *lib.* 3. quem ſequuntur Foler. *in ſua pract.
cenſuali, in verbo quæ quidem, num.* 73. *ad finem*, Cenzi. *d.
art.* 6. *num.* 30. *cum ſeqq.* contra Menoch. *de præſumpt.
lib.* 3. *præſumpt.* 139. *n.* 13. cuius tamen Menoch. opi-
nionem in practica ſequi poſſe cenſeo, vbi locationes
de ſemeſtri in ſemeſtrem fieri ſolent. Intellige etiam
niſi creditor recipiens tres vltimas ſolutiones prote-
ſtaretur expreſsè ſe illas recipere abſque præiudicio
præteritorum terminorum, & quòd vult ſibi eſſe
ſaluum ius quoad præteritum, Maſcard. *concl.* 1321.
n. 13. Menoch. *d. præſ.* 139. *n.* 30. Cenz. *d. art.* 6. *num.* 40.
vbi *num.* 41. quod creditor recipiens ſimpliciter tres
vltimas ſolutiones cenſetur renuntiaſſe præterito
credito, & *num.* 42. quòd probatio reſultans ex apo-
chis nocet ſolùm ei, qui apochas fecit, & non aliis.
Intellige dummodo ſoluta data non ſit ab exactori-
bus tributorum cenſuum Canonum, & ſimilium, qui
conſueuiſſent mutari, vt, in terminis reſoluunt Cott.
in memorab. verbo ſolutio, pag. 767. Menoch. *lib. 3. de
præſumpt. q. 139. in fine*, Cornazan. *deciſ.* 96. Aloyſ. Ricc.
in collect. deciſ. p. 1. collect. 25. optimè Stephan. Gratian.
Marchiæ deciſ. 152.

Continuè.] Verbum hoc, *continuè, & continuatè*, nul- 5
lam recipit interpolationem, vt per hunc text. reſoluit
Gonzal. *ad regul. 8. cancellariæ, gloſſ.* 18. *n.* 74.

Eis renuntiaſſe tacitè præſumitur.] Notatur ad hoc, 6
quòd ſi priuilegium per triginta, vel quadraginta an-
nos continuè pacificè, & abſque lite aliqua ſeruatum
non ſit, & ſic decimæ poſt impetrationem huius
priuilegij ſolutæ ſint in dicto tempore, & ſpatio, tunc
per deſuetudinem, & vſum contrarium perditur, &
omnino extinguitur dictum priuilegium conceſſum,
vt per Viuian. *tom. 1. commun. opinionum, lib. 1. tit.* 10.
num. 14. verſ. ſed ſi priuilegium, pag. 186. Priuilegij im- 7
munitas perditur ſi immunitatem habens paſſus eſt
ſe deſcribi in libro ſoluentium, & non ſufficit allegare
priuilegium, ſed debet appellare ſi deſcribatur intra
tempus datum ad appellandum, vt per Azeued. *l.* 1.
num. 34. *cum ſeqq. tit. 1. lib. 6. nouæ recopil. & num.* 47.
reſoluit, quòd ſi quis malè vtatur priuilegio, perdit
illud, niſi ignoranter, vel inuitè, aut per vim faciat, &
num. 49. tenet quòd vbi ex priuilegio reſultat benefi-
cium Principis, vt quia conceditur cum hoc, quòd ſu-
ſtineat equum pro Principis ſeruitio, non ſolùm non
poteſt per non vſum tolli, verùm neque per expreſ-
ſam renuntiationem, ſicut etiam non amitti priuile-
gium, quando acquiritur per contractum, aut pecu-
niam, reſoluit Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 33. *num.* 9.
cum ſeqq. Ad illud verò quòd priuilegium immunita- 8
tis perditur per actum in contrarium, vide Gozadin.
conſ. 23. *num.* 7. Ozaſc. *deciſ.* 91. *n.* 5. Bart. *in l. 1. C. de iis,
qui ſponte munera ſubeunt, lib.* 10. vbi voluit quòd im-
munis ſemel ſponte ſoluens perdit immunitatem, quia
ſibi parat præiudicium, Alex. *conſ. 136. col. 4. vol. 2. &
conſ. 109. circa fin. vol.* 3. Feſtaſ. *d. collect. in 5. part. c.* 1.
num. 32. Crot *conſ. 64. num. 20. cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 262.
num. 17. *& conſ.* 419. *num.* 7. Carol. Bardel. *conſil.* 22.
num. 13. quorum aliqui pro maiori parte referunt
doctrinam Angeli *in l. 1. §. ſi quis tutor, num. 2. ff. quando
appell. ſit*, qui ait per illum textum quòd ſi immunis
patiatur ſe in extimo deſcribi, niſi appellet, ſibi præiu-
dicat, neque prodeſt allegare priuilegium, quia ami-
ſiſſe dicitur, ſubdens quod *ibi* eſt text. peregrinus, &
communiter ignoratus, cuius doctrinam ſequuntur
citati à Feſtaſ. *d. cap. 1. num.* 31. Balb. *de præſcript. in 4.
part. quæſt. 30. num.* 7. Menoch. *conſ.* 702. *num.* 9. Surd.
conſil. 262. *num.* 16. *conſ.* 419. Intellige quoad ſoluta
tantùm, quæ repeti non poſſunt, ſecus verò quoad fu-
turas ſolutiones pro quibus cogi non poteſt, niſi per
tempus legitimum fuerit præſcriptum, quia priuile-
gium immunitatis non continet actum momenta-
neum, nec conſummatur per vnicum actum, ſed habet
cauſam ſucceſſiuam, *l. 2. in princip.* & *ibi* gloſſ. & Bart.
ff. de priuileg. veter. Guid. Papæ *deciſ.* 387. Anton. Gabr.
de iure immun. concl. 1. num. 10. Syluan. *conſ.* 66. *num.* 27.
Natt. *conſ.* 446. *n.* 16. *vol.* 2. Burſat. *conſ.* 16. *n.* 82. *vol.* 1.
Ozaſc. *deciſ.* 91. *num.* 22. Feſtaſ. *d. cap. 1. num. 32. & ſeqq.
& n.* 38. Surd. *conſ.* 262. *n.* 78. *&* 79. *& conſ.* 419. *n.* 32.
vbi hoc declarat, & eſt communis, & indubitata do-
ctrina ex Zaz. *conſ.* 16. *n.* 9. *&* 10. *vol.* 1. relatus à Burſat.
vbi ſupr. Quinimo vbi ſolutiones ſunt reiteratæ, &
per tantum tempus, quod ſufficit ad præſcriptionem,
derogant priuilegio quoad illum caſum, & actum in
quo ſunt factæ ſolutiones, non quoad alios caſus, &
ideo habens immunitatem ab oneribus ſi aliqua ſu-
bit, quoad ea, non quoad cætera ſibi præiudicat, Felin.
in cap. cum acceſſiſſet, num. 29. vbi etiam Dec. *col. pen. de
conſtit.* Pute. *deciſ.* 188. *num.* 3. *vol.* 2. Tabia *ad l. fin. ff. de
conſtit.*

conſtit. Princip. p.2.c.2.n.16.Feſtaſ.d.c.1.n.34. Anton. Gabr.commun.tit.de iure immun.concl.1.n.9.Menoch.de præſumpt.lib.6.præſ.41.n.6.quia non præſumitur, quòd quis velit ſuo renuntiare priuilegio, Dec.conſ.308. n.8.Tap.d.c.2.n.24.Car.Bard.conſ.22.n.46.

9 Vtrùm, & quoto temporis ſpatio priuilegium per non vſum amittatur, vide Menoch. vſufreq. c 2.n.5. cum ſeqq. Sebaſt. Nævi.ad l. prætor, 13.n.6.& 7.ff. de vacat.muner.Molin.de primog.lib.2.c.7.ad finem, Cald. Pereira de extinctione emphyt.c.15.n.8. Villalob.tom.2. commun.opin.lib.7.tit.5. num.25.pag.237. Azeued.l.1. n.40.tit.1.lib.6.noua recop.Azor.inſtit.moral. p.1.lib.5. c.4.q.8.& c.22.q.8.Cabed. p.1.deciſ.17.n.3.& p.2.deciſ.93.n.11.& quæ latè diximus ad cap. cùm acceſſiſſet, ſuprà de conſtit. Illud tamen aduertendum duxi, priuilegio non vtentem, quia occaſio non ſe obtulit, illud non amittere, vt tenent Valaſc. de iure emphyt. q.37. num.8. Valdeſ. ad Soar. in procem. fori litera F, in fine pag. 6.

SVMMARIVM.

1 *Exemptus ratione certæ rei, vel loci non cenſetur exemptus reſpectu alterius rei vel loci.*

2 *Priuilegia, eiúſque Dux qualis, remiſſiuè.*

3 *Priuilegia Capellanorum aliquorum Principum, qui à iuriſdictione ſuorum Prælatorum erant exempti, an derogentur per Concil. Trident. oſtenditur.*

4 *Exemptio, quando non eſt reſpectu certi iudicis, ſed ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poteſt.*

Cap. Cùm Capella. XVI.

1 Exemptus quando aliquis eſt reſpectu vnius loci, v. g. Capellæ Regiæ, non intelligitur exemptus reſpectu alterius, v. g. Parochiæ, quam ab Ordinario habet, & ſic ſi delinquit in iſto ſecundo loco poteſt puniri ab Ordinario, quia in hoc non eſt priuilegiatus, & ſic poteſt excommunicari, ſuſpendi, &c. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan. Andr.Hoſt.Anchar.Butr.Panorm. Marian. Socin. Viu. in ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 200. Alagona in compend.iuris Canon. pag.716.remiſſiuè Caſal.in annot. & Ximen. in concord. p.1.& 2. refertur ab Ant. Auguſt. collect.3.Decret.lib.5.tit.16.c.6.

2 *Ducis Burgundiæ.*] De Burgundia, eiúſque Duce, vide Caſſan.in conſuet. Burgundiæ, verbo Duc, & verbo Borgoñe, Burg.de Pace in procem. legum Tauri, n.140. cum ſeqq.

3 *Quòd nullus Archiepiſcopus*,&c.] Per hunc text.refert Fr.Emman.quæſt.Regul.tom.2. q.64.art.4.olim aliqua reſcripta, & indulta fuiſſe obtenta à Sede Apoſt. quibus Capellani aliquorum Principum à iuriſdictione ſuorum Prælatorum erant exempti, & ibi refert hoc, & alia ſimilia priuilegia per Concil.Trid.ſeſſ.24. de reform.c.11.eſſe ſublata, quia priuilegia, & exemptiones, quæ variis titulis, pleriſque conceduntur perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictionem excitant, & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur, idem etiam tenet q.108.art.2. Item Zerol. in praxi Epiſc. p.1. verbo exemptio, verſ.2. Aſſerit Concil.Trid.d.c.11.non derogari priuilegiis Capellanorum Regiorum. De exemptione à Summis Pontif. conceſſa Capellanis Regiæ Capellæ Vlyſſiponen.vide Cabed. in patronatib. Regiæ Coronæ, c. 43. vbi refert Bullam Leonis X.ſub dat.26.Iulij 1515.qua indultum eſt vt Capella Regia, & Capellani ſubdantur iuriſdictioni ſolius maioris Capellani, & Legati Apoſt.ſimilium Bullarum eiuſdem Leon.X. Clem.VII. Iul.III. Pij IV.mentionem facit Vincent.Turturet.de Capellis, & Capellanis Regum, in fine operis. Idem Pontifex Leo X.petente Carolo V.Capellam Neapolitanam, & eiuſdem Capellanos aduersùs iuriſdictionem ordinariam muniuit ſimili diplomate die 2. Nouembris anno 1519. ſubiecitque maiori Capellano præter alias facultates, quas eidem conceſſit.In eodem fit mentio aliorum priuilegiorum, quæ eiſdem conceſſêre Sixtus IV.Innoc.VIII.Alex.VI.Iulius II.Idem priuilegium exemptionis ab ordinaria iuriſdictione Capellæ, & Capellanis Regis Catholici inhærendo ſuorum Prædeceſſorum conceſſionibus, indulſit Paulus V. in ſua conſtit. incip. *Piis Catholicorum Regum votis*, ſub die 17.Februarij 1614.Capellam etiam & Capellanos Regum Gallorum exemit etiam à poteſtate ordinaria Epiſcopi Pariſienſis, & Archiepiſcopi Senonenſis Ioan. XXII. anno 1317. Vnde Aulæ Regum Chriſtianiſſimorum Sacerdotes, necnon Regij Conſiliarij, amanuenſes, & familiares eorundem Regum, qui in Aulicis officiis, & comitatu verſantur, Abbatem ſanctæ Genouefæ agnoſcunt ſuarum litium iudicem, & diſceptatorem Renat. Choppin.lib.2.de ſacra politia, tit.5.n.5. Non enim per hunc text.improbatur ea conſuetudo, ſeu priuilegium, quæ Capellas, & Capellanos Regum alij ſubiicit,quàm Epiſcopo Principi diœceſeos, in quo ſenſu Concil. Trid. ſeſſ.24. de reformat. c. 11. addit album calculum, vt benè notat Turturet. d.tract.c.4.n.41. Nam quamvis text. in præſenti, à nonnullis ideò reſtringatur vt velint eo tantummodo muniri locum, non perſonas, vt notarunt in præſenti, Abb. Panorm. n.2.& Ioan. Andr.n.5.hoc eſt eximi ab iuriſdictione Antiſtitis diœceſani Capellanos Regios,qua in parte miniſterio Capellæ operam dederint, in eo deliquerint, vt intelligit Couar. pract. c.11. n.5. Tamen Capellani Regis Hiſpani dum aulæ miniſterio addicuntur, Sacris obeundis, & conſueta ſtipendia emerent, non tam innituntur communi indulto huius text.ſed multis priuilegiis, & præcipuè illius Pauli V.cuius ſuprà meminimus, quibus ſuffulti ſubtrahuntur ab iuriſdictione diœceſana, & non modò in iis, quæ pertinent ad ipſum Capellæ miniſterium, verùm etiam in quacúque diſceptatione agnoſcunt litium diſceptatorem, & criminum cognitorem Summum Aulæ Sacellanum & iuridicum,cui ipſe vices ſuas delegauerit,præter Sedis Apoſt.Legatos.Pontifices Romani hac eadem prærogatiua exornarunt alios aliorum Regum Capellas, & Capellanos,& præcipuè Luſitanorum, Gallorum, & Neapolitanorum.

In quantum exempti ſunt,&c.]Notatur ad hoc,quòd 4 quando exemptio non eſt reſpectu certi iudicis, vel eorum, quæ ad proprij Ordinarij iuriſdictionem pertinebant,ſed eſt ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium & quorumcunque iudicum, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poteſt, in quibus terminis benè intelliguntur text.in præſenti,& in c.1.§.in eos, de priuilegiis,lib.6.per ea quæ Abb.in cap.vlt.n.11,& ibi Felin. de foro competenti, Azeued.l.3.à n.118.tit.16.lib.8.noua recop.Cou.pract.c.11.n.5.verſ.poſſet, & verſ.idcirco.

SVMMARIVM.

1 *Exempta non cenſentur per exemptionem conceſſam Monaſterio Capellæ illi ſubiectæ.*

2 *Gladius bis acutus in Apocalypſi quomodo intelligatur, oſtenditur.*

3 *Argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus vitandum.*

4 *Abſurdi ratio in quo conſiſtat in hoc text. oſtenditur.*

5 *Abbates tenentur etiam exempti venire ad ſynodum, ſi habeant territorium proprium, & populum.*

6 *Capellæ Monaſterio ſubiectæ non cenſentur exemptæ per exemptionem datam Monaſterio.*

7 *Connexa in priuilegiis, & exorbitantibus non veniunt.*

CAP. Ex ore. XVII.

1 EXemptio quando conceditur capiti, v. g. Monaſterio, non intelliguntur exempta membra, vt ſunt Capellæ; & ſic Abbas ratione membrorum non exemptorum debet ſubeſſe Epiſcopo, exhibendo illi reuerentiam, & veniendo ad ſynodum Epiſcopi Item ex eo quòd aliquis Abbas locum habet in ſynodo Epiſcopi, intelligitur teneri ad illam accedere, & ipſius ſtatuta ſeruare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 200. Alagona *in compend iuris Canon. pag.* 716. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *c.* 7.

2 *Procedit gladius bis acutus.*] Habetur procemium huius text. vſque ad verſ. *cùm igitur, in Apocal. c.* 1. *& c.* 19. vbi licet communiter ſacri interpretes intelligant gladium eſſe bis acutum verbum Dei, quod per Prophetas, Apoſtolos, & Prædicatores ſuos Deus loquitur, & alij ipſum diuinum Verbum, vt erudi è proſequitur vtrunque latè explicans Colluſit. noſter Blaſ. Aluares Viegas *in Apocalypſim, c.* 1. *comment.* 2. *ſect.* 14. Alij tamen rectè intelligunt per gladium ancipitem, id eſt, ex vtraque parte acutum, diuinum iudicium, iuxta illud Deuter. *c.* 32. *Si acuero vt fulgur gladium meum, & accipiet iudicium manus mea*, de quo etiam intelligit Genebrad. illud *Pſalmi* 149. *Gladij ancipites in manibus eorum*, ſicut & apud Iuriſconſultos gladium ſeueritatis, & animaduerſionis iudicij eſſe ſupplicium, conſtat ex *l. imperium, ff. de iuriſd. omnium iudic.* Bis autem, ſeu ex vtraque parte acutus dicitur diuinus gladius, eo quòd corpus, & animam punire ſimul poteſt, vel quod & ſupplicio præſentis pœnæ, & futuræ metu puniat, vt pulchrè in hieroglyphicis ſcribit Pierius *lib.* 42. *de gladio Iuſtitiæ, in* §. *Iuſtitia*; vel duplex gladij acies duplicem oſtendit iudicij partem, ad dexteram ſcilicet, & ſiniſtram, in bonos, & malos, quia vtriſque ſecundum merita retribuit, his pœnas, illis præmia, & quia extremum illud iudicium, tam bonis, quàm malis erit formidabile, vt vtrique videantur ſtrictam gladij aciem perhorreſcere, prout ex Ruperto explicat Viegas *d. comment.* 2. *ſect.* 15. Cùm ergò Romanus, Summúſque Pontifex ipſius Chriſti vices gerat in terris, ex eius quoque ore rectiſſimam debere exire ſententiam ſecundùm iuſtitiam æquo libramine, vt vnicuique quod ſuum eſt reddatur, ex auctoritate Apoc. deducit Innoc. III. Summ. Pontif. *in præſenti.*

3 *Quoniam abſonum eſſet*, &c.] Nota optimum, & vulgare argumentum ab abſurdo, quod in omnibus diſpoſitionibus eſſe vitandum, probat text. *in l. nam abſurdum, ff. de bonis libertorum, & in l. ſi ita* 29. *in fine, ff. de operis libertorum.* cum aliis de quibus Euerard. *in top legal. loco* 8. Mant. *obſeru.* 45. Peregr. *de fideicom. art.* 11. *n.* 45. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 7. *à principio, & de tacit. & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 13. *per totum.* In quo autem conſiſtat ratio abſurdi 4
in propoſito huius text. explicat bene Socin. *hic, n.* 6. non enim patitur recta ratio, vt in Synodo prouinciali Abbas poſt Epiſcopum ſupra alios Epiſcopos reſideret, quòd ſi dicas contingere potuiſſe, quod Vigorien. Epiſcopus inter Epiſcopos vltimum haberet locum, & conſequenter nullum eſſe abſurdum, quòd virtute priuilegij poſt vltimum Epiſcopum primus ſederet Abbas Euaſen. Cœnobij, reſpondebis vel conſtitiſſe Pontifici Vigorien. Epiſcopum non habuiſſe vltimum locum in Synodo, vel non oportere reſtringere priuilegium, & deciſione text. ad terminos, in quibus conſtaret Vigorien. Epiſcopum vltimum habuiſſe locum. An verò ſemoto priuilegio, de quo in text. Abbates præcedere debeant Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, latè diſputant poſt Abb. & Felin. *in cap. paſtoralis, n.* 9. *de officio delegati*, Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 4. *conſid.* 32. Boër. *de auctoritate magni conſilij, n.* 67. *verſ. deinde Abbates, cum ſeqq.* idem Boër. ſeu magis Mondag. *in tract. de ordin. graduum, n.* 20. *cum ſeqq.*

Quare tenetur ad Synodum, &c.] Probat hic text. 5
Abbates teneri ad Synodum Epiſcoporum venire, vt per Steph. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Concilium prouinc. verſ.* 3. *quæro ad hoc autem*, quòd etiam exempti teneantur venire ad ſynodum Epiſcopi eſſe ſingularem text. *in præſenti*, aſſerit Henriq. *in tract. de Synodo, p.* 2. *n.* 4. vbi teſtatur hanc eſſe communem DD. ſententiam, & oſtendit contra Abb. antiq. intelligi non poſſe de ſynodo, in qua publicanda ſunt ſtatuta prouincialia, cũ text. apertè loquatur de ſtatutis ipſius Epiſcopi, vt patet ibi, *ad Synodum Epiſcopalem accedere, & per hoc ipſius ſtatuta recipere*; quòd autem loquatur de Abbatibus exemptis apertè deducitur ex verſ. *nos igitur.* Intellige de Abbatibus habentibus populum, & territorium proprium, & iuriſdictionem Epiſcopalem exercentes intra ambitum ipſius prouinciæ, hi enim vocari debent ad Concil. Prouinciale, quemadmodum vocantur Epiſcopi Comprouinciales, & poſſunt dici ſuffraganei, habéntque vocem deciſiuam, vt docet Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarant. *loco proximè citato.*

In membris autem, &c.] His verbis probatur con- 6
cluſio, quæ habetur in ſummario, quod per exemptionem datam Monaſterio non cenſentur exemptæ Capellæ eidem Monaſterio ſubiectæ, notat gloſſ. *verbo non probantur*, Abb. *n.* 4. Socin. *n.* 11. & alij communiter *hic*, Fuſch. *de viſit. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 2. *cum ſeqq.* Vnde conſequenter in huiuſmodi Capellis retinere Epiſcopum omnia iura Epiſcopalia enarrata *in cap. conquerente, de offic. Ordin.* bene probat text. *ibid.* vbi notauit Abb. *notabili* 2. & proſequitur Fuſch. *d. c.* 16. *n.* 15. *cum ſeqq.* Neque obſtat argumentum, quòd de connexis idem eſt iudicium, *cap. tranſlato, de conſtitut.* cum ſimilibus, 7
quia non procedit in priuilegiis, & exorbitantibus, quando connexa non veniunt per conſequentiam neceſſariam. Intellige ſupradictam concluſionem in Capellis, quæ quoad temporalia, aut iura Epiſcopalia Monaſterio ſubiiciuntur, iuxta *c.* 1. *de Capellanis Monach.* non ita in aliis, quæ pleno iure ad illud ſpectant, iuxta *cap. quoniam* 21. *hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Receptus ſub protectione Papæ per hoc non cenſetur exemptus*, & n. 2.

3 *Papa recipiens aliquos in filios, non cenſetur eos eximere.*

CAP.

Cap. Ex parte. ij. XVIII.

1 Exempti ab Epiſcopo non intelliguntur qui recipiuntur ſub protectione Papæ cum rebus ſuis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Dec. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 201. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 716. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *c.* 8.

2 Probat hic text. receptum ſub protectione Papæ, non ideò cenſeri exemptum, vt per Eraſmum à Cockier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p.* 1. *q.* 9. *n.* 3. aduertens non idcircò ſupernacaneam eſſe protectionem, ſi quidem in hoc proficit, vt præſtò magis adſit ſi iniuſtè fortè grauamen inferatur, & quod faciliùs priuilegio donetur, & citat gloſ. *verbo protectionis, in cap. recipimus, ſub hoc tit.* & Abb. *n.* 5. Dec. *conſ.* 152. Anton. de Pratis *de iuriſdict. Epiſcopi, c.* 2. *n.* 2. Vtrùm
3 autem ſi Pontifex recipiat aliquos in filios, videatur eos exemiſſe? quæſtio eſt non contemnenda, in qua videtur dicendum, non ideò videri exemiſſe, ex illa enim generali ratione, quòd Romana Eccleſia omnium aliarum ſit mater, & magiſtra, ſequitur omnes Eccleſias eidem eſſe ſubiectas, & ex eo, quòd Papa omnium fidelium ſit pater, omnes eiuſdem dicuntur filij, *cap. quam graui*, ibi, *Reges, Principes, vel alios cuiuſcunque ordinis filios in noſtris literis appellamus, de crimine falſi*, notat gloſ. *verbo filiis in proœmio Sexti*, & rationem bene explicat Marcheſ. *de commiſſ. p.* 1. *c.* 13. *n.* 61. Vnde & filij denominatio non exemptionem, ſed magis honoris titulum, & ſpeciale amoris pignus denotat, iuxta ea, quæ de etymologia ipſius nominis, *filius*, tradunt ſcribentes omnes. Neque obſtat ius harum exemptionum regulari adinſtar emancipationum, manumiſſionum, & huiuſmodi iurium, idque præſertim ex Rebuff. *reſponſ.* 142. & ſicut dominus ſeruum eximit à ſeruitute nominando filium, *l. vnica*, §. *ſimilique modo, C. de Latina libertate tollenda*, ita quoque Pontifex, quia reſpondetur nullam *hîc* militare rationis identitatem, quippè quòd dominus ſibi ſoli præiudicat, Pontifex verò ordinariæ iuriſdictioni, quæ eſt fauorabilis, *cap. peruenit*, 11. *q.* 1. *cap. cùm perſona, cap. ne aliqui, hoc tit. lib.* 6. & ita expreſſus eſt text. gloſ. & DD. *in cap. ſi Papa*, §. *non ſic filios, eodem tit. & lib.*

Collige ex text. quòd quando aliquis ex priuilegio Pontificali recommendatur protectioni alicuius, non cenſetur in protectorem tranſire ſimul iuriſdictionem, ſed defenſionem nudam ab oppreſſionibus, nec à iuriſdictione ſuorum iudicum intelliguntur eximi, vt per Ioan. Petr. Ferrar. *in pract. tit. de forma oppoſit. contra inſtrumenta*, §. *aliis rationibus, & cauſis*, *n.* 5. Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 1. *c.* 1. *prælud.* 5. *n.* 207. vbi *n.* 210. poſt Menoch. *de arbitr. caſu* 338. *num.* 7. Hieron. Gabr. *conſ.* 195. *ex num.* 1. Marc. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 6. *n.* 6. ſubdit quòd cùm Principes Chriſtiani ſint ipſo iure protectores Eccleſiæ, *Clemen.* 1. §. *ergo, de iureiur*, ſi illis ſpecialiter protectio alicuius Eccleſiæ, vel hoſpitalis ſit conceſſa à ſummo Pont. non ex hoc acquiritur iuriſdictio, aut illa tollitur ſuperiori Ordinario.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi, quibus à Papa conceſſum eſt, vt Eccleſias eis ſubiectas poſſint in proprios vſus conuertere, non auctoritate propria, ſed à diœceſano loci poſſeſſionem illarum Eccleſiarum recipere debent, niſi in priuilegio aliud exprimatur.*

2 *Vnio facta de Eccleſia alteri Eccleſiæ, vel Monaſterio effectum habitura non eſt, niſi poſt mortem rectoris illius, & ideo non requiritur eius conſenſus.*

3 *Declaratur text.* in c. 1. §. quia verò, de rebus Eccleſiæ non alienandis, lib. 6.

4 *Monaſterium, cui à Papa conceditur, vt fructus ſuæ Eccleſiæ poſſit in proprios vſus conuertere, non poteſt vacante Eccleſia poſſeſſionem auctoritate propria capere, & fructus percipere abſque auctoritate Epiſcopi diœceſani.*

5 *Declaratur principalis text. concluſio.*

6 *Beneficiarius, qui titulum habet canonicum, an poſſit licitè capere propria auctoritate beneficij poſſeſſionem, ſi à nemine occupata ſit, oſtenditur.*

7 *Epiſcopi ſui nomine quis intelligitur in hoc text. remiſſiuè.*

Cap. Paſtoralis. XIX.

Papa quando concedit Religioſis priuilegium conuertendi in proprios vſus Eccleſias ſibi ſubiectas, 1
non poſſunt propria auctoritate accipere poſſeſſionem illarũ, ſed Epiſcopus debet eos introducere, quia à Papa non derogatur iuri Epiſcopatus quoad tale priuilegium, niſi aliud in eo explicetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 210. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 716. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *c.* 9.

Decedentibus perſonis earum, &c.] Notabis ad hoc, 2
quòd licèt Eccleſiæ viuente rectore abſque eius conſenſu poſſint ab Epiſcopo (Capitulo conſentiente) alteri Eccleſiæ, Monaſterio, vel Religioſo loco vniri, ſeu in proprietatem concedi, iuxta text. *in Clem.* 2. *de rebus Eccleſiæ non alienan.* hæc tamen vnio ſeu conceſſio effectum habitura non eſt, niſi poſt mortem ipſius Rectoris, & ideò meritò eius conſenſus ad vnionem faciendam neceſſarius non eſt, vt probat text. *in cap. conſultationibus, de donation.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 5. & ita in hunc ſenſum ſunt accipienda prædicta huius text. verba, quòd ſcilicet vnio facta viuente rectore etiam à Romano Pontifice non habet effectum viuente eodem rectore, quia facta cenſetur abſque ipſius præiudicio, notant Abb. & Soc. *hîc*, vterque *n.* 2. & latè explicat Petrus de Peruſio *in tract. de vnionib. c.* 5. *cum ſeqq.* Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *cap.* 26. *n.* 11. Rebuff. *in praxi tit. de vnionib. gloſſ.* 11. *n.* 8. & *tit. de reprobata impetratione beneficij viuentis, n.* 58. Hojed. *de incompat. benef. p.* 2. *c.* 3. *n.* 9. *verſ. non tamen eſt neceſſarius conſenſus rectoris*, Nicol. Garc. *de benef. p.* 12. *cap.* 2. *n.* 214. *cum ſeqq.*

Non obſtat text. *in cap.* 1. *verſ. quia verò, de rebus* 3
Eccleſiæ non alienan. lib. 6. quatenus probat in diſmembratione conſenſum rectoris neceſſarium eſſe, quia reſpondetur diuerſam eſſe rationem quoad propoſitum in diſmembratione partis fructuum, vel in vnione totali, & conceſſione Eccleſiæ in proprietatem, nam, vt benè ſentit gloſſ. *verbo defenſor*, & explicant Card. *num.* 6. *verſ.* 7. Imol. *num.* 13. Bonif. *à num.* 26. & 21. *ibidem*, quando vnio fit in totum, diuinus cultus præcipuè intenditur, & pauperum ſuſtentatio, *cap. ex parte, de conſtitut. cap. expoſuiſti, de præben.* nullúmque fit præiudicium præſenti, aut futuro rectori; non præſenti, quia vnio poſt eius mortem effectum habitura eſt ex dictis; non futuro, quia nullus futurus eſt

diſtinctus ab Eccleſia, cui fit vnio, ſed potiùs augentur fructus eius, qui vtriuſque futurus eſt rector, ac ſubinde, quemadmodum rectore viuente diſmembratio fructuum ſine eius conſenſu fieri non poterat, ita beneficio vacante neceſſarius eſt defenſor, qui ipſius vtilitatem tueatur. Non obſtat etiamſi replices rectori viuenti fieri præiudicium, quatenus per vnionem impeditur beneficium ſuum renuntiare, ſicut antea poterat, nam reſpondetur præiudicium hoc valde remotum eſſe, & ſecundarium, ac ſubinde non eſſe attendendum, iuxta *reg. l.1.ff.de auctoritate tutorum*, & doctrinam *gloſſ.vlt. in cap. quamvis pactum, de pactis in 6.* receptam per Couar.*ibi p.3.§.3.n.7.* & multos, de quibus Tiraq.*in tract.res inter alios acta, à n.5.* & patet, quia titulus beneficij quoad accipientem eſt perpetuus, *cap. Sanctorum, in principio 7.diſt.* neque renuntiari poteſt ſine legitimi ſuperioris auctoritate, *cap. admonet, de renuntiat.* & per conſequens eſt, ius hoc, ſeu facultatem renuntiandi cum veniat remotè, & præter naturam ipſius beneficij, & ex auctoritate ſuperioris pendeat, attendi non oportere.

4 *Inconſulto Epiſcopo.*] Probat hic text. Monaſterium, cui à Papa conceditur, vt fructus ſuæ Eccleſiæ poſſit in proprios vſus conuertere, non poſſe vacante Eccleſia poſſeſſionem auctoritate propria capere, & fructus percipere abſque auctoritate Epiſcopi diœceſani, notant Abb.*n.5.* Socin.*n.8.cum ſeqq.* & alij communiter *hic*, Petrus de Peruſio *in tract.de vnionibus, c.2.n.5.* Rebuff. *in praxi, de vnionibus, gloſſ.11.n.17.* & facit, quia ſimiliter prouiſus de beneficio quoad titulum, eius poſſeſſionem capere, & fructus percipere non poteſt auctoritate propria, ſed neceſſarium eſt, quòd immittatur in poſſeſſionem legitimi ſuperioris auctoritate, iuxta text.*in cap. ad hæc, verſ. in quadam, de offic. Archid.* notant DD. per text.*ibi, in c.ex frequentibus, de inſtitut.* Rebuff.*in praxi tit. de immiſſione in poſſeſſionem, n.3.* Menoch.*remed.9.recup.n.277. cum ſeqq.* & alij de quibus communem teſtatur Couar. *lib.3.var.c.16.n.7.* Petrus Gregor.*rei beneficiariæ, c.40.n.13.& 15.* Flamin. *de reſign benef.lib.8.c.9. à n.55.* & latiùs *lib.10. q.6. à n.27.* Vnde paſſim conceditur à Summo Pontif. Breue, quod executoriale dicitur, pro executoribus, qui prouiſum mittant in poſſeſſionem beneficij, de quo multa poſt Gonzal. & alios Nicol. Garc. *de benefic.p.6.c.3.à principio*, plenè Flores de Mena *var.q.4.* March. *de commiſ.p.1.c.13. à principio.* Confirmatur denique ſupradicta huius text. concluſio ex vulgari reg. *Non eſt ſingulis permittendum, quod per magiſtratus fieri licet, ff.de reg.iuris*, & ex text. celebri in hac materia *in l.ſi ex ſtipulatione, 5.ff.de acquir. poſſeſſ.* dum generaliter probat habentem verum titulum, veluti emptionis, vel donationis, non poſſe auctoritate propria ſine antiqui domini voluntate poſſeſſionem capere, quod ſi capiat prædonem eſſe, notat Bartol. Iaſon. Alexand. & omnes communiter *ibi*, Pinel. *in l.1.C.de bonis maternis, p.2. n.61. cum ſeqq.*

5 Intellige principalem huius text. deciſionem illo caſu procedere, quando ſcilicet Papa alicui concedit, vt fructus alicuius Eccleſiæ in ſuos vſus poſſit cõuertere, nam licèt Eccleſia vacet, apprehendi non poteſt poſſeſſio auctoritate propria, ſed Epiſcopi auctoritas neceſſaria eſt ex ratione, quam reddit text.*in præſenti*, quia reſcripto ſuo nunquam Summus Pontifex iuri Ordinariorum præiudicium irrogare intendit, iuxta generalem reg. text.*in l.2.§.ſi quis à Principe, ff.ne quid in loco publico*, cum ſimilibus, & ad noſtrum propoſitum eſt text. ſingularis *in c.ſuper eo 15.de offic.delegati*, dum eadem vtitur ratione, quod non intendit Pontifex Epiſcopo, aut Archidiacono præiudicium inferre reſcripto ſuo, & ideo ſi cauſam ſuper iure præſentandi alicui delegauerit ſub ea forma, vt ſi conſtituerit præſentationem ad alterutram partem pertinere, ordinet Eccleſiam de perſona idonea, non poteſt delegatus inconſulto Epiſcopo, aut Archidiacono inſtituere, vel mittere in poſſeſſionem præſentatum à patrono, indeque colligit Abb. executorem datum pro executione mandati de prouidendo non poſſe conferre beneficium in præiudicium Ordinariorum, ad quos pertinet collatio, ſequuntur alij communiter teſte Selu.*de benef.p.2. q.18.n.1.* Flamin. *de reſign.lib.7.q.12.n.5.* facit deinde ratio, quam ex Ioan. Andr. *hic* adducit Petr. de Peruſio *d.c.2.n.6.* quòd ſcilicet gratia, ſeu conceſſio Pontificis poterit eſſe ſubreptitia in damnum Eccleſiæ, & fraudem hoſpitalitatis, & detrimentum Religionis, vt conſiderat text. *in c.1. in princip. ne Sede vacante*: ac ſubinde poſtulat ratio boni publici, vt antequam executioni mandetur, Epiſcopo exhibeatur, & ab eo, eiuſve officialibus vtrùm executionem mereatur, decernatur, an verò potiùs ſuperſedere oporteat, iuxta ea, quæ notant DD. per text.*ibi, in c.ſi quando, de reſcriptis, & in cap.cùm teneamur, de præbendis*, & Couar. *practic. c.35.n.6.* Hojed. *de incompat.benef.part.1.c.21.num.5.* & planè relati per Cened.*ad Decretal.collect.3.* Vtrùm 6
autem beneficiarius, qui titulum habet canonicum, poſſit licitè auctoritate propria apprehendere beneficij poſſeſſionem, ſi à nemine ſit occupata? dubium eſt non contemnendum, in quo affirmatiuam partem communiter receptam teſtatur Couar. *d. lib.3. variarum, c.16.n.6.& 8.in princ.* & poſt Seluam idem teſtatur Flamin. *d.lib.10.q.7.n.30.verſ. in contrarium*, & de rigore veram eſſe fatetur. Petr. Gregor. *d. num.15.* Alij verò meliùs reſoluunt, quòd licitum non ſit habenti verum titulum ſi ſimpliciter eſt inſtitutus, poſſeſſionem vacantem propria auctoritate capere, vt reſoluunt Dynus, Anch. Archid. & Coſm. quos refert idem Couar. *d. c.16. num.17.* quorum ſententiam poſt longam diſputationem iuſtiorem eſſe concludit *ibi, n.8. verſ. quod ſi*, ſequitur Menoch. *remed.6. adipiſcendæ, n.34.* communem teſtatur Flamin. *d.q.6. n.27.* idque etiam apertè docuit Rebuff. *d.tit.de immiſſione in poſſeſſionem, num.2.*

Quis autem Epiſcopi ſui nomine intelligatur in 7
hoc text. poſt antiquiores latè diſputat Socin. *hic n.8.* & latiùs Tiraq. multos referens *de retractu, tit.1.§.36. gloſ.3.n.22.cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum ſi non ſeruant ij propter quorum delictum fuit poſitum, alij nihilominus ſeruare tenentur, ſecus ſi illi non ſeruant in quorum fauorem latum fuit.*

2 *Interdictum generale locale, quod dicatur, oſtenditur.*

3 *Interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures ſunt, an particulare dicatur remiſſiuè.*

4 *Interdictum, quando non ſeruatur ab eo, cuius cauſa latum eſt, alij ex Papæ licentia ſeruare non tenentur.*

Cap. Petiſti. XX.

SI ij propter quorum delictum poſitum fuit interdictum, illud non ſeruant, alij debent illud ſeruare. Si verò ij in quorum fauorem fuit poſitum, non ſeruant interdictum, nec alij tenentur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. 1

Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 201. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 3.

2 *Ciuitas veſtra generali*, &c.] Ergo interdictum generale locale dicitur cùm interdicitur ciuitas, ſicut etiam dicitur illud, quòd ſub nomine collectiuo vniuerſitatis plurium locorum profertur, itavt plura loca ſub ſe contineant, quæ ſcilicet ibi ſunt, vel eſſe poſſunt, & in hoc diſtinguitur à ſpeciali, ſeu particulari, qui eſt quando aliquis particularis locus, veluti Eccleſia S. Petri, interdicitur, vel ſi plures Eccleſiæ particulares ciuitatis non nomine collectiuo interdicantur, benè explicat Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 166. Vgol. *de cenſuris, tab.* 5. *c.* 6. *in principio*, Auila *eod. tract. p.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 1. *concl.* 2. Couar. *in cap. alma mater, p.* 2. §. 1. *num.* 9. Tolet. *in ſumm. lib.* 1. *c.* 51. *n.* 5. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 32. *ſect.* 2.
3 *n.* 4. Vtrùm autem interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures ſunt, particulare ſit, vide Nauar. *d. cap.* 72. *n.* 168. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 51. §. 3. Sayr. *de cenſuris, lib.* 5. *c.* 2. *n.* 9. Soar. *d. ſect.* 2. *à n.* 5.

4 *De noſtra licentia celebretis.*] Ergo quando interdictum non ſeruatur ab eo, cuius cauſa latum eſt, alij ex Papæ licentia ſeruare non tenentur, de quo tamen vide Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis, lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 69. *in fine*, vbi etiam reſoluit, quòd ſi plures ſint quorum cauſa interdictum fuerit promulgatum, ad talem executionem requiritur, vt maior pars illorum violet interdictum habendo animum in tali violatione perſeuerandi, provt coniici potuerit ex ipſorum actibus.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum Monaſterio vt eius Monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de Monachis exiſtentibus in Monaſterio, vel in Eccleſiis ſibi vtroque iure ſubiectis.*

2 *Eccleſia dicuntur ad aliquem pertinere vtroque, ſeu pleno iure, quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, quod intellige vt ibi.*

3 *Exemptio vtroque, ſeu pleno iure à poteſtate Epiſcoporum, an Religioſis concedi poſſit ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus oſtenditur.*

4 *Eccleſia per præſcriptionem poteſt vtroque iure à poteſtate Epiſcopi eximi, & ad religioſos transferri.*

5 *Declaratur text.* in cap. cùm non liceat, de præſcript.

Cap. Quoniam. XXI.

1 Priuilegium quando conceditur Monaſterio & Eccleſiis illi ſubiectis vtroque iure, vt eorum Monachi non poſſint excommunicari, intelligitur de Monachis manentibus, & deſtinatis in his locis tantùm. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 202. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 4.

2 *Vtroque iure.*] Id eſt, pleno iure, in ſpiritualibus ſcilicet, & temporalibus, vt notauit gloſſ. *hic, & in c. cum & plantare*, §. *in Eccleſiis, verbo pleno iure, ſuprà hoc tit.* quas *ibi* ſequuntur Butr. *n.* 26. Zabar. *n.* 1. Dec. *n.* 12. & 16. Rebuf. *in concordatis, tit. forma mandati, verbo plenum*, Marta *de clauſulis, clauſul.* 85. *n.* 6. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 364. *n.* 3. Eraſm. à Cockier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 9. *n.* 6. Sayr. *de cenſuris, lib.* 1. *c.* 6. *n.* 12. reſoluentes Eccleſias dici ad aliquem pertinere vtroque, ſeu pleno iure quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, hinc inferentes per contrarium non pleno iure pertinere Eccleſiam ad Religioſos, vel alias perſonas, quando eis ſubiecta eſt quoad temporalia, ſed quoad ſpiritualia ab Ordinariorum iuriſdictione, & poteſtate exempta non eſt, imo inſtitutio, & deſtitutio ad Epiſcopum pertinet, vt notauit gloſſ. *verbo ipſis, in c.* 1. *de Capellis Monachor. lib.* 6. quam conſtantiſſimè ſequuntur, & paſſim commendant omnes proximè citati, & ſatis deducitur ex text. *in præſenti*, Sed pleniùs diſtinguendo materiam reſoluit Abb. *in d.* §. *in Eccleſiis, n.* 6. quem ſequuntur alij communiter, vt refert, & explicat Dec. *à n.* 20. *ibid.* quatuor caſus diſtinguens. Primum, vbi Religioſi habent tantùm iuſpatronatus in huiuſmodi Eccleſiis, propter quod ſolam habent facultatem præſentandi idoneos Preſbyteros ab Epiſcopo inſtituendos. Secundo, quando ſolum habent redditus temporales, & tunc eos tantùm in proprios vſus percipere poſſunt. Tertium, quando habent ſolam collationem, & tunc præter illam, nihil aliud in huiuſmodi Eccleſiis prætendere poſſunt. Quartum, quando Eccleſias habent pleno iure, vtrumque ius tam conferendi, quàm redditus temporales percipiendi, pertinet ad eoſdem, atque ita poſt Abb. reſoluunt omnes *in d.* §. *in Eccleſiis, & in c.* 1. *de Capellis Monachor. lib.* 6. ſubdiſtinguentes in hoc vltimo caſu, quòd vel Religioſis pleno iure Eccleſia ſubiecta eſt atque etiam populus, vel ſola Eccleſia, & non populus; in primo ſubdiſtinctionis membro fatentur, & collationem, & inſtitutionem, quam vocant authorizabilem, (per quam ſcilicet traditur animarum cura, iuxta doctrinam gloſſ. *in cap. auctoritate, de inſtit.* quam *ibi* ſequuntur omnes communiter) ad ipſos Religioſos pertinere, non ita in ſecundo membro, quando ſola Eccleſia eis ſubiecta eſt, & non populus; quamvis enim fateantur collationem ad ipſos pertinere, negant tamen ad illos ſpectare traditionem curæ populi, in quem ſupponimus nullam habere poteſtatem, ſed ſoli Epiſcopo eſſe ſubiectum. Quæ diſtinctio licèt in omnibus aliis rectè procedat, in hoc tamen vltimo de inſtitutione auctorizabili nullo firmo ſubſiſtit fundamento, per ea, quæ dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *allegat.* 72. *n.* 185.

Illud omittendum non eſt, quòd licèt Domin. *in d. c.* 1. *n.* 5. *verſ. & procedunt prædicta*, atque etiam Feder. de Senis *conſ.* 247. & alij, quos refert Dec. *conſ.* 152. *num.* 1. voluerint prædictam exemptionem vtroque, ſeu pleno iure Eccleſiarum à poteſtate Epiſcoporum concedi non poſſe Religioſis ab Epiſcopis & Prælatis inferioribus, ſed ſolùm à Romano Pontifice, quia inquiunt non poſſe Epiſcopos totam ſuam iuriſdictionem in aliquam Eccleſiam, & viſitationem, & reliqua paſtoralia iura à ſe abdicare, ex ratione text. *in cap. cùm non liceat, à principio, de præſcriptionibus*, iuncta deciſ. text. *in cap. cùm venerabilis, de cenſibus.* Contrariam tamen ſententiam expreſsè tenet gloſſ. *in ſumma* 25. *quæſt.* 2. & latè tuetur Calder. *conſ.* 5. *de rebus Eccleſiæ*, ſequitur Dec. *d. conſ.* 152. *num.* 3. *verſ. non obſtant ergo, & in d.* §. *in Eccleſiis, num.* 23. *cum ſeqq.* cum quo pugnantes ſententias ad concordiam ſic reduco, vt prior negatiua procedat in Epiſcopo huiuſmodi exemptionem ſine Capitulo concedente, & ſine iuſta cauſa, poſterior verò affirmatiua his interuenientibus, iuxta reg. text. *in cap. ſi exceptione* 12. *quæſt.* 2. *& in cap. nulli*, & per totum *de rebus Eccleſiæ non alienandis*, & quæ latè vltra ordinarios *ibi*, explicant Rebuff. *in compendio alienationum, num.* 9. & 11. *cum ſeqq.* Couar. *lib.* 2.

lib.2.var.c.17.à princip. Molin. *de iuſtitia, tract.2.diſp.* *465.& n.468.*& magis in terminis argumento text. *in cap.paſtoralis, de donat.* poſt Abb. notat Rebuff. *in tract. de congrua portione, n.38.* Roch. *de iurepatron. verbo pro eo, quod de diœceſani, n.20.* Lambert. *eod. tract. art.8 pri-*
4 *mæ quæſt. principalis p.2. lib.11.n.32.* Per præſcriptionem poteſt etiam Eccleſia vtroque iure à poteſtate eximi Epiſcopi, & ad Religioſos transferri, vt probant text. *in cap.cum olim, verſ.quia, & in cap.auditis,* cum multis aliis, *de præſcript. & in cap. cùm perſona, verſ.ſi autem, hoc tit. lib.6.* quibus locis ita obſeruant DD. communiter, & latè Balb. *de præſcript. p.1. quintæ principalis q.11.à n.3.* Neque obſtat text. *in d. cap. cùm non liceat, de præſcript.* omiſſis enim aliorum intellectibus, de
5 quibus Pariſ. *ibi, n.42.* facilè reſpondetur text. illum ſolùm negare præſcriptionem, per quam omnino extinguitur obedientia Epiſcopo à ſubditis debita, non autem eam, per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expreſsè admittit text. *in d. cap. cùm olim,* cum ſimilibus, de quibus Bald. *vbi ſuprà q.12.*& in viſitationis præſcriptione probat text. *in cap. cùm ex præſcript.*& vltra Balb. *q.16.* notat Bernard. Diaz *reg.604. limit.3.* Card. Tuſch. *tom.4. lit.L, concl.241. & lit.O, concl.5.* Minus obſtat text. *in d.cap. cùm venerabilis, de cenſibus,* non enim poteſtatis quæſtio *ibi* erat, ſed voluntatis, de quibus ſcilicet iuribus Epiſcopus fecit remiſſionem, & ideò in ſummario habetur, quòd remittens ſeruitia non intelligitur procurationem ratione viſitationis remiſiſſe, & vltra ordinarios *ibi,* notat Felin. *in d.cap. cùm ex officij, n.18. verſ. & nota.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus remittens alicui Eccleſiæ decimas Epiſcopales indefinitè, remiſiſſe videtur non ſolùm præteritas, ſed etiam futuras.*

2 *Quarta Epiſcopalis ſoluitur Epiſcopo ex omnibus decimis pertinentibus ad Eccleſias inferiores ad onera Epiſcopatus ſuſtinenda.*

3 *Epiſcopus remittere poteſt decimas, maximè ſuæ menſæ debitas ex iuſta cauſa.*

4 *Infinita diſpoſitio æquipollet vniuerſali.*

5 *Epiſcopus priuilegio ſuo ſimpliciter, & indefinitè decimas Epiſcopales remittens, non ſolùm præſentes, ſed etiam præteritas, & futuras remittere cenſetur.*

6 *Augmentum, quod poſtea rei legatæ acceſſit, venit in legatis ſimpliciter factis.*

7 *Verba quando generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui antiqua excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur.*

8 *Indefinita, aut generalis depoſitio poſita ſimpliciter ſine pronomine,* meum, *quando futura comprehendat, oſtenditur.*

9 *Referuntur intellectus huius text.* & n.10.

11 *Remiſſio decimarum facta à Romano Pontifice, vt priuilegium in toto rigore accipi debet, ſtrictamque recipit interpretationem, ac per conſequens præſentes tantùm decimas, non futuras comprehendit.*

12 *Declaratur text.* in Clement. vlt. de reſcriptis.

13 *Declaratur text.* in cap. ex parte, de decimis.

14 *Priuilegium de decimis non ſoluendis de noualibus mentionem faciens, ad noualium decimas trahi non poteſt, quæ ab aliis erant poſſeſſa tempore priuilegij conceſſi.*

15 *Priuilegium de non ſoluendis decimis noualium extendi non poteſt ad decimas noualium, quæ tempore impetrationis iam erant proſciſſa.*

16 *Princeps ſi concedat alicui domino, vel magnati datam officiorum alicuius ciuitatis, an talis conceſſio intelligatur de illis officiis, quæ poſt conceſſionem per Principem, creata ſunt, oſtenditur,*& n.17.

18 *Vna, eademque res non debet diuerſo iure cenſeri.*

19 *Verba in dubio an ſemper videantur relata ad tempus præſens, oſtenditur.*

Cap. Quia circa. XXII.

EPiſcopus quando remittit decimas indefinitè alicui 1
Eccleſiæ, intelligitur non ſolùm de prædiis, quæ habet, ſed de habendis, quia beneficia ſunt pleniſſimè interpretanda, præſertim ſi Epiſcopus potuit excipere contra tale priuilegium, & nihil excepit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 202.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.717.* remiſſiuè Caſal. *in annot.*& Ximen. *in concord. p.1.& 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5. tit.12. c.2.*

Super Epiſcopalibus decimis.] Id eſt, quarta, quæ ad 2
onera Epiſcopatus ſuſtinenda Epiſcopo ſoluitur ex omnibus decimis pertinentibus ad Eccleſias inferiores, iuxta text. *in cap. vobis, & in cap. conceſſio 12.q.2.* de qua fit mentio *in cap. de quarta, de præſcription. & in cap. conquerente, de offic. Ordinarij,* cum multis aliis, Rebuff. *de decimis, q.11.n.7.* Couar. *in cap. officij, n.1. de teſtamentis,* latè Soar. *de Religione, tom.1. tract. de decimis, l.1. c.28. n.9. cum ſeqq.*& in hac quarta de iure communi Epiſcopus fundatus eſt, vt per Monet. *de decimis, c.8.q.2.n.14.*

Facta extitit ſecundùm Canonicas,&c.] Ergo Epiſco- 3
pus remittere poteſt decimas, maximè ſuæ menſæ debitas, ex iuſta cauſa, vt reſoluit Monet. *de decimis, c. 5, n.44.* Verùm obſtare videtur, quia *in hoc text.* non remiſſio, ſed priuilegium à ſolo Epiſcopo emanauit iuxta verba, de quibus in principio, ibi, *priuilegium Prædeceſſoris tui,* non poteſt enim Epiſcopus alicui concedere immunitatem à ſolutione decimarum per viam priuilegij, vt voluit Rebuf. *d.tract. de decimis, q.5.n.28. & 32.* tum quia ſunt à Papa aſſignatæ ſingulis Eccleſiis, *c.1.& 13.q.1.* tum quia in Concil. Cabilonenſ. ſtatutum fuit, ne Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ decimis priuarentur, *c. Eccleſiæ 17.q.1.* tum denique, quia Epiſcopus decimarum, & aliarum rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrator eſt, & non dominus, & ideò donare non poteſt, *c.2. de donation.* iuncta reg. *l. filiusfam. ff. eodem tit.* & quæ explicat Rebuff. *in compendio alienationum, à n.61.* remittere verò ſpeciem donationis continet, vt per text. *in l. ſi mulier, ff. de condictione cauſa data,* ex multis, quos refert, & cõprobat Duen. *reg.22. ampliat.1.* Sed huic difficultati reſpondent DD. omnes poſt gloſ. *hîc,* quòd intelligatur text. *in præſenti,* quando in remiſſione decimarum facta ab Epiſcopo interuenit Capituli auctoritas, & iuſta cauſa, neceſſitatis ſcilicet, & euidentis vtilitatis, ita Zabar. *hîc in fine,* Butr. *n.1.& 5.* Abb. Socin. *n.2.*& alij quos refert, & ſequitur Prædil. *in l. præſes, n.18. iuncto n.21. C. de tranſactionib.* Rebuff. *in d. compendio alienationum, à n.66.* latè Monet. *d. tract. de decimis, c.5.q.7. num.131. cum ſeqq.*& ideo D. Barboſ. *in priuatis ſcholiis ad l.1. ff. de legatis 1. & in l. diuortio, §. quod in anno, num.16. ff. ſoluto matrim.* ex dictis verbis huius text. ibi, *ſecundùm Canonicas ſanctiones,* deducit remiſſionem decimarum, de qua *hîc,* Eccleſiæ grauoſam non fuiſſe, ſi enim talis eſſet, ſecundùm Canonicas ſanctiones facta cenſeri non poſſet, iuxta text. & quæ *ibi* notantur *in cap.1. de conſuet.* Quemadmodum enim licèt alienatio rei Eccleſiæ abſolutè conſi-

derata

derata grauoſa cenſeatur Eccleſiæ, & ideo non valeat conſuetudo, quæ etiam admiſit ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis *cap. cauſam quæ, de re iudic.* non tamen ita grauoſa cenſetur ſolemnitatibus interuenientibus, ſed potiùs licita, ex *c.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælatis*, eodem modo licèt grauoſa cenſeri poſſit Eccleſiæ remiſſio decimarum abſolutè conſiderata, non ita tamen poſitis dictis ſolemnitatibus; ſed non obſtat text. *in cap. veniens, de tranſact.* quia agit de tranſactione facta à Sacerdote ſine Epiſcopi auctoritate, atque ita ſine debitis ſolemnitatibus, iuxta *c.* 2. *& cap. de cætero, eodem tit.* Nec etiam obſtat quòd remiſſio decimarum *in hoc text.* facta eſſe videatur per modum priuilegij, quia reſpondetur vt *infrà.*

4 *Indefinitè decimas*, &c.] Ex his verbis iuncto fine colligit gloſſ. *hic*, vulgarem illam regulam quòd indefinita diſpoſitio æquipollet vniuerſali, *l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrban. l. ſi pluribus* 45. *ff. de legatis* 2. cum ſimilibus, & in diſpoſitione legis poſt gloſſ. *verbo aliorum, in cap. vt circa, de elect. lib.* 6. ex quibus annotare frequentiſſimè ſcribentes ex multis, quos refert, comprobat latè explicans Conar. *lib.* 1. *var. c.* 13. *n.* 6. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 6. *n.* 1. *&* 10. & in diſpoſitione tam legis, quàm hominis ſi detur in vtraque eadem ratio, Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 21. *num.* 5. *& præſ.* 62. *n.* 7. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1181. *n.* 38. *cum ſeqq.* plenè Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I. concl.* 86. *cum ſeqq.*

5 *Illius temporis, ſed futuri.* Notabilis eſt text. iſte, vt ait Abb. *in ſummario*, dum probat, quòd ſi Epiſcopus priuilegio ſuo ſimpliciter, & indefinitè decimas Epiſcopales remittat, non ſolùm præſentes, & præteritas, ſed etiam futuras remittere cenſetur, ita etiam Butr. & Henric. à principio, & omnino *à n.* 5. Anchar. *n.* 3. Socin. *n.* 1. & omnes alij *hic*, proſequitur ex profeſſo pleniſſimè Alber. Brun. *in tract. de augmento concl.* 9. *& concl.* 16. & alij relati à Pinel. *in rub. C. de reſcind. vend. p.* 2. *c.* 3. *n.* 24. Duen. *reg.* 73. Valaſc. *conſult.* 58. *num.* 10. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. B. concl.* 49. *num.* 9. *tom.* 2. *lit. D, concl.* 491. *& lit. E, concl.* 560. *& tom.* 6. *lit. P. concl.* 735. *à num.* 23. Vinian. *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 1. *tit.* 17. *num.* 256. *verſ. necnon, pag.* 240. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 365. *in princ.* Cabed. *p.* 2. *deciſ.* 85. *à princ.* conſonantque in eandem concluſionem text. *in cap. ad audientiam*, 12. *& in cap. ex p.* 17. *de decim.* Vnde per hunc text. tenet Bart. *in l. damni*, §. *ſi quis ædes*, & *ibidem.* Imol. *ff. de damno infecto*, quòd priuilegium exemptionis ſuper decimis, vel collectis non ſoluendis porrigitur ad prædia quæſita poſt conceſſionem immunitatis, ſequuntur Alex. *conſ.* 178. *num.* 15. *vol.* 2. Natt. *conſ.* 66. *num.* 13. *& conſ.* 160. *num.* 23. *& conſ.* 328. *num.* 4. Pariſ. *conſil.* 98. *num.* 7. *&* 10. *vol.* 1. Burſat. *conſ.* 16. *num.* 77. *vol.* 1. Feſtaſ. *de collectis, p.* 4. *q.* 21. *num.* 62. Bertaz. *in conſil. ciuili* 27. *num.* 30. Menoch. *conſ.* 106. *num.* 269. Surd. *conſ.* 262. *num.* 5. Ozaſc. *deciſ.* 136. *num.* 1. Anna. Fili. *ſing.* 698. *& conſ.* 61. *num.* 15. *vol.* 1. Rimin. iun. *conſ.* 223. *num.* 28. *vol.* 2. Tap. *in l. fin. ff. de conſtit. Princip. p.* 1. *c.* 4. *num.* 6. Camil. Borrel. *de præſtantia*

6 *Regis Catholici, c.* 53. *num.* 22. & quod in legatis ſimpliciter factis receptum eſt venire augmentum, quod poſtea rei legatæ acceſſit, ſiue cum pronomine, *meum*, ſiue ſimpliciter fiant, vt probat text. elegans *in l. cùm fundus* 10. *ff. de legat.* 2. quem latè explicat Con. *pract. c.* 2. *num.* 2. *cum ſeqq.* ſic etiam in hypotheca rerum ad me pertinentium facta ſimpliciter, quòd veniant tam præſentes, quàm poſtea acquiſitæ, probat text. *in l. vlt. C. quæ res pignori*, cum aliis, quæ poſt Neguz. *de pign. p.* 2. *membr.* 2. *à princ.* adducit Duen.

reg. 76. Confirmatur deinde concluſio ex alia ratione, 7
quam text. *in præſenti*, ſenſit in his verbis *cùm nihil exceperit cùm potuerit excepiſſe*, quibus probat, quod quando verba generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur quæ venire poſſunt, & continentur in lata verborum ſignificatione, quod etiam inſinuat text. *in d. cap. ad audientiam*, & adducitur ex *reg. text. in l. veteribus*, 40. *ff. de pactis*, ſecundùm quam, quoties verba ambigua ſunt in quibuſcunque conuentionibus, ſemper contra proferentem fit interpretatio, exornant multi, de quibus Alph. *collect.* 248. Cùm ergo Epiſcopus decimas Epiſcopales ſimpliciter remittens potuiſſet decidere terminum aliquem per quem ſimplex conceſſio ad præſentes decimas, aut præteritas, ſi id voluiſſet, reſtringeretur, veluti dicendo quas nunc Monachi poſſident, non immeritò decidit Pontifex, quod cùm nullas exceperit, omnes conceſſiſſe videtur.

Intellige, quando diſpoſitio indefinita, aut generalis poſita eſt ſimpliciter ſine pronomine, *meum*, vel 8
adiectione præteriti, aut præſentis temporis, tunc enim futura comprehendit etiam in legatis vel aliis, in quibus de dominij agitur tranſlatione, atque ita text. *in præſenti*, ex eadem ratione procedere, & contrarium eſſe dicendum, ſi in conceſſione, ſeu remiſſione adiiceretur pronomen, *meum*, *ſuum*, aut ſimilia; deducitur ex reſolutis per Abb. *in cap. cum Capella, n.* 5. *hoc tit.* ex quo communiter receptum dicit, & ſequitur Fortun. *in l. Gallus*, §. *& quid ſi tantum, n.* 115. *cum ſeqq. ff. de liberis, & poſthumis.* Et confirmatur ſequenti ſyllogiſmo. Verba generalia, aut indefinita, ſi materia ſubiecta non repugnat ex ſe, & ex ſermonis proprietate, ſunt apta non ſolum præſentia, ſed etiam futura comprehendere, at in remiſſione decimarum ſimpliciter ſine pronomine, *meum*, *ſuum*, vel alia demonſtratione, quæ præſens tempus oſtendat, ſi fiat debitis interuenientibus ſolemnitatibus, non repugnat materia ſubiecta ex Eccleſiæ, aut ſucceſſoris præiudicio, iuxta ſupradicta; ergo rectè text. decidit futuras decimas comprehendere, qui quidem intellectus benè conuenit cum communi, ille enim primo loco totum ponit in vi, & proprietate ſermonis, communis autem conſiderat Eccleſiæ præiudicium, vt oſtendat materiam ſubiectam non repugnare.

Ex quibus colligitur iam non eſſe neceſſarium recurrere ad alios intellectus, quos ad hunc text. excogitarunt DD. Henric. enim, *hic, n.* 3. ait propterea in 9
remiſſione indefinita Decimarum contineri futuras, quia importat titulum vniuerſalem, qui æquè comprehendit præſentes, ac futuras decimas, per text. *in l. grege* 21. *ff. de leg.* 1. *& in l. grege* 6. *ff. de leg.* 2. cum ſimilibus. Neque diſcrepat alius intellectus Butr. *n.* 7. dum ait ius hoc ex remiſſione decimarum competens monaſterio, indiuiduum eſſe, tam reſpectu præſentium, quàm futurarum, & proinde omnes comprehendere, iuxta *reg. l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeruitutes amittantur*, quibus fauet ratio huius text. quòd vna, eadémque res non debet diuerſo iure cenſeri iuxta *cap. cum in tua, de decimis*, explicat enim Butr. quòd ſicut ius, quod habebat Epiſcopus exigendi decimas, erat vnum integrale, habens ſe æqualiter ad præſentes, & futuras, ita etiam remiſſio æqualiter habet ſe ad omnes, & per eam, quoad omnes ius illud ſublatũ eſt. Sed ſolido non nituntur fundamento, nam decimarum nomẽ collectiuum non eſt, vt grex, hæreditas, peculium, & ſimilia, ita vt oratio per illud concepta vniuerſalis dici debeat, neque hoc ius, quod Epiſcopus habet recipiendi decimas, vel Monaſteriũ non ſoluendi, ita indiuiduum eſt, & inſeparabile reſpectu

nouarum decimarum, vt neceſſariò, qui illas percipit, vel non ſoluit, & has percipere, vel non ſoluere neceſſariò debet, imo contrarium, & iure, & vſu compertum eſt, quod ius percipiendi decimas antiquas, vel non ſoluendi, ſeparatum ſit à nouis decimis, & qui illas percipit, has non percipiat, *cap. dudum 31. infra hoc tit. cap. tua 25. §. vlt. de decimis*, & explicat totam difficultatem longo diſcurſu Gilchen. *de praeſcript. p. 1. c. 6. num. 189. cum ſeqq.* quare neque ratio tituli vniuerſalis, neque alia de iure indiuiduo difficultatem tollit: ſed ad prædictam rationem eſt recurrendum, quòd verba hæc indiffinita ſimpliciter, id eſt, ſine temporis, aut pronominis adiectione, ex ſe apta ſunt, vt comprehendant omnes decimas præſentes, & futuras. Ratio deinde æqualis eſt, tam ad has, quàm ad illas, neque aliqua differentiæ ratio aſſignari poteſt, quare præſentes remiſerit Epiſcopus, non verò futuras, non etiam verſatur ibi alicuius tertij præiudicium, ergo his omnibus concurrentibus rectè decidit Pontifex omnes comprehendi, & venire futuras in hac definita remiſſione.

10 Non obſtat, quòd text. *in praeſenti*, agere videtur de remiſſione decimarum per modum priuilegij, vt patet ibi, *priuilegium praedeceſſoris tui*, ac per conſequens ſtrictiſſimè debeat interpretari, *cap. porrò, cap. ſanè, hoc tit.* quia reſpondetur huiuſmodi remiſſionem decimarum ab Epiſcopo, de quo *hîc*, per modum priuilegij factam non fuiſſe, licèt enim in principio thematis, & facti narratione de priuilegio mentio fiat, accipiendo ſcilicet priuilegium in lata illa ſignificatione pro quacunque ſuperioris conceſſione, in deciſione tamen apertè Pontifex oſtendit remiſſionem hanc habere naturam beneficij, quod latiſſimam recipit interpretationem, & ſic de beneficio eſſe intelligendum hunc text. poſt Panorm. & D. Barboſ. *in d. §. quod in anno, n. 16. & 17.* communem comprobat Perez de Lara *de anniuerſariis, & Capell. c. 16. n. 16.* & ante eum Couar. *var. lib. 1. c. 13. in fine*, multos referens, & benè aduertens non ſufficere hanc rationem, niſi addatur alia, quam ſequimur ex proprietate, & rigore verborum, quæ etiam futura comprehendunt, & materia ſubiecta, quæ non repugnat. Adde inſuper priuilegium propriè eſſe, quando aliquid conceditur contra ius commune, vt ex ipſius priuilegij definitione deprehenditur, de qua gloſſ. communiter recepta *in rub. de reſcript. lib. 6.* vnde cùm text. *in praeſenti*, agat de remiſſione decimarum facta ſecundùm Canonicas ſanctiones, non ad priuilegij, ſed ad beneficij naturam dicendum eſt; cùm ergo priuilegium non ſit, fauorem Monaſterij concernit, ac ſubinde beneficium eſt iuxta generalem beneficij deſcriptionem, de qua *in c. 1. verſ. in primis, in quibus cauſis feudum amittatur*, nec quando fit à Prælato debitis ſolemnitatibus, diuerſa cenſeri debet, quoad hunc effectum ab illa, quæ fit à domino rei ſuæ.

11 Quamvis text. *in praeſenti*, ex proximis rationibus rectè defendatur quando remiſſio decimarum Epiſcopalium fit ab Epiſcopo, non ita tamen, ſed contrarium eſt reſoluendum, ſi remiſſio fiat à Romano Pontifice, tunc enim neque beneficium dici poteſt, ſed potius priuilegium in toto rigore debet cenſeri, neque plenam, ſed ſtrictam recipit interpretationem, & conſequenter præſentes tantùm decimas, non futuras comprehendit, quo caſu procedit text. *in cap. tua 25. §. vlt. de decimis, & in c. 2. in princ. & in §. 1. eodem tit. lib. 6.* atque ita hanc differentiam inter conceſſionem factam ab Epiſcopo ſecundùm Canonicas ſanctiones & Priuilegium Romani Pont. ſentiunt gloſſ. & reliqui omnes qui illam ſequuntur; dum totam rationem huius text. ponunt in eo, quod hæc remiſſio, ſeu conceſſio ſolius concedentis præiudicium continebat, & expreſsè Rebuff. *de decimis, q. 14. n. 32.* Brun. *d. concl. 9. verſ. praedicta*, Gutier. *canon. lib. 2. c. 21. n. 123.* melius quàm omnes D. Barboſ. *d. §. quod in anno, n. 18.* Vnde infertur ſolutio ad obiectionem deductam *ex Clement. vlt. de reſcript.* dum decidit reſcriptum de beneficio 12
vacaturo non extendi ad beneficium creatum poſt datam reſcripti, interpretatur enim Card. ibi ex eo procedere, quia odioſa erat huiuſmodi gratia à Romano Pontifice conceſſa in præiudicium Ordinariorum, ac ſubinde diuerſa ab illa, de qua in hoc text. quæ ſolius concedentis præiudicium continet. Sic etiam in priuilegiis propriè ſumptis, quæ ſcilicet contra ius commune à Romano Pontifice conceduntur, procedit text. *in Clem. 1. in fine, de cenſibus*, vbi omnes notant, & Padil. *in l. non modus, n. 5. de ſeruitutibus.* Neque his obſtabit text. *in cap. ex parte 27. de decimis*, dum probat 13
eum, cui priuilegio Summi Pontif. conceſſum eſt, vt decimas percipiat, noualium decimas percipere poſſe ex ea ratione, quia cui conceditur, quod eſt maius, conceditur etiam, quod eſt minus: nam ad illum text. varij aſſignari ſolent intellectus, quos proſequitur Rebuff. *à n. 6.* Couar. & Gutier. *dictis locis*, Soar. *de religione tom. 1. tract. de decimis, lib. 1. c. 23. à n. 4.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. P, concl. 752.* Carol. de Tapia *ad l. fin. ff. de conſtit. Princip. p. 2. c. 9. ex n. 91.* Greg. Accac. *de priuileg. lib. 2. c. 9. n. 27. cum multis ſeqq.* latiſſimè me citato *in hoc loco.* Caſtill. *tom. 7. de tertiis, c. 36. n. 5. cum ſeqq.* inter quos ille iam receptus eſt à recentioribus, quòd procedat ex mente concedentis, quia ſcilicet verius eſt non agi *ibi* de priuilegio percipiendi decimas in aliena Parochia, hoc enim reſtringendum eſſe libenter fatentur, idque colligunt ex verbis text. ibi: *Parochiarum tuarum*, &c.

Amplia adeò huiuſmodi priuilegium de decimis 14
non ſoluendis conceſſum à Romano Pontif. odioſum eſſe, & reſtringendum, vt etiamſi expreſsè de noualibus mentionem faciat, ad noualium decimas trahi non poſſit, quæ ab aliis erant poſſeſſæ tempore priuilegij conceſſi, vt decidit text. *in cap. dudum, 31. infrà hoc tit.* cuius deciſionem vltra Abb. & ordinarios *ibi*, commendant, & exornant, Rebuff. *d. q. 14. n. 33.* Cou. *d. c. 17. n. 14.* Gutier. *d. c. 21. n. 126. cum ſeqq.* imo notabilior eſt deciſio text. *in d. c. 2. §. 1. de decimis, lib. 6.* dum ſpecialiter, & nouo iure contra verborum proprietatem reſtringit priuilegium de decimis noualium percipiendis, pro ea portione, pro qua veteres percipiebat, vt ſi impetretur ab illis qui totaliter veteres percipiebant, vt extendi non poſſit vltra medietatem noualium, commendant ſpecialem caſum continere aduertentes Abb. & alij, de quibus Rebuff. *d. q. 14. n. 34.* Gutier. *d. c. 21. n. 25. ad finem*, Soar. *d. c. 23. n. 5.* Ampliatur etiam prædicta reſolutio, quòd priui- 15
legium de non ſoluendis decimis noualium extendi non poſſit ad decimas noualium, quæ tempore impetrationis iam erant proſciſſa, quia à tempore proſciſſionis ſtatim efficax ius cœpit competere iis, quibus idem ius alioquin competebat, cui ſubinde Pontif. præiudicare non intendiſſe dicendum videtur, vt ex Abb. receptam ſententiam profitentur Cou. *d. c. 17. n. 14.* & Gutier. *d. c. 21. n. 127.* Monet. *de decimis, q. 4. num. 69.*

Ex quibus omnibus inferri poteſt reſolutio ad illam 16
quæſt. controuerſam, vtrùm ſcilicet ſi Summus Pontif. alicui Principi concedat collationem beneficij alicuius ciuitatis, vel Princeps alicui Domino, vel Magnati datam officiorum illius, talis conceſſio intelligatur de his beneficiis, & officiis quæ poſt conceſſionem per Summum Pontif. vel Principem creata ſunt? & ex dictis, quoad officia per Principẽ de nouo creata,

pars

pars affirmatiua amplectenda eſt; diximus enim conceſſionem, ſeu diſpoſitionem ſimpliciter factam ſine adiectione temporis præſentis, aut pronominis, *meum*, futura comprehendere, ſed quæſtionem conceſſionis officiorum in eiſdem terminis proponimus, ergo futura quoque officia comprehendi dicendum eſt: facit deciſio huius text. quatenus habet remiſſionem decimarum ſimpliciter factam futuras comprehendere, atque etiam rationes, quibus Pontifex confirmat, quòd beneficia Principis, quando ipſius ſolius concedentis præiudicium continent, latiſſimam recipiunt interpretationem, & conſequenter futura, comprehendunt: planum autem eſt huiuſmodi conceſſionem officiorum, vel aliorum iuriſdictionalium ſolius Principis præiudicium continere, quia ad ipſum ſolum eorum donatio ſeu data pertinet, vt notant Innocent. & reliqui omnes *in cap. cùm P, de fide instrumentorum*, & plures de quibus Couar. *pract.c.*19. *ad finem*, Anend. *de exequendis mandatis Principum*, *c.*10. *in princip.* & ſæpè repetit Cabed *p.* 2. *deciſ.* 14. *& deciſ.* 53. faciunt, quæ reſoluunt relati per Valaſc. *de iure emphyt. q.*8. *n.*22. Meritò igitur huiuſmodi officiorum conceſſionem comprehendere futura tenent poſt alios D. Barb. latè diſputans *in d.§. quod in anno, n.*17. & quoad officia, & beneficia Fr. Emman *quæſt. regul. tom.*1. *q.*20. *art.*8. & confirmatur ex reſolutione eorum, qui docent, quòd ſi à Principe concedatur iuriſdictio alicuius caſtri, & deinde numerus incolarum, aut ipſum caſtrum augeatur, etiam ad augmentum iuriſdictio extenditur, vt ex Angelo reſoluit Brun. *de augmento. concl.* 9. *in princip.* & ex Bald. Guido Pap. *deciſ.* 265. *& deciſ.* 489. *n.*21 & ex Alex. pluribúſque aliis Card. Tuſch. *tom.*6. *litera P, concl.*835. *à n.*3. & pleniùs Couar. *pract. c.*2. *n.*1. *ad finem, & n.*8.

17 Quamvis contrariam ſententiam, quòd in hac officiorum conceſſione veniant ſolùm officia creata tempore conceſſionis, teneat Afflict. *lib.*3. *conſtitutionum, rubr.*4. *n.*10. quem refert, & ſequitur Cabed. *p.*2. *deciſ.*22. *n.*3. *&* 5. Neque obſtat *Clem. vlt. de reſcript.* vbi gratia ad beneficium vacaturum non extenditur ad creatum poſt ipſam gratiam, quia procedit in gratia Romani Pontif. in præiudicio Ordinariorum, hic verò de ſolo agitur præiudicio Principis concedentis, deinde vt aduertit D. Barboſ. gratia erat ibi particularis, hic verò eſt conceſſio generalis.

18 *Vna, eadémque ſubſtantia*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vna, eadémque res non debet diuerſo iure cenſeri, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §.1. *gloſ.* 18. *n.*21. Gonzal. *reg.*8. *Cancellariæ gloſ.*43. *n.*160. & alios per me citatos *in tract. de Axiom. iuris vſufreq. Axiom.*135. *n.*7.

19 In gloſ. *Sed futuri.* Notatur ad hoc, quòd licèt verba in dubio videantur relata ad tempus præſens, per *l. ſi ita, ff. de auro, & argento legato*, tamen id non procedit in conceſſionibus reſpicientibus ſolum præiudicium concedentis, nam tunc quaſi beneficium latè accipietur, atque ita etiam futura in illis venient, vt per Cou. *practic. c.*2. *n.*1. *ad finem*, Fr. Emman. *d. art.*... Valaſc. *conſ.*58. *n.*10. D. Barboſ. *d.* §. *quod in annot. n.*16.

20 Notatur etiam ad hoc, quòd non eſt locus fictioni, cùm tractatur de præiudicio alterius, vt per Tiraq. *de retract. tit.*1. §.1. *gloſ.*10. *num.*71. *& tit.*2. §.2. *gloſ. vnic. num. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia tria Patriarchalium Sedium referuntur.*
2 *Doctores citantur, qui de Patriarchis tractant.*
3 *Romana Eccleſia omnium aliarum, omniúmque fidelium mater eſt, & magiſtra.*

4 *Conſtantinopolitani Patriarchatus originem qui referant, citantur.*
5 *Alexandrini Patriarchatus dignitas, & origo oſtenditur.*
6 *Antiocheni Patriarchatus dignitas, & quando inceperit, diſcutitur.*
7 *Catholici nominis excellentia quanta ſit, remiſſiuè.*
8 *Hieroſolymitani Patriarchatus origo, & dignitas oſtenditur.*
9 *Patriarcha, & alij Prælati immediatè ſubiecti Papæ tenentur ei præſtare obedientiam, & iuramentum.*
10 *Patriarchæ pallium à Romano Pontifice tantum accipiunt.*
11 *Pallium vniuerſaliter ſolùm à Romano Pontif. datur.*
12 *Archiepiſcopi an à quatuor Patriarchis pallium accipere poſſint, oſtenditur.*
13 *Archiepiſcopi in tota ſua prouincia poſſunt ante ſe Crucem elatam deferre, etiam in locis exemptis.*
14 *Patriarcha vbique ante ſe Crucem deferre poſſunt.*
15 *Patriarchalis Crux qualis debeat eſſe, oſtenditur.*
16 *Patriarchæ in Vrbe Romana, vel vbi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præferre non poſſunt.*
17 *Curia Romana, vel Principis ibi eſt vbi Papa, vel Princeps exiſtit.*
18 *Patriarcha Crucem præferre non poteſt, vbi Legatus Papæ præſens eſſet.*
19 *Inſignibus Apoſt. dignitatis vti non poteſt, niſi Legatus de Latere.*
20 *Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum.*
21 *Appellatio gradatim, non verò omiſſo medio eſt interponenda.*
22 *Appellari an poſſit ad Patriarchas omiſſo medio, oſtenditur*, & n.23.
24 *Imperator non admittit appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio.*
25 *Papa appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio ſolet admittere*, & n.26.
27 *Princeps an poſſit ſubditos ſine culpa iure ſuo priuare, remiſſiuè.*
28 *Priuilegium alicui conceſſum, an Princeps ſine cauſa reuocare poſſit, oſtenditur.*

Cap. Antiqua. XXIII.

POſt Eccleſiam Romanam, quæ eſt mater, magiſtra, & Princeps omnium, primum locum habet Conſtantinopolitana, ſecundum Alexandrina, tertium Antiochena, quartum Hieroſolymitana, quarum Patriarchæ à Romano Pont. recipiunt pallium, id eſt, inſigne plenitudinis paſtoralis, cui iurant fidelitatem, & obedientiam. Deinde ipſi poſſunt dare pallium ſuis ſuffraganeis, recipientes pro ſe canonicam profeſſionem, & pro Papa promiſſionem obedientiæ. Item vbique deferri faciunt Crucem ante ſe, præterquam in vrbe Romana, vel vbi eſt Papa, vel eius Legatus vtens inſigniis dignitatis. Item in omnibus prouinciis ipſis ſubiectis poteſt appellari ad ipſos, ſalua appellatione quæ fit ad Papam, cui ab omnibus humiliter deferendum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*203. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*717. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Innoc. III. *c.*5. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decret. lib.*5. *tit.*12. *c.*6. 1

Textus *in præſenti* eſt valde notabilis, & frequentiſſima noſtrorū, ac Theologorum allegatione celebris, 2

dum & Patriarcharum Sedium ponit priuilegia, & præcedentia vnius ad alteram, atque etiam concluſionem illam ex petit à Summis Pontificibus & generalibus Conciliis ſæpiùs inculcatam, quod Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra, atque adeò ſuper omnes primatum tenet, conſonat in his omnibus text. *in cap. renouantes* 22. *diſtinct.* De Patriarchis vltra Ordinarios *hic*, & *ibi* Iacobat. *de Conciliis lib.* 1. *art.* 12. *§. ſecundò eſt videndum*, Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part.* 4. *conſider.* 9. Conar. *lib.* 4. *variar. c.* 14. *n.* 13. Paul. Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 9. *cum ſeqq.* Petr. Gregor. *rei beneficiariæ, cap.* 10. *num.* 4. *& ſyntagm. lib.* 15. *cap.* 2. Læl. Zech. *de republ. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Reuerendiſſ. Patriarch.* Matth. Vgon. *in tract. de præſtantia Patriarchali*, plures de quibus Cened. *ad Decretum collect.* 58. quibus adde Dionyſ. Paul. *in ſpeciali tract. de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, ac earum propriè inter ſe æqualitate*, Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 1. *num.* 18. *cum ſeqq.* Ioan. Garc *de nobilit. gloſſ.* 48. §. 2. *n* 13. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ*, *gloſſ.* 41. *n.* 11. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 2. *c.* 35. *&* 36. Marta *de iuriſdict. p.* 1. *c.* 16. *n.* 4. *cum ſeqq.* quos latè refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 1. *ſub tit.* 3. *de vera Patriarchalium ſedium erectione.*

3 *Super omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum.*] De Eccleſia Romana, quòd omnium aliarum, omniumque fidelium mater ſit, & magiſtra, atque ſuper omnes primatum obtinet, dixi *d. tit.* 3. *de vera Patriarchalium ſedium erectione, c.* 2. *n.* 14. *& ſuprà ad c.* 1. *de ſumma Trinit. n.* 6.

4 *Conſtantinopolitana primum.*] De Patriarchatu Conſtantinopolitano latè egi ego ipſe *d. tit.* 3. *cap.* 3. & *ibi* citatis adde Dionyſ. Paul. *d. tract. de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, c.* 10. nouiſſimè Illuſtriſſ. D. meum Roderic. à Cunha *in tract. de Primatu Eccleſiæ Bracharen.*

5 *Alexandrina ſecundum.*] De Patriarchatu Alexandrino multa adduxi ego ipſe *d. tit.* 3. *cap.* 4. & Dionyſ. Paul. *d. tract. cap.* 3. vbi *num.* 8. aſſerit huiuſmodi Alexandrinæ Ciuitatis nobilitatem, & amplitudinem inſignem, cauſam, & rationem fuiſſe, vt ibidem ſedes principalis poneretur, ſicut & eadem conſideratio cauſa fuit, vt Alexandrina, licèt poſterior inſtituta, Antiochenæ præferretur, eo quòd præfectura Alexandrina, Auguſtalis dicta, iuxta *rub. C. de eff. Præfecti Auguſtalis*, ab Auguſto eo nomine inſignita magnificentiſſiméque præ cæteris ab eodem nobilitata longè præſtabat Syriæ præfecturæ, vbi expreſsè obſeruauit Card. Baron. *annal. Eccleſ. tom.* 1. *ſub anno Chriſti* 19. *in verſ. qualis eſſet.*

6 *Antiochena tertium.*] De Patriarchatu Antiocheno, dixi *d. tit.* 3. *cap.* 5. & latè Dionyſ. Paul. *d. tract cap.* 7. vbi *num.* 7. refert Antiochenam Eccleſiam germanam Romanæ meruiſſe appellari ab Innoc. I. *in epiſtola* 14. *ad Bonifac. Presbyterum*, vt habetur *in tom.* 1. *Conciliorum*, *pag.* 781. ex quo vtriuſque Cathedræ officium Eccleſiaſticum ordinatum fuit, vt in breuiario Romano patet, & in ea celebris antiphonarum vſus cœpit, vt ex Tripartita hiſtoria referunt VValfridus *de exordiis, & incrementis rerum Eccleſiaſticarum, c.* 25. *verſ. dicendum*, Amalarius Fortunatus *de Eccleſiaſt. off. lib.* 4. *cap.* 7. *verſ. vt Tripartita*, & Rodulphus Riuo *de canon. obſeruantia*, *cap.* 12. & hinc forſan illius Eccleſiæ Antiſtes dicebatur Sacroſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholicus, de quo meminit Petrus Gregor.

7 *ſyntagmat. lib.* 15. *cap.* 7. *num.* 5. de cuius nominis Catholici origine, & excellentia multa adducunt Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 2. *c.* 33. *n.* 17. & ex Panciano, & aliis eleganter Valdeſ. *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ*, *c.* 13. *n.* 27. *&* 28. aduertens *n.* 30. ex Guillelm. Tyrio *lib.* 14. *belli ſacri c.* 12. & aliis, ideo Patriarcham Alexandrinum ſe appellari Catholicum vt vniuerſalem Patriarcham, quia duodecim, aut tredecim Archiepiſcopos, & ingentem numerum Epiſcoporum ſub ditione ſpirituali gubernabat. De cognomine Catholici ab Eccleſia conceſſo Hiſpaniarum Regi, ac de eius excellentia, & antiquitate latè Valdeſ. *d. c.* 13.

Hieroſolymitana quartum.] De Patriarchatu Hieroſolymitano egi *d. tit.* 3. *c.* 6. & adde Dionyſ. Paul. *d. tract. c.* 9. vbi *n.* 15. aduertit, quòd creſcente in Hieroſolymitanam Eccleſiam Chriſti fidelium deuotione factum fuit, vt Vigilij Papæ, & Imperatoris Iuſtiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itémque de Alexandrino tantum fuerit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conceſſum, atque largitum, totque eidem decreti, atque aſſignati ſuffraganei Antiſtites, vt verum Patriarchalis ſedis titulum, honorem, ac poteſtatem conſequi mereretur, obſeruauit Card. Baronius *tom.* 7. *annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 553. Vigilij Papæ *anno* 14. & Iuſtiniani Imperator. *anno* 27. *in pag.* 441. *in verſ. acta illa.* Cuius notabilia, & aurea verba habent in hunc modum: Tempore prædicti Principis, Iuſtiniani videlicet, congregata eſt Synodus generalis apud Conſtantinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Eutychij Conſtantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domini Antiocheni, & Euſtochij Hieroſolymitani Patriarcharum ſuper tribus Capitulis, &c. in qua Synodo poſt alias populo Dei neceſſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat ſanctorum Patrum, qui ad eam conuenerant, auctoritas, prædictam Deo amabilem Hieroſolymitanam honorare Eccleſiam, & eius Epiſcopo locum inter Patriarchas dare, communi ſanxit voluntate, reuerentiam exhibens ſanctæ Reſurrectioni, & quoniam prædicta Dei cultrix Ciuitas, quaſi in limite Alexandrini, & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, vnde illi Vrbi ordinaret ſuffraganeos, niſi vtrique Patriarchæ aliud detraheret, viſum eſt expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarchatum ordinaret ſubiectos; ſubtraxerunt ergo Antiocheno Cæſarienſem, & Scythopolitanum Metropolitanos; Alexandrino verò Rubenſem, & Berythenſem, item Metropolitanos, & quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter ſupradictos Metropolitanos, familiares ſuffraganeos, quos Græci ſyncellos vocant: ſubtraxerunt prædictis Metropolitanis quoſdam Epiſcopos, & quoſdam de nouo erexerunt vſque ad viginti quinque. Hæc Card. Baron. addens eadem reperiiſſe ſcripta in Bibliotheca Vaticana in Codice notiſſimo, cui eſt titulus, *Liber cenſuum.* 8

Præſtito ſibi fidelitatis, &c.] Ex his verbis colligunt 9 ſcribentes poſt gloſ. *hic*, *verbo, obedientiam*, Butr. *n.* 9. Zabarel. *n.* 5. & Abb. *n.* 6. *verſ. in gloſ.* quòd Patriarchæ, & alij Prælati immediatè ſubiecti Papæ, ei tenentur præſtare obedientiæ iuramentum, iuxta formam text. *in cap. Ego N. de iureiurando*, ſicut Epiſcopus ſuo Archiepiſcopo, & Archiepiſcopus ſuo Patriarchæ, atque etiam Sedi Apoſtolicæ promittere obedientiam, conſonat text. *in cap. dilecti, de maiorit. & obedien.* notat, gloſ. *verbo Sacramento, in cap. vt ſuper, de rebus Eccleſiæ non alienan.* explicat Redoan. *in tract. illius tit. q.* 3. *de alienat. non obſtante iuramento, à n.* 1. Martin. Vranus *in d. cap. Ego N. à princip.* & alij relati à Cened. *ad Decret. collect.* 108. *n.* 1. aduertentes, quòd licèt text. *in præſenti* de ſola obedientia faciat mentionem, conſuetudo tamen recipit, vt non aliter promittatur, quàm præſtito iuramento.

10. *A Romano Pontifice receperint pallium*, &c.] Ergo Patriarchæ ſolummodo pallium à Romano Pontifice recipiunt, vt habetur *in præſenti*, *& per totam diſt.* 100. item & Archiepiſcopi, niſi ex antiqua conſuetudine, vel ſpeciali Pontificio beneficio alicui Epiſcopo ſpecialiter concedatur, vt *in cap. cum in iuuentute, de præſumpt.* explicant Hoſt. *in ſumm. ſub tit. de auctoritate, & vſu pallij, n.* 3. Durand *in rationali diuinorum, lib.* 3. *c.* 17. Conrad. Brun. *de ceremon. lib.* 3. *c.* 4. *ad finem*, Ruzæ. *de præeminentia Archiepiſcopalis dignit. priuil.* 21. & Steph. Durand. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 2. *c.* 9. *num.* 41. *cum ſeqq.*
11 Guid. Pancirol. *variarum lectionum, lib.* 1. *c.* 20. Daturque à ſolo Romano Pontifice vniuerſaliter, iuxta text. *in c. niſi, de auctoritate, & vſu pallij*, quia datur in ſignum plenitudinis poteſtatis, iuxta text. *in præſenti, & in cap. ad honorem, illo tit.* quæ poteſtatis plenitudo ab alio dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, eiuſque Præſide Romano Pontifice Petri ſucceſſore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos tanquam membra omnis profluit Eccleſiaſtica iuriſdictio, *cap. in nouo* 21. *diſtinct.*

12 *Et ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur.*] Ex his verbis colligitur à quatuor Patriarchis Archiepiſcopos pallium accipere poſſe, in quo videtur obſtare text. *in cap. ſignificaſti* 4. *ad finem, de elect.* vbi habent, quòd pallium à B. Petri corpore tantùm ſuſcipitur, quia ſcilicet à ſolo Romano Pontifice eſt accipiendum, vt poſt Hoſt. notant Abb. *ibi n.* 9. Lælius Zech. *de repub. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum, n.* 5. *verſ. traditur*, & ex Innoc. Petr. Alphonſ. de Vaſconcel. *in harmonia rubricarum, ſub tit. de auctoritate, & vſu pallij, n.* 7. ſed Hoſt. *d. loco, n.* 4. & alij, de quibus Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *c.* 31. *in princip.* reſpondent Patriarchas pallium Archiepiſcopis ſuis ſuffraganeis largiri poſſe, ex auctoritate ab ipſo Romano Pontifice conceſſa, ac ſubinde dici non poſſe, quod ab alio accipiunt, quam à Romano Pontifice, & ab ipſius B. Petri corpore, iuxta reg. *qui per alium facit, de reg. iuris, lib.* 6.

13 *Dominicæ verò Crucis*, &c.] Hoc eſt ſecundum Patriarchalis dignitatis priuilegium, nam licèt omnibus Archiepiſcopis concedatur, vt in tota ſua prouincia poſſint ante ſe deferre Crucem etiam in locis exemptis intra prouinciam, vigore conſtitutionis editæ in Concilio generali Viennen. *in Clement. Archiepiſcopo, hoc tit. de priuilegiis*, & latè explicant Ruzæ. *de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis, priuileg.* 2. Læl. Zech. *d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum, n.* 6. Steph. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſc. auctori-*
14 *tas* 28. *auctoritate*, extra prouinciam tamen Crucem deferre non poſſunt, niſi illi, quibus ſpeciali Sedis Apoſt. priuilegio fuerit conceſſum, vt probat text. *in c.* 1. *vt lite pendente*, vbi notant omnes, & proximè citati. Patriarchis tamen iure communi priuilegium hoc conceditur *in præſenti*, vt vbique Crucem deferre poſſint, notant Butr. & Abb. *hic in princip.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 3. *conſiderat.* 38. *concl.* 4. Petr. Gregor. *ſyntagmatum iuris, lib.* 15. *c.* 9. *n.* 6. Læl. Zech. *loco proximè citato, n.* 2. *ad fin.* Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 19. §. 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 41. *n.* 45. Guido Pancirol. *d. lib.* 1. *c.* 20. §. *habent & aliud*, Ioan. Narbona *de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, p.* 2. *fund.* 1 *n.* 12. vbi *n.* 13.
15 aduertit Patriarcharum Crucem, quam præferunt ligno tranſuerſario gemino conſtare, cuius lignum ſuperius tranſuerſum breuius eſt, inferiùs longius; in quo diſtinguuntur à cæteris Epiſcopis, & Archiepiſcopis, quibus niſi vnius duntaxat tranſuerſi ligni Crucem intra ſuam prouinciam præſeferre non permittitur, vt obſeruarunt Iacob. Cujac. in Paralipomenon. *ad tit. de foro competenti, in cap. ſanè* 3. *in fine*, Iuſt. Lipſ. *in notis ad ſuos de Cruce libros*, Iacobus Gretſerus *de ortu ſanctæ Crucis* 3. *part. in deſcriptione Crucis Vuerdeanæ, verſic. verùm circa.*

Niſi in Vrbe Romana, &c.] Notat, & commendat, 16
licèt in praxi contrarium malè ſeruari aliquandò ex Hoſt. referat Ruſæ. *d. priuil.* 21. *verſ.* 3. *intellige*; rationem verò colliges cum Ant. Auguſt. *in notis ad hunc text. poſt collectiones ex l.* 1. *& l. vlt. ff. de officio Proconſulis*, quas explicat Ant. Faber *in rationalibus Pandectarum ad illum tit.* & Briſſon. *antiquitatum lib.* 3. *c.* 14. Indéque colliges malè ſenſiſſe Pancirol. *d. cap.* 20. § *habeant*, Patriarchas ſolùm intra prouincias ſui Patriarchatus poſſe deferre Crucem, nam ex limitatione, quam text. *in præſenti*, facit in proximè adductis verbis, regulam firmat in contrarium quod omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præſens non reperitur, iuxta reg. text. *in l. nam quod liquidè*, §. *vlt. ff. de penu legata.*

Vel vbicunque Summus Pontifex fuerit.] Notatur hic 17
text. pro doctrina eorum, qui docent Curiam Romanam, ſeu Papæ, vel Principis ibi eſſe, vbi Papa, vel Princeps exiſtit, vt docet gloſſ. *verbo Romana, in Extrauag. execrabilis, de præbend. Ioann. XXII.* Innoc. Abb. & alij communiter *in cap. Ego N. de iureiurando*, commendat Roman. *ſingul.* 145. & poſt Tiraq. & alios, Couar. *practic. cap.* 4. *n.* 10. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 13. §. 1. *à n.* 2. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 387. *cum ſeqq.*

Aut eius legatus. Notatur ad hoc, quòd Patriarcha 18
Crucem præſeferre non poteſt, vbi Legatus Papæ præſens eſſet, vt per Quarant. *d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 28. *auctoritas eſt, in fine*, vbi aduertit idem eſſe quando præſens eſſet Cardinalis non Legatus, vel Nuntius cum facultate. Legati de Latere vt in cæremoniali Epiſcoporum *c.* 3.

Vtens inſigniis Apoſtolicæ dignitatis.] Quæ eſſe pan- 19
nos purpureos, equum album phaleratum, ſimul atque fræno, & calcaribus deauratis, eiſque vti non poſſe Legatum niſi de Latere, poſt Hoſt. notant Butr. *n.* 10. Zabar. *num.* 6. Abb. *n.* 4. & alij omnes *in præſenti*, Petr. Gambar. *lib.* 2. *de poteſtate Legati, lib.* 2. *cap.* 1. *de variis Ordinariorum nominibus, n.* 21. Ioan. Narbon. *d. tract. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.* 2. *fundamento* 1. *n.* 23. Læl. Zech *de republ. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati, n.* 4. *verſ. vlterius*, & poſt Martinum Laur. Pancir. *variar. lib.* 1. *c.* 19. vbi etiam de inſigniis ipſius Papæ multa tradit.

In omnibus autem prouinciis, &c.] Tertium, & nota- 20
bile Patriarcharum priuilegium *hîc* ponit Pontifex, vt ſcilicet ad illos in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum poſſit prouocari. Ratio autem formalis huius priuilegij in eo conſiſtit, quia ſecundùm ordinarias regulas appellatio gradatim, non verò omiſſo medio eſt interponenda, *l. Imperatores* 21. *in princip. ff. de appell.* & vltra ordinarios *ibi*, reſoluunt Socin. *regul.* 39. Marant. *de ordine iudiciorum, p.* 6. *c. de appellat. à n.* 368. & 21
alij de quibus Alphan. *collect.* 892. quibus adde Garc. *regul.* 32. & Sigiſmund. Scac. *de appellat. q.* 7. *à princip.* ita ſcilicet vt inter Eccleſiaſticos iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis ad Epiſcopum & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſic ab inferiori ad ſuperiorem immediatum iudicem interponatur appellatio, *cap. dilecti* 66. *de appellat. cap. Romana, eod. tit. in* 6. proſequuntur Ruſæ. *de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis priuileg.* 6. plenè Scac. *quæſt.* 8. *à num.* 32. Patriarchis tamen ipſo iure communi ſingu- 22
laris hæc prærogatiua indulgetur, vt ad illos omiſſo medio in omnibus ſuarum prouinciarum cauſis licita ſit appellatio, atque ita text. *in præſenti*, eſſe

intelligendum, quia aliàs nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium huius text. ibi, *renouantes priuilegia*, & hanc eſſe communem ſententiam computatis auctoribus poſt Innocent. & Hoſt. concludit Abb. *hic num.7.& 8.* ſequuntur Petr.Greg. *ſyntagm.iuris lib.15.cap.9. num.6.* Alberic. *in dictionario, verbo Patriarcha, verſ. Patriarchæ, & Primates*, Lancel.Conrad. *in templo omnium iudicum, lib.2.cap.3.n.9.* Gamb. *d. tract. de poteſtate Legati, lib.2.cap.1.de variis Ordin.nomin. num.25. & lib.6. quæſt.22.num.106.* Marant. *d.cap.de appellat.n.371.* Læl. Zech. *d.tit. de ſtatu Illuſtriſſimorum Patriarcharum, n.4. ad finem*, Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, c.17.n.27.* Ioan. Narbon. *d.p.2.fund.1.n.26* Scac. *d.q.7. num.104.*

23 Quamvis contrarium tenuerit Butr. *n.11.hic*, & immeritò communem dicat Zabarel. *n.3. verſ. nota quoad quatuor*, & alij, quos ſequitur Henriq. *d. lib.10.c.29. §.3.* id colligentes ex gloſ. *vltim.in præſenti.* Pro quibus non facit fundamentum deſumptum, ex hoc text. ibi, *ſaluis*, &c. quatenus hoc, vt appelletur omiſſo medio, concedit ſoli Romano Pontifici, vt *ibi* dicetur; nam text. non loquitur taxatiuè, neque impedit quod etiam quatuor Patriarchis ſpecialiter concedatur iuxta conſiderationem Abb. de qua *ſuprà*, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in prouinciis ſibi ſubiectis, nihil illis ſpecialiter concederet text. contra mentem Pontificis in prædictis verbis Patriarchalium Sedium priuilegia renouantes. Poteſt tamen iſtorum reſolutio defendi in Primatibus, qui minus propriè Patriarchæ appellantur, in illis enim libenter admitto veram eſſe, & communem Butr. ſententiam, at verò Panorm. quæ proculdubio verior, & receptior eſt, procedere in quatuor Patriarchis, ex quibus *in hoc text.* & ita licèt dubitans diſtinguit Scacc. *d.q.8. verſiculo declara ſecundò, & n.99. verſ. quod ſi vltimus, in fine.*

24 *Saluis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam*, &c.] Hic colligit *gloſſ. vlt.* quòd licèt Romanus Imperator, qui aliàs mundi dominus dicitur *in l. deprecatio, ff. ad legem Rhodiam*, non admittat appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio, iuxta *d.l. Imperatores, ff. de appell.* contrarium tamen obſeruat Romanus Pontifex, omiſſo enim medio ad ſe interpoſitas appellationes ſolet admittere, vt etiam probare videtur text. *in cap. ad Romanam 2.q.6.* notat gloſſ. per text. *ibi in cap. ſi duobus 7. de appellat.* quas receptas communiter eſſe conſtat ex

25 Marant. *d.cap.7. de appellationibus, n.369.* Redoan. *de ſimonia, p.1.cap.16.num.14.* Anton. Scap. *in tract. iuris non ſcript. cap.41.num.2.* Lancell. *de attentatis, p.2.c.12. ampl.21.num.3.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Scacc. *d. tract. de appellat, quæſt.7. num.46. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *litera A, concl.352.n.51.* Ioan. Narb. *d. tract. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part.2.fund.1. num.25.*

26 Quamvis contra hanc receptam traditionem tenuerit Speculat. *titul. de appellat. §. nunc tractemus, in princip. lib.2.* laudans, & benedicens Imperatori, quòd in præiudicium inferiorum Ordinariorum, & in damnum, & laborem inæſtimabilem litigantium ad ſe appellare omiſſo medio non permittat, quem liberius, ſeu magis audacius, quàm oportebat, ſequebantur Practica Ferrarien. Caſtald. & alij quos refert Scacc. *loco proximè citato*, eorum fundamentis plenè ſatisfaciens: ſed pluribus rationibus cohoneſtatur hæc praxis, & iuris Pontificij Conſtitutio, quia non ſolùm vt maiorem Curiam habeat Papa, vt dicere videtur Bart. *in l.1.§. ſi quis in appellatione, ff. de appellation.* ſed vt ſubditi ad Sedem Apoſtolicam appellantes releuentur ſumptibus, & laboribus, quibus Eccleſia maximè obuiare intendit, iuxta text. *in cap.1. in princip. de appellat. in 6.* litibus ſcilicet, & difficultatibus quæ paſſim oriri ſolent cum diſputatur quis ſit iudex mediatus, vel proximus. Ad illud autem, quod dicit Abb. *hic n.8.* quod melius fortè eſſet prouiſum ſi Pontifex non permitteret ad ſe appellare omiſſo medio, ſicut Imperator, quem ſequuntur reliqui omnes, de quibus Roſæ. *dict. priuilegio 6. in princip.* reſpondet ſecundùm eundem ſtylum Romanæ Curiæ ſolere Pontificem, ſi pars petat appellata, cauſam remittere ad ſuum iudicem, niſi intelligat iuſtam ſubeſſe cauſam, ob quam in Curia debeat eam retinere, iuxta doctrinam Archidiac. & aliorum quos citat Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ tit. de appellat. art.2. gloſſ. vnica à n.9.* refert multos Scac. *d.q.7.n.83.* & ſic ceſſat omnino præiudicium Ordinariorum, & damnum partium litigantium, quod Speculat. & alij, qui eum ſequuntur, conſiderare & attendere voluerunt.

In gloſſ. *Alexandrina*, ibi, *& ſic priuata fuit iure ſuo.* 27
Huic noſtræ gloſſ. dum cauſas proſequitur, ob quas poteſt Princeps ſubditos ſine culpa iure ſuo priuare, alia eſt gloſſ. ſimilis *in cap. reſeruantes 22. diſtinct.* quam commendant multi relati à Cened. *ad Decretales collect. 58.n.2.* quibus adde Bobadil. *in ſua politica, lib.2. c.16.num.162.* Azor. *inſtitut.moral.part.1.lib.5.cap.15.* Guido Pancirola *variar.lib.2.c.23.* Moder. *de iuriſdict. part.4.centuria 2.caſu 195.num.17.* Sanch. *de Matrim. lib.2.diſp.16. num.3.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper.lib.2.concl.56.* Caſtil. *quotidianarum quæſt. lib.2.c.28. & lib.3.c.6. n.8.* & plures alios per me relatos *in remiſſionibus de dict. & clauſulis, clauſula 19. num.12.* Adde ſupradictis *in hoc text.* probari conclu- 28
ſionem magis ad materiam tituli ſpectantem, videlicet, quòd Princeps, qui priuilegium conceſſit ſubdito, illud ex iuſta cauſa poteſt reuocare, quæ autem fuerit *in hoc text.* vt primus locus antea competens Antiochenæ Eccleſiæ ad Conſtantinopolitanam transferatur, dixi *de offic. & poteſtate Epiſcopi, p.1.tit.3.c.1.n.7.* Imo ſine cauſa ſaltem cogente, & neceſſitatem inducente id poſſe Principem, ex gloſſ. *in reg. dicet, de regulis iuris, lib.6.* reſoluunt DD. quos plenè refert, & ſequitur Gabr. *communium, lib.5. tit. de iure quæſito, concl.7.* & latiùs Soar. *de legib.lib.8.cap.37.à princip.* & omninò *n.4 & 10.* benè diſtinguentes triplicem priuilegij formam: primam, quando priuilegium datur per modum contractus, quod reſoluit ſecundùm communem abſque iuſta cauſa reuocari non poſſe ab ipſo concedente, vt latè proſequuntur Gabr. *d. tit. de iure quæſito, concl.7.* Pinel. *in rubrica de reſcindenda vendit. p.1.c.2.col.penult. & vlt.* Valaſc. *conſult.172.n.5. & conſult.120.n.9.* Gabed. *Luſitaniæ, deciſ.20. & deciſ.75. à princip. p.2.* Camil. Borrel. *de præſtantia Regis Catholici, c.53. à n.6.* Ludou. Rodulph. *in tract. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, c.6.n.170.* ſecundam, quando priuilegium conſiſtit in abſoluta dominij tranſlatione, quod idem Soar. fatetur etiam reuocari non poſſe abſque iuſta cauſa: tertiam, quando conſiſtit in mera facultate, vel licentia operandi aliquid præter ius commune, in quo concludit procedere prædictam communem doctrinam, quòd etiam ſine cauſa à concedente poteſt reuocari, cum eo proſequere, eleganter enim, ac ſatis omnia ad iſtum articulum ſpectantia reſoluit.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Religioſis conceſſum vt poſſint ſepelire confratres ſuos tempore interdicti, intelligitur de illis confratribus, qui licet maneant in ſæculo, obtulerunt ſe tamen Ordini mutato habitu ſæculari, vel*

vel de illis, qui bona ſua eis dederunt, vſufructu retento.

2 *Sepeliendus vnuſquiſque de iure eſt in Parochiali Eccleſia, vel potius in ea in qua maiores ſui ſepeliri conſueuerunt.*

3 *Declaratur text. in præſenti.*

4 *Perſona deputata alicui Eccleſiæ quando cenſeatur Eccleſiaſtica, oſtenditur.*

5 *Pluralitas aliquando reſoluitur in ſingularitates.*

6 *Oblati dicuntur qui non tantùm bona propria, ſed ſe ipſos dant Monaſterio.*

7 *Priuilegium merè voluntarium tempore non perditur.*

8 *Actus meræ facultatis nunquam præſcribuntur.*

Cap. Vt priuilegia. XXIV.

1 PRiuilegium conceſſum Religioſis vt poſſint ſepe-
lire ſuos confratres tempore interdicti, intelligi-
tur de his, qui licèt maneant in ſæculo, tamen obtu-
lerunt ſe Religoni mutato habitu, vel de illis, qui
omnia bona ſua dederunt Religioni irreuocabiliter,
reſeruato ſibi vſufructu, & non de aliis. Item priuile-
gium conceſſum Regularibus, vt ſi perueniant ad lo-
cum interdictum, aperiantur eis Eccleſiæ, & celebren-
tur illic Diuina officia excluſis excommunicatis, in-
telligitur de vna Eccleſia ſola aperienda in vna ciuita-
te, & ſemel in anno, ſi ſecus fiat, puniatur, & qui abuti-
tur poteſtate ſibi conceſſa meretur perdere priuile-
gium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.
Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm.
Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif.*
pag. 204. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717.
remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. eſt in Concilio
generali Lateranenſ. ſub Innocent. III. *cap.* 57. &
refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 12.
cap. 7.

2 *Sepultura Eccleſiaſtica non negetur.*] Intellige quan-
do huiuſmodi priuilegiati decedentes nullam eligunt
ſepulturam, tunc enim vigore priuilegij ſepeliri poſ-
ſunt in Eccleſiis, ad quas de iure pertinent, licèt ſint
interdictæ, in parochialibus ſcilicet, vel potiùs in iis,
quibus Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt, iuxta reg.
text. *in c.*1. *in princip. de ſepul. & in c.* 3. *eodem tit. lib.* 6,
& quæ latè proſequuntur Spin. *in ſpecul. teſtamento-
rum, gloſſ.* 2. *princ. à princip.* & omnino *n.* 38. Gutier. *de
iuramento confirmat. part.* 2. *c.* 4. *à princip.* Ioan. Garc. *de
expenſis*, *cap.* 8. *num.* 4. Card. Tuſch. *tom.* 7. *litera S,
concl.* 194.

3 *Vel aliorum non interdictas Eccleſias.*] Intellige, ne
aduerſetur verſ. præcedenti in proximè relatis verbis,
quando priuilegiati elegerunt ſepulturam in loco non
interdicto, quia tunc debent ſepeliri, non verò in
Eccleſia interdicta, licèt ad eam de iure pertineret, &
ratio ſumitur ex regula prædictorum iurium, quibus
conceditur vnicuique, vt relicta antiqua Maiorum ſe-
pultura, vel etiam parochiali, poſſit aliam eligere, *d.
c.* 1. *& d. c.* 3. adeò, vt etiamſi demiſſa antiqua in loco
minus Religioſo in alia eligatur, nequaquam debeat ea
electio impugnari, *c.* 2. *§. vlt. eodem tit. de ſepult. lib.* 6.
quare multo minus debuit impugnari voluntas priui-
legiati, qui cùm in loco interdicto poſſet eligere ſepul-
turam in non interdicto propter Diuina officia, quæ
ibi ſine aliquo iuris impedimento celebrantur, eam
elegit, atque ita poſt Abb. & Syluest. hunc eſſe verum
intellectum huius text. aſſerit Couar. *in cap. alma ma-
ter, p.* 2. *§.* 2. *n.* 7. *in fine.*

4 *Qui vel adhuc manentes in ſæculo*, &c.] Notatur ad
hoc, quòd perſona deputata, & donata perpetuò alicui
Eccleſiæ ſiue ſæculari, ſiue regulari, ſaltem ſi defert
habitum aliqua ex parte Religioſum, licèt non emit-
tat tria ſubſtantialia vota, cenſetur Eccleſiaſtica perſo-
na, & gaudet priuilegio Eccleſiaſtico Canonis, & fori,
vt per Nauar. *in tract. de redditibus Eccleſiaſticis monitu*
55. *n.* 44. Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 2. *n.* 8. Fr. Em-
man. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 123. *art.* 1. *in fine.*

Quia licèt pluraliter dictum ſit, &c.]Notatur ad hoc, 5
quòd pluralitas reſoluitur in ſingularitates, vt per
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 21. *n.* 2. Metipſum
de appellat. verbor. ſignific. appell. 169. *n.* 1. *&* 3.

In gloſſ. *Pro duobus.* Notatur ad hoc, quòd oblati 6
dicuntur, qui non tantùm bona propria, ſed ſe ipſos
dant Monaſterio, vt per Fr. Emman. *d. q.* 123. *art.* 1.
in princ.

In gloſſ. *Semel in anno*, ibi, *ſed ſi per centum annos*, 7
&c.]Notatur ad hoc, quòd priuilegium merè volunta-
rium, per quod ſcilicet aliquid faciendum ponitur in
libera voluntate priuilegiati (quod contingere poteſt,
quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priui-
legiarius ſi voluerit) tempore non perditur, ſequun-
tur Butr. & alij hìc, illam peregrinam, auream, & valde
notabilem dicit Balb. *de præſcript. p.* 4. 5. *princip. q.* 4.
n. 4. & alij, quos refert, communem teſtatur Padil. *in l.
falſo*, *n.* 9. *C. de diuerſis reſcriptis*, Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 60.
n. 9. Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 34. *n* 28. Mench. *vſufreq. c.* 2.
n. 11. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 7. *ad fin.* Tiber. Decian.
reſp. 43. *num.* 34. *vol.* 3. optimè Fr Emman. *quæſt Regul.
tom.* 2. *quæſt.* 49. *art.* 8. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ
Imper. concl.* 60. *conſid.* 3. *lib.* 2. Et confirmatur ex gene- 8
rali regula, quæ docet actus meræ facultatis nunquam
præſcribi, vt per text. *in l.* 2. *ff. de via publica*, & multis
aliis comprobat Gabr. *commun. lib.* 5. *tit. de præſcript.
concl.* 10. Menoch. *de arbitr. caſu* 74. *à n.* 7. Card. Tuſch.
lit. P, concl. 537. Ioan. Cephal. *conſ.* 176. *n.* 46. *cum ſeqq.
lib.* 2. VVeſemb. *conſ.* 67. *& conſ.* 2. *n.* 49. Hippol. Rimin.
conſil. 589. *ex num.* 14. *lib.* 5. Brun. *conſil.* 12. *n.* 21. *&* 22.
Honded. *conſil.* 82. *ex n.* 7. *lib.* 1. Sixtin. *de Regalib. lib.* 2.
c. 3. *ex n.* 55. Ant. Theſaur. *deciſ. Pedem.* 61. *ex n.* 3. Sera-
phin. *deciſ.* 716. *n.* 10. *&* 11. Ceual. *commun. contra com-
munes, q.* 501. *ex n.* 16. *cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. cum no-
tiſſimi, C. de præſcript.* 30. *ex n.* 77. latè me citato *in hoc
loco*, Caſtil. *tom.* 7. *de tertiis*, *c.* 32. *à princip.* ad plura
ſimilia rectè inferentes.

Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *hîc num.* 4. 9
ſequitur Dec. *in cap. cùm acceſſiſſet, de conſtit. num.* 17.
verſ. 3. *prædicta*, aliàs *n.* 36. *cum ſeq. ex l.* 1. *ff. de nundi-
nis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in
poteſtate priuilegiati, & tamen decem annis amitti-
tur, nec aliquid facit, quod in voluntatem expreſſam
conferatur, ſiquidem ſolùm exprimit, quod à iure
inerat, iuxta *reg. l.* 3. *ff. de legatis* 1. cum ſimilibus, de
quibus Duen. *reg.* 285. & relati ab Alphano *collect.* 33.
& confirmatur, quia omnia priuilegia conſtituuntur
in voluntate priuilegiati, quia nemo cogitur vti priui-
legio ſuo, iuxta text. *in cap. ſi de terra, ſuprà hoc tit.* Ar-
gumentum verò ex *d. l.* 2. parum vrget, ſi aduertas text.
illum procedere in iis, quæ ſunt publicæ facultatis,
nos verò loquimur in facultate priuata, explicat
Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 9. *n.* 2. alij verò aliter, atque
aliter intelligunt, & limitant, vt per Corraſ. *lib.* 6. *miſ-
cellan. c.* 25. Ferret. *in l.* 3. *à n.* 100. *ff. de vſucap.* Gabr.
Menoch. Card. Tuſch. *locis proximè citatis*, & tandem,
quia huiuſmodi reg. ſi vera eſt, procedit tantùm in
præſcriptione vera, quæ ex parte præſcribentis requi-
rit poſſeſſionem, quæ non datur in iis, quæ facultatis
ſunt, niſi à tempore prohibitionis, non autem poteſt
applicari noſtris terminis, in quibus non de præſcri-
ptione huiuſmodi, ſed de tacita renuntiatione agitur,
ad quam factum, vel poſſeſſio aduerſarij minimè

requiritur. Ex quibus hæc reſolutio contra communem ſatis probabilis eſt, & ita in rigore diſputationis facilè defendi poteſt, ſed pro concordia vide diſtinctionem Ioan. Andr. quam refert, & explicat Abb. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti generalis tempore Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiliter interdicti clam celebrare poſſint.*

2 *Priuilegium certis Religioſis conceſſum, vt tempore interdicti poſſint Diuina officia celebrare, extenditur ad Epiſcopos.*

3 *Priuilegium,* ad inſtar, *quod dicatur, oſtenditur.*

4 *Priuilegium* ad inſtar alterius *conceſſum, aut alteri communicetur, ſi prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, oſtenditur.*

5 *Doctores referuntur agentes de priuilegiis aliquibus religionibus conceſſis, vt pro ſuis feſtiuitatibus, vel etiam profeſſione Nouitij facienda publicè interdicti tempore celebrare poſſint.*

6 *Priuilegia conceſſa aliquibus, vt tempore interdicti diuinis intereſſe poſſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt.*

7 *Interdicti tempore priuilegium habentes intereſſendi diuinis, an teneantur audire Miſſam ſub peccato mortali in diebus feſtiuis, oſtenditur.*

Cap. Quod nonnullis. XXV.

1 Epiſcopis etiam conceditur ſicut conceſſum eſt Regularibus, vt tempore interdicti poſſint diuina celebrare ianuis clauſis, ſuppreſſa voce, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis, & interdictis, dummodo non dederint cauſam interdicto, nec quicquam doli, vel fraudis congeſſerint, & niſi hoc ipſum fuerit eis interdictum, & quandoque; id eſt, non ſemper celebrent ne oriatur ſcandalum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 205. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 718. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. eſt in Concilio generali Lateranen. ſub Innoc. III. *cap.* 58. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 3.

2 *Ad Epiſcopos excedentes.*] Notatur ad hoc, quòd priuilegium certis Religioſis conceſſum, vt tempore interdicti poſſint diuina Officia celebrare, extenditur ad Epiſcopos, vt poſt Syluest. Couar. & Henriq. atque alios reſoluit Sayr. *de cenſuris, lib.* 5. *c.* 5. *n.* 16. vbi etiam aſſerit non procedere in Eccleſia ſpecialiter interdicta. Circa extenſionem priuilegiorum de vna perſona ad alias ab ipſa lege factam, generalis eſt regula conſtituenda, quòd extenſio huiuſmodi facta cenſetur iuxta modum, & cum omnibus qualitatibus, quæ inerant in primo, ſeu principali priuilegio, ad quod refertur, vt planè deducitur ex reg. text. *in l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, & in l. nihil, in fine, ff. de coniungendis emancipatis cum liberis eius,* cum aliis, ex quibus eandem generalem regulam colligunt Card Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concluſ.* 660. & in materia priuilegiorum idem Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 763. *à n.* 2. Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 16. *à n.* 2. Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 156. *n.* 20. *cum ſeqq.* hinc

3 notantes in ea forma priuilegij, quod dicitur, *ad inſtar,* idem dicendum eſſe, quando ſcilicet alicui datur ad inſtar, vel ſimilitudinem alterius, quod alteri datum erat, vel æquiualenter per particulam, *ſicut illi,* per hanc enim relationem omnia, quæ in priori diſpoſitione continebantur, cenſentur repetita, iuxta reg. *l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtitut.* cum ſimilibus, de quibus Peregr. *de fideicommiſ. art.* 16. *à n.* 2. & adducti ab Alphan. *collect.* 803. & in ipſa conceptione verborum priuilegij ad inſtar, vel ad ſimilitudinem probat text. optimus *in l. omnia, ad finem, C. de Epiſcop. & Cler. & in l. ad ſimilitudinem, C. de aduoc. diuer. iudiciorum,* & de altera forma; ſicut illi, text. notabilis *in c.* 2. *hoc tit. lib.* 6. ex quibus, atque aliis comprobant poſt Oldrad. *conſ.* 300. Card. Tuſch. *d. concl.* 763. & poſt Mandoſ. *de priuil. ad inſtar, q.* 4. Soar. *d. c.* 15. *n.* 2.

Vtrùm autem, quando priuilegium conceditur ad inſtar alterius, vel vni conceſſum alteri communicatur, ſi prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur auctum etiam, diminutum, vel reuocatum cenſeri debeat in perſona illius, cui communicatur? quam quidem quæſt. poſt Abb. & alios diſputat Mandoſ. *d. tract. q.* 6. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 19. Azeued. *conſ.* 36 *per totum,* Soar. *d. c.* 15. *à n.* 5. Ex quorum mente reſolue diſtinguendo, vel enim communicatio fit non per ſe, & principaliter, ſed quaſi dependenter ab eo, cui conceſſum fuit primò, & principaliter, vt contingit in extenſione priuilegiorum ad familiares Religionum, Epiſcoporum, & ſimilium in quibus planum eſt, quod non poſſunt vti priuilegio niſi iuxta modum, ſecundùm quem eo vtitur ipſe principalis, ex generali reg. *cap. tranſlato, de conſtit.* cum ſimilibus, & ideo aucto, diminuto, vel reuocato priuilegio principali, ſequitur neceſſario augeri, diminui, & reuocari priuilegium in perſona eorum, quibus communicatum eſt: aut priuilegium communicatur non ſic dependenter, ſed directè per ſe, & æqualiter, itavt perſona, cui communicatur, eo vti poſſit eodem modo, quo prior poterat, vel ipſe poſſet ſi primo, & per ſe ei fuiſſet conceſſum, quæ forma frequentiſſima eſt communicationis priuilegiorum inter Religiones vnius ſcilicet ad alteram, vt latè proſequitur Fr. Emman. *d. quæſt.* 55. *à princip.* & in his terminis regula conſtituenda eſt negatiua, quòd aucto, vel diminuto, aut reuocato priuilegio principali, non augetur, nec minuitur, nec reuocatur in perſona eorum, quibus communicatur: ſupponimus enim vtrumque priuilegium ſtare per ſe, vt re ipſa diſtinctum ſolumque opponi particulam ad inſtar, vel relationem ad aliud, ad terminandam ſignificationem verborum: cognita autem hac ſignificatione, & modo, & qualitate priuilegij ſic conceſſi, nulla remanet dependentia vnius ab altero, & conſequenter ceſſat reg. *acceſſorium, de reg. iuris, lib.* 6. & locum habet *reg. l. Papinianus exuli, ff. de minoribus,* & ita procedit, quod ait Fr. Emman. *d. art.* 19. quòd in communicatione priuilegiorum Religionum non communicatur non vſus, quia licèt Religio, cui primò conceſſa ſunt, illis non vtatur, & propter non vſum ea amittat, adhuc tamen vti poterit alia Religio, cui independenter communicata ſunt. Procedit autem hæc reg. niſi contrarium ex forma communicationis colligatur, quia ſcilicet facta eſt per modum cauſæ fiendæ, id eſt, in futurum, vt loquitur Azeued. *d. conſ.* 36. *n.* 4. quia ſcilicet verba referuntur ad modum, ſecundùm quem prima Religio in futurum vtetur priuilegio, veluti quia conceditur ſub illa forma, Concedo Soc. IESV priuilegia, quibus prout Mendicantes vtentur, conceſſio enim ſeu gratia huiuſmodi dependet ab vſu Mendicantium, & iuxta tempus futurum, ad quod refertur, debet intelligi, iuxta reg. text. *in l. in delictis, §. ſi extraneus, ff. de noxalib. act.*

Vt cùm commune terræ interdictum, &c.] De priuilegiis aliquibus Religionibus conceſſis, vt pro ſuis feſtiuitati- 5

ſtiuitatibus, vel etiam profeſſione nouitij facienda publicè interdicti tempore celebrare poſſint, vel cum moderamine, *cap. alma mater*, §. *adiicimus*, *de ſent. excomm.lib.6.* plene Collect. *priuilegiorum ſingulorum ordinum, verbo interdictum*, Nauar.*in man.c.27.n.179. cum ſeqq.* & alij, de quibus Henriq. *in ſumm. lib. 13. c.44. §.6, & c. 48. §. 3.* latè Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.2. q.112.* & alij, de quibus Sayr. *de cenſur. lib. 5. c.13.à n.21.*

6 *Verùm hoc illis concedimus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd priuilegia conceſſa aliquibus, vt tempore interdicti Diuinis intereſſe poſſint, illis tantùm proſunt qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu alias in eo culpabiles non ſunt, de priuilegiis iuris loquitur text. *in præſenti*, & notauit Abb.*notab.2.* de priuilegiis hominis probat text. *in cap. licet, verſ. huiuſmodi, hoc tit. lib. 6.* & in vtriſque eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, vt conſtat ex Nauar. *d.c.27.n.180.* Henriq. *d.lib.13.c. 48.§.5. lit. A*, Tolet. *lib.1.c.53. n.2. verſ. nota*, 2. Sayr.*de cenſur. lib.5.c.5.n.29.& 31.* Ratio verò huius reſolutionis ea eſt, quia illi, propter quos interdictum perſonale, etiam generale, vel etiam locale, profertur, aut qui ei cauſam dederunt, vel alias culpabiles exiſtunt, perſonaliter interdicti cenſentur, vt arg.text.*in cap. ſi ſententia. verſ. cæterum, de ſententia excommunicationis, in 6.* notant DD. communiter ex Nauar. & aliis, quos adducit Sayr. *d. lib. 5. cap. 4. num. 10. verſ. ſecundò*, ſatis autem conſtat conceſſionem etiam iure communi factam aliquibus perſonis, vt tempore interdicti poſſint celebrare, vel intereſſe Diuinis, perſonaliter interdictis non prodeſſe, vt in terminis *d. §. adiicimus*, poſt Con. & alios explicat Soar.*tom.5. de cenſur. diſp. 34.ſect.3. num. 2.*

7 Quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, vtrùm perſonæ illæ, quibus à iure, vel ab homine conceditur, vt tempore interdicti poſſint intereſſe Diuinis, teneantur audire Miſſam ſub peccato mortali in diebus feſtiuis,& de præcepto? in quo dubio verior eſt ſententia affirmatiua, & ex eo probatur, quia cùm Diuinis licitè intereſſe poſſint, ac ſubinde ceſſet impedimentum, à quo præcepto deobligabantur, fit locus generali præcepto iuris, de quo *in cap. Miſſas, de conſecr. diſt.1.* cum ſimilibus, quæ explicat Soar.*tom.1.de religione,tract.de diebus feſtis,lib.2. c.15.* & in terminis, de quibus agimus, expreſsè reſoluit Nauar. *in man. c.21. num.3. in fine*, & poſt Sot. Medin. & alios, ſequuntur Henriq. *lib. 7. c. 13. §.3. iuncta lit. I, & lib.13. c.48. §. 5. iuncta lit. B*, Nugn. *in 3.part. q. 83. art. 6. prope finem, verſ. reſpondetur tamen.* Bonacin. *de cenſur. diſput. 5. punct. 3. num. 19.* vbi *num.20.* reſoluit à fortiori Clericos, & Religioſos teneri Miſſam audire diebus feſtis tempore interdicti localis generalis, & de habentibus Bullam Cruciatæ Fr. Emman.*in eius explicatione, §.3. num.6.* & Sebaſt. Acoſta *ad eandem, q. 28. per totam*, confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus ſi habeat facultatem à iudice exeundi mortaliter peccare, ſi non audiat Sacrum, ergo ſimiliter illi, quibus facultas intereſſendi Diuinis tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt ſi Miſſam non audiant: neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victoria, Cano, Marius, & alij Salmanticenſes, quos ſupradicti referunt, & conſtanter ſequitur Auila *de cenſuris, p. 5. diſput. 4. ſect. 2. dub. 6.* contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium intereſſendi Diuinis tempore interdicti ſi Sacrum omittant diebus feſtis, quorum fundamentum eſt, quod nemo cogitur vti priuilegio ſibi conceſſo, *l. penult. C. de pactis, cap. ſi de terra, ſuprà hoc tit.* cum ſimilibus: nam facilè reſpondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio; ſed ex illo remoueri impedimentum, quo excuſabantur, eòque remoto ſuccedere obligationem legis præceptum huiuſmodi imponentis omnibus non impeditis; & confirmatur, quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriuſque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Miſſam, quia ſecundùm ius commune non ſunt prohibiti, ſed potiùs ſeruata moderatione, *cap. alma, de ſententia excomm. lib.6.* illis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vſus; ex qua ratione neceſſario etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, quia ſuppoſito priuilegio prohibiti non ſunt intereſſe Diuinis.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia non ſunt violanda etiam indirectè.*
2 *Cluniacen. Ordinis origo, remiſſiuè.*
3 *Cenſuræ latæ contra formam, vel in fraudem priuilegiorum in exemptos, & priuilegiatos ipſo iure nulla ſunt.*
4 *Priuilegij tenor & verba ſunt attendenda, & ab eis non eſt recedendum.*

CAP. Quanto ampliùs. XXVI.

Honor. III.

PRiuilegia alicuius, v. g. Religionis, non ſunt violanda etiam indirectè, vt ſi ex priuilegio Religionis non ſunt excommunicandi, nec debent excommunicari illi, qui cum ipſis tractant, vt qui molunt in molendinis, qui coquunt in furnis eorum, vel in aliis communicant vendendo, emendo, &c. quia ſic licèt videantur ſeruari verba priuilegij, tamen non ſeruantur, & Religioſi ſunt veluti excommunicati, cùm non poſſint cum aliis communicare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 205.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.718.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Cluniacen.] De Ordine Cluniacen. & eius origine, & antiquitate vide Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.4.conſid.31.* aliàs 55. S.Antonin. *p.2. tit.15.c.13.§.2.* Vincent.*in ſpeculo hiſtor.lib.25.* Sylueſt.Marul.*in Oceano, lib.1.* Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib.6. c.9.* Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.1.q.4.* Azor. *inſtit. moral. p.1.lib.12.c.21.q.2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.1.q.4. art.2.* Soar. *tom.4. de Relig. tract.9. lib.2. c.3. n.1.* & aliqua dixi *ad rubr. de ſtatu Monach. num. 3.* 2

In fraudem priuilegiorum, &c.] Notatur ad hoc, quòd cenſuræ latæ contra formam, vel in fraudem priuilegiorum in exemptos, & priuilegiatos ne ab Ordinariis excommunicari poſſint, ipſo iure nullæ ſunt, ita gloſſ. *verbo ad cautelam, in cap. præſenti, de ſent.excomm.lib.6.* cum ſimilibus, de quibus Nauar. *in man.c. 27.n.4.* & poſt illum Vgolin.Henriq.atque alios, Sayr. *de cenſur. lib.1. c.16.n.17.* rectè explicans hanc doctrinam procedere, quamvis iudex excommunicationem, vel interdictum proferens ignoret priuilegium, ex ratione, quam in iiſdem terminis reddat text. *in c. 1. §. ex parte, de conceſſ. præbend. lib. 6.* quia ſcilicet etiam ignorans priuatur vſu ſuæ iuriſdictionis, ac ſubinde ſuccedit vulgaris doctrina quod cenſuræ latæ à iudice non ſuo omnino inualidæ ſunt. 3

4 In gloſſ. *Sola.* Notatur ad hoc, quòd à verbis, & tenore priuilegij non eſt recedendum, niſi aliud de concedentis mente conſtet, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, n.* 55. & 56. Henriq. *in ſumm. lib.* 7. *c.* 30. §. 1. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 11. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Incedentes vt laici ſine tonſura & habitu, & in maleficiis deprehenſi ſe pro Clericis non defendunt.*

2 *Clericus ſine habitu, & tonſura in crimine deprehenſus à iudice ſæculari an puniri poſſit, oſtenditur, & num. ſeqq.*

3 *Monitio trina requiritur vt Clericus non deferens habitum, nec tonſuram, priuetur priuilegio Clericali.*

4 *Declaratur text. in præſenti*, & n. 5. & 6.

Cap. Ex parte. *iij.* XXVII.

1 INcedentes ſine tonſura, & habitu, & in foro factis, hoc eſt, in maleficiis deprehendi, ſi habebantur omnino tanquam laici, licèt poſt delictum reaſſumant habitum, & tonſuram, tamen non gaudent priuilegio, & ſine pœna excommunicationis à iudice laico puniri poſſunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 205. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 719. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Notabilis eſt, & difficilis text. hic, dum probat, quòd ſi Clericus ſine habitu, & tonſura in crimine deprehendatur, à iudice ſæculari puniri poteſt, etiamſi poſtea habitum, & tonſuram reaſſumat, notat Abb. & Butr. *hic*, & alij, de quibus Couar. *pract. c.* 32. *n.* 1. & in Clerico coniugato probat concluſionem text. *in cap. vnic. de Clericis coniug. lib.* 6. Guid. Pap. & plures alij, quos refert, & explicat idem Cou. *pract. c.* 31. *n.* 7. *verſ. tertio*, D. Barboſ. *in l. Titia, n.* 33. *cum ſeqq. ff. ſolut. matrim* & plenè relati à Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 8. *n.* 60. & à Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 23.

3 Verùm in contrarium vrget, quia ad hoc, vt Clerici non deferentes habitum, & tonſuram, priuentur priuilegio Clericali, trina requiritur monitio, neque ſufficit, quòd ſine habitu, & tonſura in crimine deprehendantur, vt probat text. expreſſus *in cap. in audientia* 25. & *in cap. contingit* 45. *de ſententia excomm.* notant omnes per text. *ibi in cap. vlt. de vita, & honeſtate cleric.* ex quibus hanc regulam negatiuam conſtituendam eſſe, vt trina monitione non præcedente, Clerici in crimine deprehenſi ſine habitu, & tonſura poteſtati ſæculari non ſubiiciantur, nec ab ea puniri poſſint, receptum eſt ab omnibus communiter, vt comprobant D. Barboſ. *in d. l. Titia, n.* 34. *verſ. vltima concl.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore cleric. perſonali*, §. 8. *à princ.* receptiſſimam eſſe ſcribentium ſententiam atteſtatur Farin. *d. n.* 60. Et hunc text. loqui de Clericis in minoribus, tradunt Barboſ. contra Regem Angliæ *lib.* 4. *c.* 27. *n.* 24. Diana *d. tract. reſol.* 129. *verſ. ad cap. ex parte.*

4 Quapropter non immeritò deciſio huius text. difficilis reputari poteſt, ſubindéque varios pariter intellectus: nam gloſſ. *hic*, quam aliqui ſequuntur, & præcipuè Abb. *num.* 4. *in princ.* iuncto fine, interpretantur non conſtare ex litera text. quòd delinquentes, de quibus *hic*, fuiſſent Clerici, ſed quòd Clericos ſe eſſe allegabant, vt prætextu tonſuræ, & habitus Clericalis poſtea reaſſumpti, ſæculare iudicium euaderent, quod tamen non probabant, cui intellectui applaudere videtur litera huiuſmet text. ibi, *nonnulli literati, quos nec habitus, nec tonſura Clericos profitetur*, iuncto ibi, *vt iuriſdictionem tuam*, id eſt, *Regina eludant*, & ibi, *ne igitur tonſura, vel habitu ſic reaſſumpto malitia foueatur*, &c. quæ videntur ſupponere fraudulenter à non Clerico ſuſceptum fuiſſe habitum, & tonſuram. Verùm hic intellectus non plenè ſatisfacit, tum quia ſi Clericos ſe eſſe non probabant, nulla manebat ratio dubitandi, vt Clericali gauderent priuilegio, iuxta reg. text. *in l. quod Labeo, ff. de Carbon. edict.* tum etiam, quia in litera text. ſupponi videtur Clericatum probatum fuiſſe, ibi, *licet antea pro laicis ab omnibus haberentur*, quaſi ſupponat iam nunc conſtare, quòd ſit Clericus, qui antea laicus communi exiſtimatione reputabatur.

Alij igitur tenent text. hunc intelligendum eſſe non de omnibus Clericis, ſed ad coniugatos eſſe reſtringendum, quia in illis conſtat non aliter gaudere priuilegio Clericali, niſi habitum deferant, & tonſuram, iuxta *d. cap. vnic. de Clericis coniugatis, lib.* 6. eam adducentes coniecturam, quia hæc deciſio pars eſt text. *in cap. ex parte, de Clericis coniug* quod de Clerico coniugato agere non eſt dubium, atque ita intelligebat Goffred. quem refert Abb. *d. n.* 4. Sed hic intellectus apertè violat literam text. non enim conſtat ex eo Clericos, de quibus *hic*, fuiſſe coniugatos, nec Pontifex huius qualitatis mentionem omiſiſſet, ſi ex ea penderet verus huius text. intellectus. Quare alij ſimpliciter intelligunt de omnibus Clericis in minoribus, quos inquiunt priuilegio Clericali non gaudere, ſi incedant ſine habitu, & tonſura, contraria verò intra, quæ trinam monitionem requirunt, procedere in Clericis conſtitutis in Sacris. Sed nimis reſtringunt eorum iurium generalitatem, & generale Clericorum priuilegium, quòd ſecundùm ius commune antiquum, æquale eſt in Clericis in minoribus, atque maioribus, vt probat text. vbi notant omnes *in c.* 2. *de foro compet. & in cap. Clerici, & in cap. at ſi Clerici, de iudic.* Vnde alij retenta hac diſtinctione inter maiores, & minores Clericos partem poſteriorem de Clericis in minoribus intelligunt ad illos eſſe reſtringendam, qui habitu, & tonſura dimiſſis, frequenter grauibus criminibus ſe inuoluunt, vel etiam tonſura retenta committunt crimen aliquod atrociſſimum, & Reipublicæ maximè nocinum, his enim duobus caſibus admittunt ſpecialiter permiſſum eſſe à iure, vt à iudice ſæculari puniri poſſint, hoc deducentes ex text *in cap. perpendimus, de ſententia excomm.* & probat gloſſ. *hic*, paſſim recepta ſecundùm Couar. *pract. c.* 32. *n.* 2. *verſ.* 2. Clar. *in pract.* §. *finali, q.* 36. *n.* 33. Bellet. *d. tit. de fauore Clericorum perſonali*, §. 7. Verùm neque hic intellectus difficultatem plenè reſoluit. Primò, quia non bene inter Clericos minores & minores videtur facere differentiam contra receptas reſolutiones DD. *in d. c.* 2. Secundò, quia ex text. non conſtat agere Pontificem de ſolis Clericis in minoribus. Tertiò, quia etiam non conſtat agere de criminibus grauiſſimis, & in maximum Reipublicæ damnum, ad quæ hic intellectus ſe reſtringit. 5

His ergo omnibus reiectis interpretationibus, illa facilior, & literæ huius text. magis amica videtur, quòd agat de his Clericis, qui frequenter, & ferè ſemper habitum non deferunt, neque tonſuram, & ideò à laicis diſtingui non poſſunt, ſed deprehenſi in crimine Clericos ſe dicunt, vt eludant iuriſdictionem ſæcularem, & debitam pro delictis punitionem euadant: his enim concurrentibus decidit text. non immeritò, quod priuilegio Clericali non gaudent, & monitio trina neceſſaria non ſit, quia cùm à laicis non diſtinguantur, 6

guantur, monitio præcedere non potuit, & dolus, atque fraus huiuſmodi ei patrocinari non debet, contra text. *in cap. intelleximus, de iudiciis, cum ſimilibus.* Hodie poſt Concil. Trident. Sacra Congregatio Card. ſuper *cap.6. ſeſſ.23. de reformat.* cenſuit, quòd ſi non incedat clericus in habitu, & tonſura, non requiritur alia monitio per dictionem, *niſi*, poſitam *in d.cap.6.* quæ excipit *l. actione, C. de transact.* refert Bellet. *d. tit. de fauore clericorum perſonali, §.8. num.6. verſic. propterea.*

SVMMARIVM.

1 *Pariſiis, & in locis vicinis ius Ciuile legi non debet.*

2 *Leges ſicut non dedignantur ſacros Canones imitari, ita etiam ſacri Canones non dedignantur Imperatoris leges imitari.*

3 *Leges ſine Canone valent parum.*

4 *Leges ſæculares tanquam inferiores ſacris Canonibus famulantur.*

5 *Canonica ſcientia Legali, & Doctor iuris Canonici Doctori Legum eſt præferendus.*

6 *Leges publicè audire prohibitum eſt Monachis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, & aliis perſonatum habentibus.*

7 *Francia non ſubeſt Imperatori.*

8 *Canonicis legibus deficientibus ſi leges Imperatorum municipalibus ſeu Regiis contrariæ reperiantur, an Eccleſiaſticæ cauſæ ſecundùm ius Regium decidi debeant, oſtenditur.*

9 *Pariſiis quare ius Ciuile doceri, aut audiri prohibeatur in hoc textu, oſtenditur.*

10 *Canonica ſcientia dicitur quiddam mixtum ex morali, & Ciuili.*

11 *Declaratur text. in præſenti, dum omnibus atque etiam laicis, prohibet Pariſiis audire, aut docere ius Ciuile.*

12 *Vicini boni ſicut ſæcularis eſt commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima.*

Cap. Super ſpecula. XXVIII.

1 PAriſiis, & in locis vicinis ius Ciuile legi non debet, quia ibi non ſunt in vſu Imperatorum leges, tum quia meliùs poterit ſtudiis ſacræ Paginæ inſiſti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.206.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.719.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.*

2 *Sancta Eccleſia Legum,* &c.] Licèt variis iuris deciſionibus compertum ſit, & comprobatum, quòd ſicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita etiam & ſacri Canones, & Eccleſiaſticæ leges non dedignantur Imperatorias, & ſæculares leges imitari, & ab iis illæ debeant iudicari, ac ad hanc concluſionem textus hic ſoleat allegari iuncto text. *in cap. ſi in adiutorium, 10. distinct. c.1. & 2. de noui operis nunt. Auth. vt clerici apud proprium Epiſcopum, collat.6.* ſingularis tamen eſt hæc deciſio, dum modum exprimit, quo leges Ciuiles Eccleſiaſticis inſeruiunt, facit notabile Baldi dictum in proœmio Decretal. dum ait iuris Canon. ſanctiones iuris Ciuilis ſubtilitate decorari, ſequitur Palat. *in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem,* multiſque ſimilibus confirmat latè diſputans Felin. *in cap. Eccleſia, à n.37. de conſtitut.* & plenè Henric. Caniſ. *in tract. differentiarum vtriuſque iuris, à princip.* Bobadil. *in ſua politica, lib.1. c.17. n.186.* 3 Vnde manauit vulgare illud, Leges ſine Canone valent parum, Canones ſine lege nihil, Roman. *ſing.654.* & poſt Rebuff. *in tract. nominationum, q.5. à num.14.* Menoch. *de arbitr. caſu 425. num.29.* Salzed. ad Bernard. *in practica, c.59. alias 62. in nouiſſ. impreſſ.* 4 Verùm quod leges ſæculares velut inferiores ſacris Canonibus famulentur, Canones verò illis ſuperiores ſint, text. *hic* probat, conſonat *c.1. 10. distinct.* ibi, *lex Imperatorum non eſt ſuper legem Dei, &c. cap. certum eſt, eadem distinct. Extrauag. vnam ſanctam, verſ. vterque, de maiorit. & obed.* vbi poſt multa ad noſtrum propoſitum concludit, oportere gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubiici poteſtati, atque ita text. *in præſenti,* ad hoc commendat Abb. *notab.1. hic,* & reſoluunt Viuald. *in candelabro aureo, p.4. c.9. n.1.* Viguer. *inſtitut. Theolog. c.17. §.2. verſ.6.* Bobadil. *d. lib.1. c.18. n.13. & 39.* Soar. *de legibus, lib.4. c.11. à n.6. & 9.* Vnde etiam infert idem Abb. *in cap. Clerici, de iudic.* 5 Scientiam Canonicam Legali, & Doctorem iuris Canonici Doctori legum eſſe præferendum, & poſt alios comprobat *hic* Dec. *num.3.* Caſſan. *in catalog. gloriæ mundi, p.10. conſider.17.* & eleganti diſcurſu comprobat Fortun. *de vltimo fine iuris, à n.11. & 49. cum ſeqq.* Beunius *de priuilegiis Doctorum in proœmio, p.3. n.21.* Azeued. *l.2. n.4. tit.14. lib.6. nouæ recop.* An verò Canoniſta eligi poſſit ad ſæculares magiſtratus gerendos, diſputat affirmatiuè reſoluens Bobadil. *d. lib.1. c.6. n.24. cum ſeqq.*

6 Publicè tamen leges audire prohibitum eſt Monachis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, Præpoſitis, Cantoribus, & aliis perſonatum habentibus, vt *in cap. non magnopere, & in cap. vlt. ſuprà, ne Clerici, vel Monachi.* Si verò de iſtorum numero non ſint, minimè Clericis huiuſmodi ſtudium eſt prohibitum, etiamſi in Sacris ſint conſtituti, vel etiam ſi Parochiale habeant beneficium, vt probat text. *in c.1. ne Clerici, vel Monachi, lib.6.* notat gloſſ. *verbo literarum, in cap. cùm ex eo, de electione, lib.6.* quam ſingularem dicit, & ſequitur Nauar. *in man. c.27. n.116.* Graf. *in deciſ. aureis, p.1. lib.4. c.11. n.1.* Sayr. *de cenſuris, lib.3. c.32. n.9.* Soar. *tom.5. eod. tract. diſp.23. ſect.3. num.8. cum ſeqq.* & iuxta hanc reſolutionem intelliges text. *in c.2. hoc tit. lib.6.* dum Clericis ſtudentibus ius Ciuile in ſcholis vrbis Romæ concedit priuilegium percipiendi fructus in abſentia, vt ſcilicet procedat in Clericis non Sacerdotibus, aut Dignitatem obtinentibus. Si verò ad maiorem perfectionem, & intelligentiam Canonum hoc faciant, tunc licitum eſt ſcholas ingredi, & ius Ciuile publicè audire, vt per Abb. *in d. cap. non magnopere, n.8.* Gom. *in reg. de non tollendo iure quæſito, q.1. in fine,* Zerol. *in praxi Epiſcop. d. verbo ſtudium, §.5. verſ. ad ſecundum.* Neque in contrarium facit ſtatutum Vniuerſitatis noſtræ Conimbr. *lib.3. tit.43. §.1. & tit.44. §.9.* vbi generaliter prohibet Clericos, & Beneficiarios quoſcumque admitti ad curſum Inſtitutionum, & Legum, quia ſolùm procedit ad effectum, ne huiuſmodi curſus probari poſſint, & ne valeant admitti ad ſuffragia, vel actus faciendos, non tamen vt contra ſtudentes, & frequentantes ſcholas ad leges audiendas pro maiori Canonum perfectione culpam, aut pœnas incurrant præſcriptas iure Canonico.

7 *In Francia, & nonnullis ſcientiis,* &c.] Francia enim, & prouinciæ illæ Romanis Imper. ſubiectæ non ſunt, ſed potiùs legitima præſcriptione ab eius poteſtate exemptæ, de quo dixi *ſuprà ad cap. per venerabilem, à n.22. qui filij ſint legitimi,* vbi idem extendi ad Regna Hiſpaniarum, & Portugalliæ, & adde *ibi* citatis latè Valdeſ. *de Regibus Hiſpaniæ,* Camil. Borrel. *de præſtantia Regis Catholici, cap.47. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom.7. lit. R, concl.344. cum ſeqq.*

Occurrunt

8 *Occurrunt rarò Eccleſiaſticæ cauſæ*, &c.] Aduerte quòd deficientibus legibus Canonicis ſi leges Imperatorum municipalibus, ſeu Regiis contrariæ reperiantur, debent Eccleſiaſticæ cauſæ ſecundùm ius Regium decidi, vt per Perez *in proœmio Ordin.q.* 3. Soar.de Pace *in praxi Eccleſ.tom.*1.*an.not.* 5.*à n.*36. Azeued. *ad tit.*1. *in princip.à n.*17.*lib.*2.*nouæ recop.* Morla *in emporio iuris,p.*1.*tit.de legibus,q.*10.*n.*13. Sed contrarium verius eſt, vt decidit Summus Pontifex in confirmatione Concil. Bracharenſis IV. ex cenſura ad eius calcem adiecta, quam *ſuprà* ponderauimus ad *c.*1.*n.*5. *de noui operis nunt.* Nam *cap.conſtitutus,ſuprà de reſtit. in integrum*, quatenus probat in foro Eccleſiaſtico cauſas decidendas eſſe ſecundùm conſuetudines municipales, procedit in conſuetudine mixta Laicorum, & Clericorum, hæc enim omnes Clericos, qui ea vtuntur, ligat, ſecundùm Abb.*ibi,& in cap.cum cauſam,notab.*3. *de re iudic.* quem ſequitur Felin.*in cap.Eccleſia, n.*81. *ſup.de conſtitut.* Tiraq.*in tract.le mort, p.*3.*declar.*8.*n.*4. Gregor. *l.*5.*gloſſ.*2.*tit.*2.*p.*1. poſt Roch. & alios Soar. *de legibus,lib.*7.*c.*16.*num.*9. Card. Tuſch. *tom.*2. *lit.E, concl.*891. Si verò deficiente Canonum auctoritate reperiantur leges Ciuiles contrariæ Sanctorum Patrum dictis, veluti Hieronymi, Auguſtini, & ſimilium, & agatur de materia ſpirituali, vel ad Fidem ſpectante, aut de interpretatione Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, tunc eorum dicta legibus Ciuilibus ſunt præferenda.

9 *Vt plenius ſacra Paginæ inſiſtatur.*] Duplici ratione prohibet text. noſter doceri, aut audiri ius Ciuile Pariſiis, vna quod paucæ ſint cauſæ, quæ iure Canonico decidi non poſſint, altera, vt ſacræ Paginæ plenius inſiſtatur, ſic ſentiens ſtudium ſacræ Paginæ, & iuris Canonici idem eſſe, notat Butr. *hîc num.*7. vel ſaltem alterum alteri eſſe coniunctum, & inſeparabiliter adhærere, quia purus Theologus aut parum, aut nihil practicæ Eccleſiæ prodeſſe poteſt in gubernio animarum, multa enim deſunt Theologis ad hoc munus, quæ à Canonibus petenda ſunt, vt latè proſequuntur Nauar *de Orat.c.*17.*n.*55.*cum ſeqq.* Caſſan.*d.part.*10. *conſ.*22.Cano *de locis Theologicis,lib.*8.*c.*6.benè Zerol.
10 *in praxi Epiſcopali,p.*1.*verbo ſtudium*,§.1. Vnde meritò ſcientia Canonica dicitur quoddam mixtum ex morali, & ciuili, atque etiam diuina ſcientia, quia mores inſtruit, vt *in toto tit.de vita,& honeſt.cleric.* cum ſimilibus, Fidem docet, vt *in toto tit. de ſumma Trinitate, & Fide Cathol.* praxim iudiciorum explicat, vt *in tit. de iudiciis, cum ſeqq.* Ex quo Hoſt.*in proœmio ſummæ, n.*11.& ex aliis decidit Vinald.*in candelabro aureo,p.*4. *c.*80. *num.* 10. ſententiam Canonicam non eſſe purè Theologicam, nec purè Ciuilem, cùm vtrumque ius Diuinum, & humanum comprehendat, ſed potiùs ſcientiam ſcientiarum eſſe nuncupandam. Indéque iam efficax, & validum argumentum deduci poteſt pro noſtris Canoniſtis in ea vulgari quæſtione, vtrùm expediat magis Canoniſtam an Theologum promoueri ad Epiſcopatus, & alia beneficia habentia curam animarum. Noſtri communiter reſoluunt, quòd licèt in locis, vbi pullulant hæreſes, debeat Theologus præferri Canoniſtæ in promotione Epiſcopatuum, & Parochialium, in reliquis tamen locis, vt hæreſes non vrgent, debet præferri Canoniſta. Ita Hoſt. & Abbas *in c.*1.*de conſanguin.& affinit.* Card.*in proœmio Decreti, n.*13.Felin.*in cap.Clerici,n.*5.*de iudic.* Caſſan.*d.part.*10. *conſid.*16.*in fine,& conſid.*17.*in fin.*Simanch.*de Cathol. tit.*25.*n.*53. plures refert Cened.*ad Decret. collect.*51. *n.*5.quibus adde Petr.Gregor. *rei benefic. can.*37. *n.*14. *ad fin.* Bennium *de priuilegiis Doctorum*, *p.*2.*priuil.*25. & 26. Epiſcopi enim cùm ſint iudices animarum, & cùm ius dicere, ac iudicare debeant, vtriuſque iuris ſcientia pollere debent, ex adductis à Menoch.*de arbitr.caſu* 325.*à n.*27. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*3. *n.*64.& 68. Quamvis Theologi conſtanter, ſeu magis pertinaciter ſuam tueantur cauſam, Sot. *de iuſtit.lib.*3. *q.*6.*art.*2.*concl.*10. & *lib.*10.*q.*2.*art.*3.*ad finem*, & alij, quos refert Petr.Nauar.*de reſtit.lib.*2.*c.*2.*n.*165.& poſt Salon.Azor. *inſtit.moral.p.*2.*lib.*5.*c.*28.*q.*10. Rebel. *de obligat. iuſtitiæ, p.*1.*lib.*3.*q.*5.*n.*6.

Nec quiſquam docere,vel audire ius Ciuile præſumat, 11
&c.] Difficilis eſt text.hic dum omnibus, atque etiam laicis prohibet Pariſiis audire, aut docere ius Ciuile, vt per Butr. *hîc n.*2.& Abb.*notab.*2.Rebuff.*in tract.nominat.q.*5. *à n.*15 & *à n.*41. In primis idem Rebuff.*d. q.*5.*à n.*15.quem refert & ſequitur Menoch.*de arbitr. caſu* 425.*n.*34. contendit text.*in præſenti*, non generaliter eſſe intelligendum de omnibus etiam laicis, ſed potiùs reſtringendum ad Monachos, Sacerdotes, & alias Eccleſiaſticas perſonas expreſſas *in cap. ſuper ſpecula,ne Clerici,vel Monachi*, vbi idem Honor. III. huius text.auctor, Monachis, Sacerdotibus, & aliis, de quibus *ibi* prohibuit audire leges. Sed reiectis hoc intellectu, & aliis, quos Doctores *in præſenti* adducunt, dici poteſt hunc text. generaliter loqui non ſolùm in Clericis, ſed etiam in laicis, ex ea ratione, quia pleniſſima poteſtas Eccleſiæ ſuæ, ac ſupremo eius Præſidi Romano Pontifici à Chriſto Domino conceſſa fuit non ſolùm in Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, & circa ſpiritualia, verùm etiam in laicos, & quoad temporalia quoties oportuerit in ordinem ad ſpirituale bonum, vt dixi *ſuprà ad cap.per venerabilem, n.*37. ibi, *qui filij ſint legitimi*, conſtat autem ex litera huius text. prohibitionem hanc in eum dirigi ſpiritalem finem, vt ſacræ Paginæ pleniùs inſiſtatur, & vt remoueatur impedimentum, quod experientia docuit ſacræ Paginæ doctrinæ afferri ex frequentia, & nimia curioſitate ſtudiorum iuris Ciuilis in ciuitate Pariſiis, & aliis locis vicinis, vt etiam de aliis Academiis alij conqueruntur, quòd ſcilicet homines ad huiuſmodi iuris gymnaſia certatim confluunt Iuſtiniani, quærentes opes, & diuinarum literarum deſpicientes theſauros. Sicut etiam potuit iuſtiſſimè Pontifex in Ordine ad idem bonum ſpirituale modum docendi linguas Hebraïcas, Arabicas, & ſimiles ad fauorem ſacrarum literarum, & Diuini Verbi intelligentiam præſcribere *in Clem.*1.*de Magiſtris*, atque etiam modum expenſarum in gradu cuiuſlibet ſcientiæ aſſequendo *in Clem.*2. *eod.tit.* atque ita hanc rationem ad text.noſtrum benè præſentit Butr. *n.*2. Abb. *notab.*2. *hîc*, & communem ſæpius fatetur Rebuff.*d.loco præcipuè,n.*15.& 42.

Seu aliis locis vicinis.] Ex his verbis colligit gloſſ. 12
vulgare illud, tam apud iuris interpretes, quàm bonos Auctores adagij loco pronuntiatum, quòd ſicut boni vicini ſingularis eſt commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima, quod breui carmine expreſſit Heſiod. *Tam noceat malus vicinus tibi, quàm bonus proſit*, & illud Plauti omnibus notiſſimum: *Nunc ego verum eſſe illud verbum experior, aliquid mali eſſe propter vicinum malum*, quod eleganti emblemate expreſſit Alciat. conſonat text. *in principio* 44. *diſt.* & *in cap.ſed eſt continuo,de pœnit.diſt.*1. & *in l.quod ſæpe* 55. *ff.de contrahenda empt. l.ſi quis fundus,*54.*ff.de legat.*2. & *l.*1.§.& *alias,ff.ſi quid in fraudem patroni*, & multis latiſſimè exornat Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.*83. *n.*9.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiorum innouatio nouum ius non tribuit, ſed ſolum antiquum conſeruat*, & n. 2.

3 *Priuilegij innouatio dupliciter poteſt fieri.*

Cap. Quia intentionis. XXIX.

1 INnouatio priuilegij nouum ius non inducit, nec antiquum tollit, ſed ſolum conſeruat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 207. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 2. Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 20. Facit receptiſſima confirmationis definitio, quòd ſit iuris quæſiti corroboratio, de qua Card. Tuſch. *tom.* 2. *concl.* 705. *lit. C*, Cabed. *p.* 2. *Luſit. deciſ.* 1. *n.* 4. In-
3 nouatio enim priuilegij dupliciter poteſt fieri, cùm priuilegium aliquando accipiatur pro charta, ſeu inſtrumento, in quo gratia, aut conceſſio Principis continetur, aliquando verò pro conceſſione ipſa, ſeu gratia, & pro eo, quod in charta, ſeu inſtrumento continetur, ex citatis per Surd. *conſil.* 144. *n.* 13. Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I, concl.* 236. & quando agitur de innouatione ſolius chartæ, ſeu inſtrumenti, quia vel nimia vetuſtate conſumptum, iuxta *cap. cùm delicta, verſ. nolentes, de confirm. vtili*, vel quia eſt deperditum, certum eſt, quòd talis innouatio nihil iuris de nouo tribuit, & in his terminis loquitur text. *in præſenti.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati vt vbique poſſint cum Altari viatico celebrare, hoc ſine conſenſu Epiſcopi facere poſſunt.*

2 *Priuilegium interpretandum eſt, vt aliquid operetur præter ius commune.*

3 *Papa concedit priuilegium Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, vt vbicumque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare.*

4 *Epiſcopus an poſſit concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum quis valeat celebrare, oſtenditur.*

5 *Altare dicitur quaſi alta res, vel alta ara.*

Cap. In his. XXX.

1 PRiuilegium habentes celebrandi in Altari portatili poſſunt illo vti ſine conſenſu Epiſcopi, vt ex indulgentia Papæ aliquam gratiam reportent, dummodo non tangant ea, quæ ſunt iuris Parochialis, quia in his quæ cognoſcuntur ſpectare ad cultum diuinum, ſemper benigna interpretatio eſt facienda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 207. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 719. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Non malignæ*, &c.] Notatur ad hoc, quòd interpretandum eſt priuilegium, vt aliquid operetur præter ius commune, vt per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 11. *art.* 9. *& tom.* 2. *q.* 63. *art.* 2. *verſ. obiiciunt, & tom.* 3. *q.* 51. *art.* 3. *in medio*, D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. p.* 1. *n.* 19. nam priuilegium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantùm, quod iure communi conceſſum eſt, ex illo vulgari princip. *Fruſtrà precibus impetratur, quod à iure communi competit*, *l.* 1. *C. de theſauris, lib.* 10. facit *cap. vlt.* 25. *q.* 1. ibi, *Neque priuilegia concederentur, niſi*, &c. per quæ iura ita reſoluit gloſſ. *in rubr. de reſcript. lib.* 6. Rebuff. *in praxi, tit. differentiæ inter priuilegium, & reſcriptum, n.* 5. Padil. *in rubr. C. de diuerſis reſcriptis, n.* 3. Sylueſt. *verbo priuilegium, q.* 3. Viguer. *Theolog. inſtitut. c.* 17. *§.* 2. *verſ.* 2. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *q.* 2.

Duximus intelligendum.] Notatur ad hoc, quòd Summus Pontifex Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus concedit priuilegium, vt vbicumque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio cum altari valeant viatico celebrare, de quo priuilegio meminerunt omnes in hac materia, illudque à Sixt. IV. Alexandr. VI. & Gregor. XIII. renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 4. alia ſimilia adducens conceſſa Patribus Soc. IESV, quæ etiam referunt Henriq. *in ſumm. lib.* 9. *c.* 27. *§.* 3. *iuncta lit. R*, Soar. *tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 3. *verſ. quarta exceptio.* 3

Prælatis annuentibus, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus poteſt concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili quis celebrare valeat, vt per Butr. *n.* 7. & Abb. *hîc n.* 2. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A, concl.* 31. & ante Trident. hanc fuiſſe receptam omnium traditionem fatentur Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 25. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 26. *q.* 2. Henriq. *d. c.* 27. *§.* 2. Soar. *d. ſect.* 3. *verſ. ſecundò obſeruandum*, Fr. Ludouic. Beja *reſponſ. caſuum conſcient. p.* 3. *caſu* 33. *verſ. tertiò dico.* Sed hanc facultatem Epiſcopis conceſſam per hunc text. reuocatam eſſe per Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis in ſacrificio Miſſæ*, tenent Henriq. *d. cap.* 27. *§.* 1. Fr. Beja *d. verſ. tertio loco*, Nauar. *conſ.* 5. *n.* 2. *ſub hoc tit. in nouiſſ.* Fr. Emman. *d. q.* 43. *art.* 6. Soar. *d. ſect.* 3. *verſ. addit verò*, quamuis contrarium teneant Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 8. Gutier. *num.* 25. Azor. *q.* 3. *dictis locis.* 4

Cùm Altari.] Altare dicitur quaſi alta res, vel alta ara, & antiquiſſima eſt inuentio, à Noë enim incepit Geneſ. *c.* 8. vt per Polyd. Virgil. *de inuentoribus, lib.* 6. *c.* 6. *ad med.* Durand. *in rationali Diuin. lib.* 1. *c.* 2. *&* 7. Paul. Fuſch. *d. c.* 21. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 15. *&* 25. Henriq. *d. c.* 28. Soar. *d. ſect.* 3. *n.* 5. 5

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium ſuper decimis noualium non extenditur ad decimas, quas tempore indulti alius poſſidebat, ſi de ipſis mentio facta non fuerit*, & n. 2.

3 *Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis quos eximat oſtenditur.*

Cap. Dudum. XXXI.

Gregor. IX.

PRiuilegium conceſſum de non ſoluendis decimis noualium, in quo non ſit mentio de lite mota à parte contraria, non extenditur ad decimas, de quibus erat lis, vel quæ erant ſolitæ ſolui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 207. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 719. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Colligе ex text. priuilegium ſuper decimis noualium non extendi ad decimas, quas tempore indulti alius 2

alius poſſidebat, ſi de ipſis mentionem non fecerit, vt per Viuian. *tom.1. commun. opin.lib.1.tit.10.n.14.verſ. & poteſt.* Roder. Soar.*alleg.*28. *n.9.22. & 23.* Couar. *lib.1.var.c.17.n.14.* Soar.*de Religione,tom.1.lib.1.c.19. n.3.& c.22.n.10.* Azor.*inſtit.moral.p.1.lib.7.c.26.q.6. verſ.his poſitis,*vbi dicit in hoc text. ſolùm agi de priuilegio, quo quidam erant exempti à decima nouallium, & decernit Pontifex huiuſmodi priuilegium non protendi ad decimam tempore priuilegij impetrari poſſeſſam ab aliis, niſi de poſſeſſione alterius facta ſit in priuilegio mentio,nam, vt *hîc* ait Panorm. priuilegium,in quo non fit mentio de poſſeſſione alterius, non nocet poſſeſſori, quod intellige, *inquit,* quando interpretatur circa decimas nouallium; ſecus vbi priuilegium eſt impetratum ſimpliciter ne decimas quis ſoluat, quia tunc valet, etiamſi mentio non fiat de poſſeſſione alterius. Ratio verò diuerſitatis eſt, quia decimæ ab aliquo poſſidentur, vnde cum Pontifex concedit priuilegium, ne decimæ ſoluantur, eo ipſo vult derogare poſſeſſoribus, quia tacitè mentionem facit de poſſeſſione. Aliud verò eſt in decimis nouallium, quia priuilegium poteſt intelligi de agris, qui nondum ſunt ad culturam redacti, proinde nullus poſſidet decimas illorum.

3 Illud tamen aduertit Azor.*d.q.6.verſ.3.* quòd priuilegium non ſolùm eximit eos, quibus datur,à decimis ſoluendis ex his prædiis, quæ eo tempore, quo priuilegium impetrarunt, poſſidebant, ſed etiam à decimis ex prædiis, quæ poſtea in ipſorum dominium deuenerunt, quia tale priuilegium non ſolum eſt perſonale, quo perſonæ à decimis eximuntur, ſed etiam reale, quo generatim quælibet prædia, & bona excipiuntur, & liberantur à decima, & vbi priuilegij verba nihil diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus, iuxta vulgaria iura.

4 Vtrùm autem text.*in præſenti,*extendi poſſit ad priuilegium non ſoluendi decimas ex agris incultis,itavt intelligendum ſit abſque præiudicio eorum, qui ſunt in quaſi poſſeſſione earundem? contrariæ ſunt DD. ſententiæ, quas diſtinctione conciliant Couar. *d.n.14.* Gutier.*Canonic.lib.2.c.21.n.129. cum ſeqq.* prout apud illos videri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Confratres priuilegiatorum niſi ſe ad eos in totum tranſtulerint, ad Epiſcopalia iura tenentur.*
2 *Oblati,& Confratres,qui ſe Religioni tradiderunt,an Eccleſiaſticæ perſonæ ſint cenſendi, oſtenditur.*
3 *Declaratur text.* in cap.vt priuilegia, verſ.hoc autem, hoc tit.
4 *Priuilegia, quæ alteri inferunt præiudicium, reſtringenda ſunt.*

Cap. Quidam. XXXII.

1 Confratres priuilegiatorum quandiu in propriis domibus morantur,tenentur ad iura Epiſcopalia. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar. Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm.Marian. Socin. Viu.*in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.*208. Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*720.remiſſiuè Ximen.*in concord. p.2.*

2 *In domibus ſuis fecerint,* &c.] Ergo Confratres, ſeu Oblati, qui ſe Religioni tradiderunt, Eccleſiaſticæ perſonæ non ſunt, niſi ad Monaſterium ſe transferant, & in eo inſeruiant, vt per Card.*conſil.*21. Paul. de Caſtro *conſil.69.part.1.* Capel.Tholoſ.*deciſ.*8. quos refert,& ſequitur Card.Tuſch. *tom.5.lit.O,concluſ.*16. *n.*15.& eſt de mente gloſſ. *verbo mutato habitu, in c.vt priuilegia, ſuprà hoc tit.* dum reſoluit huiuſmodi Oblatos,qui mutato habitu in ſæculo remanent,lato modo Eccleſiaſticas dici perſonas, & eſt recepta communiter ex adducta per Couar.*in c.alma mater,p.2.§.2.n.8.* quem refert,& benè explicat Fr.Emman.*q.regul.tom.2. q.123.art.1.*& deducitur ex declaratione Illuſtriſſimorum Card.qui ſuper Decretum Concil.Trid.*ſeſſ.24.de reform. c.11.* agentes de Oblatis religionis S. Ioannis Hieroſolymitani in hæc verba reſponderunt: Non inſeruiens actu militiæ,nec inſeruiens in eius domo,nec ſub illius obedientia, ſi non probauerit in ea legitimam profeſſionem emiſiſſe, non debet eius priuilegio gaudere:ex quibus verbis colligit Moder. *de iuriſdict. p.4.cent.2.caſu 113.n.37.*requirere Illuſtriſſ. Cardinales, quòd ſic oblati, vt gaudeant priuilegiis Eccleſiaſticis ſe,& ſua religioni offerant, & perpetuò ſtent,& ſeruiant religioni.

Nec obſtat text.*in c.vt priuilegia,verſ.hoc autem,*dum 3
decidit ſufficere ad effectum, vt confratres gaudeant Religionis priuilegio,quòd manentes in ſæculo ordini ſint oblati, mutato habitu ſæculari, vel quòd bona ſua dent religioni inter viuos retento ſibi vſufructu, ex quo ita colligit Henric. *ibi n.*4. quem ſequitur Abb. *conſ.53.n.2.p.1.* nam facilè reſpondet Card. *loco citato,* quòd procedit ſolùm ad effectum, vt confratres, ſeu oblati gaudeant priuilegio Eccleſiaſticæ ſepulturæ interdicti tempore, ad hoc enim ſufficit, quòd mutato habitu ſæculari manentes in ſæculo ordini ſint oblati, vel modo requiſito bonorum ſuorum donationem faciant religioni: quoad fori verò, & Eccleſiaſticæ exemptionis à foro ſæculari,& tributis priuilegia non ita,quem verum intellectum fatentur plures, de quibus Henriq.*in ſum.lib.13.c.48.§.3.iuncta lit.D.*

Compellere poterit,&c.] Ex ea ratione, quia priuile- 4
gia cùm alteri inferunt præiudicium, reſtringenda ſunt ad hunc ſanè modum,vt attentis, & maturè perpenſis verbis, & mente concedentis in eo accipiantur ſenſu,qui minus alterius ius lædat, vt per Cabed. *Luſit.deciſ.93.n.1.p.2.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Nouale ſemel, ſemper remanet nouale.*
3 *Nouale quod ſit oſtenditur.*
4 *Dictio, quoad, diſpoſitionem reſtringit ad caſum ſpecialem.*
5 *Nouale quod deſinit eſſe nouale non reaſſumit eam qualitatem per reditum ad priores.*

Cap. Conſultationi. XXXIII. & fin.

Terra de qua non eſt memoria quòd fuerit culta, 1
ſi redigatur ad culturam per Religioſos, perpetuò erit immunis à ſoluendis decimis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.* 208. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*720. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.*

Singularis eſt text.hic,& à Doctoribus commenda- 2
tus ad illam concluſionem,quòd ſemel nouale ſemper remanet nouale,vt per gloſſ. vlt. *in cap. ex p.10. de decimis,& in c.1.de verb.ſignific.* vltra Abb.& Ordinarios *hîc,*Rebuff.*in l.ſylua 30.§. nouali, verſ. ſeptimo, ff.de verb.ſignific.* Gutier. *canonic.lib.2.c.21.n.132.*

Sed vt difficultatem, & veram huius text. re- 3
ſolutionem percipias, aduertere oportet inter alias iuris

iuris Canon. & Ciuilis differentias illam eſſe in noſtro propoſito receptiſſimam, quòd ſecundùm ius Canon. exiſtimat communis nouale eſſe agrum, ſeu terram, nunc primum, ſeu de nouo proſciſſam, de qua non extat hominum memoria, quod aliquando culta, ſeu cultiuata fuerit, per text. *in c.1. & in cap. qui per nouale, de verbor. ſignif.* optimè Bellam. *in Clem. Religioſi, n.187. de decimis*, & ex Abb. *conſ.71.* & aliis comprobat Card. Tuſch. *tom.1. lit. N, concl.115.* Petr. Gregor. *ſyntagmat. iuris, lib.1. c.2. n.2.* Henric. Caniſ. *de decimis, c.11. n.1. & in ſumma iuris Pontificij, lib.2. tit.26. §. noualium.* At verò ſecundùm ius Ciuile explicant eſſe terram proſciſſam, quæ anno præterito ceſſauit, vt per text. *in d.l. ſylua, & noualis, ff. de verbor. ſignif.* teſtatur receptum Rebuff. *ibi in princ.* licèt ipſe aliter explicet, & in vtrumque ſenſum etiam apud bonos Auctores reperiri comprobat Lauren. Valla *elegantiarum, lib.6. c.41.* Planè neque ſecundùm hanc iuris Ciuilis, neque ſecundùm illam iuris Canon. interpretationem videtur ſtare poſſe prædictam huius text. deciſionem; nam ſecundùm vtramque requiritur, quòd terra de nouo proſciſſa ſit, at verò ſecundùm text. *in præſenti*, ſemper, ex antiquo proſciſſa nouale remanet.

4 Verùm omiſſa diſputatione circa veritatem huius differentiæ de qua ingenioſè Rebuff. *vbi proximè*, reſponderi poteſt adducta in contrarium procedere ſecundùm propriam ſignificationem; at verò text. *in præſenti*, procedere ſecundùm iuris interpretationem quoad effectum priuilegij immunitatis decimarum, vt conſtat ex ipſius litera ibi, *quoad immunitatem de non ſoluendis decimis noualium iure cenſeri*, expendendo dictionem illam, *quoad*, quæ diſpoſitionem reſtringit ad hunc ſpecialem caſum, vt ex Anchar. & aliis comprobat Card. Tuſch. *tom.1. lit. D, concl.354.* Cened. *ſing.86.* & deinde alia verba ibi, iure cenſeri, quæ improprietatem, & interpretationem ſecundùm iuris cenſuram important.

5 *Perpetuò debet*, &c.] Notatur ad hoc, quòd nouale, quod deſinit eſſe nouale, non reaſſumit eam qualitatem per reditum ad priores, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.12. n.5.*

De Purgatione Canonica.

Tit. XXXIV.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Panorm. Mat. Socin. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.282.* Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analyſi method. iuris Pontif. à pag.707.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſt. enarrat. p.432.* Caniſ. *in ſumm. iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.5. ſumm. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Bonacoſ. *commun. crimin. part.1. verbo iuramentum, fol.104. & p.2. verbo purgatio, fol.64.* Syłueſt. *in ſum. verbo purgatio*, Clar. *in praxi, lib.5. §. fin. q.63. n.4. cum ſeqq.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.151. & ſeqq.* Symanc. *de Catholicis inſtitut. c.54.* Hieron. Gabr. *conſ.160. vol.2.* Direct. Inquiſitorum *part.3. in ſecundo modo proceſſuum fidei terminan.* vbi Peña *ſchol.11.* latè Martin. Delr. *diſquiſit. magicarum, lib.4. cap.4. q.3.* Ioan. Baptiſta Coſta *de remed. ſubſid. remed.15. per tot.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.2. q.20. art.1. & 2.* Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.2. cap.11.* Torreblanc. *in tract. de Magia, lib.3. de crimin. punit. c.20.*

SVMMARIVM.

1 *Infamatus fide dignus per iuramentum ſe purgat, aliàs ſecus, & cenſetur non idoneus enormiter peccans.*

2 *Purgatio Canonica quæ, & an ſit in vſu, oſtenditur.*

3 *Nobilitas propter delictum amittitur.*

4 *Nobilitas per ingreſſum Religionis an amittatur, oſtenditur.*

Cap. Nobilis. I.

Ex Concil. Trib.

SI vir nobilis, vel ingenuus, id eſt, natus liber, accuſatus de crimine negat, deficiente accuſatore, ſi ipſe eſt dignus fide, ſe cum duodecim ingenuis viris purgare debet; ſi verò priùs fuerat deprehenſus in furto, vel periurio, vel falſo teſtimonio, non admittitur ad iuramentum, ſed ei tanquam non ingenuo indicitur purgatio Canonica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Matian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.224.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.729.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur à Burch. *lib.16. Decret. c.19.* & ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. ſub tit.30. de purgat. vulgari, c.1.* 1

Antiquitus ſacri Canones illis, contra quos de crimine infamiæ, aut graue ſcandalum, aut vehemens ſuſpicio ſurgebant, purgationem Canonicam indicendam decreuerunt. Quòd adeò in vſu erat, vt multi Summi Pontifices de grauioribus criminibus diffamati, quamvis à nemine indicari poſſent, ad remouendum tamen ſubditorum ſcandalum ſolemniter ſe purgare dedignati non ſint. Sic Damaſ. Paſchalis I. Symmachus publicè purgati ſunt, ſic Gregor. VII. coram Henric. IV. Pelagius I. coram Narſete expurgati publicè fuerunt, provt referunt Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.151. in nou. additione*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.2. q.20. art.1. in princip.* Sed iam hodie omnes purgationes Canonicæ ſunt arbitrariæ, vt per Bonacoſ. *commun. crimin. p.2. verbo purgatio Canonica, fol 64. verſo*, Menoch. *de arbitr. caſu 274. num.3.* imo iam non ſunt in vſu, niſi in cauſa hæreſis, vt aduertunt Clar. *lib.4. §. fin. q.63. n.4.* Salzed. *loco proximè citato*, Gallia *conſil.18. n.126. cum ſeqq.* Gail. *lib.2. obſeru.106.* Canal. *reſol. criminal. caſu 84.* Coſta *de remed. ſubſid. remed.15. n.4.* Peña *in direct. Inquiſitor. p.3. comment.38. pag.577. & comment.43. pag.502.* 2

Sicut, qui ingenuus non eſt.] Notatur ad hoc, quòd propter delictum amittitur nobilitas, vt per Tiraq. *de nobilit. c.24. à princip.* 3

In gloſſ. *Ingenuus non eſt*, vlt. ibi, *ſicut per Monachatum amittit quis nobilitatem.*] Notatur ad hoc, quòd nobilitas per ingreſſum Religionis amittitur, intellige quantum ad ipſos Monachos Deo dicatos, ne videlicet alter altero ſit nobilior ac ſuperior, ſed ſint pares in omnibus, vt per Roman. *ſing.37.* Tiraq. *de nobilit. c.26. in princip.* Rebuff. *in pract. nominat. q.12. n.31.* 4

SVMMARIVM.

1 *Infamatus tertiò monitus ſe non corrigens, vſque ad purgationem ab officio ſuſpenditur.*
2 *Infamia eſt læſæ dignitatis ſtatus moribus, ac legibus improbatus.*
3 *Infamia ſola ſuſpendere poteſt à beneficio iam obtento.*

Cap. Si quis. II.
Ex Concil. Agath.

1 SI Preſbyter malè viuat, & infametur, Epiſcopus debet cogere populum manifeſtare infamiam Preſbyteri, & ſi deſunt accuſatores, Epiſcopus primò admoneat Preſbyterum ſeorſum, ſecundò ſub duobus, vel tribus teſtibus, & ſi non ſe corrigit, admoneat publica increpatione, & ſi adhuc non ſe corrigit, ſuſpendat ab officio vſque ad dignam ſatisfactionem, nec in populo ſit ſcandalum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 225. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 729. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 *Infamiam eius*, &c.] Infamia eſt læſæ dignitatis ſtatus moribus, & legibus improbatus *l. commiſſionum, ff. de variis, & extraord. cognit.* Farinac. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 56. *n.* 1. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo infamia, n.* 1. Quæ autem infamia, & qualis debeat eſſe ad hoc, vt infamatus teneatur ſe purgare, declarat Bernard. *in praxi c.* 51. *n.* 8. *cum ſeqq.*

3 *Ab officio ſuſpendatur.*] Ergo ſola infamia ſuſpendere poteſt à beneficio iam obtento, vt per Boër. *deciſ.* 117. *n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Regulares purgant ſe de delicto ſecundùm regulam Canonicam.*
2 *Sophia Regina de ſtupro accuſata ſuo, & ſeptem honeſtarum, ac nobilium fœminarum iuramento ſe purgauit.*
3 *Virginitas quomodo probetur, remiſſiuè.*

Cap. Moniales. III.
Ex Conc. Meld.

1 MOniales ſi accuſentur eſſe libidinoſæ, & hoc probari non poteſt, cogi debent purgare ſuam famam canonicè ſecundùm regulam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 225. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 730. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. deſumitur ex Concil. Melden. *c.* 70. *in impreſſis*, non *c.* 2. vt tenet Burch. *lib.* 8. *Decret. c.* 50.

2 *Si libidinibus inſeruire*, &c.] Sophiam Reginam de ſtupro accuſatam ſuo, & ſeptem honeſtarum, ac nobilium fœminarum ieiurando ſe purgaſſe ſcribit Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 4. *c.* 3. *q.* 1. *in princ.*

3 In gloſſ. *Valuerit.* Quomodo virginitas probetur ad hoc vt ſtuprum ſeu inceſtus attentatus non intelligatur, vide Baiard. *ad Clar. §. ſtuprum, n.* 41. Maſcard. *de probat. concl.* 140. *n.* 2. & *concl.* 1337. *à princip.* Pacian. *eodem tract. lib.* 2. *c.* 2. *à n.* 6. Theſaur. *Pedemont. deciſ.* 3. *n.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 89. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 37. *n.* 7. Card. Tuſch. *lit. V. concl.* 709. *n.* 39. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 147. *n.* 35. *cum ſeqq.* & *à n.* 131.

SVMMARIVM.

1 *Delictum ſi eſt probabile non inducitur purgatio, aliàs ſecus.*
2 *Raptor etiamſi raptam in vxorem habeat, fit infamis.*
3 *Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur, quando conſentientes cum agentibus cooperantur poſitiuè.*

Cap. Si quis. IV.

CLericus ſi eſt conuictus, vel manifeſtè confeſſus 1
conſenſiſſe, vel interueniſſe in raptu ſponſarum, repellitur à proprio gradu; ſi verò manifeſtè non probatur, ſed eſt veriſimilis ſuſpicio, canonicè ſe purgare debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 225. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 730. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. deſumitur ex Concil. Melden. *c.* 68. non *c.* 5. vt refert Burchar. *lib.* 9. *Decret. c.* 32.

A proprio gradu repellatur.] Hodie in Concil. Tri- 2
dent. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. c.* 6. contra raptores ſic ſtatuitur: Et nihilominus raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, ac fauorem præbentes ſint ipſo iure excommunicari, ac perpetuò infames, omniúmque dignitatum incapaces; & ſi clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Cuius decreti deciſionem procedere, ac per conſequens infamem fieri raptorem, etiamſi raptam in vxorem habeat, reſoluunt Leſſ. *de iuſtit. lib.* 4. *c.* 3. *dubit.* 9. *num.* 69. Farin. *in praxi crimin. q.* 145. *n.* 14. & *n.* 102. quicquid raptorem huiuſmodi infamem non fieri ex ea ratione quia aliàs rapta cogeretur nubere infami, contra expreſſa Concilij verba, minus benè exiſtimauerint Henriq. *in ſumm. lib.* 12. *c.* 14. *n.* 4. *verſ. ſi ducat non ita ſit.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 232. *n.* 4. *verſ. Io ſexto*, Petr. Ledeſm. *in ſumm. p.* 1. *de Sacram. Matrim. c.* 26. *dub. finali.* Circa verò excommunicationem in illo Concil. decreto comminatam, an ſit latæ ſententiæ, & de reſeruatis Pontifici, vide Farin. *d. q.* 145. *n.* 21. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſput.* 13. *à princ.* Bonac. *eodem tract. q.* 4. *punct.* 18. *n.* 9. *in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 22. *n.* 31. *verſ. de excommunicatione.*

In gloſſ. *Conſenſorem*, ibi, *qui enim conſentit, quando-* 3
cumque vt faciens punitur. Intellige quando conſentientes cum agentibus cooperantur poſitiuè, præbendo cauſam efficacem, & propinquam principali auctori delinquenti, vt per Couar. *in regul. peccatum, p.* 2. *§.* 12. *à princip.* Menoch. *de arbitr. caſu* 348. Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *conſil.* 66. *n.* 18. Flamin. *de confident. q.* 22. *n.* 5. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 732. *ſub n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus, contra quem crimen probari non poteſt, debet ſe purgare iuramento de veritate, compurgatores verò de credulitate.*
2 *Talionis pœna an hodie locum habeat, remiſſiuè.*
3 *Epiſcopalis dignitas eſt Ordo.*
4 *Purgatores debent eſſe bonæ opinionis.*
5 *Qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium.*

Cap.

Cap. Quoties. V.

Innoc. III.

1 EPiſcopus accuſatus de ſimonia, ſi accuſatores non probant, debet ſe purgare cum tertia manu ſui Ordinis, & quarta Abbatum, & Religioſorum Sacerdotum; forma autem purgationis ſeruanda talis eſt. Epiſcopus iuret ſuper ſancta Dei Euangelia, quòd pro Eccleſia S. Petri Preſbytero danda nihil per ſe, vel per alium accepit, nec aliquid eo ſciente accepit. Compurgatores ſuper ſancta Dei Euangelia iurent quòd credunt illum dicere verum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 226.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 730.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 29. c. 4.*

2 In gloſſ. *Accuſatores*, ibi, *puniri debent pœna talionis.* An hodie locum habeat, vide Duen. *reg. 72.* Couar. *variar. lib. 2. c. 9.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipl. clerical. §. 10. n. 14.* Clar. *§. fin. q. 28. verſ. ſed quaro.*

3 In gloſſ. *Sui Ordinis*, ibi, *quòd Epiſcopalis dignitas ſit Ordo*, ſequuntur Zabar. *in Clem. 2. n. 12. de ætate, & qualitate*, Nauar. *in manuali, c. 22. n. 18. verſ. quare*, Burſat. *conſ. 125. à princip. vol. 1.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon. rubr. 2. n. 2.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 2. n. 18.*

4 In gloſſ. *Religioſorum*, ibi, *Compurgatores debent eſſe bonæ opinionis.* Vide Bernard. *in pract. c. 151. n. 4.* Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, p. 3. c. 6. n. 28.*

5 In gloſſ. *Summiſſam*, ibi, *non enim licet mihi per alium, quod per me non licet.* Quia qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium, de quo vide Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum reg. 246.* relatum *in libello in principiis vtriuſque iuris, lit. F, n. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus Parochianum ſuum infamatum compellit ad ſe purgandum, niſi ab eo legitimè appellauerit.*

2 *Iudex Eccleſiaſticus non cognoſcit de criminibus laicorum, niſi quatenus ſpectant ad forum Conſcientiæ.*

3 *Lex Canonica in foro ſæculari ſeruanda eſt, vbi agitur de materia peccati etiam venialis.*

Cap. Nos inter. VI.

Alex. III.

1 EPiſcopus poteſt compellere ſuum Parochianum laborantem infamia de aliquo crimine publico deficiente accuſatore, & teſtibus, ſi non appellat, quia ſi appellat, iudex appellationis iudicabit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 226.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 730.* remiſſiuè Ximen. *in concod. p. 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 29. c. 7.*

2 In gloſſ. *Deficientibus*, ibi, *ſed nunquid Epiſcopus poteſt de quolibet crimine*, &c. Notatur ad hoc, quòd de criminibus laicorum non cognoſcit iudex Eccleſiaſticus, niſi quatenus ſpectat ad forum Conſcientiæ, vt per D. Barboſ. *in l. Titia, num. 50. ff. ſolut. matrim.* Vnde optimo iure Ordinatio Regia Luſitan. *lib. 3. tit. 64. in princip.* ſtatuit in materia peccati ſeruādam eſſe legem 3 Canonicam in ſuo foro ſæculari, & aduertunt Surd. *deciſ. 159. n. 9. & de aliment. tit. 7. q. 29. n. 11.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. deciſ. 13. de legib. n. 82.* quod procedit etiamſi agatur de ſolo peccato veniali, Ripa *in cap. ſæpè, n. 6. de reſtitut. ſpoliat.* Alciat. *in cap. nouit, n. 19. de iudiciis, & in cap. cum contingat, n. 5. de iureiur.* Surd. *d. q. 29. n. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Compurgatores debent eſſe honeſti, & notum habere eum, quem purgant, nec debent à iudice, vel ab alio impediri, & deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*

2 *Deficiens in purgatione quas pœnas incurrat, remiſſiuè.*

Cap. Cùm P. VII.

PVrgatores debent eſſe honeſti, & bonæ opinionis, 1 & quòd veriſim.le ſit eos nolle deierare amore, odio, pecuniis, & quòd cognoſcant vitam, & conuerſationem illius, qui purgatur. Item qui deficit in purgatione, eſt priuandus omni officio, & beneficio. Item qui recipit purgationem, non debet oſtendere maleuolentiam, vel indignationem, nec impedire, nec permittere impediri compurgatores. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 227.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 730.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. ſub tit. de accuſat. c. 12.* & eſt pars *cap. cum P. ſub illo tit.* & ad finem illius continuatur hæc pars.

Deficientem verò in purgatione, &c.] De pœnis quas 2 pati debent deficientes in purgatione, vide Bernard. *in pract. c. 152.* Symanc. *de Catholicis inſtit. c. 54. n. 7.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. q. 20. art. 2.* vbi refert, quòd licèt Clericus accuſatus puniatur tanquam conuictus, ſi defecerit in purgatione, Religioſum tamen eodem modo non puniri nititur probare, vt apud ipſum videri poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio facta ſecundùm purgationem vulgarem non tenet, & ea non obſtante poteſt indici de nouo purgatio, & admittitur accuſatio.*

2 *Purgationem ſuam qui ritè perfecerit, iudex ſine mora debet illum declarare innocentem.*

3 *Sententia nulla nunquam tranſit in rem iudicatam, nullàque indiget reuocatione.*

4 *Infamiam iuris licèt Princeps remouere poſſit, non poteſt tamen remouere infamiam facti.*

Cap. Ex tuarum. VIII.

Luc. III.

INfamato, qui ſe purgauit purgatione vulgari, id eſt, 1 iudicio aquæ frigidæ, & ideo liberatus fuit, poteſt de nouo purgatio Canonica indici, licèt idonei accuſatores non appareant, id eſt, vt cum ſeptima, vel quinta manu ſui ordinis oſtendat ſuam innocentiam,

quod ſi fecerit, eſt abſoluendus à ſuſpenſione, & infamia, non obſtante contradictione, vel oppoſitione alicuius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 227. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 731. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 29. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.* 50. *c.* 50.

2 *Quam cùm præſtiterit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi quis ſuam purgationem ritè perfecerit, iudex ſine mora debet illum declarare innocentem, & ab infamia criminis abſoluere, illumque in priſtinum ſtatum reſtituere, vt per Fr. Emman. *tom.* 2. *quæſt. regul. q.* 20. *art.* 2. *in princip.* Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de irreligioſitate, c.* 3. *n.* 8.

3 In gloſſ. *Non putantes*, ibi, *ſententia, quæ nulla eſt, non liberat aliquem.* Quia ſententia nulla nunquam tranſit in rem iudicatam, Azeued. *l.* 5. *n.* 28. *tit.* 17. *lib.* 4. *nouæ recop.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 2. *q.* 57. *à princip.* Amat. Roderic. *in pract. cap. vlt. p.* 2. *num.* 10. *&* 11. nullique indiget reuocatione, Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 266. *num.* 13. nec inducit exceptionem litis pendentiæ, idem Stephan. Gratian. *cap.* 531. *num.* 61.

4 In gloſſ. *Abſoluas*, ibi, *quia infamiam facti omnino remouere ſolius Dei eſt.*] Aduerte, quòd licèt Pontifex poſſit delinquenti famam reſtituere, & iuris infamiam ex delicto incurſam tollere, Cacher. *deciſ.* 101. *num.* 2. Sfort. *de in integrum reſtit. p.* 2. *q.* 92. non poteſt tamen remouere infamiam facti, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius non poteſt ab aliquo etiam maximo, vel ſupremo Principe remoueri, Principeſque non poteſt facere, vt homines credant illum eſſe bonum, quem credunt, & credere volunt eſſe malum, imo non niſi à Deo infamia facti aboleri poteſt, vt per Roman. *ſing.* 469. *incip. Dubitatio eſt magna.* Verùm Sfort. quem refert, & ſequi videtur Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 6. *n.* 45. *verſ. in propoſito*, dicit quòd Princeps reſtituit etiam ab infamia facti, ſi hoc ei placeat, & exprimat.

SVMMARIVM.

1 *Compurgator ſufficiet, quòd ſit toleratus ab Eccleſia bonæ famæ, nec de crimine ſuſpectus, aut condemnatus.*

2 *Patria ordinandorum inueſtiganda, vt exinde ſciatur, quibus ipſi ſint imbuti moribus.*

3 *Verbum,* genus, *in Concil. Trid.* ſeſſ. 23. de reformat. cap. 7. *propriè ſignificat illud, quod legitimus, vel liber.*

4 *Neophyti, & qui à Mauris, vel Iudæis originem ducunt, an ſint incapaces officiorum publicorum, & beneficiorum, oſtenditur.*

CAP. Conſtitutus. IX.

1 COmpurgatores ſatis eſt ſi ſint ab Eccleſia tolerati, & bonæ famæ, in ſuis Ordinibus miniſtrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati, & ſi ſecundùm propriam conſcientiam, & opinionem inrent, quòd purgandus ſit immunis à crimine, nec eſt inquirendum, vel facienda indagatio de his, ſicut de ordinandis. Colligunt ex Ordin. Abb antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 227. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 731. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

De nationibus.] Notatur ad hoc, quòd patria ordinandorum inueſtiganda, vt exinde ſciatur, quibus ipſi ſint imbuti moribus, vt per Tiraq. *ad l.* 7. *connub. gloſſ.* 1. *p.* 7. *n.* 17. Vnde in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 7. præcipitur Epiſcopis, vt genus promouendorum ad Ordines inquirant, an ſcilicet ſit filius ancillæ, vel ſeruus, qui promoueri deſiderat, vel filius, aut nepos hæreticorum, fautorum, defenſorum, receptatorum, quos ius à ſuſcipiendis Ordinibus excludit vſque ad ſecundum gradum via maſculina, vel vſque ad primum via fœminina. Ita Salzed. *in pract. Bernard. c.* 22. *n.* 24. Fr Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 160. *num.* 2. *& quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 24. *art.* 7. Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *cap.* 17. *num.* 2. *in commento, litera G*, Auil. *de cenſuris, p.* 7. *diſp.* 4. *dub* 4. & verba Concil. Trident. *dict. loc.* 2
ibi, Ordinandorum genus, propriè ſignificare idem, 3
quod legitimus, vel liber, non autem deferri ad deſcendentes ex genere Hebræorum tenet Cened. *ad Decretal. collect.* 77. *num.* 2. Vnde nullibi reperitur prohibitum, quòd conuerſi ex Iudæis ad Ordines non promoueantur, vel quòd Epiſcopi de genere illorum inquirant. Nam, *c. conſtituit*, 17. *q.* 4. deſumptum ex Concil. Tolet. 4. *Can.* 65. dum decernit Iudæos, aut eos, qui 4
ex Iudæis originem ducunt, ineptos eſſe ad officia publica, intelligitur, qui ex Iudæis ſunt de illis nuper ad fidem ex Iudaiſmo conuerſi, non autem de illis, qui iam ex infantiæ tempore baptizati ex Iudæis originem trahunt, ita Soar. *tom.* 5. *diſp.* 43. *ſect.* 3. *num.* 9. quem refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 28. *n.* 15. vbi *n.* 16. aduertit, quòd poſſunt teſtes iurare eſſe illum Chriſtianum veterem, nec ab Hæreticis, Mauris, aut Iudæis deſcendere, quando non eſt Neophytus ex Iudæis, vel Mauris, ſed ab infantia baptizatus, & quando non eſt filius, aut nepos per viam maſculinam, aut filius per viam maternam Hæretici defenſoris, receptatoris, vel fautoris Hæreticorum. Ideo Extrauagantes, & Conſtitutiones Summorum Pontificum prohibentes ne deſcendentes ex Mauris, Iudæis, aut Hæreticis vſque ad quartam generationem admittantur ad aliquam dignitatem, certumve genus beneficiorum, eſſe intelligendas ex iuris æquitate non habere locum in deſcendentibus ex illis, qui ſponte propria, nullóque metu coacti ſunt conuerſi, tenent Nauar. *conſil.* 1. *ſub tit. de Iudæis in antiq. & conſ.* 22. *ſub tit. de Hæreticis, in nouis,* Auila *de cenſur. p.* 7. *diſp.* 4. *dub.* 3. vbi addit ſe recepiſſe à quibuſdam viris doctis, & in praxi peritis prædictas conſtitutiones ſuper hac re editas non eſſe vſu receptas Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 27. *n.* 3. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 14. *art.* 1. *&* 2. vbi eod. *art.* 1. *in fine*, ait Extrauag. Paul. IV. confirmatam à Greg. XIII. poſtea reſtrictam fuiſſe à Sixt. V. vſque ad ſecundam generationem paternam, & primam maternam, iuxta reſtrictionem text. *in cap. ſtatutum in* 2. *de Hæreticis, lib.* 6.

In gloſſ. *Ordinandos*, ibi, *& inquirendum eſt de natione, in qua nati ſunt*, &c. De requiſitis neceſſariis in 5
ordinandis latè agit Campanil. *in diuerſor. iuris Canon. rub.* 3. *n.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus ſuſpendi poteſt propter magnitudinem criminis ne dum ab officio, ſed etiam à beneficio, & augetur propter hoc numerus compurgatorum; interdum vero ex cauſa poſt purgationem præſtitam ſuſpenditur quis ad tempus, & deficiens in purgatione punitur vt conuictus.*

2 *Infamatus propter delicti grauitatem à beneficio quoque, ne dum ab officio ſuſpendi poteſt.*

3 Recuſa-

3 *Recuſans ſe purgare de hæreſi, officio & beneficio debet priuari.*

4 *Fama ſufficit ad inducendam purgationem Canonicam.*

5 *Purgatio Canonica poteſt indici quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam.*

6 *Proceſſus in materia fidei per Canonicam purgationem quomodo terminandus, remiſſiuè.*

7 *Compurgatores debent eſſe Catholici, & vita probati.*

8 *Fama & honoris reſtitutio facienda eſt iis, qui eius læſionem propter vitia falsò obiecta paſſi fuerunt.*

9 *Infamatus de hæreſi tenetur ſe purgare.*

10 *Deficiens in purgatione, aut eam ſubire ſibi iure indictam recuſans præſumptione admodum vrgenti conuincitur.*

11 *Clericali priuilegio nemo priuandus eſt niſi conuincatur per veras probationes.*

Cap. Inter ſollicitudines. X.

Innoc. III.

1 INfamatus licèt ſecundùm Canones eſſet ab officio ſuſpendendus donec ſe purgauerit, tamen propter enormitatem criminis, v. g. hæreſis, poteſt ſuſpendi ab officio, & beneficio, etiam nullo accuſante; ſed ex ſola fama poteſt Epiſcopus ex officio ſuo accipere teſtes contra ipſum, & augetur numerus purgantium; poſt purgationem ab hæreſi reſtituitur beneficium, ſed ſuſpenditur ab officio in pœnam: donec ceſſet ſcandalum, & faciat actus contrarios hæreticis: ſed ſi deficit in purgatione, debet pro conuicto haberi, deponi ab officio, & beneficio, & detrudi in Monaſterium ad agendam pœnitentiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 228. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 731. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 17. *cap.* 1. Hanc Decretalem exornauit Pegna *ad Eymeric. in direct. inquiſit p.* 2. *comment.* 14.

2 *Etiam à beneficio.*] Notatur ad hoc, quòd propter delicti grauitatem infamatus à beneficio quoque, nec dum ab officio ſuſpendi poteſt, donec ſe canonicè purgauerit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 49.

3 *n.* 35. Et qui recuſat ſe purgare de hæreſi, officio, & beneficio debet priuari, vt per Sanctar. *in tract. de hæreſi, c.* 41. *n.* 9.

4 *Fama publica deferente.*] Notatur ad hoc, quòd fama ſufficit ad indicendam purgationem Canonicam,

5 vt per Maſcard. *de probat. concl.* 773. *n.* 23. Et purgatio Canonica poteſt indici, quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap.* 32.

6 *Attendentes autem*, &c.] De forma terminandi proceſſum in materia Fidei per Canonicam purgationem, vide Peñam *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 42. *n.* 181. *cum ſeqq.*

7 *Sint Fide Catholici, & vita probati.*] Notatur ad hoc, quòd compurgatores debent eſſe fide Catholici, vita probati, & qui conuerſationem purgandi Clerici, non tam moderno tempore, quàm tranſacto nouerint, vt per Bernard. *in pract. c.* 151. *num.* 4. *in nouiſſ. impreſſ.* Peñam *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 38. *verſ. in cauſa*, Ioan. Franc. Leon. *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 3. *c.* 6. *num.* 28.

Vt infamia conuertatur in bonam famam, &c.] Notatur ad hoc, quòd famæ, & honoris reſtitutio facienda eſt iis, qui ob vitia falsò obiecta, eius læſionem paſſi fuerunt, vt per Couar. *var. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 4. *in fine*, quia honor & vita æquiparantur, *l. iuſta cauſa, ff. de manum. vind. l.* 2. *tit.* 24. *p.* 4. & omni temporali commodo honor præferendus eſt, *l. Iulian. ff. ſi quis omiſſa cauſ. teſtam.* Auend. *in tract. de iniuria, n.* 20. Ioan. Sanct. *in ſelect. diſp.* 46. *n.* 9. Per nullum namque tempus licet differre famæ reſtitutionem, aut cuiuſcumque alterius rei, cùm adeſt opportunitas reſtituendi tam ex parte reſtituentis, quàm iniuriam in fama patientis Sot. *lib.* 4. *de inſtit. q.* 9. *art.* 1. *col.* 18. Sà *verbo reſtitutio*, poſt *n.* 62. quos refert & ſequitur Ioan. Sanctius *in ſelect. & pract. diſput. diſp.* 43. *n.* 22. vbi *n.* 21. reſoluit quòd quis certus eſt famam alicuius læſiſſe, dubitat verò an integrè ſatisfecerit, tenetur iterum ſatisfacere vſque dum ſibi liqueat de ſatisfactione ſibi poſſibili, quia certus de damno illato, dubius autem de ſatisfactione non conſtituit æqualitatem: & *n.* 23. addit quòd ſi lædens famam alicuius tantundem eſt læſus ab eo, quem læſit, reſtituere non tenetur, quia tunc compenſatione receptæ iniuriæ ad æqualitatem reducta eſt iniuria alteri facta. 8

In pœnam autem familiaritatis, &c.] Notatur ad hoc, quòd infamatus de hæreſi ob familiaritatem cum his, quos hæreticos eſſe agnouit, vehementer de hæreſi eſt ſuſpectus & tenetur ſe purgare, & publicè abiurare, vt per Peñam *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 56. *n.* 7. *pag. mihi* 381. nam talis ille præſumitur, qualis eſt, cum quibus conuerſatur, vt per Tiraq. *in l.* 5. *connub. p.* 5. *num.* 29. 9

In gloſſ. *In arctum Monaſterium*, ibi, *cùm deficiens in purgatione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd is, qui deficit in purgatione, aut eam ſubire ſibi iure indictam recuſat, præſumptione admodum vrgenti conuincitur, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 2. *n.* 4. *in princ.* 10

In ead. gloſſ. ibi, *Cùm aliquis condemnatus eſt verè, non præſumptiuè.*] Notatur ad hoc, quòd nemo priuandus eſt priuilegio Clericali, niſi conuincatur per veras probationes, & non per præſumptas, vt per Felin. *in cap. afferte, n.* 6. *de præſumpt.* Auend. *de exequend. mand. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 4. Gam. *Luſit. deciſ.* 179. & 281. 11

SVMMARIVM.

1 *Compurgatores admittendi debent eſſe perſonæ vicinæ & honeſtæ.*

2 *Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, & an ſit bonæ famæ.*

3 *Vicinus quis dicatur, oſtenditur.*

Cap. Cùm dilectus. XI.

COmpurgatores debent eſſe perſonæ vicinæ, & honeſtæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 229. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 17. *c.* 7. 1

Quæ vicinæ ſint.] Ergo vicinus præſumitur ſcire facta vicini, vt per Socin. *reg.* 98. Dec. *reſp.* 7. *n.* 32. *lib.* 3. & *reſp.* 93. *n.* 97. *lib.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1406. *n.* 1. *cum ſeqq.* latiſſimè Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. I, n.* 168. *cum ſeqq.* & per conſequens an ſit bonæ vocis, conditionis, & famæ, vel an deceſſerit, aut viuus ſit, vt per Menoch. *de præſ. lib.* 6. *præſ.* 24. *n.* 12. *cum ſeqq.* 2

3 Vicinus dicitur ille, qui proximè habitat, Ioſeph. Seſſe *Aragon.deciſ.99.n.5.* & propriè ille dicitur, qui alta voce acclamando audiri poteſt, *l. ſi vicinis*, *C. de nupt.l.1.§.eo autem tecto, ff.ad Sillan.* Signorol.*conſ.32. in princ.* Alex.*conſ.22. Conſideratis, n.5.verſ.aliud ergo lib.4.& conſ.63.in cauſa & lite, in fine, lib.7.* Tiraq.*de retract lign.§.1.gloſſ.9.n.21.* Duen.*reg.125.in fine princ.* Ignat.del Villar.*in ſylua reſponſ. lib.1. reſp.5.p.1.n.41.* Farin.*d.p.2.lit. I, n.173.* Menoch. *de arbitr. caſu 222.* Maſcard.*de probat.concl.1406.n.4.* Flores de Mena *var. q.1.n.6.* Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli*, *l. 64.n.4. cum ſeqq.* vbi etiam de loci vicinis. Non dicitur tamen vicinus loci, qui ex cauſa aliqua temporali, vel ratione alicuius officij detinetur in aliquo loco, vt per Ioſeph.Seſſe *Aragon.deciſ.9.n.6.& 7.*

SVMMARIVM.

1 *Purgatio de neceſſitate non eſt inducenda ſi infamia ortum habet ex probabilibus coniecturis, poteſt tamen indici ad inſtantiam purgandi.*
2 *Multitudo facilè ſequitur vnius dictum.*
3 *Reſcriptum omne impetratum contra ius, cenſetur per importunitatem obtentum.*
4 *Purgatio Canonica non inducitur ſi infamia ſit ſimplex, & abſque ſcandalo.*
5 *Infamati, vel inimici quando fuerint illi, qui ſunt eiuſdem ordinis, non admittuntur ad purgationem, ſed alij.*

Cap. Cùm in iuuentute. XII.

1 INfamia alicuius quando non eſt nota ex probabilibus coniecturis, non eſt neceſſariò indicenda purgatio, poteſt tamen indici ad inſtantiam purgandi. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar. Ioan Andr.Hoſt.Butr.Anchar. Panorm.Marian. Socin. Viuian.*in ration.lib.5.iuris Pontif. pag.229.* Alagona *in compend.iuris Canon. pag.732.* remiſſiuè Ximen.*in concord.p.2.* refertur ab Ant.Auguſt.*collect.3. Decret.lib. 5. tit.17.c.3.* & pars alia huius Decretalis eſt *ſupr. in cap. cùm in iuuentute, de præſumpt.*

2 *Scientes quod dictum vnius facilè ſequitur multitudo.*] Vide Anton. Mariæ *tom.1.commun. opin.in præfat. n.4. pag. 2.*

3 *Sed importunitate petentis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd omne reſcriptum impetratum contra ius cenſetur per importunitatem obtentum, vt per Perez *l. 1. tit.12.lib.3. Ordin.* Azeued.*l.1.à n.1. tit.14. lib.4. nouæ recop.& l.2.n.27. tit.13.eod.lib 4.*

4 *Nos autem poſtulationem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi infamia ſit ſimplex, & abſque ſcandalo, & originem habuit à maleuolis procurantibus, purgatio Canonica non inducitur, vt per Bernard. *in pract. c.151.num.9.* Fr.Emman.*quæſt. Regul.tom.2.q.20.art.1. verſ.aduertere.*

5 *Quia inter eum*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando illi qui ſunt eiuſdem ordinis, fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem, ſed alij, vt per Bernard.*d.c.151.n.6.* vbi *num.8.* aduertit, quòd infamatus ille indicandus non eſt, quem dicta paucorum infamant, ſi opinio eius apud bonos viros læſa non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Compurgator iurare debet de credulitate*, & n.2.

Cap. De teſtibus. XIII.

COmpurgatores ſi iurent hoc ſolum, quòd credunt eum dicere veritatem, ſufficit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 229.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 732.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 17. c. 4.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Bernard. *in pract. c.51.n.5.* Tiraq. *de retract. tit. 2. §. 2. gloſſ. 2. num. 10.* 2

SVMMARIVM.

1 *Infamatus ſuper defectu natalium, non debet promoueri, niſi prius ſe purget.*
2 *Ordines ſacros ſuſcipere volens probare debet ſe legitimè natum, quoties de ſe contraria fama extat.*
3 *Negatiua probari non poteſt directè, niſi reſoluatur in affirmatiuam.*

Cap. Accedens. XIV.

INfamatus publicè de defectu natalium, de quo non poteſt conſtare, non debet promoueri niſi priùs ſe purget, quia etſi non ſit nota delicti, eſt tamen nota impedimenti ſacrorum ordinum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 230.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 732.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 17. c. 5.* 1

Collige ex text. ad hoc, quòd Ordines ſacros ſuſcipere volens probare debet ſe legitimè natum quoties de ſe contraria fama extat, ſecus illa ceſſante, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 54. n. 26.* Hodie verò ex noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 5.* volens ad maiores Ordines promoueri, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adire debet, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt diligenter de ipſorum ordinandorum natalibus, &c. inquirat, id eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint, vt interpretatur Campanil. *in diuerſ. iuris Canon. rubr. 3. n. 5. verſ. natalitia.* 2

In gloſſ. *Purgatione, ibi, quia negatiua probari non poteſt directè.* Ita Donatus à Fina *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 9. n. 20. 28. & 35.* Maſcard. *de probat. concl. 1087.* Carot. *de locato, part. 3. tit. de negat. proban.* Rebuff. *de exempt. à n. 160.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 50. à n. 8.* Pacian. *de probat. lib. 1. c. 38.* Cardoſ. *in praxi iudic. verbo probatio, n. 29.* Probatur tamen ſi reſoluatur in affirmatiuam, Menoch. *d. præſ. 50. n. 24. cum ſeqq.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 5. c. 1. n. 62.* vel ſi habet affirmatiuam implicitam, Flamin. *de reſign. lib. 8. q. 2. n. 27.* 3

SVMMARIVM.

1 *Purgatio non eſt indicenda ſuper notorio crimine, & pendente cauſa ſuper criminibus coram Papa delegato ab Ordinario ſuper eis recepta non tenet.*
2 *Notorium facti quod ſit, oſtenditur.*
3 *Laicus contra Clericum in criminibus notoriis teſtis eſſe poteſt.*
4 *Res inter alios acta nocet aliis ratione connexitatis.*
5 *Citatio in notoriis an requiratur, oſtenditur.*

Cap.

Cap. Cùm dilectis. XV.

1 PVrgatio non eſt indicenda, ſed condemnatio, quando crimen eſt notorium vt celari non poſſit. Item iudicio pendente coram iudicibus delegatis Papæ, non debet Ordinarius purgationem indicere infamato, & ſi purgauit, purgatio non valet, ſed eſt purgandus à delegato Papæ ſi contra infamatum non apparet accuſator. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 230. Aragona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 17. *c.* 6.

2 *Nullus inficiationi locus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd notorium facti eſt finita, & communiter indubitata probatio immediata ex natura facti, vel rei continuæ, vel interpellatæ, aut momentaneæ, ſe oculis hominum, aut maioris partis ita exhibens, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut negari, vtpotè cuius vniuerſus populus, aut maior pars teſtis eſſe poſſit, vt per Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 21. *n.* 11. Menoch. *illuſtr. c.* 2. *n.* 12. *& c.* 20. *num.* 23. Menoch. *de arbitr. caſu* 166. *num.* 4.

3 *Vtpote cuius vniuerſa vicinia populus*, &c.] Ergo laicus contra Clericum admittitur teſtis in criminibus notoriis, vt per Panorm. *in cap. de cætero, n.* 4. *de teſtibus*, vbi Felin. *n.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 962. *n.* 8. *& concl.* 1358. *n.* 48. *cum ſeqq.* Crot. *de teſtibus, n.* 67. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de Clerico, teſte* §. 5. *n.* 6. *verſ. quinto*, vbi etiam aduertit laicum idoneum eſſe teſtem ad probandam infamiam contra Clericum.

4 Notatur hic text. etiam ad hoc, quòd res inter vnos acta, nocet aliis ratione connexitatis, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios, verſ. limita igitur*, 22.

5 In gloſſ. *Non erat illi indicenda*, ibi, *citatio tamen facienda*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in notoriis etiam citatio requiritur, quando non conſtat citatum eſſe inexcuſabilem, nullámque habere poſſe defenſionem, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 18. *art.* 1. *verſ. hac opinio.*

SVMMARIVM.

1 *Prælato de criminibus infamato non ſufficit, quando ſe purgat, iurare quod ſit immunis ab illis criminibus, ſed iurare debet quod poſt ſuam promotionem illa crimina non commiſit.*

2 *Nemo poteſt ſcire ſe eſſe in gratia Dei.*

3 *Vendentes iuſtitiam, vel bonum litis euentum, quam pœnam incurrant, oſtenditur.*

4 *Venalis ſententia nulla eſt, niſi ſit arbitri.*

Cap. Accepimus. XVI. & fin.

1 PRælatus, vt Archiepiſcopus, quando eſt infamatus de criminibus, & vult ſe purgare, debet hoc modo & forma iurare ſecundùm ſanum intellectum, id eſt, ſe illa crimina, de quibus eſt infamatus, non commiſiſſe poſtquam fuit Archiepiſcopus, & compurgatores debent quoque iurare ſe credere eum verum iuraſſe, & non ſufficit iurare quòd ſit immunis ab illis criminibus, de quibus eſt infamatus, quia non tenetur iurare de tota ſua vita, nec debet iurare quòd ſit immunis, intelligendo quòd ſint remiſſa per pœnitentiam iam factam, quia temerarium eſſet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 230. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Quia non debebat aſſerere, &c.] Quia nemo poteſt 2
ſcire ſe eſſe in gratia Dei, imo contrarium aſſerere eſt hæreticum, & error Lutheri, quem damnat Alphonſ. de Caſtro *lib.* 7. *aduerſus hæreſes*, *in verbo gratia hæreſi* 3. & apertè damnatus fuit in Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *c.* 6. *Can.* 14. Nemo enim ſcit (vt ait *Eccleſ. c.* 9.) an amore, vel odio dignus ſit, & Apoſtol. ad *Corinth.* 1. *c.* 1. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum*, vide plura ad hoc propoſitum per Nauar. *in man. c.* 9. *num.* 10. *& c.* 11. *n.* 8. *& in cap. ſi quis, il. primo, n.* 18. *de Pœnitentia, diſt.* 7. Ianſen. *in Prouerbia Salomonis, c.* 20. *Prouerb.* 9. optimè Menoch. *conſ.* 82. *num.* 5. *&* 6. *n.* 58. *&* 63. *cum ſeqq. & de præſ. lib.* 6. *præſ.* 94. *n.* 95.

In gloſſ. *Venditionem iuſtitiæ.* De illis, qui ven- 3
dunt iuſtitiam, multa tradit Azened. *l.* 7. *n.* 4. *&* 5. *tit.* 3. *lib.* 7. *nouæ recop.* De illis verò qui vendunt bonum litis euentum, & ad illum obtinendum cum partibus componunt, vide DD. per text. *ibi in l. qui explicandi, C. de accuſ.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 13. *c.* 9. *pag.* 365. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin.* 111. *n.* 297. *cum ſeqq.* vbi *n.* 284. agit de illis, qui hoc faciunt extra curiam, & promittunt bonum litis euentum apud iudices, & de Aduocato hoc faciente. Hos impoſtores vocat Martial. *lib.* 4. *Epigram.* 5. fumi venditores, vbi P. Raderus eius ſcholiaſtes aliqua adducit: inde factum fuit, vt Alexander Seuerus Imperat. vt refert Ælius Lampridius *in eius vita*, quendam Vetronium Turinum his fallaciis vtentem fumo necari iuſſerit, clamante præcone, Fumo moritur, qui fumum vendidit, refert etiam, multa in hoc propoſitum adducens Horten. Caualcan. *de brachio Regio, p.* 5. *num.* 69. *&* 70. Sebaſt. Orozco *en el theſoro de lengua Caſtellana, verbo homo*, fit enim offenſa Regi, & fraus, & mendacium, & furtum litigantibus deceptis, de quo idem Orozco *in ſuis moralibus emblem. lib.* 2. *embl.* 19.

In ead. gloſſ. ibi, *venalis etiam ſententia nulla eſt.* Ita 4
depoſitum eſt apud Luſitanos *in ordinatione Regia lib.* 3. *tit.* 75. *in princip.* & apud Caſtellanos *l.* 13. *tit.* 22. *partit.* 3. reſoluunt Menoch. *de arbitr. caſu* 343. *num.* 6. Mench. *vſufreq. c.* 37. Auiles *ad c.* 1. *prætorum, verbo donatione, n.* 7. Peregr. *de iure fiſci, lib.* 7. *tit.* 4. *n.* 6. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1449. Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 111. *n.* 197. venalis verò ſententia arbitri eſt valida, gloſ. *verbo exceptio, in fin. in l. ita demũ, ff. de arbitr.* Camil. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tit.* 63. *n.* 384.

De Purgatione vulgari.

Tit. XXXV.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Panorm. Butr. Mar. Socin. Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 197. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analyſi methodica iuris Pontif. à pag.* 709. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon.* Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Couar. *lib.* 4. *var. c.* 23. Ambroſ. de Morales *in hiſtoria Hiſpaniæ, p.* 1. *lib.* 11. *fol.* 56. *verſo,*

verſo. Nauar. *in man. c.* 11. *ex n.* 39. Damhaud. *in praxi crimin. c.* 43. Binsfeld. *p.* 2. *confeſſ. malef. q.* 1. Henriq. *in ſumma lib.* 8. *de Euchariſtia, c.* 56. *n.* 5. Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 48. *n.* 3. Ioan. Ferdin *in theſauro, verbo aqua, n.* 9. Soar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *de irreligioſitate c.* 5. *n.* 8. latè Martin. Delri. *diſquiſit. magicar. lib.* 4. *c.* 4. *q.* 4. *ſect.* 3. & 4. Anton. de Gouuea *in lib. de itinere ſeu viſit Archiepiſcopi D. Alexij de Meneſes, lib* 2. *c.* 4. *in fine*, & *c.* 5. Bernard. de Britto *in monarchia Luſitana p.* 2. *lib.* 2. *c.* 10. *à princip.* Emman. do Valle *de incantat. & enſalm. ſect.* 2. *c.* 15. *n.* 7. Azeued. *in l.* 10. *n.* 12. *tit.* 8. *lib.* 8. *noua recop.* Franc. Leon. *in theſauro fori Eccleſ. p.* 5. *c.* 26. *n.* 27. Torreblanc. *lib.* 1. *de Magia, c.* 23.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet.*
2 *Duella & aliæ purgationes vulgares ſunt prohibitæ.*
3 *Duellorum pœnæ innouatæ, & ampliatæ.*
4 *Conflictus quotidiani non ſunt duella.*
5 *Duellum nulla de cauſa, nec pro defenſione honoris vnquam licitum eſſe poteſt.*

Cap. Cura. I.

Cæleſt. III.

1 Pvrgatio vulgaris vt per duellum in nullo caſu tolerari debet. Colligunt ex Ordin. Abb antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 117. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 232. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 73. Idem illuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *c. vnico.*

2 Collige ex text. duella, & alias purgationes vulgares prohibitas eſſe, quia per ea multoties condemnatur abſoluendus, & Deus tentari videtur, vide Orozco *de vera & falſa prophetia, lib.* 1. *c.* 29. *fol.* 73. Soar. *tom.* 1. *de Religione, lib.* 1. *de irreligioſitate, c.* 3. *n.* 8. De duello, & eius pœnis vide DD. citatos *ad rub. de clericis pugnantibus in duello.*

3 Duellorum pœnæ innouatæ, & ampliatæ fuerunt multis in caſibus, & ad alias perſonas præter duellantes, vt in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 19. & per Pium V. *in ſua conſtit. incip. Ea quæ à prædeceſſoribus, ſub dat. Idibus Nouemb.* 1560. & per Gregor. XIII. *in conſtit. incip. Ad tollendum, ſub dat.* 24. *Decemb.* 1582. & per Clement. VIII. *in nouiſſima conſtit. incip. Illius vices, ſub dat.* 2. *Septemb.* 1592. vbi extendit ſupradictas conſtitutiones, & decretum Concilij *citato loco*, vt locum habeant vbique gentium & terrarum inter quaſcumque perſonas etiam armatas, & in caſtris, ſeu propugnaculis militantes, &c.

4 Conflictus quotidiani, qui ſubito iræ feruore, vel ex alteratione naſcuntur, non ſunt duella eo quòd non fiunt ex condicto, vt per Floron. *de duello, c.* 1. Alex. Peregr. *in ſimili tract. q.* 18. Bonacin. *de cenſur. diſput.* 2. *q.* 6. *puncto* 2. *n.* 9. vbi *n.* 8. cum Peregr. *cit. loc. q.* 13. ſubdit quòd quando Titius offert duellum Caio, illumque eodem tempore, quo duellum offert, gladio aggreditur, vnde Caius cogitur *ibi* ſtatim pugnare, neutrum dicitur duellum propriè committere, de quo vide Filliuc. *tract.* 15. *n.* 110. vbi *n.* 112. tenet quòd ſi duo inuicem contendant, & ante conuenerunt vt armatus expectet, donec alter arma de domo arripiat, videtur duellum, quia pugna erit ex condicto, ſi non eſt eadem continuata, ſed interpolata receſſu ab altero, & ingreſſu in domum.

Duellum nulla de cauſa, nec pro defenſione honoris vnquam licitum eſſe poſſe, notat Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 21. *n.* 80. Bernard. Græu. *ad pract. Cam. Imper. lib.* 2. *concl.* 100. *conſid.* 1. Eſt tamen vnus caſus ſingularis, quo ſine peccato, regulariter loquendo licitum eſt duellum, videlicet ſi exiſtente bello iuſto inter duos Principes vnus illorum vellet bellum in duellum reſoluere, prouocando alterum ad ſingulare certamen, prout Belcari. *in ſuis comment. rerum Gallicarum anni* 1528. feciſſe refert Franciſc. I. Regem Galliæ miſſo libello duelli Carol. V. Imper. & Guicciardin. *in hiſtoria Italiæ, lib.* 13. idem refert de Franciſc. Maria Duce Vrbini, vbi Apoſtil. alios refert, Lyran. *in lib.* 1. *Reg. c.* 17. Caiet. 2. 2. *q.* 91. *art* 8. *in reſp. ad* 3. *verſ. quinta cauſa*, Sayr. *in claui Regia, lib.* 7. *c.* 13. *n.* 16. vbi concludit licitum eſſe duellum iſto caſu. 5

Incidere in pœnas purgantium in duellum, qui ſeſe obuiam habentes diffidunt ſe in tali loco, quo ſtatim tendunt, & ibi pugnant cum adſit aſſignatio loci, & temporis præſentis, contra Iacob. de Graff. *de caſibus reſeru. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 22. reſoluunt Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 39. *n.* 28. Bonacin. *d. puncto* 2. *n.* 6. vbi ſubdit videri incidere in pœnas duelli illum, qui dicit alteri, Veni in talem locum, te ibi expectabo. 6

Illum qui præmiſſa cum alio prouocatione ad duellum, ſeſe contulit tempore præfixo ad locum conſtitutum, ſed duello non ſequuto diſceſſit, incidere in excommunicationem, aliáſque pœnas contra duellantes comminatas, reſoluunt Floron. *de duello, c.* 3. §. 1. *n.* 14. *fol.* 47. & *c.* 5. §. 1. *n.* 3. *fol.* 63. & *c.* 6. §. 1. *n.* 2. *fol.* 84. Peregrin. *eod. tract. q.* 4. *n.* 5. & 7. *in fine*, & *q.* 41. *per tot.* & præcipuè *n.* 2. & 4. Vgolin. *de offic. Epiſcop. c.* 6. §. 2. *n.* 21 *verſ. quartò*, vbi ait hoc ita tenendum per Bullam Clement. VIII. & ſic in Curia obſeruari. Quamvis contrarium teneant Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *q.* 13. *n.* 5. *verſ. quartum*, & *q.* 18. *n.* 7. & 8. Sanch. *d. c.* 39. *n.* 28. Bonac. *d. puncto* 2. *n.* 16. 7

Comprehenduntur in ſupradictis conſtitutionibus ſocij, patrini, & ſpectatores ex induſtria, non verò illac tranſeuntes, & obiter aſpicientes duellum, ſicut reſoluunt Valer. Reginald. *d. lib.* 21. *n.* 77. Vgolin. *d.* §. 2. *num.* 5. 8

Non committit duellum ille, qui ad euitandam loci irreuerentiam, aut ſuum periculum, inimicum, quem videt eſſe in Eccleſia, aut in loco ſibi periculoſo, vbi habet comitatum, vel famulos, dicit, Exi inde, quia non deſtinatur propriè locus, ſed ſolùm intenditur euitatio irreuerentiæ loci, vt tenent Floron. *tract. de duello, c.* 1. Peregr. *eod. tract. quæſt.* 18. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 15. *n.* 111. 9

Calor iracundiæ excuſat quem à pœnis duelli ſi incontinenti accederet ad aliquem locum, ibique dimicaret, vt per Ioſeph. Ludouic. *Lucenſi deciſ.* 11. Cened. *ad Decretal. collect.* 117. *n.* 4. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 634. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 673. *in* 2. *edit.* 10

SVMMARIVM.

1 *Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet, & ſententia lata ex tali purgatione eſt nulla.*
2 *Sententia quando eſt ipſo iure nulla, poteſt reuocari per iudicem, qui eam tulit.*
3 *Sententia, quam pars iniuſtam profitetur, non debet exequi.*
4 *Teſtibus receptis contra iuris prohibitionem non eſt fides adhibenda.*

Cap.

Cap. Significantibus. II.

Innoc. III.

1 PVrgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet, & ſententia lata ex tali purgatione eſt nulla, & non liberat, nec condemnat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr. Hoſt.Butr.Anchar.Panorm.Mar. Socin. Viuian. *in ration.lib.5. iuris Pontif. pag.* 232. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*733. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.* 2. refertur ab Anton.Anguſt.*collect.3.Decret.lib.5.tit.*18.*cap.vnic.*

2 Notatur hic text.ad hoc, quòd quando ſententia eſt ipſo iure nulla, poteſt reuocari per iudicem, qui eam protulit, vt per Azeued.*in rubr.tit.*8.*n.*5.*lib.*8.*noua re-*
3 *cop.& l.*10.*n.*3.*eod.tit.*& ſententia, quam pars iniuſtam confitetur, non debet exequi, vt per Corſet.*in ſingul. verbo ſententia* 6.*&* 7.Rebuff.*tom.*1.*ad leges Galliæ tract.*
4 *de ſentent.execut. art. vlt.n.*6. Sic etiam teſtibus receptis contra iuris prohibitionem, nulla fides adhibenda eſt, & ſententia lata virtute talium probationum eſt ipſo iure nulla, vt per D.Barboſ.*in l.*9.*de vi, n.*106. *ff. de iudiciis.*

SVMMARIVM.

1 *Ferri candentis iudicium interdicitur,* & n.2.
3 *Purgatio vulgaris olim triplex.*
4 *Miraculum inſigne refertur quod accidit cuidam Luſitano Omura.*

Cap. Dilecti. III. & fin.

Honor. III.

1 PVrgatio vulgaris candentis ferri interdicitur ſub cenſura, quia eſt tentare Deum. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Collect.Zabar.Ioan.Andr.Hoſt.Butr. Anchar.Panorm.Marian.Socin. Viu.*in ration.lib.*5. *iuris Pontif. pag.* 232. Alagona.*in compend. iuris Canon. pag.*733.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1.*&* 2.

2 Refert hic text. ferri candentis iudicium penitus eſſe interdictum, vtpote in quo Deus tentari videtur, & mandat Templarios, qui Liuones hoc iudicium ſubire compellebant, per cenſuras Eccleſiaſticas cogi ab eo abſtinere, vt per Mart.Delr.*diſquiſit.magic.lib.*4. *c.*4.*q.*4.*ſect.*3.*in fine, & q.*5.*ſect.*3.*verſ. ſecundò probatur*, Torreblanc. *lib.*1. *de Magia diuinatrice, c.* 23. *ex num.* 36.

3 Triplex olim fuit purgatio vulgaris, per rogum ſcilicet, per prunas, per ferrum, hoc eſt, vmores, ſeu lateres, ſeu coticulas, vel chirothecas candentes innocentia probatur, ſi illæſus quis abiret; ſin nocens habebatur, quæ aliquando ſponte ſuſcepta, aliquando verò iniuncta prouocato erat, provt aſſerit idem Mar-
4 tin.Delr.*d.q.*4.*ſect.*3.*in princ.*vbi teſtatur de ferro candente hodie apud Iaponios obtinere, & narrat illuſtr. miraculum, quod accidit Omuræ ex epiſtola Luſij Froës ſcripta anno 1595.in hæc verba: Fuerat Chriſtianus quidam(Luſitanus erat)degens inter ethnicos accuſatus furti, & quia hoc crimen ſæuiſſimè punitur in Iaponia, ſic vt de eo quantumvis minimo conuictus, morte cum nulla veniæ ſpe mulctetur, nec tamen poſſunt hunc Chriſtianum verè conuincere. Ecce mox Gentiles eum obſident, & dum aliud non poſſunt, opportunè compellunt, vt ritu ipſis conſueto iuramentum edat, qui erat, vt in folio chartæ ſubſcripto ſcriberet, quod erat iurandum, deinde folio in palmam manus depoſito imponeret ferrum candens, manúmque conſtringendo in ſuam rapiat vindictam, & iram Chamis imprecaretur, ſi obiecti criminis reus foret. Quod ſi fortè manus amburatur, aiunt experientia probatum eum noxæ eſſe reum, ſi verò à læſione cum folio maneat immunis,eſſe innoxium.Cùm igitur hic Chriſtianus in has anguſtias abductus eſſet, quippè vel iurandum illi erat, vel repudiato iuramento, quo ſe reum faciebat vitæ diſcrimen adeundum innocentiæ ſuæ confiſus dixit fas ſibi non eſſe, vtpotè Chriſtiano per falſum Deum Chamis iurare, ſed tantùm per verum. Conſentiunt Gentiles, vt per ſuum Deum iuret. Ille ergo ſigno Crucis in folio expreſſo, ferróque candenti impoſito, quia id facere cogebatur, magna animi præſtantia ferrum manu conſtrinxit. Res mirabilis, nec manus, nec folium comburitur. Itaque non ſolùm ſolutus eſt pœna, verùm etiam culpa, quam falsò illi impingebant.

De Iniuriis, & Damno dato,

Tit. XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr. ſcribentes.*
2 *Iniuriarum materia vbi tractetur, oſtenditur.*
3 *Iniuria non ſolum dicitur verbalis, quæ verbo tenus fit, ſed & ea quæ in ſcribendo fit.*
4 *Iniuria ſine dolo & animo iniuriandi non committitur.*
5 *Iniuriandi animus non præſumitur quando poteſt ſumi alia coniectura.*
6 *Iniuria irrogatur ſi quis dicat alteri, tu mentiris.*
7 *Iniuria atrox quæ dicatur, remiſſiuè.*
8 *Damnum dicitur non ſolùm quod prouenit à caſu, ſed etiam à culpa.*
9 *Damnum præſumitur illatum ab inimico, & viciniꝭ quando ſunt malæ opinionis.*
10 *Damnum, & iniuria in quo differant.*

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan.Andr. Anchar. Butr. Panorm.Mar. Socin. Aloyſ.Ricc.*collect.*1875. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 151. Petr.de Rauenna *in compend.iuris Canon.* Ioan.de Londris *in breuiario ſanctorum Canon. fol.*182. Martin.Meſnart.*in epitome Decret. fol.*197.*verſo*, Dan. Venat.*in analyſi method.iuris Pontif.à pag.*710. Goffr. & Hoſt.*in ſum.huius tit.* Alex. Caſſan.& Anaſtaſ.Germon.*in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barth. Carthag.*in expoſit.tit.iuris Canon.* Lancel.*in inſtit. Canon.* Caniſ.*in ſumm. iuris Canon.* Cafarel.*in erotem. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm.in Decret.* omnes *ſub hoc tit.* 1

De iniuriis vide Clar.*in pract.§.iniuria*, Menoch.*de arbitr. caſu* 263. Bellar. Soar. & alios *tom.* 3. *commun. opin.lib.*9. *tit.*25. *de iniur.* Perez *ad tit.*9. *lib.*8. *Ordin.* Surd. *deciſ.*89. Farin.*in praxi crimin. p.* 3. *q.*105.Bernard.Græuæ.*ad pract.Cam.Imper.lib.*2.*concl.*100. 2

Iniuria non ſolùm dicitur verbalis, quæ dicitur verbo tenus, ſed & ea, quæ in ſcribendo fit, quia ſcriptura loquitur, *l.non figura* 37.*verſ. quatenus, ff.de actionibus,& obligationibus, gloſſ.verbo coniiciunt, in l.*1. *ff. hoc tit.* Farin. *d.q.*105.*n.*4. Bernard. Græuæ.*d.lib.*1. *concl.* 104. *conſid.* 1. Sine dolo, & animo iniuriandi non committitur, *l. ſi non conuicij, C. hoc tit.* Surd. *d. deciſ.* 3 4

d.deciſ.89.n.23.& 27. Farin. in praxi crimin.p.1.q.16. n.67.Menoch.conſ.109.n.1.

5 Iniuriandi animus non præſumitur, quando poteſt ſumi alia coniectura, Surd.d. deciſ.89.n.31. Farin. d. q.16.n.53.

6 Irrogatur autem iniuria, ſi quis dicat alteri, tu mentiris, ex Clar. §.iniuria, n.13.& 14.Menoch conſ.41. n.10.Bellacomb.tom.2. commun.opin.lib.9.tit.25.n.49. vbi Viu. num.127. Soar. receptarum ſententiarum lit. I, n.36. Fach.controu.lib.9.c.12.in princ. Bernard. Græuæ d.lib.2. concl.100.n.9. cum ſeqq. Farin.d.q.105.n.310. vbi n.311.aſſerit procedere, quamvis fiat cum proteſtatione, ſaluo ſcilicet honore meriti, quia talis proteſtatio contraria facto proteſtantem non releuat. Similiter infertur per verba generalia, puta ſi dicatur, Ite in pace, quia in meo genere, non ſunt Iudæi, Mauri, latrones, &c. Perez l.2.verſ.igitur maiori,tit.9.lib.8.Ord. pag.228. Capyc.deciſ.48.n.3.Farin.q.105 n.12.104.& ſeq.Menoch.conſ.107.n.10.

7 Atrox verò iniuria quæ dicatur, vide Couar. lib.2. var.c.10.n.7.verſ.hac omnia, Gom.tom.3.var.c.6.n.1.2. & 4.Plac.de delict.lib.1.c.6.n.3.Perez l.2.in gloſ.verbo palabra, tit.19.l.8. Ordinam. Menoch. de arbitr. caſu 263.Rebell.de oblig.iuſtit.p.2.lib.17.q.9.n.3.verſ.prima. Molin.de iuſtit.tr.2.diſp.176.verſ.ſecunda, & diſp.281. verſ.prima eſt.

8 De damno dato vide Brunor. à Sole in locis communibus, verbo damnum, Maſcard. de probat.concl.407.cum ſeqq. Dicitur non ſolùm, quod prouenit à caſu, ſed
9 etiam à culpa, Surd.deciſ.326.n.3.Et illud allegan̄ti incumbit onus probandi, Maſcard. concl.470.n.1. & in dubio præſumitur illatum ab inimico, Brunor. à Sole d.verbo damnum 2.Maſcard.concl.472.n.1.& à vicinis, quando ſunt malæ opinionis, & famæ, Bart.in l.ſi ita, ad finem, ff. fundo inſtructo, & in l.dominus horreorum, ad finem, ff.locati, Menoch.de arbitr. caſu 208.& conſ. 384.num.6.& de præſumpt. lib.1. præſumpt.89.n.94.& lib.5. præſumpt.21.à n.18. & lib.6. præſumpt.24.n.45. Maſcard. concl.572.num.3. & concl.931.n.13.& concl.
10 1224.num.3.Diuerſa namque ſunt iniuria, & damnum, quia remittens omnem iniuriam, & violentiam, non cenſetur remittere damna, Couar.d.lib.2.c.16.num.7. verſ. tertium, Anton.Gomez tom.1.variar.c.6.num.13. Menoch. remed.1.recuper.n.307. & de præſumpt.lib.3. præſumpt.114.Surd.de alimentis,tit.7.quæſt.16.num.85. & deciſ.261.num.4.vbi num.5. reſoluit quòd expenſas non cenſetur remittere, qui damna remittit, de quo etiam Perez ad lib.4.Ordin.pag.832.Et ideò ſi facta ſit remiſſio iniuriæ, ſiue offenſæ in foro Conſcientiæ, non propterea cenſebitur ſublatum ius accuſandi. Couar.dict.c.10.poſt num.6 verſ.tertio, Clar.§.fin.q.58. num.39. Bonacoſ. commun. crimin. part.2.verbo iniuria, fol.38.

SVMMARIVM.

1 Operas, & expenſas ſoluere debet percutiens aliquem qui iacet in lecto.

2 Vulnerans tenetur vulnerato ad damna & intereſſe, intellige vt ibi.

Cap. Si rixati. I.

Ex Exodo.

1 QVando quis in rixa alterum percutit, & ideo iacet in lecto, ſed non moritur, percutiens operas, & expenſas ſoluere debet. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc. Collect. Zabar.Io. Andr.Hoſt.Butr. Anchar.Panorm.Marian.Socin.Viu.in ration.lib.5.iuris Pontif.pag.233. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 733. remiſſiuè Ximen. in concord.p.1. deſumitur ex Exodo c.21.& refertur ab Ant. Aug. collect.1. Decret. lib.5.tit.31.c.1.

Collige ex text. quòd vulnerans tenetur vulnerato 2
ad damna, & intereſſe, ad æſtimationem operarum amiſſarum, ac lucri ceſſantis propter illatum vulnus, necnon ad expenſas medicorum, medicinarum, & aliarum rerum, in curatione adhibitarum, de quo vide latè Bellacom. tom.2. comm.opin.lib.9.tit.25.n.94.pag.521. Ioſeph.Ludou.tom.3.earund.comm.opin. ſub tit.ad legem Aquil.concl.vnic.per totam, Marant.de ordine iudic.p.4. diſtinct.1.n.4. Baiard. ad Clar.§.homicidium, n.70. Ant. Gom.tom.3.c.3.num.37.Put.deciſ.208.lib.2.in antiquis, Menoch.de præſumpt.lib.3. præſumpt.114.n.2. Farin.in praxi crim. p.5.q.119. num.15. latè Sayr.in claui regia, lib.11.c.2. Paul. Comitol. reſponſ.moral.lib.4.q.11.n.2. cum ſeqq.quam quidem reſtitutionem damnorum, & intereſſe expenſarum curationis, & æſtimationis operarum deberi de iure diuino per hunc text.tenent Menoch.de arbitr.caſu 122.in princ. Farin.d.q.119.n.110. Principalis igitur text. concluſio adeò vera eſt, quòd etiam vulnerans ad æſtimationem operarum amiſſarum & lucri ceſſantis propter vulnus, quando ex illo ſecuta eſt aliquando corporis debilitatio, vel aliquod membrum inutile redditum, aut abſciſſum, quia tunc tenetur etiam ad amiſſas operas, & lucrum ceſſans in futurum, propter dictam debilitationem, & poſtquam fuerit vulneratus reſanatus durante vita ipſius vulnerati, vt per Plac. de delictis, lib.1.c.6.n.32. ante finem, verſ. quod ſi mutilus, Gomez d.tom.3.c.6.n.11.optimè Farin. d.q.119.n.117. vbi n.120. limitat in homicidio caſu commiſſo, in quo dicit non venire reſtitutionem intereſſe damnorum, & n.122. limitat non procedere in eo, qui vulnerauit, aut occidit ad ſuam neceſſariam defenſionem.

SVMMARIVM.

1 Compendium huius text.refertur.

2 Ciſternam fodiens, & non cooperiens ſi bos ceciderit, tenetur dominus ciſternæ pretium bouis reddere.

Cap. Si quis aperuerit. II.

SI quis aperuerit, vel foderit ciſternam, & eam non 1
cooperuerit, cecideritque bos, vel aſinus in ea, dominus ciſternæ tenetur reddere pretium bouis, vel aſini, quod autem mortuum eſt, ipſius domini ciſternæ erit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar.Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm. Marian. Socin. Viu.in ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 233. Alagona in compend.iuris Canon.pag.734.remiſſiuè Ximen. in concord.p.2.deſumitur ex Exodo c.21.& refertur ab Iuone p.16.c.449. & ab Anton. Aug.collect.1.Decret. lib.5.tit.31.c.3.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Cæ- 2
pol.de ſeruit.vrban.præd.cap.47.num.8. Alber.p.2.ſtatutorum quæſt.69.& 76. Palat.in repetit. rubr.de donat. inter virum, §.65.n.30.vbi etiam argum.huius text.reſoluit quòd in caſu in quo tenetur aliquis ad reſtitutionem rei alienæ per vim ſubtractæ, vel aliàs iniuſtè acquiſitæ, aut damnificatæ, non ſatisfacit ſpoliator exhibendo domino rem damnificatam, & ſupplendo illius deteriorationem; vnde ſi tempore inuaſionis, vel violentiæ occidit bouem, vel aliud animal, aut aliam rem damnificauit, tenetur lege Aquil. & non ſatisfa

ſatisfacit reddendo carnes & corium, & ſupplendo in pecunia deteriorationem vſque ad veram æſtimationem, immo tenetur reſtituere verum pretium in pecunia numerata, & quod plus eſt erit in opinione domini damnum paſſi, vel recipere animal mortuum aut damnificatum, & agere ad ſupplementum deteriorationis, vel ſimpliciter agere ad rei æſtimationem.

SVMMARIVM.

1 *Bos ſi erat cornupeta, & non cuſtoditus, & alium bouem interfecit, dominus illius tenetur reddere bouem, & accipere cadauer.*

2 *Animal quodnam fuerit aggreſſum quando dubitatur, dominus occiſoris non tenetur.*

3 *Aggreſſor quòd quis fuerit quomodo probetur, remiſſiuè.*

CAP. Si bos. III.

1 BOs ſi erat cornupeta, & non cuſtoditus, & alium bouem interfecit, dominus illius tenetur reddere bouem & accipere cadauer. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 234. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 734. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Exod. *c.* 21. & refertur ab Iuone *p.* 16. *c.* 150. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 31. *c.* 4.

2 In gloſ. *Reddet bouem, ibi, ſeu cùm dubium eſt, quis bos primò aggreſſus eſt*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vbi dubitatur quodnam animal fuerit aggreſſum, dominus non tenetur, vt per Boër. *deciſ.* 287. *à princ.* Tiraq. *de pœnis temperandis, t.* 62. *à princ. & de iure primog. q.* 17.

3 *opin.* 7. *n.* 7. Et aggreſſor quòd quis fuerit, quomodo probetur latè proſequitur Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 125. *n.* 436. *cum ſeqq.* & quod præſumatur eſſe in culpa, tradit Menoch. *remed.* 9. *recup. n.* 47. *& de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 3. *n.* 13.

SVMMARIVM.

1 *Æſtimationem damni ſoluere tenetur qui dimittit ſuum iumentum vt depaſcatur in aliena vinea, vel agro.*

2 *Iniuriarum actione tenetur qui inuito domino, & contra illius prohibitionem fundum ingreditur.*

3 *Damnum quod datur in frumento, in herbis, non pluris æſtimatur quàm quod in herbis valeat.*

4 *Animal in ſuo fundo repertum non poteſt quis retinere reclusum niſi quando ignoratur dominus.*

CAP. Si læſerit. IV.

1 ÆStimationem damni ſoluere tenetur qui dimittit ſuum iumentum, vt depaſcatur in aliena vinea, vel agro. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 234. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 734. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. deſumitur ex Exodo *c.* 22. & refertur ab Iuone *p.* 16. *c.* 354. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 31. *c.* 5.

2 *Agrum, vel vineam.*] Nota, quòd poteſt cogi actione iniuriarum, & pœnarum aduersùs eum, qui inuito domino, & contra illius prohibitionem fundum ingreditur, vt per Couar. *in reg. peccatum, p.* 2. §. 8. *n.* 4. *verſ. tertiò ex hoc falſum*, Clar. §. *iniuria, n.* 5. Hippol. *conſ.* 80. *à n.* 4. Surd. *conſ.* 191. *n.* 7. *in fine*, Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 139. *n.* 19. Et damnum quod datur in frumento in herbis, non pluris æſtimatur quàm in herbis valeat, conſiderata qualitate præſenti, non autem futura, quæ nondum apparet, vt per Afflict. *in cap. cuicunque, n.* 10. *de pace tenend. lib.* 2. *feudorum*, Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 68. *n.* 43. Caſſan. *in conſuetud. Burgund. tit. des iuſtices, rub.* 1. §. 6. *in fine n.* 9. Tiraq. *de iure mariti, gloſ.* 2. *n.* 35. Menoch. *de arbitr. caſu* 149. *n.* 21. Auendan. *de exequend. mandat. p.* 1. *c.* 13. *n.* 2. latè Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 51. In neceſſitate verò ſpicas colligere, & concedere in alieno fundo, ſed non exportare, licitum eſſe de iure communi, tenent gloſ. *verbo fas, in cap. omnes* 1. *diſt.* itavt non valeat ſtatutum, quo huiuſmodi facultas viatoribus interdicitur, quia eſſet contra ius diuinum, vt per Couarr. *d. p.* 2. §. 1. *n.* 5. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 39. *n.* 7. *&* 8. 3

Vt depaſcat aliena. &c.] Nota dominum non poſſe retinere animal in ſuo fundo repertum, niſi quando ignoratur cuius ſit, ſi tamen ſtatutum, vel conſuetudo ſit, vt includatur ſemper, ita fieri debet vt animal ex fame, aut ſiti detrimentum non patiatur, de quo vide Caſſan. *in conſuetudinibus Burgund. rub.* 1. §. 6. *verbo en meſuſage.* Gregor. *l.* 24. *verbo encierre, tit.* 15. *partit.* 5. Menoch. *remed.* 6. *recuper. n.* 283. Capyc. *deciſ.* 45. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 697. *n.* 23. Stephan. Gratian. *d. deciſ.* 57. *n.* 12. 4

SVMMARIVM.

1 *Campum ſuum incendens, ſi egreſſus ignis combuſſit alienas ſegetes, damnum ſoluere tenetur.*

2 *Incendiarius tenetur ad omnia damna, & intereſſe propter incendium illata, n.* 5.

3 *Incendium à quibus in dubio præſumatur omiſſum, remiſſiuè.*

4 *Vicinus vicino de damno incendij culpa aborti an teneatur, remiſſiuè.*

CAP. Si egreſſus. V.

DAmnum ſoluere tenetur campum ſuum incendens, ſi egreſſus ignis combuſſit alienas ſegetes. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 234. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 734. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Exodo *c.* 22. refertur ab Iuone *p.* 6. *c.* 354. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 31. *c.* 6. 1

Collige ex text. incendiarium, præſertim ſi dolo incendium immittat, teneri ad omnia damna, & intereſſe propter incendium illata, vt per Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 417. *num.* 1. *part.* 3. Ioſeph. Ludouic. *Peruſina deciſ.* 25. *poſt num.* 4. Farin. *in praxi crimin. part.* 3. *quæſt.* 110. *num.* 10. Incendium à quibus in dubio emiſſum præſumatur, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 390. Teſaur. *Pedem. deciſ.* 24. Polyd. Ripa *in tract. de nocturno temp. c.* 27. Maſcard. *de probat. concl.* 892. *n. vlt.* Dominus vtrùmne, & quando teneatur de incendio per familiam ſuam admiſſo, vide Ceph. *conſ.* 361. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 112. *n.* 33. Decian. *reſp.* 29. *vol.* 1. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 797. Menochius *conſil.* 390. *num.* 20. *cum ſeq. & conſil.* 53. Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & ignorantia inſpect.* 42. Bernard. Græuæ *ad pract. Camera Imper. lib.* 2. *concluſ.* 21. *in coronide.* 2 3

Vicinus vicino de damno incendij culpa abſorſo teneatur, vide Franc. de Rampon. *conſ.* 17. *verſ. tertiò quæri poteſt*, Randen. *Piſan. deciſ.* 9. *n.* 61. *p.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 892. *n.* 4. & 5.

In gloſ. *Reddet damnum* ibi, *ſi fuerit in culpa*, &c. Notatur ad hoc, quòd ex lata culpa incendiarius tenetur ad damna, & intereſſe, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 390. *n.* 24. Ioſeph. Ludouic. *d. deciſ.* 25. *n.* 10. Farin. *d. q.* 110. *n.* 18. vbi *n.* 24. reſoluit, quòd ex incendio commiſſo culpa leuiſſima in omittendo non tenetur incendiarius ad damna, & intereſſe, ſecus ſi in committendo.

SUMMARIUM.

1 *Domum alicuius ſi quis incenderit, quam pœnam incurrat, oſtenditur.*
2 *Domus appellatione non continetur tugurium.*
3 *Domus appellatione non venit apotheca.*

Cap. Si quis domum. VI.

Ex Concil. Roman.

1 SI quis domum alienius incenderit, totum damnum ſoluat, & per tres annos pœniteat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 235. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 734. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 31. *c.* 7. & ſimilis ſententia reperitur apud Burchard. *lib.* 19. *Decretor. c.* 5. *tit. de ſacrileg. §. concremaſti domum.*

Domum.] Eſt ædificium quod ſolis parietibus, &
2 tecto continetur, deputatum pro habitatione, *l. eum qui ædes, ff. de vſucap.* Corn. *conſ.* 206. *n.* 11. Caſtr. *conſ.* 92. *per tot. lib.* 1. Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *c.* 657. *n.* 37. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 610. *n.* 2. & 3. Appellatione domus non continetur tugurium, vt per Roman. *ſing.* 374. Tiraq. *de iudic. in rebus exiguis, verſ. his accedit, p.* 49. Hip. *ſing.* 276. Menoch. *illuſtrium c.* 34. Cotta *in memorab. verbo domus appellatione, & verbo ſupellectilia*: nec etiam apotheca domus appellatione venit, vt per text. *l. prædiis, §. fin. ff. de legat.* 3. reſoluit Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 3. *collect.* 669. intellige ſi detur aditus de domo ad apothecam, ſecus verò ſi ſit incorporata, & introducta in ipſa domo, vt per Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 224. *n.* 15. latè ego ipſe *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque ſignif. appell.* 82. *n.* 3. vbi *n.* 5. quòd appellatione domus venit porticus, & *n.* 6. quòd venit hortus ipſius domus, ſi ad illum è domo pateat aditus, & *num.* 8. quòd venit molendinum, & *num.* 10. quòd venit ſtabulum quando eſt annexum, & vnitum domui, & *n.* 12. quòd veniunt balnea ſi aditus per domum ad ea habeatur.

SUMMARIUM.

1 *Sæcularis poteſtas quæ clericum banniuit, condemnari debet per iudicem Eccleſiaſticum, ſecundùm æſtimationem iniuriæ in expenſis, & damnis.*
2 *Clericus agere poteſt actione iniuriarum ciuiliter.*
3 *Clericus licèt odium & rancorem præcepto dimittere teneatur, ſatisfactionem autem non ita.*
4 *Iniuriam clerico inferens poteſt puniri per iudicem Eccleſiaſticum.*
5 *Clericus laicos, qui ſibi iniuriam fecerant, coram ſæculari, vel Eccleſiaſtico accuſare poteſt.*
6 *Iniuriæ æſtimatio debet fieri per partem cum iuramento, non ſine eo.*
7 *Iuramentum parti præſtari debet in expenſis, & damnis poſt taxationem iudicis.*

Cap. Olim. VII.

Honor. III.

SÆcularis poteſtas, quæ clericum in bannum mittit, 1
eſt condemnanda ſecundùm æſtimationem iniuriæ in expenſis, & damnis, quia facit contra libertatem Eccleſiaſticam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 235. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 734. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

Propter iniuriam, &c.] Notatur ad hoc, quòd clericus 2
agere poteſt actione iniuriarum ciuiliter, vt per Hoſt. *n.* 5. Ioan. Andr. *n.* 4. Panorm. *notab.* 3. *n... in præſenti*, Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 105. *n.* 36. vnde licet odium, &
rancorem ex præcepto dimittere teneatur, ſatisfactio- 3
nem autem non ita, *gloſ.* 3. *in c.* 4. *de homicidio, lib.* 6. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 1. *n.* 29. *in fine*, Couar. *lib.* 2. *var. c.* 10. *n.* 8. Molin. *de primogen. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 12.

Epiſcopo Mutinen. &c.] Ergo iniuriam clerico in- 4
ferens poteſt puniri per iudicem Eccleſiaſticum, vt per Guid. Papæ *deciſ.* 562. *n.* 2. & 3. Roland. *conſ.* 24. *n.* 11. *vol.* 2. Couarr. *var. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 8. Clar. §. *fin. q.* 36. *n.* 22. Theſaur. *deciſ.* 224. *n.* 2. & 3. Decian. *in tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 26. *n.* 1. & 12. quos refert, & ſequitur Bellet. *diſquiſit. cleric. tit. de fauore clericorum reali*, §. 4. *n.* 13.
Clericus tamen laicos, qui ſibi iniuriam fecerunt, co- 5
ram Eccleſiaſtico, vel ſæculari accuſare poterit, vt docent Clar. *d. q.* 36. *n.* 47. Rebuff. *in tract. quibus caſibus ſæculares cognoſcere poſſunt, num.* 43. & *in tract. except. n.* 239. Azened. *l.* 4. *n.* 4. *tit.* 1. *lib.* 5. *nouæ recop.* Curia Philip. *p.* 3. §. 2. *n.* 2. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 8. *n.* 135.

Taxatione iuramento permiſſa.] Notatur ad hoc 6
quòd æſtimatio iniuriæ debet fieri per partem cum iuramento, non autem ſine eo, vt per Farin. *d. q.* 105. *num.* 47.

In gloſ. *Taxatione*, ibi, *& poſtea debet iurare*, &c. No- 7
tatur ad hoc, quòd in expenſis, & damnis poſt taxationem iudicis iuramentum parti præſtari debet, de quo vide Clar. *in §. iniuria n.* 7. *verſ. ſed nunquid*, Marant. *de ordine iudic. p.* 4. *in princ. num.* 6. Maſcard. *de probat. concluſ.* 603. *à n.* 1. Farinac. *d. q.* 105. *n.* 49. Cardoſ. *in praxi iudic. verbo expenſa, n.* 18. Cardin. Tuſch. *lit. E. conc.* 624. *num.* 3.

SUMMARIUM.

1 *Statutum etiam iuratum ſuper damnis non repetendis ad expenſas non extenditur.*
2 *Caſus omiſſus à ſtatuto, vel conſuetudine pro omiſſo habetur.*
3 *Expenſas remittit, qui damna remittit.*

Cap. In noſtra. VIII.

Gregor. IX.

STatutum etiam iuratum de non petendo, vel reci- 1
piendo reſtaurationes domorum, non extenditur ad

ad expenſas, quæ non obſtante iuramento ſunt ſoluendæ ad arbitrium iudicis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 235. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 735. remiſſiuè Ximen, *in concord. p.* 1. *&* 2. & Caſal. *in annot.*

2 *Statutum editum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd caſus omiſſus à ſtatuto, vel conſuetudine, pro omiſſo habetur, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 40. *n.* 194.

3 *Super damnorum articulo*, &c.] An autem & quando appellatione expenſarum veniant damna, & intereſſe? vide Boër. *deciſ.* 52. *n.* 7. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 3. *lit. E, concl.* 637. *per tot.* Perez *ad lib.* 4. *Ordin. pag.* 831. Surd. *deciſ.* 261. *n.* 4. metipſum *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appell.* 68. *n.* 6. *& appell.* 92. *ex n.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Damnum vbicumque ſubſequitur ex aliqua culpa quantumuis leuiſſima, videlicet in commodato, vel depoſito, ille, cui res commodata, vel in depoſitum data fuit, tenetur ſemper ad reſtitutionem in vniuerſum de toto damno.*
3 *Damni qui occaſionem dat, damnum ipſum dediſſe videtur.*
4 *Paria ſunt ſcire, & ſcire debere.*

Cap. Si culpa. IX. & fin.

1 DAmnum quando culpa alicuius datur, vel irrogatur iniuria, aut auxilium illam irrogantibus præſtatur, vel hæc euenerunt imperitia eius, vel negligentia, tenetur ille ſatisfacere, nec excuſat ignorantia ſi ſcire debuit ex ſuo facto poſſe veriſimiliter contingere iniuriam, vel iacturam. Item ſi animalia Petri nocuerunt alicui, tenetur Petrus ſatisfacere niſi animalia damnum paſſo dederit. Verùm ſi animalia erant ferocia, & quæ conſueuerunt nocere, & diligentia debita non fuit præſtita, non liberatur Petrus dando animalia; item licèt qui cauſam, damnum ipſe dediſſe videatur, tamen ſecus eſt in eo, qui adhibuit omnem diligentiam quam debebat, ne contingeret. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 236. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 735. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Notauit hic text. ad hoc, quòd in commodato, locato, vel depoſito, aut vbicumque damnum ſubſequitur ex aliqua culpa quantumvis leuiſſima, ſiue Theologicè, ſiue iuridicè ſumpta, ille, cui res commodata, locata, & in depoſitum data eſt, tenetur ſemper ad reſtitutionem in vniuerſum de toto damno, vt per Bejam *reſponſ. caſuum conſc. p.* 2. *caſu* 20. *verſ. probat*, Sayr. *in claui Regia, lib.* 10. *tract.* 3. *c.* 1. *n.* 10.

3 *Qui occaſionem damni dat*, &c.] De hoc principio vbi Decian. *conſil.* 218. *n.* 4. Surd. *deciſ.* 326. *n.* 23. *&* 24. Ferrer. *in conſtit. Catalaunia, gloſſ.* 5. *n.* 287. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. C, concl.* 138. *num.* 4. *& tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 6. Thom. de Thomaſ. *in floribus legum regul.* 244. vbi ait procedere, quando cauſam propinquam dedit, latè ego ipſe *de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appellat.* 63. *ex n.* 1.

4 *Si ſcire debuiſti*, &c.] Paria enim ſunt ſcire, & ſcire debere, *l. quod te, in fine*, vbi gloſſ. *ff. ſi certum pet.* vbi Butigel. *n.* 9. §. *ſi duo, ff. de acquir. hared.* Tiraq. *de retract. lign. ad fin. tit. n.* 41. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 194. *n.* 1. Ego ipſe *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appellat.* 154. *n.* 29. & *ibi* citatis adde Decian. *conſil.* 76. *n.* 60. *lib.* 4. Bapt. Coſta *de facti ſcientia & ignor. inſpect.* 65. & alios relatos à Farinac. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. I, n.* 163.

De Pœnis.

Tit. XXXVII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Panorm. Butr. Mar. Socin. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 151. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol.* 182. *verſo*, Martin. Meſnatt. *in epitome Decret. fol.* 198. Petrus de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analyſi method. iuris Pontif. à pag.* 716. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barth. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſt. enarrat. p.* 434. nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Delinquens toties puniendus eſt, quoties reiterat delictum.*
2 *Iteratio eiuſdem criminis ex interuallo nouum delictum eſt.*
3 *Subreptitia dicitur Principis venia, non facta mentione de iterato crimine.*

Cap. Ea, quæ. I. *Concil. Tolet.*

DElinquens toties puniendus eſt, quoties reiterat delictum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij*, *pag.* 238. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 736. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. deſumitur ex Concil. Tolet. vt vulgò tribuitur, ſed ex quo Concil. ſumptum ſit nondum inuentum eſt; referunt Burchard. *lib.* 1. *Decret. c.* 158. & Iuo *part.* 15. *c.* 160. & Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 32. *c.* 1. 1

Hanc eandem concl. & quòd iteratio eiuſdem criminis ex interuallo, nouum delictum eſt, deſumit ex hoc text. Couar. *variar. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 8. *verſic. quod verò*, 2
Vnde ſubreptitiam dici Principis veniam; non facta mentione de iterato crimine, tenuerunt Padil. *in l. transigere, n.* 63. *C. de tranſact.* Tiraq. *de pœnis temperan. cauſa* 10. *n.* 4. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 30. §. 1. plures per Cened. *ad Decret. collect.* 13. *n.* 4. quibus adde Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 9. *n.* 49. Nicol. Garc. *de benef. p.* 8. *c.* 3. *n.* 28. 3

SVMMARIVM.

1 *Preſbyterum interficiens puniendus eſt, & pœna pars vna Eccleſiæ, cui præfuit, alia pars pro eius anima diſtribuitur.*

2 *Pœna vbi à iudice infertur ob iniuriam clerico irrogatam, & ea pecuniaria ſit, dimidia pars competit Eccleſiæ, altera in vtilitatem læſi eſt diſtribuenda.*

Cap. Preſbyteri. II.

Ex Concil. Trib.

1 PReſbyterum interficiens, debet componi, & ſoluere Epiſcopo Preſbyteri, qui tribuat dimidiam partem in vtilitatem Eccleſiæ, cui Preſbyter præfuit, alteram det in elemoſynam pro anima mortui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 238.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 736.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Triburien. ſub Arnulpho Imperator. *c. 4.* ſed aliis verbis referunt Burchar. *lib. 6. Decret. c. 11.* Iuo *p. 10. c. 140.* Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 32. c. 2.*

2 Probat hic text. quòd vbi à iudice pœna infertur ob iniuriam clerico irrogatam, & ea pecuniaria ſit, dimidia eius pars competit Eccleſiæ, cuius rector ipſe iniuriam paſſus exiſtit, altera pars in vtilitatem læſi eſt diſtribuenda, vt per Iaſ. *in l. ſi transſigere, n. 4. C. de tranſact.* Roman. *ſing. 443.* Couar. *lib. 2. variar. c. 9. n. 10.* vbi aduertit, quòd dum hic text. dicit, & alteram in eius elemoſynam iuſtè diſpertiat, intelligendus ita eſt vt ad eleemoſynam pro anima clerici interfecti ea diſtributio referatur.

SVMMARIVM.

1 *Prælati pro crimino ſis ſuſtinendis pecuniam exigere non debent, nec etiam correctionis cauſa excupiditate pœnam pecuniariam ponere.*

2 *Epiſcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire poteſt.*

3 *Pœnas pecuniarias Epiſcopus non poteſt conuertere in ſuos vſus, ſed ne quidem in fabricam Eccleſiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij.*

4 *Epiſcopus vbi admodum pauper eſt, pœnas pecuniarias ſibi aſſumere poteſt.*

5 *Pœna pecuniaria concubinatum in prima admonitione Epiſcopus punire poteſt.*

Cap. Licèt. III.

Alex. III.

1 ARchidiaconi pro corrigendis exceſſibus, & peccatis non debent exigere pecuniam à clericis, vel laicis. Item pro annua exactione non ſuſpendant perſonas, nec Eccleſias interdicant, nec exigant pecunias vt in Eccleſiis Vicarios cantare permittant, nec ſimilia agant, quæ ex radice auaritiæ prodeunt, & ſi præſumpſerint contra facere, ſunt excommunicandi ceſſante appellatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Cened. *collect. 170.* Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 238.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 736.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 32. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p. 2. c. 3.*

2 Licèt Epiſcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire poſſit, potiſſimum vbi ea magis timeretur, iuxta gloſ. & Panorm. *in præſenti*, & quæ tradit Bernard. *in pract. c. 145. n. 1. & 2. in nouiſſ. impreſſ.* Couar. *lib. 1. var. c. 9. verſ. ſecundum*, non ſunt tamen huiuſmodi pœnæ ad imburſandum, quia tunc præſumitur emanare ex fonte auaritiæ, vt text. *in præſenti* ponderat, quo caſu neceſſariò intelligendus eſt, ſed cauſa correctionis, ex fonte charitatis, quod præſumitur iuſtè fieri dum iudex non imburſat, ſed pauperibus erogat, quod quidem Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. c. 3.* non ſolùm nobis demonſtrat, ſed etiam percipit vt mulctæ pecuniariæ eo ipſo, quòd taxatæ fuerint, piis locis aſſignentur, adeò quòd refertur eiuſdem Sacram Concil. Congregationem cenſuiſſe non poſſe Epiſcopum 3
ipſas pœnas, non ſolùm in ſuos vſus, ſed ne quidem in fabricam Eccleſiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij, aut aliorum officiorum curæ conuertere, prout referunt Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo pœna 1.* optimè Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo pœna pecuniaria*, Sbroz. *de officio Vicarij lib. 2. in addit. q. 143.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 249. in 1. edit. & reſolut. 300. n. 3. in 2. edit.* vbi refert eandem Sacram Congregationem cenſuiſſe de ipſis pœnis, nec poſſe Epiſcopum portionem aliquam aſſignare Vicario pro ſua mercede, & minus Cameræ Epiſcopali, non obſtante contraria conſuetudine, etiam in minima parte. Item, & per eandem Sacram Concil. Trident. Congregationem fuiſſe declaratum, vbi Epiſcopus admodum pauper eſſet, eas ſibi aſſumere poſſe referunt 4
Andr. Molfeſ. *in comment. ad conſuetudines Neapol. p. 4. q. 64. ſub n. 24.* Aloyſ. Ricc. *d. reſolut. 300. n. 3. verſ. limita.* Vtrùm autem Epiſcopus in prima admonitione poſſit 5
pœna pecuniaria concubinarium punire, vide Thom. Valaſc. *alleg. iuris tom. 5. allegat. 14. n. 11. & 12.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 577. in 1. edit. & reſolut. 319. n. 3. verſ. iis accedat, in 2. edit.*

SVMMARIVM.

1 *Victus victori in expenſis condemnandus eſt,* & n. 2. *parte petente, vt n. 3.*

4 *Fiſcus victus non condemnatur in expenſis.*

5 *Cauſa iuſta litigandi poteſt excuſare à pœna expenſarum.*

6 *Cauſa iuſta litigandi quæ ſit, arbitrio iudicis relinquitur.*

7 *Litigandi iuſtam cauſam habere cenſetur, qui habet pro ſe opinionem alicuius magni Doctoris.*

8 *Litigandi iuſtam cauſam victum non habuiſſe in dubio præſumitur.*

9 *Victus in expenſis non condemnatur, ſi ex ſemiplena probatione, & ob delationem iuramenti ſuppletorij pars aduerſa obtinuerit.*

Cap. Calumniam. IV.

VIctus in cauſis pecuniariis victori condemnatur 1
in expenſis, quando ſententia fertur pro præſenti, ſecus quando pro abſenti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 239.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 736.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 32. c. 5.* & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *p. 3. c. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ, tract. de expenſ. art. 1. gloſ. vnic. n. 6.* Viuian. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. n. 95. pag. 365. cum ſeqq.* Azin. *in praxi Floren. §. 32. c. 1. num. 1.* Bonacoſ.

Bonacoſ.*comm.crim.p.1.verbo victus, fol.*183. Hippol. *conſ.*36.*n.*1.*& conſ.*44.*n.*23.*&* 27. Seraph. *de priuil. iuram.priuil.*13.Soar.de Pace *in pract.tom.*1.*p.*1.*temp.* 4.*n.*37.Viu.*Neapol.deciſ.*47.*n.*2.*& deciſ.*479.*n.*7.Gutier. *pract.lib.*1.*q.*135.*n.*2. Fachin. *contron. lib.*1.*c.*42. Cened. *ad Decret. collect.*60.*n.*4. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.*33.*n.*39. Marta *in votis nouiſ.dec. voto* 87.*n.*5. D.Barboſ.*in l.eum,qui temerè, à princip.ff.de indic.*

3 Intelligo petente parte victum in expenſis condemnari,aliàs ſecus, vt docent citati à Cened.*d.collect.* 60.*n.*5. quibus adde Viuium *d.tom.*1. *commun.opinion. lib.*4.*tit.*1.*n.*95.*verſ.hocque intelliguntur*, Perez *l.*1.*tit.* 15.*lib.*3.*Ord.pag.*735. Amat. Roder.*in pract.c.*5.*n.*34. D. Barboſ.*in d l.eum, qui temerè*, *n.*174. *cum ſeqq.*niſi actor in libello peticrit ius, & iuſtitiam miniſtrari, quia tunc vigore huius clauſulæ poteſt iudex, actore non petente,reum conuentum condemnare in fructibus, vel victum in expenſis, vt per Viuium *d. n.* 95. *verſ.& eam,pag.*365. Bernard.Græuæ.*ad pract.Cameræ Imper.lib.*1.*concl.*61.*conſid.*3.*n.*4. quos refero ego ipſe *clauſul.*35.*n.*2.

4 Limita in fiſco victo, qui non condemnatur in expenſis, vt per Azeued.*l.*1.*n.*9.*tit.*22.*lib.*4. *nouæ recop.* Peregr.*de iure fiſci, lib.*7.*tit.*4.*n.*14. Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ.c.*33.*n.*41.*cum ſeqq.* D.Barboſ.*in d.l.eum, qui temerè,n.*195. *cum ſeqq.* vbi à *n.*199. agit de procuratore fiſci, de quo etiam Surd.*deciſ.*18.*n.*4.

5 Limita etiam exiſtente iuſta cauſa litigandi, quæ aliquando poteſt accuſare à pœna expenſarum,de quo vide Rebuff. *d. gloſ. vnic.n.*47. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.*51.*n.*10. Surd. *de aliment. tit.*6.*q.*3.*n.*27. Gutier. *pract.lib.*1.*q.*135.*n.*5. Farin. *in praxi crim.q.*16.*num.*4. *&* 73.Steph.Gratian.*d.c.*33. Card. Tuſch.*tom.*3 *lit.E, concl.*625.*à n.*7,D.Barboſ.*in d.l.eum,qui temerè,à n.*77. *& à n.*170. Cened.*d. collect.*60.*n.*7. vbi ſublimitat in expenſis debitis expreſsè diſpoſitione hominis,vtpote

6 diſpoſitione teſtatoris, vel contrahentis. Quæ autem ſit iuſta cauſa litigandi, arbitrio iudicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. caſ.*177. Flamin. *de reſignat. benef. lib.*5.*q.*3.*n.*209. Farin.*d.q.*16.*n.*40. Ille autem dicetur

7 habuiſſe iuſtam litigandi cauſam,qui habet pro ſe opinionem alicuius magni Doctoris, de quo vide Menoch.*d.caſu* 177.*n.*4. Mexiam *in tract. taſſæ panis concluſ.*3.*n.*6. Rebuff.*in auth. habita, C.ne filius pro patre, verbo examinatione,verſ.ſextum,pag.*579. Gutier.*pract. lib.*1.*q.*136. Surd.*deciſ.*58.*n.*9. Martam *in votis nouiſſ.*

8 *deciſ.voto* 87.*n.*8.*&* 9.In dubio autem præſumi iuſtam litigandi cauſam victum non habuiſſe, aſſerunt Menoch.*de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.*87.*n.*1.Amat. Roder. *in pract.c.*5.*n.*37.

9 Limita denique ne procedat dum quis ex probatione ſemiplena, & ob delationem iuramenti ſuppletorij obtinuerit, vt per Iafred. Lanfranc.*deciſ.*171.*incip.quando actor,& deciſ.*334.*incip.actor*,Caluac.Finiz. *deciſ.*15.*n.*32. *lib.*1. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ.tit.*54.*de iuramento ſuppletorio,n.*61.vbi *n.*63.ſublimitat,ſi ille, cui iuramentum delatum eſt, pluſquam ſemiplenè probaſſet,& aduerſarius nihil.

SVMMARIVM.

1 *Clerici nauem ad pugnam gubernantes,& conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes,deponendi ſunt niſi faciant cauſa defenſionis,* & n.2.

3 *Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, an & quando irregularitatem incurrat, remiſſiuè.*

CAP. Quod in dubiis. V.

Innoc. III.

SAcerdotes nauem ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes,ac alios ad pugnam incitantes, enormiter peccant,& de rigore iuris deponendi ſunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar.Ioan. Andr.Hoſt.Butr.Anchar. Panorm.Marian.Socin. Viu.*in ration.lib.*5.*iuris Pontif. pag.*339. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*737. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1.refertur ab Ant.Aug. *collect.*3. *Decret.lib.*5.*tit.*19.*cap.vnic.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Bernard.*in tract.c.*104.*num.*1. *&* 2.*in nouiſſ.impreſſ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*30.*n.*148. Vtrùm autem, & quando Clericus militans, aut incitans ad pugnandum,incurrat irregularitatem, vide DD. *ad c.*24 *de homicidio.* 2 3

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro magno ſcelere ab eo commiſſo deponi debet, & in Monaſterium detrudi ad agendum pœnitentiam.*

2 *Clericus pro furtis conuictus, & confeſſus deponitur, intellige vt ibi.*

3 *Depoſitionis, & priuationis beneficij pœna pro graui dumtaxat crimine imponitur.*

4 *Clericus pro homicidio vltra depoſitionem in Monaſterium detruditur.*

5 *Inceſtus crimen Clericus committens ab Ordinibus perpetuò deponitur.*

CAP. Tuæ, VI.

CLericus deprehenſus in magnis ſceleribus, vt in latrociniis, debet degradari ab ordine, & detrudi in arctum Monaſterium ad agendam pœnitentiam. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar. Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm. Marian.Socin. Viu.*in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*140. Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*737. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2.refertur ab Anton.Aug.*collect.*1.*Decret.lib.*5. *ſub tit.de vita,& honeſt.Clericorum,c.*3. 1

In latrociniis.] Notatur ad hoc, quòd Clericus pro furtis conuictus, aut confeſſus deponitur, vt per Maiol. *de irregul. lib.*5.*c.*28. *n.*1. Greg.per text. *ibi in l.*61.*tit.*6. *partit.*1. Bernard. *in pract.c.*93. vbi Salzed. *lit.A,in nouiſſ.edit.*Maiol.*de irregul.lib.*5.*c.*28.*n.*1.Illuſtriſſ. Rodec. à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter* 12.*n.*3.*diſt.*81. optimè Farin. *fragmen.crim.lit.C,verbo Clericus,n.*316. vbi *n.*317. reſoluit, quòd Clericus ſe latrociniis immiſcens non ſolùm deponitur, ſed etiam in Monaſterium detruditur,& *n.*318.aduertit, quòd ſi Clericus in furtis ſe immiſcuit, id eſt, noctu, & ſine violentia furando,deponitur; ſi verò in latrociniis,id eſt,publicè, vel per vim furando, degradatur, & in Monaſterium detruditur. Hæc tamen pœna depoſitionis imponenda non eſt, quando furtum eſt parui momenti,vt tenet Panor.*in præſenti*,quem ſequitur Greg. *d.l.*61.*in verbo el furto*, & Salzed.*loco proximè citato.* 2

Vel aliis magnis criminibus.]Ergo pro omni crimine non imponitur pœna depoſitionis, & priuationis beneficij, ſed pro graui dumtaxat, vt per Flamin. *de reſig.benef.lib.*3.*q.*16.*num.*2.Et ita Clericus pro homicidio vltra depoſitionem detruditur in Monaſterium 3 4

ad peragendam pœnitentiam, quia cùm text. *in præſenti* loquatur in latrociniis, & aliis magnis ſceleribus, benè comprehendit homicidium, ita Bernard. *in pract. c. 97. n. 1. verſ. & poſt deciſionem, in nouiſſ. impreſſ.* Placa *in epitome delictorum, lib. 1. c. 11. n. 13.* Farin. *in praxi crim. p. 5.*
5 *q. 119. n. 48.* Sic etiam Clericus inceſtus crimen committens ab Ordinibus perpetuò deponitur, Conar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 8. n. 5. à princ.* Clar. *in pract. §. inceſtus, verſ. ſed quæro*, Bernard. *in pract. c. 87. n. 1.* vbi Salzed. *lit. B, in nouiſſ. impreſſ.*

6 *Degradati.* [Huiuſmodi degradationem verbalem, non verò actualem debere eſſe, tradunt Bernard. *d. c. 93. n. 1. in fine, verſ. degradationem*, Farin. *d. lit. C, verbo Clericus, n. 319.*

SVMMARIVM.

1 *Contrahentium vterque ſi venit contra contractum, vterque poteſt exigere pœnam ad inuicem promiſſam ex conuentione.*
2 *Pœna quæ promittitur in contractu nullo, non debetur.*
3 *Pacem ſi duo fecerunt promittentes ſub certa pœna non ſe offendere, & poſtea ſe inuicem offenderint, nec conſtet quis prius inceperit, neuter tenebitur de pace rupta.*

Cap. Conſtitutus. VII.

1 QVando duo aliquem contractum inter ſe faciunt & opponunt pœnam contra non obſeruantem, ſi vterque non obſeruat, vterque incurrit pœnam, ſed fit compenſatio pœnarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 240.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 737.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *Contractum non ſeruans.*] Validum ſcilicet, nam pœna, quæ promittitur in contractu nullo, non debetur, vt docent Conar. *in cap. quamvis pactum, p. 2. §. 4. n. 4.* Tiraq. *de conſtituto, p. 2. limit. 7. n. 28. & de iure mariti, gloſ. 5. n. 110.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcindenda vendit. p. 1. c. 2. n. 26.* Gutier. *in l. nemo poteſt, n. 400. ff. de legat. 1. & de iuramen. confirm. p. 1. c. 36. n. 6.* Valaſc. *conſult. 85. n. 2.* Cardoſ. *in praxi iudic. verbo pœna 2.*

3 *Vtramque partem*, &c.] Per hunc text. tenet Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 62. n. 2.* quòd ſi duo pacem fecerunt, vel promiſerunt ſe ſub Pœna non offendere, & poſtea ſe inuicem offenderint, nec conſtat quis prius inceperit, neuter tenebitur de pace rupta.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis ſi propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit.*
2 *Delegatus poteſt punire teſtem, qui in teſtimonio ferendo coram ſe deliquit.*
3 *Iudex ſæcularis Clericum in teſtimonio ferendo coram ſe delinquentem nullo modo punire poteſt.*
4 *Teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda.*

Cap. Super. VIII.

1 TEſtis qui variat, vel vacillat etiam coram Papa, ac proinde carceratur, non illico fit infamis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 240.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 737.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. de accuſat. c. 5.*

Notatur ad hoc, quòd delegatus poteſt punire teſtem qui in teſtimonio ferendo coram ſe aliquod crimen commiſerit, nempè periurium, falſitatem, aliúdve ſimile, vt per Couar. *pract. cap. 18. n. 8.* Sæcularis verò Clericum delinquentem in teſtimonio ferendo coram ſe, nec in bonis, nec in corpore, nec principaliter, nec incidenter punire poteſt, vt per Cou. *d. n. 8.* Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. de inquiſit. n. 150. & actu 12. à princ.* Padil. *in l. tranſire, n. 112. C. de tranſact.* Clar. *§. vlt. q. 38. n. 14. verſ. hinc quæro*, Bernard. *in pract. c. 97. n. 2. & ibi* Salzed. *verbo non poteſt, in nouiſſ. impreſſ.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 24. n. 1.* Fachin. *contron. lib. 9. c. 27. verſ. tertia verior*, Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 26.* Surd. *conſ. 396. n. 27.* Moder. *de iuriſd. p. 4. caſu 128. n. 7. cum ſeqq.* remiſſiuè Cabed. *Luſit. deciſ. 77. num. vlt. p. 1.* Ioan. Garc. *reg. 9. n. 6.* Franc. Viuian. *commun. lib. 2. opin. 49.* Auiles *ad c. 48. Prætorum in gloſſ. qualeſquier Iueze, n. 5.* plures refert Cened. *ad Decretum collect. 37. n. 10. & ad Decret. collect. 149.* 2 3

In gloſſ. *Variauerat*, ibi, *& ideò non fuerat ei credendum.*] Notatur ad hoc, quòd non eſt fides adhibenda vario teſti, vel ſibi ipſi contrario, imo de falſo puniendus venit, *l. qui falsò, ff. de teſtib.* canonizata *in cap. qui falsò 4. quæſt. 3.* Clar. *§. falſum, verſ. teſtis*, Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 23. num. 2. & 3.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 65. à num. 56. & part. 4. conſ. 39. n. 9. cum ſeqq.* 4

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ſoluere certam quantitatem ad certum tempus, aliàs non ſoluendo in tempore deſignato tenetur ad certam pœnam, ſi ſoluit maiorem partem debiti, non incidit in pœnam propter minorem partem non ſolutam*, & n. 2.
3 *Pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non ſolutam, licitè exigi poteſt.*
4 *Declarantur*, *text.* in l. Iulianus, §. idem Papinianus, ff. de action. empti, & in l. cum allegas, ff. de vſuris.
5 *Pœna conuentionalis poſt impleta conditionis tempus debita, exigi poteſt, etiamſi nihil interſit danti rem habere.*
6 *Pœnæ conuentionales etiam in foro Conſcientiæ debentur, ſi petat creditor.*
7 *Pœna conuentionalis quæ continet lucrum immoderatum non poteſt licitè exigi, cum tunc cenſeatur poſita in fraudem vſurarum.*
8 *Pœna conuentionalis appoſita dationi quantitatis à ſolito fœnerari non debetur.*
9 *Pœna appoſita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, ſi conditioni paritum non ſit, pœna committitur pro illa parte tantum, quia reſpondeat quantitati non ſolutæ.*
10 *Conciliantur text. in præſenti*, l. hæredis, §. in illa, ff. familiæ hereiſcundæ, l. in executione, §. item ſi ita, & l. ſtipulationem, §. ſi ſortem, ff. de verb. ſignif. & n. 11. 12. & 13.
14 *Eccleſia non eſt prona, ſed cultrix & auctrix iuſtitiæ, ac mater æquitatis.*

Cap.

Cap. Suam. IX.

1 OBligatus ſoluere certam quantitatem ad certum tempus vt pacto quòd non ſoluendo in tempore deſignato teneatur ad certam pœnam, ſi ſoluit maiorem partem debiti, non incidit in pœnam propter minorem partem non ſolutam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 241.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 737.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. ſub tit. ne clerici, vel monachi, c. 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit, & latè diſcentit Gonçalus Mendez de Vaſconcellos, & Cabedo *diuerſorum iuris argum. lib. 2. c. 18. per tot.* & Valaſc. *conſult. 86. n. 1. in fine*, vbi *n. 2.* etiam in fine aduertit hunc text. loqui quando pœna debita ex non ſolutione erat quantitatis, & ſic ex ſui natura diuiſibilis.

3 *Termino conſtituto*, &c.] Notatur ad hoc, quòd pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non ſolutam, licitè exigi poteſt, ita tenent Innoc. *in præſenti*, Panorm. *in cap. dilecti, col. 3. verſ. ſexta, de arbitr.* Iaſ. & alij *in l. 4. §. Cato, ff. de verborum obligat.* Turrecremat. *in ſumma 14. q. 3. verſ. ad rationem*, Couar. *de ſponſ. p. 2. c. 6. §. 8. num. 11.* Conrad. *de contract. q. 31. concl. 3.* Corn. *conſ. 220.* Rebuff. *in l. vnic. verbo proferuntur, n. 34. & 40. C. de ſententiis, quæ pro eo*, Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 26.*
4 *à n. 10. & canon. lib. 1. c. 20. n. 11.* Non obſtant text. *in l. Iulianus, §. idem Papinianus, ff. de action. empti, & in l. cùm Allegas, de vſuris, & in l. cum pœnam, ff. eodem*, dum probat pœnam adiectam dationi quantitatis vltra modum à iure Ciuili approbatum illicitam eſſe, in fraudem vſurarum cenſeri appoſitam, ac proinde hodie omnem pœnam cenſeri in fraudem vſurarum, vt ex mente communis deducit Bero. *in d. cap. dilecti, n. 81.* & Rebuff. *in d. l. vnic. gl. 1. n. 57.* in primis enim reſponderi poteſt cum Imola *in præſenti*, & aliis citatis à gloſſ. *in dict. §. idem Papinianus*, præcitata iura procedere tantùm, vbi creditor ſolitus erat vſuras exercere, tunc enim pœna cenſebitur in fraudem, attenta conſuetudine eam adiicientis, arg. text. *in cap. illo vos, de pign.* Vel meliùs ſupradicto reiecto intellectu dicendum puto, quòd attento iure Ciuili, quando præfinitus erat certus vſurarum modus, pœna vltra illum appoſita in fraudem illarum cenſebatur, & iura loquentia de pœna in datione quantitatis adiecta intelligebantur vt pœna haberet locum intra terminum vſuris iure præſcriptum. Nihilominus tamen licèt hodie vſuræ omnino ſint prohibitæ, non ideò ſequitur quamlibet pœnam adiectam dationi quantitatis præſumendam eſſe appoſitam in fraudem vſurarum: patet ſiquidem, quando lex Ciuilis terminum vſuris præfiniuit, etiam taxauit terminum pœnæ, quæ ſufficiens erat vt debitor metu illius alliceretur ad ſoluendum tempore ſtatuto: vnde adeò in conuentionibus pœna & vſura affines erant, vt vſura, quæ rationem intereſſe non haberet, pœna communiter diceretur, *l. Caius, ff. de vſuris, l. penult. & vlt. ff. de nautico fœnore*, & inſuper qui obligationi quantitatis maiorem pœnam adiiciebat, quàm eſſet vſurarum modus, iam præſumebatur eam adiicere, non ad ſecuritatem ſolutionis, ſed velle vſuras exercere vltra modum prohibitas, eáſque ſub nomine pœnæ fraudulenter inuoluere: quare cùm hodie nullus ſit terminus intra quem vſuræ concedantur, nec ſubinde pœnæ modus taxetur, ſi moderata pœna obligationi quantitatis adiecta fuerit, non præſumeretur in fraudem vſurarum, cùm nulla lex ſit, quæ huiuſmodi præſumptionem inducat contra creditorem, & pro illo adeſt præſumptio licita in dubio ſumenda, quòd ſibi voluit proſpicere, dum pœnam adiicit pro maiori ſecuritate conuentionis, & ad coarctandum recipientem promiſſa obſeruare, vt optimè aduertit Turrecremata *in ſumm. 14. q. 3.*

Amplia primò, vt locum habeat etiamſi nihil interſit danti rem habere, adhuc etiam pœnam poſt 5
impletæ conditionis tempus debitam exigere poteſt, ita Innoc. *in præſenti*, gloſſ. & DD. *in c. quanquam 23. diſt.* Corn. *lib. 2. conſ. 69. circa finem*, Panorm. *in d. cap. dilecti, colum. 3.* Conrad. *concl. 3.* Angel. *in ſumma, verbo pœna, n. 12.* Armil. *eodem verbo n. 5.* Tab. *verbo vſura 9. in fine princ.* Cald. Pereira *de emption. c. 29. n. 8.* & patet, nam certum eſt licitè exigere poſſe, nec iniuſtitiam committere, qui extorquet pœnam, quæ vel lege iuſta debetur, vel licita conuentione fuit in contractum deducta, tradunt Donel. *in l. ad diem, n. 1. ff. de verborum obligat.* Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 8. n. 11.* Gutier. *de iuramen. confirm. p. 1. c. 56. n. 111. verſ. & licèt, & Canon. quæſt. d. n. 1.* quamvis contrarium imò in pœnis conuentionalibus, ſi manifeſtè appareat nihil parti intereſſe, iure Canonico inſpecto pœnam non eſſe exigendam, nec iudicem in ea condemnare debere, teneant Sarmien. *lib. 2. ſelect. c. 6. n. 10.* & alij, de quibus Menoch. *de arbitr. caſu 260. n. 27.* niſi eorum reſolutionem recipiamus in foro exteriori duobus inſimul concurrentibus, nempè quòd ex conuentione non ſeruata nullum damnum parti adueniat, deinde, quòd probetur conſuetudo non exigendi ſimiles pœnas, ſiquidem conſuetudo excuſat à pœna *cap. cùm venerabilis, de conſuetudine*, quamvis aliàs de rigore iuris pœna conuentionalis ſemper exigi poſſit, ſiue interſit, ſiue non, vt tenet Gutier. *d. n. 1.* & ibi, *n. 6.* per text. *in l. cum pœna*, vbi gloſ. & Barthol. *ff. de arbitr.* concurrentibus tamen ſupradictis requiſitis eatenus pœna conuentionalis exigitur, quatenus intereſt, & non vltra, Gutier. *d. n. 11. in fine*, Afflict. *dec. 135.* Auend. *in ſuo dictionar. verbo pœna conuentionalis*, affirmans de ſtylo Curiarum non fieri condemnationem in huiuſmodi pœnis, ſequitur Azeued. *l. 4. n. 57. cum ſeqq. tit. 21. lib. 7. noua recop.*

Amplia ſecundò concluſionem procedere non ſolùm 6
in foro exteriori, ſed etiam in foro Conſcientiæ, nam certum eſt pœnas conuentionales in Conſcientia deberi, vt per Felin. *in c. 1. de conſtit. num. 46. verſ. limita tertiò*, Couar. *d. §. 8. n. 11.* Corn. *conſ. 67. in fine, lib. 2.* Gutier. *vbi ſuprà à n. 12.* Gabriel. *lib. 7. commun. tit. de crim. concl. 34. n. 9.* Molin. *de iuſtit. diſp. 97. ad finem*, Cened. *ad Decret. collect. 2. n. 4. & collect. 143. n. 51.* quanquam contrarium ſine fundamento velit Marant. *diſt. 7. n. 26.* attamen dum creditor non petierit talem pœnam, non tenebitur debitor eam offerre, quia illius exactio tantum operabitur in pœnis conuentionalibus, quantum in legalibus iudicis executionibus, at in pœnis legalibus etiam ipſo iure impoſitis certum eſt illas debere incipere, quando legis rigor frangitur, & præceptum tranſgreditur, ſed illas neminem teneri ſoluere antequam petantur, aut executio contra ſe fiat, vt per Couar. *d. §. 8. num. 10.* Gabriel. *d. concl. 34.* ergo ſimiliter, & idem dicendum videtur in pœnis conuentionalibus, illi enim, qui eas promittunt, iuſta coniectura præſumunt alios nolle pœnas exigere ſi eas petere neglexerint, Couar. *d. n. 11.* Rebuff. *d. gloſſ. 1. verbo proferantur, num. 41.* Ex quo iam colligitur pœnam adiectam mutuo, ſicut cuilibet alij obligationi, exigi poſſe in foro Conſcientiæ, ſi non interueniat fraus, aut iniuſtitia, Sot. *in 4. diſt. 15. quæſt. 2.* Conrad. *de contract. q. 31.* Syluest. *verbo vſura 1. n. 28.* Nauar. *in manuali, c. 17. n. 215.* Rebuff. *d. gloſſ. 1. n. 69.* Gutier. *d. c. 20. n. 1.*

7 Limita primò concluſionem, quando pœna continet lucrum immoderatum, quia tunc cenſebitur poſita in fraudem vſurarum, *d. §. idem Papinianus, d. l. cùm allegas*, nam vt *ſuprà* dixi, iure Ciuili pœna conuentionalis vſque ad duplum extendi poteſt, cùm ibi conſtituatur terminus moderatus vſuris vt poſt alios tenet Roderic. *de annuis redditib. lib. 3. q. 4. n. 32.* Petr. Greg. *ſyntagm. iuris p. 3. lib. 22. c. 4. à princ.* Gemin. *de vſur. comment. 1. §. 3. n. 50.* & attento iure Canon. ille eſt terminus, moderatus pœnæ, qui ſatis ſit ad coarctandum debitorem ad obſeruantiam fidelitatis promiſſæ, vt per Turrecrem. *vbi ſuprà*; neceſſariò igitur dicendum eſt, quòd ſi pœna excedat illum legitimum modum, cùm cenſeatur in fraudem vſurarum, non poteſt exigi in vtroque foro.

8 Limita ſecundò in ſolito fœnerati, quem adeò leges deteſtantur, vt antiqui eum peiorem, quàm furem cenſuerint, teſte Roder. *d. loco, n. 15.* ratio limitationis eſt, quia, vt dixi, ſi pœna conuentionalis poſita ſit in fraudem vſurarum in nullo foro exigi poteſt; talis autem præſumitur, quando dationi quantitatis apponitur ab homine ſolito fœnerati, vt per Innoc. *in præſenti*, Turrecrem. *in ſumma 14. q. 3.* Greg. per text. *ibi in l. fin. tit. 11. partit. 5.* Rebuff. *dict. verbo proferuntur, n. 47. & gloſ. 1. n. 68.* Gutier. *Canon. d. loco, n. 17. & de iuram. confirm. p. 1. c. 26. n. 10.*

9 *Septem librarum ſolutione, &c.*] Notatur ad hoc, quod pœna appoſita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, ſi conditioni paritum non ſit, pœna committitur pro illa parte tantum, quæ reſpondeat quantitati non ſolutæ, ita gloſſ. *verbo perſolutis*, Innoc. Zabar. Panorm. Butr. & Socin. *in præſenti*, Bero. *in d. cap. dilecti, num. 82. de arbitr.* communis ex Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 20. num. vlt. de iuramen. confirm. part. 3. cap. 17. num. 6.* Padil. *in l. ſi quis maior, num. 26. C. de tranſact.*

10 Obſtat tamen maximè text. *in l. hæredes, §. in illa, ff. familiæ herciſcund. l. ſed an ſcire, ff. de pignoribus, l. in execut. §. item ſi ita, & in l. ſtipulationum, §. ſi ſortem, ff. de verborum oblig.* vbi habetur ſalua parte ſortis principalis debitæ propter aliam partem non ſolutam in totum, pœnam committi. Deinde obſtat, quia in text. pœna appoſita fuit ſub conditione ſi principale debitum quadraginta librarum ſolutum non erit, ſed conditio ſiquidem eſt indiuidua facit indiuiduum actum, in quo concipitur, & illius forma contingit ex conſummatione actus, vt probat text. *in l. ſi is, qui quadraginta, §. quadam, ff. ad legem Falcidiam*, ergo pro parte diuidi non poteſt, ſed in ſolidum debetur, deficiente ſcilicet integra ſolutione principalis. Maior patet ex text. *in præſenti*, ibi, *niſi ea ſoluerent in termino*, &c. minor ex *l. cùm fundus 55. l. qui duobus 22. l. penult. ff. de condit. & demonſt.* Denique obſtat litera huius text. dum enim Pontifex iubet Epiſcopum contentum eſſe cum ſolutione quadraginta librarum, & ſuper pœna triginta librarum ſilentium imponit, expreſsè docet pœnam nec in totum, nec pro parte fore exigendam; neceſſariò igitur dicendum videtur, aut pœnam in totum committi, vt conditio poſtulat, aut nullam ex parte deberi, vt text. habet.

11 Ex quibus huius text. deciſio valde dubia reputatur, & à DD. varij adduci ſolent intellectus; inter quos noſter Mendez de Cabedo *diuerſ. iuris arg. lib. 2. cap. 18. à num. 11.* intelligit pœnam in text. eſſe indiuiduam, & ideò pro parte peti non poſſe, *l. in executione, §. item ſi ita, l. 5. §. ſi ſortem, ff. de verb. obligat.* eo maximè, quia Epiſcopus, de quo *in præſenti*, iam receperat ſortem principalem, & in iure conſtat recepta ſorte principali amplius de pœna agendum non eſſe, *l. 2. in princip. ff. ſi quis caut. l. vlt. ff. de eo, quod certo loco.* Sed hic intellectus diſplicet, quia ex text. conſtat non eſſe ſolutum totum principale, quo caſu commiſſa pœna eſt cenſenda, etiam ratione paruæ quantitatis debitæ, ſiquidem ſi in ſtipulatione deeſt vnus nummus, quando ſtipulatur decem, exiſtit conditio, & pœna in ſolidum committitur, *d. §. ſi ſortem*, Aquilin. *in l. 2. §. item etſi in facto, p. 1. n. 43. ff. de verborum obligat.* deinde quia obligationi dandi indiuiduè non cenſetur ſatisfactum deficiente aliqua parte, imò ſequitur in præſtatione deformitas, putà ſoluendo, aliter quàm in obligatione continetur: nec ſatisfacit idem Cabed. dum exiſtimat non eſſe attendendum ad quantitatem ſeptem librarum, quæ principali deerant, quia in iure non deſiderantur minima, *l. ſcio, ff. de reſtit. in integrum*, adhuc enim ſtat propoſita difficultas, vt ſenſu percipitur.

Quare reiecto etiam eodem ferè intelligendi modo quo vtitur Socin. *in præſenti, à n. 24.* communis DD. Schola autumat, quòd licèt attento iure Ciuili pœna ſit indiuidua, tamen attenta æquitate Canonica diuiduam eſſe, & ſolùm deberi, quatenus proportionem habuerit cum parte debiti principalis, non ſoluta, itavt pro rata eius, quod ſolutum eſt, pœna minuatur, vt ex aliis tenet Gutier. *d. cap. 20. num. vlt.* dicit communem Bero. *in d. cap. dilecti, num. 83. verſ. pœna*, Socin. *in præſenti, à n. 11.* eam tamen improbat Cabed. *d. cap. 18. n. 6.* ex eo ſcilicet, quod Pontifex nihil de nouo videtur inducere; ſed ſecundùm iuris regulas reſpondere, aſſumens rationem à iure Ciuili, ex text. *in l. nam hoc natura, ff. de condictione indebiti*; maximè quia inter ius Ciuile, & Canonicum quoad indiuiduitatem ſtipulationis pœnalis nulla eſt facienda differentia, ſiquidem non reperitur text. qui prohibeat pœnam eſſe indiuiduam, vnde ſuccedit regula *c. 1. de noui operis nunt.* intendit Sarmient. *l. 5. ſelect. c. 6. n. 11.* & Cabed. *d. loco, n. 6.* 12

Ego verò dicendum puto pœnam appoſitam ſtipulationi dandi eſſe indiuiduam, per text. *in d. l. 5. §. ſi ſortem, & d. l. in executione, §. item ſi ita, ff. de verb. obligat.* Nec huiuſmodi reſolutioni obſtat text. *in præſenti*, quatenus habet quòd licèt totum principale ſolutum non fuerit, non tamen ob id poſſit integra pœna peti, non excludit enim indiuiduitatem pœnæ, ſecundùm quam attento iure Ciuili tota committitur, quoties totum principale ſolutum non eſt, imò eam decidendam relinquit diſpoſitioni iuris Ciuilis, vt ex multis ſuadetur. Primò, quia nulla verba in hoc text. reperiuntur, per quæ recedere cenſendus ſit Pontif. à regulis iuris Ciuilis, vt bene aduertit Cabed. *d. loco*, Secundò, quia Summus Pontifex in hoc text. reſpondet conſultationi, vnde videtur de iure reſpondere, iuxta doctrinam *gloſſ. vltim. in cap. conſultationi, de temporibus ordin.* communiter receptæ, vt per Nauar. *in cap. accepta, oppoſit. 2. n. 2. de reſorm.* Tertiò quia Pontifex in præſenti rationem aſſumit à iure Ciuili, nempe à *l. nam hoc natura, ff. de condict. indebiti*, ergo ſecundum ius Ciuile reſpondere cenſetur, atque ita intellexêre hunc text. Zazius *in d. §. ſi ſortem, n. 5.* Fachin. *controu. iuris, lib. 10. c. 62. num. penult.* Cabed. *d. n. 6.* Minus obſtant verba huius text. ibi, *ſuper pœna triginta librarum memoratos rectores amplius non moleſtes*, quia reſpondetur mentem Romani Pontif. eo ſolùm tendere, vt reprobet exceſſum pœnæ quæ conſtat contineri in ſumma illa triginta librarum, habito reſpectu ad ſeptem libras non ſolutas, quarum ratione tantùm, non autem reſidui iam ſoluti pœna potuit deleri, illo enim recepto pœnæ renuntiatum cenſetur, vt benè aduertit Socin. *ibi ſuprà*. Cùm igitur illo reſpectu pœna illa immoderata ſit, meritò per hunc text. reprobatur, ad exemplum etiam iuris Ciuilis, ſecundùm quod immoderata 13

moderata pœna reiicitur, vt ſuprà dictum eſt, non tamen negat hanc pœnam pro ea parte, qua moderata eſt, in totum committi, vtpotè ex ipſa lege, vel partium voluntate indiuiduam.

14 *Pontificalis modeſtia*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Eccleſia non eſt prona ad pœnas, vt per Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ.90. num.36.* dicitur enim vltrix, & auctrix iuſtitiæ,& mater æquitatis, vt per Sigiſmund. Scacc. *de appellat.q.7.n.49.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatum ſuum occidentes priuantur beneficiis, & feudis, quæ habentur ab illis Eccleſiis*, & n.2.

3 *Epiſcopum iniurioſè, aut temerè percutientes ſunt excommunicati; niſi cauſa propriæ defenſionis percuſſerint*, & n.4.

5 *Ciuitas aliquid committens contra ſuum Epiſcopum incidit in pœnam interdicti.*

Cap. Ad aures. X.

1 PRælatum ſuum occidentes priuantur beneficiis,& feudis, quæ habentur ab illa Eccleſia, in qua erat Prælatus, & nec ipſi, nec hæredes poſſunt habere eadem beneficia, vel alia quælibet de nouo. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr. Hoſt.Butr.Anchar.Panorm.Marian. Socin. Viuian. *in ration.lib.5.iuris Pontif. pag.241.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.737.* remiſſiuè Ximen.*in concord. p.2.* refertur ab Anton.Auguſt.*collect.4.Decret.lib.5.tit.13. cap.1.*

2 Collige ex text. omnia beneficia debere amittere illum, qui Prælatum interfecit Eccleſiæ, vbi illa obtinet, de quo *cap. in quibuſdam 12. infr. hoc tit.* & iam

3 hodie in occidente, capiente, vel banniente Epiſcopum auctæ ſunt pœnæ *in Clem. 1. hoc tit.* vbi percutientes iniurioſè,aut temerè Epiſcopum, ſunt excommunicati,Nauar.*in man.c.27.n.66.*Clar.*in §.fin.9.q.77. n.23.*& Ciuitas aliquid committens contra ſuum Epi-

4 ſcopum incidit in pœnam interdicti, Clar. *d. §. fin. q.77.n.3.* Henriq. *in ſumm.lib.13.c.43.§.5. lit.M*, niſi

5 percuſſerit, aut offenderit cauſa ſuæ propriæ defenſionis,Clar.*d.§.fin.q.77.num.23.* Fichard. *tom. 1. commun. opinion. tit.12.n.28.pag.199.*

SVMMARIVM.

1 *Litigator ſi temere proruperit contra aſſertionem iudicis arbitrio ſuperioris puniri debet.*

2 *Iniuria facta officiali Regis videtur facta ipſi Regi.*

3 *Magiſtratum Regium offendens dicitur ſaluaguardium infringere.*

4 *Iudex poteſt cognoſcere, & punire iniuriam ſibi factam contemplatione officij, quando pœna determinata eſt à iure*, & n.6.

5 *Iniuria in dubio præſumitur, non vt iudici, ſed vt priuatæ perſonæ illata.*

6 *Iudicem, qui eſt in ſyndicatu, offendens qua pœna puniatur, remiſſiuè.*

Cap. Dilectus. XI.

1 LItigator quòd temere proruperit contra aſſertionem iudicis,ſi conſtiterit, arbitrio ſuperioris puniri debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.Zabar.Ioan.Andr. Hoſt.Henriq.Butr.Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 241.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.738.* remiſſiuè Ximen.*in concord. p. 2.* refertur ab Anton.Auguſt.*collect.4.Decret.lib.2.ſub tit.6.de probat. cap 1.*

Temere prorumpentis, &c.] Iniuria enim facta officiali Regis,videtur facta quaſi Regi,ex Cyn.*in l.ſi non conuitij, C.de iniur.* quem refert,& ſequitur Auiles *ad c.1.Pretor. verbo Tierra, num.4.fol.45.* Farin.*in praxi crimin.q.105.n.126.& 199.*Et offendens Regium magiſtratum dicitur ſaluaguardium infringere, cùm omnes officiales ſint ſub ſecuritate Regis;vide Rebuff.*in comment. ad l.57.ff. de verb.ſignific. pag.296.* & ideò ipſe iudex poteſt cognoſcere, & punire iniuriam, quæ ſibi facta fuit, Gregor. *l.26. verbo meſurados, tit.23. partit.3.* Menoch.*de arbitr. caſu 263.n.7.& 8.*Fachin. *lib.6.controuerſ.c.9.* Decian. *in tract. crimin.lib.4.c.42. n.1.& lib.7.c.38.n.15.*Farinac.*in praxi crimin.p.1.q.17. n.44.cum ſeqq.*Bernard.Græuæ.*ad pract.Cameræ Imper. lib.1.concl.29.* Intellige de iniuria facta contemplatione officij,non autem de illa, quæ illata fuit,vt priuatæ perſonæ,vt per Steph.Gratian. *diſcept.forenſ.c.54.n.7.* Triuiſan.*Venetiæ deciſ.10.num.34.* quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.1.collect.138.poſt princip.*Alex. Rauden.*reſponſ.50.vol.1.* Bernard. Græuæ.*d.concl.39.à n.5.* vbi etiam reſoluit quòd in dubio præſumitur iniuria, non vt iudici, ſed vt priuatæ perſonæ illata. Intellige etiam,quando iniuria facta iudici eſt notoria,& habet pœnam determinatam à iure, Bonacoſ.*commun. crimin. p.1.verbo iniuria, fol.91. in fine, & verbo iudex, fol.100.* Gail.*lib.1.obſeru.39.* Aloyſ.Ricc.*d.collect.138.* Franc.Viuian.*Neapolit.deciſ.278.n.2.* Alex. Rauden.*d. n.81.*Bernard.Græuæ.*d.concl.39. à n.9.* De offendente autem iudicem, qui eſt in ſyndicatu, vide Clar. *lib.5. §.fin.q.68.n.21.* Hippol. *conſ.115.à n.16.* Tiraq.*de nobilit.c.28.n.7.*Auiles *ad c.1.Pretor.fol.73.n.8.*Vincent. de Franch. *deciſ.403.n.2.* Menoch. *de arbitr. caſu 263. n.10.* Perez *l.5.tit.12.lib.8.Ordin.gloſſ.1.* Cotta *in memorab.verbo poteſtas, pag.695.* Farinac.*d.q.17.n.38.& p.3.q.105.n.200.*

[Right-margin numbers beside the above paragraph: 2, 3, 4, 5, 6]

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Beneficiatus occidens Prælatum, aut Combeneficiatum, ipſo iure priuatur beneficio, quod obtinet in eadem Eccleſia.*

3 *Verba*, prorſus amittat, *ſententiam ferendam ſignificant.*

4 *Iura vbi abſolutè dicunt poſſe diſpenſari, intelliguntur de Epiſcopo.*

5 *Epiſcopum occidens, vel capiens, & eius poſteri vſque ad tertiam generationem perdunt quicquid habent ab Eccleſia.*

Cap. In quibuſdam. XII.

PAtroni, Aduocati, Vicedomini, non debent ſuper prouidendis Eccleſiis, vel earum poſſeſſionibus, & bonis plus ſibi vſurpare, quàm iure permiſſum eſt, & ſi ſecus, per cenſuram Eccleſiaſticam compellendi ſunt. Item ſi per ſe, vel per alios præſumpſerint occidere Rectorem, vel aliquem Clericum ipſius Eccleſiæ,amittant iuſpatronatus,Aduocatiam,feudum,vicedominatum, beneficium, & de præmiſſis nihil perueniat ad hæredes, poſteri talium vſque ad quartam generationem non admittantur in collegio cle- 1

ricorum

ricorum, nec in domibus Regularium aſſequantur honorem alicuius Prælationis, niſi cum eis fuerit diſpenſatum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 242. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 738. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innocent. III. *c.* 45. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 2.

2 Probat hic text. beneficiatum occidentem Prælatum, aut beneficiatum ipſo iure priuari beneficio, quod obtinet in eadem Eccleſia vt per Rebuff. *in praxi tit. de modo amittendi beneficia*, *n.* 45. Tolet. *in ſumma lib.* 1. *c.* 88. *verſ.* 7. *in nouiſſ. edit.* Turzan. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 50. *pag.* 185. Hieronym. Gabriel. *conſil.* 196. *n.* 6. *lib.* 1. *&* *conſ.* 187. *n.* 8. *lib.* 2. Petr. Gregor. *de beneſic. c.* 26. *à n.* 13. Gonzal. *ad reg.* 8. *cancell. gloſſ.* 15. *à n.* 77. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 11. *c.* 10. *n.* 57. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 119. *n.* 68. vbi aſſerit quòd hæc priuatio ipſo iure procedit ea ratione ſpeciali in beneficio illius Eccleſiæ, in qua videtur deliquiſſe, non autem in aliis beneficiis, quæ obtinet in aliis Eccleſiis.

3 Quamvis Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 18. *q.* 1. *verſ. Deinde quæres*, dicat, quòd in hoc text. non dicitur ipſo iure, vel ipſo facto amittat, ſed ſimpliciter, *amittat*, quod verbum non continet ſententiam ipſo iure latam, ſed iudicis ſententiam ferendam, & ſic ex hoc cap. non conſtare talem priuationem ipſo iure ait Abb. *hic n.* 7. Reſpondetur enim potiùs dictum verbum, *mittant*, de quo in hoc text. ſententiam latam ſignificare, vt reſoluit Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *n.* 21. *verſ. fallit deinde*, non dicitur enim text. ſimpliciter, ſed prorſus amittant, quæ dictio, *prorſus*, importat ipſo iure, vt per Boër. *deciſ.* 244. *n.* 4. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertantur, n.* 71. Bernard. Muſcatel. *de modo fideiubendi, p.* 1. *modo* 14. *num.* 12. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 53. *n.* 8. quæ omnia habentur in meo tract. *de officio, & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 57. *n.* 239.

4 *Diſpenſatum.*] Ab Epiſcopo ſcilicet, quia diſpenſatio non fuit reſeruata Papæ, ita Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 5. *n.* 1. vbi enim iura abſolutè dicunt poſſe diſpenſari, intelliguntur poſſe Epiſcopum, vt per *gloſſ. fin. in præſenti*, & Henriq. *in ſumma*, *p.* 2. *lib.* 14. *c.* 19. §. 2. *lit. P.*

5 In gloſſ. *Ad hæredes*, ibi, *quartam generationem.*] Notatur ad hoc, quòd occidens, vel capiens Epiſcopum, aut contra Eccleſiam delinquens, & eius poſteri, vſque ad quartam generationem perdunt quicquid habent ab Eccleſia, vt per Duen. *regul.* 345. *limit.* 8.

SVMMARIVM.

1. *Domino in excommunicatione inſordeſcenti ſubditi fidelitatem non debent.*
2. *Inſordeſcens per annum in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi.*
3. *Declaratur text. in præſenti.*
4. *Nobiles leuius puniuntur.*
5. *Vaſſalli per excommunicationem dominorum abſoluuntur ab obſequiis, & muneribus illis poſt excommunicationem præſtandis.*
6. *Pœna temporalis ſumitur ab Eccleſia propter excommunicationis contemptum.*
7. *Nobilitati prouidendum in beneficiis.*

Cap. Grauem. XIII. & fin.

Honor. III.

1 Contemnens, & inſordeſcens in excommunicatione, v. g. per duos annos, eſt ſuſpectus de hæreſi, ſed ſi eſt Comes, propter eius nobilitatem ſi non vult parere iuri, abſoluuntur Eccleſiæ à iure illi debito, & ſubditi denuntiantur abſoluti à iuramento fidelitatis quandiu remanet in excommunicatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in raton. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 143. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 738. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. Hanc Decretalem exornauit Pegna *ad Eymericum in directorio Inquiſ. p.* 2. *commento* 15.

2 *Non careat ſcrupulo hæretica*, &c.] Aduerte, quòd inſordeſcens per annum in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi, de quo vide quæ dixi *ad cap. excommunicamus*, 13. §. *qui autem*, *de hæreticis*, vbi plures DD. retuli, multipliciterque declaraui.

3 Neque obſtat, quòd text. *in præſenti* faciat mentionem de triennio, quia, vt reſpondet Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum*, §. 18. *n.* 24. facti contingentiam narrat, idem ſentire videtur Menoch. *de arbitr. caſu* 416. *num.* 49. *&* 50. dum habet text. etiam *in cap. cum bonæ, de ætate, & qualitate*, requirentem triennium non ſe fundare ſuper illo, ſed ſuper temporis diuturnitate vltra annum, additque text. *in præſenti* licèt loquatur de laico, eſſe quoque in clerico intelligendum, cùm vel nulla in iis ſit differentia, vel ſi eſt, validiùs ligatur clericus, tanquam is, qui magis parere tenetur.

4 *Nobilitati parcere.*] Notatur ad hoc, quòd nobiles leniùs puniuntur, de quo, & an & quando delictum augeatur ratione dignitatis perſonæ delinquentis vide Simanc. *de cathol. inſtit. cap.* 46. *ex num.* 67. Ludouic. Mexi. *in tract. taſſæ panis concl.* 6. *ex num.* 21. Peniam *in direct. Inquiſit. p.* 2. *ſchol.* 13. *verſ. volentes tamen*, Iacob. Benui. *de priuileg. Iuriſconſ. p.* 1. *priuil.* 41. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi p.* 8. *conſider.* 33. Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *à num.* 108. *& de pœnis temper. cauſ.* 31. Farinac. *p.* 3. *q.* 98. *&* 93. & alios citatos ad *c. cùm quidam de iureiur. n.* 2.

5 *Ab eius fidelitatis iuramento*, &c.] Notatur ad hoc, quòd propter excommunicationem dominorum, vaſſalli, qui illis ſacramento fidelitatis ſunt obligati, obſequiorum, & munerum, quæ præſtabant eis, poſt excommunicationem immunitatem adipiſcuntur, ita S. Antonin. 3. *part. tit.* 25. *c.* 1. *verſ. citans*, benè Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 4. *q.* 34. *n.* 6. *&* 7. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſon. extra grem. Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *c.* 2. *n.* 1. vbi *n.* 3. rationem præſtat, quare Eccleſia diuerſimodè agat cum ſuperioribus ratione iuriſdictionis, quàm agat cum ſuperioribus reſpectu poteſtatis dominicæ.

6 *Penitus abſolutos.*] Id eſt, ipſo iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 87. Nam propter excommunicationis contemptum ſumitur per Eccleſiam pœna temporalis, abſoluendo ſubditos ab eius ſubiectione, & debitores ab eius debito, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum*, *notab.* 2. §. 1. *n.* 5.

7 In gloſſ. *Nobilitati*, ibi, *& in beneficiis etiam magis prouidendum eſt nobilitati.* Vide Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *n.* 20. *cum ſeqq.* Auiles *ad cap. Prætorum, verbo à las partes*, *n.* 26. *fol.* 44.

De

De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

Tit. XXXVIII.

SVper hanc rubr. ſcripſernnt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon. fol.* 162. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canon. fol.* 183. Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 199. Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analyſi method. iuris Pontif. à pag.* 723. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſt. enarrat. pag.* 438. Caniſ. *in ſumm. iuris Canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decret.* omnes *ſub hoc tit. & vol.* 4. *repet. ſuper iure Canon. ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. à Capiſtrano.

De materia huius tit. vide Bonacoſ. Villalob. & alios *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 13. *pag.* 204. *cum ſeqq.* Prax. Epiſc. *verbo pœnitentia*, latè de Pœnitentiæ Sacramento Theologi cum Magiſtro *in* 4. *diſtinct.* 14. S. Thom. *p.* 3. *q.* 84. Soar. *tom.* 4. *de Pœnitent.* Vinald. *in candelabro aureo de Sacram. Pœnit.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. p.* 1. *tract. de Pœnit.* Card. Bellarm. *in ſuis controuerſiis, tit. de Pœnit.* Luc. Pinel. *de Sacram. Pœnit.* Henriq. *in ſumm. lib.* 4. Greg. de Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 3. *cum tribus ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori lib.* 29. Zerol. *in ſpeciali tract. de Pœnit.* Bonacin. *de Sacram. diſput.* 5. *de Pœnit. Sacramento.*

De Indulgentiis, & Iubilæo integros tractatus ediderunt Anton. Roſel. *tom.* 14. *tract. Doctor. fol.* 147. Ludou. Bologn. *eod. tom.* 14. *fol.* 141. Thom. de Vio. Caiet. Anton. Cordub. Gaſpar Scopius, Iſidor. Valſeran. Iacob. Nauclantus, Ioan. Baptiſta Paulian. Thom. Zerol. qui propriè de indulgentiis tractant, Angel. Rentinus, Boëtius Epo, Thom. Leui. Vincent. Filliuc. Quintil. Mandoſ. Marian. Socin. Luc. Pinel. Ioan. Friger. Ioan. Agoman. Conuer. Franciſc. Rodriq. Hieron. Gratian. Rutil. Benzon. Anton. Sanctarel. Iul. Lauor. tractant etiam Nauar. *in opere de Iubilæo, & Indulgentiis*, Henriq. *in ſumm. lib.* -. Fr. Emman. *tom.* 2. *quæſt. regul. q.* 85. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *verbo Annus ſanctus, pag.* 14. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 20. Soar. *tom.* 4. *propè finem*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 7. *à n.* 94. *cum multis ſeqq.* Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 12. Balduin. iun. *ſuper opera controuerſ.* Bellarm. *p.* 1. *l.* 6. *de Indulgent.* Ioan. Franciſc. Leon. *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 1. *c.* 7. Bonac. *de Sacram. diſp.* 6. *q.* 1. *puncto* 1. Fernand. *in examine Theologiæ Moral. p.* 3. *c.* 7. Vgolin. *de offic. Epiſc. c.* 41. Petr. Coton. *lib.* 4. *controuerſ.* Molfeſ. *in ſumm. Theolog. Moral. tract. c.* 26. *de Indulgent.* Vincent. Filliuc. *in quæſt. moral. lib. tract.* 8. *c.* 3. *cum ſeqq.* Indulgentiæ enim tantum valent, quantum ſonant, vt per Bonacoſſ. *comm. crim. p.* 2. *verbo Indulgentiæ, fol.* 36. *verſo*, & qualiter ſit intelligenda regula iſta, vide Iul. Lauor. *in tract. de Indulgent. p.* 2. *c.* 14. *n.* 28. & quando inceperint, vide Henriq. *d. l.* 7. *c.* 15. §. 6. Fr. Hieron. Roman. *lib.* 1. *de Republica Chriſtiana, c.* 23. Fr. Emman. *d. q.* 35. *art.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia publica pro manifeſto peccato imponi debet.*
2 *Publica Pœnitentia quæ ſit, oſtenditur.*

Cap. Manifeſta. I. *Alex.*

PEccata manifeſta non ſunt occulta correctione purganda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 250. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 743. *& vol.* 4. *ſuper iure Canon. ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. à Capiſtrano, remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. reperitur apud Gregor. *lib.* 22. *epiſt.* 31. *regiſtri ad Felicem Siciliæ Epiſcopum*, refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 43. *c.* 1. vbi tribuitur Calixto Papæ. 1

Non ſunt occulta, &c.] Notatur ad hoc, quòd publica Pœnitentia eſt, quæ abſque vlla ſolemnitate publicè fit ex Epiſcopi, vel Sacerdotis mandato, vbi peccatum publicè commiſſum fuerit, vt per Couarru. *lib.* 2. *variar. c.* 10. *n.* 3. Nauar. *in cap. conſideret, §. ponat, n.* 14. *ad fin. de Pœnit. diſp.* 5. *& in c.* 1. *n.* 88. *& in cap. Sacerdos à n.* 86. *de Pœnit. diſt.* 6. 2

SVMMARIVM.

1 *Preſbyterum occidenti Pœnitentia imponitur.*
2 *Miles ordinum Militarium ſi Clericum occidat, perdit priuilegium, & cingulum militiæ, & remanet merè ſæcularis.*
3 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt priuare laicum militia temporali.*
4 *Preſbyterum occidens in pœnam prohibetur Matrimonium contrahere.*
5 *Inceſtus impedit Matrimonium contrahendum.*

Cap. Quis Preſbyterum. II.

PReſbyterum occidenti imponitur Pœnitentia duodecim annorum, & ſi eſt conuictus, & miles, carere debet cingulo militari per totum tempus ſuæ vitæ, & manere abſque ſpe coniugij. Colliguntur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 251. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 744. *& vol.* 4. *repet. ſuper iure Canon. ad lib.* 5. *Decretal.* Ioan. à Capiſtrano, remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Moguntin. ſub Rabano Archiepiſcopo, referunt Burchard. *lib.* 2. *Decret. c.* 7. & Iuo *p.* 10. *c.* 156. 1

Sua militiæ cingulo careat.] Notatur ad hoc, quòd ſi aliquis miles ordinum militarium Clericum occidat, perdit priuilegium, & cingulum militiæ, & remanet merè ſæcularis, & poteſt conueniri coram iudice ſæculari, vt per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *q.* 62. *art.* 15. Vnde Bobadil. *in ſua Politica, lib.* 2. *c.* 17. *n.* 86. reſoluit, quòd ſi Miles ordinum Militarium, Doctor, aut alius à Rege, aut Imperatore creatus Miles occidat Clericum, poteſt iudex Eccleſiaſticus eum priuare cingulo militiæ, vel inſigniis Doctoralibus, quæ ipſo iure amiſit, & ita iudicem Eccleſiaſticum priuare laicum militia temporali reſoluit Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter vir. & vxor. notab.* 2. §. 1. *n.* 5. 2 3

Et abſque ſpe coniugij maneat.] Notatur ad hoc, quòd ſi quis Clericum Presbyterum occiderit, in pœnam prohibetur Matrimonium contrahere, vt per Couar. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 6. *in initio, num.* 5. Ludou. Lopez *in inſtructorio conſcientiæ, p.* 2. *c.* 46. *verſ. præterea*, Vinald. *in candelabro aureo de Sacramentis, part.* 1. *de Matrim. n.* 105. Henriq. *in ſumm. lib.* 12. *c.* 2. §. 1. *in fine*, Sanch. 4

de

de Matrim. lib.7.diſp.6. num.9. vbi ex aliis concludit, quòd quamvis non videatur deſiderari, quod interfector ſit conuictus in foro contentioſo, tamen tenendum eſt deſiderari, quia text. in præſenti petit, vt conuictus ſit, nec poteſt dici loqui in foro conſcientiæ, cum in eo nulla ſit conuictio.

5 In gloſſ. *Abſque ſpe coniugij*, fin.ibi, *quædam crimina impediunt Matrimonium contrahendum, vt inceſtus*, &c. Vide Couar. *d.c.6.in initio*, *num.*4. Nauar. *in man.c.*22. *n.*29. Gutier. *canonic.lib.*1.*c.*15.*n.*7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*31.*n.*191.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia arbitraria indicenda eſt illi, qui modum exceſſit ſe defendendo.*
2 *Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ.*
3 *Pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptamque adimplere.*
4 *Punitur mitius ille, qui prouocatus fecit.*

Cap. Significauit. III.

Alex. III.

1 QVando quis pro libertate ſua ſe defendit, vel pro Eccleſia pugnat, ſi multum excedit, & peccat, debet ei imponi pœnitentia arbitraria, & mitis, ne pro aſperitate eius, ipſi vel alij retardentur ad defenſionem Eccleſiæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm Marian. Socin. Ioan. à Capiſtran. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.* 251. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*744. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*33. *cap.* 2.

2 *Miſericorditer imponatis.*] Notatur ad hoc, quòd pœnitentiæ ſunt arbitrariæ, & prudentis Confeſſarij arbitrio relinquuntur, vt per Perez *l.*2.*gloſſ.*1. *pag.*45. *verſ. punitur, tit.*1.*lib.*1. *Ordin.* & alios citatos *ad cap. quæſitum* 7. *num.*5.*infr. hoc tit.* Fr. Emman. *in addit. ad*
3 *Bullam Cruciatæ*, §.9.*num.*100.*fol.mihi* 181. Quam quidem pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptámque adimplere, vt tenent plures citati à Cened. *ad Decret. collect.*40.*num.*2. quibus adde Henriq. *in ſumm. lib.*4.*c.*8.§.1.*iuncto commento, lit.B*, Soar. *tom.*4.*diſp.*38. *ſect.*7.*n.*2. Luc. Pinel. *de Sacram. Pœnit. tract.*3.*de ſatiſfact. dub.*4. Ægid. *de Sacram. tom.*2.*diſput.*20.*num.*79. Ioan. Rebell. *in hiſtoria miraculorum Sanctiſſimi Roſarij Beatiſſimæ Virginis, lib.*3.*dialogo* 7. nouè Iulius Lauor. *in tract. de Iubilæo, & Indulg. p.*2. *cap.*5.*num.*9. Vaſquez *q.*94.*art.*2.*dub.*1.*n.*5. Nugn. *q.*15 *art.*1. & *q.*13. *art.*2. *diffic.*3. Valent. *tom.*4.*diſp.*7.*q.*14.*punct.*4. *num.*1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. p.*1. *q.*35.*per totam.* Quamvis non poſſe Confeſſorem pœnitentem inuitum obligare ad pœnitentiam, ac per conſequens nec ipſum pœnitentem, qui iuſtam pœnitentiam à Confeſſore datam non vult acceptare, peccare ob id lethaliter contra aliquod Diuinum, aut humanum præceptum minus benè teneant Scot. Gabr. Medin. Sylu. Caietan. Armil. Nauar. & alij, quos refert, & ſequitur Ludouic. Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ, p.*3.*caſu* 3. & quicquid etiam poſſe pœnitentem licite Confeſſario dicere ſe nullam pœnitentiam velle acceptare, cùm illam ſoluendam ſeruet poſt mortem, dicant minus bene Nauar. *in man.c.*16.*n.*20. Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ in princ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*7. *n.*15.

Quòd pro libertate ſua, &c.] Notatur ad hoc, quòd mitiùs punitur ille, qui prouocatus fecit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 1. *n.*5. vel dolore commotus, vt per Couar. *de ſponſal. p.*2.*c.*7.§.7.*n.*11. 4

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ, quæ conceduntur per Prælatos non ſubditis, non proſunt niſi proprij iudices hoc concedant.*
2 *Indulgentias alienis ſubditis Prælatus concedere non poteſt, niſi proprij Epiſcopi conſentiant.*
3 *Indulgentias ſuis ſubditis in aliena diœceſi exiſtentibus poteſt Epiſcopus concedere.*
4 *Pœna duplex, temporalis ſcilicet, & æterna pro omni peccato debetur.*

Cap. Quod autem. IV.

INdulgentiæ conceſſæ à Prælato, v.g. in dedicatione, vel conferentibus ad fabricam, proſunt tantum pro ſubditis eius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*251. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*744. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.*5. *tit.*33. *cap.*3. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.*35. *c.*4. 1

Collige ex text. Indulgentias illis tantùm prodeſſe, qui Prælato indulgenti ſubſunt, nam alienis ſubditis Indulgentias concedere non poteſt, vt per Nau. *de Iubilæo, notabil.*31.*num.*13. latè Iul. Lauor. *de Iubilæo, & Indulgentiis, part.*2.*cap.*11.*à num.*28. Sed ſi proprij Epiſcopi conſentiant alieni ſubditi lucrantur, idem Lauor. *d. c.*11. *num.*29. vbi *num.* 32. cum Nauar. *loco proximè citato*, conſulit, vt peregrinantes muniantur facultate Epiſcoporum ſuorum ad quærendas Indulgentias alienorum Epiſcoporum, aliàs Indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo, exteris ad ſuam diœceſim venientibus non proſunt, & tali conceſſione non facta propter meritoria opera facta in alienis diœceſibus, non reciperent Indulgentias. Quod intellige de Indulgentiis conceſſis ab Ordinariis inferioribus à Summo Pontif. ſecus de Indulgentiis ab eo conceſſis, quas quilibet per opera meritoria ad illas recipiendas conſtituta recipit, qui reſpectu Papæ non magis dicitur ſubditus vnus, quàm alter, *cap. cuncta per mundum*, 9.*q.*3. 2

Vtrùm autem Epiſcopus exiſtens extra Epiſcopatum poſſit concedere homini eiuſdem Indulgentiam intra ſuum Epiſcopatum quærendam? affirmatiuè reſpondet Lauor. *d.c.*11.*n.*35. Vtrùm verò poſſit Epiſcopus concedere Indulgentias, niſi ſubditis in aliena diœceſi exiſtentibus? ſimiliter affirmant Soar. *tom.*4. *diſp.*55. *ſect.*3. *n.*17. & citati per me *de offic. & poteſt. Epiſc. p.*3. *allegat.* 88. *n.*25. & 26. & me citato idem Lauor. *d.c.*11.*n.*36. vbi *n.*37. reſoluit poſſe Epiſcopum concedere ſuo ſubdito Indulgentiam quadraginta dierum viſitanti talem Eccleſiam, quamvis ea ſit in aliena diœceſi. 3

In gloſſ. *Vt poſſint*, ibi, *nam pro omni peccato duplex pœna debetur, temporalis, & æterna*, &c. De iis latè Iul. Lauor. *d.p.*2.*c.*2.*n.*17. *cum ſeqq.* 4

In ead. gloſſ. ibi, *Cùm peccatum per contritionem*, &c. Notatur ad hoc, quòd ad conſequendam Indulgentiam non neceſſariò requiritur vt præcedat confeſſio actualis

actualis, vt per Nauar. *in comment. de Iubilæo, not.*18. *à num.*8. Soar.*tom.*4. *de Pœnit.diſp.*52.*ſect.*3. *n.*1. Rutil. Benzon.*de Iubilæo, lib.*5.*c.*15. *dub* 4. Hieron. Gratian. *in ſimili tract.p.*2.*&* 12.Pinel.*de indulgent.c.*13.Filliuc. *tom.*1.*tract.*8.*c.*9.*n.*143. Bonac. *de Sacram. diſp.*6.*q.*1. *puncto* 5.*n.*6.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitens verè non eſt, qui peccandi animum non deponit, eius tamen confeſſio recipitur.*

2 *Pœnitens verè ille dicitur quando ita peccata mortalia diſplicuerint, vt ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum, ea denuo admittere proponat.*

3 *Pœnitens verè vt quis cenſeatur non eſt neceſſarium credere ſe nunquam denuo lethaliter peccaturum, ſed ſufficit concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere quòd concipere nequeat.*

4 *Contritio an requirat propoſitum implicitum vitandi peccata in futurum, an verò requirat implicitum, oſtenditur.*

5 *Meretrices debent audiri in ſacramentali Confeſſione.*

6 *Opera bona facta extra charitatem quos effectus operentur, oſtenditur.*

7 *Pœnitentia facta in peccato mortali an reuiuiſcant adueniente gratia quoad effectum ſatisfaciendi ex opere operato, remiſſiuè.*

CAP. Quòd quidam. V.

1 POEnitens verè non eſt, qui peccandi animum non deponit, eius tamen confeſſio accipienda eſt, & celebris de ſalutaribus monitis pœnitentia indicenda. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar. Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar. Panorm.Marian.Socin. Ioan.à Capiſtr. Viu.*in ration.lib.*5.*iuris Pontif.pag.*252. Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*745.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1.*&* 2.refertur ab Anton.Auguſt.*collect.*2. *Decret. lib.*5.*tit.*17.*c.*1.

2 Probat hic text. non eſſe verè pœnitentem, qui peccandi animum non deponit, tunc enim ille dicitur verè pœnitens, quando ita peccata mortalia diſplicuerint, vt ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum, ea denuo admittere proponat, vt per Nauarr. *de Iubilæo, & indulgentiis, notab.*17.*num.*9.quem refert,
3 & ſequitur Iul. Lauor.*eodem tract.part.*2 *c.*14.*n.*76.reſoluentes non eſſe neceſſarium ad veram pœnitentiam credere nunquam nos denuo lethaliter peccaturos, ſed ſufficere concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere, quod concipere nequeamus, & ita non requiri, vt pœnitens habeat huiuſmodi credulitatem ſe non amplius peccaturum mortaliter, ſed ſufficere, vt habeat propoſitum non amplius peccandi in futurum, tenent Soar.*tom.*4. *diſp.*4.*ſect.*3.*num.*5. Zerol. *de pœnitent. cap.*7. *quæſit.*9. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnitent.lib.*5. *num.*34. *&* 56. & alij quos refert, & ſequitur Bonacin. *de Sacrament. diſput.*5. *ſect.*1.
4 *punct.*8. *num.*3. vbi *n.*2. diſputat quæſtionem illam, vtrùm ad contritionem ſufficiat propoſitum implicitum vitandi peccata in futurum, an verò requiratur explicitum, & poſtquam pro vtraque parte plures retulit DD. vtramque opinionem veram eſſe affirmat, & in praxi tenet conſulendum eſſe propoſitum actuale, cùm hoc ſit tutius, & ſecurius remedium ad iuſtificationem, & vſu magis receptum, quanquam non videtur æſtimandum inualidum Sacramentum ſuſceptum ab eo, qui bona fide deteſtatur peccatum, illúdque confitetur abſque formali propoſito, citat & Soar. *d. tom.*4. *diſp.*20. *ſect.*4.*num.*34. Reginald. *d.lib.*5. *n.*58. Bellarm.*de Pœnit.lib.* 2. *cap.*6.*ad finem*, Pitigian.*p.*2. *diſtinct.*14.*q.*3.*art* 8.*concl.*3.

Confeſſionem recipere debet, &c.] Notatur ad hoc, 5
quòd meretrices debent audiri in ſacramentali Confeſſione, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop.p.*1.*verbo lupanaria*, §.2. vbi etiam reſoluit, quòd non ſunt abſoluendæ, niſi certò promittant abſtinere in futurum, quod probabiliter tunc credi poteſt quando relinquunt reipſa tum peccata, tum peccatorum occaſiones.

In gloſ. *Non ſit vero*, ibi, *nam omnia bona, quæ quiſ-* 6
que facit in vita, &c. Multos effectus, quos operantur bona opera facta extra charitatem, commemorant Nauar.*in c.alma mater, p.*1.§.4.*n.*12.*&*.§.5.*n.*1.*col.*4.*&* 5.Nauar. *in manuali c.*17.*n.*277.Soar.*tom.*4.*diſput.*37. *ſect.*1.& alios plures, quos refert. Iul.Lauor.*d.tract. de Indulgentiis p.*1. *c.*5.*n.*45. *& c.*14.*n.*60.*&* 61. Bonacin. *de Sacrament.diſp.*5.*q.*6.*ſect.*4.*punct.*1.*n.*2.*verſ.reſpondeo*, Zerol.*de Pœnitent. c.*25. *quæſito* 28. ex quibus colligitur quòd proſunt ad implenda præcepta, ad excuſandum à nouo peccato, ad illuſtrandam mentem peccatoris, vt ſuum malum peccator agnoſcat, & eius pœniteat, ad quærendum virtutes morales nec peccatum ad aliud ſuo pondere trahat, ad quærendam cordis lætitiam, ne Angelus cuſtos nos omnino deſtituat, ne tam citò Deus nos puniat. Non tamen opera facta in peccato mortali proſunt ad quærendam, vel augendam gratiam gratum facientem, vel gloriam beatificantem, *c.nihil de conſecrat.diſtinct.*5. cuius vniuerſale dictum limitat gloſ.*ibi*, vt procedat quoad vitam, ideſt, quoad gratiam, & gloriam præfatas, quia quo ad temporalia prodeſt, *c.ſi qualibet*, 21.*q.*2. Nauar. *in cap. quærat*, §. *quod autem*, *de Pœnit. diſt.*3. An pœnitentiæ 7
factæ in peccato mortali reuiuiſcant adueniente gratia quoad effectum ſatisfaciendi ex opere operato, vide eundem Lauor.*d.p.*2.*c.*5.*n.*35.*in fine.* Et an opera mortificata per peccatum, valeant per ſubſequentem pœnitentiam ad vitam æternam conſequendam, vide Bonac.& ab eo citatos *d.punct.*1.*n.*3.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunare debens ex pœnitentia iniuncta in pane & aqua, poteſt deficiente pane aliis cibariis vti.*

2 *Ieiunare qui tenetur dies aliquos in pane & aqua, exigente neceſſitate cum ſuperiori auctoritate poteſt vti leguminibus, piſcibus aut aliis cibis ad ſuſtentationem.*

CAP. Licet. VI.

IEiunare debens ex pœnitentia iniuncta in pane, & 1
aqua per aliquot dies, & non habens panem poteſt veſci leguminibus, piſcibus, & aliis cibis, non ad delicias, ſed ad ſuſtentationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar.Panorm.Marian. Socin. Ioan.à Capiſtr. Viuian. *in ration.lib.*5. *iuris Pontif. pag.*252. Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*745. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2.refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2. *Decret. lib.*5. *tit.*5.*c.*3.& alia pars eſt ſupra *in c.licet de feriis.*

Si neceſſitas id expoſcat.] Ergo ſi neceſſitas cœpta 2
non ſit, neceſſaria eſt Prælati ſuperioris auctoritas, vt qui promiſit vel tenetur ex alia cauſa dies aliquos ieiunare in pane, & aqua, poſſit vti leguminibus prioribus, aut aliis cibis ad ſuſtentationem, ita Couar.*in cap. quamvis pactum, p.*1.§.3.*n.*4.*propè finem.*

In Canonibus pœnitentialibus ad hoc propoſitum 3
ita habetur. Inſuper notandum eſt, quòd ſi pœnitentia

in pane, & aqua imponatur non habenti panem, poteſt loco panis, leguminibus, & piſciculis veſci, & etiam aliis, ſi neceſſitas illud requirit, *extra de pœnit. & remiſſ.* licet, *in text. & gloſ.* aliàs non licet, refert Iulius Lauor. *in tract. de Iubilæo, & Indulgen. p. 2. c. 2. n. 47. verſ. inſuper, pag. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotibus Græcis procurantibus, vel ſtudioſè negligentibus oppreſſionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica; ſed debent abſtinere ab Altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam; ſed ſi delictum eſt publicum, debent publicè agere pœnitentiam.*

2 *Matrimonium vt ante Ordines licitum eſt Sacerdotibus Græcis.*

3 *Ignorantia craſſa eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit.*

4 *Irregularis fit parens, qui infantem lecto poſitum oppreſſit.*

5 *Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ Confeſſoribus.*

Cap. Quæſitum. VII.

Cæleſt. III.

1 SAcerdotibus Græcis, quorum filij reperiuntur in lectis mortui oppreſſi, ſi ipſis procurantibus, vel negligentibus accidit, imponitur pœnitentia, vt perpetuò abſtineant ab Altari, & grauior pœnitentia illis, quàm laicis imponitur non tamen publica, ſi delictum non fuit publicum. Si verò ex incuria eorum filij inueniuntur mortui in cunis, & hoc eſt occultum, imponitur pœnitentia ad arbitrium pœnitentiarij, & in terrorem aliorum debent à celebratione Miſſarum ad tempus abſtinere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 252.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 744.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 17. c. 2.*

2 *Quibus legitimo matrimonio licet vti.*] Notatur ad hoc, quòd Sacerdotibus Græcis licitum eſt vti matrimonio ante Ordines, vt per Ludou. Lopez *in inſtruct. Conſcientiæ, p. 2. de matrim. c. 49. colum. 1. verſ. ad verbum*, Couar. *de ſponſ. p. 2. c. 6. §. 3. n. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 12. q. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 28. n. 6.*

3 *Vel ſtudioſè negligentibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ignorantia craſſa eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit, vt per Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 28. n. 32.* vbi *n. 34.* per hunc text. reſoluit ſolam culpam latam, quæ ex ignorantia, & negligentia craſſa procedit, ſufficere ad irregularitatem. Ignorantia enim craſſa non excuſat, & habetur pro ſcientia, Caualer. *deciſ. 198. n. 4.*

4 *Ab officio Altaris debent*, &c.] Notatur ad hoc, quòd fit irregularis parens, qui infantem lecto poſitum oppreſſit caſu ſine lata culpa, vt per Henriq. *in ſumma lib. 12. c. 15. §. 1. in fine, & §. 7. prope finem*, vbi *in comment. lit. B*, dicit, quòd ſacerdos Græcus, cùm vtatur Matrimonio, tenetur cautius euitare periculum comprimendi infantem ſuum in lecto poſitum, Ludouic. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ p. 2. caſu 26. verſ. & quod omiſſio.* Et demum quòd incurratur irregularitas à parentibus tenentibus in lecto infantem, ſi noctu dum ipſi dormiunt, ſuffocetur, tradunt Nau. *in man. c. 27. num. 220. verſ. 25.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 3. n. 9.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de irregul. n. 243.* Soar. *de cenſur. diſp. 45. ſect. 6. n. 15.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 7. c. 6. n. 20. & 21.* quorum plerique, & præcipuè duo vltimo loco citati hoc ipſum declarant in duobus caſibus non procedere, primò quando ex circunſtantiis, de quibus *ibi* per eos nulla veriſimilis ratio periculi ſuperat; ſecundò quando parentes ita inopes erant vt ob frigus infantem lecto foueant, ſubdunt tamen præcitati Doctores quòd nec etiam prædictæ excuſationes faciunt euitare irregularitatem quando adeſſet cenſura excommunicationis, vt communiter fulminatur ab Epiſcopis in ſuis diœceſibus contra eos, qui culpabiliter ſuffocant infantes in lecto.

Eis pœnitentia pro arbitrio, &c.] Notatur ad hoc, quòd hodie pœnitentiæ ſunt arbitrariæ Confeſſoribus, vt per Viuald. *in candelab. aureo, tit. de ſatisfact. n. 18.* Rebuff. *in repetit. cap. omnis vtriuſque ſexus, infra hoc tit. verb. iniunctam pœnitentiam, verſ. hodie verò*, latè & eleganter Coriolan. Capucin. *de caſibus reſeruat. p. 1. ſect. 2. art. 2. n. 7. cum ſeqq.* Humad. *l. 25. gloſ. 13. tit. 4. partit. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 391. à n. 1.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 9. num. 5.* vbi *n. 6.* dicit, quòd in tantum Sacerdotis arbitrio tribuitur circa pœnitentiam, quod ipſe poteſt abſoluere nulla impoſita pœnitentia, ſi maximam viderit contritionem, per gloſ. *verbo doloris, in c. menſuram, de pœnitent. diſtinct. 1.* Ducn. *regul. 248. num. 2.* 5

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotis arbitrio pœnitentia moderari debet ſecundùm quantitatem exceſſus pœnitentis, & contritionem, ac circunſtantias.*

2 *Circunſtantiæ in confeſſione neceſſariò explicandæ quæ oſtenditur.*

Cap. Deus qui. VIII.

Innoc. III.

POenitentia eſt moderanda arbitrio Sacerdotis diſcreti, quam debet imponere non iuxta quantitatem exceſſus, ſed moderatè conſiderata contritione pœnitentis, & qualitate perſonæ, ac conſideratis omnibus circunſtantiis ſuper fornicatione, adulterio, homicidio, periurio, & aliis criminibus, præſertim ſi perſona ſit noniter conuerſa, prout iudicabit expedire ſaluti ipſius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 253.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 795.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 20. cap. 1.* & pars text. *in cap. Deus, qui, de vita & honeſtate Clericorum, & de diuortiis.* 1

Conſideratis circunſtantiis omnibus.] De circunſtantiis in Confeſſione neceſſariò explicandis, vide Nau. *in man. c. 6. n. 3. & in c. conſideret, de Pœnitentia, diſt. 5. n. 10. cum ſeqq.* Henriq. *in ſumma, l. 5. art. 6. cum ſeqq.* Deſan. *in addit. q. 10. §. de integritate Confeſſionis, d. 3.* Zerol. *in praxi pœnit. c. 12.* Nugn. *in addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub. 2.* Sayr. *in claui Regia lib. 2. c. 5.* Luc. Pinel. *de Sacram. Pœnit. tract. de Confeſſ. c. 3. cum ſeqq.* Petr. Ledeſm. *in ſumma part. 1.* vbi *de Sacrament. Pœnitent. c. 18.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. q. 11. punct. 1.* Valer. Regin. *in praxi fori Pœnit. lib. 6. n. 110. cum ſeqq.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 7. num. 8. cum ſeqq.* latè Bonacin. *de Sacrament. diſputat. 5. quaeſt. 5. ſect. 2. §. 3. diffic. 3.* 2

cx

ex quibus tres propoſitiones in hac materia certiſſimæ conſtituuntur, prima eſt, quòd circunſtantiæ notabiliter minuentes non ſunt neceſſariò exprimendæ, niſi ſpeciem mutent, quia in Trident. Concil. *ſeſſ.14. de Sacram. Pœnit. c. 5. verſ. colligitur*, generaliter aſſeritur omnes circunſtantias mutantes ſpeciem confitendas eſſe; ergo licet inferre circunſtantias notabiliter minuentes non eſſe neceſſariò explicandas in Confeſſione, niſi ſpeciem mutent, alioquin Concil. Trident. videretur defeciſſe in traditione doctrinæ adeò neceſſariæ: tum quia, cùm circunſtantiæ minuentes adiuuent potius ad excuſandum pœnitentem, quàm ad exprimenda peccata, neceſſe non videtur per ſe loquendo tales circunſtantias exprimere, niſi fortè Confeſſarius iuſta de cauſa de illis pœnitentem interroget, aut niſi tales ita minuant peccatum, vt peccati ſpeciem mutent, quod nouè tradit Iulius Lauor. *in tract. de Iubilæo, & indulgentia p. 1. c. 14. n. 51.* Secunda habet circunſtantias notabiliter aggrauantes intra eandem ſpeciem non eſſe neceſſariò explicandas, quia Concil. Trident. dicto loco tradens exactam doctrinam eorum, quæ neceſſaria ſunt ad Pœnitentiæ Sacramentum, aſſerit illas circunſtantias explicandas eſſe in Confeſſione, quæ mutant ſpeciem, ergo videtur virtualiter ſupponere, & implicitè indicare non eſſe neceſſariò explicãdas circũſtantias tantummodo aggrauantes: tum quia nimis angerentur fideles ex tali obligatione cùm pauci bene cognoſcant, & ritè intelligant quænam ſint circunſtantiæ aggrauantes; tum quia hæc ſententia videtur magis vſu recepta etiam ab omnibus probatæ, & timoratæ conſcientiæ, quamvis contraria, quam ſuſtinent Gabr. Maior. Sot. Adrian. Henriq. & alij, quos refert, & ſequitur Iulius Lauor. *d. c. 14. n. 53.* non ſit improbabilis. Tertia eſt, quòd circunſtantiæ mutantes ſpeciem neceſſariò explicandæ ſunt in Confeſſione ob expreſſam deciſionem Concil. Trident. *d. c. 5.* quæ autem ſint huiuſmodi circunſtantiæ mutantes ſpeciem, vide per Doctores *ſuprà* citatos.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Mulier, quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in vtroque foro ſuum crimen marito, vel filio reuelare.*

3 *Mulierem de adulterio concipientem quomodo Confeſſarius poſſit abſoluere eo caſu, quo adulterinus filius in bonis mariti ſuccedat, & excludat legitimum oſtenditur.*

4 *Mulier ex adulterio filium habens an teneatur cum periculo infamiæ ceſſante mortis periculo veritatem patefacere, ſi reuelatio profutura ſperetur, oſtenditur.*

5 *Adulter, qui filium ſuſcepit ex adulterio, illúmque reliquit inter filios legitimos mariti adultera, an teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus adimitur, vel damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ ſpuriæ, credens eam eſſe propriam filiam.*

Cap. Officij. IX.

1 POEnitentia ſicut non eſt deneganda mulieri, quæ de adulterio concepit ignorante marito, & prolem habuit, licèt ex timore nolit hoc marito oſtendere, ſic etiam non eſt deneganda pœnitentia mulieri, quæ Inſcio viro ſuppoſuit ſibi partum, ne hæreditas mariti tranſeat ad alios, præſertim alienos. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Cened. *collect. 75.* Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 253.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 745.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5 tit. 20. c. 2.* & pars huius cap. ſunt text. *in cap. officij, de teſtibus, & de ſentent. excom.*

Non eſt pœnitentia deneganda.] Ergo mulier, quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in vtroque foro, exteriori, ſcilicet, & interiori, ſuum crimen marito, aut etiam filio reuelare, nam certum eſt in vtroque foro filium non teneri mariti aſſerenti illum ex adulterio conceptum, fidem adhibere, vt ex Corn. Sot. Medin. & aliis comprobat Gutier. *canon. lib. 1. c. 38. n. 30.* & ante eum Menoch. *de arbitr. caſu 89. n. 28.* Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 2. tit. 14. num. 8.* Leſſ. *de iuſt. lib. 2. c. 10. dub. 7. n. 51.* Paul. Layman. *loco infrà citando, n. 1. verſ. accedit*, atque ita hæc proprij criminis reuelatio in notabile honoris, & famæ ipſius mulieris detrimentum nullum ſperatur habitura effectum, & quòd propter eam hæreditas mariti, cuius filius creditur, ad legitimos deferatur hæredes, principium autem eſt, quòd nemo tenetur crimen ſuum reuelare, nec debet pati honoris iacturam, præcipuè ſine fructu, & ſpe aliqua, quod erit profutura, *c. quis aliquando, §. non tibi dico, de pœnit. diſt. 1.* ergo meritò ſic decidit text. *in præſenti*, vbi omnes docent, Nauar. *in man. c. 16. à n. 43.* Couar. *in reg. peccatum p. 1. in initio, à n. 3.* Lud. Lop. *in inſtruct. conſc. p. 1. c. 88.* Henriq. *in ſumma lib. 11. c. 21. §. 3.* Vinald. *in candelabro aureo, p. 3. c. 2.* Petr. Nauar. *de reſtit. lib. 2. c. 408. & lib. 3. c. 1. n. 115.* Vaſq. *in opuſc. de teſtam. c. 5. n. 3.* Lactant. Finell. *caſu reſeruato 10. n. 17.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 3. tract. 3. p. 3. c. 14. n. 1.* Gutier. *d. c. 38.* Sayr. *in claui Regia, lib. 8. c. 3. n. 5.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 73. n. 3.* qui omnes ampliant, etiamſi mulier probabiliter credat reuelationem profuturam, ſi enim imminet periculum mortis non tenebitur cum detrimento, & periculo vitæ crimen ſuum detegere ad reſarciendum damnum legitimis hæredibus illatum in hæreditate, quæ pertinet ad bona Ordinis inferioris, ad quorum reſtitutionem nemo tenetur cum iactura bonorum ſuperioris Ordinis, ex doctrina Scot. *in 4. diſt. 15. q. 2. art. 6.* Caiet. *2. 2. q. 62. art. 6.* 2

De modo autem, quo ſe gerere debeat mulier, atque etiam Confeſſarius vt eam abſoluat multa ſcribunt noſtri, & Theologi *ſuprà* citati. Primò, vt ſuadeat ſpurio intrare religionem, in qua profeſſus non ſuccedat in bona, ad quod tamen non tenetur mater ex iuſtitia, quia forte ſpurius non habet vires, & aptas conditiones ad onera religionis, nec vocationem Dei. Secundò, quòd mater propè mortem debeat id aperire ſpurio, aut aliis præſertim vt legitimus ſuccedat in primogenitura mariti: ſed quia ſpurius non tenetur in ſuum præiudicium matri reuelanti credere, etiam in mortis articulo, perpendat Confeſſarius, ne vltra modum compellat matrem, quia illa vix tenetur pro ea ſpe parum probabili ac inutili detegere crimen adulterij cum magno ſui honoris, ac filij ſpurij detrimento. Satis ergo erit, vt de bonis propriis filium legitimum melioret, vel aliis hæredibus in tertio, & quinto, ita vt hoc modo reſarciat damnum, quoad poteſt. Sed quia ad hoc DD. varios exquiſierunt modos reſtituendi damnum in terminis, de quibus agimus, & vniuſcuiuſque opiniones recenſere longum eſſet, ideò remitto Lectorem ad DD. *ſuprà* citatos, quibus addo Nau. *in cap. inter verba, concl. 4. n. 15.* Guillelm. *in c. Raynutius, de teſtament. verbo in extremis poſitus, n. 24.* Medin. *in C. de reſtitut. q. 3. cauſa 4.* Anton. Cordub. *in tract. caſuum conſcientiæ, q. 102.* Paleot. *de nothis, & ſpuriis, c. 24.* 3

Petr.Nauar.tom.2.de reſtit.lib.3.cap.1.à n.151. Anton. Gomez.l.9.Tauri, n.3. Mench. illuſtrium, lib.1.c.48.à num.26.& à n.34. Boër. deciſ.299. Maſcar.l. de probat. concl.708.à n.2. Perez l.2. verſ. dubium autem, tit.15. lib.8.Ordin.pag.300. Viuian. tom.2.commun.opin.lib.9. tit.7.n.3.col.penult.verſic.quia ergo,pag.468. Henriq.in ſumma,lib.9.c.21.§.3.Sayr.in claui Regia lib.10.tract.5. c.6.n.43.

4 Si autem ceſſante mortis periculo, reuelatio profutura ſperetur, an cum periculo infamiæ teneatur veritatem pateſacere; variæ ſunt opiniones, quas videbis apud Sayr.d.cap.3.n.14. vbi ſequitur diſtinctionem Ludonic. Lopez in d. cap.88. & Tolet. in ſumm. lib. 5. cap. 11. omnes autem poſt Alciat. de præſumpt. reg.3. præſumpt. 37. num. 6. verſ. ſed vide, reprobant cautelam, qua vſa eſt quædam vidua plures habens filios, quorum vnus erat ex adulterio conceptus, morti enim proxima omnes ad ſe venire iuſſit, & dixit, vnus veſtrûm ex adulterio natus eſt, ne moriar cum tam graui periculo, intendo reuelare, vt omnes ad inuicem remittatis, quod vnus habet aduerſus alterum: vnuſquiſque de ſe ipſo dubitari cœpit, atque ita omnes conceſſerunt: ſed meritò contra Alciat.notant reliqui omnes minimè tutam eſſe, ſed fraudis, & doli plenam huiuſmodi cautelam, vt poſt Couar. d. p.1.§.1.n.6. & Menoch. d. caſu 89. à num. 29. notant Gutier.d.cap.38.à num.25. & poſt Salon.Sayr.d.cap.3. num.15.

5 Vtrùm autem adulter, qui filium ſuſcepit ex adulterio, illúmque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus admittitur, vel damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ ſpuriæ, credens eam eſſe propriam filiam? quæſtio eſt dubia, in qua vna ſententia tenet adulterum ex quo ſuſpectus eſt ſpurius, teneri ſicut adulteram ad reſarciendum damna ſubſequuta, quia adulter non minus quam adultera eſt cauſa talis damni, & ideo ita reſoluunt Armil. verbo adulterium, num.7. Nauar. in man. cap.16. n.40. Iacob. de Graff. in aureis deciſ.part. 1. lib. 2. cap. 132. num.36. Arag.2.2.quæſt.62.art.6. Fr.Emman. in ſumm. tom.1.c.188.num.1. Alphonſ. de Vega in ſumm. tom.1. cap.13. caſu 8. Turrian. 2.2.tom.2.diſp.30.dub.2. Megala in 2.2. lib.1. cap.2. num.13. Naldet. etiam in 2.2. tract.3.c.4.dub.9. Azor. inſtit.moral.part.3.lib.5.cap.6. q.6.& 7. Vaſq. in opuſc. de teſtam.c.5.§.1.n.22. Finell. de caſib.reſeru.caſu 10.num.18. Leſſ.de iuſtit.lib.2.c.10. dub.6.n.46. Rebel.de obligat.iuſtit.p.1.lib.3.q.10.n.11. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.10.cap.19.q.3. n. 277. Verùm licet hæc ſententia ſit communiter recepta, tamen exiſtimo ſi adulter cognoſcat eſſe ſuam prolem, non teneri ad reſarciendum damna legitimis filiis, modo ipſe non fuerit auctor ſuppoſitionis, & ratio eſt, quia horum damnorum ſola adultera eſt cauſa, quia ipſa filium adulterinum ſupponit tanquam filium legitimum, cum tamen adulter non ſupponat, ſed ſolum tacendo permittat vt filius adulterinus ſupponatur, & ſic non eſt cauſa proxima illorum damnorum, ſed remota, cum ipſe non intenderit generare, ſed ſolùm explere ſuam libidinem, quare hanc partem ſuſtinent Sot. de iuſtit.lib.4.q.7.art.2. Henriq. lib.1.de Matrim.c.21.§.3. Barthol. à S.Fauſto in ſpeculo Confeſſion. diſp.23.q.8.n.8.

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa Moniales benedicere, Confeſſiones audire, & publicè prædicare non poteſt, & n.2.*

3 *Mulieres ordinari non poſſunt.*

4 *Declarantur text.* in cap. mulieres 32. diſt. & in cap.Diaconiſſam 27.q.1.

5 *Mulieres ſunt incapaces beneficiorum.*

6 *Excommunicare, aut interdicere non poſſunt mulieres, niſi ex Papæ commiſſione, ſiue priuilegio.*

Cap. In noua. X.

Abbatiſſa non poteſt proprias Moniales benedicere, nec Confeſſiones audire, nec publicè prædicare, quia B. Virgo licet fuerit dignior Apoſtolis, tamen non ei, ſed Apoſtolis fuit hoc conceſſum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.Zabarel. Ioan.Andr.Ioan. à Capiſtran. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm.Marian.Socin. Viu.in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 254. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 745. remiſſiuè Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. collect. 4. Decretal. lib. 5. titul.14. cap.1. 1

Hanc eandem concluſ.ex hoc text. deſumunt Dec. in cap.2. num. 149. & ſeqq. de iudic. Bellet. diſquiſit. clerical.part.1.tit.de diſcipl.clericali, §.8.num.9. nam licet apud Ethnicos mulieres fungerentur officio Sacerdotum, vt refert Palat. lib.6. de legibus, & Dionyſ. Halicarn. in 2.antiq. Roman. tamen in lege Gratiæ poteſtas Clauium non cadit in ſexum fœmineum, ac per conſequens fœminæ ordinari non poſſunt, quia nuſquam legitur Chriſtum alios miniſtros inſtituiſſe, quàm viros, tum etiam quia ſi fœminis in Eccleſia loqui non licèt, Apoſt.ad Timoth.2.multò minus licebit Sacramenta miniſtrare, quod eſt quid maius, quàm loqui in Eccleſia, quare mulieres ordinari non poſſe tenent Felin.in cap.delicta,n.4.& 5.de maiorit.& obedien. S.Thom. in 4.diſt.25.q.2.artic.1. & 2. Soar.de cenſur. diſput.51.ſect.2.in princip.Vaſquez diſput.245.num.12. cap. 2. verſ. ego verò, Ægid. de Sacrament. & cenſur. diſput.20. dub.10. num. 94. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit.lib.32.num.29. Henriq.in ſumma lib. 14. cap.8.num.6.Valent.tom.4. diſp.9. quæſt.4. punct.1. ad finem, Bonacin. de Sacrament. diſput. 8. quæſt. unic. punct.5. num.5. D.Thom. in addit. ad 3.part.quæſt.39. artic.1.Victor. relect.2.de poteſt. Eccleſiæ, quæſt. 2.n.3. Sot.in 4. diſt.25. quæſt.1. art.2.concl.1.Angles in floribus Theologicis, quæſt. de Clauibus, artic.1. difficult. 5. Henriq. lib.1.cap. 21.§.2.lit. N, cum ſeqq. & lib.6. cap. 21.§. 3.& lib. 10.cap. 16. §. 1. lit. A, agénſque de poteſtate cenſurarum latè Soar.de cenſur. tom. 5. diſput. 2.ſection.3. num.2. hinc notantes fœminas ipſo iure diuino incapaces eſſe eorum, quæ ſunt Ordinis, & per conſequens irregulares non eſſe ratione ſexus, vel etiam ob quamcumque cauſam ſuperuenientem, quæ eſſet ſufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam, eſt etenim irregularitas impedimentum Canonicum, id eſt, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula ſecundum quam omnes, qui capaces erant, attenta Lege diuina poterant promoueri: at verò ſexus fœmineus ipſa Lege diuina impeditur, & incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, & per conſequens in eum irregularitas non cadit, aduertit Sot.vbi proximè, art.2.in princ. & multis adductis latè Henriq.d. lib. 4. cap. 2. in princip. eleganter Soar.tom.5. diſput. 40. ſection.7. multiplicique ratione latè confirmat Viuald.in candelabro aureo, p. 3. cap.3.à princip. cum quo aduerte quòd licèt in fœminis propriè non detur irregularitas, ſed magis incapacitas ex ipſa Lege diuina ex dictis, reſpectu tamen Religionis ſuſceptæ, vel ſuſcipiendæ multa poſſunt conſiderari impedimenta, propter quæ aliquæ mulieres inhabiles fiant ad aliqua officia Religionis, vel

vel ad Religionem ipſam, quæ diligenter proſequitur Viuald. *d.p.*2.*c*.4.*à n*.4. Quæ omnia confirmantur ex auctoritate *Geneſ*.1.*c*.3. ibi, *ſub viri poteſtate eris*, qua ſatis oſtenditur ſtatim ab initio generis humani fuiſſe ſexum fœmineum virili ſubiectum, ſubindéque neque etiam profana munera, in aliqua Republica bene gubernata fœminis fuiſſe demandata, probat, *l.*2.*ff.de regulis iuris*, vbi notant ſcribentes omnes, & multi, quos latè refert Duen. *regul*.308. & ex Philoſophis, atque bonis Auctoribus multa latè cumulat Iuſtus Lipſius *politicorum lib*.2.*c*.3. Facit etiam quia minimè decebat pulchritudinem Eccleſiaſticæ hierarchiæ fœminas admitti ad Eccleſiaſticos gradus, & Eccleſiæ regimen, ex ratione, quæ colligitur ex Paul. 1. *ad Corinth*. 11. ibi: *Chriſtus caput eſt viri, & vir caput eſt mulieris*, quia non vir ex fœmina primò, ſed fœmina ex viro ſumpta eſt; facit etiam ratio text. *in l.*1.*§.ſexum,ff.de poſtulando*, & quæ DD. communiter *ibi* notant ex adductis à Duen. *reg*.311.

3 Non obſtat, quod Abbatiſſæ, & Præfectæ Monialium Eccleſiaſticam iuriſdictionem habere noſcuntur, *c.dilecta, de maior. & obed.* quia reſpondetur prout *ibi* addidi. Ad varia autem loca, quibus probatur mulieres prophetaſſe, *Exod*.15.*Iudic*.4.& 4. *Reg. c*.22.*Act*.21. reſpondetur nullum eſſe inconueniens mulieres prophetare, neque nobiſcum pugnat huiuſmodi argumentum, prophetia enim donum Dei eſt, ſeu gratia gratis data, quod fœminis, atque laicis poteſt pariter conuenire, non ita poteſtas ſpiritualis, ex ſupra poſitis rationibus, reſoluit poſt Sot. Card. Bellarm. *tom*.2.*de Sacramentis in genere, lib*.1.*c*.25.*verſ.ad loca illa pro fœmina*, & multi alij, reſpondentes text. *in cap. Diaconiſſam*, 27.

4 *q*. 1. & *in cap. mulieres* 32. *diſt.* vbi habetur mulieres Preſbyteras, & Diaconiſſas prohiberi ordinari ante quadrageſimum ætatis annum, eſſe intelligendos de Diaconiſſis, non verè initiatis Ordine Diaconatus, ſed deſtinatis ad quædam obſequia diuina in inſtruendis mulieribus Catechumenis ad Baptiſmum, ac per conſequens de Preſbyteris illis, non quidem inſignitis ſacro Preſbyteratus Ordine, ſed habentibus curam quarundam rerum Eccleſiæ; vel meliùs forſan intelligendos de Diaconiſſis, & Preſbyteris vxoribus Diaconorum, & Presbyterorum, vt alij reſpondent, & omnium latiſſimè Fr. Baſil. Pont. *de impedimentis matrimonij*, *c*.10.*per totum*.

5 Eodem etiam modo mulieres incapaces eſſe beneficiorum, tenent Lambert. *de iurepatronat.lib*.2.*p*.1.*q*.76.*n*.1.*cum ſeqq*. Hojeda *de incompatibil. beneſic. p*.1.*c*.24.*n*.73. Rebuff. *de pacif. poſſeſſor.n*.260. Gonzal. *ad reg*.8.*Cancel. gloſſ*.4.*n*.200. ſic etiam nec excommunicare, nec interdicere poſſe, niſi ex Papæ commiſſione, ſiue priuilegio, tenent Nauar. *conſil*.73.*de ſent.excommunic.* Couar. *in cap. alma mater, p*.1.§.11.*n*.2. Vgolin. *de cenſur.tab*.1.*c*.2.§.7.*n*.7. Soar. *eodem tract. diſp*.2.*ſect*.3.*n*.7. Sayr. *eodem tract. lib*.1.*c*.5.*n*.16.& 17. Bonacin. *eodem tract.q*.1.*punct*.2.*num*.4. Fr. Emman. *quæſt.regul.tom*.2.*q*.107.*art*.1. Gonzal. *ad regul*.8.*Cancel.gloſſ*.22.*num*.19.

6 Valent. *tom*.4.*diſp*.7.*q*.16.*punct*.3 *versùs finem*, vbi cum Sot. rectè aſſerit prælatas mulierum religioſarum non habere propriam poteſtatem iuriſdictionis ſpiritualis, ſed ſolùm habere commiſſionem quorundam actuum per ordinem ad correctionem, & diſciplinam domeſticam ſubditorum, & conſequenter non poſſe ſub mortali præcipere id, cuius tranſgreſſio non eſſet alioquin ex ſe peccatum mortale.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti tempore conceditur Pœnitentia & viaticum morientibus. Clerici, qui ſeruarunt interdictum generale, poſſunt cum ſilentio in cœmeterio ſepeliri. In Conuentualibus Eccleſiis Clerici bini, vel trini poſſunt Horas ſubmiſſa voce dicere.*

2 *Pœnitentia Sacramentum tempore interdicti non ſolùm morientibus, & infirmis, ſed etiam ſanis, & beneualentibus conceditur.*

3 *Excommunicatis non niſi in articulo mortis, Pœnitentiæ Sacramentum concedendum.*

4 *Euchariſtiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium tempore interdicti conceditur.*

5 *Declaratur text. in præſenti.*

6 *Euchariſtiæ Sacramentum dandum eſt tempore interdicti damnatis ad mortem.*

7 *Mortis articulus quis dicatur, oſtenditur.*

8 *Sacramentum Extremæ-Vnctionis nulli laico, vel etiam Clerico interdicti tempore miniſtrari poteſt.*

9 *Sacramentum Extremæ-Vnctionis tempore interdicti miniſtrari poteſt, quando infirmus nullum aliud recipere valeat.*

10 *Sepulturæ Eccleſiaſticæ vſus per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale prohibetur etiam infantibus vſu rationis carentibus.*

11 *Sepulturæ Eccleſiaſticæ prohibitio tempore interdicti, an locum obtineat in feſtiuitatibus, quibus diuina fieri iure conceditur, oſtenditur.*

12 *Clerici etiam primæ Tonſuræ, dummodo priuilegiis gaudeant Clericalibus, interdicti tempore poſſunt in cœmeterio Eccleſiæ ſepeliri.*

13 *Clerici an tempore interdicti poſſint ſepeliri in Eccleſia ſpecialiter interdicta, oſtenditur.*

Cap. Quòd in te. XI.

INterdicti tempore conceditur viaticum, & Pœnitentia morientibus. Clerici qui ſeruarunt interdictum generale, ſi moriantur, poſſunt ſepeliri in cœmeterio cum ſilentio, id eſt, ſine ſolemnitatibus, & campanis. Item in Conuentualibus Eccleſiis bini, & bini aut terni poſſunt legere, non cantare Horas Canonicas ianuis clauſis, excluſis excommunicatis, & interdictis, ita tamen ſubmiſsè vt exteriùs non audiantur, quia ſimile priuilegium eſt conceſſum à Sede Apoſt. Regularibus. Item Cruce ſignatis, & peregrinis Pœnitentia concedi poteſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Viu. *in ration. lib*.5. *iuris Pontif. pag*. 258. Alagona *in compend. iuris Canon. pag*.746. remiſſiuè Ximen. *in concord. p*.1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect*. 4. *Decretal. lib*.5. *tit*.14. *cap*.3. 1

Pœnitentia morientibus, &c.] Quamvis per text. *in præſenti*, Sacramentum Pœnitentiæ tempore interdicti concedatur tantùm morientibus, & infirmis, tamen nouiori iure *c.alma, poſt principium, verſ. quia verò, de ſent.excomm.in* 6. conceditur ſanis, & beneualentibus, vbi redditur ratio ibi, *propter pronitatem, & facilitatem hominis ad peccandum ſummè neceſſaria eſt*, & notant Nauar. *in manuali, c*.27.*n*.178. Sayr. *de cenſur. lib*.5.*c*.7.*n*.8. Soar. *tom*.3.*diſp*.20.*ſect*.1.*à n*.13. 2

Dupliciter tamen hæc doctrina limitatur, primò, vt non procedat in excommunicatis, his enim non niſi in articulo mortis pœnitentiam cócedendam eſſe decidit text. *in d.cap. alma*, de cuius tamen intellectu 3

non mediocris eſt inter ſcribentes varietas. Angel. enim, Sylueſt. & alij Summiſtæ, quibus magis aſſentiri videtur Soar. *d. ſect.* 1. *n.* 16. *in fine*, iuncto præcedenti, interpretantur intelligendam eſſe hanc limitationem de ſolis excommunicatis propter cauſam interdicti, quia tempore interdicti non eſt prohibitum excommunicare, & abſoluere ab excommunicatione, ſicut neque prohibentur alij caſus ad iuriſdictionem fori exterioris pertinentes, vt poſt multos adductos reſoluit Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 5. *à n.* 12. At verò Vgol. *d. c.* 7. §. *certum*, quem ſequitur Sayr. *d. cap.* 7. *num.* 9. contendunt text. eſſe intelligendum generaliter de excommunicatis quocumque alio nomine, etiam extra cauſam interdicti, ex generalitate text. qui violenter reſtringitur ad excommunicatos ob ſolam interdicti cauſam. Ego tamen verius cenſeo eſſe, quod auctores prioris ſententiæ reſoluunt, quòd ſcilicet text. ille vel debet intelligi de abſolutione excommunicationis reſeruatæ, vel de abſolutione ſolemni, vel, quod magis literæ text. adaptatur, de excommunicatis ob cauſam interdicti. Limitatur ſecundò eadem conceſſio in iis, qui interdicto cauſam dederunt, vel conſilium, auxilium, aut fauorem delicto, propter quod latum eſt, non debent enim admitti ad Pœnitentiam, niſi priùs ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem, vt expreſsè decidit text. *in d. cap. alma, verſ. illis etiam*; vnde pignoratitiam, aut fideiuſſoriam neceſſariam eſſe, nec nudam ſufficere rectè notat gloſ. *ibi, verbo idoneam*, iunctis, quæ diximus ad *c.* 8. *de reſt. ſpoliat.*

4 *Vicarium etiam*, &c.] Probat hic text. Sacramentum Euchariſtiæ, quatenus viaticum morientium, tempore interdicti concedi poſſe, vt notant gloſſ. *verbo Sacramentum, in d. cap. alma*, & ſequuntur *ibi* ſcribentes omnes, docent Calder. *de interdict. part.* 2. *num.* 3. Nauar. *in manuali cap.* 27. *num.* 178. Couar. *in d. cap. alma*, *p.* 2. §. 2. *num.* 7. & §. 3. *à princip.* Henriq. *in ſumma*, *lib.* 13. *cap.* 45. §. 2. Vgol. *de cenſur. tab.* 5. *cap.* 7. §. 6. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. *c.* 7. *à num.* 16. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 5. *puncto* 2. §. 2. *n.* 1. & notabiliter ex communi ſententia ampliauit Zambran. *in tract. caſuum Conſcientiæ in articulo mortis, cap.* 3. *dub.* 6. *n.* 5. non tantum ſemel, ſed quoties expedierit ſine Bulla, & priuilegio poſſe conſtitutis in articulo mortis dari Euchariſtiam, tenent Soar. *tom.* 5. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *verſ. de Euchariſtia*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 3. *tract.* 32. *n.* 26. qui etiam reſoluunt per contrarium Euchariſtiam, ſi per ſe non vt viaticum, & extra mortis periculum conſideretur, interdicti tempore ſanis miniſtrari non poſſe, ex ea ratione, quia in hac materia Sacramentorum tempore interdicti regula eſt, quod ea ſolùm licent, quæ ſpecialiter permittuntur; conſtat autem Euchariſtiam ſolummodo conceſſam reperiri in hoc text. per modum viatici pro morientibus, nec iure nouo *in cap. alma*, circa hoc Sacramentum, vt tale aliquid immutatum eſt, licèt ibi permittatur vt Sacrificium *in* §. *adiicimus*.

5 Nec obſtat ſi arguas ex ratione huius text. ex eo enim quod tempore interdicti morientibus pœnitentia concedebatur, colligitur, quod etiam Euchariſtia denegari non debet, quare cum iam nouo iure Sexti non ſolum morientibus, ſed etiam ſanis pœnitentia concedatur, *vt ſuprà* dixi, videtur inferri, quod etiam Euchariſtia eis denegari non debet: quia reſpondetur diſtinguendo maiorem, quòd ſcilicet non ſimpliciter conceditur Euchariſtia *in hoc text.* illis, quibus pœnitentia conceditur, ſed ſolum per modum viatici, quòd ſolùm, & propriè dicitur reſpectu morientium vt poſt Durand. & alios explicant Sayr. *n.* 23. & Soar. *n.* 31. *locis proximè citatis*.

Vnde damnatis ad mortem, quia verè morientes 6
& in articulo mortis conſtituti dici poſſunt, dandam eſſe tempore interdicti, receptiſſima eſt ſcribentium omnium traditio, vt poſt Calder. teſtantur Couar. *d.* §. 3. *n.* 3. Henriq. *d.* §. 2. Vgolin. *d. c.* 7. *num.* 3. Sayr. *d. cap.* 7. *n.* 17. Zambran. *d. dub.* 6. *num.* 6. Auil a *de cenſuris part.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 4. *concl.* 2. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 35. *ſect.* 1. *n.* 29. *in fine*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 109. *art.* 3. Zerol. *in prax. Epiſc. p.* 2. *verbo Euchariſtia, pag.* 47. Sayr. *in claui regia, lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 8. *cum ſeqq.* Bonacin. *d.* §. 1. *ex n.* 2. & faciunt tradita per Gam. *in tract. de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.* 1. *à n.* 1. reſoluentes generaliter articulum mortis in hoc propoſito non ſtrictè eſſe intelligendum, ſed fauorabiliter, ſufficere probabile periculum mortis, etiam violentiæ, quamvis euidens non ſit, veluti mulieris prægnantis, vel inchoantis periculoſam magis nauigationem, aut intrantis periculum, vel ſi obſeſſi ſint à validis hoſtibus, his enim & ſimilibus caſibus, quia probabile mortis vertitur periculum, interdicti tempore detentis denegandam non eſſe Euchariſtiam fauorabiliter interpretantur citati Doctores. Obſeruabis 7
autem caſu, quo Euchariſtia, vt viaticum defertur ad infamatos tempore interdicti, licitam eſſe pompam, & ſolemnitatem conſuetam, & comitatum cum luminibus, & campanula, recitatione hymnorum, & Pſalmorum, licitéque Sacerdotem in reditu, vt mos eſt, Hoſtiam populo oſtendere, & confeſſionem facere generalem: hæc enim omnia pertinent ad maiorem tanti Sacramenti ornatum, & reuerentiam, fideliúmque augendam deuotionem, Nauar. *n.* 179. Couar. §. 3. *n.* 7. Henriq. §. 2. *lit. V*, Vgolin. *n.* 6. Sayr. *n.* 26. Soar. *n.* 27. Auila *concl.* 4. *dictis locis*, Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 17. *n.* 44. Bonacin. *d.* §. 2. *n.* 1. *verſ. dixi.*

Tam Vnctio.] Notatur ad hoc, quòd Sacramentum 8
extremæ Vnctionis nulli laico, vel etiam Clerico, aut Religioſo, ſi ſufficienti priuilegio muniti non ſint, poteſt interdicti tempore miniſtrari, vt per Couar. *in cap. alma, p.* 2. §. 2. *num.* 7. *verſ. Extremæ vnctionis*, Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 7. §. 1. & *c.* 10. §. 1. Tolet. *in ſumm. lib.* 1. *c.* 53. *n.* 4. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 46. §. 4. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 38. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 7. *à n.* 29. Fr. Emman. *d. q.* 109. *art.* 3. Auil. *de cenſur. p.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 27. Fr. Ludou. Mirand. *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *q.* 37. *art.* 8. *concl.* 3. *in medio*.

Verùm quando infirmus nullum aliud poteſt reci- 9
pere Sacramentum, tunc Vnctionis tempore interdicti miniſtrari poteſt, vt per Henriq. *in ſum. lib.* 3. *c.* 10. §. 3. *lit. F*, latè Zambran. *in tract. de caſibus in articulo mortis, c.* 5. *dub.* 7. *à num.* 5. & licèt hunc caſum rariſſimè poſſe contingere aduertat, eo tamen dato præcepti neceſſitatem fatetur Soar. *tom.* 4. *diſp.* 44. *ſect.* 3. *n.* 7.

Licèt autem, &c.] Notatur ad hoc, quòd vſus Eccle- 10
ſiaſticæ ſepulturæ per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale prohibetur, vt per Couar. *in cap. alma, p.* 2. §. 1. *num.* 3. *verſ. hoc autem*, Vgolin. *d. tab.* 5. *cap.* 9. Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 44. §. 4. Auil. *diſp.* 4. *ſect.* 3. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 35. *ſect.* 1. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *q.* 110. Non ſolùm adultis, verùm etiam infantibus vſu rationis carentibus, vt per Couar. *d. p.* 2. §. 4. *n.* 5. *verſ.* 12. Henriq. *d.* §. 4. *iuncto com. lit. I*, Ludou. Mirand. *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 37. *art.* 8. *concl.* 4. Soar. *d. ſect.* 1. *n.* 2. *ad finem*, Fr. Emman. *d. q.* 110. *art.* 1. *verſ. paruulos*, poſt Vgolin. Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 8. *num.* 41. & *cap.* 4. *num.* 22. vbi dixit, quòd ideò infantes quoad Diuina audienda interdicto non includuntur, quia prohibitio interdicti quoad Diuina officia eſt ne celebret, & ne Diuina audiat officia, qui actus aliquam prærequirit cognitionem

tionem, quæ non cadit in huiuſmodi infantes. At verò ſepulturæ prohibitio in eo conſiſtit, quia Eccleſia interdicti tempore nullum cadauer admittit ex iuris prohibitione, ad quod nullo rationis diſcurſu opus eſt, Ægid. *d. diſp.* 17. *à n.* 51.

11 Prohibitio hæc Eccleſiaſticæ ſepulturæ tempore interdicti locum non obtinet in feſtiuitatibus, in quibus Diuina celebrari iure conceditur, & reſoluunt Syluest. Angel. & alij, quos refert, & ſequitur Henriq. *d. c.* 44. §. 5. *iuncto commento lit. A*, & tanquam fauorabiliorem ſeruandam eſſe hanc partem ſcribit Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 181. *in fine*, eandem benigniorem, iureque & æquitate defendi poſſe ſcribit Couar. *d. p.* 2. §. 3. *n.* 6. *verſ.* 8. & conſtanter defendit Sayr. *d. c.* 8. *à n.* 10. Verùm contrariam opinionem, quòd ſcilicèt prohibitio generalis Eccleſiaſticæ ſepulturæ locum obtineat in dictis feſtiuitatibus, & in omnibus priuilegiatis caſibus, in quibus conceditur facultas audiendi Diuina, tenet gloſſ. *verbo A iure, in Clement.* 1. *de ſepulturis*, quæ ſequuntur *ibi* Cardin. Bonif. Imola, & alij communiter *in cap. alma, de ſentent. excommunic. lib.* 6. magis communem fatetur Cou. *d.* §. 5. *num.* 6. *verſ.* 8. Vgol. *d. cap.* 9. §. 1. & conſtanter Soar. *d. diſp.* 35. *ſect.* 1. *num.* 11. *&* 13. & hanc probabiliorem, & iuri magis conformem concludit Auila *d. diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 3.

12 Clerici tamen etiam primæ tonſuræ, dummodo priuilegiis gaudeant Clericalibus, interdicti tempore poſſunt in cœmeterio Eccleſiæ ſepeliri, vt per Nauar. *d. n.* 171. *in fine*, Couar. *d. n.* 7. *verſ. cleric.* Vgolin. *d. c.* 9. §. 2. Henriq. *d.* §. 4. *in princ. iuncto commento, lit. X.* Fr. Emman. *d. q.* 110. *art.* 1. Auila *d. diſp.* 4. *ſect.* 3. *concl.* 2. Sayr. *d. c.* 8. *n.* 6. Soar. *d. diſp.* 35. *ſect.* 1. *à n.* 4. qui omnes aduertunt quòd quamvis text. *in præſenti*, concedat Clericis tempore interdicti vt in cœmeterio ſepeliantur, hodie tamen liberum & licitum eis erit intra Eccleſiam ſepeliri, quia olim honor iſte ſepulturæ intra Eccleſiam Epiſcopis, aliiſque perſonis inſignibus deferri cœpit, vt probat text. *in cap. nullus* 13. *q.* 2. iuxta communem intellectum, de quo poſt gloſſ. Turrec. *ibi in fine*, quem alij ſequuntur, vt conſtat ex Conrado Bruno *de cærem. lib.* 2. *c.* 2. *verſ. illud tamen*, Petr. Greg. *ſyntag. iuris, lib.* 2. *c.* 12. *n.* 12. Hodie verò conſuetudine effectum eſt, vt quod ſolis Epiſcopis, & perſonis inſignibus concedebatur, quibuſcunque ſiue Clericis, ſiue laicis licitum & liberum iam ſit, vt per Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 23. *n.* 7. *&* 8. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 2. *princ. à n.* 30. Cened. *ad Decretum collect.* 46. *num.* 1.

13 *Per generale interdictum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd gratia facta Clericis vt tempore interdicti in loco ſacro poſſint ſepeliri, procedit tantum tempore interdicti generalis, vt per Innocent. & Ioan. Andr. *in præſenti.* At verò Hoſt. tuetur quod etiam habet locum quando Eccleſia eſt ſpecialiter interdicta. Has contrarias opiniones ſub diſtinctione nititur cóciliare Abb. *in præſenti, n.* 10. vt ſcilicet prior procedat in Clericis alienis, qui ſunt de aliis Eccleſiis, qui cùm habeant Eccleſias proprias non interdictas, ad quas facilè referri poſſunt, in eis ſepeliri debent, neque expedit vt in aliis ſpeciatim interdictis ſepeliantur: altera verò habeat locum in Clericis eiuſdem Eccleſiæ, iis ea enim etiam ſpeciatim interdicta ſepeliri poſſe operatur priuilegium. Cæterùm circa prius illud diſtinctionis membrum ſubdiſtinguunt alij, vel enim in loco interdicto plures ſunt Eccleſiæ, quarum vna ſolùm interdicitur, vel interdicuntur omnes; ſi vna tantùm interdicitur, procedit diſtinctio Abb. vt in ea ſepeliantur Clerici proprij, non verò alieni; ſi verò interdicantur omnes, poterunt ſepeliri in qualibet earum Clerici etiam alieni, ita Syluest. *verbo interdictum* 5. *q.* 8. *verſ.* 5. Henriq. *d.* §. 4. Sed alij diſtinctionem improbant indiſtinctè reſoluentes Clericos eiuſdem Eccleſiæ, vel etiam extraneos in Eccleſia ſpeciatim interdicta poſſe ſepeliri, etiamſi aliæ eius loci interdictæ non ſint, hi ſunt Sayr. *d. c.* 8. *n.* 13. Auila *d. concl.* 3. At verò Soar. inter alienos, vel eiuſdem Eccleſiæ Clericos minimè diſtinguendum putat, ſed an omnes Eccleſiæ, vel vna tantum interdicatur, nam ſi omnes interdicantur, concludit omnes Clericos ſiue eiuſdem, ſiue alterius Eccleſiæ ſepeliri poſſe in qualibet ſpecialiter interdicta: ſi verò vna tantùm interdicta ſit, nec alienos, nec eiuſdem Eccleſiæ Clericos in ea ſepeliendos eſſe, rationem inquit eſſe, quia priori caſu interdictum omnium Eccleſiarum quoad hunc effectum generali æquiparat.

SVMMARIVM.

1 *Confiteri ſaltem ſemel in anno tenetur quilibet doli capax proprio Sacerdoti, vel alteri de eius licentia, & Euchariſtiæ Sacramentum ad minus in Paſcha recipere, & Sacerdos reuelans Confeſſionem deponendus eſt, & in Monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus.*

2 *Papa vi præcepti humani ad ſemel in anno confitendum non tenetur.*

3 *Pueri cenſentur rationis compotes in ea ætate, in qua cognoſcunt ſe grauiter peccare, & diſcernere ſciunt bonum à malo.*

4 *Peccata venialia tantùm habens non obligatur præcepto confitendi, quod intellige vt ibi.*

5 *Præcepto annuæ Confeſſionis ſatisfit quocunque anni tempore confitendo.*

6 *Annus quoad Confeſſionem computatur à Paſchate vſque ad Paſcha.*

7 *Sacerdos proprius ſufficienter ad pœnitentiæ Sacramentum ille cenſeri debet eſſe, cuius aſſiſtentia, ſiue per ſe, ſiue per Sacerdotem à ſe ad eam delegatum ad Matrimonij validitatem requiritur.*

8 *Proprius contrahentium parochus quis dicatur, remiſſiuè.*

9 *Pœnitens an iniunctam pœnitentiam teneatur acceptare, remiſſiuè.*

10 *Communicans in hebdomada ſancta, vel infra octauam Paſchæ ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.*

11 *Confeſſionem omittentes, & ſacram communionem ſemel in anno, ſunt ſuſpecti de hæreſi.*

12 *Sacramentalis abſolutio non poteſt dari abſenti.*

13 *Religioſus crediturus eſt pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramentum Confeſſionis, & Euchariſtiæ.*

14 *Sacerdos proprius exiſtens extra territorium poteſt abſoluere Parochianum ſuum confiteri volentem.*

15 *Doctores referuntur de ſigillo Confeſſionis agentes.*

16 *Confeſſionis ſigillum tam ſtrictè obligat, vt nullum omnino quantumcunque magnum incommodum euitandum, pœnitente inuito liceat aliqua, quæ ſub ſigillo cadunt, reuelare.*

17 *Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat, ſi pœnitens conſiteatur deliberationem diſſeminãdæ hæreſis, vel perpetrandi aliquod magnum crimen, oſtenditur.*

18 *Confeſſarius in teſtem præſentatus, & iuramento adactus ad dicendum veritatem, dicere poteſt ſe nihil ſcire, vel audiuiſſe, ſi de iis interrogetur, quæ per ſolam Sacramentalem Confeſſionem nouit.*

19 *Confeſſarius poteſt eos Matrimonio coniungere, inter quos legitimum impedimentum cognouit ex Confeſſione.*

20 *Peccata declarata in Confeſſione, & etiam alia, quæ in eorum notitiam poſſunt alium adducere, ab ſacramentali cadunt ſigillo.*

21 *Confeſſarius poteſt peccatum auditum in Confeſſione reuelare de licentia pœnitentis.*

22 *Sacerdoti fide digno aſſerenti mortuum, ſeu morientem dediſſe ſibi licentiam de reuelanda Confeſſione creditur.*

23 *Sacerdoti non iurato creditur ſuper Pœnitentia alicuius facta.*

24 *Probatio Confeſſionis reuelatæ de licentia pœnitentis, cui incumbat, oſtenditur.*

25 *Sacerdoti dicta in Confeſſione à pœnitente ſine propoſito confitendi, & abſolutionem obtinendi, an cadat ſub ſacramentali ſigillo oſtenditur.*

26 *Confeſſarius quibus caſibus audita in Confeſſione reuelare poſſit, oſtenditur.*

27 *Confeſſor dicens, Tale peccatum in Confeſſione audiui, dummodo in perſonæ cognitionem deueniri minimè poſſit, non frangit ſigillum Confeſſionis.*

28 *Confeſſionem reuelans Sacerdos deponendus eſt, & in Monaſterium ad agendam perpetuam Pœnitentiam detrudendus.*

Cap. Omnis vtriuſque ſexus. XII.

1 OMnis fidelis vtriuſque ſexus cùm peruenerit ad annos diſcretionis, id eſt, cùm fuerit doli capax, tenetur ſaltem ſemel in anno fideliter confiteri omnia ſua peccata proprio Sacerdoti, & ſtudeant propriis viribus iniunctam ſibi pœnitentiam adimplere. Item ſuſcipiant reuerenter ad minus in Paſchate Sacramentum Euchariſtiæ, niſi fortè de conſilio proprij Sacerdotis ob rationabilem cauſam duxerit abſtinendum ad tempus, alioquin viuus arceatur ab ingreſſu Eccleſiæ, & mortuus careat ſepultura Eccleſiaſtica, & hoc ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur ne quis excuſetur. Item ſi quis iuſta de cauſa vult confiteri alteri Sacerdoti ſua peccata, priùs petat, & obtineat licentiam à proprio Sacerdote, aliter illum non poteſt abſoluere, vel ligare. Sacerdos debet eſſe diſcretus, & cautus, & vt Medicus peritus, infundere vinum, & oleum vulneribus, diligenter inquirens circumſtantias peccatorum, & peccantis, vt prudenter eligat quale conſilium, & remedium debeat adhibere vtendo diuerſis experimentis ad ſaluandum ægrotum. Item Sacerdos caueat omnino ne verbo, vel ſigno, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem, ſed ſi prudentiori conſilio indigeat, cautè ſine expreſſione perſonæ inquirat, quia qui præſumpſerit reuelare peccatum in Confeſſione ſibi detectum, eſt deponendus à Sacerdotali officio, & detrudendus in arctum Monaſterium ad perpetuam Pœnitentiam agendam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Ioan. à Capiſtrano, Marian. Socin. Alciat. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 255. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 746. *& vol. 4. repet. ſuper iure Canonico, l. 5. Decretal.* Iacob. de Zochis, remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* remiſſiuè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salmant. tom. 1. pag. 2. cum ſeqq.* deſumitur ex Concil. generali Lateran. ſub Innoc. III. *c. 21.* & refertur ab Ant. Aug. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 2.*

2 *Omnis vtriuſque ſexus*, &c.] Nota Summum Pontificem vi præcepti humani, & Conſtitutionis huius cap. ad ſemel in anno confitendum non teneri, vi inquam coactiua: ſiquidem vi directiua huius text. ſub reatu peccati mortalis ſaltem ſemel in anno peccata ſua mortalia confiteri (& idem de Euchariſtiæ ſumptione in Paſchate dicendum eſt) tenetur, tum ratione naturali, quæ docet Principem legibus humanis ſubditum eſſe, eò quòd præceptum hoc de Confeſſione annua, licèt aliqua ex parte humani iuris ſit non omnino diuini, verè tamen eſt iuris diuini limitati per humanum. Vide Nauar. *in princip. diſt. 5. n. 32. & in cap. Sacerdos, n. 50. de Pœnit. diſt. 6.* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 5.* Viuald. *in candelabro aureo, p. 4. c. 8. n. 57.* Henriq. *in ſumm. lib. 1. de Sacram. Pœnit. c. 3. n. 2.* Flam. *de reſignat. lib. 3. q. 18. n. 131.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 4. n. 14.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 39. q. 11.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 101.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l. 6. n. 49.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 2. lib. 1. c. 3. n. 17.* Aduerte tamen minus rectè docuiſſe Panorm. *in præſenti, n. 9.* teneri Pontificem ex hoc text. quia erat lex Concilij vniuerſalis, quæ ligat Pontificem tanquam ſuperior, quem meritò reprehendit Nauar. *d. princip. num. 33.* & conuincitur ex receptis ſententiis, de quibus Victor. *relect. 4. n. 3. cum ſeqq.* Vnde facilè reſolues illorum quæſtionem, qui diſputant an poſſit Summus Pontif. diſpenſare in hoc præcepto Eccleſiaſtico de confitendo ſemel in anno propter aliquam iuſtam rationem, veluti cum Eremita viuente extra humanum conſortium, vel ſimile? ex dictis enim veriſſima apparet pars affirmatiua, nam certum eſt præceptum hoc quoad temporis determinationem eſſe Eccleſiaſticum, & poſitiuum, conſtat autem in præceptis Eccleſiaſticis data iuſta cauſa poſſe Pontificem diſpenſare, ex reg. text. *in cap. propoſuit, de conceſſ. præbend.* cum ſimilibus, ergo quamvis Pontifex diſpenſare non poſſit in præcepto diuino de confitendo in articulo neceſſitatis, poterit tamen diſpenſare in Eccleſiaſtico de confitendo ſemel in anno, comprobat poſt D. Thom. Sot. *in quarto, diſtinct. 18. q. 1. art. 5.* & alij, quos refert, & ſequitur Soar. *tom. 4. diſp. 36. ſect. 1. num. 5.*

3 *Poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit*, &c.] Pueri cenſentur rationis compotes in ea ætate in qua cognoſcunt ſe grauiter peccare, in qua diſcernere ſciunt bonum à malo, honeſtum à turpi, nam tunc quando lethaliter delinquunt, incipiunt hoc Sacramento tanquam remedio poſt Baptiſmum indigere, in quibuſdam pueris citius, in aliis tardius incipit rationis vſus, in pleriſque contingit ad finem ſeptennij, vel ad octauum ætatis annum. Vide Nauar. *in man. c. 21. n. 88.* poſt Riccard. & Gabr. Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. c. 40. q. 6.* Valer. Reginald. *d. lib. 6. de Sacram. Confeſſione, num. 50.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 5. num. 51.*

4 *Omnia ſua ſolus peccata.*] Intellige mortalia, habens enim ſolùm venialia non obligatur præcepto confitendi. Vide Henriq. *in ſumm. lib. 4. c. 4. in fine*, Azor. *d. lib. 7. c. 39. q. 3.* Soar. *tom. 4. diſp. 36. ſect. 2. n. 6.* Luc. Pinel. *tr. 2. de Confeſſ. c. 7. dub. 2. & c. 8. poſt princip.* Ægid. *d. diſp. 5. à n. 51.* Gutier. *canon. l. 1. c. 6. n. 7.* Fr. Ludou. Beja *reſp. caſuum Conſcient. p. 3. caſu 37.* Valer. Reginald. *d. lib. 6. n. 44. & n. 92.* vbi *n. 93.* aſſerit dari duos caſus in quibus neceſſariò de veniali, ſicut & de mortali facienda eſt Confeſſio Sacramentalis, alter quando de aliquo veniali dubitatur an ſit mortale; alter verò quando quis tantopere afficitur ad aliquod peccatum veniale, vt timeat ſe per illud inducendum ad mortale, niſi confitendo refrænet fortiter talem affectum, nam conſentiret alioqui in mortale conſenſu ſaltem interpretatiuo. Et quòd non habentes conſcientiam peccati mortalis, confiteri nõ tenentur venialia etiam ex hoc præcepto Eccleſiæ, reſoluunt DD. communiter *in hoc text.* vbi gloſſ. *verbo omnia*, Nauar. *in man. c. 21. n. 34.* S. Thom. *in addit. ad 3. p. quæſt. 2. art. 3. ad 2.* expreſsè Victor. *de Sacrament. n. 118.* Viuald. *in candel. aureo, vbi de Confeſſione*

feſſione à num. 51. Pro qua ſententia ſic argnit S. Thom. *dicto cap. omnis*, præcipitur omnia peccata confiteri, ſed impoſſibile eſt, vel ſaltem nimis difficile omnia venialia confiteri, cùm in ea frequentius cadant etiam iuſti, iuxta illud: *Septies in die cadit iuſtus*, *Prouerb. c.* 14. refertur *in cap. ſepties, de Pœnit. diſt.* 3. igitur non fuit intentio Concilij generalis obligare ad Confeſſionem venialium, iuxta *cap. erit autem lex*, ibi, *poſſibil.* 5. *diſtinct.* Deinde facit quia Pontifex *in hoc text.* præcipit peccata proprio Sacerdoti confiteri, conſtat autem venialia poſſe Sacerdoti cuicumque confiteri, quamvis proprius non ſit, vt Eccleſiaſtica conſuetudine receptum fatentur rationem latè controuertentes, Nauar. *in cap. placuit, num.* 22. *& in man. cap.* 2. *n.* 7. multi de quibus Henriq. *lib.* 6. *cap.* 8. §. 6. Soar. *diſp.* 24. *ſect.* 2. *n.* 8. & latè *diſp.* 26. *ſect.* 5. *à princ.* Tandem quia *in hoc text.* imponitur pœna grauiſſima illi, qui ſemel in anno confitetur, vt ſcilicet viuens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, mortuus verò Eccleſiaſtica careat ſepultura, præter pœnam excommunicationis ſynodalibus conſtitutionibus ſtatutam, quæ ſanè pœnæ duæ ſunt ſi incurrantur propter ſolam Confeſſionis omiſſionem venialium contra text. *in c. aſſeramus, in fine* 24. *q.* 1. cum ſimilibus, de quibus Mantu. *dialog.* 118. *à princip.*

Ad hoc quòd idem cenſetur Parochus ad coniungendos Matrimonio atque Confeſſiones excipiendas, ex Sanch. colligit Baſil. Pont. *in ſuo nouiſſimo tract. de Sacram. Matrim. lib.* 5. *c.* 13. §. 1. *n.* 6. *in princ.* Et de Vicario Epiſcopi, quod ſit proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones iuxta hunc text. tenet idem Baſil. Pont. *d. lib.* 5. *c.* 11. *n.* 10. Et quòd poſſit ex generali conceſſione facultatem, ſeu licentiam Confeſſionem audiendi aliis concedere notat contra plures Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 29. *n.* 15. ſequitur Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.* 1. *n.* 203.

5 *Saltem ſemel in anno.*] Notatur ad hoc, quòd ſatisfit huic præcepto annuæ Confeſſionis quocumque anni tempore confitendo, vt per Henriq. *in ſumm. lib.* 4. *c.* 4. §. 7. Vaſq. *in* 2. 2. *D. Thom. q.* 90. *art.* 3. *dub.* 1. *n.* 5. *&* 15. Ægid. *d. diſp.* 5. *n.* 58. Vnde ſi quis Confeſſionem fecit intra annum, non tenetur poſtea in Quadrageſima confiteri, cùm iam adimpleuerit præceptum annuæ Confeſſionis, ita Sot. *n.* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 4. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 9. *puncto* 4. Soar. *p.* 3. *tom.* 4. *diſp.* 36 *ſect.* 3. *n.* 4. Valer. Reginald. *d. lib.* 6. *n.* 33. Zerol. *in praxi pœnit. c.* 10. *q.* 9. Molſeſ. *in ſumm. Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 10. *n.* 23. refert & ſequitur Diana *reſol. moral. part.* 2. *tract.* 3. *miſcel. reſol.* 54. *in fine*, vbi ſubdit quòd fieri poteſt, vt alio titulo teneatur confiteri, vt ſi poſt Confeſſionem peccauit mortaliter, & ſuſcepturus eſt Euchariſtiam in Paſchate, aut ſi mortis articulus ſuperueniat,
6 in his enim caſibus ait teneri denuo confiteri. Computatur hic annus à Paſchate, vſque ad Paſcha, vt per Soar. *tom.* 4. *diſp.* 36. *ſect.* 3. *num.* 8. Azor. *d. lib.* 7. *c.* 36. *q.* 6. Valer. Reginald. *d. lib.* 6. *n.* 36. Luc. Pinel. *d. tract.* 2. *de Confeſſ. c.* 8. *dub.* 1. Ægid. *d. diſp.* 5. *n.* 56. Et ſi quis facta Confeſſione hoc anno aliqua peccata mortalia omiſerit per obliuionem excuſabilem, vel aliquam cauſam rationabilem, non tenetur vi præcepti Eccleſiaſtici ſtatim confiteri eadem peccata. Vide Luc. Pinel. *d. tr.* 2. *de Confeſſ. c.* 7. *dub.* 3. Valer. Reginald. *d. lib.* 6. *n.* 40.

7 *Proprio Sacerdoti.*] Proprius Sacerdos ſufficienter ad Sacramentum Pœnitentiæ cenſeri debet ille eſſe cuius aſſiſtentia ſiue per ſe, ſiue per Sacerdotem à ſe ad eam delegatum ad Matrimonij validitatem requiritur, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 178.

8 Proprius contrahentium Parochus quis dicatur, vide Thom. Triuiſ. *Venetiæ deciſ.* 23. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 88. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 3. *n.* 3. Petr. de Ledeſma *de Matrim. quæſt.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 76. *n.* 18. latè Cened. *pract. lib.* 1. *q.* 30. *à n.* 45. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *different.* 11. *n.* 88. *cum ſeqq.* Gutier. *in tract. de Matrim. c.* 63. *n.* 6. *& c.* 73. reſoluit habentem duplicem Parochiam poſſe in qualibet Matrimonium contrahere Baſil. Pont. *de Sacram. Matrim. c.* 13. §. 1.

Et iniunctam ſibi pœnitentiam, &c.] An pœnitens 9
iniunctam pœnitentiam teneatur accipere? quæſtio eſt controuerſa, de qua pro vtraque parte plures citant Doctores ad text. *in c. ſignificauit* 3. *ſupra hoc tit.* An autem pœnitentiam in Confeſſione iniunctam poſſit quis per alium implere? vide Iul. Lauor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 5. *n.* 48.

In Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum, &c.] Eugen. IV. 10
declarauit quòd communicans in hebdomada ſancta, vel infra Octauam Paſchæ ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, die 8. Iunij 1446. Pontificatus ſui anno X. prout teſtantur Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij*, *verbo Communio*, Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *c.* 41. *q.* 2. Zerol. *in praxi Epiſcopali, p.* 1. *verbo Euchariſt.* §. 7. Henriq. *in ſumm. lib.* 8. *c.* 5. §. 1. *à princ.* vbi dicit quòd in pluribus diœceſibus conſuetudo extendit à principio Quadrageſimæ, vſque ad decimum quintum diem poſt Paſcha, & poteſt etiam extendi in longius tempus ex Epiſcopi, aut confeſſarij diſpenſatione rationabili. Peccat enim mortaliter qui ſine iuſta cauſa in Paſchate non communicat, vt per Sayr. *in Claui Regia lib.* 3. *c.* 7. *n.* 25.
Imo Confeſſionem omittentes, & ſacram Communio- 11
nem ſemel in anno ſunt ſuſpecti de hæreſi; quia hoc eſt ſignum hæreſis, & malæ credentiæ; ita Peña *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 24. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo caſus, verſ. Confeſſionem*, *pag.* 78. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 6. *n.* 27. Franc. Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ, p.* 4. *caſu* 4.

Sua confiteri peccata, &c.] In generali Congregatio- 12
ne ſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico in Monte Quirinali coram S. D. N. Clem. diuina prouidentia Papa VIII. propoſita fuit quæſtio, Vtrùm liceat per literas, ſeu internuntium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere? Sanctiſſimus D. N. auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dominis Cardinalibus contra hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus maturè, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſcilicet licere per literas, ſeu internuntium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus ita falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit, præcipitque ne deinceps iſta propoſitio publicis, priuatiſque lectionibus; concionibus, & congreſſibus doceatur, néve vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut in praxim quovis modo deducatur, quòd ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit; aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit, (niſi forſan impugnauerit) vel ad praxim directè, ſeu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, à qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, etiam S. R. Eccleſiæ maiori Pœnitentiario, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolui, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis ſubiaceat. Quintilianus Adrianus Not. Publicata fuit Romæ 19. Iunij 1602. refert Proſper de Auguſtino *in addit. ad* Stephan. Quarant. *ſumma Bullarij, verbo Confeſſio Sacramentalis, pag.* 302. de ea agunt Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l.* 6. *c.* 1. *n.* 5. Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſuris*

cenſuris, tom. 2. diſp. 4. n. 68. Et ita inualidè abſoluis abſentem, etiamſi priùs præſentis Confeſſionem audieris, vt per Cord. Tolet. in ſumm. lib. 3. c. 6. Valent. part. 3. diſp. 7. q. 11. puncto 1. §. quod autem, Soar. tom. 4. diſp. 19. ſect. 3. n. 7. Ægid. diſp. 4. n. 69.

13 *Licentiam prius poſtulet, & obtineat.*] Aduerte quòd Religioſus crediturus eſt dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ, & Parochus crediturus eſt parochiano dicenti ſe falſum eſſe habenti legitimam licentiam ipſum abſoluendi, atque ita debet illi miniſtrare Euchariſtiam, vt per Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 37. n. 1.

14 Aduerte etiam, quòd proprius Sacerdos, & Parochus exiſtens extra territorium ſuum poteſt abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem, de quo vide Victor. de Sacram. num. 136. Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 4. fol. 78. Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Parochus, pag. 274. Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 34. n. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 62. num. 9. in foro pœnitentiæ non requiritur remiſſio, nec forenſis ſortitur forum delicti, vt per Mich. Graſſ. tom. 1. commun. opin. l. 3. tit. 13. n. 7. pag. 400. Bonacoſ. commun. crim. p. 2. verbo forum, fol. 30. & 32. Clar. lib. 5. §. fin. q. 38. n. 5.

15 *Caueat autem, &c.*] De ſigillo Confeſſionis, & qua pœna afficiantur confeſſores peccata pœnitentis publicare præſumentes, vide plures Doctores, quos plena manu refert Cened. ad Decret. collect. 60. n. 1. quibus adde Henriq. in ſumm. l. 6. c. 19. cum ſex ſeqq. Soar. tom. 4. diſp. 33. & 34. Fr. Ludou. Beja reſp. caſuum conſcient. p. 3. caſu 12. cum ſeqq. Menoch. l. 1. de præſumpt. præſ. 95. Vaſq. de Pœnit. q. 93. art. 4. Sayr. de Pœnit. c. 26. Hier. Onuphr. de ſacro ſigillo, Zerol. de Pœnit. c. 20. Peſant. in addit. ad 3. p. q. 11. Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 2. q. 35. art. 1. Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imp. l. 1. concluſ. 100. conſ. 2. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 51. n. 92. cum ſeqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 2 per totum, Ægid. de Coninck de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 9. Martin. Delri. diſquiſ. magic. l. 6. ſect. 2. c. 1. pag. 473. Torreblanc. in tract. de magia, lib. 4. de criminis punit. c. 7. de ſigillo Confeſſ. Paul. Layman. in Theologia morali, lib. 5. tract. 6. c. 14. Aldrete de Religioſa diſciplina tuenda, l. 2. c. 9. latè Bonacin. de Sacram. diſp. 5. quæſt. 6. ſect. 5.

16 Hoc ſigillum tam ſtrictè obligat vt ob nullum omnino quantumcumque magnum incommodum euitandum, vllo vnquam caſu inuito pœnitente liceat aliqua, quæ ſub ſigillo cadunt, reuelare; etiamſi aliàs integrum regnum debeat perire, vt per Henriq. lib. 6. c. 19. Ægid. diſp. 9. n. 19. Valer. Reginald. d. l. 3. n. 12. vbi n. 13. dicit procedere etiamſi Confeſſio cenſenda ſit inualida, nec danda confitenti abſolutio tanquam non petenti ſufficienter, de quo etiam Zerol. de pœnit. c. 20. q. 12. Bonacin. diſp. 5. puncto 2. num. 6. Intellige quoties pœnitens peccatum manifeſtauit Confeſſario animo ſe accuſandi, ſeu per modum accuſationis coram Deo, ſecus ſi pœnitens declarauit non animo ſe accuſandi, ſed potiùs peruertendi Confeſſarium, illumque incitandi ad malum; quamobrem quidam Cardinalis, teſte Soto, mulctatus fuit à Summo Pontifice, eo quòd non manifeſtauerit conſpirationem in Papam, quam alter ipſi aperuerat in Confeſſione, non intentione ſe accuſandi, ſed animo illum trahendi ad eandem conſpirationem, ita Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 5. Valer. Reginald. d. lib. 3. n. 66. Onuphr. de ſigillo, ſect. 4. q. 6. concl. vnic. Bonac. d. puncto 2. n. 7.

17 Occurrente caſu, in quo pœnitens confitetur deliberationem diſſeminandæ hæreſeos, vel perpetrandi alterius criminis quamlibet magni, à quo deſiſtere nolit; imo & quod proponat executioni mandare, poteſt Confeſſarius Epiſcopum, aliúmve, cui res eâ curæ fuerit, monere generaliter, vt inuigilet ſuper gregem ſuum, eo quòd lupus rapax tentet eum inuadere, poteſt etiam cætera facere, quibus obuietur delicto committendo, ſine aliqua tamen eius; qui confeſſus eſt, manifeſtatione, etiamſi hæc ſola remedium eſſet hæreſeos, vel alterius grauiſſimi criminis impediendi, vt per omnia proſpiciatur ſigilli ſacramentalis integritati, & diuinæ legi minimè aduerſetur. Vide Nauar. in c. Sacerdos, n. 124. de Pœnit. diſt. 6. Couar. de ſponſal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 10. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 109. lit. A, verſ. erit tamen clericus, plures refert Doctores Cened. d. collect. 60. n. 5. quibus adde Torreblanc. d. c. 7. num. 10. Paul. Layman. d. c. 14. n. 11. verſ. nemo, Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 16. q. 2. Martin. Delri. d. ſect. 3. verſ. quoad ſecundum, Valer. Reginald. d. lib. 3. n. 15. vbi n. 16. cum Sanch. reſoluit Abbatem, qui ex Confeſſione Monachi nouit vergere in perniciem religionis, quod is maneat in aliquo officio, poterit illum admonere, dummodo id fiat ſine reuelatione Confeſſionis, de quo vide Zerol. de Pœnit. c. 20. q. 9. Onuphr. de ſacro ſigillo, ſect. 2. q. 2. dub. 2. verſ. ſequitur quartò, & ſect. 4. quæſt. 6. verſ. ſequitur ſecundò, Sayr. de Pœnit. c. 32. n. 2. Bonacin. d. ſect. 5. puncto 4. n. 19.

Illud tamen eſt aduertendum quòd vbi hæretici ſimulata Confeſſione hæreſes ſuas perſuadere conantur ipſiſmet Confeſſoribus; tunc tales Confeſſores poſſunt propalare huiuſmodi hæreticos, de quo vide Simanch. de Cathol. c. 52. n. 15. Sot. de ratione tegendi ſecretum, membr. 2. q. 4. verſ. verũ tamen ſunt qui. Viuald. in candel. aureo. tit. de ſigillo Confeſſionis, ex n. 15. Spin. in ſpecul. teſtam. gloſſ. 12. rub. n. 23. Steph. Gaeta in repet. cap. ad limina 30. q. 1. §. 5. n. 491 verſ. & hæc intelligenda ſunt, Cened. ad Decret. collect. 60. n. 7.

Confeſſarius in teſtem præſentatus, & iuramento adactus ad dicendam veritatem, dicere poteſt nihil ſe ſcire, vel audiuiſſe, ſi de iis interrogetur, quæ per ſolam ſacramentalem Confeſſionem nouit, etiamſi interrogatio expreſsè fiat, & tale quid audiuerit in Confeſſione. Vide Nauar. in d. c. Sacerdos, n. 141. & ſeq. Gutier. canon. lib. 1 c. 11. n. 74. Cened. d. collect. 90. num. 3. Soar. tom. 4. diſp. 33. ſect. 6. n. 6. & 7. Valer. Reginald. d. lib. 3. n. 22. Layman. d. c. 14. n. 12. Martin. Delri. d. ſect. 2. c. 1. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 1. c. 23. n. 1. Nugnꝰ in addit. ad 2. part. q. 11. art. 1. diffic. 1. verſ. ad quartum, Soar. de Pœnit. diſp. 33. ſect. 6. n. 6. Ægid. de Coninck d. diſp. 9. dub. 1. n. 15. Onuph. de ſigillo, ſect. 2. q. 2. dub. 1. verſ. reſpondeo, Bonac. d. ſect. 5. puncto 4. n. 31. Gig. l. 2. de crimine læſæ maieſt. tit. qui accuſare poſſ. q. 18. n. 4. Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 13. n. 9. Maſcard. de probat. in præfat. q. 5. n. 51. Mart. de iuriſd. p. 2. c. 14. n. 18. Nec iudex ex illis quæ à tali ſacrilego violatore accepit, aut ex ſcripto peccata commendata vt confiterentur cognouit, aut aliquo auſcultante pœnitentem intellexit, poterit illum ad torturam condemnare, Gom. d. n. 9. Maſcard. concl. 377. n. 1. & 3. Menoch. de præſumpt. l. 1. q. 89. n. 26. & 27. 18

Vlteriùs poteſt Confeſſarius eos Matrimonio coniungere, inter quos legitimum impedimentum eſſe nouit ex Confeſſione, vt ſi quis confeſſus ſit ſe cognouiſſe carnaliter ſororem illius, cum qua vult Matrimonium contrahere, quia Parochus ex Confeſſione tantummodo ſciens publicè petenti coniugi nequit id ei negare ob impedimentum ſic cognitum. Vide Couar. de ſponſal part. 2. c. 8. §. 12. à n. 9. Salzed. d. c. 109. lit. A, verſ. ſunt etiam ex noſtris, Maſcard. de probat. concl. 377. n. 4. cum ſeqq Cened d. collect. 60. n. 6. Henriq. lib. 6. c. 18. §. 5 lit. V, Valer. Reginald. d lib. 3. n. 23. Gutier. de Matrim. cap. 51. n. 11. Ægid. de Coninck d. diſp. 9. n. 67. Bonac. d. q. 6. ſect. 5. puncto 2. n. 8. 19

Sub

20 Sub Sacramentale ſigillum cadunt non modò peccata declarata in Confeſſione, ſed etiam alia, quæ in eorum notitiam poſſunt aliud adducere, etiamſi non fuerit neceſſarium ea exprimi in ipſa Confeſſione, item quæ verecundiam, vel detrimentum poſſunt afferre pœnitenti. Vide Soar.*d.diſp.*33.*ſect.*2.*à n.*5.Valer. Reginald. *d.lib.*3. *à num.*58. Et ſemper eſt peccatum mortale ſine venia pœnitentis aliquid, quod cadit ſub ſigillum, etſi ſit leuiſſimum peccatum veniale, reuelare, Henriq. *lib.*6. *cap.*19. §.3. Ægid.*d.diſput.*9. *n.*24.*&* 25.

21 De licentia pœnitentis poteſt Confeſſarius peccatum in Confeſſione auditum reuelare. Vide Ioan.Medina *in C. de Confeſſ. in cap.de licentia confitentis ad reuelandum Confeſſiones*, Syluest.*verb.Confeſſio,il.*8.*n.*5. Nauar.*in man.c.*8.*n.*15.*verſ.*19. Torreblanc. *d.lib.*4.*de crimin. punit. c.*7. *ex n.*19. Sanch.*in præcepta Decalog. tom.*2.*lib.*6.*c.*18.*n.*43. Paul. Layman.*d.c.* 19.*n.*14.Soar. *tom.*2.*diſput.*33.*ſect.*5.*num.*6. Couar. *de ſponſal.part.*2. *cap.*8.§.12. *num.*11. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de ſigillo Confeſſ.num.*13. Salzed. *d.c.*109.*verſ.vnus tamen caſus*, Maſcard. *d.concluſ.*377. *num.*9. *&* 10. Ced.*d. collect.*60.*num.*2.Henriq.*lib.*6.*c.*23.§.1.*lit.D*,Coriolan. *de caſibus reſeruatis,p.*1.*ſect.* 2.*art.*15.Valer.Reginald. *lib.*4. *num.*55. *cum ſeqq. & num.*57. diſſerit quomodo poſſit Confeſſarius aliquid auditum in Confeſſione reuelare de licentia pœnitentis, cùm non poſſit de licentia Papæ, & *num.* 59. reſoluit, quòd non ſufficit licentia præſumpta, ſed requiritur actu data, ſaltem tacitè, ita etiam Ægid.*d.diſp.*9.*num.*22.*&* 23. Bonac. *d.quæſt.*6.*ſect.*5. *puncto* 4. *num.*9. Layman. *d. num.*14. *verſ. ſunt verò*, vbi *num.* 16. quod poteſt licentiam reuocare.

22 Dicto Sacerdotis fide digni aſſerentis mortuum, ſeu morientem dediſſe ſibi licentiam de reuelanda Confeſſione creditur, vt per Vinian. *tom.* 1. *commun. opin. lib.*1.*tit.*17.*n.*7.*verſ.ſed hoc fallit,pag.*204. Menoch. *de arbitr.caſu* 414.*n.*8.*& de præſumpt. lib.*6. *q.*95.*num.*5. Maſcard.*d.concl.*377.*n.*9.*& concl.*982.*n.*4. Fr.Emman.

23 *quæſt.regul.tom.*2.*q.*35.*art.*1.Valaſc.*conſil.*73.*n.*1. Sigillum enim Confeſſionis durat etiam poſt mortem,Sayr. *in claui Regia,lib.*11.*c.*7.*n.*32. Et ſuper pœnitentia alicuius facta creditur Sacerdoti non iurato, vt per Rebuff.*de reprobat. teſtium, n.*316.

24 Aduertendum eſt, quod ſi quis tertius dicat Sacerdotem reuelaſſe Confeſſionem, & ipſe concedat ſe licentiam reuelandi habuiſſe à pœnitente, illi tertio incumbit onus probandi factam eſſe reuelationem ſine pœnitentis licentia; cui oneri ſatisfacere cenſebitur ſi oſtendat, quòd idem Sacerdos ſimpliciter reuelauerit, aut ſe reuelaſſe dixerit pluribus, nihil addendo de habita reuelandi licentia. Si verò ille, qui Confeſſionis reuelationem Sacerdoti obiicit, ſit peccator, qui ei confeſſus eſt, tunc ſtandum eſt ipſius Sacerdotis iuramento, maximè ſi vir probus ſit & bonæ famæ; cùm de nullo, maximè de Sacerdote, præſumendum ſit malum ſine probatione, atque reuerentia Sacramenti (ne ſcilicet temerè credatur ſigillum ipſius fractum) exigat, vt in dubio declinetur in Confeſſarij fauorem, niſi id quod obiicitur ſit dictum,aut factum ab eodem Confeſſario in pœnitentis, aut alterius detrimentum, de quare vide Iacob.à Graff. *in deciſ.aureis*, *p.*1.*lib.*1. *c.*23.*n.*12.Henriq.*in ſumm.l.*6.*c.*19.*in fine*, Soar.*tom.*4. *diſp.*33.*in fine*, Valer.Reginald.*d.l.*3.*n.*68.Aloyſ.Ricc. *in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.p.*1.*deciſ.*190. Menoch. *de arbitr.caſu* 414. Maſcard.*concl.*1286. Martin.Delri. *diſquiſ.magic.lib.*6.*c.*1 *ſect.*1.Farinac.*q.*51.*à n.*112. Fr. Emman.*quæſt.regul.tom.*2.*q.*35. *art.*1. Aldret. *de Relig. diſcipl.tuenda, lib.*2.*c.*17.*n.*6. *cum ſeqq.*

25 Quando pœnitens ſine propoſito confitendi,& abſolutionem obtinendi dicit Sacerdoti: *Hoc tibi aperio in Confeſſione*, etiamſi dicat flexis genibus, & fronte ſigno Crucis ſignata, cum ad Sacramentalem Confeſſionem id non ſufficiat, non obligat ad ſigillum Confeſſionis, ſed obligat tantum eo ſecreti vinculo, quo alia facta extra Confeſſionem, Salzed.*d.c.*109.*verſ.eſt autem perpetua memoria dignum*, Viuald. *d.tit.de ſigillo Confeſſionis,n.*15.*poſt med. & n.*37. Gutier. *canon.lib.*1. *c.*11.*n.*47.plures refert Cened.*d.collect.*60.*num.*4.*& ad Decret. collect.*27. *n.*1. quibus adde Victor. *de Sacram. n.*173.Ant.Gom.*tom.*3.*var.c.*13.*n.*9.Menoch.*conſ.*207. *n.*7.*cum ſeqq.*Sanch.*de Matrim. lib.*3.*diſp.*13.*n.*6.Sayr. *in claui Regia,lib.*12.*c.*16.*num.*15. Bernard. Græuæ.*ad pract.Cam.Imper.lib.*1.*concl.*100.*conſid.*2.*n.*12. Henriq. *lib.*5.*c.*21.§.3.*lit.P*,Valer.Reginald.*d.lib.*3.*n.*67.Bonac. *d.q.*6.*ſect.*5.*punct.*2.*n.*3. Torreblanc. *in tract.de magia, lib.*4. *de crim.punit.c.*7.*n.*4.

Aliqui ſunt caſus præter ſupra adductos in quibus ſine licentia confitentis licet reuelare aliquid auditum in Confeſſione. Primus, ſi ipſemet confitens extra Confeſſionem illud detexerit. Secundus, cum Sacerdos indigens conſilio circa peccatum auditum conſulit virum doctum, dummodo perſona, quæ peccauit, nequeat inde venire in notitiam,vt probat text. *in c.officij, ſupra hoc tit.* Tertius, quando Confeſſarius ea, quæ per Confeſſionem nouit, adhuc alia via didicit, ſiue Confeſſarius talia nouerit antequam Confeſſio fieret, ſiue poſtea. Viual. *in candel. tit. de ſigillo Confeſſ.n.*34. Gutier.*d.c.*11.*n.*64. Torreblanc.*d.cap.*7. *n.*22. vbi *n.* 24. ſubdit non eſſe credendum Sacerdoti dicenti ſe extra Confeſſionem reſciuiſſe, quantumvis probatæ vitæ ſit, niſi id probet in quo ſi ſuccumbat, extraordinariè punitur arbitrio iudicis. Quartus, cum qui confitetur peccatum aliquod à ſe perpetrandum nolens mutare tale malum propoſitum, ea intentione, vt Confeſſarium peruertat, moueátque ad malum, quos caſus adducit Valer. *d. lib.* 3. *num.* 61. *cum ſeqq.* 26

Confeſſor dicens, tale peccatum mortale in Confeſſione audiui, dummodo in perſonæ cognitionem deueniri minimè poſſit, non frangit ſigillum Confeſſionis,vt per Victor. *de Sacram. n.*189. Nauar. *in man. c.*8.*n.*12.*verſ.neque ille*, Viuald. *d.tit.de ſigillo Confeſſ. num.*33. Cened. *d.collect.*60.*num.*8.Bonac.*d.q.*6.*ſect.*5. *punct.*4.*n.*1. 27

Non ſolum à Sacerdotali officio deponendum, &c.] Notatur ad hoc, quòd Sacerdos reuelans Confeſſionem deponendus eſt, & in Monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus, vt per Menoch.*d.caſu* 474.*num.*9. Iacob.de Graff.*in aureis deciſ. p.*1.*lib.*1.*c.*23. *ad fin. num.*45. Zerol. *de Pœnitent.c.*20. *quæſito* 5. Torreblanc.*d.c.*7.*num.*26. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta,præc.* 2. *lib.*6.*c.*7.*n.*2. Nugn.*in addit.q.*11.*art.*1.*difficult.*1. *verſ. circa iura*, vbi aduertit pœnam peregrinationis, quæ olim iniungebatur frangenti ſigillum Confeſſionis, mutatam fuiſſe in pœnam perpetuæ recluſionis in Monaſterio, Onuph. *de ſacro ſigillo, ſect.*5. *quæſt.*2. *concluſ. vnic.* vbi *quæſt. vltim. concluſ. vnic.* benè aduertit improbabilem eſſe illorum opinionem, qui aſſerunt Sacerdotem infringentem ſigillum Confeſſionis incurrere irregularitatem. 28

SVMMARIVM.

1 *Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad Confeſſionem, nec quicquam perſuadere pro ſalute corporis tendens in animarum periculum.*

2 Morbi

2 *Morbi ab animæ peccatis, & peſtilentia ex ſceleribus originem trahunt.*

3 *Medici vocati ad medendum infirmo in lecto iacenti, eum ante omnia tenentur monere, & inducere, vt confiteatur, & quid, attenta Conſtit. Pij V. oſtenditur.*

4 *Infirmum morbi periculo carentem an teneatur medicus admonere, vt confiteatur, oſtenditur.*

5 *Anima cæteris rebus anteponenda.*

Cap. Cùm infirmitas. XIII.

1 MEdici corporales vocati ad ægrotum ante omnia debent monere, & inducere ægrotum, vt confiteatur, ſæpè enim peccatum eſt cauſa infirmitatis, & ſic poſt Confeſſionem ſalubrius curatur corpus & medicus, qui tranſgreditur hanc conſtitutionem, tandiu ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, donec competenter ſatisfecerit. Item medicus ſub pœna excommunicationis non ſuadeat ægroto aliquid quod conuertatur in periculum animæ pro ſalute corporali. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtrano, Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 256.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 747.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Innocent. III. *c. 22.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 4.*

2 *Nonnunquam ex peccato proueniunt.*] Et ita morbi ab animæ peccatis originem trahunt, & peſtilentiæ ex ſceleribus oriuntur, vt per Tiraq *de nobilit. c. 31. n. 306.* Mich. Añinon. *de vnitate ouilis, & paſtoris, c. 23. n. 1. in fine,* Azeued. *l. 5. ex n. 2. tit. 1. lib. 1. noua recop.* Nam, vt inquit D. Chryſoſt. *homil. 28. in c. 8. Matthæi*, ægrotationes plurimæ ab animæ peccatis originem trahunt. Imo & mors aliquando citiùs venit propter peccatum, gloſſ. *verbo in c. qua fronte, de appellat.* Neuiz. *in Sylua nupt. lib. 4. num. 94. verſ. propterea dicit,* Sebaſt. Medic. *in tract. Mors omnia ſoluit, p. 1. n. 172.*

3 *Præſenti decreto,* &c.] Præcipit, & diſtrictè mandat Innoc. III. auctor huius text. vt medici ad medendum infirmo in lecto iacenti, vocati, eum ante omnia moneant, & inducant, vt confiteatur, quod poſtea innouauit Pius V. ſuo Motu proprio edito anno 1566. incipien. *Supra gregem Dominicum*, quem ad literam refert Steph. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo medicus,* vbi additum præceptum eſt, vt medici vltra tertium diem ægrotum non viſitent, niſi per Confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat, vel niſi Confeſſarius ex iuſta cauſa longius tempus infirmo concedendum iudicet. Item præcipit Vniuerſitatibus, & Collegiis, vt cùm licentiam medendi alicui conceſſerint, aut ad Doctoris gradum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc ſeruandi, de quo Motu proprio & quando, quóve modo medicus teneatur infirmo perſuadere Confeſſionem Sacramentalem, vt d. Syluest. *verbo medicus, num. 3.* Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 2. c. 30. ex n. 2.* Nauar. *in man. c. 25. ex n. 61. verſ. que non,* Azeued. *d. l. 5. n. 3.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 5. n. 3.* Ludou. Bejam *reſponſ. caſuum Conſcientiæ, p. 1. caſu 11.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauar. l. 3. tit. 22. l. 3. de medicis,* latè Sanchez *in præcepta Decalog. l. 3. c. 18. à princip.*

4 *Ad infirmos.*] Quidam intelligunt de infirmis à morbis vitæ periculum afferentibus, quaſi ſecus ſit quando conſtat morbum periculo carere, vt per Nauar. *in manuali, c. 25. n. 61.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. c. 14. n. 7.* Veg. *tom. 2. ſummæ, c. 35. caſu 3.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 2. c. 246. in fine.* Alij verò intelligunt, quando infirmitas eſt talis, vt nec deliciis, nec ex ſolo podagræ impedimento, ſed ex ſe lectum petat, vt per Soar. *tom. 4. diſp. 35. ſect. 3. n. 3. & 4.* Sanch. *d. c. 16. n. 7.* aſſerentes text. *in præſenti*, non de ſolo morbo periculoſo, ſed de quocumque graui intelligi, & prædictam admonitionem ſatis eſſe, ſiue ſciat per ipſummet medicum, ſiue per alium aduertens attento Motu proprio Pij V. medicum teneri deſerere infirmum, qui tertia die à monitione tranſacta Confeſſionis fidem non fecerit per ſcriptum Confeſſarij, tamen libenter admittunt, etſi credatur eam admonitionem nihil profuturam ob ægri obſtinationem, non teneri medicum admonere, nec eum deſerere.

Ante omnia.] Id eſt, antequam medicus medicinas applicet, vt per Nauar. *d. c. 25. n. 61.* Sanch. *d. c. 16. n. 4.* 5

Cæterùm cùm anima ſit, &c.] Eſt enim anima cæteris rebus anteponenda, Tiraq. *de pia cauſa, in præfat. pag. 9. verſ. ſed ſi hoc*, Maſcard. *de probat. concl. 1171. n. 5.* Menoch. *de præſumptionib. lib. 4. præſumpt. 112. n. 4. & præſumpt. 152. n. 4.* Gutier. *in repetit. l. nemo poteſt, n. 486. ff. de legatis 1.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuentionib. tom. 2. lib. 13. tit. 28. n. 10.* Card. Tuſch. *tom. 1. lit. A, concl. 333.* Ego ipſe *Axiom. 26. n. 1.* 6

Ne quis medicorum, &c.] Notatur ad hoc, quòd medicus ſub pœna excommunicationis non poteſt aliquid ſuadere infirmo quod ſit in detrimentum ſalutis æternæ, vt per Nauar. *in man. c. 25. n. 62.* Syluest. *verbo medicus, n. 4. verſ. quartum nunquam licet,* Rebuff. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, verſ. ad obedientiam Deo, pag. 592.* Fuſch. *de viſitat. lib. 2. c. 30. n. 4.* Rojas *de ſucceſſ. c. 10. n. 32.*

Fuerit promulgata.] Ergo requiritur promulgatio in partibus, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 3. col. 365.* vide tamen quæ dixi ad *c. 2. ſupra de conſtit.* 7

In gloſſ. *Arceatur*, ibi, *per ſententiam, non ipſo iure.* Sequuntur Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 39.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 8. n. 21.* 8

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Quæſtores eleemoſynarum ſine Apoſtolicis, vel diœceſanorum literis admitti non debent, nec aliud prædicare poſſunt quàm in forma continetur literarum.*

3 *Quæſtorum eleemoſynarum nomen & vſum in Chriſtianæ Religionis locis abolendum præcipit Concil. Trid.*

4 *Quæſtores eleemoſynarij nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare debent.*

5 *Indulgentias in ſuis diœceſibus qualiter Epiſcopi concedere poſſunt, oſtenditur.*

6 *Epiſcopi ſi concedant Indulgentias vltra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in exceſſu, oſtenditur.*

7 *Indulgentias concedendi facultatem habent Epiſcopi ex commiſſione Papæ, ac proinde iure communi Canonico, non verò Diuino.*

8 *Indulgentias concedere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus, nondum conſecratus.*

9 *Vicarius generalis Epiſcopi, aut alius Clericus ex demandata Epiſcopi facultate poteſt Indulgentias concedere.*

10 *Capitulum Sede vacante an poſſit Indulgentias concedere, remiſſiuè.*

11 *Epiſcopi an poſſint Religioſis Indulgentias concedere iuxta ſuam facultatem, oſtenditur.*

12 *Indulgentia de iniunctis pœnitentiis quæ ſit, oſtenditur.*

13 *Epiſcopi plures ſimul vnam Eccleſiam conſecrantes an quilibet poſſit indulgere annum Indulgentiæ, oſtenditur.*

Cap.

Cap. Cùm ex eo. XIV.

1 Eleemoſynarum quæſtores admitti non debent, niſi exhibeant veras literas Apoſtolicas, vel Ordinarij, & tunc permittendi non ſunt aliud proponere populo præter id, quod in literis continetur, quarum forma ponetur. Item qui deſtinantur ad quærendas eleemoſynas ſint modeſti, & diſcreti, non hoſpitentur in tabernis, vel locis incongruis, non inutiles, aut ſumptuoſas expenſas faciant, non gerant habitum falſæ Religionis. Item cùm dedicatur Baſilica ſiue ab vno, ſiue à pluribus, non extendatur indulgentia vltra annum, & in anniuerſario dedicationis non vltra 40. dies de iniunctis. Sic etiam eſt moderandus numerus dierum, quando Epiſcopus aliquo caſu concedit indulgentias ne exceſſiuè, & indiſcretè indulgentiæ conceſſæ à Prælatis contemnantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 257. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 747. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. generali Lateran. ſub Innoc. III. *c.* 62. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 14. *c.* 5.

2 *Eleemoſynarum quoque quæſtores*, &c.] Probat hic text. eleemoſynarum quæſtores ſine Apoſtolicis, vel diœceſanorum literis admitti non debere, nec aliud prædicare poſſe, quàm in forma contineatur literarum. Hodie verò in noua diſpoſitione Concil. Trident.
3 *ſeſſ.* 21. *de reformat. c.* 9. ſtatuitur, vt in poſterum quibuſcumque Chriſtianæ Religionis locis eorum nomen, atque vſus penitus aboleatur, nec ad officium huiuſmodi exercendum vllatenus admittantur, de quo latè agunt Henriq *in ſumm. l.* 7. *c.* 19. *à princ.* Nauar. *de Iubil. not.* 31. *n.* 45. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo quæſtores*, vbi latè Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 26. *in fine*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 57. *art.* 7. *& q.* 98. *art.* 1. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo eleemoſyna* 1. Cened. *ad Clement. collect.* 9. latè Iul. Lauor. *de indulgent. p.* 2. *c.* 13. *à princ.*

4 *In ſua prædicatione*, &c.] Hodie attenta noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *cap. vlt. in fine*, quæſtores eleemoſynarij, qui etiam quæſtuarij vulgò dicuntur, cuiuſcumque conditionis exiſtant, nullo modo, nec per ſe, nec per alium prædicare debent, itavt contrarium facientes ab Epiſcopis, & Ordinariis locorum, priuilegiis quibuſcumque non obſtantibus, opportunis remediis omnino arceri debeant, vt per Cened. *d. collect.* 9. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 32. *art.* 21.

5 *Quadraginta dies*, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopi concedunt indulgentias in ſuis diœceſibus, limitatiuè tamen, videlicet vt non excedant quadraginta dies in anniuerſario, vel aliàs, & tempus vnius anni in dedicatione Eccleſiæ, ita Sot. *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 2. *art.* 1. Cordub. *de Indulg. quæſt.* 14. Triumph. *q.* 29. *art.* 6. Soar. *tom.* 4. *diſp.* 55. *ſect.* 3. *n.* 5. Bonacin. *de Sacramentis, diſp.* 6. *q.* 1. *puncto* 3. *n.* 2. *ad finem*, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *l.* 3. *c.* 54. *q.* 6. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *c.* 7. *num.* 18. Vgolin. *de poteſtate Epiſcop. c.* 41. §. 1. *in princ.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.* 5. *tract.* 7. *c.* 4. *n.* 2. *in princ.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, c.* 2. *dub.* 2. *lit. C*, Iul. Lauor. *de Iubilæo, & indulgent. p.* 2. *c.* 11. *n.* 18. vbi *num.* 22. refert aduertere Soar. *loco citato*, quòd quando datur facultas in hoc text. dandi indulgentias in dedicatione Eccleſiæ, non addit particulam illam, *de iniunctis pœnitentiis*, prout addi ſolet in indulgentia quadraginta dierum, & ſic quod videtur amplior prior facultas, additque aliqua diſcrimina inter dictas duas indulgentias vt apud ipſum videri licet. Licèt autem Epiſcopi non poſſint vltra taxatum numerum indulgentias concedere, poſſunt tamen in minori, quia ſub maiori ſumma comprehenditur minor, non è contra, ita ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 88. *num.* 22. & me citato Iul. Lauor. *d. cap.* 11. *num.* 4.

Quid autem ſi Epiſcopi concedunt indulgentias vl- 6
tra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in exceſſu? in quo additio ad gloſſ. *verbo pluribus, in præſenti*, tenet per text. *in fin. hoc tit. lib.* 5. Indulgentiam ſic conceſſam eſſe ipſo iure nullam quoad exceſſum, ac per conſequens valere vſque ad facultatem conceſſam incluſiuè, quia numerus dierum eſt ſeparabilis, quo caſu vtile per inutile non debet vitiari, tum quia hæc eſt quædam liberalitas, & donatio, quæ valida eſt vſque ad legitimum modum, *l. ſancimus, C. de donat.* quare ita tenent Soar. *d. diſp.* 55. *ſect.* 2. *num.* 11. Nauar. *de Iubilæo, not.* 31. *num.* 16. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 55. *quæſt.* 6. Bonacin. *de Sacramentis, d. puncto* 3. *n.* 4. Iul. Lauor. *d. c.* 11. *n.* 41. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 7. *n.* 120. Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, cap.* 3. *dub.* 2. *lit. G*, Paul. Layman. *d. c.* 4. *num.* 2. *verſ.* 111.

Hæc autem facultas ſic reſtricta concedendi indul- 7
gentias, conceditur Epiſcopis à Sede Apoſtolica circa ſuos ſubditos, & ita ex commiſſione Papæ, ac iure communi Canonico, & Ordinario, non verò diuino, licèt enim dignitas Epiſcopalis, quoad poteſtatem Ordinis ſit de iure diuino, & ex Chriſti inſtitutione, & quoad paſtorale munus, quod iuriſdictionem requirit, ſi ex Chriſti mandato in communi loquendo; in particulari tamen quoad talem, & talem poteſtatem eſt ex Eccleſiæ ordinatione. quare ita tenent plures DD. quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 88. *num.* 8. & me citato Iul. Lauor. *d. tract. de Iubilæo, & indulgent. cap.* 11. *n.* 45. *cum ſeqq.* addo Paul.
Layman. *d. c.* 4. *num.* 1. *verſ. aſſertio* 11. Ex quo infertur 8
poſſe Epiſcopum tantummodo electum, & confirmatum nondum conſecratum indulgentias concedere, quia cùm earum conceſſio ſit actus iuriſdictionis, benè poterit ab Epiſcopo non conſecrato exerceri, ita Soar. *diſp.* 49. *ſect.* 3. *n.* 3. Graff. Nugn. Valer. Reginald. & alij, quos refert, & ſequitur Bonac. *de Sacramentis, diſp.* 6. *q.* 1. *puncto* 3. *num.* 6. Hinc etiam infertur poſſe Vica- 9
rium generalem, aut alium Clericum ex demandata Epiſcopi facultate indulgentias concedere, quia facultas hæc ſpectet ad Epiſcopum iure Ordinario, vt *ſuprà* dixi, & quæ competunt alicui iure Ordinario, poſſunt aliis delegari, niſi adſit in contrarium prohibitio, ergo Epiſcopus poterit eam cuilibet, dummodo non ſit laicus, demandare, ita Nauar. *de Iubilæo, notab.* 31. *n.* 6. Soar. *diſp.* 55. *ſect.* 6. *n.* 6. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *l.* 3. *c.* 43. *q.* 3. & plures alij, quos referunt, & ſequuntur
Bonac. *d. punct.* 3. *n.* 11. & Iul. Lauor. *d. c.* 11. *n.* 51. Verùm 10
autem Capitulum Sede vacante poſſit indulgentias concedere, vide per citatos à me *d. alleg.* 88. *n.* 21. quibus adde Iul. Lauor. *d. c.* 11. *n.* 52. *cum ſeqq.* Verùm verò 11
Epiſcopus poſſit Religioſis indulgentias concedere iuxta ſuam facultatem, vide citatos per Bonacin. *d. punct.* 3. *n.* 15. vbi ipſe affirmatiuè reſpondet, & *n.* 16. reſoluit poſſe Epiſcopum gaudere, & frui indulgentiis, quas aliis conceſſit. Hæc & alia plura, quæ in hac materia occurri poſſunt, ne dicta repetamus, vide *in meo tract. de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 88. *per totam.*

De iniunctis pœnitentiis.] Indulgentia de iniunctis 12
pœnitentiis illa eſt, quæ valet ad delendas pœnas reſpondentes pœnitentiis iniunctis, & ita quando

alicui conceditur Indulgentia de pœnitentiis iniunctis, tanta conceditur pœnæ remiſſio, quanta reſpondet pœnitentiis taxatis à Confeſſore, ita Bonac. *d. diſp.6.q.1.punct.2.n.1. & 4.*

13 In gloſſ. *Pluribus.* Notatur ad hoc, quòd quando plures Epiſcopi ſimul conſecrant vnam Eccleſiam, quilibet poteſt indulgere annum Indulgentiæ, ex ea ratione, quia in hoc text. non additur decretum irritans, & vbi non apponitur in mandato, licèt fiat contra mandatum, tenet quod factum eſt, arg. *cap. dilectus, il. 2. de prebend.* Contrarium tamen videtur verius per expreſſa huius text. verba, ibi, *ſiue ab vno, ſiue à pluribus,* vt aduertit Iul. Lauor. *d. cap. 11. n. 38.* nihil tamen obſtat quominus plures, quorum ſinguli iuriſdictionem habent, puta loci Epiſcopus, & Metropolitanus, ſiue Archiepiſcopus ſimul, aut ſucceſſiuè, plures quadragenas eidem Eccleſiæ concedat, vt docent Soar. *diſp.... ſect. 2. n. 5.* Paul. Layman. *d. c. 41. num. 2. verſ. 11.*

Cap. Noſtro. XV. *Honor. III.*

1 ARchiepiſcopus poteſt concedere Indulgentias in ſuperiori cap. taxatas per totam ſuam prouinciam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtrano, Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 258.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag. 748.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Nauar. *de Iubilæo, & Indulg. notab. 31. n. 13.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 31.* Bonac. *de Sacram. diſp. 6. q. 1. punct. 3. n. 2. verſ. obſerua,* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſtate Epiſc. p. 3. alleg. 88. n. 15.* & *ibi* citatis adde Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 70. n. 15.* & me citato Iul. Lauor. *de Iubilæo, & Indulg. p. 2. c. 11. n. 28. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, & alij, de quibus in litera, poſſunt ſine licentia ſuperiorum ſibi eligere prouidum confeſſorem.*
2 *Epiſcopi, & Prelati exempti poſſunt ſibi eligere Confeſſorem.*
3 *Epiſcopi ſuffraganei inuito Archiepiſcopo poſſunt eligere Confeſſorem approbatum ab Ordinario.*
4 *Cardinales poſſunt ſibi eligere Confeſſorem.*
5 *Epiſcopus non poteſt eligere in Confeſſorem Sacerdotem non ſubditum, qui à proprio Epiſcopo non ſit approbatus.*

Cap. Ne pro dilatione. XVI. & fin.

Gregor. IX.

1 EPiſcopi, & Superiores, & Prælati minores exempti poſſunt eligere ſibi diſcretum, & prouidum Confeſſorem abſque licentia ſui ſuperioris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Ioan. à Capiſtr. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 258.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 748.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Henriq. *in ſumm. lib. 6. c. 4. n. 3. in comment. lit. I, & c. 7. n. 5. in comment. lit. B, & c. 13. §. 3. & lib. 7. de Indulgent. c. 28. n. 1. in comment. lit. H, & l. 14. de irregul. cap. 18.* Aloyſ. Ric. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 548. num. 1. in 1. edit. & reſol. 470. in 2. edit.* Anton. Gomez *in expoſit. Bullæ Cruciatæ, clauſul. 10. n. 85.* Sayr. *de cenſuris, lib. 7. c. 14. n. 5.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 20. art. 28.* Soar. *tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. n. 9.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ precepta, prac. 21. lib. 7. c. 2. à n. 78.* Eraſm. Cochiet *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 4. quæſt. 35.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 3. n. 3.* idem reſoluentes in Prælatis religionis, poteſt enim Confeſſor ab ipſis electus, ex eorum commiſſione, cum ipſis diſpenſare in omnibus, in quibus ipſi Prælati poſſunt cum ſubditis. Quamvis autem Nauar. *in man. c. 27. n. 260. verſ. quinto,* reſoluat poteſtatem hanc eligendi Confeſſorem dari Epiſcopo ex ipſa lege diuina, Sotus verò *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 2. verſ. Epiſcopi,* & recentiores omnes, ſi credimus Henriq. *lib. 6. c. 8. §. 4. lit. I,* dicant poteſtatem abſoluendi Epiſcopos dari Confeſſori ab ipſis Epiſcopis, vt in Romano Pontif. agnoſcunt S. Thom. *in 4. diſt. 19. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 2.* Bonauent. Sot. Ledeſm. Medin. & alij, quos referunt, & ſequuntur Henriq. *d. cap. 8. §. 3. cum ſeq.* Soar. *diſp. 27. ſect. 2. à num. 1.* verius eſt dari priuilegium hoc Epiſcopis, atque etiam poteſtatem Confeſſori à Papa, ſeu lege Canonica, vt bene probat hic text. ibi, *permittimus*, ex quo notauit gloſſ. *in præſenti,* ante hanc permiſſionem non potuiſſe Epiſcopos eligere Confeſſorem ſine ſui ſuperioris licentia; habent enim Epiſcopi, & alij inferiores Prælati ſuperiorem, cui ſicut in iudicialibus, ita in hoc foro ſubiiciuntur, Epiſcopus ſcilicet Metropolitanum, Archiepiſcopus Primatem, *cap. ſi clericus 11. quæſt. 1. c. 3. de foro competenti,* notat gloſſ. *verbo except. in cap. paſtoralis, in princ. de offic. Ordin.* iuncto argument. text. *in cap. vlt. in fine, de cenſib. lib. 6.* & colligitur expreſsè ex hoc text. ibi, *præter ſui ſuperioris licentiam*, atque ita poſt Turrecrem. Palud. S. Antonin. Sylueſt. & alios, quos citat, hanc eſſe magis communem ſententiam teſtatur Soar. *d. n. 4.* & ſequitur Henriq. *d. lit. I, ad fin.* quamvis idem Soar. *diſp. 25. ſect. 2. n. 10.* dicat non eſſe Epiſcopos Archiepiſcopis ſubiectos in hoc foro, motus quia non habet Archiepiſcopus poteſtatem in ſubditos ſuffraganeorum, ergo nec in ipſos ſuffraganeos, non aduertens differentiam, quæ inter vtroſque reperitur, de qua gloſſ. & ſcribentes omnes *in d. cap. paſtoralis.*

Epiſcoporum autem nomine intelliges ſiue conſecratus ſit, quamvis Epiſcopatum non habeat, veluti titularis, aut qui Epiſcopatui renuntiauit, in omnibus enim verificatur rigor verborum, quibus vtitur text. *in præſenti*, ibi, *Epiſcopus, ſiue etiam non conſecratus,* poſtquam enim fuerit confirmatus, iam habet Epiſcopatum, & eius adminiſtrationem, nullique parocho ſubiicitur, *cap. noſti, cap. tranſmiſſum, cum ſimilibus, de elect.* proſequuntur in eiſdem terminis Henriq. & Soar. *dictis locis.*

Prælatorum autem nomine intelliges illos, qui propriè, & ſtrictè tales ſunt, hoc eſt, qui aliis præſunt, cum iuriſdictione fori contentioſi, iuxta doctrinam *gloſſ. vlt. in c. 2. de iudic.* quam ſequuntur, & explicant DD. communiter *ibi*, Abb. *n. 6.* Dec. *n. 34.* Rip. *num. 30.* Coſm. *in pragm. ſanction. tit. de elect. in princ. verbo Prælatis,* non ita illos, qui ſine iuriſdictione fori exterioris aliis præſunt, veluti parochi, licèt latè ſumpto vocabulo Prælati dicantur *in cap. tua, de cler. ægrot.* ex quo notant omnes proximè citati, atque ideo ſecundùm iuris ſcripti rigorem (ſemota conſuetudine) non poſſe eligere Confeſſorem, bene contra Syluest. & Angel. reſoluit Soar. *d. ſect. 2. n. 7.*

Exemptos

Exemptos verò intelligunt Hoſt. & Abb. eos, qui ſoli Pontifici immediatè ſubiiciuntur, ſed melius cum Sylueſt. & Soar. *num.* 9. intelliges omnes illos qui Epiſcopo ſubiecti non ſunt, licet alios habeant ſuperiores, vt concludunt verba huius text. ibi: *Præter ſui ſuperioris licentiam*, ad quem caſum reducuntur Prælati nullius diœceſis; in Abbatiſſis tamen contrarium reſoluit Henriq. *d. c.* 23. §. 3. Decanis autem, Archidiaconis, & ſimilibus dignitatibus Eccleſiæ Cathedralis ex conſuetudine idem conceſſum poſt alios explicat Henriq. *d. lib.* 6. *c.* 7. §. 5. circa Vicarium generalem Epiſcopi pugnant inter ſe Henriq. *d. c.* 13. §. 3. & Soar. *d. ſect.* 2. *n.* 8.

3 Amplia, vt locum habeat principalis text. concluſio, etiam in Epiſcopo ſuffraganeo inuito Archiepiſcopo, quia hæc poteſtas non prouenit ab Epiſcopo eligente, ſed à iure committente, vt aduertit Proſp. de Auguſt. *in addit. ad Quarant. verbo Archiepiſcopi authoritas, verſ. decimoſeptimò, in addit. lit. A*, quod quidem, & in exempto locum habet, & in quolibet Epiſcopo, non ſolum in ſua diœceſi, ſed etiam extra, dummodo Confeſſarius ſit approbatus ab Ordinario, vt infrà dicetur; ita Quaranta *d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, n.* 7.

4 Amplia etiam in Cardinalibus, quibus communicatur priuilegium conceſſum Epiſcopis, & Prælatis exemptis in hoc text. vt per Henriq. *cap.* 13. §. 3. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 101. *n.* 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 16. vbi etiam credit non eſſe veriſimile decreto Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 15.
5 derogatum fuiſſe priuilegium, quod erat conceſſum in hoc text. Quicquid autem de hoc ſit, illud eſt veriſſimum Sacram Congregationem cenſuiſſe Epiſcopum vigore priuilegij, de quo in hoc text. non poſſe ſibi eligere Sacerdotem non ſubditum, qui à proprio Epiſcopo non ſit approbatus, provt referunt Gallet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Epiſcopus* 6. Proſp. de Auguſt. *loco proximè citato*, Azor. *d. q.* 16. *verſ. quæres an Cardinales*, Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 470. Peregr. *in Comment. ad Conſtit. cleric. Regular. p.* 1. *c.* 5. *in princ.* Coriolan. *de caſibus reſeru. p.* 1. *ſect.* 1. *art.* 21. *c.* 5. *verſ. at contra*, Vgolin. *de offic. Epiſcop. c.* 2. §. 2. *n.* 4. *verſ.* 3. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis, n.* 54. Molfeſ. *in ſumma Theolog. moralis, tract.* 7. *c.* 15. *n.* 34. Lauor. *de Iubilæo, p.* 1. *c.* 21. *n.* 58. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *ex n.* 78. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum; verbò nullitas, different.* 5. *n.* 2. vbi ſubdit etiam quoad Prælatos Regulares procul dubio durare indiſtinctè priuilegium, de quo *in hoc text.*

Necnon minoribus Prælatis, &c.] Notatur ad hoc, quòd licet Prælato Conuentuali ſibi Confeſſarium eligere, vt per Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 10. *punct.* 2. *verſ.* 2. *habet*, Henriq. *lib.* 7. *cap.* 28. §. 1. Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 21. *n.* 2. Franc. Coriolan. *de caſibus reſeru. p.* 1. *ſect.* 1. *art.* 21. Filliuc. *quæſt. moral. tom.* 1. *n.* 9. Valer. Reginald. *in praxi lib.* 1. *n.* 38. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſp.* 6. *q.* 10. *n.* 2. vbi *n.* 6. limitat dummodo Abbates inferiores ſecundum priuilegia, vel conſtitutiones Religionis à Sede Apoſtolica approbatas non habuerint Confeſſorem deſignatum à Prælatis ſuperioribus; & citat Soarez *dict. ſect.* 2. *n.* 10. Sigiſmund. à Bononia *dict. dub.* 21. *num.* 4. Coriolan. *d. art.* 21. *num.* 8. *in fine.*

De Sententia Excommunicationis.

Tit. XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr. ſcribentes.*
2 *Excommunicationis materiam qui tractent citantur.*
3 *Excommunicatio an propriè ſit ſententia, oſtenditur,* & num. ſeqq.
4 *Excommunicationis nomen vnde dictum.*
5 *Excommunicationis definitio traditur.*
6 *Excommunicatio alia eſt maior, alia minor.*
10 *Excommunicatio maior à quibus priuet, oſtenditur.*
11 *Excommunicatio minor non omni, ſed aliqua tantum Eccleſiaſtica communione priuat.*

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canon. fol.* 184. Guillelm. Durand. *in breuiario aureo iuris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol.* 200. *verſo.* Petrus de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Dan. Venat. *in analyſi method. iuris Pontif. à pag.* 728. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Lancel. *in inſtit. Canon.* Bartħ. Carthag. *in expoſit. tit. iuris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſt. enarrat. pag.* 449. *cum ſeqq. in ſumm. iuris Canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſumm. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.* 1

De materia huius tit. ſpeciales tractatus ediderunt S. Antonin. Archiepiſc. Florent. *tom.* 14. *tract. Doctor. fol.* 366. Franciſc. de Platea *eodem tom.* 14. *fol.* 387. Iacobus de Beluiſio *eodem tom.* 14. *fol.* 387. B. Ioan. à Capiſtrano *eodem fol.* 388. de ea agunt Menoch. *de arbitrar. caſu* 416. Clar. *in pract. lib.* 5. §. *fin. q.* 77. Viuian. Vezi. & alij *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 1. *tit.* 12. Perez *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 8. *Ordinam.* Spin. *in ſpeculo teſtament. part.* 11. *rubrica*, Card. Cæſar. Baron. *tom.* 1. *Annal. Eccleſiæ anno Chriſti* 57. *pag. mihi* 511. Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo excommunicatio ad finem reuelationis, & verbo excommunicatorum vitatio*, Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 41. *de excommunicat.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo excommunicatio*, Cald. Pereira *de renouat. emphyteut. q.* 7. *à princ.* Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo excommunicatio*, Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 4. *c.* 7. *de excommunicat.* Ludouic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *quæſt.* 35. Farinac. *fragment. crimin.* 1. *verbo excommunicatio*, Henriq. *in ſum. p.* 2. *lib.* 13. *de excommunicat.* Vaſq. *tom.* 4. *in* 3. *p. tract. de excommunicat.* Barthol. Vgol. *de cenſuris, tab.* 2. Soar. *eodem tract. diſp.* 8. Auil. *eodem tract. part.* 2. Sayr. *eodem tract. lib.* 1. 2. & 3. Bonacin. *eodem tract. diſp.* 2. Hurtad. *eodem tract. diſp.* 13. Marius Alterius *eodem tract. tom.* 1. Ægid. *de Sacram. & cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 3. *de cenſuris Eccleſiaſt.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. Galgan. *de iure publico, lib.* 1. *tit.* 15. 2

Per hanc rubricam communiter receptum eſt excommunicationem propriè eſſe ſententiam, ita gloſ. 3
in ſumm. 2. *q.* 1. *& verbo ſententia*, *in cap. biduum* 2.

cis denuò compoſitum eſt, teſte Budæo *in annot. reliquis ad Pandectas ſuper l. 2. ff. de pœnis*, & ab Eccleſia receptum eſt pro ſeparatione fidelium ab Eccleſiæ communione, quamvis excommunicatus ſit poſitus extra communionem Eccleſiæ, in quem ſenſum eo nomine vtuntur antiquiſſima Concilia, Sancti Patres, & paſſim noſtri Pontifices, aliquando dicentes excommunicatos ab Eccleſia exterminari, eiici, eliminari *cap. ſi Epiſcopus, cap. abſit, cap. Canonica 11. quæſt. 3.* Aliquando ab Eccleſiæ communione remoueri, ſuſpendi, ſeu ſeparari, *cap. omnis, cap. nemo, ead. cauſ. & quæſt.* Aliquando verò ſeparari à Chriſti corpore, quod eſt Eccleſia, *cap. audi, cap. nihil, ead. quæſt.* in quem etiam ſenſum aptè, & ſæpiſſimè excommunicatio anathema dicitur, vt *in cap. vlt. 3. q. 4. cap. nemo 11. q. 3. c. 1. de eo qui furtiuè*, iunctis his quæ de particula, *anathema*, dixi *in collectan. ad can.*

8 Excommunicatio in genere à nonnullis definiri ſolet vt ſit cenſura Eccleſiaſtica priuans qualibet, ſeu (vt alij explicant) aliqua Eccleſiæ communicatione, ita poſt D. Thomam, tenet Sot. *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 1.* & nonnullis parum pertinentibus adductis ſequitur Valentia *tom. 4. diſp. 8. q. 7. puncto 1.* Alij dicunt excommunicationem eſſe cenſuram, quæ priuat hominem Chriſtianum Eccleſiaſtica communione fidelium, vt per Viualdum *in candelabro aureo, tit. de excommunicat. n. 3.* Soar. *tom. 5. de cenſuris, diſp. 68. ſect. 1. n. 1.* Vgolin. *de cenſuris, tab. 2. c. 25. in princ.* vbi dicit eſſe cenſuram, quæ priuat vſu communionis Eccleſiaſticæ. Verùm meliùs excommunicatio in genere definiri poteſt, vt ſit cenſura priuans omni; vel aliqua Eccleſiæ communione, quæ definitio non multum differt ab ea; quam tradit Nauar. *in manuali, c. 27. n. 1.* & prolixiùs Henriq. *in ſumma, lib. 13. c. 1. §. 2. Cenſura* loco generis aptiſſimè ponitur, & ſic corruit definitio quam præſtat Petr. Sot. *lect. 2. de excommunicat.* quòd ſit ſeparatio à communione fidelium & Sacramentorum. Reliquæ particulæ ponuntur tum vt maiorem excommunicationem comprehendat definitio, quæ omni priuat Eccleſiaſtica excommunicatione, atque etiam minore, quæ priuat aliqua tantum, ſcilicet perceptione Sacramentorum; tum etiam vt diſtinguatur ab aliis cenſuris, ſcilicet ſuſpenſione, & interdicto, quæ per ſe directè, & formaliter non priuat Eccleſiæ communicatione, qua communicatio eſt, ſed ſuſpenſio priuat vſu & exercitio officij ſpiritualis, quatenus officium eſt Eccleſiaſticum; ita tantùm illud exequi actiuè prohibet; non verò paſſiuè recipere Sacramenta, quod impediret ſi ſub ratione communionis prohiberetur: interdictum verò priuat diuinis officiis; vt diuina ſunt officia, non verò directè prohibet, neque directè priuat Eccleſiaſtica communione perſonas ipſas, ſed tantùm à loco remouet vſum diuinorum officiorum, ita Vgolin. & Soar. *n. 2. citatis locis.*

9 Excommunicatio alia eſt maior, alia minor. Maior excommunicatio rectè & breuiter definitur quòd ſit cenſura priuans omni Eccleſiaſtica communicatione.

10 Priuat igitur Chriſtianum omni, & ſola communione, quæ in Eccleſiæ eſt poteſtate, ac proinde externa communione, quæ conſiſtit in actibus merè exterioribus; vel pertinentibus ad humanam politiam, & qui homini competunt quà homo eſt, vt familiaris conſuetudo, confabulatio, communis menſa, mutua ſalutatio, & ſimilia, vel etiam in actibus, qui homini competunt qua Chriſtianus eſt velutin orando ſimul, intereſſendo ſacris, & percipiendo Sacramenta quoad cultum exteriorem, vt optimè proſequitur poſt alios Petrus Sotus; *dicta lect. 2.*

Barboſ. Collect. Tom. III.

continentur autem hæc omnia illo vulgari verſiculo.

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

Cuius meminit ex Hoſt. gloſſ. *verbo aliis, in cap. ſtatuimus, de ſententia excommunicationis, lib. 6.* explicans latè Nauarr. *in manuali, c. 27. ex n. 19.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de excommunicat. ex n. 81.* Henriq. *d. lib. 13. c. 7.* Soar. *d. diſp. 15. ſect. 1.* Vgolin. *de cenſuris, tab. 2. cap. 33. §. 1. cum ſeqq.* Sà *verbo excommunicationis, n. 38.* Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. c. 45. cum ſeqq.* per *os* intelligentes loquutionem, literas, & oſcula, de quibus in propoſito multa Cardin. Baron. *annal. tom. 1. anno Chriſti 45. c. 16.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſ. lib. 2. c. 54.* Per *orare*, intelligunt exteriorem communicationem in orationibus, & diuinis officiis: per *vale*, ſalutationem, vel verbis, vel facto, veluti aperiendo caput, aut aſſurgendo: per *communionem*, intelligunt habitationem, & vulgarem conuerſationem, gerendo ſcilicet ſimul aliquod negotium, vel commercium, aut ſimul operando: per *menſam*, ſimul comedere, vel in eodem lecto dormire, quæ omnia per maiorem excommunicationem prohiberi ſatis expreſſit Pontifex de loquutione, & orationibus *in cap. ſicut Apoſtoli, cum ſequentibus 11. q. 3.* de ſalutatione, & oſculo *in cap. excommunicatos, ead. quæſt.* de aliis communicationibus, *in d. cap ſicut Apoſtoli, de communi menſa, in d. cap. excommunicatos*, ibi, *cibo, aut potu* iuncto *cap. ſeq.* ibi, *nec veſci*, vbi etiam Iſidor. expreſſit Eccleſiæ prohibitionem procedere non ſolùm quando palam & publicè communicant, ſed etiam clam, & in abſcondito, quamvis autem Henriq. *d. c. 7. §. 3.* & Sà *vbi ſuprà, n. 19.* exiſtiment prohibitum non eſſe reſpondere literis excommunicati, vel eum reſalutare, quia præſtatur debitum, tutius eſt contrarium & verius, vt ſentit Sot. & comprobat Vgolin. *d. 1. num. 5.* Priuat denique communione illa, quæ conſiſtit in participatione Sacramentorum, ſacrificiorum, & ſuffragiorum omnium Eccleſiæ, ſecundùm Tolet. *in ſum. lib. 1. c. 4. ex n. 2.* Henriq. *d. lib. 13. c. 4. §. 2.* Viuald. *d. tit. de excom. ex n. 8.* Soar. *d. diſp. 15. ſect. 1.*

Excommunicatio verò minor non omni, ſed aliqua tantùm Eccleſiaſtica communione priuat, *cap penult. de ſententia excommunicationis, c. 1.* ibi; *tantùm à Sacramentorum participatione, de except. cap. ſi celebrat. de cleric. excommunicat.* ibi, *in ſola conſiſtat perceptione*, Nauar. *dicto c. 27. n. 1. & 24.* Couar. *in cap. alma mater, part. 1. in princip. num. 4. & §. 8. num. 1.* Valentia *d. quæſt. 17. puncto 2.* Henriquez *d. lib. 13. cap. 3.* Viuald. *vbi ſuprà, num. 44.* Soar. *de tom. 5. diſp. 24. ſect. 1. cum ſeqq.* 11

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Impuberes Clerici ſe ad inuicem percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolui.*
3 *Pueri ratione vtentes poſſunt ligari cenſuris.*
4 *Magiſter puniens diſcipulos Clericos intuitu correctionis, non incurrit excommunicationem, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira.*
5 *Clericus percutiens per iocum non excommunicatur.*
6 *Pueri doli incapaces non ligantur excommunicatione.*

Cap. Super eo. I.

Alexand. III.

1 CLericus, vel aliquis alius impubes ſi Clericum percutiat, ab Epiſcopo abſolui poteſt, & non eſt mittendus ad Sedem Apoſtolicam. Item ſi contingat Clericos ſe ad inuicem percutere ex leuitate iocoſa, & non ex odio, vel inuidia, aut indignatione, licèt ſint in plena ætate, non ſunt excommunicati, nec magiſter ſi intuitu diſciplinæ, vel correctionis ſcholarem percutit, quia non verificatur violenta iniectio manuum, ſed ſi ex odio, mittantur Romam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 266. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 744. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 34. *c.* 2. & eſt poſt Concil. Later. ſub Alex. III. *p.* 14. *c.* 7.

2 Probat hic text. quòd Clerici impuberes ad inuicem ſe percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolui, vt per Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore cleric. Canon.* §. 3. *n.* 20. Molin. *de iuſt. tract.* 3. *tom.* 4. *diſp.* 59. Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 4. *puncto* 5. *n.* 5. *verſ. quintus.* Hinc colligunt Doctores excommunicationem ob violentam manuum iniectionem in Clericum non euadere, qui illas infert in Clericum excommunicatum, nam in præſenti Clericus primo loco percutiens iam erat excommunicatus, & nihilominus repercutiens eſt etiam excommunicatus, ita Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 9. *n.* 120. vbi *n.* 114. cum Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum. p.* 1. *c.* 12. *n.* 21. reſoluit, quòd licèt Clericus percuſſus poſſit remittere actionem iniuriarum, non poterit remittere excommunicationem.

3 *Non ſunt ab Apoſt. Sede*, &c.] Ergo pueri ratione vtentes poſſunt ligari cenſuris, vt per Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 1. *n.* 17. *Ægid. de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 45.

4 *Si ſcholarem Clericum*, &c. Notatur ad hoc, quòd Ludimagiſter puniens diſcipulos Clericos intuitu diſciplinæ, vel correctionis, excommunicationem non incurrit, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira, vt per Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 12. *ſect.* 1. *n.* 49. Bonac. *d. q.* 4. *puncto* 4. *n.* 4. Molin. *d. tom.* 4. *diſp.* 76. *n.* 10. Auila *de cenſur. p.* 2. *c.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 13. Ægid. *d. tom.* 4. *diſp.* 14. *n.* 192. idem reſoluentes de patre reſpectu filij, Carol. de Graſſis *d. effectu* 9. *n.* 214. *cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canon.* §. 2. *n.* 4. Paul. Layman. *in ſum. Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 8. *verſ. quinta.*

5 *Sed leuitate iocoſa*, &c.] Notatur ad hoc, quòd percutiens Clericum per iocum, & non ex odio, & indignatione, excommunicationem non incurrit, vt per Bellet. *d. tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 1. Bonac. *d. q.* 4. *puncto* 4. *n.* 3. benè Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſeruatis, p.* 2. *caſu* 10. *de indic. regul.* §. 10. *n.* 23. Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 9. *num.* 306. *cum ſeqq.*

6 In gloſſ. *Excuſat*, ibi, *non ab excommunicatione*, &c. Intellige ſi ſunt doli capaces, alias ab excommunicatione excuſarentur, vt ex Hoſt. & Abb. *hic* reſoluit Bellet. *d.* §. 3. *n.* 21. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 9. *verſ. quarto*, Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 17. §. 3. *à princ.* Soar. *tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *ex num.* 17. ratio eſt, quia puero doli incapaci deficit iudicium ad peccatum mortale committendum, & excommunicatio non incurritur, niſi ob peccatum mortale, *cap. nemo* 2. 11. *q.* 3. Nauar. *in manuali, c.* 27. *n.* 9. *&* 76. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ, c.* 2. *diſp.* 16. *num.* 2. *& c.* 8. *diſput.* 51. *n.* 3. Salas *de legibus, diſp.* 16. *ſect.* 9. *ad finem*, Bonac. *de cenſuris, q.* 1. *punct.* 3. *à princ.* Farinac. *fragment. crimin. p.* 1. *verbo excommunicatio, n.* 12. Ioſephus Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 220. *n.* 2. Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *c.* 11. §. 3. & alij citati ab Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 464. *num.* 2. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.* 538. *in* 2. *edit.* Quando verò impuberes doli capaces ſunt, diſtinguunt DD. vel enim agimus de excommunicatione iuris, & hos ligari certum eſt, ideóque abſolutione indigent, text. *in præſenti, & in cap. quamuis, & in cap. vlt. hoc eod. tit.* vbi propter teneram ætatem eis conceditur, vt abſolui poſſint ab Epiſcopo, etiam in caſibus Papæ reſeruatis, notant Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 28. Sot. *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 2. *art.* 3. *ante fin.* Soar. *d. ſect.* 1. *n.* 19. *& diſp.* 22. *ſect.* 1. *à n.* 63. Vnde colliges in terminis decreti Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regul. c.* 5. *verſ. nemini, ibi, cuiuſcunque ætatis*, ſub excommunicatione, de qua *ibi*, comprehendi impuberes doli capaces ſepta Monaſterij monialium ingredientes ex prædicta ratione, reſoluit eleganter Nauar. *commento* 4. *de Regular. n.* 59. quem ſequitur Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 46. *art.* 1. & poſt eum Soar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 1. Ludou. Mirand. *in manuali Prælator. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 1. *concl.* 1. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 5. *alleg.* 102. *num.* 32. & me citato nouiſſimè D. Bonacina à me multis nominibus commendandus *in tract. de clauſura, quæſt.* 4. *puncto* 1. *n.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Monachos, & Canonicos Regulares ſe ad inuicem percutientes abſoluit Abbas, illius diſcretione deficiente recurritur ad Epiſcopum.*

2 *Regulares ſe ad inuicem percutientes poſſunt à ſuis Prælatis abſolui.*

3 *Epiſcopus an poſſit abſoluere regulares exemptos excommunicatos ob violentam manuum iniectionem in Clericos, remiſſiuè.*

4 *Prælatus percutiens ſubditum regularem, poteſt abſolui à Sacerdote ſubdito ſuo ab ipſo in confeſſorem electo.*

5 *Prælati religionum an poſſint abſoluere nouitium ab excommunicatione contracta ante nouitiatum.*

Cap. Monachi. II.

MOnachi, & Canonici Regulares ſi quocumque modo ſe in clauſtro percuſſerint, non ſunt mittendi Romam, ſed Abbas illos abſoluere poteſt, & deficiente diſcretione Abbatis corrigere debet Diœceſanus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Felin. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 267. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 752. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretalium lib.* 5. *tit.* 34. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 14. *cap.* 8. 1

Collige ex text. regulares ſe ad inuicem percutientes poſſe à ſuis Prælatis abſolui, vt per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 2. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de fauore cleric. Canonis*, §. 3. *num.* 3. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effectu* 9. *num.* 166. Bonac. *de Cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *puncto* 5. *num.* 1. *poſt princ.* vbi *in verſ. hinc ſequitur*, dicit Abbatem, Priorem, Guardianum, ſeu Præpoſitum Monaſterij, ſeu alium quemcum- 2

quemcumque, dummodo ſit Monaſterij ſupremus ſuperior, poſſe ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in ſimiles regulares ſuos ſubditos abſoluere, additque prædictos Superiores Monaſterij poſſe non ſolum per ſe ipſos, verum etiam per alios abſoluere, de quo etiam Coriolan. Capuc. *de caſibus reſeruatis, p.2.caſu* 10.*de indic.regul.*§.10.*n.*20.*p.*804. vbi *n.* 22. *in fin. verſ. ſed quid*, reſoluit quod quando Religioſi diuerſorum ordinum ſe percutiunt ad inuicem, tunc debet abſolui vnuſquiſque à ſuo Prælato.

3 Vtrùm autem Epiſcopus poſſit abſoluere regulares exemptos cadentes in ſententiam *Canonis, ſi quis, ſuadente*, ſunt ſententiæ diuerſæ, & videre licet apud Bellet.*d.*§.3.*n.*7.

4 *Se in clauſtro percuſſerint.*] Hæc verba nón ponuntur, quaſi innuant, quòd ſi extra clauſtra ſe percuſſerint, ab Epiſcopo, & non à ſuo Prælato debeant abſolui, ſed quia hoc crebrius in clauſtro contingit, vt reſoluunt Coriolan. Capuc.*d.*§.10.*n.*22. Fr. Emman.*d. q.*20.*art.*12.vbi etiam aduertit, quod ſi ſuperior aliquis percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecundùm priuilegia abſolui ab alio Sacerdote ſubdito ſuo, electo ab ipſo in Confeſſorem, & ſi ſubditus, & Prælatus ſe ad inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit aliquis, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt ſe ad inuicem abſoluere, Coriolan.*d.* §.10.*n.*17. *verſ. nam licet*, aduertens quòd licèt de iure communi excommunicatione non poſſit alium excommunicatum maiori excommunicatione abſoluere, ex notis *in cap. audiuimus* 24.*q.*1. in caſu tamen neceſſitatis vbi non eſt alius religioſus qui poſſit eos abſoluere, poteſt excommunicatus alium excommunicatum abſoluere, quo loco idem Coriolan.*n.*26. reſoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem, quia excommunicatus retinet Ordinem, ratione cuius inducta eſt immunitas, ideo durante cauſa durat effectus. Aduertendum eſt etiam in hac materia cum Fr. Emman.*d.q.*10. *art.*19. quòd ſi Prælatus regularis non ſit Sacerdos, & nullus alius ſit Sacerdos regularis in Conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus, poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo à minori læſione clerici.

5 Vtrùm autem huiuſmodi Abbates, ſeu Religionum Prælati poſſint abſoluere nouitium ab excommunicatione contracta ante nouitiatum, vide Tiraquel. *de tract. tit.*1.§.1. *gloſſ.*8.*n.*31. Bonac.*d. punct.*5.*num.*1. *propè finem*, vel reſoluit poſſe abſoluere Religioſos, non ſolum profeſſos, ſed etiam nouitios, quamvis contraxerint excommunicationem ante nouitiatum; addit tamen nouitium egredientem teneri poſtea ſeſe præſentare illi, qui alias habebat facultatem abſoluendi.

S V M M A R I V M.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Oſtiarij, aliique officiales, qui dum turbam tenent, irruentem Clericum fortuito caſu lædunt, ab excommunicatione excuſantur.*

3 *Delinquens in officio mitius punitur.*

4 *Clericum percutiens ad ſuam neceſſariam defenſionem, non incurrit aliquam excommunicationem.*

5 *Iniuriam leuem Clerico inferens poteſt ab Epiſcopo abſolui.*

6 *Excommunicatus non eſt percutiens, vel occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, ſorore, vel vxore modo percutiat incontinenti,*

7 *Turpiter inueniri cum vxore, vel filia alicuius quibus modis dicatur, oſtenditur.*

8 *Clericus percutiens turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, non incidit in excommunicationem, non ita ſi cum filia adoptiua, auia, nepte, &c.*

9 *Clericum turpiter inuentum cum ſua ſponſa de præſenti percutiens, non eſt excommunicatus.*

Cap. Si vero. j. III.

1 Oſtiarius ſi prætextu ſui officij malignatus Clericum percutit non grauiter, illum abſoluere poteſt Epiſcopus, officialem verò, qui deliberatè iniicit manum in Clericum, non Epiſcopus, ſed Papa abſoluit, niſi fortè coërcendo turbam irruentem, non ex deliberatione, ſed caſu fortuito Clericum lædat. Item qui incontinenti vim vi repellendo Clericum lædit, non eſt mittendus Romam, id eſt, non eſt excommunicatus. Item qui Clericum cum vxore turpiter inuentum, vel cum matre, ſorore, aut filia propria interficit, non eſt excommunicatus, ſecus ſi inueniat cum alia ſua conſanguinea non ita proxima. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.* 267. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*753. refertur ab Ant. Aug. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*34. *cap.*4. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.*14. *cap.*9.

2 *Alicuius poteſtatis oſtiarius.*] Aduerte ab excommunicatione excuſari oſtiarium, aut alium officialem, qui dum arcet turbam irruentem, Clericum fortuito caſu lædit: quòd ſi tamen id faceret animo maligno, ex propoſito ſcilicet, intendens Clericum verberare ſine ſufficienti neceſſitate, videtur incurrere excommunicationem, ſed ſoli Epiſcopo reſeruatam, à quo abſolui poteſt, niſi Clericum grauiter vulnerauit, ita Sayr. *de cenſur. lib.*3. *cap.*28. *num.*27. Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.*2. *diſp.*14. *num.*193. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de fauore clericorum Canon.*§.2. *num.*28. Bonac. *de cenſur. diſp.*2. *quæſt.*4. *punct.*5. *num.*2. *verſ. ſecundus.*

3 *Prætextu officij.*] Ergo delinquens in officio mitiùs punitur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 58. *à princ.* Et Curiales, ſeu Aulici in hoc priuilegiantur, quod eis facilius parcitur quàm aliis, vt per Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.*6. *conſid.*38.

4 *Si verò Clericum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd qui Clericum percutit, ac vulnerat ad ſuam neceſſariam defenſionem, non incurrit aliquam excommunicationem, vt per Anton. Gom. *variar. tom.*3. *c.*3. *n.*20. *ad medium*, Clar. §. *homicidium, n.*23. *verſ. præterea*, Vgol. *de cenſur. p.*2. *c.*11. §. *propoſuimus, n.*1. & 2. Iacob. Ayrer. *de homicidio neceſſario, part.*1. *num.*63. Farinac. *in praxi crim. p.*5. *q.*125. *n.*32. Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 9. *n.*196. *cum ſeqq.*

5 *Grauiter percuſſerit.*] Notatur ad hoc, quòd vbicunque eſſet illata leuis iniuria, etiam perſonalis ipſi Clerico, eam inferens vti excommunicatus non tenetur Romam proficiſci, ſed poteſt illum Epiſcopus abſoluere, vt per Viuian. *com.*1. *commun. opinion. lib.*1. *tit.*12. *num.*10. *pag.*196. Clar. *lib.*5. §. *fin. q.*77. *num.*14. Mar. Anton. *variar. reſol. lib.*3. *reſolut.*11. *n.*1. Et ex leui percuſſione inter pueros, vel perſonas infimæ conditionis non incurritur excommunicatio, vt per Henriq. *in ſumma, lib.*13. *de excommunic. cap.*17. §.2. *in medio.*

6 *Nec ille compellendus eſt*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non eſt percutiens, vulnerans, vel occidens Clericum inuentum turpiter agentem cum matre, filia, vxore, vel ſorore, modo percutiat incon-

tinenti, & non ex interuallo, vt per Conar. *de ſponſal. p.2.c.7.§.7. num.12.* Nauar. *in manuali, cap.27. n.84.* Emman.Sà *de excommun.Papæ reſeruatis, num.2.* Clar. *§.homicidium, num.48.& lib.5.§.fin.q.77.num.9.* Perez *l.4. gloſſ. ſua hijà tit.13. lib.8. Ordin. pag.268.* Anton. Gom.*l.8.Tauri, num.55.* Fr. Emman.*in ſumma, tom.1. verbo de excommun. Papal. n. 5.* Ceual. *commun. contra commun. q.833.num.30.* Farin. *in praxi crimin. p.5. q.121.num.6.& num.73.* Molin.*de iuſtit.tom.4.tract.3. diſp.7.n.3. & diſp.55.num.6.* Henriq. *in ſumm. lib.12. cap.14.§.1. lit.E,* Sayr.*de cenſur.lib.3. cap.27. num.23.* Bellet.*diſquiſit.cleric.p.1.tit. de fauore cleric.Canon.§.2. num.9.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.1. tract.5. p.2.c.5.num.8.verſ. quarta,* Zerol. *in praxi Epiſc. verbo excommunicatio,* Cened. *ad Decretum collect.12.num.2. & 3.* Intrigl.*de caſibus conſcientiæ, cent.1. caſu 9.n.18.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9.num. 186.*Bonac.*de cenſur.diſp.2.q.4.punct.4.num.5.*Ægid.*de Sacram.& cenſuris, tom.2.diſp.15.num.195.* reſoluentes, quòd quamvis percutiens in his caſibus grauiter peccet percutiendo priuata auctoritate, nihilominus eximitur ab excommunicatione, eo quòd Eccleſia non reputat huiuſmodi percuſſionem factam eſſe ſuadente Diabolo, ſed vehementi paſſione, cùm ſit difficillimum in huiuſmodi caſu iuſtum temperare dolorem.

7 *Turpiter inuentum.*] Ergo ſufficit, vt inueniatur in quolibet turpi actu, veluti in oſculis vel amplexibus, aut in loco ſuſpecto, vt ſi ſolus inueniatur cum ſola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo adſit rationabilis ſuſpicio, ita Soar. *tom 5. de cenſur.diſp. 22.ſect.1.num.57.* Ægid.*d.diſp.14.n.196.* Prax.Epiſc.*d. verbo excommunicatio, §.4.*Bonac.*d.n.5. verſ. rogabis ſecundò,* vbi addit cum Syluest. ſufficere, vt maritus percutiat Clericum loquentem cum ſua vxore abſque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat, & ipſe noluit deſiſtere. Hinc ſequitur, inquit Nauar. *conſ.41. ſub hoc tit.* quem referunt, & ſequuntur Molin.*diſp.55.n.6.ad finem,* & Bonac.*dict.n.5.* hinc ſequitur, maritum excuſari ab excommunicatione, quando de induſtria ſe abſcondit domi expectans Clericum hoc ignorantem, vt eum in flagranti deprehenſum occidat, adhuc enim dicitur occidere Clericum turpiter inuentum cum vxore, &c. modo abſit dolus, qualis eſſet, ſi curaſſet eum ad dictas perſonas clam adeundas inuitari.

8 *Matre, ſorore, vel filia.*] Intellige veram & propriam matrem, ſororem, & filiam, etiam illegitimam, non tamen adoptiuam; nam vt percutiens Clericum excuſetur ab excommunicatione, requiritur, vt illum percutiat turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, aut ſorore, non verò ſufficit, ſi percutiat inuentum cum auia, & nepte, &c. quia verba huius text. propriè ſunt accipienda, præſertim cùm ſimus in materia pœnali, & odioſa reſtringente priuilegia Clericorum, ita Molin. *d. diſput. 55. ad finem,* Ægid. *d. diſput. 14. num.196.* Bonacin. *d. num.5. verſic. rogabis primò.*

9 In gloſſ. *Cum vxore,* ibi, *idem eſt in ſponſa de præſenti.* Notatur ad hoc, quòd nomine vxoris hic intelligitur etiam ſponſa de præſenti, cum qua contractum eſt Matrimonium, quamvis nondum ſit conſummatum, & ita non eſſe excommunicatum percutientem Clericum turpiter inuentum cum ſua ſponſa de præſenti tenent Conar.*de ſponſal.p.1.c.1.n.7.* Clar.*lib.5.§. homicidium, num.49.* Perez *l.1.gloſ.1.pag.5.verſ.hinc etiam, tit.1.lib.5.Ordin.* Praxis Epiſcop.*p.1. verbo adulterium, & verbo excommunicatio, verſ.tertiò,* Farin.*d.p.3.q.121. num.73.* Sanch. *de Matrim. lib.1. diſp.1. num.6.* Ægid. *d.diſp.15.num.196. verſ. per vxorem,* Bonac.*d. num.5. verſ. reſpondeo nomine vxoris,* ſed Gutier. *de Matrim. c.1.n.13. cum duobus ſequentibus,* contra Cou. reſoluit ſponſum de futuro percutientem Clericum cum ſponſa turpiter inuentum in pœnam excommunicationis incidere, quod etiam tenet Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.228.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum percutiens ignorans eum eſſe Clericum non eſt excommunicatus,* & n.2.

3 *Excommunicationem non incurrit percutiens Clericum, ignorans tamen craſsè, & lata culpa Clericatum.*

4 *Excommunicatio incurritur ab illo, qui percutit caſu Clericum, credens illum non eſſe Caium, ſed Titium ſimiliter Clericum.*

5 *Clericum verberans credens eſſe laicum non incurrit excommunicationem.*

6 *Excommunicationem incurrit percutiens Clericum cum hac intentione, volo occidere hunc hominem, etiamſi ſit Clericus.*

7 *Iuramentum vbi propria manu exigitur non admittitur procurator, etiam habens ſpeciale mandatum ad iurandum.*

8 *Iuramento eius, qui ignorauit, ſtatur ad probandam ignorantiam.*

9 *Ignorantia plenè probatur iuramento ipſius ſe ignoraſſe dicentis.*

Cap. Si vero. ij. IV.

IGnorans probabiliter illum eſſe Clericum, quem 1
percutit, non eſt excommunicatus, & ſi eſt dubium an ignorauerit, iuret ſe ignoraſſe, & ſi iurare recuſet, eſt excommunicatus, & habetur pro tali, donec abſoluatur à Papa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.296.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.753.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1.& 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.2. Decret. lib.5.tit.34. c.5.*& eſt poſt Concil. Lateran.*p.15.c.1.*

Dummodo ipſum eſſe Clericum ignorauerit.] Probat 2
hic text. quòd percutiens Clericum ignorans probabiliter eum eſſe Clericum, excommunicatus non eſt, ita Vict.*de excommunicatione, n.8.* Soar.*de cenſur.tom.5. diſp.22.ſect.1.n.54.* Ægid. *de Sacram. & cenſ. tom.2. diſp.14.num.197.* Maſcard.*de probat.concl.848.n.4.cum ſeqq.* latè Sayr.*de cenſur.lib.3.c.27.* Mar. Alter.*eod.tract. tom.1. de excommun.lib.2.cap.5.verſ.qua in re.* Carol.de Graſſis *de effectibus cleric.effectu 9.n.189.*Bonac.*de cenſur.diſp.1.q.1.punct.1.n.16.cum ſeqq.*Paul.Comitol. *reſponſ. moral. lib.5. q.3.* Cened. *ad Decretum collect.24. num.11.*Paul. Layman. *in ſumm. Theologiæ moralis, lib.1.*
p.1. tract.5. p.2.c.5.n.8. Vnde primò colliges non in- 3
curri excommunicationem ab eo qui ignorabat etiam craſsè, & lata culpa clericatum, & reſoluit Fr.Emman. *in ſumma, tom.1.c.80.concl.1.n.11.in fine,* S. Antonin. Abb. Syluest. Alexand. de Neuo, & alij, quos refert Sanch.*de Matrim.lib.1.diſp.32.n.41.* vbi tandem aſſerit huiuſmodi percuſſorem Clerici non excuſari ex lata culpa, & craſſa ignorantia, quia ignorans in præſenti non excuſatur defectu doli, ſed quia culpa lata caruit, imò probabiliter, & iuſtè ignorauit eum Clericum eſſe, qui contra ſolitum Clericorum morem comam nutriebat, Sayr.*d.c.37.n.2.* Carol.de Graſſis *d. effectu 9.n.192.*

Secundò

4 Secundò colliges incurri excommunicationem ab eo, qui percutit Caium clericum, credens illum non eſſe Caium, ſed Titium ſimiliter clericum, ratio eſt, quia tam intentio, quam opus externum eſt iniurioſum ſtatui clericali, propter cuius reuerentiam impoſita fuit excommunicatio: tum quia nulla ignorantia excuſat in hoc caſu, cùm habeat intentionem percutiendi clericum, & re ipſa percutiat hunc clericum, quamvis credat eſſe alium clericum, ita Placa *in epitome delict. c.27. n.17.* Vega *tom.1. ſummæ, c.85. caſu* 107. Sanch. *d. diſp.32. n.27.* Farinac. *in praxi crimin. p.5. q.123. n.164.* Bonac. *d. diſp.1. quæſt.2. punct.1. n.20.* Layman. *vbi ſupr.* Secus ſi percuſſerit Titium clericum volens percutere Seium laicum, Con. *in cap. alma mater. p.1. §.10. num.15. verſ.12.* Graff. *in deciſ. aureis, part.1. lib.4. cap.9. n.43.* Vega *d. cap.85. caſu* 107. Fr. Emman. *in ſumma tom.1. c.80. num.11. concl.11.* Sanch. *d. diſp.32. num.28.* Farin. *d. num.164.* Sic etiam non eſt excommunicatus, qui volens percutere clericum, percuſſerit laicum, quem credebat eſſe clericum illum, quem percutere volebat, vt poſt Vgol. reſoluit Farin. *d. n.164.*

5 Tertiò colliges, quòd verberans clericum credens eſſe laicum, quia incedit in habitu laicali non incurrit excommunicationem, niſi percutiens eum clericum ſciret, vt per Maſcard. *d. concl.848. à num.4.* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſ.76. n.12.* Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuileg.4. n.38.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.2. lib.3. cap.5. n.1.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu 9. n.125.* Nullam verò excommunicationem incurret ſi quis percutiat clericum, qui ab Epiſcopo, vel ab alio iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in eum habente, ter fuit admonitus in generali, vel in particulari, vt tonſuram; & habitum clericalem deferret, & ipſe clericus nihilominus non vult deferre, ratio eſt quia quandiu huiuſmodi clericus non geſtat habitum, caret priuilegio clericali, ſi ter fuerit admonitus; *cap. contingit, il.2. infra, hoc tit.* ita Sayr. *de cenſur. lib.7. c.27.* Auil. *eod. tract. p.2. c.5. diſp.3. dub.13. caſu* 4. Carol. de Graſſis *d. effectu 9. n.126.* Molin. *d. tom.4. diſp.54. n.1.* Bonac. *de cenſur. diſp.2. q.4. punct.4. n.7.* aduertens non admittere priuilegium Canonis per ſolam dimiſſionem habitus clericalis; niſi ter fuerit admonitus; vt *ſuprà* dixi.

6 Quartò colliges ligari excommunicatione percutientem clericum cum hac intentione: Volo occidere hunc hominem, qui eſt laicus, aut ſi eſt clericus, volo adhuc illum occidere, quia actus externus eſt malus; & efficaciter dependet ab illo actu interno, quod percutiens vult hunc hominem occidere, quod non occidit, quando non adeſt ignorantia comitans, tunc enim actus externus non prouenit ab interno actu iniuſto, ita Auila *d. p.2. c.5. diſp.5. dub.6. ad finem,* Sanch. *in præcept. Decal. lib.1. c.16. n.14.* quos refert, & ſequitur Bonac. *d. tract. de cenſur. diſp.1. punct.1. num.21.*

7 *Propria manu.*] Notatur ad hoc quòd vbi iuramentum non ſolum proprium, ſed etiam propria manu exigitur, non admittitur procurator etiam habens ad iurandum ſpeciale mandatum, vt per Caſſador, *deciſ.1. de iureiurando,* Cou. *de ſponſal. p.2. c.:. §.5. n.8. verſ. ſit igitur, ad finem,* Soar. *de religione, tract. de iuramento, lib.2. cap.32. num.7.* Sayr. *in claui Regia, lib.5. cap.6. num.27.*

8 *Præſtiterit iuramentum,* &c.] Notatur ad hoc quod ad probandam ignorantiam ſtatur iuramento eius, qui ignorauit, vt per Sayr. *in claui regia, lib.3. c.5. n.4.* Statur enim iuramento in iis, quæ pendent à conſcientia alicuius, quandò aliter veritas haberi non poteſt, Maſcard. *de probat. concl.414. n.4.* Et ideo ignorantia plenè probatur iuramento ipſius ſe ignoraſſe dicentis, quia in cordis penetralibus latentia minimè teſtibus probari poſſunt, vt tenet gloſſ. *hic verbo propria,* & reſoluunt Couar. *lib.2. var. c.10. n.1. verſ.3. admittenda eſt,* Gregor. *l.12. verbo, que lo no ſupiera, tit.1. p.3.* Salzed. *ad Bernard. regul.323.* Maſcard. *de probat. concl.881. n.1.* Auil. *ad c.52. Prætorum gloſſ. è la tierra, n.12.* Sanch. *d. lib.9. diſp.32. n.5.* Admittitur tamen probatio in contrarium, Tiraq. *de retract. tit.1. §.4. gloſſ.1. num.4.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum, vel Religioſum percutiens eſt excommunicatus, nec ab alio quàm à Papa abſoluitur, præterquam in articulo mortis.*

2 *Abſolui quis poteſt in articulo mortis ab excommunicatione contracta ob violentam manuum iniectionem in clericos.*

3 *Excommunicationis ſententiam incurrit percutiens conuerſos Eccleſiæ regularis.*

4 *Conuerſi ad religionem veri ſunt religioſi, & Eccleſiaſticæ perſonæ.*

5 *Nouitij religionum ſunt de foro Eccleſiæ, ita vt eos percutientes incurrant ſententiam excommunicationis.*

Cap. Non dubium. V.

Clericum, vel Religioſum etiam conuerſum percutiens eſt excommunicatus, nec poteſt abſolui niſi à Papa, præterquam in mortis articulo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. à Capiſtrano, Hoſt. Felin. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.269.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.754.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1. Decret. lib.5. tit.34. c.6.* 1

Collige ex text. imminente periculo mortis, vel graui infirmitate poſſe quemvis ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta à quolibet Sacerdote abſolui, vt per Bonac. *de cenſur. diſp.2. quæſt.4. puncto 5. num.3. verſ. quartus,* Bellet. *diſquit. cleric. part.1. tit. de fauore Canonis, §.3. n.8.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n.153.* quod quidem ſpeciale non eſt in hoc excommunicationis genere, ſed in omni alio ſimiliter conceſſum, cùm quilibet ſimplex Sacerdos in articulo mortis poſſit à quibuſcumque cenſuris, & peccatis reſeruatis abſoluere, vt clare colligitur ex Trident. Concil. *ſeſſ.14. c.7.* quod quidem an verum ſit quando patet aditus ad Superiorem, cui cenſuræ; & caſus ſunt reſeruati, vel ad Confeſſarium approbatum, & quis dicatur mortis articulus, vide per me citatos *in tract. de officio, & poteſt. Epiſcop. p.2. alleg.25. n.49. cum ſeqq.* quibus adde Thom. Actium *in tract. de infirm. p.1. cap.15.* 2

Conuerſos.] Notatur ad hoc quòd excommunicationis ſententiam incurrit conuerſos percutiens Eccleſiæ regularis, vt per Reudin. *in promptuario recept. ſentent. tom.1. tit.41. num.18.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.2. lib.3. cap.5. num.21.* Carol. de Graſſis *de effect. cleric. effectu 9. num.70.* Huiuſmodi enim conuerſi verè ſunt religioſi; eo quòd tria vota caſtitatis, paupertatis & obedientiæ emittunt, & ideo vulgo dicuntur fratres laici; non quòd Eccleſiaſticæ perſonæ; aut religioſæ non ſint, ſed quia Ordinibus carent 3 4

rent, & Clerici non ſunt, ſicut Monachi, & alij Religioſi, de quibus praxis Epiſcop. *p. 1. verbo oblati*, Peregr. *variar. lib. 6. n. 70.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 4. num. 11.* An idem ſi in percutiente conuerſum Eccleſiæ ſæcularis in dubium ab Ordinariis in præſenti reuocari ſolet, nam gloſſ. *hic* arguit pro vtraque parte, & tandem concludit quòd ij, ex quo ſe, & ſua diuino obſequio, ſiue in regulari Eccleſia, ſiue in ſæculari obtulerunt, iam Eccleſiaſticæ perſonæ cenſentur, & ex hoc ex toto in forum Eccleſiæ tranſlati ſunt, cum hac gloſſ. tranſeunt *hic* Hoſt. *n. 2.* Ioan. Andr. *n. 4.* Butr. *n. 6.* Panorm. *n. 4.* & alij, quos refert, & ſequitur Rendina *loco proximè citato*, Graff. & Carol. de Graſſis *citatis locis.*

5 Vnde etiam nouitij, qui ſunt de foro Eccleſiæ, non poſſunt coram iudice ſæculari conueniri, vt tenent Moder. *de iuriſdict. p. 4. caſu 121. num. 24.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 11.* Canonis enim priuilegio gaudent, ita vt eos percutientes incidant in illius excommunicationem, vt tenent plures citati à Cened. *ad Decret. collect. 24. n. 12.* quibus adde Henriq. *in ſum. lib. 13. de excommun. c. 49. §. 1. in comment. lit. G*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 21. art. 4.* Graff. *d. c. 5. n. 26.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. num. 16.* Carol. de Graſſis *d. effectu 9. n. 82.* Azor. *d. lib. 12. c. 3. q. 2.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 18. n. 88.* Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. dub. 15. n. 164.* quamvis nouitij ſint vnius diei, ex Coriolan. Capuc. *de caſibus reſeruatis, part. 2. c. 10. de indic. regul. §. 10. n. 19. pag. 803.* vbi limitat in percutiente de proximo veſtiendum, qui in Monaſterio eſt in habitu ſæculari ſub cura Magiſtri nouitiorum.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres, & aliæ perſonæ quæ non ſunt ſui iuris, quæ inciderunt in canonem,* ſi quis ſuadente, *abſoluuntur ab Epiſcopo.*

2 *Mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos ab Epiſcopo abſolui poſſunt.*

3 *Delicati ob clerici percuſſionem excommunicati ab Epiſcopo abſolui poſſunt.*

4 *Conſulens, vel mandans percuti clericum excommunicatus eſt, ſi ſequatur percuſſio.*

5 *Excommunicatio incurritur ab eo, qui mandauit percuſſionem clerici, ſed poſtea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua reuocatione non intimata mandatario adhuc ſequutus eſt mandati effectus, ſecus ſi prius intimatio ei facta fuiſſet.*

6 *Mandans percuti clericum ſi poſt mortem ipſius mandantis, is, cui hoc mandatum erat, clericum percuſſerit, non excommunicatur.*

Cap. Mulieres. VI.

1 MVlieres, & aliæ perſonæ quæ non ſunt ſui iuris, ſi iniiciunt manus violentas in clericum, abſoluuntur à diœceſano. Perſonæ verò, quæ ſunt magnæ potentiæ, vel ita delicatæ vt nequeant ſubire laborem veniendi ad Vrbem, nuntietur prius Papæ de ſtatu perſonæ, & negotij, & poſtea ſecundum conſilium Papæ corrigantur de ſcelere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 269.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 754.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 34. cap. 5.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part. 14. cap. 12.*

2 Probat hic text. mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos, ab Epiſcopo abſolui poſſe; cùm periculoſum ſit peregrè proficiſci, & ſe virorum cœtibus immiſcere: ita Tiraquel. *l. 10. connubiali gloſſ. 1. p. 10. n. 33.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 28. n. 18. verſ. tertius*, Bonacin. *eod. tract. diſp. 2. q. 4. puncto 5. n. 3. verſ. 6.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n. 159.* Bellet. *diſquiſ. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 3. *n. 17.* ampliantes etiamſi ſint diuites, vel ſui iuris, & aptæ ad conficiendum iter.

3 *Et ita delicati*, &c.] Notatur ad hoc quòd delicati, qui ſcilicet laborem accedendi ad Sedem Apoſtolicam ſuſtinere nequeunt, quod tamen remittitur ad arbitrium Epiſcopi, vt ait gloſſ. *verbo laborem, in præſenti*, abſolui poſſunt ab Epiſcopo ab excommunicatione incurſa ob violentam manuum iniectionem in clericos, intimato priùs Summo Pontifici ſtatu perſonæ, & veritate negotij, vt ſecundùm eius conſilium de commiſſo ſcelere corrigi valeant, ita Bellet. *d.* §. 3. *num. 23.*

§. Illi verò.

4 Probat hic §. conſulentem, vel mandantem percuti clericum excommunicatum eſſe ac ſi ipſum clericum propriis manibus percuſſiſſet, ſi ſequatur percuſſio, ita Sylueſt. *verbo excommunicatio 7. num. 22.* Soar. *de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. num. 55.* Auil. *eod. tract. p. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 6.* Sayr. *eod. tract. d. lib. 3. cap. 13. num. 10.* Bonacin. *eod tract. diſp. 2. q. 4. punct. 3. n. 1.* Molin. *de iuſtit. tom. 4. diſp. 52. n. 2.* Ægid *de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 15. num. 27. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 129. n. 57.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 1. *num. 6.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. de excommunic. part. 2. cap. 5. num. 6.* Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu 9. ex num. 16.*

5 In gloſſ. *Auctoritate, vel mandato*, ibi, *ſed pone, quod mandat, ſed ante manuum iniectionem pœnituit*, &c. Notatur ad hoc, quòd incurritur excommunicatio ab eo qui mandauit percuſſionem clerici, ſed poſtea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, quia reuocatione non manifeſtata mandatario, adhuc ſequutus eſt mandati effectus, quamvis curauerit reuocationem mandati innoteſcere mandatario, cui reipſa non innotuit, ita Molin. *d. diſp. 52. n. 3.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 13. dub. 3. n. 17.* quos refert, & ſequitur Bonac. *d. punct. 3. num. 2.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n. 20.* Auil. *de cenſur. p. 2. c. 5. diſp. 3. dub. 7. concluſ. 1.* Ægid. de Coninck *de cenſur. diſp. 24. dub. 15. n. 183.* Paul. Layman. *dicto loco, cap. 5. n. 5. verſ. ſed quæſtio.* Si vero reuocatio mandati mandatario fiat, & poſt illam delictum, ſine prius mandatum committat, non tenetur mandans, vt per Anton. Gom. *variar. tom. 3. cap. 3. n. 40.* Menoch. *de arbitr. caſu 352. num. 7.* Decian. *in tract. crimin. lib. 9. c. 36. n. 32.* Iacob. Ayrer. *in tract. ab homicidio, p. 2. c. 48.* latè Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 135. n. 174. cum ſeqq. & n. 175.* reſoluit mandatum reuocari non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, veluti quando mandans contraxit parentelam, vel fecit pacem cum ſuo inimico, & *n. 178.* tenet quòd mandato reuocato, & reuocatione intimata mandatario, mandans ampliùs non tenetur, etiam quòd talis reuocatio non fuerit intimata occidendo.

6 In ead. gloſſ. ibi, *Sed pone, quòd mandator ante iniectionem manuum moriatur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd mandans percuti clericum, ſi poſt mortem ipſius mandantis

dantis, is, cui hoc mandatum erat, clericum percuſſerit, non excommunicatur, vt per Sayr. *de cenſur. lib.* 1 r. *c.* 9. *n.* 12. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 26. *q.* 2. *verſ. ſed dubiæ quæſtionis eſt*, Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effect.* 9. *n.* 40. nam tacitè cenſetur reuocatum mandatum morte mandantis, vt conſiderat Farin. *d. q.* 135. *num.* 180.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pro iniectione manuum in clericum licet occultus abſoluitur per ſolum Papam.*

2 *Iniuria facta clerico ſi per eum remittatur, non per hoc cenſetur remiſſa ea quæ fuit facta Eccleſiæ.*

3 *Epiſcopi attento Conc. Trid.* ſeſſ. 24. de reform. c. 6. *poſſunt quoſcumque ſibi ſubditos abſoluere ab excommunicatione propter enormem clerici percuſſionem, modo delictum ſit occultum.*

Cap. Porrò. VII.

1 Clericum percutiens, licèt ſit ſecretus, & non conuincitur, debet ſatisfacere parti, & ire Romam, quia non poteſt Epiſcopus illum abſoluere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 754. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 270. *& comm.* 4. *repet. ſuper iiis Canonicum ad lib.* 5. *Decret.* Franciſc. Arias, remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 34. *c.* 9. & eſt poſt Concil. Later. *p.* 14. *c.* 12.

2 *Congruè ſatisfaciant.*] Aduertit Auila *de cenſur. p.* 2. *c.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 11. cenſeri ſatisfactum parti læſæ quando præſtatur ſatisfactio perſonæ, quæ paſſa eſt iniuriam, aut ab ea obtinetur remiſſio, quamvis ſit clericus, nam licèt huius percuſſio redundet in iniuriam ſtatus Eccleſiaſtici; tamen principaliter tangit infamatum, & minus principaliter bonum publicum, & ita videtur ſufficere ſatisfactio, vel remiſſio principalis. Verùm hanc Auilæ doctrinam meritò improbat Boniac. *de cenſuris diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 5. *n.* 5. exiſtimans etiam neceſſarium eſſe Eccleſiæ, & ſtatui Eccleſ. ſatisfactionem præſtari, quia per remiſſionem iniuriæ factæ clerico, non cenſetur remiſſa ea, quæ fuit facta Eccleſiæ; vt optimè reſoluit Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 105. *n.* 231. quem refert, & ſequitur parens meus *in commentariis ad Ordinationes Regias Luſitanorum, lib.* 1. *tit.* 5. §. 25. *n.* 10. quam quidem ſatisfactionem delinquens regulariter exhibebit ſi abſoluenti ſe ipſum humiliter ſubiiciat, oſtendendo ſe paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ ſibi fuerit impoſita cum iuramento obediendi Eccleſiæ, nec amplius ad futurum percutiendi clericum, &c.

3 *Non conuicti, ſed priuatim.* &c.] Probat hic text. ſecundùm omnes in præſenti, quòd excommunicatus propter violentam manuum iniectionem in clericum, licèt occultus, abſoluitur per ſolum Papam; hodie verò virtute Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 6. poterunt Epiſcopi quoſcunque ſibi ſubditos abſoluere ab excommunicatione, etiam propter enormem percuſſionem, modò delictum ſit occultum; nec ſit deductum ad forum contentioſum, & me citato reſoluit Boniac. *d. punct.* 5. *n.* 4. addens prædictum excommunicatum ab Epiſcopo ex Concil. Trid. priuilegio abſolutum, non teneri poſtea adire Papam, vel Legatum.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati debent quoque vitare excommunicatos, & ipſi quoque excommunicati ſunt ob iniectionem manuum in clericos.*

2 *Priuilegio Sedis Apoſtolicæ nulli ſe tueri poſſunt quominus vitare debeant excommunicatos.*

3 *Communicatio cum excommunicatis an ſit prohibita de iure diuino, oſtenditur.*

4 *Ratio vera decidendi ad hunc text. quæritur,* & n. 5. & 6.

Cap. Nulli. VIII.

Priuilegiati debent etiam vitare excommunicatos, & ſi clericos percutiunt, ipſi quoque ſunt excommunicati, & vitandi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 271. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 755. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 34. *cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateran. *p.* 14. *c.* 4. 1

Probat hic text. nullum ſe poſſe priuilegio Apoſtolicæ Sedis tueri, quominus excommunicatos vitare debeat, ita ex eo colligunt Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *c.* 42. *n.* 12. *in fin.* Mar. Alter. *de cenſuris tom.* 1. *de excommunic. lib.* 1. *diſp.* 9. *c.* 1. *verſ. & quamvis*, & alij relati *ad cap. cum & plantare*, §. *excommunicatos, ſuprà de priuileg.* cuius eſt pars, & fragmentum text. *in præſenti*, vt aduertit idem Ricc. *vbi ſup. n.* 15. Sed quia *in d.* §. *excommunicatos* per ſumma capita materiam hanc, & illius difficultates pertractaui, nunc verò pro clariori text. explicatione, eius rationem vlterius inquirendam operæ pretium duxi. 2

Quæ igitur fuerit ratio ob quam Pontifex *in præſenti* regulam generalem conſtituit, quod nemini ſuffragari poteſt priuilegium Sedis Apoſtol. quominus excommunicatos vitare debeat, diſceptatio eſt inter DD. non contemnenda: quidam enim inquiunt præceptum de vitandis excommunicatis, & interdictis iuris Diuini eſſe, iuxta auctoritatem Chriſti Domini *Matthæi* 16. *Quodcumque ligaueris ſuper terram*, &c. & aliam eiuſdem Chriſti *Matthæi c.* 18. *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus*, iuncto *cap. nemo contemnat*, 11. *q.* 3. ibi; *non enim eſt homo, qui ligat, ſed Chriſtus*, &c. Quare cùm Pontif. contra legem Diuinam diſpenſare nequeat, ex reg. text. *in c. ſunt quidam* 25. *q.* 1. *cap. literas, de reſtit. ſpoliat.* cum ſimilibus, rectè ſequitur nullum priuilegium poſſe ſuffragari, quominus qui excommunicatos vitare teneatur, atque ita hanc rationem tradit Felin. *in præſenti.* Coſmus; & alij, quorum meminit Couar. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 1. *n.* 1. *verſ. hinc adducitur*, vbi hanc rationem veriſſimam cenſet, in communicatione in Diuinis, hanc enim iure Diuino, cum excommunicato interdictam eſſe reſoluit, & conſequenter infert peccare Pontificem ſi in Diuinis cum excommunicato communicet; & generaliter præceptum hoc de vitandis excommunicatis non poſſe in Diuinis relaxari ab ipſo Pontifice. Sed neque ratio Felin. neque diſtinctio Couar. defendi poteſt, vt optimè aduertit Ricciul. *d. cap.* 42. *num.* 5. nam verius eſt, quòd licèt excommunicandi poteſtas ſit iuris Diuini, iuxta prædictam auctoritatem, quodcunque ligaueris, & *d. cap. nemo contemnat*, atque etiam in lege Diuina veteri, & apud Gentiles aliqua fuerit excom- 3

municà

municationis, quâ vtimur, ſimilitudo, & in eum ſenſum ſit accipienda alia auctoritas, ſit tibi ſicut Ethnicus, & multa ſimilia, quæ adducit Henriq. *in ſumm. lib.*13.*cap.*2.§.4. & poſt Vgol. pleniùs Sayr. *de cenſur. lib.*1.*cap.*4. *à princ.* modus tamen, forma, & effectus priuandi hos, vel illos, hac vel illa communione, ab Apoſtolis incepit, iuxta *cap. ſicut Apoſtoli* 11.*q.*3.& ſic ad legem Canonicam humanam pertinet, vnde Eccleſiaſtica vincula excommunicationem appellat text. *in d. cap. nemo contemnat*, & notat poſt Sot. Nauar. & alios, Henriq. *d.cap.*2.§.3. *verſ. modus*, explicant poſt alios Sayr. *d.c.*4.*n.*8. Auil. *eod. tract. de cenſur.* 6.*p. cap.*6. *diſp.*7.*dub.*1.*concl.*3. Soar. *d. tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 2. *ſect.*1. *n.*9. deinde quia manifeſtiſſimum eſt Eccleſiaſtica lege variis in caſibus relaxatum eſſe præceptum hoc de excommunicatis vitandis, de quibus *in cap. quoniam multos*, 11.*q.*3. *cap. inter alia, cap. reſponſo, cap. quod in dubiis, cap. cum voluntate, infr. hoc tit.* & generaliter *in Extrauag. Martini V. Ad euitanda*, dum generaliter decidit neceſſarium non eſſe vitare excommunicatos antequam publicè ſint denuntiati, refert poſt Felin. Nauar. *in manuali c.*107.*à n.*51. latè Gutier. *lib.*1.*canon. c.*1. *à princ.* & alij, de quibus Henriq. *d. lib.*13.*c.*5.§.1. *ad finem*, & Cened. *ad Decret.* 1.*p. collect.*19. & paſſim alij reſoluentes conceſſionem iſtam procedere, etiam reſpectu Diuinorum, vt bene contra Couar. oſtendit Henriq. *vbi ſuprà lit. I*, confirmans quotidiano exemplo de Eccleſia orante pro excommunicatis in feria Sexta Paraſceuis, & diſputat Nauar. *de orat. c.*19.*n.*71. Quare Abb. *in præſenti*, diſtinguit inter priuilegia clauſa in corpore iuris, qui dicit concedi poſſe à Summo Pontifice in hac materia, & procedere *d. cap. quoniam multos*, cum ſimilibus, & inter priuilegia ſpecialia quæ ait ſine cauſa concedi non poſſe, vt quis excommunicatos vitare non teneatur, & procedere text. *in præſenti*, & *in d. §. excommunicatos*, huius differentiæ rationem aſſignat, quia priuilegia in corpore iuris clauſa, cum per modum legis ferantur, ſemper ratione nituntur, ex reg. text. *in cap. erit autem*, 4. *diſt.* per contrarium ea quæ ſpecialiter conceduntur, ſunt contra tenorem rationis, iuxta *l. ius ſingulare, ff. de legibus*, & ſcandalum generant in mentibus aliorum, & turbant ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, quod tolerandum non eſt, iuxta regulam text. *in c.* 2. *de præſcript. & in cap. etſi illa* 1.*q.*7. quia ſic facilè dirumpitur neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vt ait text. *in cap. cùm inter, de conſuetud.*

4 Sed meritò hæc diſtinctio diſplicuit Felino, & Vgolin. ac aliis *ſuprà* citatis, & ſtatim referendis, quia quemadmodum Abb. conſiderat in omni lege rationem prærequiri, ita etiam in omni priuilegio neceſſariam eſſe conſtat iuſtam cauſam; deinde quia falſum eſt vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum turbari, ex eo, quòd in caſu particulari, vel huic, aut illi perſonæ priuilegium concedatur, ne excommunicatos vitare teneatur, imò magis turbari videtur, quando ſtatuto, vel generali lege hoc conceditur, cùm magis præceptum ipſum relaxatur, quemadmodum videmus non turbari ſtatum Eccleſiaſticum in quacumque alia materia, ſi iuſta diſpenſatione cum priuilegio Eccleſiaſtica præcepta relaxentur.

5 Quare intellectus in noſtris ſcholis Conimbr. receptiſſimus ille eſt, quod non negat text. *hic in d. §. excommunicatos*, poteſtatem Summo Pontifici concedendi priuilegium aliquibus, ne teneantur vitare excommunicatos, ſed ſolùm huiuſmodi priuilegiis ſe tueri non poſſe priuilegiatos in genere ex defectu cauſæ, vt voluit Ioan. Andr. & alij communiter, teſte Vgol. *d.c.*23. qui cum hac ratione tandem videtur remanere, & eam ſequuntur alij, quos refert, & ſequitur Graffis *diſt.* 2.*p. lib.*4.*cap.*12. *num.*11. Sed non placet; nam ſi ſupponamus Templarios, de quibus *hic & in d. §. excommunicatos*, priuilegium habuiſſe à Summo Pontifice de excommunicatis non vitandis, non deeſt cauſa, & iuſta ratio, ex qua priuilegium cohoneſtari valeat, fauor ſcilicet religionis, quæ optima eſt, & cui leges magis deferre ſolent, *in l. ſunt, & perſonæ, ff. de religioſis, & ſumptibus funerum*, cum aliis de quibus noſtri *in cap. vlt. de re iudicata*. Deinde cùm hoc præceptum ad ſolum ius humanum pertineat, defectus iuſtæ cauſæ ſolùm operabitur, vt Princeps concedendo peccauerit, non tamen inualidum reddit ipſum priuilegium, ſed potiùs eo iuſtè vtitur priuilegiatus, ex iis, quæ in eadem materia priuilegiorum ex communi ſententia ſecundum multos, quos refert, explicat Soar. *de legibus, lib.* 8. *cap.* 21. *à num.* 3. & in materia diſpenſationis idem Soar. *eodem tractat. lib.*6. *cap.*18. *num.* 6. & latè Sanchez *de Matrim. lib.*8. *diſput.*8. *à num.*4.

Reiectis igitur his, & aliis vera ratio eſt, quam ſen- 6
tit Couar. *d.§.*1.*n.*2. ſcilicet Templarios, de quibus *hic & in d. §. excommunicatos*, non habuiſſe priuilegium in ſpecie, ne excommunicatos vitare tenerentur, ſed quia erant exempti à poteſtate Ordinariorum, virtute huius priuilegij, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos & interdictos ab ipſis Ordinariis, quod Pontifex meritò reprehendit, quia licèt priuilegium generale exemptionis proſit exemptis, ne ab Ordinariis, à quorum iuriſdictione exempti ſunt, valeant excommunicari, ex reſolutis per Sayr. *d. lib.*1. *c.*6. *n.*36. ſicut etiam Religioſis prodeſſe poteſt priuilegium, ne excommunicari valeant, iuxta text. *in cap. ne aliquid, hoc tit. in* 6. minimè tamen ex eo, quod exempti ſunt, ſequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis rite ſunt excommunicati, vt bene notauit Vgol. *tom.*1.*c.*13.§.8. *de cenſuris*, quia obligatio eos vitandi non prouenit ex iuriſdictione Ordinarij excommunicantis, à qua exempti ſunt, ſed ex legis diſpoſitione, à qua Religioſi non eximuntur.

In gloſſ. *Viſitare*, ibi, *ſed nunquid Papa communi-* 7
cando excommunicato incidit in Canonem? dic quod non. Sequuntur Mar. Alter. *de cenſuris tom.*1. *de excommunic. lib.*1. *diſp.*11. *c.*4. *verſ. hinc infertur.*

SVMMARIVM.

1 *Monachum vel conuerſum Religioſum percutiens debet denuntiari excommunicatus.*
2 *Conuerſi Religioſi priuilegio Canonis & fori gaudent.*
3 *Dictio, ſicut, ſignificat omnimodam ſimilitudinem.*
4 *Monacho facta iniuria cenſetur etiam facta Abbati, vel Monaſterio.*

Cap. Parochianos. IX.

MOnachum, vel conuerſum Religionis percu- 1
tiens, eſt excommunicatus, & vitandus, ac proinde denuntiandus, nec poteſt abſolui niſi ſatiſfaciat læſis, & cum literis Ordinarij adeat Sedem Apoſtol. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 271. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 755. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*34.*c.*14. & eſt poſt Concil. Lateran. *p.*14.*c.*11.

Et

2 *Et conuerſos.*]Notatur ad hoc, quòd conuerſi Religioſi priuilegio Canonis gaudent, ita vt eos percutientes incurrant illius excommunicationem, vt per Nauar.*in man.c.22.n.79.* Soar.*de cenſur.diſp.22.ſect.1. à num.19.*Nicol.Garc.*de benef.p.1.c.4.n.11.* Fr. Paulin. Berri Lucen.*in praxi crimin.Regular.tit.1.cap.3.num.2.* Henriq.*in ſumm.lib.13.de excommun.q.49.§.1.in comment.lit.G,*Ægid.*de Sacram. & cenſur. tom.2.diſput.14. n.64.* & priuilegio fori, ac exemptionis à poteſtate ſæculari, & tributis gaudent, vt per Flores *variar. l.2.q.21.n.194.* Vide *ſupr. ad cap. non dubium, num.3. hoc tit.*

3 *Sicut excommunicatos.*]Notatur ad hoc quòd dictio, *ſicut* ſignificat omnimodam ſimilitudinem, vt per Tiraquel.*de iure primog.q.40.n.30.* Brunor. à Sole *in locis commun. verbo, dictio, n.20.*

4 In gloſſ. *In Monachos*, ibi, *ſed nunquam Monachus poterit agere ratione iniuriarum.* Notatur ad hoc, quòd Monacho facta iniuria, facta etiam cenſetur Abbati, vel Monaſterio, & pro ea competit actio Abbati, vel Monaſterio, vt per Nauar. *comment.2. de regular.n.64.* Farin. *in praxi crim. p.3.n.105.& n.295. cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tom.4.tract.3. diſp.2.n.7.*

SVMMARIVM.

1 *Forma ponitur obſeruanda in abſolutione ab excommunicatione pro percuſſione clericorum.*

2 *Excommunicato propter enorme crimen ante abſolutionem dandum eſt iuramentum.*

3 *Iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem exigendum eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & iudicis.*

4 *Abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis ſi non paret, an maneat excommunicatus ipſo iure, an verò requiratur noua intruſio, remiſſiuè.*

Cap. Ex tenore. X.

1 QVando aliquis virtute literarum Apoſtol. abſoluitur ab excommunicatione pro percuſſione clericorum, abſoluens debet ab illo recipere iuramentum, quod ſtabit ſuo mandato, deinde auctoritate Papæ ipſum abſoluat, mox in virtute iuramenti præcipiat ne de cætero in Clericum, Monachum, vel conuerſum Religionis iniiciat manus violentas, niſi ſe defendendo, vel de mandato ſuorum Prælatorum, vel niſi ſit eius Prælatus, aut Magiſter, & niſi ſit cum ipſo ſocius in eadem cauſa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in ration.lib.5. iuris Pontif. pag.272.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.755.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1.*refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal.lib.5.tit.4.c.15.*

2 *Recepto ab eo iuramento.*] Notatur ad hoc, quòd ab excommunicato propter enorme crimen ante abſolutionem exigendum eſt iuramentum, vt per Henriq. *in ſumm.13.c.28.§.4.*Soar.*tom.5.diſp.18.ſect.2.num.10.* Ægid.*de Sacrament. & cenſur.tom.2.diſp.14.num.204.* Sayr.*de cenſur.lib.4.c.17.num.31.& 32.*Vgolin.*de cenſur.tab.1.cap.19.§.15.ex num.1.*Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis,diſp.9.dub.12.*Sanch.*in præcepta Decalog. lib.2. cap.13. num.17.* vbi *num.18.* cum Couar. *in cap. alma mater, p.1.§.11.* reſoluit huiuſmodi iuramentum exigendum eſſe, etſi excommunicatus iam parti ſatisfecerit.

3 In gloſſ. *Debeat.* Notatur ad hoc quòd iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem exigendum eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & iudicis, cùm vtrumque idem ſit, vt per Sanch. *d.c.13.n.20.* Vnde infero minus benè Vgolin. *de cenſur.tab.1.c.19.§.5.n.2.& de cenſur. Bullæ Cœnæ Papæ reſeruatis, p.3.c.2. verbo, nec etiam tunc, in princip.num.3.* aſſerere hoc iuramentum eſſe de parendo mandatis eius, cui extra mortis articulum erat reſeruata abſolutio: & ideò ait virtute huius iuramenti debere Confeſſorem iniungere illi, vt ſi incolumis euaſerit, præſentet ſe ei, eiuſque mandato obediat, & idem Sanch.*num.22.* aſſerit, quod vi huius iuramenti non contrahitur noua obligatio ſeruandi quæcunque Eccleſiæ præcepta, ſed illud ſolum, quòd abſoluens ſe iniunxerit. An autem abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis, ſi non paret, 4
maneat excommunicatus ipſo iure, an verò requiratur noua reintruſio, vide Anton.Ricc.*de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.3.cap.66.n.14. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob clerici percuſſionem ſi propter capitales inimicitias, aut aliud impedimentum nequeat ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione venire, poteſt ab Epiſcopo abſolui, &c.* & n.2.

3 *Inimicitiæ capitales quæ, remiſſiuè.*

4 *Impedimentum iuſtum ne poſſit peruenire ad Sedem Apoſtolicam quis dicatur habere, oſtenditur.*

5 *Abſolutio ratione articuli mortis, aut alicuius impedimenti tenetur Confeſſarius iniungere, vt ceſſante morbo, vel impedimento ſe præſentet ſuperiori.*

Cap. De cætero. XI.

EXcommunicatus ob clerici percuſſionem ſi propter capitales inimicitias, aut aliud legitimum impedimentum nequeat pro abſolutionis beneficio Apoſtolico ſe conſpectui præſentare, poteſt ab Epiſcopo abſolui ſub debito iuramenti, vt quàm citò poterit Romanum Pontificem adeat, mandatum Apoſt. recepturus. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.272.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.755.* remiſſiuè Ximen.*in concord. p.1. & 2.*refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5. tit.34.c.16.* & eſt poſt Concil. Lateran.*p.14.c.13.* 1

Hanc eandem concluſ.ex hoc text. deſumunt Henriq.*in ſumm.lib.6.de Pœnit.c.11.n.4.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis,cap.4.dub.4.num.14.* Soar.*tom.4. diſp.30. ſect.3.num.4.* Molin. *de iuſtitia, tom.4.tract.3. diſp.63.n.2.*Sayr.*de cenſur.lib.3.c.28.n.38.* Bonac. *eod. tract.diſp.2.q.4.punct.5.n.3.verſ.tertius,* Bellet.*diſquiſit. cleric. p.1.tit.de fauore clericorum Canonis, §.3.num.12. & 18.*Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.2. cap.13.num.9.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n.158.* 2

Capitales inimicitias.] Quæ ſint, tractant Doctores quos retuli *ſuprà ad cap. per tuas, 32. num. 7. de ſimonia.* 3

Vel alias iuſtas excuſationes.] Nota quòd iuſtum impedimentum, quoad hoc cenſetur habere, qui habet 4
curam animarum, ſi timet eas ob ſuam abſentiam damnum notabile accepturas, vel qui ad Papam pro abſolutione proficiſci nequit, niſi vxorem, & filios in extrema, vel magna neceſſitate relinquat, ita Sayr.

d.c.28.n.38.iuſtum etiam impedimentum habet is,qui iure non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione, is enim non cogit ad mittendum alium, ſed ad eundum per ſe ipſum, ita Henriq.*d.l.6.c.9.n.7.& lib.13. c.29.n.3.*Vgol.*de cenſur.Pontif.reſeruatis,p.3.c.2.verbo, niſi in mortis articulo,* §.4.*n.1.verſ.item habet locum, & de cenſuris tab.1.c.4.§.5.n.3.in fine*, Sanch.*d.c.13.n.41.* Bonac. *d.n.3. verſ.aduertunt tamen.*

5 In gloſſ.*Suſcepturus.* Nota, quòd abſolutio ratione articuli mortis, aut cuiuſvis impedimenti à quacumque excommunicatione,ſiue iuris,ſiue hominis reſeruata Pontifici,aut cuicumque inferiori, tenetur Confeſſarius iniungere,vt ceſſante morbo, vel eo impedimento, ſe præſentet Superiori, qui extra eum caſum de iure poterat illum abſoluere, & hoc ſe præſentandi onus eſt ſub iuramento imponendum, non vt iterum is ab excommunicatione abſoluatur; quia plenè ab illa abſolutus eſt, ſed vt ſuperior conuenientem medicinam adhibeat, ſatisfactionémque imponat, ſi imponendam iudicauerit, vide Henriq.*d.lib.6.c.6.n.6.*Soar. *tom.4.diſp.30. ſect.3.n.6. & tom.5.diſp.22.ſect.1.n.62.* Sanch.*d.c.13.n.24.cum ſeqq.*vbi *n.29.*reiicit limitationem, quam tradunt DD. nempe non eſſe iniungendum excommunicato huiuſmodi onus ſe præſentandi, ſi ſatisfecit parti, aut cum ea ſe compoſuit.

Cap. Ad hæc. XII.

Vrban. III.

1 QVando quis eſt excommunicatus à delegato, & impetrat literas à Papa pro altero delegato, qui abſoluat, in literis debet contineri expreſsè vt præſtet cautionem ſufficientem quod obediet iudicio Eccleſiæ,quia Sedes Apoſt. ſic conſueuit dare literas. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration.lib.5. iuris Pontif. pag.273.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 756.* remiſſiue Ximen.*in concord.p.1.*refertur ab Anton. Auguſt.*collect.2. Decret.lib.5.ſub tit.de reſcript.c.*8. & poſt Conc. Lateran.ſub Alex. III. *p.50.c.61.*

2 *Sufficienti cautione.*] Quæ autem dicatur ſufficiens cautio,dixi *ad cap.ex transmiſſa,in gloſſ.de reſt. ſpoliat.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text refertur.*
2 *Mulieres ob clerici percuſſionem excommunicatæ ab Epiſcopo abſolui poſſunt.*
3 *Senes ob clerici percuſſionem excommunicati poſſunt ab Epiſcopo abſolui.*
4 *Infirmi ſeu valetudinarij ob clerici percuſſionem excommunicati poſſunt à ſuis Epiſcopis abſolui.*
5 *Membris deſtitutus pro abſolutione excommunicationis ob clerici percuſſionem Sedem Apoſtolicam adire non tenetur,* & n.6.
7 *Abſoluendus nemo eſt ab excommunicatione niſi parti læſæ fuerit prius ſatisfactum.*
8 *Legatus an poſſit abſoluere excommunicatos ob clerici percuſſionem, remiſſiuè.*

Cap. Ea noſcitur. XIII.

Clem. III.

1 PErcuſſores clericorum ſi ſint mulieres,ſenes,infirmi, mutilati, Epiſcopus abſoluit, facta prius ſatisfactione offenſi iuxta ſuas facultates; ſed alij ſiue diuites, ſiue pauperes debent Papæ præſentari vt abſoluantur,vel Legato. Item ſi quis infirmus timore mortis abſoluitur ab excommunicatione, iurare debet,vt cum conualuerit,adibit Papam, vel eius Legatum,recepturus mandatum Apoſt.ſuper talibus.Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan. Andr.Hoſt.Butr.Anchar. Panorm. Mari. Socin.Viu.*in ration.lib.5.iuris Pontif.pag.274.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.756.*remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt.*collect.2. Decret. lib.5. tit.18.c.1.*

Mulieres,] Notatur ad hoc quod mulieres ob clerici percuſſionem excommunicatæ, cuiuſcunque conditionis ſint, ab Epiſcopo abſolui poſſunt, vt per DD. citatos *ad c.mulieres 6.ſupr.hoc tit.* 2

Senes.] Notatur ad hoc, quòd ſenes ob clerici percuſſionem excommunicati, poſſunt ab Epiſcopo abſolui,vt per Syluest. *in ſumm. verbo abſolutio 4.num.3. verſ.decimas,* Bellet.*diſquiſit.cleric.p.1.tit.de fauore clericorum Canonis,* §.3.*n.26.* Sayr. *de cenſur.lib.3.cap.28. num. 25.* vbi ampliat quamvis fortes ſunt ad ambulandum, Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 9. n.160.* 3

Et valetudinarij.] Notatur ad hoc quòd infirmi,ſeu valetudinarij, aut quacumque impotentia impediti, excommunicati ob clerici percuſſionem, poſſunt à ſuis Epiſcopis abſolui, vt per Syluest. *d.verbo abſolutio 4.n.3.verſ.nonus,* Thom.Act. *in tract.de infirmit.p.2.in verbo abſolutio, n.4.& 5.* Carol.de Graſſis *d. effectu 9. n.163.*Bellet.*d.*§.*3.n.25.*Sayr.*d.cap.28.n.24.* id intelligentes ſi ſint infirmi incurabiliter, vel periculosè, vel morbo longo, licèt temporali, vel podagra, ſiue febre quartana. 4

Seu membrorum, &c.] Membris deſtitutus pro abſolutione excommunicationis ob clerici percuſſionem Sedem Apoſtolicam adire non tenetur, ſed poteſt à ſuo Epiſcopo abſolui, vt per Sayr. *d. cap.28. num.32.* Bellet.*d.*§.*3.n.32.* Hieron.de Monte *quæſt.15. num.6.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 9. n.162.* 5

Siue pauperes.] Id eſt, paupertate grauatus, quòd Romam accedere non poſſit. Sayr.*d.c.28.n.23.*Bellet. *d.*§.*3. n.24.* id amplians ad pauperem non mendicantem,ſed viuentem ex ſuo artificio, Carol.de Graſſis *d. effectu 9. n.164.* 6

Satisfactio iuxta facultates, &c.] Notatur ad hoc, quod abſoluendus nemo eſt, ab excommunicatione, niſi parti læſæ fuerit prius ſatisfactum per Hoſt. *hic, num.1.* & Abb. *num.4.* Bellet. *diſquiſit.cleric.p.1.tit.de fauore Clericorum Canonis,*§.4.*num.38.* vbi *num.39.* reſoluit quòd ſi abſolutio daretur ſine ſatisfactione teneret. 7

Vel eius Legato.] An, & quando is,qui iniecit manus in clericum, poſſit abſolui à Legato, vide Andr. Gambar.*de officio,& poteſtate Legati de latere, lib.1. in rub.quæ ſit differentia inter Legatos,n.1.& lib.8.in rubr. de poteſtate Legati in abſolutione ab excommunicatione, à n.1.*Gutier.*canon.lib.1.c.5. à n.11.* Cened. *ad Decret. collect.24.n.7.* 8

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericos ante denuntiationem vitandus eſt, niſi ſit occultus, interficiens clericum, qui contempto clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit, excommunicatus eſt.*
2 *Excommunicatus pro violenta manuum iniectione in*

in Clericum occultè vitandus eſt ſi ſit occultus, ſi verò publicus, publicè.

3 *Clericum percutiens, qui dimiſſo habitu ac tonſura clericali ſe immiſcet enormitatibus, non eſt excommunicatus.*

4 *Excommunicatus nullus hodie per Extrauag.* Ad euitanda, *vitari debet, antequam publicè ſit denuntiatus.*

Cap. Cùm non ab homine. XIV.

1 PErcuſſor clericorum manifeſtus licèt non ſit denuntiatus, tamen vitari debet, ſecretus verò à ſciente tantùm, & in ſecreto. Item qui occiderit Clericum, vel Preſbyterum, qui contempto habitu clericali, enormitatibus ſe immiſcet, non eſt excommunicatus, aſperius tamen puniendus eſt quàm qui laicum occidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 274. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 756. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 2. & altera pars huius Decretalis eſt *in cap. cùm non ab homine, ſuprà de iudiciis.*

2 Probat hic text. excommunicatum pro violenta manuum iniectione in clericos occultè vitandum eſſe ſi ſit occultus, ſi verò publicus, publicè, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 2. *n.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 57. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *de excommunic. c.* 5. *§.* 1. *in comment. lit. D, & c.* 6. *§.* 1. vbi reſol uit, quòd ſi ex ſola hominis audita Confeſſione Sacramentali ſciat Confeſſarius reum eſſe denuntiatum, non debet illum vitare: at verò ſi extra Confeſſionem ſciret, licèt in hac Vrbe ignota eſſet illa denuntiatio, & probari non poſſet, vitandus eſt occultè, ſi non ſit periculum ſcandali, vel damni.

3 *Et enormitatibus,* &c.] Notatur ad hoc quòd percutiens Clericum, qui dimiſſo habitu, ac tonſura clericali ſe immiſcet enormitatibus, non eſt excommunicatus, vt per Roland. *conſil.* 4. *n.* 28. *vol.* 1. & alios citatos per Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus effectu* 9. *n.* 212. & per Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis, §.* 2. *n.* 41. vbi *n.* 42. refert dici Clericum ſe immiſcere in enormitatibus quando facit ſeditionem, prælia, aggreſſiones, & huiuſmodi in populo, & *n.* 46. aduertit, quòd quamvis Clericus ſe immiſcendo in enormitatibus perdat priuilegium Canonis, non tamen perdit priuilegium fori, quia illud eſt inductum à iure poſitiuo, hoc autem à iure diuino.

4 In gloſſ. *Denuntiatus,* ibi, *& ſic quàm citò ſcio aliquem excommunicatum, ſtatim debeo vitare, quamvis non ſit denuntiatus.* Hodie tamen poſt Extrauag. *ad euitanda ſcandala,* nullus, etiamſi ſpecialiter ſit excommunicatus, vitari debet antequam ſit publicè denuntiatus, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 2. *n.* 7. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 35. *verſ. nota primò,* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 1. *num.* 29. Henriq. *lib.* 13. *c.* 5. *in princ.* Soar. de Pace *tom.* 1. *temp.* 5. *n.* 72. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 16. Soar. *eod. tract. diſp.* 9. *ſect.* 2. *n.* 8. vbi reſpondent argumento, quo motus poſt Adrian. Felin. Medin. à communi receſſit Vgol. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 13. *§.* 7. *n.* 8. ex verbo, *generaliter,* quo vtitur prædicta Extrauag. aduertit enim, quòd licèt in principio loquatur de ſententia generali, poſtea tamen loquens de ſpeciali, requirit quòd ſit denuntiata, ſeu publicata, & ita recepit vſus, & conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, *cap. cùm dilectus de conceſſione præb. cum ſimilibus.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato communicandum non eſt ante abſolutionem, licèt iurauerit parere mandatis Eccleſiæ, vel compoſuerit cum offenſo. Infamato de excommunicatione communicandum non eſt, niſi ſe purget, vel ad cautelam abſoluatur.*

2 *Excommunicatus per reſipiſcentiam ſine abſolutione non reſtituitur communium precum Eccleſiæ participationi.*

3 *Excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati.*

4 *Prælati quilibet inferiores Papa tenentur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri.*

5 *Epiſcopus ſi participet otioſè cum denuntiato à ſe, incurrit minorem excommunicationem.*

6 *Excommunicatus, qui per famam à probis ſparſam denuntiatus dicitur, vitari debet.*

7 *Excommunicatus, in dubio quis cenſendus eſt.*

8 *Clericus quandocumque fuerit infamatus à populo tenetur innocentiam ſuam purgare.*

9 *Abſolutio neceſſaria eſt ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, & abſque ea ſolemni abſolutione minimè tollitur excommunicatio.*

10 *Monaſterium poteſt agere pro iniuria facta Monacho.*

11 *Iniuria facta Clerico cenſetur etiam facta Epiſcopo, & Eccleſiæ.*

Cap. Cùm deſideres. XV.

COmmunicare cum excommunicato nullus poteſt antequam abſoluatur, etiamſi iurauerit ſtare mandato Eccleſiæ, quia iſta cautio iuratoria potius eſt introducta ex conſuetudine Eccleſiæ, quàm ex vigore Canonum, nec eſt tanti momenti vt poſtea m ante abſolutionem poſſit cum ipſo communicari, imò qui communicat, incurrit excommunicationem. Item quando eſt publica fama quod aliquis verberauit Clericum, nullus debet cum eo communicare, niſi prius ſe purget ad arbitrium Epiſcopi, vel ad cautelam abſoluatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 275. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 757. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 4. 1

Quod niſi abſolutionis beneficium, &c.] Notatur ad hoc quod per reſipiſcentiam ſine abſolutione excommunicatus non reſtituitur communium precum Eccleſiæ participationi, quamvis iurauerit ſe Eccleſiæ obtemperaturum & parti ſatisfacturum, vt per Sot. *in diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 1. Vgol. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 6. *n.* 5. Soar. *eod. tract. diſp.* 9. *ſect.* 3. Valer. Reg. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 11. quicquid dicat Cou. *in c. alma mater, p.* 1. *§.* 6. *n.* 4. nam excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati, etiamſi parti, ob cuius læſionem fuit excommunicatus, integrè ſatisfecerit, aut hæc illi omnem iniuriam remiſerit, vt per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 199. 2 3

Nec Epiſcopus, &c.] Notatur ad hoc quòd quilibet Prælati inferiores Papa, ac etiam ipſe Epiſcopus tenetur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri, vt per Abb. *hic n.* 2. Anchar. *n.* 6. Socin. *n.* 3. *&* 4. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 7. *ſub n.* 4. *verſ. quod adeò verum,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l.* 32. *c.* 64. Ant. Ricc. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſt. l.* 4. *c.* 44. *n.* 8. ſi enim Epiſcopus participet otioſè cũ denuntiato à ſe, incurrit minorem excommunicationem, vt per Cou. *in c. alma* 4 5

*mater,p.1.§.2.n.2.& §.3.n.5.*Henriq.*in ſumma, lib.13. de excommunic.c.3.§.4.lit.N.*

6 *Quòd ſi publica fama*, &c.] Notatur ad hoc, quòd etiam illi, qui promulgationem denuntiationis non audierunt, eum vitare debent,qui per famam à probis ſparſam denuntiatus dicitur, vt per Cou.*d.§.2.num.*4. Henriq.*d.l.13.c.6.§.2.* vide dicta *ad cap.illud,de clerico excom. miniſt.* & idem Henriq.*d.loco in comment.lit.H*, cum eod. Couar. aſſerit illum, qui probatur ſciuiſſe ex fama, & participauit, non damnari in foro exteriori ad pœnas iure latas contra participantes, quia audire famam non eſt ſcire, additque minimè in conſcientia teneri, ſi illam depoſuit, aut à paucis, præſertim aduerſariis, audiuit.

7 *Nec aliud communicare*,&c.] Notatur ad hoc, quòd in dubio cenſendus eſt quiſpiam excommunicatus, vt per Sylueſt. *verbo abſolutio 3.n.14.dub.10.* Cordub. *in ſuo quæſtionar. lib.3.q.6. col.2. verſ. quartò probatur*, Salas,*1.2.q.21.tr.8.diſp.vnic.ſect.5.n.60. in ſolut.ad* 4. Et in vtroque foro admittunt, quando non agitur ad pœnam pro delicto infligendam, ſed ſolùm vt ſe abſtineat ab omnibus, quæ iure excommunicatis interdicuntur, vt per Vgol.*de cenſur.tab.1. c.14. in princip. n.11.& 14.* Vegam *tom.2. ſumma c.13.caſu* 28.Deinde alij tenent hoc procedere in dubio facti, reſoluentes in dubio iuris hunc non cenſeri excommunicatum,ex quorum numero ſunt Azor.*inſtit moral p.1.lib.2.c.19. q.10.in fine, & q.11.* Sayr. *in claui Regia, lib.1.c.13. n.23.& 24.* Denique in vtroque dubio, & in vtroque foro hunc cenſeri excommunicatum,tuetur Vaſq.*1.2. q.19.art.6.diſp.65.n.9.& 13.& diſp.66.c.1.*

8 *Se purgauerit.*] Notatur ad hoc quòd Clericus, quandocumque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam ſuam purgare, vt per Duen. *reg.* 299. *limit.6.*

9 *Niſi forma Eccleſiæ*, &c.] Notatur ad hoc quòd abſolutio neceſſaria eſt ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, & abſque ea ſolemni abſolutione minimè tollitur excommunicatio, vt per Couar.*in cap.alma mater,p.1.§.11.num.5.* Galleſ.*de oblig.Camer.q.37.n.18.* Anton. Ricc. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.4.c.65. n.7.* vbi *numeris ſeqq.* ampliat, etiamſi excommunicator, vel excommunicatus ſint mortui, & etiamſi excommunicator velit excommunicatum haberi pro abſoluto. Vtrùm autem idem ſit dicendum, quando excommunicatio fuerit lata ſub hoc modo (donec, & quouſque ſatisfecerit)adhuc enim in hoc caſu ſequuta ſatisfactione requiri abſolutionem, aliàs remanere excommunicationem, tenent gloſ.*verbo donec,in Clem.1. de decimis*, gloſſ.*eodem verbo in Clem.præſenti,de cenſib.* & plures Doctores, quos referunt,& ſequuntur Soar. *tom.5.diſp.7.ſect.1.num.11.* Mar. Alter. *de cenſur.lib.4. diſp.1.pag.381.*Ricc.*d.c.65.n.25.*quicquid contrarium teneant gloſſ. *verbo donec, in cap.vltim.de matrim. contracto contra interdictum Eccleſiæ*, Alciat. *in c.1.n.6.de iudiciis*, & Couar.*d.n.5.in fine,& n.6.*

10 *Eccleſia, tamen, quam offendit*, &c.] Notatur ad hoc quòd Monaſterium poteſt agere pro iniuria facta Monacho, vt per Farin. *conſ.30.num.27.& ibi*, Centol. *lit. F, & in praxi crim. p.2.q.105. num.295. cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit tract.3.diſp.2.n.7.* Et facta iniuria Clerico cenſetur etiam facta Epiſcopo, & Eccleſiæ,& per remiſſionem iniuriæ factam ab ipſo Clerico non cenſetur remiſſa ea, quæ fuit facta Eccleſiæ, Azeued. *l.2. num.153.tit.10.lib.8. noua recop.* Farin.*d.q.105.n.291. & ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos eiiciens Regularem de Eccleſia officia Diuina turbantem excommunicatus non eſt.*
2 *Maſculi antiquitus canebant cum fœminis in choro.*
3 *Monacha rixoſa poteſt expelli.*

Cap. Veniens. XVI.

SAcerdos, qui vt liberiùs poſſit in Eccleſia diuina 1 Officia celebrare,Regularem,vel Clericos, qui ludendo turbant, vel impediunt diuina Officia manibus appoſitis tranſeundo nolentes egredi, cogit extra Eccleſiam manere, non eſt excommunicandus, nec vitandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Ioan.à Capiſtr. Viuian.*in ration. lib.5.iuris Pontif. pag.276.*Alagona *in compend. iuris Canon. pag.757.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1.* refertur ab Ant.Aug *collect.1.Decret.lib.5.tit.28.c.5.*

Quadam monialis Eccleſiam ingrediens, &c.] Nam 2 antiquitus maſculi canebant cum fœminis in choro, vt per hunc text.aduertit Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.270.n.58.*

Coëgit eandem, &c.] Notatur ad hoc, quòd Mona- 3 cha rixoſa poteſt expelli,vt per Greg.*l.14.verbo braue, tit.10. partit.5.* Et notatur etiam ad hoc quòd offendens Clericum turbantem in actu diuina Officia, non eſt excommunicatus, quia is talis non facit ſuadente diabolo, vt per Marian. Socin.*in cap. peruenit, n.338. hoc tit.* Dec.*tract. crimin.lib.6.c.36.n.6.* & plures quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9.n.285.*

Notatur etiam ad hoc, quòd eodem tempore cen- 4 ſura lata in eum valebit, qui in Eccleſia, dum diuina celebrantur, obſtrepit, atque admonitus non acquieuit, vt per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.2.q.59. art.2.* Indigniſſimum enim facinus eſt quoquomodo concionem, comprecationem,Sacrificium,vel Sacramenti adminiſtrationem perturbare, vt multis ſanctorum Patrum auctoritatibus probat Gisbert. Scheuickau.*de Eccleſiaſticorum vita, lib.2.c.44.* & vide dicta *ad c.1. de vita, & honeſt.cleric.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati pro leui manuum iniectione in Clericum poſſunt per Epiſcopum abſolui*, & n.2.
3 *Iniuria leuis iudicanda eſt arbitrio Epiſcopi.*
4 *Percuſſio leuis qua dicatur, oſtenditur.*

Cap. Peruenit. XVII.

EXcommunicati non pro enormi, ſed pro modica, 1 & leui iniuria facta Clerico abſoluuntur per Epiſcopum,cuius eſt arbitrari an ſit leuis.Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc. Collect.Zabar.Ioan.Andr.Hoſt. Butr.Anch.Panorm. Felin.Marian. Soc. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.276.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.757.*remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1.*refertur ab Ant.Aug. *collect.1. Decret.lib.5.tit.18.c.6.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Viu. 2 *tom.1.comm.opin.l.1 tit.12.n.20. verſ. ſed ante.pag.196.* Gutier. *canonicar. lib.1. cap.2. num.11. cum ſeqq.*Ioan. Garc. *de nobilit gloſſ.3.n.40. cum ſeqq.* Pellet.*diſquiſit. cleric. part.1.tit. de fauore Clericorum, Canon.§.3.n.33.* optimè

optimè Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 18. *à princ.* Bonacin. *eod. tract. diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 5. *n.* 2. Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 9. *n.* 173. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 10.

3 *Tuæ fraternitatis arbitrio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd leuis iniuria iudicanda eſt arbitrio Epiſcopi, qui ex circunſtantiis perſonarum, locorum, temporum, modi percuſſionis, & læſionis arbitrari poterit, vt aduertunt
4 Belle t. *d.* §. 3. *n.* 34. Sayr. *d. c.* 38. *n.* 5. addens communiter leuem cenſeri percuſſionem, quæ fit à Magiſtro, Prælato, Patre, Domino, in diſcipulum, clericum, filium, aut ſeruum: vnde Bonac. *d. n.* 4. leuem percuſſionem regulariter credit eſſe illam, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam carnium maculam reliquit, vel quæ fit abſque ſciſſione membri, ſine fractione dentis, ſine euulſione multorum capillorum, & ſine effuſione multi ſanguinis, niſi ratione loci, vel perſonæ poſſit hæc leuis percuſſio cenſeri grauiter iniurioſa, veluti ſi quis manum iniiciat in faciem alicuius grauis perſonæ, impingendo alapam, aut ſi in platea, vel coram populi frequentia percutiat.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, qui ſcienter & ſponte participant cum excommunicatis in diuinis Officiis excommunicati ſunt excommunicatione maiori, & tantùm abſoluendi per Papam.*

2 *Clericus ſcienter, & ſponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina cum eis in iis communicando, eſt excommunicatus excommunicatione Papæ reſeruata.*

Cap. Significauit. XVIII.

1 Clerici, qui ſponte & ſcienter participant cum excommunicatis à Papa, admittendo eos ad diuina Officia, ſunt excommunicati eadem excommunicatione maiori, & pro abſolutione mittendi ad Papam cum literis Ordinarij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 277. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 758. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 17. *c.* 7.

2 Collige ex text. quòd Clericus ſcienter, & ſponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina (Officia ſcilicet, vel Sacramenta) in iis cum eis communicando, eſt excommunicatus excommunicatione Papæ reſeruata, vt per Couar. *in cap. alma, p.* 1. §. 3. *num.* 4. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *q.* 29. *n.* 5. Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 77. *n.* 18. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 29. *n.* 5. *&* 6. Sayr. *eod. tract. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 2. *n.* 22. nouiſſimè Iul. Lauor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 21. *n.* 13. optimè Ægid. Coninck *de Sacramentis, & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 33. *&* *n.* 136. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *n.* 94. quamvis Papa non exprimat extendi ad participantes, vt per Henriq. *in ſumm. p.* 2. *lib.* 13. *de excommunicat. c.* 8. §. 2. quinque requirentes ad hoc, vt ſubeatur prædicta excommunicatio: primum, vt participantes ſint Clerici: ſecundum, vt ſcienter: tertium, vt ſponte: quartum, vt in Diuinis participent: quintum, vt cum excommunicatis à Papa.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati pro iniectione manuum in clericos, & incendiarij poſt publicationem à ſolo Papa abſoluuntur.*

2 *Incendiarij excommunicati, & publici non niſi à Papa abſolui poſſunt.*

3 *Abſoluendi poteſtas cum poteſtate ligandi non ſemper coniuncta eſt.*

4 *Incendiarij Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum religioſorum ipſo iure ſunt excommunicati.*

Cap. Tua nos. XIX.

Clericos percutientes, & incendiarij poſtquam ab Eccleſia fuerint publicati, excommunicati ſunt mittendi ad Papam pro abſolutione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 277. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 758. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 6. 1

Collige ex text. incendiarios excommunicatos, & publicatos non niſi à Papa, abſolui poſſe, vt per Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 77. *n.* 19. Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 110. *n.* 15. Iul. Lauor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 21. *n.* 8. Sayr. *de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 2. *n.* 15. Filliuc. *tract.* 15. *c.* 1. *q.* 5. Bonac. *de cenſur. extra Bullā Cœnæ, diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 43. latè Sayr. *eod. tract. de cenſur. lib.* 3. *c.* 29. *n.* 7. *cum ſeqq.* vbi *n.* 8. reſoluit, quòd mulier incendiaria ſemel denuntiata excommunicata, à ſolo Papa abſolui poteſt, & *n.* 10. quòd incendiarij Eccleſiarum denuntiati, à Legato de latere regulariter abſolui nequeunt, & *n.* 12. quòd incendiarij, vt à ſolo Papa abſoluantur, in ſpeciali nomine expreſſo denuntiari debent, nec ſufficit denuntiatio generalis. 2

Ex quo ſunt per Eccleſiæ, &c.] Ergo licèt poteſtas abſoluendi ſit ſemper coniuncta cum poteſtate ligandi, non ſequitur aliquem in omni caſu poſſe abſoluere, in quo poteſt ligare, vt patet hic in incendiario ab Ordinario nominatim excommunicato, quia à ſolo Papa abſolui poteſt, vt per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 13. *n.* 37. *in princ.* 3

In gloſſ. *Publicati*, ibi, *de incendiariis Eccleſiarum*, &c. Notatur ad hoc quòd incendiarij Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum religioſorum ipſo iure excommunicati ſunt, alij verò incendiarij aliorum locorum non ipſo iure excommunicati, ſed excommunicandi veniunt, vt per Nauar. *in man. c.* 17. *n.* 100. Salzed. *ad Bernard. c.* 108. *in nouiſſ. impreſſ.* Farin. *d. q.* 110. *num.* 15. Et quòd conſuetudine receptum ſit, vt ipſo facto excommunicatione cenſeantur affecti, reſoluit Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 9. *c.* 27. *q.* 11. quamvis incendiarios tam Eccleſiæ, & loci ſacri, ac Religioſi, quàm profani non eſſe ipſo iure excommunicatos aſſerat Sayr. *d. c.* 29. *n.* 8. 4

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere poteſt abſoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit ob violentam manuum iniectionem in Clericum, quamvis atrox ſit iniuria, & n.* 2.

3 *Legatus de latere à quibuſvis excommunicationibus Papæ reſeruatis abſoluere poteſt, niſi dicatur quòd à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolui.*

Cap. Ad eminentiam. XX.

1 EXcommunicati ob percuſſionem clericorum poſſunt abſolui à Legatis de latere abſque eo quod hoc habeant expreſſum in mandatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Auchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 277. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 758. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 9.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 32. *q.* 6. vbi ampliat, quamvis atrox ſit iniuria, vel læſio enormis, veluti, quæ fit in loco publico, vel quæ lædit Abbatem, aut Epiſcopum, aut cum cæde clerici, vel magna ſanguinis effuſione.

3 *Vt eos habeas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Legatus poteſt abſoluere à quibuſlibet excommunicationibus Papæ reſeruatis, niſi fuerit excommunicatio ita Papæ reſeruata vt in ipſa conſtitutione expreſsè dicatur, vt à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolui, ita Gondiſ. à Villadiego *in tract. de Legatis q.* 13. Gambar. *in tract. de offic. & poteſt. Legati à latere, lib.* 8. §. 3. *n.* 1. *& ſeq.* quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effectu* 9. *n.* 185. Azor. *d. q.* 6. *verſ. item Legatus.* Quamvis huiuſmodi Legatum abſoluere non poſſe ab alia excommunicatione, cuius abſolutio Papæ reſeruata eſt, quam ab incurſa ob clerici percuſſionem, reſoluat Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 14. *n.* 10. *cum ſeq.*

4 *Qui à Latere Romani Pont.* &c.] Qui ſint oſtendit Sayr. *d. c.* 14. *n.* 9.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos proferentis*, & n. 2.
3 *Parochus exiſtens extra diœceſim poteſt excommunicari ab Epiſcopo propter non reſidentiam.*
4 *Extraneus non ligatur cenſuris latis à ſuperiore loci, in quo pro breui tempore reperitur ſi latæ ſint per modum ſententiæ.*
5 *Ius commune adiuuare ſtatuendo poteſt Epiſcopus.*
6 *Excommunicare, aut ſuſpendere ſe ipſum, aut ſuperiorem propria auctoritate directè nemo poteſt.*
7 *Diſpoſitio vniuerſalis non reſtringitur ad ea, quæ ſunt diſponenti impoſſibilia.*
8 *Statutum domicilij an liget ſubditos extra territorium delinquentes, oſtenditur*, & n. 11.
9 *Excommunicatus nominatim quis dicatur, oſtenditur.*
10 *Ignorantia an excuſet ab excommunicatione.*
12 *Excommunicatio lata ab homine moritur ex mortuo, vel ablato illo ab officio, qui eam tulit.*

Cap. A nobis. j. XXI.

1 EXcommunicatio generaliter lata, v. g. contra fures, non ligat, niſi ſubditos excommunicantis, niſi maior auctoritas ei delegetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 278. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 758. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 10.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Perez *lib.* 1. *gloſſ.* 3. *pag.* 172. *tit.* 5. *lib.* 8. *Ordinam.* Azeued. *l.* 1. *n.* 105. *tit.* 4. *lib.* 8. *noua recop.* Bonac. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 11. *à princip* vbi *n.* 15. reſoluit ſubditum, qui mutato domicilio furatur extra diœceſim, non incurrere cenſuras latas ab Epiſcopo diœceſis per modum ſtatuti contra furantes, vel committentes in futurum aliud delictum, & *n.* 14. quòd committens furtum extra territorium ſui ſuperioris ligatur cenſuris ab eo ſuperiore latis per modum ſententiæ contra furantes, ex differentia inter excommunicationem latam per modum ſtatuti, & per modum ſententiæ, quia ſtatutum reſpicit territorium, ſeu perſonas ſubditas exiſtentes in territorio ſuperioris, ſententia verò reſpicit perſonam, vt illius contumacia coërceatur, & puniatur, nam extra territorium ius dicenti non paretur impunè, id eſt, nulla pœna imponitur non obedienti proprio ſuperiori extra ipſius iuriſdictionem, quando ſcilicet cenſura lata eſt per ſtatutum, *l. fin. ff. de iuriſdict. omnium iudicum*, Conar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 10. *num.* 3. Soar. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 4. *num.* 4. Salas *de legibus diſput.* 14. *ſect.* 5. *num.* 60. modo re vera exiſtant extra territorium, & ſimul etiam res, circa quam ipſi delinquunt, ſit extra territorium, vt cum *ſup.* citatis aduertunt Bonacin. *d. punct.* 11. *num.* 6. *in fine*, & Ægid. *de ſacrament. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 13. *num.* 61. Hinc ſequitur clericum parochum exiſtentem extra diœceſim poſſe à proprio Epiſcopo excommunicari, etiam per ſtatutum, quando non redit, quamvis enim ipſe ſit extra diœceſim, tamen actum non reſidendi conſummat in diœceſi, & cenſetur peccare in illa, prout etiam dicendum videtur in clericis vocatis à proprio Epiſcopo ad Synodum ſub cenſura, poſſunt enim ea ligari, quamvis tempore Synodi ſint extra diœceſim, vt per Soar. *ſect.* 4. *num.* 8. Syluest. *verbo excommunicatio* 2. *num.* 8. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 10. Bonac. *d. punc.* 11 *num.* 7. Auila *de cenſur. p.* 2. *cap.* 3. *diſp.* 2. *dub.* 2. *concl.* 3. Hinc etiam infertur extraneum non ligari cenſuris latis à ſuperiore loci, in quo pro breui tempore reperitur, ſi latæ ſint per modum ſententiæ, quia ſententia loquitur incontinenti, & directè fertur in perſonas ſubditas re, aut ſpe, id eſt, in eo, qui tunc ſubditi, vel qui naſcentur, vel eos transferent domicilium, vt per Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *c.* 7. *num.* 22. Auila *d. dub.* 2. *in fin.* Ægid. *d. diſp.* 13. *n.* 58. Nec obſtat, quod eo ipſo, quòd quis committit aliquod delictum in territorio legem ferentis, etiamſi ſit extraneus, ratione delicti, eius fori eſſe cenſetur, *cap. vlt. de foro competenti.* Sayr. *d. cap.* 7. *num.* 9. Ægid. *d. diſp.* 13. *num.* 56. Reſpondetur enim ad incurrendam cenſuram prærequiri, vt faciens contra præceptum continens cenſuram, eſſet antea ſubditus, cenſura enim non fertur niſi in ſubditos, extraneus autem non erat ſubditus ſuperiori loci, cuius præceptum non obſeruauit, conſequenter non ligatur cenſuris latis à ſuperiore illius loci, ita ex Soar. reſpondet Bonacin. *d. punct.* 11. *num.* 20. *verſic. reſpondeo.* 3 4

Quiſquis furtum fecerit, &c.] Ergo poteſt Epiſcop. ſtatuendo adiuuare ius commune, apponendo ſcilicet pœnam, vbi ius non imponit, vel aggrauando pœnam à iure impoſitam, vt per Duen. *reg.* 251. *in princip.* 5

Non niſi ſubditi, &c.] Ergo nemo poteſt directè excommunicare, ſuſpendere, vel interdicere ſe ipſum, aut ſuperiorem propria auctoritate, vt per Henriq. *in ſumma lib.* 13. *de excomm. c.* 25. §. 3. 6

Hæc generalis clauſula, &c.] Notatur ad hoc quod diſpoſitio vniuerſalis non extenditur ad ea, quæ ſunt diſponenti impoſſibilia, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 5 *n.* 1. Surd. *deciſ.* 233. *n.* 13. 7

Niſi fortè plus, &c.] Ergo generalis ſententia ligabit 8
non

non ſubditos ſi iudex id expreſſerit, vnde colligunt Doctores ſtatutum domicilij ligare ſubditos extra territorium delinquentes, vt *in præſenti*, notat Innoc. *poſt princ.* & reſoluit Bartol. *in l.cunctos, num.47.C.de ſumma Trinit.* quo loco ait, quòd ſi ſtatutum ſubditos extra territorium delinquentes non expreſſerit ex defectu intentionis non ligabuntur; ſi verò ſtatutum expreſsè habeat, vt ſubditi alibi delinquentes obligentur, tunc ſecundùm tale ſtatutum in foro domicilij poterunt iudicari, & hanc Bart. ſententiam probat Socin. *in cap. poſtulaſti, num.16.de foro compet.& in conſil.302.num. 4.in fine, lib.2.* Alexand. *conſil.111.n.1. lib.1.* vbi teſtatur eſſe communem, Boſſ. qui plures refert, *tit.de pœnis, n.19.* Alciat. *in d.l.cunctos, n.21.* Clar. *in pract.q.85.n.4.* Contrarium tamen, quod imo ſtatutum nunquam obliget delinquentes extra territorium etiamſi id expreſſerit, probauit gloſſ. celebris ab omnibus recepta *verbo omnimodam, in Clement.vnic.ad fin. de foro compet.* teſtatur communem Felin. *hic num. 6.* quamvis incautè confundat ſententiam Abb. cum ſententia Bart. quæ ſunt in oppoſito contrariæ, idem contra Bart. probant Roch. *de conſuet. ſect. 9. num.27.* & Doctores, quos refert Grammat. *deciſ.26.n.6.* aſſerentes iudicem non poſſe cognoſcere de delicto extra ſuum territorium perpetrato ob defectum poteſtatis, qui quidem Doctores citati à Grammatico neceſſariò ſunt intelligendi quando delictum ſolo ſtatuto domicilij punitur, non verò iure communi, nam de illo cognoſcit etiam iudex domicilij, ex *l.1.C.vbi de criminae*, ſicut etiam cognoſcit de crimine prohibito in loco delicti, ſi in foro domicilij accuſetur, ex *d.l.1.* vnde prædicti Auctores apertè confirmant hanc contrariam ſententiam contra Bart. provt etiam multi relati à Sylueſt. *conſil.103.n.1.* & Menoch. *conſil.2.n.103.* qui communem fatentur. Qua retenta opinione non obſtat text. *in præſenti*, non agit enim de propriis ſubditis alieno territorio delinquentibus, ſed de ſubditis alienis, qui in loco generalis ſententiæ aduerſus eam delinquunt, quo caſu ſententia non ligantur, niſi expreſſam de ipſis mentionem faciat ex defectu intentionis, quoniam generalis ſententia plerumque de his fertur, quæ ad proprios ſubditos tantum pertinent.

9 In gloſſ. *Quiſquis*, ibi, *omnes nominatim intelliguntur excommunicati*, &c. Imo potiùs dicitur ille nominatim excommunicatus, qui notatur cenſura expreſſo nomine proprio, aut aliquot oppoſitis ſignis, quæ certè, & abſque vllo dubio, eum qui excommunicatur, ſignificent, & demonſtrent, vt per Couar. *in cap. alma, p.1. §.2. n.8.*

10 In gloſſ. *Non niſi*, pen. ibi, *dicas quòd bene ſunt excommunicati*, &c. Notatur ad hoc, quòd efficiens actum ſub excommunicatione interdictum lege aliqua noua, qui antiquiori iure poſitiuo, aut diuino, naturali prohibitus erat, ignarus legis nouæ, aut conſcius illius prohibitionis antiquæ incurrit illam excommunicationem lege noua latam, ſiue ea lata ſit iure communi, ſiue Epiſcopi conſtitutione, vt per Couar. *in cap. alma, p.1. §.10. à n.9.* Sed probabilius eſt eum ignorantiam excuſare ab excommunicatione, provt tenent Clar. *lib.5.§.fin.q.85.ver.ſecundus eſt caſus*, Iacob. de Graff. *in deciſ.aureis, p.1. lib.4.c.6.n.21.* Fr. Emman. *in ſumma, tom.1.c.77.num.3.* Henriq. *in ſumma, lib.13.c.23.§.2.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Sanch *de Matrim. lib.9.diſp.32.n.9.*

11 In ead. gloſſ. ibi, *Comprehendit tantum ſubditos*, &c. Ex hac gloſſ. iuncto text. colligit Abb. Panorm. *hic n.9.* ſtatutum ligare alienos ſubditos, qui in loco ſtatuti deliquerunt, quoniam ratione delicti ſortitur quis forum non ſolùm vt ibidem iudicetur, ſed etiam vt legibus & pœnis illius loci ſubiiciatur, idem colligit Card. Zabar. *hic n.2.* Anchar. & Felin. *n.5.* Bart. communiter receptus *in l.cunctos, n.21.C.de ſumma Trinit.* quamvis longa vtatur diſtinctione, cuius ſententiam ab omnibus recipi teſtatur, *ibid.* Iaſ. *lect.1.& 2.n.67.* Alexand. *n.17.* Panorm. *in cap.vlt.de foro compet. n.24.* & Felin. *n.12.* Boſſ. *in pract.tit.de pœnis, num.18.* refert plures Grammat. *deciſ.26.* Menoch. *conſ.2.n.130.* Vide tamen quæ *ſuprà n.8.*

12 In ead. gloſſ. ibi, *Non durat vltra*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſententia, qua excommunicantur omnes furtum committentes, perit proferentis morte, quia excommunicatio lata ab homine, moritur eo mortuo, vel illo ablato ab officio, qui eam tulit, de quo vide Nauar. *in cap.placuit, de pœnit. diſt.6.n.161.* Couar. *in cap. cum in officiis, n.8.de teſtam.* D. Barboſ. *in l.diuortio, §. quod in anno, n. 20. ff. ſoluto matrim.* Cald. Pereira *de extinct.emphyt. c.15.n.37.* Fr. Emman. *quæſt.Regul. tom.2.quæſt.60.art.1.* Sanch. *de Matrim. lib.8. cap.28. num.74.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatum ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denuntiationem ſolus Papa abſoluit*, & n.2.

3 *Eccleſiarum nomine quæ veniant, oſtenditur.*

4 *Inuaſores rerum ſacrarum, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ſiue ſint mobiles, ſiue immobiles, ſacrilegi ſunt.*

5 *Verba*, excommunicatos nuntietis, *important hic excommunicationem latam.*

6 *Eccleſia poteſt violentos laicos rerum Eccleſiaſticarum occupatores, ſeu inuaſores coërcere.*

Cap. Conqueſti. XXII.

Cæleſt. III.

1 SPoliantes Eccleſias cum effractione ſunt excommunicati denuntiandi, donec congruè ſatisfaciant iniuriam paſſis, & reſarciant damna, & cum literis Ordinarij mittantur ad Papam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration.lib.5.iuris Pontif. pag.278.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.759.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5.tit.18. cap.11.*

* Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Clar. *l.3.§.fin.q.77.n.20.* Fr. Emman. *quæſt.regul.tom.2. q.38.art.2.& q.50.art.2.* Azor *inſtit.moral.p.1.l.9.c.27. q.12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.19.num.6.* Nauar. *in manuali, c.27.n.94.verſ.octaua*, & nouiſſimè Iul. Lauor. *de Iubilæo, & Indulg. p.2.c.21.n.9.* Salzed. *ad Bernard. cap.90.in addit.lit.D, in nouiſſ.impreſſ.* Soar. *tom.5.diſp.22. ſect.2. à n.4.* Filliuc. *tr.15.c.2.q.6.n.55.* Bonacin. *de cenſur.extra Bullam, diſput.2.q.3.punct.12.* latè & eleganter Sayr. *de cenſur.lib.3.cap.29.n.13. cum multis ſeqq.* aduertens non concurrentibus his duobus, ſcilicet ſpoliatione violenta, & effractione, nullam excommunicationem incurri, per *cap. vlt. de furtis*, addentes etiam huiuſmodi frangentes, & ſpoliantes ante denuntiationem Epiſcopum poſſe abſoluere, dummodo ſatisfacere velint iniuriam paſſis, poſt denuntiationem verò ipſo iure excommunicationem incurrere.

3 *Quaſdam Eccleſias.*] Eccleſiarum nomine veniunt etiam Monaſteria, hoſpitalia, & alia loca pia, vt reſoluunt

ſoluunt Nauarr. *in man.c.*27. *num.*44.§. *octauò*, Filliuc.
*tract.*14. *c.*2. *q.*6. Sayr. *d. c.*29. *n.*17. & venire Sacri-
ſtiam, ſi ipſa ſit coniuncta Eccleſiæ, tenent Soar.
*tom.*2.*diſp.*22.*ſect.*2.*n.*11. & Valer. Reginald. *d.n.*60.
de Eccleſia in genere, & quotuplex ſit, multa elegan-
ter tradit D. Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi
concurſum ad vacantes parochiales Eccleſiæ, prælud.*1.

4 *Memoratos ſacrilegos.*] Ergo inuaſores rerum ſacra-
rum, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ſiue ſint mobiles,
ſiue immobiles, ſacrilegi ſunt, vt per Decian. *in tract.
crim.lib.*6.*c.*30.*in princ.& n.*18. *&* 26. *cum ſeqq.* Petr.
Greg. *ſyntagm.iuris lib.*33.*c.*18.*n.*2. Card. Tuſch, *tom.*7.
*lit.S, concl.*6.*n.*4.

5 *Excommunicatos nuntietis.*] Quamvis hæc verba
indicent actionem per hominem exercendam, in ri-
gore tamen important excommunicationem latam,
Sayr. *d.c.*29. *n.*14. & poſt illum aduertit Valer. Regi-
nald. *d. n.*60. *in princ.* vbi etiam reſoluit ad id neceſſa-
rium non eſſe, vt Eccleſia ſpolietur omnibus bonis,
quæ in ea ſunt, vel vt confractio plenè enormis ſit,
ſed ſufficit quælibet rapina, vel furtum graue, & quæ-
vis violenta apertio Eccleſiæ facta, ſiue rumpendo
murum, ſiue ſeras confringendo, ſiue ſuffodiendo pa-
rietem, feneſtram vitream frangendo, vel tectum per-
forando.

6 *Et facietis ſicut excommunic.&c.*] Notatur ad hoc,
quòd Eccleſia poteſt violentos laicos rerum Eccle-
ſiaſticarum occupatores, ſeu inuaſores coërcere, vt
per Decian. *d.lib.*6. *c.*36. *in princ.* Bernard. *in pract. d.
c.*90.*n.*1. vbi Salzed. *litera A, verſ apud Hiſpanos.* Soar.
de Pace *in pract.tom.*1.*prælud.*2.*num.*19. Card. Tuſch.
*tom.*4.*lit.I, concl.*445.*n.*19.*& concl.*446.*n.*10.

SVMMARIVM.

1 *Clericus dimiſſo habitu, & tonſura clericali in enor-
mitatibus ſe immiſcens priuilegium Canonis amit-
tit, non autem priuilegium fori,* & n. 2.

3 *Priuilegium Canonis quare facilius perdatur, quàm
priuilegium fori, oſtenditur.*

Cap. Perpendimus. XXIII.

1 Sacerdos, qui ſe falsò nominat filium Regis, & ac-
ceptis armis ſeditionem, & guerram mouet, ſi ver-
beretur, & occidatur, occidens non tenetur ire Ro-
mam pro abſolutione, ſed Ordinarius imponere po-
teſt pœnam competentem pro qualitate perſonæ,
quia non propulſando, ſed inferendo iniurias fuit oc-
ciſus. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect.
Zabarell. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm.
Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris
Pontif. pag.*278. Alagona *in compend. iuris Canon.
pag.*759. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab
Ant. Auguſt. *collect.*2. *Decret.lib.*5.*tit.*18.*c.*12.

2 Collige ex text. clericum dimiſſo habitu, & tonſura
clericali in enormitatibus ſe intromiſcentem, priuile-
gium Canonis amittere, vt per Clar. *lib.*5. §. *fin. c.*36.
*num.*23. Fichard. *tom.*1. *commun. opin. lib.*1.*tit.*6.*n.*11.
*verſ.cleric.non coniugatus, pag.*172. latè Carol. de Graſſis
de effectibus cleric.effectu 9.*num.*212. Tiraquel. *de pœnis
temper.cauſa* 49.*n.*36.*&* 37. Sayr. *de cenſur. lib.*3.*c.*27.
*num.*9.*&* 10. Paul. Comitol. *reſp.moral.lib.*1. *quæſt.*96.
Bellet. *diſquiſit.cleric.part.*1.*tit.de fauore clericorum Ca-
nonis*, §.2.*num.*41. vbi *num.*42. aſſerit tunc dici cleri-
cum ſe intromiſcere in enormitatibus quando facit
ſeditionem, prælia, aggreſſiones, & huiuſmodi in
populo, & *n.*43. aduertit, quòd licèt clericus ſe im-
miſcendo in enormitatibus perdat priuilegium cano-
nis, non tamen perdit priuilegium fori: quare hunc
text. non loqui de priuilegio fori meritò aſſerunt
Marta *de iuriſd.p.*2. *caſu* 135. *n.*5. Ægid. de Coninch.
*de Sacram.& cenſ.diſp.*14.*dub.*15.*n.*160. Soar. *de cenſur.
diſp.*22.*ſect.*1.*n.*13. Anguian. *in tract.de legib. lib.*1. *con-
trouerſ.* 15. *n.*29. Diana *reſol. moral.p.*1. *tract.*2. *reſol.*
129.*verſ.vel poſſet.* Ratio autem quare facilius perdatur 3
priuilegium Canonis, quàm priuilegium fori, ea eſt,
quia illud indultum eſt à iure poſitiuo, hoc autem à
iure diuino, *cap. quanquam, de cenſibus in* 6. *gloſſ.
penult. in cap. ſi Imperator* 96. *diſtinct.* Zabarell. *hic in
princ.* Roland. *concl.*3. *num.*30. *vol.*1. Socin. *conſil.*12.
*num.*20. *vol.*1. quos refert & ſequitur Bellet. *d.* §.2.
*num.*44.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Prælatus ſuos Religioſos per laicum verberans eſt ex-
communicatus, niſi fortè neceſſitas excuſet, aut
conſuetudo.*

3 *Torqueri poſſunt clerici per manus laicorum ſine ex-
communicationis incurſu.*

Cap. Vniuerſitatis. XXIV.

Cœleſt. III.

Laicus, qui Abbate mandante etiam ex cauſa Re- 1
gularis diſciplinæ percutit Monachum, tam ipſe
quàm Abbas ſunt excommunicati, maximè ſi cauſa
verberandi non ſubeſſet, ſed odij cauſa id fieret. Colli-
gunt ex Ordin. Abb.antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr.
Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in
ration.lib.*5.*iuris Pontif. pag.*279. Alagona *in compend.
iuris Canon. pag.*736. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1.
& 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*2. *Decret. lib.*5.
*tit.*18.*c.*13.

Collige ex text. Prælatum religioſum debere ſuos 2
Religioſos per ſe verberare, ſi poteſt, aut ſi non po-
teſt, per aliquem clericum, aut monachum (ſub quo
comprehenduntur omnes verè religioſi, etiam quos
vocant conuerſos, vt contra aliquos benè notat Soar.
*tom.*5.*de cenſur.diſp.*22.*ſect.*1. *num.*42.) Quare ſi hoc
faciat per laicum (niſi fortè neceſſitas excuſet, vt do-
cet Soar. *d. ſect.*1. *n.*43.) tam verberans, quàm man-
dans erit excommunicatus. Vide Nauarr. *conſil.*42.*ſub
hoc tit.in antiq.& comment.*3.*de.Regular. num.*52. Soar.
de Pace *in pract.part.*5.*tom.*5.*cap.*3.§.12.*n.*49. Salzed.
*ad Bernard. in pract. c.*126. *lit. E,* Peña *p.*3. *comment.*
110.*num.*2. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.*41. *num.* 15.
Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda*, *l.*2.*c.*17.*à n.*20.
Fr. Emman. *quæſt. Reg.tom.*1. *q.*19. *art.*8. Cabed. *p.*1.
*Luſitaniæ deciſ.*83.*n.*8.*cum ſeqq.* nouiſſimè Aloyſ. Ricc.
*in praxi Eccleſ.deciſ.*355. Ægid. de Coninch. *de Sacra-
ment.& cenſur.tom.*2.*diſp.*14. *n.*190. *verſ.*3. vbi etiam 3
reſoluit, quòd etſi text. hic loquatur de ſolis Prælatis
religioſis, communiter tamen Doctores illum exten-
dunt ad omnes Prælatos Eccleſiaſticos, quoad hanc
partem, quòd non poſſint ſuos clericos verberare per
laicos. Vbi tamen conſuetudo adeſt (prout eſt in Gal-
lia) vt clerici per laicos verberentur, Prælati, & verbe-
rantes non incidunt in excommunicationem, vt per
Fr. Emm. *d.art.*8.*in medio*, Soar. *d.diſp.*22.*ſect.*1. *n.*48.
Zerol. *in praxi Epiſcop.part.*1. *verbo excommunicationis
cauſa efficiens*, §.8. vbi reſoluit, quòd cùm hodie non
reperiantur clerici, qui ſciant ligare, ſoluere, & eri-

gere

gere Clericum torquendum, poſſunt Ordinarij locorum torquere eos per manus laicorum, quia ita paſſim introduxit conſuetudo, de quo etiam Clar. *lib.* 5. §. *fin.* *q.* 64. *n.* 25. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 27. *num.* 26. Ægid. *d. tom.* 2. *diſp.* 14. *num.* 191. *in fine.* Denique Fr. Emman. *art.* 8. *verſ. aduertendum*, dicit dictam caſtigationem debere eſſe moderatam, quæ moderatio arbitrio iudicis relinquitur, & citat Menoch. *de arbitr. caſu* 364. *à num.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Clericus vt laicus incedens tertiò monitus non reſipiſcens perdit priuilegium Clericale.*

2 *Clericus in minoribus conſtitutus amittit Clericale priuilegium, ſi miles effectus exerceat arma, & tertiò monitus non reſipiſcat.*

3 *Clerici in minoribus attento minori iure Concil. Trid. ſi reperiantur ſine habitu, & tonſura, amittunt ſtatim priuilegium Clericale.*

4 *Clerici non poſſunt ſpoliari armis per iudicem ſæcularem, ſi ea deferant prohibita, vel pro tempore non permiſſo.*

Cap. In audientia. XXV.

1 Clericus, qui relicto habitu Clericali arma militaria portat, ſi ter admonitus à Prælato minimè deponit arma, non gaudet priuilegio can. *ſi quis ſuadente*, quia fruſtra implorat Eccleſiæ auxilium, qui committit in ipſam, ſicuti iure Ciuili matrona inuenta in veſte meretricali, cuius pudicitia eſt attentata, non poteſt agere iniuriarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 280. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 760. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *cap.* 14.

2 Probat hic text. Clericum in minoribus conſtitutum amittere Clericale priuilegium ſi miles effectus exerceat arma, vt per Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 39. poteſt enim renuntiare priuilegio tam fori, quàm Canonis ſi dimittat habitum Clericalem, & laicaliter viuat, Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo Clericus*, §. 17. Intellige ſi tertio monitus non reſipiſcat, vt text. habet, non poteſt enim ſine trina monitione priuilegium Clericale amitti, Couar. *pract. c.* 31. *num.* 1. *in princ.* Azeued. *de exequend. mandatis, part.* 1. *c.* 22. *num.* 14. Dec. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 9. *num.* 88. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 60. D. Barboſa *in l. Titia, num.* 34. & 35. *verſ. vnde in hac materia, ad finem, ff. ſoluto Matrim.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1610. Hodie poſt
3 Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 6. non requiruntur tales admonitiones, imò ſi huiuſmodi Clerici in minoribus conſtituti reperiantur ſine habitu, & tonſura, amittunt ſtatim priuilegium fori, ita Clar. *lib.* 5. §. *fin.* *q.* 36. *verſ. hac autem*, vbi teſtatur apud ſuos ſic ſeruari, Nauarr. *conſ. vltim. num.* 6. *ſub tit. de priuil.* Decian. *d. c.* 6. *num.* 88. dicit, quòd ſtantibus conceſſionibus Pontificum factis Hiſpaniæ, & Gallorum Regibus poſſunt iudices ſæculares Clericos ſine illis monitionib. punire, etiam in terminis Concil. tenet Læl. Zech. *de republ. Eccleſiaſtica, c.* 19. *de Clericis in communi, tit. de Clericorum priuilegiis quando amittantur, n.* 6. dicentes, quòd vſus ita recepit. Vnde vt Clericus in minoribus fori priuilegio potiatur, attendi tempus delicti, reſoluunt Clar. *d. quæſt.* 36 *n.* 11. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 34. Curia Philippica *parte* 3. §. 1. *num.* 10.

Arma deponere, &c.] Vtrùm autem Clerici poſſint 4
ſpoliari armis per iudicem ſæcularem, ſi ea deferant prohibita, vel tempore non permiſſo quæſtio eſt ab aliquibus agitata, in qua illa eſt verior opinio, in hoc caſu Clericum minimè poſſe per ſæculares armis ſpoliari, obſeruatum fuiſſe Neapoli in caſu occurrenti, & in aliis partibus ſub dominio Regis Hiſpaniarum retulit mihi in hac Curia Reuerendiſſimus ſimul & Doctiſſimus Marcus Anton. Gemenſ. Iſernien. Epiſcopus, cuius anima requieſcat in pace, & tradit ipſe in praxi Archiepiſc. Neapol. *c.* 74. *n.* 6. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 20. Madi. *in tract. de Sacris Ordinib. c.* 14. *n.* 21. Bonac. *de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *puncto* 1. §. 1. *num.* 2. Duard. *in Bulla Cœna, lib.* 2. *c.* 12. *q.* 11. *n.* 91. Quid autem de hoc ſentiat Doctorum multitudo, ſi quis ſcire cupiat, conſulat Greg. *lib.* 46. *tit.* 6. *p.* 1. Couar. *var. lib.* 2. *cap. fin. num. vlt. & pract. c.* 23. *n.* 6. Gom. *l.* 45. *Tauri, n.* 48. Corr. *in memorab. verbo armorum vſus*, Clar. *d. q.* 36. *num.* 26. Plac. *de delict. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 9. Sarm. *ſelect. c.* 13. Menoch. *de arbitr. caſu* 394. *n.* 30. *cum ſeqq.* Salz. *ad Bern. in pract. c.* 58. *verſ. ſic apud Hiſpan. in nouiſſ. impreſſ.* Auend. *in dictionario, verbo armadura, verſ. fin.* Perez *l.* 1. *verſ. tum etiam, tit.* 1. *l.* 4. *Ordin. & l.* 2. *verſ. quaramus, tit.* 14. *l.* 2. *eiuſdem Ordin.* Mexiam *in tract. taſſa panis, concl.* 5. *n.* 58. & 60. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *p.* 8. *cap. vnic. num.* 7. & 10. Azeued. *l.* 4. & 6. *n.* 13. *tit.* 6. *noua recop* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 9. *n.* 53. Alderan. Maſcard. *de general. ſtatut. interpret. concl.* 1. *n.* 242. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 38. Camil. Borrel. *in addit. ad Bellug. in ſpeculo Principum, rub.* 11. §. *dubitatur, verbo armorum, & de Regis Catholici præſtantia, c.* 71. *n.* 45. *cum ſeqq. & de magiſtratuum edictis, lib.* 3. *c.* 17. *à n.* 41. *& in ſumma omnium, deciſ. tit.* 43. *de foro competenti, n.* 136. Sayr. *ſub hoc tit.* 45. Dec. *tract. crimin. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 140. *& lib.* 8. *c.* 3. *n.* 23. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 171. *n.* 3. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 314. *in* 2. *edit.* Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 12. Ortiz. *in ſumma, c.* 4. *n.* 9. *& c.* 7. *n.* 1. Bañes *in* 2. 2. *q.* 67. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 1. *prac.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo Clericus, num.* 33. *cum ſeqq.* Farinac. *in praxi crim. p.* 1. *q.* 8. *n.* 96. *& p.* 3. *quæſt.* 108. *num.* 21. *cum ſeqq.* Curiam Philippicam *part.* 3. §. 3. *num.* 9. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *c.* 13. *num.* 67. *& l.* 2. *cap.* 18. *num.* 66. Ignat. del Villar *in ſylua reſp. lib.* 1. *reſp.* 1. *p.* 3. *num.* 9. Mart. *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 139. *n.* 25. plures ex antiquioribus refert Ceued. *ad Decret. collect.* 7.

Cap. Noſtro. XXVI.

Excommunicatus ob percuſſionem Clerici ſi non 1
poteſt ire Romam aliquo impedimento Canonico impeditus, vt paupertate, infirmitate graui, ſenectute, abſolui poteſt ab Ordinario, ſed exigendum eſt iuramentum vt reaſſumptis viribus, & conceſſa opportunitate perſonali Romam viſitet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 280. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 760. remiſſiue Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. & Caſal. *in annot.* refertur ab Ant. Aug. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 18. *cap.* 15.

De materia huius text. ſatis dictum eſt *ad cap. de cætero* 11. *& ad cap. ea noſcitur* 13. *ſuprà hoc tit.* 2

In

3 *In mortis articulo.*] Quis autem dicatur mortis articulus, diſſerunt Couarr. *in c. alma mater, p.* 1. §. 11. *n.* 8. Soar. *tom.* 4. *diſp.* 26 *ſect.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *n.* 59. Fr. Emman. *in explic. Bullæ Cruciatæ,* §. 9. *dub.* 3. Bellet. *diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 3. *n.* 11. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 18. *n.* 18. vbi dicit eos in mortis articulo conſtitutos, qui etſi viuant, & viuere poſſint, propter mortem, tamen quam ſecundùm veriſimilem medicorum peritiam, aut periculum, quod ſperant, inſtantem vident, iam morientes arbitrantur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob duplicem cauſam, licèt ex eodem facto, obtinens abſolutionem, expreſſa vna cauſa, ſeu vna excommunicatione, non habetur pro abſoluto quoad aliam.*

2 *Excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus poteſt iterum ac ſæpius ligari aliis cenſuris, etiam eiuſdem rationis.*

3 *Cenſuras tot quot ſunt ſuperiores prohibentes actum, non incurrit contrafaciens, quando ſuperiores prohibentes ſub cenſura habent eandem poteſtatem, ſecus ſi diuerſam.*

4 *Excommunicationibus duabus, vel pluribus ligatus poteſt ab vna abſolui ſine aliis.*

5 *Abſolutio vna non prodeſt duabus excommunicationibus.*

6 *Dictio*, tanquam, *eſt expreſſiua veritatis.*

Cap. Cùm pro cauſa. XXVII.

Innoc. III.

1 Excommunicatus ob duplicem cauſam, v. g. quia violauit Eccleſiam, & quia percuſſit clericum, ſi exprimit vnam tantùm cauſam pro abſolutione, & abſoluitur, remanet excommunicatus pro altera cauſa non expreſſa, & tenetur pro illa ſatisfacere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 281. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 760. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *cap.* 2.

2 Collige ex text. ſemel excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum poſſe iterum, ac ſæpius ligari aliis cenſuris, non ſolùm diuerſæ rationis, ſed etiam eiuſdem, ita Couarr. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 11. *n.* 3. Perez *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 180. Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *c.* 25. §. 4. Fr. Emman. *in ſumma, tom.* 1. *c.* 8. *n.* 6. Sylueſt. *in ſumma, verbo excommunic.* 1. *n.* 10. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 2. Auila *eodem tract. p.* 2. *c.* 4. *diſp. vnic. n.* 7. latè Bonac. *eodem tract. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 5. vbi
3 infert ad plura alia, quæ apud eum videri poſſunt. Illud tamen in præſentiarum aduertendum duxi, facientem actum aliquem prohibitum à pluribus ſub cenſura, non incurrere tot cenſuras, quot ſunt ſuperiores prohibentes illum actum ſub cenſura, quando ſuperiores prohibentes habent eandem poteſtatem, ſecus verò quando habent diuerſam, ita Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab.* 11. Vgol. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 16. §. 3. Sayr. *eodem tract. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 11. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *n.* 13. & alij, quos refert Bonac. *d. puncto* 5. *num.* 11.

Satisfacere Eccleſiæ ſuæ pro altera, &c. Notatur ad
4 hoc, quòd duabus, vel pluribus excommunicationibus ligatus poteſt ab vna abſolui ſine aliis, vt per Henriq. *d.* §. 4. *lit. V.* nam vna cenſura poteſt auferri alia remanente, S. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 5. Vgol. *d. tab.* 1. *c.* 19. §. 3. *n.* 10. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 8. *q.* 17. *puncto* 8. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 9. *n.* 4. *&* 6. Vaſquez *tract. de excom. dub.* 18. *n.* 14. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 21. *n.* 13. Bonac. *d. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 6. ac proinde vna abſolutio non prodeſt 5
duabus excommunicationibus, Couarr. *var. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 8. *verſ. quartum*, Tiraq. *de retractu, tit.* 2. §. 2. *gloſſ.* 1. *n.* 21. Perez *d. pag.* 180. Intellige præſertim in abſolutione, quæ intenditur extra confeſſionem ſacramentalem, non verò in abſolutione, quæ conferri ſolet in Sacramento pœnitentiæ, in quo ſolet confeſſarius ante ſacramentalem abſolutionem præmittere generalem abſolutionem cenſurarum quantum licitè poteſt, & quantum pœnitens indiget, in quo caſu pœnitens quamvis cenſuram aliquam ex obliuione omiſerit, remanet ab omnibus abſolutus, modo Confeſſarius facultatem habeat abſoluendi, intendátque omnes auferre; ita Soar. & alij, quos refert, & ſequitur Bonac. *d. puncto* 6. *n.* 3.

In gloſ. *Tanquam*, ibi, *illud, tanquam, eſt expreſſiuum* 6
veritatis. Vide Card Tuſch. *tom.* 2. *lit. D, concl.* 385. *n.* 2. quem refero ego ipſe *in Remiſſionibus de diction. & clauſulis, dict.* 348. *n.* 1. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Signa pœnitentiæ probari poſſunt per vnum teſtem.*

3 *Excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis.*

4 *Mortui an poſſint excommunicari, oſtenditur.*

5 *Communicatio etiam in humanis cum excommunicato mortuo non licet.*

6 *Abſolutio publica fit recitato prius Pſalmo pœnitentiali.*

7 *Excommunicatus abſolui poteſt poſt mortem.*

8 *Orationes priuatas pro excommunicato ad Deum dirigere licitum eſt.*

9 *Abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis nullus alius poteſt præter Sacerdotem.*

Cap. A nobis. XXVIII.

Excommunicatus quamvis det ſigna manifeſta 1
pœnitentiæ, & iuramento præſtito quod Eccleſiæ parebit, ſe humiliauerit, & antequam abſoluatur ab excommunicatione moritur, etiamſi ſit abſolutus coram Deo, non tamen habetur abſolutus quoad Eccleſiam, ſed poteſt etiam, & debet ab Eccleſia abſolui, quia etſi non ſit communicatum viuo, tamen fuiſſet ei communicandum, quem non contemptus Religionis, ſed articulus neceſſitatis impediuit, & legitur in certis caſibus in iure Canonico Eccleſiam ligaſſe, vel abſoluiſſe mortuos. Item forma abſolutionis ſeruetur, id eſt, cum Pſalmo pœnitentiali, oratione Dominica, & cum aliis conſuetis. Denique hæres pro mortuo ſatisfacere tenetur, & ſi admonitus non vult, per diſtrictionem Eccleſiaſticam compelli debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 281. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 760. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *cap.* 2.

Pœnitentiæ ſigna.] Quæ quidem ſigna probari poſ- 2
ſunt per vnũ teſtem, vt per Anton. Gabr. *commun. lib.* 1. *tit. de teſtibus concl.* 1. Maſcard. *de prob. concl.* 12. *n.* 3.

Nondum

3 *Nondum tamen habendus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis, vt per Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. à n. 36.* latè Squillante *de obligat. cleric. p. 3. à num. 32.* Nec illorum ſiunt participes ante abſolutionem, Soar. *tom. 5. diſp. 9. ſect. 3. n. 2.* Ægid. *d. diſp. 14. n. 49.* quamuis ſit toleratus, quia per extrauag. *ad euitanda*, nullus fauor fuit conceſſus ipſi excommunicato, cui ſanè magnus fieret ſi admitteretur ad communium ſuffragiorum participationem, Sot. *in 4. diſt. 23. quæſt. 1. art. 4.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 9. ſect. 2. n. 17.* Squillante *d. p. 3. num. 35. & num. 36.* poſt Adrian. Sot. Alan. & Soar. negat poſſe offerri directa intentione communia ſuffragia Eccleſiæ etiam pro excommunicatis contritis ante abſolutionem, cum cenſura, non tollatur per ſolam pœnitentiam internam, contra Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. num. 4. concl. 9.* & Nauar. *in man. cap. 27. num. 18.* exiſtimantes licitum eſſe offerre communia Eccleſiæ ſuffragia pro excommunicatis contritis dummodo per eos non ſtet quominus abſolutionem obtineant.

4 *Nec obſtat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Summus Pontif. ſiue Eccleſia mortuos poteſt excommunicare, vt per Roman. *ſing. 725.* & Tabien. *in ſumma, verbo excommunicatio 4. num. 1.* Sed verius eſt mortuos minimè poſſe excommunicari, quia nullus habet iuriſdictionem in defunctum, vt patet ex auctoritate Chriſti Domini *Matthei 18. quæcunque ligaueris*, &c. tum quia cenſura fertur ob contumaciam delinquentis & ad illius emendationem, ſolus autem homo viuus eſt contumax contra Eccleſiam, ſolúſque poteſt emendari; defunctus enim cùm ſit extra Eccleſiam, non poteſt eſſe contumax contra ipſam, nec amplius emendari valet, quare ita tenent Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 8.* Nauar. *in manuali, cap. 34. num. 32.* Vgolinus *de cenſuris, tab. 1. cap. 17. §. 2.* Soar. *tom. 5. diſp. 5. ſect. 1. num. 1.* Vaſq. *tract. 3. de excommunicat. dub. 17. num. 6.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 26. quæſt. 2.* Sayr. *de cenſuris, lib. 1. cap. 8.* Bonacin. *eodem tract. diſp. 1. quæſt. 1. puncto 4. num. 1.* latè Mari. Alter. *eodem tract. tom. 1. de excommun. lib. 3. diſp. 10. cap. 3.* Nec obſtat, quòd Eccleſia poteſt publicum peccatorem mortuum priuare ſepultura, & ſuffragiis, ſicut re ipſa factum fuiſſe legimus à Diuo Gregorio, qui Religioſum quendam priuauit ſuffragiis, & ſepultura, eo quòd inuenta fuerit apud ipſum pecunia, quia reſpondetur hoc fieri indirectè, tantummodo præcipiendo viuis, ne pro mortuis ſuffragia ferant, illóſque ſepulturæ donent, cæteris in contrarium adductis reſponde cum Mari. Alter. *loco proximè citato.* Vnde ſimili modo reſponderi poteſt hæreticos *in cap. ſi quis 5. de hæretic. & in cap. ſanè in ſecundo 24. quæſt. 2.* poſt mortem non propriè excommunicari, ſed potiùs declarari excommunicatos deceſſiſſe, quia ſcilicet viuentes crimen commiſerunt, cui à iure impoſita eſt ſtatim excommunicatio, vt conſtat ex text. *in cap. excommunicamus, de hæretic.* Nec eſt vllum inconueniens, quòd Eccleſia orationibus, ſuffragiis, & honore ſepulturæ priuare poſſit eos, quos hæreticos impœnitentes deceſſiſſe iudicat, quemadmodum etiam propter alias cauſas id feciſſe conſtat ex text. *in cap. fin. 88. diſt. cap. 2. verſ. qui verò, cap. cùm ad Monaſterium, in princip. de ſtatu monachor.* quia ſcilicet eo modo non directè ligantur defuncti, ſed potiùs viui, dum eis præcipitur ne ad orationis communionem, & ad ſepulturam admittant ſic defunctos, vt benè notauit Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib. 2. cap. 20. ad finem.* Licèt enim iuſtiſſimis rationibus poſſit Eccleſia contra hæreticos defunctos, atque etiam Ciuilis Reſp. contra læſæ maieſtatis reos, & in aliis criminibus exceptis inquirere, vt defunctorum damnetur memoria, eorum filij notentur infamia, & quoad confiſcationem, & alias pœnas, non ita per cenſuras Eccleſiaſticas, ratio differentiæ eſt, quia aliæ pœnæ tendunt ad punitionem, & ſatisfactionem Reipublic. offenſæ, ideóque ſæpè atrocitas criminis poſtulat vt ad aliorum exemplum defuncti crimen puniatur, quod tamen oportet fieri per pœnas ſuæ poteſtati proportionatas, quales ſunt confiſcatio bonorum, infamia, & memoriæ condemnatio, non ita per cenſuras, quarum finis eſt non punire præterita crimina, ſed in futurum corrigere, quæ correctio in defunctis neque dari neque operari poteſt, vt per ſe patet, ſunt præterea Eccleſiaſtica vincula, quæ animas ligant, *cap. nemo 11. quæſt. 3.* & per conſequens cùm Eccleſia ligare non poſſit animas ſeparatas, & homines ſub terra ſepultos, non rectè de aliis pœnis ad cenſuras reſpectu defunctorum ſumi poteſt argumentum.

Cui non eſt communicatum & viuo, &c.] Ergo cum 5
excommunicato mortuo, etiam in humanis communicandum non eſt, v. g. ipſum lauando, veſtiendo, aut Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradendo, vt per Vgolin. *de cenſuris, tab. 2. cap. 23. in princip. num. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. num. 85.* qui excipiunt illum, qui talem ſepelit in loco profano, ne aërem corrumpat, latè Marius Alterius *de cenſuris, tomo 1. de excommunicat. lib. 1. diſput. 10. cap. 6. & 7.*

Vt fiat cùm pœnitentiali Pſalmo, &c. [Notatur ad 6
hoc, quòd abſolutio publica fit recitato priùs Pſalmo pœnitentiali, vt per Nauarr. *in manuali cap. 26. num. 8. & in cap. 1. de pœnit. diſt. 6. num. 44.* Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 1. de excomm. lib. 4. diſp. 7. in fine*, aduertentes quemlibet ex Pſalmis pœnitentialibus ſufficere.

Vt illius mortui abſolutio, &c.] Notatur ad hoc, quod 7
excommunicatus abſolui poteſt poſt mortem ab Eccleſia, non quidem directè, ſed indirectè, quatenus concedit, vt fidelibus liceat cadauer ſepelire, & ſuffragia ferre pro ipſo, nam ſicut poteſt poſt mortem declarare ipſum excommunicatum, vel interdictum propter cenſuram contractam dum viueret, ita & eodem modo poteſt declarare ipſum apud Deum eſſe abſolutum, ſi de ipſius pœnitentia per euidentia ſigna conſtiterit, ita Couarr. Vaſquez, & Bonac. *locis proximè citatis*, & Henriq. *in ſumma, lib. 1. c. 21. §. in fine.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 26. q. 3.* Cened. *ad Decretum, collect. 42. n. 2.*

In gloſſ. *A fidelibus*, ibi, *& eſt dicendum quòd non.* 8
Intellige de communibus ſuffragiis, priuatas, verò, & occultas orationes pro excommunicato ad Deum dirigere licitum eſſe aſſerit Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excommun. lib. 1. diſp. 5. c. 9.* Et ob id licere Clericis vt ſunt perſonæ priuatæ ſecretè etiam in memento Miſſæ orare pro totali excommunicato, Couar. *d. c. 6. n. 4.* Nauar. *d. c. 27. n. 36.* Tolet. *lib. 1. c. 13. num. 1.* Sayr. *d. lib. 2. c. 4. n. 5.*

In gloſſ. *Non potuerit*, ibi, *nunquid à laico poteſt ab-*
ſolui in articulo mortis, &c. Notatur ad hoc, quòd à vin- 9
culo excommunicationis per laicum poteſt quis in articulo mortis abſolui, vt per Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo in extremis, n. 11.* Sylueſt. *verbo abſolutio 1. n. 8. ad finem*, Angel. *eodem verbo 3. num. 39.* Verùm probabilius eſt nullum alium præter Sacerdotem poſſe ab excommunicatione abſoluere in eo articulo, vt tenent Soar. *d. tom. 5. diſp. 7. ſect. 7. num. 6.* Molin. *de inſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 63. num. 3.* Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 27. §. 4.* Auila *de cenſuris, part. 2.*

p.2.c.7.diſp.1.dub.3. Vaſq. *tract. de excommun.dub.18. n.9.*Nugn.*in addit.ad 3.p.q.8.art.6.dub.5.* Mari. Alter. *de cenſ.tom.1.de excommun.l.4. diſp.5.c.4. verſ.ita ſentit*, Sanch. *in præcepta Decalogi,lib.2.c.13.n.13.*Bonac. *d. diſp.1,q.4 punct.3.num.1.*& plures relati à Cened.*d. collect.42.n.3.*

10 Notatur etiam ad hoc, quòd excommunicatus ob violentam manuum iniectionem in Clericos, qui impedimento laborat adeundi ad Sedem Apoſtolicam, non ſolum poterit abſolui ab Epiſcopo, verum etiam, ſi non adeſt Epiſcopus, à quocunque Sacerdote, etiam ab Ordinario non approbato, ſi alius inueniri non poteſt, Polyd.Ripa *in tract.de actis in artic mortis, c.35.n.7.*Carol.de Graſſis *de effectibus clerical.effectu 9. num.156.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum detinens in cuſtodia etiam ſine læſione, excommunicatus eſt; communicans cum excommunicato ſcienter in crimine excommunicatus eſt,& niſi difficultas impediat, abſolui debet ab excommunicatore cum iuramento, communicans verò extra crimen, reconciliari poteſt per ſimplicem Sacerdotem ſine iuramento.*

2 *Clericum retinens non ligatum,ſed intra parietem incluſum inuitè, licèt corpus non tangat, excommunicatus eſt.*

3 *Communicans ſcienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoſo, peccat mortaliter,& maiorem incurrit excommunicationẽ.*

4 *Participans in crimine criminoſo quando incurrat excommunicationem, oſtenditur.*

5 *Communicare in crimine dicitur præſtans auxilium, conſilium,vel fauorem,quo excommunicatus foueri poteſt excommunicatione, vel contumacia.*

6 *Loquutio qualibet cum excommunicato prohibetur.*

7 *Salutare excommunicatum quando ſit prohibitum oſtenditur.*

8 *Orare ſimul cum excommunicatis non licet.*

9 *Cibi,& potus ſumptio cum excommunicato in eadem menſa prohibetur.*

10 *Abſolutio ab excommunicatione ob participationem incurſa reſeruatur eis cui complicis excommunicatio eſt reſeruata.*

11 *Abſoluere poteſt Epiſcopus, ſiue eius Vicarius ſubditum à ſententia excommunicationis nulli reſeruata.*

12 *Parochus ſuos ſubditos abſoluere poteſt ab excommunicatione iuris etiam maiori nemini reſeruata.*

13 *Sacerdotis proprij appellatione quis intelligatur,oſtenditur.*

14 *Diſpenſandi tacitè Epiſcopis, aut cæteris huiuſmodi Prælatis facultatem lex concedere cenſetur, ſi non exprimat per quem diſpenſatio facienda ſit, ſed abſolutè dicit diſpenſandum fore.*

Cap. Nuper. XXIX.

1 LAici, qui detinent Clericos in cuſtodia publica, vel priuata, ideſt, violenter, licèt ſine læſione aliqua corporis,ſunt excommunicati. Item qui nominatim excommunicato communicat in crimine criminoſo, v.g.dans conſilium,auxilium, vel fauorem,eſt excommunicatus pari pœna,& abſoluendus ab eodem, vt *ſuprà*.Si verò communicat non in crimine, ſed in orando,oſculando,tunc poteſt abſolui à proprio Sacerdote, quia hic incurrit excommunicationem iuris, & non iudicis,& cùm cõditor Canonis non ſibi reſeruauerit abſolutionem,videtur conceſſiſſe aliis facultatem abſoluendi.Item communicans in crimine cùm abſoluitur iurare debet. Si abſoluendus difficulter, & ex iuſta cauſa non poteſt accedere ad excommunicatorem pro abſolutione à ſuo Epiſcopo vel Sacerdote abſoluendus eſt, præſtita cautione quod parebit mandatis excommunicatoris.Colligunt ex Ordin, Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan.Andr. Hoſt.Butr.Anchar. Panorm. Mari.Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.82.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.*760.remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt.*collect.3. Decret. lib.5.tit.21.c.3.*

Non credimus laicos pœnam, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd retinens Clericum non ligatum, ſed intra parietes incluſum inuitè, licèt corpus non tangat, pœnam excommunicationis incurrit, vt per Dec.*in tract.crim. tom.2.l.7.c.10.n.22.* Farin.*in praxi crim. p.1.quæſt.27. n.8.verſ. de iure.* Sic eodem modo detinens Clericum in cuſtodia publica, vel in loco priuato, vt in domo propria ſiue aliena, ex qua non poſſit exire, excommunicationem incurrit, vt per Bellet.*diſquiſit.clerical. p.1.tit.de fauore cleric.Canon.§.1.n.4.* Paul. Layman. *in Theolog.morali, lib.1. tract.5.de excomm. p.2.cap.5.ſub num.5.*

Scienter in crimine communicet, &c.] Notatur ad 3
hoc quòd communicans ſcienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoſo, pro quo lata eſt excommunicatio,peccat mortaliter,& maiorem ſimiliter incurrit excommunicationem, vt per Henriq. *in ſumma, lib.12.c.9.§.1.* Vgol.*de cenſur. tab.1.c.13.§.8.* latè Mar. Alter. *eod. tract.tom.1.de excommun.lib.3.diſp.12.c.9.* Sayr.*eod. tract.lib.2.c.11.n.5. cum ſeqq.* Auila *eod.tract. part.2.cap.6. diſp.10.* Bonac. *eodem tract. diſp.2. quæſt.2.punct.6.§.1.n.8.* aduertens 4
quinque requiri, vt participans in crimine criminoſo prædictam excommunicationem incurrat: primum vt participatio fiat in crimine poſtquam criminoſus excommunicationem contraxit:ſecundum, vt ſit participatio in eodem crimine,propter quod alter fuit excommunicatus:tertiũ, vt communicans ſciat illum, cum quo participat excommunicatum fuiſſe ob tale crimen:quartum vt ille,cum quo participat,ſit excommunicatus vitandus, nam poſt Conc.Conſtantien.permiſſum eſt participare cum excommunicatis toleratis, imò requiritur vt ille,cum quo participat, ſit denuntiatus excommunicatus: quintum, vt cooperatio non ſit adeò leuis,vt pro nihilo habeatur,nam ad incurrendam maiorem excommunicationem requiritur materia ſufficiens ad peccatum mortale.

Et conſilium impendendo,&c.]Notatur ad hoc,quod 5
in crimine dicitur communicare præſtans auxilium, conſilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri poteſt in excommunicatione, vel contumacia, ita Ant. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent.lib.4. cap.45.n.1.* quod procedit etiamſi recipiens auxilium eſſet aliter facturus, vt per Abb.antiq. & Hoſt. *hic*, & Innoc. *num.4.* Anchar.*ſub num.8.* & Butr.*num.18.ibid.*quicquid contrarium velle videatur gloſſ.*in verbo conſilium, in præſenti.* Quod quidem dupliciter declaratur,primò, vt procedat in auxilio, vel conſilio extra iudicium, ſecus ſi præſtetur in iudicio, quia tale conſilium non eſt reprobatum, Ioan. Andr. *hic num.4.* & Anchar.*num.7.* ſecundò, vt procedat in auxilio, vel conſilio, quod datur directè ad crimen damnatum, ſecus ſi daretur in facto, ob quem ille,cui conſilium præſtatur, non incurrebat in excommunicationem, nam quamvis deinde committat delictum, propter quod incurrit excommunicationem, tamen dans conſilium non dicitur communicare in crimine, Abb.antiq.& Hoſt.*hîc*,& Butr.*n.11.*Anch. *ſub num.8. verſ.item intelligo.*Dicitur deinde communicare in crimine,

mine, qui participat ſiue cooperatur in crimine damnato ſententia iudiciali, vt per Soar. *tom.* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 2. *n.* 7. & tenere omnes communiter *in præſenti* aſſerit Ricciul. *d. c.* 45. *n.* 4. vbi *n.* 5. reſoluit communicantem cum excommunicato in crimine ante latam ſententiam non dici communicare in crimine, nec incidere in excommunicationem, & *n.* 6. reſoluit clericum carn aliter cognoſcentem mulierem excommunicatam propter concubinatum alterius clerici dici in crimine communicare, & *n.* 7. ſecus reſoluit in laico cognoſcente mulierem excommunicatam ob concubinatum clerici.

6 *Aut aliàs in oratione.*] Notatur ad hoc, quòd quælibet loquutio cum excommunicato prohibetur, vt per Couar. *in cap. alma mater p.* 1. §. 2. *num.* 5. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 23. §. 2. Henriq. *in ſumma lib.* 13. *cap.* 7. §. 3. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 1. Marius Alter. *de cenſur. part.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 10. *cap.* 1. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 13. Bonac. *eod. tract. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 2. Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 68. latè Anton. Ricciul. *d. lib.* 4. *c.* 46. qui omnes, & præcipuè duo vltimo loco citati, ampliant procedere ſiue loquutio palàm fiat, ſiue clam, ſiue fiat excommunicato reſpondente, ac colloquente, ſiue tacente, ſiue per literas, aut nuntium.

7 *Vel oſculo.*] Notatur ad hoc quòd prohibetur omnem honorificam ſalutationem fieri excommunicato, vt per Nauar. *in manuali c.* 27. *num.* 19. Bonac. *d.* §. 2. *num.* 1. Anton. Ricciul. *d. cap.* 46. *num.* 11. Dubium eſt, an hæc ſalutandi prohibitio debeat intelligi de illa ſalutatione, quæ fit verbis, an etiam de illa, quæ fit ex ſimplici actu, prout eſt detegere caput, & ſimilia? Et quidem Nauar. *d. num.* 19. Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 6. *diſp.* 9. *dub.* 9. & alij apud Sayr. *d. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 7. & Iacob. de Graff. *in aureis deciſ part.* 1. *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 5. ac Ricciul *d. cap.* 46. *num* 12. in ea ſunt opinione, licitum eſſe ſalutare, vel reſalutare excommunicatum abſque verbis; ſed contrarium magis communiter ſequuntur DD. ac proinde in hoc caſu exhibentem huiuſmodi ſigna venialiter peccare, & minoris excommunicationis vinculo irretiri, docent Henriq. *d. cap.* 7. *num.* 3. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 2. §. 1. *num.* 10. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 1. *ſub num.* 3. Vaſquez *de excommun. dub.* 8. *n.* 5.

8 *Aut orando ſecum.*] Notatur ad hoc, quòd non licet cum excommunicatis ſimul orare, v. g. ſimul recitando alternatim horas Canonicas, ſiue publicè, ſiue priuatim, aut ſimul audiendo Sacrum, vt per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 52. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *à n.* 70. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *q.* 35. *art.* 5. *concl.* 2.

9 *Aut etiam comedendo.*] Notatur ad hoc, quòd cibi, & potus ſumptio cum excommunicato in eadem menſa prohibetur, vt per Auilam. *d. diſp.* 9. *dub.* 11. Sayr. *d. cap.* 13. *num.* 13. Bonac. *d. punct.* 6. §. 2. *num.* 6. Anton. Ricciul. *d. cap.* 46. *num.* 14. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *num.* 86. vbi intelligit, ſiue in propria, ſiue in aliena domo fiat ſumptio, non autem in diuerſa menſa, quamvis ſit in eadem domo, niſi ab eodem vterque eſſet inuitatus. Limitatur quando caſu, & ſine vlla relatione vnius ad alterum in eadem menſa quiſque ſuis cibis vtitur, quia illa re vera non poteſt dici communicatio, ita Ricciul. & Bonacin. *locis proximè citatis*, pari ratione aduertentes, quòd licèt non debeant cum excommunicato in eodem lecto dormire, cùm hoc fieri nequeat circa communionem, & familiaritatem, tamen ſi hoc accidat caſu in hoſpitio, vbi vnus & idem lectus aſſignetur nulla præcedente communione, aut ſocietate, erit citra peccatum, quia hoc non fit per modum ſocietatis, aut coniunctionis.

In ſecundo verò caſu, &c.] Notatur ad hoc, quòd abſolutio ab excommunicatione ob participationem incurſa reſeruatur ei, cui complicis excommunicatio eſt reſeruata, vt per Couar. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 3. *num.* 5. *verſ. ſecundo loco*, Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 112. Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 9. Bonacin. *d. puncto* 6. §. 1. *num.* 10. 10

A ſuo Epiſcopo.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopus, ſiue eius Vicarius generalis poteſt abſoluere ſubditum à ſententia excommunicationis, nulli tamen reſeruatæ, vt per Gutier. *canonic. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 1. Valer. Reginald *d. lib.* 32 *tract.* 1. *à n.* 151. 11

Vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Parochus poteſt abſoluere ſuos ſubditos à ſententia excommunicationis, quæ regulariter à iure infertur, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 12. *n.* 5. Gutier. *d. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 1. Sed poſſe Parochum abſoluere ab excommunicatione iuris, etiam maiori nemini reſeruata, vt tenent Henriq. *lib.* 13. *cap.* 18. §. 5. *lit. S*, aſſerens rationem huius text. vniuerſalem eſſe, quæ ita conuenit maiori, ſicut & minori, Soar. *tom.* 5. *diſp.* 6. *ſect.* 3. & *ſect.* 4. *num.* 9. Sayr. *lib.* 5. *c.* 15. *n.* 22. Auila *part.* 2. *c.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 4. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 1. *num.* 154. Bonac. *d. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 9. Illud tamen aduertendum duxi, quòd licèt text. *in præſenti* aſſerat abſolutionem excommunicationis reſeruatæ poſſe impendi à proprio Sacerdote, id etiam intelligitur à proprio Parocho nondum Sacerdote, & ideò text. *in præſenti*, loquitur de Sacerdote, eò quòd parochi Sacerdotes communiter ſunt, ita Vgolin. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 4. §. 2. *num.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 3. Valer. Reginald. *d. n.* 154. Verùm proprij Sacerdotis appellatione licèt ſtrictè loquendo is tantùm intelligatur, qui iuriſdictionem ordinariam habet in foro pœnitentiali, nempe Summus Pontifex vbique, Epiſcopus in ſua diœceſi, & parochus in ſua Parochia, & propterea abſolutionem prædictam à præfatis tantum concedendam eſſe teneant D. Thom. *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 24. *art.* 1. Martin. de Ledeſm. *in* 2. 4. *q.* 25. *art.* 2. Sum. Piſana *verbo abſolutio*, 1. *n.* 1. aliique quos refert Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 5. nihilominus illam à quocunque Sacerdote, approbato tamen ab Ordinario, concedi poſſe certius credunt Bonac. *d. num.* 9. Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. rub.* 11. *c.* 15. *n.* 10. vbi fundamenta ſuæ opinionis refert. 12 13

Ab eo, vel eius ſuperiore, &c.] Notatur ad hoc quòd abſolutio excommunicationis contractæ ob participationem in crimine criminoſo ab eo impendenda eſt, à quo abſolui poteſt principalis excommunicatus, cum quo is participat, vnde ſequitur eum, qui participat in crimine criminoſo cum nominatim excommunicato, à Papa, ſi abſolutio erat ipſi reſeruata; ſi verò abſolutio ipſi reſeruata non erat, abſoluendus eſt ab Epiſcopo, vel eius delegato, vel etiam à quolibet Confeſſario approbato ſi ius commune ſpectemus. Ita Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 112. Soar. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 22. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 56. 14

Quia tamen conditor Canonis, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando ius, licèt non exprimat, per quem diſpenſatio facienda ſit, exprimit tamen, & abſolutè dicit, diſpenſandum fore eo ipſo, quòd denegat diſpenſationem, cenſetur tacitè Epiſcopis, aut cæteris huiuſmodi Prælatis concedere facultatem diſpenſandi, vt per Henriq. *in ſumma lib.* 14. *cap.* 19. §. 2. *iuncta lit. P*, Vgolin. *d. tab.* 2. *cap.* 13. §. 1. *num.* 2. Gutier. *d. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. & 5. Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 52. *quæſt.* 13. Soar. *de legib. lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 8. Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *diſp.* 52. *à num.* 1. quia illa, 15

quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſeruauit, videntur conceſſa, Specul. *tit. de legat. §. nunc oſtend. [illegible] n. 53.* Anton. Monach. *Bononien. deciſ. 28. n. 12.* & Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ea omnia, quæ poteſt Papa in vniuerſo, niſi expreſsè à iure interdictum ſit. Rebuff. *in tract. nomin. q. 5. n. 31.* Perez *l. 5. in princ. tit. 15. lib. 8. Ordin. pag. 315.* Henriq. *in ſumma lib. 12. c. 3. §. 2. in comment. lit. N.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum excommunicati de ſtando mandatis Eccleſiæ non habet vim abſolutionis. Excommunicato nullus communicare tenetur præter perſonas exceptas, aliàs communicans cum excommunicato incurrit minorem excommunicationem, niſi ſit excommunicatus cum participibus ſuis.*

2 *Communicare cum excommunicato minimè licet, quamvis ſit contritus, & paratus ſatisfacere, ac iurauerit parere mandatis Eccleſiæ.*

3 *Communicare cum excommunicatis quibus perſonis liceat, remiſſiuè.*

4 *Communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm, & non mortalem contrahit culpam.*

5 *Participans cum excommunicato à Papa excommunicatione ſe extendente ad participantes, peccat mortaliter, & maiorem excommunicationem incurrit.*

6 *Excommunicatio lata in communicantes non præmiſſis iuris monitionibus nulla eſt.*

Cap. Quòd in dubiis. XXX.

1 EXcommunicatus quamvis iurauerit de ſtando mandato Eccleſiæ, adhuc tamen eſt excommunicatus, nec ei communicandum donec abſoluatur. Nullus tenetur communicare cum excommunicato nominatim niſi ſit ex perſonis ſpecialiter exceptis à Gregorio *in cap. quoniam multos 2. q. 3.* Qui autem præſumptuosè participant cum nominatim excommunicatis, ſi admoniti non deſiſtant, ſunt excommunicandi; ſi verò participant ſcienter cum eo, qui per ſententiam eſt excommunicatus cum participibus ſuis, ſunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 284.* Alagon. *in compend. iuris Canon. pag. 762.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 9.*

2 Collige ex text. in prima eius parte minimè licere communicare cum excommunicato, quamvis ſit contritus, & paratus ſatisfacere, ac iurauerit parere mandatis Eccleſiæ, vt per Abb. *hîc n. 2.* licèt enim ceſſet contumacia, propter quam excommunicatio fuit inflicta, & excommunicatus pœniteat, & ſit paratus ſatisfacere, ac etiam iuramentum præſtiterit de parendo mandatis, etiam tunc non erit abſolutus, niſi ſequatur abſolutio actualis, & poſitiua, vt pluribus ad id citatis iuribus reſoluit Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. c. 65. n. 11.*

3 *Niſi quædam perſonæ*, &c. Quæ autem ſunt iſtæ perſonæ, quibus licet cum excommunicatis communicare, habetur *in cap. quoniam multos 11. q. 3.* & referuntur à Bonacin. *de cenſur. diſp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 7. cum ſeqq.* & ab Anton. Ricciul. *d. lib. 4. c. 48. cum ſeqq.*

4 *Præſumptuosè participant*, &c.] Notatur ad hoc, quòd communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm, & non mortalem contrahit culpam, vt per Couar. *in cap alma mater, p. 1. §. 3. n. 7.* Sayr. *de cenſur. lib. 2. c. 11. n. 20.*

Secus autem ſi ſcienter, &c.] Notatur ad hoc, quòd 5 participans cum excommunicato à Papa excommunicatione ſe extendente ad participantes peccat mortaliter, & per conſequens excommunicationem maiorem incurrit, vt per Sayr. *d. cap. n. 16.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. n. 94. verſ. tertio.*

In gloſſ. *Cum moniti*, ibi, *niſi canonica monitione præmiſſa, aliàs excomunicatio non valet.* Notatur ad hoc, 6 quòd excommunicatio lata in communicantes cum excommunicato, non præmiſſis iuris monitionibus, eſt nulla ipſo iure, vt per Couarr. *d. §. 3. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato communicare tenentur qui prius erant ei obligati ad obſequium familiare.*

2 *Obligati ad obſequium familiare quod ante excommunicationem præſtabant dominis, præſtare quoque debent poſt excommunicationem.*

3 *Vxor poteſt communicare cum viro ſuo excommunicato.*

4 *Communicare an teneatur vir cum vxore excommunicata, oſtenditur.*

5 *Vxor in quibus caſibus non poſſit communicare cum marito excommunicato, oſtenditur.*

6 *Liberi parentibus excommunicatis licitè communicare poſſunt.*

7 *Serui domino excommunicato coguntur communicare.*

8 *Pupillus poteſt communicare cum tutore excommunicato.*

9 *Subditus reſpectu iuriſdictionis non poteſt communicare ſuperiori excommunicato, nec è contra.*

10 *Clerici vti ſubditi non poſſunt communicare cum Epiſcopo excommunicato.*

11 *Monachi vti ſubditi non poſſunt communicare cum Abbate excommunicato.*

12 *Communicatiò cum excommunicato propter neceſſitatem non ſolùm ſpiritualem, ſed etiam temporalem, licita eſt.*

Cap. Inter alia. XXXI.

EXcommunicato communicare tenentur qui prius 1 erant ei obligati ad obſequium familiare, alij verò non tenentur niſi in articulo neceſſitatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 285.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 763.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 4.*

Ante prolationem ipſius obſequio tenerentur.] Nota- 2 tur ad hoc. quòd obligati ad obſequium familiare, munera, & obſequia, quæ ante excommunicationem præſtabant dominis, præſtare quoque debent poſt excommunicationem, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 9.* Paul. Comitol. *reſponſ. Moral. lib. 6. q. 34.* Ægid. *de Sacram. & cenſuris, tom. 2. diſp. 14. n. 125. cum ſeqq.*

Ex quibus primò infertur vxorem poſſe communi- 3 care cum viro ſuo excommunicato, quia excommunicatio mariti non priuauit illam iure ſuo, ac per conſequens non abſtulit debitum, quod ei ante excommunicationem præſtare tenebatur, hoc enim exigit naturale fœdus, & coniugij neceſſitas, ita S. Thom. *in 3. part. quæſt. 23. artic. 1.* Sot. *in 4. ſentent. diſtinct. 22. quæſt 1. articulo 4.* Couar. *d. §. 1. ſub num. 8.* Petrus de Ledeſma *in ſumma tom. 2. cap. 7. de excommun. caſu 2.* Fr. Emman. *in ſumma tom. 1. cap.*

*c.*82.*n.*15. Vgolin. *de cenſur tab.* 2. *de excommun. cap.* 25. §. 6. *n.* 1. Viuald. *in candelabro aureo p.* 2. *de excommun. n.* 110. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *de excommun. c.* 22. §. 2. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 4. Felic. *in tract. de ſociet. c.* 18. *n.* 9. Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 14. *per totam*, Auil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 5. Bonac. *eod. tract. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *à n.* 18. Paul. Comitol. *d. q.* 34. *n.* 1. *&* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 134. latè Anton. Ricc. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. l.* 4. *c.* 48. *à princ.* ampliantes, vt procedat non ſolùm quoad coniugalem actum, ſed etiam quoad alias actiones, & obſequia, ac denique quoad totam
4 ciuilem, & vſualem communicationem. Vtrùm autem ſicut vxor tenetur communicare cum viro excommunicato, ita etiam vir teneatur communicare cum vxore excommunicata? in quo dubio negatiuam partem ſequitur gloſſ. *verbo vxores, in cap. quoniam multos* 11. *q.* 3. ibique Archid. *num.* 1. Henriq. *hic n.* 5. Hoſtienſ. Goffred. & S. Anton. & alij, quos refert Ricc. *d. cap.* 48. *num.* 21. *verſ. contrarium.* Verùm contrarium, imo maritum poſſe communicare cum vxore excommunicata vitanda in iis omnibus, in quibus ipſa poteſt cum marito excommunicato vitando communicare, tenent Conar. *d.* §. 1. *num.* 8. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 27. *verſ. humile*, Vgolin. *d. cap.* 23. §. 6. *n.* 6. Sanch. *d. diſput.* 14. *num.* 16. Vaſquez *de excommunicat. dub.* 9. *num.* 3. Bonacin. *d.* §. 2. *num.* 24. Ricciul. *d. num.* 21.

5 Excipiuntur tamen aliqui caſus, in quibus vxor non poteſt communicare cum marito excommunicato. Primus eſt, quando excommunicatio eſſet lata in cauſa Matrimonij, de cuius valore lis pendet, tunc enim non eſt licita inter eos communio, quia excommunicatio eſt lata ad cohabitationem impediendam, Sanch. *d. diſp.* 14. *num.* 9. Vgolin. *d. tab.* 2. *cap.* 23. *num.* 4. *verſ. poſtremò*, Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 22. §. 2. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 7. Bonac. *d.* §. 1. *n.* 21. poſt S. Antonin. Hoſtienſ. Angel. Syluest. Roſel. Armil. Sot. Gregor. Lopez, & alios reſoluit Ricciul. *d. c.* 8. *num.* 42. Secundus caſus eſt in communicatione in crimine criminoſo, hæc enim cùm ſit mala per ſe omninò vetita eſt, adeò vt neque inter coniuges, neque inter alias, quamvis coniunctiſſimas perſonas, admittatur, vt tenent gloſſ. *final. in præſenti*, Socin. *num.* 69. *verſ. item prædicta, & num.* 124. *verſ. prima hîc*, Vgolin. *d.* §. 6. *num.* 4. *verſ. quartò vxor*, Sanch. *d. diſp.* 14. *num.* 10. Ricciul. *d. cap.* 48. *n.* 33. Tertius caſus eſt in communicatione in Diuinis, illa enim neque vxori, neque liberis, neque aliis permittitur, vt rectè docent Caiet. *in ſumm. verbo excommunicatio, ad finem*, Armil. *eod. verb. num.* 44. Bonacin. *d.* §. 2. *num.* 22. Ricciul. *d cap.* 48. *num.* 25. Quicquid contrarium teneant Nauar. Henriq. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 14. *n.* 5. Quartus caſus eſt, vbi vxor nupſit excommunicato ſcienter, hoc enim caſu non poſſe vxorem communicare marito tenent Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 4. *num.* 6. Ricciul. *d. c.* 48. *n.* 12. quamvis contrarium teneant Vgol. & alij, quos refert, & ſequitur Mar. Alter. *de cenſur. lib.* 1. *diſput.* 15. *cap.* 2. *verſ. ſed poſſet*, Sanch. *d. diſp.* 14. *n.* 3. Quintus caſus eſt, vbi coniuges eſſent diuortio ſeparati, Bonac. *d.* §. 2. *n.* 23. Sanch. *d. diſp.* 14. *num.* 11. Ricciul. *d. cap.* 48. *num.* 39. vbi *num.* 43. alterum caſum refert, quando ſcilicet vir eſt excommunicatus ob hæreſim, tunc enim neque vxori licebit illi communicare propter ſubuerſionis periculum.

6 Secundò infertur liberos parentibus excommunicatis licitè communicare poſſe, de quo dicam commodiùs *ad cap. ſi verè, infrà hoc tit.*

7 Tertiò infertur ſeruos, & ancillas per excommunicationem domini priuari eius communicatione, imo cogi domino excommunicato communicare, vt tenent Vgol. *d. c.* 23. §. 8. *n.* 1. Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 9. Anton. Ricc. *d. lib.* 4. *c.* 50. Bonac. *d.* §. 2. *n.* 25. vt procedat quocumque titulo ſerui ſint, & etiamſi poſt excommunicationem domini eius ſerui fiant, & in aliis famulis conductitiis, veluti nutricibus, laboratoribus, & ſimilibus: limitantes tamen in ſeruis, in quos habet excommunicatus dominium, alius verò vſumfructum, & in communicatione criminis, ac in communicatione in Diuinis, & in excommunicato propter hæreſim. Quod autem ſuprà diximus huiuſmodi tertium corollarium procedere etiam in famulis, qui poſt excommunicationem domini ei inſeruire cœperunt, difficultate non caret, Nauar. enim *c.* 27. *n.* 27. Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 13. ac alij ab eis citati exiſtimant non poſſe huiuſmodi famulos incipere poſt domini excommunicationem ei inſeruire abſque neceſſitate, ſcientes ipſum eſſe excommunicatum. Sed ampliatio ſupradicta verior eſt, quia *d. cap. quoniam multos*, abſolutè loquitur, & hanc conditionem non requirit: nec ſuffragatur text. *in præſenti*, qui videtur ſe reſtringere ad illos, qui ante excommunicationem ex debito tenebantur, quia in hac parte loquitur tantum de iis, qui tenebantur obſequio familiari, non autem obſequio ſeruitutis adhærere.

Quartò infertur pupillum poſſe communicare cum 8
tutore excommunicato, quandiu exiſtit ſub illius cura, & tutela, & eſt commenſalis; tutor enim in hoc caſu ſuſtinet perſonam patris: quando verò tutor ſeparatus eſt à pupillo, nec eſt cum eo commenſalis, poteſt pupillus communicare ſolùm in iis, quæ ad tutelæ munus pertinent, ita Soar. *d. ſect.* 5. *num.* 8. *verſ. denique & de pupillo*, Bonac. *d.* §. 2. *num.* 33. Anton. Ricc. *d. lib.* 4. *cap.* 51.

Quintò infertur ſubditos reſpectu iuriſdictionis non 9
poſſe communicare ſuperiori excommunicato, nec è contra; ratio eſt, quia communicatio cum vaſſallo non eſt ita neceſſaria ad vitam prout communicatio cum ſeruis, tum quia ſuperiores reſpectu iuriſdictionis, vt plurimum, ſunt Principes, & Magnates, qui non ſolent excommunicari, niſi crimina ſint valdè attrocia, & grauia, in quibus opus eſt remedio, quo illis tollatur ſuperbiæ, & inobedientiæ fomentum, quare probat corollarium text. *in cap. non Sanctorum* 15. *quæſt.* 3. Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. *cap.* 22. *num.* 3. Vgolin. *d. c.* 23. §. 9. Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 6. Bonac. *d.* §. 2. *num.* 40. Anton. Ricc. *d. lib.* 3. *c.* 51. *per totum*, imo, & in odium talium excommunicatorum iuramenta ſi quæ illis fiunt, relaxantur, & liberantur ſubditi à iuramento fidelitatis illis præſtito, vt per Conar. *in cap. quamvis pactum, p.* 1. §. 3. *n.* 7. *verſ.* 8. *&* 9. *in fine*, Valen. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. §. 3. Sayr. *in claui Regia lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 8. *in fine.* Ex quo ſubinfertur clericos vti ſubditos non poſſe communicare cum Epiſcopo excommunicato, Conarru. *d. part.* 1. §. 2. *num.* 2. Vgolin. *d.* §. 9. *num.* 7. Soar. *d. diſput.* 15. *ſect.* 7. Bonacin. *d.* §. 2. *num.* 36. Ricciul. *d. cap.* 52. *num.* 8. Subinfertur etiam 10
Monachos, vti Monachos ſubditos non poſſe communicare cum Abbate excommunicato, Vgolin. *ſub n.* 8. *verſ. in his tamen*, Soar. *d. ſect.* 7. *n.* 12. Ricciul. *d. cap.* 52. *num.* 9. aduertens, quòd ſi adſit alter titulus, nempè, quia ſunt Clerici familiares, & ſeruientes Epiſcopo, vel Abbati, poterunt communicare in iis, quæ pertinent ad ſeruitium, quia tunc communicant ſubiectionis titulo.

Niſi articulus neceſſitatis immineat.] Notatur ad hoc, 11
quòd licita eſt communicatio cum excommunicato propter neceſſitatem, non ſolum ſpiritualem, ſed etiam temporalem, ſiue pertineat ad victum, ſiue ad veſtitum

veſtitum, ſiue ad habitationem, etiamſi neceſſitas non ſit extrema, ſed alia, quàm ex conſilio tenemur ſubleuare, ita Vgol. *d c.*23.§.11. Soar. *d.diſp.*15.*ſect.*3. *n.*8. Bonac. *d.*§.2.*n.*57. Valer. Reginald. *d.l.*32.*tract.*3. *n.*124. Ant. Ricc. *d.l.*4.*c.*55. Vnde ſequitur eum, qui per metum grauem communicare cogitur cum excommunicato, excuſari à peccato, cenſetur enim exiſtere in graui neceſſitate, nec Eccleſia obligat cum tanto incommodo: ex quo patet à fortiori eum excuſari, qui per vim cogitur diuinis intereſſe coram excommunicato, in quo caſu aduertendum eſt eum, qui hoc modo detinetur, non teneri claudere oculos, vel obturare aures, vt tenent Henriq. *d.lib.*13.*c.*13.*num.*4. Auil. *d.diſp.*15.*n.*15. Bonacin. *d* §.2.*n.*62. Quod autem pater excommunicatus ali debeat à filio, tenent Duen. *reg.*68.*limit.*10.*circa finem*, Surd. *de aliment.tit.*1.*q.*19. *num.*13.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Excommunicatio priuat excommunicatum poteſtate ſuſcipiendi, vel conferendi Sacramenta.*

3 *Excommunicatus ob percuſſionem Clerici, ſi Ordines ſuſcipiat, deponitur ab illo Ordine, cum quo ſolus Papa diſpenſat, cum Religioſo tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, diſpenſat Prælatus.*

4 *Diſpenſatio eſt res maior, & difficilior, quam abſolutio.*

5 *Ordinis Sacramentum iure datur excommunicato, & ab excommunicato quoad caractcrem, non quoad executionem.*

6 *Rigor opponitur æquitati.*

7 *Profeſſio facta per excommunicatum tenet.*

8 *Ignorantia non præſumitur in facto proprio antiquo, ſi illud ſit arduum, & graue.*

Cap. Cùm illorum. XXXII.

1 Excommunicatus pro manuum iniectione in Clericum ſi excommunicationis non ignarus fecit ſe ordinari, ſi eſt Clericus ſæcularis, deponendus eſt in perpetuum ab Ordinibus, ſi Regularis, ab executione Ordinis eſt ſuſpenſus. Qui verò ignorans ius, vel factum, ſic excommunicatus recipit Ordines, ſi eſt Clericus ſæcularis diſpenſat cum eo ſolus Papa, ſi Regularis diſpenſat Abbas ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt graue. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration.lib.* 5. *iuris Pontif. pag.*286. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 762. remſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3. *Decret.lib.*5.*tit.*21.*c.*5.

2 *In excommunicatione poſiti, Eccleſiaſticos*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio priuat excommunicatum poteſtate ſuſcipiendi, vel conferendi Sacramenta, vt per Vgol. *de cenſ.tab.*2.*c.*7.*in initio*, Ægid. *de Sacram.& cenſur.tom.*2.*diſp.*15.*n.*22. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*32.*n.*1.

3 *Cenſemus in perpetuum deponendos*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus ob percuſſionem Clerici, ſi Ordines ſuſcipit, deponitur ab illo Ordine, cum quo tantùm ſolus Papa diſpenſat; cum Religioſo tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, diſpenſat Prælatus, vt per Soar. *tom.*5. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.*1. *n.*19. Ægid. *d.tom.*2.*diſput.*15.*n.*41. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.l.*30.*n.*188. Campanil. *in diuerſorio iuris Canon.rub.*11.*c.*15.*n.*4.& 5. Bernard. *in pract.c.*15. & Salzed. ibi aduertit hodie ex Concil. Trid. *ſeſſ.*24.*de reformat.c.*6. ſiue detur ſcientia, ſiue ignorantia Epiſcopum iure poſſe in hac irregularitate diſpenſare ſi delictum occultum ſit, quòd tunc erit, quando excommunicatio occulta eſt, licèt celebratio ipſa publica ſit. Vide latè Bonacin. *de ſuſpenſion. omnibus in particulari diſp.*3.*q.*1.*puncto* 6. *n.*7.

Diſpenſandi facultatem, &c.] Notatur ad hoc, quòd diſpenſatio eſt res maior, & difficilior, quàm abſolutio, vt per Henriq. *in ſumm. lib.*14.*de irregul.c.*17.§.4. *in comment.lit.N, in fine.* 4

Abſque mandato Sedis Apoſtol.] Notatur ad hoc, quòd Ordinis Sacramentum iure datur ab excommunicato, & excommunicato quoad characterem, licèt non quoad executionem, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.*1.§.6.*n.*6. 5

Secundùm rigorem, vel æquitatem.] Ergo rigor opponitur æquitati, vt per Tiraquel. *de retract. tit.*1. §.35. *gloſſ.*1.*n.*21.& æquitas præfertur rigori, Couar. *in reg. poſſeſſor, p.*2.§.6.*à num.*2. Valaſc. *de iure emphyt.quæſt.*5. *num.* 4. Donel. *commentar. iuris Ciuilis, lib.* 23 *cap.*2. Marta *de iuriſdict. part.* 4. *caſu* 162. *num.* 2. *cum ſeqq.* Morla *in emporio iuris Ciuilis, p.*1. *tit.* 1. *quæſt.*11. *per totam.* 6

Qui ſi clauſtrales, &c.] Notatur ad hoc, quòd ingreſſus, & profeſſio facta per excommunicatum tenet, quia eſt contractus inter Religionem, & profitentem: ita Innoc. *verbo Prælatis*, Henric. *n.*4. Zabar. *n.*8. Felin. *n.*2. Butr. *n.*6. & Socin. *num.*15.*in præſenti*, idem Zabar. *conſ.*46.*in fine*, Couar. *de ſponſal.p.* . *c.*6.*in initio*, *n.*3. Henriq. *in ſumm.lib.*13.*cap.*7.§.7.*in medio*, Ægid *d. diſp.*14.*n.*119. Sayr. *de cenſur.lib.*2.*c.*9.*n.*19. Campanil. *d.c.*15.*n.*6. Fr. Emman. *quæſt. Regul.tom.*2.*q.*62.*art.*15. *verſ.quod procedit, & tom.*3.*q.*17.*art.*14. Mar. Alter. *de cenſur.lib.*2.*diſp.*7.*c.*1 *pag.*253. Ant. Ricc. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.*4. *cap.*41. *per totum*, Azor. *inſtit.moral.p.*1.*lib.*12.*c.*3.*q.*9. vbi etiam reſoluit, quòd huiuſmodi excommunicatus receptus, abſolui poteſt à Superiore, ſiue Abbate, latè Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp.*5 *dub.*2.*per tot.* Auil. *de cenſur.p.*2.*c.*6.*diſp.*6. *verſ.de profeſſione*, Soar. *tom.*3.*de Relig.lib.*5.*c.*4.*n.*18. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. l.*5.*q.*220. Vtrùm autem procedat quando ingreſſus, aut profeſſio eſſet facta vigore reſcripti impetrati ab excommunicato; in quo dubio vna ſententia tenet nullius eſſe momenti, quam tenentur Felin. *hic num.* 2. *verſ. limita*, Calder. *conſ.*12.*de regul. & conſ.*4.*de reſcriptis*, Socin. *in cap. ſacris, n.*174. *infrà hoc tit.* Sayr. *tom.*5.*diſp.*15.*ſect.*9.*n.*9. Barthol. de Vecchis *d.dub.*2.*n.*3. ex ea ratione, quia tali caſu tota profeſſio fundatur ſuper reſcripto, cuius cum excommunicatus ſit incapax, *c.*1.*de reſcript.in* 6. ſequitur quòd ſit incapax etiam profeſſionis, arg. *cap.fin.de clerico excommunicato.* Alteram verò opinionem, quod ſcilicet profeſſio facta per excommunicatum vigore reſcripti valeat, tenent Gomez *in d.c.*1.*n.*31. Couar. *d. n.*3.*verſ.etiamſi excommunicatus*, Mar. Alter. *d.c.*1. Sed prima opinio ſicut eſt receptior, ita & verior, quam approbat vltra citatos Fr. Emman. *d.tom.*3.*q.*17.*art.*14. vbi intelligit dummodo in reſcripto non ſit clauſula, abſolutionis, quæ communiter apponi ſolet, quam etiam ſequitur Ricc. *d.c.*41.*n.*6. vbi *n.*7. declarat procedere quando receptio, ſeu profeſſio fuit facta principaliter vigore reſcripti, quod etiam notat Barthol. de Vecchis *d.dub.*2.*n.*3.*in fin.* aduertens *n.*4. cum Soar. *de Relig. tom.*3.*lib.*5.*c.*4. *n.*18. quòd licèt aliæ cenſuræ excepta excommunicatione per ſe non impediunt in rigore ingreſſum Religionis, quia nec in ſua formali priuatione continent talem prohibitionem, neque ſpeciali aliquo decreto latæ inueniuntur, nec etiam 7

habent

habent impedimentum irritans profeſſionem, nihilominus poſſunt eſſe aliquando ſigna quòd perſona indigna ſit, vt ei concedatur ingreſſus.

8 *Niſi graue fuerit, & notabile factum*,&c.] Notatur ad hoc, quòd ignorantia non præſumitur in facto proprio antiquo, ſi illud ſit arduum, & graue, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 23. n. 39.* Maſcard. *de probat. concl. 735. n. 2.* Nec etiam ignorantia facti alieni præſumitur in factis nobilium, ſeu magnorum virorum, ex Menoch. *d. præſumpt. 23. n. 80.* Aloyſ. Ricc. *in collect. decif. p. 2. collect. 824.*

9 In gloſſ. *Mutilationem*, ibi, *cum exceſſus notorius eſt*, &c. Vtrùm, & quando leuis percuſſio Clerici facta in foro, platea, vel alio loco publico poſſit eſſe enormis propter ſcandalum quod oritur ex notorio exceſſu, vide Bellet. *diſquiſit. clericor. part. 1. tit. de fauore clericor. Canon. §. 3. ex n. 39.* Bonac. *de cenſur. diſp. 4. q. 4. punct. 5. n. 2. verſ. mediocres*, Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap. 80.* Marc. Anton. *variar. reſol. lib. 3. reſol. 11.*

10 In gloſſ. *Effuſionem*, ibi, *verbum enim effuſionis abundantiam ſignificat.* Ita Tiraq. *in tract. de iudic. in rebus exiguis, verſ. vndecimo, pag. 55.* Vnde ſtatutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur, vt per Hippol. *conſ. 80. n. 26.* Marc. Ant. Genuenſ. *d. c. 80. num. 2.*

11 In gloſſ. *Paſſus*, ibi, *ſicut iniuria facta filio patrem contingit.* Notatur ad hoc, quòd pater pro iniuria facta filio agere poteſt nomine proprio, vide Bellacomb. *tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 25. n. 140.* latè Farinac. *in praxi crimin. q. 105. à n. 255.* vbi *n. 258.* cum Surd.

12 *deciſ. 39. n. 12. ante finem*, reſoluit non è contra filium agere poſſe pro iniuria facta patri, & *n. 259.* limitat etiam in filio naturali; vnde patrem remittere poſſe iniuriam factam filio minori, tenent Fichar. *tom. 2. communium opinion. lib. 9. tit. 25. n. 141.* Perez *tit. 11. lib. 1. Ordinar. pag. 175.* Clar. *§. fin. q. 58. n. 22.* Bonacoſ. *commun. crimin. p. 2. verbo pater, fol. 58. verſo*, Boër. *deciſ. 120. n. 1.* Pinel. *in lib. 1. C. de bonis mater. p. 3. n. 105.* Mench. *illuſtrium c. 15. n. 8.* Azeued. *lib. 8. num. 33. tit. 1. lib. 5. & lib. 2. n. 129. tit. 10. l. 8. noua recopil.* Surd. *deciſ. 89. n. 12.* Farin. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 14. n. 34. eum ſeqq. & quæſt. 105. num. 257.* Molin. *de iuſtit. tract. 3. diſp. 2. num. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Monialis percutiens Monialem, ſeu conuerſum, vel Clericum ſæcularem, incidit in excommunicationem, & ab Epiſcopo loci abſolui poteſt*, & num. 2.

3 *Mulieres, cuiuſcumque conditionis ſint, ſi inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in Clericum, ab Epiſcopo abſolui poſſunt.*

CAP. De Monialibus. XXXIII.

1 MOniales ſi ſe ipſas adinuicem, vel conuerſos, aut conuerſas ſuas, aut Clericos percuſſerint, abſolui debent ab Epiſcopo in cuius diœceſi eſt ſitum Monaſterium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 287.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 763.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 6.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Syluest. *verbo abſolutio, 4. n. 3.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 80. num. 17.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excommun. lib. 3. diſp. 7. c. 5. verſ. ſecundò probari poteſt*, Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. num. 4.* Bonac. *de cenſur. diſp. 2. quæſt. 4. punct. 5. num. 3. verſ. quintus.*

Mulieres enim cuiuſcumque conditionis ſint, ſi inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in Clericos, poſſunt abſolui ab Epiſcopo, Tiraq. *lib. 10. connubiali gloſſ. 1. p. 10. n. 33.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 21. n. 18.* 3

SVMMARIVM.

1 *Contractus non diſſoluitur nec impeditur per excommunicationem ſuperuenientem in eo qui tenetur aliquid præſtare excommunicato.*

2 *Communicare cum excommunicato nobis licitum eſt quoties opera excommunicati eſt neceſſaria ad nos, vel ad noſtra tuenda.*

3 *Communicare in concernentibus ſeruitium, quod iam perſoluit, poteſt quis cum excommunicato.*

4 *Communicare cum excommunicato licitum nobis eſt quando contractus eſt contra illum, ad ſoluendum ſcilicet debitum, vel ad implendum promiſſa.*

5 *Filij parentibus excommunicatis liberè communicare poſſunt, quamuis ſint emancipati, naturales, & adoptiui.*

6 *Societatis contractus per ſuperuenientem excommunicationem non diſſoluitur.*

CAP. Si verè. XXXIV.

COntractus diſſolui non poteſt per ſuperuenientem excommunicationem in aliquo ex contrahentibus, & poteſt alius cum eo communicare, v. g. ſi pepigi cum nautis Venetis, vt me tranſuehant, & ſolui partem nauli, interim iſti Veneti excommunicantur, nec volunt reſtituere partem nauli, poſſum communicare cum illis ne videantur ex obſtinatione ſua commodum reportare, & ego ex pœnitentia damnum, & ſicut iure poteſt quis tranſiens per terras excommunicatorum, vel hæreticorum emere & recipere ab illis neceſſaria, & ſicut excuſatur familia communicans cum patrefamilias excommunicato, ita ego quia in nauibus eorum ſum tanquam in ipſorum familia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 287.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 763.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 7.* 1

Vobis permittimus, vt cum ipſis, &c.] Notatur ad hoc, quòd quoties opera excommunicati eſt neceſſaria ad nos, vel noſtra tuenda, licitum eſt nobis cum excommunicato communicare, vt per Angel. *verbo excommunicatio, 8. n. 6.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 15. ſect. 3. n. 7.* Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. c. 54. num. 1.* vbi *n. 3.* hinc infert licitum nobis eſſe petere conſilium à Doctore excommunicato, ſi ab alio æquè idoneo conſilium non ſperamus, & pari ratione poſſe in infirmitate vocare medicum, & aromatarium excommunicatum, ſi illum magis idoneum reputemus, vel de noſtra complexione magis informatum. 2

Maiorem nauli receperint quantitatem, &c.] Notatur ad hoc, quòd ille, qui ſeruitium ſtipulatus eſt ab eo, 3

quem ignorabit excommunicatum, vel ab eo, qui poſt ſtipulationem excommunicationem contraxit, & totam vel partem medicis perſoluit, ſi quantitas ſoluta nequeat recuperari, poterit illi in concurrentibus ſeruitium communicare, vt per Anton. Ricciul. *d. lib.4.c.53.n.4.*

4 *Et ab excommunicatis exigi poſſit,* &c.] Notatur ad hoc, quòd quando contractus eſt contra excommunicatum, licitum nobis eſt ei communicare, ad effectum cogendi illum ad ſoluendum debitum, & ad implenda promiſſa in contractu, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.1.§.1.n.8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. num.98.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom.2. diſp.14. n.124. & 129.* Marian. Alter. *de cenſuris tom.1. de excommun. lib.1.c.4. verſ. probatur.* Ricciul. *d. lib.4. c.52. n.29. & c.56. à princip.* vbi *n.3.* aſſerit procedere non ſolùm in coactione iudiciali, ſed etiam extraiudiciali, adeò vt liceat nobis excommunicatum alloqui, aut illi nuntium, vel literas mittere, petendo debitum ab eo, nam ſi licet petere debitum, licita ſunt etiam media neceſſaria, vel vtilia ad illud conſequendum, quod quidem in ſpecie cenſet Soar. *tom.5. diſp.15. ſect.8 ſub n.2.*

5 *Præterea ſi paterfam. domus,* &c.] Notatur ad hoc, quod liberi parentibus excommunicatis licitè communicare poſſunt, vt per Vgol. *de cenſur tab.2.c.23.§.7.* Couar. *in d. cap. alma, p.2.§.2.n.9.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.6.q.34.n.4.* Bonac. *de cenſur. diſp.2. quæſt.2. puncto 6.§.2.n.28.* Anton. Ricciul. *d. lib.4.c.49. à princip.* Primò ampliatur, vt procedat etiam in liberis emancipatis, quia diſpoſitio *cap. quoniam multos 11. q.3.* loquitur ſimpliciter de liberis, & ideò à nobis debet ſimpliciter intelligi non adhibita diſtinctione, an ſint in poteſtate, vel emancipati; ita Vgol. *d. §.7. num.7.* Marian. Alter. *de cenſur. tom.1. diſp.15. lib.1. c.1. in 1. dubit.* ſed quamvis hæc opinio procedere poſſit in iis, quæ pertinent ad filium, vt filius eſt, veluti ad obedientiam, & reuerentiam erga patrem, quoad aliàs verò actiones minimè poterit communicare, præcipuè ſi habitet extra patris domum, quia tunc non poterit de nouo habitare, & alias ſimiles actiones cum patre excommunicato vitando exercere, vt per Soar. *d. ſect.5. num.3.* Bonacin. *d. §.2. num.28.* Paul. Comitol. *d. quæſt.34.n.3.* Ricciul. *d.c.49 n.8.* Secundò ampliatur vt procedat etiam in liberis naturalibus habitantibus ſimul cum patre, Vgolin. *d.§.7. ſub n.7.* Soar. *d. ſect.5. n.4.* Mari. Alter. *d.c.4. in 1. dub.* Ant. Ricc. *d.c.49.n.11.* Tertiò ampliatur, vt procedat etiam in filiis adoptiuis, dummodo ſint ſub cura parentum, & commenſales illorum, Vgolin. *d.§.7. n.3.* Soar. *d. ſect.5. num.4.* Marian. Alter. *d c.4. in 3. dubit.* Quartò ampliatur, vt procedat non ſolùm in filiis, aut liberis, ſed etiam in iis, qui moraliter habentur loco liberorum, cuiuſmodi ſunt nurus, priuigna, hos enim cum ſocero, aut vitrico excommunicato, ſi commenſales ſint, communicare poſſe tenent Vgolin. *d.§.7. num.8.* Soar. *d. ſect.5. num.7.* Bonac. *d.§.2. num.29.* Anton. Ricciul. *d.c.29. num.21.* Quintò amplia ſiue filij nati ſint ante excommunicationem, ſiue poſt, Vgolin. *d. num.8.* Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.14. num.127.* Anton. Ricciul. *vbi proximè num.23.* Limita tamen in filiis ſpiritualibus, vt per Soar. *d. ſect.5. ſub num.8.* Bonac. *d.§.2. num.34.* Anton. Ricciul. *d. cap.49. num.20.* vbi *num.25.* diſputat vtrum ſicut liberi poſſunt communicare cum parentibus excommunicatis, ſic poſſent è conuerſo parentes communicare cum liberis excommunicatis.

6 In gloſſ. *In excommunicatorum.* Notatur ad hoc, quod contractus ſocietatis per ſuperuenientem excommunicationem non diſſoluitur, & poteſt ſocius non excommunicatus in iis, quæ pertinent ad ſocietatem, communicare ſocio excommunicato, vt per Abb. *n.10. verſ. & circa ſocietatem,* Couar. *in cap. alma mater, part.1.§.1. num.8. verſ. quibus ſuffragatur.* Viuian. *deciſ.99. num.15.* Felic. *in tract. de ſociet. cap.8. num.9.* quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *d. lib.4.c.56. num.6.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatus poteſt & debet clericum ſubiectum incorrigibilem incarcerare, & laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere poſſunt clericos, & ad iudicium ducere.*
2 *Crimina ne maneant impunita publicè intereſt.*
3 *Clericus ſuſpectus de fuga poteſt carcerari, & ab ipſo creditore capi ſi aufugiet cum bonis.*
4 *Prælatus poteſt iubere ſuum clericum capi etiam per laicos.*
5 *Clericus in flagranti delicto repertus an poſſit capi per iudicem ſæcularem, remiſſiuè.*

Cap. Vt famæ. XXXV.

PRælati ſubditorum ſuorum exceſſus corrigere debent, & poſtquam ſunt canonicè de crimine condemnati, tenentur eos ſub arcta cuſtodia detinere ne incorrigibiles, & aufugientes peiora faciant. Item laici citra excommunicationem poſſunt capere clericos, & ad iudicium trahere etiam violenter, ſi opus eſt, ſed de mandato iudicis Eccleſiaſtici, cui ſunt ſubditi, & cuius eſt corrigere, quia tunc non laici, ſed iudex hoc facit, cuius auctoritate laici faciunt, dummodo tamen eorum violentia non amplius ſe extendat quàm defenſio, vel rebellio exigat clericorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.288.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.764.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.21.c.8.* 1

Publicæ vtilitatis interſit ne crimina maneant impunita.] Notatur ad hoc, quòd publicè intereſt, & reipub. expedit, ne crimina maneant impunita, vt per Thom. de Thomaſ. *in floribus legum reg.103.* Gramm. *deciſ.36.* Perez *l.4. gloſſ.1. pag.312. tit.12. l.2. Ordin. & l.1. gloſſ.5. pag.148. in princip. tit.1. l.8.* Azeued. *l.14. num.1. tit.9. lib.3. nouæ recop. & l.1. num.63. tit.1. lib.8.* Flamin. *de reſign. lib.14. quæſt.1. num.17.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de diſcipl. clericali, §.15. à n.86.* Card. Tuſch. *tom.2. lit. D. concluſ.157.* Cabed. *Luſit. deciſ.75. n.1. part.1.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo delictum n.8. & 10.* 2

Sub arcta cuſtodia detineri, &c.] Notatur ad hoc, quòd clericus ſuſpectus de fuga poteſt carcerari, & ab ipſo creditore capi, ſi aufugiat cum bonis, vt per Marcum Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.7. n.16.* nam vt clericus poſſit pro crimine perſonaliter detineri, requiritur quod ipſe clericus fugitiuus ſit. Clar. *lib.5.§. final. q.28. n.5.* 3

Laici verò, &c.] Notatur ad hoc, quod Prælatus poteſt iubere ſuum clericum capi, etiam per laicos, vt per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.14. n.191.* Et mittens manus violentas in clericum de mandato ſui Prælati eum capiendo non incurrit excommunicationem, Sayr. *de cenſur. lib.3. c.27. n.26.* 4

Per hunc text. eſt communis opinio poſſe ſæcularem iudicem capere clericum in flagranti delicto repertum, 5

repertum, vt ad ſuum iudicem ducatur, ſic atteſtantur Anton.Gom.*tom.3.variar.c.4.n.3.* Auendan.*de exequend.mand.p.1.c.22.n.2. verſ.item*, Bernard. *in pract. c.25.n.3.* vbi Salzed.*lit. D.in nouiſſ.edit.* Peregr. *de immun.Eccleſ.c.16.n.37.* Salgado *de protect. Regia tom.2. p.2. c.4. n.13.* Cald. Pereira *de manu Regia, p.1. c.10. n.6.* me citato *in hoc loco*, Diana *reſol.moral.p.1. tract.2. reſol.10.* Azeued.*l.9.n.4. tit.3. lib.1. & l.5.n.9. & 11. tit.3.lib.3. nouæ recop.* Oliban. *de iure fiſci,c.14. n.140.* Farinac. *in praxi crimin. p.1. q.21. à num.241.* Camil. Borrel.*in ſumma omnium deciſ.tit.45.n.126. & de præſtantia Regis Catholici,c.71.n.185.& 186.* ſed intellige cum Campanil.*in diuerſorio iuris Canonici rub.4. n.27.* & vide dicta ad *c.2.de vita & honeſt.cleric.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt qui in Clericum etiam volentem manus iniecerit, etiamſi hoc faciat in ſatisfactionem præcedentis iniuriæ.*

2 *Ecommunicatus eſt qui in clericum volentem manus iniecerit violentas.*

3 *Clericus ſe ipſum percutiens animo irato, & iniurioſo excommunicatus eſt.*

4 *Canonis priuilegio non poteſt renuntiari.*

5 *Declaratur text.in præſenti, &* n.6. & 7.

8 *Clericum percutiens cauſa correctionis excommunicationem non incurrit.*

9 *Clericus conſentiens in ſui percuſſionem non eſt ipſo facto excommunicatus; ſed venit excommunicandus.*

10 *Clericus ſolum verbaliter depoſitus gaudet Canonis, & fori priuilegio.*

Cap. Contingit. XXXVI.

1 SI Clericus offendens aliquem pro ſatisfactione ex more patriæ ſuæ ſubiiciatur ſponte verberibus adhuc verberans eſt excommunicatus, quia hæc iniectio manuum, quamvis non ſit violenta, eſt ſaltem iniurioſa Ordini clericali, clericus autem ſatisfacere debet competenter iniuriam paſſo ſine iniuria clericali itavt remaneat pars inter eos, & ſi de cætero aliquis Clericus præſumpſerit ſe ſubiicere ſimilibus verberibus, excommunicetur. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr.Hoſt.Butr. Anch.Panorm.Felin.Marian.Socin.Viu.*in ration.lib.5.iuris Pontif.pag.288.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.764.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Anton. Auguſt.*collect.2. Decret. lib.5.tit.21.c.10.*

2 Collige ex text. excommunicatum eſſe qui in clericum etiam volentem manus iniecerit violentas, vt per Franc.Marc.*part.2.deciſ.882.* Franc. Molin.*de ritu nupt.lib.2. differentia 15. num.3.* Soar. *tom.5. de cenſur. diſp.22.ſect.2.num.58.* Auil.*eod. tract.part.2.c.5.diſp.3. dub.12.* Sayr.*eod.tract.lib.3.c.26. num.18.* Bonac. *eod. tract.diſput.2.quæſt.4.punct.2.num.1.* Carrer. *in pract. crimin. fol.92. num.3.* Molin. *de iuſtit. tom.4. tract.3. diſp.51.n.3.* Decian. *in tract. crimin. lib.4.c.3. num.4.* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſol.472.* Balthaſ. Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum lib.1.c.12.n.22.* Iacob. de Graff. *in deciſ.aureis part.1.lib.2.c.49.n.6.& part.2. lib.3.c.5. num.29.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 9. n.77.* Gutier. *de iurament. confirm. p.1.c.16.à num.53.* Bellet.*diſquiſit.clerical.part.1.tit de fauore cleric.Canon. §.1.n.10.* Paul.Layman.*in Theologia moral.lib.1.tract.5. de excommun.p.2.c.5.num.5.in fine, verſ.his adde*, hinc
3 reſoluentes Clericum ſe ipſum percutientem animo irato, & iniurioſo, excommunicatum eſſe maiori excommunicatione, quod etiam reſoluunt Gutier. *loco citato*, Cened.*ad Decret.collect.24.n.13.& col.... ſect.29. n.5.* Ægid.*de Sacrament.& cenſur.tom.2.diſp.14.n.170.* Franciſc.Coriolan.Capucin. *de caſibus reſeruatis, §.2. caſu 10.de iudic.Regul.§.10.num.25.* Ameſcua *d.lib.1. cap.20. num.24.* Paul. Layman. *vbi ſupr.* Bellet. *d.§.1. n.11.* plures quos refert, & ſequitur Carol.de Graſſis *d.effectu 9.n.82.* Bonac. *d. punct.2.num.4.* vbi intelligit modo Clericus percutiat ſe ex ira, & percuſſio attingat grauitatem lethalis culpæ. Vnde ſequitur maiori excommunicatione ligari eos, qui deſperatione, vel tædio vitæ ſe ipſos percutiunt, aut occidunt, ſecus verò dicendum de Clericis, qui ob mortem parentum, vel amicorum ſeſe alapis percutiunt, aut barbam, vel capillos euellunt, vel de illis, qui cauſa mortificandæ carnis, aut ex deuotione corpus ſuum caſtigant, vt per Molin. *de iuſtit.tom.4.tract.3.diſp.51.n.4.* Ægid.*d.diſp.14.n.168.* Bonac. *d.punct.2.n.4.verſ.hinc ſequitur.*

Ratio autem illa eſt, quia priuilegio Canonis non 4
poteſt clericus renuntiare, cùm non tam in fauorem Clerici ordinati, quam in fauorem totius Ordinis, clericalis fuerit introductum, tum etiam quia neminem ſui ipſius dominum eſſe, nec membrorum ſuorum paſſim iura clament. *in l.liber homo, ff ad leg. Aquil.* & in hoc text.cum ſimilibus, quibus iuribus ſcriptum reliquit Guido Papæ *deciſ.278.* poſſe neminem ſe obligare ad manus amputationem, niſi quid certum fecerit, vel niſi ita ſit, vt ille loquitur. Nec obſtat, quod volenti, & conſentienti non fit iniuria, quia reſpondetur hoc procedere, quando conſentiens conſentit in iis, quibus poteſt conſentire, Clericus autem in hoc caſu non poteſt conſentire cum priuilegium de non percutiendo Clerico ſub pœna excommunicationis conceſſum ſit toti Ordini, & ſtatui Clericali, cui perſona priuata non poteſt præiudicare, & cedere, & ſufficit quòd fiat iniuria ſtatui Eccleſiaſtico, vt excommunicatio huiuſmodi incurſa cenſeatur, vt in text. habetur; ita reſpondent citati à Bonac. *d. punct.2.n.1. verſ. reſpondeo.*

Verum contra ſupradictam textus concluſionem, 5
eiuſque decidendi rationem non leuiter obſtat quod Canon.ille, *ſi quis ſuadente*, expreſsè requirit vt excommunicatio ipſo iure incurratur, quod iniectio manuum ſit violenta, vt patet ex verbis ipſius Canon.& melius ex *c.1.ſup. hoc tit.* ibi: *Quia non poteſt in ipſis iniectio manuum violenta notari*, quæ particula non conuenit percutienti Clericum volentem, & conſentientem, iuxta *reg.ſcienti*, cum ſimilibus, & fatetur text. *in præſenti*, ibi: *Huiuſmodi manuum iniectio etiamſi non violenta*, &c.& magis in deciſione, quæ habetur *in verſ ideo*, &c. quatenus ſolum prohibet ne de cætero illud fiat, vt Clerici ſe percutiendo laicis ſubiiciantur, minimè autem percutientibus volentem Clericum excommunicatio præſcribitur, ſed Clericos ſic ſe percuſſioni ſubiicientes poſt tempora illius Canon. excommunicandos eſſe conſtitit, atque ita ex iis fundamentis non defuerunt plures, qui contra communem ſententiam ſcripſerunt negantes percutientes Clericum volentem excommunicationem illam incurrere, de qua *in d. Canon. ſi quis ſuadente*, quod alij ex meis præceptoribus Conimb. probabilem cenſent ante text. *in præſenti*, non ita poſt illud, quia putant expreſsè hîc probari iſtos eam excommunicationem incurrere, de qua *in d. Canon. ſi quis ſuadente*, dum illius auctoritate factum in Bracharen. Archiepiſcopatu damnat, inepta autem eſſet illius Canon. allegatio, niſi Pontifex intelligeret ad hanc cenſuram pertinere percuſſionem Clerici iniurioſam, licèt violenta non ſit. Secundò, quia

magis fauet Ordini clericali, in cuius fauorem dixit text. *in præſenti Canon.* illum fuiſſe promulgatum. Tertiò, quia conſtantiſſimo ſcribentium conſenſu recepta eſt huiuſmodi traditio: veruntamen minimè hæc diſtinctio defendi poteſt, ſi enim rationes, quas pro ea conſiderant, veræ ſunt, concludunt nihil de nouo Pontificem hîc ſtatuere, ſed potius ſecundum ius antiquum reſpondiſſe, nam ſi propterea excommunicationem incurrit percutiens Clericum volentem, quia priuilegium illius Canon. toti ordini conceſſum eſt, non verò in ſingulorum priuatum fauorem, rectè ſequitur ſecundùm ius antiquum, & ordinarias regulas nihil prodeſſe conſenſum priuatorum, vt percutiens excommunicationem euadat, iuxta reg. *d. l. ius publicum, ff. de iuſtitia & iure, & cap. ſi diligenti, de foro compet.* cum ſimilibus: deinde ſi Pontifex interpretatur Canon. illum ſtatuere excommunicationem non ſolùm ob percuſſionem violentam, ſed etiam ob iniurioſam, fruſtra inter nouum ius, & antiquum fit diſtinctio, ſic denique auctoritas Doctorum, & receptiſſima ſententia perſuadere debent, nemo ea tempora diſtinxerat, vt illi volunt.

6 Quare licèt rarò, & difficulter à receptis ſententiis recedere conſueuerim, nunquam tamen in rigore diſputationis huic, de qua *ſuprà* acquieſcere potui, ſed ſemper conſtanter exiſtimaui, & exiſtimo neque ante, neque poſt hunc text. probari iure noſtro quòd percutiens Clericum volentem, excommunicationem illam ipſo iure incurrat, ex prædictis rationibus, neque contraria argumenta difficilem habent ſolutionem: nam illud, quod priuilegiis conceſſis ratione honeſtatis, & reuerentiæ perſonarum ipſi nequeunt renuntiare, omiſſis variis ſolutionibus, de quibus D. Barboſ. *in l. alia, §. eleganter, n. 11. ff. ſoluto Matrim.* totum eſt concedendum, ſed ex hoc non infertur ad caſum noſtrum, nullum enim priuilegium datur Clericis quando volentes percutiuntur, cum potiùs contra ſolos iniicientes manus violentas conceſſum fuerit. Ad aliud verò quòd Pontifex videretur inepte conſiderare verba illius Canon. *ſi quis ſuadente*, explicando ad caſum percuſſionis Clerici volentis, quaſi Canon ſolum puniat percuſſionem violentam, ſed etiam iniurioſam, fruſtraque conſiderare Canonem editum in fauorem totius ordinis, ſi caſus ipſe non pertinet ad cenſuram eo Canone ſtatutam; Reſpondetur hæc omnia ſatis conueniri, & adaptari prohibitioni, de qua *hic in verſ. ideò*, nam ſi percuſſio violenta non eſſet, neque etiam iniurioſa, nulla prohibitione opus erat, ſed potius actus licitus cenſeri debuit, quemadmodum Doctores reſoluunt de illis, qui cauſa, diſciplinæ percutiuntur, vt *in d. cap. 1. ſupr. hoc tit.* aut cauſa deuotionis ſe percutiunt, eo quod pertinet alia ratio vt idem Canon latus ſit in fauorem totius ordinis, nam ſi ſolus reſpiceret fauorem priuatorum, eadem percuſſio non redundaret in opprobrium totius ordinis, quia ſupponimus ipſum non tangere, ergo bene Pontifex ad effectum vt illicita, & prohibita cenſeatur talis percuſſio, conſiderat iniuriam toti ordini illatam, quam ſinguli ſuo conſenſu remittere non poſſunt, minimè inde ſequitur excommunicationem Canon. *ſi quis ſuadente*, ipſo iure incurrere.

7 Hac igitur reſolutione retenta facilè etiam defenditur reſolutio altera contra communem, quod Clericus ſe ipſum percutiens excommunicationem illam non incurrit, etiamſi iniurioſa fiat, vel illicitè, vt tenuit Fab. quem refert, & ſequitur Manr. *dial. 125. verſ. ſi ſeipſum vulneraret*; & ratione illa confirmatur, quod ad excommunicationem illam incurrendam requirit Canon diſtinctionem perſonarum inter ipſum percuſſorem, & percutientem, quod generaliter in omnibus moralibus actionibus pro regula conſtitutum eſt *in cap. vlt. de inſtitut. & in cap. debitum, de Baptiſmo*, cum multis aliis.

tamen iniurioſa videtur.] Ergo ſufficit, quòd huiuſmodi percuſſio ſit iniurioſa ordini clericali, vt aduertit Ægid. *d. diſp. 14. n. 168.* ex quo euenit percutientem Clericum cauſa correctionis, excommunicationem non incurrere, vt reſoluit Sayr. *d. lib. 3. cap. 27. num. 11.* 8

Excommunicetur.] Ergo Clericus conſentiens in ſui percuſſionem non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed venit excommunicandus, per Nau. *in manuali, c. 27. n. 77.* Soar. *d. ſect. 1. n. 57.* Bonac. *d. punct. 2. n. 3.* Henriq. *in ſumma, lib. 5. c. 5. in comment. lit. T*, vbi aduertit, quòd ſi Clericus pluribus actibus cum interuallo notoriè ſe ſubiiciat, excommunicationem incurrit ipſo facto, quia in ſecundo ictu participat in crimine cum excommunicato notorio. 9

In gloſ. *Ordinati*, ibi, *item quid de excommunicato, depoſito ſi verberetur, an incidat in Canonem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Clericus ſolum verbaliter depoſitus Canonis priuilegio fruitur, vt per Gam. *de Sacram. præſtan. vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. n. 21.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 20. n. 12.* Bonac. *de cenſuris, diſp. 4. puncto vnic. n. 3.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut. 355.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excommun. lib. 2. diſp 1. c. 6. verſ. & quidem*, ſic eodem modo depoſitus verbaliter gaudet priuilegio clericali, Roland. *conſ. 4. n. 23. vol. 1.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali, §. 6. n. 3.* Bonac. *d. n. 3.* vbi citat Valent. Sayr. Auil. & alios. 10

Cap. Relatum. XXXVII.

Clerici, qui percutiunt Clericos, ſunt excommunicati, & ad Sedem Apoſt. venire compelli debent, quia plus Deo, quam hominibus deferendum, ſed ſi hoc fecerunt in fraudem, vt ſubtrahant ſe à ſeruitio dominorum, vel ſi domini propter hoc ſine ſua culpa graue damnum incurrant, tunc poteſt Epiſcopus ex indulgentia & diſpenſatione Papæ eos abſoluere, & pro labore itineris iniungenda eſt illis alia ſatisfactio, dummodo tamen percuſſio non fuerit enormis, & ad tollendum ſcandalum eſſet veniendum Romam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 289.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 765.* remiſſiuè. Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 11.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Gama *de Sacram. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. n. 21.* Vnde colliges quòd poteſtati alterius quilibet adſtrictus, prout ſunt ſerui, id eſt, mancipia, poſſunt pro violenta manuum iniectione in Clericum ab Epiſcopo abſolui, vt per Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. Canonis, §. 3. n. 29.* 2

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus propter participationem cum excommunicato, licèt cum poſtea impugnet, ex hoc ſolo pro abſoluto non eſt habendus.*

2 *Abſolutio neceſſario requiritur ad tollendam excommunicationem, quamuis excommunicatus pœniteat.*

3 *Miniſtri Eccleſiæ non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipſo faciant.*

4 *Relicta in teſtamento ab excommunicato ad pias cauſas an à miniſtris Eccleſiæ recipi poſſint, oſtenditur.*

5 *Excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis.*

Cap. Sacris. XXXVIII.

1 EXcommunicatus quia communicauit cum excommunicatis, & in ſe reuerſus de mandato Eccleſiæ, illos excommunicatos impugnat, ex hoc ſolo pro abſoluto non eſt habendus niſi priùs abſoluatur, nec ſi in bello moritur, pro eo eſt orandum, vel offerendum, niſi poſtquam conſtiterit per euidentia ſigna de eius pœnitentia defunctus abſoluatur iuxta formam *cap. à nobis, eod.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pont. pag.* 289. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 765. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *cap.* 12. & alia pars eſt ſuprà *in cap. ſacris, de ſepultur.* & in alio ſic incipien. *de his, quæ vi.*

2 *Non tamen priuſquam abſolutionis gratiam,* &c.] Notatur ad hoc, quod abſolutio neceſſariò requiritur ad tollendam excommunicationem, quamuis excommunicatus pœniteat, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 11. *n.* 5. & plures, quos refert, & ſequitur Ant. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *c.* 65. *n.* 12. cum Couar. *d.* §. 11. *ſub n.* 4. & Nauar. *in manuali, c.* 26. *n.* 32. atque aliis, extendit per hunc text. vt procedat, etiamſi excommunicatus ſit mortuus, & moriens oſtenderit ſigna pœnitentiæ, & *n.* 21. pariter per text. *in præſenti*, extendit, vt procedat, quamuis excommunicatus pœnitens erroris pugnauerit de mandato Eccleſiæ contra alios excommunicatos, & in hoc bello deceſſerit, non adhuc niſi ſequatur abſolutio, remanet abſolutus.

3 *Vel oblationes,* &c.] Notatur ad hoc quòd Eccleſiæ miniſtri non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt Diuina officia pro ipſo faciant, vt per Vgol. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 9. §. 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *num.* 14. ampliantes procedere etiamſi non ille, ſed alius pro illo offerat, & etiamſi offerat
4 ſimpliciter, vel in eleemoſynam. Vtrùm autem relicta in teſtamento ab excommunicato ad pias cauſas ab Eccleſiæ miniſtris recipi poſſint? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda: in qua reſoluendum eſt, quòd quando ſint relicta mortuaria, quæ dantur pro anima, vel ſub onere celebrandi ſuffragia, tunc huiuſmodi relicta non valent, nec recipienda ſunt ab Eccleſia cum pro excommunicato non ſit orandum, vt per Innoc. *in cap. cum voluntate, hoc tit. ſub num.* 1. *verſ. mortuaria autem*, vbi Ioan. Andr. *ſub n.* 4. *verſ. mortuaria verò*, Abb. *in rubr. de teſtam. ſub num.* 11. Campeg. *de Dote, par.* 1. *quæſt.* 47. *num.* 4. Quando verò aliquid relinquitur Eccleſiæ ſimpliciter ſine aliquo onere, tunc relictum huiuſmodi valet, & poteſt Eccleſia illud recipere, quia ex parte excommunicati, ſi poteſt teſtari ad vſus profanos, poterit multò magis ad vſus pios: reſpectu verò Eccleſiæ, cum ea non obligetur ad orandum, poteſt recipere ſine ſcrupulo, cum poſſit accipere eleemoſynas ab excommunicatis, vt citius Deus eorum corda illuſtrare dignetur, ita ex Abb. & Franch. reſoluit Anton. Ricc. *d. lib.* 4. *cap.* 58. *num.* 15. & 16. vbi *num.* 17. idem dicendum putat ſi relictum ſit ſub onere faciendi aliquod opus pium citra ſuffragium, veluti ſi ſit relictum Eccleſiæ aliquid ab excommunicato ſub onere alendi, ſeu maritandi puellas, hoc enim eſt perinde ac ſi eſſet relictum pauperibus, quibus excommunicatus relinquere poteſt.

Vel orationes Domino porrigendæ, &c.] Notatur ad 5
hoc, quòd excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis, vt per Ægid. *de Sacramen. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 56. & 59. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *n.* 9. Vaſq. *tom.* 4. *in* 3. *part. tract. de excommunic. dub.* 2. Bonac. *de cenſuris, diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ſemel debet vitari ſemper vt excommunicatus niſi legitimè probet ſe fuiſſe abſolutum.*

2 *Excommunicato dicenti ſe abſolutum non adhibetur fides.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione an probetur per cedulam Confeſſarij.*

4 *Excommunicatus qui fuit olim, etiam hodie excommunicatus præſumitur.*

5 *Excommunicatus ſemel, debet ſemper vitari donec probetur abſolutus.*

6 *Excommunicatum quem ſemel ſciui, debeo ſemper vitare donec de abſolutione mihi legitimè conſtiterit.*

7 *Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati.*

Cpa. Sicut. XXXIX.

EXcommunicatus, v.g. ab Epiſcopo ſemper habebi- 1
tur excommunicandus & vitandus, donec conſtiterit de eius legitima abſolutione vel per literas Papæ, vel delegati à Papa, vel alio modo legitimo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 290. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 765. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *cap.* 13.

Super abſoluoione ſua literas, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd non adhibetur fides excommunicato dicenti ſe abſolutum, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 11. *num.* 1. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 37. *n.* 2.

Aut alio modo legitimè, &c.] Ergo non ſufficit pro-
bare ſe eſſe abſolutum ab excommunicatione per ce- 3
dulam Confeſſarij, niſi duo teſtes adſint, qui probent excommunicatum abſolutum, & parti ſatisfeciſſe, vt per Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ,* §. 9. *n.* 51. *fol.* 106.

Vt peius habeas, &c.] Notatur ad hoc, quòd, qui olim 4
fuit excommunicatus, hodie etiam excommunicatus præſumitur, vt per Maſcard. *d. concl.* 12. *n.* 2. & *concl.* 704. *à n.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 7. *c. per totã*, Aloyſ. Ric. *in collect. deciſ. p.* 4. *n.* 1117. Et ideo ſemel ex-
cõmunicatus ſemper debet vitari, donec probetur ab- 5
ſolutus, Viu. *dec.* 98. Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 2. *n.* 6. Nauar. *in manu. c.* 27. *n.* 36. latè Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *de excommun. lib.* 1. *diſp.* 11. *c.* 3. *verſ. ſed dubitari*, vbi limitat quando aliquis non fuit excommunicatus ſimpliciter, ſed ſub conditione: vel quando communi opinione ab omnibus reputabatur abſolutus, aut eſſet elapſum aliquod temporis ſpatium ab ipſa excommunicatione ita longũ, vt attenta qualitate perſonæ præſumendũ eſſet probabiliter illum iam fuiſſe abſolutũ.

Et facias euitari.] Notatur ad hoc, quòd tenetur 6
vnuſquiſque euitare illum, quem ſemel ſciuit eſſe excommunicatũ, niſi de abſolutione ſibi legitimè conſtiterit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 51. *n.* 33.

In gloſſ. *Literas I.* Notatur ad hoc, quod Cardinali 7
aſſerẽti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt

licèt non oſtendat literas ſui mandati, vt per Maſcard. *de probat.concl.*140.*à princ.* Farin.*in praxi crim.part.*2. *q.*63.*n.*55.*cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab Epiſcopo quando appellat ad Metropolitanum, ab eo poteſt abſolui, Metropolitanus tamen volens ſuo ſuffraganeó deferre, poteſt illum ſibi remittere abſoluendum.*

2 *Excommunicationis ſententia per appellationem non ſuſpenditur.*

3 *Excommunicatio lata poſt ſententiam eſt nulla.*

4 *Expreſſio relatiua non ſufficit cùm quid patenter fieri debet.*

5 *Excommunicatus iniuſtè debet euitari.*

Cap. Per tuas. XL.

1 Excommunicatus ab Epiſcopo quando appellat ad Metropolitanum, ſi vult probare excommunicationem eſſe nullam, quia fuit lata poſt legitimam appellationem, vel continebat errorem intolerabilem patenter, eſt admittendus ad horum probationem, licèt abſolutionem non petat, ſed donec de illis conſtiterit in aliis eſt vitandus, quamvis Sedes Apoſt. conſueuerit tales abſoluere ad cautelam; in aliis verò, niſi imploret gratiam abſolutionis non eſt audiendus; ſi verò humiliter petat abſolutionem, Metropolitanus debet illum abſoluere. Sed ſi vult ſuo ſuffraganeo deferre, ad illum remittere debet, & ſi ſuffraganeus non vult illum abſoluere ſecundùm formam iuris, Metropolitanus abſoluere tenetur, ſumpta cautione quòd parebit ſuo mandato, deinde cauſam audiat, & decernat ſecundùm ius. Verùm ſi Epiſcopus ſuum ſubditum communicaſſet propter manifeſtum exceſſum, Metropolitanus non debet illum abſoluere, niſi quando ſuffraganeus requiſitus malitioſè denegauit abſolutionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Colle&. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*290. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 765. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*21. *c.*14.

2 Collige ex text. in prima eius parte ſententiam excommunicationis per appellationem ſubſequentem non ſuſpendi, vt per Capel. Tholoſ. *deciſ.*300. Nauarr. *in manuali, c.*25. *n.*124. Mari. *de ordine iudic. p.*6. *tit. de appell. n.*178. Rebuff. *in concordatis tit. de excommunicatis non vitandis, verſ.*54. Gutier. *Canon. l.*1. *c.*1. *num.*90. *&* 95. Farin. *in praxi crimin. q.*101. *limit.*13. *n.*68. multipliciter ampliat, & limitat Ant. Ricc. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.*4. *c.*64. *à princip.* Iudex autem appellationis ſtatim abſoluere poteſt à cenſura lata per iudicem à quo appellatur, ſi conſtiterit ſententiam excommunicationis eſſe iniuſtam, vt etiam in hoc text. habetur, prout ex eo colligit Bellet. *diſquiſ. cleric. p.*1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §.5. *num.*29.

3 *Nos igitur credimus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio lata poſt ſententiam eſt nulla, vt per Couar. *pract. c.*25. *num.*2. *verſ. illud tamen*, Ricc. *d. c.*64. *n.*37. Scacc. *de appellat. q.*17. *limit.*41. *n.*54. Villalob *in ſum. tract.*16. *diffic.*13. *n.*3. *&* 4. Salgado *de protect. Regia tom.*1. *p.*2. *c.*5. *n.*21. vbi *n.*22. ſubdit hoc adeò verum eſſe vt excommunicatus, aut alia cenſura affectus ſi Clericus eſt, poteſt eadem appellatione pendente abſque aliqua irregularitate celebrare & proſequi officium ſuum in diuinis. Et qui allegat excommunicationem nullam fuiſſe, quia lata poſt appellationem, aut errorem manifeſtum habere, & petat abſolutionem ad cautelam, abſoluendus equidem eſt, non ſimpliciter, ſed ad cautelam, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.*1. §.12. *n.*7.

Fuiſſe patenter expreſſum, &c.] Notatur ad hoc, quòd expreſſio relatiua non ſufficit, cùm quid patenter fieri debet, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.*7. *num.*200. 4

Ad cautelam.] De abſolutione ad cautelam latè Ant. Ricc. *d. lib.*4. *c.*87. *per totum.* 5

In aliis euitari debet, &c.] Notatur ad hoc, quòd iuſtè excommunicatus debet euitari, vt per Nauar. *in manu. cap.* 27. *num.* 2. *&* 3. Soar. *de cenſur. diſput.* 4. *ſect.* 7. *num.* 41. *&* 43. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §.5. *num.*4. 6

SVMMARIVM.

1 *Papa ſi literis ſuis excommunicatum ſalutat, non propter hoc eum abſoluit.*

2 *Communicatio cum excommunicatis etiam per Epiſtolam non eſt licita.*

3 *Abſolutus non videtur excommunicatus ſi Papa eum ſalutet, vel cum eo communicet.*

4 *Papa an liceat communicare cum excommunicatis ſine cauſa, remiſſiuè.*

Cap. Si aliquando. XLI.

Papa quando cum ſuis literis ſalutat excommunicatum à Sede Apoſt. non propter hoc eum abſoluit; 1 quia contingit huiuſmodi literas impetrari per ignorantiam, negligentiam, & nimiam occupationem, aut ſubreptionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*291. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*766. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*2. *Decret. lib.*5. *ſub tit. de reſcript. c.*2.

Noſtra litera cum ſalutationis alloquio, &c.] Notatur ad hoc, quòd non eſt licita communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam, vt per Coſm. *in pragmat. Sanct. tit. de elect. verbo literas, fol.*108. Couar. *in cap. alma mater, p.*1. §.2. *n.*1. Soar. *tom.*5. *de cenſur. diſp.*15. *ſect.*1. *ſub num.*2. Anton. Ricc. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.*4. *cap.* 46. *num.*5. 2

Non propter hoc excommunicationis, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non videtur abſolutus ab excommunicatione ſi Papa eum ſalutet, vel cum eo communicet, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.*2. *præſumpt.*20. *n.*28. Sed difficultate non caret hæc reſolutio, quia, vt *infrà* dicetur, Papa cum excommunicato ſine cauſa communicans peccat, quo dato vt excludamus peccati coniecturam, iuxta reg. *cap. eſtote, de regulis iuris*, videbatur dicendum, quod Papa communicans cum excommunicato eum vult abſoluere. Vnde neceſſe eſt vt dicamus text. *in præſenti*, loqui in Pontifice ignoranter communicante cum excommunicato, in quo caſu nulla poteſt conſiderari culpæ ratio, vt probat *cap. quoniam multos*, 11. *q.*3. Tota difficultas eſt circa *Clem. vlt. hoc tit.* vbi dicitur quod Papa ſcienter cum excommunicato communicans non videtur eum abſoluere, ſed omiſſis multis, quæ de illius intellectu tradunt DD. *ibi*, Caiet. 2. 2. *quæſt.*100. *art.*6. *in reſp. ad* 7. Couar. *d.* §.1. *num.*2. Vgolin. *de cenſur. tab.* 3

tab.1.c.20.§.2.n.2. & alij, de quibus Henric. *lib.14. c.20. §.2. lit.O, cum ſeqq.* recurrere oportet ad diſtinctionem, de qua *infrà*, nam ſi Papa ex iuſta cauſa participet cum excommunicato, non peccat, ſubindeque non poſſumus ex illa ratione colligere abſoluere voluiſſe excommunicatum, ſi verò nulla ſubeſt cauſa & non vult abſoluere, peccat ex prædicta reſolutione, vt in terminis poſt Guillelm. & alios antiquiores
4 concludit Imol. *in d.Clem.vlt.n.5.* Vtrùm autem Summo Pontifici liceat abſque aliqua culpa communicare cum excommunicato ſine cauſa, vide Couar. *d.§.1.n.3.* Vgol. *de cenſur. tab.1.c.2.§.2.à n.2. & tab.2.c.23.§.12. n.3.* Soar. *eod. tract. diſp.7. ſect.6.à n.15.* Sayr. *eod. tract. lib.2.c.15.n.14.* Auil. *eod. tract. p.2.c.6. diſp.9. dubit.1. concl.3.cum ſeqq.* Cuius quæſtionis reſolutio deprehenditur ex alia generali Doctorum controuertentium, vtrùm Princeps lege ſua ita obligetur, vt contrafaciens peccatum committat, quæ opportunius tractatur in materia de legibus, illud ad noſtrum propoſitum annotare ſufficiat, veriorem eſſe Theologorum, & noſtrorum communem ſententiam, quæ partem tuetur affirmatiuam, docens Principes ſuis legibus obligari quoad vim directiuam, id eſt, quatenus eſt regula communis dirigens, & ordinans membra Reipubl. tanquam partes in ſuum totum, ex text. *in cap. regula 3. diſt.* & quatenus lex continet id, quod iuſtum, eſt, & æquum, & totius Reip. bono, & ſtatui magis conueniens, atque ita probat text. *in cap. iuſtum 9. diſt. & in l. digna vox, C. de legib. & in l. ex imperfecto 23.§.vlt.ff. de legatis 3.* text. opt. *l.3.C. de teſtam.* adducit multa ex bonis Auctoribus Iuſtus Lipſius *lib.2. polotic.c.10.* Neque obſtat ratio ex *l.pen.ff. de arbitr. & l.ſi quis 22. in princ. ff. de legat.3.* quòd nemo ſibi ipſi poteſt legem imponere, à qua non poſſit recedere, quæ etiam quoad effectum, de quo agimus, videbatur vrgere; nam facilè reſpondetur in his terminis Principem non tam lege ſua obligari, quàm lege naturali, quæ præcipit, vt Princeps illud in ſuis actibus obſeruet, quod æquitas, & rationis honeſtas præſcribit, & quod in ſubditis ſuis iuſtum, & Reipubl. conueniens conſtituit, vt benè inquit text. *in c. iuſtum.* Quare iuxta hanc receptiſſimam doctrinam peccare Papam, qui ſine iuſta cauſa cum excommunicato communicat, reſoluunt Couar. *d.§.1.n.5.* Soar. *tom.4. diſp.5. ſect.4.n.5.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures cauſas non eſt communioni reſtituendus, licèt de vna cauſa velit ſatisfacere, & non valet abſolutio tacitis aliis cauſis impetrata.*

2 *Excommunicans à pluribus iudicibus ab eiſdem abſolui debet.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa eſt nulla.*

4 *Abſolutio vna non prodeſt duabus excommunicationibus.*

Cap. Officij. XLII.

1 EXcommunicatus à pluribus Prælatis, qui in ipſum ius habent, propter plures exceſſus non eſt abſoluendus, licèt velit vni Prælatorum de vno exceſſu ſatisfacere, & ſubreptitia abſolutio non prodeſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.291.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.766.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.21.c.51.* & eſt pars huius text. *in cap officij, ſuprà de pœnitentiis, & remiſſ.*

Multa, quæ ad materiam huius text. facere poſſunt, dixi ad *cap. cùm pro cauſa 23. ſup. hoc tit.* Et circa huius text. concluſionem quòd excommunicatus à pluribus iudicibus ab eiſdem abſolui deberet, vide Perez *l.1. verſ. decimæ, pag.181. tit.5. lib.8. Ordin.* 2

In gloſſ. *Excommunicationis*, ibi, *excommunicatus iterum, &c.* Notatur ad hoc, quòd abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa eſt nulla, nec prodeſt excommunicato, vt per Perez *l.1. tit.5. lib.7. Ordinam. pag.181.* Couar. *in cap. alma mater, p.2.§.11.n.14.* Nauar. *in manuali, c.27.n.38.* latè Mari. Alter. *de cenſur. tom.1. de excommunic. lib.4. diſp.5.c.3.* & vide dicta *ad cap. ex parte 5. de offic. iudicis ordin.* 3

In ead. gloſſ. ibi, *Sed qualiter, &c.*] Notatur ad hoc, quòd vna abſolutio non prodeſt duabus excommunicationibus, vt per Tiraq. *de retract. tit.2. gloſſ.1.n.21.* Couar. *variar. lib.2.c.10.n.8. verſ. quartum,* Perez *d.l.1, pag.180.* 4

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatis & interdictis licitè poteſt verbum Dei prædicari.*

2 *Prædicatio Verbi Diuini tempore cuiuſcumque interdicti licita eſt.*

3 *Prædicare excommunicatis Verbum Dei licitum eſt.*

4 *Excommunicato licitum eſt ſacræ intereſſe Concioni.*

5 *Excommunicatus non poteſt ingredi Eccleſiam tempore, quo Diuina celebrantur.*

6 *Interdicti tempore licitum eſt adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi paruulis, & adultis.*

7 *Confirmationis Sacramentum tempore interdicti licitè conferri poteſt tam paruulis, quàm adultis, tam in Eccleſia interdicta, quàm in loco generaliter interdicto.*

Cap. Reſponſo. XLIII.

PRædicare Verbum Dei licitum eſt coram excommunicatis, & interdictis, non autem celebrare diuinum Officium. Tempore generalis interdicti licitum eſt baptizare, & confirmare pueros in fronte. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vin. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.292.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.676.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.21.c.16.* 1

Quibus prædices Verbum Dei, &c.] Notatur ad hoc, quòd prædicatio Verbi Diuini tempore cuiuſcumque interdicti licita eſt, vt per Henriq. *in ſumm. lib.13. de excommun. c.44.§.2. verſ. quinto,* Vgolin. *de cenſur. tab.5. c.8. in princip. n.5.* Sayr. *eod. tract. lib.5.c.5.n.43.* Prædicare enim non eſt actus ſacri Ordinis, vt per Nauar. *in manuali, cap.27. num.65. & conſ.2. de temp. ordinat. in antiq.* Zerol. *in prax. Epiſc. p.1. verbo prædicatio, §.10.* remiſſiuè Sayr. *vbi proximè,* & ideo licitum eſt nobis prædicare excommunicatis verbum Dei, vt per Abb. *hic n.3.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum, lib.4. cap.55. num.3.* 2 3

Apud aliquam Eccleſiam conuocare, &c.] Ergo excommunicato licitum eſt ſacræ concioni intereſſe, poteſtque abſque peccato Eccleſiam ingredi ad eam audiendam, vt per Soar. *tom.5. de cenſur. diſput. 12. ſect.2. num.4. & 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32.* 4

lib. 32.*n.*21. latè Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *de excommun. lib.* 1. *diſt.* 10. *c.* 3. *col.* 2. *verſ. ſi quis quærat, lit. C*, vbi reſpondet obiectis in contrarium, aſſeritque S. Aug. *epiſt.* 187. *ad Bonifacium*, interdixiſſe excommunicato introitum Eccleſiæ, ne ibi perciperet Sacramenta, & audiret diuina Officia, non ad alium finem. Non licèt autem excommunicato ſine peccato aliis concionari, quia ceſſat ratio, nam qui aliis concionatur, non ſuam, ſed aliorum ſalutem quærit, in quo caſu non eſt licitum excommunicatis cum aliis communicare, niſi in extrema, aut graui neceſſitate, Valer. Reginald. & Mar. Alter. *loc. cit.* Soar. *d. ſect.* 2. *n.* 4. Squill. *de obligat. cleric. p.* 3. *n.* 9.

5 *Dummodo contra formam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non poteſt ingredi Eccleſiam eo tempore, quo Diuina celebrantur, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 5. *n.* 7. *col.* 3. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *n.* 21. Alio verò tempore ſine peccato Eccleſiam ingredi poteſt, & *ibi* orare, & horas Canonicas recitare ſolus, & ſine ſocio, Mari. Alter. *d. diſp.* 10. *c.* 5.

6 *Præter Baptiſma paruulorum*, &c.] Quòd autem tempore interdicti licitum erat adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi paruulis, iuxta hunc text. & etiam adultis, iuxta *cap. quoniam, hoc tit. lib.* 6. dixi ad *cap. non eſt vobis* 11. *n.* 7. *de ſponſal.* vbi etiam *n.* 8. *de Sacram. Pœnitentiæ.*

7 *Ad Confirmationem in frontibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Confirmationis Sacramentum licitè conferri poteſt tempore interdicti tam paruulis, iuxta text. *in præſenti*, quàm adultis, iuxta *c. quoniam, hoc tit. lib.* 6. & tam in Eccleſia ſpeciatim interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam ſolemniter vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, paſſim horum iurium auctoritate adæquantium duo Sacramenta Baptiſmum, & Confirmationem, ita Cou. *in d. cap alma mater. p.* 2. §. 2. *verſ. idem*, Nauar. *in manu. c.* 7. *n.* 178. Tolet. *in ſumm. lib.* 1. *c.* 53. Henriq. *in ſumm. lib.* 3. *de Confirmat c.* 6. *n.* 7. Vgol. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 7. §. 5. Saīr *eod. tract. lib.* 5. *c.* 7. *n.* 6. Auil. *eod. tract. p.* 5. *diſput.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 4. *concl.* 3. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 26. *ſect.* 1. *à num.* 7. Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 24. Bonac. *de cenſur. diſp.* 5. *punct.* 2. §. 1 *n.* 4. Ratio huius deciſionis deſumi poteſt ex *d. cap. quoniam*, ibi, *propter moræ periculum*, quamvis enim hoc Sacramentum regulariter loquendo neceſſitatis non ſit, eſt tamen complementum Baptiſmi, per illud enim baptizatos plenè fieri Chriſtianos dicit Vrbanus Pontifex *in princip. diſt.* 5. & alij ſancti Patres, quos refert Henriq. *d. lib.* 2. *c.* 1. §. 2. *iuncta lit. H*, & iuxta ſanum ſenſum contra hæreticos benè explicat Soar. *tom.* 3. *diſput.* 34. *ſect.* 2. non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptiſmus culpam originalem non remittat, quia eſt peruerſus aliquorum Hæreticorum error, ſed qui per Confirmationem Baptiſmalis gratia roboratur, & confirmatur ad benè operandum, conſtantérque credendum, & fidem Chriſtianam firmiter confitendum: quia verò ad hoc Sacramentum, ſicut & ad Baptiſmum conferendum Chriſma neceſſarium eſt, & iuxta Eccleſiæ morem in Cœna Domini ſolum confici poteſt, & veteri amplius vtendum non eſt, ideo conceſſo vſu Baptiſmi, & Confirmationis tempore interdicti, expediens, & neceſſarium fuit Chriſmatis etiam confectionem concedi, vt ait text. *in d. cap. quoniam.* Verum tamen eſt illum, qui dedit cauſam interdicto, aut qui eſt ſpeciali & perſonali interdicto ligatus, non poſſe ad hoc Sacramentum admitti, niſi prius præſtiterit condignam ſatisfactionem ab Eccleſia præſcriptam, vt aduertit Bonac. *d.* §. 1. *n.* 4. vbi *n.* 6. reſoluit perſonaliter interdictum interdicto generali perſonali, qui cauſam non dedit interdicto huiuſmodi Sacramentum miniſtrare poſſe, non verò illum, qui ſpecialiter interdictus eſt, vel cauſam dedit interdicto.

SVMMARIVM.

1 *Coniux ſi certò ſciat impedimentum Matrimonij, non debet reddere debitum, ſed potius excommunicationem pati: ſi autem hoc credat ex cauſa probabili & diſcreta, poteſt reddere debitum, non autem exigere, ſed ſi ex leui, & temeraria cauſa, depoſita conſcientia poteſt reddere, & exigere.*

2 *Condemnatus vt debitum coniugale reddat fœminæ, ſi certò ſciat eius vxorem non eſſe, nequaquam tenetur, nec poteſt ſententiæ ſtare.*

3 *Debitum reddere non poteſt coniux conſcius impedimenti dirimentis.*

4 *Coniugij ad licitum vſum prius deponendus eſt ſcrupulus, ſeu temerarium dubium.*

5 *Debitum petere non poteſt coniux dubius de valore Matrimonij, tenetur tamen reddere, intellige vt ibi.*

Cap. Inquiſitioni. XLIV.

Coniugum alter ſi certum ſciat impedimentum 1 coniugij, quamvis illud probare non poſſit, non debet reddere, & ſi cogatur ab Eccleſia, potius debet humiliter ſubire ſententiam excommunicationis quàm per copulam peccare mortaliter. Si verò credit adeſſe impedimentum ex cauſa probabili, & diſcreta, licèt non euidenti & manifeſta, poteſt reddere, ſed non petere. Si denique credit ex leui & temeraria credulitate, tunc ad conſilium ſui Paſtoris debet conſcientiam deponere, ac debitum reddere & petere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 283. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 767. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 17.

Probat hic text. quòd condemnatus, vt debitum 2 coniugale reddat fœminæ, ſi certò ſciat eius vxorem non eſſe, nequaquam tenetur, imo nec poteſt ſententiæ ſtare, & ita potius propriam ſcientiam, quàm iudicis publicam auctoritatem ſequi debet, vt per Couar. *lib.* 1. *variar. c.* 1. *n.* 2. *verſ. quintò*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 72. Couar. *de ſponſal.* 2. *c.* 7. §. 2 *n.* 7. S. Thom. 2. 2. *q.* 104. *art.* 5. *& q.* 105. *à princip.* Nauar. *in cap. ſi quis autem, n.* 81. *de Pœnit. diſt.* 7. quamvis enim Eccleſia ſecundùm allegata, & probata iubeat fieri plenariam reſtitutionem, dum de impedimento non conſtat in foro exteriori, neque illud exiſtere præſumitur, niſi probetur, nihilominus in Conſcientia tali præcepto obedire non tenetur, nec poteſt.

Quam per carnale commercium, &c.] Notatur ad hoc, 3 quòd conſcius coniux impedimenti dirimentis non poteſt debitum reddere, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 39. *n.* 5. Gutier. *eod. tract. c.* 5c. *n.* 4. Ægid *de Sacram. & cenſur tom.* 2. *diſp.* 34. *dub.* 10. *n.* 96. Bonac. *de Matrim. q.* 4 *punct.* 4. *n.* 16. vbi *n.* 17. reſoluit coniugem ſcientem Matrimonium eſſe inualidum ob impedimentum dirimens, non poſſe reddere debitum coniugi ignoranti impedimentum, ſeu inualiditatem Matrimonij, etiamſi per excommunicationem compellatur ab Eccleſia reddere, aut etiamſi ſequantur grauiſſima incommoda, ſcandala, & vitæ periculum, vt colligitur ex text. *in præſenti.* Neque obſtat excõmunicatio, qua compellitur

ab

ab Eccleſia reddere, cùm iuxta veriorem ſententiam huiuſmodi excommunicatio non liget coram Deo, ex ea ratione, quia excommunicatio iniuſta, quæ nititur falſa præſumptione, non ligat, tum quia excommunicatio ſupponit peccatum mortale, quod non adeſt in præſenti, ita tenent plures, quos refert, & ſequitur Gutier. *d. tract. de matrim. c.* 49. *n.* 1. & Bonac. *d. n.* 17. ampliantes hoc verum eſſe etiamſi Matrimonium ſit inualidum ob impedimentum iure humano inductum, contra Henriq. *in ſumma, lib.* 12. *c.* 33. *n.* 2. *in comment. lit. K.*

4 *Temerariæ credulitatis,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ad licitum coniugij vſum priùs deponendus eſt ſcrupulus, ſeu temerarium dubium explodendum, vt per Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 79.

5 *Debitum quidem reddere poteſt.*] Notatur ad hoc, quòd coniux dubius de valore Matrimonij non poteſt petere debitum antequam adhibuerit debitam diligentiam ad aſſequendam veritatem, tenetur tamen reddere alteri coniugi petenti, qui non dubitat de Matrimonij validitate, ita Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 42. Bonac. *d. punct.* 4. *n.* 3. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *q.* 5. Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *c.* 13. *à n.* 25. Poterit tamen poſt debitam diligentiam factam, ex qua veritas nondum comperta eſt, non ſolùm reddere, ſed etiam petere, vt reſoluunt Socin. *in* 4. *de Iuſtit. q.* 5. *art. vltim.* Valent. *tom.* 4. *diſp* 10. *q.* 6. *punct.* 2. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 199. Ægid. *d. diſp.* 34. *dub.* 10. *n.* 105. Sanch. *d. lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 46. quicquid dicant Rebell. *de oblig. iuſtit. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 16. *ſect.* 2. *n.* 11. Gutier. *de matrim. c.* 49. *n.* 28. Si verò ſuboriatur ſcrupulus ex leuibus indiciis de validitate Matrimonij inter vtrumque coniugem poſt illud ab iiſdem bona fide contractum, poterit vterque ad inuicem petere. & reddere, ex reſolutis per Henriq. *lib.* 11. *c.* 15. *n.* 13. Sanch. *d. diſp.* 41. *n.* 42. Ægid. *d. diſp.* 34. *dub.* 10. *n.* 10. Gutier. *d. c.* 49. *n.* 23. Bonac. *d. punct.* 4. *n.* 2.

Cap. Contingit. ij. XLV.

1 Clerici qui non geſtant Tonſuram, vel habitum clericalem, & tractant negotia ſæcularia, non amittunt priuilegium clericale, niſi ſint ter admoniti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 294. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 767. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Auil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 5. *diſp.* 2. *dub.* 13. *caſu* 4. Bonac. *in ſimili tract. diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 4. *n.* 6. Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 9. *num.* 126. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 2. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 4. *verſ.* 4. Alia de materia huius text. & an hodie requiratur trina monitio vt Clericus in minoribus amittat priuilegium fori, vide quæ dixi *ad cap. in audientia* 25. *ſup. hoc tit.*

3 *Priuilegium meretur amittere,* &c.] De hoc priuilegio dixi *in cap. tuarum, n.* 25. *ſup. de priuilegiis.*

4 *Fruſtrà legis auxilium inuocat,* &c. de hoc principio multos citaui DD. *ad capit. bonæ* 23. *ſuprà de electione.*

5 *Si ſe ipſos contempſerint emendare.*] Notatur ad hoc, quòd vt ſit locus declaratoriæ, neceſſariò exigitur contumacia, vel inobedientia, vt per Oldrad. *con.* 227. *in princip.* Caſſad. *deciſ.* 12. *n.* 2. *de reſcript. &* *deciſ.* 5. *n.* 7. *de conſtit.* & fuit reſolutum *in Calaguritana præeminentiarum* 29. *Nouembris* 1596. coram bonæ mem. Penia, *&* *in Meleuitana præſenti iuris votandi* 10. Martij 1617. coram Cardin. Sacrato, *&* *in Toletana admiſſionis* 2. *Decembr.* 1619. coram bonæ mem. Vbaldo, & *in Leodien. Canonicatus S. Pauli* 8. *Aprilis* 1622. coram R.P.D. Merlino.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati à denuntiatione repellitur qui non præmonuit, & ei communicauit.*

2 *Excommunicationis exceptio in qualibet parte litis opponi poteſt, etiam poſt concluſum in cauſa.*

3 *Excommunicatum repellere debet iudex ex officio ſuo, etſi reus nihil dicat, ſi ſit publicè denuntiatus.*

Cap. In præſentia. XLVI.

Excommunicationem obiicere non poteſt, qui non præmonuit, nec impoſuit, imò cum eo in menſa, vel in Diuinis communicauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 294. Alagoña *in compend. iuris Canon. pag.* 767. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 15. *cap.* 2. 1

In gloſſ. *Irritandum,* ibi, *exceptio excommunicationis in qualibet parte litis opponi poteſt.* Ita Ordinatio Regia Luſitanorum *lib.* 3. *tit.* 49. §. 2. *in fine,* Soar. de Pace *in tom.* 1. *p.* 1. *tempore* 5. *num.* 59. Peregr. *de iure fiſci, lib.* 3. *tit.* 11. *n.* 14. Muſcatel. *in praxi aurea crimin. p.* 3. gloſſ. *Similes, n.* 2. etiam poſt concluſum in cauſa, Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 83. *n.* 4. Amat. Roder. *in ſua pract. c.* 5. *num.* 72. 2

In ead. gloſſ. ibi, *& iudex ex officio ſuo, etſi reus nihil dicat, repellere debet excommunicatum.* Ita etiam diſponit Ordinatio Regia Luſitan. *d. tit.* 29. §. 4. *propè finem,* & reſoluunt Peregr. *d. tit.* 11. *n.* 16. Sanch. *de Matrim lib.* 3. *diſp.* 22. *n.* 36. intellige de publico excommunicato, nam dum non eſt publicatus, & denuntiatus à iudice, hodie vitandus non eſt, iuxta *Extrauagan. Ad euitanda Martini V Summi Pontif.* de qua multa tradunt Perez *l.* 1. *verſ. hodie tamen, tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 177. Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 1. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo excommunicatio,* §. 3. Soar. de Pace *d. temp.* 5. *à n.* 70. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 61. *art.* 2. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* .. *c.* 13. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 57. *n.* 12. *&* *lib.* 6. *q.* 35. Sanch. *in præcepta Decal. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 5. Cened. *ad Decretum collect.* 19. *n.* 2. *& ad Decret. collect.* 42. *num.* 7. Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 1. §. 1. *n.* 8. 3

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt doloſè permittens Clericum percuti ex quo prohibere potuit, & non prohibuit, intellige vt ibi,* & n. 2.

3 *Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur.*

4 *Delicto committendo obuiare tenetur quis, ſi commodè poteſt abſque proprio periculo.*

Cap. Quantæ. XLVII.

Excommunicatus eſt doloſè permittens Clericum percuti, ex quo prohibere poterat, & non prohibuit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 295. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 767. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. l.* 5. *tit.* 15. *c.* 3. 1

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Caiet. *verbo excommunicatio* 10. Soar. *tom.* 5. *de cenſ.* 22. *ſect.* 1. *n.* 38. Ludou. Beja *p.* 1. *caſuum conſcientiæ caſu* 60. Sayr. *in claui Regia, lib.* 10. *tract.* 2. *c.* 14 *n.* 2. *& de cenſur. lib.* 3. *c.* 26. *n.* 24. Baptiſta Coſta *de retrotract. c.* 2. *num.* 8. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effectu* 9. *n.* 61. *cum ſeqq.* Alij verò prædictam concluſionem accipiunt eo tantùm caſu, quo quis tenetur ex iuſtitia impedire, non ita tamen quando tenetur ex ſola charitate obſtare, ex quorum numero ſunt Nauar. *in manuali, c.* 27. *n.* 78. Henriq. *in ſumma, lib.* 14. *c.* 12. Molin. *de Iuſtit. tom.* 4. *diſp.* 33. *memb.* 5. *n.* 6. Auil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 8. quos refert & ſequitur Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 3. *n.* 5. quibus adde Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 6. ſic intelligentes text. *in præſenti*; ſed prior opinio verior, & literæ text. magis conformis. Vtrùm, & quando ratum habens percuſſionem Clerici incurrat maiorem excommunicationem, vide Soar. *d. ſect.* 1. *num.* 55. Molin. *d. diſp.* 33. *& eod. tom.* 4. *diſp.* 52. *n.* 4. Sayr *d. c.* 26. *num.* 52. Bonac. *d. puncto* 3. *n.* 7. cum aliis citatis *in collect. ad cap. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. *num.* 44. vbi *n.* 48. de præſtante auxilium, vel conſilium percutienti clericum.

3 *Fauentes, & conſentientes*, &c.] Notatur ad hoc, quod agentes & conſentientes pari pœna puniuntur, ſi conſentientes cooperentur ad delictum, ſaltem præſtando auctoritatem; vt per Auiles *ad c.* 1. *Prætor. n.* 7. *fol.* 58. *verſo*, Flores de Mena *variar. lib.* 2. *quæſt.* 18. *num.* 41. & alios relatos *ad cap.* 1. *ſupra de officio delegati.*

4 *Eos delinquentibus fauere.* &c.] Notatur ad hoc, quod tenetur quilibet, ſi poſſit abſque periculo, & commodè id valeat efficere, delicto committendo obuiare, proximumque ab iniuria defendere, vt per Couar. *in reg. peccatum, p* 2. *§.* 3. *n.* 4. Perez *l.* 1. *gloſſ.* 1. *pag.* 67. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin.* Gutier. *Canon. lib.* 2. *c.* 6. *num.* 104. *cum ſeqq.* & latè dixi ad *cap. ſicut dignum, §. illi etiam ſup de homicidio*, vbi multipliciter explicaui.

5 In gloſſ. *Interpretans.*] Circa materiam huius gloſſ. vide facta *in d. §. illi etiam.* Et quatenus dicit pro defenſione alterius licitum eſſe accipere pecuniam, vide Couar. *d. §.* 3. *n.* 4. *verſ. hic profectò*, Farin. *in praxi crim. p.* 5. *q.* 125. *n.* 275.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Monitio & citatio præmittenda eſt ad excommunicationem ferendam.*
3 *Excommunicari quis non poteſt pro peccato præterito, niſi prius moneatur.*
4 *Monitiones præcedentes excommunicationem debent eſſe tres, vel vnica, quæ tres complectatur.*
5 *Excommunicatio tenet, licèt in ea ordo iudiciarius non ſeruetur.*
6 *Excommunicari abſque monitione in quibus caſibus quis poſſit, oſtenditur.*
7 *Excommunicationis ſententiam non præmiſſa competenti admonitione in aliquem promulgans, quam pœnam incurrat, oſtenditur.*
8 *Abſolutio datur abſque partis citatione vbi periculum eſt in mora.*
9 *Excommunicans, vel ſuſpendens aliquem iniuſtè, tenetur ei reſarcire damnum, & intereſſe.*
10 *Excommunicatus iniuſtè poteſt iuriſdictionem Eccleſiaſticam vbique exercere.*

Cap. Sacro. XLVIII.

PRælatus excommunicare non poteſt niſi præmiſſa 1 competenti monitione coram perſonis idoneis, per quos ſi neceſſe fuerit, poſſit monitio probari; ſi verò contra præſumpſerit, ingreſſus Eccleſiæ per menſem vnum ei interdici debet, etiamſi excommunicatio ſit iuſta, & aliis pœnis erit mulctandus, ſi ita expedire iudicabitur. De excommunicante ſine manifeſta, & rationabili cauſa, & requiſito humiliter non curante abſque grauamine proceſſum reuocare, poteſt grauatus conqueri apud ſuperiorem, qui ſi non eſt periculum in mora, illum remittere debet cum ſuo mandato ad executorem ab eo abſoluendum intra certum terminum competentem, alioquin ipſe per ſe, vel per alium abſoluat recepta cautione ſufficiente. Quando verò contra exequutorem conſtat de excommunicatione iniuſta, excommunicator condemnari debet ad intereſſe excommunicato, & arbitrio ſuperioris puniri pro qualitate culpæ, quia eſt grauis culpa excommunicare inſontem, niſi errauerit ex cauſa probabili, maximè ſi ſit bonæ opinionis. Si conquerens nihil rationabile probet contra ſententiam excommunicationis, debet & ipſe ad intereſſe condemnari, & arbitrio ſuperioris puniri, niſi probabilis error ipſum excuſet, & compelli per cautionem receptam ſatisfacere id, pro quo fuit excommunicatus, vel reduci in executionem donec ſatisfecerit. Denique ſi excommunicator cognoſcens ſuum errorem eſt paratus reuocare ſententiam, & excommunicatus appellat, non eſt audiendus, niſi error ſit talis de quo meritò dubitatur, & tunc abſoluat accepta cautione quòd coram iudice appellationis, vel eius delegato parebit iuri, & ſic non ſubiacebit pœnæ præſcriptæ, & caueat ne mentiatur malitiosè in præiudicium alterius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 295. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 768. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. generali Lateranen. ſub Innoc.... *cap.* 27. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 14. *cap.* 5.

Niſi competenti admonitione præmiſſa.] Notatur ad 2 hoc quòd præmittenda eſt monitio, & citatio ad excommunicationem ferendam, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 9. *n.* 4. Nauar. *in manuali, c.* 27. *n.* 11. *& conſ.* 4. *ſub hoc tit. n.* 1. *in antiquis*, Tolet. *in ſumma, lib.* 1. *c.* 9. Gutier. *Canonic. lib.* 2. *c.* 16. *à princ.* Vgol. *de cenſur. tabul* 1. *c.* 18. *à princip.* Soar. *eodem tract. diſp.* 3. *ſect.* 8. *à princ.* Auil. *eodem tract. diſp.* 1. *c.* 5. *dub.* 7. *cum ſeqq.* Sayr. *eodem tract. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 14. *& c.* 12. *n.* 5. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canon. §.* 4. *num.* 17. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 59. *art.* 3. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo excommunicatio, num.* 3. Farinac. *fragment. crimin. p.* 1. *lit. E, num.* 18. Et excommunicatio pro culpis præteritis non debet ferri niſi præcedentibus tribus monitionibus cum ſuis interuallis, vt tenent Miranda *in manuali Prælatorum, tom.* 2. *quæſt.* 35. *art.* 3. *concl.* 3. Praxis Epiſcopalis *part.* 1. *verbo excommunicatio*, non poteſt enim quis excommunicari pro peccato præterito niſi priùs moneatur, *cap. Romana, §. caueant, hoc tit. lib.* 6. Couar. *d. §.* 9. *n.* 4. *§.* 10. *à num.* 1. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 5. *à num.* 6. Bellet. *d. §.* 4. *num.* 32. & huiuſmodi concluſio rectè intelligitur quando pro præteritis culpis lata eſt excommunicationis ſententia, ſecus ſi pro futuris, quia tunc nulla eſt neceſſaria monitio, vt per Innoc. Ioan. Andr. & Anch.

hic

hic, Lap. & alios, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tit.* 41. *num.* 11. *tom.* 1.

4 Monitiones autem debent eſſe tres, vel vnica, quæ tres complectatur, *cap contingit, il.* 2. & *ibi* gloſſ. *verbo tertiò, ſup hoc tit. text. in præſenti*, Couar. *d.* §. 9. *num.* 5. Henriq. *conſil.* 58. *ex n.* 6. Bellet. *d.* §. 4. *n.* 21. vbi aduertit, quòd in prima monitione, ſiue citatione præfigitur terminus ad quid faciendum, ſiue ab eo abſtinendo: in ſecunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum cauſam, quare non debeat excommunicari, ſeu in excommunicationem comminatam incurſus declarari: in tertia denique vt compareat ad videndum, ad audiendum ſe excommunicari, & ſucceſſiuè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, cædulones decerni, & affigi ad loca ſolita, & conſueta ciuitatis, &c. quæ quidem monitiones nunquam præſumuntur ex reſolutis per Roder. Soar. *alleg.* 13. *n.* 8. Notandum tamen eſt, quòd illæ tres monitiones, quæ fieri debent in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum interuallum, Felin. *hic num.* 1. *verſ. nota, & gloſſ. hic verbo competenti*, Couar. *d.* §. 9. *n.* 5. Gratiat. *ad Veſtr. in pract. Ciuili, lib.* 7. *cap. fin. n.* 29. Sayr. *d. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 32. *&* 33. Bellet. *d.* §. 4. *n.* 39. vbi etiam cum Hoſtienſ. dicit huiuſmodi tempus, ſeu interuallum inter monitionem & monitionem eſſe arbitrarium iudici. An autem hæc monitio fieri debeat perſonaliter, & non ad domum, vide Bellet. *d.*
5 §. 4. *à num.* 44. Farinac. *d. lit. E, n.* 16. Et quamuis monitiones prædictæ omiſſæ fuiſſent, ordoque excommunicandi iudiciarius non ſeruetur, tenet tamen excommunicatio, licèt non ſit rectè lata, gloſſ. *hic verbo iuſta*, & Felin. *num.* 3. & Abb. *num.* 9. Couar. *d.* §. 9. *num.* 7. Sayr. *d. cap.* 12. *num.* 26. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 4. Gabr. *commun. lib.* 2. *tit. de citat. concl.* 1. *num.* 155. Rendina *in prompt. tit.* 41. *num.* 5. Bellet. *d. tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 4. *n.* 38. quamvis non deſint qui contrarium teneant, videlicet Vict. *in ſumm. de excommun. num.* 6. Soar. *de cenſuris, diſp.* 3. *ſect.* 12. *num.* 3. Sot. *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 3. quorum opinio probabilis, & in puncto iuris verior eſt, vt dixi *ad cap.* 26. *de appellat.* vbi latè, & *ibi* dictis adde Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excommun. lib.* 3. *diſp.* 3. *c.* 3. 4. *&* 5.

Sed diſtinctione opus eſſe probabilius nunc mihi videtur, nam vel agitur de monitione Canonica, id eſt, trina, de qua in hoc text. & certiſſimum eſt quòd ſine illa valent cenſuræ, quamvis iniuſtæ ſint, vt ex text. *in cap. Romana, verſ. ſed nec, hoc tit. lib* 6. notauit *ibi* gloſſ. *verbo iniuſta*, & gloſſ. *verbo probari poſſit, in præſenti, cum ſimilibus*, quas refert, & communiter receptas teſtatur Couar. *d.* §. 9. *n.* 7. Vgolin. *de cenſuris, tab.* 1. *cap.* 18. *n.* 4. Gutier. *canonic. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 4. *& lib.* 2. *c.* 16. *à princip.* Soar. *de cenſuris, diſp.* 3. *ſect.* 12. *à princip. & n.* 3. A qua tamen generali doctrina excipiuntur aliqui caſus, in quibus lex Canonica ſpecialiter decernit nullas eſſe cenſuras prolatas ſine trina monitione. Primus eſt quando iudex maiorem excommunicationem profert in participantes cum excommunicato, vt decidit *in cap. ſtatuimus, hoc tit. lib.* 6. explicant Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 4. *verſ. quintus*, & poſt Vgolin. Gutier. *d. c.* 4. *n.* 31. Soar. *n.* 4. *dictis locis*. Secundus, quando cauſa alicui delegato committitur adiecta clauſula, vt Canonica monitione præmiſſa cenſuras proferat, quamvis enim quando ſimpliciter cauſa delegatur, verior ſit ſententia contra nonnullos, quod cenſuræ à delegato prolatæ ſine trina monitione valeant, vt communis de Ordinariis reſoluit, vbi tamen clauſula illa adiicitur, cenſetur ſuperior delegans formam præſcribere, qua omiſſa annullatur ſententia, iuxta reg. text. *in cap. cùm dilecta, de reſcript.* ex quibus cum communi ſententia ita reſoluit Couar. *num.* 8. & poſt Nau. Vgolin. *n.* 4. Soar. *n.* 6. *dictis locis*, qui ſatisfaciunt argumento ex reg. quòd ea, quæ tacitè inſunt ſi exprimantur, nihil operantur, de qua *in l.* 3. *ff. de leg.* 1. *cum ſimilibus*.

Quando verò agitur de vna monitione, vtrùm ſcilicet valeant cenſuræ, hoc eſt, nulla omnino monitione præcedente, tota eſt controuerſia: partem enim affirmatiuam, quòd valeant, tenere videntur Nau. *d. c.* 27. *n.* 11. Vgolin. *d. n.* 4. Pro quibus primò facit doctrina gloſſarum *in præſenti, & in d. c. Romana*, deinde vrget text. *in c. cum ſit Romana*, §. *vlt. de appellat* dum inquit Apoſtolum Paulum excommunicaſſe quendam abſentem, & irrequiſitum. Tandem facit text. difficilis *in cap. illud, de clerico excommun.* ibi, *monitione non præmiſſa*, iuncto fine, vbi clarè probatur excommunicationem ſic latam valuiſſe. Sed contraria ſententia verior, & receptior eſt, vt docent Vict. *in ſumm.* §. 335. Viuald. *in candelabro aureo*, vbi *de excommunic. n.* 115. *&* 118. Henriq. *c.* 17. §. 3. Gutier *d. c.* 16. *n.* 18. Sà *verbo excommunicatio, n.* 7. Soar. *ſect.* 12. *num.* 6. *dictis locis*, & efficaci ratione oſtenditur, quia cenſuræ omnes contumaciam requirunt neceſſariò ex principiis in materia cenſurarum, quæ ſanè non aliter poteſt apparere, quàm ſi monitus ab Eccleſia eam non audiat, vt ex dictis conſtat. Neque contrarium voluit Nauar. intelligitur enim ſecundùm Viuald. quod loquatur de trina monitione ſine qua cenſuras valere concedimus, patetque ex eod. Nau. *d. n.* 11. benè reſoluente nullum eſſe præceptum iudicis pro exequutione ſententiæ iubentis ſoluere ſub excommunicatione ipſo facto intra certum terminum, ſi non adiiciatur clauſula iuſtificatiua, quam vſus Eccleſiæ obſeruat, vt intra eundem terminum proponat iuſtas cauſas, ſi quas habuerit contra tale præceptum; quod etiam plenè reſoluit idem Nauar. *in cap. cùm contingat, cauſa* 1. *nullit. num.* 4. *iunctis* reſolutis *cauſa* 5. *n.* 9. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 18.

Non obſtat *d. cap. cùm ſit Romana*, §. *vlt.* nam omiſſa reſponſione Butr. Felin. & aliorum, quos refert Couar. *d.* §. 9. *num.* 6. exiſtimantium peccatum ibi fuiſſe notorium, ac proinde monitionem neceſſariam non eſſe; meliùs reſpondetur D. Paulum prius, ſæpiuſque monuiſſe Corinthium illum notorie in fornicatione perſeuerantem, quòd S. Thomas colligit ex verbis eiuſdem Pauli *ead. epiſt.* 1. *ad Corinth.* 5. vbi poſt illa verba: *Ego quidem abſens corpore, &c. tradere huiuſmodi hominem Satanæ*, inferiùs addit, *ſcripſi vobis in epiſtola ne commiſceamini fornicariis*, & infrà, *nec cibum ſumere*, atque ita apertè mentionem facit alterius epiſtolæ in qua excommunicandum fornicarium illum monebat, quod etiam Vgolin. confirmat ex verbo, *irrequiſitum*, quo Pontif. vtitur *in d.* §. *vlt.* quod natura ſua repetitionem, ſeu reiterationem importat. Nec etiam obſtat difficilior text. *in d. cap. illud*, reſpondent enim DD. communiter contumaciam ibi fuiſſe notoriam, vt per Couar. *d. num.* 6. Ego verò aduertendum duxi excommunicationem ibi latam fuiſſe non ab Epiſcopo executore, ſed ab ipſo Romano Pontif. cum clauſula, niſi infra viginti dies, vt ex text. ibi, *Niſi dictus Epiſcopus infra viginti dies*, &c. eum excommunicatum publicè denuntiaret, quæ clauſula, *niſi infra viginti dies*, ſufficienter habet monitionem, reſoluunt DD. de clauſula iuſtificatiua agentes, atque ideo quamvis pars allegaret defectum monitionis, Pontifex in deciſione ad id minimè attendit, ſed ſolùm dubitandi rationem ponit in modo probationis, quod ſcilicet ſententia ad partis notitiam peruenerit per ſolam famam.

6 Dantur tamen aliqui caſus, in quibus excommunicari quis poteſt abſque monitione, Primus eſt, quando fertur excommunicatio ab Epiſcopo, non vt iudex, ſed vt pars ad defenſionem iurium Epiſcopalium, ſcilicet contra occupantem res Eccleſiæ, ſiue turbantem iura Eccleſiæ, ita Felin. *hic num.6. & in cap. cùm ſit Romana, num.16. de appellat.* Innoc. *in cap. venerabili, n.3. &* 4. vbi etiam Abb. *num.3.* & Butr. *de cenſibus*, Lap. *allegat.73.* Secundus quando fertur excommunicatio contra occultantes iniuſtè bona, & terras Eccleſiæ Romanæ, Hoſt. & Felin. *in c.cùm olim, de iudic.* Tertius, quando iudex Eccleſiaſticus præcipit aliquid, quod ad eius officium pertinet, ſi non pareatur poteſt excommunicare abſque alia monitione facienda ſuper emendatione criminis commiſſi, quia verè ille contumax eſt, ſatis enim monet iudex eo ipſo, quòd iuſtè aliquid præcipit, vel prohibet, ita Innocent. *in cap. ex parte, num.4. de verborum ſignificat.* Franch. *in d.cap. Romana, §.fin.* Auila *de cenſuris, part.2. cap.5. diſp.1. dub.10. §. ex dictis*, Coriolan. Capuccin. *de caſib. reſeruat. part.1. ſect.1. art.25. num.11.* vbi *n.12.* cum Ludouic. Mirand *in manuali Prælatorum, tom.2. q.35. art.3. concluſ.3.* idem dicit de excommunicatione lata à Prælatis per modum præcepti. Quartus quando periculum eſt in mora, poteſt quis excommunicari ſine monitione, gloſſ. *verbo temerarius, in cap. cùm medicinalis, hoc tit. lib.6.* Felin. *hic n.4.* Nauar. *in cap. cùm contingat quinta cauſa nullitatis, n.1. de reſcript.* Quintus quando delictum eſt commiſſum in præſentia iudicis, Felin. *hic num.7 & 8.* Butr. *in cap. ad Apoſtolica, colum.1. de except.* Sextus quando iudex excommunicat excommunicatum à iure, *cap. reprehenſibilis*, & *ibi* Abb. *num.6. & 7. de appellat.* Couar. *d. §.9. num.5. verſ. trina verò monitio*, in his enim caſibus, quibus generali ſententia, ſeu ſtatuto fertur excommunicatio, ſufficiens reperitur monitio cùm lex, ſtatutum, ſeu ſententia ſemper clamet, & moneat ſubditos à peccato illo abſtinere, *l. Adriani, C. de hæretic.* quo pacto intelligenda eſt communis DD. reſolutio aſſerens pro furtis occultis per generalem ſententiam cenſuras ſine monitione ferri poſſe, vt docuerunt Innoc. *in præſenti*, & Felin. *num.5.* Nauar. *de cauſa 5. nullit.* Gabr. *commun lib.2. ſub tit. de citat. concluſ.1. n.155.* Vgolin. *d. cap.18. num.2. ad fin.* Qua etiam ratione beneficiarius non ſoluens penſionem in termino in Bullis præfinito ſine alia monitione excommunicationem ipſo facto apponi ſolitam incurrere debuit, quia dies illa monet, & interpellat, *cap potuit, in fine, de locato*, quamvis ſtylus Curiæ obſeruet, vt non cenſeatur incurſa, niſi penſionarius declarauerit, vt teſtatur Caſſad. *deciſ.1. num.3. de locato*, Nauarr. *in man. cap.23. n.104. & cap.27. num.15.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.33. lit. R, verſ. erit ſimiliter.* Ex dictis etiam facilè intelligitur difficilis text. *in d.cap. reprehenſibilis*, ibi *niſi fortè*, &c. vt ſcilicet intelligat de cenſuris à Canone ipſo iure prolatis, in quibus ſpecialis monitio neceſſaria non eſt, ſed ſufficit illa generalis, dum lex ſemper clamat, & monet, vt optimè interpretatur Couarr. *d. num.5. verſ. trina*, Vgolin. *d.cap.18. num... verſ.3.* quicquid anxiè in illius interpretatione laboret Soar. *tom.5. diſp.3. ſect.10. à num.13.* Septimus, quando Prælatus Regularis excommunicat ſubditum ſuum, quia illum corrigens non procedit vt iudex formaliter, Felin. *hic num.7. verſ. quintò fallit*, & Lap. *d. allegat.73.* Et aliqua circa hanc materiam habes *ad c.26. de appellat.*

7 *Ingreſſum Eccleſiæ per menſem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd præſumens ſententiam excommunicationis promulgare in aliquem, niſi competenti admonitione præmiſſa, & præſentibus perſonis idoneis, per quas ſi neceſſe fuerit probari poſſit monitio, etiamſi iuſta fuerit excommunicationis ſententia, interdicti & ingreſſus Eccleſiæ per menſem vnum pœnam incurrit, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.3. n.68. verſ. ſecundò*, vbi etiam aduertit verbum, *præſumpſerit*, de quo *in præſenti*, indicare quòd ad hoc incurrendum requiratur vt iudex ex certa ſcientia, directáque voluntate agat.

Qui ſi abſque periculo moræ, &c.] Notatur ad hoc, 8
quòd vbi periculum eſt in mora, abſolutio datur abſque partis citatione, ita gloſſ. *verbo non relaxes, verſ. niſi periculum, in c.3. de officio Ordinarij*, Franch. *in cap. qua fronte 25. de appellat. ſub n.31. verſ. & hoc niſi periculum*, vbi etiam Butr. *ſub n.31.* Imola *n.9.* ac alij, quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.4. c.70. n.5.*

Cùmque aduerſus excommunicatorem, &c.] Notatur 9
ad hoc, quòd excommunicans, vel ſuſpendens aliquem iniuſtè, tenetur ei reſarcire damnum, & intereſſe, vt per Perez *tit.5. lib.8. Ordin. pag.181.* Farinac. *d. lit. E, à n.42.* Sayr. *d. lib.1. c.18. num.16.* Monet. *de diſtribut. quotid. part.2. quæſt.15. num.45.* vbi intelligit de expenſis litis, & aliis ſimilibus: vel etiam de fructibus, & diſtributionibus quotidianis, duplex enim actio competere poterit huic iniuſtè excommunicato, altera contra excommunicantem, & ſuſpendentem iniuſtè, altera verò contra eos, qui redditus huiuſmodi perceperunt, neque enim nouum plures actiones pro eadem re contra plures perſonas alicui competere poſſe, vt conſtat ex *l. etiam, & l. fin. C. ſi tutor & cur. l.3. ff. eod.* latè Anton. Ricciul. *d. lib.4. c.14. num.33.*

SVMMARIVM.

1 *Heretici, & quicunque violatores Eccleſiaſticæ libertatis excommunicantur.*

2 *Excommunicationem incurrunt qui ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem.*

3 *Statutum, quòd exceptio excommunicationis opponi non poſſit, inualidum eſt.*

4 *Statuta vel conſuetudines facientes ſeruari contra libertatem Eccleſiaſticam ſunt excommunicati.*

Cap. Nouerit. XLIX.

Honor. III.

HÆretici omnes vtriuſque ſexus, fautores & receptatores, & defenſores eorum excommunicantur, item & ij, qui faciunt ſeruari ſtatuta edita, & conſuetudines introductæ contra libertatem Eccleſiæ, necnon & ſtatutarij, & ſcriptores ſtatutorum, Poteſtates, Conſules, & Rectores, Conſiliarij locorum, vbi huiuſmodi ſtatuta, & conſuetudines editæ fuerint, vel ſeruatæ, & ij, qui ſecundùm illa præſumpſerint iudicare, vel in publicam formam ſcribere indicata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Caſal. *in annot.* Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.296.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.766.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* 1

Necnon & qui de cætero, &c.] Excommunicantur omnes hic, qui de cætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem, de qua excommunicatione latè Mar. Alter. de 2

*de cenſ.tom.*1*.lib.*5*.diſp.*16*.c.*4. vbi aliquas quæſtiones ad materiam huius text. reſoluit, & oſtendit in quo differat excommunicatio lata in hoc text. ab excommunicatione Bullæ in Cœna Domini.

3 *Contra Eccleſiæ libertatem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet ſtatutum, quòd exceptio excommunicationis opponi non poſſit, quia eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam, vt per Rebuff. *in tract. except. n.* 208. Quare minus piè exceptio excommunicationis non admittitur apud illos, de quibus Couar. *lib.*1*.var. c.*18*.n.*5.Tiraq.*de retract.tit.*1*.§.*1*.gloſ.*9*. n.fin.* Rebuff. *vbi proximè,n.*207*.& in declarat. arboris,n.*5*. & de reprobat.teſtium,n.*202. Azeued.*l.*2*. n.*8*.tit.*8*. lib.*4*. noua recop.*

4 *Vel ſeruat.*] Notatur ad hoc, quòd facientes ſeruari ſtatuta, vel conſuetudines contra Eccleſiaſticam libertatem ſunt excommunicati, vt per Nauar.*in manuali*, *c.*27*.n.*118.Clar.*in §.fin.q.*77*.n.*28.

SVMMARIVM.

1 *Fratres Hoſpitalis Hieroſolymitani excommunicati pro iniectione manuum in clericum abſolui poſſunt per eorum Priorem,niſi exceſſus fuerit difficilis,& enormis.*

2 *Regulares ſeſe percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt, niſi exceſſus extiterit enormis.*

3 *Magiſter,& Fratres Hieroſolymitani, ſi ſint Sacerdotes, poſſunt ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſoluere.*

4 *Abſolutio ab Excommunicatione quoad forum iudiciale dari poteſt ab illo, qui iuriſdictionem habet, licèt preſbyter non ſit.*

5 *Statuaria depoſitio, ſeu lex muncipalis loquens in vxore, habet locum in ſponſa.*

Cap. Canonicas. L. *Honor. III.*

1 FRatres Hoſpitalis Hieroſolymitani ſi ſe inuicem percuſſerint, & exceſſus non ſit difficilis, & enormis,non ſunt mittendi Romam,ſed eorum Prior, qui ſolet eſſe Preſbyter,eos abſoluere poteſt. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innoc.Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt.Butr.Anch.Panorm.Felin.Mar.Soc.Viu.*in ration. lib.*5*.iuris Pontif.pag.*297.Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*769.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2.

2 Probat hic text. Regulares ſeſe percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſe, niſi exceſſus extiterit enormis, vt per Bellet.*diſquiſit.cleric.p.*1*. tit.de fauore clericorum Canonis*, *§.*3*.n.*3.

3 *Nos ergo ad vos.*&c.] Notatur ad hoc,quòd Magiſter,& fratres Hieroſolymitani, ſi ſunt Sacerdotes, poſſunt ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſoluere, vt per Sylueſt.*in ſumma*, *verbo abſolutio* 4. *n.*3. Bellet. *d. §.*3*.n.*6.

4 *Præſbyter eſſe debet.*] Intelligitur de abſolutione quoad forum pœnitentiale,vt per Couarr. *in cap. alma mater,p.*1*.§.*11*.n.*10. nam quoad forum iudiciale dari poteſt abſolutio ab excommunicatione ab illo, qui iuriſdictionem habet, licèt Preſbyter non ſit, quia excommunicatio eſt iuriſdictionis,Abb.*in cap.ab excommunicato*, *n.*16*.de reſcript.*Bellet.*diſquiſit.cleric.p.*1*.tit. de fauore clericorum Canonis,§.*4*.n.*54.

5 In gloſ. *Duximus*, ibi, *intelligendum eſt de ſponſa.* Notatur ad hoc, quòd diſpoſitio ſtatutaria, ſeu lex municipalis loquens in vxore,habet quoque locum in ſponſa,vt per Tiraq.*de iure mariti,gloſ.*2*.n.*1. Cald.Pereira *in l.ſi curatorem*, *verbo leſis*, *n.*127*. verſ. ex quo eleganter.*

Cap. Super eo. LI.

MOnachi nonnulli Græci excommunicati ob percuſſionem clericorum, qui non poterant induci ad iurandum ſecundùm formam *c. ex tenore*, *eod.* poſſunt pro illa vice abſolui cum ſola promiſſione manuali, quia aliquando conſideratis circunſtantiis locorum, & qualitatibus temporum aliquid detrahendum eſt ſeueritati.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq. Innoc. Collect.Zabar.Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anch. Panorm. Mari. Socin. Viuian.*in ration.lib.*5*. iuris Pontif. pag.*297. Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*770.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1. 1

SVMMARIVM.

1 *Abſolui quis poteſt ad cautelam, præſtita cautione, de parendo mandatis Eccleſiæ, vbi dubitatur de viribus ſententiæ*, & n.2.

3 *Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare.*

Cap. Venerabili. LII.

EPiſcopus quando fert ſententiam, v. g. ſuſpenſionis contra aliquem, Papa ſolet illam relaxare ad cautelam, præſtito iuramento per ipſum condemnatum quòd parebit mandatis Epiſcopi,quando Epiſcopo conſtabit de cauſa culpabili, ob quam eſt lata ſententia.Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Hoſt.Butr.Anch.Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian.*in ration.lib.*5*.iuris Pontif. pag.*297. Alagona *in compend. iuris Canon.pag.*770. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.*1. 1

Probat hic text.vbi dubitatur de viribus ſententiæ, poſſe quem abſolui ad cautelam præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, vide Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *c.*67*.n.*65.vbi etiam dicit huiuſmodi cautione præſtita litigandum eſſe ſuper veritate rei, & ſi fuerit repertus culpabilis, compelletur ſatisfacere, aliàs abſoluetur in totum. 2

In præfatum Epiſcopum ab eodem Archiepiſcopo,&c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, vt per Dec.*in c.*1*.de iudic.n.*29*.in* 2*.lect.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum*, *lib.*2*.c.*4*.ſub n.*18. Bottæ.*in ſynodo*, *p.*1*. num.* 45*. cum ſeqq.* Stephan. Quarantam *in ſumma Bullarij*, *verbo Archiepiſcopi auctoritas*, *num.*8. 3

SVMMARIVM.

1 *Officiales laicorum in quibus ſunt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicantur, niſi &c.*

2 *Conſuetudo, quæ eſt contra libertatem Eccleſiæ, vel eidem oneroſa, non valet.*

3 *Conſuetudini vti reprobæ quando derogatur, cenſetur quoque conſuetudini futuræ derogatum.*

Cap. Grauem. LIII.

COnſiliarij, & officiales ciuitatis ſi non deleant de libris ſuis ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, & futurum non caueant, excommunicandi ſunt, 1

ſunt, & ſtatuarij ſi habeant feuda Eccleſiaſtica, illis priuari debent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 298. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 770. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Eccleſiaſticæ libertatis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd conſuetudo quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vel eidem oneroſa, non valet, ita Duen. *reg.* 143. Bero. *conſil.* 31. *n.* 12. *verſ. præterea, & n.* 17. *vol.* 1. Ioan. Lup. *in tract. de libertate Eccleſiaſt. q.* 6. *n.* 4. *&* 5. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de exempt. cleric. ab oneribus publicis*, §. 1. *n.* 10. & iterum *tit. de fauore clericorum perſonali*, §. 3. *n.* 23. aduertit *ibi* poſt Couar. *lib.* 3. *var. c.* 13. *concl.* 4. &
3 Azor. *inſtit. moral. p.* 1 *lib.* 5. *c.* 18. *in fine*, quòd quando etiam ſimpliciter à lege derogatur conſuetudini vti reprobæ, & malæ, cenſetur quoque conſuetudini futuræ derogatum.

4 In gloſſ. *Priuatos*, ibi, *ipſo iure*, &c. Vide Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur*, *n.* 33. *C. de reuocandis donat.*

SVMMARIVM.

1 *Communicare cum excommunicatis licitum eſt in iis quæ ad eorum correctionem, abſolutionem, & ſalutem animarum pertinent*, & n. 2.
3 *Prædicator accipere poteſt neceſſaria ad ſuſtentationem vitæ, & ſtudiorum ſuorum.*
4 *Eccleſiæ miniſtri non debent accipere etiam datum in eleemoſynam ab excommunicato.*
5 *Clericum percutiens zelo bono, ſcilicet correctionis cauſa, excommunicationem non incurrit.*
6 *Pater abſque incurſu excommunicationis poteſt filium Clericum verberibus afficere.*
7 *Clerici ſeniores ex officio quod habent in Eccleſia, poſſunt cum moderamine corrigere, & verberare Clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos in Eccleſia officium turbantes.*
8 *Magiſter, vel Prælatus poteſt corrigere Clericum cauſa correctionis ſine periculo excommunicationis.*

Cap. Cum voluntate. LIV.

Gregor. IX.

1 Alloquens cum excommunicato de pertinentibus ad abſolutionem, vel ad ſalutem animæ, licèt interponat alia verba incidenter, vt apud eum magis proficiat, non fit excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 298. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 770. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Probat hic text. licitum eſſe communicare cum excommunicatis in his, quæ ad eorum correctionem, abſolutionem, & ſalutem animarum pertinent, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 1. *in fine.* Nauar. *in manuali, c.* 10. *n.* 3. Ant. Rice. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *c.* 55. *n.* 1. Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excomm. lib.* 1. *diſp.* 9. *c.* 1. *verſ. excommunicatus.*

§. Prædicatores.

Prædicatores qui penes excommunicatos, vel detentores rerum alienarum prædicant, vel audiunt Confeſſiones, licitè poſſunt eleemoſynas ab illis expendere, præſertim ſi aliàs non valeant ſe ſuſtentare in illo loco, quia quaſi gerunt curam, vel cauſam illorum dominorum. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Præſertim cùm aliàs non valeant, &c.] Notatur ad 3
hoc, quòd Concionator accipere poteſt neceſſaria ad ſuſtentationem vitæ, imò & ſtudiorum ſuorum, ſi conſuetudo habeat, vt per Soar. *tom.* 1. *de Religione, l.* 4. *de ſimonia, c.* 18. *n.* 23. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 216.

Eleemoſynas licitè, &c.] Ergo Eccleſiæ miniſtri non 4
debent accipere etiam datum in eleemoſynam ab excommunicato, quia in præſenti hoc tanquam priuilegium conceditur Prædicatoribus, vt aduertit Valer. Reginald. *in d. praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 14. quod benè explicat Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excomm. lib.* 1. *diſp.* 12. *c.* 4. *verſ. probatur ſecundò.*

§. Si qui.

Probat hic §. percutientem Clericum zelo bono, 5
ſcilicet correctionis cauſa, excommunicationem non incurrere, vt per Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 9. *n.* 224. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 3. vbi intelligit, dummodo correctio ſit moderata, aliàs ſecus. Vnde patrem abſque 6
incurſu excommunicationis poſſe filium Clericum verberibus afficere, tenent Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 14. *n.* 6. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 2. *c.* 21. *q.* 6. Aloyſ. Rice *in praxi aurea reſol.* 453. *n.* 4. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 5. vbi ſecus tenetur quando filius eſt Clericus in ſacris. Vide tamen quæ dixi *in collect. ad cap. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. *n.* 67. *&* 68. Sic etiam ſine periculo ex- 7
communicationis Clericos ſeniores ex officio, quod habent in Eccleſia, poſſe cum moderamine corrigere Clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos in Eccleſia officium turbantes, & illos verberare & expellere, tenent *hîc* gloſſ. *verbo in minoribus Ordinibus*, & Hoſt. *n.* 7. *&* 8. Bart. *in tract. de carcer. n.* 22. quos refert Bellet. *d.* §. 2. *n.* 4. Carol. de Graſſis *d. effectu* 9. *n.* 231. Sic 8
etiam Magiſtrum, vel Prælatum poſſe percutere Clericum etiam in ſacris conſtitutum cauſa correctionis ſine periculo excommunicationis, tenent Maſcard. *de probat. concluſ.* 996. *n.* 19. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 7. nam Abbas Monachum ſuum corrigere poteſt, & debet, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 364. *n.* 11. *&* 12.

In gloſſ. *Cauſam*, in fin. ibi, *& eſt argumentum quod* 9
ille, qui gerit, &c. ita explicat Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *c.* 12. *n.* 56.

SVMMARIVM.

1 *Communicans excommunicato in crimine damnato incidit in excommunicationem maiorem.*
2 *Clericus carnaliter cognoſcens mulierem excommunicatam propter ſuum concubinatum, vel alterius Clerici, aut Laici, dicitur in crimine communicare, ac proinde maiori ligatur excommunicatione.*
3 *Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine, propter quod fuit excommunicatus, maiorem incurrit excommunicationem.*

Cap. Si concubinæ. LV.

Communicantes cum criminoſis in eodem crimine incidunt in eandem ſententiam criminoſorum, v. g. concubinæ Clericorum fuerunt excommunicatæ, quia non receſſerunt à Clericis concubinariis, qui accedunt ad ipſas, ſunt quoque excommunicati 1

municati, quia participant criminoſis in crimine. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 300. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 771. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2.

2 Collige ex text. clericum carnaliter cognoſcentem mulierem excommunicatam propter ſuum concubinatum, vel alterius clerici, dici in crimine communicare, ac proinde maiori ligari excommunicatione, vt per Iul. Lauor. *de Iubilæo, & Indulgent, part.* 2. *c.* 21. *num.* 14. *&* 15. Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *cap.* 45. *num.* 6. vbi *n.* 8. reſoluit clericum ſi rem habeat cum muliere excommunicata propter concubinatum laici dici communicare in crimine criminoſo, ex ea ratione, quia in materia honeſtatis diſpoſitio loquens de laicis comprehendit etiam clericos, *cap. cum ab omni ſpecie, de*

3 *vita, & honeſtate clericorum*; tum etiam quia in hac materia excommunicatio nititur in cauſa, nempe in fornicaria coniunctione, quæ operatur, vt extendatur de perſona ad perſonam, gloſſ. *in præſenti*, ibique Butr. *n.* 5. Quòd verè communicans cum excommunicato maiori excommunicatione, vtcunque contingat communicatio, ſi ea ſit in crimine, propter quod alter fuit excommunicatus, maiori ligatur excommunicatione, tenent Couarr. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 3. *n.* 5. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 32. *& n.* 112. Henriq. *in ſumma lib.* 13. *c.* 9. *in comm. lit. D*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *num.* 96. qui aduertunt ad talem excommunicationem incurrendam requiri primò, vt quis in crimine participet poſt ipſam commiſſo, ac poſt incurſam propter ipſum excommunicationem, ſecundò, vt participet poſt denuntiationem nominatim factam eius; qui illam incurrit, tertio, vt ſcienter participet, ſeu vt ſciat factam eſſe denuntiationem.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori excommunicatione poteſt excommunicatum abſoluere.*

2 *Abſoluere à cenſuris, & peccatis, & actus iuriſdictionis exercere poteſt minori obſtrictus excommunicatione.*

3 *Sententia excommunicationis lata à iudice, qui ſit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad præſcriptum Concil. Conſtantienſ. eſt nulla.*

Cap. Duobus. LVI.

1 DVobus collata poteſtas vt à minore excommunicatione, ſi in ipſam inciderunt inuicem ſe abſoluant, vtroque ligato vinculo excommunicationis huiuſmodi non expirat. Explicant Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 300. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 771. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Collige ex text. obſtrictum minoris excommunicationis vinculo poſſe alios abſoluere à cenſuris & peccatis, & actus iuriſdictionis exercere, vt per Vgolin. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 12. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 14 quos refert, & ſequitur Bonac. *eod. tract. diſp.* 2. *q* 3.

3 *n.* 11. Sententiam verò excommunicationis latam à iudice, qui ſit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad præſcriptum Concilij Conſtantienſis, vel ſit publicus clerici percuſſor, eſſe nullam, & inualidam tenent D. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 1. Syluest. *verbo excommunicatio* 2. *§.* 1. *caſu* 2. Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 11. *n.* 4. vide citatos *ad cap. vltim. d. n.* 3. *de ordinatis ab Epiſcopo*, latè Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *de excommun. lib.* 3. *diſp.* 7. *c.* 4. ſtatim in principio, vbi *col.* 2. *in verſic. ſed tota*, diſputat quando Prælatus eſt occultè excommunicatus, vel ſi ſit publicè excommunicatus, & denuntiatus in alia ciuitate, tamen vbi fungitur officio ignoratur communiter excommunicatio, ac tunc temporis ſi ferat excommunicationis ſententiam in aliquem, talis excommunicatio ſit valida?

SVMMARIVM.

1 *Interdicti tempore licitum eſt ſingulis hebdomadis Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa renouandi corpus Domini noſtri IESV-CHRISTI pro infirmis, ſi tamen neceſſitas vrgeat, non ſemel, ſed pluries in hebdomada,* & n. 2.

3 *Conceſſio huius text. in quo differat à conceſſione,* cap. alma mater, §. adiicimus, hoc tit. lib. 6. *oſtenditur.*

Cap. Permittimus. LVII.

MIniſtris Eccleſiæ licet interdicti tempore ſemel in hebdomada ſolemnia Miſſarum celebrare cauſa conficiendi corpus Chriſti, quod datur morientibus in pœnitentia, non pulſatis campanis, ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, excluſis interdictis, & excommunicatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 300. Alagon. *in compend. iuris Canon. pag.* 771. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. 1

Collige ex text. licitum eſſe ſingulis hebdomadis interdicti tempore Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa conficiendi, ſeu renouandi corpus Domini noſtri IESV-CHRISTI, pro infirmis, imò ex hac ratione neceſſitatis pro infirmis, ſi ea vigeat, non ſemel, ſed pluries in hebdomada licitum eſt Euchariſtiam conficere, vt poſt Syluest. notant Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 173. Henriq. *in ſumm. lib.* 15. *cap.* 44. *§.* 3. Auil. *de cenſur. p.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 1. *concl.* 3. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 6. benè aduertens errare gloſſ. *in præſenti*, dum ſcribit prædictam huius text. deciſionem hodie in nihilo ſeruire poſt deciſionem text. *in cap. alma mater, §. adiicimus, hoc tit. lib.* 6. quod concedit vt ſingulis diebus liceat celebrare cum moderamine, de quo *ibi*; ſed non aduertit gloſſ. conceſſionem *d. verſ. adiicimus*, procedere ſolùm, quando locus generaliter interdicitur, vt *ibi* notauit *gloſſ.* communiter recepta *verbo Eccleſiis*: at verò text. *in præſenti*, procedit etiam in Eccleſia ſpecialiter interdicta, vt bene, & melius contra gloſſ. *hic* notant Nauar. Henriq. & alij *citatis locis*. Notabis tamen conceſſionem, de qua hîc, ſolum fieri Eccleſiæ miniſtris, & conſequenter alios extraneos Clericos, etiam de proprij Parochi licentia ibi ad Miſſam celebrandam admittendos non eſſe: inſuper ſolùm fieri pro Eccleſiis, in quibus Euchariſtia in ſacrario pro infirmis ſolet ſeruari, vt bene reſoluit Sayr. *d. cap.* 5. *num.* 8. *&* 9. contra Henriq. quem minimè contrarium aſſerere exiſtimo, nam quando Parochus facit per Vicarium, vt Henriq. loquitur, Vicarius ille de numero Eccleſiæ cenſendus eſt. Quæ omnia ex prædicta neceſſitatis ratione ſimiliter procedere in ceſſatione à diuinis latè

(The margin numbers 2 and 3 in this column stand beside "Collige ex text." and "benè aduertens" respectively.)

explicat Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 39. ſect. 2. à num. 19.* Deinde per *d. §. adiicimus*, tempore interdicti generalis loci conceſſum eſt, vt ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis Miſſæ celebrentur, atque etiam alia diuina Officia, ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, ianuis clauſis, campanis non pulſatis, excommunicatis, & interdictis excluſis. Conceditur poſtea *in verſ. in feſtiuitatibus*, quod in natali Domini, Paſchate, Pentecoſte, & Aſſumptione Beatiſſimæ Virginis pulſentur campanæ, & ianuis apertis alta voce diuina Officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, in quibus omnibus explicandis, vide Nauar. *d. c. 27. n. 173. cum ſeqq.* Couar. *in d. cap. alma mater, p. 2. §. 4.* Henriq. *d. lib. 13. c. 46.* Vgolin. *de cenſur. tab. 5. c. 8. §. 1. cum ſeqq.* Sayr. *d. c. 5. à n. 18.* Auil. *diſp. 4. ſect. 2. dub. 2. cum ſeqq.* Soar. *d. tom. 5. diſput. 34. ſect. 1. à n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Clerico quem verberauit ſatisfaciens non poteſt propter hoc ab Epiſcopo abſolui, niſi in certis caſibus hîc expreſſis.*

2 *Clericos percutientes qui poſſint ab Epiſcopo abſolui quales ſint, oſtenditur.*

3 *Impeditus legitimè indicatur qui nequit ſe ipſum præſentare ſuperiori.*

Cap. Quamvis. LVIII.

1 MAnus violentas in Clericum iniiciens, licèt ſatisfaciat pro ſua facultate iniuriato, non ideo poteſt abſolui ab Epiſcopo, ſed debet mitti ad Sedem Apoſt. exceptis his caſibus, videlicet imminente periculo mortis, infirmitate, inimicitia, vel inopia, ætate puerili, vel ſenili, fragilitate ſexus, vel alia corporis impotentia, aut quolibet alio Canonico impedimento quo Romam non poſſit ire; qui verò temporali impedimento laborant, exceptis pueris, ſolet illis iniungi ſub iuramento præſtito ſecundùm formam Eccleſiæ, vt ceſſante impedimento adeant Sedem Apoſtol. & humiliter ſuſcipiant mandatum ipſius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 772.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Recenſentur in præſenti quædam perſonæ quæ ob violentam manuum iniectionem in Clericos abſolui poſſunt ab Epiſcopo, de quibus *ſupra in hoc tit.* variis in locis mentionem feci: in primis de muliere dixi *ad cap. mulieres 6.* de pueris *ad c. 1.* de habentibus capitales inimicitias, aliaſve iuſtas excuſationes *ad cap. de cætero 11.* de ſenibus, valetudinariis, membris deſtitutis, & pauperibus *ad cap. ea noſcitur 13.* & de conſtitutis in mortis articulo, *ad c. de his 26.* qui ſi conualeſcant, ita abſoluti de nouo non ſunt abſoluendi, quia cum fuerint ſemel, & ritè abſoluti, non erunt de eadem re iterum abſoluendi, ſed ſolùm in illis caſibus vbi ob impedimentum, & cauſa neceſſitatis abſoluuntur iniuncta pœnitentia, quod ſi periculum euaſerint, accedant ad Sedem Apoſtolicam, vel ad eum, qui poteſt illos abſoluere, eius mandatum humiliter ſuſcepturi, ita Polyd. Ripa *in tract. de actis in artic. mortis, c. 35. n. 2.* Caról. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 9. n. 155.*

3 *Siue quolibet impedimento.*] Notatur ad hoc, quòd legitimè impeditus indicatur, qui nequit ſe ipſum præſentare ſuperiori, vt per Sanch. *in præcepta Decalog. lib. 2. c. 13. n. 14.* vide aliqua ad *cap. quia diuerſitatem de conceſſ. prebend.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio ſimpliciter lata intelligitur de maiori, & n. 2.*

3 *Excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum.*

Cap. Si quem. LIX.

EXcommunicatio ſimpliciter lata intelligitur de maiori. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 772.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 8. n. 5.* Nauar. *in man. c. 23. n. 52. & in tract. de datis, & prom. not. 4. n. 8.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 2. n. 2.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo excommunicatio, n. 33.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 8. ſect. 3. n. 3.* Bonacin. *eodem tract. diſp. 2. quæſt. 1. punct. 2. n. 2.* Anton. de Souſa *in relectione de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 2. n. 4.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. cap. 15. n. 1.* Monet. *de diſtribut. quotidian. part. 2. quæſt. 15. num. 3.* Fr. Ludouic. de Miranda *in man. Prælatorum, tom. 2. quæſt. 35. art. 4. concluſ. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 21. verſic. at verò*, benè Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib. 4. cap. 31. num. 34. 36. & 37.* 2

Quæ à perceptione Sacramentorum, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum, vt per Soar. *d. tom. 4. diſp. 24. ſect. 3. n. 3.* Bonac. *d. diſp. 2. q. 3. n. 3.* reſoluentes non ſolùm ipſum excommunicatum minori excommunicatione peccare mortaliter recipiendo Sacramenta, ſed etiam & miniſtrantem illi grauiter peccare, niſi excuſetur ratione ignorantiæ, & ſcandali, vel alterius mali vitandi. 3

SVMMARIVM.

1 *Pueri qui in Canonem inciderunt ſententia promulgata, ſiue ante, ſiue poſt pubertatem, poſſunt à diœceſanis Epiſcopis abſolui, & n. 2.*

3 *Punitur quis mitius ob fragilitatem ætatis.*

4 *Puer doli capax puniri poteſt.*

Cap. Pueris. LX. & fin.

PVeri excommunicati ob percuſſionem, etiamſi poſt pubertatem poſtulent abſolui, poteſt Epiſcopus abſoluere, quia rigor eſt manſuetudine temperandus propter defectum ætatis in qua fuit commiſſa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 302.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 772.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Syluest. *verbo abſolutio 4. num. 2. verſ. 5.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de priuilegio Clericorum Canonis, §. 3. num. 20.* 2

Cùm

3 *Cùm propter defectum ætatis*,&c.] Notatur ad hoc, quòd mitiùs quis punitur ob fragilitatem ætatis, vt per Duen.*regul*.259. Tiraquel. *de pœnis temp.cauſa* 7. Gomez *tom.3.var.c.1.à n.62*.Clar.§.*fin.q.60.n.3*. Cald. Pereira *in l. ſi Curatorem, verbo, vel aduerſarÿ dolo, à n.50*. Molin.*de iuſtit.tom.4. tract.3.diſp.36.n.6*. Aloyſ. Ricc.*in collect.deciſ.p.5.collect.1845.& in praxi rerum fori Eccleſiaſt.deciſ.600.n.1. in 1.edit.*

4 In gloſſ. *Ætatis* 1. ibi, *doli capacibus*. Notatur ad hoc, quòd puer doli capax puniri poteſt, vt per Duen. *reg.259. verſ.limita tertiò.*

De Verborum ſignificatione.

Tit. XL.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan.Andr.Anan.Butr.Anchar.Panorm. Mar. Socin. Petrus de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canon.fol.184. verſo*, Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol. 206. verſo*, Goffred.& Hoſt.*in ſum.huius tit.*Alex.Caſſan.& Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret. ſub hoc titulo.*

SVMMARIVM.

1 *Nouale eſt ager nunc primum præciſus*, & n.2.

Cap. Innouare. I.

1 NOuale eſt ager nunc primum præciſus.Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr.Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.330.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 788. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1.& 2.* deſumitur ex D.Hieron.*ſuper Ozeam, c.10.* & ſunt verba gloſſæ interlinearis.

2 Hanc eandem concl.ex hoc text.deſumunt Monet. *de decimis, c.4. q.3. n.50.* vbi infert ad illam quæſtionem, an & quando de nouálibus ſoluenda ſit decima, de quo ſuo loco dicemus, & quid ſit nouale, vide latiùs *ad cap.quod per nouale 21.infrà hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Patris appellatione venit auus.*
2 *Parentum appellatione aſcendentes omnes vtriuſque ſexus continentur.*
3 *Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio.*
4 *Indicia & coniecturæ faciunt plenam probationem in ambiguis ſtatutorum.*

Cap. Nam & Rex. II.

1 PAtris nomine venit auus, & proauus in ſcriptura. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel.Ioan.Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm.Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.330.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 788. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.1.& 2.* deſumitur ex D.Hieronymo *ſuper Daniel c.5.* & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.36.c.1.*

2 Quòd patris appellatione veniat auus paternus probatur ex *l.iuſta interpretatione* 201. vbi *gloſſ. verbo auus*, & Rebuff. *col.2.in princip pag 636.ff.de verbor. ſignif.*Boër.*deciſ.17.n.*[illegible]. Aſcan.Clem.*de patria poteſtat. effectu 1.n.22.*Surd.*de aliment.tit.6.q.8.n.16.* Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.tom.5.c.977.n.4.*quos refero ego ipſe *in tract.de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignif. appellat.190.n.1.& 2.* limito vbicumque de auo agitur. Parentum verò appellatione proprio vocabulo continentur omnes vtriuſque ſexus aſcendentes vſque ad tritauum, *l.4. §.parentes . ff. de in ius vocando, l.Iuriſconſultus, §. parentes,ff.de gradibus*, Sebaſt. Medic. *reg. 2.num.9.*Flamin.Pariſ.*de confident.benef.q.32.n.42.* Ferret.*in conſtit.Cathalon.gloſſ.1.n.430.* Fuſar *de ſubſtit. q.365.n.5.*plures quos refero ego ipſe *vbi ſuprà appellat.185.n.1.* Sic & eodem modo filiorum appellatio- 3

ne continentur nepotes,non ex propria ſignificatione ſermonis, ſed ex interpretatione, Fuſar. *de ſubſtitut. q.319.n.7.& 12.* Rota *in Romana, ſeu Prænestina fideicommiſſi de columna 2. May 1625.* coram bonæ mem. Vbaldo,Menoch.*conſ.197. à n.81.* Menoch. *conſ.328. n.4.& de præſumpt.lib.4.præſumpt.94.n.1.* vbi *à num.3. cum ſeqq.* refert coniecturas, ex quibus colligitur nepotes non contineri, quod etiam diſputat Valaſc. *conſult.140.per totam*, ſic etiam ex vſu loquendi Sayr.*in claui Regia, lib.3.c.8.n.6.*

4 Notatur etiam text. ad hoc, quòd in obſcuris, & ambiguis ſtatutorum, vel cuiuſlibet alterius Legalis diſpoſitionis indicia, & coniecturæ faciunt plenam probationem,vt per Maſcard. *de probat. concluſ.1124. num.18.*

SVMMARIVM.

1 *Natus non videtur qui confeſtim mortuus eſt*, & num.2.
3 *Factum non dicitur quod non durat factum.*
4 *Factum non reputatur id, quod non habuit effectum.*

Cap. Nam & ego. III.

1 PVer, qui natus ſtatim moritur, dicitur ac ſi non fuiſſet, & ſecundus vocatur vnigenitus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm.Mar.Socin. Viu.*in ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 331.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.788.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* deſumitur ex D.Hieronymo *in parabolis Prouerb. c.4.* & refertur ab Ant.Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5.tit.36. cap. 2.*

2 Collige ex text. natum non videri, qui confeſtim mortuus eſt, vt per Tiraq. *in l.ſi vnquam, verbo ſuſceperit,n.167. & de iure primog.q.3.n.12. & de indic.in rebus exiguis,verſ.83.* Sanch.*de Matrim.lib.3.diſp.18. num.6.*

3 Notatur ad hoc quòd factum non dicitur, quod non durat factum, Hieronym. Portoles *in tract. de conſortibus & fideicommiſſo legali, c.1. num.25.* Brunor. à Sole *in locis commun.verbo factum, num.16.* Surd. *de aliment.tit.7.q.*[illegible]*c.n.9.cum ſeqq.* Olaſch.*conſ.5.num.34.* latè Ioan.Baptiſta Coſta *de facti ſcient. & ignor.inſpect. 14.per tot.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellariæ gloſſ.63. n.24. cum ſeqq.* Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.115.n.33. & cap.132.num.27. cum ſeqq.* Farinac. *in praxi crimin. part.4.conſ.90.num.72.* Menoch.*conſ.334.num.*[illegible]9.vbi intelligit, quando actus habet tractum ſucceſſiuum, refero

refero ego ipſe *Axiom.93. num.14.* Et paria ſunt non fieri vel ita fieri quod non duret factum, Anton. Monach. *Bononien.deciſ.40.punct.7.n.18.* Et factum non reputatur id, quod non habuit effectum, Surd. *conſ.436.num.14.*

4 Intellige Axioma ſupradictum vt non vendicet ſibi locum quando non ſtaret per auctorem facti, quominus duret, quoniam etiam non factum habetur pro facto cùm non ſtat per eum, qui facere debet quominus faciat, Decian.*conſ.72.n.26.volum.3.* Ioan.Bapt. Coſta *d.inſpect.11.n.9.* Bero *conſ.127.n.17. vol.2.* aſſeuerans quòd iſta reg. non pertinet ad factum neceſſarium.

SVMMARIVM.

1 *Dictio*, antequam, *non ſemper implicat*, & n.2.

Cap. Quòd dicitur. IV.

1 Dictio, *antequam*, non ſemper implicat. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan. Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm. Mar. Socin. Viu.*in ration.lib.5.iuris Pontif.pag.331.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.788.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.2.* deſumitur ex D.Hieronymo *ſuper Matth.c.1.*

2 Collige ex text.dictionem, *antequam*, non ſemper implicare, vt refert Octauian. Vulpel.*de prapoſition.& aduerb.ſeu coniunctionum ſignificatione, in dict.antequam, pag.11.* vbi ex hoc text. colligit dictiones negantes actum certo tempore non ponere implicatiuè actum alio tempore, & ideò ſaluari poſſe teſtem à pœna falſi, qui dixerit, quod antequam Titius veniret ad prandium, filius percuſſit Sempronium, ſi probetur Titium ea die ad domum non veniſſe, refero ego ipſe *in tract de dictionib.vſufreq.dict.37.*

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus dicitur ille, qui primò natus eſt, etiamſi eum nullus frater ſequatur*, & n.2.
3 *Regula Cancellaria reſeruatio de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habet vbi eſt tantum vna dignitas.*
4 *Dictio*, donec, *quos effectus habeat, remiſſiuè.*

Cap. Ioſeph. V.

1 Maria peperit primogenitum, id eſt, vnigenitum quia in Scriptura, id quod primò naſcitur, licèt non ſequatur ſecundum, dicitur primogenitum. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan. Andr.Hoſt.Butr.Anch.Panorm.Mari. Socin. Viuian.*in ration.lib.5. iuris Pontif. pag.331.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.788.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* deſumitur ex D. Hieron. *ſuper Matth. c.1.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decret.lib.5.tit.36.c.4.*

2 Collige ex text. primogenitum dici illum, qui primò natus eſt, etiamſi eum nullus frater ſequatur, vt per Coſm. *in pragmaticis ſanction. in proœm. §. in qua quidem, verbo primogenitum, fol. mihi 17.* Tiraq. *de iure primogen.in prafat.n.74.cum ſeqq.& q.1.n.3. cum ſeqq. & q.3.in princ.& q.34.n.25.* Menoch. *conſ.97.n.51.& conſ.328.n.5.*

3 In gloſſ. *Mos*, in addit. ibi, *prius enim non ſolùm is intelligitur, qui antè aliquem eſt, ſed etiam is ante quem nullus eſt.* Vnde inferes ad illam quæſtionem, an reſeruatio regulæ Cancellariæ de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habeat, vbi eſt tantùm vna dignitas? in qua pars affirmatiua tenetur à Simoneta, & Mandoſ. quos contra Gomez, & Zerol. refert & ſequitur Nicol Garc. *de benefic part.4.c.1.num.267.* vbi atteſtatur ſic decidiſſe Rotam *in vna Turritana Archipreſbyteratus 7. Maij 1574.* cuius principium, quia ad materiam huius textus facit, referre operæpretium duxi, & ſequitur. Fuit concluſum per omnes dominos, quod regula tertia reſeruatoria maiorum dignitatum poſt Pontificalem in Eccleſia Cathedrali comprehendit Archipreſbyteratum, qui eſt prima dignitas in Cathedrali Eccleſia Turritana, quia licèt verbum *maiores*, quod eſt comparatiuum, ex ſui natura præſupponat poſitiuum, *l.1.* vbi DD. *ff. de verborum obligat.* tamen ponitur etiam pro poſitiuo, gloſſ. *in l.vnic.verbo melius*, vbi Decius *n 53. C. de eo, quod intereſt*, Pariſ.*conſ.115.n.14. volum.1.* etiamſi eſſemus in materia ſtricta, vt dicit Tiraq. *de iure primogen. quaſt.72.num.5.* ſicut dicitur de verbis, *optimus, maximus, ſupremus*, & *proximus*, quæ licèt ſint ſuperlatiua, & præſupponant etiam poſitiuum, *l. illa verba, ff.hoc tit.* tamen ponuntur etiam pro poſitiuo, & verificantur etiamſi nullus præcedat, vel ſubſequatur, *l. proximus, de verborum ſignific. l.1.§.proximi, vnde cognati*, vt latè per Alciat. *in d. l. proximus*, vbi etiam ſubdit non ſeruari de iure, quòd ſemper requiratur poſitiuum, & inde infert ad primogenitum, quòd dicatur, etiamſi is ſolus ſit filius, de quo etiam per Tiraq. *in d.tract.de primogen.q.1. n.3. &c.* Hæc in dict. deciſione.

In gloſſ. *Donec*, de hac dictione, & quis ſit eius effectus, ac de aliis ſimilibus, quandiu, quouſque, vſquequo, vide Coſm. *in pragmaticis ſanctionum, tit. de collat. §. quod ſi quis, verbo donec, pag.212.* Cened. *ſingul.46.num.2.* Cardin.Tuſch.*tom.2.lit.D.concl.271. num.2.* quos refero ego ipſe *de dictionibus vſufrequent. dict.93.* 4

SVMMARIVM.

1 *Verba ſunt intelligenda non ſecundùm quod ſonant, ſed ſecundum mentem proferentis*, & n.2.
3 *Verba debent ſeruire intentioni, non intentio verbis.*
4 *Verba pendent à mente, non autem mens à verbis.*

Cap. Intelligentia. VI.

Verba non ſunt intelligenda vt ſonant, ſed ſecundùm mentem intelligentis, ſeu ſecundùm cauſas in quibus dicuntur, quia non res ſermoni, ſed ſermo rei eſt ſubiectus. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu.*in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.331.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.789.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* deſumitur ex D. Hilario *lib 4.de Trinitate*, refertur ab Anton. Auguſt.*collect.1. Decretal.lib.5. tit.36. c.5.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Nau. *in man.cap.23.num.38.& ad cap. humana aures 22. q.5. num.10.& 11.* Coſm. *in pragmaticis ſanct. tit. de elect. verbo,mens,pag.141.* Tiraquel. *in l.ſi vnquam, verbo libertis,num.48. C.de reuocandis donat.* Surd. *conſil.431. num.35.* Perez *l.2.gloſſ.2.pag.471.tit.1.lib.8. Ordinam.* Franciſc.Souſa *de largit muner fund. 3. num.19.* Gonzales *ad reg. 8. Cancellaria, gloſſ.48. num.45.* Franciſc. Molin.*de ritu nuptiarum,lib.3.quaſt.85.num.50.* & alij per 2

per me citato *de Axiom.iuris vſufrequent. Axiom.* 222.
3 *n.*1. Verba enim debent inſeruire intentioni, non in-
tentio verbis, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, à*
*n.*47.*& de retract. tit.*1.§.32. *gloſſ.*1.*n.*34.*&* 35.Card.
Mantic.*de coniect.vltim.voluntatum, lib.*3.*tit.*3.*num.*9.
Brunor.à Sole *in locis commun. verbo verba, n.*20. Ego
4 ipſe *d.Axiom.*222.*n.*3. Et verba pendent à mente, non
autem mens à verbis, Menoch.*conſ.*97.*n.*44. Et verba
ſe habent vt corpus, & ſuperficies, ratio autem, ac
mens vt ſpiritus, & anima, Gonzales *dict. gloſſ.* 48.
*num.*56.

Cap. Nihil obſtat. VII.

Diuerſitas narrandi rem non nocet ſi res eſt eadem vt in Euangeliſtis, qui eo ordine dixerunt, quo Deus voluit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panor. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.*5.*iuris Pontif.pag.*331. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 789. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*2. deſumitur ex D. Auguſt. *in libris de conſenſu Euangeliſtarum*, refertur ab Ant. Aug. *collect.*1. *Decret.lib.*5.*tit.*36.*c.*6.

SVMMARIVM.

1 *Senſum, non verba conſiderare debemus*, & n.2.
3 *Verborum à proprietate non receditur vbicunque de mente dubitatur.*
4 *Verba in potiori ſignificatu ſunt accipienda.*

Cap. Propterea. VIII. *Gregor.*

1 Epiſtolam interpretās debet reddere ſenſum ſenſui,
non verbum verbo, ne amittatur ſenſus. Colligunt
ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr.
Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. *in*
*ration.lib.*5. *iuris Pontif.pag.*332. Alagona *in compend.*
*iuris Canon. pag.*789. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1.
& 2. deſumitur ex D. Greg. *lib.*1.*epiſt.*28.*regiſtri*, refer-
tur ab Ant. Aug. *collect.*1.*Decret.lib.*5.*tit.*36.*c.*7.
2 Vide quæ dixi *ad cap.intelligentia* 6.*ſup.hoc tit.*
3 *Non verbum ex verbo*, &c.] Vbicunque verò de
mente dubitatur, & verborum proprietate non rece-
ditur, *l.non aliter, in princip.*69.*ff.de legatis* 3. Cardoſ.
*in praxi iudic.verbo verum, n.*8. Franciſc. Molin.*de ritu*
*nupt.lib.*1.*comp.*20.*n.*7. Monet.*de diſtribut.quotidianis,*
4 *p.*2.*q* 11.*n.*100. & tunc in potiori ſignificatu ſunt ac-
cipienda, & ſecundùm ſenſum grammaticalem, *l.*1.
§.qui in perpetuum, ff.ſi ager vectigal. Menoch.*de præ-*
*ſumpt.lib.*3.*præſumpt.*39.*à num.*8. Surd.*conſ.*230.*n.*20.
Card. Tuſc.*lit.V, concl.*98.*&* 101. cum aliis citatis *in*
*bello de principiis vtriuſque iuris, lit.V, n.*15.

Cap. Quamvis. IX.

1 Præpoſitus quàm propriè vocetur qui præeſt, ta-
men vſus obtinuit vt Præpoſitus dicatur qui ha-
bet quandam curam Prioratus ſuper alios. Colligunt ex
Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr.
Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration.*
*lib.*5. *iuris Pontif. pag.* 332. Alagona *in compend. iu-*
ris Canon. pag. 789. remiſſiuè Ximen. *in concord.*
*p.*2. deſumitur ex D. Iſidoro *lib.*10. *etymologiarum*, &
refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret.lib.*5.*tit.*37.
*cap.*8.

Refert hic text. quis propriè ſit Præpoſitus, de 2
quo vide Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum,*
*lib.*2.*cap.*10.*per totum*, Azor. *inſtit.moral. part.*2.*lib.*2.
*cap.*18.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Forus non reperitur in maſculino genere quando ſignificat locum iudicij.*
3 *Cauſa propriè dicitur ipſum ius deductum in iudicio.*
4 *Verbum* negotiari, *&* negotiatoris, *generalius eſt verbo* mercari, *ſeu* mercatoris.
5 *Iurgium dicitur quaſi iuris garrium.*
6 *Iudicio in omni tres perſonæ requiruntur, iudex, actor, & reus.*
7 *Serui non poſſunt eſſe teſtes.*
8 *Seruus teſtis eſſe poteſt vbi communi opinione reputatur pro libero, & in exceptis criminibus, vel vbi veritas aliter haberi non poteſt.*
9 *Fœmina teſtis eſſe non poteſt niſi in defectum probationis.*
10 *Mulieres admodum notabiles, inconſtantes, & variabiles ſunt.*

Cap. Forus. X.

Forus eſt locus litium, dicitur à fando vel foraneo 1
Rege, & conſtat cauſa, lege, iudicio. Cauſa eſt
negotium, quod dum proponitur eſt cauſa, dum diſcu-
titur iudicium, dum finitur iuſtitia. In omni negotio
requiritur iudex, accuſator, reus, tres teſtes; in teſti-
bus conſideratur conditio, id eſt, vt ſit liber, non
ſeruus: natura, id eſt, vt ſit vir, non fœmina: vita, id
eſt, ſit innocens, & integer actu. Colligunt ex Ordin.
Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt.
Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration.lib.*5.
*iuris Pontif.pag.*332. Alagona *in compend.iuris Canon.*
*pag.*789. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord.*
*p.*1.*&* 2. deſumitur ex D. Iſidoro *lib.*10.*etymologiarum,*
*c.*5. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5.
*tit.*36.*c.*10.

De ſignificatione nominum lis, cauſa, quæſtio, controuerſia, differentia, diſcordia, quid importent, & an, & quando inter ſe differant, vide Marant. *de ordine iudic.in* 5. *part.princip.n.*96. *verſ. quartus terminus eſt cauſa*, Sigiſm. Scac. *in tract. de iudic. cauſarum ciuil. crimin.* &c. *lib.*2.*c.*2.*q.*3. Seraphin. *deciſ.*737. remiſſiuè Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia, & crimin. differ.*163.

Forus.] Apud Latinos auctores, Theſaurum linguæ 2
latinæ, & Calepinum non reperitur forus in maſculi-
no genere, quando ſignificat locum iudicij, vt ex mul-
tis comprobo ego ipſe *in meo Dictionario Luſitanico-*
*Latino, pag.*867. quod Bracharæ decimo octauo æta-
tis meæ anno in lucem edidi: noſtri etiam legum pro-
feſſores hoc ipſum aduertunt, text. hunc referentes, vt
videre eſt apud Cottam *in memorab.verbo, forum,* Par-
lador. *rerum quotidianarum, lib.*2.*cap.fin.p.*2.§.3.*n.*10.
Non. Marcell. *de lingua latina in verbo forum*, Alciat.
*diſpunct.lib.*2.*cap.*2. Sigon. *de antiquo iure Italiæ, lib.*3.
*c.*15. Franc. Palet. *in ſua hiſtoria fori Romani, lib.*1.*c.*1. &
vide dicta ad *rubr.de foro compet.*

Cauſa eſt dum diſcutitur,] Notatur ad hoc, quòd 3
propriè dicitur cauſa ipſum ius deductum in iudicio,
vt per Marant. *de ordine iudiciorum, p.*5.*tit. & omnia*
ſtant durante inſtantia, num. 66. Et dicit Anton. Galleſ.
lib. 1.

*lib.*1. *de exerc.iur. perit.n.*58.*in fine*, quòd vocabulum hoc cauſa eſt vt genus, cuius ſunt ſpecies, finis, & forma, id eſt, ratio legis, & Sfort. Odd. *d. in integ. reſtit.p.*1.*q.*5. *art.*13.*n.*87. *in fine*, videtur velle quod nomen,ſeu vocabulum hoc *cauſa*,propriè & ſtrictè ad ciuilem controuerſiam referatur.

Quæ dum proponitur cauſa eſt, dum diſcutitur iudicium.] Ergo cauſa à iudicio diſtinguitur cùm illa dicatur antequam in iudicium deducatur, ſeu diſcutiatur, & cùm diſcutitur ſit iudicium, dum definitur iuſtitia, quòd eſt contra ea, quæ reſoluimus ad *rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr. verbo cauſa, in fine.* Sed omiſſis variis antiquorum opinionibus, dum alij, vt eſt gloſſ. *in l. cauſas, C. de tranſact.* pro intellectu eiuſdem text. dum cauſat, & lites tanquam aliquid diuerſum ponit, arbitrantur cauſas dici poſt litem conteſtatam, litem verò ante conteſtationem, quam ſequuntur Butr. & Bald. *ibi.* Alij verò vt Bart. & omnes communiter, teſte Alciat. *lib.*2. *d. ſpunct. c.*24. quem ſequitur Azin. *in praxi*, §.1. *c.*1. *ex n.*1. ex diametro contrarium ſcribunt, ſcilicet cauſas ante conteſtationem, poſtea verò dici lites; ſed meritò improbant idem Alciat. & Azini. Faciliùs, & veriùs reſpondetur cum eiſdem verum ſenſum Iſidori *in præſenti*, eſſe quòd iudicium propriè ſolùm dicitur de negotio poſtquam coram iudice inter litigantes diſcutitur, eſt enim actus trium perſonarum, Iudicis, Actoris, & Rei, vt ſcribentes omnes adnotarunt *in rubr. de iudic.* Præcipuè Rip. & Dec. & poſt eos Nau. *à n.*15. *ibi*, Marant. *de ordine iudic. p.*2. *à princip.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iur. lib.*47. *cap.*3. Soar. de Pace *in pract. tom.*1. *in prælud. annot.*3. latè Peregr. *variar. lib.*2. *n.*38. *cum ſeqq.* At verò cauſa generaliùs ſumitur, & dicitur non ſolùm poſtquam negotium in iudicio diſcutitur, vt *in cap. cùm olim*, ibi, *cauſa prædictis iudicibus*, *cap. vlt. cauſa, quæ inter Patriarcham*, &c. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* ſed etiam ante, quia eſt materia, & origo ipſius iudicij ſecundùm Alciat. *dicto loco*, Petr. Gregor. *d. lib.*47. *cap.*7. *num.*2. Peregr. *d. lib.*2. *n.*44. & hanc eſſe Bart. & communem reſolutionem concludit, & ſequitur Padil. *in d. l. cauſas, n.*7. ſicut etiam litem non impropriè dici tam poſt conteſtationem quàm antea, benè comprobat Alciat. *d. c.*24. & *in l. litis* 36. *ff. de verb. ſignif.* vbi ſequitur Rebuff. tum ex eo text. vbi lis dicitur actio quæcumque quæ in rem competit, vel in perſonam, tum quia fruſtra diceretur lis conteſtata ſi ante conteſtationem nunquam lis eſſet, tum denique ex eleganti Cornelij Frontonis auctoritate, lis naſcitur, pertinacia efficit controuerſiam, ſeu magis iudicium, ita vt quod de cauſa ſcribit Iſidor. *in præſenti*, liti quoque quòd ſit materia negotij conueniat ſecundùm Frontonem, neque diſcrepat litis etymologia quam *in verſ. lis*, ponit idem Iſidor. à contentione limitis, iuxta illud quod Virgil. refert.

Limes erat poſitus litem vt diſcerneret agri,

Indéque litem & cauſam, & ſi nominibus ſint diſtincta, re tamen ipſa, & effectu idem eſſe comprobat, & explicat Donel. *in l. poſtquam liti, num.*5. *C. de pactis.*

4 *Negotium autem in cauſis*, &c.] Notatur ad hoc quòd verbum *negotiari*, & *negotiatoris*, generalius eſt verbo *mercari*, ſeu *mercatoris*, vt per Stracham *de mercat. p.*1. *n.*5.

5 *Iurgium dicitur quaſi iuris garrium.*] Vide Coſm. *in pragmaticis ſanctionum, tit. de collat.* §. *cui rei, verbo iurgia, fol.*169. *verſo.*

6 *In omni quoque negotio*, &c.] Notatur ad hoc quòd in omni iudicio tres perſonæ requiruntur, iudex, actor, & reus, vt per Ordinationem Regiam Luſitanorum, *lib.*3. *tit.*20. *in princ.* Perez *ad rubr. tit.*1. *gloſſ.*1. *verſic. quæro, & verſic. contra definitionem, l.*3. *Ordin. pag.*439. & *ad rubr. tit.*11. *gloſſ.*1. *verſ. quæritur vtrum, pag.*669. *eod. lib.*3. Soar. de Pace *d. praxi in princ. tom.*1. *annot.*3. *per totam*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*18. *n.*29. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo iudicium, num.*3. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.*1. *c.*1. *n.*1. Ludouic. Miranda *de ordine iudiciario, quæſt.* 1. *art.*1. *concluſ.*3. & *art.*2. Camill. Borrell. *de compromiſſis*, §.2. *gloſſ.*1. *n.*54. & *in ſumma omnium deciſ. tit.*42. *de iudiciis, n.*10. Cæſar. Argel. *de contradictore legitimo, q.*2. *num.* 28. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. different.*164. *num.*1. vbi *num.*2. ſubdit hoc procedere in ciuilibus, ſeu quoad iudicia ciuilia, non autem in criminalibus, in quibus iudicia quandoque ex duobus tantum, videlicet, iudice, & reo conſtituuntur.

Non ſeruus.] Notatur ad hoc quòd ſerui non poſſunt eſſe teſtes, Ordinatio Regia Luſitanorum *lib.*3. 7
*tit.*5. §.3. apud Caſtellanos *lib.*13. *tit.*16. *p.*3. vide Nep. de Monte Albano *de teſtibus, n.*70. Nel. *n.*23. Farin. *in praxi crim. q.*55. *à n.*165. Maſcard. *de probat. concl.*1358. *à n.*14. vbi *n.*43. de liberto. Limita primò non procedere in eo ſeruo, qui communi opinione reputabatur pro libero, vide Campeg. *de teſtibus, reg.*111. *limit.*5. Maſcard. *d. concl.*1358. *n.*17. Farin. *d. q.*55. *n.*169. Limita 8
ſecundò vbi veritas haberi non poteſt, vide Maſcard. *d. concl.*1358. *n.*18. Farin. *d. q.*55. *n.*172. Limita tertiò in exceptis criminibus, vide Nell. *de teſtib. c.*23. *verſ. & niſi in criminibus exceptis*, Maſcard. *d. concl.*1358. *n.*19. Farin. *d. q.*55. *n.*173. vbi *n.*175. etiam limitat in ſeruo, qui actu eſt liber, & potentia ſeruus, & *n.* 178. in ſeruo facto libero, qui poteſt teſtificari de his, quæ antea vidit de ſeruitute.

Non fœmina.] Notatur ad hoc quòd fœmina teſtis 9
eſſe non poteſt, quod gloſſ. *hic* intelligit in criminali cauſa, de quo vide Clar. *in* §. *fin. quæſt.*24. *num.*2. & 3. Morl. *in emporio iuris, p.*1. *tit.*11. *num.*78. Amat. Roder. *in pract. cap.*9. *num.* 27. Soar. *recept. ſentent. lit. M, num.* 143. Maſcard. *de probat. concluſ.*752. *num.*1. & *concluſ.* 1358. *num.*30. Bonacoſ. *commun. crimin. verbo mulier, fol.*117. & *p.*2. *eod. verbo, fol.*52. Menoch. *de præſ. lib.*6. *præſ.*37. *à n.*46. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.*5. *q.*12. *pag. mihi* 452. Farin. *in praxi crim. q.*59. *à princ.* & *conſ.*36. *n.*14 & 16. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 354. Poteſt tamen in defectum probationis admitti, Alex. Trentacinq. *var. lib.*2. *tit. de teſtib. reſol.*11. *num.*3.

Nam varium, &c.] Notatur ad hoc quòd mulieres 10
admodum mutabiles, & inconſtantes, & variabiles ſunt, earúmque conſilium inualidum, fragile, & infirmum eſt, vt per Tiraq. *l.*1. *connub. p.*1. *gloſſ.*1. *n.*70. *cum ſeqq.* & *l.*9. *gloſſ.*1. *p.*9. *num.*129. *cum ſeqq.* Perez *in rubr. tit.*4. *gloſſ.*1. *pag.*110. *lib.*1. *Ordinam.* & *l.*1. *gloſſ.*1. *pag.*86. *tit.*2. *lib.*5. Menoch. *de præſ. lib.*6. *præſ.*37. *n.*42. Azeued. *l.*7. *n.*20. *tit.*9. *lib.*3. *noua recop.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.*5. *q.*13. *pag.*453.

Cap. Pactum. XI.

Pactum dicitur inter partes ex pace conueniens, 1
ſcriptura legibus, & moribus comprobata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*333. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*789. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2. deſumitur ex D. Iſidoro *etymologiarum lib.*5. *c.*24. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*36. *c.*11.

Pactum

2 Pactum quid ſit, & vnde dicatur, latè Mendoc. *in diſp.ſuis, lib.1.c.4.n.55.& 60.*

3 *Ex pace.*] Notatur ad hoc quòd dictio, *ex*, denotat cauſam proximam, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.20. n.29.* & plures quos refero *de dict. vſufr.dict.115.n.1.*

Cap. Ius dictum. XII.

1 IVs dictum eſt à iure, & id iure poſſidetur, quod iuſtè, quod bene, malè autem poſſidetur, quod quis vel ſuis malè vtitur, vel aliena præſumit. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabar.Ioan. Andr.Hoſt. Butr. Anchar.Panorm.Mari.Socin. Viu.*in ration.lib.5. iuris Pontif.pag.333.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.789.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* deſumitur ex D. Iſidoro *etymologiar.lib.5.c.25.*refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.36. cap.12.*

2 *Iure poſſidetur quod iuſtè,* &c.] Nam iuſtè poſſidet, qui auctoritate iudicis poſſidet, *l.iuſtè poſſidet 11.ff.de acquir.poſſeſſ.* Iaſ.*in l. clam poſſidere, §.qui ad nundinas, n.20.ff.eod.& in l.ſi quis id,quod, n.33.ff.de iuriſd. omnium iud.*Tiraq.*l.9.connub.in princ.*& iuſtè dicitur, & bene fieri, quod auctoritate legis fit, Pichard.*in rubr. Inſtit. de inoffic. teſtam.n.9.* Marc. Anton. Genuenſ.*in pract Eccleſ.q.46.n.4.*Ego ipſe *de Axiom.iuris vſufreq. Axiom.136.n.12.*

SVMMARIVM.

1 *Oblationis nomine continetur quicquid fidelis offert Eccleſiæ, & à ſæcularibus poſſideri non debet.*
2 *Decimæ in bonis Eccleſiæ numerantur.*
3 *Decimæ, oblationes, & primitiæ differunt.*

Cap. Cauſa. XIII. *Paſch.*

1 OBlationes,primitiæ, & decimæ non poſſunt dari iudici ſæculari, & qui ſic accipit, eſt raptor, & ſacrilegus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq.Innoc. Collect.Zabar.Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm. Mar. Socin. Viu.*in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.333.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 789.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.2.*refertur ab Ant.Auguſt.*collect.1. Decretal.lib.5.tit.36.c.13.*

2 *Præcipuè numerantur,* &c.] Notatur ad hoc, quòd decimæ in bonis Eccleſiæ numerantur, vt per Rebuff. *in tract.de decimis, q.9.n.9.*

3 *Oblationes verò dicimus,*&c.] Notatur ad hoc,quòd oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Eccleſiæ, vt per Oldrat. *conſ.283. in fin.* Iſidor. Moſcon.*de maieſt.milit.Eccleſiæ,lib.1.p.3.c.3.pag.445.* Card Tuſch.*tom.5.lit.O,concl.11.n.1.* quos refero ego ipſe *de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appellat.172.ex n.1.*

Hæc tria, ſcilicet decimæ, oblationes, & primitiæ differunt, quia decimæ ſunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquiſitorum debita ex præcepto Eccleſiæ miniſtris. Oblationes autem quicquid Deo, vel Eccleſiæ, eiuſve miniſtris voluntariè exhibetur, regulariter loquendo, at verò primitiæ ſunt ſolùm primæ quæ naſcuntur fruges, ſeu prima frugum pars, vide Rebuff.*d.tract.de decim.p.1.n.17.cum ſeqq.*Tyndar.*eod. tract. à n.84.* & alios plures quos refert Monet. *eod. tract. c.2. n.9.*

4 Cætera, quæ hîc deſiderari poſſunt, vide *ad cap. ex tranſmiſſa,ſupr.de decimis,* & plura de oblationibus dixi *de officio Epiſcopi, p.3.alleg.80.ex n.11.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ſolus poteſt Sacramentum Extremæ-Vnctionis infirmo conferre.*
2 *Extremæ-Vnctionis miniſter proprius eſt Sacerdos.*
3 *Declaratur auctoritas Iacob.5.*Inducat Preſbyteros, *&c.*
4 *Annus biſſextus ideo appellatur, quia intercalatur vnus dies, & bis dicimus 6. Kalend. Martij.*
5 *Annus biſſextus ſi ſit in tempore retractus biduo pro vno die cenſendus eſt.*
6 *Vnctionis-Extremæ Sacramentum vrgente neceſſitate licitè poteſt à pluribus Sacerdotibus conferri.*
7 *Dies duo in menſe biſſextili pro vno cedunt in fauorabilibus, ſecus in odioſis.*

Cap. Quæſiuit. XIV.

Alex. III.

SAcerdos vno præſente Clerico, & etiam ſolus poteſt vngere infirmum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq.Innoc.Collect.Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari.Socin.Viu. *in ration.lib.5. iuris Pontif. pag. 334.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.790.* remiſſiuè Caſal.*in annot.*& Ximen.*in concord. p.2.* refertur ab Anton.Auguſt. *collect.1. Decret.lib.5. tit.36.c.9.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.50.c.21.* 1

Quod Sacerdos,&c.] Nam proprius miniſter Sacramenti Extremæ-Vnctionis eſt Sacerdos, quod nouè definiuit Concil.Trid.*ſeſſ.14.c.3. de Extrema-Vnctione,*& referunt Henriq.*in ſumm. lib.3.c.13.§.2.* Petr.de Ledeſma *in ſumm. p.1. tract. de Sacramento Extremæ-Vnctionis, c.5.* Prax. Epiſc. *p.1.verbo Extrema-Vnctio, §.2.* Sayr.*de Sacram.in genere,lib.2.c.2.q.3.art.2.verſ.de Sacram.in med.*Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.3.q.79.art.1.* Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.28.à n.60.* Ægid. *de Sacram.tom.2.diſp.19.à n.27.*Soar.*de Sacram.diſp.33. ſect.1.num.5.* Bonac.etiam *de Sacram.diſp.7.quæſt. vnic. puncto 4. n.1. cum ſeqq.* qui obſeruat non quemlibet Sacerdotem poſſe licitè adminiſtrare hoc Sacramentum, niſi habeat iuriſdictionem, & ab Eccleſia non impediatur, ac propterea grauiter peccare adminiſtrando hoc Sacramentum, illum,qui non eſt proprius Sacerdos, vel Parochus, aut qui facultatem non habet à proprio Parocho. 2

Et etiam ſolus,] Non obſtat locus Iacobi 5. *Inducat Preſbyteros,* &c. quia ſenſus eſt, inducat Preſbyteros, id eſt, aliquem ex Preſbyteris, & vſus Eccleſiæ indicat, & patet à ſimili ex illo *Matth.27.* vbi dicitur latrones improperaſſe Chriſto, id eſt, vnum ex latronibus, conſtat enim tantummodo duos latrones cum Chriſto fuiſſe crucifixos, & vnum tantum improperaſſe, vt patet *Lucæ 23.* vide Valer.Reginald.*d. lib.38. num. 62.* Nald. *verbo Extrema-Vnctio, num.6.* Franciſc. Perigian. *diſt.23.quæſt.vnic.art.3. verſ. quoad c.1.* & alios apud Bonac. *d. puncto 4. n.7. verſic. neque obſtat.* 3

§. Feſtum.

In anno biſſextili ſeruari debet loci conſuetudo circa idem S.Matthiæ feſtandum. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

4 *Vt nec pro biſſexto*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ideò appellatur annus biſſextus, quia intercalatur vnus dies,& bis dicimus 6.Kalendas Martij.vt probat text. *in l.3. §. minorem, ff. de minor.* & *ibi* gloſſ. *verbo intercalatur*, id eſt, de medio tollatur poſterior dies Kalendarum, de quo Budæ. *in poſter. annotat. ad Pandectas,pag.*258. Et in anno biſſexto ſecundùm ius duo dies debent pro vno reputari, & ſic quoad annum probationis debent etiam computari pro vno, nam annus probationis non debet eſſe annus ſolaris, & naturalis, qui neceſſariò continet 365.dies,& ſex horas, ſed debet eſſe annus ciuilis, & politicus, cuius dies eſt 24. horarum, ita Fr. Emman. *quæſt Regul. tom.*4.*q.*15. *art.*5.

5 *Nec pro quolibet alio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi biſſextus ſit in tempore retractus, biduum pro vno die cenſendum eſt, vt per Tiraq. *de retract. lign.*§.1. *gloſſ.*10.*n.*123.

6 In gloſſ. *Etiam ſolus* 1.ibi, *hoc intellige in neceſſitate*, &c. Notatur ad hoc, quòd vrgente neceſſitate Sacramentum Vnctionis licitè poteſt à pluribus Sacerdotibus conferri, vt per Bonacin. *d. punct.*4. *num.*7. vbi intelligit, modò vnuſquiſque vngat independenter ab alio.

7 In gloſſ. *Qui duo.* Notatur ad hoc, quòd in menſe biſſextili duo dies pro vno cedunt, ſecus in odioſis, vt per Sanch. *de Matrim. lib.*2.*diſp.*24.*n.*18.

SVMMARIVM.

1 *Sententia diffinitiua ferri poteſt per verbum* ſtatuto, & n.2.

3 *Diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit quoties conſtat de concedentis intentione.*

Cap. In his. XV. *Cæleſt. III.*

1 VErbum, *ſtatuto*, & verbum, *præcipio*, ſignificant ſententiam diffinitiuam, quia intentio, & non verba ſunt conſideranda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Vin. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*335. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*790. remiſſiuè Ximen. *in concord p.*1.& 2.refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.*5.*tit.*23.*cap. vnic.*

2 Collige ex text. per verbum *ſtatuto*, poſſe diffinitiuam ſententiam ferri,vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. cap. ſicut*, §.*quibus hoc verbo ſtatuit, pag.*77. metipſum *de diction. vſufreq. diction.* 384. *n.*2.

3 *Cum non intentio*,&c.] Notatur ad hoc, quòd quoties conſtat de concedentis intentione, diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit, vt per Sanch. *de Matrim. lib.*8.*diſp.*1.*n.*11.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium Principis latiſſimè interpretari debet.*

2 *Dictio*, ſicut, *denotat omnimodam ſimilitudinem.*

3 *Beneficia Principum ſunt latiſſimè interpretanda.*

4 *Diſtributiones non debentur intereſſentibus, ſi ſtatutum, aut conſuetudo Eccleſiæ, vel priuilegium contrarium operetur.*

Cap. Olim. XVI. *Innoc. III.*

1 BEneficium Principis latiſſimè eſt interpretandum, v.g. ſi dicit, prouideas huic, ſicut vni ex reſidentibus, intelligitur etiamſi non reſideat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Bellam. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Soc. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontif. pag.*790. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*335. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.*1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit. de reſcriptis, cap.*6.

Sicut vni.] Hæc dictio, *ſicut*, denotat omnimodam 2
ſimilitudinem,vt per Tiraq. *de iureprimog. q.*40.*n.*30. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo dictio, num.*29. Card. Tuſch. *tom.*2.*lit.D, concluſ.*374. *à num.*3. & alios quos refero ego ipſe *de dictionib. & clauſ. dict.* 315. *num.*1.

Cum beneficia Principum ſint interpretanda latiſſimè.] 3
Vide Tiraq. *de nobilit. c.*27.*n.*59. Cottam *in memorab. verbo priuilegia, pag.*704. Burg. de Pace *conſ.*25.*n.*7. Menoch. *de præſumpt. lib.*3.*præſ.*103.*num.*31. Sanch. *de Matrim. lib.*8.*diſp.*1.*num.*4. Valaſc. *conſult.*58.*num.*11. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo benefic. n.*67. Monet. *de diſtribution. quotidianis, p.*2. *quæſt.*14.*num.*6.& 30. & plures per me citatos *de Axiom. iuris vſufreq. Axiom.*36.*n.*1. Si tamen detur tertij præiudicium beneficia Principum ſtrictam recipiunt interpretationem ex reſolutis per Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcindenda vendit. p.*1.*c.*2.*in princ.*& *n.*8. Molin. *de primog. lib.*1.*cap.*42. *n.*24. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo priuilegium, num.*15. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.*21. *n.*56.

Quod præbendam,&c.] Notatur ad hoc, quòd diſtri- 4
butiones non debentur præſentibus, ſiue reſidentibus in Eccleſia, ſi conſuetudo, aut ſtatutum Eccleſiæ, vel priuilegium contrarium operetur, vt per Coſm. *in pragm. ſanct. p.*2.*verbo diſtribut. fol.*134. & vide dicta ad *cap. porrò, n.*13.*in fine de priuilegiis.*

Notari paſſim ſolet text. hìc ad hoc quòd Canonico, vel beneficiario abſenti ex cauſa ſtudij debentur quotidianæ diſtributiones, vbi in eis tantum conſiſtit præbenda, & nulli alij ſunt fructus groſſi, vt per gloſſ. *pen. in cap.*1.*de clericis non reſid. lib.*6. gloſſ. *in cap. licèt* 32. *de præbend.* vbi Abb. & alij communiter, Rebuff. *de priuileg. ſcholar. priuileg.*31 *num.*12. Horat. Luc. *eodem tract. priuileg.*98. *verſic. primò limita*, Aym. *conſil.*135.*num.*24. Pariſ. *conſil.*32.*à num.*7.*lib.*4. Benn. *de priuileg. Iuriſconſult. part.*1.*priuileg.*15.*num.*8. Licèt 5
enim hæc ſententia vera ſit ex aliis fundamentis, de quibus per citatos, & ex nonnullis Illuſtriſſ. Cardin. S. Concil. Trident. declarationibus, tamen non probatur in hoc text. qui non agit de priuilegio, quo beneficij fructus concedebantur abſenti, ſed de literis ad beneficium Eccleſiaſticum, & de mandato Pontificis, qui magiſtro iam Canonico in Eccleſia in qua non erant præbendæ diſtinctæ, aut numeratæ, vt benè aduertunt *d. gloſſ. pen.* & ferè omnes citati, mandauerat conferri præbendam de communibus prouentibus eiuſdem Eccleſiæ, perinde ac illam habeant alij Canonici inſeruientes, quòd ſi hi conferre nollent, ad mandati executionem deputauit executorem, cui Decretalis hæc dirigitur; quia verò Canonici non benè interpretantur mandatum contendentes per illud magiſtro non deberi ea quæ in victu, & veſtitu conſiſtebant, de quibus Papa ſpeciatim non egerat in mandato, reſpondet etiam hæc deberi ſicut vni ex aliis inſeruientibus Canonicis, cum Principum beneficia latiſſimè ſint interpretanda, ſic ſanè nec text. dicit Magiſtrum abſentem fructus aliquos percepturum, nec vllum eſt verbum de priuilegio ea in re conceſſo, imò ferè omnia, quæ ſunt in text. agunt de mandato ad collationem ad præbendam, quòd cùm non emanauerit contra ius commune, non priuilegium, ſed beneficium Principis eſt, &

latiſſimam

latiſſimam recipit interpretationem. Quòd ſi obiicias mandatum,& literas huiuſmodi ad Eccleſiaſticum beneficium, quantumvis beneficium Principis dicatur, tanquam odioſas ob ambitionem fuiſſe reſtringendas *in cap. quamvis 4. in princ. de præbend. lib. 6.* Vel poteſt hic text. intelligi de mandato circa præbendam conferendam ei, qui iam erat in Canonicum receptus, in qua ſpecie odium, & ambitio ceſſare videntur; quia viget maximè æquitatis ratio, ex oppoſito ſequitur abſurdum, vt apertè probat *cap. relatum 9. in fine, & cap. dilectus 19. verſic. quia verè, de præb.* Vnde iuxta prædictum intellectum non probat text. ille Canonico, vel beneficiario abſenti ex cauſa ſtudij deberi quotidianas diſtributiones, vbi in eis tantùm conſiſtit præbenda, & nulli ſunt fructus groſſi.

5 In gloſſ. *Manualia*, ibi, *fortè, quæ dantur ſingulis diebus*, &c. De intellectu huius gloſſæ, & reſolutione illius quæſt. an abſens in ſeruitio Papæ, vel Epiſcopi quotidianas lucretur diſtributiones, vide Monet. *de diſtrib. quotid. p. 2. q. 9. n. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum generare dicitur quod fertur non ſolum in prouinciam, ſed etiam in villam, vel caſtrum.*

2 *Interdictum generale locale dicitur, quod ſub nomine collectiuo vniuerſitatis plurium locorum profertur.*

3 *Interdictum ſpeciale locale eſt quando aliquis particularis locus interdicitur.*

4 *Interdictum vnius parochiæ ciuitatis an ſit particulare oſtenditur.*

5 *Portugalliæ Regno an tempore interdicti generalis concedatur diuinorum celebratio, ianuis clauſis, oſtenditur.*

Cap. Cùm partibus. XVII.

1 INterdictum generale dicitur non ſolum cum Regnum, vel tota prouincia interdicitur, ſed etiam cùm villa, vel caſtrum, quæ etiam vocantur terræ, & priuilegiati eodem modo ſe habeant in iis, ſicut in Regnis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 335.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 709.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. c. 1.*

2 Collige ex text. generale dici interdictum locale, quod ſub nomine collectiuo vniuerſitatis plurium locorum profertur, ita vt plura loca ſub ſe contineat, quæ ſcilicet ibi ſunt, vel eſſe poſſunt, veluti quando interdicitur Regnum, Prouincia, Ciuitas, Villa, ſeu Caſtrum, vt per Couar. *in c. alma mater, p. 2. §. 1. num. 9.* Nauar. *in man. c. 27. num. 166.* Vgol. *de cenſur. tab. 5. in princ.* Henric. *in ſumma lib. 13. c. 1. §. 3.* Tolet. *in ſumm. lib. 1. c. 51. num. 5.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 16. n. 12.* Auil. *de cenſ. p. 5. diſp. 1. dub. 1. concl. 2.* Soar. *tom. 5. diſp. 32. ſect. 2. n. 4.* Ludouic. Mirand. *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 37. art. 2. concl. 1.* Bonac. *de cenſur. diſp. 5.*
3 *punct. 1. n. 5.* pariter reſoluentes ſpeciale, ſeu particulare interdictum locale eſſe, quando aliquis particularis locus, veluti Eccleſia D. Petri, interdicitur, vt ſi plures Eccleſiæ particulares Ciuitatis non nomine collectiuo interdicantur. Vnde infertur meritò recentiores reprehendere Felin. *in cap. ſanè, n. 3. de officio dele-*
4 *gati*, quem ſequitur Couar. *d. §. 1. num. 9.* qui voluerunt dictum interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua

plures ſunt, particulare eſſe, & ideò pro debito pecuniario ſine auctoritate Romani Pontificis relaxari poſſe contra *reg. text. in Extrauag. prouidè, de ſentent. excommun. inter communes*, quæ prohibet interdictum locale generale ferri pro debito pecuniario, ſecundùm communem intellectum, vt per Nau. *d. c. 27. num. 168.* Duen. *reg. 253.* Soar. *diſp. 36. ſect. 3. n. 8.* & ſolùm contradicere Couar. dum putat procedere etiam in interdicto locali particulari, teſtatur Sayr. *lib. 5. c. 11. à n. 17.* ſed Couar. ſequitur Henriq. *d. lib. 13. c. 50. §. 3.* Contra eos non obſtat, quòd Parochia nomen eſt collectiuum illarium locorum, continet enim locum ſacrum, & in vtroque diuina fieri prohibet, eius interdictum, vt meliùs conſiderat Nauar. *vbi proximè*, Vgolin. *d. c. 6. in princ.* Henriq. *c. 51. §. 3.* poſt alios Sayr. *c. 2. n. 9.* & latè Soar. *diſp. 32. ſect. 2. à n. 5.* Benè aduertens ſine dubio hanc poſteriorem ſententiam veram eſſe ſi parochia ſumatur pro toto ipſius ambitu, quamvis prior vera ſit, ſi nomine parochiæ ſolum ipſius templum intelligatur. Ad argumentum verò quòd vna parochia ciuitatis non ſit vnum tantum, ſed pars illius, vnde videtur interdictum particulare; reſpondetur, quòd ad hoc, vt interdictum generale locale dicatur, non requiritur, quòd ciuitas tota interdicatur, ſed ſufficit quòd totus ambitus alicuius loci interdicatur, ſiuè magnus ſit, ſiue paruus, ita vt in nulla eiuſdem parte licitum ſit celebrare, ſiue conſecrata ſit, ſiue prophana, quod in parochia reperitur, vt diximus. Vnde per contrarium particulare erit interdictum, licèt omnes Eccleſiæ ciuitatis interdicantur, quia non ſubiicitur interdicto totus ambitus loci, in quo Eccleſiæ ſunt, & extra Eccleſias ſacra fieri, vel eis intereſſe licitum eſſe, vel priuato Oratorio, vel Altari portatili, licèt aliàs, vt poſt Nau. Couar. Vgolin. Henriq. & plures alios optimè explicat Sayr. *d. c. 2. n. 13.* Auil. *d. concl. 2. verſ. ſequitur 2.* ex illa ratione aduertentes ſequi idem eſſe reſoluendum, licèt interdicantur omnes Eccleſiæ regni, vel mundi, valdéque adnotandum admonent ad plures effectus, tam *d. Extrauag. prouidè*, quàm *d. c. alma*, quàm etiam priuilegiorum ad intereſſendum Sacris tempore generalis interdicti, iuxta text. *in præſenti.*

Illud valdè notabile eſt priuilegium, quod recenſet 5
Card. Tuſch. *tom. 4. lit. I, concl. 278. num. 6.* vt in noſtro Regno Portugalliæ conceſſa ſit diuinorum celebratio tempore interdicti generalis ianuis clauſis, &c. putans id expreſsè probari in hoc text. argum. ſumpto ex ſuperſcriptione ibi Colubrien. & aliis Epiſcopis in Regno Portugalliæ conſtitutis, iuncto princ. text. *in partibus veſtris*, cum aliis, quæ ſequuntur, ſed ſalua pace tanti viri, text. *in præſenti*, minimè hoc probat, nam in Portugalliæ partibus ſæpè diuerſa loca interdicto ſupponi apertè narrat, minimè, verò, quod pro toto regno conceſſum ſit, vt tempore interdicti generalis celebrentur diuina; imo contrarium manifeſtè ſupponit, dum ſignificat hanc gratiam aliquibus ſpecialiter fieri in eiſdem partibus, illis verbis, cùm illi, qui ab Eccleſia Romana decorari priuilegio meruerunt, &c. non eſt ergo priuilegium generale pro regno, ſed ſingulare pro perſonis, quæ eo decorari à Sede Apoſt. meruerunt.

SVMMARIVM.

1 *Papa quando concedit, vt Epiſcopus poſſit diſponere de rebus clericorum decedentium ab inteſtato, intelligitur etiam, & canonicorum.*

2 *Canonici etiam Regulares veniunt appellatione clericorum in lata ſignificatione.*

Cap. Cùm tibi. XVIII.

1 PApa quando concedit vt Epiſcopus poſſit diſponere de rebus clericorum decedentium ab inteſtato, intelligitur etiam & Canonicorum. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt.Butr. Anchar. Panorm.Mari.Socin.Viu.*in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.336.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.*790. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1. & 2.* refertur ab Ant. Aug.*collect.1. Decret. lib.5.tit.23.c.2.* eſt pars ſuprà *c.cùm tibi, de teſtam.*

2 Collige ex text. clericorum appellatione Canonicos venire, vt per Abb.*hic n.1.& 3.* Felin. *in cap. non dubium, n.1.de ſententia excommun.* Bero.*conſ.3. n.29. & ſeqq.volum.3.*Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſolut.*192. *n.1.*Burſat.*conſ.287.n.6.volum.3.*Azot.*inſtit.moral.p.2. lib.3.c.11.q.15.* Bellet. *diſquiſit.cleric. p.1. tit.de diſciplina cleric.§.2. n.4.* vbi *n.28.* per text.*in cap. ſedes de reſcript.*limitat in materia ſtricta, ego igſe *appellat.61. n.3.* Quòd autem Canonici Regulares D. Auguſtini veniant appellatione clericorum,tenent D.Thom.2.2. *q.189.art.4. reſponſ.ad 2. argum.* Pott. *conſ.164. n.23.* 88.& 93.

SVMMARIVM.

1 *Iurans obedire Prælato, & Eccleſiæ, non clero diœceſano, ſed Capitulo Cathedralis Eccclesiæ obedire tenetur.*
2 *Curatus quilibet iurat Epiſcopo, quòd erit illi, ſuis ſucceſſoribus, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ, fidelis & obediens.*
3 *Cathedralis Eccleſia in odioſis non venit appellatione Eccleſiarum ciuitatis.*
4 *Mandatum de prouidendo habens in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, non poterit prouidere in Cathedrali.*
5 *Diſpenſatus à Papa ad beneficia obtinenda non poteſt habere canonicatum in Cathedrali.*
6 *Eccleſia varias habet ſignificationes.*

Cap. Cùm Clerici. XIX.

1 IVrans eſſe fidelis, & obediens Epiſcopo, & clero Eccleſiæ,v.g. Placentinæ, non intelligitur clericus totius diœceſis, ſed Capituli Cathedralis Eccleſiæ, principaliter verò obligatur Epiſcopo tanquam capiti. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabar. Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anch.Panorm.Mari.Socin.Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.336.* Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*791. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen.*in concord.p.1.&* 2.refertur ab Anton.Auguſt. *collect.3. Decret.lib.5.tit.23.c.3.*

2 *Iuramentum præſtant*, &c.] Notatur ad hoc quòd quilibet Curatus iurat Epiſcopo,quòd erit illi, & ſuis ſucceſſoribus fidelis,& obediens,& ſanctæ Sedi Apoſtolicæ, vt per Rebuff. *in praxi beneficiali tit.requiſita in literis collat.n.2.*

3 *Eccleſia Cathedralis*, &c.] Notatur ad hoc quòd appellatione Eccleſiarum Ciuitatis, aut diœceſis ſimpliciter non includitur Eccleſia Cathedralis, & è contra in odioſis, & materia ſtricta,Felin.*in cap.in noſtra, corol.39.n.40. de reſcript.* Oldrad. *conſ.*183. Couarr. *in cap.alma mater.p.2.§.1.num.4.in fine.* Ego ipſe *in tract. de appellatiua verb. vtriuſque iuris ſignific. appell.85. num.3.*in fauorabilibus verò appellatione Eccleſiæ venit Cathedralis, vt dixi *ibid. num.7.* ſic etiam quando
diſpoſitio eſt fauorabilis appellatione quorumcunque
beneficiorum, venit Cathedralis, Rota *deciſ.895.*
*n.1.lib.3.p.3.diuerſ.*Verum habens mandatum de pro- 4
uidendo in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, & diœceſis,
non poterit prouidere in Eccleſia Cathedrali, quia
cùm propter ipſius honorem, & præeminentiam ſit
qualificata, ſub generalitate beneficiorum non includuntur beneficia conſiſtentia in Eccleſia Cathedrali,Rota *deciſ.8.de conceſſ.præbendæ in nouis,& deciſ.5. & 35.eod.tit.in antiquis*,Gomez *de expect.n.94.in fine,*
& n.95. Quemadmodum diſpenſatus à Papa ad bene- 5
ficia obtinenda non poteſt habere Canonicatum in Cathedrali, niſi aliud exprimatur, *cap. quamvis, de præbend.in 6.*Rebuff.*in praxi benef.tit.de diſpenſat.ætatis, verſ.in Cathedralibus.* Illud etiam aduertere oportet, quòd ſi ad petitionem rogantis Pontifex concedat beneficium quod vacaret in Cathedrali, non includitur præbenda canonicalis, Archid. *in c.alienationes 12.q.2.*Abb.*in cap.poſtulaſti,de reſcript.*& *ibi*,Felin. *n.4.& in c.in noſtra,corol.39. de reſcript.* Corraſ. *de beneſic.p.5.c.5. n.4.* Nicol. Garc.*de benef.p.11.c.6. n.51.* Quamvis in literis fiat ſpecialis mentio de Cathedrali. Staphil. *de literis gratiæ, tit. de modo & forma impetr. §.circa 3.n.6.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneſic.lib.10. q.2. n.25.*

In gloſſ.*Eccleſiæ*,ibi,*hoc nomen Eccleſia varias habet* 6
ſignificationes, &c. De hoc vide quæ dixi ad *rubr. de Eccleſ.ædificand.*

SVMMARIVM.

1 *Cenſuræ Eccleſiaſticæ appellatione comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum*, & num.2.
3 *Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica prohibens vſum quorundam diuinorum, & Eccleſiaſticam ſepulturam, quæ talia ſunt.*
4 *Interdictum, & ceſſatio à diuinis differunt.*
5 *Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica qua alicui clerico, ad aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam à ſuperiore prohibetur ſui Ordinis exercitium in totum, vel in partem.*
6 *Excommunicatio quid ſit, oſtenditur.*

Cap. Quærenti. XX.

CEnſuræ mentio quando fit in literis Apoſt.intel- 1
ligitur excommunicatio, ſuſpenſio,interdictum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel.Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.336.* Alagona.*in compend. iuris Canon. pag.*761. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.1.&* 2.refertur ab Anton.Auguſt. *collect.3. Decret.lib.5.tit.23.c.4.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Nau. 2
in man.c.27.n.1. Henriq. *in ſumma lib.13. de excommunic.c.6.* Soar. *de cenſur. tom.5. diſp.1.ſect.3.* Auila *eod. tract.p.1.diſp.2.dub.5.* Bonacin. *eod.tract.q.1. punct.1. n.4.*Flamin.*de reſignat.lib.5.q.6.n.69.*Ego ipſe *in tract. de appellatiua verbor.vtriuſque iuris ſignificat.appell.46. num.1.* Salgado *de protect.Regia, tom.1. part.2. cap.5. num.1.*

Diſcretus index, &c.] Notatur ad hoc quòd cenſuras ferre poſſunt omnes,& ſoli illi, qui Eccleſiaſticam habent iuriſdictionem fori exterioris,S.Thom.*in 4.diſt.18.q.1. ad 3.* Abb. *in c.ab excommun.5. de reſcr.* Cou.*in c.alma mat.p.1.§.11.n.1.* Nau.*in man.c.27.n.5.*

Vgolin.

Vgolin.*de cenſur.tab.*1*.c.*2. §. 19. *à n.*1. Valent.*tom.*4. *diſput.*7.*ſect.*17.*puncto* 4. Soar. *tom.* 5. *diſput.*2.*ſect.*2.*à num.*6.

3 *Non ſolùm interdicti.*] Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica prohibens vſum quorundam Diuinorum, & Eccleſiaſticam ſepulturam, qua talia ſunt, vt colliges ex iis quæ reſoluunt Conar.Nauar.& alij nouiores, quos refert Sayr. *de cenſur. d. lib.*5.*cap.*1.*num.*7. Vgol.*eod.tract.tab.*5.*cap.*18. *in princip.* Soar. *eod.tract. tom.*5.*diſp.*32.*ſect.*1. *num.*4. Auil. *eod. tract.p.*5.*diſp.*1. *in princ.* Bonacin. *eodem tract. diſput.*5. *punct.*1.*num.*1. Valent.*tom.*4.*diſp.*7.*q.*18. *punct.*2. Monet. *de diſtribu-*

4 *tion.quotid. p.*2. *q.*16. Vnde cùm interdictum ſit cenſura Eccleſiaſtica, ceſſatio verò à diuinis non ita, differre inter ſe tenuerunt Nauar. *d.c.*27.*n.*164.*&* 168. Henriq.*lib.*13.*cap.*52. *in princip. iuncta lit. Q*, Valent. *d.diſp.*7.*q.*19.*puncto* 1.*in princip.* Iacob.de Graff.*in aureis deciſion.p.*1.*lib.*4.*cap.*28.*num.*2. Sayr. *d.lib.*5.*c.*17. *à num.*8. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.*2. *quæſt.*115. *art.*2. Soar.*tom.*3. *diſput.*29. *à princip. & omnino n.*14. Bonacin. *d. tract. de cenſur. diſput.*6.*puncto* 1. *num.*4. Monet. *d.quæſt.*16. contra Scot. *in* 4. *diſtinct.* 22. *q.*3. *art.* 1. & Conarru. *in cap. alma mater, part.*2. §.2. *in princ.* & alios qui cenſuram Eccleſiaſticam eſſe contendunt.

5 *Sed ſuſpenſionis.*] Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui Clerico (vt Clericus eſt) per aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam à ſuperiore, prohibetur ſui Ordinis exercitium in totum, vel in partem, vt per Nauar. *d.cap.*27.*n.*151. Sayr. *de cenſur.lib.*4.*cap.*1.*num.*13.Vgol. *eod.tract.tab.*4.*cap.*10. Henriq.*d.lib.*13.*cap.*31.*num.*2. Valent. *tom.*4.*diſput.*7. *q.*18.*num.*1. Soar. *d.tom.*6. *diſp.*25. *ſect.*1.*num.*2. Auil. *eod.tract.p.*3.*diſp.*1.Bonac.*d.tract.diſp.*3. *q.*6. *puncto* 2. *num.*1. Aldret. *de religioſa diſcipl. tuenda l.* 2. *cap.* 27. *num.*3.

Aduertendum tamen eſt duobus modis ferri ſuſpenſionem, fertur enim aliquando in puram vindictam criminis, aliquando verò propter ſolam contumaciam,& ſub ratione medicinæ, vt quis à peccato reſipiſcat; prioris exemplum adducitur ex text. *in c. cùm in cunctis*, §. *fin. de elect.* vbi eligentes ſcienter indignum per triennium ſuſpenduntur, & *in cap.*2. *de rebus Eccleſ.lib.*6. vbi ſimilis pœna imponitur Prælatis,qui bona Eccleſiaſtica laicis ſubiiciunt, & in multis aliis, quæ latè adducit Nauar. *d. cap.* 27. *à n.*154. Vgolin. *de cenſur. tab.*4. *cap.* 3. *per totum.* Poſterioris exemplum eſt *in cap.nullus, in cap. præter,* 32.*diſt.* vbi ipſo iure ſuſpenſus eſt Sacerdos notorius fornicator quouſque pœniteat, *c. ſi quis Preſbyter* 81.*diſtinct.*ex quibus ita colligunt DD. communiter reſoluentes ſic ſuſpenſos celebrantes fieri irregulares, per text. *ibi in cap.veſtra, & in cap.vltim. de cohabit. cleric.* vt teſtatur Bernard.& Salzed. *in pract.cap.*82. *num.*2. Henriq. *d. lib.*3.*cap.*36.§.1.*in princ.* Soar. *diſput.*31.*ſect.*4. *à n.*4. quamvis contradicat Gutier. *canonic. lib.*2. *cap.*7.*n.*85. Inter hos autem modos ea eſt maxima differentia, nam in priori ſuſpenſio lata in vindictam culpæ ſiue ad tempus certum, ſiue in perpetuum cenſura Eccleſiaſtica non eſt, ſed ſolummodo quando modo poſteriori, ſcilicet ſub ratione medicinæ profertur. Ratio eſt facilis ex dictis circa cenſuræ definitionem, in qua neceſſariò requiritur quòd *feratur principaliter ad ſubditi correctionem*, quod licèt conueniat poſterioribus ſuſpenſionibus, minimè conuenit prioribus, atque ita poſt Innoc. Abb.atque alios diſtinguunt Vgolin. *d. tab.*4.*cap.*5.§.2. Soar. *diſput.*25 *ſect.*1. *à n.*2. *& ſeq. & ſect.* 2. *à num.*3.

6 *Excommunicationis.*] Excommunicatio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua homo baptizatus priuatur aliquibus bonis communibus, videlicet participatione Sacramentorum, communibus Eccleſiæ ſuffragiis, & conſortio fidelium,vt per Nauar. *d.cap.*27.*num.*1. Valent. *d.diſput.*7.*q.*17.*punct.*1. Soar. *d.tom.*5. *diſput.*7.*ſect.*1. Vaſquez *tom.*4. *in* 4. *part. tract. de Excommun. dub.*1. *n.*7.Bonac.*eodem tract. de cenſuris, diſp.*2. *q.*1. *punct.*1. *num.*2.

Duo ex hoc text. DD. communiter notant, primum eſt excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum cenſuras eſſe Eccleſiaſticas, earumque appellatione contineri in reſcriptis, & aliis diſpoſitionibus, quæ cenſurarum faciunt mentionem, Soar. *de cenſur.diſp.*1.*ſect.*3.Auil.*eodem tract.p.*1. *diſp.*2. Bonac. *eodem tract. q.*1.*puncto* 1. *n.*4. Probatur ex definitione cenſuræ, quæ eſt ſententia priuans bono aliquo ſpirituali per Eccleſiaſticam poteſtatem prolata principaliter ad ſubditi correctionem, optimè enim per genus, & differentias naturam explicat definiti iuxta regulam bonæ definitionis, quam tradunt noſtri per text. *in l.*1.§.*dolum, ff.de dolo, & in l.omnis definitio, de regulis iuris*, quæ omnia conueniunt excommunicationi, ſuſpenſioni, & interdicto, vt apparebit ſi ſingulas cenſuras,ſinguláſque definitionis particulas breuiter percurramus.

Quòd autem ſententiæ ſint, probatur ex rub. & per totum *ſup.de ſentent.excommun. & ex cap.ſententia paſtoris* 11.*q.*3.*& ex cap.cum ab Eccleſiarum,& ex cap. ad reprimendam, de offic.ordin. & ex c.*3. §.*ſententias,de appellat. in* 6. *& ex cap. Romana, de ſententia excommunic.eodem lib.* cum multis aliis in quibus excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſimpliciter, & abſolutè ſententiæ appellantur, ex quibus iuribus cenſuras verè, & propriè eſſe ſententias reſoluit Gom. *in c.*2.§.*ſtatuto, n.*10.*de conſtit. lib.*6. quicquid in contrarium teneat gloſſ.*in ſum.*2.*q.*1.& poſt Abb. *in rubr. de re iudic.in fine*, Felin. *in rubr.de ſententia excommun. n.*1. Vnde in reſcriptis, & ſtatutis, quæ de ſententiis faciunt mentionem cenſuras comprehendi teſtatur communem Gutier.*lib.*1.*canon.c.*5.*n.*32. quamvis DD. communiter tenentes cenſuras propriè ſententias non eſſe, contrarium etiam in hoc caſu ſubinferant, ſed illorum fundamentis plenè ſatisfacit Gom. *citato loco, num.*11.

Quòd verò priuent bono ſpirituali clarè conſtat, nam in excommunicatione patet, quæ mortem ſpiritualem inferre dicitur *in cap.per venerabilem*, ibi, *mori præcipitur,qui filij ſint leg.*per eam ſeparatur excommunicatus à Chriſti corpore,*cap.audi,cap.nihil* 11. *q.*3.& Sathanæ traditur,*cap.omnis Chriſtianus,ead.quæſt.* Et in interdicto apparet, quia remouet à loco vſum Diuinorum,& Sacramentorum, *c.non eſt,de ſponſalib. c.alma mater,in princ.de ſent.excommun.lib.*5. Atque etiam in ſuſpenſione, qui priuat vſu Ordinis, Officij,& Eccleſiaſticæ poteſtatis, *c.*1. *in fine, de re iud.lib.*6. cum multis ſimilibus, de quibus gloſſ. *verbo ſuſpenſi, in Clem.*3. *de pœnis.*

Quòd verò proferri debeant per Eccleſiaſticam poteſtatem, apparebit ex reſolutis per DD. citatos *in princip. addit.* ad hunc text. Denique quòd omnes principaliter ad ſubditi tendant correctionem, probatur ex *d.cap. reprehenſibilis*, vbi omnes diſciplinæ Eccleſiaſticæ nomine appellantur, & deinde quia ratio correctionis, ſeu diſciplinæ in hoc conſiſtit, vt eatenus pœna duret donec reſipiſcat ſubditus in quem profertur, ceſſet verò vbi primum Eccleſiæ obedierit, quod planè cernitur in omnibus prædictis tribus, in excommunicatione probat text. *in cap.* 1. *de iud.* ibi, *donec*,& in interdicto probat *cap.ex literis, de offic. deleg.* ibi,*donec eidem*,&c.*& cap.non eſt, de ſponſalib.* ibi, *donec*, de vtroque probat text.*in cap. quanquam, in fin.*

de cenſibus,lib.6. in ſuſpenſione eſt text. *in Clem.1.*ibi, *ſuſpenſi donec deſtiterit,de decimis,* adducit multa ſimilia gloſſ. *verbo ſuſpenſi,in d.Clem.fin.de pœnis,* atque ita interrogatus Pontifex Innoc. III. quid nomine cenſuræ intelligeretur, reſpondet intelligi excommunicationem, ſuſpenſionem,& interdictum,vt conſtat ex text. *in præſenti.*

Secundum notabile, quod DD. ex hoc text.deducunt, habet, nullam aliam eſſe Eccleſiaſticam cenſuram præter illas tres, vt per Vgolin. *de cenſur.tabul.1. cap.26.à num.1.* Viuald. *in candel. aureo,*vbi *de excom. num.3.* Henriq. *in ſumm.lib.13.c.2.à princ.* Soar.*tom.5. diſp.1.ſect.3.* ſed hoc non ita pertranſit indubitatum quin grauiſſimi Doctores exiſtimauerint præter tres illas dari alias Eccleſiaſticas cenſuras, exemplum ponunt in vitatione à Diuinis, quæ in vſu eſt frequentiſſimo, & interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ dicitur *in cap.is, cui 20. de ſententia excommunic. lib.6.* in qua reperiuntur omnia, quæ continentur in prædicta cenſuræ definitione, ſicut etiam contineri inquiunt in ceſſatione à Diuinis, & tamen neque hæc, neque illa eſt excommunicatio, ſuſpenſio, vel interdictum, & in irregularitate contracta propter culpam idem reſoluit Sot.*in 4. diſt. 22. q.3. art.1. verſ.2. diſcrimen,* quem ſequuntur alij, de quibus *ſuprà.* Et generaliter vltra prædictas tres reperiri multas alias cenſuras, ſcilicet omnes pœnas,quæ bono ſpiritnali priuant ſi ſolùm ad contumaciam conuincendam proferantur reſoluunt alij adducentes pœnam,de qua *in cap. placuit, il.2.18.diſt.*ibi, *Eccleſia ſua communione debent eſſe contenti, & in cap.quorundam, in fin.34.diſt.* ibi, *& veſtro collegio,*&c. quæ pœnæ excommunicationes non ſunt, vt addidi ad *cap. ſi celebrat,de clerico excommun.* & tamen ipſis conueniunt omnia, quæ in dicta cenſuræ definitione continentur. Tandem vrgere videtur ſtylus Curiæ Romanæ, ſecundùm quem in Bullis ſemper apponitur clauſula faciens poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, aliiſque cenſuris, vt refert Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma nouæ prouiſionis in princip.* ibi, *Téque à quibuſvis,*&c.quæ clauſula omnino eſſet otioſa in ea parte, aliiſque cenſuris, ſi præter illas tres nulla alia cenſura reperiretur.

Verùm à communi ſententia non eſt recedendum tum ex dictis, tum præcipuè propter auctoritatem huius text. quam non effugiunt, qui dicunt non reperiri in illo taxatiuam, *tantum,* vel ſimilem, conuincitur enim aut ſi aduertas quod Innoc. III. magiſtraliter reſpondit ad quæſtionem ſibi propoſitam quid cenſuræ nomine intelligatur, eſſe tres, quæ reſponſio eſſet diminuta, ſi præter tres illas aliæ reperirentur; ſicut etiam eodem fundamento conuincitur alia ſolutio,quòd hic text. agat ſolummodo de intellectu clauſulæ per cenſuras Eccleſiaſticas in reſcriptis apponi ſolitæ, clauſula enim in reſcriptis appoſita non alium, ſed illum, & eundem habet ſenſum, quem habet ex ſe, & abſolutè ſumpta, niſi aliunde de mente concedentis aliud appareat, vt probat text. *in cap. ad audientiam, in fine, de decimis,*& deducitur ex generali regula text. *in l.non aliter, ff. de legatis 3.* cum multis copioſè adductis per Tiraq.*in l. ſi vnquam, verbo liberis, num.17.*

Argumenta verò, quæ pro contraria parte adduximus, facilem habent ſolutionem, quia omnes illæ pœnæ, de quibus in argumento, vel cenſuræ Eccleſiaſticæ non ſunt, vel ad vnam ex prædictis tribus reducuntur, ceſſatio namque à Diuinis propriè cenſura non eſt, vt infra probabo. Irregularitas verò etiam propter culpam cenſura non eſt, vt contra Sot. ſtatim oſtendam. Vitatio à Diuinis ad interdictum, vel ſuſpenſionem poteſt reduci, vt colligitur ex text. *in d.cap.is,cui,* ibi, *ab ingreſſu Eccleſiæ lata ſuſpenſio* quemadmodum etiam de reliquis iuribus in argumento citatis ſentit gloſſ. *verbo, ſuſpenſis in Clem.3. de pœnis,*poteſt etiam reduci ad excommunicationem minorem, quemadmodum & pœna de qua *in d. cap. placuit,* in quo Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ communione iubetur eſſe contentus, & *in d. cap. quorundam, cum ſimilibus,* in quo priuatur fratrum conſortio, erat enim certum excommunicationis genus, quod olim in Eccleſia fuit, quia licèt non priuaret vt maior excommunicatio, neque participatione Sacramentorum vt minor, quia tamen priuabat aliqua communione,non ſic propriè dicebatur excommunicatio, notat gloſſ. per text. ibi, *in cap. præſenti, 5.q.2.* quamvis iam hodie in vſu non ſit, vt explicat poſt Syl.Victor. *in ſumm. num.330.* & poſt Caſſand. Viuald. *de excommun. num.80.* durare tamen adhuc huius excommunicationis veſtigium apud Monachos nigros S. Benedicti, & in aliis Religionibus colliges ex relatis per Henriq *in ſum.lib.13.c.9.§.4.* iuncta *lit. L.* Ad argumentum verò ex ſtylo Curiæ reſponderi poteſt non eſſe otioſa verba illa, vt ſcilicet Papa explicet concedere poteſtatem abſoluendi non ſolum ab illis tribus principalioribus cenſuris, ſed etiam ab aliis, quæ ad illas reducuntur, & aliis nominibus ſolent appellari. Deinde non eſſe inconueniens ad maiorem declarationem multiplicare verba, & voces ſynonymas iuxta reg. text. *in l.quæ dubitationis tollendæ cauſa, 81. ff. de regul. iuris,* cum ſimilibus, quæ *ibi* adducit Deci. & notauit gloſſ. *verbo, & filio,* ibi, *potius eſt declarare, quàm addere, in cap. 1. de ſumma Trinitat. lib. 6.* comprobat Mantu. *dial. 81.* & latè Cardinal. Mantic. *de coniect. vltim. voluntat. lib.3.tit.6.à num.3.* præcipuè cum in terminis de quibus agimus id maximè vtile ſit ad tollendas dubitationes, quæ ex contrariis opinionibus, quas retulimus, poſſent ſuboriri.

Ex quibus primò colligitur nullam irregularitatem, ſiue cum culpa, ſiue ſine ea contractam cenſuram eſſe Eccleſiaſticam. Probatur, dixi de intrinſeca ratione cenſuræ eſſe quod ad ſubditi correctionem proferatur, & ſolum duret donec durat contumacia, & non corrigitur ille in quem profertur, ſed conſtat irregularitatem impedimentum eſſe de ſe perpetuum, quod non tollitur, neque ceſſat ceſſante contumacia, & quamvis ponatur emendatus ipſe irregularis, vt probat *cap.1.cum ſeqq.50.diſt.* text. opt. *in capit. litteras, in fine, de temp. ordinat.* ergo meritò hanc reſolutionem tenent Nauar. *in manual. cap.27.num.194. & 254.* Viuald. *de irregul.num.17.*Salzed.*ad Bernard. in pract. cap.26. lit.E, verſ.6.* refert multos Henriq. *lib.7. cap.13. §.6. & lib.13.cap.2.§.1. lit.A,* Bonacin. *de cenſur.quæſt.1.puncto 1.num.4. verſ.quantum ſpectat ad irregularitatem,* Soar.*tom.5.diſp.1.ſect.3.num.3.* qui omnes conſequenter colligunt habentes Bullam, vel conceſſionem à Summo Pont. vt abſolui valeant ab omnibus cenſuris, minimè abſolui poſſe ab irregularitate aliqua, cùm ex proximè dictis conſtet nullam irregularitatem eſſe cenſuram, & vltra proximè citatos, reſoluit teſtatus in ſtylo Roman.Curiæ obſeruari Viuald *de irregul. num.331.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.p.1.lib.4.cap.15.n.13.* Vgolin. *d. tab.c.26.num.2.* Nauar. *conſ. 34. num.2. de tempor. ordinat.* ampliantes etiamſi in Bulla adiiciatur poteſtas abſoluendi ab omnibus cenſuris, & pœnis, quamvis contradicat Sà *in aphoriſm.verbo abſolutio,num.21.*Vnde ſuſtineri non poteſt reſolutio Soti *in 4.diſtinct.22. q.3. art.1.* quem conſtanter ſequitur Gutier. *canon. lib.1. c.3.per totum,* Fr.Emman.*in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 64.*

Bañes

Baſſes, Medin. & alij, quos ipſi referunt, diſtinguentes inter irregularitates, quæ ſine culpa contrahuntur, & admittit cenſuras non eſſe Eccleſiaſticas, & inter illas, quæ cum culpa contrahuntur, vt ſi quis celebret ſuſpenſus, vel excommunicatione maiori ligatus, vt *in c.1. in fine, de re iudic. lib.6.* & per totum *tit. de clerico excommun. miniſt.* aut ſi excommunicatus vel ab excommunicato Ordines recipiat, *c.1. de eo qui furtiuè Ordines*, quas verè & propriè cenſuras eſſe Eccleſiaſticas reſoluit, ac ſubinde virtute Bullæ, & priuilegiorum in quibus conceditur poteſtas abſoluendi ab omnibus cenſuris, ab iſtis etiam irregularitatibus abſolui poſſe, quia hæc diſtinctio apertiſſimè conuincitur ex prædictis fundamentis, in quibus refellendis licèt totis viribus Gutierres inſudauerit, minimè tamen ipſis ſatisfacit; nihil enim aliud ex ipſius dictis colligitur, quàm quòd fundamenta communis ſententiæ concludunt ſolùm in irregularitatibus, quæ contrahuntur ſine culpa, quod ex dictis falſum apparet, conſtat enim omnia æquè concludere etiam in irregularitatibus, quæ ex culpa contrahuntur, tum illud quod irregularitas pœna ſit ſua natura perpetua, quod cenſuris minimè conuenit; tum aliud quòd abſolutio non dicatur de irregularitate; tum denique illud ex ſtylo Romæ Curiæ.

Secundò colligitur diſpoſitionem perpetuam à beneficio, vel officio, aut ab vtroque cenſuram Eccleſiaſticam non eſſe. Probatur ex dictis eodem diſcurſu, cùm enim cenſura neceſſariò proferri debeat ad ſubditi correctionem, ſolúmque duret eius durante contumacia, ceſſet verò eadem ceſſante, depoſitionem verò natura ſua perpetuam proponamus, meritò ſit cenſuram Eccleſiaſticam non eſſe, qua ratione ita docent Nauar. *d.c.27.n.152. verſ.5.* & poſt Syluest. Henriq. *d. lib.13. c.2. §.1. iuncta lit. G.* Iacob. de Graf. *d. lib.4. cap.1. num.5.* Auila *d. part.1. diſp.5.* Bonac. *d. num.4. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Nouale eſt ager, ſeu terra nunc primùm, ſeu de nouo proſciſſa, de qua non extat hominum memoria quòd aliquando culta fuiſſet*, & n.2.

3 *Antiquum dicitur, quod excedit centum annos.*

Cap. Qui per Nouale. XXI.

1 Nouale in priuilegiis de decimis noualium non ſoluendis, appellatur ager de nouo ad cultum redactus, de quo non extat memoria quòd aliquando fuerit cultus, & de quo Eccleſia Parochialis non percipit magnos prouentus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.791.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.23. c.5.*

2 *Nouale intellexerint agrum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd nouale eſt ager, ſeu terra nunc primum, ſeu de nouo proſciſſa, de qua non extat hominum memoria quod aliquando culta, ſeu cultiuata fuit, vt per Bellam. *in clemen. religioſi, n.187. de decimis*, Henric. Caniſ. *de decimis cap.11. n.1. & in ſumma iuris Canon. lib.2. tit.26. §. noualium*, Rebuff. *in l. ſylua 30. §. nouali, ff. hoc tit. p.181.* Maſcard. *de probat. concluſ.1106.* Petr. Greg. *ſyntagm. iuris lib.1. cap.2. num.2.* Monet. *de decimis cap.5. q.3. num.50.* Cardin. Tuſch. *tom.5. lit. N. concl.115.*

3 *De quo non extat memoria*, &c.] Notatur ad hoc, quòd antiquum dicitur quod excedit centum annos, vt per Syluest. *conſ.36. n.13.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo omnia, n.31.* Menoch. *de arbitr. caſu 3.* Mench. *illuſtrium c.84. n.15.* Auend. *de exequendis mand. p.1. c.6. n.6.* Gutier. *conſ.1. n.4.* Gam. *deciſ.88. n.1.* Brunor. à Sole *in compendio reſolut. verbo antiquitas 4.*

Cap. Venerabili. XXII.

Priuilegium quando conceditur ſaluo iure matricis Eccleſiæ, per matricem Eccleſiam non intelligitur Romana, ſed Cathedralis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.791.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.23. c.6.* 1

Per matricem Eccleſiam Cathedralem intelligi volumus.] Ergo matrix Eccleſia ſumitur pro Cathedrali, vt per Rebuff. *de decimis, q.6. n.6.* & dicitur quaſi aliarum ædicularum, & capellarum mater, Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.12. quæſt.13. & lib.9. c.3. q.14. verſ. matrix*, Monet. *de decimis, c.7. q.2. n.3.* Eccleſia, quòd ſit matrix, intelligi debet ſecundùm ſubiectam materiam. Abb. *hic n.2. & in cap. vt ſingulæ n.1. de officio Archipreſbyt.* Rebuff. *d. q.6. n.19. & 23.* Rota apud Farinac. *deciſ.272. n.2. p.1. recent.* vbi *num. ſeq.* oſtendit quando larga ſignificatione dicatur Eccleſia matrix.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Satisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt iure communi precepta.*

3 *Abſoluere an poſſit habens facultatem delegatam limitatè non ſatisfacta parte, oſtenditur.*

4 *Cautio ſufficiens eſt ſi pignora, vel fideiuſſores dentur.*

5 *Abſoluendi priuilegium habens cum limitatione ſatisfactionis an poſſit abſoluere pœnitentem ſi moraliter non poſſit ſatisfacere, oſtenditur.*

6 *Sententia diffinitiua non eſt preceptum executiuum.*

7 *Preceptum iudicis cum clauſula, ſi ſenſeris te grauatum compareas, &c. habet ex ſui natura vim ſimplicis citationis.*

Cap. Ex parte. XXIII.

Excommunicatus, vel interdictus quando eſt ob contumaciam tantùm, quia citatus iuri ſtare noluit, ſi priùs tribuat ſufficientem cautionem ſtandi iuri, congruè ſatisfacit, vt relaxetur ſententia: ſi pro offenſa quia iuſſus noluit maleficium emendare, & offenſa eſt manifeſta, non ſatisfacit congruè, vt relaxetur ſententia, niſi priùs ſufficiens præſtetur emenda; ſi tandem offenſa eſt dubia, ſufficit ſatisfactio parendi mandato Eccleſiæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.791.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. tit.23. cap.7.* 1

Abſque congrua ſatisfactione, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſatisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt forma iure communi præcepta, vt per Couar. 2

Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 11. *num.* 11. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 33. *n.* 1. Aduerte pro congrua ſatiſfactione in primis exigi iuramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, *c. de cætero, cap. cùm deſideres, de ſentent. excommun.* deinde ſi pro debito, aut offenſa notorius fuerit excommunicatus, ſatisfactio realis debiti eſt neceſſaria, vel etiam expenſarum pro notoria contumacia; ſi verò fuerit dubium, danda eſt ſufficiens cautio, ſcilicet cum fideiuſſoribus, vel pignoribus, vt diſtinguit text. *in præſenti*, iuncto *cap. venerabilibus*, §. *porrò, de ſentent. excomun.* vel ſaltem iuratoria cautio requiritur ſi propter inopiam nullam ex iſtis præſtare valeat, vt explicat optimè Nauar. *in manual. c.* 26. *n.* 7. Couar. *in cap. alma, p.* 1. §. 4. *n.* 11. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 19. §. 6. & multi, quos latè refert Garc. *reg.* 3. & 4. qui tamen omnes notant abſolutionem præſtitam omiſſa ſatisfactione valere, niſi præſtita ſit à delegato dato ſub ea forma, vt abſoluat ſatisfacta parte, vt notat Nauar. *d. c.* 27. *n.* 37. de quo tamen vide latè diſputantem Vgolin. *d.* §. 6. *n.* 5. & Soar. *tom.* 5. *diſp.* 67. *ſect.* 5. *à n.* 28. Si antem habens poteſtatem ordinariam abſoluendi pœnitentem abſoluat, qui nondum ſatisfecit parti læſæ, quamvis antea potuerit, validè abſoluit, licèt grauiter peccet, vt per Nau. *in man. c.* 27. *n.* 37. Syluest *verb. abſolutio* 3. *num.* 3. Auil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 2. *diſp.* 3. *dub.* 9. Bonac. *eod. tract. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 9. *num.* 1.

3 Dubium tamen eſt in habente facultatem delegatam limitatè, quæ dupliciter poteſt conſiderari, primò ſi priuilegium, vel delegatio limitatè concedatur ſub hac forma, non valeat, non poſſit abſoluere, vel non poſſit dari abſolutio, vel nullius ſit roboris, aut momenti, tunc ſatisfactio requiritur, tanquam neceſſaria conditio, & limitat poteſtatem, ac iuriſdictionem, & in hoc caſu nulla eſt difficultas. In ſecundo verò, quando dicitur, ſatisfacta parte vel nullatenus detur abſolutio, controuerſia eſt inter DD an ſatiſfactio requiratur tanquam conditio neceſſario limitans poteſtatem, in qua ſatisfactionem requiri tanquam neceſſariam conditionem, ac proinde inualidam eſſe abſolutionem datam non ſatisfacta parte, tenent Soar. *tom.* 5. *de cenſ.* 7. *ſect. diſp.* 5. *n.* 44. & *de legib. lib.* 5. *c.* 21. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 10. Verùm in hoc caſu ſatisfactionem non requiri tanquam neceſſariam conditionem limitantem iuriſdictionem meliùs tenent Fr. Emman. *in ſumm. c.* 83. *n.* 4. Auil. *d. p.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 9. *concluſ.* 2. & poſt Sanch. Bonac. *d. puncto* 9. *n.* 3. vbi reſpondet ablatiuum abſolutum importare conditionem, & formam faciendi aliquid licitè, aut validè, in hoc autem caſu verba illa, ſatiſfacta parte, non importare conditionem faciendi validè, ſed tantùm licitè, ac proinde validam eſſe abſolutionem datam ante ſatisfactionem, quamvis non licitè detur.

4 In gloſſ. *Sufficiens*, ibi, *ſi pignora, vel fideiuſſores dentur.*] Notatur ad hoc, quòd ſufficiens cautio eſt, ſi pignora, vel fideiuſſores dentur, vt per Duen. *reg.* 86. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis maternis, p.* 2. *n.* 76. Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 3. *n.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 142. *n.* 3. Gutier. *in repetit. l. nemo poteſt, n.* 247. *ff. de legatis* 1. Ceual. *commun. contra communes, quæſt.* 66. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 334. *num.* 4. plures apud Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 18. *à n.* 15. quibus adde Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 13. *à n.* 43. Stephan. Garc. *diſcept. forenſ. c.* 147. *n.* 22. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſion.* 254. *n.* 3. Anton. de Souſa *in relection. de cenſur. in Bulla Cœnæ, c.* 22. *diſp.* 98. *n.* 1.

5 In gloſſ. *Clauſula*, ibi, *quid ſi aliquis ita pauper ſit, quòd non poteſt ſatisfacere*, &c.] Vtrùm autem Confeſſarius habens priuilegium abſoluendi cum limitatione ſatisfactionis, poſſit abſoluere pœnitentem ſi moraliter non poſſit ſatisfacere, aut qui non poteſt ſatiſfacere ſine graui damno famæ, vel ſtatus, vel bonorum; in quo dubio affirmatiua pars verior, & receptior eſt, modò creditor non cenſeat æquale damnum, quia credibile non eſt ſuperiorem velle obligare pœnitentem ad impoſſibile, ita contra Sot. *in* 4. *diſtinct.* 2. *art.* 3. Cordub. *in tract. de indulgentiis, q.* 43. reſoluunt Nauar. *in manuali cap.* 27. *num.* 45. Auil. *d. diſp.* 3. *dub.* 5. Fr. Emman. *d. cap.* 83. *num.* 3. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *cap.* 28. §. 1. Vaſquez *tract. de excommunic. dub.* 20. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 5. *num.* 41. Sanch. *in præcept. Decal. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 19. Bonacin. *d. punct.* 9. *num.* 4. vbi *n.* 5. aduertit quòd quando pœnitens non poteſt ſatisfacere, nec abſolutio differri poteſt, Confeſſarius abſoluere poteſt exhibita à pœnitente ea ſatisfactione, quam poteſt exhibere ante abſolutionem, exhibendo ſcilicet pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, vel ſaltem iuratoriam, quando non poteſt exhibere pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, ſimulque promittendo ſe ſatisfacturum prima oblata occaſione, modo Confeſſarius probabiliter credat pœnitentem oblata ſatisfactione ſatisfacturum, & *num.* 6. pariter reſoluit pœnitentem, qui non poteſt totam ſatisfactionem realem exhibere, debere ſaltem ante abſolutionem eam partem ſatisfactionis exhibere, quam poteſt præſtando pro reliqua parte debitam cautionem, & *num.* 7. tenet cum Auila, & Henriq. *locis ſuprà citatis*, Confeſſarium, qui poteſtatem habet abſoluendi ſub illa conditione ſatisfacta parte, poſſe ſtatim abſoluere pœnitentem excommunicatum, qui dedit pecuniam Confeſſario, vel alteri viro probo, vt commodiùs reſtituatur læſæ parti, nam pœnitens hoc modo videtur reſtituiſſe.

In gloſſ. *Si verò*, fin. ibi, *non hoc faciat ſententiando.* 6
Notatur ad hoc, quòd præceptum executiuum non eſt ſententia diffinitiua, vt per Xuar. *in d. l. poſt rem iudicatam, notab.* 3. *n.* 2. *col.* 2.

In ead. gloſſ. ibi, *Coram eo reſponſurus.* Notatur ad 7
hoc quod præceptum iudicis cum clauſula, *ſi ſenſeris te grauatum, compareas*, &c. habet ex ſui natura vim ſimplicis citationis, vt per Vezin. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 15. *n.* 91. *pag.* 279. vbi Viu. *num.* 96. *pag.* 281. Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 1. *verbo præceptum, fol.* 135. *verſo*, & *part.* 1. *eod. verbo, fol.* 61. *verſo*, Nauar. *conſ.* 3. *de cenſibus, n.* 2. *in antiquis*, Spin. *in ſpecul. teſtament. p.* 11. *rub.* .. *n.* 42. *cum ſeqq.* Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 19. *conſider.* 1. Et ſi pars non compareat in termino aſſignato poteſt exequi, ex Valdeſ. *ad Suarez in d. l. poſt rem iudicatam in explicatione legum Regni, notab.* 14. *verſ. decimus nonus caſus eſt, pag.* 116.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Notorium inducitur, & probatur per acta iudicij.*
3 *Confeſſio facta in iudicio plenè probat etiam abſente parte.*
4 *Notorium eſt, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt.*

Cap. Cùm olim. XXIV.

Offenſa illa intelligitur eſſe manifeſta, quæ per 1
confeſſionem, vel per probationem legitimam nota eſt, vel per euidentiam rei, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari; & in reliquis habet idem quod in præcedenti cap. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc.

Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 338. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 791. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 23. *c.* 8.

2 *Intelligere manifeſtam*, &c.] Notatur ad hoc, quod notorium inducitur & probatur per acta iudicij, quia acta faciunt rem notoriam, vt per Nenizan. *conſ.* 30. *n.* 3. Grammat. *deciſ.* 36. *num.* 38. Aym. *conſ.* 303. *n.* 5. *p.* 2. Cephal. *conſ.* 57. *num.* 33. *lib.* 2. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 20. *n.* 2. *p.* 1. Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 36. *gloſ.* 2. *n.* 44. Maſcard. *de probat. concl.* 1101. *n.* 13. *cum ſeqq.* Menoch. *remed.* 1. *recuper. n.* 232. *& de arbitr. caſu* 166. *num.* 6. *& conſ.* 100. *n.* 6. Dec. *conſ.* 18. *n.* 50. *tom.* 1. Farin. *in praxi fori crimin. p.* 1. *q.* 9. *n.* 20. *& q.* 21. *n.* 14. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. l.* 3. *c.* 15. *num.* 4. Salon. 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. *controuerſ.* 7. *in fine*, Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.* 1. *c.* 5. §. 2. *n.* 10.

3 *Vel per confeſſionem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Confeſſio facta in iudicio plenè probat, etiam abſente parte, vt per Duen. *reg.* 302. *limit.* 2. Maſcard. *concl.* 348. Surd. *deciſ.* 309. *n.* 14.

4 *Quod nulla poſſit tergiuerſatione celari.*] Quale eſt notorium, vt per Menoch. *d. caſu* 146. *num.* 4. Menoch. *illuſt. cap.* 2. *n.* 11. *& cap.* 20. *num.* 23. Farinac. *d. q.* 21. *n.* 8. Aldret. *d.* §. 2. *n.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Verba priuilegiorum debent intelligi vt aliquid operent, & non remaneat ambiguitas, & ideò dictiones,* ſecundum, *&* iuxta, *videntur appoſitæ cauſatiuè, non conditionaliter.*

2 *Conſuetudo vt inducatur non requiritur quòd ſit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio.*

3 *Priuilegium eſt, lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum.*

4 *Priuilegium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantùm, quod iure communi conceſſum erat.*

5 *Reſcriptum Pontificis, & priuilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio.*

6 *Beneficia ſæcularia conferri poſſunt Regularibus, deficientibus clericis ſæcularibus, & è contra.*

7 *Domus alicuius, etiamſi ſteterit per mille annos iuxta domum alterius, non ædificata, benè poterit ædificari.*

8 *Ædificare quis non poterit iuxta fundum, vel aream vicini, ſi ratione talis ædificauerit ei præiudicium.*

9 *Inſtrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio inſtrumento, non facit fidem, niſi producatur originale.*

10 *Inſtrumentum confirmans facit plenam fidem de inſtrumento narrato, etſi primum inſtrumentum originale non oſtendatur.*

11 *Eccleſia deſtructa minimè gaudet priuilegiis conceſſis Eccleſiæ.*

12 *Priuilegium non admittitur etiam per centum annos ſi quis potuit eo vti.*

Cap. Abbate. XXV.

1 Priuilegium vt aliquid operetur quando in eo quicquam conceditur, & ſubditur iuxta, vel ſecundùm morem præteriti temporis, illæ dictiones, *iuxta*, vel *ſecundùm*, non ſumuntur vt conditionales, quaſi referantur ad imperſonale, id eſt, ſi talis mos eſt, ideo

cõcedimus, ſed ſumuntur cauſatiuè, & determinãt perſonale, id eſt, quia talis mos eſt, ideo concedimus quia priuilegium eſt lex priuata, & lex non debet eſſe obſcura, & captioſa, ſed certa & manifeſta, & lex priuata debet aliquid indulgere. Item quando eſt conſuetudo, vt Abbas pro vno Monaſterio ex altero ſumatur, ſit in obſeruantia Regulari, & in eo ſit perſona idonea ad Abbatiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 338. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 791. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 25. *c.* 10.

Conſuetudo aliqua, quaſi contradictorio, &c.] Notatur ad hoc, quòd vt inducatur conſuetudo, non requiritur, quòd ſit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *q.* 6. *n.* 28. Ceual. *commun. contra communes, q.* 358. Bernardi Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib.* 2. *concluſ.* 31. *à n.* 117. Maſcard. *de probat. concl.* 427. *n.* 3. vbi intelligit in actibus iudicialibus, ſecus autem in extraiudicialibus. 2

Quia cùm priuilegium ſit lex priuata, &c.] Priuilegium igitur communiter definitur, quòd ſit lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum, gloſſ. *in rubr. de reſcript. lib.* 6. vbi eam ſequuntur omnes, teſte Gomez, & Padil *ibi*, Abb. *hic num.* 7. Medic. *tom.* 1. *de legibus, & ſtatutis, p.* 4. *q.* 33. *& de definit q.* 17. Petr. Gregor. *de iuris arte cap.* 7. *n.* 14. Henric. Caniſ *in ſumm. iuris Canon. lib.* 1. *tit.* 2. §. *duplex genus placitorum,* Fr. Emman. *qq. Regul. tom.* 1. *q.* 7. Azor. *inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 35. *n.* 5. *cum ſeqq.* 3

Niſi aliquid ſpecialiter indulgeret.] Ergo priuilegium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantùm, quod iure communi conceſſum eſt, vt per gloſſ. *in d. rub. de reſcript. l.* 5. Rebuff. *in praxi tit. differentiæ inter reſcriptum*, Syluest. *in ſumm. verbo priuilegium, q.* 3. Viger. *inſtitut. Theologic. cap.* 17. §. 2. *verſ.* 2. Azor. *d. cap.* 22. *quæſt.* 2. Sed vt reſponſio pateat ad plures vtriuſque iuris deciſiones, in quibus per modum priuilegij, & indulgentiæ conceduntur ea, quæ iure communi licita, & conceſſa eſſe noſcuntur, aduertendum eſt duobus modis poſſe priuilegium conſiderari contra ius commune, vel in ſubſtantia, vel ſecundùm modum, vel quoad aliquos particulares effectus: in ſubſtantia, quando concedit, vt quis licitè facit, quod iure communi ſibi prohibitum eſt, videlicet, vt inteſtabilis faciat teſtamentum, ne quis excommunicatum vitet, ne decimas ſoluat, & ſimilia: ſecundùm modum, quando etſi iure communi licitus ſit actus, qui geritur, modus tamen non ita, veluti, vt milites teſtari valeant, non ſeruatis iuris ſolemnitatibus, iuxta *tit. Digeſt. Codic. & Inſtit. de militari teſtam.* vel etiam, vt ſine illis ad pias cauſas faciat teſtamentum, iuxta *cap. cùm eſſes, & cap. relatum, de teſtamentis*, vel inter liberos, *l. hac conſultiſſima,* §. *ex imperfecto, C. illo tit.* Conceditur etiam, quoad aliquos particulares effectus, veluti ad ſedandos ſcrupulos, quia impetrantes putant ſibi non licere, quod iure communi licitum eſt, notat Nauar. *conſil.* 3. *num.* 3. *de ſtatu Monachorum*, ſequuntur Azor. *d. c.* 23. *q.* 3. Salas *de legib. diſp.* 17. *ſect.* 1. *num.* 4. 4

Maximè cùm ſupradictus, &c.] Notatur ad hoc, quod reſcriptum Pontif. & priuilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio, vt per Maſcard. *de probat. concluſ.* 923. *num.* 9. Garc. Girond. *de priuilegiorum, & exemptionum explicat. num.* 340. 5

6 *His igitur*, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficia ſæcularia conferri poſſunt regularibus deficientibus Clericis ſæcularibus, & è conuerſo, vt per Gonzales *ad reg.8. Cancellariæ gloſſ.8.n.43.*

7 In gloſſ. *Alciaten.*3. ibi, *quid enim ſi vicinus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd etiamſi domus alicuius ſteterit per mille annos iuxta domum alterius non ædificata, benè poterit eam ædificare, vt per Duen. *reg.33.verſ. amplia primo.*

8 Notatur etiam ad hoc, quòd non poteſt quis ædificare iuxta fundum, vel aream vicini, ſi ratione talis ædificij fieret ei præiudicium, vt per Anton. Gomez *l.46.Tauri, n.7.col.1.*

9 In gloſſ. *Fiat*. Notatur ad hoc, quod inſtrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio inſtrumento, non faciat fidem, niſi producatur originale, quando inſtrumentum refertur ab aliquo Tabellione, vel Notario, vel ab alia perſona priuata, ſecus verò ſi à Principe, vel lege communi, vel iudice definitiuè pronuntiando, quia tunc bene valet, & tenet, & facit plenam, ac perfectam fidem, vt per Ant. Gomez *l.1.Tauri, n.11.*

10 In ead. gloſſ. ibi, *Alij probabilius*, &c. Notatur ad hoc, quòd inſtrumentum confirmans facit plenam fidem de inſtrumento narrato, etſi primum inſtrumentum originale non oſtendatur, vt per Coſm. *in pragm. c.ſacroſancta, verbo tenor, pag.63.verſo.*

11 In gloſſ. *Donec*. Notatur ad hoc quod Eccleſia deſtructa minimè gaudet priuilegiis conceſſis Eccleſiis, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, p.1. n.312. cum ſeqq.& limit.30.* Sanch. *de Matrim.lib.9. diſp.15. num.37.*

12 In ead. gloſſ. ibi, *Quia non poteſt vt illo tempore priuilegio*. Notatur ad hoc, quod priuilegium non amittitur, etiam per centum annos, ſi quis non potuit eo vti, quia occaſio ſe non obtulit, vt per Rebuff. *in tract. nominat q.14.n.21.* Fr. Emman. *tom.3 quaſt. Regul.q.51. art.5.verſ.ſecundò fallit.* Valdeſ. *ad Xuar. in proœmio fori lit.F. in fine, pag.6.* Mench. *vſufrequent c.2.n.32.* Vala *c. de iure emphyt.q.37 n..& S.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper.lib.2.concl.60.conſid.2.*

SVMMARIVM.

1 *Salinaria inter regalia connumerantur.*
2 *Pedagium dictum eſt à pede quod à tranſeuntibus ſoluitur.*
3 *Reſeruata Principi ratione dignitatis acquiri poſſunt per inferiorem præſcriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat.*
4 *Regale ius poteſt præſcribi tempore immemoriali.*
5 *Conſuetudo tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, vim priuilegij habet, data capacitate illum inducentis, vel præſcribentis,* & n.6.
7 *Conſuetudo immemorialis habet vim tituli.*
8 *Eccleſia pertinet de cauſa viduarum, orphanorum, & pauperum cognoſcere.*
9 *Tituli allegatio non eſt neceſſaria, in præſcriptione memoriali.*

Cap. Propterea. XXVI.

1 Hæretici manifeſti dicuntur illi, qui publicè prædicant contra Fidem Catholicam, aut profitentur, ſeu defendunt errorem, vel coram Prælatis ſuis ſunt conuicti, vel confeſſi, aut ab eis ſententialiter condemnati ſuper hæretica prauitate, quorum propria bona confiſcantur, & ipſi puniuntur iuxta ſanctiones legitimas. Item quando Legatus Apoſt. interdicit pedagia, guidagia, ſalinaria, intelliguntur illa eſſe interdicta, quæ non apparent fuiſſe conceſſa largitione, Regum, Imperatorum, vel Concilij v. g. Lateranenſis, vel quæ non ſunt introducta ex antiqua, & immemorabili conſuetudine. Item quando Legatus Apoſt. mandat alicui Principi ſæculari vt ſecundùm Legati, vel iudicis Ordinarij, vel delegati Apoſt. iuſtitiam exhibeat in cauſis, intelligitur in omni cauſa, quæ ratione perſonarum, vel rerum ſpectat ad forum Eccleſiaſticum, aut ſuper vniuerſis capitulis, quæ à Legato ſunt ſtatuta pro pace ſeruanda, vel Auctoritate Apoſt. ſtatuenda; & tenetur reſpondere in iudicio Eccleſiaſtico, viduis, pupillis, orphanis, & miſerabilibus perſonis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.338.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.791.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* referuntur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret.lib.5.tit.23. cap.10.*

Salinaria.] Notatur ad hoc quòd ſalinarum redditus, & ſalinaria, ſeu ſalinarum vectigal inter regalia connumerantur, vt per Strach. *de mercat.p.4.num.30.* Azeued. *ad l.31.à n.11.tit.20.lib.6. noua recop.* D. Barboſ. *in l.diuortio, §.ſi vir, n.29.ff.ſolut.matrim.* Cabed. *Luſit.deciſ.53.p.2.* 2

Pedagia.] Nota pedagium dictum eſſe à pede, quòd à tranſeuntibus ſoluitur, vt per Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.1. §.4. verbo indire, impoſer, leuer aydes, n.6.fol.30.verſo,* vbi *n.7.* aſſerit, quòd pedagium non eſt ſeruitus.

A tempore cuius non erat memoria, &c.] Notatur ad hoc quòd ea, quæ Principi ratione dignitatis præſeruantur, acquiri poſſunt per inferiorem præſcriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat, vt per Couar. *in reg. poſſeſſor.p.2.§.3. n.8 verſ. tertia ſpecies*, Maſcard. *de probat.concl.1371. à num.33. & concl.424. num.4. concluſ.1214. num.50.* Rot. *deciſ.642.n.3.in 1.collect. nouiſſ.* aliàs *part 4.diuerſ.* Gutier. *pract. lib.3. quaſt.14. n.70.* Ozaſc. *Pedem. deciſ.16.num.4.* Burſat. *conſ.41.num.1.7.& 8.* Villalob. *commun. opin.verbo præſcriptio, num.220.* Ening. God. *conſ.3.num.24.& conſ.32. num.8.* Crauet. *conſ.54.n.8. & de antiq. tempor.p.4. §. abſolutis, num.4.* Riminald. *conſ.72.n.123.vol.1.* Menoch. *conſ.2.n.71.* Scot. *tom.1. reſp.lib.4. reſp.12.n.14.& tom.2.lib.8. conſ.16.num.11.* Vnde Imperatores Romanos in quamplurimis Italiæ partibus per immemorialis temporis curriculum Regalia amiſiſſe teſtatur Alexand. *conſ.16. vol.5.* quem citat Ferret. *conſ.241.num.3.* quamuis aliter, imò centum annorum ſpatio tantum præſcribi aſſerat, Surd. *deciſ.1. num.10.* Vnde ius regale poſſe præſcribi tempore immemoriali, docuerunt Peregr. *de iure fiſci. lib.1.tit.2.n.65.* Valaſc. *de iure emphyt.quæſt.8.num.36.* eleganter D. Barboſ. *in priuatis ſcholis ad l. quominus, n.30. ff. de fluminibus*, & ita ius imponendi, ſeu exigendi gabellas præſcribi tempore immemoriali reſoluit Farin. *in praxi crimin.p.6.q.172.n.92. cum ſeqq.* quicquid aliter velit Cabed. *Luſit. deciſ.65. num.2.& deciſ.109.p.2.* 3

Notatur ad hoc, quòd conſuetudo tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, vim priuilegij habet, Decian. *conſ.85.num.2.& conſ.114. in fine,* Rimin. *conſ. 28. num.11. volum.1. deciſ.* Afflict. *254. num.4.* Crauet. *conſ.259.vol.1.* Menoch. *conſ.43.num.7.* Alexand. *conſ.6. column. 3. in princ. volum. 1. conſ.35. vol. 2. & conſ.78. n.3.& 11. vol. 6.* Roland. *conſ. 66. n.40. volum.2.& conſ.59. num.1.& conſ.100. n.104. vol.4.* Balb. *de præſcript.2.p.5.princ.q.6.num.6.* Cephal. *conſ.468.* 4

cenſ.468.n.61.Paul. Æmil.*de except.lib.1.p.1.except.1.*
n.30. Decian.*conſ.11.n.198.vol.1.* & *conſ.44.n.18.*&
conſ.51.n.37.vol.2. & *conſ.36. num.24. vol.5.* Rebuff.
*tom.3.ad leges Galliæ tit.de conſuet.in præfat.n.45.*Burg.
de Pace *conſ.15.n.12.*Perez *l.6.gloſ.1.col.1.ad fin.tit.13.*
*l.3.Ordin.*Bellug.*in ſpeculo Princip. rub.29.§.in benefic.*
n.9. Anton. Cuch. *inſtit. maiorum tit.9. de conſuetud.*
*n.145.*Morl.*in emporio iuris p.1.tit.de iuriſdict. omnium*
indic.in præl.n.5. Fachin.*conſ.26.n.29.lib.1.* Gonzal.*ad*
reg.8. Cancel. gloſſ.35. n.29. Fontanel. *de pactis nupt.*
*tom.1.clauſ.3.gloſ.2.n.28.*Card.Tuſch.*lit.C,concl.808.*
n.1.& *2.*Rot.*deciſ.11.ex n.2.* & *deciſ.614. n.2.p.2.recent.*quod procedit etiam in reſeruatis Principi, Pariſ.
conſ.28.n.77.lib.1. Rot.*d deciſ.11.n.2.p.1.recent.*& *deciſ.276.n.3.*poſt *vol.2.conſ.Farin.*Hinc ait Felin.*in cap.*
cùm nobis, de præſcript. quòd præſumptio reſultans ex
immemoriali conſuetudine dicitur iuris & de iure,
Ioan.Garc.*de expenſis c.6.n.20.*& per hunc text.inquit
Bald. *in c.1. n.3. quæ ſint regalia, in vſibus feudorum,*
conſuetudinem hanc temporis longiſſimi, de cuius
initio memoria in contrarium non exiſtit, priuilegio
ex certa ſcientia à Principe conceſſo æquiparari,idem
docet gloſſ. celebris *verbo conſuetudo in c. conqueſtus 9.*
q.3. & alia *verbo vſque ad hoc tempus in c. fin. 18. q.2.*
Natt.*conſ.640.n.34. lib.3.* Molin. *de primog. lib.2. c.6.*
n.3. quod intellige data capacitate illam inducentis,
vel præſcribentis. Abb.*in c.nouit,n.21.de iudiciis,*& *in*
cap.cauſam quæ,n.3.de præſcript. Felin. *in cap.audientes*
n.6.de præſcript. Conar.*lib.1.variar.c.17.n.6.* Menoch.
lib.2. illuſtrium c.89. & fuit dictum *in Cracouien. iuris*
*legendi 21. Maij 1627.*coram Romano D.meo Coccino Decano,Peregr.*de iure fiſci lib.6.tit.8. n.18.* & *ſeq.*
7 Nam data capacitate conſuetudo immemorialis habet
vim tituli, vt per Nattam *conſ.154.num.6.l.2.* Ioſeph.
Ludouic.*Peruſina deciſ.107.n.36.*Gutier.*d.q.14.à n.21.*
& *q.17.à n.289.*Camil.Borrel.*conſ.3.à n.21.centuria 1.*
Titulus enim præſumitur ex curſu temporis immemorialis, Menoch.*de præſumpt.lib.3.præſumpt.131.n.45.*
& *conſ.90.n.66.* nam immemoriali conſuetudine probata meliorem titulum de mundo, vt cum noſtris loquar, quis habere dicitur, Rot. *deciſ.4.n.2.de teſtib.in*
antiq.& *deciſ.717.n.2. p.1. diuerſ.* Bertrand. *conſ.120.*
*n.3.vol.2.*Gozadin.*conſ.8.n.37.* Pute.*deciſ.205.num.2.*
& *3.lib.1.* Pariſ.*conſ.111.n.43.*& *49.*& *conſ.27. n.77.*
*vol.1.*Hieron.Gabr.*conſ.88.n.17.lib.1.*Gonzal.*ad reg.8.*
Cancel.gloſ.33. n.4. & curſus temporis immemorialis
vim priuilegij obtinet,idem Menoch. *d. præſumpt.131.*
n.42.& *conſ.142.n.13.* Molin.*de primog.lib.2.num.19.*
Maſcard.*de probat.concl.1214.num.48.* Gutier. *d.q.14.*
n.70. Et ideò quæ priuilegio ſunt acquiſibilia acquiruntur pariter ex conſuetudine,ſeu præſcriptione immemoriali. Abb.*in cap. cum contingat,n.21.* vbi Felin.
*ſub n.2.*Decian.& alij, *de foro comp.* Pereg.*de iure fiſci,*
lib.1.tit.12.ſub n.61. Rodolph.*de abſoluta Principis poteſt.c.1.n.13.* Hippol. Rimin.*conſ.55. n.6.tom.1.* Crau.
conſ.137.n.3. Card. Tuſch. *d. lit. C. concl.806. n.9.* &
concl.819 à n.1.

8 *Item viduis,pupillis,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ad Eccleſiam pertinet cognoſcere de cauſis viduarum, orphanorum, & pauperum, vt per D.Barb.*in l.1.p.1. n.40.ff.ſolut.matrim.*

9 In gloſ. *Non erat,*ibi,*non ſit neceſſe titulum allegare.* Notatur ad hoc, quòd in præſcriptione immemoriali allegatio tituli non eſt neceſſaria, vt per Couar. *in reg.poſſeſſor.p.2.§.3. num.6. col.4.* Soar. *tom.2. commun. opin.l.7.tit.5.n.58.pag.239.*Menoch. *d. præſumpt.131. num.26.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*
2 *Clericus degradatur, & Curiæ ſæculari traditur in grauioribus, & enormibus delictis.*
3 *Clericus quando Curiæ ſæculari traditur, debet iudex Eccleſiaſticus intercedere pro eo, quòd non moriatur.*
4 *Condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, eſt condemnatio ad vltimum ſupplicium.*

Cap. Nouimus, XXVII.

Clericus degradatus tunc intelligitur traditus Cu- 1
riæ ſæculari quando degradatur à iudice Eccleſiaſtico præſente poteſtate ſæculari & poſt degradationem renunciatur eidem facultati, vt in ſuum forum recipiat degradatum, pro quo tamen debet Eccleſia efficaciter intercedere, vt citra periculum mortis quoad ipſum ſententia moderetur. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Ioan.Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5.iuris Pontiſ.pag.339.*Alagona *in compend.iuris Canon. pag.792.* remiſſiuè Ximen.*in concord.p.1.* & *2.*refertur ab Anton. Auguſt.*collect.4. Decret.lib.5.tit.16. cap.2.*

Vel aliud flagitium graue, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd in grauioribus, & enormibus delictis clericus degradatur, & Curiæ ſæculari traditur, vt per Tiraq. *de pœnis temper.cauſa 49.n.36.*& alios, quos citat Cened. *ad Decretum collectar. 7.n.1.* Quibus autem caſibus huiuſmodi degradatio,ſiue Curiæ ſæculari traditio fieri debeat,vide Couar. *variar.lib.2.c.20. n.7.* Bellet. *diſquiſit.cleric.part.1.tit.de fauore clericorum perſonali, §.6.n.10.*& alios plures,quos refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcop.p.3. alleg.110. à n.11.* Latè de degradatione verbali ſcilicet, & actuali tractant Menoch.*de arbitr.caſu 415.* Bellet.*d.§.10.*ego ipſe *d.alleg.110.à princ.*

Pro quo debet tamen Eccleſia efficaciter intercedere 3
&c.] Quando igitur traditur clericus, ſiue aliquis alius Curiæ ſæculari, debet iudex Eccleſiaſticus intercedere pro eo, quòd non moriatur, Abb. *in cap. cùm non ab homine, n.26.de iudiciis,*Bellet.*d.§.10.n.2.*Perez *l.3.gloſ.1.pag.90.colum.2. in princ.* & *pag.92. verſ.ſed eſt dubium,tit.4.lib.8. Ordin.*vbi dicit quòd nihilominus debet fieri relaxatio Curiæ ſæculari abſque metu irregularitatis, quamvis enim per huiuſmodi traditionem ſequatur mors,vel mutilatio, illa non incurritur, Zerol.*in praxi Epiſcop.p.1.verbo hæretici, §.12.*

§. Pro illo.

Falſarius eſt includendus in perpetuum carcerem cum pane & aqua. Colligunt Doctor. *in princ. text.* citati.

In perpetuum carcerem, &c.] Notatur ad hoc, quòd 4
condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus eſt condemnatio ad vltimum ſupplicium, ita vt ſi condemnatus moriatur, cenſendus ſit condemnans irregularis, vt per Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.2.q.22.art.5.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Poſſeſſio ius eſt.*
3 *Priuilegium, vel beneficium concedentis ad intentionem recurrendum eſt.*

Cap. Dilecto. XXVIII.

Honor. III.

1 INtendens recuperare poſſeſſionem rei ſi legitimè impeditus ei currit tempus præſcriptum, v.g. vnius anni, & Papa indulget vt lapſus anni ei non noceat, intelligitur hoc indultum ſecundùm ius commune, id eſt, ſi in illo anno poterat legitimè recuperare, quia ius alteri parti tollere non intendit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 793. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. .& 2.*

2 *Indulgentiam perimere*, &c.] Notatur ad hoc, quòd poſſeſſio ius eſt, vt per Conar. *in reg. poſſeſſor, in initio, p. 2. n. 3.* Gomez *l. 45. Tauri, à n. 17.* cuius tamen contrarium, nempè quòd poſſeſſio facti ſit, & non iuris, tuentur, Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib. 1. c. 13. num. 6.* Vacon. *declar. 32. à princip* Conan. *comment. iuris Ciuilis lib. 3. cap. 3. à princip.* Donel. *lib. 5. cap. 6. §. ſi poſſidere*, Gilchen. *de præſcript. p. 2. memb. 3. cap. 1. n. 19.* Peregr. *variar. lib. 3. n. 2. cum multis ſeqq.* Intellige prout dixi *ad c. 6. n. 4. de conceſſ. præbendæ.*

3 In gloſſ. *Intentionis*. Notatur ad hoc, quòd recurrendum eſt ad intentionem concedentis priuilegium, ſeu beneficium, vt per Tiraq. *in l. vnquam, verbo libertis, n. 55. C. de reuoc. donat.* & faciunt quæ ego ipſe *Axiom.* 124. *n.* 4.

Cap. Cùm inter vos. XXIX.

1 OBlationis nomen eſt generale, & veniunt illius appellatione omnia quæ ad Eccleſiam peruenerint quocumque titulo vt ſunt illa, quæ in feſtiuitate omnium Sanctorum portantur ad Eccleſiam, vel ad domum Sacerdotis intuitu defunctorum, & quæ de Altari ſuſcipiuntur, & quæ ante crucem, & in Miſſa Trinitatis, & quæ pro deſponſatis datur, & lampades cum oleo, & quæ offeruntur alicui capellæ, & quæ dantur nuntio deſtinato per Parochiam; item quæ dantur pro Miſſis mortuorum, & quæ pro ſeptimis, & trigeſimis, & anniuerſariis, & panes, & quæ infra hebdomadam offeruntur, & mortuorum iudicia & ſimilia; quare cui debetur pars tertia oblationum, debetur etiam tertia horum omnium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 793. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Probat hic text. oblationis nomine intelligi quicquid Deo, vel Eccleſiæ, eiúſve miniſtris voluntariè exhibetur, de quo vide Mari. Socin. *in tract. de oblat. libello 1.* & Troyl. Maluat. *ſimili tract. ferè per totum*, Monet. *de decimis, c. 2. n. 9.* & *c. 5. n. 2.* aſſerit oblationes, quæ fiunt ad ſacrificium, ſubrogatas eſſe loco quarundam decimarum legis veteris, quas in horreis recondebat, & ſeparabat quiſque de populo, vt comederet eas, cùm iret in templum Hieruſalem, accerſitis in veſtibulo templi Sacerdotibus, & Leuitis ad conuiuiū; *Deuteron. 12. & 14.* de quo etiam *cap. his ita 13. q. 2.* De hac materia latè ego ipſe *in tract. de appellat. vtriuſque iuris ſignif. appel.* 172.

Cap. Ex parte. ij. XXX.

LItis mores vbi fit mentio intelligitur de tempore quo fuit facta conteſtatio litis. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Io. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 893. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Marant. *de ordine iudic. p. 5. tit. & omnia fiant durante inſtantia, n. 64.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 8. n. 4.* Cabed. *Luſit. deciſ. 15. n. 10. p. 2.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 344. n. 1.* quos refert, & ſequitur parens meus *in commentariis ad ordinationem Regiam Luſitanorum, lib. 3. tit. 20. §. 7. n. 3.* addo Parlad. *differ. 128. n. 4.* litem enim non aliter quàm per cœptum iudicium, & litem conteſtatam dici affirmat Lancel. *de attent. p. 2. c. 4. in præf. n. 155.* & ideo quando verbum, *hic*, profertur à lege, intelligitur poſt litem cōteſtatam, Socin. *conſ. 244. n. 13. lib. 2.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. p. 2. c. 13. n. 44.* 2

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Canonica portio non ſoluitur Epiſcopo de relictis fabricæ.*
3 *Quarta Epiſcopalis non detrahitur de relictis perſonis.*

Cap. Ex parte. iij. XXXI.

LEgatus quando facit conſtitutionem vt mortuariorum tertia pars Epiſcopo ſoluatur, non intelligitur de his, quæ ad ornamenta Eccleſiæ, vel ad fabricam illi neceſſariam, vel ad luminaria, vel quæ pro anniuerſario ſeptimo, trigeſimo, ac vigeſimo faciendis, nec de his, quæ ſpecialiter fiunt perſonis, vt Rectori Eccleſiæ; niſi fiat ratione Eccleſiæ, ſed de aliis prout eſt in iure communi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 793. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Vel ad fabricam, &c. Notatur ad hoc, quòd de relictis fabricæ non ſoluitur Canonica portio Epiſcopo, aut Eccleſiæ Parochiali, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. verbo fabrica, pag. 151. verſo*, Rota coram Illuſtriſſ. Seraphino in vna Syracuſana quartæ apud Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo quarta Epiſcopalis, verſ. ſecunda difficultas*, vbi citantur Roman. *conſ. 233. in princ.* & Capyc. *deciſ. 23. num. 4.* in qua quidem deciſione idem Illuſtriſſimus Seraph. quærit an hoc caſu debeatur quarta, quando de præſenti non indiget reſtauratione, & *ibi* in hæc verba reſpondet. Nam affirmatiuam tenuerunt Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anchar. *in d. cap. vlt. de teſtam.* vbi Couar. exiſtimat eſſe magis communem opinionem: contrarium tamen tenuerunt Goffred. Card. Barbatia, & ipſe Couar. per text. *in cap. nobis 2. quæſt 2.* quia legatum Eccleſiæ non indigenti ſeruandum eſt in futuram Eccleſiæ refectionem, & reſtaurationem. Ideò in hoc conflictu attendenda eſt forma legati: ſi enim teſtator vult ſtatim, vel in ſingulos annos ſolus aliquid pro reſtauratione Eccleſiæ, quæ reparatione 2

non

non indigeat, tunc ſeruari poterit communis ſententia: ſi verò legat pro reſtauratione Eccleſiæ, quoties ea indigebit, tunc contraria ſententia erit ſequenda, & ſub hoc articulo cadunt etiam relicta pro ſubuentione Eccleſiæ reſpectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, ex his namque non debetur quarta *d. cap. final.* ſi verò vſus eſt indeterminatus, & non determinatus perpetuo cultui diuino, tunc debetur quarta, text. *in præſenti, & in cap. requiſitis, de teſtam.*

3 *Vel de his, quæ perſonis ſpecialis,* &c. Notatur ad hoc, quòd de relictis perſonis non detrahitur quarta Epiſcopalis, vt per Rot. *in Syracuſan. quarta coram Illuſtriſſimo Seraph. in prima difficultate*, apud Stephan. Quarant. *d. verbo quarta Epiſcopalis, verſ. circa propoſitum.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Beneficij appellatione largè ſumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia.*
3 *Vicarius Epiſcopi, cui facultas conferendi beneficia data eſt, poteſt etiam bèneficia curata, & dignitates conferre.*
4 *Indultum conferendi beneficia alicui à Papa conceſſum, comprehendit omnia beneficia etiam curata, & dignitates.*
5 *Præbenda eſt beneficium Eccleſiaſticum.*

Cap. Tua nobis. XXXII.

1 FRuctus Beneficiorum primi anni quando Papa concedit ex iuſta cauſa ad releuanda debita Epiſcopi, nomine beneficiorum veniunt etiam maiora beneficia, & præbendæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 339.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 794.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Præbenda, & alia beneficia generali beneficiorum nomine continentur.*] Notatur ad hoc, quòd appellatione beneficij largè ſumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia, tam maiora, quàm minora, præbendæ, & dignitates &c. gloſ. *in cap. ſi gratiosè, verbo beneficia, de reſcriptis, & in c. 1. verbo beneficia, de rerum permut. lib. 6.* Abb. *in cap. poſtulaſti, n. 2.* Felin. *n. 4.* & Dec. *num. 12. de reſcriptis.* Rebuff. *in praxi tit. quid ſit beneficium, num. 10.* Medices *de definit. part. 2. c. 16. num. 5.* Sahagum *in cap. ad aures, num. 3. de reſcriptis, & in cap. fin. num. 20. de ſequeſtr. poſſeſſ.* optimè Nicol. Garc. *de beneficiis, part. 1. cap. 6. num. 37.* Card. Tuſch. *lit. B, concluſ. 19.* cum aliis per me citatis *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appell. 32.*
3 *num. 1.* Vnde Vicarius Epiſcopi, cui facultas conferendi beneficia data eſt, poteſt etiam Curata, & dignitates conferre, Coſmas *in pragmat. Sanct. tit. de collat. verbo procuratorem, fol. 248. verſo.* Rebuff. *d. tit. quid ſit beneficium, num. 11. & in forma Vicariatus, n. 111.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 71. & ſeqq.* Cardin. Tuſch. *d. concluſ. 59. num. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ gloſ. 6. num. 25.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 44. quæſt. 7. & 8.* plures per Garc. *d. cap. 6.*
4 *num. 40.* Vnde etiam indultum, ſeu facultas conferendi beneficia alicui à Papa conceſſa, comprehendit omnia beneficia, etiam curata, & dignitates, *cap. dudum, de præbendis in 6.* & ibi gloſ. *verbo beneficia,* Gonzal. *d. gloſ. 6. n. 24.* Card. Tuſch. *d. concl. 59. n. 2.* Garc. *d. c. 6. n. 41.* vbi *n. 44.* refert aliquos contrarium tenentes, quos *ibi* reprobat.

Ex verbis text. *ſuprà* relatis iam colligitur præbendam eſſe beneficium Eccleſiaſticum, idem probat text. 5
in cap. dilecto, verſ. præterea, de præbend. vbi Innocent. Abbas & communiter ſcribentes, idem Abb. *n. 4.* Dec. *n. 6. & 7. in cap. maioribus, illo tit. de præb.* idem Dec. *in cap. cùm M. num. 31. de conſtitut. & in cap. ex literis, de probat.* Prob. *in rubr de præbend. lib. 6. num. 6.* Cardin. *in Clement. vlt. eod. tit. à n. 10.* S. Antonin. *p. 3. tit. 15. cap. 1. §. 1.* Selua *de benefic. part. 1. q. 2. n. 31.* Caſſal. *deciſ. 17. de præbend.* Rot. *deciſ. 8. de conceſſ. præbend.* aliàs 247. Gom. *de expect. n. 32.* Gig. *de penſion. q. 21. n. 3.* dicit communem Felin. *in c. cùm acceſſiſſent, num. 13. de conſtit.* latè Sebaſt. Cæſar. *de Eccleſiaſtica hierarch. p. 3. diſp. 12. §. vlt. n. 39.* Sed obſtat maximè text. *in cap. penult. de Magiſt.* vbi præbenda laico confertur, tradit gloſſ. recepta *verbo receperunt in dict. cap. cùm M.* Gig. *à n. 3.* conſtat verò beneficium Eccleſiaſticum non eſſe laico conferendum, *cap. 2. de inſtitut.* aduertit Selu. *vbi ſuprà q. 1. n. 4.* & Gom. *d. loco n. 89.*

Pro reſolutione igitur prædictæ difficultatis præmittendum eſt præbendam dupliciter accipi poſſe, vel enim ſumitur pro iure ſpirituali recipiendi fructus ratione officij ſpiritualis, vel ſumitur provt ſignificat fructus, qui præbentur ratione prædicti officij, vel provt ſignificat illud ex quo fructus perſoluuntur; de qua agit text. *in d. cap. ex literis,* vt decima, quæ aliquando pro iure decimandi capitur, de qua text. *in cap. quarta, de præſcriptionib.* Aliquando verò ſumitur pro fructibus ipſis temporalibus, qui ratione decimarum perſoluuntur, de qua agit text. *in cap. peruenit, 1. quæſt. 3. & in c. 1. cap. vltim. §. quod autem 16. q. 1. & in c. 2. §. ſanè, de decimis, lib. 6.* Priori modo præbenda ſumpta, ſiue canonicatui coniuncta ſit, ſiue abſque eo ſeparata conſideretur, eſt quidem beneficium Eccleſiaſticum, minimè verò ſi ſecundo modo accipiatur, patet ſi expendatur, priori modo ſumptam eſſe ius ſpiritualibus annexum, & habere omnia, quæ in definitione beneficij requiruntur; contra verò ſi ſecundo modo ſumatur, aduertit eleganter Innoc. *in d. cap. maioribus, in princip.* quicquid gloſſ. *d. verbo receperunt,* & Dec *dictis locis,* contradicant, ſequitur Caſſad. *d. deciſ. 17.* & Gom. *d. num. 32.* Ex quibus iam colliges concordiam ad hunc text. cum text. *in dict. cap. penult.* vt ſcilicet text. *in præſenti*, intelligatur de præbenda priori modo accepta, provt eſt ius conſiſtens in receptione fructuum ratione officij ſpiritualis, text. *in dict. cap. penult.* agat de præbenda provt importat fructus ipſos temporales, qui ratione prædicti officij perſoluuntur, vnde nihil mirum ſi laicò ibi poſſit aſſignari, propter legendi miniſterium, de quo *ibi,* idque patet ex verbis ipſius text. ibi, *non quod propter hoc efficiatur Canonicus, ſed tandiu,* &c. quibus verbis inſinuat Pontifex ſolùm dari laico Magiſtro fructus ipſos, non verò ius illud, quo aliàs recipiuntur ratione officij ſpiritualis: ſic aliàs decima pro modo accepta beneficium Eccleſiaſticum appellatur, non verò ſi ſecundo modo conſideretur, & ſic illo modo nequaquam, iſto verò rectè laico aſſignari poteſt ex diſpenſatione ob prohibitionem text. *in cap. 1. 16. q. 7. & in c. 3. de priuileg. & in cap. prohibemus, & in cap. quamvis, de decimis,* aduertit in ſpecie Conar. *variar. lib. 1. c. 17. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Declaratur Concil. Trid.* ſeſſ.23.de reform.c.15.
3 *Collegiata inſignis qua dicatur.*

Cap. Tranſmiſſæ. XXXIII.& vlt. *Gregor. IX.*

1 VErbum, *moderationis*, quando ponitur in literis, non poteſt multiplicare numerum, ſed minuere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 791. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *Vt Canonicorum, & præbendarum numerum, &c.*] Hodie ex noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 15. in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, vbi frequentes, adeóque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, licet Epiſcopis cum conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia, iis vnire, vel, ſi hac ratione prouideri non poſſit, aliquibus ex iis ſuppreſſis, cum patronorum conſenſu, ſi de iurepatronatus laicorum ſint, quarum fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot ſuperſint, quæ Diuino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiæ commodè valeant reſpondere; pro cuius decreti declaratione conſule Zerol. *in prax. Epiſcop. p.* 1. *verbo beneficia*, §. 1. *verſ.* 11. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 37. *n.* 25. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 488. *in* 1. *edit.* & *reſol.* 379. *n.* 4. *in* 2. *edit.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 278. *n.* 34. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 1. *q.* 5. *à n.* 26. vbi refert Sacram Congregat. Concilij cenſuiſſe quòd ſi Eccleſiæ non ſunt Cathedrales, aut Collegiatæ inſignes, non habeat locum decretum huiuſmodi, nec poſſit Epiſcopus, aut Vicarius Apoſtolicus extinguere præbendas, vt augeat diſtributiones,
3 etiam ad augmentum cultus diuini. Quæ autem dicatur Collegiata inſignis non ſatis conſtat apud Doctores, nam D. Ludouic. Centoflorennis in Sacra Rituum Congregatione pro Collegiata Eccleſia S. Pauli oppidi Ciuitatis nouæ Firmanæ diœceſis obtinuit illam diei inſignem, eo quòd oppidum, in quo ſita eſt, inſigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc eſt, focularium octingentorum viginti, quatuor Regularium, & vnum ſanctimonialium Monaſteria ibi exiſtentia, copia peritorum, & nobilium, in quibus qualitatibus decernendis multum iudicis arbitrio eſſe deferendum atteſtantur gloſſ. *verbo copia, in cap. ſtatutum, de reſcript. lib.* 6. Lap. Specul. Tiraq. & alij apud Menoch. *de arbitr. caſu* 158. *n.* 4. & in puncto oppidum Fonſeiæ Toletanæ diœceſis eſſe inſigne, quia habebat octingentos municipes, conſuluit Nauar. *ſub hoc tit. conſ.* 1. refert D. Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum, pral.* 2. *dub.* 2. & *in tract. de Synodo Epiſcopi, cap.* 4. *dub.* 14. *n.* 9. nouiſſimè idem D. Ludouicus ſupplicauit Sacram Rituum Congregat. vt dignaretur declarare primò an Canonici Eccleſiarum Collegiatarum inſignium debeant præcedere in Synodo Canonicis Eccleſiarum non inſignium? Secundò an debeant adhuc præcedere ſi Eccleſia Collegiata non inſignis ſit antiquior in erectione? Tertiò quid ſi erectio Collegiatæ inſignis facta fuerit ſine alicuius præiudicio? Sacra Rituum Congregat. ad primum reſpondit Canonicos Eccleſiarum Collegiatarum inſignium præferendos eſſe in ſynodo, ac proceſſionibus Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum non inſignium. Ad ſecundum itidem præferendos eſſe, etiamſi Eccleſia Collegiata non inſignis ſit antiquior in erectione. Ad tertium idem procedere, etiamſi erectio Collegiatæ inſignis facta fuerit cum clauſula, *ſine alicuius præiudicio*, cum eo ipſo quòd Eccleſia eſt effecta inſignis, gaudeat priuilegiis Eccleſiarum inſignium; refert nouiſſimè Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum, pral.* 2. *dub.* 3. *ſecundùm Roman. impreſſ.*

De Regulis Iuris.

Tit. XLI.

SVper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canon. fol.* 185. Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol.* 209. *verſo*, Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Goffred. & Hoſt. *in ſumm. huius tit.* Alex. Caſſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret. ſub hoc titulo.*

Cap. Omnis res. I. *Chryſoſt.*

OMnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per 1 eaſdem diſſoluitur, Narbona *de appell. à Vicario ad Epiſcopum. p.* 1. *n.* 95. Valaſc. *conſ.* 130. *n.* 19. ego ipſe *de Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 199. *n.* 8. Vnde eadem ſolemnitas requiritur in reuocatione actus, quæ in confectione ipſius, Duen. *reg.* 187. *verſ.* 18. Cald. Pereira *de poteſtate elig. c.* 7. *n.* 13. ego ipſe *in tract. de locis communib. argument. iuris loco* 26. *n.* 12.

Cap. Eſtote. II.

DVbia in meliorem partem ſunt interpretanda, 1 Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *c.* 2. *n.* 23. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 17. *num.* 21 Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 220. vbi multipliciter exemplificat Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 85. *à n.* 27. vbi limitat cum aliis citatis per me *in tract. de Axiomat. iuris vſufreq. Axiom.* 78. *n.* 1. Et in dubio benignior interpretatio eſt facienda, Thom. de Thomaſ. *in florib. legum reg.* 154. ac tutior pars eligenda Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *c.* 16. *n.* 38. *caſu* 1. *& lib.* 6. *c.* 2. *n.* 16. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 9. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 9. *n.* 18. & octaui plures alios *ad c. iuuenis, n.* 5. *de ſponſalib. & Axiom.* 77. *n.* 2. Eleganter materiam declarat Ioan. Sanctius *in ſelectis, & practic. diſput. diſp.* 42. ferè *per tot.* & præcipuè *n.* 11. vbi ita ait: Reſpondemus tamen locum habere regulam prædictam (ſcilicet quòd in dubiis tutior pars eſt eligenda) quando quis dubitat practicè num ſibi liceat hîc, & nunc operari, vel non operari, tunc enim pars ſecurior eſt eligenda, dum non deponitur dubium practicum, vt ſi quis dubitet practicè an hic & nunc teneatur ieiunare, tenetur ſanè donec illud dubium non deponitur, quia aliàs actus fieret cum conſcientia practicè dubia, & tunc non eſt conſilium ſequi partem tutiorem, ſed præceptum. Syluest. *verbo dubium, quæſt.* 2. §. 4. Nauar.

Nauar. *in cap. ſi quis autem, de pœnit. diſtinct.*7. *n.*42. Cordub. *lib.*2. *quaſtionarij q.*3. *prop.*3. Sanch. *lib.*2. *de matrim. diſp.*41. *n.*9. Hinc qui dubitaret practicè an licitè accederet, vel non ad Euchariſtiam, quia dubius eſt num biberit, vel ederit, poſt mediam noctem, tenebitur non accedere, & ſequi partem tutiorem (tutior autem pars dicitur, non quia contraria pars eſſet etiam tuta; & iſta tutior, ſed idem eſt dicere quod in dubiis eligenda ſit pars tutior, atque dicere quòd ſit eligenda pars tuta & ſecura) in qua nullum reperitur peccatum cum dubitet de acceſſu, num ſibi liceat hoc, & nunc, vel non. Si verò dubium practicum deponat, non tenebitur non accedere, immò nec ſub conſilio illa pars, quæ dictat non eſſe accedendum, erit ſequenda; cùm ex vna parte accedens nullum peccatum committat, & ex alia non accedens priuetur gratia ſacramentali. Conſilium autem ſequendum relicto contrario maius bonum conciliare debet illud in ſequenti. Vnde tunc accedere erit tutior pars, & minus tuta abſtinere, cùm tutior pars illa dicatur, cuius ſequela nullam generat culpam, & plura, maioraque quàm pars contraria, adducit bona. Hactenus Ioannes Sanctius.

Et hanc regulam ex conſilio eſſe intelligendam quando ſunt duæ opiniones probabiles, & altera minus tuta, cùm tunc ſolùm ſit conſilium ſequi partem tutiorem, tenent D. Anton. *p.*1. *tit.*3. *c.*10. §.20. *concl.*7. *verſ. pro cuius enodatione*, Angel. *verbo opinio*, *n.*2. Sylueſt. *eod. verbo. q.*1. *in fin.* Nau. *in cap. conſideret in princ. diſt.*5. *n.*28. Henric. *in ſum. lib.*4. *c.*3. §.4. *in fin.* Gutiér. *canon. lib.*1. *c.*31. *n.*41. Sanch. *d. diſp.*41. *n.*9.

Cap. Qui ſcandalizauerit. III.

1 De ſcandali diffinitione, diuiſione, eiúſque materia vide D. Thom. 2.2. *q.*43. D. Anton. *p.*3. *tit.*7. *c.*4. *à princ.* Doctores *in c.*2. *de preſcript.* vbi Panorm. *n.*8. Felin. *à n.*2. Cou. *in reg. peccatum, p.*1. *in initio à n.*2. Nau. *in man. c.*6. *à n.*19. *& c.*14. *à n.*28. *& in c. conſideret, §. animaduerte, à princ. diſt.*5. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. p.*1. *lib.*2. *c.*68. Flamin. *de reſignat. benef. l.*5. *q.*3. *n.*166. *cum ſeq.* Azor. *inſtit. moral. p.*2. *l.*12. *c.*16. Farin. *conſ.*30. *n.*2. vbi addit Albertin. *in tract. de ſecreto, n.*236. *cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib.*1. *c.*6. Illuſtriſſ. D. meum Rodericum à Cunha *in Comment. ad c licèt* 4. *diſt.*35. Sayr. *in Claui Regia, lib.*7. *c.*6. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.*2. *tract.*3. *c.*13.

2 Regula hæc eſt intelligenda de triplici veritate, videlicet vitæ, iuſtitiæ, & doctrinæ, vt per Bonacoſ. *commun. crimin. p.*2. *verbo Canon. fol.*8. Sed intelligendam eſſe de veritate, ſeu bonitate vitæ, non autem de veritate doctrinæ, & iuſtitiæ, quæ aliquando omittuntur propter ſcandalum, aſſerit Nauar. *commento* 3. *de Regularibus, n.*35.

3 Notatur ad hoc quòd ad ſcandala vitanda multa ſunt concedenda, quæ aliàs non concederentur, vt per Menoch. *conſ.*51. *n.*44. Rebuff. *de priuilegiis ſchol. priuil.*110. *p.*2. Lancellot. *de attent. p.*2. *c.*4. *ampl.*21. Flamin. *d. q.*3. *n.*166.

Cap. Quòd non eſt. IV.

1 Plura de neceſſitate cumulat Tiraq. *de retract. lig.* §.26. *gloſſ.*1. *n.*20. *cum ſeqq.* Et neceſſitatis diuiſionem vide apud Menoch. *de arbitr. caſu* 182. *à n.*19.

2 Notatur hic text. ad hoc quòd neceſſitas facit licitum, quod non eſt licitum in lege, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa* 33. *n.*3. Ceual. *communium contra commun. q. fin. num.*6. *tom.*4. Cardoſo *in praxi iudicum, verbo neceſſitas, num.*1. & alios citatos per me *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.*157. *n.*2. Nam neceſſitas legi non ſubiacet, Gail. *l.*1. *obſeruat.*102. *n.*8. Plac. *de delictis, l.*1. *c.*28. *n.*3. Surd. *deciſ.*86. *n.*8. Matienço *l.*1. *gloſſ.*21. *tit.*10. *lib.*5. *noua recop.* Munoz. de Eſcobar. *de ratiocin. adminiſt. c.*14. *à n.*10. Ceuall. *d. q. fin. n.*50. Sanch. *de matrim. lib.*3. *diſp.*10. *num.*27. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.*711. Ego ipſe *d. Axiom.*157. *num.*1.

Notatur etiam ad hoc quòd ex neceſſitatis cauſa 3
poteſt mutari aliquid de forma aſſignata, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*60. *n.*45.

Cap. Quòd latenter. V.

Notatur ad hoc quòd ſuſpectum eſt, quod clam & 1
ſecretò fit, vt per Tiraq. *de retract. tit.*1. *in præfat. n.*13. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo factum* 8. Et occultè actum faciens generalem contra ſe habet præſumptionem, iuxta Chriſti Domini auctoritatem *Ioan.*3. *qui malè agit odit lucem*, refertur *ſuprà in cap. conſuluit, de officio deleg. & in c. vnic. verſic. porrò, vt Eccleſiaſt. benefic.* cum ſimilibus, de quibus Tiraq. *de pœnis temp. c.*11. *num.*11. Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*12. *n.*7. Maſcard. *de probat. concl.*815. *n.*33. Surd. *conſ.*132. *n.*4. Sicut è contrario ea, quæ in conſpectu aliorum, & palàm fiunt, ſunt ab omni ſiniſtra ſuſpicione aliena, *c. non exiſtimo, verſ. & multum refert, ff. de adminiſtr. tutor. l. cùm ipſe tutor, §. fuit quæſitum*, & *ibi* Rip. *ff. de contrah. empt.* Menoch. *de arbitr. lib.*2. *cent.*3. *caſu* 244. *à princ.*

Cap. Defleat. VI.

Notatur ad hoc quòd reus omnium factus eſt, qui 1
mortaliter peccauit tranſgrediendo vnicum præceptum, vt per Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis, verſ.*57. *pag.*93. Sayr. *in claui Regia, lib.*2. *c.*7. *num.*2. Et omnis virtus detrimentum patitur ab vno vitio, Coſm. *in pragmatic. ſanct. tit. de collat. verbo virtutum, pag.*188.

Cap. Quamvis. VII.

Collige ex text. quòd paſtor tenetur inquirere, & 1
habere curam de ouibus ſuis, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. in proœm. verbo non agnoſcunt, pag.*34. *verſo*, Auil. *ad c.*1. *Prætorum, n.*10. *fol.*61. *verſo*, Nam impropriè Epiſcopus ſine aliis quivis Prælatus dicitur paſtor, ſicut & oues rectè appellantur ſubditi, *Ioan.*10. & 21. non ſecundùm illam longè aliam ſignificationem, qua filij Iacob ad Pharaonem dixerunt, *Paſtores ſumus*, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanâque fruebantur, ſed potiùs officio, & cura, quam bonus paſtor per ſe ipſum, non vt mercenarius debet exhibere, vt verbum, *paſcere*, ſonat, id eſt, per prata Scripturæ gregem deducere, eiuſque fontibus recreare, atque oleo ſcabiem inungere, docendo verbo, bonorum operum exemplo, vt colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.*6. *de reformat. c.*1. *& ſeſſ.*23. etiam *de reform. c.*1. & aliis per me adductis *de offic. & poteſt. Epiſc. p.*1.

Vnde debet Paſtor vigilare, & non dormire ſuper cuſtodiam gregis, vt habetur in Pſal. 120. *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſraël*, latratu enim canum, id eſt, Prædicatorum, & baculo Paſtorum arcendi ſunt lupi, vt habet Iſai. *c.*55. refert Illuſtr. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. oportet*, 23. *num.*2. *diſt.*81.

CAP.

Cap. Indignum. VIII. & fin.

Luc. III.

1 PRobat hic text. pro rebus ſpiritualibus homagium, ſeu iuramentum illicitum eſſe præſtare, quod tanquam ſimoniacum reprobatur *in cap. ex diligenti* 17. *de ſimonia*, intellige non quidem iuramento cuiuſcumque fidelitatis, ſed illius tantùm, quo quis tanquam vaſſallus tenetur ſuas operas alteri, velut domino ſuo, præſtare, cui ex vi prædicti iuramenti manet obligatus ad prædictas operas, quoties oportuerit, exhibendas, *cap. de forma, verſic. ſed quia* 22. *q.* 5. Id enim importat homagium, de quo *in præſenti text. & in d. cap. ex diligenti*, iuncta gloſſ. vbi iura ſimilia citat, *verbo homòque, in Clem. paſtoralis, de re iudic.* optimè Abb. *in d. cap. ex diligenti, n.* 4. Guid. Papæ *deciſ.* 39. *cum ſeq.* Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 3. §. 3. *gloſſ.* 2. Soar. *de Relig. lib.* 1. *de iurament. c.* 13. *n.* 24. vbi tractat quid ſit homagium, & an per illud iuramentum inducatur; vnde cùm hoc ius vaſſallitij ſolis dominis temporalibus, non verò Eccleſiaſticis Prælatis debeatur, *cap. eſto ſubiectus*, ibi, *ſciens ſe eſſe Sacerdotes, non dominos*, & ibi, *neque vt dominantes in cleris*, 95. *diſt.* rectè fit, quòd velut munus indebiti obſequij nequeat pro beneficio ſine ſimonia præſtari, iuxta *cap. cùm eſſent, de ſimonia*; ſecus de iuramento fidelitatis clericorum ad ſuos Prælatos dicendum eſt, quòd ad ſolam obedientiam, & tanquam patribus, & paſtoribus debitam obſtringit, optimè Abb. *d. n.* 4. Non obſtat *cap. grauem* 15. *ſupr. de exceſſib. prælat.* vbi clerici fidem præſtiti homagij, ac debitam reuerentiam ſuo Epiſcopo denegantes grauiſſimè puniuntur, ſic planè ſignificans licitum eſſe clericis homagium præſtare Prælatis Eccleſiaſticis. Reſpondetur enim cum gloſſ. *ibi*, communiter recepta, *verbo homagij*, & Abb. *d. n.* 4. text. procedere in homagio latè ſumpto prout fidelitatem, & obedientiam Epiſcopis debitam importat.

FINIS.

INDEX

ADDITIONES

Ad tres ſuperiores Tomos DECRETALIVM, quæ partim ab operis prætermiſſæ, partim verò ad nos ſeriùs delatæ: vt ſuis inſerantur locis, eas ad oram ponere nobis viſum eſt.

TOMO I.

AD LIB. I.

CAP. Pactiones, fin. de pactis, *n.1. in fin. pag.*301.

NOVISSIME Ioan. de Valboa *in annuis Academicis prelectionibus Salmanticenſibus*, tom. 2. pag.317. *cum ſeqq.*

AD LIB. II.

CAP. Significaſti XVIII. de foro competenti, *n.7. ferè init. ibi, n.*132. *cum ſeq. pag.*384.

ET ſubdit *ibid. n.* 122. huius text. concluſionem non procedere, quando Clericus contraxit in aliquo loco, quia tunc poterit in eo conueniri, & ſi contractus ſit celebratus ſine voluntate ſui Epiſcopi, ad hoc immediatè non procedat ex voluntate Clerici, ſed potiùs ex diſpoſitione iuris, quæ iubet partes etiam inuitas reſpondere in loco, in quo contraxerunt, *cap.* 1. §. *contrahentes, de foro compet. in* 6. quod adeò verum eſſe aſſerit, vt in loco contractus conueniri poſſit, etiamſi ibi non inueniatur, dummodo in contractu illo proprio foro renuntiauerit, iuxta *gloſſ.* 2. *in l.* 1. *ff. ſi quis in ius vocatus*, & ſubiungit *ibid. n.*172. hanc reſolutionem procedere, quamvis contractus ſit celebratus extra Regnum Clerici contrahentis, quia etiam tunc valebit prorogatio facta in iudicem contractus.

CAP. I. II. & III. de libelli oblat. *num.*1. *fin. pag.*387.388. *&* 389.

NOuiſſimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1. *pag.*2. *cum ſeqq.*

CAP. I. de ord. cognit. *n.*1. *in fin. pag.*412.

NOuiſſimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1. *pag.*4. *cum ſeqq.*

CAP. II. eod. tit. *num.*1. *fin. ead. pag.*

NOuiſſimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1. *pag.*13. *cum ſeqq.*

CAP. III. eod. *num.*1. *fin. pag.*413.

NOuiſſimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1. *pag.*24. *cum ſeqq.*

CAP. fin. eod. *num.*1. *fin. pag.*414.

NOuiſſimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.*1. *pag.*33. *cum ſeqq.*

CAP. I. III. IV. & V. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. *n.*1. *fin. pag.*420.422.423. *&* 427.

NOuiſſimè Ioan. de Valboa *in annuis Acad. prælect. Salm. tom.* 1.

TOMO II.

AD LIB. III.

Rubr. de commodato, *n.*2. *fin. ibi, cum multis ſeqq. pag.*118.

IVL. Pac. *in tract. de contract. tit. de commod.* Luyſ. Turrian. *de inſtit. & iur. diſp.*11. *dub.*5. Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, l.*1. *tit.*2. *p.*5.

CAP. vnic. eod. tit. *n.*5. *fin. ibi, n.*10. *cum ſeqq. pag.*119. *col.*1.

PLures refert Hermoſil. *ad Gregor. Lopez, l.*2. *gl.*2.3. *&* 4. *n.*2. *tit.*2. *p.*5. *pag.*152. *tom.*1.

*Ibid. num.*6. *fin. ibi, num.*475.

Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.*74. *n.*209. Carot. *de locato, p.*4. *rubr. de caſib. q.*9. Molin *in emporio iuris, tit.*8. *q.*1. *n.*7. Gutier. *lib.*4. *q.*47. *n.*18. Iul. Paz. *de contractib. tract. de commodato, c.*11. *n.*44. Felic. *de ſociet. c.*23. *n.*16. Hermoſil. *in addit. ad Greg. Lopez, l.*3. *gl.*7. *tit.*1. *p.*5. *pag.*158. Caſus fortuitus eſt accidens quod per cuſtodiam, curam, diligentiamve mentis humanæ non poteſt euitari, vt per Strach. *de aſſecurat. p.*3. *n.*63. Medices *de caſibus fortuitis, q.*12. *n.*11. Petr. Greg. *ſyntagm. iuris, l.*21. *c.*12. *n.*1. Carot. *de locato, q.*4. *rub. de caſibus fortuitis, q.*12. Parlad. *differ.*132. *n.*15. Azened. *l.*2. *tit.*9. *lib.*4. *noua recop.* D. Marta *voto* 58. *num.*3. Felic. *de ſociet. c.*25. *n.*1. Scacc. *de commerc.* §.1. *q.*1. *n.*134. Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, l.*2. *gloſſ.*1. *&* 2. *tit.*5. *part.*5.

*Ibid. num.*8. *fin. ibi, collect.*40. *n.*1.

Sebaſt. Medic. *de caſibus fortuitis, p.*2. *q.*7. *n.*1. Carot. *de locato & conducto, rub. de incend. n.*6. Magon. *dec.*111. *à n.*40. Card. Tuſch. *verbo incendium, concluſ.*60. *num.*8. Hermoſil. *vbi ſuprà, gloſſ.*3. *pag.*155.

Rubr. de depoſito, *n.*2. *pag.*119. *col.*2.

AMat. Roderic. *de priuileg. creditor. art.*6. Caſtil. *quotid. controuerſ. lib.*3. *c.*16. nouiſſimè Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, l.*1. *tit.*3. *part.*5. *pag.*177. *cum ſeqq.*

CAP. II. eod. tit. *n.*2. *fin. ibi, q.*169. *n.*37. *pag.*122. *col.*2.

CArd. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.*9. *n.*40. Carot. *de depoſito, p.*1. *tit. de caſu, n.*99. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo commodatum, num.* 18. Hermoſil. *in addit. ad Gregor. Lopez, tom.*1 *pag.*196. *in fin. cum ſeq.*

*Ibid. n.*5. *ibi, de depoſito, cap.*8. *quæſt.*2.

Tyndar. *de compenſat. art.*4. *n.*41. *&* 42. Carot. *de depoſito, tit. de caſu, n.*15. Medic. *de compenſat. p.*1. *q.*15. Iacob. Rænar. *lib.*1. *var. c.*11. Cujac. *lib.*8. *obſeruat. c.*16. *ad fin.* Hermoſil. *vbi ſuprà, pag.*200. *n.*1. *cum ſeq.*

Ibid. num.6.fin.ibi, cap.22. num.35.

Plot.*de in litem iurando*, §.10.*n.*32.Auend.*de cenſib. c.*45.*n.*15.Felician.*eod.tract.tom.*2.*lib.*1.*c.*8.*n.*7.*verſ.pro contraria verò ſententia*,Ceuall.*in tract.de cognit.per viam violentiæ,p.*2.*q.*1.*n.*39.Hermoſil.*vbi ſupra n.*3.ea ratione,quia depoſitum vno modo tantùm contrahitur,videlicet re ipſa, non verò per confeſſionem recepti.

Cap. I. II. III. cum omnibus ſeqq. de locato & conducto, *n.*1. *pag.*135.*& ſeqq.*

NOuiſſimè Luſitanus Doctor Didacus de Britto amplam repetitionem ſuper hunc text. edidit.

Cap. IV. de fideiuſſor. *n.*8.*ibi, collect.*24. *num.*1.*pag.*180.

ROdon.*de rebus Eccleſ.non alien.tit.an & quando ex mutuo obligetur Eccleſia,q.*4.*n.*1.Maſcard.*de probat. concl.*1165.*ex n.*1.Mozz.*de contract.tract.de mutuo,cap. quomodo deficiat, ſeu reſoluatur,& finiatur mutuum,n.*7. Seraph.*deciſ.*366.*n.*3.Gaſp.Roderic.*de annuis redditib. lib.*1.*q.*14.*n.*33.*&* 34. Auend.*de cenſib.c.*64.*n.*5.Felic. Solis *eod tract.lib.*2.*c.*3.*n.*9.*& in appendice,c.*3.*n.*7.*verſ. fin.*Alex.Trentacinq.*var.reſolut.lib.*2.*reſol.*1.*de actionib. n.*1.Matt.Coler.*de proceſſib.execut.p.*1.*c.*20.*n.*28.*&* 29. Fachin.*controu.iuris, lib.*2.*c.*77. *lit.A. & cap.*78.*lit.D,* Marcel. Cala *de modo articulandi , & probandi,n.*675. Card.Mantic.*de tacitis & ambig.conuent.lib.*8.*tit.*6.*n.*13. *& tit.*12.*n.*4.*&* 5.*& tit.*13.*n.*16.*verſ. vnde* , cum aliis Narbon.*l.*25.*gl.*10.*n.*18.*&* 24.*tit.*21.*lib.*4.*noua recop.* Leſſ.*de iuſtit.l.*2.*c.*20. *de mutuo, & vſura, dub.* 2. *n.*12. Azor.*inſtit.moral.p.*3.*l.*7.*c.*3.*verſ.Sextò quæritur, lit.C.*

*Ibid.n.*9. *ibi*, Rebel.*q.*1.*n.*21.

Matienz. *l.*22.*tit.*11.*gl.*2.*n.*5.*l.*5.*recop.* Marcel.Cala *vbi ſupr.n.*675.*verſ. Nota tamen vnum* , *pag.*459.Alex. Trentacinq. *d. lib.*2. *reſol.*1. *n.*5. Leſſ. *d. c.*20. *dub.*2. *n.*13.

*Ibid.eod.num.*9. *fin.*

Azeued.*l.*6.*tit.*1.*n.*17.*l.*1.*noua recop.* Alex. Trentac. *d.lib.*2. *reſol.*1. *de action. n.*2.*in verſ.contra hanc opinionem,in fin.*Marcel.Cala *vbi proximè,n.*67.Card.Mantic. *d.lib.*8.*tit.*13.*num.*9. Fachin.*controuerſ.lib.*2.*c.*78.*lit.C, col.*1. *verſ.contraria ſententia.*

Cap. vlt. de donat. *n.*2. *ibi*, Gom. *deciſ.* 163. *pag.*194. *col.*2.

MAndoſ.*in tract.de ingratitudine, cap.*121. Donel. *enucleat. lib.*14.*c.*27. Caſtil. *quotid.lib.*3.*cap.*10. *n.*59.Camil.Borrel.*in ſum.deciſ.lib.*3.*tit.*12.*de reuocand. donat.* Nouiſſimè Hermoſil. *in addit. ad Gregor.Lopez, l.*10.*gloſſ.*1.*tit.*4.*p.*5.*pag.* 292.

*Ibid. num.*3. *fin.*

Mozz.*in tit.de donat.c.quomodo annulletur,vel reuocetur donatio,n.*21.Seraph.*de priuil.iuram.priuil.*33.*n.*86. Hermoſil. *vbi ſupr.n.*1.*verſ.de deteſtatione.*

*Ibid. num.*5. *fin.*

Spin.*in ſpeculo teſtam.gl.*20.*n.*57.Mieres *de maioratu, p.*1.*q.*22.*n.*191.*cum ſeqq.*Hermoſil.*vbi ſupr.n.*7.

*Ibid. n.*6. *fin.*

Hermoſil.*d.loco,n.*2. vbi cum Mandoſ.*d.tract.de ingratitud. c.* 70. limitat , ſi ex neceſſitate officij , ſeu ſi agat, pro valde coniunctis.

*Ibid. n.*8. *fin.*

Mandoſ.*d.tract.de ingratitud.c.*32.Azeued. *l.*2.*tit.*1. *lib.*1.*recop.n.*7.Hermoſil.*vbi ſupr. num.*3. vbi intelligit quòd reuocatur in patriam poteſtatem quoad onera, & non quoad honores , & priuilegia conceſſa aliis exiſtentibus in patria poteſtate.

*Ibid. num.*9.*fin. ibi,d.cap.*17.*n.*47.

Mandoſ.*d.tract.c.*33.Mozz.*de donat.c.quando annulletur,& reuocetur donatio, n.*68. vbi hoc procedere ait in legitimatione facta per reſcriptum, ſecus in ea,quæ fit per ſubſequens Matrimonium, Mieres *de maioratu, p.*2.*q.*22.*n.*193. Hermoſil.*vbi ſup.n.*4.

*Ibid. num.*12.*fin. pag.*195.

Camil.Borrel.*d.tit.*12.*num.*14. Cald.Pereira *d.c.*17. *n.*48. Mandoſ. *d.tract.de ingratitud.num.*62.vbi *c.*139. cauſas ingratitudinis refert, quæ reſpectu vaſſalli conſiderari poſſunt, Hermoſil. *vbi ſupra* , *n.*6.

*Ibid. num.*15.*fin.*

Mozz.*de donat.cap.quomodo annulletur* , *& reuocetur donatio,n.*65. Hermoſil.*d.loco,n.*17.

*Ibid. num.*16. *fin.*

Matienz.*l.*1.*gloſſ.fin.n.*3.*tit.*6.*lib.*5.*noua recop.*Ceual. *commun. contra commun. q.*73.*n.*5. Mieres *de maioratu, p.*1.*q.*21.*n.*196.*&* 199.Hermoſil.*d.loco,n.*9.

*Ibid. num.*23. *fin.*

Magon. *Florent.deciſ.*76. Theſaur. *deciſ.*121.*n.*1.*& deciſ.*124.*n.*4. Fontanel.*de pactis nuptial.clauſ.*4.*gl.*28. *n.*35.Borrel.*in ſumm.deciſ.lib.*3.*tit.*12.*n.*9. Hermoſil.*d. loco,pag.*295.*n.*1.vbi *n.*2.limitat,niſi donator dum vixit conqueſtus fuiſſet de ingratitudine, vel præpararet ſe ad reuocationem , vel dum venit ad mouendam litem mortuus eſt, & *num.*4. vlteriùs limitat , ſi ex pacto in donatione appoſito, vel aliàs donatio reuocaretur ipſo iure.

TOMO III.

Ad Lib. V.

Cap. I. de hæret. *n.*1. *fin. pag.*64. *col.*2.

HAnc Decretalem latè optimis annotationibus exornauit Pegna *ad Eymeric.in Direct.Inquiſit. p.* 2. *commento* 1. vbi plures refert Doctores de intellectu illius agentes.

Cap. II. eod.tit. *num.*1. *fin. pag.*60.*col.*2.

HAnc Decretalem exornat , & intelligit Pegna *ad Eymeric.in Direct.Inquiſit.p.*2.*commento* 2.

Cap. IV. eod. *num.*1.*fin.pag.*66.*col.*1.

HAnc Decretalem pluribus exornat Pegna *ad Eymeric. in Direct.Inquiſit. p.*2.*commento* 3.

Cap. V. eod. *n.*1.*fin.ibid. col.*2.

HAnc Decretalem exornat Penia *ad Eymeric. in Direct. Inquiſit. p.*2. *commento* 4.

Cap. VI. eod. *n.*1.*fin.pag.*67.*col.*1.

VIde Theodor. Balſamont. *can.*23. *Synodi Carthaginenſis*, Pegn.*ad Eymeric.in Direct.Inquiſit.p.*2. *commento* 5.

Cap. VIII. eod. *n.*1.*fin. pag.*68.*col.*1.

DE materia, & intellectu huius Decretalis ex profeſſo tractat Pegn. *ad Eymeric.in Direct.Inquiſit. p.*2. *commento* 7.

Cap. IX. eod. *n.*1.*fin. pag.*69 *col.*1.

HAnc Decretalem & ſequentem exornat Penia *ad Eymeric.in Direct.Inquiſit. p.*2.*commento* 8.*&* 9.

INDEX

Rerum omnium, & Verborum, quæ in his tribus Tomis Collectaneorum ſuper quinque priores Decretalium Libros continentur.

Primus Numerus Tomum, ſecundus Paginam, tertius Columnam ſignat; quartus & reliqui ſequentes ſunt marginales.

A

ABBAS in cauſa Monaſterij conuenitur per reſcriptum in quo nulla fit mentio de Conuentu, nec propter hoc appellari poteſt niſi Abbatis, & Conuentus bona eſſent diſtincta omnino. *tom. 1. pag. 50. col. 1.n.1.*
Abbas ſuper cauſis, quæ ad eundem ſimul,& Conuentum ſpectant, conueniri poteſt per reſcriptum in quo Abbatis tantùm, & non Conuentus mentio habetur. ibid.2
Abbates,& alij Prælati immediatè Papæ ſubiecti,an hodie eligi poſſint, oſtenditur. 1.72.1.3
Abbatis electio pertinet ad Conuentum. 1.83.2.6
Abbates non poſſunt eſſe minores 25.annorum. 1.92.2.33
Abbas eligi non poteſt niſi inſtructus in regula monachali. 1.118.1.1
Abbatum electio facienda eſt iuxta formam cap. quia propter, de elect. 1.121.1.5
Abbas non poteſt eſſe qui non eſt profeſſus. 1.129.2.1
Abbas exemptus ſine licentia Papæ renuntiare non poteſt. 1.154.2.1
Abbatem ſi diœceſanus requiſitus benedicere nolit, ipſe monachos ſuos benedicere poterit. 1.155.2.1
Abbates benedicere poteſt Epiſcopus. 1.156.1.2
Abbatem benedicere ſi Epiſcopus ſine cauſa renuat, poſſet ipſe Abbas non expectata benedictione officiū adminiſtrare,ibid.4
Abbas dicitur quis ante benedictionem. ibid.6
Abbatis dignitas quanta ſit, remiſſiuè. 1.168.2.2
Abbates dicuntur Prælati. ibid.6
Abbas ex neceſſitate poteſt diſpenſatiuè eligi quamvis fuerit in minoribus Ordinibus conſtitutus. 1.173.2.1
Abbas eſt nomen potius ſollicitudinis, quàm honoris. ibid.2
Abbates, ſi fuerint benedicti, & Presbyteri, poſſunt Ordinem clericalem conferre. 1.174.1.1.2
Abbates quicumque exempti tonſuram, minoréſque Ordines conferre poſſunt Regularibus ſibi ſubditis, in interſtitiiſque cum eis diſpenſare. 1.174.2.3
Abbates non poſſunt promouere perſonas ſæculares habentes literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum. ibid.4
Abbas vt poſſit minores Ordines conferre tria requiruntur, videlicet,quòd ſit Presbyter,quòd benedictionem acceperit,& quòd proprio Monacho conferat. ibid.5
Abbates,& Guardiani, aliique Prælati quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem non habentes, an poſſint ferre excommunicationem ad finem reuelationis futurorum,aut pro rebus deperditis. 1.266.2.fin.
An extra locum ſuæ Prælaturæ in ſuos ſubditos cenſuras ferre. 1.267.1.init.
Abbates in ſuos Monachos iuriſdictione vtuntur ordinaria. 1.270.1.6
Abbates,& Sacerdotes, qui Epiſcopo diœceſano ſubiiciuntur,ad eius Synodum venire, & ſibi obedire compelli poſſunt per cenſuram Eccleſiaſticam. 1.290.1.1
Abbates tenentur venire ad Synodum Epiſcopi. ibid.2
Abbates exempti an teneantur venire ad Synodum,oſtenditur, ibid.3
Abbas poteſt religioſos excommunicare. 1.291.2.4
Abbas & Monachi per œconomum à ſe conſtitutum ſubeant calumniæ iuramentum, qui illud pro eis petat, accipiat, & præſtet. 1.400.1.1
Abbatis dolus an noceat Eccleſiæ remiſſiuè. 1.413.1.6
Abbas in cauſa ſui Monaſterij teſtis eſſe poteſt. 1.505.2.4
Abbas non poteſt religioſum dare in pignus, ſeu in obſidem pro debitis Monaſterij. 1.582.1.7
Abbas cognoſcere poteſt de cauſis matrimonialibus, & beneficialibus. 1.632.1.6
Abbas in capellis præſcribere poteſt iura Epiſcopalia, obtinet tamen iis ſolis quæ præſcripſit. 1.638.1.1
Abbati ius eſt Monachos corrigere abſque ſui Monaſterij, ſeu Conuentus conſilio. 1.687.2.8
Abbas ſolus non poteſt præſentare ad beneficium, niſi hoc habeat ex præſcripta conſuetudine, vel priuilegio. 2.97.1.2
Abbatis acta præſumuntur facta conſenſu Conuentus 2.97.2.7
Abbas quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habens,& Capitulum Sede vacante debent compellere, vt vltima teſtatoris voluntas expleatur. 2.221.2.3
Abbas ſolus an Monachum rècipere poſſit. 2.268.1.3
Abbatis ſolius non eſt ad religionis profeſſionem admittere,ſed exigitur quoque conſenſus maioris partis conuentus. 2.270.1.6
Abbates, & aliorum Regularium præfecti viſitandi ius habent Monaſteria aliaque ſibi ſubiecta loca. 2.329.2.3
Abbas non poteſt præfici duobus Monaſteriis,niſi vnum Monaſterium dependeat ab alio,vel inuicem ſint annexa.1.336.1.5
Abbatem malum poteſt Monachus accuſare expenſis Monaſterij. 3.62.1.2
Abbas dum accuſatur recipit alimenta & expenſas lite pendente. ibid.4
Abbati accuſato parendum eſt à Monachis dum pendet accuſatio. ibid.5
Abbas accuſatus debet habere expenſas, vt ſe defendat vſque ad finem cauſæ. 3.7.1.11
Abbates atque alij Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt iure beneficiorum vnionem facere. 3.19.1.7
Abbas & maiores de Conuentu ſi pro receptione Monachi receperunt pecuniam ex pacto, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, & taliter recepta pecunia reſtituitur, & in aliud Monaſterium ita receptus transfertur. 3.27.1.1
Abbas contra teſtes, qui depoſuerunt contra illum de ſimonia

in iudicio inquiſitionis, excipere poteſt quòd ſunt inimici, & conſpiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non poteſt. 3.35.2.1

Abbates Ciſtercienſes prohibentur ſolemniter inſtallari, & ponitur forma obedientiæ, quam, præſtant ſuis Epiſcopis. 3.44 2.1

Abbates tenentur etiam exempti venire ad ſynodum ſi habeant territorium proprium, & populum, 2.236.2.5

Abbatia poteſt renuntiari. 1.154.2.4

Abbatia habet adminiſtrationem. 2.96 1.3

Abbatiſſa licèt ſubditos excommunicare non poſſit, ipſi tamen ſibi obedire tenentur, 1.293.1.1

Abbatiſſa ratione publici muneris, & officij eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis. ibid.2

Abbatiſſa quomodo dicatur ſuſpendere ab officio & beneficio clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos oſtenditur. 1.293.2.5

Abbatiſſa pro ſuo monaſterio poteſt eſſe procuratrix. 1.736.1.30

Abbatiſſæ teſtari non poteſt etiam ſi nunquam induiſſet habitum monachalem. 2.202.21

Abbatiſſa an poſſit ordinari mulier, quæ non ſit expreſſe profeſſa, oſtenditur. ibid.2

Abbatiſſæ minores annis quadraginta, & quæ per octo annos profeſſæ non fuerint; eligi, & benedici per Epiſcopos non poſſunt, circa quam ætatem Epiſcopus diſpenſare non poteſt. 3.8.1.2

Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda. ibid.3

Abbatiſſa poteſt recipere certam pecuniæ quantitatem donec conuentui dos promiſſa pro nouitia profitente ſoluatur. 3.146 2.6

Abbatiſſa moniales benedicere, Confeſſiones audire, & publicè prædicare non poteſt. 3.280

Abiurare in loco publico non debet, qui de hæreſi fuit leuiter ſuſpectus, vel antequam ſit accuſatus, & inquiſitus ſponte ad Inquiſitores adit, &c. 3.70.1.12

Abortioni poculum præbens tanquam homicida punitur. 3.95.1.2

Abortum procurantes, conſulentes & conſentientes, quas pœnas incurrant, remiſſiuè. 3.95.2. init.

Abortum procurans an, & quando tanquam homicida puniendus ſit. ibid.4

Abortioni cauſam dans homicida eſt & irregularis, ſi conceptus erat animatus, aliàs ſecus. 3.109.2.1

Abraſio in literis Apoſt. non inducit falſitatem quando non reperitur in loco ſuſpecto, aliàs ſecus. 1.553.2.2

Abraſio æquiparatur conſumptioni. 1.555.2.13

Abraſio quando inducat falſitatis præſumptionem, remiſſiuè. 2.335 1.3

Vide *Raſura*.

Abſentes, qui Prælati mortem, ex qua Eccleſia vacauit non ignorauerunt, ſunt ad electionem vocandi, dummodo in loco ſint, à quo vocari debeant. 1 99 1.8

Abſentes ad electionem de Prouincia ſunt vocandi, & confirmatur electio maioris & ſanioris partis. 1.117.1.1

Abſentes qui ſunt in prouincia, vocandi ſunt ad electionem. ibid.2

Abſentes non poſſunt conſtituere procuratores pro electione, niſi ſint legitimè impediti. 1.125.2.36

Abſentes quando ſint vocandi ad electionem, oſtenditur. 1.136.2.5

Abſentes in ſeruitio Epiſcopi fructus præbendarum ſuarũ, non verò diſtributiones quotidianas percipere poſſunt. 2.33.1.1.2

Abſens cauſa ſtudij vt fructus ſuorum beneficiorum percipiat, debet ſtudere in ſtudio generali. 2.35.2.2

Abſens cauſa ſtudij in ſacra pagina iuſtè percipit in abſentia fructus ſui beneficij, non autem diſtributiones quotidianas. 1.68.2.21

Abſens non præſumitur ſcire ea, quæ fiunt in ciuitate. 2.597.1.2

Abſentis votum, vide *Votum*.

Abſentia cùm ſit facti, non præſumitur, niſi probetur. 2.597.1.3

Abſolutionis appellatione continetur abſolutio ſimplex, non ea quæ ad cautelam datur. 1.58.1.7

Abſolutionem petens probat ſe eſſe excommunicatum. 1.116.2.25

Abſolutio à iuramento, cum imminente neceſſitate non poteſt haberi ob non datam copiam Superioris, tunc abſque ea contra iuramentum propria auctoritate venire debet. 1.117.1.28

Abſoluens ſacramentaliter qui non eſt Sacerdos, quamvis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus, abſolutio eſt irrita. 1.133.1.8

Abſolutio ſacramentalis in articulo mortis iuſtè, & validè præſtari non poteſt à non Sacerdote etiam ſi deſit Sacerdos. ibid.9

Abſolutio extorta per dolum verſantes circa cauſam finalem inualida eſt. 1.268.2.3

Abſolutus pro falſa cauſa quare non habeatur pro abſoluto, ſicut pro falſa excommunicatus habetur pro excommunicato, remiſſiuè. 1.269.1.6

Abſoluere non poteſt ab excommunicatione lata per ſententiam generalem, vel particularem niſi ille, qui eam tulit, vel eius ſucceſſor vel ſuperior. 1.270.2.2

Abſolutus ſimpliciter ab excommunicatione præſtita cautione de ſatisfaciendo, ſi non ſatisfaciat, non incidit in priorem excommunicationem, ſed oportet, quòd iterum excommunicetur. ibid.3

Abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis, ſi non paret, minimè remanet excommunicatus. ibid.4

Abſoluere potius debemus quàm condemnare. 1.309.2.10

Abſolutus ab excommunicatione, ſeu alia cenſura vigore Iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ, an cenſeatur abſolutus in foro iudiciali exteriori oſtenditur. 1.368.2.9.10

Abſolutio ab excommunicatione, per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.20

Abſoluere à iuramento, & de illius religione cognoſcere ad ſolos iudices Eccleſiaſticos pertinet. 1.575.1.5

Abſoluere ſolet Eccleſia iuramento per metum extorto, & eius tranſgreſſores vt peccantes mortaliter non puniuntur. 1.587.2.1

Abſoluere poteſt quemlibet Papa à iuramento ex iuſta cauſa. 1.590.2.11

Abſolutio ſine citatione datur ab excommunicatione lata pro contumacia, ſed præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ. 1.685.2.3

Abſolutio conditionalis quæ traditur ſub conditione de futuro, valida eſt. 1.693.1.3

Abſoluendus ob non probatum crimen ab accuſatore diffinitiuè abſoluendus eſt, & non obſeruatione iudicij. 3.4.1.7

Abſolutus in foro pœnitentiali poteſt accuſari in iudiciali. ibid.8

Abſolutionem ab excommunicatione petens non fatetur ſe excommunicatum. 3.111.1.5

Abſolutio excommunicationis, quam incurrunt deprædantes, ſeu nauigantes fideles, an, & quando ſit Epiſcopalis, oſtenditur. 3.125.1.6

Abſolutus à iudice per ſententiam diffinitiuam, an poſſit iterum accuſari, vel inquiri de eodem crimine, oſtenditur. 3.161.2.3

Abſolutio ſequens non tollit incapacitatem excommunicati. 3.174.2.10

Abſolutio excommunicationis præſtita in foro Conſcientiæ nõ ſufficit ad hoc, vt excommunicatus poſſit ſepeliri in loco ſacro. 3.257.2.13

Abſoluere nemo poteſt à ſuſpenſione, & aliis Eccleſiaſticis cenſuris ab homine latis, niſi is, qui eas tulit. 3.226.2.12

Abſoluendi à cenſuris poteſtas etiam in mortis articulo laicis non conceditur. ibid. 14

Abſolutio facta ſecundùm purgationem vulgarem non tenet, & ea non obſtante poteſt indici de nouo purgatio, & admittitur accuſatio. 3.257.2.1

Abſolutio ſacramentalis non poteſt dari abſenti. 3.285.3.12

Abſolui quis poteſt in articulo mortis ab excommunicatione contracta ob violentam manuum iniectionem in clericos. 3.299.2.2

Abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis ſi non paret an maneat excommunicatus ipſo iure, an verò requiratur noua intruſio, remiſſiuè. 3.301.2.4

Abſoluto ratione articuli mortis, aut alicuius impedimenti tenetur Confeſſarius iniungere, vt ceſſante morbo, vel impedimento ſe præſentet ſuperiori. 3.302.1.5

Abſoluendus nemo eſt ab excommunicatione niſi parti læſæ fuerit prius ſatisfactum. 3.302.2.7

Abſolutio neceſſaria eſt ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, & abſque ea ſolemni abſolutione minimè tollitur excommunicatio. 3.304.1.9

Abſoluendi poteſtas cum poteſtate ligandi non ſemper coniuncta eſt. 3.305.2.3

Abſolutio vna nõ prodeſt duabus excõmunicationibus. n.310.5

Abſolutio publica fit recitato prius Pſal. pœnitẽtiali. 3.311.2.6

Abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis nullus alius poteſt præter Sacerdotem. ibid.9

Abſolutio ab excommunicatione ob participationem incurſa reſeruatur ei, cui complicis excommunicatio eſt reſeruata. 3 313.2.10

Abſoluere poteſt Epiſcopus, ſiue eius Vicarius ſubditum à ſententia excommunicationis nulli reſeruatæ. ibid.11

Abſolutio excommunicationis contractæ ob participationem in crimine criminato ab eo impendenda eſt, à quo abſolui poteſt principalis excommunicatus, cum quo is participat. ibid.14

Abſolutio neceſſariò requiritur ad tollendam excommunicationem quamvis excommunicatus pœniteat. 3.321.2.3

Abſolutio ab excommunicatione ao probetur per cedulam Confeſſarij. 3 321.2.3

Abſolutus non videtur excommunicatus ſi Papa eum ſalutet, vel cum eo communicet. 3.322.2.3

Abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa eſt nulla. 3.323.2.3

Abſolutio

Abſolutio vna non prodeſt duobus excommunicationibus, ibid.4

Abſolutio datur abſque partis citatione vbi periculum eſt in mora. 3.322.2.8

Abſolutio ab excommunicatione quoad forum iudiciale dari poteſt ab illo, qui iuriſdictionem habet, licèt presbyter non ſit. 3.329.1.4

Abſolui quis poteſt ad cautelam, præſtita cautione, de parendo mandatis Eccleſiæ, vbi dubitatur de viribus ſententiæ. 3.329.2.1.2

Abſoluere à cenſuris, & peccatis, & actus iuriſdictionis exercere poteſt minori obſtrictus excommunicatione. 3.331.1.2

Abſoluere an poſſit habens facultatem delegatam limitatè non ſatisfacta parte, oſtenditur. 3.344.1.3

Abſoluendi priuilegium habens cum limitatione ſatisfactionis an poſſit abſoluere pœnitentem ſi moraliter non poſſit ſatiſfacere, oſtenditur. ibid.5

Abſurdi ratio in quo conſiſtat in hoc text. oſtenditur. 3.236.1.4

Acceptatio facta ab excommunicato de beneficio iam ſibi collato eſt valida. 3.175.1.21

Acceſſus non tutus probatur ſi in loco, in quo citatus debet comparere, ſit peſtis. 1.150.1.2
Vide *Regreſſus.*

Accuſatio illius redditur ſuſpecta quando multum ſtetit ad accuſandum. 2.557.2.6

Accuſatio, & teſtimonium in cauſa matrimoniali perſonaliter, & non per literas fieri debent. 2.591.2.1

Accuſatio prælati debet tractari coram illis, quorum intereſt. 3.2.2.1

Accuſare alium de delicto commiſſo an liceat abſque ſcrupulo, remiſſiuè. 3.5.1.2

Accuſare alium præter Abbatem quando liceat monacho, oſtenditur. 3.6.2.6

Accuſaturum ſe aliquem coram iudice dicens, ante inſcriptionem poteſt ſine pœna deſiſtere, & non accuſare, ſed ei deſiſtenti ſilentium imponitur in perpetuum. 3.8.1.1

Accuſare alium nemo regulariter compellendus eſt. 3.8.2.3

Accuſatori agenti etiam ciuiliter de cauſa aliàs criminali ſemiplenè probanti non defertur iuramentum ſuppletorium, niſi quando pluſquam ſemplena probatio adſit, & accuſator honeſta eſt perſona, & legalis. 1.529.2.25

de Accuſatoris perſona prius quærendum eſt in iudicio. 3.1.1.1

Accuſatoris calumnianſi pœnitentia ponitur. 3.4.2.1

Accuſator arbitrio iudicis puniendus eſt. 3.9.2.4

Accuſator in crimine læſæ Maieſtatis, & in crimine ſimoniæ, ſi non probat, non punitur de calumnia. 3.17.2.8

Accuſatore deſiſtente ab accuſatione poteſt iudex ex officio ſuo inquirere ſuper crimine illato. 3.161.1.1

Accuſatore & accuſato deſiſtente iudex proſequitur. ibid.2.1
Vide *Denuntiator.*

Accuſatus criminaliter non poteſt reconuenire, vel accuſare ſuum accuſatorem coram eodem iudice, niſi ille iudex ſit vtriuſque partis competens. 1.353.2.7

Accuſatus ſemel non poteſt ſuper eodem delicto iterum moleſtari, & inquiri. 3.3.2.1.2

Accuſatus de ſimonia pendente accuſatione prohibetur ab adminiſtratione Diuinorum, &c. 3.20.1.2

Acolytus ſi occultè rebaptizanti præbuit miniſterium promoueri poteſt, ſecus ſi publicè, niſi cum eo Religionem intrante diſpenſetur. 3.86.2.1

Acquiſita per vſuras tenetur vſurarius ſemper reſtituere, niſi veniat in extremam neceſſitatem, quia tunc ſibi, & ſuis reſeruare poteſt vt parcè viuat. 3.137.1.3

Actio an detur penſionario contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis, & non ſolutis in vita prædeceſſoris, oſtenditur. 1.106.2.5

Actionis nomen in libello exprimere pars non cogitur, debet tamen factum ita clarè proponere, vt ex eo ius agendi colligatur. 1.355.2.1

Actionis nomen non eſt neceſſe exprimi in libello, ſed ſufficit factum narrare, &c. ibid.4

Actio, & intentio ſi ſunt ineptæ, vel ſola intentio, debet reus abſolui ab inſtantia iudicij, iterum tamen actor auditur, ſi aptè egerit. 1.363.2.1

Actione perſonali agens ſemper tenetur cauſam exprimere in libello, ex qua competat ſibi quod petit. 1.389.1.2

Actio ad ſeparationem thori, & repetitionem dotis datur vxori ob mariti adulterium. 1.393.1.3

Actio eſt inanis, quam inopia creditoris excludit. 1.442.2.2

Actione famoſa ſi agatur iuſiurandum relatum deferri non poteſt. 1.604.1.4

Actio, quam quis ad rem litigioſam habet, cedi non poteſt. 1.272.9.1.16

Actio non datur læſo vltra dimidiam pretempra re. 2.127.2.2.29

Actiones cedi non poſſunt ſi detur litigium. 2.193.1.4

Actionis ſacræ & ſpiritualis omiſſio ob pretium, poteſt eſſe propria ſimoniæ materia. 3.25.2.inis.

Actio intentata contra eum, qui ob homicidium commiſſum inhabilis eſt reputandus ad beneficium conſequendum, ciuilis cenſetur & non criminalis. 3.36.1.4

Actor obtinens in poſſeſſorio coram iudice rei, non tenetur coram eo iudice ſuper proprietate, reſpondere ſi eſt prorſus alterius, fori. 1.366.2.1

Actor forum rei ſequi debet. 1.373.2.4

Actor forum rei ſequitur. 1.374.2.4

Actor tenetur in ſcriptis libellum porrigere. 1.387.2.1

Actor, & reus à pari procedunt. 1.391.2.3

Actor, & reus ſunt correlariua ibid.4

Actori non licet quod reo denegatur. ibid.5

Actore non probante reus abſoluitur. 1.426.1.13

Actore agente petitorio, ſi reus ſuper eadem re deducit poſſeſſorium, proceditur in ſolo poſſeſſorio ſuſpenſo petitorio. 1.435.2.1

Actori magis fauendum in exordio litis, & in reſpicientibus eius ordinationem, quàm reo: in medio autem æqua lance vtrique fauendum eſt. 1.442.1.6

Actore contumace teſtes recipi, & ſententia ferri debent, etiam lite non conteſtata reo inſtante. 1.447.2.1

Actoris fundata intentione, ſi altera pars exceptionem peremptoriam obiicit, nec probat incontinenti, ſed accipit inducias, ſi defecerit in probando, condemnabitur incontinenti in expenſis, & ſi non eſt ſoluendo, punietur in corpus ſecundum arbitrium iudicis. 1.448.2.1

Actor non admiſſus in poſſeſſionem ſibi decretam per iudicem cauſa rei ſeruandæ, vel ab ea expulſus per lapſum anni verus efficitur poſſeſſor. 1.451.2.1

Actor qui plenè iurauit non debet compelli iurare. 1.468.2.1

Actor & reus in communi iudicio probant, & ſi pariter probant, reus abſoluitur, niſi fauorabilem cauſam foueat actor. 1.472.1.1

Actor & reus vbi in interdicto retinendæ poſſeſſionis probant, obtinet is, qui antiquiorem poſſeſſionem probat titulo maximè iuſtificatum, vel meliores probationes reſpectu poſſeſſionis adducit. 1.482.1.1

Actore nil probante, reus eſt abſque omni onere abſoluendus. 1.694.1.4

Actore nihil probante reus abſoluitur. ibidem 5. & 2. 104.1.4

Actor quilibet, etiam principalis, non debet excludi à proſecutione appellationis. 1.611.2.1
Vide *Ago.*

Actus contrauentionis vtrùm ſufficiat, vt priuilegium amittatur oſtenditur. 1.17.2.6

in Actu aliquo quoties alia, quàm renuntiationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt quàm renuntiationis. 1.18.1.7

Actus in dubio cenſetur factus ſecundùm illud, quod ius diſponit generaliter, & eius ampliatione amplectitur. 1.28.1.2

Actus corruit non ſeruata forma. 1.51.1.8

Actus, quibus inducitur conſuetudo, qualiter ſint faciendi, oſtenditur. 1.78.1.18

in Actu aliquo ſi propter defectum formæ, vel ſolemnitatis requiſitæ, ij qui actum fecerunt, ſunt ipſo iure priuati poteſtate eiuſdem actus faciendi, non poterunt eum iterum facere, licèt ſecus ſit ſi tantùm priuandi. 1.96.1.10

Actus eligendi, conferendi, vel præſentandi ad eum pertinent, qui eſt in quaſi poſſeſſione eorum actuum. 1.106.2.7

Actus, ex quibus prætenditur acquiſita quaſi poſſeſſio, debent eſſe clari, certi, & non turbidi. 1.108.1.19

Actus omnis conſiſtit in voluntate, & potentia agentis. 1.141.1.2

Actus omnes humani tria requirunt, vt conficiantur, & conſiſtant. ibid.4.

Actus aliquis quando fit in loco occulto, vel tempore nocturno, tunc præſumitur dolus. 1.242.1.9

Actus geſti propter metum regulariter veniunt reſcindendi. 1.321.2.5

Actus meræ voluntatis iuris neceſſitatem excludit. 1.426.2.2

Actus geſtus per partem in iudicio nunquam nocet ſi non fuit à parte acceptatus, ſed impugnatus. 1.454.1.8

Actum geſtum poſt appellationem ſi quis probet, & aduerſarius probat quod antè, præfertur prima probatio. 1.513.1.1

Actus præſumitur factus de voluntate, & ad inſtantiam illius, ad cuius fauorem, & vtilitatem verſatur. 1.524.2.4

Actus in dubio cenſetur factus ſecundum illud, quod ius diſponit generaliter. 1.591.1.6

Actus quando eſt illicitus, iuramentum illi adhibitum eſt nullum. 1.602.1.6

Actus, & ſententia vitiatur in totum, ſi ex pluribus exercentibus iuriſdictionem vnus ſolus ſit excommunicatus 1.667.1.3
Etiamſi plures iudices fuiſſent dati cum clauſula, *quòd ſi non omnes,* &c. ibid.4

Actus tribuitur ordinanti, & non exequenti. 1.695.2.4
Actus quando per ſe non ſubſiſteret, cenſetur Princeps adhibita cauſæ cognitione confirmans de nouo dare. 1.739.1.6
Actus, qui potuit geri ex duplici poteſtate, ſuſtinetur ex ea, qua meliùs valere poteſt. 2.55.1.2
Actus factus contra tacitam Principis prohibitionem valet. 2.60.2.3
Actus quando pro ſui ſolemnitate ſcripturam requirit, tunc curſu temporis ſolemnitas intrinſeca non præſumitur. 2.129.2.4
Actus talis præſumendus eſt, qualem partes denominarunt. 2.172.1.2
Actus reputatur ſecundum tẽpus ad quod confertur. 2.227.2.6
Actus cum non poteſt fieri ſine conſenſu talis perſonæ, tunc requiritur ille conſenſus per modum ſolemnitatis. 2.350.2.3
Actus ſi in ſe malus eſt, ad malum in dubio eſt referendus. 3.11.1.4
Actus omnes iuriſdictionis voluntariæ quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, materia ſunt ſimoniæ. 3 40.1.2
Actus meræ facultatis nunquam præſcribuntur. 3.247.2.8
Actum non dicitur cum aliquid ſupereſt ad agendum. 1.180.1.5
Acta facta die feriata ſunt nulla, niſi ſint Tribunalis S. Inquiſitionis. 1.410.2.31
Acta poſt euocationem intimatam non valent. 1 456.1.2
Acta cum loco, die, & conſule edenda ſunt. 1.455.1.2
Acta etiam litis ordinatoria facta coram primis iudicibus fidem faciunt coram ſecundis. 1.493.2.1
Acta originalia quæ dicantur, oſtenditur. ibid.2
Acta apud quem iudicem remanere debeant oſtenditur, ibid.3
Acta proceſſus, & atteſtationes habitæ apud vnum iudicem fidem faciunt apud alium ſucceſſorem. 1 494.1 4
Acta in vno iudicio probant in alio inter eaſdem perſonas 2.515.2.3
Acta facta coram iudice ſæculari an faciant fidem coram iudice eccleſiaſtico inter eaſdem perſonas, remiſſiuè. ibid.5
Acta facta in iudicio ſummario non faciunt fidem in plenario. 1.536.1.5
Acta cui non nocent, non nocet ſententia. 1.661.2.10
Et cui non nocet ſententia, non nocent etiam acta. ibid.
Acta Abbatis, vide *Abbas.*
Adminiſtrator datus à Summo Pont. cenſetur legitimus defenſor in Eccleſia Cathedrali. 2.93.2.3
Adminiſtrans bona aliena, ſi malam rationem reddiderit de adminiſtratis, non gaudet priuilegio huius cap. 2.88.1.22
Adminiſtratores bonorum Eccleſiæ, vel minorum poſſunt donare remunerationis cauſa. 2.214.2.7
Tò *Ad ſexennium duraturam*, inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante. 1.446.1.8
Aduentitiorum proprietas, ob paternum crimen non publicatur, nec quoad proprietatem, quæ eſt filij, nec quoad vſumfructum viuente patre. 3.72.2.13
Aduentitiorum proprietas, etiam ob filij crimen nõ publicatur, ſed manet apud patrem conſolidata cum ipſorum vſufructu. 3.73.1.14
Aduerſarius ſi citatus non comparet ad remota loca ſe transferens, nec aliquis apparet qui defendat, tunc agens in poſſeſſionem cauſæ cuſtodiæ mitti debet. 1.454.1.1
in *Adulteriis*, vel his minoribus criminibus poſt actam pœnitentiam, poteſt diſpenſare Epiſcopus cum clericis. 1.353.2.7
Adulterij criminis deteſtatio quanta, remiſſiuè. ibid 8
Adulterium eſt crimen mixti fori quando agitur de puniendo criminaliter. 1.375.2.10
Adulteri à teſtimonio repelluntur. 1.497.2.3
Adulterium per teſtes ſingulares probatur. 1 502.2.70
Adulterium, & copula carnalis non poteſt directè, & immediatè probari per teſtes de viſu. 1.568.2.8
Adulterium probatum dicitur per confeſſionem adulteri, vel adulteræ. 1.569.1.6
Adulterium eſt graue crimen vt nulla cauſa iuſtificari poſſit 1.596.2.5
Adultera quam maritus reconciliare non vult, ad agendam pœnitentiam in aliquo clauſtro collocari debet. 2 298.1.1
Adulteria & virginis raptum perpetrans, Eccleſiaſtica immunitate non gaudet. 2.452.1.4
Adulterium committens data fide de matrimonio contrahendo priore coniuge ſuperſtite non poteſt cum adultera matrimonium contrahere. 2.527.2.4
Adulterium exiſtimatum interuenire promiſſione futuri matrimonij non dirimit ſequentes cum adultera nuptias, ſi matrimonium prius contractum fuit inualidum. 2.528.1.2
Adulterium, vbi interuenit machinatio mortis alterius coniugis, impedit, ac dirimit matrimonium ſubſequens. 2.528 2.2
Adulterium ſimplex non efficit matrimonium inualidum; ne quidem contractum, &c. 2.531.1.2
Adulterium, & promiſſio matrimonij ad impedimentum contrahendum fieri debent viuente coniuge illius, qui eſt complex adulterij. 2.532.1.3
Adulterium minimè committitur cum ſponſa de futuro. 2.546.2.8
Adulterini ſunt filij Presbyterorum. 2.592.2.53
Adulterium vbi eſſet ita notorium vt nulla prorſus tergiuerſatione celari poſſet, tunc abſque iudicis ſententia licitè fiet thori ſeparatio. 2.599.1.3
Adulterium notorium dicitur quando eſt facti permanentis. 2.600.1.3
Adulterium commiſſum ab vxore propter ſæuitiam mariti ab eius domo aufugiente, poteſt accuſari per maritum. ibid.5
Adulterij notorij exceptio, ſeu replicatio impedit reſtitutionem viri aut vxoris eam petentis. ibid.8
Adulterium probatur per confeſſionem vnius ex coniugibus quoad effectum ſeparationis thori. 2.600.2.2
Adulterij pœnas effugere poteſt vxor propter viri ſæuitiam, aut propter famis neceſſitatem. 2.601.1.3
Adulterium ſi vxor aut vir committat, alter qui eſt innocens, non ſolum poteſt à nocenti ſeparari, ſed etiam eo viuente ingredi religionem, aut Ordines ſuſcipere. ibid.6
Adulteram vxorem reſipiſcentem fas eſt viro ſibi reconciliare, non ſæpè tamen adulteram admittere. 3.119.2.5
Adulterium non probatur contra alium ſola mulieris confeſſione. 3.121.1.4
Adulteri abſolutio prodeſt adulteræ, ſed condemnatio non nocet. ibid.9
Adulter laicus tam maſculus, quàm fœmina excommunicatur. 3.121.2.2
Adulterium ad impediendam reſtitutionem non poteſt per teſtes probari. 3.122.1.6
Adulteria compenſantur ſi lata diuortij ſententia coniux prius innocens adulteratur. 3.122.2.4
Adultera coniux notoriè poteſt expelli propria auctoritate. ibid.6
Adulter qui filium ſuſcepit ex adulterio, illúmque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, an teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus adimitur, vel damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ ſpuriæ, credens eam eſſe propriam filiam. 3.279.2.5
Aduocatus actoris in prima inſtantia non poteſt eſſe rei in ſecunda. 1.108.2.24
Aduocatus tenetur pro miſerabilibus perſonis patrocinium ſuſcipere. 1.172.1.7
Aduocatus cogi poteſt per iudicem patrocinium ſuſcipere etiam pro pauperibus. 1.282.1.2
Aduocatus inimicus alterius partis an poſſit contra eam patrocinium ferre oſtenditur. ibid.3
Aduocatis olim non fuerunt conſtituta ex publico ſalaria. ibid.5
Aduocati pauperum Regio ſumptu creantur in Gallia, Germania & Neapoli. ibid.6
Aduocatus in cauſa in qua eſt Aduocatus teſtimonium ferre non poteſt. 1.305.1.2
Aduocare non poteſt in foro ſæculari clericus in Sacris, vel in minoribus, niſi pro ſe, vel pro ſua Eccleſia, vel pro miſerabilibus perſonis, 1.309.2.1.2
Aduocare poſſunt Clerici, ſi ſtipendia non habeant eccleſiaſtica, aut patrimonium quo ſuſtententur. 1.310.1.3.4
Aduocare poteſt Clericus, coram iudice eccleſiaſtico, & in foro eccleſiaſtico & in Curia Romana. ibid.5
Aduocare poteſt clericus in foro ſæculari in vno negotio, quo expedito poterit aliud aſſumere. ibid.6
Aduocare prohibitus non prohibetur in Camera conſulere. 1.311.2.7
Aduocatus ſalariatus à duobus ſibi inuicem in vna lite contrariis, tenetur aduocare pro illo, qui ſibi prius ſalarium conſtituit. ibid.10
Aduocatus incidit in periurium cùm non defendit Eccleſiam quam ſuo iuramento defendere promiſit. 1.589.1.2
Aduocatus non poteſt eſſe iudex in eadem cauſa in qua Aduocatus fuit, & poteſt recuſari ab eo tantum, contra quem fuit Aduocatus non ab alio. 1.691.1.3
Aduocatus nullus poteſt eſſe in cauſa in qua pater, vel filius eſt iudex. ibid.4
Aduocatus non poteſt eſſe Aſſeſſor iudicis in cauſa clientuli, ib.5
Aduocati reſponſio per errorem non reuocata nocet clienti. 1.717.1.3
Aduocati, vel notarij hæreticis, aut eorum defenſoribus fauentes, ſeu litigantibus ſub eis patrocinantes, & pro illis inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt & ab illo officio ſuſpenſi. 3.74.2.1
Aduocati infames ſunt, ſi præſtent auxilium, conſilium, &c. hæreticis, & eorum fautoribus, &c. ibid.3
Aduocati non in cauſa hæreſis, ſed in alia criminali pro hæretico aduocantes, an huius text. pœnam incurrant oſtenditur. ibid.4
Aduocati, & procuratores dari debent quando dubitatur an ſit aliquis hæreticus, & an id, de quo inquiritur, ſit hæreſis. ib.5

Ædificare

Ædificare prohibitus, non prohibetur reædificare. 3.57.1.3
Ædificatum poſt denuntiationem noui operis totum eſt demoliendum. 3.198.2.1.
Ædificatio inhibetur per nuntiationem noui operis iure vel iniuria facta. 3.199.1.2
Ædificium ſuum vnicuique licitum eſt vſque ad cœlum extollere. 3.200.1.6
Ædificatio ad æmulationem vicini licita non eſt. ibid.7
Ædificare quis non poterit iuxta fundum, vel aream vicini, ſi ratione talis ædificij fieret ei præiudicium. 3.346.1.8
Ægritudines, caſus, & euentus, ac tempeſtates minimè ab aſtris pendent. 3.157.2.8
Æquiparatio tutoris, & Prælati non recipitur niſi vbi expreſſa reperitur. 2.173.2.12
Æquitas ſeruanda in pœnis arbitrariis infligendis. 1.309.1.7
Æquitas ſcripta debet præferri rigori iudicis. ibid.9
Æquitas, & ſola veritas rei ſpectatur in vniuſcuiuſque conſiſtorio. 1.664.2.2
Æra Cæſaris 32. annis, vel ſecundum alios 42. Chriſti Seruatoris Noſtri ortum præceſſit. 1.488.1.21
Æſtimationem damni ſoluere tenetur qui dimittit ſuum iumentum vt depaſcatur in aliena vinea, vel agro. 3.265.1.1
Ætas ad quatuor minores, quæ requiratur, oſtenditur. 1.89.1.4
Ætas ad tres Ordines ſacros conſtituta quæ ſit, oſtenditur. 1.89.2.5
Ætas 25. incepta requiritur in beneficio curato. 1.92.2.34
Ætas per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.54
Ætas per teſtes de credulitate probatur. 1.504.2.9
Ætas filiorum ſufficienter probatur per librum parentis. 1.519.1.17
Patris de conſenſu tacito, vel expreſſo. ibid.18
Inſtrumentis celebratis inter patrem, vel alium extraneum. ibid.19
In recognitione manus patris. ibid.
Ætatem eandem ad ſponſalia & diuerſam ad matrimonium cur ius præſcripſerit in viris & fœminis, oſtenditur. 1.499.2.3
ob Ætatem teneram, & floreſcentem mitius quis punitur. 3.86.2.3
Ætatis ratio in pœnis imponendis habenda eſt. 3.96.2.2
Æthiopes & Indi quomodo poſſint in ſeruitutem redigi. 1.537.2.5
Affectus non vnitur niſi ſequatur effectus. 2.896.2.5
Τὸ ***Affirmant***, ferendam ſententiam ſignificat. 1.339.1.6
Affinis poteſt teſtificari in cauſis ciuilibus paruis. 1.393.2.5
Affinium appellatione qui veniant remiſſiuè. 2.550.1.12
Affinitas, & conſanguinitas poteſt probari per teſtes. 1.541.1.3
Affinitas non oritur abſque ſeminis emiſſione. 2.467.2.2
Affinitas ſuperueniens etiam per illicitum coitum diſſoluit ſponſalia de futuro, ſed non matrimonium, & inceſtuoſus contrahere non poteſt. 2.544.1.1
Affinitas ſuperueniens non diſſoluit ſponſalia de præſenti. 2.546.2.1
Affinitatis impedimentum ſuperueniens poſt contractum matrimonium non impedit, nec dirimit illud quoad vinculum. ibid.6
Affinitas an oriatur ex penetratione vaſis fœminei, abſque ſeminis emiſſione, oſtenditur. 2.547.1.2
Affinitas cauſata ex copula illicita rumpit ſponſalia præcedentia, & priuat facultate contrahendi matrimonium. 2.547.2.1
Affinitas contracta ob crimen inceſtus commiſſum, affines an priuet inceſtuoſum poteſtate contrahendi matrimonium, oſtenditur. ibid.2
Affinitas ſuperueniens non diſſoluit matrimonium. 2.548.2.3
Affinitas oritur ex copula illicita. 2.548.2.4
Affinitas dicitur quaſi finium propinquitas. 2.549.2.9
Affinitas definitur vt ſit propinquitas ex carnali copula proueniens omni carens parentela. ibid.10
Affinitatis genera quæ, oſtenditur. 2.550.1.11
Affinitas ſuperueniens de qua ſaltem conſtat per famam, ſoluit ſponſalia de futuro. 2.551.1.1
Affinitas orta ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum etiam attento Conc. Trid. 2.554.2.4
Affinitas orta ex copula illicita non extenditur vltra ſecundum gradum. ibid.5
Affinitatis impedimentum inter Iudæos, & infideles contrahitur. 2.606.2. ampliа vt ibi.
Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur quando conſentientes cum agentibus operantur poſitiuè præbendo cauſam efficacem & propinquam principali actori delinquenti. 1.124.2.9
Agens ex certa cauſa non obtinet ea non probata, licèt aliam probet. 1.362.2.6
Agens poſſeſſorio recuperandæ non tenetur ante reſtitutionem ſuis ſpoliatoribus (niſi ſuper quæſtione ſpoliationis) reſpondere, poteſt tamen ab agendo repelli per exceptionem ſpoliationis. 1.414.2.1
Agit malè qui ante diem agit. 1.415.2.3
Agere contra debitorem licitum eſt pro fructibus alicuius cenſus, ſimiliſve contractus, vt condemnetur ad præſtandum fructus, pro omnibus annis futuris debitis temporibus. 1.416.1.11
contra Agentem pro ordinatione Eccleſiæ vbi excipitur quòd ſit ſuſpenſus, & amotus à beneficio, & is vult probare hanc ſententiam eſſe falſam, eſt ad cautelam abſoluendus, ne retardetur ordinatio Eccleſiæ. 1.611.1.1
Agens audiatur ſi velit probare non canonicam inſtitutionem etiam in facto. 2.59.1.9
Agenti poſſeſſorio adipiſcendæ in beneficialibus non obſtat exceptio criminis niſi ſit de eo infamatus. 3.13.2.1
Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur, quando conſentientes cum agentibus cooperantur poſitiuè. 2.256.2.3
Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur. 3.326.1.3
Aggreſſor quòd quis fuerit quomodo probetur, remiſſiuè. 3.265.1.3
Agni, & vituli pro decima dati debent non ſtatim vbi nati ſunt, ſed cum lacte non indigent materno. 2.241.1.5
Agricultura clericis, & religioſis non prohibetur. 2.401.1.14
Aleatores publici ſunt infames. 3.193.2.3
Aleatori facta collatio beneficij eſt nulla. ibid.4
Alienatio, ſeu renuntiatio patrimonij ad cuius titulum quis ſacris fuit ordinatus, facta ſine ceremonia Epiſcopi, an ſit valida, ſi tunc habeat beneficium, ſeu alias vnde commodè viuere poſſit. 1.58.2.9
Vtrùm autem ſicut quis prohibetur patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus, alienare, eodem modo prohibeatur permutare. ibid.10
Alienari res largè dicitur ſi ſola poſſeſſio transferatur. 1.251.2.3
Alienata res per reſtitutionem in integrum reuocatur, nec ſatis eſt ſupplere læſionem pretij. 1.329.2.10
Alienatio rei Eccleſiæ facta cum ſolemnitate debita ſine vlla iuſta cauſa quatuor requiſitarum inualida eſt. 1.330.1.18
Alienans in fraudem cauſa iudicij mutandi tenetur actione in factum ad intereſſe, & damna. 1.338.2.2
Alienans rem cauſa iudicij mutandi, & eam recuperans ante litem motam, non incidit in edictum tit. de alienatione, &c. ibid.3
Idem in alienante rem, quam nondum tradit. ibid.4
& quando agitur actione perſonali. idid.5
Alienare non valens compromittere non poteſt, ſi celebretur compromiſſum in forma, quæ alienationem inducat. 1.343.3.2
Alienans rem litigioſam, quæ rehaberi non poſſit, debet æquiualentem ſubſtituere in locum illius, quam alienare non poterat. 1.455.2.1.2
Alienans bona dignitatis ſuæ inualidè facit, & ipſemet reuocare debet, non obſtante iuramento de non reuocando, maximè ſi priùs iurat non alienare. 1.601.1.1
Alienatio rei litigioſæ facta à filio inualida eſt. 1.729.1.14
Alienatio ex cauſa neceſſaria rei litigioſæ fieri poteſt. 1.729.2.18
Alienatio ex cauſa neceſſaria quæ dicatur, oſtenditur. ibid.19
Alienatio rei litigioſæ de licentia iudicis valet. ibid.20
Alienans rem litigioſam ante traditam poſſeſſionem non incurrit pœnas. 1.730.1.26
Alienatio rei Eccleſiaſticæ abſque approbatione Capituli non tenet. 2.95.1.1
Alienatione in temporali, quam facit Prælatus, taciturnitas Capituli habetur pro conſenſu. 2.95.2.1
Alienatio facta ſine conſenſu Capituli non ratificatur niſi conſenſus Capituli expreſſus accedat. 2.96.1.6
Alienatio temporalis facta ſine conſenſu Capituli per ratificationem eius roboratur. 2.96.2.8
Alienatio bonorum Eccleſiæ præſumitur ſolemniter facta ob temporis diuturnitatem. 2.97.2.4
Alienatio non ſufficit vt ſit Eccleſiæ vtilis, ſed vt meliora proſpiciat. 2.99.2.2
Alienatione immobilium prohibita prohibentur mobilia pretioſa. 2.100.1.6
Alienationibus rerum Eccleſiæ copulatiuè requiruntur ſolemnitas, & cauſa. 2.105.2.2
Alienatio rei Eccleſiæ vtilis non dicitur, vbi Eccleſia recipit tantum quantum dimiſit. 2.106.1.3
Alienare prohibitus non poteſt hypothecare. 2.107.2.6
Alienatio vbi non ſuper re, ſed ſuper perſona reſtituitur, an videatur prohibita pignoratio remiſſiuè. ibid.
Alienationis ſub verbo quæ contineantur remiſſiuè. 2.108.1.8
Alienare prohibitus non poteſt rem vendere. ibid.10
Alienare prohibitus non poteſt in ſolutum dare. ibid.12
Alienatione prohibita prohibetur etiam conceſſio emphyteuſis. 2.108.2.17
Alienatio de rebus Eccleſiæ facta non tenet, & alienatores, niſi rem reſtituant, excommunicantur, & quibus clericus poteſt contradicere, & rem cum fructibus repetere. 2.109.1.4
Alienare quis non dicitur ante traditionem. ibid.5

Index Rerum, & Verborum,

Alienare prohibitus etiam prohibetur alienationi conſentire. 2.109.2.7
Alienationis nullæ reuocatio, & potentia ante realem, & pacificam poſſeſſionem excuſat. 2.110.2.11
Alienans res Eccleſiæ de euictione de proprio tenetur. 2.111.1.15
Alienari poſſunt res Eccleſiæ ex cauſa maioris vtilitatis. 2.112.2.6
Alienare non poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa. 2.113.1.2
Alienatio rei Eccleſiaſticæ facta ſine legitimo perſonarum Eccleſiaſticarum aſſenſu non tenet, licèt approbetur per conſtitutionem laicorum. 2.114.1.1
Alienatio neceſſaria non ſoluit laudemium. 2.147.1.40
Alienatio emphyteuſis cum clauſula conſtitui, an faciat incidere emphyteutam alienantem in commiſſum, oſtenditur. 2.148.2.56
Alienatio neceſſaria quæ fit ex mandato iudicis, alicuius rei emphyteuticæ irrequiſito domino fieri non poteſt. ibid.58
Alienatio nulliter facta emphyteuſis irrequiſito domino, non facit incidere ſic alienantem in commiſſum. 2.149.2.72
Alienatio facta à viro de emphyteuſi vxoris irrequiſito domino non facit eam incurri in commiſſum. ibid.73
Alienatio emphyteuſis irrequiſito domino facta ab eo qui ignorabat rem eſſe emphyteuticam, non facit incidere in commiſſum. ibid.74
Alienatio emphyteuſis in ſocium, vel collegam eiuſdem emphyteuſis, fieri poteſt irrequiſito domino. ibid.75
Alienans partem emphyteuſis non à tota emphyteuſi, ſed ab illa parte ſic alienata cadit in commiſſum. 2.150.1.82
Alienans, vel vendens cum conditione, ſi domino placuerit, &c. ne aliter, aliàs, nec alio modo, &c. non incidit in commiſſum, etiamſi tradat emphyteuſim irrequiſito domino. 2.150.2.84
Alienans irrequiſito domino non cadit à iure ſuo, quando conſuetudo eſt in loco quòd emphyteuta alienet ſine domini requiſitione. 2.151.1.86
Alienatio emphyteuſis irrequiſito domino fieri poteſt, quando ſuper ea pendet lis inter dominum, & emphyteutam. ibid.89
Alienatio rei emphyteuticæ prohibetur fieri in Eccleſiam. 2.158.1.169
Alienatio rei Eccleſiæ non dicitur vtilis vbi ipſa Eccleſia tantum recipit, quantum dimiſit. 2.160.2.5
Alienatio, ſeu venditio rei vniuerſalis habita mentione iuriſpatronatus illi adhærentis an, & quando ſit inualida, oſtenditur. 2.352.2.6
Alienandi prohibitio hominis vbi concurrit cum prohibitione legis impedit dominij tranſlationem. 2.516.1.10
Alienigena, cui prohibetur habere beneficium in Regno, an poſſit habere penſionem ſuper fructibus beneficij Regni, remiſſiuè. 1.82.1.12
Alimentorum in cauſa pro illis ſemper eſt iudicandum. 1.668.2.7
Alimentorum futurorum in cauſa non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum. 1.711.2.17
Alimenta à patre ſpuriis debentur. 2.259.2.4
Alimenta filiis ſpuriis non ſolum pater tenetur præſtare dum viuit, ſed etiam eo mortuo eius hæredes. ibid.5
Alimenta filiis legitimis præſtanda ſunt non ſolum quæ fuerint neceſſaria ad vitæ humanæ ſuſtentationem, ſed etiam ad ſtatum, ſeu dignitatem perſonæ. 2.302.2.8
Alimenta patrono præſtantur ſecundùm illius qualitatem. 2.366.2.11
Alimenta præſtanda ſunt filiis ſpuriis attentis, & conſideratis diuitiis parentis, & eius qualitate. 2.530.2.12
Alimenta vt filio lite pendente, quem pater filium eſſe negat, aſſignet iudex, debet ſummariam præmittere informationem, & ſi præſumptio aliqua ſit pro filio, debet interim per iudicem pronuntiari ve alatur. 2.574.2.26
Alimenta filiis ſpuriis de æquitate Canonica vbique ſeruanda debentur. 2.592.1.51
Alimentis priuantur alij propter paternam hæreſim. 3.74.1.27
Alimentorum legati capax eſt hæreticus, quamvis cæterorum relictorum ſit incapax. 3.79.2.34
τὸ *Alioquin*, facit conditionem. 1.524.2.5
τὸ *Aliquatenus admittendum*, omnem negant potentiam etiam in minimo. 1.518.1.7
τὸ *Aliquis* vniuerſalis eſt, & comprehendit omnes ſpecies eius rei, cui adiicitur. 1.376.2.6
τὸ *Aliquis* de minimo etiam intelligitur. 1.553.1.15
τὸ *Aliter electio facta non valeat*, habent vim decreti irritantis. 1.125.1.30
τὸ *Alius*, non ſemper refert qualitatem præcedenti ſimilem. 1.43.1.15
Allegatio partis non facit ius. 1.111.2.7
Allegare cauſas abſentiæ poteſt quis ſine mandato. 1.313.2.7
Allegamti renuntiaſſe per metum incumbit onus probandi illum metum. 1.321.1.8
Allegatio partis non facit ius. 2.70.1.3.& 2.96.1.7
Alloquutio cum monialibus, & acceſſus ad earum Monaſteria, vt permittatur debet eſſe legitima cauſa. 2.5.2.5
Almarici impij quæ fuerint peruerſiſſima dogmata, remiſſiuè. 1.9.1.7
Alphonſi Regis Aragoniæ factum narratur. 1.563.1.5
Altari amoto, vel lapide continente ſigillum, reconſecrabitur Altare, non autem Eccleſia. 2.391.2.1
Altare fixum, ſeu ſtabile, quod dicatur, oſtenditur. 2.392.1.2
Altare fixum in quo differat ab Altari mobili, ſeu portatili, oſtenditur. ibid.3
Altare non eſt in Eccleſia per modum acceſſorij, ſed per ſe exiſtit diſtinctum. 2.392.2.4
Altare debet iterum conſecrari quando tabula conſecrata mouetur, vel enormiter frangitur. 1.393.1.1
Altaria plura, compluréſque Epiſcopi poſſunt in vna Eccleſia, & vna Miſſa conſecrari. 2.395.1.1.2
Altaris in ſacrificio plus de vino, quàm de aqua ponendum eſt. 2.414.2.1
Altare dicitur quaſi alta res, vel alta ara. 3.253.2.5
Alter alterum nobilitate antecedit. 1.103.2.2
Alterum ex copulatis non ſufficit cum vtrumque eſt neceſſarium. 2.178.2.21
Amaſius pro amaſia deponere non poteſt. 1.520.2.28
Ambigua diſpoſitio eſt intelligenda iuxta id quod conſueuit fieri. 1.259.1.4
Ambitione non eſt tranſeundum ad dignitates, & honores. 1.118.2.9
Ambitio quid ſit remiſſiuè. 2.43.2.2
Amicitia ſola, quæ fuerit maxima, & intima inducit cauſam recuſationis. 1.365.2.6
Amicitia non omnis repellit iudicem, ſed maxima. 1.394.2.12
Maxima quæ ſit, iudicis arbitrio relinquitur. ibid.
Amicus pro amico poteſt ſine mandato impetrare literas ad beneficia. 1.38.1.9
Amicus pro amico abſque mandato in iudicio admittitur ſi amicitia maxima ſit. 1.56.2.19
Amici aut vicini abſentis debitoris citandi ſunt antequam perueniatur ad ſecundum decretum, qui ad hoc ſunt requirendi, vt id poſſint denuntiare citato. 1.454.2.45
Amico relictum cenſetur contemplatione amicitiæ legatum, 2.217.2.9
Amiſſa probantur per iuramentum probata violentia per teſtes & ſuper valore rerum amiſſarum taxatione iudicis præmiſſa & ſecuto petentis iuramento fit condemnatio. 1.326.1.2
τὸ *Amittant*, non inducit ipſo iure. 1.379.2.11
τὸ *Amittat*, eſt latæ ſententiæ. 3.47.2.3
τὸ *Ammodo*, quid ſignificet, oſtenditur. 2.564.1.12
Amor eſt furor. 1.571.1.5
Amoris ardore nihil eſt vehementius. 2.476.1.2
Amor ebrietati æquiparatur, quia rectum iudicium ſubuertit. ibid.3
Amanti, qui furore libidinis, & amoris aliquid prohibitum fecit, aliquatenus parcendum eſt. ibid.4
Anathema quid ſignificet, oſtenditur. 3.172.2.2
Ancilla non peccat, ſi meliorem non reperiens conditionem, inſeruiat publicis meretricibus. 1.224.2.10
Ancilla teſtis eſſe non poteſt pro domino ſuo, niſi in his, quæ domi fiunt, vel iam deſiiſſet eſſe ancilla. 1.521.1.27
Ancillæ etiam coniugatæ filius, quamvis patrem habeat liberum, naſcitur ſeruus. 2.537.2.2
Angliæ Rex Romani Imperij iuriſdictione eſt liber. 2.590.2.26
Animarum curam habere, & eſſe Rectorem Parochialis Eccleſiæ, in quo differant, oſtenditur. 1.132.1.2
Animæ ſunt pretioſiores omnibus aliis rebus, & corporibus, 1.176.2.4
Anima pretioſior eſt corpore. 1.287.1.5
Animæ in fauorem tutius eſt ſequendum. 2.422.2.4
Anima cæteris rebus anteponenda. 3.288.2.6
Animalium decimæ inter prædiales computantur, & ideo debentur illi Eccleſiæ in cuius Parochia animalia morantur, & paſcunt. 2.250.1.5
Animal quodnam fuerit aggreſſum quando dubitatur, dominus occiſoris non tenetur. 3.265.1.2
Animal ſuo fundo repertum non poteſt quis retinere reclusum, niſi quando ignoratur dominus. 3.265.2.4
Animus alicuius per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.65
Annexorum idem eſt iudicium. 2.228.1.6
Annexorum, & connexorum idem eſt iudicium. 1.352.2.4.& 2.234.2.5
Anniuerſarium quod dicatur oſtenditur. 2.413.2.2
Annullatio actus non eſt pœna quando non inducitur in odium & ſupplicium contrahentium. 2.110.2.10
Annuli tranſmiſſio de maſculo in fœminam probat matrimonium. 1.567.2.7

Annulo

Annulos deferre clericis non licet, niſi quibus conuenit ratione dignitatis. 2.12.2.14

Annuli immiſſio, & receptio, ſi præceſſerint verba vnius, operantur verbum expreſſum alterius. 2.487.2.3

Annulum tradens vir fœminæ conſenſum coniugalem exprimenti matrimonium cenſetur contrahere. 2.496.1.6

Annuli traditio ſignum ſponſionis eſt;& ſecuti matrimonij. 2.105.2.7

Annus primus ad proſequendam appellationem conceditur ſimpliciter, & integer ipſo iure à lege ſine miniſterio iudicis, ſecundus ex cauſa, tertius per viam reſtitutionis. 1.676.2.2

Annus datus executionibus teſtamenti ad illud exequendum currit à die monitionis factæ per iudicem, & non ligat ignorantes, & legitimè impeditos. 2.105.1.3

Anno elapſo dato executioni teſtamenti ad illud exequendum, executio deuoluitur ad Epiſcopum. ibid.4

Annus datus exequutoribus ad exequendam vltimam defunctorum voluntatem currit à die monitionis per iudicem. 2.219.2.3

Fauore tamen conſcientiæ defuncti currit ignorantibus,& impeditis. ibid.4

Annus de quo in præſenti quomodo computandus, oſtenditur. 2.263.2.4

Annus probationis nouitij incipere debet à tempore habitus monaſtici poſt annos pubertatis expletos. 2.268.2.5.6

Annus nouitiatus debet eſſe continuus, vt valeat profeſſio, ita vt tridui interruptio ſatis ſit ne nouitiatus ſit continuus. 2.273.1.5

Annus nouitiatus debet agi habitu Religionis ſuſcepto. 2.273.2.7

Annus nouitiatus non extra Monaſterium, ſed intra de eſſentia peragendus eſt, niſi dum licentia Abbatis habita aliqua iuſta cauſa extra deferatur. ibid.8

An ſolius Abbatis ſit ad religionis profeſſionem admittere, vel ipſius, & conuentus, remiſſiuè. ibid.9

Anni lapſus ad petendam renouationem non nocet, quando controuerſia eſt inter duos, quorum vterque ſe dominum aſſerit, & ad ſe emphyteuſim pertinere contendit. 2.351.2.5

Annus, quo quis ob peccatum hæreſis permanſit in excommunicatione, debet eſſe continuatus. 3.78.1.15

Annus quoad Confeſſionem computatur à Paſchate vſque ad Paſcha. 3.285.1.6

Annus biſſextus ideò appellatur, quia intercalatur vnus dies,& bis decimus ſexto Kalendas Martij. 3.338.1.4

Annus biſſextus ſi ſit in tempore retractus biduo pro vno die cenſendus eſt. ibid 5

Τὸ *Antequam*, non ſemper implicat. 3.334.1.132

Antiquitas veneranda eſt. 1.141.1.6

Antiquorum conſuetudo ſeruanda eſt. ibid.7

Antiquitatis prærogatiua vel conſideratur ratione ætatis, vel ratione temporis. 1.283.2.6

Antiquior in Collegio aliis præfertur. 1.285.1.5

Antiquiori debetur honor. 1.295.2.6

Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior. 1.455.1.2

Antiquum dicitur quod excedit centum annos. 1.475.2.3

Antiquum probatur per literas ſcriptas, ſeu inciſas in lapidibus, vel per inſtrumenta pro confinibus facta. 1.491.2.7

In Antiquis teſtes de credulitate probant. 1.504.1.12

Antiquum dicitur quod excedit centum annos. 3.343.2.3

Antiquioribus magna fides adhibetur. 1.541.2.4

Vide *Senior.*

Aperire literas alienas, & legere quando ſit peccatum mort. oſtenditur. 1.249.2.3

Apoſtata Religioſus non eſt cenſendus propriè & in rigore, qui poſt ſolemnem profeſſionem egreditur monaſterio animo intrandi aliud, licèt laxius. 1.161.1.2

Apoſtatas, & fratres fugitiuos recolligendi cura cui incumbat, oſtenditur. 2.269.2.5

Apoſtata non gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.447.2 51

Apoſtaſiæ triplex ſpecies. 3.86.1.5

Apoſtata dicitur, id eſt, retro ſtans. ibid.6

Apoſtatæ incarcerari & affligi poſſunt vt habitum reaſſumant. 3.87.2.1

Apoſtata dicitur qui omnino deficiens à fide Chriſtiana ſacrilegis ſe cœtibus aggregat. ibid.2

Apoſtata à religione quis dicatur, oſtenditur. 3.88.1.5

Apoſtoli auctoritas ad Roman.14.*Omne quod non eſt ex fide peccatum* eſt, declaratur. 1 5.2.2

Apoſtoli auctoritas ad Hebræos cap.7.declarata. 1.13.2.2

Apoſtoli appellatione venit Paulus. 1.357.1.17

Τὰ *Apoſt. auctoritate ſuſpenſos*, intelliguntur ipſo iure. 1.547.2.4

Apparitio Chriſti facta Petro interroganti, Domine quò vadis, veriſſima. 2.591.2.42

Appellans renunciare videtur ſuæ appellationi, & facit tranſire ſententiam in rem iudicatam ſi ſpoliet aduerſarium poſt appellationem. 1.40.2.4

Appellatio vulgaris pro lege habetur. 1.56.2.22

Appellatio nulla extraiudicialis ſuſpendit executionem, aut cauſat attentata. 1.103.1.3

Appellatio non datur ab Epiſcopo nolente Ordines conferre. 1.160.2.5

Appellatio per tertium interpoſita habet vtrumque effectum, ſuſpenſiuum, & deuolutiuum. 1.235.1.3

Appellare à ſubdelegato quando ſit licitum. 1.244.1.5

Appellatio interponitur à ſubdelegato ad delegantem, quoties non tota, nec omnis iuriſdictio delegata eſt, ſed eius pars, vel ſpecies. ibid.7

Appellatio conceditur, cùm iudex reiectis exceptionibus procedit ad vlteriora. 1.245.1.12

Appellatio pendente ab interlocutoria innouata ſunt nulla, & irrita. ibid.13

Appellatio nonnunquam admittitur quoad deuolutionem, non quoad ſuſpenſionem. 1.245.2.8

Appellatio omiſſo medio ad ſolum Papam interponitur. 1.259.1.9

Appellatione remota, vel prohibita; adhuc locus eſt ſupplicationi, vel reuiſioni. 1.333.1.4

Appellatio vbi denegatur permiſſum eſt vt per viam querelæ ad ſuperiorem adeatur. ibid.5

Appellandum eſt ad eccleſiaſticum à ſententia prolata in cauſa commiſſa clerico, & laico. 1.346.2.4

Appellatio poteſt iuſtificari ex alia cauſa, quam ex expreſſa. 1.366.1.5

Appellare ſi non licet in cauſa conuentionis, nec etiam in reconuentione licebit. 1.391.2.6

Appellationis remotio non impedit appellationem vbi manifeſtè quis grauatur. 1.435.2.5

Appellatio competit aduerſùs ſententiam latam ſuper poſſeſſione momentanea. 1.442.1.11

Appellantem extra iudicium, & appellationem non proſequentem intra annum præſumitur dolosè feciſſe, 1 449.2.2

Appellatione pendente ſi appellans diſſipauerit fructus, poſſunt ſequeſtrari. 1.461.1.2

Appellari poterit à non delatione iuramenti ſuppletorij caſu, quo illud deferri debeat. 1.469.2.12

Appellatione pendente pro ſententia minimè præſumitur. 1.487.2.13

Appellatio à ſententia per vnum teſtem probatur. 1.500.1.17

Appellatio an locum habeat in iudicio merè poſſeſſorio. 1.531.1.3

Appellandi ius pertinet ad Principis ſuperioritatem. 1.590.2.3

Appellatio cauſam ſuſpendit. 1.591.1.7

Appellatio fuit introducta principaliter vt per eam iniquitas iudicantium; & imperitia corrigatur. 1.657.2.3

Appellatio appellatur tiriaca contra iudicis venenum. ibid.4

Appellatio interponenda eſt infra decem dies. 1.658.1.3

Ampliatur, & limitatur. 1.658.2.8

non Appellans intra decendium cum poſſit, quamvis non verbo, facto tamen ſuo ſententiæ conſentire, & parere voluiſſe videatur. 1.659.1.10

Appellare ab eadem ſententia poteſt non dum reus victus, ſed etiam tertius, cuius intereſt, & poterit ſententia quoad reum de iure ſuo docentem confirmari, reſpectu verò tertij rationabiliter appellantis infirmari. 1.660.2.1

Appellatio ex aduerſo interpoſita; non ſuſpendit collationem, & poſſeſſionis traditionem quando proceditur extraiudicialiter. 1.668.1.4

Appellationis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.669.1.2

Appellare aliquando importat aliquem nominare, interdum ſignificat accuſare, nonnunquam importat remedium de quo in præſenti. ibid.3.

Appellatio definitur vt ſit à minori iudice etiam extraiudicialiter procedente ad maiorem legitimè facta ordinaria prouocatio ad reparandam ſententiæ iniquitatem. 1.669.2.4

Appellatio perquam neceſſaria fuit. ibid.5.

Appellatio generalis, id eſt, facta ſuper omni cauſa, quæ contra appellantem poſſet aliquo tempore moueri, non valet. 1.670.1.1

Appellatio non datur à correctione legitima, quam facit Prælatus Regularis in ſubditum Monachum, niſi modum excederet. 1.670.2.1.2

Appellari à futuro grauamine non poteſt. ibid.2

Appellatio quando detur à correctione legitima ſecundùm vniuſcuiuſque Religionis priuilegia, oſtenditur. 1.671.1.3

Appellatio an à iure humano inuenta ſit oſtenditur. ibid.5.& ſeqq.

Appellans ſi infra terminum à iudice à quo appellauit; vel à ſe ipſo ſtatutum, appellationem non proſequitur, ſententiæ vel iudicio illius ſtare compellitur. 1.672.1.1

Appellatio tacitè ſublata cenſetur ſub illis verbis, ſine contradictione aliqua. ibid.5

Appellans ad proſequendam appellationem habet annum. 1. 671.2.1.2
Alterum verò ex cauſa. 1.673.1.3
Appellans ſi infra tempus datum ad proſequendam appellationem non proſequitur, appellatio habetur pro deſerta. ibid.7
Appellatio datur à ſententia appellationis deſertæ cum ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. ibid.8
Appellationem ad effectum introducendi poteſt iudex à quo tempus vnius anni, ſeu bienoij teſeiſſius moderati ſecundum locorum diſtantiam, & perſonarum, ac negotij qualitatem. 1.674.1.14
Appellatio non datur in notoriis tam ciuilibus, quàm criminalibus. 1.674.2.19
Appellans in vna cauſa à iudice etiam ſuo ordinario, poteſt in alia coram eodem conueniri, niſi illum vt ſuſpectum recuſet. 1.675.1.1
Appellatio interpoſita ſuper vno articulo ſeparato, non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo in aliis articulis ſeparatis. ibid.4
Appellantibus parte vna ad Papam, altera ad inferiorem, tenetur appellans ad Papam comparere ad citationem iudicis inferioris ſaltem allegaturus appellationem ſuam, aliàs valebit proceſſus factus à minori, niſi ſciuerit appellationem interiectam ad Papam. 1.675.2.1
Appellare à ſententia ſuper eodem negotio poteſt vtraque pars, & quid quando ad diuerſos iudices,& quis eorum cognoſcere valeat, oſtenditur. ibid.2
Appellatio valet in abſentia eius, qui ſententiauit, dummodo poſtea illi, vel parti notificetur. 1.676.1.3
Appellans ante, vel poſt iudicium à iudice temporali ad Papam, appellatio non tenet de iure. ibid.5
Secus de conſuetudine, vel ſi ſint ſubditi Papæ,etiam in temporali iuriſdictione. ibid.
Appellanti impedito proſequi appellationem incumbit probatio quare illam non ſit proſequutus infra legitima tempora. 1.676.2.3
Appellans dum impugnat appellationem, ſeu dicit eſſe deſertam, non currit pendente compromiſſo. 1.677.1.2
Appellatio datur in cauſis minimis, & breuioribus. ibid.2.1
Appellatio Romæ in cauſis ibi ventilatis in qua ſumma detur oſtenditur. ibid.3
Appellatio interlocutoria lata ſuper articulo cum quo eſt connexa ſuſpendit in totum iuriſdictionem iudicis à quo ibid.5.
De cauſis Neapoli ventilatis. 1.678.1.4
Ventilatis in ducatu Mediolanen. ibid.5
In Regno Caſtellæ. ibid.6
& in Regno Luſitan. ibid.7
Appellatio ſecundum Canones conceditur etiam ante ſententiam, non verò ſecundum leges, niſi in quibuſdam. Et appellatio, & recuſatio æquiparantur in hoc, quia ſicut in appellatione requiritur cauſa rationabilis, ita & in recuſatione. 1.679.2.1
Appellatio à ſententia, qua quis declaratur excommunicatus, ſuſpendit declarationem ipſam, ita vt appellatione pendente ſic declaratus poterit omnia exequi, quæ poſſet ſi declaratio ipſa non præceſſiſſet. ibid.3
Appellari poteſt à ſententia iudicis declarantis quem incidiſſe in pœnam legis, licèt à ſententia iuris non appelletur. ibid.4
Appellatio à ſententia pronuntiante aliquem excommunicatum non ſuſpendit ipſam excommunicationem, ibid.5
Appellatio à ſententia qua denuntiatur quis excommunicatus ad hoc vt euitetur, denuntiationem huiuſmodi non ſuſpendit. 1.680.1.6
Appellatio ceſſat in criminibus notoriis, 1.680.2.1.2
Appellari poteſt etiam in notoriis quoad effectum deuolutiuum. ibid.4
Appellatio datur à declaratione notorij,licèt non detur à notorio. ibid.5
Appellatio datur à notorio,ſi in ea exprimatur cauſa rationabilis, quæ habeat offuſcare notorium. 1.681.1.6
Appellans auditur in notorio probationis, & in notorio iuris,& in notorio per famam. ibid.7
Appellatio admittitur in manifeſtis. ibid.8
Appellans ex fraude vel malitia poſtquã reus appellauit ad Papam,& reportauit literas fauorabiles non auditur. 1.681.1.1
Appellatio eſt defenſio, iudicialis tamen quæ poteſt tolli. 1. 681.2.3
Appellatio dicitur tiriaca contra iudicis venena. ibid.4
Appellatio regulariter interponi debet coram iudice à quo, ita vt ſi non ſic interpoſita coram eo, appellatio ſit nulla. ibid.5
Appellans ſi turbatur poſſeſſione ſuper qua fuit appellatum, iudex à quo poteſt illam poſſeſſionem ſibi reformare, appellatione in ſuo robore permanente. 1.882.1.1.2
Appellatio generalis,id eſt,ab omni grauamine,quod ſibi poſſet contingere non valet. 1.683.1.1
Appellatio friuola non excuſat inferiorem quominus teneatur obedire ſuperiori,& vt de contemptu puniatur, niſi innocentiam ſuam aliter purget. ibid.
Appellari à futuro grauamine non poteſt. ibid.2
Niſi futurum grauamen trahat originem à grauamine iam illato, & appellatio interponatur ratione vtriuſque. ibid.3
Aut futurum grauamen eſſet comminatum per iudicem. ibid.
Vel Appellatio extraiudicialis. ibid.
Appellationis prætextu non poteſt quis venire contra ſuum iuramentum. 1.684.1.1
Appellatio non admittitur contra iuramentum, & non adimplens mandatum, debet reduci in eandem ſententiam à qua fuit abſolutum. ibid.
Appellans v. g. ad Papam, & item committens aliquod ſcelus, non obſtante appellatione poteſt puniri ab Ordinario de illo ſcelere. 1.684.2.1
Appellationi ſui aduerſarij non deferens de ſua poſteriori, circa idem contra eum excipere nequit. ibid.
Appellans ab ordinario in vna cauſa, in aliis coram eo reſpondere tenetur, poteſt tamen eum recuſare vt ſuſpectum, niſi conueniatur de crimine manifeſto, in quo non cadit excuſatio, nec ſuſpicio. 1.685.1.1
Appellatio non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo extra illam cauſam à qua fuit appellatum. ibid.2
Appellatio non datur à iudice iuriſdictionem exequente. 1. 688.2.1
Appellationi factæ contra leges, & Canones non eſt deferendum. 1.689.1.2
Appellari poteſt à non ſtatuto generali etiam ſi quis diceret eſſe iniquum. ibid.3
Appellatio datur à prouincia qua dictum ſit ſtatutum eſſe in viridi obſeruantia. ibid.
Appellationi interpoſitæ ad Papam non deferens mittitur cum literis Ordinarij ad curiam puniendus. 1.689.2.1.2
Appellatio locum non habet in notoriis delictis, vel contra regularem correctionem. 1.690.1.1
Appellari non poteſt à conſtitutione,vel ſtatuto generali, quando eſt edita ab illo,à quo poteſt appellari. ibid.2
Appellatione ſtante,cauſa non eſt remittenda ad iudicem à quo, niſi de conſenſu partium. 1.690.2.1.2
Appellare ad Papam intelligitur qui ſubmittit ſe & ſua ſub protectione Papæ,licèt non expreſſerit verbum, *appello*. ibid.2
Appellans ad plures iudices,quorum vnus ſolùm competens eſt, ad eum tantùm appellatum præſumitur. 1.692.2.3
Appellans,qui non proſequitur, ſi redit ad iudicem à quo,& iterum grauatur, non obſtante prima deſertione poteſt iterum appellare. 1.693.1.1
Appellationi interponendæ,id eſt, iuri appellandi, non cenſetur quis renuntiare comparendo coram iudice à quo. ibid.2
Appellationi illius, qui illa interpoſita appellatum ſpoliauit, non eſt deferendum. 1.695.1.2
Appellare non licet ab executore, vel ab executione ſententiæ. 1.695.2.2
Intellige ſi ſit executor merus. ibid.3
Appellari poteſt ab executore etiam mero excedente modum in executione. 1.696.1.7
Appellatio datur ab executione exceſſiua. ibid.8
Appellatio ſi recipitur à iudice, vel approbatur à parte terminus ad eam proſequendam præfixus obtinet vicem peremptorij, vt in abſentem procedatur, ac ſi peremptoriè fuiſſet citatus, nec talis terminus præueniri poterit ab aliqua partium. 1. 696.2.1
Appellatus non poteſt præueniendo appellantem intra terminum ei præfixum impetrare iudicem ſeu commiſſionem cauſæ,niſi in ea faciat mentionem de termino. 1.697.1.4
Appellatione deſerta per negligentiam appellantis,poteſt iudex ex officio procedere in caſibus, in quibus eius officium exuberat. 1.697.2.1
Appellans, qui ſe non proſequuturum appellationem aſſerit ob breuitatem temporis,non reſtituitur, niſi probet impedimentum. ibid.3
Appellatio ſi ſit interpoſita ad Summum Pontificem expreſſo nomine proprio,Legatus non poteſt cauſam committere,niſi qualitas cauſæ, & perſonarum id poſtulet. ibid.4
Appellari poteſt ſi locus non tutus partibus aſſignatur, etiamſi ſit ſcriptum appellatione remota. 1.698.2.1
Appellatio, quæ habet tractum ſucceſſiuum, quocumque tempore interponi poteſt. ibid.5
Appellans extra iudicium ex veriſimilibus,& probabilibus cauſis ne in poſſeſſione moleſtetur, ſi poſtea ſpoliatur, reſtituitur ante omnia in ſtatum in quo erat in tempore appellationis. 1.699.2.1
Appellatione pendente extraiudiciali attentata non reuocantur ante omnia, ſed pendent ex futuro euentu. 1.700.1.3
Appellari poteſt iudicialiter, & extraiudicialiter à præcepto facto ſub pœna excommunicationis, & appellatio ſuſpendit in tantum quòd ſi iudex excommunicaret, excom-

manicatio eſſet nulla. 1.700.2.4
Appellatio omnis,quæ à iure indulgetur expreſsè, per clauſ. *appellatione remota*,inhibetur. 1.701.1.1
Appellatio in alimentis, aliiſque cauſis eam non amittentibus, admittenda eſt ad ſuperiorem quoad effectum deuolutiuum: non verò quoad effectum ſuſpenſiuum. ibid.3
Appellari poteſt à ſententia excommunicationis interlocutoriè prolata, cum habeat grauamen irreparabile. 1.701.2.4
Appellatio non impedit quin is contra quem eſt lata ſententia excommunicationis, poſſit denuntiari excommunicatus, vt ab omnibus euitetur. 1.701.1.6
Appellans ad ſuperiorem ſi comparet coram iudice inferiori ſuper concernentibus ipſam appellationem, illi renuntiare videtur, etiamſi proteſtetur quòd propter hoc non intendit renuntiare appellationi, quia tanquam contraria allegans non eſt audiendus, niſi notorium ſit, actum illum eſſe iniuſtum,ſuper cuius emendatione adiuit inferiorem. 1.703.2.1
Appellans quando poſt appellationem interpoſitam adhuc litigat coram iudice à quo, cenſetur per hoc appellationem deſerere, & illi renuntiare, declaratur multipliciter. 1.704.1.3
Appellatione pendente non præſumitur pro ſententia. 1.707.1.12
Appellans à ſententia lata extra Romanam Curiam ei non aſſignato termino à iudice, nec à ſemetipſo appellante, habet annum ad committendam ſeu proſequendam appellationem in Curia,& ex cauſa biennium. 1.708.2.2
Appellatus non poteſt præueniendo appellantem intra terminum præfixum impetrare iudicem ſeu commiſſionem cauſæ, niſi in ipſa commiſſione faciat mentionem de termino. ibid.3
Quid ſi terminus non fuerit præfixus? 1.709.1.4
Appellatus quando dicatur nimium præcurriſſe & feſtinaſſe in impetranda commiſſione cauſæ arbitrio iudicis relinquitur. ibid.5
Diſpoſitio huius text. de præueniendo partem appellantem in impetratione reſcripti non habet locum in curia. ibid.6.
Appellans ante ſententiam tenetur exprimere cauſam rationabilem coram ipſo iudice à quo, nec admittitur exceptio, quòd priùs miſerat nuntium ad Sedem Apoſtol. vel quod literas impetrauerat, quæ nondum ſunt iudici præſentatæ. 1.710.1.1
Appellare poteſt omnis oppreſſus ſiue iniuſtè grauatus. ibid.4.
Appellatio debet ab appellante proponi coram iudice à quo, niſi iudicis præſentia haberi non poſſit. 1.710.2.5
Quid ſi iudicis præſentia haberi non poſſit,apud quem hoc caſu interponenda ſit appellatio. ibid.
Appellationis iudex cognoſcit de articulo à quo non fuit appellatum, quando bene fuit appellatum. ibid.7
Appellationem eſſe admittendam in dubio pronuntiandum eſt. 1.711.1.12
Appellatio in omni caſu regulariter permiſſa eſt. ibid.13
Appellationi in quibus caſibus non deferatur, oſtenditur, ibid.14
Appellatio non datur quoad effectum ſuſpenſiuum in cauſis piis,& in aliis pertinentibus ad viſitationem, & decreta Epiſcopi viſitantis. 1.711.2.18
Appellatio ab interlocutoria, ſeu grauamine, & à diffinitiua quoad iudicem ad quem,in quo differant,remiſſiuè. ibid.21
Appellari non poteſt ab interlocutoria. 1.712.2.4
Appellatio admittitur ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. ibid.
Appellari poteſt à reiectione probationum. 1.713.1.9
Appellari poteſt à ſententia abſolutionis inſtantiæ. ibid.10
Appellari poteſt à delatione iuramenti alteri parti per iudicem facta. ibid.11
Appellatio in quibus caſibus concedatur ab interlocutoria, remiſſiuè. 1.713.2.14
Appellari poteſt à ſententia, qua quis excluditur ab aliquo officio tanquam infamis. 1.714.1.20
Appellatio eſt præſidium innocentiæ inuenta ad ſubueniendum oppreſſis, & corrigendum iniquitatem iudicis. 1.716.1.14
Appellatio eſt ſpecies defenſionis. 1.716.2.14
Appellatur licitè vbi iudex confeſſionem Aduocati eadem die reuocatam pro litis conteſtatione velit habere,vel proceſſum à ſubdelegato ſubdelegati factum ratificat. 1.717.1.1
Appellans debet docere non ſolùm quòd oppoſuit exceptionem legitimam,& appellauit, ſed quia legitima exceptio oppoſita non fuit admiſſa,ideo appellauit. 1.717.2.1
Appellans ſi præfigit terminum, & non mittit deinde ſufficientem procuratorem ad proſequendam appellationem, condemnatur in expenſis. ibid.
Appellans non comparens, ſeu non proſequens in termino, condemnatur in expenſis. ibid.3
Appellatio à tertia ſententia tam diffinitiua quàm interlocutoria non datur & multipliciter declaratur. 1.718.1.2
Appellatio omiſſo medio non deuoluit cauſam, exceptione de hoc oppoſita 1.718.2.1
Appellari poteſt ad Papam omiſſo medio. ibid.3
Appellatio omiſſo medio & proximo iudice de iure Canonico non eſt nulla parte appellata non opponente. 1.719.1.4
Appellare poteſt is qui deſiit eſſe tutor ſi nomine pupilli conueniatur inuitus. 1.719.2.1
Appellatio datur ſi iudex ſe pronuntiat competentem, vel incompetentem tacitè vel expreſsè. ibid.6
Appellatio ex cauſa interpoſita vt iuſtificetur, cauſæ veritatem probare oportet coram iudice ad quem, niſi fuerit coram iudice à quo oblata probatio & reiecta. 1.720.2.1
Appellatio non iuſtificatur per oblationem probationis in peremptoriis exceptionibus à quibus quis appellauit, niſi cauſa appellationis probetur. 1.721.1.2
Appellans renuntians appellationi etiam inuito appellato, ſiue res ſit integra ſiue non,& appellatus proſequendo appellationem quovis modo eam proſecutus eſſet,coactus fuerit facere aliquas expenſas, debet tunc condemnari in dictis expenſis. ibid.6
Appellans renuntians appellationi etiam inuito appellato condemnatur in expenſis. ibid.7
Appellatio vnius prodeſt alteri, ſi communi iure iuuentur, & idem ſit negotium & eadem defenſionis cauſa, & ſint eadem ſententia condemnati, aliàs ſecus. 1.721.2.1
Appellatio vnius prodeſt aliis litis conſortibus. 1.722.1.2
Appellans vnus ex pluribus conſortibus, aliis appellationem non proſequentibus, executio quoad deſerentes conſorter exequenda non eſt, donec cauſa appellationis deciſa ſit. ibid.4
Appellatio regulariter debet fieri coram iudice à quo. 1.724.1.17
Appellatio coram honeſtis viris non valet ſi non conſtat de metu, vel abſentia iudicis à quo. ibid.18
Appellare poteſt coram probis viris pars iuſtè timens de iudice, licèt adſit iudex. ibid.19
Appellari vt poſſit coram honeſtis viris, quæ concurrere debeant oſtenditur. ibid.20
Appellans impeditus an, & quando ad euitandam deſertionem cauſæ appellationis debeat proteſtari, & ſæpiùs proteſtati, remiſſiuè. 1.724.2.25
Appellatione pendente nihil eſt innouandum. ibid.27
Appellationis mentio debet fieri in reſcripto. 1.731.2.2
Appellatio extraiudicialis non comprehenditur in reſcripto de appellatione. 1.732.1.3
Appellatio emiſſa ab eo quod fit ſecundùm iuris decreta,& determinationem non ſuſpendit. 2.31.2.10
Appellandi omiſſo medio conſuetudine extante appellatio non gradatim fieri poteſt. 2.45.1.3
Appellare licet ab vno capitulo ſententiæ habentis plura capitula. 2.220.1.5
Appellatio omnis interdicta eſt, quæ cadaueris ſepulturam impedire poteſt. 2.226.2.2
Appellatione remota ſubditi cogendi ſunt ad ſoluendas decimas. 2.253.2.9
Limitatur pluribus modis. ibid.& 11
Appellatio non datur à ſententia lata ad fauorem fiſci ſuper tributis,&c. 2.254.1.10
Appellatio præcedens excommunicationem annullat. 2.335.2.2
Appellare licet ab Epiſcopo qui primum præſentatum non admiſit vſque ad præſentationem ſecundi. 2.371.1.6
Appellatio vulgaris pro lege habetur. 2.471.1.4
Appellanti in cauſa matrimoniali interdici debet ne aliud matrimonium contrahat lite pendente, & ſi contraxerit, debet ſeparari. 2.511.2.1
Appellatio ſeu prouocatio non admittitur à pœna legis. 3.10.1.8
Appellatio non datur in notoriis. 3.142.2.3
Appellandum eſt à iuriſdictione temporali Epiſcoporum ad Papam. 3.164.2.11
Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum. 3.445.2.20
Appellatio gradatim, non verò omiſſo medio interponenda eſt. ibid.21.
Appellari an poſſit ad Patriarchas omiſſo medio, oſtenditur. ibid.22.2.3
Vide *Nominatio*.
Apponi conſuetum pro appoſito habetur,licèt non ſit expreſſum. 1.176.1.4
Approbare nemo poteſt, quod ſemel reprobauit. 1.108.2.3
Approbatum ſemel non poteſt reprobari. 2.501.9.2.& 3.3.2.5
Aqua benedicta ſi miſceatur non benedictæ, tota remanet benedicta. 2.393.2.5
Aquæ benedictæ quot ſint genera,& de eius virtutibus,& antiquo vſu in Eccleſia contra dæmones, remiſſiuè. 2.397.2.3
Aqua cum vino in ſanguinem conuertitur. 2.405.1.6

Aquam

Digitized by Google

Index Rerum, & Verborum,

Aquam Sacramento altaris in phlegma conuerti vt falſa opinio improbatur. 2.407.2.1
& probatur Chriſtum fuiſſe verum Deum, & verum hominem,& quòd de ipſius latere manauit verus ſanguis, & vera aqua. ibid.2
Aquæ modicum eſt adhibendum vino in conſecratione Calicis. 2.414.2.2
Aquæ mixtio in ſacrificio Miſſæ non requiritur ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex præcepto ſolùm Eccleſiaſtico. 2.415.1.4
Aquæ admixtionem ſcienter prætermittentes,& ex aperta malitia,priuantur officio,& beneficio. 2.416.1.7
Aragonia naturales,& non exteri poſſunt ibi beneficia obtinere. 5.82.1.15
Aragoniæ Rex non cognoſcit ſuperiorem. 2.590.1.25
Arbitri electi ad cauſam recuſationis aſſignant partibus terminum ad probandum cauſam ſuſpicionis, & iudex recuſatus compellit arbitros ad cauſam finiendam. 1.252.2.1
Arbitri ſunt aſſumendi qui iudicent recuſationem iudicis. ibid.2
Arbitrorum iuriſdictio eſt extraordinaria à lege. 1.253.14.
Arbitri electi procedunt in cauſa recuſationis, & aſſignant terminum partibus ad eam probandam. ibid.5
Arbitrorum, vel delegatorum plurium ſimpliciter datorum poteſtas expirat per mortem vnius. 1.254.1.1
Arbiter non poteſt eſſe minor annis viginti, aliàs ſententia ab eo lata eſt nulla. ibid.7
Arbitrorum, vel iudicum vno impedito, alij non poſſunt procedere. 1.254.2.3
Arbitri quomodo iudices appellentur, oſtenditur. 1.281.2.7
Arbitri in multiplici reperiuntur differentia. 1.339.2.3
Arbitrium accipitur pro libera rei propriæ diſpoſitione. ibid.4
Arbiter nonnunquam accipitur pro ipſo rei ſuæ domino,& moderatore, interdum pro iudice ordinario, aliquando pro delegato. ibid.5
Arbitri omnes, qui à partibus eliguntur, in duplici reperiuntur diſcrimine, quidam eliguntur præcedente iuris coactione, alij ex mera partium conuentione, & libera voluntate. ibid.6
Arbitri iuris dicuntur electi præcedente iuris coactione. ibid.7
Arbitri compromiſſorij eliguntur ex mera conuentione, & libera voluntate partium. ibid.8
Arbitri compromiſſarij illi ſunt qui à partibus eliguntur, vt ſeruato iuris ordine litem dirimant. 1.340.1.9
Arbitri arbitratores dicuntur illi, qui à partibus quidem eliguntur vt de facto procedentes non ſeruato iuris ordine rem amicabiliter componant. ibid.10
Arbiter compromiſſarius eſt ille qui recipit,& recipitur ex omnino libera partium promiſſione ad litem dirimendam. 1.340.2.12
Arbitri ſunt in diſpari numero eligendi, & eis diſcordantibus ſtatur ſententiæ maioris partis. 340.2.1
Arbitri compromiſſarij omnium vt ſingulorum placito ſunt eligendi, quando res ad plures ſpectat vt ſingulos. ibid.2
Arbitri in diſpari numero de conſilio ſunt eligendi. 1.341.1
Arbiter aſſumptus in patrimoniali cauſa clerici non poteſt adiudicare rem Eccleſiæ poſſidendam etiam ad vitam clerici. 1.342.1.5
Arbiter non habet poteſtatem iudicandi vltra comprehenſa in compromiſſo ideo coram eo non fit reconuentio. 1.345.1.1
Arbiter non habet poteſtatem iudicandi vltra comprehenſa in compromiſſo. ibid.3
Arbiter poſt rem iudicatam ſuper diſcordiis nouis aſſumptus non poteſt per ſuum arbitrium ſententiam immutare etiamſi de componendo inter partes mandatum acceperit à Papa. 1.347.1.1
Arbiter poſtquam acceptauit compromiſſum, non poteſt amplius illi renuntiare. 1.347.2.7
Arbitri ſunt eligendi qui iudicent recuſationem iudicis. 1. 377.2.6
Arbiter ad pronuntiandum ſecundùm iura, poteſt, & debet pronuntiare ſecundùm ſtatuta,& conſuetudines. 1.455.1.5
Arbitri ſententia contra leges prolata non valet. 1.645.1.6
Arbitri electi à partibus ſeruato iuris ordine ſententia ſi ſit excommunicatus nullius eſt momenti. 1.667.2.5
Arbitri aſſumendi ſunt, qui de cauſa recuſationis cognoſcant. 1.668 2.2
Arbiter iuris poteſt recuſari ex eiſdem cauſis, quibus iudices ordinarij. ibid.5
Arbitri in recuſatione qui eligendi, oſtenditur. 1.715.2.2
Arbitramentum poteſt reduci ad arbitrium boni viri, etiam quando quis promiſit, & iurauit ſtare mandato arbitratoris. 1.684.1.3
in *Arbitrariis* iudex mortis pœnam eligere non poteſt. 1.227.2.12
Arbitrator, ſeu amicabilis compoſitor laicus poteſt eſſe in rebus Eccleſiæ, vel ſpiritualibus cauſis. 1.346.1.3
Arbitratores poſſunt allegari ſuſpecti. 1.668.1.6
Arbitrium, ſeu arbitramentum nullum eſt continens peccatum per partes remiſſibile. 1.341.1.2
Arbitrium nullum eſt, quod alter ex litigantibus ſuper beneficio, in quo ius habet, eidem cedere cogitur, recepto temporali ab illo, qui nullum prorſus ius habet. 1.342.1.6
Arbitrium finitur morte compromittentium, neque tranſit in ipſorum hæredes. 1.347.1.12
pro Arbitrij obſeruantia agi an poſſit ad pœnam conuentionalem, remiſſiuè. 1.348.1.2
Arbitrium finitur morte compromittentium, neque tranſit ad hæredes ipſorum, niſi factum fuiſſet pro hæredibus. 1.348.2.2
Vide *Sententia*.
Arbor conſanguinitatis, & affinitatis declarata, remiſſiuè. 2.556.1.3
ad *Archidiaconatum* ſcientia & gradus requiſitus quis, remiſſiuè. 1.901.1.14
Archidiaconatus & Presbyteratus de iure communi tantùm habent dignitatem ex ſolo nomine. 2.41.1.14
Archidiaconi ad officium quæ ſpectent ponuntur. 1.204.1.1
Archidiaconus eſt Epiſcopi Vicarius. 1.204.2.2
Archidiaconus Epiſcopo abſente, & eius officialibus Vicarij munus exercet. ibid.
Archidiaconus non exercet officium Vicarij Sede vacante, nec infra illos octo dies, quibus è Capitulo Vicarij electio facienda eſt. ibid.4
Archidiaconi ad officium plura ſpectantia ponuntur. 1.204.2.1
Archidiaconi proprium munus eſt cùm Epiſcopus ſacris operatur, ſanctum Euangelium cùm voluerit legere, vel alicui Diacono præcipere vt legat. 1.205.1.2
Archidiaconus vaſa diuinis Eccleſiæ vſibus dicata ſedulò cuſtodire debet. ibid.2
Archidiaconus ſine licentia Epiſcopi nulli committere debet curam animarum conſuetudine in contrarium non obſtante. 1.205.2.1
Archidiaconus an habeat curam animarum, remiſſiuè. ibid.3
Archidiaconus ratione ſui muneris non poteſt curam committere animarum. ibid.6
Archidiaconus ſecundùm Eccleſiaſticam inſtitutionem non poteſt excommunicare ſine licentia Epiſcopi. 1.206.1.1
Archidiaconus non poteſt excommunicationis ſententiam ferre. ibid.2
Archidiaconus ſemel in anno (niſi neceſſitas aliud exigat) ſuas Eccleſias viſitet. 1.206.2.1
Archidiaconi viſitationis munus quando exercere poſſint, oſtenditur. ibid.2
Archidiaconi officium quod ſit, & in quo per illud releuetur Epiſcopus. 1.207.1.1
Archidiaconus ſingulorum Presbyterorum cauſas audire debet. ibid.2
Archidiaconus dicitur oculus Epiſcopi. ibid.3
Archidiaconus non obtinet eandem iuriſdictionem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem. ibid.4
Archidiaconus habet perpetuam vicariam, & iuriſdictionem ordinariam. ibid.5
Archidiaconi ad officium pertinet mittere in corporalem poſſeſſionem beneficiorum inſtitutos ab Epiſcopo. ibid.6
Archidiaconi intereſt eos examinare, qui promouebantur ad Ordines, quive præficiebantur Eccleſiis, eóſque Epiſcopo præſentare. 1.207.2.7
Archidiaconus non dat literas commendatitias ad Ordines, 1.207.2.1
Archidiaconus examinat,& præſentat ordinandos,& ponit Prælatos in Sede. 1.208.1.1
Archidiaconus in Monaſteriis iuriſdictionem non habet, niſi quantum ei tribuit generalis, vel ſpecialis conſuetudo. ibid.
Archidiaconus ordinandos repræſentat Epiſcopo, & examinat. 1.108.2.4
Archidiaconus præcedit Archipresbyterum quoad dignitatem, non quoad Ordinem, Archipresbyter verò præcedit Archidiaconum in diuinis. 1.109.2.3
Archiepiſcopale nomen, & plenitudo Pontificalis officij per pallium transfertur, 1.142.2.1
Archiepiſcopatus Prouincia eſt. 1.296.1.1
Archiepiſcopus in Archiepiſcopum poſtulatur,& ex quo poſtulatio præſentata eſt Papæ, non poſſunt poſtulantes ab ea recedere, ſed debent ſuperioris iudicium expectari. 1.81.1.1
Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam ſuæ Prouinciæ pallio vti poteſt, ſed extrà non. 1.142.1.1
Archiepiſcopus ſolummodo intra ſuam Prouinciam pallio vti poteſt. ibid.2
Archiepiſcopus alteri Archiepiſcopo pallium ſuum accommodare non poteſt. 1.142.2.1
Archiepiſcopus pallium ſuum accommodare alteri non poteſt, vt illo vtatur. ibid.4
Archiepiſcopus ante pallium acceptum non ſortitur nomen Archiepiſcopi 1.143.1.2

Archi

Archiepiſcopus non poteſt ſine pallio ea munera obire, quæ ſunt poteſtatis Ordinis, vel iuriſdictionis. ibid.4

Archiepiſcopus extra ſuam Prouinciam pallio vti non poteſt, etiamſi hoc habeat conſuetudo. 1.143.2.1

Archiepiſcopi pallio quibus diebus vti poſſint, remiſſiuè. ibid.5

Archiepiſcopus, qui renuntiauit ciuitati Metropolitanæ, poteſt Pontificalia exercere in Prouincia, & alibi permittentibus id Epiſcopis, non autem pallium deferre ex eorum licentia. 1.150.1.3

Archiepiſcopus poteſt vocare Suffraganeos pro conſecratione alterius Suffraganei, ad cuius conſecrationem tenentur venire. 1.161.1.3

Archiepiſcopus impeditus poteſt conſecrationem ſui Epiſcopi ſuffraganei alteri committere. 1.271.1.1.2

Archiepiſcopus Toletanus per priuilegium ſpeciale gaudet prærogatiuis, & priuilegiis quatuor veris Patriarchis conceſſis. 1.271.2.4

Archiepiſcopus cauſam ad ſe per appellationem delatam ſubditis ſuffraganei committere valet, non tamen ad ipſam ſuſcipiendam compellere poteſt. 1.272.2.1

Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in caſibus, tantùm à iure expreſſis. ibid.3

Archiepiſcopus eſt ordinarius iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ. ibid.4

Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos ſuffraganeorum deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officiis. ibid.6

Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei per appellationem. ibid.7

Archiepiſcopus poteſt cogere Epiſcopum vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum. 1.273.1.9

Poteſt cogere Epiſcopum vt conſtituat œconomum. ibid.

& vt conſtituat Archipresbyterum ruralem. ibid.

Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus punit Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à Diuinis ad querelam ipſius ſuffraganei. 1.176.1.14

Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota Prouincia delinquentes in ſua diœceſi. 1.341.2.4

Archiepiſcopus Bituricenſis eſt Primas. 1.403.2.2

Archiepiſcopus poteſt ante ſe deferri facere Crucem per totam Prouinciam. 1.455.1.3

Archiepiſcopus an poſſit animaduertere in ſubditos ſuffraganeorum procurationem denegantes, oſtenditur. 1.633.2.8

Archiepiſcopus vbi conſentientes Epiſcopo eximeret, tunc non tam ab eius auctoritate, quàm ex conſenſu Epiſcopi exemptio vires & robur aſſumeret. 1.656.2.3

Archiepiſcopus non prius ante diffinitiuam appellationem admittere debet, quàm ei conſtiterit illam interpoſitam fuiſſe, vel à grauamine, ſeu iniuſta condemnatione. 1.692.2.2

Archiepiſcopus eſt ordinarius iudex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ. 1.704.1.2

Archiepiſcopus, qui temeritate propria receſſit ab Archiepiſcopatu, nec iam vltra quadriennium expectatus redierit per literas etiam reuocatus, illo eſt priuatus. 2.34.1.1

Archiepiſcopus in ſuorum ſubditorum votis poteſt etiam ante receptum pallium diſpenſare, non autem in votis ſubditorum Epiſcoporum ſuffraganeorum. 2.304.1.3

Archiepiſcopus viſitans prouinciam etiam à Monaſteriis prouinciæ procurari debet. 2.382.2.1

Archiepiſcopus cùm viſitat ſuam prouinciam, poteſt exigere debitas procurationes, & poteſt excommunicare illos, qui eas denegant. 2.390.1.1

Archiepiſcopus poteſt viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum exigere. 2.390.2.2

Archiepiſcopus in quibus caſibus diſpenſet cum ſubditis ſuorum ſuffraganeorum, oſtenditur. ibid.3

Archiepiſcopus pro laico procuratoris officium apud Rom. Pontificem ſuſcipere poteſt. 2.587.1.2

Archiepiſcopus ſolus poteſtate caret condendi ſtatuta totam prouinciam obligantia. 3.16.1.3

Archiepiſcopi attento iure Conc. Trid. poſſunt viſitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiam ſi non appareat de negligentia ſuffraganeorum. ibid.4

Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in Metropolitana. 3.35.1.3

Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam. 3.38.2.2

Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi, non autem in diœceſibus ſuffraganeorum. 3.191.1.6

Archiepiſcopus poteſt interdicere prædicationem in tota prouincia. 3.227.2.21

Archiepiſcopus poteſt concedere indulgentias per totam ſuam prouinciam. 3.290.1.1.2

Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare. 3.329.2.2

Archiepiſcopi an à quatuor Patriarchis pallium accipere poſſint, oſtenditur. 3.445.1.12

Archiepiſcopi in tota ſua prouincia poſſunt ante ſe Crucem elatam deferre, etiam in locis exemptis. ibid.15

Archipresbyter ciuitatis ſubeſt Archidiacono, & principaliter præeſt Presbyteris, & presbyteralibus officiis. 1.209.2.1.2

Archipresbyteri miniſterium quod ſit, ponitur remiſſiuè. 1.210.1.1.2

Archipresbyteri ciuitatenſis officium quod ſit, ponitur. ibid.

Archipresbyter ruralis Presbyterorum, & laicorum plebaniæ ſuæ curam gerit, contra decretum tamen Epiſcopi nihil ordinare poteſt. 1.210.2.1

Archipresbyter eſt legitimus Epiſcopi Vicarius. ibid.2

Archipresbyter ordinariam habet iuriſdictionem. ibid.3

Architectis, & fabris Chriſtianis non licet laborare in ædificandis, ſiue reſtaurandis Iudæorum ſynagogis. 3.54.2.3

Argumentum à ſuperfluitate cuitanda validiſſimum eſt in iure. 1.4.2.34

Argumentum à diffinitione validum eſt. 1.5.2.4

Argumentum valet ab vſitato, ſeu à ſolitis, vel conſuetis fieri. 1.19.1.7

Argumentum à ſimilibus validum eſt ſi per omnia ſunt conuenientia, aut ſaltem conueniant in eo de quo agitur. 1.32.2.6

Argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus eſt vitandum. 1.35.1.4

Argumentum nunquid valeat, & ſumi poſſit ex ordine literæ, oſtenditur. 1.46.2.8

Argumentum ſumere non licet ex facti contingentia. 1.111.2.7

Argumentum de matrimonio carnali ad ſpiritnale valet. 1.139.1.4

Argumentum de toto ad partem validum eſt, vbi datur eadem ratio. 1.245.2.6

Argumentum à contrario ſenſu non procedit quando ex eo induceretur aliorum iurium correctio. 1.385.1.15

Argumentum à veriſimili optimum eſt. 1.567.1.6

Argumentum à communiter accidentibus validum eſt. 2.28.2.5

Argumentum de toto ad partem valet. 2.45.2.4

Argumentum ab etymologia valet. 2.52.1.4

Argumentum de foro exteriori ad forum exterius valet. 2.233.2.3

Argumentum de maiori ad minus, an, & quando in priuilegiis, & diſpenſationibus valeat, remiſſiuè. 2.255.2.8

Argumentum à maiori ad minus validum eſt. 2.588.2.12

Argumentum de maiori ad minus non valet in materia diſpenſationis. ibid.13

Quod declara vt ibi.

Argumentum de donationibus propter nuptias ad arrhas Hiſpaniæ non ſubſiſtit. 2.613.1.5

Argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus vitandum. 3.236.1.3

Armorum terror inducit metum iuſtum, licèt portans arma illis non vtatur. 1.723.1.7

Arma clericorum ſunt orationes, & lacrymæ. 2.2.2.2

Armorum appellatione quæ veniant, remiſſiuè. ibid.4

Arma ex iuſta cauſa poterunt clerici portare, velut ſi per loca periculoſa iter faciant. ibid.5

Armorum nomine comprehenduntur ea, quæ tam ad defendendum, quàm offendendum, & pugnandum idonea, & appoſita ſunt. 3.56.1.4

Arma portantes puniens ſtatutum non intelligitur de paruis cultellis. 3.102.1.4

Arma clericorum quæ. 3.166.1.2

Arreptio itineris ad Papam, ſeu ad eius Curiam poſt litem motam dato grauamine, habet vim appellationis, & ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo. 1.681.1.2

Arrhæ an poſſint alienari, oſtenditur. 2.129.2.8

Arrhæ in Hiſpania cedunt lucro vxoris. 3.613.1.4

Articuli duo, quando ſunt in lege contrarij, tunc generali per ſpecialem derogatur. 1.4.2.44

Articuli Fidei explicantur circa Summam Trinitatem. 1.6.2.1

Articuli plures connexi ſi per reſcriptum committantur, & in vno remoueatur appellatio, intelligitur remota etiam in aliis. 1.694.1.1

Articulorum iniuſta admiſſio vbi ſit, poteſt appellari, quia eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ. 1.712.2.7

Artifices, & officiales non poſſunt remedio huius text. gaudere. 2.127.1.26

Aſcriptitius, vide *Originarius*.

Aſſaſſinus non gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.447.1.48

Aſſertioni contrahentium in præiudicium conſanguinei non ſtatur. 2.546.1.6

Aſſertioni alterius facilè credere non debemus. 3.35.2.2

Aſſeſſor, & conſultor iudicis ſi ſuſpectus fuerit recuſari poteſt. 1.692.1.14

Aſſiſij qui dicantur, oſtenditur. 2.39.1.5

Aſtrologia res occultas inueſtigans eſt ſuperſtitioſa. 3.139.1.5

Aſtronomia materiam qui tractent, referuntur. 3.157.2.7

Atramenti varietas ſuſpicionem inducit. 1.555.1.5

Index Rerum, & Verborum,

Atrium, ſeu porticus Eccleſiæ adhærens, gaudet immunitate Eccleſ. 2.450.2.7
Attentata poſt euocationem reuocantur. 1.456.1.3
Attentatorum de materia qui Doctores agant referuntur. 1.724.2.29
Attentans ius, iudicem, & partem offendere dicitur. ibid.30
Attentatū non dicitur niſi lite, vel appellatione pēdente. ibid.31
Attentata non dantur in iudicio ſummariiſſimo poſſeſſorio retinendæ. 1.725.1.32
Attentare non dicitur, qui vtitur poſſeſſione, qua antea vtebatur. ibid.33
Attentati reuocatio ceſſat vbi conſtat de bono iure attentantis per confeſſionem partis, vel per rem iudicatàm. ibid.34
Attentare non dicitur tertius, nec poteſt contra illum remedio attentatorum vti. ibid.35
Attentatum non dicitur quod fuit factum lite, vel appellatione pendente, auctoritate Apoſtolica. ibid.37
Attentata in primis, & ante omnia ſunt reuocanda. ibid.38
Attentata non dicuntur purgata niſi etiam reficiantur damna, & intereſſe. ibid.39
Attentata reuocari poſſunt quandoque ordinario remedio, quandoque extraordinario iudicis officio 1.725.2.40
Attentatorum reuocatio debet peti coram iudice appellationis, cuius fuit læſa maieſtas. ibid.41
Attentatis renuntiaſſe videtur, qui paſſus fuit pronuntiari ſuper iuſtitia ſententiæ, vel quando attentans admiſſus fuit ad probandum bonum ius, & illud probauit. ibid.42
Attentatorum iuri quæſito per deſertionem renuntiaſſe quis non præſumitur. ibid.43
Attentata pendente appellatione à diffinitiua ante omnia regulariter ſunt reuocanda. 1.732.1.4
Attentatorum reuocatio fieri debet etiamſi appellanti obiiciatur notorius defectus iuris in principali cauſa. 3.7.2.5
Atteſtationes ſi non producuntur infra certum tempus, non valent in odium illius, qui tenebatur producere; ſecus autem ad fauorem alterius partis. 1.396.1.13
Atteſtationes & partium confeſſiones inter ſe differunt. 1.441.2.4
Atteſtationes recipere in iudicio incompetenti alij competenti, in quo ab eiſdem partibus litigatur, an remittantur, & faciant fidem. 1.494.1 4
Atteſtatio definitur vt ſit legitima probatio facta per vocem illius qui ſuper ſtatum cauſæ alterius adducitur. 1.495.2.7
Atteſtationes vocantur depoſitiones, & dicta teſtium, quæ parte præſente, vel vocata facta probant. ibid.8
Atteſtationes in vno iudicio receptæ fidem faciunt in eadem cauſa, & inter eaſdem perſonas coram eodem iudice. 1.510.2
Atteſtationes donec fuerint publicatæ, & eis renuntiatum, produci poſſunt teſtes, poſtea verò non ſuper eodem capitulo, ſed ſuper alio. 1.521.2.1
Atteſtationibus publicatis quando apponatur in perſonas teſtium oſtenditur. 1.525.1.1
Atteſtationibus publicatis non eſt licitum obiicere in perſonas teſtium. ibid.5
Niſi pars proprio iuramento firmauerit ſe non malitioſè obiicere contra teſtes. 1.525.2.init.
Vel quando pars probare voluerit ſe non habuiſſe notitiam exceptionis ante publicationem teſtium, ſed poſtea de nouo cognouiſſe. ibid.
Vel quando pars ſuper probanda exceptione antea proteſtationem feciſſet. ibid.
Atteſtationibus publicatis pars ſuccumbens poteſt producere teſtes ad probandum contrarium ſuper nouo articulo nato ex atteſtationibus publicatis, de quo prius inſtrui non potuit. 1.530.1.1
Atteſtationibus publicatis, ſeu editis vlterior teſtium productio non datur. 1.530.2.3
Atteſtationibus publicatis, ſeu editis adhuc admittuntur,
Confeſſio. ibid.5
Inſtrumenti probatio. ibid.6
Matrimoniali in cauſa probatio. 1.531.1 7
Publicatio teſtium, vbi fuerit indiſcreta. ibid.8
Volentes producere alios teſtes aduerſùs teſtium reprobatorum dicta. ibid.9
Probatio in criminalibus. ibid.10
Iudex ſi vellet. ibid.11
Tertius pro ſuo intereſſe principaliter veniens. ibid.12
Teſtes priores vbi nulliter ſeu non legitimè examinati eſſent. ibid.13
Atteſtationes priores vbi eſſent deperditæ. ibid.14
Partibus conſentientibus. ibid.15
Teſtes vbi fuiſſent malè interrogati, vel ad declarandum eorum dicta obſcura. ibid.16
Teſtes ad repellendam infamiam. 1.531.2.17
Atteſtationes teſtium licèt ſint inualidæ, de conſenſu tamen partium conualidari poſſunt. 1.535.1.9
Atteſtationes receptæ in ſummario fidem non faciunt in plenario iudicio, & aliarum publicatione non obſtante iidem, vel alij teſtes ſuper eiſdem articulis recipi poſſunt. 1.536.1.1
Atteſtationum publicatione facta non poſſunt ad partis inſtantiam teſtes vllo pacto reperi niſi per malitiam, vel negligentiam examinatio ritè facta non eſſet. 1.541.2.1.2.3
Atteſtationes receptæ per arbitrium fidem faciunt in iudicio ſi teſtes mortui ſunt, ſi viuunt, eſt in optione illius, contra quem teſtes producti ſunt, an velit atteſtationes recipere, an teſtes de nouo deponere. 1.542.2.1
Auarus eſt qui tenet tenenda, & non tenenda: 1.75.1.5
Auctore damnato libri quoque eius damnati cenſentur. 1.9.2.9
Auctoris damnati libri licèt non valeant allegari tanquam authorizabiles, poſſunt tamen aliquando vt rationabiles adduci. ibid.10
Auctore damnato damnantur eius opera, ſiue ſint bona ſiue mala. 2.66.1.1.2
Amplia ſiue libri circumferantur impreſſi, ſiue manuſcripti. ibid.3
Amplia etiam in libris, ſcriptis, & editis, tam ante, quàm poſt damnationem. 3.66.2.4
Auctoritas illa, *ſubditi eſtote*, &c. declaratur. 1.287.2.3
Auctoritate propria incontinenti de poſſeſſione clandeſtina poteſt quis expelli. 1.437.1.4
Auctoritas Chriſti Domini Matth. 5. & 19. aſſerēs ob ſolā fornicationis cauſam licitum eſſe diuortium, declaratur. 2.554.1.6
Auctoritas Iacobi 5. *Inducat Presbyteros*, &c. declaratur. 3.537.2.3
Auctoritas Epiſcopalis, vide *Epiſcopus*.
Auditores regij, & Conſiliarij an audiri poſſint ab iis, qui à iudicibus Eccleſiaſticis vi, & cenſuris opprimi conqueruntur, vt eos compellant ab ea vi inferenda ceſſare. 1.21.2.7
Pro parte affirmatiua fundamenta adducuntur. 1.22 1.8.9
Auditor datus ſine partium conſenſu recuſari poteſt vt ſuſpectus, non tamen ſine iuſta cauſa. 1.244.2.9
Auditor cameræ, ex quo ſit à Papa delegatus ad cauſas obligatione camerali munitas, circa ea omnibus eſt iudex competens. 1.385.1.13
Auferre, & detinere iniuſtè, iura pro eodem reputant. 1.444.2.4
Augmentum eſt eiuſdem naturæ, & eodem iure agitur vt primum, cui editum eſt. 2.91.1.4
Augmentum per viam vnionis, & eandem rem conſtituens, omnes qualitates rei, cui vnitur, ſuſcipit. 2.384.1.3
Augmentum eſt eiuſdē naturæ atque id, cui additum eſt. ibid.4
Augmentum, quod poſtea rei legatæ acceſſit, venit in legatis ſimpliciter factis. 3.241.1.6
Aulicorum vita mare eſt periculoſiſſimum. 2.64.1.8
Aureos auri qui tenetur ſoluere non poteſt ſoluere niſi aurum. 3.169.2.12
Auſteritatis nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem. 1.296.2.6
Auus tenetur alere nepotem, & deſcendentes ab illo. 2.550 1.8
Auxilium in delictis præſtans punitur eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens. 1.225.2.18
Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. 1.400.2.6
Auxilium delinquenti præſtare quis præſumitur eo ipſo quod aſſiſtit cum illo armatus prope. 3.97.1.11
Auxilium vt dicatur præſtitum, requiritur aſſiſtentia animo doloſo, & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadiuuati. 3.97.2.12
Auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. ibid.14

B

Baculo cur Romanus Pont. non vtatur, oſtenditur. 1.179.1.14.15
Baliſtarij, vide *Sagittarij*.
Bannito facta collatio non tenet. 1.381.2.5
Bannitus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.4
Bannitus Eccleſiaſtica gaudet immunitate. 2.441.1.12
Bannitus excommunicato æquiparatur. 3 210.1.19
Baptiſmi forma ſunt hæc verba, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* 1 8 1.18. & 2.416.2.2
Baptiſmi materia remota eſt aqua naturalis ad abluendum. ibid.19
Baptiſmi ſubiectum eſt quilibet homo exiſtens in hoc mortali corpore. ibid 20
Baptiſmi miniſter poteſt eſſe omnis homo habens vſum rationis, potēnſque & ſciens debitam formam proferre, & materiam explicare. ibid.21
Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate præcepti. 1.306.2.6
Baptiſmus per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.24
Baptiſmi in formam exprimenda eſt perſona quæ baptizatur. 2.416.2.2
Baptiſmus ne iteretur ſufficit vt vnus teſtis de quo non ſit probabilis ſuſpicio mendacij, teſtetur ſe certò ſcire talem eſſe baptizatum. 2.418.1.8
Baptiſmi Sacramentum vtiliter confertur paruulis, quamvis

non

non credant, nec intelligant, & remittitur eis peccatum originale. 2.418.2.1
Baptiſmus ſucceſſit Circumciſioni. 2.419.1.4
Baptiſmus pueris æqualem gratiæ gradum confert, adultis verò inæqualem pro ratione maioris, vel minoris diſpoſitionis. ibid.7
Baptiſmum collatum dormienti, qui illud petierat ante ſomnum, validum eſt. 2.420.1.1
Baptiſmi Sacramentum non eſt vbi deeſt verbum, vel elementum aquæ. 2.421.1.1
Baptiſmi materia remota eſt aqua naturalis, quamvis ſit putei, maris, pluuiæ, balnei, & ſiue ſit calida, ſiue frigida, ſiue tincta colore. ibid.2
Baptiſmo ſanguinis baptizata proles in vtero exiſtens, ſaluatur, & martyr efficitur ſi mulier prægnans pro Chriſto, vel eius fide occidatur. ibid.4
Baptiſmi omiſſio non nocet credenti probabiliter ſe eſſe baptizatum. 2.422.1.1
Baptiſmus præſumitur in mortuo. ibid.3
Baptiſmus eſt fundamentum omnium Sacramentorum. 2.422.2.2
Baptiſmus tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti miniſtrari poteſt cum ſolemnitate vnctionis, benedictione fontis, & ſuſceptione patrinorum. 2.474.2.7
Baptizari validè poſſunt plures vnica aſperſione. 2.417.1.6
Baptizat inualidè qui vtitur hac forma, Ego te baptizo in nomine Chriſti, aut in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis. ibid.8
Baptizare ſeipſum nemo poteſt, etiam inſtante neceſſitatis articulo. 2.420.2.1.2
Baptizans ſcienter coniux extra neceſſitatem, aut tenens in Baptiſmo, vel Confirmatione communem filium, aut alterius coniugis, tenetur debitum reddere, priuatur tamen poteſtate illud exigendi. 2.539.1.3
Baptizans in neceſſitate, an contrahat cognationem ſpiritualem, oſtenditur. 2.541.2.2
Baptizans laicus ſolemniter nullam irregularitatem incurrit, 3.181.2.5
Baptizatus vtrum aliquis ſit, creditur vni teſti. 1.544.1.6
Baptizatus non eſt puer ſi non dicatur, *Ego te baptizo in nomine Patris, &c.* quamvis ſit ter merſus in aqua in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. 2.416.2.1
Baptizatus an quis fuerit ſi probabiliter dubitatur, poteſt baptizari forma hic expreſſa. 2.417.2.1.2
Baptizatus verè eſt habens characterem qui terroribus, & ſuppliciis violatur, trahitur, & ne aliud detrimentum incurrat, ſuſcipit Sacramentum Baptiſmi, ac proinde cogendus ad obſeruantiam fidei Chriſtianæ. 2.419.2.fin.
Baptizatus per vim præciſam characterem non recipit. 2.420.1.13
Baptizatus præſumitur natus inter Chriſtianos. 2.423.1.6
Baptizatus & mox baptizandus eodem vtuntur priuilegio. 3.63.2.2
Baptizati alterius ſectæ, vel fidei, ritus dimittere compelluntur. 3.87.2.1
Barbam clericis nutrire prohibitum eſt. 2.4.1.3
Barbam & coronam tondendi mos quando incœperit, remiſſiuè. ibid.4.5
Baro non poteſt facere tabernam, & cogere, vt omnes tranſeuntes eant ad hoſpitandum in ea. 1.720.2.4
Bartoli auctoritas maxima eſt. 1.11.2.15
Bartolus fuit lucerna & iuris Ciuilis illuminator. ibid.16
Bartolus reprobatur. 1.508.2.4
Baſilica conſecranda ſi dubitatur in cuius diœceſi ſit, ille Epiſcopus conſecrabit, qui priùs in illo loco Epiſcopalia exercebat. 2.331.1.1
Baſilica præſumitur illius Epiſcopi in cuius diœceſi ſita eſt. 2.334.1.2
Bellare non licet in diebus ieiuniorum. 1.297.1.2
Belli tempore gaudent ſecuritate Presbyteri, Monachi, peregrini, mercatores, agricolæ, & animalia. 1.298.1.1
Bello iniuſto occupans terram alienam, cogitur illam reſtituere, & ſoluere à iuramento illos, quos fortè iuramento conſtrinxit. 1.599.2.1
Belli indicendi auctoritas penes quem reſideat. ibid.2
Belli iuſti & iniuſti diſcrimen quod. 1.600.1 inic.
Bellum annumeratur inter caſus fortuitos. 2.119.1.7
Bello durante, nec pro redimendo captiuo poſſunt arma ad barbaros infideles faciendos fortiores deferri. 3.59.2.2
Belli tempore omne commercium eſt prohibitum, & merces ſunt prohibitæ portari ad hoſtes. 3.60.1.2
Benedictio ab Epiſcopo Abbatibus impartienda iterari non poteſt. 1.156.1.3
Benedictiones nubentium, & exequiæ mortuorum, vel ſuffragia, gratis dari debent, nec pro eis aliquid exigi poteſt. 3.34.1.2
Beneficium datur propter officium. 1.19.2.13
Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua. 1.27.2.3
Beneficia duo difformia ſub eodem tecto ex vi ſtatuti, conſuetudinis, aut diſpenſationis Epiſcopalis obtineri poſſunt. 1.37.1.2
Beneficium impetrans an teneatur de nobilitate mentionem facere, oſtenditur. 1.37.2.3
Beneficium impetrans narrare debet aliud, quod iam obtinuit. 1.44.1.2
An eo caſu quo quis in impetratione alicuius beneficij non fecit mentionem de alio obtento, propter quod impetratio eſt nulla ſi impetrator velit dimittere primum, cuius non meminit, an gratia conualeſcat, oſtenditur. 1.44.1.3
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de penſione habita loco beneficij. 1.44.2.4
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de præſtimoniis datis in titulum perpetuum, & habentibus annexum aliquod obſequium ſpirituale. ibid.6
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de titulo matrimonij, ad quod ordinatus eſt in literis iuſtitiæ, ſecus in literis gratiæ. ibid.8
Beneficij manualis eſt facienda mentio in impetratione ſecundi. ibid.9
Impetrans debet exprimere in impetratione ſe eſſe Clericum. 1.45.1.10
Beneficium laico conferri non poteſt. ibid.11
Beneficium vnum habens iure indignus eſt ad alterum. ibid.12
Beneficium quod dicatur Clerico ſufficiens. ibid.14
In tali ſufficientia debet haberi ratio nobilitatis. ibid.15
Beneficium habens ſufficiens ad aliud reputatur indignus. ibid.16
Beneficium contendens ad ſe pertinere, neceſſariò docere debet de iure ſuo, nec ſatis eſt ſi probet reum in illo ius non habere. 1.52.1.3
Intellige vbi agens petit Beneficium tanquam ſuum, vel ſibi debitum, & ita fundatur in iure ſuo, &c. 1.52.2.4
Beneficium ſufficiens quod dicatur, remiſſiuè. 1.54.1.7
Beneficij nomine quæ contineantur, remiſſiuè. ibid 9
Beneficia priùs obtenta tenetur quis narrare in gratia beneficiali. 1.58.2.3
Beneficium habens ſi aliud impetret, tenetur facere mentionem qualitatum beneficij in ſpecie. 1.59.1.4
de Beneficio textus hic ad penſionem extenditur. 1.63.1.2
Beneficia oriundis potius, quàm exteris concedenda. 1.81.2.7
Beneficium ſimplex conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas horas recitare, & conſtruere ſciat. 1.90.1.13
Beneficia electi in Epiſcopum vacant per confirmationem, adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſecutam, vel poſtquam præfixum tempus ad petendam conſecrationem lapſum fuerit. 1.91.2.init.
Beneficium primum curatum non perditur, niſi fuerit capta poſſeſſio ſecundi. ibid.26
Beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptam poſſeſſionem, & conſecrationem ſecutam, & quid ſi prouiſus à Summo Pontif. oſtenditur. 1.92.1.29
Beneficia non vacant per promotionem ad Epiſcopatum in terris infidelium. ibid.
Beneficium incapaci collatum propter conferentis negligentiam deuoluitur ad Superiorem. 1.93.1.37
Beneficiorum collatio eſt actus iuriſdictionis. 1.97.2.6
Beneficium regulare an ſæculari dari poſſit in commendam, vel è conuerſo, oſtenditur. 1.110.1.5
Beneficia, & præbendæ Eccleſiarum Cathedralium non ſunt de iure communi liberæ collationis Epiſcopi, ſed potiùs ſimultaneæ cum Capitulo. 1.112.2.4
Beneficiorum collatio ad Epiſcopum vnà cum Capitulo ſimul pertinet. ibid.5
Beneficium de ſuo facere nemo cogitur inuitus. 1.128.1.5
Beneficium curatum dicitur, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris. 1.133.1.12
Beneficia quæ non ſunt perpetua, ſaltem aptitudine, non inducunt incompatibilitatem. ibid.13
Beneficia ſimplicia habens, quorum alter per ſe ſufficit, non poteſt ſine peccato mortali retinere aliud. 1.134.2.22
Beneficium per ſimoniam acquirens cenſetur ad illud inhabilis, niſi diſpenſationem obtineat. 1.137.1.4
Beneficium qui abiurat, licitè poteſt illud (ſi denuo eligatur) obtinere. 1.146.1.1
Beneficio ſuo qui renuntiauit, illud repetere non poteſt. ibid.2.1
Beneficium poſt reſignationem poteſt quis habere ſine noua collatione cum ſimplici inueſtitura facta ab habente poteſtatem conferendi. ibid.5
Beneficio quis priuatur per renuntiationem. 1.147.1.3
Beneficij titulus, & poſſeſſio ac omne ius in eo competens vacat per renuntiationem à Superiore admiſſam. ibid.4
Beneficiū reſignatū reſignans amplius repetere non poteſt. ibid.5
Beneficium petenti obſtat exceptio ſpontaneæ abiurationis. 1.148.2.6

Beneficio quis priuatur per renuntiationem ſpontaneam. 1.149.2.2
Beneficia vacantia intra ſex menſes prouidere debent ii,ad quos prouiſio ſpectat. 1.156.2.2
Beneficia ſimplicia attento iure antiquo poterat maior ſeptennio obtinere. 1.169.2.4
Beneficium Eccleſiaſticum attento iure Concil. Trident. nullus poteſt obtinere ante 14.annum. ibid.5
Beneficij fundatione quando ſtatutum eſt, vt illud etiam minor 14.annorum adipiſcatur, illi conferri poteſt. ibid.7
Beneficia duo habenti datur optio retinendi quod maluerit, quando vtrumque eidem confertur eodem tempore. 1.170.2.6
Beneficiorum pluralitas tolerari poteſt propter ipſorum tenuitatem. ibid.7
Beneficium ſufficiens vt dicatur ex perſonæ qualitate, & locorum diuerſitate vnuſquiſque ſibi iudex erit. ibid.8
Beneficium licèt ſimplex accipiens, debet habere animum virtualem ſaltem accipiendi Ordines ſacros. 1.171.2.3
Beneficio,quòd quis priùs habebat, & quod interim acquiſiuit, priuatur perſiſtens per annum in ſuſpenſione. 1.172.2.1
Beneficium, ad cuius titulum Epiſcopus quem promouit, ſi poſtmodum euincatur, compelli poteſt denuò prouidere de beneficio. 1.184.1.3
Beneficij vniti acceſſoriè nomen & titulus extinctus,& ſuppreſſus eſt. 1.218.1.6
Beneficium vnitum nunquam vacat,nec alicui conferri poteſt. ibid.
Beneficium conferendum eſt purè,& ſine extrinſeca conditione. 1.231.2.5
Beneficia conferre eſt actus voluntariæ iuriſdictionis.1.261 1.5
Beneficiorum collatio in Eccleſia Cathedrali vacantium pertinet ad Epiſcopum vnà cum Capitulo. 1.275.2.12
Beneficiorum appellatione non veniunt beneficia exempta. 1.279.2.4
Beneficium quod per tranſactionem habetur, ſi impetratur vt vacans ab eo, qui fuit tranſactionis mediator, non valet impetratio. 1.305.1.8
Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt conferri omnino laico. ibid.4
Beneficio ſuo ob metum amiſſionis patrimonij renuntians illud repetere poteſt. 1 2 1.1.1
Beneficio ſuo renuntiare iurans, & renuntians per metum qui cadere potuit in conſtantem virum, illud repetere poterit. 1.322.2.1
Beneficium illi adiudicatur, qui probauit collatorem ſuum fuiſſe in poſſeſſione conferendi collationis tempore, per hoc tamen non prohibetur ſuccumbens agere de proprietate iuris conferendi cum ipſo collatore. 1.428.1.1
Beneficij reſtitutionem petenti quæſtio inſtitutionis non canonicæ deferri non poteſt. 1.431.2.1
Beneficiis aliquem ſpoliare ſine manifeſta, & rationabili cauſa non decet Summum Pontif. 1.433.2.3
Beneficio priuandus per ſententiam poteſt lite adhuc pendente ante ſententiam reſignare in fauorem tertij. 1.455 2.4
Beneficij valor per vnicum teſtem probatur. 1.501.1.30
Beneficia plura habens non poteſt opponere contra alium de pluralitate Beneficiorum. 1.606.2.1.2
Beneficio quando cohærent aliqua onera propria, ſeu neceſſaria fructus in eo non reſidentis,vel excommunicati, ſunt ad hoc deputandi. 1.688.2.2
Beneficium ſimplex de iure requirit reſidentiam. ibid.4
Beneficium an, & quando remaneat affectum per reſignationem factam in Curia qua Papa ſemel manum appoſuit, oſtenditur. 1.707.2.1
Beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, reſignari non poteſt. 1.730.1.29
Beneficium dicitur litigioſum ex commiſſione cauſæ appellationis & citatione cum inhibitione, & illius executione. ibid.30
Beneficium dicitur effectum litigioſum quando agitur de iure reali ſuper collatione facta. ibid.31
Beneficium non confertur in inuitum. 2.5.1.3
Beneficio tacitè videtur renuntiare clericus in minoribus matrimonium contrahens. 2.23.1.2
Beneficia obtenta à clerico tempore contractus matrimonij, illi auferenda ſunt; collata verò poſtmodum ſcienter per Epiſcopum, per eundem auferri non poſſunt,ſed per ſuperiorem, 2.24.1.1
Beneficio ſuo iam obtento cogitur quis cedere propter ſcandalum imminens. 2.25.1.2.
Beneficia omnia etiam ſimplicia de iure reſidentiam requirunt, 2.29 2.3.
Beneficium etiam modicæ æſtimationis requirit reſidentiam. 2.32.2.2.
Beneficia ſimplicia habens ſufficientia, ſi alia poſtea obtineat,an vacet primum,an verò ſecundum ipſo iure, remiſſiuè. ibid.4
Beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto. 2.34.2.4
Beneficia plura Eccleſiaſtica ex diſpenſatione Apoſt. poteſt quis habere. 2.44.1.5
Beneficium ſe nullum habere dicens cùm habuerit tenue, non valent literæ. 2.44.2.4.
Beneficia diuidi non poſſunt. 2.45.1.2
Beneficij collatio non eſt in ſe vera donatio, ſed potiùs ex neceſſitate iuris, & officij. 2.46.2.7
Beneficium conferre licèt ſit præciſum & neceſſarium, conferre tamen magis vni, quàm alteri eſt voluntarium, & gratioſum. ibid.8
de Beneficio prouidere Præſul denuo compellitur. 2.153.1.9
Beneficiorum ſectio eſt prohibita. 2.55.1.3
Beneficium cum vacat poteſt ex iuſta cauſa in dubio diuidi ſi facultates illius ſufficiant. ibid.4
Beneficia conſiſtentia in Eccleſiis non numeratis nunquam vacant. 2.59.2.4
Beneficium non dicitur res ſpiritualis. ibid.5
Beneficiorum diuiſio prohibita eſt. 2.60.1.2
Beneficium dum vacat poteſt ex iuſta, & rationabili cauſa in duo diuidi. ibid.3
Beneficium Curatum,vel perſonatum habens,ſi ſecundum ſimile receperit, vacat primum, quod ſi retinere contenderit, etiam ſecundo priuatur. Et id ad quem ſpectat beneficij Curati collatio, licitè confert ſtatim cùm inſtitutus aliud receperit, & ſi infra ſex menſes non conferat, deuoluitur ad alium collatio, & aliter punitur. Cum ſublimibus verò & literatis perſonis circa pluralitatem beneficiorum incompatibilium ſolus Papa diſpenſat. 2.61.1.1
Beneficia duo curam animarum habentia iure naturali, quis prohibetur obtinere. 2.61.2.3
Beneficium curatum quod dicatur oſtenditur. ibid.
Beneficium curatum habitu tantùm eſt compatibile cum Canonicatu requirente reſidentiam perſonalem, vel alio beneficio, curato habitu, & actu ſimul. ibid.5
Beneficium curatum,perſonatum, vel dignitatem habens, & recipiens ſecundum ſimile,ipſo iure vacat primum. 2.62.1.6
Quod & an procedat in beneficiis reſidentiam requirentibus etiam ſimplicibus, oſtenditur. ibid.7
Beneficij incompatibilis vt inducatur vacatio per aſſecutionem ſecũdi,requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ illius. 2.63.1.8
Beneficium quantumvis exiguum eſt verè beneficium. 2.65.1 3
Concil. Trid.ſeſſ.23. de reform.cap.6.procedit in poſſidente Beneficium, quantumvis exiguum. ibid.4
Beneficij tenuis ratione poteſt Epiſcopus diœceſis,vbi ſitum eſt, beneficiato ſacros Ordines conferre. ibid.5
Beneficia oriundis potius ſunt conferenda,quàm exteris. ibid.8
Beneficio ſecundo quis priuatur contendens retinere primum incompatibile,& tunc non eſt neceſſaria iudicialis contentio, nec monitio, ſed tantùm doloſa, ſeu malitioſa retentio. 2.65.2.19.
Beneficia priora non ſtatim vacant per adeptionem Epiſcopatus niſi poſt tempus conſecrationis. ibid.20
Beneficia plura obtinens ex diſpoſitione Papæ ſine iuſta cauſa, an ſit tutus in conſcientia remiſſiuè. 2.66.1.23
Beneficia perſonis benemeritis, & idoneis ſunt conferenda. 2.66.2.4.
Beneficium vt dicatur curatum requiritur vt illius rector exerceat curam nomine proprio, & non alieno. 2.67.2.5
Beneficium ex priuilegio poteſt ſpectare ad collationem laici, 2.69.2.2
Beneficia ſimplicia in qua ætate obtineri poſſint, remiſſiue 2.70.1.2
Beneficiorum diuiſio in Concil.Turonen.prohibita eſt.2.70.2.3
Beneficij collatio ſine diminutione facienda eſt. ibid.
Beneficium qui habet ſufficiens non reputatur idoneus ad aliud. ibid.5
Beneficij nomine non intelliguntur curata, & dignitates in literis ad beneficia conceſſis ad petitionem ſupplicantis.2.77.2.3
Beneficij nomine in diſpenſationibus non venit curatum, nec dignitates, nec Eccleſiæ Cathedralis præbenda. ibid.4
Beneficium Eccleſiaſticum debet eſſe perpetuum. 2.75.1.3
Beneficiorum inſtitutio ſpectat ad Epiſcopos, & eorum officiales. 2.77.2.1
Beneficia Sacerdotis viui impetrans excuſatur à pœna ſi de eius morte fama percrebruerat. 2.81.1.3
Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent, & cùm vacauerint concedenda ſunt infra ſex menſes, quibus elapſis de Epiſcopo ad Capitulum, & è contra, demum ad proximum ſuperiorem deuoluitur collatio. 2.82.1.1
Beneficia Eccleſiaſtica nulla danda, aut promittenda antequam vacent. ibid.2
Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum non dicuntur de nouo vacare. 2.83.1.9
Beneficium vacans eſt conferendum, non obſtante appellatione illius, cui beneficium promiſſum fuit antequam vacaret. 2.83.2.1

Beneficium

Beneficium de facto vacare non dicitur interim quòd non dimittitur poſſeſſio primi beneficij vacantis ipſo iure per aſſecutionem ſecundi. 2.85.2.3
Beneficium vbi conſtiterit collatum fuiſſe per habentem poteſtatem, non debet poſſeſſio per exceptionem abiurationis, & renuntiationis retardari. 2.86 1.1
Beneficij collatio eſt quædam liberalis donatio. ibid.2
Beneficia duo differentia ſub eodem tecto poteſt quis obtinere, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem prouiſi. 2.87.1.3
Beneficium vacare de facto non dicitur quandiu non dimittitur poſſeſſio prima beneficij vacantis ipſo iure per adeptionem ſecundi. ibid.2.5
Beneficia Eccleſiæ non numeratæ ſunt verè beneficia. 2.88.1.3
Beneficiorum collatione non ſanguinis, ſed meritorum ratio habenda eſt. 2.104.1.7
Beneficium in perſonam eius, qui accepit, collatum, cum perſona extinguitur. 2.117.2.3
Beneficij redditus licet inſpecto iure Decretalium citra ſolemnitatem iuris locari poſſint ad modicum tempus, id eſt, ad nouennium vſque, hodie per Extrauag. ambitioſæ, reſtrictum eſt vſque ad triennium. 2.136.1 4
Beneficia ſua perdit, qui ea propria permutat auctoritate. 2.165. 2. 1. 2
Beneficium obtentum ex cauſa permutationis ſi euincatur, agit euictos ad ſuum. 2.166.2 5
Beneficium reſignans ex cauſa permutationis non poteſt ad illud redire ſine noua collatione. ibid.6
Beneficio huius cap. an poſſit renuntiari etiam cum iuramento oſtenditur. 2.188.2.24
Beneficia Principum latiſſimè ſunt interpretanda quando tangunt iura concedentium, & neminem lædunt. 2.192.1.6
Beneficia eorum, qui in minoribus Ordinibus conſtituti matrimonium contraxerunt, vacant ipſo iure. 2.290.1.5
Beneficia Regularia ſuapte natura, & regulariter ſunt manualia. 2.326.2.7
Beneficia Regularia in defectum Regularium, aut ſi vrgeat neceſſitas, ſæcularibus conferri poſſunt, & è contra. 2.333.2.2
Beneficij Eccleſiaſtici nomine, ratione cuius tenetur quis diuinum Officium recitare, venit quodcunque quantumvis tenue. 2.409 1.4
Item & habitum integrè in commendam. ibid.2.5
& capellania collatiua, ſeu Eccleſiaſtica. ibid.6
Beneficij fructus omnes qui loco penſionis impendet illi, qui ſibi beneficium renuntiauit, an teneatur ad diuinum Officium, oſtenditur. 2 410.1.9
Beneficium habens in Eccleſia tenetur contribuere ad ipſius reparationem. 2.432.1.1.2
Beneficium conſiſtens intra limites, & confines Eccleſiæ patronatæ laicorum non ſortitur illius naturam, nec efficitur de iurepatronatus laicorum. 2.434.2.6
Beneficio priuandus an ſit qui non præmiſſa dormitione celebrauit. 3.7.2.3
Beneficiis obtentis nunquam quis priuatur propter infamiam facti. 3 9.2.5
Beneficij Eccleſiaſtici collatio periuro facta auctoritate literarum Apoſtolicarum eſt nulla. 3.14.1.2
Beneficium promittere non licet pro ſuffragio, ſeu voce electionis. 3.23.1.2
Beneficij titulus per ſimoniam obtenti, etiam data probabili ex parte prouiſi ignorantia, eſt inualidus. 3.28.1.2
Beneficium bona fide obtinens ignorans ſcilicet ſimoniam ab alio commiſſam, an poſſit gaudere reg. de formali poſſeſſore. 3.28 2 med.
Beneficium ante 14. annum nullus poteſt obtinere. 3.31.1.2
Beneficium poſſidens habitum cum ſimonia ſe ignorante commiſſa habet titulum coloratum, & gaudet beneficio regulæ de triennali. 3.32.1.5
Beneficia hæretici quia ipſo iure vacant, poſſunt impetrari ante ſententiam criminis declaratoriam. 3.69.2 7
Beneficiorum collationes, & dignitatum, ac vniones, & priuilegia facta à ſchiſmaticis nulla ſunt. 3.84.2.7
Beneficia aſſequi non poſſunt infames. 3.139.1.4
Beneficium ipſo iure vacat propter falſitatem literarum Apoſt. 3.155.1.8
Beneficium excommunicato collatum ab ipſo in foro Conſcientiæ retineri non poteſt. 3.174.1.5
Beneficium conferre, vel Eccleſiam prouidere valens, illud ſibi pro ſuo viu retinere, vel conferre non poteſt. 3.187.1.1
Beneficium vacat ipſo iure per depoſitionem, & priuationem, 3.195.2.3
Beneficium poſſidens alteri de facto, & iniuſtè ablatum, dicitur intruſus. 3.197.1.5
Beneficij repræſentatio perſonaliter eſt Epiſcopo facienda. 3. 211.2.30
Beneficium reſtitutionis in integrum ad hæredes tranſit. 3. 224.1 9
Beneficium Principis latiſſimè interpretari debet. 3.338.1.1
Beneficia Principum ſunt latiſſimè interpretanda. 3.308.2.3
Beneficia ſæcularia conferri poſſunt Regularibus, deficientibus clericis ſæcularibus, & è contra. 3.346.1.6
Beneficij appellatione largè ſumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia. 3.349.1.1.2
Beneficij collatio, vide *Collatio*, *Ordinatio*.
Beneficij nomen, vide *Nomen*.
Beneficialibus in cauſis non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.1.19
in Beneficialibus datur multiplicatio titulorum. 2.86.1.1
Beneficiarij perpetui, qui de Capitulo non ſunt, ad Epiſcoporum electiones admitti non debent. 1.130.1.2
Beneficiarius etiam ſolus minoribus Ordinibus initiatus deferre debet primam clericalem tonſuram. 2.25.1.4
Beneficiarius poſtquam per ſententiam fuerit priuatus, fructus poſtea perceptos non facit ſuos. 2.83.2.7
Beneficiarius proprius tutori æquiparatur. 2.173.2.11
Beneficiarius ſcribens, vel iudicem inſtruens contra ſuam Eccleſiam poteſt tanquam ingratus beneficio priuari. 2.194.2.6
Beneficiarius ea, quæ emit ex bonis Eccleſiæ, fiunt ipſius Eccleſiæ. 2.209.2.9
Beneficiarij æquiparantur vſurariis. 2.210.2 4
Beneficiarius tenetur ad reſtitutionem, qui diuinum Officium recitauit abſque attentione. 2.412.1.20
Beneficiarius, qui titulum habet canonicum, an poſſit licitè capere propria auctoritate beneficij poſſeſſionem, ſi à nemine occupata ſit, oſtenditur. 3.238.2.6
Beneficiatus ſine licentia ſui Prælati beneficio renuntiare non poteſt. 1.147.2.1
Beneficiatus minorum Ordinum matrimonium in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito contrahens amittit beneficia ipſo iure, quamvis ignarus impedimenti contraxiſſet. 2.21.2.8
Beneficiatus electus ad Eccleſiam, ſi contendit habere vtrumque prima debet eſſe contentus. 2.51.2.1
Beneficiato ius quæſitum habenti in beneficio licet collitiganti ſuper beneficio pro bono pacis aliquid temporale dare, vt liti cedat. 1.55.2.7
Beneficiatus clericus non poteſt ſuper rebus ſuæ Eccleſiæ abſque legitima cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, & ſine debitis ſolemnitatibus cenſum imponere, & conſtituere, 2.379.2.5
Beneficiati licèt non ſint ſacris initiati Ordinibus, tenentur poſt captam pacificam beneficij poſſeſſionem recitare Officium diuinum. 2.409.1.3
Beneficiatus reſuſcitatus non poteſt beneficiū repetere. 2.619.1.3
Beneficiati plures alicuius Eccleſiæ parochialis non faciunt propriè Capitulum. 3.195.1.3
Beneficiatus occidens Prælatum, aut combeneficiatum, ipſo iure priuatur beneficio, quod obtinet in eadem Eccleſia. 3.273. 2. 1. 2
Benemeritis res Eccleſiæ donari poſſunt. 2.198.2.4
Beneplacitum Papæ, ſi aliter non probatur, præſumitur obtentum ſtante obſeruantia contractus concordiæ, vel cuiuſvis alterius actus per ſpatium 30. annorum. 2.130.1.10
Beneplacitum Papæ vbi adeſt ſupplet quoſcunque defectus, & ſolemnitates aliàs requiſitas. 2.435.2.3
Bigamiæ pœnam incurrit, qui mortua vxore promotus ad Sacros cum ſecunda de facto contraxit, & cognouit. 1.200 1.1
Bigamiam ſimilitudinariam quando quis incurrat, oſtenditur. ibid.2.5
Bigamiæ irregularitatem non incurrit, qui cum pluribus fornicatus eſt. 1.201.2.2
Bigami pœnitentes, & mariti repudiatorum non poſſunt ordinari. 1.198.2.1
Bigami non poſſunt ad Eccleſiaſticos Ordines promoueri. ibid.2
Bigamum ordinans, eſt priuandus officio, & poteſtate conferendi talem Ordinem, ordinatus verò in Sacris priuandus, & cum eo non diſpenſatur. 1.199.1.1
Bigamus ordinatus ad ſacros Ordines quam pœnam incurrat, remiſſiuè. ibid.3
Bigamus quis. 1.199.2.8
Bigamus vxore viuente vel mortua non poteſt ordinari. 1. 200.1.1
Bigamus interpretatiuè efficitur ille, qui viduam à priori viro cognitam duxit. ibid.2
Bigamus non cenſetur qui contraxit cum virgine, licèt prius ab alio fuerit deſponſata. 1.200.2.1
Bigamus non fit, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam ducit vxorem. ibid.2
Bigamus non eſt qui plures habuit concubinas. 1.201.1.1
Bienniī lapſus non præiudicat appellanti quominus ex cauſa legitima audiatur ſaltem per beneficium reſtitutionis in integrum. 1.676.2.1
Biennium, in quo emphyteuta non ſoluens canonem incidit in commiſſum, debet eſſe continuum, & non interpolatum. 2. 155.1.129

Index Rerum, & Verborum,

Bimeſtre conceſſum ſponſis in hoc textu ad deliberandum de Religionis ingreſſu, eſt arbitrium. 2.292.1.13
Biſſexti dies non eſt numerandus in computatione annorum ad Ordines. 1.89.2.6
Blaſphemus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.5
Blaſphemus gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.441.1.8
Blaſphemans calore iracundiæ an mitius ſit puniendus, remiſſiuè. 3.168.2.3
Blaſphemantes ebrij, minores, mulieres, & ruſtici, quibus pœnis puniantur, remiſſiuè. 3.169.1.4
Blaſphemantes contra aliquem Sanctorum, quas pœnas incurrant, remiſſiuè. ibid.5
Blaſphemia crimen eſt mixti fori. ibid.6
Bolletino, quod fit pro peſte, vel aliqua alia de cauſa, non datur fides, ſi ſigillum in eo bene impreſſum non ſit. 1.555.1.9
Bonus in dubio quilibet præſumitur. 1.166.2.4
Bonus qui antea fuerat, nunc & bonus præſumitur. 1.565.2.4. & 1.571.1.2
Bonus quilibet præſumitur niſi contrarium probetur. 1.571.2.3
Bona patrimonialia Clericorum gaudent priuilegio bonorum Eccleſiæ. 1.26.1.34
Bona mulieris propter delictum mariti non ſunt diſtrahenda. 1.75.1.7
Bonorum omnium amiſſio inducit inſtrumentum. 1.723.1.8
Bona Eccleſiæ dicuntur eſſe de patrimonio Chriſti. 2.52.1.3
Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, non poſſunt alienari ſine licentia Epiſcopi. 2.58.1.8
Bona Eccleſiæ, quæ ſeruari non poſſunt, licitè venduntur ſine ſolemnitatibus. 2.108.2.15
Bona Eccleſiaſtica alienantium pœnæ quot, & quæ, remiſſiuè. 2.109.1.2
Bona Eccleſiæ alienans repetere ipſe poteſt, & tenetur, etiamſi proprio iuramento firmauerit ſe non repetiturum. 2.109.2.8
Bona, quæ dicantur de menſa Eccleſiæ, oſtenditur. 2.112.1.2
Bona, quæ ſunt de menſa, alienare non poteſt Prælatus, nec in emphyteuſim perpetuam concedere. ibid.3
Bona in emphyteuſim concedi ſolita vt dicantur ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos 48. annos. 4.169.2.4
Bona ſufficit quòd ſint ſolita venire in diuiſionem, vt in futurum diuidi debeant. 2.170.1.5
Bona Eccleſiaſtica ſemel conceſſa in emphyteuſim poſſunt in poſterum concedi. ibid.6
Bona clericorum etiam patrimonialia, tam acquiſita, quàm acquirenda, gaudent priuilegiis clericorum. 2.173.1.6
Bona paraphernalia non ſunt tacitè hypothecata. ibid.9
Bona omnia Prælati ſunt pro mala adminiſtratione Eccleſiæ hypothecata. 2.173.2.10
Bona debitoris, quando ſita eſſent in remoto loco iudicij, vbi diſceptatur, poteſt fideiuſſor illo prius non excuſſo conueniri. 2.178.1.17
Bona obligata pro dote cenſentur etiam obligata pro alimentis, & viuris. 2.179.1.5
Bona conſumens, vel occultans, ſeu in extraneos alienans gratia fraudandi creditores, non gaudet priuilegio huius cap. 2.188.1.18
Bona acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis regulariter non ſunt beneficiariorum, ſed ad Eccleſiam pertinent. 2.197.1.3
Bona quæ beneficiarius emit etiam ſuo proprio nomine ex pecunia, ſiue ex beneficij fructibus, ipſo iure Eccleſiæ debentur. ibid.4
Bona Prælatorum, & clericorum poſt adeptam dignitatem, & beneficia acquiſita, præſumuntur eſſe de bonis Eccleſiæ, cui præſunt. 2.202.1.8
Bona empta à Prælatis ex pecunia, & redditibus Eccleſiarum, ſiue proprio, ſiue alieno nomine, eidem Eccleſiæ ſtatim acquiruntur. ibid.9
Bona Eccleſiæ non poſſunt legari à teſtatore. 2.207.1.3
Bona Religioſi tranſeuntis ex vna Religione ad aliam ſtudio melioris vitæ, manent penes primum Monaſterium, & quidquid poſt ſecundam profeſſionem in ſecundo factam ei obuenerit, ſecundo Monaſterio acquirit. 2.279.2.29
Bona tranſlati ad aliud Monaſterium pœnitentiæ cauſa, acquiruntur illi priori Monaſterio, niſi tranſlatio fuerit facta ad effectum, vt fiat filia ſecundi Monaſterij. ibid.30
Bona iuriſpatronatus carius vendi non poſſunt ob iuſpatronatus illis annexum. 2.345.1.med.
Bona patrimonialia Eccleſiaſticorum, ſeu ab Eccleſiaſticis acquiſita, exempta ſunt à tributis. 2.438.2.3
Bona patrimonialia etiam ab extraneo donata vt ad illorum titulum clericus ſacris Ordinibus initiaretur, gaudet priuilegio immunitatis, tributis, & collectis. 2.439.1.4
Bona ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita, tributis, & oneribus Principum ſæcularium non ſunt obnoxia. ibid.5
Niſi huiuſmodi onera his bonis impoſita eſſent antequam in Eccleſias, ſeu Eccleſiaſticas perſonas transferrentur, ſi ſint certa, inuariabilia, ac perpetua. ibid.6
Bona paraphernalia propter adulterium amittit vxor. 2.612.1.4
Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Imperij iudicis ſæcularis fiſco. 3.71.2.1
Bona hæreticorum propter hæreſim confiſcantur. ibid.2
Bona hæreticorum ipſo iure confiſcantur à die, quo incidunt in hæreſim, ita vt non teneantur ante iudicis ſententiam illi fiſco offerre. 3.72.1.3
Bona futura, & acquiſita hæretico poſt condemnationem confiſcantur. 3.72.2.11
Bona defenſorum, & fautorum hæreticorum, ac credentium, &c. ipſo iure confiſcantur. 3.74.2.6
Bona clerici hæretici, quæ ex Eccleſia, vel eius reſpectu acquiſiuit, eidem Eccleſiæ reſtituenda ſunt. 3.76.2.7
Bona patrimonialia confiſcata propter crimen hæreſis ſunt applicanda fiſco Eccleſiæ Epiſcopi. 3.77.1.8
Bona Sodomitæ confiſcantur. 3.189.2.3
Vide *Sodomita*.
Bona acquiſita per priuilegiatos aſſumunt naturam priuilegiatorum. 3.220.1.2
Bona, quæ antea laicorum erant, & ad Eccleſias peruenerunt, gaudent priuilegio exemptionis à tributis. ibid.4
Boues aratorij ad exequutionem capi non poſſunt. 1.298.1.5
Bos ſi erat cornupeta, & non cuſtoditus, & alium bouem interfecit, dominus illius tenetur reddere bouem, & accipere cadauer. 3.265.1.1
Brachij ſæcularis auxilium per Eccleſiaſticum implorandum non eſt, niſi pro vltimo remedio. 1.265.1.8
Bulla in Cœna Domini can. 18. innouat decreta Conciliorum generalium. 2.449.1.6
Bulla in Cœna Domini excommunicatione tertia declaratur. 3.124.2.3
Bulla Pij V. ſuper forma creandi cenſus explicatur. 3.138.2.4
Burgundia, eiuſque Dux qualis, remiſſiuè. 3.235.1.2

C

Cadauer debitoris an poſſit inſepultum detineri donec ſoluatur debitum per hæredem, remiſſiuè. 2.226.2.4
Cadauer illius, qui alibi elegit ſepulturam, violenter rapientes, & in Eccleſia ſua ſepelientes, tenentur reſtituere cum omnibus, quæ ipſius obtentu acceperunt. 2.227.1.1.2
Caducitas incurritur pro ea parte pro qua conſenſus non fuit requiſitus quando duo ſunt domini directi, & vnus fuit requiſitus. 2.145.1.10
Caducitas poteſt declarari per hæredes, quando adeſt clauſula, quòd quis cadat ipſo iure. 2.154.2.23
Caducitatis à pœna omnis cauſa etiam temeraria, & beſtialis excuſat. 2.155.1.131
Cæcus, & pauper ad collectas non tenentur. 2.376.2.1.2
Calaritana ciuitas prima, & principalis eſt in Inſula Sardiniæ. 1.635.1.3
Calculus rationum vt repetatur non requiritur læſio in dimidia, ſed ſufficit læſio non minima, niſi ſuper læſione iudicatum, aut tranſactum ſit. 2.127.2.31
Calice ligneo vti non poteſt Sacerdos ſub pœna depoſitionis ab officio, & beneficio. 2.415.2.3
Calicem rapiens ſacrilegium committit. 3.132.1.2
Caliditas in dubio non præſumitur. 1.338.2.6
Calor iracundiæ excuſat quem à pœnis duelli ſi incontinenti accederet ad aliquem locum, ibique dimicaret. 3.262.2.10
Calumniator condemnatus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.6
Calumniatores grauius ſunt puniendi quouis alio delinquente. 3.17.2.2
Calumniatores vltra condemnationem expenſarum debent condemnari ad pœnam calumniæ, quæ eſt ſimilitudo ſupplicij. ibid.3
Calumniandi animum non habuiſſe præſumitur, qui à fide dignis accepiſſe probabit. 3.17.2.5
Calumniari præſumitur accuſator eo ipſo, quòd non probat propoſitam accuſationem. ibid.6
Calumnia, ſeu malitiæ præſumptio ceſſat in notoriis. ibid.7
Calumniæ præſumptio ſublata omnino, & extincta per iuramentum cenſetur. 3.18.1.9
Cambia vt dicantur iuſta & realia, conſtare debet de literarum tranſmiſſione, illarumque acceptatione, & effectuatione. 3.150.1.4
Acceptatio literarum cambij quomodo probetur, oſtenditur. ibid.fin.
Campanæ publicè teneri non poſſunt in oratoriis priuatis etiam per Religioſos. 3.224.2.1
Campſor, vide *Mercator*.
Campum ſuum incendens ſi egreſſus ignis combuſſit alienas ſegetes, damnum ſoluere tenetur. 3.265.2.1
Cancellarius vnde dicatur, remiſſiuè. 1.39.1.3

Cancellarij

Cancellarij Magni officium, & præeminentia qualis, remiſſiuè. ibid.4
Cancellarius Academiæ auctoritate Pontificis approbatæ dicitur in dignitate conſtitutus. 1.237.1.5
Cancellatio, ſiue interlineamenta dici appoſita in inſtrumento ſuſpicionem falſitatis inducit. 1.355.1.3
Vide *Raſura*.
Candela duæ ad Miſſæ ſacrificium adhiberi debent, vna tamen ſufficere poteſt. 1.416.1.6
Canes, accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere prohibitum eſt clericis. 3.166.1.3
Canendi alternatim in Eccleſia forma vnde originem habuit, oſtenditur. 1.411.1.4
Cantus in Eccleſia audientes ad maiorem animi deuotionem excitat, nam ſolùm interdicitur indecens in Eccleſia canendi modus. ibid.15
Canonum ſtatutis omnes ligantur. 1.10.1.2
Procedit etiam in ipſis S. R. E. Cardinalibus. ibid.3
Canones,& leges adiuuantur inter ſe. 1.358.1.2
Canones in decreto conſcripti à Gratiano authentici non ſunt. 1.606.1.6
Canones de quibus loquitur hic text, qui ſint, refertur. 1.623.2.5.6.7
Canones pœnitentiales crebri erant antiquitus. 1.124.1.5
Canone deficiente in cauſis Eccleſiaſticis,& Ordinationibus generalibus, non ad ius Regium, ſed Cæſareum eſt deueniendum. 3.198.1.5
Canonis priuilegio non poteſt renunciari. 3.319.2.4
Canonia aliud eſt, & aliud præbenda. 1.19.2.10
Canonia, & præbenda in quo differant, oſtenditur. 2.40.1.11.12
Canonia non debet eſſe ſine præbenda vbi in Eccleſia extant præbendæ. 2.86.2.3
Canonicatum impetrans verùm teneatur in impetratione facere mentionem de præbenda, oſtenditur. 1.19.1.14
Canonicatum aliquem Cathedralis Eccleſiæ impetrans, quam ſcientiam debeat habere, oſtenditur. 1.90.1.14
Canonicatus extinguitur morte Canonici,& conſtituitur in perſonam ſequentis. 1.110.2.8
Canonicatus habens annexam Parochialem acceſſoriè tenetur ſolùm reſidere in Canonicatu, & habere ætatem,& requiſita ad illum neceſſaria. 1.219.2.15
Canonicatus quando conſiſtunt in ſolis diſtributionibus quotidianis Canonici in ſeruitio Epiſcopi abſentes tunc eas lucrantur deducta tertia parte, quæ ſeruientibus accreſcit. 233.1.8
Canonicatum, ſeu dignitatem habens,cui ſit vnita acceſſoriè,& in perpetuum parochialis, debet reſidere in Canonicatu, ſeu dignitate, & non in parochiali, ac habere ætatem, quam requirit Canonicatus, & non parochialis. 2.66.2.6
Canonicatuum in Eccleſia numerus, & diſtinctio qualis. 2.87.2.2
Canonicatum habens in certa Eccleſia, ſi in eadem conſequatur alium, non poteſt reſignare primum in fauorem, quia vacat ipſo iure. ibid.6
Canonicatui renuncians eo quòd per ſimoniam ad illum ignoranter aſſumptus fuerat, ſi poſtea de nouo ex compaſſione ad eundem eligatur,non poteſt ex prima receptione ſibi aliquid vendicare. 3.31.1.1
Vide *Dignitas*.
Canonici alij recipi poſſunt, ſi ſuperexcreſcant Eccleſiæ facultates,non obſtante conſtitutione iurata de certo numero Canonicorum, &c. 1.19.1.2
in Canonicum quis ſine præbenda recipi poteſt vltra numerum Canonicorum, dummodo non ſit certus auctoritate Papæ. 1.19.2.16
Canonici non poſſunt ſine cauſa reſtringere numerum Canonicorum, ſeu præbendarum. 1.27.2.1
Canonici illi, qui ſunt multum remoti, & ſciunt mortem ſui Prælati, non debent vocari ad electionem. 1.99.1.1
Canonici vacante Eccleſia pro illa tantum vice ad coëligendum admittere poſſunt Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos. 1.119.2.4
Canonici poſſunt tantam poteſtatem eligendi in arbitrio compromiſſo facto transferre. 1.125.1.29
Canonici eligentes Epiſcopum debent eſſe maiores, & mentis compotes, ac in Sacris ſaltem Subdiaconatus in ordine conſtituti. 1.129.1.4
Canonicus non habet vocem in Capitulo, niſi in ſacris ſaltem Subdiaconatus Ordine ſit conſtitutus. 1.169.2.8
Canonicus Regularis ſi fiat Monachus in alio Monaſterio, & deinde reuertatur ad ſuum, poteſt creari Abbas. 1.175.1.1
Canonicus ſi pater fuerit in aliqua Eccleſia non poteſt filius illegitimus in eadem Eccleſia alium canonicatum obtinere, ſecus in legitimo. 1.188.1.2
Canonicus habens annexam Parochialem acceſſoriè, & in perpetuum non intitulatur in Parochiali, ſed in Canonicatu. 1.219.1.17
Canonici Eccleſiæ Cathedralis dicuntur in dignitate conſtituti. 1.237.1.3
Canonicus an probet in fauorem ſui Capituli. 1.250.2.4
Canonicus in cauſa ſui concanonici non repellitur à teſtificando in poſſeſſorio, ſi habet intereſſe in petitorio tantùm. ibid.4
Canonici in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum. 1.275.1.4
Canonici ſingulares de Capitulo ſunt minores Capitulo ibid.10
Canonici vnde dicti. ibid.
Canonici omnes in primitiua Eccleſia cum ſuo Epiſcopo ſub certa regula menſaque communi viuebant. ibid.
Canonici ſi abſque cauſa rationabili ceſſant à diuinis, Epiſcopus debet celebrare in Cathedrali, & Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Epiſcopi re cognita canonicos caſtigare. 1.275.2.12
Canonicus, ſeu beneficiatus,iudex,& officialis, qui præuenit in apprehendenda poſſeſſione, & in antiquiori receptione præcedere debet alios ſtallo, voce, & aliis prærogatiuis. 1.285.1.8
Canonicus creatus à Papa exteris paribus eſt præferendus Canonico facto ab inferiori. 1.289.1.5
Canonici Regulares inobedientes Priori ſuo, per ipſum excommunicari poſſunt,& ſi fuerint incorrigibiles,de fratrum conſortio expelli debent. 1.290.2.1
Canonici periuri & ſuſpecti, de inobedientia non ſubeunt iuramentum honoris. 1.291.1.fin.
Canonici Regulares poſtulare non poſſunt ſicut Monachi, niſi pro vtilitate Eccleſiæ, vel ſui Monaſterij, & de præcepto Abbatis. 1.310.1.1
Canonici Regulares Monachorum appellatione veniunt. 1.311.1.init.
Canonicus in fauorem ſui Capituli teſtis eſſe poteſt. 1.50.2.5
Canonici Eccleſiæ maioris in aliquibus partibus dicuntur ordinarij. 1.626.1.4
Canonicus ſi ad reſidentiam monitus appellat, ſtatuitur ſibi terminus ad appellationem proſequendam, & interim deſeruitur beneficio per Vicarium de fructibus beneficij ſuſtentandum, & ſi appellationem non proſequitur, vel reſidentiam non facit, priuatur præbenda. 1.688.1.1
Canonicus ſi ad reſidentiam admonitus appellet, non eſt admittenda eius appellatio. 1.688.1.3
Canonici extranumerarij an habeant vocem in electionibus Epiſcoporum, remiſſiuè. 2.6.1.3
Canonici ſoli tam Eccleſiarum Cathedralium, quàm collegiatarum,etiam habentes præbendam doctoralem, non autem alij clerici, gaudent priuilegio vt abſentes pro ſeruitio Epiſcopi poſſint percipere fructus ſuorum beneficiorum. 2.33.1.4
Canonicus abſens ſi perſonaliter citari non poteſt, debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari. 2.35.1.3
Canonici duo abſentes cum Epiſcopo in eius ſeruitio, fructus præbendarum ſuarum percipiunt in abſentia, conſtitutione Eccleſiæ non obſtante. 2.37.2.1
Canonicus obtinens dignitatem perdit Canonicatum. 2.51.1.3
Canonici, etiamſi in Eccleſia ſtatutus ſit certus numerus Canonicorum,& per Papam confirmatus,poſſunt vltra conſtitutum numerum aliquem voluntariè recipere. 2.60.1.10
Canonicus poteſt quis conſtitui ſine præbenda vltra numerum Canonicorum, dummodo certus non ſit auctoritate Papæ confirmatus. 2.60.2.2
Canonicus non interdicit Eccleſiam, ſed hoc facere debet Epiſcopus cum Capitulo. 2.102.1.1
Canonici ſupplere tenentur de ſuperabundantibus, quando non eſt ſufficiens quarta portio, quam dat Epiſcopus pro fabrica Eccleſiæ. 2.103.1.2
Canonicus prædium Eccleſiæ locare non poteſt. 2.112.2.1
Canonici priuilegiati à Papa ſuper certo numero, ſi ſponte receperunt aliquem vltra numerum contra impetrantes, exceptione numeri vti poſſunt. 2.157.1.1
Canonicus Regularis poteſt effici monachus,ſi Religio ad quam tranſit, eſt ſtrictior ſua, aliàs ſecus. 2.267.2.1
Canonicus Regularis tranſiens ad Religionem laxiorem, ibique habitum deferens, an ſit apoſtata remiſſiuè. 2.268.1.5
Canonici Regulares Cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſunt ordinis, & Religionis cum reliquis Canonicis Regularibus. 2.274.1.3
Canonici Regulares inſtituti ab Apoſtolis. 2.310.1.20
Canonici Regulares Lateranenſes. 2.310.1.21
S. Fridiani. ibid.22
S. Rufi. ibid.23
Aroaſiæ. ibid.24
S. Victoris. ibid.25
Præmonſtratenſes. 2.31.1.26
Mantuani. ibid.27
S. Spiritus apud Venetos. ibid.28
S. Sepulchri. ibid.29
S. Crucis Conimbricenſis apud Luſitanos. ibid.30

Cronodael, ſiue Vallis viridis. 2.321.2.31
VVindeſemenſes. ibid.32
S. Saluatoris. ibid.33
S. Gregorij in Alga. ibid.34
S. Petri de monte Corbulo. 2.321.2.35
Canonicus Regularis, qui non reſignauit proprium in morte, non debet in cœmeterio ſepeliri, & ſi de facto ſepultus fuit, inde debet exhumari, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt. 2.314.2.1
Canonici Regulares poſſunt præfici in Eccleſiis Parochialibus, ſeu curatis ſæcularibus. ibid.
Canonicus priuatus omni iure Collegij non recuperat primum locum ſi reſtituitur, ſed habebit locum, qui ei competit ſecundùm tempus reſtitutionis. 3.31.2.2
Canonici noui in receptione prohibita eſt prandij exactio. 3.44.2.2
Canonicorum Regularium nomen, & inſtitutio, quæ fuerit, remiſſiuè. 3.231.2.4
Canonica portio non ſoluitur Epiſcopo de relictis fabricæ. 3.348.2.12
Canoniſtis potius, quam Theologis adhærendum eſt in materia viurarum. 1.91.1.22
Canonizare Sanctos non poteſt Legatus à Latere etiam ex commiſſione Papæ. 2.425.2.7
Cantor quam dignitatem & officium habeat, remiſſiuè. 1.211.2.6
Capacitas in beneficiis attenditur tempore præſentationis. 1.76.2.3
Capellæ monaſterio ſubiectæ non cenſentur exemptæ per exemptionem datam monaſterio. 2.236.2.6
Capellania ad titulum quando quis poſſit ordinari, oſtenditur. 1.184.1.2
Capellaniam ſacerdotalem poteſt facere fundator. 2.48.2.7
Capellani, vel perpetui beneficiatij, qui de Capitulo non ſunt, ad Epiſcoporum electiones admitti non debent. 1.130.1.2
Capellanus amouibilis poteſt eſſe filius in Eccleſia, in qua eius pater etiam tanquam capellanus amouibilis, ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit. 1.183.1.5
Capellanos Eccleſiæ nouiter erectæ quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones, oſtenditur. 2.434.2.5
Capitanei ſunt prohibiti habere emphyteuſim. 2.158.1.170
Capitanei dicuntur in Regno Neapolitano Barones. ibid.171
Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper iis, quæ tangunt ſtatutum generale Eccleſiæ, vel iura Epiſcopi ſine conſenſu eiuſdem. 1.15.2.8
Capitulum ſine Epiſcopo ſtatuta, ſeu conſuetudines nouas facere, vel antiquas immutare non poteſt. 1.74.1.1
Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper his, quæ tangunt ſtatum generalem Eccleſiæ, vel iura Epiſcopi ſine ipſius conſenſu. 1.74.2.2
Capitulum ſine Epiſcopo non poteſt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus. ibid.4
Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt ſtatuere ea, quæ ad ſtatum Eccleſiæ pertinent. ibid.5
Capituli maior pars ſi ſcienter eligit indignum, valet electio de digno à minori parte etiam ex eodem ſcrutinio facta. 1.131.2.1
Capitulum generale, vel Prouinciale poteſt diſpenſare ex priuilegio cum religioſis illegitimis ad Prælaturas, & dignitates, 1.180.2.5
Capitulum Cathedralis habens Parochialem Eccleſiam ſibi annexam etiam independenter eum in ea habeat curam actualem, oſtenditur. 1.219.1.14
Capitulum Sede vacante œconomos præfigere poteſt. 1.268.1.3
Capitulum Sede vacante confirmat, & infirmat electiones. 1.294.2.1
Capitulum Sede vacante poteſt electos confirmare, à patronis præſentatos inſtituere. ibid.2
Capitulum Sede vacante ſuccedit in omni iuriſdictione, quæ iure ordinario competebat Epiſcopo. ibid.3
Capitulum, aut Eccleſia poteſt ſine Prælato agere, ſi ex eius facto, aut negligentia grauetur. 1.294.2.2
Capitulum ſi conſenſit tranſactioni, quam facit Prælatus nomine Eccleſiæ, vlterius diſſentire non poteſt. 1.302.2.1
Capitulum ſine conſenſu Prælati ad agendum, & defendendum admitti non debet. 1.358.2.3
Capitulum Sede vacante non poteſt cognoſcere de cauſis feudalibus, de quibus cognoſceret Epiſcopus ſi viueret. 2.374.2.3
Capituli conſenſus in vnione præſtandus poteſt poſt ipſum interuenire. 2.69.2.3
Capituli appellatione non comprehenditur caput principale ipſius, niſi ſpecialiter nominetur. 4.86.2.3
Capitulum Sede vacante non poteſt beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Prælati conferre. 2.92.2.2
Capitulum Sede vacante omnia facere poteſt, quæ ſunt iuriſdictionis, niſi expreſſè prohibita reperiantur. 2.93.1.3
Capitulum an ſuccedat in poteſtate Epiſcopis conceſſa diſpenſandi in irregularitatibus, remiſſiuè. 2.93.2.9
Capitulum Sede vacante non ſuccedit in iuriſdictione delegata Epiſcopo. 2.94.1.26
Capituli maior pars quod fecit non admittit appellationem. 2.101.2.3
Capituli maior pars debet conſentire vt Princeps poſſit rem Eccleſiæ immobilem per permutationem acquirere data re meliori vel æquali. 2.159.2.2
Capituli conſenſus requiritur in vnione facienda per Epiſcopum. 2.191.2.7
Capitulum non poteſt ſtatuere in præiudicium abſentium, niſi ſubſit rationabilis cauſa. 2.202.2.8
Capitulum habet intentionem fundatam ſuper adminiſtratione bonorum, & redditum Eccleſiæ. 2.214.2.4
Capitulum Sede vacante cognoſcere poteſt de cauſis matrimonialibus. 2.531.2.2
Capituli conſenſus requiritur etiam in diſtractu. 3.25.2.2
Capitulum Sede vacante poteſt cognoſcere de crimine hæreſis. 3.70.2.22
Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo ſibi non vniat, & nihil pereat de iure Epiſcopali. 3.191.2.5
Capitulum Sede vacante an poſſit Indulgentias concedere, remiſſiuè. 3.289.2.10
Captiui apud hoſtes matrimonium eſt validum. 2.618.2.2
Captus in periurio deponitur. 1.359.1.5
Captus in flagranti delicto cùm dicatur notorius delinquens, non poterit appellare. 1.680.2.3
Captura affert damnum irreparabile, à ſententia interlocutoria, vt quis in carcerem coniiciatur, appellatio conceditur. 1.713.2.77
Captura inducit impedimentum. 2.174.2.7
Carceres frangens, & inde ad Eccleſiam confugiens Eccleſiaſtica gaudet immunitate. 2.441.2.12
Carceris pœna perpetua quæ fuerit, & an ſit antiquata, oſtenditur. 3.81.1.7
Carceratio alicuius inducit iuſtum metum quando eſt diuturna. 1.723.2.14
Carceratus de crimine, quod per ſententiam infamatur, à teſtimonio repellitur. 1.497.2.7
Carceratus in alio loco extra iudicis territorium poteſt in criminalibus per procuratorem ſe defendere. 3.9.1.5
Cardinalis non poteſt in Epiſcopum eligi, ſed poſtulari. 1.80.2.3
Cardinales tenentur reſidere in Curia, quia eorum officium eſt aſſiſtere Papæ. ibid.5
Cardinales ſunt pars corporis ipſius Papæ. ibid.6. & 1.262.1.5
Cardinales vnà cum Summo Pont. totam gubernant Eccleſiam. 1.81.1.9
Cardinales debent eſſe conſtituti in eadem ætate, qua Epiſcopi. 1.90.2.17
Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papæ, & ideo tenentur reſidere in Curia. 1.262.1.6
Cardinales habent iuriſdictionem Epiſcopalem in Eccleſiis, quarum ſunt titulares. 1.292.1.2
Cardinales in Eccleſiis, quarum ſunt titulares, excommunicationis, interdicti, & ſuſpenſionis pœnas irrogare poſſunt, Pontificiis inſignibus vti, & beneficia conferre. ibid.
Cardinalium appellatione non veniunt Compoſtellani, Rauennates, & ſimiles. 1.357.1.18
Cardinalis qui in ſuo titulo non reſidet deponitur. 2.18.2.1
Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papæ, & apud illum in Curia reſidere, nec illinc diſcedere ſine licentia. 2.19.1.2
Cardinalatus eſt incompatibilis cum Epiſcopatu, niſi ſit ex illis ſeptem Epiſcopatibus vrbi proximis. ibid.3
Cardinalatus eſt beneficium. ibid.4
Cardinalis non reſidens in Curia Cardinalatu priuatur præcedente admonitione. 2.19.2.5
Cardinales S.R.E. comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text. 2.61.1.10
Cardinalis vt quis vxorem habens fieri poſſit, an deſideretur ingreſſus vxoris in Religionem, oſtenditur. 2.290.2.4
Cardinalium dignitas tempore Innocentij I. cognita non erat. 2.591.2.43
Cardinales poſt tempora Innocentij IV. ſeu Bonifacij VIII. gerere cœperunt officium, quod antea gerebant Epiſcopi in Summi Pontificis conſiliis. ibid.44
Cardinales ſunt inſtituti de iure diuino. 2.592.1.46
Cardinalium origo, poteſtas, & hodierna excellentia inter omnes Eccleſiæ Prælatos, quæ ſit, remiſſiuè. ibid.47
Cardinalium dicta propter excellentiam ſine iuramento faciunt præſumptionem. 2.230.1.8
Cardinali teſtificanti ſine iuramento non creditur in præiudicium tertij. ibid.9
Cardinales vocantur fratres à Summis Pont. ibid.10
Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati. 2.130.2.15
Cardinalis Legatus de Latere plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe legatum. ibid.16
Cardinales poſſunt ſibi eligere Confeſſorem. 3.291.2.4

Cardi

Cardinalis poteſt vt ſuſpectus recuſari, ſi non ſit Legatus de latere. 3.13.2.2

Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur licèt non oſtendat literas ſui mandati. 3.321.2.7

Cardinalatus ad celſitudinem aſcendere non poſſunt legitimati per ſubſeqnens matrimonium, 2.580.2.25

Carena quæ dicatur, oſtenditur. 2.510.2.4

Carena quid ſignificet, oſtenditur. 3.5.1.3

Tò *Careat*, eſt latæ ſententiæ præcipuè iuncta dictioni, *penitus*, ad ſignificandum fortiorem nullitatem actus ipſo iure. 1.42.2.9

Tò *Carere*, eſt latæ ſententiæ. 1.58 2.4

Tà *Carere volumus* important ipſo iure. 1.557.1.3

Tò *Careat*, importat ipſo iure. 1.697.1.1

Tò *Carere*, totalem denotat priuationem, & latam ſententiam. 2.97.2.3

Caroli Magni iudicium refertur ad cognoſcendum quis occidiſſet ex patre, & filio de homicidio accuſatis. 1.563.1.4

Caſtellani, & non exteri poſſunt beneficia obtinere in Regnis Caſtellæ. 1.81 2.9

Caſtitatis votum qualiter olim emittebant promouendi ad Subdiaconatus Ordinem, oſtenditur. 1.173.2.4

Caſtitas maior quare exigatur in vxore, quàm in viro, oſtenditur. 1.201.1 4

Caſtitas pretioſiſſima omnium. 1.493.1.6

Caſtrari ſe permittentes fiunt irregulares. 1.195.1.2

Caſtratus non ſponte, ſed caſu, propria tamen ad id interuenienre culpa non poteſt fieri clericus. ibid.3

Caſtrans ſe, vt euitet lubricum carnis non poteſt promoueri, 1.196.1.2

Caſtratus per inſidias hominum, aliquámve perſecutionem poteſt etiam in Epiſcopum eligi. ibid.5

Caſtrenſia, vel quaſi filiorum ob paternum crimen non publicantur. 3.73.1.15

Caſtrenſe peculium, vel quaſi non publicatur publicatis filiifamilias bonis ob eius crimen, ſed defertur patri in patriæ poteſtatis ſolatium. ibid.16

Caſus omiſſus à Canone pro omiſſo habetur. 1.140 2.16

Caſus Papæ reſeruati non tranſeunt in generali Legati de latere commiſſione. 1.259.1.3

Caſus fortuiti qui. 2.138 1.fin.

Caſuum fortuitorum renuntiatio, vide *Renuntiatio*.

Caſus omiſſus à ſtatuto, vel conſuetudine pro omiſſo habetur. 3.267.1.2

Vide *Ægritudines*.

Catechizans cum catechizato contrahit cognationem ſpiritualem impedientem quidem, ſed non dirimentem matrimonium. 2.540 2.2.4

Catechiſmi impedimentum eſt omnino ſublatum in Concil. Trident. ibid.3

Cathedralis Eccleſia dicitur eſſe Parochia totius ciuitatis, & diœceſis. 1.210.2.4

Cathedralis vt cognoſcatur, inſpicitur tempus præſens. 1.296.1.4

Cathedralem Eccleſiam qui reparare teneantur, oſtenditur. 2.432.2.5

Cathedraticū ius quale dicatur remiſſiuè. 1.278.1.5. & 2 380 2.2

Cathedraticum ius à qualibet Eccleſia totius diœceſis, præter quam à Monaſteriis ſoluendum eſt. 1.278.1.7

Catholicus recedens à coniuge hæretico, iudicio Eccleſiæ poteſt ab illo liberè diuertere, ſicut poſſet adulterio carnali ab altero perpetrato. 2.289.2.2

Catholicus propria auctoritate recedens, tenetur redire ad hæreticum coniugem iam emendatum, diuertens verò præmiſſo Eccleſiæ iudicio ad id non obligatur ſi velit Religionem ingredi, ſecus ſi velit in ſæculo manere. 2.390.1.5

Catholicus quomodo poſſit à coniuge hæretico propria auctoritate ſeparari, oſtenditur. 2.601.2 4

Catholicus quilibet admittitur ad accuſandum de crimine ſimoniæ. 1.20.1.1

Catholici nominis excellentia quanta ſit remiſſiuè. 3 444 1.7

in *Cauſis* matrimonialibus propter illatum fauorem poſſumus recedere à communi opinione. 1 11.1.31

Cauſæ cognitione alicui ſimpliciter commiſſa an quoque cenſeatur commiſſa definitio oſtenditur. 1.45.2.4.5

Cauſæ impulſiuæ ceſſatio vitiat reſcripta ad beneficia. 1.54.1.4

Cauſa vtilis, & honeſta quæ ſit ad renuntiandum Epiſcopatui, remiſſiuè. 1.152.1.16

Cauſa iuſta reſignandi Epiſcopatum non eſt ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam cauſa mutandi ſtatum, & vitam. 1.152.1.20

Cauſa impulſiua ceſſante non ceſſat effectus. 1.153.1.3

Cauſa vbi committitur infra certum diem decidenda, niſi partes prorogent, per lapſum diei, expirat iuriſdictio. 1.227.1.1

Cauſa quando committitur duobus ſimpliciter alter poteſt vices ſuas delegare coniudici, vel alteri. 1 228 1.1.2

Cauſa vbi ſimpliciter eſt delegata duobus, ſententia vnius non tenet. 1.236.1.1

Quando committitur cum clauſul. *Quòd ſi non omnes*, &c. illa locum habet durante impedimento alterius delegatorum, eo autem ceſſante, debet cognoſcere cum collega. 1.236.2 4

Cauſa ſi committatur tribus delegatis cum clauſul. *Quòd ſi non omnes*, &c. priuſquam appareat de impotentia tertij, duo procedere non poſſunt, & ſi procedunt, nihil agunt. 1.239.1.1

Cauſa ſi ſimpliciter delegetur tribus duo ſine ſubdelegatione tertij procedere non poſſunt, quod ſi fecerint ab eis poterit appellari, Idem ſi ſunt dati cum clauſul. *Quòd ſi non omnes*, &c. non enim valet proceſſus duorum tertio inconſulto. 1.240.2.1

Cauſæ meri imperij an ſint delegabiles. 1.272.1 4

Cauſa ſemel ad Curiam delegata nunquam exit Curiam, niſi à Principe rurſus ad iudicem ordinarium remittatur. 1.273.1.12

Cauſæ maiores ad Sedem Apoſt. deferuntur. 1.286.1.8

Cauſæ maiores quæ dicantur, oſtenditur. ibid 9

Cauſa, & occaſio in quo differunt, remiſſiuè. 1.287.2 2

Cauſam de mandato domini procurans ab eo repetit expenſas propter hoc factas. 1.215.2.1

Cauſa criminalis dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantùm, ſeu ad publicam vindictam; Ciuilis verò quando principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum. 1.349.2.4

Cauſæ pecuniariæ appellatione venit cauſa ciuilis, non autem criminalis. ibid.5

Cauſa mixta dicitur ſi pœna veniat applicanda partim parti, & partim fiſco. ibid.6

Cauſa ciuilis clericorum poteſt committi laicis. 1.352.1.7

Cauſam vnam ex multis in appellatione probare ſufficiat. 1.368.1 4

Cauſa ab interlocutoria per appellationem ad Curiam delegata an ibi principaliter manere poſſit. 1.366 1.6

Cauſa feudi eſt cognoſcenda à domino feudi. 1.374.1.1

Cauſa ex qua competat actio in citatione eſt exprimenda. 1.389.1.9

Cauſa, quæ ex ſui natura non requirit præſentiam corporalem, per procuratorem expedire poteſt. 1.400.2.2

Cauſæ piæ die in honorem Dei feriato licitè apud iudicem tractari poſſunt. 1 410.1.26

Cauſa dotis ferialibus diebus agi poteſt, & in eis tutor dari. 1.411.1.39

Cauſa vnde dicatur, & an per ſimplex, aut duplex ſſ, ſcribenda ſit oſtenditur. 1 417.2.5

Cauſa apud Philoſophos frequentiùs accipitur pro principio & origine cuiuſcumque rei. ibid 4

Cauſa pro fructibus, ſeu acceſſionibus occaſione prouenientibus interdum accipitur. ibid.5

Cauſa frequentiſſime pro titulo dominij accipitur. 1.418.1.6

Cauſa accipitur generaliter pro re qualibet, ſeu quolibet negotio. ibid.7

Cauſa in hac rub. & ſæpe alibi accipitur pro lite, ſeu quæſtione, aut controuerſia. ibid.8

Cauſa poſſeſſionis & proprietatis ſub eodem iudice terminari debet, nec contra abſentem eſt pronuntiandum. 1.420 1.1

Cauſæ poſſeſſionis, & proprietatis ſimul tractari poſſunt, aliàs cauſa poſſeſſionis procedere debet. 1.422.2.1

Cauſa ſimpliciter, & abſolutè commiſſa, tam poſſeſſionis quàm proprietatis commiſſa videtur, ſecus ſi delegetur ſpecialiter, & cum reſtrictione. 1.459.2.2

Cauſis magni valoris non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.471.1.44

Cauſa grauis, & ardua quæ dicatur, remiſſiuè. ibid.45

Cauſa qualis & quanta eſſe debeat ad hoc vt dicatur magna, grauis & ardua: & excludat petentem à delatione iuramenti ſuppletiui. 1.471.2.init.

Cauſæ paruæ quantitatis, & breuiores probantur per vnum teſtem. 1.500 1 8

Cauſa quælibet inter Chriſtianos & Iudæos terminanda eſt ad minus duorum teſtimonio, vel trium bonæ vitæ, & laudabilis conuerſationis. 1.519 1.2

An hoc præceptum diuinum poſſit lege ciuili interpretari. ibid.3

Cauſa quando committitur alicui appellatione remota, & pars antequam citaretur, vel cognouiſſet commiſſionem cauſæ, miſit nuntium ad Papam, ſi citatus deinde appellat, iudex debet deferre appellationi, ſi vero poſtea miſit, iudex exequatur mandatum. 1.689.1.1

Cauſa ſemel ad Curiam delata nunquam exit Curiam niſi à Principe rurſus ad iudicem ordinarium remittatur. 1.707.2.4

Cauſa ceſſante ceſſat effectus. 1.712.2.2

Cauſæ excuſantes à reſidentia quæ, remiſſiuè. 2.39.2.3

Cauſa & occaſio differunt. 1.104.2.8

Cauſa vbi fuerit terminata in Rota per relaxationem executorialium, renuntiatur beneficio huius cap. 2.288.1.fin.

Index Rerum, & Verborum,

Cauſa de non ſuperueniente recedere licet à priuilegio. 2.242.2.7

Cauſæ legitimæ, & iuſtæ tranſeundi ad laxiorem Religionem quæ ſint, oſtenditur. 2.277.1.15

Cauſa ſolùm impulſiua, & inductiua voti ſic eſſet, ea ceſſante ceſſat adhuc obligatio voti, quamvis in hoc caſu facilior ſit cauſa diſpenſandi. 2.295.2.2

Cauſa exigitur dum commutatiò non ſit in rem euidenter meliorem. 2.304.2.5

Cauſa obſtans ad voti diſpenſationem eſt quando votum leuiter, & ex animi facilitate emiſſum eſt, non præmiſſa prudenti, ac matura deliberatione. 2.305.1.4

Cauſa finali voti ceſſante ceſſat legis obligatio. 2.313.2.10

Cauſa rationabilis non ſufficit niſi ſit manifeſta ad petendum, charitatiuum ſubſidium. 2.379.1.7

Cauſæ iuſtæ, & rationabiles ad petendum charitatiuum ſubſidium quæ ſint oſtenditur. ibid.8

Cauſæ ſufficientes ad celebrandam ſecundam Miſſam quæ ſint oſtenditur. 2.403.1.5

Cauſæ ſanguinis in Eccleſiis, vel cœmeteriis agitari non debent. 2.440.1.12

Cauſa iuſta & rationabilis quæ ſit in hac materia arbitrio iudicis relinquitur. 2.473.1.6

Cauſæ natalium cognitio ſiue principaliter, ſiue incidenter ad ſolum pertinet iudicium Eccleſiaſticum. 2.583.1.2

Cauſa temporalis dependens à cauſa principali natalium non poteſt Eccleſiaſticus incidenter definire. 2.583.2.3

Cauſa requiritur in Principe legitimante. 1.588.2.11

Cauſæ dubiæ difficiles, & ambiguæ ad iudicium Sedis Apoſt. cui Rom. Pontifex præeſt, deferendæ ſunt. 2.591.1.38

Cauſæ, ex quibus Rom. Pontifex temporalia proximè per ſe adminiſtrat, etiam loca Romanæ Eccleſiæ ditioni ſubiecta. quæ remiſſiuè. 2.592.2.54

Cauſa matrimonialis iudicatur ſecundùm ius Canonicum. 2.619.2.4

Cauſa remota non imputatur ad homicidium. 3.103.1.4

Cauſæ meri Imperij an ſint delegabiles, remiſſiuè. 3.126.1.6

Cauſa iuſta litigandi poteſt excuſare à pœna expenſarum. 3.269 1.5

Cauſa iuſta litigandi quæ ſit, arbitrio iudicis relinquitur. ibid.6

Cauſa propriè dicitur ipſum ius deductum in iudicio. 3.335.2.3

Cauſæ matrimoniales, vide *Matrimonialis*.

Cauſa poſſeſſionis, vide *Poſſeſſio*.

Cautio idonea dicitur fideiuſſoria, ſeu pignoratitia, non autem iuratoria. 1.334.2.5

Cautio ſufficiens dicitur fideiuſſoria, vel pignoratitia. 1.397.2.31. & 1.460.1.4

Cautio ſufficiens dicitur ſi pignora, vel fideiuſſores dentur, 434.2.8

Cautio quanta ſufficiat arbitrio iudicis relinquitur. ibid.9

Cautio pignoratitia, vel fideiuſſoria deſideratur, vt coniux probabiliter timens alterius coniugis ſæuitiam teneatur cum illo cohabitare. 1.439.1.2

Cautio ſufficiens quæ ſit, remiſſiuè. 1 445.2 6

Cautio de reddendis alimentis, ſi in cauſa filius ſuccumbat, an ab eo ſit exigenda, remiſſiuè. 1.574.2.2

Cauere pro modico cogi quis non debet. 1.614.2.4

Cautio idonea, quæ ſit, remiſſiuè. ibid.5

Cautio idonea dicitur pignoratitia, vel fideiuſſoria. 3.175.1. 4

Cautio vſufructuaria à teſtatore non poteſt prohiberi. 3 175.2. 5

Niſi quis conſtituat vſumfructum inter viuos. ibid.6

Vel donec vſufructu retento. ibid.7

Cautione præſtita de demoliendo ſuis ſumptibus, ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, poterit opus perfici. 3.199.2.4

Cautio admittenda non eſt, quando nuncians vult incontinenti probare. 3 200.1,8

Cautio ſufficiens, quæ dicatur, remiſſiuè. 3.302.1.2

Cautio ſufficiens eſt ſi pignora, vel fideiuſſores dentur. 3.344.1. 4

Cedere propriè dicitur qui dimittit ius ad rem, quod habet in beneficio. 1.145.1.6

Cedendi licentiam petentes, ea obtenta compellendi ſunt ad cedendum. 1.153.2.1.2

Cedi non poteſt quicquid extinctum eſt. 1.127.1.5

Vide *Ceſſio*.

Celebrare ſine miniſtro eſt peccatum mortale. 2.3.2.3

Celebrare præſumentes diuina Officia in loco interdicto, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 3.176.1.32

Celebrare dicitur in contemptum Clauium, qui ſciens ſe excommunicatum celebrat. 3.183.2.8

Celebrare compellens Sacerdotes tempore interdicti præſumitur impuliſſe in contemptum. 3.197 1.3

τὸ *Celeriter*, refertur ad arbitrium iudicis. 2.266.1.6

Cenſualis fieri poteſt Prælatus, ſed non Eccleſia per tranſactionem factam ſine authoritate Epiſcopi. 1.304 1.1

Cenſura vna auferri poteſt alia remanente. 1.268 2.5

Cenſura vna ſemel ligatus, eſt adhuc ſubiectum capax alterius non tantùm diuerſæ rationis, ſed etiam eiuſdem. 1.371 1.7

Cenſuræ nonniſi præcedente citatione, ſeu canonica monitione ferri poſſunt. 1.386.1.2

Cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale aduersùs adeuntes monaſteria monialium, & cum illis alloquentes, comprehendit tam ſubditos, quàm non ſubditos. 2.5.2.4

Cenſuræ & pœnæ ſacrorum Canonum, quæ in Bulla Cœnæ Domini *can.*18. innouantur, an cenſeantur ob innouationem reuocatæ, ſicut excommunicationes Bullæ. 2.449.1.6

Cenſura lata in admittentem aliquod delictum an liget mandantem, aut conſulentem, remiſſiuè. 3.59.2.3

Cenſuram Bullæ in Cœna Domini clauſula 3. non incurrunt maritimi latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, nec illi, qui in ſolis fluminibus, aut titulo belli deprædantur. 3.125.1.4

Cenſuræ latæ contra formam, vel fraudem priuilegiorum in exemptos & priuilegiatos ipſo iure nullæ ſunt. 3 249 2.3

Cenſuras tot quot ſunt ſuperiores prohibentes actum, non incurrit contrafaciens, quando ſuperiores prohibentes ſub cenſura habent eandem poteſtatem, ſecus ſi diuerſam. 3 310.1. 3

Cenſuræ Eccleſiaſticæ appellatione comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum. 3.340.2.1.2

Cenſus impoſitus ſuper re emphyteutica irrequiſito domino facit incidere emphyteutam in commiſſum. 2.148 1.51

Cenſus à ſolutione etiamſi per mille annos ceſſatum ſit, nunquam intelligitur caducitas commiſſa. 2 152 1.101

Cenſus poſſeſſor tenetur pro præteritis redditibus non excuſſo principali venditore. 2 254 2.15

Cenſus creatur quando quis tradit rem ſuam alicui, & in eum transfert omne dominium directum, vel vtile cum onere, quod accipiens rem teneatur ſoluere certam annuam penſionem. 2.334.2.10

Cenſum non ſoluens etiam per mille annos non cadit à iure ſuo vel à re cenſuali. ibid.13

Cenſus nomen æquiuocum eſt, & varias habet ſignificationes, 2.373.1.3.4

Cenſus multipliciter diuiditur. 2.373.2.5

Cenſus publicus eſt onus ſecundum debitam ſubditorum, aut patrimonij commenſurationem à legitimo magiſtratu ex iuſta cauſa indictum. 2.373.1.6

Cenſus priuatus eſt certus annuus redditus in re immobili, quæ ad alterum abſoluiè ſpectat reſeruatus, vel aliàs legitimè conſignatus annuatim, vel aliter ſoluendus ex priuata partium diſpoſitione ſecundum rectam commenſurationem. ibid.7

Cenſus non debetur excepto ſeruitio Eccleſiaſtico, ex manſo Eccleſiæ & ex cæteris bonis iuxta Eccleſiam poſitis. 2.374.2.2

Cenſus ex ſolutione infertur ſubiecto. 2.375.2.4

Cenſus aliquando eſt ſignum perceptæ libertatis. 2.376.1.5

Cenſum petens debet rationem exprimere quare ſibi debeatur. 2.377.1.1

Cenſus, cuius cauſa ignoratur omnino eſt indebitus. ibid.2

Cenſus debetur illi, qui pro ſe emit, vel per ſemetipſum, vel mediante perſona ſui procuratoris. ibid.3

Cenſus fructuarius ſoluendus eſt tempore recollectionis fructuum. ibid.4

Cenſus pecuniarius nulla ſtante conſuetudine, vel conuentione ſoluendus eſt in fine anni. 2.377.2.6

Cenſus in forma ſolemni, & legitimè præſumitur conſtitutus ex eo quod dominus cenſus probat ſibi fuiſſe ſolutas annuas reſponſiones in præteritum. ibid.7

Cenſus, vel ſimile ſeruitium quomodo poſſit tempore acquiri, oſtenditur. ibid.8

Et quid in acquiſitione iurium perſonalium: 2.378.1.9

Cenſus, vel alterius ſeruitij obligatio, an acquiratur ex diuturna præſtatione. ibid.11

Cenſus nouus Eccleſiis imponi non debet, nec antiquus augeri. 2.379.2.3

Intellige in perpetuum, vt. ibid.2

Cenſus nouus vt Eccleſiæ imponi poſſit tria requiruntur. ibid.4

Cenſus quando fuerit impoſitus à Prælato, vel Capitulo alicuius monaſterij abſque debitis ſolemnitatibus, ſi Capitulum, & monaſterium per aliquod tempus huiuſmodi cenſum ſoluerit, non poterit poſtea de illius nullitate opponere. 2.380.1.6

Cenſum ſubditis ſuis non poteſt dominus augere. ibid.7

Cenſus conſtitutio ſuper rebus Eccleſiæ accedente ſuperioris conſenſu ſucceſſores obligat. 2.380.2.2

Cenſus impoſitio ſi fiat ex decreto executoris Apoſtolici in vim literarum Apoſtolicarum, ſi in euidentem expeditarum, omnia cenſebantur ſolemniter & legitimè geſta. ibid.3

Cenſus conſtitutio ſuper rebus Eccleſiæ legitima, & iuſta cenſetur ſi fiat pro illius vtilitate, veluti ſi imponatur pro extinguendo alio cenſu maioris reſponſionis. 2.381.2.2
Cenſus antiquus poteſt renouari. 2.382.1.2
Cenſus nouus ille dici poteſt de cuius impoſitionis initio non extat memoria,ſeu quòd nunquam fuit impoſitus. ibid.4
Cenſus ſoluendi ſunt ad antiquam monetam in qua inſtituti fuerint,niſi in alterius monetæ ſolutione præſcriptum. 2.387.2.1
Cenſus ſolutio, quando moneta eſt alterata intrinſecè debet fieri de moneta antiqua ſi extat,& creditoris interſit, niſi creditor receperit ſolutionem in vna ſpecie monetæ pro alia abſque contradictione. ibid.2
Cenſui res obligatæ propter hæreſim fiſco deferuntur, reſeruato tamen iure, quod in eis dominus cenſus habet. 3.72.2.10
Cenſus rectè conſtitui, & emi poteſt ad vitam ementis. 3.138.1.3
Cenſus quibus modis dicatur, & quas habeat ſignificationes, oſtenditur. 3.222.1.5
Certitudo ad probandam viri mortem ſufficit per teſtes,ſeu probabilitatem moralem. 2.482.2.7
Certus qui eſt, amplius certiorari non debet. 1.99.1.9
Ceſſatio à diuinis ſolùm ab Epiſcopo, non verò à Capitulo ſine ipſius auctoritate fieri poteſt. 1.275.2.13
Fieri poteſt à Capitulo Sede vacante, vel collegiis & monaſteriis habentibus iuriſdictionem fori exterioris, vel ſi ex conſuetudine, aut priuilegio hanc poſſeſſionem ceſſandi à diuinis ſpecialiter acquiſiuerunt. ibid.
Ceſſatio cauſæ impulſiuæ vitiat in omnibus reſcriptis. 1.447.2.2
Ceſſio actionis, ſeu litis facta clerico per laicum non valet tanquam ſimulatè concepta. 1.339.1.6
Ceſſio facta per laicum clerico præſumitur in dubio fraudulenta. ibid.7
Non procedit in Clerico ſimplici. ibid.
An ſubiiciatur pœnis. ibid.
Characterem recipit qui extra tempora conſtituta ad ſacros Ordines promouetur. 1.165.2.3
Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo. 1.157.6
Charitas præſumitur inter fratres. 1.570.1.7
Charitatiuum ſubſidium an & quando, & à quibus exigi poſſit, remiſſiuè. 1.278.2.12
Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.1.12
Chiromantia quæ, remiſſiuè. 3.157.2.9
Chriſmatis confectionem in die Cœnæ Domini, an impediat interdictum generale, remiſſiuè. 2.414.2.4
Chriſma,conſecratúmque oleum catechumenorum, & infirmorum quomodo aſſeruandum ſit oſtenditur. 2.413.1.2
Chriſma,& alia ſacra Olea abſque alio intereſſe, quamvis liberè oblato debent dari à Parochis. 3.22.1.1.7
Vide *Eucharistia*.
Chriſtiani noui,immo & ad fidem nouiter conuerſi,non ſunt vituperandi, ſed honorandi propter adeptam ſacri Baptiſmi dignitatem. 1.36.1.3
Chriſtianus contra Iudæum in teſtem admittitur. 2.517.1.1
Chriſtianus nouiter conuerſus poteſt eſſe teſtis in cauſis veterum Chriſtianorum. 2.517.2.4
Chriſtianum Iudæi ſeruum cuicunque permittitur redimere duodecim ſolidis. 3.53.1.1.2
Chriſtiani Sarracenis arma, & ligamina deferentes galeatum dum ad impugnandos Chriſtianos ea ſubminiſtrant, excommunicationi, aliiſque pœnis ſubiacent. 3.56.1.12
Chriſtianis non licet quicquam vendere paganis ad eum finem ſcilicet, vt extruantur,fulciantur,aut muniantur idolorum fana,&c. 3.57.1.5
Chriſtiani eſſe non debent in familiari ſeruitio Iudæorum. 3.57.2.1
Chriſtianæ fœminæ non licet nutricis filij Iudæi munus ſubire, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi. ibid.3
Chriſtiani apud Turcas captiui, & in eorum triremibus, catenis vincti contra Chriſtianos remigare coacti,an peccent mortaliter ſic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem, remiſſiuè. 3.59.2.4
Chriſtianus poteſt habere ſeruum Iudæum,ita tamen vt cum eo familiaritatem non ineat. 3.60.1.1
Chriſtianis licitum eſt cum Iudæis contrahere. 3.60.2.5
Chriſtianus ignoranter cognoſcens Iudæam excuſatur. 3.61.2.8
Chriſtianus vetus in honoribus aſſequendis præferendus eſt neophyto. 3.63.1.5
Chriſtianus Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in teſtamento non poteſt. 3.67.2.3
Chriſtianus non poteſt hæretico vel infideli donare inter viuos, ibid.4
Chriſtianorum vnctio,vide *Vnctio*.
Chriſtus dicitur Rex Pacificus. 1.41.2.5
Chriſtus conſtituitur ſub ſpeciebus per tranſſubſtantiationem panis in corpus, & vini in ſanguinem. 1.7.1.14
Chriſti actio noſtra eſt inſtructio. 1.85.2.3
Chriſtus deſcendit in ſtomachum ſumentis ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum quandiu manent naturaliter ſpecies illæ panis, & vini. 3.60.2.6
Chriſtus Dominus fuit verus Deus, & verus homo. 3.67.2.1.2
Chriſti fideles, vide *Fideles*.
Chronicis antiquis,quibus à Maioribus fides communiter adhibita eſt, creditur. 1.256,2.1.30
Cibi, & potus ſumptio cum excommunicato in eadem menſa prohibetur. 3.313.1.9
Τὰ Circa duodecimum, quomodo intelligenda. 2.500.2.5
Τὸ Circiter, modicum tempus ſignificat. 2.501.1.2
Circunſtantia peccati mortalis commiſſi in die feſto an ſit neceſſariò confitenda, oſtenditur. 1.402.1.4
Circunſtantia conſcientiæ etiam erroneæ ligat. 3.38.1.2
Circunſtantia in confeſſione neceſſariò explicanda quæ? oſtenditur. 3.178.2.2
Ciſtercienſes ſunt priuilegiati quòd non poſſunt conueniri per reſcriptum Papæ, niſi in eo fiat mentio de eorum ordine. 1.34.2.1
Ciſtercienſes, Templarij, & Hoſpitalarij non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus aut ſumptibus excolunt. 2.242.2.1.2
Et quid ſi poſt Concil. Lateranen. Ciſtercienſes acquiſierint. 2.243.2.3
Et an cæteris Religioſis hoc idem indultum ſit. ibid.4
Ciſtercienſes, & omnes Religioſi qui gaudent eiſdem priuilegiis de fructibus poſſeſſionum quas acquiſierunt poſt Côcil. generale,de quo hic, decimas ſoluere tenentur,ſi de illis poſſeſſionibus prius ſoluebantur decimæ. 2.261.1.2
Ciſtercienſis ſi ſine licentia ſui Abbatis ad aliud monaſterium tranſit,ad proprium monaſterium regredi cogitur. 2.265.2.1
Ciſtercienſes, qui declinarunt ab inſtituto, debent redire ad priſtinum,& qui illis adhæſerunt,eodem modo viuere tenentur. 2.323.2.1
Ciſtercienſes Monachi ex priuilegiis Summorum Pontificum, poſſunt habere caſtra, poſſeſſiones,&c. ibid.2
Ciſtercienſes Abbates, vide *Abbas*.
Ciſternam fodiens, & non cooperiens ſi bos ceciderit, tenetur dominus ciſternæ pretium bouis reddere. 3.264.2.2
Citandi ſunt amici abſentis debitoris antequam perueniatur ad ſecundum decretum. 1.229.2.4
Citandus ſi habet multa domicilia inſpiciendum eſt illud,quod frequentiùs habitare conſueuit. 1.286.2.4
Citandus non eſt, qui non patitur citationem ad ſe peruenire. 1.396.2.15
Citatio eius cuius principaliter intereſt,eſt neceſſaria,non autem illius qui in conſequentiam lædi poteſt. 1.15.2.7
Citatio non valet niſi decernatur auctoritate iudicis. 1.40.1.3
Citatio non requiritur in notoriis, quando notoriè conſtat abſenti nullam competere defenſionem. 1.104.2.5
Citatio nunquam præſumitur. 1.110.2.7
Citatio quæ fit ad congregandas Vniuerſitates, & Capitula Eccleſiarum aut Collegia, debet fieri per ſonum Campanæ. 1.111.2.2
Citatio non requiritur in notoriis. 1.186.1.4
Citatio ſufficit ad perpetuandam iuriſdictionem iudicis delegati. 1.278.1.3
Citatio denotat ſuperioritatem. 1.241.1.5
Citatio ad ſententiam ita eſt neceſſaria, vt omiſſio illius inducat nullitatem ipſo iure. 1.241.2.2
Citatio partis ſufficit vt res deſinat eſſe integra. 1.261.2.4
Citatio eſt neceſſaria in abſolutione danda. 1.267.2.6
Citatio eſt omnium actionum inſtituendarum principium, caput, baſis, & fundamentum iudicij. 1.289.2.3
Citatio vnica ad totam cauſam admittitur quando pars reſideat in longinquis partibus. 1.333.2.3
Citatio ad petitionem partis eſt facienda. 1.350.2.3
Citationem ad petitionem partis in dubio factam fuiſſe præſumptio ſtat. ibid.4 & 1.383.2.3
Citatio de mandato iudicis fieri debet. 1.385.2.3
Citationis commiſſio an & quando præſumatur nuntio facta remiſſiuè. ibid.4
Citatio illegitima ſuſtinetur ex comparatione partis. ibid.6
Citatio generalis non valet. 1.388.1.3
Citationis relatio non debet fieri à Nuntio ſua manu confecta, & non per alium. 1.402.2.3
Citationem non eſſe factam probatur ex inſpectione actorum, ibid.4
Citans aliquem, qui non ſit ſuæ iuriſdictionis, ille comparere non tenetur. ibid.6
Citatio in die in honorem Dei feriato exequi non poteſt, nec poteſt fieri, vt cadat in die Dominico. 1.408.2.2
Citatio inualida eſt facta die non feriata,ſi mandatum de citando fiat die feriata. 1.409.1.3
Citatio quæ defenſionem in ſe continet à Principe tolli non poteſt. 1.411.1.9

Citare-

Citare non oportet quos minus principaliter, & ſecundario negotium tangit. 1.421.2.2.12

Citari non oportet ad actum, qui præſens eſt illi, & contradicendi, atque ita ſe defendendi facultatem habet. 1.422.1.14

Citatione non præmiſſa poteſt procedi quando periculum eſt in mora, vel agitur de ferenda ſententia in vltima die compromiſſi, ſeu termini à partibus præfixi. ibid.15

Citatio neceſſaria eſt etiam in interlocutoriis ſententiis, & in cauſis ſummariis, extraiudicialibus, & cenſuris. ibid.18

Citatio ad domum non poteſt fieri ſi ſit principalis, vel eius procurator. 1.447.2.2

Citatio ad domum fieri poteſt vbi quis ſe abſentat, aut dolo latitat, vel ſubterfugit perſonalem monitionem. 1.448.1.3

Citatio in domicilio procuratoris eſt facienda eo non recepto, ſi iam comparuit. ibid.6

Citatio vnica ad totam cauſam admittitur quando pars reſidet in longinquis partibus. 1.450.2.4

Citari nemo poteſt à iudice extra ſuum territorium. ibid.5

Citatio in perſona vnius ex familia exequuta non valet, niſi ſit apprehenſus in domo. 1.454.2.6

Citatio peremptoria neceſſaria eſt ad hoc, vt actor in poſſeſſionem bonorum mittatur. 1.489.1.31

Citatio partis in repetitione teſtium eſt neceſſaria, non ita in declaratione. 1.535.1.11

Citationes plures in vna citatione fieri poſſunt. 1.547.2.5

Citatio requiritur partis, cuius intereſt, non tranſcribi exemplar. 1.561.1.3

Secus in exemplatione Principis auctoritate facta. ibid.

In exemplatione facta ex protocollo quando non pendet lis. ibid.

In exemplatione inſtrumenti facta per eundem qui illud rogauit. ibid.

In iuribus exemplatis per ſucceſſorem in officio, quæ etiam ſine citatione partis, & aliis ſolemnitatibus probant. ibid.

In exemplatione facta in præſentia partis aduerſæ. ibid.

Citatio partis an ſit neceſſaria in abſolutione à iuramento, oſtenditur. 1.573.2.4

Citatio non requiritur in notoriis. 1.592.2.6

Citatio in notoriis non requiritur. 1.655.1.3

Citatio non eſt neceſſaria cùm clarum eſt abſenti defenſionem non competere. 1.674.2.10

Citatio facta in Eccleſia eſt valida. 1.683.2.3

Citatio eſt neceſſaria in abſolutione danda, quia per eam poteſt lædi pars ad cuius inſtantiam lata fuit excommunicatio. 1.685.2.4

Citatio peremptoria iudicis cum communicatione quod ſi non comparuerit procedatur in cauſa, ſufficit ad omnia acta vſque ad diffinitiuam ſententiam. 1.697.1.3

Citationis, vel alterius actus cognitio probatur per ſigillum. 1.699.1.4

Citatio perſonalis ad ſententiam facta non releuat ſi remanſit circumducta per non comparitionem citantis. 1.716.2.15

Citatio perſonalis non requiritur vbi quis malitioſè latitat. 3.595.1.3

Citatio fieri debet ad petitionem actoris. 3.8.1.2

Citatio, ſeu præſentia partis requiritur in extractione inſtrumenti à notis notarij demortui. 5.229.1.3

Citatio in notoriis an requiratur, oſtenditur. 3.261.1.5

Citatus ad forum notoriè incompetentem an venire teneatur, oſtenditur. 1.35.2.13

Citatus ad vnam cauſam, an ſuper aliam eodem termino reſpondere ſit obnoxius, remiſſiuè. 1.66.1.7

Citatus venire tenetur ſi citatio tenet. 1.217.2.13

Citatus per nuntium publicum tenetur illi credere ſolo verbo. 1.240.1.10

Citatus à delegato non tenetur comparere niſi in certo tenore, & copia commiſſionis, vel delegationis citatione. 1.248.2.4.

Citatus legitimè tenetur coram iudice citante cauſam proſequi, non obſtante quòd per citationem mutauerit forum. 1.385.2.1

Citatus non tenetur comparere, etiamſi ipſe iudicis locus eſſet tutus, ſi tamen loca per quæ tranſeundum eſſet, tuta haud eſſent. 2.394.1.5

Niſi declinata recta via per aliquam tutò ad iudicij locum venire poſſet. ibid.

Citatus in cauſa ardua de longinquo vocatus pro publica vtilitate etiam ad locum iudicij, ita quòd infra terminum citationis deliberare, & alia ſibi neceſſaria ad comparendum explicare non potuit, in termino reſpondere non cogitur ſi reperiatur in loco iudicij ſed habebit nouas inducias. 1.403.2.1

Citatus ad totam cauſam certo termino ad comparendum aſſignato, tenetur comparere in termino, & dato impedimento in termino, debet comparere quàm citiùs poteſt poſt terminum, aliàs condemnabitur in expenſis à tempore citationis emiſſæ. 1.449.2.1

Citatus in prima dilatione, qui non comparuit, veniens poſtea in ſecunda, non auditur antequam damna & expenſas citanti perſoluat. 1.489.2.32

Citatus ad perhibendum teſtimonium, qui propter legitimum impedimentum non comparuit, & fuit excommunicatus, quoad Deum talis teſtis eſt excommunicatus, ſecus quoad Eccleſiam. 1.547.2.6

Citatus ad ſententiam ſi ex legitima cauſa iudici ignorata non comparuit, tenet ſententia eo abſente lata, ſed retractatur eo probante legitimam abſentiæ cauſam. Si verò impedimentum probatur, non plenè, non retractatur ſententia niſi priùs doceat de ipſius iniquitate. 1.653.1.1

Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere. 1.698.2.2

Ciuitas propriè loquendo dicitur, quæ muris, & ſuburbiis continetur. 1.4.2.39

Ciuitatis homines non comprehenduntur per clauſulam decreti impetrati contra homines diœceſis. 1.61.1.1.2

Ciuitatis appellatione in beneficialibus comprehenditur diœceſis. 1.61.2.6

Ciuitas vt obligetur ad obſeruantiam interdicti, ſufficit vt ipſum ſit promulgatum in primaria Eccleſia, vel ſi ſciatur vicinos & maximè Eccleſiam Metropolitanam illud ſeruare. 1.79.1.7

Ciuitas per modum mutui an vectigalia ſeu collectas imponere poſſit, remiſſiuè. 2.381.1.7

Ciuitas tota vel Prouincia plerunque ſubmittitur interdicto ob culpam vnius, qui illius dominus eſt. 2.474.2.4

Ciuitas dici non poteſt ea, quæ proprium Epiſcopum non habet. 3.204.1.3

Ciuitas aliquid committens contra ſuum Epiſcopum incidit in pœnam interdicti. 3.273.1.4

Vide *Reſpublica*.

Clam & ſecretò, ſiue latenter quod fit ſuſpectum eſt. 3.351.2.1

Clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita habetur pro expreſſa. 1.19.1.6

Clauſula, *appellatione remota*, quos effectus habeat, remiſſiuè. 1.20.1.2

Clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, in reſcripto Apoſt. ſubintelligitur, & ſi reſcriptum prohibet cauſæ cognitionem, eſt de falſitate ſuſpectum. 1.30.1.1

Clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, intelligitur in qualibet gratia, & in omnibus precibus, & in quolibet reſcripto etiam Regis. 1.30.28

Clauſula, *ex certa ſcientia*, æquiparatur clauſulæ, *de plenitudine poteſtatis*. 1.39.1.5

Clauſ. generalis, *Quidam alii, & res alia*, non comprehendit effrænatam multitudinem, nec perſonas, nec res maiores expreſſis, ſed pares, vel maiores. 1.42.1.1

Clauſula, *non obſtante*, nunquam tollit conſtitutionem iuratam. 1.46.2.5

Clauſula ſequens quandoque determinat præcedentia. ibid.7

Clauſula, *ſupplentes*, quam vim & effectum habeat, remiſſiuè. 1.119.1.3

Clauſula, *de plenitudine poteſtatis*, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. ibid.4

Clauſula, *appellatione remota*, intelligitur quoad litigantes, non quoad tertium. 1.235.2.6

Clauſula, quòd ſi ambo intereſſe non poſſint, vnus illam definiat, ſtante, non poteſt intereſſe non valens ſubdelegare. 1.250.1.3

Clauſula geminata enixam voluntatem magis oſtendit. 1.297.2.8

Clauſula *in ſolidum*, attribuit totum vnicuique. 1.316.2.4

Clauſulæ, *ſimpliciter, pure, ſine ſtrepitu* &c. quis ſit effectus oſtenditur. 1.355.2.5

Clauſulæ, *vocatis vocandis*, vis, & effectus, remiſſiuè. 1.366.1.2

Clauſula, *pleno iure*, quos effectus habeat, remiſſiuè. 1.382.1.2

Clauſula *appellatione remota*, vbi in primis literis eſt oppoſita, de ea debet fieri mentio in ſecundis. 1.556.2.26

Clauſula *appellatione remota*, non operatur vbi ſententia euidenter eſt iniqua. 1.653.1.2

Vel vbi conſtat de notorio grauamine. 1.653.2.3

Clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia & in medio præcedentibus & ſequentibus ſeruire poteſt. 1.694.1.3

Clauſula, *appellatione remota*, intelligitur ſolummodo de friuola, & non de legitima. 1.701.1.2

Clauſula, *appellatione remota*, quando non eſt appoſita præuia cauſæ cognitione, parum aut nihil operatur. 1.710.2.11.

Princeps qui ſolus poteſt reſcribere cum Clauſula, *appellatione remota*, vbi ad ita reſcribendum ex aliqua cauſa mouetur, ſumma peritia, & irrefragabilis integritas in ipſo iudice exigitur. 1.713.1.init.

Clauſula, *appellatione remota*, poſita in medio literarum reſpicit ſolùm præcedentia, non autem ſequentia, niſi fuerit in fine literarum, & hoc ſi negotia ſint ſeparata. 1.721.2.1

Clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia. ibid.2

Clauſula, *ex certa ſcientia*, quos effectus, & vim habeat, remiſſiuè. 1.739.1.7

Clauſula, *ex certa ſcientia*, æquiparatur clauſulæ, *de plenitudine poteſtatis*, & habet vim clauſulæ. *Motu proprio.* ibid.8

Clauſula, *ex certa ſcientia*, diſpenſat ſuper inhabilitate, citationem partis tollit, actum nullum & inualidum confirmat, & remouet omne iuris obſtaculum. ibid.10

Clauſula, *ex certa ſcientia*, non operatur in his, quæ in facto conſiſtunt. ibid.11

Nec quando in Principe poteſtas deficit. 1.739.2.12

Nec quando Princeps aliquid concedit ad inſtantiam partis. ibid.13

Reſeruntur alij caſus, in quibus ſimiliter nihil operatur. ibid. 14. & ſeqq.

Clauſula, *contradictores*, &c. ſolum habet locum contra contradicentes de facto, & non de iure. 2.57.1.3. & 2.322.1.4

Clauſula, quæ alioqui deberet ad multa referri, quando inſeritur alicui capitulo tanquam illius acceſſorium, non debet ad alia referri. 2.192.1.3

Clauſulas inſolitas apponens poteſt de falſo puniri. 2.338.2.5

Clauſula, *arbitrio tuæ voluntatis*, importat arbitrium boni viri. 3.196.1.3

Clericatus probari poteſt per indicia, & argumenta, & per famam, communem opinionem, & reputationem. 1.202.1.2

Clericatus deperditis ſcripturis probatur per teſtes. ibid.

Clericatus probatur per literas commendatitias proprij Epiſcopi mentionem facientes de Ordine. 1.203.1.3

Clericatus poſt delictum commiſſum an proficiat aſſumenti ad effectum exemptionis à iudice ſæculari, remiſſiuè. 1.386.1.7

Clericatus probatur per vnum teſtem quando tractatur de nemini præiudicium inferendo. 1.500.1.7

Clerici & Eccleſiæ non ligantur ſtatutis laicorum. 1.16.1.2

Clerici vtrùm pretio à ſtatutis laicorum taxato res à ſe venales expoſitas vendere teneantur, oſtenditur. 1.21.1.4

Clerici, (vt verior tenet opinio) ſunt de iure Diuino exempti à ciuilibus Principum legibus. 1.23.1.19

Clericus nemo in dubio præſumitur. 1.43.2.3

Clericus perſonis illuſtribus æquiparatur. ibid.13

Clericus vt dicatur Remen. diœceſis, an ſatis ſit ibi habere vel originem, vel beneficium, remiſſiuè. 1.60.2.3

Clericum vnius diœceſis in ſupplicatione beneficij ſe exprimens cum ex ea non eſſet oriundus, ſed domicilium, aut beneficium in ea tantum obtinet, non ex hoc facit gratiam ſubreptitiam. 1.65.1.10

Clericorum appellatione veniunt Canonici in iis quæ pertinent ad fauorem, & gratiam, ſecus verò in his, quæ ad odium, & pœnam ſpectant, & in materia ſtricta. 1.80.2.2

Clericus ad beneficium curatum cum dignitate niſi ſit in ſacris conſtitutus eligi non poteſt. 1.104.1.7

Clericus à laicis Eccleſiam nullo modo obtinere poteſt. 1.126.2.2

Clerici inconſulto Epiſcopo ſuas Eccleſias dimittere non poſſunt. 1.147.2.6

Clerici etiam Sacerdotes, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia, poſſunt ire quo velint, & tenentur Ordinarij eis dare commendatitias literas. ibid.7

Clericus Latinus ſi ordinetur ab Epiſcopo Græco, ritu Græco ſine licentia ſui ordinarij interdicitur ab executione ſuſcepti Ordinis, ſi cum licentia Ordinarij, quandiu talis mos ab Eccleſia toleratur, non eſt impediendus, ſed Ordinarius culpandus. 1.162.2.1

Clerici propter neceſſitatem & vtilitatem Eccleſiæ vbi habent beneficia compelluntur recipere Ordines illis non annexos. 1.171.1.1

Clericus in aliquo licet minori Ordine conſtitutus licet ſit tutor, curator, aut aliam adminiſtrationem habeat, altiores Ordinum gradus aſcendere poterit. 1.193.2.7

Clericus fieri non poteſt, qui ſemetipſum abſcidit ex indignatione. 1.196.1.6

Clericus in Sacris fornicans committit inceſtum, mulier verò ex ſua parte ſimplicem tantum fornicationem committit. 1.201.2.5

Clericus in Sacris ducens in vxorem vnicam, & virginem an fiat bigamus, & irregularitatem incurrat, oſtenditur. 1.202.1.3

Clerici peregrini Vltramarini, & valde remoti ordinationem ſuam probare debent per quinque Epiſcoporum ſigilla. 1.202.2.1

Clericus faciens fidem iuſtam de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum, & ad Sacramenta adminiſtranda. ibidem 2

Clericus peregrinus qui iurat ſe ordinatum, niſi aliter probet in illo Ordine non ſuſcipietur, nec ad ſuperiores promouebitur. 1.202.2.1

Clericus qui ſponte obedit, non eſt neceſſe vt ſcripto, vel iuramento ſpondeat obedientiam Epiſcopo. 1.286.2.5

Clerici tenentur ſuis Prælatis obedire, abſque eo tamen quod de præſtanda obedientia iurare, aut aliquam ſcripturam conficere compellantur. 1.292.1.5

Clericus qui facilius beneficio obtinendi cauſa promiſit ſe maiorem penſionem ſoluturum, quàm ferre beneficium queat, non eſt tutus in conſcientia. 1.301.2

Clericus dimiſſo habitu, & tonſura clericali in enormitatibus ſe immiſcens priuilegium Canonis amittit non autem priuilegium fori. 3 308.1.1.2

Clericus in quibus caſibus poſſit eſſe Aduocatus, & qualiter vt ingratus poſſit priuari beneficio, oſtenditur. 1.311.1.1

Clericus poteſt aduocare pro perſonis coniunctis in caſu neceſſitatis. ibid.2

Clericus poteſt domi iuris allegationes conficere, & conſilium etiam in ſcriptis parentibus dare. 1.311.2.6

Clericus non poteſt eſſe aduocatus contra Eccleſiam, in qua habet beneficium. ibid.8

Clericus pro alio ſine mandato non admittitur. 1.312.2.7

Clericus ſæcularis admittitur ad retractum. 1.338.1.2

Clericus cauſa mutandi iudicium non debet recipere ceſſionem à laico. 1.339.1.3

Clericus ratione fori potentior dicitur, eo caſu, quo iuriſdictionis priuilegio laicum coërcere poteſt. 1.339.1.3

Clericus tenetur dotare ſororem etiam de redditibus beneficij in ſubſidium. 1.342.2.2

Clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparendum, & ſe expurgandum, & intra illum non poteſt deponi. 1.351.1.11

Clericus nec cum licentia Epiſcopi ſe iudici ſæculari ſubiicere poteſt. 1.351.2.4

Clericum conuictum vel confeſſum de crimine coram iudice ſeculari ex eo non punit Epiſcopus, ſed coram ſe conuictum, vel confeſſum punit pœna debita, niſi cum illo diſpenſet, quod poteſt in adulterio, & minoribus. 1.352.1.1

Clericus habens feudum à Principe ſæculari, conueniendus, & reconueniendus eſt coram eo, aut eius iudice temporali. 1.354.1.2

Non modo quando de proprietate, ſed etiam quando de ſola poſſeſſione feudi ageretur. 1.354.2.3

Limita ſi negetur feudum ad dominum pertinere, vel ſi agatur non de feudo, neque de eius natura, vel ſi quæſtio verteretur inter vaſſallum, & alium non vaſſallum. 1.355.1.4

Si agatur non de feudo, neque de natura feudi, tunc adeundus erit iudex Eccleſiaſticus ipſius Clerici. ibid.

Limita etiam vbi agitur contra Clericum vaſſallum ad admiſſionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine. ibid.

Clericus de omni crimine debet coram eccleſiaſtico iudice conueniri, nec valet contraria conſuetudo. 1.358.1.1

Clericus depoſitus incorrigibilis excommunicandus eſt, & ſucceſſiuè anathematizandus, & ſi ſic non reſipuerit, per iudicem ſecularem comprimendus eſt. 1.359.1.1

Clericus deponitur pro furto. ibid.3

Clericus in flagranti delicto repertus poteſt capi, & incarcerari à iudice ſæculari abſque metu excommunicationis. 1.360.1.12

Clericus nullus peregrinus ſine commendatitiis ſui Ordinarij literis ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda eſt admittendus. 1.364.2.2

Clerici ad ſæculare forum à laicis trahi non debent etiam data ipſorum Prælatorum negligentia. 1.365.1.2

Clericus agens in iudiciis poſſeſſoriis, ſummariis non poteſt reconueniri pro cauſa ſummaria. 1.367.1.9

Clericus coram ſuo Epiſcopo conueniri debet. 1.369.2.1

Clericus non poteſt ſuum proprium Epiſcopum deſerere, nec alienum ex vi formalis adire. 1.370.1.2

Clericus etiam de licentia Epiſcopi non poteſt conſentire in laicum. 1.371.1.4

Clericus etiam primæ tonſuræ tam in ciuilibus quàm in criminalibus fori priuilegio gaudet, & à ſæculari poteſtate eſt exemptus. ibid.

Clericus poteſt reconueniri coram iudice laico. ibid.8

Clericus poteſt laicos, qui ſibi iniuriam fecerunt, accuſare coram eccleſiaſtico, vel ſæculari iudice. 1.374.2.5

Clericorum cauſæ in loco temporalis iuriſdictionis Eccleſiæ ſecundùm ius Canonicum terminandæ ſunt. 2.375.1.1

Clericus non poteſt ſibi conſtituere iudicem laicum, etiamſi proprium iuramentum, & aduerſarij conſenſus accedat. 1.378.1.1

Clericus nec inuitè, nec voluntariè poteſt priuilegio fori renunciare. ibid.2

Amplia, vt nec etiam cum iuramento poſſint Eccleſiaſtici tali priuilegio renuntiare. 1.378.2.init.

Amplia etiam in Clerico primæ tonſuræ, quæ etiam non poteſt priuilegio fori renuntiare. ibid.

Clericus quare non poſſit priuilegio fori renuntiare, expenditur. 1.378.2.4

Index Rerum, & Verborum,

Clericus trahens clericum ad forum iudicis ſæcularis perdit cauſam. 1.379.1.6
Clerici ſuper exceſſibus coram ſuo Epiſcopo conueniri debent, non coram his quibus ſeruiunt, niſi conſuetudo, vel priuilegium aliud inducat. 1.379.2.1
Clericum trahens coram iudice laico non perdit cauſam ipſo iure, ſed per ſententiam. ibid.10
Clericum trahens coram iudice laico, non poteſt amplius pœnitere ad hoc vt euitet pœnam iam incurſam. 1.379.2.13
Clerici vti poſſunt, non tamen tenentur, ſtatuto vel conſuetudine laicorum generali mere fauorabili. 1.382.2.6
Clericus non poteſt prorogare iuriſdictionem iudicis ſæcularis, etiamſi conſenſus accedat Epiſcopi. ibid.
Clericus abſque voluntate Epiſcopi diœceſani non poteſt conſentire in alterius iudicis eccleſiaſtici iuriſdictionem. 1.384.2.7
Rationes aſſignantur. ibid.8.9
Clericus prorogans iuriſdictionem iudicis non ſui præſente Epiſcopo & non contradicente, videtur Epiſcopus conſentire. 1.385.2.14
Clericus quilibet poteſt in Curia Romana conueniri, licèt aliàs ſpecifice forum ibi non ſortiatur, habet tamen ex cauſa ius reuocandi domum. 1.386.1.1
Clericus agens coram laico reconuentione obſtringitur vſque ad finem etiãſi poſtea à conuẽtione velit deſiſtere. 1.390.2.11
Clericus conueniens laicum coram iudice ſæculari in quibus caſibus non poſſit coram eo reconueniri, oſtenditur. 1.391.1.15
Clericus poteſt recuſare Prælatum conſanguineum ſuæ partis, etiamſi cauſa verſetur ſuper bonis ſuæ Eccleſiæ. 1.394.1.2
Clericus in cauſa Eccleſiæ ſuæ iuramentum calumniæ poteſt alteri committere, & per ſe iurare non cogitur nec debet, ſine ſuperioris licentia. 1.398.1.1
Clerici non poſſunt iurare de calumnia coram iudice ſæculari ſine Epiſcopi, ſeu Superioris licentia. 1.398.2.4
Clericus vt iuſtè poſſit teſtimonium ſuum proferre, regulariter neceſſaria eſt ſui Prælati facultas, ſecus tempore peſtis. ibid.5
Clerici ſi abſque licentia ſuorum Prælatorum, coram non ſuo iudice iurent non exinde vitiaretur proceſſus, ſeu iudicium redderetur nullum prout in Monachis, & Regularibus. 1.399.1.8
Clericus quare petere debeat licentiam à ſuo Epiſcopo ad iurandum de calumnia coram iudice non ſuo, oſtenditur. ibid.9
Clerici etiam in eorum cauſis iurant de calumnia, contraria conſuetudine non obſtante. 1.400.2.1
Clerici in Sacris conſtituti ex obſeruantia indubitata non iurant tactis Scripturis, ſed tacto pectore. 1.401.1.3
Clericus, qui beneficia renuntiauit, ſequuta ſpoliatione non poteſt experiri, vt ante omnia reſtituatur. 1.431.1.3
Clericus quando conuenitur ex maleficio, vel quaſi, non habetur ratio ne egeat. 1.442.1.4
Clericus licet veniat priuandus beneficio propter delictum ante realem ſententiam priuationis poterit beneficium reintegrari. 1.451.1.6
Clericus ſi præſumit accipere procurationes, aut iuriſdictiones ſæcularium, vt iuſtitiarius fiat illorum, eſt deponendus ab eccleſiaſtico monaſterio, & ſi fuerit Religioſus, debet ſtrictius puniri. 1.456.1.1
Clerici tenentur ex vi ſolius rationis ſeruare ius Regiũ. 1.490.2.3
Clericus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſuæ Eccleſiæ. 1.505.2.3
Clerici non ſunt à ferendo teſtimonio in cauſa Eccleſiæ ſuæ ſine rationabilli cauſa repellendi. 1.511.1.1
Clerici poſſunt ferre teſtimonium in cauſa ſuæ Eccleſiæ quando commodum non tangit ſingulos, ſed vniuerſitatem. ibid.2
Clericus ſeu monachus poteſt compelli ad teſtificandum contra Eccleſiam, vel monaſterium. ibid.4
Clericorum teſtimonium laicis præualet. 1.526.2.3
Clericus Epiſcopo ſuo obedientiæ iuramentum præſtare non tenetur niſi ratione adminiſtrationis ſibi cõmiſſæ 1.577.2.1.2
& ratio datur. ibid.4
Clerici dicuntur magis peccare quàm laici. 1.584.2.2
Clerici qui non habent temporalia à laicis non debent eis fidelitatem iurare. 1.600.1.1
Clerici à Rege temporalia habentes cogi poſſunt ei iuramentum fidelitatis præſtare. ibid.4
Clericus intrans ſeruare ſtatuta ſuæ Eccleſiæ, non tenetur ex vi iuramenti ad nouiter edita. 1.601.2.2
Clericus interueniente iuſta cauſa ex magno, ſeu graui crimine reſultante poteſt deponi. 1.647.1.2
Clericus ſubditus non poteſt à correctione appellare, quam facit contra eum eius ſuperior. 1.671.1.4
Clericus irregularis non eſt cenſendus, qui poſt appellationem etiam illegitimam ab excommunicationis ſententia contra ſe lata exiſtimans validam eſſe ſuam appellationem, ante abſolutionem obtentam celebrauit, etiamſi poſtea pronuntiatum fuerit eam appellationem firmitatem non habuiſſe. 1.682.1.3
Clerici poſſunt habere ius vendendi carnes. 1.720.2.2
Clerici arma portantes & vſurarij excõmunicari debent. 2.2.1.1
Clerici deferre arma non poſſunt. 2.2.2.3
Clerici arma portantes non poſſunt illis ſpoliari per iudices ſæculares. ibid.6
Clericus itinerans poteſt arma portare pro ſua defenſione. 2.3.1.9
Clericus, qui comam nutrit, excommunicandus eſt. 2.3.2.2
Clericis prohibuit comam nutrire ſub anathematis pœna Anacletus Papa omnium primus. 2.4.1.2
Clerici comam nutrientes peccant mortaliter, & abſolutio ſacramentalis illis denegari poteſt. 2.4.1.3
Intellige vt ibi.
Clerici peregrini vti poſſunt veſtibus breuioribus, & comam amplius ſolito laxare. ibid.4
Clericus neque comam nutriat, nec barbam. 2.4.2.1
Clericus, qui non eſt in ſacris nec eſt profeſſus religionem, ſi accipiat vxorem, illam non dimittat, ſed coronam ferat. ibid.
Clericus in ſacris Ordinibus non exiens poteſt contrahere matrimonium. 2.4.2.2
Clericus debet tonſuram deferre, & ſi non vult, poteſt inuitus à ſuo ſuperiore tonderi. 2.5.1.1
Clerici comam & barbam nutrientes etiam inuiti tondendi ſunt. ibid.2
Nec intereſſe comœdiis. 2.9.1. init.
Clerici non poſſunt perſonatorum habitum ſuſcipere, vel larius ſe gerere. 2.9.1.3
Clerici debent continere, & caſtè viuere. 2.9.2.1
Clerici templum, & vas Domini, ac Sacrarium Spiritus ſancti, eſſe debent. 2.10.1.2
Clericus in infirmitate conſtitutus, etiamſi ex ea decedat poteſt donare inter viuos acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, in piam tamen cauſam, dummodo talis, donatio moderatè fiat cum traditione. ibid.6
Clericus à crapula, & ebrietate non ſe abſtinens, ab officio, & beneficio eſt ſuſpendendus. 2.10.2.1.2
Clerici debent abſtinere à negotiis, perſonis, locis, ludis, veſtibus inhoneſtis, & ornatu minus honeſto, & habitu honeſto vti. 2.11.1.1
Clerici mimis, iaculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent. 2.11.1.2
Clerici in ſacris conſtituti an peccent mort. ſi comœdiis interſint, oſtenditur. ibid.3
Clericis quoad pœnam inhabilitatis pro obtinendo beneficio nulla requiritur monitio, bene tamen quoad priuationem beneficiorum obtentorum. 2.12.2.15
Clericus, qui tertiò monitus à negotiationibus ſæcularibus non abſtinet, interim perdit quoad bona priuilegium clericale. 2.13.1.1
Clericus negotiator & artifex, qui poſt trinam monitionem ſui Epiſcopi deliquerit in negotiatione, & artificio, quod exercet, poteſt conueniri coram iudice laico, & ab eo puniri in rebus negotiationis, ſed non ad pœnam corporalem. ibid.1
Clerici debent abſtinere à negotiationibus ſæcularibus. ibid.2
Clericus negotiator, vt amittat priuilegia, trina monitio præcedere debet. ibid.4
Poſt trinam monitionem immunitatis priuilegium perit, electio in ſuis duntaxat bonis, an autem in bonis Eccleſiæ. 2.13.2. init.
Clerici qui negotiationi inſeruiunt, poſſunt omiſſum priuilegium recuperare. ibid.
Clerici qui habent qualem qualem ſuſpicionem, à mulierum conuerſatione omnino abſtinere debent. 2.14.1.4
Clericus frater tenetur ex redditibus beneficij ſororem inopem alere, & dotare. ibid.5
Clericus in ſacris, qui à ſuſpectarum mulierum colloquio, vel earum conſortio monitus non deſiſtit excommunicatur. 2.14.2.1
Clericorum appellatione ſuperiores, & maiores intelliguntur. ib.5
Clerici non ſunt cogendi abiurare concubinas. 2.15.1.1
Clerici moniti ſi concubinas non dimittunt, ſuſpenduntur à beneficiis, & ſi ſe non corrigunt, deponuntur. 2.16.1.1. & 2.17.2.1
Clericus an poſſit beneficiis priuari pro fornicatione data incorrigibilitate. ibid.2
Clericus peccat mortaliter ſi cohabitet mulieri de qua eſſe poſſit rationabilis ſuſpicio. 2.19.1.2
Clericus concubinarius in officiis vitandus non eſt niſi ſit notorius. 2.19.2.1.2
Clericos concubinarios an & quando vitare teneamur, oſtenditur. ibid.3
Clericus in Sacris conſtitutus aut religionem profeſſus approbatam per ſententiam priuatur beneficiis. 2.21.2.7
Clericus ipſo iure beneficiis priuatur contrahendo matrimonium nullum ex defectu ſolemnitatis. 2.22.1.9
Clericus in minoribus coniugatus non poteſt habere beneficia. 2.22.2.2
Clerici in minoribus bene poſſunt ducere vxores. ibid.12
Clericus in minoribus beneficiatus ſi contrahat matrimonium, priuatur beneficio, & quod dedit Eccleſiæ ibi reſtituitur. 2.23.1.1

Clericus

Clericus ingreſſus monaſterium per annum quo durat tempus eius tacitæ profeſſionis licitè retinet beneficium. ibid.2
Clericus coniugatus non beneficiatus non cogitur deferre Tonſuram. 2.25.1.1
Clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa. ibid.5
Clerici coniugati in rebus ſuis non gaudent priuilegio clericali. 2.25.2.1
Clerici coniugati quando hodie fori priuilegio gaudeant, oſtenditur. ibid.2
Clerici coniugati non gaudent immunitate à tributis. ibid.3
Clericus in minoribus militans non eſt cogendus deferre Tonſuram, vel habitum clericalem. 2.26.1.1
Clericus dicitur recedere à ſtatu Ordinis, & ad ſæculum reuerti, ſi in minoribus conſtitutus efficiatur miles. ibid.2
Clericus in minoribus ſtatim ac declaratur miles, videtur ipſo facto beneficio renuntiare, quamvis depoſito cingulo militari iterum veſtes clericales reaſſumat. ibid.3
Clerici dicuntur à κλῆρος, quod eſt ſors Græcè, Latinè verò reditus. 2.26.2.3
Clericorum appellatione veniunt monachi in materia fauorabili & indifferenti, ſecus in ſtricta & odioſa. ibid.4
Clerici & monachi in quo conueniant vel differant. 2.27.1. init.
Clericorum appellatione veniunt Prælati, & in dignitate conſtituti in fauorabilibus, ſecus in odioſis. 2.27.2.5
Clericorum appellatione veniunt, quicunque etiam in minoribus conſtituti, niſi ex ſubiecta materia Sacerdos comprehendatur. ibid.7
Clericus alterius diœceſis non debet recipi ſine literis commendatitiis proprij Epiſcopi. 2.32.2.1
Clericus abſens quando ſcitur vbi eſt, ſi poteſt commodè requiri, perſonaliter citari debet, quamvis ſit extra prouinciam. 2.34.1.3.
Clerici Eccleſias, vel præbendas ſibi commiſſas ſine iuſta cauſa deſerentes poſtquam congruo tempore fuerint expectati, niſi redierint ad illas, poſſunt eis iuſtè priuari, dummodo non ſint iuſto impedimento detenti. 2.34.2.1
Clericus ſi neſcitur vbi ſit, tribus publicis edictis citabitur in Eccleſia ſua, & ſi infra ſex menſes non reuertatur, priuabitur Eccleſia. 2.35.5.1
Clericus in Eccleſia ſua reſidentiam facere præſumendus eſt. ibid.2
Clericus non reſidens ſi monitus non redeat, nec iuſtam excuſationem alleget, priuatur beneficio. 2.39.2.1
Clericus non reſidens ante omnia monendus eſt perſonaliter ad reſidentiam vt verè conſtet de delicto, & pareat nullam ei competere excuſationem. ibid.2
Clericus ſi efficiatur miles, beneficio ſuo renuntiare videtur. ib.3
Clericorum appellatione in maioribus, & minoribus Ordinibus conſtituti continentur. 2.42.1.3
Clericus poteſt redditus beneficij conſumere in ſuis alimentis, & fructibus patrimonij reſeruare. 2.43.1.6
Clericus habens duas Eccleſias in diuerſis Epiſcopatibus, ab vnoquoq; illarum Antiſtite ad Ordines promoueri poteſt. 2.44.1.4
Clericus debet eſſe hoſpitalis. 2.50.1.2
Clerici duo, vel tres ſi fuerint conſtituti perpetuo ad curam, nullus dicitur habere curatum. 2.51.2.2
Clerici vnde dicti. 2.52.1.1
Clericus abſens per alium, vel alius magis pro ipſo poteſt inueſtiri beneficio Eccleſiaſtico. 2.58.2.1
Clerici ignobiles, & non eminentis ſcientiæ, propter hoc non debent à præbendis repelli, etiam in Eccleſia, quæ tales admittere non conſueuit. 2.70.2.1
Clericus infirmus integrè percipit fructus beneficij ſui. 2.72.2.1
Clericus nullus propter morbum, quo laborat, non eſt priuandus beneficio, ſed ſolum ei dandus eſt coadiutor. 2.75.1.4
Clericus ſi decedat habens bona patrimonialia ſine hærede ex teſtamento, vel ab inteſtato, non ſuccedit Fiſcus Papæ ſed eius Epiſcopus pro ſua Camera. 2.85.1.14
Clericus poteſt cogi ad oſtendendũ titulum beneficij. 2.104.1.5
Clericus de acquiſitis ex redditibus Eccleſiæ teſtari poteſt, ſi iam tantundem de ſuo Eccleſiæ contulerit. 2.106.2.3
Clerici ſæculares ad Regularia beneficia ſunt inhabiles. 2.113.1.3
Clericus an poſſit torqueri, oſtenditur. 2.121.2.7
Clerici beneficiati ad eleemoſynas arctius tenentur quàm laici. 2.123.2.5
Clericus vendens falſa menſura punitur à iudice Eccleſiaſtico. 2.124.1.3
Clerici vſurario comparantur. 2.165.2.4
Clericus fideiuſſionibus inſeruiens, adiiciendus eſt. 2.176.2.1.2
Clericus compellitur ſeruare fideiuſſorem indemnem per aſſignationem redditaum ſuorum. 2.177.1.5
Clericus ſi de facto fideiubeat, fideiuſſio eſt valida, & remanet obligatus. 2.179.1.2
Clericus ſi nihil habeat, ſucceſſor in beneficio tenetur ad funeris expenſas, quæ tendunt ad remedium ſalutis animæ defuncti. 2.184.2.4
Clericus non habens vnde ſoluat debita in totum, vel pro parte, non eſt excommunicandus, nec moleſtandus, ſed debet dare cautionem de ſoluendo cum venerit ad pinguiorem fortunam. 2.186.2.2
Clericus petens priuilegium huius text. qualiter paupertatem probare debeat, oſtenditur. ibid.3
Clericus ſemel ad beneficium huius cap. admiſſus non prohibetur iterum admitti. 2.187.1.4
Clericus debitor alicuius, qui eſſet pauperior ipſo, non gaudet beneficio huius cap. ibid.7
Clericus in minoribus non gaudet beneficio huius cap. ibid.8
Clericus coniugatus non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.9
Clericus ſuſcipiens clericum poſtquam, fuit condemnatus ad ſolutionem debiti, non poteſt lætari de beneficio huius cap. 2.187.2.14
Clericus conuentus ex debito dependente ex delicto non gaudet beneficio huius cap. ibid.15
Clericus tribus ſententiis condemnatus ſoluere creditori, an gaudeat beneficio huius cap. ibid.16
Clericus dolo verſatus cum creditore non gaudet beneficio huius cap. 2.188.1.17
Clericus hæres non confecto inuentario minimè gaudet priuilegio huius cap. ibid.19
Clericus conuentus actione reali non gaudet priuilegio huius cap. ibid.20
Clericus qui in ludo, vel luxurioſè viuendo bona ſua conſumpſit, non gaudet priuilegio huius cap. ibid.21
Clericus licet non poſſit carcerari pro cauſa ciuili, poteſt tamen compelli ad præſtandam iuratoriam cautionem de ſoluendo cum ad pinguiorem fortunam venerit. 2.188.2.25
Clericus prædefunctus debet ſepeliri expenſis ſuæ Eccleſiæ. 2.193.2.4
Clericus, qui ex induſtria ſuæ perſonæ rem Eccleſiæ meliorem fecit, non poteſt repetere. 2.198.2.3
Clericus ſi de bonis Eccleſiæ capellam, ſeu Eccleſiam ædificet, non acquirit ſibi iuſpatronatus, ſed Eccleſiæ. ibid.
Clericus poteſt inſtituere eius hæredem nurum nubentem filio ſpurio. 2.101.1.3
Clerici teſtari non poſſunt de bonis per Eccleſiam acquiſitis. 2.108.2.12
Limita ſi ea bona acquiſierint parcè viuendo, & ſuæ ſuſtentationi ſubtrahendo. ibid.3
Clerici libere teſtari poſſunt de quotidianis diſtributionibus iure quæſitis. ibid.4
Clerici Epiſcopis inferiores ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poſſunt teſtari de acquiſitis ex beneficio, & illis ab inteſtato ſuccedi poteſt. 2.109.1.7
Clerici quamvis de mobilibus per Eccleſiam acquiſitis teſtari non poſſint, tamen viuentes, vel etiam in ægritudine conſtituti moderatas eleemoſynas facere valent. 2.109.2.1
Clerici veri ſunt domini redditaum ſuorum beneficiorum. ibid.
Clerici de bonis propriis, vel acquiſitis intuitu perſonæ teſtari poſſunt, de acquiſitis intuitu Eccleſiæ non. 2.110.2.1
Cleric. de patrimonio ſuo poteſt condere teſtamentũ. 2.110.2.2
Clericus teſtari poteſt de propriis, in acquiſitis verò per Eccleſiam, etiamſi ſint mobilia, ſuccedit Eccleſia, vel ſucceſſor, poteſt tamen aliqua ſeruitoribus, vel pauperibus elargiri, ſi autem defunctus habet plures Eccleſias, vel beneficia, fiet æquè diuiſio inter illa. 2.214.1.1
Clericus teſtari non poteſt de fructibus beneficij, vel de bonis occaſione dictorum fructuum acquiſitis. ibid.2
Clericus ſi quæ habeat beneficia in duabus Eccleſiis fructus ab eo relicti inter eas per congruam, & proportionatam æſtimationem diuidi debent. 2.134.2.10
Clericus, Presbyter, Epiſcopus poteſt donare bona hæreditaria vel acquiſita intuitu perſonæ dum viuit cui voluerit, ſed ſi moriatur inteſtatus, ſuccedit Eccleſia cui ſeruit. 2.221.2.1
Si decedat inteſtatus, bona ſua aduentitia & patrimonialia ſpectant ad conſanguineos proximiores. 2.222.1.2
Clericus, qui mutat omnino domicilium, non ſubeſt amplius Epiſcopo originis. ſed domicilij. 2.236.1.2
Clerici clericis dare decimas non debent. 2.238.1.1.2
Clerici, qui ab aliis clericis ſpiritualia recipiunt, perſonales decimas ſoluere tenentur. 2.238.1.1.2
Clerici de dote Eccleſiæ an debeant dare decimas, oſtenditur. 2.239.1.4
Clerici conſuetudine poſſunt eximi à ſolutione omnium decimarum. 2.260.2.6
Clericus ſæcularis vtens habitu, & nomine monachali, cogitur vt fiat monachus, vel vt ab hoc deſiſtat. 2.263.2.1
Clerici religionis habitum ex voto ſuſcipientes, & ante profeſſionem ad priorem vitæ ſtatum reuertentes, an ſint cogendi ad minorem religionem tranſire, ſi arctiorem profiteri noluerint, oſtenditur. 2.267.2.4
Clericus habens qualecunque beneficium reſidentiã exigens ſine

ſui Epiſcopi facultate ad longam peregrinationem voto ſe obſtringere nequit. 2.313.1.8

Clerici poſſunt intereſſe bello iuſto, vt dent conſilium. 2.315.2.7

Clerici non poſſunt eſſe in bello, & pugnare; qualiter autem intereſſe poſſint abſque irregularitatis incurſu, remiſſiuè. ibidem 11

Clerici qualiter in bello iuſto abſque irregularitatis incurſu intereſſe poſſint, remiſſiuè. 2.326.1.12

Clerici ſæculares tenentur intereſſe diuinis officiis Cathedralium Regularium, & Monachis eiuſdem ſe conformare. 2.330.2.10

Clericus poteſt ordinari ad titulum alterius Eccleſiæ in qua aliquis patronus eſt. 2.371.2.3

Clerici, qui per colluſionem conſtituunt Eccleſiam cenſualem illa priuari debent. 2.381.2.1

Clericus pauper non debet grauari in exhibenda procuratione. 2.384.2.8. & 3.389.2.3

Clerici adſtricti ad horas canonicas recitandas iuxta Breuiarium Romanum non poſſunt alio vti. 2.400.2.10

Clericus negotiis implicatus ſtatim manè omne penſum horarium vſque ad veſperam ſoluere poteſt. ibid.11

Clerici, quibus non ſuppetit ex Sacerdotio, poſſunt honeſto artificiolo victum quærere. 2.401.1.15

Clericus maioribus Ordinibus initiatus quamvis degradatus tenetur ad recitandas horas Canonicas, ſecus in clericis in minoribus. 2.408.2.2

Clericus, qui non diligenter cuſtodierit Euchariſtiæ Sacramentum, ab officio tribus menſibus ſuſpenditur, ſi verò inde aliquid nefarium aduenerit, iudicis pœna arbitraria punitur. 2.423.2.5

Clericorum & laicorum ornamenta propria, & ſupellectilia in Eccleſiis poni non debent niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina. 2.424.1.2

Clerici debent incedere ornati veſtibus, non tamen ad iactantiam. ibid.6

Clerici, & ipſorum domus non tenentur ad hoſpitandum Legatos Principis, ſiue alicuius Domini, aut Comitis, vel Duces militum, aut ipſos milites. 2.437.1.4

Clerici ratione imminentis belli tenentur contribuere, quando ſcilicet immineat neceſſitas, & burſa Principis ſit exhauſta, & laicorum facultates non ſuppetant, & agatur de defenſione neceſſaria patriæ. ibid.2.3

Clerici tenentur contribuere pro communi damno, ſeu periculo euitando. ibid.4

Declara vt ibid.7

Clerici ex cauſa publicæ vtilitatis, neceſſitatiſve ineuitabilis, & incogitatæ poſſunt compelli ad contribuendum cum laicis onera pro tali neceſſitate, vtilitate, ac pietate. ibid.5

Clerici ſi in cauſa vrgentis neceſſitatis conſenſum præſtare noluit ad collectam, & tributum laicis ſoluendum, ſufficit vt Epiſcopus compellat. 2.439.1.8

Clerici an & quando teneantur ad gabellam, ſeu vectigal, quod imponitur ob ædificationem, ſeu refectionem viarum, & pontium. ibid 9

Clericus an poſſit à miniſtris Eccleſiæ extrahi à loco ſacro in illis caſibus in quibus laicus extrahi non poteſt, pro affirmatiua. 2.441.2.14.15

Pro negatiua referuntur plures Doctores. 2.442.1.16.17. cum ſeqq.

Illius fundamenta in medium proferuntur. ibid.

Reſpondetur in contrarium pro prima affirmatiua adductis. 2.444.2.25 27.28.29.30. & 31

Clerici non debent neceſſitatibus, ſeu vtilitatibus ciuitatum, aut aliorum locorum, etiam vbi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubuenire, niſi priùs Rom. Pont. conſulatur. 2.448.1.1

Sententiæ, & conſtitutiones editæ à laicis collectantibus Eccleſiam ſunt ipſo iure irritæ, nec vllo tempore conualeſcunt. ibid.

Rectores excommunicati ob grauamina præmiſſa remanent excommunicati etiam poſt depoſitum officium. ibid.

Clerici etiam in minoribus, dummodo incedant in habitu, & tonſura, & inſeruiant in Diuinis, immunes ſunt à tributis, & collectis. 2.449.1.7

Clerici & monachi à quibus negotiis ſæcularibus abſtinere teneantur, oſtenditur. 2.453.2.1

Clerici ſæcularia negotia non debent exercere. ibid.2

Clericus non poteſt conducere poſſeſſiones niſi inſtante neceſſitate. ibid 4

Clericus ſuccedens conductori poteſt perſeuerare in conductione vſque ad tempus, quo conductio durare debet. 2.454.1.5

Clerici non debent eſſe miniſtri, vel procuratores laicorum, quod ſi contra fecerint, & deprehendantur in fraude, non ſubuenire eis, ab Eccleſia. ibid.11

Clericus beneficiatus, aut in ſacris conſtitutus non poteſt deſeruire laico in domo vel extra pro ſuis negotiis peragendis. ibid.12

Clericus non eſt ab Eccleſia ſubueniendus ſi in adminiſtrationibus malè verſatum fuiſſe reperiatur. 1.454.2.3

Clericus ſi fuerit per Principem ſæcularem admiſſus in aliquo officio, & in eodem deliquerit, non poterit à iudice ſæculari puniri. ibid. 4

Clericus habens bona profana, vel quicquid aliud à Rege, ſuper eiſdem bonis an poſſit coram iudice ſæculari conueniri, oſtenditur. ibid.5

Clericus iudicium ſanguinis exercens ab officio, & beneficio deponitur, & excommunicatus eſt habens officium præpoſiti ſæcularis ſi monitus non deſiſtat. 2.456.1.1

Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti iudicium ſanguinis agitantes efficiuntur irregulares, & deponuntur ab officio, & beneficio. 2.456.2.2

Clericis interdictum eſt ne poſſint eſſe vices gerentes, ſeu locum tenentes Principum ſæcularium in iuriſdictione ſæculari exercenda. 2.457.1.6

Clericis vel monachis lucri cauſa negotiari non licet. Monachi nequeunt nomine proprio conductas poſſeſſiones habere. Laicis non debet Eccleſia titulo conductionis concedi. 2.457.2.1

Clerici lucri cauſa negotiari, & mercaturam facere non poſſunt. ibid.2

Clericus in quibus caſibus negotiari poſſit, oſtenditur. 2.458.1.4

Clericus an teneatur, oſtendere gabellario res, quas ad ſuum vſum ducit. ibid.6

Clericus negotiator an teneatur ex rebus, quas negotiationis cauſa aduehit, vel tranſmittit, vectigalia, & onus ſoluere antequam ter moneatur, vt à negotiatione deſiſtat. 2.458.2.6

Clerici in ſacris compellendi ſunt per beneficiorum ſubtractionem vt deſiſtant à tabellionatus exercitio. 2.459.1.1

Clericus ſi extet, conſuetudo poteſt exercere officium tabellionis. 2.459.2.9

Clericus non debet dictare, aut proferre ſententiam ſanguinis, nec quicquam aliud exercere per quod ad vindictam ſanguinis tendatur, vel purgationi vulgari opem præſtare non debet. 2.460.1.1

Clericus ſacris initiatus prohibetur vti officio chirurgi cum aduſtione, vel inciſione etiam cauſa pietatis. ibid.3

Clerici vel monachi chirurgiam, vel medicinam exercentes an & quando irregularitatem incurrant, remiſſiuè. 2.460.2.4

Clericus non prohibetur notariatus officium exercere coram iudice Eccleſiaſtico in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis. ibid.10

Clericis, & Monachis ius Canonicum, aut Theologiam profitentibus, licet ad maiorem perfectionem ius ciuile publicè audire. 2.461.2.7

Clericus in ſacris conſtitutus ſi vxorem duxerit fit irregularis. 2.522.1.6

Clericus ex redditibus beneficij tenetur alere filios ſpurios. 2.530.1.6

Clerici in minoribus beneficia obtinentis filius legitimatur per ſubſequens matrimonium cum ipſius matre contractum. 2.581.2 33

Clericus propter homicidium non degradatur. 3.11.2.3

Clericorum ſtatus, Monachorum ſtatu honoratior eſt. 3.15.2.10

Clericus an verberari poſſit, oſtenditur, & multa traduntur circa intellectum huius text. 3.17.1.2

Clericus vt locet operas ſuas non eſt inconueniens. 3.34.2.5

Clerici tenentur ad obſeruantiam laudabilis conſuetudinis præſcriptæ, videlicet dandi ſingulis annis candelas ceræ albæ, &c. 3.42 1.10

Clericus degradandus eſt antequam tradatur Curiæ ſæculari. 3.69.2.4

Clericus verbaliter depoſitus fruitur priuilegio Canonis, ſi deferat habitum, & tonſuram, & inſtar clericorum viuat. 3 71.1.2.3

Clericus verbaliter depoſitus fori priuilegio fruitur. ibid.24

Clericus hæreticus prius degradatur, & iudici ſæculari poſtea traditur animaduerſione debita puniendus. 3.76.2.6

Clericus ſæcularis, vel regularis prædicare volens qualiter teneatur ab Epiſcopo licentiam obtinere, oſtenditur. 3.80.2.42

Clericus, vt priuilegio fori priuetur eo quod ſe in enormitatibus immiſcuit, requiritur quod incedat ſine habitu, & tonſura. 3.85.2.2

Clericus, vt dicatur ſe in enormitatibus immiſceri ad hoc, vt priuetur priuilegio fori, & beneficio, non ſufficit vnum delictum, ſed plura requiruntur. ibid.3

Clericus qui ſe miſcuit enormitatibus, an amittat priuilegium fori abſque alia monitione, ita vt ſine metu cenſurarum poſſit illum iudex laicus punire. 3 86.1.4

Clericis in ſacris conſtitutis receſſus ad ſæculum eſt interdictus. 3.87.1.3

Clericus, qui habitum, & tonſuram aliquo tempore dimiſſum reaſſumpſerit, non perdit fori priuilegium. ibid 4

Clericus quando induci non poteſt ad reaſſumendum habitum malè dimiſſum, quid faciendum, oſtenditur. 3.87 2.2

Clericus conſulens delictũ, quod ſi ipſe commiſiſſet, irregularitatem incurreret, an irregularis efficiatur, oſtenditur. 3.99.2 33

Clericus propter homicidium non degradatur, ſed deponitur. 3.100.1.34

Clericus homicida an ſit priuatus ipſo iure beneficiis, quæ habet, an veniat priuandus, remiſſiuè. ibid.35

Clericus propter homicidium in monaſterium, ſiuè in carcerem detruditur per quinquennium. ibid.38

Clerici nullo modo poſſunt in eorum ludis aliàs illis permiſſis admixtos laicos habere. 3.101.2.4

Clericus choreis, ac ludis intereſſens, quorum occaſione homicidia ſequuta fuerunt, quando irregularitatem incurrat, oſtenditur. ibid. fin.

Clericus dans operam rei illicitæ, & inde ſequantur vulnus, & cædes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa ſucceſſerint extra eius intentionem. 3.103.1.3

Clericus excuſatur ab irregularitate ſi committat homicidium cum defenſione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ. 3.108.1.12

Moderamen inculpatæ tutelæ, ſiue defenſio inculpata in quo conſiſtat, oſtenditur. ibid.13

Clericus pro exceſſu in ſe defendendo, non incurrit excommunicationem, ſeu irregularitatem, niſi dolo, & propoſito occidat. 3.108.2.18

Clericus etiam in maioribus Ordinibus conſtitutus in medicina, ſeu arte chirurgiæ peritus, ſi intuitu impietatis artem ſuam exercuerit, an ei imputetur ad irregularitatem ſi ex tali exercitatione ſequuta fuerit mors, oſtenditur. 3.109.1.3

Clerico prohibitum eſt ludere cum muliere. 3.109.2.5

Clericus ciuiliter iuſtitiam petens pro rebus ſibi ablatis ſi proteſtetur, non incurrit irregularitatem etiamſi ſequatur ſanguinis pœna. 3.110.1.1.2

Clericus etiamſi certò ſciat iudicem ſæcularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, & quamvis valeat res ſuas alia via recuperare, poteſt ciuiliter agere cum proteſtatione pro rebus ſibi ablatis. 3.110.2.3

Clericus de malefactoribus ſuis, vel propinquorum, aut Eccleſiæ ſuæ poteſt conqueri cum proteſtatione coram iudice, abſque metu irregularitatis. ibid.4

Clericus illicitè pulſans campanam tempore interdicti, cuius tintinnabulum caſu cadens aliquem occiderit, an ſit irregularis oſtenditur. 3.111.2.9

Clericus pugnando etiam contra inimicos Fidei Catholicæ, ſi quendam percuſſit, & de interfectione ipſum remordet conſcientia, à miniſterio Altaris abſtinere debet. 3.111.2.1

Clericus militans in bello quando incurrat irregularitatem, oſtenditur. 3.112.1.2

Clericus iniens duellum ſiue obtulerit, ſiue ſuſceperit, deponendus eſt, poterit tamen Epiſcopus cum eo diſpenſare ſi mors, vel mutilatio membri non ſit inde ſequuta. 3.114.2.1

Clerici pugnantes in duello, ſeu ad illum prouocantes ſunt ſuſpendendi. ibid.2

Clericus pugnans in duello ſuſpendendus eſt. 3.115.1.5

Clericus pro adulterio deponitur, & in monaſterium detruditur. 3.121.1.6

Clericus repertus in notoriis oſculis, vel amplexibus cum vxorata, an velut adulter ſit puniendus, remiſſiuè. ibid.9

Clericus falſans ſigillum Principis deponitur, item ei character imprimitur, & in exilium mittitur. 3.152.1.1

Clericus fabricans falſam monetam Papæ, an actualiter ſit degradandus, remiſſiuè. 3.155.2.10

Clerici vtentes falſis dimiſſoriis ignoranter, qua pœna puniantur, remiſſiuè. ibid.12

Clerico Curiæ ſæculari tradito pœna imponenda debet eſſe vltimi ſupplicij. ibid.14

Clericus qui bono zelo, & ſimplicitate ſortilegio vſus fuit, ſuſpenditur à Diuinis, &c. per annum. 3.158.2.2

Clericus colludens in cauſa beneficiali debet beneficio priuari. 3.162.1.3

Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur. 3.165.1.1

Clericus in ſacris ſi eſt percuſſor corripiendus eſt à crimine, & ſi ſe non emendat deponendus. 3.166.1.1.2

Clericus vt homicida non punitur ſi fuit ipſe in conflictu pro parte violentiam repellentium, licèt ibi aliqui mortui ſint, & ipſe lapides proiecit, ex quo nullum ipſe percuſſit. 3.167.1.1

Clericus qui in iuſto conflictu cum aliis arma ſumpſit, in quo aliqui fuerint interfecti, ſed ipſe neque facto, neque conſilio interfecit, poteſt vlteriùs ordinari in ſubdiaconatu tantùm, & miniſtrare ex diſpenſatione. ibid.

Clericus depoſitus iuſtè pro certo crimine, ſi auſus fuerit attrectare miniſterium ſibi iam commiſſum, abſcindatur ab Eccleſia. 3.169.2.1.2

Clericus excommunicatus eſt inhabilis ad exercendos actus tributos Ordini, & ſi aliquem illorum exerceat, efficitur irregularis. 3.170.2.2

Clericus in minoribus conſtitutus, etiam irregularitatem contrahit, ſi poſt excommunicationem fecit actum tributum Ordini. 3.370.1.3

Clericus prohibitus ne celebret ſi vtatur debita materia & forma, conficiet Sacramentum. ibid.5

Clericus miniſtrans in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet, deponendus eſt & amplius non ordinandus. 3.181.1.3

Clericus non Sacerdos etiam in extrema neceſſitate baptizans ſolemniter, fit irregularis. ibid.2

Clericus non ſacerdos aliquem ſerio ſacramentaliter abſoluens eſt irregularis. 3.181.2.7

Clericum ſe dicens, & ingerens ſe actibus clericorum cùm non ſit, eſt falſarius, & punitur. 3.182.1.3

Clericus per ſaltum promotus non poteſt ordinari. 3.182.2.2

Clericus per ſaltum promotus, an ſit irregularis, oſtenditur. 3.183.1. med.

Clericus nefandum crimen perpetrans deponitur, ac in monaſterium detruditur. 3.188.1.4

Clerici Sodomitæ quamvis in Ordinibus ſacris miniſtrent, ac celebrent, irregulares non fiunt. ibid.5

Clerici ſodomitæ attenta Conſtit. Pij V. quas pœnas incurrant, oſtenditur. ibid.6

Clericus vitio beſtialitatis laborans, & cum animali bruto turpiter coiens non incurrit pœnas Conſtitutionis Pij V. 3.189.1.11

Clericus qui de ſuo crimine publice gloriatur, ſuſpendi debet. 3.191.2.1

Clericus auctoritatem, vel conſilium directè, vel indirectè homicidio præſtans irregularis efficitur. 3.192.1.1

Clericus ab officio, & beneficio ſuſpenditur ob fornicationem notoriam frequenter. ibid.5

Clericus iuris peritus ſi faciat conſilium, quod dedit cauſam morti, eſt irregularis. 3.192.2.3

Clerici aſſiſtentes executioni ſententiæ quando irregulares ſint, oſtenditur. ibid.6

Clericus ſine habitu, & tonſura in crimine deprehenſus à iudice ſæculari an puniri poſſit, oſtenditur. 3.250.1.2

Clericali priuilegio nemo priuandus eſt niſi conuincatur per veras probationes. 3.259.2.11

Clericus agere poteſt actione iniuriarum ciuiliter. 2.266.2.2

Clericus licet odium, & rancorem ex præcepto dimittere teneatur, ſatisfactionem tamen non ita. ibid.3

Clericus laicos, qui ſibi iniuriam fecerunt, coram ſæculari, vel eccleſiaſtico accuſare poteſt. 3.266.2.5

Clerici nauem ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes, deponendi ſunt niſi faciant cauſa defenſionis. 3.269.1.1.2

Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, an, & quando irregularitatem incurrat remiſſiuè. ibid.

Clericus pro magno ſcelere ab eo commiſſo deponi debet, & in monaſterio detrudi ad agendam pœnitentiam. 3.269.2.1

Clericus pro furtis conuictus, & confeſſus deponitur. ibid.2. intellige vt ibi.

Clericus pro homicidio vltra depoſitionem in monaſterium detruditur. 3.269.2.4

Clerici etiam primæ perſonæ, dummodo priuilegiis gaudeant clericalibus, interdicti tempore poſſunt in cœmeterio Eccleſiæ ſepeliri. 3.283.1.12

Clerici an tempore interdicti poſſint ſepeliri in Eccleſia ſpecialiter interdicta oſtenditur. ibid.13

Clericus percutiens per iocum non excommunicatur. 3.294.1.5

Clericum percutiens ad ſuam neceſſariam defenſionem non incurrit aliquam excommunicationem. 3.397.2.4

Clericus percutiens turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, non incidit in excommunicationem, non ita ſi cum filia adoptiua, auia, nepte, &c. 3.298.1.8

Clericum turpiter inuentum cum ſua ſponſa de præſenti percutiens, non eſt excommunicatus. ibid.9

Clericum percutiens ignorans eum eſſe clericum non eſt excommunicatus. 3.298.2.1.2

Clericum verberans credens eſſe laicum non incurrit excommunicationem. 3.299.1.5

Clericum, vel Religioſum percutiens eſt excommunicatus, nec ab alio quam à Papa abſoluitur præterquam in articulo mortis. 3.299.2.1

Clericum percutiens, qui dimiſſo habitu ac tonſura clericali ſe immiſcet enormitatibus, non eſt excommunicatus. 3.303.1.3

Clericus quandocunque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam ſuam purgare. 3.204.1.8

Clerici, qui ſcienter & ſponte participant cum excommunicatis in diuinis Officiis excommunicati ſunt excommunicatione maiori, & tantùm abſoluendi per Papam. 3.305.1.1

Clericus ſcienter, & ſponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina, cum eis in iis communicando, eſt excommunicatus excommunicatione Papæ reſeruata. ibid.2

Clericus vt laicus incedens tertiò monitus non reſipiſcens perdit priuilegium clericale. 3.309.1.1

Clericus in minoribus conſtitutus amittit clericale priuilegium ſi miles effectus exerceat arma, & tertiò monitus non reſipiſcat. ibid.2

Index Rerum, & Verborum.

Clerici in minoribus attento nouiori iure Concil. Trident. ſi reperiantur ſine habitu & tonſura, amittunt ſtatim priuilegium clericale. ibid.
Clerici non poſſunt ſpoliari armis per iudicem ſæcularem, ſi ea deferant prohibita, vel pro tempore non permiſſa. 3.309.2.4
Clericum detinens in cuſtodia etiam ſine læſione, excommunicatus eſt; communicans cum excommunicato ſcienter in crimine excommunicatus eſt, & niſi difficultas impediat, abſolui debet ab excommunicatore cum iuramento, communicans verò extra crimen, reconciliari poteſt per ſimplicem Sacerdotem ſine iuramento. 3.312.1.1
Clericum retinens non ligatum, ſed intra parietem incluſum inuitè, licèt corpus non tangat, excommunicatus eſt. 3.312.2.2
Clerici vti ſubditi non poſſunt communicare cum Epiſcopo excommunicato. 3.315.2.19
Clericus ſuſpectus de fuga poteſt carcerari, & ab ipſo creditore capi ſi aufugiat cum bonis. 3.318.2.3
Clericus in flagranti delicto repertus an poſſit capi per iudicem ſæcularem remiſſiuè. ibid.5
Clericus ſe ipſum percutiens animo irato, & iniurioſo, excommunicatus eſt. 3.319.1.3
Clerici qui percutiunt clericos, ſunt excommunicati, & ad Sedem Apoſt. venire compelli debent. 3.320.2.1.2
Clericum percutiens cauſa correctionis excommunicationem non incurrit. ibid.8
Clericus conſentiens in ſui percuſſionem non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed venit excommunicandus. ibid.9
Clericus ſolum verbaliter depoſitus gaudet Canonis, & fori priuilegio. ibid.10
Clerici qui non geſtant tonſuram, vel habitum clericalem, & tractant negotia ſæcularia, non amittunt priuilegium clericale niſi ſint ter admoniti. 3.325.2.1.2
Clericum percutiens zelo bono, ſcilicet correctionis cauſa, excommunicationem non incurrit. 3.330.2.5
Clerici ſeniores ex officio, quod habent in Eccleſia, poſſunt cum moderamine corrigere, & verberare clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos in Eccleſia officium turbantes. ibid.7
Clericus carnaliter cognoſcens mulierem excommunicatam propter ſuum concubinatum, vel alterius clerici, aut laici, dicitur in crimine communicare ac proinde maiore ligatur excommunicatione. 3.331.1.2
Clerico quem verberauit ſatisfaciens non poteſt propter hoc ab Epiſcopo abſolui niſi in certis caſibus hic expreſſis. 3.332.1.1
Clericos percutiens qui poſſunt ab Epiſcopo abſolui quales ſint oſtenditur. ibid.2
Clericus degradatur, & Curiæ ſæculari traditur in grauioribus, & enormibus delictis. 3.347.2.1.2
Clericus quando Curiæ ſæculari traditur debet iudex Eccleſiaſticus intercedere pro eo, quòd non moriatur. ibid.3 Vide *Prælatus*.
Cleros quid ſignificet, remiſſiuè. 2.52.1.5
Coadiutor datur inhabili, & illiterato, qui non poteſt muneri ſibi iniuncto incumbere. 1.275.1.4
Coadiutori leproſi portio aſſignanda Epiſcopali auctoritate, detrahenda eſt ex ipſius Eccleſiæ facultatibus, quid ſi non ſufficiant, oſtenditur. 2.74.1.4
Coadiutor eſt Prælatus, & vti talis habet curam animarum. 2.75.1.init.
Coadiutor dandus eſt Epiſcopo, qui ex morbo non poteſt ſatisfacere oneri iniuncto. ibid.2
Coadiutores Rectorum parochialium Auctoritate Apoſtolica inſtituti tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi. 2.75.2.3
Coadiutor beneficiarij an teneatur perſoluere diuinum Officium, oſtenditur. 2.411.1.8
Codicillos facere ex ſuperioris licentia non poteſt Religioſus profeſſus. 2.203.2.7
Cœmeterium polluitur ſi excommunicatus in eo ſepeliatur. 2.396.1.1.2
Cœmeterio polluto ob ſepulturam excommunicati non ideo polluitur Eccleſia, bene tamen è conuerſo ſi cœmeterium Eccleſiæ ſit contiguum. ibid.3
Cœmeterium, ſeu Eccleſia, an cenſeatur polluta quando per Epiſcopum excommunicatum conſecratur, remiſſiuè. 2.396.2.4
Cœmeterium debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. ibid.6
Cœmeterium Eccleſiæ, gaudet immunitate Eccleſ. 2.450.2
Cœmeterium vnde, & quibus modis dicatur, remiſſiuè. 3.216.2.6
Cœmeterij nomine, in quo excommunicatis denegatur ſepultura, continetur quicunque locus ſacer, etiam inter ipſam Eccleſiam. ibid.7
Coërctio impedientium iuriſdictionem fieri poteſt à delegatis inferiorum. 1.247.1.2
Cognatio ſpiritualis inter ipſoſmet patrinos non contrahitur. 1.558.2.3
Cognationem ſpiritualem non contrahit leuans per errorem filium Petri, exiſtimans ſe filium Pauli leuare. 2.559.2.4
Cognatio ſpiritualis contracta à viro non transfunditur ad vxorem, nec è contra, ſecundùm Motũ proprium Pij V. 2.540.1.2
Cognatio ſpiritualis valida ad dirimendum matrimonium iam contractum contrahitur inter patrem baptizati, & leuantem, ſeu tenentem baptizatum. 2.541.1.1.2
Cognationem ſpiritualem an contrahat tenens puerum in Baptiſmo non ſolemniter celebrato, oſtenditur. 2.541.2.3
Cognatio legalis impedit, & dirimit matrimonium inter adoptatum, & filios carnales adoptantis, quæ tandiu permanet, quandiu datur adoptio. 2.542.1.12.& 1.1.2
Cognationis legalis quot ſpecies ſint, oſtenditur. ibid.3.4
Cognatio legalis eſt neceſſitudo perſonarum per adoptionem contracta. ibid.3
Cognatio legalis lege humana dirimitur. ibid.4
Cognatio legalis ad quem gradum extendatur, & quæ ſint eius ſpecies oſtenditur. 2.542.2.5
Cognitio ſemiplena de debito requiritur ad primum decretum. 1.397.2.32.
Cognitio in genere eſt qualitas potentiæ intellectiuæ, quæ cognoſcit rem quid ſit per ſuum obiectum. 1.411.2.6
Cognitio iudicialis duplex, altera ordinaria, altera verò extraordinaria, & quæ ſint, oſtenditur. 1.412.1.8
Cognoſcere, & aſſignare congruas portiones poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.1.7
Cognoſcere de arduis cauſis poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.1.18
Cognoſcens vnam, & mox contrahens cum altera ſorore debet ab vtraque abſtinere. 2.547.2.1
Cohabitatio hodie efficere nequit matrimonium. 2.576.2.10
Coitus præſumitur quando vnà cubauerit vir, & mulier, & in eodem lecto quis cum puella iacuerit. 1.523.1.2
Coitus antecedens ſponſalia non præſumit matrimonium contractum. 2.478.2.2
Colimbria ciuitas Portugalliæ vnde, & qualiter ita dicatur, oſtenditur. 3.231.2.2
Collatio beneficij ſi ad Collegium ſpectat, & aliqui de eo ſint excommunicati, id non impediet quominus cæteri à tali vinculo liberi poſſint conferre, etiamſi vnus tantùm ſit. 1.80.1.4
Collatio beneficiorum eſt actus iuriſdictionis. 1.97.2.6
Collatio beneficij facta ab excommunicato vitando eſt nulla. 1.98.1.6
Collatio ſimultanea Epiſcopi, & Capituli dicitur quando Epiſcopus concurrit in collatione vti priuatus, ſeu tanquam Canonicus, & vnus de Capitulo. 1.89.1.3
Collatio beneficij facta ab excommunicato vitando eſt nulla. 1.98.1.6
Collatio facta ab excommunicato occulto an valeat, oſtenditur. ibid.
Collatio & præſentatio facta de digno omiſſo digniore valida eſt. 1.99.2.3
Collatio beneficiorum ad Epiſcopum vnà cum Capitulo ſimul pertinet. 1.112.1.5
Collatio beneficij facta ab eo ad quem illa ſpectat lapſo tempore Lateranen. Concilij non valet, niſi de miſericordia toleretur. 1.157.1.1
Collatio beneficij deuoluitur ad Superiorem ſi is ad quem illa ſpectat infra ſex menſes non diſpoſuerit. 1.157.2.2
Collatio Ordinis facta ab occulto excommunicato valida eſt, & recipienti eius executio confertur. 1.168.1.4
Collatio facta precibus ex carnali affectu procedentibus, aliaque humana gratia, an & quando ſimoniaca ſit, oſtenditur. 1.174.1.4
Collatio beneficiorum dicitur ex fructibus Ordinarij collatoris. 1.278.1.2.& 1.295.1.4
Collationis quæſtio eſt grauis præiudicij reſpectu collatoris. ibid.6
Collatio facta ab eo, qui poteſtatem conferendi communi opinione putabatur habere, non vitiatur, licèt poſtea appareat veritas. 1.428.2.3
Collatio beneficij facta contra ſententiam ab ipſo prolatam, cuius in collatione non facta fuit mentio, nõ valet. 1.655.2.fin.
Collatio beneficij facta poſt appellationem ex probabili & veriſimili cauſa interpoſita eſt ipſo iure nulla. 1.670.1.1
Collatio, ſeu confirmatio ex certa Pontificis ſcientia quando dicatur fieri, remiſſiuè. 1.738.2.3
Collatio Eccleſiæ alteri facta per Legatum, & per Papam confirmata ius diœceſani non lædit. 1.740.1.2
Collatio dignitatum ſi ſpectauerit ad vnum, is non poteſt ſe ipſum inſtituere. 2.80.1.1
Collatio clandeſtinè facta præſumitur ſimulata. 2.105.1.12
Collatio facta à ſchiſmaticis non eſt irrita, ſed irritãda. 3.84.2.8
Collatio beneficij excommunicato facta non tenet, & ſcienter talibus conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur. 3.173.2.1
Collatio beneficij facta excommunicato etiam Motu proprio non valet. 3.174.1.6

Collatio

Collatio beneficij facta excommunicato etiam occulto eſt nulla. ibid.8
Collatio beneficij ei facta, qui priùs fuit excommunicatus, & poſtea abſolutus, valet. 3.176.2.1
Collatio beneficij facta excommunicato nulla eſt. ibid.2
Collatio facta excommunicato occulto etiam ignoranti, eſt nulla. 3.177.1.5
Collatio beneficij facta indigno occultè caſſari debet, & conferens ſecundo ante caſſationem primæ collationis, priuandus eſt ea poteſtate conferendi. 3.193.1.1
Vide *Confero, Preuiſio.*
Collator indigno contra formam ſtatuti conferens priuatur pro prima vice poteſtate conferendi. 1.92.2.34.36
Collator de prouentibus tenetur nominato prouidere. 2.54.1.2
Collatores præter Papam ſunt Legati de latere in ſua prouincia. 2.369.2.2
Collecta imponi non debent niſi de licentia Principis. 2.381.1.6
Collectarum impoſitio eſt actus iuriſdictionis. 2.382.1.2
Collecta per capita an per facultates ſit imponenda, remiſſiuè. ibid.3
Collectæ, & onera de conſenſu Epiſcopi, & cleri imponi non poſſunt niſi quando laicorum facultates non ſupperterent. 2.448.2.2
Collectæ, & onera Eccleſiaſticis perſonis imponere non niſi de conſenſu Papæ laicis licet. ibid.3
Collectores ſi grauant Eccleſias priuari debent officio. 2.382.2.1
Collega delegati illius iuriſdictionem impediens non poteſt ab eo exerceri. 1.226.1.7
Collegij maior pars decernere, & ſtatuere poteſt in præiudicium minoris, quod limita vt ibi. 1.15.1.5
Collegium faciunt duo. 1.83.2.3
Collegij totum ius poteſt venire ad vnum. ibid.4
Collegio cuilibet etiam inferiori de iure communi data fuit poteſtas eligendi ſibi Prælatum. ibid.5
Collegia Sede vacante ſuccedunt in poteſtate, & iuriſdictione Prælati. 1.292.2.4
Collegium totum recuſari poteſt propter caput ſuſpectum. 2.329.1.4
Collegium nouum non poteſt conſtitui inconſulto Principe. 2.336.1.6
Collegium in ſingulis Cathedralibus pro educandis pueris quomodo inſtituendum, remiſſiuè. 3.51.2.3
Collegium regulariter conſtituere non poſſunt priuati homines, nec habere ſigna Collegij, niſi aliter concedatur. 3.195.1.1.2
Ad principalem dignitatem in *Collegiata* requiſita quæ, remiſſiuè. 1.90.1.14
Collegiata inſignis quæ dicatur. 3.350.1.3
Collitigans quando nominaret eum, cum quo litigat, ſub nomine beneficij ſuper quo litigat, cenſetur illi ſic nominato ius ſuum renuntiare. 2.102.2.4
Colluſio eſt inter reum, & actorem occulta, & illicita pactio. 2.381.2.3
Colludere quid ſit. 161.1.med.
Colluſio quid ſit, & ex quibus actibus iudicetur, oſtenditur. ibid.4
Colludens in cauſa beneficiali priuari debet beneficio. 3.162.1.1
Colluſio inter crimina, & delicta connumeratur. ibid.2
Colluſio non præſumitur ex amicitia. ibid.6
Colonus in teſtem pro domino ſuo admittendus non eſt. 1.521.1.24
& quid in colono adſcriptitio. ibid.25
& de colono partiario. ibid.26
Colonus per longiſſimum tempus penſiones non ſoluens non poteſt præſcribere contra dominum vt priuetur poſſeſſione rei locatæ. 1.636.2.8
Colonus longiſſimo tempore ſoluens vniformem penſionem præſcribit ius coloni perpetui ne iam amplius à domino expelli poſſit. 1.637.1.9
Colono, vaſſallo, & emphyteutæ debet dominus præferri in emptione fructuum ex prædio perceptorum. 2.145.2.13
Colonus partiarius pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas. 2.253.2.4
Coloni Eccleſiæ & Eccleſiaſticorum an & quando gaudeant immunitate à ſolutione collectarum, atque aliorum munerum. 2.438.1.2
Color rubeus permittitur tantum Cardinalibus, & viridis Epiſcopis. 2.12.2.13
Columna, vide *Lapides.*
Comedens pluries in die ieiunij an vnum peccatum committat. 2.428.1.2
Comes quis poteſt eſſe ratione patrimonij, & Epiſcopatus. 1.556.1.23
Commendatario perpetuo facta delegatio, non expreſſo nomine proprio, non tranſit ad ſucceſſorem. 1.234.2.3
Commendatarij perpetui poſſunt locare fructus ad plures annos ſicut alij titulares. 2.136.1.5
Commendatarij, quibus eſt permiſſum contrahere matrimonium poſſunt libere teſtari. 2.204.1.16
Commendatarij Ordinum Militarium immunes ſunt à gabellis, & tributis. 2.449.2.12
Commendatitiæ dantur Presbytero peregrinari volenti, vt ei liceat in aliena diœceſi celebrare. 2.32.1.2
Commendatitiæ obtinendæ ſunt ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit. ibid.4
Commercium carnale non interdicitur coniugibus lite pendente ſuper coniugio. 1.455.2.2
Intellige vt ibi.
Commercium cum Iudæis nobis eſt licitum. 3.143.2.5
Commiſſio facta Canonico Cordubenſi non valet ratione incertitudinis. 1.39.2.7
Commiſſionis ſuæ formam debet quis ſeruare. 1.50.2.5
Commiſſio realis facta ſub nomine dignitatis, an tranſeat ad ſucceſſorem, oſtenditur. 1.234.2.6
In Commiſſione quando appoſitum, vt ſi omnes intereſſe nequiuerint, duo eorum nihilominus exequantur, ſi vnus qui poteſt, non vult intereſſe, alij duo, vel vnus poſſunt proſequi cauſam, & ille reatus eſt arguendus, quis ſubterfugit exequi mandatum Eccleſiæ. 1.240.1.10
Commiſſio facta, quando ceſſet his verbis, *per te, vel per vos expedire mandamus*, cenſetur electa induſtria perſonæ. 2.255.2.8
Commiſſio cauſæ facta in Curia, non facta mentione de lite extra illam, non valet. 1.456.1.1
Commiſſi pœna ob alienationem rei emphyteuticæ irrequiſito domino, an incurratur ipſo iure abſque ſententia, remiſſiuè. 2.148.1.61
Commiſſum non incurritur ſi ſolutio canonis rei emphyteuticæ dotalis non fiat à marito. 2.153.1.14
Commiſſi pœnam nullus poteſt opponere contra emphyteutam excepto domino, vel eius procuratore cum ſpeciali mandato. 2.155.2.139
Commixtio carnalis Chriſtiani cum Iudæa, & ex aduerſo, damnata eſt, & fœdiſſima reputatur. 3.61.2.3
Commodatarius tenetur de leuiſſima culpa. 2.118.2.1.2
Commodatarius non tenetur de caſu fortuito, niſi concurrat eius culpa. 2.119.1.6
Commodum, & incommodum, quæ reſtis ſentit, quando ſunt indiuiſibilia, poterit ille teſtificari. 1.518.1.3
Communicans cum excommunicato peccat, & ipſe cum aliis fidelibus. 3.172.2.8
Communicans cum excommunicatis defunctis excommunicationem incurrit minorem, ſi ſcienter verò maiorem. 3.207.1.10
Communicans in hebdomada ſancta, vel infra octauam Paſchæ ſatisfacit præcepto Eccleſiæ. 3.285.2.10
Communicatio cum excommunicatis an ſit prohibita de iure diuino, oſtenditur. 3.299.2.3
Communicatio etiam in humanis cum excommunicato mortuo non licet. 3.311.2.5
Communicans ſcienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoſo, peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationem. 3.312.2.3
Communicare in crimine dicitur præſtans auxilium, conſilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri poteſt in excommunicatione, vel contumacia. ibid.5
Communicare cum excommunicato minimè licet, quamvis ſit contritus, & paratus ſatisfacere, ac iurauerit parere mandatis Eccleſiæ. 3.314.1.2
Communicare cum excommunicatis quibus perſonis liceat, remiſſiuè. ibid.3
Communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm & non mortalem contrahit culpam. ibid.4
Communicare an teneatur vir cum vxore excommunicata, oſtenditur. 3.315.1.4
Communicatio cum excommunicato propter neceſſitatem non ſolùm ſpiritualem, ſed etiam temporalem, licita eſt. ibid.2.12
Communicare cum excommunicato nobis licitum eſt quoties opera excommunicati eſt neceſſaria ad nos, vel ad noſtra tuenda. 3.317.2.2
Communicare in concernentibus ſeruitium, quod iam perſoluit, poteſt quis cum excommunicato. ibid 3
Communicare cum excommunicato licitum nobis eſt quando contractus eſt contra illum, ad ſoluendum ſcilicet debitum, vel ad implendum promiſſa. 3.318.1.4
Communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam non eſt licita. 3.322.2.2
Communicare cum excommunicatis licitum eſt in iis, quæ ad eorum correctionem, abſolutionem, & ſalutem animarum pertinent. 3.330.1.2
Communicas excommunicato in crimine damnato incidit in excommunicationem maiorem. ibid.2.1
Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine, propter quod fuit excommunicatus, maiorem

rem incurrit excommunicationem. 3.331.1.3

Communionem non licet negare pœnitenti ex notitia alicuius criminis habita ex eius, vel alterius complicis confeſſione. 1.265.2.5

Commutatio facta ab antecesſore in damnum Eccleſiæ, ſeu non ſeruato iure, eſt reuocanda. 2.160.1.1.2

Commutare votum in rem manifeſtè meliorem quicumque propria auctoritate poteſt. 2.304.2.4

Commutationes facere in prouiſionibus beneficiorum eſt ſimonia contra ius poſitiuum. 3.23.1.6

Comparens coram iudice ſuſpecto videtur illi illum conſentire. 1.239.1.8

Comparere nullus tenetur in loco vbi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum acceſſum. 1.250.2.2

Comparere nullus tenetur in loco vbi terribiles inimicos habet, etiamſi habeat ſaluum conductum. ibid.3

Comparere coram iudice capitaliter inimico non tenetur quis, etiamſi eum citatorio mittat ſaluum conductum. 1.344.1.9

Vbi odium eſt capitale, non debet coniux cautionis fragilitate fidere. ibid.1

Compaternitas impedit ſolum filios, quorum ratione fuit contracta, matrimonium inire, niſi conſuetudo alicuius Eccleſiæ obuiet, cui ſtandum eſt. 2.538.1.1

Compaternitas ſcienter, vel ignoranter ſuperueniens inter coniuges coniugium non diſſoluit. 2.539.1.1

Compaternitas per catechiſmum contracta impedit matrimonium contrahendum, ſed contractum non dirimit. 2.540.2.1

Compatres ſcienter rebaptizationis participes, an aliquam irregularitatem incurrant, oſtenditur. 3.87.1.9

Compatroni poſſunt inter ſe conuentiones, permutationes, donationes, & ceſſiones, abſque Epiſcopi conſenſu facere. 2.353.1.5

Compatronus non reputatur filius in vita parentis, qui eſt patronatus. ibid.6

Compenſatio, & reconuentio ceſſat in depoſito vero. 2.122.2.5

Non autem in confeſſato. ibid.6

Compenſatione partis petitio requiritur. ibid.

Compenſatio delictorum admittitur quocunque tempore. 2.122.2.2

Complices in quibus caſibus teneatur conuictus de crimine declarare, oſtenditur. 1.461.2.3

Compoſitionem ſuper iure primatiæ vnus ſolus, cuius intereſt, poterit impedire. 1.296.1.1

Compoſitio ſuper decimis facta cum conſenſu Ordinarij tenet. 1.302.1.1

Compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas vt decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur valet. 1.302.2.2

Compoſitio inter Laicos, & Clericos vt minus quàm ſit decima eis ſoluatur, valet ſi fiat cum Eccleſiæ vtilitate, vel ſit firmata magno temporis interuallo. ibid.5

Compoſitio facta ſuper futuris decimis ſine Superioris conſenſu, mortuo eo, qui eam fecit, ſucceſſori non præiudicat. 1.394.2.2

Compoſitio fieri poteſt auctoritate Epiſcopi, ſeu iudicis coram quo litigatur, cum conſtitutione cenſus, ſeu penſionis ad vitam aduerſarij. ibid.

Compoſitio inter Clericos facta vt decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur, debet fieri cum auctoritate Papæ ad hoc vt perpetua ſit, & valeat. 1.306.1.2

Compoſitio ſuper decimis non tollitur per priuilegium ſequens ſi de illa mentionem non facit. 2.239.1.1

Compoſitio inter clericos valet, vt minus quàm ſit decimæ eis ſoluantur, vel de aliquibus non præſtetur. ibid.2

Compoſitio ſuper decimis inter clericos valet. 2.242.1.5

Comprehenſus in enormitatibus quando quis dicatur oſtenditur. 3.86.1.4

Compromittentes ſuper electione tenentur recipere dictum à commiſſario ſi eſt idoneos. 1.93.2.1

Compromiſſum re integra, & antequam incipiatur etiam facta Commiſſione reuocari poteſt. 1.112.1.4

Compromiſſariis data poteſtas eligendi Prælatum, ſeu officialem, ſemper intelligenda eſt de idoneo. ibid.5

Compromittentes tenentur acceptare electum à compromiſſariis ſi ſecundùm formam compromiſſionis elegerunt. 1.112.2.1

Compromiſſarij electores congruentius eſſe debent in numero impari. 1.113.1.2

Compromiſſum fieri poteſt limitatè & ſub conditione. ibid.3

Compromiſſi forma de eſſentia, & ſubſtantia electionis compromiſſoriæ excedi non debet. ibid.5

Compromiſſi in forma ſi habeatur, vt compromiſſarij poſſint eligere vnum ex ipſis, optimè id poterunt efficere. 1.311.2.2

Compromiſſum vt valeat, neceſſe eſt quòd fiat ab omnibus votum, atque ſuffragium habentibus in Capitulo nomine diſcrepante. 1.325.2.35

Compromiſſarij vnde dicti. 1.340.1.init.

Compromitti non poteſt in mulierem ſingularem tanquam in arbitratricem, ſecus ſi mulier habet aliàs iuriſdictionem de iure communi, vel de conſuetudine, nam tunc etiam ſuper rebus temporalibus Eccleſiæ poteſt in eam validè compromitti. 1.343.1.1

Compromitti poteſt in fœminam de temporalibus Eccleſiæ cauſis. ibid.2

Compromitti validè poteſt in fœminam in illis partibus in quibus ſuccedunt in Regnis, & feudis. ibid 3

Compromitti in laicum non poteſt ſuper rebus Eccleſiæ, vel ſpiritualibus cauſis. 1.345.2.2

Compromiſſum factum in laicum de bonis Eccleſiaſticis an habilitetur per conſenſum Epiſcopi. 1.346.1.init.

Compromitti poteſt in laicum & clericum de re ſpirituali, & auctoritate ſuperioris. 1.346.1.1.

Compromitti poteſt in laicum ſuper fructibus decimarum. ib.4

Compromiſſum factum de rebus merè temporalibus, ac ciuilibus Eccleſiæ in laicum, neceſſariò non requirit conſenſum, & auctoritatem. ibid 5

Compromitti de re ſpirituali poteſt in laicum, & clericum, ſeu duos laicos, & clericum. 1.346.2.3

Compromiſſum factum in duos, ſiue plures, hoc adiecto vt in caſu diſcordiæ eligatur tertius per eoſdem, vel alios, non valet. 1.347.2.1

Compromiſſum de incerta perſona in arbitrum aſſumenda, non tenet. ibid.2

Compromiſſum fieri non poteſt ſuper re iam iudicata, niſi expreſſè rei iam iudicatæ renuntiatum ſit. 1.347.2.3

Compromiſſum eſt tranſactio. ibid.6

Compromiſſum factum in arbitratores duos, quibus data ſit facultas eligendi tertium, ſi inter ſe diſſentiant, validum eſt. 1.348.1.3

Compromiſſum ante ſententiam latam finitur morte alterius compromittentis, vnde non tranſit ad hæredes compromittentium niſi de eis ſit cautum in compromiſſo. 1.348.2.1

Compromiſſum ad ſucceſſores non tranſit, nec ad hæredes. ib.3

Compromiſſum non expirat per lapſum triennij, ſed ad ſimilitudinem iudicij eius inſtantia eſt perpetua. 1.366.2.3

Compromiſſum per abſentiam expirat. 1.543.1.3

Compromiſſi à forma non eſt recedendum. 1.638.1.2

Compromiſſo pendente non currit terminus proſequendæ appellationis. 1.673.2.9

Compromiſſi à forma non eſt recedendũ. 1.237.2.2.& 2.220.1.2

Compromiſſum de re emphyteutica ſine conſenſu domini directi fieri non poteſt. 2.148.2.59

Compurgatores debent eſſe honeſti, & notum habere eum, quem purgant: nec debent à iudice, vel ab alio impediri, & deficiens in purgatione, punitur vt conuictus. 3.257.2.1

Compurgator ſufficiet quòd ſit toleratus ab Eccleſia bonæ famæ, nec de crimine ſuſpectus condemnatus. 3.258.1.1

Compurgatores debent eſſe Catholici, & vita probati. 3.259.1.7

Compurgatores admittendi debent eſſe perſonæ vicinæ, & honeſtæ. 3.259.2.1

Compurgator iurare debet de credulitate. 3.260.2.1.2

Computatio diuerſarum vocum deſcendentium à patronis quomodo facienda, oſtenditur. 2.339.2.4

Computatio graduum in materia matrimoniali tam in foro Eccleſiaſtico, quàm ſæculari, ſecundùm ius Canonicum eſt facienda, quoad temporalia ſecundùm ius ciuile. 2.556.1.4

Conatus non reputatur pro actu perfecto. 2.496.2.4

Conatus ad copulam non ſufficit ad hoc impedimentum inducendum. 2.532.2.4

Conceſſa omnia intelliguntur, quæ non ſunt expreſſè prohibita. 1.140.2.25

Conceſſum ad tempus poſt illud cenſetur prohibitum. 1.397.1.27

Tò *Concedo*, inducit dominij tranſlationem. 2.192.2.3

Conceſſio ſecunda facta alteri Eccleſiæ per Epiſcopum & patronum, valet non obſtante priori facta per patronum ſolum. 2.360.1.1

Conceſſio huius text. in quo differat à conceſſione c. alma mater, §. adiicimus, hoc tit. lib.6. oſtenditur. 3.331.2.3

Concilium Lateranenſe, IV. quando fuerit celebratum. 1.6.2.3

Concilium Sardicenſe quale fuerit, ex quo hic text. deſumitur, oſtenditur. 1.84.1.2

Concilium generale à Summo Pontif. eiuſve auctoritate indicitur, conuocaturque. 1.85.2.5

Concilij pars ſanior quod ſentit id amplectendum eſt. 1.117.1.3

Maior pars dicitur non ſolùm, quæ eſt maioris numeri, ſed etiam quæ ſanioris iudicij. ibid.4

Concil. Trident. ſeſſ.25. de regularibus, cap.6 non derogat diſpoſitioni huius text. 1.121.2.7

Concil. Trident. ſeſſ.24. de reform. matrim. cap.8. non tollit alias pœnas à iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios inflictas. 1.264.2.3

Concilium generale legitimè congregatum recuſari non poteſt. 1.351.1.10

Conc. Trid. quæ interpretatio ſit prohibita oſtenditur. 1.361.2.4

Concilium Trident. ſeſſ.23. de reform. cap.1. verſ. quoniam, vbi declaretur, oſtenditur, 1.396.2.19
Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. cap.14. procedit in ſimplici incontinentia abſque qualitate concubinatus. 2.16.2.4
Concil Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap.2. an innouet pœnas huius cap. an verò cap. neminem, & cap. ſanctorum 70. diſt. oſtenditur. 2.52.2.7
Concilium Lateran. ſub Alex. III. quando fuerit celebratum, oſtenditur. 2.61.1.2
Concilium Prouinciale non iudicat Archiepiſcopum. 2.67.1.5
Concil. Trident. ſeſſ.24. de reform. c.15. non concedit facultatem vniendi menſæ Capitulari, ſed tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium. 2.69.2.4
Concilium Lateranenſe ſub Alex. III. quo tempore fuerit celebratum, oſtenditur. 2.98.2.2
Multa ſtatuuntur circa Regularium prouincialia celebranda ſingulis trienniis, & viſitatores eligendos, & ipſorum officium. 2.328.1.1
Concilium vniuerſale non poteſt per ſe ſolùm Sanctos canonizare, niſi interueniente Papæ auctoritate. 2.425.2.8
Concil. prouinciale quando celebratur, debent Prælati intendere de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis. 3.16.1.2
Concinnatuli, & calamiſtrati à SS. Hieronymo & Ambroſio ſæpe damnantur. 2.4.2.2
Concionator, Vide *Prædicator*.
Concluſio in cauſa quando ſit de proceſſus ſubſtantia, remiſſiuè. 1.316.1.2
Concluſionem poteſt iudex ex cauſa reuocare & aperire. 1.489.2.36
Concluſum in cauſa dicitur quando ambæ partes renuntiauerunt omnibus probationibus. 1.555.1.8
Concluſio ſola attenditur ac obligationem inducit, & non quod tractatur. 2.99.2.3
Concordia, Vide *Pax*.
Concorditer, & vnanimiter dicitur factum, quod à maiori parte fit in iis, quæ à pluribus fiunt iure Collegij, ſeu Capituli. 1.81.2.6
Concubina publica quæ dicatur, oſtenditur. 2.529.1.3
Concubinarius manifeſtus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.8
Concubinarij pœna, quæ remiſſiuè. 3.10.1.4
Concubinarij clerici ſi moniti concubinas non dimittant ſuſpendendi ſunt à beneficiis, & ſi eas ſuſpenſi detinere præſumpſerint, ab eiſdem perpetuò ſunt reuocandi. 2.16.1.2
Concubinarius quis dicatur, oſtenditur. 2.16.2.3
Concubinarij notorij an ſint ſuſpenſi ab officio, & beneficio, oſtenditur. 2.19.1.4
Concubinarius publicus excommunicatus, & conſpirator, & is qui non præmonuit, à denuntiatione repellitur. 3.11.2.2
Concubinarius publicus à teſtimonio repellitur. 3.12.1.2
Concubinarius publicus quis dicatur, oſtenditur. ibid.3
Concubinarij publici vt incurrant pœnas ſtatutas in Conc. Trident. ſeſſ.25. de reform. cap.14 pro forma requiritur monitio ſpecialis in ipſam perſonam facta, nec ſuffragatur monitio generalis facta in Synodo. ibid.4
Concubinarius clericus etiam publicus non eſt ipſo iure beneficiis priuatus, nec venit priuandus, niſi quando poſt legitimas monitiones indurato animo in concubinatu perſiſtit. ibid. fin.
Concupiſcentia dicitur à *Concupiſco*, & traditur definitio. 1.14.1.2
Concupiſcentia omnis & libido diminuitur in ſene. 1.571.1.3
Condemnare qui poteſt non poteſt abſoluere ſi diuerſa ſubſit ratio inter poteſtatem condemnandi, & abſoluendi. 1.262.1.3
Condemnari criminaliter non poteſt quis ex præſumptionibus violentis, ſeu vehementibus. 1.563.1.7
Condemnari ſi quis mandetur non obſtante excuſatione, non intelligitur excluſa legitima. 2.329.1.2
Condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor vnciarum panis, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, eſt condemnatio ad vltimum ſupplicium. 3.347.2.4
Condemnatus ad ſoluendum non intelligitur ſoluere dando pignora, vel fideiuſſores. 1.649.1.2
Condemnatus non appellans facit tranſire ſententiam in rem iudicatam. 1.659.1.9
Condemnatus ad mortem an effugiat mortis pœnam ſi velit ducere in vxorem meretricem in publico lupanari exiſtentem. 2.483.1.4.5
Condemnatus ad mortem an reſurgens iterum puniatur. 1.619.1.4
Condemnatus vt debitum coniugale reddat fœminæ, ſi certò ſciat eius vxorem non eſſe, nequaquam tenetur, nec poteſt ſententiæ ſtare. 3.324.2.2
Conditio perſonæ, contra quam reſcriptum ad lites impetratur, narranda eſt in illius impetratione. 1.35.2.9
Conditiones, quæ ipſo iure inſunt, bene apponuntur, & exprimuntur ſine aliquo vitio, 1.85.2.7
Conditio facta inter patronum, & præſentatum inducit confidentiam. 1.308.1.3
Conditiones & diſpoſitiones quæ imponi poſſint à fundatore in limine fundationis iuriſpatronatus ne Epiſcopus, aut alius ſuperior eas valeat reiicere, oſtenditur. 2.383.1.3
Conditio in limine fundationis appoſita, vt prædeceſſor eligat ſibi ſucceſſorem in beneficio etiam nulla ſequuta Ordinarij inſtitutione valida eſt. ibid.4
Conditio in limine fundationis appoſita, vt beneficium ſimplex minor 14. annorum præſentari poſſit, valida eſt. ibid.5
Conditio poſita per teſtatorem hæredibus ſuis, ne cum alicuius ſectæ hominibus matrimonium contrahant, an iure ſuſtineatur, remiſſiuè. 2.465.1.8
Conditio definitur vt ſit euentus futurus, in quem diſpoſitio ſuſpenditur, vel meliùs vt ſit qualitas diſpoſitioni adiecta, aut inhærens, quæ in dubium euentum futurum ſuſpendit, ſeu diſſoluit. 2.512.1.2
Conditiones in quinque ſpecies diuiduntur, aliæ enim ſunt poſſibiles, & honeſtæ, aliæ impoſſibiles, aliæ difficiles, aliæ contra ſubſtantiam, aliæ turpes, & ſingulæ declarantur. 1.512.2.3
Conditionum impoſſibilium tres ſunt ſpecies, aliæ impoſſibiles, aliæ difficiles, aliæ turpes, & declarantur ſingulæ ſpecies. ibidem 4
Conditiones impoſſibiles quas poſſibiles partes credebant, quam vim habeant oſtenditur. 2.513.1.5
Conditiones natura impoſſibiles, & difficiles, quam vim habeant, oſtenditur. 2.513.2.6
Conditionis turpis defectus in contractu matrimonij appoſitæ non vitiat matrimonium, ſed vitiatur. 2.513.2.1
Conditio poſſibilis, & honeſta de futuro ſuſpendit contractum matrimonij vt nullo modo valeat dum conditio non adimpletur. 2.515.1.2
Intellige ſi conditio adiiciatur in ipſo actu contrahendi matrimonium, ſecus ſi ex interuallo. ibid.3
Conditiones appoſitæ matrimonio, faciles ſcilicet & contingentes, illud ſuſpendunt. 2.517.1.2
Conditio illa, ſi parentibus placuerit, & honeſta poteſt adiici in contractu matrimonij. 2.517.2.5
Conditio honeſta quamvis ſuſpendat tam ſponſalia quàm matrimonium vſque ad conditionis euentum, non poteſt alter antequam conditio deficiat recedere. 2.518.2.13
Conditio, ſi te virginem inuenero, quando ſit turpis, & quando honeſta, oſtenditur. 2.519.1.6
Conditio turpis, vel impoſſibilis ſi in contractu matrimonij apponitur, habetur pro non adiecta, niſi ſit contra ſubſtantiam matrimonij, quia tunc vitiat contractum. 2.519.2.1
Conditio turpis, & inhoneſta aduerſus matrimonij ſubſtantiam illud irritat. ibid.2
Conditiones honeſtæ, & licitæ, quæ tamen bonis matrimonij aduerſantur, illud irritant. ibid.3
Conditiones veræ non ſunt, quæ ponuntur de præterito, vel de præſenti tempore. 2.520.1.4
Conditiones turpes contra ſubſtantiam matrimonij appoſitæ de conſenſu vtriuſque partis illud non irritant. ibid.9
Conditiones turpes, quæ matrimonij ſubſtantiæ, & illius bonis non aduerſantur, illud irritant. ibid.10
Conditionis inæqualitas inter contrahentes non impedit quin filij naturales per matrimonium poſtea ſubſequutum efficiantur legitimi. 2.578.1.3
Conditio ob cauſam, vel ſine cauſa datur pro dote putatiua repetenda. 2.610.1.4
Conducens Emphyteuſim ad longum tempus irrequiſito domino illam amittit. 2.147.2.47
Conductores rerum Eccleſiæ an habeant actionem contra locatores, ad repetendam pecuniam ſi locatio ſit nulla, oſtenditur. 2.123.1.3
Conductor tenetur de dolo, culpa lata, & leui, non autem de leuiſſima. 2.118.2.4
Conductor quando renuntiauit caſibus fortuitis non fit remiſſio mercedis propter ſterilitatem. 2.137.2.7
Conductor ſi caſu fortuito impediatur frui doctrina, fiet tunc penſionis remiſſio pro rata temporis. 2.138.2.7
Conductor propter ſuperuenientem caſum poteſt rem conductam deſerere ante finitum locationis tempus. 2.139.1.23
Conductor poteſt domum deſerere ſi in ea terris imaginibus, & tumultibus inquietetur. ibid.24
Conductor propter ſuperuenientem caſum è domo conducta diſcedens, tenetur domino renuntiare, & claues tradere, ſi commodè poteſt. 2.139.2.25
Conductor non poteſt expelli è domo, ſi dominus promiſit durante conductione illum non expellere. ibid.28
Conductor non poteſt expelli per dominum ex ſuperueniente neceſſitate, quando locatio fuit facta ad longum tempus. ibidem 29
Conductor expelli poteſt ſi re conducta abutatur, niſi dominus à principio ſciret. 2.140.1.34
Conductor ſi inducat in domum meretrices, aut malos homines, è domo expelli poteſt. ibid.35
Niſi domus eſſet iuxta lupanar, vel ad talia conſueta. ibid.36
Conductori expulſo ob rei conductæ abuſionem durante tempore

Index Rerum, & Verborum,

pote locationis, an amitti debeat penſio pro rata temporis, oſtenditur. 2.140.2.42
Conductor ſi non ſoluit debito tempore penſionem ſtatim expelli poteſt. 2.141.1.44
Conductor ſi non ſoluit penſionem, poteſt expelli etiam ſtante pacto de non expellendo illum durante tempore locationis. ibid.46
Conductor poteſt expelli, qui defecit in minimo nummo penſionis. ibid.47
Conferri non poteſt beneficium parochiale ei, qui legitimam non habet ætatem, quamvis iam ad Sacerdotium ſine legitima diſpenſatione fuerat ordinatus. 1.92.2.34
Conferendi dignitatem habens poteſtatem, ſi illam alij dederit, an poſſit ab illo dignitatem recipere, oſtenditur. 2.80.2.3
Conferendi poteſtatem habens poteſt de iure alteri tradere poteſtatem conferendi primum beneficium, quod vacabit. 2.88.1.1
Conferendi poteſtas ſi ad Capitulum, & Prælatum vt Prælatum pertinet de vno ad alterum lapſu temporis non tranſit, ſecus ſi Prælatus interſit vt Canonicus, quia tunc de Capitulo tranſit ad Prælatum, niſi dolum committat. 2.89.1.1
Confeſſario non licet vti extra confeſſionem ſcientia per confeſſionem habita, tam reſpectu illorum, quàm ipſius pœnitentis. 2.265.2.3
Confeſſarius non poteſt ex notitia in confeſſione habita corrigere complicem pœnitentis. ibid.4
Confeſſarium inſtituere poteſt Capitulum Sede vacante, qui abſoluat à caſibus reſeruatis Epiſcopo. 2.94.1.17
Confeſſarius poteſt audita in Confeſſione de confitentis licentia reuelare. 3.110 2.2
Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat, ſi pœnitens confiteatur deliberationem diſſeminandæ hæreſis, vel perpetrandi aliquod magnum crimen, oſtenditur. 3.286.1.17
Confeſſarius in teſtem præſentatus, & iuramento adactus ad dicendum veritatem, dicere poteſt ſe nihil ſcire, vel audiuiſſe, ſi de iis interrogetur, quæ per ſolam ſacramentalem Confeſſionem nouit. 3.286.2.18
Confeſſarius poteſt eos matrimonio coniungere, inter quos legitimum impedimentum cognouit ex confeſſione. ibid.19
Confeſſarius poteſt peccatum auditum in Confeſſione reuelare de licentia pœnitentis. 3.287.2.21
Confeſſarius, quibus caſibus audita in Confeſſione reuelare poſſit, oſtenditur. 3.287.2.26
Confeſſio ſpontanea minuit pœnam. 1.101.1.4
Confeſſio probatur inter alias perſonas. 1.109.1.2
Confeſſio Prælati contra Eccleſiam facta, non valet. 1.134.2.20
Confeſſio Prælati ſi facta fuerit cum Capitulo inſimul, vel de mandato Capituli probat, & Eccleſiæ præiudicat. ibid.21
Confeſsio per vim & metum extorta non nocet. 1.320.2.3
Confeſsio Clerici facta coram iudice laico ad condemnandum non ſufficit. 1.353.1.5
Confeſsio facta coram iudice incompetenti non ſufficit ad condemnandum. ibid.6
Confeſsio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ, etiam ob ordinem iuris non ſeruatum probat, & valet. 1.445.2.5
Confeſsio delinquentis aduerſus ſocium aliquam facit præſumptionem & indicium. 1.462.2 4
Si quis confitetur crimen incidenter in iudicio, poteſt iudex ordinarius nouum inchoando proceſſum illum punire pœna ordinaria. 1 463.1.1
Confeſsio incidenter facta non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam. ibid.4
Confeſsio facta in vno iudicio an probet in alio contra confitentem? remiſsiuè. 1.463.2.7
Confeſsio incidenter emanata de crimine, ad quod principaliter non agebatur, non eſt ſufficiens ad condemnandum. ibidem 8
Confeſsio facta in iure per œconomum Eccleſiæ nocet ipſi Eccleſiæ, poteſt tamen reuocari ſi ante finitum negotium dicatur per errorem facti emanaſſe. 1,463.2.1
Confeſsio facta in iudicio ſine cauſa valet. ibid.2
Confeſsio facta extra iudicem probat ſemiplenè. 1.464.1.3.10
Confeſsio facta per errorem facti poteſt reuocari, dum cauſa non fuerit finaliter terminata. ibid.4
Confeſsio erronea non nocet confitenti. ibid.5
Confeſsio reuocari an poſsit ante litem conteſtatam. ibid.6
Confeſsio facta iudicio plenè probat. ibid.7
Confeſsio iudicialis illa dicitur, quæ fit coram iudice pro tribunali ſedente in cauſis requirentibus plenam cognitionem, non autem coram actuario, vel tabellione. ibid.8
Confeſsio facta in libello, vel in poſitionibus nocet confitenti. 1.464.2.9
Confeſsio extraiudicialis in quibus caſibus plenè probet, oſtenditur. ibid.10
Confeſſio parte præſente facta quando probet, oſtenditur. 1.465.1.11
Confeſſio litigantium admittitur in probando conteſtationem præceſſiſſe. 1.494.2.5
Confeſſio pœnitentialis per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.13
Confeſſionis reuocatio licita eſt quando fit incontinenti nullo etiam errore probato. 1.549.2.32
Confeſſio partis etiam poſt concluſum in cauſa admittitur. 1.559 1.14
Confeſſio ſine expreſſione cauſæ contra confitentem non probat, niſi agatur de liberando aliquem, vel facta ſit in iudicio, aut coram arbitrio ſeu cum iuramento. 1 560.2.2
Confeſſio de credulitate facta per partem æque præiudicat ſicut ea, quæ fit de veritate. 1.600.2.2
Confeſſio partis per verbum credulitatis facta in illis, quæ ſibi præiudicium faciunt, valida eſt, & probationē facit quantumcunque cauſa, ſeu ratio concludens deficiat. 1.601.1.init.
Confeſſio nunquam nocet reo quando apparet quod contra ipſam eſt ſententiatum. 1.602 1 3
Confeſſio Prælati an & quando præiudicet Eccleſiæ, oſtenditur. 1.637.1.10
Confeſsio procuratoris vera & non ficta præiudicat domino. 1 665.2.1
Confeſsio Prælati, ſeu alterius procuratoris de Eccleſia quando eidem præiudicet, oſtenditur. ibid.3.
Confeſsio, vel ſententia facit rem notoriam. 2,18 1.3
Confeſsio ſpontanea facta in iudicio ſufficit ad condemnandum. ibid.5
Confeſsio facta coram parte eam non accipiente minimè præiudicat. 1 113.2.6
Confeſsio criminalis facta extra iudicium parte abſente non probat. 2 224.1.14
Confeſsioni matrimonij ſpiritualis aduerſus profeſsionem non ſtatur. 2.264.2.4
Confeſsio exempti coram competente præiudicat ei plenè confitenti, Eccleſiæque exemptæ, cuius eſt Rector, ſed non Papæ, ſeu Superiori ſubiectionem poſsidenti. 2.337.2.4
Confeſsio partis ambigua vt iuuet alteri parti debet peti per eam declarari. 2.471.2.12
Confeſsionis arcanum reuelare non licet vt matrimonium aliquod probetur. 2.488.1.7
Confeſsioni coniugis aduerſus ſe ipſam quare in hoc text. ſtetur. 3.503.1.3
Confeſsioni coniugis contendentis matrimonium eſſe contractum in præiudicium ſui ipſius ſtatut. ibid 4
Confeſſio dubia in matrimonialibus eſt intelligenda contra confitentem. 2.518.2.3
Confeſſio vtriuſque vel alterius ſponſi an ſufficienter probet impedimentum, remiſſiuè. 2.544.2.2
Confeſſio ſola coniugum non ſufficit ad diſſoluendum matrimonium contractum. 2.545 2.2
Confeſſioni coniugum ad diſſoluendum matrimonium non ſtatur, etiamſi concurreret rumor viciniæ. 2.546 1.4
Confeſſioni coniugum ſtatur quando ſolùm agitur de ſeparatione thori. ibid.5
Confeſſione coniugum contractus matrimonij probatur. ibid.7
Confeſſio ſacramentalis fieri non poteſt in ſcriptis. 2.596.1.4
Confeſſio colore iracundiæ emanata confitenti non nocet. 2.601.2.5
Confeſſio iurata poteſt reuocari prætextu erroris. 3.11.1.6
Confeſſione coniugis aſſerentis proprium adulterium, ſatis eſt vt illud probatum cenſeatur. 3.122.1.7
Confeſſio ſola profeſſi in aſſertione matrimonij ſpiritualis religionis aduerſus religionem, nihil operatur. 3.128.1.6
Confeſſio extraiudicialis deducitur in iudicio tanquam delictum particulare. 3.191.2.3
Confeſſio extraiudicialis clerici ad condemnationem ſufficit. 3.192.1.4.fiu.
Confeſſionem omittentes, & ſacram Communionem ſemel in anno, ſunt ſuſpecti de hæreſi. 3.285.1.11
Confeſſionem reuelans ſacerdos deponendus eſt, & in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus. 3.287.2.28
Confeſsio facta in iudicio plenè probat etiam abſente parte. 3.345.1.3
Confeſsionis ſigillum, vide *Sigillum*.
Confeſſor dicens, Tale peccatum in Confeſsione audiui, dummodo in perſonæ cognitionem deuenire minimè poſsit, non frangit ſigillum Confeſsionis. 3.287.2.27
Confeſſoria actio datur ei, qui non poſsidet. 1.364 1.8
Confeſſoria poſſeſſori etiam competit. ibid.9
Confeſſus mitiùs punitur. 1.140.2.10
Confeſſus crimen puniri non poteſt, niſi de crimine conſtiterit per ſententiam diffinitiuam. 1.463.2 6
Confeſſus crimen cauſam tangens, de quo excipitur, poteſt puniri ordinariè. ibid.

Confeſſus

Confeſſus de crimine extra iudicium non punitur. 2.224.1.14
Confeſſus de crimine extra iudicium non punitur,niſi confeſſus fuerit geminatè. 3.13.1.7
Cum ſponte Confeſſis, mitiùs quàm cum conuictis agendum eſt. ibid.8. & 3.132.1.3
Confitens metu alterius pro conuicto habetur. 1.160.1.2
Confiteri non cenſetur excipiens ea quæ in exceptione includuntur. 1.160.1.2
Confitenti delictum in foro pœnitentiali animæ in ſui ipſius datur præiudicium. 1.548.1.5
Confiteri ſaltem ſemel in anno tenetur quilibet doli capax proprio Sacerdoti,vel alteri de eius licentia,& Euchariſtiæ Sacramentum ad minus in Paſcha recipere, & Sacerdos reuelans Confeſſionem deponendus eſt,& in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus. 3.284.1.1
Confinium in quæſtionibus vtraque pars eſt actor,& vtraque reus. 1.472.1.3
Confinium antiquorum in probatione admittuntur plures probationes imperfectæ ad conſtituendam vnam perfectam. 1.491.1.2
Confines probantur per libros antiquos. ibid.3
Confinia probantur per ſcripturam, ſi illi adhibita ſit fides ab antiquo. 1.491.1.8
Confinia probantur ex enuntiatiuis plurium inſtrumentorum, præſertim iunctis adminiculis. ibid.9
Confines probantur per teſtes,quamvis ſint de auditu,& ſingulares,dummodo rationem reddant dicti ſui. ibid.10
Confines probantur per famam publicam, & antiquam. 1.491.1.11
Confines probantur per lapides antiquos pro terminis apponi ſolitos. ibid.13
Confines per teſtes ſingulares probantur. 1.502.1.60
Confinium probationes poſſunt fieri per famam,& aſpectum,lapides,ac literas in lapidibus terminorum ſcriptas. 2.386.2.2
Confinibus antiquis in probandis non ſunt omnino neceſſariæ exactæ probationes, ſed leues, & coniecturales ſufficiunt. 2.387.1.10
Confirmans,vel inſtituens per negligentiam indignum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & debet ſuſpendi à perceptione fructuum proprij beneficij, donec viſum fuerit ſuperiori. 1.117.1.4
Confirmans ſcienter indignum debet deponi. ibid.
Confirmationis Sacramenti miniſter ordinarius eſt Epiſcopus ordinatus. 1.70.1.6
Confirmationis Sacramentum ex delegatione Papæ poteſt ſimplex Sacerdos conferre. ibid.7
Confirmationis Sacramenti miniſter ordinarius eſt ſolus Epiſcopus ordinatus qui validè miniſtrat, quamvis excommunicatus,hæreticus,vel degradatus. 1.178.2.12
Confirmationis Chriſma ex quibus conficiatur, oſtenditur. 1.180.1.3
Confirmatio ex certa ſcientia quando dicatur,oſtenditur. 1.246.1.10
Confirmatio facit locationem tranſitoriam ad ſucceſſores,quando fructus erant conuertendi in vtilitatem Eccleſiæ. 1.306.2.4
Confirmationis Sacramentum non eſt neceſſarium neceſſitate præcepti. ibid.7
Confirmatio præſupponit iam ius competere. 1.555.2.16
Confirmatio priuilegij intelligenda eſt ſecundùm formam petitionis,& ſupplicationis,quæ in ipſo priuilegio declaratur. ibidem 17
Confirmatio ſuperioris confirmat omnia, & ſupplet omnem defectum ab ipſo purgabilem. 1.647.2.4
Confirmationis materiam qui tractent,citantur. 1.726.1.2
τὸ *Confirmo* idem ſignificat quod ſimul firmo, ſeu ſtabilio. ibidem 3
Confirmatio multipliciter accipitur. ibid.4
Confirmatio in genere ſumpta definitur vt ſit iuris quocunque modo quæſiti per legitimum ſuperiorem facta corroboratio. ibid.5
Confirmatio in forma communi dicitur quando ſuperior non præcedenti cauſæ cognitione actum ab inferioribus geſtum confirmat. 1.727.1.6
Confirmatio ex certa ſcientia dicitur quando fit cum perfecta notitia totius negotij, & omnium eius circunſtantiarum. ib.7
Confirmatio in forma communi in nonnullis conuenit,& in aliis differt ab alia ex certa ſcientia. ibid.8
Confirmationis vbi fit mentio an intelligatur de confirmatione ex certa ſcientia, vel in forma communi,oſtenditur. 1.731.1.2.3.4
Confirmatio priuilegij nullum ius tribuit, ſed quod antea erat conſeruat. 1.733.1.6
Confirmans nihil addit de nouo. ibid.7
Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio. ibid.8
Confirmatio dicitur fieri in forma communi quando Pontifex de negotio non bene inſtructus confirmat contractum,& priuilegium,in eo ſtatu,& prout antea erat. 1.733.2.12
Confirmatio ex certa ſcientia dicitur fieri quando fit cum perfecta notitia totius negotij, & omnium eius circunſtantiarum, veluti quando tenor totius priuilegij, aut inſtrumenti inſeritur in ipſa confirmatione. ibid.13
Confirmatio Papæ quando cenſeatur conceſſa ex certa ſcientia, quando in forma communi oſtenditur ex deciſione S. Rotæ. 1.734.1.15
Confirmatio in forma communi dicitur etiamſi clauſula, *ex certa ſcientia*, adiiciatur,ſi tamen tenor priuilegij,vel contractus, aut rei confirmatæ inſertus non eſt. ibid.17
Confirmatio ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit,& validitatem. 1.734.2.18
Confirmatio Pontificis ex certa ſcientia habet vim nouæ conceſſionis,quando confirmat id,quod inualidum eſt. ibid.19
Confirmatio ex certa ſcientia non dicitur ſimplex confirmatio, ſed ampliatio,& noua conceſſio. ibid.20
Confirmatio in forma communi non reddit actum validum, ſed illud confirmat prout antea erat, & in eodem ſtatu,& robore illud relinquit. ibid.21
Confirmatio in forma communi quos effectus pariat oſtenditur. ibid.22
Confirmatio in forma communi an iuſtam præſtet cauſam præſcribendi,oſtenditur. ibid.23
Confirmatio non operatur circa non expreſſa, & circa ea, quæ ſunt aliena à mente confirmantis. 1.735.1.24
Confirmatio quando poteſt referri ad priuilegia valida, quæ in vſu ſunt, & ad inualida, vel quæ aliàs non ſunt in vſu, ad ea tantùm debent referri, quæ valida, & in vſu ſunt. 1.736.1.29
Confirmatio, quam Religioſus impetrauit à Papa ſuper temporali adminiſtratione,ſeu prioratu, non valet,ſi tacuit ſe Regularem, ſi verò expreſſit reſcriptum præſumitur falſum, quia Papa non conſueuit concedere. 1.736.2.1
Confirmatio generalis non extenditur ad illicita. ibid.2
Confirmatio generalis ſtatutorum, ſeu alterius diſpoſitionis, non confirmat aliquid illicitum. ibid.4
Confirmatio Pontificis ſi accedat conceſſioni factæ ab Abbate beneficij manualis Regularis, aut peculij, adhuc integrum eſt Abbati reuocare ad nutum ſuum ſicut antea licebat. 1.737.2.5
Confirmatio in forma communi nihil noui iuris tribuit, ſed tantum actui valido robur præſtat. 1.738.1.5
Confirmatio in forma communi an præſtet cauſam præſcribendi,remiſſiuè. ibid.4
Confirmatio dicitur ex certa ſcientia quando tenor rei confirmatæ ſpecificè inſertus eſt in confirmatione. 1.738.2.2
Confirmatio de actu inualido facit validum adhibita cauſæ cognitione. 1.739.1.5
Confirmatio, quæ in forma communi expeditur,non validat id, quod ex ſe nullum eſt. 2.84.1.7
Confirmatio facit res maioris auctoritatis. 2.85.1.13
Confirmationis Sacramentum tempore interdicti licitè conferri poteſt tam paruulis, quàm adultis, tam in Eccleſia interdicta, quàm in loco generaliter interdicto. 2.524.1.7
Confirmatio ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit. 3.231.1.4
Vide *Innouatio*.
Confirmator ex officio ſuo habet ius confirmandi,vel caſſandi electionem. 1.83.1.init.
Conflictus quotidiani non ſunt duella. 3.262.1.4
Confraternitas, paternitas, & compaternitas indirecta ſublata eſt per Concil. Trid. 2.538.2.2
Confratres, qui in proprietatibus ſuis,& in ſæculo remanent,nec oblati ſunt Religioni, aut conuerſi, Epiſcopis,& Eccleſiaſticæ poteſtati ſunt ſubiecti. 3.213.2.41
Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ piæ,& religioſa loca ſunt,& à ſæculari poteſtate, & iuriſdictione exempta. ibid.42
Confratres priuilegiatorum niſi ſe ad eos in totum tranſtulerint, ad Epiſcopalia iura tenentur. 3.254.1.1
Vide *Oblati*.
Confratria gaudent iure minoris. 1.329.1.6
Confugiens ad Eccleſiam inde inuitus extrahi non debet. 2.441.1.2
Confugiens ad Eccleſiam ab ea extrahi non poteſt tam à ſæculari,quàm ab Eccleſiaſtico iudice. 2.445.2.32
Confugiens ad Eccleſiam à iudice Eccleſiaſtico proſus impunitus dimittendus non eſt. 2.445.2.35
Confugiens ad Eccleſiam inde extrahi non debet puniendus pœna corporali,ſeu effuſione ſanguinis. ibid.36
Congregatio quælibet Eccleſiæ ſuum debet habere Prælatum, & Magiſtrum. 1.120.1.4
Coniecturæ, Vide *Præſumptiones*.
Coniunctiones duæ vni ſoli præualent. 1.297.2.8
Coniunctus pro coniuncto abſque mandato ad agendum admittitur. 1.56.1.17
Coniunctus, quando pro coniuncto abſque mandato admittitur

coniuncto

coniunctorio nomine, cum autem procuratorio, debet interuenire cum cautione de rato. ibid.18
Coniunctus non excommunicatus an poſſit eſſe in iudicio pro coniuncto excommunicato, remiſſiuè. 1.56.2.20
Coniunctus pro coniuncto in cauſis ſpiritualibus ſine mandato non admittitur. 1.250.1.7
Coniuncti nomine veniunt coniuncti coniunctione ſpirituali, & amici. 1.311.1.3
Coniunctæ perſonæ, quæ dicantur, remiſſiuè. 1.312.2.7
Coniunctus pro coniuncto in integrum reſtitutionem petere poteſt. 1.336.2.8
Coniunctæ perſonæ excepto patre ſine mandato ea agere non poſſunt, quæ ſpeciale mandatum requirunt. 2.579.2.3
Coniugale vinculum non diſſoluitur altero coniugum fidelium in hæreſim lapſo, ſed ſi vnus infidelium coniugum conuertatur ad fidem, & alter nolit ſibi cohabitare, vel non ſine blaſphemia, aut ſine peccato mortali, ſoluitur coniugium, & conuerſus contrahere poterit. 2.602.1.1
Coniugatus ad adminiſtrationem, & ordinem Eccleſiaſticum, vel beneficium non promouetur, niſi caſtitatem promittat, & non ſit bigamus. 2.22.2.1
Coniugatus faciens profeſſionem vxore conſentiente, licèt nunquam intrauerit monaſterium, ſi mortua coniuge cum alia contrahat, non valet matrimonium, & monaſterium intrare compellitur. 2.293.2.1
Coniugatus non poteſt à ſuo coniuge, cuius conſanguineam, vel affinem cognouit, ampliùs debitum competere. 2.544.1.2
Coniugatus ſi viuente prima in facie Eccleſiæ contrahit cum ſecunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles. 2.592.2.1
Vide *Vxoratus*.
Coniugium ſpirituale contrahitur inter Eccleſiam, & Epiſcopum. 1.139.1.5
Coniugij vſus an licitus ſit eo tempore, quo durat immunditia illa corporalis poſt partum, oſtenditur. 2.431.1.3
Coniugium ab ipſo vinculo in quo ſubſiſtit matrimonium rectè dicitur. 2.463.1.7
Coniugia an ſoluantur per Sacramentum Baptiſmi. 2.604.2.9
Coniugij ad licitum vſum prius deponendus eſt ſcrupulus, ſeu temerarium dubium. 3.325.1.4
Coniux reſtituitur viro probanti diſpenſationem, & copulam, & de ipſius impunitate caueuti, niſi magna ſit viri ſæuitia. 2.434.1.1
Coniuges ad iudicem ſui corporis poteſtatem transferunt. 2.434.2.12
Coniux impedimenti conſcius ſi ab Eccleſia excommunicetur, quia debitum negat, talis excommunicatio verè coram Deo non ligat. 2.440.1.23
Coniux accuſatus de adulterio ad ſeparationem thori non debet lite pendente priuari poſſeſſione coniugali. 1.455.1.1
Coniux prohiberi poteſt ne rem agat cum altero poſt probatam accuſationem. 1.455.2.3
Coniugis alterius ingreſſus in Religionem, vt licitus ſit poſt matrimonium conſummatum non eſt neceſſaria licentia Epiſcopi ad profeſſionis valorem. 2.287.1.4
Coniuges vna caro fiunt per ſolum matrimonium conſummatum. 2.288.1.7
Coniux abſque licentia alterius profeſſus tenetur ab ipſo reuocatus redire poſt eius obitum ad Religionem, & non redeundo peccat. 2.289.1.17
Coniux in his terminis quibus poteſt à coniuge reuocari an poſſit propria auctoritate exire, oſtenditur. 2.293.1.5
Coniux ſi altero inſcio profiteatur, non poteſt à religione recedere, niſi viro repetente, reductus tamen non cogitur altero mortuo redire ad monaſterium. 2.294.2.1.2
Coniux, quæ continentiam vouit, tenetur reddere debitum coniugi, licet ad tempus voto conſenſerit. 2.294.2.1
Coniux non poteſt fieri Religioſus ſine altero, vel ſi ſit ſine ſuſpicione incontinentiæ & voueat. 2.295.1.1
Coniux ſine licentia profeſſus an poſſit propria auctoritate Religionem deſerere altero non repetente, oſtenditur. ibid.4
Coniugi innocenti licitum eſt inuito adultero ad Religionem tranſire quando vel præceſſit ſententia, vel adulterium eſt notorium. 2.296.2.2
Coniugi innocenti licitum eſt ad Ordines ſacros tranſire inuita vxore adultera in iis caſibus, in quibus ei eſt integrum profiteri. ibid.3
Coniux abſque licentia, vel cum minus legitima alterius, profeſſus non poteſt reuocari à coniuge poſt modum fornicante, ſi ipſe profeſſus innocens ſit. 2.296.2.1.2
Coniugi profeſſo abſque legitima cauſa, & innocenti, an integrum ſit à monaſterio exire, quando iam conſtat alterum in adulterium lapſum eſſe, oſtenditur. 2.297.1.4
Coniux innocens, qui ob adulterium alterius diuertit, & iam mutato ſtatu factus Religioſus profeſſus fornicatus eſt, minimè poteſt à monaſterio extrahi propter fornicationem. ibid.5
Coniux manens in ſæculo cum continentiæ voto, ſi id non ſeruet poſt viri profeſſionem, ſed incontinenter viuat, cogenda erit ingredi monaſterium. 2.297.2.2
Coniux profeſſus de alterius licentia metu graui extorta non cogitur redire ad Religionem poſt mortem coniugis reuocantis. ibid.3
Coniux de licentia vxoris metu extorta profeſſus poteſt propria auctoritate Religionem deſerere altero non repetente. ibid.4
Coniuges ſi ſe adinuicem abſoluerunt continentiam promittendo, & vterque, vel alter eorum Religionem profitetur, alter alterum repetere non poteſt. 2.299.1.1
Coniux innocens non tenetur adulteram emendatam reconciliare. 2.300.2.6
Coniuges tenentur ſimul habitare ad adiuuandum ſe mutuo, atque familiam promouendam. 2.465.1.10
Coniugi innocenti vtrùm liceat, vbi fornicatio eſt notoria, propria auctoritate diuertere ab adultero? 2.472.1.6
Coniuges non poſſunt ſecundum matrimonium contrahere exiſtente primo, etiam carnali copula non conſummato. 2.511.2.2
Coniux ſanus an teneatur reddere debitum coniugi leproſo, remiſſiuè. 2.533.1.2
Coniuges non poſſunt eſſe diutius ſeparati. ibid.3
Coniuges propter lepram ſeparandi non ſunt à coniugio, & contrahere poſſunt matrimonium, & inuicem ſibi reddere debitum tenentur. 2.533.2.1
Coniugi leproſo tenetur ſanus debitum reddere, quando redditio non cedit in reddentis notabile damnum. ibid.2
Coniux dubius de ſeruitute alterius tenetur reddere debitum. 2.536.1.8
Coniux qui affinitatem, aut cognationem contraxit, non poteſt reddere debitum alteri quoties ex lege iuſtitiæ reddere non aſtringitur. 2.545.1.5
Coniux inceſtuoſus propter inceſtum cum alterius coniugis conſanguineo, vel conſanguinea actum intra vas conſummatum non poteſt debitum petere, tenetur tamen reddere. 2.548.1.2
Coniuges ad tempus ſeparandi ſunt quando matrimonium contra prohibitionem inierunt. 2.567.1.4
Coniuges quando de matrimonij validitate dubitant, huiuſmodi dubium ſpeculatiuum eſt, ac per conſequens non inducit malam fidem. 2.573.1.19
Coniuges propter aliud crimen à ſpirituali fornicatione, vel etiam carnali non ſeparantur, & ſic ſeparati nubere non poſſunt, quia tenet matrimonium. 2.598.1.1
Coniux vnus ſi poſt alium ad fidem conuertatur, primùm conuerſus reſtituitur ſecundo conuerſo ſi res eſt integra. 2.602.2.7
Coniuges putatiui communicant bona inter ſe vigore ſtatuti huiuſmodi communicationem permittentis. 2.609.2.9
Coniux, reconciliatus ſi in adulterium relabatur, poteſt de illo accuſari. 2.611.2.15
Coniux qui dubius de morte prioris coniugis contraxit, debitum nullo modo petere poteſt, tenetur tamen reddere. 2.618.1.3
Coniux quid facere debeat poſtquam ſecundo nupſit, ſi dubitat de morte primi coniugis, remiſſiuè. ibid.med.
Coniuges non debent de nouo benedici ſi vnus ex coniugibus fuit aliàs benedictus. 2.618.2.1
Coniux ſecundo nubens non eſt à presbytero benedicendus. ibidem 2
Et quid hodie ſeruetur generali conſuetudine, oſtenditur. ibidem 3
Coniux reſuſcitans non recuperat vxorem ſuam. ibid.2
Coniux coniugem de adulterio impetere non poteſt, ſi & ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur. 3.121.1.1
Coniuges ius diuortij & accuſandi cenſentur per copulam ſibi remittere. 3.122.2.5
Coniux ſi certò ſciat impedimentum matrimonij, non debet reddere debitum, ſed potius excommunicationem pati: ſi autem hoc credat ex cauſa probabili & diſcreta, poteſt reddere debitum, non autem exigere, ſed ſi ex leui, & temeraria cauſa, depoſita conſcientia poteſt reddere, & exigere. 3.324.2.4
Vide *Vxor*.
Connexitatis ratione non procedit regula, Res inter alios, &c. 3.13.2.8
Connexitatis ratione res inter alios acta aliis nocet. 3.335.1.2
Connexorum de vno ſtatutum ad aliud connexum extenditur. 1.13.2.1
Ab vno Connexorum fit extenſio ad alterum. ibid.3
Connexa dicuntur indiuidua, & reputantur vnum. ibid.4
Connexa in priuilegiis, & exorbitantibus non veniunt. 2.236.2.7
Conſanguineus nullus poteſt accipere ſponſam alterius conſanguinei. 2.471.2.1
Conſanguineorum iuramentum admittitur contra famam, quæ impedit matrimonium. 2.488.1.3
Conſanguineorum appellatione qui veniant remiſſiuè. 2.549.2.8

Conſangui

Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licitè contrahere poſſunt. 2.552.2.2
Conſanguinei duo inæqualiter diſtantes à ſtipite, ſi alter diſtet vltra quartum gradum poſſunt matrimonio copulari. 2.555.2.2
Conſanguinei vulgò dicti ſi contraxerunt contra præceptum iudicis, debent ſeparari donec de cauſa cognoſcatur. 2.567.2.1
Conſanguinei & parentes teſtificari poſſunt in cauſa matrimoniali ſuper conſanguinitate, & contractu. 2.596.1.1
Conſanguineus, vel amicus electi ad aliquam dignitatem, qui pro ea obtinenda pecuniam dedit, non præſumitur dediſſe de mandato electi, niſi illius interuenerit ſcientia. 3.37.1.3
Conſanguinitas in gradu prohibito vbi opponitur contra petentem reſtitutionem coniugis, & offeruntur probationes paratæ, recepto ab opponente iuramento de malitia, negabitur reſtitutio quoad thorum, & fiet quoad reliqua, ſi verò probationes promptæ non ſint, fiet plena reſtitutio niſi ſit magna viri ſæuitia. 1.438.1.1
Conſanguinitas per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.53
Conſanguinitatis ſuper cauſa quales eſſe & qualiter iurare teſtes debeant, oſtenditur. 1.504.1.1
Conſanguinitas probatur, & reprobatur per inſtrumentum. 1.522.1.3
Conſanguinitatem probant teſtes de auditu ſi ſint perſonæ graues, & deponant à maioribus audiuiſſe ante litem motam. 1.541.1.2
Conſanguinitatis iure non ſuccedit in bonis Eccleſiæ. 2.41.2.1
Conſanguinitatis gradu quoto debeat perſona carnaliter cognita à coniuge coniuncta eſſe alteri coniugi, vt coniux ille inceſtuoſus arceatur à debiti petitione, oſtenditur. 2.548.2.3
Conſanguinitas dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & conſanguinei quaſi ſanguine iuncti. 2.549.1.5
Conſanguinitas definitur vt ſit vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium carnali propagatione contractum. Vel meliùs vt ſit relatio ſanguinis per naturalem generationem communicati. ibid.6
Conſanguinitatis nomen dupliciter in iure reperitur, vel ſtrictè, & ciuiliter, vel naturaliter, ſecundùm propriam ac totam ſignificandi vim. 2.549.2.7
Conſcientiæ foro non punitur quis de homicidio ſine dolo commiſſo, etiamſi culpa præceſſerit. 3.101.1.6
Conſecrationis miniſter eſt ſolus Sacerdos. 1.7.2.17
Conſecrationis munus à Metropolitanis accipi debet. 1.139.1.2
Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm trium Epiſcoporum fieri non poteſt. 1.161.2.2
Conſecratio Eccleſiæ, per vnicum teſtem probatur. 1.501.1.25
Conſecratio Eccleſiæ probatur per vnum teſtem. 1.544.1.7
Vide *Ordinatio.*
Conſenſus Principis probatur taciturnitate longi temporis. 1.23.2.22
Conſenſus expreſſus poſt impetrationem litterarum ſufficit. 1.55.2.8
Conſenſus non ſolùm antè, & in ipſo actu, ſed etiam poſt illum præſtari poteſt. 1.74.2.6
Conſenſus ſaltem tacitus totius populi, aut maioris partis requiritur ad inducendam conſuetudinem. 1.78.1.19
Conſenſus in electionibus non ſcripto, ſed voce eſt exprimendus. 1.128.2.6
Conſenſus contempti poſt electionem præſtitus non auget eligentium numerum. 1.136.1.6
Conſenſum non præſtare, & præſtare ſine ſolemnitate requiſita, paria ſunt. 1.153.2.3
Conſenſus præſtitus vigore ſtatuti præiudicat conſentienti. 1.305.1.3
Conſenſus tacitus in quibus modis inducatur, remiſſiuè. 1.700.2.5
Conſenſus requiſitus in actu debet etiam in eius reuocatione adhiberi. 2.95.2.3
Conſenſus Prælati in alienatione rei Eccleſiaſticæ expreſſus eſſe debet. 2.96.1.5
Conſenſus poſtea præſtitus idem operatur ac ſi antea fuiſſet præſtitus. 2.56.2.2
Conſenſus Capituli in alienatione rerum Eccleſiæ exurſu 30. annorum præſumitur interueniſſe. ibid.3
Conſenſus Conuentus per maiorem partem Capituli explicandus eſt. 2.347.2.init.
Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione, ac donatione iuriſpatronatus poteſt interuenire ex poſt facto. 2.351.1.6
Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu, ſufficit quod quandocunque præſtetur. ibid.7
Conſenſus Ordinarij in tranſlatione, ſeu reſeruatione iuriſpatronatus poteſt interuenire ex poſt facto. 2.356.1.init.
Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione, vel donatione iuriſpatronatus poteſt interuenire ex poſt facto. 2.360.2.3
Conſenſus Ordinarij an præſumatur ex lapſu temporis. 2.364.1.rem.
Conſenſus Papæ non præſumitur interueniſſe etiam per longum tempus in facultate Eccleſiæ ſuper conditionibus appoſitis in ipſa fundatione. 2.366.2.9
Conſenſus contrahentium ſufficit quod explicetur ab altero alteri per interpretem. 2.471.1.8
Conſenſus præſumptus ex mutua cohabitatione hodie non ſufficit, niſi denuo ratificetur coram parocho & teſtibus, obſeruata Concil. Trid. forma. 2.484.1.3
Conſenſum vtriuſque coniugis ſimul tempore præſtari, non eſſe neceſſarium. 2.486.1.7
Conſenſus ſuperiorum inducitur per eorum patientiam, vel tolerantiam. 2.553.1.4
Conſignatio pro confirmatione Chriſmatis aliquando accipitur. 2.331.2.7
Conſilia an ſint lecturis anteferenda. 1.11.1.13
Conſilium vbi requiritur, debet peti ante actus expeditionem. 1.131.1.2
Conſilium poſtquam petitum fuerit, expectandum eſt reſponſum per tempus neceſſarium. ibid.3
Conſilium non obligat ad ſequendum. ibid.4
Conſilium tertij electi ſaltem in genere requirendum. ibid.5
Conſilium, quando ratione ſubiectæ materiæ ſumitur pro conſenſu, eſt requirendum. 1.251.1.4
Conſilio alicuius iuſſus aliquid facere, petere quidem illud tenetur, ſequi verò minimè. 1.345.2.2
Conſilio alicuius iurans ſtare, intelligi debet ſi conſilium ſit iuri conſonum. 1.593.1.4
Conſpiratio probari poteſt per eoſdem conſpiratores. 1.550.1.3
Conſtantinus Imperator in pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij iura in Eccleſiam tranſtulit. 2.589.1.20
Tò *Conſtiterit*, in quibus probationibus verificetur, oſtenditur. 3.7.2.2
Conſtitutio reſpicit futura, & non præterita. 1.11.1.1
Conſtitutiones Decretorum ſingularibus ſunt opinionibus præferendæ. 1.14.2.1
Conſtitutio Collegij antiquam conſuetudinem auferens, quæ redundat in damnum aliquorum, & commodum aliorum, ceſſante rationabili cauſa non valet. 1.15.1.1
Conſtitutio laicorum Eccleſiam, ſeu eius bona non adſtringit. 1.16.1.1
Conſtitutiones referuntur de electione Summi Pontificis agentes. 1.86.2.2
Conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita. 3.41.1.6
Conſtitutiones odioſæ editæ in vſurarios, ceſſant vſuris ceſſantibus. 3.137.2.8
Conſtitutio Pij V. comprehendit ſolum habentem copulam ſodomiticam conſummatam ſi naturale ſemen intra vas effundatur. 3.188.2.8
Conſtit. Pij V. an comprehendat illum, qui muliere retro abutitur, oſtenditur. 3.189.1.10
Conſtitutionibus ſynodalibus ſtantibus, an potius ad illas, quàm ad ius commune ſit recurrendum, remiſſiuè. 3.198.1.6
Vide *Lex.*
Conſtitutus in minoribus Ordinibus, ſi aliàs eſt idoneus, ad regimen Parochialis Eccleſiæ diſpenſatiuè poteſt aſſumi. 2.171.1.1
Conſtitutum inutile eſt ſi conſtituens non poſſidet. 1.443.1.6
Conſuetudo valet quòd quis in abſentia, ſeu non reſidens percipiat fructus ſuorum beneficiorum, non autem diſtributiones quotidianas. 1.15.2.10
Conſuetudo tanti temporis, cuius non eſt memoria, vim priuilegij, conſtitutionis, ſeu diſpenſationis habet. 1.22.1.20
Conſuetudo immemorialis licèt habeat vim priuilegij, non tamen eſt verum priuilegium. 1.23.1.17
Conſuetudo, quæ eſt contra ius Diuinum, non valet. 1.23.2.20
Conſuetudo in vim priuilegij allegata in his caſibus non ſufficit, niſi probetur priuilegium per ſcripturam. 1.24.1.26
Conſuetudines, vel ſtatuta licèt Papa, vel Imperator caſſet, per hoc non intelligitur caſſare conſuetudines iuramento firmatas. 1.46.24
Conſuetudinis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.66.2.1.2
Conſuetudo eſt ius quoddam moribus introductum quod pro lege ſuſcipitur. ibid.3
Conſuetudini præcedere debent duo actus, vel vnus, habens tantùm cauſam ſucceſſiuam. 1.67.1.5
Conſuetudo vna dicitur præter ius, alia contra ius appellatur. ibid.6
Conſuetudo præter ius per decem annorum ſpatium introducitur, non ſic illa quæ contra ius eſt. ibid.7
Conſuetudo alia contra ius diuinum, alia verò contra ius humanum. ibid.8

Conſuetudo contra ius diuinum, ſiue poſitiuum ſit, ſiue naturale, nequaquam valet, nec introduci poteſt. ibid.9
Conſuetudo contra ius humanum admittitur & valet dummodo rationabilis, & legitimè præſcripta. ibid.10
Conſuetudo, quæ Eccleſiis grauis eſt, auctoritate, & officio iudicis tolli debet. 1.67.2.1.2
Conſuetudo, qua inductum fuerit emphyteutam Eccleſiæ non cadere emphyteuſi etiamſi vltra triennium penſionem ſoluere omiſerit, valida eſt. ibid.3
Conſuetudine poteſt introduci actus, ſiue ſolemnitas per quam ſine apprehenſione reali transfertur poſſeſſio rei abſentis. 1.68.1.1
Conſuetudo non valet vt in cauſis Eccleſiaſticis dictum populi pro ſententia habeatur. 1.69.1.1
Conſuetudo non poteſt operari vt clericus non Epiſcopus exerceret ea, quæ ſunt reſeruata Ordini Epiſcopali. ibid.2.1
Conſuetudo, qua Presbyter ſimplex ea præſtat, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, nullius eſt momenti. ibid.2
Conſuetudo per quam interdicti ſententia violatur, non valet. 1.70.2.1
Conſuetudo Regni, ſeu loci vicini attendenda eſt. 1.71.1.4
Conſuetudo in honoribus decernendis ſeruanda eſt. ibid.10
Conſuetudinis prætextu non poteſt quis dimittere dignitatem ſine ſuperioris licentia, nec valet electus adminiſtrare non habita confirmatione à ſuperiore. 1.72.1.1
Conſuetudo, qua quis ſolet dignitatem deponere ſine Superioris auctoritate, ſacris Canonibus inimica cenſetur. ibid.2
Conſuetudo admittens vt quis electus ante confirmationem adminiſtret quæ ſunt muneris illius officij, vel Prælaturæ, ad quam eſt electus, non eſt ſeruanda, imò potiùs extirpanda. ib.
Conſuetudo publica faciendi actum excuſat à delicto, & à pœna. ibid.4
Conſuetudo non valet contra legem expreſsè conſuetudinem derogantem, niſi ſit inducta ſciente, & patiente Principe. 1.72.2.5
Conſuetudo etiam futura præcedere non poteſt aduerſùs legem, quæ ipſam conſuetudinem ſimpliciter reprobauit. ibid.6
Conſuetudine introduci poteſt quòd vna Eccleſia de gremio alterius teneatur ſibi Prælatum eligere. ibid.2.1
Conſuetudo valet, vt eligatur aliquis de certo Monaſterio. 1.73.1.5
Conſuetudo eſt optima legum interpres. ibid.6. & 1.455.1.6
Conſuetudo eſt interpretatiua priuilegiorum, & ſcripturarum. 1.73.1.7
Conſuetudo eſt interpretatiua contractuum, & ab ea quælibet diſpoſitio accipit interpretationem. ibid.8
Conſuetudo, & rei natura dant interpretationem diſpoſitioni ſimplici, & genericæ. ibid.9
Conſuetudo vim parem habet cum lege. ibid.10
Conſuetudo facit licitum, quod aliàs erat illicitum. ibid.11
Conſuetudo cùm ſit quid facti debet probari. 1.73.2.16
Conſuetudo non valet per quam quis inducitur ad peccandum, vel bona propria diſſipandum. 1.75.1.1
Conſuetudo præbens delinquendi anſam etiamſi ſit immemorialis non valet. ibid.2
Conſuetudo non derogat iuri naturali, ſeu diuino, cuius tranſgreſſio peccatum inducit, nec poſitiuo, niſi ſit rationabilis, & præſcripta. ibid.2.1
Conſuetudo non valet, quæ eſt contra ius naturale. 1.76.1.3
Conſuetudo immemorialis dicitur illa, quæ eſt tanti temporis, cuius initij memoria non ſit in contrarium. ibid.5
Conſuetudo immemorialis eſt quaſi alterum ius naturale, quod immutari non poteſt, & tribuit iuriſdictionem. ibid.6
Conſuetudine ſublata ſimpliciter, vel aliquo ſigno vniuerſali, nunquam cenſetur ſublata immemorialis. ibid.7
Conſuetudine à lege derogata, etiam immemorialis derogata cenſetur. ibid.8
Conſuetudo immemorialis qualiter articuletur, & probetur, remiſſiuè. ibid.9
Conſuetudo ex vi & efficacia ſua poteſt legem abrogare. 1.76.2.10
Conſuetudo ad hoc, vt valeat debet eſſe rationabilis. 1.77.1.11
Conſuetudo rationabilis, quæ dicatur, oſtenditur. ibid.2.12
Conſuetudo, vt legitima dicatur, præſcripta debet eſſe de iure Ciuili, & in temporalibus per ſpatium decem annorum, de iure verò Canonico, ac contra Eccleſiam per ſpatium quadraginta. ibid.13
Conſuetudo præter ius etiam de iure Canonico ſpatio decem annorum præſcribitur. ibid.14
Conſuetudo, vt cenſeatur actuum frequentia introducta requirit ad minimum duos actus. ibid.16
Conſuetudo, & præſcriptio in quo differant, oſtenditur. 1.78.1.21
Conſuetudo non poteſt tollere libertatem in eligendo, poteſt tamen inducere, vt ex certo genere perſonarum electio fiat. 1.95.2.2
Conſuetudine, & priuilegio poſſunt Reges habere ius nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtandi. ibid.7. & 199.1.5
Conſuetudo eſt altera natura. 1.105.1.13
Conſuetudine an poſſit introduci, vt mors Prælati Principi nuncietur, ab eoque venia petatur ad nouam electionem procedendi, ita quod electio aliter facta viribus careat, oſtenditur. 1.135.2.4
Conſuetudo non valet vt laici in electionibus Epiſcoporum vocem habeant. ibid.2.2
Conſuetudo aliorum locorum eſt ſpectanda, quando particularis deficeret. 1.209.1.4
Conſuetudo vnius ciuitatis, vel loci extenditur ad loca, & oppida particularia illi ſubiecta, quæ non habeant conſuetudinem propriam. ibid.5
Conſuetudo iuriſdictionem dare poteſt. 1.270.7
Conſuetudo, & priuilegium æquiparantur. 1.271.2.3
Conſuetudo impediens ſubditorum correctionem nulla eſt. 1.275.1.2
Conſuetudo iuriſdictionem tribuit. ibid.7
Conſuetudo mixta clericorum & laicorum omnes clericos, qui ea vtuntur, ligat. 1.336.2.5
Conſuetudo valet quòd teneatur quis rem ſuam vendere. ibid.7
Conſuetudo non valet quòd clerici in criminalibus apud ſecularem conueniantur. 1.358.1.4
Conſuetudo purificatur priuilegio. 1.362.2.8
Conſuetudo valet quòd clericus conueniat laicum coram iudice Eccleſiaſtico. 1.373.2.5
Conſuetudo loci ſeruanda eſt in concernentibus proceſſum. 1.376.2.9
Conſuetudo, ſeu ſtylus reſpiciens ordinatoria iudicij ligat forenſes, licèt ſecus in deciſoriis cauſæ. ibid.10
Conſuetudo poteſt tribuere iuriſdictionem iudici Eccleſiaſtico contra laicum. 1.377.1.3
Conſuetudo valet vt iuramentum calumniæ non præſtetur. 1.400.2.5
Conſuetudo regionum ſeruanda eſt in feſtorum celebratione. 1.406.1.2
Conſuetudo mixta procedens à tacito conſenſu Clericorum, & Laicorum maximam vim habet, etiam in his quæ Eccleſiaſtica ſunt. 1.453.2.2
Conſuetudo inualida eſt, per quam is, qui in iudicio ſuam intentionem inſtrumentis, aut teſtibus fundauit, cogatur id ipſum proprio iuramento affirmare. 1.468.2.2
Conſuetudo minimè valet, quòd iuramentum neceſſariò deferatur plena probatione facta. 1.469.1.3
Conſuetudine in probanda non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.33
Conſuetudo per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.41.
Conſuetudo, vel ſtatutum poteſt facere de non plena probatione plenam. 1.557.2.4
Conſuetudine introduci poteſt vt plena fides priuatæ ſcripturæ adhibeatur. 1.558.1.5
Conſuetudo, vel ſtatutum iubens libris mercatorum plenam fidem adhiberi, valet. ibid.6
Conſuetudo contra Canones non valet. 1.652.1.2
Conſuetudo in præiudicium, & contra Eccleſiam introducta non valet. ibid.3
Conſuetudo remittens ſolemnitatem requiſitam in alienatione bonorum Eccleſiæ non valet. 1.652.2.7
Conſuetudine poteſt clericus coniugatus habitum clericalem minimè portans, clericali priuilegio gaudere. 2.25.1.2
Conſuetudo vtrùm poſſit efficere vt minuantur ſolemnitates quæ deſiderantur circa res Eccleſiæ alienandas, remiſſiuè. 2.108.2.17
Conſuetudo in contractibus maximè attenditur. 2.190.2.3
Conſuetudo an valeat vt monachi teſtentur, remiſſiuè. 2.204.2.17
Conſuetudo valet qua permittitur beneficiariis teſtari de bonis ex beneficio acquiſitis in vſus pios, vel ad illos remunerandos, qui ipſis viuentibus inſeruierunt. 2.214.1.5
Conſuetudini ſtandum eſt quanta debeat eſſe canonica portio, quæ debetur Eccleſiæ Parochiali. 2.228.2.1.2
Conſuetudo, cui ſtandum eſt in quantitate canonicæ portionis, an & quando debeat eſſe legitima præſcripta ſpatio 40. annorum, oſtenditur. ibid.3.
Conſuetudo, quæ viget in Eccleſia cui legatur circa quantitatem canonicæ portionis, ſeruanda eſt, quando nulla eſt certa in Eccleſia Parochiali, & quid ſi in neutra vigeret. ibid.4
Conſuetudini ſtatur an colonus ſoluat decimam Eccleſiæ in cuius Parochia ſita ſunt prædia, an Eccleſiæ vbi audit Diuina, & percipit Eccleſiaſtica Sacramenta. 2.248.1.1
Conſuetudine poſſunt decimæ vni Eccleſiæ aliàs debitæ, alteri ſolui. ibid.2
Conſuetudo in ſoluendis decimis conſideratur. ibid.3
Conſuetudo in ſolutione decimarum, quæ ſit attendenda loci nè vicinioris, aut loci vbi prædia exiſtunt, oſtenditur. ibid.4
Conſuetudo, vbi adeſt quod decimæ ad Epiſcopum ſpectent, ea ſeruanda eſt. 2.259.1.8
Conſuetudo plurimum poteſt circa portionem, & quantitatem decimæ, eaque attendenda eſt. 2.260.1.5

Conſue

Conſuetudo vt introducatur in ſolutione decimarum decennium requiritur. ibid.7

Conſuetudo vicinorum locorum in dubio eſt ſeruanda, vbi non adeſt particularis. 2.389.1.2

Conſuetudo non tribuit ius laicis imponendi collectas, & onera Eccleſiaſticis. 2.448.2.4.

Conſuetudinis nullæ ſunt vires circa ſubſtantiam matrimonij. 2.464.2.3

Conſuetudo etiam improba inducit probabile dubium,& excuſat à pœna. 2.511.2.3

Conſuetudo ſi eſt in loco quòd partus conditionem patris ſequatur, natus ex libero, & ancilla liber eſt, & vti liber matrimonium contrahit. 2.536.2.1

Conſuetudo legitimè præſcripta valet, vt filius non matris, ſed patris,aut vtriuſque conditionem ſequatur. ibid.2

Conſuetudo circa validitatem matrimonij an valeat oſtenditur. 2.528.2.5

Conſuetudo nolla etiamſi ſcandalum oriatur, vires habet ad diſſoluendum matrimonium ſemel legitimè initum. 2.539.1. init.

Conſuetudo an efficax ſit ad reddendos quoſpiam habiles ad matrimonium, qui iure Canonico inhabiles erant. 2.540.1.2.

Conſuetudo cupidinis mater ac veneris miniſtra eſt. 2.547.2.2

Conſuetudo contrahendi matrimonium in gradibus conſanguinitatis,ſeu affinitatis iure prohibitis an & quando valeat,oſtenditur. 2.552.2.2

Conſuetudo vbi adeſt, quod aliquid detur in exequiis mortuorum,& ſimilibus,poteſt populus cogi ſaltem officio iudicis,ad obſeruandam conſuetudinem. 3.34.2.6

Conſuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem in Archidiaconi inueſtitura reprobatur. 3.38.2.3

Conſuetudo laudabilis, qua populus aliquid dat pro ſepulturis, &c.ſeruanda eſt, etiamſi clerici ſint diuites. 3.42.1.7

Conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum. ibid.8

Conſuetudo non valet de præſtandis, ſeu ſoluendis vſuris. 3.134.2.7

Conſuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria non valet. 3.163.2.3

Conſuetudo quæ eſt contra libertatem Eccleſiæ, vel eidem oneroſa,non valet. 3.330.1.2

Conſuetudini, vbi reproba quando derogatur, cenſetur quoque Conſuetudini futuræ derogatum. ibid.3

Conſuetudo vt inducatur non requiritur quòd ſit introducta, & obtenta in contradictorio iudicio. 3.345.1.2

Conſuetudo tanti temporis,cuius non extat memoria in contrarium, vim priuilegij habet, data capacitate illum inducentis, vel præſcribentis. 3.346.2.4

Conſuetudo immemorabilis habet vim tituli. 3.347.1.7 Vide *Statuta*.

Conſulens delictum, an puniatur eadem pœna, qua ipſe delinquens, remiſſiuè. 3.99.2.3.1

Conſulens, vel mandans percuti clericum excommunicatus eſt, ſi ſequatur percuſſio. 3.298.2.4

Conſultores in cauſa ſanguinis ſunt irregulares ſequuta morte, vel mutilatione membri ob eius dictum. 3.192.2.4

Contemptus etiam poteſt ſeparatim purgari per ſingulos. 1.110.2.5

De contemptu non poteſt agere qui non habet vocem in Capitulo. ibid.

Contemnere nihil aliud eſt quàm aſpernari, & non curare. 1.360.1.10

Contendens alicuius parentes matrimonium contrahere non potuiſſe,debet probare matrimonium illud non tenuiſſe,eiuſque parentes illud contraxiſſe mala fide. 2.585.2.2

Conteſtatio litis eſt terminus ſubſtantialis iudicij. 1.133.1.11

Conteſtatio litis fit per principalis negotij ad competentem iudicem factam narrationem. 1.134.1.10

Conteſtatio litis requiritur in iudiciis poſſeſſoriis. 1.230.1.6

Conteſtatio litis non eſt neceſſaria in exceptionis quæſt. 1.240.2.16

Conteſtatio litis fit tantùm per petitionem, & directam reſponſionem ad eam. 1.489.2.35

Conteſtatio litis inualida non interrumpit præſcriptionem. 1.710.2.10

Continentia cauſæ diuidi non debet. 1.66.1.6. & 1.459.2.1.3

Continentiæ cauſæ non diuidendæ exceptio vti dilatoria ante litem conteſtatam apponenda eſt. 1.607.2.7

Continentiæ votum ſacris Ordinibus in Eccleſia Orientali eſt annexum. 1.24.2.3

Continentia ſolo præcepto Eccleſiaſtico ſacris Ordinibus eſt annexa. ibid.5

Τὸ *Continuatè, & continuè*, nullam recipit interpellationem. 3.234.2.5

Contractu annullato annullantur etiam omnes clauſulæ contentæ in eo. 1.252.2.12

Contractus ex diuturnitate temporis robur accipit, & fomentum. 1.303.1.3

Contractus quoties per reſtitutionem in integrum reſcinditur, tunc emptor de meliorationibus,& expenſis rectè agere, remque ipſam retinere poterit. 1.329.2.12

Contrahens ſortitur forum iudicis in cuius territorio contraxit, ſi ibi reperiatur. 1.386.2.3

Contractus confirmati ratione non ſortitur ibi quis forum. ibidem 4

Contractus attenditur locus vbi celebratus fuit,non verò vbi reſolutus. ibid.5

Contractus nomen largiſſimè ſumitur. 1.38.1.12

Contractus ſunt de iure gentium, & non inſunt ſub poteſtate Regis, vel Imperatoris. 1.466.2.5

Contractus tempus inſpiciendum eſt. 1.538.1.4

Contrahens cum minore decreto non interpoſito cenſetur in mala fide,& nunquam poteſt præſcribere. 1.641.1.12

Contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi. 2.1.2.2.7

Contractus omnes bonæ fidei reſcinduntur ob læſionem vltra dimidiam iuſti pretij. 2.126.1.8

Contractus lucratiui ob læſionem vltrà dimidiam reſcindi non poſſunt. 2.127.2.18

Contractus reciproci,ſeu reſpectiui ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſunt. ibid.30

Contrahentes quando ex vna parte rem tradendo, & ex altera rem, & pecuniam, cenſeantur permutationis, vel venditionis contractum facere. 2.165.1.2

In contractu cenſuali transfertur in recipientem omne dominium,tam directum,quàm vtile. 2.334.2.9

Contractus poteſt irrequiſito domino alienare; nec tenetur eum, cui cenſum ſoluit,requirere. ibid.11

Contractus in dubio magis præſumitur cenſualis, quàm emphyteuticus. ibid.12

Contractus eſt totus approbandus cum ſuis qualitatibus, & cauſis,aut totus reprobandus. 2.387.1.5

Contrahentes omiſſis denunciationibus, quas pœnas incurrant, oſtenditur. 2.509.2.12

Contrahens de præſenti cum duabus primam deſponſatam debet habere in vxorem. 2.511.2.1

Contractus ſimpliciter factus cenſetur celebratus ſecundùm conſuetudinem loci. 2.540.1.5

Contrahens ſcienter cum impotenti ad copulam,ab ea non ſeparatur. 2.560.1.1

Contrahentes contra prohibitionem à ſuperiore factam ſunt ſeparandi. 2.567.2.2

Contrahens cum aliqua contra prohibitionem à ſuperiore Eccleſiaſtico iuſta de cauſa ſibi factam peccat mortaliter. ibid.4

Contrahens cum pluribus ſimul viuentibus quas pœnas incurrat, remiſſiuè. 2.605.1.12

Contractus,& diſtractus à pari procedunt. 3.25.2.3

Contractus talis præſumitur, qualis fuerit denominatus. 3.138.2.5

Contractus & pactum venditionis de retrò,remiſſiuè. 3.139.2.9

Contractus in dubio fauore animæ in materia,quæ ſapit vſuram, præſumi debet fœneratitius. 3.145.1.5

Contrahentium vterque ſi venit contra contractum, vterque poteſt exigere pœnam ad inuicem promiſſam ex conuentione. 3.270.1.1

Contractus non diſſoluitur nec impeditur per excommunicationem ſuperuenientem in eo qui tenetur aliquid præſtare excommunicato. 3.317.2.1

Contradictio illius non eſt admittenda qui ſe opponit contradictioni ad eam calumnioſè impediendam. 1.236.1.10

Contraria allegans non eſt audiendus. 1.560.1.3

Contraria iuri per ſimplicem confirmationem non intelliguntur confirmata. 1.736.2.5

Contraria duo poſſunt procedere diuerſis reſpectibus. 3.161.2.4

Contrarietas nulla debet eſſe in iure. 1.4.2.43.& 1.28.1.3

Contrarietas modica non nocet. 1.514.1.4

Contritio an requirat propoſitum implicitum vitandi peccata in futurum,an verò requirat implicitum, oſtenditur. 3.277.1.4

Controuerſia ſuper poſſeſſione orta non facit rem litigioſam. 1.728.2.5

Contumacia ceſſante ceſſat effectus illius. 1.27.1.10

Contumacia non eſt propriè crimen. ibid.13

Contumaciæ pœnas tam ante quam poſt litem conteſtatam commiſſas, qui DD. adducant,referuntur. 1.227.2.10

Contumacia actoris maior eſt,quàm rei. 1.448.1.8

Contumacia rei non comparentis ſufficiens cauſa eſt ad faciendam ſequeſtrationem. 1.460.2.5

Contumax non dicitur qui non potuit comparere ex aliqua iuſta cauſa,ſeu impedimento. 1.27.1.11

Contumax non dicitur quis niſi contumacia accuſetur. ibid.12

Contumax non dicitur qui non comparuit citatus coram illo qui in eum notoriè nullam habebat iuriſdictionem. 1.49.2.24

Contumax in non comparendo, vel non reſpondendo excommunicari poteſt, beneficio autem priuari non debet. 1.350.2.1

Contumace reo actor mittendus eſt in poſſeſſionem rei petitæ ſi actione reali actum eſſet. 1.397.1.24

Contumax & condemnatus vt conuincatur, eius malitia debet iterum ex abundanti citari ad cauſam defendendam. 1.450.2.1

Contumax litis pendentiæ exceptionem allegare non poteſt. 1.608.1.9

Contumax in non parendo non abſoluitur abſque cautione pignorum. 1.686.1.5

Conueniendus per clauſulam, ſi moriatur re integra, ſucceſſor conueniri non poteſt. 1.62.1.1

Conueniri poteſt quis in loco, in quo aſſiduè commoratur, quamuis in eo non habeat domicilium. 1.376.1.3

Conueniri quis poteſt actione in rem ſcripta, & in loco rei, & in loco conuento, ſicut & reali. 1.381.2.8

Conuenticula occulta faciens habet præſumptionem contra ſe. 3.75.1.2

Conuentio inualida per conſenſum ſuperioris validatur. 1.299.2.1

Conuentio de ſoluendo expenſas, & fructus pro ceſſione eius, eſt illicita. 1.300.1.2

Conuentionis iudex etiamſi ſit incompetens, coram eo poteſt quis reconueniri. 1.389.2.4

Conuentio, & reconuentio pari paſſu ambulant, & eadem ſententia terminari debent. 1.390.2.9

Conuentionis in cauſa modus procedendi datus per reſcriptum intelligitur repetitus in cauſa reconuentionis. 1.391.2.1

Conuentio quando inita eſt cum aliquo, ſi poſtea impetratur priuilegium, in eo de ipſa conuentione facienda eſt mentio. 1.638.1.6

Conuentio inter partes circa tempus faciendæ ſolutionis annui cenſus, non eſt illicita. 2.377.2.5

Conuentuales dicuntur à conuentu, ſeu à conueniendo. 1.95.2.3

Conuentualis Eccleſia dicitur in qua eſt collegium clericorum ſiue ſæcularium, ſiue regularium. 1.277.2.4

Conuentum reum quando conſtat non poſſidere antequam actor probaret ſuum dominium, tunc reus ipſe abſoluitur. 1.363.2.7

Conuentus ſuper poſſeſſione alienius rei coram vno iudice, non poteſt coram eodem ſuper proprietate conueniri. 1.367.1.2

Conuentus ſuper iniuria clerici, vel ſuper adulterio appellare poteſt, niſi ſit notorius. 1.679.1.1

Conuerſatione ex inhoneſta ſumitur contra aliquem argumentum. 3.11.2.5

Conuerſi, & oblati poſſunt tranſire ad ſtrictiorem religionem. 2.275.2.6

Conuerſi, quia ſunt veri Religioſi, eximuntur à tributis. 2.449.1.9

Conuerſi ad religionem veri ſunt religioſi, & Eccleſiaſticæ perſonæ. 3.299.2.4

Conuerſi Religioſi priuilegio Canonis & fori gaudent. 3.301.1.2

Vide *Monachus*.

Conuictus de crimine, aut illud confeſſus interrogari non poteſt de ſociis occultis criminis, quorum nulla ſit infamia, nulláque indicia adſint. 1.462.2.2

Conuictus ſimul & confeſſus non auditur appellans. 1.716.2.12

Conuictus de ſimonia, vel infamatus, qui ſe purgare non poteſt deponendus eſt. 3.23.1.1

Copula carnalis quomodo probetur. 1.522.2.1

Copula carnalis probatur per auditum proprium. 2.523.1.4

Copulæ carnalis ad probationem quæ præſumptiones, & coniecturæ ſufficiant arbitrio circunſpecti iudicis ſtatur. ibid.5

Copula carnalis per violentam præſumptionem probatur. 1.568.1.1

Copula carnalis quando dicatur probari ex violenta, & certa præſumptione. ibid.2.5.6.7

Copulam aſſerenti fauore matrimonij creditur. 2.504.1.2

Copulæ an ſit mentio facienda in diſpenſatione obtinenda pro conſanguineis, vel affinibus. 2.518.1.12

Copula carnalis non efficit validum matrimonium contractum ſub conditione turpi & inhoneſta aduerſus matrimonij ſubſtantiam. 2.520.1.7

Copulam cum fœmina inuita, &c. ſufficit ad contrahendam affinitatem. 2.546.2.5

Copula coniugalis, cuius impotentia impedit matrimonij validitatem, debet eſſe cum emiſſione ſeminis intra vas. 2.562.1.11.

Coqui aliquando in ſolo miniſterio, aliquando in artificio habentur. 1.221.2.init.

Corona in clericis quid ſignificet, oſtenditur. 2.12.1.11

Quare in die *Coronationis* Papæ ſtupæ in ſummitate arundinis comburantur, oſtenditur. 1.3.1.6

Coronatio Papæ, Vide *Papa*.

Corpore vitiati non poſſunt teſtificari contra clericos in cauſa criminali. 1.512.2.5

Corporis deformitas ſæpè deformitatem animi oſtendit. 2.84.1.2

Corporis ornatum inſucatum ſicut laudamus, ita diſſolutos & fractos veſtibus non recipimus. 2.424.2.5

Correlatiuorum regula non procedit in indulgentia facta à Principe vni ex correlatiuis. 3.223.2.7

Corrigere alium in delicto committendo quilibet tenetur. 3.61.2.3

Correctio, Vide *Iuriſdictio*.

Credentes hæreticorum qui dicantur, oſtenditur. 3.78.2.20

Credentes hæreticorum excommunicantur, incurruntque pœnas in iure ſtatutas contra hæreticos, & in excommunicatione per annum permanentes ipſo iure ſunt infames, & priuandi omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico. ibid.21

Credentes hæreticorum hæretici ſunt. 3.82.1.8

Tà *Credimus non tenere*, important ipſo iure. 1.676.1.7

Credit qui nihil inuolutum, vel duplicis intellectus profert. 1.6.2.5

Credito an liceat rem carius vendere quàm præſenti pretio, quando rei dominus non erat tunc venditurus, remiſſiuè. 3.149.2.3

Creditor ante diem agere poteſt, vt adueniente die ſibi ſoluatur. 1.416.1.8

Creditor petere poteſt debitum de futuro, cui eſt adiunctum debitum de præſenti. ibid.9

Creditor non ſibi præiudicat, qui minus petit, cum plus ſibi debitum eſſet. 1.416.2.15

Creditor petere, & cogere poteſt vt ſibi fiat inſtrumentum debiti per eius debitorem, quando ſoluere tenetur ad tempus. 1.532.1.6

Creditor poteſt debitorem ſuum conditionalē, vel in diem compellere, vt faciat ſibi inſtrumentum debiti ad faciliorem probationem. 1.539.1.8

Creditores, qui filios debitorum in pignus accipiunt, cadunt à credito. 1.582.1.8

Creditori incumbit onus probandi filium eſſe hæredem. 2.172.1.4

Creditor, vel is, qui ab eo cauſam habet, ſi tot fructus percipit ex pignore, quot ſatisfactum eſt ſorti, debet pignus reſtitui debitori. 2.173.2.1

Creditor tenetur mittere ad domum debitoris, quando debitor non expreſſo loco aliquid dare tenetur. 2.174.2.6

Creditor non poteſt ſibi retinere fructus pignoris, ſed debet eos in ſortem computare. 3.133.2.3

Credulitatis iuſtam cauſam habet illud, quod dicitur à fide dignis. 3.183.1.4

Crimen occultum quod, remiſſiuè. 1.160.1.2

Crimina, quæ indicant depoſitionem, referuntur. 1.359.2.6

Crimen mixti fori committens, & punitus vel abſolutus ab vno iudice, an ab alio puniri, vel abſolui poſſit, remiſſiuè. 2.375.2.11

Crimen non probatum repellit teſtem aliàs de illo crimine non damnatum. 1.511.2.1

Criminoſus teſtis à teſtimonio repellitur, ſi crimen contra eum oppoſitum probetur. ibid.2

Crimen in iudicio commiſſum, vel confeſſum dicitur notorium. 2.18.2.4

Crimen, atque delicta propter quæ Religioſi ab Ordine poſſunt expelli, referuntur. 2.283.1.5.fin.

Crimen machinationis mortis alterius coniugis quando matrimonium dirimit, oſtenditur. 2.528.2.3

Crimina morte extinguuntur. 2.583.2.8

Crimen mixti fori committens punitus & abſolutus ab vno iudice, an poſſit ab alio puniri, vel abſolui, remiſſiuè. 3.4.1.4

Crimina quando opponuntur contra Clericos, aut monachos teſtificantes ad eos repellendos à teſtimonio, laici teſtes contra ipſos tunc poſſunt admitti. 3.9.2.3

Crimen, aut perſona ſi ſit occulta, non licet iudici inquiſitionem facere, ſed oportet præcedere infamiam. 3.10.2.5

Crimen probatum per modum inquiſitionis regulariter pœna ordinaria non punitur. 3.11.2.1

Crimen ſimoniæ committens eo ipſo, quòd impretiabile licetur, veriſimile eſt eum male ſentire de ſanctitate Eccleſiæ. 3.20.2.3

Crimen læſæ Maieſtatis committentes quas pœnas incurrant, oſtenditur. 3.73.2.23

Criminis punitio ad merum imperium pertinet. 3.126.1.5

Crimina quando per concluſionem abſoluantur, poteſt, vbi de hoc conſtiterit, de nouo inquiri, & accuſari. 3.162.2.1

Etiam per coniecturas & præſumptiones. ibid.2

Crimen ſi quis committat inducens priuationem dignitatis, ipſo iure poſſunt ſubditi ab eius obedientia ſe ſubducere. 3.318.2.2

Crimina ne maneant impunita publicè intereſt. 3.318.2.2

Criminalibus in cauſis criminaliter intentatis non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.471.1.4

Criminoſus poſtulari non poteſt. 1.79.2.12

Criminoſi pendente iudicio etiam poſt receptas probationes, & concluſum in cauſa, ſuum beneficium reſignare poſſunt. 1.134.1.16

Criminoſi qui non ſunt priuati ipſo iure, poſſunt renuntiare ſua beneficia in fauorem pendente iudicio ſuper criminibus commiſſis. 1.152.2.14

Criminoſus

Criminoſus occultus moneri poteſt ne promoueatur ad Ordines, ſed promoueri non poteſt. 1.160.1.1
Criminoſi occulti præter homicidam poſt pœnitentiam in ſuſceptis ordinibus miniſtrant, & ad ſuperiores aſcendunt, & ante pœnitentiam monentur, vt etiam, in ſuſceptis non miniſtrent. 1.165.2.1
Criminoſus condemnatus à teſtimonio repellitur 1.497.2.9
Criminoſus non admittitur in teſtem. 1.544.2.2
Niſi aliis teſtes deficiant, maximè vbi res ſua natura difficilis eſt probationis. 1.545.1.fin.
Criminoſi & infames occulti ſi promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi. 3.132.1.3
Crux Patriarchalis qualis debeat eſſe, oſtenditur. 3.445.1.15
Vide *Habitus*.
τὸ *Cuicunque*, eſt generale, & omnia comprehendit. 1.288.1.9
Culpa vbi non eſt, non poteſt eſſe delictum, nec pœna. 1.13.1.14
Culpa ad caſum non ordinata conſiderabilis non eſt. 2.84.2.8
Culpa ſuos debet tenere auctores. 2.102.1.3
Culpa lata, leuis, & leuiſſima quæ dicatur, remiſſiuè. 2.118.2.3
Culpa originalis remittebatur per circumciſionis myſterium. 2.419.1.5
Cupiditas eſt radix omnium malorum. 1.14.2.6
Cura animarum vbi fit mentio ſemper intelligitur de cura actuali, non habituali. 1.170.2.2
Curam Monaſterij gerere poteſt infamis. 1.174.1.5
Cura animarum alicuius Parochiæ non probatur ex eo quod quis adminiſtrauit Sacramenta eius incolis, niſi probet eum ad id eſſe adſtrictum. 1.208.2.3
Curati inferiores, & alij quicunque beneficium aliquod Eccleſiaſticum curam animarum habens, obtinentes, diſcedendi licentiam in ſcriptis gratiſque concedendam vltra bimeſtre tempus niſi ex graui cauſa obtineant, prohibentur. 2.30.2.3
Curator hæreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium iuriſpatronatus dictæ hæreditatis. 2.346.2.6
Curatus, Prælatus dicitur, & Prælaturam habere. 1.266.2.2
Curatis in ſuis locis decimæ aſſignantur, & limitantur. 2.100.2.3
Curatus in ſua parochia habet intentionem fundatam in decimis prædialibus contra Epiſcopum. 2.235.2.4
Curatus ad excludendas fraudes poteſt prohiberi facere ne fructus ex agris afferantur niſi ſalua ſibi prius decima. 2.253.2.7
Curatus quilibet iurat Epiſcopo, quòd erit illi, ſuis ſucceſſoribus, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ, fidelis & obediens. 3.340.1.2
Curia Romana, vel Principis ibi eſt vbi Papa, vel Princeps exiſtit. 3.445.2.17
Cuſtodia Eccleſiæ vacantis, ſi ſit de iurepatronatus laicorum non ad patronum laicum, ſed ad illum Prælatum ſpectat, qui ius habet conferendi. 1.268.1.7
Cuſtodis ad officium quæ ſpectant, ponuntur. 1.212.2.1.& 1.213.1.1
Cuſtodis officium & dignitas, quæ remiſſiuè. 1.212.2.2
Cymeriorum Regis filij tres de paterno regno contendentes iudicem elegêre Ariopharnem. .563.1.6

D

DÆmoniaci an poſſit fieri Clerici, remiſſiuè. 1.103.1.85
S.Damaſus in inſigni Vimaranenſi oppido natus, oſtenditur. 1.3.2.20
Damnum quod Eccleſiaſticæ iuriſdictioni euenit ex recurſibus ad ſæculares iudices, oſtenditur. 1.42.2.28
Damni cauſam qui dat, tenetur ad intereſſe. 1.265.2.2
Damna non veniunt appellatione expenſarum. 1.383.1.9
Damna, & intereſſe probari debent per teſtes. ibid.14
Damni irreparabilis caſus plures qui referant, citantur. 1.713.2.16
Damnum proximo imminens etiam ſub fide ſecreti ſuſceptum detegere quis tenetur, etiam virtute monitorialium generalium. 3.98.2.23
Damnum dicitur non ſolùm quod prouenit à caſu, ſed etiam à culpa. 3.164.1.8
Damnum præſumitur illatum ab inimico, & vicinis, quando ſunt malæ opinionis. ibid.9
Damnum, & iniuria in quo differant. ibid.10
Damnum quod datur in frumento in herbis, non pluris æſtimatur, quàm quod in herbis valeat. 3.265.2.3
Damnum vbicunque ſubſequitur ex aliqua culpa quantumuis leuiſſima, videlicet in commodato, vel depoſito, ille, cui res commodata, vel in depoſitum data fuit, tenetur ſemper ad reſtitutionem in vniuerſum de toto damno. 3.267.1.1.2
Damni qui occaſionem dat, damnum ipſum dediſſe videtur. ibidem 3
Damnatus actione iniuriarum infamis eſt, & per Papam poteſt fama reſtitui. 1.666.2.1
Damnati de hæreſi tradi debent brachio ſæculari debita pœna puniendi. 3.76.1.2.fin.
Damnatis ad mortem non eſt denegandum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. 3.129.1.3
Dans, & recipiens differunt inter ſe. 2.80.1.2
Data tempus attenditur in reſcriptis. 1.36.2.6
Datæ litterarum quæ vtilia pariant, remiſſiuè. 1.37.1.7
Datæ ſtatur ſi plures impetrant in eadem Eccleſia, vt primus impetrans præferatur, & ſolus admittatur. 1.57.2.1
Datæ tempus non ſignatæ ſupplicationis attenditur, quando duo concurrunt ſuper eodem beneficio ad cognoſcendum cui prius ius quæſitum eſt. ibid.4
Datæ tempus non illud, quod literæ per Cancellarium expediuntur, attenditur, vt quis poſſit facere fructus ſuos. 1.58.1.5
Datio in ſolutum voluntaria, & extraiudicialis ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 2.126.1.11
Datio in ſolutum ſoluit laudemium. 2.146.1.23
Datum ob turpem cauſam non repetitur quando turpitudo verſatur etiam ex parte dantis. 3.27.1.3
τὸ *Debet*, importat neceſſitatem. 1.685.1.3. & 1.709.1.8. & 2.497.1.2
Debitor ſuſpectus de fuga in carcerem feſtis diebus detrudi poteſt. 1.410.2.28
Debitor qui iurauit creditori nullum grauamen ſuper re pignorata inferre donec ſoluerit debitum, non auditur repetens pignus nolendo compenſare fructus in ſortem, ſed debet priùs debitum integraliter ſoluere, & demum rem cum fructibus inde perceptis expoſcere. 1.579.1.1
Debitor, cui creditor in tempus prolixius terminum ſolutioni præſtitutum prorogauit, & diſtulit, dilatione priore pendente in excommunicationis ſententiam non incidit à qua prius fuerat cum reincidentia abſolutus à iudice Eccleſiaſtico. 1.693.2.5
Debitorem fugientem poteſt creditor propria auctoritate ſubſequi, & detinere. 2.171.1.4
Debitor principalis quando eſt abſens à loco ſui domicilij poteſt fideiuſſor illo non excuſſo conueniri. 2.178.1.1.12
Debitor per diſtrictionem canonicam compellitur à fideiuſſione fideiuſſorem abſoluere, qui à creditoribus moleſtatur. 2.179.1.1
Debitor principalis quando eſſet rixoſus poteſt fideiuſſor conuenire illum, vt à fideiuſſione liberet. 2.183.2.17
Debitor clericus ratione depoſiti penes ſe facti non gaudet priuilegio huius cap. 2.187.2.13
Debitor ad Eccleſiam confugiens pro debito in ea capi non poteſt. 2.446.1.39
Debitores falliti, ſeu decocti an Eccleſiaſtica gaudeant immunitate, remiſſiuè. ibid.41
Debitores ſunt liberi à debito ſoluendo ſuo creditori hæretico. 3.82.2.6
Debitor tenetur recipere ſuum debitum, vel condemnationem in ſuum fauorem factam in moneta quantumcunque minutiſſima. 3.169.2.11
Debiti in inſtrumento ſi exprimitur cauſa condemnabitur debitor, niſi probet indebitum, ſi non exprimitur, neceſſe eſt vt creditor probet id fore debitum. 1.560.1.1
Debitum negans non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.1.1
Debitum non confitens non gaudet beneficio huius cap. 2.188.2.25
Debitum compenſandi animo an cenſeatur relictum quod datur, vel legatur creditori, oſtenditur. 2.216.1.6
Debitum iure naturæ habet qui in bonis patris, & matris, & aui, in quo grauari nequit, & filius rogatus de reſtituenda hæreditate ſub conditione detrahit debitum iure naturæ, & Trebellianicam. 2.217.2.1
Debitum, ſeu onus rei, vel perſonæ promiſſum, vel debitum auctis rebus, vel perſonis, quibus onus debetur, non augetur. 2.384.1.2
Debitum ex voto, ſi ad vnicam menſuram ſolui ſolet, ad illam impoſterum ſolui debebit, ſi verò ad diuerſos, liberabitur ſi ſoluerit ad minorem. 2.384.1.1
Debitum debitor agnoſcere videtur, qui de nouo promiſit, vel partem debiti ſoluit, aut pignus, ſeu fideiuſſorem dedit. 2.388.1.4
Debitum petere an poſſit vxorata per vim cognita ab affine. 2.546.2.4
Debita, & iura conditionalia, ſi deſcendant ex contractu, quamvis adimpleatur conditio poſt condemnationem, confiſcantur propter hæreſim, ſecus ſi deſcendant ex vltima voluntate. 3.72.1.6
Debitum reddere non poteſt coniux conſcius impedimenti dirimenti. 3.324.2.3
Debitum petere non poteſt coniux dubius de valore matrimonij, tenetur tamen reddere, intellige vt ibidem. 3.325.1.5

Index Rerum, & Verborum.

Decalogi præcepta remitti, & ſolui non poſſunt. 1.7.1.8
Decalogi præcepta ſunt iura naturalia, & indiſpenſabilia. ibid.9
Decanus dicitur in dignitate conſtitutus. 1.37.2.4
Decani officium, & dignitas quanta remiſſiuè. 1.168.2.4
Decanus quam dignitatem & officium habeat, remiſſiuè. 1.211.1.3
ad *Decanatum* requiſita quæ, remiſſiuè. 1.90.1.14
Τὸ *Decepta*, in hoc text. quomodò intelligatur, oſtenditur. 1.134.1.17
Deceptio intra dimidiam iuſti pretij tanquam minus malum impune permittitur, non tamen tanquam licita approbatur. 2.125.2.3
Deceptio minus dimidia reſpectu venditoris dicitur interuenire quando res, quæ valet 100. diſtracta fuit minus quinquaginta. ibid.5
Deceptus in quantitate rei poteſt agere ad ſupplementum, etiamſi deceptio fuerit citra dimidiam, quando cœpit actus à menſura. 2.191.2.7
Decimas prædiales illi Eccleſiæ ſoluere tenentur Reges, & Principes vbi prædia ſita ſunt, perſonales verò vbi diuina audiunt officia. 1.286.2.3
Decimæ prædiales curato illius Parochiæ debentur, cuius loco prædia ſita ſunt. 1.456.2.2
Decimarum perceptio, per teſtes ſingulares probatur. 1.503 76.
Decimas, quæ iuſtè, & ex legitima conceſſione à laicis obtinentur, an poſſit laicus contra laicum præſcribere, oſtenditur. 1.622.2.5
Decimæ ſunt ſoluendæ de patrimonio ad cuius titulum quis fuit ordinatus. 2.58.1.6
Decimæ in vim alienationis poſſunt concedi ab Epiſcopo, ſiue alio Prælato cum conſenſu Capituli, ſeu Conuentus cum cauſæ cognitione & aliis ſolemnitatibus. 2.95.2.2
Decimas titulo feudi, vel alio temporali ante Concilium Lateranen. potuerunt inferiores Prælati concedere, ſed ex eo deinde fuit prohibitum. 2.98.2.3
Decimæ ſi laicis conceſſæ reperiantur, & neſciantur an poſt, vel ante Concil. Lateranen. fuerint conceſſæ, in dubio poſt Conc. conceſſæ cenſentur. ibid.4
Decimarum exemptio an poſſit emi, oſtenditur. 2.112.1.5
Decimarum, & beneficij fructus poſſunt vnicuique etiam laico locari. 2.135.2.3
Decimæ feudales hodie retineri non poſſunt à laicis niſi Eccleſiam compenſauerint de re maiori, vel æquali. 2.160.1.4
Decimam poteſt obligare dominus, cui illa in feudum data fuit. 2.169.1.3
Decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ in cuius territorio prædia ſita ſunt; perſonales verò debentur Eccleſiæ in qua audiuntur diuina, & Sacramenta percipiuntur. 2.235.1.3
Decimæ ſunt res quæ Eccleſiarum miniſtris ratione miniſterij Sacramentorum perſoluuntur. 2.236.2.8
Decimæ, Primitiæ, & Oblationes in quo differant, oſtenditur. ibid.9
Decima definitur vt ſit decima pars fructuum ad quam petendam ius competit Eccleſiis Parochialibus ratione miniſterij Sacramentorum. ibid.10
Decimæ aliæ ſunt prædiales, aliæ perſonales. 2.237.1.11
Decimarum quatuor genera exprimuntur, quæ in veteri lege debebantur. 2.227.2.1
Decimarum diuiſio ponitur. ibid.2
Decimæ, & primitiæ differunt inter ſe. ibid.3
Decima de propriis prædiis, ſiue patrimonialibus clerici ſoluere debent. 2.238.1.5
Decima ſoluitur etiam ab habente priuilegium noualium de agro nuper ad culturam redacto ex quo aliquid non modicum antea percipiebatur. 2.239.2.2
Decima ex leguminibus in parua quantitate collectis ſoluenda non eſt. ibid.3
Decima ſolui debet de pretio, quo paſcua, ſeu paſtura vendita eſt. 2.240.1.3
Decima ſoluitur de apibus, apúmque examinibus, aluearibuſve ipſis, & de earum fructu, cera ſcilicet, & melle. 2.240.2.2
Decima de omni fructu ſoluenda eſt. ibid.3
Decima de foliis mororum ſaltem ex conſuetudine ſolui debet. ibid.4
Decima ſoluitur de palea, de lino, & canape, de croco, & lacte, de caſeis, de butyro. ibid.8
Decimæ integræ ſolui debent ſine deductione expenſarum. 2.241.1.1.2
Decimæ prædiales ſolui debent ſtatim, ac fructus collecti ſunt. ibid.3
Itam ſi pereant, teneatur is, qui ſoluere, vel monere debet. 2.241.1.9
Decimas conſuetas ſi quis tardiùs daret mortaliter peccaret. 2.241.1.4
Decimæ perſonales regulariter debentur ſolum in fine anni. 2.241.2.6
Decimæ prædiales ſtatim debentur abſque eo quòd petantur à Parocho. ibid.8
Decimæ noualium debentur Eccleſiæ in cuius Parochia ſurgunt, ſi verò non ſunt in certa Parochia, debentur Diœceſano, qui poteſt ſibi retinere, vel alteri Eccleſiæ concedere. 2.245.1.1
Decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ, in cuius territorio prædia ſita ſunt. ibid.2
Decimæ quæ in aliqua parochia certæ non ſunt, Epiſcopus alteri poteſt Eccleſiæ ſine conſenſu Capituli concedere. ibid.4
Decimæ Epiſcopo debentur, vbi prædium non eſt in alicuius parochia ſitum. 2.245.2.5
Decimæ quaſi debitum exigi poſſunt. 2.245.2.1
Decimæ an, & quando debeantur de iure diuino, & humano, oſtenditur. ibid.2.3.4
Decima laico iure hæreditario concedi non poteſt. 2.246.2.1.2
Decimandi ius tanquam ſpirituale non poteſt laicis competere. ibid.3
Decimas non ſoluens cùm teneatur, excommunicari poteſt monitione præmiſſa. ibid.4
Decimarum ſolutio fit vti de onere, non verò de decima vera, & formali. 2.247.1.3
Decimæ, vel probationes Eccleſiæ laicis concedi non poſſunt, & prælatus contra faciens eſt puniendus. 2.247.2.1
Decima eſt onus reale, & ſequitur poſſeſſionem. 2.248.1.5
Decimas ſoluere quis compellitur per excommunicationem de molendis, & aliis hic contentis. 2.249.1.1
Decimas non ſoluens cum teneatur, excommunicari debet monitione præmiſſa. ibid.2
Decimæ non poſſunt per laicum in alium laicum aliquo titulo transferri. ibid.4
Decimæ conceſſæ in feudum ante Concil. Lateranen. reuerſæ ad Eccleſiam, ſeu Prælatum non poſſunt iterum infeudari laicis. ibid.
Decimas, quas laici iuſto titulo feudi perpetui habent à legitimo ſuperiore, an poſſint licitè ipſi laici in alios laicos transferre oſtenditur. ibid.6.7
Decima perſonalis debetur Eccleſiæ vbi quis percipit Sacramenta, licèt alibi lucrum contigerit. In prædiali verò ſtatur conſuetudini, ſi in aliena parochia colonus prædium coluit. 1.149.2.1
Decimæ perſonales debentur vbi quis recipit eccleſiaſtica Sacramenta, & audit Diuina. ibid.2
Decimæ perſonales ſunt, quæ ex acquiſitis ex induſtria, artificio, vel contemplatione perſonæ ſolui debent. 2.250.1.4
Decimæ animalium inter prædiales comparantur, & ideo debentur illi Eccleſiæ in cuius parochia animalia morantur, & paſcunt. ibid.5
Decimæ de omnibus fructibus prædiorum etiam in anno ſæpius productis ſoluendæ ſunt. 2.250.2.1
Decimæ totius ſoluendæ ſunt, quoties ager in anno fructus protulerit. ibid.2
Decimarum debitor ſi in foro exteriori monitus non curat ſoluere, eccleſiaſtica diſtrictione cogendus eſt à qua non abſoluitur niſi plena reſtitutione ſequuta. ibid.4
Decimæ prædiales ſoluendæ ſunt expenſis non deductis. 2.250.2.1
Decima ex omni frumento, & grano ſolui debet. 2.251.1.2
Decima ex omni fructu ſoluenda eſt. ibid.3
Decima ex pecoribus ſolui debet cùm illi nutriti fuerint. ibid.4
Decima ſoluitur de negotiatione. ibid.6
Decima ſoluitur de militia, ſeu de captis iuſto bello. ibid.7
& de venatione: ibid.8
& ex omnibus bonis, quæ nobis proueniunt, & quodammodo frugifera ſunt. ibid.9
Decimæ prædiales ſine diminutione ſeminis, & expenſarum ſolui debent. ibid.10
Decimæ de redditibus molendinorum ad ventum ſoluendæ ſunt. 2.251.2.1
Decima non ſoluitur de malè acquiſitis. ibid.3
Decima ſoluitur de molendino ad ventum. ibid.4
Decimæ de iure debentur ex his rebus, quæ non ſunt reſtitutioni obnoxiæ, quamvis cum peccato publico lucrentur. ibid.5
Decima de illicitè acquiſitis ratione prædiorum ſoluenda eſt. ibid.7
Decimam Deo de propriis offerre tenetur omnis homo in quantum Deo ſubditus eſt. 1.252.1.2
Decimam ſoluere debent dominus & colonus ſine deductione ſeminum, & ſumptuum, & non cui voluerint Eccleſiæ, vel pauperibus, ſed Eccleſiæ cui debentur, nec ab hoc excuſantur propter malitiam clericorum. 2.253.1.1
Decimæ prædiales ſoluendæ ſunt non deductis expenſis. 2.253.2.2
Decimæ ſolui debent clericis, & non aliis pauperibus. ibid.5
Decimæ integrè, & ſine diminutione ſoluendæ ſunt. ibid.6
Decima propter ſterilitatem denegari non poteſt. ibid.8
Decimas ſoluendi onus eſt reale, & ſequitur poſſeſſionem. 2.254.1.13

Decimæ

Decimæ perſonales debentur expenſis priùs deductis. 3.256.1.3
Decima duplex de vna, & eadem re, ſiue de eodem acetuo, ſolui non debet. ibid.5
Decimas præſcribens in aliena Parochia, ſi ibi inſurgunt noualia, ipſorum decimas non habebit. 2.256.2.1
Decima non ſoluitur de legato, vel hæreditate. ibid.7
Decima non ſoluitur ex immobilibus. ibid.8
Decimæ noualium regulariter debentur parochiæ in cuius finibus colliguntur. 2.257.1.4
Extenditur ad quaſcunque decimas. ibid.5
Decimæ quando per præſcribentem fuerunt receptæ in nemoribus, vel paſcuis, tunc ſi illa redigantur in culturam, is qui percepit decimas habebit & nouales. ibid.6
Decimæ fructuum, qui naſcuntur in parochia Epiſcopi ſeu Eccleſiæ Cathedralis, Epiſcopo debentur. 2.257.2.8
Decimæ omnium fructuum prædij debentur ei qui decimas ibi præſcripſit, ſed ad aliud prædium præſcriptio non extenditur. 2.258.1.1
Decimæ ex herbis debitæ debentur etiam ex terreno in quo herbæ naſcuntur ad culturam redacto ex fructibus inde prouenientibus. ibid.3
Decimæ coram Eccleſiaſtico iudice ſunt petendæ. 2.258.2.2
Decima in Parochia Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopo debetur. ibidem 3
Decimæ ad Rectorem Parochialis ſpectant. ibid.5
Decimæ minutæ ſunt, quæ ex hortis, pullis, & ouis ſoluuntur. ibid.6
Decimæ illæ ſoluendæ neceſſario ſunt, quæ debentur de iure diuino, vel de loci conſuetudine. 2.260.1.3
Decimæ prius ſunt ſoluendæ quàm cenſus, ſeu tributa, & ſi priùs illa ſoluuntur, poſtea decimari debent. 1.261.1.2
Decima eſt onus reale, ac proinde ſequitur fructuum poſſeſſorem ſeu detentorem. ibid.3
Decima non ſoluitur de dote Eccleſiæ, id eſt, de paſſalibus, & manſis, niſi huiuſmodi paſſalia fuiſſent prius tributaria. 2.375.1.6
Decimæ ex prædiis Eccleſiarum intra alterius Parochiæ limites ſitis eidem Parochiæ ſoluendæ ſunt. 2.375.2.8
Decima an debeatur ex iis prædiis, ex quibus Eccleſia non erat ſolita percipere, remiſſiuè. 3.149.1.5
Decimas de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu religioſæ perſonæ recipere non poſſunt. 3.208.2.10
Decimæ in bonis Eccleſiæ numerantur. 3.337.1.2
Decimæ, oblationes, & primitiæ differunt. ibid.3
Decimæ quot ſint. ibid.
Decimalis cauſa quando tangit ius indiſtinctè, non cadit in laicum eius cognitio. 1.378.1.5
Decimandi ius concedi non poteſt laico præſertim poſt Concil. Lateranen. 2.247.2.2
Declaratio, ſeu interpretatio fieri debet non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt. 3.11.1.5
Declaratio retrotrahitur ad tempus factæ diſpoſitionis. 3.137.2.9
Declaratio producit effectum ex eo tempore tantum, quo fit. 3.187.1.4
Declaratoria vt ſit locus, neceſſario exigitur contumacia. 3.325.1.5
Decocti à teſtimonio repelluntur. 2.497.2.10
Decretales ſibi ipſis vel aliis iuribus contrariæ reſecatæ fuerunt. 1.412.42
Decretalis cenſetur Epiſtola Pontificis aliquo dubio interpretantis. 1.185.1.4
Decretalis epiſtola vim conſtitutionis habet. 1.361.2.7
Decretalis aliqua extrauagans quando allegatur, de qua meritò iudex dubitat, tunc ſi eſt conformis iuri communi, poteſt ſecundum eum iudicare. 1.577.1.1
Decretum, vel ſcriptura teſtimonialis non eſt de ſubſtantia electionis. 1.102.1.17
Decretum irritans non ampliat diſpoſitionem principalem, ſed tanquam acceſſorium illius naturam ſequitur. 1.252.2.13
Decreti irritantis effectus qualis, remiſſiuè. 1.389.1.4
Decretum irritans ligat etiam ignorantes quoad actus nullitatem, non verò quoad pœnam. ibid 5
Decretum ſecundum non habet locum in realibus actionibus. 1.397.2.33
Decretum iudicis in poſſeſſorio plenario habet vim ſententiæ diffinitiuæ. 1.442.1.12
Decretum ſecundum interponendum eſt poſt primum intra tempus à iudice definitum. 1.448.1.2
Decretum factum nullo confecto proceſſu eſt nullũ. 1.487.2.14
Decretum irritans ligat etiam ignorantes. 2.59.2.8
Defectus corporis abſque culpa proueniens impedimentum præſtans executioni alicuius actus, ſeu Officij Ordinis, licèt quoad Ordines ſuſcipiendos abſolutè irregularitatem inducat, tamen quantum ad ſuſceptos non reddit quem irregularem, ſed ſolùm quoad illum actum, ſeu officium, ad quod eſt inhabilis. 2.73.2.3
Defendere aliquem promittens intelligitur contra illos, non contra ſeipſum. 1.600.2.2
Defendere qui ſe poteſt per procuratorem ex gratia Principis, poterit alia pars aduerſa ipſum accuſare etiam per procuratorem. 3.9.1.3
Defendere ſe poteſt quilibet vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris. 3.93.2.3
Defendere ſua quis poteſt vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, præcipuè ſi probabilis ſpes non ſit aliter illa recuperandi. ibid.4
Defendendi proximum obligatio in priuatis perſonis, prouenit ex lege charitatis, in aliis verò conſtitutis auctoritate publica ad audienda crimina, vel ad defendendum ſpecialiter conductis, prouenit ex iuſtitia. 3.94.1.7
Defendere proximum, & damnum eminens auertere non valens, tenetur in foro conſcientiæ illud reuelare ei, cui imminet, vt per eum auertatur. 3.98.2.20
Defendere tenemur iniuſtè aggreſſum ſiue clamet, ſiue non. 3.99.1.26
Defendere tenetur quis proximum etiam inimicum, & non Chriſtianum. ibid.28
Defendere vitam, & bona proximi defenſione indigentis, & volentis quilibet tenetur ſub peccato mortali, ſi commodè, & abſque notabili damno poterit. 3.1.1.2.5
Defenſores hæreticorum, qui dicantur, oſtenditur. 3.68.2.2
Deficiens in purgatione, aut eam ſibi in iure indictam ſubire recuſans præſumptione admodum vrgenti conuincitur. 3.24.1.3
Deficiens in purgatione quas pœnas incurrat, remiſſiuè. 3.257.2.2
Deficiens in purgatione, aut eam ſubire ſibi iure indictam recuſans præſumptione admodum vrgenti conuincitur. 3.259.2.10
Deformitas corporis ex ſe ſola promoueri quemquam impedit. 2.73.2.5
Defunctorum vltimas voluntates exequi poteſt Capitulum, Sede vacante: quatenus iure ordinario competebat Epiſcopis. 2.93.2.14
Defunctus qui è viuis diſcedens ſufficienter prouidit reſtitutionem, an ex hoc liberetur, etiamſi eius hæres negligat reſtituere, oſtenditur. 3.125.2.4
Degradatio, Vide *Depoſitio*.
Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans & monitus non deſiſtens excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſæcularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur. 3.170.1.1
Delegantis morte non expirat iuriſdictio delegati coram quo erat conteſtata. 1.237.1.1
Delegari poſſunt ea, quæ ſunt Ordinis, ſi delegatio ex iuſta cauſa fiat. 1.94.2.1
Delegare non poteſt alteri is, cui committitur executio nudi miniſterij. 1.255.1.14
Delegatio clauditur intra tempus reſcripti delegatorij, niſi partes tempus prorogauerint. 1.227.1.2
Delegatio facta dignitati, non expreſſo nomine proprio, tranſit ad ſucceſſorem. 1.234.1.1.2
Delegatio facta perſonæ, eius nomine proprio expreſſo eſt perſonalis, & cum perſona extinguitur. 1.234.2.4
Delegatio finitur recuſatione delegati. 1.244.1.6
Delegatio morte delegantis re integra finitur. 1.248.1.3
Delegatio finitur ſi delegatus in totum ſubdelegauerit cauſam ipſam. 1.251.2.5
Delegatio finitur, ſi delegatus ex altera cauſa adiecta pronunciauerit ſe iudicem incompetentem. 1.252.1.6
Delegatus poteſt ſententiare ſuper exceptionibus propoſitis pro impedienda exequutione Bullarum Apoſtolicarum. 1.59.1.18
Delegatus in iure aliquando appellatur ille, qui vice alterius creditori datus eſt. 1.222.1.17
Delegatus iudex aliquando idem eſt atque iudex datus. ibidem 18
Delegatus iudex multoties dicitur etiam in iure ille, cui iuriſdictio mandata eſt. ibid.19
Delegatus Papæ poteſt procedere non ſolùm contra partes, ſed etiam contra eos, qui manifeſtè impedirent ſuam iuriſdictionem. 1.223.2.1.2
Delegatus poteſt coërcere tam priuatos quàm magiſtratus iuriſdictionem & imperium obtinentes, qui ſuam impedirent iuriſdictionem. 1.224.1.5
Delegatus etiam Epiſcopi, & alterius cuiuſcunque inferioris poteſt punire eos, qui ſuam impediunt iuriſdictionem. ibid.6
Delegati poſſunt per Eccleſiaſticas cenſuras impedientes coërcere quoties ſecundùm perſonarum & negotij qualitatem viderint expedire. ibid.12.17
Delegati coërcere poſſunt impedientes ſuam iuriſdictionem non ſolùm per alias cenſuras, ſed etiam per excommunicationem maiorem. 1.225.1.13

Index Rerum, & Verborum,

Delegatus Papæ impeditus ſubdelegare poteſt cauſam, quæ ſine ipſo commodè terminari poteſt. 1.226.2.1
Delegatus ob debilitatem vices ſuas ſubdelegare poteſt,niſi cauſa ſit grauis. ibid.2
Delegati inferioris aſſertioni creditur, dum aſſerit ſe ob cauſam abſentiæ ſubdelegaſſe. ibid.3
Delegatus poteſt punire pœna iuris non obtemperantes, & ſi certa pœna per ius ſtatuta non eſt, imponere arbitrium. 1.227.1.9
Delegatus per ſimplicem commiſſionem cauſæ poteſt citare,contumacem punire, & reliqua facere, quæ ſpectant ad cauſam, 1.227.2.1
Delegatus Papæ exequitur ſuam ſententiam, quam exequi non poteſt, aut non vult is, cui eam exequendam commiſit. 1.228.2.1
Delegatus Principis exequitur ſuam ſententiam, ibid.2
Delegatus Cenſoris aduerſùs Ordinarium agere poteſt. ibid.
Delegati iuriſdictio expirat poſt diffinitiuam executioni mandatam. 1.229.1.1
Delegatus exequutioni ſententiam mandare poteſt. 1.229.2.2
Delegati iuriſdictio extinguitur lata ſententia. ibid.3
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ, ſecus in delegato ad vnam cauſam. ibidem.
Delegatus datus etiam ad diem reo abſente non per contumaciam non reſtituet actorem,licèt poſſeſſionem & deiectionem probare volentem. 1.229.2.8
Delegatus Papæ eſt maior, & dignior Ordinario quoad cauſam ſibi delegatam. 1.230.1.2
Delegatus excommunicare poteſt. ibid.5
Delegatus iuris formam ſeruare debet, & rationabiliter exceptiones admittere, vbi contraria voluntas Papæ non apparet. 1.133.2.1
Delegatus iudex non poteſt inſtituere, licèt poſſit pronunciare aliquem eſſe inſtituendum. 1.235.2.2
Delegatus qui eſt dominus impetrantis recuſari poteſt. 1.236.2.1.2
Delegatus Papæ quando committit alicui cauſam non in totum, tunc à ſubdelegato non ad Papam, ſed ad ipſum delegatum appellari debet. ibid.1
Delegata iuriſdictione integra morte delegantis finitur. 1.237.1.2
Delegatus ſi citauit ante mortem delegantis, perpetuata eſt eius iuriſdictio,& appellationi renunciat, qui coram iudice, à quo appellauit,litem proſequitur. 1.238.1.1
Delegatus delinquens in non exequendo mandatum Papæ, vel Regis, non poteſt per alium inferiorem puniri. 1.240.1.12
Delegatus debet ſeruare iuris ordinem. ibid.2.2
Delegatus etiam poſt litem conteſtatam,remouetur ex noua cauſa,& alius ſubrogatur. 1.242.1.1
Delegatus Papæ ſententiam ſuam vſque ad annum exequi poteſt. 1.243.1.1
Delegatus expleta delegatione poteſt intra annum abſoluere excommunicatum à ſe volentem obedire, non tamen eo elapſo. ibid.2
Delegatus lata ſententia non habet tempus ad exequendum eam, niſi vnius anni. ibid.4
Delegatus iudex licet poſt exequutam ſententiam functus ſit officio ſuo, tamen ſi ſtatim executione facta victus rem occupet,poterit iterum cognoſcere, &c. ibid.17
Delegatus Papæ poteſt principium, medium, & finem cauſæ coniunctim,& diuiſim ſubdelegare. 1.244.1.1
Delegatus à Principe non ſolùm coniunctim, ſed etiam diuiſim cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare poteſt. ibid.3.
Delegatus nullus etiam Principis poteſt ſubdelegare cum facultate ſubdelegandi. ibid.2 8
Delegato etiamſi non fuiſſet commiſſa cauſa appellatione remota,adhuc ad illum eſſet appellandum, ſi non ſubdelegaſſet in totum. ibid.9
Delegatus cum clauſula, *appellatione remota*, non poteſt ſubdelegare. ibid.10
Delegatus Papæ ſicut poteſt committere totam cauſam, ſic & ſolam citationem,& punire contemptorem. 1.245.2.5
Delegatus Papæ niſi malitioſè ſe exoneret, ſubdelegatum compellit ad ſuſcipiendam ſubdelegationem, in correctione tamen ſuæ dignitati,& perſonæ deferre debet. ibid.1.1
Delegatus Principis poteſt ſubdelegare. ibid.
Delegatus punire debet partem quæ curat impedire ne ſtatuto die procedatur. 1.247.1.1.init.
Delegato vbi fuit commiſſa cauſa ſub certo termino finienda,ſi malitia alterius partis non finiuit,quid faciendum, oſtenditur. ibid.18
Delegatus quis non creditur niſi delegationem probet. 1.248.1.1
Delegatio iudici,etiamſi ſit vir excelſus atque illuſtris, aſſerenti habere mandatum delegationis non creditur, niſi eo præſentato. ibid.2
Delegatus ſubdelegatum collegæ impediti non tenetur admittere ſi in reſcripto eſt clauſul. *Quòd ſi ambo*, &c. 1.250.1.2
Delegato iudici ſi mandatur vt illum abſoluat qui dicit ſe iniuſtè excommunicatum, ante probationem illum abſoluere tenetur. Si autem dicat excommunicationem nullam, probationem nullitatis ante pronunciationem admittere debet. 1.251.1.1
Delegatus ſi pronuntiauerit ſe iuriſdictionem non habere,ipſam etiam de conſenſu partium non reaſſumit. 1.252.1.2
Delegatus non poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam. ibid.
Delegati excommunicare poſſunt eos, in quo delegatam habent iuriſdictionem, 1.253.1.2
Delegatus extendere non poteſt ſuam iuriſdictionem ad perſonas in reſcripto ſuæ delegationis, ſaltem per generalem clauſulam, minimè contentas. ibid.2.3
Delegatus iudex recuſatus poteſt compellere litigantes ad eligendos arbitros coram quibus cauſa recuſationis probetur, & decidatur. ibid.2.3
Delegatus iudex vt quis poſſit eſſe, debet habere vigeſimum ſuæ ætatis annum completum, de conſenſu verò partium excedere decimumoctauum. ibid.2.1.2
Delegatorum, vel arbitrorum plurium ſimpliciter datorum poteſtas expirat per mortem vnius. 1.254.1.1
Delegatorum vno decedente delegatio extinguitur quoad alios. ibid.
Delegatus Papæ ſubdelegare poteſt, licèt datus ſit ex officio,vel de partium conſenſu, vel cum clauſ.præelectionis, videlicet, *Quòd ſi non omnes, tu cum alio exequaris.* 1.254.2.1
Delegatus non poteſt ſe intromittere de cauſa delegata, quia cenſetur priuatiuè commiſſa. 1.258.2.5
Delegati Papæ deſidia, vel malitia ſi quis perſeuerat in peccato, Ordinarius loci poteſt ſupplere,non obſtante, quòd cauſa fuerit delegato commiſſa. 1.269.1.1
Delegatus Papæ, qui contumacem excommunicauit, vel petitorem in poſſeſſionem rei induxit, ſi moriatur nemo, neque Ordinarius poteſt hunc abſoluere excepto, &c. 1.273.1.9
Delegatus Principis eſt dignior ordinario quoad cauſam delegatam. ibid.10
Et dicitur maior quoad illam cauſam in qua eſt delegatus. ibid.
Delegatus cenſetur, cum à lege committitur iuriſdictio. 1.275.2.13
Delegatus iudex non ſolùm de cauſa ſibi nominatim commiſſa, ſed & de alia quoque, quæ incidenter aduenit, poteſt cognoſcere. 1.337.2 4
Delegatus lapſu triennij non obſtante poteſt in cauſa ſibi commiſſa procedere. 1.366.1.1
Delegatus ab Ordinario an poſſit ſuam ſententiam executioni mandare oſtenditur. 1.372.1.5
Delegatus poteſt recuſari ſuſpectus. ibid.2.2
Delegatus iudex, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poterit abſque noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit iuſtificata. 1.378.1.6
Delegatus neceſſarius in teſtem remouetur à iudicando,& alius ſubrogatur. 1.537.2.1
Delegatus poteſt eſſe arbiter. 1.570.1.10
Delegatus inferioris à Principe ad vnam cauſam non poteſt totam illam ſubdelegare, niſi articulum nudi miniſterij. 1.664.1.4
Delegatus, cui committitur aliqua cauſa, remota appellatione, ſi poſt citationem iuit,ad Sedem Apoſt.poteſt in cauſa procedere ſecundùm formam iuris, ſed ſi iuit ante citationem, non poteſt procedere. 1.676.2.1
Delegatus nullius cauſæ habet poteſtatem, ad exercitium ante litterarum præſentationem. 1.678.2.5
Delegatus etiam datus cum clauſ. Appellatione remota, recuſari poteſt,ſi eſt conſanguineus impetrantis, vel ſi fuit Aduocatus eius in illa cauſa. 1.691.1.1
Delegatus inferioris à Principe non poteſt ſubdelegare. 1.717.1.4
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt cauſam particularem delegare, non tamen vniuerſalem iuriſdictionem in alium transferre. ibid.1.5
Delegatus Papæ habet expenſas victus vbi exit domum. 2.6.2.3
Delegatus virtute clauſulæ, *contradictores*, &c.non poteſt alia pœna punire, quam per viam excommunicationis, & interdicti. 2.57 1.2
Delegatus ad cauſam matrimonij, ſi fecit ſententiam diuortij ſuper reſtitutione dotis, poteſt pronuntiare. 2.609.2.1.2
Delegatus à Principe ſicut ipſe Princeps poteſt inquirere non præcedente diffamatione. 3.15.2.14
Delegatus poteſt punire teſtem, qui in teſtimonio ferendo coram ſe deliquit. 3.270.2 2
Delicati ob clerici percuſſionem excommunicati ab Epiſcopo abſolui poſſunt. 3.298.2.3
Delinquentibus priora commiſſa delicta non obſtant etiam quo ad

ad gradus,& honores aſſequendos, quando poſtea verè emendatam vitam oſtendant. 1.84.2.5

Delicta nonnunquam dignitate augentur. 1.140.2.18.1.584.2.3. & 3.80.1.38

Delictum notorium quod dicatur,remiſſiuè. 1.165.2.2

Delictum non probatur per inſtrumentum,vel ſcripturam.1.291. 2.3

Delicti ratione ſortitur quis forum in eo loco,quo deliquit. 1. 380.2.2

Intellige ſi ibidem inueniatur. ibid.

Vel niſi de more remittatur. ibid.

Delinquens in mari à quo iudice puniri poſſit, remiſſiuè. ibidem 5

Delinquens in confinio duarum Prouinciarum, à cuius Prouinciæ iudice puniri poſſit,remiſſiuè. ibid.6

Delictum ſi ſit in vno loco inchoatum,& alibi conſummatum,an poſſit delinquens vtrobique puniri, remiſſiuè. ibid.7

Vtrùm verò qui inchoat delictum in hoc territorio, & illud conſummat in alio, incurrat excommunicationem latam per ſtatutum huius territorij. ibid.

Delicti iudex priuare poteſt delinquentem beneficio,quod habet extra territorium, executio verò debet fieri per iudicem loci. 1.381.1.9

Delicti ratione efficitur quis de iuriſdictione alterius. 1.486.2.2

Delictum probatum per modum exceptionis, non punitur pœna ordinaria. 1.413.1.5

Delictum rei ſi probari poteſt tunc non eſt admittenda probatio quòd non deliquerit. 1.490.1.1

Delictum à famulo perpetratum domini conſenſu factum præſumitur quando habuit cauſam continuam,& ſucceſſiuam,cui dominus potuit veroſimiliter occurrere. 1.524.2.3

Delictum à famulo, vel filio,aut amico perpetratum præſumitur factum de mandato domini,vel patris,vel amici,in cuius commodum reſultauit. 1.540.2.3

Delicta eorum, qui aliàs moribus, & ſcientia claruerunt, mitiùs accipienda ſunt. 2.55.2.6

Delicti ratione in ſe, vel bona commiſſi ſi quis aliquem conueniat ciuiliter, non tamen poterit per eum reconueniri nec ciuiliter,nec criminaliter. 2.361.1.6

Delictum in dubio præſumitur in foro conſcientiæ;& ad vtilitatem animæ,& ex quo illud eſt vtile. 2.429.1.4

Delinquens in Eccleſia non gaudet eius immunitate. 2.451.1.1.2

Intellige quando ex propoſito,& ſub ſpe immunitatis. 2.452. 1.3

Delinquens prope Eccleſiam,ſi poſt delictum ad eam confugiat, an eius immunitate gaudere debeat,oſtenditur. ibid.3

Delinquens in vna Eccleſia poteſt etiam capi in alia,etiamſi in ea non deliquerit. 2.452.2.6

Delinquens ſemel in Eccleſia, illius immunitate non gaudet, etiam pro aliis delictis ante,vel poſt per eum extra Eccleſiam commiſſis. ibid.7

Delinquens in Eccleſia ſi delictum fuerit leue, gaudet eius immunitate. 2.453.1.11

Delictum in dubio præſumitur in foro conſcientiæ cum agitur de ſalute animæ. 2.468.1.8

Delictum ſolius Prælati Eccleſiæ non nocet. 2.516.1.7

Delictum eorum,qui caſu,aut imprudentia,ſiue etiam facti ignorantia quicquam admiſerunt, leniùs punitur. 2.539.2.6

Delictum extra regnum commiſſum, & iam pœna punitum, an poſſit iterum accuſari in regno,remiſſiuè. 2.4.1.3

Delinquens, vt conſuleret conſanguineos, mitiùs puniendus eſt. 3.86.2.4

Delictum faciliùs expiatur ex quadam pietate commiſſum,quam vbi impietas præſtat cauſam delicto. 3.87.1.10

Delictum,qui ſciuit committendum, & prohibere potuit, & non prohibuit, eadem pœna tenetur, qua ipſe delinquens. 3.97. 2.18

Delicto committendo obuiare quando quis teneatur, oſtenditur. 3.98.1.19

Delictum vt furtum,&c. prohibens ne impediatur peccat mortaliter, & an teneatur ad reſtitutionem, oſtenditur. 3.99.1.29

Delictum perſuadens hortans,& inſtruens punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. 3.99.1.30

Delicto cauſam præbens,vt puniatur pœna ordinaria, quæ occurrere debeant. 3.103.2.5

Delictum à ſeruo, famulo,conſanguineo, vel amico factum præſumitur commiſſum voluntate domini,affinis, vel amici. 3. 106.2.4

Delicta paria mutua compenſatione tolluntur, niſi commiſſa ſint circa diuerſa & ſeparata. 3.122.1.8

Delinquens remittendus eſt ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, quamvis ſit vagabundus. 3.123. 2.3.4

Delinquentibus ſignum an fas ſit imponere, oſtenditur. 3.152. 2.3

Delictum ſi eſt probabile non inducitur purgatio, aliàs ſecus. 3. 256.2.2

Delinquens toties puniendus eſt, quoties reiterat delictum. 3. 267.2.1

Delinquens in officio mitiùs punitur. 3.297.2.3

Delicto committendo obuiare tenetur quis, ſi commodè poteſt abſque proprio periculo. 3.326.1.4

Delphinus habet iura Principis ſupremi. 2.590.1.32

Dementia per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.47

Demiſſio comprehendit quemcunque actum per quem quis à ſe ius proprium abdicat. 1.145.1.5

A Denuntiatis eſſe ſuſpenſos, latam ſententiam conſtituunt. 1. 529.2.24

Denuntians iudicialiter, & non probans tanquam præſumptus calumniator in expenſis eſt condemnandus. 1.450.1.12

Denuntiare non poteſt is, qui legitimè & charitatiuè non præmonuit. 3.1.2.1

Denuntiare quemquam licitum eſt monacho abſque ſuperioris licentia. 3.7.1.7

Denuntians damnum illi, cui imminet, non incurrit irregularitatem, etiamſi ex eadem denuntiatione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis. 3.98.2.21

Denuntiare facta proteſtatione licet clerico abſque periculo irregularitatis delictum tendens in perniciem, & nocumentum publicum, quem non poſſet aliter impedire. 3.110.2.5

Denuntiatio non eſt neceſſaria ſtante iuramento de defendenda lite, & cauſa, ſi venditor ſciat litem eſſe motam. 2.132.2.13

Denuntiationes hodie quomodo fieri debeant, & qui teneantur denuntiare, oſtenditur. 2.541.1.2

Denuntiationum omiſſio nec reddit matrimonium nullum, nec prolem illegitimam. 2.579.1.11

Denuntiatio excommunicationis ad effectum, vt excommunicatus non poſſit obtinere beneficium, non eſt de ſubſtantia. 3.174.1.7

Denuntiator poteſt exiſtere teſtis in illa cauſa, in qua denuntiator eſt. 1.503.2.77

Denuntiator, accuſator, & excipiens,an & quando ſe inſcribant, oſtenditur. 3.9.2.2

Denuntiator in probatione criminum deficiens, ab officio, & beneficio ſuſpenditur,donec innocentiam ſuam purget. 3.17. 2.1

Deponi non poteſt quis pro inobedientia. 2.351.1.9

Deponens de facto, quòd ipſe tractauit tanquam mediator, per vnicum teſtem probatur. 1.501.2.6

Deponere poteſt periculum ſede vacante. 2.94.1.25

Deponere antiquitus ſignificabat à ſe abiicere, & alienare. 2.119. 2.3

Deponere idem ſignificat quod concredere, & committere. ibid.

Deponere aliquando pro condemnare accipitur. ibid.5

Deponenti an incumbat onus probandi pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ, an verò ipſi Eccleſiæ non fuiſſe verſam in ipſius vtilitatem, oſtenditur. 2.121.2.8

Deponentes de re aliqua iuxta artis peritiam accuſari poſſunt ſi veritatem non dicant. 2.565.2.6

Deponi debet qui contra iuramentum negat Prælatum dominum ſuum, vel coram iudice ſæculari de ipſo conqueritur, vel ipſum inuadit. 3.195.2.1

Depoſitarius ad quid teneatur & quomodo repetatur depoſitum, oſtenditur. 2.122.1.1

Depoſitarius dicens ſe perdidiſſe res depoſitas præſumitur in dolo ſi appareant illius res incolumes. ibid.1

Depoſitio actualis videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipſa conſecratione, ſecus verò in verbali, 1.97.2.8

Depoſitioni teſtium de negatiua deponentium non creditur. 1.105.1.5

Depoſitio, & degradatio priuat eiſdem rebus, quibus ſuſpenſio, ſed aliter, nimirum abſque ſpe reſtitutionis in priſtinum ſtatum. 1.451.1.4

Depoſitio, ſiue verbalis degradatio quibus caſibus fieri debeat, remiſſiuè. 1.647.1.4

Depoſitionis pœna, quæ iure Canonico imponitur non deferenti appellationi in cauſa criminali, habet locum contra clericos aliósque Religioſos appellationem non admittentes. 1. 689.2.4

Depoſitionis, & priuationis beneficij pœna pro graui duntaxat crimine imponitur. 3.269.2.3

Depoſitum fieri poteſt apud iudicem, & arbitrum pro obſeruatione ſententiæ. 2.347.2.4

Depoſitum eſt contractus per quem res mobilis alicui non domino gratuito cuſtodienda traditur. 2.119.2.6

Depoſitum voluntarium quod dicatur, & quæ ſit inter vtrumque differentia, oſtenditur. 2.120.1.7

Depoſitum iudiciale, quod alias ſequeſtrum dicitur, tunc fit quando res de qua in iudicio controuerſia eſt, apud aliquem deponitur, vt finita controuerſia victori reſtituatur. ibid.8

Depoſitum ſimplex aliud regulare,aliud irregulare, & quod dicatur, oſtenditur. 2.120.2.10

Depoſitum

Index Rerum, & Verborum,

Depoſitum qui ſuſcipit tenetur cuſtodire, ſeruare, ea fide, cura, & diligentia, qua ſolet proprias res cuſtodire. 2.122.2.3
Depoſitus verbaliter poteſt per ſolum Epiſcopum reſtituere, ſecus in actualiter degradato, quem ſolus Papa reſtituit. 3.171.1.4
Depopulator nocturnus agrorum ad Eccleſiam confugiens illius immunitate non gaudet. 2.446.2.42
Depopulator nocturnus agrorum quis dicatur, oſtenditur. ibid 43.
Deprehenſus à iudice in delicto aliis præſentibus teſtibus facto euidentia conuincitur. 3.71.1.26
Deputati auctoritate Prælati ad aliquod hoſpitale eius auctoritate erectum, fori priuilegio gaudent. 2.372.1.med.
Derogatio beneficiorum iuriſpatronatus à Papa facta comprehendit tantum beneficia, quæ ſunt iuriſpatronatus clericorum, non autem laicorum, quæ expreſſam requirunt derogationem. 2.370.1.4
Deſcriptio. Vide *Nominatio*.
Deſponſata, vxor non dicitur. 2.292.1.11
Deſponſata in vita, ſed poſtea ſponte cognita, contra matrimonium non auditur. 2.596.2.1
Deuolutio in immediatè Papæ ſubiectis fit, immediatè ad Papam. 1.157.1.5
Deus Opt. Max. non ſolùm habet omnium notitiam, imò eſt ipſa, ſui, ac omnium ſimplicium notitia. 1.7.1.11
Deus qua re dicatur ſequeſter noſter. 1.457.1.3
Dextera nobilior eſt. 1.287.2.7
Diabolus fugit quando ſodomiæ peccatũ committitur. 3.187.2.2
Diaconus, vel Subdiaconus matrimonium contrahere non poſſunt, & ſi contraxerint, etiamſi ſint facti irregulares, debent ſeparari. 2.521.2.1
Diaconus ſolemniter miniſtrans Baptiſmum ſaltem cum licentia Epiſcopi, vel Parochi, an fiat irregularis, oſtenditur. 3.181.1.3
Diaconus Miſſam celebrans ad Sacerdotium non promouetur, & à Diaconatu ſuſpenditur, ſed in beneficio poterit ad tempus diſpenſari. 3.181.2.1
in *Dictione* diſiunctiua ad verificationem illius ſufficit alteram partem eſſe veram. 1.32.2.4
An text. procedat ſolummodo in diſiunctione alternatiua affirmante, oſtenditur. ibid.5
Dictiones interpretandæ ſunt iuxta eum ſenſum, qui vulgari & communi vſu, ac legum prouinciæ ſignificatione eſt receptus. 2.471.1.7
Dictum iuratum & iudicialiter præſtitutum præfertur priori contradicenti extraiudicialiter. 2.569.2.6
Dictum vnius aſſerentis impedimentum impedit matrimonium contrahendum non iuratum. 2.475.1.1
Dies more Romano à medietate noctis incipit. 1.241.2.6
Dies decem apud Luſitanos, & Caſtellanos dantur debitori ad ſoluendum. 1.243.1.7
Diebus Dominicis mercari, litigari, iudicari, vel iurari non debet, ſed de veſpera in veſperam debent celebrari. 1.404.2.1
Die Dominica peracta quæ ſint, oſtenditur. ibid.2
Dies feſti à veſpera in veſperam iure eccleſiaſtico, & non diuino ſeruantur. 1.406.1.3
Diebus Dominicis Chriſtiani genua non flectebant, ſed ſtantes orabant. ibid.4
Dies vnus ex ſeptem eccleſiaſtico iure conſecratus eſt diuino cultui. 1.406.2.2
Die feſto in honorem Dei feriato fieri poſſunt diſpenſationes, collationes beneficiorum, ſcripturæ, & actus extraiudiciales, ac voluntariæ iuriſdictionis. 1.409.1.4
Dies feſti Natalis Domini, SS. Stephani, Siluestri, Innocentium, Circumciſionis Dominicæ, Epiphaniæ, Aſcenſionis Domini, & Pentecoſtes, ac Reſurrectionis cum ſeptem ſequentibus, & Natiuitatis d. Ioannis, vbi declarentur, oſtenditur. 1.409.1.5 & ſeqq. vſque. 27.
Diebus feriatis in honorem Dei partes renuntiare non poſſunt. 1.410.2.30
Diebus feriatis de alimentis poteſt contendi. 1.411.1.8
Dies in citatorio apponenda eſt. 1.450.1.5
Dies decem, infra quos appellandum eſt, quomodo computentur, oſtenditur. 1.658.1.4
Dies termini non computatur in termino. 1.679.1.7
Dies interpoſitæ appellationis non computatur in tempore ſtatuto ac proſequendam appellationem. ibid.8
Dies dicitur à Solis ortu vſque ad occaſum. 3.94.2.2
Dies duo in menſe biſſextili pro vno cedunt in fauorabilibus, ſecus in odioſis. 3.338.1.7
Dieta quid ſignificet, remiſſiuè. 1.55.1.4
Intellige textus concluſionem, etiamſi locus ad quem reus trahitur per modicum ſpatium diſtet vltra duas, vel vnam dietas. ibid 5
Dietæ comparatio in actione reali an fieri debeat à fine diœceſis in qua res exiſtit, an à fine diœceſis in qua reus habitat, oſtenditur. ibid.6
Dietarum præfinitio non procedit vbi literæ impetrantur de conſenſu partium. 1.55.2.8
de Dietis qui plura ſcripſerint referuntur. ibid.9
Dieta quælibet continet viginti milliaria, ſeu ſex leucas, vel ad ſummum ſeptem. ibid.10
Dieta computari debet à fine diœceſis commenſurando per viam vſitatam. ibid.11
Dietæ facta mentione de vulgari potiùs quàm de legali intelligenda eſt. 1.56.2.25
Dieta in actione reali an ſit computanda à fine diœceſis vbi res petita exiſtit, oſtenditur. 1.57.1.2
Dieta quælibet continet viginti milliaria. 1.99.1.7
Diffamatus ab aliquo de illegitimitate poteſt petere in iudicio vt legitimus declaretur, &c. 2.571.1.5
Diffamatus vt quis dicatur, non ſufficit quod duo, vel tres teſtes deponant vidiſſe crimen perpetrari, ſed neceſſarium eſt, quòd rumor, & fama ad maiorem congregationis partem deuenerit. 3.12.2.7
Difficultas excuſat à periurio. 1.589.1.5
Difficultas non excuſat à pœna, vel obligatione conditionali. 1.589.2.7
Diffinitionis vtilitas oſtenditur. 1.5.2.3
Digito carens Ordinibus initiari poteſt, dummodo neceſſarius non ſit ad conſecrationem. 1.194.2.2
Digito illo carens, qui medius appellatur, irregularis non eſt. 1.197.2.3
Prout etiam non eſt ille, qui duos digitos habet in manibus. ibid.
Amplia vt ibid 4
Dignitas ſublata de Eccleſia per ſtatutum Capituli confirmatum per Papam, vlterius non cenſetur vacare, niſi per contrarium actum ſtatutum fuerit reuocatum. 1.17.2.1
Dignitatem ſecundam obtinens iuxta primum tempus ante Concil. Lateran. ſub Alex. III. non ipſo facto primam amittebat, ſed optionem habebat vt vnam ex illis eligeret, quam ipſe mallet. 1.52.2.4
Dignitates nouas in aliqua Eccleſia ſine auctoritate Apoſtolica Epiſcopus conſtituere non poteſt. 1.71.2.7
ad Dignitates, & officia, citra Epiſcopatum, aut curata beneficia, qualis eſſe debeat. 2.92.1.29
Dignitas, cui animarum cura ſubeſt, non poteſt conferri niſi attingenti 25. ſuæ ætatis annum. ibid.30
Dignitas, quæ iuriſdictionem habet, non poteſt conferri ei, qui 25. annum non attigerit. 1.92.2.31
Dignitas principalis in Collegiata conferri non poteſt niſi habenti 25. annos inceptos. ibid.32
Dignitates plures, vel plura beneficia curata habens ſine diſpenſatione Papæ eſt irregularis. 1.132.1.3
Dignitates in Cathedralibus quam ætatem requirant, oſtenditur. 1.170.1.2
Dignitas Epiſcopalis liberat à patria poteſtate. ibid.3
Dignitas vel officij quaſi poſſeſſio probatur ex actibus ad illud ſpectantibus. 1.208.1.2
Dignitatem primam in Eccleſia vacaturam quando vnus impetrat, & alter impetrat literas pro certa dignitate in eadem Eccleſia vacatura, non facta mentione de prima impetratione, ſi vacat hæc certa dignitas, eſt danda primo, & non ſecundo. 1.230.2.1
Dignitas maior dignoſcitur ex maiori ſede. 1.289.1.10
Dignitas maior agnoſcitur in ſubſcriptione, & prima voce, ibidem 11
Dignitas prima vt dignoſcatur, attendi potius debet conſuetudo, ſiue ſolitum Eccleſiæ particularis quàm ius commune. 1.289.2. init.
Dignitas antiquitati præferenda eſt. 1.295.1.2
Dignitas maior præcedere debet. ibid.3
Dignitates plures, vel Eccleſiæ vni conferri non debent, & Eccleſia eſt conferenda illi, qui reſidere, & regere valeat per ſe ipſum, aliàs perdit Eccleſiam, & donans conferendi poteſtate priuatur. 2.29.2.1
Dignitates duæ ſunt inter ſe incompatibiles. 2.30.1.5
Dignitas dupliciter accipitur in genere, & in ſpecie, & quæ ſit vtraque declaratur. 2.41.1.13
Dignitates, vel perſonatus plures in vna, vel in diuerſis Eccleſiis quis habere non poteſt. 2.51.1.1
Dignitas, & Canonicatus in eadem Eccleſia licèt de iure incompatibiles non ſint, tamen hodie ſimul obtineri non poſſunt, niſi ex priuilegio, vel conſuetudine. ibid.2
Dignitatem & Canonicatum obtinens ex diſpenſatione, duplices lucratur diſtributiones, duaſque voces in Capitulo habet. 2.11.1.4
Dignitates plures habens, alteram dimittere compellitur. ibidem 1.1
Dignitas delinquentis in pœnis eſt attendenda. 3.36.2.6
Dignitas, ac generis nobilitas an, & quando releuet aliquem à pœna ordinaria remiſſiuè. 3.97.1.10
Vide *Eccleſia*, *Præbenda*.

Dignum

Dignum illum præſumere debemus, quem neſcimus indignum. 1.156.2.3
Dignum magis attrahit ad ſe minus dignum. 2.393.1.3
Dignus qui reputatur in vna dignitate ſi poſtea eligitur ad alteram ſimilem, etiam tunc dignus debet reputari. 1.176.1.6
Dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniore. 2.342.1.10
Digniores quales dicantur, regulatur ſecundùm conſuetudinem. 1.42.1.4
Dignior ad Paſtorale officium ſemper eſt eligendus. 1.200.1.6
Dilatione conceſſa per iudicem, illius officium conquieſcit. 1.402.2.7
Dilatione pendente nihil innouandum. ibid.8
Dilationes ſunt ſuapte natura arbitrariæ. 1.402.1.3
Dilatio inſtantiæ à iure, vel ſtatuto præfixa à partibus prorogari nequit. 1.403.1.10
Dilatio probatoria in cauſa ciuili eſt peremptoria. ibid.2.3
Dilatio non currit niſi poſtquam fuerit aſſignata, intimetur parti, vel eius Aduocato, ſeu procuratori. 1.404.1.5
Dilatio vni partium cōceſſa, alteri fit communis, etiamſi conceſſa fuiſſet minori iure ſpeciali per reſtitutionem in integrum. ibid. 6
Dilationi vnus renunciare non poteſt in alterius inuiti præiudicium. ibid.7
Dilatio probatoria regulariter peremptoria eſſe debet. 1.489.1.30
Dilationi aſſignatæ renuntiare non poteſt vna pars in alterius præiudicium. 1.521.2.2
Dilatio quando datur ad probandum adeo breuis, vt ex breuitate poſſit deficere facultas probandi appellatio conceditur. 1.713.1.13
Dilatione pendente, & lite non conteſtata officium iudicis quieſcit, & ſi interim aliquid innouet, vel diem aſſignatam ſine cauſa præueniat, licitè appellatur; & ſi procurator datus ad impetrandum ſuper appellatione non ſeruauit formam mandati, auditur appellans etiam poſt annum. 1.720.2.1.
Dilatio prima ad probandum quando data fuit reo, poterit ipſe cæteris dilationibus renuntiare, dummodo non ſit in alterius præiudicium. 3.11.1.2
Diligere nos potius tenemur, quàm alium. 1.143.1.5
Dimiſſorias literas concedere poſſunt ſoli Epiſcopi, qui ordinare valent. 1.207.2.3
Dimiſſorias ad Ordines infra annum à die vacationis concedere non poteſt Capitulum Sede vacante niſi illi, qui arctati fuerint. 2.94.2.30
Diœceſanus, cui ſcribitur vt in diœceſi ſua vbi pro alio ſcriptum non eſt, prouideat, vel faciat prouideri, non poteſt id exequi circa beneficium ſpectans ad collationem alterius iam pro alio grauati. 1.63.1.1
Diœceſanus non debet moleſtare monaſteria niſi pro cauſa correctionis, nec eis oblata ſibi vindicare. 2.322.1.1
Diœceſanus ſi nolit conſentire reſeruationi iuriſpatronatus, poteſt compelli per ſuperiorem, imò ſuperior poterit conſentire ſi diœceſanus renuat ſine cauſa. 2.355.2.6
Vide *Parochianus*.
Diœceſis appellatione in materia fauorabili comprehenditur ciuitas, ſecus in odioſa. 1.6.1.2.5
Diœceſis mentionem non faciens, vnde eſt oriundus qui impetrat beneficium, ſi non ſit ex eadem diœceſi beneficij impetratio eſt nulla. 1.65.1.7
Diœceſis appellatione in materia odioſa non comprehenditur ciuitas. 2.72.1.2
Diœceſis tota dicitur parochia Epiſcopi. 3.123.2.2
Diſcipulus in cauſa magiſtri teſtis eſſe non poteſt, quando ſub eius ferula eſt. 1.521.2.29
Diſpenſatio conceſſa Epiſcopis, vt vltra tres menſes conſecratio differatur, non extenditur ad retentionem beneficiorum. 1.91.2.28
Diſpenſatio in nullitate collationis à Summo Pont. factæ ad ipſummet ſpectat. 1.98.2.10
Diſpenſatio diſpenſationis nullæ ab Epiſcopo factæ, ad ipſummet pertinet. ibid.10
Diſpenſatur faciliùs cum viris literatis. 1.101.2.11
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt puella, quæ 12. annum non compleuerit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere. 1.113.1.10
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt Abbatiſſæ minoris 40. annis eligantur. ibid.11
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus contra Concil. ibid.12
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper pluralitate dignitatum, ſeu Curatorum. 1.133.1.10
diſpenſare quando poſſit Epiſcopus, vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit, remiſſiuè. 1.134.2.23
Diſpenſare Epiſcopo non conceditur, vt quis habeat dignitatem, vbi fuit commiſſa ſimonia, ſecus in beneficio ſimplici. 1.137.1.4
Diſpenſans ex Apoſtolico indulto cum filijs Sacerdotum circa Eccleſias paternas immediatè tenendas, non poterit ſic diſpenſatus per literas iuſtitiæ poſtea contra eum impetratas, remoueri. 1.185.2.1
Diſpenſare nullus poteſt præter Papam vt filius immediatè ſuccedat in Eccleſia paterna. 1.189.1.1
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in irregularitate, quæ prouenit ex vitio corporis, oſtenditur. 1.196.2.3
Diſpenſare cum bigamis quis poſſit, oſtenditur. 1.190.1.4. & ſeqq.
Diſpenſare poteſt Epiſcopus ad Ordines minores cum pœnitentibus ſolemniter, data neceſſitate, vel vtilitate. ibid.5
Diſpenſatio, quoties conſtat de concedentis intentione, extenditur ad id, quod concedens intendit. 1.236.1.9
Diſpenſatio præſumpta non habet locum in illegitimis, qui beneficia obtinent, quæ eorum parentes obtinuerunt, vel in Eccleſiis vbi parentes alia de præſenti obtinent. 1.506.2.4
Diſpenſatio, an & quando admittat extenſionem oſtenditur. 2.44.1.3
Diſpenſari poteſt per Sedem Apoſtolicam cum nobilibus circa pluralitatem beneficiorum. 2.63.2.11
Diſpenſari debet cum literatis viris circa beneficiorum pluralitatem. ibid.15
Diſpenſare non cenſentur inferiores, niſi ſe diſpenſare exprimant. 2.87.2.7
Diſpenſare cum illegitimis ad beneficia ſimplicia poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.2.9
Diſpenſationes, ac cæteras gratias vitiat omnis expreſſio falſi, etiamſi cauſa falsò expreſſa ſit impulſiua. 2.295.2.5
Diſpenſari poteſt in votis puerorum ante pubertatem emiſſis alia cauſa non petita. 2.305.1.2
Diſpenſatio cuiuſcunque in voto, vel iuramento conceſſa, abſque cauſa eſt irrita. 2.308.1.5. Declara vt ibi.
Diſpenſare ſecum nemo poteſt. 2.314.1.1.4
Diſpenſatio loquens de Monachis habet locum in Monialibus. 2.330.2.9
Diſpenſatio aduersùs Concilij decreta & Canones ſufficiens non cenſetur niſi in ſpecie fiat eorum derogatio. 2.338.2.3
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum clerico in ſacris conſtituto contrahente matrimonium cum vnica & virgine, ſecus ſi cum vidua, vel corrupta, &c. 2.522.1.4
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in votis caſtitatis perpetuæ, oſtenditur. 2.525.2.5
Diſpenſandum facilius eſt cum iuuene ob incontinentiæ periculum. 2.547.2.3
Diſpenſatio quando alicui conceditur vt poſſit contrahere in certo gradu aliàs prohibito requiritur quod vterque contrahentium toto gradu diſtet à ſtipite, præſertim ſi hoc habet conſuetudo. 2.551.2.1
Diſpenſandi poteſtas conſuetudine reſtringi poteſt vt caueatur ſcandalum. ibid.2
Diſpenſatio facta à Papa contrahendi in gradu prohibito ſi eſt ex falſa cauſa, non valet, niſi de nouo à Papa confirmetur. 2.553.1.1
Diſpenſatio erit ſubreptitia ſi tempore conceſſionis Pontificis, vel pœnitentiariæ cauſæ allegatæ veræ non ſint, quamvis tempore ſubſequenti veræ exiſtant. ibid.2
Diſpenſationem & actus validitatem inducit Papæ, & ſuperioris tolerentia. ibid 3
Diſpenſare in Concilio generali etiam ex magna cauſa Epiſcopis non conceditur, niſi deſit recurſus ad Papam. 2.553.2.6
Diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium ſolius eſt Pontificis. ibid.7
Diſpenſationis cauſa ceſſante ceſſat diſpoſitio. ibid.10
Diſpenſare poteſt Summus Pontifex in radice matrimonij quoad legitimationem etiam poſt mortem alterius ex coniugibus, ſi diſpenſatio vel parentes in vita petita fuerat. 2.583.2.40
Diſpenſatio in radice matrimonij eſt tantæ potentiæ vt non ſolum viuentibus contrahendis, ſed etiam poſt eorum mortem operetur ad filiorum legitimationem in præiudicium tertij. 2.58.1.6
Diſpenſatio in radice matrimonij comprehendit tantum prolem ſuſceptam in figura matrimonij, non autem natum, & conceptum. ibid.7
Diſpenſari poteſt cum ſimoniacè ordinato qui ſimoniacus non eſt. 3.28.1.1
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ſimoniaco ignorante, cum ſciente tamen ſolus Papa. 3.31.2.4
Diſpenſandi facultatem habens promouendo inhabilem adhibita cauſæ cognitione præſumitur cum eo diſpenſare. 3.85.1.3
Diſpenſandi leuior cauſa eſt habere filios. 3.89.1.2
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario quoad ſimplex beneficium, oſtenditur. 3.115.2.4
Diſpenſare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione an poſſit Epiſcopus, vel ſaltem Legatus de latere. 3.171.1.5
Diſpenſari poteſt cum excommunicato habita abſolutione, vt

retineat beneficium ſibi collatum tempore excommunicationis. 3.752.16
Diſpenſatio non ſemper exiſtente iuſta cauſa eſt debita. 3.176.1.28
Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis. ibid.29
Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato accipiente Ordinem ſi religionem ingrediatur, vt miniſtret in ſuſcepto. 3.185.2.4
Diſpenſandi tacitè Epiſcopis, aut cæteris huiuſmodi Prælatis facultatem lex cōcedere cenſetur, ſi non exprimat per quem diſpenſatio facienda ſit, ſed abſolutè dicit diſpenſandum fore. 3.313.2.15
Diſpenſatio eſt res maior, & difficilior, quàm abſolutio. 3.316.2.4
Diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit quoties conſtat de concedentis intentione. 3.338.1.3
Diſpenſatus ad beneficium ſimplex non prohibetur obtinere, beneficium Curatum ei acceſſoriè annexum. 1.184.2.3
Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud, quàm ad ſimplex non dicitur habilitatus. 1.188.1.4
Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines intelligitur dumtaxat ad minores. ibid.5
Diſpenſatus ad vnum, diſpenſatus quoque videtur ad conſequutiua. 2.589.1.19
Diſpenſatus à Papa ad beneficia obtinenda non poteſt habere canonicatum in Cathedrali. 3.340.2.5
Diſpoſitio quantumcunque generalis, ſi ſit odioſa non comprehendit ſuperlatiua. 1.42.1.5
Diſpoſitio generalis, quæ nonniſi in vna ſpecie verificari poteſt cenſetur ſpecialis. 1.231.1.4
Diſpoſitio quælibet quatenus alterum lædit reſtringi atque ſtrictè interpretari debet. 1.235.2.4
Diſpoſita in conſanguineis, cenſentur diſpoſita in amico intimæ amicitiæ. 1.691.2.10
Diſpoſitio puniens præſumentem aliquid, non comprehendit eum, qui id bona fide ignoranter, & imprudenter facit. 2.1.2.4
Diſpoſitio loquens de Prælatis maximè in materia pœnali, non extenditur ad Capitula. 2.67.1.6
Diſpoſitio in limine fundationis appoſita vt beneficium non canſet incompatibilitatem, valet. 2.383.2.7
Diſpoſitio, grauamen, vel conditio in Eccleſiarum fundatione, conſtructione, vel dotatione poſita de conſenſu diœceſani valet, quamvis iuri contradicat. ibid.1.2
Non autem poſt beneficij erectionem. ibid.2.6
Diſpoſitio loquens in vno de æquè principaliter vnitis aliud non comprehendit. 3.23.2.4
Diſpoſitio loquens de Iudæis non extenditur ad paganos, niſi ex ſpeciali legis prouiſione. 3.62.2.6
Diſpoſitio indefinita æquipollet vniuerſali. 3.241.1.4
Diſpoſitio indefinita, aut generalis poſita ſimpliciter ſine pronomine *meum*, quando futura comprehendat, oſtenditur. 3.241.2.8
Diſpoſitio vniuerſalis non reſtringitur ad ea, quæ ſunt diſponenti impoſſibilia. 3.306.2.7
Diſſimulare ſubditorum exceſſus eſt peccatum mortale in Prælato, & Principe. 1.275.1.9
Diſſipatio non præſumitur, ſed ab allegante debet probari. 1.461.2.4
Diſſipare bona quando quis dicatur, & quomodo probetur. 2.182.2.8
Diſtributiones quotidianæ propriè non veniunt appellatione redituum. 1.19.2.9
Diſtributiones duplicatæ debentur ei, qui in eadem Eccleſia dignitatem, & canonicatum ex vi conſuetudinis, vel diſpenſationis habet. 1.655.2.2
Diſtributiones quotidianas concubinarij ipſo iure amittunt, ſi à ſuperioribus moniti ab ipſis concubinis non abſtinuerint. 2.16.2.5
Diſtributiones quotidianæ quare, & quibus locis victualia nuncupentur, remiſſiuè. 2.33.2.7
Diſtributiones quotidianas percipere debet, qui iura ſuæ Eccleſiæ tuetur. 2.35.2.2
Diſtributiones quotidianas lucrantur clerici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ propter euidentem Eccleſiæ vtilitatem non reſidentes. ibid.3
Diſtributiones quotidianas non percipiunt abſentes in ſeruitio Papæ ſine ſpeciali priuilegio. 2.37.2.4
Diſtributiones quotidianas, & fructus debet clericus percipere durante infirmitate ſi ſolitus erat reſidere. 2.38.1.2
Diſtributiones quotidianæ non ſunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum. 2.69.1.3
Diſtributionum quotidianarum dominium habent clerici. 2.209.1.5
Diſtributiones quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij. 3.52.2.7
Diſtributiones non debentur intereſſentibus, ſi ſtatutum, aut conſuetudo Eccleſiæ, vel priuilegium contrariū operetur. 3.338.2.4
Ditioribus plus creditur quàm pauperibus. 1.526.2.9
Diuerſitas narrandi rem non nocet ſi res eſt eadem. 3.335.1.1
Diuina licitè audiuntur, & percipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta à clerico fornicario, quandiu toleratur, nec habet operis euidentiam, à notorio verò abſtinendum eſt, non quia in Sacramento ſit defectus, ſed ad ipſorum fornicatorum emendationem. 2.18.1.1
Diuinorum nomine, quæ contineantur, oſtenditur. 2.474.2.5
Diuiſionis ex cauſa facta alienatio rei litigioſæ valida eſt. 1.729.2.23
Diuiſio bonorum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt, niſi fuerit approbata iudicis ſententia. 2.126.2.13
Diuiſio rei feudalis, vel emphyteuticæ ſoluit laudemium. 2.146.2.30
Diuiſio hæredum non ſoluit laudemium. ibid.36
Diuiſio emphyteuſis, quam faciunt inter ſe plures emphyteutæ, fieri poteſt irrequiſito domino. 2.149.2.76
Diuiſio vbi ſit antiquior diuidit, & partes conſtituit, minor autem eligit. 2.232.1.2.3
Diuitiæ reddunt quem potentiorem. 1.339.1.5
Diuitiæ nobilitant. 1.518.1.5
Diuites tempore penuriæ cogi poſſunt ab Eccleſia ad erogandam pauperibus eleemoſynam. 2.123.2.4
Diuortij eſt ſufficiens cauſa alterius ſponſi notabilis aſperitas, ſeu ſæuitia. 1.438.1.8
Diuortium perpetuum cur ob fornicationem concedatur, ob alias verò cauſas ad tempus quo durant, oſtenditur. 2.534.1.7
Diuortium non poteſt vir petere propter coniugis adulterium, quando ab illo inuita, & renitens proſtituta eſt. 2.546.2.3
Diuortium quoad thorum & cohabitationem celebrare licet ratione fornicationis admiſſæ à coniuge præſumpto impotente, & ob id ſeparate, quamvis errore prioris ſententiæ detecto reſtaurandum ſit matrimonium quoad vinculum. 2.564.1.11
Diuertere coniugibus ob nullum crimen aliud à fornicatione carnali, vel ſpirituali licet, ſi ille coniux illo implicitus non pertrahat alterum ad peccandum. 2.598.2.2
Diuortium quoad thorum licitum eſt propter adulterium ſpirituale. ibid.3
Diuertere coniugi integrum eſt quando ab altero coniuge ad peccandum inducitur. ibid.4
Docentis neceſſitas reuelari debet. 8.52.1.4
Docentes ſacram Scripturam in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia planè gaudent. ibid.
Docentes priuilegio percipiendi fructus gaudent, quamdiu docuerint. 3.52.2.5
Doctori aſſerenti conſuetudinem vigere in loco, in quo verſatur, credendum eſt. 1.73.2.17
Doctorum quando ſunt diuerſæ opiniones, illa eſt amplectenda, quæ habet conſuetudinem pro ſe. 1.74.1.18
Doctor à Principe creatus reliquis Doctoribus dignior, ſublimior, & potentior habetur. 1.287.1.8
Doctores habent facultatem expellendi obſtrepentes ne per tales ſtrepitus diſtrahantur, ſi præueniant eum, quem volunt expellere. 2.141.1.43
Doctor de collecta ſcholarum, & Aduocatus de aduocatione decimam ſoluere tenetur. 2.256.2.9
Doctores quando in aliquo articulo ſunt varij, ſequenda eſt opinio æquior, & rationabilior. 2.539.1.2
Doctoribus iuris Canonici, an verò Magiſtris in Theologia ſit potius adhærendum in iudicando, quando actus continet vſuram, remiſſiuè. 3.145.1.6
Doctoratus eſt dignitas, & Doctor dicitur in dignitate conſtitutus. 3.51.1.12
Doctoratus dignitatem quis ſine peccato ambire poteſt. ibid.3
de *Dolio* vini, in quod gutta ſpecierum vini conſecratarum immiſſa eſt, quid ſit agendum. 2.405.2.10.fin.
Dolo facere non videtur qui legibus & ſtatutis obtemperat. 1.33.2.4
Dolus vel calumnia præſumi non debet. 1.49.1.19
Dolus vbi obiicitur non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.471.1.40
Dolus per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.50
Dolus præſumitur ex enormi læſione. 2.129.1.39
Dolus præſumitur in his, quæ clam facta ſunt, etſi prætendatur ignorantia, vel ſimplicitas. 2.508.1.10
Dolus præſumitur ex tarditate. 2.557.2.7
Dolus ex perſpicuis indiciis probari debet. 3.156.1.9
Dolus in dubio non præſumitur. 3.156.2.10
Vide *Fraus*.
Dolus Abbatis, Vide *Abbas*.
Domeſtici, & de familia producentis non ſunt idonei teſtes. 1.519.2.2
Domeſtici probant. ibid.

In caſibus difficilis probationis. 1.510.2.12
Hæreſis in crimine. ibid.13
Eccleſiæ fauore in ciuilibus. ibid.14
Conſanguinitatem. ibid.15
Ætatem. ibid.16
Furorem. ibid.17
Facta antiqua. ibid.18
Parte non opponente. ibid.19
Veritas vbi aliter haberi non poteſt. ibid.20
Domeſtici appellantur propriè, quibus imperari poteſt ratione patriæ, vel dominicæ poteſtatis. 1.521.1.23
Domeſtici admittuntur in teſtes in his, quæ domi geruntur. 1.536 2.11
Idem in filio teſtificante contra patrem in crimine morte digno. 1.537.12
Domeſtici non repelluntur à teſtimonio quando deponunt de innocentia, vel defenſione rei accuſati. 1.569.2.3
Domicilium contrahitur in loco beneficij reſidentiam requirentis. 1.57.1.3
Domicilium habere quis dicitur, vbi maiorem partem rerum ſuarum poſſidet. ibid.5.& 1.381.2.4
Domicilij ratione ſequitur quis forum, & ibi poteſt conueniri. 1.386.2.7
Domicilium in pluribus locis poteſt quis habere. 1.387.1.13
Domicilium non dicitur contractum ex ſola habitatione, ſeu conuerſatione. 2.233.2.7
Domicilium contrahentis animus ex aſſidua habitatione, & conuerſatione dignoſcitur. 2.235.1.5
Dominium vtile merè laicum, & profanum eſt, ac proinde ſtatutis, & legibus principum ſæcularium ſubiectum. 1.373.2.6
Dominium aliquando plenum; aliquando non plenum dicitur. 1.419 2.15
Dominij quæſtio referri non poteſt ſpoliato niſi primò fuerit reſtitutus. 1.432.1.6
Dominij exceptio obſtat agenti interdicto Vnde vi, quando agitur de re, quæ cum periculo recuperari non poteſt. 1.438.1.4
Dominij exceptio incontinenti probanda impedit reſtitutionem in poſſeſſorio, præcipuè vbi imminet animæ periculum. ibid.5
Dominio in probando non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.30
Dominiom per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.40
Dominium acquiſitum ex vno titulo poteſt amplius ex alio titulo, vel cauſa de nouo acquiri. 1.555.2.21
Dominium per inſtrumentum locationis non probatur. 1.556 1.24
Dominij exceptio opponi poteſt agenti poſſeſſorio ſi illam probare poſſit incontinenti. 2.79.2.4
Dominium directum vendere poteſt dominus directus non requiſito emphyteuta. 2.145.1.7
Dominium rei quæſitæ per vſuram non tranſit in vſurarium. 2.251.2.6
Dominium & iuriſdictio temporalis nihil commune habet cum territorio, & iuriſdictione ſpirituali. 2.331.1.3
Dominium rerum donatarum retro transfertur in donantem ſi in donatione appoſitum ſit pactum quòd donatarius teneatur alere donatorem, & ille deficiat in eo. 2.515.2.4
Dominium directom alicuius rei habens ſi eam tradat in pignus illi, qui vtile habet, acquirit ſibi fructus rei pignoratæ. 3.139.1.4
Dominus in ſeruo, quem manumittit, poteſt ſpirituales operas retinere. 1.191.2.1
Dominus domi propter vitæ turpitudinem è domo propria, & vicinia eſt expellendus. 2.140.2.39
Dominus directus ſi intra ſpatium duorum menſium declarauerit ſe nolle emere emphyteuſim, quæ ab emphyteuta alienanda eſt, non requiritur vlterior expectatio, nec re integra pœnitere poteſt. 2.145.2.14
Dominus directus ſi intra ſpatium duorum menſium oppoſuit exceptionem, quod non tenebatur conſenſum & auctoritatem præſtare venditioni, & poſtea vltra plures menſes victus euadat, tempus dd. duorum menſium currit à tempore latæ ſententiæ. ibid.16
Dominus directus non poteſt declarare commiſſum incurſum contra hæredem emphyteutæ alienantis, ſi in vita emphyteutæ tacuit. 2.150.2.85
Dominus directus finitis generationibus, ad quas emphyteuſis conceſſa fuit, tenetur eandem hæredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare. 2.157.1.161
Domini debent tradere ſua prædia colenda illis, qui decimas ſine contradictione perſoluant. 2.260.1.1.2
Dominus excuſatur ab expenſis ſi nuntius formam mandati exceſſit. 3.8.2.4
Dominus in criminalibus admittitur ad defendendum ſuum ſeruum, & extenditur ad patrem, & maritum reſpectu filij, & vxoris. 3.9.1.7
Domino in excommunicatione inſordeſcenti ſubditi fidelitatem non debent. 3.274.2.1
Domus tota poteſt ſe ad ſtrictiorem Religionem transferre. 2.324.1.6
Domus Cardinalium, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 2.451.2.12
Domum alicuius ſi quis incenderit, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 3.266.1.1
Domus appellatione non continetur tugurium. ibid.2
Domus appellatione non venit apotheca. ibid.3
Intellige vt ibi.
Venit porticus. ibid.
Venit hortus ipſius domus, ſi ad illum è domo pateat aditus, ibid.
Venit molendinum. ibid.
Venit ſtabulum quando eſt annexum, & vnitum domui. ibidem.
Veniunt balnea ſi aditus per domum ad ea habeatur. ibid.
Domus alicuius, etiamſi ſteterit per mille annos iuxta domum alterius, nou ædificata, benè poterit ædificari. 3.346.1.7
Donatio inter virum, & vxorem morte ciuili confirmatur. 1.248.1.4
Donatio propter ingratitudinem reuocatur. 1.312.1.1
Donatio rei litigioſæ non valet. 1.729.1.9
Donationis ante nuptias ex cauſa alienatio rei litigioſæ valet. 1.729.2.22
Donationem exercet collator. 2.84.1.5
Donatio tenet, quam de ſolius diœceſani conſenſu facit laicus Eccleſiæ de decimis, quas ab alia Eccleſia habet in feudum ab antiquo ante Lateranenſe Conc. 2.98.1.1
Donatio non ſoluit laudemium. 2.147.1.42
Donatio rei emphyteuticæ irrequiſito domino fieri non poteſt. 2.148.1.54
Donatio emphyteuſis irrequiſito domino facta Eccleſiæ, non facit donantem in commiſſum. 2.149 2.71
Donatio dicta eſt à dono, quaſi doni datio. 2.189.1.3
Donatio quomodo definiatur, oſtenditur. ibid.4.5
Donatio facta per Prælatum an valeat, debet attendi quantitas rei donatæ, & loci conſuetudo. 2.190.2.1
Donatio rei Eccleſiaſticæ valet ob cauſam remunerationis. 2.191.2.2
Donatio attribuitur Epiſcopo, etiamſi Capitulum conſentiat. 2.192.2.2
Donatio non cenſetur facta niſi iuris, quod quis habet in re. ibidem 4
Donationes latiſſimè ſunt interpretandæ. ibid.5
Donatio quinquagesimæ, vel centeſimæ, quam facit Epiſcopus cum graui Eccleſiæ ſuæ detrimento, poteſt legitimè reuocari, nec etiam poteſt vltra quinquageſimam, vel centeſimam conferre, etiam ceſſante læſione Eccleſiæ, ſine auctoritate ſuperioris. 2.193.2.1
Donatio poteſt per donatorem, non per hæredem eius, qui tacuit, ob ingratitudinem donatarij reuocari, in caſibus hic expreſſis. 2.194.1.1.2
Donatio facta Eccleſiæ ob ingratitudinem Prælati reuocari non poteſt. 2.195.1.15
Donatio facta cauſa dotis ob ingratitudinem reuocari non poteſt. ibid.16
Donatio remuneratoria ob ingratitudinem reuocari non poteſt. ibid.17
Donatio reuocari poteſt ſi donatarius percuſſit donatorem palo, lapide, aut ferro. 2.195.2.18
Donatio reuocatur ſi donatarius atroci iniuria donatorem affecerit. ibid.19
Donatio reuocari poteſt ſi donatarius notabile detrimentum donantis bonis inferat. ibid.21
Donatio reuocari poteſt ſi donatarius vitæ periculum donatori fuerit machinatus. ibid.22
Donatio remuneratoria facta à Prælato pro remuneratione accepti beneficij valet. 2.198.2.7
Donationem cauſa mortis facere non poteſt Religioſus niſi quid moderatum donet. 2.203.2.8
Donatio an dicatur immoderata, debent attendi facultates donantis, & merita donatarij. 2.210.1.5
Donatio remuneratoria meritis æquipollere debet. 2.214.2.8
Donatum officiali, aut Prælato benemerito id ſemper præſumitur donatum fauore perſonæ, non officij. 2.217.1.6
Donatio iuriſpatronatus niſi ſit facta conſentiente Epiſcopo, non eſt valida. 2.250.2.2
Donatio iuris præſentandi facta à patrono valet. 2.353.1.2
Donatio eſt contractus. 2.362 2.8
Donatio modialis facta Eccleſiæ, vel pio loco, non poteſt reuocari, niſi expreſsè fuerit conuentum. 2.515.2.1.2
Donans in donatione facta Eccleſiæ poteſt eam legem apponere vt non liceat Eccleſiæ alienare, & ſi contra factum fuerit, poſſit eadem res ab eo reuocari. 2.516.1.9
Donata Eccleſiæ cum conditione nè alienentur, an poſſint in

caſu aliàs permiſſo abalienari,oſtenditur. ibid.11.
Donatio iuxta terminos l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. reuocatur per natiuitatem filiorum naturalium ſubſequuto poſtea inter parentes matrimonio. 2.581.1.29
Donationem propter nuptias,ſeu lucrum dotis ex pacto prouenientem amittit mulier propter adulterium. 2.611.1.3
Donatio non valet inter virum,& vxorem. 2.615.2.2
Donatio remuneratoria valet inter virum, & vxorem. ibidem 5
Donatio cauſa mortis, vel quando confertur in tempus matrimonij finiti,valida eſt inter virum,& vxorem. 2.616.1.13
Donatio facta exilij, vel deportationis cauſa, valet inter virum & vxorem. ibid.16
Donatio exigui pretij inter virum, & vxorem valida eſt. ibidem 17
Donatio valet inter virum, & vxorem quando coniux, qui donat, non fit donatione pauperior,quamvis alter ditior fiat. ibidem 18
Donatio valet inter virum,& vxorem,quando coniux donatarius non fit ditior, licèt donans reddatur pauperior. ibid.19
Donatio irrita inter coniuges confirmatur morte naturali, vel ciuili donatoris,ſi ante eius mortem præcedat traditio rei donatæ vera, vel ficta. 2.616.2.21
Donatio inualida inter coniuges, vt morte confirmetur,deſideratur donantem in eadem voluntate perſiſtere vſque ad mortem. ibid.22
Donatio inter coniuges facta quando reuocata cenſeatur, oſtenditur. ibid.23
Donatarius ſi ante donantem moriatur, nulla eſt facta inter viuos donatio. ibid.24
Donatio præſumitur ſi quantitas ſcilicet data ſit parua, & tradens erat diues,& accipiens pauper,vel coniuncta perſona. 3.26.2.2
Donatio propter nuptias, Vide *Dos.*
τὸ *Donec*, & ſimiles ſunt limitatiuæ & reſtrictiuæ temporis. 1.156.1.5
τὸ *Donec*, quos effectus habeat, remiſſiuè. 3.334.2.4
Dormiens, & furioſus æquiparantur. 2.420.1.14
Dormiens delinquens an excuſetur, remiſſiuè. 3.97.1.7
Dotis promiſſio metu facta eſt omnino irrita. 1.321.2.6
Dotare filiam inceſtuoſam tenetur clericus etiam ex fructibus beneficij. 1.342.2.4
Dotis cauſa per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.67
Dotis inſtrumentum probat matrimonium quoad ipſos contrahentis. 1.567.2.3
Dotis promiſſio facta medio iuramento onus interpellandi remittit. 1.589.1.4
Dotis in cauſa ad eius fauorem in dubio iudicatur. 1.668.2.4
Dotis in cauſa proceditur ad executionem ſententiæ,non obſtante appellatione ab illa interpoſita. 1.711.1.15
Dotis cauſa alienatio rei litigioſæ valet. 1.729.2.21
Dos æſtimata, quæ facit emptionem, ſoluit laudemium. 2.146.1.25
Dotis conſtitutio de re emphyteutica irrequiſito domino an fieri poſſit oſtenditur. 2.148.2.57
Dotis in cauſa principaliter mota quis ſit competens iudex,oſtenditur. 2.172.2.3
Dotis promiſſio non poteſt qualificari eius actu abſoluto. 2.376.1.3
Dotare tenetur pater filiam ſpuriam. 2.530.1.10
Dos reſtituenda eſt vxori,vbi fit ſeparatio culpa mariti, non verò ſu ipſius. 2.607.2.5
Dos vt per maritum reſtituatur vxori,neceſſarium eſt, quòd mulier per ſententiam iudicis Eccleſiaſtici ab eo fuerit ſeparata: 2.608.1.6
Dotem amittit mulier propter adulterium à viro ſeparata. 2.610.2.1.2
Dotem perdit propter adulterium etiam vxor putatiua. 2.611.1.6
Dotis amiſſionem propter adulterium tacitè remiſiſſe cenſetur vir poſt illud commiſſum ſi ſciens cum vxore ſe reconciliauerit. ibid.7
Dotem,& donationem propter nuptias recuperat vxor,ſi maritus commiſerit adulterium. 2.611.2.9
Dotem perdit vxor propter oſculum luxurioſum, vel amplexum inhoneſtum. ibid.11
Dotem amittit vxor propter adulterium, quando propria voluntate puta virum timens ab eius domo receſſerit. ibidem 13
Dotem,& donationem propter nuptias,propter adulterium commiſſum amittit mulier, etiamſi poſt latam ſententiam ſuper adulterium ipſa probet conſanguinitatem, vel affinitatem. 2.612.1.16
Dos promiſſa venit ſub nomine dotis. ibid.
Dos & donatio propter nuptias pari paſſu ambulant, & æqualem continent fauorem exceptis caſibus à iure expreſſis. 2.613.1.3
Dos quo pacto ſit deponenda penes mercatorem, dubitatur. 2.614.1.fin.
Dos vxoris Catholicæ neſcientis quod vir eſſet hæreticus,quando cum eo nupſit,non confiſcatur. 3.73.2.22
Dotem ex bonis parentis hæretici filiæ habere non poſſunt. 3.74.1.28
Dubius in fide infidelis eſt. 1.6.2.4
Si Dubitetur an aliquis habeat vocem in electione, vel ſit admittendus, & tempus inſtet electionis, ita vt non poſſint recipi probationes, tunc admittendus eſt cum proteſtatione vt vocem emittat,ſi de iure hoc ſibi competet. 1.130.1.4
In Dubio non eſt veriſimile quod quis velit ſe incontinenti corrigere. 1.549.2.4
Dubius etiam adhibita ſufficienti diligentia de voto à ſe emiſſo non tenetur. 2.386.1.6
Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda,& delicti ſuſpicio vitanda quoad fieri poteſt. 2.491.1.3
Dubitans de morte coniugis niſi prius certificetur contrahere non debet,& ſi contraxit,poteſt reddere, ſed non exigere debitum, & ſi poſtmodum ſciat primam viuere, dimittat ſecundam. 2.617.2.1
Dubius in Fide,infidelis eſt. 3.64.2.1.2
Dubitatio proueniens ex ſubreptitia tentatione,non facit hæreticum. 3.65.1.4
Dubitatio proueniens ex ſimplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum,ſi ſuam opinionem non defendat, ſed Eccleſiæ ſubiiciat. ibid.5
Dubius de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, in dubio excommunicatum, aut irregularem ſe gerere debet. 3.112.1.3
In Dubiis tutior pars eſt eligenda. 3.172.1.6
Dubitans de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur,partem tutiorem eligere tenetur. ibid.7
Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda. 3.350.2.1
In *Duello* morientes ſepultura priuandi ſunt. 3.113.2.7
Duello pugnantes quas pœnas hodie incurrant, iuxta varias Summorum Pontificum conſtitutiones, oſtenditur. 3.114.2.3
Duella, & aliæ pugnationes vulgares ſunt prohibitæ. 3.262.1.2
Duellorum pœnæ innouatæ,& ampliatæ. ibid.3
Duellum nulla de cauſa,nec pro defenſione honoris vnquam licitum eſſe poteſt. ibid.
Duellum eſt licitum, ſi exiſtente bello iuſto inter duos Principes vnus illorum vellet bellum in duellum reſoluere prouocando alterum ad ſingulare certamen. 3.262.2.init.
Duo ſi ſunt delegati cum clauſ. *Quòd ſi ambo*, &c. vno recuſato alter ſolus procedere poteſt, nec tenet proceſſus ſi cum recuſato procedat. 1.241.1.1
Duorum vicem quando quis ſuſtinet, oſtenditur. 1.473.1.13
Duo inſimul eandem rem, & eodem modo in ſolidum poſſidere non poſſunt. 1.483.2.14
Duo ad vnam præbendam eligi non poſſunt. 2.45.2.6. & 2.59.2.6
Duo vbi ad vnum canonicatum, & præbendam ſunt ſimpliciter recepti,receptio non tenet, etiam interueniente Apoſt. auctoritate. 2.59.1.1
Duobus à patrono laico præſentatis melior eſt conditio poſſidentis. 2.371.1.5
Durum eſt ſuſpecto ſub iudice litigare. 1.372.2.4
τὸ *Duraturus*, inducit perſeuerantiam actus. 1.446.1.11
Duces, Marchiones, Comites perpetuo inueſtiti, cenſentur Imperatores in ſuo Ducatu, Marchionatu, an Comitatu. 2.590.2.35

E

E*brietas* quanta mala gignat,oſtenditur. 2.10.2.3
Ebrietas quando ſit peccatum mortale, oſtenditur. 2.425.1.2
Ebrius non poteſt eſſe idoneus teſtis. 1.496.1.4
Ebrius penitus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.21
Ebrius Ebrietatis tempore matrimonium non poteſt contrahere. 2.486.1.4
Ebrius, an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè. 3.96.2.6
An & quando ſit peccatum mortale, remiſſiuè. 3.97.1. med.
Eccleſia Romana omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt,& magiſtra. 1.9.1.6
Eccleſia aliquando crimen tolerat propter ſcandalum, vel multitudinem peccantium. 1.24.1.25
Eccleſia matrix quæ dicatur, & quibus ſignis cognoſcatur. 1.40.2.5
Eccleſia in qua Papa primus dedit monitorias, & ſecundus executorias, per primum, non per ſecundum intelligitur grauata. 1.63.2.4

Eccleſiæ

Eccleſiæ quando dicantur ad aliquem pleno iure pertinere, remiſſiuè. 1.106.1.1
Eccleſia, vel dignitate vacante ſi occupentur bona per tertium, Eccleſiæ competit interdictum. Vnde vi. ibid.3
Eccleſiæ Dei nihil magis officit quàm quòd indigni aſſumantur in ea ad regimen animarum. 1.127.1.2
Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam Eccleſiam. 1.141.1.5
Eccleſia diſpenſatione minori conceſſa non per laicos, ſed per clericos regi debet, donec ille perueniat ad ætatem. 1.168.2.8
Eccleſiæ regimen minori quatuordecim annorum committi non debet. 1.170.1.1
Eccleſia ſita in aliquo Archidiaconatu, ſi erigitur in Cathedralem, à iuriſdictione Archidiaconatus eximitur. 1.295.2.1
Eccleſiam Cathedralem ſolus Papa mutat. 1.296.1.5
Eccleſiam acquirens per pactum augendæ penſionis debet ea priuari, & alias canonice puniri. 1.301.1.1
Eccleſiæ quando locant domos, vel prædia, vel infeudant eum pacto præiudiciali Eccleſiæ Parochiali, pactum reprobatur tanquam nullum, & quicquid habuerunt occaſione huius pacti, reſtituatur Eccleſiæ Parochiali. 1.301.2.init.
Eccleſia matrix quæ, remiſſiuè. 1.308.2.4
Eccleſia enormiter læſa in contractu emptionis, vel locationis, poteſt petere reſtitutionem in integrum, emptor tamen ſiue conductor non debet fraudari in pretio ſuo vel in ſumptibus per eum factis. 1.328.2.1
Eccleſia habet ius minoris in reſtitutione conſequenda. 1.329.2.4
Eccleſia coram quo iudice poſſit reſtitutionem in integrum, & reſciſſionem contractus petere, oſtenditur. 1.329.2.9
Eccleſia reſtituta reſtituendum eſt pretium ei, qui cum illa contraxit, etſi de illo non fiat mentio in ſententia. ibid.11
Eccleſia læſa propter negligentiam procuratoris, qui inſtra Eccleſiæ non produxit, reſtituitur. 1.330.1.1
Eccleſia reſtituitur vſque ad quadriennium vtile à principio, data tamen ſcientia. ibid.15
Capitulum Sede vacante cùm non poſſit iudicium inſtituere, nec proceſſus contra Eccleſiam factus valet, quippe quæ caret legitimo defenſore. 1.330.2.init.
Eccleſia læſa in probatione neceſſaria omiſſa, poteſt petere reſtitutionem in integrum, non obſtante termino iuris probationis excluſiuo. 1.331.1.1
Et reſtitutionem petere poteſt non ſolùm contra priuatum, ſed etiam contra Eccleſiam. ibid.
Eccleſia læſa, ſiue minor, reſtituitur ad probationem omiſſam. 1.331.2.3
Eccleſia læſa in probatione non adſtringitur ad probandum quòd illam omiſerit, ſed ſat eſt allegare. ibid.4
Eccleſia poſt concluſum in cauſa admittitur ad probandum ex capite reſtitutionis. 1.332.1.5
Eccleſiæ conceditur beneficium reſtitutionis in integrum, etiam quando agit de lucro captando, quod facilitate, vel negligentia Prælati amiſit, idem de minore. 1.332.2.7
Eccleſia fungitur iure Imperij. ibid.9
Eccleſia reſtituitur etiam contra ſententiam Papæ, & cauſa reſtitutionis in integrum debet præſentibus partibus tractari. 1.333.2.1
Eccleſia poſt peremptorium terminum non auditur de iure communi, auditur tamen per beneficium reſtitutionis in integrum. 1.334.2.8
Eccleſia Brachatenſis contra Toletanam ſuper Primatia cur ius ſuum non fuerat proſequuta, oſtenditur. 1.335.1.3
Eccleſia Brachatenſis ad excludendam Toletanam nomine Primatis plura adducere poteſt. ibid.4
Eccleſia, vel minor quando dicunt ſe læſos propter lapſum temporis, tunc non eſt opus probare læſionem. 1.335.2.5
Eccleſia læſa in contractu per in integrum reſtitutionem laicos coram Eccleſiaſtico iudice conuenire poteſt. 1.337.2.3
Eccleſia exempta non poteſt in præiudicium exemptionis compromittere. 1.342.2.1
Eccleſiæ Regulares poſſunt eſſe Cathedrales. 1.358.2.init.
Eccleſia quando dicatur non habere vltra quid faciat, oſtenditur. 1.359.2.8
Eccleſiaſticus cognoſcit contra laicum de cauſa feudali, vbicumque aliquis laicus tenet feudum ab Eccleſia. 1.374.1.2
Eccleſia quoad bona feudalia, quæ tenet à Rege, aliovè domino temporali, ligatur legibus feudalibus laicorum, & ſubeſt domino temporali. 1.374.2.5
Eccleſia Romana omnium aliarum mater eſt & magiſtra. 1.387.1.9
Eccleſiæ Conuentuales quæ dicantur, oſtenditur. 1.424.1.8
Eccleſia, & Prælati vi Conſtituti transferunt poſſeſſionem. 1.435.1.6
Eccleſia ad teſtes poſt publicationem examinandos reſtituitur. 1.522.1.5
Eccleſia in dubio præſumitur libera niſi probetur ſubiecta. 1.538.2.3
Eccleſia vacante ceſſat præſcriptio contra illam. 1.616.1.4
Eccleſia ſi bona fide, & pacifice poſſideat poſſeſſiones per triginta annos abſque interruptione proclamationis ſynodalis, præſcriptio tenet. 1.618.1.1
Eccleſia vna in parochia alterius quadraginta annorum ſpatio decimas præſcribit. 1.620.1.2
Eccleſia vt contra aliam Eccleſiam præſcribat requiritur tempus 40. annorum. ibid.3. & 1.623.2.3
Contra Eccleſiam Romanam non præſcribitur minore tempore quàm centum annorum. 1.629.1.5
Eccleſia ſi patitur miniſtrorum defectum, priuilegiati ſuper abſentia per ſubtractionem prouentuum redire coguntur. 2.38.1.2
Eccleſias plures habens, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur. 2.44.2.1
Eccleſia fauet litteratis, & amat ſapientes, quibus regitur, & luſtinetur. 2.63.2.16
Eccleſia beneficium conferens ex donatione laici, tenet eius collatio de hoc mentione non habita. 2.69.2.1
Eccleſiis admitti non debent plures, quàm commodè ex redditibus nutriri poſſint. 2.75.1.2.& 2.78.2.2
Eccleſias in poſſeſſione inſtituendi, vel conſeruandi etiam contra ius commune exiſtens, pendente lite de proprietate manutenetur in poſſeſſione. 2.76.2.1
Eccleſia vnita alteri Eccleſiæ vel beneficio in illius tranſit naturam. 2.91.2.3
Eccleſia, ſiue beneficia ad tempus commendare poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.2.4
Eccleſia collegiata ſi habet præſentationem, præſentabit Prælatus de conſenſu Capituli, vel maioris partis, niſi de conſuetudine, vel priuilegio competat ſoli Prælato. 2.97.1.1
Eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari non prohibentur. 2.100.2.4
Eccleſiæ nomine intelligitur omnis locus pius. 2.109.2.5
Eccleſia an res malè alienatas repetat non reſtituto pretio, oſtenditur. 2.110.2.9
Eccleſia & pupillus quatenus teneantur ad reſtitutionem pretij & acceptorum ex contractu quem impugnat. ibidem. fin.
Eccleſia reſtituitur contra alienationem per quam fuit enormiter læſa. 2.113.2.1
Eccleſia poteſt petere reſtitutionem in integrum, & conſequenter reſciſſionem contractus coram iudice Eccleſiaſtico. 2.114.1.3
Eccleſia petens reſtitui debet probare ſe læſam, alioquin non eſt audienda. ibid.4
Eccleſia ex depoſito facto apud clericum ipſius Eccleſiæ non tenetur niſi in eius vtilitatem verſum probetur. 2.120.2.1. & 2.121.1.4
Eccleſia tenetur ex depoſito facto apud ipſam, non ſecus atque alij depoſitarij. 2.121.1.8
Eccleſia in præſtando conſenſum alienatori emphyteuſis requiſita videtur ſi emphyteuta poſt alienationem illam requiſierit ſcientiam alienationis. 2.144.2.4
Eccleſia ſi non ſoluat canonem rei emphyteuticæ, debet reſtitui aduerſus ſolutionem omiſſam. 2.151.1.104
Eccleſia, quæ ab alia Eccleſia, vel à priuato rem in emphyteuſim accepit, incidit in commiſſum ſi penſionem per biennium non ſoluerit. 2.151.2.95
Eccleſiæ iure proprietatis poſſunt ad inuicem permutari, & poſſeſſiones earum etiam permutari poſſunt, & pro minus valentibus pretium ſuppleri. 2.163.2.1
Eccleſia, vel Monaſterium non tenetur ex mutuo ſuſcepto à particulari, niſi in ipſius vtilitatem verſum probetur. 2.180.1.8
Eccleſia vel Monaſterium tenetur ex mutuo ſuſcepto à Prælato, vbi eidem ſatisfieri poteſt ex redditibus abſque diſtractione bonorum immobilium Eccleſiæ. 2.180.2.10
Vel mobilium pretioſiorum. ibid.11
Eccleſia, & minor aduerſus mutuum à ſe receptum reſtituuntur eo ſolum quod in eorum vtilitatem verſum non probetur. ibid.14
Eccleſia non vacans in beneficium concedi non poteſt, de auctoritate tamen Epiſcopi, & ſine præiudicio Prælati poteſt in proprietatem concedi. 2.190.2.1
Eccleſia dicitur ſingularis fidelium congregatio. 2.214.1.3
Eccleſiæ nomine in præſenti includitur omnis pius locus. 2.216.2.2
Eccleſiæ relictum factum dicitur in cauſam piam. 2.217.2.8
Eccleſia Parochialis quando fuerit ſpecialiter interdicta ex ſua culpa, non habebit canonicam portionem ſi aliquis Parochianus in alia Eccleſia, ſeu monaſterio ſepeliatur. 2.228.1.6
Eccleſiæ forma ſeruanda eſt in abſolutione, quæ fit in mortis articulo. 2.231.1.3

Eccleſia matrix de iure communi fundata eſt quoad decimas prædiales ſuæ parochiæ. 2.257.1.7
Eccleſia decimas à laico habens eas non præſcribit etiam per tempus immemoriale. 2.259.2.5
Eccleſia poteſt nouum emptorem, eundemq; te poſſeſſorem ad decimas præteritas non ſolutas conuenire. 2.261.1.4
Eccleſia alit delinquentes, qui ad eam confugiunt. 2.286.1.11
Eccleſia compellit hæredem laicum per excommunicationem,& bonorum ſubtractionem ad executionem voti vltra marini ad quod ſe obligauit pro defuncto. 2.308.2.1
Eccleſia,vel Monaſterium quando vnitur alteri,aſſumit naturam, & priuilegia illius,cui vnitur. 1.324.2.4
Eccleſia ſi eſt vnita alteri,videntur vnita omnia iura ipſi Eccleſiæ competentia, etiamſi nihil exprimatur, niſi Eccleſia, cui vnio ſit, ſit incapax iuris alicuius Eccleſiæ vnitæ. 2.331.2.2
Eccleſiæ quælibet alicubi conſtitutæ ad Epiſcopum loci pertinent niſi probetur eas eſſe exemptas. 2.332.1.3
Eccleſia ſita in diœceſi Epiſcopi tenetur ſibi in Epiſcopalibus reſpondere,niſi appareant remiſſa legitimè,& poteſt Epiſcopus remittendo Epiſcopalia cenſum ſibi retinere. 2.353 2.1
Eccleſia cadit à iure ſuo non ſoluendo penſionem ſicut quilibet priuatus, poteſt tamen reſtitui aduerſus ſolutionem omiſſam. 2.334 1.8
Eccleſiæ eo ipſo quod ſunt in diœceſi conſtitutæ, Epiſcopo illius ſunt ſubiectæ,niſi probetur eas eſſe exemptas. 2.335.2.4
Eccleſia non Cathedralis ſi vendicat ſibi ius in alia Eccleſia, obtinebit ſolum quoad ea,quæ probabit ſibi deberi præſcriptione,vel alio legitimo modo. 2.337.2.1
Eccleſia quælibet eo ipſo quòd eſt in aliqua diœceſi Epiſcopo illius ſubiecta debet eſſe,niſi exempta probetur. ibid.2
Eccleſia penitus diruta, vt illius reædificatione acquiratur iuſpatronatus,quæ dicatur,oſtenditur. 2.341.1.8
Eccleſia in proprietatem ſine Epiſcopi conſenſu donata præſcribi poteſt. 2.350 2.3.fin.
Eccleſiam, quæ eſt iuriſpatronatus, vt valeat Epiſcopus venire, conſenſus patroni exigitur. 2.360.1.2
Eccleſia Collegiata quibus ſignis cognoſcatur,remiſſiuè. 2.365.1.5
Eccleſia alit patronum ſuum ſi extrema laboret egeſtate, & an, quando,& quomodo hæc alimenta præſtari debeant, oſtenditur. 2.366.1.7
Eccleſias conſtruere dicitur opus pium, & religioſum. 2.367.1.12
Eccleſia Collegiata quibus ſignis cognoſcatur oſtenditur. 2.371.2.5.6.8
Eccleſiæ à procurandis Legatis Sedis Apoſtolicæ an & quando per priuilegium eiuſdem Sedis ſint exemptæ,remiſſiuè. 2.384.1.3
Eccleſia Romana non ſolet aliquem priuilegiare contra ſe. 2.384.2.3
Eccleſiæ tenentur Epiſcopo in cuius diœceſi ſunt, reſpondere de procurationibus, de quarta decimarum & aliis Epiſcopalibus. 2.386.2.1
Eccleſiæ de nouo conuerſæ in procurationibus,& aliis,ſeruabunt conſuetudinem vicinarum. 2.389.1.1
Eccleſiæ conſecrari poſſunt diebus etiam non feſtis. 2.392.2.1
Eccleſia debet conſecrari à proprio Epiſcopo,aut ab alio de eius conſenſu. ibid.2
Eccleſia polluta, pollutum quoque cenſetur altare, non tamen Altari exſecrato, exſecrata quoque cenſetur Eccleſia. ibidem med.
Eccleſia quolibet die tam feriato,quàm feſtiuo conſecrari poteſt. 2.393.1.4
Eccleſia, quæ propter homicidia, & vulnera hominum ibidem perpetrata, polluta eſt, reconciliari debet. 2.394.1.1
Eccleſia polluitur,& reconciliatione indiget quoties homicidium voluntarium, & iniurioſum intra ipſam ab aliquo patratur. ibid.2
Eccleſia per martyrium alicuius ſancti à tyranno, vel hæretico in ea perpetratum,polluitur. 2.394.2.5
Eccleſia conſecranda eſt, quando neſcitur ambigiturve, an ſit conſecrata. ibid.6
Eccleſia minimè exſecrata cenſetur quando corruit tectum integris,& illæſis remanentibus parietibus. 2.395.1.1.2
Eccleſia conſecratione non indiget,quando parietes non ſimul,& in totum,ſed paulatim, ſeu per partes deſtruuntur, & ſucceſſiuè reparantur. ibid.3
Eccleſiæ totum ædificium quando ſiue caſu fortuito, ſiue conſulto deſtruitur, & corruit in totum quoad tectum,& parietes, tunc minimè retinet antiquam conſecrationem, etſi eo animo deſtruatur, vt iterum ex eadem materia reædificetur. 2.395.2.4
Eccleſiam faciens conſecrari, tenetur eam dotare. 2.396.2.1.2
Eccleſiam nullus debet dedicare, ſeu conſecrare niſi fuerit antea eidem Eccleſiæ aſſignata dos competens. ibid.3
Eccleſiæ dos ante conſtructionem conſtitui debet. 2.397.1.4
Eccleſia polluta per Sacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt etiamſi aqua fuerit per Epiſcopum benedicta. 2.397.1.1
Eccleſiæ violatæ reconciliatio, ſi ſit conſecrata per Epiſcopum, facienda eſt per aquam cum vino, & cinere benedictam, per ſimplices autem ſacerdotes reconciliari non poteſt,etiamſi in contrarium ſit conſuetudo. ibid.2
Eccleſia etiam non conſecrata ſi polluitur reconcilianda eſt. 2.398.1.1
Eccleſia ſi non fuerit conſecrata, ſed tantummodo benedicta, reconciliari poteſt per quemcunque ſimplicem Sacerdotem, & hoc per aſperſionem aquæ luſtralis, etiam ab Epiſcopo non benedictæ. ibid.2
Eccleſia polluitur per ſanguinis effuſionem. ibid.3
Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra Eccleſiam contingentem. ibid.4
Eccleſia vt polluta maneat non requiritur quòd ſit conſecrata, ſed ſufficit quòd ſit ſpecialiter benedicta. ibid.5
Eccleſia vnde dicta. 2.431.2.fin.
Eccleſia pro prælatura, ſeu beneficio Eccleſiaſtico, præcipuè Curato. 2.432.1.med.
Pro templo,ſeu æde ſacra. ibid.
Pro omni pio loco. ibid. fin.
Eccleſia habens portionem deputatam, certóſque redditus pro fabrica,de illis ædificari,ſeu reparari debet. 2.432.2.4
Eccleſiæ Parochialis ob nimiam diſtantiam poteſt noua Eccleſia in ipſius Parochia ædificari,& certa portio de antiqua ſibi deputari. 2.433.2.1
Eccleſiæ Parochialis propter nimiam diſtantiam, vbi parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta accedere non poſſunt,noua poteſt Eccleſia in ipſius parochia ædificari. ibid.2
Eccleſia matrix illa dicitur, quæ habet alias Eccleſias ſibi ſubiectas. 2.434.2.7
Eccleſia ſæcularis ſine præiudicio clericorum ad ſtatum regularem poteſt reparari,& collegio,quod nondum eſt,priuilegium non confertur. 2.435.2.1
Eccleſia Collegiata ſæcularis in aliam Collegiatam, vel Conuentualem Regularem mutari poteſt. ibid.2
Eccleſiam nouam ædificare poteſt Epiſcopus propter indigentiam non obſtante iuramento de rebus Eccleſiæ non alienandis. 2.436.1.1
Eccleſia non conſecrata gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.450.1.1.2
Interdicta, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 2.450.2.3
Polluta, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. ibid.4
Diruta ſine auctoritate ſuperioris ſi adſit ſpes refectionis,gaudet immunitate Eccleſiaſtica. ibid.5
In Eccleſia exiſtens ſi vulnerauerit aliquem exiſtentem extra Eccleſiam eius,non gaudet immunitate. 2.452.2.8
Eccleſia non iudicat de clandeſtinis matrimoniis, ſed ſi contrahentes volunt in Eccleſia publicari, ſunt recipienda, & comprobanda. 2.406.2.1
Eccleſia non cognoſcit de cauſa Ciuili inter laicos, cognoſcit tamen an quis ſit de legitimo matrimonio natus. 2.582.1.1
Eccleſiæ pro conſecratione nihil poteſt exigi niſi procuratio. 3.22.2.1
Eccleſia emi, vel redimi non poteſt. 3.25.2.1
Eccleſiæ regimen non debet ſacerdotibus committi ſub annuo cenſu. 3.48.2.1
Eccleſia multis modis dicitur. 3.49.2.7
Eccleſia Cathedralis prouidere debet Magiſtro de beneficio, qui clericos eiuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis doceat,& quid hodie attento Concil. Trident.oſtenditur. 3.50.1.2
Eccleſia litteratis regitur,& ſuſtinetur, totuſque mundus illuminatur. 3.52.1.5
Eccleſia non polluitur per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis. 3.120.2.3
Eccleſia non recipit oblationes raptorum hominum. 3.124.1.7
Eccleſia pœnam exilij non habet. 3.170.2.4
Eccleſia ædificata poſt nunciationem noui operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis. 3.197.2.1
Eccleſia deſtructa auctoritate Superioris iam non comprehenditur ſub nomine Eccleſiæ. 3.198.2.5
Eccleſia gladium habet ſpiritualem, quo viuificat, non materialem quo mortificat. 3.204 2.4
Eccleſias de manibus laicorum ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt religioſi accipere. 3.208.2.11
Eccleſia polluitur, ſeu violatur per ſanguinis effuſionem. 2.226.2.1
Eccleſia non indiget reconciliatione, ſi quis in ea percutiatur, vel

vel alia iniuria afficiatur citra ſanguinis effuſionem, ibid.4
Quod intellige vt ibi.
Eccleſia polluitur ſi ſanguis hominis viuentis, non autem cadaueris effundatur. ibid.7
Eccleſia cenſetur violata ſi quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniurioſè percutiat. ibidem 8
Eccleſiæ nomine in materia pollutionis intelligitur ea, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta. 2.226.2.10
Eccleſia quæ ſe defendit duobus priuilegiis, v. g. Epiſcopi, & Papæ, ſi ſuccumbat in vno, poteſt defendi cum altero. 3.231.1.1
Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt. 3.232.2.14
Eccleſiæ dicuntur ad aliquem pertinere vtroque, ſeu pleno iure, quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt. 3.239.1.2
Quod intellige vt ibi.
Eccleſia per præſcriptionem poteſt vtroque iure à poteſtate Epiſcopi eximi, & ad religioſos transferri. 3.240.1.4
Eccleſia Romana omnium aliarum omniúmque fidelium mater eſt, & magiſtra. 3.244.1.3
Eccleſia non eſt prona ad pœnas, ſed cultrix & auctrix iuſtitiæ, ac mater æquitatis. 3.273.1.14
Eccleſiarum nomine quæ veniant, oſtenditur. 3.407.1.3
Eccleſia poteſt violentos laicos rerum Eccleſiaſticarum occupatores, ſeu inuaſores coërcere. 3.308.1.6
Eccleſiæ miniſtri non debent accipere etiam datam in eleemoſynam ab excommunicato. 3.330.2.4
Eccleſia Cathedralis in odioſis non venit appellatione Eccleſiarum ciuitatis. 3.340.1.3
Eccleſia varias habet ſignificationes. 3.340.2.6
Eccleſia deſtructa minimè gaudet priuilegiis conceſſis Eccleſiæ. 3.346.1.11
Eccleſia pertinet de cauſa viduarum, orphanorum, & pauperum cognoſcere. 3.347.1.8
Eccleſia Cathedralis, Vide *Cathedralis.*
Eccleſiæ emphyteuta, Vide *Emphyteuta.*
Eccleſiæ vtilitas, Vide *Vtilitas.*
Edi debent integrè omnia in iudicio à litigatoribus inducta. 1.487.2.11
Edictum de teſtibus prohibitorium eſt. 1.496.2.5
Edictum de rebus præſcriptibilibus eſt prohibitorium. 1.628.1.5
Edictum de præſcriptionibus eſt prohibitorium. 1.631.2.2
Edictum de matrimonio eſt prohibitorium. 2.485.2.4
Ego, pronomen, in Baptiſmo non eſt de ſubſtantia formæ. 2.417.1.7
Tò, *Ego accipio te in meam*, an ſint de eſſentia ſacramenti matrimonij. 2.511.1.3
Electus è Monaſterio per iuſtam ſententiam deſinit eſſe Monachus Monaſterij. 1.269.2.3
Eiecti quales perquirendi ſint iuxta diſpoſitionem huius textus, oſtenditur. 2.282.2.3
Eiectus à Religione, habitúque ex iuſta cauſa, priuatus ſi à Religione repetatur, tenetur redire, ita vt ſi non redeat, apoſtatarum ſit numero recenſendus. 2.283.2.7
Eiectus iuſtè Religionem poteſt cogere, vt eum iam plenè correctum admittat. ibid.8
Eiecti ab Ordine non tenentur aliam ingredi Religionem, & ita poſſunt ad aliam, ſiue æqualem, ſiue laxiorem abſque vlla prorſus licentia tranſire. 2.284.1.9
Eiecti ab Ordine, cui Epiſcopo, originis ne, an domicilij ſubiecti maneant, oſtenditur. 2.284.2.11
Eiecti à Religione non tenentur ad obſeruantias Regulares, & reliqua vota iuxta Religionis ſuæ inſtitutum in ea emiſſa, præter tria ſubſtantialia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ. ibid.12
Eiecti in perpetuum non tenentur deferre habitum ſuæ Religionis ſi eo ſpolientur. ibid.13
Eiecti à Religione non tenentur ad diuinum officium recitandum. ibid.14
Eiecti à Religione an tanquam proprium ſibi poſſint acquirere, vel de eo teſtari, & cuinam acquirant, oſtenditur. 2.285.1.15
Eiecti ab ordine ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios ſacros Ordines promoueri. 3.88.1.4
Electionis confirmatio valet non facta mentione de prouiſione, alteri nulliter facta. 1.45.1.13
Eligens aliquem dat ei poteſtatem, & licentiam acceptandi. 1.73.1.2
Electio, vel poſtulatio facta in loco interdicto eſt valida. 1.79.1.2
Eligendi & poſtulandi poteſtate eſt priuatus, qui poſtulationem, caſſatam vitio perſonæ innouat. 1.79.2.1
Electio ſi propter electi vitium irrita declarata fuit, iterum electio de alia perſona fieri poterit, dummodo elector tempore electionis primæ vitium electi ignoraſſet. 1.80.1.2
Electio Abbatis pertinet ad Conuentum. 1.83.1.5
Electio Canonica confirmanda eſt, debet tamen Superior ante confirmationem inquirere de conuerſatione, & vita electi vbi fuit conuerſatus. 1.84.2.2
Electio facta ad importunum populi clamorem non valet. ibidem 4
Electio ad Epiſcopatum fieri debet de digno ſcientia, moribus, & ætate, & qui habeat trigeſimum annum completum, & ſit de legitimo matrimonio natus. 1.89.1.2
Eligentes indignum contra formam ſtatutam priuati ſunt pro prima vice poteſtate eligendi. 1.92.2.34
Eligentes ſcienter indignum priuantur ipſo iure electione, & ius eligendi admittunt. 1.93.1.35
Indignus ad hoc propoſitum quis. ibid.
Eligens an præſumatur ſciuiſſe electum illum fuiſſe indignum, iudicis arbitrio relinquendum eſt. ibid.
Electio facta poſt appellationem, & prima non caſſata, & contra priuilegia Eccleſiæ, caſſanda eſt. 1.94.1.2
Eligi iterum poteſt is, cuius electio fuit caſſata vitio perſonæ ſed electionis modo, ſecus ſi vitio perſonæ. 1.94.2.1
Electio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo. 1.95.1.1
Electionis caſſatione vacat ipſo iure beneficium. ibid.3
Electio Epiſcopi quo loco fieri debeat, remiſſiuè. 1.95.2.4
Electionis Prælatorum Spiritus ſancti gratiam inuocari viſus eſt receptiſſimus. ibid. 6
Electioni de ſe factæ renuncians appellare nequit ad impediendam electionem alterius, & electio, quæ eſt à ſuſpenſis celebrata, non tenet. 1.97.2.1
Electioni renuncians, ſi appellauit ab electione noua, non auditur. ibid. 3
Electio facta ab excommunicato vitando eſt illicita, & nulla. 1.98.1.5
Eligere non poſſunt interdicti. ibid.init.
Eligere nequit ſuſpenſus. ibid.4
Eligendi Epiſcopum poteſtas ad Canonicos Cathedralis de iure ſpectat. 1.99.1.2
Eligendi Epiſcopos poteſtas ad Capitulum, & Canonicos ſpectans, vſque ad quod tempus durauerit, oſtenditur. ibid.3
Electionis Canonicæ vetus conſuetudo in Germania tantùm ſeruatur. ibid.4
Electio valet non expectatis iis, qui vocandi non erant. ibidem 10
Electio non debet inſpici an poſt appellationem, ſed an contra fuerit celebrata, & penes vocantes, quibus competit vocandi poteſtas, remanet ius eligendi ſi vocati venire contemnunt. Et ad officium confirmatoris ſpectat examinare electum etiam nemine opponente; & niſi electus doceatur legitimæ ætatis, & litteraturæ, habetur pro non legitimè electo. 1.99.2.1
Eligens, aut præſentans dignum omiſſo digniori peccat mortaliter. 1.100.1.4
Electio facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel à maiori ipſius parte valet. 1.103.1.2
ad Electiones de iure communi non eſt neceſſarium quod electus ſit de Collegio ad hoc vt valeat. ibid.
Electio, ſeu collatio facta cuicunque idoneo extraneo eſt valida. ibid.6
Eligendi poteſtate ſi aliqui propter delictum commiſſum priuati fuerint, illa poteſtas ad alios, qui non deliquerunt, deuoluitur. 1.104.2.2
Electio facta per comminationes, & impreſſiones eſt ipſo iure nulla. ibid.3
Electo ſufficit probare electores fuiſſe in quaſi poſſeſſione tempore electionis, licèt aliud non probet. 1.106.1.1
Eligendi, præſentandi, & ſimilium quaſi poſſeſſio abſque ſcientia, & potentia aduerſarij adquiri non poteſt. 1.108.1.17
Eligentes ſcienter indignum priuati ſunt poteſtate eligendi in electione, quæ primò occurrit facienda. 1.108.2.1
Eligentes indignum ſcienter, priuantur poteſtate eligendi. ibidem 2
Eligentes ſcienter indignum in Epiſcopum, ſuſpenduntur à beneficiis per triennium, nec poſſunt interim aſſumi ad dignitates illius Eccleſiæ. 1.109.1.1
Electio ſecunda dicitur prima reſpectu tertiæ. ibid.7
Electio caſſatur vbi non profeſſus eligitur ad regimen Eccleſiæ Regularis, conſuetudine in contrarium non obſtante. 1.109.2.1
Electio Prælati eſt facienda in Eccleſia Cathedrali, ſeu loco conſueto, & in ſubſidium, vbi commodiùs daretur facultas. 1.110.2.2
Electio facta in loco interdicto valet. ibid.3
Eligendi ius habentes legitimè citari, & vocari debent. ibidem 6
Electio per minorem partem Capituli facta non tenet, nec per ſubſequentem conſenſum ratificari poteſt. 1.111.1.1

Electio Cannnicorum de conſuetudine ad ſolum Capitulum pertinere poteſt. 1.512.1.1

Electionis confirmatio à Metropolitano, vel alio immediato ſuperiore petenda eſt. 1.113.1.4

Electio confirmatur ſi ex ſeptem compromiſſariis tres eligunt quartum,& ille conſentit,& eſt idoneus. 1.113.2.1

Eligendi facultatem habens,non poterit ſe ipſum eligere. 1.114.1.3

Eligens non poteſt aſtringi ad eligendum certam perſonam. 1.115.1.16

Electio partis maioris facta caſſatur contempta minori parte, etiamſi eſt vnus ſolus, non tamen ius eligendi deuoluitur ad minorem. 1.117.2.1

Electio irrita, ex quo facta fuit aliquibus contemptis, contemptores pro prima vice eligendi facultate non priuantur. ibidem 3

Eligendi qualitas attendenda eſt, quæ vtilior fuerit Eccleſiæ inſpecto beneficij ſitu, & qualitate. 1.118.1.3

Eligi ante profeſſionem nullus poteſt ad beneficia Regularia adminiſtrationem habentia. 1.118.2.5

Electio canonica quibus modis dicatur, oſtenditur. 1.119.1.2

Eligendi ius non habet,qui excommunicationis maioris vinculo adſtringitur. ibid.6

Electio & poſtulatio quando concurrunt data identitate electi, & poſtulati,præfertur poſtulatio ſi eſt facta à duabus partibus de tribus. 1.119.2.3

Eligens ſcienter indignum priuatur iure electionis pro illa vice. ibid.5

Eligere Prælatum Cathedralis, vel Regularis Eccleſiæ intra tres menſes ſi negligunt illi ad quos ſpectat electio, proximus ſuperior Eccleſiam ordinabit, quod ſi intra tres alios menſes non fecerit,canonicè punietur. 1.120.1.1

Electio in Eccleſiis Cathedralibus per aliquam de tribus formis,ſcrutinij ſcilicet,compromiſſi, & inſpirationis,fieri debet, aliter electio celebrata non valet, & contra facientes priuandi ſunt ea vice poteſtate eligendi. 1.121.1.1

Electionum formæ quales, remiſſiuè. ibid.3

Electio Abbatum facienda eſt iuxta formam huius text. ibidem 5

Electio regularium Prælatorum facienda eſt iuxta formam huius text. 1.121.2.6

Electio beneficiatorum, ſeu Prælatorum inferiorum non eſt facienda iuxta formam huius text. ibid.8

Eligendi ius habentes debent citari, & vocari vt electioni interſint. ibid.9

Electioni intereſſe non debent, qui eligere prohibentur. 1.122.1.10

Electioni intereſſe nullus eſt compellendus,niſi Eccleſiæ interſit. ibid.11

Electioni intereſſe non tenentur,qui commodè vocari nequeunt. ibid.12

Electioni per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, vt electorum vota exquirentur ſecrete. 1.123.2.17

Electioni per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, quod vota in ſcriptis ſint redacta. 1.124.2.24

Electionis per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, vt vota in ſcriptis redacta publicentur. ibid 26

Electionis ad validitatem non ſufficit habere maiorem ſuffragiorum partem, ſed vlterius requiritur eandem eſſe ſaniorem. 1.124 2.27

Electio facienda eſt per ſolas perſonas de Capitulo, nec alius eſt admittendus tanquam procurator alicuius abſentis legitimè impediti,niſi fuerit de eodem Capitulo, ſeu Collegio. 1.125.1.28

Electione quæ fit per viam Spiritus ſancti non eſt opus ſeruare formam huius text. ibid.31

Eligendi poteſtate priuantur illi, qui contra formam hic decretam celebrant electionem,etiam ſine vlla fraude. 1.125.2.33

Electionis ſubſtantialia,quæ ſint,remiſſiuè. ibid.36

Electio non debet fieri clandeſtinè, & facta ſolemniter publicetur. 1.126.s.init.

Electiones canonicæ nullatenus fieri debent de nocte,niſi in caſu maximæ neceſſitatis. ibid.40

Electioni de ſe factæ per abuſum poteſtatis ſæcularis conſentiens efficitur ineligibilis ad dignitatem & electio eſt nulla,eligentes autem à beneficiis per triennium ſuſpenduntur,& tunc ſunt priuati poteſtate eligendi. 1.126.1.5

Electio quorumcunque Prælatorum debet omni ex parte eſſe prædita ſumma libertate, & totaliter aliena ab omni quacunque ſpecie coactionis,ſiue violentiæ. 1.126.2.2

Tà Electionis commodo careat, vel ineligibilis fiat, denotant latam ſententiam à iure. ibid.3

Electio Summi Pontificis facta per metum à Cardinalibus eſt nulla. ibid.6

Electio poſt collectionem ex interuallo celebrata non valet. 1.128.1.2

Electio illius,qui requiſitus antequam eſſet electus conſenſit electioni de ſe faciendæ eſt caſſanda, & annullanda, quia præſumitur ambitioſus. ibid.2

Electio tota fit expenſis electi. 1.128.1.2

Electio debet fieri verbo, & de illo in quem conſenſerit maior pars Capituli,& non reſpectu aliarum partium. 1.129.1.1

Electio Epiſcoporum pertinet de iure communi ad Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis. ibid.3

Eligi non debet in magiſtrum qui nunquam fuit diſcipulus. 1.129.2.5

Electio facta à non maiori parte Capituli, & omiſſa collatione non valet. 1.130.2.1

Eligendi ius conſuetudine acquiri poteſt. ibid.3

ad Electionem alieni plerunque conſuetudine vocantur,vel priuilegio. ibid.4

Eligendi iuris quaſi poſſeſſio vt acquiratur extraneis, quæ requirantur, oſtenditur. ibid.5

Eligendi ius per compoſitionem factam cum Prælato & Capitulo non poteſt competere laico etiam patrono in Eccleſia collegiata. ibid.2.1

Electio irrita eſt quam collatio non præceſſit, vel quæ facta non eſt à maiori parte Capituli, vel quæ non fuit communis. 1.135.1.1

Electiones canonicæ vt validæ fiant, non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minorum, ſed neceſſario requiritur habere maiorem partem reſpectu totius Capituli. ibid.2

in Electionibus in quibus ſeruanda eſt forma c. quia propter, non ſufficit conſenſus ſingulariter præſtitus, puta domi, vel alibi, ſed oportet collegialiter conſentire. ibid.

Electio per ſcrutinium neceſſario eſt facienda per congregatos in in vnum. ibid.3

Electio Pontificis per laicos & Canonicos facta non valet etiamſi hoc habeat conſuetudo. 1.135.2.1

Electio nec actiuè,nec paſſiuè cadere poteſt in laicum in ſpiritualibus. ibid.2

Electionis ad confirmationem non ſufficit quod ſit facta à maiori parte Capituli,niſi etiam illa pars ſit ſanior. 1.136.1.1

Electionis ad validitatem non ſufficit,quòd à maiori parte fiat, niſi etiam illa maior pars ſit ſanior. ibid.5

Electio facta à non maiori parte nulla eſt,non ex tranſgreſſione formæ,ſed defectu poteſtatis. ibid.10

Electione caſſata propter ſimoniam etiam ſine culpa electi non diſpenſat Epiſcopus ea vice cum caſſato, ſecus ſi electus liberè reſignauit. 1.137.1.1

Electioni de ſe factæ qui ſponte renunciauit ſuper ipſa, vlteriùs audiri non debet. 1.491.1.1.5

Eligere debens ſi infra ſex menſes non elegit, electio deuoluitur ad ſuperiorem. 1.158.2.1

Eligere ad beneficia vacantia infra ſex menſes debent ij ad quos electio ſpectat. ibid.2

Eligentes aliquem ad munus ſunt adſtricti læſis perſoluere noxam, & damna ſuborta ex iniqua electi adminiſtratione. 1.207.2.8

Electio in qua ſeruari debet forma c. quia propter,de electione, nocte fieri non poteſt. 1.241.2.10

Eligens aliquem in iudicem ex noua, & iuſta cauſa ſuperuenienre,poteſt illum recuſare. 1.242.2.5

Electio Epiſcoporum vt fiat in eodem Regno, de eadem natione,& lingua vtiliſſimum eſt. 1.274.2.3

Electioni de ſe factæ terrore laicorum renuncians, ſi renunciatio iuramento vel fide firmata non ſit, regimini ad quod electus fuit, præfici poterit. 1.322.1.1

Electioni metu renuncians poteſt eidem Eccleſiæ præfici, non obſtante renuntiatione,niſi fuiſſet confirmata iuramento. ibidem 5

Eligere qui tenetur facto arbitrio cum aliquorum conſilio tenetur illorum conſilium in tractatu electionis requirere, ſed ſequi non aſtringitur. 1.345.2.1

Electio iudicis,vel rei in pœnis alternatiuè impoſitis quando ſit, oſtenditur. 1.397.2.30

Electio eſt celebranda in communi,& communiter,non verò ſingulariter per particulares. 1.413.2.3

Electio vnanimiter,ſeu concorditer quando facta dicatur, oſtenditur. ibid.

Electionis confirmatio petenda eſt à Metropolitano, vel immediato ſuperiore. 1.414.1.7

Electiones Epiſcoporum ad ſolos Canonicos Eccleſiarum Cathedralium regulariter pertinent. 1.426.1.15

Electio facta ab eo, qui in poſſeſſione victus eſt,irritari poteſt, licèt in petitorio victoriam reportauerit. 1.426.2.16

Electio ſepulturæ, per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.55

Electio illius caſſatur, qui poſſidet plures dignitates atque præbendas, & idem ſi detinetur aliquo vitio hîc ſcripto. 2.53.2.1

Electio non tenet cùm ad vnam præbendam duo ſimpliciter eligantur. 2.54.2.1

Electio

Electio facta ad importunum clamorem non valet. ibid.2
Electio facta de digno omiſſo digniore tenet. 2.66.2.2.
Electio Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, ſi non fiat in ſemeſtri, non deuoluitur ad alios. 2.88.2.1
Electio ſepulturæ in loco minus in Religioſo relictæ, dimiſſo maiorum ſepulchro, non tenet. 2.226.1.1
Electio ſepulturæ eſt facienda in illis Eccleſiis & monaſteriis, in quibus Religioſi ſunt inſtituti, & orationes pro defunctis frequenter celebrantur. ibid.2
Eligentium vota ſi in duas partes ſe diuiſerint in Metropolitani iudicio, præfertur qui in maioribus iuuatur ſtudiis, & meritis. 2.341.2.3
Electione Prælati Eccleſiæ conuentualis, poſtulandus patroni conſenſus. 2.365.1.5.fin.
Secus data conditione in contrarium in eadem Eccleſia conuentuali appoſita de conſenſu Epiſcopi, in fundatione, conſtructione, vel dotatione ipſius. 2.365.2.med.
Vel reſpectu præbendarum, capellarum, ſeu aliorum beneficiorum, quæ extiterint in aedem Eccleſia. ibid.
Eligere debemus eam partem per quam tutius eſt conſultum quando agitur de ſalute animæ. 2.429.1.5
Electio ſola in Epiſcopum ſatis eſt vt quis patriam poteſtatem egrediatur. 2.589.1.15
Electioni contradicens, & à contradictione, ceſſans pro pecunia de voluntate electi tradita, facit vt ſic electus confirmatione ſubſequuta ſit ſimoniacus, & beneficio renuntiare teneatur. 3.29.1.1
Eligendi ad dignitates ius non poteſt vendi. 3.30.1.9
Electio ſimoniaca eſt ſi aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit. 3.31.1.6
Electio ſimoniaca eſt caſſanda, quamvis electus ignoret, niſi factum fuerit in eius fraudem, & Epiſcopus non diſpenſet cum electo reprobato per vitium ſimoniæ. 3.31.2.1
Electio ſimoniaca dicitur commiſſa cum vno ſolo patrono. ibid.2
Intellige vt ibi.
Electio ſpe præmij, ſeu pretio interueniente fieri non poteſt. ibid.3
Limita vt. 3.32.1.init.
Electio ſimoniaca eſt ſi aliquis eligendo inſcio pecuniam dederit, vt ille eligatur niſi data fuerit doloſè. ibid 4
Electio ſimoniaca electo ignorante facta an ſit reprobanda, vel ipſo iure nulla, oſtenditur. ibid.6
Electio per ſortes fieri non debet. 3.159.2.8
Electio Abbatum, Vide *Abbas*
Electores non poſſunt in præiudicium electi compromittere, ſed ſi conſenſerit electioni ſuæ, vel conſentire velit, non obſtante laudo in contrarium lato eſt confirmandus ſi aliquid canonicum ſibi non obſiſtat, licèt non ſit de gremio illius Eccleſiæ quantumcunque ob cauſam à maiori parte fuerit appellatum. 1.103.1.8
Electores compromiſſarij congruentius erunt in numero impari. 1.112.1.3
Electoribus ſeptem conceſſa poteſtate ad eligendum, electio de vno facta, in quam ipſe conſentiat, valida eſt. 1.113.2.2
Electores non debent vocati accedere ad ſcrutatores bini, vel trini, ſed ſinguli. 2.123.2.18
Electores non poſſunt in ſcriptis vota ſua præſtare. 1.124.1.21
Electores publicato ſcrutinio variare non poſſunt, ſed compelli debent ad collationem, & electionem. 1.136.2.1
Electoribus impeditis currit tempus ſi poſſunt impedimentum tollere. 1.137.2.1
Electus in Canonicum an debeat habere præbendam, remiſſiuè. 1.19.2.12
Electus & confirmatus ante conſecrationem an dicatur Epiſcopus, diſtingue. 1.36.2.5
Electus ad clamorem populi non debet per ſuperiorem confirmari. 1.84.1.1
Electo in Archiepiſcopum Sedes Apoſtolica pallium non tradit, niſi priùs præſtet fidelitatis, & obedientiæ iuramentum. 1.85.2.1
Electus in Romanum Pont. à duabus partibus Cardinalium, nulla exceptione obſtante, eſt Papa: electus autem à minori numero gerens ſe pro Papa incidit vnà cum ſibi adhærentibus in pœnas hîc contentas. 1.86.1.1
Electus an computetur in numero duarum partium, oſtenditur. 1.87.1.8.9
Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter adminiſtrare non poteſt. 1.93.2.1
Electus ante confirmationem non poteſt conferre beneficia. 1.94.1.2
Electus in Epiſcopum non poteſt actualiter deponere Clericum, quamvis poſſit pronuntiare eum deponendum. 1.97.2.7
Electus ſi non habet ſufficientem ſcientiam, vel ante confirmationem adminiſtrat, eius electio caſſari debet. 1.98.2.1
Electus non confirmatus, non poteſt quicquam exercere de iis, quæ pertinent ad beneficium, ſeu Prælaturam, ad quam eſt electus. ibid.2
Electus ſi ante confirmationem alteri ſua beneficia contulerit, quæ ipſe prius habebat annullata electione poteſt beneficia prædicta alteri collata recuperare. ibid.3
Electus, quando fuit per Summum Pontificem depoſitus, & ij, quibus ſuffragiorum ius eſt, alium elegerunt, ſi Papa reſtituat primum, quis præferatur, reſtitutus, vel nouiter electus oſtenditur. 1.102.2.27
Electus à maiori, & ſaniori parte Capituli, ſi eſt, & erat idoneus tempore electionis, confirmabitur, ſi autem erat indignus in Ordinibus, ſcientia, vel ætate, & fuit ſcienter electus, electus à maiori parte, ſi eſt dignus, confirmabitur. 1.103.2.1
Electi ſi duo ſunt in Imperatorem, poterit Papa gratificari cuilibet voluerit, ſi ſint pares meritis. 1.116.2.23
Electus ad dignitatem immediatè ſubiectam Sedi Apoſtolicæ in partibus remotis poteſt adminiſtrare ante confirmationem propter vtilitatem & neceſſitatem Eccleſiæ. 1.127.2.5
Electus ad dignitatem in ſua Eccleſia cui neceſſe eſt litigare pro conſequendo eam, debet habere expenſas ab Eccleſia eligente. 1.128.1.3
Electus, vt quis canonicè ſit, non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minoris, ſed vlterius requiritur habere maiorem partem reſpectu totius Capituli. 1.129.1.5
Electi perſona non auget numerum eligentium remiſſiuè. 1.130.2.8
Electi quando duo fuerint paribus votis, & æquali idoneitate, poſſunt eligentes procedere ad aliam electionem, & ſi iterum erunt in omnibus pares, poterit Superior gratificari vni ex electis voluerit. 1.136.1.8
Electos in Epiſcopos, & confirmatos transferre poteſt ſolus Papa. 1.138.2.1
Electus ſi poſt confirmationem renuntiauerit, tunc nullo modo poſſunt eligentes ad nouam electionem procedere. ibid.6
Electus in Epiſcopum ante confirmationem poteſt renuntiare ſine Papæ licentia. 1.141.1.26
Electus ad aliquod beneficium poteſt ſimpliciter renuntiare electioni de ſe factæ. 1.149.1.6
Electus ad aliquod beneficium, ſeu dignitatem ante confirmationem poteſt renuntiare abſque ſuperioris auctoritate. 1.331.1.3
Electus contra quem apponitur, interea nullam habet adminiſtrationem. 1.367.1.6
Electio in officialem ad certum tempus, lapſo illo tempore, intra quod officialis fuit impeditus ſeruire, non debet reintegrari ad illud tantum tempus. ibid.7
Electo confirmato non imputatur, ſi eo prohibente pro illius confirmatione pecunia data ſit. 3.37.1.1.2
Eleemoſyna virtus, & effectus qualis, remiſſiuè. 2.123.2.3
Eleemoſynam, ſi populus conſueuit Sacerdoti, vel Eccleſiæ erogare, poteſt cogi officio iudicis ad perſeuerandum. 3.42.1.5
Eleemoſynæ receptio à raptoribus, ſeu violatoribus, dum non reſtituunt prohibetur. 3.124.1.3
S. *Eliſabetha* canonizabatur die vigeſima quinta Maij 1625. 2.425.1.4
Elogia non probant deficiente partis citatione. 1.539.1.4
Emancipationis inſtrumentum probat patriam poteſtatem præceſſiſſe. 1.187.1.26
Emancipationis, filij cauſa non recipit æſtimationem. 1.678.2.11
Emendatus poteſt ad Epiſcopatum aſſumi. 1.84.2.5
Emendatus mitiùs eſt puniendus. 1.101.1.2
Emendatus quando quis dicatur, remiſſiuè. ibid.3
Emens rem à fure bona fide, an poſſit tuta conſcientia contractum reſcindere, ei ſic rem venditam reddens, vt pretium recuperet, oſtenditur. 1.432.1.9
Emptor rei Eccleſiæ nulliter alienatæ, vel alius, qui eam poſſederit, tenebitur etiam fructus perceptos reſtituere. 2.110 2.13
Emptori, & venditori læſo vltra dimidiam iuſti pretij ſubuenitur, vel reſciſſione contractus, vt ſupplemento iuſti pretij. 2.125.1.1.2
Emptoris in arbitrio eſt agere vt reſtituatur res vel iuſtum pretium ſuppleatur. 2.127.2.32
Emptor eligens ſupplere pretium dicitur habere rem ex cauſa antiqua, & poſſidere ex cauſa emptionis primæuæ. ibid.
Emens cum pacto de retro fructus ſuos facit, & dominus fit. 2.131.1.7
Emptor cùm vi depellitur à re empta, venditor non tenetur de euictione. 2.132.1.2
Emptor vt contra venditorem agere poſſit de euictione, tenetur litem motam venditori nuntiare ante apertas atteſtationes. 2.132.2.7
Emptor, qui non denuntiauit litem motam venditori, non poteſt agere de euictione, etiamſi probet ſententiam contra ſe latam iuſtè, & ſecundùm ius fuiſſe prolatam. ibid.8
Emptor poteſt recuperare à venditore ſumptus, quos fecit in

lite, & etiam damna,& intereſſe,caſu quo res non fuit euicta. 2.133.2.10

Emens rem cum pacto quòd poſt certum tempus poſſit illam venditori reſtituere, recipiendo quid plus,quàm exburſauerit, iudicatur contractus vſurarius. 2.172.1.1

Emptio exiguo pretio cum pacto de retro,quando eſt facta ab eo, qui ſolitus eſt fœnerari, tunc contractus magis præſumitur vſurarius. ibid.3

Emptor rei Eccleſiæ, quæ fit pro ipſius debito perſoluendo, tenetur probare, & curare pretium ad ſolutionem debiti proſeciſſe. 1.180.1.16

Empta per Prælatum ex emolumentis Eccleſiæ, efficiuntur Eccleſiæ, licèt Prælatus emerit nomine alieno. 1.197.1.1

Empta ex redditibus beneficij, eius Eccleſiæ acquiruntur, ita vt beneficiarij ementis non efficiantur niſi quoad vſum. 1.198.1.2

Emendi verbum non ſolùm ſpiritualis venditionis contractum ſignificat, quo res pro pretio certo in pecunia numerata datur,ſed certum contractum, non gratuitum. 3.18.1.med.

Emendi, aut *vendendi* verba non adhibentur ſolùm ad ſignificandum contractum emptionis, aut venditionis, ac ſi peccatum ſimoniæ ſolo contractu emptionis, & venditionis committatur,verùm etiam adhiberi ad ſignificandos cæteros contractus oneroſos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, ſed æquiualent emptioni, & venditioni, &c. ibid.

Emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad vſuras pretij non ſoluti. 3.139.2.5

Emens rem viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, vel vendens cariori ob dilatam, an committat vſuram, oſtenditur. 3.141.1.5

Emmanuel Barboſa auctoris pater laudatur. 1.3.2.21

Emphyteuſis nobili concedi poteſt. 1.403.1.3

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, aut feudum Eccleſiaſticum præſcribitur aduerſus priuatum emphyteutam, aut feudatarium ſpatio ordinario. 1.619.1.6

Emphyteuſis bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum vtilibus Eccleſiæ. 2.111.1.1

Emphyteuſis conceſſio ob læſionem vltra dimidiam quando reſcindi poſſit, remiſſiuè. 2.126.2.17

Emphyteuſis non dicitur, ſed potiùs locatio quando magna conſtituitur penſio. 2.127.1.19

Emphyteuſis non poteſt retineri à domino in fauorem tertij, quando ei denunciarut an ſibi expediat eam habere. 2.145.2.12

Emphyteuſis renunciari non poteſt irrequiſito domino. 2.148.1.55

Emphyteuſis quando tranſit ad comprehenſos in inueſtitura in ea tranſlatione non requiritur conſenſus domini. 2.150.1.79

Emphyteuſim ipſo iure amittit ceſſans à ſolutione ſi dominus velit, itavt eo volente retrotrahatur pœna à die commiſſi. 2.155.2.155

Emphyteuſi Eccleſiæ conceſſa per verba liberè nominandi, an poſſit ſuccedere filius naturalis, vel ſpurius, oſtenditur. 2.155.2.152

Emphyteuſis Eccleſiæ conceſſa patri abſque mentione filiorum cenſetur pro ſe, & filiis non vt hæredibus. ibid.153

Emphyteuſis conceſſa pro hæredibus, & deſcendentibus, non comprehendit deſcendentes, qui etiam hæredes non ſint. ibid.154

Emphyteuſim pro ſe & filiis ſi pater alieni vendiderit, poterit venditio reſcindi à filio, quamvis filius teneretur emptori pretium pro ſua parte reſtituere, ſi patris hæres ſit. 2.157.1.156

Emphyteuſim ex pacto,& prouidentia ſi pater vendiderit,in dubio videtur vendere ius ſuum, non ius filiorum, & alienatio durabit in vita alienantis. ibid.157

Emphyteuſis per partes an poſſit diuidi,oſtenditur. ibid.159

Emphyteuſis non poteſt fieri de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſumptus titulus admitti poteſt. 2.157.2.160

Emphyteuſis extinguitur, domin oque vtile eum directo conſolidatur, quoties emphyteuta, nullo relicto aſcendente, vel deſcendente, aliquem non nominauit ſibi ſucceſſorem in ſecundam, vel tertiam perſonam. ibid.163

Emphyteuſis renouatio peti debet intra annum. ibid.167

Emphyteuſis poteſt concedi alicui in remunerationem ſeruitij de aliqua re Eccleſiæ cum parua penſione. 2.198.2.6

Emphyteuſim Eccleſiaſticam obtinere poſſunt filij ex bona fide parentum legitimi. 2.572.1.6

Emphyteuſim Eccleſiaſticam obtinere, in eaque ſuccedere poſſunt filij legitimati per ſubſequens matrimonium 2.580.1.21

Emphyteuſis ſine conſenſu domini in dotem filiæ dari non poteſt. 2.613.2.3

Emphyteuſis quæ ad extraneos hæredes tranſit, propter hæreſim cum cæteris bonis emphyteutæ confiſcatur. 3.72.2.7

Emphyteuſis Eccleſiaſtica propter emphyteutæ hæreſim confiſcatur. ibid.8

Emphyteuta requiſitus, ſi neget ſoluere penſionem, poteſt conueniri à domino directo interdicto Vnde vi. 1.108.2.22

Emphyteuta tenetur domino directo titulo emphyteuſis oſtendere. 1.128.2.4

Emphyteuta ceſſando à ſolutione canonis an, & quando amittat vſumfructum, remiſſiuè. 1.403.1.2

Emphyteuta Eccleſiæ meliorationes ſuas vendere non poteſt, niſi ſeruatis his, de quibus hic,& ſi contra fecerit, vel canonem per biennium non ſoluerit, nec moram poſtea celeriter purgauerit, iuſtè poteſt expelli. 2.144.1.2

Emphyteuta non poteſt emphyteuſim alienare niſi priùs requiſito domini conſenſum. 2.144.2.3

Etiam extraiudicialiter, vel præſumptiuè. ibid.4

Emphyteuta tenetur denuntiare domino directo verum pretium, vt ipſe deliberare poſſit an ſibi expediat emphyteuſim habere. 2.145.1.9

Emphyteuta priuatur re emphyteutica, ſi exprimat per mendacium pretium venditionis, vt minus ſoluat pro laudemio. ibid.11

Emphyteuta licitè poteſt vendere, & alienare perſonis non prohibitis poſtquam dominus declarauerit ſe nolle emere. 2.146.1.17

Emphyteuta alienans irrequiſito domini conſenſu amittit emphyteuſim. 2.147.2.46

Emphyteuta licet celebret contractum alienationis, ſi tamen non ſit ſecuuta traditio, non incidit in commiſſum. 2.149.1.63

Emphyteuta non tenetur in alienatione emphyteuſis requirere conſenſum domini, quando in inſtrumento adiectum fuit quòd emphyteuta poſſit alienare in quemcunque,&c. 2.151.1.88

Emphyteuta Eccleſiæ amittit emphyteuſim ceſſando à ſolutione canonis per biennium. ibid.90

etiamſi res emphyteutica ſit magni valoris, penſio verò exigua. ibid.91

& etiamſi in vno nummo ceſſauerit. ibid.92

& etiamſi emphyteuta à domino directo interpellatus non fuerit,vt penſionem ſoluat. 2.151.2.93

& etiamſi in contractu emphyteutico appoſita ſit pœna propter non ſolutam penſionem debito tempore. ibid.94

Emphyteuta fauore Eccleſiæ de contractu emphyteutico nulli tenetur ſoluere penſionem. ibid.96

Emphyteuta recipiens emphyteuſim ab Eccleſia ſine ſolemnitatibus, non poteſt nullitatem contractus allegare, teneturque canonem ſoluere. ibid.97

Emphyteuta lite pendente non ſoluens canonem per biennium incidit in commiſſum. ibid.98

Emphyteuta ſi ſit creditor domini directi in æquali, ſeu maiori quantitate debitæ penſionis vltra biennium non incedit in commiſſum. ibid.99

Emphyteuta penſionem ob ignorantiam non ſoluens excuſandus eſt. 2.152.1.102

Emphyteuta non ſoluens penſionem quamdiu rei emphyteuticæ poſſeſſionem aſſequi non poteſt, vel quando plures domini inter ſe contendunt, non incidit in commiſſum. 2.152.2.109

Emphyteuta non ſoluens penſionem minimè incidit in commiſſum ſi propter bellum, vel peſtem fructus non potuerint percipi. ibid.110

vel ſi non adeſſet cui penſio ſolueretur. ibid.111

Emphyteuta non cadit in commiſſum ob non ſolutionem canonis ſi adſit ſtatutum, vel conſuetudo, quod emphyteuta propter canonem non ſolutum per totum biennium non priuetur iure ſuo. 2.153.1.115

Emphyteuta Eccleſiæ ceſſans per biennium in ſolutione canonis poteſt celeri ſatisfactione motam purgare. 2.155.1.132

Emphyteutam poſt commiſſum incurſum an poſſit propria auctoritate dominus directus expellere,oſtenditur. 2.155.2.141

Emphyteuta non poteſt recedere à tenore contractus emphyteutici. ibid.164

Emphyteutæ tenetur dominus de euictione pro emphyteuſi ei conceſſa. ibid.166

Emphyteuta Eccleſiæ an, & quando gaudeat immunitate à ſolutione collectarum, atque aliorum munerum, remiſſiuè. 2.438.1.3

Vide *Colonus, Vaſallus.*

Emphyteutica domo, vel molendino deſtructo per incendium, aut inundationem, non tenetur emphyteuta reædificare, nec ſoluere penſionem. 2.153.1.112

Emphyteutica re deſtructa cenſus ſolutio pro eadem re ceſſat. ibid.113

Emphyteuticam rem ſi dominus alteri conceſſiſſet videretur neceſſarium antecedens declaraſſe caducitatem commiſſam. 2.155.2.140

Emphyteutico titulo nondum finito poteſt res alteri in emphyteuſim concedi, dummodo ſecunda inueſtitura, prima durante facta,extincta prima conualeſcat. 2.157.1.158

Emphyteuticus contractus præſumptus requirit quadragenariam poſſeſſionem. 2.157.2.162

Emphytea

Emphyteuticati, vel infeudari res conſueta, poteſt iterum concedi in emphyteuſim ſine ſolemnitate. 2.169.2.3
Epiſcopus diſpenſare non poteſt in ſuis conſtitutionibus iuramento firmatis. 1.47.5.6
Epiſcopus per literas iuſtitiæ non tenetur prouidere habenti perpetuam Vicariam, vel ſufficiens patrimonium, nec valent literæ gratiæ ad beneficium obtinendum, in quibus impetrans tacuit perpetuam Vicariam. 5.53.5.1
Epiſcopus non tenetur de Eccleſiaſtico beneficio Clerico prouidere, quem ordinauit abſque patrimonio, ſi habeat vicariam perpetuam in Eccleſia. 1.54.5.2
Epiſcopi, vel ordinarij poſſunt citare quemcunque à quocunque loco intra ſuam diœceſim, & ad ſuum, ſuorumque delegatorum iudicium trahere. 5.55.1.7
Epiſcopi conſenſu poteſt Capitulum ſtatuere etiam circa ardua, & concernentia vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum. 5.74.2.3
Epiſcopus non eſt eligendus ad aliam dignitatem, ſed poſtulandus. 1.82.2.1
Epiſcopus vnius Eccleſiæ non poteſt eligi, ſed poſtulari. 5.83.5.2
Epiſcopus debet eſſe ætatis triginta annorum. 1.90.1.16
Epiſcopus electus antequam ſit confirmatus non poteſt adminiſtrare ea, quæ ſunt iuriſdictionis. 5.95.2.23
Epiſcopus poſt confirmationem, etiam antequam ſit conſecratus habet ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non quæ Ordinis. ibid.24
Epiſcopus confirmatus, & non conſecratus poteſt exequi gratias directas ſuo prædeceſſori ratione dignitatis, indulgentias, & dimiſſorias ad Ordines concedere. ibid.25
Epiſcopus Canonica inſtitutione confirmatus habet ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, & quid attenta Extrauag. iniunctæ, de electione, oſtenditur. 5.94.1.3
Epiſcopus poſtquam fuerit in Archiepiſcopum promotus, & nondum pallium conſequutus, non poteſt virgines conſecrare, Chriſma conficere, nec clericos ordinare. 1.94.2.3
Epiſcopi electio quo loco fieri debeat, remiſſiuè. 1.95.2.4
Epiſcopo quæ competant ratione ordinis, qui ei confertur in conſecratione Epiſcopali, oſtenditur. 1.97.1.4
Epiſcopus quam doctrinam, & ſcientiam habere debeat, remiſſiuè. 1.98.2.3
Epiſcopus loci Ordinarius in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis fundatam habet iure communi intentionem. 1.112.1.3
Epiſcopus debet eligi de numero Canonicorum, ſi in Capitulo idoneus reperiatur, alias extra Capitulum eligi poteſt. 1.120.1.2
Epiſcopus poteſt diſpenſare in conſtitutione generalis, cùm in ea idem finita conceditur poteſtas diſpenſandi. 1.126.2.4
Epiſcopi cùm à principio ſuſcipiant poſſeſſionem Epiſcopatus, vt exigant ab omnibus Eccleſiis ſibi ſubditis charitatiuum ſubſidium ſecundùm beneficiorum portionem, in aliquibus Eccleſiis, conſuetudine introductum. 1.128.2.3
Epiſcopus ad alium Epiſcopatum tranſlatus non poteſt ſecum aſportare libros, ornamenta, & argentaria, quæ ex redditibus prioris Epiſcopatus acquiſiuit. 1.138.1.4
Epiſcopi, deponi, priuari, aut condemnari non debent, niſi à Summo Pontifice. 1.139.1.3
Epiſcopi ſunt de iure diuino. 1.539.2.6
Epiſcopus electus, & confirmatus, etiamſi nondum conſecratus Epiſcopatui ſine Papæ licentia renuntiare non poteſt. 140.1.8
Epiſcopi ſunt ſucceſſores Apoſtolorum. ibid.2.22
Epiſcopos, qui propria auctoritate de ſua Eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit vtraque. 5.141.2.1
Epiſcopus de omnibus Eccleſiis in ipſius territorio conſtitutis deponendi habet auctoritatem. 1.143.2.3
Epiſcopi aliqui ex peculiari Papæ indulgentia vtuntur pallio. 1.144.1.3
Epiſcopo qui propter ſenectutem volt cedere non datur licentia cedendi ſi neceſſarius, vel vtilis ſit Eccleſiæ ſuæ. 1.546.1.5
Epiſcopus reſignare poteſt propter intemperiem aëris. 1.150.2.4
Epiſcopus poteſt renuntiare Epiſcopatui, quando non valet in diœceſi morari ob inimicitias, quas ibi habet. ibid.5
Epiſcopi quibus ex cauſis poſſunt petere, & Papa conſueuit concedere cedendi licentiam. 5.151.1.1
Epiſcopus propter conſcientiam criminis poteſt, & cogitur renuntiare Epiſcopatui, quando ſcilicet committit crimen, quod poſt peractam pœnitentiam impedit Ordinis executionem. ibid.3.4
Epiſcopus propter infirmitatem, quando renuntiare poſſit, oſtenditur. 1.151.2.7
Epiſcopus poteſt petere ceſſionem Epiſcopatus propter irregularitatem perſonæ. 5.152.5.55
Epiſcopo non licet reſignare Epiſcopatum ratione otij, & quietis. ibid.27
Epiſcopo non licet reſignare Epiſcopatum ratione inſpirationis, vel humilitatis. ibid.29
Epiſcopus pro nullo crimine, quantumcunque graui poteſt renuntiare ſine licentia Papæ. 1.152.2.27
Epiſcopus qui propter crimen renuntiauit Epiſcopatui, & ad religionem tranſiuit, ad Epiſcopatum reaſſumi non poteſt, ſecus ſi renuntiauit propter perſecutionem infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam. 5.253.1.1
Epiſcopus, qui Ordines contulit extra tempora, graui pœna plectendus eſt. 5.561.2.2
Epiſcopus ſi vnus propria auctoritate alterum conſecraret, conſecratus Ordinis poteſtatem non habet. ibid.3
Epiſcopus Latinus non poteſt concedere vt Clericus Latinus ſibi ſubiectus ordinetur à Græco Epiſcopo, niſi Latino ritu, & cæremoniis Rom. Eccleſiæ, & ſtatis temporibus. 1.162.2.2
Epiſcopus Latinus quando habet ſubditos Latinos & Græcos ſuis moribus vtentes, debet habere Vicarium aliquem Epiſcopum Græcum, qui Græcis clericis Ordines conferat. ibid.
Epiſcopus qui ordinatum à Papa ſine eius licentia ad ſuperiores Ordines promouere non poteſt, an illum iudicare valeat. ibid.
Epiſcopus conferens eidem vna die duos ſacros Ordines, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 1.163.1.3
Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos ſacros Ordines ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque quouſque à Sede Apoſt. abſolutionem, & diſpenſationem impetrauerit. ibid.4
Epiſcopus ordinans infantem Diaconum à collatione cæterorum Ordinum ſuſpendendus eſt, qua ſuſpenſione durante ſi alium Ordinibus initiare auderet, fieret irregularis. 1.163.2.2
Epiſcopus conferens eidem vna die plures ſacros Ordines, etiamſi de mandato Metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi poteſtate ſuſpenditur. 5.164.2.1
Epiſcopus diſpenſare non poteſt, niſi quando illi diſpenſandi facultas tacitè, vel expreſsè conceditur. ibid.2
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum iis, qui ordinantur extra tempora, priùs tamen impoſita competenti pœnitentia. 1.165.1.1
Epiſcopus qui renuntiauit loco tantùm ciuitatis, conferre poteſt Ordines ſicut priùs: ſi verò & dignitati renuntiauit cum ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad ſacros, diſpenſat Epiſcopus. 1.567.5.1
Epiſcopus renuntians loco poteſt alienum ſubditum cum licentia proprij Epiſcopi ordinare, ibid.3
Epiſcopus renuntians loco retinet dignitatem, & ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis. ibid.4
Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ignoranter ordinatis ab excommunicato. 1.167.2.1
Diſpenſat cum ordinato ignoranter excommunicato. ibid.2
Epiſcopus excommunicatus conferens ſacros Ordines durante excommunicatione, an fiat irregularis, remiſſiuè. 5.568.5.4
Epiſcopo an aliquando permiſſum fuerit beneficium curæ animarum coniunctum clerico 14. annorum concedere, oſtenditur. 1.175.1.2
Epiſcopus tenetur alere clericos in ſacris Ordinibus ab ipſomet ordinatos. 5.176.1.2
Epiſcopi tenentur alere ordinatos ſine titulo à ſuis ſucceſſoribus. ibid.3
Epiſcopus cùm conſecratur manus, & caput illius inunguntur Chriſmate confecto ex oleo, & balſamo, quod ſi fuerit prætermiſſum, eſt per tres Epiſcopos ſupplendum. 1.177.2.1
Epiſcopi aliquando dicuntur ſummi Sacerdotes. 1.579.1.53
Epiſcopus poteſt vti baculo paſtorali, licet Papa illo non vtatur ibid.
Epiſcopus, qui ſcienter contulit filio Sacerdotis paternam Eccleſiam, exinde eum remouere non poteſt. 1.184.1.1
Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimo vt beneficium paternum immediatè conſequatur. 1.185.2.3
Nec item vt obtineat beneficium in Eccleſia patris ſui clerici viuentis. ibid.
Secus eſt in filiis natis ex legitimo matrimonio. ibid.
Epiſcopi eſt determinare quando dubitatur ſitne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat. 5.195.1.4
Epiſcopi arbitrio remittitur quod dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, etiam reſpectu regularium. ibid.5
Epiſcopus auctoritate Papæ diſpenſare poteſt cum Sacerdote, qui ex deuotione amputauit ſibi vitilia, vt exerceat ſuum officium præter Altaris miniſterium. 1.596.1.1
Epiſcopos ordinans ſcienter bigamum, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 5.199.1.6
Epiſcopi non impediti ſingulis annis diœceſes ſuas viſitare tenentur. 1.204.2.5
Epiſcopus habet ius inſtituendi omnes præſentatos à patronis
ad

ad quæcunque beneficia intra ſuam diœceſim exiſtentia. 1.205.2.4

Epiſcopis facultas eſt conceſſa conſtituendi ſibi Vicarios generales etiam citra neceſſitatem. 1.214.1.4

Epiſcopus, in cuius manibus renunciatio conditionalis facta, an poſſit reiecta conditione renunciationem tanquam puram acceptare, & beneficium tanquam vacans ex vi ſuæ poteſtatis ordinariæ conferre. 1.232.1.8

Epiſcopus cognoſcere non poteſt cauſam demandatam Vicario, tanquam Vicario. 1.234.2.7

Epiſcopo certa ratione ſuſpecto recuſari poteſt eius Vicarius, quamvis contra Vicarium nulla adſit ſuſpicio. 1.242.2.2

Epiſcopus extra diœceſim commorans poteſt beneficia ſuæ diœceſis vacantia conferre. 1.261.1.4

Epiſcopus extra propriam diœceſim an poſſit excommunicare, vel abſoluere, oſtenditur. ibid.6

Epiſcopus non poteſt eligere tribunal extra diœceſim ſuam. 1.261.2.8

Epiſcopi in ſuis diœceſibus poſſunt crimina inquirere, & punire, & cùm opus fuerit inuocare brachium ſæculare. 1.264.1.1

Epiſcopi poſſunt concubinarios quoſcunque adulteriaque perpetrantes vlciſci, & iudicare, ac de illis inquirere. 1.264.2.2

Epiſcopus in prima monitione pœna pecuniaria concubinarium punire poteſt, &c. ibid 4

Epiſcopi & Prælati omnes ſuperiores poſſunt cenſuras ferre. 1.267.1. init.

Epiſcopus validè abſoluere poteſt excommunicatum à Prælato inferiori. 1.267.2.5

Epiſcopo ex iuſta cauſa poſſunt delegari & committi ea, quæ ſunt Ordinis. 1.272.1.3

Epiſcopus abſoluere poteſt excommunicatum à Prælato inferiori. 1.272.2.5

Epiſcopi ob negligentiam deuoluitur poteſtas ad Archiepiſcopum. ibid.8

Epiſcopus vbi in diœceſi habet populos diuerſarum linguarum, tenetur conſtituere ſibi Vicarium non tantùm clericum, ſed Epiſcopum illius linguæ. 1.274.2.2

Epiſcopus poteſt præfigere terminum Canonicis, intra quem ipſi Eccleſiæ prouideant. 1.275.1.5

Epiſcopi qui per ſe non poſſunt, tenentur aſſumere idoneos, qui ſuppleant ſuo loco quoad prædicationes, viſitationes, & confeſſionum auditiones. 1.277.2.1

Epiſcopi ſi legitimo detineantur impedimento viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumere debent. ibid.2

Epiſcopus in Eccleſiis ſuæ diœceſis debet eſſe contentus iuribus Epiſcopalibus, & quæ ſunt ponuntur. 1.278.1.1

Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis. ibid.5

Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem in quarta decimationum. 1.178.2.9

Epiſcopus poteſt eos caſus delegare, qui ſecundùm ius Pontifici reſeruantur, & ſolùm ſibi competunt ratione imminentis neceſſitatis. 1.280.2.4

Epiſcopus conſecratione, ſiue Canonicus creatione antiquior inter Epiſcopos, ſiue Canonicos primus ſedet. 1.285.1.7

Epiſcopi decretum, vel conſtitutionem impugnans debet excommunicari. 1.285.2.1

Epiſcopus in Synodo diœceſana poteſt pro ſua diœceſi facere conſtitutiones, dummodo non contraueniant ſacris Canonibus. ibid.2

Epiſcopo tenentur omnes de diœceſi etiam Principes obedire. 1.286.2.1.2

Epiſcopus in ſua Synodo facere poteſt ſtatuta. 1.290.2.7

Epiſcopus non poteſt facere ſtatuta ſacris Canonibus obuiantia. ibid.8

Epiſcopus poteſt per cenſuras compellere laicos ad treugam, & illam frangentes punire. 1.297.1.4

Epiſcopis incumbit ad pacem firmiter tenendam mutuum conſilium, & auxilium præbere. 1.297.2.6

Epiſcopus vbi nolit conſenſum præſtare, adeundus eſt Archiepiſcopus 1.320.2.3

Epiſcopus poteſt binos generales Vicarios conſtituere, vt cauſarum expeditioni faciliùs conſulatur. 1.316.1.2

Epiſcopus non poteſt delegare clericorum cauſas criminales ſæculari. 1.351.2.4

Imò vt nec laico & clerico ſimul. ibid.

Epiſcopus in criminibus adulterio grauioribus an, & quando poſſit diſpenſare, remiſſiuè. 1.353.2.10

Epiſcopus vbicunque poteſt diſpenſare vbi non inuenitur prohibitum. ibid.12

Epiſcopus proprius quis dicatur oſtenditur. 1.370.1.3

Epiſcopus, vt ſuſpectus recuſatus, de cuius ſuſpicione notoriè conſtat, poteſt dare delegatum partibus non ſuſpectum, cuius ſententiam poterit per ſe executioni mandare. 1.372.2.1

Epiſcopus electus & confirmatus habet plenam adminiſtrationem quantum ad ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem 1.374.2.6.

Epiſcopus delicti condemnat clericum de delicto priuando beneficio alibi ſito, ſed executio realis fit ab Epiſcopo beneficij 1.380.1.1

Epiſcopus habet territorium. ibid.2

Epiſcopi in Concilio prouinciali ſunt coniudices. 1.388.1.3

Epiſcopi, & cæteri clericali Ordine inſigniti immunes ſunt ab onere præſtandi iuramenta calumniæ. 1.398.2.2

Epiſcopus hodie ſubire poteſt iuramentum calumniæ ſine ſpeciali licentia Papæ. 1.399.1.7

Epiſcopus litigans per ſe ipſum iurat de calumnia ſine Papæ licentia, ſi verò per ſyndicum litigat, per illum poterit iurare. 1.401.1.1.2

Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi conſtituere, atque decernere, vt aliqui dies feſti colantur, ac celebrentur. 1.409.2.23

Epiſcopus nullo modo poteſt dies feſtos ſacrare iis, qui non ſunt auctoritate Romani Pontificis in Sanctorum numero adſcripti. 1.410.1.24

Epiſcopus ſine populo præſente, aut ad id vocato, an poſſit dies feſtos inſtituere, oſtenditur. ibid 25

Epiſcopus cur dicatur paſtor, remiſſiuè. 1.423.2.2

Epiſcopus quando dicatur in remotis agere remiſſiuè. 1.438.1.2

Epiſcopo inferiores conſuetudine poſſunt acquirere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus. 1.439.1.14

Epiſcopus iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem non acquirit ſi ſubditi timore cenſurarum ipſi obtemperauerint. 1.433.1.2

Epiſcoporum literis ſigillatis ſine teſtibus, & ſubſcriptione notarij non creditur in præiudicium Apoſtolicorum impetrantium. 1.523.2.3

Epiſcopi de periurio grauius quàm alij ſunt puniendi. 1.584.2.1

Epiſcopus poteſt relaxare iuramentum quando verſatur turpitudo ex parte creditoris recipientis. 1.588.1.2

Epiſcopus dat curatorem Eccleſiæ Parochiali vacanti. 1.557.1.3

Epiſcopus contra Epiſcopum, locum per ſe conuerſum ad fidem præſcribit triennio, ſed cùm vacat Eccleſia, vel eſt in ſchiſmate, non præſcribitur contra ipſam. 1.615.1.1

Epiſcopo contingit quarta pars prouentuum, & emolumentorum, ac decimarum. 1.619.1.2

Epiſcopus poteſt ius authorizandi ſine conſenſu Capituli præſcribere. 1.631.2.4

Epiſcopus non poteſt expreſsè remittere procurationem pro annis futuris ratione viſitationis ad ſoluendum. 1.634.1.11

Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad fidem triennio præſcribit. ibid.2

Epiſcopus poteſt in totum eximere à ſententia pro emptione legitimè lata non appellando. 1.657.1.6

Epiſcopus poteſt patronos adſtringere vt in præſentatione principaliter reſpiciant vtilitatem Eccleſiæ. 1.685.1.3

Epiſcopus non poteſt dare alicui priuilegium celebrandi in Eccleſia interdicta. 1.692.2.5

Epiſcopus per ſententiam diffinitiuam depoſitus ſi appellauit à ſententia, poteſt pendente appellatione ſuum officium exercere. 1.697.1.6

Epiſcopus ſi ſuſpendat in caſu, quo ſibi licet interdictum ad tempus, & medio tempore fuerit appellatum, an appellatio ſuſpendat interdictum, oſtenditur. 1.704.2.7

Epiſcopus recuſatus poteſt remittere cauſam ad Archiepiſcopum. 1.716.1.8

Epiſcopus poteſt ſtatuere in Eccleſia certum numerum clericorum ſecundùm ipſius facultates, qui viuant in communi, & contradictores ad hoc compellere, & iſtos in communi viuentes poteſt abſoluere ab excommunicatione incurſa, propter iniectionem manuum in ſocium. 2.6.1.1

Epiſcopi cum Sacerdotibus, qui matrimonium de facto contraxerunt, peracta pœnitentia diſpenſare poſſunt. 2.23.2.1

Declaratur. ibid.2

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum clerico in ſacris conſtituto aut Religionem profeſſo, ſi viduam occultè duxerit. ibid.3

Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum Sacerdotibus nuptias de facto contrahentibus quando pœnitentiæ ſigna minimè exhibent. ibid.4

Epiſcopo non licet ſine licentia Papæ tranſire ad alium Epiſcopatum ipſum acceptando. 2.28.1.1

Epiſcopus religionem intrare non poteſt ſine Papæ licentia. 2.28.2.2

Epiſcopi, & alij Parochi curam animarum habentes etiam de iure diuino tenentur ad reſidentiam. 2.30.1.4

Epiſcopus non reſidens, an & quando priuetur attento nouiore iure Concilij Trident. oſtenditur. 2.34.1.2

Epiſcopus an poſſit procedere ad priuationem ob non reſidentiam, etſi temporum interualla non fuerint obſeruata, oſtenditur. 2.35.2.4

Epiſcopus in ſui ſeruitium poteſt habere duos Canonicos Eccleſiæ ſuæ, qui fructus præbendarum in abſentia percipiant. 2.38.1.4

An autem debeant eſſe duo, aut plures. ibid.5
Epiſcopo non licet aliquem ordinare ſine titulo. 2.41.2.1
Epiſcopus, qui ordinauit aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo, tenetur ei prouidere de ſuo, donec aliquem titulum fuerit aſſequutus. 2.42.2.1.2
Amplia in Epiſcopi ordinantis ſucceſſore ipſo mortuo, & in Capitulo pede vacante. 2.43.1.3
Epiſcopus Ordines conferens ei, qui iam in ſacro Ordine conſtitutus erat ſine titulo, tenetur ei prouidere de ſuo. ibid.4
Epiſcopi non debent permittere quem plures Eccleſias obtinere. 2.43.2.1
Epiſcopus tenetur clerico pauperi ab eo ordinato ſine patrimonio prouidere de neceſſariis ſecundùm redditus Eccleſiæ, & qualitatem, ac dignitatem ordinati. ibid.8
Epiſcopus in Monachos Regulares ſuæ Cathedralis Eccleſiæ eſt loco Abbatis, & in eos habet omnimodam iuriſdictionem, præterquam in concernentibus Regularia inſtituta. 2.51.2.3
Epiſcopus ordinans ad ſacros Ordines aliquem ſine titulo, compellitur ei in neceſſariis prouidere, ſi ordinauit ſcienter, ſecus ſi non fuit in culpa. 2.52.2.6
Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alluſione periit. 2.58.1.5
Epiſcopus tenetur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem. ibid.7
Epiſcopi poſſunt licitè, & honeſtè nepotibus ſuis, & conſanguineis pauperibus idoneis beneficium conferre. 2.59.1.2
Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, ſeu officiorum, & curatorum. 2.65.2.22
Epiſcopus an diſpenſare valeat, vt quis plura beneficia ſimplicia obtinere poſſit, oſtenditur. 2.66.1.14
Epiſcopus an diſpenſare poſſit aliquem ad duo incompatibilia, quando ita ſunt ſibi vicina, vt commodè iis deſeruiri poſſit, & tenues vtriuſque ſunt redditus, oſtenditur. ibid. med.
Epiſcopus inſtituens in ſuo teſtamento hæreticos, aut paganos, excommunicatur. 2.66.2.1.2
Epiſcopus propter paupertatem præbendarum Eccleſiæ Cathedralis eis annectere poteſt capellas, reſeruata ipſorum preſbyteris congrua portione. 2.69.1.1.2
Epiſcopo qui propter morbum incurabilem paſtorale officium exercere non poteſt, dandus eſt coadiutor. 2.75.1.1
Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem in beneficiorum collatione. 2.78.1.4
Epiſcopus extra propriam diœceſim iuriſdictionem voluntariam exercere, & beneficiorum collationem facere poteſt. 2.86.2.4
Epiſcopus non poteſt diſpenſare vt quis in eadem Eccleſia duo ſimplicia beneficia ſimilia obtinere poſſit. 2.87.1.2
Epiſcopus, qui poteſtatem conferendi dedit, poterit conferre ante Vicarium. 2.88.1.2
Epiſcopus ſingulari perſonæ facultatem conferendi beneficia committere non poteſt, nec etiam ipſi Vicario de certo beneficio. ibid.3
Epiſcopus exceptis iis, quæ concernunt Regularia inſtituta, habet omnimodam iuriſdictionem in Monachos Eccleſiæ Cathedralis Regularis. 2.91.2.5
Epiſcopus ratam poteſt habere alienationem rerum Eccleſiæ abſque ſolemnitate Sede vacante factam. 2.92.1.8
Epiſcopi præſcripſerunt contra Capitula, vt abſque eorum conſilio ſiue conſenſu poſſint iuriſdictionalia exercere ſubditorúmque exceſſus punire. 2.95.2.5
Epiſcopus non poteſt ſine conſenſu Capituli concedere Eccleſias aliis Eccleſiis conceſſis. 2.99.2.1
Epiſcopus abſque recognitione feudali ius percipiendi decimas laicis concedere non poteſt. ibid.8
Epiſcopus parochiales Eccleſias, vel obuentiones ipſarum de conſenſu patroni ſine conſenſu Capituli ſui monaſterio conferre non poteſt. 2.100.2.1
Epiſcopus etiam cum conſenſu ſui Capituli non poteſt facere ſtatuta in præiudicium iurium aliorum Prælatorum inferiorum, vel Eccleſiarum ſubditarum abſentium, niſi aliqua ſubeſſet iuſta cauſa. 2.103.2.3
Epiſcopus cum maiori parte Capituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſua præbenda quotannis contribuat certam ſummam in alicuius pauperis ſcholaris docilis & non vagi ſubſidium. ibid.4
Epiſcopus, aut alius collator non poteſt ab initio conferendi beneficium alicui penſionem reſeruare. 2.104.2.10
Epiſcopus nihil de ſuo dans Eccleſiæ non poteſt eiuſdem ſeruos manumittere. 2.107.1.1
Epiſcopus qui iurat non alienare bona Eccleſiæ de conſilio ſanioris partis Capituli, poteſt alienare, vel commutare poſſeſſiones Eccleſiæ minus vtiles pro vtilioribus. 2.112.2.init.
Epiſcopus cogere poteſt laicos vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent. 2.123.2.8
Epiſcopus in ſynodo non poteſt facere ſtatuta in præiudicium aliorum inferiorum abſque ipſorum conſenſu. 2.135.2.1
Epiſcopus tribus caſibus de quibus hic; poteſt, non obſtante iuramento de non infeudando antiquum feudum ad Eccleſiam reuerſum nouo vaſſallo concedere. 2.169.1.1
Epiſcopus poteſt facere vniones etiam monaſteriis & locis Religioſis. 2.191.1.4
Epiſcopus poteſt de bonis ſuæ menſæ Epiſcopalis loco Religioſo donare. ibid.5
Epiſcopus quando de conſenſu patroni concedit Eccleſiam pio loco, intelligitur patronus donaſſe iuſpatronatus, & ſi percipiebat certos prouentus in Eccleſia quam de conſenſu Capituli pro loco conceſſit, illos donaſſe videtur. 2.192.2.1
Epiſcopus donans ſi Eccleſiæ fructus prius recepiſſet, tunc illi, quibus ille donauit, eos capient. ibid.5
Epiſcopus non poteſt eximere à cathedratico. ibid.8
Epiſcopus poteſt dotare aliam Eccleſiam, vel capellam de bonis propriæ Eccleſiæ. 2.193.1.2
Epiſcopus tempore ſuæ promotionis debet facere inuentarium eorum, quæ ipſe ex patrimonio, vel alio titulo acquiſiuit. 2.197.1.2
Epiſcopus de rebus patrimonialibus teſtari poteſt, non ita de rebus Eccleſiæ, vel intuitu Eccleſiæ acquiſitis. 2.201.1.1
Epiſcopus poteſt de bonis patrimonialibus, non autem de rebus Eccleſiæ, aut eius intuitu quæſitis teſtari. 2.201.2.6
Epiſcopis Religioſis an integrum ſit teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, oſtenditur. ibid.7
Epiſcopus monachus de licentia Summi Pontif. teſtari poteſt. 2.203.2.10
Epiſcopus conſtito legitimè de negligentia executorum non ſolùm poteſt, ſed etiam tenetur teſtatoris mandata exequi. 2.205.2.7
Epiſcopus compellendo facere poteſt vt piæ defunctorum voluntates executioni mandentur, etiamſi hæres ſit laicus. ibid.8
Epiſcopus non ſolùm legata pia poteſt executioni mandare, ſed etiam illa, quæ non ſunt pia. 2.208.2.12
Epiſcopus de relictis Eccleſiæ quartam Epiſcopalem petere poteſt, licet aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictum, niſi in fraudem. 2.215.2.1.2
Epiſcopus poteſt compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet ne Epiſcopus ſe intromitteret. 2.219.1.1
Epiſcopo pertinet tollere prauas conſuetudines ſuæ diœceſis. 2.230.1.8
Epiſcopus non poteſt cogere populum mulctis, & pœnis in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua. 2.233.1.4
Epiſcopus Parochianum alterius, ſine ipſius licentia ordinare non poteſt, ac proinde nec iudicare. 2.233.2.1
Epiſcopus poteſt ordinare eos, qui in ſuam diœceſim domicilium tranſtulerint. ibid.4
Epiſcopus alicui laico ex iuſta cauſa concedere poteſt ad vitam, aliudve tempus ipſarum decimarum fructus, non verò ius percipiendi decimas. 2.247.2.4
Epiſcopus an poſſit monachum ad profeſſionem admittere, oſtenditur. 2.270.1.5
Epiſcopus vouere, renunciare Epiſcopatui, aut Religionem intrare ſine Papæ licentia non poteſt. 2.278.2.12
Epiſcopi auctoritate Religionem intraſſe præſumitur qui vxore conſentiente, & perpetuam continentiam promittente Religionem intrauerit, profeſſionemque fecerit in qua longo tempore præſtiterit. 2.287.1.5
Epiſcopi habent poteſtatem diſpenſandi in votis quamvis nondum conſecrati ſint. 2.304.1.2
Epiſcopus de iure communi, exceptis iis, quæ concernunt Regularia inſtituta, habet omnimodam iuriſdictionem in Monachos Cathedralis Regularis. 2.330.2.11
Epiſcopo nihil iuris deperit quando Papa vnit Eccleſiam ſuam in ſua diœceſi Eccleſiæ alterius diœceſis. 2.331.2.1
Epiſcopus non dicitur propriè electus ante conſecrationem. ibid.8
Epiſcopo ſubſunt omnia loca pia, & ad eius ſolicitudinem debent ordinari ad vſum deſtinatum. 2.332.1.1.2
Epiſcopi auctoritas in Eccleſiis ædificandis quando præſumatur, oſtenditur. 2.333.1.6
Epiſcopus poteſt aliquando mutare ſtatum Eccleſiæ ſæcularis in Regularem. 2.333.2.3
Epiſcopus eximere poteſt in totum ſi accedat confirmatio. 2.334.1.6
Epiſcopus an poſſit aliquam Eccleſiam eximere in totum à iure Epiſcopali, remiſſiuè. ibid.7
Epiſcopus petens Eccleſiam quoad temporalia, & ſpiritualia, obtinet in ſpiritualibus eo ipſo quod probat eſſe in ſua diœceſi non appareat exempta, ſed in temporalibus ſuccumbit niſi aliter doceat de iure ſuo. 2.335.1.1
Epiſcopus poteſt compellere patronos Eccleſiarum diſcordantes per ſubtractionem diuinorum vt ad concordiam redeant. 2.339.2.1

Epiſcopus

Epiſcopus ſi intra tempus præſentandi conſcius iuris adhuc non deuoluti beneficium contulerit patronis adhuc non præſentantibus, an firma ſit collatio, oſtenditur. 2.349.1.9
Epiſcopus elapſo tempore poteſt facere rem gratam patrono, eumque ad præſentandum admittere, dummodo intra ſuum ſemeſtre hoc faciat. 2.351.2.4
Epiſcopus ſi ſuum conſenſum præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate ſuperioris. 2.355.2.5
Epiſcopus ſi in Eccleſia alterius diœceſis eſt patronus, præſentatus ab eo debet admitti ſi eſt idoneus. 2.356.1.1
Epiſcopus acquirens iuſpatronatus poteſt, & debet in Eccleſia vacante præſentare. ibid.10
Epiſcopus œconomum conſtituere debet in Eccleſia ſi lis fuerit inter patronum, & Epiſcopum, niſi Epiſcopus eſſet in quaſi poſſeſſione prouidendi, quia nunc poſſet ac deberet ſtatim prouidere. 2.361.2.6
Epiſcopo datur gratificario in pluribus ſucceſſiuè præſentatis à patrono laico, ſed in præſentatis à perſona Eccleſiaſtica prior eſt primò inſtituendus. 2.363.1.1
Epiſcopus tranſacto termino dato à iure patronis ad præſentandum, poteſt liberè de Rectore Eccleſiæ i.. Eccleſia prouidere. 2.368.2.4
Epiſcopus non poteſt nouum cenſum monaſterio imponere. 2.376.1.1
Epiſcopus nullus erat vſque ad tempus Bonifacij V I I I. qui vellet fieri Presbyter Cardinalis. 2.378.2.4
Epiſcopi clericis taleas, & exactiones imponere nequeunt. 2.379.1.5
Epiſcopi poſſunt pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties obueniunt, ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate moderatum à clericis auxilium poſtulare. ibid.6
Epiſcopi ex cauſa poſſunt cenſus perſonales imponere ad vitam poſſeſſorum, aliudve tempus breuius. 2.379.2.3
Epiſcopus maiorem exactionem imponere non debet præter Cathedraticum, & alia iura, quæ habet in antiquis Eccleſiis, quamvis eriperet & liberaret Eccleſiam de moribus laicorum. 2.380.2.1
Epiſcopus habet ius circa viſitationem Regularium cum iure exigendi procurationes ab ipſis viſitatis, niſi ſint exempti. 2.381.2.2
Epiſcopus, aut quiuis alius, qui Eccleſias, & clericos viſitat, non debet à pauperibus clericis procurationem exigere. 2.384.2.6
Epiſcopus viſitando tenetur impendere de proprio, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper, & Eccleſia indiget. ibid.7
Epiſcopus remittens Eccleſiæ ſeruitia, quæ ſibi debebat, & ſtatuens quod aliud ſeruitium non imponatur, procurationem non intelligitur remiſiſſe. 2.388.2.1
Epiſcopus viſitans ſuam diœceſim, accipere poteſt illas, quas vocant procurationes tanquam ſtipendium ſibi pro ſuſtentatione debitum. 2.389.1.2
Epiſcopus totam propriam diœceſim per ſe, aut viſitationem viſitare tenetur quotannis, vel biennio ſi lata ſit. ibid.4
Epiſcopus, vel alius viſitator non poteſt accipere procurationem à locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Eccleſia paupere. 2.389.2.5
Epiſcopus viſitans in eadem ciuitate, vel loco reſidentiæ, non debet ali à Rectore Eccleſiæ, ſi facta viſitatione poſſit recipere ſe in domum ſuam. 2.390.1.2
Epiſcopus non poteſt concedere Eccleſiæ non parochiali, vt in ea retineatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſolum pro adoratione populi. 2.413.2.7
Epiſcopus tantùm in ſua Eccleſia debet Miſſam celebrare, & Chriſma conficere in die Cœnæ Domini. 2.414.1.1
Epiſcopi non poſſunt Sanctos canonizare. 2.415.2.6
Epiſcopus, an poſſit examinare, publicare, & approbare noua miracula hominis defuncti non canonizati, oſtenditur. 2.416.1.4
Epiſcopus cum toto clero, & non cum ſuo Capitulo tantùm debet laicis neceſſaria præbere ſubſidia. 2.439.2.7
Epiſcopus poteſt diſpenſare vt impuberes matrimonio copulentur. 2.498.2.5
Epiſcopus attento iure huius text. non poterat diſpenſare vt denuntiationes prætermitterentur. 2.507.1.3
Epiſcopus an poſſit diſpenſare in triennali ſuſpenſione comminata Parocho aſſiſtenti matrimonio clandeſtino, oſtenditur. 2.509.2.10
Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis impedientibus, non tamen dirimentibus matrimonium. 2.544.2.2
Epiſcopus non poteſt vni conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti reſeruare penſionem. 2.567.1.2
Epiſcopi, eorumque cauſæ ſummo Pont. immediatè ſubiiciuntur. 3.1.2.2
Epiſcopus per exceptionem criminis illum ab accuſatione ſua repellere non poteſt, quem antea ſua familiaritate neglexerit ſeparare. 3.3.1.1
Epiſcopus accuſatus contra perſonam familiaris eum accuſantis apponere non poteſt. 3.3.2.3
Epiſcopi quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam. 3.14.2.2
Epiſcopus pro Ordine ab eo conferendo, vel miniſtri, aut Notarij, nihil temporale exigere debent. 3.19.1.1
Epiſcopus accedens ad conſecrandam Eccleſiam conſequitur alimenta, etiamſi Eccleſia ſit Epiſcopatui vicina. 3.22.2.3
Epiſcopus diſpenſare poteſt, quando quis per ſimoniam promotus eſt ignoranter. 3.28.2.3
Epiſcopus in vim Decreti Concil. Trid. 24. de reformat. cap. 6. an poſſit abſoluere ſacerdotem ſuum ſubditum in ſimonia occulta, & rehabilitare ad Ordines, & beneficia, remiſſiuè. ibid.4
Epiſcopi non poſſunt decimas à ſuis ſubditis redimere etiamſi ab eis in earum ſolutione iniuſtè vexentur. 3.34.1.8
Epiſcopi nihil exigere debent vt permittant in Eccleſiis ſibi ſubiectis clericos inſtitui, monachos profiteri, vel mortuos ſepeliri, alioquin exacta reſtituuntur duplicata. 3.41.1.2
Epiſcopus diſpenſando cum ſcholaribus cauſa ſtudij non debet, aliquid ab eis exigere, vel accipere. 3.50.1.7
Epiſcopi non poſſunt diſpenſare, vt Iudæi habeant mancipia Chriſtiana. 3.53.2.2.5
Epiſcopi, & Clerici inſtituentes hæreticos hæredes ſunt excommunicati. 3.67.1.1.2
Epiſcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum ſpectet collatio beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium. 3.75.1.2
Epiſcopus volens prædicare in aliena diœceſi tenetur obtinere licentiam ab Epiſcopo illius diœceſis. 2.80.1.41
Epiſcopus non poteſt excommunicare regulares prædicantes ſine eius licentia. 3.80.2.44
Epiſcopi, vel per ſe, vel per alias idoneas perſonas ſemel in anno debent parochiam viſitare, in qua eſt fama habitare aliquos hæreticos, vel aliquos improbos viros. ibid.fin.
Epiſcopus ſchiſmaticus, excommunicatus, ſuſpenſus, vel degradatus confert Ordinis characterem, ſed non eius exequutionem. 3.84.1.4
Epiſcopus diſpenſare poteſt in irregularitate prouenientе ex rebaptizatione occulta. 3.86.2.7
Epiſcopus virtute Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 6. an poſſit abſoluere duellantes, ſi delictum ſit occultum, oſtenditur. 3.115.1.7
Epiſcopus proprius non poteſt clericum propter rapinam depoſitum reſtituere abſque Papæ diſpenſatione. 3.124.1.5
Epiſcopi, & eius Vicarij poſſunt etiam ad inſtantiam partis concedere monitorias generales contra occultantes bona alicuius, & non manifeſtantes. 3.130.2.3
Quod intellige vt ibi.
Epiſcopus quibus caſibus poſſit in beneficiis penſionem imponere, remiſſiuè. 3.162.1.7
Epiſcopus, qui crudeliter aliquem fuſtigare facit, ſuſpenditur duobus menſibus à Miſſarum adminiſtratione. 3.166.2.1
Epiſcopus vel ſaltem legatus de latere an poſſit diſpenſare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione. 3.171.1.5
Epiſcopus ſuſpendens aliquem ab officio, vel beneficio, ille à neutro ſuſpenſus eſt propter dubium. 3.171.2.4
Epiſcopus ignoranter, & bona fide conferens beneficium excommunicato poteſt cum eo diſpenſare. 3.176.1.30
Amplia etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem. ibid.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ſi collatio eſſet facta per Papam. ibid.32
Epiſcopus diſpenſat cum Diacono, qui Miſſæ ſacrificium fecit, vt in ſuo officio permaneat, & retineat beneficium. 3.182.1.4
Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint promoti. 3.183.1.5
Epiſcopus ſtatuendo poteſt adiuuare ius commune. 3.185.2.2
Epiſcopus non poteſt ſententiam interdicti proferre, vel Clericos ſuſpendere ſine iudicio Capituli. 3.186.1.3
Epiſcopus non poteſt priuare Presbyteros ſuis Eccleſiis, iuribus, redditibus, conſuetudinibus, vel eos minuere. 3.186.2.1
Limita niſi prætextu priuilegij exemptionis ſuæ Ordinarium opprimerent. ibid.2
Epiſcopus beneficia, & Eccleſias ſuæ diœceſis vnire poteſt, ampliа vt ibi. 3.190.2.3
Epiſcopus vbi temporalem habet iuriſdictionem laicum iudicem conſtituit, qui in cauſis criminalibus ius dicat. 3.192.2.2
Epiſcopus crimionoſus cogitur Epiſcopatum renuntiare. 3.193.1.9
Epiſcopi munus eſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, pœnitentias publicas, & indulgentias concedere, vnde inferior Prælatus his ſe intromittere non poteſt, niſi ei competat de iure ſpeciali. 3.194.1.1
Epiſcopis præcipitur nè grauamina Religioſis inferant. 3.195.2.1
Epiſcopis

Epiſcopis mandatur vt deſiſtant grauare Religioſos. 3.196.2.1
Epiſcopis prima debetur ſedes, & præcipua omnium rerum gerendarum auctoritas. 3.201.1.5
Epiſcopi non in villis, caſtellis, aut municipiis, vel modicis ciuitatibus ſunt præficiendi. 3.203 2.2
Epiſcopi ſui nomine quis intelligatur in hoc text. remiſſiuè. 3.238.27
Epiſcopus remittens alicui Eccleſiæ decimas Epiſcopales indefinitè, remiſiſſe videtur non ſolùm præteritas, ſed etiam futuras. 3.240.2.1
Epiſcopus remittere poteſt decimas, maximè ſuæ menſæ debitas, ex iuſta cauſa. ibid.3
Epiſcopus priuilegio ſuo ſimpliciter, & indefinitè decimas Epiſcopales remittens, non ſolùm præſentes, ſed etiam præteritas, & futuras remittere cenſetur. 3.241.1.5
Epiſcopus an poſſit concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum quis valeat celebrare, oſtenditur. 3.255.2.9
Epiſcopus, Parochianum ſuum infamatum compellit ad ſe purgandum, niſi ab eo legitimè appellauerit. 3.257.1.1
Epiſcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire poteſt. 3.268 1.2
Epiſcopus vbi admodum pauper eſt, pœnas pecuniarias ſibi aſſumere poteſt. 3.268.2.4
Epiſcopum iniurioſè, aut temerè percutientes ſunt excommunicati, niſi cauſa propriæ defenſionis percuſſerint. 3.273.1.5 5
Epiſcopum occidens, vel capiens, & eius poſteri vſque ad tertiam generationem perdunt quicquid habent ab Eccleſia. 3.274 1.5
Epiſcopi ſi concedant Indulgentias vltra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in exceſſu, oſtenditur. 3.289.2.6
Epiſcopi an poſſint Religioſis Indulgentias concedere iuxta ſuam facultatem, oſtenditur. ibid.11
Epiſcopi plures ſimul vnam Eccleſiam conſecrantes an quilibet poſſit indulgere annum Indulgentiæ, oſtenditur. 3.290.1.13
Epiſcopi, & alij, de quibus in littera, poſſunt ſine licentia ſuperiorum ſibi eligere prouidum confeſſorem. 3.290.1.1
Epiſcopi, & Prælati, & exempti poſſunt ſibi eligere Confeſſorem. 3.290.2. init.
Epiſcopi qui ſint. ibid. fin.
Epiſcopi ſuffraganei inuito Archiepiſcopo poſſunt eligere Confeſſorem approbatum ab Ordinario. 3.291.1.3
Epiſcopus non poteſt eligere in Confeſſorem Sacerdotem non ſubditum, qui à proprio Epiſcopo non ſit approbatus. ibid. 5
Epiſcopus an poſſit abſoluere regulares exemptos excommunicatos ob violentam manuum iniectionem in clericos remiſſiuè. 3.297.1.3
Epiſcopi attento Concilio Trident. ſeſſ.24. de reformat. cap. 6. poſſunt quoſcunque ſibi ſubditos abſoluere ab excommunicatione propter enormem clerici percuſſionem, modò delictum ſit occultum. 3.299. 1.3
Epiſcopus ſi participet otioſè cum denunciato à ſe, incurrit minorem excommunicationem. 3.304.1.5
Vide *Prælatus*.
Epiſcopus quo vngatur, vide *Vnctio*.
Epiſcopalem ad dignitatem promouendus natus eſſe debet de legitimo matrimonio. 1.90.1 18
Epiſcopalium ſedium, & Epiſcoporum mutationes nullus poteſt admittere, vel confirmare niſi Summus Pontifex. 1.138.1.3
Epiſcopalia iura, niſi quæ à iure expreſſa ſunt, nemo tenetur ſoluere. 1.278.2.14
Epiſcopalis auctoritas debet ad Epiſcopo interponi ex cauſa rationabili, non verò ſimpliciter. 1.304.2.4
Epiſcopalem qui adeptus eſt dignitatem præſumitur ratione ſuæ virtutis adeptus. 1.571.1.7
Epiſcopalis dignitas eximit filium à patria poteſtate. 2.589.1.14
Epiſcopalis dignitas quomodo dicatur vileſcere in pagis, & villis, oſtenditur. 3.201.2.6
Epiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus, & populoſis. 3.203.2.1
Epiſcopalis dignitas eſt Ordo. 3.257.1.5
Epiſcopatus deſiderantibus eſt auferendus. 1.109.2.5
Epiſcopatus poteſt appeti ſine peccato ab illo, qui eo dignus eſt, dummodo principaliter appetatur vt proſit, licèt minus principaliter ob honorem, & fructus eius. ibid.6
Epiſcopatus poteſt renunciari propter malitiam plebis. 1.146.1.2.& 1.152.1.13
Epiſcopatum reſignare Epiſcopo non licet ob labores, qui neceſſariò ſuſtinentur in cura paſtorali. ibid. 18
Epiſcopatu depoſitus, & in monaſterio detruſus ad pœnitentiam peragendam non poteſt iterum ad Epiſcopatum reuocari. 1.153.1.1
Epiſcopatus quando abſque peccato appeti poteſt, oſtenditur. 2.28.2.4
Epiſcopatus eſt Ordo. 2.201.2 5
Epiſcopatus quomodo diuidendus inter Epiſcopatum ſubſtitutum Epiſcopo hæretico, & ipſum Epiſcopum hæreticum reuerſum, & diſpenſatione receptum oſtenditur. 2 231.2.1
Epiſcopatus nonus quando erigitur villa, vel oppidum, vbi erigendum eſt, prius ciuitatis honore decoratur. 3.104.1.4
Epiſtola non probat pro ſcribente, contra eum tamen probat ſi ſit ab eo recognita. 1.551.2.6
Equites, & milites Hieroſolymitani non tenentur ſoluere collectas impoſitas à clero pro neceſſitatibus, & debitis vrgentibus. 1.437.2.8
Eremitica vitæ profeſſione non dirimitur matrimonium ratum. 2 291.2.5
Error in nomine, ſeu in cognomine non vitiat actum, quando ex aliquibus coniecturis conſtare poteſt de identitate perſonæ. 1.59.2.7
Error in inuocatione non officit veritati cùm de corpore conſtat. ibid. 8
Error in nomine loci, vel Eccleſiæ, in qua ſitum eſt aliquod beneficium, non reddit gratiam inualidam, vbi apparet de identitate beneficij. 1.60 2.3
Error iuris poteſt bonam fidem producere, & quemlibet excuſare, quando erratur in dubia iuris diſpoſitione. 1.73.2.13
Error communis, & titulus putatiuus operatur validitatem eorum, quæ geruntur per inhabilem, quando inhabilitas fuerit de iure humano, ſecus ſi de iure diuino. 1.132 27
Error facti ſiue alieni, ſiue proprij, qualiter ad reuocandam confeſſionem ſufficiat. 1 454 1.5
Errorem publicè falſus mitiùs punitur. 1.165 2.3
Error communis cum poſſeſſione ſufficit abſque titulo collato à ſuperiore. 1.358.2.4
Error qualitatis, ſeu dolus antecedens, matrimonium non irritat. 2 481.2.3
Error conditionis ſeruilis reddit irritum matrimonium, ampliatur multipliciter. 3.535.2 2
Error in ſeruitute adſcriptitia, vel originaria non dirimit matrimonium. 2.536.1.3
Error in dubio potius præſumitur quàm falſitas. 3.256.1.6
Error iuris. Vide *Ius*.
Eſculenta & poculenta ac alia modica munera, an & quando iudici dati poſſint, & quid attento iure Digeſtorum, Authenticorum, & Pontificio, oſtenditur. 1.7.2.7.8.9
Τὸ Et, aliquando exponitur pro diſiunctiua, *vel*, ratione ſubiectæ materiæ. 1.30.1.2
Eucharistia diuiniſſima eſt pacis ſymbolum. 1.4.1.26
Euchariſtia adultis ſaltem baptizatis neceſſaria eſt ex præcepto non ſolùm Eccleſiaſtico, verùm etiam diuino. 1.307.1.10
Euchariſtiam ſuſcepturus debet à media nocte eſſe ieiunus, niſi aliud poſtulet reuerentia Sacramenti, vel neceſſitas. 2.404.1.3
Euchariſtiæ ad Sacramentum accedens debet eſſe in gratia per Confeſſionem ſacramentalem. 1.407 1.3
Quando verò ea non præmiſſa licitum ſit accedere, oſtenditur. ibid.4
Euchariſtiæ ad Sacramentum accedens cum conſcientia peccati mortalis, peccat mortaliter. 2.407.2.7
Euchariſtia debet mundè ſeruari, & in eius eleuatione, & delatione populus debet ſe inclinare, & cùm defertur ad infirmum, deferri debet in decenti habitu, & cum lumine, tranſgreſſores verò grauiter ſunt puniendi. 2.411.2 1
Euchariſtiæ Sacramentum honorificè, & in loco decenti cuſtodiri debet. ibid.2
Euchariſtia in Sacrario ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine aſſeruatur. 2.413.1.3
Euchariſtia ad infirmos honorificè deferenda eſt, non tamen per plateam vbi habitant Iudæi. ibid.4
Euchariſtia facientes ſunt puniendi. 2.423 1.1
Euchariſtiæ Sacramentum furans quibus pœnis ſit puniendus, oſtenditur. 2.423.2.3 4
Euchariſtiæ Sacramentum tempore interdicti, vt viaticum miniſtrari poteſt. 2.475.1.9
Euchariſtiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium tempore interdicti conceditur. 3.281.1.4
Euchariſtiæ Sacramentum dandum eſt tempore interdicti damnatis ad mortem. 3.281.2.6
Euenius, Vide *Ægritudines*.
Euictio ceſſat cùm quis ſcienter rem emit alienam. 2.132.2.3
Euictio ceſſat cùm quis emit ius, quod venditor habet in re, ibidem 4.
Euictio non competit aduerſus donantem. ibid.5
Euictio quando cadat in emphyteuſi, oſtenditur. ibid.6
Euictio datur in beneficialibus. 2.132.2.9
Euictio ceſſat vbi per contumaciam emptor condemnatur. 2.133.1.14
Euicta re per ſententiam arbitri an, & quando emptor contra venditorem de euictione agere poſſit, oſtenditur. 2.133.2.15

Index Rerum, & Verborum,

Euidentia ſceleris non admittit excuſationem. 3.5.2.4

Eunuchi, & ſpadones poſſunt Ordines aſſumere, & beneficia obtinere. 1.196.1.4

Eunuchi, qui ſana & integra habent virilia, ſi altero carent teſticulo, apti ſunt ad matrimonium. 2.558.2.4

Euocationis notitiam iudex cognoſcens habere non dicitur ante præſentationem, & receptionem literarum, & voluntatis euocantis. 1.431.1.2

τὸ *Ex*, denotat cauſam proximam. 3.337.1.5

Examen factum ad perpetuam rei memoriam ſi non ſit ſeruata forma tradita in hoc text. eſt nullum. 1.395.2.3

Examine peracto neceſſe eſt, vt actor intra annum actionem inſtituat, niſi producens, ſeu futurus actor non poſſet intra annum illum experiri. 1.396.1. 11.18

Limita quando producens, ſeu futurus actor non poſſet intra annum illum experiri. ibid.12

Examini ſe vltrò offerens tanquam ſuſpectus regulariter non probat. 1.476.2.4

Examinatio teſtium qui ad iudicem venire nequeunt, committi poteſt per iudicem. 1 107. 1.3

Non ſolum quando mittitur perſona habens iuriſdictionem, ſed etiam quando notarius, vel loco illius mittuntur alij carentes omni iuriſdictione. 1.507.2.med.

Secus in cauſis criminalibus, in quibus iudex regulariter ad teſtium examinationem alteram perſonam mittere non poteſt, ſed ipſe per ſe ire tenetur ad perſonas taliter impeditas. ibid.

Examinator, committit ſimoniam ſi pro danda approbatione pretium recipiat. 3.19.2.4

Examinatores occaſione examinis aliquid recipientes puniuntur arbitrio Ordinarij. ibid.

Examinatus ad vnum beneficium, non eſt iterum examinandus ad aliud ſimile. 1.176. 1.6

Excellens in aliqua arte, vel inſignis peritiæ vir, an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè. 3.97. 1.8

Exceptio quantumcunque notoria proponenda eſt. 1.35. 2.10

Exceptio, quòd cauſæ continentia diuidi non debet, impedit litis ingreſſum. 1.65. 2.5

Exceptio ſpontaneæ abiurationis admittitur contra petentem beneficium etiam cauſa renuntiationis non adiecta. contra quam actor replicare poterit, quòd non ſponte renuntiauit, & qui melius probauerit, obtinebit. 1.148.1.1

Exceptiones friuolæ, & minus legitimæ repelluntur, ſi ſtatutum, vel reſcriptum Principis dicat, ſine aliqua exceptione, vel nulla obſtante exceptione, quod an verum ſit, vide ibi.1. 233.2.2

Exceptio quæcunque dilatoria ſuperueniens poſt litem conteſtatam, poſt illam opponi poteſt. 1.241.2.4

Exceptio dilatoria, quæ lite iam conteſtata incipit competere, poteſt tunc opponi in vim dilatoriæ exceptionis. ibid. 6

Exceptio contra falſum procuratorem in quacunque parte iudicij opponi poteſt. 1.314.2.3

Exceptio conſanguinitatis admittitur contra mulierem vendicantem aliquem in maritum, quæ quidem prius diſcutienda eſt, quàm ſuper matrimonio pronuntietur, & ſufficit ſuper ipſo principali pronuntiare. 1.412.1.2

Exceptio peremptoria illa eſt, quæ iudicium perimit, & tollit. ibid. 2

Exceptio peremptoria de ſui natura litis ingreſſum impedit, cum per eam concluditur nullum ius agendi competere actori. ibid. 3

Exceptione conſanguinitatis oppoſita contra mulierem petentem quendam in virum, de ea eſt tractandum priuſquam de cauſa principali. 1.412.2.4

Exceptio ſpontaneæ renuntiationis quando admittatur poſt ſpolium, oſtenditur. 1 410.1. 3

Exceptio ſpontaneæ renuntiationis obſtat petenti reſtitutionem beneficij. 1.431.1.2

Exceptio criminis non impedit reſtitutionem, & cognitionem cauſæ Ciuilis ſuper ſpolio. 1.432. 2.1. 2

Exceptio dilatoria poſt litem conteſtatam opponi poteſt, quando iudex non vult de illa cognoſcere. 1.435.2.3

Exceptio inopiæ de qua conſtat à clerico oppoſita impedit executionem ſententiæ etiam latæ in poſſeſſorio. 1.442.2.1

Exceptionem qui obiicit eam probare tenetur. 1.473.1. 12

Exceptio alternatiua quando admitti poſſit, oſtenditur. 1.475.1.3

Exceptiones ſatis eſt verbo proponere. 1.489.1.33

Exceptiones propriæ appellantur, quæ proponuntur contra aduerſarium, vel contra reſcriptum. 1.489.2.34

Exceptiones, quæ contra teſtes opponuntur, debet ſtatim iudex admittere, aliàs grauaret partem, quæ poſſet appellare. 1.507. 1. 6

Exceptionem infamatoriam contra teſtem opponens, & non probans tenetur actione iniuriarum. 1.542.2.5

Exceptio quaſi peremptoria dicitur, quæ contra teſtes opponitur. 1.606.1.7

Exceptiones dilatorias nullus opponere poteſt poſt terminum certum à iudice præſtitutum, etiamſi lis non ſit conteſtata. 1. 607. 2.2

Exceptio dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. ibid. 3

Exceptio, Tua non intereſt, vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. ibid. 7

Exceptio litis pendentis vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. 1.608.1.8

Exceptio dilatoria ſtatim, & incontinenti poſt terminum elapſum, aut litem conteſtatam opponi poteſt. ibid. 11

Exceptionem dilatoriam ſi pars ignorauit ſibi competere tempore termini, poteſt poſt terminum opponere. ibid. 12

Exceptio defectum perſonæ iudicis reſpiciens poteſt opponi poſt litem conteſtatam. ibid. 13

Exceptio vt quis non conueniatur vltra quàm facere poteſt, opponi poteſt poſt litem conteſtatam. ibid. 14

Exceptio attentatorum poteſt opponi poſt litem conteſtatam. ibid. 15

Exceptio inuentarij poteſt opponi poſt litem conteſtatam. ibid. 16

Exceptio quòd debent dari alimenta, poteſt opponi poſt litem conteſtatam. ibid. 18

Exceptio dilatoria, quæ lite iam conteſtata incipit competere, poteſt tunc opponi non obſtante termino finito. 1 608.2.21

Excipiens non videtur fateri ea, quæ in exceptione includuntur, & exceptio falſa poteſt etiam poſt ſententiam opponi. 1.609.2.2

Excipiens ſe excommunicationis abſolutionem obtinuiſſe non fatetur, ſe excommunicatum. 1.610.1. 3

Exceptio falſi procuratoris in quacunque iudicij parte opponi poteſt. ibid. 4

Exceptio rei iudicatæ non competit reo abſoluto, quia non poſſidebat. 1.612. 1.1

Exceptio rei iudicatæ non competit quando ceſſaret cauſa ſententiæ, quamvis ſit idem corpus, eadem cauſa petendi, & eadem perſonæ. ibid. 2

Exceptio ſuſpicionis tanquam dilatoria ante litem conteſtatam allegari debet. 1.665. 1.2

Exceptio omnis dilatoria regulariter ante litem conteſtatam opponenda, & probanda eſt. ibid. 5

Exceptio, vel appellatio maximè fruſtratoria regulariter non admittitur contra electum, vel confirmatum, nullum aliud ius expectantem, ad impediendum electionis, vel confirmationis effectum, ſed poſſeſſione habita poterit accuſari, vel denuntiari. 1.668.1.1

Exceptio ad ſimilem extenditur. 1.732. 2.4

Exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium ab initio nullum, poteſt quandocunque etiam poſt ſententiam opponi. 3. 13.2.3

Exceptio de adulterio ab vxore propoſita contra virum agentem ad ſeparationem thori, & dotis amiſſionem, poteſt etiam poſt litis conteſtationem deduci. 3.121.2.4

Excipiens, vide *Denuntiator.*

Exceſſus executionis ſententiæ quot modis committatur, remiſſiuè. 1.659. 1.10

Exceſſus frequentiſſimè vſurpatur pro errato, ſeu culpa, aut delicto. 1.203. 1.15

Excedo in omni rigore *transgredi*, & *exceſſus* pro *transgreſſione*, reperitur. ibid. 16

Excommunicatus non poteſt reſcriptum impetrare. 1.53. 1.4

Intellige procedere in omni reſcripto tam iuſtitiæ, quàm gratiæ. ibid 5

Excommunicatus pendente cognitione appellationis abſolui poteſt ad cautelam, & ſi appareat eum legitimè appellaſſe, non punitur pro eo quòd interim celebrauit diuina. 1.68.1. 1

Excommunicationis ſententia lata poſt interpoſitam legitimam appellationem non ſortitur effectum ſuum, poteſtque ſic excommunicatus, ſi presbyter fuerit, pendente appellatione ſine alicuius irregularitatis incurſu celebrare. ibid. 2

Excommunicatus non poteſt poſtulari. 1.79.1.3

Excommunicationis, vel interdicti ſententia non profertur in terram nobilium, niſi ſuper hoc mandatum recipiatur ſpeciale. 1.79.2.10

Excommunicatio probatur per famam. ibid. 13

Excommunicatum abſoluere poteſt in foro iudiciali, qui iuriſdictionem habet licèt Presbyter non ſit. 1.97. 1.5

Excommunicatus in iudicem, vel ad dignitates ſæculares, quibus ſit annexa iuriſdictio, aſſumi poteſt. 1.115 2.9

Excommunicatus ſi eligatur in iudicem, vel dignitatem, cui annexa ſit iuriſdictio, electio eſt nulla ipſo iure. 1.116.2.22

Excommunicatus minori excommunicatione poteſt eligere, & electio tenet. 1.119.1.1

Excommunicatus non poteſt eligi ad beneficium Eccleſiaſticum, & ſi eligatur, electio nulla eſt. ibid. 5

Excommunicatus non poteſt excommunicare. 1.167.2.5

Excommunicatus Epiſcopus durante excommunicatione ſacros Ordines conferens an irregularis fiat, remiſſiuè. 1.168.1.4

Excommunicatus vltra annum in ea excommunicatione perſeuerans poteſt beneficiis priuari. 1. 172.2.2

Excommunicatus ob cauſam ciuilem perſeuerans in excommuni

1

communicatione vltra annum an beneficiis ſit priuandus, oſtenditur. ibid.3
Excommunicatio an ſit meri imperij, oſtenditur. 1.225.1.14.15
Excommunicationis exceptio ſi non opponatur ab aduerſario, poteſt iudex ex vi ſui officij excommunicatum vitandum in iudicio agentem repellere. 1.240.1.13
Excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ delegationis petenti non dedit, eſt nulla. 1.248.2.5
Excommunicatio poſt appellationem iuſtè latam ipſo iure eſt nulla. 1.251.1.2
Excommunicationis ſententia Plebani ideo valuit in præſenti, quia habebat iuriſdictionem ex priuilegio. 1.267.1.3
Excommunicatus vna, vel multis excommunicationibus ex pluribus cauſis æquè principalibus, non cenſetur abſolutus ab omnibus ſi in petitione vnam ex illis tacuit. 1.268.2.2
Excommunicatus ſemel ampliùs poteſt excommunicari, eadem prima excommunicatione manente. ibid.4
Excommunicatus ab vno Epiſcopo ab aliis eſt vitandus; & Archiepiſcopus per querelam aditus abſoluere non poteſt niſi primo remittat. 1.270.1.1
Excommunicatus ſi appellat poſt decem dies, iudex ex æquitate debet admittere appellationem. 1.270.2.5
Excommunicatus niſi appellet intra decem dies, dempto abſolutionis effectu non auditur per viam appellationis, ſed per viam ſimplicis querelæ. 1.271.17
Excommunicans iniuſtè tenetur ad intereſſe. ibid.9
Excommunicationis iniuſtæ effectus, & an liget, remiſſiuè. ibid.10
Excommunicandi nuda poteſtas quando eſt alicui tanquam nudo executori commiſſa, hic poteſtatem abſoluendi non habebit. 1.296.16
Excommunicationis timor cadit in conſtantem virum. 1.322.2.3
Excommunicatus non eſt, qui abſolutè coactus excommunicato communicat, ſecus ſi coactio fuit conditionalis. 1.323 1.1
Excommunicationis metus quando cadat in conſtantem virum, oſtenditur. 1.325.2.5
Excommunicantur non venientes ad Synodum, & venientes ſi illicentiati recedant. 1.351.18
Excommunicatus vti actor in iudicio etiam agendo cauſam propriam, ſtare non poteſt. 1.356.1.1.2
Excommunicatus in iudicio vti actor ſtare non poteſt, ſiue agat per ſe ipſum, ſiue mediante perſona procuratoris. ibid.3
Excommunicatus non poteſt denuntiare, neque accuſare, neque agere pro iniuria ſibi facta. ibid.4
Excommunicatus neque coram iudice Eccleſiaſtico, ſeculari, vel executore agere poteſt. ibid.5
Excommunicatus tanquam promotor cauſæ publicæ comparere non poteſt. ibid.6
Excommunicatus etiam contra alium excommunicatum agere non poteſt. ibid.7
Excommunicatus remediis reſtitutoriis agere non poteſt. ibid.8
Excommunicatus non poteſt petere mandatum de manutenendo. 1.356.2.9
Excommunicatus agens de concernentibus animæ periculum auditur. ibid.10
Excommunicationis exceptio in iudicio attentatorum non obſtat. ibid.11
Excommunicatus in caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, agere poteſt. ibid.12
Excommunicatus auditur quando prætendit ſe eſſe excommunicatum iniuſtè, vel dubitatur de ipſa excommunicatione. ibid.13
Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione. ibid.14
Excommunicationis vbi fit mentio, debet in dubio intelligi de maiori. 1.357.1.15
Excommunicatus vti reus neceſſarius poteſt eſſe in iudicio. ibid.19
Excommunicatus vti reus voluntarius non poteſt eſſe in iudicio. ibid.20
Excommunicatus in caſu, in quo poteſt eſſe in iudicio vti reus neceſſarius, non valet in eo defendere cauſam propriam, ſed tenetur ad conſtituendum procuratorem. 1.357.2.21
Excommunicatus in iis quæ reſpiciunt eius præiudicium, non ſolùm poteſt, ſed etiam cogitur in iudicio comparere. ibid.23
Excommunicatus poteſt iterum excommunicari. 1.371.1.6
Excommunicari poteſt reus ante litis conteſtationem contumax, ſi agatur de adulterio ad ſeparationem thori, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cauſa definiri. 1.393.1.1
Excommunicatus non eſt qui violenter à domo expellit clericum illam iniuſtè occupantem. 1.437.2.9
Excommunicatus priuatur etiam adminiſtratione rerum temporalium Eccleſiæ. 1.451.1.5
Excommunicatus per annum, & vltrà pro cauſa merè ciuili non priuatur beneficiis. 1.451.2.3
Excommunicationis in exceptione non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.22
Excommunicatus vbi quis per litteras Ordinarij probatur à procuratione repellitur. 1.476.2.1
Excommunicatus maiori excommunicatione non poteſt procurator conſtitui in iudicio, intellige vt ibi. ibid.4
Excommunicatus ſi conſtituatur procurator, conſtitutio eſt nulla ipſo iure. 1.477.1.5
Excommunicatus teſtimonium dicere non poteſt, limita vt ibid. 1.536.2.9
Excommunicatum ſciens in aliquo loco vbi notoria eſt eius Excommunicatio, an teneatur illum vitare in alio loco, vbi de ea ignoratur, remiſſiuè. 1.592.2.7
Excommunicationes non compenſantur adinuicem. 1.606.2.2
Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione. ibid.4
Excommunicatus excipere, appellare, & omnem defenſionem facere poteſt, ſed conuenire non poteſt. 1.608.2.1
Excommunicatus habet auctoritatem legitimæ defenſionis in iudicio vti reus neceſſarius. 1.609.1.4
Excommunicatus poteſt apponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, rei iudicatæ, doli mali, ſolutionis, & præſcriptionis. ibid.4
Excommunicatus poteſt recuſare iudicem ſuſpectum. 1.609.2.7
Excommunicato petenti inſtam ſententiam abſolutoriam illa non eſt neganda. ibid.8
Excommunicatus excipere poteſt de pacto de non petendo. ibidem 9
Excommunicatus an poſſit ponere exceptionem compenſationis. ibid.10
Excommunicati & periuri, poſſunt opponere exceptionem excommunicationis & periurij. 1.610.2.1
Excommunicationis exceptione non obſtante valet reſcriptum impetratum in cauſa appellationis, non facta excommunicationis mentione. 1.611.1.1.2
Excommunicatus appellare poteſt. 1.611.2.2
Excommunicatus ad ſui defenſionem omnes, & quaſcunque exceptiones proponere poteſt. ibid.3
Excommunicationis exceptio in quacunque iudicij parte opponi poteſt. 1.612.1.2
Excommunicatus iudicare non poteſt. ibid.3
Excommunicatio ſuum habet effectum in agente interdicto recuperandæ adhuc in cauſa ſpolij. ibid.4
Excommunicationis exceptio non ſolùm à parte, ſed etiam à iudice opponi poteſt. ibid.5
Excommunicatus ſuper appellatione poteſt impetrare reſcriptum, ſiue facta Excommunicationis mentione, ſiue non. 1.613.1.1
Excommunicandi poteſtate præſcripta, non eſt præſcripta poteſtas abſoluendi, nec è contra. 1.638.1.3
Excommunicandi poteſtatem qui acquiſiuit conſuetudine, vel præſcriptione, non poteſt alias cenſuras ferre. ibid.4
Excommunicatum ſe dicens poſt appellationem debet probare. 1.682.1.4
Excommunicatio, & appellatio ſi in puncto, & momento ſimul concurrant, tunc præſumitur quòd excommunicatio præceſſerit. ibid.5
Excommunicatus abſoluitur cautione recepta, licèt aduerſarius, vel excommunicator ne abſoluatur appellet. 1.685.2.1
Excommunicatio poſt appellationem non tenet. 1.692.2.4
Excommunicatio valet ea conditione prolata ſi intra decem dies non ſatisfecerit, aut ſoluerit. 1.693.2.2
Excommunicatione conditionali pendente ſequens appellatio, dum pendet conditio, ſuſpendit. ibid.4
Quod intellige, dummodo ante conditionis euentum appellatum ſit. ibid.
Excommunicatus appellans à ſententia excommunicationis, vel ſuſpenſionis appellatione pendente remanet excommunicatus, vel ſuſpenſus. 1.697.1.7
Excommunicatus quamvis ab Excommunicatione appellet, nihilominus denunciari poteſt, & beneficij redditibus ſpoliari. 1.701.2. init.
Excommunicationis, ſeu interdicti ſententia per appellationem non ſuſpenditur, quia ſuam trahit ſecum executionem. ibidem 5
Limitatur pluribus modis. ibid.
Excommunicatus priuatur fructibus beneficiorum, nec eos lucratur quandiu eſt in Excommunicatione maiori. 1.702.1.7
Excommunicatus etiam appellatione pendente à tali excommunicatione priuatur fructibus beneficiorum, penſione, & diſtributionibus quotidianis. 1.702.2.6
Excommunicatus nunquid in ſubſidium fructibus beneficij perfruatur, quando aliunde viuere nequit, & aliàs fame periturus eſſet. ibid.

Excommunicatus, vel depoſitus, & priuatus beneficiis fame periturus de redditibus beneficij alendus. ibid.10
Excommunicatus æquipatatur relegato. ibid.11
Excommunicatus beneficiorum Eccleſiaſticorum prouentibus priuatur, etiamſi in ſententia eorum priuatio facta non ſit. ibid.12
Excommunicatus iniuſtè licèt priuetur prouentibus Eccleſiaſticis, tamen vbi erit detecta iniuſtitia excommunicationis, prouentus ſunt illi reſtituendi non ſolum beneficiorum ſimplicium, ſed etiam diſtributiones quotidianæ. 1.703.1.14
Excommunicatus iniuſtè à quibus detecta iniuſtitia fructus amiſſos repetere debeat, oſtenditur. ibid.15
Excommunicatio continet damnum irreparabile, ac proinde ab illius ſententia per decretum interlocutorium prolata appellatio conceditur. 1.714.1.19
Excommunicationis comminatio, an & quando inducat iuſtum metum remiſſiuè. 1.723.2.13
Excommunicationis pœna vt incurratur in crimine concubinatus trina monitio requiritur. 2.14.2.2
Excommunicari an quis poſſit poſt mortem remiſſiuè. 2.55.2.9
Excommunicato ſua culpa non imputatur, quod non poſſit conferre, nec ei currit tempus ſex menſium datum à iure ad beneficiorum collationem faciendam. 2.84.2.9
Excommunicatione durante non currit tempus patrono ad præſentandum. ibid.10
Excommunicati ſunt Magiſtri, & ſcholares Bononienſes, qui ante tempus conductionis conducunt hoſpitia aliorum Magiſtrorum, vel ſcholarium ſine eorum conſenſu. 2.135.1.1.2
Excommunicatio, de qua in hoc text. non comprehendit locatores, qui ſecundum l. nec cui C. de loc. & cond. etiam durante priori locatione poterant domus ſuas locare aliis ſcholaribus. 2.135.2.4
Excommunicatus ad emphyteuſim nominare poteſt. 2.156.1.144
Excommunicatus non gaudet beneficio huius cap. 2. 188.2. init.
Excommunicatus ſi ſit ſepultus in Eccleſia, vel cœmeterio, debet inde exhumari, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poſſit. 2.229.2.1.2
Excommunicatus Eccleſiaſtica priuatur ſepultura. ibid.3
Excommunicati corpus non poteſt ſepeliri in loco ſacro. ibid.4
Excommunicatus, quando fuit abſolutus in mortis articulo, debet Eccleſiaſticæ ſepulturæ mandari. 2.230.1.6. & 2.231.1.1.2
Excommunicari debet non ſoluens decimas cum teneatur. 2.260.1.3
Excommunicatus an, & quando in dubio quis cenſendus ſit, remiſſiuè. 2.280.2.4
Excommunicationis pœna ipſo facto eſt impoſita contra quoſcunque indebitè vſurpantes bona Eccleſiarum. 2.360.2.3
Excommunicationis & interdicti pœna, ac priuationis ipſo iure comminata in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. comprehendere tam vendentes & transferentes iuſpatronatus, quam etiam ſe ingerentes in illius fructuum perceptione, oſtenditur. 2.362.2.7
Excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerunt, & abſolutionem dum viuerent petierunt, ſed morte præuenti abſoluti non ſunt, an Eccleſiaſtica ſepultura priuentur, remiſſiuè. 2.396.2.5
Excommunicatus Eccleſiaſtica gaudet immunitate. 2.441.2.13
Excommunicatio de qua in hoc text. eſt lata in audientes, non autem in docentes leges, vel phyſicam. 2.455.2.5
Excommunicatio comminata in hoc text. vt incurratur an ſatis ſit è monaſterio egredi, & in eodem oppido leges, vel phyſicam audire, vel opus ſit aliò ſe transferre ad habitandum, aut degere extra monaſterium. ibid.6
Excommunicatio hæc vt incurratur opus eſt vt Religioſus exeat intentione audiendi leges, vel phyſicam. ibid.7
Excommunicatus, vel ſimili cenſura ligatus abſoluendus non eſt, niſi abſolutionem humiliter petierit. 2.531.1.2. med.
Τὰ *Excommunicationi ſubiaceat*, an importent ſententiam latam, vel ferendam, remiſſiuè. 2.457.1.7
Excommunicatus poteſt contrahere matrimonium. 2.531.2.3
Excommunicatus poteſt inuitus abſolui. ibid.4
Excommunicatio æquiparatur morti. 2.591.1.48
Excommunicandi ſunt Chriſtiani, qui in domo ſeruiunt Iudæis, vel Sarracenis, ſiue Paganis; & Principes ſeculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos ſuis bonis ſpoliare præſumunt. 3.55.1.1
Excommunicati ſunt qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præſtant ſubſidium. 3.59. 2.1
Excommunicatus ex alio delicto propter hæreſim, & per annum in excommunicatione permanens, non eſt habendus, nec condemnandus tanquam hæreticus, ſed tanquam ſuſpectus de hæreſi. 3.37.2.11
Τὸ *Excommunicamus*, latam ſententiam ſignificat 3.81.2.2
Excommunicatio non incurritur ex percuſſione clerici iniuſti aggreſſoris. 3.99.1.17
Excommunicandi ſunt baliſtarij & ſagittarij contra Chriſtianos. 3.115.1
Excommunicatus non poteſt eligi, & ſi eligatur, electio nulla eſt ipſo iure. 3.115.2.11.12
Excommunicati debent, qui capiunt, vel ſpoliant fideles ex iuſta cauſa nauigantes, illi verò qui naufragos ſpoliant bonis, niſi ablata reſtituant, ſunt excommunicati. 3.124.2.1
Excommunicationi in hoc text. ſubduntur illi, qui fideles ex iuſta cauſa nauigantes capiunt, vel deprædantur. ibid.2
Excommunicatio, quam incurrunt falſificantes litteras Papæ in hoc text. in quo differat ab illa Bullæ Cœnæ, oſtenditur. 3.155.1.4
Excommunicationis pœnam non incurrunt, qui in litteris Apoſt. aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non ſit mutatio in ſubſtantia. ibid.6
Excommunicatus tenetur dicere horas Canonicas. 3.170.1.6
Excommunicati, vel interdicti celebrantes deponi debent, niſi propter multitudinem mitigetur pœna. 3.171.1.1
Excommunicatus monitus & non deſiſtens diuina Officia celebrans pœnam incurrit perpetuæ depoſitionis. ibid.2
Excommunicatus à tota ſynodo diſpenſari non poteſt. ibid.3
Excommunicationis notitiam per ſolam famam habens ſi celebret de rigore deponi debet, licèt cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari. 3.171.2.1
Excommunicatio probatur per famam. 3.172.1.3
Excommunicatio cùm agitur de pœna, debet probari plenariè, & concludenter. ibid.4
Excommunicatus celebrans à beneficio deponitur. 3.172.2.1
Excommunicatus incapax eſt ad beneficia obtinenda ita vt collatio ei facta ſit nulla ipſo iure. 3.173.2.2
Ampla ſiue excommunicatio ſit lata à iure, ſiue ab homine, ſiue per ſententiam generalem, ſiue particularem. ibid.3
Excommunicatus etiam iniuſtè eſt incapax beneficij, dummodo excommunicatio ſit ritè lata. ibid.4
Excommunicatus etiam reputatus communi opinione abſolutus eſt incapax ad obtinendum beneficium. 3.174.1.9
Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque beneficij minoris, maioris, ſæcularis, ſiue regularis. 3.174.2.11
Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque dignitatis, & officij Eccleſiaſtici habentis annexam iuriſdictionem. ibid.12
Excommunicatus eligi non poteſt. ibid.13
Excommunicatus excommunicatione nulla non eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici. 3.175.1.19
Excommunicatio ſuperueniens poſt collationem, vel electionem factam non præiudicat. 3.175.2.22
Excommunicatus poſt interpoſitam appellationem pendente eius appellationis eſt capax collationis. ibid.23
Excommunicatus iniuſtè ſi clericus fuerit, & in diuinis ſe immiſcuerit, irregularis efficitur. 3.176.2.33
Excommunicatus intra annum non poteſt deponi, nec beneficiis priuari. ibid.34
Excommunicatio regulanda eſt per intentionem excommunicatoris. 3.177.1.3
Excommunicatus, & denuntiatus ſemel, ſemper præſumitur excommunicatus. ibid.4
Excommunicatus minori celebrans non eſt irregularis, ſed peccat & poteſt eligere. 3.177.2.1
Excommunicato minori excommunicatione facta collatio, electio, ſeu præſentatio, an veniat per ſententiam irritanda, remiſſiuè. ibid.3
Excommunicatus minori excommunicatione, quamuis celebret, non ſit irregularis. 3.179.1.4
Excommunicatus minori excommunicatione conferendo Eccleſiaſt. Sacramenta, an ſolum peccet venialiter, remiſſiuè. ibid.6
Excommunicatio minor paſſiua tantùm Sacramentorum participatione priuat. 3.179.2.7
Excommunicatio ab Epiſcopo lata in accedentes ad Ordines contra ipſius prohibitionem non ſolum cadit in ſubditos ipſius Epiſcopi, ſed etiam in exemptos. 3.184.2.4
Excommunicatus recipiens Ordines etiam minores ſit irregularis. ibid.5
Excommunicari nullus poteſt niſi iudiciario ordine. 3.186.1.2
Excommunicatio lata non præmiſſa trina Canonica monitione valet. ibid.4
Excommunicatio lata contra ſubditum, quia non paret quibus erat priuilegiatus, non tenet. 3.190.1.1
Excommunicandi poteſtas ad iuriſdictionem pertinet. 3.196.2.2
Excommunicatus Epiſcopus non poteſt beneficia conferre etiam per Vicarium non excommunicatum. 3.197.1.8
Excommunicatus, vel interdictus in vno Epiſcopatu in omnibus vitari debet. 3.209.2.15
Excommunicatus in vno Epiſcopatu, cur in altero extra territorium excommunicantis vitandus ſit, rationes referuntur,

quæ improbantur,& tandem num.22.veteræ referuntur. 3.210.1.21

Excommunicatus, vel interdictus nominatim dicitur, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili ſigno demonſtratur. 3.210.2.24

Excommunicatorum corpora, ſi in Eccleſiis, aut cœmeteriis à priuilegiatis ſepeliantur, exhumanda ſunt,& extra eiicienda. 3.215.2.1.2

Excommunicatum ſepeliens quare excommunicationem incurrat,oſtenditur. 3.216.1.3

Excommunicatus poteſt ſepeliri in ea parte, quæ ſine Epiſcopi auctoritate aucta fuit cœmeterio. 3.216.2.9

Excommunicatorum oſſa in Eccleſia, vel loco ſacro ſepulta eiicienda ſunt ab eo, ſi à non excommunicatis diſtingui poſſint,aliàs non. 3.217.1.11

Excommunicati,qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerint,& abſolutionem dum viuerent, petierunt, ſed morte præuenti abſoluti non ſunt,an Eccleſiaſtica ſepultura priuandi ſint, oſtenditur. ibid 12

Excommunicatio maior priuat omni externa communione tam in oratione,quàm cibo,potu,oſculo,& cæteris ſimilibus actibus. 3.230.1.11

Excommunicare, aut Interdicere non poſſunt mulieres, niſi ex Papæ commiſſione, ſiue priuilegio. 3.281.1.6

Excommunicatis non niſi in articulo mortis. Pœnitentiæ ſacramentum concedendum. ibid.2.3

Excommunicationis materiam qui tractent citantur. 3.291.2.2

Excommunicatio an propriè ſit ſententia,oſtenditur. ibid.3. & ſeqq.

Excommunicationis nomen vnde dictum. 3.292 2.7

Excommunicationis definitio traditur. 3.293.1.8

Excommunicatio alia eſt maior,alia minor. ibid.9

Excommunicatio maior à quibus priuet, oſtenditur. ibid.10

Excommunicatio minor non omni, ſed aliqua tantùm Eccleſiaſtica communione priuat. 3.293.2.11

Excommunicatus non eſt percutiens, vel occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, ſorore, vel vxore, modo percutiat incontinenti. 3.297 2.6

Excommunicationem non incurrit percutiens clericum, ignorans tamen craſsè,& lata culpa clericatum. 3.298.2.3

Excommunicatio incurritur ab eo, qui mandauit percuſſionem clerici, ſed poſtea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua reuocatione non intimata mandatario adhuc ſequutus eſt mandati effectus, ſecus ſi prius intimatio ei facta fuiſſet. ibid.5

Excommunicatus pro iniectione manuum in clericum licèt occultus, abſoluitur per ſolum Papam. 3.299.1.2

Excommunicatio incurritur ab illo, qui percutit caſu clericum, credens illum non eſſe Caium, ſed Titium ſimiliter clericum. ibid.4

Excommunicationem incurrit percutiens clericum cum hac intentione,Volo occidere hunc hominem, etiamſi ſit clericus. ibid. 6

Excommunicationis ſententiam incurrit percutiens conuerſos Eccleſiæ regularis. 3.299.2.3

Excommunicato propter enorme crimen ante abſolutionem dandum eſt iuramentum. 3.301.1.2

Excommunicatus ob clerici percuſſionem ſi propter capitales inimicitias, aut aliud impedimentum nequeat ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione venire, poteſt ab Epiſcopo abſolui, &c. ibid.2.1.4

Excommunicatus à delegato, impetrans literas à Papa pro altero delegato, qui abſoluat, in literis debet contineri expreſsè vt præſtet cautionem ſufficientem quòd obediret iudicio Eccleſiæ. 3.302. 1.1

Excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericos ante denuntiationem vitandus eſt,niſi ſit occultus,interficiens clericum,qui contempto clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit, excommunicatus eſt. 3.303.1.1

Excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericum occultè vitandus eſt ſi ſit occultus; ſi verò publicus,publicè. ibid. 2

Excommunicatus nullus hodie per Extrauag. Ad euitanda, vitari debet, antequam publicè ſit denuntiatus. ibid. 4

Excommunicato communicandum non eſt ante abſolutionem, licèt iurauerit parere mandatis Eccleſiæ, vel compoſuerit cum offenſo.Infamato de excommunicatione communicandum non eſt,niſi ſe purget, vel ad cautelam abſoluatur. 3.303.2.1

Excommunicatus per reſipiſcentiam ſine abſolutione non reſtituitur communium precum Eccleſiæ participationi. ibid.2

Excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati. ibid. 3

Excommunicatus, qui per famam à probis ſparſam denuntiatus dicitur, vitari debet. 3 304.1.6

Excommunicatus in dubio quis cenſendus eſt. ibid.7

Excommunicati pro iniectione manuum in clericos, & incendiarij poſt publicationem à ſolo Papa abſoluuntur. 3. 305.2.8

Excommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos proferentis. 3.306.1.1.2

Excommunicare, aut ſuſpendere ſe ipſum, aut ſuperiorem propria auctoritate directè nemo poteſt. 3.306.2.6

Excommunicatus nominatim,qui dicatur,oſtenditur. 3.307.1.9

Excommunicatum ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denuntiationem ſolus Papa abſoluit. 3.307.2.1.2

Excommunicatio lata ab homine moritur eo mortuo,vel ablato illo ab officio,qui eam tulit. ibid.12

Τὰ *Excommunicatos nuntietis*,important hic excommunicationem latam. 3 308.1 5

Excommunicatus ob percuſſionem clerici ſi non poteſt ire Romam aliquo impedimento canonico impeditus,abſolui poteſt ab Ordinario. 3.309.2.1

Excommunicatus ob duplicem cauſam, licèt ex eodem facto obtinens abſolutionem,expreſſa vna cauſa,ſeu vna excommunicatione, non habetur pro abſoluto quoad aliam. 3 310.1.1

Excommunicatus,ſuſpenſus,aut interdictus poteſt iterum ac ſæpiùs ligari aliis cenſuris,etiam eiuſdem rationis. ibid.2

Excommunicationibus duabus, vel pluribus ligatus poteſt ab vna abſolui ſine aliis. ibid.4

Excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis. 3.311.1.3. & 3.321.1.5

Excommunicatus abſolui poteſt poſt mortem. ibid 2 7

Excommunicatus ob violentam manuum iniectionem in clericos, qui impedimento laborat adeundi ad Sedem Apoſt. non ſolùm poterit abſolui ab Epiſcopo, verùm etiam ſi non adeſt Epiſcopus, à quocunque ſacerdote. 3.312.1.10

Excommunicato communicare tenentur qui priùs erant ei obligati ad obſequium familiare. 3 314 2.1

Excommunicatio lata in communicantes non præmiſſis iuris monitionibus eſt nulla ibid. 6

Excommunicatio priuat excommunicatum poteſtate ſuſcipiendi, vel conferendi Sacramenta. 3.316.1.2

Excommunicatus ob percuſſionem clerici, ſi Ordines ſuſcipiat, depoſitus ab illo Ordine, cum quo ſolus Papa diſpenſat,cum Religioſo tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, diſpenſat Prælatus. ibid. 3

Excommunicatur qui in clericum etiam volentem manus iniecerit,etiamſi hoc faciat in ſatisfactionem præcedentis iniuriæ. 3 319.1.1

Excommunicatus eſt qui in clericum volentem manus iniecerit violentas. ibid 2

Excommunicatus propter participationem cum excommunicato,licèt cum poſtea impugnet, ex hoc ſolo pro abſoluto non eſt habendus. 3.321. 1.1

Excommunicatus ſemel debet vitari ſemper vt excommunicatus, niſi legitimè probet ſe fuiſſe abſolutum. 3.321.2.5

Excommunicato dicenti ſe abſolutum non adhibetur fides. ibid. 2

Excommunicatus qui fuit olim, etiam hodie excommunicatus præſumitur. ibid. 4

Excommunicatus ſemel, debet ſemper vitari donec probetur abſolutus. ibid. 5

Excommunicatum quem ſemel ſciui, debeo ſemper vitare donec de abſolutione mihi legitimè conſtiterit. ibid. 6

Excommunicatus ab Epiſcopo quando appellat ad Metropolitanum, ab eo poteſt abſolui, Metropolitanus tamen volens ſuo ſuffraganeo deferre, poteſt illum ſibi remittere abſoluendum. 3 322. 2.1

Excommunicationis ſententia per appellationem non ſuſpenditur. ibid.2

Excommunicatio lata poſt ſententiam eſt nulla. ibid.3

Excommunicatus iniuſtè debet euitari. ibid.5

Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures cauſas non eſt communioni reſtituendus, licèt de vna cauſa velit ſatisfacere,& non valet abſolutio tacitis aliis cauſis impetrata. 3.323.1.1

Excommunicatus à pluribus iudicibus ab eiſdem abſolui debet. ibid.2.2

Excommunicatis & interdictis licitè poteſt verbum Dei prædicari. ibid.2.1

Excommunicato licitum eſt ſacræ intereſſe Concioni. ibid.4

Excommunicatus non poteſt ingredi Eccleſiam tempore, quo Diuina celebrantur. 3.324.1.5

Excommunicatus eſt doloſè permittens clericum percuti ex quo prohibere potuit,& non prohibuit. 3.325.2.1 Intellige vt ibi.

Excommunicati à denuntiatione repellitur qui non præmonuit, & ei communicauit. ibid.

Excommunicationis exceptio in qualibet parte litis opponi poteſt,etiam poſt concluſum in cauſa. ibid.2

Excommunicatum repellere debet iudex ex officio ſuo, etſi reus nihil dicat,ſi ſit publicè denuntiatus. ibid.3

Excommunicari quis non poteſt pro peccato præterito, niſi prius moneatur. 3 326.2.2

Excommunicatio tenet, licet in ea ordo iudiciarius non ſeruetur. 3.327.1.5
Excommunicari abſque monitione in quibus caſibus quis poſſit, oſtenditur. 3.328.1.6
Excommunicationis ſententiam non præmiſſa competenti admonitione in aliquem promulgans, quam pœnam incurrat, oſtenditur. ibid.7
Excommunicationem incurrunt qui ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem. 3.328.2.2
Excommunicans, vel ſuſpendens aliquem iniuſtè, tenetur ei reſarcire damnum, & intereſſe. ibid.9
Excommunicatus iniuſtè poteſt iuriſdictionem Eccleſiaſticam vbique exercere. ibid.fin.
Excommunicatus minori excommunicatione poteſt excommunicatum abſoluere. 3.331.1.1
Excommunicatio ſimpliciter lata intelligitur de maiori. 3.332.2.1
Excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum. ibid.2
Excommunicatio quid ſit, oſtenditur. 3.341.1.7
Vide *Interdictus*, *Suſpenſus*.
Excuſatio querelantis ab expenſis per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.23
Excuſſionis exceptio vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. 1.607.2.4.
Excuſſionis exceptio denegatur in foro Eccleſiaſtico. 2.177.2.9
Excuſſionis exceptio opponi nequit in cauſa appellationis. 2.178.1.13
Excuſſionis exceptio non datur agenti hypothecaria aduerſus tertium poſſeſſorem. ibid.14
Executionem mandati reſcribens, & differens, an incurrat pœnam, vel cenſuram in eodem mandato appoſitam. 1.34.1.init.
Executio fit prius in mobilibus, quàm in immobilibus bonis. 1.397.2.35
Executio poteſt fieri contra clericos in redditibus beneficiorum. 1.442.2.3
Intellige vt ibi.
Executio quando fit ſuper re ſuper qua cognitio præceſſit, & ſententia eſt lata, non impeditur à tertio ſe opponente, ſed illi cauetur de indemnitate. 1.661.1.4
Executio in fructibus præbendæ, ſeu beneficij Eccleſiaſtici quando fieri poſſit, oſtenditur. 2.178.2.22
Executio poſt peractam pœnitentiam in nullo occulto crimine impeditur, præterquam in homicidio. 3.12.2.5
Executor ſuperſedens in executione alicuius rei, tenetur reſcribere ad illum, à quo executio delegata eſt, eidémque oſtendere rationem, propter quam in executione non procedit. 1.33.1.2
De Executoribus mandatorum Apoſtolicorum, & ſpectatiuarum, qui DD. ſcripſerint, referuntur. 1.64.1.2
Executor deputatus ad diſtribuendum inter pauperes eleemoſynas, poterit ſibi aſſumere, ſi egeat, vel inter filios pauperes fraude ceſſante diſtribuere. 1.114.2.6
Executor gratiæ quam poteſtatem habeat, oſtenditur. 1.243.2.5
Executor merus poteſt iniquam exequi ſententiam. 1.246.1.12
Executor merus nullam habet cognitionem. ibid.
Executor merus non poteſt exceptiones admittere, nec de eis iudicare. 1.246.2.13
Executor merus non tenetur, nec iuſtè poteſt ſententiam notoriè iniuſtam, continentemque nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi. ibid.14
Executor mixtus verus iudex eſt. ibid.15
Executor non ſemper tenetur exequi ſententiam. ibid.16
Executor Apoſt. vel delegatus non poteſt exercere iuriſdictionem literis non præſentatis. 1.248.2.3
Executor merus alicuius ſententiæ non cognoſcit de exceptionibus, quæ contra illum opponuntur, ſed ad ſuperiorem, qui iudicauit, tranſmittit. 1.648.1.1
Executor merus cognoſcere non poteſt de iuſtitia, vel iniuſtitia cauſæ, quia hoc non ſpectat ad eius officium, niſi ſolùm exequi. ibid.5
Executor abſtinere poteſt ab executione quando ſententia eſt notoriè nulla. 1.648.2.7
Executor merus recuſari non poteſt. 1.679.2.2 & 1.696.1.6
Executor merus ſi excedat modum executionis ſibi commiſſæ poteſt appellari, ſeu aggrauari ad ſuperiorem iudicis exequentis, licèt inferior ſit iudicis, qui commiſit executionem. ibid.3
Executor merus non recuſatur, nec ab eo appellatur niſi modum excedat. 1.695.2.1
Executor merus qui dicatur, oſtenditur. ibid.5
Executores eo ipſo quòd infra annum, & menſem à morte teſtatoris voluntatem illius non adimplent, amittunt munus ex eo proueniens per leges Luſitanas. 2.107.2.3
Executores, quando nullo hærede inſtituto deputantur, cenſentur hæredes inſtituti cum onere diſtribuendi bona in pias cauſas. 1.215.1.3
Executor teſtamentarius, qui ſuſcepit illud officium, exequi compellitur. 2.220.2.1
Executor vltimarum voluntatum poteſt clericus conſtitui etiam à laico. ibid.2
Executor ante mandatum ſuſceptum, non poteſt compelli ad illud munus ſubeundum, eſt enim à principio voluntarium, ſed poſt ſuſceptum mandatum neceſſarium. ibid.3
Exemplar deductum auctoritate iudicis ordinarij, eandem vim habet ſicut inſtrumentum originale. 1.561.2.1.2
Exemplo ſubditis nocere eſt perniciosum. 1.113.1.6
Exemplum ſumptum manu eiuſdem notarij, qui originale ſcripſit, probat, & plenam fidem facit. 1.558.1.3
Exempla, & originalia in quo differant. ibid.5
Exemplis regulariter fides non eſt adhibenda. ibid.6
Exempla à notario facta ſolemniter præſumuntur facta. 1.561.1.4
Exempla fideliter ſunt exemplanda iuxta tenorem, & typum exemplaris. 1.561.2.5
Exemplum ſumptum ex protocollo notarij mortui habetur pro inſtrumento publico, & authentico. ibid.6
Exemplo optimi Principis firmiter iudicandum. 1.664.2.4
Exempti cauſa commiſſa Ordinario, illius iuriſdictio an cenſeatur excitata, vel delegata, remiſſiuè. 1.279.2.2
Exemptus priuilegio ſuo renuntiare non poteſt. 1.344.1.4
Exemptus ſine licentia Summi Pontif. non poteſt renuntiare exemptioni. ibid.
Exemptus per Papam non poteſt prorogare iuriſdictionem iudicis ordinarij abſque licentia ipſius Papæ. 1.385.1.11
Exempti ſubiiciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis. 1.638.2.2
Exemptio an conceſſa cenſeatur ex receptione ſub Apoſt. protectione remiſſiuè. 2.726.1.3
Exemptio licèt reſpectu exempti poſſit præſcribi, tamen reſpectu Papæ eximentis nulla datur præſcriptio. 3.338.1.med.
Exemptioni an renuntiari poſſit, oſtenditur. 3.189.2.2
Exemptio à iuriſdictione Epiſcoporum non probatur per ſolutionem cenſus, quæ fit Romanæ Eccleſiæ. 3.221.2.1
Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex hoc, quòd aliqui ſpecialiter iuris B. Petri exiſtant, niſi concurrat ſolutio cenſus. ibid.2
Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ, niſi appareat, quòd ſit in ſignum ſubiectionis. 3.222.1.4
Exemptio ab Ordinariorum poteſtate non probatur ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ. ibid.2.7
Exempti ſi excedant metas priuilegiorum, ſiue publicè deliquerint, poſſunt ab Epiſcopo coërceri. 3.225.1.7
Exempti ſi delinquant extra locum exemptum ab Ordinariis puniri poſſunt, non obſtante exemptionis priuilegio. 3.228.1.27
Exempti ſunt, qui eripiuntur à iuriſdictione Ordinarij. 3.230.2.17
Exempti qui ſint. 3.291.1.init.
Exemptio non valet collata Monaſterio ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, ſecus eo interueniente. 3.232.1.4
Exemptus ratione certæ rei, vel loci non cenſetur exemptus reſpectu alterius rei, vel loci. 3.235.1.1
Exemptio, quando non eſt reſpectu certi iudicis, ſed ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poteſt. 3.235.2.4
Exemptæ non cenſentur per exemptionem conceſſam Monaſterio capellæ illi ſubiectæ. 3.236.1.1
Exemptio vtroque, ſeu pleno iure à poteſtate Epiſcoporum, an Religioſis concedi poſſit ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, oſtenditur. 3.239.2.3
Exhæredatio calore iracundiæ facta de filio, an valeat, remiſſiuè. 3.88.2.3
Exilij pœnam Eccleſiaſtici iudices clericis imponere poſſunt. 3.17.1.3
Exiſtens in poſſeſſione per vſum partis non conſeruat ius totius. 2.338.1.6
Expectatiua ad præbendam primo vacaturam concedi poſſunt in conſequentiam prouiſionis de canonicatu. 2.45.2.2
Expenſæ neceſſariæ, quas facit Capitulum pro electione Prælati, de bonis Prælaturæ debent fieri, vel reddi. 1.117.2.1
Expenſarum appellatione quæ veniant, remiſſiuè. 1.118.1.4
Expenſæ neceſſariæ dicuntur, ſine quibus negotium expediri non poteſt. ibid.5
Expenſæ iudicis auctoritate taxandæ ſunt. 1.269.1.4
Expenſæ probantur per iuramentum illius, qui eas fecit præmiſſa taxatione à iudice. 1.383.1.15

Expenſarum

Expenſarum condemnatio debet fieri in ſententia interlocutoria, quam victus ſtatim ſoluet etiam non expectata ſententia diffinitiua. 1.532.1.5
Expenſarum ab abſolutione expreſſa appellari poteſt. 1.713.1.12
Expenſarum condemnatio ſit interlocutoria. 1.718.1.init.
Expenſarum ratio habenda eſt in Facultatibus æſtimandis. 2.6.1.4
Expenſas factas in meliorandis rebus Eccleſiæ de proprio patrimonio, tam ipſe Prælatus, ſiue beneficiatius, quàm eius hæres repetere poteſt. 2.198.2.2
Expenſæ & ſumptus miniſtrati monacho accuſanti Abbatem non repetuntur, etiamſi monachus ſuccumbat. 3.16.2.5
Nec alimenta lite pendente præſtita. ibid.
Expenſæ in vtilitatem Eccleſiæ dicuntur conuerſæ, ſi factæ fuerunt in rem perpetuo duraturam. 3.49.1.5
Expenſas remittit, qui damna remittit. 3.267.1.3
Expoſitus infans ſi inueniatur cum chirographo, quod de eius baptiſmo fidem faciat, non eſt baptizandus ſub conditione. 2.418.1.7
Expoſiti filij ſanguinolenti dicti. 3.90.1.med.
Expoſitis, quorum parentes ignorantur, præſtantur alimenta ab Eccleſia, vel eius Rectore, & in defectu à communitatibus. 3.91.1.4
Expoſiti antiquitus alebantur in loco per Traianum ædificato. ibid.5
Expoſitos pro filiis poſſunt parentes agnoſcere. ibid.6
Expoſitum filium, vel ſeruum alens repetit à patre, vel domino expenſas. 3.91.2.8
Expoſitis ſuccedit hoſpitale excluſo fiſco. ibid.9
Exprimenda ſunt illa, quæ Principis animum ad concedendum facilius mouere poſſunt. 1.49.2.23
Expreſſum dicitur quod ad aliud quippiam alias expreſſum refertur. 2.335.1.4
Expreſſum vbi aliquid requiritur ſimpliciter, ſufficit quod tantum intelligatur ex mente & identitate rationis. 2.387.1.7
Expreſſio exterior interni conſenſus eſt pars eſſentialis ipſius contractus matrimonij. 2.478.1.3
Expreſſum ſpecialiter plus roboris habet, quam quod generaliter. 3.74.2.2
Expreſſio relatiua non ſufficit cum quid patenter fieri debet. 3.312.2.4
Exteri in Regno Portugalliæ ex Summi Pontificis indultu, ſine Regis permiſſu, & literis naturalitatis beneficia habere non poſſunt. 1.81.2.8
Extraneus non ligatur cenſuris latis à ſuperiore loci, in quo pro breui tempore reperitur, ſi latæ ſint per modum ſententiæ. 3.306.2.4
Extrema-Vnctio, Vide *Vnctio*.
Tò Ex tunc veluti hæretici, &c. ſunt latæ ſententiæ. 3.78.1.16

F

FAber, Vide *Architectus*.
Fabricatores falſæ monetæ gaudent Eccleſiaſtica immunitate. 2.441.1.5
Factum à maiori parte in rebus Collegij, vel communitatis valet. 1.15.1.4
Factum à maiori parte in iis, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, etiamſi eſſent mille non valet, niſi omnes conſentiant, intellige vt ibi. ibid. 6. & 1.161.1.4
Factum non reputatur, quod non habuit effectum. 1.108.1.15
Factum non inſpiciendum, ſed faciendi cauſa. 1.109.2.2
Factum à maiori parte in rebus Collegij, Vniuerſitatis, vel Communitatis valet. 1.111.1.2
Factum vbi committitur, quod per vnum, & non per alterum explicari poteſt, cenſetur electa induſtria perſonæ. 1.255.1.6
Facta non præſumuntur niſi probentur. 1.559.1.13
Factum omne malum ſemper prauè præſumitur factum. 1.562.1.2
Factum quod eſt notum in longinquo loco, præſumitur notum in vicino. 1.565.2.1
Factum proprium quis ignorare præſumitur, quando illud eſt de longinquo. ibid.3
Factum ab aliquo vti Canonico, reuocatur ab eodem Epiſcopo creato. 1.597.1.4
Facta magis declarant voluntatem quàm verba. 1.700.1.2
Factum proprium quando eſt graue, & notabile, etiam data longinquitate temporis præſumitur quis ſcire. 2.474.2.3
Factum narratur cuiuſdam mulieris inſidiantis mortem viro ſuo. 2.598.1.3
Factum non dicitur quod non durat factum. 3.333.2.2
Factum non reputatur id, quod non habuit effectum. ibid.3
Facultas imponendi vectigalia inhæret perſonæ, & oſſibus ipſius Principis, vt abſque expreſſa & ſpecifica conceſſione non cenſeatur in alium tranſlata. 2.381.1.3
Falcidia non ſolum non detrahitur cum infra annum à die monitionis per iudicem factæ à ſolutione relictorum ceſſatur, ſed etiam omne emolumentum ex teſtamento amittitur. 2.220.2.8
Falſare literas de ſimplici iuſtitia quis non præſumitur, nec punitur ſi hoc comperto deſtiterit illis vti. 3.155.2.1
Falſarius nemo præſumitur. 3.156.1.3
Falſificans literas, quæ aliàs erant nullæ, incidit in pœnam falſi, & puniri debet. 1.52.2.7
Falſificantes literas Papæ quas pœnas incurrant, oſtenditur. 3.154.2.1
Falſificantes literas Papæ ipſo iure excommunicationem incurrunt cum ſuis fautoribus, & defenſoribus. ibid.6
Falſificantes Papæ literas excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini clauſul.6. de qua referuntur DD. agentes. ibid.
Falſificans literas Papæ aggrauatur, & traditur Curiæ ſæculari puniendus pœnis legalibus. 3.155.1.2
Falſificatio vna ſufficit, vt quis puniatur pœna huius text. 3.155.1.7
Falſitatem committens licèt perdat cauſam, non tamen per hoc aduerſarius obtinet, niſi ſuam intentionem plenè probet. 1.52.2.5
Falſitatem committens in cauſa cadit ab ea per ſententiam. ibidem 6
Falſitas expreſſa, quæ non inducit ad citius concedendum, non vitiat gratiam. 1.59.1.5
Falſitas quando exprimitur, aut veritas ſupprimitur per ignorantiam, valet impetratio, vbi huiuſmodi ſubreptio non fuit cauſa conceſſis. 1.60.2.4
Falſitas teſtimonij probatur ex probatione corruptionis. 1.484.1.19
Falſitatis exceptio aduerſùs teſtes obiici poteſt etiam poſt ſententiam. ibid.22
Falſitatis oritur ſuſpicio cùm aliquid ſcripturæ additum apparet ex diuerſo atramento. 1.555.1.4
Falſitatis ſuſpicio oritur ex raſura in loco valde ſuſpecto inſtrumenti, vel Bullæ. ibid.11
Falſitatis præſumptio oritur ex foliorum inciſione. ibid.12
Falſitas arguitur ex contrarietate, ſeu repugnantia apparente inter vnum, & alterum inſtrumentum. 1.560.1.2
Falſitas nemini nociua non punitur pœna ordinaria. 3.151.2.5
Falſitas arguitur ex apoſtillis, ſeu additionibus, præſertim in inſtrumentis, ſeu in aliqua ſcriptura repertis. ibid.6
Falſitatis ſola ſuſpicio in literis Apoſtol. fidem eis tollit. 3.152.1.4
Falſitas arguitur ex diuerſitate ſtyli. 3.154.1.3
Falſitas in dubio non præſumitur. 3.156.1.3
Falſitas in ciuilibus probatur præſumptionibus. ibid.7
Falſitas non dicitur fieri per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto. 3.156.2.2
Falſum exprimens, vel tacens verum in reſcriptis, ſi malitiosè faciat, caret prorſus impetratis. Sed ſi per ſimplicitatem, vel ignorantiam obtinuiſſet vero expreſſo, & ſuppreſſo falſo, ſaltem literas in forma communi, tunc delegatus procedit ſeruato iuris ordine, & non ſpeciali forma reſcriptis, ſecus ſi nullo modo literas habuiſſet. 1.47.2.1
Falſum iurans inaduertenter quod peccatum incurrat, oſtenditur. 1.584.1.7
Falſum committit qui interrogatus veritatem occultat. 3.21.1.7
Falſum deponere dicitur qui tacet veritatem. 3.151.1.6
Falſum dicens non excuſatur prætextu ignorantiæ. 3.155.2.11
Falſum iudicatur, quod affirmatur impoſſibile ſcitu. 3.156.1.8
Fama ſola facit probationem ſufficientem, vt interdictum ſuperioris obſeruetur. 1.79.2.14
Fama bona eſt theſaurus ineſtimabilis. 1.101.2.12
Fama bona eſt maximum bonum. ibid.13
Fama & vita æquiparantur. 1.254.2.4
Fama vbi probari intenditur non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.15
Fama plenè probat in antiquis. 1.491.1.12
Fama per teſtes ſingulares probatur. 1.501.1.44
Fama nulla præcedente poteſt Epiſcopus inquirere quando vertitur periculum animarum. 2.104.1.6
Fama ſola non ſufficit ad probandam mortem viri, vt vxor ſecundò nubat. 2.482.2.4
Fama non ſufficit ad impediendum matrimonium adhibitis de contraria fama clarioribus. 2.488.2.2
Fama ad impediendum matrimonium non debet eſſe priuata. ibid.5
Fama cum vnico teſte non ſufficit ad matrimonium diſſoluendum. 2.550.2.5
Fama impedimenti ſufficit ad impediendum matrimonium contrahendum. 2.551.1.2

Fama in inquiſitione requiritur. 3.25.1.8

Fama vehemens,& à clamoſa inſinuatione procedens, requiritur vt inquiratur contra infamatum. 3.15.1.7

Fama præcedens inquiſitionem debet ortum habere à fide dignis,& non maleuolis perſonis. ibid.10

Fama ſufficit ad inducendam purgationem Canonicam. 3.259.1.4

Famæ & honoris reſtitutio facienda eſt iis, qui eius læſionem propter vitia falsò obiecta paſſi fuerunt. ibid.8

Familia vna poteſt conſuetudinem inducere. 1.78.1.20

Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori. 1.208.2.2

De Familia, Archidiaconi dicuntur, fiſcalis, nuntij,ſiue curſores, carcerum cuſtodes,bariſellus,birruarij, &c. ibid.2

Item Notarius. ibid.fin.

Familiarum nobilitas,& honeſtas diuitiis conſeruatur. 1.518.1.6

Familiares Papæ percipiunt fructus ſuæ præbendæ in abſentia. 2.37.1.1.2

Familiaris criminoſus Epiſcopi poteſt illum accuſare. ibid.

Familiaritas, ſeu conuerſatio cum Iudæis non eſt licita. 3.60.1.2

Famulus delinquens in extractione rerum prohibitarum nocet domino ſi ſciuerit. 1.442.1.5

Famulus iurans ſe domino obtemperaturum, ipſi imperanti aliquid inordinatum parere non tenetur. 1.595.1.3

Famulo infirmo non tenetur dominus ſoluere ſalarium pro tempore infirmitatis. 2.73.1.6

Famulus expenſas,quas dominus in ſua curatione fecit,ſoluere ei tenetur. ibid.6

Famulos, vel conſanguineos viros improbos habens in domo ſua ex eorum delictis tenetur. 2.3.2.4

Famulus iurans domino ſe illi obtemperaturum,non tenetur domino mandanti aliud illicitum parere. 3.94.1.3

Fatalia ad proſequendam & finiendam appellationem non currunt appellanti qui proſequitur, & agit ſuper attentatis. 1.677.1.4

Fatalia non currunt in ſenatu, ſeu Principis auditorio. 1.699.2.4

Fautores hæreticorum, qui dicantur oſtenditur. 3.78.2.23

Feriis ruſticalibus non modò expreſsè, verùm etiam tacitè partes renuntiare poſſunt. 1.410.2.35

Feriis ruſticalibus vti poſſunt qui colligunt caſtaneas, & non habent prædia vbi panem,aut vinum colligant. 1.411.1.36

Ferraria Dux non recognoſcit ſuperiorem. 2.590.1.33

Ferrum in hoc text. intelligitur tam factum, quàm infectum. 3.56.2.6

Ferri candentis iudicium interdicitur. 3.263.1.1.2

Feſtiui dies, quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt, debent eſſe de præcepto. 1.159.2.5

Vide *Dies*.

Feſtiuitates Sanctiſſimæ Virginis quæ ſint, remiſſiuè. 1.409.2.18

Feſta quoad Officium incipiunt à veſpera in veſperam. 1.405.1.3

Feſtorum finis, & principium ſeruari debent ſecundùm eorum magnitudinem & conſuetudinem regionis. 1.406.1.1

Feſtum ſanctæ Trinitatis. ibid.4

Feſta duodecim Apoſtolorum,& Sanctorum Petri, & Pauli,Beati Michaëlis, & ſolemnitas omnium Sanctorum vbi tractentur. 1.409.2.19.& ſeq.

Feſtum S.Bartholomæi celebrari debet ſecundùm conſuetudinem loci. 2.429.1.1

Feſti dies. Vide *Dies*.

Feudi alienatio valet ſine conſenſu domini, quando vnus vaſſallus infeudat alium de feudo, & recognoſcitur à domino. 1.17.1.8

Feudum poteſt à vaſſallo domino renuntiari ſine alla facultate. ibid. 10

Feudi ſucceſſor,an & quando à defuncto vaſſallo contractum eſt alienum ſoluere teneatur, remiſſiuè. 1.62.2.4

Feudi dominus iudex eſt competens in feudorum controuerſiis. 1.374.1.2

Feudum clericus capere poteſt. ibid. 3

Feudum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 2.126.1.10

Feudo euicto tenetur dominus de euictione, niſi vaſſallus, ſeu feudatarius ſciuiſſet rem de qua inueſtiebatur, eſſe alienam. 2.132.2.11

Feudum ſi dominus à vaſſallo recipit in pignus, abſtinendo ab eius ſeruitio, non tenetur computare fructus in ſortem. 2.168.1.1

Feudo finito, an filiis & conſanguineis primi vaſſalli renouatio facienda ſit. 2.169.1.med.

Feudi ſucceſſor ex pacto, & prouidentia an teneatur ad debita prædeceſſoris, oſtenditur. 2.195.2.10

Feuda dignitatum ſunt indiuidua. 2.208 1.10

Feudi ad ſucceſſionem admittuntur legitimati per ſubſequens matrimonium. 1.579.2.17

Feuda non confiſcantur in præiudicium domini recti. 3.73.1.17

Vide *Quæſtio*.

Feudalia bona non veniunt in reſcriptis ſimpliciter impetratis, niſi de eis ſpecialis mentio facta ſit. 1.34.2.5.& 1.381.2.5

Feudalis rei dominus directus, qui eam à vaſſallo in pignus accepit, iuſtè poteſt fructus pignoris perceptos vltra ſortem habere. 3.139.1.3

Tò *Fiat*, non importat pœnam ipſo iure,cum ſit futuri temporis. 1.126.2.7

Tò *Fiat*, an latam, vel ferendam ſententiam importet, remiſſiuè, 2.456.1.2

Fictio admittit probationem in contrarium. 2.495.1.13

Fictionis locus non eſt cùm tractatur de præiudicio alterius. 3.243.1.20

Fideiubens pacta mercede non habet priuilegium excuſſionis. 2.177.2.10

Fideiubere pro aliquo non poteſt clericus Eccleſiæ Collegiatæ. 2.180.1.3

Fideiubere ex pietate tenetur clericus quando adeſſet vrgens neceſſitas. 2.181.1.19

Fideiuſſionis onus graue eſt 2.176.1.med.

In Fideiuſſione diu perſiſtere quando dicatur,relinquitur arbitrio iudicis. 2.181 2.4

Fideiuſſorem idoneum,& ſufficientem promittens, qui poſtea per decoctionem inſufficiens effectus fuit, tenetur principalis alium idoneum loco illius præſtare. 1.445.2.7

Fideiuſſorem ſimpliciter qui tenetur ex pacto dare, ſatisfacit ſuæ obligationi ſemel fideiubendo. 1.446.1.12

Fideiuſſor quando iurauit obligationem, & fideiuſſionem, non eſt neceſſaria excuſſio. 1.582.1.5

Fideiuſſor conueniri non poteſt antequàm principalis debitor excutiatur. 2.177.1.2.

Fideiuſſor renuntians beneficio excuſſionis poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur. ibid 3

Fideiuſſor, qui ſpecialiter iurauit ſoluere, poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur. 2.177.2.4

Fideiuſſor indemnitatis poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur. ibid.5

Fideiuſſor negans ſe eſſe fideiuſſorem excuſſionis priuilegium amittit. ibid.6

Fideiuſſor poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur, quando mandatur procedi ſummariè, de plano, & ſola facti veritate inſpecta. ibid.7

Fideiuſſor non habet excuſſionis priuilegium quando principalis ceſſit bonis, vel eſt pauper, & notoriè non ſoluendo. 2.178.1.6

Fideiuſſor ſi ſit correus debendi poteſt conueniri ante debitorem. ibid.18

Fideiuſſor non tantùm agit ad debitum principale, quod ſoluit, ſed etiam ad intereſſe, & damna ſine culpa ſua ex ſolutione facta prouenientia. 2.179.2.19

Fideiuſſor ſimpliciter acceptus tenetur ad vſuras, intereſſe, vel augmentum debiti ex mora principalis. 2.178.1.3

Fideiuſſor in quibus caſibus contra debitorem agat antequam ſoluat, vt à fideiuſſione liberetur. 2.181.2.1

Fideiuſſor non poteſt agere aduersùs debitorem principalem,nec ad hoc quidem vt liberetur, antequam pro eo ſoluat, vel alio modo ſatisfaciat. ibid. 2

Fideiuſſor poteſt experiri aduersùs debitorem principalem, vt eum à fideiuſſione liberet ſi diu in ea ſtetit. ibid. 3

Fideiuſſor poteſt debitorem cogere, vt eum liberet à fideiuſſione, quando bona ſua dilapidare cœpit. 2.182.2.5

niſi poſt inchoatam diſpenſationem debitor abſtinuerit. ibid.6

Fideiuſſor poteſt debitorem conuenire, vt eum liberet à fideiuſſione, ſi ipſe fideiuſſor iudicio conuentus ad ſoluendum condemnatus ſit. ibid. 8

Vel ſit in caſu condemnationis. ibid. 9

Et quid ſi ſit obligatus per inſtrumentum guarantigiatum. ibid. 10

Fideiuſſor condemnatus non poteſt conuenire debitorem, vt eum liberet à fideiuſſione, ſi appellauit debitor. 2.183.1.11

Vel ſi fideiuſſor culpa ſua condemnatus fuit. ibid. 12

Fideiuſſor poteſt antequam ſoluat debitorem principalem conuenire,vt eum liberet ſi ab initio eo pacto fideiuſſionem ſuſcepit. ibid. 13

Fideiuſſor ſi animo nouandi interceſſit, poteſt debitorem conuenire vt eum liberet à fideiuſſione. 2.183.2.15

Fideiuſſor qui vult abeſſe ex cauſa neceſſaria, poteſt debitorem conuenire, vt eum liberet. ibid.16

Fideiuſſores in priori obligatione dati an liberentur per poſteriorem oſtenditur. ibid. 18

Fideiuſſor ad certum tempus, an abſoluatur prorogato termino ſolutionis, oſtenditur. ibid.19

Fideles

Fideles Chriſti quas orationes, & an illas explicitè credere, & memoriter ſcire teneantur, remiſſiuè. 2.3.2.5
Fideles omnes ad decimæ ſolutionem tenentur. 2.251. 2.2
Fidelis cum infideli habitarè quando dicatur cum contumelia Creatoris, oſtenditur. 2.602.2.6
Fidem implicitam qui habet, non peccat. 1.6. 2.6
Fidem facere non oportet de ordinaria iuriſdictione. 1.248.2.6
Fidem fallere graue eſt. 1.299.1.5
Fidem fallere, & promiſſa non adimplere graue eſt. 1.298.2.2
Fidem frangens eadem pœna punitur, qua puniretur frangens iuramentum. 1.322. 1.3
Fides data per coniunctionem dexteræ habetur loco iuramenti. ibid. 4
Fides bona per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.19
Fides mala per vnicum teſtem probatur. ibid. 21
Fides mala per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.48
Fides non ſeruatur ei, qui eandem fidem frangit. 1.576. 1.4
Fides hoſti ſeruanda eſt. ibid.5
Fidem violans mitius punitur quàm periurus. 1.603.2.8
Fides bona ſi conſurgat ex facti ignorantia præſumitur in dubio. 1.618. 2 3
Fides bona præſumitur in dubio ſi conſurgat ex facti ignorantia. 1.637.2.12
Fides bona in dubio eſt præſumenda. 1.641. 1.14
Fidei rudimenta, ac Chriſtiana doctrina pueris, Dominicis, & aliis feſtiuis diebus edocenda. 2.3.2.5
Fides bona quæ in præſenti dicatur. 2.122.2.4
Fidem non ſeruanti fides ſeruanda non eſt. 3.33.2.5
Fidei præſtatio eſt iuramentum quoad Deum. 3.49. 1.3
Fidei articuli, vide *Articulus*.
Fieri in tempore dicitur, quod ſit parum poſt tempus. 1.397.2.34.& 1.401.1.3
Filia ſi vitam luxurioſam egerit, à patre exhæredari poteſt. 1.593.1. 7
Filia minor duodecim annis à parentibus monaſterio tradita ſi maior facta ſponte veletur, ad ſeculum redire non poteſt. 2.169. 1.1
Filiæ adoptiuæ poteſt copulari filius illegitimus. 2.543.2.5
Filiaſtram ſuam qui ſcienter cognouit, non poteſt petere debitum à matre. nec vnquam habere filiam in vxorem, nec ipſe, nec filiaſtra vnquam poterit matrimonio alicui copulari. 2. 543. 2. 1
Filiatio probatur ex nominatione parentum. 1.187.2.4
Filiatio & matrimonium ad effectum legitimitatis ac ſimilia probantur quoque ex annotatione in libro priuato. 1. 485. 2. 4
Filiationis poſſeſſio, per teſtes ſingulares probatur. 1.502. 2.57
Filiatio per teſtes de credulitate probatur. 1. 504. 2.10
Filiatio minimè probatur ex ſola alimentorum præſtatione, niſi vti filio præſtentur. 2.575.1.3
Filiatio plenè probatur ex confeſſione & nominatione parentum verè, & principaliter propter ſe factam accedentibus aliis indiciis. ibid.4
Filius illegitimus Sacerdotis non poteſt Eccleſiæ paternæ præeſſe. 1.182.2.1
Filius illegitimus Sacerdotis, qui hoc tacito per reſcriptum Apoſt. paternam Eccleſiam impetrauit, non obſtante quacunque poſſeſſione ab ea eſt amouendus. ibid. & ſeq.
Filius Sacerdotis ex quo eſt ordinatus, non debet carere beneficio. 1 184. 1.1
Filius poteſt habere beneficium patris immediatè. 1. 184. 2.1
Filij Presbyterorum de iure communi mediatè ſuccedere poſſunt in beneficiis parentum, ſicut de iure Concil. Trident. ibid.2
Filius præeſſe poteſt Eccleſiæ in qua pater ſine titulo miniſtrauit. 1.185. 1.1
Filium ſi quis nominet, & ita communiter reputatur, non creditur poſtea alteri eorum iuranti contrarium. 1.485. 1.1
Filius concubinarius præſumitur natus ex concubina ſecum domi retenta. ibid.2
Filius vbi manifeſtè in Eccleſia immediatè ſucceſſit patri ſine aliqua teſtium receptione ab illa remouendus eſt. 1.186.1.1
Filius Epiſcopi legitimè natus promoueri poteſt ad Ordines, & in paterna Eccleſia beneficiari. 1.187 1.1
Filius legitimè natus poteſt beneficium obtinere, non illud quidem quod pater obtinuerat, ſed diuerſum in eadem Eccleſia. ibid. 3.
Filius Epiſcopi alioquin legitimus poteſt habere beneficium in aliqua priuata Eccleſia ſibi ſubiecta. 1.187.1.2
Filium legitimum inter, & illegitimum hic triplex differentia. ibid. 2. init.
Filius non poteſt eſſe Vicarius illius Eccleſiæ, in qua pater proximè fuit Rector. ibid. 1
Filius præſumitur illius, qui natus eſt ex ea quam tenebat ſecum publicè domi pro concubina. ibid. 2
Filius Presbyteri non poteſt eſſe Canonicus in Eccleſia, in qua pater eſt ſimiliter Canonicus. 1.189. 1.5
Filius per ſacerdotium non liberatur à patria poteſtate. 1.336. 2. 6
Filij exiſtente patre diſſipatore petere poſſunt, vt ſibi aſſignentur legitimæ. 1.416.1.12
Filium ſi quis nominet, & ita communiter reputatur, non creditur poſtea alteri eorum iuranti contrarium. 1.435.1.1
Filius mariti præſumitur natus ex vxore cum illo cohabitante, quamvis probetur vxorem eſſe adulteram, & filius aſſimiletur in facie adultero. ibid.3
Filius quando dubitatur an ſit alterutrius duarum fœminarum, illa præfertur, quæ eſt in poſſeſſione. 1.563.2.10
Filius an teneatur accuſare patrem hæreticum, remiſſiuè. 1. 570. 1.11
Filius à patre exhæredari poterit ſi eum captum de carcere eripere neglexerit. 1.593.2.8
Filius Sacerdotis Græci ex vxore genitus licitè inter Latinos promouetur, ſi ſcandalum non obſiſtat. 2.24.2.1
Filius, qui virtute ornatur parentibus ignobilibus exiſtentibus contemni non debet. 2.71.1.3
Filius, à quo euincitur legitima etiam aſſignata per patrem, poteſt agere de euictione contra fratres, cohæredes. 2.132.2.10
Filius minor legitimus patri ſuccedens ab inteſtato, conſequitur emphyteuſim, quàm pater habebat cum poteſtate nominandi ſecundam, vel tertiam perſonam. 2 156.2.150
Et filio maiori repudiante illam, erit locus ſecundo. ibidem. 51
Filius à patre emancipatus, ſi patrem verbo, vel facto iniuria affecerit, rurſus in patriam poteſtatem, à patre reuocante emancipationem, redigi poteſt. 2.194.2.8
Filius grauatus à patre reſtituere hæreditatem poteſt detrahere duas quartas. 2.218.2.3
Filius rogatus reſtituere hæreditatem detrahit tertiam iure naturæ, & quartam Trebellianicam, in quibus poteſt legata relinquere, hæredes inſtituere, & pœnam imponere. 2.220.1.1
Filius habet ius ſuæ legitimæ in bonis ſingulis paternis. ibid.7
Filius pro ſua legitima non poteſt pretioſiora bona eligere. 2. 220.2.9
Filij nati ex vno parente Chriſtiano, altero verò Iudæo, vel pagano iure poſſunt Baptiſmo donati id annuente, & volente parente Chriſtiano, altero renuente, & reclamante. 2.30.2. 12
Filiorum educatio ad matrem pertinet, ad patrem vero eruditio. 2.302.2.6
Filius etſi triennio maior apud patrem fidelem eſt educandus, quando mater eſt infidelis. 2,303.2.14
Filius de honeſtatis debito tenetur adimplere ſponſalia, quæ pater ipſius nomine contraxit. 2.497.1.3
Filius, vel filia licèt patri conſenſum honeſtè exigant ad matrimonium, tamen eo non petito tenet contractus coniugalis. ibid.4
Filius quoad contrahendum matrimonium non tenetur parenti illud præcipienti obedire. 2.497.2.5
Filij geniti ex matrimonio nullo ſolum, vel nullo ſimul, & clandeſtino, quando ſint legitimi, oſtenditur. 2.508.1.8
Filij ex matrimonio nullo concepti quoad omnia cenſentur legitimi propter bonam fidem vnius ex parentibus. 2.508.2.15
Filij etiam ſpurij tenentur parentes alere. 2.530.1.9
Filij quare ſequantur ſeruitutem matris, oſtenditur. 2.537.2.3
Filij compatrum ratione quorum non fuit contracta compaternitas, poſſunt coniungi, niſi conſuetudo Metropolitanæ Eccleſiæ, vel viciniorum eſſet contraria, vt faceret matrimonium nullum. 2.539.2.1
Filij duorum compatrum, per quorum alterum deuentum eſt ad compaternitatem, ſi matrimonium contrahant, illud non tenet, & qui hoc ſciunt, tempore contractus reuelare tenentur. 2.541.1.1
Filiorum vnuſquiſque facit ſuam lineam. 2.551.2.3
Filij legitimantur qui nati ſunt ex matrimonio nulliter contracto inter conſanguineos ſi obtineatur diſpenſatio ad validandum matrimonium, & legitimandam prolem, quamvis non potuerit effectum ſortiri propter ſuperuenientem mortem alterius ex coniugibus. 2.555.2.init.
Filius vnde dicatur, oſtenditur. 2.568.1.2
Filij definitio traditur. ibid.
Filij, liberi, nati inter ſe maximè differunt. 2.568.2.5
Filij hi propriè dicuntur quos ipſi genuimus. ibid.6
Filij appellatione in numero ſingulari fœmininum non continetur ex vi verbi, nec ex communi loquendi vſu, ſed per interpretationem extenſiuam. 2.569.1.10
Filiorum nomine in plurali ex communi loquendi vſu filiæ comprehenduntur. ibid.11
Filij ſuſcepti à parentibus qui publicè, & bona fide contraxerunt verè, & propriè ſunt legitimi. 2.571.2.4
Filij ex bona fide parentum legitimi ad Ordines ſacros, & ad Epiſcopatus ſunt admittendi. 2.572.1.5
Filij ex matrimonio putatiuo quoad vtrumque parentem legitimi fiunt, ſi vnus ex parentibus fuerit in bona fide, quamvis alter

alter habeat malam fidem. ibid.9
Filij ſuſcepti à parentibus matrimonium clandeſtinè contrahentibus, indiſtinctè ſunt illegitimi. 2.572.2.12
Filij legitimi non ſunt, ſi matrimonium clandeſtinè ſine denunciationibus celebretur, in mortis articulo cum muliere, ex qua ægrotans prolem ſuſceperat. 2.574.2.24
Datur differentiæ ratio quare in l. vlt. C. de liberali cauſa filij nati pendente lite ſuper ſtatu matris ſequantur conditionem, quæ de matre iudicabitur, filij verò nati lite pendente ſuper validitate matrimonij legitimi iudicentur, quamvis contra matrimonium feratur ſententia illud inualidum pronuncians. 2.574.2.25
Filius illegitimus. Vide *Illegitimus.*
Filius ex illicito coitu natus præſumitur potius ſpurius quàm naturalis. 2.576.2.8
Filij naturales legitimantur per ſubſequens parentum coniugium, ſpurij verò non. 2.577.2.1
Filius naturalis natus ante matrimonium legitimus efficitur, ſi illud poſtea inter parentes ſubſequatur. ibid.2
Filij ſuſcepti extra concubinatum per ſubſequens matrimonium de iure Canonico legitimi efficiuntur, 2.578.2.5
Filij naturales ancillæ per ſubſequens matrimonium cum eo contractum ſcienter legitimi efficiuntur. ibid.6
Filij per ſubſequens matrimonium legitimi efficiuntur, non obſtantibus inter mediis parentum nuptiis. ibid.7.
Filij naturales legitimantur per ſubſequens matrimonium contractum in mortis articulo, vel à ſene decrepito. ibid.8
Filius naturalis, vt per ſubſequens parentum matrimonium fiat legitimus, ſufficit matrimonium inter eos eſſe ratum, quamvis non ſit copula conſummatum. 2.579.1.12
Filij per ſubſequens matrimonium fiunt verè & propriè legitimi, non Principis priuilegio, ſed auctoritate iuris. 2.579.2.14
Filius naturalis primo natus ex concubina an ſit præferendus filio ſecundò genito ex legitimo matrimonio, quod eſt poſtea contractum cum alia, qua defuncta ſequutum fuit poſtea matrimonium cum concubina, remiſſiuè. 2.580.2.23
Filij naturales ſolummodo per ſubſequens matrimonium legitimantur. 2.581.1.30
Filius naturalis quis dicatur ad effectum legitimationis per ſubſequens matrimonium, oſtenditur. ibid.31.
Filij ſuſcepti à monacho, vel moniali intra annum profeſſionis per ſubſequens matrimonium legitimi efficiuntur. 2.582.1.34
Filij nati ex parentibus ſimplici caſtitatis voto adſtrictis legitimi fiunt ſubſequuto matrimonio. ibid.35
Filij ſuſcepti ab eo, qui mortua vxore cum alia, ex qua filios prima viuente ſuſceperat matrimonium contrahit, non legitimantur per illud. ibid.37
Filius inceſtuoſus ex diſpenſatione Papæ legitimatur per ſubſequens matrimonium. 2.583.1.38
Filij ex matrimonio prohibito nati legitimantur, ſi fuit obtenta diſpenſatio ad validandum matrimonium & ad legitimandam prolem, quamvis quoad matrimonium non potuerit habere effectum propter ſuperuenientiam mortis alicuius ex parentibus. ibid.39
Filius natus ex coniugato & ſoluta ignorante impedimentum, an per ſubſequens matrimonium fiat legitimus, oſtenditur. 2.583.2.41.42
Filij nati ex matrimonio clandeſtino per Eccleſiam approbato ſunt legitimi. 2.584.2.1
Filij ſuſcepti ex matrimonio valido, ſed tamen illicito propter aliquod iuris impedimentum impediens tantum, non vero dirimens, ſunt ſpurij. ibid.2
Referuntur fundamenta pro parte affirm. ibid.
& pro negante. ibid.3
Filij naturales per matrimonium clandeſtinum nullum propter defectum parochi, & teſtium an legitimentur, oſtenditur. 2.585.1.5
Filij geniti ex matrimonio in facie Eccleſiæ cum bona fide ſaltem alterius coniugis celebrato ſunt legitimi. 2.592.2.2
Filius natus ex matrimonio bona fide parentum inito, eſt verè legitimus non ſolum quoad parentem habentem bonam fidem, ſed etiam quoad alium malam fidem habentem. 2.593.1.4
Filij nati ex matrimonio infidelium in gradu prohibito à lege Canonica ſunt legitimi ſi tales coniuges ad legem Chriſti conuertantur. 2.593.2.1.2
Filius natus ex patre Chriſtiano & matre pagana, ſiue Iudæa, an fiat legitimus matrimonio inter parentes ſubſequuto, oſtenditur. 2.594.1.3
Filij etiam Catholici paterna hæreditate priuantur propter hæreſim patris. 3.74.1.25
Filij etiam orthodoxi propter paternam hæreſim legitima priuantur. ibid.26
Filij hæreticorum, quorum ſtatuæ combuſtæ fuerunt, an incidant in pœnas, ac ſi parentes verè ob hæreſim combuſti eſſent, oſtenditur. 3.78.1.17
Filij propter hæreſim paternam liberantur à patria poteſtate. 3.82.1.3
Filius tenetur præſtare alimenta patri hæretico: ibid.4
Filij, de quorum parentibus non conſtat, an cenſendi ſint legitimi, vel ſpurij. 3.90.fin.
Filij parentibus excommunicatis liberè communicare poſſunt, quamvis ſint emancipati, naturales, & adoptiui. 3.318.1.5
Filij priuilegiis, quæ perſonaliter parentibus conceduntur, gaudere non poſſunt. 3.323.2.3
Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio. 3.333.2.3
Vide *Ancilla. Liberi, Nati.*
Filiusfamilias poteſt eſſe procurator etiam ad lites futuras, & ſi eſt procurator cum alio in ſolidum, cauſam proſequetur primum occupans, ſi aliter, ſit procurator poſterior tempore, & primus ceſſat. Item poteſt appellare ad ſuperiorem, vel admonere dominum vt appellet, licet non teneatur inuitus appellare. 1.318.1.1
Filiusfamilias procurator dari poteſt quando agit nomine alieno. ibid.2
Filiofamilias licet experiri aduerſus patrem pro repetenda vxore. 2.474.2.2
Fines diœceſum probantur per libros antiquos, adminicula, & teſtes, & famam. 1.491.1.1
Fines prædiorum Eccleſiaſticorum præſcribuntur ſpatio 40. annorum, & quæſtio de finibus eſt terminanda in præſentia iudicum. 1.625.1.1.2
Fines Parochiarum, de quibus conſtat, vel finibus cohærentia præſcribi non poſſunt. 2.234.1.1.2
Amplia procedere etiam in finibus Regnorum, ſeu comitatuum, & etiam in iis, qui cohærent finibus, & quamvis præſcriptio immemorialis præponatur. 2.234.2.3
Intellige textum ſolummodo procedere vbi de finibus quærenus fines ſunt, & habent rationem finiendi. ibid.4
Finis ipſe declarat qualis ſit res cenſenda. 1.564.1.10
Fiſcali in cauſa non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.21
Fiſcus gaudet iure minoris. 1.329.1.8
Fiſcus quando habeat priuilegium vt in eius cauſis procedatur etiam die feriato, oſtenditur. 1.411.1.37
Fiſci emphyteuta poteſt irrequiſito domino emphyteuſim alienare. 2.150.2.85
Fiſcus præfertur aliis debitoribus etiam anterioribus, quibus non ſunt bona expreſsè prius hypothecata. 2.173.1.8
Fiſcus proſequitur accuſationem, deſiſtente accuſatore & accuſato. 3.161.2.2
Fiſcus victus non condemnatur in expenſis. 3.269.1.4
Vide *Minor.*
Flandriæ Comes, Archidux Auſtriæ, & alij potentatus in Germania ſuperiorem non recognoſcunt. 2.399.1.31
Fluminum inundatio. Vide *Inundatio.*
Fœmina ratione dignitatis poteſt habere beneficiorum collationem. 1.293.1.3
Fœminæ poſſunt eſſe canonicæ. 1.293.2.4
Fœminæ capaces ſunt iuriſdictionis in conſequentiam alicuius dignitatis, maioratus, vel ſucceſſionis, cui annexa fuerit iuriſdictio. 1.343.1.4
Fœmina in cauſis criminalibus criminaliter intentatis teſtis eſſe non poteſt. 1.498.2.2
Fœmina in criminali cauſa in defectum probationis admitti poteſt. ibid.4
Fœminæ teſtimonium admittitur in cauſis matrimonialibus ſaltem quando de matrimonio ipſo probando agitur. 3.518.1.2
Fœmina non admittitur in teſtem in criminalibus. 1.529.2.27
Fœminæ ex priuilegio Apoſt. poſſunt habere ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica. 1.538.1.2
Fœminæ in cauſa criminali teſtes eſſe poſſunt quando veritas aliter haberi non poteſt. 1.548.2.4
Fœmina non poteſt ſeruire Clerico celebranti. 2.3.2.4
Fœminarum conſortium fugiendum. 2.19.1.3
Fœmina præſentare poteſt. 2.89.2.2
Fœminæ naturaliter ſteriles præ cæteris libidinoſæ ſunt. 2.289.2.4
Fœmina pro adulterio in Monaſterium detruditur ad perpetuum pœnitentiam ibidem peragendam. ibid.5
Fœmina poteſt habere iuſpatronatus. 2.347.2.2
Fœminæ cur citius pubeſcant, quàm maſculi, oſtenditur. 2.499.1.2
Fœmina violenter cognita à conſanguineo mattis nullius culpæ rea eſt. 2.546.2.2
Fœminarum conſortium fugiendum eſt. 2.548.1.3
Fœmina maleficio ita poteſt arctari vt à viro cognoſci nequeat. 2.560.1.3
Fœminæ in criminibus exceptis teſtificari valent. 3.6.1.6
Fœmina contra clericum in crimine ſimoniæ teſtis eſſe poteſt. 3.16.1.4

Fœmina in ſimonia teſtis eſſe poteſt. 3.21.1.2
Fœmina teſtis eſſe non poteſt niſi in defectum probationis. 3.336.2.9
Vide *Mulier*.
Fœnum in faſciculos alligatum ſoluit decimam. 2.240.2.5
Fœtus quando animetur, remiſſiuè. 3.110.1.6
Formæ omiſſio etiam in minimo totum vitiat. 1.445.2.3
Forma Sacramenti Sanguinis quæ, remiſſiuè. 2.404.2.3
Forma ponitur obſeruanda in abſolutione ab excommunicatione pro percuſſione clericorum. 3.301.1.1
Formalibus nihil dicitur actum ſi aliquid deſit. 2.417.1.4
Fores, & ianuæ Eccleſiæ gaudent immunitate Eccleſiaſtica. 2.450.2.8
Fornarius. Vide *Piſtor*.
Fornicatio probatur ex conuagatione viri, & mulieris per nemora. 1.569.2.4
Fornicatio clerici ſi eſt ita publica, quòd tranſit in notorium, nec accuſator, nec teſtis neceſſarius eſt, ſed ſi eſt publica per ſolam famam, non ſufficiunt ad condonationem ſola teſtimonia, id eſt, teſtium dicta non iuratorum, ſed ſi ex hoc orietur ſcandalum, inducitur purgatio, in qua deficiens canonicè punitur. 2.18 2.1
Fornicatio clerici dicitur notoria ſine alia probatione, ſi publicè tenet concubinam. ibid.7
Tò *Forſitan*, & ſimiles aliquando ſunt notæ aſſertionis, & ſtant aſſertiuè iuxta ſubiectam materiam. 1.152.2.23
Tò *Fortè*, non notat dubitationem, ſed potiùs affirmationem. 1.333.2.6
Tò *Fortè*, regulariter eſt nota dubitationis. 2.488.1.6
Forum dicitur à fando, ſiue à Foroneo Rege, & aliquando à ferendo. 1.367.2.2
Forus definitur vt ſit exercendarum litium locus, conſtans cauſa, lege, & iudicio. 1.368.1.3
Forus in genere maſculino, & neutro reperitur. ibid.4
Forus à territorio longè differt. ibid. 5
Forus non ſolùm comprehendit iuriſdictionem quæ exercetur in litibus dirimendis, ſed etiam locum exercendarum litium tanquam aggregatum, & compoſitum ex vtriſque. 1.368.2.6
Forus dicitur exterior & interior, & differunt. ibid.7
Forus interior, ſeu conſcientiæ principaliter tendit ad pœnitentiam. & ſatisfactionem diuinæ offenſæ; exterior autem ad vindictam culpæ, ſeu publicam vindictam, & Reip. ſatisfactionem. ibid.8
Forum ſortitur quis ratione rei controuerſæ, vbi res ſita eſt. 1.372.1.2
Forum quis ſortitur coram illo iudice, in cuius iuriſdictione res etiam mobilis ſita eſt. 1.387.1.15
Forum quis ſortitur ratione rapinæ. 3.123.1.1
Forus non reperitur in maſculino genere quando ſignificat locum iudicij. 3.335.2.1.2
Francia Rex Imperatori non ſubeſt. 2.589.2.22
Francia non ſubeſt Imperatori. 3.251.2.7
Frater admittitur etiam in cauſa hæreſis ad purgandam defenſionem fratris. 1.559.2.2
Fratres, & Sorores tertij Ordinis S. Franciſci in communitate religioſè viuentes ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, & gaudent immunitate à tributis. 2.449.2.10
Fratris relictam in vxorem accipere non licet, & de facto ducta ſeparanda eſt, niſi aliter Eccleſia diſpenſet. 2.606.2.1
Fratres Hoſpitalis Hieroſolymitani excommunicati pro iniectione manuum in clericum abſolui poſſunt per eorum Priorem, niſi exceſſus fuerit difficilis, & enormis. 3.329.1.1
Fratres fugitiui. Vide *Apoſtata*.
Fratres S. Ioannis de Deo. Vide *Ieſuita*.
Fraus, & dolus nemini debet patrocinari. 1.42.2.7
Fraus, vel malitia, qua quis falſitatem expreſſit, vel veritatem ſuppreſſit, non præſumitur, ſed neceſſario probanda eſt. 1.48.1.5
Fraus probatur ex temporis breuitate. 1.118.2.8
Fraus præſumitur ex varietate ſermonis. 2.104.2.9
Frequentia inducitur ex duabus vicibus. 2.5.2.7
Frequentia alloquendi cum monialibus ex quibus vicibus inducatur arbitrio iudicis relinquitur. ibid.8
Fructus beneficij pro debito patrimoniali clerici non poſſunt ab arbitrio capi in cauſam iudicati, quod intellige vt ibi. 1.342.2.5
Fructus qui dicantur, & quæ veniant nomine fructuum, remiſſiuè. 1.436.1.4
Fructus integri ſi reſtitui iubentur, intelligitur deductis expenſis. 2.436 2.6
Fructus intelliguntur deductis neceſſariis expenſis. ibid.7
Fructus induſtriales bona fide conſumptos non tenetur bonæ fidei poſſeſſor reſtituere, niſi quatenus ex eis locupletior euaſerit. ibid.10
Fructuum appellatione veniunt fructus deductis expenſis. 1.580.1.10
Fructus beneficij Eccleſiaſtici qualiter inter hæredem beneficiati defuncti & ſucceſſorem in beneficio ſint diuidendi. 1.740.1.fin.
Fructus incerti in incongruam non computantur. 2.50.2.7
Fructus beneficiorum, & diſtributiones quotidianæ debentur clericis infirmis ſolitis reſidere, dum morbo impediente diuinis intereſſe non poſſunt. 2.72.2 2
Quamvis propria culpa in morbum inciderint. ibid.3
Fructuum reſtitutio non fit, quando reſcinditur contractus ex læſione vltra dimidiam, ſecus ſi læſio ſit enormiſſima. 2.131.1.3
Fructus decimarum, & beneficiorum poſſunt locari his cum quibus conditio Eccleſiæ ſit melior, ſtatuto diœceſani contrario non obſtante. 2.135.2.8
Fructus reſtituere tenetur emphyteota à tempore commiſſi conſumptos. 2.155.2.136
Fructus percepti ex feudo in pignus dato non ſunt in ſortem computandi. 2.168.1.2
Fructus percepti ex pignore ſunt in ſortem computandi. 2.173.2.3
Fructus tam percepti, quàm qui percipi potuerunt, in iudicio recuperandæ poſſeſſionis ſunt per ſpoliatorem reſtituendi. 1.241.1.7
Fructus debent decimam Eccleſiæ, cuius eſt parochianus. 2.241.1.7
Intellige vt ibid.
Fructus ſi non ſingulis annis, ſed de biennio in biennium in debita copia colliguntur, tunc non niſi per quatuor annos continuos hæc pœna commiſſi currit. 2.153.1.116
Tò *Fructus*, quando profertur à lege, ſemper intelligitur deductis expenſis. 2.256.1.4
Fructus Eccleſiarum ſub annuo cenſu concedi poſſunt. 3.48.2.1
Fructus intelliguntur deductis expenſis. 3.133.1.5
Fructus rei pignoratæ computari debent in ſortem, & excipit vnum caſum. 3.139.1.8
Fructus in quocunque contractu pignoratitio computandi ſunt in ſortem, & illam extinguunt. ibid.2
Fuci fœminatom. 3.118.1.10
Fuga ſuſpicio vt debitor diebus feſtis in carcerem detrudi poſſit, quæ ſit ſufficiens, relinquitur arbitrio iudicis. 1.410.2.29
Fuga quando delictum probet, remiſſiuè. 1.564.1.3
Fugere an liceat iniuſtè detento in carceribus ruptis vinculis, & effracto carcere, remiſſiuè. ibid.4
Fugiens è carceribus vt iter arripiat ad ſuperiorem, non dicitur fugere, ſed habetur loco appellationis. 1.700 2.3
Fugientem, qui me vulnerauit, an inſequi, & occidere liceat, oſtenditur. 3.94.2.4
Fundator beneficij cum conſenſu Ordinarij non poteſt poſteà aliquid mutare, nec alterare ſine ipſius Ordinarij conſenſu in ipſo fundationis limine. 2.378.1.2
Fundatoris hæres poteſt declarare, & imponere conditionem, & immutare qualitatem beneficij cum conſenſu Epiſcopi in actu fundationis, & erectionis. ibid.4
Fur poteſt puniri in quocumque loco vbi repertus fuerit. 1.580.2 4
Furem ſi tertius ſpoliauit, & in reſtitutione petenda ille, & dominus rei concurrant, tunc dominus eſt præferendus furi. 1.432.1.8
Fur ſimplex ab Eccleſia extrahi non poteſt. 2.441.1.3
Furem diurnum vel nocturnum an, & quando liceat occidere, remiſſiuè. 3.93.1.2
Furem diurnum nemini licet occidere, nocturnum verò ſic. 3.94.1.1
Furibus & latronibus in peccato obeuntibus Sacramenta Eccleſiaſtica deneganda ſunt, ſecus ſi in morte eos pœnituit. 3.128.2.1
Furem non iudicans propter lucrum, quod ab eo conſequitur reus peccati eſt. 3.130.2.1
Furem, aut furtum non indicans quando peccet, & ad reſtitutionem obligetur, oſtenditur. ibid.2
Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoueri. 3.132.1.2
Furantes in Eccleſia an illius gaudeant immunitate, oſtenditur. 2.453.1.12
Furans hominem, & vendens, conuictus morte moriatur. 3.118.2.1.2
Furans rem alienam ſi ea indiget ad ſubleuandam propriam neceſſitatem, an teneatur, vi monitorialium, oſtenditur. 3.131.1.4
Furioſus olim, etiam hodie furioſus præſumitur. 2.224.1.10.13
Furioſus non poteſt facere teſtamentum. ibid.12
Furioſus profitendo non obligatur niſi factus ſanæ mentis ratum habuerit. 2.171.2.1.2
Furioſus & dormiens æquiparantur. 2.420.1.14
Furioſus non poteſt matrimonium contrahere. 2.485.1.1.1
Furioſus

Furioſus ſi habeat dilucida interualla, & dubitetur an actus ab ipſo geſtus, ſit geſtus tempore furoris, vel interualli, in dubio præſumitur geſtus tempore furoris. 2.486. 1.5
Niſi ex actus qualitate, qui ita bene geſtus eſt vt oſtendat non factum eſſe eo demente, præſumatur geſtum tempore ſanæ mentis. ibid.
Furioſus habens dilucida interualla poteſt eo tempore ſponſalia & matrimonium contrahere. ibid.6
Furioſus, an, & quando in delictis excuſetur remiſſiuè. 3.96.2.5
Furor præſumitur durare omni tempore. 1.103 2.50
Furor per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.46
Furtum quando annumeretur inter caſus fortuitos, oſtenditur. 2.119.1.15
Furtum committit qui re depoſita vtitur, niſi exiſtimet dominum facilè id permiſſurum. 2.121.2.6
Furtum ex neceſſitate non multum vrgente committens, peccat, ſed non grauiter, vnde imponenda eſt ei leuis pœnitentia. 3.129.2.1
Furans in extrema neceſſitate non peccat. ibid.2.& 3.130.1.4
Furans aliquid in extrema neceſſitate, quo ſibi ſubueniat indigenti, an poſtea factus locupletior debeat tantundem reſtituere, oſtenditur. ibid.3
Futura ſortilegus inquirere præſumentes, vel obſeruate aliquas diuinationes, pœniteant quadraginta dies. 3.158.1.1
Fuſtigatus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.11
Futura ſolus Deus agnoſcit. 1.362.2.1

G

Gabella non ſoluitur de venditione ſepulturæ ratione ſitus, vel dignioris loci. 2.130.2.4
Gabellarius inter Chriſtianos an poſſit eſſe Iudæus, vel infidelis, oſtenditur. 3.63 1.7
Galli, & non exteri beneficia in Regno Franciæ obtinere poſſunt. 1.82 1.12
Galliæ Rex habet ius nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad Eccleſias in ſuo Regno. 1.96.1.9
Vide *Francia*.
Gartiones vocantur iuuenes. 2.229.1.3
Gener creditor, cui propter non ſolutam dotem res in pignus data eſt, non poteſt interim præſentare ad Eccleſiam vacantem vigore iuris patronatus, quod eidem rei pignoratæ annexum eſt. 1.664 1. init.
Gener non ſolùm poteſt à ſocero ſuo fructus pignoris dotalis accipere, quandiu ei dos non ſoluitur, ſed etiam ab alio quocunque extraneo. 3.146.1.4
Generandi potentia ſecundùm iuris præſumptionem terminatur in homine in anno 60. 2.559.2.7
Generandi terminus vltimus in fœminis eſt annus. 50.2.559.2.8
Generi per ſpeciem derogatur, remiſſiuè. 1.30.2.8
Generis appellatione non comprehenditur ſpecies in materia odioſa, vbicunque ſpecies habet aliquam qualitatem pluſquam genus. 2.42.1.6
Tò *Genus*, in Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 7. propriè ſignificat illud, quod legitimus, vel liber. 3.258.2.3
Gentis coadunatio non eſt punibilis, niſi facta doloſè, & apperſarè ad malum. 3.97.2.13
Geſta valent per eum, qui eſt in quaſi poſſeſſione & communi exiſtimatione alicuius officij. 2.107.1.8
Geſta per electum, qui inquieta fuit adminiſtratione Prælaturæ permittente Papa ſunt valida, etiamſi poſtea minus idoneus fuerit repertus, & ob hoc repulſus. 1.127.2.6
Geſta per priuatum ipſo iure adminiſtratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore. 1.131.2.4
Geſta per falſum procuratorem, vel reuocatum poſſunt per dominum rata haberi ſi antea pars non opponat de falſitate mandati. 1.314.1.7
Geſta contra prius iuramentum non valent in actibus ſpiritualibus, & temporalibus. 2.59.2.7
Geſta per excommunicatum denunciatum, ſiue notorium clerici percuſſorem pertinentia ad iuriſdictionem, ſunt prorſus nulla. 2.449.2.13.
Gladius bis acutus in Apocalypſi quomodo intelligatur, oſtenditur. 3.236.1.2
Gloſſarum auctoritas & fides præſtantiſſima eſt. 2.11.2.17
Gloſſ verbo, *vt liberè*, recepta. 1.30.2.9
Gradus omnes Leuit. 18. expreſſi obligant in Lege noua. 1.439.2.21
Græci Sacerdotes vtentes matrimonio ante Ordines inito minimè peccant. 2.10.1.7
Græci in minoribus Ordinibus contrahentes poſſunt poſt coniugium ad ſacros Ordines aſcendere, & matrimonio antea contracto vti. 2.24.2.2
Græcis præcipitur ne baptizent eos, qui fuerunt baptizati à Latinis, ſub pœna excommunicationis & depoſitionis ab officio, & beneficio, &c. 2.421.1.1
Graſſator viarum ad Eccleſiam confugiens illius immunitate non gaudet. 2.446.2.44
Gratia quando eſt nulla ipſo iure, ipſo quoque iure datio executoris, & eius iuriſdictio nulla eſt. 1.46.2.2
Gratias pares ſi duo habuerint, ille præfertur, qui præuenit in præſentatione ſuæ gratiæ coram executore. 1.57 2.2
Gratia non redditur inualida per errorem in nomine loci, vel Eccleſiæ, in qua ſitum eſt aliquod beneficium, vbi appatet de beneficij identitate. 1.60.2 3
Gratia morte concedentis etiam re integra non expirat. 1.237.2.5
Gratia ampla ſecunda non faciens mentionem de prima limitata, eſt ſubreptitia. 1.638. 2.4
Gratia Apoſtolica cum ſcandalo non eſt exequenda. 2.44.2.2
Gratia Baptiſmo producta non ſolum remittit peccatum originale, ſed etiam actuale, omnemque pœnam peccatis debitam, non tamen pœnalitates. 2.419.1.8
Gratificatio tunc demum inducitur, quando quis confert beneficium in illum ad quem debebat neceſſario peruenire. 2.46.2.5
Gratificationi locus eſt vbicunque inter plures cumulatiuè præſentatos ad idem beneficium omnia paria eſſe conſtat. 2.363 2.8
Grauaminis timor idem operatur, quod ipſum grauamen. 1.402 1.2
Grauamine præcedente ſi quis ſubmittat ſe protectioni ſuperioris habetur pro appellante, dummodo ſeruauerit ea, quæ in appellatione ſunt neceſſaria. 1.690.1.1
Grauamen vbi reparari non poteſt in diffinitiua licita, eſt appellatio ab interlocutoria, etiamſi, grauamen poſſit reparari, ſed non ex toto, vel magna cum difficultate, ſeu præiudicio partis. 1.713.2.15
Grauamen quando habet tractum ſucceſſiuum poteſt à ſententia interlocutoria illud inducente appellari. 1.714.1.21
Grauatus ſi religionem ingrediatur animo fraudandi ſubſtitutum, tunc ille non excludetur. 1.479 1.6
Grauatus ſi inductus ſit ad religionem ſuaſionibus, & blanditijs monachorum, tunc monaſterium nulla huius proſ. iſſi bona conſequitur. 1.479.2.7
Grauatus hæreditatem reſtituere, ſi abſque liberis deceſſerit ſi fiat clericus Eccleſiæ ſæcularis quando ſubſtitutio euaneſcat oſtenditur, & quando ſi ſe, & ſua tradat Eccleſiæ ſæculari. 1.1.481.1. 125.16
Gregorius Papa IX. quando fuit ad ſummum Pontificatum euectus, oſtenditur. 1.2. 1.1
Gutta ſanguinis Chriſti ſi commiſceatur vinum in ſumma quantitate, an maneat ſemper illa gutta ſanguinis ſub particula vini conſecrati, & quid faciendum de illo vino, oſtenditur. 405.2.50

H

Habilis iudicandus eſt qui talis reperitur tempore præſentationis, & non prodeſt habilitas ſi ſuperueniant. 1.305.2.8
Habitatio per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.64
Habitatio fidelis cum infideli quando poterit eſſe ſine contumelia creatoris, quo tempore permiſſa, oſtenditur. 1.604.2.6
Habitare ſimul cum Iudæis, ſiue Sarracenis prohibitum eſt. 3.55.1.2
Habitus clericorum quis propriè dicatur, oſtenditur. 2.52.1.12
Habitum profeſſorum recipiens, vbi diſtincti ſunt habitus, compellitur ibi, vel alibi eſſe Religioſus, ſed ſi recipit habitum nouitiorum poteſt ad ſeculum redire. 2.266.2.1
Habitus ſolus ſuſceptus ſine profeſſione monaſtica expreſſa, vel tacita monachum non facit. 2 269 2.2
Habitum monachalem per annum geſtans licèt non faciat expreſſam profeſſionem, poſt annum habetur Monachus, & cogendus cenſuris vt ſeruet regulam. 2.285.1.1
Habitum religionis, aut Crucem falſo portantes puniendi ſunt. 3.227.2.22
Habitum religionis falſo, ſeu fictè portans religioſus non fit. 3.228.2.30
Hæres pleno iure inſtitutus, etiam in vſufructu inſtitutus intelligitur. 1.106 1 3
Hæredis appellatione in compromiſſis veniunt hæredes hæredis. 1.348 2.4
Hæres ex ſubmiſſione defuncti ad omnes Curias cum renunciatione fori, poteſt vbicumque conueniri. 1.381.2 3
Hæredi non habenti notitiam rei iuramentum ſuppletorium deferendum non eſt. 1 475 2.47
Hæredes vaſſalli, qui in ſua vita iurauit, tenentur domino fidelitatem iurare. 1.... 6
Hæredes iurantis non tenentur ſub pœna periurij ad obſeruantiam contractus ratione iuramenti. 2.587.2.8

Hæres

Hæres poteſt præſcriptionem continuare quando defunctus fuit in mala fide. 1.640.2.10
Hæres ſcienter præſcribit legatum contra legatarium, qui per 30. annos illud non petiit. 1.641.1.3
Hæredes domini directi, qui in vita non declarauit ſe velle quod emphyteuta incurrat in commiſſum, non poſſunt huiuſmodi declarationem facere. 2.154.1.22
Hæres non poteſt venire contra factum defuncti. 2.202.1.10
Hæredi non adimplenti iuſſa teſtatoris ab Epiſcopo interdicitur res à teſtatore relicta cum fructibus. 2.207.2.1
Hæredes, & legatarij priuantur ipſo iure emolumento teſtamenti ſi defuncti voluntatem non adimplerunt ſtatuto tempore facta admonitione. 2.208.1.5
Hæres qui iuſſa teſtatoris non adimplet circa pia, etiam legitima priuatur. ibid. 11
Hæredes tenentur ſatisfacere pro delicto defuncti. 2.231.1.4
Hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti licet nihil inde peruenerit ad eos. 2.231.2.5
Hæredes ſua auctoritate abſque ſuperioris conſenſu poſſunt facere concordiam de alternis vicibus præſentando Rectorem. 2.240.2.14
Hæretico coniuge iam Eccleſiæ ſententia damnato, an integrum ſit viro Catholico ad Ordines tranſire, oſtenditur. 2.300.1.4
Hæres expreſſa defuncti iuſſa ſibi legitimè incumbentia monitus non adimplens intra tempus à iure ſtatutum priuatur ipſo iure emolumento, etiam prælegatorum ſibi competente ex hæreditate, videlicet teſtamento eiuſdem defuncti. 2.309.2.8
Hæredes plures in iurepatronatus omnes ſunt patroni in ſolidum, ita vt prædictum ius non diuidatur inter illos pro portionibus hæreditariis, ſed inſolidum, & æqualiter ad eos pertineat. 2.339.2.3
Hæredes poſſunt ſua auctoritate abſque ſuperioris conſenſu alternis vicibus Rectorem præſentare. 2.349.2.4
Hæres tenetur & cogitur exonerare conſcientiam defuncti. 3.126.2.2
Hæres abſque iuſta cauſa per tempus notabile differens exequi defuncti voluntatem grauiter peccat. ibid. 3
Hæreditatem petenti obſtat exceptio natiuitatis, quæ prius debet coram Eccleſiaſtico iudice terminari. 1.413.2.1
Hæreditatis aditio per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.59
Hæreditate vendita, in qua conſiſtit iuſpatronatus, in emptorem illud tranſit. 2.346.1.5
Hæreſis crimen opponi poteſt contra electum à duabus partibus Cardinalium. 1.88.1.12
Hæreſis crimen per teſtes ſingulares probatur. 1.501.1.32
Hæreſis in cauſa poteſt clericus eſſe notarius, ſeu tabellio. 2.459.2.5
Hæreſis vnde dicatur, oſtenditur. 3.64.1.3
Hæreſis quomodo definiatur, oſtenditur. ibid. 4.5
Hæreſis de ſubſtantia eſt, quòd ſit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati Fidei. 3.65.1.3
Hæreſis abiuratio fieri debet publicè, & in loco publico. 3.70.1.1
Hæreſis crimine proceditur per inquiſitionem nulla præcedente infamia, aut diffamatione. 3.81.1.45
In Hæreſi deprehenſi illi dicuntur, qui euidentia facti ſunt hæretici. 3.81.2.5
Deprehenſus in generali, dicetur, qui in flagranti fuerit captus. ibid. 6
Hæretica eſt propoſitio, quæ in aliquo aduerſatur Catholicæ Fidei. 3.69.1.3
Hæreticus pertinax non dicitur qui cognoſcens errorem ſe corrigit, vel corrigi paratus eſt. 1.9.1.3
Hæreticorum omnes libri abſque vllo delectu ſunt vitandi. 1.9.2.8
Hæreticus in quocunque loco vbi repertus fuerit ab Inquiſitoribus poteſt puniri. 1.380.2.3
Hæreticus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.13
Hæretici ſi ad Eccleſiam confugiant Eccleſiaſtica non gaudent immunitate. 2.447.2.51
Hæreticum maritum expellere poteſt vxor propria auctoritate non expectato Eccleſiæ iudicio. 2.601.2.2
Hæreticus abſolutus in foro pœnitentiæ poteſt accuſari in foro externo. 2.606.1.22
Hæreticus perſeuerans æternaliter damnatur, cui nec prodeſt Baptiſmus, nec eleemoſyna, vel martyrium, aut aliud quodcunq; bonum quoad hoc, vt conſequatur vitam æternam. 3.65.2.1
Hæreticus eſt, qui ſentit contra id, quod Eccleſia proponit ad credendum. 3.66.1.3
Hæreticus cenſendus eſt, tenens veram opinionem, ſed putans illam eſſe contra Catholicam Eccleſiam. ibid.
Hæretico relinqui teſtamento poteſt & in vita donari cauſa pietatis, & ad eius neceſſitatem ſubleuandam. 3.67.2.5
Hæretici receptatores, & fautores eorum, excommunicati ſunt, & decedentes in hoc peccato in loco ſacro ſepeliri non debent, nec pro eis orari. 3.68.1.1
Hæreticus propter hæreſim priuatur beneficiis Eccleſiaſticis. 3.69.2.5
Hæreticus ipſo iure priuatur beneficiis Eccleſ. ante ſententiam declaratoriam. ibid. 6
Hæretici poſt ſententiam criminis declaratoriam priuantur fructibus beneficiorum perceptis à die commiſſi delicti. ibid 8
Hæretici, qui poſt deprehenſionem erroris continuo ad Fidem redeunt, errorem ſuum publicè ſuperioris arbitrio abiurantes, & ſatisfactionem congruam exhibere parati, euadunt hæreticorum pœnas. 3.70.1.9
Hæretici quando dicantur continuo, & ſponte redire ad Fidem, oſtenditur. ibid. 10
Hæreticus ad arbitrium Epiſcopi debet vel ſtatim, vel poſt publicè abiurare. ibid. 13
Hæreticus quando dicatur incontinenter reuerſus, iudicis arbitrio relinquitur. ibid. 14
Hæretici relapſi, etiamſi ad Fidem conuertantur, Curiæ ſæculari traduntur, niſi ſponte redeant ad Eccleſiam. 3.70.2.20
Qui dicantur ſponte venire, & comparere oſtenditur. ibidem 21
Hæreticus probatur per facti euidentiam, vt quia publicè hæreſim prædicat. 3.71.1.25
Hæreticus antequam feratur ſententia declaratoria contra eum, habet rerum ſuarum poſſeſſionem. 3.72.1.4
Hæreticus per pœnitentiam non euadit pœnam confiſcationis bonorum. 3.73.2.24
Hæreticus purè mentalis non incurrit pœnas in hoc text. comminatas. 3.76.1.2
Hæretici qualiter per publicas, & ſupremas poteſtates ſint puniendi, remiſſiuè. 3.76.2.4
Hæreticus ipſo iure eſt cenſendus ille, qui propter cauſam ad fidem ſpectantem eſt excommunicatus, & per annum in tali excommunicatione permanſit. 3.77.1.10
Hæretici eorúmque fautores ſunt infames. 3.79.1.24
Hæretici publica officia obire non poſſunt. ibid. 25
Hæretici non poſſunt creari defenſores ciuitatum, nec vocari ad conſilia, nec eſſe milites aut Aduocati. ibid. 26
Hæretici eorúmque fautores, defenſores, &c. repelluntur à teſtimonio. ibid. 27
Hæreticus teſtari non poteſt. ibid. 28
Hæreticus cuiuſcumque ſucceſſionis eſt incapax, ſiue ſucceſſio illi deferatur iure communi, ſiue militari, aut fideicommiſſi, vel per viam contractus inter viuos. 3.79.2.31.32
Hæreticus reconciliatus nanciſcitur vtramque teſtamenti factionem. ibid. 33
Hæretici non poſſunt eſſe iudices, & proceſſus coram eis agitari, ac ſententiæ per ipſos latæ ſunt ipſo iure nullæ. ibid. 35
Hæretici omnes, qui ſunt excommunicati, & damnati, ab Eccleſia brachio ſæculari tradi, & ſi ſunt clerici, prius degradari debent. 3.81.1.2
Hæretici ex generali conſuetudine hodie comburi ſolent, poſtquam prius ſtrangulantur, niſi pertinaces ſint, quia tunc viui comburendi ſunt. 3.81.2.4
Hæreticis adſtricti liberantur ab omni obligatione. 3.82.1.1
Hæretici vbi ſimulata confeſſione hæreſes ſuas perſuadere conantur ipſiſmet Confeſſoribus, tunc tales confeſſores poſſunt propalare huiuſmodi hæreticos. 3.186.2. init.
Hæretici, & quicunque violatores Eccleſiaſticæ libertatis excommunicantur. 3.328.2.1
Hermaphroditus quando & quo ſexu matrimonium contrahere poſſit, oſtenditur. 2.559.1.5
Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges potiuntur iure nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopus ad Eccleſias Cathedrales. 1.96.1.8
Hiſpaniæ Reges non potuiſſe præſentare ante, & multo minus poſt Conc. Trid. ad Præfecturas regulares perſonas ſæculares, nec regulares alterius Ordinis, qui referant. 1.110.1.4
Hiſpaniæ Reges non ſubſunt Imperatori, nec ſuperiorem recognoſcunt in temporalibus. 2.589.2.24
Hiſtoriis, & chronicis creditur ſi illis à maioribus noſtris fides adhibita ſit. 1.491.2.4
Hiſtoriæ dicuntur ſcripturæ priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama dicuntur aſſumere fidem. ibid. 5
Hiſtriones à teſtimonio repelluntur. 1.497.2.14
Homagium facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt. 3.26.2.1
Homagium non præſtant Clerici. ibid. 2
Homagium, ſeu iuramentum præſtare pro rebus ſpiritualibus illicitum eſt. 3.352.1.1
Homagium quid ſit, & an per illud iuramentum inducatur. ib.
Homicida deponitur. 1.359.1.4
Homicida non perdit ipſo iure beneficium antea acquiſitum, donec per ſententiam eo priuetur. 1.451.1.5
Homicida proditorius Eccleſiaſtica non gaudet immunitate. 2.446.2.45
Homicida quantumvis occultus, eſt irregularis. 3.12.2.2
Homicida proditorius debet deponi, & tradi Curiæ ſæculari vt moriatur. 3.92.1.1
Homicida eſt, qui facit, vel dat ſortilegia, vel venena ſterilitatis. 3.95.1.5

Homicida, & irregularis non cenſetur ille, cuius occaſione, eo tamen prohibente, & cauſam non dante ab eius amicis, famulis, vel conſanguineis homicidium remittitur. 3.106.2.1.2
Homicida clericus propter homicidium venit beneficiis priuandus. 3.193.1.7
Homicidium inter grauiora, & horribiliora crimina computatur. 1.165.2.3
Homicidium eſt grauius malum fornicatione, & periurio. ib.2
Homicidium caſu contingens, vel ab aliquo patratum, qui non ſit compos mentis, non polluit Eccleſiam. 2.394.1.13
Homicidium iuſtum, quod ſcilicet per iuſtam iudicis ſententiam infertur, an polluat Eccleſiam, oſtenditur. ibid.4
Homicidium proditorium dicitur commiſſum ab eo, qui aliquem veneno necat. 2.447.1.47
Homicidium neceſſarium non priuat ſpe coniugij, ſed machinatio in mortem coniugis ſic. 2.593.1.1
Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit. 3.100.2.1
Homicidium in ludo commiſſum à clerico, quando irregularitatem operetur, oſtenditur. 3.101.1.1.2
Homicidium caſuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa. 3.101.2.1
Homicidij, vel alterius mali cauſam dans tenetur de omni cauſato homicidio, vel malo, irregularitatémque incurrit. 3.102.2.1.2
Homicidio intereſſens, ſi non percuſſerit, quando irregularitatem incurrat, oſtenditur. 3.103.1.6
Homicidium caſuale imputatur ei, qui debet operam rei licitæ ſi non adhibuit diligentiam quam debuit. 3.103.2.1
Homicidium actu commiſſum, & tamen abſque voluntate, & culpa, non imputatur committenti quoad Ordines ſuſceptos, & ſuſcipiendos. 3.104.2.4
Homicidium caſuale non imputatur ei, qui debet operam rei licitæ, nec fuit in culpa. 3.105 1.1.& 3.111.1.1
Homicidium caſuale ex ludo licito ſequutum, non facit quem irregularem. 3.111.2.6
Homo cur minus honoretur in patria, oſtenditur. 1.3.2.13
Homines liberi obſides dari poſſunt. 1.581.2.2
Homo liber non poteſt pignorari. 2.171.1.1.2
Item nec propter æs alienum detineri. ibid.3
Homo qui mentito ſexu profitetur in Religione monialium, vel è conuerſo mulier, quæ ſimulans ſe eſſe virum profeſſionem emittit in Religione, & domo virorum, in foro externo reputantur, & habentur pro Religioſis. 2.264.1.3
Homo ante infuſionem animæ non dicitur. 2.408.1.3
Honor, & reuerentia ſenioribus exhibenda. 1.141.1.2
Honorem debent impendere minores maioribus. 1.295.2.7
Honoris amiſſio inducit metum iuſtum. 1.723.2.10
Honor debetur conſtitutis in dignitatibus ratione excellentiæ, timor ratione poteſtatis, obedientia & tributum ratione gubernationis. 2.375.2.2
Honoris proprij licita eſt defenſio, niſi arrepta fuga saluti ſuæ conſulere poſſit, dummodo non ſit miles, vel nobilis, quibus dedecus eſt fugere. 3.93.2.5
Honorari debet ab aliis, quem Princeps honorat. 1.36.2.4
Honorandus eſt quiſque in Sede ſecundum dignitatem. 1.70.2.10
Honorandus eſt quilibet ſecundum ſuam dignitatem. 2.295.1.4
Horæ canonicæ recitandæ ſunt iuxta ordinem ab Eccleſia præſcriptum, quem ſi quis non ſeruauerit minimè peccabit mortaliter, nec etiam venialiter, ſi faciat ex iuſta cauſa. 2.400.1.8
Horæ canonicæ ſunt ſeptem. 2.400.2.12
Horas omnes canonicas omittens vno die vnum tantum committit peccatum. 2.401.1.13
Horæ canonicæ ear humano, Eccleſiaſticóque iure in ſeptem diſtinctæ fuerint remiſſiuè. ibid.16
Horæ Canonicæ diei non debent ſyncopando, dimittendo ſcilicet vel verba, vel verſus, aut ſyllabas. 2.410.2.11
Horæ Canonicæ quare diuinum Officium appellentur, oſtenditur. ibid.13
Horror naturalis conſurgens ex acceſſu ad coniugem lepra infectum excuſat à debito reddendo, vbi virgam erigi, aptámque copulæ reddi minimè poſſet. 2.534.1.5
Hortorum ex fructibus, & olitoriis ſoluitur decima. 2.251.1.5
Hoſpitalarij poſſunt in ſuum præiudicium ſe & domum ſuam alteri Religioſæ domui ſubiicere, & donare. 2.193.1.1
Hoſpitalarij quando inceperint. 2.208.1.7
Hoſpitalarij, qui mittunt pro eleemoſynis Cruce falsò ſignatos, in tota prouincia exhortationis officio priuantur, & ſi miſſi ſunt laici excommunicantur, ſi ſunt clerici, ab officio & beneficio ſuſpenduntur. 3.225.2.1
V de Ciſtercienſes.
Hoſpitalia & loca pia, quæ per adminiſtratores reguntur, gaudent iure minoris. 1.329.1.5
Hoſpitalia pertinent ad ſolicitudinem Epiſcoporum in quorum diœceſi exiſtunt etiam nolente fundatore, niſi hoſpitale ſit merè ſeculare, quia tunc teſtatore nolente Epiſcopo non ſubiicietur. 2.332.2.4
Hoſpitalia erecta auctoritate Epiſcopi ſunt loca pia, & religioſa gaudéntque omnibus piæ cauſæ priuilegiis. 2.332.2.2
Hoſpitale, etiamſi non ſit erectum, & approbatum auctoritate Epiſcopi ac proinde locus religioſus, & ſacer non ſit, adhuc tamen eſt locus pius de iuriſdictione Eccleſiaſtica. ibid fin.
Hoſpitale quomodo diuidatur, & quando veniat appellatione beneficij Eccleſiaſtici, vel datum cenſeatur in regimen, & in titulum, remiſſiuè. 2.333.1.init.
Hoſpitale fundatum auctoritate Epiſcopi, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 2.450.2.9
Hoſpitalitas quæ ſit, & qui ad eam teneantur, remiſſiuè. 3.123.2
Hoſtiam non conſecratam qui miniſtrat propter periculum idololatriæ grauius peccat, quàm ille, qui conficit in peccato mortali. 2.407.1.12
Hoſtilitatis tempore non currit præſcriptio. 1.625.1.1
Hoſtium incurſus facit vt penſionis remiſſio fiat. 2.138.2.14
Niſi conductor habeat prædium in confinibus agrorum, in quibus ſolent eſſe hoſtiles incurſus, vel ſciebat tempus belli imminere. ibid.15
Humilitas vera in Epiſcopo oſtendenda eſt. 1.151.1.2
Hydromantia quæ, remiſſiuè. 3.158.1.12
Hypotheca ſpecialis bonorum Eccleſiæ fieri non poteſt. 2.107.2.5
Hypotheca rei non ſoluit laudemium. 2.146.2.37
Hypotheca competit pro laudemiis præſtandis. 2.147.1.44
Hypotheca tacita pro dote non præfertur alteri hypothecæ expreſſæ priori, etiam non priuilegiatæ. 2.173.1.7

I

IActans ſe faciliter per lubricum linguæ non debet ad pœnam trahi. 3.192.1.4
Identitas probanda eſt ab illo qui illam allegat. 1.631.2.3
Idoneus qui non fuerit in Sacerdotem promoueri, vel ad regimen animarum, aſſumi non debet. 1.176.2.1
Idoneum ſe probare non tenetur is, pro quo benefaciendo ſcribitur cum clauſ. Si idoneus fuerit, cum talis præſumatur. 1.571.1.1
Idoneus quis præſumitur ad beneficia. 1.571.2.2
Idonei eliguntur ad beneficia ex quocumque loco, & natione, ſi in Regno, & de eadem natione, & lingua tales non inueniantur. 2.78.2.3
Idoneus quis non præſumitur, quando agitur de vtilitate animæ. 2.280.2.5
Idoneior propterea præferendus quia altero cum quo concurrit, fuerit ſenior, ſeu originarius, alter verò externus, ſeu Doctor, aut Sacerdos, vel habuerit maiorem dignitatem, aut diſpenſatione non indigeat. 2.356.2.6
Idoneus an quis ſit arbitrio Epiſcopi relinquitur. 2.357.1.7
Idoneitas tempore præſentationis requiritur, non alio ſubſequenti. iibd.8
Ieiunari debet in Sabbato vigilia occurrens in Dominica, & ieiunanda eſt vigilia S.Matthiæ. 2.428.2.1
Ieiunare debens ex pœnitentia iniuncta in pane & aqua, poteſt deficiente pane aliis cibariis vti. 3.277.1.1
Ieiunare qui tenetur dies aliquos in pane & aqua, exigente neceſſitate cum ſuperioris auctoritate poteſt vti leguminibus, piſcibus, aut aliis cibis ad ſuſtentationem. ibid.2
Ieiunium naturale frangit qui medicinam ore ſumit. 2.404.1.5
Ieiunium iure communi inductum eſt in vigilia Dominici Natalis, & aſſumptæ Virginis in cœlum. 2.428.2.2
Ieiunium aduentus agebatur Romæ. 2.429.1.1
Ieiunium ſeruandum eſt in ſingulis vigiliis Apoſtolorum præterquam in vigilia SS.Philippi, & Iacobi, & Ioannis Euangeliſtæ. 2.429.1.1.2
Ieiunium Aduentus an fuerit in vſu quoad ſeculares, oſtenditur. ibid.3
Ieiunia aliqua an in totum conſuetudine abrogari poſſint, remiſſiuè. 2.429.2.8
Ieiunus teſtimonium dicere debet, 2.496.1.5
Ieſuitæ, & Fratres S.Ioannis de Deo exempti ſunt à ſolutione decimarum, ſeu vigeſimæ de noualibus, quas ipſi propriis manibus, & ſumptibus excolunt. 2.243.1.5
Ignoranter rem habens cum vxorata poteſt poſt obitum coniugis cum ea matrimonium contrahere. 2.527.2.2
Amplia etiamſi habita ſcientia adſit copula, ſi ante eam incatur matrimonium. ibid.3
Ignorantibus, & ſupplicibus parcendum eſt. 1.48.2.11
Ignoranti ſcienter conferens præbendam, quum conferre non poterat, tenetur primum vicariatum eidem conferre. 2.53.1.1
Ignorantia in facto proprio non præſumitur. 1.64.2.2
Ignorantia in facto proprio non præſumitur, nec eſt tolerabilis, niſi factum ſit implicitum, & tolerabile. ibid.
Ignorantia facti de tempore longinquo, antiquo, vel diuturno eſt tolerabilis. ibid.
Ignorantia in facto proprio, quando eſt grauæ & notabile etiam data longinquitate temporis non præſumitur. ibid.3

Ignorantia

Ignorantia in facto proprio de antiquo non eſt tolerabilis quando adeſt iuramentum in facto illo. ibid.

Ignorantia etiam facti alieni non præſumitur in his, quæ publicè facta ſunt, vel de illis in loco eſt publica vox, & Fama. 1.79.1.6

Non præſumitur quando agitur de aliquo facto notabili, graui, ponderoſo, ex Farinac. ibid.

Ignorantia craſſa, & ſupina pro ſcientia habetur, etiam in pœnalibus. 1.101.2.23

Ignorantiam allegans illam probare tenetur. ibid.25

Ignorantia probatur per iuramentum, aut ſignis, aut coniecturis. ibid.26

Ignorantia veriſimilis cauſæ per vnicum teſtem probatur. 1.500 2.14

Ignorantia cùm ſit quid in animo conſiſtens, iuramento probatur. 1.698.2.19

Ignorantia adſcita, ſiue affectata nunquam prodeſt cùm æquiparetur ſcientiæ, & nullo pacto ignorantẽ excuſat. 2.508.1.11

Ignorantia facti quando in hoc excuſet, oſtenditur. 2.539.2.5

Ignorantia vincibilis, & culpabilis non excuſat. ibid.7

Ignorantiam allegantí incumbit onus probandi. 2.597.1.6

Ignorantia craſſa eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit. 3.278.1.3

Ignorantia plenè probatur iuramento ipſius ſe ignoraſſe dicentis. 3.299.2.9

Ignorantia an excuſet ab excommunicatione. 3.307.1.10

Ignorantia non præſumitur in facto proprio antiquo, ſi illud ſit arduum & graue. 3.319.1.8

Ignorari non licet quicquam, quod omnes ſciunt. 1.79.1.4

Illegitimè nati ſunt inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica. 1.101.2.8

Illegitimitatis defectum non ſupplet perſonæ honeſtas, vitæ probitas, & fama electi. 1.101.2.10

Illegitimus poteſt poſtulari, non autem eligi, & electores niſi probauerint illum ignoranter elegiſſe, incidunt in pœnas Lateranen. Concilij. 1.101.1.1

Illegitimi non ordinantur niſi Religioſi fiant, ſed ad Prælaturas non habilitantur. 1.180 2.1

Illegitimus per ingreſſum in Religionem, ac profeſſionem in ea emiſſam aptus fit ad omnes Ordines etiam ſacros ſine vlla noua diſpenſatione. ibid.2

Illegitimus per ſolemnem profeſſionẽm in Religione non redditur habilis ad Prælaturas in ea. 1.181.2.3

Fit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati reuocari poſſunt, dummodo talia beneficia non fuerint curata, nec Prælatura monaſterij. ibid.

Illegitimi ante diſpenſationem in Religione ſunt capaces illorum officiorum, quæ prælaturæ non ſunt. ibid.4

Illegitimi Eccleſiis parentum quoquomodo Sacramenta miniſtrare non poſſunt. 1.183.1.3

Illegitimus filius alicuius Religioſi diſpenſari poteſt vt ad dignitates, & Prælaturas promoueatur in ea Religione, in qua eius pater prælationem obtinuit. 1.183.2.7

Illegitimus diſpenſatus ad Ordines omnes etiam Presbyteratum, non cenſetur diſpenſatus ad beneficium Curatum. 1.184.1.2

Illegitimus eatenus eſt incapax penſionis; quatenus eſt incapax Ordinis. 1.184.2.4

Illegitimus non prohibetur obtinere beneficium quod eius pater miniſtrauit de facto, aut in Eccleſia, in qua pater ſeruiuit tanquam Vicarius, ſeu capellanus amouibilis. 1.185.1.3

Illegitimus in Eccleſia patris ſuccedens ſine diſpenſatione poteſt ab illa remoueri abſque vllo proceſſu iudiciario, 1.186.1.2

Illegitimus prohibetur obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in Choro ratione dignitatis, quam in alia Eccleſia obtinebat. ibid.3

Illegitimus genitus etiam de vxore ſine diſpenſatione ad Ordines, vel beneficia promoueri non poteſt. 1.188.1.1

Illegitima non eſt proles habita à coniugatis, quorum vnus erat altero ſciente, & conſentiente ad ſacros Ordines promotus. ibid.2

Illegitimus in Eccleſia paterna præbendari non debet. 1.188.2.1

Illegitimus maximè ſpurius ſi inſtituitur in Eccleſia in qua inſtitutus eſt, pater, inſtitutio non valet, & inſtituens à ſuis beneficiis ſuſpenditur. 1.189.1.1

Illegitimus ſine diſpenſatione Papæ non poteſt promoueri ad dignitates perſonatus, ac beneficia Curata. 1.189.2.1

Illegitimi promoueri non poſſunt ad vllas dignitates, & ad quæcunque beneficia curam animarum habentia abſque præuia Sedis Apoſt. diſpenſatione. ibid.2

Illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficium Curatum obtinere poſſit, an poſtea factus Religioſus noua indigeat diſpenſatione vt eſſe poſſit Prælatus regularis, oſtenditur. ibid.4

Illegitimi ſunt, qui non ex iuſtis nuptiis verè, vel putatiuè nati ſunt. 2.569.1 14

Illegitimorum variæ differentiæ traduntur. ibid.16

Illegitimi ſunt filij, etiam in conſcientiæ foro, qui ex matrimonio clandeſtino, & ſtante impedimento dirimente ſuſcepti ſunt; quamvis parentes in rei veritate illud ignorauerint. 2.574.1.22

Reſpondetur, fundamentis contrariæ opinionis. ibid.23

Illegitimi ſunt filij nati ex matrimonio contracto contra publicæ honeſtatis iuſtitiam. 2.585.2.1.2

Illicitè, id eſt, inualidè. 2.599.2.9

Illicita ſi præcipiantur, parere non tenetur iurans ſimpliciter ſtare mandato alicuius. 1.593.1.1.2

Illicitum non venit ſub generali pollicitatione, ſeu promiſſione etiam iurata. 3.94.2.1

Illiteratus penitus eſt irregularis, & ideo ordinari non poteſt. 1.89.2.8

Immerſio trina in Baptiſmo an ſit ex præcepto, oſtenditur. 2.417.1.5

Immunitate alicui conceſſa à Principe exempti accreſcit aliis præcipuè quando fuit conceſſa ob publicam vtilitatem. 1.627.1.6

Immunitas non ſuffragatur pro eis, qui poſt illius conceſſionem multa acquiſierunt bona, ita quod cæteri, quos oportet integre ferre onera, grauiter ac nimium grauentur. 2.242.1.3

Intellige vbi procedit ex liberalitate concedentis. 2.242.2.5

Immunitatis conceſſio quando ita ſe habet quod cæteri vaſſalli, quos oportet onera immunium ſubire grauiter læduntur, tunc à Principe ſuccurrendum eſt. 2.242.1.4

Immunitate data an & quando onus immunis accreſcat non exemptis, vel teneatur eximens in eius computum accepto ferre, remiſſiuè. 2.242.2.6

Immunitas vni conceſſa an aliis accreſcat, remiſſiuè. 2.382.1.4

Immunitate Eccleſiaſtica gaudens pro aliis delictis inde extrahi non poteſt. 2.445.1.3.3

Impedimentum probatur per iuramentum impediti. 1.125.2.30

Impedimenta duo vbi ſunt non ſufficit ceſſare in illis vnum, vt diſpoſitio ceſſet. 1.143.2.3

Impedimento occulto laborans ſi publicè Ordines petat à proprio Epiſcopo caſu, quo tenetur eos conferre, non poteſt expelli. 1.160.1.3

Impedimentum publicum, ſeu notorium non eſt neceſſarium ad hoc vt delegatus poſſit coërcere iuriſdictionem ſuam impedientes. 1.224 2.8

Impedimento debito in non proſequendo appellationem non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.32

Impedimento probato matrimonij contrahendi, & publicatis atteſtationibus, alij teſtes ſuper defectu impedimenti admittendi non ſunt. 1.476.1.1

Impedimentum quomodò probandum, remiſſiuè. 1.658.1.7

Impedimentum ob quod non potuit quis appellationem proſequi eſt probandum per teſtes, vel inſtrumenta, aut coniecturas ſiue alios modos arbitrio iudicis relinquendos. 1.673.2 7

Impedimentum non excuſat niſi facta proteſtatione. ibid.8

Impedimentum ad proſequendam appellationem quale quis probare debeat vt excuſetur, relinquitur arbitrio iudicis. 1.676.2.4

Impedimentum publicæ honeſtatis nullum naſcitur ex ſponſalibus mutuo conſenſu diſſolutis. 2465.2.5

Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus ante ſeptennium initis ideo in præſenti oritur, quia contrahentes erant proximi ſeptennio, & conſenſiſſe mutua cohabitatione cum nixu ad copulam. 1.467.2.4

Impedimentum publicæ honeſtatis per Conc. Trid. reſtrictum eſt ad primum gradum. 2.468.1.7

Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus contractis cum conſanguinea. 2.469.1.1

Impedimentum publicæ honeſtatis etiam ex nullis ſponſalibus oritur. ibid.2

Impedimentum ex ſponſalibus irritis deſcendens extendebatur vſque ad quartum gradum. ibid.3

Hodie attento iure nouiſſimo Conc. Trid. id impedimentum non excedit primum gradum conſanguinitatis, ſiue in linea tranſuerſa, ſiue in recta. 2 469.2.4

Impedimentum publicæ honeſtatis attento iure nouiſſimo Conc. Trid. oritur ex ſponſalibus validis, non verò ex illis, quæ fuerunt inualida. ibid.5

Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis cum minore ſeptennio, ſecus ſi cum maiore, vel cum minore conſentiente poſt ſeptennium, & affinitas ſequens diſſoluit ſponſalia præcedentia futuro. 2.499 1.1

Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis cum minore ſeptennio. 2.499.2.4

Impedimenta falſa denuntians vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur. 2.510.1.14

Impedimentum impediens, & dirimens naſcitur inter baptizatam, & filium baptizantis. 2.541.2.1

Impedimentum ne matrimonium contrahatur plenè probatur vnico teſte. 2.544.2.23

Impedimentum hoc an incurratur ſi vxor inceſtum committat cum conſanguineis viri, oſtenditur. 2.545.1.6

Impedimentum frigiditatis, vel coëundi aut perpetuum, aut temporale eſſe poteſt, & declaratur vtrumq; membrum. 2.565.2.6

Impedimentum perpetuum cenſetur ad dirimendum matrimoniũ quod per opus humanũ abſq; peccato auferri nequit. 2.536 2 5

Index Rerum, & Verborum,

Impedimenti ſcientia præſumitur ex matrimonio clam, & occultè contracto. 2.593.1.3
Impedimentum an poſſit iuramento probari oſtenditur. 2.597.2.7
Impedimentum impediens matrimonium an ſit interfectio proprij filij. 3.89.1.6
Impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, vel generatio ſequatur, inſtar homicidæ tenetur, ſed non ſit irregularis. 3.95.2.3
Impedimentum iuſtum ne poſſit peruenire ad Sedem Apoſtolicam quis dicatur habere, oſtenditur. 3.301.2.4
Impeditus debet proteſtari de impedimento. 1.50.2.11
Impeditus legitimè an compellatur procuratorem ad cauſam conſtituere, remiſſiuè. 1.450.1.9
Impedito non currit tempus proſequendæ appellationis, niſi facile impedimentum poſſet remoueri. 1.672.2.6
Impeditus appellare, debet proteſtari. 1.724.2.24
Impeditus comparere propter impedimentum iuſtum tenetur proteſtari. ibid.26
Impeditus iuſto impedimento propter quod non ſolui penſionem emphyteuſis vltra biennium, non incidit in commiſſum. 2.158.2.107
Impedito ad tempus exequi votum vltramarinum dilatio conceditur perpetuo verò impedito inducitur redemptio in eo, quod magis expedit Terræ ſanctæ. 2.314.2.1.2
Impeditus legitimè iudicatur qui nequit ipſum præſentare ſuperiori. 3.332.1.3
Imperatores etiam ſe ipſos nominant ſeruos. 1.2.2.15
Imperatoribus triumphantibus olim ſuggerebatur à tergo, Reſpice poſt te, hominem memento te. 1.3.1.17
Imperatoris electio ſpectat ad ſeptem Germaniæ Principes, Papa examinat ſi eſt dignus, & conſecrat, ac coronat, & in defectu ſupplet, & data paritate vocum gratificat cui vult. 1.115.1.1
Imperator per electionem, non per hæreditariam ſucceſſionem de iure Canonico creandus eſt. ibid.2
Imperator debet ſacro oleo vngi à Papa in brachio, ſiue humero dextero. 1.115.2.5
Imperator iure communi conſecratur manibus Summi Pont. ibid.6
Imperator electus, vnctus, & conſecratus coronam auream à Papa accipit. ibid.7
Imperator antequam à Romano Pontifice coronetur, dicitur tantum nominatus, ſiue electus. ibid.8
Imperator dicitur Aduocatus, & defenſor Eccleſiæ. 1.115.2.10
Imperatoris in electione ſufficit maior pars Electorum ſuffragium ferentium. ibid.11
Imperator quomodo dicatur mundi dominus, oſtenditur. 1.116.1.20.21
Imperator in temporalibus quam poteſtatem habeat, oſtenditur. 1.287.2.4
Imperator, aut Rex validè donat Imperatrici, ſeu Reginæ. 2.615.2.4
Imperator non admittit appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio. 3.246.1.24
Vide *Papa*.
Imperium non præeſt ſacerdotio, ſed ſubeſt. 1.287.1.5
Imperio vacante ſuccedit Papa in adminiſtratione. 1.377.1.1
Impetrans aliquid contra ius commune hoc facere debet, vt minus quàm poſſit lædatur ipſum ius. 1.47.2.3
Impetrans ſecundas literas ad alios iudices, tenetur facere expreſſiſſimam mentionem de prioribus. 1.59.1.2
Impetrans de lite nulla non tenetur facere mentionem. 1.456.2.6
Impetratio ſola diuerſarum commiſſionum, an ſufficiat ad incurrendam pœnam cap. ex tenore, de reſcript. licèt impetrans eiſdem non vtatur. 1.45.2.3
Impetratio in Eccleſia numerata non valet non facta de numero mentione, ſi per eam frangitur numerus Canonicorum, licet non frangatur numerus præbendarum. 1.46.2.1
Impetratio vt ſaluetur à ſubreptione, ſeu obreptione, omnes qualitates ſunt exprimendæ, quibus moueri poſſet Princeps ad non concedendum. 1.54.1.8
Impetratio literarum ad beneficia vacatura per excommunicatum non valet. 3.175.1.16
Impœnitens, Vide *incorrigibilis*.
Impoſſibile eſt quod contra bonos mores ſit. 2.469.2.7
Impotens ad copulam eſt impotens ad contrahendum matrimonium, ſiue ſit impedimentum ætatis, ſiue naturæ. 2.558.2.1
Impotentes ſi inueniantur ad copulam qui pueri matrim. contraxerunt, expectandum eſt vſque ad plenam pubertatē. 2.561.2.7
Impotentia coëundi duas habet cauſas, ſeu partes, prior naturalis, poſterior accidentalis. 2.556.2.5
Impotentia perpetua ad copulam iure naturali impedit matrimonium. 2.557.1.7
Impotentia coëundi dirimit matrimonium. 2.558.2.2
Impotentia perpetua ſuperueniens matrimonio non conſummato illud non dirimit. 2.559.2.2
Impotentia perpetua vtrique coniugi nota dirimit matrimonium. 2.560.1.2
Impotentia coëundi vbi ſtatim probari non poteſt, datur triennium ad experiendum, & ſi coniuges cum ſeptima manu propinquorum iurant, quod dederunt operam carnali copulæ, & non potuerunt coniungi, ſtatim ſeparari debent. 2.561.1.1
Impotentia illa cenſetur perpetua, quæ nulla arte humana abſque corporali periculo remoueri poteſt. 2.561.2.3
Impotentia temporalis ad copulam non reddit irritum ſubſequens matrimonium. 2.563.1.3
Impotentia quantumvis ignorata minimè obſtat valori matrimonij. ibid.4
Impotentiam quæ ſigna neceſſario, & euidenter oſtendant. 2.564.1.14
Impotentiam alterius coniugis integrum eſt coniugi quocunque tempore tranſacto allegare. 2.565.1.2
Imprimentes libros hæreticorum ſunt excõmunicati in bulla Cœnæ Domini, & poſſunt puniri tanquam illorũ fautores. 3.6.2.7
Imprudentes nonnunquam in aliqua re habent intellectum magis eleuatum quam omnes prudentes. 1.69.1.4
Imprudentia, non de induſtria, aut doloſè delinquentes leuius puniuntur. 3.101.2.5
Impubes monaſterium ingreſſus poſt annum à parentibus reuocari non poteſt. Pubes per vim ingreſſus poſt annum exire, vel à parentibus reuocari non poteſt. 2.263.1.1
Impubes ſi Religionem abſque parentum vel tutoris conſenſu ingrediatur, poſſunt parentes, vel tutor id factum irritum facere, & impuberem reuocare, niſi anno & die id diſſimulando conſenſerint. ibid.2
Impubes à parentibus, vel tutoribus Religioni oblatus an poſſit reſilire ante pubertatem conſentientibus ipſis, qui eum obtulerunt, vel ipſis inuitis conſentiente monaſterio, oſtenditur. 2.263.2.3
Impubes quando religionem ingreditur propria ſponte abſque parentum oblatione, poteſt quandocunque exire donec profiteatur. 2.268.1.2
Impubes an poſſit inuitus religioni à parentibus, vel tutoribus offerri, oſtenditur. 2.268.2.4
Impubes doli capax an eum iuramento obligetur. 2.472.2.2
Impuberes ambo, vel alter, niſi pro bono pacis, coniungi non debent. 2.498.1.1
Impuberes duo ſi ſponſalia contrahant, neuter poteſt ante pubertatem reſilire, pubes tamen factus poteſt quilibet. 2.501.1.1.2
Impubes ſponſalia contrahens ſi factus pubes non reclamauerit, ea ratificare cenſetur. ibid.3
Impuberes ſponſalia contrahentes ante pubertatem parari non debent, ſed poſt pubertatem poſſent, ſi contradicunt ſponſalibus, niſi copula carnalis interuenerit. 2.501.2.1
Impuberem poſſe procreare, & generare poſſibile, & contingibile eſt. 2.502.1.5
Impuberes puniuntur in commiſſis peccatis, ſed mitius quam puberes. 3.163.1.1
Impuberes clerici ſe ad inuicem percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolui. 3.294.1.1.2
Tà *In antea*, idem ſignificant quod in futurum, in perpetuum, in poſterum. 1.576.2.3
Incedentes vt laici ſine tonſura & habitu, & in maleficiis deprehenſi ſe pro clericis, non defendunt. 3.250.1.1
Incendiarius tenetur ad omnia damna, & intereſſe propter incendium illata. 3.265.2.2.5
Incendiarij excommunicati, & publicati non niſi à Papa abſolui poſſunt. 3.305.2.2
Incendiarij Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum religioſorum ipſo iure ſunt excommunicati. ibid.4
Incendiarius Eccleſiæ in morte pœnitens, & abſolutus, in cœmeterio ſepeliendus eſt, & hæredes compelli debent ad ſatisfaciendum iuxta facultates defuncti. 3.126.2.1
Incendium annumeratur inter caſus fortuitos. 2.119.1.8. & 1.138.2.15
Incendium quibus in dubio præſumatur emiſſum, remiſſiuè. 3.265.2.3
Incerti per edictum citantur, ſi neſciatur locus vbi ſint, quamvis ſciatur Prouincia. 1.452.1.3
Incertam rem promittens cum iuramento intelligitur ſe facturum, & curaturum. 1.381.1.9
Incertitudo rei vitiat actum. 1.39.2.8
Inceſtus commiſſus à viro cum conſanguineis ſuæ vxoris impedit, non tamen dirimit matrimonium. 2.544.1.6
Inceſtus cum conſanguineis vxoris impedit matrimonium quando ſcienter admiſſus fuit. 2.544.1.4
Inceſtum committenti, etiamſi ſit iuuenis, non licet debitum coniugale exigere. 2.544.2.3
Inceſtus commiſſus cum conſanguineis vxoris defunctæ an præſtet impedimentum, oſtenditur. 2.545.1.2
Inceſtus crimen clericus committens ab Ordinibus perpetuo deponitur. 3.270.1.5
Inceſtus impedit matrimonium contrahendum. 3.27.1.6

Inceſtuſus

Collectan. in quinque libros Decretal.

Inceſtuoſus matrimonium contrahere non debet, ſed ſi contrahit tenet, & tunc tenetur reddere, ſed non poteſt debitum exigere. 2.545.1.7
Tò *Incidant*, latam ſententiam ſignificat. 3.60.1.4
Incluſio vnius eſt excluſio alterius. 1.565.1.4
Incompatibilitas habet locum in commendis perpetuis. 1.133.1.14
Incontinens in ſenectute non præſumitur qui in iuuentute continuit, maximè ſi eſt litteratus. 1.570.2.1
Incontinenti quæ fiunt à iure ineſſe creduntur. 1.118.2.1
Tò *Incontinenti* vis, & effectus, remiſſiuè. 1.391.1.14. & 1.675.1.4. & 3.199.1.3
Incontinenti dicitur aliquod breue temporis ſpatium arbitrio iudicis taxandum. 1.438.1.6
Incorporalium vt quaſi poſſeſſio acquiratur ex vnico actu electionis requiritur, quod ſit electio confirmata. 1.107.2.14
Incorporalium quaſi poſſeſſio, vt acquiratur ex vnico actu requiritur, quod illius vſus exerceatur iure proprio. 1.208.1.16
Incorporalium quaſi poſſeſſio vt acquiratur bona fides venientis an ſit neceſſaria, oſtenditur. ibid.18
Incorporalium quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum. 2.351.2.7
Incorrigibilis quis dicatur, oſtenditur. 1.359.2.7
Incorrigibilis clericus, etiam nulla præcedente degradatione propter incorrigibilitatem, poteſt puniri à iudice ſæculari. ibidem 9
Incorrigibilis, & impœnitens dicitur, qui non fecit pœnitentiam ei tanquam hæretico ab Inquiſitore iniunctam. 1.570.1.9
Tò *Incunctanter*, denotat ſententiam latam. 1.595.2.15
Tò *Incunctanter*, ad pœnæ executionem latam ſententiam continere debet. 2.45.1.5
Tò *Incunctanter*, omnem dilationem, & omne temporis ſpatium excludit. 2.101.2.4. & 3.85.1.2
Indi, & Æthiopes quomodo poſſint in ſeruitutem redigi, oſtenditur. 2.57.32.5
Indicia & coniecturæ faciunt plenam probationem in ambiguis ſtatutorum. 3.333.2.4
Indictio quid ſit, oſtenditur. 1.556.2.28
Indignus quis dicatur. 1.93.1.39
Indignus ſcientia, & moribus, & ætate ad regimen Eccleſiarum inſtitui non debet. Et qui habet duas Eccleſias, alteram dimittere cogitur, niſi cauſa ſubſit. 1.170.2.1
Indignum promouens tenetur Eccleſiæ ad intereſſe. 2.273.2.10
Quòd ſi quis ante poteſtatem aliquem admittat ad profeſſionem, arbitrio iudicis punitur. ibid.11
Induciæ deliberatoriæ non dantur reo quando vocatus ad iudicium potuit inſtrui ex tranſmiſſo reſcripto. 1.402.2.1
Induciæ nouæ deliberatoriæ dandæ non ſunt ex declaratione verbi generalis, vel ambigui poſiti in libello, ſi per expreſſa potuit reus deliberare ſuper ambiguitate illa. 1.403.1.1
Indulgentiæ conceſſæ à Prælato penitus falſo, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero. 1.132.2.5
Indulgentias concedere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.1.24.
Indulgentiæ duæ illorum, qui paganis prædicant. 3.59.1.1
Indulgentias an poſſint concedere Prælati inferiores Epiſcopis; oſtenditur. 3.194.1.4
Indulgentiæ, quæ conceduntur per Prælatos non ſubditis, non proſunt niſi proprij iudices hoc concedant. 3.276,2.1
Indulgentias alienis ſubditis Prælatus concedere non poteſt; niſi proprij Epiſcopi conſentiant. ibid.2
Indulgentias ſuis ſubditis in aliena diœceſi exiſtentibus poteſt Epiſcopus concedere. ibid.3
Ad Indulgentiam conſequendam non neceſſario requiritur vt præcedat confeſſio actualis. 3.276.2.4
Indulgentias in ſuis diœceſibus qualiter Epiſcopi concedere poſſint, oſtenditur. 3.289.1.5
Indulgentias concedendi facultatem habent Epiſcopi ex commiſſione Papæ, ac proinde iure communi Canonico, non verò Diuino. 2.289.2.7
Indulgentias concedere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus, nondum conſecratus. ibid.8
Indulgentia de iniunctis pœnitentiis quæ ſit oſtenditur. ibidem. 12
Indultum conferendi beneficia alicui à Papa conceſſum, comprehendit omnia beneficia etiam curata, & dignitates. 3.349.1.4
Induſtria perſonæ electa ad impediendam ſubdelegationem in dubio non cenſetur. 1.255.1.4
Induſtria perſonæ electa præſumitur, quando commiſſa eſſet grauis, & explicatu ardua cauſa, ibid.5
Induſtria perſonæ electa cenſetur, quando eligitur perſona, aut datur à Papa per Signaturam ſuam, vel de eius mandato ſuper exequendis aliquibus. ibid.7
Induſtria perſonæ electa cenſetur, quando in reſcripto commiſſionis dictum eſſet, *freti*, vel *confiſi de tua prudentia, & dexteritate mandamus*. 1.255.2.9
Vel ſi dicatur, *perſonaliter exequaris*. ibid.10
Vel ſi dicatur, *diſcretioni tuæ mandamus*. ibid.11
Vel ſi dicatur, *ſuper quibus negotiis expediendis conſcientiam tuam oneramus*. ibid.12
Vel ſi dicatur, *tu cognoſcas*. ibid.13
Induſtria perſonæ non dicitur electa per onus celebrandi Miſſas. 2.47.2.3
Ineptitudinis libelli exceptio poteſt opponi poſt litem conteſtatam. 1.608.1.17
Infamatio inquiſitionem præcedere debet, ſiue iudex procedat ad partis querelam, ſiue etiam ex officio. 3.15.1.9
Infamatus de apoſtaſia deficiente probatione compellitur ad ſe purgandum. 3.87.1.1.2
Infamatus fide dignus per iuramentum ſe purgat, aliàs ſecus, & cenſetur non idoneus enormiter peccans. 3.255.2.1
Infamatus tertiò monitus ſe non corrigens, vſque ad purgationem ab officio ſuſpenditur. 3.256.1.1
Infamatus, contra quem crimen probari non poteſt, debet ſe purgare iuramento de veritate, compurgatores vero de credulitate. 3.257.1.1
Infamatus ſuſpendi poteſt propter magnitudinem criminis nedum ab officio, ſed etiam à beneficio, & augetur propter hoc numerus compurgatorum; interdum verò ex cauſa poſt purgationem præſtitam ſuſpenditur quis ad tempus, & deficiens in purgatione punitur vt conuictus. 3.259.1.1
Infamatus propter delicti grauitatem à beneficio quoque, nedum ab officio ſuſpendi poteſt. ibid.2
Infamatus de hæreſi tenetur ſe purgare. 3.259.2.9
Deficiens in purgatione, aut eam ſubire ſibi iure indictam recuſans præſumptione admodum vrgenti conuincitur. ibid.10
Infamari, vel inimici quando fuerint illi, qui ſunt eiuſdem ordinis, non admittuntur ad purgationem, ſed alij. 3.260.1.5
Infamia facti, per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.45
Infamia facti an per Papam, vel principem remoueri poſſit. 1.66.2.7
Infamia non incurritur ex leui iniuria. ibid.9
Infamia debet præcedere inquiſitionem. 3.11.2.9
Infamia quænam ſit ſufficiens, & quis rumor frequens arbitrio prudentis relinquitur. 3.12.2.6
Infamia eſt læſæ dignitatis ſtatus moribus, ac legibus improbatus. 3.256.1.2
Infamia ſola ſuſpendere poteſt à beneficio iam obtento. ibid.3
Infamiam iuris licet Princeps remouere poſſit, non poteſt tamen remouere infamiam facti. 3.258.1.4
Infamis curam monaſterij poteſt gerere. 1.174.1.5
Infamis efficitur, qui duas ſimul habet vxores. 1.200.1.2
Infames conſueuerunt fugere loca notionis ſuæ. 1.364.1.5
Infames & notabiles qui, remiſſiuè. 1.507.1.4
Infames ad beneficia promoueri non poſſunt. 3.194.1.7
Infamis infamia iuris priuatur beneficiis obtentis. ibid.
Infantes paruuli capaces ſunt Baptiſmi, ac gratiæ per eum recipiendæ. 2.418.2.3
Infantes infidelium, ac Iudæorum, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, an poſſint inuitis parentibus baptizari, remiſſiuè. 2.419. init.
Infans in vtero matris exiſtens minimè poteſt baptizari, cum ad illum aqua immitti non poſſit. 2.421.1.3
Infans quòd fuerit ſuffocatus à matrice quomodo cognoſci poſſit, remiſſiuè. 3.89.2.2.med.
Infans dicitur vſque ad ſeptimum annum excluſiuè. ibid.fin.
Infans propriè quis. ibid.
Infans, pupillus, & minor, an in delictis excuſentur, remiſſiuè. 3.96.2.4
Infans quinque annorum è manibus parentum propter aſſiduas infantis blaſphemias à diabolo ereptus fuit. 3.163.2.6
Infantia quid. 3.89.2.fin.
Infantiæ proximus quis. 3.90.1.init.
Infantiæ proximus an in delictis excuſetur, oſtenditur. 3.163.1.2
Inferior vnus eſſe poteſt vno reſpectu, & ſuperior altero. 1.230.1.4
Inferior ſuperioris iura nequit tollere. 3.295.2.3
Inferior vti non poteſt clauſula, *ex certa ſcientia*. 1.739.1.9
Infidelium coniugum alter ſi venit ad fidem altero remanente in infidelitatis errore, communis proles aſſignatur conuerſo. 2.302.1.1
Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege Canonica poſt Baptiſmum non ſeparantur. 2.552.1.1
Infideles matrimonio coniuncti in primo gradu conſanguinitatis ſi ad fidem conuertantur, ſeparandi non ſunt. 2.603.2.2
Infidelis ad fidem conuerſus non poteſt diuertere ab infideli ad fidem conuerſo, obiiciens ei fornicationem tempore infidelitatis. 2.605.2.19
Infidelis excommunicari non poteſt. 3.60.2.4
Infideles deprædans non incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini clauſula 3. 3.125.1.5

Index Rerum, & Verborum,

Vide *Iudæus.*

Infirmitas plerunque prodeſt. 1.146.1.4

Infirmitas quomodo, & quibus teſtibus ſit probanda, remiſſiuè. 1.152.2.8

Infirmitas non ſolum ſua, ſed etiam ſuorum pariter excuſat. 1.313.1.4

Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex ex conſilio Medicorum. 1.395.2.9

Infirmus quis dicatur, oſtenditur. 2.72.2.4

Infirmi quando tempore ieiunij petunt veſci carnibus, cùm vrgens neceſſitas exigit, debet concedi, vt euitetur in eis maius periculum. 2.429.1.1

Infirmum morbi periculo carentem an teneatur medicus admonere, vt confiteatur, oſtenditur. 3.288.1.4

Infirmi, ſeu valetudinarij ob clerici percuſſionem excommunicati poſſunt à ſuis Epiſcopis abſolui. 3.302.2.4

Ingenii bonitas ſupplet tempus in ſtudentibus. 1.334.1.4

Ingenua quæ dicatur, remiſſiuè. 1.102.1.18

Ingenuus eſt qui ſtatim cum naſcitur liber eſt. 1.290.1.3

Ingenuus ſi ducat ſeruam ignarus ſeruitutis poteſt cognita ſeruitute reſilire, non autem ſerua. 2.537.1.4

Ingratitudine in probanda non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.24

Ingratitudinis cauſæ, propter quas poteſt pater exhæredare filium, quæ ſint remiſſiuè. 1.593.1.6

Ingratitudo dicitur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ. 2.194.2.4

Ingratitudine remiſſa per patrem adhuc filius remaneat incapax iuris ſuccedendi. 2.195.1.10

Per *Ingreſſum* Religionis in ea infirmitate, qua quis decedit, ſubſtituto non fit præiudicium. 2.226.2.5

Inhabiles admittuntur quando veritas per alios probari non poteſt. 1.550.1.2

Inhibitioni contrauenire non dicitur qui ſuam continuat poſſeſſionem. 1.455.1.1

Inhoneſta, & meretricia vita, vel diffamatio in genere, per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.43

Inhoneſtas mulieris, ſeu illius mala fama probatur per teſtes vicinos. 1.569.1.5

Inimicitia potentiorum iuſtam cauſam timoris & abſentiæ præbent. 1.150.2.5

Inimicitia in aduocatione contracta non eſt conſideratione digna. 1.282.1.4

Inimicitia capitalis contrahitur ex retentione vxoris alienæ inter virum, & retinentem. 1.394.1.3

Inimicitia eſt iuſta cauſa non manendi in aliquo loco. ibid.7

Inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper bonis. 1.433.1.5

Inimicitia capitalis, quando adeſt inter coniuges, vxor viro non eſt reſtituenda. 1.434.1.5

Inimicitia capitalis orîtur ex iniuria verbali. 1.588.2.2

Inimicitiis durantibus poteſt Epiſcopus licentiam concedere beneficiato, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere poſſit. 2.31.2.8

Inimicitiæ ſi ſuperueniant inter debitorem, & fideiuſſorem, poteſt fideiuſſor conuenire debitorem, vt eum liberet à fideiuſſione. 2.183.1.14

Inimicitia oritur inter teſtem & eum, contra quem depoſuit in cauſa criminali. 3.6.1.2

Inimicitia, vt repellat teſtem à teſtimonio, debet eſſe capitalis. 3.11.2.6

Inimicitiæ quæ dicantur capitales, remiſſiuè. 3.36.2.7. & 3.301.2.3

Inimicos excommunicare poterit Epiſcopus ſi pertinaciter recuſauerint facere conciliationem. 1.297.1.5

Inimicus poſtea dicitur qui bona noſtra tollit. 1.432.2.4

Inimicus iudex recuſari poteſt. 1.694.2.7

Inimicis accuſati cohabitantes ab accuſatione repelluntur. 3.4.2.1

Inimicus alicuius præſumitur conuerſans cum eius inimico. ib.2

Inimici ab accuſando repelluntur quamvis ſint reconciliati. ib.3

Niſi cauſa inimicitiæ iam diu ſit extincta. ibid.4 5

Inimicus præſumitur teſtis abſq; citatione offerens ſe teſtimonio in cauſa criminali, & tanquam ſuſpectus non probat. 3.6.1.3

Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur. 3.7.2.1

Inimicus à teſtimonio repellitur. 3.8.1.4

Inimicus meus eſt qui cum meo inimico conuerſatur. 3.11.2.2

Inimici capitalis teſtimonium repellitur in cauſis priuilegiatis, & in criminibus exceptis. 3.36.1 2

Inimicus capitalis reconciliatus, & cum quo eſt ſecura pax, teſtis eſſe poteſt. 3.36.2.8

Iniuriam facere non videtur, qui vtitur iure ſuo. 1.112.1.2

Iniuriarum actione non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.471.1 43

Iniuria quando fertur clericis, vel rebus Eccleſiaſticis, ſi illa aliter probari non poteſt, laici qui interfuerunt, ſunt compellendi ad teſtificandum per cenſuras Eccleſiaſticas. 1.548.1.1

Iniuria non præſumitur per locum illata, & ideo qui hoc dicit probare tenetur. 1.562.2.4

Iniuria non tam facto, quàm verbis irrogatur. 1.666.2.2

Iniuria verbalis non tantum dicitur, quæ verbo tenus, ſed etiam quæ ſcribendo fit. ibid.3. & 3.263.1

Iniurians tenetur actione iniuriarum, etiam quod dicat verum, & etiam quod proueniat culpa iniuriam paſſi. 1.666.2 4

Iniuria atrox quæ dicatur arbitrio iudicis relinquitur. 2.195.2.20

Iniuriæ naſci non debent vnde iura naſcuntur. 3.10.2.2

Iniuriam paſſus poteſt agere ad punitionem iniuriæ principaliter, ciuiliter, vel criminaliter, & incidenter ad damna, & expenſas. 3.60.2.2

Iniuria dicitur grauis illa, quæ multis adſtantibus, videntibus, & audientibus facta eſt. 3.168.1.4

Iniuria non cenſetur remiſſa in foro fori per confeſſionem peccatorum. ibid.5

Iniuria ſine dolo & animo iniuriandi non committitur. ibid.

Iniuriandi animus non præſumitur quando poteſt ſumi alia coniectura. 3.264.1.5

Iniuria irrogatur ſi quis dicat alteri, tu mentiris. ibid.6

Iniuria atrox quæ dicatur, remiſſiuè. ibid.7

Iniuriarum actione tenetur qui inuito domino, & contra illius prohibitionem fundum ingreditur. 3.265.12

Iniuriam clerico inferens poteſt puniri per iudicem Eccleſiaſticum. 3.266.2.4

Iniuriæ æſtimatio debet fieri per partem cum iuramento, non ſine eo. ibid.5

Iniuria facta officiali Regis videtur facta ipſi Regi. 3.273.2.2

Iniuria in dubio præſumitur non vt iudici, ſed vt priuatæ perſonæ illata. ibid.5

Iniuriam leuem Clerico inferens poteſt ab Epiſcopo abſolui. 3.297.2.5

Iniuria facta clerico ſi per eum remittatur non per hoc cenſetur remiſſa ea, quæ fuit facta Eccleſiæ. 3.299.1.2

Iniuria facta clerico cenſetur etiam facta Epiſcopo, & Eccleſiæ. 3.304.1.10. fin.

Iniuſtitia quælibet ſufficit pro cauſa reſtitutionis in integrum, etiamſi non ſit materia. 1.330.1.init.

Iniuſtitiæ notorietas reddit ſententiam nullam. 1.653.2.4

Innocentia per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.16

Innocentia rei per teſtes de credulitate probatur. 1.504.2.8

Innocentiæ in probatione admittuntur minus idonei. 1.529.2.22

Innocentius Papa III. quo tempore fuerit ad Summi Apoſt. apicem euectus, oſtenditur. 1.6.2.2

Innouatio facta appellatione pendente non ſolum retractatur, atque reuocatur quoad poſſeſſionem, ſed etiam quoad fructus interim perceptos. 1.700.1.2

Tò *Innouare*, quid ſignificet, oſtenditur, & tripliciter opponitur contra textum in præſenti. 1.733 1 9

Innouatio ſolius chartæ, ſeu inſtrumenti, quod erat nimia vetuſtate conſumptum, nihil iuris de nouo tribuit. ibid.12

Innouationem priuilegij, vel inſtrumenti poteſt pars aduerſa impedire. 3.229.1.2

Innouatio, quando eſt facienda de priuilegio, ſeu inſtrumento amiſſo, tria neceſſario per teſtes probanda ſunt, actus ſcilicet geſtus, amiſſum inſtrumentum, & ipſius tenor. 3.229.2.5

Innouatio priuilegiorum nouum ius non tribuit, ſed antiquum conſeruat. 3.230.2.1.2

Innouatio, ſeu confirmatio alia dicitur ex certa ſcientia, alia in forma communi. 3.231.1.3

Innouatio ſeu confirmatio in forma communi non reddit actum validum, ſed illum confirmat prout antea erat. ibid.5

Inobediens non dicitur qui iure concedit. 1.33.2.3

Inobedientia eſt vitium inclinans ad non implendum præceptum, ſeu voluntatem ſuperioris præcipientis qua talis. 1.284.2.13

Inobedientiæ notam incurrit non obediens Apoſtolicis Canonibus. 1.287.1.1

Inopia, & nefaria ſunt pacta illa, vt ſuſcepti liberi, ſi maſculi fuerint, patris factam hæreſim profiteatur, ſi fœminæ Catholicam matris Religionem teneant, & colant. 2.303.1.11

Inops dicitur qui ex operis, vel artificio debet victum quærere. 2.314.2.3

Inquilinus etiam inuitus ante tempus locationis finitum per locatorem expelli poteſt, ſi ſuperueniat neceſſitas vt locator in domo inhabitet. 2.139.2.21

Inquirere non poteſt ſuperior de aliis criminibus præter ea, de quibus teſtes depoſuerunt. 3.11.2 4

Inquiſitio formari non poteſt contra illum, qui per abſolutionem à iudice liberatus fuit. 3.4.1.6

Inquiſitio non fit de veritate criminum, niſi prius conſtet de infamia, & tunc non inimici, vel periuri, ſed idonei viri ad proſequendam inquiſitionem, & ad teſtimonium admittuntur. 3.11.1.1

Inquiſitionis via qui damnatur, non punitur pœna ordinaria, ſed mitiori, & ſic arbitraria. 3.12 2 4

Inquiſitio

Inquiſitio non præcedente fama nulla eſt,& inualida. 3.14.2.5
Inquiſitio fama non præcedente, ſi pars non opponat, valet. 3.15.2.13
Inquiſitio, quæ fit contra officiales, & eius familiam,ac miniſtros in ſyndicatu,etiam fama non præcedenre valet. ib.15
Inquiſitio contra regulares non debet fieri nulla præcedenre infamia. ibid.17
Inquiſitor contra hæreticam prauitatem quam ætatem habere debeat, remiſſiuè. 1.254.1.4
Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt procedere & punire contrahentem cum duabus. 2.605.1.13
Inquiſitores generales ſi non ſeruauerunt debitum inquiſitioni ordinem, prudenter & cautè ſe corrigere debent. 3.10.1.1
Inquiſitores hæreticæ prauitatis punire poſſunt Iudæos retinentes nutrices contra ſacrorum Canonum ſtatuta. 3.60.2.5
Inquiſitores ſacræ Fidei quomodo Eccleſiæ reconcilient, oſtenditur. 3.70.2.18
Inquiſitores, & alij iudices Eccleſiaſtici tradentes reum ſæculari nullam incurrunt irregularitatem, etiamſi reus mortis pœna afficiatur. 3.76.2.5
Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt procedere, & inquirere contra perſiſtentem in excommunicatione per annum. 3.77.2.12
Inſeruientes Eccleſiæ, ac deputati eius ſeruitio ſunt exempti à iuriſdictione ſæculari. 1.371.2.10
Inſignis dicitur à Couar.textus in præſenti. 1.619.2.2
Inſignibus alienis vtentes in crimen falſi incidunt. 3.227.2.23
Inſignibus Apoſt. dignitatis vti non poteſt, niſi Legatus de Latere. 3.445.2.19
Inſordeſcens in excommunicatione ad effectum, vt ſuſpectus habeatur de hæreſi, quæ requiruntur, oſtenditur. 3.77.2.13.14
Inſordeſcens per annum in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi. 3.274.2.1
Inſordeſcentia in excommunicatione, vt contracta dicatur ad effectum priuationis beneficiorum,requiritur perſeuerantia cum animi pertinacia in contemptum Clauium. 1.173.1.5
Inſtallatio quid ſit, oſtenditur. 3.44.2.2
Inſtantia iudicij ſecundùm canones per lapſum triennij non perit,ſed eſt perpetua. 1.366.1.2
Inſtantia non currit actori ſi reus ſubterfugiens cauſam trahat, ac differat. 1.366.2.6
Inſtantia proſequendæ appellationis non currit pendente nullitate ſententiæ,quando videlicet nullitas principaliter deducitur. 1.677.1.3
Inſtantia non datur in ſupremo Principis adiutorio. 1.699.2.3
Inſtantia ſecundum Ius Ciuile in cauſa Ciuili per triennium expirat. 3.232.1.7
Inſtitui quis non debet vltra facultates inuitis Eccleſiæ clericis. 2.78.1.1
Inſtituendi in Eccleſiis non debent eſſe vnius nationis tantùm, ſed vndecunque exiſtant, dummodo idonei ſint. 2.78.2.1
Inſtituere qui poteſt,poteſt deſtituere. 2.337.1.6
Inſtituendi ius acquiri poteſt laico priuilegio Papæ,ſeu conſuetudine,aut præſcriptione temporis immemorialis ſi fuerit per Papam approbata. 2.342.2.2
Inſtituere habens ſi fiat patronus, vel ex iure deuoluto debeat beneficium conferre, nunquid hæc vnico actu expediri poſſint remiſſiuè. ibid.3
Inſtituere habens ſi fiat patronus,vel ex iure deuoluto debeat beneficium conferre, an & quando vnico, vel duplici actu expedire teneatur, remiſſiuè. 2.372.2.2
Inſtituens per negligentiam indignum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & debet ſuſpendi à perceptione fructuum proprij beneficij, donec viſum fuerit ſuperiori. 1.127.1.3
Inſtituens hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidit. 3.67.1.2
Inſtitutio auctorizabilis ſine Epiſcopi conſenſu ex priuilegio, vel conſuetudine Archidiacono,vel alij Prælato inferiori an competere poſſit, oſtenditur. 1.205.2.3
Inſtitutio ad Epiſcopum pertinet in Eccleſiis, quæ ad religioſos pleno iure non pertinent. 2.68.2.4
Inſtitutio & deſtitutio beneficiatorum de iure communi pertinet ad Epiſcopum in ſua diœceſi. 2.79.2.3
Inſtitutio ad pias cauſas an poſſit liberè alterius voluntati committi. 2.215.2.3
Inſtitutio in Eccleſiis, quæ ad religioſorum præſentationem ſpectant, fieri non poteſt niſi præcedente ipſorum præſentatione. 3.212.2.35
Inſtitutus ſcienter in beneficio viuentis eſt deponendus,& ab Eccleſiaſtica communione depellendus. 2.811.1.2
Inſtitutus canonicè non dicitur, qui beneficium habet ex translatione. 1.229.1.3
Inſtituti in Eccleſiis patronatis per nouos patronos mutari non poſſunt,nec viciſſitudines Eccleſiarum per eos fieri. 2.349.1.1
Inſtitutus ad præſentationem eius, qui tunc iuſpatronatus Eccleſiæ poſſidebat, remoueri non debet, licèt illud ius ab eo poſtmodum euincatur, ſecus ſi non poſſidebat, ſed tantùm credebatur eſſe patronus. 2.357.2.2
Inſtitutus, vel confirmatus à Papa in beneficio manuali, quòd conſueuit ad Abbatis nutum prouideri, ſi delictum priuatione dignum committat,tunc quantuncunque in perpetuum ſit collatum beneficium,poterit ab Abbate priuari illo. 1.730.2.35
Inſtrumentum probat euidenter. 1.17.2.3
Inſtrumentum eſt probatio probata. 1.51.2.3
Inſtrumenti vbi ſit mentio in aliquo inſtrumento non creditur, niſi exhibeat primum, ſecus ſi ab eodem fuerit Tabellione conſcriptum. 1.63.1.2
Inſtrumenti probata traditione cenſetur translatum verum mandatum. 1.250.1.2
Inſtrumenta,& alia iura partium, contraria tranſactione tolluntur. 1.302.1.1
Inſtrumentum producens in iudicio tanquam procurator præſumitur in eo procurator vt admittatur. 1.311.2.3
Inſtrumentum procuratorium ex remota regione allatum habens debitam, & publicam formam, præſumitur à Notario confectum, & fidem facit. ibid.4
Inſtrumentorum probatio euidens eſt, & manifeſta. 1.393.1.3
Inſtrumentum offerens dicitur incontinenti probare. 1.438.1.7
Inſtrumentum crediti reddens creditor præſumitur creditum remiſiſſe. 1.456.1.3
Inſtrumentum productum ex archiuio publico facit fidem. 1.467.2.12
Inſtrumenta propria contra ſe non tenetur reus in iudicio conuictus actori petenti edere,niſi ſit fauor Eccleſiæ. ibid.13
Inſtrumentum publicum, vel confeſſio partis, quando adeſt de debito non defertur iuramentum ſuppletorium alteri habenti vnum teſtem de ſolutione. 1.470.2.37
Inſtrumentum etiam priuatum ſigillo authentico munitum fidem facit. 1.474.2.2
Inſtrumentum per teſtes an reprobari poſſit, oſtenditur. 1.475.2.10
Inſtrumentum dicitur euidentiſſima probatio. 1.483.2.16
Inſtrumentis publicis annus, menſis & dies apponendus, non tamen hora. 1.488.1.18
Inſtrumentis neceſſaria ſolemnitas eſt vt locus geſti contractus exprimatur. 1.489.2.37
Inſtrumentum produci poteſt poſt aperturam teſtium. 1.522.2.5
Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt. 1.531.2.18
Inſtrumenta ſubtrahens aduerſario non perdit cauſam. 1.548.1.3
Inſtrumenti exemplum non ſolemniter ſumptum fidem non facit abſque originali. 1.550.2.1
Inſtrumenti exemplum non facit fidem. 1.551.1.2
Inſtrumentis publicis ſufficiunt duo teſtes. ibid.7
Inſtrumentum corruit ſi teſtes inſcripti deceſſerint,niſi ſigillum habeat authenticum,vel à notario ſit confectum. 1.551.2.1
Inſtrumenti productio ita debet coram iudice fieri, vt non ſufficiat coram notario & teſtibus illud exhiberi. 1.554.2.2
Inſtrumentum publica manu non confectum habens ſigillum, cuius litteræ non ſunt legibiles,vel ſcripturæ deletæ,vel enormem patitur fracturam,non probat. 1.554.2.1
Inſtrumentum corroſum in parte ſubſtantiali an probet? remiſſiuè. 1.555.2.14
Inſtrumenti appellatione non venit priuilegium. 1.556.1.22
Inſtrumenta,& ſcripturæ vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt. 1.557.2.1.2
Inſtrumenta in iudicio produci non poſſunt poſtquam fuerit in cauſa concluſum. ibid.3
Inſtrumenti falſitas, vel quod deeſt inſtrumento, probari poteſt per teſtes. 1.558.1.1
Inſtrumenta publica, & aliæ ſcripturæ ſunt coram ipſomet iudice producendæ,ad hoc vt fides eiſdem adhibeatur in iudicio. 1.558.1.7
Inſtrumentum reddit ſuſpectum teſtis vnus ex numero neceſſario repugnans. 1.558.2.9
Inſtrumentum teſtibus reprobari poteſt, illis enim repugnantibus vices ſuas amittit. ibid.11
Inſtrumentum etiamſi plures habeat inſcriptos teſtes, duobus tamen omni exceptione maioribus quoad eius ſeriem etiam directè reprobari poteſt. ibid.12
Inſtrumenta communia edi non faciens iudex parti hoc petenti licitè appellatur ab eo. 1.559.2.1
Inſtrumenta partis aduerſæ edi debent. ibid.4
Inſtrumentum vt habeat executionem paratam debet continere cauſam debiti expreſſam, vel per relationem ad aliam. 1.560.2.4
Inſtrumentis exemplaribus fides adhibenda eſt, quando ex ipſius tabellionis protocollo traduntur ſeruata iuris forma. 1.561.2.7

Inſtrumentum, vel ſcriptura ex archiuio publico prolata teſtimonium publicum habet. 1.628.2.3
Inſtrumenti totus tenor ſi refertur in alio probat ac ſi verè eſſet ibi inſtrumentum. 1.738.2.4
Inſtrumentum euidenter probat, & non ſecus ac iudicatum habet vim definitionis cauſæ, & dicitur probatio probata. 2.192.1.2
Inſtrumentum dicitur expreſsè probare non id ſolum, quod directè, ſed & quod indirectè ex eo colligitur. 2.387.1.5
Inſtrumenta dotalia de iure Canonico in matrimoniis neceſſaria non ſunt. 2.578.1.4
Inſtrumenta per notarium hæreticum confecta nullius ſunt momenti. 3.80.1.37
Inſtrumentum interlineatum, ſeu raſuratum ſi redigatur in publicam formam, debet notarius in tranſſumpto mentionem facere de illis interlineamentis, ſeu raſuris, aliàs manet ſuſpectum. 3.153.2.7
Inſtrumenti deperditi tenor, & contenta in eo probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt ſi deponunt de tenore, & quod erat ſine vitio. 3.229.1.1
Inſtrumentum, ſeu priuilegium ſi reformetur cum omnibus requiſitis habet eoſdem effectus, quos haberet illud prius, quod amiſſum eſt. 3.230.1.7
Inſtrumentum raſuras habens in loco ſuſpecto non probat. 3.233.1.17
Inſtrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio inſtrumento, non facit fidem, niſi producatur originale. 3.346.1.9
Inſtrumentum confirmans facit plenam fidem de inſtrumento narrato, etſi primum inſtrumentum originale non oſtendatur. ibid 10
Integra vel non integra quando res dicatur, ac per conſequens perpetuata iuriſdictio, oſtenditur. 1.247.2.2
Intellectus deducentes iura contra ſuam naturam ad gratiam fugiendi ſunt. 1.165.2.5
Intellectus diuinatorius reiiciendus eſt. 2.585.2.3
Tò *Intelligitur*, denotat improprietatem. 1.564.1.4
Intentio in ſcriptis maximè attenditur. 1.37.2.5
Intentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur. ibid.6
Intentio attendi debet. 1.63.1.5
Intentio ſcribentis ſemper attendenda. 1.347.2.5
Intentio concedentis ſemper attendi debet. 2.70.2.2
Intentioni ſecundùm quam verba proferuntur ſtandum eſt in foro conſcientiæ. 2.448.1.3
Interdicti Eccleſiaſtici effectus omnes Summus Pontifex priuilegio ſuo in totum, vel ad tempus ſuſpendere poteſt. 1.70.2.3
Interdictum violans impoſtulabilis eſt. 1.79.1.1
Interdicti non poſſunt eligere. 1.98.1. init.
Interdictum Vnde vi, non competit contra illum, qui non ſpoliauit, nec ſpoliari mandauit, nec ſpoliationem ratam habuit. 1.441.1.1
Interdictum Vnde vi, non datur niſi contra illum, qui deiecit. 1.442.1.8
Interdicto *vti poſſidetis* quotieſcumque ambæ partes ſunt in poſſeſſione, & vtraque prætendit ſe poſſidere, illa obtinere debet, quæ prior poſſidet. 1.484.1.17
Interdicti ſententia non ſuſpenditur per appellationem ſequentem. 1.692.1.1
Interdictum an, & quando Epiſcopus poſſit ſuſpendere, remiſſiuè. ibid.2.3
Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an Epiſcopi ſuſpendere poſſint, oſtenditur. 1.704.2.2.3.4.5.6
Interdictum ferens an illi ſubiiciatur, remiſſiuè. 2.102.1.2
Interdicti tempore prohibetur recitari horas canonicas ex officio publico. 2.474.2.6
Interdicti tempore ſanis, & morientibus conceditur Pœnitentiæ Sacramentum, cum duplici tamen limitatione. 2.475.1.8
Interdictum Eccleſiæ tribus modis fit, per legem, per iudicem, per Parochum, & vnaquæque ſpecies declaratur. 2.566.1.2
Interdictum violans exercendo actum proprium ſui Ordinis inhabilis eſt, etiam ad requiſitum beneficium obtinendum. 3.197.1.6
Interdictum ſi non ſeruant ij propter quorum delictum fuit poſitum, alij nihilominus ſeruare tenentur, ſecus ſi illi non ſeruant in quorum fauorem latum fuit. 3.238.2.1
Interdictum generale locale, quod dicatur, oſtenditur. 3.239.1.2
Interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures ſunt, an particulare dicatur, remiſſiuè. ibid.3
Interdictum, quando non ſeruatur ab eo, cuius cauſa latum eſt, alij ex Papæ licentia ſeruare non tenentur. ibid.4
Interdicti generalis tempore Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiliter interdicti clam celebrare poſſunt. 3.248.1.1
Interdicti tempore priuilegium habentes intereſſendi Diuinis, an teneantur audire Miſſam ſub peccato mortali in diebus feſtiuis, oſtenditur. 3.249.1.7
Interdicti tempore conceditur pœnitentia & viaticum morientibus. Clerici, qui ſeruarunt interdictum generale, poſſunt cum ſilentio in cœmeterio ſepeliri. In conuentualibus Eccleſiis clerici bini, vel trini poſſunt Horas ſubmiſſa voce dicere. 3.281.2.1
Interdicti tempore licitum eſt adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi paruulis, & adultis. 3.324.1.6
Interdicti tempore licitum eſt ſingulis hebdomadis Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa renouandi corpus Domini noſtri IESV CHRISTI pro infirmis, ſi tamen neceſſitas vrgeat, non ſemel, ſed pluries in hebdomada. 3.331.2.1
Interdictum generale dicitur quod fertur non ſolum in prouinciam, ſed etiam in villam, vel caſtrum. 2.339.1.1
Interdictum generale locale dicitur, quod ſub nomine collectiuo vniuerſitatis plurium locorum profertur. ibid.2
Interdictum ſpeciale locale eſt quando aliquis particularis locus interdicitur. ibid.3
Interdictum vnius parochiæ ciuitatis an ſit particulare, oſtenditur. ibid.4
Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica prohibens vſum quorundam diuinorum, & Eccleſiaſticam ſepulturam, quæ talia ſunt. 3.341.1.3
Interdictum, & ceſſatio à diuinis differunt. ibid.4
Interdictus & excommunicatus celebrans monitus non deſiſtens deponitur. 3.171.1.1
Vide *Excommunicatus*.
Intereſſe propter etiam minimum datur manutentio ad ſtatum. 1.445.2.2
Intereſſe in probando non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.25
Intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis, remiſſiuè. 3.139.2.7
Interlineatura. Vide *Raſura*, *Cancellatio*.
Interlocutoria executioni demandata non poteſt reuocari. 1.715.1.28
Interpretatio pertinet ad eum, ad quem pertinet conſtitutio. 1.28.1.5
Pro Interpretatione priuilegiorum an ad alium, quàm ad concedentem recurri poſſit, remiſſiuè. ibid.6
Interpretatio facienda eſt in depoſitionibus teſtium, vt inter illos contrarietas euitetur, & quantum fieri poteſt ad concordiam ſunt reducendi. 1.513.1.2
Interpretatio in omni diſpoſitione eſt facienda vt actus valeat potius, quàm pereat. 1.555.2.18
Interpretatio illa eſt facienda, qua ſcripturæ concilientur. ib.20
Interpretatio ſumenda eſt per quam excuſetur quis à periurio. 1.600.2.3
Interpretatio fugienda eſt per quam reſponſa Pontificum ad aliquam conſultationem, & ius ſpeciale reducuntur. 1.735.1.25
Interpretatio pleniſſima fit in donationibus, & ob hoc clauſula oneroſa poſt multas donationes appoſita, proximam donationem tantùm reſpicit. 2.191.2.2
Interpretatio facienda eſt ſecundùm mentem diſponentis. 2.192.1.4
Interpretatio plenior in teſtamentis eſt adhibenda. ibid.7
Interpretatio in dubio fieri debet, vt excuſetur quis à periurio. 3.151.1.2
Vide *Declaratio*.
Interrogatus in ſcrutinio Epiſcopi an ordinandus ſit dignus, poteſt reſpondere illum dignum, ſi non nouit illum indignum. 1.166.1.1
Interrogatus legitimè tenetur ſub peccato mort. veritatem fateri etiam cum periculo vitæ. 3.11.1.3
Interruptio non datur in præſcriptione immemoriali. 2.624.2.12
Interruptio quibus modis fiat, oſtenditur. ibid.13
Interrumpens aliquem de precibus horariis iam cœptatis animo, & voluntate continuandi reliquum illius precationis poſt finem eius, quod interponitur, an ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, oſtenditur. 2.411.1.17
Inteſtatus decedens ſepelitur in ſepulchro maiorum, vel vbi eligit ſepulturam, Parochialis tamen Eccleſia habebit Canonicam portionem eius, quod reliquerit Eccleſiæ ſepulturæ. 1.124.2.1
Tò *Intra*, includit locum, vel ſua extrema. 1.142.2.3
Intruſus apparenter carens titulo poteſt renunciare beneficio detento propria auctoritate. 1.152.2.26
Intruſus ille dicitur, qui poſt electionem, ante tamen confirmationem, adminiſtrat. 1.331.1.2
Intruſus in beneficium qui dicatur, oſtenditur. 2.53.2.2
Intruſus dicitur, qui ſpreta ſuperioris auctoritate beneficij poſſeſſionem inuadit. 2.84.1.4
Intruſus dicitur, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi. 3.197.1.4
Intruſus quis, & quot modis dicatur, oſtenditur. 3.187.1.2
Tò *In tua diœceſi, & de tua diœceſi*, in quo differant, oſtenditur. 1.279.2.3

Inueſtitura an transferat poſſeſſionem, remiſſiuè. 1.69.1.7
Inuaſores rerum ſacrarum, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ſiue ſint mobiles, ſiue immobiles, ſacrilegi ſunt. 3.308.1.4
Inuentor rei alienæ an eam teneatur gratis domino reſtituere, oſtenditur. 3.131.2.8
Inuentus ille dicitur in delicto, contra quem maleficium probatur. 3.77.1.9.
Inueſtitura verbali per annulum, vel birretum, vel aliud ſignum non transfertur poſſeſſio. 2.78.2.3
τὸ *Inueſtitura*, quid ſignificet, oſtenditur. 2.83.2.4
Inueſtituræ tenor in feudis inſpicitur. 3.220.2.8
Inuitus poteſt quis de vna Eccleſia ad aliam transferri. 2.28.2.3
Inundatio fluminum rariùs contingens inter caſus fortuitos numeratur. 2.138.1.11
Ioachim Abbas non fuit damnatus, ſed tantùm eius libellus, & fuit prophetiæ dono præditus. 1.8.1.2.2
Ioannem Euangeliſtam an Chriſtus Dominus à nuptiis ad caſtitatis profeſſionem vocauerit, oſtenditur. 2.288.1.4
τὰ *Ipſo iure*, pœnam irrogant abſque aliqua priuationis ſententia. 2.691.1.9
Iracundia calor, quo contractus infringuntur, talis eſſe debet vt ab ira conſenſus penitus alteretur. 2.299.1.3.& 3.89.1.4
Iracundiæ calore non dicitur facere qui id facit quod homines integri iudicij facere ſolent. 2.299.2.4
Iracundia in delictis non excuſat à pœna, niſi ſit maxima, & iuſta. 3.88.2.2
Irregularis beneficij incapax eſt. 1.104.1.6
Irregularis quando ſit exercens artem Medicinæ, vel Chirurgiæ, remiſſiuè. 1.171.2.4
Irregularis non efficitur ille, cui de conſilio Medicorum propter infirmitatem amputata ſunt virilia. 1.197.1.2
Irregularis efficitur clericus in Sacris conſtitutus, qui viduam cognitam è priori marito in vxorem duxit, & cum ea conſummat. 1.202.1.2
Irregularis non eſt qui baptizat filios infidelium, vel expoſitos ſine vllo ſigno perhibente de ipſorum baptiſmo. 2.418.1.6
Irregularis non eſt Aduocatus, vel iudex iudicans, aut conſulens in cauſa criminali, niſi mors ſequatur. 2.456.2.5
Irregularis efficitur, qui rebaptizanti miniſtrat Acolyti, Diaconi, vel Subdiaconi officio fungens. 3.86.2.8
Irregularis non efficitur, qui caſu in ludo publicè permiſſo ſocium interfecit. 3.101.2.2
Irregularis efficitur is ex cuius opera illicita homicidium ſequitur. 3.102.1.1
Irregularis an ſit clericus cenſendus, qui ad neceſſariam rerum defenſionem raptorem occiderit, oſtenditur. ibid.2
Irregularis eſt clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, ſi omiſſa fuga inuaſorem occidit. 3.101.2.3
An autem liceat ad honorem tuendum incurſorem poſt impactam alapam, fuſtem, vel vulnus fugientem inſequi, & occidere, oſtenditur. ibid. med.
Irregularis an quis cenſendus ſit in dubio facti homicidij, vel iuris, oſtenditur. 3.103.2.2
Irregularem ſe gerere non tenetur, qui dubitat, an aliquem mutilauerit ſi facta diligenti inquiſitione adhuc dubitat. 3.104.1.4
Irregularis cenſendus eſt ille, qui fœminæ grauidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, ſed dubitat an fœtus eſſet animatus. ibid.5
Irregularem ſe gerere tenetur, qui conſulit homicidium, quando dubitat vtrum ſuo conſilio operatum ſit. ibid 6
Irregularis habendus non eſt qui ſedens equo, quando equus fractis habenis puerum in via exiſtentem conculcauit, & interfecit, quod ibi multipliciter declaratur. 3.104.2.1 2
Irregularis non ſit clericus inſidens in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum, ſi curſu conculcauerit hominem, & occiderit. 3.105.2.1.2
Irregularis non ſit Minorita ſi contra regulam equitaret mula manſueta, aut infirmus contra medici præceptum, & caſu aliquem occiderit. 3.106.1.3
Irregulares ſe gerere debent omnes, qui percuſſerunt, etiamſi non conſtet ex quo vulnere percuſſus obierit. 3.107.2.9
Irregulares ſe gerere debent omnes dubitantes, an à ſe lethale vulnus fuiſſet inflictum. ibid.10
Irregularis eſt monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apoſtema in gutture mulieris, quæ poſtea mortua eſt. 2.109.1.2
Irregularis præſumitur ille, qui fuit moralis cauſa abortus cum peccato mortali, ſi fœtus erat animatus. 3.109.2.3
Irregularis non eſt, qui dum pulſat campanas caſu homicidij cauſam dedit. 3.111.1.2
Irregularis eſt qui proiicit lapidem in Titium, ſi lapis Titio illum declinante cecidit in Caium, illumque occidit. ibid.3
Irregularis an ſit qui campanis dat ſignum, quo aliquis ſuſpendendus eſt, oſtenditur 3.111.2.4
Irregularis eſt ille, qui reficiendo tectum non monens, vel ſignum de more ponens, proiicit regulam, ex qua occiditur viator. 3.112.2.2
Irregularis eſt clericus non ſolùm ſi ipſe interficit per ſe, ſed etiam ſi pugil ab eo datus aduerſarium occidit. 3.115.1.1
Irregularis ſit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo ſcienter, & ſerio, & ex officio miniſtret. 3.181.1.4
Irregularis non ſit qui in genere interrogatus, in genere aperit ius in cauſa ſanguinis. 3.191.2.5
Irregularis ſit parens, qui infantem lecto poſitum oppreſſit. 3.278.1.4
Irregularitas ſublata per Religionis ingreſſum an reuiuiſcat profeſſione annullata per Superiorem. 1.182.1.9
Irregularitatem non incurrit, qui habet oculum altero maiorem. 1.195.2.6
Irregularitatem inducit vitium corporis impediens executionem Ordinis, & inducens deformitatem inſignem. 1.198.1.4
Irregularitas quando naſcitur ex adulterio publico vel ex aliis minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam, in ea diſpenſare poteſt Epiſcopus. 1.354.1.15
Irregularitas quæ per profeſſionem deleatur, oſtenditur. 1.364.2.6
Irregularitas per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.6
Irregularitas per ſolam pœnitentiam nunquam tollitur. 2.522.1.5
Irregularitas illa, quæ eſt ex proprio delicto ſuſcepta per profeſſionem non tollitur. 3.87.1.11
Irregularitas incurritur ab eo qui homicidio auxilium præſtat, etiam non cooperatiuum. 3.97.2.14
Irregularitatem non incurrit qui videns aliquem vulnerari, & occidi, valens homicidium impedire non impediuit. 3.98.1. fin.
Irregularitas non incurritur ab eo qui poſt conſilium datum ad homicidium, antequam illud ſequatur, conſilium reuocat. 3.100.1. med.
Irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum ſi poſtea aliquis occiſus fuit, etiamſi ille nihil commiſiſſet. ibid.3.6
Irregularitas contracta ex dubio facti homicidij, priuat ſuſceptione Ordinum, non verò beneficiis, & aliis ſimilibus. 3.103.2.3
Irregularitas etiamſi publica, quando naſcitur ex homicidio caſuali, poteſt Epiſcopus in vtroque foro diſpenſare ad Ordines minores. 3.104.1.8
Irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, & proſpiciendo priùs, ne quem offenderet, proiecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, caſuque puerum oppreſſit, qui inde mortuus eſt. 3.105.1.2
Irregularitatem contrahit ille, qui dedit cauſam rixæ, & eius amici, famuli, vel conſanguinei, alterum cum eo contendentem, vel pugnantem occiderunt præter eius voluntatem. 3.106.2.2
Irregularitatem incurrit ille, qui præſens fuit tractatui habito ſuper occidendo eius inimicum ab eius ſeruis, vel conſanguineis, & tamen tacuit. ibid 5
Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit, animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo lapide alium impegit, in capiteque fuit vulneratus, & medici imperitia mortuus. 3.110.2.1.2
Irregularitatem effugiunt pueri, qui ſeipſos perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem ſi inde ſequuta ſit. 3.111.1 4
Irregularitatem non incurrit dans in bello iuſto ante conflictum haſtam ſiue enſem, ſiue aliud genus armorum militi pugnanti. 3.115.2.3
Irregularitatis pœnam præſcriptam contra Clericos maioribus, vel minoribus Ordinibus inſignitos, qui excommunicati, vel ſuſpenſi diuina celebrauerint, incurrunt etiam illi, qui auctores ſunt, vt aliàs ſe præſentibus Diuina faciat. 3.172.1. init.
Irregularitatis pœna iure eſt ſtatuta, ſi Clerici, vel interdicti celebrent in loco interdicto ſcienter, vel actum ſui Ordinis proprium exerceant. 3.176.2. init.
τὸ *Irritum* eſt expreſſiua nullitatis ipſo iure. 1.46.2.3
τὸ *Irrita* ſimpliciter latam ſententiam declarat. 1.131.2.4
τὸ *Irritum*, quid ſignificet, oſtenditur. 1.446.1.15
Iteratio eiuſdem criminis ex interuallo nouum delictum eſt. 3.267.2.2
Itineris arreptio ad Sedem Apoſt. habet vim appellationis, ſi ſeruentur ea, quæ ſeruari debent in appellatione. 1.700.1.1
Itineris arreptio, quæ ſit ad Papam ante cœptam cauſam ſuſpendit iuriſdictionem inferioris. 1.726.1.2
Iudæus, vel Maurus teſtis eſſe non poteſt in cauſis Chriſtianorum. 1.517.1.2
Iudæi teſtes in cauſis Chriſtianorum coadiuuantur ab aliis integris teſtibus Chriſtianis, præſertim in materia difficilis probationis. 1.517.1.3
Iudæus poteſt eſſe teſtis contra Chriſtianum, vbi agitur de eo conuincen-

conuincendo reuerſum eſſe ad infidelitatem. 1.517.2.5
Iudæus poteſt eſſe teſtis contra Chriſtianum interueniente partium conſenſu. ibid.6
Iudæi de terris, quas colunt, tenentur decimas ſoluere. 2.247.1.1.2
Iudæi decimas perſonales non ſoluunt. ibid.4
Iudæi habent in filios ius patriæ poteſtatis. 2.302.1.4
Iudæi, & infideles gaudent Eccleſiaſtica immunitate. 2.449.2.50
Iudæi,& infideles licitè contrahunt in gradibus per leges Canonicas prohibitis. 2.604.2.7
Iudæus effectus Chriſtianus in foro conſcientiæ ab omnibus præteritis peccatis & criminibus abſolutus cenſetur. 2.606.1.23
Iudæi an vtantur noſtris legibus, remiſſiuè. 2.607.1.3
Iudæi ſeruos Chriſtianos habere non poſſunt. 3.53.1.3
Iudæus Chriſtianum in ſeruum habere non poteſt, in adſcripritium verò poteſt. 3.53.2.1
Iudæus poteſt habere adſcriptitium Chriſtianum in conſequentiam turis,quod poſſidet. ibid.2
Iudæis non permittitur in dominiis Principium Chriſtianorum nouas ſynagogas extruere, ſed tantùm antiquas retinere. 3.54.1.1.2
Iudæus ſi habeat cauſam cum Chriſtiano, iudicanda eſt ſecundùm æquitatem,ſed diſtingue vt ibi. 3.54.1.4
Iudæis non licet in die Veneris ſancto tenere oſtia, vel feneſtras apertas. 3.54.2.1.2
Iudæorum ritus quando tendunt in opprobrium Chriſtianæ fidei non ſunt ferendi Iudæi in talibus ritibus. ibid.3
Iudæi filius veniendo ad Catholicam fidem patris poteſtatem exit. 3.55.1.3
Iudæi filius veniens ad fidem Catholicam non poteſt prætextu ingratitudinis à parente exhæredari, imo poteſt alimenta petere, & dotem. ibid.4
Iudæi etiam per Chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia. ib.5
Iudæi filius baptizatus retinet iura ſucceſſionis erga parentes,& reliquos. ibid.6
Iudæus retinet iura ſucceſſionis in bonis parentis ad fidem conuerſi. 3.55.2.7
Iudæo in balneum ingredi non licet,nec ad eius nuptias, ludos, & choreas. ibid.8
Iudæus an inter Chriſtianus poſſit eſſe Notarius, Doctor,Aduocatus,vel arbiter. ibid.11
Iudæi à Chriſtianis hæredes inſtitui non poſſunt. ibid.12
Iudæi Synagogas de nouo erigere non poſſunt, ſed tantùm collapſas,& ruinam minantes reſtaurare. 3.77.1.1.2
Iudæorum communio, & familiaritas nobis eſt interdicta. 3.57.2.2
Iudæi inuiti non ſunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec ſine iudicio puniendi,aut rebus ſuis ſpoliandi. vel in ſuis feſtiuitatibus moleſtandi, nec ipſorum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda. 3.58.1.1
Iudæi ad fidem, ſeu Baptiſmum compellendi non ſunt. ibid.2
Iudæorum, & infidelium infantes, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, non poſſunt inuitis parentibus baptizari. ibid.3
Iudæos expellere non poſſunt Principes Chriſtiani ex ſuo territorio ſine iuſta cauſa. 3.58.2.4
Iudæi ex Roma,Hiſpania, Francia,& aliis regnis olim eiecti fuerunt. ibid.5
Iudæi nutrices, vel ſeruientes Chriſtianos habere non debent, contrafacientibus interdicitur Chriſtianorum commercium. 3.60.1.1
Iudæi eam retributionem Chriſtianis impendunt, quamvis in peta. ibid.4
Iudæus, qui percuſſerit clericum, temporaliter punitur, & ſi de facto puniri non poteſt, interdicitur illi Chriſtianorum commercium. 3.60.2.1
Iudæi, & Sarraceni vtriuſque ſexus debent in terris Chriſtianorum vti habitu per quem à Chriſtianis diſcernantur, & in die Paſſionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam Creatoris proſilire. 3.61.1.1
Iudæi debent à Chriſtianis qualitate habitus diſcerni. ibid.2
Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ paſſionis in publicum prodire non debent. 3.61.2.4
Iudæorum illuſiones, & opprobria in ſpretum Fidei ſunt maximè damnata. ibid.6
Iudæus carnaliter cognoſcens Chriſtianam,qua pœna ſit puniendus, oſtenditur. ibid.7
Iudæum, vel Paganum publicis officiis præponens, per Concilium Prouinciale corripitur, & præpoſito denegatur Chriſtianorum commercium donec depoſuerit officium, & in vſus Chriſtianorum pauperum reſtituat inde quæſita, ſecundùm Epiſcopi prouidentiam. 3.62.1.1
Iudæi ſunt incapaces cuiuſcunque iuriſdictionis,& poteſtatis inter Chriſtianos. ibid.2
Iudæo,vel infideli inter Chriſtianos officium publicum committens debet nedum puniri, ſed dicitur ſacrilegium committere. ibid.3
Iudæi, vel pagani publicis officiis præficiendi non ſunt, & ſi eis Regalia iura vendantur,ad ea colligenda præficiendus eſt Chriſtianus non ſuſpectus. 3.62.2.1
Iudæus eſt prorſus incapax cuiuſcunque iuriſdictionis, & poteſtatis,tam ordinariæ, quàm delegatæ inter Chriſtianos. ibidem 2
Iudæi repelluntur ab oneribus, & honoribus publicis. 3.63.1.3
Iudæo non licet emere, vel in ſuo ſeruitio tenere hominem baptizatum,vel baptizari volentem. 3.63.2.1
Iudæi per ſubtractionem communionis Chriſtianorum, & per Principes ſæculares cogendi ſunt ad vſuras reſtituendas. 3.142.2.1
Iudæis vſuras exercere non licet. ibid.2
Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſt. ſi fœnus exerceat. 3.143.1.6
Iudæi ligantur ſtatutis locorum, quæ habitant. 3.143.2.7
Iudæi etiam compellendi ſunt ad reſtituendas vſuras extortas à Chriſtianis, & ad ſoluendas decimas, vel oblationes de eorum poſſeſſionibus. 3.148.2.1
Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis ſi fœnus exerceat. 3.149.1.3
Vide *Vſura.*
Iudex non ad libitum, ſed ſecundùm communem & magis receptam Doctorum opinionem tenetur iudicare. 1.11.1.7
Iudex iudicando contra ſtylum facit litem ſuam. 1.27.1.5
Iudices delegati generali nomine executores appellantur. 1.41.1.3
Iudices executores non impediti vt ex vi clauſulæ, de qua hic,vt poſſint procedere ſine collega impedito, non ſufficit exiſtere impedimentum à parte rei. 1.41 1.4
Iudex ſiue ſit excommunicatus à principio, ſiue medio tempore, ſemper actus per ipſum factus eſt nullus, 1.41.1.5
Iudex poteſt eſſe imperitus, dummodo requirat Aſſeſſores. ib.7
Iudices delegati cognoſcunt vtrùm ſua ſit iuriſdictio,& pronuntiant ſuper exceptionibus ſui fori declinatorij. 1.41.2.2
Iudicis arbitrio relinquitur qui debeant dici maiores, quique minores. 1.43.1.14
Iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio quando eſt diſceptatio iuriſdictionis inter ipſas partes. 1.49.1.17
Iudex debet eſſe promtor ad abſoluendum, quàm ad condemnandum. 1.52.1.4
Iudex poſtquam definitiuè pronuntiauit, auditur in cauſa appellationis nullitatis, ſeu retractationis ſententia, ita vt aſſiſtere, & ſe pro illius defenſione opponere poſſit. 1.53.1.3
Iudex poteſt cognoſcere, & videre vtrùm ſibi competat iuriſdictio etiam quando pars ei aliquid opponit, quod concludat illum omnino carere iuriſdictione in ea cauſa. 1.60.1.4
Iudex qui non eſt virtute reſcripti condemnat in expenſiſ. 1.66.1.9
Iudex tenetur condemnare victum victori in expenſis, ſi petitæ, fuerint. ibid.10
Iudex virtute clauſulæ, *ius,& iuſtitiam adminiſtrare*, poteſt condemnare victum in expenſis parte non petente. ibid.11
Iudex,qui omiſit condemnationem expenſarum caſu quo teneretur reum in illis condemnare, non videtur eum ab illis abſoluere. ibid.12
Iudex Eccleſiaſt. inquirere tenetur de qualitate, & idoneitate perſonæ eligendæ. 1.100.2.7
Iudex ſemper præſumitur iudicaſſe prout de iure. 1.105.1.7
Iudex,qui iudicauit in prima inſtantia, dicitur ſuſpectus in cauſa appellationis. 1.108.2.22
Iudex, qui in primo inſtantia fuit, non poteſt eſſe Aduocatus in ſecunda. ibid.23
Iudicis mandatum & ſententia iuſta præſumitur. 1.49.1.2
Iudex præſumitur iudicaſſe prout de iure debebat. ibid.9
Iudex ſi promittat impunitatem delinquenti ſi veritatem confiteatur an ea patefacta teneatur illum punire, remiſſiuè. 1.149.2.4
Iudex quod temporis ſpatium expectare debeat excommunicatum lapſo anno antequam ad declaratoriam, vel priuationem beneficiorum procedat, oſtenditur. 1.172.2.4
Iudicis arbitrio relinquitur, quòd dicatur modicum vitium. 1.195.2.7
Iudex Eccleſiaſticus vbicunque eſt negligens in adminiſtratione rerum Eccleſiæ, deponendus eſt. 1.205.1.4
Iudex ſæcularis verè definitur vt ſit is, cui ſine Magiſtratu, officiove, aut non habita ratione ad illam, iuriſdictio mandata eſt. 1.223.1.21
Iudex qui alternatiuè duas pœnas imponere poteſt, mitiorem eligere tenetur. 1.227 2.14
Iudices quando ſunt duo, vel plures in aliqua cauſa deputati, vnus non poteſt ſine alio procedere, nec aliquid facere, quod de iure ſit validum. 1 239.2.3
Iudices delegati,ſi plures ſint, vnus ſine alio iudicare non poteſt. ibid.3

Iudex qui ſe vult excuſare, debet iſtam excuſationem exponere. 1.239.2.5
Iudices vbi plures dati ſunt cum clauſula, quòd ſi non omnes, &c. valebit ſententia lata per duos iudices de conſenſu partium. ibid.6
Iudex termini quandò diem certum præfiniuit, non tamen horam, citatus tenetur comparere ea hora, in qua pro tribunali ſedere, & ius reddere ſolet. 1.241.2.3
Iudex matutino, veſperè, & meridie iudicare poteſt. 1.242.1.7
Iudex ſuſpectus recuſari non poteſt ab eo, qui licèt illum non impetrauerit, nec de eius conſenſu fuerit electus, habita tamen notitia de cauſa ſuſpicionis, conſentit in illius iuriſdictionem. 1.242.2.5
Iudicem impetrans non poteſt illum allegare ſuſpectum. ib.6
Poteſt tamen ſi cauſa ſuſpicionis ſuperueniret poſt impetrationem. 1.243.1.init.
Iudex debet iudicare ſecundùm allegata, & probata, etiam contra propriam conſcientiam, niſi ſupremus iudex Superiorem non recognoſcens. 1.146.2.17
Iudici malè exequenti violenter reſiſti poteſt. 1.247.2.4
Iudices ſi plures dati ſunt ſimpliciter, tunc vno ſuſpecto omnes redduntur ſuſpecti. 1.254.1.2
Iudex dari non poteſt ab alio, quàm à Principe minor 18. annorum, etiamſi partes conſentiant. ibid.6
Iudex poteſt pœnam minuere ob amicitiam, quam cum perſona delinquentis habuit. 1.258.2.2
Iudex ex mera officij ſui neceſſitate poteſt procedere ad crimina corrigenda. 1.246.2.6
Iudices Ordinarij Eccleſiaſtici inuocare poſſunt auxilium brachij ſæcularis. ibid.7
Iudex debet iudicare ſecundùm allegata, & probata. 1.265.1.9
Iudex quando eſt ordinarius iure quodam ſpeciali ſi negligens fuerit, ſua iuriſdictio ad ſuperiorem deuoluitur. 1.275.1.3
Iudex Eccleſiaſticus & ſæcularis mutuo ſibi præſtare tenentur auxilium in exequendis mandatis, & ſententiis. ibid.6
Iudex Eccleſiaſticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel ſtatuto, vel ſententia quædam delicta punire poteſt pecuniaria pœna, vbi ea magis timetur. 1.276.1.15
Iudex dicitur quaſi ius dicens populo, ſicut & iudicare quaſi ius dicere. 1.280.2.2
Iudex in iure generale nomen eſt comprehendens omnes, & ſolos illos, qui publica iudicandi, & cognoſcendi auctoritate funguntur. 1.281.1.4
Iudices propriè illi ſoli erunt, qui publica auctoritate fuerint conſtituti, non qui priuatorum conſenſu electi. ibid.6
Iudices alij ſunt, qui iuriſdictionem habent, alij qui notionem. 1.281.2.8
Iudices quidam ſunt qui iuriſdictionem habent ſuo iure, quidam qui alieno beneficio, ſeu commiſſione. ibid.9
Iudex etiam delegatus poteſt dare Aduocatum etiam de ſuis domeſticis parti, quæ illum habere non poteſt. 1.182.1.1
Iudex poteſt ſupplere de iure quæ deſunt Aduocatis. 1.282.2.3
Iudex poteſt condemnare partem in fructibus, intereſſe, & expenſis, licèt non petantur, ſaltem ex clauſ. *Ius, & Iuſtitiam*, &c. ibid.4
Iudex non iudicat ſuper non petitis. ibid.5
Iudex inferior poteſt differre executionem ſententiæ Principis, qua condemnauit aliquem iracundia motus, aut ob vindictam non ſeruato iuris ordine. 1.286.1.13
Iudex debet ſtudioſè agere vt promiſſa adimpleantur. 1.299.2.1
Iudex poteſt, & debet ſe interponere pro tranſactione inter partes facienda, præterquam in caſibus in quibus iura hoc non admittunt, vt ſuper matrimonio. 1.308.2.1
Iudex an & quando ſalua conſcientia poſſit partes litigantes reducere ad concordiam, remiſſiuè. ibid.3
Iudex poteſt pœnam minuere ex bono, & æquo vbi cauſa aliqua id ſuadeat. 1.309.1.6
Iudex ſæcularis ſolus eſt competens ad pœnam ſanguinis imponendam pro adulterio, quoad alias verò pœnas crimen adulterij eſt mixti fori. 1.315.1.2
Iudex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens ad cognoſcendum de adulterio, vt ratione illius diuortium celebretur. 1.315.2.4
Iudex contra ipſum actum poteſt teſtificari. 1.342.17.
Iudex Eccleſiaſticus in ſpiritualibus annexis competens eſt. 1.352.2.3
Iudex debet prouidere vt litigantes ſeruent ſolemnitatem iuris. 1.358.1.1
Iudex Eccleſiaſticus poteſt per viam denuntiationis Euangelicæ, ſeu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiam laicum, maximè ratione periurij, vel pacis fractæ. 1.362.1.1
Iudex ſimilem cauſam, vel plenè conſimilem habens eſt ſuſpectus, & à iudicando remouetur. 1.365.1.1.2
Iudices ſi de principali, & exceptionibus præiudicialibus ſimul cognoſcunt, vel ſuper principali, lite non conteſtata, teſtes recipiunt, licitè ab eis appellatur. 1.365.2.1
Iudices tripliciter poſſunt conſiderari, alij dicuntur competentes ſimpliciter, alij incompetentes, prorogabiles tamen, alij tandem incompetentes, & improrogabiles, & declarantur ſingulæ ſpecies. 1.369.1.11.& ſeqq.
Iudex ſæcularis ſi clericum per ſe diſtinguit, vel condemnat, excommunicari debet. 1.370.2.1
Iudices ſæculares perſonas Eccleſiaſticas condemnare, vel iudicare non debent. ibid.2
Iudex, qui negligit facere iuſtitiam, litem facit ſuam. 1.375.2.5
Iudex Eccleſiaſticus iudicare poteſt laicos tam ciuiliter, quàm criminaliter, vbi habet dominium temporale. 1.376.1.2
Iudex ſæcularis quando eſt negligens in faciendo iuſtitiam, Eccleſia tunc etiam contra laicos cognoſcit. 1.377.1.2
Iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de cauſis viduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum laicarum, quando iuſtitiam coram ſæculari conſequi non valent. 1.377.2.4
Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſe immiſcere ſæculari iuriſdictioni ratione connexitatis. ibid.7
Iudici Eccleſiaſtico permittitur laicos compellere de iniuriis, & damnis Eccleſiæ illatis ſatisfacere. 1.382.1.4
Iudex etiam delegatus compellit actorem ad reſpondendum reo in cauſa reconuentionis, & vtramque cauſam ordine ſucceſſiuo ſimul audiet, & vna ſententia terminabit. 1.389.2.1
Iudex vnius ex litigantibus commenſalis recuſari poteſt. 1.394.1.4
Iudex conciuis vnius ex litigantibus, an & quando vt ſuſpectus recuſari poſſit, remiſſiuè. ibid.5
Iudex Eccleſiaſticus non debet facultatem concedere mulieri, vt ſecundo nubat viro, niſi veroſimiliter præſumatur de morte prioris. 1.396.2.17
Iudex ob cauſam pœnas à iure ſtatutas minuere, & remittere poteſt. 1.397.2.29
Iudex in ſcriptis citare debet. 1.402.2.2
Iudex non poteſt prorogare terminum legalem certum. 1.402.2.9
Iudici Eccleſiaſtico non permittitur de damnis, & eo quod intereſt pronuntiare quando alterius ſponſi culpa matrimonium non initur. 1.414.1.3
Iudex datus, vt de proprietate cognoſcat, aliquid de poſſeſſione pronuntiari non poteſt, quod multis modis declaratur. 1.422.1.2
Iudex electus de partium conſenſu recuſari poteſt, vel ab vna illarum ſi noua recuſandi cauſa ſuperueniſſet. 1.428.1.2
Iudex poſt concluſum in cauſa vſque ad ſententiam poteſt interrogare partes ad clarificanda dubia. 1.428.1.5
Iudex Eccleſiaſticus poteſt cenſuris compellere coniuges ad cohabitandum. 1.439.1.11
Iudex propter contumaciam rei poteſt rem petitam ſequeſtrare, & ipſum contumacem in expenſis condemnare. 1.447.1.1
Iudex arbitrari poteſt intra quem terminum reus comparere debet ad præſtandam cautionem, & expenſas. 1.453.2.4
Iudex ex officio poteſt iuramentum & ſupplementum probationis deferre quandocunque ſibi videbitur, etiam parte non petente. 1.469.2.10
Iudex non debet petitionem, vel exceptionem reiicere ob præſumptam malitiam partis petentis, vel opponentis. 1.482.1.2
Iudex poteſt attentis circunſtantiis præſcribere vnum, & eundem terminum, tam productioni, quàm reprobationi teſtium, intra quem exceptiones probari debeant, inſimul cum probatione principali. 1.483.1.8
Iudex debet habere notarium, vel duos viros idoneos, qui ſcribant acta iudicij, aliàs ſi quid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem punitur, nec credetur ei ſuper proceſſu niſi in quantum per acta, vel aliàs per legitima documenta conſtabit. 1.486.1.1
Iudicis ſimplici aſſertioni ſine ſcriptura in cauſis minimis ſtandum eſt. 1.487.1.7
Iudici regulariter non creditur. ibid.8
Iudicis officium non eſt ſcribere, & ſi de facto ſcribat, illi non creditur. 1.488.2.24
Iudex mittere debet examinatorem diſcretum ad recipiendos teſtes, qui ad eum commodè venire non poſſunt. 1.507.1.1
Iudex finita prima dilatione iuſta cauſa allegata ſecundam dilationem dare debet. 1.513.1.4
Iudicis vnius verbo non creditur, ſcriptura verò eius per teſtes reprobari poteſt. 1.523.1.1
Iudex non poteſt eſſe teſtis. 1.523.2.2
Iudex datus ad cauſam quando non venit ad ſententiam, vel fuit recuſatus, aut compromiſſum expirauit, poteſt eſſe teſtis. 1.538.1.3
Iudex teſtimonium ferre non poteſt in cauſa coram eo vertente, vel in qua fuit iudex. ibid.4

Iudex

Index Rerum, & Verborum,

Iudex ſi de re, ſuper qua litigatur, veritatem ſciat, poteſt recuſari, vt teſtificetur. ibid.5

Iudici licitum eſt prudentibus premiſſis, & bonis ſimulationibus reum allicere ad veritatem eruendam. 1.562.2.3

Iudex Eccleſiaſticus loci Ordinarius competens eſt ad compellendum contrahentem, in cuius fauorem fuit iuratum vt iuramentum remittat quando contractus habet vitium ſimoniæ. 1.574.1.5

Iudex contra vſurarium inquirere poteſt parte non petente. 1.591.1.3

Iudex Eccleſiaſticus poteſt facere proclama ſub pœna excommunicationis, vt quicunque ſcit veritatem ſuper tali negotio compareat in iudicio ad deponendum. 1.591.2.4

Iudex ex officio pro eruenda veritate poteſt iuramentum in ſupplementum probationis deferre quandocunque ſibi videbitur. 1.600 2.3

Iudex quibus ex cauſis alteri ex partibus iuramentum deferre poſſit, remiſſiuè. 1.604 1 2

Iudex recuſatus poteſt compelli reſpondere ſuper articulis ſuſpicionum. 1.606.1.8

Niſi recuſaretur ob crimen. ibid.

Vel ſi poſitiones ſuſpicionis contineant turpitudinem. ibid.

Iudex ſtatuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas, poſt quem excipientem non audiet, niſi in tribus caſibus hic exceptis. 1.607.1.2

Iudex poteſt recuſari quotieſcunque magis vnam partem, quàm aliam diligit. 1.609.1.2

Iudici ſuſpecto nunquam Princeps præſumitur ex certa ſcientia cauſam committere. ibid.6

Iudex poteſt appellationem datam, ſi cauſa propter quam fuit appellatum, probatur vera, declarabit appellationem eſſe legitimam. 1.610.2.1

Iudex proferens ſententiam ipſo iure nullam, poteſt illam reuocare. 1.646 1.13

Iudices quoad poſſunt debent lites ſopire. 1.646.2.3

Iudex ſi in ſententia referat ſe ad acta, & ex illa appareat de errore ipſius iudicis, vitiatur ſententia. 1.652.2.6

Iudici ſi commiſſum, & delegatum ſit vt ſi quis coram eo probet intentionem ſuam, ferat ſententiam pro eo alium condemnando, & nihil dictum ſit de abſolutione, ſi tamen intentio, vel cauſa commiſſa non eſt probata, poterit eum condemnare, & aduerſarium abſoluere. 1.657.2.2

Iudex in ſententia non tenetur exprimere cauſas, quibus mittitur ad ita iudicandum. 1.659 2.2

Iudex quomodo, & quando poſſit declarare ſententiam ſuam, remiſſiuè. 1.660.1.3

Iudex habet præſumptionem pro ſe, etiamſi ſit improbus. ibid.4

Iudex non admittens appellationem ſi cauſa eſt criminalis deponitur. 1.670.1.3

Iudex Eccleſiaſticus poteſt appellanti præfigere terminum vt intra illum coram ſuperiore cum proceſſu ſe præſentet, & eo tempore elapſo declarare appellationem eſſe deſertam. 1.672.1.2

Iudex qui non detulit appellationi an poſſit præfigere terminum appellanti ad eam proſequendam. ibid.3

Iudex à quo an poſſit arctare terminum appellanti ad proſequendum, ſeu petendum Apoſtolos. ibid.4

Iudex à quo poteſt præfigere terminum appellandi ad docendum de proſequutione appellationis. 1.674.1.15

Iudex non poteſt augere terminum ad appellationem interponendam conceſſum. 1.674.2.17

Iudex ex ſola appellatione interpoſita in vna cauſa, ſeu articulo, poteſt recuſari vti ſuſpectus in aliis cauſis. 1.675.1.2

Iudices plures damnati, & corrupti odio proſequuntur appellantes. ibid.3

Iudices aliqui adeò indignantur, vt pars grauata timeat appellare. ibid.4

Iudex ſe ſciens re vera non eſſe iudicem competentem in aliqua cauſa, & nihilominus pronuntiauit ſe eſſe competentem in ea, geſta per eum in hoc caſu non valebunt. ibid.5

Iudex vt ſuſpectus recuſari non poteſt notoriis criminibus. 1.685.1.4

Iudex quando pronunciat excommunicatum eum, qui antea lege diſponente eſt excommunicatus, non requiritur citatio. 1.687.1.fin.

Iudex à quo non obſtante appellatione cognoſcit de cauſa ſi appellans non proſequitur; & iudex vt ſuſpectus recuſatus poteſt partes compellere vt alium eligant coram quo quæſtio terminetur. 1.688.1.1

Iudex ordinarius eo ipſo quòd eſt ſuſpectus, remanet etiam ſuſpectus ab eo delegatus. ibid.3

Iudex ordinarius recuſari poteſt de iure Canonico. ibid.4

Iudex poteſt præfigere terminum appellandi ad proſequendam appellationem, quo elapſo reaſſumit ſuam iuriſdictionem, & exercet. 1.690.1.2

Iudex recuſari poteſt ex eo quod ſit conſanguineus partis. 1.691.1.2

Iudex ſæcularis an poſſit eſſe competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vſuras, remiſſiuè. ibid.3

Iudici delegata cauſa cum clauſula *appellatione remota*, non intelligitur ſublata recuſatio iudicis. 1.691.2.6

Iudex conſanguineus vſque ad quem gradum recuſari poſſit, oſtenditur. ibid.7

Iudex recuſari poteſt ſuſpectus ex quavis leui, & modica cauſa. ibid.8

Iudex æqualiter coniunctus vtrique parti recuſari non poteſt. ibid.9

Iudex recuſari poteſt vt ſuſpectus, quia aliàs contra me pronunciauit, & ab eius ſententia appellauerim. ibid.11

Iudex regulariter recuſari poteſt ſuſpectus ex eo quòd ſit familiaris vnius partis. 1.692.1.12

Iudex remouetur vt ſuſpectus ſi eſſet dominus impetrantis. ibidem 13

Iudex appellationis remittit appellantem, & cauſam ad priorem iudicem, niſi ſibi conſtiterit à grauamine, vel iniuſta ſententia fuiſſe appellatum. 1.692 2.1

Iudex recuſatus ſi ſuſpicionis cauſam propoſitam inueniat manifeſtè friuolam poterit reiicere, & ea minimè obſtante in cauſa procedere. 1.694.2.5

Iudex qui differt partem ſalutare prout antea faciebat, poteſt vt ſuſpectus recuſari. ibid.8

Iudex vel aduerſarius non tenetur deferre appellationi, cui non detulit appellans. 1 695.1.1

Iudex à iudicandi munere in cauſa, in qua recuſatur, ſe abſtinere poteſt, non expectata recuſationis probatione. 1.696.2.9

Iudex à quo præfigit terminum appellantibus. 1.697.1.2

Iudex à quo non poteſt ſtatuere terminum ad definiendam appellationem. 1.699.2.1.2

Iudex appellationis ſi fuit appellatum poſt litem conteſtatam, & nunc altera pars eſt contumaciter abſens, poteſt litem terminare ſententiando, prout de iure, cùm liquet de meritis cauſæ. 1.709.1.1

Si præſens fuerit, neceſſaria erit conteſtatio litis in iudicio appellationis, ita vt non ſufficiat primi iudicij conteſtatio. 1.709 2.2

Iudicibus magnus debetur honor. 1.710.1.2

Iudex delegatus, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poteſt abſque noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit iuſtificata. 1.710.2.6

Iudex prolationis quando ab interlocutoria pronuntiat non bene fuiſſe appellatum ex ſtylo Romanæ Curiæ, poteſt cauſam illam retinere ſi pars iuret quod non ſperat iuſtitiam ſibi fieri in partibus. ibid.9

Iudex, qui ſuo arbitrio procedere poteſt, tenetur iuriſperiti conſilium ſumere. 1.711.2.19

Iudex delegatus non dicitur præuenire per ſolam præſentationem commiſſionis, ſeu reſcripti. ibid.22

Iudicem mihi ſuſpectum culpa mea non poſſum recuſare. ibidem 23

Iudex à quo appellatum eſt de grauamine, ſi illud reuocat, poteſt in principali cauſa procedere. 1.712.1.1

Iudex quando ſe pronuntiat competentem, vel incompetentem poteſt appellari. 1.713.1.8

Iudex ſemel & iterum tantum ſententiam interlocutoriam retractare poteſt. 1.714.1.23

Iudex etiam ſine cauſa, & appellatione interpoſita poteſt ſententiam interlocutoriam reuocare. ibid.24

Iudex appellationis interlocutoriæ deferens non poteſt amplius illam reuocare. ibid.26

Iudex non poteſt ſuam ſententiam interlocutoriam reuocare poſtquam iudex ad quem inhibuerit. ibid.27

Iudex etiam ſine cauſa poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam. 1.715.1.29

Iudicem recuſare volens debet coram eodem ſuſpicionis probabilem cauſam proponere, & eam coram arbitris communiter eligendis probare, qua non probata, ſua iuriſdictione iudex vtitur in principali, ea verò probata remittit negotium ad ſuperiorem, vel cauſam committit de recuſatoris conſenſu. 1.715 1.1

Iudice ſuſpecto recuſato cauſa ſuſpicionis proponi debet coram iudice recuſato, probari tamen coram arbitris. 1 715.2.3

Iudex recuſatus electis arbitris præfigit terminum intra quem ſuſpicionis negotium terminari debent. ibid.4

Iudex ſuſpectus recuſari poteſt non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus. 1 715.2.9

Iudex ordinarius de iure Canonico recuſari poteſt. ibid.10

Iudex recuſari non poteſt ex qualibet cauſa recuſanti bene viſa, ſed ex iuſta, legitima, & rationabili tantùm. 1.716.2.1.1

Iudex, vt ſuſpectus in notoriis criminibus recuſari non poteſt. ibid.13

Iudex quando eſt dubius, & vult conſulere ſuperiorem, debet dare copiam conſultationis partibus, aliter ei non creditur. 1.729.1.1

Iudex

Iudex inferior ſi ad ſuperiorem referat quæſtionem facti, præſumitur quòd cauſa exonerandi hoc faciat. ibid.3
Iudex à quo poteſt innouare quando tendit ad faciliorem exitum appellationis. 1.724.2.28
Iudex inferior cognoſcere non poteſt de re ſcienter confirmata per Papam, niſi confirmatio non tenuerit, vt quia ſubreptitia, vel de re litigioſa. 1.727.2.1
Iudices Eccleſiaſtici, & delegati gratis iudicare debent. 2.6.2.1
Iudex pro munere temporali ſententiam ferens quas pœnas incurrat, remiſſiuè. ibid.2
Iudici data non quidem determinatè in fauorem dantis, ſed ſimpliciter, & indeterminatè, vt cum expediat, prout iuſtitia poſtulauerit, an ſint obnoxia reſtitutioni, oſtenditur. ibid.5.6
Iudici dans pecuniam pro conſeruatione iuris ſui, vel etiam pro redemptione indebitæ vexationis, non tenetur in aliquo, nec punitur. 2.8.1.12
Iudici datum in dubio, præſumitur datum in malum. 2.8.2.15
Iudex Eccleſiaſticus punire poteſt ſæculares induentes habitum regularium in ludibrium. 2.9.2.5
Iudicis electio eſt in pœnis alternatiuis, quando ad illum, vel etiam ad neminem verba diriguntur. 2.11.1.6
Iudex procedit ex officio in notoriis, etiam nemine accuſante. 2.18.2.2
Iudex, vel officialis non debet exequi Principis, aut alterius ſuperioris iniuſtum præceptum, quando illud exequendo timeretur de vniuerſali ſcandalo. 2.44.2.3
Iudex compromiſſarius factus inter duos electos ad aliquam dignitatem, poterit vnum confirmare, & alteri pro bono pacis de prouentibus prouiſionem facere. 2.55.2.1
Iudicis monitio requiritur in factis, & diſpoſitionibus negatiuis, vt quis in pœnam incidat. 2.68.1.8
Iudex quilibet dicitur miniſter Dei in terris. 2.104.1.2
Iudex in quibus caſibus poſſit procedere contra reum, quamvis nullus ſit accuſator, remiſſiuè. ibid.3
Iudicis imprudentia venditori nocere non debet. 2.133.2.17
Iudicis mandatum vt emphyteuta non ſoluat penſionem excuſat à caducitate. 2.155.1.127
Iudex inquirere poteſt ex officio etiam ad priuatam vtilitatem vbi agitur de exequutione teſtamenti. 2.219.2.4
Iudex excuſari poteſt ſi omiſſa communi Doctorum opinione iudicet ſecundùm illam, quam aliquando eius præceptor veram eſſe affirmauit. 2.237.2.5
Iudici aſſerenti ſubeſſe cauſam neceſſariam abſentiæ fides adhibetur ad delegationis validitatem. 2.245.2.5
Iudex procedere poteſt in exactione decimarum per monitionem, & præceptum, & compellere recuſantem. 2.250.2.3
Iudex poteſt pronuntiare ſuper ſucceſſiuo eius, quod principaliter petitur. 2.334.1.5
Iudex in notoriis poteſt inauditam partem ſpoliare. 2.344.1.4
Iudex requiſitus ſi nolit exequi decretum iudicis requirentis, nec eius precibus conſentire, eius ſuperior eſt omnino interpellandus. 2.355.2.4
Iudex poteſt moderare conceſſionem, & inæqualitatem ex poſtfacto ſuperuenientem ad modum iuſtæ exactionis reducere. 2.484.1.6
Iudicis arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia parochialis ab altera diſtare poſſit vt commodè Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani. 2.434.1.4
Iudex laicus non debet iudicare, nec hoſpitium quærere in domibus Eccleſiaſticis. 2.436.2.1
Iudex ſæcularis in domo Eccleſiæ ius dicere non debet. 2.437.1.2
Iudices ſæculares prætextu alicuius conſuetudinis hoſpitium in Eccleſiarum domibus vendicare non debent. ibid.3
Iudicis prudentis arbitrio relinquitur qualis debeat eſſe certitudo mortis prioris viri, vt vxor ſecundo nubat. 2.481.2.5
Iudex Eccleſiaſticus ſolum eſt competens, quando agitur de coniugum ſeparatione ad lepram. 2.531.2.4
Iudicis arbitrio relinquitur quando maritus diu abeſſe dicatur ab vxore. 2.533.1.4
Iudex à quo generaliter poteſt intentare illa, quæ tendunt in faciliorem exitum cauſæ appellationis, non tamen cognoſcendo de eius vitibus. 2.567.2.3
Iudex à quo eſt appellatum in cauſa matrimoniali inhibendo partibus ne interim lite pendente alteri nubant, non dicitur attentare. ibid.5
Iudex Eccleſiaſticus, ad quem cauſa natalium, vel alia ſpiritualis remittitur, poteſt opponenti exceptionem illam præfigere terminum peremptorium intra quem probare teneatur, non verò iudex ſæcularis. 2.576.1.4.5
Iudicis auctoritas, ſeu iuſſus in illicitis excuſat à dolo. 2.584.1.3
Iudex ex officio parte inuita procedere poteſt ad retractandam ſententiam in coniugali cauſa latam, vbi de errore certior factus fuerit. 2.599.2.6
Iudex Eccleſiaſticus cur de cauſa dotis in hoc textu cognouit, oſtenditur. 2.614.2.6
Iudex Eccleſiaſticus non debet mulieri facultatem concedere, vt ſecundo viro nubat donec certum nuntium acceperit de morte prioris quantumcunque annorum ſpatio quindecim abfuerit. 2.618.2.4
Iudex ex officio poteſt repellere excuſatorem non idoneum. 3.1.2.2
Iudex ſine accuſatore procedit ſuper euidentia patrati ſceleris. 3.5.1.1.2
Iudicis arbitrio relinquitur quod in iure expreſſum non eſt. 3.9.2.6
Iudicis arbitrio quoties aliquid committitur eſt locus appellationi. 3.10.1.7
Intellige vt ibi.
Iudex non poteſt inquirere de crimine occulto, ſed oportet aliquam præcedere infamiam, qua iudex ad inquirendum moueatur. 3.13.1.init.
Iudex quamvis ſciat crimen ſubditi, non poteſt ex officio procedere ad eum accuſandum per viam inquiſitionis antequam ille accuſetur. 3.13.1.9
Iudex, & accuſator debent eſſe diuerſæ perſonæ. 3.14.2.3
Iudex contra neminem poteſt procedere ad accuſationem, niſi adſit aliquis accuſator. ibid.4
Iudex habens à ſtatuto, ſeu Principe plenum arbitrium in procedendo, & puniendo delinquentes, adhuc non præcedente infamia inquirere nequibit. 3.15.1.8
Iudici aſſerenti in inquiſitione famam præceſſiſſe non creditur, niſi de ea aliunde appareat per teſtes. ibid.11
Iudex nulla præcedente diffamatione in crimine hæreſis, vel læſæ Maieſtatis, procedere poteſt. ibid 12
Iudex tanquam ſuſpectus in cauſis criminalibus poteſt recuſari. 3.15.2.19
Iudex poteſt procedere contra calumniatorem euidentem abſque accuſatore. 3.17.2.4
Iudex non poteſt iudicare ſecundùm cauſam probatam, & non deductam, 3.35.2.3
Iudex futurus eſt, qui vltra petita iudicat. ibid.5
Iudex criminalis poteſt cognoſcere de cauſa ciuili incidenter ad criminalem 3.60.2.3
Iudex ſæcularis in cauſa hæreſis eſt merus executor. 3.76.1.3
Iudex qui negligit facere iuſtitiam, excommunicatur. 3.78.1.18
Iudex ex negligentia malè iudicans facit litem ſuam. ibid.19
Iudex diſcretus in pœnitentia imponenda debet attendere circunſtantias ex quibus augetur vel minuitur delictum. 3.96.2.1
Iudex ſæcularis in cauſis vſurarum an iudex eſſe poſſit, remiſſiuè. 3.143.2.4
Iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere poteſt, non obſtante iuramento de non repetendis vſuris per debitorem præſtito. 3.144.1.1
Iudex ſæcularis teſtem in teſtimonio coram ſe ferendo delinquentem punire non poteſt. 3.151.1.4
Iudex intermiſſam quocunque modo accuſationem ſuſcipere, & ad ſententiam vſque proſequi poteſt. 3.161.1.2
Iudex quando videt accuſationem eſſe ſuſpectam de colluſione, non debet ceſſare ab inquiſitione. 3.161.2.2
Iudex Eccleſiaſt. pro executione ſuæ ſententiæ poteſt implorare brachium iudicis ſæcularis. 3.169.1.7
Iudex ſæcularis ſub pœna excommunicationis poteſt cogi ad præſtandum brachium ſuum Eccleſiaſtico. ibid.8
Iudex Eccleſiaſticus an ſit competens contra laicos, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis eius rebus quoquomodo præiudicant. 3.206.1.14
Iudex Eccleſiaſticus an cognoſcere poſſit contra laicos rerum Clericorum inuaſores, oſtenditur. 3.206.2.15
Iudex Eccleſiaſticus poteſt extra territorium ſuo ſubdito communionem prohibere. 3.210.1.25
Iudex, qui iuſtitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apoſtolicæ non ſeruat, ſuis priuilegiis eſt priuandus. 3.214.1.2
Iudex in adminiſtranda iuſtitia negligens, aut per dolum, vel imperitiam malè iudicans, quas pœnas ciuiles incurrat, oſtenditur. 3.214.2.3
Iudex per dolum, aut imperitiam malè iudicans, qualiter criminaliter puniatur, oſtenditur. ibid.4
Iudex iniuſtitiam faciens non poſitiuè, ſed omittendo, an eaſdem pœnas incurrat, oſtenditur. ibid.5. & ſeqq.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire ſæculares quæſtores falſas eleemoſynas petentes. 3.227.2.20
Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire laicos falsò portantes religionis habitum. ibid.24
Iudex Eccleſiaſticus non cognoſcit de criminibus laicorum niſi quatenus ſpectant ad forum Conſcientiæ. 3.257.1.2
Iudex ſæcularis Clericum in teſtimonio ferendo coram ſe delinquentem nullo modo punire poteſt. 3.270.2.3
Iudex poteſt cognoſcere, & punire iniuriam ſibi factam contemplatione officij, quando pœna determinata eſt à iure. 3.273.2.4.6
Iudicem, qui eſt in ſyndicatu, offendens, qua pœna puniatur, remiſſiuè. ibid.7
Iudex Eccleſiaſticus poteſt priuare laicum militia temporali. 3.275.2.3

Vide *Delegatus.*
Iudicandi munus eſt honor, & nobilitas ex iudicatiua cauſatur. 1.273 2.15
Iudicare, & ius dicere in quo differant, oſtenditur. 1.281.1.3
Iudicare munus publicum eſt. 1.281.2 5
Iudicare nullus debet de confirmationibus Papæ ſine eius mandato, niſi per falſi ſuggeſtionem fuerint obtentæ. 1.730.2 1
Iudicare eſt onus. 1 245.2.3
Iudicium illud dicitur iniquum, non ſolum quod eſt contra iuſtitiam, & æquitatem, ſed etiam quod eſt inordinatum, ſiue contra iuris regulas. 1.239.2.7
Iudicium agitatum cum procuratore reuocato tenet, ſi reuocationem iudex, vel aduerſarius ignorauerunt. 1.317.2.1
Iudicium diuiditur in criminale, ciuile, & mixtum. 1.349.1.3
Iudicium definitur vt ſit actus trium perſonarum, iudicis, actoris, & rei in iudicio contendentium, vel melius vt ſit legitima cauſæ cum forenſi ſtrepitu per iudicem facta diſcuſſio. 1.349.2.7
Iudicium à citatione incipit. 1.350.1.8
Iudicium aliud ordinarium, aliud extraordinarium. ibid.9
Iudicia vniuerſalia & generalia in quo differant, remiſſiuè. 1.388.2.11
Iudicium exerceri non poteſt etiam de conſenſu partium in diebus feſtis, niſi neceſſitas, vel pietas ſuadeat, ſecus verò in feriis introductis fauore hominum. 1.408 2.1
Iudicium ſubterfugiens videtur ſuſpectus, & præſumitur de ſua iuſtitia diffidere. 1.564 1.1 2
Iudicium agitatum cum Eccleſia vacante non valet. 2.93 2.1.2
Iudicio in omni tres perſonæ requiruntur, iudex, actor, & reus. 3 336.2.6
Iuramentum ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus. 1.126.1.14
Iuramentum de obediendo Imperatori non obligat quando per depoſitionem, vel aliter deſinit eſſe Imperator. ibid.15
Iuramentum non extenditur ad actus non cogitatos, & futuros. 1.146.1.7
Iuramentum ſcholaris de non doctorando alibi, quàm Bononiæ, intelligitur rebus ſic ſtantibus. ibid 8
Iuramentum à parte parti delatum extra iudicium parit exceptionem litis finitæ. 1.148.2.14
Iuramentum vbi non firmat contractum, ſed ſolùm fit de ſoluendo, facta ſolutione impletum eſt, & abſque aliqua relaxatione poteſt ſolutum repeti. 2.313.1.6
Iuramentum pacis frangens ſubiicitur Eccleſiaſtico iudicio. 1.362 2 6
Iuramento non confirmatur actus quoties in fauorem publicum principaliter prohibetur. 1.379 1 7
Iuramentum calumniæ non præſtatur in ſpiritualibus cauſis. 1.399.1.1
Iuramentum calumniæ non ſubit, qui iam plenè probauit. 1.400 2.3
Iuramentum calumniæ lite conteſtata eſt præſtandum vel parum poſt incontinenti. 1.401 1 3
Iuramentum calumniæ ſine cauſa ſubire recuſans cadit ab inſtituta actione, intellige per ſententiam. 1 401.2 4.5
Iuramentum in ſupplementum probationis deferendum eſt ſemiplenè probanti ſi ab eo petatur, vel in concluſione lib lii appoſita ſit el uſula, *peto ius.* &c. 1.469.1.9
Iuramentum ſuppletorium, cui deferendum venit, debet eſſe legalis, & fide dignus, non autem periurus, vel infamis. 1.469.2.12
Iuramentum ſuppletorium deferendum eſt vſque ad concluſionem in cauſa, & etiam poſt concluſionem, ſi antea petitum fuiſſet, ſi cauſa eſſet ſummaria. ibid.13
Iuramentum ſuppletorium deferendum eſt actori, quando ſemiplenè intentionem ſuam probauit, reus verò nihil præſtitit; reo verò, & non actori quando reus ſimiliter ſemiplenè probauit. 1.470.1.16
Iuramentum ſuppletorium non defertur, quando aliquis ſe adſtrinxit, ad probandum, vel ſimiliter plures haberi poſſunt. 1.470 2.28
Iuramentum ſuppletorium non defertur quando agitur de maiori parte bonorum. ibid.35
Iuramentum ſuppletorium non defertur contra iudicem in ſyndicatu. ibid.48
Iuramentum ſuppletorium non defertur non habenti notitiam rei. 1.471 2 46
Iuramentum deferri poteſt viro ſuper copula habita cum ſua vxore, cùm vir non probat contrarium. 1.473.2.3
Iuramentum ad remittendum per teſtes neceſſariò requiritur vtriuſque partis conſenſus. 1.475.1.6
Iuramentum in principio examinis præſtandum. 1.515.1.6
Iuramento deſideratur tactus Euangeliorum. ibid 7
Iuramentum in probando animo ſuccedit in vim plenæ & concludentis probationis. 1.515.1.2
Iuramentum teſtibus expreſſo conſenſu à partibus remitti poteſt, ſecus in cauſa matrimoniali, criminali, & ciuili ardua. 1.537.1.3
Iuramenti in remiſſione à partibus facienda non requiritur iudicis conſenſus. 1.537 2.4
Iuramentum calumniæ an poſſit remitti à parte parti, oſtenditur. ibid.5
Iuramentum calumniæ ſtatuto tolli non poteſt. ibid.6
Iuramentum quando requirit quòd propria manu alicuius fiat non poteſt iurari per alium. 1.541.2.5
Iuramenti materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.572.1.2
Iuramenti nomen deducitur à iure. ibid.3
Iuramentum dicitur etiam iuſiurandum, ſiue Sacramentum. ibid.4
Iuramentum definitur vt ſit Dei in teſtem ad confirmandum dictorum veritatem actualis, ſiue virtualis inuocatio. 1 572.2.5
Iuramentum aliud aſſertorium, aliud promiſſorium, & quod ſit vnumquodque, & an inter ſe differant, oſtenditur. ibid.6
Iuramentum in iudiciale, & extraiudiciale diuiditur 1.573.1.7
Iuramentum calumniæ, & de veritate dicenda, ac litis deciſorium quod? ibid.8
Iuramentum neceſſarium eſt illud quod à iudice abſque partium conſenſu defertur. ibid.9
Iuramenti ad relaxationem agi poteſt, cuius implementum turpitudinem continet ex parte ſuſcipientis. 1.573 2.1
Iuramentum poteſt remitti ab eo, cui præſtitum fuerit. ibid.2
Iuramentum præſtitum à Prælato de non repetendis rebus Eccleſiæ non valet. 1.574 1.1.2
Iuramentum ſecundum vbi priori licito, & honeſto aduerſatur, nullatenus obligat. ibid.3
Iuramentum præſtitum à prælato de non repetendis rebus Eccleſiæ quatenus reſpicit commoditatem, & vtilitatem ipſius prælati, valet. 1.574.2.4
Iuramenti implementum in melius commutans non peierat; & non adſtringitur quis iuramento ad implendum quod iurauit ſi ab alia parte non adimpleatur, cuius reſpectu probauit iuramentum. 1.575.2.1
Iuramentum quando factum eſt in fauorem tertij cum aliqua conditione, niſi illa adimpleatur, iurans ad iuramentum ſeruandum non obligatur. ibid.3
Iuramenti forma ponitur. 1 576.1.1
Iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopi perſonaliter tempore ſuæ conſecrationis. 1 576.2.2
Iuramentum eſt illicitum non ſolùm quando ſine cauſa præſtatur, ſed etiam quando ſine illa extorquetur. 1.577.2.3
Iuramentum in forma ſpecifica adimpleri debet. 1.579.1.2
Iuramentum metu extortum ſi poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, ſeruandum eſt: Eccleſia tamen Romana conſueuit à tali iuramento abſoluere. 1.580.1.1
Iuramentum rei licitæ metu extortum obligat, donec declaretur non tenere. ibid.2
Iuramentum promiſſorium de actu, qui ſine peccato mortali fieri non poteſt, nullam inducit obligationem. 1 580.2.3
Iuramentum tendens directè in mortem propriam non valet. ibid.5
Iuramentum habet vim ſpecialis mentionis. 1.581.2.3
Iuramento tres circunſtantiæ, ſeu comites interuenire debent. 1.584 1.6
Iuramentum Monachi clauſtrū abiurantis non valet. 1.585.2.1.4
Iuramentum, ſeu votum calore iracundiæ præſtitum non obligat. ibid.2
Diſtinguitur tamen. ibid.6
Iuramentum perſonale eſt, & non tranſit ad hæredes quoad periurium. 1.587.1.7
Iuramenti ratione non tenetur dominus adimplere illud, quod eius procurator, ſeu nuntius, nomine ipſius abſque tamen mandato ſpeciali, dare, aut facere promiſerunt. 1.587.2.9
Iuramentum metu extortum obligat tantùm ad culpam venialem, in materia verò graui ad culpam mortalem. 1.588.1.3
Iuramentum ſi ſit contrarium alteri iuramento licitè non eſt ſeruandum. 1.588 2.1
Iuramentum nunquam trahitur ad non cogitata. 1.589.1.4
Iuramentum præſtitum in præiudicium iuris ſuperioris non valet. 1.590.2.1
Iuramentum habet vim clauſulæ, ſi non valet, valeat vt valere poteſt. 1.591.1.4
Iuramento in omni intelligitur auctoritas ſuperioris excepta. ibid.5
Iuramentum generale debet ita intelligi, ſi fieri poteſt vt non obuiet iuri, aliàs tanquam temerarium non obligat contra iuris obſeruantiam. 1.591 2.1
Iuramentum vnum vni debitum ſi alteri præſtatur, illicitum eſt, & eo non obſtante, cui debetur, præſtandum eſt. 1.592.2.1
Iuramentum vni debitum ſi alteri præſtetur, illicitum eſt. ibid 2
Iuramentum promiſſorium intelligitur ſi res in eodem ſtatu permanſerit. ibid.5
Iuramentum non extenditur ad futurum euentum. 1.594.1.2

Iuramentum

Iuramentum de non accuſanda vxore de adulterio validum eſt. 1.595.1.12
Iuramentum licitè ex cauſa neceſſaria etiam per Religioſos præſtatur. 1.596.1.1
Iuramentum factum per creaturas referendo eas in creatorem obligat ad ſui obſeruantiam. ibid 2
Iuramentum præſtitum ſuper actu à lege infirmato principaliter fauore iurantis, licèt ſecundatio in fauorem publicum, neceſſariò eſt obſeruandum ſi non vi vel dolo fuit præſtitum, & in alterius præiudicium principaliter non redundat. 1.596.2.1
Iuramentum mulieris iurantis de non contrauenìendo rerum dotalium alienationi, eſt obligatorium. ibid.2
Iuramenta quæ ſunt contra vtilitatem Eccleſiaſticam non tenent. 1.597.1.1
Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur in cauſis matrimonialibus. 1.602.1.4
Iuramentum an poſſit extendi ad diem prorogatum? oſtenditur. 1.603.1.5
Iuramentum ſemel iam præſtitum non poteſt extendi ex ſolo conſenſu & voluntate iurantis ad alium caſum. ibid.6
Iuramentum ſimpliciter præſtitum ſeruandi ſtatuta alicuius Communitatis, minimè extenditur ad futura niſi expreſsè iurans declaret. 1.603.1.7
Iuramentum delatum à iudice nullus ſine iuſta cauſa recuſare poteſt, ſed bene ſi detur à parte. 1.604.1.1
Iuramentum ſuppletorium quando deferendum ſit reo, & non actori, oſtenditur. ibid.6
Iuramentum ſuppletorium datur in matrimonialibus cauſis, vbi adeſt pluſquam ſemiplena probatio. ibid.7
Iuramentum, cuius virtute lata eſt ſententia, excludit appellationem. 1.684.2.2
Etiamſi condemnatis vellet per eminentiam rei probare contrarium eius, quod eſt iuratum. ibid.
Etiam in ſententia lata virtute iuramenti relati. ibid.
Et in ſententia qua reus, cui fuerit delatum iuramentum, fuerit condemnatus ad ſoluendum. ibid.
Secus, ſi is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles cauſas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, & iudex iis reiectis præcipit iurari, vel referri. ibid.
Vel in ſententia lata in cauſa matrimoniali. ibid.
Aut in ſententia lata virtute iuramenti neceſſarij. ibid.
Iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſolita alienari, quæ inconſulto etiam Papa alienantur. 2.169.2.2
Iuramentum, quo quis promittit ſe non reuocaturum pactum legis commiſſoriæ in pignoribus, validum, & obligatorium eſt. 2.174.2.4
Iuramentum contra proprium non poteſt quis venire. 2.178.2.20
Iuramentum in ſupplementum probationis deferendum eſt potius mulieri, quàm viro ſi illi magis comperta eſſet rei controuerſæ veritas. 2.264.2.6
Iuramentum recipiens de nouo cenſu impoſito Eccleſiæ perſoluendo, compellitur iurantem abſoluere. 2.382.1.1
Iuramentum poteſt relaxari à partibus in quorum vtilitatem fuit iuratum. ibid.5
Iuramentum à parte parti remitti poteſt. 2.567.1.9
Iuramentum deferendum eſt viro ſuper copula habita cum vxore ad eius domum traducta, & quomodo id intelligi debeat, declaratur. 2.500.1.2
Iuramento viri dicentis ſe copulam habuiſſe cum impubere non eſt ſtandum. ibid.3
Iuramentum quando in ſponſalibus non interuenit, an ſint inuiti compellendi, remiſſiuè. 2.501.2.8
Iuramentum an confirmet donationem inter virum, & vxorem, oſtenditur. 2.615.2.3
Iuramentum quando factum eſt in fauorem tertij cum aliqua conditione, niſi illa adimpleatur, iurans ad iuramentum ſeruandum non obligatur. 2.516.1.8
Iuramentum non efficit validum matrimonium metu contractum. 2.528.2.5
Iuramentum adiectum matrimonio metu graui extorto non obligat. ibid.6
Iuramenti ad eſſentiam non requiritur contractus alicuius rei ſacræ. 2.562.1.12
Iuramentum nunquam trahitur ad ea, de quibus veroſimiliter iurans non diſpoſuiſſet. 3.95.1.4
Iuramentum ab infideli parato iurare per falſos Deos ad redimendam ſuam neceſſitatem, & vexationem licitè quis petere poteſt. 3.136 1.12
Iuramentum à fideli, quem mortaliter ſcit, aut præſumitur paratum eſſe ad iurandum falſum, poteſt quis ad redimendum vexationem in caſu neceſſitatis, aut debiti exigere. 3.136.2.13
Iuramentum parti præſtari debet in expenſis, & damnis poſt taxationem iudicis. 3.266.2.7
Iuramentum vbi propria manu exigitur non admittitur procurator, etiam habens ſpeciale mandatum ad iurandum. 3.299.1.7
Iuramento eius, qui ignorauit, ſtatur ad probandum ignorantiam. ibid.8
Iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem diligendum eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & iudicis. 3.301.1.3
Iuramentum excommunicati de ſtando mandatis Eccleſiæ non habet vim abſolutionis. Excommunicato nullus communicare tenetur præter perſonas exceptas, aliàs communicans cum excommunicato incurrit minorem excommunicationem, niſi ſit excommunicatus cum participibus ſuis. 3.314.1.1
Iurare quis non poteſt etiam iuramentum fidelitatis, aut calumniæ ſine ſpeciali mandato. 1.56.2.2.26
Iurans alicui vt Prælato ſuo, vel domino fidelitatem, amiſſa per eum prælatione, vel dominio illi amplius non debet fidelitatem. 1.116.1.17
Iurari debet de calumnia ſuper exceptione in ciuilibus. 1.240.2.15
Iurant de calumnia OEconomus, Syndicus, ſeu procurator generalis. 1.400.1.4
Procurator, vel Syndicus vniuerſitatis Eccleſiaſticæ, vel ſæcularis. 1.400.2.1
Iurare debens calumnia poteſt petere tempus ad deliberandum, quando eſt dubius de facto ſuper quo interrogatur. 1.401.1.4.
Iurans puellam ducere in vxorem non tenetur accipere ſi dotem non conſtituat. 1.476 2.5
Iurans non tenetur iterum iurare ſucceſſoribus de præſtanda fidelitate. 1.567.2.med.
Qui iurauit facere aliquid alicui promittenti etiam aliud, ſi vna pars non obſeruat promiſſum, altera pars non tenetur ad iuramentum. 1.599.2.1
Iurantes non loqui patrem, aut matrem ſunt abſoluendi ab obſeruantia talis iuramenti. 1.584.2.5
Iurans ſcienter illicitum non indiget abſolutione, ſed tenetur illud non obſeruare. Si verò iurauit ignoranter, debet aliud obſeruare ſi aliquo licito modo eſt obſeruabile: ſi autem licitum quod putabat illicitum, debet obſeruare iuramentum, ſed de animo deprauato agere pœnitentiam. 1.589.2.1
Iurantis mens, & intentio inſpicitur. 1.592 1.2
Iurans cum muliere contrahere propter ſuperuenientem fornicationem, vel deformitatem, eam repellere poteſt, non verò propter præcedentem. 1.594.1.1
Iurare prohibitum eſt niſi ex cauſa neceſſitatis. 1.596.1.4
Iurans contra legem in ſui vtilitatem introductam non peccat. 1.599.1.4
Iurans non eſſe contra aliquem poteſt in caſibus propriis & Eccleſiæ ſuæ eſſe contra eum. 1.600.1.1
Iurans in Eccleſia reſidere pro ſeruitiis Eccleſiæ licitè ſe abſentat. 2.36.1.1
Iurans non alienare bona Eccleſiæ, non poteſt alienare ea quæ ſunt de menſa, vel dubitatur an ſint de menſa. 2.112.1.1
Iurans non contrariari contractui non poteſt illum reſcindere ob læſionem vltra dimidiam, niſi enormiſſima læſione deceptus proponatur. 2.127.1.23
Iurans patronus non variare, nec cumulare in præſentatione beneficij iuriſpatronatus, tunc non poteſt per viam cumulationis, vel variationis alium præſentare. 2.363.1.4
Iurans cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum per cenſuram Eccleſiaſticam, contrahere compellitur. 2.472.2.1
Iurans ſe vnam pluribus ducturum, & poſtmodum aliquam ex illis carnaliter cognoſcat, an illa ſponſalia tranſeant in matrimonium, & quid attento Decretal. Concil. Trident. 2.473.1.7
Iurans cum aliqua contrahere ſi vult Religionem ingredi, debet primo contrahere vt iuramentum ſeruetur, & poſtea ante copulam Religionem ingredi. 2.479.1.2
Iurans cum aliqua contrahere, moneri potius debet quàm compelli, vt contrahat. 2.480.2.2
Iurans aliquam in vxorem accipere, non tenetur, niſi poſtea purè conſenſerit, vel eam cognouerit. 2.514.2.2
Iurans reſpondere tantùm ad interrogata, poſt confeſſionem auditor volens probare excuſationes, quæ confeſſionem non perimunt, ſed exponunt. 3.10.2.1
Iurans ſe aliquid ſoluturum certa die, & antequam dies adueniat is in cuius fauorem eſt facta promiſſio, incidit in excommunicationem, an debeat illi fieri ſolutio, oſtenditur. 3.82.2.7
Iurans obedire Prælato, & Eccleſiæ, non clero diœceſano, ſed Capitulo Cathedralis Eccleſiæ obedire tenetur. 3.340.1.1
Iuratæ alicuius aſſertioni in iis quæ ab eius animo pendent affirmanti, ſiue neganti creditur. 3.106.1.4
& quid in criminalibus. ibid.5
Iurgium dicitur quaſi iuris guarrium. 3.336.1.5
in *Iure* ſtatuendo, non tam iuſtitia, quàm honeſtas ſpectatur. 1.4.2.36

Iuris Canonici ſtatuta ligant omnes, excepto Papa. 1.10.1.1
Iuris quod quiſque in alterum ſtatuit, ipſe debet eo vti. 1.15.1.2
Ius ex facto oritur. 1.80.2.4
Iurium incorporalium quaſi poſſeſſio non acquiritur per actus, qui fiunt ex gratia, & amicitia. 1.81.2.3
Iura ſemper præſumunt pro indice. 1.104.2.6
Iurium incorporalium quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum ſecundùm veriorem. 1.107.1.9.10
Ius ſummum ſæpe ſumma iniuſtitia eſt. 1.152.2.29
Ius quod eſt de ſerun facto Diacono etiam de Subdiacono debet intelligi. 1.192.2.1
Ius ad rem acquiritur per præſentationem; per inſtitutionem verò ius in re. 1.260.1.4
Ius Canonicum in omnibus cauſis Eccleſiaſticis, & illis annexis, in quibus vertitur periculum animæ, vel agitur de conſcientia, & pia cauſa, ſemper eſt obſeruandum. 1.358.1.3
Iuri publico priuatorum pacto non derogatur. 1.379.1.5
Ius percipiendi decimas eſt ſpirituale. 1.399.1.2
Iuris eligendi, & aliorum incorporalium quaſi poſſeſſio amittitur ſi poſſeſſor inuitus, & contradicens excludatur ab actu ad eadem iura ſpectante. 1.415.2.12
Iuris eligendi ad quaſi poſſeſſionem acquirendam, quæ ſint neceſſaria, oſtenditur. 1.416.2.20
Ius tertij venientis ad cauſam pro ſuo intereſſe in iudicio poſſeſſorio, quando dicatur connexum in iure ſpoliantis ad effectum vt non impediat reſtitutionem ſpoliato faciendam, remiſſiuè. 1.417.2.4
Iuris diſpoſitione fieri poteſt, vt is, qui eſt in poſſeſſione, eam perdat per lapſum certi temporis, & ei acquiratur, cui debet fieri traditio corporalis. 1.447.1.2
Iuris Canonici æquitas ſeruanda eſt de iure Ciuili, quando non reperitur lex in contrarium. ibid.3
Iure ſimpliciter dicitur fieri, quod per conſuetudinem fit. 1.455.1.4
Iura potiora ſunt ad abſoluendum. 2.472.2.8
Iure Canonico deficiente recurrendum eſt ad iura, & conſuetudines Regni, non autem ad iura Imperatorum, vel Iuriſconſultorum. 1.490.1.2
Iuri ſuperioris derogari non poteſt per iuramenta inferiorum. 1.589.1.5
Ius Canonicum aliquando ius diuinum vocatur. 1.600.1.2
Ius reuocandi donationem ob ingratitudinem non tranſit ad hæredes. 2.195.2.23
Ius conferendi quando competit cuilibet in ſolidum ſi vnus non confert, cenſetur contentire collationi per alterum factæ. 2.24.2.15
Ius in re per præſentationem nõ acquiritur, ſed ad rem. 2.343.1.3
Ius ad rem vt acquiratur præſentato, præſentatio debet fieri coram habente inſtituere. ibid.4
Iuri Ciuili operam dantes ante clericatum poſt illum aſſumptum non prohibentur ad Doctoratus gradum in eodem iure promoueri, etiamſi ſint monachi. 2.461.2.4
Iura propter criminis atrocitatem tranſgrediuntur. 3.21.1.3
Ius ſtalli, ſeu ſedendi certo loco in Eccleſia an vendi poſſit. 3.44.2.3
Iure pleno quando dicantur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, remiſſiuè. 3.211.1.26
Iuri ſuo renuntiare vnicuique liberum eſt. 3.219.2.9
Iura vbi abſolutè dicunt poſſe diſpenſari, intelliguntur de Epiſcopo. 3.274.1.4
Ius commune adiuuare ſtatuendo poteſt Epiſcopus. 3.306.2.5
Ius dictum eſt à iure, & id iure poſſidetur, quod iuſtè, quod benè: malè autem poſſidetur, quod quis vel ſuis malè vtitur, vel aliena præſumit. 3.337.1.2
Iuriſdictio non poteſt eſſe incerta. 1.39.2.6
Iuriſdictio non datur in actu ante expeditionem. 1.41.2.4
Quando opponitur aliquid quod contradicit Iuriſdictionem iudicis, poteſt ipſe cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio. 1.49.2.25
Iuriſdictionis exercitium actu acquiritur per confirmationem. 1.95.2.2
Iuriſdictiones ordinaria, & delegata non ſunt incompatibiles, ſed in vna eademque perſona concurrere poſſunt. 1.196.2.med.
Iuriſdictio voluntaria competens alicui ex commiſſione legis quando delegari poſſit, oſtenditur. 1.210.2.3
Iuriſdictionem turbantes poſſunt à iudice, cuius iuriſdictio turbatur, etiam quòd is delegatus eſſet, puniri. 1.224.1.3
Iuriſdictionis turbatores poſſunt à iudice Eccleſiaſtico excommunicari, & pœna pecuniaria mulctari. 1.224.2.11
Iuriſdictionis prorogatio etiam in criminalibus fieri debet. 1.227.1.4
Iuriſdictio delegati non ſolùm per citationem, ſed per ſolam commiſſionem de citando cenſetur perpetuata. 1.238.2.5
Iuriſdictio delegati ſi expirat in termino peremptorio, quem partibus aſſignauit, poſt congruam horam peremptorij, iudex non expectauit contumacem, ſi non expirat, poteſt expectare in diem alteram, & iterum citare ſi vult. 1.241.2.1
Iuriſdictio delegati re integra morte mandantis expirat. 1.247.2.1
Iuriſdictio prorogari non poteſt per procuratorem non habentem mandatum de re ad rem. 1.249.1.1
Iuriſdictio delegata ad perſonas non expreſſas in reſcripto etiam de ipſarum conſenſu prorogari non poteſt. 1.253.1.1
Iuriſdictio delegata prorogationem non admittit. 1.253.2.4
Iuriſdictio extra territorium exerceri non poteſt quando requiritur cognitio cauſæ iudicialis. 1.261.2.7
Iuriſdictio præſcriptione acquiritur. 1.275.1.6
Iuriſdictio ſpectat ad ſolum Epiſcopum de iure communi. ibid.8
Iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli. 1.275.2.11
Iuriſdictio per metum extorta non tenet. 1.321.2.7
Iuriſdictio conſuetudine acquiritur. 1.380.1.4
Iuriſdictio non perpetuatur per citationem nullam. 1.385.2.5
Iuriſdictio iudicis non videtur præuenta per præſentationem literarum illi factam. ibid.6
Iuriſdictionis perpetuatio non inducitur ex citatione nulla. ibid.7
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio non probatur per excommunicationis probationem, licèt aliquibus diebus fuerit obſeruata, ideo petens reſtitutionem hoc ſolùm probato ſuccumbit. 1.443.1.1
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio an & quando admittatur per actum obedientiæ violenter extortum, oſtenditur. ibid.4
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio probatur per exactionem gabellarum. 1.483.2.13
Iuriſdictio in genere, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.39
Iuriſdictio & iura Epiſcopalia præſcribi poſſunt ab inferioribus. 1.631.1.fin.
Etiam in iuribus Epiſcopalibus arduis, & quæ ſolis Epiſcopis, & ipſorum dignitati reſeruantur. ibid.
Iuriſdictio licèt poſſet oppoſita exceptione elidi, nihilominus interim prorogari valet. 1.676.1.4
Iuriſdictio eſt acquiſita iudici per præſentationem reſcripti, aut priuilegij. 1.678.2.4
Iuriſdictionis cauſa æſtimationem non recipit. 1.678.2.10
Iuriſdictio non datur in actu ante expeditionem. 1.679.1.6
Iuriſdictio ordinaria ſi iam cœpta eſt per ſolam citationem, non poteſt tolli quantum ad cauſam illam per literas Papæ niſi de hoc fiat mentio in reſcripto. 1.711.2.21
Iuriſdictio, ſiue correctio in grauioribus criminibus Regularium ad ſolum Abbatem, paucis quibuſdam exceptis pertinet. 2.329.2.5
Iuriſdictio Ordinarij per totam diœceſim iuris præſumptione extenditur. 2.335.2.5
Iuriſdictionis exercitium arguit fines eſſe illius territorij cuius iudex ius dicit. 2.386.2.3
Iuriſdictio ordinaria non poteſt ab Epiſcopo concedi. 3.48.2.6
Iuriſdictionis defectus dicitur inſanabilis. 3.152.1.6
Vide *Territorium*.
Iuriſperitis Princeps reuerentiam exhibet ob meritum ac honorem ſcientiæ. 1.710.1.3
Iuſpatronatus non eſt ſimpliciter ſpirituale, ſed ſpirituali tantùm iuri coniunctum, & annexum. 1.35.2.5
Iuſpatronatus etiam laicorum deuolutum ad Ordinarium conferendum eſt per concurſum pro illa vice. 1.157.2.3
Iuriſpatronatus in fundatione poteſt reſeruari ius inſtituendi inferiori Epiſcopo de ipſius Epiſcopi conſenſu. 1.205.2.5
Iuſpatronatus pertinens Clerico ratione proprij patrimonij dicitur ſæculare. 1.260.1.5
Iuſpatronatus illud dicitur Eccleſiaſticum, quod fundatur ex bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis. ibid.6
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum in laicos titulo oneroſo permutationis cum auctoritate Apoſt. tranſlatum, an deſinat eſſe Eccleſiaſticum, & efficiatur laicale. 1.260.2.init.
Iuſpatronatus eſt ſpiritualibus annexum. 1.308.1.6
Iuriſpatronatus cauſa ſpectat ad iudicium Eccleſiæ. 1.351.1.1
Iuriſpatronatus cauſa tanquam ſpiritualibus annexa à iudice Eccleſiaſtico iudicari debet. ibid.2
Iuſpatronatus acquiritur etiam abſque alia reſeruatione, dummodo expreſsè non ſit, remiſſiuè. 1.538.2.3
Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcunque. 1.539.1.5
Iuripatronatus Regis non cenſetur Papa derogare, niſi diſpoſitiuè, & ſpecificè, ac expreſsè derogatio fieret. 2.70.1.4
Iuripatronatus donationem non poteſt confirmare Capitulum Sede vacante. 2.49.2.19
Iuſpatronatus diuiduum eſt quoad commoditatem, & exercitium, ſecus quoad ſubſtantiam ipſius iuris. 2.240.2.13
Iuſpatronatus per Clericos comparari non poteſt, vt comparantium filij, vel nepotes in Eccleſiis patronatus præſententur. 2.243.2.3
Iuſpatronatus eſt indiuiduum. 2.339.2.2
Iurepatronatus gentilitio, & familiari ſuccedunt deſcendentes, licèt non hæredes, in capita, & non in ſtirpes. 2.340.1.5
Iuſpatronatus gentilitium dicitur quando fundator in fundatione,

tione expreſſit rationem conſeruandæ agnationis, & quando dubitatur an ſit gentilitium leuiores ſufficiunt probationes. ibid. 6
Iuſpatronatus potius præſumitur hæreditarium, quàm gentilitium. ibid. 7
Iuſpatronatus quando in ſtirpes, & non in capita ſpectet ad ſucceſſores, oſtenditur. ibid. 8
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tranſit ad quoſcunque hæredes etiam extraneos. 2.340 2.9
Iuſpatronatus non venit in reſtitutione fideicommiſſi. ibidem 10
Iuſpatronatus non tranſit cum ea vniuerſali tranſlatione, quæ fit in fideicommiſſarium. ibid. 11
Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcunque. 2.341.1.2
Iuſpatronatus acquiritur ex reædificatione, ſeu refectione Eccleſiæ penitus dirutæ. 2.342.1.7
Iuſpatronatus non acquiritur ex argumento dotis. ibid. 9
Iuſpatronatus donari non poteſt ab eo ad quem illud non ſpectat. 2.343.1.6
Iuriſpatronatus facta venditione Eccleſia patronata libera manet. 2.344.1. fin.
Iuſpatronatus conſiſtens in aliqua vniuerſitate bonorum etiam temporalium tranſit bonis venditis, permutatis, vel aliter alienatis in acquiſitorem abſque Epiſcopi approbatione. 2.344.2.1.2
Iuſpatronatus conſiſtens in aliqua villa, vel caſtro data in dotem cum ea villa, ſeu caſtro tranſit in maritum. 2.345.1.3
Iuſpatronatus an tranſeat in conductorem caſtri, vel villæ vbi illud eſt, oſtenditur. 2.345.2.4
Iuſpatronatus in vſufructuarium vniuerſitatis bonorum tranſit. 2.346.2.7
Iuſpatronatus perſonale, & de per ſe principale, & diſtinctum non includitur in confiſcatione bonorum. 2.347.1.10
In Iuſpatronatus pertinere ad conuentum poſſunt Abbas vel Abbatiſſa ſolùm abſque conſenſu conuentus præſentationem facere. ibid. med.
Iuſpatronatus à laico in laicum ſine conſenſu Epiſcopi transferri, vel donari non poteſt. 2.348.2.2
Iuriſpatronatus tranſlatio ab vno patrono alteri compatrono poteſt fieri ſine Epiſcopi conſenſu. ibid. 4
Iuſpatronatus quando ex antiqua inſtitutione delatum eſt filiis, & nepotibus etiam non hæredibus, non poteſt per patrem aſſignari vni ex filiis in alterius præiudicium etiam cum conſenſu Epiſcopi. ibid. 5
Iuſpatronatus per laicum patronum religioſis locis ſine conſenſu Epiſcopi donari poteſt. ibid. 6
Iuſpatronatus permutari, aut cedi non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi. 2.349.1.8
Iuſpatronatus poteſt aduersùs primum, & verum patronum Eccleſiæ non liberæ præſcribi. 2.350.2.4
Iuſpatronatus inter patronos laicos præſcribitur ſpatio quadraginta annorum. ibid. 5
Iuſpatronatus Eccleſiæ ſi deueniat ad exemptos, non per hoc in nullo debet lædi ius Epiſcopale. 2.351.1.1
Iuſpatronatus acquiri poteſt quando venditur res, cui idem ius inſeparabiliter adhæret. ibid. med.
Iuſpatronatus tranſit cum bonorum poſſeſſione, quibus inſeparabiliter inhæret. 2.352.2.2
Iuſpatronatus poteſt vendi, ſeu alienari ſub bonorum generalitate. ibid. 3
Iuſpatronatus poteſt tranſire in feudatarium, ſeu emphyteutam; ſi villa, aut caſtrum, cui ineſt, infeudetur, vel in emphyteuſim detur. ibid.
Iuſpatronatus prohibetur infeudari. ibid. 5
Iuſpatronatus transfertur ad hæredes, ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. ibid. 7
Iuſpatronatus per ſe vendi non poteſt. 2.354.1.1.2
Iuſpatronatus annexum oppido an in venditione talis oppidi facta cum expreſſione illius eidem annexi tranſeat in venditorem, remiſſiuè. 2.354.2.3
Iuriſpatronatus controuerſia iudicis Eccleſiaſtici cognitionem requirit. ibid. 4
Iuriſpatronatus conceſſio facta Epiſcopo ſub nomine appellatiuo non ipſius perſonæ, ſed Eccleſiæ contemplatione facta cenſetur. 2.356.1.2
Iuſpatronatus, ſeu præſentandi in qua poſſeſſione exiſtens validè præſentat, & eius præſentatio amittenda eſt, ac inſtitutio ſequi debet. 3.358.2.5
Ad Iuriſpatronatus acquirendam poſſeſſionem plura requiruntur quæ recenſentur. 2.359.1. med.
Iuriſpatronatus poſſeſſio acquiritur etiam ex vnica præſentatione ſecuta inſtitutione. 2.359.2.6
Iuriſpatronatus quæſtio ſi inter patronos exiſtit, & vacante Eccleſia lis intra ſex menſes non terminatur, Epiſcopus de perſona idonea ordinare debet. 2.361.1.1
Iuſpatronatus ex conſtructione Eccleſiæ facta de conſenſu Epiſcopi acquiritur: patronus non erigit Prælatum in Conuentuali Eccleſia, ſed in capella ſic; patrono debetur proceſſionis honor; & alimentatur ab Eccleſia ſi vergat ad inopiam. 2.364.1.1
Iuſpatronatus acquiritur ex conſtructione Eccleſiæ facta de aſſenſu Epiſcopi abſque alia reſeruatione. ibid. 2
Iuſpatronatus in Eccleſia Conuentuali fundari non poteſt cum ſolo conſenſu Epiſcopi. 2.364.2.3
Iuſpatronatus non poteſt habere laicus in Eccleſia Collegiata. 2.365.1.4
Iuſpatronatus in Eccleſia Conuentuali acquiritur ex conſtructione ad effectum præeminentiarum, & ad omnes effectus, excepto iure præſentandi, & nominandi. ibid. med.
Iuſpatronatus in Eccleſia Regulari, vel beneficio regulari ex ſola fundatione, & dotatione ſine particulari priuilegio Apoſtolico non acquiritur. 2.366.2.10
Iuriſpatronatus quæſtio ſi inter patronos non diffinitur intra quatuor menſes, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam ſine præiudicio eorundem. 2.368.2.1.2
Iuſpatronatus ex bonis Eccleſiaſticis fundatum, ſed cauſa permutationis, vel alio titulo onetoſo in laicum tranſlatum, remaneat Eccleſiaſticum, vel efficiatur laicale. ibid. 2. init.
Iuſpatronatus Clerici illi obueniens ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali. 2.370.1.6
Iuſpatronatus per ſe principale, & diſtinctum non venit in confiſcatione bonorum. 3.73.2.21
Iuſpatronatus, quod à laico donatur Eccleſiæ, Eccleſiaſticum cenſetur quoad omnes iuris effectus. 3.220.1.3
Iuuenis qui duxit in vxorem minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicæ honeſtatis iuſtitia. 2.467.2.1

L

Læſio enormis ad conſequendam reſtitutionem neceſſario eſt probanda. 1.319.2.14
Læſio enormi ſſima quæ dicatur, remiſſiuè. 2.128.2.37
Læſionis in probatione non debet conſiderari tempus contractus in actibus ſucceſſiuis reſpicientibus etiam futura tempora. 2.384.1.8
Laici ex vi conſuetudinis ius, & poteſtatem in Clericos habere non poſſunt. 1.16.1.3
Laici ſunt incapaces officio adminiſtrandi ſpiritualia, ſuſpendendi, & Eccleſiaſtica iuriſdictione. 1.530.2.2
Laicus vitæ ſanctitatis, & legalitatis maximæ, poteſt eligi in Epiſcopum. 1.135.2.3
Laicus in articulo mortis à peccatis abſoluere non poteſt. 1.237.2.57
Laici in quibus debeant obedire Papæ, remiſſiuè. 1.286.1.10
Laicus non poteſt impetrare literas ad beneficium vacaturum, etiamſi antequam vacet beneficium promoueatur ad Ordines. 1.305.1.4
Laicus non poteſt eſſe miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, etiam in neceſſitate. 1.309.1.11
Laicus in rebus ſpiritualibus arbiter eſſe non poteſt. 1.345.2.1
Laici Eccleſiaſtica negotia tractare non debent, ſed Prælatorum iudicio diſponuntur. 1.351.2.1
Laicus ex delegatione Epiſcopi non poteſt de cauſis clericorum ciuilibus cognoſcere. 1.371.1.3
Laicus detentator rei Eccleſiaſticæ, vel rei alicuius clerici poteſt coram iudice Eccleſiaſtico conueniri, niſi laicus negaret rem vt Eccleſiaſticam poſſidere. 1.373.1.1.2
Laici rerum Eccleſiaſticarum innaſores coram Eccleſiaſtico iudice conueniri, & ab eo valent arceri. ibid. 2.3
Laicus laicum ſuper re ciuili coram iudice Eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi in defectu iuſtitiæ ſæcularis, vel niſi conſuetudo id expoſcat. 1.377.1.2
Laici vſurpantes iura Eccleſiaſtica, ſeu ipſis rebus Eccleſiaſticis violentiam inferentes, vti ſacrilegi per iudicem Eccleſiaſticum ſunt puniendi. 1.382.1
Laici quamvis poſſint iuriſdictionem non ſui iudicis prorogare, clerici tamen non poſſunt, niſi Epiſcopi diœceſani conſenſus accedat, & iudex, cuius iuriſdictionem prorogare volunt, ſit Eccleſiaſticus. 1.383.2.1
Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici. ibidem 5
Laici ſunt idonei teſtes in cauſis criminalibus contra clericos vbi ex natura negotij veritas actu, & habitu ſciri non poteſt. 2.498.2.3
Laicus in criminali cauſa non teſtificatur contra clericum, accuſat tamen pro ſua, vel ſuorum iniuria. 1.511.2.1
Laicus contra clericum in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt. ibid. 11
Etiamſi clericus ſit primæ tonſuræ. 1.512.1.3
Laicus contra clericum in criminali cauſa teſtificari poteſt quando agitur ciuiliter, vel in defectum Eccleſiaſticorum teſtium, vel in criminalibus exceptis. ibid. 6
Aut in probatione famæ. ibid. 4

Laici & fœminæ admittuntur ad probanda impedimenta electi. 5.528.1.5

Laici contra clericum in cauſa criminali teſtimonium dicere prohibentur. 1.548.2.2

Laici de rebus Eccleſiaſticis teſtificari recuſantes per cenſuram Eccleſiaſticam ſunt compellendi, quando aliter veritas ſciri non poteſt. ibid.3

Laici cum non poſſint ſpiritualia poſſidere vt decimas; ergo & per conſequens nec præſcribere. 1.62.2.1

Laicus præſcriptione nulla etiam immemorabili poteſt ius acquirere percipiendi decimas. ibid.2

Et procedit in omnibus decimis quocunque titulo etiam temporali à laico percipiendis. ibid.3

Ratio deciſionis aſſignatur. ibid.

Laicus ex allegatione priuilegij Summi Pont. ſi in illius probatione oſtendat poſſeſſionem temporis immemorabilis cum fama priuilegij habiti à Summo Pontifice, vel ab inferioribus Prælatis ante Conc.Lateran. poteſt acquirere ius percipiendi decimas. 1.622.1.4

Laicus ſpoliatus iure percipiendi decimas an ſit ante omnia reſtituendus, oſtenditur. 1.622.2.6

Laicus an poſſit præſcribere iuſpatronatus, oſtenditur. 1.623.1.8.9.10

Laici ſi ſunt de tertis Eccleſiæ, viuere debent ſecundùm Canones,& non ſecundùm leges ciuiles. 1.676.1.6

Laici adulteri poſſunt per iudicem Eccleſiaſticum excommunicari. 1.681.1.9

Laicis non eſt permiſſum Sacerdotum & Cleri locum ingredi. 2.1.2.2

Laicis permiſſum non eſt in choris, & capellis Eccleſiarum exiſtere, quia confabulantur & deuotionem impediunt. ibid.3

Laici poſſunt à iudice Eccleſiaſtico puniri,ſi dum moniti fuerint, à monaſteriis monialium non ſe abſtinuerint. 2.5.2.6

Laicus vtens cauſa ludibrij veſte religioſa virorum, aut mulierum,peccat mortaliter, & grauiter punitur. 2.9.2.4

Laici in Canonicos non poſſunt inſtitui. 2.76.2.1

Laici incapaces ſunt beneficiorum. ibid.2

Laicus fideiuſſos clerici non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.1.2

Laici nullam ſtatuendi poteſtatem in clericos habent. 2.114.2.2

Laicus quando moritur nullo relicto hærede, ex teſtamento, vel ab inteſtato, vltra decimum gradum ſuccedit fiſcus ſæcularis in eius bonis. 2.222.5.2

Laicus decimas vſurpans dignus eſt vt puniatur diuino iudicio. 2.247.2.3

Laicus non poteſt transferre decimam in alium laicum, etiamſi cum titulo illam poſſideat. 2.248.2.1

Laici Eccleſias, vel decimas donare non poſſunt, nec ex eorum titulo præſtatur cauſa præſcribendi. 2.258.2.1

Laicus ſi clerico, vel religioſo loco concedit Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi, non obſtante tali conceſſione, quæ non valet ad ipſam Eccleſiam cùm vacauerit, poterit præſentare, & eam alteri Eccleſiæ de conſenſu Epiſcopi concedere. 2.338.1

Laicus vti incapax non poteſt ad beneficia præſentari, niſi breui interiecto tempore clericali Ordine inſigniretur. 2.356.1.9

Laicorum, & clericorum ornamenta propria, & ſupellectilia in Eccleſiis poni non debent, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina. 2.424.1.2

Laici collectas imponentes clericis, vel Eccleſiis, ſeu iuriſdictionem eorum vſurpantes, ſi moniti non deſiſtunt, ſunt excommunicati cum ſuis fautoribus, poteſt tamen Epiſcopus cum clero eis neceſſaria præbere ſubſidia. 2.438.2.1.2

Laici,vel inimici clericos accuſare non poſſunt. 3.5.2.1

Laicus contra clericum in criminibus exceptis teſtis eſſe poteſt. 3.6.1.5

Laicus teſtis contra clericum admittitur in crimine ſimoniæ. 3.20.1.3

Laicus in crimine ſimoniæ accuſare poteſt. 3.21.1.4

Laici coram iudice Eccleſiaſt. poſſunt cogi ad obſeruantiam conſuetudinis dandi aliquid pro ſepulturis. 3.42.1.9

Laici poſſunt acquirere ius ſepeliendi in eminentiori loco, habendi pacem à Sacerdote, ſcamna, & huiuſmodi prærogatiuas in Eccleſia. ibid.11

Laici non debent prædicare,nec occulta conuenticula facere,nec Sacerdotes reprehendere. 3.75.1.1

Laicus poteſt fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia. 3.100.1.37

Laicus Eccleſiæ malefactor per Eccleſiam puniri poteſt, non obſtante priuilegio fori. 3.204.2.1

Laicos violentiam, vel præiudicium rebus Eccleſiaſt. inferentes coërcere poteſt Eccleſia. ibid.2

Laicorum coërcitio res Eccleſiæ inuadentium quomodo,& quando ad Eccleſiaſticum,vel ſæcularem Iudicem pertineat, oſtenditur. ibid. 5.6.7.8

Laici non poſſunt Presbyteros ſuſpendere ab Officio, nec etiam eoſdem ad Diuina reſtituere, niſi eis à ſola Papa hæc poteſtas demandata fuerit. 3.226.2.13

Laicus contra Clericum in criminibus notoriis teſtis eſſe poteſt. 3.261.1.3

Lampas ante ſanctam Euchariſtiam noctu diuque ardere debet. 2.413.1.6

Lana ſoluit decimam. 2.240.2.6

Lancea ictum accepit Chriſtus Dominus in latere dextero. 2.408.1.4

Languidi etymon. 3.90.1.init.

Lapides, ſeu columnæ terminorum quibus literæ inciſæ ſunt, probant confinia. 1.495.2.6

Largitionis munerum vtrinſque ſexus Regularibus interdictæ materiam qui tractent, referuntur. 2.453.2.3

Larua, Vide *Monſtrum*.

Latinitas falſa vitiat reſcriptum. 1.39.2.1

Latini qui vtuntur forma Græcorum validè baptizant. 2.421.2.2

Latitans,vel ſe occultans ne citatio ad ipſius perueniat notitiam, per edictum citari poteſt. 1.396.2.54

Latitare præſumitur vir quando abeſt ab ea domo in qua vxor eius habitat. 1.448.1.4

Latrones inſignes ſtatim puniuntur non admiſſa appellatione. 1.674.2.18

Latro publicus ſi ad Eccleſiam confugerit, illius immunitate non gaudet. 2.445.2.37

Latro publicus quis propriè dicatus, remiſſiuè. ibid.38

Latronem interficiens eùm ſe poſſet aliter liberare, quam pœnitentiam agere debeat, oſtenditur. 3.93.1.2

Vide *Fur*.

Latrunculorum ludus, Vide *Scacchi*.

Laudemium ſoluendum eſt domino directo ex emphyteuſi vendita antequam emptor poſſeſſionem conſequatur. 2.146.1.18

Laudemium minui, vel augeri poteſt ſi conuentum ſit inter partes,vel in regione. ibid.19

Laudemij præſtatio eſt quædam exhibitio reuerentialis, quam facit emphyteuta, dum ſuſcipiendo inueſtituram dominum recognoſcit. ibid.21

Laudemium in dubio debet intelligi, vt non debeatur. ibidem 22

Laudemium non debetur re nondum tradita. 2.146.2.38

Laudemia exigendi facultas non eſt perſonalis, ſed realis. 2.147.1.43

Laudemium debetur vſufructuatio, & non proprietatio. ibid.1.45

Laudum ſi feratur per laicum ſuper rebus Eccleſiaſticis, eſt nullum. 1.346.1.init.

Laudum latum non præcedente compromiſſo non valet. 1.738.1.5

Laudum arbitri, & arbitratoris ritè latum fuiſſe præſumitur. 2.55.2.4

Vide *Arbitrium*.

Pro *Legatario* non debet edi totum teſtamentum, ſed particula tantùm,quæ illi pertinet. 1.554.1.2

Legatus non poteſt diſpenſare, vt profeſſus in vna Religione in alia eligatur in Prælatum Prouincialem. 1.118.2.6

Legatus nullus diſpenſare poteſt vt filius etiam legitimus habeat illud beneficium in quo pater miniſtrauit. 1.189.1.2

Etiamſi ſint legati à latere Cardinales. ibid.

Legatus non habet ſucceſſorem. 1.257.1.3

Legationis officium antiquiſſimo vſu Eccleſiæ eſt comprobatum. ibid.4

Legati in triplici ſunt differentia,alius eſt natus,alius miſſus dicitur, alius Legatus de Latere appellatur. ibid.5

Legati omnes in ſuis prouinciis non delegatam, ſed ordinariam iuriſdictionem exercent. ibid.6

Legationis officium in Legatis de Latere non quidem maius quàm in aliis,ſed tantummodo plenum exiſtit,ſicut fuit in ſua natura in qua permanet. 1.257.2.8

Legatus Papæ etiam per ſimplicem querelam adiri poteſt. 1.257.2.1

Legatus tantum poteſt in ſua Prouincia,quantum Ordinarius in ſua diœceſi. 1.258.1.2

Legatus non poteſt ſe ingerere cauſæ alteri à Papa ſpecialiter delegatæ. 1.258.1.1.2

Niſi vt ſententiam iuſtam confirmet, vel exequatur, ſecus ex magna cauſa. ibid.4

Legatus etiam de Latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt. ibid.

Legatus de Latere eſt Cardinalis. ibid.5

Legatus non poteſt conferre beneficia, quæ ad Epiſcopi collationem ſpectant iure ſpeciali,ſiue delegato. 1.258.2.7

Legatus etiam Cardinalis non poteſt transferre Epiſcopum ab vna Eccleſia ad aliam. ibid.2

Legatus etiam de Latere ex generali legatione non poteſt transferre Epiſcopos, vel vnam Eccleſiam Cathedrali alteri ſubiicere,

tere, vel duos Epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere. 1.259.1.1
Legatus ex quo cauſam ad Superiorem remiſit deſinit eſſe iudex illius. ibid.1.2
Legatus de Latere non venit appellatione Romani Pontificis. 1.259.1.5
Legatus de Latere poteſt omnia, quæ non ſunt reſeruata Sedi Apoſt. in ſignum ſpecialis priuilegij. ibid.7
Legatus de Latere poteſt cognoſcere de cauſis contra exemptos. ibid. 10
Legatus à Latere poteſt conferre beneficia iuriſpatronatus clericorum. 1.259.2.1.2
Legatus Sedis Apoſt. poteſt conferre beneficium abſque Epiſcopi conſenſu. 1.260.1.3
Legatus poteſt præd. beneficia conferre ſine conſenſu patroni. ibid.
Poteſt præd. beneficia ſuæ collationi reſeruare. ibid.
Legatus in pluribus locis poteſt in quolibet illorum iuriſdictionem ſuam exercere. 1.261.1.1
Legatus ſeu præſes in duabus Prouinciis, propter connexitatem territoriorum poteſt expedire negotia vnius Prouinciæ in alia. ibid.2
Legatus cauſam inchoatam finire non poteſt per regreſſum Prouinciæ. ibid.3
Legato de Latere præſente minor legatus executionem ſui officij dimittere debet. 1.261.2.1
Legatus primus non videtur reuocatus per creationem ſecundi. ibid.2
Legatus de Latere dicitur maior omnium in Prouincia poſt Romanum Pont. ibid.3
Legatorum indulgentiæ ſunt perpetuæ. 1.261.2.5
Legati an & quando poſſint concedere indulgentias, remiſſiuè. ibid.6
Legatus non de Latere non poteſt abſoluere excommunicatos ob iniectionem manuum in clericos. 1.261.2.1
Legatus de Latere an poſſit abſoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit, eo quod violentas manus in clericum iniecerit. 1.262.1.2
Legati à Latere ſolummodo ſunt Cardinales. ibid.4
Legatus non habet iuriſdictionem in exemptos, niſi in eos ſpeciali commiſſione illi fuerint legata. 1.279.2.4
Legati legatione durante in iudicium vocari non poſſunt. 1.683.1.2
Legatus de Latere, ſiue Cardinalis Legatus poteſt ſe intromittere de appellatione interpoſita inferiori Ordinario ad Papam vt cauſam inſtructiorem ad eum mittat. 1.697.2.2
Legatus Papæ non poteſt ad tempus ſuſpendere interdictum. 1.706.2.10
Legatus in Portugalia derogat tempori huius textus. 1.709.1.7
Legatus de Latere poteſt vnire beneficia ſuæ prouinciæ abſque tamen præiudicio Epiſcopi. 1.740.1.4
Legatus non poteſt diſpenſare contra Concilium. 2.54.2.3
Legatus ſi non vult, non poteſt compelli ſuam ſententiam exequi. 2.258.2.7
Legatus de Latere Eccleſiam, cuius alia Eccleſia eſt patrona, collationi ſuæ reſeruare poteſt, licèt non vacet, & conferre cum vacat. Ex duobus præſentatis à patrono laico poteſt ſuperior ſecundum inſtituere. 2.369.1.1
Legatus Sedis Apoſt. (etiamſi de Latere non ſit) poteſt beneficia antequam vacent, ſuæ prouiſioni reſeruare. ibid. fin.
Etiam in reſeruatione penſionis, quam Legatus in beneficio poteſt conſtituere. 2.369.2.med.
Item in reſeruatione facta in fauorem certæ perſonæ. ibid.
Et reſpectu plurium beneficiorum, quæ Legatus reſeruare ſimul poteſt. ibid.
Secus in beneficiis, quorum collatio Epiſcopis auctoritate Apoſt. commiſſa eſt. ibid.
Legatus à latere poteſt derogare iuripatronatus Eccleſiaſtico, non autem ſæculari. ibid.3
Legatus poteſt conferre, ſeu reſeruare beneficium cum derogatione iuriſpatronatus Eccleſiaſtici. 2.370.1.7
Legatus non poteſt beneficium conferre, ſeu reſeruare cum derogatione iuriſpatronatus laici. 2.370.2. init.
Legatis, ſeu Nunciis Sedis Apoſt. omnes Eccleſiæ procurare tenentur niſi ab hoc per priuilegium Apoſt. ſint exemptæ, nec in hoc præſcriptione iuuantur. 2.384.2.1
Legatis, ſeu Nuntiis, vel Viſitatoribus Apoſt. qui mittuntur ad viſitandum alienas Eccleſias prouidendum eſt de procuratione. ibid.2
Legatis Apoſt. aliquò proficiſcentibus ſumptus, & viaticum debentur in iis Eccleſiis, ad quas dum legationis officio funguntur, acceſſerint etiam ſine vlla viſitatione. 2.389.2.2
Legatus Papæ poteſt iudicare de cauſa matrimoniali. 2.537.1.2
Legatus an poſſit diſpenſare in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis lege tantum Canonica prohibitis, quando eſſet in prouincia remota, oſtenditur. 2.551.2.4
Legatus etiam à latere non poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium. 2.553.2.8
Legatus de latere poteſt beneficia prouinciæ ſuæ legationis abſque Epiſcopi præiudicio vnire. 3.191.1.8
Legatus an poſſit abſoluere excommunicatos ob clerici percuſſionem, remiſſiuè. 3.302.1.2
Legatus de latere poteſt abſoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit ob violentam manuum iniectionem in clericum, quamvis atrox ſit iniuria. 3.306.1.1.2
Legatus de latere à quibuſvis excommunicationibus Papæ reſeruatis abſoluere poteſt, niſi dicatur quod à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolui. ibid.3
Legatum alterius ſcribens Prælatus ſuæ Eccleſiæ, non incidit in pœnas, & relictum valet. 3.656.2.2
Legatum emphyteuſis irrequiſito domino fieri non poteſt penitus extraneo, qui non erat emphyteutæ ſucceſſurus. 2.148.1.53
Legata nudis verbis relicta ſunt exequenda. 1.205.2.1.2
Legatum relictum ad alicuius Eccleſiæ conſtructionem non efficitur caducum, etiamſi locus ædificij non fuerit deſignatus. 2.205.2.6
Legatum factum Eccleſiæ ſi ſint plures in ciuitate debetur pauperiori. 2.206.1.4
Legatum incertum fauore piæ cauſæ valet. ibid.5
Legata pia peti poſſunt coram iudice Eccleſiaſtico ab hærede laico. 2.213.2.6
Legatum acceptans tenetur onus iniunctum agnoſcere. 2.216.1.6
Legatum factum Epiſcopo ab extraneo præſumitur factum contemplatione Eccleſiæ. 2.216.2.3
Legatum vbi factum eſt Prælato Eccleſiæ ſanguine coniuncto ipſi teſtatori, factum præſumitur contemplatione ipſius Prælati, intellige vt ibi. 2.217.1.4
Legatum non videtur intuitu piæ cauſæ relictum, ſed conſanguinitatis, ſi legatus eſt propinquus. ibid.5
Legatum quando factum fuit vni vel aliquibus ex ipſis Canonicis, præſumitur factum contemplatione ipſarum perſonarum, & non Eccleſiæ. 2.217.1.7
Legatum ad ſatisfaciendum creditoribus eſt pium. 2.221.1.5
Legiſlator non debet legem promulgare punientem omnia crimina, ſed quædam ſub ſilentio pertranſire. 1.14.1.5
Legiſlator quando reſpondet conſultationi non introducit ius nouum ſed ius commune oſtendit. 1.165.2.4
Legitima filiorum onus etiam pium non poteſt pater imponere niſi prohibita filij acceptatione. 2.309.2.7
Legitima non poteſt lege, vel ſtatuto auferri. 2.572.2.5
Legitima an ſtatim in vita patris peti poſſit ſi religionem ingrediatur, oſtenditur. 2.575.2.6
Legitimandi poteſtas inter ea, quæ Principi reſeruantur numeranda eſt. 2.588.2.8
Legitimationes in Regno Portugaliæ prout & alibi non ſunt veræ legitimationes, ſed potius diſpenſationes. ibid.9
Legitimatus à Principe non poteſt obtinere terras, quæ non ſunt ſubditæ Principi legitimanti. ibid.10
Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt ad Epiſcopalem dignitatem promoueri, non verò ad Cardinalatus celſitudinem aſcendere. 1.91.1.19
Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt promoueri abſque diſpenſatione ad Ordines, beneficia, honores, ac etiam Epiſcopatum. 1.102.1.19
Legitimatus per ſubſequens matrimonium non perdit legitimationem, licèt patri ſit ingratus. 2.579.2.15
Legitimati per reſcriptum Principis ad feudi ſucceſſionem non admittuntur. 2.580.1. init.
Legitimati per reſcriptum Principis ad emphyteuſis Eccleſiaſticæ ſucceſſionem non admittuntur. ibid.21
Legitimationem à Papa impetrare debent volentes in Eccleſiaſtica emphyteuſi ſuccedere cum clauſula, vt bona Eccleſiaſtica poſſint obtinere. ibid.
Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt ad ſacros Ordines promoueri, & in Epiſcopos eligi. 2.580.2.24
Legitimati per ſubſequens matrimonium ad retractum ſunt admittendi. 2.581.1.27
Legitimationem nullam reddit ſubreptio, & obreptio. 1.48.1.9
Legitimationis inſtrumentum probat quem non eſſe legitimum. 1.117.1.27
Legitimatio filij poteſt à patre reuocari propter ingratitudinem in ipſum ab eo commiſſam. 2.194.2.9
Legitimatio, quæ fit per ſubſequens matrimonium, iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis. 2.579.1.13
Legitimatio facta à Principe aliquo non extenditur ad bona ſita extra ipſius territorium. 3.110.1.20
Legitimus præſumitur qui natus eſt ex vxore in domo mariti cum ea cohabitantis. 1.187.2.3
Legitimi tantum filij ſunt adoptiui, quia à ſola lege, non à natura probati ſunt. 2.569.1.12
Legitimi & naturales, ſimul dicuntur qui à natura & lege ſimul approbantur. ibid.13
Legitimi ſunt filij concepti ante ſententiam diuortij à parenti-

bus qui bona fide contraxerunt, licet inter eos exiſtat impedimentum propter quod poſtea matrimonium iudicio Eccleſiæ fuit ſeparatum. 2.571.2.2
Legitimi ſunt cenſendi filij ſuſcepti ex matrimonio, quod iuſto facti, vel iuris errore parentes nulliter contraxerunt. ibid.3.17
Legitimi per bonam fidem parentum admittuntur ad feudi, & maioratus ſucceſſionem. 2.572.1.7
Legitimi per bonam fidem parentum, an ſuccedant in maioratu, feudo, emphyteuſi, aut fideicommiſſo, ſi adſit clauſula, vt ſuccedant ij ſoli, qui ex legitimo matrimonio procreati fuerint, oſtenditur. ibid.8
Legitimi ſunt filij nati poſt litem conteſtatam ſuper matrimonio publicè contracto, quod per ſententiam poſtea nullum fuit declaratum. 2.572.2.13
Legitimi an ſint filij ſuſcepti à parentibus, qui de validitate matrimonij dubij erant, oſtenditur. 2.573.1.18
Legitimus vt quiſpiam ſit pro parte, & pro parte illegitimus monſtruoſum eſt. 2.589.1.18
τὸ *Leo*, adiectum vniuerſitati bonorum importat hæredis inſtitutionem, quando verò adiectum eſt certæ quantitati, vel ſummæ, intelligitur legatum. 2.220.1.3
Lenones à teſtimonio refutantur. 2.497.2.15
Lepra ſuperueniens non diſſoluit matrimonium, nec matrimonij effectum, ideo ad inuicem maritali affectione coniuncti ſe tractare debent, aut ad perpetuam continentiam vouendam induci. 2.533.1.4
Vide *Coniux*.
Leproſo Eccleſiæ Rectori dandus eſt coadiutor. 2.274.1.1.2
Leproſus promoueri non debet, & ſi iam eſt promotus propter ſcandalum ad celebrandum non permittitur, præcipuè ſi eſſet magna deformitas. ibid.3
Leproſi quando congregantur ſub communi vita, permittitur eis conſtruere ſibi Eccleſiam in cœmeterio, & habere proprium Presbyterum, ſine iniuria tamen veterum Eccleſiarum. 2.433.1.1
De hortis & nutrimentis animalium ſuorum decimas ſoluere cogi non debent. ibid. & ſeq.
Leproſi extra ciuitatem ponendi. 2.532.2.2
Leproſi expelli poſſunt à ciuitate. ibid.3
Leproſo tenetur ſanus coniux debitum reddere etiam cum notabili damno, quando lepra matrimonium præceſſit. 2.533.2.4
De *Leucis* & earum commenſuratione qui egerint, referuntur. 1.55.2.12
Lex ſuperflua remedia non inducit. 1.4.1.28
Leges nihil fruſtra faciunt. ibid.30
Leges vnam ſyllabam ſuperfluam, & vacuam habere non debent. ibid.31
Leges ita debent intelligi ne maneant ſine effectu. 1.4.2.33
Lex ſemper exprimere ſolet caſus frequentioris vſus. ibid.41
Lex vna anterior, quando loquitur diſtinctè, tunc altera poſterior indiſtinctè loquens non tollit diſtinctionem legis anterioris diſtinctè loquentis. ibid.45
Lex vltima, quando tollat primam contrariam de ea non faciens mentionem, oſtenditur. 1.5.1.46
Leges, & conſtitutiones à ſuperioribus ſtabilitas omni iure vnuſquiſque adſtrictus eſt ſeruare. 1.10.2.4
Leges iuſtæ quantumcunque humanæ à ſuperioribus iuſtè ſtabilitæ habent vim obligandi in foro animæ ad culpam mortalem, vel venialem iuxta materiæ grauitatem. ibidem 5
Lex ſeu conſtitutio non habens decretum irritans, vt liget, neceſſario requiſitum eſt, vt fiat illius publicatio. ibid.6
Refertur deciſio Sacræ Rotæ. ibid.7
Lex ligare non poteſt niſi à die publicationis, vel poſt duos menſes poſtquam fuit promulgata. ibid.8
An ante duorum menſium lapſum ſcientes liget, oſtenditur. 1.13.1.9
Leges Summi Pontificis vim habent obligandi quamprimum in Curia Romana publicantur. ibid.10
Lex non præſumitur promulgata, niſi id probetur. ibid.11
Lex non extenditur ad præterita, ſed trahitur ad futura. 1.12.1.2
Lex noua iuris antiqui declaratoria quando extendatur ad præterita. 1.12.2.3
Lex non obligat ignorantes. ibid.4
Lex, quæ vno malorum prohibito, cætera exinde orientia prohibet, bona eſt. 1.14.1.1
Per Legem pœnalem priuatus ipſo facto voce actiua, & paſſiua, an teneatur in conſcientia hanc pœnam ſubire ante iudicis condemnationem. 1.16.2.6
Lex, vel ſtatutum Epiſcopi non valet ſine conſenſu Capituli. 1.15.2.9
Lex Ciuilis iuſta obligat in foro Conſcientiæ. 1.26.2.5
Lex pœnalis etiamſi ipſo facto vel ipſo iure pœnam conſtituat, minimè poteſt non obtemperantibus gignere obligationem, quâ debeat reus luere, & ſoluere pœnam in foro Conſcientiæ ante iudicis ſententiam. ibid.6
Lex poteſt facere vt non ſcriptum pro ſcripto habeatur. 1.19.2.8
Leges & ſtatuta Laicorum Eccleſias, & earum bona nullatenus ligant. 1.21.1.2
Leges Ciuiles Imperiales tacitè, vel expreſsè Clericorum mentionem facientes, eos ligare minimè valent. 1.21.2.5
Lex, ſiue conſtitutio Ciuilis alienari prohibens bona immobilia Eccleſiis, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, omnino illicita eſt. 1.25.1.29
Lex & conſtitutio futura reſpicit, & non præterita, niſi in ea de præteritis caueatur. 1.28.1.1
Lex debet eſſe clara, dubia enim ſibi parat inſidias. ibid.2
Lex habens multiplicem ſenſum, non poteſt allegari ad deciſionem cauſarum. ibid.4
Legi prohibitiuæ poteſt renunciari. 1.55.2.13
Lex, quæ delinquendi occaſionem præbet, non valet. 1.75.1.3
Legis promulgatio neceſſaria eſt, vt vim habeat obligandi. 1.79.2.9
Legis auxilium fruſtra inuocat, qui committit in legem. 1.104.2.4
Legem extendere licet ex identitate rationis. 1.140.1.9
Lex ſi voluiſſet, expreſſiſſet. 1.140.2.14
Lex id noluiſſe præſumitur, cum facilè id exprimere potuiſſet, nec expreſſit. ibid.15
Lex poſterior nunquam cenſetur reuocare primam, niſi de prima faciat expreſſam mentionem. 1.170.2.5
Lex, vel ſtatutum vbi requirit quod actus fiat ab aliquo ſcienter, debet libellari de ſcientia, & probari. 1.254.1.5
Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ, remiſſiuè. 1.279.1.2
Lex non debet habere vnam ſyllabam ſuperfluam, & vacuam. 1.288.2.12
Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. ibid 13
Legis diœceſanæ, & iuriſdictionis differentia quæ, remiſſiuè. 1.290 2.6
Lex ſeu diſpoſitio Principis non acceptata, nec moribus vtentium comprobata non ligat ſubditos. 1.297 2.9
Lex cùm eſt abrogata, pœnam ſuſtinet recitator, & auditor. 1.363.1.9
Legis diuinæ habentis varios intellectus violatio eſt peccatum mortale. 1.408.1.4
Lex pœnalis vtens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis, ſententiam à iudice ferendam continet. 1.426.2.17
Legem ex identitate rationis licitum eſt extendere. 1.732.2 2
Lex id, quod conſtituiſſet in caſu omiſſo, conſtitutum intelligitur. ibid.3
Lex prohibitiua loquens de certis Religioſis, in aliis locum non habet etiam data ſimilitudine rationis. 2.180.1.2
Lex non poſita iuſto. 2.176.1.8
Lex ſi aliud voluiſſet expreſſiſſet. 2.244.2.3
Leges Regni viciniores in dubio ſeruandæ ſunt, & ſecundum eas iudicandum. 2.389.1.3
Lex vel ſtatutum ſi vtatur verbo, *priuetur*, in tempore futuro, nunquid importet latam, vel ferendam ſententiam, remiſſiuè. 2.456.2.5
Leges ſeu ſtatuta prohibentia filiis matrimonia contrahere abſque parentum conſenſu, ſunt inualida. 2.476.1.7
Lex, vel præſumitur aliquid ſtatuendo tanquam pro certo & ſibi comperto, vel tantum præſumitur tanquam veroſimile, & probabile: prior modus præſumendi dicitur præſumptio iuris & de iure, poſterior præſumptio iuris tantum. 2.495.1.16
Legis duplex prohibitio magis operatur quam ſimplex. 2.515.2.5
Leges humanæ mutari poſſunt. 2.554.1.2
Lex lata à ſæculari Principe circa matrimonium eſt nulla. 2.619.2.5
Lex continens verba ſolum comminatoria ferendam ſententiam nunciat. 3.116 1.3
Leges principum bona naufragantium eorum fiſco pertinere declarantes ſunt iniquæ, ac regulæ fidei aduerſari dicuntur. 3.125.1.8
Lex omnis pœnalis vtens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis ſententiam ferendam à iudice continet. 3.337.2.7
Lex declaratoria trahitur ad præterita. ibid. 0
Legis auxilium fruſtra inuocat, qui committit in legem. 3.144.1.2
Lex vel ſtatutum, quod alter pro alterius delicto puniatur, eſt odioſum, & rigore plenum. 3.164 1 8
Lex à Principe lata venationem prohibens an obliget ad mortale, remiſſiuè. 3.165.2.8
Lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi, quamvis ſit temporis præſentis, ſententiam continet ferendam. 3.196.1.4
Lex Canonica, & Ciuilis poteſt altera alterius prohibitionem nouis pœnis coadiuuare, 3.206.2.16

Leges

Leges ſicut non dedignantur ſacros Canones imitari, ita etiam ſacri Canones non dedignantur Imperatoris leges imitari. 3.251.2.2
Leges ſine Canone valent parum. 3.251.1.3
Leges ſæculares tanquam inferiores, ſacris Canonibus famulantur. 3.251.2.4.
Leges publicè audire prohibitum eſt Monachis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, & aliis perſonatum habentibus. ibid.6
Legibus Canonicis deficientibus ſi leges Imperatorum municipalibus, ſeu Regiis contrariæ reperiantur, an Eccleſiaſticæ cauſæ ſecundum ius Regium decidi debeant, oſtenditur. 3.282.1.8
Lex Canonica in foro ſæculari ſeruanda eſt, vbi agitur de materia peccati etiam venialis. 3.257.2.init.
Vide *Statuta*.
Libello quando petitur aliquid contra iuris regulas, debet exprimi cauſa ex qua peti poſſet. 1.528.2.2
Libellus alternatiuus an admittatur, oſtenditur. 1.337.1.11
Libellus ineptus quis dicatur, remiſſiuè. 1.363.2.2
Libellum vnum offerens, & poſtea ante litem conteſtatam alium dans pro emendatione, deſiſtens à primo, non videtur deſiſtere à tota cauſa. ibid.4
Libellus in ſcriptis offerendus eſt. 1.387.2.2
Libellus generalis, & incertus vti inualidus non eſt admittendus. 1.388.1.2
Libellus quid ſit definitur. ibid.4
Libellus quæ continere debeat, remiſſiuè. ibid.5
Libellus generalis in petitione fructuum, vſurarum, damnorum, expenſarum, & intereſſe valet. ibid.4
Libellus incertus in ciuilibus parte non opponente valet. ibid.5
Libellus incertus in petitione hæreditatis valet, vel quando incertitudo cauſatur ex parte rei. 1.388.2.67
Libellus alternatiuus non valet. ibid.8
Libellus alternatiuus validus eſt quando tractatur de reſciſſione contractus in materia l.2.C.de reſcinden.vend. ibid.9
Et in actione hypothecaria. ibid.10
Et in minore. ibid.11
Libellus poteſt mutari, emendari, & corrigi ſicut placet, vſque ad litis conteſtationem. ibid.12
Libellus vnus ſufficit pro diuerſis cauſis. 1.558.2.2
Libellus alternatiuus admittitur vbi vnum eſt in obligatione, & aliud in ſolutione. 2.173.1.5
Libelli qualitatem præſumere debemus ex verbis ſententiæ. 2.259.2.8
Libellus vbi continet plura capitula, valet ſententia ſuper aliquibus, nec in reliquis cenſetur iudex condemnare, vel abſoluere. 2.295.1.5
Libri cenſuales Eccleſiæ, vel alterius loci probant Canonis præſtationem, & poſſeſſionem, & an probent dominium, oſtenditur. 1.628.2.2
Libros prohibitos habentes, aut legentes ſi ſint hæreticorum, ſubſunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini. 3.66.2.5
Libros hæreticorum retinere dicitur, non ſolum is, qui domi ſuæ illos retinet, ſed etiam qui aliena. ibid.6
Liber eſt qui naſcitur ex libera, vel liberta 2.537.2.1
Liberorum fauore mitius eſt agendum quando is, qui deliquit, plures filios habet. 1.553.2.51
Liberorum nomen licet ad filios referatur, latiorem tamen habet ſignificationem, quia ad nepotes vterinos porrigitur. 2.568.2.7.
Liberorum nominis illud proprium eſt, vt de ſolis liberis perſonis propriè dicatur; natorum verò nomen etiam de ſeruis, & brutis. 2.569.1.init.
Liberi parentibus excommunicatis licitè communicare poſſunt. 3.315.1.6
Vide *Filij*.
Liberè fieri non dicitur, quod fit ad poſtulationem Principis. 1.97.2.2
Tò *Liberè*, importat alterius conſenſum non requiri. 2.63.1.9
Tò *Liberè*, importat idem, quod ſine alicuius impedimento, & contradictione. 2.170.1.8
Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus. 2.46.2.6
Liberalis in donando exiſtimare debet ſe debere quod donat. 2.189.2.5
Liberalitas eſt propria Principum. 1.42.1.2
Liberalitas eſt donatio, largitas, & humanitas quædam, vt licèt omnis virtus gratioſa ſit, liberalitas tamen eſt omnium gratiſſima. 2.46.2.8
Liberalitas conuenit nobilibus. 2.190.1.2
Libertatis in cauſa ad hominis liberi fauorem in dubio iudicatur. 1.668.2.5
Libertatis cauſa dicitur inæſtimabilis. 1.678.1.9
Libertatem amittendi ex periculo inducitur iuſtus metus. 1.724.1.15
Libertas ob ingratitudinem reuocari poteſt. 2.195.1.11
Libertas à cenſu, & à ſeruitio an propriè præſcribatur, remiſſiuè. 2.378.1.10
Libertas debet eſſe in matrimoniis, & ſponſalibus, vnde in eis promiſſio pœnæ non obligat. 2.490.1.1
Liberti ob ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem. 1.191.1.2
Liberti non ſunt ordinandi niſi fuerint directè manumiſſi. 1.191.2.2
Libertus Clericus ob ingratitudinem commiſſam in patronum in ſeruitutem reuocari non poteſt. 2.191.1.14
Liberti Eccleſiarum ad ſacros Ordines promoti, & liberti priuatorum eiſdem Ordinibus inſigniti, differunt. 2.22.2.1.3
Libido venerea peculiariter in nobilibus debacchatur. 2.229.2.2
Licentiam à ſuo Prælato habens tranſeundi ad aliam religionem ſi ante profeſſionem vult reuerti, prioris religionis Fratres tenentur eum recipere. 1.178.2.2
Licentia, quam Conc.Trid.exigit in beneficiariis ad ſe abſentandum, peti & obtineri debet, & mortuo Epiſcopo concedente non expirat. 2.30.2.4
Licentia Epiſcopi in duobus menſibus à Conc.Trid.conceſſis ad ſe abſentandum, an requiratur, oſtenditur. ibid.5
Licentia Prælati requiritur, vt beneficiati ratione ſtudij ſe abſentare poſſint. 2.31.1.7
Licentia pro abſentia cauſa ſtudij eſt accipienda etiam à Prælato, cum quis ea de re indultum obtinuit à ſancta Sede Apoſt. 2.35.2.3
Licentia ad percipiendos fructus beneficiorum in abſentia non expirat mortuo concedente. 2.39.1.4
Licentias, quas concedit Epiſcopus, concedere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.2.12
Licentia conceſſa à Summo Pontif. Religioſis teſtandi, intelligitur ad vſus pios. 2.203.2.11
Licentia Religioſis per Summum Pontif. conceſſa ad teſtandum, debet eſſe expreſſa. 2.204.1.12
Non expirat etiam re integra morte concedentis. ibid.13
Nec extinguitur primo actu. ibid.14
Sufficit ſi poſt teſtamentum conditum ſuperueniat. ibid.15
Licentia tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem neceſſario petenda eſt ante tranſitum expectando debito tempore reſponſum ſuperioris. 2.277.2.17
Licentiam quando dubitaretur quo animo, bonone, an malo ſuperior denegauerit, cuius tunc iudicio ſit ſtandum, oſtenditur. 2.279.1.24
Licentia coniugis vt alter profiteretur quando fuit graui dolo extorta, poteſt coniux manens in ſæculo reuocare profeſſum. 2.297.1.4.init.
Licentiatura gradu decoratus in vna Vniuerſitate non poteſt gradum Doctoratus in alia recipere, niſi prius in ea licentiatus fiat. 1.421.1.6
Tò *Licet*, arbitrium boni viri aliqualiter videtur importare 2.313.1.4.
Lignamina galeatum ſunt, & dicuntur ligna, ex quibus fieri ſolent triremes, & aliud quodlibet genus nauigij oblongi. 3.56.2.7
Limina Apoſtolorum an & quando Epiſcopi viſitare teneantur, oſtenditur. 1.576.2.5
Limitata cauſa limitatum producit effectum. 2.244.1.3
Litibus viam aperire leges abhorrent. 1.4.2.35
Lites ſunt potius reſtringendæ, quàm laxandæ. 1.56 1.15
Lis non incipit niſi à litis conteſtatione. 1.244.1.2
Lite conteſtata ſuper vno libello priori mutato partes ad alium deſcendere non poterunt. 1.363.2.3
Litis conteſtatio fit per petitionem appoſitam, & reſponſionem ſequutam, non verò per poſitiones, & reſponſiones. 1.392.1.1.2
Litis conteſtatio inducitur etiamſi per verbum, *credit*, *vel non credit*, *vel neſcit*, reſponſum articulis conuentionalibus eſſet. ibid.3
Litis conteſtatio non fit quando reſponſio conditionalis eſſet, vel reſpondens proteſtaretur ſe citra animum conteſtandi litem reſpondere. 1.392.2.4
Litis conteſtatio eſt terminus ſubſtantialis iudicij ſine qua ſententia lata, & probationes factæ vitio nullitatis laborant. ibid.5
Litis conteſtatio in quibus caſibus non requiratur, oſtenditur. ibid.16
Lite non conteſtata non recipiuntur teſtes regulariter ſuper principali, niſi timeretur de morte, vel diuturna abſentia teſtium, tunc enim ſeruata ſolemnitate hic poſita poſſunt etiam lite non conteſtata teſtes examinari. 1.395.1.1
Lite non conteſtata ad diffinitiuam ſententiam procedi non aduerſus reum contumacem. 1.396.2.16
Lis introducta per modum exceptionis non interrumpit præſcriptionem. 1.113.2.8
Litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet. 1.448.2.2
Lis decidenda eſt ſecundum iura exiſtentia tempore controuerſiæ,

ſiæ, non autem ſecundum priuilegium impetratum lite pendente, niſi de lite pendente mentionem faciat. 1.256.2.2
Litis pendentia quando inducatur ex citatione, oſtenditur. 1.608. 1.10.
Lites debent celeriter terminari. 1.646.1.1.2
Litibus inquietatur iudex, læditur Reſpubl. vexantur partes expenſis. 1.646.2.4
Litis dubij euentus venditio ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 2.126.2.12
Lite pendente ſuper re emphyteutica inter duos directos dominos, vel hæredes, non incidit in commiſſum emphyteuta ob non ſolutionem Canonis. 2.155.1.128
Lite pendente inter patronos ſuper iurepatronatus, vel inter ipſos patronos non concordantes in præſentato, ſi cauſa non finiatur intra quadrimeſtre elapſo termino poteſt Epiſcopus prouidere inuitis ipſis patronis. 2.341.2.5.6
Lite pendente inter præſentatos non poteſt patronus laicus variare. 2.363.1.3
Litis pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium contrahi, ſi primum erat nullum. 2.481.2.1
Liti qui renuntiat ſimpliciter, non præſumitur id facere animo donandi. 3.36.2.5
Litis moræ vbi fit mentio intelligitur de tempore quo fuit facta conteſtatio litis. 3.348.2.1.2
Litis conteſtatio, vide *Conteſtatio*.
Litigandi iuſta cauſa quæ ſit in arbitrio iudicis relinquitur. 1. 449.1.7
Litigandi iuſtam cauſam habet, qui pro ſe opinionem alicuius magni Doctoris habuerit. ibid.8
Litigandi iuſtam cauſam in dubio non præſumitur victum habuiſſe. ibid.9.& 3.269.1.8
Litigandi iuſtam cauſam habere cenſetur, qui habet pro ſe opinionem alicuius magni Doctoris. 3.269.1.7
Litigantes circa aliquod beneficium poſſunt arbitrum de communi conſenſu eligere, etiamſi ille arbiter non ſit Prælatus, vel iudex cauſæ. 1.304.2.2
Litiganti licitum eſt in foro conſcientiæ ad redimendam vexationem iudici etiam publicum ſtipendium habenti dare aliquid temporale, vt pro ſe iuſtam ſententiam ferat, quando, &c.2.8.1.13
Litiganti an licitum ſit dare aliquid temporale iudici, vt iuſtam ſententiam ferat, oſtenditur. 3.29.1.fin.
Litigator non conſentiens teſtibus productis per ſuum aduerſarium generaliter eos reprobando, poteſt poſtmodum eis vti. 1.525.2.6
Litigator ſi temerè proruperit contra aſſertionem iudicis arbitrio ſuperioris puniri debet. 3.273.1.1
Litigioſa res eſt de cuius dominio cauſa mouetur inter petitorem, & poſſeſſorem iudiciaria conuentione. 1.728.2.2
Litigioſa res dicitur quando pendet lis ſuper quaſi dominio directo, vel vtili. ibid.3
Litigioſa res dicitur quando pendet lis ſuper vſufructu. ibid.4
Litigioſi vitium non inducitur in ſummariiſſimo poſſeſſorio. ibid.7
Litigioſa res alienari non poteſt, & ſi alienetur, alienatio eſt nulla. ibid.8
Litigioſa res alienari non poteſt etiam fauore piæ cauſæ. 1.729.1.11.
Litigioſa res mobilis alienari non poteſt niſi ſit tempore peritura. ibid.5.
Litigioſa res in perſonam etiam coniunctam alienari non poteſt. 1.729.2.17
Litigioſi vitium nocet litigantibus, non autem extraneis. 1.730. 1.25
Litigioſi vitium cadit in beneficiis Eccleſiaſticis. 1.730.1.28
Litigioſi vitium non inducitur in cauſa beneficij in qua non principaliter agitur, cuius eſſet beneficium, ſed tantum agitur de iure præſentandi inter patronos. ibid.32
Litigioſi vitium tollitur per ſententiam, quæ fecit tranſitum in rem iudicatam, vel quando lis eſt finita per ſententiam, & illius exequutionem. ibid.33
Litigioſa res non efficitur quando lis ſuper ea mota eſt iniuſta, vel calumnioſa, vel quando agens ſine actione agit, nec ex proceſſu nullo, aut cum falſo procuratore facto, aut per pendentiam litis coram arbitris, vel per oppoſitionem ſequeſtri. ibid.34
Literæ obtentæ contra ſtylum Rom. Curiæ non cenſentur à Papa conceſſæ. 1.30.2.6
Literæ non valent per quas incerti iudices conceduntur impetranti. 1.39.1.2
Literæ corruunt in totum vbi in aliqua parte, vel articulo illarum per dolum, vel malitiam impetrantis falſum aliquod exprimitur, aut verum ſupprimitur. 1.40.2.4
Per Literas Apoſt. de hac conſtitutione mentionem non facientes, non poteſt quis trahi vltra duas dietas extra ſuam diœceſim, niſi de conſenſu partium literæ fuerint impetratæ. 1. 54.2.1
Literæ ad lites non poſſunt abſque mandato ſpeciali impetrari. 1.56.1.16
Literas Papæ habens ad beneficium ſi eis propter annuam penſionem renuntiat, non valent literæ beneficiales per eum hoc tacito impetratæ. 1.58.1.1
Literæ executoriæ in quibus impetrans falsò dicit monitorias proceſſiſſe, non valent. 1.62.2.1
Literæ priores tanquam ſpeciales derogant poſterioribus generalibus ab Epiſcopo impetratis. 1.64.1.3
Literæ diuerſæ ſub eadem data & forma contraria quando impetrantur, & præſentantur à diuerſis ad eoſdem iudices non facta mentione de primis literis, ſuperſederi debet vtriſque donec conſulatur Papa. 1.216.1.1
Literas alienas aperientes quas pœnas incurrant, oſtenditur. 1. 249.2.2
Literas relationis vnius iudicis aperiens etiamſi dirigantur Summo Pont. non tenetur pœna falſi, ſed extraordinaria. 1. 249.2.5
Literæ remiſſionis condemnationum non valent niſi quælibet facti cauſa exprimatur. 1.447.2.4
Literæ citatoriæ per edictum debent poni in loco publico. 1. 454.1.2
Literæ Epiſcoporum, & ſimilium Ordinariorum faciunt fidem. 1.476.2.2
Literæ miſſiuæ recognitio qualis ſufficiat, oſtenditur. 1.552. 1.7
Literæ quando habent cauſam manifeſtam, quam approbant periti, non faciunt falſitatis ſuſpicionem. 1.555.1.10
Literæ ſuper abſolutione voti per Cruce ſignatos impetratæ tacita veritate, vel expreſſa veritate non valent. 1.557.1.1
Literæ vnius defectus, ſeu carentia non vitiat decretum. 1.559. 1.1.2
Literæ confirmationis ſuper ſententia, à qua erat appellatum, non valent, ſi appellatus malitioſè præuenit appellantem, aliàs pendent donec de appellatione cognoſcatur. 1.731.2.1
Literæ obtentæ à Papa per Presbyterum concubinarium ſuſpenſum ab officio, vt abſoluatur, ſi non contineant ſeriem facti, non ei proſunt. 2.17.1.1
Literas dimiſſorias ad Sacros Ordines dans non habenti patrimonium, tenetur ei prouidere de ſuo. 2.43.1.5
Literæ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorata facti poſſeſſione non faciunt mentionem, inualidæ ſunt 2.85. 1.1
Literæ priores quando ſunt irritæ, non eſt neceſſaria illorum mentio in poſterioribus. 2.360.2.4
Literæ impetratæ præter ſtylum Curiæ ſunt de falſitate ſuſpectæ. 2.338.2.4
Literas Apoſt. non recipiat exiſtens in Curia, niſi de manibus Papæ, vel officialium ab ipſo deputatorum, perſonæ tamen ſolemnes per nuntios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contra faciens ſi laicus eſt, excommunicationi ſubiacet; ſi Clericus, ab officio, & beneficio deponitur. 3.152.2.1
Literas Apoſtolicas recipientes in Curia de manu alterius quàm Summi Pontif, vel deputatorum ſunt excommunicati. 3.153. 1.2
Literas Papales falſandi nouem ponuntur modi. 3.153.1.1
Literæ Papæ falſæ in quibus Epiſcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel eum ſcribitur in plurali. 3.154.1.1
Literas ſubreptitias vel obreptitias impetrantes non incurrunt excommunicationem huius text. & Bullæ in Cœna Domini. 3.155.1.5
Literæ clauſæ in iudicio fidem non faciunt, ſed patentes, quod intellige vt. 3.224.2.4
Literas alicui iudici directas clauſas qui recipit, non debet eas aperire, ſed iudici aperiendas tradere, alias punitur. ibid.5
Literas patentes recipiens, in illis contenta videtur approbare, non ita ſi clauſas. ibid.4
Literæ commendatitiæ, vide *Commendatitia*.
De *Literatis* perſonis, & de earum in Eccleſia Dei vtilitate, remiſſiuè. 1.101.2.11
Literati hac tempeſtate non cognoſcuntur. 2.64.1.17
Literati in Eccleſia ſunt præficiendi. 2.78.2.2
Literati in Eccleſia Dei dicuntur radij Solis, ſtellæ. 3.52.1.2
Locare ad longum tempus, ſeu in perpetuum non poteſt alienare prohibitus. 2.108.1.12
Locatio rei litigioſæ facta ad modicum tempus eſt valida, ſecus ad longum. 1.730.1.27
Locatio rerum Eccleſiæ infra quod tempus ſit permiſſa, oſtenditur. 2.111.2.2
Locatio ob læſionem vltra dimidium reſcindi poteſt. 2.126.2.15
Locatio ad alienationem extenditur quando per eam transfertur vtile dominium, quia ſcilicet fit ad longum tempus, putà ad decem annos. 2.136.1.6
Locatio ad longum tempus, ſoluit laudemium. 2.146.2.16
Locatio fructuum Eccleſiæ, vel beneficij an poſſit fieri vltra triennium. 3.48.2.2

Locatio eſt conuentio qua factum ſolitum perſonarum, vile officium exercentium, vel vſus rei pro certa mercede conceditur. 2.124.1.4
Locator, & conductor vnde, & quotuplex dicantur, oſtenditur. 2.134.1.3
Locator ſi locata domo indigeat ad patrem vel ad auum, filium, aut fratrem poteſt conductorem expellere. 2.139.1.22
Locator durante tempore locationis poteſt expellere conductorem, ſi domus locata indigeat refectione. 2.139.2.30
Non poteſt expellere tempore locationis exiſtente neceſſitate. ibid.31
Locator ſi propter ſuperuenientem neceſſitatem conductorem expellat non tenetur ad intereſſe. 2.140.1.32
Locator etiam extra cauſam neceſſitatis, non tenetur præciſè ſtare locationi, ſed liberatur præſtando intereſſe. ibid.33
Locator an poſſit conductorem, qui penſionem non ſoluit, propria auctoritate expellere oſtenditur. 2.141.2.48
Locator & conductor poſſeſſionum tenentur ad decimas, niſi ſe immunes oſtendant. 2.252.1.1
Locus quando eſt ſuſpectus parti, delegatus poteſt delegare alium in loco non ſuſpecto. Et Canonicus in cauſa Concanonici delegatus recuſare poterit. 1.250.2.1
Locus an, & quando ſit de ſubſtantia electionis, remiſſiuè. 1.685.2.2
Locus periculoſus, & non tutus dicitur vltra mare, & ciuitas infecta peſte. 1.695.1.3
Loca montium non vacabilia numerantur inter immobilia, & in eis habet locum ſtatutum excluſiuum fœminarum. 2.107.2.2
Locus auctoritate Epiſcopi ad vſum hoſpitalitatis deputatus, eſt Religioſus, & ad mundanos vſus redire non debet. 2.332.2.1
Locus Religioſus debet de Religioſis duntaxat reformari, non de ſæcularibus, niſi in defectum Religioſorum. 2.333.1.1
Loci ſacri nomine intelligitur non ſolum Eccleſia, aut cœmeterium conſecratum, ſed etiam locus ad ea, vel alia diuina Officia deſtinatus. 1.398.1.6
Locuſtarum edacitas cauſat penſionis remiſſionem. 2.138.2.12
Loquutio cum excommunicato prohibetur. 1.606.2.3
Loquutio pluralis duorum numero contenta eſt. 2.114.1.6
Loquutio quælibet cum excommunicato prohibetur. 3.313.1.6
Lucrum quando quis prætendit ex aliquo euentu, eo carere debet, ſi conſtet per eius dolum hunc caſum eueniſſe, & per eum fuiſſe procuratum. 2.89.2.5
Ludere ad aleas, & taxillos non licet Clericis. 2.11.2.5
Pœna appoſita Ludentibus, an comprehendat etiam ludum ſpectantes, remiſſiuè. 2.12.1.10.& 3.114.1.2
Ludens illicitè cum muliere prægnante libidinis cauſa, ſi ex hoc contigerit abortio fœtus, irregularis fit. 3.109.2.2
Ludi theatrales etiam prætextu conſuetudinis in Eccleſiis, vel per Clericos fieri non debent. 2.9.1.1
Ludi theatrales, ſeu repræſentationes in Eccleſiis fieri non debent. ibid.2
De Ludis amphitheatralibus & ſcenis, remiſſiuè. ibid.
Mala ex Ludo prouenientia referuntur. 2.12.1.6
Ludus, qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis, Clericis eſt permiſſus. ibid.7
Lumen ad Miſſæ ſacrificium ex conſuetudine conficiendum ex cera, in neceſſitate verò ſufficit ſebaceum, vel olei. 2.415.2.5
Luſitani ad obſeruantiam Conc. Trid. non admittunt quæſtores eleemoſynarum, niſi literas Regias oſtendant. 3.227.1.18
Caſtellani, & Galli idem ferè obſeruant. 3.227.2.19
Luſores à teſtimonio repelluntur. 1.497.2.16

M

M*Acedoniano* non poteſt renunciari. 1.379.2.9
Machinatio in mortem viri debet effectum ſortiri, vt ex ea impedimentum hoc oriatur. 2.527.2.6
Vide *Crimen*.
Maculam in oculo habens, quæ non inducit magnam deformitatem, etiam ad Epiſcopatum poterit promoueri. 1.195.1.1
Macula repellit teſtem. 1.605.1.3
Magiſtri ſcholæ officium & dignitas quæ, remiſſiuè. 1.211.2.5
Magiſtri gratis diſcipulos docere debent. 3.50.1.3
Magiſter nimis modum excedens percutiendo in capite, aut alio periculoſo loco, ex quo percuſſus obiit, aut deformatus eſt irregularitatem incurrit. 3.100.2.2
Magiſter puniens diſcipulos Clericos intuitu correctionis, non incurrit excommunicationem, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira. 3.294.1.4
Magiſter, & Fratres Hieroſolymitani, ſi ſint Sacerdotes, poſſunt ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſoluere. 3.329.1.3
Magiſter, vel Prælatus poteſt corripere Clericum cauſa correctionis ſine periculo excommunicationis. 3.330.2.8
Magiſtratus ex vſu vbique terrarum recepto ad crimina punienda, quæ probari poſſunt, nulla præcedente infamia procedunt. 3.15.2.16
Magiſtratus ſæcularis quemcunque hæreticum ſibi à iudicibus Fidei traditum debet vltimo ſupplicio afficere. 3.81.2.3
Magiſtratum Regium offendens dicitur ſaluaguardium infringere. 3.273.2.3
Maior dicitur reſpectu honoris, & prælationis. 1.285.1.6
Maior delinquens in alieno territorio habetur pro priuato. 1.296.1.4
Maior in dubio intelligitur ætate. 1.504.1.3
Maior de domo dicitur, qui ætate eſt maior, & ſic naturaliter, non qui dignitate. ibid.4
Maior ex generali clauſula, *ſi qua mihi*, &c. reſtituitur ad examinandos teſtes poſt publicationem. 1.521.2.4
Maiores plus puniuntur quam minores, & nobiles quam ignobiles 2.585.1.6
Maiores dicuntur pater, auus, & alij ſuperiores. 2.225.1.3
Maiores Eccleſiæ cauſæ quæ dicantur, remiſſiuè. 2.418.2.2
Maioratus poſſeſſio, vt abſque vllo actu apprehenſionis in ſucceſſorem transferatur, lege, vel conſuetudine introduci poteſt. 1.68.2.4
Maioratus viuo poſſeſſore, quando poſſit ſequens, qui in eo ſucceſſurus eſt, petere, vt declaretur morte poſſidentis maioratum ad ſe pertinere, oſtenditur. 1.416.1.13.& 2.86.2.2
Maioratus ſucceſſor tenetur ſoluere debita prædeceſſoris ſi contracta ſint pro neceſſitate, vtilitate, vel conſeruatione ipſius maioratus. 2.185.2.7
Maioratus ſucceſſor tenetur ſoluere omnia debita contracta ab eo qui maioratum inſtituit, niſi poſt maioratum irreuocabiliter conſtitutum ſint contracta. ibid.8
Maioratus poſſeſſor, qui aduersùs inſtitutorem ingratitudinem commiſit, amittit maioratum. 2.194.2.5
Maioratus in ſucceſſione proximitas gradus attenditur reſpectu vltimi poſſeſſoris, quod etiam in quibuſcunque aliis fideicommiſſis familiæ, vel agnationi relictis locum habet. 2.311.1.17
Maioratuum ad ſucceſſiones admittendi ſunt legitimati per ſubſequens matrimonium, & præferendi filiis ſecundis, qui nati ſunt ex eiſdem parentibus legitimo matrimonio iam coniunctis. 2.580.1.2.2
Maioratus ob delictum poſſeſſoris, qui eius primus inſtitutor non eſt confiſcari non poteſt. 3.73.1.18
Maioratus fructus vita hæretici poſſeſſoris durante non publicantur, ſed ſtatim cum ipſo maioratu transeunt ad ſequentem vocatum. ibid.19
Maioratus in inſtitutione clauſula appoſita, vt hora præcedente ante commiſſum delictum maioratus tranſeat in ſequentem, valet. ibid.20
Maioratus tenor diligenter inſpiciendus, & ſeruandus. 3.220.2.9
Maioritas in Republ. Eccleſiaſtica iure optimo conſtituta. 1.283.1.2
Maioritas Eccleſiaſtica conſiſtit in ordinis prærogatiua, ſecundum quam Presbyter Epiſcopo, Presbytero Diaconus, & ſic de cæteris debet eſſe ſubiectus. 1.283.2.3
Maioritas Eccleſ. conſiſtit in prærogatiua poteſtatis, ſeu iuriſdictionis, ſecundum quam Archidiaconus maior eſt Archipreſbytero, Archiepiſcopus Epiſcopo. ibid.4
Maioritas Eccleſ. conſiſtit in prærogatiua antiquitatis, cui magna eſt reuerentia exhibenda. ibid.5
Maioritas Eccleſ. conſiſtit in prærogatiua ordinantis. ibid.7
Maledicentes contra Romanam Eccleſiam puniuntur. 3.168.1.5
Maledicus Papæ puniendus eſt vt alij deinceps deterreantur. 3.167.2.1
Malefactores Eccleſiarum in vtroque foro conueniri poſſunt. 1.374.2.1
Maleficium promittens, vel pecuniam, aut rem vt fiat, non valet talis promiſſio, nec firmatur iuramento. 2.590.1.9
Maleficij ratione ſeparato matrimonio conceditur vtrique coniugi licentia ad aliud tranſeundum, & eo inito non eſt prius reſtaurandum. 2.558.1.9
Maleficij ratione diſſoluto matrimonio ſi maleficiatus aliud ineat, & eandem vxorem cum qua maleficiatus fuerat, & diſiunctus fornicatiè cognoſcat, tunc inſtaurandum eſt matrimonium cum illa. 2.564.2.15
Maleficium quando conſtare non poteſt an ſit perpetuum, vel temporale, præſumitur perpetuum. 2.565.2.8
Maleficium dicitur quando vir non poteſt vxorem cognoſcere, cum poſſit ad alias accedere, frigiditas verò quoad omnes vniuerſalis eſt. ibid.10
Maleficij ſignum quod ſit, oſtenditur. 2.566.1.11
Maleficium vt ſoluat poteſt quis aliquando à malefico parato petere, quando poteſt licitè modo ſibi noto facere. 3.136.2.16
Maleficium ligaminis quod, remiſſiuè. 3.157.1.5
Maleficia deſtrui poſſunt licitè per amotionem ſignorum. 3.157.2.6

Maleficus

Index Rerum, & Verborum,

Maleficus à teſtimonio repellitur. 1.498.1.7

Malitiis hominum eſt obuiandum. 1.42.1.3

Malitia,& dolus nulli patrocinari debent. 1.447.2.5

Malitiis hominum non eſt indulgendum. 1.51.1.2

Malitia ad profeſſionem ſupplebat ætatem, ſed hodie hoc ſubtractum eſt per Conc.Trid. 2.281.1.6

Malitia quando dicatur ſupplere ætatem, oſtenditur. 2.502.2.5

Malitiis hominum non eſt indulgendum. 2.596.2.2

Malitiis hominum occurrendum. ibid.

Vide *Fraus.*

Malitioſè fieri dicitur, quod fit iniuria dolo adhibito. 2.520.1.25

Mala non ſunt facienda, vt inde eueniant bona. 2.135.2.8

Malum minus conſulere licitum eſt, gratia vitandi maioris, quando is, cui conſulitur conſtitutum apud ſe habebat maius illud malum perpetrare. ibid.9

Malum minus cum præiudicio tertij in particulari ſuadere non licet. 3.136.1.10

Malorum conſortia bonos corrumpunt. 2.548.1.4

Mancipiorum inſtrumentis donatis, & traditis mancipia ipſa donata intelliguntur. 1.149.2.5

Mancipia Eccleſiæ non poſſunt permutari cum aliis mancipiis niſi remaneant libera. 2.160.2.1

Non debent redigi in vſum ſæcularium ſerui tamen fugitiui Eccleſiæ poſſunt diſtrahi. ibid.med.

Mancipia Chriſtiana ob dominorum hæreſim libertatem conſequuntur, quamvis domini hæretici redeânt ad fidem. 3.82.2.5

Mandans in Eccleſia occidere aliquem exiſtentem extra Eccleſiam, eius non gaudet immunitate. 2.452.1.9

Mandans,an,& quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè. 3.97.2.15

Mandans, & mandatarius in eodem libello accuſari poſſunt. ibid.17

Mandans percuti Clericum ſi poſt mortem ipſius mandantis, is cui hoc mandatum erat,Clericum percuſſerit, non excommunicatur. 3.498.2.6

Mandatum de manutenendo dandum non eſt vt quis luceretur diſtributiones in abſentia. 1.15.2.11

Mandatum de prouidendo ſpeciale derogat generali præcedenti, licèt de illo nulla mentio habeatur. 1.29.1.4

Mandatum iuriſdictionale ſpeciale non derogat generali. 1.30.2.7

Mandatum vllum non requiritur ad impetrandum beneficium Eccleſiaſticum. 1.37.2.8

Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi. 1.50.2.4

Mandatum de prouidendo directum Epiſcopo impletur à Canonico nouiter Epiſcopato. 1.50.1.3

Mandatum ob diuturnitatem temporis non præſumitur. 1.60.1.8

De Mandatis Apoſtolicis agentes referuntur. 1.63.1.2

Mandatum procuratorium ad lites futuras trahi non debet. 1.65.2.4

Mandanti fines ſunt diligenter obſeruandi. 1.81.2.4.

Mandatum ſpeciale,aut generale, non requiritur ad diſpenſationes & quæuis alia priuilegia impetranda. 1.101.2.16

Mandato generali ad primum Archidiaconatum non derogatur per ſecundum mandatum ſpeciale ad certum Archidiaconatum in eadem Eccleſia. 1.231.1.4

Mandatum re integra morte mandantis expirat. 1.237.2.4

Mandatum de prouidendo in forma Digni non expirat morte Papæ concedentis in integra. 2.237.2.6

Mandatum eſt ſtricti iuris. 1.249.1.3

Mandata Papæ contemnentes hæreſim contrahunt. 1.286.1.5

Mandatum generale habens cum clauſula ratihabitationis non poteſt tranſigere. 1.303.2.init.

Mandatum niſi oſtendatur non auditur quis tanquam alterius procurator, etiamſi Notarius dicat ſe vidiſſe, & ſcripſiſſe. 1.312.2.2

Mandatum procuratorium per teſtes probari poteſt. ibid.6

Mandati reuocatio procuratori reuocato intimanda eſt. 1.313.2.2

Mandatum quandocunque detegitur non eſſe ſufficiens corruunt acta, etiamſi procurator eſſet admiſſus. 1.314.2.4

Mandatum ſi appareat poſt ſententiam, in eòque conſtet tempore cauſæ iam extare, non annullantur acta facta cum procuratore in eo conſtituto, ſi prius non fuerit oppoſitum. 1.314.2.6

Mandatum ſpeciale requiritur ad tranſigendum. 1.316.2.3

Mandato generali detrahitur per ſpeciale. 1.318.2.7

Mandatum ſpeciale requiritur ad petendam reſtitutionem. 1.335.2.6

Mandatum ſpeciale requiritur ad compromittendum. 1.346.2.2

Mandati ratione ſortitur quis forum. 1.386.2.6

Mandatum non ſolum ſeruandum eſt, ſed & qualitas illius. 1.445.2.4.& 1.454.1.5

Mandatum ſpeciale requiritur ad capiendam beneficij poſſeſſionem. 2.58.2.5

Mandatum ſpeciale ad acceptandum beneficia Eccleſiaſtica ſat dicitur, licèt ſpecialiter aliquod beneficium minimè fuerit nominatum. 2.59.1.4

Mandatum an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè. 3.97.2.15

Mandatum ad delictum perpetrandum probatur per ſcripturam, & ſubſcriptionem mandantis. ibid.16

Mandatum de prouidendo habens in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, non poterit prouidere in Cathedrali. 3.340.2.4

Vide *Reſcriptum.*

Manifeſtè apparere, idem eſt quod legitimè per teſtes, vel aliter ſecundum iura 1.329.1.2

Manſus liber à quolibet ſeruitio temporali,non verò Eccleſiaſtico tribui debet pro dote Eccleſiæ fundandæ, de illo autem, quod confertur Eccleſiæ vltra manſum, tenetur illa onera conſueta ſoluere. 2.374.2.1

Manſus dicitur quantum quis cum vno pari boum laborare poteſt. 2.375.1.4

Manſus in fauorem Eccleſiæ à tributo liberatur. 2.375.2.7

Manumiſſionis cauſa donatio facta inter virum,& vxorem valida eſt. 2.616.1.14

Manus nemini citò imponenda. 1.59.2.2

Manu mutilatus ſi promotus fuerit in Abbatem, ab Abbatia deponitur. 1.197.2.1

Manum mutilatam habens non poteſt ad Ordines promoueri, idem ſi haberet articulatas manus, & aridas, ad miniſterium executionis Ordinum inefficaces. 1.197.2.2

Nec illas habens articulatas, & aridas ad miniſterium executionis Ordinum inefficaces. ibid.

Nec etiam eas tremulas perpetuo habens, præcipuè ſi immineret periculum ſubuerſionis ſanguinis. ibid.

Manum poſt promotionem amittens, Ordinis executio impedita eſt quoad illos actus, in quibus opus eſt manibus.1.73.2.4

Manus diuerſitas in ſcriptura falſitatem arguit. 3.72.2.5

Manzeres qui dicantur, remiſſiuè. 1.152.2.29

Marchio non deſinit nobilis appellari. 1.540.2.2

Maritum non habere,vel inutilem habere, paria ſunt. 1.140.2.13

Maritus admittitur in negotiis vxoris ſine mandato, tanquam coniuncta perſona. 1.317.1.2

Maritus præſumitur habitare in ea domo, in qua habitat eius vxor. 1.448.1.5

Marito aſſerenti etiam cum iuramento ſe vxorem cognouiſſe non creditur ſi vxor per matronas atteſtantes ex ipſius corporis aſpectu probat contrarium. 1.473.2.1

Marito permiſſum eſt caſtigare vxorem. 1.595.2.17

Maritus qui contraxit matrimonium de præſenti ſi efficiatur Epiſcopus, non ob id cenſebitur ſolutum matrimonium de præſenti antea contractum. 2.290.2.3

Maritus factus Monachus à coniuge adultera reuocari non poteſt. 2.296.1.1

Maritus an teneatur ſecum deferre vxorem illum comitari volentem, oſtenditur. 2.314.2.4

Marito non licet propter adulterium vxoris aliam ipſa viuente ducere. 2.472.1.5

Maritus de vxoris legitimitate in iudicio agere poteſt ſine mandato. 2.570.2.2

Maritus præſumitur habitare cum vxore. 2.595.1.2

Maritus non alit vxorem ſine cauſa degentem extra eius domum. 2.600.2.18

Maritus alit vxorem, quæ etſi deceſſerit ſua culpa, tamen eſt parata redire. ibid.12

Maritus habet priuilegium vt ſi condemnetur ad reſtituendam dotem vxori,teneatur ſolum quatenus facere poteſt.2.608.1.8

Maritus putatiuus non habet dilationem ad ſolutionem dotis putatiuæ. 2.610.1.5

Maritus poſtquam ſemel adulteram vxorem admiſit,& reconciliauit, non poteſt eandem accuſare de eodem crimine. 2.611.2.14

Maritus vltra arrhas vxorem dotare poteſt. 2.612.1.2

Marito exigenti dotem à tertio, qui eam promiſerat, non obſtat exceptio, quod vergat ad inopiam, ſi offerat cautionem de reſtituendo. 2.514.2.2

Maritus cui non fuit ſoluta dos promiſſa, an poſſit vxorem expellere, oſtenditur, ac declaratur textus in præſenti. ibid.9

Maritus donare poteſt pecuniam ad reficiendas domos dotales incendio conſumptas. 2.616.1.7

Maritus donare poteſt vxori quid annuum, vel menſtruum ad eam cum ſuis ſuſtentandam. ibid.8

Maritus conſtante matrimonio poteſt omnem dotem promiſſam, vel partem eius vxori remittere. ibid.12

Maritus retinens adulteram coniugem, non peracta pœnitentia particeps eſt delicti, ſecus ſi egit pœnitentiam. 3.119.2.1

Maritus propter ſuſpicionem poteſt accuſare vxorem de aduerſario,

ſario, & in accuſando præfertur cæteris. 3.120.1.1
Maritus poteſt accuſare vxorem ob violentam adulterii ſuſpicionem. ibid.2
Maritus ſolus de iure Luſitano, & Caſtellæ contra vxorem, & adulterum querelam intentare poteſt. ibid.3
Maritus ſi contra vxorem agat criminaliter ad pœnam, non poteſt vxor accipere contra illum de ſimili adulterio. 3.121.2.5
Maritus recipiens pignus pro dote promiſſa non tenetur fructus in ſortem computare. 2.145.2.1
Maritus non tenetur fructus ſibi pignori datos pro ſolutione dotis in ſortem computare. ibid.2
Maritus & gener poſſunt inuicem paciſci, vt quid certum interim detur, donec dos ſoluatur. 3.145.2.3
Maritus mercator ſolitus negotiari in pactum, poteſt deducere intereſſe interim dum dos ei non ſoluitur, ſi fuerit promiſſa à patre, ſiue ab extraneo, qui dotare non tenetur. 3.146.1.5
Maritus per decennium tacens non petendo intereſſe dotis, adhuc illud petere poteſt. 3.146.2.7
Maritus, qui non ſuſtinet onera matrimonij, non poteſt vſuras dotis conſequi. 3.148.1.10
Maritus non poteſt vſuras dotis conſequi data ab eo dilatione ad illius ſolutionem. ibid.11
Maritus inuita vxore, & vxor inuito marito poſt matrimonium conſummatum non poteſt intrare Religionem. 2.288.2.2
Maritus ſi abſque licentia vxoris ad ſummũ eueheretur Põtificatũ, poterit ab ipſa reuocari, vt ei teneatur debitũ reddere. ib.3
Maritus qui bona immobilia de iure Luſitaniæ, & Caſtellæ alienare non poteſt ſine vxoris conſenſu, ſi ipſa vxor conſentire renuat, quid faciendum, oſtenditur. 2.355.2.7
Martyri facit iniuriam qui orat pro Martyre. 2.406.1.12
Maſculinum in reſcriptis concipit fœmininum, & quid regulariter in aliis materiis, oſtenditur. 1.62.2.5
Maſculis plus creditur quàm fœminis. 1.525.2.10
Maſculus, & fœmina ante pubertatem non præſumuntur apti ad generationem. 2.499.1.4
Maſculi antiquitus canebant cum fœminis in choro. 2.304.2.2
Matris teſtimonium eſt ſuſpectum vbi filia petit in virum aliquem ſe maiorem. Et ad dictum ſolius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium, ſed contractum non diſſoluitur. 1.518.1.1
Mater ipſo iure amittit filiorum tutelam per tranſitum ad ſecundas nuptias. 1.719.2.3
Non autem per ſponſalia de futuro. ibid.4
Mater tenetur filios triennio alere. 2.303.1.13
Mater in ſubſidium patris tenetur filios alere. 2.530.1.7
Matris conditionem de iure Ciuili quoad ſeruitutem ſequuntur filij. 2.536.2.4
Mater ſola non alit filium, qui fuit conceptus in matrimonio putatiuo, quod exinde fuit diſſolutum. 2.573.1.16
Mater filium occidens iracundiæ calore ſubmoto, in monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam agendã. 3.89.1.4
Matrimoniales cauſæ ſemper per Papam Epiſcopis delegantur. 1.236.1.2
Matrimonialis cauſa à Summo Pontif. non ſolum Epiſcopis, ſed etiam inferioribus delegatur. 1.236.1.3
In Matrimoniali cauſa ſi citatus venire contemnit, vel ſe occultat, vel impedit ne citetur lite non conteſtata, teſtes ſunt recipiendi, & procedendum ad ſententiam definitiuam. 1.396.1.13
Si verò reus, ſiue maritus abeſt ex cauſa, & ſine culpa, citari non poteſt. ibid.
Matrimoniali in cauſa non defertur iuramentum ſuppletorium, quando agitur de matrimonio diſſoluendo. 1.470.1.17
Matrimonialis cauſa Epiſcopis inferioribus à Romano Pontifice delegari poteſt. 1.473.2.2
Matrimoniales cauſæ ſunt iudicandæ ab iis, qui ſtatuta Canonum non ignorant. 2.550.2.4
Matrimonialis cauſæ cognitio Epiſcopalis eſt dignitatis. 3.194.1.2.
Matrimonium contrahitur etiam inter infideles, non tamen vt Sacramentum, ſed vt contractus. 1.309.1.5
Matrimonium pro filiis an, & quando parentes contrahere poſſint, remiſſiuè 1.316.2.3
Matrimonij cauſa quando principaliter agitur, poteſt idem iudex de cauſa dotis cognoſcere. 1.394.2.13
In Matrimonio ſpirituali contracto, ſi pars eſt contumax, procedi debet ſicut ius præcipit. 1.396.1.13
Matrimonium ſi quis contrahat temporibus prohibitis, licèt peccet mortaliter, quia illicitè facit, validè tamen contrahit. 1.407.2.3
Matrimonium conſummare tempore prohibito, quod fuerat iam contractũ tẽpore non prohibito, nulla culpa eſt. 1.408.1.7
Matrimonium qualiter probetur, oſtenditur. 1.567.1.1
Matrimonium probatur per diuturnam decem annorum cohabitationem cũ aliis adminiculis, & quid attento Conc. Trid. ib.2
Matrimonium probatur per famam viciniæ, concurrentibus aliis adminiculis. 1.567.2.4
Matrimonium eſt maris, & fœminæ coniunctio. 1.667.2.6
Matrimonij pro cauſa in dubio iudicandum eſt. 2.668.1.2
Declarat. vt ibid.3
Matrimonij contractus omnes alios fauoribus, & prærogatiuis antecedit. 1.693.1.3
Matrimonium quando eſt nulliter contractum ex defectu conſenſus, clerici contrahentes non amittunt beneficia. 2.22.1.10
Matrimonio celebrando iuxta formam Conc. Trid. aſſiſtere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.1.10
Matrimonij rati vinculum omnino dirimitur per ſolemnẽ Religionis profeſſionem alterius ſponſi, & coniux manens in ſæculo eſt omnino à vinculo ſolutus. 2.287.2.1.2
Matrimonium non conſummatur per copulam præcedentem. 2.288.1.8
Matrimonium conſummatur per copulam vi extortam. ibid.8
Matrimonium an fuerit verum inter Beatiſſimam Virginem, & Ioſephum. 2.289.1.8
Matrimonium contractum à coniuge inualidè profeſſo, & reuocato poſt alterius coniugis obitum, ratum eſt, peccat tamen lethaliter contrahens tanquam violator voti ſimplicis caſtitatis. ibid.9
Matrimonium contrahere liberè poſſunt conſtituti in minoribus. 2.290.1.4
Matrimonium ratum dirimitur per profeſſionem Militaris Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani. 2.291.1.3
Matrimonium ratum non diſſoluitur per vota emiſſa à Mantellatis, à quibuſcumque viris Tertij Ordinis S. Franciſci. 2.291.2.4
Matrimonium ratum non diſſoluitur per vota coadiutorum formatorum emiſſa in Societate Ieſu. ibid.6
Matrimonium ratum minimè diſſoluitur per aſcenſum ad Epiſcopatum. ibid.
Matrimonium ratum non diſſoluitur per ſucceſſionem ſacrorum Ordinum. 2.296.1.5
Matrimonium propter infidelitatem vnius diſſoluitur quoad thorum. 2.299.2.3
Matrimonium cur magis dicatur à matre, quàm à patre, remiſſiuè. 2.303.1.3
Matrimonium plerunque ſic appellatur, interdum coniugium, ſæpiſſimè nuptiæ. 2.462.2.5
Matrimonium à matris officio circa prolem denominatur. 2.463.1.6
Matrimonium in quo differat à nuptiis, oſtenditur. ibid.9
Matrimonium à Deo fuit inſtitutum in lege naturæ ante peccatum ad conſeruationem naturæ humanæ. ibid.10
Matrimonium non fuit ſimul inſtitutum ac præceptum à Deo. 2.463.2.11
Matrimonium in lege Euangelica de fide eleuatum eſt à Chriſto vt ſit Sacramentum. ibid.12
Matrimonium definitur vt ſit viri & mulieris coniunctio indiuiduam vitæ retinens conſuetudinem. ibid.13
Matrimonium duplex, aliud verum, aliud putatiuum, & quæ ſit differentia inter vtrumque, oſtenditur. 2.464.1.14
Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, nec inualidatur ſi conſuetudo patriæ non ſeruetur. 2.464.2.1
Matrimonium valet, quamvis non ſeruetur conſuetudo regionis. ibid.2.
Matrimonium contrahendum eſt ſecundum leges, ac loci conſuetudinem, vbi illud celebratur. 2.465.1.6
Matrimonium putatiuum publicam honeſtatem producit. 2.469.2.6
Matrimonij contractum non omnis violentia impedit. 2.470.2.1
Matrimonium, ſeu ſponſalia contrahentes per verba obſcura communem verborum intellectum ſequi tenentur. 2.471.1.1
Matrimonium de præſenti eſt contractum ſi vir & mulier inuicem promittunt quod ab eo tempore ſe pro coniugibus habebunt. 2.472.1.1
Matrimonij ſacramentum quoad ſui ſubſtantiam licitè, & indiſtinctè tempore interdicti contrahi poteſt. 2.475.1.10
Matrimonia contracta inter amore excæcatos, vt plurimum exitum habent infelicem. 2.476.1.5
Matrimonium à filiofam. contractum ſine parentum conſenſu validum eſt. ibid.6
Matrimonium contractum metu cadenti in conſtantem virum ad eum finem iniuſtè incuſſo, eſt nullum. 2.476.2.1
Cogi qualiter quis debeat ad Matrimonium poſt ſponſalia à ſe iurata. 2.480.2.2. & ſeqq.
Matrimonium pendente lite contractum valet. 2.481.2.2
Matrimonium ſecundum contrahere non poteſt mulier niſi per certum nuntium certificata fuerit de morte primi viri. 2.482.1.1.2
Matrimonij contractus cum peccatrice volente ſe corrigere, proficit ad remiſſionem peccatorum. 2.483.1.1
Matrimonium quod quis contraxit cum meretrice, validum eſt. ibid.2
Matrimonium metu graui extortum ratificatur per diutinam habitationem mutuam, & ſpontaneam. 2.484.1.1.2

In Matrimonij promiſſione an poſſet alter alteri abſenti ſtipulari oſtenditur. 2.485.1.5

Matrimonium ſolo legitimo conſenſu contrahitur, verba autem requiruntur quoad probationem. 2.486.2.1

Matrimonium re vera non eſt ſi alter contrahentium vtitur verbis dubiis, aut falſis animo decipiendi mulierem, & eam poſtmodum cognoſcit carnaliter, ſed hoc in foro exteriori vix poteſt probari. 2.487.2.1

Matrimonij quæ ſit materia & forma oſtenditur. 2.488.1.8

Matrimonium contrahendum impeditur ad denuntiationem vnius honeſti viri, qui deferr conſanguinitatem, & de fama vel ſcandalo docet. 2.488.2.1

Matrimonium coactum non ratificatur per copulam ſubſequutam metu graui extortam. 2.489.2.4

Matrimonium contrahens poſt ſponſalia copula conſummata cum alia, an & quando teneatur in foro Conſcientiæ cum ſecunda permanere, oſtenditur. 2.493.1.7.8

Matrimonia præſumpta ceſſarunt per Conc.Trid. 2.494.2.11

Matrimonium de præſenti prius contractum præfertur ſecundo etiam copula carnali conſummato. 2.496.1.4

Matrimonium ante pubertatem initum validum eſt, ſi adſit potentia generandi, & ſufficiens diſcretio ad ſe obligandum. 2. 499.1.3

Matrimonium contractum ante legitimam ætatem validum eſt ſi malitia ſuppleat ætatem. 2.502.1.2

Matrimonium non facit contractus ante pubertatem etiam cum niſu carnalis copulæ. 2.503.1.1

Matrimonium coactum ratificatur per copulam ſubſequutam. 2.504.1 6.

Matrimonium vel ſponſalia, quæ non ſunt, vt ſi cũ minore ſeptennio contrahantur, accuſari non poſſunt, denuntiari tamen poteſt impedimentum ne contrahantur impoſterum. 2.504.2.1

Matrimonium aduersùs Pontificiam prohibitionem initum quando ſit inualidum, oſtenditur. 2.504.2.5

Matrimonium de præſenti ſi contrahatur, & puella non eſt in ætate, nec malitia ætatem ſupplet, licet vir dederit ei arrham, non eſt matrimonium, ſed ſponſalia. 2.505.1.1

Matrimonium fœminæ cui modicum tempus ad duodecimum annum completum deficit, eſt inualidum, niſi malitia ſuppleat ætatem. ibid.3

Matrimonium inter impuberes contractum vt validum ſit non ſatis eſt vt malitia ſuppleat ætatẽ, ſed vltra requiritur diſcretio, & prudentia requiſita ad coniugalẽ conſenſum. 2.505.2.5

Matrimonium per ſubarrhationem contrahitur. ibid.3

Matrimonium contractum inter impuberes obligat vt ſponſalia. ibid.8

Matrimonium quando negatur clandeſtinè contractum, ei qui ſtat pro illo, incumbit probatio. 2.506 1.1 2

Matrimonij omnis probatio vbicumque deficit, non eſt exigendum iuramentum à reo, ſed potius purè abſoluendus. 2.506. 2.2

Matrimonia clandeſtina ante Trident. Concil. fuerunt valida. ibid. 3.

Matrimonia quando ſunt contrahenda, debent per Presbyteros in Eccleſia edicta proponi, aſſignato termino, infra quem, qui voluerit impedire, impedimentum opponat, & ſi probabilis coniectura fuerit de impedimento, interdicatur matrimonium donec de hoc cognoſcatur. 2.507.1.1

Matrimonia clandeſtina contrahentes quas pœnas incurrant, remiſſiuè. ibid.2

Matrimonium quod fit omiſſis denuntiationibus dicitur clandeſtinum. 2.507.2.9

Matrimonia interdicta dicuntur quoties à iudice emanauerit præceptum contra aliquos ne matrimonium ineant, vel contra ipſum parochum ne auctoritatem interponat. 2.508.1.9

Matrimonium vbi nullum fuerit propter impedimentum conſanguinitatis, an ſolum procedat text. in præſenti, oſtenditur. ibid.12.13

Matrimonium denuntiationibus omiſſis celebratum dicitur clandeſtinum quoad pœnas incurrendas. 2.508.2.14.

Matrimonium de præſenti contrahens ſucceſſiuè cum duabus, tenetur adhærere primæ, ſi autem primum contraxit per verba de futuro, deinde ſecundo per verba de præſenti, adhærere debet ſecundæ. 2.510.1.1

Matrimonium validum diſſoluit priora ſponſalia cõ modo vt illo ſoluto nulla ea perficiendi obligatio ſuperſit. ibid.2

Matrimonium initum contra interdictum Eccleſiæ an ſit nullum. 2.511.2.2

Matrimonium à filiis contractum abſque conſenſu parentum validum eſt. ibid.2

Matrimonium contrahens ſub conditione non improbata, non compellitur illud conſummare ante conditionis euentum. 2. 517.1.1

Matrimonium nec diem, nec conditionem recipit. ibid.3

Matrimonium ſub conditione contractum ea pendente dirimitur per ſecundum purè contractum. 2.517.2.4

Matrimonium contractum ſub ea conditione ſi pater conſenſerit regulatur ex primo illius conſenſu aut diſſenſu. ibid.6

Matrimonium contractum ſub conditione honeſta non efficitur matrimonium adueniente conditione, ſed tantum ſponſalia, niſi nouus conſenſus accedat. ibid.7

Matrimonium contractum inter inhabiles ſub illa conditione, ſi Papa diſpenſauerit, non efficitur validum adueniente conditione abſque nouo conſenſu niſi diſpenſatum fuerit in radice. ibid. 8

Matrimonium inter conſanguineos nulliter contractum cenſetur à Papa diſpenſatum in radice, quando ipſe Papa declarat legitimos filios natos ante diſpenſationem, & poſtea naſcituros, & tunc operatur etiam in præiudicium tertij ad ſucceſſionem vocati. 2.518.1.10

Matrimonium initum ſub neceſſaria conditione eſt abſolutum, & validum. 2.519.1.5.

Matrimonium an verum fuerit inter Beatiſſimam Virginem, & Ioſeph, oſtenditur. 2.520.1.4

Matrimonium contractum ſub conditione impoſſibili, eſt ſtatim validum illa reiecta. 2.520 2.11

Aſſignatur ratio quare contractus ſub impoſſibili conditione geſti non valeant, matrimonium verò ſic. ibid 12

Matrimonium inter Chriſtianum & Iudæum non ſubſiſtit. 2. 521.1.14

Matrimonium inter Chriſtianum, & hæreticum an ſit validum, remiſſiuè. ibid.15

Matrimonium poſt ſacrum Ordinem contractum eſt irritum. 2. 521.2.2

Matrimonium contractum poſt ſacrum Ordinem vi præciſa vel metu in conſtantem virum cadente ſuſceptum, non eſt irritum. ibid.3

Matrimonium contrahere poſſunt in minoribus Ordinibus conſtituti. 2.522.1.2

Matrimonium ſubſequens poſt factam ſolemnem religionis profeſſionem eſt irritum. 2.522.2.2

Matrimonium contrahendum impedit, ſed non dirimit contractum ſuſceptio habitus profeſſorum extra Religionem à non habente poteſtatem incorporandi Religioni. 2.523.1.1

Matrimonij promiſſio facta abſenti nullo pro eo acceptante, eſt reuocabilis in vtroque foro ante acceptationem. 2.523.2.3

Matrimonium contrahens viuente prima vxore cum ſecunda hoc ignorante prima mortua à ſui petitione non ſuperabitur à ſecunda 2.526.1.1

Matrimonium prius inualidè contractum non ratificatur ſi ſublato impedimento ignorans coniugem carnaliter cognoſcat. 2.527.2.8

Matrimonium contractum metu cadenti in conſtantem virum ad eum finem iniuſtè incuſſo, eſt inualidum. 2.528.1.3

Matrimonium metu initum non ratificatur copula metu graui extorta. ibid.4

Matrimonium quis cum illa contrahere non poteſt quam vxore viuente cognouit ſi machinata fuit in mortem vxoris. 2. 528. 2. 1

Matrimonium contrahens cum ſecunda conſcia primæ viuentis etiam ob adulterium ſeparatæ, prima mortua ſeparabitur ſecunda, & cum alia contrahere poteſt. 2.528.2.1

Matrimonium cum aliqua contractum viuente primo coniuge & ſuperſtite, impedimentum dirimens eſt. 2.529.1.2

Matrimonium contrahens cum ſecunda viuente, quam tamen non cognouit, nec ante contractum, nec poſt, mortua prima poteſt contrahere cum ſecunda. 2.532.1.1

Matrimonium ſeparatur quando liber ignoranter cum ancilla contraxerit, niſi poſtea hoc ſciens illam cognouerit. 2.535.2.1

Matrimonium contractum à libero cum ſerua, quæ contrahendo fit liber, an ſit validum. 2.536.1.4

Matrimonium, quod liber contraxit cum ſerua ignorans ſeruam eſſe, an ſit validum, ſi poſt cognitam ſeruitutem habeat copulam cum ea, quid attento Conc. Trid. oſtenditur. ibid.5

Matrimonium eſt nullum ex errore perſonæ, aut conditionis durante ipſo errore. ibid.7

Matrimonium liberi cum ancilla ignorato errore conditionis ſeruilis valet ſi tranſierit decennium ex quo illa ancilla eſt in libertatis poſſeſſione. 2.536.2.3

Matrimonium ignoranter contrahens cum ſerua ſi deinde cognita ipſius conditione, nec facto, nec verbo conſenſit, poteſt aliam ducere. 2.537.1.1

Matrimonium conſummatum ſolum ſignificat eam coniunctionem per quam Chriſtus factus eſt vna caro cum Eccleſia per incarnationis myſterium. 2.540.2.3

Matrimonium non ſeparatur ex dicto vnius aſſerentis affinitatem inter coniuges præceſſiſſe. 2.544 2.1

Matrimonium ſeparandum non eſt ad confeſſionem coniugum, qui dicunt affinitatem præceſſiſſe, quamvis rumor viciniæ conſentiat. 2.545.2.1

Matrimonium ſeparatur inter affines & conſanguineos vſque ad quartum gradum. 2. 550.2.1

Matrimonium apud infideles legitimè & validè contrahi poteſt. 2.552, 1. 2

Matrimonium

Matrimonium inter Iudæos initum pacto expreſſo, vt liceat dare libellum repudij ſecundùm ritum eorum eſt inualidum. 2.552.2.4.

Matrimonium inter conſanguineos olim fuit interdictum vſque ad ſeptimum gradum, hodie verò vſque ad quartum. 2.554.1.3.

Matrimonij prohibitio & irritatio inter aſcendentes, & deſcendentes iure naturæ inducta ad quem gradum protrahatur, remiſſiuè. 2.555.1.6

Matrimonium inualidum ob impedimentum dirimens impetrata illius diſpenſatione non reconualeſcet, niſi accedat nouus vtrinſque conſenſus. ibid.7

Matrimonium contrahere poteſt diſtans à ſtipite quarto gradu, vel citeriori cum diſtante quinto, vel vlteriori. ibid.2.1

Matrimonium iam contractum diſſoluitur propter impotentiam coëundi. 2.557.2.4

Matrimonium impedit naturale impedimentum ad coitum irreparabile arte medicorum. 2.559.2.1

Matrimonio ſeparato ob impotentiam copulæ, an ſint reſtituenda iocalia. ibid.9

Matrimonium initum cum ita impotenti, aut arcta, vt tali defectui abſque miraculo ſubueniri non poſſit, eſt tanquam irritum diſſoluendum. 2.561.2.4

Matrimonium ratione frigiditatis viri diſſolutum inſtaurandum eſt ſi poſtea contingat frigidum illum aliud matrimonium contraxiſſe, & conſummaſſe. ibid 6

Matrimonium ſeparari poteſt propter arctationem mulieris, ſi apparet quòd præter diuinum miraculum abſque periculo corporali habilis reddi non poteſt, redintegratur tamen ſi poſtea appareat Eccleſiam fuiſſe deceptam. 2.563.1.1

Matrimonium prius non reſtauratur ratione arctitudinis fœminæ diſſolutum quando per concubitum proprij prioris viri nequit reddi apta copulæ cum illo, quamvis per concubitum cum altero apta ſit. 2.564.1.7

Matrimonij prioris, quando inuenitur error diſſolutionis altero coniugi profeſſo, aut profiteri volenti, nulla eſt facienda reſtitutio, ſi conſummatum non ſit matrimonium. ibid.2.16

Intellige & declara prout ibi.

Matrimonium diſſolutum ob viri impotentiam quando poſſit inſtaurari, oſtenditur. ibid.17

Matrimonium ſeparari poteſt vbi vxor dicit virum, cui cohabitauit per triennium, non habere potentiam coëundi, illis hoc iurantibus cum ſeptima manu propinquorum. 2.565.2.2

Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel iudicis factum, ſeu contractum, propter hoc ſolum non dirimitur, imponitur tamen pœnitentia ſic contrahentibus, & ſeparantur donec cognoſcatur de cauſa interdicti. 2.566.2.1

Matrimonium ſi ineatur contra prohibitionem temporalem Pontificiam non eſt irritum. 2.567.1.init & 2.562.2.2.1.1

Matrimonium in facie Eccleſiæ contractum ſi ſeparetur, filij geniti, vel concepti ante ſententiam ſunt legitimi. 2.471.2.1

Matrimonium clandeſtinum dicitur quoad pœnas, cui deſunt denuntiationes. 2.572.2.11

Matrimonium etiam publicè contractum coram parocho, & teſtibus, omiſſis tamen denuntiationibus, cenſetur clandeſtinum quoad iuſtitiam, & alios effectus. 2.573.2.10

Matrimonium publicum non dicitur, quod coram magna hominum frequentia conuocatis etiam amicis, & vicinis contractum fuit. ibid 21

Matrimonium præſumitur quoad liberorum legitimationem cohabitantibus vita functis. 2.576.2.9

Matrimonium præſumitur quoad filios præceſſiſſe inter viuos concurrentibus aliis præter cohabitationem coniecturis. ibid 10.

Matrimonio in mortis articulo contracto legitimantur filij antea ſuſcepti, etſi aſſurentur ſubſtituti ſub conditione, ſi ſine liberis. 2.579.1.9

Per Matrimonium aliàs validum, clandeſtinè tamen celebratum legitimatur proles ante ſuſcepta. ibid.10

Matrimonium non poteſt ita contrahi quod filij antea ſuſcepti non legitimentur. 2.579.1.16

Matrimonium ſi fuit in facie Eccleſiæ celebratum, non ſufficit probare illius impedimentum ad probandam prolem illegitimam. 2.585.2.1

Matrimonium propter adulterium coniugis poteſt diſſolui quoad thorum, & mutuam cohabitationem, non tamen quoad vinculum. 2.589.2.21

Matrimonium à fideli contractum cum Iudæa, vel alia infideli punitur pœna adulterij. 2.594.1.4

De Matrimonij validitate quando agitur, reo contumaciter abſente poſſunt ſuper impedimento matrimonij recipi teſtes aliàs legitimi, & ad eorum dicta, ſententia ferri. 2.595.1.1

Matrimonium accuſans propter quæſtum repellitur. 1.596.2.1

Matrimonium metu initum non ratificatur copula metu graui extorta. ibid.3

Matrimonij ab accuſatione repellitur, qui denuntiationis tempore tacuit, niſi denuntiationem probabiliter ignorauit, vel iuret de nouo didiciſſe, & quod non obiicit illam malitiosè. 2.597.1.1

Matrimonij vinculũ propter hæreſim non diſſoluitur. 2.598.2.5

Matrimonium ſeparatur propter adulterium mulieris, & ſi vir poſtea fornicetur, redintegratur. 2.600.2.1

Matrimonium reintegratur ſi facta ſeparatione thori propter vxoris fornicationem maritus cum alia fornicetur. 2.601.1.4

Matrimonium inter infideles contractum alterutro ad fidem Chriſti conuerſo diſſoluitur tribus concurrentibus. 2.602.1.3

Matrimonium tenet ſi alter coniugum labatur in hæreſim. 2.602.2.4

Matrimonium verum, & legitimum eſt apud infideles. ibid.5

Matrimonium ab infidelibus contractum, ſi poſtea ad fidem conuertantur per Baptiſmum, an verum ſit Sacramentum nouæ legis. 2.604.1.5.med.

Matrimonij vinculum non diſſoluitur propter coniugis adulterium. 2.605.2.16

Matrimonium an ſtatim vt infidelis conuertitur ad fidem diſſoluatur, oſtenditur. ibid.18

Matrimonij ſeparatio ſi Eccleſiæ ſententia facta ſit eo quod infidelis noluerit conuerti, conuerſo poſtea infideli, integrum eſt fideli ad religionem migrare. 2.606.1.21

Matrimonio ex cauſa licita ſeparato dos eſt vxori reſtituenda. 2.607.2.1.2

Matrimonio ex cauſa licita ſeparato in Regno Portugalliæ debent omnia bona diuidi inter virum, & vxorem pro dimidia parte. ibid.3

Matrimonio ſoluto cogitur vir dotem reſtituere, & bona diuidere, quæ communiter eis obuenerunt. 2.608.2.1

Matrimonio ſoluto vltra dotem eſt reſtituenda mulieri dimidia pars bonorum, quæ conſtante matrimonio fuerunt acquiſita. ibid.2

Matrimonium eſt Sacramentum verè, & propriè ex ſeptem legis Euangelicæ Sacramentis. 2.69.1.2

Matrimonium quoad thorum ſeparari non debet propter adulterium quando ambo coniuges fuerunt adulterati. 3.121.2.1

Matrimonium inter raptorem, & raptam validum eſt, ſi clarè appareat de libera mulieris voluntate. 3.128.1.2

Matrimonio ſoluto non poteſt maritus intereſſe dotis non ſolutæ petere. 3.146.2.8

Matrimonium celebrans cum excommunicatione mortaliter peccat. 3.177.2.2

Matrimonio vti ante Ordines licitum eſt Sacerdotibus Græcis. 3.278.2.2

Matrix Eccleſia quæ dicatur, remiſſiuè. 1.615.2.2

Matrix Eccleſia, pro maritali. 3.343.2.2

Matrona, quæ fœminam aſpiciant, ſufficiunt duæ vt de virginitate deponant. 1.474.1.7

Matronæ quomodo ſufficienter inſpectionis cauſam reddant, oſtenditur. 1.474.2.9

Matronæ reprobari poſſunt per quas virginitas probatur. 1.491.2.1

Matronæ debent eſſe artis peritæ, honeſtæ, & bonæ famæ. 1.493.1.3

Matronæ vt legitimè de fœminæ virginitate deponant non ſatis eſt, vt illius verenda oculis perſpiciant. ibid.5

Matronæ, quę adhiberi debent in terminis huius text. debent eſſe de Parochia, & peritiores quantum fieri poteſt. 2.563.1.2

Matronæ, quæ inſpicere debent an mulier ſit virgo, vel corrupta, debent eſſe honeſtæ, & bonæ famæ. 2.565.2.5

Matutinum ſimul cum Laudibus recitari poteſt in Veſperis antecedentis diei poſt tempus Completorij, etiam non expectato Solis occaſu. 2.399.2.4

Matutinum ſine Laudibus recitari poteſt. ibid.5

τὸ *Maximè* interdum ponitur taxatiuè. 1.151.2.6.& 1.189.1.3.& 1.380.1.5

τὸ *Maximè* eſt implicatiua. 1.148.1.5

τὸ *Maximè*, aliquando ponitur pro tantùm. 1.396.2.18

τὸ *Maximè*, dictionis vis & effectus, remiſſiuè. 2.471.2.3

Media via eſt eligenda. 1.439.2.18

Medicina præſtantia, & dignitas, remiſſiuè. 1.171.2.3

Medicus peritus, ſollicitus, & traditiones artis obſeruans non impeditur promoueri propter euentum mortalitatis infirmi. 1.171.2.1

Medici imperiti damna, remiſſiuè. ibid.2

Medici beatiores ſunt quoad ſæculum, quam Aduocati, quia eorum errores cooperit terra. 1.172.1.1

Medicus tenetur pauperem gratis curare. ibid.6

Medicus ſalariatus de publico non debet petere præmium ab infirmis. ibid.8

Medicus de publico ſtipendiatus ſit irregularis ſi ex omiſſione curandi pereat infirmus. ibid.9

Medicis non creditur ad iudicandum, an vulnus ſit lethale, &

Index Rerum, & Verborum,

& an vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel alia cauſa,niſi ad minus ſint duo,& communiter in arte periti reputentur.3.107.1.3.

Medicus vbi non adeſt niſi vnus in loco quo quis fuit vulneratus,ille vnus ſufficit ad iudicandum,an vulnus fuerit lethale. ibid. 6.

Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confeſſionem, nec quicquam perſuadere pro ſalute corporis tendens in animarum periculum. 3.288.1.1

Medici vocati ad medendum infirmo in lecto iacenti, cum ante omnia tenentur monere,& inducere,vt confiteatur, & quid, attenta Conſtit.Pij V.oſtenditur. ibid.3

Medicus ſub pœna excommunicationis non poteſt aliquid ſuadere infirmo quod ſit in detrimentum ſalutis æternæ. 3.288.2.6.fin.

Mediolani Dux habet iura regalia, & fiſcalia,& omnia poteſt in ſuo ſtatu,quæ poteſt Imperator in toto Imperio. 2.590.1.28

Melioramentorum venditio non poteſt fieri abſque domini conſenſu. 2.147.2.49

Melioramenta in rebus emphyteuticis per commiſſum deperditis,amittit emphyteuta. 2.155.1.138

Meliorationes factæ per Prælatum in rebus Eccleſiæ ſunt ſuæ in vita,etiamſi dimittat beneficium,ſed de his teſtari non poteſt. 2.198.1.1

Membra regulantur à capite. 1.627.2.4

Membris deſtitutus pro abſolutione excommunicationis ob clerici percuſſionem Sedem Apoſtolicam adire non tenetur.3.301.1.5

Mendacium, vel maleficium per vnicum teſtem probatur.1.500.2.22.

Mendacium omne,quod proximum lædit,vel in iudicio dicitur, eſt peccatum mortale. 3.135.1.4

Mendax omnibus odioſus eſt. 3.135.2.5

Mendax ſemper doloſè, & cum fraude procedere præſumitur. ibid.5

Mendax non punitur niſi in caſibus à iure expreſſis. ibid.7

Mentis ſanitas naturaliter,& de iure præſumitur. 1.103.2.10

Mens & ratio ſtatuentium in reſcriptis attendenda. 1.83.2.5

Mens ex præfatione colligitur. 2.315.2.5

Mente captus rationis vſu omnino deſtitutus matrimonium contrahere non poteſt. 2.486.1.3

Menſium duorum ſpatium intra quod ſi Religioſi ad audiendas leges, ſeu phyſicam euntes ad clauſtrum non redierint, excommunicatione ligantur,eſt computandum à die qua Religioſus egrediatur ad præfatas ſcientias audiendas, 2.455.2.10

Menſis quilibet conſtat triginta diebus. 2.145.2.15

Menſtrui tempore an ſit peccatum accedere ad vxorem remiſſiuè. 2.431.1.4

Menſuras, & pondera fraudans triginta diebus in pane, & aqua pœnitere debet. 2.124.1.1

Mentione non facta de lite nulla non ob id dicitur nullum reſcriptum lite pendente impetratum. 1.49.2.16

Mentio de proceſſu coram Ordinario debet fieri in literis ad delegatum. 1.447.2.3

Mercatores inter miſerabiles perſonas connumerantur. 1.298.1.2.

Mercator,ſeu campſor fideiubens non habet priuilegium excuſſionis. 2.177.2.8

Mercator non dicitur ille,qui vendit vinum,oleum, vel granum ex proprio fundo,nec artifex,qui rem emit,vt ſuo labore,& induſtria in aliam formam redigat. 1.298.1.4

Mercedis in cauſa non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum. 1.711.1.16

Merces in locatione debet eſſe certa, non ſimpliciter conſtituta, alias eſſet contractus innominatus. 2.134.2.5

Merces certa quando dicatur conſtituta. ibid.6

Merces certa, quæ in locatione interuenire debet an neceſſario ſit conſtituenda in pecunia numerata, an vero ſufficiat quòd conſtituatur in alia quacunque ſpecie,oſtenditur. ibid.7

Meretrix à teſtimonio repellitur. 1.498.1.18

Meretrices è vicinia expelli poſſunt. 2.140.2 37

Meretrici domum locans non peccat, dummodo non intendat domum conducere ad meretricium vſum. ibid.38

Meretricem trahere de lupanari, & accipere in vxorem proficit in remiſſionem peccatorum. 2.483.1.3

Meretrici an teneatur in conſcientia ſoluere mercedem ſolitam, rem habens cum illa,ſiue eam promiſerit,ſiue non. 2.483.2.init.

Meretrix dicitur, quæ multorum libidini patet. 2.483.2.6

Meretrix non eſt, quæ peccatum aliquòd occultè commiſit, vel alicuius amore capta ei ſui copiam fecit. ibid.7

Meretrix dicitur à merendo, quaſi mereatur ſtipendia. ibid.8

Meretricium genus infame. ibid.9

Meretrices tanquam perſonæ turpes non poſſunt capere ex teſtamento fratris ad excluſionem fratrum. ibid.10

Meretrices cur permittantur in Chriſtiana Republ. oſtenditur. ibid. fin.

Meretrices debent audiri in ſacramẽtali Confeſſione. 3.277.2.5

Merum Imperium quid ſit,& quæ ſub mero Imperio contineantur,remiſſiuè. 3.126.1.7

Metropolitanus confirmatus licet nondum receperit pallium, poteſt ſuum ſuffraganeum conſecrari facere. 1.94.2.1

Metropolitanus antequam pallio decoretur non debet Concil. conuocare,Chriſma conficere, & nec ſe Archiepiſcopum nominare. 1.111.1.10

Metropolitanus vnus non poteſt cum alterius pallio ſepeliri.1.142.2.2

Metropolitanus ab omnibus Suffraganeis conſecratur, Suffraganeus verò à tribus,Metropolitano iubente. 1.161.1.1

Metropolitani ad conſecrationem debent omnes Epiſcopi Comprouinciales venire. ibid.2

Metropolitanus maiori numero conſentire debet. 1.161.2.1

Metropolitanus non poteſt per querelam adiri, cùm tantùm ſit iudex ex appellationis cauſa. 1.258.1.3

Metropolitanus poteſt adiri per viam querelæ quando ſublatum eſt remedium abſolutionis. 1.271.1.8

Metropolitanus non poteſt tractare cauſas inter ſubditos Epiſcoporum,qui ad eius Metropolim ſpectant. 1.272.2.2

Metropolitanus non poteſt exigere iuramentum à Suffraganeo vltra formam Canonicam,& ſi exigat, non tenetur iurare, & ſi iurat,iuramentum non tenet, 1.294.1.1

Metropolitanus,& Archiepiſcopus non differunt. 1.45.1.2

Metropolitani auctoritas eſt vt puniat deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officiis. 2.415.1.5

Metropolitani ad correctionem exceſſuum, & reformationem morum ſingulis annis facere debent prouinciale Concilium, in quo ſtatuere debent perſonas idoneas per ſingulas diœceſes,quæ ſollicitè inueſtigent,& in ſequenti Concilio referant corrigenda. 3.16.1.1

Metus iuſtus inducitur ex minis, & verbis minatoriis quando ſunt prolata à perſona potente, & ſolita minas exequi.1.224.1.4

Metus non præſumitur. 1.320.2.7

Metus iuſtus,qui cadit in conſtantem virum,inducit periculum amiſſionis omnium bonorum,vel maioris partis. 1.321.1.2

Metus qualiter probetur,remiſſiuè. ibid.9

Metus ſuſpicio tollitur ſi conſenſus, ſeu ratificatio ſuperueniat poſt metum. ibid.10

Metus reuerentialis quando ſit ſufficiens ad reſcindendos contractus,oſtenditur. 1.322.2.4

Metus cadens in conſtantem virum quis dicatur, oſtenditur. ibid. 5

Metus an purgetur quoties aliquis ſponte ſoluit quod iuramento per metum promiſerat,oſtenditur. 2.323.1.7

Metus mortis an excuſet communicantes cum excommunicatis. 1.324.1.med.& fin.

Metum paſſo non ſubuenitur ſi non fuit talis qui cadere potuit in conſtantem virum. 1.325.1.1

Metus qui dicatur cadere in conſtantem virum arbitrio iudicis relinquitur. 1.326.1.7.& 1.722.1.3

Metus per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.58

Metus,qui meis infertur,mihi inferri videtur. 1.698.2.4

Metus iuſtus incuſſus appellanti illum excuſat ne appellet coram iudice à quo. 1.723.2.1.2

Metus iuſtus inducitur ob periculum mortis, aut corporis cruciatum. 1.722.1.6

Metus iuſtus inducitur vbi agitur de perdendo magnum lucrũ, vel de incurrendo graue damnum in rebus propriis. 1.723.2.9.

Metus reuerentialis præcedentibus minis,aut verberibus,eſt iuſtus,caditque in conſtantem virum. 1.724.1 16

Metus leuis non eſt ſufficiens ad irritandam poſſeſſionem nedum in foro externo,ſed nec in foro conſcientiæ. 2.225.2.fin.

Metus ſuſpicio tollitur per ratificationem actus ſubſecuti. 2.269 1.2

Metus reuerentialis non annullat ſolus profeſſionem niſi etiam coactio vel minæ præcedant. ibid.4

Metus duplex eſt,alius cadens in virum conſtantem,alius in virum non conſtantem. 2.470.2.4.

Metus alius dicitur grauis,alius leuis, remiſſiuè. ibid.5

Metus probatur ex coniecturis. 2.477.2.med.

Metus minor magis excuſat fœminam,quam virum. 2.478.1.5

Metus cadens in conſtantem virum ad eum finem iniuſtè incuſſus annullat matrimonium in vtroque foro. 2.478.2 3

Metus quando iuſtè incutitur, non reddit irritum matrimoniũ. ibid.4.

Metus excuſat etiam eum,qui in illum incidit culpa ſua. 2.479.1.5

Metus an irritet ipſo iure matrimonium. 1.489 1.2

Metus cadens in conſtantem virum quo iure irritet matrimonium,oſtenditur. 2.489.2 3

Metus

Metus cadens in conſtantem virum quis dicatur. 2.489.2.5
Metus reuerentialis niſi minæ aut verbera illi adiungantur, non cadit in virum conſtantem. 2.503.2.2
Metus reuerentialis datur in omni illo, qui iure aliquo ſubiectionis alieni ſubeſt. ibid.3
Metus illatus poſt ſponſalia inita eſt iuſta cauſa illa diſſoluendi. 2.504. 1.5.
Metus ſolùm reuerentialis non annullat profeſſionem. 2.525.1.5.
Metu contrahens fit vxor illius cum quo contraxit ſine aliquo nouo conſenſu ſi cohabitauerit illi. 2.527.2.7
Milites SS. Mauritij & Lazari, etiamſi contrahant matrimonium cum vnita & virgine, remanent capaces retinendi penſiones vſque ad ſummam ducatorum 400. auri de Camera. 2.21.2. med.
Milites Ordinum militarium an & quando teneantur ad tributa, & gabellas, remiſſiuè. 2.25.2.4
Miles ordinum militarium ſi clericum occidat, perdit priuilegium, & cingulum militiæ, & remanet merè ſecularis. 3.2.75.2.2
Militia nobilitat. 2.23.2.2
Minis in probandis non defertur iuramentum ſupletorium. 1.471.39.
Minæ dummodo teſtes ſint concordes in illarum qualitate, licèt diſcordes in loco, & tempore, per teſtes ſingulares probantur. 1.502.1.49
Minæ quando ſunt illatæ à perſona potente, & ſolita minas exequi, inducunt iuſtum metum. 1.723.2.11
Minima non ſunt in conſideratione. 1.5.1.52
de Minimis non eſt curandum. 1.66.2.8
Minimi interdum ſententiam optimam dicunt. 1.101.2.2
Miniſtros paucos bonos, quam multos malos habere ſanctius eſt. 1.176.3.3
Miniſtri nomine Eccleſiæ pro decimis non ſolutis rei vendicatione, vel perſonali actione, vel ex officio iudicis contra laicos agere poſſunt. 2.254.1.12
Miniſtro ad redimendam vexationem poteſt quis licitè dare temporalia pro Sacramentis conferendis, ſi aliter conferre nequeat. 3.136.2.15
Miniſtri Eccleſiæ non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipſo faciant. 3.321.1.3
Minor 14. annorum non habet adminiſtrationem Eccleſiæ, nec bonorum ſine decreto Superioris. 1.169.2.9
Minor qui veniam ætatis impetrauit, non poteſt bona immobilia alienare. 1.170.1.10
Minor in maiorem poteſtatem habere non debet. 1.295.2.2
Minor etiam ad lucrum reſtituitur. 1.332.2.7
Minor contra confeſſionem delicti quando reſtituatur, oſtenditur. ibid.8
Minor reſtituitur in eo quod contraxit, vel omiſit, ſi probat exinde ſe læſum, & ſit infra tempora reſtitutionis petendæ. 1.336.1.1
Minor an debeat probare ſe eſſe intra quadriennium conceſſum ad reſtitutionem, oſtenditur. 1.336.2.9
Minorem contra an currat præſcriptio ſtatutaria. 1.337.1.12.
Minor reſtituitur ad appellationem omiſſam. 1.337.2.3
Minori an currat tempus decem dierum ad appellandum, oſtenditur. 1.338.1.4
Minor reſtituendus eſt circa religionis profeſſionem. 1.440.2.4
Minor an in ſpiritualibus poſſit petere reſtitutionem in integrum, remiſſiuè. ibid.5
Minor 25. annis ſi renunciauit beneficio ſuo an poſſit implorare beneficium reſtitutionis, remiſſiuè. ibid.6
Minorum appellatione venit tam pueritia, quàm adoleſcentia. 1.480.2.20.
Minor, etiamſi renunciatum ſit teſtibus, vel poſt factam eorum publicationem, ad examinandos teſtes reſtituitur. 1.525.2.3
Minor reſtituitur aduerſùs recognitionem ſcripturæ abſque auctoritate tutoris factam. 1.552.1.8
Minori datur reſtitutio aduerſus lapſus fatalium proſequendæ appellationis ob negligentiam tutoris cauſarum quamuis tutor ſoluendo, exiſteret. 1.674.1.12
Minor an reſtituendus ſit in materia ſuſpicionis, remiſſiuè. 1.716.1.6
Minor læſus vltra dimidiam an ſit reſtituendus, oſtenditur. 2.131.2.4
Minor, & fiſcus non tenentur denunciare, ſed ſequuta euictione poſſunt agere contra ſuum auctorem. 2.132.2.12
Minor an, & quando reſtituatur aduerſus omiſſam ſolutionem canonis rei emphyteuticæ, oſtenditur. 2.152.1.105
Minor læſus, in reſignatione beneficij an reſtituatur, oſtenditur. 2.166.1.2
Minor aduerſùs negligentiam in non adimplenda voluntate defuncti, an reſtituatur nè lucrum ſibi relictum amittat, remiſſiuè. 2.207.2.4
Minor reſtituitur aduerſus aditionem factam cum beneficio inuentarij quando in hæreditate ſunt vexationes. 2.220.1.6
Minor 14. annis profitendo non obligatur Religioni niſi factus maior ratum habuerit. 2.268.1.1
Minores, qui poſſunt copula carnali coniungi, ex contractu matrimonij obligantur, niſi violentia intercedat. 2.502.1.1
Minor virginem ſtuprans pœna huius cap. tenetur. 3.117.1.3
Minores mitius puniuntur. 3.163.1.3
Minor an, & quando aduerſus confeſſionem delicti factam in iudicio reſtituatur, remiſſiuè. ibid.5
Minori ſe decori incumbit probatio. 3.163.2.4
Minori datur reſtitutio in integrum aduerſùs omiſſam trium menſium circumſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo. 3.199.2.3
Vide *Eccleſia*.
Miraculosè fieri dicitur id quod fit modo extraordinario, & contra ſueto. 2.561.2.5
Miraculum inſigne refertur quod accidit cuidam Luſitano Omuræ. 3.263.1.4
Miſerabilis dicitur quaſi miſeriæ habilis. 1.311.1.4
Miſerabilis perſona quæ dicatur relinquitur arbitrio iudicis. 1.311.2.5
Miſerabilis perſona poteſt laicum interdicto Vnde vi coram iudice eccleſiaſtico conuenire, etiamſi res ſubtracta dicatur feudalis. 1.381.1.1
Miſerabilis perſona vbi quis eſt ſimul & oppreſſus poterit contra laicum, & ſuper re temporali agere coram iudice eccleſiaſtico. 1.361.2.7
Miſſa Presbyteri concubinarii an ſit audienda remiſſiuè. 2.18.2.6
Miſſas certas, & peculiares qui renetur dicere ex obligatione, malè agit ſi alias celebret ſine iuſta cauſa. 2.47.2.3
Miſſam quis licitè audit extra propriam Parochiam in diebus Dominicis & diebus feſtis ceſſante contemptu; & ignorantia eorum quæ Parochiani per Parochos ſcire tenentur. 2.333.1.2
Miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocunque loco illa audiatur, peccabit tamen mortaliter qui eam ex contemptu in propria Parochia audire nolit. 2.233.2.5
Miſſa de feria dimittenda non eſt propter Miſſam ſpecialem. 2.202.1.1
Miſſæ celebrandæ ſunt de eo feſto de quo fit officium, ibid.2
Miſſam ſemel in die ſufficit Sacerdoti celebrare, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat. 2.401.2.1
Miſſas tres in die Natiuitatis Domini licitum eſt cuilibet Sacerdoti celebrare. 2.403.1.3
Miſſam vnam ex tribus, quas quilibet Sacerdos dicere poteſt in die Natiuitatis Domini ſatisfacit fidelis audiendo. ibid.4
In Miſſis licèt in honorem alicuius Sancti diebus feriatis celebrandis dicatur propria præfatio non tamen dicitur hymnus Angelicus, nec Symbolum. 2.403.2.2
Miſſa non prodeſt Beatis niſi quatenus per ipſam coluntur, & honorantur. 2.406.1.14
Miſſæ præcepto ſatisfacit qui inter Miſſarum ſolemnia Horas Canonicas recitat. 2.412.1.1
Miſſæ duæ collegialiter in Eccleſiis Collegiatis debet celebrari vna pro defunctis, alia ſecundum exigentiam diei, vt pro feſto ſi feſtum occurrit, vel pro feria, ſi feria. 2.413.2.1
Miſſæ ad ſacrificium lumen requiritur ſub lethali culpa. 2.415.2.4
Miſſis ad Iudæorum, & Infidelium conuerſionem ſpecialiter conceſſum eſt, vt ſeruata temporum qualitate intra Canonicas ſanctiones liceat veſci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur. 3.59.1.2
Miſſarum celebrationem nondum Presbyteri vſurpare præſumentes, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 3.182.1.2
Miſſionem paſſus ſi repetens poſſeſſionem allegat ſe contumacem non fuiſſe reſtituitur in priſtinum ſtatum præſtita cautione, & dilata condemnatione expenſarum, quam euitat ſi poſtea conſteterit eum non fuiſſe contumacem. 1.453.2.1
Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto poſt annum verus fit poſſeſſor. 1.397.1.16
Miſſus in poſſeſſionē ex primo decreto in reali per lapſum anni veram, & incommutabilem illius rei poſſeſſionem acquirit, licèt paſſus miſſionem habuerit infra annum voluntatem cautionem præſtandi, quam tamen non deduxit ad effectum, ſuo defectu. 1.452.2.1
Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto actione reali intra annum non efficitur verus poſſeſſor, ſed tantum cuſtos. ibid.
Miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ ſi fructus diſſipat, diſſipati reuocantur, & cum aliis ſequeſtrantur. 1.460.2.1
Mitius agitur cum lege, quàm cum miniſtro legis. 1.119.27
Mobilia pretioſa æquiparantur immobilibus. 2.107.1.2
Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruatum, quando quis non animo ſe defendendi, ſed vlciſcendi aggreſſorem percutit. 3.108.2.15
Moderamen inculpatæ tutelæ excedens in occidendo non pœna ordinaria homicidij, ſed extraordinaria propter exceſſum iudicis arbitrio imponenda puniri debet. ibid.16
Medica non nocent. 1.65.1.6

de Modico non eſt curandum. 1.5.1.50

Modica non nocent. ibid.51

Modus fauore Eccleſiæ præſumitur cauſa impulſiua, vel finalis, prout ipſi Eccleſiæ magis vtile fuerit. 2.515.2.3.

Modus aduerſùs ſubſtantiam matrimonij omnino illud irritat. 2.520.2.5.

Molendinorum ex redditibus ſoluitur decima. 2.240.1.3

Moleſtiam ſibi ab appellante illatam probare debet appellatus incontinenti. 1.695.1.3

Momenti nomine poſſeſſionis cauſa ſignificatur. 2.410.1.2

Monacha rixoſa poteſt expelli. 3.304.2.3

Vide *Monialis*,

Monachationis in cauſa non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.1.18.

Monachus licet non poſſit agere in iudicio ſine licentia Abbatis, ſi tamen degat extra monaſterium de eius voluntate, poterit agere, & conueniri eo abſente. 1.51.1.7

Monachus vnius monaſterij alterius factus Abbas in electione Abbatis prioris monaſterij vocem non habet, etiamſi tale ius ab Abbate, & monachis prioris monaſterij fuit reſeruatum. 1.128.2.1

Monachus tranſlatus non habet vocem in Capitulo à quo eſt tranſlatus. ibid. 5

Monachus ex vna Religione tranſiens ad aliam, ſi in ſecunda ſumit Ordines, & reuertitur ad primam, poteſt adminiſtrare in ſuſceptis. 1.161.1.1

Monachus infamis an poſſit eligi in Abbatem. 1.274.1.5

Monachi vagatio ſine expulſione non priuat Monaſterium, iure ſuo, quod habet in eum. 1.269.2.2

Monachi recipiunt ab Epiſcopo Chriſma, &c. 1.279.2.5

Monachi pro Monaſterio aduocare non poſſunt, niſi de licentia Abbatis, & expoſcente Monaſterij vtilitate, vel paupertate, pro amicis Monaſterij. 1.310.2.2

Monachorum appellatione veniunt Canonici Regulares. 1.311.1.init.

Monachus de licentia Abbatis poteſt eſſe procurator patroni, vel amici Monaſterij. 1.311.2.9.

Monachi qui pro debito monaſterij iurant ſtare in obſtagio, & fideiuſſores, qui iurarunt creditorem indemnem ſeruare, iuramenta ſeruare coguntur. 1.381.1.1

Monachi vel clerici in obſides dari non poſſunt. 1.582.1.6

Monachis Prioratus & adminiſtrationes non confirmantur, & reſcriptum, vel confirmatio veritate tacita impetrata non valet. 1.737.1.1.

Monachus vbi tranſit de vno monaſterio ad aliud, non debet eſſe oneroſus ſecundo. 2.13.1.3.

Monachus, & pupillus ad emphyteuſim nominare poſſunt. 2.155.2.142.

Monachi tenentur ſoluere decimas prædiales de prædiis noniter cultis, de quibus decimæ prius ſoluebantur. 2.239.1.1.

Monacho non licet temerè tranſire de monaſterio ad monaſterium, nec habere aliquod peculiare. 2.265.1.1.

Monachus non poteſt promoueri in Eccleſia Collegiata ad Canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius Eccleſiæ Collegiatæ, & quid de ſuprema eius dignitate, oſtenditur. 2.267.2.7

Monachus obedientiam ſuo Prælato promiſſam nullo temporis ſpacio præſcribere poteſt. 2.274.1.4

Monachus quando eiicitur iniuſtè à Conuentu, aut maiori eius parte in hoc delinquente, tunc minimè acquirit Monaſterio. 2.274.1.5.

Monachus tranſlatus de vna Religione ad aliam, debet ſedere in Capitulo iuxta tempus, quo emiſit profeſſionem in poſteriori. 2.279.1.17

Monachorum congregatores numerantur. 2.317.2.2.& ſeqq.

Monachi non debent recipi in monaſterio pro pretio, aliàs receptus ad ſacros Ordines promoueri non poteſt, & recipiens ab officio ſuſpenditur, & monachi habentes peculium abſque licentia Abbatis ab Altaris communione remouentur, & ſic decedens ſepultura, & fratrum communione priuatur. 2.322.2.1.

Monachi non ſuccedunt in bonis vnitis dignitati, ſine iuriſdictioni. 2.324.1.3

Monachus Eccleſiæ præfectus ſocium Monachum habere debet quando Eccleſia eſt monaſterio plenè ſubiecta. ibid 4.

Monachi poſſunt de iure promoueri ad Eccleſias parochiales ſeculares, quod hodie non procedit. 2.325.1.3

Monachus ineptus officio prædicandi an poſſit tuta conſcientia præfici Eccleſiæ ſeculari curatæ, oſtenditur. 2.325.2.5

Monachi non ſunt promouendi ad aliquas præfecturas parochialium ſine ſocio ſui Ordinis. ibid.7

Monachi quibus veſtibus & cibis vti debeant, & de abdicatione proprietatis, & de officiis in genere & ſpecie, oſtenditur. 2.316.1.1

Monachus habens proprium à monaſterio expellitur. 2.326.2.6

Monachus Abbati contradicere non poteſt ſi velit eum ab officio remouere. ibid.9.

Monachorum, Abbatum, & viſitatorum correctio. 2.319.2.1

Monachi ſinguli non poſſunt commorari in Prioribus monachorum, etiamſi ſuper hoc habeant reſcriptum Apoſt. niſi in illo fiat mentio de Lateranenſi Concilio. 2.338.1.1.

In Monachis eſt prohibitio magis ſtricta, quàm in clericis. 2.456.1.2.

Monachi qui ſeculariter viuunt & ſunt incorrigibiles, expelli debet, & in monaſterium intrudendi Fratres alterius Ordinis, ſi de Monachis eiuſdē Ordin. reformari non poteſt. 2.458.2.1

Monachus reſuſcitatus non tenetur redire ad monaſterium. 2.619.1.4

Monacho non permittitur quempiam accuſare præter proprium Abbatem. 3.2.2.3

Monachus quando eſt in ſtudio habet licentiam agendi & ſe defendendi in geſtis ratione ſtudij. 3.7.1.8

Monacho accuſanti Abbatem debentur tantum expenſæ neceſſariæ. 3.7.1.10

Monachus qui accuſat Abbatem an ei teneatur obedire, oſtenditur. ibid.12

Monachus accuſans Abbatem habet de bonis monaſterij expenſas non ſolum ad proſequendam litem, ſed etiam, pro illa exequenda. 3.16.2.2

Monachi per ſimoniam recepti in quas pœnas incurrant, oſtenditur. 3.30.2.1

Monachus ob ſimoniam detrudendus eſt in arctius monaſterium, & poteſt ibi profiteri. 3.31.1.5

Monachum ſimoniacè fuiſſe receptum vbi per accuſationem conſtiterit, receptus, & recipiens deponuntur; vbi verò per inquiſitionem hoc ipſum conſtiterit, receptus in arctius monaſterium detruditur, recipienti verò, & maioribus pœna condigna imponitur, & interim executione factorum Ordinum ſuſpendi debent. 3.34.1.1

Monachi pretio recepti, vna cum recipientibus è monaſterio ſunt repellendi, & in arctiori ad agendam pœnitentiam detrudendi. 3.40.2.1.2

Monachi appellatione venit Abbas. 3.46.2.2

Monachus in apoſtaſia ordinatus non poteſt ſine Papæ diſpenſatione in ſuſcepto Ordine miniſtrare. 3.88.1.1.2

Monachus ab irregularitate excuſatur, qui cùm campanam à campanili deponeret, cadens lignum puerum oppreſſit. 3.105.1.1.2

Monachis recreationis cauſa venatio eſt licita. 3.165.1.4

Monacho ſimplici poteſt cauſa à Sede Apoſt. committi, ſeu delegari. 3.231.2.5

Monachus in Vicarium ab Epiſcopo poteſt eligi. ibid.6

Monachos, & Canonicos Regulares ſe ad inuicem percutientes abſoluit Abbas, & illius diſcretione deficiente recurritur ad Epiſcopum. 3.296.2.1

Monachum, vel conuerſum Religioſum percutiens debet denunciari excommunicatus. 3.300.3.1

Monacho facta iniuria cenſetur etiam facta Abbati, vel Monaſterio. 3.301.1.1.4

Monachi vti ſubditi non poſſunt communicare cum Abbate excommunicato. 3.315.2.11.

Monachi nonnulli Græci excommunicati ob percuſſionem clericorum, qui non poterant induci ad iurandum ſecundum formam poſſunt pro illa vice abſolui cum ſola promiſſione monachi. 3.329.2.1

Vide *Clericus*, & *Tranſlatus*.

Monaſterij bona ſuperior diſſipans ab adminiſtratione remouetur. 1.251.2.2

Monaſterium nullum eſt, in quo priuilegio vel conſuetudine nō ſit obtentum vt Prælatus cognoſcat etiam priuatiuè ad Epiſcopum de delictis ſuorum ſubditorum Regulariū. 1.274.2.4

Monaſterium habetur loco filij, ſeu hæredis, & ſuccedit excluſo penitus ſubſtituto. 1.478.1.2

Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, non verò à lege iuriſdictionis. 1.279.1.4

Monaſterium an habeatur loco filij quando appareat teſtatorem intellexiſſe de filiis veris & naturaliter genitis, quæſtio dubia in qua affirmatiua, & negatiua opinio æquè probabilis. 1.478.2.3

Amplia primò, vt procedat etiam in foro conſcientiæ. 1.478.2. init.

Secundò etiam in grauato bigamo, qui ex diſpenſatione Papæ ſit monaſterium ingreſſus. ibid. med.

Tertiò, etſi Monachus apoſtataret, aut degradaretur. ibid.

Quartò, vt tunc etiam ſubſtitutio euaneſcat ſi grauatus fiat clericus Eccleſiæ ſecularis in Sacris conſtitutus. ibid.fin.

Monaſterium non ſuccedit excluſo ſubſtituto, vbi non ſub conditione liberorum, ſed purè, & ſimpliciter poſt mortem teſtitutere fuerit grauatus. 1.479.2.9

Monaſterium non habetur loco filij quando liberorum conditio ſit in propriam perſonam relata. ibid.10

Monaſterium habetur loco filii, & ſuccedit excluſo ſubſtituto in vltimis voluntatibus, & contractibus gratioſis, non verò oneroſis. ibid.11

Monaſterium ſuccedendi incapax nullatenus ſubſtitutum excludit, ſed ſtatim ſubſtitutus à die profeſſionis admittitur. 1.480.1.13.

Monaſterium ſuccedendi capax quando non vult ſuccedere in bona profeſſi granati ea reſtituere, ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtitutus non excluditur per profeſſionem factam. ibid.14

Monaſterium qui ſibi hæredem inſtituit non dicitur ſine hærede decedere. 1.480 2.21

Monaſteria, & pia loca ad decimas tenentur niſi aliquo priuilegio, præſcriptione, vel compoſitione ſint exempta. 2.261.2.3

Monaſterium ingrediens ſumendo habitum nouitii, poteſt infra tempus probationis redire ad ſeculum, niſi appareat eum vitam voluiſſe mutare omnino. 1.280.2.1

Monaſterium reuocans eiectos, aut fugitiuos, & apoſtatas, an & quando teneatur ſoluere ea, quæ Religioſus illo tempore, quo fuit extra Religionem, in propriis alimentis conſumpſit, oſtenditur. 2.282.2 4

Monaſterium ſubiectum eſt Epiſcopo in cuius diœceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum. 2.335.2.1

Monaſterium quando habet in loco populum ſibi ſubiectum cura animarum per Monachos exerceri non poteſt, ſed illi debet præfici clericus ſecularis. 2.336 2.2.1.

Monaſteria Regularium à ſolutione procurationis poſſunt ſe inuare conſuetudine non ſoluendi tanti temporis cuius initii memoria non exiſtat. 2.382.2.3

Monaſterium, ſiue Eccleſia, quæ eſt in territorio Epiſcopi, licet nunquam ſoluerit, tenetur tamen ſoluere procurationem ſuo Epiſcopo viſitanti, niſi aliud rationabiliter obſtet. 2.390.1.1

Monaſteria Religioſorum, gaudent immunitate Eccleſ. 2 451.2.15

Monaſterii pro ingreſſu non licet aliquid exigere, vel accipere, quaſi pretium. 3.302.2.2.fin.

Monaſterium S.Crucis Conimbricenſis laudatur. 3 231.2.3

Monaſterium an præſcribere poſſit libertatem, & exemptionem iuriſdictione Epiſcopi oſtenditur, & de intellectu cap.cùm non liceat, de præſcription. 3.233.1.8

Monaſterium, cui à Papa conceditur, vt fructus ſuæ Eccleſiæ poſſit in proprios vſus conuertere, non poteſt vacante Eccleſia poſſeſſionem auctoritate propria capere, & fructus percipere abſque auctoritate Epiſcopi diœceſani. 3.138.1.4

Monaſteriũ poteſt agere pro iniuria facta monacho. 3.304.1.10 Vide *Eccleſia*.

Moneta valor iuxta quod tempus inſpiciendus ſit contractus ne, an ſolutionis, remiſſiuè 2 278.2.13

Moneta mutata in valore poſt tempus contractus debet ſolui illius valoris, cuius erat tempore, quo fuit celebratus contractus. 2.391.1.3.

Monetæ valor debet æſtimari iuxta illius curſum, qui eſt in loco celebrati contractus, non autem loci vbi fuit deſtinata ſolutio. ibid.5

Moneta vnde ſit dicta, & à quo tempore inceperit, remiſſiuè. ibid.6.

Monetas formare, illaſque cudere, approbare, & reprobare, regale eſt. 1.589.2.2

Monetam ſciens eſſe mutandam ſi mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè. 1.590.1.4

Moneta vt ſit proba, & legitima tria continere debet, materiam publicam, formam, & legitimum pondus. ibid.5

Monetæ valor iuxta quod tempus conſiderandus ſit, contractus ne, an ſolutionis, remiſſiuè. ibid.6

Monetam Principis falſans exuritur. 1.590.2.10

Moneta debet ſolui vſualis, & in loco frequentata. 3 169.2.10

Monetam ſciens eſſe mutandam ſi ſoluat, mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè. ibid.13

Monialis illegitima non poteſt eſſe Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa. 1.182.1.7

Monialium monaſteria frequentans, & monitus non deſiſtens, ſi Clericus eſt deponitur, ſi laicus, excommunicatur. 2.5.1.

Monialium ad monaſteria acceſſus omnibus in vniuerſum iuris prohibitus eſt. 2.5.2.2

Moniales fruuntur beneficio huius cap. 2.187.1.5

Monialis S.Claræ de quibuſcunque terris & poſſeſſionibus ſuis nullas decimas, & primitias perſoluere tenetur. 2.243.2.med.

Moniales poſſunt zelo ſanctioris vitæ ad ſtrictiorem Religionem tranſire, eo modo, quo poſſunt viri religioſi, & qualiter hoc procedat ex deciſionibus S.Congregationis, oſtenditur. 2.275.1.3

Monialis, quæ adeo incorrigibilis eſt, vt ipſius emendatio, vel correctio in nullo Monaſterio ſperetur, an eiici poſſit, oſtenditur. 2.285.1.16

Monialis percutiẽs monialem, ſeu conuerſum, vel clericum ſecularem, incidit in excommunicationem, & ab Epiſcopo loci abſolui poteſt. 3.317.1.12 Vide *Monacha*, & *Regularis*.

Monitio non arguit ſuperioritatem monentis. 1.241.1.6

Monitio vlla, aut ſaltem vnica citatio an neceſſaria ſit ad excommunicationis validitatem, oſtenditur. 1 686.1.3.4.5.6

Monitiones quæ, & quales contra clericos concubinarios ſint faciendæ, oſtenditur. 2.17.1.6

Monitio trina requiritur ad hoc vt poſſit procedi ad priuationem contra clericum de mala familiaritate mulierum ſuſpectum. 2.17.2.3

Monitio neceſſaria eſt, vt data negligentia hæredit ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas. 2.204.2.2

Monitio trina requiritur vt clericus non deferens habitum, nec tonſuram, priuetur priuilegio clericali. 3.250.1.3

Monitio & citatio præmittenda eſt ad excommunicationem ferendam. 3.326.2.1.2

Monitiones præcedentes excommunicationem debent eſſe tres, vel vnica, quæ tres complectatur. 3.327.1.4

Monomachia purgatio nullo iure permiſſa. 3.115.2.4

Monſtra larnarum, remiſſiuè. 2.590.1.3.4

Montis Ferrati Dux habet iura Imperij. 3. 590.1.34

Mora purgatio non admittitur, cùm quid ſit ipſo iure. 1.137.2.3 & 1.157.1.7

Mora purgatur, quando res non eſt integra, & ius alterius factum eſt deterius. ibid.4

Mora vt probetur requiritur interpellationis, ſiue requiſitionis probatio. 1 396.2.21

Mora an purgari poſſit, remiſſiuè. 1.401.25

Moræ purgatio non admittitur elapſo termino dilationis, ſeu legis, ſecus in caſibus relatis. 1.403.2.4

Mora periculoſa eſt. 1.451.1.7

Moræ purgatio non admittitur ſtante pacto, quòd ipſo iure incurratur caducitas non ſoluendo canonem die præſtituto. 2.155.1.134

Mora non committitur per emphyteutam ob quantitatem illiquidam canonis. 2.155.1.126

Morabatini aurei fuerunt in Portugalia temporibus Alphonſi Henrici, & Sanctij filij. 3.232.2.12

Morabatinorum, & Maraucdinorum differentia, & æſtimatio, quæ fuerit, remiſſiuè. ibid.13

Morari nullus debet apud illas perſonas, quæ vitæ, aut ſaluti ſpirituali, vel temporali ipſius poſſit inſidiari. 2.303.1.init.

Morbo epileptico, ſeu caduco laborans, inhabilis eſt ad beneficia, & non poteſt celebrare. 1.103.1.4

Morbo ſui natura ſanabili affectus non præſumitur in eodem morbo perſeuerare, & perſiſtere. ibid.

Seruus eſt in Morbo ſui natura perpetuo, & inſanabili. ibid.5

Morbo epileptico, ſeu comitiali correptus Ordines aſſumere non poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare. 1.103.1.7

Morbis nouis noua conuenit antidota præparari. 1.400.2.2

Morbo Gallico laboranti coniugi non tenetur ſanus coniux cum periculo notabili infectionis debitum reddere. 2.533.2.3

Morbi ab animæ peccatis, & peſtilentiæ ex ſceleribus originem trahunt. 3.288.1.2

Morientes in congreſſibus cum tauris, aliiſque beſtiis, Eccleſiaſtica ſepultura priuandi non ſunt. 3.113.2.7

Mors aliquando citiùs venit propter peccatum. 1.146.1.4

Mortis in articulo non dicitur conſtitutus omnis transfretare volens, ſed credens, aut dubitans probabiliter ſe naufragaturum. 1.273.2.18

Mortis articulus quis dicatur, oſtenditur. 3.282.2.7

Mors non probatur per famam, niſi aliis adminiculis adiuuetur. 1.396.2.22

Mortui illatio facit locum religioſum quando fit auctoritate Epiſcopi. 2.333.1.5

Mortuorum ſuffragia vendi non poſſunt. 3.42.2.15

Mortuus eſt omnis cenſuræ incapax. 3.67.1.4

Mortuus quis præſumitur ex vulnere etiamſi poſt illud acceptum ſurgat è lecto triduo iam tranſacto. 3.101.1.5

Mortui an poſſint excommunicari diſcutitur. 3.216.1.5.& 3.311.1.4

Mos, vſus, ſtylus, & obſeruantia, in quo differant, oſtenditur. 1.66.2.4.

Mos quid ſit. 1.67.1.init.

Mores boni ſunt maximè neceſſarij beneficiariis, & qui dicantur, remiſſiuè. 1.89 2.7

τὸ *Mox*, ſignificat incontinenti, nullo actu contrario interueniente. 1.124.1.25

Mulier omnia mala perpeti potius debet, quàm peccare in corpus ſuum. 1.323.2.4

Mulier poteſt renunciare Velleiano. 1.379.2.8

Mulieres poſt mortem virorum, dum in viduitate permanſerint, retinent eandem dignitatem, honores, &c. 1.381.2.2

Mulier coniugata ſpoliata à viro non reſtituitur ſi matrimonium fuit clandeſtinum. 1.434.2.11

Mulier ſpoliata à viro quaſi poſſeſſione maritali ante omnia eſt reſtituenda. 1.435.2.2

Mulieri aſſerenti ſe à viro cognitam potius credendum eſt, quàm viro neganti, intellige vt. 1.474.1.4

Mulier teſtificatur contra clericum cùm de crimine agitur. 1.498.1.1

Mulier etiam ſe defendendo ſortitur forum viri. 1.540.2.3

Mulieres poſſunt inducere conſuetudinem in actibus muliebribus. 1.567.2 5
Mulier fide iubens pro aliquo cum iuramento, non iuuatur beneficio Velleiani. 1.581 2.4
Mulier ſi iurauit aliquem eſſe ſuum maritum, & ſuccubuit, non datur, nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi. 1.602 1.1
Mulier teſtis eſſe non poteſt in cauſa matrimoniali. ibid.2
Mulier, quæ habet tutelam filiorum, poteſt eſſe procuratrix. 1.719 2.2
Mulier Clerici concubina à iudice ſeculari punitur. 2.14 2 4
Mulieri non licet Presbytero celebranti miniſtrare. ibid.6
Mulieres non debent permitti cum clericis habitare, niſi tales ſint cum quibus naturale fœdus nihil mali ſuſpicari permittat. 2.19 1.1.
Mulieri læſæ in æſtimatione dotis ſuccurritur etiamſi læſio ſit intra dimidiam. 1.126 2 14
Mulier coniugata, quæ meretricio more viuit, ſi maritus eſt conſcius, & ipſius vxoris leno, poteſt è vicinia expelli. 2 140.2 40
Mulier, quæ non quæſtus cauſa, ſed capta alicuius amore illi ſui copiam facit, poteſt è vicinia expelli. ibid.41
Mulier, & ruſticus ſimplex an excuſentur ob omiſſionem ſolutionis penſionis rei emphyteuticæ, oſtenditur. 2.152.2.106
Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti. 2 1[illegible] 2.1
Mulier conſentiens marito bona ſibi hypothecata allenari, hypothecam remittere præſumitur. 2.192.2.6
Mulier quando dicatur ſenex, oſtenditur. 2.289.2.5
Mulier poſt partum ſtatim poteſt ingredi Eccleſiam, nec tenetur abſtinere per aliquot dies ſecundùm legem Moſaicam. 2.431.1.1.2
Mulier nubendo viro alterius fori mutat ſuæ originis forum. 2.465.1.9
Mulier ſi inuita cum aliquo contrahat, nec in eum poſtea conſenſit, tenet matrimonium ſi alteri poſtea nubat. 2.475.2.1
Mulier ſecundò nubens adhuc viuo primo viro, ab omni pœna excuſatur ſi veriſimiliter credidit primum fuiſſe mortuum. 2.482.2.6
Mulieri, quæ negat ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur marito probanti contrarium, ſecus ſi probat ſe conſenſiſſe per metum qui poteſt cadere in conſtantem virum. 2.489.1.1
Mulier vnde dicatur. 2.506 1.3
Mulieres licèt non ſint teſtes omni exceptione maiores, in cauſis matrimonij teſtes eſſe poſſunt. 2.551.1.10
Mulier, quæ tempore matrimonij virgo erat, & ſtatim proclamat viri impotentiam, audienda eſt, quamuis ipſe vir impotentiam neget. 2 557.1.3
Mulier quando fatetur impedimentum, & vir negat, & matrimonij initio nihil illa proclamauit, non eſt audienda aduerſus matrimonium. 2.557.2.8
Mulier ob impotentiam prioris viri cum ſecundo contrahens præſumitur cognita à priori ſi à ſecundo cognoſcatur, & vterque vir ſimilis eſſet ætate, robore, ac membro virili. 2.564.1.6
Mulier per iudicium Eccleſiæ ſeparata à viro, ſi viuente illo contrahit cum ſecundo, legitima erit proles, quam ex illo ſuſcepit. 2.584.1.1
Mulier inſidiatrix in mortem viri punitur pœna amiſſionis coniugij, etiamſi inſidiæ effectum non ſint conſequutæ. 2.598.1.2
Mulier ab adulterio non excuſatur ſi dicat illud propter famem commiſiſſe. 2 600.1.6
Mulier per officium iudicis cogitur donata ſibi à viro propter nuptias pro conſeruatione illiciti matrimonij relaxare, ſi talis donatio præſtet impedimentum diſſolutioni talis matrimonij. 2.612.1.1
Mulier contrahens matrimonium cum inope ſcienter, non excluditur à petenda cautione de dote ſeruanda. 2.614.2.3
Mulier nubens infra annum lugubrem infamiam non incurrit. 2.618.2.1
Mulier nubens infra annum lugubrem non debet legalis infamiæ ſuſtinere iacturam. 2 619.1.5.2
Mulier occidens ſponte filium, debet perpetuò in monaſterio pœnitere, ſi tamen timetur de incontinentia, datur, vel ſaltem non denegatur ſibi licentia nubendi. 3 88 2.1
Mulier occidens filium, propter hoc à viro ſeparari non debet, ſed alia pœnitentia ſibi imponitur. 3.89.1.1
Mulier fornicans propter neceſſitatem famis cur peccet, non autem propter candem furans, oſtenditur. 3 130.2.5
Mulier non poteſt in contractu matrimonij conuenire, vt eo ſoluto morte viri, donec dos ſibi ſoluatur, quid certum detur loco intereſſe. 3.146.1.9
Mulier, quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in vtroque foro ſuum crimen marito, vel filio reuelare. 3.279.1.1.2
Mulierem de adulterio concipientem quomodo Confeſſarius poſſit abſoluere eo caſu, quo adulterinus filius in bonis mariti ſuccedat, & excludat legitimum, oſtenditur. 3.279.2.3
Mulier ex adulterio filium habens an teneatur cum periculo infamiæ ceſſante mortis periculo veritatem pateſacere, ſi reuelatio profutura ſperetur, oſtenditur. ibid.4
Mulieres ordinari non poſſunt. 3.280.2.3
Mulieres ſunt incapaces beneficiorum. 3.281.1.5
Mulieres, & aliæ perſonæ quæ non ſunt ſui iuris quæ inciderunt in can. ſi quis ſuadente, abſoluuntur ab Epiſcopo. 3 298.1.2
Mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos ab Epiſcopo abſolui poſſunt. ibid.2.2
Mulieres ob clerici percuſſionem excommunicatæ ab Epiſcopo abſolui poſſunt. 3.302.1.1.2
Mulieres, cuiuſcunque conditionis ſint, ſi inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in clericum ab Epiſcopo abſolui poſſunt. 3.317.1.3
Mulieres admodum mutabiles, inconſtantes, & variabiles ſunt. 3.336.2.10
Vide *Fœmina*, *Vxor*.
Multa per patientiam tolerantur. 2.53.2.3
Multa fieri proh benetur, quæ facta tenent. 1.504.1.3
Τὸ *Multi*, verificatur etiam in duobus. 2.114.1.5
Multitudo vbi deliquit mitiùs de pœna ſtatuendum. 1.308.2.2 & 3.171.1 2
Multitudine delinquente principales puniuntur. 2.16 1 4
Multitudo facilè ſequitur vnius dictum. 3.260.2.2
Mundi delitamentum eſt rerum iudicium ab extrinſeca accipere figura. 2.71.2 4
Munus, quod precibus acquiritur, non gratis datur. 3 27.1 4
Munera poſſunt offerri infideli ea conditione vt Baptiſmum ſuſcipiat. 3.35.1 6
Muſica inſtrumenta licita ſunt in Eccleſia ſi decenter adhibeantur. 2 411.1.16
Mutans in litteris Apoſt. poſtquam eas receperit ab officiali, aliquid etiam minimum, verè falſat illas. 3.153.2 8
Mutatione perſonæ dicitur alia diſpoſitio, & alius contractus. 2.240.2.12
Mutilatus manu, vide *Manus*.
Mutuans principaliter pecuniam vt iuuet conſanguineum, amicum, proximum, non peccat, quamuis minus principaliter & ſecundariò ab eis ex hoc aliquid ſperet. 3.142.1.6
Mutuum recipiens ſi habeat ſpeciale mandatum, vel licentiam ab Eccleſia ad illud recipiendum, obligabitur abſque alia probatione verſionis. 2.180.2.13
Mutuum ſi fiat Prælato, & Capitulo inſimul, non eſt neceſſarium quod probetur eſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ. 2.181.1.17
Mutus ſignis, & nutu ad emphyteuſim nominare poteſt. 2.156.1.143
Mutus, & ſurdus, & omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere poſſunt. 2.485.1.1.& ibid.2.2
Myſterium vnde dicatur, remiſſiuè. 2 405.1.4

N

Natalium defectus penitus occultos non ſupplet Pontificis diſpenſationem. 1.101.1.5
Natalium cauſa Eccleſiaſticæ pendente coram Eccleſiaſtico non poteſt ſecularis iudex in cauſa principali hæreditatis procedere. 2.576.1.3
Natiuitatis feſtum ſi occurrit ſexta feria, licitum eſt omnibus carnes comedere, exceptis profeſſis. 2.430.1.1
Natiuitatis quæſtio reſidens in cauſa ciuili hæreditatis, quæ vertitur coram iudice ſeculari ad Eccleſiaſticum eſt remittenda. 2.576.1.1.2
Naturalis filius de iure Canonico quis dicatur, oſtenditur. 1.101.1 6
Naturales in prouiſionibus beneficiorum ſaltem de honeſtate aliis præferri debent. 1.203.2.2
Naturalis ex ſoluto genitus & ſoluta, legitimatur per ſubſequens parentum coniugium etiam quoad hæreditatem. 2.570.2.1
Naturalis filius propriè, & ſtrictè dicitur, qui ex concubina natus eſt in ſchemate vxoris. 2.592.2.52
Natus ex patre ſeruo, & libera matre poteſt Ordinibus donari. 1 191 2.1.2
Nati an de filiis primi gradus propriè dicantur, oſtenditur. 2.568.2.8
Natus non videtur qui confeſtim mortuus eſt. 3.333.2.1
Nauarri Summorum Pontificum diplomatibus, & regiis legibus ad beneficia Nauarræ exteros non admittunt. 1.82.1 10
Naufragantium bona ſuſcipiens, in quibus caſibus excuſetur à cenſura Bullæ in Cœna Domini clauſula 4. oſtēditur. 3 115.1.7
Neceſſitas non habet legem. 1.70.1.8
Neceſſitas cauſa ceſſante ceſſat quod ob cauſam ſtatutum eſt. 2.424.1.1.4
Neceſſitatis cauſa, id eſt, vt pereat, carnes in Quadrageſima comedens non peccat. 2 429.1.1
Neceſſitatis tempore non debet aliquis excuſari à murorum, ſeu ciuitatis cuſtodia. 2.437.1.1 2
Neceſſitas facit licitum quod non eſt licitum in lege. 3.351.1.1

Neceſſitatis cauſa poteſt mutari aliquid de forma aſſignata. 3.351.2.init.
Necromantia quæ, remiſſiuè. 3.158.1.11
Negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio. 1.105.2.8.& 1.148.2.7
Negans ſe emphyteutam, ſi de mendacio conuincatur, in pœnam commiſſi cadit. 2.149.1.62
Negatio plus tollit, quàm ponit affirmatio. 1.74.1.20
Negatio plus negat, quàm affirmatiua affirmat. ibid.21
Negatiua tribus modis dicitur. 1.105.1.14
Negatiua pura, & ſimplex probari non poteſt. ibid.15
Negatiua facti probatur cùm habeat in ſe implicitam affirmatiuam, vel in eam reſoluatur. 1.105.2.16
Negatiua probatur per confeſſionem partis. ibid.17
Negatiua propria natura eſt difficillimæ probationis. 1.148.2.8
Negatiua an, & quando probari poſſit, oſtenditur. 2.475.1.4
Negatio vera quæ in hoc tex. dicatur, oſtenditur. 1.486.1.2
Negatio vel negatiua quid ſit, & variæ illius ſpecies, remiſſiuè. ibid.3.
Negligens dicitur quaſi nec eligens. 1.155.2.7
Negligentia alia eſt materialis tantùm, alia formalis. 1.155.1.2
Negligentia materialis illa eſt per quam quis ius ſuum cuius liberam adminiſtrationem habet, omittit. ibid.3
Negligentia formalis vel eſt propria, vel impropria. ibid.4
Negligentia formalis & propria eſt illa, quæ ſupponit in negligente intellectum ſollicitum ad imperandum voluntati. ibid.5
Negligentiæ opponitur prudentia. ibid.6
Negligentia definitur vt ſit rationis cunctatio, ſeu tarditas inefficaciter operando. ibid.8
Negligentia Prælatorum an, & quando ſuppleri poſſit à ſuperioribus per viam recurſus. ſeu appellationis, remiſſiuè. ibid.9
Negligentiam inferioris in beneficiis conferendis ſupplet ſuperior ſi tempus Lateranen. Concilij lapſum ſit, & collatio per inferiorem poſtea facta non valet. 1.156.2.1
Negligentia in iudice, vel Prælato in iis, quæ facere tenentur, ratione officij eſt peccatum mortale. 1.205.1.3
Negligentia quam Prælatus ipſe habuit intra ſex menſes conferre beneficium, non nocet ei, vt tanquam ad Prælatum ob negligentiam ad ipſum conferendi poteſtas deuoluatur. 2.89.2. init.
Negligentia Prælati, & Canonicorum non præiudicat Eccleſiæ, & ſucceſſoribus. 2.369.1.5
Negligentia quandoque dolo comparatur. 3.155.2.17
Negotiari illi dicuntur qui aliquid emunt, vel contractu oneroſo acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant, non autem ementes, vt eam reducant ad aliquam formam, vel ea vendant, quæ de rebus ſuis recollecta ſunt. 2.458.1.3
Negotiari, & *negotiatoris* verbum generalius eſt verbo *mercari*, ſeu *mercatoris*. 3.366.1.4
Negotiator de lucro decimam ſoluit deductis expenſis, quas fecit de pecunia decimata, expenſæ verò quæ fiunt pro habendis fructibus, non deducuntur, & de fructibus ſoluitur decima, etiam non deductis expenſis pro re reſtauranda 2.256.1.1
Negotiator an cenſeatur ille qui in ſuo fundo venam ferri, vel metalli habet, indéque ferrum confici, & vendi curat, remiſſiuè. 2.458.1.5
Negotia grauia debet quis per ſe tractare, & non per procuratorem, quamvis timeret ſibi vim inferri. 1.226.2.5
Negotia Eccleſiaſtica poſſunt per Pontificem laicis committi. 1.352.1.6
Nemo priuatur iure ſuo ſine culpa. 1.13.2.6
Nemo poteſt venire contra ſuum iuramentum. 1.116.1.13
Nemo ſine actione vel cauſa experitur. 1.128.2.7
Nemo tenetur quærere in ſuis ſcriptis ea quæ contra ſe ſunt, & illa in medium proferre. 1.465 2.1
Nemo auditur contra propriam confeſſionem. 1.482.2.5
Nemo poteſt venire contra factum ſuum. 2.24.1.4
Nemo dat, quod non habet. 2.343.2.init.
Nemo poteſt ſcire ſe eſſe in gratia Dei. 3.261.2.2
Neophytus an ad publica officia promoueri poſſit, remiſſiuè. 3.63.2.4.
Neophyti, & qui à Iudæis, vel Mauris originem trahunt, ad quæ non admittantur in Regnis Portugalliæ, & Caſtellæ, oſtenditur. 3.63.1.6
Neophyti, & qui à Mauris, vel Iudæis originem ducunt, an ſint incapaces officiorum publicorum, & beneficiorum, oſtenditur. 3.258.2.4
Nepos ex filio poteſt in beneficio aui ſuccedere. 1.341.2.3
Niſus ad copulam non facit ſponſalia de futuro tranſire in matrimonium. 2.496.2.1
Niſus ad copulam facit præſumi adulterium. 2.496.2.3
Niſus ad copulam facit præſumere potentiam ad illam. 2.502.1.4. & 2.503.1.2
Nobilis ex vtroque parente propriè dicitur illuſtris. 1.71.2.6
Nobilis, & potentior, alias tamen idoneus præferendus eſt alteri etiam meliùs morato, & eruditiori, ſi ita expediat Eccleſiæ. 1.118.2.2
Nobiles quàm ignobiles grauius ſunt puniendi. 1.140.2.12
Nobilis tanto melior, quanto antiquior. 1.285.1.2
Nobilior an poſſit renuntiare priuilegio nobilitatis, remiſſiuè. 1.378.2.3.
Nobili plus creditur, quàm ignobili. 1.526.1.5
Nobiles tenentur de facinoribus ſuorum famulorum. 1.540.1.2
Nobilis, & bonus cùm quis eſt, præſumuntur omnia ritè ab eo geſta. 2.55.2.5
Nobilis vt quis dicatur ſufficit quòd vulgus, & communis hominum æſtimatio eum nobilem reputet. 2.63.2.14
Nobilium, & in dignitate conſtitutorum peccata in exemplum trahi ſolent ab inferioribus. 2.313.1.3
Nobiles mitiùs puniuntur. 3.169.1.9 & 3.274.2.4
Nobilitatis ratio eſt habenda in beneficiorum diſtributione. 1.295.2.8
Nobilitatis mentio fieri debet in literis ad lites. 1.252.1.4
Nobilitas differt à diuitiis. ibid.5
Nobilitatis qualitas plurimum mouere ſolet Pontificem ad diſpenſandum. 2.63.2.12
Nobilitas in materia beneficiali conſideratur, etiamſi ſolùm proueniat ex patre matris. ibid.13
Nobilitas animi ſuperat nobilitatem generis. 2.71.1.2
Nobilitatem paternam filius ſequitur, non maternam. 2.302.2.5
Nobilitate parentum gaudent legitimati per ſubſequens matrimonium. 2.581.1.28
Nobilitas in filios deriuatur. 3.223.2.5
Nobilitas propter delictum amittitur. 3.255.2.3
Nobilitas per ingreſſum Religionis an amittatur, oſtenditur. ibid. 4
Nobilitati prouidendum beneficiis. 3.274.2.7
Nobilitatus ab Imperatore, vel Rege præfertur nobilitato ab inferiore. 1.289.1.9
τὰ *Nolite iurare omnino*, &c. Matth.5. declaratur. 1.596.2.3
Nomen primùm quis è Romanis Pontificibus cœperit mutare, oſtenditur. 1.2.1.6
Nomina quæ Rom. Pontifici tribui ſolita, quindecim. 1.2.2.12
Nomine ſolùm proprio omiſſo cognomine cur deſcribantur Papa, Imperator, & Reges, oſtenditur. 1.3.1.18
Nomen facti beneficij neceſſarium eſt exprimere in illius impetratione, niſi ſit in Cathedrali. 1.59.1.5
Nomen bonum habere melius eſt quàm diuitias multas. 1.101.2.14
Nominis ſimilitudo non inducit ſuſpicionem. 1.365.2.4
Nomine debitoris dans in ſolutum ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, niſi promittat illud eſſe bonum. 1.446.1.13
Nomine alieno poſſidens non præſcribit. 1.636.2.7
Nec etiam in iuribus incorporalibus, quæ quaſi poſſidet is, cuius nomine poſſidentur. ibid.
Nomen malum habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio. 2.120.2.2
Nomen bonum, & honeſtum habere, præmium eſt non modicum. 2.121.1.3
Nominandi ad emphyteuſim poteſtatem habens non poteſt ſe ipſum nominare. 2.114.2.5
Nominare poteſt maritus vxorem ad emphyteuſim. 2.66.1.15
τὰ *Nominatim interdictos*, declarantur. 3.210.2.25
Nominatio, ſeu deſcriptio prior maiorem dignitatem arguit. 1.42.2.10
Nominationes dirigi debent Decano, & Capitulo, & non ſufficit dirigi Capitulo, non exprimendo caput. 1.70.2.2.& 1.81.2.2
Nominatio, vel appellatio eius cuius non intereſt, electionem non impedit, ſed ſi vocandus contemnitur, eo proſequente contemptum, ceſſatur electio etiam confirmata, & poteſt proſequi, niſi conſenſerint electioni. 1.110.2.1
Nominatio prior maiorem dignitatem arguit. 1.285.2.11
Nominatio ſolùm, non facit quem filium, niſi habitus ſit pro tali. 1.485.2.6
Nominatio ad emphyteuſim an poſſit fieri irrequiſito domino. 2.148.2.60
Nominatio ad emphyteuſim titulo dotis an maneat irreuocabilis, oſtenditur. 2.146.1.147.148
Nominatio ad emphyteuſim facta in teſtamento corruit illo reuocato, vel annullato. 2.156.1.149
Nominatio emphyteuſis ob ingratitudinem reuocatur, dummodo talis ſit, quæ reuocationem patiatur. 2.195.1.13
Nominatio patris in libro ſuo probat filiationem. 2.575.2.5
Nominatus prior cenſetur magis dilectus. 1.42.2.12
τὰ *Non valeat*, denotant latam ſententiam. 1.125.1.32
Notario non creditur aſſerenti in inſtrumento totam vniuerſitatem, vel Collegium interueniſſe, ſed neceſſe eſt exprimere ſingulorum nomina. 1.319.2.3
Notarius in poſſeſſionem mittit. 1.453.2.2
Notario in probando non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.36
Notarij electio, qui acta deſcribat, ſpectat ad iudicem. 1.486.2.4

Notarius

Notarius ſemel electus an poſſit poſtea repelli & mutari ſine cauſa, vt alius aſſumatur, ſaltem de partium conſenſu, remiſſiuè. ibid.5
Notarius habet vim duorum teſtium. 1.487.2.10
Notario ſcribenti creditur in actis iudicialibus, etiamſi teſtes non interuenerint. 1.488.2.19
Notario dicenti in inſtrumento teſtes iuratos an credatur, remiſſiuè. 1.515.2.9
Notarius vbi in teſtamento aſſerit teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis, non per hoc probatur ſanitas mentis. 1.223.2.8
Notarij an aliquid pro ſingulis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus poſſint recipere, oſtenditur. 3.19.2.3
Vide *Aduocatus*, *Tabellio*.
Nothi qui dicantur, & quæ inter eos & ſpurios ſit differentia, oſtenditur. 2.569.2.15
Notitia quando dicatur remiſſiuè. 1.157.1.4
Notitia facti vicini loci ex vicinitate præſumitur. 1.565.2.1
Notitia eorum, quæ publicè, & ſolemniter fiunt, præſumitur. 2.597.1 5
Notorium allegandum eſt quamvis non probandum. 1.35.2.21
Notorium dicitur quod ex actis conſtat poſt concluſum in cauſa. 1.532.1.7
Notorium per negationem non efficitur dubium. 1.547.2.3
Notorium non indiget probatione, licèt non releuet ab onere proponendi. 1.592.1.4.& 2.18.2.6
Notorium, & manifeſtum in quo differant, oſtenditur. ibid.
Notorium in genere ſumptum rei eſt, cui adiungitur valde plena notitia, inducens indubitatam & finitam probationem. 2.18.1.13
Notorium dicitur quod nulla tergiuerſatione celari poteſt. 2.18 2 3 & 3.345.1.4
Notorium non indiget probatione, nec proteſtatione. 3.5.2.5
Notorium quod dicatur, remiſſiuè. ibid 6
Notorium, & publicum præſumuntur omnes ſcire. 3.172.1.2
Notorium facti quod ſit, oſtenditur. 3.261.1.2
Notorium inducitur, & probatur per acta iudicij. 3.344.2 1.2
Nouale quod dicatur, remiſſiuè. 1.456.2 3
Nouale eſt ager nunc primum præciſus. 3.333.1.1
Nouale ſemel, ſemper remanet nouale. 3.254.2.2
Nouale quod ſit, oſtenditur. ibid.3
Nouale quod deſinit eſſe nouale non reaſſumit eam qualitatem per reditum ad priores. 3.255.1 5
Nouale eſt ager ſeu, terra nunc primùm, ſeu de nouo proſciſſa, de qua non extat hominum memoria quòd aliquando culta fuiſſet. 3.343.1.1.2
Nouitiatus annus extra monaſterium de licentia ſuperioris iuſta de cauſa peragi, & adimpleri poteſt. 2.527.2.4
Nouitio intra annum probationis decedente an eius bona ad monaſterium pertinere debeant, oſtenditur. 2.223.1.2
Nouitij decedentes abſque ſepulturæ electione quo loco ſint ſepeliendi, remiſſiuè. 2.226.2.4
Nouitius ſe propriis profeſſorum actibus ſponte ingerens cenſetur profeſſus. 2.264 1.1.2
Nouitio nolenti præferri à Religione egredi volenti an ſit reſtituendus habitus nouitiatus, oſtenditur. 2,267.1.5
Nouitio à Religione egredi volenti omnia bona reſtituenda ſunt vnà cum fructibus, etiamſi ſint feudalia. ibid.fin.
Nouitij in articulo mortis exiſtentes, an & quando ante expletum probationis annum profiteri poſſint, oſtenditur. 2.272 2.4
Nouitius ſi de licentia ſuperiorum exiit propter malam valetudinem, & poſtea reuertitur, poteſt coniungere primum tempus cum ſequenti. 2.273.1.6
Nouitius intra annum probationis licitè poteſt à Religione retrocedere. 2.280.2.2
Nouitij ad ſeculum redeuntes licitè poſſunt ad Ordines, & beneficia promoueri. 2.280.2.1 2
Nouitij quibuſcunque ſacris Ordinibus ordinari poſſunt. 2.281.1.3
Nouitius à quo Epiſcopo ordinari poſſit, oſtenditur. ibid.5
Nouitij intra annum probationis liberè ad ſæculum redire poſſunt, niſi profeſſionem faciant tacitè, vel expreſsè, vel appareat illos vitam mutare voluiſſe. 2.281.2.1.2
Nouitius cùm redit ad ſæculum, nullatenus tenetur ſoluere expenſas in ſuis alimentis à monaſterio conſumptas. ibid.2.
Nouitiorum habitus ab habitu profeſſorum aliquando diſtinguitur manifeſtè, vel occultè. ibid.7
Nouitius immunis eſt à gabellarum ſolutione. 2.449.2.11
Nouitij, & alij habentes votum ingrediendi Religionem non includuntur ſub diſpoſitione huius text. 2 455 1.4
Nouitii religionum ſunt de foro Eccleſiæ, ita vt eos percutientes incurrant ſententiam excommunicationis. 3.298.1.5
Nouum non cenſetur quod reficitur. 2.382.1.3
Per *Noctem* intelligendum eſt tempus quod incipit poſt datum ſignum ad ſalutationem Angelicam. 1.242.2.init.
Noctis tempus dicitur tempus ſuſpectum, ibid.8
Noctu dicitur poſt occaſum Solis. 1.197.1.3
Nocturna Matutini concurrente iuſta cauſa per ſpatium trium horarum ſeparatim recitari poſſunt. 2.404.1.6
τὸ *Nullatenus*, negat omnes caſus, & omnem potentiam. 1.37.1.7.& 3.144.2 4
Nullitates ex defectu iuriſdictionis manantes ſunt attendendæ. 1.353.1.3
Nullitas ex defectu iuriſdictionis inſanabilis dicitur, adeò vt nec ſententia lata ab incompetenti iudice de partium conſenſu conualidari poſſit. 1.353.1.4
Nullitatem proponens probare debet ſiue ad intentionem, ſiue ad exceptionem, aut replicationem fundatam. 1.661.1.3
Nullitates ex defectu iuriſdictionis emanantes ſummè attendendæ ſunt. 3.152.1.5
τὸ *Nullus*, coniunctum cum verbo *cuiuſcunque temporis*, denotat nullitatem. 1 102.1.21
Nullum ab initio non conualeſcit ex tempore. 1.111.2 4
Nullum, & inutile æquiparantur. 1.140.2.12
Nullus tenetur ad quid faciendum cum diſpendio ſalutis corporalis. 1.325.2.4
Nullum quod eſt ab initio, ipſo iure ratificari non poteſt. 2.96.2.4
Nullum, & modicum æquiparantur. 2.528.1.7
Nullus plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe in ſe habeat. 2.614.1.6
Numerus in electionibus auctoritati, & meritis præfertur. 1.136. 1.7
Numerus clericorum debet inſtitui in Eccleſiis Collegiatis ſecundùm facultatem ipſarum. 2.76.1.1
Numerus trium Canonicorum congruus eſt ad conſtituendam Collegiatam. 2.372.1.7
Nummi vnius à dimidio vel exceſſus, vel defectus ſat eſt, vt in deceptione interueniat. 2.125.2. 6
Nuntiantis nouum opus in optione eſt vel intra tres menſes de præiudicio ſuo oſtendere, interim ceſſando ab opere, vel recepta cautione de opere demoliendo, ſtatim ædificari permitti. 3.199. 1.1
Nuntiationis noui operis remedium duntaxat competit aduerſus ædificationem futuram, non iam factam. ibid.4
Nuntiatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nuntiator ſe offerret intra trimeſtre tempus de ſuo iure velle probationes perficere. 3.199.2.2
Nuntiatio noui operis non competit pro ſeruitutibus ruſticis. 3.200.1.5
Nuntio non creditur. 1.105.1.10
Nuntij vtplurimum viles aſſumuntur. 1 240.1.9
Nuntio creditur inſpectantibus ad ſuum officium, niſi citandus præſumptionibus, & coniecturis oſtendat ſe non fuiſſe citatum. 1.447.2.4
Nuntio creditur in his quæ ad eius officium ſpectant, extra officium tamen in rebus minimis illi creditur. 1.683.2.4
Nuntio publico tunc non creditur quando citandus coniecturis, & præſumptionibus oſtendit ſe non fuiſſe citatum. ibid.5
Nuntio affirmanti citatum reſpondiſſe ſe non eſſe venturum, an ſit credendum, remiſſiuè. ibid 6
Nuntio publico iurato exequi officium ſuum bene creditur circa citationes. ibid.7
Vide *Legatus*.
Nundinas, & mercatus prohibere poſſunt Epiſcopi Dominicis, & feſtiuis diebus. 1 405.1.5
Nuptiarum ſolemnitates contrahere quibus temporibus ſit interdictum. 1 407.2 11
Nuptiæ attento iure Concilii Tridentini quibus temporibus prohibeantur, oſtenditur. 1.407.2 2
Nuptiæ in Cana Galilææ non fuerunt S. Ioannis, ſed Simonis Cananæi. 2.288.1.5
Nuptiæ dicuntur propriè à traditione, quæ fit ſponſæ viro. 2.463.1.8
Nuptiæ coactæ malos exitus habere ſolent. 2.478.1.4.& 2.483.2.6
Nuptiæ inceſtæ non contrahuntur ex ſolis ſponſalibus inter conſanguineos, & affines, non ſecuta copula carnali. 2.613.1.6
Nuptiæ ſecundæ non ſunt benedicendæ. 2 617 1.1.1
Nutrices Chriſtianæ etiam extra Iudæorum domos, eorum filios lactare poſſunt. 2.57.2.4

O

Obedientia eſt nauigatio tuta. 1 33.2.5
Obedientia largè ſumitur pro executione cuiuſcunque rei, quæ poteſt cadere ſub præcepto. 1.283.2 9
Obedientia ſpecialiter accipitur pro executione præcepti expreſſi, vel taciti, non ex quacunque intentione, ſed ex eo ſolùm quod præcipitur. 1.284.1.10
Obedientia in rub. ſumitur prout eſt virtus ſpecialis, ſecundùm quam omnis ſubditus tenetur omni iure obedire ſuis ſuperioribus. ibid.11
Obedientia formalis eſt virtus inducens voluntatem ad promptè, & faciliter implendum præceptum, ſeu voluntatem ſuperioris. ibid 12

Obedientia tripliciter ab aliquibus diſtinguitur, ſufficiens, perfecta, & indiſcreta. 1.284.2.14

Obedientiæ plura, vbi inueniantur, remiſſiuè. 1.287.1.2

Obedientia concordiam conſeruat in Angelis, pacem nutrit in Monachis, tranquillitatem generat in ciuibus. ibid.3

Obedientiæ, vel ſubiectionis controuerſia quando agitatur nihil eſt attentandum in præiudicium rei, vel poſſeſſoris non citati. 1.289.2.1

Obedientiam alicui iurans non cenſetur ſe obligare ad res illicitas, quas ille præciperet. 1.588.1.3

Obedire Epiſcopo tenentur Clerici in negotiis, pertinentibus ad ſtatum clericalem, aliàs poſſunt puniri. 1.285.2.3

Obedire legibus tenemur in foro conſcientiæ. 1.286.1.6

Obiectiones aduersùs teſtes regulariter proponi debent ante publicationem, non verò poſtea. 1.525.1.5

Obiectiones aduersùs teſtes proponendæ ſunt ante ſententiam. 1.605.1.2.

Oblationes lucrari non poſſunt niſi clerici intereſſent Diuinis. 1.213.1.2

Oblationes indiſtinctè pertinent Rectori. ibid.3

Oblationes quæ fiunt tempore Iubilæi in Eccleſia Cathedrali ſpectant ad Archipresbyterum eiuſdem Eccleſiæ, & non ad Epiſcopum. ibid.4

Oblatio verbalis ſufficit recuſante creditore. 1.273.2.19

Et ita excuſat à mora, & impedit curſum vſurarum quando creditor expreſsè recuſat pretium oblatum recipere. ibid.

Quòd ſi creditor non expreſsè recuſet, ſed ſimpliciter taceat nec recuſando, nec contradicendo, ſola verbalis oblatio non ſufficit ad retardandum curſum vſurarum. ibid.

Hæc tamen non procedunt quando creditor habet iuſtam cauſam recuſandi. 1.274.1 init.

Oblatio defunctorum quarta mortuariorum, vel funeralium appellatur. 1.619.1.3

Oblationes quæ fiunt alicui imagini depictæ in pariete alicuius priuati, cedunt Eccleſiæ parochiali, eiuſque Rectori. 2.100.2.3.

Oblationes generaliter ſumptæ important omnes actiones per quas quæcunque res ad diuinum cultum exhibentur, ſtrictè tamen & propriè dicuntur res illæ, quæ intuitu religionis immediatè Deo ab hominibus, abſque immolatione exhibentur. 2.236.1.5

Oblatio Religioni facta filiorum impuberum per parentes quid operetur, & quomodo fieri debeat, oſtenditur. 2.168.1.3

Oblationes, quæ fiunt in aliquo loco Regularium, acquiruntur Religioſis illius loci. 2.322.1.2

Oblationis nomine continetur quicquid fidelis offert Eccleſiæ, & à ſecularibus poſſideri non debet. 2.337.1.1

Oblationes quid. 3.337.1.3

Oblationis nomine quæ veniant. 3.348.1.5.2

Vide *Decima*.

Oblati in perpetuum alicui Religioni, vel Eccleſiæ quia ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, eximuntur à tributis, & gabellis. 2.449.1.8

Oblati qui in totum ſe religioni non tradiderunt, Eccleſiaſticæ perſonæ non ſunt. 3.214.1.43

Oblati dicuntur qui non tantùm bona propria, ſed ſe ipſos dant monaſterio. 3.247.2.6

Oblati, & Confratres, qui ſe Religioni tradiderunt, an Eccleſiaſticæ perſonæ ſint cenſendi, oſtenditur. 3.254.1.2

Vide *Conuerſi*.

Obligare ſe alicui, & ſucceſſoribus ſuis ſub pœna periurij cur poſſit quis, non autem obligare ſe, & ſucceſſores ſuos, oſtenditur. 1.587.1.10

Obligari, aut hypothecari non poteſt res litigioſa. 1.729.1.10

Obligatio alendi eſt punitio delicti Epiſcopi promouentis ad ordines carentem patrimonio. 2.53.1.8

Obligatione annua non ſufficit ſemel cauiſſe, quia in principio cuiuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio. 1.446.1.9

Obligatio importans tractum ſucceſſiuum non adimpletur per momentum, ſed durat tantum, quantum tractus ſucceſſiuus. 1.446.1.10

Obligatio vna ſublata ex duabus remanet altera. 1.450.1.8

Obligatio per Principem ex conuentione contracta adeo valida eſt, vt nec ipſe, nec eius ſucceſſor, ſiue per electionem, ſiue per ſucceſſionem poſſit ſuum contractum, vel prædeceſſoris ſui infringere. 1.467.1.7

Obligatio præſumitur perſonalis, & non realis. 2.73.2.4

Obligatio facta pro principali debito traditur etiam ad intereſſe, & vſuras. 2.179.1.4

Obligationis in forma Cameræ vigore renuntiatur beneficio huius cap. 2.188.1.23

Obligatio ad antidota propriè non eſt obligatio inducens iuris vinculum. 2.209.2.8

Obligatio ingrediendi monaſterium videtur à principio pura, ſed ſub conditione reſoluenda. 2.267.1.2

Obligatio quæ fit in Eccleſiis Collegiatis dicendi quotidie duas Miſſas, vnam pro viuis, & alteram pro defunctis, remiſſiuè. 2.414.2.5

Obligatio reuelandi delictum illi, cui imminet, ita eſt intelligenda, vt prius præmittatur fraterna admonitio facienda iniuſto aggreſſori, niſi vbi verſerit in damnum Reip. 3.98.2.22

Obligatus ratiociniis depoſito onere, & reddita ratione ordinari poteſt, non verò prius. 1.193.1.1.

Obligatus ad reddendam rationem alicuius adminiſtrationis non ante, ſed poſt redditas rationes ordinari poteſt. 1.193.2.2

Obligatus ad vſuras ſoluendas ſoluere non cogitur niſi iurauerit quo caſu cogitur, ſed repetit, & de materia & intellectu. 1.578.1.1

Obligatus ſoluere certam quantitatem ad certum tempus, aliàs non ſoluendo in tempore deſignato, teneтur ad certam pœnam, ſi ſoluit minorem partem debiti, non incidit in pœnam propter maiorem partem non ſolutam. 3.271.1.1.2

Obligati ad obſequium familiare, quod ante excommunicationem præſtabant dominis, præſtare quoque debent poſt excommunicationem. 3.514.2.2

Obreptio committitur per narrationem falſi, ſubreptio verò per veri taciturnitatem. 1.47.2.3

Obreptione, & ſubreptione appoſita proceſſus futurus nullius eſt momenti. 1.58.2.6

Obſequium domini, & reddere vxori debitum quando ſimul non ſtant, an potius fauendum ſic coniugali obligationi, quam domini obſequio, remiſſiuè. 2.535.1.5

Obſeruantia, mos, vſus, ſtylus in quo differant. 1.66.2.4

Obſeruantia licet pro conſuetudine accipiatur, propriè tamen reſpicit factum, & concernit vſum alicuius iudicij, vel tribunalis. ibid.

Obſeruatio ſubſecuta declarat, ac interpretatur mentem teſcribentis. 1.73.2.15

Obſtetrices, medici, & ſimiles in relationibus ſpectantibus ad eorum officium de credulitate probantur. 1.504.2.23

Obſtinatio, vide *Perſeuerantia*.

Obuentionis appellatione quæ veniant, oſtenditur. 2.434.2.8

Occaſio, & cauſa in quo differant, oſtenditur. 1.740.1.2

Occaſio omnino eſt fugienda. ibid.3

Occaſio aliquando in malam partem accipitur. 3.10.2.2

Occidendi animus præſumitur ex occaſione facta in capite. 3.100.2.3

Occidendi animus præſumitur, vel non præſumitur ex qualitate, ſeu genere armorum. 3.168.2.17

Occidens ſe ipſum ſepulturæ eccleſiaſticæ tradendus non eſt. 2.219.1.4

Occiſus in flagranti aliquo delicto in publico obſtinatus cenſetur, ac per conſequens pro eo non eſt orandum. 3.129.1.2

Occultè faciens doloſè facere creditur. 1.241.2.4

Occultè, & clandeſtinè quæ fiunt ſuſpicione non carent. ibid.5

Occultum quod dicatur, & quibus modis, remiſſiuè. 2.18.1.6

Occupans certum locum in quo quis iura liberè poſſidebat, ſi per ipſius occupationem non poteſt poſſeſſor ſua iura liberè poſſidere ſicut prius, conueniri poteſt poſſeſſorio pro libertate poſſidendi, & reſtitutio fieri non poteſt niſi dimittat locum in priſtina libertate. 1.445.2.1

Oculi macula, quæ non inducit magnam deformitatem, nec ſcandalum parit in populo, non excludit quem à clericatu, nec ab Epiſcopatu. 1.195.1.2

OEconomos præficere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.2.10

Officialium ſcientia quando arguat ſcientiam domini, oſtenditur. 3.442.2.13

Officiali dicenti ſe nuntiaſſe, vel citaſſe creditur. 1.500.1.11

Officiales locorum in quibus ſunt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicantur, niſi, &c. 3.329.2.1

Offendens, ſeu occidens iniuriam inferentem principali ſuo, amico, domino, vel conſanguineo, non præſumitur de eius mandato occidiſſe ſi delictum ſit momentaneum. 1.441.2.2.3

Secus ſi de ſcientia domini appareat. ibid.4

Offendens perſonam alicuius Principis inferioris ſuperiorē recognoſcentis ab Eccleſia inuitus non eſt extrahendus. ibid.10

Offendens clericum turbantem in actu diuina officia, non eſt excommunicatus. 2.304.1.3

Offerens ſe ſoluturum id in quo fuit condemnatus, dicitur ſententiam ratificare. 1.454.1.7

Tò *Offerens*, vlteriorem oblationem requirit. 1.721.1.5

Officio remotus, & illo priuatus non poteſt amplius ad illud eligi. 1.80.1.3

Officio quis priuetur propter negligentiam. 1.212.2.3

Officium aliquando accipitur pro eo quod voluntariè, ſeu liberaliter fit. 1.220.2.3

Officium nonnunquam deſignat beneficium quod amicis exhibemus, & quod homo homini in quantum homo eſt, præſtat. ibid.4

Officium frequentiùs ſumitur pro eo quod vnuſquiſque pro ſua conditione, ſiue publica, ſiue priuata obligatione facere tenetur, & ei conuenit. ibid.5

Officium

Index Rerum, & Verborum,

Officium paternum, ſeu pietatis officium inter parentes dicitur obligatio illa, qua parentes tenentur filias in matrimonium collocare, hæredéſque inſtituere. ibid.6

Officium vocatur obſequium illud, quod liberti patrono præſtare tenentur. ibid.7

Officium diuinum appellantur inter Eccleſiaſticos Horæ Canonicæ. 1.211.1.8

Officia in iure appellantur tam beneficia Eccleſiaſtica, quàm etiam alia munera non ſolùm publica, ſed etiam priuata, licèt ſint alia. ibid.9

Officium, & artificium in quo differant, oſtenditur. ibid.10

τὸ *Officio, & poteſtate*, in hac rubr. poſita in quo ſenſu intelligantur abſque eo quòd alterum abundet, oſtenditur. 1.221.2.15

Officium nobile cùm imploratur ſit litis conteſtatio, ſecus in mercenatio. 1.282.2.1

Officium, ſtatus, & qualitas perſonæ ſi ſint ſingulares ſingularitate adminiculata, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.35

Officium iudicis an ſit implorandum ad reſtitutionem, oſtenditur. 1.620.2.4

Officia duo non poteſt vnus exercere. 2.24.1.2

Officia temporalia ao promitti poſſint antequam vacent, oſtenditur. 2.82.2.5

Officia diuina debent celebrari in illa Eccleſia, vel loco, in quo iuſſa ſunt celebrari niſi iuſtum ſubeſſet impedimentum. 2.205.1.5

Officium diuinum ad euitandum peccatum mortale in priuato ſufficit quod recitetur eo interuallo, quod eſt inter medium noctis præcedentis, & ſequentis. 2.400.1.7

Officium vnius diei commutans in officium alterius peccat mortaliter. 2.400.2.9

Officium diuinum inceptum qui interrumpit animo repetendi iam recitata, ſed poſtea non repetit, an ſatiſfaciat præcepto, oſtenditur. 2.411.2.18

Officium diuinum vt deuotè recitetur requiritur attentio, ſiue illa ſit ad verba, ſiue ad ſenſus verborum, ſiue ad Deum, vel ad Chriſti Paſſionem, &c. ibid.19

Officiorum diuinorũ nomine quæ veniant, remiſſiuè. 3.321.1.39

Oleum quo Imperator vngitur, ſignificat lætitiam & promptitudinem ad debellandos Eccleſiæ inimicos, pugnandum pro fide, & conſequendam victoriam. 1.115.2.5

Oleum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota Sacramenti Extremæ Vnctionis. 1.178.1.5

Oleum infirmorum an poſſit benedici à ſimplici Sacerdote de licentia Papæ, rem ſiuè. ibid.6.

Oleum quo Imperatores, & Reges inunguntur, quale ſit oſtenditur. 5.178.2.10

Oleum oliuarum eſt eſſentiale Sacramenti Confirmationis, balſamum verò accidentarium. 1.179.2.2

Oleum non conſecratum poteſt miſceri conſecrato. 2.393.1.1

Oleo conſecrato ſi miſceatur oleum profanum, totum remanet conſecratum. ibid.2

Oleo conſecrato, ſeu aquæ benedictæ ſi miſceatur liquor eiuſdem ſpeciei in maiori, vel etiam æquali quantitate, non totum manet conſecratum. 2.393.1.6

Oleo cõſecrato, ſeu aquæ benedictæ quare miſceri poſſit liquor eiuſdem ſpeciei non conſecratus in minori quantitate, ita vt totum maneat conſecratum, non ita in vino conſecrato oſtenditur. 2.405.1.8 9

Oleum Chriſmatis quomodo conſecretur, & qua ſolemnitate, & ex quibus conficiatur, remiſſiuè. 2.414.2.3

Omiſſum ſi aliquid ſit de neceſſarijs ſeu ſpectantibus ad ſubſtantiam Ordinis, ordinatus ſuſpenditur ab executione illius, quouſque id ſuppleatur, quod fuit omiſſum. 1.180.1.4

Omnia qui dicit nihil excipit. 1.288.2.14

τὸ *Omnino*, eſt vniuerſale, & comprehendit omnes caſus indiſtinctè. 1.212.1.7

τὰ *Omnino dimittere*, denotant ipſo iure. 1.595.2.14

τὸ *Omnino*, iuncta verbo *carere*, importat ipſo iure. 2.504.2.4

Onere duplici non debet quis grauari. 2.353.2.11

Onus adiectum rei facit vt res tranſeat cum illo. 2.173.1.4.& 3.149.1.6

Onus alendi liberos etiam ad matrem pertinet caſu quo illa diues, pater autem ſit pauper. 2.302.2.9

Onus deferendi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ad infirmos, eſt de pertinentibus ad curam animarum. 2.413.1.5

Operas, & expenſas ſoluere debet percutiens aliquem qui iacet in lecto. 3.264.1.1

Operarij ſcienter laborantes in re aliena turbare dicuntur. 1.413.1.7

Opinio illa præſumitur verior, quæ à maiori parte Doctorum recepta exiſtit. 1.11.1.8

Opinio communis non eſt præferenda illi opinioni quæ validioribus, ac melioribus rationibus nititur. ibid.9

Opinio communis non præfertur illi opinioni, quæ fauet animæ. ibid.10

Opinio à præceptoribus recepta poteſt ſequi, communi omiſſa. ibid.12

Opinio probabilis in foro Conſcientiæ ſi qui poteſt relicta probabiliori. ibid.14 & 1.408.2.6

Opinio illa præſumitur verior, quæ à maiori parte Doctorum crebriùs recepta exiſtit. 1.239.2.8

Opinio alicuius Doctoris matrimonium ſuſtinentis præfertur ſententiæ illud impugnantium. 1.541.2.8

Opponens aliquam exceptionem non dicitur grauatus eo ipſo quòd iudex illam reiicit. 1.721.1.inic.

Opponens alteri parentes ipſius defunctos legitimos non fuiſſe, præſumitur fouere malam cauſam. 2.583.2.7

Operi ſeruili intendere licet diebus feriatis in honorem Dei propter neceſſitatem alimentorum, maximè circa rem tempore perituram. 1.406.2.1

Opera exteriorum virtutum in hac vita viros eminentes conſtituunt. 1.563.1.2

Opus ipſum quod demoliatur pati non debet iudex, quando ei euidenter conſtaret de iniuſtitia & malitia denuntiationis. 3.198.2.2

Opera bona facta extra charitatem quos effectus operentur, oſtenditur. 3.277.2.6

Orare ſimul cum excommunicatis non licet. 3.313.1.8

Orationes priuatas pro excommunicato ad Deum dirigere licitum eſt. 3.311.2.8

Oratoria non debent procurationis onera ſuſtinere, illa ſcilicet, quæ de Epiſcopi auctoritate erecta, & inſtituta non fuerint. 2.391.1.2

Oratoria abſque Epiſcopi auctoritate inſtituta non ſunt loca religioſa, nec Eccleſiæ nomine comprehenduntur. ibid.3

Oratorium dicitur Eccleſia, ſeu altare orandi cauſa conſtructum. 2.436.1.2

Oratorium conſtructum auctoritate Epiſcopi, gaudet immunitate Eccleſ. 2.451.1.10

Ordinandus in ſubdiaconum titulum habere debet. 3.39.1.2

Ordinandus conueniens cum ordinante, aut præſentante ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, aut alimentis, ſuſpenſus ſit ab ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium. 3.46.1.13

Ordinans puerum ante ætatem ſuſpenditur à collatione omnium Ordinum, & ordinatus ab executione Ordinis donec perueniat ad ætatem. 1.163.2.1

Ordinans non tenetur ad alimenta ordinati ſine patrimonio, niſi in ſubſidium. 2.43.1.7

Non *Ordinantur* Græci à Latinis, & Latini à Græcis. 1.162.1.med.

Ordinari poteſt qui duxit vxorem à ſe primo corruptam. 1.201.1.5

τὸ *Ordinare* eſt latius verbo, *conferre*. 1.236.1.8

Ordinare, & pronuntiare ordinandum differunt. 1.236.1.8

Ordinari poteſt in Sacris, qui beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habet, ſi habeat patrimonium idoneum accedente Epiſcopi diſpenſatione. 2.57.2.1.2

Ordinare qui non poteſt, non poteſt iudicare. 2.133.2.2

Ordinari vt liceat viro cum licentia vxoris vtrum deſideretur ingreſſus illius in Religionem ſiue ſenex, ſiue iunior ſit; an vero ſatis ſit in vtroque euentu vt caſtitatem in ſæculo voueat, oſtenditur. 2.209.1.2

Ordinari non poteſt qui non fuerit baptizatus, & ſi de facto ordinetur, non recipit Ordinis characterem, licèt credatur baptizatus. 2.412.2.1

Ordinari quis non poteſt abſque patrimonio, etiamſi habeat patrem diuitem. 3.50.1.6

Ordinario ſi aliquid mandatur à delegato, debet humiliter exequi; quid ſi alius delegatus per alias literas poſt executionem mandet contrarium. 1.51.2.1

Ordinariis graue ſit præiudicium ex præuentione Papæ in ſuis menſibus. 1.63.1.4

Ordinarij ad Ordines promouere poſſunt quos iudicauerint aſſumendos. 1.160.2.4

Ordinarius quando ſcit eum non canonicè inſtitutum, quem Legatus Papæ mandat in poſſeſſionem induci, non debet reſiſtere violenter, ſed precibus inſtabit vt differat donec Papa conſulatur. 1.219.1.1

Ordinarius non poteſt reſiſtere violenter delegato Principis volenti exequi ſententiam. ibid.5

Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pontificis, etiamſi is delegatus iam eſſet defunctus, aut alia ratione iuriſdictio in illo expiraſſet. 1.230.1.3

Ordinarius cui à delegato mandatur executio ſententiæ quam ſcit eſſe iniuſtam, ſi non poteſt ſe ab onere liberare, illam exequatur. 1.246.1.11

Ordinarij in hac rubric. dicuntur illi omnes, qui licèt extra ordinem, id eſt, contra ius ordinarium deputentur, conſtituti tamen ſunt cum propria, non aliena iuriſdictione, cui præſunt. 1.263.1.2

Ordinarius iudex definitur vt ſit ille, qui iure ſui officij, dignitatis, vel magiſtratus iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt. ibid.3

Ordinarij iudicis de eſſentia eſt quòd iuriſdictionem ſuo iure, non

non alieno beneficio habe it. 1.263.2.4

Ordinarij iudices dicuntur iuriſdictionem habere iure ſuo, & ſic propriam appellant. ibid.5

Ordinarius vt dicatur iudex non ſatis eſt iuriſdictionem habere, ſed oportet ita conſtitutam habere vt eidem iuriſdictioni præſit. ibid.6

Ordinarij, & alij ſuperiores monitiones generales aliquando faciunt, vt ſcientes talia, vel talia crimina ſub pœna excommunicationis denuncient. 1.264.2.5

Ordinarius qui ſcit non vt iudex, vel homo, ſed vt Deus, ſubditum eſſe criminis reum, indeterminatè potest, ſed non nominatim eum arguere, vel punire. 1.265.1.1

Ordinarius ſubiectus Epiſcopo ſi profert in ſibi ſubditum iuſtam cenſuram Eccleſiaſticam, Epiſcopus illam ſeruare debet, & illam ſine ſatisfactione, & conſcientia proferentis relaxare non debet. 1.266.1.1.

Ordinario quando conſtat quòd abſolutus à Papa ſuppreſſit veram cauſam quare fuerit excommunicatus, debet illum remittere ad Papam, ſi verò ſibi non conſtat, adeſt tamen vrgens ſuſpicio contra illum, debet cogere eum ſe purgare. 1.268.2.1.

Ordinarius ſupplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum. 1.269.2.1

Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato ſummi Pontificis. 2.173.1.11

Ordinarius in exemptum, quamuis negligentem, nullam iuriſdictionem exercere poteſt. 1.279.2.4

Ordinarius cui competit abſoluere ab excommunicatione, poteſt alijs abſolutionem demandare. 1.280.1.1.2

Ordinarius iudex ante electionem arbitrorum poteſt ſi velit negotium principale alteri non ſuſpecto committere. 1.372.2.3

Ordinarius qui confert, in poſſeſſionem mittere poteſt. 1.453.2.2

Ordinarij literis aſſerentibus aliquem eſſe excommunicatum, vel quid ſimile, an credatur, remiſſiuè. 1.476.2.3

Ordinarij auctoritate poteſt notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere. 1.561.1.12

Ordinarij duo ſi pronuntiarunt contraria, tenet ſententia pro reo, niſi in quatuor caſibus hic contentis, & ſimilibus. Si verò delegati diſcordant, delegans eſt adeundus; ſi arbitri, neutra tenet. 2.668.1.1

Ordinarius, & is, cui mandata eſt iuriſdictio, regulariter æquiparantur. 1.717.2.6

Ordinarius iudex cùm accedit ad aliquem locum ſuæ iuriſdictionis, ſeipſum alit. 2.6.2.4

Ordinarius an poſſit imponere penſionem pro bono pacis in fauorem vnius duorum litigantium, remiſſiuè. 2.165.2.4

Ordinarius debet compellere cenſuris Abbates, vt Monachos à Prioratibus reuocent ad clauſtrum. 2.338.2.1

Ordinarij conſenſum in donatione iuriſpatronatus præſumitur interueniſſe ſtante effectuatione donationis, vel tranſactis quadraginta annis. 2.348.2.3

Ordinarius Eccleſiam conferre debet quando eſſet quæſtio inter patronos, & lis non ſit terminata intra ſex, vel quatuor menſes. 2.351.2.2

Ordinarius vbi recuſat, vel differt inſtituere, adiri poteſt ſuperior proximus. 2.351.1.2

Ordinarius tenetur idoneiorem admittere vbi à patronis duo fuerunt validè nominati. 2.356.2.5

Ordinario renuente inſtituere adeundus eſt Papa, qui ſupplet, ac prouidet, ſeu inſtituit. 2.371.1.4

Ordinarius hodiè poteſt diſpenſare in denuntiationibus. 2.507.2.2

Ordinarius vel parochus quamuis ſciat impedimentum, & nemo denunciet, poteſt illud diſſimulare ſi ſibi conſtet de diſpenſatione pro foro conſcientiæ. ibid.6

Ordinationes Regiæ Luſitanorum confirmatæ fuerunt in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Regem Dionyſium. 1.25.2.31

Ordinationes factæ ab Epiſcopo in Synodo diœceſana ſunt perpetuæ. 1.262.2.3

Ordinatio vacantis Eccleſiæ etiam patronatæ ſi ex iuſta cauſa differtur, eſt ibi per Epiſcopum œconomus ponendus. 1.168.1.1

Ordinationes, quæ reſpiciunt ordinem procedendi etiam contra clericos, qui ipſi litigent coram iudice ſeculari, ſeruari debent. 1.376.2.8

Ordinationes fauorabiles clericis, & non contradicentes Canonibus ſeruari debent, etiam quoad Eccleſias & clericos. 1.399.1.3

Ordinatio communis Eccleſiæ per contradictionem & appellationem eius, cuius non intereſt, impediri non debet. 2.102.2.1

Ordinatio, vel conſecratio non cenſetur ſimoniaca, licèt Ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto. 3.26.2.1

Ordinationes, beneficiorum collationes, & Eccleſiaſticarum rerum, & alienationes per ſchiſmaticos factæ, ſunt irritæ, & dignitate & Ordine ſuſpenduntur qui ſchiſma tenere iurant. 3.84.1.1

Ordinator qui eſt non debet reſpicere preces carnales. 1.173.2.3

Ordinatus cum patrimonio an incurrat ſuſpenſionem, & poſtea celebrando irregularitatem. 1.53.1.init.

Ordinatus extra tempora ſuſpenditur donec diſpenſetur cum eo, & ordinans punitur. 1.161.2.1

Ordinatus à Papa à nullo poteſt ad ſuperiores ordines promoueri ſine ipſius licentia. 1.162.2.1

Ordinatus ante legitimam ætatem attenta Bulla Pij II. eſt ſuſpenſus perpetuò, donec abſolutionis beneficium conſequatur. 1.164.1.6

Ordinatus ante legitimam ætatem ignoranter non incurrit ſuſpenſionem, nec celebrando irregularis efficitur. 1.164.1.6

Ordinatus ad ſacros Ordines ſine titulo ab Ordinatore iuſtè petit beneficium. 1.175.2.1

Ordinatus quando quis eſt in ſubdiaconum ſine manuum impoſitione, & confirmatus non Chriſmatis, ſed olei vnctione, tunc non fit iteratio, ſed ſupplebitur prætermiſſum. 1.179.2.1

Ordinatus primò, habetur prior & maior in honore. 1.285.1.1

Ordinati à Papa non ſunt exempti, ſed iuriſdictioni Ordinarij ſubiecti. 1.289.1.1.2

Ordinatos à Papa nullus poteſt promouere ſine Papæ licentia, & ab eo ſolo deponuntur. ibid.3

Ordinatos ad Sacros per Epiſcopum, ſine titulo nemine præſentante ordinator, vel ſucceſſor compellitur in neceſſariis prouidere donec titulum habuerit. 2.52.1.1

Ordinatus in Sacris ex legitima vxoris licentia manentis in ſeculo cum voto caſtitatis poteſt ſimul habitare cum ea, ſi ſuſpecti minimè ſint. 2.290.1.3

Ordinatus quamuis aliquis fuerit ad titulum Eccleſiæ ad præſentationem Rectoris, patronus, qui non conſenſit, ad ipſam cum vacabit poterit præſentare. 2.371.1.1

Ordinatus per metum, an & quando recipiat characterem, remiſſiuè. 2.420.1.15

Ordinatus metu non cogitur continentiam ſeruare, quando metus fuit cadens in conſtantem virum. ibid.18

Ordinatus, vel abſolutus ab Epiſcopo non baptizato ſaluus fit propter fidem Sacramenti. 2.423.1.5

Ordinato per ſimoniam prohibetur Miſſarum ſolemnia celebrare. 3.10.2.1

Ordinatus ad præſentationem beneficij cum pacto, quod nihil vnquam petierit à præſentante ratione præſentationis, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare. 2.39.1.3

Ordinatus cum patrimonio ſibi donato cum conditione de reſtituendo poſt ordinationem, non incurrit vllam pœnam, vel ſuſpenſionem. 3.39.2.7

Ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem diuitem. 3.54.1.5

Ordinatus à ſchiſmatico ab officio eſt repellendus niſi probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem. 3.84.2.2

Ordinatus in apoſtaſia à religione cum ſit excommunicatus fit irregularis. 3.88.1.5

Ordinatus ante annos diſcretionis recipit characterem. 3.183.2.6

Ordinatus ſacro Ordine ante vſum rationis non tenetur vi voti ad obſeruandam caſtitatem. ibid.7

Ordinatus per ſaltum recipit characterem Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non eius executionem. ibid.8

Ordinatus furtiuè ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes non poteſt in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine Papæ diſpenſatione. 3.184.2.2

Ordine Epiſcopali nullus maior eſt in Eccleſia Dei. 1.2.2.10

Ordo denominationis deſignat ordinem dilectionis. 1.42.2.11

Ordo clericalis nobilitat, & eſt dignitas, & honor. ibid.13

Ordo reſcripti interpretationem recipit à iure communi. 1.45.2.1

Ordinis Sacramentum ſolis Pontificibus reſeruatum 1.69.2.3

Ordines minores ex delegatione Summi Pont. poſſunt à ſimplici Sacerdote conferri. ibid.4

Ordines maiores nec vigore delegationis factæ à Papa poſſunt ab aliis conferri quàm ab Epiſcopis. ibid.5

Ordines minores non veniunt appellatione ſacrorum. 1.89.1.2

Ordinibus minoribus initiandi debent intelligere ſaltem linguam Latinam. 1.90.1.10

Ordines Sacri quando conferuntur Miſſa non eſt de eorum ſubſtantia. 1.111.1.41

Ordines ſacri diebus Dominicis, vel Sabbato Pentecoſtes ab alio quàm à Papa conferri non debent. 1.158.2.1

Ordines minores qualibet Dominica, aut feſtiua die conferri poſſunt. ibid.7

Ordines minores conferri poſſunt diebus feſtiuis, ſacri vero conferri debent in quatuor temporibus, vel Sabbato Sancto, vel Sabbato de paſſione. 2.159.1.1

Ordines minores Dominicis, & aliis feſtiuis diebus poſſunt Epiſcopi conferre. ibid.2

Ordines minores fas eſt Epiſcopo dare feria Sexta Veſpere præcedente Sabbatum, in quo de iure Ordines ſacri conferuntur. 1.159.2.4

Ordines ſacros quibus temporibus Epiſcopi dare poſſunt, oſtenditur. ibid.6

Ordines minores an vna die Epiſcopus dare poſſit, oſtenditur. ibid.7

Ordines duo ſacri non poſſunt conferri eidem vno die, vel duobus continuato ieiunio. 1.163.1.1.2

Ordines ſuſcipiens extra tempora quam pœnam incurrat. oſtenditur. ibid.3
Ordinibus ſacris inſignitus ante legitimam ætatem ab illorum executione ſuſpenſus eſt; & quid attenta conſtitutione Pij II. 1.163.2.4
Ordinem Presbyteratus ante legitimam ætatem accipiens an irregularitatem eo ipſo incurrat, oſtenditur. 1.164.1 7
Ordines ſacros ſcienter ſuſcipiens ab eo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali renunciauit, executionem officij non habet. 1.167.1.6
Ordo ſacer an liberet à patria poteſtate, oſtenditur. 1.170.1.4
Ordines ſuſcipere qui obligentur, remiſſiuè. 1.171 2.2
Ordo clericalis confertur per primam tonſuram. 1.175 1.6
Ordinibus ſacris initiatus præſumitur habilis, & idoneus ad beneficia ſimplicia. 1 176.1.5
Ordines ſacros recipere poteſt, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto. 1.193.2 4
Ordinibus initiati non prohibetur adminiſtrator rerum Eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarum. ibid.5
Ordines minores non præſumuntur ex maioribus. 1.202.2 3
Ordines ſacros recipiens à Papa eſt honorandus, & anteponendus in beneficiorum concurſu. 1.289.1.4
Ordine qui maior eſt, licèt in Eccleſia poſteriùs receptus in loco & portione præfertur. 1.295.1 1
Ordo neceſſariò debet præcedere, ad obtinendum beneficium Eccleſiaſticum. 1 305.2 7
Ordo quando ponitur in aliqua diſpoſitione gratia exempli, nunquam cenſetur poſitus pro forma. 1.351.2.2
Τὸ *Ordo*, generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonſuram. 1.359.1.2
Ordinis peruerſio delegato in delegatione aſſignati vitiat proceſſum. 1.360.1.3
Ordo iuris in profeſſione requiritur. 1.393.1.3
Ordo multis capitur modis. 1.411.2.2
Ordo eſt parium diſpariumque rerum ſua cuique loca tribuens diſpoſitio. ibid 3
Ordo in hac rubr.accipitur pro ordine iudiciario, quia eſt quædam diſpoſitio, qua mediante iudicia, & ipſius acta ſuo loco, & tempore diſponuntur. ibid.4
Ordo in minoribus rebus ſeruandus. ibid.5
Ordo cognitionum in hac rubr.importat modum, & ordinem à iudice obſeruandum in examine plurium quæſtionum inter eaſdem perſonas. ibid 7
Ordo iudiciarius in notoriis non eſt ſeruandus. 1.592.1.3
Ordo Camaldulenſium. 1.318.1.5
Fontis Coryli. 2.318.2.6
Grandimontenſium. ibid.8
Carthuſianorum. 2.319.1.9
Ciſtercienſium. ibid.10
Montis Virginis. ibid.11
Sylueſtrinorum. 2.319 2.12
Cœleſtinorum. ibid.13
S Ambroſij ad nemus. ibid.14
S Hieronymi per Hiſpaniam. 2.320.1.16
S.Hieronymi in Piſis. ibid 17
S Hieronymi in Feſſulanis. ibid.18
Ordinis characterem non recipit qui non baptizatus ordinatur. 2.411 2.1.2
Ordines illi, qui non eſt Confirmatus, validè quamvis non licitè conferri poſſunt. ibid.3
Ordines aſſumens ille qui non eſt baptizatus, ſe tamen baptizatum credens, an illos receperit, Chriſtive corpus conſecrando conficiat, oſtenditur. 2 412.1.2
Ordinis characterem minimè recipit non baptizatus. 2.422 2.3
Ordinis Sacramentum in loco interdicto, & perſonis interdictis conferri non poteſt. 2 475.1.11
Ordinibus minoribus credens annexum votum caſtitatis non tenetur ad illius obſeruantiam. 2.522.1.3
Ordinis cuiuſlibet collatio gratis eſt facienda. 3 19.1.2
Ordinem non debet quis ab eo recipere, quem credit ſimoniacum, ſed miniſtrare poteſt in illo, quem prius ab iſto accepit. 3.38.1.1
Ordinis aliquem actum quando quis dicatur ſolemniter, vel ex officio exercere, oſtenditur. 3 181.2.6
Ordinem ſacrum benè quis recipit etiamſi nullum habeat de minoribus. 3.183.2.6
Ordinem Epiſcopalem nullus recipere poteſt, niſi ſit ſaltem Sacerdos. 3.184 1.10
Ordinem furtiuè recipiens (ſi contra hoc facientem lata erat excommunicatio) ſine diſpenſatione Papæ in ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere non poteſt, ſed ſi excommunicatio lata non erat, Epiſcopus poterit diſpenſare. ibid.1
Ordines furtiuè quando quis dicatur recipere, oſtéditur. 3.184.2.6
Ordines minores, & Subdiaconatum eidem conferri vna die ſine Papæ licentia non poteſt, niſi adſit conſuetudo. 3.185.1.2
Ordines minores vna die conferri poſſunt. ibid.4
Ordines duos nullus eodem die recipere debet, & ſi præcedente excommunicatione eos ſuſcipit, in ſuſceptis miniſtrare non poteſt. 3.185.2.1
Ordinis Sacramentum verè datur excommunicato quoad characterem non quoad Ordinis executionem. ibid.3
Ordo Chriſti in Portugalia quando inceperit, oſtenditur. 3.208.1.6
Ordo ſacerdotalis quando tempore prouiſionis requiratur, oſtenditur. 3.211.2.29
Ordinis Cluniacen.origo, remiſſiuè. 3.249 2.2
Ordinis Sacramentum iure datur excommunicato, & ab excommunicato quoad characterem, non quoad executionem. 3.316.2.5
Originalia penes ſcriptores remanere debent. 1.488.1.22
Originale, & exemplum quando inter ſe differunt, potiùs ſtandum eſt originali. 1.551.1.4
Originarij, ſiue adſcriptitij liberi ſunt. 3.54.1.3
Origo vna, & cauſa vna proueniens ex pluribus actibus, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2 36
Oriundis de iure faciliùs prohibetur, quàm exteris. 1.65.1 9
Oſculum luxurioſum quando dicatur, remiſſiuè. 3.121.1.8
Oſius quis, & qualis fuerit eius vita, refertur. 1.84.1 3
Oſtiarij aliique officiales, qui dum turbam tenent, irruentem Clericum fortuito caſu lædunt, ab excommunicatione excuſantur. 3 297.2.1.2
Otioſi ai quæ mala pariat, remiſſiuè. 1.152 2.30
Otium laudandum quod ſit, oſtenditur. 1.153.1.init.
Otium pro labore, qui dicitur pater gloriæ, & famis obtonium. 1.153.1.init.
Ferocitatem carnis domat. ibid.

P

PActio in ſpiritualibus, vel quæ pactum inducit, vel turpis, ſeu de re turpi, vel impoſſibili de iure, vel de facto, non valet. 2.301.2.1.2
Pacta etiam nuda ſeruanda ſunt. 1.298 2.1.4
Pacta rumpere graue eſt apud Deum, nedum apud homines. 1.299 1.5
Pactum nudum quid ſit, & quando inducat actionem de iure Ciuili, Canonico, quid ſi ſit iuratum, & inter mercatores, remiſſiuè. ibid.6
Pactum non valet per quod beneficium Eccleſiaſticum debet pecunia reſignari. 1.300.1.1
Pactum de ſuccedendo poſt mortem Prælati in ipſius Eccleſia non valet. 1.300.2.1
Super alterius hæreditate Paciſci non poteſt, niſi eius voluntate interueniente. ibid.2
Pactum plus poteſt quàm ſtatutum. 1.590 2.2
Pacta, quibus quis promittit certam partem fructuum beneficiorum tum collatorum, tum conferendorum pro dote ſororis, non ſunt ſimoniaca. 2.109.2.4
Pactum de recuperanda re poſt certum tempus ſi in venditione apponitur modico conſtituto pretio, præſumitur pignus, & non venditio. 2.130.1.1
Pactum de retrouendendo cum modicitate pretij inducit contractum vſurarium. ibid.2
Pactum de recuperanda re vendita, etiam cum clauſula, *quandocunque*, præſcribitur ſpatio 30. annorum. 2.130 2.3
Pactum de retrouendendo facit rem eſſe minoris pretij, quam fuiſſet ſi libera videretur. ibid.5
Pactum legis commiſſoriæ in pignoribus reprobatur. 2.174.1.2
Pactum legis commiſſoriæ cur in venditione, & non in pignoribus permittatur, oſtenditur. 2.174.2 3
Pactum commiſſoriæ legis ex interuallo in pignoribus admittitur, & quid fauore dotis dandæ marito. ibid.4
Pactum quòd pignus debito non ſoluto maneat penes creditorem iuſto pretio eſt validum. ibid.5
Pactum tempore contracti matrimonij, quod mulier non teneatur ſoluere debita mariti, etiam contracta conſtante matrimonio validum eſt. 2.609.2.10
Pactum de retrouendendo an minuat valorem rei, remiſſiuè. 3.140.2.11
Pactum excedens intereſſe certum à lege, aut ſtatuto vel conſuetudine taxatum, eſt nullum. 3.148 1 12
Pactum dicitur inter partes ex pace conueniens ſcriptura legibus & moribus comprobata. 3.336 2.1
Pactum quid ſit, & vnde dicatur. 3 337.1.2
Pagani qui habent vxores in aliquo gradu prohibito ab Eccleſia, ſi conuertantur, remanent coniuges. 2 603 1.1
Palatium Epiſcopi gaudet immunitate Eccleſ. 2 451.1 12
Palliatus ad aliam Eccleſiam tranſlatus cum pallio ſecundo loco ſibi conceſſo ſepelitur. 1.142.2.3
Pallium de corpore B.Petri quomodo aſſumi dicatur, oſtenditur. 5.85.2.6
Pallium ſub qua forma verborum tradatur, remiſſiuè. 1 143.2.4
Pallium vniuerſaliter ſolùm à Romano Pontif.datur. 3.445.1.11
Panis qualis ſit propria materia Sacramenti Corporis Chriſti. 1.7.2.15
Papa dicitur Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ. 1 2.2.7
Papa habet pro propria Diœceſi totum Orbem. ibid.8
Papa aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ

Epiſcopum

Epiſcopum ſeipſum appellat. ibid.11

Papa fratres vocat Epiſcopos quaſi ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges, filios. ibid.12

Papa de ſtylo ita ſe Seruum Seruorum Dei appellat,vt ſi appareret Bulla ſine huiuſmodi inſcriptione, de falſo eſſet ſuſpecta, tanquam contra ſtylum. ibid.14

Papa in deciſionibus cauſarum maior eſt omnibus Sanctis qui Summi Pontifices non fuerunt. 1.14.2.3

Papa poteſt priuilegio, ſeu conceſſione certas Clericorum cauſas committere iudicibus ſæcularibus, & fori priuilegio derogare. 1.22.1.11.12

Pro parte negatiua, quæ verior eſt, adducuntur fundamenta. ibid.13

Papa non poteſt in totum, & generaliter fori priuilegio Clericorum derogare, poteſt tamen illud interpretari, mutare, &c. 1.23.2.21

Papa nunquam aſſertæ conſuetudini cognoſcendi laicos de aliquibus cauſis Clericorum conſenſum præſtitit, imò quotidie eius officiales pœnis, & cenſuris afficiunt laicos, qui talia facere audent. ibid.23

Papa, quamvis non facilè nec frequenter faciat, poteſt definire, & exequi. 1.30.1.5

Papa ſi mandat in reſcripto de duobus inquiri alternatiuè ad certum effectum conſequendum ſufficit alterum probari.1.32.1.1

Papa quando in literis narrat renuntiationem beneficij per talem procuratorem fuiſſe factam, ex hoc probatur illum fuiſſe procuratorem. 1.56.2.27

Papa non intendit in literis aliquos grauare ſuper plurium receptione, niſi hoc in ipſis literis explicetur. 1.63.1.1

Papa ea quæ ſunt Ordinis an poſſit laico conferre, oſtenditur. 1.70.1.9

Papa poteſt diſpenſare in iure naturali & diuino, non abrogando in totum, vel ex parte, ſed declarando eius obligationem per veram diſpenſationem in caſu aliquo ſpeciali locum non habere. 1.76.1.4

Papæ in ſeruitio exiſtentes percipiunt fructus beneficiorum ſuorum, non tamen diſtributiones quotidianas ſine eius ſpeciali priuilegio. 1.81.1.8

Papa in dubio intendit cuique prouidere in patria ſua. 1.82.1.13

Papa poteſt diſpenſare ſuper Concilium. 1.85.2.4

Papæ in electione an locus ſit de ſubſtantia, remiſſiuè. 1.87.1.4

Papæ in electione duarum partium concordia requiritur, & quid hodie attenta nouiſſima Gregor. XV. conſtitutione, oſtenditur. ibid.5

Papa à nemine iudicatur. ibid.6

Papa non poteſt ſibi eligere ſucceſſorem. 1.88.1.10

Papa poteſt facere conſtitutionem ſuper electione Summi Pont. ibid.11

Papæ in electione ſi duæ partes Cardinalium nullo modo conſentire velint, quid faciendum, oſtenditur. ibid.13

Papa ſolus concedere poteſt, vt Epiſcopus in die ſuæ conſecrationis Ordines conferre poſſit. 1.111.1.9

Papa ſolus poteſt diſpenſare in ætate ad ſuſpenſionem Ordinum. 1.113.1.9

Papa potuit transferre Imperium in perſonam Caroli Magni à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, & coronatione, &c. 1.115.1.3

Papa poteſt electionem de Imperatore factam improbare, ſi idoneus non videretur, & ex rationali cauſa alium eligere, & electum deponere. ibid.2.4

Papa quando mandat habentibus eligere quòd eligant cum conſilio, alioquin conſiliarij prouideant, eligentes debent conſilium requirere in tractatu electionis, & congruo tempore expectato reſponſum, aliàs electio non tenet. 1.130.2.1

Papa ſolus poteſt diſpenſare, vt ſublimis, & eruditus homo duo ſimul habeat beneficia curata, intellige vt ibi. 1.134.1.18

Papa dicitur habere peritiam totius iuris. 1.136.1.3

Papa ſolus poteſt transferre Epiſcopos, & indulgentia per eum ſuper tali tranſlatione conceſſa ad literam ſeruanda eſt.1.141.2.1

Papa eſt Vicarius Chriſti. ibid.2

Papa eſt ſucceſſor Petri. ibid.3

Papa ſemper, & vbique vtitur pallio,alij in Eccleſiis ſuis, & certis tantùm diebus. 1.143.1.1

Papa ſemper, & vbique pallio vti poteſt. ibid.2.2

Papa concedit licentiam concedi Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in Eccleſia ſua morari non poteſt. 1.150.1.1

Papa quolibet tempore Ordines etiam ſacros conferre poteſt. 1.158.2.2

Papa poteſt ex ſpeciali gratia Epiſcopo concedere vt Ordines extra tempora conferre poſſit. ibid.3

Papa diſpenſare poteſt vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad ſacros Ordines promoueri. ibid.2.4

Papa ſolus, vel Legatus de Latere ex ſpeciali ſibi data poteſtate cum ordinatis extra tempora diſpenſat. 1.165.1.2

Papa poteſt infanti beneficium ſimplex conferre. 1.169.2.6

Papa ſolus ſecluſis Religionum priuilegiis, diſpenſare poteſt cum illegitimis Religioſis, vt ad Dignitates,& Prælaturas promoueantur. 1.181.2.4

Papa ſolus diſpenſat, vt illegitimus habere poſſit ea beneficia, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia in qua genitor habuit, vel de præſenti habet. 1.183.1.8.& 1.185.2.3

Papa dicitur Chriſti Vicarius. 1.214.2.7

Papa habet Vicarium. ibid.8

Papa multitudine negotiorum impeditus præterita retinere memoria non præſumitur. 1.230.2.2

Papa tenetur ad Confeſſionem ſacramentalem omnibus illis caſibus quibus de iure Diuino eſt inſtituta, & præcepta. ibid.2.8

Papa ſi deleget quæſtionem de iure præſentandi, ſub ea forma vt delegatus ad præſentationem eius, ad quem viderit pertinere, ordinet & Eccleſiam, appellatione remota, per hoc non habet inſtituere, ſed pronuntiare, & is ad quem pertinet, inſtituet & ſi iuri ſuo detrahitur, licitè appellat. 1.235.1.1

Papa nunquam intendit tertio præiudicium etiam minimum inferre. ibid.2.2

Papa non delegat cauſas niſi perſonis exiſtentibus in dignitate. 1.237.1.2

Papa ſi ſcienter admittit appellationem contra iudicem habentem poteſtatem remota appellatione, appellatio valet, & ſententia iudicis ſuſpenditur. 1.245.2.6

Papa in delegando videtur voluiſſe prouidere negotiis litigioſis, & non perſonis. 1.254.2.2

Papa vbi appoſuit manum,Legatus de Latere non poteſt ſe intromittere. 1.258.1.3

Papa ſolus Eccleſiam Cathedralem diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat. ibid.2.9

Papæ manus appoſitio facit, quòd cauſa ſemel effecta Curialis ſemper remaneat Curialis. 1.273.1.13

Papa per reſcriptum, quo mandat ordinario, vt ſubditos ſuos corrigat, non facit ex hoc ipſum delegatum. 1.274.1.1

Papa quando Epiſcopo committit id quod ſemota commiſſione ad illius ſpectabat poteſtatem,non delegata iuriſdictio de nouo tribuitur,ſed ordinaria, niſi in commiſſione adiecta fuerit clauſula, *auctoritate noſtra*, vel *tanquam delegatus à nobis*. ibid.2

Papa comparatur Soli. 1.287.2.6

Papæ auctoritas, & ſcientia excuſat à vitio ſimoniæ inductæ de iure poſitiuo. 1.300.2.7

Papæ auctoritas defectus omnes ſolemnitatum ſupplet. 1.302.1.3

Papa ciuiles, & criminales, ac ſpirituales cauſas poteſt laico delegare. 1.352.1.8

Papa ſolus cognoſcit de dubiis priuilegiorum Sedis Apoſtol. & non inferior. 1.361.2.1

Papa poteſt eſſe iudex in ſua cauſa. 1.362.1.5

Papa in nullo impedimento iure diuino naturali matrimonium dirimente diſpenſare poteſt. 1.439.2.15

Papa ex vi Pontificalis officij habet ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia, quando id expedit inter Principes ad quietem, & conſeruationem, & Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale. 1.466.2.3

Papæ, Regis, & Imper. aſſertioni, & teſtimonio plenè creditur. 1.523.2.4

Papa licèt habeat plenitudinem poteſtatis, poteſt ſibi ſocios accipere, qui ei in illa exercenda adiuuent. 1.565.1.2

Papa poteſt diſpenſare vt matrimonium contrahatur inter patruum, & neptem ex fratre. 1.571.1.6

Papa cenſetur tacitè diſpenſare ſi facit actum ſcienter cum inhabili,ad cuius validitatem eſt neceſſaria diſpenſatio. 1.606.2.3

Papa ſi contra ordinationem ſuam confert beneficium hoc tacito, ſubreptitia dicitur collatio, & non tenet. 1.655.2.1

Papa an poſſit ſine cauſa aliquem priuare beneficio ſuo, oſtenditur. 1.656.1.4

Papa in ſententiis, quas profert,ordinem iuris ſeruat. 1.664.2.1

Papa ſolus,vel Princeps famam reſtituere poteſt. 1.666.2.6

Papa poſtquam aliquam cauſam ad ſe aduocat, non valet proceſſus poſtea per minorem iudicem factus, ſicut non valeret ſi fuiſſet ab eo legitimè appellatum. 1.707.2.1

Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda, per talem ſignaturam voluit tantum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare. ibid.1.5

Papa ſolus poteſt diſpenſare, vt coniugatus qualecunque beneficium obtineat. 2.24.1.3

Papa poteſt diſpenſare, vt promoti ad ſacros Ordines matrimonium contrahant. ibid.2.4

Papa quando mandat alicui, vt prouideat, vel prouideri faciat in aliqua Eccleſia intelligitur tantùm de beneficio ſimplici, non de dignitate, vel Rectoria. 2.32.1.1

Papa à reſidentia in beneficiis curam animarum habentibus ſine iuſta, & debita cauſa nullum poteſt relaxare. 2.37.2.3

Papæ ad mandatum non tenetur quis prouidere illi, qui beneficium in literis tacuit, vel ſine ſcandalo prouideri non poteſt. 2.44.2.1

Papa poteſt beneficia conferre antequam vacent, & ad illa concedere expectationes. 2.54.1.2

Papa per clauſulas derogatorias generales ſuper Concilium diſpenſare non cenſetur. ibid.2.4

Papa ſi mandat Capitulo vt aliquem in Canonicum recipiant, &

præbendam, ſi quæ vacant, conferant ſi mandati ſcientes alij conferunt coguntur primum recipere, & de redditibus Eccleſiæ loco beneficij prouidere donec præbendam habeat. 2.60.2.1
Papa ſtatim quo lapſum eſt primum ſemeſtre conceſſum Ordinariis ad prouidendum de beneficiis vacantibus poteſt conferre. 2.83.2.8
Papa ad vacatura beneficia ius tribuit. 2.83.2.2
Papa ad beneficia vacatura expectatiuas licitè concedit. ibid.3
Papæ ſolius eſt Eccleſiam in Cathedralem erigere. 2.91.2.2
Papa eximere poteſt à præſtatione decimarum. 2.251.2.3
Papa quomodo contra ius diuinum diſponere poſſit, remiſſiuè. ibid.4
Papa excommunicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adeſt exemptio à ſolutione decimarum, an cenſeatur alteri Religioni exemptionem à ſolutione decimarum communicaſſe, oſtenditur. 2.261.2.4
Papa ſolus poteſt licentiam concedere tranſeundi à laxiori Religione nulla legitima cauſa exiſtente. 2.277.1.12
Papa poteſt diſpenſare in matrimonio rato, vt ſoluto eius vinculo poſſint liberè coniuges aliud matrimonium inire. 2.292.1.14
Papa habet poteſtatem diſpenſandi in votis propria, & vera diſpenſatione relaxante voti vinculum, quod ea ſublata verè obligat. 2.307.1.2
Papa an poſſit in lege diuina, & naturali diſpenſare, oſtenditur. 2.307.2.3.4
Papa vniuerſalis Paſtor crediti ſibi à Deo ouilis curam gerens in ordine ad finem ſupernaturalem, & bonum Eccleſiæ poteſt Regem Regno priuare. 2.310.1.10
Papa in caſibus, quibus Reges deponere, aut priuare poteſt, nouos conſtituere in præiudicium legitimi ſucceſſoris non valet. ibid.11.14
Papa poteſt Regem Regno priuare, & extraneo adiudicare vbi ex circunſtantiis occurrentibus apparuerit ſic expedire bono ſpirituali totius Regni, & conſeruationi Religionis. 2.311.1.15
Papa commutat votum vltra marinum in vigilias, orationes, & ieiunia, tunc maximè cùm ceſſat cauſa, quæ induxit ad vouendum, ita etiam quòd expenſæ faciendæ in eundo, morando, & redeundo integraliter mittantur in terræ ſanctæ ſubſidium. 2.313.1.1
Papæ licentia an deſideretur ad admittendum Epiſcopatum, iam ſemel acceptatum, tranſeundumque ad Religionem gratia prioris voti adimplendi, remiſſiuè. 2.316.2.5
Papa non poteſt diſpenſare cum Religioſis in particulari in hoc quod ſtante Monachatu ſimul etiam habeant proprium proprio, & ſtricto modo ſumptum. 2.327.1.11
Papa an poſſit diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis profeſſi, oſtenditur. ibid.12
Papa, Imperator, & Reges, aliique ſupremi Principes ſuperiorem non cognoſcentes poſſunt in ſuis terris vectigalia imponere abſque incurſu in excommunicationem Bullæ Cœnæ. 2.381.1.4
Papæ ſine licentia non debet aliquis venerari pro Sancto. 2.425.1.1
Papa ſolus poteſt Sanctos canonizare. 2.425.1.3
Papa non poteſt errare in Sanctorum canonizatione. 2.425.2.5
Papæ notarius poteſt eſſe Clericus. 2.459.2.7
Papa an poſſit ſtatuere vt matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens copula conſummatum, oſtenditur. 2.511.1.5
Papa poteſt diſpenſare in radice matrimonij etiam poſt mortem alterius ex coniugibus ſi diſpenſatio per parentes in vita petita fuerat. 2.518.1.9
Papa poteſt inhabilitare perſonas matrimonium contrahentes. 2.540.1.3
Papa in terris Eccleſiæ poteſt liberè illegitimos legitimare, in terris verò alienis, minimè, niſi ex cauſis multum arduis, vel niſi in ſpiritualibus, & tunc indirectè, & per quandam conſequentiam intelligitur legitimare etiam quoad temporalia. 2.587.1.1
Papa non ſolum ad ſpiritualia, ſed etiam ad actus ſæculares laicos poteſt legitimare in terris Imperij. 2.587.1.3
Papa, qui poteſt tollere impedimentum à iure poſitiuo procedens, poteſt etiam illo ſublato diſpenſare in illius radice. ibid.4
Papa cenſetur in radice diſpenſare quando ipſe declarat legitimos filios natos ante diſpenſationem, & poſtea naſcituros. 2.588.1.5
Papa in terris Regum directè non habet iuriſdictionem quoad temporalia. 2.590.2.37
Papa poteſt ſine Cardinalibus omnia expedire, etiam ardua, ex ciuilitate tamen in arduis debet communicare cum Cardinalibus. 2.591.2.45
Papa an poſſit mortis pœnam corporalem infligere remiſſiuè. 2.592.1.49
Papa errare non poteſt cum aliquid definit tanquam ſummus totius Eccleſiæ præfectus, & paſtor. 2.602.1.2
Papa an ſuper infideles habeat poteſtatem ſæcularem gubernatiuam, remiſſiuè. 2.604.2.8
Papa non poteſt diſpenſare in pluralitate vxorum. 2.605.1.11
Papa ſolus diſpenſat cum inhabili ad beneficium ſimoniacè acquiſitum, qui talem ſimoniam ſciuit, in eámque pro ſe factam conſenſit. 3.46.2.4
Papa poteſt ſtatuere vt laicus committens aliquod crimen ſit ſeruus. 3.56.2.14
Papa an habeat ſupremam poteſtatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & ius debellandi eos, remiſſiuè. 3.60.1.5
Papa ſolus diſpenſat in irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptiſmi publica. 3.86.2.6
Papa ſolus abſoluere poteſt à pœnis incurſis per pugnantes in duello. 3.115.1.6
Papa fratres vocat Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ceteros autem Reges, & Principes filios. 3.154.1.2
Papæ literis falſis vtens mitius punitur, quàm illas falſificans. 3.155.2.16
Papæ maledicens eſt puniendus. 3.167.2.2
Papa ſolus poteſt inire Epiſcopatus. 3.190.2.2
Papa excommunicans cum excommunicato, an peccet, oſtenditur. 3.230.1.12
Papa in eadem cauſa poteſt eſſe iudex, & teſtis. 3.230.2.15
Papa recipiens aliquos in filios, nõ cenſetur eos eximere. 3.237.1.3
Papa appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio ſolet admittere. 3.246.1.25.26
Papa concedit priuilegium Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, vt vbicunque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare. 3.253.2.3
Papa vi præcepti humani ad ſemel in anno confitendum non tenetur. 3.284.1.2
Papa ſi literis ſuis excommunicatum ſalutat, non propter hoc eum abſoluit. 3.322.2.1
Papæ an liceat communicare cum excommunicatis ſine cauſa, remiſſiuè. 3.323.1.4
Vide *Pontifex*.
Papæ coronatio, vide *Coronatio*.
Papatus, dicitur beneficium. 3.168.1.3
Par in parem non habet imperium. 1.101.2.9.& 1.358.2.6
Paria ſunt ſtatutis ligari, & forum ſortiri. 1.376.2.7
Paralytico debet dari coadiutor. 2.71.1.1
Paralytici non poſſunt promoueri, nec promoti adminiſtrare, ſed ſed illis dandus eſt coadiutor. 2.75.2.2
Parentum ex confeſſione, & nominatione magna inſurgit præſumptio pro filio. 1.485.2.4
Parentes in teſtes admitti poſſunt vbi filia petit in virum aliquem ſibi æqualem, ſecus ſi diuitiis, vel nobilitate eſſet ſuperior. 1.518.1.4
Parentes in probanda conſanguinitate filiorum teſtes eſſe poſſunt. 1.518.2.8
Parentes vel tutores non poſſunt propria auctoritate, vimque inferendo extrahere impuberem à Religione. 2.263.2.5
Parens, qui habet malam fidem impedimenti, non gaudet iure legitimi parentis. 1.572.2.10
Parens qui ſciuit impedimentum, non habet iura legitimi parentis. 2.593.1.4.fin.
Parentum teſtimonium in cauſa matrimoniali ad fauorem filiorum recipi poteſt. 2.596.1.2
Parentes recipi poſſunt in teſtes pro filiis in his, quæ melius per eos ſciri præſumuntur, quàm per alios. ibid.3
Parentes an ſint plus diligendi, quàm vxor. 2.605.1.1.4
Parentes circa quos pueri reperiuntur oppreſſi, quam pœnitentiam agere debeant, oſtenditur. 3.89.1.1
Et quam culpam, & pœnam incurrant. 3.89.2.2
Parentes peccant qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſint. 3.91.1.2
Parentum appellatione aſcendentes omnes vtriuſque ſexus continentur. 3.333.2.2
Vide *Conſanguinei*.
Pariſiis, & in locis vicinis ius Ciuile legi non debet. 3.251.1.1
Pariſiis quare ius Ciuile doceri, aut audiri prohibeatur, in hoc textu oſtenditur. 3.252.1.9
Parma Dux quoad iuriſdictionem in ſubditos, & vaſſallos non recognoſcit ſuperiorem, ſed habet ſupremam poteſtatem, exemplo aliorum Principum, qui vel ab Eccleſia, vel ab Imperatore fuerunt inueſtiti. 2.590.1.34.fin.
Parochiæ auctoritate Dionyſij fuerunt limitatæ. 2.100.1.2
Parochiæ prouidendus eſt, qui ſit gratus Eccleſiæ cui præficitur, minis, quæ coram inferiore requiritur, ſeruari debeat, oſtenditur. 1.157.2.4.5
Parochialem annexam canonicatui habens acceſſoriè, & in perpetuum per Vicarium ad ſui nutum amouibilem deſeruiri ſolitam an poſſit in eius curæ exercitio ſe intromittere, oſtenditur. 1.218.1.5
Parochialis non debet ita grauari vt illius Rector non poſſit ex eius redditibus viuere. 2.50.1.3.& 2.67.1.4
Parochialem habens Eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſeipſum illi deſeruire debet. ibid.
Parochiales Eccleſiæ vnitæ conferantur ad nominationem Rectoris principalis, & nominatus approbatur ab Epiſcopo. 2.68.1.init.
Parochiales Eccleſiæ iuriſpatronatus à quo ſint reſtaurandæ, oſtenditur. 2.435.1.5

Parochianus

Parochianus Eccleſiæ Cathedralis ſi alibi ſepelitur, de ipſius funeralibus, ſeu relictis Eccleſiæ ſepulturæ, debetur quarta Capitulo Eccleſiæ Cathedralis. 2.228.1.1

Parochianus vnius Eccleſiæ ſi legauerit alteri exemptæ, in qua elegit ſepulturam, de huiuſmodi legato debetur Canonica portio. 2.229.1.4

Parochianus poteſt Miſſam audire in aliena Parochia contempto proprio Presbytero notorio fornicatore, vel excommunicato. 2.233.2.6

Parochianus, ſeu diœceſanus ſi domicilium transfert, primus Prælatus in eo iura Epiſcopalia, ſeu diœceſana ſibi non vendicat, decimæ tamen Prædiales illius Parochiæ ſibi debentur, niſi alteri debeantur ex conſuetudine. 2.235.1.1

Parochiani compellendi ſunt de apibus, & de omni fructu decimas ſoluere. 2.240.2.1

Parochus, vel Prælatus communi errore talis exiſtimatus habens titulum putatiuum à legitimo ſuperiore, validè exercet geſta per illum etiamſi ad forum conſcientiæ ſpectent. 1.132.1.3

Parochus debet retinere Clericum vt eum adiuuet. 1.184.2.5

Parochus debet habere Clericũ, qui ſibi in Miſſa deſeruiat. 2.3.1.2

Parochus ante omnia eſt reſtituendus ſi fuerit ſpoliatus corpore iam ſepulto. 2.227.1.5

Parochos inter duos quando contenditur de iuribus parochialibus, propterea quod quis habitat in finibus duarum Parochialium, ea iura inter eos diuidi debent alternis vicibus. 2.233.1.5

Parochus de iure communi habet fundatam intentionem reſpectu omnium decimarum intra ſuæ parochiæ limites exiſtentium. 2.257.1.6

Parochi habent aſſiſtentiam iuris ſuper iure parochiali percipiendo intra fines ſuarum parochiarum. 2.434.1.fin.

Parochus non tenetur denuntiare impedimentum matrimonij, quod ſciuit in ſacramentali Confeſſione. 2.507.2.5

Parochus concedens licentiam alij Sacerdoti aſſiſtenti matrimonio clandeſtino non comprehenditur ſub hoc text. ſicut nec comprehenditur parochus alienus dans licentiam aſſiſtenti alij Sacerdoti. 2.509.1.16

Parochus ſuſpenſus triennio eo quòd interfuit clandeſtino matrimonio, ſi eodem currente triennio iterum aſſiſtat, ſuſpendatur que iterum triennio, hoc poſterius triennium incipit ſtatim à die ſcientiæ iudicis illud inferentis. 2.509.1.18

Parochus proprius contrahentium quis dicatur, remiſſiuè. 3.285.1.8

Duplicem habens Parochiam, poteſt in qualibet contrahere matrimonium. ibid.

Parochus exiſtens extra diœceſim poteſt excommunicari ab Epiſcopo propter non reſidentiam. 3.306.2.3

Parochus ſuos ſubditos abſoluere poteſt ab excommunicatione iuris etiam maiori nemini reſeruata. 3.313.1.12

Vide *Ordinarius*.

Pars minor non vocata ad electionem poteſt agere, & reſcindere à maiori parte factam. 1.110.1.5

Pars reſecata in his Decretalibus ſæpiùs ad plenum Pontificiarum diſpoſitionum intellectum pertinet. 1.439.2.19

Pars aduerſa citanda eſt ante dilationem iuramenti ſuppletorij. 1.470.1.15

Pars ampliùs non admittitur ad teſtes producendos poſt tertiam productionem. 1.512.2.2

Partium iura vbi ſunt obſcura, poteſt iudex rem diuidere inter collitigantes. 1.563.1.6

Pars quando oppoſuerit de legitimatione perſonarum appellatio conceditur. 1.713.1.13

Partes litigantes circa aliquod beneficium poſſunt arbitrium de communi conſenſu eligere, quamvis non ſit Prælatus, vel iudex cauſæ. 2.55.2.7

Pars maior eſt illa, quæ maiori ratione, & pietate nititur. 2.101.2.6

Pars tutior in dubio eſt ſequenda. 2.467.2.5

Amplia non ſolùm in dubio facti, ſed etiam in dubio iuris, quando ſcilicet dubitatur vtrùm lex ſit ſtatuta, necne, intellige prout infrà. 2.468.1.6

Participans in crimine criminoſo, quando incurrat excommunicationem, oſtenditur. 3.312.2.4

Participans cum excommunicato à Papa excommunicatione ſe extendente ad participantes, peccat mortaliter, & maiorem excommunicationem incurrit. 3.314.2.5

Participium præteriti temporis regulariter pœnam ipſo iure inducit. 1.275.1.7

Participium præteriti temporis etiam in dubio eſt latæ ſententiæ. 2.56.2.12

Partus ſequitur ventrem. 1.192.2.3

Partus ex ancilla, vt liber ſit, ſufficit matrem liberam eſſe tempore conceptionis, natiuitatis, aut medio. 2.537.2.4

Parum, & nihil æquiparantur. 1.250.1.4.& 1.483.2.10

Paſſiones animi vehementer, & ſimiliter morbi durare præſumuntur. 1.103.2.9

Paſtor tenetur inquirere, & habere curam de ouibus ſuis. 3.351.2.1.2

Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus vera vnione, non collectiua, ſeu ſimilitudinaria ſunt vna eſſentia, ſubſtantia, ſeu natura, 1.8.2.1

Pater non prohibetur etiam immediatè ſuccedere in beneficio filij ſiue ſit legitimus, ſiue illegitimus. 1.183.1.2

Pater & filius poſſunt Miſſam celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non detineant beneficium in ea. ibid.4

Pater Sacerdos ſi habuerit perſonatum in aliqua Eccleſia, in illa filius non poteſt habere perſonatum, vel miniſtrare, ſed amouendus eſt. 1.183.2.1

Beneficium in Eccleſia dicitur habere ad effectum vt filius in ea aliud obtinere non poſſit, quamvis per procuratorem apprehenderet poſſeſſionem, in Eccleſiáque nunquam miniſtrauerit. ibid.2

Pater, & mater non poſſunt ferre teſtimonium in cauſa filij, etiamſi ſit naturalis, ſpurius, inceſtuoſus, vel adoptiuus ſi ſit in poteſtate. 1.518.2.10

Pater vel mater non præſumitur ille, qui filium non diligit. 1.563.2.8

Pater non poteſt etiam cum iuramento filium priuare alimentis. 1.587.1.7

Pater non poteſt nocere filio emphyteuſi non hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia conceſſa, niſi fuerit ex re, & pecunia patris acquiſita, vel niſi pater fuiſſet primus emphyteuſis acquiſitor. 2.156.2.155

Pater poteſt filium vendere in maxima neceſſitate. 1.171.1.5

Et quid in matre. ibid.6

Patri pro filio fideiubenti præciditur excuſſionis exceptio. 2.178.1.11

Pater vbi eſt conſuetudo poteſt eligere ſepulturam filio impuberi. 2.227.2.6

Pater poteſt eligere ſepulturam filiis minoribus 14. annorum, dummodo dicta electio fiat in vita, non autem poſt mortem. 3.228.1.init.

Pater ſi filio impuberi elegerit ſepulturam permittente conſuetudine, & decedat filius factus pubes, non debet ſepeliri in dicta ſepultura electa, niſi factus pubes ratam habuerit talem electionem. ibid.

Pater ſi cum bonis ſuis, & filio impubere ſe obtulit monaſterio, filius factus maior exire poteſt Religionem, & legitimam à Monaſterio petere. 2.270.2.1

Patre confeſſo Religionem ſuccedendi capacem, an debeatur ſtatim legitima pars filiis, quæ ad illos mortuo patre prouentura eſſet, oſtenditur. ibid.2

Pater poſt triennium tenetur filium alere. 2.302.2.7

Pater per cenſuram Eccleſiaſticam compellitur reſtituere filio eius vxorem quam iniuſtè detinuit, vel detinet. 2.474.1.1

Pater pro filio impubere ſponſalia contrahit, pro pubere verò non niſi conſentiat. 2.496.2.2

Pater non tenetur alere filium ſpurium ſi ipſe ex ſua arte, vel aliunde commodè viuere poſſit. 2.520.1.11

Pater baptizati non poteſt accipere vxorem leuantis ab eodem leuante cognitam. 2.540.1.1

Pater vbi non ſuccedit, nec filius ſuccedere poteſt. 2.575.2.3

Pater in quibus caſibus poſſit, vel non poſſit teſtimonium ferre in cauſis filiorum, remiſſiuè. 2.596.2.4

Pater, & patronus amittunt ius filiationis, & ſeruitutis cum filios vel ſeruos exponunt. 3.91.1.3

Pater exponens filium, licèt perdat patriam poteſtatem, non tamen eximitur ab onere dotandi. ibid.7

Pater pro filio non eſt conueniendus. 3.164.1.7

Pater non tenetur ſoluere pœnam pecuniariam pro delicto filij, etiam ex bonis, quæ pro legitima parte filio debeRentur. 3.164.2.9

Pater pro iniuria facta filio agere poteſt nomine proprio. 3.317.1.11

Non è contrà filius agere poteſt pro iniuria facta patri. ibid.

Pater abſque incurſu excommunicationis poteſt filium Clericum verberibus afficere. 3.330.2.6

Patris appellatione venit auus, & proauus in Scriptura. 3.333.1.1

Venit auus paternus. ibid.2.2

Patres Soc. IESV poſſunt extra tempora à iure ſtatuta Dominicis, vel aliis diebus feſtiuis Ordines ſuſcipere. 1.158.2.5

Patres Soc. IESV cùm ſint veri Religioſi, ſi contra conſtitutionem de qua in hoc text. delinquant, in excommunicationem incidunt. 2.455.1.3

Patres veteris legis antiquæ pluribus vxoribus coniunctæ immunes fuerunt, à culpa. 2.605.2.15

Patrifamilias liberum eſt de rebus ſuis diſponere etiam in præiudicium filiorum, non tamen cum in fraudem id agit. 2.216.2.6

Potentia ſola nihil operatur quando actus requirit aliquid vltra patientiam. 2.116.2.6

Patriam naturale eſt, vt vnuſquiſque diligat, & nihil dulcius habeat quàm patriam. 1.3.2.22

In Patria cur homo minus honoretur, oſtenditur. ibid.23

Patriæ conſuetudo ſequenda eſt, qua deficiente in caſu dubio ſeruandæ ſunt leges Regni viciniores. 1.71.2.5

Patria relinqui aliquando laudabiliter poteſt. 1.364.2.5

Patria ordinandorum inueſtiganda, vt exinde ſciatur, quibus ipſi ſint imbuti moribus. 3.258.2.2

Patriarcha qui confirmatum in Archiepiſcopum transfert ad

Index Rerum, & Verborum,

Sedem Epiſcopalem ab Epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur. 1.138.1.1

Patriarcha non cognoſcit de cauſis ſubditorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum ſuorum, niſi per appellationem legitimam, aut vigore conſuetudinis, ſeu priuilegij. 1.171.2.1

Patriarcharum priuilegia vbi referantur, oſtenditur. ibid.2

Patriarchæ re, an verò nomine differant à Primatibus, remiſſiuè, ibid.5

Patriarchæ, & alij Prælati immediatè ſubiecti Papæ tenentur ei præſtare obedientiam, & iuramentum. 3.444.2.9

Patriarchæ pallium à Romano Pontifice tamen accipiunt. 3.445.1.10

Patriarchæ vbique ante ſe Crucem deferre poſſunt. ibid.14

Patriarchæ in vrbe Romana, vel vbi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præſeferre non poſſunt. 2.445.2.16

Patriarcha Crucem præſeferre non poteſt, vbi Legatus Papæ præſens eſſet. ibid.18

Patriarchatus Conſtantinopolitani originem qui referant citantur. 3.244.1.4

Patriarchatus Alexandrini dignitas, & origo, oſtenditur. ibid.5

Patriarchatus Antiocheni dignitas, & quando inceperit, diſcutitur. ibid.6

Patriarchatus Hieroſolymitani origo, & dignitas oſtenditur. 3.244.2.8

Patrimonium ad minores Ordines de conſuetudine non requiritur. 2.41.1.2

Patrimonij bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habet priuilegia, quæ conceduntur à iure bonis Eccleſiaſticis, ſaltem interim quòd non extinguitur per adeptionem beneficij. 2.43.2.9

Patrimonij ſub vocabulo, ad cuius titulum poteſt quis ordinari, quid veniat, oſtenditur. 2.57.2.3

Patrimonium ad cuius titulum quis eſt ordinandus debet conſtitui ſuper re certa, & immobili. 2.58.1.4

Patrocinans ſcienter petenti rem ſuam ſibi præiudicat. 1.305.1.5

Patronus in fundatione beneficij poteſt ſibi reſeruare penſionem, vel aliud opus opponere. 1.73.1.3

Patronus in fundatione beneficij poteſt opponere quaſcunque conditiones, etiamſi fiat contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, aut aliàs iure approbatæ. ibid.4

Patronus non tenetur alium præſentare, ſi Ordinarius ſine legitima cauſa præſentatum admittere nolit. 1.82.2.2.4

Patroni Eccleſiaſtici præſentantes indignum ſcienter, priuantur iure præſentandi, laici verò pro prima tantum vice. 1.93.1.36

Patrono elapſo termino præſcripto ad præſentandum poteſt Epiſcopus ipſi facere rem gratam, eamque ad præſentandum admittere. 1.156.2.3

Patronus laicus præſentans minus idoneum ſi eſt intra quadrimeſtre tempus, poterit alium idoneum præſentare. 1.268.1.2

Patronus Eccleſiaſticus ratione Eccleſiæ, & non patrimonij præſentando ſcienter indignum, eſt priuatus pro illa vice iure præſentandi. ibid.5

Patroni laici quare variare poſſunt, non ita Eccleſiaſtici, remiſſiuè. ibid.6

Patronus laicus non poteſt accuſare Clericum inſtitutum in Eccleſia, in qua eſt patronus. 1.506.2.5

Patronus non poteſt promittere ſe præſentaturum aliquem ad beneficia vacatura, nec poteſtatem dare alteri vt præſentet, & ſi id faciat non tenet. 2.89.2.1

Patronus beneficij Eccleſiaſtici non poteſt promittere ſe præſentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare poteſtatem præſentandi ad illud antequam vacet. ibid.3

Patronus ingratus Eccleſiæ perdit iuſpatronatus. 2.294.2.7

Patroni abſentes quando citari debeant, remiſſiuè. 2.340.1.8.fin.

Patroni ſi præſentando diſcordant, præfertur præſentatus à maiori parte, ſi eſt idoneus, & ſi hoc ſine ſcandalo fieri non poteſt, vel patroni infra tempus debitum non præſentant, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam. 2.341.1.1

Patronos inter ſi ſit diſcordia in præſentando ad beneficium vacans poteſt Epiſcopus iubere, vt claudantur Eccleſiæ oſtia, de eaque reliquiæ extrahantur. ibid.1.2

Patroni laici, qui Clericos inſtituunt, & deſtituunt in Eccleſiis etiam patronatis, vel bona ipſarum aliter adminiſtrant, excommunicantur, & Clerici, qui inſtitutionem laicorum recipiunt, communione priuari debent. 2.342.2.1

Patronus laicus ſi ſucceſſiuè præſentat duos, & ſecundus inſtituitur ab Epiſcopo, valet inſtitutio. Patronus non poteſt Clerico, vel alteri Eccleſiæ conferre Eccleſiam patronatus, vel alteri donare. 2.343.1.1

Patronus laicus poteſt variare, & qualiter huiuſmodi variatio fieri poſſit, oſtenditur. ibid.2

Patronus de per ſe vendens iuſpatronatus in pœnam excommunicationis incurrit, & illo cum emptore priuari debet. 2.343.2.1.2

Patronus poteſt obligare beneficiarium vt ſaltem in genere ſibi reddat rationem circa adminiſtrationem redditum Eccleſiæ patronatæ. 2.347.2.12.fin.

Patronus Eccleſiam Clerico conferre non poteſt, & ſi contulerit, poteſt hoc non obſtante ad Eccleſiam præſentare Rectorem. 2.349.2.1

Patronus poteſt per literas nominare Clericum ad beneficium ſui iuriſpatronatus, ſed cautius aget ſi manu notarij conficiat inſtrumentum continens mandatum, procuratorum, quo aliquis conſtituatur procurator ad præſentandum coram Epiſcopo, aut eius Vicario. ibid.3

Patroni Eccleſiæ vacantis ſi infra tempus à iure conceſſum non præſentant, Epiſcopus ordinabit Eccleſias. 2.351.2.1

Patronus ſi intra terminum præfixum non præſentauerit, poteſt Epiſcopo eo tranſacto liberè de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere. 2.351.2.3

Patroni ſine cõſenſu non poteſt quis Eccleſiã occupare. 2.351.2.1

Patronus poteſt alteri compatrono ſine Epiſcopi conſenſu iuſpatronatus renuntiare. 2.353.1.4

Patronus non poteſt Eccleſiam ſibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auctoritate. 2.353.2.1

Patronus licet non poſſit ſe ipſum præſentare, poteſt tamen filium. ibid.3

Patroni plures quando ſunt, videlicet Clerici, aut vnus laicus, & alter Clericus, poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare, & præſentare. 2.354.1.4

Patronus non poteſt ſine Epiſcopi vel Papæ conſenſu etiam loco Religioſo conferre Eccleſiæ decimas, vel aliud ſpirituale. 1.355.1.1

Patronus idoneam & dignam perſonam debet ſub peccato mortali nominare, & præſentare. 2.356.2.4

Patronus putatiuus debet præſentare, & non alius qui caret poſſeſſione, licèt bonum ius habeat in proprietate. 2.357.2.2 Intellige vt ibi.

Patronum nõ licet aliquem cuiuſvis priuilegij prætextu ad beneficia iuriſpatronatus præſentare, niſi coram Ordinario loci ad quem prouiſio, ſeu inſtitutio de iure pertineret, aliàs præſentatio, & inſtitutio forſitan ſequutæ nullæ ſunt. 2.360.2.2

Patronus non poteſt præſentare lite pendente ſuper iurepatronatus. 2.361.1.3

Patronus non poteſt durante lite inter duos præſentatos alium tertium præſentare ſine vitio attentati. 2.361.2.4

Patroni non poſſunt pendente lite inter alios præſentatos alium in locum vnius præſentati mortui præſentare. ibid.5

Patronus iuſpatronatus propria auctoritate alienare non poteſt, nec ab Eccleſia aliquid temporale exigere, niſi tempore fundationis à Diœceſano illud fuerit ſibi reſeruatum. 2.361.2.1

Patronus capiens aliquid de bonis Eccleſiæ ſui iuriſpatronatus, ſiue per ſe, ſiue per ſuppoſitas perſonas iurepatronatus ipſo iure priuatus eſt, & incurrit excommunicationem cum reſeruatione. 2.362.1.3

Patrono non prohibetur de bonis Eccleſiæ ſui iuriſpatronatus ius aliquod in fundatione accedente Epiſcopi placito adiectum exigere. ibid.4

Patronus non vetatur Eccleſiam illiuſque iura tueri. ibid.5

Patroni an & quando poſſint bona beneficiorum ſui iuriſpatronatus locare oſtenditur. ibid.6

Patronus laicus qui ſemel præſentauit, poteſt variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè cumulando ſemel tantum præſentare, ſecus vero in Eccleſiaſtico. 2.363.1.2

Patronus ſi prima vice præſentando iurauit non variare, nec cumulare, tunc non licet etiam per veniam cumulationis, vel variationis nominare alium. ibid.4.fin.

Patrono laico variare non licet ſi à priori præſentatione prorſus recedendo alterum nominaret. 2.363.2.6

Patronus Eccleſiæ debet præferri in præeminentiis honorabilioris ſedis, & dignioris loci. 2.365.2.6

Patronus ingratus non alitur ab Eccleſia. 2.366.2.8

Patronus Eccleſiæ vacantis quamvis ſit Clericus ad eam præſentare non poteſt. 2.367.1.1.2

Patronus non valet procuratorem deputare qui eundem contuentem ad Eccleſiam vacantem nominet. 2.367.2.3

Patronus vt poſſit ſuum de iurepatronatus adipiſci beneficium, duo modi referuntur. 2.367.2.5

Patronus etiam ad beneficium ſimplex ſe præſentare non poteſt. 2.367.2.7

Patronus laicus ſi duos ſucceſſiuè præſentat, valet inſtitutio de ſecundo, non obſtante appellatione prius facta per primum. Epiſcopus tamen qui malitioſè primum repulit, idem in competenti beneficio prouidere compellitur. 2.370.2.1

Patronus Clericus ratione ſui patrimonij poteſt variare, & alterum præſentare ſicut patronus laicus. 2.370.1.7

Patrono laico inuito, aut inconſulto non poteſt Epiſcopus, aut alius Ordinarius, nec etiam Legatus Papæ Eccleſiam patronatam conferre. 2.370.2.8

Patronus etiam Clericus Eccleſiam vacantem conferre non poteſt, & ſi contulit, poteſt nihilominus ad illam præſentare. 2.372.2.1

Patroni etiam Clerici nouum cenſum Eccleſiæ imponere non poſſunt, nec veterem augere, & ſi ſuper hoc iuramenta vel cautiones exegerunt, coguntur abſoluere. 2.383.1.1

Patroni de temporalibus rationem exigere poſſunt à Presbyteris, qui ad eorum præſentationem fuerunt inſtituti, quod an verum ſit, oſtenditur. 3.212.2.36.37

Vide *Pater*.

Paulus

Paulus cur aliquando à dextris, Petrus vero à ſiniſtris ponatur oſtenditur. 1.288.1.8
Pauperi ex ſua culpa, & vitio non eſt ſuccurrendum. 1.75.1.6.6
Pauper qui cenſendus ſit diſcretioni iudicis commiſſum exiſtis ex perſonarum & circumſtantiarum qualitate. 1.673.2.15
Pauper non ſoluens Canonem emphyteuſis vltra biennium ob paupertatem non incidit in commiſſum. 2.552.2.108
Pauperibus certæ quantitatis reſtitutio, & diſtributio pro ſatisfactione malè oblatorum debet fieri per Epiſcopum quando executor eſt ſuſpectus. 3.62.1.5
Paupertas illa maximè nocet, quæ culpa alicuius prouenit. 1.17.5.7.& 1.150.2.6
Paupertas callidè affectata non prodeſt. 1.252.1.2
Paupertas non eſt cauſa ſufficiens ad repellendum teſtem à teſtimonio, ſi aliàs eſt perſona honeſta. 1.507.2.4
Paupertas ſiſtit curſum fatalium etiamſi appellantis culpa cauſata eſſet. 1.673.2.10
Paupertatis prætextu non debet quis operari peccatum mortale, 3.41.1.7
Pax an dicatur rupta, aut incidat in pœnam fractoris pacis, qui ex noua cauſa offendit aliquem, remiſſiuè. 1.297.2.6
Pax ſeruanda. 1.298.2.2
Pax & concordia vt conſeruentur multa de iure conceduntur. 2.55.1.3
Pacem ſi duo fecerunt promittentes ſub certa pœna non ſe offendere, & poſtea ſi ſe inuicem offenderint, nec conſtet quis prius incepetit, neuter tenebitur de pace rupta. 3.270.1.3
Peccare penitus in nullis potius diuinitatis eſt, quam humanitatis. 1.451.2.5
Peccare ex contemptu duo importat, nempe actum peccandi & cauſam eius. 3.123.2.4
Peccat qui gloriatur, & ſibi complacet in referendis, & exponendis ſuis peccatis mortalibus. 3.191.2.2
Peccata ſuos tenere debent auctores. 1.13.1.15
Peccatum auget quoad Deum diuturnitas temporis. 1.75.2.2
Peccatum omne, quod ipſo iure irrogat infamiam, non impedit executionem poſt peractam pœnitentiam. 1.152.2.15
Peccatum mortale pro nullo metu debet incurri. 1.313.2.3
Peccati ratione etiam venialis ſubiicitur laicus Eccleſiaſtico iudicio. 1.362.2.5
Peccatum eſt duplex, originale ſcilicet, & actuale. 2.419.1.6
Peccatum eſt facere contra conſcientiam errantem. 3.38.1.8
Peccata venialia tantum habens non obligatur præcepto confitendi, quod intellige vt ibi. 3.284.2.4
Peccata declarata in Confeſſione, & etiam alia, quæ in eorum notitiam poſſunt alium adducere, ab Sacramentali cadunt ſigillo. 3.287.1.10
Peculatus criminis reus inuitus ab Eccleſia extrahi non poteſt. 2.441.1.4
Peculium quid ſit, & illius appellatione quæ veniant, remiſſiuè. 2.196.1.2
Peculium dicitur à pecunia quaſi puſilla pecunia. ibid.3
Peculium definitur vt ſit patrimonij portio, quam paterfam. filio, aut ſeruo ſeorſum tanquam proprium ipſorum habere permiſit. ibid.4
Peculium in quatuor ſpecies diuidi ſolet, in profectitium aduentitium, caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe. 2.196.2.5
Peculium dupliciter accipitur, vel largè & impropriè, vel ſtrictè, & propriè. ibid.6
Peculium an licitum fuerit Religionum Prælatis concedere Religioſis ad nutum reuocabile ad ſolos vſus honeſtos, & pios oſtenditur. 2.322.2.2
Et quid attento Conc. Trid. 2.322.1.3
Peculium profectitium, quod pater in bonis filiorum habet, propter patris crimen non publicatur, ſed filio reſeruatur. 3.72.2.12
Peculium caſtrenſe, vide *Caſtrenſe*.
Pecuniam dans pro renuntiatione litis ſuper beneficio ad redimendam vexationem, ſi ius habuerit, non peccat. 1.310.2.6
Pecuniarum de aliquo certo genere quando inter contrahentes fuit conuentum quod ſolutio fieret, ſi tempore ſolutionis dictum genus monetæ non reperitur, aut reperitur quidem, ſed cum magna difficultate, ſolutio fieri debet in alia moneta iuxta valorem antiquæ, & conuentæ. 2.388.1.5
Pecunia ad alimenta relicta deponi debet apud mercatorem ad honeſtum lucrum. 2.614.2.7
Pecunia pro matrimonio dari poteſt. 3.22.1.4
Pecunia ab Eccleſiis exigi non debet pro Chriſmate. 3.25.2.1.2
Pecunia an quæcunque ſufficiat ad ſimoniam inducendam, remiſſiuè. 3.27.2.3
Pecunia exigi non poteſt pro miniſterio Eccleſiaſtico exercendo, vel pro Vicariis aſſignandis, vel pro Chriſmate. 3.28.1.1
Pecuniam dans vt Epiſcopalem, vel ſpiritualem iuriſdictionem exerceat, officio ſuo priuatur, & ſic conferens illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur. 3.47.2.5
Pecunia exigi non debet pro licentia ſtudendi, etiamſi hoc habeat conſuetudo. 3.51.1.1
Noua *Pedagia* ſine conſenſu Principis communione priuantur. 2.380.2.1.2
Pedagium dictum eſt à pede quod à tranſeuntibus ſoluitur. 3.346.2.2
Pendere à libero arbitrio dicitur illud in quo eſt petendum alterius conſilium. 2.337.1.4
Tò *Penè* quid ſignificet, oſtenditur. 1.365.2.5
Tò *Penitus*, nullam recipit modificationem, & idem importat quod *prorſus* & *omnino*. 1.41.2.3
Tò *dum*, omne præiudicium includit, nullámque limitationem admittit, & ſignificat nullitatem actus ipſo iure. 1.109.2.4
Tà *Penitus amouendum*, latam ſententiam continent. 2.329.1.3
Penſionarius poteſt agere remedio ſpolij pro penſione ſibi ſubtracta. 1.106.2.4
Penſionarius poteſt agere interdicto, Vnde vi, contra negantem ſoluere penſionem, quæ ſoluebatur ſuo prædeceſſori. ibid.5
Penſionarius tenetur recitare Officium paruum Beatæ Mariæ Virginis ſub eadem pœna ſub qua beneficiarij tenentur ad recitationem diuini officij. 2.409.2.7
Penſio eſt beneficium Eccleſiaſticum ſi detur in titulum beneficij, ſecus ſi in ſtipendium. 1.44.2.5
Penſio an ex toto, vel ex parte remitti debeat, ſi fructus beneficij fuerint ex parte diminuti, vel ex toto perierint, remiſſiuè. 1.30.1.3
Penſionis rei donatæ per ſolutionem facta donatario cum auctoritate donatoris acquiritur illi donatario rei donatæ poſſeſſio, adeo quod ſi ab illa expellitur, per interdictum, Recuperandæ, agere poterit. 1.435.1.5
Penſionis ſolutio facta à beneficiario metu cenſurarum ei non nocet, nec conſtituit penſionarium in quaſi poſſeſſione percipiendi penſionem. 1.443.1.3
Penſio impoſita ſuper Canonicatu dum Canonicus fuit iniuſtè excommunicatus, vel ſuſpenſus, an debeat ſolui per Capitulum, oſtenditur. 1.703.2.16
Penſionibus Eccleſiaſticis priuatur Clericus in minoribus contrahens matrimonium de præſenti. 2.25.1.6
Penſio reſeruata pro officio aliquo comparabili cum matrimonio non inducit vacationem beneficiorum. 2.22.1.15
Penſiones in titulum vni Clerico aſſignatæ per malitiam remanent extinctæ. 2.26.1.4
Penſio quando conceditur ad particulare commodum alicuius ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ dicitur beneficium. 2.32.2.3
Penſiones, quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio non poteſt Ordinarius imponere. 2.55.2.8.9
Intellige, dummodo non interueniat aliqua conuentio inter partes de penſione reſeruanda. 2.56.1.9
Penſiones ſunt onera realia. 2.59.2.10
Penſio reſeruata de conſenſu eius quem apparet ius non habere in beneficio, non afficit verum prouiſum non conſentientem. ibid.11
Intellige niſi penſiones extinctæ ſint, & inter caſus extinctionum penſionis ille eſt notabilis. ibid.12
Contrarium vide. ibid.13
Penſionis iure communi pueri capaces ſunt, ſed neceſſarium eſt infantis ætatem Summo Pont. exprimere, cum ab illo impetratur. 2.70.1.3
Penſio ſoluenda ex redditibus beneficij licita, & honeſta imponi poteſt. 2.103.1.11
Penſio imponenda in emphyteuſi, vt dicatur immodica reſpectus non eſt habendus ad fructus ex fundo prouenientes, ſed ad penſiones in illa regione imponi ſolitas. 2.126.2.18
Penſionis remiſſio fit in emphyteuſi, in qua fuit impoſita fructibus reſpondens. 2.127.1.20
Penſio augenda non eſt colono propter vbertatem. 2.139.1.20
Penſio emphyteuſis ſufficit vt ſoluta ſit à quocunque etiam extraneo, ne res incidat in commiſſum, quamvis domino nolente. 2.551.2.100
Penſionem poſt commiſſum incurſum ob ceſſationem Canonis dominus directus accipiens, non amplius emphyteutam expellere poterit. 2.153.1.117
Intellige ſi ſciat illud incurſum. 2.154.1.119
Penſionem ſoluens emphyteuta illi, qui publicè gerebatur pro procuratore liberatur. 2.554.2.124
Vel quando ſoluit Prælato intruſo, ſi habeat iuſtam, & veriſimilem cauſam credendi eum eſſe Prælatum. ibid.125
Penſiones ante commiſſum decurſas tenetur ſoluere emphyteuta. 2.55.2.137
Penſio ab Ordinario an poſſit imponi in permutatione beneficiorum ad coæquandos fructus beneficij, oſtenditur. 2.165.1.3
Penſionis Eccleſiaſticæ debitor non gaudet beneficio huius cap. 2.187.1.6
Penſio antiqua eſt ſoluenda ſecundum antiquam monetam, vel ſi non ſit in vſu, ſecundum eius æſtimationem. 2.390.2.12
Penſionis ſuper Eccleſiaſtico beneficio incapax eſt excommunicatus. 3.173.2.17
Penſionis, ſeu mercedis remiſſio, vide *Remiſſio*.
Tò *Per*, in compoſitione rem integram, & omnibus modis abſo-

ſuram oſtendit. 3.7.2.7
Percuſſio leuis Clerici facta in foro, plates vel alio loco publico, an & quando poſſit eſſe enormis propter ſcandalum, quod oritur ex notorio exceſſu. 3.317.1.8
Percuſſus in foro exteriori à quo præſumatur, ſi rixantes plures ſint, remiſſiuè. 3.108.1.11
Perditum in alia an poſſit repeti, remiſſiuè. 2.12.2.16
Peregrinationis cauſa accedentes ad Sedem Apoſt. ſub eius protectione conſiſtunt, & contra eos nihil eſt innouandū. 1.726.1.1
Peregrinus de cuius ordinatione non conſtat, non permittitur celebrare in publico, ſed in occulto ſic. 1.203.1.1
Peregrinus Clericus, qui abiit in aliam diœceſim, ſine commendatitiis ſui Ordinarij literis ad diuina Officia non eſt admittendus. ibid.2.
Periculi corporalis nomine intelligitur periculum probabile vitæ aut grauis morbi ſecundum vnam opinionem, ſed ſolius mortis ſecundum alteram veriorem. 2.564.1.13
Peritioribus maior fides adhibetur. 1.526.2.8
Periti ſemper conſulendi ſunt vt quis valeat excuſari. 1.14.2.4
Periti in arte iurare debent, vt ſuo teſtimonio fidem faciant. 1.474.1.5
Peritus vbi in ciuitate, vel loco vnus tantum adeſt, is ſufficit vbi plures requiruntur. ibid.8
Peritis in arte non credendum. 3.107.1.2
Peritis in arte credendum, ſine iuramento. ibid.4
Periti in arte duo, ſi non concordant, ſtandum eſt dicto ſenioris, & quid ſi ſit contentio inter medicos, & chirurgos. ibid.5
Periurium in iuramento calumniæ eſt inculpabile. 1.40.2.4
Periurium eſt mixti fori quando agitur ad pœnam. 1.375.1.9.
Periurij reus non eſt, qui iuſiurandum propria auctoritate commutat in melius. 1.575.2.2
Periurium quomodo definiatur, oſtenditur. 1.584.1.4
Periurium non committitur abſque dolo. 1.589.2.6
Periurus an priuetur beneficio per ſententiam. 1.30.1.3
Periurus non poteſt ſubire iuramentum honoris, ſed oneris. 1.291.1.2
Periurus à teſtimonio repellitur. 1.544.2.2
Periurus etiam emendatus de periurio à teſtimonio repellitur. 1.545.2.4
Periurus ſemel, præſumitur peierare in futurum. 1.569.2.5
Periurus eſt, & ab Eccleſia remouendus qui non neceſſitate, ſed voluntate venit contra licitum iuramentum. 1.582.2.1
Periurus priuatur beneficiis Eccleſiaſticis obtentis, per ſententiam ſcilicet. 1.582.2.2.6
Intellige de periurio vero & proprio. ibid.3
Periuri ſunt infames. 1.583.1.7
Periurus eſt qui iurauit Eccleſiam defendere, & requiſitus ſine iuſta cauſa recuſat, nec eum defendet appellatio. 1.589.1.1
Periurus Clericus vel ſuſpectus de fuga non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.10
Periurus non eſt ipſo iure beneficiis priuatus. 3.13.2.6
Periurus an ſit ipſo iure priuatus beneficiis, vel veniat priuandus remiſſiuè. 3.14.1.3
Periurus beneficio eſt per ſententiam priuandus. 3.190.1.2
Vide *Excommunicatus*.
Permutantibus beneficia an licitum ſit inter ſe de permutatione tractare. 2.162.2.6 7
Permutare non poteſt prohibitus alienare. 2.108.2.6
Permutationem beneficiorum de licentia ſuorum Prælatorum beneficiati ſimpliciter facere poſſunt. 1.147.2.5
Permutatio in dubio facta ab Epiſcopo præſumitur bene facta, & ex iuſta cauſa. 1.149.1.4
Permutatio & tranſlatio an differant, oſtenditur. 2.161.1.2.3
Permutationis titulo non poteſt res litigioſa in alium transferri. 1.729.1.11
Permutatio dignitatum ſine auctoritate ſuperioris fieri non poteſt. 2.45.2.7
Permutationibus beneficiorum auctoritatem præſtare poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.1.8
Permutatio ex vi verbi maximè in materia odioſa ſub emptione non continetur. 2.95.1.2
Permutatio ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 2.126.2.16
Permutatio beneficiorum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poteſt. 2.127.1.14
Permutatio an & quando ſoluat laudemium, oſtenditur. 2.147.1.41
Permutatio emphyteuſis irrequiſito domino facta facit emphyteutam incidere in commiſſum. 2.147.2.48
Permutationis beneficiorum materia vbi tractetur, oſtenditur. 2.158.2.2
Permutatio dupliciter accipi poteſt, lato ſcilicet modo & generaliter, vel ſtrictè, & ſpecialiter. ibid.3
Permutatio generaliter ſumpta capit quamlibet commutationem, immòque ambitu complectitur omnes tam innominatos quam nominatos contractus, non quidem gratuitos, ſed reſpectiuos, ibid.4.
Permutatio ſtrictè, & ſpecialiter accepta non comprehendit quamlibet commutationem, nec illi competit indiſcriminatim. ibid.5
Permutatio definitur vt ſit vnius rei vicaria præſtatio, vel melius vt ſit rei propriæ, ſiue quoad dominium, ſiue quoad adminiſtrationem ſub ratione rei hinc inde datio actualis. ibid.6
Permutatio dupliciter poteſt conſiderari, primo, vt in eſſe omnino producta, poſtremo vt inchoata. 2.159.1.7
Permutatio inchoata continetur ſub contractu do vt des. ibid.8
Procurationis pactum ſine vlla traditione celebratum permutatio non eſt. ibid.9
Permutationes beneficiorum an poſſint expedire inferiores Prælati, oſtenditur. 2.163.1.8.9
Permutatio beneficij propria auctoritate, non autem ſuperioris facta eſt ſimoniaca. ibid.10
Permutatio de bonis Eccleſiæ debet fieri cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis. 2.163.2.11
Permutationes beneficiorum coram quibus fieri poſſunt, oſtenditur. ibid.12
Permutatio fieri non poteſt coram illo qui iuriſdictionem Epiſcopalem non habet. ibid.13
Permutatio beneficiorum ſi completa eſt vna parte, & per alteram ſtat quo minus impleatur, reſtituitur pars ad ſuum. 2.166.1.1
Permutatio debet fieri auctoritate ſuperioris. ibid.4
Permutatio beneficiorum fieri non poteſt ab excommunicato. 3.175.1.18
τὰ *Perpetuò excluduntur*, denotant priuationem ipſo iure. 1.584.1.3
Perpetuum quibus modis dicatur. 2.100.1.7
Perſeuerans in crimine repellitur à teſtimonio tam in cauſa ciuili, quam criminali, emendatus verò non infamis, nec periurus admittitur in ciuili, & etiam in criminali ciuiliter mota. 1.544.2.1
Perſeuerantia, pertinacia, & obſtinatio in quo differant, remiſſiuè. 1.9.1.4
Perſona vitio, qui ad beneficia eligi, ſeu præſentari non poſſunt, quales ſint, remiſſiuè. 1.95.1.4
Perſonæ honeſtæ, ac diſcretæ illæ dicuntur, quæ in dignitate aliqua conſtitutæ ſunt. 1.126.1.4
Perſonæ miſerabiles gaudent iure minoris. 1.329.2.init.
Perſona principalis per ſe non per aduocatum debet factum ponere in iudicio, niſi ſit indiſcreta. 2.363.1.1.2
Perſona principalis non indiſtinctè releuatur ab onere iurandi de calumnia, licèt compareat per œconomum, ſed ſibi vel œconomo eſt deferendum inſpecta qualitate cauſæ, & perſonarum. 1.399.2.1
Perſonæ Eccleſiaſticæ non præſumant accipere à laicis in pignus decimas ab eiſdem laicis detentas, quæ ſpectant ad alienas Eccleſias. 2.252.1.1.2
Perſona religioſa, & valde Catholica præſumitur quod bono zelo litem mouerit. 3.198.2.3
Perſona deputata alicui Eccleſiæ quando cenſeatur Eccleſiaſtica, oſtenditur. 3.247.1.4
Perſonatus eſt honor, & præeminentia in Eccleſia abſque adminiſtratione, poteſtque renuntiari. 2.211.2.7
Vide *Dignitas*.
Pertinacia, vide *Perſeuerantia*.
Pertinentiarum appellatione quæ veniant in ſtatutis, legibus aliis quibuſcunque diſpoſitionibus de eis mentionem facientibus. 1.441.1.1
Tò Pertinere, omnem cauſam & titulum ſiue ſingularis, ſiue vniuerſalis ſucceſſionis comprehendit. 1.556.2.28
Peſtis ſi in loco beneficij vigeat, beneficiatus à reſidentia excuſatur. 2.31.2.8
Peſtis annumeratur inter caſus fortuitos. 2.119.1.9
Petens aliquam rem, & afferens vnam cauſam in qua ſuccumbit, poteſt nihilominus eandem iterum petere ex alia cauſa, non obſtante ſententia lata. 1.428.2.1.& ſeqq.
Petens, vel recipiens à laicis res Eccleſiæ, perdit receptas, & eſt excommunicandus. 2.106.1.1
Petitio reſtitutionis in integrum contra ſententiam ſuſpendit regulariter executionem ſententiæ, niſi contra petentem reſtitutionem eſſet ſuſpicio malitiæ. 1.334.1.1
Petitio partis requiritur in citatione facienda. 1.383.2.2.& 1.385.2.2
Petitio, ſiue libellus dari debet in ſcriptis. 1.488.2.27
Petitorium dicitur hic petitio, ſiue ſcriptura petitionem continens. 1.41.1.2
Petitorium intentatum ſuſpendi poteſt antequam ſit in eo concluſum, & tranſitus fieri ad poſſeſſorium. 1.427.2.2
Petitorium & poſſeſſorium quando intentatum, & motum dicatur, oſtenditur. 1.355.1.2
Petrus X I. Rex Aragoniæ regnauit anno Domini. 1203.1.589.2.2
Petrum Romæ fuiſſe contra hæreticos qui defenderint, oſtenditur. 2.591.1.41
Phreneticus non poteſt facere teſtamentum. 2.223.2.7
Pia cauſa ſubſtituta per profeſſionem grauati, non excluditur. 1.481.1.24

Pietatis

Pietatis cauſa in hoc text. ea ſolum intelligitur, quæ reſpiciat opera miſericordiæ. 1.410.1.27
Pignora, vel fideiuſſores dans non ſatisfacit, qui per ſententiam ſoluere tenetur. 1.650.1.6
Pignorans rem ſuam ſub pacto legis commiſſoriæ, & iurans non contrauenire ſi iuſtè impeditus infra diem ſtatutum non redemit, poſt diem redimere poterit. 2.174.1.1
Pignorari, vel hypothecari poſſunt bona emphyteutica irrequiſito domino. 2.150.1.81
Piſcari licet propter neceſſitatem in diebus feſtis. 1.407.1.5
Piſcatio Clericis eſt permiſſa. 3.165.1.5
Piſcium ex piſcatione ſoluitur decima. 2.240.1.4
Piſcium, aut animalium ex captura tanquam ex decima perſonali expenſa deducitur. 2.256.1.2
Piſtor non dicitur mercator. 1.298.1.3
Piſtor, vel fornarius ſi conueniant pro parua penſione coquere panes pro tota familia, quæ poſtea nimium creuit, an teneatur pro modo familiæ, quæ extabat tempore conuentionis, an etiam pro illa, quæ poſtea aucta fuit, oſtenditur. 2.384.1.7
Placiti nomine venit quælibet lis, iurgium, & cauſa forenſis, quæ in iudicio agitur. 1.405.2.6
Plebanus is vocatur, qui eſt præfectus Eccleſiæ, ſiue plebis. 1.21.1.2.8
Plebanus habet iuriſdictionem puniendi malefactores. 1.266.1.1
Plebani officium quod de iure communi. ibid.
Plebanus dignitatem habet. 2.461.2.6
Tà pleno iure, remiſſiuè. 1.106.1.3
Pluralitas actuum non præſumitur. 1.380.2.16
Pluralitas aliquando reſoluitur in ſingularitates. 2.247.25
Plus petendi modo & plus petentium pœnas ponit. 1.415.2.1
Plus petere dicitur, qui ante diem petit. ibid.2
Plus tempore petere dicuntur qui ante conditionis euentum petunt. 1.416.1.5
Plus petere non dicitur, qui ante diem petit, ſi debitor aufugiat, vel fallitus ſit, vel bannitus erat. ibid.6 7
Plus petens quod ſibi debetur, condemnatur in expenſis, ſi debitor non fatetur partem debiti. 1.416.2.14
Plus petentium quod ſibi debetur pœnas non incurrit, qui ante litis conteſtationem pœnitet, & à petitione deſiſtit. ibid.16.
Vel ſi adeſſet clauſula, *hoc meliori modo*, &c. ibid.17
Vel, *ſaluo iure ſuperflui*, &c. ibid.18
Pœnam non meretur quod legitimè factum eſt. 1.13.1.12
Pœna præſupponit culpam. ibid.13
Pœna ſimpliciter appoſita propter contumaciam in dubio intelligitur temporalis, non perpetua. 1.26.2.1
Pœna impoſita pro contumacia regulatur ſecundum limites contumaciæ. 1.27.1.9
Pœnis in legalibus licitum eſt deſiſtere vſque ad ſententiam. 1.134.1.15
Pœna certa à lege, vel conſuetudine vbi eſt ſtatuta non eam poteſt iudex remittere, minuere, aut augere. 1.227.2.11
Pœna appoſita in contractu nullo eſt nulla, & inutilis. 1.252.2.10
Pœna in quacunque diſpoſitione appoſita ſequitur naturam principalis diſpoſitionis. 1.252.2.11
Pœnæ mutatio fit ex qualitate perſonarum. 1.309.1.8
Pœna talionis vſu, & moribus vtroque iure ſublata eſt. 1.315.1.3
Pœna corporalis exequi non poteſt in die feſto, niſi vrgente neceſſitate, vel ſi immineat periculum in illius retardatione. 1.405.1.7
Pœnas plus debito petentium non efficit, qui debitum ſibi iam ſolutum repetit, niſi petierit ignoranter, vel poſtea debitum noluerit exigere. 1.416.2.19
Pœna l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, non procedit in Eccleſia. 1.447.1.4
Pœna pecuniaria licet reſpectu alterius ſit intereſſe, tamen ob ipſius delinquentis culpam vera pœna cenſetur. 1.446.1.5
Pœna aliqua non eſt alteri infligenda, ad ſolum dictum confitentis crimen proprium, infamato tamen eſt indicenda purgatio. 1.462.1.1
Pœna depoſitionis ab omni beneficio, & officio Eccleſiaſtico imponitur pro ſimonia conuentionali. 1.463.1.5
Pœnis non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.471.1.42
Pœnæ obnoxius ſicut eſt manifeſtè nocens, ita & occultus, licet poſtea dicat ſe ioco feciſſe. 1.562.1
Pœna ordinaria non debet quis ex præſumptionibus puniri. 1.570.1.8
Pœna vnius debet eſſe metus alterius. 1.585.2.5
Pœnæ vendentium res litigioſas an habeant locum in Eccleſia, remiſſiuè. 1.729.1.13
Pœnam pecuniariam Eccleſiaſticus iudex imponere nequit. 2.10.1.8
Pœna debet commenſurari delicto, & culpæ reſpondere. 2.102.1.4
Pœna accipitur ſub ratione medicinæ. 2.102.1.5
Pœnæ mutatio fit ob qualitatem perſonarum. 2.245.2.4
Pœna mitior imponenda eſt illi, qui clam, quam qui palam deliquit. 2.407.2.6
Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei. 2.419.2.9
Pœna debita peccato duplex eſt, ſcilicet damni, & ſenſus. ibid.10
Pœna æterna, quæ datur damnatis, & morientibus in peccato, continet pœnam damni, & pœnam ſenſus, & pœnam vtriuſque. 2.419.2.10.fin.
Pœna adiecta contractui ſponſalium eſt prorſus irrita, & fidem violans non tenetur in vtroque foro eam ſoluere. 2.490.1.2
Pœna promiſſa in ſponſalibus vel matrimoniis quare ſolui non teneatur, arrhæ autem ſic oſtenditur. ibid.3
Pœna etiam promiſſa à parentibus, vel conſanguineis adiecta contractui ſponſalium eſt irrita. ibid.4
Amplia quamuis pœna ſit modica attenta contrahentium dignitate. ibid.5
Pœna adiecta contractui matrimonij, quamvis non poſſit exigi, poteſt tamen exigi intereſſe conſiſtens in damno emergenti. ibid.6
Pœnas apponere in ſponſalibus an ſit peccatum mortale, remiſſiuè. 1.490.27
Pœnas triennalis ſuſpenſionis comminatas in hoc text. an incurrat parochialis Sacerdos, qui interſit matrimonio valido, clandeſtino tamen ob omiſſas denunciationes. 2.509.1.23
Pœnæ, quas incurrat ſciens vxorem adhuc viuere, & ducit ſecundam, remiſſiuè. 2.510.2.2
Pœna arbitraria vltra ſuſpenſionem imponi poteſt Sacerdotibus ſecundis nuptiis benedictionem impertiens in caſu non permiſſo. 2.637.2.7
Pœnæ ſecundis nuptiis poſt annum initis iure Ciuili inductæ an ſint correctæ per text. in præſenti, oſtenditur. 2.619.2.3
Pœnæ ſecundis nuptiis iure Ciuili inductæ in fauorem filiorum prioris matrimonij, quæ iure Canonico non corriguntur, quænam ſint, remiſſiuè. 2.619.2.3
Pœnæ teſtamentariæ ſecundis nuptiis impoſitæ iure Canonico non correctæ, quæ. ibid.
Pœna priuationis pro graui dumtaxat crimine imponitur. 3.7.2.4
Pœna appoſita contra aſportantes arma, non comprehendit eos, qui vaginas ad enſes recondendos aſportauerint. 3.56.2.5
Pœnas plures vni delicto imponit Eccleſia propter ipſius delicti immunitatem. 3.56.2.9
Pœnis alternatiuè impoſitis optio datur reo, quod intellige vt ibi. 3.58.2.6
Pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios vſus potius, quàm in propriam vtilitatem Prælati erogare debent. 3.62.1.4
Pœnam minuere ob charitatem, vel amicitiam poteſt iudex. 3.63.1.8
Pœna mitior imponenda eſt reo cum agitur ciuiliter, quam cum agitur criminaliter. 3.155.2.13
Pœna vltimi ſupplicij, & degradationis locum habet in mandantibus falſificare literas Papæ. ibid.15
Pœna ratione minoris ætatis an & quando ſit minuenda, oſtenditur. 3.163.1.4
Pœna blaſphemantis Deum, vel aliquem ſanctum, & præcipuè glorioſiſſimam Virginem, punitur. 3.168.2.1
Pœna minuenda eſt in iis, quibus ex ſola fama proceditur ad condemnationem. 3.172.1.5
Pœna vbi à iudice infertur ob iniuriam Clerico irrogatam, & ea pecuniaria fit, dimidia pars competit Eccleſiæ, altera in vtilitatem læſi eſt diſtribuenda. 3.268.1.2
Pœnas pecuniarias Epiſcopus non poteſt conuertere in ſuos vſus, ſed nè quidem in fabricam Eccleſiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij. 2.268.2.3
Pœna pecuniaria concubinarum in prima admonitione Epiſcopus punire poteſt. ibid.5
Pœna quæ promittitur in contractu nullo, non debetur. 3.270.1.2
Pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non ſolutum, licitè exigi poteſt. 3.271.1.3
Pœna conuentionalis iure Ciuili vſque ad duplum extendi poteſt. ibid.7
Pœna conuentionalis poſt impletæ conditionis tempus debita, exigi poteſt, etiamſi nihil interſit dantì rem habere. 3.271.2.5
Pœnæ conuentionalis etiam in foro Conſcientiæ debentur ſi petat creditor. ibid.6
Pœna conuentionalis quæ continet lucrum immoderatum, non poteſt licitè exigi, cùm tunc cenſeatur poſita in fraudem vſurarum. 3.272.1.7
Pœna conuentionalis appoſita dationi quantitatis à ſolito fœnerari non debetur. ibid.8
Pœna appoſita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, ſi conditioni paritum non ſit, pœna committitur pro illa parte tantùm, quia reſpondeat quantitati non ſolutæ. ibid.9
Pœna temporalis ſumitur ab Eccleſia propter communicationis contemptum. 2.274.2.6
Pœna duplex, temporalis ſcilicet, & æterna pro omni peccato debetur. 3.176.2.4
Pœnalis conſtitutio ſuos tantùm auctores obſtringit, nec contra hæredes tranſit. 2.196.1.24

Pœnitentes

Pœnitentes ſolemniter ordinari non poſſunt, etiam ſolemni pœnitentia peracta. 1.198.2.3
Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborant. ibid.4
Pœnitentes ſolemniter ſi ordinentur, characterem recipiunt. 1.199.1.6
Pœnitens verè non eſt, qui peccandi animum non deponit, eius tamen confeſſio recipitur. 3.277.1.1
Pœnitens verè ille dicitur quando ita peccata mortalia diſplicuerint, vt ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum, ea denuo admittere proponat. ibid.2
Pœnitens verè vt quis cenſeatur non eſt neceſſarium credere ſe nunquam denuo lethaliter peccaturum, ſed ſufficit concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere quod concipere nequeat. ibid.3
Pœnitens an iniunctam pœnitentiam teneatur acceptare, remiſſiuè. 3.285.2.9
An poſſit implere per alium. ibid.
Pœnitentia ſolemnis, & publica quæ ſit, de illis ritibus, & ſolemnitatibus, remiſſiuè. 1.124.1.4
Pœnitentiæ Sacramentum neceſſarium eſt non ſolum neceſſitate medij, verum etiam præcepti. 1.307.1.8
Pœnitentia poteſt ex cauſa commutari ab eo Sacerdote, qui eam iniunxit. 3.314.2.5
Pœnitentiæ Sacramentum Catholicus recipere poteſt ab hæretico in extremo vitæ periculo. 2.475.1.11
Pœnitentia quadraginta dierum vbi locum habeat. 2.510.2.3
Pœnitentia illius, qui alterius ſponſam de præſenti ſibi accepit in vxorem, oſtenditur. 2.510.2.1
Pœnitentiæ beneficium denegandum eſt manifeſto raptori, & Eccleſiæ violatori, niſi prius ablata reſtituat ſi poteſt, vel emendandi firmam & plenam ſecuritatem fecerit. 3.124.1.2
Pœnitentia publica pro manifeſto peccato imponi debet. 3.275.1.1
Pœnitentia publica quæ ſit oſtenditur. ibid.2
Pœnitentia arbitraria indicenda eſt illi, qui modum exceſſit ſe defendendo. 3.276.1.1
Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ. ibid.2
Pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptatámque adimplere. ibid.3
Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ Confeſſoribus. 3.278.2.5
Pœnitentiæ Sacramentum tempore interdicti non ſolum morientibus, & infirmis, ſed etiam ſanis, & benevalentibus conceditur. 3.281.2.1
Pœnitentiali in foro, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.68
Poëta appellatione apud Græcos venit Homerus, & apud Latinos Virgilius. 1.357.1.16
Pollicis pars ſi deſit quando inducatur ex hoc irregularitas, oſtenditur. 1.195.1.3
Pollicis vngula carens, dummodo ſit fortis in pollice, licitè ad Sacerdotium promouetur. 1.197.2.1.2
Pollicis pars ſi deſit, nulla præcedente culpa ſi Hoſtiam frangere non impediat, irregularitatem non inducit. 1.198.1.3
Pollicitatio actionem, & obligationem non inducit. 1.300.1.4
Polygamia iure diuino Euangelico, naturali, & humano prohibita. 2.604.2.10
Pondera & menſuras fraudans triginta diebus in pane & aqua pœnitere debet. 2.124.1.1
Pondus illud dicitur falſum quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum. ibid.4
Pontifices quare cùm ad ſummi Apoſtolatus apicem euehuntur, nomen mutent, oſtenditur. 1.2.1.5
Pontificis ſcientia non excuſat, ſi non tollat in totum huiuſmodi ſtatuta, quia ea inuoluntariè tolerat ad euitandum ſcandalum, & maius malum. 1.24.1.24
Pontificis auctoritas in quolibet iuramento ſemper excepta intelligitur. 1.85.2.8
Pontificis electio qualiter olim fiebat oſtenditur. 1.86.2.3
Pontificem inter, & Imperatorem quæ ſit differentia. 1.287.2.4
Vide *Papa*.
Pontificis auctoritas, vide *Auctoritas*.
Pontificalis officij plenitudo continetur in pallio Archiepiſcopi. 1.134.1.3
Pontificium ius quando naturali innititur, & ab illo procedit, eſt vbicunque obſeruandum. 2.530.2.13
Pontificio iuri ſtandum eſt in foro Ciuili, quando caſus eſt dubius. 3.198.1.2
Pontificium ius obſeruatur apud Caſtellanos deficientibus legibus Regijs & conſuetudinibus prouinciarum. ibid.3
Pontificium ius obſeruatur apud Luſitanos, vbi agitur de materia, quæ peccatum concernit. ibid.4
Populum faciunt decem homines. 1.83.2.7
Populi diuerſarum linguarum quando ſunt in ciuitate, vel diœceſi, Epiſcopus debet prouidere eis per viros idoneos, qui ſecundum varietatem linguarum officia eis celebrent, & Sacramenta miniſtrent. 1.274.2.2
Populus à clero diuiſus eſſe debet quando celebratur. 2.1.1.2
Populi appellatione non venit clerus. 2.41.1.4
Populus tenetur Eccleſiam ædificare, & reparare ſi ad illum ex conſuetudine hoc pertineat. 2.432.2.3
Populus cogi poteſt, ſi non iure actionis, ſaltem officio iudicis ad obſeruandam honeſtam, & laudabilem conſuetudinem, quod aliquid detur pro ſepulturis, exequiis mortuorum, & ſimilibus. 3.41.2.2
Portarius Regis dicitur nuntius, aut curſor, quaſi portator literarum. 3.232.1.9
Portio congrua Vicariis perpetuis aſſignanda qualiter ſit oſtenditur. 1.216.1.2
Portio Canonica debetur ex eo, quod relinquitur Eccleſiis, vel piis locis pro anima, & pietatis cauſa. ibid.3
Portio Canonica debetur ſi quis in ægritudine de qua deceſſit, ſe & ſua alicui monaſterio obtulit. 2.226.1.1
Portio Canonica non debetur Eccleſiæ, cuius parochianus Religionem ingreditur, & pendente anno profeſſionis obiit, ſecus ſi ingreſſus eſt animo exeundi, & moriatur ante profeſſionem. 2.226.2.3
Portio Canonica debetur Eccleſiæ Parochiali ſi defunctus eligat in alio loco, quam in propria parochia ſepulturam. 2.228.2.5
Portio Canonica, vide *Canonica*.
Portugalia Regnum eſt exemptum à Romano Imperio. 2.589.2.23
Portugaliæ Regno an tempore interdicti generalis concedatur diuinorum celebratio, ianuis clauſis, oſtenditur. 3.339.2.5
Poſitionibus reſpondere admittitur procurator, vel Aduocatus quando principalis eſſet homo ſimplex. 2.363.1.3
Poſitionibus vt reſpondeatur, mandatum in indiuiduo requiritur ad ſic & ſic reſpondendum, nec ſufficit ſpeciale. ibid.
Admittitur tamen procurator cum generali tantum mandato ad reſpondendum poſitionibus, quando dominus eſt abſens. ibid.
Poſſe quis non dicitur, quod contra ius poteſt. 1.46.1.6
Poſſeſſio vera, & propria abſque actu aliquo corporeo ex legis, ſeu Principis poteſtate dari poteſt. 1.68.1.2
Poſſeſſio vt in hæredem tranſeat ſine corporali apprehenſione, lege vel conſuetudine introduci poteſt. 1.68.2.3
Poſſeſſio vera, & propria in conſtitutarium transfertur per clauſulam conſtituti. 1.69.1.7
Poſſeſſionem, & deiectionem tenetur probare, qui petit reſtitui. 1.230.1.5
Poſſeſſio vſque in præſentem continuata præſumitur. 1.308.1.3
Poſſeſſio an amittatur per ſequeſtrum, oſtenditur. 1.364.1.10
Poſſeſſionis reſtitutio ceſſat quando caſtrum eſt munitiſſimum. 1.412.2.3
Poſſeſſio an à ſedibus, vel à pedibus dicatur, oſtenditur. 1.418.2.9
Poſſeſſionis definitio quæ. ibid.10
Poſſeſſionis cauſa momentanea appellatur, quia exigui momenti, ſeu parui cenſetur præiudicij. 1.420.1.3
Poſſeſſionis, & proprietatis cauſa ſub vno, eodémque decidenda eſt. 1.420.2.4
Poſſeſſio prædeceſſoris ſucceſſori prodeſt. 1.424.1.9
Poſſeſſio conferendi acquiritur ex vnica collatione ſortita effectum. 1.427.1.22
Poſſeſſio per locationem probatur etiam in præiudicium tertij, ſi locator percipiat penſionem, ſeu mercedem, quæ eſt loco fructuum. 1.435.1.2
Poſſeſſio non probatur ex locatione, niſi probetur locatorem fructus vel penſionem nomine proprio, non autem iure familiaritatis percepiſſe. ibid.4
Poſſeſſio probatur per inſtrumenta in quibus continetur locatio decimarum, & earum perceptio conductoribus. ibid.
Poſſeſſio per cautionem probatur etiam in præiudicium tertij ſi locator percipiat penſionem, ſeu mercedem, quæ eſt loco fructuum. 1.435.1.3
Poſſeſſionem ingreſſus ignorante domino ad quem pertinet, poteſt per ipſum dominum ſtatim cum ſciuerit repelli, etiam violenter, nec ex tali repulſione competit repulſo contra dominum interdictum poſſeſſorium. 3.437.1.1
Poſſeſſionem non amittit, qui ſub conditione recidit. ibid.7
Poſſeſſio non acquiritur per ſolam traductionem mulieris ad domum viri factam non præcedentibus ſponſalibus etiam inualidis, vnde ea recedente propria auctoritate non competit reſtitutio. 1.440.2.1
Poſſeſſio vera an per actum fictum abſque aliqua apprehenſione acquiri poſſit, remiſſiuè. 1.451.2.2
Poſſeſſio an à pedibus, ſeu à ſedibus dicatur oſtenditur. 1.458.2.8.9.10
Poſſeſſionis definitio quæ, oſtenditur. 1.458.2.11.12.13
Poſſeſſio alia dicitur naturalis, alia ciuilis. 1.459.1.14
Poſſeſſione antiquiori probata illa, quæ eſt iunior, & ſine titulo, clandeſtina, & turbatiua præſumitur. 1.483.2.12
Poſſeſſio in iudicio manutentionis, per vnicum teſtem probatur 1.500.1.18
Poſſeſſio in genere articulata, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.38
Poſſeſſio per ſimplicem locationem non probatur. 1.556.1.21
Poſſeſſio ipſa, ſuper qua lis pendet, efficitur litigioſa, ac proinde in alium transferri non poteſt. 1.728.2.6

Poſſeſſio

Poſſeſſio contra ius inuata vera præſumptione alicuius tituli, ſuffi-cit ad repellendum proprietarium illius iuris. 2.79.2.7
Poſſeſſio colorata alterius narranda eſt, ſi quis eam in beneficio obtinet. 2.85.1.2
Secus in prouiſione facta Motu proprio, qui excludit ſubreptionem. ibid.
Item in poſſeſſione beneficij generaliter, vel ſpecialiter reſeruati ex prouiſione inferioris à Papa. ibid.
Poſſeſſio plus habet facti quàm iuris. 5 85.2.4
Poſſeſſio quaſi in iuriſdictione, & ſimilibus an acquiratur per inueſtituram annuli, remiſſiuè. 2.102.2.2
Poſſeſſio feudi per inueſtituram verbalem, ſeu abuſiuam non transfertur. ibid.5.& 2.103.1.6
Poſſeſſio quomodo definiatur, oſtenditur. ibid.7
Poſſeſſiones, quæ ſunt de menſa, alienari non poſſunt, & Eccleſiæ conſuetæ regi per Regulares, ſæcularibus Clericis conferri non debent. 2.113.1.1
Poſſeſſio non adipiſcitur ex inueſtitura. 2.191.2 8
Poſſeſſionem habens percipiendi decimas de omni grege in ſylua depaſcente, in eadem tuendus eſt ad percipiendum decimas de omni frumento, ſeu fructu in eadem ſylua collecto poſtquam ad culturam redacta fuit. 2.240.1.4
Poſſeſſio vnius actus iuriſdictionis inducit idem in omnibus. 1.331.1.5
Poſſeſſio per locationem probatur ſi locator percipiat penſionem, quæ eſt loco fructuum. 2.33.12
Poſſeſſio quaſi non acquiritur actibus meræ facultatis. 2.42.1.13
Poſſeſſio aliquando pro iure proprio rei, & ſic pro dominio, & re poſſeſſa accipitur. 3.137.1.4
Poſſeſſio beneficij capta ab excommunicato eſt valida. 3.175.2.16
Poſſeſſio ius eſt. 3.348.1.12
Poſſeſſor olim etiam hodie poſſeſſor præſumitur. 1.308.1.2
Poſſeſſor clandeſtinus, & violentus à pari procedunt, itavt contra vtrumque pariter, & eodem modo interdictum Vnde vi competat. 1.432.2.3
Poſſeſſor bonæ fidei tenetur tantum reſtituere fructus extantes ante litis conteſtationem, & non conſumptos, poſt litem verò conteſtatam vniuerſos. 1.436.2.8
Poſſeſſor bonæ fidei ſuos facit fructus induſtriales, non verò naturales niſi habeat titulum. 1.436.2.9
Poſſeſſor olim, etiam hodie poſſeſſor præſumitur. 1.442.2.7
Poſſeſſor olim, etiam hodie poſſeſſor præſumitur, ſi contrarium non appareat, etiamſi ex huiuſmodi præſumptione reſultaret vel ſequeretur delicti præſumptio. 2.443.2.8 9
Limitatur tamen ſi per decem annos non poſſideret naturaliter. 1.44.1.10
Vel in ipſius poſſeſſoris præiudicium. 4.ibid.11
Poſſeſſor ſi appellat à ſententia contra eum lata, & diſſipat fructus lite pendente, fructus poſſunt ſequeſtrari. 1.461.1.1.1
Poſſeſſor malæ fidei non præſcribit. 1.619.2.1
Poſſeſſor bonæ fidei adhuc dicitur ille, qui dubitat an res ſit ſua, & habet iuſtam cauſam dubitationis. 1.641.2.15
Poſſeſſor rei emphyteuticæ tenetur ad ſolutiones præteritorum annorum. 2.157.2.165
Poſſeſſor prædij ſuper quo venditæ erant certæ menſuræ frumenti, conuentus ad illas ſoluendas, non poteſt excipere de excuſſione prius facienda in venditore. 2.178.1.15
Poſſeſſor triennalis alicuius beneficij non poteſt moleſtari, non obſtante quod collatio ſibi facta fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus. 3.175.1.20
Poſſeſſoria remedia tam retinendæ, quam recuperandæ competunt illis in quos poſſeſſio legis miniſterio transfertur. 1.68.2.5
Poſſeſſorium quando ab altera parte per modum reconuentionis deducitur, eadem ſententia ſimul cum petitorio eſt terminandum. 1.423.1.4
Poſſeſſorio adipiſcendæ, vel recuperandæ agere poteſt qui agit de proprietate ante concluſionem cauſæ, poſt concluſionem verò, & ante ſententiam hoc non poteſt niſi iuſta cauſa ſubſit. 1.427.2.1
Poſſeſſorio intentato, & petitorio ſuſpenſo tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe quando audiatur ſuper petitorio non obſtante ſuſpenſione prædicta, remiſſiuè. ibid.3
Super Poſſeſſorio, & petitorio quando actum eſt, vtrumque eſt terminandum vnica ſententia. 1.428.1.2
Poſſeſſorium prius terminari debet quàm petitorium. 1.432.1.5
Poſſeſſorium prius terminari debet quàm petitorium. 1.432.1.3
Poſſeſſorium iudicium competit pro honore. 1.455.1.2
Poſſidens alieno nomine non præſcribit, quia non ille, ſed poſſidentis, cuius nomine poſſidetur. 1.634.2.1
Poſſidens beneficium patronatum ſine inſtitutione Epiſcopi tenetur reſtituere fructus ex eodem beneficio perceptos. 2.370.1.fin.
Poſſidens olim hodie quoque poſſidere præſumitur. 3.176.2.3
Tò *Poſtmodum*, ſignificat interuallum. 1.131.2.2
Poſtulare poſſunt qui eligere valent. 1.21.2.5
Poſtulari poteſt in Abbatem non profeſſus ſi ex aliqua bona cauſa fiat talis poſtulatio. 1 95.1.1
Poſtulari poteſt in Abbatem, Religioſus nondum profeſſus, quamvis non poſſit eligi. 1.95.1.2
Poſtulantibus Prælatum an liceat à poſtulatione iam facta reſilire. 1.136.2.3
Poſtulari non poteſt excommunicatus. 3.174.2.14
Poſtulatio per quam, priuata, vel minor vtilitas communi, vel maiori præfertur, vel quæ fit à minori quod à tertia parte Collegij admitti non debet. 1.80 1.1
Poſtulatio contra quam agitur de contempto, poteſt ſine præiudicio alicuius reiici, poteſt tamen de ſpeciali gratia admitti. 1.82.2.1
Poſtulato per poſtulationem nullum ius acquiritur. ibid.2
Poſtulatus poſt ſolemnem poſtulationem admiſſam dicitur prouiſus. ibid.3
Poſtulatum ſi cum electione concurrit, & numerus poſtulantium eſt duplo maior, & poſtulatus eſt idoneus, poſtulatio admittitur reiecta electione: ſi vero indignus, & hoc maior pars poſtulantium ignorauerit, poſtulatio & electio reprobatur: ſi verò ſciebant, & electus idoneus erat, confirmatur electio, idem ſi numerus poſtulantium non eſt duplo maior. 1.119.2.1
Vide *Electio*.
Poſtulatum tanquam inſtitutum, vel adminiſtratorem qui recipiunt ante admiſſionem poſtulationis, priuantur poteſtate eligendi, & poteſtas deuoluitur ad alios licet pauciores, & ſi nullus ſit de Capitulo ad Papam. 1.104.2.1
Potentia generandi ante pubertatem an aliquando extitiſſet, oſtenditur. 2 499.1.5
Potentia generandi ante pubertatem quomodo probetur, & ex quibus dignoſcatur, oſtenditur. 2.502 2 4
Potentia generandi in dubio præſumitur, & qui allegat contrarium debet probare. 2.558.2.3
Potentior ille dicitur, qui ratione officij, quod gerit, vel priuilegij poteſt vel minari, vel alios vexare. 1.339.1.4
Vide *Nobilis*.
Tò *Poteſt*, importat facultatem, & liberam voluntatem. 1 353.2.9
Poteſtas conferendi non deuoluitur ad ſuperiorem ex negligentia inferiorum quando ſuperior doloſè procurauit illam negligentiam. 1.89 2 4
Poteſtas data alicui per vitam compromiſſi, & gratiæ, non poteſt etiam reuocari. 1.93.2.2
Poteſtas exercendi ea quæ ſunt Ordinis non transfertur per confirmationem electionis, ſed per conſecrationem 1.96.2.1
Poteſtate eligendi ſi aliqui ob delictum commiſſum priuati ſint, & ad eos deuoluta qui non deliquerunt, ſi etiam ij delinquant, ad quos tunc pertineat eligere, oſtenditur. 1 105.1.18
Poteſtas data compromiſſariis ad eligendum Prælatum re non integra, id eſt, ſi cœperunt habere tractatum, non poteſt reuocari. 1.111.2.1
Poteſtas ſine potentia deriuatur à verbo *poſſum potes*. 1.221.1.12
Poteſtatis nomen lariſſimum eſt plura ſignificans, ſuúmque diſtinguitur ratione materiæ. ibid.13
Poteſtatis verbum aliquando per antonomaſiam merum imperium ſignificat. ibid.14
Tò *Poteſtate*, quare in hac rubr. appoſitum fuerit, cum in illa ff. de officio eius, qui huic reſpondet, omiſſum reperiatur, oſtenditur. 1.222.1.16
Poteſtas laicis, ſeu familia an poſſit capere Clericum repertum cum armis, aut delinquere paratum, oſtenditur. 2.3.1.7
Præbenda in quantum eſt temporalis poteſt conferri laico. 1.19.2.14
Præbendarum ſuppreſſio nunquam fieri debet niſi redditus Eccleſiæ diminuti probentur. 1 27.2.2
Conc. Trid. quid ſtatuat circa præbendarum ſuppreſſionem oſtenditur, & de eius materia D D. referuntur. ibid.4
Præbendarum Eccleſiæ Cathedralis prouiſio ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul pertinet. 1.89 1.2
Præbendæ primò vacaturæ in aſſecutione præfertur poſterius receptus in Canonicum illi, qui ordinaria auctoritate prius receptus eſt. 1.283.2.8
Præbenda reperitur in genere neutro pro ſtipendiis quæ præſtabantur militibus in prædium deſtinatis. 2.40.1.3
Præbenda in hoc tit. in genere fœminino accipitur, pro ſtipendiis, quæ Clericis præſtantur pro diuino miniſterio. ibid.4
Præbenda vnde dicatur, oſtenditur. ibid.5
Præbenda prout eſt genus ſumitur pro omni beneficio. ibid.6
Præbenda in ſpecie ſumpta accipitur pro præbenda Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ. 2.40.2.7
Præbenda alia eſt Eccleſiaſtica alia temporalis. ibid.8
Præbenda temporalis eſt quæ laico conceditur pro labore temporali. ibid.9
Præbenda ſpiritualis eſt ius percipiendi prouentus in Eccleſia competens percipienti tanquam vni de collegio. ibid.10
Præbenda & Canonica differunt. 2.40 1 1 12
Præbenda ſpiritualis eſt beneficium Eccleſiaſticum, non verò Canonia. 2 40.2.12
Præbendæ & dignitates non debent diuidi, nec etiam permutari. 2.45.1.1.
Præbenda vna poteſt diuidi in duas cum vacat ſi facultates ſufficiant. 2.45.2.5

Index Rerum, & Verborum,

Præbendæ duæ fieri poſſunt de vna vacante, ſi eius petant facultates, alias diuidens integrare tenetur. 1.60.1.1
Præbenda vna ad hoc vt integretur, non debet alia tendi. 2.70.2.1
Præbenda afficitur per præſentationem mandati dicto executore ad prouidendum, ita quod collatio alteri facta non tenet. 2.83.2.1
Præbendarum reſignationem coguntur, qui tempore ſuſpenſionis Archiepiſcopi Eboracen. & poſtea abſque eius auctoritate ſe intruſerunt in illis. 2.84.1.6
Præbendam vnam habens in Eccleſia, & aliam obtinens, vtramque retinens, vacat prima de iure, licèt non de facto. 2.87.1.1
Præbendæ pacto præcedente permutari non poſſunt, Epiſcopus tamen poteſt de loco ad locum permutare perſonas. 2.160.2.1
Præbenda, & redditus debentur recepto in Canonicum conſuetudine non obſtante. 3.44.2.1
Præbenda theologalis perditur per non reſidentiam. 3.51.2.2
Præbenda eſt beneficium Eccleſiaſticum. 3.349.2.5
Vide *Beneficium*.
Præcentor præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis nominatur inter eas, qui dignitate præditi ſunt. 1.71.1.3
Præceptores Templi pro domibus ſuis agere, & defendere poſſunt, nec obſtat eis regio, vel quòd ignota ſit eorum origo. 1.364.1.1
Præceptores in Ordinibus Militaribus qui dicantur, oſtenditur. 1.364.2.3
Præceptum, Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. 1.7.1.12
Præcepti tranſgreſſio eſt mortale peccatum. 1.14.1.4
Præceptum ſuperioris iniuſtum nullo modo eſt exequendum, & tenetur illud impediens ſecundam iuſſionem expectare. 1.33.1.2
Præceptum impoſitum Capitulo, ſeu alij gerenti vices Epiſcopi vt præbendam alicui conferat tranſit ad Epiſcopum. 1.36.1.2
Præceptum iudicis iniquè præcipientis dicitur ſpolium. 1.240.2.3
Præceptum Eccleſiaſticum in materia graui violari in genere ſuo grauis culpa eſt. 1.286.1.7
Præcepta cæremonialia, vel iudicialia legis veteris in lege Euangelica vim amplius legis non obtinent. 2.431.2.5
Præcepta ceremonialia, & iudicialia legis veteris in quo differant, oſtenditur. 2.431.2.6
Præceptum de quo in hoc text. obligat ad mortale. 1.498.1.2
Præcepto annuæ Confeſſionis ſatisfit quocunque anni tempore confitendo. 3.285.1.5
Præceptum iudicis cum clauſula, ſi ſenſeris te grauatum compareas, &c. habet ex ſui natura vim ſimplicis citationis. 3.344.2.7
Præceptum vnicum tranſgrediens, omnium factus eſt reus. 3.351.2.1
Tò *Præſertim*, habet vim ſpecialis derogationis, & ſignificat ſine vlla exceptione, & conditione. 1.30.2.7
Prædicandi officium, an requirat ordinem ſacerdotalem, an verò ſufficiat aliquis ex ſacris, vel minoribus, oſtenditur. 3.75.1.4
Prædicandi officium nullus poteſt ſibi aſſumere ſine ſuperioris licentia. 3.80.1.40
Prædicandi officium laicis cuiuſcunque Ordinis, eſt interdictum. 3.81.1.1
Prædicare nemo poteſt ſine licentia ſui Prælati. 3.59.1.1
Prædicare excommunicatis Verbum Dei licitum eſt. 3.513.2.3
Prædicationis officium laici aſſumere non debent. 3.75.1.3
Prædicatio Verbi Diuini tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt. 2.123.2.2
Prædicator accipere poteſt neceſſaria ad ſuſtentationem vitæ, & ſtudiorum ſuorum. 3.330.2.3
Prædo etiam ſecundùm iuris rigorem eſt reſtituendus. 1.432.1.4
Præferri debent illi, de quibus veriſimile eſt, quòd pro aliquo non peterarent. 1.521.1.22
Præiudicare alicui ubi intendit princeps, accipiendum eſt de modico, non graui præiudicio. 1.71.2.9
Præiudicium illud ſolùm conſideratur, quod venit principaliter, non ſecundariò, quando de illo agitur. 1.421.1.13
Præiudicium modicum, per teſtes ſingulares probatur. 1.512.2.56
Prælatus ſolus abſque ſuo Conuentu vel Capitulo agere, & conueniri poteſt, ſuper bonis ad Eccleſiam, vel conuentum ſpectantibus. 1.50.1.3
Prælatus, an, & quando teneatur ſtare locationi prædeceſſoris, remiſſiuè. 1.63.2.4
Prælatus debet eſſe promptus in puniendo inobedientes. 1.79.2.11
Prælatus dicitur honorabilior pars Capituli. 1.96.1.6
Prælato mortuo, antequam ſepulturæ tradatur, ad electionem noui procedendum non eſt. 1.117.2.2
Prælatus ſi per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij beneficij ſuſpenditur, & promotus deijcitur, ſi verò per malitiam hoc fecit, grauius punitur. 1.127.1.1
Prælatus, vel parochus communi errore talis exiſtimatus habens titulum coloratum à legitimo Superiore, validè exercet geſta per illum, etiamſi ad forum conſcientiæ ſpectent. 1.132.1.3
Prælato non notoriè intruſo ſoluens liberatur. 1.132.2.6
Prælatus ſi ab obedientia ſubditos abſoluit, non propter hoc Prælaturæ renuntiat. 1.154.1.1
Prælatus exemptus non poteſt renuntiare ſuæ Prælaturæ ſine Papæ licentia. 1.154.2.2
Prælati qui dicantur, & eorum appellatione qui veniant, remiſſiuè. 1.155.2.10
Prælatus ſi ex aliqua iuſta cauſa ad ſacros Ordines promoueri non poteſt, Prælaturam debet amittere. 1.168.1.1
Prælatus ſi pro alienis debitis obligat Eccleſias, eſt ſuſpenſus ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, & obligatio non tenet. 1.186.1.1
Prælatus inferior ſine Diœceſani conſenſu in Eccleſia ſua peregrinos inſtituere non poteſt. 1.203.2.1
Prælati ob delictum locus ipſius ſpirituali iuriſdictioni ſubiectus poteſt interdici. 1.230.2.1
Prælati omnes Epiſcopo inferiores, qui habent iuriſdictionem fori contentioſi, habent poteſtatem ferendi cenſuras. 1.266.2.2
Prælatis omnibus habentibus Collegiatas Eccleſias regulares, vel ſæculares, eſt cura gregis commiſſa. 1.267.2.4
Prælati ſubditos ſuos corrigere & reformare debent appellatione remota, vel conſuetudine non obſtante. Si tamen Capitulum conſueuit corrigere exceſſus Canonicorum, ſi infra terminum ab Epiſcopo præfigendum non facit, ipſe Epiſcopus hoc faciet. 1.274.2.1
Prælati in impoſitione manuum cauere debent à quæſtu pecuniæ, & ab omni alio grauamine. 1.276.1.14
Prælatus non poteſt res Eccleſiæ acquiſitas deteriores facere. 1.329.1.3
Prælati appellatione veniunt tam ſuperiores, quàm inferiores. 1.351.2.3
Prælati debent laicis de clericis (appellatione fruſtratoria non obſtante) iuſtitiam facere, ad ſæculare tamen forum clerici à laicis trahi non debent, etiam data ipſorum Prælatorum negligentia. 1.365.1.1
Prælati inferiores, qui aliàs legitimam iuriſdictionem habuerint poſſunt clericos ſibi ſubiectos iudicare, & excommunicare. 1.370.1.5
Prælatus & Capitulum, contumaces in non iurando de calumnia, præiudicant Eccleſiæ, cuius nomine inſtituta eſt lis. 1.400.1.2
Prælatus agere poteſt, vt ante omnia reſtituatur aduerſus eum, cuius nomine deiectus fuit. 1.429.2.5
Prælatus nomine Eccleſiæ, vel prælatione poteſt agere tam in petitorio quam in poſſeſſorio nedum recuperandæ, ſed etiam retinendæ. 1.444.1.11
Prælatus, & clerici qui cauſam Eccleſiæ non procurant, teſtificari poſſunt in ea. 1.505.1.1
Prælatus ſub nomine dignitatis compromittens ſuper rebus Eccleſiæ compromiſſum tranſit ad ſucceſſorem eo mortuo. 1.542.2.8
Prælati taciturnitas non nocet Eccleſiæ donec ſit præſcriptum. 1.617.1.1
Prælatus inferior poteſt præſcribere in certis Eccleſiis ſuæ diœceſis totum ius Epiſcopale. 1.631.1.8
Prælati Regulares recuſari non poſſunt. 1.671.2.10. & 1.717.1.16
Prælatus ſubditum ſuſpendere, vel excommunicare non debet niſi monitione præmiſſa, nec ſubditus contra diſciplinam Eccleſiaſticam appellare poteſt, maximè ſi eſt Religioſus. 1.689.1.1
Prælatus ſi modum excedat in correctione, bene admittitur appellatione à tali correctione. 1.689.2.3
Prælatus non debet clericum cogere ad concubinam abiurandam, ſed eum nolentem dimittere poteſt excommunicare. 2.15.1.1
Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & Capitulum Sede vacante poſſunt licentiam beneficiatis concedere ad ſe abſentandum. 2.31.1.6
Prælati etiam inferiores ſi ſubditos ſuos ad ſeruitium ſuum aduocauerint, non admittunt ipſi ſubditi fructus ſuorum beneficiorum. 2.33.2.5
Idem in Legato quoad prouinciam ſuam. ibid.
Prælatus & Capitulum poſſunt præbendæ vacanti honeſtum onus imponere. 2.47.1.1
Prælatus ſi promittat prouidere de beneficio quando poterit, tenetur prouidere. 2.88.2.1
Prælatus ſine conſilio Capituli inſtituere, vel deſtituere, vel alia negotia Eccleſiæ tractare non debet. 2.96.2.1
Prælatus non poteſt tractare negotia ſine conſenſu Capituli. 2.97.1.1
Prælatus cum maiori parte Capituli ſtatuere poteſt, quod ad neceſſariam reparationem fabricæ quilibet Canonicus conferre teneatur. 2.103.1.1
Prælatus non poteſt res vnius Eccleſiæ alteri dare, nec mutuò illas res commutare ſine ambarum conſenſu. 2.105.2.1
Prælatus rem Eccleſiæ donare poteſt ſi eidem tantundem donaretur. 2.106.2.2
Prælatus alienare poterit res Eccleſiæ pro remuneratione meritorum. ibid.2.4
Prælatus abſque ſolemnitate in alienationibus rerum Eccleſiæ neceſſaria, poteſt hæreditatem repudiare, ſeu remittere legatum, aut alteram rem Eccleſiæ non incorporatam. 2.108.1.9

Prælatus

Collectan. in quinque libros Decretal.

Prælatus Eccleſiæ collegiatæ, vel Monaſterij, poteſt abſque Capitulo conſenſum præſtare alienationi rei emphyteuticæ, ad Eccleſiam pertinentis. 2.144.2.5

Prælatus recipiens penſiones poſt commiſſum decurſas an cenſeatur remittere caducitatem, oſtenditur. 2.153.2.118

Prælatus an poſſit emphyteutam priuatum propter canonem non ſolutum reintegrare abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ oſtenditur. 2.154.1.121

Prælatus an feudum à laicis iniuſtè detentũ, quod facile ab ipſis recuperari nequit, laicis in feudum dare poſſit. 2.164.2.med.

Prælatus monaſterij abſque conſenſu Conuentus nec fideiubere nec fideiubendi facultatem concedere poteſt. 2.180.1.5

Prælati ſucceſſor tenetur de bona Eccleſiæ ad debita contracta per prædeceſſorem pro ſua ſuſtentatione. 2.184.2.3

Prælati ſucceſſor tenetur ſtare locationi factæ per ſuum prædeceſſoré, quia ad ipſiuſmet Eccleſiæ neceſſitatem, & vtilitatem bona locauit, ſecus ſi nomine proprio. ibid.5

Prælati ſucceſſor tenetur ad expenſas litis, & impenſas neceſſarias factas per prædeceſſorem pro Eccleſiæ miniſtris & famulis. 2.186.1.11

Prælatus poteſt modicam donationem facere de rebus Eccleſiæ ſi hoc habet conſuetudo. 2.190.2.2

Prælatus conferendo vni beneficium, ſeu alteri, libertatem exercet. 2.191.1.7

Prælatus non obſtante iuramento de non infeudando de nouo, poteſt integrare feudum, ſi appareat vaſſallum in menſura fuiſſe deceptum. 2.191.2.1

Prælatus donare poteſt res Eccleſiæ ob cauſam remunerationis. 2.191.2.3

Prælatus ea, quæ emit de bonis Eccleſiæ, debet emere nomine Eccleſiæ, aliter eſt remouendus ab adminiſtratione. 2.197.1.1

Prælatus præſumitur ex bonis propriis non Eccleſiæ acquiſiuiſſe, quando conſtat eum ante promotionem bona habuiſſe, & Eccleſiam pauperem eſſe. 2.197.2.3

Prælatus ex cauſa remunerationis donare poteſt. 2.198.2.5

Prælatus poteſt reſeruato patrimonio ex redditibus Eccleſiæ congruam accipere ſuſtentationem. 3.202.1.3

Prælatus poteſt conſanguineis emphyteuſim cõcedere. 2.214.1.6

Prælati Regulares exempti poſſunt inſtar aliorum Religioſorum tranſire ad ſtrictiorem Religionem, petita, etſi non obtenta licentia à Superiore. 2.275.1.5

Prælatus inferior, & Conuentualis monaſterij poteſt dare licentiam ſubdito ſuo tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem. 2.276.2.10

Prælatus Conuentualis de conſilio, & conſenſu ſui Conuentus poteſt præſtare licentiam tranſeundi de Religione æquali ad alteram æqualem cum iuſta, & legitima cauſa, ſine ea tamen requiritur licentia Papæ. ibid.11

Prælatus Pontifice inferior poteſt indulgere licentiam tranſeundi ad laxiorem Religionem exiſtente cauſa, quamvis ad Pontificem facilis ſit aditus. 2.277.1.13

Prælatus negans licentiam ſine cauſa legitima ſubdito tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem peccat mortaliter, & merito debet puniri. ibid.16

Prælatus etiam profeſſus poteſt votum vltramarinum emittere, & in ſuos vſus viceſimam prouentuum Eccleſiæ conuertere. 2.317.1.1

Prælati expurgare debent ſuam congregationem malis, eos exterminando ne alios inficiant. 2.330.1.7

Prælatus vt dicatur in quaſi poſſeſſione iurium, in quibus habet intentionem de iure fundatam, requiritur actus poſſeſſionis poſitiuus in quocunque actu; poſſeſſio verò vnius actus trahitur ad omnes alios in quibus alter non reperitur in poſſeſſione. 2.351.2.6

Prælatus ſeu Rector Eccleſiæ non poteſt, præſertim poſt mortem Eccleſiam ſuam propria auctoritate conſtituere cenſualem. 2.380.1.1

Prælati tunc ſunt procurandi cum perſonaliter viſitant, & debent tunc ſeruare Conc. Lateran. & prædicationi, correctioni, & reformationi vacare, Legati, & Nuntij Apoſt. pro diebus tantum pro quibus morã trahunt procurari debent, & contra hanc conſtitutioné exactum reſtituitur duplicatũ. 2.389.2.1

Prælatis & clericis præcipitur in virtute obedientiæ vt nocturnum officiũ & diurnũ ſtudioſè celebrent, & deuotè. 2.408.2.1

Prælati qui pro procuratione, vel ſeruitio impẽdendo legato, vel alteri plus extorquent à ſubditis, quàm impendant, extorta reſtituere debent, & tantundem tenentur dare pauperibus. 2.449.2.1

Prælatus, ſeu Epiſcopus habens temporalem iuriſdictionem non incidit in irregularitatem quamvis alteri committat cauſam in qua poſtea ingeratur pœna ſanguinis. 2.557.1.8

Prælato dans pecuniam ne ipſum iure ſuo de facto moleſtet, illam repetit ſi Prælatus promiſſa non ſeruat. 3.32.2.1

Declara vt num ſeqq.

Prælatus iuriſdictionem temporalem vendens, ſi eam habeat ab Eccleſia, ſimoniam committit. 3.48.1.4

Prælati, & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur, qui in abſentia redditus præbendarum ſuarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipiet, & ſi proprij redditus ad ſuſtentationem ſtudioſorum non ſufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis prouidere; Magiſtri verò donec docuerint integrè percipiunt fructus beneficiorum ſuorum. 3.52.1.1

Prælati ex Principis delegatione poſſunt de raptu & aliis criminibus iudicare, pœnam tamen ſanguinis infligere non poſſunt. 3.125.2.2

Prælati ſicut & alij Eccleſiaſt. viri poſſunt in cauſis laicorum, etiam criminalibus, vbi pœna ſanguinis non infligitur, iudices delegari, quod intellige vt. 3.125.2.4

Prælati exempti ſola obedientia non ſufficit ad transferendam poſſeſſionem ſubiectionis in Epiſcopum, ſed requiritur totius Conuentus. 3.189.2.2

Prælatus inferior citra Epiſcopum non poteſt, ſuam Eccleſiam, vel ſibi ſubiectam alteri vnire ſine Epiſcopi conſenſu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente. 3.190.2.1

Prælati & clerici habentes qualiacunque beneficia exigentia reſidentiam nequeunt longæ peregrinationis, in ſuarum Eccleſiarum præiudicium vrgentis, voto ſe adſtringere. ibid.2

Prælatis licitum olim erat cùm omnibus generaliter concedebatur aditus in Terram ſanctam emittere votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ, illúdque exequi etiam inconſulto Pont. tenebantur, hodie verò cùm iis aditus non pateat, neceſſaria eſt Pontificis licentia. ibid.3

Prælatis Regularibus officio prædicandi fungentibus, non autem ſimplicibus Religioſis, integrum fuit olim votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum, emittere, ac exequi ſine ſuperioris licentia. ibid.4

Prælatus inferior poteſt ex conſuetudine acquirere iuriſdictionem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus. 3.194.1.3

Prælati ſæculares de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis donare poſſunt etiam immodicè, & in profanos vſus. 3.231.2.11

Prælato de criminibus infamato non ſufficit quando ſe purgat, iurare quod ſit immunis ab illis criminibus, ſed iurare debet quod poſt ſuã promotioné illa crimina non cõmiſit. 3.261.1.1

Prælati pro criminoſis ſuſtinendis pecuniam exigere non debent nec etiam correctionis cauſa ex cupiditate pœnam pecuniariam ponere. 3.368.1.1

Prælatum ſuum occidentes priuantur beneficiis, & feudis, quæ habentur ab illis Eccleſiis. 3.273.1.1.2

Prælatus ob ſedandum ſcandalum iuſtè omittit repetitionem rerum eccleſiaſticarum, quæ ab illis contra iuſtitiam vſurpantur. ibid.3

Prælati qui ſint. 3.290.2.fin.

Prælato conuentuali licèt ſibi eligere Confeſſarium. 3.191.1.fin.

Prælatus percutiens ſubditum regularem, poteſt abſolui à Sacerdote ſubdito ſuo ab ipſo in confeſſorem electo. 3.297.1.4

Prælati religionum an poſſint abſoluere nouitium ab excommunicatione contracta ante nouitiatum. ibid.5

Prælati quilibet inferiores Papa tenentur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri. 3.303.2.4

Prælatus ſuos Religioſos per laicum verberans eſt excommunicatus niſi forté neceſſitas excuſet, aut conſuetudo. 3.308.2.1.2

Prælatus poteſt & debet clericum ſubiectum incorrigibilem incarcerare, & laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere poſſunt clericos, & ad iudicium ducere. 3.318.2.1

Prælatus poteſt iubere ſuũ clericũ capi etiã per laicos. 3.318.2.4

Præpoſitus quis dicatur, oſtenditur. 1.168.2.5

Præpoſitus in Eccleſiis Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ habet dignitatem poſt Pontificalem maiorem, & curam animarum, totique præeſt Canonicorum Collegio. 1.211.2.4

Præpoſitus quamvis propriè vocetur qui præeſt, tamen vſus obtinuit, vt Præpoſitus dicatur qui habet quandam curam Prioratus ſuper alios. 3.335.1.1.2

Præſcribens iuriſdictionem dicitur acquirere priuatiuè reſpectu eius, cui antea iure communi competebat. 1.631.2.5

Præſcribens decimas in aliena parochia, ſi ibi inſurgant noualia, ipſorum decimas non habet. 2.256.2.2

Præſcribens decimas alicuius certi fructus in vno prædio poteſt habere decimas alterius rei ibi ſatæ. 2.258.1.2

Præſcribere, id eſt, prius ſiuè ante ſcribere. 1.613.2.3

Præſcribo pro præfinio, ſiue determino aliquando accipitur. ib.4

Præſcribo pro excipio interdum accipitur. ibid.5

Præſcribere pro acquirere per poſſeſſionem, & ita pro vſucapere frequentius accipitur. 1.614.1.6

Præſcribere poteſt clericus decimas in alterius diœceſi. 2.256.2.3

Præſcriptio immemorialis non æquiualet priuilegio vbi adeſt incapacitas ex parte præſcribentis. 1.16.1.4

Præſcriptio immemorialis non æquiualet priuilegio vbi adeſt incapacitas præſcribentis. 1.23.1.18

Præſcriptio non interrumpitur per iudicium in quo actor ſuccubuit. 1.413.1.9

Limita, vt. ibid.10.& 11

Præſcriptio tempus legitimum requirit. 1.426.2.18

Præſcriptione in probanda non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.26.

Index Rerum, & Verborum,

Præſcriptio, ſeu vſucapio definitur vt ſit acquiſitio dominij per continuam poſſeſſionem temporis lege definiti. 1.614.1.7
Præſcriptionem interrumpit monitio, & proteſtatio Papæ. 1.618.1.7
Præſcriptio legitima in rebus Eccleſiaſticis eſt quadragenaria. 1.619.1.4
Hodie verò iure communi ſola 40. annorum præſcriptio currit contra Eccleſiam, nulla diſtinctione facta inter Eccleſias, & Monaſteria. 1.619.2.5
Præſcriptio an contra ignorantem currat. 1.620.1.3
Præſcriptio iuxta leges humanas perfecta, etiam in animæ iudicio præſcribentem defendit, quamvis ipſe poſt completam præſcriptionem habeat ſcientiam rei alienæ. ibid.4
Præſcriptio non datur ſine poſſeſſione. 1.622.2.7
Præſcriptio ſola quadraginta annorum admittitur contra Eccleſiam, & ſi contra talem præſcriptionem opponatur interruptio, vterque probabit. 1.623.2.1.2
Præſcriptio quadragenaria requiritur in rebus, quæ principaliter, non in his, quæ ſecundariò pertinent ad Eccleſiam. 1.624.1.8
Et in his quæ ſunt Eccleſiæ quoad verum & proprium dominium. 1.624.2.9
Et in rebus immobilibus. ibid.10
Præſcriptio quadragenaria non requiritur in rebus Eccleſiæ mobilibus. ibid.11
Præſcriptio dormit hoſtilitatis, ſchiſmatis, & peſtis tempore. 1.625.2.3
Præſcriptio quomodo dicatur ipſo iure currere contra eos, qui non iure ſed facto aliquo impediuntur. ibid.4
Præſcriptio non currit cuilibet impedito. 1.626.1.5
Præſcriptio per quam vna pars Cleri in præiudicium alterius eximitur ab onere procurationis non valet. 1.626.2.5
Præſcriptio centenaria ſola currit in iuribus ad Romanam Eccleſiam ſpectantibus. 1.628.1.1
Præſcriptio centenaria contra Romanam Eccleſiam per leges ciuiles introducta & recepta eſt. 1.659.2.1.& 1.630.1.3
Præſcriptio triennalis ſufficit in rebus mobilibus, & ſe mouentibus Eccleſiæ Romanæ. ibid.4
Præſcriptio centenaria potior eſt quàm immemorialis. 1.630.2.5
Præſcriptio in vno capitulo, & in vno prædio, non extenditur in aliud. 1.632.1.7
Præſcriptio quæ tollit omnino viſitationem iure communi iniunctam meritò prohibetur, quamvis admittatur, quæ illam transferri, vel alij cumulat. 1.632.2.3
Præſcriptio prohibetur contra procurationem ratione viſitationis iure communi debitam manente viſitandi onere. 1.633.1.4
Intellige ſiue præſcribatur procuratio tota, ſiue pars veluti cum minuitur quantitas alias ſoluenda. ibid.5
Præſcriptionem vbi lex prohibet, an admittatur illa, quæ eſt longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum, aut ſaltem centum annorum, ſeu immemorialis, an per contrarium omnis ſublata cenſeatur. 1.633.2.6
Præſcriptio non prohibetur reſpectu modi. ibid.init.
Prohibetur contra procurationem futuram. ibid.
Præſcriptio 40. annorum cum titulo immemoriali præſcriptioni æqualis eſt. 1.637.2.13
Præſcriptione completa qui priuilegium contrarium impetrat, & vtitur illo, præſcriptioni renuntiat; ſi præſcriptio non erat completa, malam fidem habet, & ideo non præſcribit. 1.638.2.1
Præſcriptio immemorialis cum mala fide prohibetur. ibid.6
Præſcriptione longiſſima an iuſtus titulus requiratur. 2.259.2.10
Præſcriptio velut odioſa, non extenditur, ſed eſt ſtricti iuris. 2.337.2.3
Præſcriptio nulla currit contra matrimonium. 2.555.2.8
Præſcriptio currere non poteſt, ſi non datur continua & pacifica poſſeſſio. 3.234.1.2
Præſcriptio interrumpitur, ſi naturaliter interrumpatur poſſeſſio, vel ciuiliter per citationem. ibid.3
Præſcriptum tantum cenſetur quantum poſſeſſum. 1.631.2.2
Præſentandi, & eligendi ius ſunt fructus. 1.295.1.5
Præſentandi ius non habetur in actu, niſi à tempore vacationis. 2.90.2.5
Præſentare non poteſt validè in vacante creditor, cui pignorata fuit Curia, ſeu villa, cui erat annexum iuſpatronatus. 1.663.1.2
Præſentare ſe ipſum ſimul cum compatronis nullus poteſt, ſed præſentationi à ſolis compatronis intra tempus debitum de ſe ipſo factæ conſentire. 2.354.1.4.fin.
Præſentari non poteſt excommunicatus. 3.174.1.1.5
Præſentatio facta à patrono eccleſiaſtico excommunicato, etiam occulto eſt nulla, ſecus in laico. 1.95.1.8
Præſentatio, & collatio facta de digno omiſſo digniore valida eſt. 1.99.2.3
Præſentatio facta ex impetu, vel iracundia non valet. 1.111.1.3
Præſentatio facta clandeſtinè non valet. 1.126.1.39
Præſentatio ad beneficia intra quod tempus facienda per patronos, remiſſiuè. 1.156.2.2
Præſentatio, ſeu electio eſt fructus iuriſpatronatus. 1.664.1.
Præſentatio ad beneficium per ſolum Prælatum facta abſque maioris partis Collegij conſenſu eſt ipſo iure irrita. 2.97.2.5
Præſentatio iuriſpatronatus ſi lite mota ſit facta differri debet inſtitutio. 2.347.2.11
Præſentatione à patrono ſemel facta, non poteſt illa poſt eius mortem à ſequenti ſucceſſore reuocari niſi facta præſentatione moriatur poſſeſſor ante factam inſtitutionem eo tempore, quo ipſe variare poſſet. 2.349.2.2
Præſentatio debet fieri Epiſcopo habenti inſtituere. ibid.
Præſentatio à malæ fidei poſſeſſoribus eſt nulla. 2.353.1.3
Præſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione patrimonij facienda eſt infra quadrimeſtre, à patronis verò eccleſiaſticis intra ſemeſtre. 2.38.1.3
Præſentationem ſpernente ſuperiore, poterit ſic reiectus ab eo appellare. 2.370.2.5
Præſentatio eſt exhibitio Perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet legitimè facta. 3.212.1.32
Præſentati quando duo fuerint cumulatiuè æquè idonei, habens inſtituere poterit quem voluerit optare. 1.136.1.9
Præſentatus ſi iurat præſentanti de antiquo cenſu augendo, & poſtea contrarium iurat inſtituenti, valet ſecundum, & non primum, tamen ab Eccleſia remouetur. 1.583.2.1
Præſentatus ad Eccleſiam non confirmatus ſi apparet quod nolit reſidere, non debet reſtitui per ſuperiorem: confirmatus autem, & ex non iuſta cauſa non reſidens, priuatur appellatione remota. 2.30.2.1
Præſentatos à patronis admittere ſiue inſtituere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.1.5
Præſentati ad beneficia Regularia poſſunt ad libitum Prælati reuocari. 2.326.2.8
Præſentati quando fuerunt plures à diuerſis patronis, ille debet inſtitui, qui à maiori parte, quamvis ſanior non ſit, fuit præſentatus. 2.341.2.4
Præſentati quando ſunt plures per hanc præſentationem nullus acquirit ius ad rem. 2.343.1.5
Præſentatur ab eo, qui erat in quaſi poſſeſſione præſentandi, cum bona fide amoueri non debet, etiamſi deinde conſtet patronum illum non eſſe verum patronum. 2.347.2.13
Præſentatur an debeat perſonaliter ſe exhibere Epiſcopo. 2.350.1.4
Præſentati cum duo ſunt alter ab exiſtente in poſſeſſione nominandi, alter verò ab habente proprietatem iuriſpatronatus, ille inſtituendus eſt, qui à poſſeſſore præſentatus fuit, niſi de tempore præſentationis conſtaret de defectu proprietatis poſſeſſoris. 2.358.1.3
Præſentatus ab exiſtente in poſſeſſione præſentandi, etiam quod nullum deregatur ius poſſeſſoris, amoueri non debet. 2.359.1.med.
Hæc quaſi poſſeſſio præſentandi non tranſit in hæredes præſentantium ſine noua apprehenſione. 2.359.med.
Præſentatus à malæ fidei poſſeſſore amoueri debet. 2.360.1.8
Præſentati à patronis debent ſe Epiſcopo perſonaliter repræſentare, & non tenetur eos per Procuratorē admittere. 3.212.1.34
Præſentia, & taciturnitas contrahendorum an ſufficiat dum quicunque extranei contrahunt, oſtenditur. 2.566.2.3
Præſentia partis vide *Citatio*.
Præſentatio ſtalli in choro, & loci in Capitulo licita eſt in reſignatione. 1.146.2.4
Præſtimonia data in titulum perpetuum, & habentia aliquod obſequium ſpirituale annexum beneficia dicuntur. 1.44.2.7
τὸ *Præſumere*, dolum importat, ac temeritatem. 1.352.1.5
Qui ex duobus illatis alterum negat, reliquum affirmare præſumitur. 1.564.1.1.2
Præſumitur pro iudice in iis, quæ ſpectant ad eius officium. 1.699.1.3
Præſumptiones plures ad probationem faciendam coniunguntur. 1.394.2.11.
Præſumptio fraudis inſurgit aduerſùs illum, qui peracto examine intra annum actionem non inſtituit. 1.396.1.13
Præſumptio eſt contra notarium celantem protocollū. 1.559.2.3
Præſumptio quando firmatur, ac ducatur à tempore ad tempus, & de tempore ad perſonam, remiſſiuè. 1.566.1.3
Præſumptio etiam vehemens non ſufficit vt quis de graui crimine condemnetur. 1.569.2.1
Præſumptionibus ex, & argumentis nullus debet condemnari criminaliter. 1.569.2.4
Præſumptio pro notoriis in dubio ſtat. 1.628.2.4
Præſumptio malitiæ contra aliquem purgatur per probationem oblatam incontinenti. 1.721.1.4
Præſumptio iuris dicitur patens probatio. 2.131.1.6
Præſumptiones plures ad plenam probationem faciendam coniunguntur. 2.224.1.11
Præſumptio proueniens ex copula non prouenit ex niſu, & conatu ad illam. 2.496.1.2
In Præſumptione ſcientiæ eorum quæ publicè fiunt reſultante contra eum, qui præſens fuit, admittitur probatio per eius iuramentum. 2.597.2.8

Præſumptiones,

Præſumptiones,& coniecturæ in ſimonia debent eſſe euidentes. 5.24.1.4
Præterita faciunt præſumere de futuris. 1.565.1.1
Ex Præteritis præſumitur circa futura. 1.566.1.1
Præuentio datur inter iudicē loci domicilij,& originis. 1.380.1.3
Precaria definiri ſolet vt ſit contractus ad preces initus in perpetuum,vel ad tempus ſingulis quinquenniis renouandus, vel melius vt conceſſio rei ad tempus, vel in perpetuum fruendæ ad preces recipientis facta. 2.11.2.6
Precariæ contractus ſolùm in vſu iuris Canonici reperitur, & tantum ab Eccleſiaſtica, & in rebus eccleſiaſt. celebratur. ibid.7
Precaria in quo differat à precario oſtenditur. ibid 8
Precaria ab emphyteuſi differt. ibid.9
Precariæ de quinquennio in quinquennium ſecundùm auctoritatem,& antiquam conſuetudinem renouari debent.ibid.10.& 2.116.1.1.2
Precaria quid ſit oſtenditur. 2,118.1.8
Precariorum materiam qui tractent,citantur. 2.115.1.2
Precarium in neutro,precaria in fœminino,& precaria in numero plurali dicimus. ibid.3
Precarium eſt contractus per quem aliquid vtendum conceditur quandiu concedens patitur. ibid 4
Precarium ad libitum differt à locatione & commodato. ibid.5
In Precario libera facultas remouendi cenſetur eſſe de ſubſtantia illius. 2.116.1.3
Precarium eſt quod precibus petenti vtendum conceditur tandiu quandiu is,qui conceſſit,patitur. 2.116.2.4
Precarium tacitè renouatur ſi dominus patiatur eum, qui rogauit in poſſeſſione remanere. ibid.5
Precarij conceſſio extinguitur voluntate concedentis,aut ei ſuccedentis. 2.117.2.1
Precarium liberè à concedente reuocari poteſt. ibid.2
Precarium non finitur morte concedentis. 2.117.2.4
Precario qui rem accepit dicitur poſſidere naturaliter, dominus autem,qui conceſſit, ciuiliter. 2.118.1.6
Quanto tempore poſſeſſio illa ciuilis amittatur, remiſſiuè. ibid.
Precarium in quo differat à commodato,remiſſiuè. ibid.7
Quando is,qui Precarium conceſſit,rem precariò datam alienauit, tunc niſi voluntate noui domini res eadem manet penes eum,qui ab initio precariò poſſidebat,finitur & tollitur precarium. 2.118.1.5
Preces importunæ,aſſiduæque ſollicitationes, eorum præſertim, qui aut iubere poſſunt, aut potentes ſunt,inducunt iuſtum metum. 1.723.2.2
Preces ſolemnes,& publicas fundere non licet defuncto non canonizato. 2.426.2.5
Preces in fauore,& gratia nitì ſolent. 3.24.2.4
Presbyter qui in duello digiti partem amiſit ex diſpenſatione proprij Epiſcopi poteſt in ſuo ordine miniſtrare. 1.194.2.1.
Presbyteri clerici capellarum ſubditarum titulo Cardinalatus, debent Cardinali obedientiam,& reliqua de quibus hic;& vacante titulo ſuccedit capitulum illius Eccleſiæ,niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum. 1.291.2.1
Presbyter,aut clericus, ſeu notarius in poſſeſſionem mittit. 1.453.2.2
Presbyter habens populum,debet habere clericum, qui ſecum cantet & in aliis hic expreſſis eum iuuet. 2.3.1.1
Presbyter, cui medietas palmæ cum duobus digitis eſt abſciſſa, Miſſam non celebrat,ſed cæteris ſacerdotalibus officiis fungi poteſt. 2.73.1.1
Presbyter qui duos digitos,partémque manus amiſit,Miſſam celebrare non poteſt. 2.53.2.2
Presbyteri Parochiales Dominicis diebus,& feſtiuis Parochianos alienos ad Miſſam admittere non debent ſi ex contemptu ad eorum Eccleſiam accedunt. 2.233.1.1
Presbyter tenetur horis debitis dicere horas Canonicas,permittitur tamen ſibi ex cauſa dicere eas vſque ad veſperas incluſiuè. 2.399.2.1
Presbyterorum filij ordinari non poſſunt. 2.592.1.50
Presbyter ebrioſus Miſſam celebrans non præmiſſa digeſtione Eccleſia priuari debet. 3.7.2.1
Presbyteris prohibitum eſt,ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Epiſcopo, vel eius miniſtris. 3.24.1.2
Presbyter,qui per inſpectionem aſtrolabij furta requirit,ad tempus ſuſpenditur ab Altaris miniſterio. 3.158.2.1
Presbyterum interficiens puniendus eſt,& pœnæ pars vna Eccleſiæ cuiptæ fuit,alia pars pro eius anima diſtribuitur 3.268.1.1
Presbyterum occidentis pœnitentia ponitur. 3.275.2.1
Presbyterum occidens in pœnam prohibetur matrimonium contrahere. 3.275.2.4
Presbyter de Subdiacono per ſaltum ignoranter factus poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur,& poſtea poteſt ſecum in Sacerdotio diſpenſari. 3.182.2.1
Presbyter qui non eſt,non poteſt in Epiſcopum conſecrari. 3.193.1.8
Presbyter ſuſpenſus ab officio ab aliis etiam exemptis ad diuina Officia reſtitui,ſeu abſolui non poteſt. 3.226.2.11
Ad *Presbyteratum* nullus eſt promouendus,niſi poſſit docere populum ea, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, ac ad miniſtrandā Sacramenta. 1.90.1.12
Vide *Ordo*.
Pretium iuſtum ei cenſetur illud pro quo vendi poteſt in foro. 2.123.2.7
Pretium iuſtum ex quibus cognoſcatur,& attendatur,oſtenditur. 2.128.1.34
Pretium regulatur de tempore contractus. 2.128.2.29
Pretium licitè recipi poteſt pro ſepultura ratione ſitus, vel dignioris loci. 2.230.1.2
Pretium datum pro emendo iurepatronatus, nec emptor, nec venditor habere debet, ſed Eccleſiis tribuitur, cui ob ſimoniam illata fuit iniuria. 2.354.2.5
Pretij exactio pro ſepulturis,prohibetur; non obſtante contraria conſuetudine. 3.21.2.5
Pretium exactum pro licentia docendi eſt reſtituendum, & promiſſum eſt remittendum. 3.50.2.1
Primatia quæſtio inter Bituricen.& Burdegalen. Archiepiſcopos refertur. 1.296.1.3
Primatiæ Hiſpaniarum cauſa in Concilio Lateranenſi ſub Innoc. III.excitata fuit. 1.334.2.2
Primatia Sardiniæ quod ſit in Calaritana Eccleſia referuntur fundamenta aliquorum. 1.635.1.45
Alia pro Piſana. ibid.
Reſponſio. 1.636.1.1
Primicerij ad officium quæ ſpectent ponuntur. 1.211.1.2
Primiceriatus eſt beneficium. 1.17.2.2
Primitiæ dicuntur ab eo quia dantur primæ vel ab eo quia dantur optimæ. 2.236.2.6
Primitiæ diffinitio traditur. ibid.7,& 3.337.1.3
Primitiæ quo tempore inſtitutæ, & qua quantitate, remiſſiuè. 2.237.2.4
Primogenitus quis ſit de duobus ſi ignoretur ille cenſendus quem populus elegerit. 2.232.2.4
Primogenitus dicitur ille,qui primo natus,eſt,etiamſi eum nullus frater ſequatur. 3.334.1.1.2
Primus acquirens, quandiu viuit,durat ius ſecundi,cui facta eſt donatio. 2.614.1.5
Principali conceſſo, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis. 1.118.1.2
Principali conceſſo conceditur acceſſorium,quando acceſſorium eſt à ſuo principali inſeparabile, licèt magis dignum, quam ipſum principale,cui annectitur. ibid.4
Principalis perſona admittitur in teſtem vbi agitur de correctione de peccato impediendo. 1.449.2.1
Principale cū acceſſoriis per appellationē legitimè interpoſitam defertur ad iudicē appellationis,& ſententiæ excōmunicationis & interdicti poſt appellationē,latæ non tenent. 1.704.2.1
Princeps licet quoad vim coactiuam ſuis legibus ſolutus ſit, quoad vim tamen directiuam leges ſuas in conſcientia ſeruare tenetur. 1.10.1.6
Principes ſeculares de cauſis Clericorum cognoſcere quam perniciosum ſit,oſtenditur ex ſanctis Patribus. 1.22.2.14
Princeps quandocunque per nimiam importunitatem,petentium non concedenda concedit,videtur conceſſio ſubreptitia. 1.44.1.7
Principis aſſenſus in Epiſcoporum electionibus, an quando interuenire poſſit,oſtenditur. 1.101.2.15
Principis ſcientia requiritur ad conſuetudinem inducendam. 1.189.1.3
Princeps defenſionem an aliquando reſtringere vel tollere poſſit, oſtenditur. 1.233.2.3
Princeps ſolus poteſt committere cauſam appellatione remota. 1.244.1.4
Princeps quando delegat duos in vna cauſa, qualiter procedendum. 1.244.2.10
Princeps quando delegat cauſam alicui ſpeciali delegato,cenſetur tollere omnem iuriſdictionem inferioribus Ordinariis. 1.245.2.9
Principis mandatis eſt parendum. 1.286.1.4
Principi iniuſta præcipienti obediendum non eſt. 1.286.1.11
Principi non poteſt dici,cur ita facis. ibid.12
Princeps grauius peccat frangendo fidē quàm inferior. 1.300.1.3
Principis metu,& Superioris minantis mortem delinquens ab extraordinaria pœna abſoluitur. 1.323.2.3
Princeps non recognoſcens Superiorem, eſt competens iudex in cauſa inter ſe ipſum,& ſubditos. 1.362.1.6
Princeps poteſt exigere iuramentum ab Epiſcopis tenentibus feuda ab eo. 1.374.2.4
Princeps exiſtente iuſta cauſa poteſt contra abſentem, & inauditum ſine citatione procedere. 1.421.2.9
Principi aſſerenti ſe ex iuſta cauſa motū ſine citatione procedere an fides ſit adhibenda,oſtenditur. ibid.11
Princeps poteſt concedere, vt de petitorio, & poſſeſſorio ſimul agatur. 1.423.1.3

Princeps ex contractu inito cum ſubdito efficaciter obligatur. 1.466. 2.4

Princeps naturaliter,& ciuiliter obligatur ex contractu cum ſubdito celebrato. 1.467.1.6

Princeps non poteſt contractum cum ſubditis celebratum in totum,vel pro parte reuocare, nec modum, aut conditionem eiadiicere. 2.467.2.8

Princeps non poteſt reuocare priuilegia, ſeu conceſſiones illas quæ in naturam, & vim contractus tranſeunt, vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompenſationem meritorum. ibid.9

Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam,& eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus. 1.467.2.10

Princeps data iuſta cauſa poteſt contractum à ſe cum ſubdito celebrandum limitare,eique modum,& conditionem præſcribere. ibid.11

Princeps abſque populi aſſenſu, vel ſine iuſta cauſa monetam non poteſt mutare. 1.589.2.3

Princeps tenetur omnino monetam cudere ea lege,vt valor iuxta pondus ei conſtituatur. 1.590.1.7

Princeps res Regiæ Coronæ alienare non poteſt. 1.601.1.2

Princeps quando committit iuriſdictionem alicui, nunquam cenſetur eam à ſe in totum abdicare. 1.601.2.5

Princeps ſupremus cauſam motam coram inferiore ad ſe aduocare poteſt. 1.707.2.2

Princeps ſi aliquod negotium ad ſe aduocauerit, & ſuæ cognitioni reſeruauerit,non admittetur prorogatio in alium quemcunque iudicem ſine conſenſu Principis reſeruantis. ibid.3

Princeps vbi primum ad ſe aduocauit cauſam & illam delegauit, cenſetur ſupra illam ſuſtuliſſe omnem iuriſdictionem cuicunque ordinario inferiori. ibid.6

Principi liberum eſt cauſam coram quibuſcunque iudicibus pendentem ad ſe aduocare. 1.711.2.10

Principis præceptum inducit metum iuſtum,quando ſcilicet ipſe Princeps iubet ſubdito, & ſolitus eſt ſæuire contra inobedientes. 1.723.1.5

Princeps licèt dicatur confirmare ex certa ſcientia quando confirmat parte citata,& cum cauſæ cognitione, defectus tamen citationis non excludit quin confirmatio dicatur facta ex certa ſcientia,quando aliter conſtat Principem ex certa ſcientia confirmaſſe. 1.734.1.16

Princeps quando ex certa ſcientia innouat gratiam ſeu conceſſionem in charta contentam, nouum ius tribuit, & priuilegium,etiamſi tempore, vel alia cauſa amiſſum ſit,reſtituit, & de nouo redintegrat. 1.735.2.26

Princeps ſuper iure poſitiuo diſpenſat. 2.83.2.6

Princeps ſæcularis non habet poteſtatem in rebus Eccleſiaſticis. 2.106.1.2

Princeps poteſt rem Eccleſiæ immobilem per permutationem acquirere data re meliori, vel æquali. 2.159.2.3

Princeps debet eſſe liberalis,& ſeruitia ſibi impenſa perſoluere. 2.190.1.3

Principi magis cõuenit quàm aliis reddere pluſquam acrepit.ib.4

Princeps an, & quibus caſibus res ſuæ coronæ alienare valeat, remiſſiuè. 2.193.1.3

Princeps per confirmationem non intendit iuri alterius tertij derogare. 2.259.2.7

Princeps poteſt donationem, vel conceſſionem ab alio factam modificare. 2.384.1.5

Princeps ſæcularis inter Chriſtianos addere poſſet impedimenta irritantia niſi Eccleſia eam facultatem ſuo iudicio reſeruaſſet. 2.465.1.6

Princeps ſupremus an poſſit filios proprios legitimare, oſtenditur. 2.590.2.36

Princeps non tenetur iuris ordinem ſeruare. 3.13.2.4

Princeps poteſt iudicare ſola facti veritate inſpecta. ibid.5

Princeps ſæcularis non poteſt permittere in ſuo regno,quod Iudæi habeant mancipia Chriſtiana. 3.53.1.4

Princeps ſæcularis an poſſit concedere facultatem Iudæis fœnerandi, remiſſiuè. 3.149.1.4

Princeps iuſtis de cauſis venationem prohibere poteſt. 3.165. 2.6

Princeps ſi concedat alicui domino, vel magnati datam officiorum alicuius ciuitatis, an talis, conceſſio intelligatur de illis officiis, quæ poſt conceſſionem per Principem creata ſunt, oſtenditur. 3.242.2.16.17

Princeps an poſſit ſubditos ſine culpa iure ſuo priuare,remiſſiuè. 3.246.2.17

Principiũ omniũ gerendorũ à Deo ſumendũ.1.95.2.5.& 1.424.1.6

Prior in tempore potior eſt iure. 1.185.1.9

Prior nominatus cenſetur magis dilectus. 1.285.2.10

Prior clauſtralis poſt Abbatem præ cæteris debet eſſe potens opere, & ſermone. 2.327.1.10

Prior, qui eſt tempore, potior eſt iure. 2.363.2.7

Priuandus eſt dignitate non reſidens, qui citatus non venerit in termino ſibi præfixo. 2.33.1.1.2

Priuationis pœna non comprehendit legitimam,quæ ex neceſſitate legis debetur neceſſariis hæredibus. 2.108.1.6

Priuationis pœna non imponitur niſi in caſibus à iure expreſſis. 2.372.2.3

Priuationis pœna à lege impoſita non intelligitur ipſo iure. ibid.4

Priuatio beneficij,vide *Depoſitio*

Priuatus nunquam præſcribit aduerſus Principem in his, quæ concernunt obedientiam,ſuperioritatem, & ſubiectionem. 1.617.2.3.

τὸ *Priuetur*, an importet latam ſententiam,vel ferendam,remiſſiuè. 2.342.2.4

τὸ *Priuentur*, non ſignificat priuationem ipſo iure, ſed per ſententiam. 1.125.2.34

Priuilegio ciuitati conceſſo, non gaudet caſtra,vel villæ. 1.4.2.38

Priuilegij, vel ſcripturæ verba quando ſunt ita obſcura, quod nullum habent intellectum, nec valet priuilegium, nec ſcriptura. 1.7.1.10

Priuilegia in eo valent & tenent, in quo vſitata & obſeruata fuerint. 1.17.2.5

Pro Priuilegiorum interpretatione an ad alium, quàm ad concedentem recurri poſſit, remiſſiuè. 1.28.1.6

Priuilegio generali ſecundùm ius commune obtento obſtat reſcriptum ſpeciale etiam de eo mentionem faciens. 1.29.1.1

Priuilegium ſecundum non faciens de primo mentionem illi non derogat. ibid.5

Priuilegium ſpeciale non aliter derogat generali, niſi facta huius mentione. ibid.6

Priuilegium reſpectu fori adeo incompetentis non tenetur citatus venire ad allegandum. 1.35.2.12

Priuilegium ſubreptitium eſt ipſo iure nullum. 1.48.1.8

Priuilegium de prouidendo beneficia comprehendit maiora & minora. 1.50.1.3

Priuilegium vel reſcriptum prius in data præualet ſecundo,& poſteriori. 1.57.2.3

Priuilegium videtur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. 1.66.1.8

Priuilegia ita reſtringenda ſunt,vt attentis, & maturè perpenſis verbis & mente concedentis in eo accipiantur ſenſu,qui minus alterius verbis lædit. 1.71.2.6

Priuilegium non ſubdito conceſſum, vbi agitur de modico, reuocari poteſt. ibid.8

Priuilegij tenor attendendus eſt. 1.94.1.2

Priuilegio, vel conſuetudine poſſunt Reges habere ius nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtandi. 1.95.2.7

Priuilegio, vel conſuetudine poſſunt Reges habere ius eligendi Epiſcopos, remiſſiuè. 1.99.1.5

Priuilegio, vel conſuetudine ad electionem alieni plerunque vocantur. 1.130.1.4

Priuilegiorum tenor ad vnguem ſeruandus. 1.141.2.4

Priuilegia Principum, dum tangunt iura concedentis,debent latiſſimè interpretari, ſecus quando reſpiciunt damnum, vel præiudicium tertij. 1.143.2.2

Priuilegium quod conceſſum delegatis à Principe vt poſſint ſubdelegare, in his tantum procedit, quibus iuriſdictio conceſſa eſt. 2.280.2.3

Priuilegii pro declaratione recurrendum eſt ad concedentem. 1.361.2.2

Intellige prout. ibid.3

Priuilegium ſimpliciter conceſſum hominibus alicuius loci comprehendit clericos illius loci ſi eo vti vellent. 1.381.2.5

Priuilegium etiam à Principe impetratum, per quod priuatur quis ſine cauſæ cognitione lite pendente vſu poſſeſſionis tanquam ſubreptitium non valet, ſeu tanquam rationi obuium eſt reuocandum. 1.455.1.1

Priuilegium conceſſum non facta mentione litis pendentiæ nihil valet. 1.456.2.4

Priuilegia concedi non debent contra ſolitam formam. 1.516.2.4

Priuilegium de falſo redarguenti iudex faciet illud exhiberi coram ſe, & partibus in loco congruo, & ſecuro, & interim ſtabitur ſententiæ latæ per illud. 1.554.1.1

Priuilegium ſuum,vel indulgentiam, vel inſtrumentum quando vna pars demonſtrare cogitur, tunc legi debet coram iudice, & aliquibus viris prudentibus. ibid.

Priuilegia partis aduerſæ quando quis dicit eſſe falſa, quomodo procedi debeat. ibid.

Priuilegium contra ſolitum curſum priuilegiorum, & contrarium rationi de falſitate eſt ſuſpectum. 1.557.1.3

Priuilegium & præſcriptio, an & quando æquiparentur, oſtenditur. 1.626.2.3

Priuilegium ſecundum vbicunque non facit mentionẽ de primo alteri conceſſo non operatur derogationem. 1.638.2.3

Priuilegium datum itineranti ad Curiam Papæ vt interim non poſſit in patria cõueniri,non habet locum, quando iter arripit poſtquam fuerit citatus,vel habuerit notitiam,quando aduerſarius impetrauit à Papa. 1.676.2.2

Priuilegium concedi poteſt, quod in tali loco, & non alibi carceres

nes vendantur, vel quod quis ſolus piſcetur in certa parte maris. 1.720.2.3
Priuilegium vnius ſuffragatur alteri, quando ſumus in cauſis communibus & indiuiduis 1.722.1.3
Priuilegij innouatio nouum ius non tribuit, nec antiquum confirmat, ſed ſi quod competebat conſeruat. 1.732.2.1.5
Priuilegium aliquando accipitur pro charta, ſeu inſtrumento in quo gratia, aut conceſſio Principis continetur, aliquando verò pro conceſſione ipſa, ſeu gratia. 1.733.1.10
Priuilegij verba ſi referantur ad perſonam, cenſetur Priuilegium perſonale, ſi autem referantur ad rem, cenſetur reale. 2.79.2.10
Priuilegium cognoſcendi de cauſis in prima inſtantia habet Capitulum Sede vacante. 2.94.1.23
Priuilegium perpetuum dicitur quod ſit Eccleſiæ, vel populo. 2.100.1.7
Priuilegio in ſecundo, quando non fit mentio de alio alteri cõceſſo, iam eſt manifeſta ſubreptio, quæ vitiat in priuilegiis. 2.139.2.4
Priuilegium ſecundùm intentionem Papæ eſt intelligendum. ibid.6
Priuilegia eximentia à ſolutione decimarum amittuntur ſi incipiant eſſe enormiter læſiua Eccleſiæ Parochiali. 2.241.2.3
Priuilegium quando dicatur enormiter lædere ſpectat ad declarationem Papæ. ibid 4
Priuilegium de decimis ſoluendis reuocatur ſi ex poſt facto incipit Eccleſiis Parochialibus eſſe nociuum. 2.242.1.1
Priuilegium conceſſum ex certa cauſa expreſſa vel tacita ceſſat ceſſante cauſa. 2.242.2.8
Priuilegium ſuper decimis laborum non extenditur ad terras, quæ aliis traduntur excolendæ. 2.243.2.1
Priuilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia. 2.244.1.2
Priuilegium ſuper decimis laborum etiam ea, quæ non ſunt noualia comprehendit. 2.244.1.1.2
Priuilegium vitiat falſa cauſa. 2.553.2.9
Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis eccleſiaſticæ perſonæ conceſſum noualia comprehendit. 2.254.2.1.3
Priuilegia olim conceſſa Crucem recipientibus, remiſſiuè. 2.333.1.2
Priuilegium contra ius commune eidem non derogatur ſi de eo mentio non habeatur. 2.338.1.2
Priuilegia valent non facta mentione de iure contrario, cum ſemper contra illud emanent. 2.338.2.6
Priuilegium patri, & poſteris conceſſum, ſimiliter competit filiabus niſi materia refragetur, aut lex reſiſtat. 2.376.2.4
Priuilegium non poteſt concedi collegio quando ſcholares non adſunt. 2.435.1.4
Priuilegium futuro collegio vel hoſpitali concedi poteſt vt incipiat habere vires quando erectum fuerit. ibid.5
Priuilegia conceſſa per verba vniuerſalia, & prægnantia ceſſant in caſu publicæ vtilitatis, neceſſitatiſve ineuitabilis, & incogitatæ. 2.437.2.6
Priuilegium quòd maritus non teneatur vltra quam facere poteſt, ab eo renuntiari non poteſt. 2.608.1.10
Priuilegia Eccleſiæ minori ſpatio quadraginta annorum non præſcribuntur. 3.233.2.1
Priuilegium continuè, & abſque lite non ſeruatum per triginta, vel quadraginta annos per deſuetudinem, & vſum contrarium perditur. 3.234.2.6
Priuilegij immunitas perditur ſi immunitatem habens paſſus eſt ſe deſcribi in libro ſoluentium. 3.234.2.7
Priuilegium quando acquiritur per contractum, aut pecuniam, non amittitur per non vſum. ibid 8
Priuilegium quoto temporis ſpatio per non vſum amittatur, remiſſiuè. 3.235.1.9
Priuilegia capellanorum aliquorum Principum, qui à iuriſdictione ſuorum Prælatorum erant exempti, an derogentur per Concil. Trident. oſtenditur. 3.235.1.3
Priuilegium conceſſum monaſterio vt eius monachi excommunicari nõ poſſint, intelligitur de monachis exiſtẽtibus in monaſterio, vel in Eccleſiis ſibi vtroque iure ſubiectis. 3.219.1.1
Priuilegium de decimis non ſoluendis de noualibus mentionem faciens, ad noualium decimas trahi non poteſt, quæ ab aliis erant poſſeſſa tempore priuilegij conceſſi. 3.242.2.14
Priuilegium de non ſoluendis decimis noualium extendi non poteſt ad decimas noualium, quæ tempore impetrationis iam erant proſciſſa. ibid.15
Priuilegia tria Patriarchalium Sedium referuntur. 3.243.2.1
Priuilegium alieni conceſſum, an Princeps ſine cauſa reuocare poſſit, oſtenditur. 3.246.2.28
Priuilegium merè voluntarium tempore non perditur. 3.247.2.7
Priuilegium certis Religioſis conceſſum, vt tempore interdicti poſſint diuina officia celebrare, extenditur ad Epiſcopos. 3.248.1.2
Priuilegium ad inſtar quod dicatur, oſtenditur. ibid.3
Priuilegium ad inſtar alterius conceſſum, an alteri communicetur, ſi prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, oſtenditur. 3.248.2.4
De Priuilegiis aliquibus religionibus conceſſis, vt pro ſuis feſtiuitatibus, vel etiam profeſſione nouitij facienda publicè interdicti tempore celebrare poſſint, agentes referuntur. ibid.5
Priuilegia conceſſa aliquibus, vt tempore interdicti diuinis intereſſe poſſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt. 3.249.1.6
Priuilegia non ſunt violanda etiam indirectè. 3.249.2.4
Priuilegium interpretandum eſt vt aliquid operetur præter ius commune. 3.253.1.2
Priuilegiorum innouatio nouum ius non tribuit, ſed ſolum antiquum conſeruat. 3.253.1.1.2
Priuilegij innouatio dupliciter poteſt fieri. ibid.3
Priuilegium ſuper decimis noualium non extenditur ad decimas quas tempore indulti alius poſſidebat, ſi de ipſis mentio facta non fuerit. 3.253.2.1
Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis quos eximat, oſtenditur. 3.254.1.2
Priuilegia quæ alteri inferunt præiudicium, reſtringenda ſunt. 3.254.2.4
Priuilegio clericali nemo priuandus eſt niſi conuincatur per veras probationes. 3.259.2.11
Priuilegium diuerſimodè accipitur. 3.201.1.1.13
Priuilegia dicuntur quaſi priualegia. ibid 4
Priuilegium definitur quod ſit lex priuata ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum. ibid.5
Priuilegia quomodo dicantur habere rationem legis, oſtenditur. 3.202.2.6
Priuilegium diuiditur in diuinum, & humanum. 3.201.1.7
Priuilegia quædam ſunt clauſa in corpore iuris, quædam non ita. ibid 8
Priuilegia vel ſunt realia, vel perſonalia. ibid.9
Priuilegia perſonalia & realia in aliquibus conueniunt, in aliis differunt. ibid.10
Priuilegia alia ſunt affirmatiua alia negatiua. ibid.11
Priuilegia alia ſunt perpetua, alia temporalia. 3.202.2.init.
Priuilegiũ aliud bonum publicum reſpicit, aliud priuatũ. ibid.12
Priuilegia qua ratione in publica, & priuata diuidantur cum omnia priuatæ leges dicantur, oſtenditur. ibid.13
Priuilegium aliud eſt pro foro interno, qui Conſcientiæ dicitur, aliud pro externo. 3.103.1.4
Priuilegiorum nomen an ſit grammaticale. 3.203.2.17
Priuilegiis ſuis priuandus eſt qui alienis derogat. 3.214.1.1
Priuilegium Eccleſiæ præſcribitur ſpatio triginta annorum. 3.218.1.1
Priuilegium, quod Religioſi, ſeu monaſteria habent de decimis non ſoluendis, præſcribitur tempore triginta annorum. ib.2
Priuilegia in eo valent, & tenent, in quo vſitata, & obſeruata fuerint. 3.219.2.8
Priuilegia quantum valeant, & quomodo ſint ſeruanda, cognoſcetur ex tenore, vltra quem non eſt egrediendum. 3.220.1.1
Priuilegium non præſumitur, ſed ab eo, qui allegat, probandum eſt. ibid.5
Priuilegia quæ in corpore iuris clauſa ſunt, præſumuntur, & ideo ea priuilegiati oſtendere non tenentur. 3.210.2.6
Priuilegij tenor attendendus eſt, nec de illo iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto. ibid.7
Priuilegij tenor inſpiciendus non ſolum quoad verba, ſed etiam quoad mentem. ibid.10
Priuilegium ſtrictè eſt interpretandum etiamſi conceſſum ſit à Principe, qui legem concedere poſſet. 3.221.1.11
Priuilegium non priuatis perſonis, ſed toti religioni conceſſum, adhuc non eſt vt fauorabile interpretandum. ibid.12
Priuilegia per quæ conſuetudini, aut alteri priuilegio derogatur, fauorabilia ſunt, & latiſſimam recipiunt interpretationem. ibid.13
Priuilegij verba ſi exemptionem excludant iuri, & iuriſdictioni Epiſcopi derogatur. 3.222.2.9
Priuilegium vni conceſſum non poteſt ad alium extendi propter identitatem rationis. 3.223.1.1.2
Priuilegium militare, & miniſterij, ſeu Doctoratus filiis non prodeſt. 3.223.2.4
Priuilegium perſonaliter marito conceſſum ad vxorem non extenditur. ibid.6
Priuilegia, quæ alicui certæ perſonæ conceduntur per modum contractus, vel ob benemerita ad hæredes tranſeunt. ibid.8
Priuilegium eſt lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum. 3.224.1.10
Priuilegium meretur amittere, qui illo abutitur. 3.228.1.25
Priuilegia quando dicantur amitti per non vſum, vel contrarium vſum, vel etiam per abuſum, & in quibus differant, oſtenditur. ibid.26
Priuilegia, ſeu inſtrumenta deperdita, & ea, quæ in illis continebantur, probari poſſunt per teſtes deponentes de amiſſione, & illius tenore. 3.229.1.4
Priuilegio Sedis Apoſtolicæ nulli ſe tueri poſſunt quo minus vitare non debeant excommunicatos. 3.294.2.21

Priuilegium eſt lex priuata, ſeu ius ſingulare, contra ius commune indultum. 3.345.2.3
Priuilegium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantum, quod iure communi conceſſum erat. ibid.4
Priuilegiũ Canonis quare facilius perdatur, quàm priuilegium fori, oſtenditur. 3.308.2.3
Priuilegium quando conceditur, ſaluo iure matricis Eccleſiæ per matricem Eccleſiam non intelligitur Romana, ſed Cathedralis. 3.343.2
Priuilegium non admittitur etiam per centum annos ſi quis non potuit eo vti. 3.346.1.12
Priuilegium vel beneficium concedentis ad intentionem recurrendum eſt. 3.348.1.3
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum an & quando vtatur ſuo priuilegio, remiſſiuè. 1.332.1.6
Priuilegiatus vt non teneatur reſpondere niſi in certo loco, ſi in alio loco reſpondere, vel ſoluere promittit, ibi poterit conueniri, & etiam vbi habet domicilium. 1.382.2.1
Priuilegiatur vt abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat ſi ſe transferat in villam, vel caſtellum, vbi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, priuilegio non vtitur. 2.35.2.1
Priuilegiati ſuper iure funerandi ſepelire poſſunt illos, qui apud eos eligunt ſepulturam, ſoluendo tamen canonicam portionem Eccleſiæ Parochiali, ſi verò alios ſepeliunt, tenentur reſtituere quicquid occaſione funeris acceperunt. 2.229.1.1
Priuilegiati ſuper decimis non ſoluendis de his prædiis, quæ ab aliis conducunt, decimas ſoluere tenentur. 2.241.2.1.2
Priuilegiati vt vbique poſſint cum Altari viatico celebrare, hoc ſine conſenſu Epiſcopi facere poſſunt. 3.253.1.1
Priuilegiati debent quoque vitare excommunicatos, & ipſi quoque excommunicati ſunt ob iniectionem manuum in clericos. 3.299.2.1
Prius deſcriptus dicitur dignior, & præcedere debet. 1.285.1.4
Probanda non probans ex officio à iudice reſpuitur. 1.215.1.4
Probanti ſemiplenè in ſupplementum probationis iuramentum deferri poteſt. 1.469.1.4
Semiplenè probare dicitur quando quis probauit intentionem ſuam per vnum teſtem omni exceptione maiorem. ibid.5
Probatio facienda eſt iudici. 1.47.2.1.2
Probatio euidens fit per inſtrumenta. 1.51.2.2
Probatio qualibet debet de neceſſitate concludere. 1.140.2.23
Probatio non deſideratur in notoriis, ſed tantum onus proponendi. 1.186.1.5
Probatio per teſtes admittitur in actibus requirentibus ſcripturam ſi agatur de ſcripturæ declaratione. 1.331.2.2
Probatio ſemiplena ſufficit, vt quis reſtituatur in cauſa fauorabili. 1.333.1.2.2
Probatio ſemiplena requiritur in petenda reſtitutione in cauſa fauorabili quando argueretur dolus, & fraus aduerſarij. 1.333.2.2
Probatio ſemiplena ſi allidatur ex aliqua præſumptione, non ſufficit, vt ob eam deferatur parti iuramentum in ſupplementum probationis. 1.469.1.6
Probatio ſemiplena non fit ex vno teſte non reddente rationem dicti ſui, vel veriſimilia non dicente, vel ex pluribus ſingularibus. ibid.7
Probationes cum ſunt æquales, teſtibus rei magis, quàm actoribus in dubio creditur. 1.471.2.5
Probatio admittitur contra iuramentum. 1.474.1.10
Probatio obſcura non releuat probantem. 1.480.1.18
Probatio teſtium, vel inſtrumentorum recepta poſt terminum eidem probationi præfixum, non valet ipſo iure. 1.483.1.7
Probatio tractatus filiationis an ſufficiat in iudicio petitorio vel probari debeat in titulo ſeu dominio, remiſſiuè. 1.485.2.6
Probationes exactæ neceſſariæ non ſunt in probandis confinibus antiquis. 1.491.2.14
Probationes plures imperfectæ, etiam diuerſi generis, ſi tendant ad eundem finem, coniunguntur ad faciendam plenam probationem. ibid.15
Probationes poſt publicatas ſemel atteſtationes iterum recipi poſſunt, vbi priores non extant. 1.494.2.6
Probatio exceptionis oppoſitæ contra teſtem productum ſi non admittitur antequam dictum teſtis recipiatur in caſu in quo admitti debuit, licitè appellatur. 1.506.2.1
Probationes in crimine debent eſſe apertiſſimæ. 1.519.1.6
Probationes factæ in iudicio ſummario, fidem non faciunt in plenario. 1.510.2.4
Probatio facienda per inſtrumenta in cauſa appellationis ſuper eiſdem, vel contrariis articulis admittitur. 1.515.2.5
Probationes ſubtrahens aduerſario an cauſam amittat, remiſſiuè. 1.515.2.5
Probationes ex ſe imperfectæ ad plenam probationem coniunguntur in delictis, quæ occulto committuntur. 1.523.1.3
Probatio, quæ fit per inſpectionem oculorum, quæ ſit. 1.530.24
Probatio efficacior requiritur ab eo, qui probare vult quod non eſt veriſimile. 1.566.1.1
Probationes debent eſſe efficaciores quando tractatur de probando contra illud, quod habet præſumptionem pro ſe. 1.566.2.4.
Probatio immemorialis præſcriptionis non ſufficit ad concludendam, & probandam contenariam. 1.630.2.6
Probatio eorum, quæ effectuntur incontinenti præ cæteris potiori gaudet prærogatiua. 1.721.1.5
Probatio incontinenti ad iuſtificandam appellationem, quæ dicatur, oſtenditur. ibid.6
Probatio verſionis in vtilitatem eſt neceſſaria in mutuo ſuſcepto ab ipſo Prælato, & Capitulo inſimul, vt ex illo Eccleſia obligetur. 2.180.2.9
Probatio verſionis in vtilitatem Eccleſiæ non eſt neceſſaria vbi mutuum fuerit acceptum intra ſummam ab Eccleſia communi ordinatione taxatam. ibid.12
Probatio verſionis in Eccleſiæ vtilitatem qualiter probetur. 2.181.1.18
Probatio vna fit ex duabus probationibus diuerſi generis. 1.225.2.5
Probatio in contrarium non admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure. 1.495.1.12
Niſi ſit confeſſio partis, vt. ibid.14
Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure parte non opponente eſt valida. ibid.15
Probatio per euidentiam facti adeò eſt clara, vt nihil magis, quàm illam iudex requirat ad rem ipſam cognoſcendam. 3.5.2.3
Probatio exceſſus accuſatori incumbit. 3.108.1.14
Probatio ſolutionum trium annorum præteritorum ſufficit ad hoc, vt præſumatur annis retrò lapſis ſolutum fuiſſe. 3.234.1.4
Probatio Confeſſionis reuelatæ de licentia pœnitentis, cui incumbat, oſtenditur. 3.287.1.24
Probatum in iudicio non admittitur quod nihil releuat. 1.251.1.3
Proceſſus factus per literas ſubreptitias irritatur, ſed factus contra formam reſcripti, irritus nuntiatur. 1.50.2.1
Proceſſus factus contra formam reſcripti etiam in minimo irritatur. ibid.2
Proceſſus habitus contra reum expreſſè conſentientem, qui per literas Apoſtolicas trahitur vltra præfinitum ſpatium, valet. 1.55.2.8
Proceſſus ob legitimæ citationis defectum totus corruit. 1.289.2.4
Proceſſus habitus à Principe contra partem inauditam, inualidus eſt, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. 1.421.2.8
Proceſſus in dubio ritè, rectéque factus non præſumitur. 1.487.2.12
Ad Proceſſus ſubſtantiam quæ requirantur, oſtenditur. ibid.16
Proceſſionibus publicis intereſſe debent hodie Regulares quicunque, niſi in ſtrictiori clauſura perpetuò viuant, vel abſint à ciuitate vltra dimidium milliare. 3.196.1.2
Proceſſus in materia fidei per Canonicam purgationem quomodo terminandus, remiſſiuè. 3.259.1.6
Procurare frater alicuius domus qui tenetur, obligatur ad procurandum omnes, licèt illorum numerus nunc creuerit, ſed ſi ex hoc grauaretur nimium, per iudicis officium ſibi prouidebitur. 2.383.2.1
Procuratio Epiſcopis quando debeatur, remiſſiuè. 1.278.2.11.
Procurationes quæ debentur Legatis, & Nuntiis Apoſt. Sedis præſcribi non poſſunt. 1.626.1.2
Procuratio ſeu viſitatio præſcribi non poteſt. 1.632.2.2
Procurationes an poſſint recipere Epiſcopi habentes aliàs redditus pingues ex quibus ſuſtentari valeant. 1.634.1.9
Procuratio non poteſt præſcribi. 2.384.2.4
Procuratio nulla debetur Epiſcopo viſitandi clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedra. 2.390.1.3
Procuratio ratione viſitationis non debetur propter priuatum oratorium. 2.391.1.1
Procuratio debita pro viſitatione an poſſit etiam recipi pro conſecratione, remiſſiuè. 2.391.2.3
Procurator conſtitutus ad eligendum cum modo generali & libero, non poteſt in ferendis ſuffragiis vnum nomine ſuo, & alterum nomine mandantis eligere. 1.13.2.init.
Procurator ſpecialis requiritur in tranſactione. 2.56.2.14
Procurator ſpecialis requiritur ad petendam reſtitutionem in integrum, remiſſiuè. ibid.15
Procuratorem qui ſe facit cum non ſit, tenetur pœna falſi, & condemnatur in expenſis. 1.60.1.3
Procurator reuocatus ſi aliquid agat, & dominus ſciat, iterum conceſſa videtur facultas agendi. ibid.5
Procurator vt validè reuocetur debet fieri intimatio parti, vel iudici. ibid.7
Procurator debet conſtitui vnus de Collegio. 1.126.1.init.

Procuratores

Procuratores plures quando ſimpliciter dati ſunt, vnus non poteſt ſine alio. 1.236.2.4
Procuratoris dolus non obeſt domino. 1.249.1.5
Procuratoris factum domino in cauſa in qua habet mandatum nocet. ibid.6
Procurator ſi formam mandati exceſſit, excuſatur dominus ab expenſis. ibid.8
Procurator excedens fines mandati principali ſciente, & non contradicente, geſta per ipſum cenſentur à principali ratificata. ibid.8
Procurator admittitur cum cautione de rato, ſi dubitetur illum non habere mandatum. 1.290.1.5
Procurator in dubio præſumitur, penes quem reperiuntur acta ipſius cauſæ. ibid.6
Procurator ad agendum etiam cum libera, & generali adminiſtratione non poteſt tranſigere, vel paciſci. 1.303.1.2
Procurator alterius debet habere mandatum legaliter factum. 1.312.1.1
Procurator cum cautione de rato admittitur vbi dubitatur de mandato. 1.312.2.5
Procuratorem conſtituere non compellitur quis in arduis cauſis, ſecus in leuibus. 1.313.1.3
Procuratorem conſtituere ad cauſas non compellitur legitimè impeditus. 1.313.2.6
Procurator reuocatus, & de hoc certificatus, ſciente parte aduerſa non poteſt reſcripta à Papa obtinere, & obtenta non valent. 1.314.1.1
Procurator vſque ad litem conteſtatam reuocari poteſt. ibid.5
Procurator etiam inuitus poſt litem conteſtatam reuocari poteſt ex inimicitia, quæ ſit capitalis. ibid.6
Procuratorem qui ſe facit cum non ſit, tenetur pœna falſi, & condemnatur in expenſis. 1.314.2.5
Procurator non interuenit quando agitur de adulterio coram iudice ſeculari ad pœnam legalem, ſecus ſi coram eccleſiaſtico ad ſeparationem thori. 1.315.1.1
Procuratoris conſtitutio facta ad cauſam iam motam operatur ratificationem eorum, quæ geſta ſunt per eundem procuratorem antequam mandatum ſuſciperet. ibid.8
Procurator agere poteſt contra dominum ad expenſas. 1.315.2.2
Procurator, qui de mandato domini negotia geſſit, habet actionem mandati etiamſi cauſa ipſa extra ſuam culpam non habuerit bonum exitum. ibid.3
Procurator qui ob ſuam vtilitatem iter faciens cauſam alterius tractauit, ad illas tantùm expenſas agere poterit, quas fecit vltra id quod expenſurus erat ſi procurator non eſſet. ibid.4
Procurator Epiſcopi cauſas Epiſcopatus agit, & defendit, licèt non fuerit datus ſub nomine ſyndici. 1.316.1.1
Procurator conſtitutus, maximè in cauſa matrimoniali, plena gaudere debet libertate. ibid.
Procuratoris conſtitutio facta metu an ſit nulla, oſtenditur. ibid.2
Procurator generalis poteſt appellare ſi ei denegentur induciæ ad conſulendum dominum ex cauſa probabili. 1.316.2.1
Procurator poteſt in principio litis citari quando dominus præſens non fuerit. 1.317.1.2
Procurator conſtitutus à reo ad agendum an ſit ſufficiens ad defendendum, oſtenditur. ibid.3
Procuratoris reuocatio ad iudicem, vel aduerſarium peruenire debet. 1.317.2.2
Procuratorem conſtituere nemo compellitur. ibid.3
Procurator poſt litem conteſtatam abſque cauſæ cognitione reuocari non poteſt. ibid.4
Procurator non præſumitur quis conſtitutus niſi ad cauſas præſentes, quod intellige vt. 1.318.2.3
Procurator ſimpliciter conſtitutus cum alio præoccupare non poteſt, vel ſolus admitti. ibid.4
Procurator in ſolidum per quæ verba videatur conſtitutus, remiſſiuè. ibid.5
Procuratores quando plures ſunt conſtituti in ſolidum, occupatio vnius excludit alium. ibid.6
Procurator ſimpliciter datus ad cauſam tenetur appellare. 1.319.1.9
Procurator ſimpliciter datus ad agendum non tenetur inuitus appellationem à ſe interpoſitam proſequi, fallit in aliquibus caſibus, de quibus. ibid.9
Procurator ſi non appellauit tenetur parti ad damna, & intereſſe. ibid.
Procurator Vniuerſitatis, cuius maiores, & iurati ſunt excommunicati, non repellitur ab impetrando, niſi illi in procuratorio ſint expreſſi, vel eorum auctoritate factum ſit, vel ad id ſcienter ſint admiſſi. 1.319.1.1
Procuratoris conſtitutio facta per Vniuerſitatem, cuius maiores, per quos eadem regitur, ſunt excommunicati, an valeat, oſtenditur. 1.319.2.2
Procuratorem ſine mandato comparentem iudex ex officio repellere poteſt. 1.358.2.1
Procurator non poteſt eſſe infamis, nec etiã Aduocatus. 1.364.2.4
Procurator non poteſt ſubire iuramentum calumniæ, niſi habeat mandatum ſpeciale ad aliud, ſecus ſi ſit procurator clerici. 1.398.2.3
Procurator tamen clerici poteſt iurare de calumnia ſine ſpeciali mandato. ibid.
Procurator in animam propriam iurare tenetur aduerſario exigente. 1.399.2.3
Procurator fiſci non tenetur iurare de calumnia. 1.400.1.5
Procurator an, & quando domino præiudicet, remiſſiuè. 1.429.2.5
Procurator in criminalibus non interuenit ſi agatur directè. 1.451.1.8
Procurator excommunicatus ſi conſtituatur, licet poſtea abſoluatur, non tamen habilitatur, vt poſſit agere. 1.477.1.9
Procurator non admittatur ad teſtimonium. 1.506.1.7
Procurator abſque ſpeciali mandato non poteſt cauſare attentata. 1.725.1.36
Procurator ad capiendam poſſeſſionem beneficij poteſt laicus conſtitui, non etiam ad renuntiandum, & accipiendum beneficium Eccleſiaſticum. 2.58.2.2
Procurator quærit domino poſſeſſionem per actum fictum. 2.59.1.5
Procurator conſtitutus à patrono non poteſt ipſum patronum præſentare. 2.80.2.4
Procuratorem vt præſentet pro ſe ad beneficia vacatura de auctoritate Ordinarij quis poteſt conſtituere ex iuſta cauſa. 2.90.2.6
Procurator alienans rem Eccleſiæ reſeruato aſſenſu Apoſtolico, ſi tradiderit poſſeſſionem ante illius interpretationem, an faciat dominum in cenſuras incidere, remiſſiuè. 2.110.2.12
Procurator, ſeu factor recipiendo cenſum, ſeu penſionem non præiudicat domino, quin poſſit caducitatem incurſam declarare. 2.154.1.110
Procurator deputatus à multis patronis ad præſentandum poteſt vnum ex dictis conſtituentibus præſentare, modò comparuerit nomine omnium. 2.367.2.4
Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum non poteſt ſe ipſum præſentare. ibid.6
Procurator non admittitur ad proſequendam accuſationem criminalem, licèt poſſet allegare cauſam abſentiæ, ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum. & qui iurauit ſtare mandato alicuius non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute iuramenti ſibi fuit iniunctum, vt non accuſaret. 3.8.1.1
Procurator in cauſis criminalibus non admittitur. ibid.2
Procuratore admiſſo in criminalibus parte non opponente proceſſus cum eo factus non eſt nullus. 3.9.1.4
Procurator in criminalibus admittitur ad allegandas cauſas abſentiæ, & iuſta impedimenta facti, vel iuris. 3.9.1.8
Procurator in criminalibus an admittatur ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen, oſtenditur. ibid.9
Proditione, aut ex inſidiis vulnerans, an ſit ab Eccleſia euellendus, remiſſiuè. 3.93.1.7
Proditor, & per inſidias delinquens non gaudet Eccleſiæ immunitate ſi ad eam confugiat. 3.91.2.4
Proditoriè quenquam occidere, aut per inſidias, idem eſt. 3.93.1.5
Proditorium homicidium eſt cædes hominis nihil tale ſuſpicantis. 3.93.1.6
Proditorius homicida quis dicatur, oſtenditur. 2.447.1.46
Prodigus eſt, qui dat danda, & non danda. 1.75.1.4
Prodigus, cui bonorum adminiſtratio interdicta eſt, ad emphyteuſim nominare non poteſt. 2.156.1.4.5
Productio quarta teſtium dari debet cum ſolemnitate legali cauſa legitima non refragante, aliàs legitimè appellatur. 1.531.2.1
Productionem quartam negare poterit iudex ſi ei videtur ſufficere teſtes receptos. 1.532.1.4
Productio quarta teſtium quomodo & quando concedenda ſit. 1.545.2.1.2
Profeſſio non animo, ſed tantùm verbis facta ob metum mortis ab alio incuſſum inualida eſt. 1.320.1.2
Profeſſio facta per dolum an vitietur ſi in hominem prudentem dolus meritò caderet. 1.325.2.2
Profeſſio non præſumitur, ſed probanda eſt quoties facta negatur. 1.541.2
Profeſſio tam virorum quàm mulierum attento Concilio Trid. fieri prohibetur ante decimum ſextum annum expletum, & quæ antea fieret decernitur nulla. 2.262.1.5
Profeſſio emiſſa in ſuprema, & vltima die anni decimi ſexti an valeat, remiſſiuè. ibid.4
Profeſſiones tacitæ an poſt Concilium Trident. aliquam vim habeant, oſtenditur. 2.264.2.3
Profeſſio tacita vt inducatur ſufficit, vt ſola illius Religionis conſuetudine actus, quibus quis ſe ingerit, ſint profeſſorum proprij. ibid.5
Profeſſio facta in religione Minimorum ante decimum octauum ætatis annum, ſed tamen poſt 16. an valeat, remiſſiuè. 2.263.1.4

Profeſſio facta ante decimum quartum annum non obligat, poſt decimum quartum verò, ſi fit per ſuſceptionem habitus profeſſorum etiã obligat, niſi detur perſeuerantia tridui. 2.266.1.1

Profeſſio tacita in aliqua Religione ex eo facta cenſetur, cùm quis ſciens, & prudens defert ſponte triduo diſtinctiſſimum profeſſorum habitum. ibid.4

Et ad illam an requiratur tridui perſeuerantia in actuum exercitio, oſtenditur. 2.266.2.5

Profeſſio facta ſine ſuſceptione habitus Religionis valet. 2.269.2.1

Profeſſio quando eſt irrita defectu ſolius poteſtatis in admittente an ſatis ſit ad eius valorem, vt is ratam eam habeat non mutata priori profeſſi voluntate per actum contrarium, oſtenditur. 2.270.1.7

Profeſſio non eſt neceſſario facienda in Monaſterio, ſed poteſt vbique fieri. 2.270.2.8

Profeſſio furioſi an ratificetur ſi ille ſic profeſſus poſtea ad ſanam mentem rediens, conſciuſque profeſſionis à ſe emiſſæ, contradicat, aut habitum profeſſorum non deponat, oſtenditur. 2.271.2 3

Profeſſio nec fieri, nec recipi debet infra probationis annum, facta tamen nullo nouitiatus tempore elapſo volentibus nouitio, & monaſterio tenet de iure communi. 2.272.1.1.2

Secus attenta diſpoſitione Concilij Tridentini. ibid 3

Profeſſio non irritatur morbo etiam grauiſſimo. 2.272.2.med.

Profeſſionem faciens ad obſeruantiam Regularem compellitur; licèt in clauſtro nunquam permanſerit, ſed in ſæculo, & ſuis bonis vſus fuerit. 2.374.1.1

Profeſſio facta per verba expreſſa fortior eſt, difficiléque retractatur, quàm tacite per delationem, & aſſumptionem habitu. 2.281.1.1

Profeſſionis tuendæ coniectura & ſignum eſt quando deſertur ſolus habitus profeſſorum. 2.281.1 6

Profeſſio Religionis Chriſti priuilegio ex ſolo iure diuino poſitiui matrimonium ratum dirimit. 2.292.1.10

Profeſſio coniugis altero iuuene, & ſuſpecto de incontinentia non profitente, ſed manente in ſæculo cum voto caſtitatis, an valida ſit, oſtenditur. 2.293.1 2

Profeſſio coniugis ſolemniter facta de licentia ſpontanea alterius qui manens in ſæculo continentiam non promiſit, eſt valida. ibid.3

Profeſſio coniugis facta de licentia alterius non vouentis caſtitatem, valet. 2.293.2.3

Profeſſio vitæ eremiticæ non dirimit matrimonium ratum. 2.295.2.4

Profeſſio dolo graui extorta de licentia alterius coniugis, non habet vim voti ſimplicis, ſed ſolius caſtitatis quoad abſtinendum à debiti petitione. 2.296.2.3

Profeſſione Religionis obtinetur pleniſſima omnium criminum antea commiſſorum condonatio. 2.307.1.5

Profeſſio facta cum condonatione, pacto, ſeu modo de retinendo, ſeu habendo proprio non valet. 2.325.2.7

Profeſſio an & quando potuit fieri in manibus Epiſcopi, remiſſiuè. 2.523.1.3

Profeſſio ea conditione facta vt profitens domi maneat, & certã ſuorum bonorum portionem habeat ad neceſſaria vitæ ſubſidia ex Abbatis voluntate pendentem, valida eſt. 2.524.2.2

Profeſſio ſimoniacè in Religione facta, eſt valida. 3.30.2.1. & 3.31.1.4

Profeſſio facta per excommunicatum tenet. 3.316.2.7

Vide *Metus*.

Profeſſus qui non fuerit in religione non poteſt ad illius Abbatias, Præfecturas, aliáque beneficia adminiſtrationem habentia aſſumi. 1.129.2.2

Profeſſus ſolemniter de licentia ſpontanea vxoris, quæ manens in ſæculo continentiam non promiſit, ad eius petitionem, non poteſt reuocari iure actionis, ſed ex ſolo iudicis officio. 2.293.1.4

Profeſſus religionem vxore viuente, & diſſimulante, & mortua ad ſæculum redire non poteſt. 2.294.1.1 2

Profitentis ſola traditio non ſufficit ad valorem profeſſionis, ſed oportet quoque adeſſe perſonam habentem poteſtatem acceptandi nomine ipſius religionis. 2.270.1.3

Prohibitio generalis etiam minima comprehendit. 2.45.2.3

Prohibitiones variæ expectatiuarum ad beneficia vacatura referuntur. 2.82.2.3.4

Prohibitio contrahendi in ſecundo & tertio genere affinitatis, tollitur, & etiam illa, quæ erat inter filios ſecundarum nuptiarum cum conſanguineis primi mariti mortui, & ſtatuitur vt deinceps prohibitio coniugij vltra quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum non extendatur, conſtitutionibus, & longinqua conſuetudine in contrarium non obſtantibus. 2.554.1.1

Prohibitio de non ferendis armis ad Saracenos, intelligitur de inimicis nominis Chriſtiani, qui actu, vel habitu habent bellum cum Chriſtianis, 3.56.2.8

Prohibitio, & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, quare introducta, oſtenditur. 3.216.1.4

Prohibito vno omnia prohibentur per quæ peruenitur ad illud. 1.141.5.& 1.228.1.5

Prohibitum nonnunquam intelligitur, quod non inuenitur conceſſum. 1.140.1.17

Prohibitum ad tempus poſt illud videtur eſſe permiſſum. 2.397.1.28.& 3.167.1.2

Proles illegitima eſt quam viro viuente vxor ex adulterio concepit ſiue cum adultero, ſiue cum viro moretur. 2.575.2.1

Promiſſio ſub fide idem operatur, quod iuramentum ad obſeruantiam. 1.312.2.2

Promiſſiones factæ à Principe ſæculari ante electionem reuocantur poſtea ſequuta electione. 1.597.1.5

Promiſſio facta per verba generalia, & adulatoria, non inducit obligationem aliquam. 2.79.2.5

Promiſſio beneficij vacaturi non valet. 2.88.2.1

Promiſſio beneficij vacantis, an & quando obliget. ibid.

Promiſſio de vendendo emphyteuſim poteſt fieri irrequiſito domino. 2.149.1.68

Promiſſionis cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa promiſſio. 2.429.1.3

Promiſſio alterutrius de contrahendo cum ea, quam polluit per adulterium, non inducit impedimentum niſi ab altera expreſsè accepta ſit. 2.532.1.5

Promittens coram aliquo iudice litigare ſi contumax ſit in non comparendo excommunicari poteſt, non autem beneficiis priuari. 1.350.2.2

Promittens ſoluere aliquam pecuniarum ſummam tenetur ſoluere in pecunia numerata. 1.649.1.3

Promittens ſtare iudicis ſententiæ, qualiſcunque illa erit, adhuc poterit appellare. 1.684.1.4

Promittens aliquem non moleſtare non prohibetur eum moleſtare de iure. 1.322.1.3

Promittens contrahere matrimonium ſub illa conditione, ſi Papa diſpenſauerit, poteſt pœnitere etiam poſt obtentam diſpenſationem, non tamen in radice. 2.318.1.11

Promittens per fidem, ſcilicet humanam, ſi non adimpleat, non erit periurus, ſed ratione violatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines. 3.49 1.4

Promittens aliquid abſolutè, ſi contingat poſtea illud facere ob ſententiam malam non tenetur promiſſum adimplere. 2.94.2.2

Promotus ad ſacros Ordines inualidè, vel ante pubertatem contrahit validè matrimonium. 2.522.1.4

Promouendus ad Epiſcopatus culmen debet attingere 30. ſuæ ætatis annum. 1.100.2.8

Prenunciatio tacita ex proceſſu ad vlteriorem actum ſufficit ſuper emergentibus. 1.719.2.5

Proœmium declarat deciſionem. 2.315.2.6

Propheta quare non acceptus in patria ſua, oſtenditur ex ſancto Thoma. 1.3.2.23

Propoſitum ſolum non inducit voti obligationem niſi promiſſione firmetur. 2.280.2 3

Propoſitum nullum quantumuis firmum aliquam voti obligationem inducit niſi promiſſione firmetur. 2 305 2 2

Propoſitum quale voto ſufficiat quando promiſſione firmatur, oſtenditur. ibid.4

Proprietatis nomen, eiuſdemque ſignificatio. 1.119.1.11

Proprietatis defectus notorius repellit à petitione poſſeſſionis beneficij. 1.185.1 4

Proprietatis nomen & dominium vtrùm differant, an verò pro eodem accipiantur, oſtenditur. ibid.12.13

Proprietas aliquando dicitur plena, interdum nuda. 1 419.2.14

Proprietatis vitium eſt peccatum mortale in monacho, niſi ex materiæ paruitate veniale reddatur. 2.318 2.15

Tò *Pro rata*, quid remiſſiuè. 2.220 1.4

Prorogantes partes videntur reſpexiſſe ad qualitatem iudicis, cuius prorogauerunt iuriſdictionem. 1.253.2.9

Prorogare iuriſdictionem coram delegato Papæ bene licet clericis, etiam ſine conſenſu Epiſcopi. 1 385.1.13

Prorogatio fit de tempore ad tempus, quando deſignatur terminus, intra quem finiri debeat. 1.227 1.6

Prorogatio facienda eſt ante lapſum terminum. ibid.7

Prorogatio de re ad rem non admittitur in iuriſdictione ordinaria. 1 249.1.4

Prorogatio quot modis fieri debeat, remiſſiuè. 1.253.2.7

Prorogatio iuriſdictionis non cenſetur diuerſa iuriſdictio, ſed potius eadem cum extenſione. ibid.8

Prorogatio vt valeat oportet quòd ille, cuius prorogatur iuriſdictio, illam habeat. 1.383.2.4

Prorogatio iuriſdictionis, vide *Iuriſdictio*.

Tò *Prorſus amittant*, ſententiam ferendam ſignificant 3.274.1.3

Protegere, & Protectores quid ſignificent, oſtenditur. 3.222.2.8

Proteſtationis vis, & effectus in Doctore diſputante, vel ſcribente qualis. 1.9.1.5

Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur. 1.19.1.4

Proteſtatio non eſt neceſſaria cùm aduerſarius non reperitur. 1.20.2.10.& 1.51 2.5

Proteſtatio vbi prodeſſe non potuiſſet impunè omitti poteſt, ibid.6

Proteſtatio vt noceat requiritur expreſſus conſenſus eius, cui fit, nec ſufficit, ſi ſimpliciter taceat. 1.130.1.6
Proteſtatio poſt factum non prodeſt. ibid.2.7
Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur. 1.239.1.9
Proteſtatio facienda eſt illi, cui negotium principale tangit. 1.273.2.14
Proteſtatio non eſt neceſſaria vbi impeditus non facit id ad quod tenebatur. 1.313.1.5
Proteſtatio valet quando quis metu mortis cogitur matrimonium inire, & clam proteſtatur ſe minimè conſentire. 1.320.2.4
Proteſtationes clandeſtinæ ex cauſa fieri poſſunt. 1.320.2.5
Proteſtatio de impedimento facta congruo tempore, & cum ipſius cauſa, iuuat. 1.394.1.8
Proteſtatio neceſſaria non eſt vbi impeditus non facit id, quod tenebatur. 1.664.1.5
Proteſtatio coram honeſtis viris quomodo facienda quando ob metum iuſtum appellari non poteſt coram iudice à quo, oſtenditur. 1.724.2.23
Proteſtatio extraiudicialis non interrumpit præſcriptionem legalem, ſiue ſtatutariam. 2.388.1.3
Proteſtatio, qua alter coniux poteſtatus eſt ante matrimonium ſe nolle per quæcunque verba poſtea à ſe dicta matrimonium contrahere, non prodeſt matrimonio poſtea inito. 2.488.1.5
Proteſtatio facta à ſponſo quòd non intendit ſponſalia debere tranſire in matrimonium per copulam ſubſequentem, nihil valet. 2.519.1.4
Protocollum exhiberi aduerſario petenti quando quis cogi poſſit, oſtenditur. 1.559.2.12
Prouentuum appellatione comprehenduntur ex illis prouenientia. 1.19.1.3
Prouentuum appellatione comprehenduntur omnes fructus non ſolùm naturales, & induſtriales, ſed etiam artificiales, & ſic fructus penſionis, & diſtributiones quotidianæ, quibus excommunicatus priuatur. 1.702.2.8
Prouerbia vulgaria poſſunt allegari. 3.60.1.3
Prouidere debent beneficia vacantia ij ad quos prouiſio ſpectat intra ſex menſes. 2.82.2.6
Aliàs collatio deuoluitur ad Superiorem. 2.83.1.7
Prouincia in vna illud dicitur eſſe, quod eidem propinquum eſt. 1.117.2.5
Prouiſio præbendarum Eccleſiæ Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio Capituli, vel melius ad Epiſcopum, & Capitulum inſimul. 2.96.2.2
Prouiſio ſimoniacè facta ignorante prouiſo nulla ipſo iure. 3.31.1.3
Prouiſio Papæ, vel Legati cum clauſula abſolutionis ad effectum, &c. eſt valida. 3.175.2.24
Prouiſio, & collatio facta per Ordinarium de beneficio iuriſpatronatus durante quadrimeſtri an ſit nulla, oſtenditur. 2.370.1.5
Prouiſus prior eſt præferendus poſteriori. 1.58.1.6
Prouiſus ex ſolo titulo Canonico, veluti qui habetur per electionem, ſecuta confirmatione adminiſtrare poterit ante apprehenſam corporalem poſſeſſionem, ſi modò ab alio non ſit occupata. 1.96.2.3
Prouiſus à Papa, eſt præferendus in concurſu, data in omnibus paritate. 1.289.1.6
Prouiſus à Papa, & prouiſus ab Ordinario ſi ſub eodem die, eodémque momento capiant poſſeſſionem, præferendus eſt prouiſus à Papa. ibid.7
Prouiſus à poſſeſſore bonæ fidei præfertur prouiſo à proprietario, illo ve, cui ius conferendi competit. 2.360.1.9
Prouiſus de beneficio curato debet ſaltem eſſe prima Tonſura initiatus, & in ea ætate conſtitutus, vt intra annum ad ſacerdotium promoueri valeat. 3.211.2.28
Procuratio gradatim, & non omiſſo medio fieri debet. 1.718.2.2
Proximitas quoad Regni ſucceſſionem attendenda reſpectu vltimi poſſeſſoris. 2.310.2.12
Proximi vitam ſeu bona, vſque ad occaſionem iniuſti aggreſſoris defendere licet, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit. 3.94.1.5
Puberes ſunt quoad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare poſſunt. 2.498.2.1
Pubes cum impubere contrahens nunquam reſilire poteſt, niſi impubes cùm pubes factus fuerit reclamauerit. 2.501.1.5
Pubes prius factus poteſt ſtatim reſilire, nec tenetur pubertatem alterius expectare, quando ſponſalia à principio ambobus impuberibus contracta fuerunt. 2.501.2.6
Pubertati proximus quando quis dicatur relinquitur iudicis arbitrio. 2.500.2.6
Pubertatem ante non licet reſilire à ſponſalibus præſumptis. 2.502.1.2
Pubertati proximus, etiamſi doli capax ſit, ſi delinquat, mitius punitur. 3.164.1.5
Publicanus eſt peſſimum genus hominum. 1.362.2.4
Publicatio, vel publicatio teſtium in certis capitulis non præiudicat volenti teſtes producere in aliis. 1.516.2.1
Publicatio teſtamenti Clerici, vel pietatis cauſa facti, coram iudice Eccleſiaſtico facienda eſt. 2.208.1.8
Publicatis atteſtationibus non ſunt vlterius teſtes alij recipiendi ſuper eiſdem articulis. 1.516.1.2
Publicato caſtro, ſeu villa ob delictum patroni delinquentis, cui conſiſtebat iuſpatronatus annexum, illud acceſſoriè publicatur. 2.347.1.9
Publicè quando aliquid eſt factum, non ignorantia, ſeu ſcientia ipſius facti præſumitur. 1.79.2.15
Puella inter nubiles annos deſponſata & traducta, ſi pubes facta petit licentiam alteri nubendi, non auditur ſi vir iurat ſe eam cognouiſſe, nec auditur ſi nondum pubes, ſed proxima pubertati probetur cognita. 2.500.1.1
Puer ſimplex & humilis præſumitur quòd bonus futurus ſit. 1.563.2.1
Pueri & beneficiati, qui non poſſunt in eadem Eccleſia deſeruire, in ea non debent idonei reputari. 2.70.1.1
Pueri dicuntur, qui ſunt impuberes, & ſic minores 14. annis. ibid.4
Pueri ad Religionem non admittantur in Inſulis ante decimum octauum annum, quia ibi nimia eſt aſperitas. 2.265.1.1
Puer non debet ita ſeuerè puniri ſicut maior, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur. 2.163.2.1
Puer ſeptennis & mentiri, & negare. & confiteri poteſt. ibid.6
Puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit. 3.164.2.10
Pueri ratione vtentes poſſunt ligari cenſuris. 3.294.1.3
Pueri doli incapaces non ligantur excommunicatione. 3.294.1.6
Pueri cenſentur rationis compotes in ea ætate, in qua cognoſcunt ſe grauiter peccare, & diſcernere ſciunt bonum à malo. 3.284.2.3
Pueri qui in canonē inciderunt ſententiæ promulgatæ, ſiue ante, ſiue poſt pubertatem, poſſunt à diœceſanis Epiſcopis abſolui. 3.372.1.1.2
Puer doli capax puniri poteſt. 3.333.1.4
Puniendus eſt quis in eo, in quo deliquit. 1.141.1.4. & 1.249.2.4
Puniendus eſt mitiùs, qui prouocatus offendit. 2.437.1.2
Punitur quis mitius ob fragilitatem ætatis. 3.333.1.3
Punitur mitiùs ille, qui prouocatus fecit. 3.176.2.4
Pupillus & Eccleſia quatenus teneantur ad reſtitutionem pretij, & acceptorum ex contractu, quem impugnant. 2.110.1.fin.
Pupilli ſe & ſua Deo dicantes Religionem ingredi non poſſunt. 2.266.1.2
Pupillus non ligatur, nec comprehenditur ſub ſtatuto generaliter loquente. 3.164.1.6
Pupillus poteſt communicare cum tutore excommunicato. 3.315.2.8
Purgatio ſpolij in reſtitutionem bonorum & fructuum conſiſtit. 1.394.2.10
Purgatio vulgaris per ignem, aquam calidam, vel frigidam, remiſſiuè. 2.460.2.4
Purgatio Canonica quæ & an ſit in vſu, oſtenditur. 3.255.2.8
Purgationem ſuam qui ritè perfecerit, iudex ſine mora debet illum declarare innocentem. 3.258.1.1
Purgatio Canonica poteſt indici quando contra inquiſitum adſunt indicia ad torturam. 3.259.1.5
Purgatio de neceſſitate non eſt indicenda ſi infamia ortum habet ex probabilibus coniecturis, poteſt tamen indici ad inſtantiam purgandi. 3.260.1.1
Purgatio canonica non indicitur ſi infamia ſit ſimplex, & abſque ſcandalo. ibid.4
Purgatio non eſt indicenda ſuper notorio crimine, & pendente cauſa ſuper criminibus coram Papæ delegato ab Ordinario, ſuper eis recepta non tenet. 3.261.1.1
Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet. 3.262.1.1
Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet, & ſententia lata ex tali purgatione eſt nulla. 3.263.1.1
Purgatio vulgaris olim triplex. ibid.3
Purgatores debent eſſe bonæ opinionis. 3.257.1.4
Vide *Compurgatores*.
Purgatorij à pœnis defuncti ſacrificiis ſoluuntur. 2.414.1.4
Purus vnuſquiſque præſumitur, ita vt obiicienti impuritatem incumbat onus probandi. 1.571.2.4

Q.

Q*Vadrageſima* tres, quibus quis ob peccatum aliquod pœnitere debet, an intelligantur de tribus, quæ veniunt in vno anno, an verò trium annorum, oſtenditur. 3.5.1.4
Quæſitum à rectore Eccleſiæ tempore promotionis nihil habente, præſumitur de bonis Eccleſiæ acquiſitum. 2.196.2.1.1
Quæſita per Epiſcopum poſt conſecrationem ſuam, Eccleſiæ ſunt relinquenda. 2.197.1.1
Quæſita à Prælato in dubio præſumuntur intuitu Eccleſiæ acquiſita. 2.197.2.4
Quæſtio de feudo inter clericum, & laicum eſt determinanda à domino feudi, qui ſi malitioſè differat determinare, Legatus Papæ, vel Epiſcopus poteſt cauſam determinare. 1.374.1.1

Index Rerum, & Verborum,

Quæſtio principalis ſi talis ſit quòd ſine articulo à quo appellatum eſt, expediri non poſſit, ſuperſedetur. 1.677.1.1

Quæſtores ſacræ pecuniæ qualiter olim permitterentur, oſtenditur. 3.117.1.15.16

Quæſtorum vſus qualiter attento Concil. Trident. prohibitus, oſtenditur. ibid.17

Quæſtores eleemoſynarum ſine Apoſtolicis, vel diœceſanorum literis admitti non debent, nec aliud prædicare poſſunt quàm in forma continetur literarum. 2.289.1.1.2

Quæſtorum eleemoſynarum nomen & vſum in Chriſtianæ Religionis locis abolendum præcipit Concil. Trident. ibid.3

Quæſtores eleemoſynarii nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare debent. ibid.4

Qualitas electa per partem, & iudicem admittenda eſt. 1.247.2.6

Qualitas allegata neceſſariò probanda eſt. 1.483.2.15

Qualitas alicuius rei, per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.15

Qualitas probanda eſt ab eo, qui ea ſe fundat. 1.541.1.2.7

Qualitas vbi in teſtes requiritur in ſuperlatiuo gradu per producentem eſt omnino articulanda, & probanda. 2.551.1.12

Quantitas probari poteſt per iuramentum mutuantis probata mutui numeratione per teſtes, qui non recordantur de quantitate. 1.326.2.3

Quid ſi teſtes deponant de venditione, aſſerentes ſe vidiſſe perfectè conuentum de re, & pretio, ſed non recordati de quantitate pretii. ibid.

Quarta decimarum, & funeralium præſcribitur contra Epiſcopum ſi quadraginta annorum ſpatio non ſoluatur, & Cathedralis Eccleſia interim non vacauit. 1.619.1.1

Quarta Epiſcopalis ex quibus relictis non ſoluatur, oſtenditur. 2.221.1.1

Quarta Epiſcopalis an debeatur de relictis pro fabrica, ſeu reſtauratione Eccleſiæ, ſi illa ædificiis, aut refectione parietum non indigeat, remiſſiuè. ibid.3

Quarta debetur Eccleſiæ parochiali ab Eccleſia etiam exempta vbi quis ſepelitur extra parochialem, vel ex electione, vel ob ſepulchrum Maiorum. 2.225.1.2.& 2.229.1.3

Quarta funeralis de iure debetur Eccleſiæ parochiali. ibid.3

Quarta nulla debetur de relictis pauperibus in genere. ibid.5

Quarta Epiſcopalis non debetur quando quis in vita donat Eccleſiæ. 2.226.1.2

Quarta Parochialis debetur de omnibus quæ obueniunt ratione funeris, ſeu in die funeris, & de omnibus legatis factis Eccleſiæ ad quam quis eligit ſepulturam. 2.229.1.2

Quarta decimationum Epiſcopis debetur ex omnibus decimis Eccleſiarum Parochialium ſuorum Epiſcopatuum. 1.178.1.8

Quarta decimarum debetur Epiſcopo. 2.245.1.3

Quarta Epiſcopalis ſoluitur Epiſcopo ex omnibus decimis pertinentibus ad Eccleſias inferiores ad onera Epiſcopatus ſuſtinenda. 3.240.2.2

Quarta Epiſcopalis non detrahitur de relictis perſonis. 3.349.1.3

τὸ *Quaſi*, nunnunquam eſt expreſſiua veritatis. 2.146.2.5

Improprietatem, & fictionem denotat. 1.367.1.3

Aliquando eſt veritatis expreſſiua. 2.448.1.3

Querela dicitur quoties cauſa defertur ad iudicem abſque appellatione. 1.313.2.8

Querelari an poſſit peierans in iuramento litis deciſiuo. 1.604.1.3

Qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium. 3.157.1.5

Qui tacet, conſentire videtur. ibid.6

Quitantiam in iudicio producens ſine proteſtatione aliqua, ſolutiones in ea contentas ratificare videtur, etiamſi productio ſit facta à procuratore. 1.456.1.4

τὸ *Quoad*, diſpoſitionem reſtringit ad caſum ſpecialem. 3.254.1.4

τὸ *Quod exinde viſum fuerit*, arbitrium boni viri importat, non autem liberam voluntatem. 1.195.1.3

Quod tibi non vis fieri, aliis ne facias. 1.194.2.3

τὰ *Quòd maritus non conueniatur vltra quàm facere poſſit*, quid ſignificent, oſtenditur. 2.608.1.9

τὸ *Quotidie* tempus quotidianum & perpetuitatem notat. 1.4.1.27

R

R*Apta* poteſt matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo. 3.128.1.1

Raptores virginum, & adulteri gaudent Eccleſiaſtica immunitate. 2.448.1.53

Raptor manifeſtus, vel Eccleſiæ violator ſi reſtituit, vel de reſtituendo cauet in vita & in morte, ad pœnitentiam, & ad ſepulturam admittitur, aliàs ſecus. 3.123.2.1

Raptor non dicitur, ac proinde puniri non debet, qui mulierem rapuit à principio conſentientem, ac cum raptore tractantem de inſimul contrahendo matrimonium. 3.127.2.2

Raptor an dicatur attento Concil. Trid. qui rapit conſentientem neſcientibus parentibus. ibid.3

Raptor cum rapta contrahere non poterat ſecundùm antiquos Canones. 3.128.1.3

Raptor etiamſi raptam in vxorem habeat, ſit infamis. 3.256.2.2

Raptus etiam propriè dicitur in viris. 3.125.2.2

Raptus non dicitur vbi volens per matrimoniũ adducitur, raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere poteſt, & poſt conſummationem matrimonij, alter ſine conſenſu alterius Religionem ingredi non poteſt. 3.127.1.1

Raſura, cancellatio, vel interlineatura quando falſi præſumptionem inducant, remiſſiuè. 1.553.2.3

Raſura, vel cancellatio ſi ſtat ſecundùm quod colligitur ex ſequentibus, vel præcedentibus, non vitiatur in aliquo inſtrumento. 2.135.1.7

Raſura facit inſtrumentum ſuſpectum de falſitate. 3.156.2.3

Vide *Abraſio*.

Ratificare poteſt dominus etiam poſt ſententiam acta per falſum procuratorem. 1.60.1.6

Ratificatio ſolo temporis curſu præſumitur. 2.129.2.7

Ratificationis præſumptio ex mora annua inducitur. 2.263.2.6

Ratihabitio retrotrahitur ad diem celebrati contractus, & mandato æquiparatur, niſi agatur de præiudicio tertij. 1.299.2.2

Ratio vbi eſt eadem, ibi idem ius eſſe debet. 1.13.2.5

Ratio vbi eſt eadem, ibi dicitur adeſſe eadem lex non extenſiuè, ſed comprehenſiuè. 1.14.1.6

Rationem ab adminiſtrationibus piorum locorum poteſt exigere Capitulum Sede vacante. 2.94.1.21

Ratio aſſignatur cur ſtetur confeſſioni coniugum aſſerentium matrimonium eſſe contractum, & non concedentium matrimonium eſſe diſſoluendum. 2.545.2.3

Ratio expenditur quare in donatione Eccleſiæ, quam laicus detinet, in locum religioſum Epiſcopi conſenſus neceſſarius ſit, non ita requiratur in donatione iuriſpatronatus facta in locum religioſum. 3.209.1.9

Ratio eadem eſt, idémque ius de re aucta, & de principali, quod augetur. 3.216.2.8

Ratio vera decidendi ad hunc text. quæritur. 3.300.1.4.5.6

Ratiociniis implicati propter adminiſtrationem rerum ſingularium etiam poſt redditas rationes promoueri non poſſunt, ſi ſuper eis lis mota ſit. 1.193.2.3

Ratiociniis publicis adſtrictus ſi fideiuſſores præſtiterit, ordinari poteſt. ibid.6

Ratiociniis obligati qualiter per conſtitutionem Sixti V. prohibeantur ordinari, & Religionem ingredi, oſtenditur. ibid.8

S. *Raymundus* de Penafort varias Decretales Epiſtolas de Ordine Gregorij Papæ IX in hoc volumen redegit. 1.2.1.3

S Raymundus relatus fuit in Sanctorum numerum à Clemente VIII. anno 1601. ibid.4

Reatus criminis actualis quis ſit, oſtenditur. 2.419.2.12

Rebaptizandi non ſunt illi quos domi conſtat fuiſſe baptizatos à parentibus, vel obſtetricibus, aut ab aliis, ſed ſolum in Eccleſia ſupplendas eſſe ſolemnitates. 2.418.1.4

Rebaptizandi non ſunt illi, qui nati, & educati fuerunt pluribus annis inter Chriſtianos, & à parentibus Chriſtianis, niſi clarè conſtet eos non fuiſſe baptizatos. ibid.5

Rebaptizans aliquem ſub conditione, quem ſcit eſſe baptizatum, notabilem culpam contrahit. 2.417.2.3

Rebaptizans cum peccato mortali, & rebaptizatus irregularitatem contrahunt, quod intellige vt 3.86.2.2

Rebaptizanti publicè miniſtrans irregularitatem incurrit. 2.86.2.5

Recedi ex cauſa poteſt à ſtatuto, vel conſuetudine iurata. 2.101.2.5

Receptatores hæreticorum excommunicantur in hoc text. & in Bulla Cœnæ Domini. 3.68.1.3

Receptatores hæreticorum, qui dicantur, remiſſiuè. 3.68.1.4.& 3.78.2.22

Receptio in ſorores ad moniales omnes pertinet. 3.41.1.1

Receptis vltra numerum, non obſtante certo Canonicorum numero etiam per Papam confirmato, prouidendum eſt de ſuperexcreſcentibus fructibus, maximè ſi voluntariè per Canonicos fuerint recepti. 1.18.2.1

Receptus in Canonicum vltra numerum an habeat vocem in electione Epiſcoporum, remiſſiuè. 1.20.1.17

Receptus per literas Apoſtol. licèt præbendam expectet per alias literas hoc ſupprimentes, in alia Eccleſia recipi non debet. 2.59.1.1

Receptus in Canonicum ex promiſſione Capituli, debet quando facultas ſe obtulerit, habere præbendam. 2.45.1.1

Recepto in Canonicum, quàm citò facultas ſe obtulerit, debetur præbenda, & interim habebit quotidianas diſtributiones. 2.54.1.1.& 2.86.2.1

Receptus ſub protectione Papæ per hoc non cenſetur exemptus 2.237.1.1.2

Ea, quæ *Recipi* poſſunt ex laudabili conſuetudine pro ſpiritualibus adminiſtrandis peti non poſſunt, antequam adminiſtrentur. 3.42.1.12

Recipientes ſortem ſuam, deductis expenſis, de poſſeſſionibus, vel fructibus arborum, quas in pignore tenent, poſſeſſiones ſuis dominis reſtituere debent. 3.133.1.1

Reconueniens non poteſt iterum à conueniente reconueniri. 1.390.1.12

Reconuenire non poteſt reus actorem coram alio diuerſo iudice, niſi pars non apponat, quia tunc valebit proceſſus. 1.389.2.2
Reconuenire ante litem conteſtatam, vel incontinenti poſt, paria ſunt. 1.390.1.5
Reconueniri ſuper proprietate non poteſt agens poſſeſſorio. 1.415.1.4
Reconuentio non datur coram arbitro. 1.345.1.2
Reconuentio fit coram iudice conuentionis. 1.389.2.2
Reconuentio habet locum coram iudice delegato. 1.390.1.5
Reconuentio in criminalibus locum non habet. ibid.7
Reconuentio non admittitur in cauſa ſpoliationis, nec in actione de dote, nec in cauſa appellationis. ibid.
Reconuentioni locus eſt etiamſi actor à conuentione deſiſteret. 1.390.2.10
Reconuentio poteſt fieri in quacunque parte iudicij. 1.391.1.13
Rector Eccleſiæ patronatæ poteſt apponere in ea vicarium temporalem ſine conſenſu patroni. 1.216.1.4
Rectores Parochialium, quæ in nullius diœceſi ſunt, an teneantur venire ad Synodum, oſtenditur. 1.290.1.5
Rector dilapidator beneficij, contumax, & abſens poteſt priuari beneficio. 1.451.1.2
Rectorem Eccleſiæ parochialis non poteſt Epiſcopus ab illius ſeruitio extrahere, & illum occupare in ſuo. 2.33.1.3
Rectori curato debentur congrua. 2.50.1.5
Rector Eccleſiæ, non obſtante conſuetudine Epiſcopi, vel patroni, debet de redditibus Eccleſiæ ſufficientem habere portionem. 2.67.1.1
Rector Eccleſiæ poteſt ſeruos illius manumittere ſi ei dederit tantum quod valent duplo plus ſeruis manumiſſis, ipſi tamen manumiſſi, & eorum poſteri erunt ſub patrocinio Eccleſiæ. 2.106.2.1
Rector Eccleſiæ ſi pro facto proprio rem Eccleſiæ obligauit, cogitur eius hæres redimere, & Eccleſiæ reſtituere. 2.171.2.1
Rectoris beneficij vocatio non requiritur, nec eius conſenſus, cum illi ad ſuam vitam non præiudicatur in vnione. 2.191.1.3
Rector Eccleſiæ dicitur populum regere. 2.337.1.3
Rector Eccleſiæ patronatæ licet poſſit abſque patroni conſenſu Vicarium temporalem, vel ad vitam ipſius Rectoris conſtituere, non poterit tamen abſque conſenſu patroni, etiam cum auctoritate Epiſcopi perpetuum Vicarium ad Eccleſiæ miniſterium eligere. 2.371.2.1
Rector Eccleſiæ patronatæ poteſt ſibi eligere, quos voluerit, ad inſeruiendum Eccleſiæ, & illi miniſtrandum ſine patroni conſenſu. 2.371.2.4
Rectores Eccleſiarum parochialium poſſunt compelli, vt de redditibus, qui ſuperſunt, teneantur conferre ad conſtructionem, ſeu reparationem Eccleſiæ. 1.434.2.1.2
Rector Eccleſiæ ſi ab illa non habeat tot redditus, quibus præſtare poſſit talem reparationem, tunc tenebuntur parochiani etiam nobiles, & exempti. 2.435.1.3
Rectorem ab Eccleſia eiiciens mediante pecunia, & deinde illam Eccleſiam ſibi accipiens, eſt ea deponendus. 3.19.2.1
Rector Eccleſiæ, vide *Prælatus*.
Recuperandæ poſſeſſionis remedium non conceditur commendatario è commenda deiecto. 2.7.2.6
Recuſans quando aduerſarij facto fuit impeditus, terminus aſſignatus intra quem recuſationis negotium terminari debet, ei non currit. 1.716.1.5
Recuſans ſe purgare de hæreſi, officio & beneficio debet priuari. 3.259.1.3
Recuſari non poteſt iudex ſi de conſenſu partium datus ſit. 1.144.1.5
Recuſari poteſt in vna cauſa qui grauauit in alia. 1.675.1.5
Recuſatio in dubio non cenſetur adempta. 1.39.2.9
Recuſatio etiam poſt concluſum in cauſa admittitur, ſi orta ſit poſt litis concluſionem. 1.242.2.3
Recuſatio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis recuſati. 1.488.2.25
Recuſatio iudicis in ſcriptis proponenda eſt. ibid.26
Recuſatione iudicis non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.29.
Recuſatio iudicis ante alias exceptiones proponenda eſt. 1.608.2.22
Recuſatus poteſt mittere cauſam ad ſuperiorem de recuſatoris conſenſu, vt cognoſcat de negotio principali. 1.716.1.7
Redditus annui futuris temporibus cedendi, peti poſſunt vno libello, cum iam ceſſis, vt iuſto tempore ſibi ſoluantur. 1.416.1.10
Redditus annui ob læſionem vltra dimidiam, tam ex parte emptoris, quàm venditoris reſcindi non poſſunt. 2.127.1.25
Redditus raſernariui impoſitio ſuper emphyteutica irrequiſito domino facit emphyteutam incidere in commiſſum. 2.148.1.52
Redditus beneficii à principio ſufficientes ſi in poſtfacto minuantur, tunc compelli poſſunt parochiani ad iuſtam alimoniam ſupplendam. 2.172.1.3
Vide *Præbenda*.
Redecima eſt contra ius. 2.256.1.6
Tò Redire, indicat ipſo iure. 2.170.1.7
Reductio ad arbitrium boni viri quando petitur in aliqua cauſa compromiſſa in clericum, & laicum ſimul, petenda eſt coram Epiſcopo iudice clerici. 1.346.2.5
Regalia iura quamvis aduerſus Regem præſcribi non poſſint; præſcribi tamen poſſunt per vnum donatarium aduerſus alterum. 1.629.1.7
Regale ius poteſt præſcribi tempore immemoriali. 3.346.2.3
Regni ſucceſſor tenetur ad debita prædeceſſoris. 2.185.2.9
Regni ſucceſſio de ſe non iure hæreditario, ſed ſanguinis defertur. 2.311.2.18.19
Regna Neapolis, Siciliæ, Sardiniæ, Poloniæ, & Vngariæ Imperatori ſubiecta non ſunt. 2.590.1.29
Regnum propter Regis hæreſim per ſummum Pontif. poteſt ab illo amoueri, & ad ipſum pertinet ius eligendi, ſi filii, cæteriſque propinquiores hæretici ſint. 3.72.2.9
Regreſſus in beneficiis ſublati ſunt à Concil. Trident. 2.41.2.3
Regula, Vtile per inutile, de regulis iuris, lib. 6. non habet locum cum aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali. 1.122.2.15
Regulæ Cancellariæ reſeruatio de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habet vbi eſt tantum vna dignitas. 3.334.1.3.
Regularis notoriè exemptus citatur ab Ordinario, vt compareat in iudicio, non tenetur coram ipſo comparere. 1.36.1.14
Regularis vnius Ordinis vel habitus, non poteſt eligi in Prælatum alterius Ordinis, vel habitus. 1.110.1.4
Regulares in ſuos vſus conuertere non poſſunt Eccleſias in quibus obtinent patronatus; & ſi intra tempus Lateran. Concilli quando vacant non præſentet Rectores ad eas, ſuperior ordinabit eaſdem. 1.156.1.1
Regulares pœnitentiari à Sancto Officio ad dignitates & Prælaturas omnino inhabiles ſunt. 1.174.1.5
Regulares Sacerdotes, qui laicis ſacramentum Extremæ-Vnctionis ſine proprii Presbyteri licentia miniſtrauerint excommunicationem reſeruatam Sedi Apoſtolicę ipſo facto incurrunt. 1.178.1.1
Regularis legitimè diſpenſatus à Capitulo generali ad Prælaturas, ſi deinde à Religione egredi contingat, & aliam intret, in ea non poterit abſque noua diſpenſatione Prælaturas obtinere. 1.182.1.16
Regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debent ſuis Superioribus. 1.269.2.4
Regularis degens extra monaſterium etiam ſui Ordinis prętextu priuilegii tutus non eſt quo minus ſi deliquerit ab Ordinario loci viſitari, puniri & corrigi valeat. 1.270.1.init.
Regulares, ſiue Monachi indiſtinctè coram ſuo Abbate ſunt conueniendi, vel accuſandi, pręterquam de grauiſſimis criminibus depoſitione dignis. ibid.6
Regulares non poſſunt appellare à ſuorum Superiorum iuſtis mandatis, & correctionibus. 1.274.2.5
Regulares exempti non poſſunt abſque ipſius Papæ licentia renuntiare priuilegio exemptionis. 1.385.1.12
Regulares, & Monachi ſine ſuorum Superiorum licentia teſtimonium perhibere non poſſunt. 1.398.2.6
Regulares ad monaſteria monialium cuiuſcunque Ordinis accedere prohibentur. 2.5.2.3
Regulares in Eccleſiis ſuis non poſſunt diuidere parochias, nec minuere redditus, vel portiones, quas conſuetum erat dare Parochis, vel clericis ſæcularibus, qui inſtituunt eorum Eccleſiis, niſi adſit conſenſus Epiſcopi illorum. 2.46.2.1
Regulares Canonici Cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſunt Ordinis & rationis cum reliquis Canonicis Regularibus. 2.52.2.2
Regulares an capaces ſint beneficiorum ſæcularium parochialium interueniente ſuperioris licentia, oſtenditur. 2.113.1.4
Regulares donare poſſunt ex cauſa meritorum. 2.191.2.5
Regulares de iure poſſunt promoueri ad Eccleſias parochiales ſæculares, dummodo illarum concurrat neceſſitas, aut vtilitas, quibus Regulares præficiendi ſunt. 2.325.2.6
Regulares non poſſunt abſque legitima cauſa à beneficiis electiuis remoueri. ibid.6
Regulares lineis non camiſiis non veſtiantur. 2.326.1.2
Regulares de licentia Superioris poſſunt habere bona ſaltem ad vſumfructum. 2.323.1.3.fin.
Regulares licèt poſſint de licentia Prælati habere adminiſtrationem temporalem, & vſum quorundam bonorum, non tamen poſſunt habere dominium & proprietatem. 2.327.1.10
Regularis, qui ad ieiunium Feriæ Sextæ ex obſeruantia Regulari adſtrictus eſt, non poteſt comedere carnes, ſi in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini. 2.430.1.3
Regulari accuſanti Abbatem debentur expenſæ litis, & alimenta è monaſterio donec cauſa finiatur. 3.6.2.3
Regulares in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicantes non obtenta Epiſcopi licentia, non ab eo, ſed à ſuis ſuperioribus puniri debent. 3.80.2.43
Regularis Epiſcopus factus eſt dominij incapax, & quicquid acquirit, Epiſcopatui acquirit. 3.232.1.10

Index Rerum, & Verborum,

Regulares purgant ſe de delicto ſecundùm regulam Canonicam. 3.256.1.1
Regulares ſe ad inuicem percutientes poſſunt à ſuis Prælatis abſolui. 3.296.2.2
Regulares ſe ſe percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt, niſi exceſſus extiterit enormis. 3.329.1.2
Relapſi qui dicantur, oſtenditur. 3.70.1.15
Relapſus dicitur fugiens è carcere illo effracto. 3.70.2.16
Relapſus dicitur non ſeruans pœnitentiam primi ordinis ſibi iniunctam. ibid.17
Relaxatio iuramenti in foro Eccleſiaſtico eſt petenda. 1.573.2.3
Relictum Epiſcopo contemplatione perſonæ non diuiditur cum Eccleſia Cathedrali, ſecus ſi contemplatione Eccleſiæ, &c. 2.216.2.1
Relictum pro anima conſanguinei, vel amico pauperi, dicitur relictum ad pias cauſas. 2.225.2.6
Relicta teſtamento ab excommunicato ad pias cauſas an à miniſtris Eccleſiæ recipi poſſint, oſtenditur. 3.321.1.4
Religionem profeſſus qui non eſt, regulari præfectura non eſt dignus. 1.110.1.3
Religionem profeſſus poteſt ad Ordines promoueri ſine aliqua illegitimitatis diſpenſatione. 1.189.2.3
Religionem timore mortis profeſſus, nec poſtea ratum habens, poteſt egredi, & ducere vxorem. 1.320.2.1
Religionis Prælatus poteſt ſibi eligere ſepulturam. 2.227.2.6
Religionem nullus intrare poteſt niſi in ætate legitima, & ſpontanea voluntate. 2.261.2.1
Religionem profiteri nullus poterat attento iure communi niſi quatuordecim annis exactis in maſculis, & in fœminis poſt duodecimum. ibid.2
Religionem quis ingredi debet ſponte. ibid.5
Religionem ingredi vouens, vel ille, cui relictum fuit legatum ſub conditione ingrediendi religionem, an ſatisfaciat ſi anno nouitiatus exeat, oſtenditur. 2.267.1.3
Religio quæ dicatur minor, aut maior, & ſtrictior. 2.268.1.4
Religionis regula quamvis certam profitendi formam præſcribat, non ſunt eius verba ita neceſſaria, vt aliàs facta profeſſio ſit irrita. 2.270.1.9
Religionem ſi quis ingreditur ſui compos, & anno nouitiatus in furorem incidit, an tempus furoris computetur in nouitiatus anno, oſtenditur. 2.272.1.4
Religio tota, aut domus religioſa an poſſit ſe ad ſtrictiorem religionem transferre, remiſſiuè. 2.275.2.6
Religio ſtrictior quæ dicatur, oſtenditur. 2.278.1.18
Religio Minimorum ſancti Franciſci de Paula eſt arctior Religione Carthuſianorum. 2.278.2.21
Religionem ingrediens animo perſeuerandi, tamen Religioni in genere etiam alio voto non facto. 2.281.2.4
Religionem ingreſſus ſub conditione eſt obligatus monaſterio. ibid.15
Religioni licitum eſt eiicere Religioſum profeſſum tanquam incorrigibilem. 2.283.1.5
Ad Religionem non dicitur tranſire qui non profitetur. 2.289.2.3
Religionem ingredi poteſt vnus coniugum altero inuito ante conſummationem matrimonij. 2.291.1.2
Religionem ingredi vouens non ſatisfacit Epiſcopatum ſuſcipiendo, ſed priùs debet Religionem intrare. 2.316.1.1.2
Religio S. Baſilij, eiuſdémque inſtitutio. 2.317.2.2
S. Benedicti. 2.318.1.init.
Cluniacenſium. ibid.4
Vallis Vmbroſæ. 2.318.2.7
Religionem nouam non licet conſtituere ſine auctoritate Romani Pontif. nec in diuerſis monaſteriis poteſt quis eſſe Abbas, vel monachus. 2.335.2.1.1.2
Religionis profeſſio à filio facta cum liberat à patria poteſtate. 2.589.1.16
Religionis fauore valet donatio inter virum, & vxorem. 2.616.1.11
Religioſus nondum profeſſus poteſt in Abbatem poſtulari, quamvis non poſſit eligi. 1.95.1.2
Religioſus nullus poteſt eſſe Prælatus illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus. 1.118.2.4
Religioſos contra prohibitionem ſui Prælati ordinari non debet. 1.160.2.1
Religioſos ordinare non poſſunt Epiſcopi ſine literis, & licentia ſuorum Prælatorum. ibid.2
Religioſus contra prohibitionem ſui Prælati ordinari non poteſt. ibid.3
Religioſus effectus per ſimplicia biennio nouitiatus anno tranſacto vota in Societate Ieſu emiſſa, ſi ab ea retrocedat, à votiſque abſoluatur, an recidat in priſtinam irregularitatem ex defectu natalium conſurgentem, quæ iam erat purgata per illa vota. 1.182.1.9
Religioſi obligatio erga Religionem per ſententiam expulſionis tollitur. 1.269.2.3
Religioſi debent habere ſyndicum, qui cauſas monaſterij agat, defendat etiam [ſi oportuerit] conſtituto illi ſalario. 1.320.1.init.
Religioſi etiam ad teſtificandum non admittuntur abſque iuramento niſi à partibus remittatur. 1.537.1.1
Religioſus poteſt eſſe teſtis interueniente ſuperioris licentia. 1.543.2.2.
Religioſi poſſunt adhiberi teſtes in teſtamento, in quo eorum monaſterium hæres inſtitutum eſt, vel illi legatum. 1.543.2.4
Religioſorum & mulierum certus numerus is conſtitui debet, qui ex propriis monaſteriorum redditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit. 2.6.1.2
Religioſi diuerſi habitus miſſi ad prædicandum de non conuerſis, ne populi ſcandalizentur, debent accipere communem & honeſtum habitum, vt ſint conformes. 2.9.1.init.
Religioſi bona licitè ex vna religione in alteram diuerſi ordinis tranſeuntis, quæ prius monaſterium ratione eius acquiſierat, recuperat poſterius. 2.23.1.4
Religioſorum appellatione in ſtricta diſputandi ratione non comprehenduntur clerici ſæculares. 2.27.1.5
Religioſorum ad præſentationem nullus debet in eorum Eccleſiis inſtitui per Epiſcopum, niſi prius ei congrua portio per Epiſcopum aſſignetur. 2.49.2.1
Religioſi non debent Eccleſias, vel decimas à laicis ſine diœceſanorum conſenſu recipere, excommunicatos, vel interdictos ad diuina admittere, in Eccleſiis quoque quæ ad eos non pleno iure pertinent, inſtituere, vel deſtituere, ſed præſentabunt Diœceſanis ad eas viros idoneos. 2.68.2.1
Religioſos piarum voluntatum executores compellere poteſt Capitulum Sede vacante ad reddendas adminiſtrationis rationes. 2.93.2.15
Religioſi an ſint omnino incapaces beneficiorum ſæcularium maximè in titulum, remiſſiuè. 2.113.1.3
Religioſus ſi fideiubeat, vel mutuum accipiat ſine licentia Prælati, & maioris partis Capituli, non tenetur Eccleſia, & ipſe recipiens punitur niſi mutuum ſit verſum in vtilitatem Eccleſiæ. 2.179.2.1
Religioſus fideiuſſor exiſtere non poteſt, abſque Prælati, & maioris partis Capituli licentia. 2.180.1.4
Religioſus ſi de facto fideiubeat abſque Conuentus licentia, irrita eſt fideiuſſio. ibid.6
Religioſus non poteſt mutuum recipere vltra ſummam communi prouidentia conſtitutam, niſi Prælati, & maioris partis Conuentus licentia interueniat. ibid.7
Religioſi tacitè, vel expreſsè profeſſi teſtari non poſſunt. 1.203.1.4
Religioſi etiam ad pias cauſas teſtari non poſſunt. 2.230.2.5
Quamvis Prælati cuiuſcunque Summo Pontifice inferioris, ſeu Capituli generalis accedat licentia. ibid.6
Religioſus profeſſus in quacunque Religione ex Summi Pont. licentia teſtari poteſt. 2.203.2.9
Religioſis interdictum eſt eligere ſepulturam. 2.227.1.5
Religioſi de noualibus, quæ propriis manibus, ſeu ſumptibus excolunt, decimas ſoluere tenentur, ſi pacto expreſſo ad hoc teneantur. 2.243.2.6
Religioſum alienum recipientes abſque literis dimiſſoriis ſui ſuperioris peccant mortaliter. 2.265.2.2
Religioſus exemptus à iuriſdictione Epiſcopi dicitur debitè tranſlatus ſi adfuerit expreſſa voluntas, conſenſus Abbatis, & Conuentus, ac etiam iuſta cauſa. ibid.3
Religioſus non exemptus à iuriſdictione Epiſcopi minimè dicitur debitè translatus ad parem niſi vltra licentiam Abbatis, & Conuentus, adſit etiam iuſta cauſa, & licentia Epiſcopi. 2.266.1.5
Religioſo cuilibet licitum eſt zelo ſanctioris vitæ ad ſtrictiorem Religionem tranſire, petita prius licentia ſui Prælati, quamvis non obtenta. 2.275.1.1.2
Religioſus translatus ex vna Religione ad aliam debet eſſe de nouo nouitius, atque in eadem profiteri. 2.279.1.25
Religioſus tranſiens ad ſtrictiorem Religionem bono zelo, non tamen petita licentia, ad prius Monaſterium reuocari poteſt. 2.279.2.31
Religioſi fugitiui annuatim ſunt requirendi, & cogendi vt ad monaſterium reuertantur. 2.282.1.1
Religioſos fugitiuos tenentur quærere, & reuocare Præſidentes Capitulis, Abbates, ſeu Priores. ibid.2
Religioſi profeſſi iuſtè, & in perpetuum eiecti, an maneant à votis, & obſeruantiis Religionis liberi, oſtenditur. 2.284.1.10
Religioſis fugitiuis, & eiectis, apud alia Monaſteria eiuſdem Ordinis conſtitutis ſubminiſtranda ſunt vitæ neceſſaria. 2.285.2.10
Cuius verò expenſis ſubminiſtrari debeant. ibid.21
Religioſi quamvis ſint parum literati poſſunt promoueri, quia in eis magis attenditur vita, quàm ſcientia. 2.315.1.4
Religioſus proprium habens tempore mortis inuentus, non debet in loco ſacro ſepeliri. 2.324.1.2
Religioſus ſi inuentus ſit in morte cum burſa denariorum, non propterea præcipitanter debet eccleſiaſtica ſepultura priuari, niſi contra ipſum prius opponatur. ibid.3
Religioſus proprium habens tempore mortis inuentus, in ſterquilinio cum illo proprio eſt ſepeliendus. 2.326.2.5

Religioſorum

Religioſorum delinquentium multitudini non parcitur facientium contra votum, aut obſeruantiã Monachalem. 2.329.2.6
Religioſus non dicitur locus niſi Epiſcopi accedat auctoritas. 2.333.1.4
Religioſi vendicare, vel retinere non poſſunt Eccleſias ſibi conceſſas à laicis ſine diœceſani conſenſu, niſi legitimè præſcripſerint, vel poſtea diœceſanus conſenſerit. 2.350.2.1
Religioſus factus Epiſcopus poteſt licitè carnibus veſci Feria Sexta in qua Natale Domini incidit. 2.430.2.4
Religioſi profeſſi exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam, niſi infra duos menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati ſunt, & in nulla cauſa patrocinari poſſunt, & in choro, & in Capitulo, & cæteris erunt vltimi, & ſine diſpenſatione Papæ non promouentur. 2.455.1.1.2
Religioſus, qui non exiuit animo audiendi leges, vel phyſicam, ſed poſtea mutata voluntate permanet extra clauſtrum principaliter animo eas audiendi, & ſic poſt huiuſmodi voluntaris mutationem duos menſes extra clauſtrum moratur, incurrit in excommunicationem comminatam in hoc text. 2.455.2.8
Religioſus clauſtro egrediens animo audiendi leges, vel phyſicam, ſed re ipſa non audiuit, incurrit hanc excommunicationem. ibid. 9
Religioſi Societatis Ieſu poſt emiſſa tria ſimplicia vota ſunt incapaces matrimonij. 2.522.2.3
Religioſus poteſt ſuum Abbatem accuſare nulla ad hoc priùs impetrata licentia. 3.2.2.2
Religioſus chirurgiam exercens ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiamſi ſit peritus & diligens, & hoc fecerit cauſa pietatis, ſed cum eo poſt ſatisfactionem miſericorditer poteſt diſpenſari. 3.109.1.1
Religioſi poſſunt faciliùs quàm clerici à ſuis adminiſtrationibus amoueri. 3.152.1.8
Religioſi poſſunt eligere ſepulturam, ſi ſunt in remotis extra ſua monaſteria. 3.195.2.2
Religioſorum numerus in quolibet monaſterio conſtituendus, quatenus debeat eſſe ex Conc. Trid. oſtenditur. ibid. 3
Religioſus nullo Ordine initiatus, ſi violet interdictum quam pœnam incurrat, oſtenditur. 3.197.1.9
Religioſi etiam exempti Eccleſias, & decimas non debent à laicis recipere ſine conſenſu diœceſanorum. 3.207.2.1
Religionem plantare, ſeu approbare reſeruatum eſt Summo Pontifici. ibid. 2
Religioſi priuilegiati & exempti tenentur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos. 3.209.2.13
Religioſi in priuatis Oratoriis publicè pulſare campanas non poſſunt. 3.225.1.6
Religioſi Monaſterium fundare non poſſunt ſine licentia Papæ. 3.232.2.15
Religioſi, quibus à Papa conceſſum eſt, vt Eccleſias eis ſubiectas poſſint in proprios vſus conuertere non auctoritate propria, ſed à diœceſano loci poſſeſſionem illarum Eccleſiarum recipere debent, niſi in priuilegio alio aliud exprimatur. 3.257.2.1
Religioſus crediturus eſt pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret ſacramentum Confeſſionis, & Euchariſtiæ. 3.286.1.13
Reliquiæ Sanctorum vendi non poſſunt, ſeu paſſim oſtendi non debent, ne circa illas populus decipi poſſit. 2.426.1.1
Reliquiæ antiquæ non poſſunt extra capſam oſtendi. ibid. 2
Reliquiæ Sanctorum venales exponi non debent. ibid. 3
Remedio adipiſcendæ poſſeſſionis, & interdicto, Quorum bonorum, agere poſſunt illi, in quos poſſeſſio legis miniſterio transfertur. 1.68.2.6
Remedium recuperandæ poſſeſſionis competit ſpolio facto ſuper iuribus incorporalibus. 1.106.2.6
Remedium reintegrandæ poſſeſſionis præſumitur ſpatio triginta annorum. 1.430.2.7
Remedium poſſeſſorium ex interdicto Retinendæ intentari poteſt pro conſeruatione iuriſdictionis, honoris, & obſequiorum quaſi poſſeſſione. 1.483.2.11
Remedium recuperandæ poſſeſſionis conceditur contra ſingularem ſucceſſorem. 1.700.1.4
Remedium læſionis vltra dimidiam tollitur de iure ſpatio 30. annorum, 15. apud Luſitanos, 10. apud Gallos, 4. apud Caſtellanos, & 3. apud Valentianos. 2.128.1.35
Niſi deceptio ſit enormiſſima. ibid. 36
Remiſſio penſionis, ſeu mercedis fit propter ſterilitatem ſine conductoris culpa contingentem. 2.136.2.1.2
Remiſſio penſionis non fit quando ſterilitas contigit ex vitio rei proprio. 2.137.2.5
Remiſſio penſionis, ſeu mercedis non fit quando calamitas, quæ fructus abſtulit, conſueta eſt in illis locis, vel regionibus. ibid. 6
Remiſſio penſionis denegatur ſimplici colono partiario. 2.138.1.9
Remiſſio penſionis fit in emphyteuſi ſi ex ea ſoluatur magna penſio, quæ fructibus reſpondeat aliàs ſecus. ibid. 10
Remiſſio penſionis, vbi eſt facienda ob cauſam ſterilitatis, intelligitur pro rata obtingentis ſterilitatis. 2.138.2.16
Remiſſio, quæ fit inter ſocios, ſoluit laudemium. 1.46.2.27
Remiſſio qua ſoluuntur ſponſalia, debet eſſe libera, non metu, aut dolo inducta. 2.467.1.7
Remiſſio decimarum facta à Romano Pontifice, vt priuilegium in toto rigore accipi debet, ſtrictámque recipit interpretationem, ac per conſequens præſentes tantùm decimas, non futuras comprehendit. 3.242.1.11
Remittens ius futurum cenſetur ſolum remittere illud, quod habet cauſam de præſenti. 1.146.2.3
Renuntians literis ad beneficium, quando dicatur ſimoniacè renuntiare. 1.58.1.2
Renuntians beneficio poteſt ad illud denuò eligi, vel admitti ex alio titulo ſuperueniente. 1.146.2.2
Renuntians literis beneficialibus non ideo inſtitutioni iam factæ renuntiare videtur. 1.149.1.1
Renuntians per Procuratorem poteſt reuocare eam renuntiationem quandiu res eſt integra. 1.154.1.3
Renuntians loco, & dignitati non poteſt Ordines conferre etiam ex licentia alicuius Epiſcopi. 1.167.1.2
Renuntians poteſt beneficium renuntiatum repetere ex noua cauſa. 1.591.2.6
τὸ *Renuntiare* aliquando ſumitur pro eo quod eſt referre, ſeu nuntiare frequentius tamen accipitur pro repudiare, reſignare, vel cedere. 1.44.2.3
Renuntiare, cedere, & reſignare inter ſe confunduntur, & vnum pro alio paſſim accipitur. 1.145.1.7
Renuntiare quis poteſt literis ad beneficia, & iuri ad rem abſque Superioris licentia. 1.149.2.2
Renuntiare non poteſt beneficiatus coram laico etiam Notario Cameræ, vel habente iuſpatronatus in beneficio. 1.150.1.3
Renuntiare Eccleſiam metu iurans ſi renuntiauerit, non obſtante abiuratione, illam repetere poteſt. 1.322.2.2
Renuntiare poſſunt contrahentes matrimonium communicationi etiam inductæ, & ſtantibus legibus, ſeu ſtatutis eam inducentibus. 2.609.1.8
Renuntiare iuri ſuo cuilibet permittitur. 3.156.2.4
Renuntiari poteſt Abbatia. 1.154.2.4
Renuntiari poteſt priuilegio in præiudicium exempli. 1.345.1.9
Per *Renuntiationem* amittit quis beneficium. 1.30.1.4
Renuntiationis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.144.2.2
Renuntiatio definitur vt ſit ſpontanea iuris proprij dimiſſio, vel melius vt ſit legitima beneficij dimiſſio à ſuperiore admiſſa. 1.145.1.4
Renuntiatio beneficiorum duplex eſt, tacita & expreſſa. ibid. 8
Renuntiatio tacita dicitur quæ à iure abſque aliqua verborum expreſſione fieri intelligitur. ibid. 9
Renuntiatio expreſſa eſt illa, quæ à reſignante verbo, aut ſcripto iuxta formam à iure præſcriptam celebratur. 1.145.2.10
Renuntiatio duplex eſt, altera ſimplex & pura, quæ ex mera liberalitate abſque vllo pacto, & conuentione fit, altera verò Conditionalis, quæ in fauorem certæ perſonæ, vel ſub aliqua conditione celebratur. ibid. 11
Renuntiatio ſimplex & pura à iure recepta eſt, & coram diœceſano Epiſcopo fieri poteſt. ibid. 12
Renuntiatio conditionalis à iure reprobata eſt, de ſtylo tamen Curiæ à Romano Pont. admittitur. ibid. 13
Renuntiatio iurata non trahitur ad ius ſuperueniens, vel futurum. 1.146.2.6
Renuntiatio beneficij non præſumitur. 1.148.1.2
Renuntiatio vt valeat, oportet eam liberam eſſe, licèt donec reſcindatur mero iure teneat. ibid. 3
Renuntiatio non ſpõte facta per teſtes probari poteſt. 1.148.2.10
Renuntiatio ſimoniaca eſt nulla, etiam quoad præiudicium reſignantis ipſius ſimoniacè. ibid. 11
Renuntiatio beneficij facta in manibus laici non tenet, renuntians tamen eſt beneficio ſpoliandus. 1.149.2.1
Renuntiatio coram laico facta non eſt nulla ipſo iure. 1.150.1.5
Renuntiatio conditionalis in fauorem certæ perſonæ apud inferiores Prælatos abſque labe ſimoniæ fieri non poteſt. 1.233.1. fin.
Renuntiatio facta cum pacto, vt reſignatarius ſoluat reſignanti expenſas factas in illo beneficio conſequendo, eſt ſimoniaca. 1.300.2.3
Renuntiatio litis ſuper beneficio pro pecunia, aut alio temporali eſt ſimoniaca, etiamſi recipiatur nomine expenſarum. ibid. 4
Renuntiatio debet eſſe libera, & voluntaria. 1.321.2.3
Renuntiatio beneficij metu facta venit reſcindenda. ibid. 4. & 1.431.1.4
Renuntiatio beneficij fieri non poteſt ſine ſuperioris auctoritate. 1.322.1.6
Renuntiatio beneficij facienda coram Epiſcopo debet eſſe ſine vllo pacto, modo, ſeu conditione. 1.59.2.3
Renuntiatio tacita in præiudicium renuntiantis idem operatur quod expreſſa. 2.101.1.5
Renuntiatio caſuum fortuitorum non comprehendit inſolitos, & qui rariſſimè contingunt. 2.137.2.8

Index Rerum, & Verborum,

Repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis. 2.11.2.31
Repræſentationes facere poſſunt clerici rerum piarum, & ſolemnitatum Fidei noſtræ. 2.9.2.6
Reprobatio contra teſtes in cauſis ſummariis non admittitur. 1.536.1.6
Reprobatio vnius ex duobus propoſitis videtur includere approbationem alterius. 1.565.1.3
Reprobatus ſemel ad aliquam Eccleſiam vitio perſonæ nec ibi, nec alibi poteſt eligi. 1.94.2.2
Repudij libellum dant inter ſe Iudæi. 2.552.1.3
Repudium quare fuiſſet licitum Hebræis, oſtenditur. 2.605.1.17
Repulſæ teſtium ſunt defenſiones. 1.542.1.2
Repulſæ teſtium ſi non reperiantur, poteſt appellari. 1.542.2.4
Requiſita ſolemnia non præſumuntur interueniſſe ex temporis diuturnitate, quando ex inſpectione inſtrumenti apparet eam non interueniſſe, aliàs ſecus. 2.129.2.5
Res inter alios acta aliis nocere non debet. 1.306.2.5
Rei ratione ſortitur quis forum, vbi res ſita eſt. 1.387.1.8
Rei vendicatione quando agitur, ſemper deſignanda eſt res, quæ petitur certo loco, & etiam finibus certis. 1.388.1.1
Rebus Eccleſiaſticis poteſt agi contra quemlibet poſſeſſorem. 1.441.1.10
Res libera tradi debet. 1.558.2.4
Res minùs valet ex onere abiecto. ibid.1
Rei vendicationem intentans, petendo rem ſuam tenetur probare dominium ex parte ſua, & poſſeſſionem ex parte rei conuenti, ſiue propriam, ſiue impropriam. 1.612.2.2.med.
Res iudicata accipitur pro negotio, cauſa, vel lite, quæ inter litigantes coram iudice ventilatur. 1.643.1.8
Res iudicata dupliciter conſideratur, aliquando à tempore, quo index profert ſententiam, aliquando poſt illud tempus. ibid.9
Et conſtituitur differentia inter vtrumque modum. ibid.10
Res iudicata definitur vt ſit res, quæ finem controuerſiarum iudicis pronuntiatione accipit. 1.643.2.13
Rei iudicatæ appellatione quæ cõtineantur, oſtẽditur. 1.644.1.14
Res inter alios iudicata aliis non nocet, niſi ei, qui cùm ſibi primùm actio & defenſio competeret, ſuſtinuit ſequentem agere. 1.667.2.1
Res inter alios acta aliis nocet cùm cauſæ ſunt connexæ. ibid.3
Et in cauſa filiationis. ibid.4
Res Eccleſiæ alienari non debent. 2.107.1.2
Rem venalem qui expoſuit compellitur ad eam vendendam. 2.124.1.9
Rem donatam vxori propter nuptias ſi vir habens alia bona, vnde vxor poſſit ſibi conſulere, eadem conſentiente vxore vendiderit, non poterit illa inquietare ſuper ea emptorem, qui ſpatio triginta annorum rem poſſederit, maximè ſi pretium fuit conuerſum in communem vſum viri & vxoris. 2.129.1.3
Rem ſolitam alienari abſque conſenſu domini poteſt emphyteuta alienare eo irrequiſito ſine commiſſi incurſu. 2.151.1.87
Res Eccleſiæ pignorari non debent niſi ex neceſſitate, & rationabili cauſa. 2.170.2.1
Res ſacræ non poſſunt pignori obligari. ibid.2
Res ſacræ quibus ex cauſis alienari, ſeu pignorati poſſint, oſtenditur. ibid.3
Res ad eos pertinere videtur cuius ſumptibus fuit ædificata. 2.33.1.4
Rem alienam in conſenſu domini, poteſt maritus donare vxori. 2.616.1.9
Res inter alios acta in iudicio aliis præiudicat, & prodeſt quoad quandam præſumptionem. 3.35.1.5
Res ſemel deſtructa, ſi reficiatur, non dicitur eadem, ſed noua, & diuerſa. 2.57.1.4
Rei licitæ dans operam, non tenetur de quacunque cæde, quæ inde ſequatur. 3.104.2.3
Rei licitæ operam dans, adhibénſque ſufficientem diligentiam ne alicui noceat, ſi occidat aliquem, non eſt homicida, nec peccat. 3.111.2.3
Res tranſit ad ſucceſſorem cum ſuo onere. 3.141.1.3
Re perempta pereũt illius iura tã actiua, quàm paſſiua. 3.198.2.4
Res inter alios acta nocet aliis ratione connexitatis. 3.161.1.4
Res omnia per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. 3.350.2.1
Rerum Eccleſiaſticarum alienationes factæ per ſchiſmaticos, vide *Ordinatio*.
Reſcriptum, ſeu mandatum ſpeciale derogat generali, etiamſi de eo nullam faciat mentionem. 1.29.1.3
Reſcriptum Papæ, vel Regis intelligitur ſecundùm ſupplicationem. 1.30.2.9
Reſcriptum, vt valeat oportet fieri ſpecificam mentionem de ſtatu cauſæ. 1.31.1.10
Reſcriptum vbi copulat duo ad eundem effectum, ſufficit vnum probare ob cuius probationem obtinere poſſit. ibid.11
Reſcriptum primum, & non ſecundum valet ſi in ſecundo per aduerſarium impetrato non fiat mentio de primo, & ſi primum fuit impetratum communi conſenſu partium, non valet ſecundum impetratum per alteram partem hoc tacito. 1.31.1.1
Reſcriptum ad lites poſterius non derogat priori ſuper eadem cauſa ad alios iudices impetratum, in quo illius mentio non fit. ibid.2
Amplia licèt res integra exiſtat, & lis penitus nullatenus ſit inchoata. 1.31.2.3
Reſcriptum ad lites poſterius, vt derogẽt priori debet mentionem facere omnium clauſularum notabilium, quæ in eo continentur. ibid.4
Reſcriptum poſterius non faciens mentionem prioris an ſit ipſo iure nullum, oſtenditur. ibid.5
Reſcripto, vel diſpoſitione vbi duo, vel plura ſub diſiunctione, ſeu alternatiuè proponuntur, ſufficit quandocunque ex illis in quo reſcriptum verificatur. 1.32.2.3
Reſcripto Papæ debet parere is ad quem illud dirigitur, vel cauſam rationabilem aſſignare quare parere non poteſt. 1.33.1.1
Reſcripta ob importunitatem petentium conceſſa non ſunt exequenda. 1.24.1.6
Reſcriptum impetratum, vel conceſſum non præiudicat cauſæ priuilegiatæ, niſi de ea fiat ſpecialis mentio. 1.34.2.2
Reſcriptum non eſt adimplendum in præiudicium tertij. ibid.3
Reſcriptum Principis præſumitur noluiſſe auferre tertij ibid.4
Reſcriptum impetratum ad beneficia non valet ſi in eo ſubticetur dignitas impetrantis. 1.37.2.1
Reſcriptum ad beneficium impetratum non valet tacita impetrantis dignitate. ibid.2
Reſcriptum ſecundum impetratum ab aduerſario valet, licèt non faciat mentionem de primo, ſi primus impetrans dolo, vel negligentia non fuit vſus illo. 1.38.1.1
Reſcriptum poſterius præualet non facta mentione prioris, quo impetrans per malitiam, vel negligentiam ſuam vſus non fuit intra annum. ibid.2
Quæ requirantur vt concluſio text. ſubſiſtat. ibid.3
Deciſio text procedit in reſcriptis iuſtitiæ, ſeu ad lites, non verò in reſcriptis gratiæ. ibid.4
Reſcripta per quæ incerti iudices dantur, vel futura negotia committuntur, non valent. 1.39.1.1
Reſcriptum Apoſtol. falſa latinitate conſcriptum vitiatur. 1.39.2.2
Reſcriptum contra ſecundum non poteſt opponi de taciturnitate primi impetrati per appellantem, de ſua appellatione non habita mentione. 1.40.1.1
Reſcriptum ſecundum valet non facta prioris mentione quando primum erat ſubreptitium. ibid.2
Reſcriptum non ſcribitur pluribus cum clauſ. *Quòd ſi non omnes*, intelligitur tam de impotentia facti, quàm iuris. 1.40.2.1
Reſcriptum iuſtitiæ conceſſum contra Petrum, & quoſdam alios, comprehendit tantummodo perſonas æquales, vel inferiores Petro. 1.42.1.8
Reſcripta diuerſa contra vnum ſuper eodem ad diuerſos iudices impetrans, & illis vtens, perdit commodum vtriuſque. 1.43.1.1
Reſcriptum præſentans, cuius virtute citatio ſubſequuta eſt, non poteſt illi renuntiare ſine conſenſu partis aduerſæ. ibid.2
Reſcriptum ſi ob aliquod vitium ſit nullum, tunc illius mentio habenda non eſt in impetratione ſecundi. 1.43.2.7
Reſcriptum ad beneficium impetratum, & de beneficio impetrantis non faciens mentionem, minimè valet. 1.44.1.1
Reſcriptum debet intelligi ſecundùm ius commune, & eius ampliationes amplecti. 1.45.2.2
Reſcriptum interpretatur ſecundùm veriſimilem mentem concedentis. ibid.3
Reſcripta gratiæ per ſubreptionem obtenta ſunt ipſo iure irrita, ſecus in reſcriptis iuſtitiæ, quæ non vitiantur niſi ope exceptionis. 1.48.1.6
Reſcriptum ſubreptitium, & quicquid ab eo pendet, eſt ipſo iure nullum. ibid.7
Reſcriptum non vitiat taciturnitas in eo quod ſi fuiſſet expreſſum, fuiſſet æquè conceſſum. 1.48.2.12
Reſcriptum per quod quis impetrauit iudicem lite pendente, non facta mentione de illa eſt nullum. 1.49.1.13
In Reſcripto lite pendente impetrato mentio facienda eſt de ſtatu cauſæ. ibid.14
Reſcriptum corruit quando adeſt dolus, ſiue alias Princeps eſſet conceſſurus, ſiue non. 1.49.2.21
Per Reſcriptum impetratum contra anteceſſorem qui fuerat violentus beneficij occupator, conuenitur ſucceſſor eodem vitio laborans. 1.50.1.3
Reſcripti, ſeu mandati forma debet præciſè, & punctualiter, non autem per æquipollens adimpleri. 1.50.2.3
Reſcripta non extenduntur ad res, vel ad perſonas in eiſdem non comprehenſas. ibid.4
Reſcriptum cùm ſit ſtricti iuris, ad expreſſa tantùm reſtringitur. ibid.6
Reſcriptum ſecundum valet, licèt de primo non faciat mentionem, quo vti noluit impetrans intra annum. 1.51.1.1
Reſcripta iuſtitiæ ſunt anomalia, ſecus in reſcriptis gratiæ. 1.51.2.3

Reſcripto

Reſcripto quando plura narrantur diuerſos effectus operantia non ſufficit impetranti alterum ſolum probare ad vtrumque effectum conſequendum. 1.52.1.2

Reſcriptum non valet ſuper reſtitutione beneficij impetratum quod de cauſa excommunicationis impetrantis non facit mentionem. 1.53.5.1

Reſcriptum non vitiatur ſolùm taciturnitate facti, ſed etiam ſilentio alicuius qualitatis. 1.53.2.6

Reſcriptum impetrare nulli licet, quod aliquem vltra duas dietas ad iudicium trahat, & quid attento iure Sixti, oſtenditur. 1.54.2.2

Text. iſte non habet locum in cauſis in Romana Curia commiſſis. ibid.3

Reſcriptorum duorum occaſione, vnius ſcilicet in cauſa principali, alterius in cauſa appellationis ſi contenditur, non iudex ſuper principali, ſed deputatus ſuper appellatione cognoſcere debet de validitate appellationis. 1.56.1.1

Reſcriptum Apoſtolicum quo mandetur de beneficio prouideri alicui nullum ius ſpeciale tribuit mandatario. 1.58.2.7

Reſcripta ſubreptitia ad lites non ſunt nulla niſi ope exceptionis. ibid.8

Reſcriptum, quod procuratur reuocatus, & de hoc certificatus, extra iudicium impetrauit, non valet, ſecus tamen ſi in iudicio, dummodo reuocatio ad notitiam aduerſarij, vel iudicis non peruenerit. 1.59.2.1

Reſcriptum impetratum contra hominem alicuius diœceſis, non extenditur ad hominem eiuſdem nominis alterius diœceſis. 1.60.1.1

Reſcriptum non valet, ſi Clericus Mediolanenſis dixerit ſe Bononien. 1.60.5.2

Reſcriptum vitiatur ex errore nominis diœceſis, niſi ex circunſtantiis conſtet de corpore eiuſdem quo Papa in reſcripto ſenſit. ibid.3

Reſcripta delegatoria ſunt ſtricti iuris. 1.61.2.3

Reſcripta beneficialia ſunt ſtrictè intelligenda. ibid.4

Reſcripta ſunt ſtricti iuris, & ab eius verbis non eſt recedendum. 1.63.2.6

Reſcriptum directum excommunicatori vt abſoluat excommunicatum ſi contra Concilium eum excommunicauit, datis executoribus, qui eo non parente exequantur, non excommunicatori, ſed executoribus cognitionem demandat. 1.64.1.1

Reſcriptum impetrans ad beneficium ſi dixit ſe non eſſe beneficiatum, cùm tamen haberet beneficium, licèt exiguum, non valet reſcriptum. 1.64.2.1

Reſcriptum Pontificium ad beneficium ad quod obtinendum propoſuerat impetrans ſe nullum beneficium habere, cùm tamen haberet vnum, quamvis exiguum, eſt nullum. 1.65.1.2

Reſcripto Apoſt. abutentes in caſibus hic enumeratis, priuantur commodo reſcripti, & condemnantur in ſumptibus, & damnis aduerſario. 1.65.2.1

Reſcriptum cedi non debet. ibid.2

Reſcriptum non trahitur ad lites futuras. ibid.3

Reſcriptum contra legem etiam non habentem clauſulam derogatoriam non valet. 1.136.1.4

Reſcriptum recipit interpretationem à perſona concedentis. 1.226.1.2

Reſcriptum eſt interpretandum ſecundùm ius, etiamſi reſcripti verba aliud ſentire videantur, & nihil operarentur. 1.234.1.4

Reſcripta Motu proprio conceſſa nihil operantur in præiudicium tertij. 1.235.2.5

Reſcriptum iuſtitiæ re integra morte Papæ illud concedentis extinguitur. 1.237.2.3

Reſcriptum Papæ, quod ſibi mandatur, non exequens grauiter punitur. 1.240.1.11

Reſcriptum impetratum ab excommunicato ſuper proſequutione appellationis valet, licèt de excommunicatione non fecerit mentionem. 5.240.2.14

Reſcriptum ſecundum prioris reuocatorium quoad proceſſum factum contra tertios trahitur retro. 5.147.2.3

Reſcripta ſunt ſtricti iuris. 1.249.1.2.& 1.274.1.3

Reſcriptum delegatorium ad certas res, non extenditur ad alias, niſi de partium conſenſu expreſſo, vel tacito. ibid.3

Reſcriptum iuſtitiæ impetrans vt collega detur Ordinario, litis pendentiam coram Ordinario narrare debet. 1.250.1.8

Reſcriptum eſt reſtringendum. 1.253.2.5

Reſcripta delegatoria ſunt ſtricti iuris. ibid.6

Reſcriptum Papæ datum Epiſcopo vt corrigat clericos ſuæ diœceſis, non dat iuriſdictionem ſuper exemptos. 1.279.2.1

Reſcriptum vt valeat, debet fieri expreſſio rei. 1.305.1.4

Reſcripti vigore impetrati contra alienantem conuenitur is, in quem facta eſt alienatio rei cauſa mutandi iudicij. 1.338.2.1

Reſcripti præſentatio ſufficit ex parte actoris, vt litis conteſtatio inducatur. 1.402.2.5

Reſcriptum conceſſum cum clauſula, *Motus proprij*, de lite cœpta mentione non habita, eſt nullum. 1.456.5.5

Reſcriptum impetratum contra conſuetudinem & ſtylum Principis ſuſpectum eſt de falſo. 1.516.2.3

Reſcriptum Apoſt. propter raſuram in loco non ſuſpecto non cenſetur vitioſum. 1.553.2.1

Reſcriptum impetrans ad delegatum debet facere mentionem de proceſſu, & litis pendentia, quæ eſt ſuper tali cauſa, aliàs commiſſio eſt nulla. 5.665.1.4

Reſcriptum vt valeat debet fieri ſpecifica mentio de appellatione. 1.709.1.9

Reſcriptum currit à tempore præſentationis. 1.710.2.8

Reſcriptum impetratum contra conſuetudinem, & ſtylum Principis, ſuſpectum eſt de falſo. 1.737.1.4

Reſcriptum non probatur falſum propter paucarum literarum raſuram in loco non ſuſpecto. 3.156.2.1

Reſcriptum omne impetratum contra ius, cenſetur per importunitatem obtentum. 3.260.2.3

Reſcriptum Pontificis, & priuilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio. 3.345.2.5

Vide *Mandatum*.

Reſeruata, quæ Summo Pontifici, & Sedi Apoſt. in iure reperiuntur, remiſſiuè. 1.538.5.2

Reſeruata Principi non veniunt in generali commiſſione. 1.259.1.3

Reſeruata Principi ratione dignitatis acquiri poſſunt per inferiorem præſcriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat. 3.346.2.3

Non *Reſidens* in beneficio, etiam modicæ æſtimationis, illo priuatur. 2.32.5.1

Reſidentia generaliter ſumpta dupliciter conſideratur, primò materialiter, ſecundò formaliter. 2.28.1.8

Reſidẽtia definitur vt ſit aſſiſtẽtia perſonalis vera, vel ficta, cum exercitio eccleſiaſtici miniſterij in proprio beneficio. ibid.9

Reſidere tenentur omnes obtinentes Canonicatum & præbendam in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata. 2.34.1.2

Reſignans repetere poteſt beneficium reſignatum, quoties renuntiatio fuiſſet facta vi, metu, dolóve. 5.154.2.4

Reſignare beneficium non poteſt beneficiatus abſque ſui Prælati licentia. 5.147.1.2

Reſignatio beneficij ab excommunicato vitando facta eſt nulla. 1.98.1.9

Reſignatio beneficiorum coram Ordinariis quomodo facienda, remiſſiuè. 1.147.1.3

Reſignatio quando fit coram Ordinario, eius aſſenſus præſtandus eſt vnico contextu. ibid.4

Reſignatio quando non tenuit, tunc ſine noua collatione ad ſuum beneficium cedens redit. 1.254.2.3

Reſignatio eſt ſimoniaca, quæ fit cũ pactione, & modo. 1.531.2.6

Reſignatio beneficij coram Ordinariis alterius gratia, & fauore non valet. 1.232.1.8.

Reſignatio, ſeu collatio beneficij facta de nocte eſt valida. 1.242.1.13

Reſignatio dicitur ſimoniaca, quæ fit cum pactione, & modo. 1.300.2.5

Reſignatio beneficii dolo facta eſt nulla. 5.515.2.3

Reſignatio beneficii poteſt per teſtes probari. 1.530.2.5

Reſignationes beneficiorum ſpectantium ad collationem Epiſcopi recipere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.1.6

Reſilienti abſque cauſa manifeſta à ſponſalibus non requiſito Eccleſiæ iudicio imponitur pœnitentia. 2.504.1.3

Reſiſtere, & ſe defendere aduerſùs officialem exequentem non licet. 5.229.1.4

Reſpondens ſe velle litigare, amplius non poteſt declinatorias opponere. 2.350.2.5

τὸ *Reſpondere*, duo ſignificat, litigare ſcilicet, & ſoluere. 2.381.2.7

Reſponſio facta poſt ſpolium eſt nulla, & ſpoliato danda eſt reſtitutio. 1.430.2.4

Reſponſio ita debet intelligi ne reſpondens incidat in contrarietatem. 1.555.2.19

Reſpublica, ciuitas, & Vniuerſitas gaudent iure minoris. 5.329.1.7

Reſp. liberæ, & perfectæ, quales ſunt Veneta, Genuenſis, & aliæ ſimiles poſſunt vectigalia imponere. 2.381.1.5

Reſtituendi obligatio nulla contrahitur ex prætermiſſione dignioris, ſi ei nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem acquiſitum fuerit. 1.500.1.5

Reſtituendos in ſpiritualibus non eſt fur, & prædo. 1.185.1.5

Reſtituere dicitur à retro & ſtatuo, quaſi retro ſtatuere, ſicut reddere deducitur à retrodare. 1.317.1.5

τὸ *Reſtituere* amplam in iure habet ſignificationem. ibid.4

Reſtituere quis excuſatur propter inopiam, & proprietatem. 1.589.1.3

Reſtitutio in integrum quando petitur incidenter, non requiritur litis conteſtatio. 1.282.2.2

Reſtitutio in integrum non habet locum in ſpiritualibus. 2.326.1.7

Reſtitutio præſupponit ceſſionem. 1.327.1.6

Reſtitutio enormiſſima ſtante læſione peti poteſt etiam poſt quadriennium. 1.330.1.16

Reſtitutio conceditur in cauſa fauorabili, etiam ſemiplenè probata iuſta petendi cauſa. 1.332 2.1

Reſtitutio in integrum quando petitur aduersùs ſententiam debet plenè, & manifeſtè conſtare de læſione ex contractibus. 1.333 2.9

Reſtitutione in integrum poſtulata non eſt exequenda ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam. 1.334 1.2

Reſtitutio petita contra Principis ſententiam non habet effectum ſuſpenſiuum. 1.334.2.3

Reſtitutio oppoſita per viam exceptionis contra ſententiam, quando impediat executionem, oſtenditur. ibid.6

Reſtitutio conceditur aduersùs lapſum tempus ad retrahendam rem auitam oblato pretio. 1.336.2.4

Reſtitutio in integrum poſtulanda eſt ab Ordinario adminiſtrationem habente, vel à delegato ab eo, ſiue hæc cauſa ſit ſpecialiter delegata, ſiue incidat in cauſa generaliter ſibi commiſſa; ab Ordinario verò adminiſtrationem non habente, vel à delegato peti non debet niſi veniat incidenter. 1.337 1.1

Reſtitutio in integrum poſtulanda eſt ab Ordinario adminiſtrationem habente, vel à delegato ab eo. 1.337.2.2

Reſtitutio denegata Eccleſiæ vlteriùs ſibi non conceditur, niſi ex noua cauſa, reſtituitur tamen ad appellandum à ſententia denegationis. ibid.1

Reſtitutio vbi ſemel denegatur amplius cõcedenda non eſt. ib.2

Reſtitutio plenaria quæ dicatur, oſtenditur. 1.394 2.10

Reſtitutionem beneficij petenti non obſtat renuntiatio facta poſt ſpoliationem, quia præſumitur non ſpontanea. 1.430.1.1

Reſtitutionem beneficij petens non auditur, etiamſi ſpoliationem probet, ſi probatur eum ſponte beneficium priùs reſignaſſe. 1.430.2.1

Reſtitutio non competit ſpoliato vbi conſtat de notorio defectu proprietatis. 1.432.1.5

Reſtitutioni quoad habitationem, & copulam non eſt locus ante matrimonij conſummationem, ſecus quoad ſolam habitationem. 1.434.1.3

Reſtitutioni locus non eſt in matrimonio, niſi quando conſtat de legitimo conſenſu. 1.434.2 10

Reſtitutio ſpoliati debet fieri cum damnis, & intereſſe. 1.436.1.2

Reſtitutio minimè eſt differenda probationibus in promptu paratis. 1.440.1.22

Reſtitutio vxoris impeditur propter ſæuitiam viri, & timorem offendendi eam. ibid.24

Reſtitutio quoad copulam non conceditur quando matrimonium nondum fuit conſummatum. 1.440.21

Reſtitutio in integrum minori læſo in contractu matrimonij etiam in dotis conſtitutione non datur. 1.44..1.8

Reſtitutio vxoris nondum cognitæ denegatur viro. 1.493.1.2

Reſtitutionem petens an debeat ſe læſum probare, oſtenditur. 1.674.1.13

Reſtitutionem petenti an & quando obſtet ſpontanea abiuratio, remiſſiuè. 2.79.2.8

Reſtitutio minoris ita eſt intelligenda, vt fructus ſint ipſi minori reddendi. 2.114.1.7

Reſtitutio concedenda eſt vxori temerè recedenti, ſi poſtea rediens non admittatur. 2.600.2 10

Reſtitutionem ſi petat ille, de cuius crimine in iudicio conſtat propter iudiciarium ordinem non ſeruatum, non eſt audiendus, ſed illum tanquam notorium criminoſum debet ſuperior de nouo priuare. 3.13.1.5

Reſtitutio ante omnia concedenda non eſt, cùm ſcandalum inde eſt futurum. 3.13.2.7

Reſtitutio facienda eſt illi, à quo oblatum eſt, vel habenti cauſam ab eo. 3.99.2.33

Reſtitutio rei inuentæ fieri debet pauperibus, ſi dominus facta diligenti inquiſitione incertus eſt. 3.137.1.2

Reſtitutio facienda eſt expenſis creditoris abſentis, quoties longè abeſt à loco, vbi debitor habitat. 3.137.2.11

Reſtitutio aduersùs ſententiam, quomodo alternatiuè peti poſſit, oſtenditur. 3.233.1.16

Reſtitutionis in integrum materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.327.1.2

Reſtitutio propriè ſumpta differt à ſolutione, & redditione. ibid.5

Reſtitutio differt à ſatisfactione, in foro tamen conſcientiæ frequenter ponitur reſtitutio pro ſatisfactione. ibid.6

Reſtitutio in integrum eſt redintegrandæ rei vel cauſæ actio, ſeu repoſitio in priſtinum ſtatum. 1.327.2.7

Reſtitutionis duo ſunt capita, alterum maiorum 25. annis, aliud verò minorum, & illorum, qui iure minorum funguntur, veluti Eccleſiæ, & ſimilium. 1.328.1.8

Reſtitutio in integrum, vide *Petitio*.

Reſtituuntur in integrum aduersùs omiſſam allegationem, probationem, & lapſum termiuum probatorij, minor, vniuerſitas, Eccleſiæ, & aliæ priuilegiatæ perſonæ, & intra quindecim dies poſt factam atteſtationum publicationem reſtitutionis beneficium à iudice poſtulauerint. 1.522.1.5

Retineri non poteſt res ab eo, ad quem cum vitio peruenit. 1.415 2.3

Retrahi ſola res patrimonij, vel generis poteſt etiamſi vno, eodémque pretio fuerit vendita cum alia, vel aliis non patrimonialibus, dolo etiam, vel fraude non probatis. 1.336.1.3

Retrouenditio non ſoluit laudemium. 1.146.2.34

Retrouenditio emphyteuſis poteſt fieri irrequiſito domino. 2.149.2.69

Reuelare peccatum, & peccatorem pro conſilio habendo nullo modo licet. 3.29.2.2

Reuocans procuratorem in contemptum Sedis Apoſt. & in præiudicium aduerſarij, condemnatur in expenſis factis ab aduerſario. 1.316 1.1

Reuocare volens alios ab errore, & tacens, ſe ipſum errare demonſtrat. 3.65.2.4

In quæſtione *Reuocationis* reſcriptum recurritur ad arbitros ſi iudices in cognitione ſibi non deferant, nec inuicem concordent. 1.45.1.1

Reuocationis ſcientia eſt neceſſaria. 1.226.2.4

Reuocatio procuratoris non præſumitur. 1.313 2.3

Reuocatio mandati antequam perueniat ad procuratorem non obſtat, vt quicquid interim fit, valeat. 1.316.1.1

Reuocatio mandati non tenet poſt concluſionem in cauſa. ibid.

Reuocatio concluſionis in cauſa an probetur ex eo quòd per iudicem admittantur articuli partis aduerſæ. ibid.2

Reus ſi obiicit actorem eſſe excommunicatum, & intra terminum competentem non probat legitimè, actor admittatur contra reum, &c. 1 140.1.2

Reus ſi recedat à iudicio dimiſſo procuratore ſolummodo ad agendum contumax eſt, & condemnatur in expenſis. 1.317.1.1

Reus quando iure communi habet duos iudices, poterit actor ex iis, quem maluerit, eligere ad actionem proſequendam. 1.383.1.12

Reus non tenetur reſpondere libello in actione perſonali ſi non exprimitur cauſa petendi. 1 389.1.1

Reus ſi fuerit per actorem interrogatus an rem petitam poſſideret necne, & neget poſſidere, ſi poſtea conuincatur de mendacio, poſſeſſione priuatur. 1.401.1.5

Reus non eſt audiendus de proprietate opponens aduersùs petentem reſtitutionem, niſi actore conſentiente. 1.429.1

Reus qui mittendum in poſſeſſionem ad mandatum iudicis non admiſit, non mulctabitur de Canonica æquitate ſi infra annum cauet ſtare iuri. 1.446.2.1

Reus poſt litem conteſtatam vbi eſt contumax, ſi liquet de cauſa, ferri debet ſententia diffinitiua, ſi non liquet, petens ponatur in poſſeſſione, & pro abſente ſeruetur quæſtio proprietatis. 1.448.2.1

Reus ſi non inuenitur, ſufficit publicè citationem ad Eccleſiam ſuam proponi. 1.452.1.1

Reus ſi ante citationem abfuerit, non habet locum miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto. 1.454.2.3

Reo excipiente de excommunicatione contra actorem non obſtat communionis replicatio. 1.606.1.1

Reus in quacunque parte litis excommunicationem contra actorem obiiciens auditur, & ſi malitioſè diſtulerit, in expenſis condemnatur, & dato quòd non excipiat, ipſe iudex publicè excommunicatum repellet. 1.651.2.1

Reus dicens ſe non poſſidere ad hoc vt abſoluatur, cum tempore litis conteſtatæ poſſidere præſumitur, contra ipſum quòd dolo deſiiſſet poſſidere. 1.612.2.3

Rei iudicatæ exceptio vt obſtet quæ concurrere debeant, oſtenditur. 1.612.2.4

Reo damnato ad traditionem poſſeſſionis non ſufficit tradere pignus pro ipſa poſſeſſione. 1.649.1.1

Reus conuentus coram iudice non ſuo quando non oppoſuit exceptionem declinatoriam ante litem conteſtatam, ſed ſolùm alias dilatorias & peremptorias, præſumitur tunc conſenſiſſe, & prorogaſſe iuriſdictionem illius iudicis. 1.665.1.5

Reus licitè appellat ſi non auditur excipiens procuratorem actoris non habere legitimum mandatum. 1.699.1.1

Reus petens ſibi declarari rem petitam in libello, ſi non auditur, licitè appellat. ibid.

Reus criminis ad Eccleſiam confugiens non eſt violenter ab ea extrahendus, nec debet amplius prætextu criminis commiſſi damnari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem, eſt tamen aliter legitimè puniendus, niſi in duobus caſibus hic enumeratis. 2.441.1.1

Reus iniuſtè contra ordinem iuris interrogatus tuta conſcientia poteſt negare ſe nõ feciſſe crimẽ, de quo interrogatur. 3.10.1.4

Reus extraiudicialiter prius ab actore monendus ex vrbanitate, & non ex iuris neceſſitate. 3.35 2.5

Tò Reus erit, non ſunt latæ ſententiæ. 3.119.2.3

Reges habent ius nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtandi. 1.95.2.7.& ſeqq.& 1.99.1.5

Reges Chriſtiani, quibus olim conceſſum fuit ius vngendi qui fuerint, remiſſiuè. 1.178.1 8

Rex non poteſt Regno ſeruitutem imponere. 1.501.2.4

Rex an, & quando poſſit Epiſcopos vocare ad ſe, & illi teneantur ei obedire. 1.683.2.8

Reges Luſitani quo iure promittere poſſint in genere Eccleſias ſui

ſui patronatus,& præceptorias vacaturas,oſtẽditur. 2.90 1. med.
Rex non poteſt immunitatem à ſoluendis decimis concedere. 2.259.2.4
Vide *Imperator,Papa.*
Regis vnctio, vide *Vnctio.*
Rigor opponitur æquitati. 3.316.2.6
Roma communis patria eſt omnium. 2.387.1.7
Romæ in æſtiuis diebus nullum ſanum commoratur. 1.450.1.1
Ruſticus,& mulier facilè excuſantur,ne fœnus exercuiſſe dicantur. 2.131.1.8
Ruſtici Eccleſiæ non poſſunt deſerere rura Eccleſiæ, & colere agros priuatorum. 2.438.1.1

S

SAbaudia Dux sereniſſimus in ſuo ducatu Imperij, & omnimodæ poteſtatis ius habet. 2.509.1.30
Saccharum ſoluit decimam, & ad hunc effectum reputatur potius fructus naturalis,quàm induſtrialis. 2.240.2.5
Saccus benedictus, qui hæreticis pœnitẽtibus datur,vnde originem duxerit,remiſſiuè. 3.70.2.19
Sacerdotes an ſolo verbo poſſit facere Papa? 1.8.1.22
Sacerdotis filius poteſt dici ille, qui natus eſt ante patris Sacerdotium. 1.32.1.2
Sacerdotis quæ ſcientia ſit neceſſaria,oſtenditur. 1.90.1.12
Sacerdos, qui ex iuſta cauſa fecit ſibi amputari virilia non eſt irregularis. 1.197.1.1
Sacerdos omnis quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris in articulo mortis abſoluere poteſt. 1.273.2.16
Sacerdos domicilium habet in loco beneficij. 1.387.1.14
Sacerdotis præſentia excludit præſumptionẽ falſitatis. 1.526.2.4
Sacerdotis ſolo dicto creditur quoad probandum aliquem pœnituiſſe. 1.606.1.9
Sacerdos ſine iuſta cauſâ non eſt deponendus. 1.646.2.1
Sacerdos non debet retinere in domo mulierem ſuſpectã de incontinentia,etiamſi ſit mater, vel alia conſanguinea. 2.13.2.1
Sacerdoti præbenda ſi aſſignari iubeatur,præſentandus debet eſſe Sacerdos in actu prouiſionis. 2.48.2.5
Sacerdos, qui quotidie celebrare tenetur, an excuſetur ratione morbi,oſtenditur. ibid.8
Sacerdos obligatus quotidie celebrare,non tenetur quotidie, celebrare,ſed quanto frequentiùs poteſt,ſalua honeſtate. 2.49.1.9
Sacerdos poteſt recipere pecuniam, vt celebret Diuina. ibid. 10
Sacerdos pro Miſſis celebrandis poteſt perpetuò operas ſuas locare. ibid.11
Sacerdos regulariter ſumit alimenta de bonis Eccleſiæ,cui ſeruit,ſi habeat. 2.52.1.2
Sacerdos parochialis ſi corpus eius, qui alibi elegit ſepulturam violenter rapuerit,& funus ſpoliauerit, tenetur reſtituere totum,quod accepit,& perdit quartam Canonicam. 2.227.1.3
Sacerdos ſi obligetur à fundatore ad Miſſam quotidie celebrandam peculiariter,votiuam ſcilicet de mortuis,poteſt ac debet celebrare de feſto. 2.401.1.3
Sacerdos illis diebus, quibus poteſt Miſſam Sancti eo die currentis celebrare relicta votiua de mortuis,non tenetur collectam pro mortuis,vel Miſſæ votiuæ, quam promiſit, adiungere. 2.402.2.4
Sacerdoti an fas ſit indiebus profeſtis ſacrum facere pro ſui animi voto,eo prætermiſſo,quod tempori conuenit, oſtenditur. ibid.5
Sacerdos ſemper vinum profundere debet,poſtquam totum acceperit Euchariſtiæ ſacramentum,niſi eodem die aliam Miſſam debuerit celebrare. 2.493.2.1.2
Sacerdos,qui inchoata Miſſa meminit alicuius peccati mortalis, non tenetur illam iam inchoatam relinquere,vt confiteatur, nec tenetur ad ſe vocare Confeſſarium ad Altare ſi periculum ſit ſcandali. 2.407.1.5
Sacerdotes, qui ſine legitimo impedimento non celebrant in anno ſaltem diebus feſtis præcipuis, an peccent, oſtenditur. 2.410.2.12
Sacerdoti cuilibet an fas ſit Miſſæ ſacrificium facere in die Cœnæ Domini, oſtenditur. 2.414.1.1
Sacerdos qui ſine aqua,& igne,vel in pane fermentato, aut vaſe ligneo ſacrificat,ab officio,& beneficio deponitur. 2.415.1.1
Sacerdos Latinus non poteſt in Eccleſia Latina,& in neceſſitate conficere in fermentato niſi per Græciam tranſeat. ibid.2
Sacerdos portans in manibus ſanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ gaudet immunitate Eccleſ. 2.451.1.11
Sacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impertiens in caſu non permiſſo ſuſpenſionem incurrit. 2.617.1.3
Amplia etiamſi benedicat ſecundum matrimonium diſſoluto primo. ibid.4
Sacerdos ſecundis nuptiis contrahentium alterius in parochia benedictionem impertiens abſque parochi, vel Ordinarij licentia quam pœnam incurrat, oſtenditur. 2.617.2.6
Sacerdos pro miniſtratione ſpiritualium poteſt aliquid exigere, ſi ei ſumptus deſint. 2.34.1.3
Sacerdos gratis miniſtrare ſpiritualia quando debeat, & poſſit aliquid accipere titulo ſuſtentationis. ibid.4
Sacerdotes diuina donantes ac Sacramentorum miniſteriis ſeruientes ali debent ab iis, quibus Sacramenta conferunt. 2.42.1.6
Sacerdos non debet puniri ad ſolam mulieris confeſſionem aſſerentis ſe commiſiſſe adulterium cum Sacerdote, ſed ſibi infamato poteſt indici purgatio, quam ſi præſtiterit abſoluitur, deficiens verò ſuſpenditur ab officio. 3.120.2.1
Sacerdos compelli non poteſt ad reuelandum peccatorem, ſiue peccatum in pœnitentia confeſſum. 3.194.2.1
Sacerdos audita in Confeſſione reuelare non cogitur,etiamſi præciperetur ſub quacunque anathematis adminiſtratione, & à quocunque Prælato,etiam ſummo Pont. ibid.2
Sacerdotibus Græcis procurantibus, vel ſtudioſè negligentibus oppreſſionem filiorum,non imponitur pœnitentia publica;ſed debent abſtinere ab Altaris officio,& aliter in ſecreto agere pœnitentiam;ſed ſi delictum eſt publicum debẽt publicè agere pœnitentiam. 3.278.1.1
Sacerdotis arbitraria pœnitentia moderari debet ſecundùm quantitatem exceſſus pœnitentis, & contritionem,ac circunſtantias. 3.278.2.1
Sacerdos proprius ſufficienter ad pœnitentiæ Sacramentum ille cenſeri debet eſſe,cuius aſſiſtentia, ſiue per ſe, ſiue per Sacerdotem à ſe ad eam delegatum ad matrimonij validitatem requiritur. 3.285.1.7
Sacerdos proprius exiſtens extra territorium poteſt abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem. 3.286.1.14
Sacerdoti fide digno aſſerenti mortuum, ſeu morientem dediſſe ſibi licentiam de reuelanda Confeſſione creditur. 3.287.1.22
Sacerdoti non iurato creditur ſuper pœnitentia alicuius facta. ibid.23
Sacerdoti dicta in confeſſione à pœnitente ſine propoſito confitendi, & abſolutionem obtinendi, an cadat ſub ſacramentali ſigillo, oſtenditur. ibid.25
Sacerdos eiiciens Regularem de Eccleſia officia Diuina turbantem excommunicatus non eſt. 3.304.2.1
Sacerdotis proprij appellatione quis intelligatur,oſtenditur 3.313.2.13
Sacerdos ſolus poteſt Sacramentum Extremæ-Vnctionis infirmo conferre. 3.337.2.1
Sacerdotium per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.61
Sacerdotia ſine peccato quis petere poteſt ratione mandati, aut nominationum ſine ratione alterius gratiæ. 3.37.2.5
Sacramentum coniugij quomodo dicatur apud infideles exiſtere, oſtenditur. 2.603.2.3.4.5
Sacramenta gratis conferenda,quia pro eis conferendis,non licet aliquid exigere. 3.22.1.2
Sacramenta conferre nolenti, niſi dato aliquo temporali, an illud in extrema neceſſitate,vel ad redimendam iniuſtam vexationem dari liceat,oſtenditur. ibid.3
Sacramenta ſunt liberè conferenda, cogit tamen laicos obſeruare laudabiles conſuetudines. 2.42.2.1
Sacramenta à ſchiſmatico adminiſtrata, an & quando valida ſint,oſtenditur. 3.84.1.3
Sacramenta à Sacerdote parato conferre in peccato mortali poteſt quis exigente neceſſitate petere. 3.136.2.14
Sacrificium oblatum à Sacerdote in peccato mort.exiſtente prodeſt,& habet ſuum fructum quatenus nomine Chriſti, & Eccleſiæ offertur. 1.18.1.2.& 2.407.2.8
Sacrificium etiam pro mortuis offertur. 2.413.2.3
Sacrilegium eſt crimen mixti fori, ita vt pro eo poſſit quis coram Eccleſiaſtico,vel ſæculari iudice conueniri. 1.375.1.4
Sacrilegium cõmittentes ſunt per Eccleſiam iudicandi. 2.361.1.5
Sacrilegij criminis reus gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.441.1.7
Sacrilegium eſt crimen mixti fori. 3.205.1.9
De Sacrilegio,eiuſque ſpeciebus qui DD.agant,oſtenditur. ib. 10
Sacrilegium committitur à laicis inuaſoribus rerum mobilium, vel immobilium, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ. ibid.11
Sacrilegi qua pœna puniri debeant,oſtenditur. 3.204.2.5
Sacriſta ad officium quæ ſpectent,ponuntur. 1.213.1.1
Sacriſta quam dignitatem & officium habeat,remiſſiuè. ibid.2
Sacriſta poteſt renuntiare. ibid.3
Sacriſta idem eſt quod Theſaurarius. ibid.4
Sæuitia parentum viri etiam præbet vxori iuſtam diuertendi cauſam,ac petendi cautionem ſecuritatis. 1.434.2.7
Sæuitia coniugis quando eſt tacita vt nulla ſecuritatis cautio ſufficiens ab alio præſtari poſſit, non eſt reſtituendus coniux ſpoliatus. 1.439.1.13
Sagittarij,ſeu baliſtarij qui ſint,oſtenditur. 3.116.1.2
Salarium debet habere is, qui rem ſequeſtratam apud ſe habet. 1.461.1.8
Salarium famulo ægro an debeatur,remiſſiuè. 1.38.2.7
Salarium accipiens ab Epiſcopo pro ſeruitio facto in iuriſdictione commiſſa exercenda ſimoniam non committit. 3.47.2.4
Salaria aſſignari debent Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus. 3.59.2.4

Salinaria inter regalia connumerantur. 3.346.1.1
Saltans cum muliere prægnante ſaltatione immoderata ſequuto abortu fœtus animati, irregularis eſt. 3.109.2.4
Salutare excommunicatum quando ſit prohibitum, oſtenditur. 3.313.1.7
Salui conductus literis quiſque fidem habere non tenetur, quando locus non eſt tutus propter inimicitias. 1.698.2.6
Sancti plures de nuptiis ante matrimonium conſummatum vocari referuntur. 2.287.2.3
Sanguis & aqua quę de Chriſti Latere fluxerunt, quid ſignificent. 2.499.1.init.
Sanguinis effuſio propter quam violatur Eccleſia debet ſecum trahere abundantiam, ita vt non ſufficiant paucæ guttæ. 3.226.1.3
Sanguinis effuſio per quam polluitur Eccleſia, debet eſſe iniurioſa. 3.226.1.5
Sanguinis effuſio, propter quam polluitur Eccleſia, debet eſſe publica. ibid.6
Sanguinis, aut ſeminis effuſio, vt per eam Eccleſia violetur, debet fieri intra eandem Eccleſiam, non ſupra tectum, vel infra Eccleſiam. ibid.9
Sapiens non debet quis eſſe apud ſemetipſum. 1.14.2.2
Sapientes audire, & conſulere magnum ſignum bonitatis eſt. 1.563.2.3
Sardinia, & Corſicæ inſulæ fuerunt in patrimonio B. Petri. 1.634.2.2
Sarraceni vnde dicantur, remiſſiuè. 3.53.1.init.
Sarraceni dicuntur omnes, qui impiæ, & nefariæ Mahometi ſectæ, atque perfidiæ inhærent. 3.56.1.3
Sarracenus hæreticus dici non poteſt, etiamſi negaret articulum Fidei. 3.65.1.2
Satisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt iure communi præcepta. 3.343.2.1.2
Scacchorum ludus qualis, & de eius origine, & inuentione, qui Doctores tractent referuntur. 1.116.1.18
Scacchorum ludus nec laicis, nec clericis prohibitus eſt. ibid. 19
Scacchorum, ſiue latrunculorum ludus clericis non eſt prohibitus. 2.12.1.8
Scacchorum ludus quare literatis non conueniat, oſtenditur. ibid.9
Scandali ratione poteſt Epiſcopus renuntiare Epiſcopatui. 1.152.1.14
Scandali materiam tractantes referuntur. 1.617.1.2. & 3.208.2.9
Scandalum quando non prouenit ex culpa habentis beneficium, ſed ex improborum malitia, tunc nemo cogitur propria dimittere propter eos. 2.25.2.3
Scandalum quando timetur ex matrimonio inter contrahentium conſanguineos poteſt iudex illud contradicere. 2.489.1.6
Scandali diffinitio, diuiſio, eiuſque materia, remiſſiuè. 3.351.1.1
Ad Scandala vitanda multa ſunt concedenda, quæ aliàs non concederentur. 3.351.1.3
Sceleris euidentia non admittit excuſationem. 3.5.2.4
Schiſmatum tempora deducuntur de centenaria præſcriptione, quæ ſolum currit contra Romanam Eccleſiam 1.629.2.1
Schiſma Græca vox, Latinè ſciſſuram ſignificat. 3.83.1.3
Schiſma definitur vt ſit diuiſio per quam quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat. ibid.4
Schiſma in quo differat à crimine hæreſis oſtenditur. ibid.5
Schiſma datur quoties temere quis definit ſummo Pont. obedire, ſecus ſi data legitima cauſa. 3.83.2.6
Schiſmatis ratio conſiſtit in ea obedientia quæ habet annexam rebellionem in Pontificem ex parte ſui officij. ibid.8
Schiſmaticus quando hæreticus formaliter dicendus ſit, oſtenditur. 3.83.2.7
Schiſmatici an ſint excommunicati, oſtenditur. 1.87.1.7
Schiſmatici geſta nullius ſunt momenti. 3.84.1.2
Schiſmatici non ſunt irregulares. 3.84.2.5
Schiſmatici non ſunt abſolutè excommunicati in hoc text. ſed ſolum in Bulla Cœnæ domini. ibid.6
Schiſmatici etiam poſt peractam pœnitentiam inhabiles ſunt ad Eccleſiaſt. beneficia obtinenda abſque diſpenſatione. 3.85.1.4
Scholares veteres conductores ſunt præferendi nouis ſuper conductione domus. 2.135.1.2
Intellige vt ibi.
Scholaris non poteſt è domo conducta expelli etiamſi dominus eam velit pro ſua neceſſitate. 2.139.2.27
Scholaris qui non ſoluit penſionem poteſt è domo expelli. 2.141.1.45
Scholaris incipiens corrumpere virginem, ſed non perficiens, non tenetur de defloratione. 3.117.2.6
Scholaſticus ſi iuraſſet ſe alibi non ſumpturum lauream, adhuc ob nouum examen poterit alibi Doctoris inſignia ſumere. 1.146.2.7
Scholaſticus ſi verberauerit clericum, poteſt ab illa manuum iniectione in ſtudio à ſuo Conſeruatore Apoſt. abſolui. 1.280.2.5
Ad Scholaſticum requiſita quæ, remiſſiuè. 1.90.1.14
Scienter ſuccedens in vitium poteſt conueniri per reſcriptum impetratum contra violentum. 1.360.2.1.2
Scientes præſumuntur à vitiis abſtinere. 1.571.1.4
Scientia requiſita in Epiſcopis quanta debeat eſſe, oſtenditur. 1.91.1.20.
Scientia, quæ requiratur in Epiſcopos, remiſſiuè. 1.100.2.9
Scientia multa inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio. ibid. 10. & 1.151.2.11
Scientia præſumitur contra eum, qui ex officio tenebatur inquirere, & ſcire. 1.102.1.22
Scientia quæ requiratur in eo, qui in Epiſcopum eſt promouendus, remiſſiuè. 1.131.2.3
Scientiæ defectus eſt iuſta cauſa cedendi Epiſcopatui. 1.151.2.10
Scientiæ imperfectum poteſt ſupplere perfectio charitatis. ibid. 12
Scientiæ defectus impedit ordinari. 1.176.2.2
Scientia per vnicum teſtem probatur. 1.501.1.28
Scientia alicuius, per teſtes ſingulares probatur. 2.503.1.75
Scientia in factis vicinorum præſumitur. 1.566.1.2
Scientia certa non præſumitur. 1.737.1.2
Scientia nobilitat hominem. 2.65.2.21
Scientia Canonica Legali, & Doctor iuris Canonici Doctori Legum eſt præferendus. 3.251.2.5
Scientia Canonica dicitur quiddam mixtum ex morali, & Ciuili. 3.252.1.10
Scire quilibet præſumitur, quæ in ciuitate notoria ſunt, & publica. 1.79.1.5
Scire quilibet præſumitur, quod publicè ſcitur. 1.79.2.16. & 1.567.1.7
Scire, & ſcire debere paria ſunt. 3.267.1.4
Scribere in die feſto lucri, ſeu mercedis cauſa, an liceat oſtenditur. 1.406.2.6
Scribere, & tranſcribere. 1.407 1.init.
Scripta manu alicuius etiam ſine teſtibus, die & anno, probant contra ipſum, 1.552.1.8
Scriptores, & eorum ſucceſſores cuſtodire tenentur originalia, & partibus exhibere, alias tenentur ad reſtitutionem. 3.288.1.13
Scriptura non eſt de ſubſtantia legis. 1.79.1.8
Scriptura teſtimonialis non eſt de ſubſtantia electionis. 1.102.1.17
Scriptura an ſit neceſſaria in probanda profeſſione. 1.129 2.4
Scripturæ tabellionis non creditur, niſi habeat teſtium ſubſcriptionem. 3.477.1.7
Scriptura licet minus ſolemnis probat contra producentem. 1.526.1.9
Scripturæ productæ ſi indirectè contrarientur, an & quando probent, oſtenditur. 1.527.1.17
Scriptura priuata fidem facit. 1.551.2.2
Scriptura priuata dicitur, quæ non eſt publica, ſed à priuatis perſonis confecta. ibid.3
Scriptura priuata recognita à parte habet vim confeſſionis ibid.4
Scriptura priuata recognita à parte operatur effectum apud Hiſpanos, & Gallos, vt per eam procedi poſſit per aſſignationem decem dierum. ibid.5
Scripturæ priuatæ recognitio fieri debet per teſtes qui viderint illam ſcribi, & deponant ſe illius confectioni interfuiſſe. 1.55.2.18
Scriptura priuata probat.
Cum diuturnitate temporis. 1.552.2.9
Parte non opponente, etiamſi careat die, & conſule. ibid.10
Penes acta de conſenſu partium lata. ibid.11
Reperta in archiuio publico. ibid.12
Stantibus adminiculis. 1.553.1.13
Scriptura raſa præſumitur, & tanquam falſa reiici poteſt. 1.554.1.2. & 3.153.2.2
Scriptura munita ſigillo alieno de voluntate ſigillantis adiecto probat. 1.456.2.29
Scripturæ priuatæ ab eodem productæ fidem non faciunt. 1.559.2.1
Scripturas falſas producens debet perdere cauſam. 2.335.1.5
Scriptura, in qua quid abraſum reperitur, nihil penitus probat. ibid.6
Scripturam producens videtur approbare, & confiteri omnia in ea contenta. 2.386.2.4
Vide *Priuilegium*.
Scrutatores tres & non plures debent eſſe in electione per ſcrutinium facienda, alias electio non valet. 1.122.1.13
Scrutatores tres in electione, quæ fit per ſcrutinium de eſſentia, debent eſſe de Collegio. 1.122.2.14
Scrutatores vt aliqui extra collegium in electione poſſint interuenire an conſuetudine introduci valeat, oſtenditur. 1.123.1.16
Scrutatores debent interrogare electores, & ſuffragatores, in quem conſentiant, & quare, & quo zelo, de meritis, ac qualitate illius. 1.124.1.19
Scrutatores

Scrutatores ex ſe, & ore proprio vota exquirere debent. ibid. 20
Scrutatores quomodo ſe ſe ſcrutari debeant, oſtenditur. ibid. 23
Scrutinio publicato, an liceat poſtulantibus variare, oſtenditur 1.82.1.14
Scrutinio publicato aut poſtquam vota, & ſuffragia cœperint regulari, non eſt licitum ſuffragium ſemel datum mutare, aut reuocare. 1.136.2.2
Secretum aliunde cognitum, niſi in Confeſſione ſacramentali, nullo caſu quocunque, etiam ſuperiore iubente, etiam pro ſalute & ſcandalo Regni totius inuito pœnitente reuelari poteſt. 3.99.1.14
Secretum cognitum in confeſſione facta laico in extrema neceſſitate an cedat ſub ſtricto Confeſſionis ſacramentalis ſigillo, remiſſiuè. ibid. 25
Sectus in cunabulis, vel ex iuſta cauſa faciens ſibi virilia abſcindi, licitè promouetur. 1.195.2.1
Secularis poteſtas qui clericum bannivit, condemnari debet per iudicem Eccleſiaſticum, ſecundum æſtimationem iniuriæ in expenſis, & damnis. 3.206.2.1
Sedes Apoſtolica quæ ſpecialiter reſeruauit, non transferuntur in generali demandatione. 2.59.1.8
Sedes in hac rubr. pro Eccleſia in qua eſt locus Prælati cuiuſcunque etiam inferioris. 2.99.1.2
Sede vacante ſtatus eius mutari non debet. 2.93.1.1
Sede vacante ſi ſcribatur Capitulo, vel gerenti vices Epiſcopi, vt præbendam alicui conferat, ſi creatur Epiſcopus nondum executo mandato, & ad eum ſpectet collatio præbendarum, illud adimplere tenetur. ibid. & ſeqq.
Sedes Apoſt. & vniuerſalis Eccleſiæ primatus iure Diuino eſt in Rom. Eccleſia. 2.591.1.39
Sedes Apoſtol. an poſſit auctoritate Pontificia aliò transferri, oſtenditur. ibid. 40
Sedes Apoſt. non poteſt errare in approbatione religionum. 3.207.2.3
Segetes iacentes in agris, & fœnum in pratis ad locum ſecurum, licet in feſtis deferre, ſi imminet neceſſitas. 1.407.1.6
Semeſtre ad eligendum, ſeu conferendum à iure præfixum non currit legitimè impedito, nec incipit currere niſi à die notitiæ vacationis. 2.84.1.1
Semeſtre tempus datum Ordinariis ad conferendum computari debet ſecundum Kalendarium, & de momento ad momentum. 2.84.2.11
Semeſtre tempus datum Ordinariis ad conferendum eſt à tempore vacationis numerandum, & currere incipit ab eo tempore, quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus. ibid. 12
Semina ex prædialibus decimis non deducuntur. 2.153.2.3
Seminis effuſio, vide *Sanguis*.
τὸ *Semper*, aliquando ſumitur pro quotieſcunque. 1.330.1.17
Senectus ætate fit doctior, vſu tutior, & proceſſu temporis ſapientior. 1.104.1.5 & 1.526.2.7
Senectus, quæ non impedit in totum exequutionem officij Paſtoralis, non præbet iuſtam cauſam reſignandi Epiſcopatum. 1.146.1.3
Senectus non eſt ſufficiens cauſa cedendi. ibid.
Senectus qualis dicatur, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officium Paſtorale, arbitrio Summi Pont. vel iudicis relinquitur. 1.151.2.9
Senectus facit recedere à regulis iuris. 1.395.2.8
Senectus an excuſet in delictis, remiſſiuè. 3.96.2.3
Senes præferuntur iunioribus. 1.104.1.4. & 1.141.1.3
Senex eſt vtilis & neceſſarius Eccleſiæ, & ad eſt periculum in mutatione. 1.146.1.3
Senes, valetudinarij, & diu abfuturi ante litem conteſtatem examinati poſſunt, ſi tamen tempore moti iudicij viui, & præſentes ſint, vt probent debent denuo recipi. 1.395.2.3
Senes qui dicantur, oſtenditur. ibid. 7
Senes non poſſunt cogi venire ad teſtificandum. 1.507.2.3
Senes an ſint compellendi ferre teſtimonium inuiti, remiſſiuè. 1.507.2.5
Senes cogi non poſſunt venire ad teſtificandum, ſed debet iudex ad domum illorum mittere pro teſtimonio ferendo. 1.546.2.5
Senex præſumitur moriturus. 2.313.1.6
Senes ob clerici percuſſionem excommunicati poſſunt ab Epiſcopo abſolui. 3.302.2.3
Senes decrepiti an ſint apti ad contrahendum matrimonium, oſtenditur. 2.559.1.3
Senioribus maior fides adhibetur. 1.54.1.2 & 1.504.1.2
Seniorum voces in electionibus ſunt præferendæ. 1.104.1.3
Seniores in dicendis ſententiis ſunt præferendi. 1.285.1.3
Seniores primo loco ſedere debent. 1.295.2.5
Seniores virtutibus præſumuntur excellere, nonnunquam tamen flagitioſiſſimi reperiuntur ſenes. 1.571.1.8
Seniores à longis itineribus ſunt excuſandi. 2.313.1.5
Seniores nonnunquam pro dominis vſurpantur. 2.375.2.5 Vide *Antiquior*.
Senſum, non verba conſiderare debemus. 3.335.1.1
Sententia lata ſine probationibus, vel ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo iure nulla. 1.26.1.35
Sententia lata tam leui tempore, quòd acta veriſimiliter videri non potuerint, eſt ipſo iure nulla. ibid. 36
Sententia lata contra ſtylum eſt nulla. 1.27.1.6
Sententia an valeat, quæ fuerit data ab excommunicato de tempore datæ reſcripti, & abſoluto tempore receptionis, oſtenditur. 1.41.1.6
Sententia in fauorem Capituli lata contra Epiſcopum ſpoliantem, & obtenta per procuratorem conſtitutum à Decano, qui mandatum cauſæ non habebat, eſt valida reſpectu Collegij cui præeſt. 1.59.2.2
Sententia à non ſuo iudice lata nullam obtinet firmitatem. 1.69.1.2
Sententiæ iuſtè latæ ab incompetenti iudice poſſunt ex eiſdem actis approbari. ibid. 3
Sententia in cauſa beneficiali in rem tranſit iudicatam. 1.115.1.8
Sententia ſi ſemel fuit lata contra opponentem, non poterit ampliùs alius eundem defectum opponere. 1.113.2.13
Sententiarum æquali probabilitate data à patre iuris liberum erit iudici in iudicando quamlibet partem ſequi. 1.116.2.24.
Sententia lata aduersùs Prælatum intruſum Eccleſiæ non præiudicat. 1.127.2.6
Sententia vnius non tenet, quando cauſa duobus committitur. 1.236.1.3
Sententia eſt nulla, cum ab vno tantum eſt lata, ſi à tribus ferri debuerat. 1.239.2.4
Sententia regulariter non poteſt ferri de nocte, & ſtylo tamen Curiæ hoc non ſeruatur. 1.242.1.12
Sententia ſi per iudicem appellationis fuerit confirmata, per ipſum eſt exequenda. 1.246.1.11
Sententia lata per Ordinarium, qui per errorem iudicat vt delegatus, cùm non ſit, eſt nulla. 1.247.2.5
Sententiam interlocutoriam quilibet iudex ordinarius reuocare poteſt. 1.252.2.8
Sententia excommunicationis prolata à Prælato inferiori, non poteſt relaxari ab Epiſcopo ſine congrua ſatisfactione, & eiuſdem prælati inferioris conſcientia. 1.267.1.3
Sententia lata in matrimoniali cauſa, à qua prouocatum non eſt prætextu appellationis corrigi, aut emendari nequit. 1.261.1.6
Sententia in cauſa matrimoniali, quæ appellatione ceſſante in rem iudicatam tranſiuit, veritate comperta non niſi remedio querelæ retractari poteſt. ibid.
Sententia lata ſuper lege diœceſana non præiudicat iis, quæ ſunt de lege. 1.279.1.1
Sententia ſtrictè debet interpretari. ibid. 3
Sententia etiam expenſarum condemnatoria lata contra abſentem ex probabili cauſa legitimè per nuntium excuſatum non valet. 1.313.1.1
Sententia lata contra impeditum ex probabili cauſa non valet. ibid. 2
Sententia lata cum procuratore reuocato, & de hoc certificato, non præiudicat domino. 1.313.2.1
Sententia pendente ſupplicatione mandatur executioni, præſtita cautione quod omnia reſtituet. 1.333.2.7
Sententia pro parte valere, vel approbari poteſt. 1.344.1.5. & 1.345.1.9
Sententiæ in iudicatum tranſactæ mentio facienda eſt in reſcripto impetrato, aliàs ſubreptitium erit. 1.347.1.2
Sententia lata ab incompetenti iudice non valet. 1.353.1.2
Sententia in poſſeſſorio ordinario lata eſt diffinitiua, non tamen quando ſummariè contenditur. 1.367.1.4
Sententia iudicis an extendatur ad bona alibi ſita oſtenditur. 1.381.10
Verùm ſi quis priuetur bonis ex diſpoſitione iuris communis, tunc ſententia vnius iudicis extenditur etiam ad bona vbicunque ſita. ibid.
Sententia ferri non poteſt in cauſa reſtitutionis contra contumacem lite non conteſtata. 1.293.1.1
Sententia diuortij ferenda inter Indos an ſeruandus ſit integrè ordo iudiciarius, remiſſiuè. ibid. 2
Sententia priuationis ob non reſidentiam minimè tenet non ſeruata forma à Concil. Trident. præſcripta. 1.396.2.20
Sententia die feriato in honorem Dei prolata inualida eſt, ſicut executio ex illa proueniens. 1.410.1.32
Sententia in cauſa hæreſis an poſſit ferri in die feſtiuo, oſtenditur. ibid. 33
Sententia excommunicationis lata diebus feriatis in honorem Dei valida eſt. ibid. 34
Sententia ſola in corporalibus poſſeſſionem non transfert abſque alio facto. 1.426.2.18
Sententia lata contra illum, cui eſt collatum beneficium non

præiudicat quoad proprietatem collatori etiamſi ſciuerit cauſam. 1.428.2.4
Sententia lata poſt renocationem literarum non tenet. 1.431.1.1
Senteotia lata à primis iudicibus reuocatis ante notitiam reuocationis valet. ibid.2.3
Sententia in cauſa beneficiali non tranſit in rem indicatam reſpectu ſuperioris quominus poſſit de iuribus partium inquirere. 1.450.2 1.
Sententia in cauſa beneficiali lata tranſit in rem indicatam. ibid. 3
Sententia depoſitionis, & excommunicationis ferri poteſt in abſentem contumacem, & teſtes contra illum recipi valent. 1.451.1.1
Sententia poſt decennium ſtatim habet auctoritatem rei iudicatæ. 1.463.2.11
Sententia per tranſitum in rem iudicatam pro veritate reputatur, ius inter partes conſtituit, ex ea actio iudicati competit, executioni mandatur, & habet auctoritatem iuris. ibid.12
Sententia vbi retractari intenditur non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.34
Sententia pro liberta ferenda eſt, cùm vtriuſque partis teſtes ſunt æquales. 1.471.2,6
Sententia ſecundùm medicorum, aliorúmque in arte peritorum iudicium lata, an, & quando in rem iudicatam tranſeat, oſtenditur. 1.474.1.6
Sententia ex falſis teſtibus, vel inſtrumentis lata, nunquam tranſit in rem indicatam. 1 484 2.23
Sententia lata ex teſtibus corruptis an veniat retractanda, tranſeátque in rem indicatam remiſſiuè. ibid.2
Sententia vſque ad triginta annos poteſt allegari nulla. 1.48. 2.26
Sententia ex falſis teſtibus lata non eſt nulla, ſed iniuſta. ibid.2
Sententia lata ſine proceſſo eſt nulla. 1.487.1
Sententia ſine actis non facit fidem, niſi ſit antiqua. 1.487.2.1
Sententia interlocutoria neceſſario, non eſt in ſcriptis proferenda, licèt poſtea debeat in ſcriptis redigi. 1.489.2.38
Sententia definitiua in ſcriptis proferenda eſt. ibid.39
Sententia non probat acta iudicij, & proceſſum præceſſiſſe, niſi tranſiiſſet in rem iudicatam. 1.490.1.40
Sententia retractanda eſt ſi conſtat fuiſſe latam ad dictum corruptorum teſtium. 1.508.1.2
Sententia diuortij in cauſa matrimonij per teſtes corruptos, probata poſtea corruptione reuocatur. ibid.fin.
Sententiæ appellatione venit diffinitiua, & non interlocutoria. 1.530.1.2
Sententiæ executionem etiam trium conformium tertius impedire poteſt, ſi incontinenti de ſuo intereſſe probare velit. 1.536.1.2
Sententiæ executionem tertius impedire non poteſt, quando ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſe donec ſententia eſſet lata. ibid.4
Sententia lata à iudice ſi per ſcripturam non apparet, debent recipi teſtes, & in publicam ſcripturam redigi. 1.539 2.1
Sententia lata ex falſo inſtrumento valet, & tenet vſque quo contrarium probetur. 1.554.1.3
Sententia diffinitiua ex violenta præſumptione fertur. 1.561. 1.1.2
Sententia diffinitiua, ſiue interlocutoria ex violenta præſumptione ferri poteſt, ſiue agatur de filiatione quoad poſſeſſionem, ſiue quoad proprietatem. 1.553.2.9
Sententia lata contra Eccleſiam viduam Paſtore indefenſam non tenet. 1.597.1.2
Sententia quæ per falſa inſtrumenta, vel alias falſas probationes profertur, non valet. 1.610.2.6
Sententia multis modis ſumitur. 1.642.1.2
Sententia ſtrictè ſumpta importat aſſenſionem iudicis ad quem tendunt, & ordinantur lites ac proceſſus iudiciorum. ibid.3
Sententia alia dicitur diffinitiua, alia interlocutoria. 1.642 2.4
Sententia diffinitiua illa dicitur, quæ terminat cauſam principalem. ibid.5
Sententia interlocutoria appellatur illa, quæ terminat aliquem articulum cauſæ principalis. ibid.6
Sententia propriè ſumpta definitur vt ſit pronuntiatio iudicis litigantium controuerſias determinans. ibid.7
Sententia lata contra leges vel Canones non tenet, nec ab ea opus eſt appellare. 1.644.2.1
Sententia continens expreſſum iuris errorem eſt nulla ipſo iure, quando error in tenore illius expreſſus ponitur pro fundamento eiuſdem. ibid.2
Sententia in dubio præſumitur iuſtè lata. ibid.3
Sententia expreſsè lata contra conſuetudinem, ſtylum, vel alia non valet. ibid.4
Sententia lata contra quaſcunque leges etiam ſæculares non tenet. 1.645.1.7
Intellige ſi ſint illius fori in quo ſententia profertur. ibid. 8
Sententia lata contra quaſcunque conſtitutiones non tenet. 1. 645.1.9
Sententia lata contra legem loquentem tantummodo in ſimili caſu, diuerſo tamen ab illo, de quo agitur, tenet. ibid.10
Sententia poteſt allegari nulla vſque ad 30. annos. 1.545.1.11
Sententia contra leges, canoneſve prolata, eſt nulla ipſo iure. 1. 646.1.12
Sententia ex defectu iuriſdictionis nulla eſt. 1.646.1.14
Sententiam à Papa confirmari iuſtè quis petit ſi iuſtè & rationabiliter fuit lata. 1.647.2.1
Text. in præſenti intelligitur tantùm in confirmatione iuſtitiæ, quæ mediante appellatione vel ſupplicatione à parte poſtulatur. ibid.3
Sententias executioni mandari intereſt Reipubl. 1.648 1.6
Sententia lata contra matrimonium nunquam tranſit in rem iudicatam, vnde quandocunque reuocatur cum conſtat de errore. 1.650.1.1
Sententia lata in cauſa matrimoniali non tranſit in rem iudicatam. ibid.2
Intellige, vt. ibid.3
Sententia pronuntians non eſſe matrimonium quod eſt legitimum, vel quæ iure prohibitum admittit, non ita tranſit in rem iudicatam quin veritate comperta poſſit omni tempore retractari. 1.650.2.4.5.7
Intellige etiam poſt longiſſimum 40. annorum ſpatium, & etiamſi ſententia ſeparationis per ſecundam & tertiam confirmata ſit. 1.651.1.6
Sententia prætextu iniquæ conſuetudinis lata contra Eccleſiam retractatur. 1.651.2.1
Sententia referens ſe ad inſtrumentum nullum, eſt nulla. 1.652. 2.5
Sententia iniqua retractatur per ſuperiorem, licèt cauſa fuerit appellatione remota commiſſa, ſi autem continet manifeſtam iniquitatem, eſt nulla. 1.653.1.1
Sententia lata contra abſentem non contumacem in cauſa matrimoniali non valet. 1.653.2.1
Sententia diuortij in cauſa matrimoniali ritè lata ad ſolam coniugis confeſſionem aſſerentis contrarium non reuocatur, ſed interim ei ſtatur, donec legitimè de contrario doceatur. 1.654. 1.1
Sententia in coniugali cauſa lata non ita efficacem auctoritatem ſortitur quin retractari poſſit quoties compertum fuerit eam errore quodam latam fuiſſe. ibid.2
Sententia in cauſa matrimoniali contra veritatem prolata vitium continens irremiſſibile per partes veritate legitimè probata poteſt retractari, etiamſi poſt ſententiam ſecundum matrimonium ab vtroque, vel altero coniuge contractum proponatur. 1.654 2.3
Sententia in cauſa matrimoniali vt retractetur non ſufficit quòd is, pro quo lata fuit, confiteatur illius errorem, & veritatem eſſe in contrarium, nec vtriuſque partis confeſſio. 1. 655.1.6
Sententia contra ius litigatoris valet ſi ab ea infra decem dies non fuerit appellatum. 1.656.2.1
Sententia quæ tranſit in iudicatum facit ius, & pro veritate habetur. ibid.4
Sententia non præſumitur ritè lata, à qua fuit appellatum. ibid.5
Sententia lata ſi nihil continet iniquum, licet ſit appellatum, ſi non probetur quod iudex non ſeruauerit formam mandati, eſt confirmanda. 1.567.1.1
Sententia lata non obſtante priuilegio contra ius litigatoris mero iure tenet, ſi non appelletur. ibid.7
Sententia rectè, ritéque lata præſumitur propter temporis diuturnitatem. ibid.8
Sententia ſi præcipit aliquid fieri ad certum terminum, tempus decendij ad appellandum currit à tempore ſententiæ, non autem à die termini: quadrimeſtre tempus, quod à lege datur condemnatis in perſonali, poteſt à iudice à cauſa arctari, & ſponte terminum arctatum recipiens, non poteſt poſt decendium appellare, licèt non conſtet iudicem ex cauſa terminum abbreuiaſſe. 1.658.1.1
Sententia poteſt probari per teſtes, licèt non deponant de cauſis, quæ ſolent iudicem mouere ad ſententiandum. 1.659.1.1
Sententia dicitur res iudicata quando ab ea non poteſt appellari, vel non fuit appellatum infra decem dies. ibid.10
Sententiæ pro iuſtitia præſumitur, quando ab ea appellatum non eſt. 1.660.1.5 & ibid.2.2
Sententiæ executionem tertius impedire poteſt. 1.661.1.5
Sententia inter alios lata quando noceat tertio, oſtenditur. 1. 661.2.12
Sententia lata pro, vel contra Regem ſucceſſori nocet, & præiudicat. ibid.13
Sententia in cauſa maioratus legitimè lata pro, vel contra poſſeſſorem nocet, vel iuuat. ibid.14
Sententia lata contra feudi poſſeſſorem, ſucceſſorem iuuat, vel ei præiudicat. ibid.15
Sententia lata contra poſſidentem naturaliter, non præiudicat poſſidenti ciuiliter. ibid.
Sententia lata contra principalem reum poteſt mandari executioni contra eum, qui rem litigioſam emit. 1.662.1.16

Sententia

Sententia lata contra reſignantem reſpectu beneficij reſignati poſſeſſore ſciente, & patiente, parit erga ipſum, ſi agere velit, exceptionem rei iudicatæ. ibid.17
Sententia lata inter alios in cauſa ſtatus perſonæ prodeſt, & nocet quando fuiſſet lata cum principali intereſſato, vel fuiſſet lata ad fauorem filij naturalis. ibid.18
Sententia lata contra principalem citato fideiuſſore illi nocet. ibid.19
Sententia lata contra debitorem poſt contractum pignus nocet creditori, quominus ius pignoris retineat ſi ſciuit cauſam agi, ſecus ſi ignorauit. ibid.20
Sententia lata pro locatore prodeſt, & nocet conductori ab eo cauſam habenti. ibid.21
Sententia lata contra proprietarium vſufructuario ſcienti nocet. ibid.22
Sententia cauſa plenè cognita lata de nullitate inter contrahentes domino quoad laudemij repetitionem nocet. ibid.23
Sententia declarans aliquem eſſe nobilem facit ius quoad omnes de familia. ibid.24
Sententia lata contra hæredem præiudicat legatariis, & fideicommiſſariis. 1.662.2.25
Sententia lata ſuper inhabilitate teſtatoris ad diſponendum an noceat ſubſtituto, oſtenditur. ibid.26
Sententia lata in fauorem directi domini prodeſt habentibus dominium vtile. ibid.27
Sententia lata contra emphyteutam, vel feudatarium in poſſeſſione non nocet dominis etiam ſcientibus. ibid.28
Sententia lata contra Prælatum, ſeu Rectorem beneficij, nocet & præiudicat ſucceſſori. 1.662.2.8
Sententia lata ad fauorem, vel contra aliquos alicuius artis, vel officij, prodeſt & nocet poſtea venientibus & ſuccedentibus, licèt in Sententia comprehenſi, & expreſsè nominati non ſint. 1.662.1.28.med.
Sententia lata contra ciues, vel homines alicuius loci præiudicat omnibus ſequentibus, etiamſi non ſint hæredes condemnatorum. ibid.fin.
Sententia Papæ, vel Principis facit ius, & habet vim legis. 1.664.2.3
Sententia ſecunda in diuerſa inſtantia contra prima lata, tenet mero iure, nec debet inſtingi, quamvis ſit iniuſta, ex quo ab ea non fuerit appellatum, præſertim ſi prima ſententia ſecundis iudicibus non fuit oſtenſa. 1.665.1.1
Sententia nunquam tranſit in rem iudicatam vbi agitur de periculo animæ. ibid.6
Sententia contra priuilegium oſtenſum, vel non oſtenſum tenet, ſi ab ea non fuerit appellatum, vel ſupplicatum. 1.665.2.1
Sententia per inſtrumenta, ſeu priuilegia de nouo reperta quando retractari debeat, remiſſiuè. ibid.4
Sententia à qua fuit appellatum retractatur ſi conſtat teſtes ad quorum dicta tantum lata fuit, conſpiratores fuiſſe. 1.666.1.1
Sententia, quæ nititur duobus fundamentis, vno vero, & altero falſo ſuſtinetur ex vero. 1.666.1.3
Sententia renocata propter defectum iuriſdictionis, vt quia vnus ex iudicibus publicè excommunicatus erat, vel propter iuris ordinem non ſeruatum, iterum de nouo cauſa principalis eſt videnda. 1.667.1.1
Sententia lata à iudice excommunicato nullius prorſus eſt momenti. ibid.2
Sententia interlocutoria & ſimplex decretum latum à iudice excommunicato eſt nullum. ibid.6
Sententia lata à iudice excommunicato an poſſit per partes ratificari, remiſſiuè. ibid.7
Sententia ab excommunicato occulto lata valet. 1.667.2.8
Sententia inter alios lata nocet ſcienti, & pro ſuo intereſſe non comparenti. 1.666.2.2
Sententia alicuius cenſuræ ſi proferatur poſt appellationem eſt ipſo iure nulla, potéſtque clericus pendente tali appellatione celebrare. 1.670.1.4
Sententiæ, ſeu mandatis iudicis etiam cum iuramento parere promittens non obſtante tali promiſſione, & obligatione, poteſt appellare. 1.684.1.2
Sententia interdicti ſicut excommunicationis non ſuſpenditur per appellationem ſequentem. 1.692.1.2
Sententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti lata ſub conditione ſuſpenditur ſi ante conditionis euentum fuerit appellatum. 1.693.2.1
Sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur illa, quæ pronuntiat quem non eſſe minoris ætatis. 1.712.2.6
Sententia interlocutoria retractari poteſt quandocunque à iudice. 1.714.2
Intellige vt ibi.
Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ non poteſt iudex reuocare. ibid.15
Sententiæ conformes quæ dicantur, oſtenditur. 1.718.1.3
Sententia, vel arbitrium latum contra formam iuris, licèt ſit confirmatum à Papa, non valet. 1.737.2.1
Sententiæ venales ſunt nullæ. 2.8.1.11
Sententia venalis arbitri eſt valida. 2.8.2.16
Sententia facit rem notoriam. 2.18.1.3
Sententia lata contra vnum non nocet alteri, qui non fuit in lite. 2.60.1.11
Sententia priuatoria poſt contumaciam ſequi debet, vt clerici abſentis, ac contumacis beneficium alteri conferri, ſiue ad ipſum eligi poteſt. 2.34.2.3
Sententia ſuper poſſeſſorio lata dicitur interlocutoria. 2.79.2.6
Sententia lata ſuper beneficio eccleſiaſtico, an tranſeat in rem iudicatam, oſtenditur. 2.81.1.4
Sententiam non irritat cauſa vna vera, & vna falſa. 2.88.1.4
Sententia lata contra Eccleſiam viduatam Paſtore indefenſam non valet. 2.91.2.6
Sententia non committitur dum emitur locus ſepulturæ honoratior ob rationem, & reſpectum aliquem temporalem. 2.230.2.5
Sententia diuortij lata ſi coniux innocens monitus velit adulterum ſibi reconciliare, poteſt adulter ſtatum mutare profitendo, & ſemel iam profeſſus reuocari non poteſt. 2.298.2.4
Sententia iudicis deſideratur, vt licita ſit habitationis ſeparatio. 2.298.2.6
Sententiam ſanguinis nullus clericus dictare, aut proferre poteſt, nec ſanguinis iudicium agitare. 2.460.1.20
Sententia in cauſa matrimoniali lata à Canonum imperio valet. 2.550.2.5
Sententia, quæ per euidentiam facti nulla eſt, nunquam tranſit in rem iudicatam. 2.564.1.8
Sententia vitiatur & eſt nulla ſi iudex in ea referat ſe expreſsè ad acta, & ex illis appareat de errore ipſius iudicis. ibid.9
Sententia matrimonij non tranſit in rem iudicatam à qua decendio appellatum non eſt, vel duplici ſententia confirmata. 2.565.1.18
Sentētia iudicis deſideratur vt licita ſit thori ſeparatio. 2.599.1.2
Sententia lata in cauſa criminali an præiudicet ciuili, remiſſiuè. 3.4.1.5
Sententia etiam ſuper notorio ferenda eſt. 3.5.2.7
Sententia vt valeat debet eſſe conformis libello. 3.35.2.4
Sententiæ verba obſcura interpretantur iuxta concluſionem libelli, limita in criminalibus. ibid.
Sententia lata ab excommunicato eſt nulla. 3.60.1.36
Sententia corporis afflictiua non eſt mandanda executioni eo die, quo condemnatus ad mortem, ſumpſit ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum. 3.129.1.4
Sententia poteſt allegari nulla vſque ad triginta annos. 3.151.2.7
Sententia lata per falſas literas non debet executioni mandari. 3.152.1.1
Sententia falſa non eſt exequenda. ibid.2
Sententia ex falſis inſtrumentis nunquam tranſit in rem iudicatam. ibid.3
Sententia Ordinarij lata in exemptum tanquam ab incompetente iudice probata eſt nulla. 3.190.1.4
Sententia iudicis neque extra territorium, neque eos, qui ſubditi non ſunt, ligare poteſt. 3.109.2.17
Sententia nulla nunquam tranſit in rem iudicatam, nulláque indiget reuocatione. 3.258.1.3
Sententia quando eſt ipſo iure nulla, poteſt reuocari per iudicem, qui eam tulit. 3.263.1.2
Sententia, quam pars iniuſta profitetur, non debet exequi. ibid.3
Sententia excommunicationis lata à iudice, qui ſit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad præſcriptum Concil. Conſtant. eſt nulla. 3.331.1.3
Sententia diffinitiua ferri poteſt per verbum *ſtatuo*. 3.338.1.1.1
Sententia diffinitiua non eſt præſcriptum executiuum 3.344.2.6
Separatio thori propter adulterium vxoris impeditur ſi vxor excipiat de eodem adulterio viri, vel è contra, declaratur ibi multipliciter. 2.600.1.7
Separatio thori propter adulterium, etiam fit, ſi vir dederit occaſionem, vt mulier fornicetur. 2.600.2.9
Separatione matrimonij facta propter adulterium ſi innocens coniux fornicetur, reintegratur matrimonium. 3.122.2.3
Separatus ob impotentiam, ſi nubat alteri, cogendus eſt redire ad primam. 2.563.2.inic.
Sepeliendus in monaſterio tenetur relinquere Eccleſiæ Parochiali medietatem bonorum, quæ pro anima ſua diſpoſuit. 2.225.2.1
Sepeliendus vnuſquiſque de iure eſt in Parochiali, vel potius in ea, in qua maiores ſui ſepeliri conſueuerunt. 3.247.1.2
Sepelientes Parochianum alienum, quem ſepelire non debebant, coguntur reſtituere corpus, & quæ ratione ipſius obtinuerunt. 2.226.2.1
Sepeliri poteſt vnuſquiſque in ſepultura, qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt. 2.225.1.2
Sepeliri in maiorum ſuorum ſepulchro vnicuique optabile eſt. 2.226.1.3
Septenarius numerus perfectiſſimus, & maxima habetur in conſideratione. 1.401.2.17

Sepulchrum commune eſſe familiæ probatur ex inſpectione literarum. 2.225.1.5
Sepulchri hæreditarij vſus eſt pretio æſtimabilis,& vendi poteſt pro debitis defuncti. 2.230.2.3
Sepulchrum habens proprium ſuis ſumptibus emptum, vel ædificatum pro ſe, aut ſuis non committit ſimoniam ſi vendat quoad proprietatem habito reſpectu ad ſolas expenſas in eo ædificando factas. 2.230.2.7
Sepulturam alicui vendere prohibetur quando locus ſacer eſt communis ad fidelium ſepulturas. 1.41.1.2
Sepulturam non habens, neque eam eligens ibi eſt ſepeliendus, vbi Sacramenta ſuſcipit. 1.225.1.4
Sepulturam alienam quilibet eligere poteſt. 2.225.1.5
Sepulturam eligere poteſt pater filio impuberi,& dominus ſeruo pariter impuberi,vbi adeſt conſuetudo. ibid.6
Sepulturæ electio facta alicui monaſterio,ſiue Eccleſiæ, non leganda parochiali quartam funeralem,valet. 2.225.2.4
Sepultura hominis non recipit dilationem. 2.226.2.3
Sepulturæ electio omnibus adultis eſt libera. 2.227.1.4
Sepulturam liberè poteſt ſibi eligere mulier nupta. 2.227.2.1
Sepulturæ electio teſtibus ſingularibus probari poteſt. 2.228.1.2
Sepultura Eccleſiaſtica priuari non debet caſualiter mortuus. 3.219.1.1
Sepultura Eccleſiaſtica priuari debent illi, quos conſtat notoriè in peccato deceſſiſſe. 2.229.2.5
Item & hi qui poſt mortem conuincuntur de hæreſi. ibid.6
Sepultura vendi non poteſt. 2.230.1.1
Sepultura Eccleſiaſtica priuari debet, qui decimas non ſoluit, aut reſtituit Eccleſiæ. 2.249.1.6
Pro Sepultura poteſt aliquid recipi in vim eleemoſynæ ex conſuetudine iam diu obtenta. 3.41.2.3
Sepultura Eccleſiaſt. priuantur hæretici. 3.80.1.39
Sepulturæ vſus Eccleſiaſticæ prohibetur per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale. 3.213.1.40
Sepulturæ Eccleſiaſticæ vſus per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale prohibetur etiam infantibus vſu rationis carentibus. 3.282.2.10
Sepulturæ Eccleſiaſt. prohibitio in tempore interdicti, an locum obtineat in feſtiuitatibus, quibus Diuina fieri iure conceditur, oſtenditur. 3.282.1.11
Sequeſter probabilius dicitur à ſequendo quod eius qui electus ſit vtraque pars fidem ſequatur. 1.457.2.5
Sequeſtrium nomine veniunt interpretes,commiſſarij, pignores, captores, quæſitores, recuperatores, propriè tamen comprehenduntur illi apud quos res ſuper qua controuerſia eſt, deponitur. ibid.6
Sequeſter penes quem eſt beneficium ſequeſtratum, poteſt ad illud præſentare. 1.460.1.4
Sequeſter non poteſt ſequeſtrum ſuſceptum deponere, niſi de mandato iudicis faciat. 1.461.1.7
Sequeſtrarius repetit omnem impenſam à ſequeſtrante,quam fecit in conſeruatione rei ſequeſtratæ, & retinere poteſt rem ipſam pro melioramentis. 1.461.1.9
Sequeſtratis bonis eorum dominus ex ipſis ſub ſequeſtro poſitis ali debet,& agi poteſt pro ſumptibus litis. ibid.10
Sequeſtrata villa, vel caſtro,in quibus conſiſtat iuſpatronatus,ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter ad illud præſentari poteſt. 2.346.2.8
Sequeſtratis bonis ſemper dominus ali debet de illis bonis ſequeſtratis. 3.7.1.9
Sequeſtratio ob contumaciam rei non comparentis fieri poteſt. 1.52.1.2
Sequeſtratio dicitur à verbo ſequeſtrare,quod idem eſt ac ſeparare, ſeu diuidere. 1.457.1.4
Sequeſtratio definitur vt ſit rei de qua controuerſia eſt apud tertium legitimè facta depoſitio, ſeu ſeparatio. 1.457.2.7
Sequeſtratio ſufficienti cautione tollitur, quæ dicitur fideiuſſoria, ſeu pignoratitia. 1.460.1.4
Sequeſtratio quando eſt voluntaria, neuter litigantium poſſidet rem ſequeſtratam, ſecus in ſequeſtratione neceſſaria. ibid.5
Sequeſtratio regulariter prohibita eſt, & non admittitur niſi in caſibus iure expreſſis. 1.460.2.2
Sequeſtratio fit quoties agitur de re mobili,& debitor de fuga ſuſpectus eſt. ibid.3
Sequeſtratio fieri poteſt quando eſt timor grauium rixarum, vel ſcandali magni. ibid.4
Sequeſtratio in quibus caſibus admittatur, remiſſiuè. 1.460.2.6
Sequeſtratio propter bonorum diſſipationem admittitur. 1.461.1.3
Sequeſtratio triplex eſt, voluntaria, neceſſaria, & mixta, & quæ dicantur, oſtenditur. 2.120.1.9
Sequeſtrum factum loco miſſionis propter ſcandalum euitandum reuocari debet oblata cautione, & reſtitutis expenſis. 2.459.2.1
Serua non poteſt transferre dominium dotis in maritum ſine conſenſu domini. 2.536.1.6
Seruire Epiſcopo,& Eccleſiæ ſunt diuerſa. 3.302.2.6
Seruitia terminata ſuis terminis & finibus ſunt contenta. 1.209.2.3
Seruitium vbi pro feudo ſoluitur illud non amittitur, etiamſi vltra biennium ſeruitium non fiat. 2.152.1.103
Seruitutem ſuper rebus emphyteuticis emphyteuta citra domini conſenſum conſtituere poteſt. 2.150.1.77
Seruitus ignorata quo iure matrimonium dirimat. 2.535.2.2. fin.
Seruitutis ignarus coniux an poſſit propria auctoritate quoad thorum recedere quando ſeruiturem alterius detegeret,oſtenditur. 2.536.1.4
Seruituris ignorantiam alleganti an incombat onus probandi. 2.537.1.3
Seruitus de iure naturali inducta. 3.56.2.13
Seruus ſeruorum Dei dicitur Papa quantum ad humilitatem, nam quoad poteſtatem eſt dominus dominorum. 1.2.2.13
Seruum ſeruorum Dei ſe primus nominauit Sanctus Damaſus, & non Beatus Gregorius. 1.3.1.19
Seruus ante plenam manumiſſionem ordinati non debet. 1.190.1.1
Seruus ordinari non poteſt, ſi verò auſu temerario Ordinibus ſacris ſe fecerit inſigniri,characterem recipit. ibid.2
Seruus ſine licentia domini ordinatus deponitur, & domino reſtituitur. 1.190.2.1
Seruus dolo aliis ignorantibus ad Sacerdotium promotus,deponitur,& domino redditur. ibid.2
Seruus ſciente domino, & non contradicente in clericum ab Epiſcopo promotus libertatem naneiſcitur. ibid.3
Seruus ſi fiat religioſus, & profiteatur fraude liberum ſe eſſe probans, domino reſtituitur, & religioni obnoxius manet. ibid.4
Serui Ordinibus inſigniti, cur domino reſtituendi ſint, oſtenditur. 1.191.1.5
Serui abſque dominorum licentia religionem ingredi non poſſunt. ibid.7
Seruus ab Eccleſia manumiſſus ordinari poteſt, & quod acquirit poſt ſuum obitum erit Eccleſiæ manumittentis,quam ſi accuſat vel contra eam teſtificatur,libertate,& Ordine priuari debet. 1.191.1.1
Serui & ſpurij ordinari non debent. 1.191.2.1
Seruus domino ignorante aut contradicente Sacris initiatus debet ei ſeruire in obſequiis ſtatui decentibus. ibid.2
Seruus inuito aut inſcio domino ordinatus an habeat fori, & Canonis priuilegium, oſtenditur. ibid.3
Seruus Eccleſiæ manumiſſus ab ea vt fiat clericus, & ipſi Eccleſiæ perpetuo ſeruiat in diuinis, ad aliam Eccleſiam ſe transferre non poteſt, ſecus ſi purè fuerit manumiſſus. 1.192.1.1.
Seruus ſupplicare poteſt. 1.333.2.6
Seruus adſcriptitius fundi pars quodammodo iudicatur, & inter immobilia connumeratur. 2.107.2.4
Serui ſunt prohibiti habere emphyteuſim. 2.157.2.168
Serui iam facti liberi, & Presbyteri quando moriuntur, eorum peculium diuiditur in quatuor partes, vt oſtenditur. 2.222.1.1
Seruum ad Eccleſiam confugientem poteſt dominus petere ſibi reſtitui recepto ab eo iuramento de illum non offendendo. 2.447.1.49
Seruus manumiſſus ea conditione vt fiat monachus, & monaſterio ſeruiat, aliàs in ſeruitutem redeat, manumittentis voluntatem cogitur obſeruare, ſi hoc acceptato monachus factus ſit. 2.514.1.1
Seruus contradicente domino matrimonium contrahere poteſt, ſed propter hoc non liberatur à ſeruitiis domino debitis. 2.535.1.1
Serui inuitis dominis poſſunt licitè matrimonio copulari. ibid.2
Seruum matrimonio coniunctum an liceat domino vendere in longinquam prouinciam ab emptore transferendum. ibid.3
Seruus poſt contractum matrimonium minimè eximitur ab obſequiis conſuetis domino præſtari. ibid.4
Seruus liber fit, quando ad Ordines promouetur ſcienter per Epiſcopum abſente, & ignotante domino. 2.589.1.17
Seruus ſi affectatur emptus ab infideli cauſa matrimonij, tunc ſi intra ſex menſes fuerit expoſitus, & emptorem non inuenerit, duodecim ſolidis perſolutis liber efficitur. 3.53.2.6
Seruus fit capientis,qui ad hoſtes arma aſportauerit. 3.56.2.11
Seruus Iudæi quomodo emendus, oſtenditur. 3.63.2.3
Serui domino excommunicato cogentur communicare. 3.315.1.5
Serui non poſſunt eſſe teſtes. 3.336.2.7
Seruus teſtis eſſe poteſt vbi communi opinione reputatur pro libero,& in exceptis criminibus, vel vbi veritas aliter haberi non poteſt. ibid.8
Sexus ratio in pœnis infligendis habenda eſt. 3.97.1.9
Tò *Sicut*, in confirmatione ex certa ſcientia ponitur cauſatiuè, nec nocet ſi verbum confirmationis præcedit tenorem confirmati. 1.738.1.1
Denotat omnimodam ſimilitudinem. 3.301.1.3.& 3.338.2.2

Sigilla iudicum delegatorum violanda, acta cauſa relationis aperiens non auditur poſtmodum contra illa. 1.249.2.1
Sigillum an per ſe ſolum abſque ſcriptura, vel ſubſcriptione obliget, vel fidem faciat, remiſſiuè. 1.475.1.init.
Sigillum publicum ſemper præſumitur appoſitum de conſenſu illius, cuius eſt ſigillum, quando ſigilli dominus non contradicit. 1.553.1.med.
Sigillum publicum ſolum probat abſque alia ſubſcriptione Epiſcopi. ibid.fin.
Sigillum detur in ſignum confirmationis. 1.555.1 6
Sigillum ſi frangatur pro ea parte vt non dignoſcatur imago, vel non cognoſcantur literæ, nec cuius ſit, non facit fidem. ibid.7
Sigillum debet continere characterem, ſeu literas circa proprium nomen declarantes. ibid.8
Sigillo vt credatur, debet eſſe deſtinatum ad illum vſum ad quem adducitur. 1.699.1.2
Sigillum Principis clericus, qui falſauit, eſt deponẽdus. 3.152.2.2
Sigillo ſingulari, & proprio vtens poteſt aliis prohiberi ne tali ſigillo vtantur. 3.195.1.4
Sigillum Confeſſionis tam ſtrictè obligat, vt ob nullum omnino, quantumcunque magnum incommodum euitandum, pœnitente inuito liceat aliqua, quæ ſub ſigillo cadunt, reuelare. 3.286.1.16
Signa pœnitentiæ probati poſſunt per vnum teſtem. 3.310.2.1.2
Signatura non dat pro periurio priuationem beneficiorum niſi periurium ſit iudiciale. 1.30.1.3
Simile non eſt idem, nam regula, de ſimilibus idem eſt iudicium habendum, procedit quando per omnia ſunt conuenientia ſimilia. 1.140.1.10
Simoniam an inducat modica res. 1.5.1 47
Simonia committitur tam per dantes, quàm per accipientes, & tam per agentes, quàm per conſentientes. 1.109.1.3
Simoniæ crimen non patratur ſi aliquid iure conceſſum deducitur in expreſſum pactum. 1.20.1.19
Simoniæ abſque vitio in traditione ſpiritualium poſſunt exprimi ea, quæ tacitè inſunt. 1.85.2.2
Simoniæ præſumptio colligitur ex vicinitate promiſſionis rei temporalis, & conceſſione beneficij. 1.118.2.10
Simonia committitur in electione, ſeu reſignatione per dationem conſanguineorum, electo, vel reſignatario ignorante. 1.137.1.2
Simoniacè electi per dationem conſanguineorum ad illud beneficium obtinendum inhabiles ſunt. ibid.3
Simonia committitur data pecunia pro reſignatione. 1.148.2.13
Simoniæ crimen incurritur vbi quis promittit aliquid vt patronorum voces conſequatur. 1.307.2.2
Simonia committitur quoties patronus pro præſentatione, vel nominatione ad beneficium temporale commodum recipit. 1.308.1.4
Simoniaca eſt tranſactio in qua ſpirituale pro aliquo temporali remittitur. ibid.5
Simoniæ crimen eſt mixti fori. 1.375.1.8
Simonia committitur tam per dantes, & accipientes, quàm per agentes & conſentientes. 1.463.1.3
Simonia per teſtes ſingulares probatur. 1.501.1.51
Simonia ſicut in datione committitur, ita in remiſſione debiti liquidi. 1.510.1 5
Simonia non inducitur ex præſentatione, ſeu collatione beneficij cum onere celebrationis Miſſarum, & præſentationis, quando tale onus fuit appoſitum ante collationem. 2.48.2.6
Simoniam non committit qui emit in Eccleſia locum honoratiorem in quo ſedeat. 2.230.2.6
Simonia definitur vt ſit ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi res ſpirituales, ſeu ſpiritualibus annexas. 3.18.2.3
Simoniæ tres ſunt ſpecies, mentalis, conuentionalis, realis, & ſigillatim declarantur. ibid.4
Simoniæ vitium habet ſuam deformitatem ex tribus potiſſimum rationibus. 3.19.1.2
Simonia dicitur hæreſis ſaltem largo modo. 3.20.2.2
Simonia vocatur peſtis, quia ratione auaritiæ, & ambitionis vt cancer ſerpit. ibid.
Simonia magnitudine ſua omnes alios morbos, omniáque alia crimina vincit, 3.21.1.3
Simonia eſt pro ingreſſu monaſterij pecuniã accipere. 3.21.1.1.2
Simonia, & vſura in quo differant, oſtenditur. 3.21.2.4
Simonia committitur ſi pecunia tradatur pro actione conſecrandi. 3.22.2.2
Simonia probatur ex partis confeſſione. 3.23.4
Simonia committitur ſi quis habeat iuſpatronatus litigioſum, & cum cauſidico paciſcatur ſe nominaturum ipſum, ſi cauſam ſedulò, ac diligenter ageret. 3.23.2.3
Simonia eſt ſeruire alicui Prælato principaliter ſpe conſequendi ab eo beneficiũ eccleſiaſt. ſecus ſi minus principaliter. ibid.4
Simonia eſt conferre beneficium prætextu conſanguinitatis. 3.24.2.3
Simonia committitur ſi poſt auditam confeſſionem pro abſolutione pecunia extorqueatur, ſiue pœnitens ſit dignus, ſiue indignus abſolutione. ibid.5
Simonia committitur dum Epiſcopus beneficiũ alicui promittit, vt pro ſe intercedat apud Principem, ſeu pro ſe petat aliquam gratiam. 3.25.1.med.
Committitur dum collator beneficij promittit alicui beneficium ſi de ſe honeſtè locutus fuerit coram aliis, vel ſigna honoris exhibuerit, vel ſe ipſius conſanguineum eſſe profeſſus ſit. ibid.
Dum collator intendens aliquem ſibi obligare, promittit ſe beneficium ei collaturum, ſi ab eo petatur. ibid.
Committitur ab eo, qui pecunia inducit familiarem, vel amicum Epiſcopi, ad petendum pro ſe, vel pro alio beneficium, quamvis pecunia tradatur ſolùm mediatori, ſeu interceſſori, non verò Epiſcopo, aut collatori. ibid.
Non committitur tradendo aliquid familiaribus Prælatorum, non vt intercedant, vel opitulẽtur, ſeu procurent, ſed ſolùm vt ſibi aditum, vel facilem ingreſſum ad Prælatum concedant, quod eſt obſequium merè temporale pretio æſtimabile. ib.fin.
Idem ſi pecunia detur familiaribus, non vt intercedant, & procurent beneficium, ſed ſolùm vt certiorem faciant Prælatum de Oratoris meritis. ibid.
Simoniam non inducit modica res. 3.26.2.3
Simoniæ cauſa datum, reſtituendum eſt danti. 3.27.1 2
Simoniam committit ordinandus ſi præſentatori ſuo aliquid temporale promittat, vel det, vt ad Ordines ab ipſo præſentetur. 3.27.1.1.2
Simoniæ materia ſunt omnes actus procedentes à poteſtate Ordinis. 3.28.1.2
Simoniæ labe non caret, qui plurium electorum ſuffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti ne repugnando electionem impediat. 3.29.1.3
Simonia non eſt poſt ius quæſitum, ſeu obtentum beneficium, aut aliud ſpirituale donum redimere vexationem quæ pro iure tollendo iniuſtè infertur, probabiliter timetur. ibid.4
Simoniæ eſt materia pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione. 3.30.1.1.2
Simonia conſiſtit in vẽditione ingreſſus ad monaſteriũ. 3.30.2.2
Simonia an committatur, ſi aliquis det pecuniam pro obtinenda abſolutione in ſacramento Pœnitentiæ, ſi aliter ſacerdos nolit abſoluere oſtenditur. ibid.4
Simonia non cõmittitur ſi detur pecunia Sacerdoti iniuſtè abſolutionem deneganti ad tollendam iniuſtam vexationem. 3.33.2.7.
Simoniæ abſque vitio poteſt quis alteri aliquid dare vt peccatum vitet, vel vt opus ſpirituale faciat. 3.35.1.6.fin.
Simonia quia occulte committitur ſatis coniecturis probatur. 3.37.1.4
Simonia eſt, ſi quis alicui Eccleſiæ ſua bona dederit, vt eligatur in Canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda, ſecus ſi hoc fiat ſine pacto. 3.37.2.1.2
Simoniam inducit ſola promiſſio de dando. ibid.4
Simoniam veram non deducit ſola actuum correſpectiuitas, niſi probetur præcedens pactio, & conuentio. ibid.5
Simonia eſt pro Chriſmate, vel inueſtitura Eccleſiarum aliquid exigere, nec excuſat cõſuetudo, vel nominis variatio. 3.38.1.1
Simonia committitur cum aliquid datur pro inductione in corporalem beneficij poſſeſſionem. 3.39.2.4
Simoniæ labes an conſideretur in caſibus propoſitis in hoc text. oſtenditur. 3.39.1.4
Simonia confidentialis, an in caſu huius text. conſiderari poſſit, oſtenditur. ibid.5
Simonia eſt dare pecuniam pro vicariatus, vel pro alia adminiſtratione rerum ſpiritualium. 3.40.1.1
Simonia non eſt poſt adminiſtratum ſpirituale exigere etiã implorato iudicis officio, quod ſolitum eſt de ea cauſa conferri. 3.41.3.4
Simonia eſt aliquid exigere à nouiter recepto in canonicum, etiã modicum cõuertendum in commodum, & vtilitatem canonicorum, & beneficiatorum, ac perſonarum Eccleſiæ. 3.44.2.3
Simoniam committit Epiſcopus, quando aliquid exigit pro re præſtanda, quam tenetur facere ratione ſui officij. 3.48.1.3
Simoniam committit Epiſcopus cui data fuit pecunia vt Vicarium faceret in temporalibus. 3.48.2.5
Simoniam non committit qui pretio docuit Theologiam practicam vel ſpeculatiuam, ſeu Scholaſticam, aut interpretatiuam Scripturam. 3.50.2.med.
Simoniacus eſt deponendus per ſententiam iudicis ab omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico. 1.463.1.1.& 3.20.2.1
Simoniacus gaudet eccleſiaſtica immunitate. 2.441.1.9
Simoniacum accuſare poteſt ſeruus, meretrix, & criminoſus. 3.21.1.1
Simoniacus in Ordine dato pro collatione pretio, talis quantumvis occultus ſuſpenditur ab Ordine. ibid.2
Simoniacus tam occultus, quam publicus eſt ipſo iure ſuſpenſus. ibid.
Simoniaci dicuntur deteſtabiliores omni peccatore. 3.21.1.3
Simoniaca eſt electio, ſi pro ſuffragio beneficium promittatur. 3.23.1.3

Simoniacum.

Index Rerum, & Verborum.

Simoniacum eſt pro temporali obſequio beneficium eccleſiaſticum promittere. 3.23.1.1

Simoniacus notorius in beneficio, aut infamatus, qui ſe purgare non poteſt, ab illo deponitur. ibid.

Simoniacus an priuetur ipſo iure, ſeu per ſententiam, remiſſiuè. 3.24.1.2

Simoniacum eſt pretio, vel fauore eclare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione remouere. 3.24.1.1

Simoniaci infamiam incurrunt, cum per ſententiam de hoc crimine fuerint condemnati. 3.26.2.3

Simoniaco beneficium reſignari non poteſt. 3.32.1.7

Simoniaci ſunt Monachi & quiuis religioſi recipientes aliquem pretio ad religionis habitum, niſi monaſterium ſit ita tenue, quod ſuſtentari non valeant. 3.40.2.3

Simoniacus mentalis non tenetur ad reſtitutionem. 3.47.1.3

Simoniacus eſt promittens aliquid pro obtinendo Epiſcopatum, vel Abbatiam, aut nominationem à Rege. ibid.5

Simoniacus eſt Epiſcopus, qui pretio recepto ſuas vices committit alicui. 3.47.2.2

Simplicibus eſt parcendum. 1.140.2.21

Simplicitati ſuccurrendum. 2.166.1.3

Simplicitati ignoſcitur. 3.159.1.4

τὸ *Simpliciter*, poſitum generaliter intelligitur. 1.228.1.3

Simulatio cauta, & prouida, quæ tendit ad inquirendam veritatem, licita eſt. 1.320.2.6

Simulatio, per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.52

Singulares de vniuerſitate poſſunt ad commodum vniuerſitatis reprobare inſtrumentum falſò confectum nomine vniuerſitatis. 1.474.2.1

Singularitas idem eſt quod vnitas. 1.529.2.26

τὰ *Si quis, ſuadente*, ſunt promulgatæ ſententiæ. 1.259.1.6

τὸ *Sit*, an inducat canonem latæ ſententiæ, oſtenditur. 2.371.1.9

Societas praua paulatim deprauat, & corrumpit innocentem. 1.85.1.2.

Societas per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.66

Societas vera, & propria, an ſit contracta de iure communi inter virum & vxorem, quæſtio dubia. 2.608.2.3

Partem affirmatiuam, ac proinde inter coniuges attento iure communi lucra conſtante matrimonio acquiſita eſſe communicanda quæ Doctores teneant, referuntur. ibid.4

Pars negatiua verior, & receptior. ibid.5

Contrariis partis affirmatiuæ reſpondetur. 2.609.1.6

Societas vera, & propria non contrahitur inter coniuges, etiam vbi adeſt conſuetudo, ſeu ſtatutum, vt inter coniuges ſimpliciter contrahentes bona omnia communicentur. ibid.7

Societatis contractus per ſuperuenientem excommunicationem non diſſoluitur. 3.318.1.6

Socius criminis, & muneris non teſtificatur etiam in crimine ſimoniæ, & vnius teſtimonium non ſufficit ad condemnandum. 1.509.1.1

Socius criminis, & muneris non probat, nec indicium facit ad torturam aliis indiciis non concurrentibus. 1.509.2.2

Socius criminis admittitur in his criminibus, quæ ſolent perpetrari occultè. 1.510.1.3

Socij criminis, & muneris non probant contra ſimoniacum. ibid.4

Etiamſi infamia, aut alia probatio aduerſus aliquem exiſtat, & etiam deficientibus teſtibus, & in criminibus ſua natura difficilis probationis. 1.509.2.med.

Secus in crimine læſæ maieſtatis, & in aliis quæ à lege aliqua particulari ad prædictum effectum excipiuntur. ibid.

Vel quando confeſſus de crimine conuenitur non criminaliter, ſed ciuiliter. ibid.

Socij etiam iurati coguntur ad detegendam veritatem coniurationis. 1.550.1.1

Sodomia delictum, per teſtes ſingulares, probatur. 1.501.2.33

Sodomita ſunt infames. 2.189.1.14

Sodomita à teſtimonio repellitur. 1.498.1.19

Sodomitarum Clericorum pœnæ, quæ, remiſſiuè. 2.10.1.3

Sodomita an gaudeat Eccleſiaſtica immunitate, remiſſiuè. 2.441.1.6

Sodomitæ qua pœna ſint puniendi, oſtenditur. 3.187.1.1

Sodomitæ ſub Conſtitutione Pij V. includuntur, qui quaſi ex vſu continuo huiuſmodi vitium exercent. 3.188.1.7

Sodomita notorius, non verò occultus Conſtit. Pij V. comprehenditur. 3.188.2.9

Sodomitæ totius Chriſtiani Imperij legibus igni traduntur, niſi ſint minores. 3.189.2.12

Solemnitas requiſita in actu conficiendo non requiritur in actu reficiendo. 1.18.2.9

Solemnitates iuris poſſunt remitti de conſenſu partium. 1.227.1.8

Solemnitates extrinſecæ præſumuntur interueniſſe, quando actus eſſet coram Principe. 1.302.1.4

Solemnitas à Canonibus requiſita in alienandis rebus Eccleſiarum non poteſt conſuetudine remitti. 1.652.2.8

Solemnitas intrinſeca ſemper præſumitur. 1.660.1.6

Solemnitas extrinſeca præſumitur quando defectus talis ſolemnitatis non fuit per partem allegatus. 2.97.2.6

Solemnitatem in alienatione facta per maritum in re dotali facit præſumere ſpatium 30. annorum. 2.129.1.2

Solemnitas extrinſeca non præſumitur quando eſt talis, cui partes renunciare non poſſunt. 2.129.2.6

Solemnitates omnes an requirantur in renouatione contractus feudalis, quæ in prima eorum confeſſione requirebantur. 2.169.2.med.

Solemnitas rogitus teſtium non eſt neceſſaria in teſtamentis ad pias cauſas. 2.213.1.5

Solemnitas minor requiritur in deſtruendo, quam in conſtituendo. 2.337.1.6.fin.

Solidi ſoluendi ſunt ſecundum taxam, qua antiquitus ſolui conſueuerunt. 1.278.1.6

Solita apponi in contractibus, etſi non apponantur, pro expreſſis habentur. 1.19.1.5

Soluendo qui non eſt alio modo punitur, quamuis omnia ſoluat & vnus nummus deficiat. 1.449.1.12

Soluens de mandato iudicis in publica ſubhaſtatione liberatur 1.592.2.2

Item ſoluens ipſi iudici aut apparitori exequenti. ibid.

Soluens alij, quàm vero creditori non liberatur, limitatur in aliquibus caſibus. 1.592.2.3

Soluente vno alius liberatur. 2.261.1.5

Soluere qui promittit in certo loco, & non ſoluit, aduerſario tenetur ad intereſſe eius, quod ſua intereſt inibi ſolutionem eſſe factam. 1.383.1.10

Soluere plus, vel minus dicitur, qui ante, vel poſt diem ſoluit. 1.415.2.4

Soluere verè qui iurauerit non poteſt compenſationem obiicere. 1.579.2.9

Soluere celeriter quando quis dicatur, remiſſiuè. 2.155.1.13

Soluiſſe aſſerenti incumbit onus probandi. ibid.

Solutionem vbi quis contulit in certum locum, ibi videtur contraxiſſe, in eóque poteſt conueniri, 1.382.2.8

Solutio annua debet fieri ſecundùm valorem, qui erat tempore contractus. 2.391.1.4

Solutio facta per principalem iuuat fideiuſſorem quoad liberationem: facta per fideiuſſorem, creditorem in quaſi poſſeſſione contra principalem debitorem conſtituit. 2.284.1.20

Solutio vbi fieri debet in ſcutis auri ſtamparum, vel plaſtris Florentinæ, licet de iure debitor teneatur ſoluere monetam ipſam conuentam, ex generali tamen conſuetudine ſolui poteſt tantundem de alia moneta. 2.388.2.6

Solutio cenſus quando in ſignum ſubiectionis facta præſumatur, oſtenditur. 3.222.1.6

Somniis credere ſuperſtitioſum, & impium eſt. 3.158.1.10

Sophia Regina de ſtupro accuſata ſuo & ſeptem honeſtarum, ac nobilium fœminarum iuramento ſe purgauit 3.256.1.2

Sororem vterinam minimè tenetur dotare frater. 1.542.2.3

Soror pro ſorore admittitur in cauſa matrimonij, præſertim quando non eſt diſparitas inter coniuges. 1.519.1.20

Sorte furta inueſtigare prohibitum eſt. 3.158.2.2

Sortis vſus in Eccleſiaſticis electionibus non probatur. 3.159.2.1

Sorte qui eligitur, humano iudicio non comprehenditur. 3.160.1.3

Sorte an ſit dirimenda quæſt. illa de duobus fratribus, qui ex vno pariter naſcuntur partu, ſi cognoſci non poſſit, quiſnam prius editus ſit in lucem, remiſſiuè. ibid.4

Sortium trimembris diſtinctio declaratur, & reſpondetur aliquibus obiectionibus. 3.160.2.5

Sortilegia pro furtis inueniendis, vel diuinationibus faciendis prohibentur, & contrafacientibus pœna imponitur. 3.158.1.1

Sortilegij crimen perpetrantes quando Inquiſitorum hæreticæ prauitatis iudicio ſubiaceant, remiſſiuè. 3.158.2.4

Sortilegi Clerici, & laici pœna quæ ſit, remiſſiuè. 3.158.2.3

Sortilego clerico Epiſcopus debet imponere annuam ſuſpenſionem, & amplius ſpatium anno relinquitur eius arbitrio. 3.159.2.6

Spadones, vide *Eunuchi*.

τὸ *Spectat*, non ſolùm poſſeſſionem, ſed etiam dominium ſignificat. 2.79.2.2

Spe lucri licitum non eſt ad ſpiritualia inuitare. 3.21.2.3

Spirituale cum temporali permutari non poteſt. 1.166.2.1

Spirituale in reſtitutione ſi conſtet quem iniuſtè poſſidere, poterit iudex officio eum ſpoliare. 2.344.1.3

Spirituale quomodo quid dicatur, remiſſiuè. 1.393.2.4

Spiritus ſancti gratia in electionibus Prælatorum inuocatur. 1.423.2.5

τὸ *Spoliare* ſignificat, & declarat latam iam eſſe ſententiam. 3.173.1.3

Spoliari dicitur mulier de domo viri & ſponte recedens, ſi volens redire non admittatur. 2.600.1.4

Spoliationem opponens excipiendo contra actorem ſpoliatorem priùs eſt audiendus, & probata exceptione non cogitur reſpondere donec reſtituatur; ſi verò agendo opponat, vtraque

que

quæ quæſtio ſimul terminabitur, & ea probata reſtituetur. 1.412.2.1
Spoliationis quæſtio præcedere debet quæſtionem proprietatis. 1.432.1.2
Spoliationis exceptio vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. 1.607.2.5
Spoliator poteſt conuenire in eo loco vbi commiſit ſpolium. 1.372.2.3
Spoliator reus poteſt reconuenire actorem de alio ſpolio contra ſe per eum commiſſo, ſecus ſi ſpolium ex vtraque parte commiſſum ſit ſuper eadem re. 1.414.2.2
Spoliator violentus rem cum fructibus, etiam qui percipi potuiſſent, reſtituere, damna reſarcire, & de iniuriis ſatisfacere compellitur. 1.436.1.1
Spoliator tenetur de iniuria. 1.436.1.3
Spoliatus repellitur à reſtitutione per exceptionem excommunicationis, quæ obſtat agenti de ſpolio. 1.53.2.7
Spoliatus iudicis auctoritate agens ad reſtitutionem iniuſtitiam ſpoliationis probare tenetur. 1.57.1.4
Spoliatus agens interdicto, Vnde vi, in primis ſpoliationem ipſam probare tenetur. 1.229.2.3
Spoliatus ſi poſt factam ſpoliationem iurauit non agere, non poteſt adhuc agere vt reſtituatur. 1.314.1.4
Spoliatus non eſt reſtituendus ſi poſt ſpolium pepigiſſet cum ſpoliatore ſe poſſeſſorio non acturum aduerſus ſpolium. ibid.7
Spoliatus poſſeſſorio, & petitorio ſimul agens ſi poſſeſſionem, & ſpoliationem probat, ſed non dominium, & proprietatem, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbet in petitorio. 1.423.2.2
Spoliatus, qui paſſus eſt fieri probationes ſuper dominio, ex quibus conſtat de iure domini ſpoliantis, non eſt reſtituendus. 1.429.1.2
Spoliatus ante omnem contentionem regulariter reſtituendus eſt, niſi conſtet de notorio defectu proprietatis, vel ſi ſpoliatus à poſſeſſione, quam acquiſiuit per clauſulam conſtituti. 1.429.2.4
Spoliati reſtitutio debet fieri cum fructibus. 1.430.1.4
Spoliatus ex eo, quòd renuntiauit, præſumitur quòd inuitus, & coactus renuntiauit. 1.430.2.6
Spoliatus à iudice nulliter ante omnia eſt reſtituendus, modo nullitas ſit euidens, & ſpoliatus haberet aliquod ius. 1.433.1.2
Spoliatus reſtituendus eſt ad fructus, quos percepiſſet, ſeu percipere potuiſſet ex re ipſa, ſi ei poſſidere fuiſſet licitum. 1.436.2.5
Spoliatus non ſolùm probare debet poſſeſſionem, ſed etiam deiectionem. 1.437.2.8
Spoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ ſatis eſt probare quod aliquando poſſederit ante ſpolium, licèt non probet quod poſſedit tempore ſpolij. 1.443.2.7
Spoliatus iniuſtè reſtituitur ad omnem modum, cauſam, & locum. 1.445.2.2.
Spoliati hæres, & quilibet vniuerſalis ſucceſſor intra annum poterit agere interdicto, Vnde vi, contra occupantem vi poſſeſſionem, quam defunctus habebat. 1.531.2.3
Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus, quando agit iudicio poſſeſſorio allegans ſpolium, & petens ſe reſtitui. 2.600.2.13
Spolij remedium non datur niſi probata poſſeſſione, etiam per conſtitutum. 1.229.2.2
Spolium primum, & ſecundum, quando proponuntur per viam actionis, in nullo eorum ſuperſedendum eſt, ſed de vtroque pariter cognoſcendum. 1.413.1.4
Spolium ante omnia eſt purgandum vſque ad vltimum nummum, quadrantem, vel obolum. 1.422.2.4
Spolij reſtitutio, vt fiat debet oſtendi titulus ſaltem coloratus. 1.434.1.2
Spolium non ſolum per confeſſionem partis, ſed etiam per publicum inſtrumentum in re tempore electionis confectum probari poteſt. 1.442.1.6
Spolij actio in rem ſcripta competit ſucceſſori, & contra ſucceſſorem. 1.443.1.9
Spolij remedium datur hæredi, & contra hæredes, ad quod bona prouenium. 1.531.2.2
Spolij purgatio, vide *Purgatio.*
Sponſa vxor non eſt. 1.569.1.2
Sponſa vi cognita intra bimeſtre ſibi conceſſum vtrum ad Religionem tranſire poſſit, oſtenditur. 2.288.1.9
Sponſa de præſenti non cognita, quæ dicit ſe velle Religionem ingredi, compellitur infra certum tempus profiteri, vel adhærere marito. 2.291.1.1
Sponſa de futuro aliquando vocatur vxor. 2.469.1.11
Sponſa ſi promittat ſponſo aliquid in dotem, non tenetur ſponſus cum ea contrahere, niſi id ſibi detur. 2.514.1.4
Quid verò ſi vir promittat vxori, vide ibi.
Sponſa ſponſi concubitum pati non debet. 2.546.2.7
Sponſam rapere licet, & Conc. Trid. non comprehendit raptum, quo ſponſus rapuit propriam ſponſam. 3.127.2.4

Sponſus nolens matrimonium contrahere, & fidem datam adimplere, an teneatur ad damna & intereſſe, oſtenditur. 1.414.1.4
Sponſus an poſſit ſponſam accuſare de adulterio, oſtenditur. 1.594.2.9
Sponſus de futuro ſi ante copulam ad remotam ſe transfert, ſponſa liberè cum alio contrahere poteſt, ſi tamen per eam ſtetit quominus matrimonium perficeretur ſibi pœnitentia imponitur. 2.469.2.1
Sponſa per verba de futuro non tenetur ſequi ſponſum ſuum quocunque vadat. 2.470.1.2
Sponſo in longinquam ſe regionem transferente abſque ſponſæ licentia poterit ſponſa derelicta alij nubere, & in hoc eſt correctum ius Ciuile per Canonicum. 2.470.1.5
Sponſi matrimonium contrahendum iuſta cauſa ceſſante cogi poſſunt per cenſuras Eccleſiaſticas, 2.473.1.5
Sponſus qui fidem datam non ſeruat, vel ob nimiam contumaciam, vel quia alij nupſit, ad quid teneatur, oſtenditur. 2.490.2.8 9
Sponſus, & ſponſa per concubitũ ſe ſibi inuicem tradunt. 2.511.2.4
Sponſus non tenetur contrahere matrimonium cum ſponſa, quæ poſt ſponſalia incidit in lepram. 2.534.2.1.2
Idem ſi ſuperueniat morbus contagioſus, vel infirmitas incurabilis. ibid.3
Sponſalia per fornicationem diſſoluuntur. 1.694.1.4
Sponſalia diſſoluuntur per lepram epilepſiam, & aliam deformitatem ſuperuenientem. 1.594.2.7
Sponſalia propter cauſas præcedentes non diſſoluuntur, ſi eæ ignoratæ non ſint. ibid.
Sponſalia an diſſoluantur per paupertatem ſuperuenientem, oſtenditur. 1.595.1.16
Sponſalia diſſoluuntur etiamſi fœmina per vim fuerit carnaliter cognita. ibid.11
Sponſalia per verba de futuro non inducunt vacationem beneficiorum. 2.22.1.11
Sponſalia de præſenti diſſoluuntur per Religionis profeſſionem, non per propoſitum caſtitatis ſeruandæ ſæculo. 2.295.2.1
Sponſalia à verbo *Spondeo* dicta ſunt, & idem quod ſponſionem ſignificant. 2.462.2.3
Sponſalia per promiſſionem futurarum nuptiarum rectè definiuntur. ibid.4
Sponſalia de futuro etiam iurata diſſoluuntur ſi ſponſi ſe diſſoluunt. 2.465.1.1
Sponſalia etiam legitimè contracta per mutuum ſponſorum diſſenſum dirimuntur. ibid.2
Procedit ex. in præſenti cum ſponſi ſimul liberè mutuo conſenſu, non coactè ſponſalia præcedentia diſſoluunt. ibid.3
Sponſaliorum diſſolutionem quando facere debeat Ordinarius, oſtenditur. ibid.4
Sponſalia iurata certæ alicui perſonæ etiam intuitu Dei mutuo diſſenſu diſſoluuntur. 2.467.1.6
Sponſalia obligant ſub culpa mortali. ibid.8
Sponſalia ante ſeptennium validè contrahuntur malitia ſupplente ætatem. 2.468.1.9.& 2.502.1.3
Intellige in matrimonio quando adeſt potentia generandi cum diſcretione. 2.469.1.10
Sponſalia ſunt promiſſio futurarum nuptiarum. 2.469.2.8
Sponſalia diſſoluuntur ob ſponſi abſentiam in terram longinquam, quando de proximo nulla eſt ſpes reditus. 2.470.1.2
Sponſalia etiam iurata per verba de futuro contrahens non poteſt compelli ad matrimonium rationabili cauſa ſubſiſtente. 2.473.1.4
Sponſalia iurans poteſt regionem ingredi non contracto matrimonio. 2.479.1.2
Sponſalia iurans, & poſtea adſtringens ſe religionis voto, non poteſt ſine peccato mortali matrimonium inire animo firmo ingrediendi religionem ante conſummationem. 2.48.1.4
Sponſalia ante ſeptennium validè contrahuntur malitia ſupplente ætatem. 2.468.1.9
Sponſalia de futuro, ſi ſequuta eſt copula, non diſſoluuntur per ſponſalia de præſenti, niſi per metum, qui potuiſſet cadere in conſtantem virum contracta ſint. 2.478.2.2
Sponſalia irritantur per ſubſequens matrimonium validè celebratum cum alia perſona. 2.484.2.1.2
Sponſalia priora de futuro non diſſoluuntur per poſteriora iuramento firmata. ibid.3
Sponſalia præfixo termino non adimpleta reddunt liberum ab eorum fide illum per quem non ſtetit. 2.485.1.4
Sponſalia non iudicantur matrimonium in foro conſcientiæ ſi ſponſus diceret ſe ad ſponſam acceſſiſſe animo fornicario. 2.487.2.2
Sponſalia ſunt ſi ſponſus habito tractatu inter amicos de matrimonio contrahendo miſit arrhas, vel iocalia, nihil aliud exprimens, & ſponſa acceptauit. 2.487.2.4
Sponſalia de futuro per copulam ſubſequutam tranſeunt in matrimonium. 2.491.2.1.2
Sponſalia de futuro per copulam ſubſequutam ita tranſeunt in matrimonium, vt nulla in contrarium admittatur probatio, etiam per confeſſionem partis. 2.493.2.9

Amplia etiamſi ambo ſponſi tempore copulæ proteſtentur ſe non intendere matrimonium contrahere, quia nihilominus obligantur ad matrimonium. 1.494.2.10
Sponſalia de præſenti non ſoluuntur per ſubſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum; ſed ſponſalia de futuro etiam iurata ſoluuntur per ſequentia de præſenti. 2.495.2.1
Sponſalia & matrimonium quibus verbis contrahi cenſeantur oſtenditur. ibid.2
Sponſalia priora diſſoluuntur per matrimonium cum alia contractum. 2.496.1 5
Sponſalia contrahentes ante ſeptennium an peccent mortaliter, oſtenditur. 2.498.2.3.4
Sponſalia nulla ex defectu conſenſus non creant publicæ honeſtatis iuſtitiam, alia verò ſic, licèt legitimo modo fuerint diſſoluta. 2.499.2.1
Sponſalia nulla ob defectum ætatis poſtquam illa aduenerit, expreſsè vel tacitè ratificari poſſunt. ibid.2
Sponſalia requirunt ætatem ſeptem annorum completorum. ibid.
Sponſalia inualida diſſolui poſſunt abſque iudicis auctoritate vbi adeſt certitudo cauſæ, & facti. 2.501.1 4
Sponſalia impuberum ita firmantur iuramento, vt neutri liceat pubertatem adepto reſilire. 2 501.2.7
Sponſalia de futuro per copulam ſubſecutam tranſeunt in matrimonium. 2.502.1.3
Sponſalia ſi maior inuita contraxit cum minore, non tenetur ipſum expectare donec veniat ad ætatem adultam. 2.503.2.1
Sponſalia metu graui contracta non firmantur iuramento. ibid.4
Sponſalia contracta cum minore ſeptennio per mutuam cohabitationem poſt ſeptennium conualeſcunt, & inducunt publicæ honeſtatis iuſtitiam, ſoluunt tamen matrimonium de præſenti. 2.504.1.1
Sponſalia inita contra Pontificis interdictum cum decreto irritante ſunt inualida. 2.504.2.2
Sponſalia annuli ſubarrhatione in matrimonium tranſeunt. 2.505.2.4
Sponſalia de præſenti non diſſoluuntur per ſequens matrimonium etiam carnali copula conſummatum. 2.510.2.1
Sponſalia de futuro contracta cum conditione per copulam carnalem tranſeunt in matrimonium recedente conditione; quid verò attento iure Concil. Trident. oſtenditur. 2.515.1.5
Sponſalia contrahens ſub honeſta conditione, & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcens, à conditione recedit. 2.518 2 1
Sponſalia ſub conditione contracta per copulam tranſeunt in matrimonium. ibid.2
Sponſalia redduntur nulla per conditionem contrariam ſubſtantiæ matrimonij. 2.520.1.6
Sponſalia non dirimuntur per ſimplex caſtitatis votum. 2.523.2.2
Sponſalia diſſoluuntur quoties denuo agnoſcitur notabilis morum aſperitas, & ſæuitia. 2.525 2.4
Sponſalia contrahens cum puella ſeptem annorum, eam polluens, non poteſt habere eius ſororem in vxorem. 2.547.1.1
Sponſalia per oſcula, amplexus, & ſimilia ſigna nequaquam tranſeunt in matrimonium. 2.566.2.2
Sponſalia de futuro cum vna etiam contra interdictum Eccleſiæ contracta, non dirimunt matrimonium poſteà contractum cum alia. 2.567.1.1
Sponſio facta inter duos, vt qui plus portauerit præſtet centum non valet. 2.11.1.5
Sportulæ recipi an poſſint. 2.8.1.10
Spurius ſi ſit inceſtuoſus, vel adulterinus, tenetur in diſpenſatione hoc exprimere. 1.5.41.5
Spurij, & fetui ordinari non debent. 1.191.2.1
Spurius quis dicatur, oſtenditur. 1.192.1.4
Spurij qui, & quotuplices dicantur, oſtenditur. 2 570.1.17
Spurij cenſendi ſunt omnes, qui ex illis naſcuntur, qui matrimonium contrahere non potuerunt, ſenſiſſè. 2.575.2 2
Stalli in choro, & loci in Capitulo præſeruatio, vide *Præſeruatio.*
Stallum, vide *Ius.*
Tò *Statim*, latam denotat ſententiam. 2.87.2.4
Statuentes poſſunt renuntiare, & agere contra ſtatutum in eorum fauorem conditum, declara, vt. 1.17,2.4
Tò *Statuimus*, eſt iuris non inductiuum. 1.121.1.4
Status cum votis ſimplicibus inſtitutus non eſt Religio, ſed modus viuendi honeſtus. 2.336.1.3
Status vltimus in beneficialibus ad effectum validitatis collationis conſideratur. 2,360.1.7
Declara vt ibi.
Statutaria diſpoſitio, ſeu lex municipalis loquens in vxore, habet locum in ſponſa. 3.329.1.5
Statuta generalia laicorum, quæ ſimpliciter diſponunt, nec iuri Canonico contradicunt, ſi honeſta ſint, Eccleſiaſticas perſonas ſaltem vi directiua ligant. 1.21.1.3
Statuta laicorum pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduerſùs eos, quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel in paſcibus veritis fuerunt inuenta, non ligant Clericos, nec Eccleſiaſticas perſonas. 1.21.2.6
Statutum laicorum ſuper feudis in præiudicium Eccleſiæ non valet. 1.26.1.32
Statuta laicorum feudalia, etiam generalia, non proſunt Clericis,& Eccleſiis. ibid.33
Statutum caſtri, vel ciuitatis ambiguum declaratur per ſtatutum loci viciniori loquens diſtinctè, & clarè, quoad ea quæ ſunt intacta & indeterminata à iure communi, vel conſuetudine. 1.71.1.4
Statutum ſecundùm ius commune recipit interpretationem ab eodem iure. 1.73.2.14
Statutum in quæſtendis in præiudicium Eccleſiæ, ſi laici non odio, ſed bono zelo faciant. 1.25.2 30
Statuta legati durant etiam legatione finita, finitur tamen ſui delegati iuriſdictio,ſi citatio non præceſſit. 1.261.1.1
Statuta perpetua legati Papæ facere poſſunt. 2.261.2.2
Statutum diſponens idem quod ius commune, addit vinculum. 1.297.2 8
Statutum excludens à ſucceſſione fœminam, non extenditur ad bona alibi ſita. 1,381.1.11
Statuta iure communi conſona cenſentur eſſe ius commune. 1.557.1.2
Statutum permittens non ſeruari iuramentum in aliquo caſu non valet. 1.599.2.10
Statuta edita qui promiſit ſeruare, & poſtea per illud iuramentum aliter non iurando promiſit ſeruare edenda,ſeu poſtea edita, non tenetur ex iuramento ad nouiter edita. 1.602.2.1
Statutum diſponens vt debitum certo aliquo tempore præſcribatur, non valet, ſtante mala fide. 1.640.1.8
Bona fides requiritur in pacto retrouendendi cum clauſula, quandocunque,&c. ibid 9
Statutum continens id, quod ius commune, recipit interpretationem à iure communi. 2.38.1.3
Statutum non valet quod non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium. 2.71.1.4
Statuta, & conſuetudines quòd beneficia oriundis conferentur, & non aliis, an valida cenſeri debeant, remiſſiuè. 2.79.1.4
Statuta concedere quæ poſſit Capitulum, Sede vacante, oſtenditur. 2.93.2.1.3
Statutum ſi punit facientem tractatum non requiritur delicti conſummatio. 2.100.1.5
Statutum quod accuſans habeat certum præmium, intelligitur ſi probauerit. 2.101.2.7
Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam quæ dicantur, oſtenditur. 2.114.2.3
Statuta laicorum non poſſunt diſponere ſuper directò dominio feudi Eccleſiaſtici. ibid 4
Statutum laicorum diſponens de mortuariis eſt contra iuriſdictionem Eccleſiæ, ac proinde non valet. ibid.
Statutum, de quo in hoc text. eſt locale, & habet locum Bononiæ ſolum. 2.135.1.3
Statutum laicorum diſponens circa ſubſtantiam matrimonij inhibendo, vel impediendo illud, vbi Eccleſia non improbat, non valet. 2.464.2.5
Statuta prohibentia mulieribus,ne extra territorium nubant, nulla ſunt. 2.465.1.7
Statutum mandans poſſe de delicto inquiri contra non diffamatum non valet. 3.15.1.6
Statutum prohibens artifices in certis feſtis artem exercere, non comprehendit Iudæos, niſi ſpecificè de illis loquatur. 3.61.2.5
Statutum non valet vſuras inducens. 3.134.2.8
Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio non valet. 3.163.2.2
Statutum,ſeu conſuetudo ludi permiſſiua in clericis vti corruptela omnino improbatur. 3.194.1.9
Statutum etiam iuratum ſuper damnis non repetendis ad expenſas non extenditur. 3 266.2.1
Statutum domicilij an liget ſubditos extra territorium delinquentes, oſtenditur. 3.306 2.8.11
Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur. 3 317.1.10
Statutum, quòd exceptio excommunicationis opponi non poſſit inualidum eſt. 3.328.1.5
Statuta, vel conſuetudines facientes ſeruari contra libertatem Eccleſiaſticam ſunt excommunicari. ibid.4
Vide *Lex.*
Stephanus Gratianus deceſſit è viuis Romæ 7. Auguſti. 1625. 1.430.2.8
Sterilitas vt dicatur ad remiſſionem faciendam penſionis, adeò magna requiritur, vt ex fructibus perceptis detractis expenſis non potuerit dimidia debitæ penſionis perſolui. 2.137 1.3
Sterilitate ſtante non ſit colono mercedis remiſſio quando ſterilitas ipſius culpa euenit. 2.137 2.4
Sterilitas cum vbertate præcedentis, vel ſubſequentis anni etiam interpellari poteſt compenſari. 2.138.2.8

Stipulatio

Stipulatio ſine cauſa non valet, niſi merita præceſſerint. 1.560.2.3
Striges quæ, & an contra illas procedant Inquiſitores Hiſpaniæ. 3.157.1.4
Studere ſpe promotionis habendæ in Eccleſia licitum eſt. 1.174.1.5
Studioſus literarum gaudet iure minoris. 1.329.2. init
Studium literarum, & magiſtri doctrina etiam quæſtus & lucri cauſa, minimè redduntur ſeruilia. 1.406.2.3
Studium Medicinæ, & legum ciuilium prohibitum quibus ſit, oſtenditur. 2.461.1.2
Et declaratur. ibid.3
Stupa quare in die Coronationis Papæ comburantur in ſummitate arundinis, oſtenditur. 1.311.16
Stuprata aſſerenti ſe virginem tempore ſtupri creditur cum iuramento. 3.117.2.5
Stuprator, qui non vult puellam in vxorem ducere, quomodo caſtigetur, oſtenditur. 3.119.1.12
Stuprator an poſſit per procuratorem ſe defendere, remiſſiuè. ibid.3
Stuprum in cauponæ famulam commiſſum non eſt punibile propter vilitatem officij. 2.118.2.11
Dos mulieris propter ſtuprum præſtanda quomodo æſtimanda, oſtenditur. ibid.22
Stuprum ne committatur cum puella virgine, ipſa tamen conſentiente continens malitiam ſpecie diſtinctam à ſimplice fornicatione, & neceſſario in confeſſione explicandam, oſtenditur. ibid.fin.
Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obſeruatur. 1.26.1.3
Stylus iudicium circa proceſſus ordinationem & iudiciorum vſum verſantem pro lege in eodem iudicio obſeruandus etiam in criminalibus. ibid.4
Stylus, mos, vſus & obſeruantia in quo differant. 1.66.2.4
Stylus quid ſit. ibid.
Stylus præſumitur talis, qualis, eſt in loco vicino vt valeat ſententia, & acta. 1.71.1.4
Stylus ſeruatur pro lege. 3.154.1.4
Stylus in dubio non præſumitur. ibid.5
Stylum introducere ſolis ſupremis iudicibus permittitur, ibid.6
Stylus contra ius non eſt obſeruandus. ibid.7
Subarrhatio annuli an, & quando ſit ſufficiens ſponſaliorum; aut matrimonij, indicium. 1.653.2.4
Subdelegatus à delegato Papæ iuriſdictionem habente poteſt coërcere impedientem. 1.247.1.1.2
Subdelegatus delegati Papæ ſi iuriſdictione vti cœperit, à delegato remoueri non poteſt, & ſi fecerit contra mandatum, ſine exceſſerit formam reſcripti, proceſſus eſt nullus. 1.251.2.1
Subdelegatum videtur reuocare delegatus per cognitionem, quam facit. 1.720.1.2
Subdiaconatus, & Diaconatus Ordinibus aſſumendi debent eſſe verſati in minoribus, ac de literis, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi. 1.90.1.11
Subdiaconatus ordine initiatus eximitur hodie à ſeruitute. 1.92.2.2
Subdiaconatum ſimul cum minoribus Ordinibus ſuſcipiens temerario auſu, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo vt miniſtret in Ordinibus non furtiuè ſuſceptis. 3.185.1.3
Subdiaconus in Epiſcopum eligi poteſt, quod an hodie procedat attenta conſtitutione Gregorij XVI. oſtenditur. 1.173.1.
Subdiaconatus ordo olim ſacer minimè dicebatur. ibid.3
Subdiaconi an ordinentur per manus impoſitionem. 1.179.2.1.2
Subdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licèt bigamus non ſit. 1.201.2.1
Subdiaconus matrimonium contrahere non poteſt. 2.522.1.1
Subdiaconus calumnioſè accuſans Diaconum, ſubdiaconatu priuatur, & publicè verberibus caſtigatur, & in exilium mittitur. 3.57.1.1
Subdiaconus venationem ſæpius exercens in caſibus ſibi non permiſſis eadem pœna, qua Diaconus, puniendus eſt. 3.165.2.10
Vide *Diaconus*.
Subditus in iudicem ſuum ordinarium tanquam in arbitrum valet compromittere. 1.344.1.3
Subditus ratione domicilij propriè, & abſolutè ſubditus eſt. 1.370.1.4
Subditus non præſcribit obedientiam contra Prælatum. 1.627.1.1
Subditus non poteſt præſcribere contra procurationem quæ ratione viſitationis debetur, quamvis alius in perſonam alterius præſcribere poſſit vtramque. 1.632.2.1
Subditus non tenetur parere ſuperiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem ſui priuilegij. 3.189.2.1
Subditus reſpectu iuriſdictionis non poteſt communicare ſuperiori excommunicato, nec è contra. 3.315.2.9
Subemphyteuta vendens alteri emphyteuſim, quando teneatur requirere conſenſum domini indirecti, & non emphyteutæ, oſtenditur. 2.145.1.8
Subexecutores gratiarum & literarum Apoſt. qui ab executore Rom. ad executionem in partibus faciendam frequenter ſubdelegantur, per clauſ. illam, ſeu §. cæterum, qui ad finem executorialium adijci ſolet, an nudi tantum & meri facti ſint executores, vel iuriſdictionem aliquam obtineant. 1.256.1.17
τὸ *Subiaceat*, non eſt latæ ſententiæ. 3.153.1.3
Subiectio Eccleſiæ Parochialis non inducitur minori ſpatio 44 annorum. 1.623.2.2
Subiectus olim etiam hodie ſubiectus præſumitur. 1.308.1.0
Subiecti vnius regni, ſine ſui Principis licentia, alterius regni, ſeu Principis iuriſdictionem prorogare non poſſunt. 1.344.2.8
τὰ *Sub interminatione anathematis*, vel *ſub excommunicatione*, non ſunt latæ ſententiæ, ſed ferendæ. 2.213.1.9.& 3.37.2.5. & 3.184.2.3
τὰ *Sub prætextu* ſignificant etiam veram cauſam. 1.24.2.24
Subreptio non doloſa non vitiat reſcriptum ad lites, ſi aliàs Papa eſſet conceſſurus. 1.48.2.10
Subreptio non præſumitur doloſa. 1.49.2.20
Subreptio per ignorantiam commiſſa non excuſat. 1.49.2.22
Subreptio quamvis vitiet gratiam ipſo iure, opponi tantum poteſt vſque ad quadraginta annos. 1.58.2.5
Subreptio vitiat Principum priuilegia. 1.557.1.2
Vide *Obreptio*.
Subreptitia dicitur venia à Principe impetrata, non facta mentione de iterato crimine. 5.49.1.15
Subreptitia an ſit hodie gratia impetrationis beneficij non expreſſo nomine Sancti Eccleſiæ, vbi ſitum eſt. 1.59.2.6
Subreptitia dicitur Principis venia, non facta mentione de iterato crimine. 3.267.2.3
Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. 1.456.1.4
Subſcribens ſcripturam ab alio confectam præſumitur illam approbare. 2.109.2.6
Subſcribens quando non legit ſcripturam, cui ſe ſubſcripſit non cenſetur illam approbare. 2.111.1.14
Subſidium charitatiuum Papa imponere poteſt. 1.404.1.8
Vide *Charitatiuum ſubſidium*.
Subſtitutus ſi fuerit filius teſtatoris, tunc ille ſuccedet excluſo Monaſterio. 1.479.1.4
Subſtitutus non excluderetur ſi grauatus ante poſſeſſionem teſtatus ſit inſtituendo hæredem extraneum. 1.479.2.8
Subſtitutus à monaſterio non excluditur quando ingreſſus in illud caruit effectu. 1.480.1.15
Subſtitutum excludunt legitimati per ſubſequens matrimonium, ſi teſtator dixerit, ſi ſine liberis de legitimo, vel ex legitimo matrimonio, &c. 2.580.2.26
Subſtitutio facta filio eo decedente ſine liberis, euaneſcit per ingreſſum monaſterij, nec ad inualidandum ingreſſum ſufficit probare minorem ætatem tempore ingreſſus, ſi ille ex aduerſo geminatus probetur. 1.477.2.1
Subtilitas nimia reprobatur. 1.355.1.2
Succedens in comitatu debita prædeceſſoris tenetur ſoluere. 1.62.2.2
Succedens in Regno, an teneatur ad debita prædeceſſoris, remiſſiuè. ibid.3
Vide *Feudum*.
Succentor quis dicatur, oſtenditur. 3.193.2.2
Succeſſio in Eccleſia Dei prohibetur. 1.501.1.3
Succeſſio iure conſanguinitatis non datur in bonis Eccleſiaſticis. 2.41.2.2
Succeſſionis filiorum in bonis parentum origo, & neceſſitas an ex iure naturali proueniat, oſtenditur. 2.218.2.4.& ſeqq.
Succeſſio hæreditaria in Eccleſiaſticis beneficiis non datur. 2.353.2.2
Succeſſionis filiorum in bonis parentum origo, & neceſſitas eis ex iure Ciuili prouenit, imò iure naturæ debitam eſſe defenditur. 2.571.2.14
Succeſſor tenetur adimplere factum prædeceſſoris. 1.63.2.3
Succeſſor in beneficio tenetur ad expenſas vtiles, & neceſſarias in lite factas per prædeceſſorem, non autem ad delicatas, vel vtiles tantum. 1.128.1.4
Succeſſori non veniunt ea, quæ ſunt, & dependent ex hominis intellectu. 1.234.2.5
Succeſſor conuenitur ex contractu prædeceſſoris in loco contractus. 1.382.2.2
Succeſſor poteſt ſoluere precaria irrationabiliter facta ab anteceſſore. 2.116.2.1
Succeſſor conductoris non poteſt expellere colonum propter ſuperuenientem neceſſitatem. 2.139.2.26
Succeſſor in beneficio quando teneatur ad debita prædeceſſoris, oſtenditur. 2.171.2.1
Succeſſor vt conueniri poſſit pro debito contractu per eius prædeceſſorem, requiritur quod pecunia probetur verſa in vtilitatem Eccleſiæ. 2.180.2.15
Succeſſor in beneficio tenetur ex bonis, & redditibus Eccleſiæ ad debita ſui prædeceſſoris beneficiati, quæ facta fuerunt pro Eccleſiæ neceſſitate, vel vtilitate. 2.184.2.1.2
Succeſſor in beneficio quando teneatur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris non ſolutas, oſtenditur. 2.185.1.6
Succeſſor in regno poteſt reuocare donationes factas à prædeceſſore. 2.193.2.3

Succeſſor in Regno illud non accipit ab vltimo poſſeſſore, aut alio quolibet anteriori, ſed tota eius ſucceſſio referenda eſt ad ipſam rempublicam. 2.310.2.13
Succeſſores in officio imponentium collectas, vel onera Eccleſiaſticis, excommunicationi ſubiiciuntur niſi intra menſem ſatisfecerint. 2.448.2.5
Succeſſor Prælati alteriuſve beneficiati, non tenetur ſtare locationi per ſuum prædeceſſorem nomine proprio factæ. 3.49.1.6
Suffragium ſemel datum adhuc poteſt reuocari alium eligendo. 1.136.2.2
Suffragiis non indigent viuorum, qui in cœlis ſunt. 2.406.1.13
Suffragia, & preces pro damnatis ad ignem æternum fieri non poſſunt. 2.406.1.15
Summæ plures ſi ſeparatim petantur, an poſſint cumulari ad effectum vt ſciatur, excedant ne iudicum iuriſdictionem, oſtenditur. 2.678.1.8
Sumptus facti à patre in conuiuio cauſa nuptiarum, vel in die profeſſionis, aut occaſione Sacri à filio facti, non ſunt computandi in eius legitimam. 3.27.2.5
Supellectilia in Eccleſiis poni non debent niſi neceſſitas vrgeat, Eccleſiæ debent ſua vaſa & veſtimenta munde tenere. 2.424.1.1
Superfluum omne eſt à iure reprobatum. 1.4.1.29
Superiori non eſt obtemperandum quando aliquid apertè, vel occultè iniuſtum præcipit. 1.165.1.3
Superiorem non habens in materia diſpenſabili poteſt alteri committere abſolutionem pro ſe. 1.230.2.9
Superior bona Monaſterij diſſipans ab adminiſtratione remouetur. 2.325.2.5
Superior alicuius tribunalis vbi eſt ſuſpectus, omnes eius officiales ſunt pariter ſuſpecti. 2.329.1.5
Superior ad quem fit querela ſi eſt negligens, pro executione huius ſtatuti, canonicè puniri debet. 2.449.2.1
Supplicari poteſt vſque ad biennium. 1.333.2.8
Supplicatio ſola ſine litteris ſufficit quando non agitur de canonizatione gratiæ. 1.36.2.6
Supplicatio ſola abſque litterarum expeditione ſufficit ad effectum obtinendi ſimplicem abſolutoriam, licèt ſecus ad effectum adiudicationis. ibid.
Supplicatio præſumitur ſignata tempore datæ, & admittitur probatio in contrarium. 1.58.1.init.
Supplicationes continentes iuſtitiam quæ dicantur, oſtenditur. 3.156.1.2
Supprimere præbendas, aut portiones vigore Concil. Trid. non poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.2.28
Surdus, vide *Mutus*
Suſpecto ſub iudice litigare durum, & periculoſum eſt. 1.609.1.3
Suſpectus de inimicitia capitali repellitur à teſtimonio. 3.36.1.3
Suſpecti de hæreſi niſi debitè ſe purgauerint iuxta conſiderationem ſuſpicionis, & qualitatem perſonæ, debent excommunicari, & vitari donec ſatiſfaciant, & ſi per annum perſtiterint in excommunicatione, tanquam hæretici condemnandi ſunt. 3.77.1.8 fin.
τὸ *Suſpendatur*, importat ſententiam ferendam. 2.509.2.21
Suſpendendus ab officio, vel beneficio eſt, qui ad potus æquales potatores obligat. 3.10.2.4
Suſpendendus attento iure communi erat clericus propter duellum ſequuta pugna. 3.115.1.4
Suſpenſio à beneficio extenditur tantùm ad fructus beneficiorum, non autem ad facultatem adminiſtrandi in ſpiritualibus, & temporalibus. 1.109.1.4
Suſpenſio inducta propter contumaciam cenſetur inducta ad tempus, quo durat contumacia. 1.27.1.8
Suſpenſionem incurrit, qui eodem die duos ſacros Ordines ſuſcipit. 1.163.1.5
Suſpenſionem violans celebrando Diuina deponendus eſt à beneficio, & officio. 2.10.1.5
Suſpenſionem à beneficiorum collatione incurrit ille, qui poſt ſecundam correctionem indignis beneficia confert. 1.66.1.1.1
Suſpenſionis triennalis pœna impoſita parocho aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, ceſſat hodie per pœnam arbitrariam poſitam à Conc. Trid. 2.509.1.17
Suſpenſio, quam incurrit ſacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impertiens in caſu non permiſſo non incurritur ipſo iure. 2.617.2.5
Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica qua alicui clerico, ad aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam à ſuperiore prohibetur ſui Ordinis exercitium in totum, vel in partem. 3.341.1.5
Suſpenſio duobus modis fertur. ibid. med.
Suſpenſus ab officio, nec eligere, nec eligi poteſt. 1.73.1.12. & 1.74.1.18. & 1.98.14. & 1.173.1.6
Suſpenſus Clericus debet tantum habere de fructibus ſui beneficij, quod ſufficiat ſibi pro alimentis, quando non habet vnde ſuſtentetur. 2.109.1.5
Suſpenſo ob contumaciam non debentur alimenta. ibid. 6
Suſpenſus donec ſatisfecerit, ſequuta ſatisfactione alia abſolutione opus non eſt. 1.127.2.8
Suſpenſus nullo iure eſt non habens literas teſtimoniales ſui Epiſcopi, ſed poteſt celebrare ſecluſo ſcandalo. 1.203.2.4
Suſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur. 1.519.2.23
Suſpenſus, & depoſitus à beneficiis, propter crimen de fructibus eorum ei ſubminiſtrari debent alimenta, ſi non habeat bona, nec induſtriam vnde viuere poſſit, etiamſi fame periturus non eſſet. 1.703.1.13
Suſpenſus ex delicto violando ſuſpenſionem per exercitium ſolemne maioris Ordinis, à quo eſt ſuſpenſus, fit irregularis. 2.10.1.6
Suſpenſus quoad ſe tantum, & non quoad alios dicitur omnis Eccleſiaſticus exiſtens in peccato mortali. 3.20.1.5
Suſpenſi ſunt à collatione beneficiorum, qui dant beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curata perſonis indignis. 2.29.2.2
Suſpenſus beneficia conferre non poteſt. 2.84.1.3
Suſpenſus ab officio, & beneficio, qui monitus non dimittit Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi ſibi conceſſam. 2.360.2.1
Suſpenſus ab officio eo quòd interfuit matrimonio clandeſtino non eſt ſuſpenſus à beneficio. 2.509.2.19
Suſpenſi ab Ordinibus, & dignitate ſunt, qui ſponte iuramentum præbent de tenendo ſchiſmate. 3.83.2.9
Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio, oſtenditur. 3.171.2.3
Suſpenſus, vel excommunicatus ignoranter, celebrando nulla indiget diſpenſatione reſpectu irregularitatis, aliàs ſecus. 3.177.1.1.2
Suſpenſis ab officio, beneficia conferri non poſſunt. 3.170.1.5
Suſpenſus ab officio vbique & in aliis Epiſcopatibus ſuſpenſus cenſetur. 3.209.2.16
Suſpenſus à beneficio in alio loco beneficium habere poteſt. 3.210.1.18
Suſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur. 3.228.2.29
Vide *Degradatus*.
Suſpicio calumniæ cùm adeſt non eſt admittendus tertius opponens ſe executioni. 1.334.1.4
Suſpicionis cauſa ſemper eſt exprimenda. 1.393.2.4
Suſpicio violenta adulterij non inducitur ex ſolis oſculis, & amplexibus, quando alia adminicula non concurrunt. 1.586.1.3
Suſpicionis cauſa de iure Canonico exprimenda eſt à recuſante. 1.694.1.4
Suſpicionis cauſa ceſſante ceſſat ſuſpicio. 1.712.2.3
Suſpicio falſi in literis Apoſt. habetur pro falſitate non ſolùm ad tollendam fidem literis, ſed etiam ad puniendum. 1.737.1.3
Suſpicio oritur ex eo quòd quis alium iurare faciat. 2.382.1.6
Suſpicio vnica non ſufficit ad colluſionem probandam. 3.61.1.5
Symbolum vnde dicatur. 1.6.1.5
De Symbolo Fidei, qui Doctores tractent, referuntur. ibid.
Syncopa, & ſyncopare quid ſignificet, oſtenditur. 2.410.2.10
Syndici Communitatum ad omnes cauſas peragendas conſtituti in animam propriam de calumnia iurant. 1.399.2.2
Synodum diœceſanam qualiter, & quando teneatur Epiſcopus congregare, remiſſiuè. 1.278.1.4
Synodo diœceſanæ intereſſe debent omnes, qui animarum curam habent. 1.290.1.4
Synodus tota vt ſuſpecta recuſari non poteſt. 1.351.1.10
Synodus generalis à Summo Pont. eiuſque auctoritate tantùm inducitur. 1.576.2.4

T

Tabellæ votiuæ, & alia huiuſmodi in ſignum gratiæ receptæ an poſſint in loco vbi corpus defuncti ſepultum eſt affigi, oſtenditur. 2.416.2.6
Tabellionatus officium exercere non poteſt clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus. 2.459.1.2
Intellige vt 2.459.1.3.4
Tabellionatus officium exercere poſſunt clerici in Curia Romana. 2.459.2.8
Tabelliones, & Notarij vim duorum teſtium obtinere dicuntur. 1.558.2.8
Tabernas intrare non licet clericis, niſi ſint in itinere, ſeu in peregrinatione? 2.11.2.4
Tacens ſi potuit prohibere, & non prohibuit, videtur conſentire. 2.96.1.4
Tacens conſentire videtur quando vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus poſitiuus ex parte tacentis. 2.269.1.3
Taciturnitas non præiudicat vbi quis contradicendo expreſſis verbis non potuiſſet actum impedire. 1.565.1.5
Vide *Prælatus*.
Talionis pœna quæ, remiſſiuè. 3.9.2.2
Talionis pœna an hodie locum habeat, remiſſiuè. 3.217.1.2
τὸ *Tanquam*, eſt expreſſiua veritatis. 3.310.2.6
τὸ *Tanquam, quandoque*, ſimilitudinem potius, quàm veritatem denotant

denotant. 1.288.2.10

Taurorum, aliarumque ferarum agitationes, à quo tempore inceperint, oſtenditur. 3.113.1.3

Taurorum agitationes Bulla Pij V. prohibet in Regnis Hiſpaniarum, quoad laicos, & Fratres Milites reuocata fuit per Gregor. XIII. ibid.4

Taxatio non cadit in his, quæ tantùm per liberalem donationem conferri poſſunt. 3.35.1.4

Tempeſtates, vide *Ægritudines*.

Templarij, & Hoſpitalarij verè ſunt Religioſi. 3.208.2.8

Templarij quando incœperint, oſtenditur. 3.207.2.4

Templariorum religio quando, & ob quæ extincta fuerit, oſtenditur. ibid.5

Vide *Ciſtercienſes*.

Tempus ad conſecrandum Epiſcopum eſt trimeſtre à notitia confirmationis. 1.91.2.27.

Tempus patrono præſtitutum ad præſentandum non currit ignorantibus. 1.137.2.2

Tempus ſex menſium datum ad conferendum eſt à tempore ſcientiæ vacationis numerandum. 1.156.2.3

Tempus primum includitur, ac computatur in termino. 1.408.1.5

Temporis computatio ab Æra Cæſaris olim fiebat. 1.488.1.18

Tempore Regis Ioannis I. apud Hiſpanos incepit tempus computari à die Natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti. ibid.20

Tempus annale non currit miſſionem paſſo, ſi intra illud cautionem iudicibus, vel alteri eorum aliis abſentibus, obtulit: licèt per eos, ſeu per eum recepta non fuerit. 1.453.1.1

Tempus non currit ignoranti. 1.453.2.3

Tempus currit illi qui miſit procuratorem idoneum, & diu fuit diſputatum de mandato, quod tamen fuit pronuntiatum inualidum. 1.717.2.2

Temporis curſu longiſſimo omnia ſolemniter interuenire præſumuntur. 2.129.2.3

Tempus datum à iure patronis ad præſentandum currit à die ſcientiæ notæ vacationis. 2.361.1.2

Tempus recitandi diuinum officium incipit à media nocte antecedentis diei, & perſeuerat vſque ad mediam noctem ſequentis diei incluſiuè. 2.399.2.3

Temporis diuturnitas quando peccatum augeat, oſtenditur. 3.21.2.6

Tempus, quod non eſt de ſubſtantia negotij, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.34

Tempus ad producenda inſtrumenta currit à die notitiæ. 1.608.2.20

Tempus datum ad appellandum non incipit currere, niſi à die quo habetur notitia. 1.658.1.5

Tempus datum ad appellandum non currit pendente cauſa ſuper nullitate ſententiæ, aut ſuper attentatis. ibid.6

Tempus proſequendæ appellationis partes prorogare non poſſunt. 1.674.2.16

Tempus appellationis proſequendæ ſtatutum ab homine ſi altera pars præuenit, hoc tacito literas impetrando, literæ non valent, ſed terminum iuris etiam appellatus præuenire poteſt, dummodo nimium non præcurrat, & vbi ex dilatione imminet periculum etiam neutra parte proſequente, poteſt iudex ad quem ſupplere, partes compellendo ad proſequutionem. 1.708.2.1

Tò *Teneo*, ſententiam latam continet ſi præcedat negotiatio vniuerſalis. 1.690.2.3

Tenor ſcripturæ, quæ pro forma requiritur, ſi ſit amiſſa, probatur per teſtes. 1.539.1.2

Tenor totius priuilegij Papæ innoteſcere debet vt dicatur conſcientia ex certa ſcientia. 1.733.2.14

Terminus peremptorius ſi eſt nimis breuis in litibus, præſertim rerum Eccleſiaſticarum, licitè appellatur, & appellatio tenet. 1.402.1.1

Termini probatorij licet ſint arbitrarij, coarctari, reſtringi, ac prorogari à iudice valent. ibid.4

Terminus in citatione congruus apponendus eſt. 1.45.1.6

Terminos agrorum mutantes, vel euellentes quam pœnam incurrant, remiſſiuè. 1.473.1.11

Terminus quando ſtatuitur ab actu, non verò à die actus, computatur tempus de momento ad momentum. 1.658.1.2

Terminus quando ſtatuitur ab actu, non à die actus computatur tempus de momento ad momentum. 2.472.14

Terra quæuis patria eſt, vt in adagio. 1.41.34

Territorij, ſeu iuriſdictionis ex limitibus non infertur ad limites decimatorios Parochialium. 2.331.1.2

Tertiarij cuiuſlibet religionis connumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas. 1.93.2.3

Tertiarij gaudent fori priuilegio, præcipuè ſi viuant in communitate. ibid.4

Tertius in iudicio poſſeſſorio poteſt interuenire ad eum effectum vt ſibi, & non ſpoliato res reſtituatur de dominio ſuo docendo. 1.536.1.3

Tertius vt executionem impediat, debet incontinenti de iure ſuo docere. 1.536.2.10

Tertius interuenire poteſt etiam ad impediendam executionem trium ſententiarum conformium. 1.661.2.6

Tertius interuenire poteſt in iudicio poſſeſſorio ad eum effectum, vt ſibi, & non ſpoliatori reſtituatur de dominio ſuo agendo. ibid.7

Tertius quando ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſet donec ſententia eſſet lata, contra eum hoc caſu exequutio competit. 1.661.2.8.

Tertius ex ſua ſpontanea voluntate abſque alia citatione ſpeciali, vel generali comparens dicitur actor. ibid.9

Tertio, qui vult de integro experiri, præiudicium fit cum poſſeſſio transfertur in alium, qui obtinuit. ibid.11

Teſtamentum ob dictum vnius teſtis inſtrumentarij vacillare dicitur. 1.558.2.10

Teſtamenti ad fauorem ſemper iudicandum. 1.668.2.6

Teſtamentum teſtatoris, qui neſciebat articulatè loqui, falſum eſt. 2.97.1.2

Si, reſponſio, an dicatur articulata loquutio. ibid.

Teſtamentum quomodo à Iuſtin. deriuari dicatur à mentis teſtatione, oſtenditur. 2.199.1.4.5

Teſtamentum eſt voluntatis noſtræ iuſta ſententia de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri vult, & reſpondetur obiectioni. 2.199.2.6.7

Teſtamentum quoddam in ſcriptis dicitur, quod vulgò clauſum nuncupatur. ibid.8

Teſtamenti nuncupatiui ſpecies declarantur. 2.200.1.9.& ſeqq.

Teſtamentum quoad inuentionem, & primæuum vſum iuriſgentium eſt, quoad formas tamen, ſolemnitates, & confirmationem iuris eſt ciuilis. 2.200.2.12

Teſtamenti executio ſi infra annum à die monitionis non fit per debentem exequi, deuoluitur executio ad Epiſcopum. 2.204.2.1

Teſtamenti Clerici, vel pietatis cauſa facti publicatio coram iudice Eccleſiaſtico eſt facienda. 2.208.1.7

Teſtamenti laici publicatio in quo Clericus eſt hæres inſtitutus, an ſit facienda coram iudice Eccleſiaſtico, remiſſiuè. ibid.9

Teſtamentum Clerici non ſubiicit querelæ inofficioſi, vel nullitati ex cauſa præteritionis. 2.210.2.3

Teſtamentum cum duobus, vel tribus teſtibus ſine proprio parocho eſt nullum. 2.212.2.6

Teſtamenti vim obtinet in piis cauſis ſola ſubſcriptio manu teſtatoris ſine teſtibus facta. 2.213.2.4

Teſtamentum tenet vbi quis extremam voluntatem ſuam alterius diſpoſitioni committit, & dicitur teſtatus ad pias cauſas. 2.214.2.1.2

Teſtamentum nutu, & ſignis conditum valet ad pias cauſas. 2.215.2.4

Teſtamentum ad pias cauſas ratione incertitudinis non vitiatur. ibid.5

Teſtamentum à furioſo factum non valet licet optimè, & vt homo ſanæ mentis fuerit teſtatus. 2.223.2.9

Teſtamentum vſque ad mortem mutari, vel reuocari poteſt. 2.405.1.5

Teſtamentum hæretici, & quælibet alia diſpoſitio, etiam ad pias cauſas, eſt nulla. 3.79.2.29

Teſtamenti factionem amittunt ſodomitæ. 3.189.2.15

Teſtari poſſunt beneficiarij ex conſuetudine de acquiſitis ex beneficio. 2.209.1.6

Teſtari non poteſt hæreticus, ſiue poſt, ſiue ante ſententiam declaratoriam criminis, etiam inter liberos orthodoxos. 3.79.2.30

Teſtari liberè poteſt Clericus de his, quæ acquirit ex induſtria, vel doctrina ſua. 2.214.2.9

Teſtator ſi ſubſtituerit aliquem de ſua familia adiiciens velle ea bona perpetuò in familia conſeruari, tunc monaſterium non habetur loco filij, ſeu hæredis. 1.479.1.5

Teſtator ſi inſtituat filium in Sacris iam conſtitutum, aut profeſſum, & ei decedenti abſque liberis ſubſtituat tertium, non ſuccedit Eccleſia, vel monaſterium. 1.479.2.12

Teſtator quando rem pro certo pretio vendi iuſſit, non poteſt ob læſionem vltra dimidiam venditio reſcindi. 2.127.1.22

Teſtator poteſt remittere cautionem de præſtandis legatis, & fideicommiſſis hæredi. 2.175.2.8

Teſtator quando legat non rem ſuam, ſed alienam, hæres, licèt ſecundùm legem ſæculi cogatur ſoluere æquiualens, non tamen ſecundùm leges Dei. 2.206.2.1

Teſtator ſi aliquid relinquit Epiſcopo, non præſumitur tale legatum relictum animo compenſandi cum ea quarta, quam Epiſcopus conſequi debet ex cæteris legatis ab hoc teſtatore factis Eccleſiæ. 2.228.1.3

Ad *Teſtificandum* non admittitur qui certè vel legitimè conuinci poteſt quòd laboret conſimili morbo. 1.516.2.1

Teſtificari qui compelli non poſſunt, oſtenditur. 1.511.1.8

Teſtari pro condomeſticis, ſeu dominis poſſunt. ibid.

Domeſtici, ſeu familiares Epiſcopi, vel alicuius magni domini. 1.520.1.3

Domeſtici, ſeu familiares iam expulſi. ibid.4

Famulus non habens ſalarium, ſeu expenſas. ibid.5

Domeſtici magnæ auctoritatis, & vitæ honeſtioris. 1.520.2.6

Domeſtici vtriuſque partis. ibid.7

Domeſtici domeſticorum. ibid.8
Domeſtici teſtificantes contrà producentem. ibid.9
Domeſtici producti ad defenſionem rei inquiſiti, & ad illius innocentiam. ibid.10
Domeſtici teſtes inſtrumentarij. ibid.11
Teſtimonio vnius iudicis non eſt credendum etiam reſpectu cauſæ, ſeu proceſſus, qui apud illum ventilatur. 1.487.1.4
A Teſtimonio tanquam viles & infames compelluntur:
Adulteri. 1.498.1.3
Bannitus. ibid.4
Blaſphemus. ibid.5
Calumniator condemnatus. ibid.6
Carceratus de crimine, quod per ſententiam infamatur. ibid.7
Concubinarius manifeſtus. ibid.8
Criminoſus condemnatus. ibid.9
Decocti. ibid.10
Ebrius penitus. ibid.11
Fuſtigatus, & ad triremes tranſmiſſus. ibid.12
Hæreticus. ibid.13
Hiſtriones. ibid.14
Lenones. ibid.15
Luſores. ibid.16
Maleficus. 1.499.1.17
Meretrix. ibid.18
Sodomita. ibid.19
Vſurarius. ibid.20
Ad Teſtimonium procurator non admittitur. 1.506.1.7
Teſtimonium dicere non poteſt, qui non habet manus. 1.515.2.8
Teſtimonium non dicere qui iurauit, teſtificari compellitur, ſi teſtificationes publicæ non ſunt. 1.516.1.1
A Teſtimonio repellitur conſimilem cauſam habens, tanquam ſuſpectus. 1.517.1.2
Teſtimonium infidelis an ſuſtineatur extra iudicium, remiſſiuè. 1.517.2.6
Teſtimonium de auditu ad probandam conſanguinitatem in cauſa matrimoniali quibus concurrentibus valeat, oſtenditur. 2.541.1.1
Teſtimonium vbi eſt neceſſarium, compellendi ſunt teſtes ad illud ferendum, etiam per ſuſpenſionis, excommunicationis, & depoſitionis ſententiam. 2.547.1.1
Teſtes abſentes qualiter compellantur ad perhibendum teſtimonium, oſtenditur. ibid.2
Teſtes ad teſtificandum compelluntur quando veritas aliter haberi non poteſt. ibid.3
Teſtes ad probandam conſuetudinem debent eſſe conteſtes, & non ſingulares, & non interrogati reddere rationem dicti ſui. 1.77.2.15
Teſtes examinati debent deponere de viſu actuum, ex quibus dicunt fuiſſe inductam conſuetudinem. 1.78.1.17
Teſtes ad probandam conſuetudinem de tribus deponere debent. ibid.18
Teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur. 1.105.1.9
Teſtis deponens ſuper negatiua improbabili, & nullatenus coarctata, non poteſt de falſo puniri. ibid.15
Teſtis omni exceptione maior ille reputatur in iure, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt. 1.108.2.20
Teſtes ſingulares non probant. 1.113.1.7
Teſtis per ſcripturam teſtificari non poteſt. 1.124.1.22
Teſtes deponentes aliquem vi, vel metu reſignaſſe beneficium, præferuntur aliis deponentibus illum ſponte reſignaſſe. 1.548.2.11
Teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda. 1.165.1.4
Teſtis quando poſſit deponere de credulitate ſine cauſa, vel ratione concludenti, & teſtimonium illius admittendum ſit. 1.166.1.2
Teſtis pretio conduci non debet, ſed idoneus, ac fidelis, & ieiunus. 1.195.2.5
Teſtis corruptus promiſſionem, pecunia, vel alia re non probat. 1.196.1.2
Teſtes antiquiores maximè ſunt præferendi. 1.209.1.6
Teſtes domeſtici vbi adeſt difficultas probationis plenè probant. 1.209.1.7
Teſtis repellitur, qui habet conſimilem cauſam. 1.250.2.5
Teſtes in figura iudicij, & viua voce, non in ſcriptis teſtimonium perhibere tenentur, & cogi poſſunt. 1.269.1.2
Teſtes ſi extra patriam vocentur pro teſtimonio ferendo. illis ſolui debet expenſis producentis, antequam de domo pedem moueant. ibid.3
Teſtis conſimilem cauſam habens repellitur à teſtimonio. 1.365.2.3
Teſtium receptio facta contra non contumacem lite non conteſtata in cauſa matrimoniali eſt nulla. 1.394.1.1
Teſtes regulariter examinari non poſſunt ante litem conteſtatam. 1.395.1.2
Teſtes ante litem conteſtatam poſſunt actore petente examinari ſi de illorum morte timeatur. 1.395.2.4
Teſtis iuramento ſtatur ſuper diuturna abſentia. ibid.6
Teſtes valetudinarij, & diu abfuturi eo caſu, quo ante litem conteſtatam examinari poſſunt perſonaliter, citari debet pars aduerſa contra quam examinantur, niſi periret, vel occultaretur veritas. 1.395.2.10
Teſtes ad perpetuam rei memoriam ante litem conteſtatam produci & recipi poſſunt. 1.397.1.23
Teſtes in diebus feriatis recipi non poſſunt. 1.405.2.8
Teſtes parte non citata recipi poſſunt circa idoneitatem perſonæ, cui de beneficio prouideri mandatur. 1.412.1.16
Teſtes parte non citata recipiuntur contra potentes in cauſa hæreſis. ibid.17
Teſtium publicatio facta in poſſeſſorio non impedit quominus alij recipiantur in petitorio etiam ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis. 1.423.1.5
Teſtis ſine iuramento examinatus facit præſumptionem. 1.459.2.2
Teſtis omni exceptione maior ille dicitur, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt. 1.469.1.8
Teſtes quando examinantur ad perpetuam rei memoriam, non deferunt iuramentum in ſuppletorium probationis. 1.470.2.17
Teſtes deponentes pro cauſa pia præferuntur. 1.472.2.7
Teſtes deponentes ſuper negatiua nihil probant, niſi adijciant quòd aliter eſſe non poſſet, quin ipſi ſcirent. 1.475.1.4
Teſtes in cauſa propria an, & quando recipi poſſint, remiſſiuè. ibid.5
Teſtes præferuntur inſtrumento, in antiquis verò inſtrumenta teſtibus 1.475.2.7
Teſtes vltrò ſe offerentes, & non requiſiti probant quando agitur de peccato vitando. 1.476.1.3
Teſtes duo in inſtrumentis publicis ſufficiunt. 2.477.1.8
Teſtis dubiam, ſeu obſcuram depoſitionem non interpretatur producens ad ſuam intentionem. 1.480.2.19
Teſtis ambiguum verbum contra producentem, interpretatur. 1.481.1.13
Teſtes ſingulares non probant præſcriptionem. 1.482.5.3
Teſtes ſibi inuicem contrarij nihil probant. 1.482.2.4
Teſtes quando dicantur ſibi inuicem contrariari, oſtenditur. 1.483.1.5.6
Teſtes non admittuntur ad reprobandos illos, qui alios iam tertiò reprobarunt. 1.483.2.9
Teſtium commiſſa receptione, non cenſetur commiſſa illorum examinatio. 1.484.1.10
Teſtes numero plures aliis præferuntur, niſi pauciores ſint digniores. ibid.11
Teſtium fides vt improbetur, & de falſo puniri poſſint, ſufficit probare corruptionem abſque falſitatis probatione. 1.484.2.25
Teſtium ſubſcriptio inſtrumentis extraiudicialibus vltra fidem Notarij neceſſaria non eſt. 1.488.1.28
Teſtis duplex eſt, alius interior, alius exterior. 1.495.1.3
Teſtis interior dicitur ille, qui de rebus interioribus deponere poteſt. ibid.4
Teſtis exterior appellatur ille, qui de rebus exterioribus per aliquem ſenſum corporeum deponit. 1.495.2.5
Teſtis definitur vt ſit legitimus probator ſuper ſtatum cauſæ alterius adductus. ibid.6
Teſtium receptio facta contra non citatum nulla eſt. 1.496.2.1
In Teſtium receptione pars eſt citanda. ibid.2
Teſtes inhabiles recipiuntur, quando ex facti, ſeu negotij natura alij teſtes haberi non poſſunt. 1.498.2.5
Teſtes duo ſufficiunt ad perfectam probationem inducendam in qualibet cauſa tam prophana, quàm Eccleſiaſtica. 1.499.2.2
Teſti vnico vt plena fides adhibeatur an à ſtatuto, vel à Principe fieri poſſit, oſtenditur. ibid.3
Teſti vnico conſentientibus partibus plena fides adhiberi poteſt. 1.500.1.4
Teſti vnico de re ſua, vel contra producentem teſtificanti plena fides adhibetur. ibid.5
Teſti vnico creditur quando non agitur de alicuius præiudicio. ibid.6
Teſtis vnus probat quando agitur de impediendo matrimonium antequam contrahatur. 1.500.1.9
Teſtis vnicus in ciuilibus concurrentibus aliquibus præſumptionibus plenè probat. ibid.10
Teſtis vnicus probat quando ſumus in probatione, actus in quo impoſſibile, vel ſaltem difficile eſt habere plures teſtes. 1.500.2.12
Teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur. 1.501.1.31
Teſtes ſingulares probant iunctis adminiculis. 1.503.1.71
Teſtes ſingulares probant ſi ſint nobiles, probatæ fidei, & veriſimilia deponant. ibid.72
Teſtes ſingulares, de quo, & in quibus probent quando agitur de probando rem in genere. ibid.73
Teſtes in dubio non præſumuntur ſingulares, ſed conteſtes. 1.503.2.77
Teſtes deponentes de auditu, auditus ſuorum Maiorum in antiquis probant. 1.504.1.5

Teſtes

Teſtes de credulitate non probant, nec præſumptionem faciunt. ibid.6
Teſtes de credulitate probant in cauſis in quibus probant teſtes de auditu. 1.504.2.7
Teſtes de credulitate probant in his, quæ directò probari non poſſunt. ibid.14
Vel ſunt difficilis probationis. ibid.15
Et contra producentem. ibid.16
Et in probando adulterio, & copula carnali. ibid.17
Et contra confeſſionem raptæ. ibid.18
Teſtes de credulitate probant ſi reddiderint ſufficientem rationem ſuæ credulitatis. ibid.19
Teſtes de vniuerſitate, vel collegio admittuntur ad teſtificandum pro ſua vniuerſitate. 1.505.2.2
Teſtes de vniuerſitate non probant pro ea in his, quæ eorum commodum tangunt, vt ſingulos. 1.506.1.6
Teſti deponenti contrarium illius, quod antea in ſuo teſtimonio depoſuerat, non eſt credendum, ſed priori dicto ſtandum eſt. 1.508.1.med.
Procedit etiam quando vtrumque teſtimonium repugnans in diuerſis iudiciis præſtitum fuit. ibid.fin.
Non procedit in cauſa hæreſis, in qua poſteriori teſtimonio ſtatur. ibid.
Teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mandato, vel prece, non creditur. 1.508.2.2
Teſti qui dicit ſe falſum depoſuiſſe, fides adhibenda non eſt, quamvis dicat in articulo mortis. ibid.3
Teſtis corrupti dictum non facit iudicium contra corrumpentem ad inquirendum. ibid.5
Teſtis periurus indicium non facit ad formandam inquiſitionem. 1.509.1.init.
Teſtes examinati, & publicati in vno iudicio faciunt fidem in alio inter eaſdem perſonas. 1.510.2.2
Teſtes in cauſis Eccleſiaſticis, vel ciuilibus infra tres productiones, id eſt, dilationes produci poſſunt, non verò per tertiam, niſi cum quadam legum ſolemnitate. 1.512.2.1
Teſtium dicta ſunt iuuanda, & non cauillanda. 1.513.2.3
Teſtis generaliter loquentis depoſitio declaratur per alium in ſpecie deponentem. ibid.fin.
Teſtes vbi inter ſe ſunt contrarij, maiori numero, ſeu digniori in æquali ſtandum eſt. ibid.
Teſtes noui, & veteres ſuper nouis articulis tantùm in cauſa appellationis produci poſſunt iuramento ſecundùm morem priùs recepto. 1.514.2.1
Teſtes in cauſa appellationis ſuper nouis capitulis produci poſſunt. 1.515.1.2
Non autem ſuper eiſdem, vel directò contrariis, qui in prima producti ſunt inſtantia. 1.515.2.3
Teſtes de nouo reperti, poſſunt produci in cauſa appellationis ſuper eiſdem capitulis, vel directò contrariis, qui in prima producti ſunt inſtantia. ibid.4
Teſtis liberè, & non requiſitus, teſtimonium dicere debet ad proximum liberandum. 1.516.1.2
Teſtes an, & quando poſt publicatas atteſtationes poſſint iterum examinari, vel de nouo produci, remiſſiuè. 1.516.2.3
Teſtis vnus plenè probat ad impediendum matrimonium. 1.518.2.9
Teſtes idonei non ſunt, quos actor de familia ſua produxit. 1.519.2.1
Teſtes producere poteſt reus in cauſa matrimoniali ad probandum contrarium eius, quod actor probauit, etiamſi publicatio atteſtationum ſit facta, conſuetudine contraria non obſtante. 1.522.1.1
Teſtes in cauſa matrimoniali poſt teſtificatorum apertionem, publicationémque produci poſſunt. ibid.2
Teſtes producti ad probandam conſanguinitatem poſtquam teſtificati ſunt, poſſunt denuò produci ſuper eiſdem, vel directò contrariis articulis. 1.522.2.4
Teſti ſuper dilatoria inducto non creditur ſuper principali, nec cogitur deponere, ſecus ſi ſuper peremptoria, tunc enim cogi poteſt vt iuret deponere ſuper toto. 1.523.2.1
Teſtis reſpondens vltra interrogata, vel vltrò ſe examini offerens non probat, idem ſi nimis animosè deponat, vel in teſtimonio ſe iudicem conſtituat. 1.524.1.2
Teſtes iurare debent antequam deponant. ibid.3
Teſtium dicta non ſunt ad petitionem tertij publicanda, & is, qui produxit teſtes coram certis iudicibus, non poteſt ad eundem effectum coram iudicibus aliis illos producere, ſed illorum atteſtationibus debet eſſe contentus. 1.524.2.1
Teſtium dicta in meliorem partem ſunt interpretanda. 1.525.1.3
Teſtium publicatio expectanda non eſt, vt in illis obiiciatur. ibid.4
Teſtibus non creditur in fauorem eius, qui contra perſonas eorum proteſtatus eſt. 1.525.2.7
Teſtes producens contra eorum perſonas dicere non poteſt. ibid.8
Teſtes actoris, & rei quando contraria deponunt, fidem ſibi non derogant, ſed præualent digniores, & veroſimiliora deponentes, & ſi in cæteris eſt diſparitas, præfertur numerus. 1.526.1.1
Teſtibus dignioribus magis creditur, quàm minus dignis. 1.526.2.2
Teſtibus ſenioribus magis creditur, quàm iunioribus. ibid.6
Teſtes numero plures paucioribus præferuntur. 1.527.1.11
Teſtis in parte falſus omnino, & in totum falſus reputatur. ibid.12
Teſtes quantum fieri poteſt concordari debent. 1.527.1.14
Teſtes ſi contradicant dicto partis non probant, ſed ſtatur aſſertioni ipſius partis quando tendit in eius præiudicium. ibid.15
Teſtibus hinc inde contrariis plures numero vincunt pauciores. 1.527.2.16
Teſtibus ad fauorem rei deponentibus magis creditur, quàm deponentibus ad fauorem actoris. ibid.18
Niſi actor cauſam fauorabilem tueatur. ibid.19
Teſtes de auditu alieno non probant. 1.628.1.2
Teſtes teſtificantes de auditu proprio probant cùm audiunt notas voces contrahentium. 1.628.1.3
Per Teſtes de auditu probari poteſt:
Adulterium. ibid.4
Vnio beneficiorum. ibid.5
Antiqua. ibid.6
Confinia quando ſumus in antiquis. ibid.7
Iuſpatronatus in tempore antiquiſſimo. ibid.8
Dominium in antiquis. ibid.9
Conſanguinitas, & affinitas. ibid.10
Nobilitas auctum. 1.629.1.11
Denuntiationis cauſa. ibid.12
Contra producentem. ibid.13
Filiatio. ibid.14
Matrimonium. ibid.15
Metus in cauſa matrimoniali. ibid.16
Fraus per hæredem in hæreditate commiſſa. ibid.17
Poſſeſſorium. ibid.18
Memoriæ hominum exiſtentia. ibid.19
Teſtimonium adminiculatum ex aliis adminiculis & coniecturis. ibid.20
Subornatio teſtium. ibid.21
Valor obtrorotum. ibid.
Teſtes poſſunt recipi, & ferri ſententia, quando agitur de libertate Eccleſiæ contra contumacem, etiam lite non conteſtata. 1.530.1.1
Teſtes diligenter examinandi ſunt, & puniendi qui eos impediunt, & ipſorum teſtium multitudo eſt per iudicem reſignanda. 1.532.2.1
Teſtium examinatio, quando ſunt abſentes à longinquis partibus alteri committi poteſt. ibid.2
Teſtes interrogati debent non ſolùm ſuper contentis principaliter in articulis, ſed etiam ſuper illorum circunſtantiis. ibid.3
Teſtis impeditus quominus ſuum proferat teſtimonium, habetur pro producto contra litigantem. ibid.4
Teſtes interrogari poſſunt de loco, & tempore. ibid.5
Teſtes poſſunt interrogari de ſua credulitate. 1.533.2.6
Teſtium numerus effrænatus à iudice eſt cohibendus. 1.535.2.7
Teſtes quot in qualibet cauſa examinari poſſunt de iure communi, ſtatutorum Vrbis, Ordinat. Regiæ Luſitanorum, & Caſtellanorum, oſtenditur. ibid.8
Teſtis non interrogatus minimè tenetur reddere rationem dicti ſui. 1.533.2.6
Niſi in criminalibus. ibid.med.
Idem in his quæ non cadunt ſub ſenſu corporis, ſed iudicio intellectus percipiuntur. ibid.
Vel ſi deponat ſuper publica voce & fama. ibid.fin.
An ſe aliquid vidiſſe de nocte. 1.534.2.init.
Aut ſuper negatiua. ibid.med.
Aut de conſanguinitate. ibid.
Aut aliquem non eſſe culpabilem. ibid.fin.
Vel quando agitur de reprobatione inſtrumenti. ibid.
Vel ſi deponat ſuper qualitate perſonarum. ibid.
Aut dominio. 1.534.1.init.
Seu de infamia. ibid.
Vel notorio. ibid.
Aut ſuper ætate. ibid.
Intereſſe. ibid.med.
Dolo. ibid.
Furore. ibid.
Sana mente. ibid.
Ebrietate. ibid.fin.
In probatione hæreſis. ibid.
Adulterij. ibid.
De turbatione. 1.534.2.init.
Aut aliquem fuiſſe vagabundum. ibid.
Vel quando agitur de probanda morte alicuius. ibid.
Aut ſi deponit de amicitia, ſiue inimicitia. ibid.
Vel aliquem eſſe iracundum. ibid.med.
In teſtibus prodigalitatem probantibus. ibid.
In probatione metus. ibid.
Vel ſi deponat de valore, & pretio & æſtimatione rei. ibid.
Item in probatione clericatus. ibid.
Vel conſuetudinis. ibid.

Index Rerum, & Verborum,

Teſtes ſi impediantur de facto deponere contra inquiſitum, habentur pro productis contra ipſum. 1.535.1.10
Teſtes nulliter recepti per iudicem, poſſunt, & debent iterum examinari etiam poſt publicationem. ibid.12
Teſtis ſolemniter iterum examinatus an ſufficiat ſi referat ad primum dictum inutiliter examinatum, oſtenditur. 1.535.2.13
Teſtis ſi dicat aliquid extra iudicium, & poſtea iuratus in iudicio contrarium reſpondeat, poſteriori aſſertioni ſtabitur, ibid.14
Teſtes, qui aliàs non ſunt idonei, in ſubſidium reputantur idonei, quando aliæ perſonæ haberi non poſſunt. 1.536.2.7
Teſtes de Capitulo pro, & contra Capitulum admitti poſſunt. ibid.8
Teſtes iurare debent quamvis dignitate præfulgeant, aliàs non probant. 1.537.1.1
Teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus poſſunt produci, ſi materia antiqui capituli reperitur aliquo addito, quod ſubiicitur neceſſitati probandi. 1.539.1.1.2
Teſtis, qui ſemel productus dicit ſe neſcire, & nunc iterato deponit ſuper eodem negotio, non dicitur varius. ibid.3
Teſtes, quos reus induxit, recipiuntur & publicantur citato aduerſario, ne probationis copia pereat. 1.536 2 1
Teſtes ad perpetuam rei memoriam examinari poſſunt ante litem conteſtatam ex parte rei. ibid 2
Intellige vt. 1.539.1.6
Teſtes receptos contra opponi poteſt ex parte rei ante litem conteſtatam. ibid 7
Teſtes examinati in vno iudicio ad vnum finem non prohibentur quandocunque in alio iudicio repeti ad alium finem. 1.540.1.3
Teſtes in matrimonij probatione publicatis atteſtationibus examinari poſſunt. ibid.4
Teſtis ſi dicat contrarium in ſecundo iudicio ei, quod dicit in principio, non valet dictum eius. ibid.
Teſtes etiam aliàs productos producere poteſt qui teſtificata non didicit, nec renunciauit teſtibus producendis ſuper antiquis capitulis, ſeu articulis. 1.549 2.1
Teſtes alios nominare, & producere poteſt quis vltra iam nominatos, & examinatos ante didicita teſtificata. ibid.4
Teſtes de auditu ad probandam conſanguinitatem debent ſpecificare ſingulos gradus dempto ſtipite. 1.541 2.6
Teſtes probatorios, & reprobatorios probatoriorum reprobare licet, ſed reprobatorios reprobatoriorum non licet. 1.542.1.1
Teſtes non improbati in prima inſtantia poſſunt in ſecunda improbari, præcipuè ſi pars ignorauerit vitia, &c. ibid.3
Teſtes ſuper omiſſis interrogatoriis non modò ante publicationem, ſed etiam poſt eam repetendi ſunt. ibid.4
Teſtis ſi culpa partis diminutè, & imperfectè deponat, non poteſt iudex ad inſtantiam partis poſt publicationem teſtium eundem examinare, niſi contrariam partem grauando, ſecus ſi culpa iudicis male examinatus ſit. ibid 5
Teſtium dicta coram arbitrio receptorum in ordinario iudicio non contradicente aduerſa parte probationem inducunt, iiſdem verò reproductionis tempore mortuis etiam aduerſario reluctante fides adhibetur. 1.542 2 4
Teſti etiam Religioſo non creditur qui ſine iuramento deponit. 1.543.2.1
Teſtes, etiamſi agatur de vita & miraculis alicuius canonizandi, ſunt recipiendi & examinandi ſigillatim, cum diligentia. 1.544.1.1
Teſtes inſimul deponentes nullam fidem faciunt. ibid.2
Teſtis criminoſus in dubio emendatus præſumitur. 1.545.2.3
Teſtis, qui in crimine detinetur, ſiue in ciuili cauſa, ſiue in criminali repellitur. 1.545.2.5
Teſtis, cui obiicitur crimen; an poſſit obiicere quòd obiiciens ſit criminoſus, remiſſiuè. ibid.6
Teſtes in cauſa ciuili monendi & inducendi ſunt ad teſtificandum, & ſi ſe ſubtrahunt odio, gratia, &c. compelli debent. 1.546.2.1
Teſtis, qui timore aduerſæ partis ſe ſubtrahit, teſtificari compellitur. 1.547.2.1
Teſtes non ſunt cogendi quando agitur de probando crimen occultum. ibid.2
Teſtis requiſitus ad teſtificandum, ſi teſtificari renuat, præſumitur corruptus. ibid.5.& 1.549.1.init.
Teſtis qui iurauit ſe non examinari, poteſt non obſtante iuramento ad teſtificandum compelli. 1.548.1.1
Teſtes compellendi ſunt etiam in cauſa criminali ſi res aliter probari non poteſt. 1.548.2.1
Teſtes ſunt cogendi quando agitur de probando iniuriam perſonalem factam clerico. ibid.5
Teſtes ſuper conſanguinitate probanda cogendi ſunt, ſi conſtat eos nolle teſtificari odio, gratia, vel timore. 1.548.2.1.2.3
Teſtis ſynodalis, qui coram Ordinario ſuper matrimonio depoſuit, non compellitur iurare ſuper eo coram delegato. Et propter ſuperuenientem infamiam à teſtimonio repellitur poteſt tamen ſi errauerit incontinenti, non ex interuallo ſe corrigere. 1.549.1.1
Teſtis incontinenti poteſt ſe corrigere, non verò ex interuallo; niſi ex timore tormentorum hoc faciat, quia tunc etiam ex longiſſimo interuallo poterit corrigere. ibid.2
Teſtes qui in crimine falſi ſe ſubtrahunt odio, gratia vel timore, poſſunt cogi teſtimonium dicere. ibid.2.1
Poſſunt cogi in ciuilibus, & non in criminalibus ſi gratia, odio vel timore ſe ſubtraxerint. ibid.1.2.3
Hodie tamen indiſtinctè ſeruatur vt teſtes cogantur deponere, & in ciuilibus, & in criminalibus cauſis. 1.550.1.4
Teſtes in inquiſitione ſunt cogendi, quando crimen abiicitur contra electum, & ſcribitur Papæ, & dubitatur de crimine, vel de literis an ſint Capituli. 1.549.2.1
Cogi poſſunt in cauſa inquiſitionis etiam in criminalibus. ibid.2
Et in crimine facti. ibid.5
Teſtes à dicendo teſtimonio ſe ſubtrahentes, gratia, odio, vel timore facere præſumuntur. ibid.2
Teſtes, qui ſunt habiles, & idonei, compelluntur inuiti dicere teſtimonium. ibid.3
Teſti, qui non iurat, minimè creditur. 1.544.1.5
Teſtis, qui obſcurè depoſuit, iterum eſt examinandus. ibid.1.2
Teſtes facta publicatione poſſunt repeti iudicis de officio ad effectum declarandi dubiam depoſitionem. ibid.1.2
Teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mandato, prece, vel præmio, non eſt credendum. 1.550.2.5
Teſtis examinatus illo citato, cuius principaliter intereſt, fidem facit. 1.555.2.15
Teſtis deponens non veriſimilia, minimè probat. 1.566.2.2
Teſtes de credulitate admittuntur ad probandum adulterium, & copulam carnalem. 1.568.1.4
Teſtis iuſta credulitate falſum dicens excuſatur à falſo, & periurio. 1.590 1.8
Teſtis ſi de crimine contra eum excepto conuincitur, vel aliàs conuictus appareat, repellitur à teſtimonio, ſed de crimine non punitur ſi non tangit negotium principale. 1.605.1.1
Teſtis contra quem opponitur non debet mulctari pœna ordinaria. ibid.4
Teſtis poteſt deponere de iis, quæ ante pubertatem doli capax, id eſt circa annum decimum cum dimidio vidit & apprehendit. 1.630.2.7
Teſtium publicatio an, & quando ſit de ſubſtantia iudicij, remiſſiuè. 1.666.1.2
Teſtis illegitimus in cauſa ſummaria repellitur. 1.670.2.2
Teſtes ſuper notorio & conſuetudine populi recipiuntur ſine iuramento. 2.18.2.5
Teſtium receptio in ciuilibus committitur. 2.179.1 fin.
Secus in criminalibus. ibid.
Teſtes duo, aut tres cum Parocho teſtatoris ſufficiunt in teſtamento de iure Canonico. 2.210.2.1.2
In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. ibid.3
Teſtium duorum numerus ſuperadditus ſupplet defectum perſonæ Presbyteri in teſtamento. 2.212.2.7
Fœmina an poſſit eſſe teſtis iure Canonico in hoc teſtamento. ibid.fin.
Teſtes duo, vel tres ſufficiunt pro relictis Eccleſiæ, vel legatis piis, quia in his non eſt iudicandum ſecundùm leges, ſed canones. 2.213.1.1
Teſtamentum quis acceptare videtur ex ſimplici acceptatione legati. 2.216.1.4
Teſtis vnus, & confeſſio facta abſente parte faciunt plenam probationem. 2.223.1.4
Teſtis non repellitur ob id, quia coram parte dixit id, quod in iudicio dicturus erat. 2.337 2.5
Teſtis vnicus ſufficit ad impediendum matrimonium contrahendum. 2.475.2.2
Amplia quamuis eſſet denuntiator, ſeu accuſator, allegaretque ſuam turpitudinem. ibid.3
Amplia etiam quamuis nolit teſtari niſi clam, & abſque nominis publicatione. ibid.4
Teſtis ad impediendum matrimonium requiritur quod aſſerat cum iuramento ſe certò ſcire impedimentum. ibid.5
Teſti publicè confitenti turpitudinem ſuam ad impediendum matrimonium, an ſit fides adhibenda, oſtenditur. ibid.6
Teſtis vnicus de viſu, an probet mortem, oſtenditur. 2.488.2.3
Teſti ſe offerenti ad teſtificandum creditur in materia in qua agitur de peccato euitando. ibid.4
Teſtes duo omni exceptione maiores ad diſſoluendum matrimonium deſiderantur. 2.550.2.1
Teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, vbi agitur de diſſoluendo matrimonium. ibid.6
Teſtes omni exceptione maiores an ſicut requiruntur in diſſolutione matrimonij, ita & in eius celebratione requirantur, remiſſiuè. ibid.7
Teſtes duo, qui præſentes eſſe debent matrimonio contrahendo iuxta formam Concil.Trident. an debeant eſſe omni exceptione maiores, remiſſiuè. ibid.8
Teſtes omni exceptione maiores dicuntur illi qui repelli non poſſunt aliqua exceptione, etiam debili. ibid.9

Teſtes

Teſtes quòd ſint omni exceptione maiores per producentem articulandum, & probandum eſt. 2.551.1.11

Teſtes, qui de conſanguinitate deponunt, à ſtipite vel germine computationem incipere debent. 2.553.2.1

Teſtes ſuper conſanguinitate deponentes debent gradus clara computatione diſtinguere. ibid.2

Teſtes ſuper conſanguinitate deponentes tenentur efficacem cauſam, & probabilem rationem dicti ſui reddere. ibid.fin.

Teſtes de auditu alieno, an & quando probent conſanguinitatem remiſſiuè. 2.554.1.4

Teſtis per ſcripta teſtificari, & proprium teſtimonium exponere non poteſt 2.595.2.2

Teſtes in cauſa matrimoniali debent eſſe præclaræ famæ. 2.596.2. 2

Teſtes quando ſunt varij, vel contrarij in aliquibus accidentalibus, & acceſſoriis non ex eo arguitur dolus, vel falſitas. 2.299.2.5

Teſtis qui cauſam habet ſimilem eſt ſuſpectus. 3.6.1.4

Teſtes non tenentur de criminibus occultis teſtificari. 2.10.2.6

Teſtes ſynodales, qui de ordine Epiſcopi viſitant diœceſim, aluntur ab Eccleſiis viſitatis. 3.16.1.5

Teſtes crimnoſi an & quando admittantur in crimine ſimoniæ. 3.36.1.1

Teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda. 2.270.1. 4

Teſtes duo fide digni, & omni exceptione maiores ſufficiunt ad conuincendum hæreticum. 3.81.1.46

Teſtis falſidicus tres lædit. Deum, iudicem, & partem, & falſus eſt non ſolùm qui mendacium dicit, ſed etiam qui veritatem occultat. 3.151.1.1

Teſtis falſi crimen in eo cognoſcitur, quàm deteſtabile ſit, quia Deo, iudici, & hominibus obnoxius eſt. ibid.3

Teſtis in dubio non præſumitur falſus. 3.156.1.5

Teſtes, in amiſſione priuilegij deponentes debent deponere etiam inſtrumentum omni vitio caruiſſe, & de perfecta literarum notitia, de die, & conſule. 3.229.2.6

Teſtis non iuratus ſi ſit aliàs probus, & honeſtus, facit præſumptionem. 3.230.2.14

Teſtibus receptis contra iuris prohibitionem non eſt fides adhibenda. 3.263.1.4

Teſti, ſi propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit. 3.270.1.1

Vide *Atteſtatio*.

Teſtis laicus, vide *Laicus*.

Theologus præferendus eſt Canoniſtæ in aſſequutione Epiſcopatus, præcipuè vbi hæreſes pullulant. 1.91.1.21

Thorum ab vxore filium occidente ſeparari non licet. 3.89.1.3

Timor inferendæ violentiæ, licèt illa non ſit, vitiat electionem. 1.105.1.11

Titulum rei quam poſſidet nemo cogitur oſtendere. 1.128.2.3

Titulum ſuæ poſſeſſionis non tenetur quis probare. 1.314.1. 8

Titulum beneficij probare, non poteſt beneficiatum compellere ſuperior, quoties ſe conſtituiſſet eius aduerſarium. 1.433.2.5

Titulus in beneficialibus non præſumitur ex tempore. 1.506.2. 2

Titulis pluribus eiuſdem beneficij niti quis poteſt non ſolùm in defendendo, ſed etiam in agendo. 1.524.2.2

Titulos varios poteſt quis obtinere ſuper eodem beneficio. 1.557.1 31

Titulus illegitimus, qui ex errore iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide. 2.96.1.8. & 2.194.1.5. & 2.259.2.6

Tolerantia approbationis expreſſa dat ius in beneficio. 1.157.2.6

Tonſura prima non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum. 1.89.1.3

Tonſura prima initiandus debet ſcire rudimenta fidei, ac legere, & ſcribere ſaltem in lingua natiua. 1.89.2.9

Tonſura prima omni tempore conferri poteſt. 1.159.2.3

Tonſura prima eſt Ordo. 1.175.1.8

Tonſuram primam conferre an liceat ſimplici Sacerdoti, oſtenditur. ibid.9

Tonſuræ primæ clericum percutiens eſt excommunicatus, & non niſi à Papa abſolui poteſt. 1.175.2.10

Tonſuram primam infanti conferens per annum eam alteri dare non poteſt. 1.163.2 3

Tornamenta fieri non debent. 1.113.1.1.2

In Torneamiento moriens, licèt eum vulnere lethali ſuperuixerit, & pœniteat, atque ei Euchariſtia non denegetur, Eccleſiaſtica carebit ſepultura. 1.1 .3.2.7

Torqueri poſſunt clerici per manus laicorum ſine excommunicationis incurſu. 3 308.2.3

Tortura affert damnum irreparabile. 1.714.1.18

Totum vnum per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.37

Tractare, & tractatus multipliciter in iure dicitur. 1. 494.2. 7

Tractatus debet eſſe diuiſus, diſtinctus, & clarus, vt commodius intelligi poſſit. 1.472.2.5

Traductio ad domum hodie non facit tranſire ſponſalia in matrimonium de præſenti, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur. 1.440.2.3

Trahens aliquem coram diuerſis iudicibus pro eadem cauſa eam perdit. 1.43.2.6

Traianus an orationibus D.Gregorij ſaluus factus fuerit, oſtenditur. 2.406.2.16

Tranſactio facta coram iudice delegato habet executionem paratam. 1.229.1.2

Tranſactio in ſpiritualibus interuenire non poteſt. ibid.6

Tranſactio in ſpiritualibus poteſt interuenire. 1.302.2.4

Tranſactio eſt contractus. 1.303.1.4

Tranſactio in beneficiis, etiamſi præcedat iuramentum, fieri non poteſt, continet enim ſimoniæ ſpeciem. ibid.2.1

Tranſactio ſuper beneficio Eccleſiaſtico ſine Superioris conſenſu, quæ nullius eſt momenti, non officit paciſcenti, nec liti finem imponit, nec per mutuum conſenſum recipit firmitatem. 1.304.1.2

Tranſactio ſimoniaca eſt dum in tranſactione remittitur, vel retinetur ius ſpirituale pro temporali. 1.305.2.2

Tranſactio fieri non poteſt ſuper Eccleſiaſtico beneficio, ſed tantùm amicabilis compoſitio. ibid.1

Tranſactio fit de re dubia. 1.306.1.3

Tranſactio facta de rebus Eccleſiæ per Prælatum ſine ſuperioris conſenſu non obligat ſucceſſorem. ibid.1.1

Tranſactio ſicut ſuper iure præſentandi, ita ſuper annexo fieri non poteſt vt recedatur à lite interueniente aliqua temporalitate. 1.307.1.1

Tranſactio ſuper matrimonio non valet. 1.309.1.4

Tranſactionis ex cauſa facta alienatio rei litigioſæ valet, dummodo tranſactio facta fuerit bona fide. 1.729.2.4

Tranſactio, & compoſitio ſuper decimis præteritis ſine conſenſu ſuperioris fieri poteſt. 2.112.1.4

Tranſactio ob læſionem vltra dimidiam iuſti pretij reſcindi poteſt vel in ea agi ad ſupplementum iuſti pretij. 2.126.1.9

Tranſactio non ſoluit laudemium, niſi res dimittatur. 2. 147.1.39

Tranſactio, quam irrequiſito domino facit emphyteuta transferens emphyteuſim in aduerſarium, aliquo nempe dato, vel retento facit illum cadere in commiſſum. 2.148.1.50

Tranſactio de decimis futuris an, & quando valeat, remiſſiuè. 2.239.2.5

Tranſacto tempore, intra quod cauſa debuit terminari per arbitrium, non erit locus prorogationi compromiſſi iam extincti. 1.251.2.9

Tranſeuntibus non debet carius vendi quàm in mercato venderetur. 2.123.1.1

Transferri de vna Eccleſia ad aliam poteſt quis inuitus. 1.140.1.7

Tranſigi ſuper re ſacra, & litigioſa non poteſt, intellige vt ibi. 1.305.2.1

Tranſigere non licet ſuper ſpirituali ſubiectione. 1.308.1.2

Tranſigere, ſeu compromittere ſuper re immobili, cuius poſſeſſio penes Eccleſiam, ſi eam dimittat non poteſt Prælatus. 2. 108.2. 13

Tranſitus de vna Religione ad aliam, vt licitus ſit non temeritate, leuitate, odio, &c. ſed ſtudio perfectioris vitæ faciendus eſt. 2.276 1 9

Tranſitus ex ordine Mendicantium ad ordines Monachales Carthuſia excepta ſine expreſſa licentia Papæ non eſt licitus. 2.278. 1.20

Tranſlatio & permutatio differunt. 2.161. 1. 2.9

Tranſlatio rei litigioſæ in alium non valet. 2.193.1.3

Tranſlatus de vna Eccleſia ad aliam, quando deſinat eſſe Epiſcopus primæ, oſtenditur. 1.138.1.5

Tranſlatus ad laxiorem Religionem ſine iuſta cauſa dicitur indebitè tranſlatus. 2.277.1.14

Tranſlatus de vno ordine ad alium, vt ſit Prælatus illius, debet neceſſariò ibidem de nouo profiteri. 2.279.1.26

Tranſlatus legitimè ad aliam Religionem non tenetur ad vota ſpecialia in priori Religione emiſſa. 2 279.2.28

Tranſſubſtantiatio quid ſit, remiſſiuè. 2.404 2.2

Treugarum tempora ſtatuit, & pœnas violantium. 1.297.1.8

Treuga eſt ſecuritas præſtita rebus, & perſonis diſcordia, nondum finita. 1.297.2.10

Tributum ex certo fundo debitum cùm ſit onus reale pro quo cenſetur tacitè hypothecatum, tranſit in quemlibet poſſeſſorem. 2.254.2.14

Tributi ſolutio arguit ſubiectionem. 2.375.2.8

τὸ *Tributa*, cùm ſit generale ad omnia tributa extenditur. ibid.9

Tributum de quo agit hic text. à Ramiro Rege communi Hiſpanorum voto promiſſum fuit D. Iacobo ob partam de Mauris diuinitus victoriam apud Clauigium. 2.385.2.4

Tributorum exactor ſi ad Eccleſiam confugiat eius gaudere debet immunitate. 1.446.1.40

Triennium de quo in hoc text. quando incipiat, & an debeat eſſe continuum, oſtenditur. 2.562.1.8

Quare deſideretur in præſenti vt iuret ſeptima manus propinquorum, &c. oſtenditur. ibid.10

Triennium in impedimento maleficij à quo tempore computetur, oſtenditur. 1.565.2.7
Triennium continuum quod dicatur, oſtenditur. ibid.9
Turpiter accipit, qui gratis tenetur præſtare. 1.131.2.6
Turpiter inueniri cum vxore, vel filia alicuius quibus modis dicatur, oſtenditur. 3.298.2.7
Turpitudinem ſuam allegans quando audiatur, oſtenditur. 1.65.1.8
Turpitudinem ſuam allegans nemo eſt audiendus. 2.86.2.4. & 2.193.1.2
Turpitudinis patronus cenſetur, qui vitium vxoris celat. 3.119.2.4
Turpius eiicitur, quam non admittitur hoſpes. 1.594.2.6
Tutores, Curatores, œconomi, & cæteri habentes adminiſtrationem alieni patrimonij ſine ſpeciali mandato iuramentum de calumnia præſtant. 1.400.1.4
Tutoris, ſeu curatoris contumacia in non iurando de calumnia præiudicat pupillo, & adulto. 1.401.2.6
Tutor donare poteſt propter benemerita. 2.191.2.4
Tyranni præceptum inducit metum iuſtum. 1.423.1.4
Tyrannus ſi rem habeat cum aliqua muliere per vim, filius inde natus non erit ſpurius quoad matrem. 2.581.2 32

V

Tò VAcante in hac rubr. importat carentiam proprij Prælati, qui iura Eccleſiæ tuetur. 2.91.1.4
Vacare aliquando idem eſt quod ceſſare. ibid.2.3
Vacatio præbendarum, ſeu Canonicatuum in Eccleſiis non numeratis, poſſibilis non eſt, nec fit ibi deuolutio ad ſuperiorem ex negligentia ſemeſtri in non prouidendo Eccleſiæ de miniſtris. 2.87.2.1
Vacationis nomine venit omnis vacatio, ſeu vacandi caſus. 2.91.1. 5
Vagabundus an poſſit quocunque loco puniri, remiſſiuè. 1.381.1.8
Valetudinarij qui ſint, arbitrio iudicis relinquitur. 1.507.1.2
Vide *Infirmus*, & *Senex*.
Valor, vel æſtimatio, per teſtes de credulitate probatur. 1.504.2.11
Valorem rei minuit pactum de retrouendendo. 1.558.2 7
Variatio maximè in alterius præiudicium reprobata eſt. 1.136.2.4
Vaſſallus feudum filiæ ſuæ non poteſt in dotem dare. 1.17.1.9
Vaſſallus domino ſuo titulum feudi oſtendere tenetur. 1.128.2.5
Vaſſallus non poteſt feudum alienare ſine conſenſu domini, valet tamen alienatio quando fit ipſi domino. 1.163.1.4
Vaſſallus coram domino feudi conueniendus eſt, etiamſi dominus feudi ſit Eccleſiaſtica perſona. 1.354.1.1
Vaſſallus qui iurauit Prælato, ſucceſſoribus iurare non cogitur. 1.585.1.1
Vaſſallus, qui ſemel iuramentum fidelitatis domino ſuo præſtitit, ad repetendum idem iuramentum, nequaquam eſt cogendus, ſed quid reſpectu ſucceſſoris. 1.586.2.4.5
Vaſſallus ob ingratitudinem amittit feudum. 1.191.1.12
Vaſſallus vbi duo domini contendunt de baronia, poteſt differre poſt annum petitionem inueſtituræ, dummodo intra annum offerat ſe velle illam recipere ab eo, qui erit verus dominus, & proteſtetur quod per eum non ſtat. 2.351.2.6
Vaſſallus non poteſt filiæ ſuæ feudum in dotem dare ſine conſenſu domini. 2.613.2.2
Vaſſalli liberantur ab omni debito fidelitatis præſtando, ſi ipſi domini manifeſtè in hæreſim labantur. 3.82.1.2
Vaſſalli per excommunicationem dominorum abſoluuntur ab obſequiis, & muneribus illis poſt excommunicationem præſtandis. 3.274.2.5
Vide *Colonus, Emphyteuta.*
Vaſorum Eccleſiæ cuſtodia ſpectat ad Archidiaconum. 1.205.1.1
Vaerius quando dicatur, oſtenditur. 2.138.2.19
Venalis ſententia nulla eſt, niſi ſit arbitri. 3.261.2.4
Venatio periculoſa, & clamoroſa clericis interdicitur 3.165.1.2
Venatio in dubio præſumitur facta cauſa recreationis. ibid.3
Venationem prohibitam exercens clericus quam pœnam incurrat, oſtenditur. 3.165.2.6
Venationis triplex ſpecies. ibid.9
Venationes, & ſyluaticæ fatigationes cum canibus, & accipitre omnibus Religioſis interdicuntur. 3.166.1.1.2
Vendens rem ſuam in ludo non tenetur de euictione. 2.22.2.17
Vendens rem pluſquam valeat, quia ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit an tempore ſolutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit. 3.138.1.1
Vendentes iuſtitiam, vel bonum litis euentum, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 3 261.2.3
Vendere non licet materiam, vt illa Iudæi vtantur ad cultum Iudaicum. 3.54.2.4
Venditionis contemplatione quod factum eſt, pars pretij eſt. 1.558.2. 6
Venditio facta cum pacto de retro ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poteſt. 2.127.1.21
Venditio facta ſub haſta quando ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſit, oſtenditur. 2.127.1.27
Venditio cum pacto de retro ſoluit laudemium. 2.146.2.27
Venditio ſeruitutis realis ſoluit laudemium. 2.146.2.28
Vendita res iuſſu teſtatoris ſoluit laudemium. ibid.29
Venditio nulla non ſoluit laudemium. 2.146.2.31
Venditio conditionalis non ſoluit laudemium. ibid.32
Venditio vſusfructus non ſoluit laudemium. ibid.33
Venditio redditus non ſoluit laudemium. ibid.35
Venditio nulla emphyteuſis irrequiſito domino, non facit emphyteutam vendentem incidere in commiſſum. 2.149.1.64
Venditio conditionalis irrequiſito domino fieri poteſt, ſi nondum proceſſum ſit ad traditionem. ibid.65
Venditio emphyteuſis cum pacto legis commiſſoriæ, vel addictionis in diem, fieri poteſt irrequiſito domino. ibid.66
Venditio emphyteuſis quæ reſcinditur remedio l. 2. C. de reſcind. vendit. fieri poteſt irrequiſito domino. ibid.67
Venditio quam facit patris ſui hæres emphyteutæ cohæredi ſuo poteſt fieri irrequiſito domino. 2.149.2.70
Venditionis actum conſtituunt ad rationem menſuræ tot iugera ex certo fundo vendita. 2.191.2.6
Venditio iuriſpatronatus ipſo iure non valet. 2.354.2.5.fin.
Venditio donorum intellectus, & voluntatis eſt ſimonia lato modo. 3.50.1.8
Venditio credito maiori pretio fieri non poteſt quam ea, quæ agitur præſenti pecunia. 3.138.1.2
Venditor vbi tenetur tradere poſſeſſionem emptori, liberatur huiuſmodi traditione ſi ſe conſtituat poſſidere eius nomine. 1.558.2. 3
Venditor deceptus vltra dimidiam iuſti pretij agere poteſt vt res ſibi reddenti pretium acceptum reſtituatur, vel iuſtum pretium ſuppleatur, & in hoc electio eſt emptoris. 2.131.1.1
Venditor tenetur emptorem defendere coram iudice, quo emptor conuentus eſt. 2.133.1.15
Et quid ſi ſit clericus, remiſſiuè. ibid.16
Venditor vbi latitat, & impedit ne fiat denuntiatio, tenetur de euictione abſque alia denuntiatione. 2.133.2.18
Venditor, quando recuſat recipere pretium rei venditæ, quid faciendum, oſtenditur. 3.38.2.6
Venetorum ſereniſſima Reſp. ab Imperio exempta eſt 2.590.1.27
Venia Principis impetrata non facta mentione de iterato crimine ſubreptitia dici poteſt. 2.17.1.2
Veniſſe non videtur qui ſtatim abiit. 1.351.1.7
Verba legis & diſpoſitionum ſemper debent aliquid operari. 1.4 1 32
Verba legis, & diſpoſitionis ita debent intelligi ne inde *falſa* latinitas, vel minus congrua reſultet. 1.39 2.3
Verba reſcriptorum generalia reſtringuntur ſecundùm ius commune, & reſcriptum ad lites ſtrictè interpretari debet, vt ad ius commune reducatur. 1.45.2.2
Verbum futuri temporis vbi apponitur in diſpoſitione, quæ inducit formam, illius omiſſio reddit actum nullum. 1.51.1.9
Verba in lege poſita accipienda ſunt iuxta communem vſum loquendi. 1.56.2.21
Verba ſi ſint ambigua, magis debent cenſeri principaliter relata ad perſonam, quàm ad dignitatem, vt priuilegium potius dicatur perſonale, quàm reale. 1.63.2.2
Verbum idem eodem in loco diuerſis reſpectibus, diuerſimodè accipitur. 1.74.1.19
Verba intentioni deſeruiunt, non intentio verbis. 1.94.1.3
Verba cum effectu ſunt intelligenda. 1.101.1.20
Verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec plenam probationem efficiunt, ſi non proferantur principaliter propter ſe. 1.111.2. 9
Verba omiſſa in hoc text. vbi inueniantur, oſtenditur. 1.119.2.2
Verba in electione requiruntur. 1.129.1.2
Verba ſunt accipienda in propria ſignificatione. 1.170.2.3
Verbum nullum in reſcriptis debet eſſe otioſum. 1.288.2.11
Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum. 1.355.1.3
Verba iniurioſa dicens præſumitur dixiſſe animo iniuriandi. 1.562.2.3
Verba accipienda ſunt cum effectu. 2.30.2.2
Verba enuntiatiua per modum cauſæ prolata, & non principaliter, probant, & diſponunt. 2.123.1.3
Verba debent intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur. 2.145.1.4
Verba ſimplicia non faciunt quem ad votum obligari niſi habeat animum illud adimplendi. 2.305.2.1
Verba impropria aſſumunt ſignificationem ex ſubiecta materia. 2.334.1.3
Verba, ſub anathematis interminatione prohibere curetis, ſententiam ferendam continent. 2.360.1.4
Verba enuntiatiua in pluribus inſtrumentis antiquiſſimis inter alios ſcripta, in quibus enuntiatur aliquem locum eſſe de iuriſdictione, vel diœceſi, aut diſtrictu, plenè probant non ſolùm confinia, ſed etiam dominium, & poſſeſſionem rerum particularium. 2.387.1.8
Verba enuntiatiua ſi proferantur in re minima benè probant, ibid.9.

Verba

Verba ſi qua ſunt in Canone Miſſæ, quæ ab Euangeliſtis dicta non fuerunt, credere debemus, quòd à Chriſto Apoſtoli, & ab Apoſtolis eorum ſucceſſores acceperunt. 2.404.2.1
Verba, ſub interminatione anathematis, an ſententiam latam, vel ferendam importent, remiſſiuè. 2.440.1.3
Verbis doloſis inductus à iudice præſtita ſecuritate, & impunitate extractus ab Eccleſia illi reſtituendus eſt. 2.445.1.34
Verba, ſententiam excommunicationis incurrant, denotant ipſo iure. 2.461.2.6
Verborum communis ſenſus, qualitas, & conditio perſonarum attendenda eſt. 2.471.1.5
Verba ſecundùm communem vſum loquendi ſunt intelligenda. ibid.6
Verba interpretanda ſunt ſecundùm propriam ſignificationem. ibid.9
Verborum tenor ſemper eſt attendendus. 2.471.2.10
Verba ſecundùm ſimilitudinem ſunt intelligenda, quando de mente non conſtat. ibid.11
Verba futuri temporis nulla addita particula faciente ſignificari de præſenti, important ſponſalia, non matrimonium, vt tenet probabilior opinio. 2.472.1.2
Verba non ſunt neceſſaria in matrimonio carnali. 2.485.2.3
Verba neceſſaria non ſunt in matrimonio contrahendo, ſed ſatis ſunt in quibuſcunque ſigna conſenſum exprimentia. 2.486.2.2
Verbo quod quis non expreſſit mente non videtur cogitaſſe. 2.488.1.4
Verba in matrimonio an ſint neceſſaria, remiſſiuè, 1.496.1.3
Verba in matrimonio ſunt ſaltem de neceſſitate præcepti. 2.511.1.4
Verba ſunt intelligenda non ſecundùm quod ſonant, ſed ſecundùm mentem proferentis. 3.334.2.1.2
Verba debent ſeruire intentioni, non intentio verbis. 3.335.1.3
Verba pendent à mente, non autem mens à verbis. ibid.4
Verborum à proprietate non receditur vbicunque de mente dubitatur. ibid.3
Verba in potiori ſignificatu ſunt accipienda. ibid.4
Verba quando generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur. 3.241.2.7
Verba in dubio an ſemper videantur relata ad tempus præſens, oſtenditur. 3.243.1.19
Verba priuilegiorum debent intelligi vt aliquid afferant, & non remaneat ambiguitas, & ideo dictis, *ſecundùm*, & *iuxta*, videntur appoſitæ cauſatiuè, non conditionaliter. 3.345.1.1
Verbum præſentis temporis imperatiui modi, quod ad iudicem dirigitur, importat ſententiam ferendam. 3.153.1.4
Veriſimilia deponentibus magis creditur, quàm deponentibus inueriſimilias 1.527.1.13
Veriſimile quod non eſt præſumitur falſum. 1.566.2.3
Veriſimilitudo eſt cognata naturæ. 1.567.1.5
Veritas non requirit prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatem. 1.6.2.6
Veritas eſt præferenda opinioni. 1.100.2.4
Veritatem qui occultat, peccatum committit mortale. 1.546.2.4
Veritas non requirit verborum prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatem. 1.586.1.2
Veritas eſt baſis atque fundamentum iuſtitiæ, res ſolidiſſima, & mutus inexpugnabilis, & ſæpiùs examinata magis eluceſcit. ibid.3
Vexationem redimere pecunia, an quis poſſit, vt abſolutionem obtineat ab excommunicatione, oſtenditur. 3.30.1.3
Vexatio ſuper beneficio vt redimatur poteſt quis ſoluere aliquid moleſtanti ipſum iniuſtè. 3.33.2.6
Via media eſt eligenda. 1.243.2.6
Vicaria perpetua, quæ datur in titulum, eſt verum beneficium Eccleſiaſticum. 1.54.1.3
Vicariam perpetuam in beneficio curato obtinens, ſi conſequatur ſecundam, vel aliud beneficium habens curam animarum, ipſo iure vacat prima per adeptionem ſecundæ. 1.215.2.1
Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia. ibid.2
Vicarias plures quis habere non poteſt. 1.215.2.1
Vicariæ perpetuæ ſunt inter ſe incompatibiles. ibid.2
Vicarius Epiſcopi non dicitur Vicarius perpetuus. 1.54.1.6
Vicarius ſi conferat beneficium indigno, non eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus. 1.93.1.38
Vicarius, qui non eſt Epiſcopus, Suffraganeos ſui Archiepiſcopi conſecrare non poteſt, etiamſi haberet mandatum exercendi pontificalia. 1.111.1.12
Vicarius Epiſcopi non poteſt creari Monachus illegitimus, etiam de conſenſu ſui Superioris. 1.182.1.8
Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur. 1.185.1.2
Vicarij perpetui in beneficio ponendi materiam qui tractent, citantur. 1.213.2.2
Vicarij ſeu vices gerentes in iure appellantur illi qui in locum alterius magiſtratus abſentis, ſcilicet mortui, vel impediti, ſubſtituuntur ab eis, qui à lege ad id poteſtatem habent. 1.214.1.3
Vicarij etiam interueniente nominatione Epiſcoporum, ſeu aliorum magiſtratuum à lege, ſeu à Principe auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur. 1.214.1.5
Vicarij ſeu viceſgerentes huiuſmodi ordinarij iudices ſunt. 1.214.2.6
Vicarij Epiſcopi tripliciter in iure accipiuntur, quidam nati ſeu legitimi ſunt, foranei conſtituti alij, alij verò dati ſiue conſtituti generales nuncupantur. ibid.9
Vicarij alij ſunt perpetui, alij temporales in beneficiis. ibid.10
Vicarius perpetuus dicitur quando beneficium vnitur acceſſoriè. ibid.11
Vicarius perpetuus, id eſt, quoad vitam ipſius. ibid.12
Vicarius, in beneficiis ita vocatur reſpectu Rectoris Eccleſiæ Parochialis, quia hic eſt principalis perſona in Eccleſia, Vicarius verò tanquam minus principalis & coadiutor, vicariam præſtat operam. ibid.13
Vicarij perpetui habent verum titulum. 1.215.1.14
Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica. ibid.15
Vicarij perpetui remoueri non poſſunt etiamſi principales Rectores moriantur. ibid.16
Vicarius temporalis quis dicatur, oſtenditur. ibid.17
Vicarius perpetuus per Epiſcopum inſtitutus per Rectorem remoueri, vel portione ſua fraudari non poteſt. 1.216.1.1
Vicarius perpetuus non poteſt remoueri, etiamſi Rector principalis moriatur. 1.216.1.3
Vicarius non poteſt alium Vicarium ponere. 1.216.1.2
Vicarius Epiſcopi non poteſt facere ſeu reſtituere alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat. 1.216.2.3
Vicarius Papæ in vrbe iuriſdictionem habet, non extra illam, niſi ſpecialiter illi concedatur. 1.216.2.1.2
Vicarius Papæ mortuo Papa non expirat. 1.217.1.3
Vicarius Papæ poteſt ratione ſui officij prima Tonſura ordinare forenſem ſine proprij Epiſcopi licentia. ibid.4
Vicarij perpetui ſunt compellendi reſidere. 1.217.2.1
Vicarius perpetuus dicitur habere beneficium curatum. ibid.2
Vicarius Eccleſiæ Curatæ debet annum 25. attingere, & intra annum Sacerdos fieri. ibid.3
Vicarius perpetuus habet curam animarum. ibid.4
Vicarij in Parochialibus annexis quoad curam à principali dependentiam non habent. 1.219.2.16
Vicarius Epiſcopi quamvis ſit temporalis, Vicariatus tamen dignitas eſt perpetua. 1.220.1.18
Vicario Epiſcopi cauſa delegata, an tranſeat in ſucceſſorem, remiſſiuè. 1.235.1.18
Vicario Epiſcopi cauſa delegata intelligitur delegata Vicario principali ex pluribus in ſolidum conſtitutis. ibid.9
Vicarij duo vbi æquè ſunt principales, nec conſtat de quo Papa ſenſerit, neuter illorum erit delegatus. ibid.10
Vicarius Epiſcopi dicitur in dignitate conſtitutus. 1.237.1.4
Vicarium conſtituere cogitur Epiſcopus. 1.275.1.5
Vicario non licet diœceſim viſitare abſque ſpeciali conceſſu. 1.277.2.3
Vicarius Epiſcopi vigore generalis commiſſionis non poteſt auctorare exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim & auctoritatem cum originali habeat. 1.562.1.3
Vicarij in parochialibus ad religioſos pertinentibus quomodo ponendi, oſtenditur. 2.50.1.4
Vicario dari debent alimenta ex fructibus beneficij. 2.50.2.6
Vicarij perpetui in parochialibus vnitis quando, & quomodo deputandi ſint, oſtenditur. 2.67.2.7
Vicarij generales Epiſcoporum an ex vi Vicariatus poſſint inſtituere præſentatos à patronis, oſtenditur. 2.78.1.3
Vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus conſtituere poteſt Capitulum, Sede vacante. 2.94.1.19
Vicarius generalis non poteſt ſine ſpeciali facultate auctoritatem præſtare donationi iuriſpatronatus. 2.349.1.7
Vicarius Epiſcopi poteſt viſitare laicos ſuſpectos de lepra. 2.532.2.5
Vicarius Epiſcopi de cauſa matrimoniali cognoſcere poteſt. 2.542.1.4.& 2.558.2.10
Vicarius Epiſcopi non poteſt pretio conſtitui. 3.28.1.3
Vicarius recipere debet ſalarium de Camera Epiſcopi. 3.48.1.5
Vicarius Eccleſiæ vſurpans ſibi ipſius Eccleſiæ perſonatum contra præſtitutum iuramentum ad officij ſui executionem admitti non debet. 3.190.1.1
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt, beneficia vnire ſine ſpeciali mandato, etiamſi data ſit facultas conferendi cum clauſula generali. 3.191.1.4
Vicarij inſtituendi ab Epiſcopo in parochialibus Eccleſiis, an debeant eſſe in ſacerdotali Ordine conſtituti, oſtenditur. 3.211.1.27
Vicarius generalis Epiſcopi, aut alius Clericus ex demandata Epiſcopi facultate poteſt Indulgentias concedere. 3.289.2.9
Vicarius qui dedit pecuniam Epiſcopo, vt faceret illum Vicarium, priuari debet officio Vicariatus. 3.48.1.2
Vicarius Epiſcopi, cui facultas conferendi beneficia data eſt, poteſt etiam beneficia curata, & dignitates, conferre. 3.349.1.3
Vicinia fama multum valet in probanda filiatione. 1.575.1.2

Index Rerum, & Verborum,

Vicinus præſumitur ſcire facta vicini. 1.565.2.2
Vicini loci attenditur conſuetudo. 2.540.1.4
Vicinus ægrotus graui morbo non præſumitur ſcire facta vicini, vel quæ publicè fiunt in ciuitate. 2.597.1.4
Vicini boni ſicut ſingularis eſt commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima. 3.251.2.12
Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, & an ſit bonæ famæ. 3.259.2.2
Vicinus quis dicatur, oſtenditur. 3.260.1.3
Vicinus vicino de damno incendij culpa oborti an teneatur, remiſſiuè. 3.266.1.4
Viciſſitudines idem importane in præſenti quod permutationes. 2.349.2.3
Victualia in hoſpitiis taxari conuenit, ne in eis carius forenſibus vendantur, quàm in mercato vendi ſolent. 2.123.2.6
Victus victori expenſas ſoluere non tenetur niſi pars victa ſit honeſta, & bonæ opinionis. 1.449.1.4
Victus non condemnatur in expenſis ſi habuit iuſtam cauſam litigandi. ibid.6
Victus etiam in criminalibus victori condemnatur in expenſis. 1.450.1.11
Victus in expenſis condemnatur, etiamſi bonam, & iuſtam cauſam litigandi habuerit. 1.687.2.7
Victus victori in expenſis condemnandus eſt. 3.268.2.1.2
Parte petente. 3.269.1.3
Victus in expenſis non condemnatur ſi ex ſemiplena probatione, & ob delationem iuramenti ſuppletorij pars aduerſa obtinuerit. 3.269.1.6
Vidua quaſi dicitur illa, viduarúmque priuilegiis fruitur, quæ habet virum inutilem. 1.140.1.11
Vidua quæ habuit plures maritos, debet ſepeliri in ſepulchro vltimi. 2.227.2.2
Vidua diues non eſt annumeranda inter miſerabiles perſonas, nec habet priuilegium trahendi ad Curiam. 1.251.1.3
Vidua laicum coram iudice Eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi ſuper cauſa Eccleſiaſtica, vel in defectum iudicis ſæcularis. 1.379.1.2
Viduæ ſpoliatores, ſeu violentos rerum ſuarum inuaſores ad iudicium trahere poſſunt Eccleſiaſticum. 1.381.2.6
τὸ *Videlicet*, eſt ſui natura præcedentium declaratiua, & ſimul reſtrictiua. 2.545.1.4
Vigilia Dominici Natalis poteſt quicunque ſerotinam collationem ſumere cum variis fructibus in quantitate exceſſiua. 2.428.1.3
Vigiliæ omnium Apoſtolorum ſunt ieiunandæ, præter vigilias SS.Philippi & S.Iacobi, & S.Ioannis Euangeliſtæ. 2.429.1.1
Vigilantibus, & non dormientibus iura ſubueniunt. 1.75.1.8
Villaloborum familia nunc Marchiones Aſtorgæ ex priuilegio Pontificio in Sede Legionenſi ſunt Canonici, prout & Rex illius Regni, & Comes Barchinonen. in Eccleſia illius ciuitatis, & Rex Franciæ in Eccleſia S.Hilarij Pictauienſis. 1.19.2.15
Vincula duo magis ligant. 1.297.2.7
Vinculum coniugale, vide *Coniugium*.
Vinum ex vite eſt materia propria Sacramenti ſanguinis Chriſti. 1.7.2.16
Vino conſecrato, & tranſſubſtantiato ſi eadem vini ſpecies in minori quantitate miſceatur, nunquam tale vinum ſic permixtum conuertitur in ſanguinem Chriſti. 2.393.2.7
Vino conſecrato, & ſubſtantiato, ſi eadem vini ſpecies non ſolùm in maiori, ſed etiam minori quantitate miſceatur, nunquam tale vinum ſic permixtum conuertitur in ſanguinem Chriſti. 2.405.1.7
Vino in ſacrificio Miſſæ quando aqua miſceatur, remiſſiuè. 2.405.2.11
Vinum generoſum in celebratione Miſſæ adhibendum eſt vt facilius aqua in vinum conuertatur. 2.415.1.5
Violentia probata per teſtes res amiſſæ probantur per iuramentum. 1.326.1.2
Violentia ſi timetur inferri puellæ de cuius matrimonio agitur, debet iudex illi prouidere locum tutum, & honeſtum donec cauſa terminetur. 2.476.2.1
Vir & vxor ſunt vna caro. 1.21.1.3
Vir tenetur mulieri à ſe fugienti propter eius ſæuitias alimenta præſtare in domo vbi habitauerit, quamvis maritus nullam dotem habuerit. 1.438.2.9
Vir & vxor quando ſeparant ſe à thoro, & mutua cohabitatione, & iurant ſe nunquam debitum petituros, ſi alter deinde non vult continere, mulier eſt cogenda cenſuris vt redeat ad virum, non obſtante iuramento. 1.593.2.1
Si paciſcantur quod poſſint ſeorſim & non ſimul cohabitare, non poteſt iuramentum confirmari. ibid.2
Vir non tenetur eam in vxorem ducere, cui dos non datur. 1.94.1.4
Viris perfectis an liceat, vel expediat iudicio contendere pro rebus ſpiritualibus, oſtenditur. 1.618.1.6
Viri qui boni dicantur iudicis arbitrio relinquitur. 1.724.1.21
Viri honeſti, coram quibus appellatur, debent eſſe duo, vel ſaltem vnus honeſtus vir, Notarius, & teſtes. 1.724.1.22
Vir & vxor quando iniant ſeparationem, quia vir priùs dicit cognouiſſe auitam vxoris, ac proinde ſeparati tranſeunt ad ſecundas nuptias, cogendi ſunt vt illis relictis reuertantur ad primas. 2.280.1.1
Vir poteſt & debet reuocari de monaſterio. 2.287.1.6
Viro innocenti integrum eſt intra biennium à reclusione vxoris adulteræ in Monaſterium eam ſibi reconciliare, nec illam, prout ante tempus tranſactum, in viri præiudicium profeſſionem emittere. 2.298.2.7
Vir, & vxor ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, vel Confirmatione non peccant. 2.538.2.4
Vir non poteſt dimittere vxorem ſine iudicio Eccleſiæ, etiam propter impedimentum parentelæ notorium, quæ tamen ſi fuerit publica & notoria, & nemo opponat, Epiſcopus ex officio adhibita grauitate matrimonia illicitè contracta diſſoluere poteſt. 2.599.1.2
Vir propter adulterium vxoris non poteſt propria auctoritate illam expellere. 2.600.1.2
τὰ *Vires nolumus obtinere*, ſunt declaratoria latæ ſententiæ. 1.37.27
τὰ *Viribus carere decernas*, denotant totalem priuationem. 1.169.2.3
Virginum conſecratio ſolis diebus feſtiuis facienda eſt. 1.158.2.6
Virginem habuiſſe vxorem dicitur ille, qui prius eam defloraauit, ſi ab ipſomet. & non ab alio cognita fuiſſet. 2.23.1.4
Virgo an ſit mulier, vel potius corrupta, probatur per inſpectionem obſtetricum & matronarum. 2.565.2.4
Virginem ſtuprans tenetur eam dotare, & ducere in vxorem. 3.116.2.1
Virginem carnaliter cognoſcens abſque ſeductione, non tenetur eam dotare. 3.117.1.2
Virginem corrumpens an copulatiuè teneatur illam dotare, & in vxorem ducere, remiſſiuè. 3.117.2.7
Virginem ſtuprans nondum viripotentem, qua pœna puniatur, oſtenditur. 3.118.1.8
Virginem vitæ vilis, & minus honeſtæ ſtuprans non tenetur de ſtupro. ibid.9
Virginitas quibus probetur, remiſſiuè. 1.493.1.4.& 3.117.1.4.& 3.256.1.3
Vim committere non dicitur, qui ſtatim amiſſam poſſeſſionem recuperat. 1.437.1.3
Vim vi repellere licet. ibid.1.5
Vis duplex eſt, alia abſoluta, alia conditionalis, remiſſiuè. 2.470.2.2
Alia præciſa, alia cauſatiua. ibid.3
Viſione Dei in perpetuum carebit propter vnum damnatus, ſicut & propter multa. 2.419.2.11
Viſitantes Prælati quem equorum numerum ſecum ducere poſſint, oſtenditur, & prohibetur eis tunc vti venationibus, & ſumptuoſas epulas quærere. 2.378.1.1.2
Viſitare quando teneatur Epiſcopus remiſſiuè. 1.278.2.10
Viſitare poſſunt locorum Ordinarij quoties aut neceſſaria cauſa, aut recepta conſuetudo poſtulauerit. 1.278.2.15
Viſitare poteſt diœceſim Capitulum Sede vacante. 2.93.2.16
Viſitare monaſteria exemptorum monialium, quæ viſitat Epiſcopus auctoritate Apoſt. non poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.2.17
Viſitatio quanto tempore durare debeat, boni viri arbitrio relinquitur iudicandum. 2.378.2.3
Viſitatio monaſteriorum poteſt fieri bis in anno. 2.389.1.3
Viſitationem aut procurationem nullus remiſiſſe videtur, etiam ſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia. 2.389.1.5
Viſitator poteſt criminoſos amouere, & priuare Eccleſiis pro grauitate criminum. 1.153.1.2
Viſitator non poteſt exigere procurationem ab hoſpitalibus, quæ viſitat. 2.389.2.4
Viſitator Apoſtolicus, vide *Legatus*.
Vita & fama æquiparantur. 1.254.2.4
Vitam ſimilem qui cum aliis ſuſcipit. ſimilem debet ſentire in legibus diſciplinam. 2.324.1.5
Viuendi tres modi referuntur. 2.91.
Viuere commodè, & abſque penuria viuere differunt. 2.76.1.3
τὸ *Vltra*, refertur ad modicum tempus. 1.403.1.4
Vlyſſipo cùm maximum totius Orbis emporium, & ciuitas adeò ampla ſit, homines in ea commorantes citantur per edictum ſi neſciatur platea vbi habitant. 1.452.1.4
Vnctionis extremæ proprius miniſter eſt Sacerdos. 1.177.2.3
Vnctionis extremæ Sacramentum quibus conferendum, oſtenditur. 1.178.1.7
Vnctio Principis à capite ad brachium fiebat. ibid.9
Vnctionis extremæ Sacramentum non neceſſarium ad ſalutem. 1.307.1.9
Vnctionis extremæ Sacramentum nulli laico, vel etiam clerico interdicti tempore miniſtrari poteſt. 3.282.2.8
Vnctionis extremæ Sacramentum tempore interdicti miniſtrari poteſt quando infirmus nullum aliud recipere valeat. ibid.9
Vnctionis extremæ miniſter proprius eſt Sacerdos. 3.337.2.2

Vnctionis

Vnctionis extremæ Sacramentum vrgente neceſſitate licitè poteſt à pluribus Sacerdotibus conferri. 3.338.1.6
Vngitur Rex oleo in brachio, ſeu humero : Epiſcopus Chriſmate in capite. 1.178.1.7
Vnguntur Chriſtiani bis ante, & bis poſt Baptiſmum, item quando confirmantur. ibid.2.10
Vngitur cum conſecratur, altare cùm dedicatur templum cùm benedicitur Altare. 1.179.1.13
Vngula, vide *Pollex*.
De *Vnitate* Catholicæ Eccleſiæ librum edidit S.Cyprianus.1.3.1.13
Vnionis literæ non dicuntur literæ de beneficio, ſed de proprietate, & re prophana. 1.218.1.8
Vnionis cauſa non dicitur cauſa beneficialis. ibid.2.9
Vnio dependenter quando facta dicatur, oſtenditur. ibid.10
Vnio independenter fieri quando dicatur. ibid.11
Vnio quoad ſpiritualia & temporalia quando facta dicatur, oſtenditur. ibid.12
Vnio quando fit quoad temporalia cura animarum remanet ſemper penes vicarium quamvis ſit temporalis. 1.219.1.13
Vnio vbi eſt facta ſimpliciter monaſterio,ſeu collegio, intelligitur ſine læſione iuris Epiſcopalis, & parochialis. 2.68.2.3
Vnionis diſſolutio quæ Epiſcopatui facta,illo vacante minimè fieri poteſt. 2.91.2.init.
Vnionis ex cauſa facere poteſt Capitulum Sede vacante, dummodo nihil pereat de iure Epiſcopali. 2.93.2.18
Vnio beneficio nondum vacante, & ſic viuentis fieri poteſt,abſque tamen præiudicio poſſidentis. 2.191.1.2
Vnio intelligitur facta ſine præiudicio tertij. 2.331.2.3
Vnio,quæ per Epiſcopum fieri poterat de iure communi,in quibus caſibus innouetur, & corrigatur per Concil. Trid. oſtenditur. 3.191.1.9
Vnio facta de Eccleſia alteri Eccleſiæ, vel monaſterio effectum habitura non eſt, niſi poſt mortem rectoris illius, & ideo non requiritur eius conſenſus. 3.237.2.2
Vnire poteſt Epiſcopus alicui Religioni Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis. 2.191.1.6
Vniuerſitas poteſt conſtituere procuratorem ad agendum, vel reſpondendum. 1.316.1.1
Vniuerſitas etiam ſcholarium poteſt ad agendum, & defendendum procuratorem conſtituere. ibid.2
Vniuerſitas, vel Synodus recuſari poteſt. 1.377.1.4
Vniuerſitatibus Eccleſiaſticis præualet regulariter quod ſit à maiore parte, niſi minor pars rationabiliter contradicat. 2.101.2.1
Vniuerſitas ſi accuſetur, poteſt per procuratorem ſe defendere. 1.9.1.6
Vide *Reſpublicá*.
De *Vno* cum ſit mentio ratione frequentioris vſus, fit & ad alium extenſio. 1.4.2.40
Vnum quando per ſe non ſufficit, vtrumque copulariuè debet eſſe verum. 1.431.1.5
Vnus ex pluribus arbitris, vel iudicibus ſi impediatur, alij non poſſunt procedere. 1.254.2.3
Vna, eadémque res non debet diuerſo iure cenſeri. 2.243.1.18
Vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri quando eadem militat ratio. 2.258.1.4
Vocales, qui abſentes in vno loco vnde euocari poſſunt, ſeu iuſto impedimento detenti venire non poſſunt, procuratorem conſtituere valent, qui ſuo nomine eligat. 1.125.2.37
Vocatus ad Curiam per Principem non poteſt ibi citari, ſed reuocandi domum priuilegium habet. 1.404.1.9
Voluntas retenta animo nihil prodeſt. 1.453.1.5
Voluntas facto magis, quàm verbo declaratur. ibid.6
Voluntatem qui explet lucrari dicitur. ibid.7
Voluntatibus in vltimis non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.31
Voluntas præſumpta hominis, per teſtes ſingulares probatur. 1.503.1.74
Voluntatis mutatio in dubio non præſumitur. 1.466.1.2
Voluntatis declaratio, per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.63
Voluntas libera in compromiſſis iuſto arbitrio, & diſcretione intelligitur. 1.593.1.5
Voluntas vltima pietatis cauſa facta coram duobus, aut tribus teſtibus valet; non obſtante iuris ciuilis diſpoſitione de ſeptem, vel quinque teſtibus adhibendis. 2.213.2.3
Voluntatem eſſe mutatam dicenti incumbit probatio. 2.420.2.17
Voluntas ſemper durare præſumitur niſi mutata probetur. 2.420.2.19
Votum per metum factum non tenet. 1.32.1.8
Votum metu mortis factum irritum eſt ipſo iure. 1.320.2.2
Votum dicitur conſenſus. 1.120.1.3
Votum abſentis vt per procuratorem ſuſtineri poſſit, quæ requiruntur. 1.131.1.1
Vota non poſſunt mitti per canonicos, neque in ſcriptis, neque per nuntium. 1.135.1.2
Votum emiſſum ægroto, vel ab exiſtente in diſcrimine vitæ non eſt ex eo inualidum. 2.147.1.2
Votum de nunquam peccando non valet. 1.151.2.6
Votum ſolemne implicitum caſtitatis adeſt in ſacri Ordinis ſuſceptione. 1.201.2.4
Vota omnia impuberum, id eſt, marium vſque ad annum 14.expletum, & fœminarum vſque ad annum 12.expletum in irritum reuocari poſſunt à patre, vel tutore. 2.266.1.3
Votum ex metu mortis intrinſecus, ſiue diuinitus illatum eſt. 2.274.1.3
Votum obedientiæ, an quando, & in quibus obliget Religioſos ad obtemperandum ſuis Prælatis, remiſſiuè. ibid.5
Votum ſimplicis caſtitatis mutuo conſenſu emiſſum an ſit licitum. 2.280.1.2
Votum temporale caſtitatis coniugis ſexagenarij manentis in ſæculo non ſufficit. 2.287.1.5
Votum Religionis inuita vxore emiſſum omnino eſt irritum. 2.288.2.4
Votum ſemel irritatum, amplius non aſſumit vires. ibid.5
Votum caſtitatis poſt matrimonium conſummatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia obligat ad non petendum debitum. ibid.6
Votum vxoris manentis in ſæculo non ſufficit in quacunque ætate ſi ſit periculum ſuſpicionis. 2.289.2.6
Votum caſtitatis ab vno coniugum de alterius licentia emiſſum, non officit iuri concedentis licentiam, quia ſic vouens quamvis petere nequeat, at reddere tenetur. 2.294.2.2
Votum caſtitatis poſt matrimonium conſummatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia, eſt validum, & obligat ad non petendum. 2.295.1.3
Votum calore iracundiæ emiſſum non obligat. 2.299.1.2
Vota poſſunt eleemoſynis redimi, vel in aliud commutari intercedente ſuperioris auctoritate, & iuſta cauſa redimendi, vel mutandi. 2.304.1.1
Voti in commutatione quoties incertum eſt an ea fiat in id, quod eſt Deo gratius, auctoritas Prælati eſt neceſſaria. 2.307.2.6
Votum vltramarinum commutat Papa,in his maximè,qui in pueritia ætate vouerunt. 2.305.1.1
Vota à parentibus, & tutoribus irritari poſſunt, quæ viri poteſtati, & domeſticæ gubernationi patris officiunt. ibid.3
Voti vinculo non aſtringitur ille qui Deo aliquid promittit, vel vouit,cum in animo eius non ſit ſe voto obligare. 2.305.2.3
Votorum in commutatione non eſt neceſſarium ſeruare vnitatem, aut ſimilitudinem, ſed ſufficit votum reale in perſonale, & perſonale in reale commutari. ibid.5
Votum omne mutabile eſt in votum Religionis. 2.306.1.1
Votum ſolemne Religionis extinguit omnia vota antea emiſſa ſi vouens non exeat, ſed profiteatur. ibid.2.4
Votum non infringit, qui commutat in melius. 2.306.2.3
Voti vltramarini executio poteſt auctoritate Papæ ex cauſa differri. 2.307.1.1
Voti realis obligatio poteſt tranſire in hæredem extraneum, & voluntarium ſub ratione obligationis iuſtitiæ. 2.309.2.6
Voto in commutando peregrinationis Hieroſolymitanæ habenda eſt ratio expenſarum in eundo, commorando, & redeundo. 2.313.1.9
Votum longæ peregrinationis emiſſum ab Epiſcopo inconſulto Romano Pont. an quando, & quomodo valeat, oſtenditur. 2.313.2.11
Voti peregrinationis Hieroſolymitanæ commutatio hodie facienda eſt ad inſtar aliorum. 2.314.1.12
Voti peregrinandi in commutatione an expenſæ in peregrinatione promiſſa conſumendæ commutari debeant in eleemoſynas, & labor itineris in operá perſonalia, oſtenditur. ibid.13
Voto tenetur qui ſe vouiſſe certò ſcit, dubitat tamen an voto teneatur ratione materiæ, vel finis,aut alicuius circunſtantiæ tunc occurrentis. 2.314.2.15
Votum vltramarinum non poteſt redimi, & commutari per alium quàm Papam. 2.315.1.1.2
Votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ emiſſum à filiofamilias an poſſit à patre irritari, oſtenditur. ibid.3
Votum vltramarinum non debet commutari, ſi vouens eſt habilis ad eundum,inhabilis ad pugnandum. 2.315.2.init.
Votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ emittere poteſt vir renitente vxore, quod exequi tenetur, & ab ea irritari non poteſt. ibid.8
Vota ſolemnia an ſint de ſtatus religioſi eſſentia, remiſſiuè. 2.336.1.4
Votum an, & quando obliget ſucceſſores, oſtenditur. 2.385.2.5
Voto non bibendi vinum non contrauenit Sacerdos, qui illum, ſuſcipit poſt ſanguinis ſumptionem. 2.404.1.4
Votum ac profeſſio valida eſt ea adiecta conditione vt proprium quid ad vſum poſſideat. 2.521.1.13
Votum ſolemne impedit,& dirimit matrimonium poſt contractum votum ſimplex tantum impedit contrahendum, ſed non dirimit poſt contractum. 2.522.2.1
Votum ſimplex caſtitatis impedit matrimonium licitè iniri, non verò dirimit contractum. 2.523.1.2
Qui poſt Votum ſimplex caſtitatis ante obtentam diſpenſationem Summi Pont. matrimonium contraxit, animo illud conſummandi peccat mortaliter. ibid.
Vtrùm autem qui poſt ſimplex caſtitatis votum matrimonium

peccando contraxit illud prima vice conſummando, peccatum denuo committat oſtenditur. ibid.fin.
Votum caſtitatis de præſenti impedit matrimonium contrahendum, Eccleſia tamen ex cauſa matrimonium contrahi, quandóque permittit. 2.523.2.1
Votum ſimplex impedit ſponſalia de futuro, non autem dirimit matrimonium ſequens, ſecus in voto ſolemni. 2.524.1.1
Votum ſimplex, & ſolemne non differunt per ſe ex ipſius voti ratione & natura, ſed ſola Eccleſiæ conſtitutione. ibid.2
Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum. 2.524.2.1
Votum ſimplex, quod poſt duos nouitiatus annos fit in ſocietate Ieſu, reddit emittentes inhabiles ad matrimonium validè contrahendum. 2.582.1.36
Votum continentiæ, vide *Continentia.*
Votum eligentium, vide *Eligens.*
Vouens omnimodam caſtitatem de alterius coniugis licentia, an debitum reddere teneatur, remiſſiuè. 2.294.2.3
Vouens ſe daturum alicui Eccleſiæ, vel pauperibus annuatim vnam menſuram grani, non determinando de qua menſura, obligatur ad minimum. 2.385.1.2
Vouens abſolutè non comedere carnes die Veneris, ſi poſtea in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini, tenetur ea die à carnibus abſtinere. 2.430.1.2
Vouere quis non poteſt, quod in graue ſuæ Eccleſiæ, cui præeſt, detrimentum cedat. 2.315.1.7
Vocem & locum habere in Capitulo competit ratione Canoniæ, exercitium verò non competit niſi Subdiacono. 1.20.1.18
Vox publica, & fama inducit ſcientiam. 1.79.1.6
Vox Epiſcopi, aut alterius Prælati, an & quando tanta ſit, quanta fuit Capituli. 2.89.1.2
Tò *Vſque*, regulariter ſtat incluſiuè. 1.449.2.3
Vſura ratione paruæ quantitatis an inducat tantummodo peccatum veniale. 1.5.1.48
Et quid in iuramento. ibid.49
Vſurarum crimen eſt mixti fori. 2.375.1.7
Vſurarum abſque labe licitè à creditore exigitur id, quod illius verè interſit tam ratione lucri ceſſantis, quam damni emergentis. 1.383.1.11
Vſurarum in cauſa non defertur iuramentum ſuppletorium. 1.470.2.20
Vſura per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.42
Ad Vſuras ſoluendas ratione iuramenti quis cogi poteſt, licet contractus ſit fœneratitius. 1.578.2.4
Vſuras non repetere iurans, tenetur iuramentum ſeruare, poteſt tamen officium iudicis implorare ne ad reſtitutionem cogatur. 1.591.1.1.2
Vſuras indebitas ſoluens ſcienter poteſt eas repetere etiamſi iurauerit ſe non repetiturum. ibid.2.5
Vſurarum in cauſa poteſt iudex etiam ſub cenſuris in qualibet parte litis ex officio ſuo deficientibus probationibus accipere iuramentum à partibus de veritate dicenda. 1.600.2.1
Vſuræ præſumptio oritur ſi oppoſitum ſit pactum ne liceat infra certum tempus redimere. 2.130.2.4
Vſuras dotis non ſolutæ validè remittit vir vxori. 1.616.2.20
Vſura an ratione paruæ quantitatis dari poſſit, remiſſiuè. 3.27.2.4
Vſura eſt lucrifacere fructus rei pignoratæ, fallit caſu hic excepto. 3.132.2.1
Vſuræ omni iure reprobantur. 3.133.1.2
Vſurarum crimen ad Eccleſiam pert[illegible]. ibid.3
Vſuras faciens à clericatu reiicitur. ibid.4
Vſurarum crimine quis inuolui non debet etiam pro redimenda vita captiui. 3.135.1.1
Vſuræ iure naturali prohibitæ ſunt, & Diuino. ibid.2
Vſurarum crimine nec pro redimenda vita captiui inuolui quis poteſt. 3.136.1.11
Vſurarum dominium non tranſit in vſurarium. 3.137.1.5
Vſurarij bona an ſint tacitè hypothecata reſtituendis rebus per vſuras malè acquiſitis, oſtenditur. ibid.6
Vſura non eſt, quod accipitur cauſa intereſſe. 3.139.2.6
Vſura regulariter committitur in contractu mutui. 3.139.2.8
Vſura indiciis, & coniecturis probatur. 3.144.2.3
Vſura eſt difficilis probationis. ibid.4
Vſuras à ſe vel patre ſuo extortas ſi quis petat ſibi reſtitui, non auditur. 3.148.2.1
Vſuræ per homines nimis grauantur. 3.148.2.2
Vſuræ ita ſunt prohibitæ Iudæis, ſicut Chriſtianis. 3.143.1.3
Vſura vtrùm ſit, tempore autumni mutuò dare frumentum ea lege vt vere reſtituatur, vel vendere frumentum in autumno eo pacto vt pretium ſoluatur, quantum illud valiturum erit tempore veris, remiſſiuè. 3.149.2.4.fin.
Vſura committitur quantumcunque minimum ſit lucrum. 3.150.1.3
Vſurarius à teſtimonio repellitur. 1.498.1.20
Vſuraria dicitur ſocietas, in qua capitale ſaluum ſeruatur. 2.614.2.8
Vſurarij manifeſti ad communionem Altaris, & Eccleſiaſticam ſepulturam, & oblationem offerendam admitti non poſſunt, & clerici contra hoc facientes puniuntur. 3.134.1.1
Vſurarij manifeſti qui dicantur, oſtenditur. 3.134.2.2
Vſurarius non admittitur ad Euchariſtiam, donec publicè ſatiſfecerit. ibid.3
Vſurarius manifeſtus decedens in hoc peccato carere debet Eccleſiaſtica ſepultura. ibid.4
Vſurarij non admittuntur ad oblationem faciendam. ibid.5
Vſurarios manifeſtos recipiens ad Communionem altaris, vel ad Eccleſiaſticam ſepulturam, quam pœnam incurrat, oſtenditur. ibid.6
Vſurarius contractus à Papa confirmari non poteſt. 3.135.1.5
Vſurarij, qui ſunt ſoluendo, coguntur per pœnas Lateranenſis Concilij vſuras reſtituere etiam quas ante Cōcilium receperunt, & facultatibus non extantibus debent poſſeſſiones emptæ ex pecunia fœnebri vendi, & debentibus recipere ſatisfieri. 3.137.1.1
Vſurarius, qui poſt ceſſionem deuenit ad meliorem fortunam, poteſt ſibi retinere quantum ſufficit pro alimentis. 3.137.2.12
Vſurarius quamvis cedat omnibus bonis eius tamen neceſſitati non ſubuenitur beneficio talis ceſſionis. 3.138.1.13
Vſurarius monitus non deſiſtens, ſi clericus eſt, ab officio, & beneficio ſuſpenditur, ſi laicus excommunicatur. ibid.2.1
Vſurarius monitus, & non deſiſtens, ſi clericus fuerit, ab officio & beneficio ſuſpenditur. ibid.2
Vſurarius repellitur à beneficio obtinendo. 3.139.1.3
Vſurarius an cenſeatur contractus data modicitate pretij iuncta cum pacto de retrouendendo, oſtenditur. 3.140.1.10
Vſurarij hæres, filius vel extraneus vſuras extortas per defunctum reſtituere compellitur. 3.141.1.1
Vſurarij hæredes compellendi ſunt reſtituere vſuras per vſurarium extortas. ibid.2
Vſurarius mentalis, id eſt, mutuans ea mente vt vltra ſortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud reſtituendum ſi ex hoc aliquid conſecutus eſt. ibid 2.1
Vſurarius mentalis an, & quando teneatur reſtituere, oſtenditur. ibid 2
Vſurarium in foro conſcientiæ facit quem ſola intentio, & ſpes. ibid.3
Vſurarius mentalis cur teneatur ad reſtitutionem non ita ſimoniacus mentalis, oſtenditur. ibid.4
Vſurarium facit quem mentalis intentio, & ſpes lucri, quando eſt principalis, & primaria. 3.142.1.6
Vſurarius manifeſtus appellans ad ſubterfugiendam reſtitutionem audiendus non eſt. ibid.2.1.2
Vſurarius repetens vſuras non auditur niſi prius reſtituat extortas. 3.144.1.1
Vſurarius manifeſtus quis dicatur, remiſſiuè. ibid.2
Vſurarius repetens vſuras ſibi debitas non auditur, niſi priùs reſtituerit quas ab aliis apparebit extorſiſſe. ibid.2.3
Vſurarius eſt, qui à debitore recipit aliquid vltra ſortem, etiamſi ſuſcipiat in ſe periculum. 3.149.1.1
Vſurarius clericus contrahit infamiam iuris. 3.193.2.6
Vſus, mos, ſtilus & obſeruantia in quod differant. 1.66.2.4
Vſus quid ſit. ibid.
Vſus communis loquendi attendendus, & obſeruandus eſt in matrimoniis contrahendis in dubio ad explicandum quem valorem habeant verba prolata. 2.471.1.2
Vſus communis vtendi, & loquendi inſpicitur. ibid.3
Vſufructuario, & non proprietario debetur laudemium. 2.147.1.45
Vſufructuarius rerum, quæ vſu non conſumuntur, tenetur præſtare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio viri, & in rebus, quæ vſu conſumuntur, fit æſtimatio, & cauetur de ea reddenda finito vſufructu. 2.175.1.1.2.3
Vſufructuarius interim dum cautionem non præſtat, an acquirat fructus, oſtenditur. ibid.2.9
Vſufructuarius ſi adeo pauper ſit, vt nequeat cautionem præſtare, an vſumfructum habeat, remiſſiuè. ibid.11
Vſufructuarius donans ſine conſenſu domini rem ipſam vxori propter nuptias, non transfert in eam plus iuris, quam ipſe habebat. 2.613.2.1
Vſufructuarius liberè poteſt vſumfructum alienare inconſulto domino. ibid.2.4
Vſumfructum conſtituere non poteſt prohibitus alienare. 2.108.2.14
Vſusfructus conſtitui poteſt in fundo emphyteutico abſque domini conſenſu. 2.150.1.80
Vſusfructus commoditas propter vſufructuarij hæreſim confiſcatur. 3.72.1.5
Vtilitas in rebus nouis conſtituendis euidens debet eſſe, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum viſum eſt. 1.74.2.7
Vtilitas publica præfertur priuatæ. 1.80.1.7
Vtilitas quando inſurgit non eſt vitandus circuitus. 1.414.2.5
Vtilitas debet augeri, non minui per dignitatem. 1.441.1.7
Vtilitas publica eſt vt lites finiantur. 1.484.2.3
Vtilitas Eccleſiæ debet conſiderari tempore contractus alienationis factæ. 2.111.2.2
Ad hoc vt conſtet de euidenti vtilitate debet attendi tempus vltimæ alienationis. ibid.

Vulnerans

Vulnerans in Eccleſia extra membrorum mutilationem illius gaudet. immunitate. 2.453.1.10
Vulnerans tenetur vulnerato ad damna, & intereſſe; intellige vt. 3.264 2.2
Vulnerati aſſertio perſiſtentis in ea vſque ad mortem non facit indicium ad torturam. 1.570.2.12
Vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere, ſi obiit poſt paucos dies. 3.101.1.4
Vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, etiam quod poſt octo dies deceſſerit. 3.101 2 3
Vulneratus ex vulnere præſumitur deceſſiſſe, etiam quòd aliquandiu poſt vulnus illatum deceſſerit. 3.104.1.7
Vulneratus ex longo internallo non præſumitur ex vulnere deceſſiſſe. 3.166 2.2
Vulnus quando conſtat non fuiſſe lethale, tunc non præſumitur vulneratum ex illo propriè deceſſiſſe, ſed culpa, & negligentia medicorum. 3.101.1.7
Vulnus lethale illud dicitur, cuius curatio vel omnino impoſſibilis, vel difficillima eſt. 3 107.2 7
Vulnus in dubio an ſit iudicandum non fuiſſe lethale, remiſſiuè. ibid.8
D· *Vxore* dicta prorogantur ad ſponſam. 1.140 2 24
Vxores duas ſimul ducens videtur malè ſentire de Sacramento Matrimonij. 1.200.1.3
Vxor apud honeſtas matronas, ſeu monaſterium ſequeſtrari poteſt, pendente lite inter maritum, & vxorem ſuper ſeparatione cohabitationis. 1.434.2.6
Vxorem è domo abſque iuſta cauſa expellens reſtituitur, ſi eam repetat, & illa redire renuat. 1.439.1.15
Vxor, vel coniux illa appellatur, quæ iam à viro ſuo eſt cognita. 1.569.1.3
Vxoris in bonis etiam dotalibus non ſit executio pro delicto mariti. 2.172.2 2
Vxor mortua, ſepultura non electa, debet ſepeliri in ſepulchro mariti, ſi maritus ad domum duxerit, ſequutáque ſit inter eos carnalis copula. 2.227.2 4
Vxor ſi viro ad Religionem tranſeunti conſentiat, & ipſa ſuſpecta nec continentiam voueat, nec Religionem ingrediatur, poterit ipſum repetere. 2.286.2.1
Vxor manens in ſæculo ſi erat conſcia iuris diſponentis virum non poſſe profiteri, niſi ipſa licentiam concedens voueat caſtitatem, ſi ſenex ſit, quamvis iuuenis, ingrediatur Religionem, non poteſt vir profeſſus reuocari, ſecus ſi ipſa huius iuris inſcia erat. 2.293.2.4
Vxor maritum profeſſum repetere poteſt non obſtante licentia profitendi ab ea metu extorta. 2.297.1.1.2
Vxor profeſſi, quæ dedit viro licentiam profitendi, non compellitur ingredi Religionem, ſi continens eſt, & non ſuſpecta. 2.297.2.1
Vxor profeſſi, quæ dedit viro licentiam profitendi, compelli debet in monaſterium intrare, quando eſt iuuenis, aut ſuſpecta de incontinentia. ibid.3
Vxor poteſt liberè Religionem intrare ob fornicationem ſpiritualem mariti poſt ſententiam diuortij quoad thorum latam. 2.299.2.1
Vxor votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ non poteſt emittere, nec exequi viro contradicente. 2.315.2.9
Vxor non tenetur ſequi per Orbem virum vagabundum ſi tempore contracti matrimonij ignorabat illum eſſe vagabundum. 2.470.1.4
Vxore prima viuente, & non cognita, ſi quis contraxit cum ſecunda ſcienter, & eam cognouit, etiam mortua prima ſecundam habere non poteſt, ſecus ſi prima erat non legitima vxor. 2.528.1.1
Vxore legitima viuente contrahens cum ſecunda adultera etiam prima mortua, à ſecunda eſt ſeparandus. 2.529.1.1
Vxore viuente habens copulam cum altera, mortua vxore ſi non præceſſit fides, vel machinatio, poteſt illam ducere. 2.531.1.1
Vxor an, & quando teneatur ſequi virũ ſuum, remiſſiuè. 2.533.1.5
Vxor viro parere debet. 2.557.2.5
Vxor pro marito agere non poteſt. 2.570.2.4
Vxor debet ſequi virum etiam quando vir culpa ſua mittitur in exilium. 2.595.1.4
Vxor non tenetur ſequi virum vagabondum longè peregrinantem. ibid. 2. init.
Vxori datur actio ad ſeparationem thori propter ipſius viri adulterium. 2.598 2.6
Vxor petens reſtitutionem mariti repellitur ſi notoriè fornicata eſt, & maritus continuit. 2.600.1.1
Vxor ſi à viro in hæreſim lapſo propria auctoritate diuertit, ad eum reuerſum redire compellitur, ſecus ſi per iudicem Eccleſiaſticum ab eo fuerit ſeparata. 2.601.2.1
Vxor quæ propter viri hæreſim ab eo diſceſſit propria auctoritate tenetur redire ſi vir ad fidem conuertatur. ibid.3
Vxor ſeparata iudicio Eccleſiæ à viro propter eius hæreſim non tenetur amplius redire ad eum. ibid 5
Vxores plures habere eſt inimicum fidei Chriſtianæ. 2.603.1.init.
Vxor reconciliata non dicitur, quæ habitat cum viro adultero, & patitur ab illo cognoſci, ſi non habet certitudinem adulterij à viro commiſſi. 2.611.1.8
Vxor poteſt agere ad ſeparationem thori, & ad reſtitutionem dotis, quando maritus habet concubinam. ibid 2.10
Vxor propter adulterium dotem amittit, non ipſo iure, ſed per ſententiam. ibid.2.12
Vxor marito donat cauſa adipiſcendæ dignitatis. ibid.6
Vxor donare poteſt marito ea mente, vt donatio conuertatur in dotem filiæ. 2.616.1.10
Vxorem in adulterio perſiſtentem tenetur vir deſerere ſub culpa mortali. 3.119.2.2
Vxor à marito de adulterio accuſata poteſt etiam excipere de adulterio ipſius mariti, vbi agitur ad thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem. 3.121.2.3
Vxor profeſſa abſque viri licentia ei reſtituenda eſt, ſi ipſa fateatur ante ingreſſum fuiſſe conſummatum matrimonium. 3.127.2.5
Vxor poteſt communicare cum viro ſuo excommunicato. 3.314.2.3
Vxor in quibus caſibus non poſſit communicare cum marito excommunicato; oſtenditur. 3.325.1.5
Vide *Coniux, Mulier.*
Vxorati non admittuntur ad Eccleſiaſticas dignitates, & coguntur dimittere quas habent. 2.25.2.1
Vxoratus Religionem intrare non poteſt niſi etiam vxor ingrediatur, vel niſi ſuſpecta non ſit, & continentiam promittat. 2.289.1.1.2
Vxoratus non eſt ordinandus ad ſacros Ordines niſi vxor continentiam promittat. 2.289 2
Vxoratus in Epiſcopum promoueri non poteſt niſi vxor Religionem profiteatur. 2 290.2.1.2
Vxoratus non poteſt tranſire ad Religionem, niſi vxor prius vouerit caſtitatem. 2.292.1.1
Vxoratus profeſſus à monaſterio reuocatus eo quod deſiderata ſint aliqua iure requiſita, ac coniugi reſtitutus, tenetur eo coniuge defuncto ad monaſterium redire. 2.293.2.2
Vxoratus ſi contrahit cum ſecunda neſciente mortua, prima licitè remanet, & cum ſecunda nouo conſenſu interueniente. 2.531.2.1
Vide *Coniugatus.*

FINIS.

Digitized by Google